

19977

THE

ENGLISH-URDU

TRANSLATOR'S COMPANION.

A

Abandon, v. t. 1.—Bi-l-kul tark k.; kulliyatan chhor d.; tamām-tar dast-hurdār h.; hāz-āmā; kisi se lagāw (ta'alluq yā wāsta) bi-l-kul chhor d.; tark k.; chhor d.

To *abandon* a hopeless enterprise—Kisi aise kūr-i-aham ko bi-l-kul chhor d. jis meñ kām-yābi kī ummed na ho. [chhor d.]

To *abandon* a friend or party—Kisi dost yā farīq se apnā ta'alluq bi-l-kul

2.—Kisi shai meñ be-ikhtiyār par-jūnā; kisi bāt meñ is tarah par-jūnā ki dil ko apne qābū meñ rakhne kī fikr na raho.

“*Reflexively, and generally in a bad sense.*” Webster.

To *abandon* one's self to vice—Apnī taylā be-ikhtiyār badī meñ dāl-d.; badī kī taraf apne ho is tarah māl k. kī dil apne qābū meñ na rahe.

Abandoned, n. a. 1.—Jise logon ne bi-l-kul chhor diyā ho; be-chirāg; ujār.

An *abandoned* village—Be-chirāg gāw; aīsā mauza' jisko bāshindon ne use bi-l-kul chhor diyā ho.

2.—'Ādi, masalan badī k.; nihāyat (bahut hī) bad; jo günāh karne meñ nā ruke; aīsā burā kī jisko sudharne kī ummed na ho; mardūd; chhapṭ.

[jisko sudharne kī ummed na ho.]

An *abandoned* youth—Aīsā nan-juwāb jo burāyī kī 'ādi ho; aīsī bad-ī' juwāb

Abandonment, n. 1.—Bi-l-kul chhor d.; tark-i-mutlaq; yak-qalam dast-bardārī; chhor d. yā chhor diyā jūnā.

2.—Kisi da'we yā haqq-i-rī'āyatī se dast-bardārī; kisi aise shakhs ko apnī khwāhish se chhor d. jisso koyī rishā-i-khās ho, masalan jorū khasam yā larko ko.

Abate, v. t. 1.—Ghaṭānā; kam k.; takhṭif k.; waz' yā minhā k.; bar-tar hālat yā baro shumār khwāh darjo wāgaira so ghaṭā-kar adnā hālat wāgaira meñ kar-d.

To *abate* a demand—Kisi mutālabo ko ghaṭānā (kam yā takhṭif k.)

2.—(Law) Zail k.; nest-o-nū-būd k.; sāqit k. [kar-d.]

To *abate* a public nuisance—Kisi amr-i-bū'is-i-takhṭif-i-'awām ko nest-o-nū-būd

3.—(Law) Kisi shai meñ kamī k.; kisi chiz ko ghaṭā d.

Legacies are liable to be *abated*, entirely or in proportion, upon the deficiency of assets—Jāo-dād-i-mutawassil kī kamī par hiba-i-wasīyatī meñ bi-l-kul yā ba-miqdār-i-rasidī kamī ho-saktī hai.

To *abate* a tax—Kisi mahsūl ko bi-l-kul yā kisi-qadar chhor d. yā mu'af k.

Abate, v. i. 1.—Ghaṭ jānā; kam ho-jānā; tāqat yā sakhtī meñ kam ho-jānā; inhitāt par h.

The pain in his leg has *abated*—Uske pair kā dard kam ho-gayā (inhitāt par hai).

2.—(*Law*) Ka-l-'adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; nafi ho-jānā; kuchh bhī na rah-jānā; bātil yā zāl ho-jānā; be-kār (nā-kār-gar) h.; chal na saknā.

The plaintiff's death does not cause his suit to *abate*—Mudda'i kī nālīsh uske marne ke sabab se sāqit (nafi) nahīn ho-jātī.

A legacy to a charity does not *abate* by the deficiency of assets—Matrūka-i-mutawaffā kī kami ke sabab se woh hiba-i-wasiyatī bātil (zāl) nahīn ho-jātā jo khairāt se muta'alliq ho.

Abatement, n. 1.—Kisī izā-rasāñ yā taklīf-dih shai-kā kam kar-diyā-jānā (nikalwā yā girwā diyā-jānā).

2.—Kamī (taklīfif yā inhiāt) jaise ranj yā dard meñ.

3.—Minhāyī; waz'; zar-i-minhāyī; woh rupaye jo kisī hisāb se mujrā kar-diye-jāweñ (ghaṭā diye-jāweñ); jis qadar koyī chīz dūsri chīz se kam kar-dī-jāwe; kamī; ghaṭtī. [jānā.

4.—(*Law*) Suqūt; zawāl; nā-kām-yābī; ma'dūmiyat; ka-l-'adam ho-

Abbreviate, v. t. Mukhtasar k.; thorā k.; ikhtisār yā firo-guzāshṭ ke zarī'e se ghaṭānā.

Abbreviation, n. 1.—Mukhtasar k. yā ghaṭānā; ikhtisār.

2.—Kisī lafz yā 'ibārat kī woh sūrat jo ikhtisār aur firo-guzāshṭ ke ba'd rah-jāwe; woh harf yā hurūf jo kisī pūre lafz kī jagah isti'māl kiye jāweñ; *e. g.*,

Oxf. for *Oxford*; U. S. A. for *United States of America*.

Abdicate, v. t. 1.—Kisī shai kī nisbat istihqāq yā da'we se dast-bardār h.; az-khud chhor d.; kisī 'uhde yā zimma-dārī se qat'an dast-bardār h.; bā-zābita (hasb-i-qā'ida) chhor d. yā kisī dūsre ko de-d., masalun saltanat kā; chhornā; tark k.

2.—Mī'ād-i-mu'aiyana ke pahle wa bilā idkhal-i-isti'afā khwāh bilā razā-mandī 'atā-kunindgān ke kisī 'uhde yā zimma-dārī ke kām ko bi-l-kul chhor d.; tāj-i-shāhi ke bā-qā'ida muntaqil karne ke pahle takht se kulliyatan kanāra-kash h.

3.—Lā-da'wā kar-ke ghar se khārij kar-d. (nikāl d.), jaise bāp kā apne beṭe ko; mahjūb-i-lirs (wirāsat se mahrūm) k. [jānā.

Abduct, v. t. Chorī yā zabar-dastī se bhagā-le-jānā; nā-jāiz tarīq par le-

Abduction, n. (Law) Kisī larke khwāh nā-bālig yā zanjā wagaira kā fareb yā barmalā tashaddud ke zarī'e se bhagā-le-jānā (nikāl-le-jānā).

Abductor, n. Woh shakhs jo kisī larke yā nā-bālig wagaira ko fareban khwāh ba-zārī'a-i-targīb-dihī yā tashaddud bhagā-le-jāwe; bhagā-le-jāne-w.; nikāl-le-jāne-w.

Abet, v. t. 1.—Imdād yā taqwīyat se sahārā d.

☞ “Formerly used in a good, but now chiefly in a bad, sense.”

Webster.

2.—(*Law*) Jurm ke irtikāb meñ taqwīyat salāh yā targīb d. khwāh bahkānā; igwā k.; kisī fi'l-i-mujrim-āna meñ i'ānat k.; āmāda (bar-angekhta yā kharā), k.; sikhānā-parhānā.

Abetment, n. (Law) I'ānat; irtikāb-i-jurm khwāh fi'l-i-mujrim-āna meḥ i'ānat targīb yā salāh wagaira.

Abetment of an offence—I'ānat-i-jurm.

Abetment of an abetment—I'ānat meḥ i'ānat; kisi jurm ki targīb-dihī ki targīb.

Abetment by conspiracy—I'ānat-ba-mashwara; āpas meḥ bandish kar-ke kisi jurm ke irtikāb ki targīb d.

Abetted, p. p. (Law) Jiskī nisbat targīb yā taqwīyat wagaira di-gayī ho; mu'ān-fih; jis meḥ madad di-gayī ho. [gayī ho.

The offence *abetted*—Jurm-i-mu'ān-fih; woh jurm jiske karno ki targīb di-

Abettor, n. (Law) Mu'in yā mu'āwin-i-jurm; mugwī; bahkāne w.; woh shakhs jo dūse ko jurm ke murtakib hone ke liye (uske karne ke liye) bahkāwe khwāh targīb madad yā taqwīyat de.

☞ "*Abettors* propose, incite, instigate, or promote; *accessories* assist, aid, help forward; *accomplices* carry into effect, help, or complete." *Webster*.

Abeyance, n. (Law) Qānūn ke rū se kisi shai kī ummed yā uskā intizār; ta'attul; iltiwā; ma'dūmiyat-i-'arizī; kisi amr kā multavī yā chand roz tak ma'dūm rahnā ya'ni wuqū' meḥ na ānā.

☞ "Literally, *gaping or looking a long time with the mouth open*. Expectation or contemplation of law, e. g., when there is no person in whom an inheritance can vest, it is said to be in *abeyance*, i. e., in expectation; the law always considering it potentially existing, and ready to vest whenever a proper owner appears." Also, "suspension or temporary extinction." *Blackstone—Webster*.

To be, or remain, in *abeyance*—Multavī h. yā rahnā; ma'riz-i-iltiwā meḥ rahnā.

Abide, v. i. 1.—Thaharnā; kisi jagah par rahnā; maskan-guzīn h.; rahnā; sukūnat ikhtiyār k.

2.—Kisi kaifiyat yā hālat meḥ sābit-qadam yā mazbūt rahnā; mustaqil aur lā-tajum rahnā; barābar qāim rahnā.

To *abide* by a contract—Kisi mu'āhade (qaul-o-qarār) par sābit-qadam rahnā.

To *abide* by the evidence of a witness, or by the decision of a court—Kisi gawāh kī shahādāt yā 'adālat ke faisale par hasr k. (us par barābar qāim rahnā khwāh uski pā-bandi k.)

Abide, v. i. 1.—Kisi kī mutazir rahnā; kisi bāt ke liye musta'id yā āmāda rahnā; intizār meḥ rahnā.

2.—Sahnā; bar-dāsh-t. k.; kisi hālat meḥ sābit-qadam rahnā; sabr ke sāth tahammul k. yā mutahammil h.

☞ "In general, *abide* by signifies to adhere to, maintain, defend, or stand to; as to *abide* by a promise or a friend; or, to suffer the consequences; as, to *abide* by the event, that is, to be fixed or permanent in a particular condition." *Webster*.

Ability, n. 1.—Qābiliyat; liyāqat; salāhiyat; quwwat yā tāqat—'ām isse ki woh zihni ho yā jismāni; haisiyat yā gunjāish; tāqat hunar yā zar wagaira kī ba-qadar-i-kālī rahnā.

2.—(Law) Ikhtiyār yā iqtidār-i-qānūnī; bā'z umūr ke karne kā iqtidār yā istihqāq; salāhiyat-i-qānūnī.

The testator's *ability* to give away his property cannot be doubted—Is bitt men shubha nahin ho-saktā ki mūsī ko apni jāe-dād ke muntaqil kar-dene kā iḥtiyār-i-qānūnī hāsīl thā.

Opposed to *disability*.

3.—*pl.* Zihnī tāqat; qābiliyat; liyāqat.

AB INITIO, (Lat.) Shurū' se; ibtidā se; pahle se; sirc se. [hain

These proceedings are void *ab initio*—Yah kūr-rawāiyān shurū' hī se ka-l-'adam

Abintestate, *a.* (Law) Jo shakhs bilā wasiyat marā ho uskā tarka wirā-satan pāne w.; bilā wasiyat marne w.

Abintestate, *n.* (Law) Woh shakhs jisko kisī aise mutawaffā kā tarka wirāsatān mile jo koyī wasiyat na kar-gayā ho.

Able, *a.* 1.—Kāfi jismānī tāqat r. w.; jise khūb zihnī yā jismānī quwwat hō; laiq yā layiq; faiq; qābil.

2.—Ma'ishat yā ma'āsh-i-kasir r. w.; zī-istitā'at; sāhib-i-mā'āsh; ahl-i-jāe-dād; zī-maqdūr; sāhib-i-maqdūr; mustatī'.

3.—(Law) Jise iqtidār yā qābiliyat-i-qānūnī ho; qānūnī salāhiyat r. w.; qānūnān majāz.

4.—Jise kisī qism kī qābiliyat yā salāhiyat ho.

Ablution, *n.* Dhonā—khusūsan farūz-i-mazhabī ke anjām ke tahaiyo men jism kā dhonā; gusl; nahān.

Abnormal, *a.* Qa'ide ke mutābiq nahin; kisī qānūn yā silsile ke khilāf; be-qā'ida; be-sarishta; be-zābita.

Abode, *n.* Jāe-qiya; maskan; jāe-sukūnat; rahne kī jagah.

Abolish, *v. t.* Wujūd miṭā d.; band k.; mauqūf k.; mansūkh mustaradd yā nest-o-nā-būd k.; ka-l-'adam k.; istisāl k.; phir qāim na rahne d.

“Applied chiefly and appropriately to established laws, contracts, rites, customs, and institutions.” *Webster*.

Abolition, *n.* Istirdād; tardid; mansūkhī; mauqūfī; istisāl; uphā d.; miṭā d.; dūr-daf' k.

AB-ORIGINE, (Lat.) Jar se; bunyād se; shurū' se.

Abortion, *n.* Isqāt-i-hamal; hamal kā zail k.; peṭ girā d.

Abortive, *a.*—1. Jo khām paidā ho yā khāmī kī hālat men znhūr men āwe; jiskī banāwaṭ nāqis ho; jismein kām-yābī na ho; jisse kuchh sūd (natija yā nafa) na ho; rāegān; be-fāida; be-kār; jisse kuchh hāsīl na ho; lā-hāsīl.

2.—Muzil-i-hamal; jisse isqāt-i-hamal ho; jisse peṭ gir-jāe.

Abortive medicines—Aisi dawāen jinse isqāt-i-hamal ho.

Abound, *v. i.* Bahut yā barī kasrat se h.; bahut hī jāri h.; bahut hī Where sin *abounds*—Jahān gunāh bahut ho.

2.—Miqdār-i-kasir r.; kasrat se rakhnā yā honā; umāndnā; bharā

Followed by *with* or *in*.

Fishes *abound in* the pond—Us tālāb men machhliyān bharī (kasrat se) hain.

The pond *abounds with* fishes—Woh tālāb machhliyon se bharā hai.

About, *prep.* 1.—Kisī shai kī bahārī taraf sath par yā uske upar; chāron-taraf; gird-ba-gird; har-chahār-taraf; gird.

2.—Kisī ke mukhtalif hisson men; atrāf-i-mukhtalifa men; jā-ba-jā; kisī jagah men; sārī jagah men.

3.—Kisī ke nazdik yā qarīb; dūr par nahīn; nazdik; jagah waqt yā miqdār wagaira kē lihūz se nazdik; qarīb; qarīb-qarīb; takhlīmān; kam-o-beśh; thoṛā-bahut; kamī-baḥtī.

☞ “Much used in inexact or approximative statements.” *Webster.*

4.—Kisī kām meṁ masrūf yā lagā huā; kisī fi'l ke karne par musta'id yā āmadā.

What are you about?—Tum kis kām meṁ masrūf (lage) ho? Tum kyā karte ho? Ho is about to start—Woh rawānagi par musta'id (āmādā) hai; woh rawāna huā chūhṭā hai; qarīb hai ki woh rawāna ho.

5.—Nisbat; bāb meṁ; dar-bāb; muta'alliq; bābat.

He knows nothing about that matter—Us bāt kī nisbat (uske muta'alliq yā uski bābat) use kuchh ma'lūm nahīn hai.

About, *adv.* 1.—Sab taraf; har-clubhār- taraf; clubroṁ- taraf.

2.—Girde meṁ; halqe meṁ; ghero meṁ; daur meṁ. [dāwān-ḥol.

3.—Idhar-udhar; har-jagah; jā-ba-jā; mutaharrik; ohaltā-phirtā;

4.—Sifat yā darje meṁ qarīb; qarīb-qarīb; takhlīmān.

This wall is not about as high as that—Yah diwār qarīb-qarīb utnī ūchī nahīn hai jitnī ki woh.

5.—Dūsre taraf; jidhar rukh ho uske bar-'aks.

To come about—Wāqī' h.; wuqū' meṁ ānā; zuhūr meṁ ānā.

To bring about—Karnā; zuhūr yā wuqū' meṁ āne kī bā'is h.; anjām ko pahūnā; chānā; kisī maqsad ko pūrā k. [koshish k.

To go about—Koī kām uṭhānā; apnī tayīn musta'id k.; āsmān k.; tahaiyn k.;

Above, *prep.* 1.—Ūpar; balandī ke lihūz se ūpar.

Above the head—Sar ke ūpar.

[baland ho.

2.—Bāhar; khūrij; baḥr-kar; kisī bāb meṁ afzal; jiskī tabī'at bahut

This is above comprehension—Yah bāt samajh ke bāhar hai (samajh meṁ nahīn atī).

[par-saktā.

He is above temptation—Uski tabī'at is-qadar baland hai ki woh tam' meṁ nahīn

3.—Kisī dūsre kī nisbat ta'dūd miqdār yā darje meṁ ziyāda.

Above, *adv.* 1.—'Ālam-i-bālā meṁ; ākāsh meṁ; āsmān meṁ yā āsmān se.

2.—Silsile meṁ muqaddam; pahle; ūpar.

The facts mentioned above—Jin wāqī'āt kī ūpar (pahle) zikr kiyā gayā; wāqī'āt-i-masbūq-z-zikr; wāqī'āt-i-mutazakkira-i-bālā. [se baḥṣ.

3.—Bālā-tar; bālā-dast; ā'lā; akbar; rutbe yā ikhtiyār meṁ dūsre

He appealed to the court above—Usne 'adūlat-i-akbar meṁ murāf'a kiyā.

Above all—Sab ke ūpar; sab bātoṁ par muqaddam; jumlā kḥayālāt par muqaddam; 'ala-i-khusūs; khūssatan; aur bātoṁ se baḥr-kar (yā unpar murajjah).

☞ “Above is often used elliptically as an adjective by omitting the word mentioned, quoted, or the like; as, the above items.” *Webster.*

Above-cited, *a.* Muhawwala-i-bālā; jiskā zikr pahle huā; jiskā hawālā ūpar diyā gayā. [likhā gayā.

Above-mentioned, *a.* Mazkūru-s-sadr; masbūq-z-zikr; jiskā hāl pahle

AB OVO, (Lat.) Andā hī se; shurū' hī se; ibtidā hī se.

Abreast, *ad.* Ek dūsre ko bagal meṁ; pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; barā-bar sīna kiyo huye; barābar.

Abridge, v. t. 1.—Chhoṭā k.; aur chhoṭā k.

2.—Muḵhtasar k.; alfāz kī qillat (unke isti'māl meñ kamī) k. par kḥulāse meñ mazmūn ko qāim r.; kḥulāsa k.

3.—Kam k.; ghaṭānā; kisi shai meñ kamī (taqlīl) k.

4.—Mahrūm k.; mahjūb k.; le-lenā; qat' k.

 Followed by *of*.

To *abridge* one of his rights—Kisi ko uske huqūq se mahrūm k.

Abridgment, n. 1.—Kamī; takḥfif; ghaṭānā.

2.—Kisi kitāb kā kḥulāsa (iḵhtisār).

Abroad, ad. 1.—Khulā; wus'at meñ dūr tak; lambāyī-chaurāyī meñ dūr tak; tang hudūd ke andar band nahīn.

2.—Makān khaimē yā kisi ghiri huyī jagah ke bāhar; maidān meñ.

3.—Kisi mulk ke hudūd ke bāhar; gair gair mulkon meñ; desper-des; parāye mulkon meñ. [ke jā-nashīn ke hukm se mustaradd k.

Abrogate, v. t. Fī'l-i-hākim-āna se mansūkh k.; banāne wāle (wāzī) yā us-

 “Applied to the repeal of laws, decrees, the abolition of established customs, &c.” *Webster*.

Abrogation, n. Tausīkh; hākim-i-majāz ke hukm se mansūkhī (istirdād).

Abrupt, a. 1.—Tūṭā-phūṭā; bahut nīchā-ūnchā; kasrat se ubhṛā niklā yā nā-ham-wār.

2.—Yakāyak; daḥ'atan; be-ittilā'.

3.—Be-jor; be-mel; jis meñ ek mazmūn chhoṛ-kar dūsrā mazmūn yakāyak shurū' kar-diyā-jāe. [ta'mīl ke be-gair; daḥ'atan.

Abruptly, ad. Phat se; yakāyak; bilā-ittilā'-dihī; ma'mūlī rusūm kī

Abseond, v. i. (*Law*) Rū-posh h.; chhip-baiṭhnā; firār h.

 “Used especially of persons who withdraw to avoid a legal process.” *Webster*.

An *absconding* debtor—Madyūn-i-rū-posh; woh madyūn jo chhip-baiṭhā ho.

Dead or absconded—Fautī yā firārī.

Absence, n. 1.—Kisi jagah par yā kisi ke sāth na rahnā; maqām yā suhbat ke lihāz se dūr par rahnā; gaibat; maujūd na rahnā.

Speak well of one in his *absence*—Kisi kī gaibat meñ uskā zikr-i-kḥair karo.

2.—(*Law*) Gair-hāziri; 'adam-maujūdgi; jawāb-dihī ke liye 'adālat meñ na rahnā.

In the *absence* of—Ba-hālat-i-'adam-maujūdgi; gāib-āna.

By reason of *absence*—Ba-wajh-i-gair-hāziri; maujūd (hāzir) na rahne kī wajh se.

3.—Kisi shai kā na honā yā na rahnā.

The *absence* of evidence—Subūt (shahādat) kā na h. [be-khudī.

4.—Jo chīzeñ maujūd hon unki taraf tawajjuh na karnā; be-khabarī;

Absent, a. 1.—Gair-hāzir; maujūd nahīn; nahīn; kisi jagah se kanāre yā wahān par nahīn; sāth yā suhbat meñ nahīn; gair mulk meñ.

2.—Be-khabar; un logon kī taraf jo maujūd hon yā ham-suhbaton kī guft-gū par gair-mutawajjih.

Absent, v. t. Gair-hāzir ho-jānā; kisi ke sāmne na ānā; isqadar dūr chale jānā ki bāham āmad-o-raft na ho-sake.

The defendant has *absented* himself—Mudda'ā-'alaiḥ gair-hāzir ho-gayā.

 Used with the reciprocal pronoun.

Absentee, n. Woh shakhs jo apne mulk mansab 'uhde yā lāzima-i-mansabī wagaira se gair-hāzīr ho. [(uske maujūd na rahne kī wajh se).]

ABSENTE PEO, [Lat.] (Law) Chūūki mudda'a-'alaili gair-hāzīr thā Absolute, *a.* Kāmil; mutlaq; mashrūt nahīn; gair-mashrūt; bilā-shart yā qaid; qat'i; uātiq. [par.]

Absolutely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; bilā-qaid-i-sharāit; bi-l-kul; yaqīnī taur Absolute'y impossible—Bi-l-kul (mahz) gair-mumkin; muhāl-i-mutlaq; jo kisi tarah na ho-sake.

Abolve, v. t. Kisi farz dāin yā zimma-dārī se barī k.; chhoṛānā; barīyū-zimma k.; kisi aisi bāt se najāt d. jiske bā'is koyī bār yā tāwān 'āid ho; kisi mujrim ko ta'xīr se chhoṛānā.

ABSQUE HOC, [Lat.] (Law) Be-gair iske; be uske.

☞ "In law, the technical words of denial used in traversing what has been alleged and is repeated." *Webster.*

Abstain, v. i. Bāz rahnā; kanāra k.; dar-guzar k.; parhez k.; ijtināb k.

☞ "Used chiefly to denote a restraint upon the passions or appetites." *Webster.*

Abstinence, n. Hazz-i-nafsanī se parhez; nafs-i-ammāra kī pairawī se ihtirāz.

Total abstinence—Munashshī 'arqōn se bi-l-kul parhez.

Abstract, n. 1.—Khulāsa; muntakhab; gosh-wāra; intikhab.

2.—Dūsrī chizon se 'alāhida rahne kī hālat.

To consider a subject in the *abstract*—Kisi mazmūn par bilā-lihāz uske muta'alliqāt ke gaur k.

Abstract of title (Law)—Milkiyat ke muta'alliq subūt ke wasiqōn kā khulāsa; un kāgazāt kā intikhab jo milkiyat ke subūt se ta'alluq rakkhe.

Abstract, v. t. 1.—Kisi tahrīr wagaira kī khulāsa k.; intikhab k.; muntakhab banānā; ikhtisār k. [ke liye chup-chāp le-lenā.]

2.—Nikāl-lenā; choṛā-lenā; dūsrē ke māl mein se apne sarf-i-khāsh

Abstract, a. 1.—Kisi aur shai se 'alāhida; judā.

2.—Mushkil; muglaq; chhān-kar nikālā huā.

Absurd, a. Nafsu-l-amr ke khilāf; jo bāt bādiyū-n-nazar mein sahīh ho us ke khilāf; 'aql ke khilāf; un bāton ke khilāf jo 'ām 'aql ke muta'alliq hon; dalāil-i-'aqlī ke bar-'aks; behūda; lāyā'nī; nā-ma'qūl; rāe sāib ke bar-'aks.

Absurdity, n. 1.—Haqīqat yā 'aql ke khilāf h.; rāe sāib ke bar-'aks h.; behūdagī; nā-ma'qūliyat; 'adam-i-munāsabat.

The *absurdity* of this argument cannot be denied—Is dalīl kī behūdagī (nā-ma'qūliyat) se inkār nahīn ho-saktā.

2. Behūda bāt; amr-i-khilāf-i-'aql.

☞ In this sense, it has a plural.

Abundance, n. Bahut h.; ifrāt se kāfi h.; barī ziyādatī; kasrat.

☞ Strictly applicable to quantity only, but sometimes used of number.

Abundant, a. Bahut; wāfir; mālāmāl; kasīr; bahut hī kāfi; kasrat se.

There is *abundant* proof in this case—Is muqaddame mein subūt bahut (mālāmāl) hai. [se; nihāyat hī.]

Abundantly, ad. Pūrā-pūrā; ba-tarz-i-kāfi; bahut kuchh; ifrāt se; kasrat

Abuse, v. t. Kisī shai ko burī (nā-munāsib) tarah par isti'māl k. (uskā isti'māl-i-bad k.); isti'māl-i-bad k.; burī tarah par kām meñ lānā; burī niyat se (maqsad-i-nā-jāiz ke liye k̄hwāh ba-tarz-i-be-jā) kām meñ lānā.
To abuse power or authority—Maqdarat yā iḳhtiyār kā ba-tarz-i-be-jā kām meñ lānā.

2.—Burā-bhalā kahnā; bad kahnā; gālī d.; dushuām-dihī k.; bad-sulūkī k.; burī tarah se bartāw k.; be-hurmat k.; be-'izzat k.
Abuse, n. 1.—Isti'māl-i-bad; 'amal-i-be-jā; nā-munāsib bartāw yā isti'māl; maqsad-i-be-jā meñ isti'māl.

Abuse of law—Qānūn kā 'amal-i-be-jā.

Abuse of lawful authority—Iḳhtiyār-i-jāiz kā isti'māl-i-bad.

2.—Burā (k̄harāb) dastūr; rawāj-i-bad.

3.—Bad-zabānī; dushuām; gālī; saḳht-kalāmī.

Abusive, a. 1.—Gāliyān d. w.; saḳht-kalāmī k. w.; burī tarah pesh āne w.

 Applied to persons.

2.—Dushnām-āmez; jismeñ gāliyān hoñ yā jisse we paidā hoñ.

Abusive words—Gāliyān; kalimāt-i-dushnām-āmez.

Abut, v. i. Kisī kā ham-sarhadd h.; ek hī dānde par rahnā; kisī se milā rahnā yā uske muttasil h.

 "Used chiefly in describing the bounds or situation of land."

Webster.

Academy, n. 1.—'Ilmī ta'līm kī woh jagah jo rutbe ke lihāz se *university* yā *college* aur 'ām madrase ke wast (bīch) meñ ho.

2.—'Umda qism kī tālīm kī jagah; *college* yā *university*.

3.—Woh sab log jo 'umūman 'ulūm wa funūn k̄hwāh kisī k̄hās 'ilm yā 'fan kī tarraqqī ke liye bāham muttāfiq hoñ. [tarraqqī ho.

4.—Woh jagah jahān funūn k̄hwāh kisī shu'bā-i-'ilm kī tarbiyat wa
Accede, v. i. Manzūr k.; qabūl k.; mānnā; rāzī h.; jo kuchh dūsrā kahe use mānnā. [woh jald wuqū' meñ āwe.

Accelerate, v. t. 1.—Bā'is-i-ta'jīl h.; kisī shai kī nisbat aisī fikr k. ki
To accelerate the death of a person—Kisī shaḳhs kī halākat meñ ta'jīl kā bā'is h.

2.—Kisī shai kī aslī yā ma'mūlī tarraqqī meñ madad d. (usko barhānā). [k̄hātīr se lenā; qabūl k.

Accept, v. t. 1.—Jo kuchh diyā yā pesh-kash kiyā jāe use k̄hushī-i-
 2.—Manzūr k.; taslīm k.; mānnā; qabūl k.; pazīrā k.; ījāb k.

To accept a plea—Kisī 'uzr ko taslīm k.; kisī 'uzr ko mānnā yā qabūl k.

I accept your proposal—Main tumbārī tajwīz (tumbārā kahnā) manzūr kartā hūñ.

 Often followed by *of*.

3.—Sakārnā yā'nī manzūr kar-ke rupaye ke dene kā wa'da k.

To accept a bill of exchange—Kisī hundāvī ko sakārnā yā'nī use manzūr kar-ke zar-i-hundāvī ke dene kā wa'da k.

To accept service (Law)—Jab koyī hukm-nūma wagaira bā-zābita ta'mīl na huā ho us hālat meñ uskā zābita ke mutābiq ta'mīl honā manzūr kar-lenā.

Acceptable, a. Manzūr kiye jāne yā k̄hushī ke sāth liye jāne ke qābil; jisse pāne wāle ko k̄hushī ho; k̄hush-kun; pasandīda; k̄kush-āyinda.

Acceptance, n. 1.—Qabūl k.; khush ho-kar lenā; khanda-peshānī se lenā; manzūrī.

2.—Sakrayī yā sakārā; jis shakhs par hundāvi likhī jāwe uskā is amr kā manzūr-o-qabūl k. ki jab hundāvi kī mīti pūjegi (muddat khatm hogi) ham iskā dām de-deṅge.

To negotiate a bill of exchange after acceptance—Kisī hundāvi ko sakārno ke bād farokht k.; kisī hundāvi par sakāre piche bechī likhnā.

3.—Sakārī-huyī hundī.

[kī sakārī hundī lenā.

To receive another's acceptance in payment—Kisī rupaye kī chukhtī meṅ dūse

4.—Ījāb; qabūl; taslīm; bāt-chīt yā sharāit kā manzūr k. jisse mu'āhada pakkā ho-jāe aur muta'āqidain par uskī pā-bandī lāzim ho; kisī kharīd kihuyī yā aisī ehīz kā lenā khwāh pānā jo farīq-i-sānī wa'de ke ba-mūjib bleje yā dewe.

5.—(Law) Kisī dūse ke fī'l khwāh mu'āhade ko ba-zarī'a kisī apne fī'l ke taslīm k. jisse asl fā'il ke fī'l kī pā-bandī lāzim āwe.

A principal's taking the rent reserved on a lease, made by his agent, is an acceptance of the terms of the lease, and binds the party—Kisī āqā kī apne kāriade ke likhe huye paṭṭe ke rupaye kā lenā taslīm-i-sharāit-i-paṭṭa mutasawwar hai aur uskī pā-bandī āqā par lāzim āti hai.

Acceptation, n. Ma'nī; mafhūm; kisī lafz ke murawwaj ma'nī.

To take a word in its legal acceptance—Kisī lafz ke wohī ma'nī samajhnā jo qānūn meṅ musta'mal ho.

Access, n. 1.—Rasāyi; pahuñch; guzar; pañh; dakhil. [jāne pānā.

To have access to a court—Kisī 'adālat tak rasāyi rakhnā; kisī kachaharī meṅ

To gain access to a person—Kisī shakhs tak pahuñchnā (us tak rasāyi pānā yā bār-yāb h.).

[kī rāh yā sabīl.

2.—Kisī shai tak pahuñchno. kā zarī'a yā uskī rāh; kahīn pahuñchuo

3.—Ham-bistari; ham-khwābī.

Accessory, a. See Accessory, (a.)

Accession, n. 1.—Manzūrī wa shirkat.

2.—Izāfa; afzāish; barhī; beshī; jo shai barhāyī jāwe; jo milākar ziyāda kiya-jāwe.

3.—(Law) Husūl-i-māl kā woh tariq jiske zarī'e se kisī aisī mujasam shai kā mālīk jismeṅ bālidgī yā mihnāt ke zarī'e se afzāish ho juzw-i-izāfa-shuda yā taraqqī-yāfta kā haqq rakkhe par shart yah hai ki us shai kī haisiyat tābdīl na ho-jāe—masalan gāe kā mālīk uske bachehe kā mālīk hotā hai par angūr ke mālīk ko us sharāb kī milkiyat hāsīl nahīn hotī jo dūsrā shakhs usī angūr se taiyār kare.

4.—Julūs; masnad-uashīnī; bādshāhī takht par baiṭhnā; kisī rutbe yā manṣab par pahuñchnā.

Accessory, a. Mu'in-i-jurm ke muta'alliq.

Accessory, a. Mu'in; madad-gār; sharik; kisī natije ke paidā karne meṅ madad d. w. yā kisī asl fā'il kī taht meṅ 'amal k. w.

☞ Usually in a bad sense.

Accessory to a crime—Sharik-i-jurm; jo shakhs kisī jurm meṅ sharik ho yā sahārā de.

Accessory, n. (Law) Woh shakhs jo kisī jurm-i-sangīn meñ sharīk ho yā'nī go woh irtikāb-i-jurm ke waqt maujūd na rahā ho par mashware hukm-rānī yā ikhfā-i-wāqī'at wagaira meñ shirkat rakhtā ho.

Accessory before the fact—Woh shakhs jo jurm hone ke waqt maujūd na rahā ho par usne kisī ko jurm karne par āmadā kiya khwāh uskī nisbat salāh yā hukm diyā ho; woh shakhs jiskī salāh wagaira kī wajh se koyī dūsrā shakhs murtakib-i-jurm ho; mu'in yā sharīk qabl az wuqū'-i-jurm.

Accessory after the fact—Woh shakhs jo kisī mujrim ko jān-būjh-kar apne yāhūn chhipā rakkhe yā use madad khwāh tasallī de.

Accident, n. 1.—Ittifāq; wāqī'a; hādīsa; mājarā; woh bāt jiske hone kā khayāl yā uskī ummed pahle se na ho.

An unavoidable accident—Ittifāq-i-nū-guzir; woh bāt jo chār-nū-chār ho-jāe.

By accident—Ittifāqan; hasb-i-ittifāq; ittifāqiya; ittifāq se; nūgāb.

Accidental, a. 1.—Ittifāqī; jiskā wuqū' nāgahān ho; jo ma'mūlī taur par zuhūr meñ na āwe.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī; ittifāqī (nāgahān) maut; marg-i-mufājāt.

2.—Lāzimī nahīn; nihāyat zarūrī nahīn.

Accidentally, ad. Ittifāqan; ittifāqī yā ittifāqiya; hasb-i-ittifāq; nāgahān; yakāyak.

Accommodate, v. t. 1.—Kisī ke hasb-i-hāl yā mutābiq k.

We ought to accommodate ourselves to circumstances—Ham logon ko chāhiye ki jaise hālūt hon unhiñ ke mutābiq karen.

2.—Jis shai kī khwāhish yā zarūrat ho yā jo shai ārām ke liye matlūb ho uskā baham pahunchānā.

To accommodate a friend with lodgings—Kisī dost ke thaharne (firo-kash hone) kā thekānā (band-o-bast) kar-d.

3.—Tai k.; tasfiya k.; raf' k.; ittifāq karānā.

To accommodate differences—Tasfiya-i-nizā' k.; jhagra niptā d.

4.—Rupaye qarz de-kar madad k.; qarz d.

Accommodation, n. 1.—Woh shai jisse koyī ihtiyāj raf' ho yā ārām farhat khwāh suhūlat hāsīl ho; jo shai ārām ke liye baham pahunchāyī jāe.

☞ Used chiefly in the plural.

2.—Tasfiya-i-ikhtilāfāt (nizā'); sulh; muwāfaqat; mel; safāyī; raf'dād.

3.—(a) Dast-gardān; udhār; qarz-i-nāqdī jisse aksar bahut ārām hotā hai.

(b) Farzī hundī jo baham-rasāni-i-zar ke liye likhī aur sakārī jāe aur wāqī'ī uske रुपये kisī dāin ke adā meñ na diye jāweñ. bal-ki farzī girinda-i-qarz kī suhūlat ke liye qarz mutasawwar hon.

☞ "An accommodation bill or note, one to which a party has put his name without consideration, for the purpose of benefiting or accommodating some other person who is to provide for the bill or note when due." *Byles—Webster.*

Accompany, v. t. Kisī ke sāth yā ham-rāh jānā; sāthī yā rafīq kī tarah kisī ke pās rahnā; kisī se suhbat r. yā uske sāth rahnā.

Accomplice, n. (Law) Sharik-i-jurm; woh shakhs jo jurm ke karne mein kisi ka saath de.

“Followed by *with* before a person; as, A. was an accomplice with B. in the murder of C.” Webster.

Accomplicity, n. (Law) Jurm mein sharik rahnā; shirkat-i-jurm.

Accomplish, v. t. Pūrā k.; anjām d.; hāsil k.; takmil k.

To accomplish an end—Koyī maqsad pūrā (hāsil) k.; kisi maqsad ko anjām ko pahuñchānā. [khalīq.]

Accomplished, p. a. Kisi sifat mein pūrā; kāmīl; ‘ālim; fāzil; muhazzab;

Accomplishment, n. 1.—Anjām; ta’mīl; husul-i-maqsad; ta’mīl yā ifā-i-kāmīl; kisi bāt kā pūrā k. yā anjām ko pahuñchānā.

2.—Ta’līm ke zari’e se zihni fuzilat yā atwār ki khūbi; tahsil.

Accord, n. 1.—Razā-mandī; ittifaq; rāe khwāhish yā kār-rawāyī mein bāhamī ittifaq. [āp (az-khud) ho.]

2.—Marzi; ragbat; khwāhish; bi-r-ragbat tahrīk; harakat jo āp-hi-

“Used of the will of persons, or the natural motion of other bodies, and preceded by *own*.” Webster.

To do an act of one’s own accord—Kisi kō koyī fi’l apnī’ hī marzi se k.; koyī kām apnī hī ragbat se (bi-r-ragbat) k.; kisi kām ko āp-hi-āp (be-dūse ke kahe) k.

3.—Ittifaq; mel; mutābaqat; chīzōn kā bāham munāsib taur par mel r.

4.—(Law) Jin do farīq mein takrār ho unkā āpas mein rāzī ho-jānā aur nuqsān kī talāfi kā wa’da k. jisse bād ifā-i-wa’da phir nālīsh nahīn ho-saktī; tasfiya-i-bāhamī.

Accord, v. t. 1.—Mel yā sulh karānā-jaise do shakhsōn mein; tasfiya yā raf’dād karā-d. jaise nālīshāt yā takrārōn mein.

2.—Denā; ‘atā k.; wājib yā munāsib samajh-kar d.

To accord permission or sanction—Ijāzat d. yā manzūr k.

3.—Mutābiq k.; muwāfiq k.; ek chīz ko dūsrī chīz kī tarah kar-d.

Followed by *to*.

Accordance, n. Mutābaqat; muwāfaqat.

In accordance with—Ba-mutābaqat; muwāfiq; mutābiq; hasb; ba-mūjib.

In accordance with orders—Hasb-i-hukm; ba-ittibā’-i-hukm; hukm (irshād) ke mutābiq; ba-ta’mīl-i-hukm.

According, p. a. mutābiq; muwāfiq.

[ba-mūjib; rū se.

According to (a prepositional phrase)—Kisi ke mutābiq yā muwāfiq; hasb;

According as (an adverbial phrase)—Jaisā kī; jis tarah par; jo kuchh.

Accordingly, ad. Kisi ke mutābiq yā muwāfiq; aisi tarah kī kisi amr-i-ma’lūm ke khilāf na ho; chunānchī; chunānki; kisi dūsrī bāt ke lihāz se; jaisā kī chāhiye.

The plaintiff was absent, and the court accordingly threw out the claim—

Mudda’i hūzir na thā chunānchī ‘adālat ne uskā da’wā khūrij kar-diya.

Account, n. 1.—Hāl; kaifiyat; wāq’āt yā mu’āmalāt kā bayān.

A detailed account—Hāl-i-mufassal; mutawwal kaifiyat; tafsiili bayān; mu-sharrah kaifiyat; beorā.

A brief or succinct account—Hāl-i-mukhtasar; kaifiyat-i-mukhtasar; thoṛāz hāl.

2.—To wujūh yā sabab kisi mājare kī nisbat bayān kiye jāweh; muhāsaba; jāwāb.

He has given no satisfactory account of his conduct—Usne apne tariq ke koyi wujūh qūbil-i-itminān bayān nahī kiye.

3.—Wajh; sabab; khayāl; libāz; wāste; khātir.

On account of—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is yā bā'is se; sabab se.

On one's account—Kisi kī wajh se; kisi kī jānib se; kisi ke liye; kisi kī khātir.

4.—Hisāb; lekḥā; mu'āmalāt-i-naqdī meṁ jam'-kharch kā hisāb.

A credit account—Hisāb-i-jam'; jam' kā hisāb (lekḥā).

A debit account—Hisāb-i-kharch; kharch kā hisāb yā lekḥā.

A cash credit account—Naqdī jam' kā hisāb.

Account current, or a current or running account—Chaltā hisāb yā lekḥā; roz-merre kā hisāb; jo hisāb band na huā ho.

A private account—Hisāb-i-khāngī; nij kā hisāb.

A rough account—Kharrā; kacchā hisāb.

A partnership account—Hisāb-i-sharīkat.

An account of current demands—Tanzī'i-hāl.

An account of balances—Tanzī'i-baqiyā.

An account of receipts and balances—Hisāb-i-wāsil-bāqī; fard-i-wāsil-bāqī.

An account of receipts and charges—Jam'-kharch; hisāb-i-jam' wa kharch; āmadni aur kharch kā hisāb.

To open an account—Hisāb qūim k.; lekḥā dūnā.

To adjust or settle an account—Hisāb raf-daf' k.; hisāb tai k. yā niptūnā.

To balance an account—Jam'-kharch milānā yā barābar k.; hisāb dephā k.; hisāb lī bidh milānā.

To draw up an account—Jam'-kharch likhnā; hisāb likh-kar durust k.

To keep an account—Hisāb rakhnā yā murattab k.

To examine an account—Hisāb jānchnā.

[charḥānā.]

To place to the account of a person—Kisi ke hisāb meṁ likhnā (qūim k. yā

To write off an account—Hisāb se khūrij k.; hisāb meṁ qūim na rakhnā; lekhe se nikāl d.

[lekhe meṁ dūnā.]

To debit, or credit, in an account—Jam'-kharch meṁ likhnā; jam' yā nām ke

5.—Tashkhis; rūe; khayāl; nazar.

They are nothing in his account—Uski tashkhis (uski nazar) meṁ we nāchiz (kuchh nahī) hai.

6.—(Pl.) Hisāb-kitāb; lekḥā.

Adjustment or settlement of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb kā raf'dād.

Annual adjustment of accounts—Bujhāt; hisāb-i-sūlāna.

Abstract of accounts—Gosh-wāra-i-hisāb.

Village accounts—Hisāb-i-dehī; gūnw kā hisāb.

Rendition of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb samjhānā; hisāb d. [k.; tai k.

To make up accounts—Hisāb murattab yā durust k.; tasfiye ke liye hisāb taiyār

7.—Waq'at; qadr; fāida; naf'a; aisā natīja jis ko 'umda samajh sakeṁ (jiski qadr kar sakeṁ).

A man of account—Zi-qadr shakhs.

To turn to account—Fāida uṭhūnā; mustafid h.; muntafa'-bih h.; aḥebbā natiḥa nikālū yā ḥāsil k.

A writ of account (Law)—Hisāb-fahmī ki nālīsh; woh nālīsh jismē mudda'ī kī yah da'wā ho ki mudda'ū-'alaih usko yā to hisāb-i-wājib samjhā de yā uske na samjhāne ki wajh batlāwe.

Called also an action of account.

Account, v. i. 1.—Hisāb samjhānā (bujhānā yā batlānā); lekḥā k.; hisāb-kitāb ki mufassal kaifiyat batlānā.

An officer must account with or to the treasurer for money received—Lāzim hai ki afsar zar-i-wusūl-shuda kā hisāb khazānchī ko samjhā-de.

2.—Wujūh bayān k.; sabab zāhir k. yā batlānā.

With for.

Carelessness accounts for failure—Nā-kām-yābi ki wajh gālat hai.

3.—Jawāb-dihī k.; jis shakhs ko zimme koyī bāt ho uski nisbat uskā jawāb-dih h. (khawāh uski kaifiyat yā uske wujūh bayān k.).

How do you account for the loss of so much money?—Itne rupaye ki nuqsānī ki nisbat tumbhūrī kyā jawāb hai (uski kaifiyat tum kyā bayān karte ho)?

Accountable, a. 1.—Jawāb-dih; muḥāsaba-dār; muākhaza-dār; zimma-dār; jisko kisi baṛe ke rū-ba-rū jawāb-dihī karnī paṛe.

Every man is accountable to God for his conduct—Apne tariq ke liye har shakhs Khudā kī jawāb-dih hai.

2.—Jisko hisāb samjhānā aur apno fī'l-i-be-jā yā zarar-rasānī ki 'iwaz saṛā bhugatnā yā tāwān denā paṛe.

Accountant, n. Muḥāsib; hisāb-nawīs; jamī'-kharch-nawīs; jis shakhs ke zimme hisāb-kitāb ho.

Accountant general—Woh afsar-i-'ālī jisko ta'alluq un sab afsarān-i-māṭaht ko hisāb-kitāb ki nigrahānī ho jinke zimme hisāb kī kām ho.

Village accountant—Muḥāsib-i-dehī; paṭwārī.

Account-book, n. Hisāb ki kitāb; bahī; khātā.

Accredit, v. i. 1. I'tibār k.; i'timād k.; bharosū k.; mu'tamad-'alaih samajhnā.

An accredited agent—Muḥtār-i-zi-i'tibār.

Accretion, (Law) (a) Daryū-barūr ki wajh se zamīn kī milnā.

(b) Woh fāida jo kisi wāris ke is wajh se ho ki uskā sharīk wāris wīrasat ke liye baqī na rahe; woh fāida jo kisi mauḥūb-lahū ko is sabab se ho ki uskā sharīk mauḥūb-lahū apne hisse ke lene ko liye rah na jāe.

“When a legacy is left to two persons and one of them dies before the testator, the legacy devolves to the survivor by right of accretion.” Webster.

Accrue, v. i. 1.—Paidā h.; qāim h.; zuḥūr meḥ ānā; wuqū' meḥ ānā.

When did the cause of action accrue in that case?—Us muqaddame meḥ wajh-i-nālīsh kab paidā huyī?

2.—Honū—jaiso afzāish naf'a yā khisāre kā; upajnā; paidā h.

Much profit has accrued to that banker—Us mahājān ko baṛā naf'a hūā.

Accumulate, v. t. 1.—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā ; farāham k.
2.—Dher lagānā; dher ke dher jam' k.; ambār k.; tūda k.; pāṭnā.

To accumulate wealth—Daulat jam' yā ekaṭṭhā k.
To accumulate earth or stones—Miṭṭi yā patthar ke dher lagānā.

Accumulate, v. i. Bahut barh-jānā; bahut hī ziyāda ho-jānā; kasrat se ho-jānā; qad shumār yā miqdār meṇ barh-jānā.

Evils accumulate—Burāiyān bahut barh jāti (kasrat se jam' ho-jāti) haiṇ.

Accumulation, n. Ijtimā'; jam' k. yā jam' ho-jānā; jo kuchh jam' yā ekaṭṭhā ho-jāe.

Accumulation of arrears—Ijtimā'-i-baqāyā; baqiyāt kā kasrat se jam' ho-jānā.

Accuracy, n. Sihhat; durust; galatī se barī h.; sachāyī khwāh kisī qā'ide yā namūne ke mutābiq ṭhik ṭhik h.; woh sihhat jo natīja-i-ihtiyāt ho.

Legal accuracy—Sihhat-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq durust h. [i'tirāz k.]

To contest the legal accuracy of a decision—Kisī faisale kī sihhat-i-qānūnī par
The value of testimony depends upon its accuracy—Shahādat jis qadar sadāqat se mutābaqat rakkhe utnī hī usko waq'at hogī.

Copies of legal documents should be taken with accuracy—Munāsib hai ki wasāiq-i-muta'alliqa-i-qānūn kī naqlēn is tarah murattab hon ki unmeṇ galatī wāqī' na ho.

Accurate, a. Sahih; durust; ṭhik; khatā galatī yā naqs se barī; jo kuchh asl meṇ ho ṭhik usī ke mutābiq; kisī qā'ide namūne yā shai-i-mu'ayyana ke mutābiq.

☞ “We speak of a thing as *accurate* with reference to the care bestowed upon its execution, and the increased correctness to be expected therefrom.” *Webster*.

Accusation, n. 1.—Kisī jurm kā ilzām yā uskī tuhmat lagānā; kisī fi'l-i-be-jā yā be-insāfi kā muttāham k.

2. Woh bāt jiskā ilzām kisī par lagāyā-jāe; kisī jurm kā da'wā; woh bayān jis meṇ kisī jurm kā da'wā yā ilzām shāmīl ho.

Accuse, v. t. (Law) 1.—Ittihām ilzām yā tuhmat lagānā; muttāham k.; mulzam qarār d.; kisī shakhs kī nisbat yah kahūā ki usne fulān jurm kiyā hai; 'adālat ke mansab khwāh hukm-nāma-i-sar-kārī ke zarī'e se kisī jurm kā ilzām lagānā; qānūn kī khalāf-wārzi kā muttāham k.; darkkhwāst yā istigāsa-i-zabānī khwāh muḳhbiri ke rū se kisī kī nisbat yah zāhir k. ki usse fulān jurm huā hai.

☞ “Followed by *of* before the subject of accusation.” *Webster*.

To accuse a person of a bailable or non-bailable offence—Kisī shakhs par jurm-i-qābil-i-zamānat yā nā-qābil-i-zamānat kā ilzām lagānā.

To accuse falsely—Jhūṭh yā nā-haq tuhmat lagānā; nā-haq phaṇsānā; tufān lagānā; sesar k.

An accused person—Mulzam yā shakhs-i-mulzam; mudda'ā'-alaih; mustagūs 'alaih; woh shakhs jispar istigāsa kiyā-jāe.

2.—Qusūr-wār ṭhahrānā; ilzām d.; dosh lagānā; malāmat k.

Accustom, v. t.—Kasrat-i-isti'māl se mānūs k.; 'ādī k.; 'adat ḍālnā; khū-gar k.; bān lagānā; muhāwara k.; karte karte kisī kām meṇ mānj-uṭhnā.

Accustomed, *a.* Jisse kasrat-i-isti'māl ke ba'is uns ho-jāe; jiskī tabī'at 'ādī yā khū-gar ho-jāe; mā'mulī; rasmī.

Ache, *v. i. 1.*—Dukhnā; dārd k.; pīrānā; dard meñ mubtalā rahnā; barābar dard k. [dukhtā hai].

His head *aches*—Uskū sar dard kartā hai (uske sar meñ dard hai yā uskū sar

2.—Ranjida rahnā; ranj uṭhānā; bahut hī ranj uṭhānā; musibat taklif yā gam meñ rahnā; magmūm h.; dukhī h.

His heart *aches*—Uskū dil nihāyat ranjida hai (magmūm yā taklif meñ hai).

Ache, *n.* Dard; pīrā; dard jo barābar rahe (qāim rahe).

“In opposition to sudden twinges, or spasmodic pain.” *Webster.*

Achieve, *v. t. 1.*—Anjām ko pahunchānā; takmil k.; pūrā k.; aḥīr tak le-chalā; khātīm ko pahunchānā; kar-denā yā karṇā.

Deeds *achieved* by valour—Woh kām jo dilerī ke zor se anjām kiye jāweh.

“Appropriately used for the effect of efforts made by the hand or bodily exertion.” *Webster.*

2.—Koshish (sa'ī yā mihnāt) ke natīje meñ pānā yā hāsīl k.; koshish se hāsīl k.

Achievement, *n. 1.*—Anjām; husūl; pūrā k.; pānā.

The *achievement* of his object—Uske maqsad kā anjām yā husūl (pūrā h. yā bar-ūnā). [se kiya jāe].

2.—Koyī baṛā kām; juwān-mardi kā kām; jo kām juraat yā dilerī

Acid, *a.* Khaṭṭā; tursh; talkh; jismeñ sirke kā sā mazā ho; chuk; jo chakhne meñ karṇā ma'lūm ho; tez.

Acid fruits or liquors—Khaṭṭe phal yā karṇe 'araq (tez 'araq). [talkh chiz.

Acid, *n. 1.*—Koyī khaṭṭī chiz; koyī chiz jo tursh ho; khaṭāyī; turshī;

2.—Tezāb.

Acidify, *n.* Talkhī; turshī; khaṭāyī; karṇā-pan; karṇāhaṭ; tezī.

Acknowledge, *v. i. 1.*—Iqrār k.; qabūl k.; māunā; haqiqī yā aslī samajhuā.

2.—(Law) Kisī fi'l ko ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn qabūl k. tāki uskū jawāz sābit ho-jāe; manzūr k.; taslīm k.

To *acknowledge* a deed before competent authority—Kisī wasīqe ko hākim-i-majāz ke rū-ba-rū taslīm k. [taslīm k.

3.—Shukr-guzārī ke sāth qabūl k.; kisī shai ko ba-taur-i-amr-i-nāfi'

To *acknowledge* a favour—Kisī mihr-bānī ko shukr-guzārī ke sāth qabūl k.; apnī nisbat kisī ki 'ināyat kī shukriya adā k.

To *acknowledge* the receipt of a gift—Jo kuchh ba-taur baḥshish ke milo uskū pānā shukriye ke sāth taslīm k. yā uske pāne-kā mashkūr wa muqir h.

4.—Qabūl k.; iqrār k. yā muqir h.; mu'tarif h. yā i'tirāf k. jisse kināyatan yah ma'lūm ho ki muqir ko apnī gunah-gārī ki khabar hai.

5.—Kisī ko apnā karke mānnā; kisī ko khusūsiyat ke sāth yā kisī khās hāsiyat meñ qabūl k.

To *acknowledge* a son—Kisī larke ki nisbat yah-kahnā ki yah to hamārū beṭā hai (usko hāsiyat-i-farzandī meñ taslīm k.).

Acknowledgment, *n. 1.*—Qabūl k.; iqbāl; iqrār; i'tirāf. [mānnā.

2.—Khusūsiyat ke sāth yā kisī khās hāsiyat se taslīm k. yā

3.—Jo kuchh nafa pahuichā ho use qabūl karke uskā shukriya adā k.; izhār-i-ihsān; adā-i-shukr. [yā kiya jāe.

4.—Kisi 'ināyat shafaqat yā mihrbānī ke badle mein jo kuchh diyā

5.—(Law) Apne fi'l-i-khās kā is garaz se manzūr yā qabūl k. ki woh qānūnan jāiz mutasawwar ho.

6.—Rasid; wūsul-yābī; pahuich.

To endorse *acknowledgment* of a notice—Kisi ittilā'-nāme kī pusht par (pīth par yā uske pichhe) ittilā'-yābī likhnā; ittilā'-shud (muttala'-shud khwāh muttala' huā) likhnā.

To sign an *acknowledgment*—Rasid par dast-khat k. [se kuchh.

A COMPTE, (Fr.) 'Ala-l-hisāb; ba-ifā-i-juzwī; jis qadar denā ho usmein Acquaint, v. t. 1.—Ba-khūbī wāqif k.; khūb āgāh k.; mānūs k.

2.—Kisi ko ittilā' d.; muttala' k.; wāqif k.; āgāh k.; jatānā.

☞ "With is used before the object." Webster.

Acquaintance, n. 1.—Wāqifiyat-i-kullī yā tāmma; ba-khūbī yā achchhī tarah jānnā; khūb shināsūyī; āshnāyī; ba-khūbī jān-pahchān.

2. Woh shakhs yā ashkhās jin se koyī khūb wāqif ho; āshnā; woh shakhs yā ashkhās jinse ba-khūbī jān-pahchān ho.

☞ "In this sense, the word admits a plural: *acquaintance* and *acquaintances* are both in use." Webster.

Acquest, (Law) Jāe-dād jo ba-zarī'a-i-kharidārī khwāh hiba yā aur tarah par hāsil ho lekin wirāsatan na mile.

Acquiesce, v. i. Taslīm k.; rāzī h.; qabūl yā manzūr k.; ittifaq k.

Acquiesced in—Manzūr kiya-gayā; bilā-ta'arruz qabūl kiya-gayā.

The measure has been *acquiesced in*—Woh tajwiz bilā mukhālafat manzūr ki-gayī.

Acquiescence, n. Taslīm; iqbal; manzūrī; kisi shai kā khāmoshī yā sukūt ke sāth (chup-chāp) manzūr k.; rāzā-mandī; chup-chāp mān-lenā.

Acquire, v. t. Paidā k.; hāsil k.; apnī koshish yā mihnāt se hāsil k.; kasab kar-ke hāsil k.; kamānā.

☞ "To gain, by any means, something which is in a degree permanent, or which becomes vested or inherent in the possessor. A mere temporary possession is not expressed by *acquire*." Webster.

Acquired, p. p. or a. Paidā kiya huā; hāsil kiya huā; maksūba; mihnāt yā aur zarī'e se milā huā.

Self-acquired—Maksūba-i-khūs yā zātī; apnā paidā kiya huā; apnī kamāyī kā.

Acquired by one's ancestor—Maksūba-i-mūris; mūris kā paidā kiya huā.

Acquirement, n. Hāsil k. yā jo kuchh hāsil kiya jāe; tahsil; jo bāteñ kisi ko zātī hāsil hon ya'nī Khudā-dād na hon.

☞ "Skill in music and painting is an *acquirement*, while genius is a gift of nature, and so on." Webster.

Acquisition, n. 1.—Hāsil k. yā husul; pānā; paidā k.

2. Shai-i-maksūba yā mahsūla; hāsil ki-huyī chiz; kamāyī; tahsil.

Acquisitive, a. Hāsil karne par māl; māl-ba-husul.

An *acquisitive* person or disposition—Woh shakhs yā tabī'at jo ashyā ke hāsil karne par māl rahe.

Acquit, v. t. 1.—Kisī farz jurm ittihām yā shubhe se barī k.; be-gunāh thahrānā; khalās yā rihā k.; chhoṛ d.; rihāyī d. [barī kiya.]

The assessors *acquitted* the prisoner—Asesarōn ne mudda'ā-'alaih ko jurm se

☞ “Followed by *of* before the object.” Webster.

To *acquit* a person of a charge—Kisī shaḡhs ko kisī ilzām se barī k.

2.—Kār-rawāyī k.; nibāh-lejānā.

☞ Used reflexively.

The prisoner's pleader *acquitted* himself well in that case—Us muqaddame meñ vakil-i-mudda'ā-'alaih ne khūb kār-rawāyī ki (apnī tayīn khūb nibāhā).

ACQUIT, (Fr.) Fārig-khatī; wusūl-yābi kī rasīd.

Acquittal, (Law) Barāat; rihāyī; maḡhlāsī; safāyī; kisī jurm ke ilzām se jūrī kī tajwīz yā 'adālat ke hukm se barī kiya-jānā. [k. (najāt d.).]

Acquittance, n. 1.—Qarḡ (dāin) yā kisī dūstre mu'āhade yā farz se barī 2.—Qabzu-l-wusūl; fārig-khatī yā far-khatī; sāfi-nāma; be-bāqī kī rasīd jisse phir mutālaba na ho-sake; woh nawishta jisse dāin yā kisī kī yāftanī kā adā ho-jānā sābit ho.

Acre, n. Ekar; 4840 gaz murabba' zamīn. [ho.]

Acreage, n. Ekar kī majmū'ī ta'dād; jisqadar kul zamīn ekar ke hisāb se

Across, prep. 1.—Is pār se us pār; is taraf se us taraf tak; bi-l-kul is jānīb se us jānīb tak; bi-l-kul 'arz meñ.

A bridge is laid *across* a river—Daryā meñ is pār se us pār tak (tamām uskī 'arz meñ) pul banāyā jātā hai. [beṛā.]

2.—Bich se kaṭa huā; kisī tarah kā zāwiya paidā kartā huā; āṛā;

A line passing *across* another—Ek khat jo dūstre khat ko bich se kūtā huā nikal-jāe.

Act, v. i. 1.—'Amal k.; kām k.; karnā; barātā; kār-rawāyī k.

To *act* in a person's behalf—Kisī shaḡhs kī taraf se kām k.

To *act* judicially—Ba-taur-i-hākim-i-'adālat kām k.; 'amal-i-hākim-āna k.; hākim kī tarah kām k. (kār-rawā h. yā kār-rawāyī k.). [bandī k.]

To *act up to*—Kār-band h.; anjām d.; pūrā k.; kisī ko mutābiq k.; kisī kī pā.

He has *acted up to* his engagement—Usne apne qaul ko pūrā kiya (jaisā qaul kiya thā waisā hi kiya).

2.—Quwwat ko kām meñ lānā; 'amal k. [lātā hai.]

The stomach *acts* upon food—Mi'da apnī quwwat ko gizā kī nisbat kām meñ

Act, v. t. 1.—Karnā; anjām d. [anjām d.]

To *act* one's part—Jo kuchh apno ko karnā ho use k.; apnā farz (apnā kām)

2.—Kisī kā kām k.; kisī kā mansab yā uskī haisiyat iḡhtiyār k.

To *act* the hero—Juwān-mard kā kām k.; jo kuchh juwān-mard ko karnā chāhiye wahī k.

Act, n. 1.—Fi'l; 'amal; kām; jo ho-chukā ho yā hotā ho.

A criminal *act*—Fi'l-i-mujrim-āna; aisā kām jiskā karnā jurm ho.

An intentional or a voluntary *act*—Fi'l-i-irādi; fi'l-i-bi-l-irāda; woh fi'l jo koyī apnī khwāhish se kare.

An accidental *act*—Fi'l-i-ittifaqī.

The omission of an *act*—Tark-i-fi'l; kisī kām kā na k. (uskā choṛ d.)

☞ “In general, *act* denotes *action completed*; but preceded by *in*, it denotes *incomplete action*.” Webster.

The thief was taken in the very *act* of stealing—Woh chor chori kar-hi rahū tLE ki pakṛā-gayā (ya'ni chori kī kām khatm na huā thā ki woh pakṛā-gayā).

Act of God (Law)—Woh nūgahūnī yū hūdisa jismen in-shū ko daḡhl na ho yū jiske wuqū' ki koyī wajh-i-klās bayūn na ho-sake; ifat-i-asmūnī; ifat-i-samāwī; nūgahūnī. [tahrir 'adūlat meḡ na ho-

Act in pais (Law)—Woh bāt jo 'adūlat ke bāhar ki-jāe aur uski nisbat koyī

2.—Qānūn; āyīn; ekaṭ; jamū'at-i-wūzi'ān-i-qawānīn kī faisala.

3.—Wāqī'ī h.; nsl meḡ h. yā wujūd r.

“Opposed to a *possibility*, or *possible existence*.” Webster.

Action, n. 1.—Harakat; tāsīr; quwwat; zor.

“*Action*, when produced by one body on another, is *mechanical*; when produced by the will of a living being, *spontaneous or voluntary*”

“*Action* is opposed to *rest*.” Webster.

2.—Kām; 'amal; kār; fi'l; tariq; tarz-o-tariq; harakāt wa saka-nāt; chāl; chāl-o-chalan yā chāl-chalan.

3.—(Law) Nālīsh; da'wā; istihqāq kī pesh k.; woh mutālaba jo kisi 'adūlat meḡ pesh kiyū jāwe; muqaddama.

A real action—Jāe-dād-i-gair-manqūla ke istihqāq kī da'wā; woh nālīsh jis-meḡ mudda'ī jāe-dād-i-gair-manqūla kī haqīqat kī da'wā kare.

A personal action—Woh nālīsh jis-meḡ kisi dāin yā anjām-i-farz-i-zūti khwāl uski 'iwaz meḡ khisāre yā kisi zūti yā mālī nuqsān ke mu'āwaze kī da'wā kiyū jāe.

A mixed action—Woh nālīsh jis-meḡ jāe-dād-i-gair-manqūla aur kisi nuqsān ke khisāre kī da'wā kiyū jāe.

A civil action—Woh nālīsh jo kisi khās shakhṣ yā ashkhṣ kī jānib se zar-i-qarza yā khisāre ke dilā-pāne ke liye dāir ki-jāwe; māl ke dilā-pāne kī nālīsh.

A criminal action—Kisi jurm kī nālīsh.

A penal action—Tāwān ke dilā-pāne kī nālīsh; woh nālīsh jis-meḡ nise tāwān ke dilā-pāne kī da'wā ho jo ta'zirun qāim kiyū-gayā ho.

The basis of an *action*—Manūt-i-da'wā; madār-i-nālīsh; nālīsh yā da'wo kī bunyād. [kī sabab.

A cause of action—Binā-i-da'wā; wajh-i-nālīsh; binā-i-mukhṣamat; nālīsh

A joinder of causes of action—Kayī binā-i-da'wo kī ek meḡ shūmil kiyū jānū (unkī shumāl); shumāl-i-bināhā-i-mukhṣamat.

A misjoinder of causes of action—Kayī binā-i-da'wo kī be-jā tariq par ek meḡ milāyū-jānū (unkī shumāl-i-be-jā). [kī haq.

4.—(Law) Istihqāq-i-nālīsh; nālīsh karne (rujū' yā dāir karne)

The law gives an *action* for every claim—Qānūn ke rū se har ek da'we kī nisbat istihqāq-i-nālīsh hāsīl hotā hai.

5.—Jang meḡ sipāhiyon kī muqābala 'ām isse kī khushkī meḡ ho yā tarī meḡ: laṛāyī; jang.

Actionable, a. Nālīsh ke qābil; jis-meḡ (jiski nisbat) qānūnan nālīsh ho-sake; jis-meḡ nālīsh kī gunjāish ho.

To call a man a thief is *actionable*—Agar koyī kisi ko yah kaho kī tū chor hai to uske is kahne par nālīsh ho-saktī hai.

An *actionable wrong*—Woh mazarrat jiski nisbat nālīsh ho-sake.

Active, a. 1.—Jismeñ 'amal kī quwwat yā sifat ho; jisse tabādala ho; jisse dūsrōñ meñ 'amal yā harakat ho.

“Opposed to *passive*, that receives action.” *Webster*.

2.—Jo hamesha kuchh kiya karo; musta'id; chust-o-chālāk; mihnati; masrūf; jo hamesha kām meñ lagā rahe.

An *active officer*—Musta'id afsar; woh afsar jo hamesha kām kiya kare.

3.—Jismeñ 'amal yā koshish dar-kār ho; 'amali; khayālī nahīn; jisse wāqī'i natije paidā hoñ.

“Opposed to *speculative*.”

Active capital or wealth—Rupaye paise; zar-i-naqd wagaira; woh māl jisse bilā-takalluf rupaye khare kar-ke unheñ tijarat yā aur kām meñ lagā sakeñ.

Active commerce—Tijarat jo koyī qaum apne hi jahūzōñ par karo.

Actual, a. 1.—Haqīqī; wāqī'i; asli; nafsū-l-amrī; jiskā wujūd asl meñ ho; jo sachmuch huā ho yā hotā ho; jo 'amal meñ āyā ho.

“Opposed to *potential, possible, virtual, or theoretical*.” *Webster*.

An *actual crime*—Asli jurm; jo jurm wāqī'i wuqū' meñ āyā ho.

2.—Maujūda-i-hāl; maujūda; jo is waqt ho (maujūd ho.)

The *actual situation* of the country—Mulk kī hālat jo is waqt hai; mulk kī hālat-i-maujūda.

Actually, ad. Dar-asl; haqīqat meñ; wāqī'i.

A *DATO*, (Lat.) Āj kī tārīkh se; is waqt se.

[āwe; bilā-qaid.

A *DISCRETION*, (Fr.) Hasb-i-iqtizā-i-rāe; jaisā (jo kuchh) dil meñ

AD *DAMNUM* [Lat.] (*Law*) Nālīsh-i-khisāra kā juzw-i-ākhir jismeñ mudda'i zar-i-khisāra-i-mutada'wiya kī ta'dād bayān kartā hai; khi-sāra-i-mutada'wiya kī ta'dād. [tatimma.

ADDENDUM, (Lat.) Woh shai jiso barhānā (izād yā izāfa k.) ho;

Addict, v. t. Kisī kām meñ apnī tayīn 'ādatan masrūf k. kisi buro kām meñ hamesha lage rahnā.

“Now employed only in a bad sense.” *Webster*.

He is *addicted* to vice—Woh badikā'ādī hai (burāyi meñ hamesha lagā rah-tā hai).

Addition, n. 1.—Izāfa; barhti; beshī; jo kuchh barhāyā jāwe.

2.—(*Law*) Laqab yā khitāb jo kisī shakhs ke nām par uske mansab pesha yā sukūnat ke zāhīr karne ke liye izāfa kiya jāwe; e. g.,

John Doe, *Esq.*; Richard Roe, *Gent.*; Robert Dale, *Mason*; Thomas Way, of *New York*.

Additional, a. Zāid; mazīd; jitnā maujūd ho uske siwā aur; izāfa kiya huā; barhāyā huā. [shahūdat.

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd; shahādat-i-maujūda ke 'alāwa aur

Address, v. t. 1.—Nām-o-nishān likh d.; patā-thekānā likh-kar bhejnā yā rawāna k.—jaise khat kā.

2.—Kisī kī taraf mukhātāb ho-kar kuchh kahnā; zabānī khwāh dar-khwāst wagaira ke zarī'e se kisī se sāl h.

3.—Kisī arhātiye wagaira ke pate se rawāna k.

The ship was *addressed* to a merchant in Baltimore—Woh jahāz Baltimore meñ ek saudā-gar ke pate se rawāna kiya gayā.

To *address one's self to*—Kisī kī taraf mukhātāb ho-kar kuchh kahnā yā guftgū k.

Address, *n.* 1.—Zabānī guftgū; muaddabāna payām; tahnīyat shukriya yā 'arz wagaira.

2.—Bol-chāl; dūsre se bāt-chīt kā tarz.

3.—Khat kā sar-nūma; maktūb-ilāih kā nām wa laqab ba-qaid-i-sukūnat; patā; thekānā; patā-thekānā.

4.—Hunar-mandī; chustī; chustī wa chālākī; tezi. [tahrīrī.

5.—Bā-zābitā guftgū yā dar-khwāst—'ām isse ki zabānī ho yā Adduce, *v. t.* 1.—Pesh k.; dākhil k.; guzrānnā; hāzir lānā; sāmne kar-d.; yah kahnā ki fulān shakhs yā shai yahān maujūd hai maqbūl ho.

To adduce evidence or proof—Shahādāt jū subūt pesh k. (dākhil k.)

To adduce witnesses—Gawāh guzrānnā; gawāhoṅ ko lā-kar yah kahnā ki hamāre gawāh hāzir hai.

2.—Hawāla d.; batlānā; pesh k.

To adduce an authority—Koyī sanad batlānā; kisī sanad kā hawāla d.

To adduce an argument—Dalil yā bahs pesh k. (lānā).

Adducible, *a.* Peshī (pesh hone) ke lāiq; jo pesh ho-sake; qābil-i-idkhal; jisē dākhil kar-sakeṅ. [karne ke lāiq nahīn hai.

This document is not adducible in evidence—Yah wasīqa subūt meṅ pesh

Adduction, *n.* Peshī; pesh k.; idkhal; guzrānnā.

Ademption, *n.* (Law) 'Ansikh-i-'atīya; kisī 'atīya bakhsish yā hiba-i-wasīyatī wagaira kā rad (mansūkḥ) k.

Adept, *n.* Woh shakhs jo kisī fan yā hunar meṅ khūb māhir ho; jo shakhs kisī fan se bahut hī wāqif ho. [o-kamāl jāntā huā.

Adept, *a.* Khūb māhir; kisī bāt ko nihāyat 'umda tarah par yā tamām-
Applied to persons.

Adequacy, *n.* Barūbar ham-andāz yā kāfi h.; kisī khās maqsad ke liye kāfi h. (kifāyat k.). [ham-andāz h.

The adequacy of income to the expenditure—Āmad-o-kharch kā barūbar yā

Adequate, *a.* Masāwī; ham-andāz; mutābiq yā muwāfiq; bas; bakhsishī kāfi.

The punishment should be adequate to the offence—Chāhiye ki saza ham-andāz-i-jurm (uske barābar yā uske liye khūb kāfi) ho.

AD FINEM, (Lat.) Akhīr tak; khātimē tak; anjām tak.

Adhere, *v. i.* 1.—Lāse ki tarah chipaknā; khūb simat-jānā yā chaspān ho-jānā; lag-jānā; saṭ-jānā; wasl ho-jānā.

Wax adheres to the finger—Mūm ungli meṅ lag-jātā hai.

2.—Qāim rahnā; sābit rahnā; sābit qadam rahnā; lage rahnā; zātī ittifaq khwāh 'aqide usūl yā rāe ki mutābaqat kī wajh se lā-tajum (joṅ kā toṅ) rahnā.

To adhere to a statement or an opinion—Kisī bayān yā rāe par sābit-qadam rahnā (usko na chhoṛnā yā usī kī pairawī k.).

Adherence, *n.* 1.—Lag-jānā; chaspān h.; simat-jānā.

2.—Lagāwat meṅ mazbūtī; wafā-dārī; ta'alluq meṅ sābit-qadamī.

An adherence to a party or an opinion—Kisī fariq kī jānib-dārī meṅ yā kisī rāe par sābit-qadam rahnā; jis fariq kī taraf ho-jānā yā jo rāe qāim k. usko na chhoṛnā. [lu'ūb-dār shai.

Adhesive, *a.* Chipakne-w.; simat-jāne-w.; chaspān hone-w.—jaise koyī

An *adhesive* stamp—Tikaṭ-i-chaspānidani ya'ni woh muhr-dār tikaṭ jo kisi kugaz par ūpar so chaspān (wasl) kar-diyā jāe.

AD HOC, (Lat.) Is garaz se; is maqsad ke liye.

AD HOMINEM, (Law.) Aisi baḥs jo mulḥātab ke usūl par lihāz kar-ke qāim kī-jāe. [nek-ḳhīwāhi ke kalām.

Adieu, *ad.* Ḳhudā-hāfiz; ḳhāir-bād; dostoṅ kī jūdāyī ke waqt bāham *AD INFINITUM*, (Lat.) Be-pāyān; lā-intihā; jiskā ḳhātima na ho.

AD INQUIRENDUM, [Lat.] (Law) Tahqīqāt ke wāste; woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se tahqīqāt kā hukm diyā jāe.

AD INTERIM, (Lat.) Is asnā meṅ; is darmiyān meṅ; is 'arse yā bīch meṅ; itne meṅ. [par wāqī'i milā huā nahīn; ham-sar-had.

Adjacent, *a.* Nāzḍik; qarīb; muttasil; ham-ḍāṇḍa; ḍāṇḍā-meṇḍā; nazḍik

☞ "Things are *adjacent* when they lie near to each other without actually touching." *Webster*.

Adjacent lands—Arāzi-i-ham-ḍāṇḍa (ham-sar-had).

Adjoin, *v. t.* Milā h.; muttasil h.; lagā h.; kisi ke ba'd hī yā usse mulhiq h. [hī yā usse lagā huā.

Adjoining, *p. a.* Muttasil; mulhiq; milā huā; lagā huā; kisi ke ba'd

Adjourn, *v. t.* Multavī k.; dūsre dīn par yā bilā-ta'niyun-i-aiyām mauqūf r. [multavī k.

To *adjourn* an enquiry—Kisi tahqīqāt ko dūsre dīn par yā bilā-qaid-i-tārīḳh *Adjourn*, *v. t.* Kuchh der tak kām kā multavī rakkhā jānā—masalan ek dīn se dūsre dīn tak yā ziyāda dīnoṅ tak ḳhīwāh bilā-ta'niyun-i-tārīḳh; wāzī'ān-i-qawānīn ke ijlās yā 'adālat kā āram ḳhīwāh tafriḥ ke liye multavī rakkhā jānā yā bar-ḳhāst h.; 'adālat kā bar-ḳhāst h.

The court *adjourned* at 4 o'clock—'Adālat chār bajo bar-ḳhāst huyī.

The court *adjourned sine die*, or without day—'Adālat bilā-ta'niyun-i-aiyām bar-ḳhāst huyī; 'adālat bar-ḳhāst huyī par uske ijlās-i-āyinda ke liye koyī dīn muqarrar na huā.

Adjourned, *p. a. 1.*—Multavī rakkhā gayā; jo dūsre waqt tak multavī rakkhā gayā ho; multavī-shuda.

2.—Jo ba-zarī'a-i-iltiwā ho

An *adjourned* session of a court—Ijlās-i-'adālat jo iltiwā ke zarī'o se ho ya'ni ek martaba ho-kar kisi dūsre dīn tak multavī rakkhā gayā ho; 'adālat kā ma'mūlī ijlās nahīn.

☞ "Opposed to the *stated* or *regular* session." *Webster*.

Adjournment, *n. 1.*—Iltiwā; bar-ḳhāstagī; kisi dūsre roz yā waqt-i-āyinda par ḳhīwāh bilā-qaid-i-aiyām multavī kiyā jānā.

2.—Woh aiyām jinmeṅ kisi 'adālat wagairā kā kām band rahe; kāmoṅ ke band rahne ke dīn. [ḥālat meṅ 'adālat kī tajwīz se dilānā.

Adjudge, *v. t. 1.*—Dilānā; 'adālat kī tajwīz se dilānā; nizā' yā takrār kī

To *adjudge* possession—Qabza dilānā.

2.—Faisl k.; tajwīz k.; tai k.

The case was *adjudged* yesterday—Woh muqaddama kal faisal ho-gayā.

3.—Hukm-i-sazā d. (sādir k.) [hukm'd.

To *adjudge* an offender to death—Kisi mujrim ko sazā-i-maut (phāūsi) kā

Adjudicate, *v. t.* Faisal k.; 'adālat ke mansab se tahqīq wa tajwīz k.

Adjudicate, *v. i.* Kisi shai kī nisbat 'adālat-āna tahqīqāt wa tajwīz k.

The court *adjudicated* upon the case—Us muqaddame meñ 'adālat ne tahqīqāt wa tajwīz kī.

Adjudication, *n.* 1.—'Adālat ke mansab se tahqīqāt wa faisala k.; infisāl; tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Faisala-i-'adālat; 'adālat kī tajwīz yā uskā hukm.

Adjust, *v. t.* 1.—Thik k.; mauzūn k.; kisi ke mutābiq yā uske hasb-i-hāl k. [kar-d.

2. Tartīb d.; qā'ide ke mutābiq banā 'd.; kisi silsile par qāim

3.—Tasfiya k.; tai k.; raf k.; kisi bāt ko is tarah par k. ki akhīr meñ donoñ farīq rāzī ho-jāweñ; niptānā.

To *adjust* accounts or differences—Tasfiya-i-hisāb yā nizā' k.

To *adjust* amicably—Bā-khudhā (bāham yā āpas meñ) tasfiya k.; kisi bāt ko āpas meñ sulh kar-ke (samajh-būjh ke) tai k.

4.—Kisi āle (dūr-bīn wagaire) ke azjā ko apnī apnī jagah par kar d.; sudhārnā; thikthāk k.

Adjustment, *n.* 1.—Tasfiya; raf'dād; niptāw.

Adjustment of accounts—Tasfiya-i-hisāb.

Amicable *adjustment*—Āpas meñ tasfiya; raf'dād-i-bāhami.

2.—Kisi dūr-bīn wagaira se āle ke sab ajzā kī apne apne thekāne kar d. tāki woh āla i'stimāl meñ āsake; tartīb; durust rahne kī hālat.

To be *in* or *out* of *adjustment*—Kisi dūrbīn wagaira kī murattab yā gair-murattab rahnā.

AD LIBITUM (Lat.) Hasb-khwāb; jaisī khushī ho; jaisā jī chāhe.

AD LITEM, [Lat.] (Law) Muqaddame ke liye; nizā' ke liye.

A guardian *ad litem*—Wali-i-daurān-i-muqaddama; woh shakhs jo kisi muqaddame meñ mudda'ā-'alaih-i-nā-bālig kī taraf se jawāb-dibi-i-nālish ke liye ba-hukm-i-'adālat wali muqarrar kiya-jāe.

Administer, *v. t.* 1.—Denā.

To *administer* an oath—Half d.; qānūn ke mutābiq qasam khilānā.

2.—Denā; baham-pahunchānā; taqsim k.; pahunchānā.

To *administer* justice—Insāf k.; 'adl-gustari k.; munsifi k.; dād d. yā dād-gari k.

To *administer* medicine—Dawā d.; dawā bāhtnā yā taqsim k.

To *administer* relief—Chāra-sāzi k.; subuk-doshī k.; haq-rasi k.

3.—Ihtimām k. yā chalāna—jaise sar-kārī kāmōñ kī; kisi shai ko apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ nafāz dilānā yā uskā bartāw karānā.

To *administer* the law—Qānūn kī ta'mil k. yā karānā; manshū-i-qānūn nāfiz k. yā karānā; qānūn ko nafāz dilānā (jārī karānā).

To *administer* the government—Umūrāt-i-sar-kārī kī ihtimām k.; sar-kārī kāmōñ ko chalānā; apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ ijrā-i-kār-i-riyāsat k.

4.—(Law) Kisi aise shakhs ke tarke kī band-o-bast k. jo wasiyat-nāma na likh gayā ho yā jisne wasiyat-nāma likhā ho par koyī wasī muqarrar na kiya ho.

To *administer* the estate of a deceased person—Kisi mutawaffū ke tarke kī band-o-bast yā ihtimām k.

Administer, v. i. 1.—Madad d.; kisi shai meñ mu'in h.; kisi shai ki taraqqi kã bā'is h.

2.—Muhtamim kã kām k.

A *administers* upon the estate of B.—Bakar ke tarke kã ihtimām Zaid kartā hai.

Administration, n. 1.—(Law) (a) Kisi mutawaffā ko tarke kã ihtimām uske wasi ki jūnib se.

“The management of the estate of a deceased person by an executor, the strictly corresponding term *execution* not being in use.” *Webster*.

(b.)—Ikhtiyār-i-qānūnī ko rū se kisi aise shakhs-i-mutawaffā ke tarke kã ihtimām wa insirām jo koyi wasiyat-nāma chhor-kar na marā ho yā jiskā koyi wasi-i-majāz na ho.

Administration with the will annexed—Is 'ibarat se ikhtiyār-i-ihtimām-i-jāe-dād-i-matrūka-i-mutawaffā samajhā chūhiyo par us hālat meñ ki mūsī ne koyi wasi muqarrar na kiya ho yā wasi mar gayā ho khwāh nā-qābil ho yā ta'mīl-i-wasiyat se usko inkār ho khwāh is qism ki aur kisi wajh se wasi kã taqarrur be-kār ho-jāe. [i-ihtimām-i-tarka.

An *administration bond*—Iqrār-nāma-i-ihtimām-i-tarka-i-mutawaffā; dast-āwez.

(c.)—Ikhtiyār yā mansab-i-ihtimām; tarka-i-mutawaffā ke ihtimām kã ikhtiyār aur uski ijūzat. [yā sanad-i-muhtamimī 'atā k. (denā).

To grant *administration*, or *letters* or *certificate of administration*—Ikhtiyār

“It is more usual to say *letters of administration*.” *Blackstone*—*Webster*.

Administration paper—Wājibu-l-'arz.

Settlement administration paper—Wājibu-l-'arz-i-band-o-bast.

2.—Intizām; ihtimām; nazm-o-nasq; hukūmat; hukm-rānī; kisi 'uhde yā khidmat kã insirām; umūr-i-riyāsat kã intizām.

3.—Woh kul ashkhās jinko qawānīn kã nafūz aur umūr-i-sar-kārī kã ihtimām sipurd ho; gvarmint kã ijrayī hissa ya'nī woh ahl-kār jinke zimme ijra-i-ahkām sipurd ho.

4.—Denā; pahnūchūnā yā baham-pahnūchūnā; bāntnū; taqsim k.

Administration of justice—Dād d.; 'adl-gustari; logon ke haq meñ insaf k.; munsifi; dād-garī.

Administrator, n. 1.—(Law) Sarbarāh-kār; sarbarāh; muhtamim; munsarim; woh shakhs jisse ihtimām-i-tarka-i-mutawaffā hākim-i-majāz ne muta'alliq kiya ho; woh shakhs jo kisi aise mutawaffā ke māl-i-matrūka kã ihtimām kare jisme wasiyat-nāma na likhā ho khwāh jiskā wasi lūiq na ho.

2.—Muntazim; woh shakhs jiske zimme har qism ke qawānīn kã nafūz-dilānā ho 'um isse ki woh muta'alliq-i-huqūq-i-ashkhās hon yā 'adālat khwāh umūr-i-riyāsat yā mazhab se.

Administratrix, n. Muhtamima; woh 'aurat jo kisi aise shakhs ke tarke kã ihtimām kare jisme apne marne ke pahle wasiyat-nāma na likhā ho; woh musammūt jisko sanad-i-muhtamimī 'atā huyi ho.

Admirable, a. Hairat ke qābil; is qadar 'umda ki uske dekhne yā sunne se isti'jāb to ho par usi ke sāth us shai ki nisbat pasandīdagī qadr yā ta'zim ke khayālāt bhi paidā ho-jāen.

Used of persons or things.

Admiration, n. 1.—Isti'jāb; tabī'yat kā woh josh jo kisī nayī nādir barī yā nihāyat 'umda chīz ke dekhne se paidā ho; kisī shai kī nisbat hairat jiske sāth hī us shai kī nisbat pasand qadr chāh yā ta'zīm ke khayālāt bhī paidā hon.

Admire, v. t. 1.—Ta'ajjub yā achambhe se lihāz k.—khususān qadr-dānī 'izzat muhabbat yā pasand ke sāth.

2.—Barī qadr k.; bahut barā samajhnā.

To *admire* one's talents—Kisī kī liyāqat kī barī qadr k.

Admissibility, n. Manzūr yā dākhil hone ke laiq h.; taslīm ke qābil h.; jo manzūr yā taslīm ho-sake; jise qabūl kar-sake; pazīrāyī kī salāhiyat r. (pazīrā yā maqbūl ho-saknā). [rāyī ke qābil h.].

The *admissibility* of evidence—Shahādāt kā taslīm yā manzūri ke laiq h. (pazīr-Admissible, a. Manzūri ke qābil; taslīm yā pazīrāyī ke laiq; jo qabūl ho-sake; wājib; jāiz.

Admission, n. 1.—Dākhil k. yā dākhil h.

2.—Iqbāl; iqrār; woh bāt jo qabūl kījāwe.

An oral *admission*—Iqbāl-i-zabānī.

A documentary *admission*—Iqbāl-i-tahrīrī yā kūgāzī.

Admission of a claim—Iqbāl-i-da'wā; da'we kī qabūl yā taslīm k.

An *admission* of guilt—Jurm kā qabūl k.; iqrār-i-jurm.

3.—Kisī aisī baḥs wagaira kā manzūr yā taslīm k. jo baḥḥubī sābit na ho; manzūri; taslīm.

4.—Bār-yābī; dākhil; guzar; andar jāne kī ijāzat; rasāyī; pahuñch; nazdik jāne kā ikhtiyār.

Admit, v. t. 1.—Dākhil k.; andar jāne d.; bhītar āne d.; kisī jagah ke andar jāne kī ijāzat d.; kisī sarishte meñ guzar-pāne yā bār-yāb hone d.; nazar yā khayāl meñ jagah pāne (paithne yā dākhil hone) d.

2.—Sahīh ke taur par qabūl k.; taslīm k.; jāiz r.; sach samajhnā; sach kar-ke mānnā; mānnā; manzūr k.

To *admit* a claim—Kisī da'we ko taslīm k.; iqbal-i-da'wā k.

To *admit* one's guilt—Iqrār-i-mujrimī k.; apnī mujrimī kī muqir h.; apnī jurm qabūl k. [yā jāiz r.]

To *admit* in evidence—Subūt meñ manzūr k. yā lenā; shahādāt meñ taslīm k.

3.—Kisī maqām meñ jāne kā haq sābit k.; jisse kahīn guzar kā istihqāq hāsil ho.

A ticket *admits* one into a play-house—Tikāt ke zarī'e se kisī kī haq nāch-ghar meñ jāne kī nisbat sābit hotā hai (uske zarī'e se woh wahān jā saktā hai.)

4.—Kisī bāt ke laiq h.; kisī amr kī salāhiyat r.; kisī bāt kī rawā r.

☞ In this sense, *of* may be used after the verb, or omitted." Webster.

The words do not *admit of* such a construction—In alfūz kī yah ta'bīr nahīn ho-saktī.

Admonish, v. t. 1.—Kisī qusūr kī nisbat jatā d.; (uskā hāl batā d.); āhistagī yā mulāimat se la'nat-inālamāt (sar-zanish yā chashm-numāyī) kar-d. dāitnā.

2.—Ā'māl-i-bad par nāsīh h.; tambīh k.; nasīhat k.

3.—Sikhlānā batlānā yā hidāyat k.; khabar d.; muttala' k.

Admonition, n. Narmī ke sāth fahmāish; dost-āna nasīhat yā sar-zanish; kisī qusūr yā galatī par nasīhat; jin bātoñ kā k. farz ho unki ta'lim; un bātoñ kā sikhilānā jinkā k. wājib ho; tambīh; hi-dāyat; rah-numāyī.

“*Admonition* is prospective, and relates to moral delinquencies; its object is to prevent further transgression.” *Webster*.

Ado, n. Shor-o-gul; dhūm-dhām; taklif; mīlnat; qabāhat; zahmat; jhānjhat; sar-dard; sarmagzan.

To make a great *ado* about trifles—Kḥafif kḥafif bātoñ ki nisbat bahut shor-o-gul machānā (baṛī zahmat uṭhānā.)

Adopt, v. t. 1.—God lenā; mutabannā k.; farzandī meñ lenā; rās-nashīn k.; rās baṭhālānā; beṭe aur wāris ki tarah apne kḥlāndān meñ lenā.

To *adopt* a child—Kisī laṛke ko mutabannā k. (god lenā).

2.—Pasand k.; ikhtiyār k.; mānnā; chun-kar lenā.

To *adopt* a measure or plan—Kisī tadbīr yā maṣūbe kā ikhtiyār k. yā karnā.

Adopted, p. a. Mutabannā banāyā huā; god liyā huā.

An *adopted* son—Mutabannā (pisar-i-mutabannā); rās-nashīn.

Adopter, n. Mutabannā banāne-w.; god lene-w.; tabnīyat-kuninda.

Adoption, n. 1.—Tabnīyat; rās-nashīnī; farzandī meñ liyā-jānā; pisar-ḥwāndagī; mutabannā banānā; god lenā.

2.—Kisī nayī yā gair-jibillī bāt kā ikhtiyār yā qabūl k.

Adoptive, a. 1.—Mutabannā k. w.; god l. w.

2.—Jo mutabannā kiya jāo (god liyā jāe).

AD REFERENDUM, (Lat.) Tajwīz-i-mazāid ko liye; aur bhī gaur ko liye; phir se samajhne-būjhne yā sochne ke wāste.

AD REM, (Lat.) Bar-jasta; jiski nisbat maqsūd ho usi ke muta'alliq.

Adult, n. Bālig yā bāliga; woh mard yā 'aurat jo pūre qad aur pūrī tāqat ko pahunchā yā pahunchī ho; woh shai jiski bālidgī aur quwwat pūre had ko pahunch-gayī ho.

Adult, a. Sinn-i-bulūg ko pahunchā huā; pūre qad aur pūrī tāqat ko pahunchā huā. [jāe.]

An *adult* person—Woh shakhs (mard ho yā 'aurat) jo sinn-i-bulūg ko pahunch

An *adult* plant—Woh paudhā jo pūrā pūrā baṭh-kar mazbūt ho-jāe.

Adult by majority—Bāliga-i-bi-s-sin.

Adult by puberty—Bāliga-i-bi-l-'alāmāt.

Adulterate, v. t. Kisī shai meñ nāqis chizen milā-kar use kḥarāb kar-d.; āmezish k.; khoṭā k.; kḥarāb k. [meñ āmezish k.]

To *adulterate* a drug or medical preparation—Kisī dawā-i-mufrad yā murakkab

To *adulterate* articles of food and drink—Kḥūne pīne ki chizon meñ āmezish k.

Adulteration, n. Āmezish; milāwat; kḥarijī chizon ko milā-kar khoṭā yā kḥarāb k.

Adulterer, n. Woh shakhs jo zinā kā mūjrim ho; woh shakhs jo kisī nāsī-zan-i-maukūha (byāhī 'aurat) se āshnāyī kare jo uski zanjā na ho; zānī; zinā-kār; chhīnālā. [(uskā dāg apne upar lagāyā ho).]

Adulterous, a. Zinā ke muta'alliq; zinā kā mūjrim; jisne zinā kiya ho

Adulterous intercourse—Āshnāyī; nū-jūiz rabt-zabt.

Adultery, n. Zinā; harām-kārī; ebhinālā; āshnāyī; āshnāyī-i-nā-jāiz; rabt-i-mujrim-āna jo kisī mard aur 'aurat ke mā-bain ho jinmeñ se ek ki shādī huyī ho yā donoñ ki.

AD VALOREM, [Lat.] Māliyat ke mutābiq.

An *ad valorem* duty—Woh mahsūl yā rusūm jo kisī shai kī māliyat yā qīmat par fi-sadī (saikare) ke hisāb se adā kiyā jāe.

“In opposition to a specific sum upon a given quantity or number.” *Webster.*

Advance, v. t. 1.—Pesh k.; zāhirk.; batlānā; dekhlanā; ijāb ke liye pesh k.

To *advance* an argument or a plea—Koyī bahs yā 'uzr pesh k.

To *advance* a claim—Koyī da'wā k. yā pesh k.

2.—Āge barhānā; sāmne ko āge chalānā; āge k. yā lānā; taraqqī d.; aur bare rutbe par k.

3.—Kisī ke jald barhne yā taraqqī pāne kā bā'is h.; madad d.; imdād karke āge barhānā; taraqqī d.

4.—Pahle se d.; udhār yā i'tibār par d.; māl ke milne yā kām ke ho-jāne ke pahle d.; peshgī d.; āge yā agtā d.; kisī sarimāye meñ kuchh d. [taraf se d.]

5.—Dūsroñ kī taraf se d.; wāpas pāne kī ummed par dūsre kī

Advance, v. i. 1.—Āge barhnā; āge chalnā; āge jānā. [sin meñ.]

2.—Kisī bāb meñ afzāish yā taraqqī k.—jaise 'ilm qad dānāyī yā

3.—Rutbe 'uhde yā qadr-o-manzilat meñ barhnā.

Advance, n. 1.—Āge barhnā; sāmne kī taraf jumbish k.; pahuich.

2.—Taraqqī-i-zihni yā jismānī; ākhlāq wa ādāb yā ham-jinsoñ meñ taraqqī.

3.—Qīmat-i-zāid yā manāfi'. [(barhtī dām) yā manāfi'].

An *advance* on the prime cost of goods—Māl kī aslī lāgat par qīmat-i-zāid

4.—Peshgī; jo kuchh pahle (agtā) diyā jāe; mu'āwaze ke (khwāh rupaye yā māl ke) milne ke pahle pūñjī (sar-māye) ke liye yā qarz kī taur par kuchh d.; woh māl yā rupaye jo unke mu'āwaze ke milne ke pahle imdād-i-kharch ke liye diye jāen.

Advances for purchase of produce—Dādnī.

Advances for work—Peshgī; agtā.

Advances to tenants—Taqāvi.

In *advance*—Āge; mā-qabl; sāmne; peshgī; mu'āwaze ke pāne ke pahle; jab kisī sharik-i-tijarat ne apne parte se ziyāda diyā ho.

Advance, a. Jagah yā waqt ke lihāz se muqaddam.

Advance payment—Woh rupaye jo wājibu-l-adā hone ke pahle diye jāen.

Advancement, n. 1.—Taraqqī d. yā pānā; taraqqī; barhtī; tarjīh pānā yā murajjah kiya jānā.

2.—Rupaye-paise kā peshgī d.; rupaye jo peshgī diye jāen.

Advantage, n. 1.—Koyī hālat bāt māuqa' yā zarī'a jo naf'a yā nek-nāmī khwāh kisī amr-i-maqsūd ke husūl ke liye khās taur par munāsib ho; māuqa'; dāoñ; wasīla; zarī'a; fāida hāsil karne kī suhūlat.

2.—Galaba; fauq yā fauqiyat; jīt.

☞ With of or over.

To get the *advantage of* or *over* another—Kisī dūstre par gālib ānā yā usko maglūb k.; kisī dūstre se jit jānā (usko dabā lenā).

3.—Hālat ki buzurgī yā woh bāt jisse yah kaifiyat paidā ho; fāida; naf'a; yāft; manfa'at; intifa'.

4.—Woh amr-i-zāid (koyī aur bāt) jisse dūstre par galaba ho. Advantageous, *a.* Nāfi'; fāide kā; fāide ke hāsil karne ki suhūlat yā uskā mauqā' d. w.; naf'a-bakhlīsh; mufīd; kār-āmad; sūd-mand.

Adversary, *n.* Woh shakhs jo mumāna'at yā muzāhamat ki niyat se dūstre se rū-gardān ho; fariq-i-mukhālīf se ek; dushman; 'udū; kḥasm; mudda'ī yā mudda'a-'alaih; fariq-i-sanī.

The adversary—Shaitān; lbīs.

Adversary, *a.* 1.—Mukhālīf; kisī dūstre ke kḥilāf; mutazād.

2.—(*Law*) Jismen fariq-i-sanī yā fariq-i-mukhālīf ho.

An *adversary suit*—Muqābale ki nālīsh; fariq-i-sanī ke muqābale meṁ uālīsh.

“In distinction from an application, in law or equity, to which no opposition is made.” *Webster.*

Adverse, *a.* 1.—Kḥilāf; mukhālīf yā mukhālīf-āna; nā-muwāfiq; ultā; jiskā 'amal ba-jānīb-i-mukhālīf ho.

An *adverse decision*—Mukhālīf yā nā-muwāfiq faisala.

An *adverse party*—Fariq-i-mukhālīf; fariq-i-sanī; mudda'ī yā mudda'a-'alaih.

Adverse winds—Bād-i-mukhālīf; ultī hawā; nā-muwāfiq hawā.

2.—Kḥwāhish ke kḥilāf; muzir; ranj-dih; taklif-dih; āfat-nāk; bad-bakht; kam-bakht; nā-mas'ūd; musibat-nāk.

An *adverse fortune*—Bad-bakhtī; musibat.

Adverse circumstances—Taklif ki hālat; musibat ki kaifiyat.

Adverse possession (Law)—Qabza-i-mukhālīf-āna; jāo-dād-i-gair-manqūla kā musalsal qabza-o-tasaruf jisse yah pāyā jāe ki qābiz us jāo-dād ki nisbat haqiyat kā da'wā rakhtā hai. [ke kḥilāf ho.]

Adversely, *ad.* Ba-tarz-i-mukhālīf; mukhālīf-āna; jo kḥwāhish yā marzī Adversity, *n.* Jo kām-yābi meṁ māni' ho; jiskī wajh se kḥwāhish pūrī na ho-sake; woh mājarā yā we mājare jiske sūth hī barī barī taklīfēn yā musibateṁ hoṁ; musibat; āfat; taklif.

Advert, *v. i.* Mukhātīb yā mutawajjih h.; lihāz k.; dil yā tawajjuh ko phernā; kḥayāl k.; zikr k.; mazkūr k.

With *to.*

To *advert to* a circumstance—Kisī amr ki taraf mutawajjih h. yā uskā zikr k.

Advertence, *n.* Tawajjuh; lihāz; kḥayāl; ri'āyat; pās.

With *advertence to*—Ba-lihāz; ba-kḥayāl; ba-'nazar; ba-ri'āyat. [unāchār bhejnā.]

Advertise, *v. t.* 1.—Kisī ko ittilā' yā kḥabar d.; muttala' k.; āgāh k.; sa-

“Followed by *of* before the object of information.” *Webster.*

To *advertise* a man *of* his loss—Kisī shakhs ko uski nuqsānī ki kḥabar d.

2.—Mushtahar k.; i'lān k.; kisī bāt ki ittilā' 'awām ko d.; kisī shai ke farokht yā kisī chīz ki bar-āmad wagaira hone ki garaz se uski kaifiyat mushtahar k. 'am-issee ki kaifiyat-i-mushtahara likhī ho yā chhapi.

To *advertise* a property for sale by auction—Kisī jāo-dād ko nīlām ke liye mushtahar k. (mushtahar-ba-nīlām k.) [k.]

To *advertize* a runaway—Kisī firārī ki giriftārī ke liye uski kaifiyat mushtahar

Advertisement, n. Ishtihār; ittilā'; khabar; ittilā' ke liye i'lān; woh mukhtasar kaifiyat jo ittilā' ke liye kisi aḥbār meṁ chhāp-dijāe yā likhkar khwāh chhāpkar kisi jagah par lagā-dijāe. [ke liye di-jāe.

Advice, n. 1.—Salāh; mashwara yā mashwarat; imā; rāe jo pairavi

To take *advice*—Dusroṁ se mashwara k. yā rāo lenā.

To apply for *advice*—Rāe yā mashwara chāhnā yā uski darḥwāst k.

To apply to a lawyer for legal *advice*—Kisi qānūn-dān se qānūn ke muta'alliq rāe yā mashwara chāhnā. [talab k.

To ask one for professional *advice*—Kisi shakhs se uske peshe ke muta'alliq rāe

To give *advice*—Salāh d.; mashwara d.; is garaz se rāe d. yā batlānā ki usi ke mutāliq 'amal ki yā jūe. [kaifiyat ki ittilā'.

2.—Ittilā'; khabar; samūchār; kisi mu'āmale yā mu'āmalāt ki Commonly in the plural.

Advisable, a. Salāh ki bāt; qarīn-i-maslahat; munāsib; salāh-i-waqt; 'aql ki bāt; jiskā k. munāsib ho.

Advise, v. t. 1.—Kisi ko salāh d.; mashwara d.; aisi rāe-batlānā jo pairavi ke liq ho (jispar 'amal k. qarīn-i-maslahat ho.)

I *advise* you to be cautious—Main tumheṁ salāh detā hūn ki khabar-dār raho; merī yah rāe hai ki tum hosh-yār raho.

2.—Kisi ko ittilā' d.; muttala' k.; waqif k.; āgāh k.; batlānā.

“Followed by *of* before the thing communicated.” *Webster*.

The merchants were *advised* of the risk—Un saudāgaroṁ ko khatre (jokhim) ki ittilā' di gayi thi.

Advise, v. i. Khūb gaur k. yā sochnā; fikr ke sāth sochnā.

To *advise* with—Rāe lena ki garaz se kisi se mashwara k.; shūra k.; salāh lenā.

Advisedly, ad. Jānubūjh-kar; samajhūbh-kar; qasdan; 'amadan; bi-l-irāda; sochbichār-kar; ihtiyāt ke sāth; dil-jam'i ke sāth.

Adviser, n. 1.—Salāh d. w.; mushīr; nūsih.

[bāristar.

A legal *adviser*—Qānūn ke muta'alliq salāh d. w.; vakīl; mukhtār; kauṁsālī;

A medical *adviser*—'Daj ke muta'alliq salāh d. w.; daktar; tabīb; hākim; baid.

2.—Bahkāne-w.; targīb d. w.; mugwī; igwā k. w.; ubhārne w.

In a bad sense.

Advocate, n. 1.—Woh shakhs jo kisi ki taraf se hākim yā 'adālat ke rū-ba-rū kisi mu'āmale meṁ suwāl-o-jawāb kare; kauṁsālī; bāristar.

2.—Hāmī; shafī'; jo bahs yā dalīl karke kisi ki himāyat yā pās-dārī kare.

[rawāyī kare.

Judge advocate—Fauji kachahriyoṁ meṁ woh shakhs jo mudda'i ki taraf se kār-

Advocate, v. t. Kisi ko haq meṁ suwāl-o-jawāb k. yā 'uzrūt pesh k.; kisi hākim ke rū-ba-rū khwāh 'awām ke muqābale meṁ dalīleṁ pesh kar-ke bachānā; himāyat k.

Afar, ad. Dūr par; dūr se; dūr tak.

“Used with *from* preceding, or *off* following.” *Webster*.

He was seen *from afar*—Woh dūr (fūsile) se dekhā gayā thā.

I saw him *afar off*—Main ne use dūr par dekhā.

Affable, a. Jo bāṭchīt meñ takalluf na kare; jo dūsroñ se jī khol-kar guftgū kare; khalīq; be-takalluf yā jismeñ takalluf na ho; bā-murūwat yā murūwat-dār; jo dūsroñ kā kabnā māne.

☞ “Usually applied to superiors.” *Webster.*

Affair, n. Kisī qism kā kām; jo kiyā jāe yā kiyā jāue wālā ho.

☞ “A word of very *indefinite* and *undefinable* signification.” *Webster.*

(Pl.)—(a.) ‘Umūman mu‘āmalāt; har tarah ke kām.

Human affairs—Ādmī (insān) ke mu‘āmalāt.

Political affairs—Mu‘āmalāt-i-mulkī.

(b.) Kisī shakhs-i-wāhid kā kār-o-bār yā uske ta‘alluqāt.

His affairs are embarrassed—Uskā kār-o-bār muntashar (abtar) hai.

(c.) Bāteñ; hālat; kār-o-bār yā ta‘alluqāt kī kaifiyat. [mint].

(d.) Sarkārī ta‘alluqāt aur unkā ihtimām; mu‘āmalāt-i-gavar-

Ho is at the head of affairs—Sarkārī ta‘alluqāt aur unke ihtimām meñ woh sab par bālā-dast hai (unkā afsar hai).

An affair of honour—Woh laṛāyī jo do shakhsōñ meñ pahle se tahaiya kar-ke kisī nizā‘i-khāuagī yā āb-rū kī bāt ke tai karne ke liye ho.

Affect, v. t. 1.—Muassir h.; asar k.; kisī par asar k. yā asar pahuñchānā; kisī shai meñ asar pahuñchā ke tagaiyur-o-tabaddul k.

To affect injuriously—Muzir h.; nuqsān k.; khalāl yā futūr ḍālnā; nisā asar paidā k. jisse nuqsān ho.

2.—Zāhir-numāyī k.; hila k.; sūrat banānā; aisī shakl zāhir meñ banānā jo jibillī yā aslī na ho; banāwaṭ k.

To affect ignorance—Banāwaṭ se lā-‘ilmī zāhir k.; an-jān bannā; tajāhul-i-‘arif-āna k.; jān ke an-jān h. [lagnā.

3.—Dil par asar paidā k.; dil uksānā; dil ko hilā d.; dil par lagnā; **Affectation, n.** Jo bāt aslī yā paidāishī na ho uske ikhtiyār karne yā dekhlanē kī koshish; jhūṭhā da‘wā; iddī‘a-i-fāsid; zāhirī banāwaṭ; zāhir-dārī; jhūṭhī numāish. [k. w. jo jibillī (aslī) na ho.

Affected, p. a. 1.—Numāish-i-darog kā ‘ādī; us shai ke rakhne kā da‘wā

2.—Aslī nahīn; khilqī nahīn; gair aslī yā gair-khilqī; jo banāwaṭ

kī taur par ho; iddī‘ayī.

Affecting, p. a. Jis meñ dilī josh paidā karne kī quwwat ho; jisse dil hil-uthe; jiskā asar tabī‘at par ho; pur-dard; muassir. [woh rabe.

Affection, n. 1.—Sifat yā khāsiyat jo us shai se judā na ho-sake jismeñ

2.—Kisī khās shai kī taraf dil kā mailān; khwāhish; mail; ragbat.

3.—Mustahkam nek-khwāhī; muhabbat; sar-garmī yā pyār ke sāth lagāwaṭ.

☞ “Now generally followed by *for*.” *Webster.*

Affectionate, a. 1.—Jismeñ barī muhabbat ho; jo kisī ko bahut chāhe; jo kisī ko dil se pyār kare.

☞ Applied to persons.

2.—Jo muhabbat kī rāh se ho; jisse muhabbat yā chāh zāhir ho; jisse nek-khwāhī zāhir ho.

☞ Applied to things.

Affeer, v. t. (Law) Kisi qism kā khud-ikhtiyārī tāwān yā jurm-āna qāim k. yā usko ghaṭā-kar ek ta'dād-i-khās mu'aiyan k.; kisi mu'amale ke hālāt ke mutābiq takhfif kar-ke koyī ta'dād-i-mu'aiyan qāim k.

Affiant, n. (Law) Jo shakhs half-nāma dākhil kare.

Affidavit, n. (Law) Half-nāma; likhā huā bayān jo half se tasdiq kiyā jāwe; woh tahrīrī bayān jo kisi hākim-i-majāz ke rū-ba-rū half se tasdiq hokar uspar muzhir ke dastkhatsabt hoī; iqrār-i-halfī; bayān-i-halfī.

☞ "It is always made *ex-parte* and without cross-examination, and in this differs from a *deposition*. The term is also applied to statements made on affirmation." *Webster*.

Affinity, n. 1.—Qarābat (rishta) jo shādī ke zarī'e se paidā ho; qarābat-i-nisbati.

☞ "In contradistinction from *consanguinity*, or relationship by blood." *Webster*.

2.—Gāyat darje kā ittifaq; barā mel; mutābaqat; mushābahat; lagāw; ta'alluq; rabt. [kām d. yā mustahkam k.]

Affirm, v. t. 1.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr k.; joī kā toī rahne d.; istih-To affirm a judgment—Faisala bahāl r.

2.—Kahnā; bayān k.; muqir h.; amr-i-wāqī'i ke taur par kahnā; yaqīn ke sāth kahnā; yah kahnā ki fulān amr sahīh hai.

☞ Opposed to *deny*.

Affirm, v. i. 1.—Yaqīn ke sāth kahnā yā bayān k.

2.—(Law) Kisi hākim yā 'adālat-i-majāz ke rū-ba-rū yah samajhkar imān se sach kahne kā wa'da k. ki agar sach na kahenge to darog-halfī ki sazā pāenge; iqrār-i-sālih ke rū se adā-i-shahādat k.

Affirmable, a. Jo yaqīn ke sāth kahā yā zāhir kiyā-jā-sake; jise yaqīnī taur par bayān kar sake.

☞ Followed by *of*.

Affirmance, n. 1.—Bahālī; manzūrī; istihkām.

The affirmance of a judgment—Kisi faisale ki bahālī.

In affirmance of—Kisi shai ki bahālī (uske qāim yā barqarār rakhne) ke liye yā use bahāl (qāim yā barqarār) rakh-kar.

2.—(Law) Jo fi'l tansikh ke qābil ho uski manzūrī.

Affirmant, n. 1.—Yaqīnī taur par bayān k. w.

2.—(Law) Jo half ke 'iwaz meī iqrār-i-sālih ke rū se bayān kare.

Affirmation, n. 1.—Bataur rūst ke kahnā; sachchā qarār d.

☞ Opposed to *negation* or *denial*.

2.—Woh bāt jo kahī jāe; bayān; izhār; qaul.

3.—Manzūrī; bar-qarārī; bahālī; jo kuchh kiyā-gayā yā hukm diyā-gayā ho uskā qāim r.

4.—(Law) Jis shakhs ko imānan half lene se inkār ho uskā iqrār-i-sālih ke rū se bayān k. aur is bāt kā yād rakhnā ki darog-bayānī ki hālāt meī ham ba-jurm-i-darog-halfī mustajib-i-sazā hōnge.

☞ In law, an *affirmation* is equivalent to an oath.

A solemn *affirmation*—Iqrār-i-halfī; iqrār-i-sālih.

A simple *affirmation*—Iqrār-i-mabz.

Affirmation by witness—Talab-i-ishhād.

⚡ Applied to pre-emption claims. M. L.

Affix, *v. t.* Nail men lagānū yā sabt k.; akhīr men milānū yā baḥhānū.

To *affix* one's seal or signature to an instrument—Kisī dast-āwez ke akhīr men apnī muhr yā apne dastkhat sabt k.

2.—Kisī tarah par lagānū; chaspān k.; āwezān k. yā laṭkā d.

To *affix* a notice to one's door—Ittilā'-nūme kī kisī ke darwāze par chaspān k. (lagā d. kḥwāh āwezān k.).

Affluence, *n.* Kisī shai kī kasrat; kisī chīz kī bahut (ifrāt se). h.; māl-o-matā' kī ifrāt se h.; daulat kī ziyādātī.

Affluent, *a.* Māl-o-matā' se bharā-pūrā; daulat se bharā; kasīr-ul-māl.

Afford, *v. t.* 1.—Paidā k. yā upjānā jaise phal manāfī' yā natīja.

The earth *affords* grain—Zamīn galla paidā kartī hai (usse galla paidā hotā hai).

2.—Denā; 'atā k.; baḥshnā.

A good life *affords* consolation in old age—Nek zindagī hūḥāpe men jam'iyat-i-khātīr detī hai; neki ke sāth rahne se pīrī men dil-jam'ī hāsīl hotī hai.

3.—Manāfī' samet (bilā nuqsān) do yā bech saknā; fūde ke sāth (bilā-khisāra) farokht kī istitā'at r.

A can *afford* that cloth at a less price than B—Us kapre ko Zaid ha-nisbat Bahr ke kam qīmat par bech saktā hai.

4.—Kisī kharch kī istarah mutahammil ho-saknā kī apnī jāe-dād ko kuchh mazarrat na pahūnche; kharch kar-saknā yā uṭhā-saknā; kisī kharch kī bojh uṭhā-saknā.

He can *afford* twenty rupees a month in charity—Woh khairāt men bīs rupaye mäh-āna kharch kar-saktā hai.

5.—Jo chiz kharīd kijāwe uskī qīmat ke adā karne kī salāhiyat r. (use de-saknā.)

He can *afford* to purchase this book—Woh is kitāb ko uskī qīmat de-kar kharīd kar-saktā hai (usko ba-qīmat kharīd kar-saktā hai.)

Affray, *n.* (Law) Hangāma; laṭāyī; dangā; do yā zāid shakhsōn kī aīsī jagah laṭnā-jahān 'awām āte-jāte hōn aur us laṭāyī se logōn ke dilōn men khauf paidā ho-jāe.

⚡ "A fighting in private is not, in a legal sense, an *affray*."

Blackstone—Webster.

Afloat, *ad. or a.* 1.—Bahtā huā; tairtā huā; pānī par chaltā huā.

The ship is *afloat*—Jahāz pānī par chal rahā hai (bahtā chalā jātā hai).

2.—Mutaharrik; ek jagah se dūsri jagah guzar k. w.; jā-ba-jā phailā huā.

A rumour is *afloat*—Khābar phailī hai; afwāh hai; jā-ba-jā shuhrā hai; gaugū machā hai.

3.—Ḡair-mustahkam; be-sabūt; be-ṭhokāne; jiskā beḥ pūr k. w. koyī na ho; jo be chulāne wāle yā khene wāle ke chale; jo begair kisī afsar yā ruh-dekhlāne wāle ke chalo.

Our affairs are all *afloat*—Hamāre kār-o-bār bi-l-kul gair-mustahkam haiñ (bi-l-kul be-thekāne yā be-ḍaul chal rahe haiñ); unke bere kā pār karne wālā koyī nahīñ hai.

☞ “As an adjective, this word always follows the noun.” *Webster*.

Afoot, *ad.* 1.—Piyāda-pā; pā-piyāda; paidal.

☞ Opposed to *riding*.

2.—Daurān-i-kār meñ; jiskī nisbat takmile (anjām) ke munsūbe ho rahe hoñ.

A design is *afoot*, or *on foot*—Fulāñ bāt kā mansūba ho rahā hai; fulāñ amr kī bandish ho rahī hai (uski takmil kā mansūba yā tahaiyya ho rahā hai).

Aforementioned, *a.* Jiskā zikr kisī tahrīr yā takrīr-i-wāhid meñ ho-chukā ho; masbūq-z-zikr; awwalu-z-zikr; muzkūrā-i-bālā.

Aforenamed, *a.* Jiskā nām pahle liyā gayā ho; nām-burda; mausūm.

Aforesaid, *a.* Jiskī nisbat kuchh pahle kahā gayā ho; māqablu-z-zikr; mutazakkira-i-sadr; muhawwala-i-bālā; jiskā bayān kisī juzw-i-muqaddam meñ ho-chukā ho. [wujūh se.]

A FORTIORI, [Lat.] Ziyāda-tar qawī wajūb ke sāth; ziyāda-tar mā'qūl

Afraid, *a.* Khawf-zada; darā-huā; mukhawwaf.

☞ “This word expresses a less degree of fear than *terrified* or *frightened*. It is followed by *of* before the object of fear; as, to be *afraid of* death.” *Webster*.

Afresh, *ad.* Az-sar-i-nau; phir se; mujaddadan; naye sar se; waqfe ke ba'd; ek martaba band ho-kar phir [wālā; kisī ke ba'd āne-wālā.

After, *a.* Waqt ke lihāz se kisī ke pīchhe; ma'-ba'd; āyiuda; āge āne-

☞ “In this sense, the word is often combined with the following noun; as, in *after-ages*.” *Webster*.

After, *prep.* 1.—Jagah ke lihāz se pīchhe; ba'd.

They sat one *after* another—We ek dūse ke pīchhe baithe the.

2.—Waqt ke i'tibār se pīchhe; ba'd.

After dinner.—Khānā khāne ke ba'd.

☞ “This word often precedes a sentence as a governing preposition.” *Webster*.

After you have done that, do this—Jab tum woh kar-chuko tab yah karo (uske karne ke ba'd yah karo.)

3.—Kisī ke ta'āqub meñ yā uske pīchhe pīchhe; kisī kī talāsh meñ.

To go *after* a person or thing—Kisī shakhs yā chīz kī talāsh meñ jūnū (usko dhūndhte phirnā).

4.—Kisī kī taqlīd par; kisī ke partaw par; kisī ko dekh-kar; kisī dūsrī shai ke mutābiq.

To make a thing *after* a model—Kisī namūne kī taqlīd par (uske mutābiq) koyī chīz banānā.

5.—Nisbat yā ba-nisbat; bābat; bāb meñ; mādde meñ. [pūchhnā].

To enquire *after* a friend—Kisī dost kī nisbat istifsār k. (uskā hāl daryāft k. yā

After, *ad.* Pīchhe; ba'd;

Long *after*—Bahut der ba'd; bahut dinon ke ba'd; bahut hī pīchhe.

After-all, *ad.* Sab bāton par lihāz (khaiyāl yā gaur) ke ba'd; bi-l-jumla; fi-l-jumla; ba-har-hāl. [aur.]

Again, *ad.* 1.—Dūsri martaba; do-bāra; phir; ek martaba (dafa yā bār)

“All the uses of this word carry in them the ideas of return or repetition.” *Webster.*

Give it back *again*—Ise phir wāpas do (ya'nī ek martaba wāpas de-chuko ho phir wāpas karo).

Give him as much *again*—Use utnā hī aur yā phir do (ya'nī jisqadar use ek bār diyā gayā hai usiqadar ek bār aur do).

2.—Kisī ke badle yā jawāb mein; phir so.

Bring me word *again*—Mero pās phir khabar lāo (ya'nī jo khabar main tumbhāri ma'rifat bhejtā hūn uske jawāb mein mere pās phir khabar lāo).

Again and again—Mutawātir; bār-bār; bārbā; phir-phir; takrār ko sāth; mu. karrar; sikarrar; kayi martaba; pahun; ba-tawātur.

Against, *prep.* 1.—Ba-nām; ba-muqābala; par; kisī ke khalāf.

To bring an action *against* a person—Kisī par yā uske muqābalo mein nālīsh k.

2.—Khalāf; bar-khalāf; bar-'aks; mutazād; mutābiq nahīn.

A decree *against* law—Qānūn ke khalāf dīgī.

3.—Ba-muqābala; muqābale mein; isse taqābul khwāh mukhālīf jawānib yā ashkās kā izhār hotā hai.

Twenty votes *against* ten—Das rāon ke muqābalo mein bīs rāon.

4.—Khalāf; isse izhār-i-nuqsān yā musibat khwāh kisī bāt kā khwāhish ke khalāf honā ma'lūm hotā hai.

This change is *against* us—Yah tabā'lala ham logon ke khalāf hai (hamāro liye muzir yā hamāri khwāhish ke khalāf hai).

5.—Kisī bāt ke tahaiye mein; kisī bāt ki ummed par.

Great preparations are making *against* his son's wedding—Uske bete ki shādī ki barī taiyārī ho rahi hai (uske tahaiye mein yā uski ummed par baro baro samān ho rahi hain).

Age, *n.* 1.—'Umr; sin.

2.—Siun-i-shu'ūr; woh 'umr jismein tamīz hāsīl ho; bulūg. [nā. To be of age—Sinn-i-shu'ar (tamīz) ko pahuñhā; bālig h. yā bulūg ko pahuñch.

3.—(Law) Bulūg; woh zamāna jiswagt qānūn ke rū se koyī shakhs ba'z fi'l khud kar-sake yā apne bāp mān khwāh walī ki hukūmat se barī ho-jāe.

4.—Zindagi kā pichhlā hissa; burhāpā; pīrī; sin mein buzurgī.

5.—Tawārikh mein koyī khās zamāna jiskā muqābala dūsre zamānon se kiya jāe.

6.—Sau baras; ek sau baras kā zamāna; sadī.

Aged, *a.* 1.—Purānā; būrhā; bahut dinon kā; jo goyā apne ma'mulī waqt tak rah-chukā ho; sin-rasīda; sāl-khūrda yā sāl-khurd; sāl-dīda.

Applied to animals or plants.

2.—Jo kuchh 'arse tak zinda rah-chukā ho; kisī 'umr kā.

Aged three years—Tīn baras kā; jiski 'umr tīn sāl ki ho; jo tīn baras tak ji-chukā ho (zinda rahā ho).

Agency, n. 1.—'Amal; kām; kār-pardāzī; iqtidār kā kām meñ lānā; wasīla; zarī'a. [o-bār sipurd ho.

2.—Arhat; arhatiye kā kām; us shaḥḥs kā kām jise dūsre kā kār-Local *agency*—Mahkama-i-auqāf.

Agent, n. 1.—Jise 'amal kā iqtidār ho; 'āmil; fā'il.

2.—Kārinda; 'āmil; nāib; mukhtār; gumāshṭa; arhatiyā; woh shaḥḥs jiske ta'alluq dūsre kā kār-o-bār ho.

An authorized, or a duly constituted, *agent*—Mukhtār-i-zī-iḥṭiyār yā majūz.

A recognized *agent*—Mukhtār-i-maqbūla.

3.—Jismeñ asar yā natija paidā karne kī quwwat ho.

Aggravate, v. t. 1.—Ziyāda burā yā sangīn kar-d.; aisā k. kī mu'āfi yā tahammul ke qābil bahut kam rahjāe; barhā-d.

The alleged motive *aggravates* the offence—Jo wajh bayān kī gayī hai usse jurm kī sangīnī barh-jātī hai.

2.—Barhākar kahnā; mubālage ke sāth bayān k.

Aggravated, p. p. or a. Saḥṭ; sangīn; jiskī burāyī yā saḥṭī barh-gayī ho.

An *aggravated* offence—Jurm-i-sangīn.

A case of an *aggravated* nature—Muqaddama-i-sangīn.

Aggravating, p. a. Burāyī saḥṭī yā sangīnī ziyāda k. w.

Aggravation, n. 1.—Saḥṭī yā sangīnī kā barhānā; aur burā k.; bad-tar yā abtar k.; kisi fi'l-i-bad yā be-jā par izdiyād (uskī taraqqī); ishti'āl yā jurm-i-mazīd; woh bāt jisse kisi jurm yā balā kī taraqqī ho.

2.—Kisi be-jā nā-munāsib yā gair-jibillī amr ke bayān yā izhār meñ mubālaga.

Aggregate, a. Majmū'i; kul; jumla.

The *aggregate* testimony of his witnesses proves the plaintiff's claim—Mudda'i kā dā'wā uske gawāhoñ kī shahādat-i-majmū'i se sūbit hotā hai.

Aggregate punishment—Sazā-i-majmū'i; kul sazā.

The *aggregate* value of a suit—Kisi nālīsh kī kul māliyat.

Aggregate, n. Majmū'a; jumla.

In the *aggregate*—Bī-l-kul; mujmalan; ijmālan; sab kā sab.

Aggress, v. i. Pahle hamla k.; ḥṣūmat shurū' k.; chheṛnā yā chheṛ-chhār k.; jhagrā yā takrār shurū' k. (uskī bunyād dālnā); pahle mār-pīṭ k. yā hamla-āwar h.

Aggression, n. Ḥṣūmat kā ibtidāyī fi'l; chheṛ yā chheṛ-chhār; pahlī yūrish; zarrar-rasānī kā pahlā fi'l yā woh fi'l-i-ibtidāyī jisse kisi larāyī yā takrār kī bunyād qāim ho.

Aggressive, a. Dushmanī kī bunyād dālne-w.; takrār shurū' k. w.; jo pahle takrār shurū' kare; jiskī taraf se chheṛ shurū' ho; bānī-i-takrār yā ḥṣūmat.

Aggressor, n. Bānī-i-fasād; woh shaḥḥs jo pahle takrār shurū' kare; woh shaḥḥs jiskī taraf se ḥṣūmat takrār yā mār-pīṭ shurū' ho; jo pahle yūrish kare.

☞ "An *aggressor* is censurable for beginning or giving rise to quarrels; an *assailant* for actually making an assault, and for the mischief which he does. An *aggressor* may only threaten violence; but an *assailant* actually commits it." Worcester.

Aggrieve, *v. t.* Ranj d.; satānā; zarar pahuñchūnā; zulm k.; tang k.; izā d.

An aggrieved party—Fariq-i-mazlūm; sitam-rasida (zarar-rasida) shakhs.

Agitate, *v. t.* 1.—Dāwāndol kar-d.; uthal-pathal kar-d.; khūb hilā-dolā d.; aisā hilā d. ki niche-ūpar ho-jāe. [muntashir k.

2.—Pareshān k.; muztarib k.; garbarā d.; intishār meñ ḍalnā yā

3.—Sar-garmī se bahs k.; munāzara k.

4.—Har ek pahlū ko dekhūnā; har tarah par sochnā; dil meñ pher-phārkār samajhnā; kisī amr kī nisbat kayī qism kā khayāl k.; gaur-o-taammul se bandish bāndhūnā.

Agnate, *a.* (Law) Jihat-i-pidarī se mansūb; jihat-i-pidarī kā qarābat-dār; jiskā silsila-i-qarābat zukūr se ho.

Agnate, *n.* (Law) Jo kisī se uske bāp ke zarī'e se rishta rakkhe; bāp kī taraf rishta r. w. [se ho.

Agnation, *n.* Rishta jo sirf jihat-i-pidar yā silsila-i-zukūr ke zarī'e "As distinguished from *cognition*, which includes descent in both the male and female lines." Webster.

Agree, *ad.* Guzrā; bitā; huā; gayā; muqāzī huā.

Agree, *v. i.* 1.—Ittifāq k.; muttāfiq-u-r-rāe h.; ek tarah kā bayān k.; mel yā ittifāq r.; muttāfiq h.; bāham mil-jānā yā ikhtilāf chhor d.; ek ho-jānā. [hai.

The witnesses agree on this point—Is amr kī nisbat gawāh muttāfiq-i-bayān
The assessors do not agree as to the guilt of the accused—Mulzam kī mujrīmī par asesar log muttāfiq-u-r-rāe nahīn hai.

The court agrees with the jury—'Adālat aur ahāliyyān-i-jūrī kī rāe ek hi hai.

2.—Qabūl k.; mauzūr k.; rāzī h.; pasand k.

3.—Followed by to.

To agree to a condition or term—Kisī shart ko manzūr k.

3.—Qaul-o-qarār k.; āpas meñ tai k.; shart k.; iqrār k.; rāzī-rujū' h.
The parties were agreed as to the terms—Fariqāin ne woh shartōñ āpas meñ tai karli thi. [kar-lenā (unko āpas meñ tai kar-lenā).

To agree on articles of partnership—Sharākat kī shartōñ kī nisbat qaul-o-qarār
He had agreed with him for a rupee a day—Usne usse fi yaum ek rupaye kī shart kar-li thi.

4.—Mutābiq h.; mushābih h.; ek dūsre kī māniud h.; ek tarah kā (yak-sān) h. [nahīn hai.

The picture does not agree with the original—Woh shabih asl se mushābih

5.—Tāsīr ke lihāz se muwāfiq h. yā muwāfaqat k.; kisī kī tādurnstī ke liye muḥd h. [ko muwāfaqat nahīn kartī.

The same food does not agree with every constitution—Ek hi gizā har shakhs

Agreeable, *a.* 1.—Munāsib; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisī ke liye mauzūn; gair-mutazād; khilāf nahīn.

2.—Jo dil yā hawās-i-khamsa ko pasandīda ho; khush-āyand; achchhā yā bhalā; khush-numā. [achchhā ho.

Fruit agreeable to the taste—Khush-zāiqā phal; phal jiskā mazā khāne meñ

Agreeable manners—Khush-khulq; husn-i-akhlaq; achche tarīq. [rū se.

Agreeably, *ad.* 1.—Mnwāfiq; mutābiq; hasb; bamūjib; ba-ittibā'; se yā

Agreeably to orders—Hasbu-l-hukm; hukm ke mutābiq; ba-ittibā'-i-hukm (hukm se yā hukm ke rū se).

Agreed, p. p. 1.—Ek dil; ek rāe; muttāfiq.

2.—Manzūr; maqbūl.

The proposition was *agreed to*—Woh tajwiz manzūr kī gayī (maqbūl huyī).

3.—Āpas kī razā-mandī se tai—masalan koyī mu'āhada yā sandā.

The terms were *agreed to or agreed upon*—Woh sharteñ (ya'nī kisi mu'āhade wagaira kī sharteñ) āpas kī razā-mandī se tai huyīñ.

Agreement, n. 1.—Ittifaq-i-rāe; yak-dilī; ittifaq; rāe bayān yā kār-rawāyī wagaira meñ ittifaq (mel yā muwāfaqat).

2.—(*Law*) (a) Iqrār; qaul-o-qarār; qarār-madār; mu'āhada; 'ahd; shart; do yā zāid shakhsōñ ke darmiyān āpas meñ qaul-o-qarār (mu'āhada-i-bāhamī.)

(b)—Woh navishta jisse amr-i-tai-shuda zāhir ho (yah sābit ho kī kaun sī bāt mutā'āqidain ke mābain qarār pāyī); iqrār-nāma.

A *settlement agreement*—Iqrār-nāma-i-band-o-bast.

An *agreement to abide by an arbitration or arbitration award*—Iqrār-nāma-i-sālisī; pančāyāt kī iqrār-nāma; sālisī yā faisala-i-sālisī kī pā-bandī kī iqrār nāma.

An *agreement to abide by one's act*—Hasr-nāma.

To enter into, or make, an *agreement*—Mu'āhada yā qaul-o-qarār k.

Agricultural, a. Zirā'at ke mutā'alliq; kāsht-kārī (khetī) se 'alāqa. r. w.; zamīn ke jotne-bone se nisbat r. w.

The *agricultural class*—Mazārī; kāsht-kār log; jo log khetī karen.

Agriculture, n. Zirā'at; kāsht-kārī; khetī; kisānī yā kisnayī; woh hunar yā 'ilm jismeñ bare bare qat'āt-i-arāzī kī jotnā-bonā zamīn kī taiyār k. fasl kī upjānā aur kātqā aur māweshī wa ghore wagaira se jān-warōñ kī rakhnā dākhil hai.

Agriculturist, n. Kāsht-kār; kisān; khetī k. w.; mazārī; khetihar.

Aid, v. t. I'ānat k.; madad d.; sahārā d.; mu'in h.; mu'āwanat k. yā mu'āwin h.; madad-gār h.; kisi maqsad ke anjām khwāh kisi burāyī kī insidād yā uske daf'a karne meñ himāyat k. [doshī.

Aid, n. 1.—Madad; i'ānat; pushti; sahārā; himāyat; chāra-kār yā subuk-

2.—Woh shakhs yā shai jisse madad mile (jo mu'in ho yā madad de); madad-gār; mu'āwin.

To *pray in aid* (*Law*)—Jis haqīyat meñ kisi fariq ko haq pahunchtā ho uski hifāzat meñ i'ānat ke liye us fariq-i-zī-haq ko sharik k.

“The petition for this purpose is called *aid-prayer*.” *Blackstone—Webster.*

Aider, n. (*Law*) Woh shakhs jo irtikāb-i-jurm meñ madad yā sahārā de; mu'in-i-jurm; jurm ke wuqū' meñ targīb d.-w.; mujrim-i-darja-i-duwām. [kar) bandūq yā tīr wagaira chalānā.

Aim, v. i. 1.—Nishāna lagānā; kisi kī taraf khūb dekh-bhāl-kar (sādh-

To *aim at an enemy*—Dushman par nishāna lagānā yā chalānā.

2.—Kisi maqsad ke hnsul kī koshish k.; kisi bāt kī manshā r.; koyī amr markūz r.; kisi bāt ko chāhnā yā uski koshish k.

“Followed by *at* before the object.” *Webster.*

Aim, v. t. Chalānā jaise koyi hatbiyār ghūsā yā wār; kisī khās shai kī taraf rujū' k. jaise koyi tanz kī bāt wagaira.

Aim, n. 1.—Nishāna lagānā jaise tīr wagaira kā; kisī chīz kā kisī khās shai kī taraf is garaz se jhukānā kī us chīz kā zarb yā asar us shai par paṛe-masalān neze zarb yā bāt kā. [pahunichānā manzūr ho.

2.—Nishāna; āmaj-gāh; woh shai jiskā mazrūb k. yā jispar asar

3.—Maqsad; itāda; mansūba.

Air, n. 1.—Hawā; kura-i-bādī. [hālat,

2.—Garmī sardī yā tarī wagaira ke lihāz se kura-i-bādī kī koyī khās

A damp air—Hawā-i-martūb.

The morning air—Subh kī hawā.

3.—Chalti hawā; bād-i-mutaharrik; hawā jo dhīme dhīme chale; khafīf hawā. [ho-jānā; khul-jānā.

4.—Ifshā yā parda-darī; zabān-zad h.; i'lān; logoñ ko ma'lūm.

The story has taken air—Woh bāt ifshā ho-gayī (phail-gayī khul-gayī yā logoñ ko ma'lūm ho-gayī khwāh phūt gayī).

☞ Wind is used in like manner.

5.—Kisī shakhs kī qism-i-khās kī chitwan yā sūrat khwāh uskā tarīq yā uskī chāl-dhāl. [ghamand.

6.—pl. Masnū'ī tarīq; banāwat; gurūr kī numāish; takabbur;

To put on airs—Banāwat k.; izhūr-i-takabbur k.

To take air—Khul-jānā; fāsh ho-jānā; 'ām ho-jānā; 'awām ko ma'lūm ho-jānā; chipā na rahnā; hawā h.; phūt jānā.

To take the air—Bāhar (maidān kī taraf) nikal-jānā; pā-piyāda yā ghore par sawār hokar maidān kī taraf nikal-jānā; hawā khāne ko liye maidān kī taraf chalo jānā. [khol d.

Air, v. t. 1.—Thandhā karne tāzagī bakhshe yā hawā kī safāyī ke liye To air a room—Kamre ko hawā d. [garm k. yā dhūp d.

2.—Rutūbat ke dūr karne khwāh garmī pahunchāne kī garaz se

Airy, a. 1.—Hawā se nisbat r. w.; bādī; bulandī par hawā meñ.

2.—Jiskī tarkīb hawā se ho.

3.—Hawā kī mānind; hawā sā yā sī; gair-mujassim.

4.—Be-asl; be-bunyād; behūda; 'abas; nā-chīz.

5.—Zinda-dīl; khush-dīl. [meñ hawā ke jāne kī gunjāish ho.

6.—Jahān hawā khūb ā-sake; khulā yā khulā huā; hawā-dār; jis-

Akin, a. 1.—Sulbī rishta r. w.; nasab ke zari'e se qarābat r. w.; gotī.

☞ Used of persons.

The two families are near akin—Yah donoñ gharāne nazdiki gotī haiñ (we bāham qarābat-i-qarība-i-sulbī rakhte haiñ).

2.—Ham-khāsiyat; jismeñ khilqī rabt ho; jismeñ ta'alluq-i-aslī ho.

☞ "This adjective is used only after the noun." Webster.

Alarm, n. 1.—Khāuf; woh achambhā aur dar jo khatre kī dahshat se paidā ho.

To cause alarm to a person—Kisī shakhs ko khāuf meñ dālnā. [(awāz d.).

To raise an alarm, or give the alarm—Khatre kī ittīlā' ke liye shor machānā

2.—Larāyī kī talabī; larāyī yā jang ke liye bulāhat.

- 3.—Kisī qism **kā** **chor** yā **kisī** tarah **kī** **āwāz** yā **ittilā'** jisse **kisī** aise khatre **kā** **i'lān** **maqsūd** ho jo nazdik ho.
- Alarm, *v. t. 1.*—**Khatre** **kī** **khābar** yā **ittilā'** d.; **hoshyār** kar-d. **tāki** hifāzat **kī** **koshish** **kijāe**.
- 2.—**Khatre** **ke** **khauf** **se** **hairān** **k.** yā **achambhe** **meñ** **dālnā**; **khauf** **se** **pareshān** **kar-d.**; **āfat** **kī** **ummed** **se** **fikr-mand** **kar-d.**
- Alarmed, *p. p.* **Khauf** **se** **mutahaiyar**; jo **khatre** **ke** **nazdik** **pahunchne** **ke** **ihimāl** **se** **hoshyār** yā **musta'id** **ho-jāe**; **āfat** **ke** **nāzil** **hone** **kī** **ummed** **par** **fikr-mand**.
- Alarming, *p. a.* **Jise** **dār** **paidā** **ho**; **khauf** **paidā** **k. w.**; jisse **khatre** **kā** **khatkā** **ho-jāe**; **khauf-angez**.
- Alert, *a.* **Hoshyār**; **nigrān**; **khābar-dār**; **nihāyat** **bedār**.
- On or upon the alert*—**Chaukās**; **hoshyār**; **chaukannā**; **is** **bāt** **kī** **hifāzat** **r. w.** **kī** **dushman** **yakāyak** **tūt** **na** **parē** yā **koyī** **khatre** **kī** **bāt** **pesh** **na** **ā-jāe**.
- ALIAS, *adv.* [*Lat.*] (*Law*) **'Urf**; **mā'rūf** yā **mausūm** **ba-ism-i-digar**; **jiskā** **dūsrā** **nām** **fulān** **hai**.
- “A term used in legal proceedings to connect the different names of a party who has gone by two or several, and whose true name is, for any cause, doubtful; as, Smith, *alias* Simson.” *Webster*.
- ALIAS, *n.* [*Lat.*] (*Law*) 1.—**Giriftārī** **kā** **hukm-nāma-i-sānī**; **woh** **hukm-nāma-i-sānī** **jo** **hukm-nāma-i-awwal** **kī** **mī'ād** **ke** **guzar-jāne** **ke** **bā'd** **pahle** **hukm** **nāme** **kī** **ta'mīl** **na** **hone** **kī** **wajh** **se** **jārī** **kijā** **jāe**.
- 2.—**Dūsrā** **nām**; **iddi'āyī** yā **banāwat** **kā** **nām**; **farzī** **nām**.
- ALIBI, [*Lat.*] (*Law*) **Aur** **kahūn**; **kisī** **dūsrī** **jagah**; **mauqa'-i-wāridāt** **par** **jurm** **ke** **wāqī'** **hone** **ke** **waqt** **na** **rahne** **kā** **bayān** yā **'uzr**.
- A plea of *alibi*—**'Uzr-i-'adam-maujūdagi**; **mulzam** **kā** **yah** **'uzr** **kī** **jis** **waqt** **jurm** **kā** **honā** **bayān** **kijā** **jātā** **hai** **us** **waqt** **ham** **mauqa'-i-wāridāt** **par** **na** **the**.
- To plead, or set up, an *alibi*—**Mulzam** **kā** **yah** **'uzr** **k.** **kī** **wuqū'-i-jurm** **ke** **waqt** **ham** **aur** **kahūn** **the**; **jurm** **ke** **wāqī'** **hone** **ke** **waqt** **apnā** **mauqa'-i-wāridāt** (**jāe-i-mājare**) **par** **na** **rahnā** **bayān** **k.**
- To prove an *alibi*—**Kisī** **mulzam** **kā** **yah** **sābit** **k.** **kī** **waqt-i-wuqū'-i-jurm** **woh** **mauqa'-i-wāridāt** **par** **na** **thā** **lihāzā** **woh** **jurm-i-'āid-shuda** **kā** **mur-takib** **nahūn** **ho-saktā** **thā**; **kisī** **mulzam** **kā** **irtikāb-i-jurm** **ke** **waqt** **jāe-i-mājare** **se** **apnī** **'adam-maujūdagi** **sābit** **k.**
- Alien, *a.* 1.—**Gair** **mulk** **sar-zamīn** yā **riyāsāt** **kā**; **ajnabī**; **be-gāna**; **gair** **sar-zamīn** yā **mulk** **ke** **bāshindoñ** yā **ri'āyā** **se** **ta'alluq** **r. w.**
- 2.—**Jiskī** **nau'iyat** **bil-l-kul** **mukhtalif** **ho**; **mugāir**; **mukhālif**; **gair-muta'alliq**; **munāsabat** **na** **r. w.**
- Alien, *n.* **Ajnabī**; **par-desī**; **jo** **dūsrē** **mulk** **meñ** **paidā** **huā** **ho** yā **wahāñ** **se** **ta'alluq** **rakhtā** **ho**; **kisī** **mulk** **kā** **rahne** **w.** **jiskī** **paidāish** **dūsrē** **mulk** **meñ** **huyī** **ho** **lihāzā** **usko** **us** **mulk** **ke** **shahriyōñ** **ke** **huquq** **hāsil** **na** **hon** **jāhāñ** **woh** **sukūnat** **rakhtā** **ho**. [*gunjāish* **r.**]
- Alienability, *n.* (*Law*) **Intiqāl** **ke** **qābil** **h.**; **intiqāl** **kī** **salāhiyat** **yi**
- Alienable, *a.* (*Law*) **Qābil-i-intiqāl**; **mumkinu-l-intiqāl**; **jo** **dūsrē** **ko** **bai'** **wagaira** **ke** **zari'e** **se** **mil** **sake**; **jisko** **dūsrē** **ke** **hāth** **bech** **saken** (**muntaqil** **kar-saken**).

Alienate, v. t. (Law) 1.—Muntaqil k.; intiqāl k.; kisi haqiyat yā jāe-dād ko dūse ki taraf muntaqil k.; kisi haq yā milkīyat ko intiqāl ke zarī'e se dūse ko d.

To alienate by gift, mortgage, or sale—Hiba rihā yā bāi' ke zarī'e se muntaqil k.

2.—Tabi'at khīnch lēnā; muhabbat chhor d.; jisse pahle muhabbat yā dostī rahi ho usse be-i'tināyī k. yā nā-rāz h.; mugāirat ikhtiyār k. **Alienation, n. 1. (Law)** Intiqāl; intiqāl-i-haqīyat; apni jāe-dād khusūsan jāe-dād-i-gair-manqūla kā jāiz tarīq par (qānūn ke mutābiq) dūse ko de-d.

A permanent alienation, or an alienation made in perpetuity—Intiqāl-i-dāimi (dawāmi); woh intiqāl jo hameshe ke liye kiyā jāe.

A temporary alienation—Intiqāl-i-chand-roza yā 'arizi; intiqāl-i-mī'adi.

A private alienation—Intiqāl-i-khāngi.

A collusive or fraudulent alienation—Intiqāl-i-sūzishī yā farebī.

2.—Muntaqil hone ki hālat; intiqāl. [ikhtiyār k.]

3.—Dil yā muhabbat kā khīnch lēnā; gair ban-jānā yā mugāirat **Alienee, n. (Law)** Intiqāl-dār; muntaqil-ilāih; woh shakhs jiski taraf (jiske pās yā hāth) koyī haqīyat muntaqil kigayī ho—masalan mushtarī wāgaira. [muntaqil kare.]

Alienor, n. (Law) Intiqāl-kunīda; woh shakhs jo jāe-dād dūse ko

Alimony, n. (Law) Woh nān-o-nafqa jo kisi zūja ko uske shauhar ki jāe-dād yā āmadani se ba hālat-i-talāq yā 'alāhidagi khwāh talāq yā 'alāhidagi ki nālīsh ke daurān meñ dilāyā jāwe.

ALIUNDE, [Lat.] Kisi dūse shakhs yā dūsi jagah se.

Alive, a. 1.—Zinda; murda nahīn; jīta; zī-hayāt; ba-qaid-i-hayāt.

2.—Zinda; ka-l-'adam nahīn; jāī yā nāfiz; jiskā 'amal-dar-āmad hotā rahe; jiski nisbat kār-rawāyī hotī rahe; jiski mī'ād guzrī na ho; jo nest-o-nābud na ho-gayā ho; jiskā wujūd sāqit na huā ho.

To keep a decree alive—Kisi digrī ko zinda yā nāfiz r.

The process has been kept alive—Woh hukm-nāma jāī rakkhā-gayā hai (woh ka-l-'adam hone nahīn pāyā).

3.—Khush; zīnda-dil; bāshshāsh.

4.—Jisse logon kā kasrat se naql-o-harakat k. zāhir ho; chahal-pahal. [asar ho.]

5.—Jiske dil par kisi bāt kā khayāl ho-sake; jiski tabi'at par jald Followed by to.

6.—Sāre 'ālam (jahān) meñ; tamām 'duniyā meñ; jumla ashkhās-i-haiyū-l-qāim meñ.

 "By way of emphasis and always following the noun it qualifies." *Webster.*

All, a. Kisi ta'dād-i-majmū'i se har ek yā bi-l-kul; kisi shai kā kul miqdār jumla daurān yā 'darja yā uski kul wus'at yā sifat; sab; tamām; bi-l-kul; sārā.

All the land—Kul (sāri) zamīn; jumla arzī.

All the year—Tamām sāl; sāl bhar yā sāl kā sārē kā sārā khwāh sārā sāl.

 "It always precedes the article the, and the definitive adjectives my, thy, his, our, your, their." *Webster.*

"All is collective. All men means a body of men taken together." *Worcester.*

All, ad. Bi-l-kul ; kulliyatan ; tamām-tar ; sārā ; sab kā sab ; nihāyat hī ; bahut hī. [bhi farq na ho.

All one—Ek hī yā wabī ; bi-l-kul ek hī bāt ; jis meñ natije ke lihāz se kuchh

All the better—Bi-l-kul bihtar ; az bas bihtar ; kisi dūse amr ki nisbat woh amr jiskā zikr pesh ho iḥtilāf ke i'tibār se nihāyat hī bihtar ; kisi dūse se bi-l-kul achchhā (achchhā hī achchhā) ; itnā yā utnā hī aur achchhā.

At all—Bahut hī kam ; kuchh bhi ; zarā bhi ; kisi sūrat se.

“A phrase much used by way of enforcement or emphasis, usually in negative or interrogative sentences.” *Webster*.

He has no ambition at all—Use kuchh bhi (zarā bhi) hausala nahīn hai ; woh kisi sūrat se sāhib-i-hausala nahīn hai.

Has he any property at all—Kya ske pās kuchh bhi jāe-dād hai ?

All, n. Kul ta'dād miqdār yā jumla ; samūchī chīz yā shai ; har ek shai jo kisi dūsi shai meñ dākhil ho yā usse ta'alluq rakkhe ; sab kā sab ; sārā ; jumla.

Allay, v. t. 1.—Sākin k. ; ṭhañdhā k. ; dhīmā k. ; dabā d. ; firo k.

To allay civil commotions—Mulki danga-o-fasād ko dabā d. (firo k.).

2.—Ghaṭānā ; takhfif yā kam k. ; zail k. ; raf' yā dūr kar-d. [kar-d.]

To allay grief or pain—Ranj yā dard ko kam kar-d. (usmeñ takhfif k. yā use dūr

Allegation, n. 1.—Bayān ; iqrār ; izhār-i-yaqīnī.

Erroneous allegations of fact—Amr-i-wāqī'i ke galat bayānāt.

2.—Woh bāt jo yaqīnī taur par bayān ki yā kabī jāe ; woh bāt jo kisi amr ke wujūb yā ma'zarat meñ pesh kī-jāwe ; 'uzr ; ma'zarat.

3.—(Law) Kisi farīq-i-muqaddama kā bayān yā 'uzr.

Allege, v. t. 1.—Bayān k. ; zāhir k. ; mazbūtī se kahūā ; tayaqqun ke sāth kahūā ; pakkā kar-ke kahūā.

To allege a fact—Koyī wāqī'a istihkām ke sāth bayān k.

2.—Pesh k. jaise dalil 'uzr yā ma'zarat ; hawāla d.

To allege the authority of a judge—Kisi jaj ki sanad pesh k. (ya'nī uski tajwiz wagaira par istidlāl k. yā uskī hawāla d.).

Allegeable, a. Zāhir karne ke qābil (qābil-i-izhār) ; pukhtagi se bayān kiye jāne ke laiq ; jise yaqīn ke sāth kah sakeñ.

Allegiance, n. Woh farz jo ra'āyat par apne badshāh yā riyāsat ki jānib ho ; bādshāh yā riyāsat se wafā-dārī kā farz ; wafā-dārī ; namak-halālī.

Alleviate, v. t. Halkā k. ; kisi qadar haṭā d. raf' yā dūr k. ; ghaṭānā ; kam k. ; takhfif k. ; aisā k. ki ziyāda-tar āsūnī se bardāshat ho-sake jaise ranj dard fikr yā sazā wagaira. [ek tarah kā h.

All-fours, n. pl. Barābarī ; yaksāniyat ; ham-palla h. ; mauzūniyat ;

To be, or to go, on all-fours—Jumla umūr meñ (har tarah par) mushābih yā muwāfiq h. ; hū-ba-hū (ṭhik ṭhik) dūse ki mānind h. ; tashbih-i-tāmma r. ; khafif si khafif bātoñ meñ bi-l-kul-mushābahat. r. ; barābar h. ; ham-palla h. ; har tarah par mauzūn h.

The ruling cited by the plaintiff is on all-fours with that relied upon by the defendant—Jis nazir kī hawāla mudda'i ne diyā hai woh hū-ba-hū (ṭhik ṭhik) usi nazir ki mānind hai jispar mudda'ā 'alaih ko istidlāl hai. [sakti.

No simile can go on all-fours—Kisi tashbih meñ tashbih-i-tāmma nahīn ho

Alliance, n. Do khāndānon meñ shādī ke zarī'e se bāham nisbat kā h.; qarābat yā rishta-i-nisbatī. Woh ittihād rābita yā rifāqat jo do ri'yāsaton ke mā-bain 'ahd-o-paimān wagaira ke zarī'e se ho. Rābt yā rābita; woh ittifiq yā ta'alluq jo khāndānon ri'yāsaton yā shakhsōñ meñ bāham ho.

ALLOCATUR, n. [Lat.] (*Law*) Woh sanad jo ahlkār-i-majāz is mazmūn se de ki fulāñ muqaddame meñ isqadar kharcha 'adālat se dilāyā gayā (jāiz rakkhā gayā).

Allonge, n. Woh kāgaz jo *bill of exchange* wagaira ke zail meñ is garaz se lagā diyā jāwe ki jab aslī kāgaz kī pusht par 'ibarat-i-intiqāl wagaira likhne kī jagah na rahe to usī kāgaz-i-wasl-shuda par 'ibarat-i-intiqāl wagaira darj kī jāwe.

Allot, v. t. 1.—Qur'a-andāzī ke zarī'e se taqsim k. yā bāntnā.

2.—Jude jude hisson meñ bāntnā; alag alag bāntnā; 'alāhida 'alāhida taqsim k.; har shakhs ko uskā hissa taqsim kar-d.; taqsim k.; bāntnā; ba-taur hisse ke d.; 'umūman d.; muqarrar k. yā thahrānā.

Allooment, n. 1.—Taqsim ba-zarī'a-i-qur'a; jude jude hisson par taqsim.

2.—Jo kuchh bānt diyā jāe; woh hissa jo taqsim ke rū se diyā jāe; batwāra; bhāg; bakhrā; jo kuchh muqaddarūt se thahre yā Khudā kī jānib se chār-nā-chār milc. [muqarrar ho.

3.—Woh ju'wz hissa yā jagah jo kisī khās kām ke liye 'alāhida **Allow, v. t. 1.**—Manzūr k.; taslim k.; qabūl k.; mān lenā; iqrār k. yā muqir h.; iqbal k.; tardid na k.; qat'-i-kalām na k.; kūt na d.; i'tirāz na k.; mukhālafat na k.

To allow a claim—Kisī dā'we ko qabūl k. (uski tardid yā uspar i'tirāz na k.).

To allow the truth of a proposition—Kisī bāt kī sachāyī ko mān lenā yā taslim k. [k.; manzūr k.; denā.

2.—Rawā r.; jāiz r.; wājib qarār d.; kisī amr ke wujūb ko taslim The law allows it—Yah bāt qānun meñ jāiz rakkhi gayi hai (qānun rawā hai).

To allow an appeal—Apil manzūr k.

3.—Bardāshī k.; tahammul k. yā mutahmmil h.; sahnā.

4.—Mu'awaze kī tarāh khwāh ri'āyatan 'atā k. (denā); kisī ke liye muqarrar kar-d.

5.—Mujrā d.; miuhā kar-d.; waz' ya kam kar-d.; ghaṭā d.; kisī shai kī kamī ke 'iwaz yā uske badle meñ kuchh chhoṛ d.

To allow a sum for tare—Jis bartan meñ koyi ebiz ho uske wazn ke badle meñ us ebiz kī qimat se kuchh chhoṛ d. (ghaṭā d. yā mujrā kar-d.).

Allow, v. i. Taslim kar-lenā; ri'āyatan chhoṛ d. ghaṭānā yā kam kar-d.

Allowable, a. Qābil-i-manzūri yā jāwāz; gair-mamnū' yā mamnū' nahīñ; nā-jāiz yā nā-munāsib nahīñ; rawā; mubāh; jo ba-taur sahīh aur munāsib ke mānā jā-sake.

Allowance, n. 1.—Mauzūri; 'atā; taslim; ijāb.

2.—Tankhwāh; mawājib; mushāhara; kafāf; wajh-i-ma'āsh; nān-o-nafqa; jo kuchh muqarrarī taur par khāne kapre ke liye diyā jāe; jo kuchh muqarrar ho; sharh-i-mu'aiyan; ujrāt; ajūrā.

☞ "An allowance is gratuitous, and may be paid in any form." Worcester.

A daily allowance—Rozinn.

A personal allowance—Tanḡhwūh-i-zātī; jo kuchh mushāhara wagaira kisi ko uski zāt ke liye diyā jāe. [diyā jāe.

A deputation allowance—Bhattā; jo kuchh kahin ta'nāt hone ki wajh se kisi ko An allowance to the ex-proprietor of a landed estate—Mūlik-āna; nūn-kār.

3.—Rukūwat se ūzādī; rok yā zabt kū na rahnā; ri'āyat.

4.—Ijāzat; manzūrī.

“Usually slight approbation.” Webster.

5.—Takḡhif; ri'āyat; nazar-andāzī. [shumār na k.)

To make allowance for a shortcoming—Kisi naqs ko nazar-andāz kar-d. (uskā

6.—Baṭṭā; kardā; mulk ke rawāj ke mutūbiq māl ke pūro wazū se jisqadar māl bartan ko wazn aur ḡharīb yā saḡe-gale māl ki 'iwaz kam (minhā) kar-diyā jāe; kamī; ḡhaṭṭī; minḡhāyī.

Alloy, v. t. 1.—Kisi shai ki asliyat ko usmeñ koyī kam-qīmat chiz milā-kar ḡhaṭṭā d.

2.—Kam kar-d.; ḡharīb kar-d.; bigār d.

Allude, v. i. Kināya k.; kisi aisi shai kū hawāla d. jiskā zikr sarī-hi na huā ho; ishāratan zikr k.; nisbat r.; dūr dūr ki bāteñ sochā-kar ishāratan batlānā; kisi shai ki taraf kināya k. (uskā hawāla ishāratan d.)

This story alludes to a recent transaction—Yah bayān ek hāl ke mu'āmale se nisbat rakṡṡā hai; is meñ ek hāl ke mu'āmale kū zikr hai.

Allure, v. t. Apnī taraf khainchne (kashish karne) ki koshish k.; kisi bḡhalāyī ke wa'de par (chāhe woh bḡhalāyī aslī ho yā zāhūrī) apnī taraf rāḡib k.; kisi ḡhush-kun yā qūbil-i-pasand shai so apnī jānib māil k.; phuslānā; lobḡhānā.

Allusion, n. Kināya; ishāra; zikr; hawāla; kisi aisi bāt kū hawāla jiskā ma'lūm honā farz kar-liyā jāwe par uskā zikr sarīhi na ho.

Alluvial, a. Daryā se niklā yā banā huā; us bālū yā miṡṡī wagaira se mutn'alliq jo daryā ki wajh se par jāe.

Alluvial land—Arāzi-i-daryā-barār yā daryā-bar-āmad; arāzi-i-nau-barār yā nau-bar-āmad; diyāra yā diwārā; kachḡhūr; woh zamīn jo daryā wagaira ke bahāw se miṡṡī par-kar ban-jāe.

Alluvial increment—Vide supra.

Alluvion, n. (Law) Arāzi-i-daryā-barār; zamīn jo daryā se bar-āmad ho; zamīn jo pāuī ke zor se daryā ke kanāre āhista āhista miṡṡī par-kar barḡh jāwe.

“The civil law gives the owner of land a right to that increase which arises from alluvion, which is defined an insensible increment brought by the water.” Cowell—Worcester.

To accrue by alluvion—Daryā-barār h.; daryā se nikalnā.

Ally, v. t. 1.—Shādī ko zarī'e so do ḡhāndānoñ (ḡharānoñ) yā 'ahd-o-paimān wagaira ke tawassut se do bādshāhoñ ḡhwāh riyāsatoñ ko ek kar-d. yā unmeñ bāham ta'alluq kar-d.

2.—Mushābahat wagaira ko zarī'e se do chizoñ meñ rabt paidā kar-d.

Ally, n. Woh bādshāh yā riyāsāt jo dūsre bādshāh yā dūsri riyāsāt se ahd-o-paimān ke zarī'o se rābita-i-ittilāḡ rakḡhe; rafiq.

Almanac, *n.* Jantri; patrā; taqwīm.

Along, *a.* 1.—Akelā; tanhā; jarīda; mujarrad; be kisī ham-suhbat ke; begair kisī mūnis (ham-dam yā rafīq) ke; be dūsre ke yā be dūsre ke rahē.

☞ “Spoken of one.” *Worcester.*

“Applied to a person or thing, and following its noun.” *Webster.*

2.—Dūsroñ se alag; dūsroñ ke shumūl meñ nahīñ; auroñ kī ‘adam-maujūdgi meñ.

☞ “Applied to two or more persons or things, when separate from others, in a place or condition by themselves.” *Webster.*

3.—Hi; mirā; sirf; mahz; akelā.

[hai.

To God *alone* praise is due—Kḥudā hī (sirf Kḥudā) ke liye hamd (ta’rif) wājib

To let *alone*—Jahāñ kī tahāñ yā joñ ṣā toñ rahno d.; ehler-ehhār na k.; hālat-

i-maujūda meñ rahno d.; jaiso kī taisā rahno d.; apne hī taur par ehhor d.;

be hāth lagāye ehhor d.

Along, *ad.* Judāgāna; ‘alāhida; āp-hī-āp; mujarrad.

[barābar.

Along, *ad.* 1.—Tūl meñ; lāmbāyī meñ; lāmbāyī ke lihāz se kisī ke
The troops marched *along* the bank of the river—Sipāhī barābar daryā ko
kanāro kanāro ehale jāte the.

2.—Āge ko; āge ko bahṭā huā; barābar āge kī taraf.

Let us walk *along*—Āo ham ṭahalte ehale ehaleñ.

All *along*—Sārī rāh; jisqadar fāsile tak jāe us meñ tamām yā bi-l-kul.

He went home, weeping *all along*—Woh sārī rāh (rāh bhar tamām rāh yā tamām rāsto meñ) rotā ghar ko gayā.

Along with—Kisī ko ham-rāh yā sāth; sāth-sāth; kisī ke shūmil yā sāth hī.

Go *along with* us—Ham logoñ ke sāth ehale.

☞ “Sometimes *with* is omitted.” *Webster.*

Come *along* my friend—Ai dost mere sāth hī ehale āo.

[alag; judā.

Aloof, *ad.* 1.—Fāsile par lekin itnī dūr ki nazar paṛe; thoṛī dūr par;

To stand *aloof*—Thoṛī dūr par khāṛe rahnā (yāñ isqadar fāsile par khāṛe rahnā ki wahāñ nazar pahuñch sake).

2.—Kisī mansūbe meñ sharīk nahīñ; ihtiyāt kī nazar se kisī fi’l meñ shirkat se munkir; jis amr kī nisbat hujjat pesh ho usse dūr.

Already, *ad.* Kisī khās zamāna-i-hāl istiqbāl yā māzī ke pahle; ‘is waqt yā us waqt; kisī khās yā mu’ayan waqt par.

He has gone *already*—Woh jā-ehukā.

☞ “It has reference to past time, but may be used for a future past.” *Webster.*

When you shall arrive, the business will be *already* completed, or will have been completed *already*—Jab tum pahuñchogō kām tamām huā (ho-ehukā) rahēgā.

Also, *ad.* Isī yā usī tarah; bhī; iske siwā; kisī ke ‘alāwa; nīz; ham; jo shai muqaddam ho bi-l-kul usī kī tarah.

Alter, *v. t.* 1.—Kisī shai meñ kuchh badal d.; kisī bāb meñ mukhtalif kar d.; kuchh kuchh badal d. par bi-l-kul nahīñ; tarmīm k.; qadre-qalil tabdīl k.

2.—Bi-l-kul yā bahut kuchh tabdīl k.

To *alter* an opinion—Kisī rūe ko bi-l-kul yā kasrat se tabdīl kar-d.

“In general, to *alter* is to change partially; to *change* is more generally to substitute one thing for another, or to make a material difference in a thing.” *Webster*.

Alter, *v. i.* Bā'z bā'z bāton meñ muḥtalif ho-jānā; tabdīl ho-jānā; badal jānā.

Alterable, *a.* Tabdīl ke qābil; tagaiyūr yā tarmīm ke lāiq.

Alteration, *n.* 1.—Tabādala; tagaiyūr; kisī ḵhūs amr meñ badal d.

2.—Tabdīl; tagaiyūr; tabaddul; radd-o-badal; tabādala; un sifaton kā zail yā hūsīl h. jo kisī shai kī sūrat yā asliyat ke liyo zarūrī na hoñ.

Altercation, *n.* Taktār; hujjat; zabānī jhagrā; barī jharpā-jharpi; qīl-o-qūl; jis taktār meñ garmī yā gussa dekhīyū jā.

Alternate, *a.* Ek ke bā'd dūsra ūne wālā yā hone wālā; bāri bāri se hone wālā; bāhamī.

Alternately, *ad.* Bāri bāri se; ek ke bā'd dūsra.

Alternative, *a.* Do chizon meñ so ek ke pasand kā iḵhtiyār d. w.; jismeñ yah iḵhtiyār ho ki pasand k. w. do chizon meñ se ek ko pasand kar-le; do-gāna.

An *alternative* charge—Fard-i-jurm-i-do-gāna; nisā fard-i-jurm jismeñ do jurm qām kiye jāwē aur unmeñ se jis ek jurm ko chāheñ qām rakkheñ.

Alternative, *n.* Do chizon ke mā-bain ek ke pasand karne kā iḵhtiyār tāki agar ek pasand pare to dūsra kā tark kar-d. lūzīm āwe; woh shai jo pasand kī-jāwe yā chhor dī-jāwe; chāra; tadbīr; chāra-kūr.

To pass judgment in the *alternative*—Ba sabīl-i-badaliyat faisala fūdīr k.; faisale meñ yah hukm d. ki agar fulān amr kī ta'mīl na ho to uske badāl (īwaz) meñ fulān lāt kī-jāwe.

“When two things offer a choice of *one* only, the two things are called *alternatives*.” “In strictness, the word can not be applied to more than two things, and when one thing only is offered for choice, it is said there is no *alternative*.” *Webster*.

Although, *conj.* Yah sab farz kar-lo; yah sab mān-lo; agar nisā-hī ho; sab kuchh taslīm kar-lo; tasawwur karo ki; woh sab qabūl kar-lo; bā-wujūd ki; go; agar-chi.

“Although. Though. These words differ only in one respect; *although* is the stronger and more emphatic of the two, and is, therefore, usually chosen to begin a sentence; as, *although* I have many competitors, I still hope to succeed.” *Webster*.

Altogether, *ad.* 1.—Ek sath ho-kar; bi-l-ijmāl; bi-l-izhtirāk; miljulkar.

2.—Bi-l-kul; kulliyatan; sūro kā sūrā; tamām-tar; sab kā sab; bilā istisnā.

Always, *ad.* 1.—Hamesha; zamāne ke lihāz se barābar shurū' se āḵhīr tak; paiwasta; hamwārā.

2.—Kisī zamāna-i-ḵhūs meñ hamesha; auqāt-i-mu'ayyana par barābar.

Amalgamation, *n.* Iḵhtilāt; do yā zāid muḥtalif chizon ko bāham milā-

2. Pāre ko kisī dūsrī dhāt meñ milānā.

Amass, *v. t.* Dher kī dher jam' k.; tūda k.; ambār k.; koyī chiz bahut sī ekatthī k.; baṭornā; miqdār yā ta'dād ke lihāz se ifrāt se jam' k.

Ambassador, *n.* Safir; elchī; nihāyat bare rutbe kā wazīr jo ek riyāsāt kī taraf se ba-taur-i-qāim-maqām kār-rawāyī ke liye kisī dūsrī riyāsāt meñ tā'nāt kiya jāe. [shubhe kā h.

Ambiguity, *n.* Ishtibāh; ibhām; kisī lafz yā 'ibarat ke ma'nī meñ

Ambiguous, *a.* Mushtabah; mubham; muzabzab; mashkūk—'ala-l-khusus woh lafz yā 'ibarat jiske mafhūm (mā'nī) meñ shubha ho.

Ambulatory, *a. l.*—Mutaharrik; ek-hī jagah par mustaqil nahīn.

An ambulatory court—'Adālat-i-mutaharrik yā'nī woh 'adālat jiske iḥtiyārāt kā nafāz maqāmāt-i-muḥtalifa meñ ho.

2.—(Law) Jo qānūn mustahkam na ho balki mumkinu-t-tabdīl ho; jiskī haisiyat qānūn ke rū se badal sake.

A will is ambulatory until the testator's death—Jab tak mūsī na mare qānūn ke rū se wasiyat-nāma mustahkam nahīn hotā balki woh tabdīl kiya-jā-saktā hai.

“So of the return of a sheriff until it is filed.” Webster.

Ameliorate, *v. t. & v. i.* Bihtar k. yā h.; taraqqī d. yā pānū.

Amelioration, *n.* Bihtari; taraqqī; bhalāyī; aur achchhā k. yā h.

Amenability, } *n.* Zimma-dārī; muākhaza-dārī; jawāb-dih h.; jawāb-Amenableness, } dihi; mustajib-i-hāz-purs h.

Amenable, *a.* Muhāsaba-dār; jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-sazā; jiskī ta'zīr ho-sake; jisse bāz-purs ho-sake; muākhaza-dār.

Amenable to law—Qānūn kā jawāb-dih; qānūn zimma-dār.

Amenable to jurisdiction—Iḥtiyār-i-hukūmat yā 'alāqe ke tābī'.

Amend, *v. t.* Tarmīm k.; galatī yā aur naqs raf' kar-ke sudhārnā; marammat k.; kuchh badal-kar aur achchhā k.; kamī pūrī karke dhrust kar-d.; jo kuchh nikālā jāe uskī jagah par dūsrī shai qāim karke aur achchhā banā d.

Amendment, *n. l.*—Tarmīm; sihhat; durustī; aisā tabādala jisse bihtari ho; kisī naqs kā daf'iya; burāiyon ke tark karne se chāl-o-chalan kī durustī.

2.—Woh tarmīm jo kisī masawwada-i-qānūn meñ kuchh barhā-kar badal-kar yā chhor-kar ki-jāwe.

3.—(Law) Kisī kār-rawāyī-i-'adālat khwāh mudda'ī yā mudda'a 'alaih ke 'uzrāt yā 'adālat ke jāri kiye huye hukm-nāme meñ galatī kī sihhat.

Amendment of plaint—Tarmīm-i-'arzi-da'wā.

[talāfi; mukāfāt.

Amends, *n. pl.* Kisī nuqsān yā naqs kā badlā yā uskā pūrā k.; mu'āwaza;

To make amends for a loss—Kisī nuqsānī kā badlā yā mu'āwaza d.

A MENS ET THORO, [Lat.] (Law) Woh talāq jismeñ zauj aur zauja (mard aur 'aurat) hanī-bistari aur ham ta'amī (ek sāth sone aur khāne) ke i'tibār se 'alāhida ho-jāen par shauhar apnī zauja ko khānā-kapṛā diyā kare.

“A separation or divorce which does not absolutely dissolve the marriage.” Burrill—Worcester.

Amerce, v. t. 1.—(*Law*) Jurmāna k.; tāwān-i-naqdī 'aid karke sazā k. par us tāwān kī ta'dād qāuūn meñ mu'aiyan na ho balki 'adālat kī iqtizā-i-rāe par mauqūf ho.

The court *amerced* the criminal in the sum of two hundred rupees—'Adālat ne us mujrim par do sau rupaye jurmāna kiye.

2.—'Umūman sazā k.

Amercement, n. (*Law*) Woh tāwān-i-naqdī yā jurmāna jo mujrim par 'adālat kī iqtizā-i-rāe ke mutābiq 'aid ho.

☞ "It differs from a *fine*, in that the latter is, or was originally, a fixed and certain sum prescribed by statute for an offence; but an *amercement* is arbitrary." *Webster*.

Amiable, α. Pyār ke qābil; 'azīz rakhne ke lāiq; pyārā; jiskī chāh kar-sakeñ; margūb; dil-fareb; khush-numā; jo bhalā mā'lūm ho; jisse dil ko khushī ho.

Amicable, α. Sulh-jo; dost-āna; jo takrūr kī khwāhish na rakhtā ho; jo sulh aur dostī par māl ho.

An *amicable* adjustment or settlement of differences—Ikhtilāfāt (nizā') kī sulh-i-bāhamī ke sāth raf' yā tai k.; sulh-i-bāhamī se kisi takrūr kī raf' ho-jānā; kisi nizā' kī tasfiya ba-zarī'a-i-sulh-i-bāhamī.

The parties have come to an *amicable* adjustment of their differences—Farīqain ne apnī nizā' kī tasfiya sulh-i-bāhamī se kar-liyā.

To be on *amicable* terms or to have *amicable* relations—Dostāna r.; irtibāt yā muhabbat r.; bāham sulh aur muhabbat r.

Amicable action (*Law*)—Woh nālīsh jo ba-razā-mandī-i-farīqain is garaz se kī-jāwe kī kisi amr-i-qāuūn-i-mutanāza'a-fih kī tasfiya 'adālat se ho-jāe.

Amicably, ad. Sulh se yā sulh-joyī se; dost-āna; āpas meñ rāzī-rujū' ho-kar; bā-khudhā kī razā-mandī se. [nīptā-lenā.

To settle *amicably*—Sulh se tai yā raf'-daf' k.; āpas meñ samajhbūjh-kar

AMICUS CURIAE, [Lat.] (*Law*) 'Adālat kī dost bihtarī-khwāh yā hawā-khwāh; khair-khwāh-i-'adālat.

To appear in a court as an *amicus curiae*—Kisi 'adālat meñ khair-khwāh-i-'adālat ke taur par jāna yā hāzīr rahnā.

☞ "A stander-by or member of the bar who informs the judge, when doubtful or mistaken in matter of law." *Tomlins—Worcester*.

Amiss, α. Be-jā; 'aib kī bāt yā ma'yūb; silsile ke khilāf; khilāf-i-qā'ida; nā-munāsib; be-uslūbī kī bāt; gair-mustahsan.

☞ "This adjective always follows its noun." *Webster*.

Amiss, ad. Aise tarīq par jo munāsabat rūstī qānūn yā nasāih ke khilāf ho; ba-tarz-i-nā-munāsib; sachāyī ke bar-'aks; qānūn ke mutābiq nahīn; mujrim-āna tarīq par.

Amity, n. Shakhson jamū'aton yā qaumon meñ 'umūman dostī; rabt-zabt; mel yā meljōl; kaj-fahmī nahīn; ittīfāq; nek-khwāhī.

Amnesty, n. Woh fi'l jiske rū se koyī bāt bhulā dijāwe; riyāsat ke mu-qābale meñ ri'āyā ke jurmon kī 'ām mu'āfi yā is qism ke 'afu-i-jārāim kī i'lān yā ishtihār.

Amount, v. i. 1.—Ba-ta'dād-i-ijmālī h.; jumla yā bi-l-kul h.; sab milke h.; judī judī raqmon, yā miqdāron ke ekjā kiye jāne se kisī tā'dād-i-majmū'ī ko pahuñehnā.

The mesne profits do not *amount* even to a hundred rupees—Zar-i-wāsilāt sab milke ba-ta'dād ek sau rupaye ke bhī uahīn hai (uski majmū'ī tā'dād ba-qadar ek sau rupaye ke bhī nahiin hai).

2.—Natīja yā tāsīr r.; barābar yā ham-waq'at h.; māhasal tāsīr yā natīje ke lihāz se kisī had ko pahuñehnā; sab bāton ke lihāz se koyī natīja paidā k.

The testimony of the plaintiff's witnesses *amounts* to nothing—Mudda'ī ke gawāhon kī shahādat kā kuchh natīja nahiin hai. [nahiin hotā.]

Mere words do not *amount* to an assault—Sirf bāt kā kahuā hāmle ke barābar **Amount, n. 1.**—Jumla; majmū'a; kul tā'dād; pūrī miqdār; do yā ziyāda raqmon yā miqdāron kā majmū'a; jam'.

To the *amount* of—Ba-qadar; ba-ta'dād; tā'dād yā miqdār mein.

2.—Khulāsa; mazmūu; manshā; natīja yā hāsīl; kul mā-hasal; lubb-i-lubāb.

The *amount* of the testimony adduced on behalf of the complainant is this—Jo shahādat mustagīs kī jāuib se pesh huyī hai uskā khulāsa (hāsīl natīja yā kul mā-hasal) yah hai.

The *amount* of what he said was this—Jo kuchh usne kabā uskā khulāsa (manshā yā lubb-i-lubāb) yah thā.

Ample, a. 1.—Baḥḥūbī kāfī; bahut kāfī; bahut; ifrāt se; mālāmāl.

There is *ample* evidence in this case—Is muqaddamo mein subūt mālāmāl (bahut kāfī) hai.

2.—Muḥṭasar nahiin; mutawwal; mufassal; musharrāh.

An *ample* narrative—Bayān yā kaifiyat-i-mufassal yā musharrāh ya'nī khulāsa uahīn. [wastī; baḥr.]

3.—Lambā-chaurā; miqdār wus'at yā gunjāish wagaira mein baḥrā;

☞ "Ample implies largeness, producing a sufficiency or fulness of supply for every want." *Webster*.

Analogous, a. Nisbat r. w.; kisī dūstre ke mushābih; dūstre kī mānind; ham-shakl; ham-qālib; kuchh kuchh mushābahat yā nisbat r. w.

☞ Followed by *to*.

Analogy, n. Nisbat; mushābahat; munāsabat; jab bāton mein aur tarh par bi-l-kul ikhtilāf ho to unke mā-bain kisī kisī bāt yā natīje mein ittifaq yā mushābahat; qarīna; bāton kā milānā.

By *analogy*—Qarīne se; bāton ke milāne se.

☞ "When both the things which have an *analogy* follow a preposition, that preposition must be *between* or *betwixt*; as, there is an *analogy between* plants and animals, or *between* customs. When one of the things precedes a verb, and the other follows, the preposition used must be *to* or *with*; as, a plant has some *analogy to* or *with* an animal." *Webster*.

Analysis, n. Kisī murakkab shai ke muḥṭalif ajzā kā judā judā k.; kisī bāt ke jude jude hisson par lihāz; kisī mazmūn ke muḥṭalif ajzā kī judāgāna taftīsh.

On an *analysis* of the evidence adduced—Shahādat-i-pesh-shuda ke ajzā-i-mukhtalifa par lihāz ke ba'd.

Analyze, v. t. Kisī murakkab shai ke mukhtalif ajzā ko alag alag k.; kisī bāt ke jude jude hisson par lihāz k.; kisī mazmūn ke ajzā-i-mukhtalifa kī taffīsh judāgāna k.

To *analyze* an evidence—Kisī shahādat ke kul hisson ko is garaz se alag alag k. ki har ek hisse par judāgāna lihāz kiyā jāwe.

Ancestor, n. 1.—Woh shakhs jiskī nasl se koyī paidā ho 'ām isse ki jihat-i-pidar se ho yā mādar se aur das pusht kā fasl ho yā sau kā; jad; bāp-dādā; purkhā; dādā-pardādā; ājā-parpājā; uānā-parnānā.

2.—(*Law*) Woh shakhs jo jāe-dād-i-gair manqūla par kisī ke pahle qābiz rahā ho; woh shakhs jisse koyī mirās hāsil ho (mile); mūris.

 The correlative of *heir*.

Common ancestor—Mūris-i-ālū; do yū zāid ashkhās kē mūris-i-wāhid yā mushtarak.

Ancestral a. Jaddī; bāp-dādā kī; maurūsī; ābāyī; mūrison se ta'alluq r. w. yā mūrison se pahuñchā huā (milā huā yā hāsil-shuda).

An *ancestral* estate—Jāe-dād-i-maurūsī; bāp-dādā kī jāe-dād; milk-i-maurūsī; mūrison kī haqīyat; woh haqīyat jo mūrison se wurasū ko pahuñche; mirās.

Ancestress, n. Mūrisa; woh 'aurat jisse haqq-i-wirāsāt yā mirās hāsil ho.

Ancestry, n. 1.—Mūrison kā silsilā; silsila-i-ābā-o-ajdād; woh log jinse paidāish kā aslī silsila qāim ho.

2.—Khāndān-i-mu'azzas se honā; 'ālī-nizhādī; sharāfat-i-hasab-o-nasab. [maujūd thā.]

Ancient, a. 1.—Qadīm; purānā; jo agle zamānon meñ wāqī' huā yā

2.—Jo bahut roz se ho (qāim ho); qadīm; derīna; kuhān-sāl.

3.—Jo bahut dīnon yā zamāna-i-sābiq se ma'lūm ho; jadīd nahīn.

From *ancient* times—Zamāna-i-qadīm se; qadīm se; āge se; salaf se; pahle se.

Ancient lights, (Law)—Khīrkiyān (dariche jharokhe yā raushandān wagaira) jo bilā muzūhamat qāim hokar tasarruf meñ rahī hon aur jinko imtidād-i-qānūnī ke zarī'e se sabūt hāsil ho-gayā ho.

 "In general, *ancient* is opposed to *modern* and *old* to *new*, *fresh*, or *recent*. When we speak of a thing that existed formerly, which has ceased to exist, we commonly use *ancient*. But when the thing which began or existed in former times is still in existence, we use either *ancient* or *old*." Webster.

Ancillary, a. Kisī ke mātāht; kisī ke zer-i-hukūmat; tābī'.

Ancillary administration (Law)—Woh sanad-i-muhtamimi jo asl sanad-i-muhtamimi ke zamīme ke taur par us mulk meñ hāsil kījāwe jahān jāe-dād-i-mutawaffā wāqī' ho.

Anger, n. Gussā; gazab; khishm.

ANGLICE, [Lat.] Āngrezī zabān meñ yā Āngrezī tarīq par; ba-tarz-i-Āngrezī—masalan Livorno, *anglice* Leghorn, ya'nī Livorno jisko Āngrezī meñ Leghorn kahte hain.

The murder took place in 1286 *Fasli*, *Anglice* 1879 *A. D.*—Woh qatl-i-'amad san 1286 *Fasli* meñ jiskī mutābaqat Āngrezī meñ san 1879 'Iswī se hotī hai wāqī' huā.

Angry, *a.* 1.—Gusse meñ; gazab-nāk; khishm-nāk; ishti'āl kī hālat meñ; chīñ-ba-jabīñ; lāl-pilā; chīrhā huā; khijhlāyā huā; jhūñhlāyā huā.

☞ “Followed generally by *with* before a person, and *at* before a thing.” *Webster*.

2.—Jisse gussa zālir ho; jisse gusse kī 'alāmātēñ pāyī jāēñ.

Animadversion, *n.* Jo kuchh chashm-numāyī yā nukta-chīñī kī nazar se kahā jāē; malāmat; sar-zanish. [yā kuchh kahñā.

Animadvert, *v. i.* Nukta-chīñī yā chashm-numāyī kī nazar se libāz k.

☞ Followed by *upon*.

Animosity, *n.* Khusūmat-i-shadid; saḡht 'adāwat; aisi dushmanī jiskā izhār wāqī'ī ho-jāē.

ANIMUS, [Lat.] Irāda; niyat; tabī'at; dil; maqsad; maushā.

ANIMUS FURANDI, [Lat.] (*Law*) Chori kī niyat yā uskā irāda.

ANIMUS TESTANDI, [Lat.] (*Law*) Wasiyat karne kā irāda.

Annex, *v. t.* 1.—Milānā; shāmil k.; kisi shai ke āḡhir meñ kuchh shāmil kar-d.; munsalik k.; natthi k.; lagā d.

The *annexed* papers—Kāgazāt-i-munsalika; woh kāgazāt jo kisi dōsre kāgaz ke sāth baḡdhe lage yā natthi hoñ.

2.—Kisi chhoṭī chiz ko kisi bari chiz meñ shāmil kar-d. (milā-d.).

To *annex* a province to a kingdom—Kisi sūbe ko kisi saltanat meñ shāmil kar-d.

3.—Natije ke taur par kisi se muta'alliq kar-d.; sāth lagā-d. jaise koyī natija.

To *annex* a penalty to a prohibition—Kisi imtinā' ke sāth hī uski ta'zir bhī lagā d. ya'ni yah dekhā d. ki agar fulāñ amr jo man' kiyā jātā hai wuqū' meñ āyegā to uski yah ta'zir (sazā) hogi.

Annexation, *n.* Shumūl; ilhāq; milāyā khwāh shāmil kiyā jānā.

Annihilate *v. t.* 1.—Nast kar-d.; kisi shai kā wujūd mitā d.; bāqī rahne na d.; kuchh bhī rahne na d.; nafī kar-d.

2.—Kisi shai kī sūrat yā uu khās khās bātoñ ko zāl kar-d. jisse us shai kā wujūd phir qāim na rahē; bar-bād k.; jay se nikāl d.; istisāl k.

☞ “To *annihilate* a forest by cutting and carrying away the trees, though the timber may still exist; to *annihilate* a house by demolishing the structure.” *Webster*.

Announce, *v. t.* 1.—Ittilā'-i-ām d.; mushtahar yā i'lān k.; kisi chiz kī ittilā' bār-i-awwal d.; jatānā. [thi?

Was the auction-sale *announced*?—Kyā us nilām kī ittilā' 'awām ko dī-gayī

2.—Kisi mazmūn kā hukm sādīr k.; hukm-i-'adālat ke zarī'e se qarār d.

The court has *announced* the auction-sale to be valid—'Adālat ue us nilām ko jāiz qarār diyā hai (yā apne hukm se jāiz ṡhahrīyā hai).

Announcement, *n.* 1.—Izhār-i-ām; ittilā'-i-ām; ishtihār; i'lān.

2.—'Adālat ke hukm ke zarī'e se kisi bāt kā qarār d.

Annoy, *v. t.* Īzā pahūñchānā; taklif yā ranj d.; satānā; chheṛnā; diq k.; koyī fi'l bār-bār karke nuqsāñ pahūñchānā yā muntashar k.; dukh d. [pahūñche; taklif kī bāt.

Annoyance, *n.* Īzā-rasāñi; taklif-dihī; ranjida h.; woh bāt jisse ranj

To do an act to the annoyance of others—Aisā hī' k. jise auroh ko ranj pahunchē.

To cause or give annoyance—Isā taklif yā ranj pahunchānā khwāh d.

Annual, a. 1.—Sālāna; sāl meñ; sāl kū yā sāl kī; sāl ke hisāb se.

What is your annual income?—Tumhārī sālāna āmadani kyā hai (sāl meñ tum ko kisqadar āmadani hotī hai)?

Annual interest—Sālāna (sāl bhar kī) sūd; sāl ke hisāb se sūd.

2.—Jo har sāl wāqī' ho (zuhūr meñ āwe); sāl sāl h. w.; sālāna.

An annual festival—Woh towhūr jo har sāl ho yā wāqī' ho.

3.—Jo sirf ek sāl yā ek fasl tak qāim rahio; jisko har sāl badalnā pāre; jiskī tajdīd sāl-ba-sāl karnī pāre.

An annual plant—Woh darakhāt jo ek sāl yā fasl tak rahe (jise har sāl badalnā pāre).

An annual lease—Paṭṭa-i-yak-sāla; jis paṭṭe kī mī'ād sirf ek baras ho yā jisko har sāl badalnā (tabdīl yā tajdīd k.) pāre.

Annually, ad. Har sāl; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sālāna; jo har sāl 'and karo (paṭṭe).

Annuitant, n. Sālāna-dār; woh shakhṣ jisko koyī raqam-i-mu'āyau har sāl mile yā usko milne kī haq ho.

Annuity, n. Sālāna yā sāliyyāna; woh wazīfa jo sāl sāl mile; woh raqam jo har sāl wājibu-l-adā ho aur mī'ādī ho yā hīn-hayātī khwāh dawāmi; wazīfa-i-sālāna.

② "Governments often borrow money upon annuities, i. e., for a certain sum advanced on loan, the government contracts to pay the lender a specific sum for life, or for a term of years." *Webster.*

Annul, v. l. Ka-l-'adam k. yā gair-nāfiq qarār d.; bātīl rad yā-mustarad k.; mauqūf k.; uṭhā d.; faskh k.; mansūkh k.

③ "Used appropriately of laws, decrees, edicts, decisions of courts, or other established rules, permanent usages, and the like, which are made void by competent authority." *Webster.*

To annul a decree—Dīgrī mansūkh k.

To annul a conviction and sentence passed against an accused person—Jo tajwīz-i-subūt-i-jurm wa hukm-i-sazā kīsi mulzam kī nisbat sūdīr huā ho usko mansūkh (mustarad) k.

To annul a lease or settlement—Kīsi ṭhike yā band-o-bast ko faskh k. (kal-'adam k. yā gair-nāfiq qarār d.).

Annulment, n. Mansūkh kiyā jānā; mansūkhī; tansīkh; infisākh; tar-dīd; ibtāl; shikastagī; tor-diyū-jānā.

Anomalous, a. Ām qā'ide yā tarīq ko khilāf; khilāf-i-zābita; be-qā'ida.

Anomaly, n. Be-zābitagī; be-qā'ida bāt; be-sarīsh-tagī; ām qā'ide ke khilāf h.; qā'ida-i-'amma se inhiṛāf.

Anon, ad. 1.—Jald; thoro 'arise meñ; turant; sanran; jhatpat.

2.—Dūsre waqt; phir; bā'z auqāt; waqt-be-waqt; kabhi yā kabhī kabhī; gāhe.

Err and anon—Ab-tab; jab-tab; kabhī kabhī; aksar; tawātar ke sūth; bārha.

Anonymous, a. Be-nām k.; gum-nām; woh kāgaz jismeñ likhne-wāle kā nām likhā na ho.

An *anonymous* petition—Gum-nām 'arzī; dārkhwāst-i-be-nām; woh dārkhwāst jismēn sāl kā nām na ho.

Answer, v. t. 1.—Kisi suwāl taqrīr bayān yā dalil wagaira kā tahriri yā zabāni jawāb d.; jawāb d.

The witoess was unable to *answer* the question put to him—Jo suwāl us gawāh se pūchhā gayā uskā jawāh woh na de sakā.

2.—Jawāb-i-ma'qūl yā shāfi d.; tardid k.; jawāb-dihī k.; mujib h.

The respondent has failed to *answer* the appellant or his arguments—

Raspūḥdānṭ ne apilāḥṭ kī tardid na kī (uske dalīl kā ma'qūl jawāb na diyā.).

To *answer* a claim—Tardid-i-da'wā k.; da'we kā jawāb d.

3.—Pūrā k.; anjām k.; jo amr maqsūd ho uskā k.; maqsad kā bar-lānā; ta'mil k.; wafā k.; adā k.; denā.

This will not *answer* my purpose.—Isse merā maqsad pūrā na hogā (merī matlab-barāri na hogī.).

He *answered* my claim upon him—Merā da'wā jo uspar thā use usne wafā kiyā.

4.—Ham-andāz h.; barābar yā ba-tarz-i-kāfi h.; hasb-i-hāl h.; kisi ke mutābiq h.

The success does not *answer* our expectation—Jisqadar ham-logon ko ummed thī uske mutābiq (ham-andāz) kām-yābī na huyī.

5.—Muqābale kā badlā d.; paltā d.; jaisā bartāw apnī nisbat kiya jāe waisāhī uske badle meṁ karnā.

Blows will *answer* blows—Ghūse ke badle ghūse lageṅge.

Answer, v. i. 1.—Jawāb; d.; jawāb meṁ likhnā yā kahnā; mujib h.

There is none to *answer*—Jawāb d. w. koyī nahīn hai.

2.—Hisūb samjhānā; muhāsaba d.; zimma-dār h.; jawāb-dih yā muākhaza-dār h.; muhāsaba-dār h.

“Followed by *to* before the person, and *for* before the thing for which one is liable.” *Webster*.

The agent must *answer* to his principal *for* the collections of rent made by him—Zarūr hai kī kārinda jo zar-i-lagān wusūl kare uskā muhāsaba apne āqū ko de.

3.—Kār-gar h.; kām-d.; jo maqsad ho uskā bar-lānā; asar-i-nek paidā k.

4.—Barābar h.; kāfi h.; dūsro kī tarah kām d.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; munāsabat r.; ham-andāz h.; dūsre ke mutābiq h.

Answer, n. 1.—Kisi suwāl dalil yā bayān wagaira ke jawāb meṁ jo kuchh kahā yā likhā jāe; jawāb.

2.—Woh bāt jo kisi dūsri bāt ke 'iwaz meṁ yā uskī wajh se kī-jāwe.

3.—(*Law*) Tardid; fariq-i-mukhālif ke bayān kī tardid; jawāb-i-tardid; wāqī'at-i-muzhara-i-fariq-i-sānī kī tardid meṁ jo wāqī'at bayān kiye jāweṁ; mudda'ā'alaih kā tahriri jawāb; gawāh kā jawāb; woh bāt jo kisi suwāl ke jawāb meṁ gawāh bayān kare.

Answerable, a. 1.—Mumkinu-t-tardid; jawāb dene ke qābil; jiskā jawāb diyā jā sake; qābil-i-tardid; tardid 'pazīr; jisko rad kar-sakeṁ; jisko mitā-sakeṁ.

“It usually implies that the answer may be satisfactory.” *Webster*.

2.—Jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-bāz-purs; muākḥaza-dār; jisko muhāsaba denā pare; jisko dain yā nuqsān wagaira ke qism se kuchh denā pare.

An agent is *answerable* to his principal—Kārinda apne āqā kā muākḥaza-dār hotā hai (use apne āqā ko muhāsaba denā partā hai).

To be *answerable* for a debt or for damages—Qarz yā khisāre ke dene kā zimma-dār h. (uske adā karne par mājbur kiyā-jānā).

3.—Masāwī; barābar; ham-andāz; mutābiq.

The success is *answerable* to my desires—Kām-yābi merī khwāhish ke barābar hai (jis qadar main ne chāhā thā utnī hi kām-yābi hui).

4.—Shāyān; lāiq; munāsib; mutābiq; ham-miqdār; hasb-i-hāl.

An achievement *answerable* to the preparation for it—Kisī kām kā uske sāmān ke mutābiq yā hasb-i-hāl anjām pānā.

Antagonist, *n.* Mukhālif; farīq-i-sūnī; farīq-i-mukhālif.

Antecedent, *a.* Aglā; sābiq kā; muqaddam; jo zamāne (waqt) ke lihāz se pahle ho.

☞ Opposed to *subsequent*.

Antecedents, *n.* Hālāt tarīq yā afāl-i-sābiq; kisi shakhs kā sābiq tarīq yā uske guzashta hālāt; kisi kī kaifiyat-i-māziya.

Antecessor, *n.* (Law) Woh shakhs jo kisi arāzī par uske qābiz-i-hāl ke pahle qābiz rahā ho; arāzī kā qābiz-i-sābiq.

Antedate, *v. t.* Tārīkh-i-muqaddam likhnā; jo saḥih saḥih tārīkh ho uske pahle kī tārīkh likhnā; āge kī mitī likhnā—jaise kisi hundi par.

To *antedate* a deed or a bond—Kisī wasīqe yā dast-āwez par aisi tārīkh likhnā jo uski takmil-i-wāqī'ī ke waqt se muqaddam (pahle) ho.

Anticipate, *v. t.* Pesh-bandī yā pesh-bīnī k.; dūr-andeshī k.; kisi bāt ko pahle se samajh-jānā; pahle hi kār-rawāyī kar-ke māni' h. yā bāz r.; kisi dūsre ke pahle kār-rawāyī kar-ke usko kār-rawāyī se bāz r.

Anticipation, *n.* 1.—Pesh-bandī; pesh-bīnī; jo bāt āyinda hone wālī ho usko pahle se khayāl kar-lenā yā samajh-jānā.

2.—Hifz-i-mā-taqaddam; insidād; imtinā'; kisi bāt kī girift pahle hi kar-lenā; kisi bāt kī taraf pahle hi se khayāl daurā d.

To do something in *anticipation* of a certain event.—Kisī amr kā āyinda par wuqū' meñ ānā samajh-kar kisi bāt kē k.

3.—Woh khayāl jo asl haqīqat ke ma'lūm hone ke pahle dil meñ paidā ho-jāe; kisi bāt kā pahle se khayāl; kisi amr kā kuchh. kuchh khayāl pahle hi se dil meñ ānā (guzarnā).

Antinomy *n.* Do qawānīn meñ bāham ikhtilāf yā ek hi qānūn ke do hisson yā daf'āt kā do tarah ke mazmūn r. jisse ek dūsre kī bāham tardīd ho.

Antipathy *n.* Dil kā ikhtilāf; kisi khās aslī yā khayālī shai kī maujūdgi se nafrat; karāhiyat; bad-hazzī.

☞ Opposed to *sympathy*.

Antiquated, *p. a.* Purānā; kuhna; matrūku-l-isti'māl; gair-murawwaj; gair-nāfiz; jo na māne jāne ke sabab se wājibu-t-ta'mīl na ho.

Antiquity, n. 1.—Zamān-i-salaf; agle zamāne; agle din; woh waqt jise bīte (guzre) bahut din huye.

2.—Qadīm zamāne ke log; qndamā; agle log; sābiqīn.

3.—Qadāmat; purānā h.; bahut dinoñ kā h.

A family of great *antiquity*—Barā purānā gharūnā; khāndān jo bahut dinoñ se chālā ātā ho.

4.—(pl.) Qadīm zamāne kī chīzeñ jo bāqī rahjāeñ; purāne qā'ide aur dastūr.

Anvil, n. 1.—Nihāyī; sindān.

2.—Koyī shai jispar zarb parē.

To be on the anvil—Mubāhase meñ (zer-i-bahs) h.; banne yā taiyār hone kī hālat meñ h.—masalan koyī tajwīz jo ho rahi ho (pesh ho) par pukhta (pakki) na huyī ho.

Anxiety, n. Kisī āyinda hone wālī yā gair-mutahappaq bāt kī nisbat ta'alluq yā fikr jisse dil meñ nihāyat be-qarārī rahe; fikr; ta'alluq; andesha.

Anxious, a. 1.—Fikr-mand; be-chain; be-qarār; kisī āyinda yā lā-ma'lūm bāt kī nisbat nihāyat hī fikr r. w.; aise hais-bais meñ kī dil ko sadma rahe.

☞ Applied to persons.

2.—Fikr se bhārā huā; jiske sāth fikr lagī rahe; jis meñ dil ko qarār na rahe.

☞ Applied to things.

"It is followed by *for* or *about* before the object." Webster.

Apart, ad. 1.—Jagah ke lihāz se judā; alag; dūr par; kanāre aur logoñ se farq yā pare.

2.—Maqsad isti'māl yā khāsiyat ke lihāz se judā.

3.—Judā judā; alag alag; ba-tafāriq; 'alāhida 'alāhida.

4.—Qat'-i-nazar yā kisī bāt ko nazar-andāz kar-ke; kisī dūsrī bāt ko chhor-kar; kisī aur bāt par lihāz na kar-ke; kisī aur bāt se alag judā yā 'alāhida.

Apartment, n. Makān kā koyī kamra; makān kā qat' (khand) jo aur qat'āt (khandōñ) se diwār-i-fāsil wagaira ke zarī'e se judā ho.

A piece, ad. 1.—Har ek ko; har ek ke liye.

2.—Fī; ek ek; ek ek kā; fardan fardan.

Apologize, v. i. Ma'zarat k.; kisī bāt kī nisbat 'uzr-khwāhī k.; kisī amr kī nisbat kah-kar yā likh-kar ma'zarat k.

☞ Followed by *for*.

Apology, n. Ma'zarat; 'uzr-khwāhī; jo bāt be-jā yā nā-wājib khwāh nā-qūbil-i-pasand ma'lūm ho uskī nisbat ma'zarat-i-zabānī yā tahrīrī.

To make an *apology*—Vide *Apologize*.

A POSTERIORI, [Lat.] Dalīl-i-innī; bahs kā woh tariq jis meñ dalīl natīje se sābit ho. [kapre latte.

Apparel, n. Pahinne ke kapre; poshāk; libās; pārchā-i-poshidānī;

Apparent, a. 1.—Numāyān; zāhir; sāf; gair-mushtabah; gair-mash-kūk; jis meñ shak shubha-yā hujjat na ho.

2.—Dekhne yā ūsānī se dekhe jāne ke qābil; jo ānkh se dekh pare; jo nazar ke sāmne ho.

3.—Jo ānkh se dekh pare par aslī yā sachchā na ho; zāhirī.

“In distinction from *true or real*.” Webster.

Heir apparent, (Law)—Walt'-ahd; wāris-i-tāj-o-takht; nisā wāris jiskā haqq-i-wirāsāt us hālat meñ ki woh apne mūris kī wafāt ke ba'd zinda rahe zāil aur bātil na ho sake; wāris jo haiyū-l-qāim rahne kī hālat meñ apne mūris ke marne ke ba'd fauran aur lā-kalām uskī haqīyat kī wāris ho-jāe.

“In distinction from *presumptive heir*.” Webster.

Apparently, ad. l.—Sarīhī; sāf sāf; yaqīn ke sāth; fāsh fāsh.

2.—Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; bādiyū-i-nazar meñ.

A man may be *apparently* friendly, yet malicious in heart—Mumkin hai ki koyī shakhs zāhir meñ dost-āna bartāw rakkho par dil meñ kina rakhtā ho.

Appeal, v. i. & r. t. l.—(*Law*) Apil k; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k.; kisi 'adālat-i-asgar (adnā darje kī kachahri) ke faisale se nārāz hokar kisi muqaddame ko 'adālat-i-akbar (ā'lā darje kī kachahri) meñ faisale yā tahqīqāt-i-mukarrar (phir se tahqīqāt karāne) ke liye uṭhwā lejānā; kisi dūsre ko apnā munsif yā sālīs qarār d. khwāh uskī munsifi yā sālisi par hawāla k.

Do you wish to *appeal* to the High Court?—Kyā 'Adālatu-l-'āliya Hāyī Kort meñ apil karne kī tumhāri khwābish hai?

Has the prisoner *appealed* from the sentence passed against him?—Kyā us qaidi ne us hukm-i-sazā se jo uskī nisbat sādīr huā hai nārāz hokar apil kiya hai? The munsif's decree has not been *appealed* against—Munsif kī digri kī nārāzi se apil nahīn huā hai.

To *appeal* on a matter of fact or a point of law—Kisi amr-i-muta'alliq-i-wāq'āt yā qānūn kī nisbat apil k.

2.—Kisi shakhs par kisi bahs kī faisala hawāla k.; kisi shahādāt khwāh wāq'āt kī tardīd ke liye kisi dūsre ko apnā munhasar 'alaih banānā (uskī taraf rujū lānā); kisi dūsre par bataur gawāh ke hasr k.

Appeal, n. l.—(*Law*) (a.) Apil; murāfa'a-i-sānī yā sālīs; kisi chhoṭe hākim (adnā darje kī 'adālat) ke faisale se nārāz ho-kar bare hākim (ā'lā darje kī 'adālat) ke ijlās meñ phir se tahqīqāt yā tajwīz ke liye muqaddame kī uṭhwā le-jānā.

A civil *appeal*—Apil-i-siga-i-diwānī.

A criminal *appeal*—Apil-i-fauj-dāri; sarkat.

A revenue *appeal*—Apil-i-siga-i-māl.

A cross *appeal*—Apil-i-mukhālīf; woh i'tirāzūt jo faisala-i-mā-taht kī nisbat ek farīq ke apil ke rujū hone ke ba'd dūsre farīq bhi pesh kare.

A regular *appeal*—Apil-i-'āmi.

A special *appeal*—Apil-i-khās.

A summary *appeal*—Apil-i-sarsari (sarāsari).

A miscellaneous *appeal*—Apil-i-mutafarriqa; woh apil jo siga-i-mutafarriqāt meñ dāir kiya jāe. [murāfa'a-i-sānī.

A first *appeal*—Apil-i-awwal; woh apil jo ibtidāyī faisalo kī nārāzi se ho;

A second appeal—Apil-i-duwum (sūni); jo apil n'ad'ālat-i-apil-i-mātaht ke faisale ki nūrāzi se rujū' kiya jāe; murāfa'a-i-sālis.

Au appeal from, or against, a decree—Kisi dīgrī ki nūrāzi se apil; apil ba nūrāzi-i-dīgrī. [i-sūni yā sālis kiya gayā.

On appeal—Bar tibq-i-apil; 'inda-l apil; jab apil huā; apil hone par; jab murāfa'a-

In appeal—Siga-i-apil meñ; apil meñ; murāfa'a sūni yā sālis meñ.

To file, institute, lodge, make, or prefer, an appeal—Apil k.; murāfa'a-i-sāni yā sālis k.; apil dākhil yā rujū' k.; apil dāir k.

To be open to appeal—Qābil-i-apil h.; murāfa'a-i-sāni yā sālis ke laiq h.; aisa honā ki apil ho-sake; apil (murāfa'a-i-sāni yā sālis) ki gunjāish r.

An appeal lies from a decree or an order—Kisi dīgrī yā hukm ki nūrāzi se apil ho-saktā hai.

(b.)—Apil ki kār-rawāyī; woh kār-rawāyī jiske zarī'e se apil ke sige meñ 'ad'ālat-i-asgar se 'ad'ālat-i-akbar meñ muqaddama uṭh-jāe.

(c.)—Murāfa'a-i-sāni yā sālis kā istihqāq; apil karne kā haq.

There is no appeal in this case—Is muqaddame meñ apil nahīn ho-saktā; is muqaddame meñ istihqāq-i-apil nahīn hai.

2.—Kisi se kisi bāt ki dar-khwāst; kisi se subūt yā faisale ki istid'ā; kisi se uski milr-bāni 'ināyat yā ri'āyat ki dar-khwāst; kisi par ba-taur gawāh ke hasr yā istidlāl (usko apnā gawāh banānā māunā yā qāim k. khwāh qarār d.).

3.—Isti'ānat; mādad; chāra-joyī.

To make an appeal to arms—Hathiyār se mādad chāhna; amāda-ba-jaug h.; larne par musta'id h.; bathiyār ke wasilo se chāra-joyī k.

Appealable, a. Apil ke qābil yā laiq; jiskā apil ho-sake; jo faisale ke liye 'ad'ālat-i-akbar meñ uṭhā-liyā-jā-sake; qābil-i-murāfa'a-i-sāni yā sālis; jis meñ apil kī gunjāish ho.

Appear, v. i. 1.—Sāmne h.; nazar-ānā; madd-i-nazar h.; nigāh ke rū-ba-rū (āge yā sāmne) h.; dekh parnā.

2.—Ma'lūm h.; samajh parnā; samajh meñ ānā; sābit h.; ṭha-harnā; zāhir yā numāyān h.; shahādāt se zāhir h. yā zāhir kiya jānā; wāzih yā āshkārā h.

From the evidence on the record, it appears that the case is false—Shahādāt-i-maujūda-i-misl se sābit hai ki yah muqaddama jhūṭhā hai.

3.—Zāhir meñ (ba shakl-i-zāhir) h.; asl meñ (haqīqatan) na h.

4.—Hāzir ānā; kisi bare ke muwājahe meñ (uske-rū-ba-rū) kharā h. jaise 'ad'ālat meñ mutakhāsaimān yā vukalā wagaira khwāh un ashkhās kā junki nisbat tahqīqāt wa tajwiz pesh ho; muhāsaba deue khwāh faisala sunne ke liye kisi dūsre ke āge (rū-ba-rū) ānā yā hāzir h.; apne se kisi bare ke āge kharā h.

The defendant being called did not appear—Mudda'ā 'alaih pukārū gayā par woh hāzir na āyā.

For whom do you appear in this court?—Āp is 'ad'ālat meñ kiski taraf se āye haiñ?

To appear in person or by a pleader—Asūlatan yā vukūlatan hāzir h.; āp ānā yā apni taraf se kisi vakīl ko pesh k. [hūn.

I appear as an amicus curiæ—Main ba-taur kḥair-khwāh-i-'ad'ālat ke āyā

Appearance, n. 1.—Nazar ānā; sāmne ānā; ānkhoñ se dekh paṛnā.

2.—Sūrat; jo kuchh nazar āwe yā dekh paṛe.

3.—Shabāhat yā mushābahat-i-zāhirī; zāhirī sūrat; numāish; shakl-i-zāhirī; shakl-i-iddi'āyī ya'nī aslī nahīñ; qarīna; ihtimāl.

So far as *appearances* go. To all *appearance*—Zāhir meñ; ba i'tibār-i-sūrat-i-zāhirī; jahūñ tak qarīn-i-qiyaṣ hai; jahūñ tak qarīna hai; jis qadar qiyās ko wus'at hai; jahūñ tak qiyās muqtazī hai.

4.—(*Law*) Farīqain se (minjumla unke) kisi farīq kā 'adālat meñ ānā (hāzīr h.); hāzīrī-i-'adālat; jo farīq-i-muqaddama ba zarī'a-i-saman talab huā ho uskā asālatan yā mukhtār wagaira ke zarī'e se 'adālat meñ hāzīr ānā; woh fi'l yā kār-rawāyī jiske zarī'e se mudda'ā 'alaih (farīq-i-sānī) apnī tayīñ 'adālat meñ hāzīr kare masalan jawāb-i-da'wā wagaira.

Personal *appearance*—Hāzīrī-i-asālatan; āp hāzīr ānā.

To enter, make, or put in, an *appearance*—'Adālat meñ hāzīr h. yā hāzīr ānā; nālish kā jawāb dākhil k.; jawāb-i-da'wā guzānā.

Appellant, n. (*Law*) Apīlānt; apīl-kunīda; wah shakhs jo apīl kare; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k. w.

“Opposed to *respondent* or *appellee*.” *Burrill—Worcester.*

Appellate, a. (*Law*) Apīlōñ ke muta'alliq; apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār r. w.; apīlōñ ke sunne (unkī samā'at) kā majāz.

This case is *appealable*—Yah muqaddama qābil-i-apīl hai (ismeñ murāfa'a-i-sānī yā sālīs ho-saktā hai).

Appellate jurisdiction—Ikhtiyār-i-samā'at-i-apīl; apīlōñ ke sunne kā ikhtiyār.

Appellate court—Apīl kī kachahri; 'adālat-i-apīl; woh 'adālat jisko apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār ho; 'adālat-i-murāfa'a-i-sānī yā sālīs.

Appellee, n. Siga-i-apīl kā mudda'ā 'alaih; raspāñdant.

“Opposed to the *appellant*, and more usually termed the *respondent*.” *Burrill—Worcester.*

Append, v. t. 1.—Lagānā; laṭkānā; aisi tarah par lagānā ki jo shai lagāyī jāe woh laṭaktī rahe; munsalik k.; āwezāñ k.; joṛnā; mulhiq k.

There is a seal *appended* to that deed—Us wasiqe meñ muhr lagī huyī hai (ya'nī usmeñ lagī laṭak rahī hai).

2.—Shāmil k.; kisi aslī shai meñ kuchh tāñdan lagā d. (barhā d. yā us par izāfa kar-d.); tatimme ke taur par lagā d.

Appendage, n. Koyī shai jo kisi aslī yā baṛī shai meñ lagā dijāe (us par barhā dijāe yā izāfa kar-dijāe) go uskā shumūl zarūrī na ho jaise bar-āmada kisi makān meñ.

Appendix, n. Taṭimma; zamīma; jo kuchh kisi kitāb wagaira meñ shāmil kar-diyā jāe par uskā shumūl kitāb ke takmile ke liye zarūrī na ho.

“Distinguished from *supplement*, which is intended to supply deficiencies, and correct inaccuracies.” *Webster.*

Appertain, v. i. Muta'alliq h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.; nisbat r.; asl taur par yā haq ke zarī'e se ta'alluq r.; rawāj ke rū se muta'alliq h.

Appurtenance, n. (*Law*) Jo kuchh kisi dūsri shai ke muta'alliq ho; zamīma; woh shai jo apne se barh-kar kisi dūsri shai se milī ho; woh chhoṭī chhoṭī 'imāratēñ jo kisi baṛī 'imārat se ta'alluq rakheñ;

haqq-i-murūr yā arāzī ko muta'alliq aur koyī haqq-i-āsāish jo usī ko sāth muntaqil ho-jāo; har qism kī 'imārat bāg wagaira aur āsāish ke huqūq jo kisī arāzī se muta'alliq hon.

Appetite, n. 1.—Jism yā dil kī kisī khushī ko pūro hone kī khwāhish.

2.—Khāne pino kī khwāhish; ishtihā; bhūkh-pyās; ākl-o-shurb kī talab.

3.—Kisī bāt kā baṛā shauq; koyī qawī khwāhish.

4.—Shauq kī chīz; jis chīz kī khwāhish kī-jāe; shai-i-matlūb; woh shai jiskī nihāyat tamannā (ārzu) ho.

Apple, n. Seb kā darakht yā phal; seo.

Apple of the eye—Ānkh kī putli; mardam-i-chashm.

Apple of discord—Takrār aur hasad kā bā'is; woh shai jiskī bābat jhagrā aur dāh ho; nizā'i-'ām kā sabab.

Apples of Sodom—Ek qism kā phal jo ba-gaul-i-musannifin-i-sābiq dekhne meñ khush-numā (bhalā) ma'lūm ho par torne par dhuṛū aur kḥūk ho-jāo.

Appliance, n. 1.—Lagānā; kām meñ lānā; isti'māl. [ālā.

2. Woh shai jo lagāyī yā kām meñ lāyī jāe; tadbīr; upāo; zarī'a;

To use various appliances—Bahut si tadbirēn k.; tarah tarah ke upāo k.; mukhtalif ālāt kā kām meñ lānā. [lāyī jāen.

A machine with its appliances—Kal aur woh chīzēn jo uske sāth kām meñ

Applicability, n. Ta'alluq; itlāq; munāsabat; muta'alliq ho-saknā yā muta'alliq hone kī salāhiyat.

Applicable, a. Muta'alliq; qābil-i-itlāq; jiskā itlāq ho-sake; chaspān; munāsib; jo kisī amr se nisbat rakkhe; manzūn; hasb-i-hāl; jo dūse par lag sake. [milnā.

To be applicable—Muta'alliq h.; ta'alluq r.; itlāq r.; chaspān h.; lagnā;

Is the ruling cited by the pleader applicable to this case?—Kyā woh nazir jiskā hawāla vakil ne diyā hai is muqaddame se muta'alliq hai?

Applicableness, n. Mauzūniyāt; itlāq kī salāhiyat; dūse par lag saknā; itlāq; munāsabat.

Applicant, n. Sāil; darkhwāst-kuninda; darkhwāst d. w.; jo shakhs darkhwāst guzrāne (mustad'i ho).

Application, n. 1.—Lagānā; rakhnā; isti'māl yā isti'māl meñ r.

The application of emollients to a diseased limb—Hiddat jalan yā āmās wagaira kam karne wālī dawāon kā us 'anzw par lagānā yā rakhnā jis meñ 'ariza lāhiq ho.

2.—Jo chīz lagāyī yā rakkhe jāe.

The pain was removed by this application—Is chīz ke lagāne yā rakhne se dard jātā rahā.

3.—Darkhwāst; suwāl; 'arzī; istid'ā; iltimās; 'arz-mā'rūz.

An application for execution of a decree, or to enforce, or execute, a decree—Darkhwāst-i-ijrā-i-digri; digri jāri karāne kī darkhwāst.

An application for permission to sue as a pauper, or in formā pauperis—Siga-i-muflisi meñ nālīsh kī ijāzat kī darkhwāst; muflis-ūna nālīsh karno kī ijāzat kī darkhwāst.

This order was passed upon his application—Yah hukm uskī darkhwāst yā uske suwāl par huā; uskī iltimās ('arz-mā'rūz) par yah hukm diyā gayā.

To file, make, present, or put in, an *application*—Darḥwāst d. (guzrānnū yā dāḥil k.); suwāl d.; 'arzi d.

4.—Kisī tadbīr kū kām meṁ lānā; tadbīron kū k.

5.—Khūb dil lagānā; dil-o-jān se (khūb) tawajjuh; mihnāt; tandihī; bahut hī khauz-o-fikr.

6.—Itlāq; ta'alluq; mutābaqat yā 'adam mutābaqat khwāh munāsabat yā gair-munāsabat ke daryāft karne yā tamṣil kī garaz se kisī amr kū ek amr-i-khās kī taraf jhukānā yā uskā hawāla d.

The pleader cited a ruling and left the court to make the *application*—Us vakīl ne ek nazīr kū hawāla dekar uske muta'alliq yā gair-muta'alliq hone kī tashkīl 'adālat par chhor dī.

Apply, v. t. 1.—Rakhnā; kisī chiz par r.; lagānā.

To *apply* the hand to the breast.—Hāth sīno par r.

To *apply* medicaments to a diseased part of the body—Badan meṁ jahān 'ariza ho wahān dawāon kī lagānā. [meṁ lānā.]

2.—Kisī khās kām meṁ lagānā (isti'māl k. yā lānā); lagānā; sarf

To *apply* a sum of money to the payment of a debt—Qarz chukāne meṁ kisī rupaye kī lagānā (sarf yā isti'māl k.).

The profits were *applied* towards the improvement of the village—Zar-i-ma-nā' mauza' kī taraqqī meṁ sarf kiya (lagāyā) gayā.

3.—Kisī shai ko munāsib chaspān yā muta'alliq samajh-kar kām meṁ lānā; hasb-i-hāl (munāsib khwāh muta'alliq) qarār d.

The court was wrong in *applying* the principle of caveat emptor to this case—Is muqaddame se mushṭari hushyār bāsh ke usūl ko muta'alliq qarār deno meṁ 'adālat ne galatī kī.

To *apply* the testimony to the case—Shahādāt ko muqaddame se muta'alliq qarār d. (uskā itlāq muqaddame par k.).

4.—Khūb mutawajjih k.; mihnāt yā tawajjuh ke sāth masrūf aur mashgūl k.; jhukānā; lagānā; dil lagānā.

Apply yourself to the study of law—Qānūn kī tahsīl meṁ apnī tayīn khūb mutawajjih karo.

Apply, v. i. 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā chaspān h.; mutābaqat r.; kuchh ta'alluq yā mushābahat r.; mihnā; thūk h.; durust ānā; rūst ānā; sādiq ānā.

This argument *applies* well to the case—Yah baḥs us muqaddame par khūb sādiq āti hai.

The features of this case equally *apply* to that—Is muqaddame kī shakl us muqaddame kī shakl se barābar miltī hai.

2.—Istid'ā k.; darḥwāst k.; multajī h.; kuchh pāno ko liye sāl h.; multamīs yā sāl h.

To *apply* to a person for aid—Kisī shakhs se madad kī darḥwāst k. (madad māṅgā).

Appoint, v. i. Hukm d.; mustahkam tajwīz k.

Appoint, v. t. 1.—Muqarrar k.; hukm ke zarī'e se yā hasb-i-razā-mau-di-i-bāhamī muqarrar k.; mu'aiyan k.

The court has *appointed* a day for the hearing of criminal appeals—'Adālat no apīl-i-fauj-dāri kī samā'at ke liye ek din muqarrar kiya hai.

The parties to the case have *appointed* an arbitrator—Fariqain-i-muqaddama ne hasb-i-razā-mandī-i-bāhamī ek sālīs muqarrar kiya hai.

2.—(*Law*) Qāim k.; mahdūd k.; kisī jāe-dād-i-muntaqila kā intiqāl-nāme ke ikhtiyār ke rū se nayā intizām k.; jis sarf meñ koyī shai pahle ātī rahī ho uske 'iwaz meñ uskā koyī nayā masraf qāim k.; kisī nāye kām ke liye maḥsūs k.

3.—Hukm d.; irshād k.; hidāyat k.; farmānā.

4.—Muqarrar k.; maḥsūs k.; ḵhusūsiyat ke sāth qāim yā mu'aiyan k.; alag kar-d.

5.—Kisī mansab ('uhde) ke liye nām-zad k., (uspar muqarrar yā māmūr k.); nasab k.; qāim k.

6.—Har tarah kā sās-o-sāmān kar-d.; jo kuchh zarūr ho us sab kā muhaiyā kar-d.; sās-o-sāmān kar-d. yā durust kar-d.

☞ "Used in this sense chiefly as a participle." *Worcester*.

The army was well *appointed*—Fauj sās-o-sāmān se ḵhūb durust thī (uske sās-o-sāmān ḵhūb durust yā sab muhaiyā the).

Appointee, n. 1.—Jo shakhs muqarrar kiya jāe.

2.—(*Law*) Woh shakhs jiske haq meñ kisī jāe-dād-i-muntaqil-shuda kā az-sar-i-nau intizām karne ke liye ijāzat-nāma likhā jāe.

Appointment, n. 1.—Taḡarrur; ta'niyun; muqarrar yā nām-zad k.; kisī 'uhde par muqarrar yā nasab k.

The *appointment* of dates rests with him—Tāriḵhoñ kā taḡarrur (muqarrar k.) uske zimme hai.

He erred by the *appointment* of unsuitable men—Nā-munāsib shakhsōñ ke taḡarrur meñ usue galatī kī.

2.—Kisī naukari yā 'uhde wagaira par muqarrar (māmūr) rahnā; 'uhda; mansab; asāmī; jagah.

What is your *appointment*? Tum kis 'uhde par muqarrar (māmūr) ho?

3.—Wa'da; qaul-o-qarār; āpas kā intizām; āpas meñ muttāfiq ho-kar kisī bāt kā ṭhaharā lenā.

The arbitrators have made an *appointment* to meet to-day—Sālisoñ ne āpas meñ muttāfiq ho-kar apne jalae kū din āj muqarrar kiya hai.

4.—(*Law*) Jo kuchh ḵhairāt ke liye hiba yā wasiyat kiya jawe yā de-diya jāe. Woh wasiqā jo kisī ijāzat-nāma-i-muqaddam ke zarī'e se jāe-dād-i-intiqāl-shuda ke kisī sarf-i-ḵhās yā jadīd meñ lāye-jāne kī nisbat likhā jāe. [ke liye muqarrar ho.]

5.—Jahāz yā fauj kā sās-o-sāmān; jo kuchh kām meñ lāye jāne

6.—Mushābarā; talab; tanḵhwāh; mawājib; wazīfa.

☞ "Properly used only in the plural."

"*Appointments* differ from wages in being a special grant, or gratification, not fixed, whereas wages are fixed and ordinary." *Webster*.

Apportion, v. t. Wājib andāz par taḡsīm karke d.; do yā zaid shakhsōñ yā chizoñ ke darmiyān bāntnā; jis qadar hisse wājib taur par ṭhaharēn unpar munqasim k. (bānt d.).

They are anxious to have their undivided rights *apportioned*—We चाहते हैं कि उनके हुकूम-गैर-मुनसिबान्द-मुनसिबान्द par taqsim kar-diye jaein.

They wish to have their duties *apportioned*—We चाहते हैं कि उनके फरज ki tafriq unke mabain kar-di-jawe.

Apportionment, n. Munasib miqdaron ya hisson par taqsim; taqsim ba hisas-i-wajib; kisi jae-dad ya haqq-i-gair-munqasima ko taqsim kar-ke har ek malik ko uska hissa-i-wajib d.; jae-dad ko is tarah par taqsim k. (bantna) ki har ek zi-haq ko hissa-i-wajib mile.

Apposite, a. Nihayat muta'alliq; bahut hi munasib; jiska itlaq bakhubi hosake; thik chaspai; hasb-i-hal; laiq; mauzun; jo thik thik lage; jo bahut hi rast aye.

 Followed by *to*.

This argument is very *apposite to* the case—Yah dalil is muqaddame so nihayat (bahut) hi muta'alliq hai (is par nihayat rast ati hai).

Appositeness, n. Munasabat; mauzuniyat; muta'alliq h. ya rast ana.

Appraise, v. t. Qimat lagana; kisi shai ki maliyat tashkhis k. (uska takhmina k.); ankna; kutna; kut k.; un shakhson ki marifat jo khas us kam ke liye muqarrar hon kisi shai ki maliyat ki tashkhis k.

Appraisement, n. Tashkhis-i-maliyat; takhmina-i-qimat; kut; qimat lagana; ta'ayun-i-maliyat.

Appraisement of the money equivalent of crops—Kankut; sharh-i-naqdi ke hisab se galle ki qimat lagana.

Appreciable, a. Jiski waqi' qadr ki-ja-sake; 'umda; ma'qul.

Appreciate, v. t. Qadr k.; mol k.; wajib ya sahih taur par tashkhis-i-waq'at k.; qadr-dani k.; 'umda samajhna; kisi shai ki waq'at ma'lum k.

Appreciation, n. Liyaqat waq'at ya akhlag wa adab ke muta'alliq kisi aur 'umda sifat ki tashkhis-i-wajib; qadr ya qadr-dani.

Appreciative, } a. Jis mein qadr-dani ya qadr-shinasi ho; jo wajib taur
Appreciatory, } se kisi amr ki 'umda ki tashkhis kare; jisse qadr-shinasi zahir ho; jisse qadr-dani payiye.

An appreciative audience—Sami'in-i-qadr-shinas.

Appreciatory commendation—Ta'rif jisse qadr-dani zahir ho.

Apprehend, v. t. 1.—Giriftar k.; pakarna; hukm-nama-i-mahkuma-i-qanun ke zari'e se giriftar k.; tahqiqat wa tajwiz ke liye pakarna; hirasat mein kar-lana.

The criminal has been *apprehended* by the police—Us mujrim ko ahl-karan-i-pulis ne giriftar kiya hai.

2.—Samajhna; dil mein khayal k.; tasawwur k.; sochna; khayal k.; bawar k. lekin yaqin-i-kamil na r.; tajwiz k.

3.—Khauf khana; kisi bat ka shubha ya khauf r.; darnā; ihtimal r.; andesha r.; kisi bat ka khatka r.; kisi musibat-i-ayinda ka ish-tibah ya khauf r.

To apprehend a loss or damage—Kisi nuqsan ya khatre ka khauf r.

Apprehend, v. i. Sochna; bawar k.; khayal k.; samajhna; tasawwur k.; apni rae mein samajhna.

Apprehension, n. 1.—Giriftārī; pakarṇā; qānūn ko mutābiq hukm-nāmo ko zarī'o so giriftār k.

The thief escaped after his apprehension—Pakṛe jāne ke ba'd chor bhūg gayā.

2.—Rāie; khayāl; tajwiz; kisi bāt kā aise subūt ki bunyād par bāwar k. jo dīl par galaba paidā kare par yaqīn dilāno ko liye kāfi na ho. [mudrika.

3.—Samajh; bāton ko khayāl meṁ lāne ki quwwat; quwwat-i-

4.—Khauf; andesha; ihtimāl; woh khauf wa intishār jo kisi āne-wālī musibat ko khayāl se paidā ho; āyinda ki burāyi ke khayāl se dīl meṁ bharosā na rakhnā aur be-chain rahnā.

Apprehensive, a. 1.—Darne-wālā; badī (āfat yā musibat) ki ummed r. w.

Followed by of.

2.—Andesha r. w. yā andesha-mand; ihtimāl r. w.; bāwar karne par māl.

Apprentice, n. Shāgird; woh shakhs jo tahrirī 'ahd-o-paimān ke zarī'o se kisi kāri-gar wagaira ke yahān uskā hunar yā peshasīkhnā kuchh 'arso ke liye iktitfār kare aur jiskī ta'līm us kār-khāna-dār par farz ho.

Apprentice, v. t. Kisi ahl-i-hirfa yā kār-khāna-dār wagaira ke yahān ta'līm ke liye 'ahd-o-paimān ke bād sipurd kar-d. (baithāl d.).

Apprise, v. t. Ittilā' d.; āgāh k.; wāqif k.; zabāni khwāh tahrir ke zarī'e se muttala' k.

Followed by of.

Approach, v. i. 1.—Jāgh yā waqt ke lihāz se nazdik ānā yā jānā; nazdik yā qarib pahunchnā; aur uazdik ānā.

2.—'Ilm wagaira ke i'tibār se kisi hadd-i-maqsūd ke qarib pahunchnā; qarib qarib ā-jānā.

Approach, n. 1.—Pahunch; qurb; nazdik ānā; āmad. [kū dhang.

2.—Rasāyī; bār-yābi; uazdik pahunchno kā manqā'; muqarrabī

3.—Woh rāh jisse kisi 'imārat tak rasāyī ho; woh rāh jo shāri'-i-'ām yā sarak wagaira se kisi makān ko jāti ho.

Approaching, p. a. Nazdik āne-wālā; jiskī āmad qarib ho; jiskā qurb hotā jātā ho; jo āgo barhātā ātā ho.

Approbation, n. Manzūri; pasand; khush-nūdī; tāyid; kisi shai ki munāsabat kisīqadar khushī yā razāmandī se taslīm k.

"*Approbation* is a state; *approval* is an act. The former denotes the feeling awakened in the mind; as, the *approbation* of the wise. The latter denotes the sentence or decision by which the mind approves; as, the plan received the *approval* of the committee; his conduct merits the *approval* of the world at large." Webster.

Approbatory, a. Jisse khush-nūdī zāhir ho; jismeṁ pasandidagī yā manzūri ko kalimāt likhe hō.

Appropriate, v. t. 1.—Apnā kar-lenā; kisi shai sō dūsroṁ ko mahrum kar-ke uso apnā banā lonā; kisi shai ki nisbat apnā istihqāq-i-khās tasawwur kar-ke uso apno kām meṁ lānā yā uskā da'wā k.; khud mutasarrif h.; apne nij ke kām meṁ lānā; khud tasarruf k.

He appropriated the money to his own use—Woh us rupaye ko apne khās kām meṁ lāyā (uspar khud mutasarrif huā yā usko usno apnā banā liyā).

2.—Auroh se mustasnā kar-ko kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar kar-d.; kisi shakhs yā kār-i-khās ke liye makhsūs k.

Appropriate, *a.* Makhsūs; kisi khās kām yā shakhs ke liye makhsūs; hasb-i-hāl; munāsib; laiq; qism-i-khās se; khusūsiyat ke sāth ta'al-luq *r. w.* [par ki kisi ke hasb-i-hāl ho.

Appropriately, *ad.* Munāsib taur par; munāsabat ke sāth; aise taur

Appropriation, *n.* 1.—Aur sab ko mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar k.; kisi khās kām yā maqsad meñ lagānā; sarf-i-khās; tasarruf.

Forceible appropriation—Zabar-dastī se apnā kar-lenā (apne tasarruf yā sarf-i-khās meñ lānā); gasab k.; dāb baithnā.

Wrongful appropriation—Tasarruf-i-nā-jūiz yā be-jā.

2.—Woh रुपये jo kisi khās kām ke liye 'alāhida kar-diye jāen.

3.—Jo रुपये madyūn apne dāin ko de nukā un muta'addid ruqūm-i-dāin se jo yāftanī-i-dāin zimma-i-madyūn hon ek raqam-i-qarz meñ jam' yā mahsūb h.

Approval, *n.* Manzūrī; pasand.

Approve, *v. t.* 1.—Kisi bāt se khush h.; kisi amr ko achchhā samajh-nā; kisi bāt ki munāsabat yā 'undagi ko taslīm k.; pasand k.

I approve the measures taken by you—Jo talbireñ tum ne kiñ unki munāsabat yā 'undagi ko ham taslīm karte haiñ (unse main khush hūñ yā we mujhe pasand haiñ).

2.—Pasand yā ijāh ke qābil k. yā sābit k.

3.—(Law) Kisi shai ki hāsiyat ko uski māliyat yā uske manāfi' meñ taraqqī dekar barhānā; taraqqī d.; aur achchhā banānā.

4.—Sarishte ke rū se manzūr k.

To approve the decision of a court-martial—Fauji 'adūlat ke faisale ko sarishte ke rū se (lā-zābita) manzūr k.

“This word, when it signifies *to be pleased*, is often followed by *of*, in which use it is intransitive; as, I *approve of* the measure. But the tendency of modern usage is to omit *of*; as, I *approve* the measure.” Webster.

Approved, *p. a.* Pasandīda; maqbūl; jo pasand yā manzūrī ke qābil thahrā (sābit huā) ho; har-guzīda; jo kasautī par kas-gayā ho; jo imtihān meñ thahar-gayā ho.

Approvement, *n.* (Law) (*a.*)—Mulzamoñ kā apne jurm se iqrār aur apnī khās mu'āfi ke liye apne sharikoñ kā muttāham k. aur unpar (unke khilāf) gawāhī d.

“The term, in this sense, is no longer in use; it corresponds to what is now known as *turning king's evidence*.” Webster.

(*b.*)—Arāzī ki hāsiyat ki taraqqī; zāmin ko gher-kar (uspar chār-diwārī waghera banā-kar) mazrū'a banānā.

Approver, *n.* (Law) Gawāh-i-sarkārī; woh shakhs jo khud apne jurm se iqrār kare aur apnī mu'āfi (barāat) ke liye dūsre shakhs ko mulzam qarār de-kar uspar gawāhī de.

Appurtenance, n. Same as APPERTENANCE.

Appurtenant, a. (Law) Muta'alliq; nisbat r. w.; mansûb; 'ariz.

A right of way appurtenant to land or buildings—Haqq-i-murûr (âmad-o-raft kâ istihqâq) jo zamîn yâ 'imkânât se muta'alliq ho.

Common appurtenant (Law)—Woh haqq-i-murûr wagaira jo kisî arizî se muta'alliq ho aur jiskâ da'wâ sirf qadûmat yâ shudûmad kî bunyâd par kisî 'atiya-i-khûs ke qiyâs-i-qâûnî par ho-sake.

A PRIORI, [Lat.] Dalil-i-limnî; woh tarz-i-bahis jismen natîja dalil se sâbit ho yâ koyî wâqi'a-i-mâ-ba'd kisî wâqi'a-i-mâ-qabl se mustambat ho; tajrîbe ke pahle; qiyâsan.

APROPOS, ad. [Fr.] 1.—Mauqa' se; waqt se.

2.—Zimman; kisî mazmûn se muta'alliq; bar-justa; bar-mahâl.

☞ "A word used to introduce an incidental observation, suited to the occasion, though not strictly belonging to the narration." *Webster*.

Apt, a. 1.—Munâsib; hasb-i-hâl; jaisâ kî châhiye; manzûn.

2.—Mâil; râgib; lâiq; jiskî nisbat koyî bāt ho sake.

☞ Used of things.

3.—Mâil; 'âdatan mâil; aksar râgib; âmâdn.

☞ Used of persons.

4.—Tâiyâr; musta'id; châlâk; tez.

Aptitude, n. 1.—Kisî khâs amr kî taraf aslî yâ nisî ragbat jo ba-tadrij dil men paidâ ho-jâe; kisî khâs 'amal yâ natîje kî taraf mailân.

2.—'Âm bitûn ke liye munâsabat; har amr kî salâhiyat.

3.—Tarbiyat-pazirî; kisî shai ke jald sikh-lene kî quwwat.

Aptness, n. 1.—Munâsabat; muwâfaqat; kisî amr ke liye mauzûn yâ munâsib h.

2.—Ragbat; khwâhish; mailân.

☞ Used of persons.

3.—Tez-fahmî; bâton ke jald samajhne kî quwwat; tarbiyat-pazirî; kisî bāt ke jhatpat sikh-jāne kî quwwat.

4.—Mailân; kisî taraf rujû' h.

☞ Used of things.

Arable, a. Qâbilu-z-zir'at; munmkinnu-z-zir'at; jiso jot sakeñ; jismen hal chalâ sakeñ; qulba-râni ke lâiq.

Arable land—Arâzi-i-qâbilu-z-zir'at; woh zamîn jise jot sakeñ (jismen hal chal-sake).

Arbitrary, a. 1.—Khwâhish yâ iqtizâ-i-râe par mauqûf; be-qâ'idâ; jiskâ madâr kisî qâ'idâ par na ho; kisî qâ'idâ-i-mu'niyan ke mutâbiq nahîn.

An arbitrary decision—Fâisala jo mujawwiz apnî iqtizâ-i-râe ke mutâbiq kar-de (jiske sâdir karno men kisî qâ'idâ kî pā-bandî na kî-jâe).

2.—Khud-mukhtâr; mutlaqu-l-'inân; khud-sar; jo kisî qâûn kâ pā-band na ho; jispar koyî hukûmat-i-khârijî na ho.

An arbitrary prince, or government—Mutlaqu-l-'inân bâdsalâh yâ riyâsat.

3.—Ashyâ kî nau'iyat par qâim nahîn bal-kî maliz marzi yâ pasand par mauqûf; khud-ikhtiyârî.

Arbitrato, v. t. 1.—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis h. yā sālis kī tarah 'amal k.; sālis kī haisiyat se sun-kar faisal k.

The parties ought to select some men to *arbitrate* their case—Fariqain ko chāhiye ki apne muqaddame mein sālisī ko liye chand shakhsōn ko muntakhab karen.

2.—'Umūman faisala yā tajwiz k.

Arbitrate, v. i. 1.—Faisala k.; tajwiz k.; wārā-nyārā k.; do-tūk kar-d.

2.—Panch (sālis) kī tarah kār-rawāyī yā tajwiz ('amal yā faisala) k. **Arbitration, n. (Law)** Sālisī; panchāyat; do fariq kī takrār kā tasfiya min-jānib un shakhsōn ke jūko fariqain khud nām-zād karen.

“This may be done by one person; but it is usual to choose two or three; or for each party to choose one, and these to name a third, who is called the *umpire*. Their determination is called an *award*.” *Webster*.

Arbitration-Bond, n. Panchāyat-nāma; iqrār-nāma-i-sālisī; hasr-nāma; woh wasiqa jiske rū se mutanāzi'in (nizā' yā takrār karne wālōn) par sālisōn ke faisale kī pā-bandi farz ho.

Arbitrator, n. (Law) Sālis; panch; munhasar-'alaih; woh shakhs jise fariqain-i-mu'amala apnī nizā' ke tasfiye ke wāste muntakhab karen; woh shakhs jisko uski be-ta'alluqī kī wajh se kisī nizā' kā tasfiya fariqain kī razā-mandī se sipurd kiya jae.

To act as an *arbitrator*—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis-āna 'amal k.

Archives, n. pl. 1.—Woh jagah jahān kāgazāt-i-sarkārī rakkhe jāwēn; daftar-khāna-i-sarkārī; purāne nawishte yā kāgazāt kī hifazat kī jagah.

2.—Woh kāgazāt-i-sarkārī jo wāq'āt ke subūt ke liye ihtiyāt se rakkhe jāwēn; purāne (qadīm) nawishte yā kāgazāt.

Arduous, a. Jis mein sakht mihnat dar-kār ho; barī mashaqqat kā; dushwār; mushkil; diqqat-talab.

Aren, n. Raqba; tūl wa 'arz; lambāyī-chaupāyī; 'imārat kī jis qadar zamīn bilā-ta'mīr chhor dijāe; sahn; maidān.

An irrigated *area*—Raqba-i-āb-pāshī.

Local *area*—Raqba-i-arāzī.

An assessed *area*—Raqba-i-band-o-bastī; woh raqba jispar māl-guzārī lagāyī gayī ho.

A culturable *area*—Raqba-i-qābilu-z-zirā'at.

A cultivated *area*, or the *area* under cultivation—Raqba-i-mazrū'a; jis qadar zamīn joti-boyī jae.

An uncultivated *area*—Raqba-i-gair-mazrū'a.

An assessable *area*—Raqba-i-qābil-i-tashkhis-i-jam'; raqba jispar māl-guzārī lagāke.

A revenue, or rent, paying *area*—Raqba-i-māl-guzārī yā lagānī.

A statement of the *area* of an estate—Raqba-bandi.

Argue, v. i. 1.—Bals k.; dalil k.; kisī tajwiz tadbīr yā rāe kī tāyīd khwāh tardīd ke liye 'aqlī wujūh qāim kar-ke pesh k.; wujūh-i-'aqlī par mubāhasa k.; dalilōn lānā yā pesh k.; kisī usūl yā wāq'ā kī tāyīd mein wujūh pesh k.

*A argues in favour of a measure; B argues against it—*Zaid kisi tajwiz ki tayid meñ wujūh-i-'aqli pesh kartā hai aur Bakar uski tardid ko wujūh nikālta hai.

2.—Mubāhasa k.; kisi se munāzara k.; jhagṛnā; jo kuchh koyī dūsrā kahe usko khilāf dalil pesh k.; taqrir k.; kahū-sunnū; bahs meñ jhagṛnā.

 Followed by *with*.

The pleader *argued with* the assessors without convincing them—Us vakil ne asessaron se mubāhasa kiya par unki dil-jam'i na hui.

Argue, *v. t.* 1.—Bahs k.; dalil k.; mubāhasa k.; taqrir k.; hujjat k.; dalāil se sābit karne ki koshish k.; kisi amr ki nisbat 'aqli dalilēñ lānū (pesh k.).

The case was well *argued* before a full court—Us muqaddame meñ 'adālat-i-kāmil ('adālat ke kul hukkam) ke ra-ba-ra khub bahs hui.

2.—Sābit yā zāhir k.; kisi bāt ki wājih dekhlanā; natije se sābit yā zāhir k.; kisi amr par dalālat k.

All this *argues* a guilty knowledge in the accused—Is sab se mulzam kā 'ilm-i-mujrim-ān sābit hotā hai; yah sab is bāt par dalālat kartā hai (dāl hai) ki mulzam ko 'ilm-i-mujrim-āna thā.

3.—Wujūh-i-'aqli se targib d.; wujūh se qāil k.

To *argue* a man into a different opinion—Kisi shakhs ko wujūh-i-'aqli se qāil kar-ke uski rāe badal d.

Argument, *n.* 1.—Bahs; dalil; hujjat; woh 'aqli dalil jo kisi amr ko subūt meñ pesh ki-jāe; sābit karne kā zarf'a; jo dalil kisi bāt ko sābit yā bāwar kārāne khwāh uski uisbat dīl par yaqin dilāne ko liye pesh ki jāwe.

 Followed by *for or against*.

2.—Kisi kitāb kā khulāsa yā jo mazāmīn us meñ hon unko 'unwān; kisi taqrir yā tahrir kā maushā.

3.—Mubāhasa; munāzara; taqrir; silsila-i-bahs.

Argumentative, *a.* 1.—Hujjat se bharā huā; dalāil (dalilōñ) se bharā huā; muddallal; jis meñ dalilōñ kā silsila ho.

An *argumentative* discourse—Mudallal taqrir.

2.—Sābit k. w.; musbit; dāl; dalālat k. w.; jo kisi amr par dāl ho yā dalālat kare; jisse koyī bāt sābit ho; jisse kisi amr kā subūt hāsil ho.

The adaptation of things to their uses is *argumentative* of infinite wisdom in the Creator—Chizon kā unke masraf ko bash-i-būl honā khālīq ki be-had dāniyī par dalālat kartā hai.

3.—Bahs kā 'ādī; dalil kā shāiq; hujjatī; mubāhasa par māil.

 Applied to persons.

Arise, *v. i.* 1.—Paidā h.; zuhūr meñ ānū; wujūd-pazīr h.; shurū' h.; qāim h.; bunyād parū; jar ba'idhuā.

When did the cause of action *arise* in this case?—Is muqaddame meñ bunā-i-mukhāsamat kab paidā hui (zuhūr meñ āyi yā qāim hui)?

Mischiefs often *arise* from foolish jests—Be-wuqūfi ko thātṭhoñ se aksar mazarrat paidā hoti hai.

2.—Bar-āmad h.; tulū' h.; nikalnā; ufuq ke ūpar ānā jaise āftāb yā māhtāb (sūraj yā chānd) kā.

3.—Bistar yā ārām-gāh se uṭhnā; leṭhe baiṭhne yā kisī aur ārām kī hālat se uṭh-kharē h.

4.—Uṭhnā; balandī par jānā; ūpar ko chaṛhnā; su'ud k.

5.—Paidā h.; kharā h.; ubharnā; uṭhnā.

Dissensions arise—Jhagre kharo hote haiin.

Arm, n. 1.—Bāzū; bāh; insān ke jism kā woh hissa jo kandhe se hāth tak hotā hai.

2.—Daraḳht kī shākḥ (dāl).

To keep or hold at arm's length, or at arm's end—Hamlo se bāz r.; isqadar nazdik āne na denā ki usse khatro kā ihtimāl ho; dūr r.; bahut mānūs na hone d.; bahut rabt-zabt karne na d.

To work at arm's length—Kisī kām kā is tarah k. ki usse kuchh naf'a na ho yā aisi hālat meṁ kār-rawāyī k. jo fāida-baḥsh na ho.

Arm, v. t. 1.—Hathiyār-band k.; musallah k.; ālāt-i-harb (laṛāyī ko hathiyār) d.

2.—Mazbūt k.; hifāzat yā bachāw ke zarī'e baham pahunchānā.

3.—'Taiyār k.; durust k.; banā-kar sijil k. yā kām ke laiq kar-d.

Arm, v. i. Hathiyār bāndhnā; musallah h.; hathiyār lagānā yā lagā-lenā; hanula yā uske daf'iye kī tadbīr kar-lenā.

Armed, p. a. 1.—Hathiyār lagāye; musallah; silāh-band; hathiyār-band; harba-band; hifāzat (bachāw) kī tadbīren kiye huye.

2.—Woh shai rakhtā huā jisse quwwat tāqat yā kār-guzārī barh-jāwe; har tarah se mazbūt.

Arms, n. 1.—Hathiyār; silāh; harba; ālāt-i-jang; ālāt-i-harb; ālāt-i-zarb wa daf'.

2.—(*Law*) Hathiyār yā koyī chīz jo gusse kī hālat meṁ koyī shakhs apne hāth meṁ is garaz se le-le ki usse dūse ko māre yā uspar choṭ kare; hathiyār yā aur koyī chīz jisse koyī shakhs kisī ko māre yā uspar choṭ pahunchāye.

3.—Jang; laṛāyī; woh juwāimardī yā mardānagī ke kām jo laṛāyī meṁ kiye jien.

To be in arms—Laṛāyī meṁ masrūf rahnā yā uske sāmān meṁ rahnā.

To be under arms—Hathiyār lagā-kar laṛāyī ke liye taiyār rahnā; jang ko liye musallah wa musta'id rahnā.

To arms!—Chalo laṛo! Chal kar jang karo! Hathiyār uṭhāo! Is 'ibārat se yah zāhir hotā hai ki muḳhātab se kahā jātā hai ki hathiyār uṭhākar chalo laṛo.

To take arms—Hamle yā bachāw ke wāste hathiyār uṭhānā (musallah yā hathiyār-band h.).

Army, n. 1.—Fauj; lashkar; sipāh.

2.—Kasrat; amboh; hujūm yā barā hujūm; kisī shai kī ta'dād-i-kasir; bahut yā bahut sā.

Arouse, v. t. Hālat-i-sukūn se uṭhānā; mutaharrik k.; jumbish d.; uṭhā d.; jagā d.; mīnd se jagā d.; kḥwāb se be-dār k.; ubhārnā; uksānā.

Arraign, v. t. 1.—(*Law*) Kisi mulzam ko 'adālat ke rū-ba-rū kisi ilzām yā jurm-i-'aid-shuda ki jawāb-dibi ke liye pesh yā kharā k.; āge kar-d.; pesh k.; silsile ke mutābiq pesh k.; kisi ilzām ki nisbat 'adālat ke rū-ba-rū jawāb-dibi karānā.

2.—'Aib lagānā; muttāham k.; ilzām d.; 'aql yā mazāq wagaira meñ nāqis thahrānā.

Arraignment, n. (Law) 1.—Pesh k.; mudda'ā 'alaih ko us ilzām ki jawāb-dibi ke liye 'adālat meñ pesh k. jo uspar lagāyā gayā ho.

2.—Ittilāh; ilzām; 'aib-joyī; harf-giri; naqs nikālūnā.

Arrange, v. t. 1.—Murattab k.; tartīb d.; sudhārū; qā'ide ke mutābiq r.; intizām ke sāth yā silsila-wār r.; kisi shai ke ajzā ko istarāh par silsile se rakhnā ki matlab nikāl-āwe; ārēsta k.; jius-wār yā qism-wār tartīb d. yā r.; talzīb k.

2.—Band-o-bast k.; tahaiya k.; sāmān k.; taiyārī k.; thik-thāk k.; thekāue se kar-d.; intizām kar-d.; tai k.; pukhta k.; thahrā d.; muvaqqah k.; pakkā kar-d.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; sulh kar-lenā.

☞ "A popular use of the word, of very general application."

Webster.

Arrangement, n. 1.—Tartīb; ārēstagi; durustī; talzīb; chizoi k. qā'ide ke mutābiq khwāh silsile ko lihāz se rakhnā yā rakhlā jūnā.

Arrangement of records—Tartīb-i-daftar; kūgazāt ki durustī yā unkā silsile se rakhnā yā rakhlā jānā; daftar ki talzīb.

2.—*pl.* Sāmān; taiyārī; intizām; band-o-bast; tahaiya; sūz-o-sāmān.

To make arrangements for something—Kisi bāt k. sāmān (intizām band-o-bast yā uski taiyārī) k.

3.—Tasfiya; bāhamī raf'dād; tasfiya-i-bāhamī; āpas k. niptāw; rūzi-rujū' ho-jānā; sulh; tasfiya-i-akhir.

☞ "A popular use of the word." *Webster.*

To make an arrangement, or to come to an arrangement, in reference to a matter of controversy—Kisi takrār ki nisbat āpas meñ tasfiya (sulh raf'dād yā niptāw) kar-lenā; kisi jhagṛe ko āpas meñ chukā lenā (tai kar-lenā).

Arranger, n. Tartīb d. w.; talzīb k. w.; ārēsta k. w.

Array, n. (Law) 1.—(a.) Kisi muqaddame meñ ahl-i-jūri k. nām-zad ho-kar minjānib-i-ahlkār-i-mujāz unkā tartīb-wār baiṭhālā jānā; fihrist meñ ahl-i-jūri ke nāmon ki tartīb.

(b.)—Woh kul ahl-i-jūri jo 'adālat meñ talab hoñ.

(c.)—Arbāb-i-jūri ke nāmon ki fihrist.

[k.]

To challenge the array—(*Law*) Jisqadar arbāb-i-jūri hoñ un sab ki nisbat i'tirāz

2.—Tartīb; saf-ārāyī yā saf-bandī; hamle yā bachāw ke liye hathi-yār-band sipāhiyon ki saf-bandī; parā-bandī.

3.—Woh sab log jo saf-bāndh-kar kharē kar-diye jācū; saf; parā.

4.—Numāish ke liye kisi shai ki tartīb.

[ki sajawāt.]

5.—Libās; poshāk; aisi poshāk jo zarq-barq ho; badan par kapṛon

Array, v. t. (Law) 1.—Kisi muqaddame ki tajwiz ke liye ahl-i-jūri ko nām-ba-nām pukār-kar silsile se kar-d.

To array a panel—Jin ashkhās ko nām ahl-i-jūrī kī shiist par darj hon unko ek dūstre ke ba'd ya'nī siisilo se kar-d. yā pesh k.

2.—Tartīb d.; silsila-wār r.; qatār se kharā k. jaise sipāhiyon kā larāyī ke liye; parā bāndh-kar (jamā-kar) kharā k.

3.—Ārāsta k.; 'umda (zarq-barq) poshāk pahnānā; kapre (libās) pahnānā.

Arrear, n. Bāqī; baqāyā; zar-i-bāqī; jis rupaye mein se kuchh diyā gayā ho aur kuchh na diyā gayā ho; jo bā-wujūd wājibn-l-adā hone ke adā na ho; bāqī jo chukāyī na jātē; woh kām jo kuchh to kiyā gayā aur kuchh jo kī kī toh ekhoy diyā gayā ho.

“It is generally used in the plural; as, the *arrears* of rent, wages, and taxes, and supposes a part of the money already paid.”

“A person may be *in arrear* for the whole amount of a debt; but *arrears* implies that a part has been paid.” *Webster.*

Arrears of revenue—Baqāyā-i-māl-guzārī.

Arrears of rent—Baqāyā-i-lagān; lagān kī bāqī.

Past arrears—Baqāyā-i-sābiq; agli bāqī.

In arrear—Bāqī yā bāqī-dār.

To fall into arrear—Bāqī parnā.

To allow a thing to fall, or to let it fall, into arrear—Kisī shai mein bāqī parne d. (usmein bāqī dāt-d.).

Arrest, v. t. 1.—Roknā; band k.; masdūd k.; kisī kī harakat yā 'amal ko rokna; māni' h.

2.—Mukhātab karānā; mashgūl karānā; lagānā.

3.—(*Law*) Giriftār k.; pakarnā; qānūnī ikhtiyār se giriftār k.; hukmūma-i-mahkūma-i-qānūn ke rī se giriftārī 'amal mein lānā; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke i'tibār se giriftār k.

Followed by *for*.

Of the two persons in custody, one was *arrested for* debt, and the other *for* a crime—Min-jumla do shakhson ke jo hirāsāt mein hai ek shakhse qarz kī 'illat mein giriftār huā aur dusrā ek jurm mein (yā uskī 'illat mein).

Arrest, n. (*Law*) Giriftārī; qānūn ke hukm-nāme ke mutābiq kisī shakhse kī giriftārī; dhar-pakar; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke rū se giriftārī.

Under arrest—Giriftār; pakrā huā; zer-i-giriftārī; zer-i-hirāsāt yā hirāsāt mein; nazar-band.

To make an arrest—Giriftār k.; giriftārī 'amal mein lānā; pakarnā.

*Arrest of judgment (*Law*)*—Kisī muqaddame mein ahl-i-jūrī kī rāe ke qāim ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kī sudūr kisī aisi wajh se multavī kar-denā jiske bā'is sādīr hone kī hālat mein woh faisala galat yā mansūkhī ke qābil ho-jāe; ahl-i-jūrī kī rāe ke zāhir ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kī ba-wujūh multavī kar-d.

“The motion for this purpose (*arrest of judgment*) is called a *motion in arrest of judgment*.” *Blackstone—Webster.*

Arrival, n. 1.—Pahūnch; āmad; kisī jagah par dūr se khushkī yā tarī kī rāh se pahūnchnā yā ānā.

2.—Koshish mu'ahade mashq yā tahsīl ke zarī'e se kisī maqsad kā hāsīl k.

The court's arrival at this conclusion was wholly unexpected—Is bāt ki mutlaq unmed na thi ki 'adālat yah tajwīz karegi ('adālat kī rāe yūh qāim hogi).

3.—Jo shakhs yā chīz ki pahuñche.

Arrive, v. i. 1.—Khushkī yā tarī se kisī jagah pahuñchnā; pahuñchnā; ānā; wārid h.

2.—Tahqīqāt koshish mashq tahsīl bahs yā intihān ke zarī'e se kisī maqsad ko pahuñchnā; koyī bāt ba-tadrīj hāsīl k.; kisī manzil-i-maqsūd par rafta rafta pahuñchnā.

To arrive at a conclusion—Tahqīqāt wagaira kar-ke koyī natija nikālā yā kisī amr kī nisbat tajwīz k. (rāe qāim k.).

☞ Followed by *at*.

Arrogance, n. Apno ko bahut kuchh samajhnā; rutbe taqīr qadr-o-manzilāt yā ikhtiyār kā da'wā had se ziyāda k.; apnī tayīn nā-jāiz tarīq par 'umda yā barā samajhnā; gurūr kī wajh se dūroñ kī tahqīr; khud-bīnī; khud-pasandī; shoḳhī; ghamand; fakhr; taallī.

Arrogant, a. 1.—Rutbe yā taqīr kā had se ziyāda da'wā k. w. (uske karne par māil); apne ko nā-jāiz tarīq par barā yā kām-kā khayāl k. w.; mutakabbir; magrūr; khud-pasand; khud-bīn; ghamandī.

☞ Applied to persons.

2.—Jis meñ kisī bāt kā nā-jāiz da'wā ho; jisse gurūr yā khud-namāyī pāyī-jāe; jo iddī'ā-i-nā-jāiz ke zarī'e se kiyā jāe.

☞ Applied to things.

Arrogate, v. t. Gurūr ke sāth aur nā-ma'qūl tarīq par kisī bāt kā da'wā k.; fakhr kī rāh se khwāh haq yā liyāqat kā jūth da'wā rakh-kar kisī bāt kā da'wā nā-munāsib tarīq par k.; takabbur (ghamand) ke sāth da'widār h.; kisī bāt kā nā-wājib da'wā k.

Arrogation, n. Fuzūl yā be-andāz da'wā k.; jis qadar kā haq wājib tarīq par ho usse ziyāda lenā yā ikhtiyār k.; gurūr ke ba'is apnī tayīn un chīzōñ par qādir samajhnā jinkā da'wā jūth na ho.

Arson, n. (Law) Ātash-zanī; ātash-zadagī; dūse ke makān-i-maskūna khwāh us makān meñ jo makān-i-maskūna se thoṛī dūr par 'alāhida ho 'adāwat se āg lagā-d.; kisī kā ghar āphī-āp 'adāwat kī rāh se jalā d.

Article, n. 1.—Kisī qānūn yā wasīqa wagaira kā mad yā daf'a; kisī hisāb kī koyī khās raqam; kisī mu'ahade kī shart; koyī mukhtasar bayān; kisī akhbār wagaira meñ kisī bāt kā judāgāna bayān; jis tahrīr wagaira meñ mukhtalif mazāmin hoñ unmeñ se har ek mazmūn kī judāgāna kaifiyāt.

2.—Koyī khās chīz yā jins; bahut sī chīzōñ meñ se ek khās chīz.

An article of merchandise—Saudāgarī kī chīz.

Salt is a necessary article—Namak ek zarūrī chīz hai.

Articles of war—Fauj-i-barri ke qawānīn yā zawābit kā majmū'a.

Articles of the navy—Fauj-i-bahri ke qawānīn aur qā'ide kā majmū'a.

Article, *v. t.* 1.—Jude jude maddāt meñ murattab k. ; judā judā tafsīl kar-d. ; bewrewār batlānā.

2.—Qaul-o-qarār yā mu'āhade se pū-band k. ; iqrār-nāme ki shartōñ se pū-band k.

Artificial, *a.* 1.—Jo hunar ke zarī'e se banā ho yā jise insān ne apne hunar aur apnī mihnat se banāyā ho ; qudratī nahīñ ; masnū'ī ya'ūī san'at se banāyā gayā ; banāyā huā.

Artificial heat—Aslī garamī nahīñ balki woh garamī jo san'at ke zarī'e se paidā ki-jāe.

Artificial gems—Masnū'ī jawāhirāt ; jawāhirāt jinheñ insān apne hunar aur apnī mihnat se banāye.

2.—Iddi'āyī ; jhūṭh ; banāwat kā ; aslī nahīñ ; sachchā nahīñ.

Artificial tears—Banāwat kā ronā ; āsāñ jo dil se na nakleñ.

3.—Khud-ran nahīñ ; ap se jīmā huā nahīñ ; mazrū'a ; aslī nahīñ ; jo jot-bokar paidā kiya jāe.

Artificial grasses—Ghāṣ jo khud-rau na hoñ.

[masnū'ī.

Artificial arguments—Mutakallim (bolne-wāle) ki ijād ki huyī dalīlēñ ; dalā'il-i-

“ In distinction from laws, authorities, citations, and the like, which are called *inartificial* arguments or proofs.” *Johnson—Webster.*

As, *ad. & conj.* 1.—Jaisā ; usī tarah par jaise ; kisī dūsre kī mānīnd ; dūsre kī tarah ; kisī ke ham-shakl yā mutābiq.

You will reap as you sow—Jaisā booge waisā kāṭoge. Jaise ā'māl karoge waisēhi phal pāoge. [ba-mūjib karo.

Do as you are bidden—Hukm ke mutābiq 'amal (kār-rawāyī) karo ; hukm ke

2.—Jis hālat meñ koyī dūsre bīt hotī ho usī hālat meñ ; jab ; jis-wagt ; kisī fil ke darmiyān (uske asnā yā daurān meñ).

He trembled as he spoke—Bolne kī hālat meñ (jab woh bol rahā thā) woh kañp rahā thā.

3.—Kisī hāsiyat khayāl yā hālat ke lihāz se.

Virtue considered as virtue—Neki par jab neki hī kī hāsiyat se lihāz kiya jāe.

4.—Masalan ; nazīran ; masalto masalan ; jaise ; aise ; istarah par ; is nahj par.

“ Used to introduce illustrative phrases, sentences, or citations.” *Webster.*

5.—Chūñki ; ba-wajh isko ki ; ba-sahab isko ki ; fulāñ amr ke bā'is.

“ As sometimes takes the place of a relative pronoun, and is equivalent to *who* or *which* ;” as, “ Help such as need help.” “ Provide such things as are needed.” *Worcester.*

“ As, in a subsequent part of a sentence, answers to *such*, to *so*, or to *as* ; give us *such* things as you please, and *so* long as you please, or as long as you please ; and, in a preceding part of a sentence, has *such* or *so* to answer it ; as with the people, *so* with the priest.” *Webster.*

As if, or as though—Usī tarah kā ; usī tarah par ; jaisā us hālat meñ hotā (ya'nī agar fulāñ amr hotā) ; goyā ; goyā kī.

As for, or as to—Nisbat ; ba nisbat ; bāb meñ ; dar bāb ; kisī ke mādde meñ.

As it were—Goyā yā goyā ki.

“A qualifying phrase used to apologize for or to relieve some expression which might be regarded as inappropriate or incongruous.” *Webster*.

As well—Bhī; nīz; siwā; 'alāwa; kisi chiz ke siwā aur koyi chiz.

As well as—Kisi ke barābar hī; kisi ke sūth hī.

As yet—Ab tak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; abhī; hanoz. [su'ūd k.

Ascend, v. i. 1.—Charhūā; ūpar jānā; uṭhūā; ūpar ki taraf chaluā;

2.—Darja-i-aduā ya'nī furū' se darja-i-ālā ya'nī usūl ki taraf chaluā yā su'ūd k.; mūrison ki taraf su'ūd k.

Ascending line.—Silsila-i-usūlī; mūrison kā silsila.

An heir in the *ascending* line—Silsila-i-usūlī kā wāris; mūris.

3.—Darja-i-aduā se darja-i-ālā ki taraf chhoṭī chhoṭī bāton se barī barī bāton ki taraf yā khās khās bāton se 'ām bāton ki taraf ruja' hī. *Ascend, v. t. 1.*—Charhūā; ūpar jānā.

To *ascend* a ladder. Siṛhī par charhūā.

2.—Jahān se koyī shai naklī ho usī taraf jānā.

Ascendant n. 1.—Galaba; tabakkumāna iḥtiyār.

One man has the *ascendant* over another—Ek shakhs dūse par galaba rakhtā (gālib rakhtā) hai.

2.—Silsila-i-usūlī ke wārison se ek.; mūris.

“Opposed to *descendant*.”

Ascendant, a. Bartar; gālib; afzal.

To be in the *ascendant*—Iḥtiyār-i-hukūmat r.; sab par gālib (hukm-rān) rahnā; sab par qādir rahnā; sab par bālā-dast (zabar-dast) rahnā.

Ascertain, v. t. 1.—Daryāft k.; talhīq k.; tazabzub shubhe yā tabādāle se barī yā pāk k.; yaqīn ke sūth ṭhahrānā; pakkā k.; ṭhahrānā; mutahaqqaq k.

2.—Imtihan taftish yā tajrībe se bakhūbī daryāft yā ma'lūm k.

Ascertainable, a. Talhīq ke qābil; qābil-i-daryāft; jo yaqīnī taur par daryāft ho-sake; jise mutahaqqaq (pakkā) kar sakein.

Ascertainment, n. Talhīq; tanqih; yaqīn ke sūth daryāft; ṭhik ṭhik daryāft k.; tashkhis; kisi qā'ida-i-murāyan ke rū se tanqih yā tashkhis (kisi bāt kā qāim k. yā ṭhahrānā).

Ascribable, a. Jise nisbat de-sakein yā mansūb kar-sakein; nisbat diye jāne ke laiq.

Ascribe, v. t. 1.—Mansūb k.; kisi se bataur sabab yā ba'is ke nisbat d.; kisi natije kā hawāla us shai par d. jisse woh paidā huā ho.

2.—Ba-taur sifāt yā amr-i-muta'alliq ke mansūb k.; kisi se muta'alliq tasawwur k.; yah kahnā yā samajhuā ki fulān shai fulān shai se ta'alluq rakhtī hai yā usmeū hai.

Ashamed, a. Sharminda; sharmāyā huā; lajyā huā; nādīm; khajil; zard-rū; apni taqsir khwāh apne kisi fī'l-i-be-jā yā nā-munāsib par ghabrāyā huā yā munfa'il.

“*Ashamed* never precedes the noun or pronoun it qualifies. Followed by *of*.” *Webster*.

Aside, ad. Ek taraf yā ek taraf ko; 'alāhida; alag; judā; dūr; rāh ke bāhar; sīdhī rāh par nahīn; khārij-az-rāh; kauāre.

To lay aside—Jisn dil yā k̄hayāl se alag kar-d. (dūr kar-d. yā haṭā d.); kanūre kar d.; ṭāl d.; daṭ kar-d.; bar-taraf kar-d.; chhoṛ-d.; tark kar-d.

To set aside (a.) (Law) Mansūkh k.; mustarad (rad) k.; gair-nāūz yā be-tāsīr qarār d.; 'adūlat-i-akbar ke faisala-i-mū-ba'd se mustarad k. k̄hwāh apno awwal faisale ko apne hī faisala-i-mū-ba'd se rad k.

To set aside a judgment—Kisi faisale ko mansūkh k.

(b.)—Kisi k̄hās kām ke liye alag kar-d. yā rakh d.; kisi sarf-i-k̄hās ko liye 'alāhida kar-r.

Ask, v. t. 1.—Istid'ā k.; dark̄hwāst k.; māṅgnā.

“With of, in the sense of *from*, before the person addressed, or *for* before the thing desired.” *Webster*.

2.—Kisi shai kā haqq-u-s-s'ī yā mu'āwaze kī tarah k̄hwāh zarūrāt kī rāh se ehūnā talab k. yā uskā da'wīdār k̄hwāh ummedwār h.; māṅgnā; talab k.; ehālmā.

3.—Kisi se yā kisi kī nisbat suwāl k. yā kuchh pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā; mustafsīr h.; pūchhkar daryāft k. (patā yā thekānā lagānā).

4.—Istid'ā k.; mad'ā k.; bulānā; da'wat k.

To ask guests to an entertainment—Jaisē meṅ shirkat kī istid'ā mihmānā se k. (logoṅ ko mihmānā jal-e meṅ bulānā).

Ask that gentleman to step into the house—Un sāhib se kahō kī makān ke andar ta-hrif lāyē.

Ask, v. i. 1.—Sūil h.; māṅgnā; dark̄hwāst k.; multamis h.; chāhnā; istid'ā k.

Usually followed by *for*.

2.—Pūchhnā; mustafsīr h.; daryāft k.; joyāyī k.; pūchhkar daryāft k.

Sometimes followed by *after*.

Aspect, n. 1.—Sūrat; kaifiyat; shakl; woh sūrat-i-zāhirī jo ānkhoṅ se nazar āye yā dil ko ma'lūm ho.

The whole aspect of the case is changed—Is muqaddamo kī bi-l-kul sūrat (shakl yā kaifiyat) tabdīl ho-gayī.

2.—Chihra; bashra; chihre kī k̄hās sūrat; ehīwan; nazar.

3.—Woh mauqā' (jagah) jahān se koyī kisi k̄hās jūnib ko dekh sake; woh mauqā' jo qutb-numā ke jawānib ke līlāz se ho; samt; jūnib; rū; muṅh.

That house has an eastern aspect—Woh makān sharq-roya hī (pūrab rukh kī hai); woh ghar pūrab muṅh kī hai.

Asperse, v. t. Kisi kī nisbat burī yā jhūṭhī anr muzir k̄habareṅ phailānā; kisi kī āb-rū yā nek-nāmī meṅ dhabbā (dāg) lagānā; bad-goyī k.; kisi par uskī bad-nāmī ke liye jhūṭh tubmat lagānā.

Aspersions, n. Kisi kī bad-nāmī ke liye (usko nām meṅ dāg yā dhabbā lagāne kī garaz se) jhūṭhī jhūṭhī k̄habareṅ phailānā yā use jhūṭhe ilzām lagānā; tubmat; buhtān; kalānk.

Aspersive, a. Jisse tuhmat lag sake; jisse ittihāmi wārid ho-sake; jisse nek-nāmī zāl ho-sake; ilzām-āmez; jisse hatk-i-ābrū mutasawwar ho.

Aspire, v. i. Kamāl shauq r.; baṛī tamannā r.; dil se chāhnā; bahut hī ārzū r.; nihāyat mutamannī h.; hausala k.; hausala baland k. yā baland-hausala h.; kisī baṛī shai ke hāsil karne kī koshish k.

☞ Followed by *to* or *after*.

Assail, v. t. 1.—Mār-piṭ ke sāth hamla k.; dushmanī kī rāh se hamla-āwar h.; mār-piṭ k.; dafātan hamla k.; mār-piṭ ke liye kisī par tūt parnā.

2.—Mazarrat pahuñchāne khwāh bad-nām yā maglūb karne kī niyat se kisī par dalāil sar-zanish dush-nām-dihī yā nukta-chīnī ke zarī'e se yūrish k. yā hamla-āwar h.; ilzām dālnā; nukta-chīnī k.; rad k.; kisī par hiqārat kī nazar se haṛsnā.

Assailable, a. Hamla kiye jāne ke lāiq; jispar hamla ho-sake; yūrish ke qābil.

Assailant, n. Hamla-āwar; mār-piṭ k. w.; wār yā choṭ k. w.; yūrish k. w.; nukta-chīnī wagaira k. w.

Assassin, n. Woh shakhs jo kisī ko yakāyak mār-dāle yā khufyatan uspar hamla-āwar ho-kar use halāk kare; qātil.

Assassinate, v. t. Dafātan yā khufyatan hamla-āwar ho-kar qatl k.; yakāyak mār-piṭ kar-ke halāk k.; halākat kī niyat se hamla k.; ghāt lagā-kar (kamīn-gūh meñ baith-kar) mār-dālnā.

Assassination, n. Dafātan yā chhip-kar qatl kā irtikāb; mār-piṭ ke zarī'e se halākat.

Assault, n. 1.—Ghūse yā hathiyār wagaira ke zarī'e se hamla-i-ṣhadid 'ām isse ki uskā wuqū' ek shakhs kī jūnib se ho yā fauj khwāh juzw-i-fauj se; hamla; chaḥḥāyī; chhāpā; dhāwā.

☞ "An assault by private persons may be made with or without weapons. An assault by an army is a violent hostile attack, and when made upon a fort or fortified place, is called a *storm*, as opposed to *sap* or *siege*." *Webster*.

2.—Mukhālīfāna kalimāt (bātoñ) yā tadbiron se yūrish.

3.—(*Law*) Kisī kī zāt (uske jism) par nā-jāiz hamla; kisī qadar zor-o-zulm ke sāth dūsre par zad-o-kob (mār-piṭ) kā iqdam par is najh se ki uskā jism chhū na jāe—masalan aise tarīq par ghūsā yā bed uṭhā-nā khwāh chālānā ki ma'lūm ho ki farīq-i-sāni mazrūb huā ohāhtā hai (usko choṭ pahuñchā chāhtī hai) par wāqī'i usko zarb (choṭ) na pahunchē; mārpiṭ kī koshish; kisī par zad-o-kob kī āmādagi (uskā iqdam); mārpiṭ ke zarī'e se kisī par zarar-i-jismāni pahuñchāne kī koshish.

☞ "If the blow aimed takes effect, it is a *battery*." *Blackstone—Webster*.

Assault, v. t. Kisī par hamla k.; bare zor se hamla-āwar h.; kisī par mukhālīfāna niyat se tūt parnā; mār-piṭ ke irāde se kisī kī taraf jhuknā; zad-o-kob kā iqdam k.; kisī par is tarah zarb (wār) chālānā ki woh mazrūb na ho.

Assāy, *n.* 1.—(*Law*) Tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Hākim-i-waqt ki jānib se ashyā ke nāpne khwāh tohne ke liye jo paimāne (masalan gaz paimāne yā baṭkhare khwāh bānt wagaira) muqarrar hoñ unke mutābiq 'awām ke paimāne wagaira ki jānch; sar-kārī ālāt-i-wazu-o-paimānīsh ke rū se 'awām ke wazu-o-paimānīsh ke ālāt ki jānch.

Assemblage, *n.* Shaḥṣon yā khās khās chizon kū majmū'a; jamā'at; baṭor; dher.

“*Assemblage. Assembly.* An *assembly* consists only of persons; an *assemblage* may be composed of things as well as persons. Nor is every *assemblage* of persons an *assembly*; since the latter term denotes a body who have met, and are acting, in concert, for some common end.”
Webster.

Assemble, *v. t.* Jam' k.; ekṭhā k.; yak-jā k.; baṭornā yā baṭor k.; ek jagah par yā ekaṭṭhā jam' k.

Assemble, *v. i.* Jam' h.; ekaṭṭhā h.; yak-jā h.; baṭornā.

Assembly, *n.* Majma'; woh log jo ek maqām par kisī maqsad-i-'ām ke liye jam' hoñ.

A lawful assembly—Majma'-i-jāiz.

An unlawful assembly—Majma'-i-nū-jāiz (khilāf-i-qānūn).

Assent, *n.* Manzūrī; taslīm; ittifāq; kisī amr ki asliyat yā uske jawūz khwāh sihat ki nisbat dūsoñ ki rāe se ittifāq.

“*Assent* is an act of the understanding, *consent* of the will or feelings. We *assent* to the views of others when our minds come to the same conclusion with theirs as to what is true, right, or admissible. We *consent* when there is such a concurrence of our will with their desires and wishes that we decide to comply with their requests.”
Webster.

Assent, *v. i.* Kisī amr ki sadāqat ko taslīm k.; rāzī yā muttafiq h.; razā-mandī khwāh ittifāq-i-rāe zāhir k.

Assert, *v. t.* 1.—Mazbūtī se bayān k.; yaqīn ke sāth kahū; tayaqqun se zāhir k.

2.—Aisī bayān k. jisse inkār na ho sake; mukhālifāna da'wā pesh k.; da'wā k.; bāton se qāim k. yā mahfūz r.; zabānī yā tadbiron se qāim k. yā bachānā; kisī shai ki nisbat da'wā yā haq zāhir khwāh qāim k.

To *assert* one's rights—Dūso ke muqābale meñ apne huqūq k. da'wā k. (unki nisbat mazbūtī se da'wī-dūr h.); apne huqūq zāhir yā qāim k.; yah kahū ki fulāñ shai ki nisbat ham ko haqq-i-jāiz hūzil hai.

“To *assert* is to fasten to one's self, and hence to *claim*. It is, therefore, adversative in its nature. We *assert* our rights and privileges, or the cause of free institutions, as against opposition or denial. So also, in respect to our declarations; if we regard them as mere statements of what is true, we use the word *affirm*; if we claim them to be undeniable, we use the words *assert* or *assertion*.” *Webster.*

Assertion, n. 1.—Bayāu; izhār; yaqīnī bayān.

2.—Izhār wa isbāt; kisi mukhālīfāna da'we kā isrār ke sāth pesh k.; kisi haq wagaira kī nisbat bilā-khauf-i-tardīd yā inkār da'wā k.

The assertion of one's rights—Apne haqq kī izhār wa isbāt yā unki hifāzat aur tāyīd.

Assess, v. t. 1.—Tashkhis k.; lagānā; mahsūl kī tarah ek raqam-i-mu'ayan qāim k.; koyī raqam-i-khās bataur hissa-i-wājib 'ūd k. (kisi ke zimme lagānā yā qāim k.)

To assess revenue or rent—Mālguzārī yā lagān tashkhis k. yā lagānū; jam' muqarrar k. yā bāndhū.

Each citizen should be assessed in due proportion—Lāzim hai kī shahr ke har ek rahne-wālē par ba-qadar-i-munāsib mahsūl lagāyā jāe.

2.—Mahsūl kī tashkhis ke liye kisi shai kī māliyat yā nskā manāfi' qāim k.; tashkhis-i-māliyat k.

The merchant's goods were not properly assessed by the octroi muharrir—Muharrir-i-chungī ne us saudāgar ke māl kī qīmat kī tashkhis munāsib taur par na kī.

3.—Thahirānā; munaqqah k.; tashkhis k.; takhmiin yā takdama k.; hisāb karke qāim k.

The damages will be assessed by the court—Zar-i-khisāra kī tanqih 'adālat karegi; is aur kī tashkhis min-jūnib-i-'adālat hogī kī kis-qadar khisāra da'wī-dār ko milūā chāhiye.

Assessable, a. Jispar mahsūl lagāyā-jā-sake; mahsūl ke qābil; mahsūlī.

Assessable property—Woh māl jispar mahsūl lagāyā-jā-sake (lag-sake); mahsūlī māl.

Assessment, n. 1.—Tashkhis; tashkhis-i-jam'; taqarrur yā ta'ayun-i-ta'dād; mahsūl lagāne kī garaz se kisi māl kī qīmat yā kisi kār-o-bār ke manāfi' kī tashkhis.

Assessment of revenue or rent—Tashkhis-i-mālguzārī yā lagān; jam'-bandī; nishast-i-jam'.

Gross assessment—Jam'-i-khām; khām jam'-bandī; woh jam' jismein koyī raqam khareh wagaira kī minhā na buyī ho.

2.—Zar-i-mushakhkhas; jis qadar rupaye tashkhis kar-ke qāim yā yusūl kiye jāwēn; jam' yā jam'-bandī; mahsūl; shārḥ.

A moderate or reasonable assessment—Narm yā munāsib jam'.

An over-assessment—Sangīn jam' yā sangīnī-i-jam'; andāz se ziyāda jam' yā andāz se ziyāda jam' lagānā.

Revision of an assessment—Tarmim-i-jam'; tarmim-i-tashkhis.

Reduction in an assessment—Mujrāyi; mu'āfi; chhūt; minhāyi.

Assessor, n. Asesar; woh shakhs jo kisi muqaddame mein hākim ko madad aur salāh dene ke liye intikhāb karke baitḥalā jāe; woh shakhs jo mahsūl lagāne kī garaz se logon kī haisiyat yā chizon kī māliyat kī tashkhis ke liye muqarrar ho.

Assets, n. pl. 1.—(Law) Kisi mutawaffā kā māl-o-matā' (māl-o-asbāb yā uski jāe-dād) jismein se uskā qarḥ yā jo kuchh woh logon ko wasiyat karjāe diyā jāwe; matawaffā kā tarka; māl-i-matrūka-i-mutawaffā.

Real assets—Māl-i-gair-manqūla ya'nī woh arāzī jo mutawaffā ke wāris ko is shart par wirāsatan milē ki woh mūrīs kū dain adā kar-dē.

Personal assets—Māl-i-manqūla ya'nī woh asbāb duyūn yā rupaye jo kisī mutawaffā ke wasī yā muhtamim ko milēn yā jiskā ekthū kar-ke naqdī banū lenū wasī yā muhtamim par farz ho.

2.—(*Law*) Aise shakhs kā māl-o-asbāb jiskā diwālā nikal-jāe yā jisko apne qarz ke adā karne ki istitā'at na ho; diwāliye (madyūn-i-nā-dār) kā māl-o-asbāb jisse uskā lālma (qarz) chukāyā jāe.

“Property as compared with liabilities.” *Burrill—Worcester.*

3.—Kisī tājir yā saudāgarōn ki jamā'at kā har tarah kā sab māl-o-asbāb.

Assets from land—Mahūsīl-i-arāzī; nikāsi; paidāwār.

Deficiency of assets—Jāe-dād yā mahūsīl kī kamī. (kāfi na h.).

Assiduity, n. Kisī kār-o-bār yā bhārī kām meñ barābar mashgūl rahuā yā dil se mutawajjih h.; riyāzat-i-shāqqa; mihnat.

Assiduous, a. 1.—Hamesha mashgūl yā mutawajjih; jān-nisār; mihuat meñ kamī na k. w.

2.—Mutawajjih; muhtāt; barābar hāzir-bāsh.

3.—Jo hamesha mihnat yā tawajjuh se kiyā-jāe.

Assign v. t. 1.—Muqarrar k.; kisī ke hisse ke taur par muqarrar k.; hissoñ ki munāsib taqsim ke rū se kisī ke bakhre meñ dālūā; nishān dekar batlā d.; mu'ayan yā muntakhab k.; tafsīl khwāh sarūhat ke sāth qāim k. yā batlānā; thahirānā; nām-zad k.; khusūsiyat ke sāth batlānā dekhilānā yā bayān k.

The assessors should be made to sit in the order assigned to them—Assesaroñ ko usī silsile se baithālūā chāhiye jo unke liye muqarrar kiyā-gayā hai.

The heirs must take the shares assigned to them—Zirūr hai ki wurasā wohī hisse leñ jo unke liye muqarrar kiye gaye haiñ (taqsim ke rū se unke bakhre meñ pare haiñ).

To assign limits—Hudūd qāim k. yā unki sarūhat (tafsīl) kar-d.

No reasons have been assigned for convicting the accused—Us mulzam par jurm sūbit qarār देने ke koyī khās wajūh bayān nahīñ kiye gaye (qāim nahīñ huye yā dekhilāye khwāh pesh nahīñ kiye gaye).

2.—(*Law*) (a.) Dūsre ke pās muntaqil k.; dūsre ko de-d.; koyī haqiyat dūsre ko hawālu kar-d.; kisī jāedād wagaira meñ apnā haq dūsre ke pās muntaqil kar-d. yā use de-d.; jamognā jamog k. yā jamog d.

To assign a property—Kisī jāe-dād meñ apne haq ko dūsre ki taraf muntaqil k.; apnī haqiyat dūsre ko de-d. (uske qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.).

(b.)—Kisī madyūn-i-nādār ki jāe-dād ko uske dāinoñ ke fāide ke liye mufawwaz ilāhim ke nām muntaqil karke nukā dakhil-i-kāmil uspar karā d. yā uspar sanrañ khwāh āyinda mutasarrif hone kā mustaqil ikhtiyār unko de-d.

Assign, n. (Law) Muntaqil-ilāh; woh shakhs jis ke nām yā jis ki taraf koyī jāe-dād yā haq muntaqil ho.

“Now used only in the plural, but formerly used in the singular as synonymous with assignee.” *Burrill—Worcester.*

Assignable, a. 1.—Jo muqarrar ho-sake; jo batayr hisse ke kisko mil-sake.

2.—Jiskā intiqāl tahrir ke zari'e se ho-sake—masalan hundavi wagaira. [kar-sakeñ.]

3.—Jise sarāhat ke sāth yā thik thik qāim kar-sakeñ; jise nāmzad

Assignee, n. 1.—(Law) Muntaqil-ilāih; woh shakhs jiske nām koyi jāe-dād yā haq muntaqil ho; jo shakhs dūstre kī taraf se kisi fīl ke karne yā kisi kām ke anjām dene khwāl kisi haq yā jāe-dād wagaira par mutasarrif hone ke liye muqarrar yā ta'nāt kiyā-jāwe; jamog-dār.

2.—(pl.) Woh log jo kamishan ke rū se kisi diwāliye kī jāe-dād ke ihtimām ke liye uske dāinon ke fāide kī garaz se muqarrar kiye jāen; diwāliye kī jāe-dād ke muhtamim.

Assignment, n. (Law) 1.—(a) Tahrir ke zari'e se kisi istihqāq yā haqiyat kā intiqāl; ek shakhs kī jinib se dūstre shakhs kī taraf kisi jāe-dād-i-manqūla yā gair-manqūla khwāl kisi qism kī haqiyat yā istihqāq kā intiqāl; jamog.

(b)—Woh nawishta jiske rū se kisi haq kā intiqāl 'amal meñ āwe (woh muntaqil ho yā muntaqil kiyā jāe); wasiqa-i-intiqāl.

(c)—Tajwiz ke liye 'adālat meñ muqaddamāt kā khās khās tāri-khon meñ qāim kiyā jānā; muqaddamāt kī tajwiz kī tāri-khon kā taqarrur.

(d)—Kisi mad'yūn-i-nā-dār kī jāe-dād kā uske dāinon ke fāide ke liye un shakhsan kī taraf muntaqil kar-diyā-jānā jo muntaqil-ilāihim kī haisiyat se muqarrar hon.

2.—Kisi shai kā kisi khās shakhs yā masraf ke liye muqarrar khwāl 'alāhida kar-d.

Assignor, n. (Law) Intiqāl-kuninda-i-haqiyat; woh shakhs jo kisi haqiyat ko muntaqil kare; jamog k. w.

Correlative of *assignee*.

Assist, v. t. Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisi kām yā koshish meñ dūstre ko sahārā yā pushti d.; musibat meñ dast-giri k. sāth d. khwāl sharik h.; kumak k.

Assist, v. z. Madad d.; i'ānat k.; madad-gār h.; mu'āwin yā mu'in h.

Assistance, n. Madad; i'ānat; pushti; sahārā; taqwiyat; kumak; chāra-kār.

To give, lend, or render, *assistance*—Madad d. yā k.; i'ānat k. yā mu'in h.

Assistant, n. Madadgār; mu'in; madad d. w.; nāib; tāyid.

Associate, v. t. 1.—Kisi ko ba-taur dost sāthi yā sājhī wagaira ke sharik k.; apnā pairau hamrah sharik yā rafiq banānā.

2.—Ek hī majmu'e meñ milā d.; milānā; shāmil k.

Associate, v. z. Suhbat meñ sharik h.; suhbat r.; ikhtilāt yā rabt r.; rabt-zabt r.; mel r.; kisi se bahut mānūs h.

Associate, a. Kisi dūstre se naf'a-o-nuqsān maqsad kām yā mansab meñ bahut hī ta'alluq yā shirkat r. w.; kisi dūstre ke sāth kār-rawāyi meñ shirkat r. w.; 'nhde yā mansab meñ sharik; kisi dūstre ke sāth 'amal k. w.

An *associate judge*—Woh hākim jo dūstre hākim kī shirkat meñ kār-rawāyi kare (uske sāth kām kare yā kām meñ sharik rahe).

Associate, *n.* 1.—Sāthī; jo shakhs kisi dūstre kī suhbat meñ aksar rahā kare jisse irtibāt yā musāwāt zāhir ho; ham-suhbat; rafīq; sharīk.

2.—Sājhi; kisi kām (rozgār yā kār-o-bār) ke naf'a-o-nuqsān meñ sharīk; kisi bandish yā 'ahd-o-pāimān meñ sharīk.

3.—Sharīk-i-jurm; jo dūstre ke ham-rāh rah-kar kisi jurm kā mur-takib ho (koyī jurm kare).

4.—Woh shai jo kisi dūsrī shai se bahut hī ta'alluq rakhtī ho yā mā'mūlan usse nisbat rakkhe.

Association, *n.* 1.—Sharīk *k.* yā sharīk *h.*; mel; ittifāq; shirkat yā shirākat; shakhsōñ yā chizōñ meñ bāham ta'alluq (ittifāq yā rabt).

2.—Kisi khās maqsad ke liye logōñ kā ek jamā'at yā jalse meñ sharīk *h.*; āpas ke fāide ke liye kisi kār-o-bār ke karne kī garaz se logōñ kā bāham sharīk ho-kar ek jamā'at qāim *k.*; sājhā; shirākat.

3.—Riyāsatoñ kā bāham ikhtilāt; kayī riyāsatoñ kā ittifāq-i-bāhamī.

Assume, *v. t.* 1.—Farz kar-lenā; bilā-subūt mām-lenā yā taslīm *k.*; thik samajhnā; haqiqat tasawwur *k.*; sach mām-lenā.

Assuming the guilt of the prisoner—Agar mudda'a 'alaih kī mujrimi farz kar-leñ (farz kar-lo ki woh mujrim hai).

2.—Zāhir meñ lenā yā ikhtiyār *k.*; kisi bāt kā jhūth ikhtiyār *k.*; iddī'a-i-qabza *k.*; us bāt ke rakhne kā da'wa *k.* jo haqiqat meñ hāsīl na ho; aisi bāt ikhtiyār *k.* jo wājib na ho; nā-wājib tarīq par ikhtiyār *k.*; jisqadar ho usse ziyāda apnī tayīñ samajhnā; nā-jāiz dā'we ke sāth ikhtiyār *k.*

To assume unwarrantable powers—Iqtidār-i-nā jāiz ikhtiyār *k.*; apnī tayīñ aise ikhtiyārāt kā qādir samajhnā jo dar-asl hāsīl na hoñ.

3.—Pakarñā; ikhtiyār *k.*; banā lenā.

The case has assumed an unfavourable aspect—Us muqaddame ne burī shakl pakrī (uski sūrat bigar gayi).

To assume a form—Kisi sūrat kā pakarñā (ikhtiyār *k.* yā banā lenā).

“It differs from *receive*, in not implying an offer to give.”
Webster.

4.—Apne zimme kar-lenā; apnā khās banā lenā (kar-lenā); jamog-lenā; uṭhā lenā.

To assume the debts of another—Dūstre kā qarz (uske duyūn) apne zimme kar lenā (jamog-lenā yā uṭhā-lenā).

Assume, *v. i.* 1.—Jis qadar wājib ho ussē ziyāda kā da'wā *k.*; jis qadar ho usse ziyāda apnī tayīñ samajhnā.

2. (*Law*) Kisi qarz kā apne zimme kar-lenā; zimma uṭhānā yā wa'da *k.*; jamog-lenā yā jamog kar-lenā.

A. assumed upon himself, and promised to pay—Zaid ne qarz ko apne zimme kar-liyā (jamog liyā) aur uske dene kā wa'da kiyā.

ASSUMPSIT, *n.* [Lat.] (*Law*) Kisi mu'awaze kī buuyād par wa'da yā zimma; wa'da-i-bi-l-iwaz 'am isse kī zabānī ho yā tahrīrī; kisi kī nisbat koyī fīl karue yā use kuchh dene kā wa'da-i-zabānī jo bi-r-ragbat kiyā jāe. [yā tahrīrī.]

An express assumpsit—Wa'da-i-sarihī ya'nī aisā wa'da-i-bi-l-iwaz jo zabānī ho

An *implied assumpsit*—Wa'da-i-zimnī ya'nī mu'awaza dene k̄a wa'da jo qānū-nan us hūlat meñ qiyās kar liyā j̄ue jab ek shakhs ke fi'l se dūsre ko koyī naf'a pahūche yā kuchh hūsil ho.

Assumpsit, or an action of assumpsit—Woh nālīsh jo kisi sarīhī khwāh zimnī zabānī yā tahrīrī wa'de ke wafā na kiye jāne kī wajh se k̄hisāra dilā-pāne ke liye kī-jāwe.

Assumption, n. 1.—K̄hud ikhtiyār kar-lenī; apne zimme kar-lenā; apnā banā lenā.

2.—Kisī bāt k̄a farz kar lenā; kisi bāt k̄a be uske'sābit huye qiyās kar-lenā yā mān lenā; qiyās; woh bāt jo farz yā qiyās kar-li-jāwe; jo bāt bilā subūt mān li-jāwe.

An unwarrantable *assumption*—Tasawwur-i-nā-jāiz; qiyās-i-nā-rawā.

Assurance, n. 1.—Yaqūn dilānā; aisi bāt kahnā jisse dūsre ke-dil meñ i'tibār paidā ho-sake; aisā qaul-o-qarār jispar pūrā pūrā bharosā ho-sake; aisā qaul jiske rū se koyī amr sabīh yā mutahaqqaq ma'lūm ho; kisi amr par bāwar karne ke 'aqlī wujūh.

2.—Yaqūn yā yaqīn-i-kāmil; i'tiqād-i-kāmil; pūrā bharosā yā i'tibār; shubhe se barī h. (barāat); 'ilm-i-tahqīqī.

3.—Dil kī mazbūtī; istiqlāl-i-kāmil; be-k̄haufī; be-bākī; jurat; apne ūpar takya yā bharosā.

4.—Shokhī; be-hayāyī; gustāk̄hī; be-hijābī; be-sharmī; had se ziyāda be-līhāzī yā shokh-chashmī.

5.—Bīmā; woh mu'āhada jiske rū se kisi wāqī'a-i-khūs (masalan nuqsān yā maut) ke wuqū' par ek raqam-i-mu'aiyan dī-jāwe.

☞ “Recently used in relation to life contingencies, and *insurance*, in relation to other contingencies.” *Webster*.

6.—(Law) Intiqāl-i-jāe-dād k̄a subūt-i-tahrīrī yā aur koyī subūt-i-jāiz; dast-āwez-i-intiqāl; intiqāl-nāma yā wasīqa-i-intiqāl.

Assure, v. t. 1.—Yaqīn dilānā; mutahaqqaq k.; wa'da bayān yā dūsre subūt se kisi bāt k̄a i'tiqād (i'tibār yā bharosā) karā d.

2.—Mazbūt k.; mustahkam k.; pukhta (pakkā) yā mahfūz k.

Astray, ad. Gumrāh; bhūlā; bhatkā; bahkā huā; sīdhī rāh par nahīn; be-rāh.

☞ “Both in a literal and a figurative sense.” *Webster*.

The going *astray* of cattle—Maweshī k̄a apne mālik yā apnī jagah ko chhor kar dūsarī jagah chalā jānā (unkā bahak-kar kabīn chalā-jānā).

Asunder, ad. Alag; judā; judā judā; 'alāhida; kayī hisson meñ.

Asylum, n. Woh makān jahān musibat-zada logon kī k̄habar-gīrī ho.

A lunatic *asylum*—Pāgal-k̄hāna.

A blind *asylum*—Audhā-k̄hāna.

An *asylum* for orphans—Yatīm-k̄hāna.

An *asylum* for the deaf and dumb—Woh makān jismeñ gūnge bahre k̄hairāt kī nazar se rakkhe jāen.

At, prep. 1.—Is lafz se 'umūman nazdik yā maujūd r. zāhir hotā hai.

At the house—Is jumle ke ma'nī donoñ ho-sakte haiñ yā'nī ghar meñ yā uske nazdik.

2.—Kisī kī jānīb (uski taraf) yā uske muqābale meñ.

To aim an arrow *at* a mark—Kisi shai kī taraf tīr kā nishāna lagānā.

3.—Zail kī (nīche likhī 'huyī) 'ibāratoñ se is lafz kā isti'māl kisi qadar baḡhūbī ma'lūm hogā :— [hono par.

At the sight—Kisi shai ke dekhne par; uske sānno āne (nazar āne) yā maujūd
At this news—Is khabar ke āne yā pahūchne par.

At peace or at war—Sulh yā jang kī hālat meñ; jis waqt sulh yā laḡayī thī.

☞ *At ease, at play, at a loss, &c.*, convey the like idea.

At arms—Mussallāh; hathiyār-band; silāh yā hathiyār lagāye huye.

At hand—Jahāñ tak dast-ras ho (hāth pahūch sake); nazdik; qarib.

At one's cost or expense—Kisi ke kharche yā sarf se.

At his command—Uske hukm ke sādīr hone par; uske hukm ke bā'is yā sabab se yā uske mutābiq; jab usne irshād kiye. Uske hukm meñ; uske tābi' yā uske iḡhtiyār meñ.

He is good at engraving—Woh qalam-kārī yā kanda karne ke fan meñ hoshyār hai (us kām ko achihi tarah yā 'umdaḡi se kar saktā hai).

At our hands—Hamlogon se yā hamārī jānib se; ham logon kī taraf se; miḡjānib hamāre.

At all—See under All.

At first—Pahle; awwal yā awwalan; sab se muqaddam.

At last—Āḡhir meñ; āḡhirash; ba martaba-i āḡhir.

At once—Yak-jā; yak-musht; joḡ batōḡ kar ekatthā; sab ek hī sāth; ek hī waqt meñ; sauran; turant; jhatpat; bilā tawaqquf; be-dirang.

To be at a person—Kisi shakhs par hamla k. tūṭ parnā yūrish k. yā hamla-āwar h. [qabīh.

Atrocious, a. Nihāyat shadīd; nihāyat burā; baḡā-saḡīn; nihāyat
An *atrocious* crime, guilt, or offence—Nihāyat shadīd yā saḡht jurm; jurm-i-kabīra yā saḡīn.

Atrocity, n. Baḡī hī badī yā burāyī; baḡī saḡīnī; baḡī berahmī.

Attach, v. t. 1.—Lagānā; joḡnā; munsalik k.; natthī k.; bāndhnā; wasl k.; chaspān k.; milā d.; shāmīl kar d.; ek meñ milā d.

2.—(*Law*) Qurq k.; hukm-nāma-i-qurqī ke zarī'e se apne iḡhtiyār meñ kar-lenā khwāb giriftār k. (pakarnā.).

☞ "Applied both to persons and property." *Burrill—Worcester.*

"Applied to a taking of the person by a *civil* process, being rarely or never used for the arrest of a criminal. It is applied also to the taking of goods and real estate by an officer, by virtue of a writ to hold the same to satisfy a judgment to be rendered in the suit." *Webster.*

3.—Muta'alliq k.; kisi se ta'alluq d.; joḡnā.

☞ "In a figurative sense." *Webster.*

To attach importance or weight to a circumstance—Kisi bāt ko baḡī (aham yā bā-waq'at) samajhnā.

To attach credit to an evidence—Kisi shahādāt ko mu'tabar samajhnā.

4.—Dil-bandī k.; dil-rnbāyī k.; kisi kā dil apne qābū meñ kar-lenā; dil-bastagī k.; muhabbat wagaira meñ phaisā d.; kisi qismī kā asar dil-par pahūchā-kar usī se usko pā-band kar d.

Attachable, a. (Law) Qurqī ke qābil; jo qurq ho-sake; jiskī qurqī 'amal meñ ā-sake (ho-sake); jisko hukm-nāma-i-'adālat ke zarī'e se qurq kar-sakeñ; mustanjib-i-qurqī.

Attached, p. a. (Law) 1.—Qurq kiyā huā; maqrūqa; jiskī qurqī 'amal meñ āyī ho; jo qurq huā ho; qurq-shuda.

An *attached* property—Jāe-dād-i-maqrūqa; jis jāe-dād kī qurqī huyī ho.

An *attached* estate—Mahāl-i-maqrūqa; jo mahāl qurq ho.

The property required or sought to be *attached*—Jāe-dād-i-qurqī-talab; woh jāe-dād jiskī qurqī matlāb (dar-kār) ho.

An officer appointed to collect the revenues of an *attached* estate—Sazāwul.

2.—Muhabbat se khinchā aur bandhā huā; ulfat ke phande meñ khūb phaṁsū huā; dūsre se ta'alluq-i-khātir yā uns r. w. yā uskā mubtalā; kisi se muta'alliq (ta'alluq r. w.).

Attaching, ppr. (Law) Qurq karne yā karāne wālā; qāriq.

An *attaching* creditor—Woh dāin jiskī dar-khwāst par qurqī ho; dāin-i-qāriq.

An *attaching* officer—Woh ahl-kār jo qurqī kare; ahl-kār-i-qāriq.

An *attaching* court—'Adālat-i-qurq-kuninda; woh 'adālat jisko hukm se qurqī ho; 'adālat-i-kamir-i-qurqī.

Attachment, n. 1.—(Law) (a) Qurqī; giriftārī; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zarī'e se giriftārī yā qurqī.

(b)—Qurqī yā giriftārī kā hukm-nāma.

A temporary *attachment*—Qurqī-i-'ārizī yā ehand-roza; qurq-tahsil.

An *attachment* before judgment—Qurqī-i-qabl-az-faisala; qurqī jo faisala-i-ākhir ko sūdir hone ko pahlo ho.

An *attachment* in execution of a decree—Qurqī ba-sīgā-i-ijrā-i-digri; jo qurqī kisi digri ke jāri hone kī hālat (ijrā) meñ ho.

A general *attachment*—Qurqī-i-'āu; aisi qurqī jis meñ koyī-chiz qurq hone se ḍāqī na rah-jāe; sab ohizōñ kī qurqī; jo kuchh ho us sab kī qurqī.

Liable to *attachment*—Same as Attachable, q. v.

Under *attachment*—Zer-i-qurqī; qurq-shuda; maqrūqa; jo qurq ho.

The property under *attachment*—Jāe-dād-i-maqrūqa yā qurq-shuda; jo māl qurq ho; jis māl kī qurqī huyī ho; jāedād-i-zer-i-qurqī.

Withdrawal of *attachment*—Bar-khāstāgi-i-qurqī; qurqī kā nṭhā lenā; wā-guzāst-i-qurqī.

Priority of *attachment*—Taḡaddum-i-qurqī; ek qurqī kā dūsrī qurqī ko mu-qābale meñ pahlo h.

To make an *attachment*—See meaning No. 2 under Attach.

To release from *attachment*, or to withdraw or remove an *attachment*—Qurqī se chhōṛ d.; qurqī se wā-guzāst k.; qurqī nṭhā lenā; qurqī bar-khāst k.

To take out an *attachment*—Dar-khwāst dekar qurqī kā hukm-nāma jāri karānā; qurqī jāri karānā yā nikāl-wānā.

“The term is applied to a seizure or taking both of persons and property.” *Blackstone—Webster.*

2.—Baṛī lagāwat yā muhabbat; wafā-dārī; pās; lihāz; khayāl; mazbūt aur der-pā ulfat; josh-i-muhabbat kī pā-bandī; band-i-ulfat; woh bāt jisse lagāwat yā ulfat ho.

3.—Woh shai jiske bā'is ek chīz dūsri chīz se lagī (jūṭī) rahe.

Attack, v. t. 1.—Hamla k.; kisi par ṭūṭ paṛnā; kisi par zor se ā-paṛ-nā; hamla-āwar h.; chaṛhāyī k.; āgāz-i-jang k.; laṛāyī meṁ pahle qadam r.; laṛāyī shurū' k.

2.—Kisi se muḥālīf-āna tahrīr yā taqrīr k.; kisi se nizā'-i-lafzī k.; hajo buhtān yā nukta-chīnī se kisi kī tardīd yā be-tauqīrī kī koshish k.

Attack, n. Hamla; yūrish; pahli wār; āgāz-i-jang; māṛte-piṭṭe kisi par ā-paṛnā; nukta chīnī yā buhtān wagaira ke zarī'e se yūrish.

“*Attack, assault, and aggression* all denote the first act of injury or hostility, and are opposed to *defence*; and they may be made by an individual or by an army upon an unoffending party.” *Worcester*.

Attain, v. t. 1.—Harakat jismānī tahrīk yā koshish se kisi maqūm yā shai tak ānā yā pahuñchnā; pahuñchnā.

2.—Zilnī koshish se ānā yā pahuñchnā.

Followed by *to*.

Attain, v. t. 1.—Anjām ko pahuñchnā; pūrā k.; hāsil k.; takmila k.

2.—'Umdagī yā darje meṁ kisi tak pahuñchnā; barābarī k.; hamsarī k.

Attainable, a. Jis tak zilnī yā jismānī koshishon se pahuñch sakeṁ; (jise is qism kī koshish se hāsil kar-sakeṁ); koshish se hāsil yā anjām hone ke qābil.

Attainment, n. 1.—Koshish ke zarī'e se husūl; kisi maqsad kā hāsil h. (anjām ko pahuñchnā yā pūrā h.).

2.—Jo kuchh koshish (sa'ī yā jidd-o-jahd) se hāsil ho—masalan zilnī khūbī wagaira; tahsil.

A man of great *attainment*:—Woh shakhs jiskī tahsil baṛī ho; woh shakhs jise zilnī khūbī wagaira bahut kuchh hāsil kī ho.

Attempt, v. t. 1.—Kisi bāt kā imtihān yā uskī āzmāish k.; iqdām k.; koshish k.; sa'ī k.; jidd-o-jahd k.; kisi maqsad ke husūl yā usko anjām kī koshish k.

The accused *attempted* an escape from the lock-up—Mulzam ne hawālāt se nikal-jāne kī koshish kī.

2.—Hamla k.; kisi kī nisbat koshish k. yā uspar hamla-āwar h.; kisi shai par yūrish k.

The complainant's life was *attempted* by the accused—Mulzam ne mustagis kī jān lene kī koshish kī (yā'nī mulzam ne mustagis par is garaz se hamla kiya kī uskī jān le-le).

Attempt, n. Koshish; sa'ī; iqdām; yūrish; hamla; kisi maqsad ko husūl kī nisbat koshish (daṛ-dhūp).

An *attempt* to commit an offence—Kisi jurm ke irtikāb kā iqdām (uskī koshish).

An *attempt* at murder or suicide—Iqdām-i-qatl-i-'a'ind yā khud-kushi.

Attemptable, a. Koshish āzmāish yā hamle ke qābil; jispar iqdām yā hamla ho-sake.

Attend, v. t. 1.—Kisi shakhs ke sāth ba-taur ham-rāhi madad-gār yā mulāzim ke jānā yā rahuā; kisi ke pās yā uski khidmat meñ hāzīr rahnā; kisi kī ma'iyat meñ rahuā; kalūpar kisi ta'alluq yā kām se hāzīr rahnā.

The prisoner, on bail, has to *attend* the court daily—Us mudda'ā 'alaih ko jo zamānat par rihā hai 'adālat meñ har roz hāzīr rahnā partā hai.

2.—Kisi shai ke sāth rahnā; sāth sāth rahnā; milā rahnā; shāmil rahnā; ba-taur natije ke h.

The exertions of the police have been *attended* with success—Abhkārān-i-pulis kī koshishon kām-yāb huyī (unki koshishon kā yah natija huā kī we kām-yāb huye).

A burglary, *attended* with theft, was committed a fortnight ago—Do hafte huye kī naqab-zanī ma' sariqe ko wuqū' meñ āyī (naqab-zanī ko sāth hī chorī huyī).

Attend, v. i. 1.—Kisi bāt ke sunne dekhne yā samajhne kī koshish meñ dil lagānā yā mutawajjih h.; tawajjuh k.; lihāz k.; mukhātib h. yā sunnā; kisi shai meñ masrūf yā mashgūl h.; kisi shai par lihāz aur 'amal k.; kisi shai par lihāz kar-ke usī ke mutābiq k. (uski ta'mil k.).

Usually followed by *to*.

2.—Kisi farz ke aujām ke liye kisi ke sāth (uske pās yā nazdik) rahnā; hāzīr rahnā; huzūrī meñ rahnā; is qadar nazdik maujūd rahnā kī bulāne par sun pare.

With *on* or *upon*.

Attendance, n. 1.—Hāzīrī; maujūdgi; hāzīr-bāshī; kisi qism ke kām se hāzīr rahnā.

Personal *attendance*—Hāzīrī-i-asūlatan; kisi kī hāzīrī; ba-zāt-i-khās (ap hi) hāzīr h. yā rahnā; khud maujūd rahnā.

To enforce the *attendance* of a party—Kisi fariq ko jabriya hāzīr karānā (hāzīr hone ke liye yā hāzīrī par usko majbūr k.).

To be, or remain, in *attendance*—Hāzīr h. yā rahnā; maujūd h. yā rahnā; hāzīr-bāshī rahnā yā hāzīr-bāshī rakhnā.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi ke pās hāzīr rahnā (uski khidmat-guzārī yā ma'iyat meñ rahnā).

3.—Tawajjuh; lihāz; dil-dihī; dil kā tawajjuh se lagānā.

Attendant, a. 1.—Jo hāzīr rahe; jo ham-rikāb rahe; jo ma'iyat meñ rahe; jo ham-rāh rahe; zail yā tufail meñ r. w.

2.—Jo ba-taur natije ke kisi shai ke sāth yā usse muta'alliq ho; natije kī tarah kisi shai ke sāth-hī-sāth r. w.; 'āriz.

3.—(Law) Kisi dūsre kā dast-nigar; jispar kisi dūsre kī khidmat yā koyī aur farz wājib ho.

Attendant, n. 1.—Jo kisi haisiyat se dūsre ke hamrāh rahe—masalan dost sāthī naukār yā kār-pardāz wagnāra kī tarah.

2.—Jo shakhs hāzīr yā maujūd rahe.

3.—Jo kisi shai ke sāth-sāth rahe yā ba-taur uske natije ke ho.

4.—(Law)—*Vide* meaning No. 3 under Attendant, a.

Attention, n. 1.—Tawajjuh; lihāz; iltifāt; khusūsiyat ke sāth khayāl; kisi shai kī taraf dilī tawajjuh (dil kā lagā rahnā); dil se lihāz khayāl yā pās; farmān-bardārī yā muhabbat kī nazar se tawajjuh.

To call, or draw, one's *attention* to a thing—Kisī shai kī taraf kisī ko mutawajjih yā mukhātāb karānā.

2.—Tawāzu'; aḳhlāq; mudārāt; khush-qulqī; husn-i-aḳhlāq.

Attentive, a. Mutawajjih; nigarān; ihtiyāt se lihāz r. w.; gosh-i-shinawā yā dīda-i-binā r. w.; kān se har bāt kā sunne-wālā yā ānkh se har shai kā dekhue-wālā; har bāt par dhyan rakhue aur ānkh-o-kān lagāye rahue w.

Attentively, ad. Tawajjih ke sāth; khūb mutawajjih ho-kar; ānkh-o-kān khol-kar; ihtiyāt se; khabar-dārī se.

Attest, v. t. 1.—Gawāhī d. yā k.; shahādāt d. yā shāhid h.; tasdiq k.; sahil yā asli qarār d.; kisī amr kī tāyid zabānī yā tahrir ke zari'e se (likh-kar) k.; apni haisiyat-i-mansabi se tasdiq k.; kisī nawishte ko apne dastkhat yā n'abd se tasdiq k.

The bond is *attested* by two persons—Us tamassuk par do shakhshon ki gawāhi hai.

Copies of judicial records should be properly *attested*—Lāzim hai ki kugazāt-i-'adlāt ke naqlon ki tasdiq munāsib taur par ki-jāwe.

To *attest* a copy of record—Kisī kugaz (nawishte) ki naql par tasdiq ke waqt yah 'ibarat likh-kar ki yah naql mutābiq asl ke hai yā naql mutābiq asl khwāh annaqlo ka-l-asl yā annaqlo mutābiq-u-n-bi-l-asl apne dastkhat sabt kar-d.

2.—Kisī bāt kā subūt d. yā use sābit k.; zāhir k.; kisī amr par dalālat k.; kisī bāt kī sachāyi ko kalām se nahīn balki aur tarah par sābit k.

3.—Gawāhī banānā (qarār d. yā mānnā); shāhid k.; kisī kī taraf khitāb karke yā uskā nām lekar yah kalnā ki woh to is yā us bāt (fulān amr) ko jāntā hai.

Attestation, n. 1.—Shahādāt; gawāhī; tasdiq; 'ibarat-i-tasdiq; kisī wāq'ā kī tāyid mein kisī afsar kī mansabī tasdiq; kisī dast-āwez wagairā par gawāh-shud likh-kar apnā nām likhnā; gawāhī likhnā yā k.; kisī amr-i-wāq'ī kī tāyid mein zabānī yā tahrirī iqrār-i-halfi-yā mansabī.

2.—(Law) Kisī dast-āwez par uskī tahrir wa takmil khwāh muqir ke dastkhat kī nisbat gawāhion ki gawāhī.

“The subscription of a name to a writing as a witness is an *attestation*.” Webster.

A public *attestation*—Mahzar.

Attested, pp. or a. Musaddaq; halfi yā mansabī tasdiq ke zari'e se sābit kiya gayā; jispar gawāhī hui ho; jiskī tāyid mein shahādāt ho.

Attesting, ppr. Kisī kī nisbat gawāhī k. w.; kisī amr kī tāyid mein bayān k. w.

Attester, } n. Tasdiq-kuninda; gawāh; shāhid.
Attestor, }

Attorney, n. (Law) Mukhtār; woh shakhs jo dūsre kī taraf se uske kisī kām ke anjām ke liye jāiz tariq par (qāunūn ke mutābiq) muqarrar kiya jāe.

A general *attorney*—Mukhtār-i-'ām; woh shakhs jo kisī kī jānib se uske kul ya'ni har qism ke kāmōn ke anjām ke liye mukhtār muqarrar ho.

A *special attorney*—Muḥtār-i-ḵhās; jo shakhs kisi kī taraf se uske kisi ḵhās kām ko anjām ko wāste muḥtār muqarrar ho.

A *private attorney*, or an *attorney in fact*—Woh shakhs jo kisi dūsre kī taraf se muḥtār-nāma ke zarī'e se aise kāmōn ke karne ko liye muqarrar kiya jae jinko 'adālat se ta'alluq na ho.

☞ “In a more extended sense, this class includes any agent employed in any business, or to do any act *in pais* (out of court) for another.” *Webster*.

A *public attorney*, or an *attorney-at-law*—'Adālat kī muqarrar kiya hua shakhs jo muwakkilōn kī taraf se nālishāt ko rujū' karne yā unmeñ jawāb dihi kī qānūnān mujāz ho.

A *duly constituted attorney*—Muḥtār-i-mujāz; jis muḥtār kī taqarrur batāz-i-jūiz 'amal meñ āyā ho.

A *power, letter, or warrant, of attorney*—Muḥtār-nāma; woh nawishta jo ek shakhs kī jānib se dūsre ko haq meñ tahrir pākar uske zarī'e se kār-o-bār ke anjām kī iḵhtiyār diya jae.

A *general power of attorney*—Muḥtār-nāma-i-'ām.

A *special power of attorney*—Muḥtār-nāma-i-ḵhās.

Attorney-general, n. (Law) Woh sar-kārī ahl-kār jo un kul muqaddamāt meñ kār-rawāyī kī mujāz ho jinmeñ sar-kār ek farīq ho; woh ahl-kār jo sauj-dārī ke muqaddamāt meñ sar-kār kī taraf se pairawī ke liye muqarrar ho.

Attributable, a. Nisbat diye jāne ko qābil; jiso mansūb kar sakeñ; jise kisi se muta'alliq kar-sakeñ.

Attribute, v. t. Nisbat d.; mansūb k.; muta'alliq samajhnā; lagānā.

Attribute, n. Jo kuchh mansūb kiya jae; jise kisi dūsre se muta'alliq samjhoñ; koyī ḵhās yā zarūrī sifat khwāh ḵhāsīyat.

Auction, n. 1.—Nīlām; chizōn kī bār-i-'ām un ḵharīdāroñ ke hāth farokht kiya jānā jo sab se ziyāda qīmat den.

Sales at auction—Nīlām; nīlām ko zarī'e se bikrī (farokht).

Goods sold by auction—Asbāb jo nīlām hoñ (nīlām ke zarī'o se beche jāeh).

☞ The “latter form is more correct.” *Webster*.

• An *auction purchaser*—Ḵharīdār-i-nīlām; woh shakhs jo koyī shai nīlām meñ ḵharīd kare; woh mushtari jo auroñ ke muqābale meñ ziyāda qīmat dekar nīlām ke waqt kuchh ḵharīd kare.

2.—Jo chīzeñ nīlām kī-jāwen; ashyā-i-nīlāmī.

Auctioneer, n. Nīlām k. w.; woh shakhs jo māl-o-asbāb yā arāzī nīlām ko zarī'e se us shakhs ke hāth farokht karo jo sab se ziyāda qīmat de.

Auction-room, n. Nīlām-ghar; nīlām-ḵhāna.

Audacious, a. 1.—Nihāyat diler; barī jurat r. w.; gustāḵh; be-hayā; qānūn mazhab yā tahrīb kī pā-bandi na k. w.

☞ “Used for *bold in wickedness*; applied to persons.” *Webster*.

2.—Jo barī shokhī kī natija ho; jo qānūn kī tahqīr se kiya jae.

An *audacious crime*—Woh jurm jiske irtikāb se qānūn kī tahqīr sūbit ho; jurm jo qānūn ko nā-chīz samajh-kar kiya jae.

Audacity, n. 1.—Barī jurat; dilerī ke sāth dil kī mazbūtī yā apne upar bharosā.

2.—Shokhī; gustākhi; be-hayāyī; jisse qānūn yā nasāil kī tahqir zāhir ho. [masmū'.

Audible, *a.* Sune jūne ke lāiq; isqadar baland āwāz se ki sun paṛe; Audibly, *ad.* Is tarah ki sun paṛe (sunāyī de); baland. āwāz se; is nahj par ki masmū' ho.

Audience, *n.* 1.—Sunnā; sāmā'at; āwāz kī taraf tawajjuh r.

2.—Shanwāyī ke liye bār-yābī; kisī ko uskī bāt sunne ke liye apne pās āne kī ijāzat d.; guft-gū yā kār-rawāyī kī garaz se chār-chashmī (mulāqāt)—khusūsan kisī bādshāh yā afsar-i-riyāsāt se.

3.—Sāmī'ū kā majma'; woh sab log jo kisī bāt ke sunne ke liye jam' hoñ (yak-jā hoñ).

Audit, *n.* 1.—Hisāb kī jāñch; ashkhās-i-muta'alliqīn ke rū-ba-rū ahl-kārūn-i-mujāz yā un shakhsōn kā hisāb kā dekhnā-bhālū yā us kām ke liye muqarrar kiye gaye hoñ aur jo kharch kī rasīdōn ko milā-kar aur gawāhoñ se daryāft kar-ke bāqī nikālēn.

2.—Hisāb kī jāñch-o-partāl kā natija; woh hisāb jise muhāsibīn-i-mujāz ne niptāyā (tai kiya) ho; hisāb-i-ākhir; hisāb kī ākhīr jāñch.

Audit, *v.* *t.* Hisāb jāñchnā aur sūf k.; hisāb dekh-bhāl kar niptānā.

The court has ordered the accounts of the parties to be *audited*—'Adālat ne hukm diyā hai ki farīqān ke hisāb jāñche aur sūf kiye jāñ.

Auditor, *n.* Hisāb kī jāñchne w.; woh shakhs jis ko hisāb kī jāñch-o-partāl kā iḥtiyār diyā jāe; woh shakhs jiskā taqarrar is iḥtiyār ke sāth ho ki woh kisī hisāb ko jāñche kharch kī raqmōn ko rasīdōn se milāwe farīqān aur unke gawāhoñ ke bayānāt sune kharch kī raqmōn ko mauzūr yā nā-mauzūr karē aur bāqī qāim kar-de; amīn.

AU FAIT, (ū-fā) [ʔʔ.] Jo kisī bāt ko ba-ḥālī kar-sake; kisī bāt kā ustād; jise kisī aur ke aujām kī liyāqat-i-kāmila ho; mālīr; fāiq; pakkā; hunar-maud. [aur meñ nihāyat hī fāiq hai].

He is entirely *au fait* of that matter—Woh us bāt meñ baṛā hī pakkā hai (us

Auspice, } *n.* Himāyat; sāya; mihrbānī; dast-gīrī; fazl; karam; fazl.

Auspices, } o-karam; 'imāyat; zill-i-'ātifāt yā 'imāyat.

☞ "In this sense, the word is generally plural." Webster.

Under one's *auspices*—Kisī ke sāye meñ; kisī kī dast-gīrī yā uske fazl se; kisī kī ba-daulat yā usko iqbāl se.

Under your *auspices*, success is certain—Āp ke iqbāl (āp kī 'imāyat dast-gīrī yā āp ke fazl-o-karam) se kām-yābī yaqīnī hogī.

Auspicious, *a.* 1.—Jis meñ kām-yābī (kār-barārī yā kām-nikalne) kī alā-mateñ pāyī jāñ; jiskī zāhirī sūrat achchhī ho; achchhī; 'umda.

An *auspicious* beginning—Achchhī āgūz; nisī ibtidā jis meñ shurū' hī se kām-yābī kī sūrat namūd ho.

2.—Iqbāl-maud; bā-iqbāl; ḥushī-nasīb; sāhib-i-iqbāl; honhār.

☞ Applied to persons.

3.—Mubārak; sa'id; achchhī; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisī bāt ko liye munāsib (mauzūr).

Authentic, *a.* 1.—Aslī; kāzib yā masu'ū' nahīn; jhūṭhā yā banāyā huā nahīn; asl meñ bhī wohī jo zāhir meñ ho.

☞ Applied to things.

2.—Sanadī; mustanad; jiskī sanad log māreñ; sahehā; i'tibār ke laiq; istidlāl ke qābil; mu'tamad.

Applied to persons.

3.—(Law) Jo har tarah par zābite se mukammal aur qānūnī musaddaq ho; jiskī nisbat wāqī-i-zābite kī sab kār-rawāyī ho-kar qānūn ke mutābiq nskī tasdiq bhī huyī ho.

An authentic document—Dastāwez-i-asli; dastāwez-i-gair-masnū'i; aisā wasīqa jo bā-zābita murattab hokar qānūn ke mutābiq tasdiq bhī kiya gayā ho.

Authenticate, *v. t.* Tasdiq k.; kisi shai ko us subūt tasdiq yā takmil-i-zābita ke zar'e se mustanad kar-d. jo qānūnī darkār yā us shai ko i'tibār ke laiq karne ke liye kāfī ho; takmil-i-qānūnī karke sanadī banānā; qānūn ke mutābiq tasdiq kar ke sanad (i'tibār yā māne jāne) ke qābil kar-d.

An authenticated deed—Dast-āwez-i-musaddaqa; dast-āwez jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho.

Authentication, *n.* Tasdiq k.; tasdiq-i-qānūnī yā munāsib; zar'ri ma'mūlī būtoñ ke anjām se kisi shai ko sanad ke qābil (mustanad) kar d. Authenticity, *n.* Asliyat; sadāqat; jiskī asliyat aur silbat musallam ho; jiskā sahehā aur sahih honā sābit ho-chukā ho.

Author, *n.* 1.—Woh jisse kisi shai kī ibtidā ho; kisi shai kī banāne-wālā; kisi shai kī bānī-mubānī; paidā k. w.; mūjid; kisi shai kī musabbib-i-haqiqī.

2.—Kisi kitāb kī tasnīf k. w. yā likhne-wālā; musannif.

In distinction from a *translator* or *compiler*.

Authoritative, *a.* Iqtidār-i-jāiz *v. w.*; sanadī; mustanad; jo istarah par qāim yā zāhir kiya gayā ho kī log uspar i'tibār karen yā use qabūl karen; tahakkumāna; yaqīnī; jisse ba-zāhir hukūmat pāyī-jāe; jisso izhār-i-hukūmat ho.

Authoritatively, *ad.* Tahakkumāna; hukūmat kī rah se; hukūmat kī munāsh ke sāth; hukūmat dekhā ke; ikhtiyār-i-jāiz se; ba-tarz-i-mustanad.

Authority, *n.* 1.—Qānūnī yā aslī ikhtiyār hukūmat yā 'amal kī istihqāq; ikhtiyār; hukūmat; iqtidār.

2.—Woh ikhtiyār jo rāe 'izzat yā qadr se hāsil ho; ru'b; dāb; dabāw; mansab yā tarz-o-tarīq kī asar (nskī waq'at); woh shai jiskā da'wā rāeñ aur tajwīzon lāhwāh tadbīroñ ke wujūb yā tāyīd meñ kiya jāe; i'tibār; sanad.

3.—Shahādat; gawāhī; gawāb; shāhid; woh shakhs yā nawishta jisse kisi bāt kī tasdiq ho.

4.—Shahādat kī waq'at; buzurgī yā barāyi; mu'tabari; sanad.

5.—Ijāzat yā ijāzat-nāma; ikhtiyār yā wasīqa-i-ikhtiyār; hukm yā hukm-nāma.

6.—Nazār (nazīreñ); sab se ā'lā darje kī 'adālat ke faisale jinkī pā-bandī nskī mātālāt 'adālatoñ par wājib ho; aisi rāe lāhwāh aisi qanūl yā bayān jisko ba-taur nazir ke mān sakeñ (uspar 'amal yā nskī pai-rāwī kar-sakeñ); woh kitāb jismeñ aisi rāe wagaira darj ho yā uske mussannif kī nām.

7.—Gavarminṭ; hukkāṃ; 'āmilīn-i-riyāsāt; woli log jo 'hukūmat (hukm-rānī) karēn; hākīm.

Authorize, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; mukhtār yā mujāz k.; 'amal yā kāṃ karne kā istihqāq d.; qādir k.; iqtidār 'atā k.

2.—Jāiz yā rawā r.; jāiz k.; qānūn ke rū so mubāh (rawā yā wājib) qarār d.; kisi sanad masalan rawāj yā 'awām kī rāe par qāim k.; mustanad k.

3.—Kisī shai par i'tibār k. (uskī tāyīd k. uso sanad d. khwāh mustanad samajīnā).

Autograph, n. Kisī shakhs kī khās tahrīr; kisi ke khās hāth kā likhā huā; koyī aslī nawishita yā dast-khat.

“In opposition to an *apograph*, or copy.” *Worcester*.

Autograph, a. Kisī ke khās hāth kā likhā huā.

The bond bears an *autograph* signature of the debtor—Us tamassuk par mad-yūn ke khās hāth kā likhā huā dast-khat hai.

An *autograph* letter—Woh khat jisō kātib ne khud (apne hāth se) likhā ho.

AUTRE DROIT, [o'ter drwā Fr.] (*Law*) Dūsro kā haq.

A person may sue or be sued *autre droit* (in *another's right*), as executor, &c. *Webster*.

AUTREFOIS, [o'ter fwā Fr.] (*Law*) Sābiq meṃ; dūsre waqt.

AUTREFOIS ACQUIT, [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-barāat-i-sābiqa; kisi jurm ko ilzām se aglī (sābiq kī) barāat kā 'nẓr.

AUTREFOIS CONVICT [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-mākhūzi-i-sābiqa; kisi jurm meṃ pahle mulzam sābit qarār pāne kā 'nẓr.

Avail, v. t. 1.—Fāida uṭhānā; mustafīd h.; naf'a uṭhānā.

“Used reflexively with *of* before the thing used.” *Webster*.

You should have *availed* yourself *of* this provision of the law—Munāsib thā ki is hukm-i-qānūn se tum fāida uṭhāte.

2.—Nāfi' h.; kisi maqsad ko anjām hāsīl yā pūrā karne meṃ madad d.; mu'in h.; sūd-mand h.

Your silence will not *avail* you in this matter—Is mu'āmale meṃ apne sukūt se tumko madad na milegī (tumhārā sukūt ya'ni tumhārā chup yā khāmosh rahnā tum ko nāfi' na hogā).

To *avail* one's self *of*—Kisi shai se naf'a uṭhānā; kisi amr se fāida uṭhānā yā mustafīd h.

Avail, v. i. Kām-kā h.; naf'a-bakhsh h.; kār-āmad h.; isqadar quwwat waq'at yā tāsīr r. ki maqsad barāwe; fāida-bakhsh yā fāide kā (mufīd) h.

Will the plea of misjoinder *avail*?—Kyā 'uzr-i-shumūl-i-bejā kār-āmad (mufīd yā naf'a-bakhsh) hogā?

This line of action will not *avail*—Is tarz kī kār-rawāyī se kām na niklegā (kām na chalegā yā woh kār-āmad na hogā).

Avail, n. 1.—Fāida; naf'a; hāsīl; sūd; jisse kām-yābī meṃ madad mile.

The plea of *alibi* set up by the accused, is of no *avail*—Jo 'uzr-i-'adam-mau-jūdgi mulzam ne pesh kiyā hai usse kuchh fāida nahīn hai.

2.—*pl.* Manāfi' yā āmadanī; mihnāt ashya' ke farokht yā nīlām kḥwāh kisi aisi shai kī āmadanī jismen rupaye lagāye jāen.
Available, a. 1.—Jisse fāida uṭhā-sakeṅ; jise naf'a ke sāth kām meṅ lā-sakeṅ; fāida-bakhshī; naf'a-bakhshī; mufid; bā-tāsir.

There are no funds *available* at present—Bi-l-fi'l is qadar sar-māya nahin hai jisse naf'a uṭhā-sakeṅ (jise kām meṅ lā-sakeṅ).

2.—Qawī; jismen kār-barārī ke liye kāfī tāqat waq'at yā tāsir ho; mazbūt; bā-waq'at; bā-tāsir; jiskā asar ho-sake; jāiz.

This plea is *available*—Yah 'uzr qawī (kār-umad) hai.

Availableness, n. 1.—Amr-i-maqsūd meṅ madad dene kī quwwat yā tāsir; fāida-bakhshī; sūd-mandī.

2.—Jawāz-i-qānūnī; jawāz; mazbūtī; waq'at.

Avenge, v. t. Badlā lenā; kisi burāyī karne-wāle kī munāsib sazā kar-ke usse 'iwaz lenā; 'iwaz lenā; bair lenā; intiqām lenā; badī kī sazā d.; jo shakhs zarar pahunchāwe uskī sazā-dihī se 'iwaz-mu'āwaza k.

He is anxious to *avenge* his wrongs—Jo burāyī usko sāth kī gayī hai (jo nuqsānāt usko pahunchāwe gaye hai) unke 'iwaz (badlā) lene kā woh kḥwāh hai.

Aver, v. t. 1.—Yaqīn ke sāth kahṇā; puṭhtagī se zāhir k.; sach bāwar kar-ke bayān k.; mazbūtī se kahṇā.

2.—(*Law*) Tasdīq k.; tasdīq par āmāda h. See *Averment*.

Average, n. Woh mutawassit raqam yā miqdār jo gair-musāwī raqmon yā miqdāron se nikālī jāe; ausat; partā.

Upon or on an *average*—Ba-hisāb-i-ausat; ausat ke i'tibār se (rū se); parte ko mutābiq; sardar; gair musāwī 'adadon yā raqmon kī ausat nikālkar.

To strike an *average*—Ausat nikālṇā; partā lagāṇā baithāṇā yā bichhāṇā.

Average, a. Mutawassit; ausat darje kā.

An *average* rate—Sharh-i-mutawassit; ausat sharh; woh sharh jo ausat ke lihāz se ho; dar jo parte se shahre.

Average, v. t. 1.—Ausat nikālṇā; partā lagāṇā (phailāṇā yā bichhāṇā).

2.—Kayī shakhsoṅ par unke hisse ke mutābiq taqsim k. (bāntṇā yā phailāṇā); ek andāz-i-mu'aiyan par kayī shakhsoṅ par mungasim k.

To *average* a loss—Koyī nudūz qāim karko kisi nuqsān kā kayī shakhsoṅ par phailāṇā (bichhāṇā yā bāntṇā kḥwāh unke zimme k.).

Average, v. i. Ausat ke hisāb (rū yā lihāz kḥwāh i'tibār) se. h.; parte ke mutābiq h. yā partā parṇā.

The losses of the owners will *average* 25 rupees each—Parte ko hisāb se mālikoṅ ko fi kas pachis rupaye kā kḥisāra paregā.

Averment, n. 1.—Puṭhta bayān; bayān jo yaqīn ke sāth kiya jāe; bayān jo mazbūtī se kiya jāe; izhār; iqrār; bayān yā zāhir k.

2.—Tasdīq; shahādāt se subūt.

3.—(*Law*) Mudda'ā 'alaih kā yah kahṇā ki ham apne 'uzr ke wujūb ke subūt par āmāda haiṅ; muqaddame meṅ min-jumla farīqain ke kisi farīq kā yah kahṇā ki ham apne bayān ke sābit karne par musta'id haiṅ; wāq'āt kā yaqīnī taur par yā puṭhtagī ke sāth bayān; 'umūman subūt.

“In any stage of pleadings, when either party advances new matter, he *avers* it to be true by using this form of words 'and this he is ready to verify.' This was formerly called an *avermēt*. In modern pleading, it is termed *verification*.” *Blackstone—Webster*.

Averse, *a.* Mukhālif; kisi bāt kā 'ādatan nā-pasand k. w.; kisi bāt par 'ādatan rāzī nahīn.

Followed by *to*.

Aversion, *n.* 1.—Dil kā rāgib na h.; dil kā phirā rahnā; nafrat; kisi shai kī taraf se tabī'at kī kashish; kisi shai kī taraf dil kā māil na h.

"It ought generally to be followed by *to* before the object.

Sometimes it admits of *for*." *Webster*.

2.—Khāsiyat yā mizāj kā ikhtilāf.

3.—Woh shai jisse tabī'at mutanassir ho; jis shai kī taraf dil rāgib (māil) na ho. [dūr k.

Avert, *v. t.* 1.—Phernā yā phirā d.; palatnā yā palṭā d.; kanāre kar-d.;

To avert the eyes from an object—Kisi shai kī taraf se nazar pher lenā.

To avert one's ire—Kisi kā gussa pher d. yā dūr k.

2.—Bāz r.; āne na d.; palṭā d.; insidād k.; nūzil na hono d.; rok d.; ṭāl d.

To avert an approaching calamity—Kisi musibat ko jo pahunchne ke qarīb ho ṭāl d. (āne na d. yā baz r. khwāh rok d.).

Avocation, *n.* 1.—Kisi kām kī taraf se tabī'at kā pher lenā.

2.—Woh chhote chhote ta'alluqāt (woh khatīf khatīf bāteñ) jinkī taraf mukhātab hone ke liye koyī shakhs apne ma'mūlī yā khās kām ko chhor de; woh shuṅl yā kām jiskī wajh se aslī kām se hāth khīnch lenā pare.

Avoid, *v. t.* 1.—Gurez k.; kisi se dūr yā kanāre rahnā; kisi se parhez (ijtināb) k.; kisi se alag nyāre yā pare rahnā.

To avoid the company of gamblers—Juāriyōñ kī suhbat se kanāre rahnā (unkā sath na r. yā unse ham-suhbat na h.).

2.—Bachā jānā; ṭāl d.; yah koshish k. ki jo bāt manzūr na ho woh hone na pāye.

To avoid expense—Sarf bachā jānā ya'nī agar kharch k. manzūr na ho to nīsī fikr k. ki woh hone na pāye (ṭāl jāe).

3.—Bachānā yā bachā jānā; apne ūpar āne yā parne na d.

To avoid a blow—Apne ūpar zarb āne na d.; kisi kī wār ko bachā jānā.

4.—(Law) Bātil k.; ka-l-'adam k.; faskh k.; rad k.; be-tāsīr yā gair-nāfiz kar-d.

How can that gift be avoided?—Woh hiba kyūnkar bātil ho-saktā hai? The deed cannot be avoided—Woh wasiqa bātil (ka-l-'adam yā gair-nāfiz) nahīn kiya jī-saktā.

5.—(Law) Kisi farīq kā koyī aisi nayī bāt pesh k. jisse dūsre farīq kā bayān bātil ho-jāe.

Avoidable, *a.* 1.—Jisse bach sakeñ dūr rah sakeñ yā gurez kar-sakeñ; gurez ko qābil; jisse ijtīnāb ho-sake; jisse dūr bhāg sakeñ.

2.—Bātil mansūkh yā rad hone ke lāiq; qābil-i-ibtāl yā istirdād.

Avoidance, *n.* 1.—Gurez; bachāw; ijtīnāb; parhez.

2.—(Law) Tansīkh; ibtāl; istirdād; rad bātil yā nā-kūrgar kar-d.

3.—(Law) Kisi 'izr ke jawāb meñ koyī nayī bāt pesh karko uske asar-i-qānūnī se bach-jānā.

Avow, v. t. 1.—Barmalā kahū; khulkar (fāsh-fāsh) iqrār k.; sāf-sāf iqrār qabūl yā taslīm k.; dil kholkar iqrār yā i'tirāf k.; sāf yā sachehe dil se qabūl k.

2.—(Law) Jo fī' ho-chukā ho use qabūl karke jāiz thahrāū.

Avowal, n. Izhar-i-fāsh; jo bāt barmalā kahī jāe; woh bāt jo bi-ragbat aur jī kholkar taslīm ki-jāe.

Avowant, n. (Law) Qurqī-i-bejā kī nālīsh kā mudda'a 'alaih jo us qurqī ke jāiz hone kī nisbat 'uzrāt pesh kare.

Avowed, p. a. Jiskā izhār ba-tarz-i-fāsh huā ho; jo qabūl kiya gayā ho; jiskī uisbat iqrār huā ho; musallam; jo khanda-peshānī se taslīm kiya gayā ho. [qabūl karke.

Avowedly, ad. Barmalā; sāf sāf; fāsh fāsh; khulā khulā; sāf dili se
Avowry, n. (Law) Baqāyā-i-lagān yā khisāra wāgaira ke wusūl karne ke liye jisne jāe-dād qurq karāyī ho uskā be-jā qurqī kī nālīsh ke dāir hone par us qurqī ke jāwāz kī nisbat 'uzrāt pesh k.

Avulsion, n. (Law) Daryā kī tūgānī yā uske zor se bahne khwāh uske bahāw ke yakāyak tabdīl hone kī wajh se jisse ek shakhs kī haqīyat kā hissa kaṭ-kar dūstre shakhs kī haqīyat meṁ mil-jātā hai arāzī kā ek shakhs kī haqīyat (zamiūdārī yā mahāl) se dūstre shakhs kī haqīyat meṁ daf'atan shūmil hojāū. Jo mahāl istarah par 'alāhida hotā yā kaṭ-jītā hai uskā mālik wohī shakhs rahtā hai jiskī milkīyat woh ibtidāan rahā ho.

Await, v. t. 1.—Kisī kā muntazir rahnā; kisī kī intizār meṁ rahnā; kisī kī rāh dekhte yā takte rahnā; mutarassid (ummedwār) h. yā rahnā; kisī ke liye taiyār (musta'id) rahnā.

2.—Kisī ke liye jam' yā taiyār rahnā; maujūd yā hāzīr rahnā; kisī ke liye khazāne meṁ rakkhā rahnā; kisī kī nisbat āyinda par zuhūr meṁ āne (hone yā wāqī' hone) ke liye maujūd rahnā.

Award, v. t. Tajwīz hukm yā faisala-i-'adālat ke rū se dilānā; hukm se (sudūr-i-hukm ke zarī'e se) dilānā; tajwīz karke dilāū; hukm sādīr k.

☞ "This word is appropriately used to express the act of arbitrators in pronouncing upon the rights of parties; as, the arbitrators *awarded* damages to A. B." *Webster*.

Award, v. i. Faisal k.; tajwīz k.; faisala sādīr k. [tajwīz.

Award, n. (Law) 1.—Pancheṁ kā faisala; faisala-i-sālīsī; sālisoṁ kī

2.—Woh kāgaz jispar sālisoṁ kā faisala likhā ho; faisala-i-sālīsī; pancheṁ kā faisal-nāma.

Aware, a. Muttalā'; āgāh; wāqīf; khabar yā qarīue se kisī wāqī'a (kisī amr ke hone yā zuhūr meṁ āne) kā mutarassid (uskā muntazir yā uskī ummed r. w.).

☞ Followed by *of*.

Away, ad. 1.—Maujūd nahīn; gair-hāzīr; dūr.

The master is *away* from home—Sāhib-i-khāna ghar par nahīn hai.

☞ "It is much used in phrases signifying moving or going from; as, go *away*, send *away*, run *away*, &c.; all signifying departure, or separation to a distance." *Webster*.

2.—Chalā jā; dūr ho; āo chalen; āo chalo; ajī chalo.

☞ "In this sense, *away* is used as an exclamation and denotes command or invitation to depart." *Webster*.

☞ With verbs, it serves to modify their sense, and form peculiar phrases; as,

To throw away—Pheñk d.; dc-d.; be-hūda zāi' k.; be-wnqūfi se barbād kar-d.; kho d.; gāiwā d.

To trifle away—Khafif khafif harakāt (bātoñ) meñ khonū yā sarf kar-d.; sustī (kūhili yā āskat) meñ nuqsān ya khareh k.

To drink away—Sharāb-khwāri meñ kho-d.; sharāb pine meñ urā d.

To squander away—Fuzūl-kharehī meñ tabūh kar d. (urā d.).

To make away with—Halūk k.; mār-dālū; nest-o-nābūd kar-d.; tabūh yā gārat kar-d.; bar-bād kar-d.; talf kar-dālū.

Away with one—Iske ma'nī yah haiñ ki us shakhs ko yahāñ se dūr yā kanāre le-jāo (dūr kar-do yā haṭā do.)

B

Back, n. 1.—Piṭh; pusht; zahr; jānwaroñ ke jism kā woh hissa jismeñ rīṭh hotī hai; insān ke jism kā picḥhlā aur dūsre jānwaroñ ke jism meñ ūpar kā hissa.

2.—Ek chaurā ūñchā ṭilā; qulla-i-koh.

3.—Picḥhe kā hissa.

☞ Opposed to the *van*.

4.—Kisī shai kā picḥhlā hissa; picḥhwārā; pusht; 'aqab; puṭṭhā; pushta.

☞ Opposed to the *front*.

5.—Kisī āle (hathiyār) kā dabīz (moṭā) hissa; pusht.

☞ Opposed to the *edge*.

6.—Kisī shai kā woh hissa jo nazar ke bāhar ho yā uske dūsre hisse kī nisbat kam nazar paṛe.

7.—Jism kā berūnī hissa yā kul jism.

He has not clothes to his back—Uskī piṭh (uske jism) par kapre nahīñ haiñ.

To turn the back on one—Kisī se hiqārat se pesh ānū (usko haqīr yā nā-ehīz samajhnā); kisī ko chhoṛ d. yā uskī khabar-gīrī na k. (khabar na lenū).

To turn the back to one—Kisī ko apne se baṛā munnā.

To turn the back—Jānū yā chale jānū; gāib ho-jānū yā maujūd na rahnā; nikal yā ṭal jānū.

Behind the back—Khufyatān; chhip-kar; kisī ke picḥhe yā uskī gaibat meñ.

Back, ad. 1.—Jahāñ se koyī āyā ho wahīñ.

To go back—Wāpas jānū; palaṭ yā laut jānū; jahāñ se ānū huñ ho wahīñ phir jānū.

2.—Kisī hālat-i-sābiqa par 'aud k.; jo hālat yā kaifiyat pahle rahī ho usī meñ phir ho-jānū (paṛ-jānū).

To go back to poverty—Mufliśī kī hālat meñ phir ho-jānū (phir mufliś ho-jānū); joñ kā toñ mufliś (garīb yā tibi-dast) ho-jānū.

3.—Pichhe; āge na rakhnā; āge nā ānā; pesh na k.; rok r.; bāz r.

To keep *back* a part—Kuebh dabā r. (bi-l-kul pesh na kar-d.).

4.—Guzre huye zamāne yā bitī huyī bātoñ kī taraf.

To look *back* on former āges—Pichhle (agle yā guzashta) zamānoñ par (unki taraf) phir lihāz k.

5.—Phir; wāpas.

To give *back* the money—Rupaye pher d. (unheñ wāpas k. yā phir de-d.).

6.—Mukarrar; do-bāra; sawār h.; pīth par charhnā yā sawār h.

Back, v. i. 1.—Charhnā; sawār h.; pīth par charhnā yā sawār h.

To *back* a horse—Ghore par sawār h.

2.—Tāyid k.; madad yā taqwīyat d.; sahārā d.; himāyat k.; sañbhālā; pushtī d.

The assessors were *backed* by the court—'Adālat ne asesaroñ kī tāyid kī.

3.—Pichhe ko hañkā yā haṭā d.; bhagā d.; kanāro kar-d.

To *back* oxen—Bailoñ ko pichhe kī taraf hañkā yā lautā d.

4.—Pushta lagānā; pushta-bandī k.; puṭṭhā lagānā.

To *back* a book—Kisī kitāb meñ pushta yā puṭṭhā lagānā.

To *back* out, or *back* down—Kisī takrār se kanāra-kash h. (usse haṭ-jānā yā bāz ānā); kisī qaul se phir-jānā (munharif h.). [dār h.]

To *back* up—Himāyat k. yā hāmi h.; sabūrā d.; taqwīyat d.; kisī kā zimma—To *back* up one's friends—Apne dostoñ kī himāyat k.

Back, v. i. Pichhe ko haṭnā yā chalnā.

The horse refusēs to *back*—Woh ghorā pichhe ko nahīn haṭtā.

Back, a. Pichhlā; zamāne ke lihāz se dūr; samt ke lihāz se pichhe.

Back-door, n. Darwāza jo makān ke pichhwāre (pichhe kī taraf) ho; chor-khirkī; parde kī rāh; sidhe āne jāne kī rāh nahīn. [nahīn.]

Back-ground, n. 1.—Pichhwārā; pichhe kī zamīn yā'nī agwārā yā sahn

2.—Gosha-nashīnī ('uzlat-guzīnī) kī jagah; jagah jo sab se kanāre ho; jagah jo tārīkī meñ ho; aisī jagah jis-par logoñ kī nazar bahut kam pare; tārīk yā sāya-dār maqām. [jāe-zarūr.]

Backhouse, n. Woh makān jo sadr makān ke pichhe ho; pāikhāna;

Backward, } ad. 1.—Pīth āge kiye huye ya'nī jis taraf jānā ho usī

Backwards, } taraf ko pīth (pusht) phere huye; ultā; ulte pānw.

To move *backward*—Ulte pānw chalnā.

2.—Pichhe ko.

To throw the arms *backward*—Bāzū pichhe ko patakā.

3.—Pīth ke bal; jismeñ pīth niche ho-jāe.

To fall *backward*—Pīth ke bal (chit) girnā; is tarah girnā kī pīth niche ho-jāe.

4.—Guzre zamānoñ yā mājaroñ kī taraf; zamāna-i-guzashta meñ.

To look *backward* on the history of man—Insān ke hālāt-i-guzashta par nazar k.

5.—Ba-tarz-i-ma'kūs; ultā.

6.—Bihtarī kī hālāt se abtarī kī hālāt meñ.

Public affairs go *backward*—Umūrat-i-sarkārī abtar hote jūte hañ.

7.—Jāuib (samt)-i-mukhālīf ko; ultā.

"We beat them *backward* home." Shak.

Ham logon ne unheñ mārkar (unpar zad-o-kob karke) unko ultā ghar kī taraf phirā diyā.

8.—Aslī silsile ke k̄hilāf; ultā; maqlūb; āk̄hir se shurū' kī taraf.

“What is *a b* spelt *backward*?” *Shak.*

Agar *a b* kī tahajjī ba-tarz-i-maqlūb (ultī) kī-jāe to kyā hāsīl hotā hai?

Backward, *a.* 1.—Rāzī nahīn; nā-rāz; k̄hwābān nahīn; mutaassif; mutaammil; pas-o-pesh meñ; āgā-pichhā kartā huā; sust; der k. w.

“*Backward* to be slaves.” *Pope.*

Gulām banne par rāzī nahīn.

2.—Kund-zihū; tez-sahm nahīn; kaudān; jo jald taraqqī na kare.

A *backward* learner—Aisā muta'allim jo kund-zihū ho (sik̄hne meñ jald taraqqī na kare).

3.—Jiskā wuqū' ma'mūlī waqt ke ba'd ho; jo waqt par' na ho; jiskā wuqū' ba-der (tawāqquf ke sāth) ho.

The season is *backward*—Mausim talā jātā hai (uske āne meñ der ho rahī hai).

Bad, *a.* Achchhī sifaton kā mul̄tāj 'ām isse kī woh jism se ta'alluq rakhtī hoñ yā dil se; muzir; zarar-rasān; ranj-dih; pur-dard; nā-muwāfiq; nāqis yā nā-mukammal; burā; bad; k̄harāb; achchhā nahīn.

“*Bad* expresses whatever is injurious, hurtful, inconvenient; unlawful, or immoral; whatever is offensive, painful, or unfavourable; or what is defective.” *Webster.*

Bad in law, or legally *bad*—Qānūn nāqis; qānūn ke rū se pūrā kāmīl yā mukammal nahīn.

A *bad* character—Bad chalan shakhs; bad-waz'; bad-ma'ūsh; woh shakhs jiskī chāl achchhī na ho (jiske tariq bure hoñ).

Badge, *n.* 1.—Woh nishān 'alāmat yā aur koyī shai jiske pahanne se kisī k̄hās jagah yā naukari meñ kisī shakhs kī nisbat tamīz kī-jāwe; tagma; chaprās; partalā.

The *badge* of a policeman—Mulāzim-i-pulis kī chaprās.

2.—Kisī amr kī 'alāmat; kisī bāt kī nishānī.

Badly, *ad.* Burī tarah se; achchhī tarah se nahīn; sak̄ht yā baṛī; shiddat se; bad-bak̄htī se; ba-tarz-i-nā-mukammal; nā-tamām.

Badness, *n.* Burāyī; badī; k̄harābī; qubh; achchhī sifaton kā na h.

Baffle, *v. t.* Makr se bachā jānā; hila-bawāla karke ṭāl d.; bātīl yā shikast kar-d.; muntashar kar-d.; mahrūm k.; ghabrā-kar rad kar-d.; rāgān kar-d.

Bag, *n.* 1.—Thailā; borā; kapre yā chamṛe wagaira kā thailā jismeñ galla rupaye aur dūsri chīzēñ hifāzat kī nazar se yā kabīn le-jane ke liye rak̄hī jāēñ; kīsa; thailī; torā; baṭuā; gaṭhiyā; gāñṭh.

2.—Kisīqadar koyī chīz jisko thaile yā gañṭhiye wagaira meñ bhar-kar bāzār meñ le-jāēñ. [aur dūsre zarūrī asbāb.

Baggage, *n.* 1.—Fauj ke dere-k̄heme kapre-latte khāne-pīne ke bartan

2.—Pahanne ke kapron aur dūsri zarūrī yā āram kī chīzēñ ke sundūq thaile wagaira jo musāfir apne sāth safar meñ le-jāte haiñ.

“The English usually call this *luggage*.” *Webster.*

Bail, v. t. (Law) 1.—Zamānat par rihā k. yā-ehlhornā; kisi mulzam yā qaidi ko uski hāzirī kī zamānat le-kar giriftārī yā hirāsāt se ehhoṛ d. (rihā yā khalās k.).

The accused have been *bailed* by the magistrate.—Hākim-i-fanjdārī ne un mulzamoṅ ko zamānat par ehhoṛ diyā hai.

2.—Hāzir-zāminī k.; zamānat-nāma-i-hāzirī likh-kar kisi ko giriftārī se ehhoṛāuā.

There is no one who would *bail* the accused.—Is mulzam kī hāzir-zāminī k. w. koyī nahīn hai.

“The word is applied to the magistrate or the surety. The magistrate *bails* a man, when he liberates him from arrest or imprisonment, upon bond given with sureties. The surety *bails* a person when he procures his release from arrest by giving bond for his appearance.”
Blackstone—Webster.

3.—Kisi khās maqsad ke liye koyī ehiz kisi shakhs ko is mu’āhada-i-sarīlī yā zimmi par ba-taur amānat ke hawāla kar-d. kī woh ya’nī amānat-dār apuā mu’āhada imān-dārī se pūrā karegā; sauhpūā; hawāla k.

To *bail* cloth to a tailor to be made into a garment.—Peshāk banāuo ke liyo kaprā darzi ko amānatan d.

Bail, n. (Law) 1.—Zamānat; hāzir-zāminī; zar-i-zamānat; rupaye jo zamānat meṅ dākhil kiye jāen.

The man is out upon *bail*.—Woh shakhs zamānat par rihā (ehlūṭā) hai.

To ask for *bail*, or to require to give *bail*.—Zamānat talab k. yā ehāluā.

Excessive *bail* ought not to be required.—Andāz se ziyāda zamānat kī talab k. munāsib nahīn hai.

To tender *bail*.—Zamānat dākhil k. yā manzūrī ke liye pesh k.

To admit or hold to *bail*.—Zamānat par rihā k.; zamānat le-kar ehhoṛ d.

To discharge or release on *bail*. *Vide supra.*

To require *bail* in proportion to the means and station in life of the accused.—Mulzam kī istitā’at aur haisiyat ke mutābiq zamānat talab k.

To be on *bail*, or out upon *bail*.—Zamānat par rihā (ehlūṭā) rahū.

To reduce a *bail*.—Kisi zamānat kī ta’dād kī kam k.

In default of *bail*.—Zamānat dākhil na karne kī hālat meṅ; dar-sūrat-i-’adam-i-idklāl-i-zamānat.

To forfeit a *bail*.—Zar-i-zamānat kī wāpasi kī haq kho d.

[ligayi ho.

The person *bailed*.—Woh shakhs jo zamānat par ehūṭā ho yā jisse zamānat

To stand *bail*.—Zāmin h. yā zamānat k.

2.—Zāmin yā hāzir-zāmin; woh shakhs yā ashkhās jo zamānat karen; woh shakhs yā ashkhās jo kisi qaidī yā giriftār-shuda shakhs ke ’adālat meṅ hāzir hone yā rahne kī zamānat karke use hirāsāt se rihā karāwen.

The *bail* must be real, substantial bondsmeṅ.—Zarūr hai kī zāmin aslī aur zi-istitā’at ashkhās hon.

“In this sense, *bail* is not used with a plural termination.”
Webster.

Bailable, a. 1. —Zamānat par rihā hone ke qābil; jo zamānat par chhūt sake.

Used of persons.

A person accused of murder is not *bailable*—Jis shakhs par qatl-i-'amd kā ilzām lagāyā gayā ho woh zamānat par rihā nahīn ho-saktā.

2.—Zamānat ke qābil; jiskī nisbat zamānat ho-sake.

The offence of causing hurt is *bailable*—Jurm-i-zavar-rasūnī zamānat ke qābil hai (uski nisbat zamānat ho-sakti hai).

A *bailable* offence—Jurm-i-qābil-i-zamānat; aisā jurm jiskā mujrīm yā mulzam qānūnī zamānat par rihā ho-sake.

Bail-bond, n. (Law) Zamānat-nāma; dast-āwez yā wasīqa-i-zamānat; woh dastāwez jo mudda'ā 'alaih aur uske zāmin kī taraf se uske (mudda'ā'alahi ke) 'adālat mein yaqīnī hāzīr hone kī nisbat likhī jāe.

A forfeited *bail-bond*—Woh zamānat-nāma jiske sharāit kī ta'mil na hone kī wajah se zāmin ko zar-i-mundarija-i-dast-āwez batāur tāwān ke denā par.

Bailee, n. (Law) Amīn; amānat-dār; woh shakhs jise māl ba-tamr amānat ke sipurd kiyā jāwe aur jisko us amānat-dārī ke maqāsīd ke liye uski nisbat ek mahdūd haqq-i-milkīyat hāsīl ho aur uskā qabza-i-'arīzī uspar rahe.

Opposed to *bailor*.

Bailer, } n. (Law) Amānat-dihanda; jo shakhs kisī maqsad-i-klās ke Bailer, } liye koyī māl amānat ke taur par kisī dūsrē ko sipurd kare.

Bailment, n. (Law) Kisī maqsad-i-klās ke liye is mu'āhada-i-sarīhī yā zimīn par māl kā amānatan sipurd kiyā jānā kī amānat mein khiyānat na kī-jāwegī.

Bake, v. t. 1.—Tanūr yā bhaṭṭhī mein kḥwāh āg ke aūgaron par yā āstāb kī shū'ā' (kīron) se garm kḥushk aur saḥt k.; pakānā; khāne ke liye taiyār k.

To *bake* bricks—Jūṭhēn pakānā. The sun *bakes* the ground—Dhūp zamīn ko pakā detī hai (use kḥushk aur saḥt kar-detī hai). To *bake* bread—Roṭī pakānā (taiyār k. jaise tanūr mein).

2.—Sardī se kaṛā (saḥt) k.

"The earth is *baked* with frost." *Shak.*

Zamīn pāl se saḥt ho-jātī hai.

Bake, v. i. 1.—Khānā pakāne kā kām k.; ta'am-pazī k.; bāwarchī kā kām k.; tabbākhī k.

2.—Pak jānā yā paknā; garmī se kḥushk aur saḥt ho-jānā (sūkh kar kaṛā ho-jānā).

The bread *bakes*—Roṭī pak-jātī yā pak-uthtī hai. The ground *bakes* in the hot sun—Dhūp kī garmī se zamīn kḥushk aur saḥt ho-jātī hai.

Balance, n. 1.—Tarāzū; tolne kā kāntā; dānṛī; tak.

2.—Bāqī; zar-i-bāqī; baqāyā; jisqadar hisāb ke donoṁ pablū (jam' wa kḥarch) ke barābur karne ke liye kam ho.

Balance of an account—Bāqī-i-hisāb yā hisāb kī bāqī.

An old *balance*—Pichhlī bāqī; sābiq bāqī; aglī bāqī.

An irrecoverable *balance*—Bāqī-i-gair mumkin-i-wusūl; jo bāqī wusūl hone

[ke qābil na ho.

A nominal balance—Bāqī-i-furzi yā barāe-nām.

To realize or recover a balance—Bāqī wusūl k.

To strike a balance—Bāqī nikālā.

pl.—Bāqiyāt.

Current balances—Bāqiyāt-i-hāl yā bāqiyāt-i-hisāb-i-ravān.

Balances of accounts current—*Vide supra*.

Balances in train of liquidation—Bāqiyāt-i-dāiru-l-wusūl; jo bāqiyāt daurān-i-wusūl meñ hoñ (wusūl ho rahī hoñ).

Outstanding balances, or balances of past years—Pichhī bāqiyāt; bāqiyāt-i-sanīn-i-māziya; bāqiyāt-i-sanawāt.

Doubtful balances—Bāqiyāt-i-mushtabahu-l-wusūl.

3.—Bāham muqābala yā wazn (āpas meñ milānā yā tolnā); tashkhis.

Upon a balance of the evidence adduced on both sides—Shahādat-i-pesh-shuda-i-jānibain kā jab bāham muqābala karen.

4.—Waq'at ikhtiyār yā nafa wagaira meñ barābarī; ham-wazn yā ham-palla h.; muqābale meñ barābar tuluā (thaharnā).

Balance, v. t. 1.—Wazn meñ barābar k. jaise batkharon kā tarāzū ke palloñ meñ; tarāzū meñ tolnā; tolnā yā wazn k.

2.—Ta'dād waq'at wazn yā andāz wagaira meñ barābar k.; ham-wazn yā ham-palla k.

3.—Wāsil-bāqī k.; lekhe kī bidh milānā; jam'-kharch kā milān karke jo kuchh kamī-beshī nikle use adā k. tākī hisāb meñ farq na rahe (woh barābar ho-jāe); tasfiya-i-hisāb k.; hisāb sāf k.; niptā-nā; chuktī k.; jam'-kharch k.; jor'kar nafa-nuqsān kā hāl daryāft k. yā yah dekhnā kī jam' ziyāda hai yā kharch.

4.—Bāham muqābala k.; tashkhis k.; waqat wagaira ke lihāz se ek dūse se muqābala k. (milānā).

Balance, v. i. 1.—Wazn meñ barābar h.; ham-wazn h.; donoñ taraf barābar wazn r.; tol meñ barābar h. (barābar tuluā). [bar hai.

The scales balance—Donoñ palloñ kā wazn barābar hai; is tarāzū kī tol barā-

2.—Pas-o-pesh k.; āgā-pichhā k.; taammul k.; waswasa k.; jo rāen ba-zūhir yaksān mazbūt hoñ unkī nisbat hais-bais meñ par-jānā; mukhtalif rāeñ ke mā-bain pas-o-pesh k.

Balance-sheet, n. Fard-i-bāqī; tarzi'; woh kāgaz jismeñ jam'-kharch yak-jā karke bāqī dekhlayi jāe.

Bald, a. 1.—Jo qudrati yā ma'mulī tariq par bāl patte par yā darakht wagaira se dhakā na ho.

A bald man—Chandlā shakhs; woh admi jiske sar meñ bāl na hoñ; ganjā.

A bald mountain—Pahār jispar darakht wagaira kā sāya na ho.

A bald eagle—'Uqāb jise par na hoñ; be par kā 'uqūb.

2.—Jismeñ woh shai na ho jo zobāish ke liye munāsib ho; us shai se khālī jo khush-numāyi ke liye manzūn ho; jismeñ kluubsurti yā 'umdagī ke liye kuchh milāyā na gayā ho; jismeñ fasāhat wa balāgat na ho; jismeñ kisī tarah kī san'at na ho; jismeñ mahz lafzon kī pā-bandī ho; nirā lafzī; sāda; be-lutf; phikā; be-nāmak.

A bald translation—Nirā lafzī tarjama; tarjama jismeñ kisī 'qism kī 'ibarat-ārāyi na ho (jismeñ mutarjīm ne kuchh namak-mirch na milāyā ho).

Bale, n. Kabiñ le-jāne yā bhejue ke liye kapre meñ rassī se bāndhā hūā māl kā buqcha; gathrī; gūñth; gūthiyā. [gathrī banānā.

Bale, v. t. Gathrī banānā; māl ko kapre meñ rassī se bāndh kar uskī

Band, n. Guroh; gol; tāifa; jamā'at; woh log jo kisi inqasād-i-ām ko anjām meñ mussallāh hokar sharik hoñ.

A band of dacoits—Dākuon ki jamā'at yā gol.

Bandit, n. pl. Bandits or Banditti, Jo qānūn ko na māne; jo apnī jān ko na dare; dākū; rahzan; quttā'n-t-tariq; luṭerā; qazzāq.

“The plural *banditti* is sometimes used as a collective noun.”

Webster.

Bandy, v. t. 1.—Mār-kar idhar udhar yā āgo pichhe kar-d.; genḍ ki tarah kabhi āge ko phatak d. (mār-kar kar-d.) kabhi pichhe ko.

2.—Āpas meñ tabādala k.; āpas meñ adlā-badlā k.

To *bandy* words—Kahū āunnā. To *bandy* looks—Nazreñ (dūkhēñ) chār k.; ek dūstre ki taraf taknā yā dekhnā.

3.—Uchhālū jaise ek shakhs se dūstre shakhs ki taraf; dāñwāñ-dol k.; phenkū; hilānā-dolānā; sargaram se bahs k.

Bandy, v. i. Muqābale meñ kisi shai ko apnī apnī taraf khinchū.

Bane, n. 1.—Zahr-i-halāhal (aisa zahr jo muhlik ho ya'nī jiske khāno se khāno wālā mar jāe); aisi koyi bāt jisse nā-guzir (khwāhī na khwāhī) inqasān mazarrat yā barbadī ho; tabāhī yā tabāhī kā bā'is sabab yā zarī'a; shai-i-muzir (woh bāt jiskī wajh se inqasān ho).

Vice is the *bane* of society—Bādī ho logon par tabāhī nī hai.

To do a thing to one's *bane*—Aisi bāt yā aise fi'l kī k. jisse kisi ko mazarrat pahūñche.

2.—Ek qism ki bīmāri jo bheriyon ko hoti hai.

“More commonly termed the *rat*.” *Webster.*

Baneful, a. Zahrilā ya'nī zahr ki khūsiyat r. w.; muzir; halākat barbadī yā tabāhī kā bā'is; zarar-rasān.

Banish, v. t. 1.—Jalā-watun k.; kisi ko ba-hukm-i-hākim apne mulk se chalo jāne par majbūr k.; kisi ko apne mulk se nikal-jāne kā hukm d.; shahr-badar k.

2.—Nikāl d.; dūr kar-d.; daf' kar-d.; haṭā d.

To *banish* sorrow—Ranj ko dūr kar-d.

Banishment, n. 1.—Jalā-watānī; apne mulk se nikāl diyā jānā; shahr-badarī; hākim-i-'usr kā kisi shahrī se jabriya uskā watan chhoṛā d.

2.—Daf'iya; dūr kar-d.; nikāl d.; ikhrāj.

Bank, n. 1.—Pushṭa; bāndh; mitṭi kā ṭilā dhūhā dīhā yā uskī dher.

To cast or throw up a *bank*—Pushṭa yā bāndh banānū; gil-andāzi k.

2.—Kanāra yā karārā; tir yā taṭ; sāhil.

3.—Woh mahājānī koṭhī jahāñ rupaye amānatan rakkhe yā logon ko qarz diye-jāweñ yā unkā her-pher (bāham tabādala) ho yā jabāñ se rupayo kahīñ bheje jāweñ khwāh huñḍi wagnāra lekar kahīñ rawāna kī jāwe; bank yā bank-ghar.

4.—Bank kā sarishta; woh jagah jahāñ mulāzimīn-i-bank uskā kār-o-bār anjām karon.

Bank, v. t. Pushṭa banānā; bāndh bāndhnā; pushte se gherṇā mahfūz yā māzbūt k.

Bank, v. i. Bank meṇ rupaye jam' k.; bank kā kār-ḡhānā k.; mahājani koṭhī chulānā; len-den k.

Banking house—Mahājani koṭhī; woh jagah jahān mahājani kār-o-bār ho.

Bankable, a. Jo bank meṇ liyā-jā-sake (qabul ho-sake); jiske rupaye baṭṭe kī minḡhayī ke ba'd bank se mil sakeṇ.

These bills are not bankable—Yah ḡunḡyān is qābil nahīn haiṇ kī bank meṇ qabūl hoṇ (li-jāweṇ).

This note is bankable—Is lot ke rupaye baṭṭā de-kar bank se mil sakte haiṇ.

Bank-book, n. Woh kitāb jismeṇ bank-ghar ke ahl-i-kūr us shakhs kā jam'-kharch likh-dete haiṇ jo bank se len-den (dād-sitad) rakhtā ho.

Bank-credit, n. Woh i'tibār jiske rū se koyī shakhs kafalat-i-munāsib de-kar us qadar rupaye jīnkī ta'dād bā-ḡhudhā tai ho-chukī ho bank se le saktā hai.

Banker, n. Mahājan; sarraf; sāhukār; koṭhī-wāl; seṭh; sāh; woh shakhs jo rupaye kā len-den kare rupaye le-kar kahīn bheje yā ḡunḡ wagaira kharīd kare aur beche yā isī qism kā aur kār-o-bār kare.

Banking, n. Mahājani; sarrafā; koṭhī-wāl kā kām; mahājani kā kār-o-bār.

Banking, a. Mahājani yā sarrafe ke muta'alliq; bank se nisbat r. w. yā jo bank kī taraf se kiya jāe.

A banking firm—Mahājani koṭhī; len-den kī koṭhī.

Banking business—Mahājani; sarrafe kā kār-o-bār yā sarrafā; len-den.

The proprietor of a banking firm—Koṭhī-wāl; sāhukār; seṭh; mahājan.

Bank-note, n. ḡunḡ kī qism kī woh tahrīr jo bank se jāri hotī aur uske rupaye ḡamīl ko uske māḡgne (talub karne) par milte haiṇ. Is qism kī tahrīr naḡd rupaye kī tarah kām meṇ lāyī jāti hai.

Bankrupt, n. 1.—Woh tājir jo chhip-baithe yā koyī aur aisā fīl kare jisse uske dāinon kī ḡaḡ-talfī ho.

2.—Woh tājir (saudāgar yā tijārat karne-wālā) jiskā kār-o-bār abtar hojāe (bigar ukhar yā tūt jāe) yā jo apne ma'mūlī kār-o-bār ke daurān meṇ is qābil na rah-jāe kī apnā qarz adā kare; tājir-i-nā-dār; woh mahājan jiskā basnā ulat jāe.

3.—Koyī shakhs jise apne ḡuyūn ke adā kī salāhiyat na rahe; woh shakhs jo apnā dāin (lahnā yā woh rupaye jo logon ke uske zimme hoṇ) adā na kar-sake; shakhs-i-ḡair-mustatī; diwāliya; jiskā diwālā nikal-gaya ho.

“In strictness, no person but a trader can be a bankrupt—Bankruptcy is applied to merchants and traders, insolvency to other persons.” Webster.

Bankrupt, a. Jisne diwāliye kā kām kiya ho; jo apne ḡuyūn (qarz) ke adā kī salāhiyat na rakhtā ho; jo apnā qarz (lahnā yā dāin) chukā na sake; diwāliya; nā-dār; ḡair-mustatī; jiskā tūt yā basnā ulat gaya ho khwāh kār-o-bār abtar hogaya (bigar gaya) ho.

Bankrupt, v. t. Kār-o-bār bigar d. (abtar kar-d. yā ukhar d.); nā-dār (ḡair-mustatī) yā diwāliya) banā d.; rupaye paise se tang kar-d.; tūt yā basnā ulat d.

Bankruptcy, n. 1.—Diwālā; nū-dārī; us shakhs kī hālat jiskā kār-o-bār is sabab se band aur abtar ho-jāe kī woh apnī nū-dārī ke bā'is use jāri na rakh sake (ehalā na sake); apne dūyūn (qarz) ke adā karne kī be-maqdūrī ('adam-i-istitā'at yā qābiliyat).

2.—Diwālā nikāl d. yā kar d.; rūposh hokar khwāh aur tarah par apnī tayīn diwāliyā banā d.; kār-o-bār kī abtar kar-d.

Bank-stock, n. Jo rupaye bank (mahājani ke kumdhām yā rozgār) mein lage hon unmein hissa yā hisse; mahājani kī koṭhī kī patti yā pattiyan (hissa yā hisse); rupaye jo mahājani koṭhī ke ijmālī samāye (sājhe kī pūijī) mein lage hon.

Bar, n. 1.—Lakṛī yā lohe wagaira kī sīkh jo rukāwat yā aur kisī kam ke liye banāyī jāe; tili; salākh.

The bar of a door—Darwāze kī janglā.

The bars of a gate—Woh lohe yā lakṛī ke jangle (nhanū yā ehobī sīkh) jo kisī phūṭak mein lagāye jāen.

2.—Rukāwat; sadd-i-rūh; jo shai kisī amr mein mānī' ho; amr-i-mānī'; āṛ; rok; insidād; woh bāt yā shai jo kisī dūsri bāt yā shai ke darmiyūn hāil ho; amr-i-'āriz; 'ārizā.

His ignorance of the law is a bar to his promotion—Uskī qānūn kī na jānūn uskī tarāqqī mein mānī' hai. A bar to a suit—Amr-i-mānī'-i-nālīsh.

A legal bar—Amr-i-mānī'-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūnī muazzhamat yā 'ārizā.

3.—(Law) (a) 'Adālat mein vukalā wagaira ke baithne khwāh khare ho-kar suwāl-o-jawāb karne kī jagah.

In this court, the bar is just opposite to the bench—Is 'adālat mein hākīm kī nichast (ijlās-i-'adālat) ke muqābil hī vukalā wagaira ke baithne kī jagah hai.

(b)—'Adālat mein woh jagah jabān talhīqāt-o-tajwīz khwāh hukm-i-sazā ke samāye jāne ke liye mudda'ā 'alaih khare kiye jāte hain.

The prisoner at the bar pleads not guilty—Mudda'ā 'alaih-i-hāzir-i-'adālat ko jurm se inkār hai.

(c)—Woh jamī' (sab yā bi-l-kul) vukalā wagaira jinko 'adālat mein suwāl-o-jawāb kī ihtiyār ho; vukalā wagaira kī pesha; qānūn ke muta'alliq pesha.

He is studying for the bar—Woh qānūn ke muta'alliq peshe ke liye (bāristar vakīl wagaira banno kī garaz se) qānūn kī tahsil mein masrūf hai.

(d)—Woh 'uzr-i-khās jisse mudda'ī ke da'wo kī tardīd ba tarz-i-kāfi ho; 'uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālīsh; woh khās 'uzr jisse mudda'ī kī dā'wā baḥhūbi rad ho-jāe.

The plea of bar put forward by the defendant is valid—'Uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālīsh pesh-kardā-i-mudda'ā 'alaih qawī hai (nālīsh ko mamnū'n-s-samā'at hone kī 'uzr jo min-jānib-i-mudda'ā 'alaih pesh huā hai qawī hāi).

At the bar of the court—Sar-i-ijlās-i-'adālat; barmalā 'adālat mein; khulī kaedahri mein; 'ain 'adālat ke rū-ba-rū.

A case at bar—Woh muqaddama jo 'adālat ke rū-ba-rū pesh ho; muqaddama jismein 'adālat ke samnā bahs ho rahi ho.

The case at bar is an intricate one—Woh muqaddama jismein is waqt 'adālat ke rū-ba-rū bahs ho rahi hai (jo is waqt 'adālat mein pesh hai) pechida hai.

4.—Koyī 'adālat; koyī kachahri.

The bar of God—Kḥudā kī 'adālat.

The bar of public opinion—'Awām kī rāe kī 'adālat.

5.—Sone yā chāṇḍī wagaira kī kāmī (gullī yā meḥh).

Bar, v. t. 1.—Siḥh lagā-kar band k.

To bar a door or gate—Kisī darwāze yā phāṭak meḥ lohe ke siḥh yā lakṛī kī tiliyān lagā-kar āmad-o-raft band kar-d.

2.—Rok uā; band k.; man' k. yā māni' h.; sadd-i-rāh h.; muzā-him h.; 'ariz yā hāil h.; bāz r.; hone na d.

To bar the entrance of evil—Badī ko āne na d. (use daḥl pānc na d. yā uskī āmad ko rok d.).

The distance between us bars our intercourse—Jo dūri (fāṣila yā bu'd) ham logoṇ ke mūbain hai woh hamārī āmad-o-raft yā rāh-o-rasm ke rakhne meḥ māni' hai. Dūr dūr par hone kī wajh se ham log bāham rāh-o-rasm nahin rakh sakte.

Limitation bars the suit—Is nālīsh meḥ tamādi 'ariz (hāil yā māni') hai.

To be barred—Mamū' yā mamnū'u-s-samā'at h.; nū-qābil-i-samā'at h.

The hearing of this case is barred—Yah muqaddama mamnū'u-s-samā'at (nū qābil-i-samā'at) hai. [se ḥhārij kar-d.

To dismiss a claim as barred—Kisī dā'we ko mamnū'u-s-samā'at hone kī wajh

To be barred by limitation, by the law or statute of limitation, by statutory limits, or by efflux or lapse of time—Tamādi (hadd-i-samā'at yā iuqizā-i-mī'ād-i-samā'at) kī wajh se mamnū'u-s-samā'at h. (samā'at ke qābil na h. yā rahnā).

3.—Mustasnā k.; ḥhārij k.; chhoṛ d. [se chhipāyā huā nahīn.

Bare, α. 1.—Be-satr; dhakā yā chhipā nahīn; nangā; barahna; kapṛon

The arm is bare—Bāzū kapṛe se chhipā nahīn hai (uangā hai).

The trees are bare—Daraḥt nange haiṇ (pattoṇ se dhake nahīn haiṇ).

2.—Tā'zīm kī wajh se sar barahna (nango sar yā sar khole huye).

3.—Tihī-dast; muflis; ḥhālī; garīb; muhtāj; be-sar-o-sāmān.

A bare treasury—Kḥazāna jo ḥhālī ho (jismēn rupaye paise na hoṇ). [kar-d.

To make a person bare—Kisī shakhs ko muhtāj yā be-sar-o-sāmān banā yā

4.—Bosida; jo bahut yā kasrat se pahnā gayā ho—jaise koyī pahan-ne kā kapṛā. [jo nirā ūp hī ho.

5.—Mahz; nirā; akelā; tanhā; ḥhālī; jiske sāth aur kuchh na ho;

Bare words—Niri bāteṇ; bāt hī bāt; bātoṇ ke siwā aur kuchh nahīn.

Have you got an annotated copy of the new Evidence Act? No; I have only the bare Act—Kyā shahādat ko qānūn-i-jadīd kī koyī jild ma' sharh ke tum-

hāre pās hai? Nahīn; mere pās mahz (nirā yā be-sharh kā) ekat hai.

Barebone, n. Nihāyat dublā-patlā (baqīr yā lāgar) shakhs; aisā shakhs jiski haḍḍiyān chamṛe se dekh paṛeṇ.

Barefaced, α. 1.—Be munh chhipāye huye; munh khole; be burqa' yā ghūnghaṭ ke.

2.—Jismēn kisī tarah par ikhfā na ho; jo chhipāyā na jāe; jismēn koyī banāwaṭ na ho; fāsh; khulā khulā. Jismēn sharm na kī-jāe; jo be-hijābāna kiya jāe; jismēn hayā yā gairat kā lihāz na ho.

A *barefaced* falsehood — Darog-i-fāsh; aisi jhūṭhī bāt jiske kabhe meñ sharm na āwe (jo be-gairatī yā be-hayāyī se kahī jāwe).

Barefoot, *a.* Barahna-pā; nange pair; be-jore yā moze ke.

Bareheaded, *a.* Barahna-sar; sar-nangā; adab yā aur kisī wajh se sar khole huye.

Barely, *adv.* Be aur kisī chīz ke; sirf; mahz; nirā.

Bargain, *n.* 1.—Māl ke farokht kī nisbat do farīq ke mabzain qaul-o-qarār; woh mu'āhada jiske rū se ek shakhs yah qaul kartā hai kī zar-i-saman ke 'iwaz meñ fulān māl kī nisbat woh apne haq ko muntaqil kardegā aur farīq-i-sānī qīmat dekar uskā lenā qabūl kartā hai; kisī shai ke kharīd-farokht kī bāt-chīt; intiqāl-i-haqiyat kā mu'āhada; kisī chīz ke bechne aur kharīd karne kā qaul-o-qarār; saudā; saṭṭā.

2.—Kisī qism kā qaul-o-qarār; kisī tarah kā mu'āhada; kisī qism kī shart.

3.—Aisā mu'āmala jismeñ naf'a ho; fāide kā saudā; zisā mu'āmala jo apnī khwāhish ke mutābiq ho.

4.—Kharīdārī yā woh shar jo kharīd kī-jāwe.

5.—Natīja-i-ākhir; maāl-i-kār; anjām-i-kār; kisī bāt kā anjām.

To make the best of a bad bargain — Jo kuchh sar par āpāre uskā khūb nibāh k.; gale parī bajāye siddh; sar parē kā nibāhnā. [aur kuchh bhī.

Into the bargain — Kisī ke siwā yā 'alāwa; mazīde barūn; kisī shai ko chhorkar

To strike a bargain — Kisī 'ahd-o-paimān (qaul-o-qarār mu'āhade yā bāt-chīt) ko pukhta k.; kisī mu'āmala ko mazbūt kar-lenā (use pakka kar-lenā chukā lenā yā ṭhik kar-lenā); kisī shai kī nisbat bāth mārñā ya'nī uski bāt-chīt pakki kar-lenā.

Bargain, *v. i.* Intiqāl-i-māl kī nisbat mu'āhada yā qat'l qaul-o-qarār k.; kisī shai ke kharīd-farokht kī nisbat shart kar-lenā yā ṭhahrā-lenā; āpās meñ rāzī h. yā tai kar-lenā.

☞ "Often taken for before the thing purchased." Webster.

To bargain for a house — Kisī makān ke kharīd-farokht (bechne yā mol lena) kī bāt-chīt tai kar-lenā (uskā qaul-o-qarār kar-lenā). [de-d.

Bargain, *v. t.* Bechnā; farokht k.; zar-i-saman lekar (uske 'iwaz meñ)

A bargained away his farm — Zaid ne apnā khet qīmat le-kar bech-dālā.

☞ "A popular use of the word." Webster.

Bargainee, *n.* (Law) Woh farīq-i-mu'āhada jo māl-i-farokht-shuda ko le yā uskā lenā manzūr kare; mushtarī; kharīdār; mu'āhid-lahū.

☞ Opposed to bargainer.

Bargainer, *n.* (Law) Mu'āhid; jo dūse se mu'āhada kare; woh farīq jo māl ke farokht aur intiqāl kā qaul-o-qarār kare.

Barrator, *n.* (Law) Woh shakhs jo aksar logoñ ko targīb dekar nālischeñ karāyā kare; jo muqaddame laṭāyā kare; jiskā shewa nizā'-i-'adālat meñ taqwiyat dene kā ho.

Barratrous, *a.* (Law) Jismeñ nizā'-i-'adālat ke paidā karāne kī khāsiyat ho; farebī; munāza'at-angez.

Barratry, *n.* (Law) 'Adālat ke mutā'alliq jhagrā kharā karne kā fi'l; nizā'-i-'adālat ke qāim karāne aur usmeñ madad dene kā shewa.

Barren, a. 1.—Shor; jismeñ kuchh paidā na ho.

Barren land—Arāzi-i-shor; woh arāzi jismeñ kuchh paidā na ho; ūsar.

2.—Bānjh; 'aqīma; jise larke-bālc paidā na hoñ.

That woman is barren of children—Woh 'aurat 'aqīma hai; us 'aurat ko larke-bālc nahiñ hote.

3.—Jisse koyī natija na nikle; khāli; mahz; nirā.

Base, a. 1.—Zalil; kamīna; paidāish aur haisiyat donoñ meñ zalil; jo 'ālī khāndān aur zī-haisiyat na ho; nā-chīz; be-qadr; darje rutbe yā qadr meñ barā nahiñ.

2.—Waladu-z-zinā; harām-zāda; nikāh-i-jāiz se nahiñ; zauja-i-sahīha se paidā nahiñ.

A base child—Waladu-z-zinā; larke yā larke jo zauja-i-sahīha se paidā na ho.

3.—Kam-qīmat; ghaṭiyā.

☞ “Applied particularly to the metals as compared with gold or silver.” *Worcester*.

4.—Dūn yā danī; past; zalil; nichā; kamīna; chhote dil yā chhotī tabī'at kī; faiyāz nahiñ; jiskī fikr past ho; jiskā khayāl baland na ho.

5.—Gahrī; gambhīr; nichī; dhīmī; ūnchī (baland) nahiñ.

☞ Applied to sounds.

Base, n. Woh niche kī hissa jispar koyī shai qāim rahe; kisī shai kī woh juzw jispar woh kharī yā ṭhahrī rahe; pāya; talā; peṇdī; kursī; bunyād; jar; new. [par mabnī k.

Base, v. t. Bunyād ḡalnā; qāim k.; kisī bunyād par qāim k.; kisī shai What is that suit based on?—Woh nālīsh kis par mabnī (qāim) hai?

Baseless, a. Be-bunyād; be-asl; jiskī jar na ho; be-jar kā; jiskā madār kisī shai par na ho.

Bashful, a. 1.—Jo begānoñ ke sāmne apne āp meñ na rahe (hālat-i-be-khudī meñ ho-jāe); jiskī nazar barābar na ho; nihāyat mahjūb yā sharmgīn; barā lajāū; had se ziyāda hijūb r. w.

Basis, n. 1.—Asl; bunyād; jar; madār; jispar koyī shai qāim rahe.

The basis of a suit—Madār yā manāt-i-nālīsh.

2.—Aslī usūl; madār-ilāih; jisse koyī shai sañbhli rahe; jispar kisī shai kī madār ho.

Basket, n. 1.—Ek qism.kā zarf (bartan) jo lachhī chīzoñ se bunā jātā hai; ṭokrī; ṭokrā; daurī; daurā; khānchā; khānchiyā; jhāpā; piṭārā; ḡālī; ḡaliyā.

☞ “The forms and sizes of baskets are very various, as well as the uses to which they are applied; as corn baskets, clothes baskets, fruit baskets, and work baskets.” *Webster*.

2.—Jo kuchh ṭokrī yā ḡālī wagaira meñ rahe; jitnā ṭokrī wagaira meñ ā-sake (rah-sake).

Basket, v. t. Ṭokrī wagaira meñ r.

Bastard, n. Waladu-l-harām; waladu-z-zinā; woh larke jo izdiwāj-i-jāiz (zauja-i-sahīha yā mankūha) se paidā na ho; jo larke byāhī 'aurat se paidā na huā ho; jiskī paidāish āshnāyi-i-nā-jāiz se ho; chhināle se paidā huā larke.

Bastard, a. 1.—Harām-zāda; waladu-z-zinā; izdiwāj-i-jāiz se paidā nahīn; zauja-i-sahīha yā mankūha (byāhī jorū) ke batn (peṭ) se paidā nahīn; harām-kārī se paidā; chhināle se janmā huā.

A *bastard* child is *filius nullius*—Waladu-z-zinā kisī kā laṛkā nahīn hotā.

2.—Aslī nahīn; jhūṭhā; kāzib; qiyāsī; farzī; fāsīd; kāsid.

☞ “Applied to things which resemble those which are genuine but are not really so.” *Webster*.

Bastard, v. t. Waladu-z-zinā banānā yā qarār d.

Bastardize, v. t. 1.—Waladu-z-zinā banānā yā sābit k.; yah sābit qarār d. ki fulān shakhs kī paidāish izdiwāj-i-jāiz se nahīn hai; kisī kī nisbat qānūn ke mutābiq yah qarār d. yā tajwīz k. ki woh zauja-i-sahīha ke batn se paidā nahīn hai.

2.—Waladu-z-zinā paidā k.; chhināle kā laṛkā janmānā.

Bastardy, n. Waladu-z-zinā h.; zauja-i-sahīha ke batn se paida na h.; byāhī 'aurat ke peṭ se janmā na h.

Bath, n. 1.—Hanz wagaira jismēn pānī badan ke dhonē khwāh kisī maraz ke daf' karne kī garaz se jism ko pānī meṅ ḍubāne ke liye bharā rahtā hai.

2.—Woh makān jismēn nahāne ke liye ek yā kayī ghar taiyār hoṅ; woh 'imārat jismēn ek yā zāid hammām hoṅ; hammām yā hammām-khāna; gusl-khāna; nahāne kā makān.

3.—Safāyī yā sihhat ke liye badan ko pānī se dhonā yā use bukhār (bāph yā baphārā) d.; gusl; nahūn.

☞ “Baths are warm or tepid, hot or cold, more generally called warm and cold.” *Webster*.

To take a *bath*—Nahānā; gusl k.

Bathe, v. t. 1.—Pānī meṅ ḍub-kar yā gota-lagākar nahānā; gusl k. jaise hammām yā hanz wagaira meṅ; hammām k.

☞ “It often differs from ordinary washing in a longer application of water to the body.” *Webster*.

2.—Kisī saiyāl shai ya'nī pānī wagaira se nam yā tar k. yā usse khūb bhigā yā nahlā d.

To *bathe* in tears or blood—Ānsū yā lahū se tar kar-d. yā bhigā d.

Bathe, v. i. 1.—Hammām meṅ h. yā pare rahnā; pānī yā kisī dūsri saiyāl shai meṅ ḍubā rahnā; nahānā; gusl k.

Bathe, n. Pānī meṅ-badan kā dhonā yā gota lagānā; gusl; nahān.

To take one's usual *bathe*—Ma'mūli gusl k.; ma'mūli taur par nahānā.

Bath-room, n. Gusl-khāna; nahāne kā makān.

Battery, n. (Law) Kisī par nā-jāiz zad-o-kob (mār-piṭ). See *Assault*.

There may be assault without *battery*; but *battery* always implies an assault—

Mumkin hai ki hamla ho par zad-o-kob na ho lekin zad-o-kob se hamesha hamle kā khayāl paidā hotā hai.

☞ “The least violence or the touching of another in anger, is a *battery*.” *Blackstone*—*Webster*.

Battle, n. Dushmanon yā afwāj-i-mukhālif meṅ bāham jang yā muqā-bala; laṛāyī; jang; kār-zār; mujādala; muqātala.

A drawn battle—Laṛāyī jismēn koyī fariq fath na pāye.

A pitched battle—Laṛāyī jismēn faujōn kā parā pahle se qā'ide ke mutābiq jamā diyā jāe.

Battle royal (a)—Mūke (ghūse) yā lāṭhiyōn kī laṛāyī jismēn do shaḡhsōn se ziyāda sharik hoñ; hangūma; laṛāyī jo bāthōn-bāth laṛī jāe.

(b)—Murgōn kī laṛāyī jismēn do murg se ziyāla sharik hote haiñ.

To give battle—Dushman par hamla k.; ganīm par chaḡh-jānā (hamla-āwar h.).

To join battle—Hamle meñ muqābala k.

⚡ The distinction between these two phrases is, perhaps, "not always observed."

Battle, v. i. Laṛāyī meñ sharik h.; laṛāyī meñ laṛnā.

Battle, v. t. 1.—Musallah fauj se bhar d.

2.—Fasilon se mazbūt kar-d.

[yā saf-bandī].

Battle-array, n. Saf-i-jang; laṛāyī ke qabl fauj kī saf-ārāyī (parā-bandī)

Bay, n. Dushman se aisi hālat meñ chār-nā-chār muqābala k. kī bhāgne kī mutlaq gunjāish na rahe; dūr yā bāz rakḡhe jāne kī hālat; rukāwaṭ aur intizār kī hālat.

To hold, or keep, at bay—Hamle ko daf' k.; kisi shaḡhs yā sbai ko jo muḡhālīf ho apne npar jhapṭ kar āne yā hamla-āwar hone na d. (use dūr r. dāñṭ r. yā hamle se bāz r.); dushman ko lipaṭne na d.

To stand at bay—Muqābale ke liye khaṛā ho-jānā yā ḡat-jānā; muqābala (sāmū) kar-baiṭhū.

To bring to bay—Muḡhālīf ko zagte (tangī yā shiddat) meñ ḡāl-kar use muqābale par majbūr k.; dushman ko itnā majbūr k. ki woh sāmū kar-baiṭhe.

Bay, v. i. Bhūñknā—jaise kuttē kā shikār par.

Bay, v. t. Kisi par bhūñknā yā bhaunknā; bhūñkte bhūñkte kisi ke piṭhe chalnā (lagnā).

Be, v. i. 1.—Qāim rahnā; wujūd r.; thore yā bahnt 'arse tak wāqī'ī rahnā yā wujūd r.; sachmuch maujūd rahnā yā 'ālam-i-wāqī'ī khwāh nafs-u-l-āmr meñ wujūd (hastī) r.

2.—Honā yā ho-jānā; ban-jānā.

3.—Rahnā yā kisi hālat meñ rahnā.

4.—Kisi jagah rahnā yā maujūd rahnā.

5.—Kisi tarz-i-ḡhās par honā yā wāqī' h.

⚡ "This verb is used as an auxiliary in forming the tenses of other verbs, and particularly in giving to them the passive form; as, he has *been* disturbed." "It forms, with the infinitive, a particular future tense, which often expresses duty, necessity, or purpose; as, government *is to be* supported: we *are to pay* our just debts." Webster.

To let be—Joū kā toñ rahne d.; chheṛ-ehhār na k.; jis hālat meñ koyī shai ho usī hālat meñ use rahne d.; hālat-i-manjūda par chhoṛ d.; chhoṛ d.; jaise kā taisā rahne d.; apni hī hālat par rahne d.

To be off—Chale jānā; dūr yā fāsile par h.

Bead, n. Shishe mūnge sone ehāndī motī hire yā billūr wagaira kā surāḡh kiya huā gol dāna jo dhāge meñ guñdh-kar zebāish ke liye gale meñ pahnā jātā yā parastish (pñjī) meñ kām ātā hai.

To say over one's beads, to tell one's beads, or to be at one's beads—Du'ā paṛhī-nā; wazīfa paṛhīnā; tasbīh phernā hīlānā yā paṛhīnā; jap k.; mālā phernā japnā yā sumarnā.

Beam, n. 1.—Lakṛī yā lohe k. bārā ṭukṛā jo moṭāyī meṁ kam par lambāyī meṁ ziyāda ho aur is tarah banāyā jāe ki kām meṁ āsake; laṭṭhā.

2.—'Imārat wagairā meṁ lagāye jāne ke liye shahtīr; dharan; jotā.

3.—Tarāzū ki ḍaṇḍī; tarāzū-chob yā shāhīn; tarāzū k. ḍaṇḍā jiske donoṁ konoṁ meṁ palle laṭke rahte haiṁ.

4.—Bam; woh ḍaṇḍā jo gārī meṁ ghorōṁ ke bīch meṁ rahtā hai; gārī k. phar; haras jo hal meṁ lagtā hai.

5.—Shu'ā; kiran—jaiso sūraj kī.

To kick the beam—Tarāzū ke halke palle ki tarah ubhar-kar ḍaṇḍī meṁ lagnā.

Beam, v. t. Pāidā k.; nikālṁā.

 Followed ordinarily by *forth*.

To beam forth light—Raushanī paidā k.

Beam, v. i. Chamakuṁā; raushan h.; munawwar h.; tābāṁ h.

Bear, v. t. 1.—Saṁbhālṁā; uṭhānā; bardāsht k.

To bear a burden—Bojh uṭhānā.

2.—Le-jānā; le-chalṁā; ek jagah se dūsī jagah saṁbhāle liye jānā.

3.—Pahamṁā yā lagānā; hukūmat yā 'izzat ke nishān kī tarah pahne lagāye yā liye phirṁā khwāh rakhnā.

To bear a sword—Talwār lagānā (bāndhnā). *To bear a badge*—Chaprās yā tagma lagānā.

4.—Sahnā; bardāsht k.; uṭhānā; bhugatnā; tahammul k. yā mutahammil h.—jaise dard ranj yā kisi aisi shai k. jo pasandīda na ho.

5.—Rakhnā yā dil meṁ r.—jaise muhabbat yā 'adāwat wagairā.

6.—Kisi shai ko qabūl k. yā uski salāhiyat r.; is tarah tahammul k. ki nuqsān shiddat yā tabādala na ho.

To give words the most favourable interpretation they will bear—Lafzōṁ kī ta'bīr jahū tak 'umda ho-sake karnā.

7.—Jaunā yā paidā k.—jaisse bachche yā phal k.

8.—Rakhnā aur kām meṁ lānā—jaise iḥtiyār k.; 'amal meṁ lānā; nāfiz k.; chalānā.

To bear sway—Hukūmat r. yā k.; sāhib-i-hukūmat h.; hukmrānī k. yā hukm chalānā; hākimī k.; iqtidār 'amal meṁ lānā.

9.—Rakhnā; chalāye chalṁā yā qāim r.

To bear a part in conversation—Guftgū meṁ sharik rahnā yā shirkat r.; bāt-chit k. yā bāt chalāye chalṁā.

10.—Adā k. yā denā; bayān k.; dekhlanā yā zāhir k.

To bear testimony or witness—Adā-i-shahādat k. yā shahādat d.; gawāhī d. yā k.

11.—Kisi sbai k. natīja bardāsht k. (sahnā yā uṭhānā) yā uskā muākhazadār (jawāb-dih yā zimma-dār) h.—jaise kisi ilzām kī bāt k.

12.—Uṭhānā; mutahammil h.; adā kī sabīl k.; bār uṭhānā; zimma-dār h.—jaise kisi kharch k.

13.—Chāl chalṁā yā iḥtiyār k.; bārtāw k.; tariq yā rawish iḥ-

14.—Denā; honā; rakhnā yā rahnā.

To bear one company—Kisī kā sāth d. (nskā sāth r. yā uske sāth rahnā); kisī ke hamrāh (uskī ma'iyat meñ) rahnā.

To bear down—Maglūb k.; dabū d.; zer-dast 'kar-d.; shikast d.; tang k.

To bear hard—Dabānū yā tang k.; saḡhtī k.; zor chalānū; qāfiya yā 'āfiyat tang k.; jabr k.

To bear off—Bāz r.; rokṇā; āṛ d.; nazdik āne na d.

To bear out—Āḡhīr tak saūbhālānā anr qāim r.; dam-i-āḡhīr tak muhāsiz rahnā (hifāzat k. yā bachānā); ḡhūb sābit k. yā tamām-o-kamāl pūya-i-sabūt ko pahunchānā.

To bear through—Chalānū; kār-rawāyī k.; ihtimām yā band-o-bast se nitāhnā.

To bear up—Saūbhālānā; qāim r.; bahāl yā bajā r. (apni jagah par yā ṡhekāne se r.); girne yā dhaṡne na d.; pazhmurda na hone d.; baiṡhue yā ḡūbne na d.

To bear date—Muwarraḡha h.; likhe-jāne yā takmila pāne kī tāriḡh mundarj r.; likhe jāne kī miti likhī r.; muharrara yā marḡūma h.

Bear, v. i. 1.—Phalnū; bār-āwar musmir yā upjāū h.

2.—Tang k.; dabānū; bhārī paṛnā yā garān-bār h.; bojh d. yā h.

 With on or upon.

To bear heavily on one's spirits—Kisī ke dil yā uskī tabī'at par garān-bār h. (garān guzarānā bhārī paṛnā yā bojh h.). [yā jabr k.]

To bear hard upon an antagonist—Muḡhālīf ko tang k. yā dabānū (uspar saḡhtī

3.—Chal nikalū; kām-yāb h.

To bring matters to bear—Kām nikāl-d.; kār-rawāyī kar-d.; kām chalā d.

4.—Muta'alliq h. yā ta'alluq k.; 'alāqa r.; nisbat yā munāsabat r.

 With on or upon.

How does this bear on the question. ?—Us baḡs se isko kyā 'alāqa (nisbat yā ta'alluq) hai ?

To bear against—Hamla karne yā pakarne ke liye nazdik jānā.

To bear back—Bhāḡuā; pas-pā h.; piṡhe ko haṡ-jānā.

To bear up—Saūbhle rahnā; dil mazbūt r., istiqlāl r. yā mustaqil-mizāj rahnā; dhaṡs yā dab na jānā.

To bear up under afflictions—Musibat meñ dil mazbūt r. yā mustaqil rahnā; ḡukh ke bojh ke nīche dab yā dhaṡs na jānā.

To bear upon or against—Kisī par takya k. uṡhaḡnū yā saūbhle rahnā; kisī par are rahnā; kisī par dabāw ḡālānā—jaise bojh yā zor kā.

To bear up to—Kisī kī taraf rujū' h. yā chalnā.

To bear up to one another—Ek dūsre kī taraf rujū' h. yā chalnā.

To bear with—Jo kuchh nā-guwar ho use guwarā k.; sahnā; bardāshṡ k.; ri'āyat yā 'ināyat k.; burā na māunā; muḡhālāfat na k.; sazā-dīhī se dar-guzarnā yā dar-guzar-k.; sazā na d.

Bearable, a. Bardāshṡ tahammul yā sahne ke laiq; jise sah-sakeñ; qābil-i-tahammul yā jiskā tahammul ho-sake; jiskā koyī mutahammil ho-sake (jise woh bardāshṡ kar-sake uṡhā yā sah sake).

Beard, n. Riṡh; dāṡhī.

 "A gray beard, long beard, and reverend beard, are terms for old age." Webster.

Beard, v. t. 1.—Dāṛhī pakarūnā; hiqārat yā gusse se dāṛhī pakarūnā ukhāṛnā nochnā yā khūchnā.

2.—Dā-ba-dā muqābala k.; sāmuā k.; muqābala k.; muṇh par ānā; sar par charh-baiṭhūnā; sāunne se lalkūrnā.

Bearded, a. Jise dāṛhī ho—jaise mard.

Beardless, a. Be-dāṛhī kā; jise dāṛhī na niklī ho; jo bulūg ko na pahūchā (mard na ho-chukā) ho.

Bearer, n. Hāmīl; barinda; kisī shai kā lejāne-wālā; woh shakhs jiske pās hundavī wagaira rupaye kī kisī raqm ko wusūl ke liye ho.

Bearing, n. 1.—Tāriq; waz'; chāl; rahan; dhaug.

2.—'Alāqa; ta'alluq; nishat; woh munāsabat jo ek shai dūsri shai se rakkhe; samt; jānib; taraf.

Beast, n. 1.—Koyī chārpāya jānwar jisso mihnat li-jāwe yā jiskā gosht khāyā yā uskā shikār kiyā jāe; haiwān.

“Distinguished from birds, insects, fishes, and man.” *Webster.*
Beats of burden—Bārbardāri ke jānwar; woh jānwar jo bojh uṭhāwōh; laduye jānwar.

Beasts of the forest—Janglī jānwar; sahrāyī jānwar.

2.—Koyī haiwān-i-mutlaq.

“Opposed to man.” *Webster.*

Man and beast—Insān wa haiwān.

3.—Woh insān jo khāsiyat-i-haiwānī rakhtā ho; wahshī bhaddā aur ganda shakhs; woh shakhs jo 'aql ke khilāf 'amal kare; haiwān.

Beastly, a. 1.—Haiwān kī sī sūrat aur khāsiyat r. w.; haiwān se nishat r. w.

2.—Haiwān sā yā haiwān kī mānind; wahshiyāna; jāhilāna yā behūda; gauda yā najis; jo insān kī tabī'at aur buzurgī ke khilāf ho.

Beat, v. t. 1.—Pīṭnā; bajānā.

To beat the breast—Chhātī pīṭnā. To beat the drum—Dhol bajānā.

2.—Tornā kuchalnā chūr-chūr k. yā kūṭ chāṇṭ khwālī dal-kar sufūf yā chūr kar-d.; pīṭ pīṭ ke ṭukre ṭukre kar-d.

To beat hemp—Paṭaye ko pīṭ kar ṭukre ṭukre kar-d.

To beat spices—Kūṭ chhāṇṭ dal yā pī-kar garam masāle ko sufūf kar-d. (uski bulbūlī banā d.).

3.—Pīṭ-kar phailānā yā baṛhānā—jaise sone yā kisī dūsri chiz ko jo pīṭne se baṛh-sake; hathaure se pīṭ-kar kisī shakl par banā d.; ṭhōṅk ṭhōṅk yā garh-kar banānā.

4.—Shikār kī talāsh meṁ danṭe yā ghūmte phirnā; shikār jagāne ke liye jhūṛī ko khar-kharāte shor-machāte yā kuchli bajāte phirnā; haṅkwā k.

5.—Chalnā—jaise kisī rāh par. [chhorānā.

6.—Dāwnā yā kāṇṇā; pīṭ chhāṇṭ yā kūṭ-kar anāj (galle) kī bhūsi

7.—Takarūnā—jaise hawā yā pānī se.

8.—Lapāyī jhagre yā takrār meṁ maglūb k.; shikast d.; harā d.; fath-yāh h. yā fath pānū; jīṭnā yā jīṭ-jānā; gālib ānā.

9.—Hairān k.; pareshān k.; sakht mihnat (riyāzat) k.; had se ziyādah mashaqqat k.; riyāzat-i-shū'qa uṭhānā; nihāyat kūwish k.

To *beat* one's brains or head about a thing—Kisi shai ki nisbat apnā damag yā sar pareshān k. yā phirānā (uske muta'alliq yā uske liye had se ziyada yā baṛī hī mihnāt k.).

To *beat* the brains about logic—Mantiq meṁ sar phirānā yā sar-gardānī k. (usko piehke hairān h. yā baṛī kāvish k.).

To *beat back*—Bhagā yā lautā d.; bhūgne yā palat jāne par majbūr k.; ulte pāhw pher d.; pas-pū k.; laṭā d.; wapas jāne par majbūr k.

To *be beat out*—Bahut hī thak jānā; mihnāt yā daup-dhūp se shal ho-jānā.

To *beat an alarm*—Tambūr bajāke khattre ki itilā' d. (uskā i'lāu k.).

To *beat to arms*—Sipāhiyōn ko apni tayīn musallah karne ki itilā' d. (is bāt ki khabar d. ki hathiyār lagū lo).

To *beat down*—(a) Toṛ dālnā mismār k. yā girā d.—jaise diwār ko; pāe-māl k.; qhā d. (b) Pair se kuehal-kar khwāh pāni ke toṛ yā hawā ke jhoke wagaira se zamin-doz yā hamwār khwāh past kar-d. (c) Dabā d.; maglūb k.; dūr yā raf kar-d. To *beat down* opposition—Muqbalat dūr k. (muqbalif ko dabā d. yā maglūb kar-d.). (d) Ghaṭā d. (kam kar-d.) jaise kisi shai ki qimat yā māliyat ko.

To *beat into*—Bār-bār sikhā-kar ta'līm d.; kisi shai kī 'ilm kisi meṁ kūt-kūt kar bharne; mukarrar sikatār batā-kar sikhānā.

To *beat off*—Piehke haṭā d.; mār-kar piehke kar-d.

To *beat out of a thing*—Kisi shai kī chhoṛā-l. yā hāth se nikāl lenā.

To *beat one out of a thing*—Kisi se koyī shai chhoṛā lenā (usko us shai ke chhoṛne tark karne yā usse dast-bardār hone par majbūr k.). [chalnā.

To *beat the hoof*—Pāidāl chalnā; piyūda-pū yā pī-piyūda chalnā; pairoṁ se

To *beat the ring*—Pharpharānā; pharpharāhat ke sāth harakat k.

To *beat time*—Gāne-bajāne meṁ hāth yā pair se tāl d.

To *beat up*—Yakūyak hamla k.; ekbūrgī fūt parnā; daf'atan yūrish k.; achānak yā yakā-yak charh-jānā; hawā-būkhta yā pareshān kar-d.

To *beat up an enemy's quarters*—Dushman ke qayūm-gāh par daf'atan hamla-kar h. (wahān ekbūrgī yā achānak charh-jānā).

“To *beat* is to give many blows; to *strike*, to give a single blow; to *hit*, to touch the object aimed at; to *knock*, to strike with an instrument or something heavy.” Worcester.

Beat, v. i. 1.—Khaṭkhātānā—jaise darwāzo kī kharā

2.—Dharaknā yā dharke se chalnā—jaise nabz yā dil kī ikhtilāj k.

3.—Zor yā shiddat se parnā 'amal yā asar k.; dharke se lagnā yā ṭakkar khānā.

The tempest *beats* against the house—Tūfān kī jhokā ghar meṁ lagā hai (uskā ṭakkar ghar ko lagā hai yā woh ghar se ṭakkar khātā hai).

4.—Ghabrāhat yā shubhe meṁ rahnā; waswase meṁ rahnā; fikr ke sāth dil meṁ pher-phār karte rahnā; hās-bās meṁ rahnā.

To *beat about*—Just-jū k.; pūno kī koshish k.; bahut tarah talāsh k.; baṛī fikr se ghūngṛnā; baṛī joytyī k.; baṛī ghūngṛh machānā yā k.

To *beat up for*—Fauj meṁ sipāhi bharti karte phirne; naye sipāhiyōn ke rakhne kī koshish k.

Beat, n. 1.—Zarb; mār; mārne kī tarīq; tarz-i-zarb.

2.—Zarb jiskā wuqū' paiham ho; dharkā yā dharak; ṭapak; nabz (nāri) kī chāl yā uskī ṭapak; nabz kī zarb.

3.—Tāl dene meñ hāth yā pair kī harakat.

4.—Halqa yā gasht kā halqa; 'alāqa; had.

A watchman's beat—Chaukidār kā halqa; woh maqām jiske gird ghūm-ghūm-kar pahra diyā jāe; pahre-dār kī gasht kā halqa (uskā 'alāqa).

5.—Woh jagah jahān koyī 'ādatan yā aksar āyā-jāyā kare; ma'-mūlī 'amad-o-raft kā maqām.

Beaten, *p. a.* 1.—Jo pīṭte-pīṭte yā chalte-chalte barābar ho jāe; jispar qadam ke nishān par gaye hoñ; jo kām meñ āte-āte ghis yā mañj uṭhe; jispar log bahut āte jāte hoñ; jo pīṭ yā ṭhok kar chiptā kiya jāe.

2.—Ām; mā mūlī; bāzārī; jiskī waq'at kasrat-i-isti'māl se jāti rahe.

A beaten topic or question—Ma'mūlī mazmūn yā suwāl; mazmūn yā suwāl jiskī nisbat bahut kuchh yā aksar bahs ho chuki-ho.

Beating, *n.* Zarb; mār; zad-o-kob; mārpiṭ; zad-o-kob ke zarī'e se sazā yā ṭambīh.

Beautiful, *a.* Hasīn; husn paidā karne wālī sifaton kā r. w.; jo dil ko bhalā ma'lūm ho; jo dekhne meñ khushnumā ho yā jisse dūsre hawās-i-khamsa ko haz uṭhe (khushī ho); khūb-sūrat yā khūb-rū; khush-numā; khush-āyand; jiskī sūrat nazron ko margūb ho; jiskī shakl nafis ho; dekhnawak; shakīl; pākīza yā qabūl-sūrat; bhalā; mauzūn; nafis; 'umda; muzaiyab.

Beauty, *n.* 1.—Un sifaton yā khūbiyon kā yakjā h. (unkā ijtīmā') jisse dil ko khushī ho yā hawās-i-khamsa khusūsan ānkhoñ aur kāmōñ ko haz uṭhe; husn; jamāl; khūb-sūrtī; malāhat; latāfat; raunaq; saja-waṭ; khaṭ-o-khāl kī zīnat (chihre-muhre kī khūb-sūrtī) yā sūrat kā jamāl.

2.—Kisī khās qism kā husn; koyī qism-i-khās kī khūbī; woh shai jisse koyī khūbī raunaq yā 'umdagī khūsūsiyat ke sūth paida ho.

The beauties of nature—Qudrat kī khūbiyān.

The beauties of an author—Musannif ke kalām kī khūbiyān.

3.—Hasīn shakhs—khusūsan hasīn 'aurat; jamīla; hasīna; khūb-sūrat yā nāznūn 'aurat.

Because, *conj.* Is sabab se ki; ba-wajh iske ki; is bā'is se ki; kyōnki; chūnki; is liye ki; is nazar se ki.

Because of, *prep.* Ba-wajh; ba-sabab; ba-bā'is; wajh sabab yā bā'is se; libāz se.

Beckon, *v. i.* Sar hāth yā unglī wagaira hilākar kisī se kuchh ishāratān kahnā; hāth wagaira se ishāra k. [bulānā.

Beckon, *v. t.* Kisī kī taraf kisī maqsad se ishāra k.; bulānā yā ishāre se

Become, *v. i.* Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; haisiyat yā khāsīyat-i-jadīd ikhtiyār k.; badal-kar aur kuchh ho-jānā; honā yā ho-jānā.

To become of—Anjām-i-kār h.; maāl-i-kār h.; hālat h.; naubat h.; naubat yā hālat-i-ākhir yā wāpasīn (piehli) h.; bannā.

☞ Usually with *what* preceding.

What will become of him? Uskī kyā naubat hogī? Uskā anjām-kār kyā hogā? Uskī kaisī banegī?

Become, *v. t.* Sazāwār yā hasb-i-hāl h.; kisī se munāsabat r.; shāyān yā lāiq h.; kisī ke liye munāsib yā mauzūn h.; munzaiyab yā shān ke mutābiq h.; haisiyat yā hālāt ke i'tibār se kisī dūsre se mel khānā (uske mutābiq yā muwāfiq h.); phabnā; achchhā lagnā yā ma'lūm d.; sajnā; zeb d.; rāst ānā.

☞ "Usually said of things, but sometimes of persons." *Webster.*

Becoming, *a.* Munāsib; lāiq; hasb-i-hāl; mauzūn; zebā; sazāwār; munzaiyab; apnī munāsabat kī wajh se bhalā ma'lūm d. w.; jo phabe yā achchhā lage.

Bed, *n.* 1.—Sone yā āram ke liye par ūn yā aur kisī mulāim chīz se bhari hūyī gaddī toshak yā koyī aur bichhāne kī chīz; bistar; bichhaunā.

☞ "In distinction from the bedstead or framework on which it (a bed or sack filled with some soft material) is placed" "The word *bed* includes often the bedstead." *Webster.*

2.—Izdiwāj; nikāh; shādī; byāh; mubāsharat-i-jāiz.

3.—Phūlon kī kiyārī yā unkā takhtā.

4.—Daryā wagaira kī tah (unkā thal yā peṭ).

5.—Tah; koyī chīz jo dher kī dher zamīn kī sath par yā uske andar phailī ho; tarhā.

A bed of coal, iron, &c.—Koele lohe wagaira kī tah.

To be brought to bed—Larkū jannā.

☞ Often followed by *of*.

To be brought to bed of a son—Larkū (betā) jannā.

She has been brought to bed of a son—Use betā paidā huā hai; use farzand tawallud huā hai; woh larkū janī hai.

To make the bed—Palang murattab yā ārusta kar-d.; sej sahwārū; bichhāwan bichhānā lagānā yā durust kar-d.; so uṭhne ke ba'd bichhaune ko phir thik-thāk kar-d.

To put to bed—Larkū janānā.

From bed and board (*Law*) Vide *A Mensa Et Thoro.*

[kī jar ko.

Bed, *v. t.* 1.—Nasab karke (lagākar) gher yā chhipā d.—jaise kisī darakht

2.—Baithālna jannā yā nasab k.; kisī khālī yā hifāzat kī jagah mein jo chārōn taraf se ghiri yā band ho rakhnā yā baithālnā.

To bed a stone.—Patthar baithālnā yā jannā.

Bed, *v. i.* Ham-bistar h.; ek hī sāth sonā; ek hī palang par āram k.; ham-khwāb yā ham-āgosh h.

Bed-chamber, *n.* Sone kā kamra; āram kā makān; āram-gāh; khwāb-gāh; jo makān sone yā āram karne ke kām mein āwe yā uske liye maklūsūs ho ('alāhida chhūṭā rahe). [raheh.

Bed-clothes, *n.* Kāmmal chādar palang-posh wagaira jo palang par lage

Bedding, *n.* Palang aur uskā sāj-o-sāmān; sone yā āram karne kā sāmān 'ām isse ki woh insān ke liye ho yā haiwān ke liye.

Bed-room, *n.* Sone kā kamra; khwāb-gāh; āram-gāh; woh kamra jismein koyī firo-kash (utrā yā muqīm) ho.

Bed-side, *n.* Palang yā bistar kī bagal; palang ke idhar yā udhar (is yā us taraf) kā hissa.

Bedstead, n. Palang; chārpāyī; khāt; sej; woh dhānchā jispar bi-chhāwan (gaddi yā toshak wagnira) bichhāte haiñ. [mūlī waqt.

Bed-time, n. Ārām-gāh meñ jāne (ārām karne) kā waqt; souc kā ma'.

Befall, v. t. Kisi par wāqī' h. parñā yā hitnā; guzarnā ānā yā honā.

﴿﴾ "It usually denotes ill." *Webster*.

Befall, v. i. Zuhūr meñ ānā; wuqū' meñ ānā; honā; wāqī' h.

Befit, v. t. Husb-i-hāl h.; muuzūñ h.; zeb d. yā muzaiyab h.; phabnā; munāsabat r.

Befool, v. t. Be-wuqūf banānā; dhokhā d. yā gumrah k.; 'aql kho d.; pāgal kar-d. yā banā d.

Before, prep. 1.—Āge; sāmne; muqābale meñ; muhāzī; jagah ke lihāz se āge yā muqaddam.

2.—Waqt ke i'tihār se pahle; kisi ke pahle; kisi ke qabl; āge yā waqt ke silsile ke lihāz se muqaddam.

3.—Rutbe silsile darje haq yā waq'at ke lihāz se pahle yā kisi par muqaddam; kisi par muraḥḥal; kisi kī nisbat ziyāda yā baḥ-kar; haq-i-taqaddum r. w.

4.—Kisi ke muwājahie yā muqābale meñ; kisi ke rū-ba-rū yā dū-ba-dū, kisi ke sāmne āge yā mūlī ke āge.

5.—Kisi ke ihtiyār taht yā qābū meñ; kisi ke liye khulā huā; jispar kisi ko rok (uske liye intinā') na ho; jiski nisbat kisi ko is amr kā haq yā is bāt kī salāhiyat ho kī use pasand kare yī nahīñ khwāh uspar apnā qabza rakhe yā nahīñ.

6.—Huzār meñ yā sāmne—jaise kisi hākim ke; talqīqāt tajwiz yā kisi maqṣad-i-qānūnī ke liye kisi hākim yā 'adālat ko rū-ba-rū yā uske ihtiyār-i-samā'at meñ.

Before, ad. 1.—Āge; sāmne; muqābil kī taraf.

2.—Pahle; āge; peshtar; ab yā is waqt ke pahle; isse pahle yā iske qabl; abtak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; pahlo se.

Before-cited, a. Jiskā hawāla hissā-i-muqābil meñ diyā-gayā; māqablu-z-zikr; muhawwala-i-bālā yā sadr; mazkūr mazkūra-i-bālā yā mazkūru-s-sadr.

Beforehand, ad. 1.—Kisi par sabqat le-jānā yā usse pesh-dastī k.; kisi kī bāt pahle hī se samajh jānā (tār jānā); kisi par apnā dast-ras pahle hī se kar-lenā (use peshtar hī se apne hāth meñ kar-lenā); pahle hī hāth mārñā; kisi amr kī nisbat pesh-bandī k. (uski fikr yā uskā intizām peshtar se k.).

﴿﴾ Often followed by *with*.

2.—Pahle se; peshtar se; ibtidā yā awal se; tanhūdān; kisi shai ke tahaiye meñ waqt ke pahle; qabl-az-waqt.

Beforehand, a. Muratfā'a-l-hāl; mūl-o-ma'ishat ke lihāz se fārigh-l-bāl; kas-ir-l-mūl; ahl-i-ma'ishat yā sāhib-i-jā'idād.

Before-mentioned, a. Jiskā zikr pahle huā yā kiya gayā; masbūqu-z-zikr; māqablu-z-zikr.

Befriend, v. t. Kisi ke sāth dostī kā haq adā k.; kisi se dostī khareh k.; pās yā 'ināyat k.; madad yā taqwiyat d.; naf'a bakhsnā; dastgīrī k. (bāñh galnā); kisi ke sāth dostāna bartāw k.

Beg, v. t. 1.—Dil se māṅgnā; ārzū ke sāth talab k.; minnat k.; lajājat -o-samājat k.; 'ājizī ke sāth iltijā k.; hāth jor̄kar yā pair par̄kar iltijā k.; multamis h.; iltimās guzārish yā 'arz k.; ādab aur ta'zīm ke sāth (muaddabāna) kisī shai kī istid'ā k. uskā khwāstgār h. yā use māṅgnā; 'ijz-o-niyāz k.; bataur khairāt yā zakāt ke māṅgnā; bhikh māṅgnā; lillāh talab k.; Khudā kī rāh par(sawāban) māṅgnā. [kar-lenā.

2.—Farz kar-lenā; tasawwur kar-lenā; mān lenā; bilā subūt qabūl To beg the question in debate—Jis bāt kī bahs ho usko farz kar-lenā (bilā sabūt taslīm kar-lenā yā mān-lenā).

Beg, v. i. Bhikh māṅgnā; khairāt māṅgnā; gadāgarī k.; gadā-pesha ho-jānā; bhikh māṅg ke jīnā; tukron par auqāt-basarī k.

Beget, v. t. 1.—Apne nutfe se paidā k.; apne bij se janmānā; aulād-i-sulbī paidā k.; lar̄ke kā bāp h.; lar̄kā paidā k. yā janmānā.

2.—Natīje ke taur par paidā k.; kisī shai kā bā'is h. (uskā sabab mūjib yā mūjid h.); paidā k.; qāim k.; wujūd meṁ lānā.

Beggar, n. Bhikhārī; bhikh-mangā; jo bhikh māṅg-kar jīwe; gadā; gadāyī-pesha; faqīr.

Beggar, v. t. 1.—Muhtāj kar-d.; faqīr banā-d.; bhikh-mangā kar-d.; mufis garib yā tihī-dast kar-d.

2.—Khālī kar-d.; kuchh bāqī rahne na d.; bar̄h-jānā tajāwuz k. yā had se guzar jānā.

To beggar description—Bayān ke bāhar h. yā bayān na ho-saknā; hadd-i-bayān se guzar jānā yā mutajāwiz ho-jānā.

Begin, v. i. 1.—Wujūd meṁ ānā; hone lagnā; ibtidāan qāim h.; bār-i-awwal paidā h.; namūd h.; zuhūr meṁ ānā; wuqū'-pazīr h. yā wuqū' meṁ ānā; nikalnā; paidā yā kharā h.; shurū' h.

2.—Ibtidāyī fi'l k.; koyī nayī bāt karne lagnā (uskā karnā shurū' k.); kisī shai par pahle qadam r.; shurū' k.; āgāz k.

Begin, v. t. 1.—Shurū' k.; āgāz k.; ibtidā k.; kisī bāt kī rāh kholnā; kisī amr meṁ fi'l-i-ibtidāyī k.

2.—Kisī shai kī binā ḍālnā (uskī bunyād qāim k.); kisī shai se kisī shai kā patā lagānā (uskī ibtidā yā āgāz kā hāl ma'lūm k.).

To begin with—Shurū' k.; pahle kām meṁ lānā yā isti'māl k.

To begin business with a small capital—Thorī pūnjī se kār-o-bār shurū' k.

Beginner, n. 1.—Shurū k. w.; bānī; sabab; aslī fā'il; koyī fi'l pahle k. w. yā uskā mūjid.

2.—Woh shakhs (khusūsan kam-sin shakhs) jo kisī 'ilm yā fau kī mashq bār-i-awwal shurū kare yā koyī kār-o-bār ibtidāan kare; mubtadī; nan-āmoz; nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār.

Beginning, n. 1.—Ibtidā; āgāz; asl; bunyād; masdar; musabbib-i-awwal; asl fā'il.

2.—Hālat-i-awwalīn; shurū'; ibtidā; awāl; jo pahle ho.

3.—Umūr-i-ibtidāyī; mawād; sāz-o-samān; asbāb; jar̄.

Beguile, v. t. 1.—Dhokhā d.; fareb k.; chhalnā; apne dām-i-tazwīr (makr ke phande) meṁ lānā.

2.—Makr se ṭāl d.; 'aiyārī se bāz r.

[d. kī ma'lūm na ho.

3.—Bahlā d.; khushī se kāṭ yā bitā d.; aisī tarah bitā (guzrān)

Behalf, n. Naf'a; faida; haq; khātir; madad; tāyid; bachāw; taraf; jānib; or; 'iwaz; qāim-maqāmī.

In *behalf* of—Kisi ke naf'a ke liye; kisi kī tāyid meñ yā uski madad khwāh himāyat ke liye; kisi kī taraf yā jānib se; kisi ke haq meñ; min-jānib kisi ke; kisi kī 'iwaz yā bataur qāim maqām uske khwāh uski qāim-maqāmī meñ.

Nothing has been urged in *behalf* of the prisoner—Mudda'ū 'alaih ke naf'a ke liye (uske bachāne ke liye uske 'uzr kī tāyid meñ uski taraf se yā uske haq meñ) koī bāt kahī na gayī.

To act in *behalf* of a person—Kisi kī taraf se (uski 'iwaz khwāh bataur qāim maqām uske yā uski qāim-maqāmī meñ) 'amal kām yā kār-rawāyī k.

Behave, v. t. Chāl-o-chalan ikhtiyār k.; chāl-chalnā yā tarīq ikhtiyār k.; bartāw k.; baratnā.

“Used with the reciprocal pronoun.” *Webster.*

To *behave* one's self manfully—Mardāna chāl chalnā (tarīq ikhtiyār k. yā bartāw k.).

Behave, v. i. Kām k.; 'amal k.; chāl chalnā yā ikhtiyār k.; bartāw r.; tarīq yā chāl r.; kār-rawāyī k.; pesh ānā.

To *behave* well or ill—Bhalā yā burā kām k.; fi'l-i-nek yā bad k.; achchhī yā buri chāl chalnā yā kār-rawāyī k.

Behaviour, n. Achchhī yā buri chāl; chāl-o-chalan; tarīq; rawish; bartāw; dhang; tarz-o-tarīq; chāk-dhāl; rawaiya; rahan; zāhirī bartāw yā kār-rawāyī.

Good *behaviour*—Nek-chalni; nok-rawish; atwār kī khūbī; husn-i-atwār.

Bad *behaviour*—Bad-atwārī; bad-chalni; bad-waz'ī; buri chāl; burā rahan.

To *be*, or to *be put*, upon one's good *behaviour*—Hālat-i-imtibān meñ h. jismeñ tarīq kī munāsabat par kisi amr-i-aham kī madūr hotā hai.

During good *behaviour*—Mansab par mā'mūr rah-kar diyānat aur rast-bāzī rahne kī hālat meñ (mutadaiyan aur rāst-bāz rahne kī sūrat meñ).

Behead, v. t. Sar kāṭ-lenā yā qalam-kar-lenā; kisi āla-i-burrān se sar ko tan se judā kar-d.

Behind, prep. 1.—Us taraf jo sāmne (muhāzī yā muqābil) na ho; us taraf jo sab se nazdik hisse ke pichhe ho; jo shai kisi ke rū-ba-rū yā ruḥ par ho uske muqābil; kisi kī pusht par yā kisi ke pichhe ('aqab meñ yā pichhwāre); kisi kī dūsrī jānib yā taraf.

2.—Bāqī; jo kuchh kisi ke kahīn dūr chale-jāne khwāh mar-jāne ke ba'd rah-jāe. [lat meñ kisi se ghaṭ-kar.

3.—Rutbe yā 'umdagī meñ kisi se kam; qadr-o-manzilat aur fazī-

Behind, adv. 1. Pichhe; pusht par.

2.—Pichhe ko; pichhe kī taraf; pusht kī jānib.

3.—Pesh-i-nazar nahīn; nazar ke bāhar; jo abtak pesh na hnā ho yā sāmne rakkhā khwāh dekhlayā gayā na ho; bāqī; gair-pesh-shuda.

We know not what evidence is *behind*—Ham logon ko yah ma'lūm nahīn hai ki kis qadar subūt aisā hai jo abtak pesh nahīn kiya gayā (jiskā pesh honā hanoz bāqī hai).

4.—Waqt yā jagah ke lihāz se dūr par; pichhe; guzashṭa yā ba'ida.

5.—Gair-muaddā (be diyā huā); jo kuchh dene ke ba'd bāqī rah-jāe.

There is a large sum *behind*—Bahut se rupayo bāqī haiṁ (raqam-i-kasir gair-muaddā hai).

Behind-hand, a. l.—Pichhe; khālī; aisi hālat meṁ ki kuchh rah yā bāqī rah na jāe; muflisī yā hālat-i-iflās meṁ; tangī meṁ yā tang-hāl; aisi hālat meṁ ki kharch āmadanī se ziyāda parā ho yā zarūriyāt ke raf' karne ke liye āmadanī kifāyat na kare.

To be *behindhand* in one's circumstances—Tang-hāl yā hālat-i-'usrat meṁ h. āmad wa kharch ke lihāz se khālī-hāth yā tili-dast h.

2.—Apne waqt-i-munāsib se kisi kām ke tal-jāne kī hālat; jis waqt kisi kām kā honā wājib ho us waqt usmeṁ tawaqquf kā h.; kisi dūstre shakhs yā dūstre chūz se barhā huā nahīn; pichhe.

Behindhand in studies or in work—Likhne-parhne yā kām meṁ kisi dūstre kī nisbat pichhe ya'ni uski barābar barhā huā nahīn.

☞ "This word, like *ashamed* and several other words, never properly precedes the noun." *Webster*.

Behold, v. t. Kisi chūz par nazar garānā; kisi shai kī taraf nazar k. yā dekhnā; tawajjuh se dekhnā; ganr yā ihtiyāt se mulāhaza k.

Behold, v. i. Kisi shai kī taraf nazar yā ānkh phernā; dekhnā.

Beholden, p. a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; bār-i-ihsān yā minnat apnī gardan par uṭhāye huye.

Behoove, v. t. Kisi ke liye zarūr h.; kisi ke laiq h.; zarūrat farz yā suhūlat ke lihāz se kisi ke liye munāsib yā saẓāwār h.; chāhnā; phābnā; zeb d.; sohānā.

☞ "Now used only impersonally with *it*." *Worcester*.

Behove, See supra.

Being, n. l.—Hastī; wujūd; wāqī'ī yā farzī wujūd.

☞ As opposed to *non-existence*.

2.—Jo shai kisi tarah par qāim ho 'ām isse ki woh māddi ho yā rīhānī khwāh aslī ho yā khayālī; har qism kī shai jo wujūd rakhtī ho;

3.—Insān haiwān yā aur koyī haiyu-l-qāim shai.

Be it so, l.—Farz kar-lo ki fulān bāt aisi hī hai; mām-lo ki fulān amr isī tarah yā nahj par hai; ho yā shāyad ho; bāshad.

☞ A phrase of supposition.

2.—Aisā hī hone do; aisā hī karo; bihtar; kyā muzāiqa; kuchh muzāiqa yā harj kī bāt nahīn; jāo aisā hī karo.

☞ A phrase of permission.

Belabour, v. t. l.—Kisi shai meṁ khūb mihnat k.; kisi shai kī nisbat ihtiyāt se kār-rawāyī k.

2.—Khūb mār-nā; bahut mār-pit k.; shiddat se zad-o-kob k.; asehhlī tarah pīt-nā yā dhunnā.

Beleaguer, v. t. Muhāsara k.; gher lenā; rāh band kar-d.; fauj se is tarah gher lenā ki bhāgne kī rāh na rahe.

Belie, v. t. l.—Jhūṭhā banānā; jhūṭhānā; jhūṭh yā darog ṭhahrānā; jhūṭhāyī kī tuhmat lagānā yā uskā qusūr-wār ṭhahrānā; takzīb k.

2.—Kisi kī nisbat bayān-i-darog k.; kisi kā hāl jhūṭh jhūṭh kabnā; jhūṭh yā darog bayān k.

3.—Gila k.; jhūthī jhūthī bāteñ kahkar tuhmat (dosh) lagānā; kisi ke bāb meñ kalimāt-i-darog kahnā.

4.—Taqlid k.; naql k.; banāwat k.; kisi dūstre kī mānind jhūthī sūrat banānā.

Belief, *n.* 1.—Kisi qaul yā wāqī'a ko bilā wāqifiyat-i-zātī mān lenā yā taslīm k.; kisi ke qaul yā uskī shahādat par takya istidlāl yā i'tibār; i'timād; yaqīn; bharosā; 'aqīda; imān. [yā yaqīn lāweñ.

2.—Woh shai jispar i'tiqād lāyā jāe; woh bāt jispar i'tibār karen

3.—Rāe; masāla; un legon kī rāe (unke masāil) jo kisi qism ke khayāl kī pairawī karte hon; mat.

4.—Qarāin par i'tibār i'tiqād yā yaqīn.

Believe, *v. t.* Bāwar k.; i'tibār k.; dūstre kī shahādat yā sanad par kisi shai kī nisbat i'tibār k.; kisi amr ko dūstre ke bayān yā wujūh-i-zihnī wa dalāil-i-'aqlī par khwāh kisi aur bāt ke lihāz se bagair apuī khās wāqifiyat ke sach samajh lenā; sahīh samajhnā; sach mānnā; kisi par bharosā yā i'tibār k.

To have reason to believe—Bāwar karne yā sahīh samajhne kī wajh r.

Believe, *v. i.* 1.—I'tiqād lānā; yaqīn lānā; imān yā 'aqīda lānā; bāwar k.; sach samajhnā yā mānnā; takya yā bharosā k.

Often followed by *in* or *on*.

I do not believe in what that man says—Us shakhs ke qaul par main i'tibār nahīn kartā (uskā kahnā main sach nahīn samajhtā).

2.—Samajhnā; khayāl k.; tasawwur k.

The accused is, I believe, guilty—Meri samajh meñ (main samajhtā hūñ ki) yah mulzam mujrim hai.

Bell, *n.* 1.—Ghanṭā; ghanṭī. [uskā pyāla.

2.—Koyī shai jiskī sūrat ghanṭe sī ho—jaise kisi phūl kī kaṭorī yā To bear away the bell—Kisi bāt meñ bahkar h.; kisi shai meñ afzal muraj-jah yā bartar h.

To bear the bell—Sargana h.; peshwā h.; sab ke pahle chalnā; agnā h.

To lose the bell—Shikast pānā; hār-jānā; maglūb h. [machūnā.

To shake the bells—Harakat k. ittilā' d. yā khatre kī khabar dene ke liye shor

To bell the cat—Ghanṭī pahnā d.; jo apne se quwwat meñ bahut barā ho usse muqābala karke uske hāth-pair tor d. (use be-kār yā zer-dast kar-d.).

Belligerent, *a.* 1.—Larāyī k. w.; jang k. w.

2.—Jiskā mailān jang par ho; larāyī kī taraf jhūkā huā yā uspar māil; jang yā larāyī se muta'alliq.

Belligerent, *n.* Woh qaum yā riyāsat wagaira jo jang meñ masrūf ho.

Belong, *v. i.* 1.—Kisi kī milk haqīyat milkīyat yā jāe-dād h.; kisi kā azān-i-khās h.; kisi kā h.

The house in suit belongs to the defendant—Makān-i-muta'nāzi'a mudda'ā 'alaih kī milk (uskī milkīyat haqīyat yā jāe-dād) hai yā woh azān-i-khās mudda'ā 'alaih hai yā mudda'ā 'alaih kā hai.

2.—Kisi kā kār-i-khās h.; kisi se ta'alluq r. yā muta'alliq h.

It belongs to the plaintiff to prove his title—Apne istihqāq kā sābit k. mudda'i ke ta'alluq hai (uskā sābit k. mudda'i kā khās kām hai).

3.—Kisī kā ek' juzw yā hissa h.; kisī se muta'alliq yā usmeñ shāmil h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.

The North-Western Provinces *belong* to the Bengal Presidency—Maunilik-i-Magrabi wa Shamālī juzw-i-Ihāta-i-Bangāl haiñ (ihātā-i-mazbūr se muta'alliq yā usmeñ shāmil haiñ).

4.—Kisī jagah kā mutawattin (aslī bāshinda) h.; sukūnat-i-aslī r.; mustaqil sukūnat r.; dawāmī bāshinda h. yā hamesha rahnā.
Beloved, *pp.* or *a.* Barā pyārā; jise dil chāhe yā 'azīz rakkhe yā jo dil se pyār kiya yā 'azīz rakkhā jāe.

Below, *prep.* 1.—Niehe; jagah ke lihāz se niehe; zer.

2.—Kisī kī nisbat rutbe 'umdagī yā qadr-o-manzilat meñ kam; darje wagaira meñ kisī ke niehe.

3.—Nā-zebā; lāiq nahiñ; gair-munnāsib; kisī ke liye gair-mauzūn.
Below, *adv.* 1.—Kisī shai ke lihāz se niehe; niehe.

2.—Zamīn par; dunyā meñ.

☞ As opposed to the heavens.

3.—Dozakh meñ; jahannam meñ.

4.—'Adālat-i-mātaht meñ; mahkama-i-asgar meñ; niehe kī kachahrī meñ; us 'adālat meñ jiskā iḥtiyār kisī dūsri 'adālat ke muqābale meñ kam ho. [kī jagah].

Bench, *n.* 1.—Ijlās; 'adālat meñ hukkām kī nishast (unke baiṭhne

2.—Hukkām; jo log jaj kī haisiyat se 'adālat meñ baiṭhen; 'adālat.

A full *bench*—Ijlās-i-kāmil; ek 'adālat meñ jitne hukkām hoñ un sab kā yak-jāyī ijlās.

A division *bench*—Kisī 'adālat ke sab hākimōñ meñ se eḥad hākimōñ kī ijlās.

A single *bench*—Ek hākim kī ijlās; ijlās-i-hākim-i-wāḥid yā ijlās-i-wāḥid.

To go before, or take the opinion of, the full *bench*—Ijlās-i-kāmil meñ pesh h. yā ijlās-i-kāmil kī rāe lenā.

Bend, *v. t.* 1.—Ṭerhā k.; kham yā bal d.; jhukānā; khūch-kar ṭerhā k.; aiñṭhā; laḥānā; moṛnā.

To *bend* a bow—Kamūn ko kham d. yā tirehhi k.

2.—Kisī taraf ko jhukānā yā muḥlātab k.; sidhī rāh ehṛō-kar kisī aur taraf ko phir jānā yā rujū' h.

To *bend* one's steps or course to a particular place—Kisī kḥāz maqām kī taraf qaḍam pherū yā chalnā kḥwāh rujū' h.

3.—Kḥūb mutawajjih k. yā lagānā; shauq se rujū' k.; mihnat se lagānā; zor d.; nihāyat masrūf yā mashgūl k.; dil denā.

To *bend* the mind to study—Paṛhne likhne (tabṣīl-i-'ilm) meñ kḥūb dil lagānā.

4.—Dabā-kār rujū' k.; mutī' k.; maglūb k.; apne qābū meñ lānā; apne bas meñ lānā yā k.; zer-dast k.

To *bend* a man to our will—Kisī shakhs ko apnā mutī' banā-d. (use aisa kar-d. kī hamārī marzi ke mutābiq kār-rawāyī kare).

5.—Taiyār k.; murattab (durust) k.; khūch-kar kām ke lāiq kar-d. jaise kāmān ko.

To *bend* the brow—Bhaṛneñ chāphānā—jaise baṛe gaur yā gusse meñ; tewrī meñ bal ḍālū; chūñ-ba-jabiñ h.; tewrī chāphānā.

Bend, v. i. 1.—Terhā h.; tirehā h.; phirnā; bal yā kham khānā; jhuk-nā; kaj h.; lachnā; murā; ainhūā.

2.—Shauq yā dil se rujū' h.; mukhātib h.; irāda yā musammam (mazbūt) irāda k.; kamar-bāndhuā yā kamar-basta h.; āmāda h.

Bent on mischief—Nuqsān-rasānī par āmāda; nuqsān pahuūchāne par kamar bāndhe yā mazbūt irāda kiye huye.

3.—Sijda k.; sar jhukānā; jhuknā; 'ibādat yā itā'at kī nazar se sar-nagūn h.

Beneath, prep. 1.—Niche; zer; tale; kisī shai se dabā huā.

To sink beneath a burden—Kisī bojā ke niche dabjānā (uske dabāw se dhañs yā baiṭh jānā).

 In a literal sense.

2.—Niche; bare bare mahsūloñ (garāñ-bār kharājōñ) yā hākim ke zulm se dabā huā.

 In a figurative sense.

3.—Kisī dūsre kī nisbat rutbe waqr yā 'umdagī meñ kam.

Man is beneath angels—Insān kī rutba firishtoñ se kam hai.

4.—Lāiq munāsib yā hasb-i-hāl nahīn; nā-zebā yā gair-muzaiyab; barābar nahīn.

He will do nothing beneath his station—Woh koyī aīsā fī'l na karegā jo uskī haisiyat ke hasb-i-hāl na ho (usko na phabe yā uske liye nā-zebū ho).

Beneath, ad. 1.—Niche; tale; kisī jagah kī nisbat aur niche.

The earth from beneath—Niche kī zamin yā miṭṭī.

2.—Niche yā tale; zer.

 "As opposed to heaven or to any superior region." *Webster.*

Beneficial, a. 1.—Mufid; nāfi'; fāida-bakhs; sūd-mand; jisse koyī 'umda natīja paidā ho.

 Followed by to.

2.—(*Law*) (a) Jisko kisī shai se fāida yā naf'a hotā ho yā usse fāida uṭhāne khwāh uspar mutasarrif hone kā istihqāq ho; mutamatti' yā mutasarrif.

The beneficial owner of an estate—Kisī jāc-dād kī mālīk jisko uspar mutasarrif hone yā usse fāida uṭhāne kā haq ho; kisī haqiyat kī mālīk-i-mutasarrif.

(b)—Naf'a yā fāida paidā k. w.

A beneficial interest—Naf'a uṭhāne yā tasarruf karne kā haq; muttamatti' yā mutasarrif hone kā haq; haq-i-mutasarrifāna.

Beneficence, n. Hamesha neki yā bhalāyī k.; wāqī'i neki yā mihrbānī. k.; logōñ ko sachmuch khairāt d.; achhehe achhehe kāmōñ kī kiya k.; wāqī'i 'ināyat karam yā dād-dihish.

Beneficent, a. Niko-kār; gairōñ kī kām mihr-bānī se k. w.; dād-dihish r. w.; karīm; faiyāz; saḥbī; mihrbān.

Benefit, n. 1.—Mihrbānī kī fī'l; mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; lutf; ihsān; karam.

2.—Naf'a; fāida; hāsīl yā hūsul; sūd; woh bāt jisse kīsī kī taraqqī hotī aur uskī zātī khushī barābar barhtī jāwe; woh amr jisse kīsī māl kī haisiyat (māliyat) barh-jāwe.

“A word of extensive use, and expressing whatever contributes to promote prosperity and personal happiness, or adds value to property.”
Webster.

Benefit, v. t. Kīsī ke sāth yā kīsī ke haq meñ bhalāyī k.; fāida bakhsh-nā; naf'a d. yā k.; nāfi' h.; kīsī ko mufid h.; aur taraqqī d.; sihat (tandurnstī) ko aur barhānā; kīsī ke liye kār-amad h.

“Applied either to *persons* or *things*.” *Webster.*

Benefit, v. i. Fāida uṭhānā yā hāsīl k.; naf'a uṭhānā yā muntafa'-bih h.; taraqqī k.

Benevolence, n. Nek-khwāhī; nek-andeshī; bhalāyī karne kī tabī'at (ragbat yā khwāhish yā uskī taraf mailān); mihrbānī; shafaqat; dād-dilhish kī ragbat; insān kī muhabbat aur uskī khushī meñ taraqqī dene kī khwāhish; insāniyat.

Benevolent, a. Nek-khwāh; nek-andesh; bhalāyī (achchhe kām ke karne) par mālī; insān se muhabbat r. w. aur uskī bihbūdī aur khushī meñ taraqqī kī khwāhish (chūhne-wālā); nek-nihād; khair-sigāl; karīm; mihrbān. [aṇdherā kar-d.]

Benight, v. t. 1.—Tārik (aṇdherā) k.; tārikī chhā-lenā; rāt kī tarah The clouds *benight* the sky—Būdal āsmān ko tārik kar-dete haiñ (unkī tārikī āsmān par chhā-jātī hai yā unse āsmān aṇdherā ho jātā hai).

2.—Chalte chalte rāt kar-d.; rāt kā pahuñch jānā; rāt kā ho-jānā; rāt kā ā-paṇā.

A *benighted* traveller—Shab-rasīda musāfir; woh musāfir jise chalte chalte rāt ho-jāe aur woh apne thekāne par na pahuñche.

3.—Tīra-dīl kar-d.; jihālāt meñ mubtalā k.; raushan-zamīr na hone d.; 'aql kī raushanī se mahrūm r.; siyāh-qalb k.

Benign, a. 1.—Mihrbān; halīm; jiske mizāj meñ shafaqat yā hilm ho; sāhib-i-jalāl yā zu-l-jalāl; jo auroñ par 'ināyat kī nazar rakkhe; saḥī; faiyāz; karīm.

2.—Muwāfiq; 'umda; jiskā asar nek ho; jisse mihrbānī hilm yā shafaqat wagairā zāhir ho.

3.—Sihat-āwar; muzir nahīn; shafā-bakhsh; jismeñ tan-durustī paidā karne kī sifāt ho.

A *benign* medicine—Sihat-āwar dāwā; jis dāwā ke isti'māl se mariz ko sihat (ārām) ho.

4.—Saḥt nahīn; muhlik nahīn yā gair-muhlik; jismeñ mariz kī jān jāne (uske marne) kā khauf na ho.

A *benign* disease—Maraz-i-gair-muhlik; aisī bimāri jismeñ bimār ke marne kā dar na ho.

Benignant, a. Mihrbān; zu-l-jalāl; karam-farmā; 'ināyat-gustar.

Benignity, n. 1.—Tabī'at yā dil kī achchāyī; nek-sirātī nek-nihādī yā nek-mizājī; rahm-dilī; tabī'at kā jalāl; nekī; karīmī; saḥbāwat; mihrbānī; shafaqat.

2.—Sihhat paidā karne kī sifat; jisse tandurustī barhe; shafā-bakhshī. [bal; mor; kajī-

Bent, n. 1.—Kham; ṭerhāyī yā ṭerhū-pan; lachak; jhukāw yā jhok;

The bent of a bow—Kamān kī kham (uskā jhok yā uskī lachak).

2.—Mailān; ragbat; khwālīsh; tabī'at; dil kī kisi taraf mūl h. (lagū jhuknā ruṭī' h. yā phirnā); tabī'at kī pher.

3.—Kisī khās jānib yā pahlu ko mailān; loch; maṛak; pher.

The bents and turns of a subject—Kisī bāt kī maṛak aur uskī pher (uskā jor-tor yā nok-jhok); kisī mazmūn ke pahlu wa jawānib. [kar-d.; akṛtūti.

Benumb, v. t. 1.—De-hiss-o-harakat kar d; ṭhithurā d.; sun yā lakṛī

2.—Bad-hawās kar-d.; be-kār kar-d.; be-qūbū k.

Bequeath, v. t. 1.—Wasīyat ke zarī'e se d.; wasīyat kar-denā yā kar-jānā; wasī'at ke rū se liha k. yā ohhor jūnā.

☞ Said of personal property.

2.—Larke-bālon ko ehhor-jānā; maurūsi kar-jānā. [marnā.

To bequeath a family quarrel—Koyī khūndānī jhagrī larke-bālon ke liye ehhor

☞ "To Bequeath, Devise. These words both denote the giving or disposing of property by will. *Devise*, in legal usage, is properly used to denote a gift by will of real property, and he to whom it is given is called the *devisee*. *Bequeath* is properly applied to a gift by will or legacy, i. e. of personal property; the gift is called a *legacy*, and he who receives it is called a *legatee*. In popular usage, the word *bequeath* is sometimes enlarged so as to embrace *devise*." *Webster*.

Bequest, n. (Law) Jāe-dād-i-mūsābih—khusūsan woh māl-i-mauqūla jo koyī mutawaffā kisi ko wasīyat kar-jāwe; wasīyat ke zarī'e se jāe-dād-i-mauqūla kī hiba; hiba-i-wasīyatī.

To make a bequest. Same as Bequeath.

The subject-matter of a bequest—Woh māl-i-mauqūla jo manshū-i-hiba-i-wasīyatī ho; jo kuchh wasīyat ke rū se hiba kiyā (diyā) jāe; shai-i-manshūba.

Bereave, v. t. 1.—Kisī se kuchh le-lenā; kisī se koyī shai lekar use uskā muhtāj banā d.; kisī shai se mahrūm k.; koyī chīz kisī se ehīn lenā (har lenā); lūt lenā.

☞ "With of before the thing taken away." *Webster*.

To be bereaved of one's friends—Kisī ke doston kī usko hāth se nikal-jānā (hāth se jūtā rahnā ya'nī mar-jānā).

Bereavement, n. Mahrūm k. yā mahrūm hone kī hālat; mahrūmī; mūsān; hāth se nikal-jāna yā jūtā rahnā—jaise abhūb (doston) kī mant ke zarī'e se (mar-jāne ke bā'is).

Berth, n. Mansab; 'uhda; naukari; asāmi; jagah; kām. [par hai.

He has a good berth—Woh ek ma'qūl 'uhda rakhtā hai yā ek achchhe 'uhde

To give a wide berth to—Kisī se dūr (haṭe kanūre yā pare) rahnā.

Beseech, v. t. 1.—Kisī se bahut minnat samājat k.; kisī se isrār ke sāth iltijā k. yā multājī h.; iltimās k.; pair par girnā hāth joṛnā yā balāyei lenā; girgirānā; dast-basta 'arz-ma'rūz k.; pāwī parnā; bahut 'arzū se (nikūyat girwidā ho-kar) kalnā.

☞ Used before a person.

2.—Kisī bāt kī darkhwāst k.; māngnā; mustad'i ho. yā istid'ā k.; kisī shai kī nisbat 'arz k.

☞ Used before a thing.

Beset, v. t. 1.—Kisī par kisī meñ yā kisī ke chāron taraf lagānā baiṭhāl-nā nasab k. yā jānā.

"A robe of azure beset with drops of gold." *Spectator*.

Nile yā smānirang kī poshāk jismen sunahre bundelage (jare nasab yā ṭanke) the.

2.—Band kar-d. jaise rāh k.; gher lenā; ghere meñ ḍāl d. yā mahsūr k.; muhāsara kar-lenā; chāron taraf se gher-lenā.

3.—Kisī par ṭūṭ paṛnā (uspar hamla k. yā hamla-āwar h.); kisī par ā-paṛnā; kisī se rāh meñ ghāt k.; rah-zanī k.; kisī par chaḥ-jānā (chaḥhāyī k.).

4.—Chāron taraf se gher yā dabā kar bhāgnā dushwār kar-d.; ghabrā d.; shashdar kar-d.; hairān k.; tang k.; uljhāna yā uljhāw meñ ḍālā; qabāhat meñ ḍālā; mushkilāt meñ phānsā d.; nāk meñ dam kar-d.; 'āfiyat tang k.

Beside, prep. 1.—Kisī kī bagal meñ; kisī ke ek taraf; kisī shakhs yā shai ke nazdik (pās).

To sit beside a person—Kisī shakhs kī bagal meñ (uske ek taraf yā nazdik)

2.—Khārij; bāhar; alag; nyārā; kisī 'shai ke ma'mūlī silsile ke bāhar (uske mutābiq nahīn); mutābiq nahīn par khilāf bhī nahīn.

It is beside my present purpose to include scientific terms in this work—Bil-fī yah merā manshā nahīn hai ki 'ilmī alfāz is kitāb meñ dākhil karūn.

To put one beside his patience—Kisī ko be-sabr kar-d.

3.—'Alāwa; siwā; kisī se judā alag yā nyārā.

☞ "In this use, besides is now more common." *Webster*.

To be besides one's self—Hawās se bāhar yā bad-hawās h.; 'aql kho baiṭhā yā salb kar-d.; be-'aql ho-jānā; kisī kī 'aql kī jāta rahnā yā mārā jānā.

☞ "In present usage, there is a tendency to make the following distinction between *beside* and *besides*: 1.—That *beside* be used only and always as a preposition, with the original meaning 'by the side of'; as, to sit beside a fountain; or with the closely allied meaning 'aside from' or 'out of'; as, this is beside our present purpose; 'Paul, thou art beside thyself.' 2.—That *besides*, as a preposition, take the remaining sense 'in addition to'; as, besides all this. And that it also take the adverbial sense of 'moreover'; 'beyond,' &c. which had been divided between the words; as, besides, there are other considerations which belong to this case." *Webster*.

Beside, } adv. Usse ziyāda; mazīde-barān; ziyāda-azūn; 'alāwa; siwā;
Besides, } mā-warā; usko chhoṛkar aur; shumār meñ dākhil nahīn;
jo kuehh mazkūr huā ho us meñ shāmil nahīn; kisī se alag yā judā.

Besides, prep. See Meaning No. 3. under Beside prep.

☞ "This word, though radically the same as *beside*, and a corruption of it, ought not to be confounded with it, for it is rarely used in the senses explained under *beside*, except in the third sense." *Webster*.

Besiege, *v. t.* Ganīm (dushman) ko apne tābi' hone par majbūr karne ke liye use musallah fauj se gher lenā; muhāsara k.; ghere meñ dālnā; narga k. yā narge meñ dālnā; gher lenā.

Besieged, *pp. or a.* Mahsūr; gherā huā yā ghere meñ parā huā; jise dushman ki sipāh chāron taraf se ghere (muhāsare yā narge) meñ dāle ho.

Besieger, *n.* Muhāsir; muhāsara k. w. yā muhāsare meñ masrūf.

Besmear, *v. t.* Koyī chiknī lasilī yā mailī chīz ūpar se lagānā; ālūda k.; bhar d.; ganda k.; dhabbā lagānā; mailā k.

Bespangle, *v. t.* Afshān jamānū yā k.; sitāron se jar d. yā sitāre jamānā khwāh lagānā; koyī chamkilī chīz jagah jagah lagā-d.

Bespatter, *v. t. 1.*—Chhūte dālkar dāg-dār k. yā dhabbā lagānā; pānī yā kichar ke chhūte dālnā; koyī mailī yā nā-guwār chīz chhīrak-kar dāg dālnā; kisī par chhīraknā. [kalañk lagānā.

2.—Buhṭān lagānā; badnāmī kā dāg lagānā; badnām yā ruswā k.; **Bespeak**, *v. t. 1.*—Kisī chīz ke liye pahle se kah-d. yā kah-rakhnā; kisī shai ki nisbat āyinda ke liye hukm d.; kisī chīz ko pahle se lagā r. kar-r. yā uski nisbat mu'āhada (qaul-o-qarār yā bāt-chīt) karlenā; farmāish k. [peshiñ-goyī k.

2.—Kisī bāt ki 'alāmat pahle se zāhir k.; pahle se dekhlanā;
3.—Kisī bāt ke āsār dekhlanā; khārijī 'alūmāt yā sūrat-i-zāhirī se kisī amr par dalālat k.; sābit k.; zāhir k.; numāyān k.; 'alāmaton se batlanā dekhlanā yā zāhir k.

His manners *bespeak* him a gentleman—Uske atwār se zāhir hai ki woh mard-i-sharif hai; uske tarz-o-tariq se uske mard-i-sharif hone ki 'alūmateñ pāyī jāti haiñ.

Best, *a. 1.*—Darja-i-ā'lā ki 'umda sifateñ r. w.; nihāyat hī achchhā; sab se achchhā; bahut hī bihtar; 'umdatarīn; bihtarīn.

“Applied indifferently to physical or moral subjects.” *Webster.*
The *best* man—Woh insān jismeñ darja-i-ā'lā ki 'umda sifateñ hoñ; nihāyat hī achchhā ādmī.

The *best* cloth—Sab se 'umda kaprā; bahut hī khūb kaprā.

2.—Jisne baṛī taraqqī ki ho.

The *best* scholar—Barā 'ālim wā fāzil shakhs.

3.—Bahut hī sahīh ṭhīk yā durust; kāmil; pūrā pūrā; ahsan; aulā.

The *best* view of a subject—Kisī amr ki nisbat rāe-kāmil nihāyat sahīh tajwīz yā uspar pūrā pūrā libāz.

4.—Nihāyat 'aql-mandī yā maslahat ki bāt; jo amr az-bas 'āqilāna aur munāsib ho; afzal ahsan yā mustahsan.

What is *best* to be done?—Woh kaunsi bāt hai jiskū karnā nihāyat 'āqilāna aur maslahat-i-waqt (munāsib) hai?

To do *one's best*—Jahāñ tak apne se ban parē koshish kar-d.; apne hatta-l-was' yā hatta-l-maqqūr (maqqūr bhar) fikr yā jidd-o-jahd kar-d.; jis qadr daur-dhūp ho-sake kar-d.; jo kuchh apne qābū meñ ho (apne se ho-sake) kar-d.; jahāñ tak zor mārte bāne zor mārñā.

To the *best* of—Qābū bhar; gunjāish ke mutābiq; jahāñ tak wus'at yā gunjāish (phailāw yā samāyī) ho; jitnā ho-sake (bau-parē); hatta-l-was' yā maqqūr.

At best—Ba-darja-i-gāyat; intihā darje ko; jah nazar-i-gaur se dekheñ.

Life is *at best* very short—Agar achchhī tarah se dekheñ to zindagī bahut mukhtasar hai (bahut thore dinon kī hai).

To make the best of—(a) Kisi chiz se jahāñ tak fāida uṭhāte hane fāida uṭhānā; hatta-l-was' kḥūb mustafid h.; achchhī tarah kām-nikālānā; kḥūb hī taraqqī d.; kisi shai kī haisiyat jahāñ tak baṛhāte hane baṛhānā.

To make the best of a sum of money—Kisi mablag (rupaye kī raqam) se jis-qadar fāida uṭhāte hane fāida uṭhānā (usse kḥūb mustafid h. yā kām nikālānā).

To make the best of a piece of land—Kisi qat'-i-arāzi ko kḥūb taraqqī d. (uski haisiyat hatta-l-maḡdūr baṛhā d.).

(b)—Jahāñ tak ho-sake kisi balā (musibat yā taklīf kī hāt) ko guwārā kar-lenā; kisi aisi bāt ko jo margūb na ho hatta-l-maḡdūr apne ūpar uṭhā-lenā.

To make the best of ill-fortune or a bad bargain—Kisi musibat yā nuqsān kī bāt ko jahāñ tak ho sake guwārā kar-lenā (use nibāh leḡnā yā usse apnā kām nikāl-lenā).

Best, n. Baṛī hī koshish; intihā yā darja-i-gāyat kī jidd-o-jahd; jis qadar fikr-o-pairawī ho-sake.

To do one's best—See No. 4, above.

To the best of one's ability—Jahāñ tak ho-sake yā ban paṛe; qābū yā maḡdūr bhar; hatta-l-was' yā hatta-l-maḡdūr; jis qadar gunḡaiṣh yā samāyī ho; jitnā karte hane.

Best, ad. 1.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-darja-i-gāyat; sab se baṛh-kar; sab se (auroñ se) ziyāda.

To love one best—Kisi ko bahut hī yā sab se ziyāda pyār k. (chāhnā).

2.—Nihāyat hī naḡ ko sāth; nihāyat hī suhūlat ke sāth; baṛī kām-yābī āsāñ yā munāsabat ke sāth; is tarah par kī bahut hī naḡ yā fāida ho.

Which instrument can you *best* use?—Kaun sā āla tum baṛī suhūlat se isti'māl kar-sakte ho? This medicine will answer *best*—Is dawā se baṛā hī naḡ hoga (yah nihāyat hī kār-gar hogi).

3.—Bahut hī; kḥusūsiyat ko sāth; tamām-o-kamāl; tāmma yā ba-tarz-i-kāmil; kḥūb; ṭhik-ṭhik; rag-o-reshe se; mū-ba-mū.

He knows it *best*—Woh use kḥūb jūtā hai (usse wāqifiyat-i-tāmma yā kāmila rakhtā hai; uske rag-o-reshe se wāqif hai).

“*Best* is sometimes used in composition; as, *best arranged*, *best concealed*, &c.; but these and similar compounds explain themselves.” Webster.

Bestir, v. t. Baṛī musta'idī se kār-rawāyī k.; chaṭpaṭ kām k.; jidd-o-jahd-i-balig (baṛī koshish yā kḥūb daur-dhūp) k.; kḥūb hāth-pair mārñā yā zor-mārñā.

Usually with the reciprocal pronoun.

Bestow, v. t. 1.—Khazāne meñ jam' k.; hifāzat kī nazar se rakh-d.; is garaz se rakh-d. kī mahfūz rahe; rakhnā.

2.—Kām meñ lānā; isti'māl k.; lagānā.

3.—Denā; 'ata k.; baḡhshish k. yā baḡhshnā.

Followed by *on* or *upon*.

4.—Kisī se shādī yā nikāh kar-d. ; kisī ko byāh d.

He has *bestowed* his daughter upon a gentleman—Usue apnī beṭī kī shādī ek bhale ādmī se kar-dī (usko ek bhale ādmī se byāh diyā).

Bet, *n.* Bāzī; jo hūr-jīt ke liye badā jāe; hor; jo kuchh do farīq ke mā-bain kisī bāt ke muqābale ke natīje khwāh kisī amr-i-muhtamalu-l-wuqū' ke maāl-i-kār ke zuhūr par man'ūd yā mashrūt ho.

Bet, *v. t.* Bāzī lagānā; badnā; hor lagānā yā badnā; shart lagānā badnā yā kar-nā; kisī amr-i-mutanāzī'a-fih ke natīje ke zuhūr par kisī bāt kī shart k. (uskā qaul-o-qarār yā mu'ābada k.); hūr-jīt k.

Betake, *v. t.* Kisī shai kī taraf rujū' h. yā rujū' lānā; kisī shai kī taraf mukhātīb h. (us meñ lagnā yā dīl lagānā); kisī shai kī taraf harakat yā jumbish k. (uskī taraf chaluā).

With the reciprocal pronoun.

Betime, } *ad.* 1.—Achehhe waqt; waqt se; mauqe' se; waqt-i-munāsib
Betimes, } par; jis waqt munāsib ho usī waqt; aise waqt kī der na ho.

2.—Thoṛe 'arse meñ; thoṛī der meñ; jald. [se dekhlanā.

Betoken, *v. t.* 1.—Kisī aisi shai se zāhir k. jo namūdār ho; 'alāmatoñ

2.—Jo 'alāmatoñ manjūd hoñ unse pesh-binī k. (kisī amr ke wuqū' kā pahle se izhār k.); jo kuchh nazar ke āge yā ma'lūm ho usse kisī aisi bāt kā nishān d. jo āyinda hone wālī ho; kisī amr-i-ma'rūf yā badīhi ko lihāz se kisī fi'l-i-mustaqbil par dalālat k.

A dark cloud often *betokens* a storm.—Kāle bādaloñ se aksar yah zāhir hotā hai kī tūfān āwegā (we beshtar tūfān kī āmad par dalālat karte haiñ).

Betray, *v. t.* 1.—Be-imānī karke dagā-bāzī yā fareb kī rāh se dushman ke hāth (ikhtiyār yā qabze) meñ de-d.; dagā yā be-wafāyī se de-d. yā 'ahd-shikanī k.

An officer *betrayed* the city—Ek afsar ne be-imānī se dagā karke shahr par dushman kā qabza karā-diyā. To *betray* a trust—Dagā-bāzī yā be-wafāyī se amānat meñ khiyānat k.

2.—Koyī bhed yā aisi bāt jo rāz-dārī kī nazar se batlāyī gayī ho khol-kar (ifshā karke) be-i'tibārī kar-d.; kisī kā hāl khol-d.; kisī kā rāz fāsh kar-d. (parda khol-d.); dhokhā d.; dagā k.; dagā-dekar nuq-sān pahuñchānā.

To *betray* a person or a secret—Kisī shakhs kī parda-dari k. (uskā hāl khol d. yā use dhokhā d. khwāh usse dagā k.) yā koyī bhed khol-d. (rāz fāsh kar-d.)

3.—Kisī aisi bēt kā jiskā makhfī rahnā maqsūd ho yā jiskā poshida rakhnā muqtazā-i-'aql ho zāhir kar-d.; kisī parde yā kām kī bāt ko khol d. [zāhir k.

To *betray* one's ignorance by improper acts—Nā-munāsib fi'l-oñ se apnī jihālat

4.—Gum-rāh k.; dhokhā d.; aisi taklīf meñ ḍāl-d. jiskī ummed pahle se na rahī ho.

Great confidence *betrays* a man into errors—Bahut bharosā karne se ādmī se galtiyoñ hoti haiñ.

5.—Zāhir k.; batlānā; us bāt kā zāhir k. jo bādiyu-n-nazar meñ zāhir na ho yā jo be zāhir kiye chhipī rah-jāe.

All the names in the country *betray* great antiquity—Us mūlk ke kul nāmōñ se baṛī qadūmat zāhir hoti hai.

6.—Jis bāb mein kisī par takya kiyā jāe. (bharosā rakkhā jāe) uski nisbat dhokhā d. (dagā d. yā khatā k.); jawāb d.

When he is writing, he finds his hand *betraying* him—Likhne ke waqt use ma'lūm hotā hai ki uskā hāth dagā detā khatā kartā yā jawāb detā hai (nahīn chaltā yā woh usse likh nahīn saktā).

Betrayal, n. Dhokhā yā dagā d.; dagā yā dagā-bāzī.

Betrayer, n. Jo dhokhā yā dagā de; dagā-bāz; jo be-wafāyī kare yā be-wafā; jo kisī bhed ko khol-dē; jo amānat-dārī kī shart ke khlāf koyī fīl kare.

Betroth, v. t. 1.—Mansūb k.; nisbat k.; mangnī k.; kisī larke yā larī ki kisī dūse se shādī kī nisbat pahle se qaul-o-qarār k.; kisī se āyinda shādī kā mu'āhada k.; kisī ko yah zabān d. (usse yah wa'da k. yā iskā man'ūd honā) ki woh larī fulān larī kā zauj hogā yā woh larī fulān larī kī zauja hogī; shādī kar-dene kā wa'da k.; shādī kī nisbat zabān yā qaul hār-d. yā wa'da k.

 Used of either sex.

2.—Kisī se āyinda shādī kar-lene kā qaul-o-qarār yā mu'āhada k.; kisī se shādī karnā qabūl kar-lenā; shādī k.

Betrothal, n. Nisbat; mangnī; jin shakhson kī nisbat (shādī kī bāt-
Betrothment, n. chīt) thahar gayī ho unke āyinda shādī hone ke bāb mein fariqain ke mā-bain bāhamī wa'da qaul-o-qarār yā mu'āhada.

Better, a. 1.—Dūse kī nisbat ziyāda achchhī sifateñ r. w.; bihtar; afzal; umdatar; achchhī mein kisī dūse se barh-kar yā aur achchhā.

 "Applied to physical, acquired, or moral qualities." *Webster.*

2.—Rutbe waq'at-sūd-mandī yā munāsabat mein kisī se barh-kar (uspar murajjah yā usse afzal); dūse kī nisbat ziyāda pasandīda yā mahfūz khwāh kisī dūse amr mein tārjīh diye jāne ke qābil.

3.—Pahle kī nisbat kam mariz (bīmār); sihhāt-i-jismānī ke lihāz se banisbat pahle ke achchhā; sihhāt (tan-durustī) mein taraqqī pāye huye.

The patient is *better*—Woh bīmār (mariz) ba-nisbat sābiq ke achchhā hai; us bīmār kī hūlat pahle se achchhī yā bihtar hai.

He has been ill, but is *better* now—Woh 'alīl (bīmār) thā par ab achchhā hai.

To be *better off*—Ziyāda-tar achchhī hūlat mein rahnā; kisī hūlat-i-sābiqa kī nisbat khwāh kisī dūse ke muqābale mein khush-hāl fārigu-l-bāl yā murāf-fahu-l-hāl h.

To have the *better of*—Kisī dūse se barh-kar h. (usse afzal yā bartar h.); kisī par galaba yā fauq rakhnā (uspar gālib yā fāiq rakhnā).

To get, or gain, the *better of*—Kisī par gālib ānā; kisī se barh-jānā yā sabqat le-jānā; kisī se jīt-jānā yā use harā-d.

For the *better*—Jisse fāida yā bihtari (kisī amr kī nisbat taraqqī) ho.

Better, n. 1.—Galaba bartarī yā fath.

 Usually with *of*.

To get the *better of* an enemy—Dushman par gālib ānā (us par fath-yāb h.).

2.—Taraqqī; ziyāda-tar 'umdagī yā naf'.

The change is for the *better*—Is tabādāl se ziyāda-tar naf' hogā (yah aur taraqqī kā bā'is hogā.)

3.—Dūsre se barā yā buzurg; darje 'umr yā mansab meñ dūsre se barh-kar yā taqaddum kā da'wā r. w.

☞ Usually in the plural.

Better, *ad.* 1.—Dūsre kī nisbat ziyāda 'umdagī se; ziyādatar hunar-man-dī 'aql-mandī nekī fāide yā kām-yābī ke sāth.

To perform work *better*—Kisī dūsre kī nisbat kām kā achchhā yā ziyāda 'um-dagī wagaira ke sāth k.

2.—Ziyāda-tar sihhāt yā takmīle ke sāth.

To understand a subject *better* than another—Kisī mazmūn ko dūsre kī nisbat ziyāda sihhāt yā takmīle kā sāth samajhnā.

3.—Dūsre kī nisbat ziyāda; dūsre se barh-kar.

To love one *better* than another—Kisī ko dūsre se barh-kar pyār k. (chāhnā.)

☞ "In general, it (*better*) implies what is more excellent, advantageous, useful, or virtuous, than something else." *Webster*.

Better, *v. t.* Taraqqī d.; bihtar k.; kisī kī 'umdagī ko barhānā; aur achchhā kar-d.; islāh k.; sudhārnā.

Mannre *better* land—Khūd se zamīn kī haisiyat barh-jātī hai. (woh aur achchhī ho-jātī hai.)

Betterment, *n.* 1.—Bihtar k. yā biltarī; taraqqī.

2.—(*Law*) Woh taraqqiyāt je kisī arāzī yā 'alāqe (gāhw yā manza' wagaira) kī nisbat zamīn ke taraddud (jetne-bone) kī afzāish khwāh nayī 'ināratoñ kī ta'mīr yā gil-andāzī wagaira ke zarī'e se kījāweñ; niri marammat ke siwā aur bāteñ jinke karne se kisī jāc-dād kī haisiyat barh jāwe.

☞ "Generally in the plural." *Webster*.

Between, *prep.* 1.—Fasl (bu'd masāfat yā dūnī) ko qat'-i-nazar karke do jaghoñ ke bich meñ; darmiyān; bich meñ.

2.—Ek se dūsre kī taraf; ek se dūsre kī taraf muntaqil hone (guzarne) wālā jisse do shaḡhsōñ ke darmiyān fī'leñ kā sudūr yā bāhamī rāh-o-rasm pāyā jāc. [achchhā hai.]

Things go well *between* the parties—Un donoñ shaḡhsōñ meñ āpas kā bartāw

3.—Do ke darmiyān mushtarak; jismeñ do yā do farīq se donoñ ke donoñ sharīk hoñ (hissā rakheñ); donoñ farīq se nisbat r. w.

Two friends have but one soul *between* them—Do dost ek jāñ hote haiñ (ya'nī goyā ek hī rūh donoñ ke darmiyān mushtarak rahtī hai); do dost ek jāñ do qālib hote haiñ.

4.—Do se muta'alliq yā bāham nisbat r. w.

Discords exist *between* the families—Un donoñ gharānoñ meñ āpas meñ jhagře haiñ (nizā'-i-bāhamī hai).

5.—Ek shai se dūsī shai ke ikhtilāf par dalālat k. w. (do ashyā kā bāhamī ikhtilāf batlāne yā zāhir k. w.).

To distinguish *between* right and wrong—Jā wa be-jā meñ farq nikālū (unkā ikhtilāf-i-bāhamī daryāft k.).

6.—Waqt miqdār yā darje ke lihāz se mutawassit nisbat r. w.

☞ "*Between* applies properly to only two parties." *Webster*.

Bewail, v. t.—Kisī ke liye baṛā ranj zāhir k.; kisī ke wāste zor se ronā; nauha-garī k.; mātām k.; ranj k.; ronā-pīṇā; wāwailā machānā yā k.; gam k.

To bewail the loss of a child—Laṛke ke marne par bahut kuchh ranj zāhir k. (bahut ronā-pīṇā).

Bewail, v. i. Ranj zāhir k.; izhār-i-gam k.

Beware, v. i. Khabar-dār rahnā; hosh-yār rahnā; ihtiyāt r. yā k.; muhtāt h.; khabar r.; be-dār h. yā rahnā; jo kuchh nā-munāsib nuzir yā khatar-nāk ho us sab se parhez r.; bachānā; ijtināb k.; bachā-ye (kanāre yā dūr) rahnā; chāukas rahnā; chāukannā rahnā.

تنبه "Followed by of before the thing that is to be avoided." Webster.

Bewilder, v. t. Uljhā d. yā uljhāw meñ dālnā; pareshān k. yā pareshān meñ dālnā; aisi jagah meñ kho d. (bhulā yā gum kar-d.) jahān rāh kā patā na lage; sīdhī sarak na hone kī wajh se ghabrā d.; peeh-dār (pur-peeh) rāhon meñ dāl-kar pareshān kar-d.; hairān k.; sar-gardān k.; shash-panj meñ dāl-d.

Bewitch, v. t. 1.—Tasakhīr k. yā musakhkhār kar-lenā; jādū k. yā jādū se apne bas meñ kar-lenā; farefta k.; maftūn k.; apnā shaidāyī banā-lenā yā shaidā kar-d.; isqadar khusht k. kī zabt hāth se jātā rahe (dīl qābū meñ na rahe); moh lenā; har lenā; rijhānā; dīl-rubāyī k.; dīl (man) le-lenā.

Beyond, prep. 1.—Kisī jagah ke us taraf udhar yā uspar; kisī maqām ke us jānib jo sab se dūr ho aur us jānib se aise fāsile par jiskā intihā na ho.

Beyond a river, or the sea—Daryā yā samundar pūr; daryā yā samundar uspar yā udhar. Either a mile beyond, or a hundred miles beyond the river—Ādh kos udhar yā daryā ke uspar pachās kos par.

2.—Aise maqām yā waqt par jahān abtak pahuñchnā na huā ho (pahuñchne kī naubat na āyī ho); āge.

3.—Bāhar; khārij; berūn; pahuñch yā rasāyī ke bāhar; kisī hadd-i-mu'ayan ke bāhar; jahān tak koyī dūsrī shai phailī ho uske bāhar (uske wus'at ke bāhar yā usse khārij).

Beyond comprehension—Samajh' ke bāhar; jismēñ fahm ko rasāyī yā uskā guzar na ho. Beyond one's power—Kisī ke ikhtiyār ke bāhar (usko iqtidār yā haiyīz-i-iqtidār ko bāhar yā usse khārij); jismēñ bas na ho yā bas khwāh qābū na chale.

4.—Ūpar yā baṛh-kar; waqr 'umdagī yā kisī aur sifat meñ dūstre se baṛā khwāh afzal; fauqiyat 'r. w. yā sabqat lejānc-wālā; tarjih r. w. yā murajjah.

One man is great or good beyond another—Ek shakhs dūstre se baṛh-kar baṛā yā asehchā hotā hai (baṛāyī yā 'umdagī meñ uspar fauqiyat rakhtā yā murajjah hotā hai).

Beyond one's self—Apne se bāhar; apne jāme meñ yā apne meñ nabūn; kisī wajh se hāikat-i-beḥudī meñ; az-khud-rafta; kisī bāt se nihāyat hī mag-mūm (ranj yā gam meñ).

To go beyond—Dhokhā d.; apne phando meñ phāūsānā; dām-i-fareb meñ lūnā.

Beyond, ad. Dūr par; pare; udhar; pūr.

Bias, n. Taraf-dārī; ek taraf ko mailān; mail-i-tabī'at (dil kā rujū' h.); kisi bāt par tabī'at kā ājānā yā uspar dhul-jānā; jānib-dārī; ta'assub; kisi shai kī taraf mailān jisse dil kī bo-ta'alluqī jāti rahe; lagāw; rujhān.

Bias, v. t. Taraf-dār k.; ek jānib ko mukhātab yā māil k. (jhukānā); dil ko kisi khās jānib ko pher d.; jānib-dārī paidā k.; ek taraf ko lagāw paidā k.; ek taraf ko dhulā yā dhulkā d.

Bias, ad. Arā; aureb; kharā yā sīdha nahīn.

Bi-colour, Bi-coloured, } a. Do-rangā; jismen do rang hon.

Bid, v. t. 1.—Denā; dene kī khwāhish zāhir k. khusūsān kisi chīz ke nīlām ke waqt yah kahnā kī ham is shai kī qīmat is qadar (itnī) denge; nīlām ke waqt bolnā yā nīlām kī boli bolnā; uīlām ke waqt shai-i-nīlāmī kī nisbat kisi qīmat ke dene par apnī āmādagī zāhir k.

2.—Kahnā; kisi amr kā izhār k. jaise khwāhish salām dhamkī yā tahqīr wagairā kā.

To bid farewell—Khair-bād kahnā; Khudā hāfiz kahnā.

To bid defiance—Izhār-i-mukhālafat k.

3.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānū; tākīd ke sāth kahnā.

To bid fair—Kisi bāt ke achchhe āsār r.; kisi bāt kī achchī ummed dekhānā; kisi bāt kī achchhi rāh kholnā; bhalā yā achchhā ma'lūm h.; honhār dekh pānā; kisi amr kā qarīna nek (achchhā) nazar ānā.

Bid, n. Bolī; uīlām ke waqt qīmat kā izhār; nīlām kī boli.

The decree-holder's bid was Rs. 20—Dīgrī-dār kī boli bīs rupaye kī thī; dīgrī-dār bīs rupaye qīmat detā thā yā bīs rupaye bolā thā.

A high or low bid—Ūchī yā nichī boli; ziyāda yā kam kī boli; ziyāda yā kam qīmat d.

Bidder, n. Nīlām kī boli bolne-wālā; jo shakhs nīlām ke waqt boli bole.

The property directed to be sold by auction should be given to the highest bidder. Lāzim hai kī jis jāe-dād kī nīlām kā hukm huā hai woh us shakhs ko dī jāwe jiskī bolī sab se ziyāda ho (jo sab se ziyāda yā barh-kar qīmat de).

Biennial, a. Do-sāla; do-sāl tak rahne-wālā; jiskā wuqū' do sāl men ek martaba ho; jo do baras men ek bār ho).

Biennially, ad. Do baras men ek martaba; do baras par yā do sāl ke ba'd; dūsre baras yā sāl.

Big, a. 1.—Qad yā andāz men barā; tūl wa 'arz (lambāyī aur chaurāyī) men barā; bahut lambā-chaurā; barā; 'azīm.

☞ "Applied to any body or object." Webster.

2.—Hāmila; pair bhārī yā pair-se bhārī; ummed ke din pūre kiye huye; jisko jald larḳā hone wālā ho; jiskā peṭ nikal āyā ho; peṭ se; ummed se.

☞ "Applied to females and followed by with." Webster.

She is big with child—Woh 'aurat hāmila hai; us 'aurat ko larḳā hone-wālā hai.

3.—Bharā huā yā pur—jaise kisi badī yā āfat se; jisse kisi amr kā wuqū' jald h. w. ho; jisse koyī natīja (khusūsān burā natīja) jald paidā h. w. ho.

4.—Phailā yā barhā huā; phulā huā; jo phatā ehāhtā ho; kalejā muñh ko ātā huā; ranj yā gusse se bharā huā.

“Thy heart is *big*; get thee apart and weep.” *Shak.*

Terā dil phatā ehāhtā hai (terā kalejā muñh ko ātā hai) kanāre jā-kar ro.

5.—Phulā-phulā; jiskī adā yā sūrat se gurūr pāyā jāe; jisse ghamand (takabbur) zāhir ho.

Big looks—Aisi chitwan jī-se ghamand pāyā jāe.

Big words—Gurūr kī bātēn; aise kalām jinse izhār-i-takabbur ho; baṛī baṛī bātēn; diṅg; shekhi kī bātēn.

6.—Himmat meñ barā; barā yā baland; diler.

A *big heart*—Dil jis meñ baṛī himmat ho.

Bigness, n. Barāyī; qud-o-qāmat kī darāzī; chauṛāyī aur unchāyī meñ barāyī; bahut wasī' aur baland h.

Bigot, n. Woh shaḥḥs jo kisī mazhabī 'aqide rāe dastūr yā rasm kī pā-bandī had se ziyāda isrār ke sāth kare; mazhabī bātoñ meñ haṭh-dharmī k. w.; muta'assib.

Bigoted, a. Muta'assib; kisī mazhabī 'aqida rāe dastūr yā rasm ko haṭh ke sāth aur āñkh band karke mānne wālā (uspar be-'aqli ke sāth sābit-qadam); kisī tariq yā farīq kī jānib-dāri nā-ma'qūl tarz par k. w. aur dūsroñ kī rāe kī kam lihāz r. w.

Bigotry, n. 1.—Kisī ḥās 'aqide yā masāil-i-dīnī kī had se zāid pā-bandī (āñkh band-karke aur isrār ke sāth uskī pairawī k.); kisī farīq tabqa-i-mazhabī yā rāe ke haq meñ be-andāz garm-joshī; ta'assub-i-nā-jāiz yā barā hī ta'assub; baṛī haṭh-dharmī.

2.—Muta'assib kī 'amal yā masala.

Bile, n. 1.—Safīrā; zahra; pittā.

2.—Bad-mizājī; dil kī barhamī; tursh-mizājī.

To stir one's *bile*—Kisī ko bad-mizāj kar-d. (uskī dil barham kar-d.); kisī ko afroḥta-khātīr kar-d. (usko ranj dilāwā).

Bilious, a. i.—Futūr-i-safīrā r. w.; maraz-i-safīrāwī meñ muḥtalā; jisko pit kī bīmārī ho.

A *bilious patient*—Marīz jisko safīrāwī fasād ho (jo kisī maraz-i-safīrāwī meñ muḥtalā ho). [paidā ho.

2.—Jismeñ safre kī kasrat ho; jo haijān-i-safīrā kī wajh se ho yā

A *bilious temperament*—Safīrāwī mizāj. *Bilious symptoms*—Safīrāwiyat kī 'alāmātēn; 'alāmātēn jo haijān-i-safīrā se paidā hoñ.

Bill, n. (Law) 1.—'Arzī-i-nālish; istigāse kā suwāl; woh nawishta jis meñ mudda'ī apnī mazlūmī ko hūlāt likhe; 'arzi-da'wā.

“Used both in civil and criminal cases.” *Webster.*

2.—Musawwada-i-qānūn yā qānūn kī musawwada; qānūn-i-gair-manzūr-shuda kī ḥāka; qānūn jiskā nafāz maqsūd ho.

3.—Kisī shai kī qīmat yā kisī ḥidmat wagaira ke i'waz yāftanī kā hisāb; jo māl bechā yā ḥawāla kiyā jāe uskī tafsīl ma' qīmat; kisī ḥidmat yā kām kī tafsīl aur uskī ūjrat kī ta'dād.

A grocer's *bill*—Pansārī kī hisāb ya'nī jo jo chīzēn usne dī hoñ un sab kī tafsīl aur har ek kī qīmat.

A tailor's *bill*—Darzī kā hisāb yā'nī un kapron kī tafsīl aur qimat jo darzī ne taiyār karke diye hoñ yā un kapron kī tafsīl jo usne siye hoñ aur har ek kī silāyī kī ujrat.

4.—Fard; tafsīl; bewrā; woh nawishta jismen kisi bāt kī sarāhat ho.
Bill of charges or expenditures—Yāftanī yā masārif kī tafsīl yā uskā bewrā; fard-i-yāftanī yā masārif.

5.—Māl-o-asbāb yā khās khās chizon kī bikrī kā ishtihār jo likh-kar khwah chhāp-kar aise maqām par lagā diyā jāe jahān 'awām kī āmad-o-raft ho; ishtihār jo kisi manzar-i-ām par āwezūñ yā chaspāñ ho.

Bill of costs—Fard-i-hisāb-i-ikhrajāt-i-muqaddama; muqaddame ke masārif kī tafsīl yā uskā fard; muqaddame men kisi farīq ke kul masārif ke ruqūm kī kalfiyat.

Bill of sale—Woh wasiqā jo māl-i-maṅṅūla ke farokht ke waqt bāi' mushtarī ke nām likh de; iutiqāl-nāma-i-jāe-dād-i-maṅṅūla.

☞ “Answering to a deed of real estate.” *Webster*.

Bill of exchange—Hundī yā hundavī; woh nawishta jiske zarī'e se ek shakhs kisi dūare shakhs se zar-i-mundarja-i-nawishta uske hāmīl ko yā jise woh dilāwe dene kī istid'ā kare.

The *drawer* of a *bill of exchange*—Hundī k. w. yā likhne wālā; likhī wālā; woh shakhs jo hundavī ke zarī'e se kisi ko rupaye dilāwe yā khud qarz le.

The *drawee* of a *bill of exchange*—Woh shakhs jiske nām yā jiske ūpar hundī kiṛāwe yā likhī jāwe; ūpar wālā.

The *acceptor* of a *bill of exchange*—Hundī sakārno wālā; woh shakhs jo hundavī ke rupaye ke dene kā wā'da kare; ūpar wālā.

☞ “The person on whom it (a *bill of exchange*) is drawn, is, before acceptance, called the *drawee*, after acceptance, the *acceptor*.” *Webster*.

The *payee* of a *bill of exchange*—Yābinda-i-zar-i-hundavī; rakkhe wālā yā jiske rakkhe hundī likhī jāe; woh shakhs jisko hundavī ke rupaye dilāwe jāweñ yā woh shakhs jise asl yābinda apne zar-i-yāftanī ke wusūl karne kī ijāzat de.

☞ “The person making the order may himself be the *payee*.” *Webster*.

To *accept* a *bill of exchange*—Hundavī sakārno yā'nī uske rupaye (dām) ke dene kā zimma-dār h.

To *honour* a *bill of exchange*—Sakārne ke ba'd wājibu-l-adā hone par zar-i-hundavī kā adā k.; sakāre pichhe mitī pūjne par hundī kā dām paṛānā (denā.) [inkār k.]

To *dishonour* a *bill of exchange*—Hundī ke sakārne yā uske dām ke dene se

To *obtain* a *bill of exchange* at a discount, at par, or at a premium—Baṭṭe se barābar men yā baṭṭī se hundī lenā.

A *bill of exchange* payable to bearer or holder—Dhanī-jog hundī; hundī jiske rupaye uske hāmīl yā qābiz ko milēñ.

A *bill of exchange* payable to the party named in it—Nām-jog hundī.

A *bill of exchange* payable to a banker or other trustworthy person—Sāh-jog hundī.

A *bill of exchange* payable after date or due date—Mi'ādī hundī; jis hundī kā dām ek mi'ād-i-mu'ayan ke bā'd (mitī pūjne par yā mitī pūje) paṛe.

A *bill of exchange* payable at sight or on demand—Darshani hundi; hundi jiskā dām uske dekhāte mile; pahnūche tart pahnūche dām yā pahnūche parimān hundi.

A *bill of exchange* of which payment is suspended—Kharī hundi; hundi jiske sakārne se ūpar-wālī (drauce) inkār kare.

A good *bill of exchange*—Chokhī hundi; hundi jiske lene meñ jokhim (khauf-i-nuqsān) na ho; i'tihārī hundi.

A duplicate *bill of exchange*—Hundi kī paith (uskā musannā). [i-sālis].

A triplicate *bill of exchange*—Hundi kī par-paith (uski tisri part yā uskā fard-

A *bill of exchange* paid up and retained as a voucher, or an original *bill of exchange* with a certificate of payment inscribed thereon—Khokhā; hundi kī khokhā; hundi jo dām deue ko ba'd ha-taur subūt ko rakh li-jā.

The arrival of a *bill of exchange* at maturity, or the becoming or falling due of a *bill of exchange*—Kisi hundi kī mī'ād (mīti) kī munqazi h. (pūjūā).

The term of a *bill of exchange*, or the period which a *bill of exchange* has to run—Mī'ād-i-hundavi yā hundi kī muddat.

Price paid for a *bill of exchange*, rate of *exchange*, premium or discount on a remittance by a *bill of exchange*—Hundāwan yā hundūwan; haṭṭī yā baṭṭī.

The acceptance fee paid by the acceptor of a *bill of exchange*—Sakrayī.

Acceptance of a *bill of exchange*, or endorsement in proof of acceptance—Sakārā.

Bill-broker, *n.* Hundi kī dallāl; jo shakhs hundavi kī dallālī kare (uski bikri kī bhāw thahrāwe yā uski bāt-chit tai kare).

Bill-sticker, *n.* Manzar-i-'ām par ishtihār lagāne chaspān yā āwezān k. w.

Bi-monthly, *a.* Do-māha; do mahine meñ ek martaba hone wālā; jo do do mahine par ho.

Bind, *v. t. l.*—Bāndhnā; kisī chiz se bāndhnā—masalan rassī dorī paṭṭī dhajjī tasme yā zañjīr wagaira se; lapet d.

 Sometimes with *up*.

To bind up a wound—Zakhm ko paṭṭī se bāndh d. yā uske gird paṭṭī lapet d.

2.—Kisī tarah par rok thāñbh yā bāndh r. kḥwālī qaid kar-r.

3.—Ma'mulī yā tabi'i 'amal se rok r. yā usmeñ māni' h.; ma'mul ke mutābiq yā asli tarah par 'amal karne na d.; qabz k. yā qābiz h.

Certain drugs or articles of food bind the bowels—Ba'z dawāon yā gizāon auriyon ko bāndh rakhtī (unke'awal-i-ma'mulī ko rok deti) haiñ; ba'z dawāon yā klāne kī chizōn se qabz ho-jātā hai (ijābat kḥub nahīn hoti yā pāe-khāna khul-kar nahīn ātā).

4.—Kanāra goṭ yā hāshiya lagānā; kisī chiz ke hāshiye kor yā kānare par kuchhī lagā-kar use mazbūt kar-d. jaise kisī pahanne ke kapre yā farsh wagaira meñ; pahīye par lohe kī band (hāl) charhānā.

5.—Ekthā si yā bāndh-kar chamrā wagaira ūpar charhā d.; mujal-lad k.; jild-bandī k. yā jild bāndhnā—jaise kisī kitāb kī.

6.—Wa'de mannat shart qaul-o-qarār hukm qānūn farz yā isī qism kī dūsrī bāt se pā-band yā majbūr k.

The law binds him to do so—Is amr ke anjām par woh qānūnan majbūr kiyā gayā hai; is bāt kī k. nspar qānūn ko rū se farz hai. [basta-i-nifāt.

Bound by affection—Muhabbat kī pā-band (usmeñ phānsā yā bāndhā huā);

7.—Mu'ahade ke rū se khidmat par majbūr k.; kisi khidmat ke anjām par ba-tarz-i-jāiz majbūr k.

To bind an apprentice—Kisi hirfe wagaira ke sikhne ke liye mu'ahade ke rū se majbūr k.; shāgird karānā yā kisi peshe wagaire ke sikhne kī garaz se kisi kārkhāna-dār ke yāhān qaul-o-qarār ke ba'd sipurd kar-d. (baithāl d.).

 Sometimes with out.

Bound out to service—Mu'ahade ke mutābiq khidmat par majbūr kiya gayā.

To bind over—'Adālat meñ hāziri kā muchalka likhwānā.

The witness was bound over to give evidence—Gawāhi dene ke liye 'adālat meñ hāzir hone kā muchalka us gawāh se likhwāyā gayā.

To bind to—Kisi se shādī kā qaul-o-qarār k.

To bind one's self to a wife—Kisi 'aurat se yah qaul-o-qarār (mu'ahada) k. kī ham tujhe apnī zauja banāenge.

To bind up in—Kisi chiz meñ jazb kar-d.; itnā milā d. kī kuchh farq na rah-jāe; ek kar-d.; duyī ko chhorā d. yā harf-i-duyī ko mitā d.; ek meñ mil-jānā.

Bind, v. i. 1.—Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

2.—Qabz ho-jānā; ruk-jānā; ijābat sūf na honā.

3.—Lāzimī h.; farz h.; lā-budī h.; chār-nā-chār kiya jānā.

Binder, n. 1.—Bāndhne-wālā; jild-band; shirāza-band.

2.—Bāndhne kī chiz—jaise dorī rassī paṭṭī dhajji band wagaira.

Binding, a. Wājib; lāzim; farz; wājibu-l-ittibā; wājibu-t-tā'mil; lāzimī; farzī; jiskī wajh se koyī fī' chār-nā-chār (majbūran khwāhī-na-khwāhī yā zarūr) karnā pare.

Binding, n. 1.—Bandish; bandhan.

2.—Band; paṭṭī; jisse koyī chiz bāndhī jāe; kitāb kī jild ya'nī daṭṭī aur silāyī wagaira. [sawānih-i-'umrī] likhe.

Biographer, n. Woh shakhs jo kisi khās shakhs kī zindagi ke hālāt (uske

Biography, n. 1.—Kisi khās shakhs ke sawānih-i-'umrī (is bāt kā tuzkira kī us shakhs ne kis tarz par apnī zindagi basar kī aur kaise kaise kām apne jīte jī kiye).

2.—'Umūman tazkirāt.

Bipartite, a. Do hisson meñ; jis meñ do muqābil hisse hon—jaise kisi qānūnī mu'ahada yā tahrir ke do hisse jo minjuma farīqain ke ek ek farīq kī jānib se hon.

Birth, n. 1.—Wilādat; paidāish; janm.

2.—Hasab-nasab; asālat; nasl; 'ālī-nizhādī; 'ālī-khāndānī; sharīf yā mu'azzas wālidain se paidā h.

3.—Jis hālāt meñ koyī shakhs paidā ho; aslī hālāt; paidāishī hālāt.

4.—Paidā k.; jannā.

[do larke huye).

She had two children at a birth—Woh ek hī martaba do larke janī (use ek sūth

5.—Ibtidā; bunyād.

The birth of an empire—Kisi saltanat kī ibtidā yā bunyād.

Birthday, n. 1.—Kisi shakhs ke paidā hone (uskī paidāish) kā din; kisi shai kī bunyād parne yā uske shurū' hone kā din.

2.—Sāl-girah; baras-gānth; kisi shakhs kī paidāish ke hisāb se sāl-i-paidāish ke ba'd har sāl mahīne kā wohī din jab woh paidā huā ho.

Birthplace, n. Woh bulda shahr yā mulk jahān kisī shakhs kī paidāish ho; maulid; watan-i-aslī; woh jagah-jahān se kisī shai kī ibtidā ho.

Birth-right, n. Kisī qism kā istihqāq jo kisī shakhs ko paidāish ke rū se hāsīl ho; haqq-i-wilādat; irs.

“ It may be used in the sense of primogeniture, or the privilege of the first-born, but is applicable to any right which results from descent.”

Webster.

Bit, n. Kisī chīz kā usqadar hissa jise kāṭ yā muṣṣ meṁ rakh sakeṁ; luqma; nawāla; kaur; kisī chīz kā ek chhoṭā ṭukrā; zarre ke barā-bar yā zarā sā; thoṛā sā; tanak.

“ This word is used, like *lot* and *whit*, to express the smallest degree.” *Webster.*

He is not a *bit* wiser or better than before—Pahle kī nisbat dūnāyī yā aḥbāyī meṁ woh zarā bhī (zarā sā bhī kuchh bhī yā mutlaq) bhitār nahīn hai yā’ū jōh kā toṇ yā jāise kā tāisā hai.

Bit by bit—Ṭukrā ṭukrā; zarā zarā; thoṛā thoṛā; rafta-rafta; ba-tadrij.

Bite, v. t. 1.—Dānt se kāṭ-khānā chabā-jānā yā pakaṛ-lenā; ḍasnā; habaknā; phāṛ-khānā; ḍank mārṇā.

2.—Jalā yā paṛpaṛā d.

Pepper *bites* the mouth—Mīrch se muṣṣ jal jātā yā paṛpaṛā uṭhtā hai (jalne yā bhābhakne lagtā hai yā usmeṁ baṛī jalan paidā hotī hai).

3.—Sardī yā pālē se nuqsān zarar yā sadma pahuñchānā (mār yā jalā d.).

4.—Pakaṛ lenā yā r.; dhar lenā yā r.; kisī chīz meṁ chipak jānā.

To bite in—Tāñbe yā lohe waguira ke bartan meṁ tezāb se kūt k.

To bite the dust, or the ground—Jāñ-kandani meṁ paṛ-jānā; hālat-i-naz’ yā naz’ meṁ ho-jānā.

He made his enemy *bite the dust*—Usne apne dushman ko hālat-i-naz’ meṁ kar-diyā.

Bitter, a. 1.—Kaṛwā; talkh; titā; tez; jiske khāne se ma’lūm ho ki zabān kaṭī yā julī jātī hai.

2.—Saḥt; shadīd; ‘azīm.

Bitter enmity—Saḥt ‘adāwat; khushmat-i-shadīd; baṛī dushmanī.

3.—Kaṛwī—jaise bāten; saqat yā saḥt—jaise kalīmāt; tauz se bhare huye—jaise kalām; nasihat fazihat malāmat yā sar-zanish se bhari huyī yā saḥt-sust—masalan bāten.

4.—Jo bahut lage yā chubhe; taklif-dih; jo nā-guṛwār ma’lūm ho.

A *bitter* cold day—Jis din sardī kī shiddat nā-guṛwār ho; jāṛe kā din jab sardī badan meṁ chubhe (bahut lage).

A *bitter* blast—Hawā kā jhokā jo nā-guṛwār ho yā badan meṁ chubhe.

5.—Jisse dil ko taklif ho; āfat-nāk; musibat-nāk; saḥt; shadīd.

6.—Ranj se bharā huā; pur-dard; gam-nāk; jisse taklif zāhir ho;

jisse afsos paidā ho; pur-malāl yā ranj-dih.

A *bitter* complaint—Aisi faryād jisko faryādi kī taklif zāhir ho; baṛī shikāyat; woh dād-bedād jiske sunne se afsos ho.

Bitterly, *ad.* 1.—Sakht; khūb; shiddat se; bare afsos yā ranj ke sūth; aisi tarah par ki bahut ranj zāhir ho; chhāti yā sar pīt pīt kar; dhār-mār-ke; phūt-kar.

Te weep bitterly—Khūb ronā; dhār mār-kar ronā; aisā ronā jisse sunne-wālā samjhe ki rone wālā bare ranj meñ hai.

2.—Shiddat se yā ba-tarz-i-shadid; bare zajr-o-taubikh ke sūth; tezi se; karwāyī se; nāk bhauñ charhākar; gazab-nāk ho-kar.

To censure bitterly—Malāmat-i-shadid k.; karwā ho-kar yā nāk bhauñ charhākar jhiraknā; barī jhirkī d.

Bitterness, *n.* 1.—Talkhī; karwāhat; chizon meñ woh khāsiyat jisse zabāñ kā maza bigar-jāe.

2.—Barī dushmanī; 'adāwat; khūsūmat; kīna; bugz; malāmat yā tanz ki sakhti; barā qalbī sadma; dil ke bare ranjida rahne ki hālat.

Bi-weekly, *a.* Jiskā wuqū' do do hafta par ho; jo do hafte meñ ek bār ho.

Blab, *v. t.* Fuzūl yā be-parwāyī se baknā; bhed yā khafif khafif bāton kā ji-kholkar yā be-tamīzī se kalnā.

Blab, *v. i.* Behūda baknā; bak-bak k.; qissa-khwāñī k.; idhar udhar ki bāteñ kalā k.

Blab, *n.* Jo bhed khol-de yā parde ki bāteñ kal-de; bakkī; ehiehlorā; jiske peñ meñ bāt na pache; ochhā; peñ kā halkā yā kam-zarf; jo bilā istifsār (be-pūchhe) kisi ke nij kā hāl dūsre se kal-de.

Blabber, *n.* *Vide supra.*

Black, *a.* 1.—Kājal yā koele ke rang kā; kālā; siyāh; aswad; shab-rang yā shab-gūñ.

2.—Bahut siyāh yā kālā; andherā; tārīk; jispar abr (bādal) se tārīkī ehhā-gayī ho.

A black cloud—Kālā bādāl.

The heavens black with clouds—Āsmāñ jispar bādāl ki tārīkī chhāyī ho.

3.—Magrūm; ranjida; chihre par gam barastā huā yā udāsī chhāyī huyī; mutafakkir; chīn-ba-jabīñ.

4.—Nihāyat burā; az-bas qabīh; khauf-nāk; bad; gam-nāk; ranj-āwar.

A black deed or crime—Koyī nihāyat qabīh fi'l yā jurm (barī hi burā kām yā jurm).

Black and blue—Woh kālā pīlā rang jo badan par choṭ pahunchne ke ba'd choṭ ki jagah gosht meñ paidā ho jātā hai.

To beat one black and blue—Kisi ko mārte mārte nīlā pīlā kar-d. (use khūb hi mārñā).

A black sheep—Kisi gharāne yā sulbat meñ aisā shakhs jo auroñ ki mānind na ho aur logoñ ko taklīf diyā kare.

Black, *n.* 1.—Jismeñ sapedī na ho; barā kālā rang.

2.—Habashī; kālā rang kā ādmī; zangī; kāliyā.

3.—Kālā kapre; mātami poshāk.

To be clothed in black—Kālā kapre (mātami libās) pahne rahnā.

Black and white—Likhā yā chhapā huā; qalamī yā matbū'a.

I must have that statement in black and white—Woh bayāñ mujhe likhā yā chhapā huā chāhiye.

Blacken, *v. t.* 1.—Siyāh yā kūlā kar-d.

2.—Tārik kar-d.; āndherā kar-d.; chhā-jānā—jaise tārīkī kā bādāl se.

3.—Dāg yā dhabbā lagānā—jaise nek-nāmī meñ; bad-nām k.; rū-siyāh k.; muñh meñ kālak (siyāhi) lagānā; ruswā k.; kalank kā tika lagānā.

Blacken, *v. i.* Kālā yā siyāh ho-jānā.

Blackguard, *n.* Zalil shakhs jo 'ādatan gāliyān bakā kare yā logon ko burī burī gāliyān diyā kare; kamīna yā nich ādmī; Inchehā; pāji; bad-ma'āshī.

Black-hearted, *a.* Siyāh-qalb; tira-dil; bad-bātin; khabīs; jiske dil meñ khabāsat ho; kiua-war; jiskī niyat burī ho; jiskā manshā achchhā na ho.

Blackish, *a.* Siyah-fām; siyāhi par māil; māil ba tiragī; kuchh kuchh kālā.

Black-mail, *n.* Naqd jins yā maweshī jo qadīm zamāne meñ Iglistān ke shāmālī aur Skātlānd ke janūbī hisse meñ dākuon ke sharīkon ko lūṭ-pāṭ se bachne ke liye log diyā karte the; rupaye wagaira jo dham-kā kar yā bad-ma'āshī kī rāh se kisī se jabriya liye jāwen.

To levy black-mail—Bad-ma'āshī kī rāh se khwāh ānkheñ dekbākar kisī se rupaye wagaira kū lenā.

Blamable, *a.* Mulzam banāye jāne ke qābil; qābil-i-ilzām; mustajib-i-ilzām; chashm-numāyī yā sarzanish ke lāiq; qusūr-wār yā taqsīr-wār; gunah-gār; jispar ilzām lag-sake yā wārid ho-sake.

Blame, *v. t.* Ilzām d.; mulzam samajhū; qusūr-wār tasawwur k. yā tūlhrānā; sarzanish k.; kisī kī nisbat apnī nā-rāzī yā nā-pasandidagī zāhir k.; kisī par harf r.; kisī meñ naqs nikālū.

Blame, *n.* 1.—Ilzām; qusūr kā ittihām; sarzanish; la'nat-malāmat; kisī aur ko be-jā samajh-kar uskī nisbat apnī nā-rāzī kū izhār; harf-gīrī.

2.—Jo sar-zanish yā nā-pasandidagī ke qābil ho; jurm; gunāh; taqsīr.

To blame or to be blamed—Qābil-i ilzām; mastajib-i-ilzām yā sar-zanish; jiskī nisbat nā-rāzī yā nā-pasandidagī zāhir ho sake.

Blameful, *a.* Qusūr-wār; ilzām, ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; sazāwār-i-sarzanish; gunah-gār; taqsīr-wār.

Blameless, *a.* Be qusūr; be-gunāh; jiskī nisbat nā-khushī zāhir karne kī koyī wajh nā ho; ma'sūm; ilzām se barī yā pāk; be-'aib.

Blaneworthy, *a.* Same as Blamable.

Blank, *a.* 1.—Safed rang kā; bad-rang; jiskā rang faq ho.

2.—Khauf se zard yā rang nīā hnā (faq); pareshān; muztar;

ghabrāyā huā; mutahaiyar; shikasta-dil; malūl; pazhmurda-khātīr.

3.—Jispar kuchh likhā yā chhapā na ho; khālī; sāda; korā; safed.

Blank paper—Sāda kīgaz; kīgaz jispar kuchh likhā yā chhapā na ho.

4.—Jismeñ woh shai na ho jo uske purā karne ke liye ma'mūlī yā zarūrī ho; khālī; nirā; mahz.

A blank wall—Khālī dīwār ya'nī dīwār jismeñ darwāze wagaira na hoñ.

Blank deed or document of any kind (Law)—Kisī qism kī dast-āwez yā wasiqe kū ma'mūlī chhapā huā yā qalamī namūna jispar nām tārīkh hudūd yā aur khās khās zarūrī būton ke likhne kī jagah chhūṭī rahtī hai.

Blank indorsement, or an indorsement blank (Law)—Kisi hundī yā parmesari loṭ par sirf bechī karne wāle kā nām likhkar chhoṛ d. yā'ni us shakhs kā nām na likhnā jiske hāth yā nām bechī kī-jāe.

Blank door or window—Darwāze yā khiṛkī kā dar jo dīwār meṁ banā kar chhoṛ diyā jāe; darwāze yā khiṛkī kī shabih; chobhi.

Blank, n. 1.—Koyī khālī jagah; kāgaz yā kisi nawishte par khālī jagah.

2.—Qur'a jisse kuchh hāsīl na ho; qur'a-andāzī meṁ woh ṭikaṭ jispar kisi in'ām kī ta'dād na likhī ho.

3.—Be-likhā kāgaz; sāda yā korā kāgaz; kāgaz jispar koyī nishān yā hurūf na hoṁ. Woh kāgaz jispar kisi qism ke qānūnī wasīqe kā mazmūn likhā ho par nām tarīkh aur tafsīl wagaira ke likh-dene ke liye jā-bajā khālī jagah chhūṭī ho.

Blast, n. 1.—Balmā yā chalnā; hawā kā jhokā yā jhakorā; aisi hawā jisse kisi shai ko nuqsān pahunchē; bād-i-muzir yā muhlik.

2.—Hawā kā jhokā jo dhauknī wagaira ke muṁh se nikle; bhaṭṭhī meṁ lohe wagaira ke galāue ke liye jis qadar dhauknī kā dhauknā zarūr ho.

To melt so many tons of iron at a blast—Ek martaba dhaukne se lohe ke itne ṭau galā d.

3.—Woh āwāz jo kisi baje ke phūnkne se paidā ho; āwāz jo ek sāṁs meṁ paidā ho.

4.—Pahār wagaira kā bārūt se urānā yā jisqadar bārūt us kām meṁ lāyī jāe.

5.—Jānwarōn aur pandhoṁ par yakbārgī āfat kā ājānā (unmeṁ ek tarah kī bīmāī).

Blast, v. t. 1.—Nuqsān pahunchānā—jaise kharāb hawā se; khushk kar-d.; mār d.; pazhmurda k.; kisi qism kā burā asar pahunchā ke barīne aur phalue na d.; jalā yā jhulas d.

2.—Kisi qism kī balā-i-nāgahānī nāzil karke (koyī āfat yā musibat yakbārgī dāl-ke) tabāh barbād gārat yā nest-o-nābūd kar-d. (miṭā d. yā bāqī rahne na d.).

3.—Bārūt se urā d.

Blast, v. i. Mar-jānā; murjhā jānā; pazhmurda ho-jānā.

Blaze, n. 1.—Woh raushanī aur garmī jo kisi chiz ke jalne kī hālat meṁ paidā ho; lapaṭ; shu'la; lau.

Every house in the street was in a blaze on the night of the illumination—Jis rāt ko raushanī huyī thī rāste par ke sab makānāt par nūr kā ek 'ālam thā.

2.—Shu'le kī sī raushanī; phailī huyī raushanī.

3.—Kisi achchhī bāt kā phūṭ yā phail jānā yā nskā khūb zāhir ho-jānā; kisi khabar kā dūr-o-darāz tak phailnā; i'lāu; kisi bāt kī barī shuhrat aur numāish.

Blaze, v. i. 1.—Bhabhakanā; dhadhakanā; mushta'il h.; shu'la-zan h.; lapaṭ mār-nā.

2.—Dūr tak khūb raushan rahnā yā chamaknā.

3.—Numāyān h.; mashhūr h. yā namūd r.

Blaze, v. t. 1.—Dūr dūr tak mālūm karānā yā jānānā; dūr-o-darāz tak mashhūr k.; shuhra-i-āfāq k.; mushtabar-i-'ām k.; angusht-numā k.; numāyān k.; tasht-az-bām k.; naqqāra bajānā yā dhaṇḍhorā piṭnā.

Bleed, v. i. 1.—Lahū bahnā; kisi wajh se khūn nikalnā.

The *arin bleeds*—Bāzū se lahū bahū hai.

2.—Mārne yā zabh kiye jāne se marnā.

3.—Kaṭne yā fasd khulno kī wajh se khūn kā nikalnā bahnū yā ṭapahnū; ras 'araq yā goṇd kā bahnū—jaise darakhṭ se.

The *heart bleeds*—Dil khūn huā jāta hai ya'nī ham-dardī yā tara kī wajh se dil ko baṛā hī ranj hai (gīrat darje kī sadma-i-qalbī hai)

Bleed, *v. t. 1.*—Fasd kholnā; kisi rag ko chūr-kar (uskī fasd lekar) jism se khūn lenā yā nikālū.

2.—Ras goṇd yā 'araq bahānā.

Bleeding, *n.* Nāk se khūn kā bahnū; fasd kholnā yā lenā; kisi darakhṭ se uskā 'araq nikālū.

Blemish, *v. t. 1.*—Bad-sūrat k.; shakl bigār d.; kisi sudaul yā 'umda chiz ko kharāb k. yā usmeṁ nuqsān pahūnchānā; jism yā dil ko bigār d. yā usmeṁ kisi tarah kā naqs paidā k.

2.—Kisi kī nek-nāmī yā chāl-o-chalan meṁ dāg yā dhabbā lagānā; badnām k.; ruswā k.; izāla-i-haisiyat-i-'urfī k.

Blemish, *n.* Kisi tarah kā naqs yā 'aib 'am isse ki woh jismānī ho yā dilī; koyī shai jisse husn meṁ futūr ā-jāe (khūb-sūrtī ghaṭ jāe); qubh; woh shai jisse koyī sudaul chiz kuḍaul (bad-sūrat) yā nikanmī ho-jāe; woh bāt jisse neknāmī meṁ dāg yā dhabbā lage; kalank yā kalank kā ṭikā.

Blend, *v. t.* Ek meṁ milānā yā shāmil kar-d.; khalṭ-malṭ kar-d.; maḥ-lūt k.; judī judī chizon ko is tarah par ek kar-d. ki unmeṁ phir tamez na ho-sake.

Blend, *v. i.* Mil-jānā; ek ho-jānā; ekthā ho-jānā; maḥlūt ho-jānā.

Bless, *v. t. 1.*—Khush yā shād r.; kām-yāb sar-sabz yā baikhurdār k.; kisi ko phalā-phulā yā khush r.; dunyāwī bāton meṁ taraqqī d.; barakat d.; mubārak k.

"Bless to both nations this auspicious hour." *Dryden*—Yah nek s'at (shubh ghari) donoṁ qaumoṁ ko mubārak ho.

2.—Kisi ke haq meṁ bihtarī chāhnā; kisi se yah kahnā ki tum khush rabo yā Khudā tumheṁ khush rakkhe yā tumhārā bhalā ho; du'ā d.

3.—Taqdis k.; du'ā parh-kar muntabarrak (pāk) qarār d.

4.—Jo knehlī faida pahūnche uske 'iwaz meṁ ta'rīf yā baṛāyī k.; khūbiyoi ke 'iwaz meṁ sanā-khwānī k.; hamd yā madh k.; sarāhnā; kisi kī baṛāyī gānā.

5.—Apnī tayyīn khush tasawwur k. yā samajhnā.

To *bless from*—Kisi se mahfūz r. yā bachūnū; kisi se panūh yā amn meṁ r.; kisi se bachāye rahnā.

"We met that villain (God from him we *bless*!)"—*Spenser*. Us bad-zūt so ham logoi se raulūqāt huyī (Khudā mujhe usse mahfūz rakkhe yā bachāye rabe).

Blessed, *a. 1.*—Khush; mähzūz; khush-o-khurrām; shād; khushī meṁ basar k. w.; nī'maton kā r. w.; jispār kisi kī baṛī mihrbānī ho.

2.—Khushī d. w. yā jisse khushī hasil ho; khushī so bharā hnā; bāg-bāg.

3.—Ruhānī khushī r. w. yā uske muta'alliq; jannat kī ni'mat kā mutassarif yā uske muta'alliq; mujibu-d-da'wāt.

4.—Pāk; mutabarrak; jannatī; bihishī.

Blessedly, *ad.* Khush-waqtī se; khūbi-i-waqt se; khush-nasībī se; khushī se yā khushī ke sūth.

Blessedness, *n.* Khushī; ni'mat; bihishī kī khushiyān; Khudā kī mihrbānī yā uskī 'ināyat; Khudā kā karam-o-fazl; rahmat-i-Ilāhī; Janāb-i-Bārī kī barakat yā shafaqat.

Single blessedness—Tajarrud kī hālat; kuārā-pan; nū-kad-khudāyī; khushī jo fi-nafai-hī hāsil ho.

Blessing, *n.* 1.—Khushī kā zar'ā; koyī 'atiya faida yā naf'; jisse taraqqī aur bihbūdī ziyāda ho; ni'mat; barakat; ganīmat.

A just and pious judge is a great *blessing* to the public—Munsif aur Khudātars hākim 'awām ke liye ek barī ni'mat hai ('awām meñ aise hākim kī barī barakat hotī hai yā uskā dam bahut ganīmat samjhā jātā hai).

"How *blessings* brighten as they take their flight!" *Young.*

Ni'matōñ ko jab par lagte hain (jab unmeñ zawāl ātā hai) to we kitnī khush-numā ma'lūm hotī hain. Qadr-i-ni'mat ba'd-i-zawāl.

To look upon a person or a thing as a *blessing*—Kisī shakhs yā chīz ko ganīmat samajhnā (usko apnī khushī yā faide kā bā'is tasawwur k.).

2.—Khudā kī rahmat barakat yā uskā fazl.

3.—Du'ā; du'ā-i-khair; dūsre kī khushī kī khwāhish kā izhār; dūsre kī khushī kī iltijā.

Blet, *n.* Phal meñ sarāhat kā dāg; woh dāg jo phal meñ uske sarne kī hālat meñ par-jātā hai.

Blight, *n.* 1.—Tarah tarah ke sadme yā 'arize jo nabātāt ko hote hain aur jinkī wajh se we bi-l-kul yā kuchh kuchh zāī' ho jāte hain 'am isse kī yah kaifiyat kīre wagaire ke sabab se paidā ho yā hawā kī tāsīr se; garmī; hardā; pālā; jholā; koyī shai jisse paidhe khushk hon yā murjhā jāen.

2.—Woh bāt jisse kisī ke mansūbe pūre na hone pāwen; woh bāt jisse kisī kī ummedōñ meñ zu'f ā-jāe (uskā nihāl-i-ummed khushk yā pazhmurdā ho-jāe yā uskī ummedōñ par pālā par-jāe).

"A *blight* seemed to have fallen over our fortunes." *Disraeli.*

Zāhir meñ hamāre nasībōñ par pālā parā thā.

3.—Ek tarah kā kīrā jisse mewōñ ke darakht zāī' ho-jāte hain.

Blight, *v. t.* Pālā wagairā se mār-d.; khushk kar-d.; jhulsā d.; barhne aur phalne-phūlne na d.; mār-d.; ummed zāī' yā munqat' kar-d. (mār d.)

Blind, *a.* 1.—Jise quwwat-i-bāsira na ho 'am isse kī yah naqs paidāishī ho yā paidāish ke ba'd kisī wājh se lāhiq huā ho; basīr; nā-bīnā; andhā; kor yā kor-chashm; jisko nazar na ho yā jiskī nazar kho-gayī ho; jo dekh na sake.

2.—Jismeñ quwwat-i-mumaiyaza na ho (jo bātōñ meñ tamīz na kar-sake); jiskā dīda-i-dil band ho yā jiskī 'aql kī ānkh par parda parā ho; jisko samajh na ho; jismeñ bātōñ ke samajhne yā tamīz kī salāhiyat na ho; kor-lātin; dil kā andhā; jāhil; jiskī ānkh meñ dhūl parī ho.

Authors are *blind* to their own defects—Musannif apne kḥās 'ayūb dekh nahīn sakte (unki ānkheñ apne naqāis kī taraf se band hotī haiñ yā uuko apnī bhūl-chūk ma'lūm nahīn hotī).

❧ "Blind should be followed by *to*, but it is followed by *of* in the phrase *blind of an eye*." *Webster*.

3.—Jo nazar na āwe; jo madd-i-nazar na ho yā jise sab log dekh na sakeñ; jo ehhipā yā parde meñ ho; jo tārīkī meñ ho.

A *blind* corner—Gosha (konā) jise sab log dekh na sakeñ.

4.—Muhmal; tārīk; jiskā hāl jalā ma'lūm na ho-sake; jiskā patā āsānī se lag na sake; jo jalā samajh meñ na āwe; aisi hālat meñ jaise koyī ehiz andhe ke nazdik ho; jo 'awām ke madd-i-nazar na ho; nij kī; makhlīf; poshīla yā ehhipī huyī; jo logoñ ko nazar na paṛe.

A *blind* manuscript—Hāth kā likhā huā jo paṛhā na jāe; andhī yā muhmal tahrīr.

A *blind* path—Aisi rāh jo jalā na mile.

5.—Jishmeñ raushanī yā dekhne ke liye ranzan wagaira (sūrākh yā khīrkī wagaira) na hoñ; band; be mūñke wagaira kā; jismeñ rakḥne na hoñ. [na hoñ.

A *blind* wall—Dīwār jo band ho ya'nī raushanī wagaira ke liye jismeñ rakḥne

6.—Jismeñ tamīz yā wuqūf ko dākhil na diyā jāe; jo be samjhe-būjhe kiya jāe; jis meñ ihtiyāt kām meñ na lāyī jāe.

The *blind* approbation of a plan—Be-tamīzi ke sāth (āñkh mūñd-kar) kisi tajwīz kī mauzūfī.

Blind, *v. t.* 1.—Andhā kar-d. yā banā d.; basārat se mahrūm k.

2.—Tārīk k.; aīsā kar-d. kī āñkh se dekh na paṛe yā samajh meñ na āwe; ehhipā d.; dhokhā d.; āñkhoñ meñ dhūl dālnā.

Blind, *n.* 1.—Koyī ehiz jisse raushanī kī āmad rok di-jāwe (raushanī bhitar āne na pāwe); koyī shai jiskī wajh se dūsrī shai dekh na paṛe; parda; chilman; jhilmil; oṭ; āndhyārī yā āndherī.

A *blind* for a window or for a horse—Khīrkī ke liye jhilmil parda yā chilman khwāh ghore ke liye āndherī.

2.—Koyī bāt jisse āñkh yā 'aql ko dhokhā ho.

Blindfold, *v. t.* Kisi kī āñkheñ band kar-d. ehhipā yā mūñd d. yā unpar parda dāl-d.; āñkhoñ meñ patṭī lagā-d. yā āndherī de-d.; dekhne meñ māñī' h.

Blindly, *adv.* 1.—Be dekhne yā samjhe.

2.—Be-tamīzi se; be sabab ke mā'lūm kiye; andhe kī tarah; chup-chāp; be-soche-bichāre; bilā taftish wa tahqīqāt; āñkheñ band kar-ke yā āñkh mūñd ke; bheṛī kī tarah.

To be *blindly* led by another—Be samjhe-būjhe dūsrē kā kahñā karnā; andhe kī tarah dūsrē ke chālāne se chalnā; jo kuchh dūsrā kahe woh chup-chāp yā āñkh kāñ band kar-ke māñ lenā.

Blindman, *n.* Andhā; nā-binā; sūr.

Blindness, *n.* Andhā-pan; nā-bināyī; kor-e-hashmī; be-'aqlī; jihālat.

Blind-side, *n.* Woh pahlū jo qawī na ho; jis bāt meñ nazar khatā kare; kamzorī; zu'f; naqs; 'aib; lagzish.

Blink, v. i. 1.—Ānkh kī palkoñ ko jald jald kholnā aur band k.; ānkh mīlmīlānā; palak mārūnā yā mīchkanā; ānkh jhapkanā; jis shakhs kī ānkhēñ kamzor hoñ uskī tarah ānkhēñ dabā dabā ke yā palkoñ ko rah rah kar khol aur band karke dekhūā.

2.—*ṭimṭimānā*; jagmagānā yā jhīlmīlānā—jaise chīrāg yā sham' kā.
Blink, v. t. Nazar-andāz kar-d.; ṭāl d. yā chhor d.; jān-būjhkar bachā-jānā yā 'amadañ dar-guzar k.

Blink, n. Jhalak; ek nazar dekh lenā; zarā se dekh pānā.

Blinkard, n. 1.—Jo ānkhēñ dabā dabā ke dekhe; choñdhilā yā chuñdhilā; jiskī ānkhēñ kamzor hoñ.

"Among the blind, the one-eyed *blinkard* reigns." *Marvell*.

Andhoñ meñ kānā rājā hotā hai; andharoñ meñ kānā rājā.

2.—Jo dhuñdhile sitāre kī tarah ṭimṭimāyā kare ya'ni kabhi dekh parē aur kabhi nahīū (chhip jāe).

Bliss, n. Darja-i-gāyat yā intihā martabe kī khushī; 'ālā qism kī khushī khusūsan janūat kī khushī; bilisht kā haz. [masvūr.

Blissful, a. Nihāyat māhzūz aur khush; bāg-bāg khush; darja-i-intihā ko

Blister, n. Ābila; phapholā; chhālā; jhalkā.

Blister, v. i. Ābile yā phaphole paṛnā; chbāle paṛnā.

Blister, v. t. Ābile paidā k. yā phapholā dālnā.

Block, n. 1.—Lakṛī yā patthar wagairā kī silli jo aksar ek taraf chauras hoti hai; lakṛī kā kundā; patthar kā dhokā yā chaṭṭān; koyī thos aur bhāri chīz; lakṛī kā ṭhīhā yā lobe kī nihāyī jise kāriḡar kām meñ lāte haiñ.

2.—Ṭopī wagairē ke liye lakṛī kā dhāñchā yā sāñchā; golā; qālib; kālbud. Ṭopī kā namūna yā uskī waz' khwāh shakl. Ṭopī.

3.—Makānāt kī musalsal qatār; 'imārateñ jo kuchhī dūr tak ek dūsrē se lagī chali jāēñ.

4.—Koyī rukāwat yā rukāwat kā sabab; sadd-i-rāh; thokar; amr-i-mānī'; woh bāt jo kisi dūsrī bāt meñ hārij yā hāil ho; khār.

Block, v. t. Āmad-o-raft (āne jāne) kī rāh band kar-d.; rokūā yā band k.; bich meñ koyī rukāwat kī chīz rakh-kar rāh band kar-d.

☞ Often followed by *up*.

To *block up* a road—Saṛak yā rāsta band kar-d.; koyī rukāwat kī chīz rakh-kar saṛak par āne jāne kī rāh rok d.

To *block out*—Shakl kā qāim k. shurū' k.; daul dālne lagnā yā dauliyānā; intizām ke sūth qāim k.; tarah dālnā yā tarah-andāzi k.

To *block out* a plan—Kisi tajwīz kī shakl qāim k. yā uskī tarah dālnā.

Blockade, n. Kisi jagah ko sipāhiyoñ yā jahāzoñ se band kar-d. tāki jo log ghere meñ paṛ-jāēñ unkā bāhar kā ānā yā un tak dūstroñ kā pahunchnā khwāh kbāne pāne yā laṛāyī ke sūz-o-sāmān kā unko milnā band ho-jāe aur bagair iske kī unpar qā'ide ke mutābiq hamle kiye jāweñ we bhūkh aur ihtiyāj se tang ākar apnī tayīñ dushman ke ikhtiyār meñ kar-deñ.

Blockade, v. t. Kisi shahr yā qal'a meñ āmad-o-raft kī rāh ko lashkar yā jahāz se band kar-d. tāki jo log bhītar paṛ-jāweñ we bhūkhoñ marne aur kisi shai ke na milne kī wajh se majbūr ho-kar dushman kī itā'at qabūl kar-leñ.

Blockhead, *n.* Ahmaq; kunda-i-nā-tarāsh: bad dāmāg; kūrḥ-magz; jisko samajh na ho; be'āql; gāwdā; mūrakh (mūrkh); kam-fahm; ullū yā ullū kā paṭṭhā; kaudan.

Blood, *n.* 1.—Lahū; khūn; surkhī; lālī. [jaddī rishta.

2.—Qarābat jo ek mūrīs-i-ā'lā se paidā hone ke zari'e se ho; yak-

3.—Nasl; khāndān; aulād; laṛke-bāle.

4.—Wālidain-i-mu'azzas se paidāish; 'ālī-nizhādī; sharāfat wa najābat-i-khāndān; nutfa-i-sharīf se paidāish; 'ālī-khāndānī; hasab wa nasab kī buzurgī.

A gentleman of blood—Mard-i-sharīf jo wālidain-i-mu'azzas se paidā ho; 'ālī-nizhād mard-i-sharīf; woh bhalā ādmī jiskī paidāish nutfa-i-sharīf se ho; najībūt-tarfain.

5.—Shāhī nasl; bādshāhī khāndān.

A prince of blood—Shāh-zāda; bādshāh yā shahanshāh kā beṭā.

6.—Khūn kā bahānā; jān-sitānī (jān kā lenā); qatl; halākat.

7.—Mizāj; josh-i-tabī'at kī hālat.

“Often, in this sense, accompanied with *cold* or *warm*, or other qualifying word.” *Webster.*

To commit an act in *cold blood*—Koyī fī'l dida-o-dānista aur bilā ishti'āl-i-nāghāh k.; koyī lām jānbūjh-kar aur aisi hālat meṁ k. jab tabī'at meṁ yakūyak gussa paidā na huā ho.

Warm blood—Ishti'āl-i-tab'; mizāj kā jalā-bhunā yā gusse kī hālat meṁ rahna.

To warm or heat the blood—Khūn ko josh meṁ lānā; dil meṁ josh paidā k.; tabī'at ko mushtā'il k.; dil ko ubhāpnā.

“Qualified by *up*, excited feeling or passion is signified.” *Webster.*

My blood was up—Merā khūn josh meṁ ā-gayā; merī tabī'at meṁ josh yā gussa paidā ho-gayā (mujhe josh yā gussa ā-gayā).

8.—Ātash-mizāj shakhs; jiskī tabī'at jāld garm ho-jāe yā gusse meṁ ā-jāe; āg-bagūlā.

9.—Kisī chiz kā 'araq jiskā rang surkh ho.

Whole blood (*Law*)—Woh qarābat yā rishta jo bāp aur mān donoṁ ke zari'e se ho; rishta-i-hasabī wa nasabī; haqiqī qarābat; rishta jo wālidain-i-wāhid ke tawassul se ho.; rishta-i-ā'yānī yā 'ainī.

Half blood—Rishta jo sirf bāp yā mān ke zari'e se ho; rishta-i-gair haqiqī; rishta-i-'allatī yā akhyāfi; qarābat jo minjūma wālidain ke sirf ek se hāsil ho.

Brothers of the whole blood—Ek hī mān-bap ke beṭe; do yā zāid bhāyī jo wālidain-i-wāhid se paidā hoṁ; barādarān-i-haqiqī yā haqiqī bhāyī; barādarān-i-ā'yānī yā 'ainī.

Brothers of the half blood—Bhāyī jinke wālidain mushtarak na hoṁ; sautele bhāyī; akhyāfi yā 'allatī bhāyī yā nī agar do bhāyī ek hī mān aur jude jude bāp se hoṁ to woh akhyāfi kahlāyenge aur agar we pidar-i-wāhid wa mādar-i-judāgūza se hoṁ to 'allatī bole jāenge.

Blood, *v. t.* 1.—Khūn nikālnā yā lenā; fasd kholnā yā lenā.

2.—Khūn-ālūd k. yā khūn se ālūda k. (bhar d.); khūn khūn kar-d.

Blood-bought, *a.* Jo jān de ke milā yā hāsil huā ho; jiske hāsil karne meṁ khūn bahāyā gayā ho.

Blood-guilty, a. Khūn kiye huye; qatl kā mujrim.

Bloodless, a. 1.—Jismen khūn na ho; murda.

2.—Be khūn-rezī yā qatl ke; bilā kusht-o-khūn.

A bloodless victory—Fath jiske hāsīl karne men khūn-rezī na ho.

3.—Be-jān; jismen 'nln-l-'azmī yā masta'idī na ho.

Blood-relation, n. Haqīqī rishta-dār; qarābat-i-sulbī r. w.; gotī; yak-jaddī.

Bloodshed, n. Khūn-rezī yā lahū kā bahānā; kusht-o-khūn; qatl; mārkat; jān kā lenā; khūn-rezī kā jurm.

Blood-stained, a. Khūn-ālud yā khūn lagā huā; jismen khūn kā dāg lagā yā uskā dhabbā parā ho; khūn kā mujrim.

Blood-sucker, n. 1.—Lahū chūsne-wālā jānwar; jonk.

2.—Be-dard vā be-rahm shakhs; khūnī; qātil. [khūn-khār; khūnī.

Blood-thirsty, n. Khūn kā pyāsā yā tishnā-i-khūn; khūn-rezī kā khwāhān;

Bloody, a. 1.—Jismen lahū lagā ho; khūn-ālud.

2.—Khūn-rezī kā 'ādī; sang-dil aur wahshī-mizāj; khūn-khār; khūnī.

3.—Jiske sāth yā jismen khūn-rezī ho; khūn-khār; jismen be-rahmī ke fīl kiye jāen.

A bloody battle—Lafāyī jismen khūn-rezī ho (jismen bahut se log mēro jāen yā bahut se logon ki jān jāe).

Bloody-minded, a. Be-rahm aur sakht mizāj; wahshī; khūn-khār.

Bloom, n. 1.—Phūl; khilī huyī kalī yā guncha-i-shigufta.

2.—'Umūman phūlon kā phūlnā yā kaliyon kā khilnā; phūle huye phūl yā woh phūl jo phūl rahe hon.

3.—Woh shabāb kā 'ālam jiskī tashbīh phūlon se dī-jāe; khāb-sūrtī tar-o-tāzagi aur quwwat men taraqqī; phūlon ki kaliyon ki tarah khilnā ya'ni bālidagi aur tandurustī men taraqqī pāte jānā; 'unfuwān; chārhtī uthtī yā ubhārtī juwānī.

The bloom of youth—'Unfuwān-i-shabāb; raihan-i-shabāb; bahār-i-juwānī; juwānī kā ubhār yā āgāz-i-shabāb.

Bloom, v. i. 1.—Phūlnā; phūl d. yā paidā k.

2.—Ubhār par h.; ubhārtī juwānī ki hālat men h.; phūlon ki si khūbsūrtī aur tāzagi dekhānā; 'unfuwān-i-shabāb men h.

Blossom, n. Phūl; gul.

“A general term, more commonly used than *flower* or *bloom* when we have reference to the fruit which is to succeed. Thus, we use *flowers* when we speak of shrubs cultivated for ornament, and *bloom* in a more general sense, as flowers in general, or in reference to the beauty of flowers.” *Webster*.

Blossom, v. i. 1.—Phūlnā phūl lenā phūl lagnā yā phūl ānā; baurnā yā baur lenā; shigufta h.; khilnā.

2.—Phālnā-phūlnā; sar-sabz h. aur taraqqī pānā; 'urūj pānā aur sāhib-i-igbāl h.; gul khilā rahnā yā phūl ki tarah shādāb aur shigufta rahnā.

Blot, v. i. 1.—Raushanāyī (siyāhī) kā dāg lagānā; siyāhī kā dhabbā lagānā yā usse dāg-dār k.; siyāhī kā chhīṭā dālnā yā siyāhī chhīraknā.

2.—Badnāmī kā dāg lagānā; badnām k.; kulauk kā ṭikā lagānā; ruswā k.; be-ābrū k.; sūrat yā hayat bigār d.

3.—Tahrir (likhāwat) yā harfōn ko siyāhi se is tarah miṭā d. ki we phir dekh na paren yā pahēhāne na jā-sukēn.

☞ Generally with *out*.

To blot out a word or a sentence—Kisi lafz yā jumle ko is tarah siyāhi se miṭā d. ki woh phir nazar na āwe.

4.—Aisā kar-d. ki phir dekh na pare; miṭā d.; bhulā d.; mahw kar-d.; mahw aur mausi k.; dho d.; sāf kar-d.; nest-o-nābūd k.; phir rahne (yā baqī khwāh qāim rahne). na d.

☞ With *out*.

“One act like this *blots out* a thousand crimes.” *Dryden*.

Is qism ke ek fi'l se hazārū jarām miṭ-jāte (logoñ ko bhul jāte) haiñ.

Blot, n. 1.—Dāg yā dhabbā—jaise siyāhi kā kāgaz par.

2.—Kisi likhī yā chhapī chiz kā miṭā d.

3.—Nek-nāmī meñ dāg; dhabbā; be-ābrāyī; kalauk kā ṭikā yā kalauk; naqs; nib; bad-nāmī yā bad-nāmī kī bāt.

Blotter, n. Woh kachhī bahī yā chittī bahī jismeñ kul hisāb yā mu'amale silsile ke mutābiq likhe jāte haiñ.

Blotting-paper, n. Sokhta; siyāhi uṭhāne kā kāgaz; ek qism kā kāgāz jisse tar siyāhi is garaz se jazb karāyī (sokhāyī yā khushk karāyī) jāti hai ki uske dāg kāgaz par na pareñ; kāgaz-i-jāzib. [zor se mārñā.

Blow, n. 1.—Zarb; mār; wār; choṭ; thappaṛ ghūse yā kisī hathiyār se A severe or violent blow—Zarb-i-shadid; saḥkt mār; aisi mār jisse choṭ lago.

A fatal blow—Zarb-i-muhlik; aisi mār jisse mazrūb ki jān nikal-jāe.

To give, or strike, a blow—Mārñā; zarb lagāñ; mazrūb k.

To strike a fatal blow—Zarb-i-muhlik lagāñ; aisi wār k. ki usse mazrūb mar-

2.—Musibat dālnā; woh āfat jo yakāyak ā-pare; balā-i-nāgahānī yā shadid.

To come to blows—Jang yā laṛāyī meñ masrūf h.; laṛne lagnā.

From words they came to blows—Bātoñ hi bātoñ meñ (bāt karte karte) we laṛoe lage (nu meñ mār-piṭ hone lagi).

At a blow—Dafatan; yakāyak; ek hi martaba ki koshish meñ; ek hi hāth yā wār meñ; ek hi laṛāyī meñ.

☞ “At a stroke is used in like manner.” *Webster*.

Blow, v. i. 1.—Chaluñā khwāh jumbish yā harakat k.; bahnā.

The wind blows—Hawā chaltī (bahti) hai.

☞ Often used with *it*.

It blows a gale—Hawā tez chaltī hai.

2.—Hāñphnā; ḍam phūlnā; bahut yā jald jald sāñs (ḍam) lenā.

3.—Phūñke jāne par bajuñ—jaise singhe yā turhī kā.

4.—Phūlnā; gul khilnā; shigufta h.

“How *blows* the citron grove!” *Milton*.

Woh chakotare kā bāg kaieñ phūl hai (usmeñ kyāhi gul khilā hai yā kaise phūl phūle haiñ)!

To blow over—Yūñhiñ nikal-jāñ; nikal yā chāl jāñ; band h. yā tham jāñ; mauqūf ho-jāñ; sro h. yā dhīmā (pāṭ) paṛ-jāñ.

The storm has blown over—Tūfān jāti rahā (āñdhi nikal-gayī).

The clouds have *blown over*—Bādāl nikal-gaye (chale gaye yā muntashar ho-gaye; ur gaye).

To *blow up*—Bārūt ke zor se hawā meñ ur jānā; bārūt ke urne se tūt-phūt kar ilhar-udhar (muntashar) ho-jānā.

Blow, *v. t. 1.*—Phūñknā; muñh se yā dūstre zarī'e se kisi chīz ko hawā pahunchānā yā denā.

To *blow the fire*—Āg ko phūñknā.

2.—Hawā ke jhoke se chalā yā āge ko haṭā d.

[gayā.

The tempest *blew* the ship ashore—Tāfān ke zor se jahūz haṭ-kar kanāre lag

3.—Bujānā yā phūñk-kar bajānā.

To *blow* a trumpet—Turkī bajānā.

4.—Mashhūr k.; phailānā; mushtabhar k.; zāhir k.; khol d.; fāsh k.

5.—Ande d.—jaise makkiyon kā.

[bhar d.

6.—Phūñk-kar banānā; hawā bhar-kar phulānā yā barhānā; hawā

To *blow hot and cold*—Kisī shai ki nisbat ek waqt meñ ri'āyat k. aur dūstre waqt be-i'timāzī se pesh ānā; zāhir meñ muwāfaqat aur mukhālafat donoñ k. yā muwāfiq aur mukhālif donoñ mā'lūm h.; kisi amr ki nisbat kabhi rā-barāh rahnā amr kabhi rā-gardān; hālat-i-shamsī wa qamarī meñ rahnā.

To *blow off* (a)—Hawā ke zor se girā d.

To *blow off* fruit from trees—Hawā ke zor se phal ko daraḥtoun se girā d.

(b.)—Zamīn (khushki) se haṭā d.—To *blow off* a ship—Hawā ke jhoke se jahūz ko khushki se haṭā d.

To *blow out*—Hawā ke jhoke se bujhā d. yā gul k.—jaise sham' ko.

To *blow up* (a.)—Hawā se bhar d.; phūñk-kar barhānā.

To *blow up* bubble—Hubāb yā bulhule ko phūñk-kar barhānā.

(b) Phulā d.; barhā d.

To *blow up* one with flattery—Kisi ko khushāmād se phulā d. (uski khushāmād is qadar k. ki woh phūl uṭhr).

(c) Ubhārānā; ishti'āl d. yā mubtā'il k.; barhānā.

To *blow up* a contention—Kisi jhagṛe yā takrār ko ubhārānā (usko barhānā yā usmeñ ishti'āl d.)

(d) Bārūt se urā d. tor d. yā muntashar kar-d.

To *blow up* a fort—Kisi qal'a ko bārūt se urā d.

(e) Darham-barham k. yā gakhāyā; nafi kar-d.; hawā kar-d.; urā d.; kal'adām k. yā dāfatan sāqit kar-d.

To *blow up* a scheme—Kisi mansūbe yā tajwīz ko dāfatan sāqit kar-d. (use nafi kar-d. yā urā d.).

To *blow upon*—Ruswā k.; dāg lagānā; maurid-i-'itāb k. yā be-i'tibār kar-d.; be-qadr bad-maza yā uñ-kāra kar-d.

Blunder, *v. i.* Kḥayāl ke baḥṭe (muntashar) rahne yā dīl meñ kisi bāt ke istiqlāl ke sāth qūim na hone ki wajh se baṛī bhūl yā chūk k. (khatā-i-'azīm k.); be-ihtiyāti yā gaur-o-fikr na karne ki wajh se galati k.; koyī bāt be soche-bichāre yā samjhe-būjhe k.; koyī kām nṭkal-pachchā k.

Blunder, *n.* Woh galatī jo nādāni aur be-ihtiyāti ki wajh se ho; galatī jo kisi amr ko khūb samajh-būjhar na karne ke sabab se ho; baṛī

hi bhūl yā galatī-i-'azīm; galatī jo be-parwāyī jinālat yā be-wuqūfī ke bā'is ho.

☞ "A *blunder* is a mistake or error of the grossest kind. It supposes a person to *flounder* on in his course, either from carelessness, ignorance, or stupidity." *Webster*.

Blunt, *a.* 1.—Jiskī bārīh yā nok moṭī ho; kund; tez nabīn—jaise koyī āla.

2.—Kund-zibī; jiskī samajh moṭī ho; jismen bātoṅ ke jald samajhne kī tāqat na ho; batin-l-fahm.

3.—Bol-chāl men tanīz na r. w.; sādalah; sīdbā-sādā; akhlāq wā ādāb kā lihāz na r. w.; kaj khulq; bol-chāl kā bhaddā yā kudhangā.

Blurt, *v. t.* Yakāyak yā be-samjhe-būjhe kah-d.; be-taammul zāhir kar-d. (khol d.); kah-baīṭhū; bol-nṭhū; bak-d.; phat se kah-d.

☞ "Commonly with *out* and applied to words." *Webster*.

To blurt at—Kisī kī nisbat hīqārat se guṭ-gū k.; mazammāt k. (burā bhalā-kahū); haīsnā yā ta'na-zanī k.

Blush, *v. t.* 1.—Surkh ho-jānā; surkh yā gulābī rang r. [jānā.

2.—Sharm parēshānī yā hijāb se rukhsāron yā chihre kā surkh ho.

☞ "Followed by *at* or *for* before the cause of blushing." *Webster*.

Blush at your vices—Apnī burāiyō par sharminda ho. Blush for your degraded country. Apne mulk kī khasta-hālī par pashemān ho.

Blush, *n.* 1.—Surkh yā surkhī-māil rang; gulābī rang.

2.—Surkhī jo gālon (rukhsāron) yā chihre par sharm gunah-gārī hijāb yā hairāt wagaira kī hālat men ghabrābat ke bā'is chhā jātī hai.

3.—Daf'atan nazar ānā; yakāyak dekh paṛnā.

Blushing, *p. a.* Gālon yā chihre par surkhī chhāyī huyī; lāl-bhabūkā; shigūfta; khilā huā; durakhshān.

Blushing, *n.* Surkh ho-jānā; rukhsāron par surkhī kā namūd.

Board, *n.* 1.—Lakṭī kā takhta; woh lakṭī kā tukrā jo patlā chīrā ho aur moṭāyī men kam par lambāyī aur chauṛāyī men ziyāda ho aur 'imārat ke khwāl kī aur kām men āwe.

☞ "When very thick, as over one and a half or two inches, it is usually called a *plank*." *Webster*.

2.—Mez jis par khāne kī chīzen rakkhī jāen.

☞ "The term *board* answers to the modern *table*, but it was often movable and placed on *trestles*." *Webster*.

3.—Khāne kī chīzen jo mez par chūnī jāen; khānā jo auqāt-i-mu'ayan par khāyā jāe; khāne-pīne kī chīzen; gīzā khānā yā khurāk jo qīmat lekar dī-jāwe.

4.—Woh jalsā jo insirām-i-kār ke liye mun'aqid ho; koyī majma' yā jalsā jo ba-taur-i-jūiz mun'aqid ho; kisī kampanī (jamā'at) ko muntazimīn khwālī sipurd-dāron yā kamishnaron wagaira kā majma' jo jūiz tarīq par qāim kiya jāwe; koyī mahkama yā kauṣal.

5.—Jahāz kā takhta yā uskā andarūnī hissa.

On board, aboard, or on board a ship—Jahāz par.

6.—Woh mez jispar koyī khel khelā jāe.

A chess-board—Takhta-i-shatranj.

7.—Kāgaz kī daftī jo kitābon par lagāyī jāti yā aur kāmōi meñ āti hui.

8.—*pl.* Tamāsha-gāh meñ woh jagah juhān tamāshe kiye jāen.

To go upon the boards, or to leave the boards—Tamāsha-garī k. yā us peshe ko chhor d. [chhipā d.

Board, *v. t. 1.*—Takhta lagānū bichlānū yā takhta-bandī k.; takhtoñ se To board a house—Makūn meñ takhte lagānū yā takhta-bandī k.

2.—Kisī jahāz par dostāna yā mukhālifāna chāḥ-jānā.

3.—Mu'awaze ke 'iwaz meñ khānū khilānū yā khānū khilānū aur rahne ke liye makūn d.

A man boards ten students—Ek shakhs kisī qism kī mu'awaza lekar das talabā ko khānū khilātā hai.

Board, *v. i.* Kisī mu'awāzo ko 'iwaz meñ auqūt-i-mu'aiyan par khānū yā khānū aur rahne kī jagah donoñ pānū.

Boarder, *n.* Woh shakhs jo qināt yā kisī qināt ke mu'awaze ke 'iwaz meñ dñsre ke jahān mu'mūli waqtoñ par khānū pāye yā khānū khāye aur rahne kī jagah bhī pāye.

Boarding-school, *n.* Woh madrasa jismeñ talabā muqīm rah-kar ta'lim pāen aur khānū bhī khāen.

Board-wages, *n. pl.* Naukarōñ ko khāne kī ujrat; khurākī.

Boast, *v. i.* Shekhi k. baghārūnā yā hāuknā; dūng mārūnā; taallī yā dān kī lenā; apnī baḥāyī āp k. yā apne munih se miyān-miṭṭhū banūnā; apnī liyāqat mā'ishat yā apne kāmōñ kī numāish khud apnī zabān se k.; mubālago ke sāth khud-sanāyī (apnī ta'rif āp) k.; fakhr k.

Usually followed with *of*.

Boast, *v. t. 1.*—Fakhriyā bayān k.; apnī ta'rif ke liye kisī shai kī tazkirā gurūr fakhir yā baḥī khushī ke sāth k.

2.—Apnī baḥāyī k.; apne ko buzurg samajhūnā; kisī unmed par purā bhuroṣā karko khush h.

Reflexively.

Boast, *n. 1.*—Numāish gurūr yā fakhr kī izhār; dūng; shekhi; taallī; hantarānī; hāuk.

2.—Fakhr kī bā'is; woh bāt jispar garrā kiya jāe; woh amr jispar koyī nāzūn ho; woh bāt jiski wajh se kisī ke dil meñ baḥī khushī ho.

Boastful, *a.* Shekhi-hāz; apne har shai kī baḥāyī k. w.

Boasting, *n.* Apnī numāish; khud-sanāyī; shekhi; dūng; taallī.

Boat, *n.* Kishtī yā kashtī; māw; dengī.

“Different kinds of boats have different names; as, long-boat, jolly-boat, ferry-boat, large pinnace, cutter, &c.” Webster.

Boat, *v. t.* Kishtī par ek jagah se dūsrī jagah le-jānā.

[par le-jānā.

To boat goods across a lake—Māl ko kishtī par rakh-kar jhāl meñ ispar se us

Boatman, } *n.* Nāw kī chālāne yā khene wālā; mānjhi; dānri; khe-Boatsman, } waiyā; mallūh; kowāṭ; kashtī-bān.

Bode, *v. t.* Jo kuchh āyinda hone wālā ho uski 'alāmātēñ zāhir k.; kisī bāt kī shingān yā sul h.; pahlo se dekhilānū; peshmā-goyī k.; kisī bāt ke āsar dekhānū.

Bode, v. i. Pahlē se dekhānā yā zāhīr k.; āsār dekhānā.

Bodily, a. 1.—Mujassam; jismon jisim yā maddī sūrat ho.

2.—Jisim ko mutn'alliq; jismānī; badanī; jisimī.

☞ In distinction from the mind.

Bodily defects—Naqāṭ-i-jismānī; woh 'aib ki būṭh jo jisim meṁ ho.

Bodily, ad. 1.—Mujassam; jisim yā maddo so milā huā.

2.—Sab kā sab; bi-l-kul; tamām̄tar; mujassam.

Body, n. 1.—Kisī jān-dār kā qālib yā dhāṇḍhā; jisim; tan; badan; deh.

☞ "Distinguished from the spirit, or vital principle." *Webster.*

A dead *body*—Lāḥ yā lāshā; murda.

2.—Kisī jānuwar darakh̄t fauj yā mulk wagnira kā juz-i-'āzam khwāh khās yā mutawassit hissa.

The *body* of an animal—Dhar̄ ya'nī sar wagaira ko chhor-kar khās jisim ko bich kā hissa. The *body* of an army—Fauj ke bich kā hissa; qalb. The *body* of a country—Mul̄k ke bich kā hissa; wast-i-mul̄k. The *body* of a document or writing—Kisī wasiqe yā nawishte kā matn ya'nī usko shurū' yā n̄khīr kā hissa nahīn balkī asl mazmūn. The *body* of a deed—Matn-i-dastāwez ya'nī dastāwez kā 'unwūn aur uske khātīmē ki 'ibarat aur hāḥiṃya par jo kuchh gawāhī wagaira ho us sab ko chhor-kar nūr dast-āwez kā mazmūn.

☞ "In distinction from parts subordinate or less important, as the extremities, branches, wings, &c." *Webster.*

3.—Shakhs; insān; bashar; mutanaffis.

☞ "Sometimes alone, most generally with *some* or *no*; as, *somebody*, *nobody*." *Webster.*

4.—Woh bahut so log jisimēn koyī 'ām qism kā ta'alluq ho aur kisī maqsad ke aujīm ke liye wo bataur ek jamā'at ko qāim hoī; jamā'at; guroh; mandālī; jhund; tāifa; gol; zirga; jama'at.

A legislative *body*—Woh log jo qānūn banāne ke liye muqarrar hoī; majma'at-wāṣi'a-i-qawānīn. In a *body*—Yak-jā; ek sūth; ekṭhā; ek hokar; jhund ki jhund yā gol ki gol; mandālī ki mandālī.

5.—Majmū'a; bahut sī chizeṁ yā būṭh jo ekaṭṭhī kar-dī jāen; bahut sī chizeṁ kā ijtimā'-i-'ām; nazm; zaḥhira; khazīna.

A *body* of laws—Majmū'a-i-qawānīn.

Boil, v. i. 1.—Khaulnā; garmī se ubāl yā josh khānā; ubalnā; auṭhnā; phūṭnā.

☞ Used of liquids.

2.—Garmī ke siwā aur kisī wājhi se khaul uṭhnā yā ubāl khānā.

3.—Garm h. yā garmjūnā; garam joshī meṁ ānā; harakat yā josh meṁ ānā.

His blood *boils* with anger—Uskē khūn gusso se josh meṁ ānā hai.

4.—Phūṭte pānī meṁ h.; pānī wugairā meṁ josh yā ubāl khānā.

To *boil away*—Ubal khāte khāte bukhār (bāph) hokar ujṛnā.

To *boil over*—Ubal chalnā; garamī ki ziyālati se bahut josh khākar bartan ke upar se bah-jānā.

Boil, v. t. 1.—Khaulānā yā josh d.; auniṭnā; ubālnā; is qadar garmī pahuṇehānā ki josh khāne (phūṭne) lage.

To *boil* water—Pānī ko josh d. yā ubālnā.

2.—Josh dekar banānā yā judā k.

To *boil* sugar—Josh-dekar chini banānā.

3.—Khaulte pānī wagaira meṇ ḍāl-kar pakānā sāf k. yā isī qism kā aur koyī natija paida k.

To *boil* meat—Gosht ko pānī meṇ josh d. yā ubālnā. To *boil* clothes—Kapre bhaṭṭhī charhānā ya'nī khaulte pānī kī garmī se unko sāf k.

Boil, n. Phoṛā; phuriyā.

A *blind boil*—Phoṛā jo na pake yā adh-pakā (kham) rah-jāe.

Boisterous, a. 1.—Pur-shor; jismeṇ baṛī āwāz paidā ho; dhūm-dhāmī yā dhūm-dhūm kā; tuud; tez; shadid; pur-āshob; tūfan kī mānind baland-āwāz yā pur-āshob.

A *boisterous* wind—Tund yā pur-āshob hawā. A *boisterous* storm—Tūfan-ī-shadid; dhūm-dhāmī āndhī.

2.—Pur-shor; gaugīyī; dhūm-dhāmī; shorī; hangāma-khez; dange-bāz; kalla-darāz; jo shor-sharāba dhūm-dhām yā dangā-fasād machāwe.

A *boisterous* man—Gaugīyī yā dange-bāz shakhs.

Bold, a. 1.—Jo khatre se na dare yā usse muṛh na phere yā more; jo jokhim (khatre) meṇ paṛne meṇ āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare; be-bāk; diler; juwān-mard; bahādur; shujā; mardāna yā jismeṇ mardānagi ho; jarī; ui-daṛ yā be-khauf; himmatwar; tihe kā yā tihe wālā; buzdil ḍarpoknā yā kādar nahīn.

“Applied to men or other animals.” *Webster.*

2.—Jiske anjām meṇ jurat darkār ho; jo himmat yā dilerī se kiyā jāwe; jisse 'ālī-himmatī aur khatre kī talqir sābit ho yā jismeṇ yah donon bāteṇ matlūb hon; jiskā mansūba mardānagi se kiyā jāwe.

A *bold* design—Irāda yā mausūba jo mardānagi se kiyā jāe.

A *bold* enterprise—Koyī baṛā kām jismeṇ 'ālī-himmatī ('ulu-l-'azmī) aur be-khaufi darkār ho yā jisse in donon baton kā izhār ho; koyī dilerī kā baṛā kām.

3.—Had se ziyāda shokh yā gustākḥ; baṛā be-adab; apuī har bāt par had se ziyāda istidlāl yā takya k. w.; baṛā hī mutakabbir behayā yā be-sharm; be-lagām yā muṛh-phat; jo bilā-taammul kuehl kar yā kah baiṭhe; gair-muhazzab; bad-libāz yā be-libāz; shokḥ-chashm; sir-charhā.

In a bad sense.

4.—Jismeṇ hadd-i-ma'mulī (jāda-i-i'tidāl) se kisī qadar tajāwnz kiyā jāe—jaise 'ilm yā fan wagaira kī kisī bāt meṇ; jismeṇ kisī amr se dar-guzar na ho; jiski tasūif yā 'ibarat meṇ āzādī pāyī jāe.

A *bold* tale—Aisā dāstān jo āzādānā yā be-bāk-āna kahā yā bayān kiyā jāe.

5.—Bahut numāyān; jispar fauran nazar paṛe; nihāyat hī namū-dār; khūb ubhṛā yā niklā huā.

To *make bold*—Āzādāna bartāw k.; rusūm-i-ādāb ke kḥilāf 'amal k.; munāsa-bat yā husn-i-akhlāq ke bar-'aks 'amal yā kūr-rāwāyī k.

Boldly, ad. 1.—Mardāun tariq par; jurat ko sūth; dilerī se; be-ḡhaufī se; ḡar ke nahīn; be-bākī se yā be-bāk-āna; tayaqqun ke sūth; apne ūpar inhisār yā bharoṣā karko.

2.—Be-hayāyī se; shokhī se; gustākhāna.

Bolster, n. 1.—Lambā takyā jispar bistar par lotē rahne kī hālat meṁ log sar rakhite haiṁ (jo sirhāno rakkhā jūtā hai).

2.—Gaddī yā toshak jispar sone se jism par kahīn se dabāw na pahuñche; gaddī jo zakīm ke ūpar is liye rakh di-jāte hai kī uspar paṭṭī bāndhne meṁ taklīf na ho.

Bolster, v. t. 1.—Takyo wagaira kā sahārā d.

2.—Saūbhālā; tāyid k.; taqwiyat yā madad d.; qāim r.

Bolster, v. i. Ektālā yak-jā yā ek hī toshak yā gaddī par letnā.

Bolt, n. 1.—Tīr; bān; khadang.

The bolt of Cupid—'Ishq kī tīr yā bān.

2.—Lohe wagaira kī billī agī chhiṭkanī wagaira jo darwāzo ke band karne meṁ kām ūtī hai.

3.—Bijli; bajr.

4.—Berī; zanjir.

Bolt upright—Tīr sū sīdhū yā khaṛū; nihāyat hī sīdha yā rāst-qad; sīhī-qad.

Bolt, v. t. 1.—Darwāzo meṁ bilī wagaira lagānā (usko agī billī yā chhiṭkanī wagaira se band kar-d.).

2.—Jakar-band kar-d.; roknā āpnā yā bāz r. [bak d.]

3.—Yakbārgī muñh yā zabān se nikāl-d.; bol ūṭhnā; kalī ūṭhhuā;

4.—Be-chalāye nigal-jānā; yakbārgī halq ke uñche ūṭar-jānā.

Bolt, v. t. 1.—Kisī chīz ko chūl yā chhūn kar uske dabiz ajzā ko bārik ajzā se judā k. jaise chokar ko āṭe se; kisī sabīl se judā judā k. qism-wār alag k. yā sāf k.

2.—Chhān k.; taftīsh k.; mū-shigāfī k.; nafsū-l-amr ko rag-o-reshe ko dekhnā; asl haqīqat ke daryāft ke liyo kisī mazmūn ke har ek hisse ko judā judā k. yā kholnā.

☞ Generally followed by *out*.

3.—(Law) Muqaddamāt kī bahs meṁ mashhāqī ko liyo tanhāyī meṁ (ya'nī 'awām ke rū-barū nahīn) mubāhasa yā taqrīr k.

To bolt to the bran—Is takmīle ke sūth jānch k. kī jitnī kām kī bāt ho sab alag alag yā ma'lūm ho-jāe; kisī bāt meṁ baṛī chhān taftīsh yā just-o-jā k.; aisi chhān k. kī dūdh lā dūdh aur pānī kī pānī ho-jāe; kisī amr kī tahqīq wa taftīsh is nahj par k. kī koyī daqīqa maḡhfī na rah-jāe; haq aur bāt kī tafrīq k.

Bolt, v. i. 1.—Daf'atan (yakūyak) nikāl-ānā; jhaṭpaṭ aur achānchak bāhar ā-jānā; bijli kī māuind rawān h.

☞ Commonly followed by *out*.

To bolt out of the house or the room—Ghar yā koṭhri ke bāhar yakūyak nikāl-ānā.

2.—Bijli kī tarah yakūyak girnā yā mār-d.

3.—Jhijhak-kar kanāre yā ma'mūlī rūh se alag ho-jānā.

Bolter, n. 1.—Woh shakhs jo apne sūthiyoh se alag ho-jāe; woh ghōṛā jo jhijhak kar apnī rāh ko chhoṛ de yā kanāre chalā jāe.

2.—Chalni; woh āla jisse āte se chokar ko yā moṭe āte ko bārīk āte se alag karen.
[iddi'āyī nahīn.]

BONA FIDE, (Lat.) (a) Nek-nīyat; aslī; sachchā; haqīqī; farebī yā

A *bona fide* purchaser—Kharīdār-i-nek-nīyat yā k̄hush-nīyat; woh shakhs jiskī kharīdārī meṁ fareb na ho; mushtarī-i-haqīqī yā aslī; woh shakhs jo koyī ohiz imāndārī se mol le.

(b)—Nek-nīyatī yā k̄hush-nīyatī se; bilā-fareb; imān-dārī se; be dhokhā diye; asl meṁ; haqīqat meṁ; sachmunch yā sachāyī se.

He acted *bona fide* in the matter—Us mu'āmale meṁ usne nek-nīyatī se 'amal kiyā.

☞ “Used both as an adverb and an adjective.” *Worcester*.

The *bona fides* of a transaction—Kisī mu'āmale kī nek-nīyatī yā aslīyat (uskā bilā fareb mun'aqid h. yā kiyā jānā).

BONA PERITURA, [Lat.] (*Law*) Woh māl-o-asbāb jo sariu-z-zawāl ho (jald bigar jāe yā zā'i ho-jāe); māl-o-asbāb jisko jald zāl hone kā ihtimāl ho.

Bond, n. 1.—Bāndhne-wālī chīz; woh shai jisse koyī dūsre shai bāndhī yā qaid meṁ kī jāwe—jaise dorī rassi yā zanjir.

2.—Bandish; band yā bandhan; jisse chizen bāndhī yā basta raheṁ ya'ni alag alag na hone pūṇ; jor.

3.—pl. Qaid; habs; hirāsāt; bandī.

4.—Ittīlād ittīfāq yā mel kī sabab; woh amr jisse bāham rabt paidā ho; woh girah yā 'aqd jisse rabt-i-bāhamī qāim rahe; rishta yā sar-rishta.
[kisi anr sabil se qāim ho.]

5.—Woh farz jo kisī wa'da-i-mazhabī (mannat) yā qānūnī k̄hwāl

6.—(*Law*) (a) Dast āwez; tamassuk; tip.

An instalment *bond*—Dasta-āwez-i-qist-bandī yā qist-bandī.

A simple *bond*—Dast-āwez-i-k̄hushk; jis dast-āwez ke rū se adā-i-dāin ke liye koyī shai maktūl na ho.

(b)—Mchalka; woh dastāwez jisko rū se shart-i-mu'āyana kī tū'mīl na hone kī sūrat meṁ dast-āwez bātīl hokar kul zar-i-ma'hūda muqir anr uske warisā wagu'ra se tāwān ko taur par wusūl kiyā jātā hai.

A *bond* to keep the peace—Mchalka-i-hifz-i-amn.

A *bond* for good behaviour—Mchalka-i-nek-chalni.

(c)—Woh wasiqā jiske rū se koyī shakhs yah wa'da kartā hai kī agar isqadar rupaye fulān tarīkh-i-āyinda tak adā na kiye jāweṁ to usse uske wārison wasiyon yā muhtamimon se wusūl kiye jāweṁ.

☞ “This is a *single bond*.” *Blackstone—Webster*.

Bond-creditor, n. (*Law*) Dāin jisno apno qarz kī nisbat dastāwez likhā hī ho.

Bond-debt, n. (*Law*) Qarza-i-tamassukī yā dastāwezi; jo qarz tamassuk likh-kar liyā jāwo yā jiskī nisbat dastāwez likkhī gayī ho. [mahsūl.]

Bonded, p. a. Jiskī nisbat dastāwez likhā hī jāwe—jaise parmit kī

Bonded goods—Woh māl-o-asbāb jiskī nisbat parmit-ghar meṁ iqrār-nāma likhā liyā jāwe.
[uskā zāmin bane.]

Bondsman, n. (*Law*) Zāmin; woh shakhs jo dūsre kī zamānat karo yā

Bone, n.—Haḍḍī; ustḡhwān.

A bone of contention—Nizā'i yā takrūrī shai; shai-i-mutanāzī'a; woh chīz yā bāt jiski nisbat jhagrā ho; jhagre kī jar; binā-i-fasād.

A bone to pick, or gnaw—Mashgale yā dil-bastagī kī koyī chīz; aisi chīz jismeñ tabī'at lage yā bahli rahe.

To be upon the bones—Hamla yā yūrish k.; charḡāyī k.

Bone-setter, n. Woh shakhs jo ṭūṭī yā khiskī huyī haḍḍiyon ke jor̄ne aur baiṭhālne kā peshā kare.

Book, n. 1.—Kāgaz yā usī ke mushābil aur kisī chīz ke bahut se sāde likhe yā ehhape huye takhte jinkī jild bāndhī ho; sādī likhī yā chhapī huyī kitāb.

☞ "When blank, it is commonly called a *blank-book*, of whatever size. When printed, the term signifies a volume of some size, in contradistinction to a pamphlet." *Webster*.

2.—Koyī 'ilmī tasnif 'ām isse kī qalamī (likhī) ho yā chhapī; risāla; nusḡha; kitāb. [addhyāy; nāma.

3.—Kisī kitāb yā risāle kā hissa; maqāla; daftar; bāb; kānd; The fifth book of Euclid—Uqlaidis kā pānchuwān maqāla. All the seven books of the Rāmāyana—Rāmāyana ke sātoñ kānd.

4.—Hisāb kī kitāb yā bahī; jam'-kharch kī kitāb; lekhā; khātā; bahī jismeñ nām aur jam' kī raqmeñ likhī jāen. [manzūr-i-nazar.

In the books of—Kisī ko mihrbānī se yād yā uskā maurid-i-ashfāq ḡhwāh

"I was so much *in his books*, that at his decease he left me his lamp." *Addison*.

Woh mujhe is qadar mihrbānī se yād rakhtā thā (woh mujh par itnā mihrbān thā yā mujhe itnā māntā yā manzūr-i-nazar rakhtā thā ḡhwāh uskī nazar-i-'ināyat mujhpar isqadar thī) kī apne marte dam woh apnā sham'dān mere liye wasīyat kar-gayā.

Without book—(a) Zabānī; ba-parḡhe; ba-gair kisī ḡhulāsa yā yāddāshṭ ke—(b) Be kisī sanad ke.

To assert something *without book*—Koyī bayān ba-gair kisī sanad ke k.

Book, v. t. Kisī kitāb meñ darj k. likhnā charḡānā yā siyāha k.

Book-account, n. Bahī meñ jam'-kharch kā hisāb; hisāb jiskā siyāha kisī bahī meñ ho.

Book-binder, n. Woh shakhs jo kitābon kī jild-bandī (unki jild bāndhne) kā peshā kare; jild-band; shīraza-band; sahhāf.

Book-bindery, n. Woh jagah jahāñ kitābon kī jildeñ bāndhī jāen (unki jild-bandī ho). [wagaira charḡānā yā marḡ d.

Book-binding, n. Jild-bandī; kitābon ko sī-kar unpar chamṡā yā kapṡā

Book-debt, n. Bahī khāte kā qarza; jo qarz bahī-khāte ke rū se liyā jāwe.

Book-keeper, n. Jam'-kharch-nawīs; bahī-khāta likhne-w.; hisāb-nawīs; kisī sarishṭe meñ woh ahl-kār jiske zimme hisāb-kitāb kā murrattab rakhnā ho. [ne kā humar; fann-i-tartīb-i-hisāb.

Book-keeping, n. Mahājani dastūr ke mutābiq hisāb-kitāb durust rakh-

Book-mark, n. Koyī chīz jo kitāb meñ is garāz se rakh-dī-jāe kī kisī ḡhās safḡa yā maqām ke nikālne meñ usse madad mile.

Bookworm, n. 1.—Kitāb kī kīrā; woh kirm jo kitābon ko khākar un meñ surākh kar-de.

2.—Jo shakhs hardam kitāben parhā karē; aisā parhne wālā jisko parhne kī qadr na ho; kitāb kī kīrā.

Boon, n. 1.—Bakhshish; 'atīya; in'ūn; ri'āyat; nawāzish; dān; 'bar; jo kuchh bataur ri'āyat yā naf' ke chālā yā diyā jāe.

2.—Darkhwāst; istid'ā; snwāl; iltimās.

Boot, v. t. Fāida bakhshnā yā fāida k.; nāsi' h.; munfid h.

☞ Generally followed by *ii*.

What boots it?—Ismen kyā naf' hai? Isse kyā fāida hai?

Boot, n. 1.—Ashyā ke talūdālā kī hālūt meñ jo kuchh donoñ pallon ke barābar kamīe ke liye diyā jāe; chizon ke adlā-badlī meñ jo kuchh is liye diyā jāe ki do chizon meñ se jis chiz kī qīmat meñ kamī ho woh pūñī ho-jāe; badlāyī; naf'; fāida; hāsil; snid.

To boot—Siwā; kisi ko chhorke aur; 'ālūwa; mazide-barān; jin chizon kī talūdālā ho unki kamī-i-qīmat ke mu'āwaze ke taur par.

Border, n. Kisi shai kī berūñī kanāra; dūman; hāshiya; kor; dāndā; siwāna; had yā sar-had; lab.

Border, v. t. 1.—Kanāre se lagā h. yā kūnare par h.; ham-sarhad yā ham-dāndā h.; dāndā meñdā h.; mulhiq yā muttasil h.; saṭī lagā yā nazdik h.; hāshiye yā dāman par h.; kisi ke lab par wāqī' h.

☞ With *on* or *upon*.

2.—Nazdik h. yā pahūchnā; qurb r.; kisi ke nazdik anā yā yak-gūna uske had yā martaba ko pahūchnā.

Border, v. t. 1.—Dāman lagānā; hāshiya lagānā; zebāish ke liye kisi ke kanāre kuchh lagānā.

2.—Ham-dāndā yā ham-sarhad h.; mulhiq yā muttasil h.

Bore, v. t. Surākh k.; chhednā; kisi thos chiz meñ barmā wagaira kisi auzār se surākh k.

2.—Diq k.; taklif d.; khijlānā; tang k.; sar khūnā; kisi bāt ko kayī martaba kalīkar yā apnī himāqat se kisi ko thakā d. ('ārī 'ājiz yā hārīn kar-dālūn).

Bore, v. i. 1.—Surākh karke dhaṭsnā; ghūsnā; chhednā.

2.—Kisi ghūsnue wāle auzār se surākh honā yā chhednā.

This timber does not bore well, or is hard to bore—Yah lakṛī achchhī tarah nahīn chhidī (is lakṛī meñ achchhī tarah surākh nahīn hotā) yā woh itnī saḥt hai ki chhid nahīn saktī (usmeñ surākh nahīn ho-saktā).

Borrow, v. t. 1.—Koyī chiz kisi se is garz se lenī ki kuchh 'arso tak kām meñ liye jāne ko ba'd woh wāpas kar-dī jāegī yā agar woh kharch khwāh dūro ke pās muntaqil ho-jāegī to uskī badāl usī kī qism kī chiz se kar diyā jāegī; 'arīyat khwāh 'arīyatan yā musta'ār l.; manguī l.; qarz l.; udhār hath-pher hath-udhār yā dast-gardān l.; bataur wām ke l. yā qarz-wām l.

☞ Opposed to *lend*.

2.—Apne kām ke liye dūro se l.; dūro musannif kī tasnīfāt se naql yā intikhāb k.; dūron ke usūl yā masāil wagaira ko apnī kār-

rawāyī yā unpar khud 'amal karne ke liye qabūl yā ikhtiyār k.; jo bāt dūsre meñ ho usko khud ikhtiyār k.; taqlīd k. yā dūsre kī naql utārñā; jaisā dūsra kare waisāhī k.; koyī bāt kisī gair se ikhtiyār yā akhṛ k.

Borrowed, *pp.* Musta'ār; 'ariyatī; maṅgnī kā; naqlī; taqlīdī; iddī'ayī.

Borrower, *n.* Qarz l. w.; udhār l. w.; dast-gardāñ yā hath-pher l. w.

☞ **Opposed to lender.**

Bosom, *n.* 1.—Insān kī chhātī; sīna.

2.—Ihāta; gherā; daur.

3.—Dil; tabī'at; qalb; jigar; man; hiyā.

4.—Koyī gherī huyī jagah; andarūnī hissa.

5.—Chhātī par kā kapṛā; kapṛe kī woh tah yā uskā woh hissa jisse sīna chhipā rahe.

6.—God; bagal; āgosh; kanār.

7.—Jab is lafz ko dūsre lafz se tarkīb deñ (milāyeñ) to uske ma'nī *dil, jigar, jān, qalb, pyār, 'tibār*, wagnira hote haiñ.

Bosom-friend—Dil jigar yā jānī dost; yār-i-gār yā gam-gusār; ham-rāz ham-dam yā ham-sāz; baṛā hī dost yā rafīq; aisa dost jisse bhed kī bāteñ itminān ke sāth kehī jātē.

Bosom-secret—Dil kī bāt; dil kā bhed; parde kī bāt jo dil meñ ho; rāz-i-dil; isrār-i-nihāñ.

Bosom, *v. t.* 1.—Dil yā sīne meñ r.; ihtiyāt ke sāth r.; khayāl meñ r.; khūb yād r.; dil meñ jagah d. yā rakh ohhoṛnā.

"*Bosom up my counsel.*" *Shak.*

Merī salāh yā nasīhat ko khūb yād rakkho (dil meñ rakkho yā iske khayāl tumheñ rahe).

2.—Chhipnā; oṭ meñ r.; nazār ke bāhar r.; aisi jagah r. jahāñ dekh na paṛe.

Both, *a. & pr.* 1.—Donoñ; har do; minjumla do ke kisī ek ko mustasñā karke (ohhoṛ-kar) nahīñ.

Both morning and evening—Subh aur shām donoñ waqt.

☞ "It is generally used adjectively with nouns; but, with pronouns and often with nouns, it is 'treated substantively, and followed by *of*." *Webster.*

"She alone is heir to *both of us.*" *Shak.*

Ham donoñ kī wārīsa wohī hai.

Both of them made a covenant—Un donoñ ne 'ahd-o-paimān kiya.

☞ "It frequently stands as a pronoun, and always precedes any other attributive words." *Webster.*

Both, *conj.* Jaise ek waisā hī dūsra; donoñ barābar; yahī nahīñ balkī woh bhī; yah aur woh donoñ; donoñ yaksūñ.

☞ It precedes the first of two co-ordinate words or phrases, and is followed by *and* before the other. *Milton.*

Power to judge *both* quick *and* dead.

Zinda aur murda donoñ kī nisbat yaksūñ tajwiz kī ikhtiyār—ya'nī jaise ek kī nisbat waisēhī dūsre kī yā donoñ kī nisbat barābar.

Botheration, *n.* Diq k. yā kiyā jānū; wajh-i-taklif yā taklif kā bā'is; ul-jhāw; pareshānī; sargardānī; bakwād; bakherū; maḥmasa; jhamolū.

[A low word.]

Bottle, *n.* 1.—Botal; shishā; mīnā; shishe lakṛī chainṛe yā aur kisi chiz kā chhoṭe muñh kā bartan jisimeñ sharāb yā dūse 'araq rakkhe jāte haiñ.

2.—Jo kuchh botal meñ rahe; shishe kā mazrūf; jitnā yā jisqadar botal meñ ho yā rahe; sharāb yā aur koyī nasha paidā k. w. 'araq jo hotal meñ ho.

Bottle, *v. t.* Botalon meñ band k. yā r.

Bottle-companion, } *n.* Ham-piyāla; ham-mashrab; sharāb pino (mai-Bottle-friend, } kḥwārī) meñ sharik.

Bottom, *n.* 1.—Kisi chiz kā sab se niche kā hissa; peñdā yā peñdī; talā; tali; tah; thāh; pāñī ke niche kī zamin.

The bottom of a well or ship—Kubeñ yā jahūz kā talā yā peñdā. The bottom of a sea or lake—Samundar yā jhīl kī thāh ya'nī woh zamin jo samundar yā jhīl meñ pāñī ke niche ho.

2.—Kisi shai kā madār yā uskī bunyād; jar; asl; kisi 'imārat yā kisi aur shai kī bunyād; jispar koyī shai qāim ho; kisi bāt kī jar yā tal; 'aql kī was'at chāhe woh ziyāda ho yā kam; kisi amr kā bāñī mūjīd yā masdar; jisse koyī bāt paidā ho yā uskī jar bañdhe.

Let us examine this subject to the bottom—Is bāt kī jar (asl haqiqat) dekhni chāhiye. Yah dekhni chāhiye kī yah bāt kabāñ se paidā huī yā iski asl-yat kyā hai.

"He was at the bottom: honest and sincere." *Atterbury.*

Asl meñ (dar asl) woh imān-dār aur sachchā thā.

Who is at the bottom of that fraud?—Us fareb kā bāñī kaun hai yā us fareb kī bunyād kisne qāim yā woh fareb kisne paidā huā?

3.—Jahūz.

4.—Talehhaṭ; mail; kudūrat.

5.—Dam; kham-dam; tahaumul (bardāsht) kī tūqat; asl; zāt.

A horse of good bottom—Ghorā jisimeñ baṛā dam ho; achchhi zāt yā aṣḥlat kā ghorā.

6.—Dhūge tūge yā sūt kī goli yā uskā lachchhā.

Bottom, *v. t.* 1.—Kisi chiz par qāim k. yā banāñā; kisi hunyād par qāim k.; kisi ke sahāro par r.; kisi shai ko kisi amr kā madār-ilāih banāñā.

Followed by *on* or *upon*.

"Action is supposed to be bottomed upon principle." *Atterbury.*

Fī'l kā madār usūl par tasawwur kiya jāta hai; yah khayāl kiya jāta hai kī har fī'l kī bunyād kī usūl par qāim rahti hai yā woh kisi u-āl par mabni hotā hai.

2.—Peñdā lagāñā yā charḥāñā.

To bottom a chair—Kurā meñ peñdā lagāñā.

3.—Kisi chiz ke chāron taraf (uske gird) lapeṭñā—jaise sūt kī goli hanāne kī hālat meñ.

Bottom, *v. i.* Qāim yā mabni h.; ṭhuhṛā rahnā yā sahārā pāñā; kisi bunyād par qāim h.; kisi shai par apnā madār r.

Bottomless, *a.* Be-tah yā peñde kā; athāh; itnā gahrā ('amīq) ki thāh lene se uski tah kā patā na lage; be-pāyān yā nihāyat hi 'amīq.

Bottomry, *n.* Jahāz ki kafālat par rupaye qarz lenā. Yah mu'āhada rihā ki qism se hotā hai ya'ni jahāz kā mālik kisi safar-i-bahri ke tai karne ke liye jahāz ki kafālat par rupaye qarz letā hai; agar jahāz par tabāhi āyī to dāin ke rupaye bhī māre gaye lekin agar jahāz apne manzil-i-maqṣūd ko khairiyat se pahunch gayā to dāin ko zar-i-qarz ma' sūd ke miltā hai go sūd sharh-i-jāiz se bhī barh-jāe. Is qarz kā bār jahāz ke rasoñ aur auzarōñ aur madyūn ki zāt par bhī rahtā hai.

Bough, *n.* Darakht ki barī shākḥ; ḍāl.

☞ "Applied to a branch of size, not to a small shoot." *Webster.*

Bound, *n.* 1.—Had; woh khat jiske andar koyī shai yā jagah sab ki sab dākbil ho.

☞ "Bound is applied to kingdoms, states, cities, towns, tracts of land, and to territorial jurisdiction." *Webster.*

2.—Dil ke kisi walwale ki had; kisi khwābīsh kā pāyān.

The love of money knows no bounds—Zar ki khwābīsh ko pāyān nahīn hai.

3.—Kūd; jast; uchhāl; ebaukarī; phalāṅg; kulāñch.

Bound, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; hadd-i-intihāyī qāim k.; roknā; zabt k.; apne iḥtiyār meñ k. yā andāz se ziyāda barhne na d.

☞ "Said of natural or moral objects, as of land or empire, or of passion, desire, indulgence." *Webster.*

2.—Kisi mulk ke hudūd-i-arba' bayān k. (nski chan-haddi batlānā).

Bound, *v. t.* Kūdā; jast k.; uchhālā; phalāṅg mārā; chaukarī bharnā; kūdte kūdte āge ehalnā.

Bound, *imp. and p. p. of bind.* 1.—Band se bañdhā huā; zanjirōñ meñ jakrā huā; kisi qism ke furz se majbūr; mahdūd; muqaiyad; band; rokā huā; bañdhā huā.

2.—Muqarrar yā maqṣūd; kisi maqām ki taraf ruju' (jātā huā yā jāne wālā); rawāñ yā rawāna h. w.

☞ With to or for.

That ship is bound to Mecca, or for Mecca—Woh jahāz Makke ko jātā yā jāne wālā hai.

☞ "Used also in composition; as, ice-bound, wind-bound, confined or prevented from sailing by ice or contrary winds; hide-bound, &c." *Webster.*

Boundary, *n.* Had; sar-had; woh namūdār nishān jisse kisi jagah ki had sābit ho.

☞ "Boundary is often used as synonymous with bound. But the real sense is, a visible mark designating a limit. Bound is the limit itself, or furthest point of extension, and may be an imaginary line; but boundary is the object indicating the limit. The two words are in ordinary use confounded." *Webster.*

A boundary mark—Had yā had-bandī kā pishān; tūda; meñḍ; dhūbī.

The boundary of a field—Khet kā dāñḍī; khet ki meñḍ.

The boundary of a village—Mauza' ki had; gāñw kā siwāna.

• A boundary case—Siwāne yā dāhde-meñde kū muqaddama; chau-haddi kā muqaddama. [kā jhagrū.

• A boundary dispute—Hudūd ki takrūr; nizū'i-sarhad; dāhde-meñde yā siwāne The boundary formed by a stream—Dhār-dhūrā.

(Pl.) Boundaries—Hudūd yā hudūd-i-arba'; chau-haddi.

To mark off boundaries—Hudūd-i-arba' (chau-haddi) ke nishānāt qūim k.; had-bast yā had-bandī k.; hudūd mu'aiyan k.

To specify boundaries—Hudūd-i-arba' ki sarūhat k. yā unki tafsīl likhnā; chau-haddi ki tafsīl batānā.

Bounden, a. Lāzimī; zarūrī; wājib; farz; jiskā koyī pā-band kiyū gayā ho; jo kḥwāhī-na-kḥwāhī yā chūr-nā-chūr karnā paṛe.

A bounden duty—Farz-i-lāzimī; woh fī'l jo chūr-nā-chūr karnā paṛe yā jiskā anjām zarūrī kḥwāh wājibāt se ho; jis kām ke karne kā koyī pā-band kiyū gayā ho.

Boundless, a. Be-had; gair-mahdūd; lā-intihā; be-pāyān; be-andāz; itnā bayā ki uski had yā uskā ṭheknā ma'lūm na ho-sake.

Bounteous, a. Sakḥī; faiyāz; jiskā hāth khairāt ke dene meñ kḥulā ho; jo dād-dihish meñ kātāhī na kare; sakḥāwat par mūl; karīm; nikokār; dāniyā yā dātā; jo kḥanda-peshūnī se yā dil-kholkar bakhshish kare.

Bountiful, a. Dene leue (dād-dihish) meñ Hātim; mukḥaiyar; faiyāz aur karīm; jo logon ko kḥub de le aur unpar har tarah se mihrbānī kare; jiskā faiz 'ām ho.

Bounty, n. 1.—Sakḥāwat; karīmī; faiyāzī yā faiz; dād-dihish yā karam-gustarī meñ faiyāzī; bāzī-i-ni'mat yā karam.

2.—Ni'mat; bakhshish; dān; 'atiya; bāzī.

3.—Jo kuchh logon ko is garaz se diyā yā dene ke liye kahā jāe ki unko mulāzamat-i-sarkūrī ke qabūl karne kī targīb ho; jo kuchh kisānon dast-kāron yā saudāgaron ko madad ke taur par taqwiyat kī nazar se diyā jāwe.

Box, n. 1.—Sundūq yā sandūq 'ām isse ki woh bayā ho yā chhoṭā kḥwāh lakrī kā banā ho yā aur kisī chiz kā; dībā yā dībyā; baks; peṭī.

2.—Sundūq bhar; miqdūr-i-muhmūla-i-sandūq; jitnā ek sundūq meñ ho.

3.—'Tamāsha-gūh meñ woh ghiri buyī jagah jis meñ baithne ke liye kursiyan wagaira rakḥī hon.

4.—Rupaye paise wagaira rakḥne kā sundūq.

5.—Koyī chhoṭā (mukhtasar sū) makān.

A shooting box—Shikār-gāh.

6.—Gārī par hāukne wāle ke baithne kī jagah; koch-baks.

7.—In'ām; badiya; tubḥī; nazr; pesh-kush.

A Christmas box—Woh in'ām yā tulīfa jo Hazrat-i-Masīh kī paidāish ke din diyā jāe; Bare-din kā pe-shkash.

8.—Ghūsā jo sar yā kūn par mārā jāe; tamūncha; thappaṛ; mukā; dhāul; dhap; duk.

Box-drain—Sandūqī parnāla nal yā nābdān; woh parnāla jo zamin ke bhitar inḥ aur patthar kḥwāh nire patthar se banāyā jāe aur sandūq kī shakl par ho ya'nī chāron taraf se dhokā aur ūpar se mitṭī se paṭā ho.

In a box—Zagte meñ; uljhāw yā qabāhat meñ; hairān; paresbān; parā-ganda yā parāganda-dīl; mushkil yā jhāñjhaṭ meñ.

Box, v. i. Ghūse yā mūke se laṇṇā; hāth yā mūke se laṇṇāyī k.; dhaul-dhappā k.

Box, v. t. 1.—Sandūq meñ r. yā baud k.

2.—Kān par yā sar ke bagal meñ ghūsā yā thappar mārūnā.

To box a tree—Kisī daraḥt meñ is garaz se kāt yā sūrākh kar d. ki usmeñ se 'araq (dūdḥ) nikal āwe.

To box off—Chhoṭe chhoṭe khāne kar-d.

To box the compass—Qutb-numā ke jawānib ke nām silsila-wār bayān k.

Boy, n. 1.—Laṛkā; tifi; chhokrā; laundā.

“From birth to the age of puberty.” Webster.

2.—Ba'z waqt jab kisī mard kā zikr talqīr yā irtibāt kī nazar se kiyā jātā hai tab bhī usko laṛkā chhokrā laundā yā tifi kahte haiñ.

Boyhood, n. Laṛak-pan; laṛkāyī; tifi; chhuṭpan.

Boyish, a. Tarz-o-tarīq yā khayālāt meñ laṛke kī tarah yā uske mushābih; tifāna; laṛke kī mānind yā laṛke kā sā; khafīf; nā-chīz; halkā; chhoṭā.

Brace, n. 1.—Qaiñchī jo 'imārat meñ mazbūti ke liye lagāyī jātī hai.

2.—Band yā bandhan; woh shai jisse koyī chīz kasī kñiñchī yā mazbūt rahie.

3.—Jorā; juft—jaise bat kā.

[lagāyā jātā hai.

4.—Chamrē kā tawā jo pahīye charhāne ke waqt gāriyon meñ

5.—pl. Tasme jūpar patlūn saūbhle rahte haiñ.

6.—Dhol kasne kī dorī.

Brace, v. t. 1.—Qaiñchī lagānā; sahārā d.; thūnī yā chāñr lagānā.

2.—Kñiñchnā; kasnā; chust k.; tānnā; mazbūt k.; quwwat d.

3.—Mazbūti se pakre rahnā; aisi jagah rakhnā ki girne na pāwe; jamā d. yā jamāye r.

Bracelet, n. Woh gahnā (zewar) jo aksar sharifoñ kī 'aurateñ kalāyī meñ pahinti haiñ—jaise karā elhānd pachhelī kangan chūṛī wagairā.

Brag, v. i. Apñī yā apne muta'alliqāt kī baṛāyī numāish ke liye k.; dūng mārñā; shekhī k.; taallī kī lenā; garrā k.

Brag, n. 1.—Dūng; shekhī; taallī; apne kāmōñ yā un bātoñ kī numāishī ta'rīf jinmeñ mutakallim ko dūsoñ par fauq ho.

2.—Woh bāt jispar faḥlir kiyā jāe; woh shai jispar nāz kiyā jāe yā koyī nāzāñ ho.

Brain, n. 1.—Magz; bhejā; sar kā gūdā; dimāg yā damāg.

2.—Samajh; 'aql; fahim; idrāk; hosh.

“In this sense, often used in the plural.” Webster.

Brain, v. t. Kisī kā sar tor kar uskā bhejā nikāl lenā; kisī kā damāg tor yā phor kar use halāk k.; zūl k.; faut k.; sāqit kar-d.; khatm kar-d.; qāim rahne na d.

Brainless, a. Be-damāg; be-samajh; ahmaq yā hamāqat-shi'ar; kisī bāt kā khayāl na r. w.; zī-hosh nahīñ; be-khabar.

Branch, n. 1.—Kisī daraḥt yā pandhe kī shākh dāl yā dālī; woh shākh yā dāl jo dūsrī shākh yā dāl se nikle.

2.—Kisī chiz kī shākh—jaise daryā sham'-dān yā bārah-singhe kī sūg wagaira kī.

3.—Kisī shai-i-majmū'i yā silsile kā juz yā hissa; koyī judāgāna shai; hissa yā shākh dar shākh; far'; shu'ba;

• *Branches of knowledge*—'Ilm kī shūkhēn; shu'ab-i-'ilm.

4.—Ek khāndān kī kayī shākhon se ek shākh; far'-i-nasl yā jo usse paidā ho; aulād; nasl; ek mūris-i-mushtarak (ā'lā) kī aulād.

Branch, v. i. 1.—Phūṭ phūṭ kar shūkhēn nikalnā yā phailnā.

2.—Jude jude hisson par baṭṭ jānā yā hissa dar hissa ho-jānā.

To branch off—Shākh yā hissa-i-judāgāna ban-jānā; kayī hisse ho-jānā.

To branch out—Tawālat ke sūth guft-gū k.; ek hī taqrīr meṁ bahut sī shākhēn paidā k.

Branch, v. t. 1.—Kisī chiz meṁ hissa dar hissa yā shākh dar shākh k.; kayī hisson par bāṭnā.

2.—Sūyī ke kām (sozan-kār) meṁ bel-būṭe phūl-pattiyān shākhēn yā tahniyān banānā (nikalnā yā kārhnā).

Brand, n. 1.—Jaltī huyī lakṛī kā ṭukṛā yā lakṛī kī ṭukṛā jo thorā sū jalā ho aur jal rahā ho yā uskī āg bujh gayī ho; lukṭhī yā loṭh; lūkaṭ.

2.—Woh nishān jo lohe ko khūb garm karke kisī chiz maslan pipe wagaira par kar-diyā jāe tāki usse ma'lūm ho ki jo chiz us pipe meṁ hai woh kaisī aur kiskī banāyī hai aur isī qism ke dūsre hālāt ma'lūm hoṅ; qism; nau'iyat; sīfat yā khūbī.

3.—Garm lohe kā dāg jo mūjrimon ko diyā jātā hai; ruswāyī yā badnāmī kā koyī nishān yā dāg; kalauk kā ṭikā; badnāmī kā dhabbā.

Brand, v. t. 1.—Garm lohe se dāgnā yā nishān k.

2.—Kisī par ruswāyī yā bad-nāmī kā dāg lagānā; badnām k.; ruswā k.; kalank yā kalank kā ṭikā lagānā; dāg lagānā; harf lānā; nām-nihādī k.; dhabbā lagānā.

Brandish, v. t. Hilānā ghumānā phirānā yā chamkānā; apar uṭhākar idhar udhar phernā yā ghumānā; laplapānā bhāṅjnā yā pheṅknā.

☞ *Applied to weapons.*

Brass, n. 1.—Pital; biranj yā birinj.

2.—Be-hayāyī; be-gairatī; be-sharmī; shokhī; gustākhi.

3.—Pital ke bartan zebāish kī chīzeṁ yā aur koyī chiz.

Brave, a. 1.—Jismeṁ baṛī yā ta'rīf ke qābil jurat ho; jismeṁ dilerī faiyāzī aur 'ālī-mizājī yah tīnoṁ sīfateṁ hoṅ; diler; bahādur; shujā'; juwān-mard; jarī; be-khauf; niḍar; mardāna.

☞ "In modern usage, it has nearly lost its application to things."

Webster.

Brave, v. t. Jurat aur mazbūṭī se muqābala k.; sābit-qadamī se (istiqlāl se yā ḍaṭ-kar) sāmna k.; muqābala k.; haqīr yā uā-chiz samajhnā; lalkārnā; muṭh par ānā yā paṛnā; sāmna k.

Bravery, n. Juwān-mardī; bahādurī; dilerī; baṛī himmat yā jurat; be-khaufī; shujā'at; mardānagī; sāhas; khatre se khauf na khānā (na ḍarnā); jurat aur sakhawāt.

Brawl, v. t. 1.—Shor machāte aur gāliyān bakte jhagrā takṛār yā larāyī k.; gul-gapārā karte aur behūda bāteṁ bakte larānā yā jhagrānā.

2.—Baland āwāz se faryād k.; dhūm machāke dohāyī d.; zor se jhirkī d. [machānā.]

3.—Pānī kī tarah barharānā yā dhārdharānā; dhūm yā shor Brawl, *n.* Takrār jismein shor-sharāba ho; woh jhagrā jismein zor zor se aur gusse ke sāth kahā-sunī ho; gul-gapārā; gālī-galauj; thukkam-thukkā; kallah. [jornā yā jhalnā.]

Braze, *v. t. 1.*—Pital aur jasta donoñ ko milākar usī se kisī chīz ko 2.—Pital mañdhnā yā pital se mañdhnā; khūbsūrtī ke liye kisī chīz par pital charhānā.

3.—Behayāyī meñ pakkā k.; barā be-gairat kar-d. yā banā d. Brazen-face, *n.* Be-hayā shakhs; barā be-gairat shakhs; jisko kuchh bhī lāj (sharm) na ho.

Breach, *n. 1.*—Torñā yā tūṭnā; shigāf; darz yā darj; darrā; woh shigāf yā sūrākh jo kisī chīz ke tūṭne se paidā ho; woh jagah jo kisī sakht chīz ke darmiyān kisī sadme se khālī par jāe.

2.—Kisī qānūn mu'āhade yā farz se inhiṛāf (uskī na mānnā uskī ta'mil na k. uske mutābiq na k. yā uske khilāf k. khwāh uskī khilāf-warzi); naqz; khilāf-warzī; 'adam-i-ifā yā 'adam-i-ta'mil.

✓ A breach of contract—Mu'ābade kī khilāf-warzī yā mu'āhade (qaul-o-qarār) ke mutābiq 'amal na k.; bad-'ahdī yā 'ahd-shikanī.

A breach of promise—Wa'de ke khilāf k. yā khilāf-wa'dagi; qaul kā pūrā na k.; 'adam-i-ifā-i-wa'da; bāt kā na rakhnā yā pūrā na k.

A breach of trust—Khiyānut; amānat meñ khiyānat; be-imāni.

3.—Dushmanī kī wajh se doston meñ tafriqa judāyī yā 'alāhidagi; nā-chāqī; jhagrā; nā-ittifāqī yā ikhtilāf; phūṭ; bigār; nifāq; barhamī; rishta-i-muhabbat kā tūṭ-jānā; bāham rabt kā na rahnā.

Breach of the peace (Law)—Naqz-i-amn; danga fasād balwa hangūma yā isi qism kī kisī dūsrī nā-jūiz hāt ke zari'e se 'awāmu-n-nās kī 'āfiyat meñ futūr yā khalal dālnā yā usko qāim rahne na d.

Bread, *n. 1.*—Roṭī; nān; chapātī.

2.—'Umūman gīzā; khānā-pīnā; dānā-pānī; dāl-roṭī; an-jal; rizq yā 'umūman zist kī sūrat; rozī; rāziqa.

Breadth, *n.* Chaurāyī; 'arz; chāklāyī; pāt; pahn; panhā; pasār yā bistār.

Break, *v. t. 1.*—Torñā; torkar alag yā judā kar-d.; khīnchkar tor-dālnā; zor pahuñchākar do ṭūk kar-d.

To break a rope or chain—Kisī rassi yā zanjir ko khīnchkar yā aur tarah par uspar sadma pahuñchāke tor d. To break a seal—Kisī muhr ko dabā kar tor-dālnā ya'nī us muhr ko jo kisī chīz par kī ho (sabt ho) zor yā sadma pahuñchākar tor-dālnā.

2.—Torkar khol d.

To break a package of goods—Māl ke huqche ko torkar khol d.

3.—Fāsh k.; kholnā; zāhir k.; kahnā; batlānā—jaise koyī maqsad yā dīl kā hāl.

4.—Kisī qaul farz yā qānūn ke khilāf k. yā uske mutābiq 'amal na k.

5.—Kisī shai meñ khalal dālnā; kisī chīz ke silsile ko tor d.; shikast k. yā qāim rahne na d.; mauqūf k.; band k.; rok d.

To break sleep—Nind meñ khalal dāhū (jagū d.). To break conversation—Gust-gū band k. (bāt ko rok d.); bāt-chit ke silsilo ko tor d.

6.—Adhūrā kar-d.; kisi shai meñ se jo pūrī ho uskā koyī hissa nikāl lenā; musallam rahne na d.

To break a set—Kisi pūrī chiz meñ se kuelī nikālkar use adhūrī kar d. (musallam yā pūrī rahne na d.).

7.—Tukre tukre kar-d.; pāra pāra yā pāsh pāsh kar-d.; reza reza yā chūr chūr kar-d.

8.—Phor d.; tor d.; choṭ pahūchānā; kisi shai kī mazbūtī yā uske joṛ khwāh mel ko qāim rahne na d.

9.—Kisi shai meñ zu'f yā mazarrat pahūchānā—jaise sibhat yā quwōñ meñ; shikasta-bāl yā 'ājiz kar-d.

10.—Kisi chiz ke zor ko kam kar-d. yā ghatā d.; kisi chiz ko sadme ko ham kar-d.—jaise kisi ke girno yā zarb ke sadme ko.

11.—Ihtiyāt ke sāth kahnā yā batlānā tāki khauf hairat yā karūhiyat khwāh mūkhālafat paidā na ho.

12.—Parchānā; apnā mutī' (apno tābi') k.; apnā mahkūm k.; sikhānā; apne bas yā ikhtiyār meñ k.; nikālā; shāista k.

To break a horse—Ghorā ko nikālā.

13.—Dewāliyā banā d.; kisi ko nisā kar-d. kī rupaye paise ke bāb meñ koyī nskā i'tibār na kare.

14.—Kisi 'uhda-dār kī haisiyat-i-mansabī aur uskī mulāzamat kī qadānat ko zail kar-d.; use khārij bartaraf yā ma'zūl kar-d.

With prepositions or adverbs.

To break down—Maglūb k.; dabā d.; kisi sadme se gharat kar-d.

To break in (a)—Zor karke bhitar ghuseānā (andar dākhil k.).

To break in a door—Kewār ko zor ko sāth darwāze meñ chāhūnā.

(b) Sikhānā; nikālā; māhūnā; tā'im d.; shāista banānā.

A horse well broken in—Ghorā jo khāb sikhāyā nikālā yā pherā gayā ho.

To break of—Koyī chiz kisi se chhorwā d.; sudhārnā.

To break one of a habit—Kisi se uskī kisi 'ādat kī chhorwā d. (us 'ādat kī usse tark karā d.). [kar-d.; rok d.; mauqūf k.]

To break off—(a) Tor-kar judā kar-d.; alag kar-d. (b) Kisi bāt ko yakāyak band

To break open—Tor-kar khol d.

"Open the door, or I will break it open." Shak.

Darwāza khol do warna mai n ise tor-kar khol dūngā.

To break out—Tor-kar nikāl lenā yā torne ke ba'd zor karke bahar kar lenā.

To break out a pane of glass—Shishe kī tatti ko tor-kar nikāl lenā.

To break over—Khilāf 'amal k.; mutajāwiz h.; na mānnā libāz yā khayāl na k.

To break over a rule—Kisi qā'idā ko khilāf 'amal k. yā uspar libāz na k.

To break up—Kisi shai ke hisson ko judā judā k.; torā; khatm mauqūf yā band k.

To break up a capon—Ākhta murg ko kūt-kar tukre tukre k. To break up a fallow ground—Us zamīn ko jo kabhi yā 'arse se joti nagayī ho jot-kar durust k.

The court will soon break up—Kachahri yā 'adālat kī kām jald band hogā ('adālat kī ijlā; jald bar-khūst hogā yā kachahri jald nṭhegi).

With an object.

To break the back, neck, etc.—Piṭh yā gardan wagāira ko tor d.; be-kār kar-d.

To break bulk—Jisqadar bojh ho usmeñ se kueh utār d.; bojh utārne lagnā; kishtiyōñ se gūriyōñ par eharhūñ yā lādnā.

To break fast—Nāshṭa k. khusūsan subh ko; kalewā k.; muñh juthālūñ.

To break ground—Zamīn khodnā—jaise darakht lagūne ke liye. Zamīn meñ khandaq (garhā) khodnā—jaise 'imārat ki ta'mīr yā muhāsare wagāira ke sāmūn ke liye. Kisi mansūbe tajwiz yā kām ko shurū' kar-d. (uske anjām meñ masrūf h. yā uske takmīle meñ lag-jānū).

To break the heart—Dil tor-d. yā shikasta-khātīr kar-d.; baṛā sadma yā ranj pahunchūñ; baṛā shāq guzarnā yā baṛā hī qalaq paidā k.; ranj yā māyūsi se tabī'at ko dhaūsā d.; bār-i-gam se dabā d.

To break a house (Law)—Makān meñ seḍh lagūñ yā mārūñ (naqb-zanī k.); chorī wagāira ke irāde se makān ke kisi bisse ko khod-d. yā jis kisi ehiz se woh hifāzat ke liye baud ho use haṭā yā khol d.

To break the ice—Ibtidāyi qabālatōñ ko raf' k.; kisi kām meñ jo jo mushkilāt hāil hoñ un sab ko hal karke ijrā-i-kār (kām ko shurū') k.

To break jail—Mahbas se nikal bhāgnā (aksar mūrpiṭ karke).

To break a jest—Haṁsī thāṭhū yā mazhaka k.

To break a path, road, etc. Jo kueh sadd-i-rāh (rāh meñ thokar) ho use mihnāt ke zor se dūr karke rāh yā sarak wagāira nikālūñ.

To break wind—Hawā chhorūñ; goz k.; ikhrāj-i-bād yā riyāh k.

Break, v. i. 1.—Do yā do ṭukre ho-jānū; alag alag yā judā judā ho-jānū; ṭuṭ yā phaṭ jānū; phūṭ jānū; ṭukre ṭukre ho-jānū.

2.—Āp hī āp (az-khud) khul khil yā phūṭ jānū. [ṭarṭā h.

3.—Namūd h.; nikālūñ; nazar ānā; dekh parnā; pau phaṭnā; The day begins to break—Din nikālno yā namūd hone lagā; subh hone lagī; pau phaṭne lagī.

4.—Yakāyak āparnā; musībateñ paidā k.—jaise tufān-kā.

5.—Badan yā quwe se za'if (kamzor) ho-jānū; mariz yā nā-tuwāñ ho-jānū; aslī tāqat khone lagnā.

6.—Kār-o-bār kā abtar ho-jānū; diwāliya ho-jānū.

7.—Chūl badal d.

To break into a gallop—Aslī ehāl badal-kar sarpaṭ daurne lagnā.

8.—Bigar jānū bigar khare h. yā bigar k.; qat'-i-muhabbat k.; jhagaṛne lagnā.

 With prepositions or adverbs.

To break away (a)—Insidād (rukāwat) ke bā-wasf ehale ānā yā ehale jānū; bhāg jānū yā yakāyak nikal-jānū; rafūchakkar ho-jānū; nau do gyārah ho-jānū—jaise kisi shakhs kā. (b) Phaṭ jānū yā muntashar ho-jānū—jaise bādaloñ kā.

To break down (a)—Ṭuṭ-kar gir parnā yā niebe ā-jānū. (b) Kisi kām meñ ehūk-jānū yā usmeñ kāmīyāb khlwāh 'uhda-barū na h.; jis kām kā biṛū uṭhāyā gayā ho usmeñ chal na sakuñ yā ukhar-jānū.

To break forth—Nikālūñ yā nikal parnā—jaise āwāz yā raushanī wagāira kā.

To break in, or in upon—Zor se yā yakāyak ghus ānū yā andar ehale jānū.

To break loose—Qaid se bhāg yā nikal jānū; apnī najāt jabriya hāsīl k.; hāth pair jhārkar qaid se nikal bhāgnā.

To break off—Tūt-kar yā yakūyak aur zor se judā ho-jānā; ruk-jānā; kanūra khaiñch lenā; dast-kash ho-jānā yā hāth khaiñch baiṭhōnā.

To break out (a)—Phūt parnā; qaid se khul parnā; yakūyak namūd h.

 Said of a fire or disease.

(b) Phūt-jānā—jaise amrūz-i-jildī meñ badan kū. Amrūz-i-jildī meñ mariz ke jism par dāne dāne sū nikal-ānā.

To break up (a)—Tukre tukre ho-jānā. (b) Barḡhūst h. yā uṭh-jānā—jaise kisi jaise wagaira kū.

To break with (a)—Bigar khare h.; nū-chāqi yā jhagrā k.; muhabbat tark kar-d. yā qat-i-muhabbat k. (b) Bāt-chit k.; kalnā sunnā; guftgū k.

Break, n. 1.—Woh sūrākh yā shigūf jo kisi shai ke tūṭne yā phatne kī wajh se paidā ho.

2.—Rukāwat; kisi shai ke silsile kū kuchh 'arse ke liye tūt jānā yā hand ho-jānā; waqf; taammul; dam lene yā dam mārne kī munhlat.

3.—'Tahrir yā tab' (likhāwat yā ehlāpe) meñ ek ehlote se khat kū khaiñch d. jisse yah ma'lūm ho ki jahāñ par woh khat khaiñchā huā hai parhne wāle ko zarā ruk jānā chāhiye yā āñki usī maqām se dafatan mazmūn badal gayā.

4.—Subh ko pahle pahal (hār-i-awwal) raushanī kū namūdār h.; pau phatnā; nūr kū tarḡā; fujr; bhor.

The break of day—Din kū namūd h. yā nikalnā; pau phatnā; nūr kū tarḡā.

5.—Kisi shai ke silsile meñ khalal yā uskā barābar qāim na rahnā; tahādala-i-samit yā rukh kū badal yā phir jānā.

Breakage, n. 1.—Tūṭnā; phūṭnā.

2.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne meñ jis qadar koyī ehiz tūt yā phūt jāe uskī bābat minḡayī yā mujrā.

Breakfast, n. 1.—Din kū sab se pahlā khānā; nāshtā; nahārī; jo kuchh nahār muñh khāyā jāe.

2.—Fāqe ke ba'd jo kuchh khāne ko mile; 'umūman gizā.

Breakfast, v. i. Nāshtā k.; nahār muñh kuchh khā lenā; sawere kuchh jalpān kar-lenā. [kuchh d.

Breakfast, v. t. Nāshtā karānā; kalewā d.; subh ko jalpān karne ke liye

Breast, n. 1.—Sina; chhātī.

2.—Dil; zamīr; khātīr; qalb; man; jī.

To make a clean breast—Rūz kī bātoñ (bhedoñ) ko jo dil par garāñ-bār hoñ kah d.; jo kuch parde kī bāt dil meñ ho use zāhir kar-d.; apne dil kū bhed khol-d.; pūrā pūrā iqrār (iqrār-i-kāmil) k.; dil meñ rakh na ehhoṛnā yā sab kuchh khwāh sūf sūf kah-d.

To make a clean breast of a matter—Kisi amr kī nisbat jo kuchh dil meñ ho use sūf sūf kah-d. (uskī nisbat iqrār-i-kāmil k.).

Breast, v. t. Kisi kū muqābala sinā-ba-sinā k.; dū-ba-dū muqābala k. yā milnā; sāmnā k.; mardānagī ke sāth muqābil h.

Breast-deep, a. Chhātī-bhar yā chhātī ke itnā; sine tak yā sine ke barābar; unḡayī meñ chhātī yā sine ke barābar; itnā gahrā ('amīq) jitnā nāpne meñ chhātī se pair tak ho.

Breath, n. 1.—Nafs; dam; sūñs; woh hawā jo dam lene meñ khūñeh-kar phephre meñ jāti aur usse nikal kar bāhar āti hai.

2.—Khulkar yā achchhī tarah se dam lenē ki quwwat yā salāhiyat ; asli taur par yā bilā rukāwat dam (sāns) lenā.

I am out of *breath*—Merā dam phūltā hai yā main mushkil se dam le saktā hūn ; dam (sāns) lene meñ mujhe taklif hotī hai.

3.—Zindagi.

“No man has more contempt than I of *breath*.” *Dryden*.

Mujh se baḥkar koyī bashar zindagi ko haqir nahīn samajhtā. [ārām.

4.—Dam lene ki fursat yā muhlat ; tawaqquf yā waqfa ; taammul ;

Let me take *breath*—Mujhe dam lene yā dam mārne do ; mujhe zarā āram karne do zarā muhlat do khwāh zarā taammul karo.

5.—Jitnā waqt ek martaba dam lene meñ guzre ; fi'l-i-wāhid ; lahza ; lamha.

“He smiles and he frowns in a *breath*.” *Dryden*.

Ek dam (dam bhar ek hī lahza khwāh bāt ki bāt) meñ woh khush aur nāwāz donoñ hotā hai (woh hañs detā aur nāk bhauñ bhī charhā letā hai).

6.—Bahut khafif (zarā sī) hawā ; hawā jo mandī yā dhīmī chale.

There is not a *breath* of wind—Zarā bhī hawā nahīn hai ; mutlaq hawā nahīn chaltī.

7.—Koyī khafif bāt ; nirī bāt ; nirā zabān kā hilā d. ; ek zarā kah d. *Breathe, v. i. l.*—Dam l. ; sāns l. ; jīnā ; zinda yā ba-qaid-i-hayāt rahnā ; hastī yā wujūd r. [band kar-d. ; sustānā.

2.—Taammul k. ; āram k. ; dam yā sāns l. ; kisī kām kā karnā

3.—Jānā yā guzarānā ; bāhar nikalnā yā ānā—jaise hawā kā.

Breathe, v. t. l.—Dam yā sāns l. ; dam ko bhitar khinch-kar bāhar nikālnā ; sāns lenā aur chhorānā.

2.—Dam ḍālnā ; kisī chiz meñ ḍālnā.

 Followed by *into*.

To *breathe* life into a stone—Patthar meñ jān yā dam ḍālnā.

3.—Sāns lekar nikālnā ; āhista chup chāp yā chupke se kahnā.

To *breathe* a vow—Āhista yā chupke se mannat mānnā.

 Generally followed by *out*.

4.—Phuk-kar bajānā—jaise koyī bājā.

5.—Dam lene d. ; āram d.

6.—Sāns phulā d. ; be-dam kar d. ; thakā d.

7.—Zāhir k. yā dekhlanā.

[zāhir k.

To *breathe* revenge—Izbār-i-intiqām k. ; kisī burāyī ke badlā lene ki khwāhish

Breathless, a. l.—Mihnat yā riyāzat-i-shāqqa se bi-l-kul thakā huā ; be-dam ; hāuphtā ; dam phūltā.

2.—Murda ; marā huā ; jismeñ dam bāqī na rahe.

Breed, v. t. l.—Paidā k. ; jannā yā janm d.

2.—Parwarish k. ; pālnā posnā ; bachpan se bulūg tak khabar-giri karte jānā ; khilānā pilānā ; sikhlānā parhānā aur rahan ke ḍhaṅg batānā ; kam-sinī meñ ta'līm aur tahzīb k.

3.—Ta'līm d. ; sikhlānā ; tarbiyat k.

4.—Paidā k. ; karānā ; kisī amr kā sabab yā bā'is h. ; kisī bāt ki bunyād ḍālnā yā ibtidā k.

Familiarity breeds contempt—Bahut ikhtilāl se nafrat paidā hoti hai.

5.—Kisi kā manlid (uski paidāish kī jagah) h.; paidā k. yā janm d.

A pond breeds fish—Tālāb meñ machhliyāñ paidā hoti haiñ.

A northern country breeds a race of stout men—Shamālī mulk (uttar ke des) meñ mazbūt mazbūt admi paidā hote haiñ.

Breed, *v. i.* 1.—Hāmila h.; peṭ se h.; bachche kā bojh nṭhānā aur uski parwarish k.—jaise hamal meñ.

2.—Paidā h.; janm pānā.

Breed, *n.* 1.—Ek hī nasl kī aulād yā ek hī nasl ke bachche.

2.—Zāt; qism; jins; insān yā dūstre jānwārōñ kī nasl jīnmeñ koyī khās khās mushtarak sifateñ hoñ.

Breeding, *n.* 1.—Parwarish; tarbiyat; ta'lim; tahzīb.

2.—Ilm-i-majlis; rāh-o-rasm se wāqifiyat; akhlāq wa ādāb; nishast wa barkhāst; adab qā'ida; āpas kā zāhirī bartāw.

Good breeding—Huṣn-i-akhlāq; tawāzū'-mudārāt; khush-khulqī; tahzīb; shāistagi; shurafā (bhale ādmīyōñ) kī chāl.

Brevity *n.* 1.—Ikhtisār-i-aiyām yā muddat; thore 'arse yā dinōñ tak qāim rahnā; kisi shai kā 'arsa-i-qalil (thore dinōñ) tak qāim rahnā.

2.—Ikhtisār-i-kalām; bahut bāt ko thore meñ kalnā; mukhtasar-kalāmī; tahrīr yā taqrīr meñ ikhtisār.

Bribe, *n.* Rishwat; ghūs; kisi mijawwiz gawāh yā aur kisi shakhs kī zāc yā nske tarīq meñ futūr dāhne (nske bigār dene) ke liye jo kuchh bataur sila bakhsish yā in'ām ke diyā yā mau'ūd kiyā jāwe yā ri'āyat wagaira jo isī garuz se kī-jāwe.

Bribe, *v. t.* Rishwat d.; ghūs d.; rishwat de-kar kisi ko apnī taraf kar-lenā.

Bribery, *n.* Rishwat denā yā lenā.

Brick, *n.* 1.—Īnt; khisht.

To make use of bricks—Īnteñ hām meñ lenā yā lagānā.

2.—Īnteñ.

“Bricks collectively, as denoting that kind of material.” *Webster.*

A load of brick—Īnteñ kī dher.

Of brick—Īnteñ kā yā Īnteñ se banā huā; khishtī.

Brick, *v. t.* Īnt bichhānā yā jamānā; Īnteñ kā farsh banānā.

To brick up—Īnt se chun yā bhar d.

Brick-clay, *n.* Miṭṭī jiski Īnt ban sake yā banāyī jāe; Īnt banāne kī miṭṭī.

Brick-dust, *n.* Īnt kī surkhī; surkhī jo Īnt ko kūt yā pīs kar banāyī jāe.

Brick-kiln, *n.* Īnt kā pazāwa yā bhatthā.

Bridal, *a.* Dulhān kā; 'arūsī; byāh kā; shādī kā.

Bridal ornaments—Zewarāt-i-'arūsī yā byāh ke gabne.

Bride, *n.* Dulhān; 'arūs; 'aurat jiski shādī hāl meñ huyī ho yā woh 'anrat jiski shādī hone wālī ho.

Bridegroom, *n.* Dūlah yā dūlhā; nausha; bar; banā; mard jiski shādī hāl meñ huyī ho yā hone wālī ho.

Brief, *a.* 1.—Mukhtasar; thorā sā; mutawwal nahīñ; chand alfāz meñ; thorī yā mukhtasar 'ibārat meñ. [der-pā nahīñ.

2.—Jo thore dinōñ tak rahe; jiskā qiyām 'arizī yā chand-roza ho;

Brief, *n.* 1.—Mukhtasar hālāt; tahrir-i-mukhtasar; bayān-i-mujmal.

2.—(*Law*) Muqaddame kā khulāsa yā uske mukhtasar hālāt jo kauṁsālī (counsel) kī hidāyat ke liye murattab kiye jāen. Qāunūf bahs ke maddāt yā uskī khās khās bāteñ.

Brief, *v. t.* Khulāsa banānū yā taiyār k.; mukhtasar kaifiyat murattab k.

Have the pleadings, in this case, been *briefed*?—Kyā is muqaddame meñ 'uzrāt yā bayānāt-i-fariqain kā khulāsa murattab kar liyā gayā (banāyā gayā yā ban-gayā)?

Briefless, *a.* Jiske muwakkil na hoñ.

Is that barrister *briefless*?—Kyā us barristar ke koyī muwakkil nahīñ haiñ?

Briefly, *ad.* Mukhtasaran yā mukhtasar tarīq par; ikhtisār ke sāth; mujmalan; thōpe meñ yā thōrī bāt meñ; chand alfāz meñ.

The facts of the case are *briefly* these—Wāqīāt-i-muqaddama mukhtasaran (thōpe meñ yā ikhtisār ke sāth) yah haiñ.

Bright, *a.* 1. Raushan; munawwar; durakhshān; chamaktā huā yā chamkilā; tābān; unjela; ābdār; tābdār; shokh; chaṭkilā.

2. Opposed to *dark*.

3.—Sāf; shaffāf; musaffā—jaise sharāb.

4.—Aisi sifateñ r. w. jisse dūron ke dil par asar paidā ho yā unki tabī'at ko kashish ho yā jinkī wajh se mausūf ko shukrat ho; azhar-mina-sh-shams; nūrānī; jispar nūr khwāh husn kā 'ālam ho.

Bright beauty—Nūrānī husn; jamāl-i-jahān-tāb; aisi khūb-sūrti jisko dekh-kar dil phāns jāe yā firefta ho-jāe.

Bright fame—Nāmwarī jo shuhra-i-āfāq ho.

5.—Zūd-fahm; tez-fahm; barq; fahm-i-rasā r. w.; zarif yā latif wa zarif; bashshāsh aur masrūr; zinda-dil.

6.—Sāf; sarīh; wāzih; dil par raushan.

7.—Jismeñ bihtari yā kām-yābī kī ummed pāyī jāe.

Bright prospects—Āyinda ke achhe āsar; jo kuch āyinda h. w. ho us meñ bihtari yā kām-yābī kī ummed.

8.—Chamkilā; raushan; zinda-dil; chanchal; shokh.

Bright eyes—Shokh yā chanchal ānkheñ; ānkheñ jismeñ bārt chamak ho.

Brighten, *v. t.* 1.—Raushan k. yā raushanī meñ taraqqī d.; chamkūnā yā durakhshān banānā; kisi shai kī tāb chamak yā uskī raunaq ko barhā d. [yā d.

2.—Mu'azzaz yā aur munmūz k.; kisi kā jalāl barhānā; jilā k.

3.—Kisi shai kī tārīkī ko dūr karke uskī sūrat ko bihtar yā khush-numā kar-d.; khushnumā yā raushan k.

To *brighten* sorrow—Gam kī tārīkī ko dūr karke dil ko halkā yā khush k.

To *brighten* prospects—Āyinda kī ummedoñ ko barhānā; kisi bāt ke āsar aur achhe kar d.

Brighten, *v. i.* Raushan yā aur unjela h.; tārīkī kā ghaṭ jānā; sāf ho-jānā; pharchā ho-jānā.

Brightness, *n.* 1.—Chamak; damak; āb; tāb; raunaq; āb-dārī; jalāl; nūr; raushanī; ziyā. [tezi; barrāqī-jaise fahm kī.

2.—Tezi—jaise aql kī; zakāwat; tez-fahmī; zīrakī; samajh-būjh kī

Brilliant, a. 1.—Chamak-dār yā chamkilā; raushan; durakhshān; chamchamātā; tābān; munawwar; āb-dār; jismeñ chamak-damak yā motī kā sā āb ho; zarq-barq.

A brilliant dress—Zarq-barq poshāk.

2.—Jalīlu-l-qadr; un sifaton se mumtāz jinkī ta'rīf dūsre karen; 'azīmu-sh-shān; nāmī-garāmī; barā; raushan.

Brilliant exploits—Barī barī muhimmeñ; muhimmāt-i-azīmu-sh-shān.

Brilliant talents—Barī qābīliyat; aise liyāqat jiskī ta'rīf dūsre log karen.

Brim, n. 1.—Bartan yā kisī aur chīz kā hāshiya kanāra kor yā lab; auñḥ; bārī; muñh.

2.—Chashme ya'nī chashma-i-āb kā kanāra lab yā hāshiya.

Brim, v. t. Mulabbab yā labālab kar-d.; muñh tak bhar d.; ūpar tak bhar d.; muñhe muñh bhar d. [muñh bharā rahnā.

Brim, v. i. Labālab yā mulabbab h.; muñh tak bharā h. yā muñhe. **Brimful, a.** Labālab; mulabbab; sīre tak bharā huā; bi-l-kul yā khūb bharā huā; labrez; muñhā-muñh yā nakenak; sar-tā-pā bharā huā yā pur.

Bring, v. t. 1.—Le-ānā; lānā; kisī shakhs yā chīz tak pahuñchānā; fāsile par qarīb-tar maqām yā shakhs tak pahuñchānā; jā-kar lānā.

Bring me a book from the shelf—Us tūñd par se mere liye ek kitāb lāo yā uṭhā lāo ya'nī tūñd par kitāb rakkhī hai jākar use uṭhā lāo.

“In this sense, it is opposed to *carry*.” *Webster*.

2.—Paidā karānā; hāsīl karānā; milne yā pāne kā bā'is h.; kisī kī taraf koshish k. yā khuñch-kar lānā.

The pleader's success in his cases will *bring* him a great name—Muqaddamāt meñ kām-yāb hone se us wakīl kā barā nām hogā yā muqaddamōñ kā jitnā (unkī sarsabzi) uskī barī nek-nāmī yā shuhrat kā bā'is hogā.

3.—Targib d.; rāgib k.; māil k.; dil ko kisī shai kī taraf khaiñchnā rujū' k. yā phernā; rāzī k.; āmāda k.

What could *bring* that man to commit such an offence—Aise jurm ke irtikāb kī targib us shakhs ko kyūñkar ho-saktī thī?

4.—Apne sāth lete yā khaiñche ānā.

To bring about—Paidā karānā; anjām ko pahuñchānā; karānā; bar lānā yā natija-i-maqsūd ko pahuñchānā.

How was such a result *brought about*?—Aise natija kis tarah paidā karāyā gayā (paidā huā yā huā)?

To bring back—Pher bulānā khwāh pher yā wapas lānā; paltānā yā lautānā.

To bring down—Niche utārnā yā nichā k.; nichā dekhānā; girānā; zalīl past yā zer k.; dhānā.

To bring down high looks—Ūnehi nazaron ko nichī kar-d.; gurūr dhānā yā nichā dekhānā; ghamand tor d.

To bring forth—Paidā k.—jaise bachehe yā phal; jaunū; phaluā; khol d.; zāhir k.; fāsh k.; munkashif k.; dekhānā.

To bring forward—Pesh k.; sāmne lānā rakhnā yā hāzir k.; āge dharnā.

No witnesses have been *brought forward* in the case—Is muqaddame meñ koyī gawāh pesh nahīn kiye gaye. The objections and pleas you *bring forward* are valid—Jo i'tirāzāt aur 'uzrāt kī tum pesh karte ho qawī haiñ.

To bring in—Andar lānā; dakhil k.; kisi dūr ke maqām se kisi khās jagah ke had ke andar lānā; kisi khās hūlat meṁ r.; jo chizeṁ muntashar (idhar udhar phaili) hoṁ unko ekthā yā yakjā k.; qānūn kī qaid meṁ k. yā qānūn kē pū-band aur mahkūm k.; paidā k.—jaise āmadani lagān yā māl-guzārī k.; shirkat kī targīb d.

To bring off—Le nikalnā yā lekar chal d.; barī karānā yā chhoṛnā; mulzam banne na d. yā ilzām se safāyī karānā; baclā d. yā maḥlasī karānā; najāt dilānā.

To bring on—Shuru' karānā yā dāir k.—jaise nālīsh. Paidā k.—jaise bimārī

To bring out—Kholnā; fāsh k. yā parda-fāsh k.; zāhir k.; bhandā phoṛnā; jo bat ohīpi ho use zāhir-k.

To bring over—(a) Is pār se us pār le-jānā.

To bring over passengers in a boat—Kashīf par sawār karāke musāfirōṁ ko is pār se us pār le-jānā. (b) Apnī taraf kar-lenā; milā-lenā; ek taraf se duārī taraf kar-lenā; rāe tabdīl karā d.; targīb dekar yā kisi aur sabīl se badal d.; naye fariq kī taraf kar-l.; phoṛ l.

The plaintiff's witnesses have been brought over by the defendant—Mudda'ā 'alaih ne mudda'ī ke gawāhoṁ ko apnī taraf kar liyā (milā yā phoṛ liyā).

To bring to—Phir se zinda k.; hosh meṁ lānā; bad-hawāsi kī hūlat se hawās meṁ k. [meṁ lānā.

To bring to a fainting person—Jo shakhs gashī kī hūlat meṁ ho use hosh

To bring under—Maglūb yā zer-daast k.; dabānā; rokṇā; apno qābū yā bas meṁ lānā yā mutī' k.; kisi shai kī taht meṁ lānā.

To bring up—Pālnā; poṣnā; ta'lim d.; tarbiyat k.; aikhānā yā likhānā parhānā; khilānā pahnānā; tādīb aur tazhib k. Rawāj d. yā jāri k.—jaise koyī rasam yā waḥ'.

Brisk, a. l.—Zinda-dīl; tabī'at-dār; tez; sabuk; chālāk.; phurtilā; chust-o-chālāk; chāq-chauband; jo jald jald chale yā kār-rawāyī karo.

☞ "Applied to any kind of action, as to the sprightliness of animals or men." *Webster*.

Brisk fire—Āg jo jald jald aur khul-kar yā khūb jale.

Brisk, v. t. Zinda-dīl k.; jān dāl-d.; charb k.

To brisk up—Khush k.; zinda-dīl k.; jān dāl d.; khush yā zinda-dīl h.; chust-o-chālāk khwāh chāq-chauband ho-jānā.

Bristle, n. Sūar ke kaṛe bāl jiski kūñchī bantī hai.

Bristle, v. t. Khaṛā k.—jaise sūar kā bāl; phuraḥrī l.; roṁ khāṛā k.

☞ Sometimes with *up*.

Bristle, v. i. 1.—Khaṛā ho-jānā—jaise sūar ke bāloṁ kā; roṁ khāṛe h.

2.—Sūar ke bāloṁ kī mānind ghanā aur sidhā khāṛā rahnā; sūar ke bāl kī tarāh khāṛā dekh paṛnā.

To bristle up—Gussa yā muḥbālafat zāhir k. (dekhānā).

Bristle, a. Jo jhat se (āsānī se) tūṭ jāe; nāzuk; chimṛā nahīn.

Broad, a. l.—Chaurā; wasī'; 'ariz; chaurāyī yā 'arz meṁ phailā huā.

☞ As distinguished from *long*.

2.—Farāk; kushāda; tang nahīn.

3.—Dūr tak phailā huā; baṛā wasī'.

4.—Barā.

A broad mixture of falsehood—Jhūṭhī kī barī milawat; jismen bahut si jhūṭhī batēn millī yā shūmil hoṅ.

5.—Khulā huā; sūf; pharchā; chhipā yā dhakā nahīn; raushan.

In broad sunshine—Aise waqt jab dhūp khūb niklī rahe ya'nī sūraj būdal 'wagaira se chhipā na ho.

In broad daylight—Roz-i-raushan meṅ; dīn-dopahar; dīn hī ko.

6.—Jis meṅ koyī shai yā sifat kasrat se (bahut si) ho; hāwī; hāziq.

“Applied to any subject, and retaining the literal idea more or less clearly, the precise meaning depending largely on the substantive.”
Webster.

Broad as long—Fī-l-jumla yā har hāl meṅ barābār; donoṅ taraf yakīn; har pahlū se ek tarah par yā yakīn; jisā ek dhang se waisī dūare se.

Broad nonsense—Aise bat jo sūf sūf yā mahz bohūda (lū-ya'nī) ho.

Broad-cast, *n.* Bone ke liye bij kī būth se chhiṭna yā hāth phailā-kar phoṅkuā.

Broad-cast, *ad.* Hāth se chhiṭ yā phoṅk kar; pairā.

To sow broadcast—Hāth se chhiṭ-kar bij bonā.

Brocade, *n.* Reshmī kaprā jismeṅ sono rūpo ke (tilāyī aur nuqrayī) tār lage aur phūl patte bel būṭe wagaira bano hoṅ; kam-khwāb; zar-baft; tamāmī; tāsh-bādla.

“Also applied to other stuffs wrought and enriched in like manner.” *Webster.*

Broil, *n.* Takrār jismeṅ shor sharāba ho; jhagrā; ṭanṭā; danga-fasād; nizā; shakhsoṅ ke mābain yā riyāsat meṅ takrār.

Broil, *v. t.* Koele kī ūg par yā koele par angeṭhī rakh-kar pakānā.

Broil, *v. i.* Garmānā yā garm kiyā jānā; bahut garm ho-jānā yā garmī se 'araq 'araq (pasīnā pasīnā) ho-jānā; garmī se pasīno lagū yā pasīj uṭhnā.

Broken, *p. a. 1.*—Ṭūṭā; phūṭā; shikasta; ṭukre ṭukre kiyā huā; jo kisi sadme se judā judā ho-jāe.

2.—Jo kam-zor ho-jāe; shikasta-būl; za'if.

Broken-hearted, *a.* Shikasta-dil; jiskā dil ranj yā nā-ummedī se ṭūṭ jāe; afsurda-khātir; jiskī tabī'at gam yā mūyūsī ke sadme se baiṭh jāe.

Broker, *n. (Law.)* Woh shakhs jo dūstroṅ kī taraf se batānr darīniyānī ke kharīd-farokht kī bāt-ohīt tai kare yā mu'āhadāt kī sharteṅ ṭhah-rāye aur uske 'iwaz meṅ dallālī pāye; dallāl.

Exchange-broker—Woh shakhs jo gair-rūij sikke kharīde aur beche aur dūstroṅ ke naqdī mu'āmalāt ṭhah-rāwe.

Insurance-broker—Jo jahūz kī bimā ṭhah-rāwe (uski dallālī kare).

Pawn-broker—Jo māl-o-asbāb giro rakh-kar sūd par rupaye garz de; jo girwī-gaṭṭhe kī roz-gūr kare.

Brokerage, *n. 1.*—Dallālī yā dallāl kī pesha.

2.—Dallālī yā dallāl kī mihnatnā (haqq-i-mihnat yā haqq-s-sa'ī).

Brood, *v. i. 1.*—Murgī kī tarah aūdoṅ ko chhipā kar unpar is garaz se baiṭhnā kī we garmī pākar ṭūṭeṅ aur uumeṅ se bachche nikleṅ; ande

seuā ; murgī kā apne bachehoī ko garm aur mahfūz rakhne ke liye unpar sāya karko baithnā.

2.—Dil ko kisī bāt kī taraf barābar ek 'arse tak mutawajjih r.; gaur yā khauz meī der tak rahnā ; der tak mutafakkir yā andesha-mand rahnā ; kisī bāt kī soch meī der tak dūbe rahnā ; kisī bāt ko der tak fikr ke sāth sochā k.

 Followed by *over* or *on*.

To brood over misfortunes—Musibatōn kī soch meī der tak dūbe yā parē rahnā.

The miser broods over his gold—Bakhl apne zar (apnī danlat) kī fikr meī dūbā (galtā wā pechān) rahtā hai.

3.—Kisī bāt ko khūb samajhbūjh-kar pakki (pukhta) k.

Brood, *v. t.* Ūpar se sāya karke (chhipā kar) baithnā aur pālnā posnā.

Brood, *n.* 1.—Bachehe ; aulād ; nasl.

2.—Chiryon ke bachehe jo ek martaba paidā hoī ; jhol.

3.—Jo kuchh paidā ho.

Brook, *v. t.* Bardāsh k. ; tahammul k. yā mutahammil h. ; sahnā ; kisī shai par qanū'at k. yā uspar qānī' rahnā.

Brother, *n.* 1.—Bhāyī ; barādar ; haqīqī yā sagā bhāyī ; jis bāp aur mā se ek shakhs paidā ho nuhī wālidain kī nasl se dūsrā shakhs.

 "A male by one of the parents only is called a *half-brother*, or brother of the *half blood*." *Webster*.

A brother of the whole or full blood, or a whole brother, } See Blood, *n.*
A brother of the half blood, or a half-brother, }

2.—Woh shakhs jo kisī dūsrē shakhs kī ham-rutba ham-pesha ham-majlis yā dard-sharik wagairā ho.

 "Persons of the same profession call each other *brothers*, as judges, clergymen, professors of religion, members of societies united in a common cause, monks, and the like." *Webster*.

Brother-german, *n.* (*Law*) Barādar-i-haqīqī ; haqīqī yā sagā bhāyī ya'nī ek hī bāp aur mā se paidā.

 "In contradistinction to a *uterine brother* or by the mother only." *Webster*.

Brother-hood, *n.* 1.—Bhāyī hone kī hālat ; barādārī.

2.—Kisī maqsad ke liye logoīn kī ek jamā'at—jaise faqīroīn kī akhārā (unkī jathā yā unkā saunāj) ; barādārī ; bhāyī-chārā ; bhāyī-bandī. [karte hoī.

3.—Woh log jo ek qism ke hoī yā ek hī pesha khwāh kār-o-bār
Brother-in-law, *n.* 1.—Shauhar kī bhāyī 'ām isse kī woh shauhar se barā ho yā chhotā ya'nī *jeth* (a husband's elder brother) khwāh *dewar* (a husband's younger brother).

2.—Jorū kī bhāyī ; sālā ; nisbatī bhāyī.

3.—Bahan kī shauhar ; jījā ; bāuhdoyī yā bahnoyī.

Brother-less, *a.* Be bhāyī kī ; jise bhāyī na ho.

Brother-like, *a.* Barādārāna ; jo bhāyī ke zeb de yā uske liye mauzūn (munāsib) ho.

Brotherly, a. Bhāyion se muta'alliq yā barādar-mansūb ; barādarāna ; jaisū ki bhāyion meñ khilqī (paidāishī) ho : bhāyion ke lāiq yā unke liye mauzūn khwāh munāsib ; mihrbāuāna yā mushfiqāua.

Brow, n. 1.—Abrū ; bhanū.

An arched brow—Abru-i-kham-dār ; kamān si bhanū.

2.—Bāl jo bhanū par mihrāb yā kamān kī shakī se nikle rahte haiñ ; bhanū.

3.—Peshānī ; jāhīn ; nāsiya.

4.—Bashre kī 'ām sūrat ; ruḡh ; tewart.

5.—Daryā kī karārā yā pahār kī choṭī (qulla-i-koh).

To knit the brows—Tewrī chaḡhūnū ; chitū-ba-jabiū h. ; nā-khush h. ; bhanienī chaḡhūnū.

Browbeat, v. t. Ānkheñ dekhī-kar yā ghurkī dekar kisī ko dabānū ; ghuraknū ; darānā ; khāif kar-d. ; dhamkā yā dūnṭ kar dabānū.

To browbeat witnesses—Ānkheñ dekhī-kar yā ghurak-kar gawāhoñ ko dabā lenā.

Bruise, v. t. Kisī jāmlār ke juzw-i-badan par aise āle se jiskī bārḡh yā dhār moṭī ho yā jo nok-dār na ho is tarah choṭ pahunchūnū ki kahīñ tūt yā phūt na jāe (zaḡhm na ho-jāe) ; tornā kuchalnū yā ṭukre ṭukre k.—jaise kīn kī chīzeñ dawāoñ wagaira ko.

Bruise, n. Woh choṭ jo kisī bhārī yā aise āle se pahunchāyī jāe jiskī bārḡh dhār yā nok tez na ho.

Brunt, n. 1.—Hamle kī garm-joshi yā uskā harā hī zor ; kisī jhagre kā zor yā uskā jhoñk (uski shiddat yā saḡhti) ; josh-o-kharosh.

The brunt of a battle—Larāyī kī jhoñk zor josh yā uski garmī.

2.—Zarb kā sadna ; zor ; dhamak ; dhakkā ; choṭ.

Brush, n. 1.—Woh āla jo sūar ke hāloñ yā usī ki māniind kisī dūsrī chīz ko lakrī meñ jamākar yā ekaṭṭhā bāndh-kar mukhtalif kāmōñ ke liye banāyā jātā hai—jaise kaprōñ par se khāk (dhūl) jhūrne yā rang lagāne ke liye khwāh isī qism ke aur kisī kām ke wāste ; kūñchī ; bāl kī qalam.

Clothes-brush—Kaprōñ ke sūf karne kī bursh yā barash. Paint-brush—Bāloñ kī qalam jisse musawwir yā rang-sūz rang lagāte (rang-limezi karte) haiñ.

2.—Bahut se chhoṭe chhoṭe darakht jo nazdik nazdik lage hoñ.

3.—Khafif larāyī ; hamla ; mūr-piṭ ; muṭh-bher ; muqāhala.

Brush, v. t. 1.—Kūñchī wagaira se malnā sūf k. rangnā yā isī qism kī aur koyī kām k.

2.—Āhista se phernā yā mārñ—jaise kūñchī se ; chhūte nikal jānā.

3.—Kūñchī mār-kar (bursh se malkar) nikāl d. yā jam' kar-lenā ; hawā kī tarah āhista se lag-kar khaiñch le-jānā.

Commonly with off.

To brush off dust—Kūñchī wagaira se mal-kar gard ko nikāl d.

To brush up—Kūñchī se rangnā sūf k. yā chamkū d. ; sūf yā jila k. ; taraqqī d. yā aur achchhā-kar-d. ; nayā banū d. yā kar-d. ; tūza kar-d. ; chaukālū kar-d.

Brush, v. i. Jhat se chal d. ; be-ma'lūm chale jānū ; aisī āhistagi se chalnā ki kisi ko ma'lūm na ho (āhat na mile) ; hawā ho-jānū ; kūfūr ho-jānū ; champat ho-jānū.

Brutal, *a.* 1.—Haiwāni; haiwān se nisbat r. w, yā haiwān kū.

Brutal nature—Klūsiyat-i-haiwāni; haiwān ki tabi'at.

2.—Haiwān sā yā haiwān ki māniud; wahshiyāna; berahmāna yā saugdilāna; bedardāna.

Brutal manners—Wahshiyāna tartiq.

Brutality, *n.* Wahshī-sifat h. ; be-dardī; be-rahmī; saug-dilī; wahshat-mizājī; dard (tars afsos yā rahun) khlwāh sharm kā na ma'lūm h.

Brute, *n.* 1.—Haiwān; haiwān-i-muthlaq.

“The word comprehends all animals except *man*, but is applied mostly to the larger beasts.” *Webster*.

2.—Wahshī mizāj shakhs; jisko dil yā tariq meñ wahshat ho; zulīl aur be-rahm shakhs; nirdarī; kathor; saug-dil; jiskā dil patthar sā ho.

Bubble, *n.* 1.—Hubāb yā habāb; bulbulā yā bullā.

2.—Koyī be-sabūt yā nā-pāc lār shai; khayāl-i-bātil; aisā mansūba jo be-hunuyād ho; koyī shai jo aslī na ho balki mahz numāishī ho; namūl-i-be-būd; jhūṭhī numlīsh; dagā; fireb; dhokhe yā fireb ki bāt; khayāl-i-khām yā 'abas; dhokhe ki ṭaṭṭī; naqsh-bar-āb.

Bubble, *v. i.* 1.—Bulbule uṭhnā; hubāb paidā h.

2.—Bhalhālā-kar bahuā.

Bubble, *v. t.* Dhokhā d.; dagā k.; fireb d.; ṭhagnā.

Budget, *n.* Sālāna māli hisāb jisimeñ qaumi dāin āmad-o-kharch wagaira ki kaifiyat darj rakhi hai.

To open the budget—Wāzi'ān-i-qawānin ke ijlās meñ gavarmint ke un afsarōn ke mīli taqdām aur tajwizōn kī peah k. jinke zimme qāun ki ta'mīl ho.

Build, *v. t.* 1.—Kisī qism kī 'imārat banānā ta'mīr k. yā uṭhānā; ta'mīr-i-'imārat k.; banānā; ta'mīr k.

“Applied to “an edifice or fabric of almost any kind, as a house, barn, shop, ship, or vessel, a wall, or other structure of art.” *Webster*.

2.—Kisī sahāre yā bunyād par qāim k.; munāsib tadbīreñ kām meñ lākar banānā qāim yā paidā k.

To build a reputation—Nek-nāmī qāim k.

To build one's hopes on air—Apnī ummedēñ-hawā par qāim k. ('abas ummed k.)

Build, *v. i.* 1.—'Imāratōñ kī ta'mīr meñ masrūf rahnā yā 'imāratēñ banāyā k.; ta'mīr ke fan yā kār-o-bār meñ mashgūl rahnā (use kiyā k.).

2.—Kisī par takya i'tibār yā istidlāl k.; bharosā k.; kisī par kisī amr kī madār r.

To build on the opinions of others—Dāroñ kī rāe par takya yā istidlāl k.

Builder, *n.* Banāne w.; ta'mīr k. w.; jiskā posha kisī shai ke banāne kī ho —jaise barhayī mi'mār wagaira.

Building, *n.* 1.—Banānā; ta'mīr yā qāim k.

2.—'Imāratōñ ke banāne (unkī ta'mīr) kī fan yā hunar.

3.—'Imārat; makān; ghar; jo shai banāyī yā ta'mīr ki-gayī ho—jaise makān girjā wagaira.

A building used as a human dwelling—Woh makān jisimeñ insān rahne hoñ.

A building used for the custody of property—Woh makān yā ghar jisimeñ māl-o-asbāb rakkhā jātā ho.

Bulk, n. 1.—Qad-o-qāmat; lambāyī chaurāyī unchāyī moṭāyī yā ghērā; barāyī.

A ship of great *bulk*—Barā lambā chaurā jahūz.

An ox of great *bulk*—Barā bhārī (barā qaddāwar) bāil.

2.—Juzw-i-ā'zam; bahut barā yā khūs hissa; hissa-i-kasir yā kasrat se.

The *bulk* of a debt—Kisī qarṣ yā dāin kā hissa-i-kasir yā juzw-i-ā'zam.

The *bulk* of mankind—Bani-i-ādām kā hissa-i-kasir yā kasrat se insān; bahut log yā aksar ashkhās.

In *bulk*—Dher ki dher yā musallam.

[taiyār na ho.

Pork in *bulk*, or *bulk* pork—Sūar kā gosht jo band kiye jāne ke liye katā yā

Laden or stowed in *bulk*—Jahāz jispar māl khulā rakhlā ho ya'nī sandūqon gatthōn yā pipōn meñ bād na ho.

A sale by *bulk*—Māl-o-asbāb kā bilā wazn yā nūp ke bechā jānā ya'nī uskā haisiyat-i-maujūda meñ bech diyā jānā.

Bulky, a. Barā; barē qad-o-qāmat kā; darāz-qad; kalān.

Bulky volumes—Barī barī jildōn; jildōn jinkī zaḥḥāmat barī ho.

Bulletin, n. 1.—Wāqī'āt ki woh muḥtasar kaifiyat jo 'awām ki ittīlā' ke liye hākim ke hukm se kisī larāyī ki kār-rawāyī yā kisī nāmī-garāmī (barē mashhūr) shakhṣ ki sihat ke muta'alliq mushtahar kī-jāwe.

2.—Jo khabar kahīn se hāl meñ āyī ho uski 'ām ittīlā'.

3.—Kisī jālse ki kār-rawāyion kā auqāt-i-mu'aiyan par mushtahar kiya jānā.

Bullock, n. Bail yā badhiyā bail.

“The *ox*, or *steer*, is the castrated male of neat cattle. He is called an *ox-calf*, or *bull-calf*, until he is a twelve-month old, a *steer* until he is four years old, and after that an *ox*, or *bullock*.” Webster.

Bull's-eye, n. 1.—Dabiz shishe kā tukrā jo chhat wagaira meñ raushanī ki āmad ke liye biṭhāl diyā jātā hai.

2.—Hawā yā raushanī ke liye koyī gol sūrākh yā rauzan.

3.—Mulāzim-i-pulis ki lāṭen jismeñ raushanī ke 'aks ke parne ke liye ek taraf dabiz shisha lagā rahtā hai.

Bully, n. Woh mardak jismeñ jnrat to kam ho par shokhī aur kalla-darāzi ziyāda ho; woh shakhṣ jo gangāyī aur ghamandī ho aur logon ko yūnhi dhamkāyā aur larāyī ke liye chherā kare par khud kuchh himmat na rakhtā ho; jhagrālū shakhṣ.

Bully, v. t. Shor machākar aur zor zor se dhamkā-kar kisī ki ihānat k; kisī ko dhamkiyān d. aur usse chher-chhār k.

Bunch, n. 1.—Ek qism ki bahut sī chizeñ jo ek sāth paidā huyī yā bāndhī hoñ; guchchhā; ghoñpā; khosha.

A bunch of grapes—Khosha-i-tāk yā angūr kā guchchhā. A bunch of keys—

Kunjiyon kā guchchhā yā jhabbā.

Bundle, n. Basta; gaṭhrī; muṭṭhā; pulindā; buqcha; gatthā; woh chizeñ jo rassī wagaira se is tarah par bāndh li-jāen ki unko āram ke sāth hāth se uṭhā leñ yā kabīn le-jāen.

A bundle of clothes—Kapron ki gaṭhrī. A bundle of papers—Kāgazāt kā basta muṭṭhā yā pulindā.

Bundle, v. t. Gaṭhī banānā; bāndh kar buqcha yā pulindā banānā.

To bundle off—Kisī ko jakdī moḥ yā jhunjhālā-kar yah kah d. ki chale jāo.

To bundle up—Ek meḥ yā ekatthā bāndhū; lapet d.

Burden, n. 1.—Bār; bojh.

Beast of burden—Bār-bardārī kā jānwar; bār-gīr; ladnā jānwar.

2.—Woh shai jiskā tahammul milunt yā diqqat ke sāth kiya jāe; jiskā bardāshṭ k. mushkil ho yā jiske tahammul meḥ dil par garānī āwe; amr-i-garān-bār yā woh bāt jo bojh ke taur par ma'lūm ho (pahār yā patthar kī mānind samajh parē); jo dil par garānī guzre yā bojh ma'lūm ho.

3.—Jo kuchh jahāz par ladā ho; jisqadar bojh ṭan (ton) ke hisāb se ek jahāz par chal sake.

Burden, n. Kisī gīt kā woh hissa jo bār bār gāyā jāe; antrā; ṭek; as-thāyī. Woh bāt jiskā i'āda aksar kiya jāe; asl maushā-i-kalām.

Burden, n. Bār; bojh; farz.

Burden of proof [Lat. *onus probandi*] (*Law*)—Subūt kā bojh; bār-i-subūt; kisi muqaddame meḥ jis amr kī nizā' farīqain meḥ ho uske muta'alliq kisi wāq'ā yā wāq'āt ke sābit karne kī zarūrat yā uskā farz.

The accused pleads not guilty, and the burden of proof is, falls, or lies, upon him, or rests with him—Mulzam ko jurm se inkār hai aur iskā bār-i-subūt usī par hai; mulzam apne jurm se munkir hai aur apne is 'uzr kā sābit k. usī par farz hai.

Burglar, n. (*Law*) Naqb-zan; woh shakhs jo rāt ko makān meḥ naqb-zanī kare (señdh dekar usmeḥ ghūs jāwe); woh shakhs jo chori waghaira ke irāde se rāt ke waqt kisi makān-i-maskūna meḥ naqb dekar ghūs jāe.

Burglarious, a. Jisse naqb-zanī kā jurm qāim ho; naqb-zanī ke muta'alliq.

The accused effected a *burglarious* entry into that house—Mulzam us makān meḥ naqb dekar ghūs gayā.

Burglariously, ad. Naqb-zanī kī niyat se; señdh mārne ke irāde se; naqb-zan ke taur par.

Burglary, n. (*Law*) Naqb-zanī; señdh-mārnā yā lagānā; rāt ke waqt kisi ke makān-i-maskūna meḥ naqb lagā-kar (señdh-mārkar) chori kī niyat se ghūs jānā.

Burial, n. Dafn k. yā tādfin; murde kī lāsh kā qabr meḥ gārnā (dafn k.) yā pānī meḥ dubā d.; mittī d.; tajhīz-o-takfīn; dafn-kafn; gor-garhā.

Burial case—Ek tarālī kā tābūt jo aksar lohe kā is tarz par bantā hai kī us-meḥ hawā kā guzar na ho aur lāsh hifāzat se rahe.

Burial service—Du'ā waghaira jo lāsh ke dafn karne ke waqt parhī jāti hai; jauze kī namāz. [kar-d.]

Burn, v. t. 1.—Jalānā; āg se sokht kar-d.; garmī yā āg kī tāsīr se khāk

 Frequently with *up*.

To burn up wood—Lakrī ko jalākar khāk kar-d. *To burn a dead body*—Lāsh ko jalānā yā phūṭkū.

2.—Āg yā garmī se nuqsān pahunchānā; kisi shai kī khāsīyat ko be-andāz āg kī tezi yā garmī kī hiddat khwāh gaffat kī wajh se tabdīl kar-d.; jalā d.; jhulas d.

To burn food in cooking—Pakāne ki hālat meñ khāne ki chiz ko jalā d. The sun burns the grass. Dhūp ghās ko jalā detī (khuśh kar-detī yā sukhā detī) hai.

3.—Jalākar koelā kar-d. ; pakānī ; āg meñ phūnkā.

To burn charcoal—Lakṛī ko jalā kar koelā kar-d. To burn bricks—Īnt pakānā.

To burn limestone—Patthar ko āg meñ phūnk-kar chūnā banānā.

4.—Āg ki sī kaifiyat paidā k. ; garmī paidā k. ; garmī ko ubhāṛnā yā garmī phūnk d. ; sozish yā jalān paidā k. ; jalā d.

To burn the mouth with pepper—Mirch se muñh jalā d. yā usmeñ sozish (jalān) paidā k. Ardent spirits burn the stomach—Tez sharāboñ se mi'de meñ garmī (sozish yā harārat) paidā hotī hai. The fever burns the patient—Woh mariz bukhar se phūnkā yā jalā jātā hai (usko tap ki garmī hai).

To burn daylight—Tāriki ke namūd ke pahle sham' raushan k. yā jalānā ; tazi'a-i-auqāt k. (waqt khonā) ; fuzūl kām k.

To burn one's fingers—Dūsoñ ke umūrāt meñ dast-andāz ho-kar yā naf' ki ummed par kisi rozgūr wagaira meñ rupaye phānsākar yakāyak taklif meñ paṛ-jānā.

To burn out—Jalākar bar-bād k. yā miṭā d.

To be burnt out of house and home—Makān-i-maskūna yā māl ke gūdām wagaira meñ se uske jal-jāne ki wajh se majbūr ho-kar nikal-jānā.

To burn up—Sāre kā sūnā (bi-l-kul) āg se jalā d.

Burn, v. i. 1.—Jalnā ; bahnā ; āg lagī rahnā.

2.—Garmī ki ziyādat se nuqsān yā sadma pahunchnā ; jalnā.

3.—Shu'la yā āg sū ma'lūm d. ; chamaknā ; durakhshāñ yā tābāñ h. ; damaknā.

4.—Kisī josh-i-tabi'at yā shauq se jalā yā phūnkā jānā ; bare josh meñ h. yā kisi bāt ki tainannā meñ dil kā jalā jānā.

5.—Bare josh-o-kharosh meñ h. ; is shiddat se h. ki tabāhi ā-jāe.

6.—Garmī ma'lūm d. yā harārat se phūnkā jānā ; andāz se ziyāda yā bahut hī mahrūr h. ; baṛī garmī mahsūs h. (lagnā.)

7.—Natije yā tāsir meñ āg ki māniind h.

To burn out—Jal bujhnā (butnā) ; yahāñ tak jalnā ki koelā yā lakṛī wagaira sab jal-kar āg bujh jāe.

Burn, n. Woh sadma jo jism ke kisī hisse ko āg ki tāsir se pahunchē ; badan ke kisī hisse kā āg se jal jānā.

“ Burns are produced by heated solids, and scalds by heated fluids.” Worcester.

Burning, a. 1.—Bahut garm ; jismeñ baṛī harārat yā tamāzat ho ; jhulasne wālā ; jismeñ koyī jal yā bhūn uṭhe.

2.—Tez ; qawī ; shadīd.

Burnish, v. t. 1.—Chiknā aur chamkīlā kar d. ; jilā d. yā k. ; saiqal k. ; kisī chiknī aur kaṛī chiz se istarah mal-kar jilā d. ki jis chiz ko jilā den uske ūpar se kuchh ragar khākar nikal na jāe.

To burnish silver—Chūñdī ko jilā d. To burnish steel—Faulād pīr saiqal k.

2.—Raushan k. ; munawwar k.

Burnish, v. i. Bharā-pūrā h. ; āb-o-tāb hāsīl k. ; namūd pānā yā mashhūr h. ; bālidagi (bāṛh) ki hālat meñ phailnā.

Burnish, *n.* Jilā; saiqal; āb; chiamak; damak; jhalak; op.

Burnt-offering, *n.* Hom; gunāh ke kaffāre ke liye jo kuchh qurbān-gāh meñ yā bedī par chapā-kar āg meñ jalāyā jāe.

Burst, *v. t.* 1.—Zor yā jhaṭke se ur yā ṭūṭ jānā; bhitar ke dabāw se zor se phaṭ ṭūṭ yā phūṭ jānā; kisi josh-i-tabi'at yā raui khwāh kisi shai kī tamannā wagaira ke galabe se dil kā phaṭ-jānā yā pāsh-pāsh ho-jānā.

2.—Jhaṭkā dekar nikal-jānā; kūd-kar nikal-jānā yā nikal-bhāgnā.

To burst from the arms—God se nikal-bhāgnā.

3.—Yakāyak yā zor se ā-parṇā yā ṭūṭ-parṇā; jhaṭ se ā-jānā.

The sound burst upou his ears—Uske kān meñ āwāz jhaṭ se yā yakāyak ā-gayī.

4.—Phūṭ-kar nikalṇā yā kisi poshida yā tanhāyī ke maqām se aur sāmne ā-jānā (madd-i-nazar ho-jānā).

A spring bursts from the earth—Chashma (sotā) zamīn se phūṭ kar nikaltā hai.

5.—Kisi aur kā dafatan honā shurū' ho-jānā.

To burst into tears—Dafatan (yakāyak) rone lagṇā ro-parṇā yā ānsā bahā d.

6.—Ghus jānā; dhaṛdhaṛte yā jhaṭ se bhitar chāl jānā.

To burst into a house or a room—Kisi uakān yā kamre meñ ghus jānā.

7.—Āp hī āp phūṭ-jānā—jaise kisi phoṛe kā.

“It is often followed by an intensive particle; as, out, forth, away, from, asunder, into, upon, through, &c.” Webster.

Burst, *v. t.* Zor se yā sadma pahunchā-kar tor phoṛ yā phāṛ d.; yakī-yak khol d.; phaṭ se khol d.

To burst a chain—Jhaṭkā dekar zanjir ko tor d. To burst a door—Darwāza yā kewāṛ yakāyak yā phaṭ se khol d.

Burst, *n.* Yakāyak phūṭ-parṇā yā nikal-ānā.

A burst of thunder—Garaj jo yakāyak hone lage. A burst of applause—Shā-bāsh yā wāh wāh kī sadā kā yakāyak ānā.

Bury, *v. t.* 1.—Murde ko qabr d. (uskī lāsh ko qabr meñ r.); dafn k.; gāṛnā; miṭṭī d.; lāsh ko pānī meñ dubā d.; tajhiz-o-takfīn ke jo rusūm muqarrar hon uuki pābandī ke sāth dafn k.; gor-garhā d.

2.—Ūpar se kuchh rakh-kār khwāh kisi shai ke andar masalan zamīn wagaira meñ rakh-kar is tarah chhipā d. kī nazar na āwe; kisi chīz kī oṭ meñ kar-d.; chhipā-kar nazar ke bāhar kar-d.; gāṛ d.

To bury the face in the hands—Muñh ko hātthon se is tarah chhipā d. kī dekh na paṛe.

3.—Bhūl jānā aur mu'āf kar-d.; mahw aur mansī kar-d.; qat'an tark kar-d. yā phir bāqī (qāim rahne na d.); khāk dāl d.; bi-l-kul chhoṛ d.; dast-bardār h.; bāz-ānā; band yā mauqūf kar-d.

To bury an injury—Jo kuchh nuqsān huā ho usko bhūl jānā aur mu'āf kar-d. (uspar khāk dāl d.). To bury strife—Jhagṛā band-kar d. yā use bi-l-kul chhoṛ d.

To bury the hatchet—Sulh k.; harba rakh-d.; jo kuchh nuqsān huā ho use bhulā d. aur sulh kar-l.

Burying-ground, } *n.* Qabristān; maqbara; goristān; madfan yā woh
Burying-place, } jagah jahān murde dafn kiye jāen; qabr-gāh.

Busily, *ad.* 1.—Musta'idī se; dil se; barābar yā hamesha.

To be *busily* employed—Kisī kām meṁ musta'idī yā dil se masrūf rahnā; barābar yā hamesha kām meṁ lage rahnā.

2.—Aisi tarah par ki 'ujlat yā buzurgī zāhir ho; had se ziyāda isti'jāb ke sāth; taqāze ke sāth.

Business, *n.* 1.—Shagl; kām; mashgala; woh bāt jismeṁ naf' yā taraqqī ke liye waqt tawajjuh aur mihnat sarf ho (lage); koyī khās kām yā kār-o-bār masalūn kashit-kārī tijārat yā koyī khās hira yā pesha. Koyī kām jo 'arizī (thorē 'arse ke liye) ho.

“A word of extensive use and indefinite signification.” *Webster*.

2.—Umūrāt; ta'alluqāt; kār-khāna; kār-o-bār; mu'āmalāt; kām-dhām yā kām-kāj.

To leave one's *business* in an unsettled state—Apne kār-o-bār (kār-khāne yā ta'alluqāt) ko tazalzul ki hālat meṁ (dāwān-ḥol yā halchal) chhor d.

3.—Kār-i-khās yā āham; khās yā barā kām.

In distinction from trivial affairs.

4.—Sarokār; wāsta; ta'alluq yā 'alāqa; mudākhalat khawāh kār-rawāyī kā haq yā uskī zarūrat.

What *business* has a man with the disputes of others?—Dūsroṁ ke jhagroṁ se kisī ko kyā sarokār yā gūroṁ ki nizā'ou meṁ kisī ko mudākhalat kā kyā haq hai? [matlūb ho.]

5.—Bāt; amr; jo bāt tajwīz-talab ho; jiskī tahqīqāt yā tajwīz

6.—Kām; woh muḥim shagl jisse kisī kō naf' maqsūd ho.

Opposed to *amusement*.

7.—Farz; woh bāt jiskā karnā wājib yā farz ho.

A lawyer's *business* is to do justice to his clients—Qānun-pesha shakhṣ kā yah farz hai ki apne muwakkilōn ki dā'le de ya'ni unkā kām achchhi tarah kare.

8.—Saudāgarī; tijārat; kharīd-farokht yā kisī aur qism kā rozgār.

To do the *business* for a man—Kisī ko mār-dālnā bar-bād yā tabāh k.

Business-like, *a.* Thik thik jaisā ki kār-o-bār meṁ honā chāhiye; khāsa; jo achchhi tarah kiya jāe; kām ke dastūr ke mutābiq.

Busy, *a.* 1.—Kām meṁ masrūf yā lagā huā; mashgūl; be-kār nahīn; be-shagl nahīn; jisko fursat na ho; koyī kām kī yā aisi bāt kartā huā jo chhūṭ na sake.

He is *busy*, and can not come—Woh kām meṁ masrūf hai (kām kar rahā hai) ā nahīn saktā. Kām meṁ mashgūl hone kī wajh se usko āne kī fursat nahīn hai.

2.—Jo barābar (ek tār yā silsile se) lagā rahe; jo hamesha kuchh na kuchh kiya kare yā harakat meṁ rahe; jisko qarār na ho.

Busy feet—Pair jo kisī waqt qarār se na raheṁ (har waqt chalte raheṁ).

Busy rogue—Woh bad-zāt shakhṣ jo har waqt bad-zāti meṁ masrūf rahe (bad-zāti kiya kare.)

3.—Us kām meṁ lagā huā jisse zāti ta'alluq na ho; be kahe suno dūsroṁ ke kām meṁ dastandāzī k. w.; fuḍūl khidmat yā kām k. w.; taklif-dih.

4.—Jab bahut kām ho.

A busy day—Kām kā din; jis din bahut kām ho jis roz bahut se mashgale ho.

Busy, v. t. Musrūf k. yā r.; lagānū; mashgūl k. yā r.; kām meñ lagāye rahnā yā harābar mutawajjih rakhnā.

☞ "Used chiefly with the reflective pronoun." Worcester.

To busy one's self with books—Kutub-bīnī (kitābōñ ke dekhne yā paṛhne) meñ masrūf rahnā; hamesha kitābōñ kā shagī r.

But, prep. & conj. 1.—'Alūwa; siwā; ba-juz; chhoṛā-kar chhoṛ-kar yā chhoṛ.

2.—Agar fulāñ bāt na hotī to; agar fulāñ amr hāil na hotā to; siwā iske ki; is bāt ko chhoṛ-kar ki; agar aisā na hotā to.

3.—Sirf; mahz; nirā; hī.

4.—Lekin; par; walekin; magar; illā.

☞ "Experience only can teach the learner the true use and application of this and similar particles." Forbes.

Butcher, n. 1.—Jo jānwārōñ ko halāk kartā yā bechne ke liye unkā gosht banātā hai; jo khāne ke liye jānwar mārā (zabh kiya) karē; qasāyi; qassāb; būchar.

2.—Jo logōñ ko halāk kartā yā unki halākat kī hukm sipāhiyōñ ko detā hai; jo insān kī khūñ-rezī kasrat se kartā yā karātā hai; qātil; khūnī.

Butcher, v. t. 1.—Khāne yā bechne ke liye jānwārōñ ko halāk k.; mārñā zabh yā halāl k. [mār-dālnā.]

2.—Qatl k.; mār dālnā; halāk k.; zabh k.; be-rahmī yā be-dardī se

☞ In the latter sense, "emphatically applied to murder committed with unusual cruelty." Webster.

Button, n. Būtām yā baṭān 'ām isse ki pahanne ke kapṛe meñ kām ke liye lagāyā jāe yā mahz khūb-sūrtī kī garaz se.

To hold by the button—Bātoñ meñ yāhūñ tak phānsā r. ki sunne wālā thak yā ghabṛājāe; tang k.; kisi se bahut māṁūs h. yā rabt-zabt khilwāli dostāna r.

Button, v. t. Būtām yā baṭān lagānā.

☞ Often followed by *up*.

Buy, v. t. 1.—Zar-i-saman (qīmat) dekar kisi shai kī haqīyat yā milkīyat hāsīl k.; kharīd k.; mol l.; bechne wāle (bāi') ke hasb-khīwāh qīmat dekar lenā; kinnā; besahnā.

☞ Opposed to *sell*.

2.—Kisi chiz ke badle meñ kuchh hāsīl k.; kuchh dekar lenā.

To buy favour with flattery—Khushāmād ke zarfō se kisi ko mīhrbān-i-bāl k.

To buy off (a)—Dabāw pahunchākar koyī kām karā lenā; kisi mu'āwaze ke 'iwāz meñ jhukā d. yā manā lenā (apnī taraf mīl kar-lenā yā apnī kahnī karā lenā). (b) Kuchh dekar phoṛ lenā yā alag kar-d.

To buy off one from a party—Kisi ko kuchh dekar jis farīq kī taraf woh ho use use alag kar-lenā yā apnī taraf phoṛ lenā.

To buy out (a)—Kisi farīq se kisi ko judā kar-d. yā uski taraf se phoṛ l.

(b) Kisi sarṁāye yā shirkat meñ kisi kī hissā kharīd k. jisse bāi' kī shirkat chhūt jāe aur mushtari uskā qūm-maqūm ho-jāe.

To buy in—Kisī sarmāye yā shirkat meñ hissa kharid k.

To buy on credit—Āyinda qīmat dene ke wa'de par koyī chiz kharid k.; udhār mol lenā.

To buy the refusal—Kisī shai ki nisbat āyinda kī kharidārī ke haq ke qāim rakhne ke liye uski qīmat tai karke (thalrū-kar yā munagqal karke) kuch rupaye de-d.

Buy, v. i. Kisī shai kī kharidārī kī bāt-chit k.

Buyer, n. Kharidār yā kharid k. w.; mushtari yā mol l. w.

By, prep. 1.—Kisī ke nazdik pās yā qarib; kisī ke qurb meñ yā uske ba'd hī; kisī se dūr yā pare nahīn; kisī ke barābar yā uske shumūl meñ.

Sit by me—Mere pās yā qarib baitho.

2.—Raftār kī hālat meñ kisī shai ke nazdik lekin is tarah par ki woh shai na to ohhū jāe aur na raftār meñ rukāwaṭ ho; kisī ke is taraf se us taraf; kisī ke us pār.

To go by a church—Girje ke nazdik se nikal-jānū. *The hour is gone by*—Ghantā guzar (bit) gayā.

3.—Se ya'nī kisī āla tadbīr zarī'e sabab waghaira se; zarī'e se; madad yā wasile se; rāh yā sabīl se.

A city is destroyed by fire—Shahr āg se (ya'nī āg ke bā'is yā āg lagne kī wajh se) gārat ho-jātā hai. *To take by force*—Jabr se lenā ya'nī uske wasile yā zarī'e se (use kām meñ lākar) kuchh lenā. *To go by land*—Khushkī se ya'nī khushkī kī rāh se jānā.

 To the meaning of by, as denoting means or instrument, belong, more or less closely, most of the following uses of the word :—

(a) *Waverley, a novel by Sir W. Scott*—Waverley ya'nī woh afsāna yā qisse kī kitāb jiske musannif Sir W. Scott haiñ yā jo unki tasnīf hai. *A statue by Canova*—Woh sūrat yā mūrat jo Canova kī kanda kī huyī (khod-kar banāyī huyī) hai.

(b) *To swear by Heaven*—Khudā kī qasam khānū ya'nī Bārī-ta'ālā yā uski zāt ko apne qaul kī sachāyī ke liye gawāh qarūr d. (mānū) *I affirm to you by all that is sacred*—Jo kuchh mutabarrak hai us sab kī saugand khākar (us sab ko apnā shūhid qarūr dekar) main tum se bayān kartā yā kahtā hūn.

(c) *It appears by his account*—Uske bayān se ma'lūm hotā hai ya'nī uske bayān ke mutābiq yah bāt pāyī jātī hai. *Ten o'clock by my watch*—Meri ghaṛī ke mutābiq (usmeñ yā uske rū se) das baje. *To live by rule*—Qā'ide se chālū ya'nī uski hīdāyat yā sanad par 'amal k. *A model to build by*—Ta'mir ke liye ek namūna yā naqsha ya'nī ek namūna yā naqsha jisko dekh kar waisīhi ta'mir ho.

In all the above illustrations, *by* denotes "*according to; by direction, authority, or example of; after.*" *Webster.*

(d) *To sell cloth by the yard*—Gaz ke hisāb se kaprā bechnā ya'nī ek gaz kī qīmat lagākar usi ke mutābiq farokht k.

To sell meat by the pound—Pūnd ke wazn ke hisāb se gosht bechnā ya'nī ek pūnd kī jo qīmat ho usī sharh se gosht kī qīmat lenā.

(c) *Larger by a half*—Deorhā barī ya'ni jitnī barī ek chiz ho uske muqābil dūsri chiz kī usse deorhā barī h. *Older by five years*—Dūere kī nisbat pāuch baras aur 'umr yā qadūmat meñ ziyāda. *To lessen by a third*—Tisrā hissa (tiḥāyī) ghaṭā d. yā kam kar-d.

(f) *By day, by night*—Din ko, rāt ko, ya'ni jab tak din yā rāt rahe.

(g) *He will be here by two o'clock*—Woh yabūh do baje tak pahunchegā ya'ni do bajte bajte yā ba darja-i-gūyat us waqt tak yā jis waqt uske āne kī char-chā hotā ho us waqt se lekar do baje ke andar.

By and by—Thorī der meñ; abhi; jald; turant; bahut der no hone pāyegi.

By one's self—Akelā; tanhā; āp hi āp; apnī zāt ke siwā aur koyī nazdik nahīn.

One by one—Ek ek yā ek ek karke; fardān fardāu; alag alag; judā judā.

Day by day—Roz roz; har roz; yauman fa yauman. [ānā.

To come by—Kisī shai kī qabza pānā; koyī chiz pānū yā hūsil k.; milnā; bāth

To do by—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

To set by—Qadr k.; tauqir k.; bā-waq'at samajhnā.

To stand by—Madad d.; sahāra d.; pushti d.; i'ānat k.; nazdik kharā h.

Twenty feet by forty, &c.—Nāpne meñ ek taraf bis aur dūsri taraf ehālis fiṭ.

By, ad. 1.—Nazdik : pās; maujūd; sāmnē; āge; dū-ba-dū.

2.—Nazdik se nikal-gayā; jātā rahā; guzar gayā; ho-chukā.

The procession has gone by—Sawāri nikal gayī.

3.—Kānūre; ek taraf.

To put by—Kānūre rakh d. yā kar d.

By, { *n.* Amr-i-zimnī; woh bāt jo sarīhī maqsūd na ho; woh bāt jispar
Bye, } ba-darja-i-aulā lihāz na kiya jāe.

By the bye—Is muhāware kī isti'māl aise mauqa' par hotā hai jabhā mutakal-lim us bāt ko jo pesh ho ehhoṛkar koyī dūsri bāt zimnā kabne lage; bhālā; suno to yā suno to sahī; zarī dekho to; kyon; isko (ya'ni jo bāt ho rahī hai nsko) jāne do aur yah (ya'ni ek aur bī bāt) suno.

By-bidder, n. Woh shakhs jo nilām meñ nilām karne-wāle yā mālīk kī taraf se chīzōn kī qimat ke barhāne ke liye bolī bole.

By-lane, n. Koyī khās galī yā kūcha-i-khās jo shāh-rāh se alag ho.

By-law, n. Woh qānūn jo qānūn-i-'ām se 'alāhida ho; koyī muḥtassu-l-maqām qānūn yā qānūn-i-darja-i-adnā; woh qā'ida yā qānūn jo kisī khās jamā'at kī taraf se uske umūrāt ke insirām ke liye banāyā jāwe; woh qānūn jo kisī shahr wagaira yā kisī khās jamā'at ke liye mauzū' (banā) ho.

By-passage, n. Ma'mūlī rāh ko ehhoṛ-kār aur rāh; koyī poshida yā aisi rāh jo sab ko ma'lūm na ho.

By-place, n. Koyī tauhāyī yā goshe kī jagah.

By-road, n. Koyī poshida yā aisi rāh jo 'awām ko ma'lūm na ho.

By-stander, n. Nazdik kharā r. w.; tamāshāyī; woh shakhs jisko kūr-i-marjū'a se kuchh sarokār na ho; jo bilā wāsta mahz kuchh dekhne ke liye kisī ke pās ā kharā ho-jāe.

By-street, n. Aisi rāsta jo sab se alag thalag khwāh makhfi ho yā 'awām ko ma'lūm na ho.

By-way, n. Aisi rāh jo nūrāle meñ yā poshida ho yā jisse bahut log wāqif na ho.

By-word, *n.* Koyī 'ām maqūla; kahāwat; maṣal; woh qaul jo 'amūman rāij (zabān-zad-i-khās-o-'ām) ho.

C.

Cadastral, *a.* Arāzī yā jāedād-i-gair-manqūla ke muta'alliq.

CADIT QUÆSTIO, (Lat.) Bahs khatm yā sāqit ho-gayī; aur kuchh bahs yā hujjat bāqī na rahī.

CÆTERIS PARIBUS, (Lat.) Chūūki aur bāteñ barābar haiñ yā dūsre umūr meñ musāwāt hai; dūsre umūr ke barābar yā musāwī hone ke lihāz se.

Cajole, *v. t.* Khushāmad se dhokhā d.; khushāmadeñ karke apne phande meñ lānā; khushāmad chāplūsī yā lallo-patto k.; dam yā buttā d.

Calamitous, *a.* 1.—Musibat meñ musibat uṭhātā yā musibat jheltā huā; barā bad-nasīb; kbasta-hāl; kam-bakht; musibat-zada.

2.—Musibat-nāk yā taklif se bharā huā; mukhālif; taklif-dih.

Calamity *n.* Koyī barī musibat yā koyī bāt jiskā natīja taklif-dih ho; āfat; gazab; qahr; balā; bad-bakhtī yā kam-bakhtī.

☞ “Generally applied to events or disasters which produce extensive evil.” “It supposes a somewhat continuous state, produced not usually by the direct agency of man, but by natural causes, such as fire, flood, tempest, disease, &c.” *Webster*.

Calculable, *a.* Hisāb kiye yā gine jāne ke lāiq; jiskī tahqīq hisāb yā shumār se ho-sake; gintī ke lāiq; qābil-i-shumār.

Calcuate, *v. t.* 1.—Hisāb k.; shumār k.; ginnā; 'amal-i-hisābī yā hisāb ke 'ām qā'idon se daryāft mutalaaqqaq yā tashkhis k.; takhmina k.; andāz se qāim k. [phailānā].

To calculate expenses—Hisāb-i-masārif k.; kharch kā hisāb lagānā (jornā yā

2.—Un khās khās bāton yā hālāt kā hisāb ke rū se daryāft k. jo kisī shai ke muta'alliq hon; nujūm yā 'ilm-i-haiyat ke qā'ide se hisāb k. ginnā yā bichārnā.

To calculate an eclipse—Hisāb ke rū se gahan ke hālāt daryāft k. To calculate a nativity—Janm-kundali banānā; kisī ki paidūish ke waqt uskā zāichā yā janm-patra banānā ya'nī nujūm ke qā'ide se hisāb karke yah likh denā ki jis waqt wilādat kā wuqū' huā sitāre fulān fulān maqām par the.

3.—Samajhbūjh-kar murattab k.; aisī tarah par durust k. ki kār-barārī ho-jāwe; mauzūn lāiq yā hasb-i-hāl k.

The present Evidence Act is well calculated to meet the requirements of India—

Qānūn-i-shahādat jo Xi-l-ai jārī hai aisī tarah par murattab kiya gayā hai ki usse Hindustān ki zarūrateñ bakhūbī raf' hojātī haiñ.

Calculation, *n.* Hisāb; shumār; gintī.

A rough calculation—Takhmina; andāza; atkal; kūt; taqdama.

Calendar, *n.* 1.—Pattra; taqwīm; jantrī.

2.—Ashkhās yā ashyā ki musalsal fihrist yā unkā shumār; un

muqaddamat ki fihrist jinki tahqiqat wa tajwiz 'adalat mein hone wali ho.

Calendar month—Mah-i-shamsi ya taqwimi jaisi ki 'am jantriyon ya pattron mein qaim kiya jata hai.

Call, v. t. 1.—Ane ya hazir hone ka hukm d.; bulana; talab k.; apne samue bulana; aue ke liye kahnā istid'ā k. ya farmana; hukumat ki rah se (tahakkumana) aue ki khabar d.

2.—Kisi khas nam se pukarna; kisi ism se mausum k.; koyi khas nam r.; mausum ya mulaqqab k. [mamur ya muqarrar k.].

3.—Kisi 'uhde mansab ya khidmat ke liye nam-zad k. (uspar

4.—Da'wat (newte ya ziyafat) mein bulana; mad'u k.; da'wat d.

5.—Jam' (ekattaha) hone ke liye talab k.; ektha ya mujtama' k.; yakja k.; yakja hone ki hidayat k.; hukm ya ittila'-i-'am ke zari'e se jam' k.

 Often with *together*.

6.—Baland awaz se (ba-awaz-i-baland) kahnā; pukar-kar kahnā; zor se malfuz k. ya parhna.

7.—Kisi par hawala d. ya usko apna gawah banana.

To call a party—Kisi fariq ka nam-lekar usko zor se 'adalat mein bar-i-'am is garaz se pukarna ki woh hazir a-kar jo kuchh uska farz ho use anjam de warua uski ta'mil wa karne ka samra uthawe.

To call back—Mansukh k.; rad k.; wapas kar-lenā; pher mangana; lautā lenā.

The court has *called back* the certificate granted by it—Apni di-huyi sanad 'adalat ne mansukh kar-di.

To call for (a)—Talab k.; mangna ya mangwana.

The record of the case cannot be *called for*—Is muqaddame ki miel talab nahin ki-jasakti.

(b) Chahna; muqtazi h.; talib h. ya talab k.

The offence of murder *calls for* the extreme penalty of the law—Jurm-i-qatl-i-'amd ke liye woh gayat darje ki saza chahiye jo mahkuma-i-qauwu ho.

To call for an explanation—Kaifiyat talab k.; kisi bat ke mufassal halat ka daryافت k.

To call for an information—Istisrar k.; hal daryافت k.; koyi bat puchhna.

To call forth—Kam mein lana.

To call forth all the faculties of the mind—Dil ki kul quwwaton ko kam mein [lana].

To call in (a)—Pher lena; samet lena; wapas kar-lenā—jaise qarz diye huye रुपये. Wusul k.—jaise zar-i-yaftani ya'ni woh रुपये jo kisi ke zimme buqi hou.

(b) Bulā-kar ekattaha k.; jam' k. ya batorna; jam' (yakja) hone ke liye kahnā.

To call in friends—Doston ko yak-ju ya jam' k.

(c) Kisi se madad chahna (i'nat ki darxwast k.).

To call off (a)—Bulā lena. *To call off* workmen from their employment—Mar-daron ko kam par se bulā lena. [dusri taraf mukhatab kar-d.

(b) Pher d.; dusri taraf mukhatab kar-d. *To call off* the attention—Tawajjuh ko

To call out—Larne ke liye bulana; la-karna; talab-i-jang k.; kam karne ke liye bulana.

To call over—Ek ek karke tartīb se pukārṇā; kisī fihrist ko nām ba nām paṛhṇā; jo nām fihrist par eharhe hoñ nuko ism-wār (nām ba nām) pukārṇā.

To call up (a)—Kḥayāl yā yād k. *To call up the image of a deceased friend*—Kisī aise dost kī sūrat ko yād k. jo margayā ho.

(b) Kām yā 'amal meñ lānā kḥwāl mubāhase ke liye pesh k.

To call up a bill before a legislative body—Kisī qānūn ke musawwade ko bahs ke liye wāzi'īn-i-qawānīn ke majma' meñ pesh k.

To call to mind—Yād k.; kḥayāl meñ lānā; chetnā.

Call, v. i. 1.—Zor se yā ba-āwāz-i-baland bolnā; chillā uṭhnā; kisī se uskā nām lekar kuchh kahṇā; nām lena.

☞ Sometimes with *to*.

2.—Ṭhaharnā par qiyām ke irāde se nahīn; thoṛī der tak yā zarā sā ṭhahar-jānā; thoṛī der ke liye milne ko jānā; rawā-rawī kī mulāqāt k.

To call on a person at his house—Kisī se milne (mulāqāt karne) ke liye uske ghar jānā. [rupaye māṅgnā.

To call on, or upon—Dān kā mutālaba k.; adā-i-zar kī darḥwāst k.; qarz ke

Call, n. 1.—Zabānī talab yā bulāhat; āwāz dekar talab k. yā bulānā.

He will not come at a *call*—Ek martaba ke bulāne se woh na āyegā.

2.—Mutālaba; taqāzā; chāh; māṅg; talab; koyī 'ām da'wā yā mutālaba.

Listen to the *calls* of justice or humanity—Taqāzā-i-ma'dilat yā bashariyat par tawajjuh kar.

3.—Pesha; shagl.

☞ "In this sense, *calling* is generally used." *Webster*.

4.—Thoṛī der kī mulāqāt; rawārawī kī mulāqāt.

To make a call—Kisī se thoṛī der ke liye milne ko jānā.

To give one a call—Dām bhar ṭhahar kar kuchh bāt chīt kar-lenā; kisī se kḥafif si guftgū kar-lenā.

Call of the house—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn meñ membaron kā nām ba nām pukārṇā tāki ma'lūm ho-jāe ki kaun maujūd nahīn hai yā kisī aur maqsad se nisā k.; jo shakhs nām-zad kiye gaye hoñ unse jawāb lene ke liye unkā nām lekar pukārṇā.

Calligraphy, n. Kḥush-navīsī; kḥush-khatī; qalam (tahrīr yā likhāwat) kī safāyī yā 'umdagī.

Galling, n. 1.—Nām lenā yā bulānā; majma'-i-wāzi'īn-i-qawānīn meñ jawāb ke lene kī garaz se nāmōn ko silsila-wār paṛhte yā pukārte jānā.

2.—Ma'mulī pesha yā shagl; roz-gār; kām kār-o-bār yā kām-dhām.

3.—Woh log jo ek hī pesha ya kām karte hoñ; ashkḥās-i-ham-pesha.

Calm, a. 1.—Sākin; mutaharrik nahīn—jaise hawā; jab tūfān na ho yā tez hawā na chaltī ho.

A *calm* day—Jis din tūfān yā tez hawā na ho (hawā meñ bastagī ho).

2.—Josh meñ nahīn; jab talātum na ho; jab lahreñ uṭhtī na hoñ; gair-mawwāj.

A *calm* sea—Bahr-i-gair-mawwāj; samundar kī woh hālat jab usmeñ lahreñ uṭhtī na hoñ (jab woh mauj-zan na ho).

3.—Kisī josh-i-tabī'at kī wajh se pareshān nahīn; gair-mnztar; jis-

meñ kisi tarah kâ tarang yâ wâlwalâ na ho; mutmayin; jam'iyat-i-khâtir r. w.; pareshân nahî; sâkiu; mujtama'; dhimâ.

Calm, n. Sukûn; qarâr; sannâfâ; harkat josh-o-kharosh yâ pareshânî kâ na h.; ârâm; sulh; amn; chain.

☞ "Applied to the elements or to the mind and passions." Webster.

Calm, v. t. Sukûn yâ qarâr kî hâlat meñ kar-d.—jaise arba'-anûsir ko; fhandhâ dhimâ sâkin khâmosh yâ bā-sulh kar-d.—jaise dil yâ uske josh-o-kharosh ko; be-qarârî pareshânî iztirâb yâ walwale ko dūr kar-d.

Calmly, ad. Chup-châp; âhistagî se; bilâ shiddat yâ shor-sharâbe ke; bilâ iztirâb yâ pareshânî ke; be tufân ke; bē josh-o-kharosh; sukûn yâ khâmoshî ke sâth.

Calmness, n. 1.—Sukûn; qarâr; sannâfâ; zor yâ shiddat kâ na honâ.

☞ Applied to the elements.

2.—Dil mizâj yâ tabi'at kâ qarâr ke sâth rahnâ; jam'iyat-i-khâtir yâ dil-jam'i; dhîraj yâ dhimâ-pan; dil meñ josh kâ na rahnâ; mizâj meñ barhamî kâ na ânâ (uskâ barham na h.).

Calumniate, v. t. Jhūth tuhmat lagānâ yâ jānbūjh-kar bad-nām k.; kalank lagāu; buhtān lagānâ; kisi ko kisi qusūr jurm yâ kisi ilzām kî bāt kâ jhūth aur dīda-o-dānista muttahañ k.

Calumniate, v. i. Bad-nām karne ke liye kisi kî nisbat burî burî khabaren phailānâ; qusūr yâ jurm ke jhūthe jhūthe ilzām 'amadan 'aid k.

Calumniation, n. Kisi shakhs kî nisbat is gūz se kisi qusūr yâ jurm kî jhūthî tuhmat yâ uske qaul-o-fi'l kâ jhūthā izhār kî uskî nek-nāmî meñ futūr pare; ittilhām-i-darog; buhtān; iftirā; jhūthā ilzām.

Calumniator, n. Jhūthî tuhmat lagāne w.; woh shakhs jo jānbūjh-kar kisi ko kisi qusūr yâ jurm kâ jhūth muttahañ karē yâ bad-niyatî se uskî nisbat galat khabaren phailāye; muftarî; namunām.

Calumnious, a. Tuhmat-āmez; jisse jhūthî tuhmat pāyî jāe; nek-nāmî ke liye muzir; mutahattik; buhtān se bhārā huā.

Calumny, n. Ittilhām-i-darog; woh jhūthā ittilhām jo kisi kî bad-nāmî ke liye jānbūjh-kar yâ 'adāwatan lagāyâ yâ zāhir kiya jāwe; buhtān; iftirā; jānbūjh-kar aise wāq'at kâ jhūth bayān k. jinse kisi kî hatk ho; nuqsān pahunchāne kî gūz se dūse kî nisbat kisi qusūr yâ jurm kî jhūthî tuhmat jānbūjh-kar yâ 'adāwat kî rāh se lagāu.

Camp, n. 1.—Woh zamīn yâ maqām jahāñ kisi lashkar ke khīme nasb kiye (gāre) jāen; mukhāiyam; khāima-gāh; chhāwnî; parāv; kāmṡ; lashkar-gāh.

2.—Dere khāime wagaira jo fauj ke ārām ke liye qā'ide se nasb [kiye jāen.
To pitch a camp—Dere khāime nasb k.; khīma-zan h.

3.—Woh sab log jo ek maqām par deroh khāimoh meñ pare (muqim yâ khāima-zan) hoñ masakñ fauj massāh wagaira.

Campaign, n. 1.—Khulā maidān; ek barā qat'-i-arāzî jismeñ pahār wagaira na hoñ; dasht.

2.—Woh zamāna yâ har baras meñ woh muddat jismeñ koyî fauj maidān meñ rahe 'am isse ki laṡyî kî hālat meñ ho khwāh kūch yâ khīme meñ rahne kî hālat meñ; maidān-i-jang meñ 'amal-i-jangî kâ barābar silsila.

Campaign, v. i. Kisī larāyī ke qāim rahne ke zamāne meñ k̄hidmat bajā lānā (mulāzamat yā naukarī k.).

Campaigner, n. Jisne muta'addid larāyion meñ fauj meñ naukarī kī ho; purānā sipāhī; woh sipāhī jo bahut sī larāyian larā ho.

Can, v. i. 1.—Sakuñ; salāhiyat r.; kāfi quwwat yā jismānī tāqat r.

One man *can* lift a weight which another *can* not—Ek shakhs ek waznī yā bhārī chiz ko uthā saktā hai hālānki dūsre shakhs se woh uth nahīn saktī.

2.—Zarī'a yā wohi bāteñ rakhnā jisse kisī amr ke anjām kī salāhiyat hāsil ho (koyī bāt ho-sake).

I will lend you a thousand rupees if I *can*—Agar mujh se ho-sake (mujhe wasila ho) to tumheñ ek hazār rupaye qarz dūngā.

3.—Mumkin h.; ho-sakuñ; haiyiz-i-imbkūn meñ h.

Ho *can* it be? Yah kaise ho-saktā hai? Yah bāt kyūnkar mumkin hai?

4.—Kāfi dīlī quwwat rakhnā.

A man *can* restrain his appetites, if he will—Agar insān chāhe to woh apne nafs-i-amūāra ko rok saktā hai.

5.—Wājib yā jāiz ikhtiyār yā haq r.; kisī intinā'-i-wāqī'i se barī rahnā; kisī qism kī rukāwat na r.

6.—Aslī quwwat yā salāhiyat r.; kisī hālat ko qabūl kar-sakuñ; qudratī qawānīn aur tartīb ke zarī'a khwāh imkūn-i-Ilāhī kī wajh se ek hālat se tabdīl hokar dūsri hālat meñ ho-jānā.

7.—Kāfi tāqat salāhiyat dīl kī mazbūti yā sabr wagaira r.

He *can* not bear reproof—Woh jhīrkī bardāshht nahīn kar-saktā (use jhīrkī kā tahammul nahīn hai).

8.—Zarūri wāqifiyat tajriba yā hunar r.

9.—Irāde yā khwāhish meñ isqadar mazbūti r. kī qabāhat rukāwat taklīl' yā koyī aur i'tirāz raf' ho-sake.

10.—Kāfi gunjāish r.

That vessel *can* not hold the whole quantity—Us bartan meñ kul miqdār kī gunjāish nahīn hai.

Canal, n. Nahr; mujrā-i-āb.

“It is chiefly applied to artificial cuts or passages for water, used for transportation; whereas *channel* is applicable to a natural water-course.” *Webster*.

Canal irrigation—Āb-pāshī-i-nahr yā nahr kī āb-pāshī.

Cancel, v. t. 1.—Qalam-zad k.; kisī nawishte kī satrōn par is taraf se nstaraf (āfī) lakīreñ khīnch-kar unko bigār-denā; miṭā d.; kāṭ d.

2.—Bātil rad yā faskh k.; mustarad yā mansūkh k.; nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.; ka-l'-adam kar-d.; bāqī yā qāim rahne na d.

To *cancel* a deed—Kisī dast-āwez ko bātil yā rad k. (use nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.).

Cancellation, n. (Law.) Tansikh; mansūkhī; istirdād; kisī dastāwez kī 'ibārat ko salibi khat khīnch-kar kāṭ d.

Candid, a. 1.—Wājib; munsifāna; bilā jānib-dārī.

A *candid* view, or construction—Wājib yā munsifāna rāe khwāh ta'bir.

2.—Jismeñ nā-wājib mailān na ho; sachāyī aur insāf ke mutābiq rāe qāim karke tajwiz karne par māl; jo bilā jānib-dārī aur ta'assub ke bātoñ par lihāz amr unkī nisbat tajwiz karne par rāgib ho; jismeñ jānib-dārī ta'assub yā kīna na ho; sachchā; imān-dār; munsif-mizāj; gair-jānib-dār; kharā.

Candidate, *n.* Ummedwār; woh shakhs jo kisī 'uhdo wagaira kā khwā-hān yā sāl ho; kisī ri'ayat kā tālib yā khwāst-gār; woh shakhs jo kisī 'uhde yā mansab ke liye apnī tayīn ummedwārāna pesh kāre yā jo kisī mansab wagaira ke liye tajwiz yā munatakhab kiya jāe.

Candidly, *ad.* Bilā makr wa riya ke; be banāwaṭ ke; sāf-dilī yā safāyī-i-qalb se; sāf-sāf; sachche dil se.

Candidness, *n.* Dil kī safāyī; kharā-pan yā kharāyī; wujūb yā wājibiyat.

Candied, *p. a.* Qand-āmez; jismeñ qand lapetā ho; jo misrī milākar rakkhā jāe yā jismeñ misrī ke ṭukre lapetō hoñ; chini meñ pāgā huā yā jismeñ chini lagāyī gayī ho. [āṭī hai; sham'.

Candle, *n.* Charbī yā mūm wagaira kī battī jo raushanī ke kām meñ Candle-holder, *n.* Woh shakhs jo sham' pakre; woh shakhs jo dūse ko maṭlad denē ke siwā kisī aur kān kā na ho. [jale; diya bale.

Candle-light, *n.* 1.—Sham' kī raushanī; sham' ke jalne kā waqt; chirāg Come at candle-light—Chirāg jale āo.

2.—Jis qadar mom wagaira kī battiyāñ raushanī ke liye darkār yā ek waqt-i-khās par usī garaz se maṭlūb hoñ.

Candle-stick, *n.* Sham'-dān.

“Made in different forms and of different materials.” Webster.

Candle-waster, *n.* Battiyāñ jalāne yā zālī k. w.; jo rātoñ ko der tak sham' jalī-kar likhā-parhā kāre yā aubāshī meñ masrūf rahe; fuzūl-kharāch.

Candour, *n.* Sāf-dilī; insāf-pasandī; be-riyāyī yā gair-muta'assibī; sachāyī; kharā-pan yā kharāyī.

Candy, *v. t.* 1.—Chini meñ pāgā yā murabba banānā.

2.—Chini ko galā-kar billūr se dāne banānā yā jamānā.

Candy, *v. i.* 1.—'Tabdil ho-kar misrī kī sūrat kā ho-jānā.

2.—Misrī ban-jānā yā uskī tarah ho-jānā.

Candy, *n.* 1.—Qand; misrī.

2.—Qand misrī chini yā shakar kā pāg khwāh murabba.

Cane, *n.* 1.—Bāns; bed beṭt yā bet; ūkh nai-shakar gannā yā panūdhā.

2.—Bāns lakṛī yā kisī aur chiz kī chhaṛī jo ṭahalne meñ kām āṭī hai.

Cane, *v. t.* 1.—Bed yā chhaṛī se mārṇā; mārūā.

2.—Beṭt se banānā yā beṭt lagānā; bet se bunnā.

Cane-mill, *n.* Ūkh (ganne) perne kā kolhū.

Cantonment, *n.* Chhāwnī; kamp yā kampū; shahr kā woh hissa jo fauj ke qiyām ke liye maṭhsūs ho.

Canvas, *n.* 1.—San yā paṭue kā moṭā kapṛā jo khaimoñ yā jahāz ke pāloñ ke banāne yā aur kāmōñ meñ āṭā hai; kirmich; vilāyati ṭāṭ.

2.—Pāl; bād-bān.

Canvas, *v. t.* 1.—Chhān k.; khūb jānehnā; baṛī joyāyī yā taftish k.

2.—Bahs yā mubāhasa k.

3.—Darkhwāst karte phirṇā; kisī amr kī darkhwāst meñ ohāroñ taraf ghūmnā yā khāk chhānā.

Cap, *n.* 1.—Topī; tāj; kulāh.

2.—Afsar sar-ḵhail yā sab ke ūpar; sab se barā nihāyat barā yā barā hī.

"Thou art the cap of fools." *Shak.*

Tū be-wuqūfōn kū sar-ḵhail yā barā hī be-wuqūf hai.

3.—Koyī shai jo sūrat haiat yā faide mein topī sī ho.

Cap, *v. t.* 1.—Sirā yā kanārā chhipā d.; kisī ke ūpar kuchh phailā d.

2.—Topī utār lenā.

3.—Pūrā k.; takmila k. yā takmil ko pahunchānā; had yā intihā ko pahunchānā; ḵhātima kar-d. yā ḵhātima ko pahunchānā.

To cap verses—Būri hāri se aisi baitōn (aise ash'ār) pahūnā jinke shurū mein koyī ḵhās harf ho; baitā-bahs yā haft-bāzi k.

Capability, *n.* Liyāqat; haisiyat; qābiliyat; salāhiyat; isti'dād.

Capable, *a.* 1.—Kisī shai kī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat r. w.; jo koyī bāt kar-sake yā uske karne ke laiq yā qābil ho; kisī amr ke liye munāsib yā uskī munāsabat r. w.; kisī amr kī gunjāish r. w.; jismein kisī amr kā tahammul ho; jismein kāfī wus'at ho.

Often followed by *of*.

2.—Zihnī quwwat r. w.; zahīn; fahīm; jiskī tabī'at wasī' ho; jismein bātoin ke samajhne kī quwwat ho; zī-liyāqat; qābil; laiq; faiq; kisī amr ke liye zihnī qābiliyat r. w.; qānūn ke rū se mujāz.

Capacious, *a.* 1.—Wus'at yā gunjāish r. w.; wasī'; chaurā; 'ariz; barā; jismein bahut kuchh ā yā samā sake; farāḵh; kushāda; jismein barā phailāw ho; lambā-chaurā.

2.—Wasī'; jismein ḵhayālāt ko barī gunjāish ho; jismein is bāt kī qābiliyat yā salāhiyat ho kī bātoin kā ḵhayāl dūr tak kar-sake; tang nahīn; khulā huā.

A capacious mind—Wasī' tabī'at.

Capacitate, *v. t.* Lāiq k.; qābil k.; kisī amr kī salāhiyat paidā k.

Capacity, *n.* 1.—Gunjāish; wus'at; samāyī; zarfiyat; phailāw; kushādagī; lambāyī-chaurāyī.

2.—Haisiyat; zāhiri hālat; peshā; shagl; rozgār.

In the capacity of—Kisī haisiyat se.

[iḵhtiyār ke rū se.

In an official capacity—Haisiyat-i-mansabī se; 'uhdādār kī tarah yā 'uhde ke

3.—(Law) Woh liyāqat yā salāhiyat jo qānūnan 'umr sukūnat yā fahm wagaira ke lihāz se kisī kām ke karne ke liye darkār ho masalan kisī mansab par qāim rahne yā mu'āhadāt ḵhwāh wasiyat wagaira ke karne ke liye.

An idiot has not the capacity to incur a legal obligation—Paidāishī ahmaq (muḵhabbat-i-fitrī) koyī mu'āhadā i-qānūnī nahīn kar-saktā.

A minor's capacity to contract debts is open to great doubt—Yah bāt nihāyat mushtabah hai kī nā-bālig qarz le-saktā hai yā nahīn.

4.—Zihnī quwwat yā qābiliyat; liyāqat; samajh-būjh; fahm; idrāk; 'aql yā fahm kī rasāyī yā pahunch.

CAPIAS, *n.* [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske rū se ahl-i-kār-i-mujāz ko us shakhs kī giriftārī kā hukm diyā jāwe jiskā nām usmein mundarj ho.

Capital, a. 1.—Jiske padāsh yā 'iwaz meñ sar yā jān jāwe; jo qābil-i-sazā-i-maut ho; jiske badle phānsī yā qatl ho.

✓ **A capital offence**—Jurm-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh jurm jiske badle meñ mujrim ki jān jāwe (woh phānsī pāwe yā aur tarah par halāk kiya jāe).

✓ **A capital offender**—Mujrim-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh shakhs jo aise jurm kā murtakib ho jiski saza phānsī wagaira ho.

✓ **A capital punishment**—Sazā-i-maut; phānsī ki saza.

2.—Bahut yā nihāyat hi 'umda; afzal; khās; waq'at meñ awwal; barā; 'azim yā ahām.

Capital stock—Kisi tijarat ki kampanī yā jamā'at kā sarmāya; woh rupaye jo kār-khāna-i-shirakati ke sarmāya-i-mushtaraka ke qāim bone ke liye har ek sharik de; rupaye jo koyī mahājān saudāgar yā kār-khāna-dār apne kār-o-bār meñ lagāye.

Capital, n. 1.—Dār-u-saltanat; dār-u-l-khilāfat; rāj-dhānī; kisi saltanat yā riyāsat kā khās shahr.

2.—Rupaye jo tijarat wagaira meñ naf' ke liye lagāye jāen; jam'; sarmāya; asl; pūnjī.

Capitalist, n. Sarmāya-dār; woh shakhs jiske pās bahut sāl māl ho aur use woh kār-o-bār meñ lagāye ho yā lagā sake; pūnjī-wālā; woh shakhs yā māl-dār shakhs jiske rupaye kisi tijarat wagaira meñ lage hōn.

Capitalize, v. t. Rupaye wagaira tijarat wagaira meñ lagānā.

Capitally, ad. 1.—Aisi tarah par ki jān kho jāwe.

The murderer has been punished *capitally*—Us khānī (qātil) ne saza-i-maut (phānsī) pāi hai.

2.—Nihāyat 'umda tarz par; barī 'umdaḡi se; khusūsiyat ke sāth.

Capitation, n. 1.—Sar ke hisāb se giutī; mardum-shumārī.

2.—Woh mahsūl jo fi sar yā fi kas lagāyā jāe.

Capitulate, v. i. Kisi fauj yā qal'a ke sipāhiyōn kā jo muhāsare meñ hōn dushman se 'ahd-o-paimān ho-jāne ke ba'd uski itā'at kā qabūl kar-lenā.

Capitulation, n. 1.—Sharāit yā qaul-o-qarār ke tai pāne par dushman ki itā'at kā qabūl k. [mundarj hōn.]

2.—Woh wasīqa jismeñ dushman ki itā'at ke qabūl karne ki sharteñ **Caprice, n.** Kisi wahm yā khayāl ki wajh se tabi'at rāe yā kār-rawāyi ke tariq kā dafatan badal jānā; dil meñ yakāyak kisi bāt kā ā-jānā; rāe yā mizāj kā yakāyak badal jānā; koyī khās qism kā wahm yā khayāl; talawwun-mizājī.

Capricious, a. Talawwun-tab'; waswāsi; jo dafatan badal jāe; jisko sabāt na ho; mutalawwin; khayāl-parast; jismeñ tabādala huā kare; jo apni rāe ko yakāyak tabdīl kar-de yā jismeñ rāe yā irāde kā tazalzūl ho; tabādala-pazīr yā badaltā huā.

Caption, n. (Law) Woh 'ibārat jo kisi band-i-kamishan yā izhār wagaira par is mazmūn se likhī jāti hai ki fulān waqt aur fulān maqām par aur fulān hākīm yā 'adālat ne us kamishan ko ta'mīl yā izhār ko qalam-band kiya aur isi qism ki dūsrī 'ibārat jisse us fī'l ko jawāz-i-qānūnī hāsīl ho.

Captious, *a.* 1.—'Aib-jo; harf-gīr; jo 'aib nikālā yā i'tirāzāt pesh kiya, kare; khuchrī yā hujjatī; naqs nikālne par māl.

A *captious* person—Woh shakhs jo 'ādatan naqs nikālā kare; khuchrī yā hujjatī shakhs.

2.—Jo phaṁsāne (uljhāw meṁ ḍālne) kī nazar se banā ho.

A *captious* question—Aisā suwāl jisse suwāl karne wāle kā yah mānshā ho kī masūl-ilāih usmeṁ ulajh jāe.

3.—Jo nukta-chīnī yā 'aib-joyī kī nazar se ho.

A *captious* objection—Aisā i'tirāz jo mahz nukta-chīnī kī nazar se pesh kiya jāe.

Captiousness, *n.* 'Aib-joyī; harf-gīrī; naqs nikālne kī ragbat; i'tirāz yā hujjat karne par dil kā māl h.

Captivate, *v. t.* Buṛī 'umdagī yā husn se fareftā yā bas meṁ kar-lenā; fareftā yā maftūn kar-lenā; man ko har yā moh lenā; dil-rubāyī. k. yā dil le-lenā; muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ phaṁsā d.; 'āshiq banā l.

Captivating, *a.* Dil-fireb; dil-rubā; jismeṁ dil ko fareftā yā apne bas meṁ kar lene kī quwwat ho; jo man ko har yā moh le.

Captive, *n.* 1.—Asīr; qaidī; asīr-i-jang; jise jabr yā hikmat-i-'amālī se dushman larāyī meṁ qaid kar-le.

2.—Jo kisi ke husn yā uski khūbī se uskā maftūn shaidāyī yā 'āshiq ho-jāe; asīr; shaidā mubtalā yā giriftār; jiskā man moh yā har liya jāe; jo muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ khūb phaṁs jāe.

Captive, *a.* 1.—Larāyī meṁ qaid kiya gayā; muquiyad; mabbūs; pā-band; giriftār; phaṁsā huā. [muta'alliq.

2.—Qaid meṁ r. w.; pā-band yā mabbūs r. w.; qaid yā pā-bandī se

Captivity, *n.* 1.—Asīrī; qaid kī hālat; giriftārī; jabriya yā jang meṁ shikast pakar dushman ke qābū meṁ par jānā; nazar-bandī.

2.—Gulāmī; itā'at; farmān-bardārī.

Capture, *n.* 1.—Giriftārī; jabr ke sāth pakarnā; dhar-pakar; yakāyak yā dhokhā dekar pakarnā.

2.—Jo knehh jabriya yakāyak yā larāyī meṁ mār-peeḥ se hāth lag-jāe; jo kuchh hāth ā-jāe; ganimat; gūrat; lūṭ; yagmā.

Capture, *v. t.* Pakarnā; giriftār k.; zor-o-zulm se khwāh yakāyak tūt par-kar yā larāyī meṁ dhokhā dekar pakarnā giriftār k. yā apne qabze khwāh ikhtiyār meṁ kar-lenā.

Carcass, *n.* 1.—Jānwar kī lāsh. [kī nazar se hotā hai.

2.—Jism; badan. Is ma'nī kā isti'māl sirf biqūrat yā tamaskhur

3.—Kisi bhārī chīz masalan kashtī yā jahāz kā tūtā-phūṭā hissa.

4.—Kisi chīz kā dhānchā yā uske khās khās hisse jo nā-tamām yā be-saje rah jāen.

Card, *n.* 1.—Waslī yā dabīz kīgāz ke ṭukre jiske tūsh (*cards for gaming*) yā mulāqāt ke ṭikat (*visiting cards*) khwāh nawed yā da'wat ke ṭikat shuqqe yā parche (*invitation cards*) banāye jāte haiṁ.

2.—Woh kīgāz jispar qutub-numā ke jawānib bane rahte haiṁ.

Cardinal, *a.* Khās; aslī; afzal; nihāyat aham; kalān; barā; ā'zam; akbar.

Care, *n.* 1.—Fikr; ta'alluq-i-khātir; andesha; burāyī ke khauf se kisi qadar dil sadma; kisi bāt kā dil par bojh; taklif.

2.—Ihtiyāt; nigrahā; khabar-giri; kisi bāt ko dekhne rahnā; tawajjuh; lihāz; hifāzat kī nazar se kisi bāt kā khayāl; khabar-dāri.

Take care of yourself—Apni ihtiyāt rakkho; apni hifāzat kā khayāl rakkho yā apne ko bachāye raho.

3.—Ihtimām; nigah-bānī; sipardagi; hifāzat aur biltari ke liye kisi kī zimma-dāri.

He was under the care of a physician—Woh ek tabīb ke ser-i-hifāzat thā.

4.—Woh shai jiski nisbat dil ko ta'alluq ho yā jiskā khūb lihāz aur khayāl rakkhā jāe.

Care, *v. i.* Fikr yā parwā r.; ta'alluq yā ta'alluq-i-khātir r.; khayāl yā lihāz r.; kisi bāt par yā kisi shai kī jānib dil kā māl k.; chāhnā; dil meū lānā.

“With *for* before a noun, and *to* before a verb.” Webster.

Career, *n.* 1.—Woh maidān jismeñ bāzi lagākar yā muqābale ke taur par daur ho; woh zamīn jispar log daureñ.

2.—Daur; tez daur; harakat meñ 'ujlat.

3.—Kār-rawāyī kā 'ām silsila; kār-rawāyī kā tarīq; tarz-i-kār-rawāyī; daur; woh zamāna jismeñ koyī kār-rawāyī kī jāwe yā koyī kār-rawā rahe.

Careful, *a.* 1.—'Āqibat-andesh; āyinda kī fikr yā ihtiyāt r. w.; kisi shai ke qiyām aur uski muhāfazat kā khayāl r. w.; bedār; chaukas; muhtāt; khabar-dār; hoshyār; baqi ihtiyāt r. w.

Generally followed by *of*.

2.—Mutaraddid; fikr-mand fikr se bharā huā yā mutafakkir; kisi soch andesh yā khauz meñ parā huā.

Carefully, *ad.* 1.—Fikr yā soch ke sāth; aisi tarah par ki usse izhār-i-fikr ho; taraddud se yā taraddud ke sāth.

2.—Ihtiyāt khabar-dāri yā tawajjuh se; hoshyārī se; 'āqibat-andeshī se; dhyan dekar; gaur ke sāth; jī lagākar; dil-dihī se.

Carefulness, *n.* Ihtiyāt; khabar-dāri; chaukasi; hoshyārī; fikr; 'āqibat-andeshī; burāyī se bachāw yā hifāzat kī fikr.

Careless, *a.* 1.—Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; 'adam-mutawajjih; lā-parwā; ihtiyāt ta'alluq yā khayāl na r. w.

Followed by *of* or *about*.

2.—Fikr yā andesh se barī; gair-mutaraddid; khush; mahzūz.

3.—Jo kuchh be-ihtiyāti se kiya yā kahā jāe; jismeñ soch-bichār (gaur-o-taammul) na ho.

4.—Jismeñ san'at ko daḥl na diya jāe.

Carelessly, *ad.* Be-ihtiyāti se; be-parwāyī se; gāflat ke sāth yā gāfilāna; be-fikri se yā bilā-ta'alluq-i-khātir.

Carelessness, *n.* Be-ihtiyāti; be-fikri; nā-tawajjuhī; be-parwāyī; gāflat.

Caress, *v. t.* Muhabbat pyār yā mihrbāni se pesh ānā; pyār se gale lagānā; muhabbat kī nazar se chhātī se lagānā; chumkārā; pyār k.; dulārā yā dulār k.

Caress, *n.* Pyār; dulār; muhabbat kā qāil yā fi'l; muhabbat se ham-āgosbī yā gale lagānā; chumkār; puchkār.

Cargo, *n.* Jahāz kā bojh yā bār-i-jahāz; māl-o-asbāb saudāgarī kī chīzeñ yā jo kuchh jahāz par jāe; bojh; bār.

☞ Applicable "to goods only, and not to live animals or persons."

Burrill-Webster.

Carnage, *n.* 1.—Halāk kiye huye jānwaroñ-kā gosht, [yā qatl-i-'ām.
2.—Kusht-o-khūñ; kasrat se ādmiyoñ kī halākat; khūñ-rezī; qatl

Carnal, *a.* 1.—Nafs-i-ammāra se haz uthāne ke muta'alliq; shahwat ke muta'alliq; nafsānī; rūhānī nabhīñ; jismānī; badanī. [tanāsh-bīñ.
2.—Shahwat-parast; nafs-i-ammāra kī pairawī meñ dūbā huā;

Carnal intercourse—Mubāsharat; jimā'; wati.

To have carnal intercourse—Mubāsharat yā jimā' k. To have carnal intercourse against the order of nature—Waz'-i-fitri ke khalāf wati (jimā') k.

Carnal knowledge (Law)—Mubāsharat; jimā'; mujāma'at; suhbat.

Carp, *v. i.* Bilā-wajh yā tnuḷ-mizājī ke sabab se kisī kī malāmat yā 'aib-jagī khwāh harf-gīrī k.; dosh lagānā; uqqs nikālū.

☞ Followed by *at*.

Carpenter, *n.* Lakṛī kā kām banāne w. yā uskā kārigar; makānāt aur jahāz wagaira banāne w.; darodgar; najjār; barhayī.

Carpet, *n.* 1.—Farsh-i-zamīn; bichhāwan; farsh; darī yā shatranjī; qālīn yā gālīcha 'ām isse ki ūñ ho yā sūti wagaira; tāṭ; chāñdnī yā jājim.
2.—Musattah yā chauras zamīn jispar ghās jamī ho aur qālīn sī hamwār aur mulāim ma'lūm de.

A grassy carpet—Ghās kā takhta yā farsh-i-giyābī.

To be on the carpet—Zer-i-tajwīz h.; rūbakar h.; pesh h. yā peshī meñ h.; manahā-i-gaur-o-tajwīz h.; pesh-i-nazar h.

Carpet, *v. t.* Farsh bichhānā; bichhāwan bichhānā yā lagānā.

Carpeting, *n.* Farsh kā kapṛā sāmān khwah asbāb; 'umūman farsh-furūsh.

Carriage, *n.* 1.—Lejānā yā ek jagah se dūsri jagah lejānā yā pahunchānā.

2.—Koyī sawārī jismeñ pahiye lage hoñ; gāṛī yā chār pahiye kī gāṛī.

☞ "Appropriately the word is applied to a coach; and carts and waggons are rarely, or never, called *carriages*." *Webster.*

3.—Kisī shai ke lejāne kā kharch; bār-bardārī kā kharch yā bār-bardārī; dholāyī; jo kuchh kisī chīz ke ek jagah se dūsri jagah lejāne meñ saf (kharch) pāre. [chāl-o-chalān.

4.—Chāl; chāl-dhāl; waz'; tariq; rawish; dhang; atwār; andāz;

5.—Ihtimām; iutizām; kisī kām ke anjām yā insirām kā tariq.

Carrier, *n.* 1.—Kisī chīz kā lejāne w.; woh shai jo kisī dūsri shai ko lejāe. Qāsīd; paigām-bar; paik; dūt.

2.—Jo shakhs dūsroñ kā māl-o-asbāb kirāye par le-jāe yā pahunchāwe; hammāl; muzdūr; qulī; moṭiyā.

Carrier-pigeon, *n.* Khat lejāne wālā kabūtar; kabūtar-i-nāma-bar.

Carry, *v. t.* 1.—Kisī chīz ko ek jagah se dūsri jagah khud uthākar yā kisī bār-bardārī ke jānwar par lād-kar khwāh kisī chhakṛe yā kashtī wagaira par rakḥ-kar lejānā; pahunchānā.

☞ "Opposed to *bring* and *fetch*, and often followed by *from*, *away*, *off*, *out*." *Webster.*

2.—Hāsīl k. ; jīt jānā ; shai-i-maqsūd (matlab yā mudda'a) ko pā-jānā yā us tak pahunch-jānā ; pūrā k. ; anjām ko pahunchhānā ; gālib ānā.

To carry a point—Kisī hāt ko jīt jānā ya'nī jis amr kī nizz' ho usmeñ auroñ ke muqābale meñ gālib ānā.

3.—Rakhnā ; dekhlanā ; zāhir yā numāyān k. ; ba-asbāb-i-zāhir h. ; dalālat k. yā kisi amr par dāl h. ; batlānā ; rakhnā yā shāmil r.

4.—Zamān yā makān (waqt yā jagah) ke i'tibār se wus'at d. (phailānā) yā qāim r.

☞ "Generally with a particle, as *up, on, back, forward, &c.*" Worcester.

5.—Kisī chiz par sañbhāle rahnā yā thām r.

6.—Anjām k. ; insirām k. ; ehalānā.

☞ Usually with *on*.

To carry on business—Kām-chalānā yā k. ; insirām-i-kār k. ; roz-gār yā kār-o-hār k. khwāl ehalānā.

7.—Turīq iḡhtiyār k. ; ehāl chālnā ; rahan yā dhang pakarṇā.

☞ With the reflexive pronouns.

8.—Muntaqil k. ; ek khāne safhe yā kitāb se dūsre khāne safhe yā kitāb meñ muntaqil k. (ek se uṭhākar dūsre meñ darj k. likhnā yā eharḡhānā) ; ek mulk se dūsre mulk meñ lejānā.

To carry an account from a day-book to a ledger—Kisī hisāb ko roz-nāme se uṭhā yā muntaqil kar ke pakki bahi par eharḡhānā.

To carry a war from one country into another—Laṛyī ko ek mulk se muntaqil karke dūsre mulk meñ ehurū' k.

9.—Kisī shai kā qabza laṛkar hāsīl k. (usko sar yā fath k.) ; laṛ-ke jīt lenā. [tahrīk karke āge barḡhānā.

10.—Āge ko harakat d. yā barḡhānā ; āge ko chalānā yā rujū' k. ; To carry coals—Tauhiu kī bāteñ chup-chāp bardāshṭ kar-lenā ; sadmoñ ko sah yā uṭhā lenā.

To carry coals to Newcastle—Jo chiz jabāñ ifrāt se ho walīñ usī qism kī aur chizeñ lejānā ; milnat rāegāñ k. (khonā) ; be-fāida yā 'abas sar dukhānā.

To carry off (a)—Dūr lejānā yā uṭhā-kar fāsile par lejānā ; lekar chal-d. yā le-hāguā. (b) Halāk k. ; mār-dāhnā ; jān lenā. [uṭh-jānā.

To be carried off by sickness—Bimāri meñ mar-jānā gūzar-jānā yā jahāñ se To carry on (a)—Taraqqī d. ; sahāri yā madad dekar āge barḡhānā ; qāim r.

(b) Karnā chalānā yā jāri r. ; ihtimām yā pairawī k. ; kisi kām meñ lag-kar (masrūf ho-kar) use chalānā.

To carry on trade—Tijārat k. yā jāri r. (usmeñ lagā yā masrūf r.).

To carry through—Āḡhīr tak sañbhāle rahnā ; sahāri dekar qāim r. ; ehūkne yā dab-jāne na d. ; nihāh d. ; pūr utār d. ; thekūne lagā d. ; berā pūr kar-d.

To carry out—Ta'mīl k. ; hajā lānā ; takmīl ko pahunchhānā ; anjām kar-d. yā anjām ko pahunchhā d. ; kām-yābi ke sāth kar-d. ; pūrā kar-d. ; nihāh d. ; āḡhīr tak qāim yā jāri r. ; berā pūr kar-d.

Cart, n. Do pahiye kī gāri jise ek ghorā yā do bail khīñcheñ aur jispar galla wagaira yā sandāgarī ke waznī māl eharḡhā-kar (lād kar) ek jagah se dūsri jagah pahunchhāye jāeñ ; ebhaktā ; laṛhiyā ; bār-bardārī ke liye do pahiye kī gāri.

Cart, v. t. Gāri lahiye yā chhakre par (uspar lād yā charhā kar) lejanā.

Cartage, n. 1.—Chhakre par lād yā charhūkar lejanā.

2.—Chhakre par lejanē kā kirāya yā bhārā; bār-bardārī.

CARTE-BLANCHE, (kart-blansh), (Fr.) 1.—Sāda kāgāz jiske zuil meñ kisi kā dust-khat yā dust-khat aur muhr donoñ sāt karkē dūse ko is ijāzat ke sath de-dē ki jo sharteñ chāhe woh uspar likh le.

2.—Aisi bāteñ jinki nisbat kisi shart kī pā-bandī na ho; ikhtiyār-i-gair-mahdūd; kul ikhtiyār.

[gāri-wān.

Carter, n. Do paliye kī gāri lahiyā yā chhakrā hānkue w.; gāri-bān yā

Cart-load, n. Chhakre kā boj; jituñ ek martaba ek chhakre par jā-sake.

Cart-way, n. Rāh jispar chhakre yā aur qism kī gāriyāñ āti jāti yā ā jā sakti hoñ.

Carve, v. t. 1.—Patthar lakri yā dūsrī chiz par kūt (tarāsh) kar bel-būṭe phul-patte wāgaira banānā; kanda k.; khodnā; naqsh-o-nigār banānā; kārī chizon par sūrateñ yā shabheñ tarāsh kar banānā.

2.—Kūt-kar hanānā yā dūliyanā.

3.—Khāne ko waqt gosht ke chhoṭe chhoṭe tukre tarāshnā (uske pāre banānā).

[hisse ke mutābiq d.

4.—Chun-kar khud lenā yā dūse ko denā; bāntnā; naqsh k.;

To carve out—Mansūba karkē nikālā; noṭh-bichār-kar qāṭh k. yā kī shai kī tarāh (bungād) dālnā.

Carve, v. i. 1.—Sang-tarāshi k.; khud yā tarāsh-kar sūrateñ banānā.

2.—Gosht tarāshnā yā kātñā.

Followed sometimes by *for*.

To carve for all the guests—Kul mihmānoñ ke liye gosht ke pāre banā d. yā gosht tarāsh d.

Carver, n. 1.—Jo koyī lakri yā patthar wāgaira ko tarāsh-kar usmeñ kārī-garī yā zebāish ke kām banāye; sang-tarāsh; but-tarāsh; kanda k. w.

2.—Khāne ke waqt gosht tarāshne w.

3.—Jo apnī khwāhish ke mutābiq chun-kar le yā auroñ ko de.

4.—Khāne ke waqt gosht kātne kī ek baṛī chhurī.

Carving, n. 1.—Lakri yā patthar wāgaira ke tarāshne kā fi'l yā sun.

2.—Sūrat mūrat yā naqsh-o-nigār jo kanda karkē banāye jācē.

3.—Khāne ke waqt gosht kī tarāshnā yā uskā sun.

Case, n. 1.—Woh shai jisimeñ koyī chiz dūshīd ruhe; poshish; khol; gilāf; dhapnā, sandūq peṭī dībiyā wāgaira; miyān; khāna; ghar; choṅgā.

[meñ ho.

2.—Sandūq aur jo chizeñ usmeñ hoñ; jisqadar chiz kisi sandūq

Case, v. t. 1.—Gilāf charhānā; khol charhānā; poshish k.; band karne yā mahfūz rakhne ko liye kisi chiz se lupet yā gher d.

2.—Sandūq wāgaira meñ rakhi-kar band k.

Case, n. 1.—Hāl; hālat; jo knehi kisi ko sar par pare yā bite; jo knehi kisi par guzro yā wāqī' ho; kisi kī khūs hālat yā uskā-sarguzasht; kaifiyat; dhang; mājarā; wāqī'a; sūrat.

2.—Bināri kī kisi ek yā khūs shukhs ko h.

[huyī.

There have been no cases of cholera of late—Hāl meñ kisi ko fasli bināri nahīñ His case is lamentable—Uskā hāl qābil i-afsoś hai; uski hālat par afsoś āti hai.

3.—(Law) Amr-i-nizā'i yā nizā'; amr-i-tasfiya-talab; woh wāq'āt jiumeh kisi amr ki nisbat bahs yā tajwiz ki zarūrat ho.

The case, as stated by the plaintiff's pleader, stands thus—Hash-i-bayāu-i-wakil-i-mudda'i nizā' yā amr-i-nizā'i yā hai.

The case, as stated by the pleader for the opposito party, does not involve a question of limitation—Jo wāq'āt wakil-i-fariq-i-mukhlif (sāuf) ne bayāu kiye un se bahs-i-tamfidi qāim nahīn hoti.

4.—(Law) Muqaddama yā muqaddama-i-marjū'a-i-'adālat; nālīsh yā nālīsh-i-mutadāira-i-'adālat; da'wā; istigāsa; mu'āmalā.

A session case—Muqaddama-i-seshan; muqaddama jo 'adālat-i-seshan ki tajwiz ke qābil ho. [dama-i-qābil-i-tajwiz-i-majistret.

A magistrate's case—Muqaddama jo majistret ki samā'at ke lāiq ho; muqad-

A cognizable case—Muqaddama-i-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis mu'āmalā meñ dast-andāzī yā samā'at ho-sake.

A non-cognizable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis muqaddame meñ dast-andāzī na ho-sake yā jo samā'at ke lāiq na ho.

A summons case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-saman; muqaddama jismeñ saman jāri ho-sake.

A warrant case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-wāranṭ; muqaddama jismeñ giriftārī kī hukm-nūma jāri ho-sake.

A bailable case—Muqaddama-i-qābil-i-zamānat; jis muqaddame meñ mulzam kī zamānat qānūnān ho-sake.

A non-bailable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-zamānat; aisā muqaddama jismeñ mulzam zamānat par chhūṭ na sake.

To open a case—Ibtidā'i peshī meñ muqaddame ke hūlāt bayāu kar-d.

To close a case—Muqaddame ko khatm kar-d.

To state a case—Muqaddame ke hūlāt mufassal bayāu k. [meñ likh di-jā.

Action on the case (Law)—Woh nālīsh jismeñ kul wajh-i-nālīsh 'arzī-da'we Case stated or agreed on (Law)—Wāq'āt kī tahriri kaifiyat jise farīqāin taslim karke 'adālat meñ is garaz se pesh karen ki jo qānūnī bahs un wāq'āt se paidā ho uskā faisala ho-jāe.

In case—Dar-sūratē ki; dar-hāle ki; agar aisā ho yā wāq'ī ho; mabādā; ahyānan; kūsh; shāyad; ba-sharte ki; na sūrat meñ ki.

To be in good case or in case—Moṭū-tāza h.; taiyār h.; hath pair se sijil h.; badan kī bharā h.; farbūh h.

“Applied to beasts but not to men, except in a sense rather ludicrous.” Webster.

Put the case—Farz kar-lq ki fulān amr kī wāq'ī ho; mān lo ki aisā ho.

Cash, n. Naqd yā naqdī; zar-i-naqd; rokaṛ; rok; sikka; paisā rupayā yā ashrafī.

“Sometimes also applied to bank-notes, drafts, bonds, or any paper easily convertible into money.” Webster.

To pay in cash—Zar-i-naqd adā k.; naqd d.

“Opposed to payment in goods, commodities, or labour, as in barter.” Webster.

Cash, v. t. Rupaye se tabdil k. yā badal kar zar-i-naqd kar-lenā; kḥurda k. bhunānā yā torānā; loṭ wagaira ke badle meñ rupaye d.

Cash-account, n. Naqdī hisāb; woh hisāb jis mein naqd ke siwā aur kisī chiz kī jam'-kharch na kiyā jāe; rupaye paise ke len-den yā uskī maujudāt kī hisāb; rokar kī hisāb.

Cash-book, n. Rokar-bahī; woh hisāb kī kitāb jis mein rupaye paise (zar-i-naqd) kī jam'-kharch ho.

Cash-credit, n. Apnī zamānat khawāh kisī kafālat par bank se rupaye ke lene kī istihqāq.

Cashier, n. Tahwīl-dār; khazānehī; rokarīyā; fota-dār; sarkār; woh ahl-i-kār jiske zimme zar-i-naqd ruhe yā jo kisī bank yā mahājani koṭhī ke bahī-khāte aur jam'-kharch kī nigrānī kare.

Cashier, n. t. 1.—Mulāzamat yā suhbat se khārij bar-taraf yā kanāre kar-d.; mauqūf kar-d.; nikāl d.

2.—Nā-manzūr kar-d.; rad k.; bātil qarār d.

3.—Kisī fanjī afsar ko uskī kamishan mansūkh karke 'uhde se ma'zul (mauqūf) kar-d.

Cash-keeper, n. Jiskī tahwīl mein rupaye paise hon; tahwīl-dār; rokarīyā.

Cast, v. t. 1.—Pheknā; dālū; uchhālū; hāth yā kisī kal ke zor se pheknā; dhakel d.; zor se āge ko haṭā kar girā d.; jhoṅk d.

2.—Dālū phernā yā mukhlāṭab k.—jaise nazar yā elitwan.

3.—Zamīn par girā d. yā patak d.—jaise kushtī-bāzī mein.

4.—(Law) Kisī muqaddama-i-dīwānī mein maglūb k. yā harā d.; kisī muizami ko mujrim qarār dekar uskī nisbat sazā kī hukm d.; sazā k.

5.—Girā d.; chhoṅnā; jhāṛnā

Trees cast their fruit—Darakht apne phal girā dete hain. A serpent casts his skin—Sēp kehlalī chhoṭā yā girā hāi.

6.—Dālū yā girānā.

To cast anchor—Langar dālū; langar girā-kar jahāz ko thahrā r.

7.—Pheknā yā dālū—jaise pāsa yā gurā. [rad kar-d.

8.—Be-kār samajh-kar phekn d.; nikammā karke kanāre kar-d.;

9.—Dālū.

To cast into prison—Zindān mein dālū; qaid yā mahbūs k.

10.—Galaba d. yā gālib kar-d.; barhā d.; afzal bartar yā murrajjah kar-d.; rāe dekar kisī ke haq mein kasrat-i-rāe kar-d. yā uskī taraf ziyāda logon ko jhukā d.

To cast the balance in one's favour—Kisī kī palla bhāri kar-d. (usko anron par bartari galaba yā tarjih d.).

11.—Sānche mein dhāl-kar banānā; dhālū; kisī shakl kī banānā; kisī namūne ko mutābiq banānā.

12.—Phailānā; pahuñchānā; paidū k.; denā; dālū.

To cast light upon a subject—Kisī mazmūn ko wazāhat d. yā uske hālāt ko munkashif k. (kholū). To cast a luster upon posterity—Nasl ko buzurgi d. (uspar raushanī phailānā yā asar-i-nek pahuñchānā).

13.—Hisāb k.; shumār k.; hisāb ke qā'ide se daryāft k.

To cast one's nativity, or a horoscope. Cf. To calculate one's nativity, below Calculate.

14.—Ta'dād-i-majmū'ī ke daryāft ke liye mukhtalif raqmon ko ekaṭṭhā k.; joṛnā; ṭhik d.; mizān d.

To cast accounts—Hisāb jorñū (lagānā phailānū yā karnū).

To cast aside—Be-kār yā bū'is-i-taklīf samajh-kar khārij bar-taraf rad yā kanāre kar-d.; alag yā dūr kar-d.; nikāl d.

To cast away (a)—Pheñk d.; uñ d.; phūnk d.; ifrāt se kharch karko barbud yā talaf kar-d.; gañwā d.; kisi kām meñ na lānū; muft kho d.

To cast away life—Jān kho yā gañwā d.

(b) Tabāh yā gārat kar-d.—jaise jabūz ko.

[kanāre kar-d.

To cast by—Rad kar-d.; gaffat yā nafrat se khwāh be-kār samajh kar dūr yā

To cast down—Girā d.; shikasta-khātir kar-d.; dil tor d.; talī'at ko pazhumrda kar-d. (udās yā dil-gir kar-d.).

To cast forth—Kisi band jagah se bāhar nikālñā yā paidā k.; khārij k.

To cast off—Bartaraf khārij yā rāñda kar-d.; hañ kar dūr yā kanāre kar-d.; nikāl d.; tal d.; garāñ-hār yā hoj samajh-kar dūr kar-d.

To cast out—Bāhar nikāl d.; khārij kar-d.; ghar se bāhar kar-d.; zabāñ se nikālñā; kahñā yā zabāñ par lāñ; zābir k.

To cast up (a)—Hisāb k.; shumār k.; lagāñ; jorñū.

To cast up accounts, or the cost—Hisāb lagāñ yā kharcha jorñū.

(b) Mī'de se khārij kar-d.; qai kar-d. yā qai karke nikāl yā girā d.

To cast on, or upon—Kisi bāt par hawāla k. yā chhor d.

To cast one's self on—Apni tayīñ kisi par bi-l-kul chhor d.; bi-l-kul munhasir bi-l-gair (dūre ke tūbi') ho-jāñ.

To cast off copy—Kisi tahrir kā ek hissa is bāt ki tahqiq ko liyo chhūpuñ ki agar woh kul tahrir chhūpi jāwe to kisqadar safhe honge.

Cast, v. i. 1.—Man meñ phernā; dil meñ sochnā; tajwiz k.; kisi bāt ko ghumā-phirā-kar dil hī dil meñ dekhñā tāki koyi amr munaqqah ho-jāe.

2.—Dhalñā; dhal kar kisi shakl kā ho-jāñ.

3.—Āinñh uññā; maror khā-jāñā yā maror uññā.

Cast, n. 1.—Pheñkñā; jo chīz pheñki jāe; jis shakl yā hālat se koyi chīz pheñki jāe; pheñkne kā tariq yā dhang; andākht.

2.—Jis fāsile par koyi pheñki huyi shai jā-pare; tappā; pallā.

3.—Pāse kā pheñkñā yā dālñā; dāw; ittifaq; jokhim.

4.—Sāñche meñ dhālñā.

5.—Kisi chīz ki sūrat yā shakl jo dhalne yā taiyār hone par ho-jāe.

6.—Jo shai sāñche meñ dhāli jāe.

7.—Sūrat; shakl; rang; dhang; saj-dhaj; waz'; tariq.

8.—Koyi mauqa' yā naf' kī bāt jiskī unmed palile se na rahī ho.

9.—Āñkh kī harakat yā gardish; ehitwan; nazar; kankhiyon dekhñā.

The last cast—Akhīr dāw jismeñ sab kuchh bizi par lagā diyā jāe; kisi bāt ki akhīr koshish jismeñ koyi daqīqa uññā na rakkñā jāe.

Caste, n. Zāt; qaum; baran (varn).

A high caste—Sharif barī ū'lā yā ūchī zāt.

A low caste—Razil chhoñi yā nichī zāt.

To lose one's caste—Zāt se khārij ho-jāñ; zāt kho d.

Casting-voice, } n. Kisi jalse yā majma' meñ jab min-jumla arbāb-i-

Casting-vote, } majlis ke nisf logon kī rāe amr-i-tajwiz-talab ke haq meñ ho aur nisf kī khilāf uske aur yah qarār pāyā ho ki jis nisf kī rāe ke sāth mir-majlis kī rāe ko ittifaq hogā usī par faisala hogā to

us hūlat meñ mīr-majlis yā sadr-nishīn kī rāe ko "casting vote" ya'nī rāe-i-qāti' kaheñge.

The umpire shall have the *casting-voice* in this case—Is muqaddame meñ ear-panch kī rāe par faisala-i-sūlis hogā dar-sūrate kī sūlis bi-l-munāsifa mukhtalifu-r-rāe hoñ ya'nī jin usaf sūlison se ear-panch kī rāe muttāfiq hogi usī ke mutābiq faisala hogā.

Castle, *n.* 1.—Qal'a; koṭ; garhī; woh makān jismeñ dushman se bachne kī nazār se qal'a-bandī huyī ho.

2.—Kisī amīr yā shah-zāde kā makān; woh 'alī-shāh 'imārat jis-meñ koyī anīr-zāda yā nasl-i-shāhī se sukūnat-pazīr ho.

Castle in the air—Khayāl-i-khām; khayālī mansūba; mansūba yā tajwīz jiskī koyī bunyād na ho; mahz be-asl khayāl tajwīz yā mansūba.

To build castles in the air—Aise aise mansūbe k. jo mahz be-bunyād hoñ; khayālāt-i-khām kiya k.; khayālī pulāw pakūnā yā mau ko laddū khānū; khayāl-parasti k.

Castrate, *v. t.* 1.—Khasī k.; ākhta k.; badhiyā k.; and yā baiza kāṭ l.

2.—Kisī tahrīr ke nu ajzā ko nikāl l. yā dūr kar-d. jumeñ kalimāt-i-fuhsh hoñ. [kar-d.

3.—Kisī kitāb kā koyī warāq nikāl-kar use nā-mukammal (uqīs)

Casual, *a.* 1.—Ittifāqī; jiske wā'qī' hone kī ummed pahle se na ho; jiskā wuqū' ittifāqan ho jāe; jo ittifāqiya ho-jāe; jo nāgahān ho-pāre.

2.—Gair-ma'mūlī; jo hamesha na hotā ho; muqarrarī yā hamesha kā nahīn; jo kabhī kabhī ho; 'arizī.

Casual expenses—Akhrājāt-i-gair-ma'mūlī yā gair-muqarrarī; jo marārif hamesha na hote hoñ.

Casually, *adv.* Ittifāqiya yā ittifāqan; nāgahān; kabhī kabhī; sanjog se; jāu-bājkar nahīn; dida-o-dānista nahīn.

Casualty, *n.* 1.—Ittifāq yā amr-i-ittifāqiya; wāqī'a-i-nā-gazīr; hādīsa; aisi bāt jiskī ummed pahle se na rahī ho (jo ittifāqan ho-jāe).

2.—Sadma jo jism ko ittifāqan pahūnch jāwe 'ām isse kī uskā natīja maut ho yā nahīn; maut yā dūsri balā jo ittifāqan nāzil ho.

Catalogue, *n.* Ashkūhās yā ashyā kī fihrist jo tartīb se yā radīf-wār banī ho.

Catalogue raisonné—Kitāboñ kī fihrist jo unke mazmūnke i'tibār se murattab ho.

Catalogue, *v. t.* Kitāboñ yā chīzōñ kī fihrist banānā; fihrist meñ likhnā yā uspar charhānā.

Catastrophe, *n.* Aisā mājarā jisse kisī shai kā silsila ultā-pultā (zer-o-zabar) ho-jāe; aisā wāqī'a jisse kisī shai kā intizām tah-o-bālā ho-jāe; kisī shai kā burā aujām; kisī bāt kā maāl-i-kār jo musibat yā āfat se bharā ho; āfat; balā; musibat.

Catch, *v. t.* —1. Pakarṇā; hāth se dharnā yā pakarṇā.

2.—Phande yā jāl meñ phaisā-kar pakarṇā; phaisānā; pakarṇā.

3.—Pichhā kurke pakarṇā.

4.—Pakar lenā; lag jānā—jaise āg kā.

5.—Khush k.; farehta k.; dil-bandī k.; dil lagā l. yā le-lenā; muhābat ke jāl meñ dāl d.; moh l.; 'āshiq banā l.

6.—Bīmārī-khusūsan chhūt wagaira kī bīmārī (amrūz-i-sārī wagaira) meñ mabtalā ho-jānā (uskā ho-jānā).

To catch the measles or smallpox—Garmī dānoñ yā chechak meñ muhtalū ho-jānū (uskā nikal-ānū),

To catch cold—Sardī (zukūm) ho-jānū.

7.—Yakāyak ā-parñū; jhaṭ se ā-jānū; pā-jānū yā pakar-pānū.

The police caught the thief in the act of stealing—Polis ne us chor ko chori karne ki hūlat hī meñ pakar-pāyā (woh usi hūlat meñ unke hāth lag-gayā yā unko yakāyak mil-gayā).

To catch at—Shauq yā 'ujlat se pakarne ki koshish k.; yakāyak apne qabze meñ kar-lene ki fikr k. [pakar l,

To catch up—Jhapaṭ l.; nehak ke khainch l.; lapak-kar pakar l.; dafatan

Catch, v. i. 1. Phais-kar yā ruk-kar rah-jānū.

A kite catches in a tree—Patang daraḡht meñ phais yā ulajh-kar rah-jātū hai.

A door catches so as not to open—Kewāṭ isqadar ruk yā jam-jāte haiñ ki nahin khulte.

2.—Chhūt se phailnū yā honū—jaise bīmārī k.

Catch, n. 1.—Pakar; girift; pakarnā.

2.—Woh chiz jo kisī dūsri chiz ko rok yā pakar rakkhe; billi; qulāba; āḡal yā agrī,

3.—Pakarne ke dhab se baithnū; pakarne kī sāmān yā tabaiya; pakar-pāno kī mauqa' dekhte rahnū; kisī bāt ki tāk yā nigrāñ.

To lie on or upon the catch—Kisī bāt ki tāk meñ rahnū; kisī bāt kī (kisī amr ke anjām kī) mauqa' dekhte rahnū.

4.—Shauq kī chiz jo hāth ā-jāe; naf; fāidā.

5.—Kām yā koshish karne kī thoṛī muhlat; mauqa' jo kabhī kabhī hāth lag-jāe; kām karne kī mukhtasar waqt.

6.—Jis qadar machhliyāñ ek martaba pākri jāweñ.

Catchise, v. i. 1.—Suwāl-o-jawāb aur tashrīhāt wa silhat ke zari'e se ta'līm d.—khusūsān mazhabī bātoñ meñ.

2.—Suwālāt pūchhnū; suwālāt pūchh-kar imtihān yā āzmāish k. aur ba'z waqt chashm-numāyī kī garaz se kisī se suwālāt ko jawāb lenā jisse uske tariq meñ naqs nikaltā hai.

3.—Mazhabī usūl kī nisbat shāgirdoñ se suwālāt pūchh-kar unko ta'līm d. [mazhab ke usūl meñ.

Catchism, n. 1.—Suwāl-o-jawāb ke zari'e se ek tarah kī ta'līm khusūsān

2.—Mubtadiyoñ kī kitāb jismeñ mazhabī masale suwāl-o-jawāb kī shakl par likho hote haiñ.

Categorical, a. 1. Silsila-i-khayālāt ko muta'alliq.

2.—Qiyāsī nahin; bilā shart yā istisnā; mutlaq; yaqīnī; sāf; caribī; qat'i; jismeñ agar-magar yā chūn-o-ohirā na ho; do-ṭūk.

A categorical answer—Jawāb-i-shāfi yā qat'i; sāf yā do-ṭūk jawāb.

Categorically, ad. Yaqīn ke sāth; sāf-sāf; sidhā-sidhā; khulā-khulā; ba-tarz-i-mutlaq.

To affirm categorically—Sāf-sāf yā yaqīn ke sāth kahnū; bayān yā qaul meñ agar-magar na lagānū.

Category, n. 1. Jins; qism; nau'; mad; silsila-i-khayālāt.

2.—Hālat; kaifiyat.

Cattle, n. Mawāshī yā maweshī; 'umūman woh sah jānwar jinko log ghar meñ pālte haiñ masalan sūnd bail gāe bachhwe bachhiye ghore gadhe khachchar bheri bakri aur sūar.

Cause, n. 1.—Sabab; bā'is; 'illat; mūjib; wajh; binā; woh shai jisse koyi natijā paidā ho (nikle); woh shai jisse kisi shai ki ibtidā ho aur be-gair usko woh qāim na rah-sake; kisi fi'l ke wuqū' kā bā'i's; jiske sabab yā bā'is se koyi bāt ki jāwe; wāste; liye; taqrib; maushā; maq-sad; niyat.

Cause of action. See Action below No. 3.

To join or unite several causes of action in the same suit—Ek hi talish meñ kayi bih-i-mukhāsatmat (muta'adlid bih-i-da'wi) kā shāmīl k.

The accruing or arising of a cause of action—Bih-i-mukhāsatmat kā paidā h. yā zubūr meñ āū.

A misjoinder of causes of action—See Action below No. 3.

To show cause—Wajh pesh k. yā batlānā; sabab zāhir k. ; wajh deklānā.

To trace a cause—Kisi sabab yā wajh kā patā lagānā; kisi bāt kā sabab dar-yāft k. ; jo kuchh pahle wuqū' meñ āyā ho use kisi bāt kā patā lagānā.

Without cause—Be-wajh; be-sabab; bilā wajh-i-ma'qūl; be-gair kisi aise sabab ke jisse fi'l kā wujūb sabit ho; nā-haq; 'abas; yūbhiñ; haq-nā-haq; khāh-makhāh.

2.—(Law.) Nālish; da'wā; mutāllaba; muqaddama; mu'āmalā.

A court of small causes—'Adūlat-i-mutāllabāt-i-khāfī.

A cause list, or list of causes—Fihrist-i-muqaddamāt.

3.—Pahlū; taraf; kisi bahs yā munāzare kā woh jānib yā pahlū jiskī himāyat meñ koyi shakhs yā farīq masrūf ho; woh shai jiske haq meñ koyi koshish kar rahā ho.

To advocate, plead, or uphold, one's cause—Kisi ke pahlū par tāyid k. ; kisi ki taraf se uski hujjat ki tāyid meñ dalāil pesh k. ; kisi pahlū ko taqwīyat d. ; kisi ki himāyat k. yā kisi kā hāmi h.

To espouse one's cause—Tāyid yā himāyat ki niyat se kisi pahlū kā iktiyār k. yā kisi pahlū par ho-jānā; kisi ki himāyat apne zimne k. ; sāth d. ; pakhā (paksh) k. ; himāyat k. yā hāmi banānā; pushti d. ; hāth-pakarānā; bādh gahā.

In the cause of justice—Ināf ke pahlū par; is bāt ki koshish meñ ki ināf ho.

Cause, v. t. Kisi shai kā bā'is sabab yā bānī h. ; khud k. yā dūre se kar-wānā; wujūd meñ lānā yā mūjid h. ; mūjib h. ; barpā k. ; nāhānā; machānā; kisi shai kā zubūr meñ lānā; karānā; paidā k. ; nāzil k. ; pahunchānā.

Causeless, a. 1.—Jiskā fā'il na ho; jo khud hi asl ho.

2.—Jiskī wajh-i-ma'qūl na ho; jiskā koyi 'umda sabab na ho; be-sabab; bilā-wāsta; nā-haq.

Causelessly, ad. Be-sabab; bilā-wajh; yūbhiñ; nā-haq.

Caution, n. 1.—Hoshyārī; ihtiyāt; chāukasi; khabardārī; dūr-andeshī; dūr-bīnī; kisi amr ke natijā ko qiyās karke uski nisbat 'āqilāna kār-rawāyī k. tāki nā-kāmi na ho yā koyi balā nāzil hone na pāye; khatre ki nisbat 'āqibat-andeshī.

2.—Kisi tarah ki burāyī ki nisbat nasihat yā tadbīh; hoshyār yā khabardār rahne ke liye jatā d. ; nāsihat; salāh; hukm; tākid.

Cautious, a. i. Kisī ko khatre kī khabar yā ittilā' d.; āgāhī k.; jatānā yā ehtānā; mutanabbih yā khabar-dār k.; hoshyār rahuo ke liye fahmāish k.; kān khol d. [jāne kī fahmāish ho.

Cautious, a. 1.—Tambhīl-āmez; nasihat-āmez; jismen khatre se bach
Cautionary advice—Nasihat-āmez salāh.

2.—Jo batān kafilāt ke diyā jāe.

Cautious, a. Hoshyār; khabar-dār; āge piche kī khabar r. w.; dūr-andesh; chankas; bedūr; āqilāt-andesh; muhtāt.

Cautiously, ad. Khabar-dārī se; hoshyārī se; chankasī se; ihtiyāt se.

CAVEAT, [Lat.] (*Law*) Woh zābite kī ittilā' jo kisī fariq-i-mukhālīf kī taraf se 'adālat ko is garnz se dī-jāwe kī jāh tak uske 'uzrāt kī samā'at na ho le subūt-i-wasiyat-nūma yā sanad-i-ihimām tarka kī nisbat mu'amala-i-marjū'n-i-'adālat meñ koyī kār-rawāyī na kī-jāe.

To enter, or lodge, a *caveat* —Is mazmūn kī ittilā'-i-tahrīrī d. kī jab tak ham fariq-i-mukhālīf ke 'uzrāt ko 'adālat sun na le kār-rawāyī nisbat 'atā hone sanad-i-subūt-i-wasiyat-nūma yā ihtimām-i-tarka moltarī rahe.

To enter a *caveat* against the grant of a probate—Fariq-i-mukhālīf kī ittilā'-i-tahrīrī is mazmūn se d. kī tā samā'at-i-'uzrāt hamāre fulāh sāl ko 'adālat se probate ya'nī sanad-i-subūt-i-wasiyat-nūma khawāh sanad-i-ihimām-i-tarka 'atā na ho. [rahe.

Is lafz ke lafzi ma'nī yah hāh kī fulāh shakhs ko chāhiye kī khabar-dār **CAVEAT EMPTOR**, [Lat.] (*Law*) Mushtarī hoshyār bāsh; nī kharīdār tū khabar-dār rah; kharīdār ko liye ihtiyāt darkār hai; kharīdār ko chāhiye kī jo shai kharīd kare uske hūlāt samajh-būjhī le aur apuī tajwīz par 'amal kare.

This case is governed by the doctrine or principle of *caveat emptor* —Is muqaddame se "mushtarī hoshyār bāsh" kī māsala yā usul muntalliq hai.

Caveator, n. Subūt-i-wasiyat-nūma yā ihtimām-i-tarka kī sanad ke mu'amale meñ hukim-i-'adālat ko is mazmūn kī ittilā' d. w. kī tā samā'at 'uzrāt hamāre kār-rawāyī na ho.

Cavil, v. i. Harf-ghī kī nazur se khafīf khafīf i'tirāzāt pesh k.; bilā wajh-i-ma'qūl naqs nikālū; pūj pūj i'tirāz k.; bujjat-i-lā-hāsil k.; na-haq nukta-chīnī k.

Followed by *at*.

Cavil, n. Khafīf yā jhūṭhā i'tirāz; 'uzr-i-lā-tāil; jhūṭhī dalīl jo zāhir meñ kisīqadar sach ma'lūm ho.

Cease, v. i. 1.—Baud h.; mauqūf h.; khatm h.; jātā rahnā.

2.—Chhor d.; bāz-ānā; ruk-jānā.

Followed by *from* before a noun.

3.—Nest ho-jānā; ma'dūm ho-jānā; bāqī na rahnā yā kuchh na rah-jānā. **Ceaseless, a.** Jiskā silsila na tūṭe; lagātār; jo barābar qāim rahe; berukāwat; lā-intihā; dawāmī.

Cede, v. i. De-denā; sauūpnā yā sīput d. k.; tafwīz k.; dūro ke ikhtiyār meñ kar-d. yā uske hāth meñ de-denā; chhor d.; dast-bardār h.

"Appropriately used to denote the relinquishment of a conquered city, fortress, or territory, to the former sovereign or proprietor." *Webster*.
Ceded provinces—Mamālik-i-mufawwaza.

Ceiling, n. 1.—Kisī makān meñ pāṭan ke tale kī chhat; andarūnī chhat.

 Opposed to *floor*.

Celebrate, v. t. 1.—Ta'rif k.; hamd k.; baṛāyī k.; ta'zīm aur tausīf ke sāth mazkār yā mashhūr k.

2.—Mazhabī rusūm yā khushī ke sāth manānā mānpā yā k.

To *celebrate* one's birth-day—Kisī kī sāl-girah ke din khushī k. To *celebrate* a marriage—Khushī yā dhūm-dhām ke sāth shādī k.

Celebrated, a. Mashhūr; mumtāz; ma'rūf; nāmī; nām-war; nāmī-garāmī; jiskī ta'rif yā ta'zīm kī-jāwe.

Celebration, n. 1.—Mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth k.

The *celebration* of a marriage, or of a religious festival—Shādī yā kisī mazhabī tewhār kā dhūm-dhām aur mazhabī rusūm ke sāth k.

2.—Rusūm kā adā k, yā izhār-i-khushī k.

The *celebration* of a birth-day—Kisī kī sāl-girah ke din rusūm adā k. yā tarah tarah kī khushī k.

Celebrity, n. 1.—Shuhrat; nāmwarī; 'izzat yā tauqīr jo kisī ko bākhshī jāe.

2.—Mashhūr yā nāmī shakhs; mu'azzaz shakhs.

 Usually in the plural.

He is one of the *celebrities* of the place—Woh is yā us jagah ke mu'azzazin (nāmī shakhs) se hai.

Celerity, n. Tez-raftārī; chāl kī tezī; sur'at; tezī; subuk-rawī; tez-raftārī.

Celestial, a. 1.—Bihishtī; bihisht se nisbat r. w. yā bihisht meñ rahne w.

2.—Āsmānī; falakī.

3.—Jo āsmān se utre yā nāzil ho.

Celibacy, n. Tajarrud; nā-kadkhudāyī; kuārā-pan.

Cellar, n. Woh ghar jo makān meñ zamīn ke niche khāne pīne kī chīzōñ ke rakhne ke liye banā hotā hai; tah-khāna; woh godām jo zamīn-doz banāyā jāwe.

Censurable, a. Ilzām ke laiq yā qābil; jispar ilzām lag sake yā wārid ho-sake; jo mauṛid-i-ilzām ho-sake; malāmat-pāzīr; qābil-i-sarzanish; chashm-numāyī ke laiq; jispar harf lagāyā jā-sake; jismeñ 'aib lag-sake.

Censure, n. Ilzām; sar-zanish; chashm-numāyī; naqs nikāl-kar bejā qarār d.

Censure, v. t. 'Aib nikāl-kar galat yā bejā t̤ahranā; ilzām d.; dosh d. yā lagānā; chashm-numāyī k.; nā-rāzī yā nā-manzūrī zāhir k.

Census, n. Mardum-shumārī; kisī mulk ke bāshindoñ kī ta'dād kā hākīm kī taraf se daryāft kiya jānā.

Census return—Naqsha-i-mardum-shumārī.

Cent, n. Sau; saikarā; sad.

Per cent—Fī sad; saikarā yā saikare pichhe; sau meñ yā sau par.

Centinarian, n. Woh shakhs jiskī 'umr sau baras kī ho; sau baras kā admī.

Century, n. Sau mufrad chīzōñ kā majmū'a; sau baras; sadī.

Centennial, a. 1.—Sau baras kā yā sau baras purā kiye huye.

2.—Sau baras meñ ek martaba hone (wāqī' hone) w.

Center, } n. 1.—Markaz; kisī shai kā wast; kisī shai kā darmiyānī yā

Centre, } bīch kā hissa; nāf; woh shai jiske gird aur chīzēñ jam' hoñ; madār; maāb; maāl.

The centre of a circle—Dāiro kā markaz yā markaz-i-dāira.

The centre of an army—Fauj kā biehā hiesā; qalb.

Center, } v. i. 1.—Bieh meñ wāqī' h.; wast meñ yā mutawassit h.
Centre, }

2.—Yakjā h.; ek jagah par ekaṭṭhā h.

Center, } v. t. 1.—Markaz par yā bieh meñ r.
Centre, }

2.—Yak-jā yā ekaṭṭhā k.; ek markaz kī taraf rujū' k.

Central, a. Darināyānī; wastī yā mutawassit; markaz ke muta'alliq;
bieh kī yā biehā; un ajzā ke muta'alliq jo markaz ke nazdik hoñ.

Centralize, v. t. Markaz kī taraf klūnelnā; ek markaz kī taraf rujū' k.;
yakjā k.

Centrally, ad. Ba-tarz-i-mutawassit; wast yā markaz ke lihūz se; bieh meñ.

CENTUM, [Lat.] San; sad.

Century, n. Sau baras kā zamāna; sadi.

Ceremonial, a. 1.—Rusūm-i-mazhabī ke muta'alliq; zāhiri parastish se
nisbat r. w.; rusūm-i-dīnī ke zawābit yā tarīq-i-mu'ayyana ke mutābiq.

2.—Rusūm-i-ādāb kā lihūz r. w.; ādāb wa aḥlāq kā bartāw ṭhik
ṭhik k. w.; pur-takalluf takalluf se bharā huā yā barā hī takallufī;
zāhir-parast; zāhiri bartāw kā nihāyat pā-band; purānī lik par chalne w.

“In this latter sense, *ceremonious* is now used.” Webster.

Ceremonial, n. Woh kul qā'id wa rusūm jo qānūn yā dastūr ke mutā-
biq 'ibādāt-i-mazhabī khwāh āpas ke bartāw yā bādshāhoñ ko darbār
ke liye muqarrar hoñ; rusūm yā ādāb-i-khārijī (zāhiri). [tāw kiyā jāe.

Ceremonious, a. 1.—Jismeñ zāhiri zawābit wa rusūm-i-mazhabī kā bar-

See also No. 1 under Ceremonial, a.

2.—Rasmī; jo qawā'id wa rusūm mu'ayyan yā murawwaj hoñ unke
mutābiq; jisse aḥlāq zāhir ho; muaddab.

3.—Dastūr ke mutābiq; husn-i-aḥlāq ke qawā'id ke mutābiq.

To take a *ceremonious* leave—Dastūr ke mutābiq ruḥsat h.; jo kuchh ruḥsat
hone kā qā'idā talzib ke rū se ho uske mutābiq ruḥsat h.

4.—See No. 2 below Ceremonial, a.

Ceremony, n. 1.—Zāhirī mazhabī rasm; woh bāt jiskā bartāw zāhir meñ
mazhab ke rū se kiyā jāe.

2.—Woh bāteñ jo khās-o-'ām meñ āpas ke bartāw ke liye muqarrar
hoñ; ādāb ke rusūm; woh zāhir-dāri kī bāteñ jinkā bartāw munāsib
hotā hai; woh ādāb jinkā salātīn ke huzūr meñ bajā lauā zarūr ho.

Religious ceremonies—Rusūm-i-mazhabī.

Marriage ceremonies—Rusūm-i-shādī yā nikāh.

Death ceremonies—Rusūm-i-muta'alliq-i-wafāt; marne ke ba'd jo rusūm hoñ;
marnī-karnī; kriyā-karm.

Burial, exequial, or funeral, ceremonies—Rusūm-i-tajhiz wa takfin yā tajhiz-o-
takfin; kafn-dafn; gor-gaḥā.

To perform a ceremony—Kisī rasīm kā adā k. yā karnā.

Certain, a. 1.—Jiske dīl par yaqīn yā tayaqqun ho; jisko dīl meñ kuchh
shak yā shubha na ho.

Followed by *of* before a noun.

2.—Jiskī nisbat shubha yā inkār na ho-sake; sābit yā mutahaggaq; gair-mushtabah; lā-kalām; yaqīnī; jismen chūk na ho; jo khatā na kare; jispar ishtibāh wārid na ho; pakkū yā pukhta.

3.—Mn'niyan; muqarrar; jiskū ta'ayun pahle se ho-chukā ho; ma'mulī; mushakkkhas; jo pahle se tai-pā-chukū ho; baīdhā huā.

4.—Gair-mutahaggaq; jiske nām kī sarūhat na huyī ho; koyī; kisī; fulān; ek.

“ Sometimes used independently as a noun, and meaning certain persons.” *Webster.*

Certainly, *ad.* Bilā-shak; be-shubha; wāqī'i; dar-asl; saelmneh aur haqiqat meī; be chūko yā khatā kiye huye; lā-raib; yaqīnī; zarūr.

Certainty, *n.* Shubho inkār yā khatā ke bāhar h.; yaqīn yā tayaqqun; shakk yā khatā (chūk) se barī h. kīwāh usso barāt; asliyat; haqiqat; wāqī'iyat.

Certificate, *n.* 1.—Sanad; kisī wāqī'a kī asliyat kī tahrīrī shahādāt; kisī amr kī tahrīrī tasdiq jispar tasdiq kuninda ke dastkhat us amr kī sadāqat ke sābit karne ke liye sabb hon; sūrtifikat.

Certificate of character or good conduct—Nek-chalni kī sūrtifikat; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān shakhs ausāf-i-hamida rakhtā yā nok-chalan hai.

Certificate of death—Fauti-nūma; kisī shakhs ko wafāt kī tasdiq jismen uske marno kī tarīkh wagairā bhi likhī ho.

Life-certificate—Hayāt-nūma; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān tarīkh ko fulān shakhs zinda thā.

Certificate of sale, or sale-certificate—Sanad-i-nilām yā qibāla-i-nilāmī.

Certificate of guardianship—Sanad-i-walāyat; is bāt kī tasdiq kī sanad kī 'adālat ne fulān shakhs ko fulān shakhs kā walī muqarrar kiya.

2.—(*Law*) Kisī wāqī'a kī tahrīrī shahādāt jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho; sūrtifikat.

Trial by certificate—Kisī mu'amale kī tajwiz jismen amr-i-nizā'i kā faisala us shakhs kī shahādāt par muubair ho jisme uskī nisbat sūrtifikat tahrir kī ho.

Certificate, *v. t.* 1.—Kisī ko sanad (sūrtifikat) d. yā 'atā k.

2.—Kisī bāt kī tasdiq ke liye sūrtifikat d.

Certifier, *n.* Tasdiq k. w.; kisī amr kī sadāqat kī sūrtifikat d. w.

Certifly, *v. t.* 1.—Kisī bāt kī shahādāt likh-kar k.; kisī amr kī tasdiq tahrir kīwāh dast-khat yā dast-khat aur muhr se k.; kisī amr kā i'lān ba-taur amr-i-wāqī' ke k.

2.—Kisī amr kī sahīh khabar d.; mutahaggaq k.; tasdiq k.; shahādāt d.; tayaqqun karūnū; kisī bāt kī kisī shakhs ko tahqiq khabar d.; yaqīn dilānū.

CERTIORARI, n. [*Lat.*] (*Law*) Jab koyī farīq-i-muqaddama 'adālat-i-akbar meī is mazmūn se suwāl de kī malikama-i-asgar se hamāre haq meī insāf nahīn huā yā hamko tajwiz-i-muqaddama meī jānib-dārī kā ihtimāl hai aur us suwāl par malikama-i-'āla se misl-i-muqaddama galatī yā be-zūbitagī kī sihat ko wāste malikama-i-adnā se talab ho-jāwo yā sāl kī haq-rasī ke liye muqaddama muntaqil kar-diyā-jāo to jis hukm ke zarī'e se misl talab ho yā intiqāl-i-muqaddama 'amal meī āwe usko *certiorari* (sarshiorārī) kaheṅge.

Cess, n. Mahsul; dar-bandī; woh mahsul jo is mulk mein zamīn par māl-guzārī ke siwā lagāyā jātā hai aur jo *abwāb* ke nām se mashhūr hai.

Illegal or unauthorized cesses—Abwāb-i-nā-jāiz yā gair-mahkūma-i-qānūn.

To levy a cess or cesses—Abwāb wusūl k.

Cessation, n. Harakat yā kisi qism ki kār-rawāyī kā thōre 'arse ko liye yā yak-qalam band kar-d.; sukūn; rukāwat; ta'attul.

CESTUY QUE TRUST, (Law) ("A barbarous Norman Law French phrase." *Story-Worcester*). Us arāzī kā asli mālīk jo kisi sipurd-dār ke sipurd ho; woh shakhs jisko nīsī milkīyat mein haqq-i-munsifāna aur mutasarrifāna hāsīl ho jiskā haqq-i-qānūnī kisi sipurd-dār ko sipurd ho.

☞ In contradistinction to *trustee*. Written also *cestui*.

CESTUY QUE USE, (Law) Woh shakhs jiske masraf ke liye arāzī wagaira dūsre ko dī-jāe (sipurd ki-jāe).

Chain, n. 1.—Sone yā ehāndī kī zanjir jo zebāish ke liye pahni jātī hai; jebīgharī wagaira kī zanjir jo soue chāndī yā kisi dūsre chīz ki banī ho.

2.—Zanjir; berī; paikarī.

3.—Silsila; bahut sī bāteñ jo silsila-wār wuqū' mein āweñ yā jinkā silsila bāham lagā ho.

4.—Silsila; qatār; saf.

A chain of mountains—Pahārōñ kī qatār.

5.—Jarīb; zanjir; zamīn kī paimāish kā ek āla jo 66 fit lambā hotā hai; jisqadar zamīn ek jarīb kī paimāish mein āye. Das murabba' jarīb kā ek ekar hotā hai.

☞ Sometimes called *Gunter's chain*.

Chain, v. t. 1.—Zanjir se bāndhuā; zanjir kī mānind kisi chīz se bāndh d.

2.—Gulām banānā; gulāmī mein r.; hālqa-ba-gosh k.

3.—Mazbūtī se joṛnā; ek kar d. yā ek mein milā d.

Chair, n. 1.—Kursī; ehaukī.

2.—Kisi hākim ke ijlās kī jagah yā uskā 'uhda.

['uhda.

3.—Kisi 'ilm ko 'ālim kī nishust-gāh (uske baithne kī jagah) yā uskā

4.—Kisi majma' kā mir-majlis sadr-nishīn yā sadr-anjuman kī khwāh woh kursī wagaira jo uske baithne ke liye mukhsūs ho.

He is going to address the *chair*—Woh sadr-nishīn-i-majlis se 'arz karne-wālā hai yā uski taraf mukhātīb ho-kar kuchh kabā chāhtā hai.

Chairman, n. Mir-majlis; wāzī'in-i-qawānīn ke jāise yā kisi aur majma' kā mir-majlis; kisi jāise yā kametī kā sadr-anjuman kī khwāh sadr-nishīn.

Chalk, n. Kharī mitṭī; ehūyī mitṭī; dūdhī mitṭī.

[ko] samajhnā.

To know *chalk* from *cheese*—Jo kuchh ho rahā ho usko (apne naf'-nuqsān kī bat

Chalk, v. t. 1.—Kharī mitṭī se malnā yā usse nishān k.

2.—Khād ke taur par zamīn mein ehūyī mitṭī dālnā.

To *chalk* out—Qāim k.; tarah dālnā; naqsha khaibeh-kar banānā; tajwīz k.; mansūba k. yā bandīsh bāndhnā.

Challenge, n. 1.—Kist se tanhā lāṛne ko liyo kahnā; kisi takrār ke raf' karne ke liye muta'nāzī'in mein bāham muqābale kī istid'ā-i-zabānī yā talrīrī; da'wat yā talab-i-jang; lalkār; jis khat mein is qism kī dar-khwāst ho usko liye bhī yabī lafz (*challenge*) mauzū' hai.

2.—Kisī qism ke muqābale kī istid'ā (dar-khwāst).

3.—Kisī haqq-i-wāqī'ī yā farzī kā da'wā yā mutālaba.

4.—(Law) Jūrī ke logon par i'tirāz; farīq-i-muqaddama kā yāh da'wā kī hamāre muqaddame meī fulān fulān ashk-hās jūrī meī sharīk na kiye jāen.

[i'tirāz.

Challenge to the array—Jisqadar log jūrī meī sharīk hoī un sab kī nisbat *Challenge, v. t. 1.*—Jis shakhs ko koyī gussa dilāwe uskā gussa dilāwe wāle se yāh kalmā kī āo ham tūn bī-khudhā kar-kar raf'-i-nizā' kar-leī; da'wat-i-jang k.; laṛāyī ke liye lalkārnā; apne mukhlāif se dū-ba-dū laṛne ke liye tālī thoṅk-kar khare ho-jānā.

2.—Kisī amr kī nisbat muqābala chāhnā; kisī se kisī bāt kī jawāb-dihī karānā; kisī se yāh kalmā kī agar tumko fulān amr kī nisbat kuchh da'wā ho to ham se us bāb meī muqābala kar dekho.

3.—Apne haqq-i-wājib kī tarah par chāhnā talab k. yā māignā; haqqan da'wā k.

4.—(Law) I'tirāz k. yā mu'tariz h.; jarh k. masālan un shakhsan kī nisbat jo kisī muqaddame meī ba-taur jūrī ke kār-rawāyī karne ke liye talab huye hoī.

Chamber, n. 1.—Makān meī khusūsan ūpar ke darje kā woh kamra jo qiyām takhlīye yā likhne-parhne ke liye maḥsūs ho; khalwat-gāh.

2.—Khāna; jāuf.

3.—'Adālat ke hākimon yā wāzī'ān-i-qawānīn kī nishast kā kamra yā dīwān-khāna; wāzī'ān-i-qawānīn yā 'adālat-i-insāf ke hākimon kā majma'.

4.—*pl. (Law)* Woh takhlīye kī jagah jahān koyī jaj baith-kar mu'āmalāt sune aur fīsal kare aur aise kār-i-'adālat kare jo 'adālat ke bāhar ho sakte hoī.

To sit at chambers—Jaj kī hāsiyat se takhlīye kī nishast-gāh meī mu'āmalāt kī sunnā yā un kāmōn kā k. jo 'adālat ke bāhar ho-sakte hoī.

Chamber of commerce—Saudāgaron aur tājiron kī jamā'at.

Chamber-council, n. Takhlīye kī kaunīsal.

Chamber-counsel, } n. Woh kaunīsal jo khānagī taur par muqaddamāt
Chamber-counsellor, } kī nisbat rāe de par 'adālat meī suwāl-o-jawāb na kare.

Chamber-practice, n. (Law) Un kaunīsalion kā kār-o-bār jo nij kī tarah par mu'āmalāt meī rāe den par sur-i-'adālat suwāl-o-jawāb na karen.

Champtor, n. (Law) Woh shakhs jo manāfi' meī sharīk kiye jāne kī garaz se apne kharch se muqaddamāt laṛāye; jo shakhs naf' meī hissa pāne ke liye muqaddama mol lekar apne sarf-i-khās se use chalāye; jo shāmpartī kā murtakib ho.

Chāmperty, n. (Law) Jab koyī shakhs jise kisī muqaddame ke mudda'ī yā mudda'ā 'alaih se kuchh sarokār na ho min-jumla uke ek farīq se yāh mu'āhada kar-le kī ham tumhāre muqaddame kī sarsabzi meī har tarah kī madad deṅge aur ba-shart-i-kām-yābī imdād kī 'iwaz meī juzw-i-shai-i-mutanāzī'a leṅge to us mu'āhade ko shāmpartī kahoṅge; nālīsh yā istihqāq-i-nālīsh kā kharīd k.; jis chīz kī nisbat takrār ho us ko kām-yābī kī sūrat meī bā-ham taqīm kar-lene ke iqrār par kisī shakhs-i-gair-az-farīq-i-muqaddama kā ek farīq ko madad d.

Champion, n. 1.—Jo shakhs दूसरे की तरफ से usko mukhālif. so tau-i-tauhā laṛe. [akelā laṛe.

2.—Jo shakhs apne mu'āmale ke tasfiye ke liye apne dushman se

3.—Juwān-mard; pahalwān; laṛāyī yā muqābale meñ diler.

Chance, n. 1.—Ittifaq; kisi wajh-i-mu'āyana yā musallama kī na h.; nā-gahānī; hādīsa; kisi aise amr kā wuqū' jiskī nisbat koyī tadbir na kī gayī ho yā jiskā honā pahle se maqsūd na rahā ho yā jiske hone kī ummed pahle se na rahī ho.

Time and chance happen to all—Waq̃ aur ittifaq sab par partā hai.

By chance—Ittifaq yā ittifaqiya; nāgahānī; yakāyak.

2.—Nasib; jo kuchh nasib se ā-jāe.

To take one's chance—Jo kuchh nasib se ho-jāe yā nasib se ā-jāe use qabūl kar-lenā; qismatī saudā k.; koyī jokhim nṭhānā; taqdir par khelū.

3.—Khushī yā musibat; kān-yābi yā nā-kāmī.

4.—Kisi amr ke wuqū' kā imkān (kisi bāt kā ho saknā); maṅqa'.

Chance, v. i. Ho-parnā; ā-parnā; pahunch-jānā; ittifaqan zuhūr meñ ānā nāzil yā wārid h.

Chance, a. Ittifaqī; ittifaqiya h. w.

Chance companions—Woh log jinkā sāth ittifaqiya ho-jāe.

Chance-comer, n. Jo ittifaqiya yā yakāyak ā-jāe. [sadr-nishūn.

Chancellor, n. Inglisān meñ 'adālat-i-chānsarī kā awwal hākim yā

Chance-medley, n. (Law) Aisi laṛāyī meñ jo yakāyak aur be pesh-bandī kiye huye ho-jāe apne bachāw kī koshish meñ दूसरे ko halāk kar-d. (mār-dāhnā).

Chancery, n. Inglisān meñ pārliment ke ba'd sab se ā'lā darje kī 'adālat jiske hākim khās kar insāf ke rū se mu'āmalāt fāisal karte haiñ.

Chandelier, n. Jhār.

Chandler, n. 1.—Mām yā charbī wāgaira kī battiyāñ banāne yā bechne w.

2.—Kisi chīz kā roz-gārī; kisi chīz kī tijarat yā uskā kār-o-bār k. w.

“A general term for a dealer, the particular meaning being determined by a prefix; as, a tallow-chandler, ship-chandler, &c.” Webster.

Change, v. t. 1.—Badal d.; tabdil kar-d.; aur hī banā d.; ek hālat se दूसरी hālat meñ kar-d.; zāhirī sūrat yā māhiyat ko badal d.

To change the colour or shape of a thing—Kisi chīz ke rang yā uski shakl ko tabdil kar-d. (aur hī kar-d. yā banā d.).

2.—Ek chīz ko tabdil karke दूसरी chīz qāim k.; ek chīz ke badle meñ दूसरी chīz r.; adlā-badlā k.

To change the clothes—Kapro badalnā ya'nī jo kapre badan par hon unko utār kar unke i'waz meñ दूसरे pahnu.

3.—Ek chīz yā hālat ko chhor-kar दूसरी ikhtiyār k.

Followed by for.

Persons educated in a particular religion do not readily change it for another—

Kisi khās mazhab ke ta'lim-yāfta shakhs use jald tark karke दूसरी mazhab ikhtiyār nahi karte.

4.—Bāham tabādala k.; āpas meñ badal l.

Will you change conditions with me—Thun mujh se tabādala-i-sharāit karege?

5.—Ek qism kā māl d. aur uske badle meñ dūsra l.

6.—Tabdīl-i-makān k.; ek jagah ko chhoṛ-kar dūsra jagah qiyām k.
To change lodgings—Jis makān meñ koyī firo-kash ho usko chhoṛ-kar dūsre makān meñ jū-rahna.

7.—Tabādala-i-zar k.; ek qism kā zar d. aur uske badle meñ dūsra qism kā l. masalan loṭ dekar rupaye l. yā rupaye dekar loṭ khwāh rupaye ke 'iwaz paise l. yā paisa ke badle rupaye; bhunānā; torānā; khurda k. [(qāim na rahna).

8.—Khaṭṭā yā ganda ho-jānā; aslī shīrīnī aur safāyī kā badal jānā
The milk has been changed by the weather—Mausim kī wajh se dūdh badal gayā (usmeñ turshī aur gandagī āgayī).

Change, v. i. 1.—Badal-jānā; tabdīl ho-jānā; aur hī ho-jānā; mutagaiyar h.

2.—Ek haiat se badal kar dūsra haiat meñ h.; nayā dāra shurū' k.; talwīl meñ h. jaise chānd kā.

Change, n. 1.—Kisī qism kā tabādala; ek hālat yā sūrat se dūsra hālat yā sūrat meñ ho-jānā; tabādala-i-sūrat sīrat hālat yā māhiyat. {purānā h.

2.—Ek shai ke ba'd dūsra shai kā qāim h.; tajdīd; tabādala; nayā—A change of seasons—Ek fasl ke ba'd dūsra fasl kā ānā; tadākhul-i-faslāin.

He has gone to the hills for a change—Woh tabdīl-i-āb-o-hawā ke liye pahār par gayā hai.

3.—Talwīl; chānd kā az-sar-i-nau apnā māhāna daura shurū' k.

4.—Inqilāb masalan riyāsāt kā.

5.—Khurda; rezgī—masalan rupaye ke 'iwaz meñ aṭṭhaunī chauannī doannī yā paise yā ashrafi ke badle rupaye wagaira.

6.—Woh rupaye paise jo kisi kharīd kiye huye māl kī qīmat ke adā karne ko ba'd bāqī bach jūen.

I gave the clerk a bank-note for his cloth, and he gave me the change—Main ne dūkān-dār ke gumāshṭe se kaprā lekar use ek bank kā loṭ diyā aur usne mujhe zar-i-fūzil (jo kueh qīmat minhā karke bāqī bachā) pher diyā.

7.—Woh maqām jebān tijārat ke kār-o-bār ke liye saudāgaron kā majma' ho; woh makān jahān tijārat kā kār-o-bār ho.

Contracted from *Exchange*.

Changeable, a. 1.—Jo badal sake; jismeñ tabādala ho-sake; mutagaiyar; mutalawwin; tabādala-pazīr; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; besabūt; mustaqil nahīn.

A person of a changeable mind—Mutalawwin-mizāj shakhs; aisā shakhs jiski tabī'at badlā kare.

2.—Jiskī zāhirī sūrat tabdīl ho-jāe.

Changeable silk—Aisā reshmī kaprā jiskā rang raushanī se tabdīl huā kare; dhūp-ehhāñh.

Changeless, a. Jo badal na sake; mazbūt; mustaqil.

A changeless purpose—Mazbūt irāda; 'azm-i-bi-l-jazm.

Changer, n. Khurdiyā; sarrāf.

Channel, n. 1.—Pānī ke bahne kī rāh; majrā-i-āb; bahrawān; nālā; woh gahra jagah jismeñ nadī wagaira kī khās dhārā bah-kar gire; daryā kā peṭā aur pāṭ.

2.—Tawassut; wasila; zari'a; sabil; woh shai jisse koyi dusrī shai guzre; kisi shai ko dūstre tak lejāne yā pahunchāne kā zari'a.

Information of the murder was conveyed to the police by different channels—

Us khūn ki ittālā' pulis ko mukhtalif sabilon yā zari'ōn se pahunchē.

Chaos, n. 1.—Hayūla; maādde ki abtari ki kaifiyat jo dunyā ke paidā houe ke pahle thi.

2.—Chīzon kā khalt-malt muntashar yā abtar rahnā; intishār; darhamī-barhamī; woh hālat jismeñ kisi shai ke ajzā meñ bāham tamiz na ho-sake.

Chaotic, a. Hayūlāni; muntashar; abtar.

Chapter, n. 1.—Kisi kitāb yā risāle kā hissa; bāb; fasl; addhyāya; sūra.

To the end of the chapter—Bi-l-kul; sarāpā; shurū' se ākhir tak; khātme tak.

2.—Ba'z jamā'atōñ ke shurakā kā majma' yā jalsa.

Character, n. 1.—Tamiz ki nishāni; harf shakl yā nishān.

2.—Sawād-i-khat; likhāwat; kisi khās shakhs ke hurūf ki kashish yā shān; hurūf ki woh khās shakl jo kisi qaum meñ musta'amul ho.

3.—Woh majmū'i sifateñ jinke zari'e so do shakhsōñ yā chīzon meñ tamiz ho-sake.

4.—Achchhi achchhi sifateñ; sifāt-i-sutūda yā hamīda; woh khūbi-yāñ jinki log ta'zim aur qadr karen; woh khūbiyāñ jo 'awām ki naz-rōñ meñ kisi shakhs meñ hoñ.

A man of character—Sutūda-sifāt shakhs; aisā shakhs jiski khūbiyōñ ki log qadr karen; nek-khāsiyat shakhs.

5.—Haisiyat yā haisiyat-i-mansabī.

6.—Kisi shakhs yā shai ki qadr; nek-nāmī; shuhra yā shuhrat.

He has a character for honesty—Woh diyānat ke liye nek-nām hai yā log uski qadr diyānat ke liye karte haiñ.

7.—Shakhs.

“Usually with an attributive word or phrase.” Webster.

A distinguished character—Mashhūr yā mumtāz shakhs.

S.—Hāl; kaifiyat; bayān.

Characteristic, } a. Woh amr jo kisi shakhs yā shai ki khās sifaton

Characteristical, } par dalālat kare; woh bāt jisse kisi shakhs yā shai ki nisbat tamiz ki-jāwe; khās yā makhsūs.

Followed by of.

Characteristic, n. Woh bāt jiske zari'e se do shakhsōñ yā chīzon meñ bāham tamiz ho-sake; woh sifāt-i-khās jo kisi shakhs yā chiz meñ ho; khusūsiyat; koyi khās 'alāmat nishān yā pahchān.

“Invention is the characteristic of Homer.” Pope.

Homer ki tabi'at meñ ijād kā h. uski khās sifāt hai.

Characterize, v. t. 1.—Kisi shakhs ki zāti sifaton kā hāl bayān k.; khās khās sifaton ke zari'e se bayān k.

2.—Mumtāz k.; mashhūr k.; kisi ki sifāt zāhir k.; kisi shakhs yā chiz ki khās khās khūbiyāñ numāyāñ k. yā dekhlanā.

Character-book, n. Ā'māl-nāma; woh kitāb jismeñ sarkārī mulāzimin ke achchhe aur bure hālat likhe jāte haiñ.

Charcoal, *n.* Lakṛī k̄ koelā.

Charge, *v. t.* 1.—Tūt paṛnā; ḥamla k. yā ḥamla-āwar h. k̄husūsan saṅīneṅ charḥā-kar; charḥāyī k.

2.—Bharnā-jaise top yā bandūq; bārūt yā bārūt aur chharre k̄hwāh gole yā goliyāṅ bharnā.

3.—Bojh yā bār ke taur par ḍālnā; lādnā; garān-bār k.; kisī shai par kisī chīz k̄ bojh ḍālnā yā usse usko is tarah bhar d. ki kisī tarah. k̄ sadma na pahuūche.

To charge the stomach with indigestible food—Mi'de ko aisī gīzā se bhar d. jo hazm na ho-sake.

To charge the mind with facts—Dil meṅ bahut se ḥālāt jam' kar l.

4.—Lagānā; qāim k.; muqarrar k.; bāndhuā—jaise kar (mahsūl).

To charge rent on a land, or to charge a land with rent—Kisī arāzī par lagān lagānā yā muqarrar k.

5.—Kisī par koyī farz ḍālnā; koyī kām kisī ke zimme k.; koyī chīz kisī ke sipurd k.

Followed by *with*.

6.—Kisī ke nām yā uske hisāb meṅ likhnā—jaise koyī qarṛz kī raqam; qarṛz khāte likhnā yā kharch ke hisāb meṅ ḍālnā; hisāb meṅ kisī ke nām likhnā yā kharch ke mad meṅ ḍālnā; kisī shai k̄ zimma-dār banānā.

To charge a man with the price of the goods sold to him—Kisī ke nām us māl ki qīmat likhnā jo uske ḥāth farokht huā ho.

7.—(Law) Ilzām lagānā yā mulzam banānā; ittihām 'aid k. yā muttāham k.; mujrim banānā yā gardānū; kisī par kisī jurm k̄ da'wā k.

To charge a crime upon or against a man, or to charge a man with a crime—Kisī shakhs par kisī jurm k̄ da'wā k.; kisī par kisī jurm k̄ ilzām lagānā yā usko us jurm k̄ mujrim bayān k. [ke liye.

8.—Hukm d.; dil se istid'ā k.; khūb samjhānā—jaise kisī nek kām

9.—(Law) Hidāyat k.; kisī ki taraf mukhātib ho-kar kuchh kahnā—jaise jaj k̄ jūri ki taraf kisī muqaddame ke mukhtasar ḥālāt bayān kārne meṅ.

Charge, *v. i.* Ḥamla yā charḥāyī k.; tūt paṛnā.

Charge, *n.* (Law) 1.—Ittihām; ilzām; nālīsh; da'wā—jaise kisī jurm k̄.

To bring, institute, lay, or prefer, a criminal charge against a person—Kisī shakhs par kisī jurm k̄ ilzām lagānā yā da'wā k.

To entertain a charge—Kisī nālīsh yā da'we ko manzūr k.

To answer a charge—Kisī da'we ki jawāb-dihī yā tardīd k.

To withdraw a charge—Kisī da'we se dast-bardār h. yā bāz-ānā (usmeṅ bāz-da'wā dākhīl k.)

A criminal charge—Nālīsh-i-fauj-dārī; kisī jurm kī nālīsh yā uskā da'wā.

A joinder of charges—Kayī ilzāmoṅ k̄ ek meṅ shāmil k.; shumūl-i-ilzāmūt-i-muta'addida.

2.—(Law) Fard-i-jurm yā fard-i-qarār-dād-i-jurm; woh nawishta jismeṅ us jurm kī sarāhat ho jo kisī mulzam par qāim kiya jāe aur jo ḥākim-i-fauj-dārī ke dast-khat aur muhr se murrattab ho.

An amended *charge*—Fard-i-jurm-i-tarmim-shuda yā murammama.

The head of a *charge*—Madd-i-fard-i-jurm.

A previous conviction should be made a separate head of a *charge*—Chāhiye ki mākhūzi-i-sābiqa fard-i-jurm men ba madd-i-judā-gāna qāim ho.

A formal *charge*—Fard-i-jurm-i-bā-zābita.

To draw up, frame, make, or prepare, a *charge*—Fard-i-jurm murattab k. yā banānā.

To alter or amend a *charge*—Fard-i-jurm kā badalnā yā tarmīm k.

To add to a *charge*, or to frame an additional *charge*—Fard-i-jurm men aur jurm yā jarām kā barhānā yā fard-i-jurm-i-mazīd banānā; ek jurm par dūsarā jurm barhānā yā jurm-i-mazīd qāim k.

3.—Woh shakhs yā chiz jo ihtiyāt hifāzat yā ihtimām kī garaz se dūstre ko sipurd yā uske zimme kī-jāwe; amānat yā shai-i-amānatī; 'uhda; kām yā farz; woh kām jispar koyī muta'aiyan ho.

To abandon a *charge*—Kisī shai-i-amānatī se dast-bardār h.; us shakhs yā chiz se kanāra-kash h. jo ihtimām yā hifāzat ke liye sipurd ho.

4.—Hifāzat; ihtimām; insirām; zimma-dārī.

To have *charge* of an office, or to have an office in one's *charge*—Kisī 'uhde kā ihtimām apne zimme yā taht men r.

To assume, or take, *charge* of an office—Kisī 'uhde ke ihtimām-o-insirām kā zimma ūṭhānā.

To deliver, or make over, *charge* of an office—Kisī 'uhde kā ihtimām-o-insirām dūstre ko sipurd kar-d.

5.—Kisī jāe-dād yā arāzī wagaira par lagān yā mahsūl wagaira kā qāim k.; jo bār yā muākhaṣa jāe-dād par qāim kiya jāe.

The acreage cess is a new *charge* on landed property—Jāe-dād-i-arāzī par jo kuohh ba-hisāb fī ekar qāim kiya (lagāya) gayā hai woh ek nayā mahsūl hai.

6.—Masārif; kharch; sarfa; akhrājāt.

Commonly in the plural.

The unlawful *charges* incurred by you will not be allowed—Jo masārif-i-nā-jāiz tumne kiye haiñ woh na dilāye jāēnge.

Receipts and *charges*—Āmad wa kharch; Āmadani wa kharch.

7.—Jo raqam kharch yā yāftanī ke hisāb men likhī jāwe; nām kī raqam; chīzōñ kī qīmat jo kharīdār ke nām parē.

8.—(Law) Woh hidāyat jo jaj ahl-i-jūrī ko kare.

9.—Bārūt goliyāñ gole chharre wagaira jo top aur bandūq wagaira men bhare jāēñ.

10.—Hamla; yūrish; chaṛhāyī; hamle kā nishān; hamle yā laṛāyī ke liye hathiyār kā nauqe' se r.

Chargeable, 'a. 1.—Lagāye yā 'aid kiye jāne ke qābil; muqarrar yā qāim kiye jāne ke lāiq.

No rent is *chargeable* on the land in suit, or the land in suit is not *chargeable* with rent—Arāzī-i-mutanāzi'a par lagān nahīñ lagāyā yā qāim kiya jā saktā (uspar lagān nahīñ lag-saktā).

2.—Jispar kisī jurm kā ilzām lagāyā jā sake yā lag-sake; mustaujib i-ilzām-i-jurm; muttahaṁ yā maurid-i-ilzām hone ke lāiq.

This man is *chargeable* with murder—Is shaḡhs par qatl-i-'amd kī ilzām lagāyā jī sakta hai.

3.—Jise nisbat de-sakeñ yā jo mansūb kiyā-jū-sake; jo kisi par ba-taur jurm qusūr yā dain ke 'aid ho-sake.

A fault *chargeable* on a man—Qusūr jo kisi shaḡhs par 'aid ho-sake (lag-sake).

4.—Jiski wajh se kharch parē; sarf-angez; garāb-bār; jo bojh sā ma'lūm ho.

Chargeless, a. Sarf-angez nahīn; jismen kharch na parē; sastā; arzān.

Charitable, a. 1.—Muhabbat aur nek-khwāhī se bhārā huā; nek; nek-andesh; khair-andesh yā khair-sigāl; mihrbān.

A *charitable* di-position—Nek tabī'at; aisi tabī'at jo dūsoñ se muhabbat rakke aur unki bihtari chāhe.

2.—Garibon ke sāth dil khol-kar bhalāyī aur unki taklif dūr k. w.; mukhaiyir; sui'yāz; karīm; saḡhī; dātā; dāniyā; garib-parwar; niko-kār; khairāt denē meñ ilāim.

A *charitable* man—Mukhaiyir yā sui'yāz shaḡhs; aise shaḡhs jo gurabā ki musibat ko dūr aur unke sāth har tarah ki neki kare; garib-parwar.

3.—Khairāt ke muta'alliq; khairātī; jiski bunyād khairāt par ho yā jo khairāt ke liye muqsūd ho.

A *charitable* institution—Khairātī kār-khāna masalān khairātī madrasa chhetra wagaira. A *charitable* society—Aisi jamā'at jiskā mansūb nek kāmōñ kī karnā ho. A *charitable* purpose—Garibon ke dukh chhorāne (unki musibat ke raf karnē) kī irāda yā mansūb.

4.—Jo mihrbānī ke khayāl se kiyā jāe; jo neki ke usūl par mabnī ho; kisi ke hasb-i-hāl yā muwāfiq.

A *charitable* construction of words or actions—Qaulon yā fi'lon kī ta'bīr jo kisi ke hasb-i-hāl yā uspar mihrbānī yā uski nek-khwāhī kī nazar se ki-jāwe.

Charitableness, n. Mukhaiyirī h. yā khairāt k.; nek-andeshī; khair-sigālī; sui'yāzī; dād-dihish; garibon ke haq meñ sui'yāzī yā unko khūb khairāt d.

Charitably, adv. Mihrbānī se; sui'yāzī se; nek-khwāhī se; dūsoñ ke sāth bhalāyī karne kī niyat se; mubtājōñ kī i'ānat kī khwāhish se.

Charity, n. 1.—Woh ragbat jo insān ko dil meñ is bāt kī hotī hai ki apne ham-jinsoñ ko achchhi samjhe aur unke sāth bhalāyī kare; muhabbat; khair-khwāhī; nek-andeshī.

2.—Gurabā ke haq meñ sui'yāzī yā'nī unko khūb khairāt kī denā aur unse har tarah kī neki k.; unki musibat ke dūr karne ke liye garibon ke sāth neki k. aur unse koyī mu'āwaza na chāhnā.

3.—Khairāt; zakāt; sadaqa; dān; bhikh; jo kuchh garibon ko unki hājat-rawāyī ke liye bilā mu'āwaze ke diyā jāe.

4.—Insān aur unke fi'lon kī nisbat rāo qāim karne meñ sui'yāzī; insān meñ is bāt kī raghat ki apne ham-jinsoñ ke qaulon aur fi'lon kī ta'bīr jahūn tak 'umda ho-sake kare.

5.—Mihrbānī yā nek-andeshī kī koyī fi'l.

The *charities* of life—Woh nekiyāt jo zinda rahne kī hālat (zindagi) meñ ki-jāen.

6.—Koyī khairātī kār-khāna yā jo kuchh uske qāim karne aur chālāne ke liye de-diyā jāo.

Charity-school, *n.* Woh madrasa jo garib larikon k' ta'lim ke liye log apni ap kuchh kuchh dekar qaim rakkhen; khairati madrasa ya maktab.

Charm, *n.* 1.—Jadu; sihr; tilism; afsun; mantar (mantra); tonā; totkā; latkā.

2.—Ta'wiz ya jantra jiske pabinne se yah maqsud hota hai ki balā tal jae ya pahinne wālā phūle-phale.

3.—Woh shai jiske asar se dil be-qābū ho-kar kisi dūsrī shai ki taraf khinch jae; woh shai jo dil ko apne bas mein kar-le; jis shai mein dil phāns bañdh ya lubhā jae; jo man ko moh ya har le.

☞ In this sense, generally in the plural.

Charm, *v. t.* 1.—Sihr jadu ya tilism karke apne bas ya qābū mein k.; mantar (mantr) parh ya phūnk-kar bulānā; jadu tonā ya totkā k.

2.—Kisi aisi quwwat se jo zahir na ho ya jisse khushī hāsīl ho dabā d. ya taskīn d.; kamī ya khiffat paidā k.; halkā k.

3.—Dil ya hawās-i-khamsa ko nihāyat hī khush k.; bahut hī mah-zūz ya masrūr k.; dil ko lubhā l. farefta ya apne bas mein kar-l.; dil-rubāyī k.

Charm, *v. i.* Jādū kā sā asar paidā k.; tone ki tarah lagnā.

Charmer, *n.* 1.—Jādū-gar; sābir; tilism-gar.

2.—Dil-rubā; dil-bar; man-mohan; man har l. w.

Charming, *p. a.* Nihāyat khush-kun; jisse gāyat darje ki khushī massarrat ya haz ho; azbas pasandida.

Charmingly, *ad.* Aise tarz par ki dil ko baṛī khushī ho.

Charmless, *a.* Jismein kisi qism ki kashish na ho.

Charter, *n.* 1.—Sanad-i-shāhī; woh wasiqā-i-bā-zābita jiske rū se bād-shāh ki jānib se ikhtiyārāt aur huqūq kisi ko 'atā hoñ aur tarah tarah ki ri'āyateñ mar'ī rakkhi jāen; tahrīr mush'ir-i-'atā-i-huqūq wa ikhtiyārāt; tauqī'i-shāhī; manshūr.

2.—Kisi mu'āhada-i-khās ke rū se jahāz ko kirāye par d.

Charter, *v. t.* 1.—Sanad-i-shāhī ke rū se qaim k.

2.—Mu'āhada-i-khās ke rū se kirāye par d.—jaise koyi jahāz.

Charter-party, *n.* Woh mu'āhada-i-tahrīrī ya igrār-nāma jo kisi jahāz ke kul ya juzwī hisse ke kirāye ki nisbat uske mālīk ya afsar aur us shakhs ke darmiyān ho jo uspar māl lād-kar kisi khās maqām ko le-jāe.

Chary, *a.* Hoshyār; khabar-dār; muhtāt; chaukas; kifāyat-shī'ār.

☞ Used with *of*.

Chase, *v. t.* 1.—Pakarne ki niyat se pichhā k.—jaise dushman ya shikhār kā; ta'āqub k.; pichheṛā k.

The thief was chased by the watchman—Chauki-dār ne us chor kā pichhā is garaz se kiya ki use pakre.

To chase away—Chale jāne par majbūr k.; nikāl d.; zabardastī se (jabriya) dūr kar-d.; āge ko haṭā d.; muntashar kar-d.; khader d.

The rioters were chased away by the police—Ahl-i-kārān-i-pulis ne balwāiyōn ko muntashar kar-diyā ya nikāl diyā.

Chase, *n.* 1.—Ta'āqub-i-shadīd; kisi ke pichhe daur ya usko daurā l. masalan shikār mein jānwar ya larāyī mein bhāgte huye ganīm kā khwāh samundar mein jahāz kā khwāh aur kisi shai kā jiskā hāth

ānū maqsūd ho; kisī nīsī shai kī dīl se pairawī yā uskī talāsh jiske milne yā hāth-lagno kī barī tamannā ho; dīl se joyāyī; barī pichherā.

To give chase—Pichhā k. ; ta'āqub k. ; dushman yā shikār wagairā ke pichhe uske pakarne kī garaz se daurnā.

2.—Woh jānwar jiskā shikār kiya jāe; woh shai jiskī pairawī kī-jāe.

3.—Jiskā shikār ho-sako; shikār ke lāiq.

Beasts of chase—Shikār ke jānwar ya'nī woh jānwar jinkā shikār ho-sake.

4.—Kisī kenij kā ramuā yāshikār-gāh jiskī rāh kisī taraf se band na ho.

It (a chase) differs "from a forest, which is not private property, and from a park which is enclosed." Webster.

Chasm n. 1.—Woh 'anniq shigāf jo zamīn yā pahār meñ uske phat jāne kī wajh se ho-jāe; darz; darār; darrā. [ho-jāe.

2.—Khālī jugah; khālū; woh jagah jo khālī par-jāe yā jahāñ saktā

Chaste, a. 1.—Bā-'ismat yā 'ismat-tirāz; pāk-dāman; nek; zinā-kār yā fājir nahīn; woh mard yā 'anrat jo kisī dūsrī 'anrat yā dūstre mard se nā-jāiz rubt na rakkhe; parhez-gār; muttaqī; pākīza.

"Applied to persons before marriage, it signifies pure from all sexual commerce; undefiled; applied to married persons, true to the marriage bed." Webster.

2.—Jismeñ kalimāt-i-fuhsī na hoñ; jisse ranj na pahunchē.

3.—Sāf; snthrā; jismeñ nise alfāz wagairā na hoñ jo wahshiyon meñ musta'nal rahe hoñ yā jismeñ banāwat yā mubālaga wagairā ho; shusta; pākīza.

Chaste language or style—Zibān yā 'ibarat-i-shusta.

Chastely, a. Pakizagī yā safāyī se; pāk-dāmanī yā 'iffat se.

Chasten, v. t. Suzā-dekar sudhārnā; sudhārne kī garaz se kisī kī ta'zīr k. ; tambih k. ; sazā k.

Chastise, v. t. 1.—Islāh yā tambih kī garaz se sazā-i-tūziyūna d. ; sazā dekar sudhārnā sīdhā yā rū-ū-rāh k. ; tambih k. ; sazā d.

2.—Jāda-i-'itidāl se tajāwuz na karne d. ; ziyādātī na karne d. ; khatā kī murtakib na hone d. ; qā'ide se kar-d. ; mutī' k. ; dabā r. ; āge barhne na d. [jāe; islāh; tambih.

Chastisement, n. Sazā-dilī aur islāh ke liye jo kuchh taklīf pahunchāyī Chastity, n. 1.—Pakizagī; 'iffat; pāk-dāmanī; 'ismat-tirāzī; zinā yā fisq-o-fujūr se barāt. [shustagī; safāyī.

2.—Fuhsh zabūn yā mubālaga ke kalimon se barāt; pakizagī;

Chat, v. t. 1.—Be-takallufī se bāt-chīt k. ; jī khol-kar yā āram se guftgū k. ; mānūs tarīq par hā ham kalām k. ; gap yā gap-shap k.

2.—Bakbak k. ; barbarānū; behūda guftgū k.

Chat, n. Bāt-chīt yā ma'mālī bāt-chīt; guftgū jo be-takallufāna kī-jāe.

Chatel, n. (Law) Jāe-dīd-i-arāzī yā uske muta'alliqāt ke siwā har qism kī jāe-dād.

"It is a more extensive term than goods or effects."

"Chattels are personal or real: personal are such as belong immediately to the person of a man; real are such as appertain not immediately to the person, but to something by way of dependency, as a box with the title-deeds of land." Webster.

Chatter, v. i. 1.—Behūda baknā; bakbak k.; bahut jald jald yā be-parwāyī se bāt-chī k.

2.—Kit-kitānā—jaise dānt.

Cheap, a. Jiski qīmat hāzār meñ kam lage; arzūn; sastā; jismeñ kharch yā lāgat kam paṛo; jo thoṛī qīmat par mile.

Cheat, v. t. Dagā k. yā dagā d.; dhokhā d.; diyānat yā diyānat-dārī ke khilāf naf'-uṭhāne ke liye dhokhā d.

To cheat by personation—Dūerā shakhs bankar dagā k.; khud dūerā shakhs bankar yā ba-jāe ek shakhs ke kisī aur ko qūim karke dagā k.

To cheat one out of something—Dagā yā dhokhā dekar kisī se kuchh le-lenā.

The accused *cheated* the complainant out of Rs. 20—Mulzam ne mustagīs se dagā kārke bīs rupaye le-liye.

Cheat, n. 1.—Dagā-bāzī aur bad-diyānatī kā fīl jisse kisī ki haq-talfī ho; fareb; dagā yā dagā-bāzī; makr; dhokhā.

2.—Dagā-bāz; farebī; dhokhā-dekar fareb k. w.

Check, v. t. 1.—Roknā; insidād k.; kisī bāt ko dafātan yā yak-qalam band kar-d.; apne qābū meñ k.; dabānā; zabt meñ lūnā.

2.—Chashm-uumāyī yā sar-zanish k.; jhīrkī d.; la'nat-malāmat k.

3.—Kisī hisāb yā kāgaz ko uskī asliyat yā sihhāt ki tanqīb ke liye usko musanuā yā aslī kāgaz se muqābala k.; muqābala k. yā milānā; jānchnā.

To check an account—Kisī hisāb ko milānā jānchnā yā partānā.

4.—Nām wagaira ki fihrist par paṛhue ke waqt nām-ba-nām yā raqqam-wār sūd karte yā aur koyī nishān banāte jānā; jāiza d.

Check, n. 1.—Insidād; rukāwat yā rok; zabt. [hukm.]

2.—Chek; muhtamim-i-bank ke nām hāmīl ko rupaye ke dene kā

3.—Woh nishān jo kisī fihrist ke jāize ke waqt uskī raqqom par kar diyā jāe; sād.

Check-book, n. Chek ki kitāb; woh kitāb jismeñ kisī bank ke nām rupaye dilāne ke liye hukm ke kāgaz chhap-kar lage hon par unmeñ pāne-wāle kā nām dilāne-wāle kā dast-khat tārikh aur ta'dād-i-zar mundarj na hon.

Cheek, n. Rukhsār; 'ariz; gāl; kapol.

Cheek by jowl—Sāte sāte; lage lage; rū-ba-rū; thīk ek dūere ke sāmne.

Cheer, n. 1.—Chihra aur uskī sūrat. [ua rahe.]

2.—Khushī ki hālat; woh hālat jab tabī'at meñ ranj aur afsurdagī

To be of good *cheer*—Khush h.; raījida aur afsurda-khātīr na rahnā.

3.—Chahal-pahal; chuhāl; khushī; masarrat.

4.—Da'wat ke liye khāne pīne ki chizeñ.

5.—Khushī se dhūm machānā pair dhabdhabānā yā tālī wagaira [bajānā.]

Cheer, v. t. 1.—Khush k.; mahzūz k.; ranj wagaira ko dūr kar-d.

2.—Himmat dālnā; taqwiyat yā sabhūrā d.; jān dālnā yā zinda-dil k.; kisī ko kisī bāt ki ummed wagaira d.; taskīn yā tasallī d.

3.—Dhūm-dhām machāte yā lalkārtā āge barhānā—jaise shikār meñ shikārī kuttoñ ko.

Cheer, v. i. Khush h.; shād h.

Cheerful, a. 1.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; khanda-rū; darja-i-iftidāl [par mahzūz.]

2.—Jisse khushī zāhir ho; jisse bashāshat pāyī jāe.

Cheerfully, *ad.* Khushī se; masarrat ke sāth; khwāhish yā musta'idī se; bilā-pas-o-pesh; zaug-shauq se.

Cheerfulness, *n.* Bashāshat; darja-i-i'tidāl ki khushī; masarrat; musta'idī; phurtī; zaug-shauq.

Chemical, *a.* 'Ilm-i-kīmiyā ke muta'alliq; kīmiyāyī; jo ashyā ki kīmiyāyī tāsir se paidā ho; 'ilm-i-kīmiyā ke usūl ke muta'alliq. [zarī'e se.

Chemically, *ad.* 'Ilm-i-kīmiyā ke usūl ke mutābiq; 'amal-i-kīmiyāyī ke

Chemistry, *n.* 'Ilm-i-kīmiyā; woh 'ilm jisse ashyā ki tarkīb aur unmeñ tabādulāt ki kaifiyat un'ilm hotī hai.

Cherish, *v. t.* 1.—Muhabbat se pesh ānā; ihtiyāt ke sāth parwarish k.; pālū; posnā. [taqwiyat d.

2.—Pyār k.; 'azīz r.; shauq yā dīl se ikhtiyār yā qabūl k.; To cherish the principles of virtue—Neki ke usūl ko 'azīz r.

3.—Dīl meñ r.; dīl meñ jagah d. (jā-guzār k.) aur taraqqī meñ madad diye chaluā.

To cherish ill-will, or any evil passion—Dīl meñ 'adāwat yā aur kisī qism ki khabāsāt r.

Chess, *n.* Shatranj.

Chest, *n.* 1.—Lakṛī yā dūsrī chīz kī sandūq jismeñ chīzeñ rakkhī jāeñ; peṭī; barā chobi sandūq; kapṛe yā auzār wagaia rakhne ki peṭī yā uskā sandūq.

“It differs from a trunk in not being covered with skin or leather.” Webster.

2.—Jis qadar koyī chīz ek sandūq meñ rahe.

A chest of indigo—Nil kī sandūq; jis qadar nil ek sandūq meñ ho.

3.—Chhātī.

Chew, *v. t.* 1.—Kāt-kar dānt se kuchalnā; chabānā.

2.—Kisī bāt kī khayāl dīl meñ r.

To chew revenge—Badlā lena kī khayāl dīl meñ r.

3.—Chūsna; zabān se zūiq l. par nigal na jānā.

Chicane, *n.* (Law) Kisī muqaddame kī kār-rawāyī meñ dhokhā-dekar yā nā-jūiz kār-rawāyion khwāh fuzūl 'uzrāt ke zarī'e se uljhāw meñ dāl d. hākim ko pareshān kar-d. yā farīq ko dhokhā d. tākī insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe; jul; buttā.

Chicane, *v. t.* Hīla-hawāla k.; jul yā buttā d.; batole-bāzī k.

Chicanery, *n.* Jul; dhokhā; buttā; muqaddamat-i-'adūlat meñ is garaz se hākim ko pech-pāch meñ dālū yā farīq ko dhokhā d. ki insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe.

Chide, *v. t.* Gusse yā nā-rāzī kī wajh se kisī ko knechh kahnā; dāntnā; gharaknā yā gharṛkī d.; la'nat-malūmat yā sarzānish k.; dosh lagānā; ilzām d.; jhīrkī d. yā jhīraknā.

To chide from, or chide away—Ghoṇṭ-ghāṇṭ-kar kanāro kar-d.; jhīrkiyān dekar kñh-d. ki chāl jā yā dūr ho.

Chief, *a.* 1.—'Uhdē yā rutbe meñ sab se barā; sab par bālā-dast; khās.

2.—Jiskī qadr sab se ziyāda kī-jāe; nihāyat aham; barē hī kām kā; sab par muqaddam yā sab se barā; khās; awwal.

“A word of extensive use.” *Webster*.

Chief, n. Kisi guroh jamā'at qaum yā gharāue (khāndān) wagaira kā sar-dār; afsar; sar-khail; rayīs; wālī.

In chief (a)—Sab ke ūpar; bālā-dast.

A commander-in-chief—Fauj meñ sab afsarōñ kā afsar; faujī lāt.

(b) Bādshāh se milā huā; jo bādshāh se hāsīl huā ho.

Tenure in chief—Inglistān ke qānūn meñ isse woh haqīyat samjhi jātī hai jo 'umda 'umda zātī khidmāt ke sile meñ bi-r-rāsīhī bādshāh se hāsīl ho.

Chief-justice, n. Kisi 'adālat kā hākim-i-akbar; woh hākim jo kisi 'adālat ke aur hākimōñ ke ūpar ho.

Chiefly, ad. 1.—Awwal yā awwalan; pablo; khūsūsān khūsātan yā khās-kar; sab par muqaddam; sab ke ūpar.

2.—Deshtar; kasrat se; bahut knehī yā juzw-i-kasir.

Child, n. 1.—Larkā yā larkī; betā yā betī; nasl-i-darja-i-awwal 'ām isse ki az qism-i-zukūr ho yā unās.

2.—'Ilm tajrībe yā tahsīl wagaira meñ za'if; jismeñ larke sī kai-fiyat pāyī jāe; tiff-i-maktab yā dabistān.

3.—Aulād; nasl; larke-bāle.

Used especially in the plural.

The children of Israel—Banī Izrāyīl (Izrāyīl kī aulād).

4.—Kisi mulk ke rahne wāle (bāshinde).

5.—Jiske sīfāt yā ā'māl se yah pāyā jāe ki woh kisi dūse se nisbat rakhtā hai.

A child of the devil—Ibn-i-shaitān.

To be with child—Hāmila h.; haural se h.; pot se h.; unmed se h.

Child-bearing, n. Larke jannā.

She is now past child-bearing—Ab uskā sin larke janne kā na rahā.

Child-bed, n. Zachagī; saur; kisi 'aurat ko dard-i-zih meñ mubtalā rahne kī hālat.

Child-bed fever—Woh tap jo kisi 'aurat ko larkā janne kī hālat (zachagī) meñ āwe.

Child-birth, n. Larke jannā; dard-i-zih; zachagī.

Childhood, n. Larakpan; bachpan; tufūliyat; nā-bāligī.

Childish, a. Tiffāna; larkeñ sū; khafif; bohūda; jāhilāna; bewuqūfāna.

“Childish, as applied to persons who are grown up, is commonly in a bad sense.” *Webster*.

Childish temper—Tiffāna mizāj yā ochhī tabī'at; chibāwalūpan.

Childishly, ad. Larke kī tarah; larke sū; ochhīpan se; bewuqūfāna; khiffāt ke sāth.

Childless, a. Lā-walad; jiso larke-bāle na hon; be larke larkī kā; bilā kisi nasl ke; nir-bans (nir-vaush).

Child-like, a. Larke sū yā larkeñ ke mutn'alliq; jo larke ko soho (zob) [de]; tiffāna.

Child, a. 1.—Ausat darje par sard; thandhā; khunuk; audāz se ziyāda sard nahīn; jisse badhūn kañp uthe.

2.—Sardī se kañptā hūā.

3.—Jismeñ sard-mihri pāyī jāe; dūr dūr kī; rasmī; jisse garm-joshi yā muhabbat zāhir na ho; phikā.

A *chill* reception—Kisi se dūr hī dūr se mil-lenā; rasmī miluā; sard-mihri ke sāth kisi se miluā.

4.—Shikasta-dil; pazhmurda-khātir; māyūs; himmat hāre huye.
Chill, *n.* 1.—I'tidāl kī sardi; itnī thandhak jo nā-guwār ho aur jisse badan kañpe.

2.—Woh bāt jisse jazba yā garm-joshi ruk-jāe; shikasta-dili; afsurda-khātiri; sard-mihri; dil kī khushi par pālā par-jānā.

A *chill* came over the assembly—Us majlis (hāzirin-i-majlis) par pālā par-gayā.

Chill, *v. t.* 1.—Sardi se kañpā yā thartharā d.; thithurā d.; gardish yā harakat ko rok d.

2.—Thandhā kar-d.; khunkī paidā k. [kar-d.]

3.—Dabā d.; kisi bāt ke josh yā walwale ko rok d.; pazhmurda

Chilly, *a.* Thandhā; sard; itnā sard kī sardi se badan kañpne lage.

A *chilly* day—Jis din itnī sardi ho ki usse badan tharrāne lage.

Chimerical, *a.* Mahz khayālī; qiyāsī; wahmī; jiskī bunyād sirf khayal par ho; jo be samjhe-būjhe zihū meñ rakh liyā jāe.

Chimney, *n.* 1.—Woh rāh jisse dhuāñ nikal-kar upar ko maidān meñ jāe; dūd-kash; dhuārā.

2.—Lamp meñ lagāne ke liye shishe kī chimnī yā choñgi.

Choice, *n.* 1.—Pasand; intikhāb; do yā ziyāda chizon meñ se apne hasb-khwāh kisi ko auron se bihtar samajh-kar muntakhab yā 'alā-hida kar-d. [lene kī iqtidār.]

2.—Pasand karne kī ikhtiyār; do yā zāid chizon meñ se ek ke chun

3.—Intikhāb meñ ihtiyāt; ek shai ko dūsri shai par tarjih देने meñ tamiz; imtiyāz yā tamiz.

4.—Woh chiz jo chun li jāe; jisko auron par tarjih-dekar pasand aur muntakhab karen; intikhāb. [lāiq ho.]

5.—Kisi shai kī sab se 'umda hissa; jo murajjah kiye jāne ke

To make choice of—Pasand k.; intikhāb k.; dūsre se achchhā samajh-kar judā kar-l.

Choice, *a.* 1.—Pasand kiye jāne ke lāiq; tarjih diye jāne ke qābil; muntakhab; afzal; bartar; garānbahā; besh-qimātī; nihāyat 'umda.

2.—'Umda samajh-kar bachā r. yā ihtiyāt se kām meñ lānā; kifāyat se isti'māl k.

To be choice of time, or of money—Wāqt yā zar ko ihtiyāt se kām meñ lānā.

3.—Jo khūb samajh-būjh-kar chunā yā pasand kiyā gayā ho; jo ihtiyāt se chunā gayā ho.

Choicely, *adv.* 1.—Intikhāb meñ ihtiyāt yā lihāz rakh-kar; barī hoshyārī se; khabar-dārī se; tamiz ke sāth. [tarz par.]

2.—Nihāyat 'umda tarīq par; barī khūbī ke sāth; 'ajīb-o-garīb

Choke, *v. t.* 1.—Aisā kar-d. kī dam na āwe; sāns rok d.; dam-ghuṭā d.; sāns ke āne jāne kī rāh band kar-d.

2.—Kisi rāh ko usmeñ kuchh bhar-kar rok d.; band kar-d. [d.]

3.—Kisi shai kī bālidagi wagaira meñ hārij h. yā usmeñ rukāwat dāl

4.—Nārāz k.; jarah karne kī ragbat paidā k.

Choke, *v. i.* 1.—Sāns lene kī rāh kī band ho-jānā.

2.—Ruk-jānā—jaise dam ghuṭne se.

3.—Nārāz h.; jārāh k.; mu'tariz h.

Choose, *v. t.* Kisi shai ko pasand k.; minjumla do yā zāid chizon ke kisi ko auroñ se bihtar samajh-kar l.; muntaḥhab k.; chunnā yā chun l.

Choose, *v. i.* 1.—Intikḥab k.; chunnā; ek ko dūse se achchhā samajh-nā; tarjih d.

2.—Do yā zāid chizon meñ se kisi ek ke pasand kā iḥtiyār r.

I choose to go—Main jānā bihtar samajhta huñ.

He can not choose but stay—Usko thaharnā hī parēgā.

Chop, *v. t.* 1.—Ṭukre ṭukre k.; boṭi boṭi k.; qima k.—jaise gosht ko.

Often with *up*.

2.—Kisi tez āle se ek yā zāid zarb lagakar 'alāhida yā judā kar-d.; kāṭ dālnā; qalam kar-l.; tarāsh l.

Usually with *off*.

"Chop off your hand, and send it to the king." *Shak.*

Apnā hāth qalam karke bādshāh ke pās bhej do.

3.—Dānt se oḥabānū; shauq se yak-bārgī khā-jānā; nigal-jānā.

With *up*.

Chose, (shoz), *n.* (Law) Shai; chiz.

"Generally used in combination with other words." *Worcester.*

Chose in action—Woh shai jiskā qabza yā tasarruf-i-wāqī'i kisi ko na ho par sirf uskā haq use hāsīl ho yā nālīsh-i-qānūnī ke zarī'e se uske mutālabē kī use istihqāq ho; kisi aisi shai kī nisbat istihqāq-i-zātī jo qabze meñ dar na āyī ho lekin nālīsh ke zarī'e se mil-sake; woh shai jo nālīsh ke zarī'e se mil-sake masalan us rupayē ke wusūl kī haq jo mu'āhade ke rū se wājibu-l-adā ho yā kisi kḥisre kā tāwān jisko fariq-i-aṣnā be-gair nālīsh ke na de.

Chose in possession—Shai-i-maqbūz; woh shai jo qabze yā dāḥlīl meñ ho.

Chose local—Woh shai jo kisi maqām par nasab ho—masalan chakki.

Chose transitory—Woh shai jiss ek jagah se dūarī jagah muntaqīl kar-sakē.

Chronic, } *a.* Der-jā; bahut dinon tak rahne w. yā qāim rahne
Chronical, } w.—jaise koyī maraz; muzmin.

Chronic disease—Maraz-i-muzmin; woh bimārī jo jald na chhūṭe yā bahut dinon tak rahe.

"In distinction to an acute disease, which speedily terminates."

Webster.

Chronicle, *n.* Wāqī'āt aur sawānih kī knifiyat jo waqt ke silsile ke lihāz se murattab ho; mājaron kā bayān; tawārīkh; nawishta.

Chronicle, *v. t.* Tawārīkh meñ likhnā; mundarj k.; daftar par chāḥḥānā; qalam-band k.

Chronogram, } *n.* Woh kitāba jis meñ kisi tārikh yā zamāno kā izhār
Chronograph, } abjad ke se hurūf ya'nī 'adad-numā harfon se hotā hai—masalan Malika-i-Elizabeth kī wafāt kā san zail meñ likhe huyē jumle ke bare bare hurūf ke 'adadon ke yakjā karne se ma'lūm hotā hai.

My Day is Closed in Immortality.

M=1000

D= 500

C= 100

I= 1

I= 1

I= 1

1603 ya'ni malika-i-mamdūha ne san 1603 'I'awī meñ wafāt pāyī.

Chronologer, } *n.* Guzre huye mājaron aur nū'āmaloñ kī tārīkhoñ kā
Chronologist, } tashkīlīs k. w.; guzashita mājaron yā sawānīh kī
tārīkhoñ kā munhuqqiq.

Chronologic, } *a.* Guzre huye mājaron kī tārīkhoñ ko ta'āyinnu ke 'ilm
Chronological, } se muta'alliq; jisimeñ mājaron kā bayān nuke wuqū'
ke zamāne kī tartīb se ho; waqt ke silsile ke muntābiq yā uske lihāz se.

Chronologically, *ad.* Waqt ke silsile ke lihāz se; ba-tartīb-i-waqt.

Chronology, *n.* Woh 'ilm jisimeñ waqt ke mukhtalif hissoñ aur mājaron
kī tartīb aur silsile kā bayān ho; tārīkhoñ ke shumār aur nuki tartīb
kā 'ilm; 'ilm-i-tārīkh.

Chronometer, *n.* Jis āle se waqt kī andāza kiya jāe—jaiso ghurī.

Cipher, *n.* 1.—Sifr; sunnā.

2.—Maliz nā-chiz shukhs; woh shukhs jisko kuchh waq'at na ho;
aisā shukhs jiskā koyī shummār na ho.

3.—Khat-i-tugrā.

4.—Woh hurūf jo bhed (rāz) kī hātēñ dūsrī jagah palnūchāne ke
liye ijād kiye jāen; tahrīr-i-ramz; kam-salā; woh hurūf jo do yā zāid
shukhs bāham ittifaq karke ma'mūnī harfūñ yā hifzoñ ke 'iwaz meñ
qāim kar-leñ aur jinko nuke siwā aur koyī samajh na sake.

تفسير "This (writing in *cipher*) is a mode of communicating inform-
ation by letters, in time of war, with a view to conceal facts from an
enemy, in case the letters should be intercepted." Webster.

Cipher, *v. i.* Raqmon yā ankoñ kā likhnā; hisāb k. [kam-salā likhnā.

Cipher, *n. l.* 1.—Aise hurūf meñ likhnā jo guroñ kī samajh meñ na āwēñ;
2.—Kisī nishān se hutlānā yā zāhir k.

Circle, *n. l.* 1.—Dāira; halqa; gherā; girda; koyī gol yā mudawwar chiz.

2.—Jamā'at; majma'; mandālī.

A circle of friends—Dostoñ kī jamā'at.

A circle of beauties—Hafīzoñ kī majma'.

3.—Kisī khūs qism ke log 'ānū isse ki unmeñ shirkat ho yā nahīñ.

Circle, *n. l.* 1.—Kisī ke gird ghūmnā yā daura k.

2.—Ghernā; munhīt k.; chūroñ taraf se ghernā.

To circle in—Yakjā r.; band r.; gher-kar bhīt r.

Circle, *v. i.* Chūroñ taraf ghūmnā phirnā yā daura k.

Circuit, *n. l.* 1.—Daura; apne lawūzim-i-amusabī ke ujām ke liye kisī jaj
wagaira kā ek maqām se dūsrē maqām par waqt-i-mu'ayan par jānā.

2.—Halqa yā qismat; mulk kī woh hissa jo qānunān ek yā zāid
jaj ke liye muqarrar ho tāki woh wahāñ jākar 'awām kī dād-rasī kare.

3.—Halqa; hudūd-i-mu'aiyan ke andar jis-qadar jagah ho.
 Circuit-house, *n.* Woh makān jahān hākim daure par jēkar muqim ho
 aur ijlās kare; daure kā makān.

Circuitous, *a.* Jismēn ghūm-kar jānā parē; ghūmā huā; sīdhā nahiin; ba-
 khatt-i-mustaqīm nahiin; pechīdā yā pech-dār; nā-rāst yā ṭerhā.

A circuitous road—Aisi rāh jo sīdhī na ho; ghūmī hui rāh.

A circuitous manner of accomplishing an end—Kisī maqsad ke anjām kā
 pech-dār tariq.

Circular, *a.* Gashtī; un shakhsōn ke nām kā jinko ta'alluq-i-'ām ho.

A circular letter or order—Gashtī chīṭhī yā bukm; woh chīṭhī yā bukm
 jo un ashkhā ke nām bhejā jāwe jinko uske mazmūn se yakṣā ta'alluq ho.

2.—Gol; mudawwar; dāire kī shakl k; halqa-dār.

Circular, *n.* Gashtī chīṭhī hukm yā kāgaz wagaira.

To issue a circular—Gashtī chīṭhī wagaira jāri k.

Circulate, *v. i.* 1.—Dast-ba-dast jī-ba-jā yā ek shakhs ke pās se dūsre
 shakhs ke pās muntaqil h. yā jānā; phailnā.

Money circulates—Zar dast-ba-dast muntaqil hotā hai.

A story circulates—Kisī kī kahī hui bāt chāroṅ taraf phail jāti hai.

2.—Chāroṅ taraf phirnā; gird-ā-gird ghūmnā; daura k.; gardish k.

The blood circulates in the body—Khūn jism meṅ daura kartā yā phirtā hai.

Circulate, *v. t.* Jā-ba-jā phailnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās
 pahuṅchānā; ghumānā; chāroṅ taraf phailnā.

To circulate a false report—Koyī jhūṭhī khabar phailnā. Circulate this
 notice—Yah ishtihār ghumā do.

Circulation, *n.* 1.—Daura; gardish; chāroṅ taraf phirnā.

2.—Jā-ba-jā phailnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās pahuṅchnā;
 khūb phailnā; jāri h. yā rawāj pānā.

3.—Sikka jiskī chalan bāzār meṅ ho; rāijū-l-waqt sikka; lot wagaira
 jo sikke kī jagah par jāri ho. [kā andāz.

4.—Kisī chīz ke phailne kī had; kisī shai ke jāri yā rāij hone
 Circumcise, *v. t.* Khatna k.; sunnat k.; musalmānī k.

“The circumcision of males is practised as a religious rite by
 the Jews, Mohammedans, &c.” Webster.

Circumference, *n.* Gherā; girda; muhit; mandal; daur.

Circumspect, *a.* Kisī mu'āmale ke kul hālāt par lihāz yā khayāl r. w.;
 hoshyār; 'āqil; bedār; khabar-dār; muhtāt.

Circumspection, *n.* Ihtiyāt; dūr-andeshī; kisī mu'āmale ke kul wāqī'āt
 aur hālāt par tawajjuh.

Circumspective, *a.* Har chahār taraf dekhtā huā; chaukannā; chaukas;
 khatre se hoshyār; kisī bāt ke natīje kī fikr r. w.; be-dār.

Circumstance, *n.* 1.—Woh bāt jo kisī wāqī'a yā muqaddame se muta'alliq
 ho; amr-i-muta'alliq-i-muqaddama; koyī amr-i-khās jo kisī muqad-
 dame kā lāzima-i-zarūrī na ho par uskā asar kisī taur se uspar ho.

The circumstances of a case—Hālāt yā rū-dād-i-muqaddama; sūrat-hāl-i-
 muqaddama; kisī muqaddame kī haqiqat.

2.—*pl.* Hālat ba-lihūz-i-mūl-o-matū'; haisiyat ba-i'tibār-i-jūc-dād; ma'ishat; ma'āsh.

In easy circumstances—Khush-hāl; āsūda yā muraffāh-i-hāl; khātā-pītā yā khāne-pīne se khush; s'hib-i-ma'ishat yā zi-jāsdād; khush-ma'āsh.

Circumstance, *v. t.* Kisi khās hālat meū r. [hoñ.

Circumstantial, *a.* Mufassal; tafsīl-wār; jismen juz-o-kul hālat dākhil

Circumstantial evidence (*Law*)—Subūt-i-qarā'in; woh subūt jo kisi waqī'a ke hālat-i-muta'alliq se hū-ā ho aur jise qiyās paidā ho; subūt-i-waqi'atī; jo subūt sarīh aur baiyān na ho.

Circumstantially, *ad.* 1.—Hālat ke mutābiq; zarūrī nahīn; ittifaqan.

2.—Mufassal; hewre-wār; thik-thik; har ek aur yā hāt meū.

Circumvent, *v. t.* Har tarāl kā faim-o-fareb waghira karke kisi par gālīb ānā; dhukhā d.; kisi ko apne dām-i-tazwīr meū lūnā; chhālūnā; thaguā.

Cite, *v. t.* 1.—(*Law*) Talab k.; hukm ke zar'e se bulānā; ittīlā'-i qānūnī d.; jawāb-dihī kī garaz se hāzīr hone kī ittīlā' zūbte ke mutābiq d.

2.—Iqtihās k.; kisi kitāb kī 'ibārat yā kisi ke zahānī qawl kā hū-ha-hū i'āda k. [hawāla d. yā uāmmad k.

3.—Kisi hāt kī tāyīl khwāl usko subūt yā istihkām ke liye Citation, *n.* 1.—(*Law*) 'Adālat meū yā hākim ke rā-ha-rū hāzīrī kī talabī; woh zūbte kī ittīlā' jo kisi ko is mūzmun se dī jāe kī 'adālat meū hāzīr ho-kar fulān shakhs ke dū'we kī tardīd karo. Hāzīrī kā ittīlā'-uāma.

2.—(*Law*) Muqaddamāt-i-mufassala yā sanadī kitābon par kisi aur-i-qānūnī ke subūt ke liye hawāla yā istidlāl.

3.—Kisi kitāb kī 'ibārat yā kisi ke qawl kā hī-jinsihī i'āda; woh 'ibārat yā alfāz jinkī naql tamsīl ke liye hū-ha-hū kī-jāe.

4.—Mazkūr; mufassal bayān; sarāhat.

Citizen, *n.* 1.—Kisi shahr kā mutawattin; woh lāshinda jise us shahr kī āzādī aur haqq hāsil hū jismen woh rihāt ho.

عز "As distinguished from a *foreigner*." Webster.

2.—Kisi shahr hālde yā jagah kā bāshinda (rahne wālā). [wālā.

3.—'Umūman kisi shahr yā mulk kā mutawattin yā mudāmī rahne City, *n.* 1.—Shahr; koyī hafā bulda; balut se mukūmāt aur rahne wālā jo ek jagah par ābād hū; nugar yā waghī; pur yā purī; koyī barī ābādī

عز In composition, it is equivalent to *nagar, pur, purī, or ābād*.

2.—Kisi shahr ke kul rahne wālā; jumla sukanā-i-shahr; sah shahrī.

In the city's eye—Shahrīyon kī nazar meū (unke dekhne meū yā unke nazdik).

City, *a.* Shahrī yā shahr ke muta'alliq; mudāmī; shahr kā.

Civil, *a.* 1.—Kisi shahr yā riyāsat se muta'alliq; jo nisbat kisi shahrī ko uske ham-shahrīyon yā riyāsat se ho uske muta'alliq; kisi riyāsat ke shahrīyon aur riyāyā kī hukūmat waghira se nisbat r. w.; mudāmī; mulkī; dīwānī kā; ahl-i-qalam se nisbat r. w.; us shahr yā insān kī jumhāt se nisbat r. w. jo qānūn kā malikūn ho.

عز "Opposed to *criminal*; as, a *civil* suit, a suit between citizens alone; whereas a *criminal* process is between the state and a citizen. Distinguished from *ecclesiastical*, which respects the church; and from *military*, which respects the army and navy." Webster.

2.—Intizām qā'ide aur hukūmat kō tābi'; jo hukūmat qā'ide se ho uske tābi'; wahshī nahīn.

3.—Shāista; khalīq; bā-akhilāq; sharif aur bā-murawwat; mihr-bān; mard-i-ādab; bhalā-mānus; shahr ke rahne wāle se atwār r. w. ya'nī wahshī yā dihqānī nahīn; muhazzab.

Civil death (Law)—Woh shai jiske bā'is kisi shakhs kā ta'alluq un logon se chhūt jāe jo qānūn ke pā-band hon yā jiski wajh se woh un logon ke muta'alliq huqūq aur fawā'id se mahrum kar-diya jāe—jaise jalā-watani wagaira; wafāt-i-qānūnī.

☞ Distinguished from *natural death*.

Civil engineering—Nahr makānāt saṅk pul wagaira banāne kā 'ilm yā fan.

☞ "Distinguished from *military engineering*, which is confined to war." *Webster*.

Civil law—'Umūman kisi riyāsat shahr yā mulk kā qānūn; mulki qānūn; mulk-i-Rūm kā qānūn.

Civil remedy (Law)—Woh ehṛa-kār jo kisi shakhs-i-zarar-rasida ko nālīsh-i-diwānī ke zarī'e se dilāyā jāe.

Civil suit (Law)—Aise mutālabē ki nālīsh jo ek shakhs ko kisi dūare shakhs se ho yā us nuqṣā kā da'wā jo ek shakhs kisi dūare shakhs ko pahuñchāwe; nālīsh-i-diwānī.

☞ Opposed to a *criminal prosecution*.

Civil war—Woh larāyī jo kisi riyāsat yā shahr ke logon meñ bāham ho; khūba-jangī.

Civilian, n. Mulki; jangī nahīn.

Civility, n. 1.—Husn-i-akhilāq; khulq; insāniyat; tahzīb; shāistagī; dūsrō se sulūk k. aur unse mihr-bānī se pesh ānū; tawāzu'; mudārāt; bhal-mansi yā āwabhagat.

2.—(pl.) Akhlāq ki bāteñ; achchhe sulūk; tawāzu' aur mudārāt.

Civilization, n. Shāistagī; tahzīb; ta'lim; tarbiyat; atwār kā sudharnā aur 'ilm-o-hunar meñ taraqqī.

Civilize, v. t. Wahshī se ādmī banānā; wahshat chhorānā; insān banānā; ta'lim d.; shāistagī aur 'ilm-o-hunar sikhānā; jilā d.; sudhāruā.

Civilized, pp. or a. Wahshī se ādmī banā huā; 'ilm-o-hunar aur akhlāq-o-ādāb meñ ta'lim pāye huye; muhazzab; sudhrā huā; ārāsta; shāista.

Civilly, ad. 1.—Sign-i-diwānī meñ; nij ke huqūq ke muta'alliq.

☞ Opposed to *criminally*.

2.—Qānūn ke rū se (qānūnī) par qudratī tariq par nahīn.

☞ *Civilly dead* signifies *dead in law but not naturally*.

3.—Husn-sulūki ke sāth; insāniyat se; khush-khulqī se; sharāfat (bhal-mansi) se; ādāb wa akhlāq ke sāth.

Claim, v. t. 1.—Talab k.; da'wā k.; haq ke rū se māngnā yā pāne ki koshish k.; bataur apnī yāftanī ke māngnā yā talab k.; da'wī-dār h.

To *claim a debt*—Qarz-i-yāftanī kā da'wa k.; jo qarza wajibu-l-adā ho uskā mutālabā k.

2.—Istihqāq zāhir k.; haq ke i'tibār se da'wī-dār h.; ba-izhār-i-istihqāq muddā'i banā.

The plaintiff *claims* to be the owner of the property in snit—Jāe-dād-i-muta-nāzi'a kā da'wā mudda'i apne haqq-i-milkiyat ke i'tibār se kartā hai.

3.—Kisī shai kā istihqāq r. yā mustahaq h.

The heir *claims* the estate by descent—Us wāris ko wārsat ke rū se istihqāq-i-tarka hai.

Claim, v. i. Kisī shai kā mustahaq h.; istihqāq h̄sil k.; da'wā r.

Claim, n. 1.—Da'wā; mutālaba; mutālaba-i-haq yā istihqāq; mutālaba-i-yāftanī; kisī shai kī milkiyat kā da'wā.

To make, or lay, *claim* to a thing—Kisī shai kī nisbat da'wā k. yā pesh k.

2.—Da'we yā mutālabe kā haq; istihqāq-i-da'wī yā mutālaba; us shai kā haq jo dūsre ke qabze meñ ho; haq yā istihqāq.

To have a *claim* to something—Kisī shai kī nisbat istihqāq-i-da'wā yā mutālaba r.

Government has a *claim* to the revenue of lands—Arāzi kī māl-guzārī kī nisbat sar-kār ko mutālabe kā istihqāq hai.

3.—Shai-i-mutada'wiya; shai-i-mudda'a-bihā; jis chīz kī nisbat da'wā kiya jāe yā jis chīz kā da'wā ho.

The plaintiff *claimed* a house, and the *claim* has been decreed—Mudda'i ko ek makān kā da'wā thā chunūnchi shai-i-mutada'wiya kī dīgrī huyī. [kar da'wā.

A preferential or superior *claim*—Da'wi-i-murajjah; dūsre ke da'we se barh.

Immediate claim—Talab-i-muwāsabat ya'ni woh da'wā jo shafi' kī jānib se jāe-dād-i-faroqht-shuda ke bikne kī kaihiyat ke ma'lūm hote hī pesh kiya jāe.

Claim by litigation—Talab-i-khusūmat ya'ni woh nālīsh jo shuf'a ke mu'āmale meñ talab-i-muwāsabat aur talab-i-ishhād ke ba'd qūnūn ke mutābiq bā-zābita rujū' kī-jāe.

Claim of possession and litigation—Talab-i-qabz wa khusūmat-Yah bhī shuf'a se muta'alliq hotā hai.

To advance, institute, lay, make, or prefer, a *claim*—Da'wā k. yā rujū' k.; da'wā pesh k. yā da'wī-dār h.

Claimable, a. Jiskā da'wā ho-sake; qābil-i-mutālaba.

Claimant, n. Da'wī-dār; mudda'i; shakhs-i-mustahaqq-i-irjā'-i-da'wī.

A *claimant* by pre-emption—Da'widār-i-haqq-i-shuf'a; shafi'.

Claimed, pp. Jo bataur haqq-i-wājib ke māngā yā chāhā jāe; jiskā mutālaba haqqan kiya jāe; mutada'wiya; jiskī nisbat haqq-i-milkiyat zāhir kiya jāe.

Clamber, v. i. Mushkil se charhnā; hāthoñ aur pairon ke bal charhnā.

Clammy, a. Las-dār; chipchipā; lāse kī tarah chipakne wālā; laslasā.

Clamour, n. Barā shor yā barī chillāhat; hānk-pukār shor-o-shagab; haurā-dhūm jo der tak rahe.

Clamour, v. t. 1.—Kisī ke nazdik shor machāte jānā.

2.—Itnā shor k. ki kām bhar jāe.

To *clamour bells*—Ghanṭe ko bajāte jānā tūki khūb tantāuāhat paidā ho.

Clamour, v. i. Zor se āwāz d. yā chillānā; baland āwāz se bolnā; gul k.; shor k.; bār bār dhūm machānā; nāla-o-faryād k.; sakht taqāza k.

Clamorous, a. Gaugāyī; shorī; dhūm-dhāmī; baland-āwāz.

Clan, n. 1.—Qaum; khāndān; guruh.

2.—Woh sab log jo kisi naf'-nuqsūn kī bāt meñ ek dil hoñ yā kisi amr kī pairawī āpas meñ khūb muttāfiq ho-kar kar-rahe hoñ : zirga ; mandālī ; gol ; tāifa.

Clandestine, a. Jo dida-o-dānista (jānbūjh-kar) chhipāyā jāe ; jiski ittilā' 'awām ko na dī-jāe yā jo unki nazroñ se chhipāyā jāe ; maḵlīfī ; po-shīda ; chhipā-chhipā.

☞ "It often bears an ill sense, as implying craft or deception, or evil design.

A clandestine marriage or proceeding—Shādī yā kūr-rawāyī jo kisi nā-jūiz maqsad se 'awām se chhipā-kar kī-jāe.

Clandestinely, ad. Chhipākār ; khufyatān ; chorī se yā chorī-chorī ; gup-chup.

Clang, Clank, } v. t. Jhanjhanānā ; jhanjhanāhaṭ paidā k. ; khaṭ-khaṭ bajnā. [ādmī.

Clansman, n. Kisi khās guroh wagaira se ta'alluq r. w. ; kisi mandālī kā

Clap, v. t. 1.—Pkarpharānā—jaise kisi parind kā apne daine ko.

2.—Dhakeḷ d ; khainch yā dhakkā dekar band-kar-d. ; jhaṭ se bhirā d. ; jhaṭ yā phaṭ se band kar-d—jaise darwāza yā phaṭak ; yakāyak ghūsā d.

☞ Followed by to.

3.—Shābāsh k. ; tālī bajā-kar kisi bāt kī ta'īf k. ; thapoṛī bajā-kar kisi amr kī nisbat apnī khush-nūdfī zāhir k.

To clap up—Jhaṭpaṭ kar-d. yā yakāyak pūrā kar-d. ; jaldi se tai kar-d.

Clap, v. i. 1.—Yakāyak aur shor ke sāth (dhaṭ se) bhir yā lag-jānā—jaise darwāze ke kewār kā.

2.—Thapoṛī yā tālī bajānā.

[masrūf h.]

3.—Kisi kām ko jhaṭpaṭ karne lagnā (usmeñ chustī aur tezī se

☞ With to or into.

Clap, n. 1.—Woh shor jo do chauṛī chīzoñ ke āpas meñ bhir jāne se paidā ho ; woh āwāz jo dhaṭ se ho ; dhaṭake kī āwāz.

2.—Wohr fī'l jo ek hī martaba aur yakāyak ho ; jo bāt ek hī bār meñ tai ho-jāe.

At a clap—Ek hī martaba ; jhaṭpaṭ.

3.—Karak yā karakarāhaṭ ; garaj ; dhaṭdhaṭāhaṭ.

Clarify, v. t. Sāf k. ; mail yā talchhaṭ wagaira nikāl-kar sāf kar-d. ; mail kāt chhānṭ yā nikāl d.

☞ "Applied particularly to liquors." Webster.

Clarify, v. i. Sāf ho-jānā ; nirmal-ho-jānā ; mail wagaira nikāl-kar khālis rah-jānā.

[khā-kar khaṭkhaṭānā.

Clash, v. i. 1.—Kisi chīz meñ lag-kar āwāz paidā k. ; kisi chīz se ṭakkar

2.—Mutazād h. ; mukhālafat r. ; kisi dūse ke khilāf h. ; ba-jānīb i-mukhālīf 'amal k. ; mukhbil h.

Clash, n. 1.—Ṭakkar khānā ; jhanak ; jhankār ; khaṭkhaṭāhaṭ.

2.—Ikhtilāf ; tazād ; ek tarah kā na h. yā ek dūse ke khilāf h.—jaise rāe yā maushā wagaira kā.

Class, n. 1.—Qism ; bahut sī chīzeñ jinmeñ koyī khāsiyat mushtarak ho.

Different classes of offences—Jurmoñ kī mukhtalīf qismeñ ; jarāim ke aqām i-mukhtalifa.

2.—Kisī madrase wagaire meñ ek qism ke talabā; ham-qism tālib-
'ilmoñ kī sāf jamā'at yā unkā darja.

3.—Nau'; qism; zāt; jius; 'ilmī taqsim yā tartīb.

Class, *v. t.* Qism-wār tartīb d.; darja-bandī k.; ham-qism chīzoñ ko judā
judā k.; mukhtalif qismoñ par munqasim k.

“ In scientific arrangement, to *classify* is used instead of to
class.” Webster.

Classical, *a. 1.*—Awwal darje yā rutbe kā; kisī chīz khusūsan 'ilm yā
hunar meñ auroñ se barhkar. Is lafz kā itlāq khāskar 'umda 'umda
qadīm Greek aur Roman musannifoñ par hotā hai lekin hāl ke 'umda-
tarīn musannifoñ yā unkī tasnīfāt kī nisbat bhī yah musta'mal hai.

2.—Zabān-i-Greek aur Latin ke musannifoñ se nisbat r. w.; un
maqāmoñ se muta'alliq jahān Yūnān aur Rūm ke log sukūnat-pazīr
rahe hoñ yā jinko unke ā'māl ke bā'is shuhrat hāsīl ho.

3.—Mutaakhhirīn meñ 'umda-tarīn musannifīn ke muta'alliq;
darja-i-ā'lā kā; jo nihāyat mustanad musannif samjhā jāe; nafis;
sahib; shusta; sāf; pākīza—jaise 'ibarat.

Classic, *n.* Woh kitāb jiskī 'umdagī aur waq'at musallama ho. Iskā
itlāq 'umūman Greek aur Latin musannifoñ par hñā kartā hai lekin
in dīnoñ ke bhī nihāyat 'umda musannifoñ aur tasnīfāt kī nisbat yah
lafz kāmi meñ lāyā jātā hai.

Classically, *ad. 1.*—'Umda 'umda musannifoñ kī tarz par.

2.—Qism-war; jius-wār.

Classification, *n.* Qism-wār tartīb; jude jude aqsām par inqisām; qismoñ
yā darjoñ par bāntnā.

Classify, *v. t.* Darja-bandī k.; qism-wār banānā; mushtarak khāsiyatoñ
ke lihāz se tartīb d.; tartīb d. yā silsile se r.

Clause, *n.* Zimu; āyīn meñ kisī daf' kā juz; kisī wasiyat-nūma iqrār-
nāma yā dūsre wasīqa-i-qānūnī kā daf'a mad yā uskī shart.

Clean, *a. 1.*—Jismeñ mail yā gilāzat na ho; sāf; suthrā; be-dāg; jismeñ
dhabbā na ho.

Clean clothes—Kapre jo maile na hoñ; sāf kapre. Clean paper—Sāf kāgaz;
kāgaz jo mailā na ho (jismeñ dhabbe wagaira na hoñ).

2.—Jismeñ koyī be-kār yā muzir chīz na ho; be-'aib yā be-naqs; jis-
meñ kharāb ghās yā patthar na hoñ; girah-dār nahīñ; be-dāliyoñ kā.

Clean land—Sāf zamīn ya'nī zamīn jismeñ kharāb ghās wagaira na ho. Clean
timber—Sāf lakṛī ya'nī jis lakṛī meñ girah wagaira na ho.

3.—Jismeñ bhaddā-pan na ho; jismeñ hāth kī safāyī ho.

A clean trick—Hath-pher yā dāw-pech jo hāth kī safāyī se kiya jāe.

4.—Jismeñ rukāwat yā qaid na ho; pūrā pūrā; bi-l-kul; musallam.

5.—Be-gunāh; sāf; mukaddar nahīñ; badī yā khabāsat se barī.

Clean, *ad.* Be-chūk yā khatā ke; hunar-mandī yā hāth kī safāyī se;
kāmi-yābī ke sāth.

To come off clean with a performance—Koyī kām is tarah par k. ki usmeñ
chūk na ho (kāmyābī ho).

Clean, *v. t.* Sāf k.; kudūrat yā gandagī ko dūr kar-d.; jo koyī shai
kharāb gandī yā muzir wagaira ho usko dūr kar-d.—jaise hāth badān

yā kapron se mail kā yā kisi dūsrī shai se nīsī chīz yā ehizōn kā jo uske liye muzir hoñ.

Cleanliness, n. 1.—Mail gilāzat yā kisi dūsrī qism kī gandagī kā na h.; safāyī; snthirāpan.

2.—Jism yā poshāk kī safāyī.

Cleanly, a. 1.—Safāyī kā 'ādī yā safāyī-pasand; jismēn kisi tarah kī gandagī yā mailā-pan na ho; jo maile-pan se apne ko bahut bachāye rahe.

2.—Pakiza; khālis; gair-ma'yūb; jiskā asar muzir yā kharāb na ho.

3.—Jisse safāyī āye; sāl k. w.

Cleanly powder—Woh sufūf jiske isti'māl se safāyī paidā h.

Cleanly, ad. Safāyī se; mailā-knehilā nahiñ.

Cleanness, n. 1.—Safāyī yā sāl h.; kudūrat aur khārijī mādde kā na h.

2.—Chhūt yā kisi khābīs maraz kā na h.

3.—Pakizagī; be-gunāhī; ma'sūmiyat.

Cleanness of hands—Be-gunāhī; be-jurmi; ma'sūmiyat.

Cleanse, v. t. Sāl k.; kudūrat ālāish chhūt yā gunāh wagaira se barī k.; mail yā kisi qism kī kudūrat ko dho mal chhīl yā koyī aur 'amal karke dūr k.; pāk k.; tahārat k.; nā-pakī ko dūr karke pāk k.

Clear, a. 1.—Zāhir; wāzih; 'ayān; shubhe yā ibhām se barī; sarī'u-l-fahm; jo jald samajh meñ āwe; sāl; khulā; muzabzab nahiñ; fāsh; sarīh; unmayāñ.

The reason is *clear*—Wajh zāhir yā 'ayāñ hai; wajh jald samajh meñ ājati hai.

2.—Nā-qābil-i-tardīd yā bahs; jisse inkār na ho sake; zāhir; muhtāj-i-sabūt nahiñ.

The guilt of the accused is *clear*—Us mulzam kī mujrimī se inkār nahiñ ho-saktā (uskā jurm muhtāj-i-sabūt nahiñ hai).

3.—Jānib-dāri yā taraf-dāri se barī; jismēn jānib-dāri na ho.

The judgment is *clear*—Is faisala se jānib-dāri pāyī nahiñ jati yā yah faisala jānib dāri se barī hai.

4.—Dāin yā zimma-dāri se pāk; gair-mustalzim-i-muākhaza.

He is *clear* of all debts—Woh bi-l-kul duyūn se pāk hai.

5.—Khālis; jismēn se kuchh waz' yā miuhā na kiya jāe; pūrā pūrā; be-kam-o-kāst (jismēn kamī-beshī yā ghaṭ-barḥ na ho.)

He has a *clear* gain or profit of Rs. 200 a year—Use sāl meñ do sau rupaye sāl ba-taur naf' ke mil-jāte haiñ; uskā khālis sūlāna maṇāñ' ba-ta'dād do sau rupaye ke hai.

6.—Ilzāmāt se barī; rihā; āzād.

The accused was tried and got *clear*—Tajwīz ke ba'd mulzam rihā ho-gayā (ilzāmāt se barī ho-gayā).

7.—Khulā huā; band nahiñ; jismēn rukāwaṭ na ho; sāl.

The way is *clear*—Rāsta khulā yā sāl hai; rāsta band nahiñ hai (usmeñ koyī rukāwaṭ nahiñ hai).

8.—Be-bādāl yā kuhre kā; sāl; pharehā—jaise āsmān.

9.—Jismēn kisi qism kī āmezish na ho; gandagiyoñ se pāk; be milāwaṭ kā; bi-l-kul khālis; nirmal; jismēn kuchh ūpar se mil yā lag na jāe.

Clear water—Sāl pānī; nirmal jal.

10.—Be-'aib; be-dāg; jismeñ kiśi tarah kā dhabbā nā lagā ho; nā-qābil-i-ilzām; ilzām yā jurm se barī.

11.—Sāf; karī yā karakht nahīn; khulī huyī—jaise āwāz yā bol.

12.—Jo jald yā sāf sun paṛe; jo sunāyī de-sake.

13.—Gair-mutafakkir; jisse intishār na pāyā jāe; khush; bashshāsh.

A clear aspect—Khush yā bashshāsh sūrat.

Clear, *ad.* Sāf-sāf; be shak-o-shubha

Clear, *v. t. 1.*—Kisī zer-bārī kā raf' k. [diye).

He has cleared off his debts—Usne apnā qarṣ chukā diyā (apne dūyūn adā kar-

2.—Sāf k.; kisī khārijī yā bālāyī shai ko dūr kar-d.; jo kuchh milāwaṭ yā gandagī wagaira ho usko nikāl d.

To clear liquors—'Araqūn ko sāf k. (unneñ jo kuchh milāwaṭ wagaira ho usko dūr kar-d)

3.—Sāf kar-d.; ibhām tazabzub yā pechidagī se barī kar-d.; sul-jhānā; hal k.; samajhne ke qābil kar-d.; khol d.; wāzil k.

To clear a question—Kisī amr-i-nizā'i yā shubhe kī bāt ko sāf yā hal k. To

clear up a case or point—Kisī muqaddame yā bāt ko suljhānā ya'nī jo kuchh pechidagī wagaira usmeñ ho usko raf' kar-d.

4.—Kisī jurm ke ilzām se barī k.; safāyī k.

How can the thief clear himself?—Woh sāriq apne ko ilzām se kyūnkar barī kar saktā hai?

The plea of *alibi* will not clear him of the offence charged—Jurm-i-'āid-shuda se uski safāyī is 'uzr par na hogī kī woh wuqū'-i-jurm ke waqt mauqā'-i-wāridāt par nahīn balki aur kahīn thā.

5.—Tajwīz ke ba'd barī yā rihā k. [kiyā gayā.

The accused was tried and cleared—Woh mulzam tajwīz ke ba'd barī (rihā)

6.—Kul kharch dekar manāfi' pānā; jo kuchh sarf paṛe usko minhā देने ke ba'd khālis naf' pānā.

7.—Lakṛī ko zamīn par se haṭā d.; darakhton ko kāt-kar unheñ uṭhā le-jānā yā jalā d. aur zamīn ko jotne bone ke qābil banānā; zamin ko sāf yā khālī k.

To clear land for wheat—Genhūn bone ke liye zamīn ko khālī yā sāf k.

8.—Ṭap jānā yā is tarah pār kar-jānā kī chhū na jāe yā nā-kāmī na ho—jaise kisī taṭṭī yā khandaq wagaira ko.

Clear, *v. i. 1.*—Bādal yā kuhre kā nikāl jānā; sāf yā pharchā ho-jā.

Often followed by *up*, *off*, or *away*.

The sky clears—Āsmān pharchā ho-rahā hai. The weather clears up—Bādal khulā jātā hai (āsmān sāf huā jātā hai.)

2.—Dain zer-bārī musibat yā phānsāw se chhūṭ-jīnā yā najāt pānā.

Clearness, *n.* Gandagī yā khārijī mādde se barāat yā uskā na h.; safāyī; kisī aisi shai kā na honā jo tāriki rukāwaṭ zarar yā nā-pākī wagaira paidā kare; safāyī; pharchāyī; wazāhat; sachāyī; imān-dārī; sāf-mu'āmalagī.

Clear-sighted, *a.* Mubassir; bīnā; jisko koyī bāt khūb sāf sāf ma'lūm ho-jāe; 'anqā-nazar; fahīm; samajh-dār.

Clearly, *n.* Sāf sāf; bakhūbī; sarībī; tamām-o-kamāl; achchhī tarah se; be-uljhāw yā pareshānī ke.

Cleave, *v. i.* 1.—Simat jānā; chipak jānā; mazbūtī se pakar lenā.

2.—Lau lagāye rahuā; khūb rabt r.; liptā rahuā; baṛī muhabbat se lagā rahuā.

3.—Chaspān h.; mauzūn h.; khūb rāst ānā; thik thik h.; kisi par achchhī tarah baiṭhuā.

Cleave, *v. t.* 1.—Phāruā; chīrnā; do ṭūk k.; kāṭ-kar yā aur tarah par judā judā kar-d.

2.—Khud-ba-khud khol d. yā alag alag kar-d.

Cleave, *v. i.* Khul-jānā; phat-jānā; chitakh-jānā; shaq ho-jānā; alag alag ho-jānā.

Clemency, *n.* 1.—Narm-dilī; dil kī mulāimat; shafaqat; mihrbānī.

2.—Rahm tarahhum yā rahm-dilī; rahmat; āmurzish; mujrimon ke qusūrāt ke mu'af karne yā uke haq mein dar-guzar karne khwāh unse narmī ke sith pesh āne kā mailān; mu'afi yā dar-guzar par āmādagī; saza kī kami yā mu'afi kī ragbat.

☞ "Opposed to severity, harshness, or rigour." *Webster.*

3.—Dhīmā-pan; hawā wagairā mein tuḍī kā na h.

Clement, *a.* Halīm; rahīm; narm-dil; dil kā saṅht (kaṛā) nahīn; mihrbān.

Cleric, } *a.* Kātib kā yā kī; naql-nawīs kā yā kī; likhne wāle yā mu-
Clerical, } harrir kī; nawīsinda yā tahrir-kuniuda kā yā kī; mutasaddiyān.

A clerical error or mistake—Kātib yā naql-nawīs kī galatī; likhne wāle kī bhūl.

Clerical work—Kitābat yā likhne kā kām; tahrir kā kām; muharrir kā kām.

Clerk, *n.* 1.—Muharrir; mutasaddī; muhāsib yā hisāb-nawīs; woh shakhs jo kāguzāt aur hisāb ke murattab rakhne ke liye kisi sarishte mein muqarrar ho.

2.—Woh shakhs jo kisi kī taraf se uski dūkān yā māl ke gūdām mein māl ke bechne aur hisāb-kitāb wagairā ke durust rakhne ke liye muqarrar ho; gumāshtha.

☞ "This word is generally pronounced as if it was spelt *clark*." *Webster.*

Clerkship, *n.* Muharrir kā kām yā 'uhda; muharrirī.

Clever, *a.* 1.—Tez-dast; jo kisi qisṁ ke auzār yā āle tezi aur safāyī se kām mein lāwe yā kisi kām ke anjām ke liye koyī bāt hoshyārī aur hunar-mandī se kare.

A clever artisan—Tez-dast ahl-i-hirfa yā kāri-gar.

2.—Sab bāton mein malūrat r. w.; māhir; zakī yā hunar-mand; un sab bāton kā jismein samajh aur liyāqat darkār ho hunar-mandī tez-dastī aur kām-yābī ke sāth k. w.

☞ "It does not denote the highest order of talent, much less creative genius." *Webster.*

3.—Jisse karne wāle kī hoshyārī yā chustī wa chālākī pāyī jāe.

A clever speech—Aisi taqrir jisse muqarrir kī hoshyārī sābit ho. A clever trick

—Aisā hath-pher jisse uske karne wāle kā chust wa chālāk honū zāhir ho.

4.—Wājib; munāsib; mauzūn; hasb-i-hāl.

Cleverly, ad. Hoshyārī tez-dastī yā chustī wa chālākī se; hunar ke sāth; munāsib taur par; khūbsūrtī ko sāth.

Cleverness, n. Hoshyārī; tez-dastī; chustī wa chālākī; hunar-mandī.

Client, n. Muwakkil; woh shakhs jo kisi kauūsali yā wakīl se kisi amr-i-qānūnī kī nisbat mashwara chūhe yā apne muqaddame kī pairawī khwāh aisi nālīsh kī jawāb-dilī jo uspar dāir huyī ho uske zimme kare.

Climate, n. 1.—Iqlīm; kishwar. [āb-o-hawā.

2.—Hawā kī garmī sardī wagaira ke lihāz se kisi jagah kī hālat; A warm or cold *climate*—Garm yā sard āb-o-hawā; aisi jagah jahūn garmī yā sardī ziyāda ho.

Climb, v. i. Chaḥnā; hāth aur pair ke bal chaḥnā; kisi chiz ko donoḥ hāthoḥ se pakar kar uspar chaḥ-jānā; āhista āhista ūpar ko uṭhnā; diqqat aur mashaqqat se chaḥnā.

Climb, n. Iqlīm; khitta; mulk; sar-zamīn. [pakar-nā.

Clinch, v. i. Hāth se mazbūti ke sāth parkar-nā; kisi chiz ko zor se "To *clinch* a nail—Kisi chiz meḥ kḥūṭe ko dhaṅsā yā ghūsā-kar usko mor d. yā uskā muḥh mār d. To *clinch* the hand or fist—Muṭṭhī bāndhnā yā ghūsā, tūnā. To *clinch* an instrument—Kisi āle ko muṭṭhī meḥ mazbūti se pakar-nā.

2.—Mazbūt k.; istihkām d. yā mustahkam k.; pakhta k.; sābit k.

Clinch, n. Pakar; girift.

To get a good *clinch* of a weapon—Kisi hathiyār ko mazbūti se pakar r. To secure anything by means of a *clinch*—Kisi chiz ko aise pakar r. ki woh hāth se jāne na pāye.

Cling, v. i. 1.—Khūb lipat-jānā; kisi ke gird lipat-kar use aisi thānbh r. ki chhūṭne na pāye.

2.—Naf-nuqsāu kī shirkat yā muhabbat ke khayāl se kisi kā pichhā na chhoṛnā; sābit-qadamī ke sūth kisi kā pairau'rahnā yā usse lagā rahnā.

Clip, v. t. Qaiṁchī se tarāshnā; kataruī se kāṭnā; kisi chiz ko chhoṭī yā tang karne kī garaz se uske sire par yāngal-bagal se kāṭ d.; muqarrar k.

☞ "In distinction from *shaving* and *paring*, which are performed by rubbing the instrument close to the thing shaved." *Webster*.

To *clip* the hair—Bāl kāṭnā tarāshnā yā kataruī ya'nī jis qadar bare bāl hoḥ uske lihāz se unheḥ qaiṁchī se kāṭ-kar chhoṭa kar-d. To *clip* coin—Sikke ko kāṭ d.

Clipping, n. 1.—Kāṭ-kar chhoṭā yā kam-qīmat kar-d.

2.—Chhānt; kataru; tarāsh.

The *clippings* of one's beard—Kisi kī dāḥhī kī kataru ya'nī dāḥhī ke bāl jo miqrāz se katar diye jūeḥ.

Clique, (cleek) n. (Fr.) Ek qism ke chand shakhsōḥ kī chhoṭī jamā'at; zirga; gol; guruḥ; tāifa; mandalī.

☞ "Used commonly in a bad sense." *Webster*.

Clock, n. Dharam-gharī; woh ghari jo baj-kar ghaṇṭe batāwe; ghari; sū'at-numā.

What o'clock is it ?—Kai baje ? Gharī meñ kai baje yā kyā waqt hai ?

Clod, *n.* 1.—Dhelā—jaise mittī kā ; kulūkḥ.

2.—Koyī dunyāwī yā zalī shai.

3.—Miṭṭī kā dhoñdhā ; ahmaq ; kandan ; gāwdā.

Clog, *v. t.* 1.—Lādnā—jaise kisī bhārī chiz se ; kisī aisi chiz kā bhār yā bojī dālnā jo simaṭ jāe.

2.—Kisī chiz meñ dūsrī chiz ke jāne kī rāh band kar-d. ; rokṇā yā muñh band kar-d.

3.—Māni' h. ; pareshān k. yā nījāw meñ dālnā ; ghabrā d.

Clog, *v. i.* 1.—Bhar jānā ; kisī khārījī shai ke bhar yā ziyāda par jāne se ruk jānā yā band ho-jānā.

2.—Simaṭ saṭ yā chipak jānā.

[amr-i-māni'.

Clog, *n.* 1.—Woh shai jisse harakat ruk jāe ; rukāwat ; sadd-i-rāh ; rok ;

2.—Koyī waznī chiz jo kisī jānwar meñ is garaz se bāñdh di-jāe kī woh idhar-udhar chal yā kūd-phāñd na sake.

3.—Kharāūñ ; kaṭhnaṭī ; paulā yā panā ; na'lain-i-chobī.

Close, *v. t.* 1.—Band k. ; masdūd k. ; mūñdnā ; bheṛnā ; lagā d.

To close the eyes—Āñkheñ band kar-lenā. The doors of the courts should be closed against champertors—Chāhiye kī 'adīlat kā darwāza un logon ke liye band kar diyā jāwe jo apne naf' kī garaz se muqaddame laṭāte haiñ.

2.—Khatm k. ; takmil k. ; niṭṭānā ; chukānā ; paṭṭānā ; pakkā kar-d. khātime ko pahunchānā ; band kar-d. ; āge chalne na d.

To close a bargain—Saudā pakkā k. niṭṭānā yā chukānā. To close an account—Hisāb band kar-d. (use āge chalne na d.)

3.—Yak-jā yā ekaṭṭhā k. ; joṛ-baṭor kar ek jagah k. ; kisī shai ke jude jude ajzā ko ek jagah k.

Close, *v. i.* 1.—Juṭnā ; simaṭnā ; bā-ham miljānā ; ek ho-jānā.

These wounds will not close—Yah zaḥm na juṭeñge.

2.—Khatm h. yā khātime ko pahunchnā ; ākhir h. ; band h. ; ruk-jānā.

The discussions in that case did not close until long after—Us muqaddame meñ der ke ba'd baḥs khatm hui.

To close on or upon—Āpas meñ rāzi-rujū' ho-jānā ; bāham ittifaq kar-lenā ; kisī amr par ittifaq k. yā usmeñ sharīk h.

To close with (a)—Manzūr-k. ; rāzi h. yā qabūl k. The terms of compromise proposed by the plaintiff were closed with by the defendant—Mudda'a 'alaih ne sulh kī un sharton ko manzūr kiṭū jo mudda'i ne pesh kiñ. (b)—Kisī se mel-kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā ; kisī se milāp yā ittifaq kar-lenā. To close with an enemy—Dushman se sulh kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā. (c)—Kisī se lipaṭ jānā—jaise kushtī meñ.

Close, *n.* 1.—Khātima ; ikhtitām ; ākhir ko pahunchnā ; tamām h. ruk jānā ; band ho-jānā.

To draw to a close—Qarīb-i-ikhtitām h. ; ākhir yā khatm hone par h.

2.—Pakar yā girift—jaise kushtī kī.

Close, *a.* 1.—Band ; masdūd ; khulā nahīñ.

A close box—Band saudūq.

2.—Band ; qaid meñ ; kanāre ; goshe yā tanhāyī meñ.

3.—Mahbūs; band; khamastā huā; itnā garm ki taklif ma'lūm ho; gair-mutaharrīk; jisse tabī'at majhūl ma'lūm ho; garm aur āskat paidā k. w.; ganda.

☞ “Applied to the weather when there is little wind and heated air is confined by clouds or fog to the surface of the earth.” *Webster*.

4.—Bhed kī bāt yā dil kā hāl kisī ko na batlāne w.; chaukas; hoshyār; chhuppā; jiske lab jald na khulē; rāz-dār; i'tibārī.

5.—Bakhlī; tang-dil; shūm; sakhi nahīn; makkhī-chūs; lālchī.

6.—Nazdik; muttasil; qarīb; kisī shai se qurbat r. w.; jagah yā waqt ke lihāz se bahut nazdik.

☞ Often followed by *to*.

7.—Mukhtasar; chust—jaise alfāz wagaira.

8.—Tang; kushāda nahīn.

A close alley—Tang galī.

[tabah.

9.—Nazdik; thoṛī fasl par; qarīb qarīb barābar; ham-palla; mush-

A close fight—Nazdik kī laṛāyī; aisi laṛāyī jismeñ laṛne wāle dūsre se thoṛī hī dūr par hoñ yā jismeñ yah na ma'lūm ho ki kaun fariq galib hai aur kaun maglūb.

10.—Khūb; jī lagā ke; dil se; tawajjuh ke sāth.

To give close attention to a thing—Kisī shai kī taraf khūb yā dil se mutawajjih h.

11.—Chaspān; barjasta; tīr-ba-hadaḥ; nihāyat hīmauq'e kā; mauzūn.

A close argument—Dahil-i-barjasta chaspān yā mauzūn; mauq'e kī hujjat.

12.—Garm yā garm-joshī se; joshī-i-dil se.

A close debate—Bāhs yā munāzara jo garm joshī se ho.

13.—Sakht hirāsāt meñ; aisi tarah par ki koyī āne jāne yā bāt-chit karne na pāye; jakar-band; bare chankī pahre meñ.

To keep a person in close confinement, or as a close prisoner—Kisī shakhs ko hirāsāt-i-sakht meñ ya'nī aisi tarah par muqāyad yā mahbūs r. ki koyī uske pās āne yā bāt-chit karne na pāye; kisī ko jakar-band r.

14.—Thik thik asl ke mutābiq; jaisā asl ho waisāhī; asl ke khilāf nahīn.

A close translation—Tarjama jo thik thik asl ke mutābiq ho; taht-lafz.

Close, *ad.* Nazdik-nazdik; bhīre-bhīre; sate-sate; chupke se; dabāye huye.

Close-bodied, *a.* Jo badan par thik thik ho; qad par rāst āne wālā—jaise pairāhan yā jāma.

Close-fisted, *a.* Lālchī; kanjūs; jiskī mūṭṭhī dene lene meñ band ho.

Close-handed, *a.* Cf. the above.

Closely, *ad.* 1.—Nazdik-nazdik; istarah par ki kuchh fasl na rahe.

The chaukidār followed closely at the heels of the thief—Us chor ke piche nazdik hī nazdik chaukidār daurā gayā.

[kā wāqī' h.

One event following closely upon another—Ek mājare ke ba'd hī dūsre mājare

2.—Tawajjuh se; ba-gaur; dhyān se; dhyān lagā-kar yā dhyān-dekar; dil-lagā-kar; ānkh garī-kar.

Examine the accounts closely—Is hisāb ko jī yā dil lagā-kar (khūb) jāncho.

3.—Tangī yā sakhti se; aisi tarah par ki bāhar ke logon se kuchh ta'alluq na rahne pāye ya'nī āmad-o-raft yā bol-chāl na ho.

To confine *closely*—Saḡht hiraṣat meḡ r.; nīṣī tarah par qaid meḡ r. kī qaidī bahar ke logoḡ se kuchh ta'alluq na rakh sake.

4.—Kḡhūb ba-ittibū'-i-asl; nīṣī tarah par kī asl se kuchh bhī farq na pare; lafzī. [tarjama k.

To translate *closely*—Thik thik asl ke mutābiq tarjama k; taht-lafz yā lafzī

5.—Qarīb-qarīb; nazdik-nazdik; bahut hī qurbat se.

To be *closely* related—Rishte meḡ bahut hī qurbat r.; rishta-i-qarībī yā nazdikī rishta r.

Closeness, n. 1.—Tangī—jaise kīṣī jagah kī.

2.—Hawā ke ānc-jāne kī gunjāish na r.; hawā kā na h.

☞ "Applied to a close room, or to the air confined in it." Webster.

3.—Kīṣī shakhs kī gosha-nishīnī yā 'uzlat-guzīnī (uskā dunyā ke ta'alluqāt ko chhoṛkar kīṣī tanhāyī kī jagah meḡ rahnā)

4.—Dīl kholkar kīṣī se na milnā yā bāt-chīt na k.; ikhḡfā; rāz-dārī; ihtiyāt; chankasī.

5.—Bukhl; kanjūsī; lālch.

6.—Rabt-zabt; khalā-malā; mel-jol.

7.—Asl kī mutābaqat.

Closet, n. 1.—Khalwat-khāna; takhlīṣe kā kamra.

2.—Ek kamre kī bagal meḡ woh chhoṭī kamra yā goshe kī jagah jahān bartan aur makān kī āraish ke asbāb rakkhe jāen.

Cloth, n. 1.—Kapṛā; pārchā.

☞ "The plural is regular, *cloths*; but when it signifies garments, it is written *clothes*." Webster.

2.—Khāne kī mez par bichhāne kī chādar; dastar-khwaṇ.

☞ "Usually called a *table-cloth*." Webster.

Clothe, v. t. 1.—Kapṛe pahnaṇā; kapṛe se badan ko ohhipānā; pōshūk pahnaṇā.

2.—Kapṛe d.; pahinne ke liye kapṛe d.

To feed and clothe a person—Kīṣī ko khānā kapṛā d. (usko khurish aur poshish douṇ d.).

3.—Denā yā 'atā k.; tafwīz k.

To clothe one with power or authority—Kīṣī ko ikhtiyār yā hukūmat d.

Clothes, n. 1.—Insān ke pahinne ke kapṛe; poshāk; libās; pārchā-i-poshīdanī; jo kuchh satr-i-badan ke liye pahna jāe.

☞ "A general term for whatever covering is worn, or made to be worn, for decency or comfort." Webster.

2.—Kammal wagaira jo soue ke palang par lagāye jāte hain.

Clothing, n. 'Umūman pahinne ke kapṛe.

Cloud, n. 1.—Bādal; abr; badlī; ghaṭā.

2.—Bahut sā dhuān jo hawā meḡ uṭhe yā gard-o-gubār jo kasrat se hawā meḡ uṛe; koyī shai jo bādal sī ma'lūm de.

A cloud of smoke or dust—Dhuān yā gard jo bādal kī misāl hawā meḡ uṭhe.

3.—Woh kālī lakīr yā kālū dāg jo sang-i-marmar wagaira meḡ hotā hai.

4.—Jhund; majma'-i-kasir; bhīr; kasrat.

A cloud of witnesses—Gawāhoñ ki jhund.

5.—Tārīkī yā khatre kī hālat; woh shai jiskī sūrat tārīk dīl-shikau yā mukhawwaf ma'lūm de; kudūrat; khatra.

A cloud of sorrow—Rauj kā gubār; ranj jo bādāl ki tarah dīl par chhā jāe.

A cloud upon the intellect—'Aql par tārīkī kā 'chhā jānā; 'aql kā andhā ho-jānā.

Cloud, *v. t.* 1.—Bādāl kā chhā jānā.

The sky is clouded—Āsmān par bādāl chhā gayā (badli ghīr-āyī).

2.—Andherā yā tārīk kar-d.; raushanī bāqī rahne na d.; dhabbā lagā d.; raujīda k.

3.—Rang-ba-rang kā banā d.

Cloud, *v. i.* Bādāl se chhip jānā.

 Sometimes followed by *over*.

The sky clouds over—Āsmān bādāl se chhip jātā hai.

Cloudless, *a.* Bādāl se ghīrā yā chhipā nahīn; sāf; shafāf; pharehā.

Cloudy, *a.* 1.—Bādāl se chhāyā huā; badli ke sabab se andherā.

2.—Bādāl kā.

[zāhir ho.

3.—Jispar tārīkī chhāyī ho; jisse ranj fikr bad-mizājī wagaira

4.—Jispar kāle yā aur rangon ke dāg yā dhāriyāñ hoñ.

Clown, *n.* 1.—Kisān; dihqāñ.

2.—Jiske tarīq dihqāñ ke se hoñ; gāñwār; gair-muhazzab shakhs.

Cloy, *v. t.* Āsūda yā ser k.; itnā khilānā ki khāne se jī phir jāe; aghānā.

Club, *n.* 1.—Lāṭhī yā soñṭā.

2.—Kisī maqsad-i-'ām masalan 'ilm wagaira kī taraqqī ke liye logon kā jalsa jo unhiñ ke qāim kiye huye qawā'id ke mutābiq mun'aqid huā kare.

Club-law, *n.* Lāṭhī kī hukūmat; jo hukūmat lāṭhī ke zor se (jabriya yā zulm-o-tashaddud se) kī jāe; qānūn kī jagah par harbe yā jabr kā kām meñ lānā; labed; zor-o-zulm yā jabr kī hukūmat.

There is no law but club-law—Jiskī lāṭhī uski bhāins; bed nahīñ labed hai.

Clubman, *n.* Lāṭhī yā soñṭā bāndhne w.

Clue, *n.* 1.—Sūt kī golī; sūt jisko lapet kar golī banāweñ.

2.—Koyī bāt jisse hidāyat yā rab-numāyī ho; woh shai jisse kisī bāt kā patā yā surāg lage.

Clump, *n.* 1.—Lakṛī kā kuudā.

2.—Bahut se darakht wagaira jo ek jagah lage hoñ.

Clump of bamboos—Bāñs kī koṭhī.

Clumsily, *ad.* Bhaddēpan se; bad-uslūbī se; hāth kī safāyī se nahīñ; khūbsūrtī ke sāth nahīñ.

Clumsiness, *n.* Bhaddā-pan; bad-shaklī yā bad-haiatī; bad-saliqagī; phurtī musta'idī yā tez-dastī kā na h.; anāṛipan; bad-uslūbī; be-dhangāpan.

Clumsy, *a.* 1.—Bad-shakl; be-daul; bad-waz'; jismeñ hāth kī safāyī yā musta'idī wagaira na ho; bhaddā; phūhar; anāṛī; sidhā-sādā.

A clumsy man—Bhaddā shakhs; anāṛī bad-shakl yā sidhā-sādā.

2.—Jiski chāl bhaddī sust yā bad-numā ho.

Clumsy fingers—Ungliyā jo jald jald yā khush-uslūbī se na chaleñ (jo bhāri parēñ).

3.—Jiski sākt yā banāwat aohchhī na ho; bhaddā; be-danl; jo safāyī se na banā ho; jiski banāwat se banāne wāle ki hosh-yārī hunar-mandī yā 'aql-mandī wagaira pāyī na jāe; bhāri; bad-haiat; bad-numā; jiske isti'māl meñ taklif ho.

A *clumsy machine*—Bhāri kal; kal jo ṣṣnī se chal na sake. A *clumsy garment*—Peshāk jiski sūkt achchhī na ho. A *clumsy forgery*—Ja'l jismeñ hāth ki safāyī yā 'aql ki tezi pāyī na jāe.

Cluster, n. 1.—Khosha; guchchhū; ghand; ek qism ki bahut sī chizeñ jo ek hi jagah jam' yā ekaṭṭhī hoñ.

2.—Jhuud; jamā'at; majma'; bhūr.

3.—Ek qism ki bahut sī chizeñ jo ek dūse ke nazdīk hoñ yā wāqī' hoñ. [dher ho-jānā.]

Cluster, v. i. Khoshe kū khosha paidā h.; guchchhā ban-jānā; dher ki

Cluster, v. i. Ekaṭṭhā k.; yakjū k.; jam' k.

Clutch, v. i. 1.—Hāth se pakaru; mutṭhī meñ pakarnā.

2.—Apne qabze meñ kar-lenā.

Clutch, n. 1.—Mutṭhī meñ pakar yā dabā l.; pakar; girift.

2.—(pl.) Hāth; qabza; ikhtiyār; panja; chaugul. [ho.

Coach, n. Chūr pahīye ki gārī jismeñ chūr shakhsōñ ko baitṭhne ki jagah

Hackney-coach—Kirāye par chalne wālī chau-pahīyū gārī.

Mail-coach—Sarkārī dāk leṭāne wālī chūr pahīye ki gārī.

Stage-coach—Chaupahīyū gārī jispar musāfir ek shahr se dūse shahr meñ jānē.

Co-adjutor, n. Jo dūse ko madad de; mu'āwin; madad-gār; tāyid; kisi 'amal meñ shauk.

Coagulate, v. i. Dahī ki tarah jamā d. yā munjamid kar-d.; thakkā kar-d.

☞ Said of liquids.

Coagulate, v. i. Dahī ki tarah jam jānā; munjamid h.; basta h.; gāphā yā galiz ho-jānā.

Coal, n. Koelā—chāhe jalī huyī lakṛī kā ho yā kān kā.

A *live coal*, or *burning coal*, or *coal of fire*—Jaltā huā koelā; koelā jo jalkar bujh na gayā ho; angārā.

☞ "When the fire is extinct, it is called a *charcoal*." Webster.

Coarse, a. 1.—Motā; dabiz; bārik yā patlā nahīñ.

2.—Be sāf kiya huā; woh shai jiske dabiz ajzā usse judā na kiye gaye hoñ yā jo kuohh usmeñ gandagī ho woh joñ ki toñ rah-gayī ho; kachchā.

3.—Bhaddū; na-shāista yā gair-muhazzab; sudhrā huā nahīñ; jāhilāna yā wahshiyāna; kaj; tahzīb ke khilāf; ganda; zalil; kharāb; sāf wa suthrā nahīñ; pakizu nahīñ.

☞ Applied to language or manners.

4.—Kisi bāt meñ khul māhit nahīñ; 'ilm-o-hunar meñ kamāl rakhtā huā nahīñ; kachchā; khām.

5.—'Umda nahīñ; nafis nahīñ; motā.

A *coarse diet*—Giza jo 'umda yā nafis na ho; motā khānā.

Coast, n. Samundar kā kanāra; zamīn yā kisi mūlk kā hissa jo samundar ke kanāre ho aur usse nazar parē; sāhil.

The coast is clear—Khatkā jāta rahā; khatra bāqī na rahā; dushman nikal gaye; maidān khālī hai.

Coax, v. t. Phuslānā; dam-dilāsā d; khushāmad-barāmad se kisi bāt par rūgib k.; dam-dhāgā dekar apne qābū meñ k.

Code, n. Majmū'a-i-qawānīn; āyīnēñ jo tartīb se yakjā kī jāēñ.

Civil code—Majmū'a-i-qawānīn-i-dīwānī.

Criminal code—Fauj-dāri kī āyīnēñ kā majmū'a; majmū'a-i-qawānīn-i-fauj-dāri.

Codicil, n. Tatimma-i-wasīyat-nāma; woh nawishā jo wasīyat-nāme ke zamīne ke taur par ho.

Codicillary, a. Wasīyat-nāme ke tatimme kī tarah; wasīyat-nāme ke tatimme meñ mūndarj.

Codify, v. t. Qā'ide se yakjā k.; majmū'a banānā—jaise qawānīn lā; silsila-wār yakjā k.

Co-equal, a. Dūsre shakhs yā dūsri chīz ke barābar; yaksān rutba darjā yā ikhtiyār r. w.; ham-rutba wagaira.

Co-equal, n. Ham-sar; dūsre ke barābar; muqābil k.

Coerce, v. t. Majbūr k.; tang k.; kisi fi'l ke karne ke liye qānūnān yā tahakkumāna majbūr k.; kisi fi'l kā anjām ba-zarī'a-i-tahdīd wa takhwīf (dhamkī aur dar se) karānā; jabriya ba-zor yā zabar-dastī karānā; khwāhish ke khilāf karānā.

Coercible, a. Majbūr hone yā majbūr kiye jāne ke qābil.

Coercion, n. Jabr; zor; ikrāh; qānūn yā hukūmat ke zarī'e se insidād; kisi se koyī fi'l uskī khwāhish ke khilāf karānā.

Coercive, a. Jabriya; qānūn yā hukūmat ke dabāw se rokne yā zabt meñ lāne w.; jabr ke zarī'e se koyī kām karāne w.

Coercive process—Kūr-rawāyī-i-jabriya; hukm-nāma-i-jabriya; woh kūr-rawāyī yā hukm-nāma jiske zarī'e se kisi ko ba-zor yā majbūr hokar koyī kām karānā parē.

Coercive measures—Tadbirēñ jinmeñ jabr kām meñ lāyā jāe; tadbīr-ī-shadīd yā sangīn; woh tadbirēñ jinke zarī'e se koyī kām jabriya karāyā jāe.

Coercively, ad. Zabardastī se; ba-zor; ba-jabr jabran yā jabriya.

Co-eval, a. Ham-'asr; jiske wujūd kā āgīz kisi dūsri shai ke sāth hī ho; ham-zād; ham-'umr.

☞ Usually followed by *with*, sometimes by *to*.

Co-eval, n. The same as the preceding.

[wasī muqarrar ho.

Co-executor, n. Wasī-i-sharīk; woh shakhs jo kisi dūsre kī shirkat meñ

Co-exist, v. i. Ek hī waqt meñ honā rahnā yā wujūd r.

☞ Followed by *with*.

Co-existence, n. Ham-wujūdī; ek hī waqt meñ do yā zāid ashyā kā wujūd (unkā rahnā).

☞ Followed regularly by *with*.

Co-existent, a. Ham-wujūd (kisi dūsre ke sāth ek hī waqt meñ rahne yā wujūd r. w.).

Co-existing, a. Ek hī waqt meñ dūsre ke sāth wujūd r. w.

☞ Regularly followed by *with*.

Co-extend, v. i. Dūre ke sāth ek lī j-gah meñ phailnā yā jitne 'arse tak woh qāim ruhe utue hī 'arse tak qāim rahnā; barābar phailnā.

Co-extension, n. Jitnā dūsrā phailā ho 'ntuāhī phailnā yā usīke harābar phailā rahnā. [barābar.]

Co-extensive, a. Dūre ke harābar phailā huā; ham-wus'at; phailāw meñ

Coffer, n. 1.—Snudūq-'umūman rupaye-paise rakhne kā snudūq. [band ki-jāti hai.]

2.—Khazāna.

Coffin, n. Tābūt; woh snudūq jismeñ murde kī lāsh dafn karne ke liye

Cogency, n. Mazbūti; matānat; puḡhtagī; zor; quwwat; dil par asar pahūnchāne kī tāqut.

“Used chiefly of moral subjects.” Webster.

The cogency of your arguments can not be denied—Tumbhāre dalāil kī mazbūti yī matānat se inkār nahīn ho-saktā; is bāt se inkār nahīn ho-saktā kī tumbhāri dalāilē qawī haiñ.

Cogent, n. Qawī; mazbūt; puḡhta; inatin; ustuwār; jiskā dil par barā asar ho; jiskī tardīd meñ dushwārī ho—jaise koī wajh dalīl yā subūt.

Cognate, a. 1.—Yak-juddī rishte ke zarī'e se mansūb; haqīqī; sulbī.

Cognate relations—Rishta-dūrān-i-yak-juddī yā haqīqī.

2.—Ham-asl; ham-qism yā ham-uaw'iyat; ham-masdar.

Cognate, n. (Law) 1.—Rishtadār-i-mādārī; mā kī taraf se qarābat r. w.; rishtadār-i-haqīqī; rishtadār. [qarābat r. w.]

COGNATE, n. [Lat.] (Law) Rishtadārān-i-mādārī; mā ke zarī'e se

Cognizable, a. 1.—(Law) Samā'at ke qābil; 'adālat kī tahqīqāt ke lāiq yā jiskī nisbat 'adālat se tahqīqāt ho-sake; qāunūn yā ba-'itibār-i-nhda samā'at wa tajwiz ke qābil; 'adālat ke lihāz yā dast-andāzī ke qābil; masmū'; sunne ke lāiq.

This suit is cognizable both in the civil and revenue courts—Yah nālish 'adālat-i-diwāni aur māi donon meñ samā'at ke qābil hai. This offence is cognizable by the police—Yah jurm pulis ke lihāz (samā'at yā dast-andāzī) ke qābil hai.

2.—Qābil-i-idrāk; jisko jān yā ma'lūm kar-sakeñ.

Cognizance, n. 1.—(Law) Samā'at; shiūwāyī; lihāz samā'at yā dast-andāzī ba-haisiyat-i-'adālat; 'adālat ke ikhtiyār se kisī muqaddame kī samā'at wa tajwiz. Muqaddame kī samā'at aur faisle kā ikhtiyār yā istihqāq.

To take cognizance of a cause—Kisī muqaddame kī samā'at k. (usko 'adālat ke ikhtiyār se sunnā).

A magistrate has cognizance of all criminal causes, or all criminal causes are within the cognizance of a magistrate—Kul muqaddamāt-i-faujdarī kī samā'at kī ikhtiyār majistret ko hasil hai.

2.—'Ilm yā wāqifiyat.

This did not take place within my cognizance—Yah bāt mere 'ilm meñ nahīn hui.

Cognizant, a. Wāqif; āgāh; jāntā; muttali'.

COGNOVIT, n. [Lat.] (Law) Iqbāl-da'wā; mudda'a 'alaih kī taraf se mudda'a ke da'we kā juzzan yā kullam taslim kiya jānā aur usī ke mutābiq digri sūdir hone denā.

To file a *cognovit*—Iqbāl-da'wā k. yū dākhil k.

A judgment by *cognovit*—Ḍigri-i-īqbālī yū īqbālī ḍigri.

Co-habit, v. i. Zauj aur zauja (mard aur 'aurat yū jorū aur k̄hasam) kī tarah yakjā rahuū; ham-k̄hwāb h.; ham-bistar h.; ham-suhbat h.; mubūsharat k.

Co-habitation, n. Ham-k̄hwābī; ham-bistari; mubūsharat; jorū aur k̄hasam kī tarah yakjā rahuū. [kā haq hāsil ho.

Co-heir, n. Wāris-i-sharik; un chand shakhsōn meḥ se ek jinko wirāsāt

Coin, n. 1.—Sikka; zar-i-maskūk.

Queen's *coin*—Sikka i-Maliku-i-mu'azzama.

A false or counterfoit *coin*—Sikka-i-k̄nsid yū talbisī; woh sikka jo hākim-i-waqt kī ijāzat se na banī ho; khoṭā sikka.

A genuine *coin*—Sikka-i-asli; khaṣṣā sikka.

A current *coin*—Sikka-i-rāijū-i-waqt; sikka-i-chalan-būzār; sikka jo jāiz taur par ban-kar jūrī ho.

2.—Jisse kisi shai kā mu'āwaza ho-sake. [sūn] h.; ek hī h.

Coincide, v. i. Ittifāq k. yū muttāfiq h.; mutābiq h.; ek tarah k̄ (yak-
The judges did not *coincide* in opinion—Sāhibān-i-jaj (hukkām) muttāfiq-r-
nāe na the. [nahīn hain.

These rulings do not *coincide* with each other—Yah nazāreḥ bū-ham mutābiq

Coincidence, n. 1.—Ek hī jagah par (yak-jū) wāqi' h.

2.—Ittifāq; mutābaqat; munāsabat; ek tarah kā h. [kā h.)

The *coincidence* of two or more opinions—Do yū zāid rā'ou k̄ ittifāq (ek tarah

The *coincidence* of evidences—Subūtoḥ kī mutābaqat yū munāsabat.

3.—Wuqū' ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meḥ kayī mājarōn kā wuqū' (nukū h. yū wāqi' h.).

Coincident, a. Muttāfiq; mutābiq; munāsib yū hasb-i-hāl.

Co-inheritor, n. Wāris-i-sharik; yake az wurasā.

Cold, a. 1.—Ṭhandhā; garm nahīn; sard.

2.—Jab sardi ma'lūm de; sardi so kaṣptā huā; tharrātā huā.

3.—Jiskī khāsiyat sard ho.

4.—Sard-mihr; jismeḥ josh yū sar-gurmī na ho; be-fikr be-i'tinā yā lā-parwā; kashīda-k̄hātīr; ziṇda-dil nahīn; jisse dostī yā muhabbat kā izhār na ho; jisse be-i'tināyī pāyī jāe.

5.—Ḡair-muassir; jiskū asar dil-par na ho; be-dam yā be-jān kā.

In cold blood—Bilā ishtī'āl-i-tabī'at; 'amadan; jān-bājh-kar; bilā afsos; be-rahmī so.

To give one the cold shoulder—Kisi se 'amadan be-i'tināyī (uskī tahqīr) k.

Cold, n. 1.—Garmi kā na h.; sardi.

2.—Kaṣpkāṣpī yā tharrāhat jo sardi kī wajh se paidā ho.

3.—Sardi; zukām; nazla; 'alūlat jo sardi se paidā ho.

Coldly, ad. Sard-mihrī se; be-i'tināyī se; bilā josh-i-tabī'at; be-parwāyī se; tagāfulī se; bilā garm-joshī ke; mau mār-kar; aisi tarah par ki dil kā josh zāhir na ho.

Coldness, n. 1.—Sardi; ṭhandhak; rutūbat; khunkī.

2.—Garm-joshī wagaira kā na h.; be-i'tināyī; sard-mihrī; zauq-shauq yā tapāk kā na h.; afsurda-k̄hātīrī; pazhmurda-dilī.

Collapse, *v. t.* Pachaknā yā pachak-jānā; sikur-kar band ho-jānā; ek hokar band ho-jānā; mil-jānā.

Collapse, *n. l.*—Pachkāw; yakāyak ek dūstre se lag yā mil-jānā.

2.—Jism kī qawwatōn kā bahut hī zāl ho-jānā—jaise bīmārī ke shmr' yā ākhir meñ.

Collar, *n. l.*—Gulū-band tanq yā hañsī wagaira jisko zebaish ke liye gale meñ pahinte haiñ.

2.—Girebān yā galā—jaise chapkan wagaira kā. [jātā hai.

3.—Paṭṭā yā halqa wagaira jo jānwarōn kī gardan meñ pahnāyā

To slip the collar—Āzād ho-jānā; najāt-pānā; kisi qabābat se chhūṭ-jānā.

Collar, *v. t. l.*—Girebān yā gardan pakarnā.

2.—Girebān lagānā yā halqa wagaira pahnānā.

Collate, *v. t. l.*—Ek qism kī chizon-khusūsan tahrīrōn aur kitābōn ko āpas meñ milā-kar yah dekhūā ki unmeñ mutābaqat hai yā nahīñ; muqābala k.; jāiza k.

2.—Jild-bandi ke liye kisi kitāb ke aurāq ko ekaṭṭhā karke tartīb se r.

Collateral, *a. l.*—Ham-pahlū; pahlū-ba-pahlū; far'i; zimnī; gair-aslī darmiyānī yā mā-taht; gair-sarīhī; aslī yā ūlā nahīñ; zāid.

Collateral circumstances—Hālāt-i-muta'alliq-i-wāqī'a-i-aslī; woh hālāt jo kisi aslmājare ke muta'alliq hoñ; furū'āt; kisi bāt kī shūkhēñ; aise wāqī'āt jinkā wujūd fi-aslīhī na ho; woh bāteñ jo kisi bāt se ta'alluq rakkheñ; tafri'āt.

Collateral security—Zamānat (kafālat)-i-zimnī; woh kafālat jo 'ulāwa kafālat-i-aslī ke kisi mu'ābade kī ta'mil yā adā-i-zar ke liye dī jāe; zamānat-dar-zamānat.

2.—Ek hī shākh yā mūris se paidā par ek dūstre se nahīñ; ek hī asl kī nasl se lekin bā-yak-digar paidā nahīñ; far'i.

Opposed to *lineal*.

Collateral relations—Risūladārān-i-far'i ya'nī woh log jo ek hī mūris-i-ā'lā kī mukhtalif shākhōñ se paidā hoñ.

“*Lineal* descendants proceed one from another in a direct line; *collateral* relations spring from a common ancestor but from different branches of that common *stirps* or stock. Thus the children of brothers are *collateral* relations, having different fathers, but a common grandfather.” *Blackstone-Webster*.

3.—Ham-qālib yā ham-shakl.

Collateral cases—Muqaddamāt yā nazāir-i-ham-shakl yā ham-qālib.

4.—Gair-sarīhī; badihī nahīñ; tāyīdī; zāid.

Collateral proof—Subūt-i-gair-sarīhī; jo subūt badihī na ho; subūt-i-mazīd.

Collateral, *n. Of Collateral relations.*

Collaterally, *ad. l.*—Pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; ek dūstre kī bagal meñ.

2.—Sarīhī taur par nahīñ; fi-aslīhī nahīñ.

3.—Ba-zarī'a-i-qarābat-i-far'i; furū'āt ke taur par; ba-ḥatt-i-musta-qīm nahīñ; aslī nahīñ.

Colleague, *n.* Ham-nhda; ham-mansab; woh shākh jo kisi mansab kī khidmāt ke anjām meñ dūstre shākh kī sharik ho.

“It is never used of partners in trade or manufactures.” *Webster*.

- Collect, *v. t.* 1.—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.
 2.—Mustambat k.; natija nikālā.
 3.—Tahsil yā wusūl k.; 'mutālaba karke l.; kisī se zar-i-yāftanī kā (jo rupaye uske zimme hon unkā) wusūl k.
To collect one's self—Ghabrūhaṭ yā isti'jāb kā jāta rahnā; dil ke intishār kā dūr ho-jānā; dil kā apne qūbū meñ phir ā-jānā.
- Collect, *v. i.* Jam' h.; yakjā h.; ekaṭṭhā h.
 Collection, *n.* 1.—Tahsil; tahsil-pazīr; isāl; wusūl k.
Collection of revenue or rent—Tahsil-i-māl-guzārī yā lagūn.
Collections—Zar-i-muhassala; tahsil yā wusūl kiye huye rupaye.
 2.—Majma'; jamā'at; amboh; bhīr.
 3.—Jam' yā ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baṭurnā. [banāyī jāe.
 4.—Tālif; woh kitāb jo dūsarī kitābon ke ajzā ko yak-jā karke
- Collective, *a.* Majmū'ī; yakjāyī; ekaṭṭhī.
 Collectively, *ad.* Bi-l-ijmāl; ba-haiat-i majmū'ī; juz-o-kul; ekaṭṭhā; sab kā sab; bi-l-kul; ek ek nahūn; yak-lakht. [yā sāhib-i-kalakṭar.
 Collector *n.* Woh afsar jiske zimme zar-i-sar-kārī kī tahsil ho; kalakṭar
 Collectorship, } *n.* 1.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'uhda.
 Collectorate, }
- 2.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat.
 College, *n.* 1.—Un logon kī jamā'at jinko koyī khās huqūq 'atā huye hon yā jo kisī amr kī pairawī meñ bi-l-ishtirāk masrūf hon.
 2.—'Alimōn kī jamā'at jo tahsil-i-'ulūm yā ta'līm ke liye qānūn ke mutābiq qāim huyī ho.
 3.—Woh 'imārat jismeñ talabā 'ulūm aur zabānon kī tahsil karen.
- Collision, *n.* 1.—Takkar; do saḡht chizon kā āpas meñ lar yā bhīr-jānā.
 2.—Takhlūf ikhtilāf yā mukhālāfat; tazād; ek dūsre ke bar-'aks (zidd-i-yak-digar) h.
- Colloquial, *a.* Rozmarre kī guft-gū se nisbat r. w. yā usmeñ musta'mal; ma'mūlī bāt chīt ke muta'alliq. [mal ho.
 Colloquialism, *n.* Lafz yā muhāwara jo rozmarre kī guft-gū meñ musta'-
 Colloquially, *a.* Bāt-chīt meñ; āpas kī bol-chāl meñ.
- Collude, *v. i.* Sāzish k.; jang-i-zar-garī k.; kisī fareb meñ dūsron kī shirkat k.; bāham muttafiq ho-kar kār-rawāyī k.; āpas meñ bandish kar-lenā.
- Collusion, *n.* Sāzish; jang-i-zar-garī; bandish; kisī fareb ke maqsad se āpas meñ chup-chāp mil-kar kār-rawāyī k.; saṭṭā-baṭṭā; dagā; fareb.
 Collusive, *a.* Sāzishī; bandishī; jiskī bandish fareb dene ke liye do yā zāid shakhs āpas meñ karen.
- A *collusive* proceeding—Kār-rawāyī-i-sāzishī; woh kār-rawāyī jo do shakhs bā-ham is niyat se karen kī kisī tīsre shakhs kā nuqsān ho.
- Collusively, *ad.* Sāzishī tarīq par; bandish kī rāh se; ba-sabīl-i-jang-i-zar-garī; kisī shakhs ko dhokhā dene ke liye āpas meñ chup-chāp ittifaq karke.
- Colony, *n.* 1.—Woh log jo apne watan (zād-būm) kō chhoṛkar kisī dūsre dūr ke mulk meñ jā-basen. [basne se ābād ho-jāe.
 2.—Ābādī yā nau-ābādī; jo mulk kisī dūsre mulk ke logon ke ā-kar

Colour, n. 1.—Rang—jaise surkh zard waghaira.

2.—Kisi shai ki surat jo raushani ki shu'ā se paidā ho; rangat.

The colour of gold—Sone ki rangat.

3.—Surkhī; chihre ki tāzagi yā asli rangat.

4.—Surat jo dil par paidā ho; khayālī surat.

5.—Woh bāt jiski wajh se koyī amr zāhir meñ wājib ma'lūm ho; ma'zarat; woh amr jisse kisi jurm yā gunāh ki sangīni meñ khiffat (kamī) ho.

6.—Hila; bahāna; tamhīd; libās-i-zāhiri; numāish-i-darog; woh bāt jisse kisi shai ki asli haisiyat chhip jāe yā uspar parda par-jāe.

Under the colour of—Hile yā numāish ke zarī'e se; kisi bahāne se.

7.—Rang jisse rang-amezi ki-jāe.

8.—(pl.) Barri yā bahri fauj kā nishān jhandā yā 'alam.

Water colours—Rang jismeñ raugan na milāyā jāe; gair-raugan-dār rang; sāda-rang.

Colour, v. 1.—Rangnā yā rang charhānā; suped kā rangin banā d.; rang k.

2.—Jo asli kaifiyat ho uske khilāf zāhir k.; libās-i-zāhiri pahnānā; zāhir meñ wājib banā d.; parda dālnā; khush-numā banā d.

Colour, v. 2. Surkh ho-jānā; pareshānī gusse yā sharm waghaira se chihre par surkhī kā ājānā (uskā surkh ho-jānā.)

Colourable, a. Jisse asl bāt kā chhipānā maqsūd ho; zāhir-numā; numāishī; dekhue meñ wājib yā qarīn-i-insāf; ba-zāhir wājib par dar-haqlat nahīn. [pāṭi jāe.

Column, a. 1.—Sutūn; pilpāya; gol khambhā jispar chhat waghaira

2.—Koyī rāst-qad (khari) gol chiz jo sutūn ki shakl yā haiat par ho.

3.—Paidal sipāhiyon ki saf jo zarā zarā fasl ohhorakar ek dūse ke ba'd khari ho.

4.—Jahāzon ki qatār jo ek dūse ke piche lagi ho.

5.—Khāna.

How many columns are there in this return?—Is naqshe meñ kitne khāne haiñ.

His name does not exist in the proprietary column—Uskā nām khāna-i-milliyat meñ darj (likhā yā charhā) nahīn hai.

To fill up a column—Khāna bharna yā pur k.; khāna-puri k.

To leave a column blank or unfilled up—Khāna khālī chhor d.; kisi khāne ko "na-darad" likh-kar rahne d.; khāna-puri na k.

Combination, n. 1.—Mel; rabt; ittifaq; do yā zaid shakhson kā kisi kām ke anjām ke liye bāham muttāfiq ho-jānā.

“In a good sense, when the object is laudable; in an ill sense, when it is illegal or iniquitous.” Webster.

2.—Ijtimā' yā jam' h.; ekaṭṭhā h.; bahut si bāton kā yak-jī h.

3.—Do yā zaid ushyā kā is tarah par bāham maḥlūt ki-yā-jānā ki ek murakkab shai ban-jāe; tarkīb.

Combine, v. 1. Bā-ham milānā; joinā; ek silsile meñ kar-d.; bāham rabt d. vā mazbūt k.

Combine, v. 2. 1.—Āpas meñ mil-jānā; bāham muttāfiq h.; ittifaq kar-l.; ek dūse se lag-jānā.

2.—Sizish k.; bandish k.; ek ho-jānā—jaise mukhtalif qaumon kā.
Combustible, *a* Ātash-gīr; jo jal jāe; jismeñ āg lag sake yā jo āg
pākar sake; jo āg ke lagne se jal sake.

A combustible body or matter—Ātash-gīr shai yā mādda; aisī chīz jo āg se
jal-jāe.

Combustible, *n*. Woh chīz jo āg ke lagne se jal sake; ātash-gīr shai.

Come, *v. i. 1.*—Ānā; idhar ko jumbish k.; nazdik ānā; qarīb pahuñch-
nā; pahuñch jānā.

☞ Opposed to *go*.

2.—Kisī hālat ko pahuñchnā; wāqī' h.; parnā; bītnā.

☞ "Come, in the imperative, is used to excite attention, or to
invite to motion or joint action; *come*, let us go." "When repeated, it
sometimes expresses haste and sometimes rebuke." "Sometimes, it
introduces a threat." *Webster*.

To come—Āne wālā; āyanda yā āyinda; mustaqbil.

To come about (*a*)—Wāqī' h. yā honā; zuhūr yā wuqū' meñ ānā. How did
these things come about? Yahi bāteñ kyūñkar huyīñ? (*b*) Badalnā; tabdīl
h.; ghūmkar ānā. The wind will come about from west to east. Hawā
badal-kar pachehlim se pūrab ko bahue lagegi. The ship comes about—
Jahūz ghūm-kar ūtā hai.

To come again—Lauñā; palañā; wāpas ānā; phirñā.

To come after (*a*)—Pichhe chalnā. Come after me—Mere pichhe chale ūo. (*b*)
Milnā; pānā. To come after a book—Koyī kitāb pānā.

To come at (*a*)—Pahuñchuñ; hāsil k. To come at a true knowledge of some-
thing—Kisī shai kī aslī haqīqat ko pahuñchuñ. (*b*) Kisī kī taraf jhapatñā
—jaise hamle meñ.

To come away—Chale ānā yā chale jānā.

To come by—Hāsil k.; pānā; milnā; hāth lagnā. How did you come by such
a large estate? Aisī bari jāe-dād yā milkiyat-i-kasīr tumko kyūñkar mili?

To come home—Lagnā; chaspāñ h.; ta'alluq r.; muassir h.

To come in (*a*)—Andar ānā; dākhil h.—jaise kisī makāñ wagaira meñ. (*b*)
Rawāj pānā; jūrī h.; kām meñ lāyā jānā.

To come in for—Kisī shai meñ hissa pāne (shirkat) kā da'wā pesh k.

To come near or nigh—Kisī jagah ke qarīb pahuñchuñ yā kisī amr meñ kisī
shai kī barābarī k.

To come of (*a*)—Kisī kī nasl se h.; kisī kī aulād h. He comes of a respect-
able family—Uskī paidāish ek mu'azzaz khāndān se hai. (*b*) Bataur natīje
ke nikalnā.

To come off (*a*)—Bach nikalnā yā bach jānā; chhutkārā pānā; nibāh lejānā
yā nibh-jānā; anjām ko pahuñchuñ. (*b*) Honā yā wuqū' meñ ānā. The
meeting comes off to-morrow—Jalsā kal hogā (mun'aqīl hogā).

To come on—Tarraqqī pānā; rū-ba-tarraqqī h.; āge ko barhtā jānā; roz-afzūñ
h. (dīn diu barhtā jānā); phūlnā-phalnā; kāmyābī hasil karte jānā (barābar
kāmyāb h.). Hamla k.; tūt-pānā; charh-ānā.

To come over—Idhar se udhar yā ek taraf se dūsri taraf jānā. Ek farīq kī
shirkat ohhor-kar dūsre kī taraf ho-jānā; ek pahlū se dūsre pahlū par ho
jānā.

To come out (a)—Fāsh ho-jānā ; khul-jānā ; sab' ko ma'lūm ho-jānā ; chhipā yā ma'hfi na rahnā ; zāhir ho-jānā. The truth has come out at last—Ākhir aī hāl sab ko ma'lūm ho-gayā. (b) Shā' h. ; chhap-kar phailnā—jaise kitāb wagairā. (c) Anjām ko pahuñchnā ; khatm h. He has come out well at last—Bī-ī-ākhir uskā anjām ba-khāir huā.

To come to (a)—Rāzī h. ; manzūr k. ; qabūl k. *To come to terms*—Shā'it qabūl k. yā unpar rāzī h. (b) Ta'dād meñ h. The taxes come to a large sum—Mabsūlōh kī ta'dād ka-īr hai (we ta'dād meñ bahut kuchh haiñ) (c) Hosh meñ ājānā—jai-e gashī yā be-hoshi se.

To come together—Yakjā h. ; jam' h. ; ekatthā h.

To come to pass—Houñ ; wāqī' h. ; zubūr meñ ānū.

“Seldom found in modern English writings.” Webster.

To come up (a) Uñhū ; ūpar ko su'ūd k. (chāphnā). (b) Nikalnā ; zamīn ke ūpar ubhārnā—jaise paudhe kā

To come up to (a)—Nazdik ā yā pahuñch jānā—(b) Ta'dād meñ h. ; kisī ta'dād ko pahuñchnā. (c) Barhte barhte kisī dūse tak pahuñchnā ; balandī meñ kisī ke barābar h.

To come up with—Kisī tak pahuñch jānū yā usko pakārnā—jaise daur yā ta'āqub (pichhe) meñ.

To come upon—Kisī pār ūp parnā ; hamla k. yā hamla-āwar h. ; chāphāyī k. yā chāph-jānā.

Comely, a. 1.—Sudaul ; sajilā ; khūbsūrat ; jiske ā'zā ek dūse ke ham-andāz hoñ. [ke hasb-i-hāl.

2.—Munāsib ; hasb-i-hāl ; sazāwār ; waqt jagah hālāt yā ashkhās
Comer, n. Jo ātā ho yā ā-chukā ho ; jo pahuñch-gayā aur manjūd ho ; āne w. ; āyanda.

Comfort, v. t. Kisī ke dil ko quwwat saharā yā tasallī d. ; kisī kī arwāh ko tāqat pahuñchānā ; taklif yā ranj dūr kar-d. ; khush k. ; tashaffī d. ; dil kī afsurdagī yā taklif ko raf' k. ; dilāsā d. ; dhīrnā d.

Comfort, n. 1.—Sahārā ; tashaffī ; tasallī ; woh taskīn jo musibat taklif yā khatre kī hālāt meñ hāsil ho ; dhīrnā.

2.—Woh shai jisse musibat taklif khatre yā zu'f kī hālāt meñ taqwīyat yā madad mile ; shai-i-bā'is-i-taqwīyat ; taqwīyat ; dhārhas.

3.—Woh shai jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-ītidāl kī khushi hāsil ho ; sukh ; chain.

Comfortable, a. 1.—Taskīn-bakhsh ; farah-bakhsh ; jisse taskīn tasallī yā farhat hāsil ho. Āsūda-hāl ; khush-hāl ; chup-chāp āram se basar kartā huā ; un bātōñ se āzād jinse dil ko ranj yā taklif pahuñche.

2.—Jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-āusat kī khushi hāsil ho.

Command, v. t. 1.—Hukm d. ; farmānā ; hidāyat k. ; irshād k.

2.—Hukūmat k. ; talakkum k. ; afsarī k. ; hukm-rānī k.

3.—Kisī par ru'b r. ; kisī par hukūmat kā dāb r. ; hukūmat yā istihqāq ke rū se kisī se kuchh karānā yā uspar da'wā r.

4.—Kisī shai kī apne madd-i-nazar r. ya'nī ba nisbat us shai ke jo nishob meñ ho baland h. tākī niche wālī chīz balandī se nazar pare ; aise manqā' par h. kī niche yā gird-pesh kī chīz be-takalluf dekh pare yā woh kisī tarah par qabū yā ikhtiyār meñ rah-sake.

Command, v. i. Hukūmat r. yā k.; afsarī k.; sab ke ūpar hukm-rān rahnā (hukm chālānā). [kāmīl.

Command, n. 1.—Hukūmat; sar-dārī; hukm-rānī; ikhtiyār; iqtidār-i-2.—Hukm; hukm-i-sādir-shuda; irshād.

Commander, n. Afsar; sardār; hukm-rān; sipah-sālār.

Commence, v. i. Shurū' yā āgāz k.; rujū' yā dāir k.; fi'l-i-ibtidāyī k.

This suit was commenced two years ago—Do baras huye ki yah nālīsh dāir ki gayī; is nālīsh ko rujū' kiye huye do baras huye.

Commence, v. i. Paidā h.; zuhūr meñ ānū; wujūd meñ ānā; qāim h. yā ibtidāu qāim h.; kisī shai kī bunyād parnā; shurū' h.; āgāz h.

Commencement, n. Āgāz; ibtidā; zuhūr-i-ibtidāyī; shurū'.

Commend, v. t. 1.—Kisī ko lihāz khayāl yā mihirbānī ke qābil bayān k.; kisī ke haq meñ kuchh kahūā (uskā zikr-i-khair k.); sifārīsh yā tahrīk k.

2.—Sipurd k.; hawālā k.; kisī par i'tibār rakh-kar koyī shai uske zimme kar-d.; ihtiyāt yā hifāzāt ke liye kisī ko kuchh sipurd kar-d.

3.—Ta'rīf k.; sanā-khwānī k.; sarāhuā; madh k.

Commendable, a. Ta'rīf ke qābil; lāiq-i-tausīf; qābil-i-tahsīn; mustahsan; jiskī ta'rīf rawā ho; pasaudīdā.

Commendation, n. 1.—Ta'rīf k.; ta'rīf; tausīf; sanā-khwānī; kisī kā zikr-i-khair; izhār-i-tauqīr.

2.—Izhār-i-muhabbat kā paigūm; salām; ādāb; taslīm.

Commendatory, a. Jismeñ ta'rīf wa tausīf ho; sifārīsh kā.

A commendatory letter—Sifārīsh kā khāt.

Commensality, n. Shirūkāt yā shirkat.

Commensality of interests—Naf'-nuqsān kī shirūkāt; shirūkāt-i-agrūz.

To live in commensality—Shirūkāt meñ rahnū; ek meñ rahnā; shirūkāt r.

 The word originally meant "the act or practice of eating at the same table" but is now condemned as *obsolete*. The sense, however, here attached to it is recommended by analogy and sanctioned by long and frequent usage in legal decisions.

Commensurate, a. Barūbar; musāwī; ham-audāz; andāz yā miqdār meñ barābar.

 Followed by *to*.

Comment, v. i. 1.—Kisī musaunif kī tasnīf kī sharh k. yā khās khās maqāmāt par uske maḥfūm ko sharh-wār bayān k.; bayān k.; tauzīh k.; sharh likhūā sharh d. yā tashrīh k.; ṭikā likhūā yā k.; khol-kar samjhānā.

 Followed by *on*.

2.—Kisī kitāb tahrīr khwāh kisī fi'l mājare yā rāe kī nisbat apnī rāe zāhir k. yā kuchh likhūā yā kahūā.

Comment, n. Kisī kitāb yā tahrīr wagaira kī sharh; tauzīh; tafsīr; sharh; ta'bīr; hāshiya; ṭikā; kisī bāt kī tauzīh yā tafsīr.

Commentary, n. 1.—Woh kitāb jismeñ kisī dūsarī kitāb kī sharh likhī ho; sharh; majmū'a-i-tashrīhāt; ṭikā.

2.—Hālūt-i-khās jo ba-taur yādgar ke likhe jāen.

Commentator, n. Shāriḥ; mufassir; sharḥ likhne yā tafsīr k. w.;
tikā likhne w.

Commerce, n. l.—Saudā-garī; tijārat.

2.—Riḥ-o-rasm; mudārāt-i-bā-ḥamī; āpas.kā bartāw; ek dūsre kā
kām k. bāham mu'āmalāt (roz-gār len-den wagaira) r. āpas meḥ khush-
aḥhlāqī se baratnā yā bīham har tarah kī tafriḥ k. yah sab is lafz ke
mafḥūm meḥ dākhil haiḥ.

3.—Subbat; mubāsharat. [sūb; mahājani.]

Commercial, a. l.—Tijārat yā sandā-garī ke muta'alliq; tijārat se man-

Commercial usage—Dastūr yā rawāj-i-mahājani.

Commercial relations or concerns—Tijārat ke ta'alluqāt.

2.—Jo tijārat karen; tijāratī; jahān tijārat ho.

A commercial nation—Qaum-i-tājir (tijārat karne-wālī qaum).

A commercial establishment or house—Tijārat kī koṭhī; woh jagah jahān
saudā-garī kā kār-o-bār ho.

3.—Jo tijārat se ḥāsil yā paidā ho.

Commercial benefits or profits—Woh faide jo tijārat se ḥoḥ (ḥāsil ḥoḥ).

Commingle, v. t. Ek meḥ milānā; bāham makhlūt k.; ek kar-d.

Commingle, v. i. Ek meḥ mil-jīnā; makhlūt ho-jīnā.

Commisserate, v. t. Kisī shakhs yā shai par afsos k.; kisī bāt par ranjida
yā muntaassif h.; raḥm k. yā tars khānā.

Commission, n. l.—Irtikāb; karnā; murtakib h.

☞ "Usually in a bad sense." Webster.

Commission of an offence—Irtikāb-i-jurm; jurm kā k.

2.—(Law) Band-i-kamishan; ahl-i kamishan ke taqarrur kā hukm;
woh nawishta yā hukm-i-tahqīqī jo kisī ḥakim-i-mujāz kī jānib se kisī
khās kām ke anjām ke liye ek yā zāid shakhsan ke nām jāri ho 'ām
isse ki woh kām mulki ho yā māli yā fanjī wagaira; kamishan yā kami-
shan kā wāraut.

To issue a commission—Kamishan jāri k.

To execute a commission—Kamishan kī tā'mil k.

To take evidence by or under a commission—Kamishan ke bamūjib (rū yā
ikhtiyār se) shahādāt l. yā izhār qalam-band k.

The court issuing a commission, or the court out of which a commission issues
—'Adālat-i-ijrā-kunūda-i-kamishan; woh 'adālat jahān se kamishan jāri ho.

The return to a commission—Kaifiyat-i-tā'mil-i-kamishan; kamishan kī tā'mil
kī kaifiyat. [bandī-i-izhār-i-gawāḥ.

Commission for the examination of a witness—Kamishan ba-garaz-i-qalam-

Commission for a local investigation—Kamishan ba-garaz-i-tahqīqāt-i-mauqa'.

Commission to examine accounts—Kamishan ba-garaz-i-tafhīm-i-hisāb; hisāb
jānehne ke liye kamishan. [kamishan.]

Commission to make a partition—Kamishan ba-garaz-i-taqsim; batwāre kā

3.—Ikhtiyār; iqtidār; woh ikhtiyār jo kamishan ke rū se diyā
jāe; woh bāt jiskā ikhtiyār diyā jāe.

He has a full commission to do this act—Is fīl ke anjām kā ikhtiyār-i-kāmil
use ḥāsil hai (is kām ke karne kā use pūrā ikhtiyār hai).

4.—Woh ashkhtās jo kisi kār-i-mansabī ke anjām ke liye nām-zad kiye jāen; ahl-i-kamishan.

A commission has been appointed to enquire into the conduct of that officer—
Us ahl-i-kār ke ā'māl ki nisbat tahqīqāt ke liye ahl-i-kamishan muqarrar huye haiñ.

The commission will hold their sessions early in the next month—Ahl-i-kamishan kā jalsā māl-i-āyinda ke awāl hī meñ hogā.

5.—Woh kām jo dūsre kī taraf se batāur uske kār-pardūz ke kiyā jāe; furmāish. [kharid-farokht].

6.—Dūsre kī ijāzat se uske liye māl kā mol l. anr bechnā (uski To do business on commission—Kis kī ijāzat se uske liye kharid-farokht k.; ārhat kā kām k.

7.—Ilāqu-s-sa'i; ārhat; dastūrī; kamishan; dallālī.

Commission, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; kamishan ke zar'e se ikhtiyār d. yā kisi fī'l ke karne kā munjāz k.

2.—Ikhtiyār dekar kahñ bhejnā.

Commissioner, n. 1.—Ahl-i-kamishan; woh shakhs jiske nām kisi kām ke anjām ke liye hākim-i-munjāz kī taraf se kamishan jāri ho; ahl-i-kamishan; kamishuar.

2.—Sāhib-i-kamishnār; woh afsar jiske ta'alluq koyī sīga-i-sarkārī ho.

Commit, v. t. 1.—Sipurd k. yā amānatān sipurd k.; tafwiz k.; ba-taur amānat ke hawāla k.; dūsre ke qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.

Commit this property to his care—Yah māl usko hifāzat ke liye sipurd kar-do.

2.—Kisi jagah par hifāzat ke liye r.

To commit to memory—Hifz k.; zabāni yād kar-lenā; az-bar k.

To commit to the grave—Dafn k.; qabr meñ r.; gārnā.

3.—Qaid meñ bhejnā; hirāsāt meñ bhejnā; qaid k.

The offender has been committed to prison—Woh mufrim qaid meñ bhejā gayā (qaid kiya gayā).

“For the sake of brevity, commit is used for imprison.” Webster.

4.—Karnā; irtikāb k. yā murtakib h.; sar-zad k.

To commit an offence—Jurm k.; irtikāb-i-jurm k. yā jurm kā murtakib h.

5.—Khatre meñ dālnā; shūrū' hī meñ koyī aisi bāt kar-d. jo palāt na sake balki nskī wajh se khatre kā ihtimāl ho-jāe; pā-band k.; apne qābū ke bāhar kar-d.

To commit one's self—Koyī aisi fī'l kar-guzarnā jiske bā'is ābrū yā imān wagaira ke lihāz se chār-nū-chār kisi khās tariq kī pārawī karnī pare; kisi is qisṣ ki bāt kā zabān par lūnā (labnā yā bayān k.) jisse us qaul kī pā-bandī isliye karnī pare ki khilāf-bayānī na hone pāye.

6.—Gaur-o-tajwiz karke rāe likhne ke liye kisi jalse meñ yā chand muuntaḥab shakhsōn ko sipurd k.

The bill has been committed—Woh musawwada-i-qānūn gaur-o-tajwiz ke ba'd rāe likhne ke liye fulān kameṭī yā fulān fulān ashkhās-i-muntaḥab ko sipurd hnā hai.

Commitment, } n. 1.—Sipurdagi; tafwiz; hawālagī.
Committal, }

2.—Qaid; qaid meñ dālnā; mahbas meñ bhejnā; qaid k.

3.—Kisī jurm wagaira kā irtikāb (uskā k.).

4.—Khatre meñ dālnā yā pā-band k.

5.—Gaur wa tahrīr-i-rāe ke liye sipurd k.

Committee, n. 1.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kām ke anjām ke liye majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn khvāh 'adūlat yā kisī jamā'at kī taraf se muqarrar kiye jāēh.

2.—(Law). Woh shakhs jisko kisī majnūn yā paidāishī nāqisu-l-'aql kī zāt yā jāe-dād hifāzat ke liye hākīm-i-mujāz kī taraf se sipurd ho.

Commodious, a. Jis kām yā maqsad ke liye ho uske hasb-i-hāl; raf'-i-zarūrat ke liye munāsib; āram kā yā āram-dih: subhite kā; manzūn; lāiq.

A commodious house or room—Āram kā makān yā kamra.

Commodity, n. Saudāgarī kā māl-o-asbāb; jins; paidāwār; woh kul manqūla ashyā jo kharīd-farokht kī-jāēh.

Common, a. 1.—Mushtarak; ijmālī; jiskā ta'alluq-i-musāwī ek se zāid shakhsōn ko ho.

A common ancestor—See Ancestor.

A common property—Jāe-dād-i-mushtaraka (shirūkati yā ijmālī); woh jāe-dād jiski mālīkiyat kayī shakhsōn ko ba-darja-i-musāwī hāsil ho.

2.—'Ām; 'awām ke muta'alliq; jiskā mālīk 'alāhida na ho.

The right to a highway is common—Shārī-i-'ām kā haq 'ām hotā hai (woh kisī khās shakhs kī mālīkiyat nahīn hai).

3.—Mashhūr; 'ām; jo aksar sun parē.

The common report is this—'Ām yā mashhūr khabar yah hai; yah khabar aksariya sun partī hai.

4.—Ma'mūlī; jo aksar isti'māl meñ rahe; rāij; murawaj; 'ām; qism-i-khās kā nahīn.

5.—Sharīf yā 'ālī-khāndān nahīn; 'ālī-mansub yā barā m'n'azzaz khvāh lāiq nahīn; ma'mūlī; 'ām.

☞ Applied to persons.

6.—Bahut 'umda yā afzal nahīn; dūsroñ se barh-kar nahīn; 'ām qism kā; ma'mūlī.

☞ Applied to things.

7.—Khāngī-pesha; fāhisha; āwāra.

A common woman—Kasbī; harjāyī; khāngī.

In common—Mushtarak; bi-l-ijmāl; ijmālī; bi-s-sawīya; shāmilāt meñ; dūsre yā dūsroñ ke bārabar hī; jismeñ do yā zāid ashkhās barābar shirkat rakkhēh.

To hold in common—Qabza-i-mushtarak r.; bi-l-ijmāl yā shāmilāt meñ qūbiz rahuā; bi-s-sawīya qūbiz rahuā.

Lands held in common—Arāzi-i-shāmilāt; shirūkati qabze kī zamīn.

Common, n. 1.—Zamīn kā ṭukrā (qat') jismeñ chār-diwārī wagaira na ho aur jiske isti'māl kā haq kisī khās shakhs ko nahīn balki 'awām ko ho; maidān.

2.—(Law) Dūsre kī arāzi se naf' nṭhāne kā haq 'ām isse ki uske mālīk kī shirkat meñ ho yā auroñ ke jo isī qism kā haq rakhte hoñ.

Commonly, ad. 'Umūman; aksar; beshtar; kasrat se; aksar-augāt.

Common-place, *a.* Ma'mūlī; 'ām; nayū yā 'ajīb-o-garīb nahīn.

Common-place-book, *n.* Yād-dāshī ki kitāb; hayāz.

Commotion, *n.* 1.—Shiddat ki tahrik; barī khalbalī yā khalbalāhat jaise samundar wagaira meḥ.

2.—Logaḥ meḥ halchali yā khalbalāhat; dauga-o-fasād; hangāma; balwa; afrā-tafī.

3.—Pareshānī; dil kā intishār; garmī; josh yā josh-o-kharosh.

COMMUNIBUS ANVIS, [Lat.] Ba-hisāb-i-ansat-i-ālāna; sālāna ansat ke hisāb se khwāh nsko mutābiq; dūsre sālōn ke muqābale meḥ.

COMMUNI CONSENSU, [Lat.] 'Ām razā-mandī se; sab ki manzūrī yā istirzā se.

Communicate, *v. t.* Batlānā; zāhir k.; i'lān k.; deuḥ; khol d.

The information was communicated to the police by the village watchman—
Gāw ke chāukidār ne yāb khabar pulis ko di.

To communicate a message—Paigām yā khabar d. yā pahunchānā.

Communicate, *v. i.* 1.—Ek se dūsre meḥ āne jāne ki rāh kā h.; ek se dūsre meḥ guzar kā zarī'a h.

The houses of both parties communicate with each other—Fariqain ke makā-nāt meḥ bā-ham āmad-o-raft ki rāh hai.

2.—Āpas meḥ khat-kitā'at (murāsulāt) r.; āpas meḥ rūb-o-rasm r.

Communication, *n.* 1.—I'lān; izhār; ittilā'; jo kachh kalā batlāya yā zāhir kiya jāe; rābt; khutūt yā paigām ko zarī'e se bāham murāsulat; khat-kitālat; khabar.

2.—Rāh; rāsta; ek jagah se dūsri jagah jāne ki rāh; do maqāmoḥ meḥ bāham āmad-o-raft kā zarī'a.

Communicative, *a.* Batlāne yā zāhir karne par māl—jaise 'ilm rāe yā kisī wāqī'a ke; jise kisī amr ke zāhir karne (ki-i bāt ke batlāne) meḥ bukhāl na ho; ki-i bāt ke batlāne yā zāhir karne meḥ taammul na k. w.

Community, *n.* 1.—Mushtarak qabza yā tasarruf.

Community of interests—Ta'alluq yā uaf'-muqsāt meḥ shirkat; do yā zāid shakhsoḥ ke ta'alluqāt yā uaf'-muqsāt kā ek h (uski wuhūdiyyat).

2.—Khās-o-'ām; jumhūr; 'awāmu-n-nās; sab log.

3.—Logaḥ ki jamū'at jinke huqūq mushtarak hoḥ yā jo qī'da wa qānūn-i-wāhid ke pā-band hoḥ.

Community of share-holders—Shurakā ki jamū'at.

The village community—Gāw ke log; ahūliyyū-i-manza'.

Commutable, *a.* Jiskā tabādala dūsre se ho-sake; jo dūsre ke badle meḥ diyā-jā-sake.

Commutation, *n.* 1.—Ek hālat se dūsri hālat meḥ h.; tabādala. [bāhamī.

2.—Ek chiz ke 'iwaz meḥ dūsri chiz d.; adlā-badlā; tabādula-i-

3.—(Law.) Tabādala-i-sazū ya'ni barī sazū ke badle meḥ chhoṭī sazā kā qāim k. jaise phānsī ke badle 'ubūr-i-daryā-i-shor kā hukm d. khwāh qaid ke 'iwaz meḥ jurmūna k.

4.—Kisī mī'ād-i-mu'ayyana ke andar kisī maqām-i-khās tak āmad-o-raft kā haq usse kam rupaye dekar hūsīl kar lenā jitne ki āne jāne ke liye judāgana diye jāte.

Commute, v. t. Sazā-i-shadīd ke 'iwāz meñ sazā-i-narm qāim k.; sazā-i-sa'igīn ko sazā-i-khūfī se badal-d.

The sentence of death has been *commuted* to one of transportation for life—
Phāñ-i ki sazā ki hukm tabdīl ho-kar sazi-i-habs-i-dawām-ba-'ubūr-i-daryā-i-shor lā hukm qāim kiya-gayā.

Commute, v. i. 1.—Bariat ki bit-chit (nskā 'ahd-o-paimān) k.

2.—Ki-i khās unqām ke safar ke liye ek hī martaba āne-jāne k. kirāya waga-ura dene kā band-o-bast k.

Compact, a. 1.—Ek hī meñ khūb lage aur mazbūti se milo huye—jaise kisi muujamid shai ke zarre; mirzbut; gafs; ghunā; thos.

2.—Mukhtasar; mujmal; pur-mazmūn; chust; tūl-o-tawīl nahīn; jismeñ latīfī na ho (bahut se alfāz na hoñ).

Compact, n. Mu'āhada; iqrār; qanl-o-qarār; 'ahd-o-paimān 'um isse ki shakhs-oñ ke darmiyān ho yā qaum-oñ meñ.

Companion, n. Sāthī; hamrāhī; woh shakhs jo dūstre ke sāth tharī yā bahut der tak rahe; woh shakhs jisse koyī ham-suhbat wa ham-kulām rahe; shauik; rafiq.

Company, n. 1.—Suhbat; hamrahi; ek sāth yā ham-suhbat r.; mujālasat.

2.—Majma'; guruh; jumū'at.

3.—Woh log jo tafrih yā khūne-pine ke liye ek jagah jam' hoñ; log jo da'wat ke zar'e se yā aur tarah par ekutthā hoñ; milimān ya'ni khān ghar ke logoñ ko chhurkar jo bāhar ke log da'wat wagaira meñ bulākar āyeh.

4.—Woh log jo kisi maqsad-i wāhid ke liye khwāh kisi kīr-khāua-i-shirāk-i meñ bāham muttāuq hoñ; koṭhī; kār-khāna; kampau.

As *insurance company*—Bime ki kampani yā koṭhī.

5.—Kisi koṭhī ke shurukā (sājhi) jinke nām us koṭhī ko nām ke sāth mazkūr na hoñ (likhe yā bole na jāeh)—jaise Baring Brothers and Co. &c. Company.

To bear company—Ham-rāh ham-rikūb yā sāth rahnā; kisi ke sāth sāth rahnā yā jānā; kisi kī sāth d. yā u-ki ham-rahi k.

To keep company with (a)—Ham-āh rahnā; sāth d. (b) Kisi ki suhbat meñ hamesha yā 'ādātān rahnā.

Comparable, a. Muqābale ke lāiq; jisko dūstre se tashbih de sakeñ; jispar dūstre ke barābar lihāz ho-sake.

Comparative, a. Jiski tashbihis muqābale se kī-jāo.

A *comparative statement*—Naq-lā-i kamī wa beshī; woh naqshā jismeñ kisi shai ki kam-o-besh ta'dād likh-kar dekheñ ki jis shai ki tahqīqāt manzūr hai usmeñ kamī huyī yā beshī (woh gūnā yā barhi).

The *comparative weight of a body*—Dūsrī shai ke muqābale meñ ek shai kī wazn.

Comparatively, ad. Muqābale ke rū se; dūsrī shai ke muqābale meñ; kisi dūstre ki nisbat.

Compare, v. t. 1.—Muqābala k.; do yā zāid ohizon ko unki mutābaqat yā ikhtilāf ke daryāft karne ki garaz se jāhohnā; milānā; tolnā.

2.—Tashbih d.; mushābahat d.; kisi shai ki nisbat yah kahnā ki yah to fulān shai kī mūnind hai; tamsīl d.

Compare, v. i. Düsre ke muqābil h. yā uske sūth muqābale meñ ṭhahar-nā; misl yā barābar h.; dūsre ke sūth tulnā; taqābul kī salāhiyat r.; takkār yā joṛ khā-saknā.

Comparison, n. Muqābala; tashkīh-i-bāhamī; shakhsōñ yā chīzōñ ko ek dūsre ke muqābale meñ is garaz se jūñhlnū ki dekheñ woh bā-ham muttāfiq hūñ yā mukhtalif.

Comparison of hands (Lam.)—Kisī shakhs ko nizā'i dast-ḡhat ko usi ko dūsre dastḡhat se jiski asliyat sābit ho-chuki ho milākar (muqābala kar-ke) yah dekhlnū ki donōñ dastḡhat ek hī shakhs ko banāyo (likhe) huyē hūñ yā nahīñ.

Compartment, n. Kḡhana; qat'; khamḡ; jitne judāḡāna hissoñ par koyī shai munqasim ho unmeñ se ek.

Compass, n. 1.—Gird jānā; gardish; daura.

2.—Girda yā gherā; had. [gunjāish; samāyī; miqdār.

3.—Koyī ghīrī huyī jagah; phailāw; pahūñeh; wus'at; haiyiz;

4.—Qilā-namā; qutub-namā.

To fetch compass—Daura k; kī ki ko gird ḡhūmnā.

Compass, v. t. 1.—Kisī ke ird-gird yā chūroñ taraf ḡhūmnā.

2.—Chūroñ taraf se ḡhor yā band kar-l.; ḡhernā; halqe meñ ḡāl d.

3.—Muhāsara k.; nargo meñ ḡālnā; ḡhere meñ ḡālnā.

4.—Apne qāhī yā dast-ras meñ k.; pānā; hūsil k.; karnā; anjām k. yā anjām ko pahūñchānā; pāṛā k.

5.—Irāda k.; 'uzm k.; khayāl k.; bandish k.; mansūba k. [kā āla.

Compasses, n. Pargār; dūre banāne aur khatoñ kī paimāish aur taqsim

Compassion, n. Ham dardī; dūsroñ kī taklif ma'lūm k. yā samajlnā; woh afsos jo dūsre kī musibat yā taklif se paidā ho; rahm; tars; riḡqat; ilard.

Compassionate, a. Rahīm; jiski dil narm ho aur dūsroñ kī taklif wagaira dekhi-kar hil-jāe; narm-dil; mūm kā sā dil r. w.

Compassionate, v. t. Kisī kī ham-dardī k.; kisī kī taklif wagairā par rahm k. yā tars khānā. [nahīñ.

Compatible, a. Muwāfiq; munāsib; mauzūñ; dūsre ke hasb-i-bāl; khilāf

Usually followed by *with*.

Compel, v. t. Mājūr k.; jāhr zor yā zabar-dastī se kisī kām kā karānā.

Compendious, a. Jismeñ kisī mazmūn yā kitāb kā khulāsa thore meñ ho; mukhtasar; mutawwal nahīñ; matīn.

Compensate, v. t. 1.—Kisī ko mu'awaza-i-mus'awī d.; kisī khidmat wagaira ke 'iwaz meñ kisī ko uske barābar knehl d.; ajr d.; badlā d.

To compensate a labourer for his work, or a merchant for his losses—Kisī mazdūr ko uski uihuat yā kisī saudāgar ko uski nuqsāni kā badlā d.

2.—Waq'at yā tāsir meñ kisī ke barābar h.; kisī ke harābar h. yā tulnā; talāfi k. [kī ham-qīmat dūsrī chīz d.

Compensate, v. i. 'Iwaz d.; badlā d.; talāfi k.; ek chīz ke 'iwaz meñ usi

Followed by *for*.

To compensate for a loss—Nuqsāni kā badlā yā mu'awaza d.; talāfi i-ziyāñ k.

Compensation, n. 1.—Khidmat dain nuqsān yā taklif utḡāne ke badle meñ jo knehl diyā jāe; mu'awaza; liqqu-s-sa'i; mihnatāna; ujrāt yā ajr; khisāra; harja; tāwūn.

2.—(Law) Mujrāyī yā mujrā; tasfiya-i-qāza ba-zai'ā-i-mujrāyī-i-bā-hamī; jab do shakhs bā-ham dāin wa madyan hoñ to unkā āpas meñ ek dūse kī yāstani kū jam' kar-l.

Compete, v. t. Usī shai ko dhūndhūñ jiskā dūsrā mutalāshī ho; usī ehīz ke hāsil karne kī fikr k. jiskī fikr dūse ko bhī ho; taqābul k.; raqābat k.

Competence, } n. 1.—Munāsbat; maqdarat; salāhiyat.
Competency, }

2.—Wajh-i-kafūf; āsūda-hālī; isqandar māl-o-matā' kī usse zindagi bā-ārām baśar ho; raf'-i-zarūrat aur ārām se zindagi baśar karne ko liye māñ yā ma'ish kā kāfī taur par h.; farāḡat yā fāriḡu-l-bālī. [qānūnī.

3.—(Law) (a) Liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī; munāsbat; salāhiyat-i-I question the competence of this witness to giro evidence, seeing that he is under-age, insane, and biased—Yah gawāh kam-āin fūturī-l-'aql aur jānib-dār hai lihāzā adā-i-shahādāt kī nisbat uskī salāhiyat-i-qānūnī par mujhe iḡtibāh hai.

(b)—Istihqāq yā iḡhtiyār; muqaddame kī samā'at kā iḡhtiyār yā uskī salāhiyat-i-qānūnī.

It is not in the competence of this court to decide such cases—Is 'adālat ko ais- muqaddamāt ke infisāl kī iḡhtiyār qānūnan hāsil nahīn hai.

(c)—Qānūnī kāfī yā bas h.; munāsbat.

The competency of this evidence is indisputable—Is shahādāt ke qānūnan kāfī hone par hujjī nabiā ho-saktī.

Competent, a. 1.—Kāfī; bas; jisse sab kām nikal sake.

He has a competent knowledge of the facts of the case—Wāq'āt-i-muqaddame kī ilm use kāfī hai.

2.—Qābil; lāiq; fāiq.

3.—(Law) Qānūnī salāhiyat yā iḡhtiyār r. w.

A competent court or judge—Woh 'adālat yā jāz jisko muqaddamāt kī samā'at wa infisāl kā istihqāq yā iḡhtiyār ho; 'adālat yā hākim-i-mujāz.

A competent witness—Woh gawāh jismeñ adā-i-shahādāt kī salāhiyat qānūnī ke rā se ho; woh gawāh jo qānūnī ke rā se gawāhī देने ke lāiq (uskā mujāz) ho.

“In a judge or court, competent implies right or authority to hear and determine (causes); in a witness, it implies a legal right or capacity to testify.” Webster.

4.—Iḡhtiyār yā istihqāq-i-kāfī r. w.; mujāz; jāiz taur par kisi se muta'alliq; kisi ke liye jāiz yā uske iḡhtiyār meñ.

Followed by to.

It is not competent to the defendant to allege fraud in the plaintiff—Mudda'ā 'alāih is bāt kā mujāz nahīn hai kī mudda'ī kī nisbat fareb kā bayān kare.

Competently, ad. Kāfī taur par; bā-tarz-i-kāfī; munāsib taur par; mā-qūl taur par (bā-tarz-i-mā-qūl).

Competition, n. Jis shai ke hāsil karne kī koshish koyī dūsrā kar-rahā ho usī shai kī talāsh yā usko pāne kī fikr-o-koshish; ek hī shai ke liye do yā zaid shakhsōñ kī pairawī; dūse se baḡh-jāne kī jidd-o-jahd; taqābul yā muqābala; hamsarī; raqābat.

Competitor, n. Usī shai kā sā'i wa mutalāshī jiskī talāsh dūsre ko ho; usī shai kā tālib jo dūsre ko bhī matlūb ho; raqīb; ham-sar.

Compilation, n. 1.—Mulḥtalif sabiloñ se ekaṭṭhā k. [kiyā jāo; tālif.

2.—Woh kitāb wagaira jiskā mawād dūsri kitāb wagaira se akhṣ

Compile, v. t. Kitāboñ yā nawishtoñ ke ajzā ko ekaṭṭhā karke ek aur hī kitāb yā risāla banānā; ek yā kayī musannifoñ kī tasnifāt ke ajzā ko intikḥāb karke yak-jā k.; jude jude kāgazāt yā qawānīn wagaira ko yakjā aur murattab karke unkā ek majmū'a taiyār k.; tālif k.

Compiler, n. Muallif; jo dūsri kitāboñ se intikḥāb karke koyi kitāb taiyār kare; mutafarriq kāgazoñ yā hisāboñ kā yakjā k. w.

Complain, v. i. 1.—Shikāyat k.; shūkī h.; ranj wagaira kā izhār k.; afsos k.; naqs nikālñā; ulahnā d.

2.—(Law) Nālīsh k.; istigāsa k.; faryād k.; jurm kā ilzām lagānā; ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū mustagīs h.; da'wā k.; kisī jurm kā ittihām 'aid k.

Complainant, n. 1.—(Law) Mudda'i; nālīshī; mustagīs; woh shakhs jo kisī mujrim par da'wī-dār ho; jo shakhs kisī mujrim kī nisbat nālīsh kare (istigāsa peslī kare).

2.—Faryādi; shākī; gila-guzār.

Complaint, n. 1.—(Law) Istigāsa; nālīsh; faryād; da'wā; kisī shakhs par is bayān se da'wā k. ki usne qānūn kī khilāf-warzī kī; kisī kī nisbat ahl-i-kār-i-mujāz se yah zāhir k. ki woh fulān jurm kā murta-kib huā; jurm kā da'wā.

To institute, lodge, make, or prefer, a *complaint*—Nālīsh yā da'wā k.; istigāsa k.

To answer a *complaint*—Nālīsh kī jawāb-dihī yā tardīd k.

2.—Ranj afsos yā dard wagaira kā izhār; shikāyat; faryād; naqs nikālñā; harf-gīrī; 'aib-joyī; ulahnā.

3.—Wajh-i-shikāyat; manshā-i-izhār-i-tasuf; woh shai jiskī nisbat yā jiskī shikāyat kī-jāe; woh bāt jispar ranj yā afsos zāhir kiyā jāe.

4.—Kisī jismānī dard aur be-chainī kī shikāyat kī wajh; maraz; bīmārī; shikāyat; 'alālat; dukh.

☞ "Usually applied to disorders not violent." *Webster.*

Complete, a. 1.—Kāmil; nāqis nahīñ; pūrā; tām yā tamām.

2.—Khātima yā anjām ko pahnūchā huā; jismeñ kuchh takmila bāqī na rahjāe.

Complete, v. t. Mukammal k.; takmile ko pahnūchānā; pūrā k.; khatm k.; anjām ko pahnūchānā; kuchh bāqī rahne na d.

Completely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; pūrā-pūrā; sab kā sab; kul yā bi-l-kul.

Completion, n. Ikhtitām; khātima; takmīl; pūrā ho-jānā.

Complex, a. 1.—Murakkab; do yā zāid ajzā se tarkīb pāye huye; mufrad nahīñ. [mushkil.

2.—Pechīda; pur-pech; uljhāw kā; jismeñ bahut uljhāw ho;

Complexion, n. 1.—Jism kā rang-khusūsan chihre kī rangat.

2.—'Umūman sūrat-i-zāhirī; haiat; shakl.

The *complexion* of circumstances—Hālāt kī 'ām zāhirī sūrat; hālāt kī haiat yā shakl; kisī bāt kī kaifiyat jo ba-asbāb-i-zāhir (zāhir meñ) ho.

Complexity, n. Uljhāw; pechīdagī; pechīda yā uljhā h.

Compliance, n. 1.—Ifā; ta'mil; bajā-āwari; ittibā'; itā'at; manzūrī; razāmandī; kisi kī istid'ā khwāhish hukm talab yā kahne ko mutābiq kisi amr kā anjām (uskā karnā).

Followed by *with*.

A *compliance with* the conditions of a contract.—Ifā yā ta'mil-i-sharāit-i-mu'āhada; mu'āhade ke mutābiq kisi bāt kā k. [muwāfiq.

In *compliance with*—Ba-mujib; hasb; ba-ifā; ba-ta'mil; ba-ittibā'; mutābiq;

2.—Dusroñ ke klmsh karne kī khwāhish; aḡhlāq; tawāzū'.

Complicated, p. a. Pechida; uljhā huā; pur-pech yā pech kī; pech-dār.

A *complicated case*—Pur-pech muqaddama; pechida-mu'amala.

Complication, n. Uljhāw; pechidagī; ek hī ek meñ nathā yā khūb milā h.

Complicity, n. Shirkat-i-jurm; jurm meñ sharik h.; jurm kī shirakat.

Compliment, n. Aḡhlāq yā ta'zim-o-takrim wagaira kā izhār; salām; salām-o-niyāz; ādāb wa taslimāt; bandagī; kornish.

To send one's *compliments* to a friend—Apnā salām kisi dost ko kahā yā likh bhejā.

In this sense, always used in the plural.

Compliment, v. t. 1.—Ta'rif k.; tausif k.; barāyi k.; sarāhnā; ta'zim k.; taknīm k.; talniyat d.; muḡarak-bād kahnā yā d.

2.—Kuchh ba-taur nazr yā tuhfe ke d.; kuchh nazr wagaira dekar yā koyī aur milr-lānī kā fīl karke apnī mihrbāni yā shafaqat zāhir k.

Complimentary, a. Jisse pās lihāz yā ta'rif zāhir ho; ta'rifī; tausifī; ta'zimī; aḡhlāqiya; salāmī.

A *complimentary address*—Sipās-nūma; kisi kī ta'rif-i-zabāni yā tahrifī.

Comply, v. i. Purā k.; anjām ko pahūchānā; ta'mil k.; ifā k.; bajā-lānā; mauzūr k.; karnā yā mānā.

Usually followed by *with*.

To *comply with* one's request—Kisi kī darḡhwāst yā istid'ā kā purā k.; kisi kī darḡhwāst ke mutābiq 'amal k.; kisi kā kahānā mōnnā yā karnā.

To *comply with* an order—Ta'mil-i-hukm k.; hukm bajā-lānā.

Component, a. Jisse koyī shai bane; jisse koyī shai tarkīb pāye; tarkībī.

The *component parts* of a body—Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī; woh ajzā (hisse) jinee koyī shai tarkīb pāye.

Component, n. Juzw-i-tarkībī; woh hissa jiske jorñe yā milāne se koyī shai-i-murakkab ban-jāe. [kī garaz se.

COMPONERE LITES, [Lat.] Tasfiya-i-nizā' ke liye; jhagrā tai karne

Compose, v. t. 1.—Do yā zāid ashyā ajzā yā mufradāt ko yak-jā karke banānā; bāham tarkīb d. yā murakkab banānā; banānā.

That work is *composed* of four parts—Us kitāb meñ chār hisse haiñ yā woh chār hissoñ par mushtamil hai.

2.—Kisi kul ke ajzā h.; shāmil k.; banānā; qāim k.

The statements of four witnesses *compose* the whole evidence for the prosecution—Subūt yā mudda'ī kī jānib kul shahīdat chār gawāhoñ ke bayānāt par shāmil hai (chār gawāhoñ ke bayānāt ke silwā aur koyī subūt mudda'ī kī taraf nahīñ hai.)

3.—Dil se banānū; az-sar-i-mau banānā; tasnif k.; kisi nazm yā nasr ki kitāb waghaira kā musannif hannā. [juise dil ko.

4.—Thandhā k.; taskin d.; thekāne so k.; intishār 'so bari k.

5.—Tāi k.; tasfiya k.; raf' k. juise jhagre ko. [guzar na ho.

6.—Munāsib tariq par rakhuā; aisi hālāt meñ r. ki intishār kā Composed, *n. a.* Mutaharrik yā dāh-wādūl nahīn; qarār ki hālāt meñ; sākin; dhirā. [kitāb talwīr risāla yā uskhā.

Composition, *n. 1.*—Tasnif; inshū-par-jāzī; koyī chhapi yā qalamī

2.—'Turkīb pāne yā murakkab banāye jāne ki hālāt.

3.—Tasfiya-i-uizā' ke liyo sharāit ki bāhau mauzūf; jhagre kā tasfiya; jis bāt kā jhagṛā ho uskā nipṭāw; musālahā; 'ahd-o-pai-mān; iāzī-rujū' ho-jānā.

4.—(*Law*) Kisi dāin ke iṣā ko liyo jo sharteñ yā sahileñ pahle qāim ho-chukīñ yā malikūma-i-qānūn hoñ unke khilāf us dāin ke adā ke liye koyī bāhamī inu'āliadā; kisi aiso mu'āwaze ke rū se jispar dāin aur madyūn donoñ rāzī hoñ kisi qarz ki chukī yā uskā tasfiya; kisi madyūn-i-nādar (diwāliye) ke dāineñ ko parte ke mutābiq rupaye dekar qarz sāf kar-d.; dāinī sāli; rusadī hisso ke mutābiq diwāliye ko dāin kā patānā; kisi nuqsān kā mu'āwaza. Woh mu'āwaza yā woh rupaye jo kisi qarz ke chukāne ke liyo aslī shart ke khilāf farīqain lī razā-mandī se diyo jāen. [aql nahīn.

COMPOS MENTIS, [Lat.] Sahīhu-i-'aql; maslūbu-l-hawās yā fāturu-l-

Composure, *n.* Taskīn; dil-jamī; itimān; jam'iyat-i-khātir.

Compound, *v. t. 1.*—Ek meñ milānā; ckaṭṭhā k.; murakkab banānā.

2.—(*Law*) Kisi takrār yā uizā' ko āpas meñ tai kar-leuā; sulh k.; rāzī-nāma k.; āpas meñ rāzī ho-jānā; kisi dāin ke adā ki jo sharteñ pahle tai pā-chukī hoñ unke khilāf dūsi sharāit ke mutābiq jo āpas meñ tai jāyī hoñ us dāin kā adā kar-d.

Compound, *a.* Murakkab; mutafarriq ajzā se banā huā; mufrad nahīn.

Compound interest—See Interest.

Compound, *n. 1.* Murakkab shai. [ghiri ho.

2.—Ihāta; woh zāmīn jo kisi 'imārat ke gird nichī dīwārōñ se

Compoundable, *a.* (*Law*) Qābil-i-tasfiya-i-bā-hamī; jisneñ rāzī-nāma ho sake; jo āpas meñ tai pā-sako.

The offence of murder is not compoundable—Jurm-i-qatl-i-'amd meñ rāzī-nāma nahīn ho-saktā.

Comprehend, *v. t. 1.*—Shāmīl r.; tāwīlan yā zimuan dākhil k.

2.—Samajhuā; bñjhuā; kisi bāt kā matlab dil meñ samajh leuā.

Comprehensible, *a. 1.*—Jo kisi shai meñ shāmīl yā dākhil ho-sake; mumkinu-l-ishtimāl.

2.—Samjhe jāne ke qūbil; jo samajh meñ ā-sake; qābil-i-idrāk; jo dil meñ samā sake.

Comprehension, *n. 1.*—Shumūl yā ishtimāl.

2.—Samajh; zilū; 'aql; idrāk.

Comprehensive, *a. 1.*—Jismeñ bahut kuchhī shāmīl ho; jismeñ bahut si bāteñ dākhil hoñ; hāwī; wasī; jāmi'; qā'ilu-l-lafz wa kasīru l-ma'uī.

2.—Jismeñ bahut si bāteñ ko ek hī martaba samajhne ki quwwat ho.

Comprise, v. t. Shāmil r.; dākhil k.; mutazammīn yā muhtawī h.

Compromise, n. Musālahā; bāham raf'-i-shar; sulh; tasfiya-i-bāhamī; woh mu'āhada jiske rū se do farīq-i-mukhālīf ek dūse kī nisbat kuchh kuchh ri'āyat karko āpas meñ jhagrā tai kar-leñ (āpas meñ kuchh chhoṛ-chhoṛake jhagrā niptā leñ).

To effect a compromise—Sulh k.; tasfiya-i-bāhamī k.

Deed of compromise—Sulh-nūma; rāzi-nūma.

Compromise, v. t. 1.—Tasfiya-i-bāhamī k.; āpas meñ kuchh chhoṛchhoṛa kar jhagrā tai kar-d.; sulh k.

The case has been compromised—Is muqaddame meñ āpas meñ tasfiya ho gayī (sulh hogayī).

2.—Khatre meñ dāluā; kisi qawl yā fi'l se apnī tayyī pā-baud k.

Compulsion, n. Jabr; zabar-dastī; zor; ta'addī. [paṛe.

Compulsory, a. Jabriyā; majbūr k. w.; jisse koyī fi'l chūr-nā-chūr karnā

Compulsory measures—Jabriyā tadbirēñ; woh tadbirēñ jinke bā'is koyī kām kharāhī-na-kharāhī karnā paṛe.

Computation, n. Shumār; gintī; hisāb; ta'dād; tashkīhīs.

Compute, v. t. Shumār k.; giṇnā; hisāb k.; gintī k.; 'amal-i-hisābī se talqī k.; jorū; jor yā ekañṭhū karke daryūft k.

Comrade, n. Sithī; saugī; ham-kāhī; rafīq. [na kahnā; ikhṛā k.

Conceal, v. t. 1.—Maḥfī yā poshida r.; zūhir na k.; zabān par na lānā;

To conceal a fact—Kisi wāq'ā kā zūhir na k.; kisi hāl kā zabān par na lānā yā na kahnā.

2.—Nazar bachānā; nigāh se dūr r.; na dekhānā; chhipānā yā chhipā r.

To conceal stolen property—Māl-i-masrūqa ko chhipā r.; chori kā māl kisi ko dekhne na d.

Concealment, n. 1.—Ikḥfā; poshidagī; 'adam-i-izhār.

Concealment of facts—Ikḥfā-i-wāq'āt; 'adam-i-izhār-i-wāq'āt (hālāt kā kisi ko na batlānā).

2.—Nigāh se dūr r.; chhipānā; aisi tarah par rakhnā ki dekh na paṛe; rū-poshī. [kī nazar na paṛe.

3.—Chhipne kī jagah; tanhāyī kā maqām; woh jagah jabhā kisi In concealment—Ikḥfyatan; chhipā ke; maḥfī tarah par.

4.—(Law). Sachchī bāt (asl-i-haqīqat yā nafs-i-amr) kā chhipā yā dabā r.; aise hālāt kā zūhir na k. jo iusāfīn qābil-i-izhār hon.

Concede, v. t. Qabūl k.; taslim k.; mān lenā; manzūr kar-l.; bilā i'tirāz ke chhoṛ d.; bataur sahih wājib yā munāsib ke mān lenā.

Conceit, n. 1.—Khayāl; qiyās; tusawwur; rūe; tarang.

2.—Tashkīb; samajh; apnī sūrat shakl ya liyāqat wagnāra kā barā khayāl; khud-bīnī; khud-parastī.

Out of conceit with—Kisi nīz shai se jo pahle margūb rahi ho tabī'at phere huve; kisi shai kā phir muskīṭā nahīñ; mutanaffir; rāzi yā khush nahīñ.

Conceited, a. Apnā barā khayāl r. w.; apne ko har tarah se balut barā s majhne wālā; khud-bīnī; khud-pasand; mutukabbir.

Conceivable, a. Jo khayāl qiyās yā samajh meñ ā-sake.

Conceive, v. t. 1.—Hamal r. yā hāmila h.

2.—Tajwīz k.; maṣūba yā bandish bāndhnā; dil se soch-kar ni-
kālnā yā qāim k. [samajhnā.]

3.—Samajhuā; khayāl k.; tasawwur k.; khayāl meñ lānā; mumkin
Conceive, v. i. 1.—Hāmila h.; peṭ se h. yā peṭ rahnā.

2.—Khayāl k.; tasawwur k.

With of.

Concentrate, v. t. Ek markaz yā marja' kī taraf rujū' k.; yak-jā yā
ekatṭhā k.; aur bhī ek dūse ke nazdik k.

Conception, n. 1.—Hamal; peṭ se h.

2.—Tasawwur; khayāl; samajh.

[h.; muta'alliq h.]

Concern, v. t. 1.—Kām kā h.; kisi ke naf' kī bāt h.; kisi ke liye muḥid

It much concerns a pleader to be honest to his clients—Wakīl ke liye yah
bāt nihāyat kām kī hai ki apne muwakkilōn se diyānat-dāri kare.

2.—Ta'alluq sarokār fikr yā lagāw r.; jī lagānā.

A good landlord concerns himself in the happiness of his tenants—Achchhā
zamīn-dār apnī ri'āyā kī khushbhālī kī fikr rakhtā hai.

The accused was actually concerned in the offence charged—Jis jurm kā ilzām
us mulzam par lagāyā gayā usse woh waqī'i ta'alluq rakhtā thā.

3.—Fikr meñ ḍālnā yā fikr-mand k.; be-chain k.; pareshān k.

To be much concerned for the safety of a friend—Kisī dost kī siḥhat-o-'āfiyat
kī nisbat bahut fikr-mand (mutafakkir) h.

4.—Bejā dast-andāzī k.; nā-munāsib taur par daḥl d.; hāth ḍālnā.

To concern one's self with the affairs of another person—Dūse shakhs ke kār-
o-bār meñ hāth ḍālnā (nā-munāsib taur par daḥl d.).

Concern, n. 1.—Ta'alluqāt; kār-o-bār; mu'āmala. [muassir ho.]

2.—Barāyī; sūd-mandī; woh bāt jo bihbūdī yā khush-bālī par

3.—Fikr; andesha; khayāl; ta'alluq.

4.—Koṭhī; kār-khāna; woh log jo kār-o-bār meñ sharīk hoū; koṭhī
aur uskā kār-o-bār.

The loss affects the whole concern—Kul koṭhī kā nuqsān huā; is nuqsānī kā
asar bi-l-kul kār-khāne par hai.

Concert, v. t. Āpas meñ band-o-bast k.; bāham mashwara yā ittifāq karke
tai k.; do yā zāid shakhsōn kā ekatṭhā ho-kar kisi bāt kā band-o-bast k.

To concert measures—Āpas meñ bāt-chit yā ittifāq karke kisi bāt ke anjām kī
tadbīr k.

Concert, n. Kisī tadbīr yā maṣūbe meñ do yā zāid shakhsōn kā ittifāq;
ittifāq-i-bāhamī; āpas meñ apnī apnī rāe wa apne apne khayālāt ko
zāhir karke ittifāq paidā k.; muwāfaqat; muṭābaqat; mel.

To act in concert with another—Dūse shakhs ke ittifāq se kām k.; dūse
shakhs se milkar kām k.

Concession, n. 1.—Kisī kī istid'ā ke ba-mūjib use kuchh de-d.; māngne
par kisi ko kuchh d.; ri'āyat.

2.—'Atiya; woh shai jo dī-jāwe.

3.—Farīq-i-mukhālīf kī kisi hujjat ko is garaz se taslīm kar-lenā
ki ek aisi bāt hāsil ho-jāwe jisse inkār nahīn ho-saktā yā yah amr
sābit ho-jāwe ki bā-wasf-i-taslīm-i-'uzr farīq-i-sānī ko galaba nahīn ho-

saktā balki farīq-i-awwal hī aur wujūh par gālib ā-saktā hai; taslīm; ijāb; iqbal.

Conciliate, v. t. 1.—Sulh karānā; mel karānā; phir bāham dost banā-nā; raf-i-shar k.; jhagrā uiptānā.

An attempt has been made to *conciliate* the contending parties—Farīq-i-mutanāzi'īn meḥ sulh karāne kī koshish huyī hai.

Conciliation, n. Sulh; mel; do farīq-i-mukhālīf ko phir bāham dost banā d. [jhagrā jātā rahe.

Conciliatory, a. Sulh-kun; sulh-sāz; muslih; jinse sulh ho-jāe; jissae

To adopt *conciliatory* measures—Aisi tadbiren karne jinse sulh ho-jāe.

Concise, a. Mukhtasar; mutawwal nahīn; jismeḥ alfāz to thore hon par ukā mazmūn bahut kuchh ho; ba 'ibarat-i-mukhtasar wa pur mazmūn; jismeḥ sirf khās khās bateḥ hon; hāwī; qalīl-i-lafz wa kasīr-i-ma'nī.

☞ “Used of style in reading or speaking.” *Webster.*

Concisely, ad. Ikhtisār ke sāth; mukhtasaran; aise tarīq par ki alfāz thore hon par mazmūn wasī' ho; chand lafzon meḥ (ba-alfāz-i-chand).

Conciseness, n. Ikhtisār; ijmāl; likhne yā bolne (tahrīr yā taqrīr) meḥ ikhtisār; kotah-kalāmī.

Conclude, v. t. 1.—Natīja nikālā; dalāil se mustambat k.; ma'nī nikālā.

2.—Kisī amr ko qat'ī tai kar-d.; kisī amr kā tasfiya bi-l-maqta' kar-d.; tai k.; niptānā; thahrānā.

To *conclude* a peace—Ākhir meḥ sulh k.

[khatm k.

To *conclude* a sale—Bai' ke mu'amale ko khatme ko pahuñchānā; nīlām

3.—Khatm k.; khatme ko pahuñchānā; anjām ko pahuñchānā.

4.—(Law) Mānī' h.; rokūā; muzālim h.; bahs yā kār-rawāyī-i-mazīd se rokūā; kisī ko usī kī bahs yā taslīm se pā-band yā majbūr kar-d. (āge barhne yā chalne na d.).

The defendant is *concluded* by his own plea—Mudda'n 'alaih apne hī 'uzr se pā-band yā majbūr ho gayā hai.

Conclusion, n. 1.—Khātima; juzw-i-ākhir; ākhir kā hissa; juzw-i-intihāyī.

2.—Natīja-i-dalīl yā bahs; maāl-i-kār; natīja-i-ākhir.

To draw a *conclusion*—Natīja-i-ākhir nikālā.

3.—Tajwīz-i-ākhir; fuisala-i-ākhir; woh rāe jo ākhir meḥ qāim ho.

To arrive at, or come to, a *conclusion*—Rāe-i-ākhir qāim k.; ākhir meḥ tajwīz k.

4.—(Law) (a) Khātima-i-'uzr. (b) Woh amr jiskī wajh se koyī farīq apne kisī gaul yā fi'l kā pā-band ho-jāe.

Conclusive, a. Ākhir; qat'ī; qūṭī; shāfi; bi-l-maqta'; jisse āyinda ko bahs kī gunjāish na rahe; jo kār-rawāyī-i-āyinda kā mānī' ho; mukh-tatim; nā-qābil-i-tardīd; jisse kisī bahs meḥ farīq-i-mukhālīf qāil ho-jāe.

A *conclusive* answer—Jawāb-i-ākhir; jawāb-i-qat'ī yā shāfi.

A *conclusive* argument—Bahs-i-qūṭī'; aise dalīl jisse āyinda ko bahs kī gun-jāish na rahe yā jiskī tardīd na ho-sake.

Conclusive evidence (Law)—Subūt-i-qat'ī; aise subūt jiskī tardīd yā tawzīh qānūn ke rā se jūiz na ho; subūt-i-shāfi yā qūṭī'.

Conclusive presumption (Zar)—Qiyās-i-qāti'; aīā qiyās-i-qānūnī jiskī tardīd hargiz na ho-sake; qiyās-i-qānūnī jo kisi tarah qābil-i-tardīd na ho.

Conclusively, ad. Bi-l-maqta'; qat'nu; ba tajwiz-i-ākhir; aisi tarah ki qābil-i-tardīd na ho.

This point of law has been already *conclusively* settled—Yah amr-i-qānūnī bi-l-maqta' tai ho chuki hai (uski tajwiz is tarah par ho chuki hai ki ab usmeñ bahis ki gunjāish un rahī).

Conclusiveness, n. Jismen nīzā' ko tai karni yā rāo qāim karāne kī quwwat ho; qāti' hone kī sifāt r. w.

The *conclusiveness* of this evidence can not be denied—Is bāt se iukār nahīn ho-faktā ki yah sūbut qāti' hai.

The *conclusiveness* of his argument is questionable—Yah mushtabāh hai ki uski dalīl meñ is qadar quwwat hai yā nahīn ki uspar rāo qāim ho-sake (uske qāti' hone meñ i-htibāh hai).

Concoct, n. Mansūba karke qāim k.; handish k.; tadbīr karke kharā k.

To *concoct* a scheme—Koyi mansūba qāim yā kharā k.

The accused says the case has been *concocted* against him by the police—Mulzam kī bayān hai ki yah muqaddima uspar ahl-kārān-i-polis ne kharā kiyā hai (handish karke qāim kiyā hai).

Concord, n. 1.—Shakhsōn meñ ittīfāq; rāo k̄hayāl yā maqsad wagaira kā yaksūn h.; meī; sulh.

2.—Ashyā (chīzōn) meñ mutābaqat murāfaqat yā munāsabat.

Concordant, a. Mutābiq; muwāfiq; mushābih. [hujūm.

Concourse, n. Majma'; logōn kī jamā'at; ashyā kī ijtimā' (ekat̄thā h.);

Concubinage, n. Bilā iz-diwāj-i-jūiz mard aur 'aurat kī yak-jā rahnā; madkhūliyat; harām meñ rahne kī hālat.

Concubine, n. Zau-i-madkhūla; 'suraiya; harām; chor-mahal; woh 'aurat jo kisi mard ke sāth bilā iz-diwāj-i-jūiz rahi.

Concur, v. i. Muttāfiq h.; ek dil h.; muttāfiq-i-rāo (ek rāo) h.

The court *concurs* with the assessors in acquitting the accused—Mulzam kī barāat meñ 'adūlat ko assessors kī rāo se ittīfāq hai.

Concurrence, n. 1.—Ittīfāq-i-rāo; diloñ kī ek h.; bāham kisi bāt ko munzūr k.

In *concurrence* with the assessors, the court convicts the prisoner—Ba-ittīfāq-i-rāo-i-assessors 'adūlat muldā'ā 'ahāb par jurm sūbit qarār detī hai.

2.—Inm-iqtidārī; ham-ikhtiyārī; ek sūth ikhtiyār kī r.; barābar huqūq-i-mushṭarak r.

A *concurrence* of jurisdiction in two different courts—Do mukhtalif 'adūlatōn kī ham-ikhtiyār h. (kisi bāt meñ yaksūn ikhtiyār r.).

Concurrent, a. 1.—Muttahid; ek sūth 'amal k. w.; ek natija paidā k. w.; muttāfiq.

Concurrent judgment—Tajwiz yā rāo-i-muttāfiq; aisi tajwiz jismen do yā zaid mujawwizōn kī rāo ek hī ho. [kū bayān.

Concurrent testimony—Shahādāt-i-muttāfiq; do yā zaid shakhsōn kī ek qism

2.—Mushtarak wa musāwi; yak-jūyī wa muta'alliq-i-shai-i-wāhid.

The magistrates and the sessions judge have *concurrent* jurisdiction in some cases—Ba'z muqaddamāt meū majistret aur sesshau jāy ikhtiyār-i-muehtarak wa musāwī rakhte haih.

Concurrently, ad. Ek sāth; mil-kar; bi-l-ittifāq; yak-jāyī.

Condemn, v. t. 1.—Be-jā yā nihāyat be-jā qarār d.; kisi kī nisbat nā-pasandīdagi yā nā-rāzī zāhir k.; rad k.; nā-manzūr k.

To condemn one's conduct—Kisi ke tariq ko be-jā thahrānā (uski nisbat apni nā-rāzī zāhir k.). To condemn something as faulty—Kisi shai ko nā jis thahrākar rad yā nā-manzūr k.

2.—Mujrim yā gunah-gār thahrānā; sazā kī hukm d. yā sādīr k.; kisi par ba-ikhtiyār-i-'adālat hukm-i-sazā sādīr k.

The accused has been *condemned* to death—Mulzam kī nisbat sazā-i-maut (phānī) kī hukm sādīr huā hai.

Condemnation, n. Mujrim tajwīz karke sazā kī hukm d.

A judicial *condemnation*—'Adālat se tajwīz i-mujrimi wa hukm-i-sazā kī sudūr.

Condign, a. Munāsib; jiskā koyī sazāwār (lāiq) ho.

“ This word is now most frequently used in connection with the word *punishment*.”

Condign punishment—Sazā i-munāsib; ta'zīr-i-wājib. [malzūm.]

CONDITIO SINE QUA NON, [Lat] Shart-i-lāzimī; zarūrī shart; lāzim-

Condition, n. 1.—Hāl; hālat; kaifiyat.

2.—(Law) Shart; qarār yā iqrār; 'ahd-o-paimān; kisi dast-āwez yā mu'āhade kī woh juzw jismen yah shart ho ki sharāit-i-dast-āwez yā mu'āhade kī ta'mīl nā hone kī sūrat meū woh mu'āhade bātīl ho-jāegā yā tāwān-i-ma'hūda 'āid hogā.

3.—Lāzim-malzūm; woh bāt jiske hone yā nā hone par kisi dūsre fī'l kī madār ho.

Conditions of sale—Sharāit-i-nīlām; woh sharteñ jo kisi jāedād ke nīlām ke liye qāim kī-jāeñ. Band-i-sharāit-i-nīlām; woh nawishta jismen nīlām kī sharteñ likhi hoñ.

Condition, v. t. Qaul-o-qarār k.; mu'āhade k.; shart k.

Conditional, a. Mashrūt; shartī; jo quyūd ke sāth kiya jāe; jismen sharteñ lagāyī jāeñ; jo pā-band-i-sharāit kiya jāe; gair-mutlaq; bilā shart yā bilā-qaid nahīn; bi-l-wafā.

A *conditional promise*—Wa'da-i-shartī yā mashrūt; woh wa'da jiskā pūrā kiya jānā kisi dūsre shart kī ta'mīl par mauqūf ho.

A *conditional sale*—Bai'-i-bi-l-wafā yā bai'-i-mashrūt; woh bai' jiskā mukammal houñ kisi shart kī ta'mīl par munhasir kiya jāe.

A *conditional pardon*—Mu'āfi-i-shartī; mu'āfi mashrūt ba quyūd.

Conditionally, ad. Quyūd ke sāth; koyī khās shart yā qaid lagākar; kisi bāt kī shart par (ba-shart hone uske); bi-l-kul yā kulliyatan nahīn; ba-sharte kī kisi amr-i-khās kī ta'mīl kī-jāe.

Condole, v. t. Dūsre kī taklif yā musibat par rañj zāhir k.; izhār-i-ham-dardī k.; mātām-pursī k.; rañj k.; ta'ziyat k.

Followed by *with*.

Condolence, n. Ta'ziyat; mātām-pursī; dūsre ke ranj par afsos yā ham-dardī kā izhār.

Conduce, v. i. Kisī bāt meñ madad d. yā mu'āwin h.; kisī taraf ko le-chalnā yā māil karānā; koyī kām nikālñā yā kisī kām meñ ānā.

Followed by *to*.

Conducing, a. Le-chalne yā māil k. w.; munidd; mu'āwin; mu'in.

Conduct, n. 1.—Atwār; rawish; tariq; waz'; ā'māl. [yā afsarī.

2.—Ihtimām; insirām; khabar-girī; pairawī; chalānā; hukūmat

The conduct of one's affairs—Kisī ke kāmōñ kī ihtimām; kisī ke umūrāt kī insirām.

The conduct of a case—Muqaddame kī pairawī (uski khabar-girī).

Conduct, v. t. 1.—Ham-rāh jākar rāh dekhānā; le-jānā; rah-numāyī k.

The accused conducted the police to the scene of occurrence—Ahl-kūrān-i-polis ko mulzam mauqa'-i-wāridāt par le-gayā.

2.—Chalānā; aujām d.; insirām k.; pairawī yā khabar-girī k.

The case was not properly conducted in the lower court—Yah muqaddama mahkama-i-mātaht meñ ba-tarz-i-munāsib chalāyā na gayā; is muqaddame kī nisbat mahkama-i-mātaht meñ pairawī-i-munāsib na huī. He conducts his affairs well—Woh apnā kār-o-bār ba khabī aujām detā (chālātā) hai.

To conduct one's self well or ill—Bhalī yā buri chāl chalnā; tariq-i-nek yā bad iktiyār k.

Confederacy, n. 1.—'Ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; bandish; mel; jo mu'āhada do yā zāid ashkhās wagairā ke mabain kisī kām meñ i'ānat-i-bāhamī kī nisbat ho; 'ahd-o-paimān-i-bāhamī.

2.—Sāzish; bandish; kisī fi'l-i-nājūz ke irtikāb ke liye do yā zāid shakhson ke mabain ittifaq.

3.—Woh log yā woh riyāsateñ yā qanmeñ jo 'ahd-o-paimān ko zarī'e se āpas meñ muttāfiq hon.

Confederate, a. 'Ahd-o-paimān meñ muttāfiq; 'ahd-o-paimān ke rī se bāham sharik; kisī qaul-o-qarār meñ sharik; sharik; muttāhid; rafīq.

Confederate, n. Rafīq; sharik; woh shakhs jo kisī qaul-o-qarār meñ dūsron kī sharik ho. [meñ shirkat k.

Confederate, v. i. 'Ahd-o-paimān meñ sharik h.; mu'āhada-i-bāhamī

Confederate, v. t. Kisī qaul-o-qarār meñ sharik k.; apnā sharik banānā.

Confer, v. i. Bāham mashwara k.; kisī amr-i-aham (kān kī bāt) kī nisbat bāham guftgū k.

Followed by *with*.

Confer, v. t. Bakhsnā; 'atā k.; fāida bakhsnā yā 'ināyat k.; dawām ke liye koyī huq 'atā k.

Followed by *on*.

To confer benefits on a person—Kisī ko naf' bakhsnā. To confer a title or honour on a person—Kisī ko khitāb yā 'izzat bakhsnā yā 'atā k.

Conference, n. 1.—Kisī amr-i-aham kī nisbat bāham mukālama; do yā zāid shakhson kī āpas meñ mashwara gaur yā kahne-sanne ko liye ham-kālām h.; mashwarat-i-bāhamī. [mulāqāt.

2.—Mashwara bahs yā fahmāish kī garaz se yakjā h. yā jalsā k.;

Confess, v. t. 1.—Iqbāl iqrār yā taslīm k.; qabūl k.; i'tirāf k.; kisi qusūr jurm yā dāin kā muqir h. (uso apne ūpar gardān l.).

To confess a crime—Iqrār-i-jurm k.; jurm taslīm k.; i'tirāf-i-jurm k.

To confess a fault—Qusūr taslīm k.; yah kahā ki ham se qusūr huā. [na k.

To confess a debt—Iqbāl-i-dāin k.; qarza qabūl yā taslīm k.; qarz-dāri se inkār

2.—Kisi bayān yā wāqī'a ko taslīm k. (uso batāur sahīh ke mān l.); yah kahā ki fulān hāt sahī hai. [sarīhī.

Confessedly, ad. 1.—Lā-kalām; yaqīnan; qat'an; bilā-shubha; muqarrar;

2.—Iqrār ke i'tibār se (rū se); khulā-khulī; ba-tarz-i-fāsh; hāukā-hāukī; pukār ke.

Confession, n. 1.—Iqrār; iqbal; i'tirāf; ijāb-i-jurm yā qusūr; jurm ilzām yā qusūr wagaira kā barmalā iqrār.

The accused has been convicted on his own confession—Woh mulzam apne hi iqrār par mujrim qarār diya gayā hai; us mulzam par khud usi ke iqbal ke ba-mujib jurm sābit shahrāyā gayā hai.

To make a confession—Iqrār k.; muqir h.; iqbal (qabūl) k.

To extort a confession—Jabriya iqrār karānā.

2.—(Law) Kisi madyūn kā apno dāin yā muākhaze ko hākim ke ru-ba-rū taslīm k. jiskī bunyād par dīgrī hokar jāri kī-jāe; iqbal-dā'wā.

Confidant, } n. Rāz-dār; yār-gār; dili dost; ham-rūz; mu'tamad.
Confidante, } 'alaih. [samajhā.

Confide, v. i. I'tibār k.; bharosā k.; takiya k.; yaqīn lānā; sachchā

Followed by *in*.

Confide, v. t. Sipurd k.; i'tibār par hawāla k.; mufawwaz-ilāih ko imān-dār samajh kar tafwiz k.; koyī shai kisi shakhs ko yah yaqīn karke sipurd k. ki woh usko hifāzat yā husn-i-intizām se rakkhegā.

Followed by *to*.

Confidence, n. 1.—I'tibār; i'timād; takiya; bharosā; itmīnān.

To place confidence in a statement or report—Kisi bayān yā khabar par i'timād k.

To have or put confidence in one—Kisi shakhs par i'tibār takiya yā bharosā k.

2.—Apnī liyāqat yā daulat par takiya; apnī istitā'at par bharosā; inhisār-i-zātī.

3.—Dilerī; juraat; woh yaqīn jo kibr yā apnī liyāqat wagaira ke khayāl-i-khām se paidā ho; tayaqqun; khud-bīni.

Confident, a. 1.—Mu'taqid; yaqīn-i-kāmil r. w. yā rakhtā huā; mutmayin; khātir-jam'; bharosā karke; takiya karke.

2.—Apne hi ūpar takiya k. w.; diler; bo-bāk; niḍar; bo-khauf.

3.—Shokh; gustākhi; be-hayā.

Confidential, a. 1.—Mu'tamad; ham-rūz; i'tibārī; jispar tamāniyat ho yā ho-sake; sazāwār-i-i'timād; i'tibār ke lāiq.

A confidential friend—Dost-i-mu'tamad; i'tibārī dost.

2.—Rāz kā; maḥfī; poshīda; jo is tamāniyat par batlāyā jāe ki woh zāhir na kiya jāegā.

A confidential message—Paigām-i-maḥfī; nisā paigām yā nīsī khabar jiskī nisbat yah maqsūd ho ki woh auroh ko ma'lūm na ho.

A confidential matter—Rāz kī bāt; bhēd kī bāt; aisi bāt jiskā i'lān dūsroṃ par mauzūr na ho ya'ni jis shakhs ko woh bāt batlāyī jāe uske siwā aur koyī na jāne.

Confidential communication—(Law) Woh bāt jo muwakkil apne wakil yā kauṃsali waghira ko uske peshe ke i'tibār se batlāwe aur jiskā zāhir k. us wakil yā kauṃsali par jāiz na ho; muwakkil kī batlāyī poshida bāt jiskā izhār wakil waghira ke liye mamūn ho; ittillā-i-makḥfi.

Called also *privileged communication*.

Confidentially, *ad.* Ba-tarz-i-makḥfi; poshida tarīq par; i'tibār par; rāz yā bhēd kī tarah; is itminān par kī rāz fāsh na kiyū jāegā (bhēd na kholā jāegā).

Confidently, *ad.* Tayaqqun ko sāth; nihāyāt yaqīn se; khūb yaqīn karke; bilā shubhā; bilā waswasā; bilā tazalzul-i-rāe; yaqīnan; mazbūti se; bilā pas-o-pesh; bo āgā-pichhā kiye.

Confine, *v.* Kanāra; hāshiya; bāharī hissa; had; sarhad; kisi mnlk kā hissa jo uske hadd-i-intihāyī par khwāh usko unzdik ho; siwāun yā sowān.

“Used commonly in the plural, and applied chiefly to countries, territories, cities, rivers, &c.” *Webster*.

Confine, *v. t.* 1.—Qaid k.; habs meṃ r.; mahbūs k.; band r.; nikalno na d.; lāndh yā rok r.

To confine a criminal in prison—Mujrim ko qaid meṃ (qaid) r.; mujrim ko mahbas meṃ r. [na d.]

To confine water—Pāni ko rok yā lāndh r. (bāndh bāndhkar usko bah-jāne 2.—Pā-band k.; zabt meṃ k.; ikhtiyār meṃ k.; mahdūd k.

3.—Kisi fīl yā 'ādat kī pā-band k. [rahā k.]

4.—Kasrat se makān par rahnā; heshtar tawhāyī yā goshe meṃ

To be confined—Zachā kī hālat meṃ h.; saur meṃ h.

Confine, *v. i.* Ham sarhad h.; kisi ko kanāre par wāqī' h.; kisi dūsre ko siwāne se lagā h. (uske mulhiq yā muttasil h.)

Usually followed by *on*.

Confinement, *n.* 1.—Qaid; habs; āzādī kā jabrīya rokū jānā; rok; zabt; gosha-i-shihīnī; 'uzlat-guzinī; tawhāyī meṃ rahnā.

To keep or place a person in confinement—Kisi ko qaid (qaid meṃ) r.; mahbūs (habs meṃ) r.; band r.; muqniyad r.

2.—Bimāri kī wajh se ghar se nikalno meṃ rukāwat; laṛkā jāne ke sabab se ghar hī meṃ rahnā; zachagī.

Confirm, *v. t.* 1.—Ziyāda-tar istiqlāl ke sāth qāim k.; mustaqil k.; man-zūr k.; manzūri-i-bū-zābita ko zarī'e se jāiz qarār d.

To confirm a person in an appointment—Kisi shakhs ko kisi 'uhde par bi-l-istiqlāl muqarrar k. (mustaqil k.) [arrur manzūr k.]

To confirm the appointment of a public officer—Kisi mulāzim-i-sar-kārī kā taq-

2.—Yaqīnī thahirānā; mutahaggaq k.; az-sar-i-nau pāya-i-tahqiq yā sihiat ko paluḥchānā; shubho se barī k.; sābit k.; tāyid k.; muniyid h.

The parol evidence in this case is *confirmed* by the documentary evidence adduced—Is muqaddame meñ shahādāt-i-lisāuī ko shahādāt-i-kāgazī pesh-shuda se tāyid hotī hai.

3.—Mustahkam k.; wāsiq k.; wusūq d.; mazbūt k.; bahāl r.; bar-qarār r.; ba-dastūr r.

To *confirm* a promise—Wa'de ko wusūq d. (mazbūt k.)

Confirmable, *a.* Bahāl bar-qarār yā qāim rakkhe jāne ke qābil; jiskī tah-qīq aur bhī ho-sake; jisko aur bhī sābit kar-saken; istihkām-pazīr.

Confirmation, *n.* 1.—Tahqīq; isbāt; wusūq yā tausīq; tāyid yā tāyid-i-mazid; subūt yā subūt-i-mazid; hujjat yā dalil; subūt-i-shāfi; woh bāt jisse kisī dūse aur kī tāyid ho. [jānā.

2.—Zābite kī manzūrī; qā'ide se jāiz yā mustahkam qarār diyā
Confirmatory, *a.* Jisse tāyid ho; jisse ziyādatar taqwiyat tayaqqun yā ustuwārī hāsil ho; muaiyid.

Confiscable, *a.* Zabtī ke qābil.

Confiscate, *v. t.* Zabt k.; ta'zīr kī rāh se sar-kār meñ lagā-l.; kisī mujrim kā māl uske jurm kī pādāsh meñ khazāna-i-sar-kārī ke muta'alliq kar-d.; baitu l-māl meñ dākhil yā uske shāmil kar-d.

The rebel has been convicted and sentenced, and his estate *confiscated*—Us bāgi par jurm sābit qarār pākar uskī nisbat hukm-i-sazā sūdīr huā aur uskī jāe-dūd zabt kar-lī-gayī.

Confiscated, *pp.* or *a.* Zabt-shuda; muzbata; jo zabtī meñ dar-āyā ho; jo sar-kār meñ ba taur tāwūn-ke (ta'zīran) lagā liyā gayā ho.

Confiscation, *n.* Zabtī; ta'zīran sar-kār meñ lagā-liyā jānā (sar-kār kā azāu-i-khās kar-liyā jīnā).

Conflagration, *n.* Barī ātash-zadagi; makān shahr yā jangal kā jalnā.

Conflict, *n.* 1.—Do taraf se muqābale meñ āne wālī chīzōñ kā āpas meñ ṭakrā jānā; do chīzōñ kā āpas meñ zor se lar-jānā.

2.—Larāyī; jang.

3.—Hālat-i-uaz'; jān-kandanī kī hālat.

4.—Ikhtilāf; mutanāqiz; mukhālafat.

A *conflict* of opinions—Ikhtilāf-i-rāe; do yā zāid rāeōñ kī bāham ek dūse ke khilāf h.

Conflict, *v. i.* 1.—Ṭakrāuā yā ṭakkar khā-jānā; lar-jānā.

2.—Larṇā; zor-shor se larāyī k.; jang-i-shadīd k.

3.—Mukhālif yā mutanāqiz h.; ek dūse ke khilāf h.

The two decisions *conflict* with each other—Yah donoñ faisale bāham mukhālif haiñ.

Conflicting, *ppr.* Bi-l'aks; zidd-i-yakdigar; ek dūse ke khilāf; mutanāqiz; mukhālif.

The statements are *conflicting*—Yah bayānāt ek dūse ke khilāf haiñ. The evidence is *conflicting*—Shahādāt mutanāqiz hai (usmeñ ikhtilāf hai).

Confluence, *n.* 1.—Ek sāth bahnā; bāham-rawānī; do yā zāid dhāroñ kā ek meñ mil-jānā; woh jagah jahāñ do yā ziyāda nadiyāñ ekatthī hoñ; sangam. [hujūm.

2.—Ek jagah par bahut se logoñ kā majma'; bhīr; melā;

Conform, v. t. Kisi ke mutābiq banānā yā k.; kisi ke mushūbih k.; hai-siyat shakl yā tarīq wagaira meñ dūsre sū kar-d.; dūsre ke muwāfiq k.

 With to.

Conform, v. i. Mutāba'at k.; itā'at k.; mūnuā; ta'mīl k.; pā-bandī k.; kisi ke mutābiq chalnā.

 With to.

To conform to a rule—Kisi qā'idō kī pā-bandī yā mutāba'at k.; kisi qā'idō ko mūnuā yā'nī usko mutābiq 'amal yā kār-rawāyī k.

Conformable, a. 1.—Sūrat shakl hai-siyat yā rāc wagaira meñ yaksūn; mushābih; ham-shakl; mānind.

2.—Murattah; mauzūn; ba shakl-i-munūsih.

3.—Muti; hukm kī ta'mīl par ūmāda; kahū mānne par rūzi.

Conformably, ad. Mutābiq; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-pā-bandī; hasb; bar-hukm.

Conformably to your orders—Ap ke hasb-i-hukm (uske muwāfiq); ba ittibā'-i-hukm-i-huzūr.

Conformity, n. Mutābaqat; muwāfaqat; kisi dūsre shai kī mānind h.

 Followed by to or with.

Confound, v. t. 1.—Muḳhtalif chīzōn ko is tarah par āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake halki ek dūsre kī shiūḳht meñ galatī ho-jāe; bil-kul ḳhalt-malt kar-d.; nihāyat garbarā d.; ek chīz ke 'iwaz dūsre chīz ko galatī se samajh l.

2.—Muntashar ahtar yā darham harham kar-d.; pareshān k.; hairān yā shash-dar k.; hakkū-bakkū kar-d.; pareshān-ḳhātir banā d.; gardan-nīchi kar d.; nādim (pashemūn yā sharminda) k.; darū d.; ḳhauf se ghabrā d.; achambhe se pūgal hanā d.

Confounded, p. a. Pareshān; hairān; ghabrāyā huā; shash-dar; nādāmat se dam-ha-ḳhud; hakkū-bakkū; mutahaiyar. [muqābala k.

Confront, v. t. 1.—Muqābale meñ (dū-ba-dū yā sāmne sāmne) ḳhaṛe h.;

2.—Kisi ke bi-l-kul ḳhilāf h.; muḳhālafat k.

3.—Muqābala karūnā; dū-ha-dū rū-ba-rū yā muwājaha meñ lūnā; sāmna karūnā; istifsār aur daryūft-i haqiqat ko liye 'adālat ke huzūr meñ hūzīr k.; kisi ke sāmne ḳhaṛā k.; milānā yā milāu k.

The witnesses were confronted with the accused—Gawāhōn kī muqābala (sāmna) mulzam se karīyā gayā; gawāh aur mulzam 'adālat meñ is garaz se pesh kiye gaye ki unse dū-ba-dū us haqiqat daryūft kī-jāe.

Confrontation, n. Istifsār aur sahih salūh hāl ke daryūft ke liye do shakhsōn ko ek dūsre ko rū-ba-rū (sāmne) lūnā; muqābala; muwājaha.

Confutation, n. Tardīd; butlān; galat yā nū-jūiz ṭhahrānā. *See Infra.*

Confute, v. t. Qāil k.; lā jawāb k.; bahs se maglūh k.; chup kar-donā; zabān band kar-d.; galat nūqis yā nū-jūiz ṭhahrānā; rad k.; tardīd k.; dalil yā snbūt se kisi ko galat ṭhahrānā (uski galatī sābit k.).

To confute arguments—Dalīl ko galat ṭhahrānā; tardīd-i-dalīl k.

To confute a writer—Kisi musaunnīf ke qaul kī galatī ko dalil se sābit kar-d. (uski tardīd k.)

 Applied to arguments. It is never applied like refute to charges.

Confuse, v. t. 1.—Chizon ko is tarah āpas meñ'milā d. ki unmeñ' tamiz na ho-sake; khalat-malt (makhlāt) kar-d.; aisā kar-d. ki sāf ma'lūm na ho.; pareshān kar-d.

2.—Muntashar kar-d.; abtar k.; abtarī meñ dāl d.; garbarā d.; darham barham kar-d.

The accounts are *confused*—Hisāb abtar haiñ (unkā thekānā nahīn lagtā yā we qā'ide ke mutābiq nahīn haiñ).

3.—Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d.; nādim yā mutahaiyar kar-d.; dil ko be-qūbū kar-d.

Confusion, l.—Ikhtilāl yā intishār.

[meñ na rahnā.

2.—Hairānī; pareshānī; hairat; be-qarāri; nadāmat; dil kā qābū **Congee, v. t.** Sardī se munjamid k.; jamā d.; thakkā kar-d.; karā kar-d.; basta kar-d.

Congee, v. t. Jam jānā; munjamid h.; sardī ki tāsir se karā sakht yā galiz (gārū) ho-jānā; basta h. yā bastagi k. a-jānā. [raht ho.

Congenial, a. 1.—Ek qism kā; hum-jins; hum-qism; jisimeñ aslī

2.—Tab'ī yā talī'at ko margūb; aslī; jibillī.

3.—Kisī ke hasb-i-hāl; muwāfiq; si-aslibī; mauzūh yā munāsib.

Congratulate, v. t. Mubārak-bād d.; kisī se yā kahnā ki sulūh khushī tum ko mubārak ho; tahnīyat k.; kisī ki khushī apnī khushī samajh kar uskā izhār k.

Congratulation, n. Mubārak-bādī; tahnīyat; badhāyī.

Congratulatory, a. Jisse izhār-i-tahnīyat ho; mubārak-bādī kā.

A *congratulatory letter*—Tahnīyat-nāma; mubārak-bādī kā khat.

Congruity, n. Munāsabat; mutābaqat; ittifāq; mel; joṛ.

Congruous, a. Mutābiq; muwāfiq; mauzūh; munāsib; hasb-i-hal.

Conjectural, a. Qiyāsī; qiyās par mabnī; jo andāze se kiyā yā kahā jāo.

Conjecture, n. Qiyās; khayāl; gumān; wahm; nāqis yā qiyāsī subūt par kisī rāe kā qāim k.; natīja jo qarīn-i-qiyās ho.

Conjecture, v. t. Qiyās k.; khayāl k.; gumān k.; atkal-pachchū rāe qāim k.; kisī bāt ki nisbat mumkinūt yā ihtimālāt khwāh khafif subūt ki buuyād par tajwiz k. [khayāl k.

Conjecture, v. t. Qiyāsī rāe qāim k.; qiyās yā andāza k.; qarīne se

Conjointly, ad. Bi-l-ittifāq; bi-l-ishtirāk; bāham mil-kar; sharīk ho-kar; ekaññhū; ek ho-kar.

Conjugal, a. Shādī yā nikāh ke muta'alliq; nikāhī; jo zanj ko nskī zauja ke liye yā zauja ko apne zanj ke wāste munāsib ho; zanjī.

Conjugal relation—Woh nisbat jo shādī yā nikāh se paidā ho; rishta-i-nikāhī yā zanjī. **Conjugal ties**—'Aqd-i-zaujīyat; rishta-i-izdiwāj; shādī yā nikāh kā rishta. **Conjugal rights**—Huqūq-i-zaujīyat; jo huqūq ba zarī'a-i-shādī paidā hoñ. **Conjugal affection**—Muhabbat-i-bāhamī jo mā-bain zanj wa zauja (joṛ wa khasam) ke ho; ulfat jo zanj ko zauja ke sūth yā zanj ko zanj se ho.

Conjugal, ad. Shādī yā nikāh ke zarī'e se.

Connect, v. t. Wasl k.; joṛnā; bāham milānā; rishta qāim k.; qarābat-i-bāhamī paidā k.; rabt d.; rābita paidā k. yā marbūt k.; silsile se milānā; musalsal k.

Connect, v. i. Bāham mil-jānā; ek ho-jānā; lag-jānā; nazdikī ta'alluq r.; bahut munāsabat r.

This argument *connects* with another—Yah bahi dūri bahi se mili huyi hai.

This road *connects* with another at that point—Us jagah par yah safak ek dūri safak se miljati hai; us maqam par yah do-ah safak ek ho-jati hai.

Connection, n. 1.—Ittisāl; irtibāt; rabt; ta'alluq-i-bāhamī; rishta; **Connexion, n.** tasalsul; mel; 'ulūqa; nisbat.

2.—Rishta-dār; qarābat-mand yā qarābatī; woh shakhs jisse asli yā nisbatī rishta ho.

Connivance, n. Igmāz; chashm-poshī; kisi ko 'aib se hi-l-irāda dar-guzar; 'aib-poshī; kisi ki khatā par jān-būjh-kar khayāl na k.

Connive, v. i. Igmāz k.; chashm-poshī k.; kisi 'aib ki bat ko dekh-kar usse 'amadan ānkh band kar-l.; koyi 'aib kisi shakhs mein dekh-kar uspar dida o-dānista lihāz na k.; koyi 'aib ki shakhs mein dekh kar usse dar-guzar k. ya'ni us shakhs ki chashm-numāyi yā saza na k.

To *connive* at the violation of a rule—Kisi qā'idā ki khalāf-warzi par igmāz ya chashm poshi k.

Conquer, v. t. 1.—Fath k.; jītā; laṭ-bhiṭ kar apne ikhtiyār yā qabze mein k.; lisi par gālib ānā (usko harā yā dabā il.); maglūb k.; fath-yāb h. yā kisi par fath-pānā; shikast d.; unsalhat h.

2.—Hal k.—jaise mushkilāt ko; daf k. masalan qabāhaton ko; firo k.; dala l.

Conqueror, n. Fath-mand; fath pāne wālā; nāsir; jītne w.; kisi ko dabā yā apne ikhtiyār mein kar l. w.

Conquest, n. 1.—Fath; unsrat; zafar; jīt; kisi sbai ko laṭ-bhiṭ-kar apne qabze mein kar-l.; galaba; kām-yābī.

2.—Shai-i-muftāha; woh chiz jo jīt mein mile.

Consanguineous, a. Ek lahū kā; ek nasl kā; nasl ke zari'e se rishta r. w.; ek hi mūris se paidā; haqiqī.

Consanguinity, n. Qarābat-i-nasabī; yak-jadilī rishta; woh rishta jo mūris-i-wāhid ke wārison ko darmiyān ho; yagānagi.

☞ In distinction from *affinity* or relation by marriage.

Linear consanguinity—Qarābat-i-nasabī mustaqīmā; woh qarābat jo aise ham-nasab do shakhs-on ko darmiyān ho jinmein se ek ki khat-i-mustaqīm dūre se paidā huā ho—masalan ek shakhs aur uske dādā waghaira uski yā uske pote waghaira furū'.

Collateral consanguinity—Qarābat-i-nasabī yak-jihātī; woh qarābat jo do shakhs-i-ham-nasab ko darmiyān ho par unmein se ek ki khat-i-mustaqīm dūre ki nasl se na ho.

Conscience, n. 1.—Woh zihni quwwat jisse insān apne af'āl wa khayālāt ki hūrai-i-halāyi mein tamiz karko nupar 'amal kartā hai yā usse mihlariz hotā hai; nek-o-bad ki tamiz ki quwwat.

2.—Insāf; diyānat-dūri; sachāyi; 'imān.

In *conscience*—Insāfan; diyānat se; dar-asl; haqiqat mein; imānan.

Conscientious, a. 1.—Imān-dār; diyānat-dār; 'ndil; haq-shinās; jo imān ki pairawī kare; jo jā wa be-jā par lihāz karko 'amal kare.

A *conscientious judge*—Imān-dār mujawwiz; mujawwiz-i-hādīl yā haq-shinās; alā mujawwiz jo insāf karnā meñ jā wā be-jā kā khūb khayāl rakkho.

2.—Jisso imāndāri zāhir ho; jo imān ke rū so kiya jāo.

A *conscientious course*—Alā tariq jisse imān-dāri zāhir ho yā jo imān ko rū so iktiyār kiya jāe.

Conscientiously, ad. Imān se yā imāndāri se; imānan; insāf se; wājib wā gair-wājib par khūb khayāl rakh-kar; jā wā be-jā kā khūb khayāl karko.

Conscientiousness, n. Imān-dāri; diyānat-dāri; haq-shināsi; insāf par khūb khayāl r. aur jo kuchh wājib ho walī k.

Conscionable, a. Wājib; ma'qūl; jaisā chāhiye waisāhi; thik.

Conscious, a. 1.—Āqāl-dil; jismēñ apne khayālāt yā dil ki kashiyat ke jāme ki quwwat ho; be-dār-dil.

2.—Wāqif; muttala'; āgāh; zihni ma'lūmāt yā dekhne ko zarf'e se kisi shai kā 'ilm rakhne yā uskā jāme wālā.

I am not *conscious of the fact*—Main is wāqif'a se wāqif nabīn hūñ ya'ni mujho iskā 'ilm-i-zihni yā nazari nabīn hai.

He is *conscious of his guilt*—Usko apni mujrīmī kā 'ilm hai; woh apne dil se jāntā hai ki hamse jurm hua.

3.—Jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Conscious guilt—Jurm yā khata jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Consciousness, n. 1.—Jo kuchh apne dil par guzartā ho uski wāqifiyat yā khabar; apne qalb ki kashiyat kā 'ilm; hosh; bad-hawās.

The wounded person possessed no *consciousness* for hours—Majrūh ko ghanṭon tak is bāt kā 'ilm na thā ki uske dil par kyā guzar rahā hai; majrūh kayi ghante tak apne hāl se be-khabar ya'ni be-hosh yā bad-hawās thā.

2.—Gunnah-gārī yā be-gunāhi kā khayāl jo dil meñ ho yā unmeñ se kisi kā 'ilm-i-zihni. [hāsīl ho.

3.—Kisi shai ki nisbat woh wāqifiyat jo tajribe yā mulāhaze se *Consecrate, v. t.* Pāk yā mutabarrak banānā yā qarār d.; parastish waghaira ke liye maḥsūs k.; Ikhudā ki 'ibādat ke liye maḥsūs k.; niyāz k.; chāḥnā.

Consecutive, a. 1.—Musalsal; silsila-wār; mutawātir; 'ala-t-tawātir; 'alā sabili-t-tartib; paiham; bilā shikast-i-silsila; silsilo se ok dūro ke ba'd; oktār yā lagātār.

For twenty *consecutive years*—Mutawātir yā paiham bis sāl tak; bis baras tak bilā shikast-i-silsila; lagātār bis baras tak.

2.—Natije ki tarah nikalne yā paidā h. w.; muntaj.

Consecutively, ad. Ek dūro ko ba'd; pai-dar-pai; 'ala-l-ittisāl; barābar; tartib se; paiham. [ijāzat.

Consent, n. 1.—Iltizā-mandī; marzi; manzūri; iḥā; razā wā rugbat;

Free consent—Iltizā-mandī-i-bilā-ikrah; manzūri-i-bilā-jabr; khushi-i-khatir se manzūri; alā razā-mandī jismēñ dāḥi wā pakūchayā jāe.

Free consent—Sukūt ke zarf'e se manzūri; manzūri jo sukūt-warzi se hāsīl ho; manzūri-i-ma'awwī yā ziunī; manzūri jiskā izhār na kiya jāe; chup-chup yā khāmush rahkar manzūr k.; kisi bāt kā bilā-'uzr mātā lenā.

To give one's *consent* to a thing—Kisī bāt ko manzūr k.

With one's *consent*—Kisī ki razā-mandī (marzī manzūri yā ijāzat) se.

2.—Diloñ kā ittifāq; wahdat-i-rāe yā ittifāq-i-rāe; yak-dili yā yak-rāyī; ittifāq.

The assailants fell upon the complainant as by *consent*—Hamla karne-wāle goyū ek dil ho-kar mustagīs par tūt parc.

With one *consent*—Bi-l-ittifāq; ek dil ho-kar; ek rāe ho-kar; ekaṛā karke.

Consent, v. i. Rāzī h.; manzūr k.; qabūl k.; mānā.

To *consent* to a thing—Kisī bat par rāzī h. (usko manzūr k. yā mānā).

Consequence, n. 1.—Natīja; samra; mā-hasal; maāl; jazā; anjām.

He must suffer the *consequences* of his own *laches*—Lāzim hai ki woh apnī gaflat kā samra (natīja) uṭhāye. [zūhir hai]

The *consequence* of this argument is obvious—Is dalil kā natīja (mā-hasal)

2.—Asar; tāsir paidā karne kā mailān.

“The sense of *consequence* in this use, is modified by the words connected with it.” *Webster*.

It is of *little consequence*—Yah ek chhoṭī bāt hai ya'nī is bāt kā natīja kḥafif hogā. [natījā paidā na hogā.]

It is of *no consequence*—Yah koyī baṛī bāt nahiñ hai ya'nī is bāt se koyī baṛī

It is of *great consequence*—Yah ek baṛī bāt (amr-i-aham) hai; is bāt ke baṛe baṛe natīje hoṅge.

3.—Qadr; martaba; rutba; baṛī zī-ikhtiyārī; 'izzat; nāmwarī.

A man of *great consequence*—Shakhs-i-zī-qadr zī-rutba yā zī-'izzat; baṛā 'ālī-qadr shakhs; 'baṛe rutbe kā ādmī; nihāyat mu'azzaz shakhs.

In *consequence*—Is sabab se; is wajh se; isliye.

In *consequence of*—Ba-sabab; ba-wajh; ba-bā'is; sabab bā'is yā wajh se.

Consequent, a. Jo ba-taur natīja-i-aslī ke nikle; muntaj; kisī sabab se h. w. With to or on.

Consequential, a. 1.—Jo ba taur natīje ke hāsil ho.

Consequential relief—Chāra-kār-i-ākhir.

2.—Tum-tarāq wālā; baṛā ṭhāt-bāt r. w.; apne ko baṛā yā jalīlu-l-qadr samajhne wālā.

Consequently, ad. Lihāzā; binābar-ān; is liye; is sabab se; ba-sabab iske.

Consider, v. t. 1.—Gaur k.; fikr k.; jī-lagākar sochnā; kisī bāt ko ihtiyāt se kḥayāl k.

The circumstances of the case have been *considered*—Is muqaddame ko hālāt par gaur kiya gayā.

2.—Kisī bāt par lihāz k.; kisī amr par tawajjuh k. yā kḥayāl r.; kisī bāt kī taraf qarār-wāqī'i mukhātib h.

In deciding this case, the following points should be *considered*—Is muqaddame ke infisāl meñ umūr-i-musarraha-i-zail par lihāz k. munāsib hai.

3.—Samajhnā; tasawwur k.; kḥayāl k.

The court *considers* the prisoner guilty—'Adālat mulzam ko qusūrwar samajhti hai (uski dānist meñ mulzam mujrim hai). [bhājuā.]

Consider, v. i. Kḥub sochnā; ba-kḥubī gaur k.; ihtiyāt se samajhnā.

Considerable, *a.* Zi-waq'at; baṛā; buzurg; mu'azzaz; lihāz ke qābil; kisiqadar nāmī.

☞ Applied to persons.

3.—'Umda; baṛā; bahut; kasīr.

A considerable sum of money—Zar-i-kasīr; bahut se rupaye; mablag-i-khatīr.

Considerably, *ad.* Bahut; ziyāda; itnā yā isqadar ki kam yā nā-chiz tasawwur na ho; itnā yā isqadar ki lihāz ke qābil ho.

Considerate, *a.* Fahmīda; zī-hosh; mudabbir; 'āqil; dūr-andesh; san-jīda; baṛī fikr-o-soch kā; mutahammil; ta'jīl-kār yā jald-bāz nahīn; ma'āl-kār par khayāl r. w.; gūāl nahīn; auroṅ ke huqūq wagairā par lihāz r. w.

Consideration, *n.* 1.—Gaur; fikr; taammul; der tak khayāl k.; tajwīz.

To take into consideration—Gaur k.; sochuṛ; fikr k.; tajwīz yā lihāz k.

2.—I'zīz; imtiyāz; waq'at; tauqīr; 'izzat; ta'zīm-o-takrīm.

To treat a person with consideration—Kisī ke sāth i'zīz yā imtiyāz se pesh ānā (uski tauqīr k.).

A person of consideration—Mu'azzaz yā zī-'izzat shakhs.

3.—Woh bāt jispar kisī rāe ke qīm karne yā kisī fi'l ke karne meṅ lihāz kiyā jāe; wajh; bā'is; murād; manshā; kisī kār-rawāyī kī bunyād.

In consideration of—Ba-lihāz; ba-khayāl; ba-i'tibār; kisī bāt par lihāz karke; kisī sabab se; kisī bunyād par.

The court acquits the accused in consideration of his innocence—Ba lihāz uski be-jurmī ke (usko be-jurm samajh-kar) 'adālat mulzam ko bārī kartī hai.

4.—(Law) Wajh-i-ta'ahlud; woh amr jiske bā'is mu'āhid ko mu'-āhada karne kī tabrik ho; biuā-i-mu'āhada; woh shai jiski wajh se koyī qaul-o-qarār kiyā jāe; kisī qaul-o-qarār ke 'iwaz meṅ jo kuchh diyā jāe; saman-i-mu'āhada; mu'āwaza; badal; woh shai jo kisī dūsrī shai ke 'iwaz meṅ uski ham-qīmat samajh-kar di-jāe.

Sale consideration—Ba' yā mīlām kā saman yā zar-i-saman; woh qīmat jispar koyī shai farokht ho.

A consideration for a promise—Badal-i-'ahd; woh shai jiske 'iwaz meṅ kisī qism kā wa'da kiyā jāe.

A valuable consideration—Mu'āwaza jo shai-i-mabī'a kā ham-qīmat ho masalan woh rupaye jo kisī kharīd kī-huyī chiz ke 'iwaz bataur uski qīmat ke diye jāen; mu'āwaza-i-naqdī.

Considering, *ppr.* Yah soch-kar; yah khayāl karke; ba khayāl iske; ba lihāz iske; is amr par lihāz yā gaur karke; fulān amr ko khayāl karke.

Consign, *v.* 1.—Kisī shai ko dūsrē ke qabze meṅ is garz se muntaqil kar-d. yā de-d. kī uske pās hamesha ruke; sauṅpnā; sipurd k.; tafwīz k.; ek hālat se dūsrī hālat meṅ muntaqil kar-d.

2.—Nigrānī yā farokht wagairā ke liyo kisī saudāgar yā aṛhatiye wagairā ko sipurd k.; ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se kisī ko sauṅpnā.

3.—Lagā-d.; 'alāhida kar-d.; de-d.; makhsūs kar-d.

Consignee, *n.* Woh shakhs jise farokht yā nigāl-bānī ke liye māl yā aur chiz ba-taur amānat ke sipurd kī-jāe; aṛhatiyā.

Consigner, } *n.* Woh shakhs jo farokht yā nigah-būnī ke liye māl yā
Consignor, } aur koyī chīz amānatan kisī ko pās bheje khwāh usko
hawāla yā sipurd kare.

Consignment, *n.* 1.—Hifāzat aur band-o-bast ke liye kisī ko amānatan
sipurd k. yā uske pās bhej-d.; bikrī ke liye māl kisī ke pās amānatan
rakh-d.

2.—Shai-i-mufawwaza; jo māl bikrī (farokht) ke liye arhatiye ko
sipurd kiya yā uske pās bhejā jāe.

3.—Sipurd-nāma; woh nawishta jiske zarī'e se koyī chīz dūse ko
amānatan sipurd kī-jāe. [mil yā mushtamil h.

Consist, *v. i.* 1.—Rahnā; honā; qāim rahnā; wujūd r.; mabnī h.; shā-

Followed by *in*.

The prisoner's defence consists in a denial of his guilt—Mudda'a 'alaih kā 'uzr
inkār-i-jurm par mabnī hai (usne apne jawāb meñ jurm se inkār kiya hai).

2.—Murakkab h.; mutazammīn h.; shūmil h.; banā h.; tarkīb pānā.

Followed by *of*.

That book consists of four parts—Woh kitāb chār hissoñ par mushtamil hai
(uske chār hisse haiñ).

3.—Muwāfiq h. yā muwāfaqat r.; munāsib h. yā munāsabat r.; milnā
yā mel khānā.

Usually followed by *with*.

Consistence, } *n.* 1.—Wujūd; mazbūtī; ek dūse se mazbūtī so. lagā
Consistency, } rahnā.

2.—Bastagī; qiwām; gārhpān.

3.—Qiyām; sabāt; istihkām; matānat.

4.—Munāsabat; muwāfaqat; tawāfuq; ok tarah kā (yak-sūn) h.;
kisi shai-i-murakkab ke ajzā-i-mukhtalifa kā bā-ham muwāfaqat r.

Consistency of laws or judicial decisions—Qawānīn yā 'adālat ke faisaloñ kā
bā-ham mutābiq h. Consistency of opinions—Mutābaqat-i-rāe; kayī rāeñ
kā ek tarah kā h.

Consistency of behaviour—Chāl-o-chalān kā yak-sūn h. (ek tarah par rahnā).

Consistent, *a.* 1.—Muwāfiq; mutābiq; munāsib; yak-sūn; zidd-i-yak-
digar nahīn; ek dūse ke khilāf nahīn; bāham muttāfiq; ek mel kā
yā āpas meñ mel r. w.

Sometimes followed by *with*.

2.—Basta; munjamid; raqīq nahīn.

Consistently, *ad.* Ek tariq par; yak-sūn; munāsabat ke sūth; ek
tarah par. [jam'i.

Consolation, *n.* 1.—Taskīn; tashaffī; tasallī; dilāsā; dhārhas; dil-

2.—Woh amr jisse dil ko tashaffī yā dilāsā ho; bā'is-i-taskīn.

Consolatory, *a.* Taskīn-bākhsh; jisse dilāsā dil-jam'i yā dhārhas ho.

Console, *v. t.* Taskīn d.; tasallī d.; tashaffī d. yā k.; dilāsā d.; dhārhas d.

Consolidate, *v. t.* 1.—Thos k.; munjamid banānā; jamānā; saḡht k.;
ghanā (dabiz) aur mazbūt k.

2.—Dawāñ lagākar ṭūṭī haḍḍī ke ṭukroñ yā zaḡhm ke muñh ko
joṛ d.; milānā; joṛnā.

3.—Kisi shai ko mukhtalif ajzā ko ekat̤ṭhā k.; ek qism kī judī judī chizon ko yak-jā k.

To consolidate various items—Kai raqmoā ko ek meṁ shāmil kar-d. (for d.).

To consolidate bills—Do yā zāid musawwadāt-i-qānūn ko ek meṁ shāmil kar-d.

Consolidate, *v. i.* Mazbūt aur saḥt ho-jānā; ṭhos ban-jānā; jam-jānā; munjamid ho-jānā.

Consolidation, *n. l.*—Saḥt k. yā h.; ṭhos ban-jānā yā ho-jānā; injimād; ek meṁ mazbūtī se mil-jānā. [kiyā jānā.]

2.—Ijtimā'-i-ajzā-i-mukhtalifa; judī judī chizon kā ek meṁ shāmil

The consolidation of funds—Mukhtalif sarmāyān kā ijtima'. The consolidation of two or more bills—Do yā zāid musawwadāt-i-qānūn kā bāharī alhumūl (ek meṁ milā diyā jānā.)

Consonance, *n.* Muwāfaqat; munāsabat; ittifaq; mel; ek tarah kā (yaksūn h.). [hasb-i-hāl.]

Consonant, *a.* Mutābiq; muwāfiq; hasb; kisi dūsro ko ba-mājib yā

Followed generally by *to*; sometimes by *with*.

Consort, *n.* Dūsro ke ranj-o-rāhat kā sharik; sāthī; rafiq; dard-sharik-khusūsan jorū yā khasam (zauj yā zauja).

Queen consort—Dāshūh kī begam.

Distinguished from a *queen* regnant, who rules alone, and a *queen dowager*, the widow of a king.

Conspicuous, *a. l.*—'Alāniya; jo nazar āyo; numāyān; jo suhūlat se dekh pa'e.

A conspicuous place—Manzar-i-'ām; nisā mauqa' yā aisi jagah jo sab ko nazar āwe; aisi jagah jo dekh pa'e.

A conspicuous place in a village—Chaupāl.

2.—Jisko bahut se log jānto hoṁ; ma'rūf; mashhūr; mumtāz; ma'rūf-i-'ām.

A man of conspicuous talents—Woh shakhs jiski liyāqat 'awam meṁ ma'rūf yā mashhūr ho.

Conspicuously, *ad.* 'Alāniya taur par; aise tariq par ki sāf sāf dekh pa'e; sāf sāf; khulā khulā; nihāyat numāyān tariq par; ba tarz-i-ma'rūf.

Conspiracy, *n.* Kisi bure maqsad ke anjām ko liye logoṁ kā bāham ittifaq; kisi jurm ke irtikāb kī garaz se do yā zāid shakhsōn kā ek-dil h.; sūzish; bandish; ittifaq; ekā yā okāṛā.

To engage in a conspiracy—Kisi bandish yā sūzish meṁ sharik h. Cf. *Conspire*.

Conspirator, *n.* Sūzish yā bandish kuninda; muṣid; jo shakhs jurm karne kī niyat se kisi sūzish meṁ sharik ho; bāgi.

Conspire, *v. i. l.*—Sūzish k.; bandish k.; jurm karne ke irāde se āpas meṁ qasam yā mu'āhade karko khwāh aur kisi zar'e se ittifaq k.

To conspire against a person—Kisi shakhs kī nisbat sūzish yā bandish k.

2.—Muttafiq h.; kisi maqsad-i-wāhid ke anjām meṁ ittifaq k.

Constancy, *n. l.*—Ustuwāri; mazbūtī; lā-tagaiyur rahnā; gair-mubaddal rahnā; hamesha joṁ kā toṁ (yak-sūn) rahnā; istihkām.

2.—Istiqlāl; dil kī mazbūtī; sābit-qadamī; nisā irāda jo lū-tajum ho; taklif kī hālat meḥ dil kī mazbūt r.; muhabbat yā ulfat meḥ sābit-qadamī; wafā-dārī.

Constant, *a.* Jo badaltā na ho yā badal na sake; lū-tagaiyur; mustahikam; pāo-dār; lū-tajum; mazbūt; sābit-qadam; qāim-mizāj.

Constantly, *ad.* Mazbūtī se; ustuwārī se; sābit-qadamī se; hamesha; sadā; dhun se.

Constituent, *a.* 1.—Jisse kisi shai kī tarkīb ho; jo kisi shai ke banāne (tarkīb deno) meḥ mu'īn ho; zarūrī; lābudī; aslī.

2.—Intikḥāh yā taqarrur kī mujāz.

Constituent, *n.* 1.—Woh shakhs yā shai jisse koyī shai qāim ho yā bano; banāne yā tarkīb d. w.

2.—Kisi shai kī janz-i-zarūrī.

3.—(*Law*) Muwakkil; woh shakhs jo kisi dūsre ko apnī taraf se kār-o-bār ko aujūm ke liyo ba-taur uij ke mukhtār ke (mukhtār-i-khānagī) muqarrar kare. (banānā.

Constitute, *v. t.* 1.—Qāim k.; muqarrar k.; waz' k.; ba-taur qāun ke
A law constituted by lawful authority—Qāun jo min-janib-i-hakim-i-mujāz banāyā yā waz' kiyā gayā ho.

2.—Banānā; tarkīb d.; wujūd d.; paidā k.; qāim k.

The particular act alleged does not constitute an offence—Jis fi'l-i-khās kī wuqū' meḥ ānā bayān kiyā gayā hai nese koyī jurm paidā nahīn hotā.

3.—Māmūr k.; muqarrar k.; muqarrar wa mujāz k.; muqarrar kar-ke kisi bāt ke karne kī ikhtiyār d.

A. has constituted B. his agent—Zaid ne Bakar ko apnā kārinda muqarrar kiyā hai ya'ni use apnā kārinda muqarrar karke ikhtiyār-i-kārindagī use diye hai.

Constitution, *n.* 1.—Muqarrar k.; qāim yā waz' k.; taqarrur; tarkīb-dihī; banāwat.

2.—Māhno kī hālat; kisi shai kī aslī hālat; sirishit; hālat-i-jibillī; paidāishī kuifiyat; tarkīb; banāwat; mizāj; tabī'at; sirat.

3.—Woh usūl yā qawānīn-i-aslī jinkā bartāw kisi riyāsāt yā jumhūr kī jānib se ho 'ām isse kī woh tahrīrī khwāh us mulk yā jumhūr ke dastūrāt aur rawāj par mābūī ho.

4.—Woh qāun yā āyīn wagnāra jo kisi riyāsāt yā mulk ke band-o-bast intizām yā nazm-o-nasq ke liye muqarrar ho; hukm-rānī kī dastūru-l-'amal yā tariq. [zātī.

Constitutional, *a.* 1.—Khilqī; jibillī; zihnī yā jismānī; aslī; paidāishī;

2.—Usūl ke mutābiq; kisi riyāsāt ke qāun-i-aslī ko rū se jāiz; qāun ke mutābiq yā qāunī; shar'ī; jāiz.

3.—Jiskā madār kisi mulk ke qāun par ho yā uskā malikūm.

Constitutionally, *ad.* 1.—Fi-aslihi; sirishitī yā paidāishī; khilqī.

2.—Riyāsāt ke qā'idō ke mutābiq.

Constrain, *v. t.* 1.—Majbūr k.; taug k.; kisi bāt kī jabriyā karānā; zabar-dastī se karānā.

2.—Jakaḥnā yā jakar-band k.; bāndhnā; kas-kar bāndhnā

Constraint, *n.* Majbūrī; zabardastī; jabr; zor; dabāw; dāb; ikrāh.

By *constraint*—Majbūran yā majbūrī se; tang-ākar; dabāw meñ par-kar yā dab-kar; ziq meñ par-kar; jabr wa ikrāh se.

Construct, *v. t.* 1.—Banānā; ta'mīr k.—jaise 'imārat. [sākht k.

2.—Apñi tajwiz se banānā; naqshā banānā; dāul dālnā; banānā;

Construction, *n.* 1.—Banāwat; ta'mīr; sākht; banāne kā dhang yā tariq; tarkīb.

2.—Tāwil; ta'bīr; tauzih; tafsīr; mafhūm; ma'nī; kisī wāqī'a ke samajhne kī tariq; woh ma'nī yā manshā jo kisī bāt se mansūb kiya jāe.

To put a *construction* upon a point of law—Kisī amr-i-qānūn kī ta'bīr. tauzih yā tafsīr k.; kisī qānūnī bāt kī manshā yā uske ma'nī ko bayān k.; kisī amr-i-qānūn kī nisbat wāzī'in-i-qānūn kī manshā yā mafhūm batlānā.

Constructive, *a.* Jo tāwil tafsīr yā tanzih se akhiz kiya jāe; jiskī sarāhat na ho balki woh zimman samjhā jāe; tāwīlī; jo mazmūn se samjhā jāe.

Constructive possession—Qabza-i-tāwīlī; qabza jo wāqī'i bāsil na ho par uske bilā-taammul pāne kī haq fariq ko hāsil ho.

Constructively, *ad.* Tāwilan; zimman; tāwil yā tafsīr ke rū se; munāsib natīja nikāl-kar.

Construe, *v. t.* Tāwil k.; tauzih k.; bayān k.; ta'bīr k. ma'nī samajhnā; ma'nī yā manshā bayān k.; tafsīr k.; samajhnā.

To *construe* a law—Kisī qānūn kī tāwil k.; kisī qānūn ke ma'nī batlānā yā samajhnā; kisī qānūn kī nisbat uske wāzī'in (banāne wāloñ) kī manshā bayān k.

Consult, *v. t.* 1.—Apñi rāe qāim karne kī garaz se dūse se rāe l.; mashwara k.; salāh k.; rāe pūchhnā; istiswāb k.

To *consult* a friend—Kisī dost se mashwara k. (rāe l. yā istiswāb k.).

2.—Kitāb yā kāgazāt wagaira ko dekh-kar kisī amr kī kaifiyat daryāft k.

All the official documents have been *consulted*—Daryāft-i-hāl ke liye kul kāgazāt-i-sarishta mu'ayana kiye gaye (dekhe-gaye). Several legal works have been *consulted* on the subject—Is bāb meñ inkishāf-i-hālāt kī garaz se kayī qānūn kī kitābeñ dekhī gayīñ.

3.—Lihāz k. yā lihāz r.; khayāl k. yā r.; pās r.; kisī ke haq meñ 'amal yā tajwiz k.

The prisoner *consulted* his own safety in effecting an escape—Bhāgne meñ us qaidī ne apñi hifāzat kī khayāl kiya. To *consult* public or private interest—'Awām ke yā apne naf' par khayāl r.

Consult, *v. i.* 1.—Dūse se rāe l.; istiswāb k.

2.—Bāham mashwara k.; āpas meñ gaur-o-tajwiz k.

Followed by *with*.

Consultation, *n.* 1.—Maslahat; mashwarat; salāh; kisī amr ke tasfiye ke liye do yā zaid shakhsoñ kī bāham mashwara k.; tadbīr.

2.—Bāham mashwara karne ke liye ashkhās kī yakjā h.; kisī muqaddame meñ jisqadar kauñsalī wagaira hoñ unkī us muqaddame kī nisbat āpas meñ shūra k.; kisī sākht bīmārī meñ chand tabībōñ kī yak-jā ho-kar bāham mashwara k.

Consume, *v. t.* Jalā d.; khā jānā; anbashī meñ kho d.; fnzūl-kharehī meñ tabāh kar-dālnā; urā d.; takuf k.; zai' k.; barbad k.; bitā d.; guzrān d.; nikāl jāne d.; ghulā d.; istisāl k.; nest-o-nā-būd kar-d.

Consummate, *v. t.* Pūrā k.; takmilo ko pahunchānā; had ko pahunchānā; darja-i-gāyat tak le-jānā; pakkā yā puṣhta k.; anjām yā kḥā-time ko pahunchānā.

Consummate, *a.* Pūrā; kāmīl; had yā darja-i-gāyat ko pahunchā hū.

Consumption, *n. l.*—Itlāf; israf; tabāhī; barbadī; tazi'a; kho d.; zai' kar-d.

2.—Kamī; ghattī; nuqsān; kam h. yā ghaṭ-jānā.

3.—Sil; ohhayī kī bimārī; diq.

Contact, *n.* Ittisāl; lagāw; mass; do ajsām kā baham miljānā.

To come in contact with—Kisī se milnā.

Contain, *v. t.* Rakhnā; gunjāish r.; shāmil r.; mushtamīl h.; kisī shai par muhtawī h.

Contaminate, *v. t.* Nā-pāk k.; dāg lagānā; dhabbā lagānā; najis yā gānda k.; ālūda k.; chhūt lagānā.

Contamination, *n.* Nā-pākī; gandagī; najāsāt; chhūt.

Contemplate, *v. t. l.*—Kisī shai ke sab jawānib par lihāz k.; kisī bāt ko muta'alliq jithī bātoñ hoñ un sab par kḥayāl k.; kḥub' dhyān lagākar sochnā; fikr. k.

2.—Kḥayāl meñ r.; madd-i-nazar r.; pahle se kḥayāl kar-lenā; kisī bāt ke wuqū'-i-'ayinda par kḥayāl k.; manshā yā irāda r.; zihñ meñ r.; tajwīz k.; markūz r.

Contemplate, *v. i.* Kḥub' gaur k.; kḥauz k.; dil lagā-kar sochnā.

Contemplation, *n. l.*—Gaur; fikr; kḥayāl; taammul; kisī amr-i-kḥās par dil kā barābar mutawajjih r.; kḥauz; tasawwur.

To have in contemplation—Irāda k. yā r.; manshā h.; zer-i-tajwīz r.; madd-i-nazar r.; fikr meñ h.; markūz r.; kḥayāl r. yā kḥayāl meñ r.

2.—Murāqaba; dhyān.

Contemplative, *a. l.*—Sāhib-i-gaur-o-taammul; jisko kisī bāt kā dhyān har-dam rahe; jo kisī bāt ke soch-biehār meñ lagā-raho.

2.—Gaur yā kḥauz kī quwwat r. w.

Contemporaneous, *a.* Ham-'asr; ek hī waqt meñ rahne 'amal karne yā wāqī' hone wālā. [rahne yā hone w.

Contemporary, *a.* Ham-'asr; ham-'ahd; ham-zamān; ek hī waqt meñ

Contemporary, *n.* Ham-waqt; ham-'asr; ham-'ahd.

Contempt, *n. l.*—Tauhīn; tahqīr; zalīl aur nā-chīz samajhnā; zillat; jo shai zalīl samjhi jāe usse nafrat.

2.—(Law) 'Adālat ke ahkāñ qawā'id yā hukm-nāmajāt kā 'udūl; 'adālat ke sāmnā kalimāt-i-hiqārat-āmoz yā gustākḥ-āna kahnā yā gustākḥī yā tahqīr ke sāthī bartāw k. jisse kār-rawāyī-i-'adālat meñ khalāl paye kḥwāḥ ta'zīm meñ futūr āwo; tauhīn-i-'adālat; 'adālat kī 'udūl-hukmī.

Contempt of lawful authority—Tauhīn-i-iḥtiyār-i-jāiz.

Contemptible, *a.* Qābil-i-tahqīr; nafrat yā hiqārat ke lāiq; zalīl; kḥwār; subuk; kḥafīf; nā-chīz. [tahqīrī.

Contemptuous, *a. l.*—Jisse tahqīr yā tauhīn pāyī jāe; hiqārat-āmez;

2.—Auroñ ko haqīr samajhne w.; mutanaffir; mutakabbir; magrūr.

Contemptuously, *ad.* Hiqārat yā nafrat ke sāth; uā-chīz samajh-kar.

Content, *v. i.* Muqābala k.; kisi chīz ke hāsil karne yā bachāne ke liye dil se koshish k.; khūb bahs k.; baṭā munāqasha k.; takrār k.; jhagrā k. yā jhagarū; dalīl k.; bahs pesh k.; dalīlan (ba-dalīl) 'uzr k.

To contend for—Kisi shai ke hāsil karno kī koshish k.

Contending, *ppr.* Mukhālīf; mutazād; ek dūse ke khilāf; muqābil yā muqābale kā.

Contending claims—Da'āwī-i-mutazād; muqābil ko da'we; da'we jo ek dūse kī jānib se kisi shai-i-wāhid kī nisbat pesh ho.

Content, *a.* Qānī'; sābir; mutmayin; khātir-jam'; paroshān-khātir nahīn; murāffahu-l-hāl; rāzi; khush; shāki nahīn; gair-mu'bariz.

Content, *v. t.* Mutmayin k.; dil ko āsūda yā khush k.; qānī' kar-d.; murāffahu-l-hāl kar-d.; dil ko isqadar taskīn d. kī shikāyat yā mukhālafat usse paidā na ho.

 Used chiefly with the reciprocal pronoun.

Content, *n.* Hālat-i-maujūda par dil kā rāzi rahnā; qanā'at; itmīnān; serī; tawakkul; darja-i-i'tidāl kī khushī.

Contented, *a.* Rāzi; khush; ser; mutmayin.

Contention, *n.* 1.—Jhagrā; takrār; kisi chīz ko hāsil karno ko liye barī koshish; kisi shakhs da'we yā mazarrat ke rokne ke liye jahd-i-bālīg (dil se koshish).

2.—Nizā'-i-lafzi; bahs; munāqasha; hujjat.

The pleaders had a good deal of *contention* on points of law—Umūr-i-qānūnī kī nisbat wukala meṁ bahut nizā'-i-lafzi (bahs) huyī.

Contentious, *a.* 1.—Jhagrālū; jang-jū; gusse ke sāth jhagrā k. w.; takrārī; larānkā; ragarī. [takrār paidā ho.

2.—Nizā' barpā k. w.; munāza'at-angez; jhagrā paidā k. w.; jisse

Contentment, *n.* Qanā'at; dil-jam'i; khushī; serī; tawakkul.

Contents, *n. pl.* 1.—Mazmūn; jo kuchh kisi nawishto meṁ likhā ho.

The contents of a deed—Mazmūn-i-dastāwaz; jo kuchh kisi wasiqe meṁ likhā ho.

2.—Shai-i-mahmūla; jo shai kisi dusrī shai meṁ yā usko andar ho; mazrūf.

The contents of a box—Ashyā-i-mahmūla-i-sundūq; woh chīzē jo kisi sandūq meṁ ho. [hoṅ; hundī kī dām.

The contents of a hundī—Zar-i-hundawī; jisqadar rupaye hundawī meṁ likhe

Table of contents, or the contents—Jin jin bāton kī bayān kisi kitāb meṁ ho unkā khulāsa yā unki fihrist; fihrist-i-mazmūn-i-mundarja-i-kitāb.

Conterminous, *a.* Ham-dānda yā ham-sarhad; ek hī dānda yā siwānc par; mulhaq; lagā huā.

Contest, *v. t.* 1.—I'tirāz k.; kisi bāt ke khilāf bahs k.; hujjat k.; takrār yā nizā' k.; muzāhim h.; roknā; māni' h.

The pleader *contested* every point—Us wakīl ne har amr kī nisbat i'tirāz kiya.

2.—Kisi shai ke qāim rakhne yā bachāne kī dil se koshish k.; hifazat ke liye jidd-o-jahd k.

3.—(Law) Kisi nālīsh yā kār-rawāyī-i-'adālat meṁ; jawāb-dihī k.; kisi da'we kī nisbat qānūn ke mutābiq muzāhim h. (hujjat yā 'uzr pesh

k.); i'tirāz-i-qānūnī k. yā qānūn ke ba-mūjib mu'tariz h.; tardīd-i-da'wī k.

The claim was not *contested* by the defendant—Mudda'n'alaih ne us da'we kā jawāb na diyā (uski tardīd na kī yā uspar i'tirāz na kiyā).

A *contested* suit or proceeding—Woh nālīsh yā kār-rawūyī jismeñ mudda'n'alaih yā fariq-i-sānī jawāb-dihī kare (i'tirāz kare yā jawāb-dih ho).

Contest, *v. i* Barābarī k.; muqābala k.; ham-sarī k.; jhagarnā.

Contest, *n. 1.*—Bahis; hujjat; talkrār; munāqasha; nizā'-i-lafzi; qil-o-qāl; jharpā-jharpī.

2.—Larāyī; jaug.

Contestable, *a.* Bahis yā i'tirāz ke qābil; hujjat-pazīr; jiskī nisbat i'tirāz ho-sake; qābil-i-tardīd.

Context, *n.* Matu; 'ibārat; 'ibārat kā qarīna yā silsila; jab kisī kalām ke ek juzw kā i'āda kiya jāta hai to uske āge pichhe kī 'ibārat par is lafz (*context*) kā itlāq hotā hai. [qurbat.

Contiguity, *n.* Bāham yā nazdik nazdik milā rahnā; ilhāq; ittīsāl;

Contiguous, *a.* Lagā huā; mulhaq; paiwasta; mulsaq; kisī dūsri shai kī sath yā hāshiya se milā huā; saṭā yā chhūye; muttasil; nazdik; qarīb.

Contiguously, *ad.* Lage lage; saṭe saṭe; ek dūse ko chhūye huye; milā huā; saṭā huā.

Contingence, { *n.* Wāqī' hone kā imkān; amr-i-mumkinu-l-wuqū'; woh

Contingency, } bāt jo nāgahān ho-jāe; wāqī'a yā amr-i-ittifāqī.

Contingent, *a. 1.*—'Arizī; ittifāqī; gair-mu'ayau; jo bilā irāda yā ummed

kiye huye ho-jāe; jiskā honā mumkin to ho par yaqīnī na ho.

Contingent charges or expenses—Masārif-i-'arizī yā gair-mu'ayan; aise akhrajāt

jiskā honā mumkin to ho lekin yaqīnī na ho.

2.—(*Law*) Mashrūtu-n-nafāz; jiskā nafāz aisi bāt par munhasir ho jiskā honā yā na honā donoñ mumkin ho; muhtamalu-l-wuqū'; kisī aisi bāt par mauqūf jiskā honā yā na honā mutahaqqaq (pakka) na ho.

A *contingent* right—Haqq-i-mashrūtu-n-nafāz; aisi haq jiskā nafāz kisī aise dūse amr ke wuqū' par munhasir ho jo zuhūr meñ āye yā na āye.

Contingent, *n. 1.*—Amr-i-ittifāqī; woh bāt jiskā honā mumkin to ho par mutahaqqaq na ho; amar-i-'arizī; ittifāq.

2.—Hissa-i-munāsib yā rasadī; jītnā parte se pare; jo kuehh bahut se logon par bānte jāne ke ba'd kisī ke hisse yā bakhre meñ pare.

Continual, *a. 1.*—Lagātār; jiskā silsila na tūṭe; musalsal; jo barābar qāim rahe. [hamesha kā yā dawāmī.

2.—Bārḥā; beshtar; jiskā i'āda aksar hnā kare; jo phir phir ho;

Continuance, *n. 1.*—Kisī khās hālat meñ barābar rahnā yā qāim rahnā; hālat 'adat yā sukūnat wagaira kā qiyām; pāe-dāri; ustuwārī.

2.—Kisī shai kā silsila-wār qāim rahnā; barābar nayā-purānā hotā jānā; hamesha qāim rahnā; phailnā.

Continuation, *n. 1.*—Woh shai jisse kisī dūsri shai ko wus'at ho yā uskā silsila barḥ jāe khwāl purā ho-jāe; silsila yā tasalsul.

In *continuation*—Ba-tasalsul; kisī ke silsile meñ.

2.—Qiyām; barābar phailtā yā silsila-wār hotā jānā; darāzī; paidāish yā phailāw.

Continue, v. i. Qāim rahnā; kisi khās jagah par yā kisi khās hālat meñ rahnā; thahrā rahnā; hamesha yā barābar qāim rahnā; istihkām r.; pāedār rahnā; kisi bāt par sābit-qadam rahnā.

Continue, v. t. Kisi chiz kā silsila jāri r.; kisi shai ke silsile ko na ṭornā; kisi shai ko barhāte jānā yā usko isrār ke sāth qāim r.; kisi shai ko chhor na d.; kisi bāt kā k. yā kisi shai kā isti'māl band na k. (usko barābar kiye jānā); lambāyī meñ khainche chalnā; ek jagah se dūsrī jagah tak khainch le-jānā.

Continued, pp. or a. Musalsal; silsila-wār; jo barābar chalā utā ho; jiskā silsila tūtā na ho; jo barābar qāim rahe; jo barābar phailtā jāe. *Continuous, a.* Bilā takhallul; musalsal; barābar; bilā silsile ke ṭuṭe huye; jo barābar phailtā jāe; tawil; wasī.

Continuous possession—Qabza-i-musalsal yā bilā takhallul; aisā qabza jo shurū se barābar chalā utā ho (jismeñ kabhī futūr na paṛā ho).

Contraband, a. Mamnū; qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se man' kiyā gayā yā nā-jāiz samjhā gayā; nā-jāiz.

Contraband goods—Nā-jāiz māl; māl jiskā ek mulk se dūsrē mulk meñ qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se ānā-jānā mamnū' ho.

Contract, v. t. 1.—Sameṭnā; sikorṇā; tang k.; mukhtasar k.; ghaṭānā; kam k. [maugni kar-d.]

2.—Mansūb k.; shādi kī bāt-chit pukhta kar-denā; nisbat kar-d.; A has contracted his daughter to B.—Zaid ne apnī beṭī Bakar se mansūb kar-di hai.

To contract a marriage—Shādi k.; in'iqād-i-izdiwāj k.; nikāh k.; byāh k.

3.—Paidā k.; qāim k.; kisi shai meñ paṛ jānā; apne ūpar qāim k.; hāsil k.

To contract a debt—Qarz k. yā l.; dain-dār bannā; apne ūpar dain qāim k.; apne ko qarz-dār banānā; maqrūz h.

To contract a vicious habit—Kisi buri 'ādāt kā iḥtiyār k. yā usmeñ paṛ-jānā.

Contract, v. i. 1.—Sikuṛnā; simaṭnā; chhoṭā yā tang ho-jānā.

2.—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; do yā zāid shakhsoñ kā kisi bāt ke anjām ke liye āpas meñ 'ahd-o-paimān kar-leuā; ṭhikā k.; shart k.

To contract for supplying an army with cattle—Kisi fauj meñ mawūshī kī baham-rasāni kā ṭhikā k.

Contract, n. 1.—(Law) Woh qaul-o-qarār jo kisi kām ke karne yā na karne ke liye do yā zāid shakhsoñ ke mā-bain kisi jāiz yā kāfī mu-'āwaze ke 'iwaz meñ ho; mu'āhada; ṭhika yā ṭhikā.

To break a contract—Mu'āhada ṭorṇā; kisi mu'āhade ko ḫhilāf k.; 'ahd-shikānī yā naqz-i-mu'āhada k.; mu'āhade kī ḫhilāf-warzī k.

To enter into, or make, a contract—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; ṭhikā l.

To perform a contract—Ta'mil-i-mu'āhada k.; mu'āhade ke ba-mūjib k.

To get a work done by contract—Koyī kām ṭhike par karānā.

To give, or take, a contract—Ṭhika denā yā leuā.

2.—Wasīqa-i-mu'āhada; woh nawishta jo min-jūnib-i-muta'āqidain-i-mu'āhada uske subūt ke liye likhā jāe.

3.—Qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān; shart; mu'āhada. [ijāra-dār.

Contractor, v. Farīq-i-mu'āhada; mu'āhada k. w. yā mu'āhid; ṭhike-dār;

Contradict, v. t. 1.—Ek bayān ko k̄hilāf dūsra bayān k.; k̄hilāf-bayānī k.; takhāhuf-i-lafzī k.; bayānāt-i-mutanāqiz yā mukhālīf k.; inkār k.; kah-kar mukar jānā; tardīd k.; ulāṭ d.; kāṭ d.

2.—Kisī ke bi-l-kul-k̄hilāf h.; kisī kā zid h.; mukhālāfat k.

Contradiction, n. 1.—K̄hilāf-bayānī; tanāquz; inkār; jo kuchh kisī bayān-i-awwal ke k̄hilāf kahā jāe; bayān yā qaul-i-mukhālīf; tardīd.

2.—Ikhtilāf-i-sarīhī; tanāquz-i-lāzimī; 'adam munāsabat; ek dūsre ke k̄hilāf h.

Contradictory, a. Mukhālīf; mutazād; mutanāqiz; bar-'aks; ultā; munāfi; jisse kisī bayān-i-sābiq kā inkār pāyā jāe; jisso pahle kī kahī huyī bāt rad ho-jāe; tardīdī.

Contradictory assertions—Bayānāt-i-mukhālīf; aqwāl-i-mutanāqiz; aisi bāteñ jo kisī bayān-i-sābiq kī munāfi hoñ (usko rad karen.)

Contradictory plans—Aise mansūbe jismeñ bāham munāsabat na ho (jo ek dūsre ke k̄hilāf hoñ).

Contradistinction, n. Do mukhtalīf chīzōñ ke bāham muqābala karne ke zar'e se tamīz.

In contradistinction to—Ba-muqābala; muqābale meñ.

Contradistinguish, v. t. Do chīzōñ meñ bāham muqābala karke unkī mukhtalīf sifatoñ ko daryāft k.

Contrary, a. K̄hilāf yā mukhālīf; bar-'aks; ultā; mutazād; mukhtalīf; jānīb-i-mukhālīf ko mutaharrik yā chahno wālā; dūsre ko rad karne yā kāṭne wālā; munāfi

Contrary, n. 1.—Woh shai jismeñ kisī dūsre ke k̄hilāf sifatoñ hoñ.

2.—Jo bāt kahī jāe usko k̄hilāf qaul yā bāt; woh wāqī'a jisse kisī dūsre wāqī'a kī tardīd ho.

On the contrary—Balkī; kisī ke k̄hilāf; kisī ke bar-'aks yā bi-l-'aks.

To the contrary—Kisī mansūhā yā wāqī'a ke k̄hilāf.

Contrast, v. t. Do yā zāid mukhtalīf chīzōñ ko ek dūsre ke muqābale meñ r. tāki ma'lūm ho-jāo kī unmeñ so kaun dūsroñ so barh-kar hai; muqābala k.; milānā.

Contrast, v. i. Farq zāhir k.; muqābalo meñ thaharnā; muqābil h.; jor khānā; takkar khānā.

Contrast, n. Chīzōñ yā sifatoñ meñ ikhtilāf; muqābala; milān; jor.

Contravene, v. t. K̄hilāf k.; k̄hilāf-warzī k.; kisī shai ke 'amal ko rokna (uskā 'amal hono na d.); sāqit kar-d.; rad kar d.; kāṭ d.

To contravene orders—Hukm kī k̄hilāf-warzī k.; 'udūl-hukmī k.; hukm ke k̄hilāf 'amal k.; hukm kī ta'mīl meñ hārij h. (use ta'mīl na hone d.).

Contravention, n. Muzāhamat; mukhālāfat; 'amal yā tāsīr ko rok d. (usko na hone d.)

In contravention of—K̄hilāf; bar-k̄hilāf; jisse koyī dūsra bāt rad ho-jāe.

Contribute, v. t. Dūsroñ kī shirkat meñ kuchh d.; kisī 'am sarmāye meñ yā kisī 'am maqsad ko liye kuchh d.; hissa d.; kuchh d.; chanda yā behrī d.

Contribute, v. i. Madad d.; i'ānat k.; kisī fī'l yā natijo meñ sharīk h.; kuchh d.; kuchh quwwat d. yā asar pahunchānā.

Contribution, n. 1.—I'ānat yā imdād; madad k.

2.—Hissa-i-rasadi; chanda; behri; bāchh; kisi 'ām sarf meñ har-ek sharik ke hisse kā adā kiya jānā; jo kuchli koyi kisi 'ām sarmāye ke liye de; woh kul sarmāya jo mukhtalif shakhshon ke diye huye rupaye so qāim ho.

Contributor, *n.* Kisi 'ām maqsad meñ dūstroñ ke sāth madad. d. w.; kisi sarmāya-i-'ām meñ rupaye-paise kī shirkat k. w.; madad-gār.

Contrivance, *n.* Tadbir; mansūba; hikmat; joṛ-toṛ; upāi; bandish; fitrat; ijād; woh bāt jo soch-kar nikālī jāe. [qāim k.

Contrive, *v. t.* 'Aql se nikālū; ijād k.; tajwīz karke nikālū paidā yā

Contrive, *v. z.* Tadbir k.; mansūba k.; fikr se ijād k.; apni 'aql se koyi

bandish k.; joṛ-toṛ lagūnā; fitrat laṛānā.

Control, *n. 1.*—Rok; qaid; āṛ; zabt.

To speak without control—Jo kuchli zabān par ūwe use kah d.; zabān meñ la-gām na r. To act without control—Koyi kām kar-guzarnā; bilā-qaid 'amal k.

2.—Ikhtiyār; qābū; dāb; dabāw; hukūmat; insidād kā ikhtiyār; nigrānī.

To be under one's control—Kisi ke qābū meñ h.; kisi ke zer-i-ikhtiyār h. To be above, or beyond, one's control—Kisi ke ikhtiyār se bāhar h. yā usko dabāw (qābū) meñ na h.

Control, *v. t.* Zabt meñ k.; mahkūm k.; zer-i-hukm k.; tābi' k.; apne qābū meñ k. [hukm ke tābi' ho-sake.

Controllable, *a.* Zabt meñ lāye yā roke jāno ke qābil; jo mahkūm yā

Controller, *n.* Woh ahl-kār jiske zimme kul hisābon kā jāiza rahatā hai; woh afsar jo hisāb ke muta'alliq bi-l-kul umūr kī nigrānī dūstre afsaron par rakhtā hai aur unke hisābat kī tasdiq aur uski nisbat hidāyat kartā hai.

☞ "More commonly written *comptroller*." Webster.

Controversy, *n.* Bahs; nizā'; hujjat; radd-o-badal; takrār; rāe yā khaṣālāt-i-mukhālif kā izhār; mubāhasa; munāzara; jhagṛā.

Controvert, *v. t.* Bahs k.; tardīd k.; radd-o-badal k.; hujjat k.; munā-qasha k.; tahrīr yā taqrīr ke zarī'e se mubāhasa k.; kisi kī rāe se munkir hokar uske rad karne kī koshish k.; dalīl-i-mukhālif pesh k.

Controvertible, *a.* Hujjat-pazīr; mashkūk; qābil-i-bahs; itnā sāf nahīn kī uski nisbat ikhtilāf-i-rāe na ho sake; qābil-i-i'tirāz.

This is a controvertible point of law—Yah amr-i-qānūn hujjat-pazīr hai (uspar i'tirāz ho-saktā hai).

Contumacious, *a. 1.*—Haṭhī; jo dūstre kā kalīnā na māne; nā-farmān-bardār; jo apni hī pakay pakre rahe.

2.—(Law) Shora-pusht; mutamarrid; 'adālat ke hukm ko dida-o-dānista na mānne-wālā; hukm-i-'adālat ko 'amadan 'udūl k. w.

Contumaciously, *ad.* Shora-pushtī yā tamarrud se; hukm ke khalāf; hukm ko 'udūl karke. [mānūnā.

Contumacy, *n. 1.*—Tamarrud; haṭh; kisi ke hukm ko haṭh ke sāth na

2.—(Law) Shora-pushtī; tamarrud; 'adālat ke hukm kā 'udūl; 'adālat ke hukm yā qawā'id kī ihānat.

Contuse, *v. t.* Bhitari-mār mārū; is tarah mārū kī kahīn badan par zaḥm khul na jāe; kūchnā kuchalnā yā dalmasnā.

Contusion, *n.* Choṭ yā sadma jo jism ko kisī be nok-dār āle kī zarb yā kahiñ gir paṛne kī wajh se pahuñche par koyī zaḥim namūdār na ho; dhus; bhitarī ghāw yā bhitarī-mār.

Convalescence, } *n.* Sihhat-i-badanī kā phir se qāim h.; bīmārī ke ba'd
Convalescency, } sihhat kā honā anr tāqat kā ānā; 'alālat yā zu'f ke ba'd jism meñ
az-sar-i-nau quwwat kā ānā; ifāqa. [yā quwwat kā ānā.

Convalesce, *v. t.* Bīmārī ke ba'd chāngā aur qawī h.; zu'f ke ba'd tāqat

Convene *v. t.* Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā yā baṭor k.

To convene a meeting—Jalsa k.; majma' k.; baṭor k.

Convene, *v. i.* Ekaṭṭhā h.; ek hī jagah jam' h.; yak-jā h.; baṭornā.

Convenience, } *n.* 1.—Munāsabat; tawāfuq; ārām; dushwārī se ba-
Convenience, } rāat; suhūlat; subitā.

2.—Woh hāt jisse ārām yā naf' ho; amr-i-bā'is-i-raḥ; ārām kī bāt; jo zarūrat yā hājat ke raf' karne ke liye munāsib ho.

At one's convenience—Ba-ārām; ba-farāgat; aise waqt jab kisī tarah kī diqqat na ho; subite se; ārām se.

Convenient, *a.* 1.—Munāsib; saẓāwār; ma'qūl; lāiq; mauzūn; hasb-i-hāl; kisī kām ko nikālne ke lāiq.

2.—Ārām-dih; naf'-bakhsh yā nāfi'; faide kā; ārām kā.

Conveniently, *ad.* 1.—Munāsib taur par; maṅqe' se; aisi tarah par ki kār-āmad ho.

2.—Ārām yā suhūlat se; bilā-taklīf yā diqqat ke; subite ke sāth.

Conversation, *n.* 1.—Bāt-chīt; guft-gū; bol-chāl; mukālama; bat-kahī.

Converse, *v. i.* Āpas meñ jī khol-kar bāt-chīt k.; guft-gū k.; ham-kalām h.; bol-chāl k.

Conversant, *a.* Bakhūbī wāqif yā āgūh; nihāyat mānūs yā āshnā; isti'māl yā tahsil ke zarī'e se wāqif; māhir.

Conversion, *n.* 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ ho-jānā.

2.—Ek farīq yā mazhab ko chhoṛkar dūsre farīq yā mazhab kī shirkat ikhtiyār k.

3.—(Law) Tasarruf-i-māl; dūsre ke māl ko apnā banā l. See *Trover*.

Convert, *v. t.* 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ kar-d.; sūrat yā asliyat ko badal d.

2.—Mazhab badal d.; ek mazhab ko chhoṛkar dūsra mazhab ikhtiyār k.; ek farīq yā guroh kī shirkat tark karke dūsre farīq yā guroh kā sharik h.

3.—Ek masraf (kām) se dūsre masraf meñ lānā.

4.—Apne kām meñ lānā yā lagānā; naf'-i-zātī ke liye isti'māl k.; tassarruf k.

Convert, *v. i.* Badal jānā; tabdil ho-jānā; kisī se mubaddal ho-jānā.

Convertible, *a.* Jo badal sako; jiski haiat wagaira meñ tabādala ho-sake; tabādala-pazīr. [zarī'e se le-jānā.

Convey, *v. t.* 1.—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā; pahuñchānā; kisī

2.—Ek shakhs se dūsre shakhs ko pahuñchānā.

To convey a right from father to son—Kisī haq kī bāp se bete ko pahuñchānā.

3.—(Law) Muntaqil k.; kisi shai ki nisbat ek-shakhs ke haq ko dūstre shakhs ki taraf dast-āwez likh-kar yā kisi aur sabīl se muntaqil k.

These lands were conveyed to him by sale—Yah arāzi bai' ke zarī'e se uske pāi muntaqil hui.

Conveyance, n. 1.—Le-jānā; pahunchānā.

2.—Le-jāne yā pahunchāno kā zarī'a; sawāri yā bār-bardāri—jaise sawāri ki gāri waghāra yā bār-bardāri ki laṛhiyā.

3.—(Law) Intiqāl; ek shakhs se dūstre shakhs ki taraf kisi istihqāq dā'we yā jāe-dād kā muntaqil k.

4.—(Law) Dastāwez-i-intiqāl; wasiqā-i-intiqāl; intiqāl-nāma; woh nawishta jiske zarī'e se kisi jāe-dād yā istihqāq-i-muta'alliqā-i-jāe-dād kā intiqāl ek shakhs se dūstre shakhs ki jānib 'amal meñ āwe.

Deed of conveyance Cf. *Supra*.

Conveyancer, n. (Law) Woh shakhs jo dastāwezāt-i-intiqāl-i-haqqiyat karā kartā hai.

Conveyancing, n. (Law) Jāe-dād yā haqqiyat ke intiqāl ke wasūiq kā bā-zābita murat; k. yā uskā pasha.

Convict, v. t. Mujrim ṭhahranā; jurm sābit qarār denā; mulzam karānā; faisala-i-qawūnī ke rū se kisi mulzam ki nisbat mujrimi ki tajwiz sūdir k.

The accused has been convicted of theft—Us mulzam par chori kā jurm sābit qarār diyā gayā hai.

2.—Sābit k.; pāyn-i-subūt ko pahunchānā.

Convict, n. Woh shakhs jispar koyi jurm qānūnan sābit ho-jāo; mujrim.

A life convict—Woh mujrim jo apni tamām 'umr ke liye qaid kiyā jāe; jo shakhs mādāmu-i-hayāt qaid kiyā jāo. [i-mi'ādi.

A term convict—Woh mujrim jo ek mi'ād-i-mu'alyana ke liye qaid ho; qaidi.

Conviction, n. 1.—Tajwiz-i-subūt-i-jurm; woh tajwiz jiske rū se koyi mujrim 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū mulzam qarār pāye.

2.—Tayaqqun-i-wāsiq; tayaqqun; itminān-i-kullī; yaqīn-i-kāmil; qāiliyat; qāil-ma'qūl ho-jānā.

Convince, v. t. Subūt ke zarī'e se dīl ko mutmayin k.; dalāil se qāil yā ma'qūl k.; kisi bāt ki sachāyi kā yaqīn dilānā.

Convincing, *ppr*. Subūt se dīl ko mutmayin k. w.; ma'qūl; nisā ki uso dīl bilā-takalluf qabūl kar-le; qāil k. w.

A convincing proof—Subūt-i-ma'qūl yā qawī; nist subūt jisse dīl bilā-pas-o-pesh qabūl karo (jisse dīl ko itminān ho-jāe).

Convincingly, *ad*. Ba-tarz-i-ma'qūl; nist tarāh par kishubho ki gunjaish na rahe; aise tarīq par ki dīl amr-i-nizā'i ko chār-nā-chār qabūl kar-lo.

Cool, a. 1.—Darja-i-'idāl par sard; kisiqadar ṭhandhā; kuchh kuchh sard; khunuk; tar.

2.—Jismeñ josh na ho; sar-garm nahīn; dhimā; gazab-nāk nahīn; jismeñ gussa na ho; jismeñ ishtiyāq na ho; sard-mihr; kisi qism kī josh na r. w.

3.—Jismeñ 'ujlat na kī-jāe; jo samajh-būjh-kar kiyā jāe.

4.—Nā-dānista yā 'amadan un khafif khafif bāton par lihāz na
 r. w. jinpar lihāz munāsib ho ; gustākḥ. [na itnī garmī.
 Cool, *n.* Kisiqadar sardī; i'tidāl kī thandhak yā khunkī; na itnī sardī
 Cool, *v. i.* 1.—Thandhā k.; sard k.; khunkī paidā k. [dhīmā kar-d.
 2.—Kisī shai kī garmī yā josh ko kam kar-d.; i'tidāl par kar-d.;
 Cool, *v. i.* 1.—Thandhā ho-jānā; garmī kā uikal-jānā; khunkī kā ā-jānā.
 Coolly, *ad.* 1.—Garmī yā ziyāda sardī ke sāth nahīn.
 2.—Be-parwāyī yā be-i'tināyī se; sard-milrī se; garmā-garmī se
 nahīn; zauq-o-shauq ke sāth nahīn. [kar; soch-bichār ke.
 3.—Ahistagi se; 'njlat se nahīn; dil-jam'ī ke sāth; samajh-būjh-
 Co-operate, *v. i.* 1.—Kisī dūstre ke sāth ek kām ko anjām meḥ sharīk
 h.; dūstre ke sāth milkar kām k.; kām karno meḥ sāth d.; bāham
 kām k.

☞ It has *with* before the agent, and *to* before the end.

2.—Bāham 'amal k.; natīja-i-wāhid bi-l-ittifāq paidā k.
 Co-operation, *n.* Kisī maqsad-i-wāhid ke anjām ke liye auroḥ...
 fiq ho-kar kār-rawāyī yā 'amal; 'amal-i-bāhamī; kārām kī
 kār; ek sāth koshish yā mihnāt kā k.
 Co-ordinate, *a.* Rutbe yā darje meḥ barābar; ham-mar'ki diqqat
 Coparcenary, *n.* (Law) Shirākat-i-irs; wirāsat-i-mushtaraka; kisī
 nisbat wirāsat kā haqq-i-mushtarak.

A coparcenary tenure—Paṭṭī-dārī.

Coparcener, *n.* (Law) Wāris-i-sharīk; woh shakhs jisko kisī irs meḥ
 dūstroḥ ke barābar hissa pahunchatā ho; ham-wāris; paṭṭī-dār; sharīk-
 i-shikmī; sharīk jiskā hissa barābar ho.
 Coparceny, *n.* (Law) Kisī irs kā hissa-i-musāwī.
 Copartner, *n.* Hissa-dār; sharīk; woh shakhs jo kisī kām meḥ auroḥ
 kā sharīk ho; woh shakhs jo kisī tijārat yā aur qism ke kār-o-bār
 meḥ dūstre kā sharīk ho; sājhā.
 Copartnership, *n.* Kisī kām meḥ shirākat; tijārat khwāh kisī our kār-o-
 bār meḥ dūstroḥ kā sharīk h.; sājhā.
 Cope, *v. i.* Larne lagnū yā larṭe jānū; larṭayī k.; barābarī ke sāth larṭayī
 k.; muqābala k.; barābarī k.; hamsarī k.

☞ Usually followed by *with*.

Copious, *a.* Kasīru-l-miqdār yā kasīru-t-ta'dād; miqdār yā ta'dād meḥ
 ziyāda; bahut; wāfir; kasīr.
 Copiously, *ad.* 1.—Kasrat se; ifrāt se; bahut kuchh; ba-miqdār-i-kasīr.
 2.—Tawālat ke sāth; khūb khol-kar; barī wazāhat ke sāth;
 mufassal.

Copiousness, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; ziyādatī; bahutāyat.
 2.—'Ibārat kī tawālat.

Copy, *n.* 1.—Naql.

Attested copy—Naql-i-musaddaqa; woh naql jiskī tasdiq bā-zābita kijāwe.

2.—Musannū; part; jild; fard; mskḥa; kisī asl nawishte kī jab
 muta'addid naqlen taiyār hotī haiḥ to unmeḥ se har ek-judā-gāna part
 par is lafz kā itlāq hotā hai.

3.—Asl nawishta wagaira jiskā chhapū matlūb ho.

Copy, v. t. Naql k.; musannā banānā.

“Often followed by *out*, but the use is not elegant.” *Webster.*

Copy, v. t. Taqlid k.; kisi dūse ko dekh-kar usē ke mutābiq kuohh k.

Copyist, n. Naql-nawīs.

Copyright, n. Haqq-i-tasnif; haqq-i-musannifi; woh haq jo musannif ko apnī tasnif ke chhāpne wa mushtahar aur farokht karne ki nisbat qānūnan hāsil hotā hai.

Cordial, a. 1.—Dilī; jo dil se ho; saohohā; be-makr-o-riyā; jisse muhabbat ki garm-joshī pāyī jāe; jisse izbār-i-muhabbat ho.

2.—Jisse arwāh ko tāzagī ho; ruh-afzā; maqawwī; quwwat d. w.; jisse dil ko farhat yā khushi ho.

Cordial, n. 1.—Koyī shai jisse dil ko khushi taskin aur farhat ho.

2.—Woh dawā jisse zu’f aur afsurda-dil ki hālat meñ dil ko quwwat farhat aur tāzagī ho. [riāyī; sidq-dilī.]

Cordiality, n. Sachchī muhabbat aur mihrbānī; khulūs-i-bātin; be-Cordially, *ad.* Sachchī muhabbat se; dil se; sachchī se; sidq-dilī se; be-riāyī se; bilā makr-o-fireb.

Corner, n. 1.—Gosha; konā; kon.

2.—Koyī haud jagah; tanhāyī yā goshe kā maqām; parde ki jagah.

3.—Hissa; har ek yā koyī hissa. [meñ talāsh huyī.]

Every corner of the forest was searched.—Jangal ke har ek hisse (sāre jangal)

Corporal, a. 1.—Jismānī; badanī.

Corporal punishment—Sazā-i-jismānī yā badanī.

2.—Mujassam; rūhānī nahīn; mādī.

Corporate, a. 1.—Qānūn ke rū se ba-taur ek jamā’at ke banā huā; ek jamā’at ke taur par qāim ho-kar qānūn ke mutābiq shakhs-i-wāhid ke huqūq aur zimmadāriyāñ r. w.

2.—Kisī jamā’at-i-qānūnī se muta’alīq.

Corporation, n. Logon ki woh jamā’at jo qānūn ke rū se banī aur ba-taur shakhs-i-wāhid ke kāim ke anjām kā ikhtiyār rakhtī ho aur uske shu-rakī hamesha ek dūse ke ba’d qāim huā karen.

Corpse, n. Lāsh yā un’sh; murda; miṭṭī.

CORPUS, [Lat.] Juzw-i-kasir; hissa-i-kasir.

CORPUS DELICTI, [Lat.] (Law) Woh subūt jo kisī jurm ke sābit karne ke liye lābudī ho; mansūh-i-jurm; woh shai jiskī nisbat jurm wuqū’ meñ āyā ho masalan maqtūl ki lāsh yā ohorī kā māl wagaira.

Correct, a. Sahīh; durust; nāqis nahīn; jismeñ galatī (bhūl-chūk) na ho; ṭhīk; sachchā; rāst; munāsib; wājib.

Correct, v. t. 1.—Sahīh yā durust k.; galatī raf k.; ṭhīk k.

2.—Tambīh k.; chashm-numāyī k.; sazā d.; talīm k.; tādīb k.; kisi ki chāl ko andhārnā. [tabdil kar-d.; islah k.]

3.—Raf k.; dūr k.; jo kuohh be-jā yā muzir ho use nikāl d. yā **Correction, n. 1.**—Sibhat; durustī; naqs yā galatī kā raf kiyā jānā; bihtari ke liye tabādala; tarmīm. [tashihat.]

2.—Galatī ko raf karke jo kuchh uske ’iwaz qāim kiyā jāe;

3.—Woh bāt jisse kisi naqs kā raf karnā maqsūd ho; tambīh; sazā; tazīr; tādīb.

4.—Jo shai muzir yā taklīf-dih ho uskā dāf'īya ; islāh. [mutābaqat
Correctness, *n.* 1.—Sihhat ; durnstī ; sach'ī īns'īf yā muuāsabat kī

2.—Jo dastūr yā qā'ide qāim ho-chuko hoñ unkī mutābaqat.

3.—Asl kī mutābaqat ; jaisā asl ho usīke mutābiq h.

Correlative, *a.* Nisbat-i-hāhamī rakhne yā zāhir k w. ; lāzim-malzūm.

Correlative terms—Woh alfāz jo bāham lāzim-malzūm hoñ—jaisē hāp aur beṭā
badshāh aur ra'iyat waghira.

Correlative, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūsre shakhs yā dūsre shai se
kuchh nisbat rakhe ; lāzim-malzūm ; mutazāif masalan beṭā aur
hāp ; mutazāif—jaisē tārikī aur ranshawī.

Correspond, *v. i.* 1.—Mutābiq h. ; muwāfiq h. ; jawāb h. ; yak-sāu h. ;
bar'īhar h. ; kisī ke hasb-i-hāl h. ; mutābaqat r. ; milnā ; mauzūn h. ;
ham-andāz yā musāwī h.

2.—Khat-kitābat r. ; bā-ham khat-khutūt bhejūā ; bā-ham murā-
salat r. ; āpas meñ chitṭhī-patṭrī bhejūā yā likhā-parḥī k.

Correspondence, *n.* 1.—Mutābaqat ; muuāsabat ; tawāfuq ; mel ; bāham
manzūn yā ek dūsre ke hasb-i-hāl h.

2.—Rāh-o-rasm ; sābiqa ; bāham tawāzu' wa mudārāt ; khat-kitābat ;
nawisht-khwānd ; likhā-parḥī ; mukātabat wa murāsalat.

To carry on, have, hold, or keep, *correspondence* with a person—Kisī shakhs se
khat-kitābat r. yā jāri r. ; kisī se bāham murāsalat r.

3.—Khat-khutūt ; murāsalāt ; chitṭhī-patṭrī ; woh chitṭhiyāñ jo
do shakhs-āpas meñ likheñ-parḥeñ.

Correspondent, *a.* Mutābiq ; muwāfiq ; hasb-i-hāl ; manzūn.

Correspondent, *n.* Khat-kitābat r. w. ; mukātaba-par-dāz ; woh shakhs
jisse khat-kitābat yā nāma-o-payām ho. [dūsre kī tarah.

Corresponding, *p. a.* 1.—Mutābaqat r. w. ; mutābiq ; muwāfiq ; mauzūn ;

2.—Khat-kitābat r. w. [sihhat (durnstī) matlūb ho.

CORRIGENDA, (Lat.) *pl.* Sihhat-nāma ; woh bāteñ yā alfāz jinkī
Corroborate, *v. t.* Ziyāda-tar yaqīn dilāna ; aur mutabaqqāq k. ; mustah-
kam k. ; tasdiq k. ; tāyīd k. ; pukhta k.

There is no evidence to corroborate the plaintiff's assertion—Mutlaq subūt
nahīñ hai jisse mudda'ī ke bayān kī tasdiq (tāyīd) ho.

Corroboration, *n.* Tāyīd ; tasdiq ; istihkām ; woh shai jisse kisī dūsre
amr kī tahqiq ho.

Corroborative, *a.* Tāyīdī ; jisse tāyīd ho ; muwaiyīd ; muwakkid ; jisse
kisī dūsre bāt kī pukhtagī ho.

Corroborative evidence or testimony—Subūt ya shahādāt-i-tāyīdī ; nīs subūt
jisse kisī amr kī tahqiq ho.

Corrupt, *v. t.* 1.—Saṛā d. ; ubsā d. ; galā d. ; ganda kar-d.

2.—Achehe ko burā kar-d. ; kharāb kar-d. yā banā d. ; zalil
hanā d. ; wargalāunā ; wargalān-kar burāyī kī taraf māil k. ; diyānaṭ
meñ futūr ḍāhnā ; rishwat d. ; rāshī yā murtashī banā d. ; bigāy d.

Corrupt, *v. i.* 1.—Saṛnā ; ubasnā ; bigar-jānā. [mukaddar ho-jānā.

2.—Kharāb ho-jānā ; zalil ho-jānā ; hālat-i-asli par qāim na rahnā ;

Corrupt, *a.* 1.—Saṛā ; bigarā ; kharāb ; ubsā ; ganda ; muzir.

2.—Bad; kharāb; fāsiq; fājir; rāshī; rishwat-lchor; murtashī; gair-mutadaiyan; hālat-i-aslī par nahīn; jiskī asliyat meū futūr ā-gayā ho; bigarī linā; aslī nahīn; jisimeh galtiyoñ ki wajh se futūr ā-gayā ho.
Corruption, n. 1.—Sarf galā yā ubsā d.; sarāhat; galāwat.

2.—Neki wagaira meū futūr kā par-jānā; safāyī yā diyānat kā qāim na rahnā; zillat; kharābī; badī; qnbb; bigar; rishwat l. yā d.; rishwat-dihī yā rishwat-lchorī; irtishā.

Corruptly, ad. Bure tariq par; burāyī se; bilā diyānat; be-īmānī se; safāyī se nahīn; ba-tarz-i-mazmūm; badī se; rishwat dekar.

Cost, n. 1.—Qimat; bahā; saman; jo koyī shai kharid ki-jāe uskā badal; qimat jo naqd yā jins ke zarī'e se dī jāe.

2.—Kharach; sarf; lāgat; jo kuchh rupaye wagaira sarf hoñ yā hone wāle hoñ; jo kuchh dūsrī chiz ko badle meñ diyā jāe.

3.—Kisī qism kā nuqsān; mazarrat; taklif; rauj; dnkh.

4.—(Law) pl. Jo kuchh 'adālat ki laṛāyī meñ kharach parē; masārif-i-munāza'at; 'adālat ki nizā' (laṛāyī) kā kharach yā kharola.

To adjudge or award costs—Kharacha dilānā.

To charge or saddle with costs—Kharacha dālnā yā 'id k.; zer-bār-i-kharacha k.

Inclusive of costs—Mā' kharache ke; kharache samet.

Exclusive of costs—Bilā kharache ke; kharacha ehhoṛ-kar.

Proportionate or rateable costs—Kharola i-rasadi.

Judicial costs—Kharola-i-'adālat; jo kuchh 'adālat meñ kharach parē.

One set of costs—Ek kharola; kharola-i-wāhid. Two or more sets of costs—

Do yā zāid kharacha.

To make costs payable by, or recoverable from, a party—Kisī fariq se kharacha dilānā; kisī fariq ke zimme kharacha 'id k. yā uspar dālnā.

Each party to bear, defray, or pay, its own costs—Kharacha-i-fariqain zimma-i-fariqain ho; mudda'i aur mudda'a 'alaiñ apnā apnā kharacha adā karen.

Cost, v. t. 1.—Lagnā; lāgat lagnā yā parnā; kharach parnā; denā parnā; baithnā; sarf h. yā parnā.

2.—Uṭhānā yā bardāshit k. parnā; uṭhnā; honā.

To cost dear—Sarf-i-kasir (bahut kharach) chāhū.

Costly, a. Barī lāgat kā; besh-qimat; garān-bahā; jisimeh bahut sarf parē; jo bare sacf se kharid kiya jāe.

Couch, v. t. 1.—Leṭānā; bistar yā dūsrī āram ki jagah par r.; phailānā; rakhnā; barābar bichhū d.

2.—Dar-parda dākhil yā shāmil k.; chhipā-kar zāhir k.; kisī mudda'a kā ba-alfāz-i-mujmal zāhir k. tāki uuhī se samajhne wālā asl matlab samajh jāe; zāhir k.; bayān k.

To couch under—Ba-'ibarat-i-mujmal zāhir k.; kisī lafz yā 'ibarat se kisī amr ki taraf ishāra k. yā usko sochānā.

Couch, v. i. 1.—Leṭnā; āram k.; uṭhāgnā.

2.—Dabak baithnā; chhip rahnā; chhipno ki garaz so leṭ jānā.

3.—Ta'zīman yā dard wagaira ke sabab se badan ko jhukā d.

Council, n. 1.—Woh jalsa jo kisī amr-i-aham ki nisbat gaur wa mashwara karne ke liye mun'aqid kiya jāe.

2.—Mashwarat; kisī qism ke jalse ke shurakā kā bāham mashwara k.

Legislative council—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn; woh majma' jismeñ qānūn banāye jāeh. [hote haiñ.]

Privy council—Inglistān meñ woh majlis jiske arākin bādshāh ke mushīr Councilor, n. Kisī mashware kī majlis kā ek rukn.

☞ "The distinction between *councilor*, a member of a council, and *counselor*, one who gives counsel, was not formerly made, but is now very generally recognized and observed." Webster.

Counsel, n. 1.—Mashwarat-i-bāhamī; āpas meñ salāh k. yā ek dūsre kī rāe l.

2.—Woh shakhs jo qānūn ke muta'alliq mu'āmalāt meñ rāe de; woh shakhs yā ashkhās jo kisī muqaddame meñ suwāl-o-jawāb wa pairawī ke liye muqarrar hoñ; kauṣalī.

☞ "In this sense, the word has no plural; but in the singular number, is applicable to one or more persons." Webster.

3.—Rāz kī bāteñ; bhed kī bāteñ jo mashware kī hālat meñ kalī jāeh; poshīda rāeh yā maqāsīd.

To keep counsel—Kisī bhed kī bāt wagaira ko dūsroñ se na kahū; rāz-dārī k.

4.—Rāe; salāh; nasihat; kahū.

Counsel, v. t. 1.—Salāh yā rāe d.; mashwara d.; nasihat k.; sikhlanā; munāsib samajh-kar kuchh batlanā.

2.—Sifārish k.; sā'ī h.; tahrīk k.; salāh d.

Counselor, n. 1. Salāh yā mashwara d. w.; mushīr.

2.—Mushīr-i-qānūnī; woh shakhs jo 'adālat ke mu'āmale larne wāloñ ko qānūnī tadbīr batātā aur unke mu'āmalāt kī pairawī kartā hai.

Count, v. t. 1.—Ginnā; shumār k.; gintī k.

2.—Kisī hisāb meñ mahsūb k.; nisbat d. yā mansūb k.; kisī se muta'alliq samajhuā; samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.

Count, v. i. 1.—Shumār kiya jānā; mahsūb h.; ta'dād ko barhā d.; kisī shai kī quwwat yā zor ko barhā d. [mansūba qāim k.]

2.—Takiya k.; istidlāl k.; bharosā k.; kisī shai kī bunyād par koyī

☞ Followed by *on* or *upon*.

Count, n. 1.—Shumār; woh ta'dād jo gintī karke qāim kī-jāe.

2.—(Law) Da'wā; 'adālat meñ mudda'ī ke da'we kā bā-zābita bayān; kisī istigāsa-i-jurm meñ ekkhās bayān yā ilzām; madd-i-jurm; 'illat; ilzām; da'wā jismeñ wajh-i-istigāsa bā-zābita mufassal bayān kī-jāe.

Countenance, n.—Chihre kī sūrat; bashra; rukh; nazar; chitwan; shakl.

2.—Chihra; rū; khat-o-khāl.

3.—Mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; madad; sahārā; taqwiya; dast-girī; himāyat; kisī shakhs yā amr kī himāyat (uske qāim rahne aur taraqqī dene meñ mihrbānī).

4.—(Law) I'tibār; qadr; tauqīr.

To keep the countenance—Gusse kī wajh se bashre kī sanjīdagī meñ futūr na parne d.; chihre kī shakl badāl kar hañs na parnū yā gussa wagaira zāhir na k.

In countenance—Dūsroñ se mihrbānī yā qadr kiye jāne kī hālat meñ; tayaq-qun kī hālat meñ; mutmayīn; sharm yā khauf se barī.

To keep in countenance—Kisī ko taqwiya yā dhārhas d.; sahārā d.; sharminda yā khauf-nāk na hone d.

Out of countenance—Pareshān; sharminda; muñh laṭkāye huye; diler yā mutmayin nahīn. [pareshān kar-d.]

To put out of countenance—Muñh laṭkā d.; nādim k.; qarā d.; be-qarār yā

Countenance; v. t. Taqwiyaṭ d.; ruḥh d.; saḥūrā d.; manzūr k.; jāiz r.; madad d.; i'ānat k.

Counter, a. Muḥālif; mutazād; ultā.

Counter, ad. 1.—Ḳhilāf; bar-'aks; jānib-i-muḥālif ko; ultā.

“Used chiefly with *run* or *go*.” *Webster*.

To run counter to a rule, etc.—Kisī qā'ide wagaira ke ḳhilāf h.

2.—Jānib-i-ḳhatā; ultā; sidhe yā wājib tarīq ke ḳhilāf.

“This word is prefixed to many others, chiefly verbs and nouns, expressing *opposition*.” *Webster*.

Counter-act, v. t. Kisī ke ḳhilāf 'amal k.; 'amal yā asar-i-muḥālif se rok d.; talaf yā māyūs k.

Counter-action, n. 1.—'Amal-i-bi-l-'aks yā muḥālif; rukawat; muzāhamat.

2.—Nālīsh-i-mutaḥālif; ek nālīsh ke ḳhilāf dūsri nālīsh; munda'a-'alaih kā da'wā.

Counter-balance, v. t. Kisī ke muqābil meñ tuluā; kisi kā ham-wazn h.; dūstre ke muqābil yaksān quwwat yā tāsir r.; barābar h. yā barābarī k.

Counter-charge, n. Kisī mustagis ke istigāse ke ḳhilāf istigāsa; woh nālīsh jo mulzam kī taraf se mustagis par hotī hai; da'wi-i-muḥālif yā tardīdī.

Counter-deed, n. (*Law*) Woh maḥfi tahrīr jisse koyī bā-zābita likhā huā wasīqa rad bātil yā mutagaiyar ho-jāe.

Counter-evidence, n. Subūt-i-tardīdī; woh shahādat jo kisi dūsri shahādat ko rad yā bātil kare.

Counterfeit, v. t. 1.—Ja'li masu'ī yā libāsī banāwā; kisi aslī wasīqa yā sikke wagaira ke munshābih dūsrā wasīqa yā sikka wagaira bilā istihqāq yā ikhtiyār-i-jāiz is garaz se banāwā ki log dhokhe meñ ākar shai-i-talbīsī ko ba-taur aslī ke kām meñ lāyēn.

2.—Taqlīd k.; naql k.; dūstre kī shabāhat ikhtiyār k.

Counterfeit, v. i. Dhokhā d.; bahānā k.; iddī'ayī sūrat pakarṇā.

Counterfeit, a. 1.—Ja'li; masu'ī; multabis; qalbī; jhūṭhā yā khotā; kāsīd; aslī nahīn yā gair-aslī.

A *counterfeit* coin—Sikka-i-multabis yā qalbī.

2.—Makkār; 'aiyār; jhūṭhā; gandum-numā-jan-farosh.

Countermand, v. t. Kisī hukm-i-sābiq ko mansūkh k.; jo hukm pahle sādīr huā ho uske ḳhilāf dūsrā hukm denā jisse pahlā hukm mansūkh ho jūwe yā ta'mīl na ho; tardīd yā rad k.

Counterpart, n. Juzw-i-muqābil; jo kuchh kisi dūsri shai kā jawāb yā uske munshābih ho; woh do kāgazāt jo kisi mu'āhade ke muta'alliq farīqain likkheñ; kisi nawishte ke do muqābil parton meñ se ek; naql; musaunā.

The *counterpart* of a lease—Qabūliyat.

Counter-petition, n.—Darkhwāst-i-'uzr-dārī; woh suwāl jo kisi sālī ke suwāl kī tardīd ke liye diyā jāe; suwāl-i-farīq-i-sānī yā muḥālif.

Counter-plea, n. (Law) 'Uzr-i-tardidī; woh 'uzr jo mudda'ā 'alaih ke 'uzr kī tardid yā jawāb meñ pesh kiya jāe.

Counter-sign, v. t. Dast-khat-i-tasdiqī k.; kisi ahl-kār ke mātahat kā aiso nawishte par tasdiqī dastkhat k. jispar uske afsar ke dast-khat ho chuke hoñ.

Counter-signature, n. Tasdiqī dast-khat; jis nawishte par afsar ke dast-khat hoñ uspar uske mātahat kā tasdiqī dast-khat. [kī tardid ho.

Counter-statement, n. Bayān-i-tardidī; aisa bayān jise kisi dūsrē bayān

Counter-step, n. Kār-rawāyī-i-mukhālif; 'amal yā tadbīr-i-khilāf.

Countless, a. Jiski giuti na ho-sake; uñ-qābil-i-shumār; jiski tahqīq yā tashkīl na ho-sake; be-shumār; be-hisāb.

Country, n. 1.—Qat'-i-arāzi; mulk; woh mulk jismeñ kisi kī paidāish hui ho; watan; woh sarzamīn jahāñ kisi kī sukūnat-i-mustaqil ho.

2.—Dehāt; mufassal; diyār.

☞ As opposed to a *city* or *town*.

3.—Kisi mulk yā sarzamīn ke log (uske bāshinde yā rahne wāle).

Courage, n. Jurat; himmat; dilerī; dil kī mazbutī; jāsarat; mardumī; dhībhūyī.

Courageous, a. Jari (jurat r. w); diler; juwāumard; bahādur; ni-ḥar; be-khauf. [mat ke sāth.

Courageously, ad. Dilerāna; bahādurī yā jurat se; mardānagī se; him-

Course, n. 1.—Daur; chāl; raftār—jaise jāwarah kī.

2.—Bahāw; rawānī—jaise kisi saiyāl shai kī.

3.—Harakat; chāl; dāura.

4.—Ghur-daur wagaira kī zamīn.

5.—Daurān—jaise bahs wagaira kā.

6.—Māris se wāris ke jahanichne kā silsila.

7.—Kārawāyī kā mu'ayan aur musalsal tarīq; ma'mūlī tarīq; baūdhā huā silsila; zābita; sar-rishta.

8.—Tarz-i-kār-rawāyī; talīq-i-'amal; chāl; tarīq; dhang; tadbīr.

9.—Silsila; kisi sh'īl yā 'amal kā musalsal tarīq; intizām yā nazm.

10.—Khāne kī chiz jo ek martaba taqsīm ki-jāe; khāne kā daur.

In course—Musalsal; silsila-wār; pailham; qā'ide ec.

Of course—Ma'mūlī tarīq par; be-gair khās hidāyat yā intizām ke; zarūr; az-khul; āp-hi-āp; muqarrar.

Court, n. 1.—Sahn; maidān; āngan; chank.

☞ "In popular language, a *courtyard*." *Webster*.

2.—Mahal; bādshāh ke rahne kī jagah; qasr; dāura-i-danlat.

3.—Woh log jo kisi hādshāh yā jalīl-i-qadr shakhs ke huzūr meñ hāzir rahā karte haiñ; darbārī; muḥrayī.

4.—Bādshāhī jalison kā majma'; darbār.

To hold a *court*—Darbār k.; diwān-i-'ām yā khās meñ baithnā.

5.—Tawāzī'-mudārāt; khushūmad; chūplūsī; kisi ke khush karne kī fikr.

To make *court*—Khushūmad wagaira kī bāteñ kah-kar khush k.

6.—(*Law*) (a) 'Adālat; kuchahri; woh mukām jahāñ iusūf hotā hai; 'adl-gustarī kī jagah.

(b.)—Hukkām-i-'adālat; woh ashkhas' jo ikhtiyār-i-qānūn ke rū se 'adl-gustarī ke liye waqt wa maqām-i-munāsib par jam' hoñ; mansab-dāron kā woh majma' jo kār-rawāyī-i-'adālat ke liye qānūn ke mutābiq ho; ek yā kayī hākim (hukkām) jo muqaddamāt kī samā'at yā tajwiz ke liye ijās karen.

“ In the last sense used in contradistinction to the counselor or jury or both.” *Webster.*

An original court, a court of original jurisdiction, or a court of first instance—'Adālat-i-ibtidāyī; 'adālat-i-murāfa'-i-nā; woh 'adālat jise ibtidāyī muqaddamāt kī samā'at kī ikhtiyār ho.

An appellate court, a court of appeal, a court of appellate jurisdiction, or a court of second instance—'Adālat-i-apil; 'adālat-i-murāfa'-i-sāni; woh 'adālat jise muqaddamāt-i-apil ke faisale kī ikhtiyār hāsīl ho.

A court of revision, or a revisional court—'Adālat-i-siga-i-nigānū; woh 'adālat jise muqaddamāt mein nazar-i-sāni kī ikhtiyār ho.

A court of reference—Woh 'adālat jo apni 'adālat-i-mā-tahit ke istiswāb par faisala sādīr kare.

A court of small causes—'Adālat-i-mutālabāt-i-khafifa; ehloṭī 'adālat.

A civil court, or a court of civil jurisdiction—'Adālat-i-diwāni.

A criminal court, or a court of criminal jurisdiction—'Adālat-i-faujdarī.

A revenue court—'Adālat-i-māl.

A court of session—'Adālat-i-seshan; seshan naj kī kachahri.

A competent court, or a court of competent jurisdiction—'Adālat-i-mujāz; 'adālat-i-zī-ikhtiyār; nā-i 'adālat jise kisi bāt kī pūrā ikhtiyār ho.

The court passing a decree—'Adālat-i-mujawwiz-i-digri; 'adālat-i-sādir-kunanda-i-digri; jis kachahri se digri ho.

The court executing a decree, or a court of execution—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-digri; jis 'adālat mein koyī digri jāri ho.

The court ordering an attachment or a sale—'Adālat-i-āmir-i-qurqī yā nīlām; jo 'adālat qurqī yā nīlām kī hukm de.

The court issuing a commission, or the court out of which a commission issues—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-kamishan; jis 'adālat se kamishan jāri ho.

A court of wards—Woh mahkama jisse un logon ke jān-o-māl kī hifāzat ho jo nā-bālig yā fātiru-l-'aql wagaira hon.

To come into court—'Adālat mein ānā; nālīshī h.; dā'wā ruṣnā' k. yā k.

To be out of court—Khārīj az 'adālat h.; 'adālat mein nālīshī kī mansab na rakhnā. [sāmne (bār-i-'ām).

In open court—Sar-i-ijlās; barmalā kachahri mein; kachahri mein sab ke Court-day, n. 'Adālat ke ijās kā din; jis diu 'adālat kī nishast ho; kachahri kā din; darbār kā din.

Courteous, a. 1.—Khālīq; khush-akhhlāq; shāista; muhazzab; sāhib-i-muruwwat; chashm-i-muruwwat r. w.; dūstroñ kī shīnwāyī k. w.

Applied to persons.

2.—Jisse akhlāq pāyā jāe; 'umda; khush; jisse khulq aur muruwat kī izhār ho.

Applied to manners.

Courtesy, n. 1.—Husn-i-aḳhlāq; aḳhlāq aur mihrbānī; muruwwat; ḳhush-ḳhulqī; husn-uslūbī.

2.—Aḳhlāq yā ta'zīm kā fī'l; mihrbānī kā fī'l jo aḳhlāq ke sāth kiya jāe; tawāzu' yā takrīm; shafaqat aur ḳhush-aḳhlāqī.

3.—Mihrbānī; ri'āyat; 'ināyat.

☞ As distinguished from right (haq).

Court-hand, n. 'Adālat kā ḳhat; jo ḳhat 'adālat ke kāgazāt ke likhne meḥ musta'mal hotā hai; kaḳhahrī ki likhūwat yā tahrīr.

Court-house, n. 'Adālat kā makān; kaḳhārī kā ghar.

Court-martial, n. Lashkarī 'adālat; faujī yā jāngī kaḳhahrī; woh 'adālat jismeḥ barrī yā baharī fauj ke qawānīn ki ḳhilāf-warzī ke muta'alliq jurmōn ki tajwīz hotī hai.

Cousin, n. (Father's brother's child) Chacherā bhāyī yā chacherī bahin; 'am-zād yā chachā-zād bhāyī yā bahin; chachā kā beṭā yā chachā ki beṭī.

(Father's sister's child)—Phupherā bhāyī yā phupherī bahin. (Mother's brothers' child)—Mamerā yā māmūn-zād bhāyī yā mamerī bahin. (Mother's sister's child)—Mauserā bhāyī yā mauserī bahin; ḳhālū-zād bhāyī yā bahin.

☞ "The children of brothers and sisters are usually denominated *cousins*, or *consins-german*." *Webster*.

Covenant, n. 1.—(Law) 'Ahd; 'ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; mu'āhada; kisī fī'l yā amr ke karne yā na karne ki nisbat do yā zāid shakhsōn ke mābāin mu'āhada-i-tahrīrī jispar muhr bhi sabt ho.

2.—Ahd-nāma; iqrār-nāma; woh nawishta jismeḥ mu'āhade ki sharāit mundarj hoḥ; iqrār-nāme ki koyī shart.

Covenant, v. i. Qaul-o-qarār k.; 'ahd-o-paimān k.; shart k.; mu'āhada k.

Covenanted, pp. or a. Muta'ahhid; jisne 'ahd kiya ho.

A covenanted servant—Mulāzim-i-muta'ahhid.

An uncovenanted servant—Mulāzim-i-gair-muta'ahhid.

Covenantee, n. (Law) Mu'āhid-lahū; jisse 'ahd-o-paimān kiya jāwe. [k. v.

Covenanter, n. (Law) Mu'āhid; jo shakhs mu'āhada kare; mu'āhada

Cover, v. i. 1.—Kisī shai ke ūpar koyī chiz bi-l-kul phailā d. yā usse use chhipā d.; kisī shai ke ūpar kuchh ḳāl yā rakḥ d.; lapet d.; chhipā d.; sarposh k.; ḳhāṭknā yā ḳhāṭpnā; topnā.

2.—Senā—jaise ande.

3.—Kisī āisī shai se chhipā d. jo darmiyān meḥ hāil ho.

4.—Bachānā; hifāzat k.; malāfūz r.

5.—Hāwī h.; shūmil r.; kāfī h.; barābar (musāwī) h.; miqdār meḥ yak-sūn h. yā ham-miqdār h.

The Indian Penal Code covers all possible cases of a crime—Majmū'a-i-ta'zi-rāt-i-Hind meḥ kul jarām-i-mumkina shūmil haiḥ (woh kul jarām-i-mumkina par hāwī hai). His receipts do not cover the expenses—Uski āmadānī ḳharch ke liye kāfī nahīn hai (ḳharch ke barābar nahīn hai yā ḳharch se kam hai).

Covert, a. (Law) Zer-i-himāyat hukūmat yā hifāzat.

A *feme-covert* or *femme covert*—Zan-i-mankūhn; woh 'aurat jiski shādī huyī ho; sohāgan; shauhar-dār 'aurat

Coverture, n. (Law) Hālat-i-izdiwāj; hālat-i-zanjiyat; 'aurat kī shādī ke ba'd woh aiyām jab tak ki uskā shauhar zinda rah-kar uskā mubāfiz wa khabar-girān rahe.

During *coverture*—Hālat-i-izdiwāj yā zanjiyat meñ; shauhar ke jitejī.

Covet, v. t. 1.—Kisī shai kī kḥwāhish dil se k.; kisī shai kā dil-o-jāñ se kḥwāst-gār h.; kisī chiz ke pāno kī tamannā r.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālach k.; tam' k.; hirs k.; kisī shai kī kḥwāhish nā-jāiz taur par k.

☞ In a bad sense.

Covetous, a. 1.—Nihāyat hī kḥwāhāñ; barā mntamannī yā barī tamannā r. w.; hāsīl karne yā pāne kā azbas shāiq.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālachi; tam'i yā tāmi'; hirsī yā haris; kisī chiz ke pāne aur use apne qabze meñ rakhne kā had se ziyāda shāiq.

Covin, n. (Law) Do yā zāid shakhsōñ ke mābain sāzish yā bandish jisse kisī tise shakhs ko nuqsān pahūñche.

Coward, n. Buz-dil (darpoknā) shakhs; woh shakhs jismeñ khatre kī hālat meñ sābit-qadam rahne kī jurat na ho; nā-mard; kādar; jo dar se dum dabāke bhāg jāo.

Coward, a. 1.—Buz-dil; darpoknā; kādar; zalil; be-himmat; diler nahīñ.

2.—Jisse buzdilī pāyī jāe; jo khauf ke bū'is se ho; jisse khauf yā nā-mardī zāhir ho.

Cowardice, n. Buz-dilī; darpoknāpan; nā-mardī; khatre meñ parne kī jurat kā na rakhnā; be-jigari.

Cowardly, a. 1.—Kḥāif; darpoknā; buz-dil; nā-mard; kādar.

2.—Buz-dilāna; zalil; jo darpokne ko phabe; jiskā wuqū' khatre ke khauf se ho. [se; kḥwārī se.

Cowardly, ad. Buzdil kī tarah (buzdilāna); zillat ko sāth; kamīnagī
Crave, v. t. 1.—Kisī shai kī iltijā dil se k.; iltimās k.; dar-kḥwāst k.; itā'at yā firo-tanī ke sāth māñgnā; minnat k.; dast-basta sāil h.

2.—Kisī shai kī barī kḥwāhish r.; chāhnā yā talab k.

☞ "Sometimes *intransitively*, with *for* before the thing sought; as I *crave for* mercy." Webster.

Crazy, a. 1.—Tūtā huā; ukhṛā huā; za'if; kam-zor; shikasta-hāl.

☞ "Applied to the body or constitution, or any structure." Webster.

2.—Fātiru-l-'aql; za'ifu-l-'aql; bāwlā yā bāwrā; hawās-bākhṭa; pareshāñ-kḥātir; majnūn; diwāna. [wujūd d.

Create, v. t. 1.—Paidā k.; nestī se hastī meñ lāñ; manjūd k. yā

2.—Nayī haisiyat yā nayā mansab wagaira d.; banāñ; qāim k.

Creation, n. 1.—Paidā k.; wujūd d. yā qāim k.; paidāish—jaise dunyā kī.

2.—Nayī haisiyat d.; taqarrur; banāñ jāñ; qāim kiya jāñ.

3.—Khilqit; khalq; kāināt; sirisht; āfirinish; dunyā; makhlū-qāt; khalqu-l-lāh. [kiyā jāe.

4.—Koyī shai jo paidā ki-jāe; koyī shai jiskā wujūd ibtidāñ qāim

Creative, a. Jismeñ kisī shai ke paidā karne kī quwwat ho; mūjid.

Creator, n. 1.—Paidā qāim yā muqarrar k. w.—'ala-l-khusus Kḥāliq;

Bārī-ta'ālā; Āfrīd-gār; Kartār; Sirjanhār.

2.—Woh shai jisse koyi dūsrī shai paidā ho yā wujūd pāye.

Creature, n. 1.—Makhlūq; koyī shai jo paidā huyī ho; Khālīq ke siwā aur har shai jiskā wujūd ho; woh kul olīzēn jo qāim-bi-z-zāt na hon.

2.—Kisī qisim kā jāndār-ām isse ki haiwān ho yā insān-khusūsan insān.

3.—Insān. Jab kisī shakhs ko haqīr samajh-kar yā pyār kī rūh se uskā zikr karte hain to un donoñ hūlaton mein is ma'nī kā itlāq hotā hai.

4.—Woh shakhs jisko kisī dūstre ke hā'is se nashw-numū yā daulat hāsil huyī ho; kisī kā parwarda yā dast-girifta; jo dūstre ko ikhtiyār mein yā uske tābi' ho; tufaili.

Credence, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; woh i'tibār jo kisī shai kī nisbat apnī khās wāqifiyat se unhūn balki gairon kī shahādāt se paidā ho.

2.—I'tibār yā i'timād karāne kā zarīf.

A letter of credence—Sifārisihī chitṭī; woh khat jiske zarīf se maktūb-ihālī hāmīl-i-khat par i'tibār kare.

Credentials, n. Woh asnād jinse yāh sābit ho ki unkā r. w. qābil-i-i'tibār zī-ikhtiyār khawāh zī-mansab hū masalan woh khatūt wa ikhtiyār-nāmājūt jo kisī riyāsat ke safir ko is gurnz se diye jāte hain ki riyāsat-i-gair mein uske qaul-o-sīl par i'tibār kiya jāe. [qābil h.

Credibility, n. Mu'tabarī; mu'tamadī; i'timād; zī-i'tibārī; i'tibār ke **Credible, a.** Qābil-i-i'tibār; shāyīn-i-i'timād; jispar i'tibār yā bharosā ho-sake; mu'tabar; qiyās se ba'id nahīn.

Credibly, ad. Aise tarīq par ki i'tibār ho-sake; ba-tarz-i-mustanad. [mād.

Credit, n. 1.—I'tibār; yaqīn; kisī qaul yā sīl par takiya yā istidlāl; i'ti-

The police gave no credit to the report of the informer—Ahl-kārān-i-pulis ne muḥabbir kī khabar par kuchh i'tibār na kiya.

2.—Nek-nāmī; tauqīr; izzat; āb-rū; woh nām jo dūstroi ke i'tibār karne se paidā ho.

He is a man of credit.—Woh shakhs nek-nām yā zī-izzat hai.

3.—Mu'tabarī; shahādāt; i'tibār yā waq'at jo kisī ko uski nek-chalī wāgaira se hāsil ho.

The court's judgment proceeds on the credit of this single witness—'Adālat kī tajwiz i-i ek gawāh kī mu'tabarī yā shahādāt par mābū hai.

4.—Ikhtiyār; iqtidār; woh ikhtiyār jo sachāyī yā imān-dārī wāgaira ke zarīf se hāsil ho. [yār r.

To have credit with a person—Kisī kā mu'tamad-ālāh h.; kisī ke dil par ikhti-

5.—Bharām; sākh; i'tibār; dād-sitad mein i'tibār-i-bāharān; āpas ke len-den mein mu'tabarī; woh i'tibār jiske zarīf se koyī saudā-gar yā mahājan kisī dūstre saudā-gar yā mahājan se māl yā rupaye is wa'de par letā hai ki ham is māl kī qīmat pichhe se denge yā yah rupaye pichhe se adā karenge; istitā'at aur diyānat ke zarīf se i'tibār.

That firm has lost its credit—Us koṭhī kī sākh jāti rahī; us koṭhī kā bharam bāqī na rahā (kho gayā).

The merchant has good credit with his customers—Jo log us saudā-gar se kharid-farokht karte hain wo uspar bahut i'tibār rakhte hain.

6.—Us māl kī qīmat ke adā karnā kī muhlat yā mī'ād jo bilā adā-i-qīmat (udhār) farokht hū (bikā) ho.

A long *credit*, or a short *credit*—Ziyāda yā kamī mulkāt muddat yā mi'ād.

On *credit*—Udhār; āyinda qīmat wagaira dene ke wa'de par. [par kharīd k.

To buy or purchase on *credit*—Udhār kharīd k.; āyinda qīmat dene ke wa'de

To sell on *credit*—Udhār bechnā ya'nī kharīdār ko imāndār aur zi-istitā'at samajh-kar qīmat ke āyinda adā kiye jāne ke wa'de par koyī chiz bechnā.

To take on *credit*—Udhār l.; āyinda dene (ya'nī qīmat khwāh zar-i-qarz wagaira ke āyinda dene) ke wa'de par l.

To lend money on *credit*—Rupaye udhār yā dastgardān d. ya'nī yah samajh-kar d. ki madyūn mī'tabar aur zi-istitā'at hai nuki wāpasi meñ khalish na hogī.

7.—Jam'; hisāb kā woh mad jismeñ raqam-i-wusūlī darj hotī hai; madd-i-jam'; jam' ki ek raqam yā raqām-i-jam' kī majmū't ta'dūd.

☞ Opposed to *debit*.

The *credit* side of an account—Madd-i-jam', jam'-khātā; madd-i-wusūl.

To carry or place to one's *credit*—Kisi kā jam' k.; kisi ke haq meñ (uske nām) jam' k. yā wusūl d.; wusūl ke mad meñ likhū; jam' khāte chāhūnā; mujrā d.

To give *credit* to a person for an item—Koyī raqam kisi ko mujrā yā wusūl d. yā usko us shakhs ke nām se jam' k.

8.—*pl.* Woh रुपये जो किसी की याftani hon. [hai.

The *credits* are more than balanced by the *debits*—Pāne ki nisbat denā ziyāda

Credit, v. t. 1.—I'tibār k.; būwar k.; kisi ki sachāyi par yaqīn lānā.

To *credit* a person or his statement—Kisi shakhs yā uske bayān par i'tibār k.

2.—Jam' k.; jam' meñ likhū; jam' khāte chāhūnā; wusūl d.; mujrā d.

Have you *credited* the amount paid?—Kya raqam-i-adā-shuda ko tumne jam' kiya? *Credit* this sum to me—Yah raqam mere hisāb meñ jam' karo yā mujhe mujrā do.

Creditor, n. Dāin; qarz-dihanda; qarz-khwāh; woh shakhs jiske रुपये किसी के zimme hon; mahājān; dhanī.

☞ Opposed to *debtor*.

A judgment *creditor*—Dīgrī-dār. An attaching *creditor*—Dāin-i-qāriq.

Creditress, Creditrix, } n. Woh 'aurat jiske रुपये किसी के zimme bāqī hon; dāina.

Credulity, n. Sarī'u-l-i'tiqādī; zūd-i'tiqādī; subūt-i-khafif par khwāh bilā subūt ke bāton par i'tibār karne ki ragbat; kisi bayān par bilā kāfi subūt ke yaqīn lāne yā uske mān lene ki khwāhish; bholā-pan; sāda-dilī.

Credulous, a. Khafif yā nā-kāfi subūt par i'timād karne par māil; jo jald bāton par i'tibār kar-le yā dhokhā khā-jāe; jiske dil meñ kisi bāt kī shakk-o-shubha na rahe; zūd-i'tiqād; sāda-lah; bholā.

Credulousness, n. vide Credulity.

Creep, v. i. 1.—Zamīn par peṭ ke bal chalnā; reṅgnū misl kīron ke; bachchoñ ki tarah hāthoñ aur ghutṭhoñ ke bal chaluā

2.—Zamīn khwāh kisi aur chiz par bel (lata) ki tarah lipaṭtā-jānā yā phailnā; barābar jamuā; bauṇṇuā.

3.—Buḍḍhe yā kam-zor shakhs kī māniud āhista āhista chalnā yā sañbhāl sañbhāl ke qadam r.

4.—Āhista āhista aur lā-ma'lūm guzartā jūnū—jaise waqt kā.

5.—Chup-chūp yā chhip-kar chalnā; aisi tarah par chalnā ki koyī dekh na le yā shubha na kare.

6.—Be-ma'lūm andar jā-rahnā; is tarah āge ko qadam r. ki na koyī dekh sakeaur nasun; yakāyak yā nazar bachāke ājānā yā dākhil ho-jānā.

7.—Khushāmadāna bartāw k.; gulām kī tarah dast-basta rahinā.
Creep, n. 1.—Bel; latā; woh darakhht jo angūr ke darakhht kī mānind zamin khwāh kisī dūsri shai par baundtā hai; baurh.

2.—Kirā.

Creep-hole, n. 1.—Woh sūrakh jismeñ koyī jānwar isliye ghus jāe ki use na koyī dekhe yā na koyī āfat uspar āye.

2.—'Uzr; hila; bahāna.

Cremation, n. Jalānā—khususān murde kī lāsh kā; dāh-karm.

Crier, n. Munādi-nawāz; ilān k. w.; woh ahl-kār jo 'adālat ke ahkām ko ilān de yā mushtahar kare.

Crime, n. 1.—Jurm; qānūn kī khilāf-warzī; fi'l-i-mahkūma-i-qānūn kā na karnā yā fi'l-i-mamnū'a-i-qānūn kā karnā.

2.—Gunāh; pāp; 'isiyān.

Criminal, a. 1.—Kisī jurm kā mujrim; jispar kisī jurm kā dāg lage.

The neglect of this duty renders you *criminal* in the eye of the law—Is farz ke anjām meñ gāfat kī wajh se tum qānūnan mujrim ho.

2.—Mujrim-āna; jo dākhil-i-jurm ho; jismeñ jurm kā shumūl ho; jisse qānūn kī khilāf-warzī ho.

Theft is a *criminal* act—Chori ek fi'l-i-mujrim-āna hai; chori jurm meñ dākhil hai (usse qānūn kī khilāf-warzī hotī hai).

3.—Fauj-dārī ke muta'alliq.

A *criminal* law—Qānūn-i-fauj-dārī.

A *criminal* action or process—Nālish-i-faujdārī.

☞ Opposed to *civil*.

Criminal conversation (usually abbreviated *crim. con.*)—Zinā yā zinā-kārī; jis 'aurat kī shādī huyī ho uske sūth nā-jāiz rabt.

Criminal, n. Mujrim khusūsan woh shakhs jo 'adālat se ahl-i-jūrī kī tajwiz yā apne iqrār khwāh subūt-i-jurm ke bā'is mujrim qarār pāye.

Criminality, n. Mujrimī; jisse jurm qāim ho; mujrim hone kī hālat; gunah-gārī; jurm kī qusūr-wārī.

Criminate, v. t. 'Illat yā tuhmat lagānā; kisī jurm kā ilzām lagānā; mujrim thāhrānā; jurm meñ mākhūz k.; jurm sābit qarār d.; qusūr-wār sābit k.

To *criminate* one's self—Apne ko mujrim banānā; apnī tayīn jurm meñ mākhūz karānā yā mujrim bayān k.

Crimination, n. Ittibām; ilzām; kisī fi'l-i-mujrim-āna ke irtikāb kī tuhmat; isbāt-i-jurm; jurm meñ mākhūzī.

Criminative, a. Tuhmat-angez; jisse ilzām lage.

Crisis, n. 1.—Woh waqt jab koyī bāt is naubat ko pahunchē kī uskā khātima ho-jāe yā woh koyī nayā-tarīq yā dhang pakar le khwāh apnī hālat-i-aslī par 'aud kar-jāe (paltā khā jāe); woh waqt jab kisī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya-i-qat'i) ho-jāe; paltā khāne kī jagah yā uskā mauqa; 'ain waqt; munā.

2.—Buhrān; maraz kī kaifiyat kā badal jānā jisse uskā natīja zāhir ho; maraz meñ woh tagaiyur jisse silihat yā maut kī 'alāmat zāhir hō.

Criterion, n. Zari'a-i-tajwiz; woh qā'ida-i-mu'āyana yā mustamira jispār kisi amr kī nisbat saḥīḥ saḥīḥ rāe qāim karne kī hālat meṁ 'amal kiyā jāe; jāneḥ kī kasautī (mihak-i-imtilān).

Critic, n. 1.—'Ulūm-i-adabiya ke muta'alliq tasnifāt ke husn-o-qubh kī tashkhiṣ meṁ māhir; naqqād-i-sukhan; sukhan-sanj; daḡīqa-shinās; ahl-i-funūn kī san'aton kā naqqād (paraklme w.)

2.—'Aib-gir; harf-gir; ilzām deno yā naqs nikālne w.; kisi amr kī tajwiz meṁ saḡht-giri k. w.

Critical, a. 1.—Musannifoṁ kī tasnifāt kī nisbat baḥs wa tashkhiṣ ke muta'alliq; jismeṁ daḡāiq (bārik bātoṁ) par kḡub khayāl rakkhā jāe.

2.—'Ulūm yā funūn ke muta'alliq umūr ke husn-o-qubh (uuki bhalāyi aur burāyi) meṁ tamiz kī baḡī mahārat yā quwwat r. w.; jāuḡar-shinās; ma'nī-shinās.

3.—Bārik-bīn; nihāyat-ihtiyāt se tamiz aur intikbāb k. w.; jiskā mutmayin k. mushkil ho; nihāyat hī tamiz ke sāth 'amal k. w.

4.—'Aib-joyī par māil; kisi amr kī nisbat rāe qāim karne meṁ saḡht-gir (kaḡāyi r. w.)

5.—Buhrānī; kisi maraz kī woh hālat yā naubat zāhir k. w. jisse mariz kī maut yā siḡhat kī 'alāmateṁ zāhir hoṁ; jiskā natija mashkūk ho; khatar-nāk yā pur-khatar.

Critically, ad. 1.—Baḡī taḡiq se; baḡī bārik-bīnī se; nihāyat ihtiyāt aur siḡhat ke sāth; ṡhik ṡhik.

2.—'Ain waqt par; ṡhik waqt par; bar-mahal; aise waqt jab kisi bāt kā wārā-nyārā (tasfiya-i-ākhir yā qat'i) hone wālā ho; mune par.

3.—Aise mauqa' yā jagah par khwāh aisi hālat meṁ jisse kisi amr kā natija-i-ākhir paidā h. w. ho; aisi hālat meṁ jab kisi bāt ke hasb-khwāh hone yā na hone kā shubḡa bāqī rahe.

Criticise, v. t. Kisi shai ke husn-o-qubh (uski aekhāyi aur burāyi) yā uske 'aib-o-hunar par lihāz k.; kisi aisi shai kī nisbat jo 'ulūm-i-adabiya yā funūn se muta'alliq ho apnī rāe zabānī yā likh-kar zāhir k.; harf-giri k.; nukta-sanji k.; aekhḡā yā burā kahṁā; ta'rif yā mazammāt k.

Criticise, v. i. 1.—Kisi shai ko bāriki se jāneḡnā aur uski nisbat apnī rāe qāim k.; aekhāyi aur burāyi par khayāl rakḡkar tajwiz k.

2.—Naqs nikālṁā; ilzām d.; harf-giri k. yā burā kahṁā; nāḡis yā nā-pasandīda qarār d.

Criticism, n. 1.—'Ulūm-i-adabiya yā funūn ke muta'alliq san'aton ke husn-o-qubh kī tashkhiṣ yā tajwiz; naqqādi; sukhan-sanji; bārikbīnī.

2.—'Aib-o-hunar yā aekhāyi aur burāyi kī nisbat rāe kā izḡar; kisi shai ko kḡub dekh-bḡāl yā samajh-bḡjh kar uski nisbat zabānī yā tahriri ta'rif yā mazammāt; kisi shai ke har rag-o-resḡe kī taḡiq wa tashkhiṣ aur uski nisbat izḡar-i-rāe.

Crooked, pp. or a. 1.—Terbā; kḡam; siḡdhā nahīn; bal khāyā huā; kaj.

2.—Terḡi chāl r. w.; jāda-i-rāsti se munḡarif; kaḡ-rav; ziddī; ḡaṡḡi; siḡḡi rāḡ par nahīn. [kḡetī.]

Crop, n. 1.—Fasl jaise galle yā phal kī; paidā-wār; jins; galla; anāj;

2.—Nḡj wagnira ke darakḡt jo kaṡe na hoṁ.

3.—Koyī chiz jo kaṡi yā jam' kī ḡayī ho.

Cross, n. 1.—Salīb..

2.—Hazrat-i-'Īsā ko dīn kā nishān; mazhab-i-'Īsawī; 'Īsāyī log.

3.—Āfat; mnsibat; balā; taklif; sabr kā imtihān; taklif jo kisī par Khudā ki jānib se is garaz se dālī jāti hai ki dekhā jāe ki woh sūbir aur nek-kirdār rahitā hai yā nahīn.

4.—Salībī nishān (×) jo dast-khat ke 'iwaz meñ kisī dastāwez wagairā par woh shakhs kar-detā hai jise likhnā nahīn ātā.

Cross, *a.* 1.—Ārā; beṛā; ṭerhā; tirehā.

2.—Mukhālif; jaisī khwāhish yā ummed ho' uske mutābiq nahīn; muzir; ultā yā bar-'aks; bad yā nā-mas'ūd.

3.—Chirchirā; tunuk-mizāj; jisse bad-mizājī zāhir ho.

4.—Jo fariq-i-mukhālif ki taraf se kiya jāe.

Cross interrogatories—Suwālāt jo fariq-i-mukhālif ki taraf se kiye jāen.

Cross, *v. t.* 1.—Qalam-zad k.; kāṭ d.; qalam khainch yā mār d.

2.—Kisī ke is jānib se us jānib ko jānā; 'ubūr k.; pār k.; utarnā.

To cross a road—Sarak is pār se us pār jānā. To cross a river—Daryā utarnā (usko pār yā 'ubūr k.).

3.—Mukhālif h. yā mukhālafat k.; roknā.

Cross-action, *n.* (*Law*) Nālīsh-i-mutakhālif yā mukhālif; woh nālīsh jo mudda'ā 'alaih ki taraf se mudda'ī par shai-i-wāhid ki nisbat ki-jāe.

Cross-examination, *n.* (*Law*) Suwāl-i-fariq-i-sūnī; woh suwālāt jo fariq-i-sūnī fariq-i-awwal ke gawāh se pūchhe; suwālāt-i-jarah; suwāl-i-tardīd; jis fariq ne kisī gawāh ko talab karāyā ho uske fariq-i-mukhālif ki jānib se jo suwālāt us gawāh se kiye jāen.

The examination-in-chief being over, the cross-examination was commenced—

Jis fariq ne gawāh ko talab karāyā thā uske suwālāt ke ba'd fariq-i-mukhālif ki jānib se suwālāt kā pūchhna shurū' huā; fariq-i-awwal ke suwālāt jab khatm ho-chuke to fariq-i-sūnī ki taraf se suwālāt-i-jarah shurū' huye.

Cross-examine, *v. t.* (*Law*) Suwālāt-i-jarah pūchhnā; tardīdī suwālāt pūchhnā; us gawāh se suwālāt pūchhnā jiskī talabī aur zabān-bandī fariq-i-mukhālif ki taraf se huyī ho.

The prisoner was not allowed the opportunity to cross-examine the witnesses for the prosecution—Subūt ke gawāhoñ se jarah ke suwālāt ke pūchhne kā mauqa' mudda'ā 'alaih ko diyā na gayā.

Cross-purpose, *n.* Maqsad yā maushā-i-mukhālif; woh bāt jo kisī dūsri bāt ke khilāf ho. [rawāyī k.]

To be at cross-purposes—Do shakhsōñ kā nā-dānista ek dūsre ke khilāf kār-

Crown, *n.* 1.—Imtiyāz yā 'izzat kā nishān.

2.—Woh shai jiskī just-o-jū batanr ajr yā sila wagaira ke kijāe; woh shai jisse kisī dūsri shai ko zinat buzurgī yā kamāl hāsil ho.

3.—Woh shakhs jo kulūh-i-shāhī ke pahānce kā mujāz ho; bādshāhī.

4.—With the definite article.

4.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhat.

[yat kā hotā hai.

5.—Ek tarah kā sikka jo mukhtalif mulkoñ meñ mukhtalif māli-

6.—Kisī shai kā khās yā sab se ūpar kā hissa—jaisc sār kī chāndī pahār kī choṭī yā ṭopī kā chandā wagaira.

Crude, *a.* 1.—Apni asli hālat meñ; āg yā ga-mī se pakāyā yā taiyār kiya huā nahīñ; be-pakāyā; be-bauāyā; be-sāf kiya huā; kachchā.

2.—Kachchā; khām; pukhta yā pakā huā nahīñ. [ho; be-pachā.

3.—Gair-muhazima; jo mi'de meñ khūb hazm yā tahlil na huā

4.—Adhūrā; adh-kachā; pukhta yā pakkā nahīñ; muutashar yā gair-murattab; jismeñ 'ujlat hui ho aur khūb soch yā fikr na ki-gayi ho; khām; nāqis; nā-tamām.

5.—Khām; wāqifiyat-i-tāmīna yā pūra pūra 'ilm na r. w.; jiske khayālāt meñ pukhtagi na āyī ho.

Cradely, *ad.* Bilā tahaiya-i-muāsib; be-tartibi se; khāmī se; kachāyī se; adhūrā yā nā-mukammal.

Cruel, *a.* 1.—Dūron ko jismāni yā qalbi taklif pahunchāne par māl; sang-dil; be-rahm; jiskā dil patthar-sā ho; wahshī-mizāj; jismeñ ham-dardi mihrbāni aur rahm na ho; be-dard; be-mihr; qisāyī.

Applied to persons or their dispositions.

2.—Taklif-dih; ranj yā musibat paidā k. w.; khūn-khwar.

Cruelly, *ad.* Be-rahmī yā sang-dilī se; be-dardi se; barī taklif yā 'nqūbat se; sakhtī se; wahshiyāna taiyār.

Cruelty, *n.* 1.—Be-rahmī; sang-dilī; qaswat; dūron ko bilā zarūrat taklif yā ranj dene ki khwāhish; be-dardi; wahshat-mizājī.

2.—Be-rahmī kā fī'l; woh fī'l jisse dūre ko 'abas taklif ho; fī'l-i-be-jā; nā-iusāfi; zulm; ta'addī.

Cry, *v. i.* 1.—Zor se āwāz d.; chillānā; hāñk mārñā; shor k.; baland āwāz se bolnā pukārñā yā kuchh kah nēhnā.

2.—Wāwaila machānā yā k.; nāla mārñā; ranj taklif yā musibat meñ zor se chillānā; ro ro aur āh mārkar rauj zāhir k.; zor se ronā-pitnā; larke ki tarah chikh-mārñā (chillānā).

3.—Bolnā; jānwaron kā zor se bolnā.

To cry out—Chillānā; shor machānā.

To cry out against—Mazammāt karne ki niyat se kisi ki shikāyat zor zor se k.

To cry to—Du'ā māgnā; iltijā k.

Cry, *v. t.* 1.—I'lān k.; mushtahar k.; ittīlā'-dihī ki garaz se kisi shai kā nām lekar bār-i-'ām zor se pukārñā; koyī chiz jo kho-gayi yā hāth-āyī ho khwāh kisi bikri wāgaira ki chiz ki ittīlā' logon ko āwāz se pukār kar (chillākar) d.

To cry up—Ta'rif k.; taustī k.; sarāhnā yā bakhānā; kisi shai ki ta'rif zor zor se 'awām meñ karke uski qūmat yā qadr-o-manzilat ko bāphā d.

To cry down—Kisi shai ki be-waqarī zabāni yā likh-kar k.; mazammāt k.; nāqis thāhrānā.

Cry, *n.* 1.—Chillāhat; woh shor jo koyī insān yā haiwān machāye; bāñg; kharosh; nā'ra. [yā āwāz; gul.

2.—Shor; shor-o-gul; pukār; gangā; hāñk yā hāñk-pukār; sadā

3.—Khushī hairat ranj yā musibat kā izhār jo ba-āwāz-i-baland kiya jāo—jaiso jāijāikār hai-hai hāi-hāi wāgaira; girgīrāhat; minnat-o-samājat; nālā-o-faryād; rolāyī; giriya-o-zūrī.

4.—Baland āwāz se kisi bāt kā i'lān—jaiso dast-faroshon kā bikri ki chiz lekar āwāz d.

Crying, *a.* Lihāz ke qābil; jispar chār-nā-chār tawajjuh aur libāz karnā pare; ma'rūf; 'ām; barā.

Culpable, *a.* Qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; ilzām dene ke lāiq; chashm-unmāyī yā sarzanish ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; jispar ilzām lag-sake; mujrimāna; nāqis; qabih yā kharāb.

Your omission of this important duty is *culpable*—Is farz-i-aham kā tumhārā tark k. (uskā na k.) qābil-i-ilzām hai. The man is *culpable*—Woh shaḥṣ mulzam hai (uspar ilzām diyā jā-saktā hai).

☞ “Generally *culpable* is applied to acts less atrocious than crimes.”

Webster.

Culpableness, *n.* Mustaujib-i-ilzām h.; taqsīr-wārī; mujrimī; gunahgārī.

Culpably, *ad.* Aisī tarah par ki ilzām wārid ho-sake (lag-sake); mulzamāna. [sābit huā ho.

Culprit, *n.* Mulzam yā mujrim; woh shaḥṣ jispar koyī jurm 'aid yā

Cultivable, *a.* Zirā'at ke qābil; kāsht-kārī ke lāiq; jote boye jāne ke lāiq; jisko jot aur bo sake; jismeṁ khetī ho-sake.

Cultivate, *v. t. 1.*—Jotkar bone ke liye taiyār k.; kāsht-kārī k.; zirā'at k.; khetī k.; khet banānā; galla paidā karne ke liye taiyār k.; khād dālā hal chālānā durust karnā bonā aur jab galla taiyār ho use kāt lenā; taraddud k.; uṭhānā; mihnāt yā band-o-bast karke zirā'at meṁ taraqqī d.; ābād k.

2.—Mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se taraqqī d.; kisī shai meṁ taraqqī k.; shāista yā muhazzab banānā; sudhārnā. [mihnāt k.]

3.—Kisī shai kī taraf tawjjuh-i-khās k.; kisī shai kī taraqqī meṁ Cultivation, *1.*—*n.* Kāsht-kārī; zirā'at; khetī; kāsht; taraddud; kisanayī; girhastī; zamīn ke jotne-bone kā ihtimām; fasl paidā karne ke liye zamīn ko jot-kar durust k.; ābādī.

To be under cultivation—Mazrū'a h.; jotā-boyā jānā; ābād rahnā.

To be out of cultivation—Gair-mazrū'a h.; be-taraddud (uftāda gair-ābād yā partī) h.; jotā-boyā na jānā.

2.—Kisī shai kī taraqqī durustī yā afzāish ke liye tahsīl fikr aur mashq; taraqqī kī tadbīrōn kā k.; apnī yā gairōn kī bihbūdī kī fikr-o-koshish; tahzīb; jism 'aql yā dil kī hālat meṁ taraqqī; ārastagī.

Cultivator, *n. 1.*—Kāsht-kār; muzārī; kisan; khetīhar.

A resident cultivator—Chhaparband asāmī; khud-kāsht; woh kāsht-kār jo usī gāw meṁ rahtā ho jahān uskī kāsht-kārī ho.

A non-resident cultivator—Pāhī yā pāhī-kāsht; woh kāsht-kār jo ek 'mauza' meṁ rahe aur dūsrē mauza' meṁ kāsht-kārī kare. [kare.

2.—Woh shaḥṣ jo 'umda 'umda bāton meṁ taraqqī kī fikr-o-koshish Culture, *n. 1.*—Zarā'at; khetī; kāsht-kārī; fasl paidā karne ke liye zamīn kī qulba-rānī aur durustī.

2.—Kisī 'umda bāt kī taraqqī yā afzāish kī koshish (usmeṁ mihnāt yā tadbīrōn kā k.)

Curator, *n.* Muhāfiz; amīn; dāroga; woh shaḥṣ jo kisī aisī amlāk kī muhāfazat ke liye muqarrar kiya jāe jiskā mālik uske ihtimām kī salāhiyat-i-qānūnī na rakhtā ho khwāh kahīn chālā gayā ho; sipurdār; muhtamim; munsarim.

Cure, n. 1.—Bīmārī kā 'ilāj; mn'ālaja; 'ilāj kā tarīq.

2.—Kāmyābī ke sāth maraz kā 'ilāj; sihlut; shifā; āram; bīmārī ke ba'd phir tan-durnst ho-jānā.

3.—Kisī maraz yā burāyī ke dūr karne kī tadbīr; 'ilāj; dārū; darmān; kisī maraz wagaira ke daf'iya kī tadbīr; chārā. [achohhā k.

Cure, v. t. 1.—Sihhat bakhshnā; āram k.; chāngā k.; shifā d.; bīmārī so

2.—Daf' k.; dūr k.; raf' k.; bāqī rahne na d.; rafūh kī sūrat paidā k.

3.—Khushk karke khwāh namak wagaira mal-kar mahfūz r.; is qābil banā d. kī kuebh 'arse tak mahfūz yā qāim rāhe.

Curiosity, n. 1.—Tāftish yā tahqīqāt ke zar'f'e se kisī nayī shai ke dekh-ne yā gair-ma'lūm bāt ke daryāft karne kā baqā shauq; naye hālāt yā un bātoñ ke jānne yā daryāft karne kā shauq jo dil-chasp hoñ; kisī nayī yā gair-ma'mūlī chiz ke dekhne kī tamannā; tafahhus; tajassus; dhūndh; joyāyī.

2.—Koyī 'ajīb-o-garīb shai; koyī nayī aur nādir chiz jisko dekhno ko jī chāhe yā jo dekhne ke lāiq (qābil-i-did) ho.

Curious, a. 1.—Kisī amr ke daryāft yā ma'lūm karne kā shāiq; kisī shai ke 'ilm kā tālib; jo bātoñ kī talāsh aur tahqīqāt kā 'ādī ho; mutalāshī; mutafahhis (kisī bāt kī dhūndh meñ lagā rahne wālā).

With *after or of*.

2.—Tawajjuh aur daryāft ke lāiq; jisse hairat paidā ho; 'ajīb-o-garīb; nādir; anūṭhā.

3.—Jo ihtiyāt aur kāri-garī se banā ho; 'umda; nāfis; kāmil.

Currency, n. 1.—Jārī rahu (rawāj); zabān-zad-i-'awām yā murawwaj rahmī; waqtan-fa waqtan qāim rahmā khwāh taslīm yā bāwar kiyā jānā.

2.—Sikke yā loṭ wagaira kī chalan (unkā rawāj yā logoñ meñ dast-ba-dast muntaqil huā k.).

3.—Sikka yā loṭ wagaira jo jāri (rājū-l-waqt yā chalan-bāzār) ho; woh shai jisko māliyatī yā māl kā badal samajh-kar log liyā-diyā hāreñ.

Current, a. 1.—Rawāñ; hāl; maujūd; jo is waqt guzartā yā maujūd ho.

A *current month or year*—Māh yā san-i rawāñ; mahina yā san jo guzar rahā ho.

2.—Rājū yā rājū-l-waqt; jiskā rawāj ho; jāri; jiskī chalan ho; 'ām; jise log 'umūman qabūl karte hōñ.

A *current coin*—Sikka-i-rājū-l-waqt; sikka-i-chalan bāzār. A *current report*—Khabar-i-'ām; mashhūr khabar. *Current price*—Nirkh; sharh; bāzār kā bhāw. *Current business*—Rozmarre kī kām; chaltā kām; kāri-i-jrāyī.

3.—Jise log 'umūman qabūl kar-sakeñ; aslī; jo chāl-sake; qābil-i-jawāz yā taslīm.

Current, n. 1.—Bahāw; jhokā; āge ko chalnā yā bahnā—jaise pāñī yā hawā wagaira si saiyāl chizōñ kā.

2.—Hawā ke jhoke yā samundar khwāh daryā wagaira meñ pāñī kā toṛ ke sāth (nihāyat tezī se) kisī khās taraf ko bahnā; dhārā.

3.—'Ām daur yā raftār; ma'mūlī tarīq; silsila; barābar chālā chalnā.

The *current of time, of events, of opinion, &c.*—Waqt mājaroñ yā rāe wagaira kā silsila.

Currently, ad. 'Umūman; 'ām taur par; bi-l-'umūm yā 'ala-l-'umūm; sab logoñ meñ; 'awāmu-n-nās meñ.

Cursorily, *ad.* Sarāsari yā rawā-rawī meñ; 'ujlat ke sāth; jald yā jaldī se; kuchh kuchh; khatif sā; tawajjuli ke sāth (dhyān dekar) nahīñ.

Cursory, *a.* Sarāsari; rawā-rawī; jo khūb jī lagā-kar na kiya jāe; jo 'ujlat ke sāth kiya jāo; jismeñ ihtiyāt kām meñ na laiya jāo.

In a *cursory* manner, *Cf. Cursorily.* A *cursory* reading—Mutāla'a-i-sarāsari (kisi kigaz wagaira kī 'ujlat ke sāth parhna (gaur-o-tammul ke sāth na parhna).

Curt, *a.* Mukhtasar; jismeñ tūl-kalāmī na ho.

A *curt* reply—Jawāb-i-mukhtasar (do-ṭappī jawāb).

Curtail, *v. t.* Mukhtasar k.; chhotā k.; thōṛā k.; ghaṭā d.; kam kar d.; kotāh k.; taqlil k.; kāṭ leñā.

Curtain, *n.* Kapre kī parda jisko apne hasb-khwāli khānīch yā uṭhā leñ yā jhīr girā deñ; palnūg kī masalī yā khīṛkī wagaira kī parda; parda jo tamāsha-gāhī meñ lagāyā jātā hai.

Behind the curtain—Chhip-kar; ikhṭā ke sāth.

To draw the curtain—Kisi shai ko chhipā yā khol d.; kisi kām yā tamāshe wagaira ko 'hurī' yā khatm k. [ko pahunchāñā].

To drop the curtain—Kisi dāstān yā tamāshe wagaira ko khatm k. (khatīmo

Custodian, *n.* Kisi 'imārat-i-'ūm kī muhāsif; muhāsif; mutawallī.

Custody, *n.* 1.—Hifāzat; hirāsat; nigah-bānī; ihtiyāt; khabar-gīrī; hifāzat-i-imākhūma-i-'udālat; kisi aise shakhs kī hifāzat jiskī nisbat koyī hukm-i-ta'zīrī sādīr huā ho.

The record of this case is in the *custody* of the record-keeper—Is muqaddame kī misl muhāsif-dastar kī muhāsifāt meñ hai. The prisoner was made over to the *custody* of the jailor—Woh qāḍī dāroga-i-mahbas kī hirāsat meñ sipurd kardiyāgāyā.

2.—Qaid; nazar-handī; hawālāt.

To keep in *custody*—Qaid yā hawālāt meñ rakhnā; nazar-band r.

To commit to *custody*—Hirāsat meñ sipurd k. yā kar d.

Custom, *n.* 1.—Dastūr; rawāj; sarrishā; zābita; tarīq-i-mu'niyana; hameshā kī 'amal-dar-'imād.

2.—Chīzōñ kī kharīdārī; kisi dūkān wagaira par aksar jākar chīzōñ kharīdnā yā surmāishēñ d.; rozgār meñ madad yā dastgīrī.

The shopkeeper has an extensive *custom*, or a good run of *custom*—Us dūkānīr ke bakul se kharīdār (gāhik) haiñ.

3.—(Law) Woh rasmi-o-rawāj jo 'arsā-i-ilārūz se qāim ho aur log usō barābur mānte āye hoñ; dastūr-i-mustamira.

Local *custom*—Rawāj-i-mukhtasari-maqām; woh dastūr jo kisi khāṣ jagah par jāri ho. *Custom of the country*—Rasm-i-mulk; des kī chāl. *Custom of a family*—Rasm-i-khāndān; kulāchār; kul-rīt. Village *custom*—Rawāj-i-deh; gāwā kī dastūr. [kī dastūr.

Custom of merchants—Dastūrāt-i-muta'alliqā-i-tijārat; saudāgarī yā mahājari *General customs*—Dastūrāt jo kisi riṣṣat yā saltanat meñ jāri hoñ.

Particular customs—Kisi shahr yā zil' ke dastūrāt.

4.—*pl.* Mahsūl-i-parmit; woh mahsūl jo kisi tijārat kī chīz par ek mulk se dūsro mulk meñ āne yā wahāñ se dūsro mulk meñ jāne ke waqt liya jātā hai.

Customable, *n.* Jispar parmit̃ kā mahsūl lag sake.

Customarily, *ad.* Aksar; 'umūman; bataur dastūr yā rawāj ke; 'ādatan.

Customary, *a.* Ma'mūlī; rasmi; bañdhā huā; jo rawāj-i-mustamira ko mntābiq ho.

Customer, *n.* Kharīdār; gūhak; jo kisī dūkān wagaira par aksar jākar chīzeñ kharīde yā unki farmāish kiyā kare.

Ugly customer—Jisko sāth leuden yā kisī qism kā bartāw muskīl se ho-sake.

Custom-house, *n.* Parmit̃-ghar; woh makān jahāñ parmit̃ kā mahsūl liyā jātā hai.

[rāshnā; do tūk k.; 'alāhida k.]

Cut, *v. t. 1.*—Kisī shai ke ajzā ko ek tez āle se judā judā k.; kātñā; ta-

2.—Kāt-kar dhā yā girā d.—jaise darakht; kāt-kar jam' kar-lenā (bañor l.)—jaise galla.

[khu wagaira.]

3.—Kāt-kar dūr k. yā nikāl d.; kāt dālnā; tarāsh l.—jaise bāl 'nā.

4.—Kāt yā tarāsh-kar kisī sūrat yā shakl kā banānā; kauda k.

5.—Kisī ke dil ko choṭ pahūñchānā yā zaḥmī k.; ghūs jānā; chubh jānā; barā asar pahūñchānā yā bahut hī lagnā.

[jānā.]

6.—'Taḡāṭu' k.; ek shai kā dūsri shai ko kāt̃te (usse hokar) nikāl-

Cut and dried—Banā-banāyā; pahle se taiyār; lais.

To cut a figure—Numāish k.; namūd k.

To cut down (a)—Kāt-kar girā d.; nādim k.; pashemān k.; sharminā k.; dabā d.; past kar-d. (b) Ghaṭānā; kam k.; taḥfīf k. *To cut down expences*—Masārif (kharāh) meñ kamī yā taḥfīf k.; kharāh kam kar-d.

To cut off—Kāt-kar judā kar-d.; alag k.; judā k.; khatm kar-d.; nest kar-d.; zāl k.; kal-'adān k.; rok d.; muqat' k.

To cut out—Bhel yā darmiyan se nikāl d.; kāt kar koyī sūrat yā shakl qāim kar-d.; kisī dāul yā shakl kā banānā; soch-kar nikālñā; mauzūn k.

To cut short—(a) Yakāynk rok d. yā band kar d.; dafātun khatime ko pahūñchā d.; yakāyak rok-kar āge chaluo (barhne) na d. (b.) Muḥtasar k.; ghaṭānā; kam k.; taqlīl k.

To cut up—(a.) Kāt-kar tukre tukre k. (b.) Nuqsān pahūñchānā; barbad k. salna pahūñchānā; zarar pahūñchānā.

To cut the acquaintance of, or to cut a person—Kisī se rāh-o-rāsm tark kar-d.; kisī ko dekh-kar usse nā-āshnā ban-jānā (aisī tarah se pesh ānā 'ki goyā kabhī ki jān-pahūñchān na thī).

Cut, *v. i. 1.*—Kāt k.; kātñā.

A knife cuts well—Chhuri khūb kāt kartī hai.

2.—Kāt-jānā; kāt-kar judā judā ho jānā.

To cut across—Kisī se hoto (usko kāt̃te) sidhe nikal jānā.

Cut, *n. 1.*—Zaḥm; chīr; kāt.

[kā fi'l.]

2.—Woh bāt jisse dil ko šadma pahūñcho; koyī khiffāt yā subkī

3.—Rāsta yā nahr wagaira jo kāt-kar nikle.

4.—Tukrā; chhāñṭ; pārā.

5.—Kisī shai ke kāt̃e yā banāye jāno kā tariq; shakl; waz'; tarz; tarāsh yā tarāsh-kharāsh; qat' yā qat'-burīd; byōñt.

A short cut—Tirohī rāh jisse rāsta jald kāt-jāe; nazdik ki rāh.

D.

Dacoit, n. Dākū; dakait; Hindustān ke un sariqa-i-bi-l-jabr karne wālon se ek shakhs jo gol bāndh-kar wāridāt karte hai; gārat-gar.

A gang of dacoits—Dākuon kā guroh; dākuon kā tāifa.

Dacoity, n. Dakaiti; dāka-zanī; dākuon kā dāka dālnā.

To commit a dacoity—Dāka dālnā; dāka mārnā; dāka-zanī k.

Dacoity with or without murder—Dakaitī ma'qatl-i-'amd yā bilā qatl-i-'amd.

Daily, a. Roz-āna; har roz kā; jo roz-marra ho.

Daily account—Roz roz yā har roz kā hisāb; dīn dīn kā lekhlā; yaumiya hisāb.

Daily expenses—Ma'ārif-i-rozāna; jo kuchh har roz kharch parē.

Offences of daily occurrence—Jarām jo har roz (roz marra) waqfī meḥ āyē.

Daily, ad. Roz roz yā har roz; yauman fa yauman; dīn ba dīn; roz ba roz. Such offences happen daily—Aise jarām har roz (yauman fa yauman) waqfī hote hai.

Dam, n. Bāndh; band; pāni kā bahāw rokne ke liye mittī yā lakri kā ār.

Dam, v. t. 1.—Bāndh bāndhnā; pāni kī rukāwat ke liye bāndh banānā; bāndh bāndh-kar pāni kā bahāw rok d.

Often used with *in* or *up*.

2.—Band kar-d.; rok d.

To dam out—Bāndh banā yā bāndh kar rok d. (bhitar āne na d.).

Damage, n. 1.—Woh nuqsān yā mazarrat-i-dawāmī jo kisi kī zāt jāe-dād yā nek-namī kī nisbat ho; zarar; khisāra; mazarrat; gazand; ziyān; insidād-i-naf.

To cause damage—Khisāra yā nuqsān pahunchānā.

To suffer or sustain damage—Nuqsān khisāra yā toṭā uṭhānā; nuqsān sabnā.

2.—(Laro) pl. Kisi mazarrat yā nuqsān kā tāwān-i-naqdī; talāfi-i-zarar; mu'āwaza-i-ziyān; jo kuchh shakhs-i-zarar-rasida ko uski nuqsāni ko 'iwaz meḥ zarar-pahunchāne-wāle se dilāyā jāe; nuqsāni kā badlā; harja; khisāra; zar-i-harja yā zar-i-khisāra.

Measure of damages—Miqdār-i-khisāra; nuqsāni kī woh miqdār jisko ba-mājib harja dilāyā jāe.

Liquidated damages—Zar-i-khisāra-i-mushakkhāsa; woh zar-i-harja jiski ta'dād sirf tahqiq ko sāth ta'āyun kar-dī-gayī ho par ussē muta'āqidai-i-mu'āhada kī yahi mānshā na rahā ho kī koyī mu'āhada-i-ta'ziri qāim ho.

Unliquidated damages—Zar-i-khisāra-i-gair mushakkhāsa

Damages for defamation of character—Hurmat-bahā; woh khisāra jo izāla-i-haṣiyat-i-'urfi ke 'iwaz meḥ dilāyā jāe. [qīm k.]

To assess damages—Khisāro kī tasbkhis k.; harje kī ta'dād kā muqarrar yā

Nominal damages—Woh khisāra jo kisi nuqsān-i-wāqfi ke 'iwaz meḥ nahī balki mahz kisi haq-talki ke liye dilāyā jāe.

Damage, v. t. Nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā; kisi shai ko nāqis yā kharab kar-d. yā uski 'umdagī khwāh waq'at ko ghaṭā d.; sadma pahunchānā; ziyān k.

Damage, v. i. Nuqsān pahunchnā; 'umdagī yā qīmat wagaira meḥ futūr par-jānā (uskā kharāb yā nāqis ho-jānā khwāh ghaṭ-jānā). [ā-sake.]

Damagable, a. Nuqsān-pazir; jisko mazarrat pahunch sake; jismeḥ futūr

Damage-feasant, *a.* (*Law*) Zarar-rasān; nuqsān k. w.; dūsre kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz jāne w.—jaise maweshī. [kuchh bhigā huā.

Damp, *a.* Na itnā khushk aur na itnā tar; kisi qadar tar; nam; kuchh Damp, *n.* 1.—Narmī; tarī; rutūbat.

2.—Afsurda-khātiri; pazhmurda-dilī; shikasta-dilī; dil kā tūt-jānā; hausale kā past ho-jānā. [odā kar-d.

Damp, *v.* 1. 1.—Nām k.; tar k.; martūb k.; kuchh kuchh bhigā d. yā

2.—Ghaṭā d.; pazhmurda k.; pālē kī tarāh mār d.; tor d.

3.—Āge barhne yā zor karne na d.; za'if kar-d.; past kar-d.; rok d.; tor d.; taraqqī wagaira meñ māni' h. [auron ke sāth.

Dance, *v.* 1. 1.—Nāchūā; raqs k.; bāje par nāchnā chāhe tanhā yā

2.—Idhar udhar yā āge piche jald jald yā khush hokar chaluā; harakat (chāl) se khushi kā izhār k.; kudaknā; phudaknā; kulel k.

To dance in a rope, or to dance on nothing—Phūnsī parnā.

Dance, *v.* 1. Nachānā; idhar udhar yā niche upar kudānā.

To dance attendance—Khushāmad kī rah se hāzir-bāsh rahnā; khush yā apnā millr-bān-i-bāl karne ke liye hāzir rahnā (hāziri d. yā hāzir-bāshi k.)

Danger, *n.* Khātra; woh āfat jiske wuqū'-i-āyinda kā ibtimāl ho; jolkhim; nuqsān taklif yā dūsri musibat kā muqābala (usmeñ parnā).

Dangerous, *a.* Khatar-nāk; pur-khatar; khātre se bhārā huā; āfat-nāk; gair-mahfūz; jismeñ kisi bāt kā khātra yā jolkhim ho.

A dangerous person—Khatar-nāk shakhs; aisi shakhs jiski nisbat kisi khātre kī bāt kē paidā karne yā kuchh nuqsān pahunchāne kā ihtimāl ho.

A dangerous weapon—Āla-i-khatar-nāk; aisi āla jiski nisbat zaḥm-i-muhlik pahunchāne kā khauf ho. [jān jāne kō khauf ho.

A dangerous wound—Zaḥm-i-pur-khatar; aisi zaḥm jisse majrūh (zaḥmī) kī

Dangerously, *ad.* Aisi tarah par kī kisi bāt kā khātra (jolkhim) ho; khatar-nākī se.

Dare, *v.* 1. Kisi maqsad ke liye kāfī jurat r.; diler h.; sāhas r.; na dārnā; khauf na khānā; jurat k.; himmat k.

Dare, *v.* 1. 1.—Kisi bāt kī himmat r. (uske karne kī jurat r.)

2.—Muqābale kī jurat zāhir k.; lalkārnā; muqābala chāhnā; chhernā.

Dark, *a.* 1.—Tārik; andherā; jismeñ raushanī na ho; bil-l-kul yā kisi qadar siyāh; uñjelā nahīn; siyāh yā siyah-fām.

2.—Jo sūf sūf samajh na pāre; jismeñ 'aql ko jald rasāyī na ho; poshīda; makhfī; muglag [rahe.

3.—Jismeñ 'ilm kī raushanī na ho; jismeñ jahālat kī tārikī phailī

4.—Jisse bad atwārī zāhir ho; kharāb; zabūn; burā; bad.

5.—Burāyī kī 'alāmateñ zāhir k. w.; tārik; siyāhī chhāyā huā.

Dark, *n.* 1.—Tārikī; andherā; raushanī kā na h.

2.—Jihālat kī hālat; 'aql par pārdā pāre rahne kō kaifiyat; tārikī; zulmat. [mahina aur din.

Date, *n.* Tārikh; mitī; tithī; kisi nāwīshṭe meñ uski tabdīl kī san

According to date—Tārikh-wār; mitī ke mutābiq.

Bearing date or dated—Muarrakha; jīpar san mahīna aur tārikh likhī ho.

Due date—Tārikh-i-wājibul-adā; pakki mitī.

Date, v. t. Tārīkh likhnā charhānā yā denā; kisi tahrīr par san wa mahīna aur tārīkh-i-tahrīr likhī d.

Date, v. i. Shurū' h.; ibtidā r.; bunyād parnā.

☞ *With from.*

Daughter, n. Larīkī; betī; dukhtar; sabīya.

Daughter-in-law, n. Patoh; bahū; badhū; betē kī jorū.

Day, n. 1.—Roz; din; yaum; bār.

Day by day—Roz-āna; har roz; yauman-fa-yauman; bilā-nāga.

Days of grace—(a) Muhlat ke din: aiyām-i-muhlat. (b) Woh tīn din jo mahjani rawāj ke mutābiq huqūq kī mitī ke pūjue ko ba'd usko dām ko dene ke liye muqarrar hote hai.

2.—Qaziye yā munāqashe meñ kām-yābī; jang meñ fath.

He has won the day—Usne fath pāyī; woh kām-yāb huā.

3.—Zamāna; 'asr; waqt; zindagī; hayāt.

☞ In this sense, the plural is often used.

One day, or one of these days—Kisi khās waqt meñ; ek din; kisi na kisi dīn; chāhe jald ho yā der ke ba'd.

To-day—Āj; fi-l-hāl; bi-l-fi'l.

Day-book, n. Roz-nāma; roz-nāmche kī bahī; woh hisāb kī kitāb jismeñ roz-āna jam' kharch likhā jātā hai.

Dead, a. 1.—Murda; marā huā; jismeñ zindagī bāqī na ho; be-jān.

2.—Bē-sūd; jisse kuchh naf' na ho; fāida-bakhsh nahīn.

Dead capital—Sarmāya-i-be-sūd; woh sarmāya jisse kuchh naf' na ho.

3.—Barābar ek tarah kā; patpar; nipat; nirā; yaksān.

A dead plain—Patpar maidān; barābar yā nirā maidān. *A dead wall*—Nirī yā nipat diwār; diwār-i-mahz; aisi diwār jismeñ koyī jharokhā wagaira na ho.

4.—(*Law*) Jiske huqūq-i-shahrī sāqit ho gaye hon; jiskā ikhtiyār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl zālī ho gayā ho.

The man having been banished became civilly *dead*—Jilā-watan kiye jāno kī wajh se us shakhs ke huqūq-i-shahrī zālī ho gaye yā uskā iqtidār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl sāqit ho gayā. [bas ho.]

Dead drunk—Nashe meñ chūr yā bad-hawās; isqadar sarshār kī bil-kul be-

Dead language—Woh zabān jo bolī na jātī yā 'awām meñ rāij na ho.

Dead letter—(a) Woh chitthī jo kisi dāk-khāne meñ ek waqt-i-mu'ayana tak rahe aur uske ba'd kisi tālib ke na hone kī wajh se sadr sairishat-i-dāk meñ bhej di jāe. [isti'māl; sāqit-u-nafāz.]

(b)—Jiskī waq'at imtidād yā kisi rawāj ke sabab se jātī rahe; matrūku-l-The law has become a *dead letter*—Woh qānūn sāqit-u-nafāz ho gayā (ab nafāz yā jāri nahīn hai).

Dead letter office—Sadr mahkama-i-dāk kī woh sāga jahān gair-matlūba chitthiyāt kī jānch aur unkī nisbat kār-rawāyi-i-munāsib kijātī hai.

Dead, n. 1.—Woh waqt jab mutlaq shor-o-gul na rahe; nihāyat sannāṭe. kā waqt; jis waqt bi-l-kul sunsān yā tārīkī rahe; 'bich kā hissa yā madh—jaise jāre kī fasl yā rāt kā.

2.—*pl.* Mare huye log; murde.

[wuqū'-i-mārg ho.]

Deadly, a. 1.—Qātil; muhlik; jisse jān jātī rahe; jo bā'is-i-halākat yā

A *deadly* blow or wound—Zarb yā zaḥm-i-muḥlik; zarb yā zaḥm jisse majrūh yā zaḥmī marjāye.

2.—Jānī; zindagī kā khwābān; jisko kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ; jiskā maushā halākat yā barbādī ho.

A *deadly* enemy—Jānī dushman; aisā dushman jise kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ. *Deadly* malice—Jānī 'adāwat.

Deaf, *a.* 1.—Bahrā; jisko yā jismeñ āwīz ma'lūm na de (sun na pare).

2.—Jo samā'at par rāgib na ho; jo jānbūjh-kar 'adam-tawajjuhī kare; jo qāil na ho; jo wāqī'at yā dalāil ko qabūl na kare; pumba-ba-gosh; munkir.

To be *deaf* to a representation—Kisi kī bāt ko suune par rāgib na honā; kisi kī bāt ko jānbūjh-kar na sunnā—To be *deaf* to an argument—Kisi dalīl ko qabūl na karū yā usse qāil na honā.

3.—Bahrā hokar; jab samā'at kī quwwat rah na jāe.

Deal, *v. t.* 1.—Tiforā thorā d.; taqsim k.; bāntnā.

☞ Often followed by *out*.

2.—Pai-dar-pai d.; ek ke ba'd dūsra d.

[mārnā.

To *deal out* blows—Paiham mārnā; zarb par zarb d. yā lagānā; mār par mār

Deal, *v. i.* 1.—Tijārat k.; saudāgarī k.; kharīd-farokht yā uskī guft-gū (bāt-chit) k.; roz-gār yā kār-o-bār k.

2.—Do shakhsōn ke darmiyān meñ parnā; kisi se kisi qism ke mu'ā-malāt r.; bich meñ parnā; logon kā darmiyānī ban-kar kār-rawāyī k.

3.—Dūsroñ kī jānib kisi qism kā tarīq ikhtiyār k.; bhali yā burī chāl chaluā; 'amal k.; kām yā kār-rawāyī k.

[burā.

To *deal by*—Achchhi yā burī tarah se pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhā ho yā

To *deal in*—(a) Kisi shai se kuchh ta'alluq yā sarokār r.; kisi bāt meñ mas-rūf rahnā; karnā.

He *deals* in political matters—Wo h mu'āmalāt-i-mulkī se ta'alluq rakhtā hai yā unmeñ masrūf rakhtā hai.

[farokht k.)

(b)—Kisi chiz kī tijārat k. To *deal in* corn—Galle kī tijārat k. (uskī kharīd-

To *deal with*—(b) Kisi tarah se-pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhā ho yā burī; bhalāyī yā burāyī se bartāw k.

That person should be *dealt with* according to law—Munāsib hai kī us shakhs se qānūn ke mutābiq bartāw ('amal-dar'āmad) kiya jāwe (uskā tadārūk qānūn ke mutābiq honā chāhiye).

(b)—Muqābala k.; roknā; insidād k.; islah k.

Deal, *n.* Hissa yā juzw; aisā miqdār wagaira jiski intihā na ho.

☞ Generally qualified with *great*.

A *great deal* of labour—Bahut kuchh yā barī mihnat.

Dealer, *n.* Rozgārī; tijārat-pesha; dūkāndār; dallāl; saudāgar.

A *dealer* in linens or woollens—Sūti yā ūni kapron kī tijārat k. w.

☞ A word of very extensive use.

Dealing, *n.* Kār-o-bār; mu'āmalāt; len-den; dād-sitad; saudā; sarokār; sulūk; rabt-zabt; rāh-o-rasm; ta'alluq; saudāgarī; tijārat.

Fair *dealing*—Sāf mu'āmala; khatā mu'āmala; imān-dārī kā saudā yā len-den; mu'āmala kī safāyī.

Unfair dealing—Bad-mu'amalagī; len-den meñ be-īmānī.

Dear, *a.* 1.—Mañhgā; garāñ; jiskī qīmat mu'mūl se ziyāda ho; garāñ-bahā ya'nī ma'mūl se ziyāda qīmat r. y.

2.—Pyārā; nihāyat 'azīz; jiskī qadr ziyāda kī jāe.

Dear-bought, *a.* Garāñ-bahā; jo bahut kuchh sarf se hāsīl ho yā mile.

Dearly, *ad.* 1.—Muhabbat se; dil se, bare shauq se; chāh ke sāth.

2.—Shiddat se; aisī tarah par ki rañj uṭhe; bahut kuchh dekar yā sah-kar; ba-sarf-i-kasīr.

Death, *n.* 1.—Maut; marg; wafāt; halākat; qazā; mamāt.

Civil death—See under Civil.

2.—Marne kā tariq; jis tarah par maut kā wuqū' ho.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī. Sudden death—Marg-i-mufājāt; qazā-i-nāghānū. A violent death—Mārpīṭ se marnā; maut jo mār pīṭ se paidā ho.

Death's-door—Qaribu-l-marg hone kī hālat.

At death's-door—Qaribu-l-marg; jāñ-ba-lab; hālat-i-naz' meñ; pair gor meñ laṭkāye huye; ab-tab lagā huā.

To cause death—Halākat kā bā'is h.; mār dālnā yā marwā dālnā.

To put to death—Qatl k.; halāk k.; mār dālnā; jāñ lenā.

To be the death of—Kisī kī maut kā bā'is h.; mār-dālnā; halāk k.

Punishment of death—Sazā-i-maut; phāñsī kī sazā.

[kā hukm d.

To sentence an offender to death—Kisī mujrim kī nisbat sazā-i-maut (phāñsī)

Death-bed, *n.* Bistar-i-marg; kisī mariz kā dam-i-ākhir; us shakhs kā ākhir waqt jo bīmār-rahkar mare.

Death-warrant, *n.* 1. (*Law*) Phāñsī kā wārant yā hukm-nāma; woh hukm jo afsar-i-mujāz ke huzūr se kisī mujrim ke phāñsī diyejāne kī nisbat jāī ho.

2.—Jisse ummed yā khushī munqat' ho-jāe (bāqī na rahe).

Debar, *v. t.* Mahrūm yā mahjūb k.; mānī' h.; bāz rakhnā; rok d.; dakhl yā tasarruf na karne d.; khārij kar-d.; na denā yā inkār k.

Debase, *v. t.* Kisī shai kī 'umdagī waq'at asliyat yā martaba wagaira ko ghaṭā d.; zalil k.; be-waqr k.; khoṭā banā d. [pazīr.

Debatable, *a.* Jiskī nisbat nizā' yā munāqasha ho-sake; hujjat yā bahs.

Debate, *n.* 1.—Bahs; mubāhasa; munāqasha; takrār yā nizā'-i-lafzī; munāzara; hujjat ba-garaz-i-inkishāf-i-asl-i-haqīqat; ashkhās-i-mukhtalifu-l-ārā ke mā-bain takrār. [har ho.

2.—*pl.* Kisī amr ke muta'alliq mubāhase kī kaifiyat jo mushta-

Debate, *v. t.* Nizā'-i-lafzī yā bahs k.; dalāil ke zarī'e se kisī bāt ke qāim karne kī koshish k.; hujjat dalīl yā takrār k.

The question was debated till a late hour—Us amr kī nisbat der tak bahs huyī.

DE BENE ESSE, (*Lat.*) (*Law*) Manzūri-i-shartī; taslīm-i-fi-l-hāl.

A de bene esse examination of a witness—Kisī gawāh kā izhār jo waqt par taslīm karliyā jāe lekin uskī nisbat yah ikhtiyār rahe kī istifsār-i-mazīd yā kāmīl ke ba'd woh phir pesh na kiyā yā nā-manzūr kardiyā jāwe; izhār-i-gawāh mashrūt ba manzūri-i-āyanda. [shahādat l.

To take evidence de bene esse—Āyinda kī manzūri yā nā-manzūri kī shart par

Debenture, *n.* 1.—Woh nawishta jis meñ qarzdārī taslīm kijāwe; tahrīr mush'ir-i-ijāb-i-dāin; woh talirir yā sahad jispar kisī afsar-i-sar-

kārī ke dast-khat is amr ke subūt meñ saūt hoñ ki fulāñ kī yāftanī is qadar hai; woh raqam jo aise nawishte meñ mundarj ho.

2.—Woh sanad jo parmit-ghar se mālīk-i-māl ko mahsūl kā chhūṭ wusūl pāne ke liye dijāti hai; chhūṭ yā phirte kī chitṭhī.

3.—Woh kafālat-nāma jo railway kampanī apne qarz liye huye rupaye kī nisbat likhti hai; qarz kī dastāweẓ yā uskā kafālat-nāma. Debentured, *a.* Jispar chhūṭ yā phirtā mil-sake.

Debentured goods—Chhūṭ kā māl; woh māl jispar mahsūl kā phirtā mil-sako.

Debit, *n.* Tahrīrī raqam-i-qarz; madd-i-kharch; nām kā mad; nām khātā; hisāb kā woh mad jismeñ aisi kul raqmeñ mundarj hoñ jo auroñ ke zimme hoñ.

The debit side of an account—Madd-i-kharch; nām-khātā.

Debit, *v. t.* Qarz kī tarah par likhnā; qarz khāte likhnā; madd-i-kharch meñ qāim k.; nām likhnā yā nām khāte charḥnā. [ke zimme ho.

Debt, *n.* 1.—Qarz; dain; lahnā; rin; woh rupaye jo ek shakhs ke dūsre

2.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā uske naf' ke liye kiyā jānā farz ho; farz; bār.

A debt secured by a bond—Tamassukī qarz.

A debt secured by word of mouth—Dast-gardāñ yā hath-pher qarz; zabāñī qarz.

An outstanding debt—Lahnā; woh qarz jo bahut dīn se wājibu-l-adā ho.

A debt of honour—Imān kā qarz. Debt or an action of debt—(Law) Qarz ke wusūl kī nālīsh; qarza dīlā pāne kī nālīsh. To run in, or into, debt—Qarz-dār yā maqrūz ho jānā; zer bār yā dain-dār ho yā ban jānā.

Debtee, *n.* (Law) Dāin; qarz d. w. yā qarz-khwāh; mahājān.

Debtor, *n.* Madyūn; qarz-dār; jiske zimme qarz ho; dain-dār; shakhs-i-maqrūz; zer-bār; marhūn.

An insolvent debtor—Madyūn-i-nā-dār; aisi shakhs jisko pā apne qarz ke adā ke liye jāe-dād-i-kāfi na ho; diwāliyā; madyūn-i-gair-zī-istitā'at.

A judgment debtor—Madyūn-i-digri.

Decamp, *v. i.* Khaima ukhṛnā; derā uṭhānā; chal d.; rafūchakkar ho-jānā; rāhi h.; bhāg jānā.

Decease, *n.* Wafāt; marg; mant.

Decease, *v. i.* Maruā yā mar-jānā.

A deceased person—Mutawaffā; marhūm; magfūr; baikunṭh-bāsi; jannat-nasib.

Deceit, *n.* Woh hila sāzish tadbīr darog-bayānī yā 'amal-i-makḥfi jo dūsre shakhs ko fareb dene ke liye kiyā jāwe; dagī; fareb; makr; phande meñ phaṁsāne kī tadbīr; dhokhā; mugālata.

To practise deceit—Fareb k.; dagā k.; dhokhā yā mugālata d.

Deceitful, *a.* Makkār; dagā-bāz; fareb-dih yā farebī; stratī; hila-sāz.

Deceitfully, *ad.* Dagā-bāzi se; fareb se yā fareb kī rāh se; dhokhā dene kī garaz se. [yā dhokhā dene kā mailān.

Deceitfulness, *n.* Dhokhā dene kī khwāhish; farebī h.; gumrah karne

Deceive, *v. t.* Gumrah k.; aisi tadbīr k. kī jhūṭh par yaqīn kiya jāe aur sach par i'tibār na ho; dhokhā d.; mugālata d.; phaṁsānā; phande meñ dālnā; fireb d.; dagā k.; māyūs k.; nā-ummed kar-d. [ho.

Decennial, *a.* Dah-sāla; jo das baras tak qāim rahe; jo das das sāl par

A *decennial* settlement—Dah-sāla band-o-bast; das baras kā mī'ādī band-o-bast.

Decency, n. Qaul yā tariq kī munāsabat; āpas ke rāh-o-rasm yā bātechit wagaira meñ husn-uslūbī; ādāb ke rusūm kā lihāz; munāsibāna akhlāq wa ādāb; hijāb; sharm; fuhsh kalimāt wagaira se ihtirāz; imtiyāz.

Decent, a. 1.—Kalām tariq poshāk aur ādāb wa akhlāq ke lihāz se munāsib; mauzūn; shāista-bāista; mūzaiyab; munāsib.

2.—Be-hijābī yā fuhsh se barī; mahjūb.

3.—Darja-i-i'tidāl kā par kār-rawāyī ke liye kāfī; kāfī; mu'azzaz.

Deception, n. Dhokhā; fireb yā fireb-dihī; dagā-bāzī; dhokhā khānā yā dhokhe meñ ānā.

To be liable to *deception*—Dhokhe meñ āne ke lāiq h.; dhokhā khā-saknā.

Deceptive, a. Fireb-dih; jisse dhokhā ho; jisse mugālata ho yā khayālāt-i-fāsid paidā hoñ.

Decide, v. t. Qat'-i-nizā' k.; kisi bahs nizā' yā jhagre meñ ek jānib yā fariq ko gālib karke khātima-i-nizā' wagaira kar d.; tai k.; tasfiya k.; faisal k.; tajwiz k.; niptā d.; khātima ko pahunchā d.; kisi amr ke natije kī tauqih kar-d.; kisi bāt kā wārā-nyārā kar-d.

The court *decided* the cause in favour of the defendant—'Adūlat ne woh muqaddama ba haqq-i-mudda'ā 'alaih faisal kiya.

Decide, v. i. Thahrānā; tauqih k.; rāe-i-qāti' yā ākhir qāim k.; faisala k. yā sādīr k.; tajwiz k. yā sādīr k.

The court *decided* in favour of the defendant—'Adūlat ne faisala ba haqq-i-mudda'ā 'alaih sādīr kiya; 'adūlat se mudda'ā 'alaih ke haq meñ tajwiz hui.

Decided, a. 1.—Mutahaqqaq; jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho; thanā huā; musammam; yaqīnī.

A *decided* purpose—Thanā huā irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; aisā irāda jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho.

2.—Sāf; gair-mubham; lā-rad; jisse inkār na hosake; sarīhī; ibhām se barī; qat'ī.

A *decided* proof—Subūt-i-sāf yā lā-rad; subūt-i-yaqīnī yā qat'ī. [ho-sake.

Decidedly, ad. Sāf sāf; bilā-shubha; qat'an; aisi tarah par ki shubha na

Decipher, v. i. 1.—Kamsalā ke hurūf nikālā; jo kuchh ramz ke tariq par likhā ho uski tauzih 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ k.

To *decipher* a letter written in ciphers or secret characters—Kisi aise khat ko jo hurūf-i-ramzī meñ likhā ho 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ tarjama kar d. ya'nī 'alāmāt-i-ramzī ke badal jo jo hurūf hoñ unko nikālkar mazmūn-i-'ibārat bayān kar k.

2.—Kisi pechīda bāt ko suljhānā; kisi 'uqde ko hal k.; kisi mubham yā mushkil bāt kī tauzih k.; kisi shai ko gaur karke nikālū tā-ki uskā mafhūm yā maushā dūsre ko mā'lūm ho jāe; 'uqda-kushāyī k.; kholnā.

Decision, n. 1.—Infisāl; tasfiya; niptāw; ikhtitām; khātima-i-nizā'; tajwiz yā rāe-i-ākhir us muqaddame meñ jo zer-i-bahs yā zer-i-tajwiz rahā ho.

What was the *decision* of the court in the case heard yesterday? Jis muqaddame kī samā't kal hui usmeñ 'adūlat kī rāe (tajwiz-i-ākhir) kyā thi.

To arrive at, or come to, a *decision*—Ākhir rāe qāim k.; tajwiz-i-ākhir k.

2.—Faisala; tajwiz; woh nawishta jismen koyi faisala-i-qānūnī sarāhat ke sāth munḍarj ho; kisi 'adālat kī rūe aur tajwiz kī kaifiyat.

3.—Tasmīn-i-irādat; woh dil kī mazbūtī jismen lagzish na ho; kisi bāt ko munsta'idi aur mazbūtī se ṭhān l.

Decisive, a. Qāṭī; qat'i; ākhir; mukhtatim; nātiq; jisse bahs yā takrār bāqī na rahe; jisse koyī jhagrā tai ho jāe yā kisi amr ke natije kī tanqīl ho; shāfi; kāmīl.

A *decisive judgment*—Faisala-i-qat'i yā ākhir; aisi tajwiz jisse bahs yā takrār kī tasfiya ho-jāe. [tasfiya ho-jāe.]

Decisively, ad. Qat'an; aise tariq par kī nizā' shubha bahs yā tajwiz kī **Decisiveness, n.** Shubha yā takrār wagaira ke raf' karne kī salāhiyat; kisi bahs yā subūt meṅ jhagre yā shubhe ke miṭā dene kī quwwat.

Declarant, n. Muqir; iqrār k. w.

Declaration, n. 1.—Izhār; iqrār; i'lān; bayān-i-sāf. [par ki-jāwe.]

2.—Woh nawishta jiske zarī'e se kisi bayān kī tasdiq sanadi tariq

A *legal declaration*—Woh wasīqa jismen kisi bayān yā i'lān kī tasdiq ba-tarzi-mu'ayyana-i-qānūn ki-jāwe.

3.—(Law) Woh kāgaz-i-'adālat jismen mudda'i apnī nālīsh ko wujūh silsila-wār aur mufassal zāhir kare; bayān-i-da'wā yā da'wā.

A *solemn declaration*—Iqrār-i-sālih; bayān-i-halī.

A *dying declaration*—Bayān-i-waqt-i-marg; izhār-i-hālat-i-naz'.

Declaratory, a. Musharriḥ; muwazzih; mufassir; jisse kisi kā matlab sāf sāf zāhir ho.

A *clause declaratory of the will of the legislature*—Woh zimn-i-qānūn jisse us qānūn ke wūz'in kī masha' zāhir ho.

A *declaratory act*—(Law) Woh qānūn jiske zarī'e se kisi qānūn-i-nāfizu-l-waqt kī mafhūm wa masha' sāf sāf zāhir kiya jāwe; qānūn-i-tafsīrī.

A *declaratory decree*—Dīgr-i-istiqrār-i-haq.

Declare, v. t. 1.—Sāf sāf bayān k.; i'lān k.; munshahar k.; zāhir k.; kahū; batlānā; dekhlanā; sanjhanā; ma'lūm karānā. [bayān k.]

2.—Mahsūl wagaira dene ke liye māl wagaira kī mufassal kaifiyat *To declare one's self*—Apnī rūe zāhir k.; sāf sāf kah denā kī hamārī rūe yah hai yā ham is farīq ke j'nīb-dār haiṅ.

Declare, v. i. 1.—Alāniya zāhir k.; kisi farīq wagaira se apnī muwāfaqat yā mukhālafat zāhir k.; kisi irāde kī i'lān-i-sarīḥ k.

 With for or against.

2.—(Law) Qānūnī tariq par wajh-i-nālīsh bayān k.

The *plaintiff declares* in debt or trespass—Qarz yā mudākhālat-i-be-jā kī nālīsh meṅ mudda'i qānūnī wujūh-i-nālīsh bayān kartā hai.

Decline, v. i. 1.—Niche ko jhukānā; zu'f māndagī yā nā-umedi wagaira se jhukā yā laṭkā d.

2.—Ghaṭnā; kam h.; zawāl par ānā yā h. rū-ba-tanazzul h.; dhalnā; khātima zawāl yā nestī par h.

The *day declines*—Din ghaṭā yā dhalā jātā hai; diu zawāl par hai. *Business declines*—Kām meṅ kamī hai yā kām meṅ zawāl ātā jātā hai; kār-o-bār rū-ba-tanazzul hai.

3.—Munh pher lenā; inkār k.; kahne ke mutābiq na karnā; na karnā; na māunā; ihtirāz yā ijtināb k. [inkār kiya.

The prisoner declined to make any defence—Mudda'a 'alaih ne jawāb-dihī se

4.—Qimat yā māliyat meī kam ho-jānā; ghaṭ jānā; utar jānā.
Decline, v. t. 1.—Jhukānā; nichā k.; girānā.

2.—Nā-manzūr k.; kisī bāt ke zimma nṭhāne yā uske karne se inkār k.; kanāra-kashī k.; qabūl na k.; ihtirāz k.; bachā jānā.

To decline an offer—Kisī aisi shai ke lene yā qabūl karne se inkār k. jo koyī shakhs bilā talab detā ho.

Decrease, v. i. Ghaṭnā; kam h.; wus'at qad miqdār yā ta'dād khwāh quwwat sifāt yā 'umdagī meī ba-tadrij kam h.

Decrease, v. t. Ghaṭānā; kam k.; wus'at qad miqdār yā ta'dād khwāh quwwat sifāt yā 'umdagī meī ba-tadrij kam k.

Decrease, n. Tanazzul; kamī; zawāl; ghaṭṭī; takhḥif; āhista āhista kamī.

Decree, n. (Law) Kisī muqaddame meī 'adālat kā hukm-i-ākhir; ḍigri.

To make, or pass, a decree—Ḍigri k. yā sādīr k. To give a decree to, or in favour of, a party—Kisī farīq ko ḍigri d. yā uske haqq meī ḍigri sādīr k.

A decree-holder—Ḍigri-dār; jis shakhs ko haqq meī ḍigri hui ho.

Decree, v. t. Ḍigri k. yā sādīr k.; hukm d.; fatwā d.; 'adālat ke iḥtiyār se hukm d.; faisala yā tajwīz k.

Decrement, n. 1.—Kamī; zawāl; āhista āhista kam hone kī hālat.

2.—Jisqadar āhista āhista ghaṭ jāwe.

☞ Opposed to *increment*.

Decretal, a. Hukm yā ḍigri ke muta'alliq; jismeī hukm-i-ākhir ho.

A decretal order—Hukm-i-ḍigri. The decretal portion of a judgment—Woh juzw-i-faisala jismeī hukm-i-ākhir ho.

DEDIMUS, [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma jiske zur'e se koyī shakhs hākim-i-'adālat ke qāim-maqām kī tarah kisī fi'l-i-muta'alliq-i-'adālat ke karne kā mujāz kiya jāwe masalan gawāh wagaira kī zābān-bandī kā.

Deduce, v. t. Nikālnā; istimbāt yā mustambat k.; natija nikālnā; hāsil k.; istikhraj k.

Deducible, a. Jo ba-taur natije ke nikal sake; qābil-i-istimbāt; muntaj.

Deduct, v. t. Minhā k.; ghaṭānā; waz' k.; kam k.; nikāl l. yā d.; bād k.; kāṭnā; mujrā d. yā k.

Deduction, n. 1.—Waz'; minhāyī; kamī; bād; chhūt; minhāyī kī raqam; chhūt yā bād kī raqam; kamī yā takhḥif.

2.—Natija; hāsil yā mā-hasal; istimbāt; woh rāe wagaira jo kisī wāqī'a wagaira kī bunyād par qāim ho.

This opinion is a fair deduction from the principles you have advanced—Jo usūl tum ne pesh kiye hai un se yāh natija ba-tarz-i-munāsib mustambat hotā (nikaltā) hai.

Deed, n. 1.—Kām; kār; fi'l; kirdār; 'amal.

☞ "A word of extensive application including whatever is done, good or bad, great or small." Webster.

Words and deeds—Qaul wa fi'l yā aqwāl wa af'al.

2.—Koyī baṭā yā mashhūr kām.

3.—(*Law*) Dastāweẓ; wasīqa-'ala-l-lchūsūs woh wasīqa jo kisi jāo-dād-i-gair-manqūla ke intiqāl ki nisbat tahrir pākār uski tahrir wa takmil ki tasdiq qānūn ke mutābiq ki-jāe.

When compounded with other words, such as mortgage, sale, gift, partnership, &c., it (*deed*) is equivalent to the Persian *nāma* and the Sanskrit *patra*; as mortgage-deed, or deed of mortgage-Rihn-nāma; sale-deed-Bai'-nāma; deed of gift-Hiba yā baḥshish-nāma; dān-patra. [yā dar-asl.]

Indeed—Wāqī'; saḥimneh; haqiqatan dar-haqiqat yā haqiqat meḥ; asl meḥ Deem, v. t. Kḥayāl k.; tasawwur k.; samajhuā; sochuā; rāe qāim k.; tajwiz k. Deep, a. 1.—Gahirā; 'amīq; bahut nēhā; niche dūr tak.

2.—Pechida; maḥḥfi; jo jald samajh meḥ na āye; jiskā patā (thāh) na lagsake; gahirā; muglaq; jismeḥ fahm ko jald daḥḥl na ho; dushwār-fahm.

3.—Dūr-biḥ; baton meḥ ḥhūb dūbne wālā; daqīqa-shinās; baḥā 'ālim yā fāzil; kāmil; fāzil; fahm-i-rasā r. w.

4.—Jiskā dil par baḥā hi asar ho; gāyat darje kā; tamām-o-kamāl.

5.—Nihāyat hi sunsān yā tārik; kāmil; nirā; gahirā; jo jald tūṭ na jāe yā jismeḥ ḥhalal wāqī' na ho.

6.—Shokh; gahire rang kā; gāḥā; halkā nabīū.

7.—Dhīmā; baland-āwāz nabīū; āwāz meḥ toz nabīū; sanjida; bhārī.

Deepen, v. t. 1.—Gahirā k.; aur 'amīq banāwā; nēhe ko aur dhaḥḥnā.

2.—Aur tārik k.; ziyādatar shokh k.; aur gāḥā yā gahirā k. [ḥā d.]

3.—Ziyāda-tar ranj-āwar yā muassir k.; ranj wagaira ki saḥḥti ko ba-

4.—Aur bhārī yā dhīmī kar-d.—jaise āwāz ko.

Deepen, v. i. 'Umuq (gahirāyī) meḥ baḥḥ jānā; aur gahirā ho-jānā. [ho.]

Deep-laid, a. 1.—Gahirā; jiski bunyād firat wa dānishmandī se ḥālī gayī

Deeply, ad. Sath ke niche bahut dūr tak; nihāyat hi; ḥhūb hi; tamām-o-kamāl; bahut hi; baḥḥ riqqat se; nihāyat afsos ke sath; nihāyat dānishmandī se; hunarmandī yā pechidagī se.

Deface, v. t. 1.—Sūrat bigār-dānā; bad-numā yā bad-shakl kar-d.; ūpar se kharāb kar d.; bad-haiat kar-d.

2.—Kisi shai ko uske ḥhās ḥhāsajzā ke miṭā dene ke zari'e se nuqsān pahnuḥchānā yā bigār-dānā; mahw k.; mahkūk k.; chhil d.; bigār-nā; miṭā d.; kharāb kar-d.; nuqsān pahnuḥchānā.

To deface a letter or writing—Kisi harf yā nawishte ko chhil d. yā mahkūk k.

To deface a deed—Kisi wasīqe ko uske ḥhās; ḥhās ajzā ke chhilne yā miṭā dene ke zari'e se nuqsān pahnuḥchānā.

Defacement, n. Kisi shai ki haiat yā ḥhūb'sūrtī meḥ nuqsān yā zarar; mahkūki; miṭāw yā miṭāwā; woh shai jisse bad-sūratī yā bad-haiatī paidā ho. [ho; manjūda; haqiqī.]

DE FACTO, [Lat.] (*Law*) Wāqī'; aslī; dar-asl; saḥ-much; jiskā wujūd

An owner *de facto*—Mālik-i-aslī yā haqiqī; mālik-i-hāl.

Used in contradistinction to *de jure*.

Defalcate, v. t. Kāt l.; kueḥh nikāl yā minḥā kar-l.

“Used chiefly of moneys, accounts, rents, income, &c.” Webster.

Defalcato, v. i. Tagallub-o-tasarruf k.; zar-i-amānati ko gabn yā ḥhurd burd k. (ḥhā yā ba-tarz-i-be-jā tasarruf kar-jānā).

Defalcation, *n.* 1.—Kamī; ghaṭṭī; ṭoṭā.

2.—Tagallub-tasarruf; gabn; kḥurd-burd; jis ahl-kār kī tahwīl meṁ yā uske zimme rupaye paise honṁ unkā uskā khā yā tasarruf kar jānā.

Defamation, *n.* Izāla-i-haisiyat-i-'urfī; 'adāwatan jhūṭhī bāton kā kahṁā yā aisi khabarōṁ kā phailānā jisse kisī dūsre shakhs kī nek-nāmī meṁ zawāl āwe; buhtān; bad-nāmī; jhūṭhā ilzām; dūsre kī nek-nāmī kā izāla; hatk-i-āb-rū yā 'izzat.

“In modern usage, written defamation bears the title of *libel* and oral defamation that of *slander*.” *Webster*.

Defamatory, *a.* Tuhmat-āmez; muzil-i-haisiyat-i-'urfī; jisse nek-nāmī meṁ futūr āwe; hatk-āmez; jo nek-nāmī ko liye muzir ho; jisse hatk-i-ābrū ho.

Defame, *v. t.* Haisiyat-i-'urfī kā izāla k.; nek-nāmī meṁ zarar pahūnī-chānā; bad-nām k.; hurāyī k.; bad-goyī k.; tuhmat-āmez bāteṁ kākhar be-ābrū k.; jhūṭhī jhūṭhī 'adāwat kī bāteṁ kisī kī nisbat kah-kar use bad-nām k.

Default, *n.* 1.—Jis bāt kā karnā munāsib ho use tark k.; matrūki-i-amr-i-wājib; kisī aisi bāt ko anjām meṁ ghaṭṭat jo farz yā mahkūma-i-qānūn ho; khatā.

This defalcation has occurred through the treasury officer's *default*—Yah gabn-o-tasarruf is wajh se wuqū' meṁ āyī kī muhtamim-i-khazāna ne apne kār-i-mansabī ke anjām meṁ ghaṭṭat kī. [qāsir r.

2.—Na honā; 'adam-i-wujūd; kotāhī; kamī yā kamṭī; ṭoṭā; ihtiyāj; In *default* of—Na hone kī hālat meṁ yā na hone ke sabab se. [mauqūf hoge.

You shall be dismissed *in default* of security—Zamānat na dene kī hālat meṁ tum

3.—(*Law*) Kisī aisi kār-rawāyī-i-zarūrī meṁ ghaṭṭat yā uskā na karnā jo qānūn ke hukm se naf' uṭhāne ko liye zarūr ho—masalan tārīkh-i-mu'ayyana par jawāb-dihī kī garaz se mudda'ā 'alaih kā 'adālat meṁ hāzīr na honā. Gawāh wagaira kī gair-hāzīrī se bhī yah lafz muta'alliq kiyā jā saktā hai.

“A plaintiff's failing to appear in person or by counsel is usually called a *non-appearance*.” *Webster*.

To *suffer a default*—Jawāb-dihī ke liye mudda'ā 'alaih kā hāzīr na hokar muqaddame ko samā'at ke wāste pesh hone d.

Default, *v. i.* Kisī mu'āhada yā qaul-o-qarār kī ta'mīl meṁ qāsir h.; 'adālat meṁ hāzīr na h.; kisī muqaddame ko bilā-jawāb-dihī (yak-tarfa) faisal hone d.

Default, *v. t.* (*Law*) Kisī mudda'ā 'alaih yā aise dūsre fariq ko jispar 'adālat kī hāzīrī farz ho talab k. (bulānā) aur dar-sūrat na hāzīr hone uske uskī gair-hāzīrī qalam-bānd karke muqaddame ko yak-tarfa faisal k. [shakhs-i-gair-hāzīr.

Defaulter, *n.* 1.—Woh fariq jo pukāre jāne par 'adālat meṁ hāzīr na ho;

2.—Jo koyī farz-i-sarkārī ke anjām se qāsir rahe; jo shakhs us zar-i-sarkārī ke hisāb samjhāne se qāsir rahe jo uske sipurd ho; baqī-dār; mujrim. [tausikh.

Defeasance, *n.* 1.—Ibtāl yā ma'dūmī; kisī wasīqo ko nāfiz na hone d.;

2.—(*Law*) Kisī dast-āwez kī nisbat ek aisi shart jiskī ta'mīl ke ba'd woh dast-āwez kal-'adam ho-jāe.

3.—Woh dast-āwez jo ba indirāj-i-sharāit kisī dast-āwez-i-haqqiyat ke sāth hī 'alāhida likhī jāwe aur uski sharāit ke wafā par woh wasiqā-i-haqqiyat bātīl ho jāwe.

Defeasible, *a.* Qābil-i-mansūkhī yā ibtāl; jo rad yā kal-'adam ho sake; jo zāl ho-sake (jispar zawāl ā-sake); qābil-i-itlāf.

A defeasible title—Haqq-i-qābil-i-ibtāl; aisā haq jo rad bātīl yā zāl ho-sake.

Defeat, *n.* 1.—Shikast; hār; hazīmat. [zawāl; nafī ho-jānā.

2.—Ibtāl; ma'dūmī; mahrumī; hirmān; bātīl yā talaf ho-jānā;

The defeat of a title—Mahrumī yā ibtāl-i-haq; haq-talīf.

3.—Nā-kām-yābī; māyūsī.

The defeat of a plan—Tadbīr ki nā-kāmyābī yā uskā kār-gar na h.

Defeat, *v. t.* 1.—Shikast d.; harānā; maglūb k.; fath-yābī ke zarī'e se roknā; muntashar yā tabāh k.; mār-hatānā; hazīmat d. [kar-d.

2.—Rad k.; bātīl k.; ma'dūm k.; zāl k.; talaf k.; kal-'adam

To defeat a title—Kisī haq ko zāl talaf yā bātīl k.

3.—Kām-yābī ke sāth roknā yā muzāhamat k.

To defeat the law—Kām-yābī ke sāth qāntīn ki muzāhamat k.

Defect, *n.* Naqs; 'aib; kamī; kisī aisi bāt kā 'adam-i-wujūd yā na honā jo kisī shai ki takmīl ya'ni uske purā karne ke liye zarūrī ho; suqm; futūr.

A defect of form—Bo-zābitagī; khilāf-sarrish-tagī.

A legal defect—Naqs yā suqm-i-qāntīnī.

Defective, *a.* Nāqis; nā-mukammal; nā-tamām; jiskā ek juzw na ho; purā mukammal yā tamām-o-kamāl nahīn; adhūrā.

Defence, *n.* 1.—Hifāzat; bachāw; panāh; āṛ.

2.—'Uzr; ma'zarat; aisi bāt jisse bachāw ho.

3.—(Law) Mudda'ā 'alaih kā jāwāb yā 'uzr; da'wi-i-mudda'i ki tardid; mudda'i ke da'we ke jāwāz yā sadāqat se inkār; jāwāb-da'wā; woh tarīq-i-kārrawāyī jo mudda'i ki nālīsh se apnī tayīn bachāne ko liye mudda'ā 'alaih iḥtīyār kare; tarz-i-jawāb-dihī.

To enter upon or make a defence—Kisī da'we yā nālīsh ki jāwāb-dihī k.; da'wi i-mudda'i ke jāwāz yā sadāqat se inkār k.; mudda'i ko da'we ki tardid k.

For the defence—Mudda'i ke da'we ki tardid meṁ; mudda'ā 'alaih ki taraf yā jānīb (khawāh uski jānīb se); min-jānīb-i-tardid.

There are two witnesses for the defence—Da'wi-i-mudda'i ki tardid ke liye do gawāh haiṁ; mudda'ā 'alaih ki jānīb khawāh min-jānīb uske do gawāh haiṁ.

☞ “In this sense, defence is distinguished from prosecution.

Defend, *v. t.* 1.—Khatre yā naqsān se bachānā; hamle yā yūrish se mahfūz r.; hifāzat k.; himāyat k.; bachānā; āṛnā.

2.—(Law) Jāwāb-dihī k.; muḥib h.; da'wi-i-mudda'i se inkār k.; da'we ki nisbat 'uzr yā i'tirāz k.; nālīsh meṁ hujjat yā nizā' pesh k.

Defendant, *n.* (Law) Mudda'ā 'alaih; farīq-i-sānī; taraf-i-sānī; farīq-i-mu-khālīf; woh farīq jo kisī istigāso mutālabe yā ilzām ki nisbat i'tirāz pesh kare.

☞ “The term is applied to any party of whom a demand is made in court, whether the party denies and defends, or admits the claim and suffers a default.” Webster.

A *defendant pro forma*—Mudda'n 'alaih-i-tartibī; woh shakhs jo mahz takmil-i-zābita ke liye mudda'n 'alaih banāyā jāo. [paṇāhī d. w.]

Defender, *n.* Hāmī yā himāyatī; pushtī-bāh; bachāne-wālā; muhāfiz;

Defenseless, *a.* Jiskā koyī bachāw na ho; jisko kisi mazarrat se mah-fūz rahne kā koyī zarī'a na ho; jismeñ qal'-bandī wagaira na ho—jaise koyī shahr; nangā; nihattīā; muqābale ke liye taiyār nahīn; kamzor; hathiyār-band nahīn—jaise koyī shakhs. [yā munāsib.]

Defensive, *a.* 1.—Jisse hifāzat ho; bachāne wālā; hifāzat ke liye mauzūn 2.—Jo hanle ke rokne ke liye kiya jāo.

Defensive war—Jang jo apnī taraf se shurū' na ki-jāe balki dushman ko hamlo ke rokne meñ ho; bachāw kī laṛāyī.

Defensive, *n.* Hifāzat kā zarī'a; jisse bachāw ho.

To be on the defensive, or to stand on the defensive—Bachāw k.; hifāzat k.; āp yā rok k. ya'nī khud hamla yā chheṛ-chhū; na-k. balki apne bachāw ke wāsto rokṭok yā muqābala k.

Defer, *v. t.* Multawi k.; kisi waqt-i-āyinda par mauqūf r.; ṭāl d.

Defer, *v. i.* Adab ke lihāz se dūstro kī khwāhish ke mutābiq k.; kisi kī rāe ko taslīm k.; kisi ke iqtidār ko mānnā.

Deference, *n.* Adab; ta'zīm; pās; lihāz; tab'iyyat; ta'zīm kī nazar se kisi kī rāe kī mutāba'at.

With great deference to the judgment of the court, I submit that this finding is not correct—'Adālat kī rāo kī nisbat kamāl adab se merī yah guzārish hai kī yah tajwiz sahih nahīn hai.

Defiance, *n.* 1.—Lalkār; talab-i-jang; laṛāyī ke liye bulānā; dushman se yah kahnā kī agar jurat ho to ā laṛ; chheṛ; ishtī'āl; barangekhtagī.

2.—Talab-i-suhūt; istid'ā-i-suhūt-i-bahs; kisi se yah kahnā kī tū apne qaul yā da'we ko sābit kar.

3.—Khatre yā muzāhamat ko nā-chūz samajhnā; ta'arruz yā muqābala jisse mukhālīf kī taulhīn yā ihānat zāhir ho; aisi muzāhamat jis-se yah samjhnā jāo kī muzāhamat k. w. apne mukhālīf ko haqir samajhtā hai; muqābala; muzāhamat (rokṭok) kī khwāhish; āmādagī-i-jang

To act in defiance of a law, or to set it at defiance—Kisi qānūn kī taulhīn k.; kisi qānūn ke hukm ko nā-chūz samajhkar uske khilāf 'amal k. (usko na mānnā.)

Deficiency, *n.* Kamī; nuqsān; kotāhī; jis qadar zarūr ho usse kam h.; ṭoṭā; khāmī.

To make good a deficiency—Kisi shai kī kamī ko pūrā k.; jo kuchh kam ho uskā mu'āwaza kar-d. (use pūrā khwāh uskī bhartī kar-d.)

Deficient, *a.* Kam; nāqis; nā-mukammal; pūrā nahīn; adhūrā; kotāh; nā-kāfi; qalil; kisi aisi shai kā jo matlūb ho pūrā pūrā yā ba-qadr-i-kāfi na r.

Deficit, *n.* Kamī; kotāhī; ghāṭā-yā ghaṭī; ṭūṭā yā ṭoṭā: kasar.

Defier, *n.* Talib-i-jang; laṛāyī yā muqābala dhūndhne w.; muzāhamat qānūn yā hukm ko haqir samajh kar 'amal k. w.; qānūn kī ihānat k. w.

Definable, *a.* Jiskā ta'ayun ho-sake; qābil-i-tashkīh yā ta'ayun-i-hudūd; tanzih ke liq; jiskī ta'rīf ho-sake.

Define, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; khātime ko pahunchūnā; khatm k.

2.—Kisi shai ko hudūd qāim k.; had-bandī yā had-bast k.; sar-had k. nishān d.; hudūd-i-arba' k. ta'ayun k.

3.—Ta'rif k. yā bayān k.; kisi lafz wagairā ke ma'nī ṭhik ṭhik batlānā; ta'ayun-i-ma'nī k.; kisi lafz ke muflūm ko bayān k.

Definite, *a.* Jiskī had muqarrar ho; mahdūd; mu'ayan; muqarrar; ṭhik; jiskī miqdār mu'ayan ho; mahdūd-i-ma'nī; mushakkḥas; mutalaq-qāq. [khāsiyatūn k. bayān.

Definition, *n.* Ta'rif; kisi lafz ke ma'nī kī ta'rif yā tauzih; kisi shai kī

Definitive, *a.* Qat'i; āḥḥir; guir-mashrūt; muḥtataṭam; nātiq; jismen agar-magar na ho; jisse qat'i-nizā' ho-jāe. [mashrūt.

A definitive sentence or decree—Hukm yā digri-i-nātiq; hukm yā digri-i-gair

“Opposed to *conditional, provisional, or interlocutory.*” Webster.

Definitively, *ad.* 1.—Tahqīq ke sāth; yaqīnan; sarīhan.

2.—Qat'an; bi-l-maqta'; bilā-qaid-i-shar'it; kāmīl taur par.

Deforce, *v. t.* (*Law*) Kisi jāe-dād-i-gair-manqūla masalan arāzi wagairā ko uske mālīk ke qabza-i-jāiz men jāne na denā; mālīk ko qabza-i-jāiz se bāz r.

Defraud, *v. t.* Fareb de-kar haq se mahrūm k. yā haq-talfī k.; farebī kār-rawāyī ke zai'e so qabze so bāz r.; nā-jāiz tariq par bāz r.; tagallub-o-tasarruf kar-ke nuqsān pahunchānā; dhokhā d. yā dhokhā de-kar le-lenā.

The plaintiff is anxious to *defraud* the defendant of his right—Mudda'i kī yah fikr hai kī mudda'ā 'alaih ko fareb de-kar uski haq-talfī karo.

The agent has *defrauded* his principal by embezzling the money in his charge—Us gumāshṭe ne apnī tahvil ko rupaye gabn kar-ke apne āqā ko nuqsān pahunchāyā.

Defray, *v. t.* Denā; adā k.; chukānā; zimma-dār h. yā zimma nḥnā.

“It is followed chiefly by *expense, charge, or cost.*” Webster.

Defrayal, *n.* Adā karnā yā denā; adā.

The *defrayal* of necessary costs—Masārif-i-zarūrī k. d.

Defunct, *a.* Murda; mutawaffā; marhūm.

Defunct, *n.* Shakhs-i-mutawaffā; marā huā shakhs.

Defy, *v. t.* Lūṭāyī ke liye ehḥorā; kisi ke khilāf 'amal k.; lalkārnā; da'wat-i-jang k.; kuchlī na samajhnā; nā-chiz samajhnā; muqābala k.

To *defy* the power of a magistrate—Kisi hākim-i-lauj-dāri ko ikhtiyār ko nā-chiz samajhnā. To *defy* the law—Qānūn ko kuchlī na samajhnā; qānūn ke khilāf 'amal k.

Degradation, *n.* Ma'zūli; tanazzul; kisi bare rutbe yā darje se chhoṭe rutbe yā darje par kar-denā yā kar-diyā jānā; khiffat; be-ābrūyī; zillat.

Degrade, *v. t.* Ma'zūl yā tanazzul k.; kisi bare maṣab se chhoṭe maṣab par kar-denā; 'izzat le-lenā; be-ābrū k.; be-pānī k. kar-denā yā pānī utārnā yā lenā; be-qadr k.; be-waqr k. yā waqr kho d.

Degree, *n.* 1.—Darja; sifat rutba yā tahsil wagairā men taraqqī yā tanazzulī k. ek silsila.

2.—Rutba; mārtaba; manzilat; pāya; taraqqī kī had; miqdār; andāz.

3.—Nasl; nasab; pusht; pīrhi.

The defendant is the plaintiff's relation in the fourth degree—Mudda'i wa mudda'ā 'alaih ke mā-bain qarābat meñ chār pusht kā farq hai. [shuda.

By degrees—Rafta rafta; darja ba-darja; thorā thorā; qadam ba qadam; shuda

To a degree—Gāyat darje tak; nihāyat yā bahut hī.

DEHORS (Fr.) (Law) Gair-muta'alliq; khārij-az; dākhlil yā shāmil nahīn; kisi wasiqe ke bāhar (usse khārij yā usmeñ shāmil nahīn).

DE JURE [Lat.] (Law) Haq yā istihqāq ke rū se; istihqāqan; haqqan; qānūn ke mutābiq; qānūnī qānūn ke rū se yā, qānūnan; shar'ī.

Opposed to *de facto*.

Delay, v. t. 1.—Multa'wī k.; mauqūf r.; 'arsa lagūnā; āge ko tāl'nā yā barhānā; tawaqquf k.

2.—Roknā; kuchh der tak rok yā thahrā r.; kisi chiz ke daurān ko rok d.; kisi shai kī raftār ko sust kar-d.

Delay, v. i. Āhista āhista chalnā; thore 'arse tak ruk-jūnā; aṭak-jānā.

Delay, n. Iltiwā; ta'wīq; tawaqquf; rukāwat; der; tākhīr; tāl-maṭol; dirang; sahl-ankārī; muhlat; thahrāw.

Delegate, v. t. 1.—Apnā qāim maqām karke bhejnā; elchī-garī kā ikhtiyār d.; ta'ināt k.; apnī taraf se kisi kām ke anjām kā ikhtiyār dekar bhejnā; apnā mukhtār banā-kar bhejnā. [nā; sipurd k.

2.—Dūsre kī bifāzat yā ihtimām meñ sipurd k.; tafwiz k.; sauūp-Delegate, n. Woh shakhs jise koyī apnā mukhtār banā kar bheje; jo shakhs dūsre kā qāim maqām banākar bhejā jāwe; nāib; qāim-maqām; mukhtār; woh shakhs jo kisi kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār-rawāyī ke liye bhejā jāwe.

Delegate, a. Ta'ināt-shuda; dūsre kī taraf se kār-rawāyī ke liye bhejā gayā; dūsre kā qāim-maqām banā kar bhejā gayā.

Delegation, n. 1.—Qāim-maqām yā mukhtār kā taqarrur; apnī taraf se kār-rawāyī ke liye kisi dūsre shakhs ko ikhtiyār de-kar bhejnā yā ta'ināt k. [rawāyī ke liye ta'ināt kiye jāen.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo dūsre yā dūsroñ kī taraf se kār-Deleterious, a. Muhlik; zindagī kā talaf k. w.; muzir; barbād k. w.; zalīlā; sammī; sammīyat r. w.

Deliberate, v. t. Dil meñ tolnā; kisi bāt ke wujūh kī bhalāyī wa burāyī par khūb gaur k.; taammul ke sāth sochnā; gaur k.; fikr k.; apne dil se salāh lenā yā mashwara k.

Deliberate, v. i. *Vide supra*.

Deliberate, a. 1.—Kisi tajwiz ke qāim karne ke liye wāq'āt aur dalāil par gaur karne wālā; kisi fi'l ke natāij-i-mumkina par ihtiyāt se sochne w.; chaukas; āhistagī se rāe qāim k. w.; jo apnī rāe ke qāim karne meñ 'ujlat-na kare; mudabbir; sāhib-i-tadbīr; āgā-pīchhā samajhne w.; dūr-andesh; chaukas.

A deliberate judge—Mujawwiz-i-dūrandesh yā mudabbir; aisā mujawwiz jo wāq'āt aur dalāil par gaur karne ke ba'd apnī tajwiz qāim kare.

2.—Jo bagaur-o-taammul qāim kī gayī ho; jo khūb soch-bichār kar thānā gayā ho; jo ekā-ek yā jaldī se wuqū' meñ na āwe; musammam; mazhūt; pukhta; pakkā.

A deliberate opinion or measure—Pukhta yā musammam rāe yā tadbīr; aisī rāe yā tadbīr jo khūb-soch-bichār kar thānī jāwe.

Deliberately, ad. Kḥūb samajh-būjh kar; dūr-andeshī se; jaldī se yā ekā-ek nahīn; āhistagī se; dida-o-dānista; 'amdan; jān-būjh-kar.

This purpose was *deliberately* formed—Yah irāda kḥūb samajh-būjh-kar qāim kiyā gayā.

Deliberation, n. 1.—Kisī tajwiz yā tadbīr kī bhalāyī wa burāyī (husn-o-qubb) par gaur k.; gaur-i-kāmil; fikr-i-balig; ihtiyāt ke sūth taamul yā gaur; baṛā soch-bichtār.

That measure has been taken with *deliberation*—Gaur-i-kāmil ke ba'd woh tadbīr 'amāl meṁ āyī yā baṛe soch-bichtār ke ba'd woh tadbīr kī gayī.

2.—Kisī tadbīr kī achhāyī wa burāyī kī nisbat jo wujūh hoṁ unki chhān; bahs-o-taftish-i-kāmil; bahs-o-tajwiz-i-bā-hamī; mashwara.

The *deliberations* of a legislative body or council—Wāzī'īn-i-qawānīn kī jam'at yā majlis meṁ jo bahs-o-taftish-i-bā-hamī kisī amr kī nisbat ho.

Deliberative, a. Gaur ke muta'alliq; gaur ke ba'd yā āpas meṁ bahs-o-taftish ke ba'd kār rawāyī yā 'amāl k. w.

The legislature is a *deliberative* body—Wāzī'īn-i-qawānīn kī majma' aīsē hai jis meṁ arbāb-i-jalsa ke mā-bain bahs-o-taftish-i-bā-hamī ke ba'd kār-rawāyī kī jāti hai.

Delicate, a. Nāzūk; bārīk; mushkīl; jis meṁ 'ujlat na ho sake; jis meṁ 'ujlat yā ba-i'tināyī ko dāḥl na ho; jiskī nisbat guft-gū yā tahrīr meṁ ihtiyāt darkār ho.

Delinquency, n. Turk-i-anjām-i-farz; qusūr; fi'l-i-bad; jurm; gunāh.

Delinquent, a. Woh shakhs jo apne farz ko anjām na kare; mujrim; gunah-gīr; qusūr-wār; woh ahl-kār-i-sarkārī jo apne lawāzīm-i-mansabī ke anjām meṁ gafāt kare.

Deliver, v. t. 1.—Rukāwat kī chhoṛānā; āzād k.; qaid se chhoṛānā; hukūmat se sekhalās k.; chhoṛ d.; āfat se bachānā; bachānā; chhaṭkārā d.

2.—Denā yā muntaqil k.; kisī shai kā qabẓa d. yā uskī hukūmat se bāz ānā; dūsre ke hāth judā kar denā; hawāla k.; sipurd k.; sauṁp-nā; dūsre ke hāth yā iḥtiyār meṁ de-denā.

Often with *up* or *over*, *to* or *into*.

Deliver this letter to the addressee—Yah khat maktūb-ilāh ko de do.

The thief has *delivered up* the stolen property—Us chor ne chori kī māl de-diya. The murderer *delivered* himself up to the police—Us kḥunī ne apnī tayīn pulis ke hāth meṁ (iḥtiyār meṁ) de-diya yā woh kḥunī pulis ke mu-lāzīmōn ke pās hāzīr ho-gayā. The intestate property was *delivered over* to an heir of the deceased—Woh māl jiskī nisbat mutawaffā koyī wasīyat nahīn kar-gayā thā uske ek wāris ke hawāla kar-diya gayā.

3.—Dūsre ko batlānā yā use muttala' k.; dūsre se kah d.; kah-sunānā yā sunānā; kisī hāt kī izhār dūsre par k.

To *deliver* a message—Ek shakhs kī paigām dūsre shakhs se kah d. To *deliver* judgment in a case—Kisī muqaddame meṁ faisala sunānā; kisī muqaddame meṁ nabīja-i-tajwiz se farīqain ko muttala' k.

4.—Lagānā; dāgnā; chhoṛnā; mārṇā.

[chhornā.

To *deliver* a blow—Zarb lagānā; mārṇā. To *deliver* a fire—Bandūq wagaira

5.—Larkā jannā; bachcha jannā yā denā.

Delivery, n. 1.—Rihāyī; maḡhlasi; najāt; chhuṭkāṛā.

The *delivery* of a captive—Kisi qaidī ki rihāyī (uskā quid se chhūṭnā).

2.—Hawālagī; sipurdagī; tafwiz; dūsre ke hāth meṅ de-denā.

3.—Jannā; paidāish.

4.—Talaffuz; lahja; tarz-i-kalām; taqrīr; talāqat.

Demand, v. t. 1.—Talab k.; mutālaba k.; māṅgnā; taqāzā k.; kisi shai ki nisbat da'wā yā nālīsh pesh k.; tang-talabī k.

To *demand* a debt—Qarza māṅgnā; qarze kā taqāzā k.; zar-i-qarza talab k.

2.—Matlūb r.; nihāyat zarūrat r.; bataur zarūrī yā kār-āmud ke dar-kār r.; chāhnā; talab k. [zarūrī hai.

This case *demands* great care—Is muqaddame meṅ baṛī ihtiyāt dar-kār yā

Demand, n. 1.—Mutālaba yā talab; taqāzā; bataur wājibu-l-adā ke talab k.

The *demand* of a creditor—Mahūjan yā dāin kā mutālaba yā taqāzā.

2.—Istifsār; suwāl; kisi amr ki baṛī tahqīqāt.

3.—Baṛī talāsh; baṛī māṅg; chāh; pukār.

There is a great *demand* for a work of this sort—Is qism ki kitāb ki baṛī māṅg (talāsh yā talab) hai.

4.—Shai-i-matlūba yā mutada'wiya; da'wā; mutālaba; qarz; jiskā mutālaba ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe. [haiṅ.

There are large *demands* on that estate—Us jāe-dād par baṛe baṛe mutālabe

5.—(Law) Shai-i-wājibu-l-adā yā yāftanī kā mutālaba; shai yā raqam-i-wājibu-l-adā; zar-i-yāftanī; shai-i-mudda'ā-bihā; woh rupaye yā woh chīz jiskā da'wā ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe.

On *demand*—'Inda-t-talab yā 'inda-l-mutālaba; māṅgne par; hundavī wagaira ko pesh karke uske zar-i-samau ko māṅgne par.

This bill of exchange is payable on *demand*—Is hundavī ke rupaye māṅgne par milēṅge yā (yā hundavī darshanī hai.)

In *demand*—Matlūb; darkār.

A dictionary of this sort is much *in demand*—Is qism ki lugat ki baṛī māṅg (chāh pukār yā talāsh) hai; is qism ki lugat nihāyat matlūb hai.

Demandable, a. Talab kiye jāne ke qābil; jiskā da'wā yā mutālaba ho-sake; wājibu-t-talab.

Payment is *demandable* at the expiration of the credit—Zar-i-qīmat ke adā karne ki mī'ād-i-mu'ayyana ke guzarne par rupaye kā mutālaba ho-saktā hai.

Demander, n. Talib; da'wī-dār; khwāst-gār; joyā; māṅgne-wālā.

Demarcation, } n. 1.—Hudūd kā nishān k.; had-bandī; tashkīh wa

Demarkation, } ta'ayun-i-hudūd; taqīm; tafriq.

2.—Had yā had-bast; hudūd-i-mushakkhāsa wa mu'ayyana; woh hadd-i-fāsil jiskā nishān yā ta'ayun kar-diyā jāe; dāndā; siwāna.

Demanour, n. Dhaṅg; tarz-o-tarīq; waz'; rawish; harakāt-o-sakanāt.

The *demeanour* of a witness while under examination may be noted down by a court—'Adālat ko ikhtiyār hai ki izhār dene ki hālat meṅ jo dhaṅg yā tarz-o-tarīq gawāh kā ho uski nisbat yād-dāsh likh le.

Demise, n. 1.—Kisi mu'azzaz shakhs ki wafāt.

2.—(Law) Jāe-dād-i-arāzī kā intiqāl ba-zarī'a-i-thika yā waṣiyat-nāma.

Demise, *v. t. 1.*—(*Law*) Kisi haqqiyat kā intiqāl-i-him-i-hayāti yā mi'adi k.; thihe yā ijāro par de-d.; muntaqil k.

2.—Marne ke waqt hiba k.; wasiyat ke zari'o se d.; wasiyat k.

Demolish, *v. t.* Girā d.; dhā d.; mismār k.; kisi sbai ke dhāuche ko tor d.; munhadim k.

Demolition, *n.* Inhidām; tor girā yā dhā d.; mismār kar d.

Demonstrable, *a.* Qābil-i-subūt: jo subūlat se nikālā yā zāhir kiya jā sake; jisko yaqīni sābit kar sake; jiskā subūt qat'i ho sake.

Demonstrate, *v. t. 1.*—Zāhir k.; nishān d.; numāyān k.

2.—Dalil se sābit k.; natija nikāl-kar sābit kar-d.; is tarah par qāim yā sābit k. ki shubha yā inkār na ho sake; mutahaqqaq k.

Demonstration, *n. 1.*—Numāish; tauzih; subūt; shahādat; aisā subūt jo shubhe ke inkār se bāhar ho; dalil: burhān.

2.—Zāhiri 'alāmatoñ se khayālāt kā izhār; izhār; numāish-i-zāhiri.

Demonstrative, *a.* Musbit; qat'i; jisse subūt-i-kāmil ho.

Demoralize, *v. t.* Akhlāq ko bigārnā; akhlāq wa ādāb ke usūl ki tāsīr ko mitānā yā kam kar d.; tabī'at ko zalil kar d.

Demur, *v. i. 1.*—Tawaqquf k.; taamul k.; kisi shubhe yā diqqat ki wajh se kār-rawāyī multawī kar-d.; tajwīz yā natija-i-akhīr kā ṭāl r.

2.—(*Law*) Muqaddame meñ kisi amr ki nisbat i'tirāz-i-qānūni pesh kar-ke uskā faisala 'adālat par munhasir kar-d.; i'tiūz k.; jarah k.; qānūn par hasr k.

Demur, *n.* Rukāwat; taamul; kār-rawāyī meñ pas-o-pesh; kisi bāt ki tajwīz yā kār-rawāyī meñ āg'i-pīchhā.

Demurrage, *n.* Jahāz ki rawānagi yā uspar māl lādne khwāh utārne meñ jo tawaqquf khilāf-i-mu'āhada ho uskā khisāra; harja yā zar-i-harja; khisāra; nuqsān.

“The term is also applied to land carriage, by wagons, railways, &c.” *Webster.*

Demurrer, *n. 1.*—Shubha waswasa yā pas-o-pesh k. w.

2.—(*Law*) I'tirāz-i-muta'alliq-i-qānūn yā i'tirāz-i-qānūni; kisi muqaddame meñ ek farīq kā tajwīz-i-'adālat ke liye yah 'uzr pesh k. ki ba-farz-i-taslim-i-sadāqat-i-bayān-i-farīq-i-mukhālif āyā bayān-i-mazkūr qānūnan kāfi hai aur farīq-i-'uzr-kunūda par uski tardid farz hai yā nahiñ.

Demurrer to evidence (Law)—I'tirāz-i-qānūni muta'alliq-i-shahādat; woh i'tirāz jo ek farīq apne farīq-i-ṭāni ki pesh ki hui shahādat ki nisbat kar-ke bayān kare ki yah shahādat amr-i-mutanāzi' ke subūt ke liye qānūnan kāfi nahiñ hai jiskā faisala 'adālat se hokar kār-rawāyī-i-mazid ki jāwe.

Deniable, *a.* Qābil-i-inkār yā tardid; jisso inkār yā jiski tardid hosake.

Denial, *n.* Tardid-i-kalām: inkār; manzūrī se inkār; kisi istid'ā ki nā-manzūrī; 'adam-i-taslim; 'adam-i-ijāb; be-ta'alluqī kā izhār; yah kahñā ki fulāñ amr se hamko kuchh wāsta sarokār yā ta'alluq nahiñ hui.

[nafr-kushi.]

Denial of one's self—Kisi hazz-i-nafsāni se inkār; apni khwāhishoñ kā roknā;

Denominate, *v. t.* Nāmzad k.; koyi nām r.; mulaqqab k.; mausūm k.

Denomination, *n. 1.*—Tasmīya; nāmzad yā mulaqqab k.

2.—Kisī shai kū nūm; laqab; khitāb; ism. [qism.

3.—Ashkhās kū woli majmū' jo ek nām se mausūm ho; firqa;
Denote, v. t. 1.—Nishān k.; kisī 'alāmat-i-numāyān se zāhir k.; nishān-
dihī k.; batlānā. [mafhum r.

2.—Kisī shai kī 'alāmat h.; kisī shai par dalālat k.; munshā yā
Denounce, v. t. 1.—Kisī amr kū i'lān sunjidagi se khwāh bū-zābita k.;
zāhir k.; kisī shai kī khubar d.

2.—Kisī 'alāmat-i-khārijī ke zarf'o se dhamkī d.

3.—Kisī shakhs ko wājibū-t-ta'zir wagaira kahnū; kisī shakhs par
la'nat lhejū; muttahnū k.

DE NOVO, (Lat.) Phir se; naye sar se; az-sar-i-nau; mujaddadan.

This case will be tried *de novo*—Is muqaddama meū az-sar-i-nau (phir se) taj-
wiz 'amal meū hye gi yā yah muqaddama naye sar se tajwiz kiya jāwogā. [hai.

Deny, v. t. 1.—Inkār k.; tardīd k.; kisī amr kī nisbat kahnū kī yah sach nahīn
The defendant denies the truth of the plaintiff's assertions—Mudda'a 'alaih
ko mudda'i ko bryānāt kī sadaqat se inkār hai yā mudda'a 'alaih yah kahtā
hai kī mudda'i ke bayānāt sach nahīn hai.

2.—Dene se inkār k.; na denū. [diya gayā.

The witness was denied his subsistence money—Us gawāh ko zar-i-khorāk na

3.—Kisī shai kī nisbat ta'alliq yā zimma dāri wagaira se inkār k.;
qabūl na k.; inkār k.; tashīm na k.

The accused deny their guilt—Mulzmoon ko apni mujrimī se inkār hai.

To deny one's self—Apni khwāhishon ko pūri na k.; nase-kushi k.; apni
khwāhishon kī pūrawī na k.; parhez k.; ihtidāz k.

Depart, v. i. 1.—Rawāna h.; jānū; chalo jānū.

Opposed to arrive.

2.—Guzar jānī; gūb ho jānū; zūl ho-jūnū; qāim na rahnā; jātū rahnū.

3.—Duniyā se nikul guzar yā uṭh jānū; mar jānū.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād chhor kar mayī bunyād qāim k.

To depart from—Inhizāf k.; tark k.; pā-bandī na k.; chhor d.; dast-kash ho
jānū; bāz-anā. [sakte (unko chhor nahīn sakte)

You cannot depart from these rules—In qawā'id se tum inhizāf nahīn kar-

Depart, v. t. Kahi se chalo jānū; chhor jānū.

To depart this life—Mar jānū.

Department, n. Siga; sarrishita; mahkama.

Departmental, a. Kisī siga mahkama yā sarrishite ke muta'alliq.

Every public official should be guided by his departmental rules—Har ahl-i-kār-
i-sar-kār ko chāhiye kī jis siga meū woh ho usī ke muta'alliq qawā'id kī
pūrawī kare.

Departure, n. 1.—Rawānagi; kūch; chalo jānū.

2.—Maūt; wafāt; mamūt.

3.—Inhizāf; 'adam-i-ittibā'; tark; pā-bandī kā na k.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād tark karke bunyād-i-jadīd qāim k.

Depend, v. i. 1.—Dāir rahnū; zor-i-tajwiz rahnū; gair-i-munfasila yā lait-
o-lāl meū rahnū; parā rahnū. [meū dāir yā zor-i-tajwiz hai.

The cause or suit is still depending in court—Woh muqaddama abtak 'adālat

2.—Munhasir mauqūf yā mashrūt h.; madār r.

☞ Followed by *on* or *upon*.

The success of your suit *depends* on the testimony of your witnesses—Tumhāre muqaddame kī kām-yābī tumbāre gawāhoī kī shahādāt par munhasir hai.

3.—Bharosā r.; takiya k.; i'tibār yā i'timād k.; pūrā i'tibār r.; i'timād-i-kāmil r. [i'tibār k. na chābiye.

Such false witnesses should not be *depended upon*—Aise jhūṭhe gawāhoī par

4.—Mntī' h.; farmān-bardār h.; tābi' h.

Dependence, *n.* 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya.

2.—Madār-ilāh; takiya-gāh; jispar koyī bharosa kare; pushtī-bāh.

Dependent, *a.* Tābi'; dūstre ke ikhtiyār meñ; munhasir; mauqūf; mashrūt; dūstre par qāim; jo bagair dūstre kī i'ānat ke kuchh kar na sake; munhasir bi-l-gair; mā-taht; qāim bi-z-zāt nabīn.

☞ With *on* or *upon*.

Dependent, *n.* Tābi' yā tābi'-dār; lawāhiq; wābastā; dāman-gīr tufailī dast-giriftā yā dast-nigar; parwarish yā mihrbānī ke liye dūstre par takiya r. w. [zālīl; tabāh; zār.

Deplorable, *a.* Afsos ke qābil; ranj-dih; pur-malāl; musibat-nāk; khwār;

Deplore, *v. t.* Kisī kī nishat nibāyat hī ranj k. yā zāhir k.; ranj k.; mātām k.; afsos k.; taassuf k.

Deponent, *n.* (Law) Muzhir; jiskā izhār halaf ke rū se liyā jāwe; woh shakhs jo shahādāt-i-tahrīrī is garaz se de ki woh 'adālat meñ ba-taur subūt ke kām meñ lāyī jāe.

☞ "An *affiant* is one who makes an affidavit or declaration under oath, in order to establish the truth of what he says. A *deponent* is one who makes a deposition, or gives written testimony under oath, to be used in the trial of some case before a court of justice." Webster.

Depose, *v. t.* Gawāhī d.; adā-i-shahādāt k.; shahādāt d.; izhār d.; muzhir h.; izhār de-kar tasdīq k.

The plaintiff's witnesses *depose* as follows—Mudda'ī ke gawāh hasb-i-zail muzhir haiñ. The facts *deposed* to by the witnesses are these—Wāqī'at-i-muzbara-i-gawāhān yah haiñ; jin wāqī'at kī tasdīq gawāhoī ne izhār de-kar ki hai we yah haiñ

Deposit, *v. t.* 1.—Dālā; jam' k.; pāt d.

The inundation has *deposited* a large quantity of sand—Tugyānī se bahut sā bālū jam' ho gayā (paṭ-gayā) hai.

2.—Hifāzat ke liye kahīñ r.; rakhnā; jam' k.

The goods were *deposited* in the warehouse—Woh māl godām meñ hifāzat ke liye rakkhā gayā.

3.—Kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye r.; kisi kī tahwīl meñ sipurd k.; amānat r.; zimma k.; hawāla k.; rupaye wagaira kisī koṭhī yā bank meñ is garaz se jam' kar-d. ki jab chāheñ use wusūl karen.

Deposit, *n.* Woh shai jo kisī jagah par yā kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye rakhdijāwe; amānat; zar-i-amānat; wadī'at; thāti; shai-i-amānatī.

He has a *deposit* of money in his hands—Uske pās rupaye amānat rakkhē haiñ (ba-taur amānat ke haiñ).

In deposit or on deposit—Amānatan yā ba-taur amānat ke; amānat meñ.

To hold in deposit—Amānatan (ba-taur amānat ke) r.

Depositary, n. 1.—Amānat-dār; sipurd-dār; muhāfiz; amīn; woh shakhs jisko pās koyī shai hifāzat kī garaz se khlwāh uske mālīk ke fūide ke liye kām meñ lāye jāne ko maqsad se rakkhī jāe.

2.—(*Law*) Wohi shakhs jisko koyī māl hifāzat ko liyo sipurd ho par us hifāzat ko i'waz meñ knehh diyā va jāwe.

Deposition, n. (*Law*) Izhār; zabān-bandī; shahādat-i-tahrīrī; woh shahādat jo kisi afsar-i-injāz ke rū-ba rū halaf yā iqrār-i-sālīh ke rū se li jāe aur usmeñ jurah ke suwālat bhī pūchhe jāen.

Depositor, n. Amānat r. w.; amānat kumanda; jam' k. w.; dākhlīl k. w.

Depository, n. Woh jagah jahān koyī shai hifāzat yā farokht ke liyo rakkhī jāe; godūn; wadi'at-gāh; tosha-khāna; muhāfiz-khāna.

Deprecate, v. t. Kisi shai ko daf'iye kī du'ā māngnā; kisi shai kī nisbat yah chāhnā kī yah qāim na rahe; kisi shai se najāt dhāndhnā; nihāyat mutassīl h. (afsos k.).

Depreciate, v. t. Kisi shai kī qīmat yā māliyat ko ghaṭā d.; kisi shai kī waq'at ko kam kar d.; kisi shai kī nisbat yah kahnā kī yah mahz be-qadr yā be-waq'at hai.

Depreciate, v. i. Qīmat kā ghaṭ jānā; kam-qīmat ho jānā; be-qadr ho jānā; qīmat meñ gir jānā (qalīlu-l qīmat ho jānā).

Depress, v. t. 1.—Dabānā; baiṭhāl d.; girā d.; nichā kar d.

2.—Tor d.—jaise gurfūr ko.

[kar d.; udās kar d.]

3.—Dhañsā d.; girā d.; bujhā d.; pazlmurda afsurda yā magmūm

4.—Sust kar d.; mandā kar d.; muntashar kar d.; ghaṭā d.; kḥūb chalne na d.—jaise tijārat wagūra.

5.—Kisi shai kī qīmat ko ghaṭā d.; arzān (sastā) k.

6.—Muḥlis tangdast yā garīb hanā d.; tabāh k.; qalīlu-l-bizū'at kar d.

Depression, n. 1.—Girānā yā gir jānā; pastī kī hālat.

2.—Jauf; garhā; gār; ūpar se niche ko dhañs jānā.

[na h.]

3.—Afsurdagi; tabī'at kā dhañs jānā; udāsi; jurat yā zinda dilī kā

4.—Sard-hāzārī; tijārat wagūra kā ghaṭ jānā (usmeñ tanazzuli); kār-o-hūr yā māl-o-matā' meñ tanazzuli; rozgār yā kār-o-bār kā sust (manda) par jānā.

[lenā; chhīn-lenā.]

Deprive, v. t. Le-lenā; mahram k.; kisi ke qabzo yā tasarruf se nikāl-

To deprive a person of his life—Kisi shakhs ko jān se mār-dānā.

To deprive one of his property—Kisi kī jāe-dād uske qabzo yā tasarruf se nikāl-lenā; kisi kā māl chhīn-lenā.

Depth, n. 1.—Gahirāyī; 'umuq.

2.—Mansim kā wast (madh). *The depth of winter*—Jāre kā wast yā madh. Bichlā khlwāh nihāyat tārīk yā snusn hissa. *The depth of night*—ādhi rāt; rāt kā woh hissa jab kḥūb tārīki chhāyī yā saunātā ho. Woh hissa jo kanāre se dūr ho; bichlā hissa. *The depth of a forest*—jangal kā bichlā yā woh hissa jo kanāre se dūr par ho.

3.—Gahirāyī; kisi bāt meñ kḥūb dūbnā.

[kar-sakeñ; iglāq.]

4.—Kisi shai kā isqadar mushkil h. kī usmeñ āsūn se taftish na muqarrar karko bhejnā; ta'ināti.

2.—Woh shakhs yā ashkhas jo kisī kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār rawāyī ke liye muqarrar hoñ.

Deputation allowance—Bhatta yā zar-i-bhatta.

Deputy, v. t. Ba-taur qāim-maqām yā mulktār ke muqarrar k.; kisī kām ke anjām ke liye apnī taraf se iḥtiyār de-kar bhejnā; nāib yā qāim-maqām muqarrar karke bhejnā; ta'ināt k.

Deputy, n. Nāib; munib; qāim-maqām; woh shakhs jo dūsre kī taraf se kār-rawāyī kā mujāz kiyā-jāwe; diptī. [wasile se hāsil yā paidā ho-sake.

Derivable, a. 1.—Jo kisī dūsrī shai se mil sake yā hāsil ho-sake; jo kisī

Income is derivable from land—Zamīn se āmadanī hāsil ho-saktī (hosaktī) hai.

2.—Jo mūrison se hāsil ho-sake yā pahuñch sake.

An estate derivable from an ancestor—Woh milkiyat jo mūrīs se wārīs ko pahuñch sake yā hāsil ho-sake.

3.—Qābil-i-istiḥrāj yā ishtiḡāq; jo kisī shai se mustakhraj mush-taq yā paidā ho sake; qābil-i-istimbāt.

No argument is derivable from these facts—In waq'at se koyī dalil mustakh-raj yā paidā nahīn ho saktī (nikal nahīn saktī).

Derive, v. t. 1.—Hāsil k.; pānā; kisī aśl shai se pānā; kisī mūrīs se pānā; nikālñā; mushtaq k.

The plaintiff derives his title from his ancestors—Mudda'ī ko uskā haq uske mūrison se hāsil hotā hai. *From whom was this information derived?*—Yah khabar kisse mili (pāyī gayī yā hāsil hui).

2.—Kisī aślī lafz se nikālñā; kisī mādde se mushtaq k.; kisī shai kī aśliyat daryāft k. (is bāt kā patā lagāñā ki woh kabhū se niklī yā āyī); mushtaq yā mustakhraj k.

Derogate, v. i. Ghaṭā d.; be-waqr yā bad-nām k.; hatk yā kasr-i-shān kā hā'is h. [be-ābruyī.

Derogation, n. Be-waqrī; be-qadrī; khiffat; subkī; halkā-pau; tahqīr; Followed by *of, from, or to*.

Derogatory, a. Jisse be-waqrī khiffat yā subkī ho; jisse waq'at kam ho-jāe; jisse kasr-i-shān mutasawwar ho; zarar-rasāñ; muzir.

 With *to*.

Derogatory clause in a testament. (Law)—Kisī wasiyat-nāme kā woh jumla jiskā 'ilm sirf mūsī ko ho aur usse yah shart muta'alliq rahe ki tā-waqte-ki yah jumla-i-makhlī lafz-ba-lafz mundarj na ho koyī wasiyat-nāma-i-sānī jāiz na hogā; woh 'ibārat jo mūsī apne wasiyat-nāme meñ ba-tarz-i-makhlī is garaz se likh-de ki bar-āyinda kisī aiso wasiyat-nāma-i-sānī ki girift ho-sake jo usse jabran yā kaksun-kar likhāliyyā-gayī ho.

Descend, v. i. 1.—Balandī se pastī par āñā; niche kī taraf āñā; utarnā; girñā; bah āñā. [nāzil h.

2.—Dafatan ā-parñā; yakāyak āñā; ṭūṭ parñā; gazab-nākī se

3.—Paidā h.; nasl se h.

The plaintiff is descended from respectable parents—Mudda'ī kī paidāish wālidain-i-mu'azzaz se hai yā mudda'ī mu'azzaz wālidain kī nasl se hai.

4.—Pahuñchnā; ek nasl se dūsrī nasl ko milñā; naslan ba'da naslin pahuñchnā; wirāsatau milñā; pusht-dar-pusht chalā āñā.

The estate of the deceased plaintiff will *descend* to his sons—Mudda'i-i-mutawaffā kā matrīka usko baṭōṅ ko pahunchegā yā wirāsatān milegā.

5.—'Am bātoṅ ko tazkire ko ba'd khās khās bātoṅ kī taraf rujū' h.; baṛī baṛī kūtoṅ ko kal-kar chhoṭī chhoṭī bātoṅ kā kahūā.

To *descend* to particulars—'Am qism ke hālāt ko bayān ke ba'd khās khās hālāt bayān k.

Descendant, n. Nasl; aulād.

Correlative to *ancestor*.

Descendible, a. 1.—Jismēn utār ho; jisko nīche utar sakeṅ.

2.—Qābil-i-tauris; jo mūris se wāris ko pahunch sake; jismēn wirāsatān pahunchne kī salāhiyat ho.

A *descendible* estate—Jāe-dād-i-qābil-i-tauris; nist milkīyat jo mūris kī wafāt ke ba'd uske wāris ko mil-sake.

Descending, p. a. Jo niche ko chale; hāp se beṭe polo wagnira kī taraf āne-wālā; mutanazzila.

In a *descending* line—Silsila-i-mutanazzila meṅ masalan bṛp beṭā polā wagnira.

Descent, n. 1.—Utarnā; balandī se pastī kī taraf ānā.

2.—Niche kī taraf jhukāw; dhāl.

3.—Hainla; yūrish; jahāz so utar kar halla yā charḥāyī.

4.—Paidāish; nasl; khundān.

5.—Pushṭ; pīrhī; mūris-i-n'lā se nasl.

6.—(Law.) Wirāsat ke silsile se (wirāsatān) pahunchnū; mūris se wāris kī taraf muuntaqil h.

Lineal *descent*—Woh wirāsat jo hāp se beṭe ko aur beṭe se pote ko pahunchne.

Collateral *descent*—Woh wirāsat jo kisi se uske bhāyī bhatije yā dūse rishta-dēr-i-yak-jihātī ko pahunchne.

Describable, a. Bayān ke qābil; jiskā bayān ho sake; sharh-pazīr.

Describe, v. t. 1.—Bayān k.; alhwāl bayān k.; sharh d.; alfāz yā 'alāmat ke zarf'e se dūsoṅ ko batlānā. [utārñī].

2.—Kisi shai kī naqshā banānū (askā khāka khainchnū banānū yā

Description, n. 1.—Knif'iyat; bayān; alhwāl; sharh.

2.—Huliya; woh bāteṅ jinse kisi shai kī tamīz yā pahchān ho.

3.—Qism; un'iyat; tarāh.

Descriptive, a. Muhaiyin; jismēn kisi shai kī bayān ho.

A *descriptive* roll—Huliya ya fard-l-huliya; chīhrabandī.

Desert, v. t. 1.—Alag ho jānū; qat'-i-ta'alluq k.; chhōgnā; tark k.

2.—Farz wagnira ko bilā ijāzat chhor-kar chale jānū; naukari chhor bhāgnā.

Desert, v. i. Be ijāzat hāsil kiye linyo naukari chhor d.; bhāg jānū.

Desort, a. Ujār; gair-ābād; jahāz na koyī jān-dār ho na zir'at; jangal; wīrān; ūsar; gair-mazrū'a.

Desert, n. Gair-ābād zamīn; baṛā registān (hālū kā maidān); darakhṭōṅ kā jangal; wīrān; dasht; sahrā; bayābūn.

Desert, n. Woh jaz'ī yā sazi jiskā koyī munstahiq ho; woh shai jiskā koyī sazi-wār ho; istihqūq-i-jazū; liyūqat.

Deserve, v. t. 1.—Lūiq h.; saziwār h.; shūyān h.

“Applied to good or evil.” Webster.

2.—Mihnat yā khidmat ke zarī'e se lāiq h.; mustahaq h. yā haq r.; af'al-i-nek yā khūbī ke bā'is kisī shai kā mustahaq h.
 Deserve, *v. t.* Jazā (badle) kā mustahaq h.; lāiq h.; sazāwār h.

☞ Usually with *ill* or with *well*.

Deservedly, *ad.* Wājib tarīq par; bhalāyī yā burāyī ke lihāz se jaisā chāhiye yā munāsib ho.

DESIDERATUM, *n.* (*Lat.*) Woh shai jiske na hone se uskī zarūrat ma'lūm ho; woh chiz jiskī khwāhish yā ihtiyāj ho; woh shai jo hāth meñ na ho par uskā rakhnā markūz ho; woh ihtiyāj jo musallama-i-'awām ho; shai-i-matlūb.

Design, *v. t.* 1.—Naqsha banānā; khāka banānā yā khainchnā; khat khainch-kar kisī chiz kī shakl namūne ke liye banānā; naqsha utārānā.

2.—Kisī shai kā mansūba yā uskī tajwiz k.; mausūba bāndhnā; bandish k.; dīl meñ tarah dīlnā. [lagāne kā irāda r.

3.—Irāda k.; chāhnā; maqsad r.; manshā r.; kisī kām meñ

☞ With *for*.

Design, *n.* 1.—Naqsha; khāka; danl.

[murād.

2.—Mansūba; tadbīr; tajwiz; bandish; irāda; maqsad; manshā;

Designate, *v. t.* 1.—Nishān k. yā dekhlanā; khutūt nishānāt bayān yā kisī aisi shai se zāhir k. jo ma'rūf aur mutahaqqaq ho; dekhlanā; kisī khūs laqab se mulaqqab k.; kisī nām se mausūm k.; nām-zad k.; 'umūman ma'lūm karānā.

[(pachchanwānā).

2.—Nishān d.; batlānā; nishān dekar auroñ se tamiz karānā

3.—Muqarrar k.; kisī khūs maqsad ke liye muntaḥab yā mumai-yaz k.; kisī kām ke liye 'alāhida k.

[karānā.

Designation, *n.* 1.—Nishān-dihī; dekhlanā; batlānā; auroñ se tamiz

2.—Taqrār; kisī maqsad ke liye intikhāb aur ta'ayun.

3.—Nām; laqab; woh nām jisse koyī shai mausūm ho.

Designedly, *ad.* Bi-l-irāda; qasdan; 'amdan; jānbūjh-kar; jān-kar; dida-o-dānista.

☞ Opposed to *accidentally*, *ignorantly*, or *inadvertently*.

Designing, *p. a.* Fitna-pardāz; fitratī; dhūrt; makkār; dagā-bāz; firebī; 'aiyār; nuqsān palinchnāne kī tadbireñ k. w.; dhokha-bāz.

Desirable, *a.* Pasaudida; qābil-i-pasand; margūb; shāyān; khwāhish ke qābil; chāhne ke lāiq; qarīn-i-maslahat; munāsib.

Desire, *v. t.* 1.—Khwāhish r. yā k.; ārzū r. yā ārzū-mand h.; mustad'ī h.; multajī h.; darkhwāst k.; istid'ā k.; kisī amr kī nisbat khwāhish zābir k.

2.—Hukm d.; imā k.; hidāyat k.

Desire, *n.* 1.—Khwāhish; ārzū; shauq; tamannā; armān; chāh.

2.—Imā; irshād; hukm; hidāyat; istid'ā; darkhwāst. [shāiq.

Desirous, *a.* Khwāhān; khwāst-gār; chāhue w.; ārzū-mand; mutamannī;

Desist, *v. t.* Bāz ānā yā rahnā; dast-bar-dār b.; parhez k.; hāth haṭā lenā; kanāra k. yā kanāra-kash h.; alag ho-jānā; kisī kām kā karnā band kar-d.; dast-kash h.; hāth khainch yā uṭhā lenā.

☞ With *from*.

Desk, n. 1.—Ek qism kī dhālūān meṡ jo likhne parhne meṡ kām āti hai; lakrī kā ek ḡhānchā jise musattah meṡ par rakh-kar uspar likhte parhte haiṡ.

2.—Kitābat kā pesha; likhne kā pesha; muharriṡ kā pesha.

He intends one son for the bar, and another for the *desk*—Uskā irāda hai ki ek beṡ ko to wakīl wagaira banāye aur dūse ko kitābat ke peshe meṡ lagāye.

Despair, v. z. Nā-ummed h; hālat-i-yās meṡ (māyūs) h.; kul ummed munqat' kar-d. (chhor d.); mutlaq ummed na r.; nirās yā be-ās ho-jānā; kisi shai se hāth dho baiṡhnā.

With of

Despair, n. 1.—Nā-ummedī; yās; hirmān; ummed kā chhor d.; bi-l-kul hāth dho baiṡhnā yā jī chhor d.; māyūsī; nirās; inqitā'-i-ummed.

2.—Woh shai yā amr jisse nā-ummedī ho (paidā ho); woh bāt jiskī ummed na ho; woh shai jiskī nisbat yās ho.

Desperado, n. Woh shaḡhs jisko kisi tarah kā ḡhauf na ho; nihāyat tund-mizāj shaḡhs; baṡ hī maḡlūbu-l-ḡaiz shaḡhs; woh shaḡhs jisko apuī muḡāfazat kā kuchh ḡhayāl na ho; niḡar be-bāk yā jān-bāz; majnūn.

Desperate, a. 1.—Jismeṡ bihtari kī ummed bi-l-kul sāḡit ho-jāe; jisse koyī hāth dho-baiṡhe (bi-l-kul nā-ummed ho-jāe); jiske saṡbhalne sudharne yā phir sar-sabz ḡhwāh rū-ba-rāh hone kī tawaqqu' na ho; lā-'ilāj; islāh-pazīr nahīn; bi-l-kul ḡayā-guzrā (hāth se be hāth).

2.—Jo nā-ummedī kī wajh se ho; jismeṡ ḡhatre yā hiḡāzat kā ḡhayāl na kiyā jāe; jo jī chhor-kar (bilā ḡhauf-o-ḡhatar) kiyā jāe.

A *desperate effort*—Kisi amr kī koshish jo jān-bāzi ke sēth (jī par khel kar yā jī chhor-kar) kī-jāe.

3.—Māyūs; nirās; ḡazab-nāk; jān par khele huye.

He has become *desperate*—Nā-ummedī kī wajh se woh jān-bāzi kar rahā hai (jān par khel rahā hai).

4.—Nihāyat hī; baṡ hī; ḡāyat darje kā; saḡht.

A *desperate fool*—Baṡ hī be-wuḡūf.

The last is the *popular* sense of the term.

Desperately, ad. 1.—Jān se hāth dho-kar; josh-o-ḡharosh se; ḡazab nākī se; majnūn kī tarah; bilā ḡhauf-o-ḡhatar; be-dhāṡak; be-tahāsh.

2.—Bahut hī; nihāyat hī; shiddat se. [tawaqqu' chhor d.

Desperation, n. 1.—Nā-ummed 'h.; qat'-i-ummed kar-d.; kisi bāt kī

2.—Nā-ummedī; māyūsī; āḡe-pīchhe kā ḡhayāl na r. [waq'at.

Despicable, a. Nafrat ke qābil; haḡīr; zalīl; dūn; danī; nā-kāra; be-

Applicable equally to persons and things.

Despise, v. z. Hiḡārat kī nazar se deḡhnā; haḡīr samajhnā; hiḡārat k.; bahut hī nāḡhīz samajhnā; nafrat k.

Despite, n. Baṡ hī dūshmanī; ḡhusūmat-i-shadīd; baṡ kīna yā bugz.

Despite, prep. Ba-wujūd; bā-waṡf; kisi bāt ke hote huye.

Destination, n. 1.—Manshā; maḡsad; murād; kisi shai kā masraf jo pahle se ṡhahrā diyā jāe.

2.—Woh maḡām jahān ḡhātima-i-safar ho; woh maḡām jahān kisi

shakhs yā shai kā jānā maqsūd ho; thekānā.

Destitute, *a.* 1.—Muhtāj; khālī; na rakhtā huā; mu'arrā.

Followed by *of*.

2.—Tihī-dast; muflis; jiske pās kuchh na ho; jisko koyī wasīla na ho; be-bāl-o-par.

Destitution, *n.* Muhtājī; muflisī; nā-dārī; gurbat; be-bāl-o-parī; be-kasī.

Despatch, *v. t.* See *Dispatch*.

Destroy, *v. t.* 1.—Munhadim k.; mismār k.; girā d.; dhā d.; gārat kar-d.; tor dālnā. [d.; khātima kar-d.

2.—Nest-o-nābūd k.; bar-bād k.; talaf k.; nahīn (nest yā nafī) kar-

3.—Qatl k.; halāk k.; mār-dālnā.

Destruction, *n.* Inhidim; itlāf; halākat; bar-bādī; qatl; wirānī; tabāhī.

Destructive, *a.* Muhlik; bar-bād-kuninda; ziyān-kār; muzir; baī burāyī paidā k. w.; jisse tabāhī halākat yā bar-bādī ho.

With *of* or *to*.

Desuetude, *n.* Tark-i-isti'māl; 'adam-i-isti'māl; isti'māl yā rawāj kā band ho-jānā; suqūt-i-rawāj yā isti'māl; jo bāt 'arse tak hotī rahī ho uskā band ho jānā.

Desultory, *a.* Be-tartīb; gair-musalsal; be-rabt; ek bāt yā mazmūn ko chhor-kar bilā lihāz-i-tartīb yā silsila dūsri bāt yā mazmūn shurū kar d. w.; be-ufzām; be-qā'ida.

A desultory remark—Kalām-i-be-rabt.

Detail, *v. t.* Tafsīl-wār kahnā; mufasssal bayān k.; tafsīl k.; sharh-wār bayān k.; ek ek karke batlānā.

Detail, *n.* 1.—Tafsīl; juz-o-kul; tasrīh yā tashrīh; mufasssal bayān.

Used chiefly in the plural.

2.—Woh bayān jismen chhotī chhotī bāten bhī dākhil hon; aisā bayān jismen juzwī hālāt bhī firoguzāsht na hon.

In detail—Bi-t-tafsīl; beore-wār; tafsīl-wār; mufasssal yā mufasssalan; tukra tukra karke; juzwī juzwī.

Detain, *v. t.* 1.—Bāz rakhnā; aṭkānā; dabā rakhnā; aṭkā rakhnā; na denā; kisī shakhs ko us shai se mahrūm r. jo uski ho. [yā ṭhahrā r.

2.—Roknā yā rok r.; jāne na d.; uljhā rakhnā; biṭhlā r.; ṭhahrānā

3.—Band r.; qaid r.; hīrāsāt men r.; chaurī-pahre men yā nazar-band r. [ki chīz ko apne pās rakh-chhor-nā.

Detainer, *n.* (Law) Dūsre ke māl ko apne qabze men rakh-lenā; dūsre

Detect, *v. t.* Kholnā; patā-lagānā; surāg lagānā; talāsh-karke nikālnā; zāhir k.; pakarnā; girift k.; inkishāf k.

The theft has not yet been detected—Woh chori abtak na khulī (uskā patā abtak na lagā.) All the errors have been detected—Bi-l-kul galtiyon ki girift hogayī (sab bhul pakar gayī).

Detector, *n.* Daryāft yā zāhir k. w.; woh shakhs jo aisī bāt ko apnī talāsh se khol-de jiske chhipāne kī koshish dūsre shakhs kartā ho; kāshif; girift k. w.; zāhir k. w.

Detection, *n.* Inkishāf; zubūr; kisī chhipī huyī bāt kā zāhir k. (khol d.); kisī aise shakhs yā aisī chīz kā hāl khol d. jiskī nisbat maḥfī rakhne kī koshish kī-jāe; girift; khul-jānā; zāhir ho-jānā.

The forgery, with which the accused person stands charged, could not escape *detection*—Jis ja'l-sāzi kā ilzām is mulzam par lagāyā gayā hai woh zarūr khul-jāti.

The *detection* of the murder is creditable to the police—Is khūn kā inkishāf (uske hāl kā kholnā yā daryāft k.) ahl-kārān-i-pulis ke liye hā'is-i-ta'rīf hai.

Detective, a. Jarām ko inkishāf kī munāsabat r. w. (us fan mein māhir) ; jurmon ke surāg lagāne ke liye muqarrar.

He belongs to the *detective* police—Woh shakhs un ahl-kārān-i-pulis se hai jo inkishāf-i-jarām ke liye muqarrar hai.

Detective, n. Mahkama-i-pulis kā woh mulāzim jiskā khās kām yah ho ki bad-waz' ashkhās ke āmad-o-raft ke maqāmāt aur unkī ādaton aur fi'lon ko chālāki se daryāft kiya kare.

Detention, n. 1.—Bāz rakhnā; kisi kā haq dabā r.; aisi shai kā rakh chhōnā jo dūsre shakhs kī ho aur jiskā wāpas kar d. munāsib ho.

2.—Qaid; band; hirāsāt mein rakkhā jānā; nazar-bandī; rukāwat; tawaqquf; uljhāw; atkāw.

Deter, v. t. Kḥauf dekhilā kar bāz r. yā roknā; khatra qabāhat. yā kisi dūsre khayāl se kisi ko past-himmat kar-ke kisi fi'l se usko bāz r.

Such difficulties ought not to *deter* you from your duty—Munāsib nahīn hai ki aisi dushwariyon se kḥauf-khākar tum apnā farz anjām na karo.

Deteriorate, v. t. Bad-tar (aur burā) kar-d.; kisi shai kī 'umdagī ko ghatā d. [ho-jānā; zalil ho-jānā.

Deteriorate, v. i. Bad-tar yā aur kharāb ho jānā; bigar jānā; nāqis

Determinable, a. Tanqih tashkhis yā infisāl ke qābil; khātima-pazir.

Determination, n. 1.—Tanqih; tashkhis; thahrānā yā thahrāyā-jānā.

2.—Ikhtitām; khātima; akhīr ko pahunchānā yā pahunchnā; suqūt.

3.—Infisāl; 'adālat se kisi nizā' kā faisala yā raf'dād; kisi jhagre kā 'adālat se tai pānā. [pakkā thahrā lenā.

4.—Musammam irāda; 'azm-bi-l-jazm; thān; dil mein kisi bāt kā

Determine, v. t. 1.—Kisi bahs yā nizā' ko khātima par pahunchānā; hākim-āna hukm dekar ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat tai k.; faisal k.; tajwiz k.; raf'dād k.

The court has *determined* the course—'Adālat ne us muqaddame ko faisal kar diyā (woh muqaddama 'adālat se faisal hogayā).

2.—(Law).—Sāqit kar-d.; kal-'adam kar-d.

To *determine* a will—Kisi wasiyat-nāme ko sāqit kar-d.

3.—Musammam irāda k.; dil mein thān lenā; tajwiz yā irāda qāim karānā; targīb d.; kisi amr ke ikhtiyār karne par rāgib k.

The police were *determined* to mal-treat the prisoner which *determined* the latter to escape—Ahl-kārān-i-pulis ne mudda'a'alaih par tashaddud kā irāda musammam kar-liyā thā chunānchi usī wajh se mudda'a'alaih ko bhāgne kī targīb huyī.

4.—Qāim k.; ta'aiyun k.; targīb k.; tashkhis k.; hukm ke zarī'e se muqarrar k.; thahrānā. [had mu'aiyan k.

5.—Had-bandī (ta'aiyun-i-hudūd) k.; nishān karke 'alāhida kar-d.;

Determine, v. i. 1.—Khatm ho-jānā; sāqit ho-jānā; kal-'adam ho-jānā; band yā mauqūf ho-jānā; jātā rabnā.

2.—Tajwiz k.; ṭhahrānā; munaqqah k.

Often with *on* or *upon*.

Detriment, *n.* Muḥarrat; nuqsān; ziyān; kḥisāra; kamī; tanazzul.

Used very generally; as, detriment to interest, property, religions, morals, reputation, and to land, or buildings.

Detrimental, *a.* Muzir; nuqsān paidā k.w. yā karāne w.; zarar-rasān; ziyān-kār.

This order is *detrimental* to his interest—Yah hukm uske haq meḥ muzir hai.

Devastate, *v. t.* Barbād wirān yā tabāh kar d.; gārat kar-d.; uḥār d.

Devastation, *n. 1.*—(*Law.*) Wasi yā muhtamim kī jāuib se mutawaffā ke tarke kī barbādī; itlāf-i-matrūka-i-mutawaffā min-jānib-i-wasi yā muhtamim.

2.—Barbādī; barbād karnā yā honā; tabālī.

DEVASTAVIT, [*Lat.*] (*Law.*) Bar-bādī itlāf yā wirānī min-jānib-i-wasi kḥwāl muhtamim; sarf-i-bejā wa be-fāida ke zarī'e se matrūka-i-mutawaffā kī bar-bādī.

Devest, *v. t.* (*Law.*) Kisi haq yā istihqāq ko muntaqil k.; mahrūm k.; qabza haq yā haqqiyat se mahrūm k. [haqqiyat kā.]

Devest, *v. t.* (*Law.*) Zāl yā muntaqil kar diyā jānā jaise kisi istihqāq yā

“This word is generally written *divest*, except in the legal sense.”

Webster. Opposed to *invest*.

Deviate, *v. t.* Aslī rāh chhoṛkar dūsri rāh par chalnā; kisi tarīq-i-ma'mūli ke kḥilāf amal k.; gumrah h.; bbaṭaknā; zalālat meḥ paṇnā; jis amr kā karnā munāsib ho uskā na k. [gunāh; bhūl; kḥatā]

Deviation, *n.* Inhirāf; rū-gardānī; tarīq-i-ma'mūli se takḥāluf; gumrahī;

Device, *n. 1.*—Tadbīr; tajwiz; bandish; mausūba; fītrat; ijād; woh fīl jisse hunarmandī yā 'aiyārī zāhir ho.

2.—Nishān; tamga.

Devisable, *a. 1.*—Wasiyat ko qābil; jise wasiyat karsaken.

2.—Qābil-i-ijād yā ikhtiyār; jise sochkar nikāl sakeḥ.

Devise, *v. t. 1.*—(*Law.*) Wasiyat k. yā wasiyat-nāme ke zarī'e se denā jaise arāzī yā aur koyī jāe-dād-i-gair-manqūla; de marnā; chhoṛ jānā; wasiyat ke rū se hiba k.

2.—Ijād k.; paidā k.; sochkar nikālā; 'aql ke zor se qāim k.; kḥayāl karke qāim k.; mausūba karke nikālū.

To *devise* a plan of defence—Jawāb-dihī yā bachāw kī tadbīr sochkar nikālū.

Devise, *v. t.* Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k.; sochnā; ijād k.

Devise, *n.* (*Law.*) (*a.*)—Wasiyat-nāma likh-kar jāe-dād-i-gair-manqūla kā de-denā yā uskā intiqāl.

(*b.*)—Wasiyat-nāma yā wasiyat-nāma-i-jāe-dād-i-gair-manqūla.

(*c.*)—Jāe-dād-i-mūsā-bih; woh jāe dād jo wasiyat-nāme ke zarī'e se dī yā wasiyat kī gayī ho; jāedād jiskā hiba wasiyat ke rū se ho.

Devisee, *n.* (*Law.*) Woh shakhs jisko nām jāe-dād-i-gair-manqūla az-rū-i-wasiyat-nāma muntaqil hūyī ho; mūsā-ilāih; mūsā lahū.

Devisor, *n.* (*Law.*) Mūsī; woh shakhs jo wasiyat-nāme ke zarī'e se jāe-dād-i-gair-manqūla de dewe (hiba kar-dewe).

Correlative of *devisee*.

Devoid, *a.* Khālī; muhtāj; na rakhtā huā.

☞ Followed by *of*.

Devolution, *n.* Ek shakhs se dūstre kī taraf muntaqil h.; ok se dūstre ko silsila-wār milnā; wāris qūim-maqām yā jū-nashīn ko pahuñchnā.

Devolve, *v. t.* Muntaqil kar d.; hawāla k.; sipurd yā tafwiz k.; dast-ba-dast pahuñchānū.

☞ Generally with *upon* or *to*.

Devolve, *v. t.* Hāthoñ hāth ānā yā pahuñchnā; ek shakhs se dūstre shakhs ke pās muntaqil h.; ek qūbiz ke hūth se nīkal-kar uske jū-nashīn (qūim-maqām) ko milnā; sisile se pahuñchnā; wirāsatan pahuñchnā; muntaqil h.

☞ Followed by *on* or *upon*.

Dexterity, *n.* 1.—Chustī; phurtī; musta'idī; tezī; tajribe aur mahārat kī wajh se kisi kām kī jhatpat (chatpat) k.; ā'zā ke kām meñ lāne meñ hoshyārī aur suhūlat.

2.—Kisi bāt ke sochkar nikālne yā kisi maqsad ke anjām ke liye tadbīroñ kī ijād meñ 'aql kī tezī; tadbīroñ kī ijād meñ musta'idī; kisi tajwiz (mansūba yā bandish) ke anjām yā insirām meñ 'ujlat aur hoshyārī; chālākī; chaturāyī.

Dexterous, *a.* 1.—Phurtīlā; tez-dast; hāth se kisi kām ke karne meñ hoshyār aur chālāk; musta'id.

2.—Tadbīroñ kī ijād meñ hoshyār; mudabbir; kisi tadbīr ke sochne aur uske anjām meñ musta'id; chālāk; chatur; siyānā.

3.—Jo hoshyārī (chaturāyī) se kiyā jāe.

Diary, *n.* Roz-nāma; roz-nāmcha; awāzja; woh kitāb jismeñ roz roz ke hālāt likhe jāwen; siyāha.

A general diary—Roz-nāmcha-i-'ām. A special diary—Roz-nāmcha-i-khās.

A diary writer—Roz-nāmcha-navis.

Dictate, *v. t.* 1.—Is garaz se kuchh kahnā ki dūsrā shakhs use likh le; kisi ko koyī bāt is murād se sikhānā ki mañg'e par woh use kahe.

2.—Farmānā; tahakkumnā kahnā; irshād k.; hukm d.; sādīr k. jāise hukm. [i-kalām; 'ibārat; tarz-i-sukhan.]

Diction, *n.* Alfāz ke zarī'o se khayālāt kī izhār; intikhab-i-alfāz; tarz-DICTUM, *n.* [Lat.] 1.—Qaul yā samadī qaul; bayān; kahāwat.

2. (Law.) Woh rūe jiskā izhār min-jānib-i-hukkām-i-'adālat aise umūr kī nisbat kiyā jāe jinko muqaddame se ta'alluq-i-khās na ho.

Die, *v. t.* 1.—Marjānā; marnā; hastī se nestī meñ parjānā yā hast se nest ho-jānā; murda ho-jānā; rūh kī parwāz kar-jānā; jān kī nikal-jānā; fant h.; qazā kar-jānā; guzar-jānā; dam nikal-jānā; dunyā se guzar-jānā; jahān se uṭh-jānā; mulk-i-'adam ko rāhī h.; ba-qaid-i-hayūt na rahnā; be-jān yā khushk ho-jānā; ukatḥ jānū.

☞ Said of animals or vegetables.

☞ "Often with *of*, *by*, or more seldom *for*, before the cause or occasion of death." Webster.

2.—Jūn d.; mar-jūnū; zindagī (jān) khonū; halāk kiyā jānū; phāñsi parnā. [jānū; mīt-jānā; bujh jānā.]

3.—Nest ho-jānā; mauqūf ho-jānā; zāl ho-jānā; kuchh rah na

Let the secret *die* in your own breast—Is bhed ko apne hi dil meñ mit jāne do.

4.—Baiṭh yā dhañs jānā; pazhmurda yā afsurda ho-jānā; kam-zorī shikasta-khātīrī yā muhabbat wagaira ke sadme se bujh-jānā yā gashī kī hālat meñ ho-jānā. [rahnā.]

5.—Kisi kā mahkūm (uske tābi) na rahnā; kisi meñ mutalā na To *die* to pleasure or to sin—Khushī yā gunāh meñ mutalā na rahnā.

6.—Pichhe ko palat jānā yā khūb sunāyī na d.; barābar kam hotā (ghaṭṭā) jānā jaise awāz kā. Nazar se gāib ho-jānā; uṛ jānā; jātā rahnā; nazar na paṛnā jaise kisi rang kā.

Often with *out* or *away*.

7.—Bad-maza yā be-dam ho-jānā; utar jānā; tezi kā bāqī na rahnā.

Mostly used in the participle.

The beer is *dead*—Woh bīr sharāb utar gayī.

DIES NON, [*Lat.* an abbreviation of *dies non juridicus*] (*Law*). Yaum-i-ta'til-i-'adālat; kachahrī ke band rahne kā din jaise Itwār (Yakshamba) wagaira; jis roz hākimoñ kā ijlās na ho; jo din kachahrī kā na ho.

Diet, *n.* 1.—Khurāk; gīzā; khāne-pīne kī chīzeñ.

2.—Woh gīzā jo kisi qā'ida-i-mu'aiyana yā sihbat ke lihāz se khāyī jāe.

Diet, *v. t.* Khānā khilānā; khilānā; parwarish k.; qillat se yā qā'ida-i-mu'aiyana ke mutābiq khilānā-pilānā.

Diet, *v. i.* Khānā; qā'ide ke bamūjib khānā pīnā; bachā-bachā ke (thorā yā kam) khānā. [na r.; ek qism kā na h.]

Differ, *v. i.* 1.—Mukhtalif h.; aur tarah kā h.; muwāfaqat yā mutābaqat

The statements of the witnesses *differ* in this case—Is muqaddame meñ gawāhoñ ke bayānāt mukhtalif haiñ (ek qism ke nahīñ haiñ). The court *differ*s with the assessors as to the prisoner's guilt—Is mudda'ā 'alaih kī mujrīmī kī nisbat 'adālat ko asesaroñ kī rāe se ittifaq nahīñ hai. These two books *differ* from each other—Yeh do kitābeñ bāham mukhtalif haiñ.

2.—Mukhtalif-n-rāe h.; ek tarah kī rāe na r.; rāe meñ muttāfiq na h.; aur hī sochuā; tajwīz yā rāe meñ mukhtalafat k.

3.—Mubāhasa k.; takrār qaziya yā jhagrā k.; jhagarā; nizā'-i-lafzi k.

Difference, *n.* 1.—Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; farq; bhed; tafāwut; nā-ham-wāri; gair-mushābahat.

2.—Ikhtilāf-i-rāe; nifāq; nizā'; bahs; takrār; jhagrā; munāqasha; wajh-i-takrār; amr-i-mā-bilī-n-nizā'; woh bāt jiske sabab se jhagrā paidā ho (jiski nisbat nizā' ho).

To make up a *difference*—Bāham sulh k.; raf'-i-shar yā takrār k.; tasfiya-i-nizā' k.

Different, *a.* 1.—Jndāgāna; 'alāhida 'alāhida; ek hī (wāhid) nahīñ.

2.—Mukhtalif naw'iyat shakl yā sifat kā; yuk-sāñ nahīñ; mukhtalif; mutafarriq; gair-mushābih; bāham mukhtalif; dūsre kī māniud yā dūsre sā nahīñ.

Difficult, *a.* 1.—Jiskā banānā karnā yā anjām d. dushwār (diqqat-talab yā mushkil) ho; sahl (āsān) nahīñ; jismeñ mihnat aur jāñ-fishānī karnī pāre.

2.—Jiskā khush k. mushkil ho; jiske dil ko jald (asānī se) pher na sakeñ; jo kisi kī bāt (uskā kalnā) jald na māne; mizāj kā saḳht (kaṛā); jo kisi kā qaul jald bāwar na kar le.

- 3.—Jispar charhnā 'chalnā yā nskā 'ubūr k. mushkil (diqqat-talab) ho—jaise pahār sarak yā daryā wagaira.
- Difficulty, n.** 1.—Dushwārī; ishkāl; sakhtī; diqqat; āsānī yā suhulat kā na h.; kisī shai kī woh hālat jisse nskā anjām mushkil ho.
- 2.—Woh bāt jo mushkil ho; woh amr jiskā anjām dushwār ho (sahl na ho); woh bāt jismeñ mihnat paresānī yā uljhāw ho; taklif kī bāt; woh bāt jiskī wajh se taraqqī wagaira meñ diqqat ho; uljherā; bakherā; jhanjhat; janjāl; rukāwat kī bāt.
- 3.—Hujjat; nizā'; ikhtilāf; ta'arruz; 'uzr; i'tirāz.
- Diffidence, n.** Apnī yā gair kī quwwat istitū'at yā liyāqat wagaira kī nisbat shubha ya'nī uspar takiya na k. (bharosā na r.); iuhisār-i-zātī na r.; hijāb; sankoch; sakuch.
- Diffident, a.** Apnī yā gair kī quwwat wagaira par shubha r. w.; waswāsī; wahmī; apnī zātī liyāqat wagaira par bharosā na r. w.; sankochī; mahjūb; kāmoñ ko dar dar k. w.
- Diffuse, v. t.** Dhālkar phailānā jaise kisī saiyāl (bahne wālī) shai ko; bahānā; chārōñ taraf phailānā; ghumānā; mushṭahar k; khonā; zāi'a k.
- Diffuse, a.** Dhālkar bahāyā huā; kḥūh phailā huā; gair-mahdūd; mutawwal; tūl-o-tawīl (lambī-chaurī) jaise 'ibarat. [poli k. yā haṭānā.
- Dig, v. t.** 1.—Khodnā; gornā; mittī ko kudālī yā kisī dūsre tez āle se
- 2.—Mittī nikāl-kar kḥālī kar-d.; khodnā jaise knāñ; garhā kar-d.
- To dig down*—Khod-kar jar kḥālī karke girā d. (dhā d.).—*To dig down a wall*—Diwār kī bunyād (new) ko bhitari bhitār khod-kar use girā d.—*To dig in*—Khod-kar pāṭnā. *To dig in mauuro*—Khād ko khod-kar zamīn meñ bhar yā pāt d.—*To dig from, out, or up*—Khod-kar nikālū.
- The preposition is often omitted.
- Dig, v. i.** Kudālī wagaira lekar kām k.; zalil kām k.; kamīnoñ kām k.
- To dig in*—Kudālī wagaira se khod-kar garhā k.—*To dig through*—Is pār se us pār tak khod-kar āne jāne kī rāh kar-d.
- Digest, v. t.** 1.—Murattab k.; tartīb d.; taiyār k.; silsila-wār durust k.
- 2.—Haziñ k.; pachānā; kaimūs banā d.; tahlīl k.
- Digest, v. i.** 1.—Hazm h.; pachnā; tahlīl h.
- 2.—Paknā; mawād kā ā-jānā jaise phorē yā zaḥīm meñ.
- Digest, n.** Qawāuīn kā majmū'a; majmū'a-i-āyīn.
- Dilatory, a.** 1.—Sust; dhīlā; jo 'ādatan der kare.
- 2.—(Law) Jisse tawaqquf yā der ho yā uskā honā maqsūd ho.
- Dilatory plea*—Wah 'uzr jo muqaddame kī tajwīz meñ tawaqquf karāne ke liye kisī aise amr kī nisbat pesh kiyā jāwe jisko rūdād se ta'alluq na ho.
- Diligence, n.** Kisī qism ke kām meñ barābar lagā rahnā; jo koyī kām shurū' kiyā jāe uske anjām kī barābar pairawī; dil-o-jān se mihnat; tawajjuh-i-kāmila; kisī kām meñ jis-qadar dil lagānā munāsib ho us meñ utnī hī tawajjuh; mihnat; riyāz.
- To do one's diligence, give diligence, use diligence*—Sā'i h.; dil-o-jān se koshish k.; jāhāñ tak ho-sake fikr k.; kḥūb tau-dibi k.
- Diligent, a.** 1.—Dil-o-jān se mutawajjih; mihuatī; be-khabar yā gāfil nahīñ; nihāyat sā'i wa sargarm; hamesha kām meñ lagā huā.

2.—Jo barābar kiya jāe; jiski pairawī meñ fikr aur koshish barābar kām meñ lāyi jāe; jo mihnat yā ihtiyāt se ho.

To make a *diligent* search—Kisi chiz ko barī fikr aur mihnat se dhuñdhnā; kisi shai kī just-o-jū barī jidd-o-jahd se k.

Diluvial, *a.* Jo daryā wagaira ke sailāb (bārh) se paidā ho.

Diluvial deposit—Woh bālū yā mitṭi wagaira jo daryā ke sailāb kī wajh se par jāe; daryā-shikast gang-shikast yā daryā-burd.

DILUVION, } *n.* Bālū yā mitṭi wagaira jo daryā kī tugyānī (bārh) se
DILUVIUM, } par jāe (jam' ho-jāe).

Dimension: *n.* Kisi shai kī lambāyī chaurāyī unehāyī gahrāyī motāyī yā uskā gherā; kisi shai kī tūl-o-'arz aur 'umuq yā dabāzat; wus'at; qad-o-qāmat; bistār; phailāw. [kisi tarah par kam yā chhoṭā k.

Diminish, *v. t.* 1.—Ghatānā; kam k.; miqdār yā ta'dād meñ kam k.;

“Opposed to *increase* and *augment*. It is particularly applied to bulk and quantity, as *shorten* is to length.” *Webster*.

Diminish, *v. i.* Kam yā chhoṭā ho-jānā khwāh nazar ānā; ghaṭ jānā.

Diminution, *n.* 1.—Ghatānā; kam k.

2.—Kamī; kam ho-jānā; ghaṭ jānā. [ho.

3.—(*Law*) Woh firoguzāsht galatī yā naqs jo kisi wasiqā-i-qānūn meñ *Diploma*, *n.* Sanad; woh navishta jo dast-khat khwāh dast-khat aur muhr se murattab ho-kar kisi ihtiyār ke nafāz dilāne ke liye ek shakhs ko diyā jāwe.

Direct, *a.* 1.—Sīdhā; terhā yā pechīda nahīn.

2.—'Ain maqsad ko pahuñchāne wālā; jisse thīk manzil-i-maqsūd par pahuñcheñ; jismeñ kaj-o-pech na ho. [takalluf bāsif ho.

Direct means—Sīdhī tadbīr; aisi tadbīr jisse tadbīr-kunanda kā maqsad bilā-

3.—Sarihī; badihī; gair-mashkūk yā mushtabah; sāf; fāsh; khulā huā; muḥham yā muzabzab nahīn.

Direct evidence—Subūt-i-sarihī badihī yā gair-mashkūk. *Direct* interference—Mudākhalat-i-sarihī yā fāsh.

4.—Yak-jihati nahīn; bāp beṭe pote wagaira ke silsile meñ ba-khatt-i-mustaqīm; bāp beṭe kī taraf; silsila-i-mutanazzila meñ.

A descendant in the *direct* time—Bāp beṭe pote wagaira kī aulād meñ.

In this sense, *direct* is opposed to *collateral*.

Direct tax—Woh mahsūl jo logoñ kī āmadani yā māl-o-matā' par lagāyā jāe.

In this sense, “distinguished from taxes on merchandise or customs, and from excise.” *Webster*.

Direct, *v. t.* 1.—Nishān d.; kisi jagah yā chiz kī taraf sīdhe batlānā yā nishān d.; shist lagānā; tāk bāndhnā.

2.—Intizām k.; band-o-bast-k.; kisi khās tarīq par chālānā; insirām k.

3.—Sabil yā tarīq-i-munāsib batlānā; sīdhū rāsta dekhā d.; rah-numāyī k.; rāh dekhānā.

He *directed* me to the left-hand road—Usne mujhe bāyeñ hāth kī rāh dekhā di.

4.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānā; bare kī tarah sikhānā.

5.—Kisi khat par maktūb-ilāih kā nām wa patā-thikānā likhnā; jab koyī chiz lifāfe khwāh pulinde wagaira meñ band karke bhejēn to

us lifāfe yā pulinde par us shakhs kā nām aur thikānā likh d. jiske pās woh bhejū jāwe. [thikānā kyā likhū jāwe ?]

How is this letter to be *directed*?—Is khat par maktūb-ilāih kā nām aur patā-

Direction, n. 1.—Ihtimām; hand-o-bast; insirām; nigranī; hidāyat.

Who has the *direction* of the affairs of that firm?—Us koṭhī ke kār-o-bār'kā ihtimām kiske zimme hai?

2.—Hukm; hidāyat; irshād; imā; kār-rāwāyī kā tarīq batlānū.

The requisite *directions* have been given to the Munsarim—Zarūrī hidāyateṁ Munsarim ko kardi gayī hai.

3.—Sarnāmā; maktūb-ilāih wagaira kā nām mu' laqab wa sukūnat; nām aur patā thikānā; lifāfe par kī 'ibārat.

4.—Samt; jānib; taraf; or.

In what *direction*?—Kis taraf yā jānib?

[sipurā ho.

5.—Woh kul ashkhas jinko kisi amr kā insirām (kisi kām kā ahjām)

6.—Woh bāteṁ batlānā jinse kisi shakhs yā muqām kā patā lag jāe.

Directly, ad. 1.—Bilā takhallul; bilā ibhām; sarāhutan; sāf sūf; zimman nahīn; ghumā-phirū kār nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm; sidhā.

The evidence does not bear *directly* upon this case—Is muqaddame se shahādāt ko sāf sūf ta'alluq nahīn hai.

2.—Faurān; bilā tawāqquf yā tākhīr; turt yā turant; jhatpat; sidhe.

3.—Jōḥīn; kisi ke ba'd hī; ba-munjarrad; ba-faur. [kār-rāwā.

Director, n. 1.—Muhtamim yā sarbarāh-kār; munsarim; chalāne w.;

2.—Mushīr; nāsīh; hādī; rah-numā.

3.—Pir; gurū; murshid.

[ke insirām ke liye muqarrar ho.

4.—Woh shakhs jo kisi jum'at wagaira kī taraf se uske kār-o-bār

Disability, n. (Law) 1.—Qānūnī liyāqat yā qābiliyat kā na honā; 'adam-i-liyāqat-i-qānūnī; shar' yā shāstr ke rū se kisi fi'l ke anjām kī salāhiyat kā na rakhnā; qānūnī nā-liyāqatī; imtinā'-i-qānūnī; kisi fi'l-i-jāiz ke karne kī salāhiyat na r. [yā zihnī quwwat wagaira na r.

2.—Be-maḡdūrī; 'adam-i-istitā'at; lā-ehārī; majbūrī; kāfī jismānī

Disable, v. t. (Law) 1.—Qānūnī haq yā salāhiyat se mahrum k.; qānūn ke mutābiq nā lāiq banā d.; qānūn ke mutābiq kisi fi'l ke karne kī salāhiyat rahne na denā.

2.—Nā lāiq k.; be-kār k.; jismānī yā zihnī tāqat se mahrum kar-denā; nā-tāqat k.; kisi shai ko is tarāh par kamzor yā be-kār kar-denā ki woh phir kām ke lāiq na rahe; be-maḡdūr kar-denā; za'if kar-d.; kamzor kar d.

Disabled, p. a. Nā-lāiq; ma'zūr; kisi fi'l kī salāhiyat na rakhtā huā; kamzor; zakhm yā ehoṭ wagaira ke bā'is kām kā nahīn (bekār).

Disadvantage, n. 1.—Fāide se mahrumī; nā-muwāfiq hālat; woh amr jo kām-yābī meṁ mānī' khwāh nuqsān yā mazarrat kī bā'is ho.

To be under some *disadvantage*—Aisi hālat meṁ honā jo apne hāl ke muwāfiq na ho; nā-muwāfiq yā mazarrat-angez hālat meṁ h. To act at *disadvantage*—Aisi hālat meṁ kisi fi'l kā k. jisse nuqsān yā mazarrat ho (usmeṁ kām-yābī na ho).

2.—Ziyān; nuqsān; mazarrat; naf' nām-warī yā i'tibār wagaira meṁ nuqsān. [paune bechnā.

To sell a thing to *disadvantage*—Kisi chīz ko nuqsān nīlī kar bechnā; aune

Disadvantageous, *a.* Taraqqī kām-yābī yā nuf' ke liye muḥṣir; nā-muwāfiq; muḥḥālif; muzir; zarar-rasān; nuqsān k. w.; āram yā subhite kā nahīn; kisi amr kī bihbūdī ke hasb-i-hāl nahīn. [tardīd-i-kalām k.]

Disaffirm, *v. t. 1.*—Bar-'aks yā ḫilāf kahū; raḍ k.; inkār k.; kāṭ d.;

 Said of what has been asserted.

2.—(*Law*) (a) Bahāl na r.; 'adālat-i-mā-taht ke faisale ko mansūkh yā mustaradd k. [i-iufisākh ko.]

(b)—Mansūkh yā kal-'adam kar denā; jaise kisi mu'āhada-i-qābil-Disagree, *v. i. 1.*—Muttāfiq na h.; muḥḥtalif h.; yak-sān na h.; ek tarah kā na h.; iḥḥtilāf r.

The facts stated by the plaintiff *disagree* with those stated by the defendant—Jo wāqī'āt mudda'i wa mudda'a'alaih ne bayān kiye unmeñ iḥḥtilāf hai.

2.—Mukhtalifu-r-rāe h.; tajwiz meñ iḥḥtilāf r.; ek dil na h.; bāham iḥḥtilāf yā munāqasha r.

The best judges sometimes *disagree*—Ba'z waqt 'umda se 'umda mujawwizōñ kī tajwiz meñ iḥḥtilāf hotā hai.

3.—Nā-muwāfiq h.; muwāfaqat na r.; nā sāz h.; hasb-i-hāl na h.

The climate of that distret *disagrees* with his health—Us zil'e kī āb-o-hawā use nā-muwāfiq hai.

Disagreeable, *n.* Nā-pasandīdā; nā-guḥwār; jisse tabī'at ko rañj pahūñ-che yā woh muta'addīr ho. [jbagrā.]

Disagreement, *n.* Iḥḥtilāf; nā-muwāfaqat; taḥḥāluf-i-rāe; bahs; nizā';

Disallow, *v. t.* Jāiz yā rawā na r.; nā-mauzūr k.; kisi shai kī waq'at yā jawāz se munkir h.; kisi shai ko taslīm na karke ḫhārij yā nā-mauzūr k.; ba-taur wājib ke qabūl na k.; ijāzat na denā; nā jāiz yā nā-qābil-i-jawāz tasawwur k.

The plea of limitation has been *disallowed* by the court—'Uzr-i-hadd-i-saīnā'at 'adālat se nā-mauzūr huā. The collection charges will be *disallowed*—Ma-sārif-i-tahsil-pazīr nā-mauzūr kiye jāenge.

Disallow, *v. i.* Ijāzat na denā; mauzūr na k. [imtinā']

Disallowance, *n.* Nā-mauzūrī; taslīm se inkār; jāiz rakhue se inkār;

Disappear, *v. t.* Dekh na pañā; nazar se gāib yā bāhar ho-jānā; gāib ho-jānā; kāfūr ho-jānā; na 'rahuā; jātā rahnā; qāim na rahnā; kisi aur chiz meñ chhip-jānā.

Disappearance, *n.* Gāib yā nazar se bāhar ho-jānā; jātā rahuā.

Disappoint, *v. t. 1.*—Ummed ḫhwāhish tamaunā ārzū yā irāde ko pūrā na hone d.; māyūs k.; mahrūm k.; jis shai kī tamaunā yā ummed wagaira ho uske husūl se bāz r.; nā-kām k.

2.—Kār-gar na hone d.; natīja-i-maqsūd ke paidā hone meñ māni' h.; asar yā natīja na hone d. [na ho.]

Disappointed, *p. a.* Nā-ummed; nīrās; māyūs; nā-kām; jiskī ārzū pūrī

Disappointment, *n. 1.*—Māyūs k. yā h.; māyūsī; nā-murādī; nā-kāmi; kisi irāde yā mausūbe kā pūrā na h.; nā-ummedī; hīrnān. [ho.]

2.—Woh shai yā amr jiskī wajh se nā-ummedī nā-murādī yā nā-kāmi

Disapprobation, *n.* Nā-mauzūrī; nā-pasandīdagī; kisi be-jā nā-munnāsīb yā ḫilāf-i-maḥlahat bāt kā dil se nāqis- (ma'yūb) ṭhahrānā; qābil-i-ilzām samajhnā.

Disapproval, *n.* Vide Disapprobation.

Disapprove, *v. t.* 1.—Nā-pasand k.; be-jā yā nā-munāsib qarār d. khlwāh tasawwūr k.; malāmat k.; sarzanish k.

2.—Nā-mauzūr k.; manzūrī se inkār k.; rawā yā jāiz na r.

“It is often followed by *of*; but modern usage inclines to omit *of*.” Webster.

Disarm, *v. t.* Hathiyaṛ chhīn-lenā; be-silāh kar-d.; nihatthā kar d.; be-qābū kar-d.

Disarrange, *v. t.* Be-tartīb kar-d.; darhamī-barham kar-d.; abtar k.; bad-nazmī paidā k.; ulaṭ-palaṭ d.; silsile yā tartīb ko shikast kar d.

Disavow, *v. t.* 1.—Taslim ijāb yā iqbal se inkār k.; kisi shai kī nisbat apnī zimma-dārī se munkir h. yā mukar-jānā; taslim yā qabūl na k.; rad kar d.; kisi wāqī'a ilzām yā rāe se munkir h.

He was charged with embezzlement but he *disavowed* the fact—Us par tagal-lub-o-tisarruf kā ilzām lagāyā gayā thā par usne usse inkār kiya (use qabūl na kiya.)

Opposed to *own* or *acknowledge*.

2.—Kisi amr kī sihhat yā asliyat se inkār k.; rad k.; kisi amr ke khilāf sābit k.

Disavowal, *n.* Iukār; 'adam-i-ijāb; lā-da'wā.

Disbelieve, *v. t.* I'tibār na k.; kisi bāt kī nisbat yah samajhnā ki yah sahīh yā wāqī'i nahīn hai; yaqīn na lānā; na mānnā.

The court *disbelieves* this evidence—'Adālat is shahādāt par i'tibār nahīn kartī (isko mu'tabar nahīn samajhtī yā isko nahīn māntī).

Disburden, *v. t.* Bojh utār l.; subuk-dosh k.; halkā k.; garān-bārī raf k.

Disburse, *v. t.* Kharch karnā; sarf k.; de-d.; uṭhā ḍālnā.

Disbursement, *n.* 1.—Kharch; sarf.

2.—Zar-i-sarf-shuda; jis qadar rupaye kharch parēn; maḥbārīj; ma-sārīf; kharch yā akhrājāt.

The annual *disbursements* exceed the income—Kharch-i-sāl-āna āmadānī se zi-
[yāda hai.]

Discharge, *v. t.* 1.—Bojh utārnā; jo kuchh asbāb wagaira ladā ho use utār l.

“Applied both to the ship and the loading.” Webster.

2.—Rihā k.; qaid se chhoṛnā; chhoṛ d.

The court has ordered the prisoner to be *discharged* on bail—'Adālat ne us qaidī ko zamānat par ribā kiye jāne kā hukm diya hai.

3.—Kisi farz ko anjām d.; kisi dāin ko adā k.; kisi shart yā mu'āhade ko pūrā k. yā uski ta'mīl k.

He *discharges* the duties of his office well—Woh apne mansab ke farāiz ko ba-khūbī anjām detā hai. He has *discharged* his debts—Usne apnā qarz adā kar-diyā.

4.—Mauqūf k.; naukari se bar-khāst k.; chhoṛā d.; bar-taraf k.

5.—Da'we yā mutūlabe se barī k.; fārig-khattī yā bhar-pāyī likh-d.

The creditor *discharged* his debtor—Usdāin ne apne madyūn ko bhar-pāyī likh-dī.

6.—Ruḥsat kar-denā; chale jāne kī ijāzat d.

The witnesses were *discharged* after they had been examined—Zabān-bandī (izhār qalam-band kiye jāne) ke ba'd gawāh ruḥsat kar-diye gaye.

7.—Muvākhaza yā zimma-dārī se barī k.; barīu-z-zimma k. [saktā.
The surety cannot be discharged—Woh zāmiā muwākhaze se barī nahīū ho

8.—Jurm yā itihām se barī k.; kisi jurm yā ilzām se safāyī kar-
d.; barī k.; āzād kar-d.; maḥlasi baḥlshunā.

9.—Chhornā; dāguā—jaise baudūq wagaira.

10.—Nikāhnā; khārij k.; bahānā.

A pipe discharges water—Nāl se pāni nikaltā (bahnā) hai.

Discharge, n. 1.—Rihāyī; maḥlasi; qaid yā hirāsāt se āzādī.

2.—Anjām; ta'nīl; ifā; adā.

3.—Ma'zūli-i-'uhda; ma-iqūfī; bar-khāstagi; bar-tarfi; woh na-
wisha jo ha-taur subūt bar-khāstagi ke diyā jāwe.

4.—Zimma-dārī duin yā tāwān se barāt; woh nawishā jo dain
wagaira se barāt ke subūt meū diyā jāwe; fārig khattī; sāfi-nāma.

5.—Rukhsāt; chāl jāne kī ijāzāt.

6.—Jurm yā ilzām se barāt; barāt.

7.—Woh shai jo nīkle yā khārij ho masalan mawād wagaira. [sar h.

8.—Chhornā; dāguā; shalākhi; top wagaira kā chhūṭnā chālūnā yā
Disciple, n. Chelā; murīd; pairaw; woh shakhs jo dūstre se ta'līm pāye;
shāgird; talimāz.

Discipline, n. 1.—Woh bartāw jo muta'allim (sikhne yā ta'līm pāne wāle)
ke liye mauzūn ho; ta'līm; tarbiyat; ta'līm aur mashq ke zarī'e se
dil kī quwwatoh kī tarraqqī.

2.—Qawā'id-i-mu'nīyan ke mutābiq kār-ravāyī (upar 'amal karne)
kī ta'līm; bandhe huye silsile ke mutābiq barābar kār-ravāyī kā
'ādī k.; mashq; qawā'id.

3.—Qā'idē kī pābandī; hukm kī bajā-āwari; farman-bardārī; itā'at.

4.—Tādīb; tambīh; kisi naqs ke daf'iye ke liye sakhti ke sāth ta'līm;
musibat taklif yā ta'zīr wagaira ke zarī'e se kisi bāt kā sikhlanā.

5.—Durstī; ārstagi; tambīh; kisi 'aib ke dūr karne ke liye
ta'līmān sazā-dihī. [k.; tarbiyat k.

Discipline, v. t. 1.—Ta'līm d. yā k.; ta'līm aur mashq ke zarī'e se pakkā
2.—Qā'idē ke mutābiq barābar kār-ravāyī kā 'ādī k.; mahkūm k.;
zabt meū lānā; furmān-bar-dārī sikhlanā; pā-band-i-qawā'id k.

Disclaim, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat da'we se kulliyatān inkār k.;
kisi shai kī milkiyat khwāh uske muta'alliq zimma-dārī se munkir h.;
kisi shai ke qabze se inkār k.; kisi shai ke leue se yah kah-kar inkār
k. kī yah hamārī nahīū hai; inkār k.; qabūl na k.; taslim na k.; chhor
d.; tark k.; na mānnā; munkir h.

The defendant disclaims all knowledge of the alleged mortgage transaction—
Jis mu'āmala-i-rihn kā bayān huā hai uski wāqifiyat se muddā'n 'alaih ko
bi-l-kul inkār hai. He disclaims any right to the property alleged to
have been mortgaged—Jis jāz-dād ke rihn hone kā bayān hai uski nisbat
apne istihqāq se use bi-l-kul inkār hai.

2.—(Law) Kisi shai kī nisbat da'we se dast-bardār h. yā yah kah-
nā ki hamārā da'wā is par nahīū hai; lā-da'wā h.; dūstre ke da'we ko
qabūl na k.; kisi haqqiyat milkiyat khwāh 'uhde ke qabūl karne se
inkār k. [tark k. w.

Disclaimer, n. (Law) 1.—Da'wā yā qabūl na k. w.; munkir; chhorne yā

2.—Da'we yā haq wagaira se inkār khwāh uskā 'adam-i-ijāb yā tark; kisī haqqiyat se dast-bardārī 'am isse ki 'arizī ho yā dawāmī.
Disclose, v. t. Zāhir k.; ifshā k.; mashhūr k.; khol d.; fāsh-kar d.; kah-denā;
 kisī shai ko numāyān yā pesh-i-nazar kar-d.; kisī rāz kī parda-darī k.
Disclosure, n. l.—Izhār; ifshā; inkishāf; i'lān; parda-darī.

2.—Woh bāt jo khol yā mashhūr kar-dijāe.

Discontinue, v. t. l.—Manquf k.; band kar-d.; chhor d.

2.—Kisī shai kā lenā band kar-d. (uskī taraf se muh pher l.).

The Bengal Law Reports have been *discontinued* by Government—Gavar-mint ne Nazār-i-qānūnī Ihāta-i-Bangāl kā lenā band (manquf) kar-diyā.

Discontinue, v. i. Manquf h.; band h.; ruknā.

Discord, n. Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tazād; ikhtilāf-i-rāe; mukhālafat; nizā'; tukrār; jhagrā; do shakhsōn yā chizōn meī bāham takhāluf.

Discordant, a. Bāham muttasīq nuhūn; mukhālīf; mutazād; ek dūse ke bar'aks yā zīd.

Discount, v. t. l.—Minhā k.; kāṭ-l. yā d.; waz' kar-l. yā d.; kisī hisāb dāin yā qīmat wagaira meī se kam yā minhā kar-d.; kam kar-d.; chhor d.; ghaṭā d.

Merchants sometimes *discount* five or six per cent. for prompt or for advanced payment—Faurān yā peshgī rupaye dene ke i'waz meī saudāgar ba'z auqāt pāūch chha rupaye saikare kam kar dete (chhor dete) haiñ.

2.—Mitī (hundavī wagaira kī mī'ād ke guzarne meī jitne din bāqī hoī uskā sūd) kāṭ kar hundavī wagaira ke rupaye d.

Bills of exchange are *discounted* on good security—Kafālat-i-ma'qūl lekar hundavīyōn kā dām mitī kāṭ ke diyā jātā hai.

3.—Peshgī sūd waz' karke rupaye qarz d.

The banks *discount* for sixty or ninety days—Sāṭh yā nawwe din kā sūd pahlo waz' karke bank se rupaye qarz milte haiñ.

Discount, n. l.—Minhāyī kī woh raqam jo faurān yā peshgī rupaye dene kī wajh se kāṭ-lījāwe; woh raqam jo zar-i-yāstani yā zar-i-qarza se minhā kar-lījāwe; woh raqam-i-fī-sadi jo naqd kharīd kiye huye māl kī qīmat se minhā dijāwe; woh raqam jo chizōn kī ma'mūlī qīmat yā kisī aisi raqam se waz' kar-dijāwe jo bar-āyanda wājibu-l-adā ho; phir-tā; chhūt; dastūrī

2.—Woh sūd kī raqam jo usī hundavī wagaira ke rupaye dene ke waqt minhā kar-lījāwe jiskī mī'ād (mitī) guzrī na ho; sūd kī woh raqam jo qurza dene ke waqt peshgī kāṭ-lījāwe; baṭṭā.

3.—Baṭṭā yā mitī kāṭkar rupaye d.

The bank is making no *discounts*, or the bank has suspended *discounts*, at present—Bi-l-fī mitī kāṭ kar bank se rupaye nahīn diye jāte.

Discountable, a. Mitī kāṭ-kar rupaye diye jāne ke qābil; jiske rupaye mitī kāṭ-kar de sakeñ.

This bill of exchange or note is not *discountable* at the bank—Is hundavī yā loṭ ko rupaye bank se mitī kāṭ-kar nahīn mil sakte.

Discount-broker, n. Woh shakhs jo hundavīyōn ko rupaye mitī kāṭ-kar detā hai; woh shakhs jo loṭ wagaira kī kafālat par rupaye qarz detā hai; mitī khāne-wālā.

Discountenance, *v. t.* Himāyat se inkār k.; kisi shai kī nisbat apnī pasandidagi zāhir karke use taqwīyat na d.; rukh na d.; sahārā na d.; roknā; gussa wagairā dikhā-kar kisi bāt ko hone na d.

Discourage, *v. t.* 1.—Kisi kī himmat harā d.; shikasta-dil (be-dil) kar-d.; dil yā jī tor d.; tahī'at bujhā d.; himmat tor d.; bharosā bāqī rahne na d.; hamsala past kar-d.

2.—Kisi amr se kisi ko bhagkā d.; kisi bāt kī nisbat kisi kā dil tor d.; taqwīyat na d.; be-iltifātī k.; gair-mulṭuṭit ho-kar rokno kī ſkr k.

Discouragement, *n.* 1.—Shikasta-dil k. yā h.; shikasta-dilī; be-dilī; māyūsi; be-bharosā hū-jānā.

2.—Woh bāt jisse dil ṭūṭ jāe; woh amr jisse khauf khākar koyī kisi kām ke shurū' karne yā uskī pairawī se bāz rah-jāe; dil-shikanī kī bāt.

Discourteous, *a.* Kaj-khīnq; nā-tarāshīda; hmd-akhilāq; gair-muhazzab; ujadḍ.

Discourtesy, *n.* Kaj-khulqī; gair muhazzab tarīq yā kalām; be-adabī; bad-tarīqī. [k.; dekhā d.

Discover, *v. t.* 1.—Khol d.; parda uthā d.; nazar ke sāmne kar-d.; zāhir

2.—Kisi aisi shai ko ibtidāan dekh pānā yā usse wāqif ho jānī jo pahle rahī to ho par uskā hāl ma'lūm na hūā ho khwāl woh dekh na pāe; daryāft k.; dhūndh-kar nikālūā; pahle pahāl dekh pānā; pā-jānā.

Discoverer, *a.* (Law) Be-hyāhī; gair-mankūha; bewā jiskā shanhar na ho.

“Applied either to a woman who has never married or to a widow.” *Webster.*

Discovereture, *n.* (Law) Gair-mankūha yā bewa hone kī hālat; shanhar kī himāyat se barī hone kī hālat. [da khol d.; dekhā d.

Discovery, *n.* 1.—Zāhir k. yā khol d.; izhār; inkishāf; parda-darī (par-The discovery of a plot—Kisi bandish ke hāl kī inkishāf (uskā hāl khol d.).

2.—Batlānā; zāhir kar-d.; hāl khol d.

A bankrupt is bound to make a full *discovery* of his estate and effects—De-wāliye par farz hai kī apnī jāe-dād aur māl-o-asbāb kī pūrā pūrā hāl batlā de.

3.—Inkishāf; kisi aise umr kī inkishāf yā izhār jiskā wujūd pahle rahā ho par log usse wāqif na rahe hon; daryāft; husn-i-ilm yā wāqīfīyat; kisi shai kī dīd-i-awwal (uskā pahle pahāl dekhūā); dekh-pānā.

4.—Woh shai jiskā zuhūr yā inkishāf ho; woh shai jo bār-i-awwal dekhī yā jānī jāe; woh shai jo ibtidāan mutabaqqāq ho yā taslim kī-jāe.

Discredit, *n.* Be-ī'tibārī; 'adam-mu'tabarī; bnd-nāmī; ruswāyī; kisi qadar be-'izzatī yā be-waqarī.

Discredit, *v. t.* 1.—ī'tibār na k.; nā-mu'tabar ṭhahranā; butanr sahīh yā sachehe ke taslim na k.; bāwar na k.; na mānūā.

The court *discredits* the testimony of these witnesses—In gawāhoṅ kī shahādāt ko 'adālat mu'tabar nahīū samajhtī (usko ba-tanr sahīh ke taslim nahīū kartī).

2.—Bad-nām k.; be-ābrū k.; maurid-i-ilzām k.; khafīf k.; kisiq-lar āhrū khol d. [san; hū's-i-hatī; jisso bad-nāmī yā be-āhrūyī ho.

Discreditable, *a.* Jisse ābrū yā ī'tibār meṅ futūr wāqī' ho; gair-mustah-

Discreet, *a.* 'Aql-mand; mūdabbir; dūr-andesh; chāukas; be-dūr-nagz; jalā-bāz yā be-khabar nahīū; hoshyār; bā-khabar; sahīh-i-tamīz.

Discrepancy, *n.* Ikhtilāf; farq; gair-munāsabat; nā-muwāfaqat.

“Applicable to facts or opinions.” *Webster.*

Discrepant, *a.* Mukhtalif; mukhālif; bar-'aks; nā-muwāfiq; mutazād.

Discretion, *n.* 1.—'Aql; imtiyāz; tamīz; hosh-yārī; āqibat-andeshī; samajh-būjh; sawāb-dīd; ihtiyāt.

2.—Apni rāe ke mutābiq kām karne kā ikhtiyār; iqtizā-i-rāe; woh-āzādī yā iqtidār jo har shakhs ko is bāt kā hāsīl hotā hai ki bilā muzāhamat-i-gaire apni tajwīz yā pasand ko muwāfiq kār-rawāyi kare; ikhtiyār; marzī.

To leave a thing to a person's *discretion*—Kisi amr kā anjām kisi shakhs ke iqtizā-i-rāe par chhor d.; kisi bāt kā ek shakhs par is garaz se ehhor-d. ki usko woh apni hī tajwīz ke mutābiq kare.—To exercise one's *discretion*—Apne iqtizā-i-rāe ko kām meñ lānā; jo apne ko munāsib ma'lūm ho wahī k.—At *discretion*—Bilā sharāit: gair-inashrūt; bilā pābandī kisi shart ke.—To *surrender at discretion*—Apne ko kulliyatan fariq-i-galib ke ikhtiyār meñ kar d.; bilā pābandī-i-quyūd fariq-i-galib ki itā'at qabūl k.

Discretionary, *a.* Iqtizā-i-rāe-i-khās par chhūtā huā; apni hī tajwīz par munhasir; jiske insirām meñ apni hī tajwīz kām meñ lāyī jāwe; mutlaq; gair-mahdūd; ikhtiyārī.

Judicial officers are, in certain cases, invested with *discretionary* powers to act according to circumstances—Ba'z ba'z hālatoñ meñ hukmān-i-'adālat ko is bāt kā ikhtiyār diya jātā hai ki ba-lihāz-i-hālāt apni tajwīz ke mutābiq kār-rawāyi karen.

Discuss, *v. t.* Bahasnā; mubāhasa k.; asl haqīqat ke daryāft ke liye i'tirāzāt wa qabāhāt ko raf' k.; chhān k.; taftish k.; kisi amr ki nisbat is garaz se dalāil pesh k. ki rāst wa darog (sach aur jhāṭh) meñ farq (tamīz) ho jāwe.

Discussion, *n.* Bahs; mubāhasa; taftish; tahqīq; asl bāt ke daryāft ke liye kisi amr ki nisbat muḥid wa gair-muḥid sab bātoñ kā sochnā; mubāhasa ke zarī'e se kisi amr ki taftish. [qāq se maljūb k.]

Disentitle, *v. t.* Haq yā da'we se mahrūm k.; kisi kā haq chhīn l.; istih-

Disfigure, *v. t.* Bad-sūrat k.; sūrat yā shakl bigār d.; be-daul yā kudāul k.; sūrat ko nāqis yā bad-haiat kar d. [nāmī; hatk.]

Disgrace, *n.* 1.—Zillat; fazihat; rū-siyāhī; be-waqarī; be-'izzatī; bad-2.—Jisse be-'izzatī yā be-ābrūyī ho; bā'is-i-nadāmat yā ilzām; sharm ki hāt; mūjib-i-ilzām.

Disgraceful, *a.* Jisse hatk yā be-ābrūyī ho: bā'is-i-nadāmat (sharm paidā k. w.); be-'izzatī kā sabab; muzil-i-ābrū; ma'yūb; zalīl.

Disguise, *v. t.* 1.—Kisi ki sūrat tabdīl kar-d.; dhokhā dene ke irāde se gair-ma'mūlī poshāk pahīn yā pahīnā-kar asli haiat (shakl) ko chhipā d.; bhes badalnā; tabdīl-i-libās k.; masnū'ī sūrat banā l.; aise kalām musta'mal k. yā aisā tarīq ikhtiyār k. jisse dūsre ko dhokhā ho.

2.—Madhosh k.; matwālā hanā d.

Disguise, *n.* 1.—Woh poshāk yā zāhirī sūrat jo asli haiat ke chhipāne khwāh dūsre ko mugālata dene ke liye ikhtiyār ki-jāe. [nā-jāiz kā k.]

To do an unlawful act in *disguise*—Ba-tabdīl-i-libās (bhes badal-kar) kisi fi'l-i-

2.—Numāish-i-darog; libāsī sūrat; dekhne wāle ki mugālata-dihī ke liye sūrat-i-iddī'ayī yā masnū'ī kalām kā isti'māl.

Under the *disguise* of great candour—Būfī safāyī i-qalb zāhir karke.

Dish, *n.* 1.—Rikābī; qn'b; chaṇṇā khule manih kā bartan—jaise thālī wagaṛa jismeñ khānū chunū jāe (khāne ki chīzeñ rakhi jāeñ.) {khānū.

2.—Woh khānū jo rikābī wagaṛa meñ chunū jāe; kisi khās qism kā
A cold dish.—Ṭhaṇḍā yā bāsī khānū. A warm dish.—Garī yā taza khānū.

A delicious dish.—Mazedār khānū (gizī-i-latif yā khush-guwar).

Dishearten, *v. t.* Shikastā-dil k.; dil tor d.; himmat harā-kar nū-ummed kar-d.; be-dil khwālā afsurā-khātīr kar-d. {māil; dagā-bāz; farebī; khānū.

Dishonest, *a.* 1.—Bad-diyānat; be-īmān; dagā karne yā dhokhā dene par

A dishonest man.—Mard-i-bad-diyānat; be-īmān nāmī; aīsā shakhs jo dagā karne yā dhokhā dene par māil ho; dagā-bāz.

2.—Jiskī bunyād fareb par ho; mabnī-ba-fareb; jismeñ fareb imā ho; farebī; fūsid; khoṭā. {yā jo fareb par mabnī ho.

A dishonest transaction.—Mu'amala-i-farebī; aīsā mu'amala jismeñ fareb huā ho

Dishonestly, *ad.* Bad-diyānatī se; be-īmānī se; fareb kī niyat se.

Dishonesty, *n.* Bad-diyānatī; be-īmānī; dhokhā dene yā fareb karne kī niyat; fareb; dagā-bāzī; khiyānat; diyānat yā imān-dārī se iḥtirāf.

Dishonour, *a.* Be-ābrūyī; be-'izzatī; be-hurmatī; ruswāyī; sharm; woh hāt jisse nek-nāmī meñ dagā yā dhabbā lag jāwe.

Dishonour, *v. t.* 1.—Be-'izzat (be-ābrū yā be-hurmat) k.; maurid-i-nadāmat yā ilzām k.; khiffat d. yā khafīf k.; be-waqarī se pesh-ānā; nek-nāmī meñ dagā yā dhabbā lagānā; 'izzat le-lenā.

2.—Be-'iffatī yā be-'asmatī k.; kharāb k. yā bigārnā; pūnī le-lenā yā utārnā; be-pūnī k. kar-d. {dām na denā.

3.—Kisi hundavī wagaṛa ke na sakārnā (nske rupaye yā nskā
“Said of a draft or acceptance which is due or presented.” Webster

A dishonoured bill of exchange.—Woh hundavī jo na sakārī gayī ho (jiskā dām na paṭā ho).

Dishonourable, *a.* 1.—Jisse be-'izzatī ho; nadāmmt se bharā huā; zalil; jisse hatk-i-ābrū ho; jisse badnāmī ho—jaise fīl.

2.—Be-ābrū; ābrū-bākhita; zalil.

A dishonourable man.—Ābrū-bākhita (zalil) shakhs.

Disinherison, *n.* Mahjūb-i-irs k. yā h.; hajh-i-irs; mirās na pāne d.; irs se mahrūmī; hajb; mahrūmī-i-warsa.

Disinherit, *v.* Maurūsi istihqāq se mahjūb k.; wirāsāt se mahrūm k.; mahjūb-i-irs (mahrūm-i-irs) k.; mirās na milne d.; kisi wāris ko aīsī jāe-dād yā haqqiyat par qābiz na hone d. jo usko wirāsāt ke silsile se qānūn yā rawāj ke mutābiq pahūnēhtī ho.

Disinheritance, *n.* See Disinherison.

Disinherited, *p. p.* Mahjūb-i-irs; mirās se mahrūm kiya gayā.

Disinterested, *p. a.* Be-garaz yā be-garazāna; be-lagāw; jisko zātī naf' kā khayāl na ho; faide yā ham-dardī ke khayāl se ta'alluq na r. w.; kisi hāt yā mu'amale meñ zātī ta'alluq yā nij kā naf' na r. w.; be-tam'; jis meñ jānib-dārī na ho; jo apne naf' ke khayāl se na kiya jāe.

A disinterested judge.—Aīsā mujawwiz jisko mu'amalat kī tajwiz meñ zātī naf' kā khayāl na ho.—A disinterested decision.—Tajwiz jo bilā-lihāz kisi zātī naf' ke kī-jāe.

Disinterestedly, *ad.* Be-garazī se; be-garazāna; be-lāg yā bilā-lagāw; hilā-khayāl-i-naf'-i-zātī; bilā-jānib-dārī. [k.; gair-jānib-dārī.]

Disinterestedness, *n.* Be-garazī; apne khās naf' ke lihāz se jānib-dārī na

Dislocate, *v. t.* Apnī jagah se haṭā d.; khaskā d.; joṛ par se haṭā yā atār d.; haḍḍī wagaira ko joṛ par se haṭā d.; ukhār d.

Dislodge, *v. t. 1.*—Jis jagah par kisī shai ko qarār ho wahān se use haṭā d.; kisī chiz ko apnī aslī jagah se dūr kar-d.

2.—Jis jagah koyī (haiwān yā insān) chhipā yā panāh liye ho wahān se nikāl-kar use hāhar kar-d.

Disloyal, *a.* Be-wafā; munak-harām; bāgī; gardan-kash yā sar-kash; bad khwāh; jhūṭhā; dagā-bāz; be-īmān; sābit-qadam unhiṭ.

Dismember, *v. t.* Kisī shai ke ajzā ko judā judā k.; kisī asl se uske fur' ko judā k.; 'alāhida k.; alag alag k.; judā k.; taqsim k. [alāhidagī.]

Dismemberment, *n.* 'Alāhidagī; tafiṭq; taqsim; batwārā; algāw; ujzā kī
The dismemberment of an estate—Taqsim-i-mahāl; kisī mahāl kā jude jude hissah meṅ bāṭhā jānā; gūw kā batwārā.

Dismiss, *v. t. 1.*—Rukhsat k.; jāne kī ijāzat d.; jāne d.; chhutī d.

2.—Naukari mulāzamat yā 'nhde se ma'zūl k.; mauqūf k.; bar-khāst k.; jawāb d.; bar-tarf k.; chhorā d.

3.—(Law) Itifāq ke qūbil un samajh-kar nā-manzūr yā khārij k.; dīsmis k.; khārij k.; nā-masmū' qarār d.

To dismiss a claim or suit—Kisī da'we yā nālish ko khārij yā dīsmis k.

Dismissal, { *n. 1.*—Jāne kī ijāzat; rukhsat.

Dismission, { 2.—Bar-tarfi; bar-khāstagi; mauqūfi; ma'zūli.

3.—(Law) Ikhrāj; dīsmisi; nā-masmū' qarār-diyā jānā.

Disobedience, *n.* Ta'mil-i-hukm meṅ gaslat k. yā usse munkir b.; hukm ke khilāf 'amal k.; jis bāt kī munānā'at kigayī ho uskā k.; jis bāt ke karne kā hukm ho uskā na karnā aur jo bāt mau' kigayī ho uskā k.; 'udūl-i-hukm yā 'udūl-hukmī; nā-farmānī; iuhirāf-i-hukm. [ne w.]

Disobedient, *a.* Nā-farmān; mutamarrid; sar-kash; hukm kā na mān-

Disobey, *v. t.* 'Udūl k.; 'udūl-hukmī k.; nā-farmānī k.; hukm kā na hajā lānā; ta'mil-i-hukm na k.; hukm ke mutābiq karne meṅ gaslat k. yā usse inkār k.; jiskā karnā farz ho usko na k. aur jiskā k. mau' ho usko k.; iuhirāf k.; khilāf-warzī k.; itā'at se inkār k. [pulaṭ.]

Disorder, *n. 1.*—Be-tartibī; pareshānī; abtari; darhamī; barhamī; ulṭ
The papers are in disorder—Kāgazāt abtari yā be-tartibī kī hālat meṅ (abtar khwāh be-tartib) haiṭ. [ke amu meṅ futūr.]

2.—Be-intizāmī; bad-nazmī; naqz-i-amu; hangāma; halchal; 'awām

3.—Binārī; maraz. [k.; be-tartib kar-d.]

Disorder, *v. t. 1.*—Muntashir k.; pareshān k.; darhamī-barham k.; abtar

2.—'Alālat paidā k.; aslī hālat meṅ khālāl dālu; bimārī paidā k.; kasal-maud k.; 'alīl kar-d. yā banā d. [kar-d.]

3.—'Aql meṅ futūr dālu; ghabrā d.; hairān k.; dil ko be-qarār

Disorderly, *a. 1.*—Murattab (tartib-wār khwāh silsile-wār) nahīn; gair-murattab; gair-munsalsul; abtar; pareshān; darham-barham; ulṭ-pulṭā.

The papers in the record are in a disorderly state—Kāgazāt-i-mashmāla-i-misil abtar (pareshān darham-barham yā ulṭ-pulṭe) haiṭ.

2.—*Khilāf-i-qānūn*; qānūn wa husn-i-intizām ke *khilāf*; be-qā'idā yā *khilāf-i-qā'idā*; hangāma-khez.

A disorderly assembly—*Majma'*-i-*khilāf-i-qānūn* yā hangāma-khez.

3.—*Bad-nām*; jahān aubāshī ho; jahān āwārāgi ke fī'l hoñ; jahān bad-fī'li ho. [fī'l hoñ.]

A disorderly house—*Bad-nām* ghar; woh makān jahān aubāshī yā āwārāgi ke Disorderly, *ad.* Be-qā'idā; be-silsila; intizām ke sāth nahīn; be-dhang. Disordered, *pp.* Be-tartīb; bud-nazm; abtar; pareshān; darham-barham; 'alīl; kasal-mand; binār.

Disorganize, *v. t.* Abtar k.; darham-barham k.; ultāpultā k.; silsila tor d.; nihāyat intishār meñ dālnā; kisi ke silsile ko tor d. yā uske ajā ko jo bā-ham mile hoñ judā judā kar d.

Disown, *v. t. 1.*—Yah kahā ki fulān shai hamārī nahīn hai; apnā karke na mānā; qabūl na k.; ijāb (taslim) na k.; inkār k.

The stolen property being shown to the prosecutor, was disowned by him—Woh chorī kā māl mudda'ī ko dekhlayā gayā lekin usne kahā ki yah bamūrā nahīn hai.

2.—Ba-taur jāiz ke taslīm na k.; inkār k.; ijāb se inkār k.; munkir h. To disown a claim—Kisi da'we se munkir h. (usko ba-taur jāiz ke taslīm na k.).

Disparage, *v. t. 1.*—Kisi adūā shai se muqābala karke zalīl banānā; rutbe yā qadr meñ kam kar-d.; be-qadr k.; be-waqar k.; halkā k.; zalīl k. nichā k.; mat'ūn k.

Disparagement, *n.* Kisi aisi shai se taqābul ke zarī'e se mazarrat pahunchānā jo 'umdagī wagaira meñ kam ho; aisi rāe yā aisi kānāya jisse hatk-i-ābrū ho; kam-qadrī; be-waqarī; be-'izzatī; ihūat; la'n.

Followed by *to*.

Disparity, *n.* Nā-hamwārī; 'umr rutbe hālat yā 'umdagī meñ ikhtilāf; bhed; farq; ikhtilāf.

Followed by *between, in, or of*.

Dispassionate, *a. 1.*—Jiske dīl par kisi qism kā khayāl na ho; dhīmā; jam'iat-i-khātir r. w.; jis meñ jānib-dārī yā pās na ho. [kareh.]

Dispassionate men or judges—Aise log yā mujawwiz jo kisi kī jānib-dārī na

2.—Jo gussa yā jānib-dārī kī wajh se zuhūr meñ na āwe.

Dispassionate proceeding—Woh kār-rawāyī jo bilā jānib-dārī kī jāwe. [wāna k.]

Dispatch, *v. t. 1.*—Koyī zarūrī khabar lekar jald bhejnā; dāurānā; jald ra-

2.—Nikāl-kar bāhar kar-d.;—khusūsan mār-dālnā; qatl k.; halāk k.

3.—Kisi kām ko anjām k.; karnā; jald tamām k.; jald khātīme ko pahunchānā (khatm k.); jhatpat kar d.

Dispatch, *n. 1.*—'Ujlat ke sāth yā kisi kār-i-aham ke liye kisi ko rawāna k.

2.—Anjām-dihī-i-kār ba-'ujlat; musta'idi ke sāth yā sauran anjām d.; mihnat; jaldī; ta'jīl.

3.—Woh khabar yā paigām jo 'ujlat ke sāth bhejā jāwe; kisi kār-i-aham ke muta'alliq jo chitthī yā mūsala ek ahl-i-kār-i-sar-kārī kī jānīb se dūsre ahl-i-kār ke pās bhejā jāwe.

Often used in the plural.

Dispauper, *v. t. (Law)* Siga-i-muffisī meñ (ba-taur muffis ke) nālīsh karne kī sulāhiyat rahne na d.; aisi kar denā ki phir muffis kī haisiyat se nālīsh na kar sake.

The plaintiff having obtained certain property from his father is now *dispau-
pered*—Chūūki mudda'i ko kisi qadar jāe-dād uske bāp se mil gayī lihāzā ab
woh sīga-i-muflisī meñ nālīsh nahīn kar saktā. [gāib kar-d.]

Dispel, v. t. Nikāl d.; kharīj k.; rahne na d.; dūr k.; raf' yā daf' k.; miṭā d.;

Dispensary, n. Woh dūkān yā jagah jahān garīb bimāron ko muft dawā
dī yā batlayī jāti hai; kharātī shifa-khāna; dawā-khāna; woh jagah
jahān dawācēn banāyī jācēn.

Dispensation, n. Dihish; denī; taqsim yā qismat; jo kuchh Khudā apne
makhlūq ko de; jo kuchh ranj wa rāhat Khudā kī jānib se insān ko
pahūnche; Khudāyī kārkhāne; nazm-o-nasq-i-Ilāhī.

Dispense, v. t. 1.—Thorā thorā yā kuchh kuchh bānt d.; taqsim k. [dawācēn do.]

Dispense medicine to the poor gratuitously—Gurabā ko bilā aḥz-i-qimat (muft)

2.—Nafāz dilānā yā nafāz karānā—jaise qānūn kā khās khās hālaton
meñ; ta'mil k.; mutā'bi'at k.; 'adl-gustarī k.; insāf k.

Dispense, v. i.

To dispense with—(a) Nāfāz na hone kī ijāzat d.; kisi shai kī taraf se gassat kā
rawā r.; kisi amr ke tark kiye jāne par i'tihāz yā lihāz na k.; kisi aisi bāt kā
honā yā nafāz pānā band k. jo zarūr ho yā ba-zarī'a-i-rawāj khwālā istimrār
qāim ho; dar-guzar k.; nazar-andāz k. The law can not be *dispensed with* in
your favour—Qānūn kā nafāz tumhāre haq uch band nahīn kiyā jā saktā.
Will the court *dispense with* the plaintiff's oath?—Kiyā 'adālat mudda'i ke
halaf se dar-guzar karegi? (b) Mu'āf k.; kisi shai-i-zarūri yā malikūna ke
na karne kī ijāzat d. The court cannot *dispense with* the attendance of such
an important witness—Aise kām-ke gawāl kī hāziri 'adālat se mu'āf nahīn ho
sakti. The court cannot *dispense with* your compliance of this provision of
the law—'Adālat is bāt kī ijāzat nahīn de sakti kī tum is hukm-i-qānūn kī
ta'mil na karo. (c) Kisi kām-ki yā āram-dene wālī chiz ke be-gair kām chā-
lā l. The services of a Central Nazir can be *dispensed with*—Sadr Nāzir ke
begair kām chal saktā hai.

Disperse, v. t. 1.—Muntashir kar d.; jā-ba-jā phailā d.; chhitrā d.;
phailānā—jaise 'ilm ranshanī wagaira; zāhir k.; ma'lūm karānā.

2.—Kisi shai ke gāib kar done kā bā'is h. (use nigāh se dūr kar d.);
mutafarriq kar d.; alag alag yā judā kar d.

Disperse, v. i. Muntashir h.; idhar-udhar chale jānā; mutafarriq ho-
jānā; chhitrā jānā; judā ho jānā; nazar se gāib ho jānā.

Displace, v. t. 1.—Jagah badal d.; haṭā d.; kanāre kar-d.; ma'mūlī yā
munāsib jagah se haṭā d.; apnī jagah se dūr kar-d.; be-mauqā' rakh d.

Why have the books in the library been *displaced*?—Kutub-khāne kī kitābein
apnī jagah se kyūn haṭā di-gayin?

2.—Kisi 'uhde yā mansab se bar-taraf k.; ma'zūl k.; mauqūf k.

Display, v. t. 1.—Kholnā; phailānā; pasārnā.

2.—Nazar ke sānne phailānā; dekhānā; madd-i-nazar k.; zāhir k.;
'ayān k.; kisi shai kī kaifiyat dil par munukashif k. (kholnā).

3.—Numāish k.; namūd k.; kisi shai ko fakhrīya dekhānā.

Display, n. Izhār; numāish; namūd; fakhrīya numāish.

Displease, *v. t.* Nā-ḵhush k.; nārāz k.; nā-guwar h.; ranj d. yā pahunchā-nā; diq k.; be-zār k.; ranjida k. [*voke.*] Webster.

☞ "It usually expresses less than to *anger*, *vex*, *irritate*, and *pro-displeasure*, *n.* Nārāzi; nā-ḵhushī; ranjish; āznrdagi; ḵhafagi; gussa; 'itāb. To incur one's displeasure—Kisi ke khilāf-i-marzi kisi fī' ke karne se uskā maurid-i-'itāb h. (uski ḵhafagi meñ parnā yā use ranjida k.).

Disposable, *a.* Qābil-i-intiqāl; 'alāhida yā judā kiye jāne ke laiq; jo masraf meñ na ā-chukā ho; jise zarūrat ke waqt kām meñ lane meñ koyī rukāwat na ho; jo kisi kām yā masraf ke liye maḵsūs na ho.

Disposal, *n.* 1.—Tartīb; nazm; silsila-wār yā qā'ide se rakhnā.

2.—Ikhtiyār; ihtimām; hukūmat; nazm-o-nasq kā ihtiyār; sudūr-i-hukm band-o-bast yā dād-dilhish kā ihtiyār; bāth; qabza; bas. The estate of the intestate is entirely at the disposal of his administrator—Mutawaffā jo bilā-wasiyat margayā uskā kul māl-i-matrūka uske muhtamim ke ihtiyār meñ hai.

3.—Dene ('atā karne) kā ihtiyār (mansab).

This office is at the disposal of the Local Government—Is mansab kē 'atā karne kā ihtiyār in mamālik ke Gavarminṭ ko hai.

4.—Faisala; tasfiya.

[ke liye saman jāri k.

To issue summons for the final disposal of a suit—Kisi nālsh ke tasfiya-i-qat'i

5.—Intiqāl; 'alāhidagi; judā k.; bai' wagaira ke zarī'e se intiqāl.

Dispose, *v. t.* 1.—Ārāsta k.; murattab k.; tartīb d.; ṭhikāne ṭhikāne kur d.; apne apne mauqe' par rakh-d. [kiye gaye haiñ.

The records have been chronologically disposed—Kāgazāt tāriḵh-wār murattab

To dispose of—(a) Judā k.; intiqāl yā muntaqil k.; bechnā; farokht k.;

'alāhida k. The judgment-debtor has disposed of all his property—Madyūn-

'i-digri ne apni kul jāe-dād muntaqil kar-dī. Let the movable property

of the deceased person be disposed of by auction-sale—Mutawaffā ki jāe-

dād-i-ruanqūla ba-zarī'a-i-nilām farokht kar dālo.—(b) Kisi ko de-d.; kisi

dūstre ke qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.; 'atā k.; baḵshish kar-d. yā baḵsh d.

He has disposed of his daughter to a rich man—Usne apni larkī ek daulat-

mand shakhs ko de-dī. (c) Faisal k.; tasfiya k.; niptānā; tai k. Five cases

have been disposed of to-day—Āj pāñch muqaddamat faisal huye. I shall

soon dispose of this business—Yah kām main jald kar dūngā (niptā dūngā)

2.—Bā-qā'ida k.; qāim k.; intizām se r.; munaqqah k.; ṭhahrānā.

3.—Taqsim k.; kisi kām meñ lagānā yā uske liye maḵsūs k.; kisi

manshā yā maqsad ke liye d.; lagānā; masraf meñ lānā.

4.—Māl k.; rujū' k.; phirā d.; kisi ke dil ko pher d.; kisi ko kisi

shai ki taraf jhukānā (usko uspar māl k.).

☞ Usually followed by *to*.

Disposed, *p. a.* Rāgib; māl; ḵhwāhān; chāhne w.; manshā yā niyat r. w.; irāda r. w.

Disposition, *n.* 1.—Tartīb; intizām; silsila; band-o-bast.

2.—Intiqāl; taqsim; hiba; de-d.; kisi ko de-d.

He has made a testamentary disposition of his property—Usne apni jāe-dād

wasīyat ke zarī'e se muntaqil kar-di (usne apni jāedād ko wasīyat ke zarī'e se liba kar diya).

3.—Kisi shai ki turnf aslī mailān : aslī khāsiyat se rujū' h.

4.—Mizāj ; khushlat ; tarīq ; utwār ; tahī'at.

Dispossess, *v. t.* Be-dukhl k. ; qabze se nikāl l. ; qabze se mahrūm k. khusūsun arāzī yā jāo-dād-i gair-munqūla ke qabze se.

The tenant has been *dispossessed*—Woh kāsht-kār be-dakhl (qabze se mahrūm) ho gayā. The landlord has *dispossessed* his tenants of their cultivating occupancies—Us zamīn-dār ne apne kāshtkārōn ki haqqiyat-i-kāsht unke qabze se nikāl li.

Usually followed by *of* before the thing taken away.

Dispossession, *n.* 1.—Be-dukhl k. yā be-dakhl h. ; be-dakhlī ; qabze se mahrūmī ; ikhrāj. [ke qabze se nikāl jāne kī wajh se pahunchē.

2.—(Law) Woh mazarrat jo jāo-dād-i-gair-munqūla ko apne qābiz Otherwise called *ouster*.

Disproof, *n.* Tarhīd ; hutlān ; kisi amr kī nisbat yuh sābit k. ki woh darog yā galat hai.

No evidence has been offered in *disproof* of this fact—Is wāqī'a kī tardīd meṁ mutlaq subūt pesh nahīn kiyā gayā.

Disproportion, *n.* 1.—Miqdār meṁ ham-andāz yā barābar na h. ; gair-munzūniyat ; nā-hamwārī ; ek shai kā dūsri shai ke ham-andāz na h. ; kisi shai ke ujzā meṁ lāham gair-munzūnī ; nā-sāzī ; be-mel h. [adam-i-tawāfiq.

2.—Gair-munāsib yā nā-kāfi h. ; ikhtilāf ; kamī-beshī ; nā-munwāfiqat ;

Disproportion, *v. t.* Miqdār sūrat yā kisi muqadl ke anjām ke liye munāsabat meṁ gair-munzūn k. ; kisi shai ke ujzā kī munzūniyat qāim na r. ; be-jor hūgnā ; nā-munāsib yā gair-munzūn tarīq par lāham milānā.

Disproportionable, } a. Sūrat qad miqdār yā munāsabat ke lilāz se Disproportional, } gair-munzūn ; nā-hamwār ; nā-musāwī ; barābar nahīn ; be-ghangā ; kudūl ; kam-o-beshī ; chhoṭā-baṭā ; ghaṭ-barī.

Disprove, *v. t.* Rad k. ; bātil yā galat ṭhaharānā ; qat' k. ; kāt d.

The plaintiff's assertions have been *disproved* by the defendant—Mudda'i ke bayānāt mudda'ā 'alaih ne rad kar-diye (mudda'ā 'alaih ne mudda'i ke bayānāt kī tardīd kī yā unko galat ṭhaharāyā).

Disputable, *a.* Jiski nishat baḥs ho-suke ; baḥs tarīd yā i'tirāz ke lāiq ; jiskā yaqīni yā munāsib honā mushtatah ho ; qābul-i-tardīd.

Disputant, *n.* Baḥs k. w. ; takrārī ; hujjātī ; jo dūre ke khilāf dalīlōn pesh kare ; munāzir.

Dispute, *v. t.* 1.—Baḥs k. ; hujjat k. ; kisi amr kī nishat dalāil-i-munwāfiq yā mukhlāf pesh k. ; munāqasha k. [bat larnā yā jhagaṛnā).

2.—Kisi hamsar ke muqūbalo meṁ kisi amr kī koshish k. (uski nishat) Dispute, *v. t.* 1.—Baḥs k. ; dalīl-i-mukhlāf pesh k. ; rad karne kī koshish k. ; tardīd k. ; kisi se ikhtilāf yā mukhlāfat zāhir k. ; i'tirāz k. ; jurah k.

2.—Qāim rakhne kī koshish k. ; kisi shai kī nishat jhagaṛnā ; kisi shai ko apne taht yā qabze meṁ rakhne kī koshish k.

The defendant *disputes* every portion of the property claimed by the plaintiff—Jis jāo-dād hā da'wā mudda'i ne kiya hai mudda'ā 'alaih uske har ek juw ke qāim rakhne kī koshish kartā hai.

Dispute, *n.* Nizā'-i-lafzī; bātoñ kū jhagrā; munāzara; munāqasha; hujjat; bahs; jhagrā; takrār.

Beyond dispute; without dispute—Bilā-shubha; bilā hujjat; nā-mumkinu-tardid; lā-rad; qat'au; sarīhau.—*In dispute*—Nizā'i; mutanāzi'a-fih; jiski nisbat takrār ho.

Disqualification, *n.* 1.—Nā-lāiq k. yā h.; 'adam-i-liyāqat; nā-qābiliyat; 'adam-i-salāhiyat; nā-liyāqatī; mā'zūrī; aisi bāt jiski wajh se koyī khūs fi'l na ho sake.

Sickness is a *disqualification* for study—Bimāri se tahsil-i-'ilm ki salāhiyat jāti rahti hai; bimāri ki wajh se tahsil-i-'ilm nahīn hosaktī.

2.—(*Law*) Qānūnī nā qābiliyat; qānūnī istihqāq yā salāhiyat se mah-rūmī; woh amr jiski wajh se koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na ho-sake; imtiuā'-i-qānūnī; amr-i-'āriz ('ārizā).

Conviction of a crime is a *disqualification* for office—Mākhūzi-i-jurm 'uhda pāne ki salāhiyat se mah-rūm kar detī hai (kisi jurm meñ mākhūz hone ki wajh se 'uhda nahīn mil saktā).

Disqualify, *v. t.* 1.—Nā-qābil yā nā-lāiq k.; un sifaton yā bātoñ se mah-rūm k. jo kisī maqsad ke aujām ke liye zarūr hon; mā'zūr k.

2.—(*Law*) Qānūnī liyāqat iqtidār yā istihqāq se mah-rūm k.; qānūnan nā-qābil k.; uisā kar-d. ki koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na hosake.

A conviction of perjury *disqualifies* a man to be a witness—Jo shakhs darog-halfi meñ mākhūz huā ho woh qānūn ke mutābiq phir gawābi nahīn de saktā.

Disquiet, *n.* Be-chainī; he-kālī; be-qarāri; intishār; pareshānī; ghab-Disquietude, } rāhat; fikr; andesha.

Disquisition, *n.* Woh risāla jismeñ kisī mazmūn ke muta'alliq wāqī'āt aur hālāt ki tafīsh aur bahs wāqī' ho-kar uskā natīja-i-nafsu-l-amrī likhā ho; risāla-i-ma'qūl.

Disregard, *v. t.* Lihāz tawajjuh yā khayāl na k.; nazar-andāz k.; be-iltifāti k.; ghaflat k.; tawajjuh yā lihūz ke qābil na samajh-kar 'adam-tawajjuhī k. [be-khabarī; be-tawajjuhī.

Disregard, *n.* 'Adam-i-tawajjuh; be-iltifāti; mulhūz na rakhnā; ghaflat; **Disreputable**, *a.* 1.—Mu'azzaz nahīn; be-waqr; zalīl; kamīna; hatk ki bāt; jisse he-waqrī (be-'izzati yā be-ābrūyī) ho; jisse bad-nāmī ho; hā'is-i-ruswāyī.

Disreputation, *n.* Badnāmī; be-ābrūyī; be-'izzati; be-waqrī; hatk.

Disrepute, *n.* *Vide supra.*

[hā'ishnā.

To fall into *disrepute*—Badnām h.; be-tauqīr h.; ābrū (qadr) kho d. yā kho

Disrespect, *n.* Be-adabī; be-tauqīrī; turk-i-adab; be-imtiyāzī; gushtākhī.

Disrespect, *v. t.* Be-adabī k.; gair-muaddabāna bartāw k. [muhanzzah.

Disrespectful, *a.* Gair-muaddab; jisse be-adabī pāyī jāe; nā-shāista; gair-

Dissatisfaction, *n.* Nākhushī; nārāzī; be-zārī; woh beqarāri jo nā-kāmi yā nā-murādi se paidā ho.

Dissatisfy, *v. t.* Nā-khush k.; nā-rāz k.; bezār k.; kisī khwāhish yā um-med ke pure na hone ki wajh se be-qarāri paidā k. [dakhil k.

Disseize, *v. t.* (*Law*) Qabza-i-wāqī' se mah-rūm k.; nā-jāiz tarīq par be-

Followed by of.

Disseizee, n. (Law) Who shakhs jo apni jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze se ha-tarz-i-nū-jāiz be-dakhlī kiya jāe.

Disseizin, n. (Law) Jāe dād-i-gair-manqūla ke qābiz-i-wāqī'ī ki be-dakhlī-i-nū-jāiz; qabza-i-wāqī'ī se mahrumī yā uskā chhīn liyā jānā; he dākhlī-i-nū-jāiz. [jāiz be-dakhlī karē.

Disseizor, n. (Law) Woh shakhs jo kisi qābiz-i-haqīqī ko be-tarz-i-nū-

Dissonson, n. Woh shauhid ikhtilāf-i-rāe jiskī wajh se harā munūzara ho; nizā'i-lafzī; radd-o budul; nā-chāqī; nā-ittifāqī; jhagrā; tukrār; munūqusha.

Dissent, v. i. Mukhtalifu-r-rāe h.; muttasiqu-r-rāe na h.; rāe meñ ittifāq na k.; ikhtilāf k.; jo kuchh dūsrā soche uske khilāf sochnā.

Followed by *from*.

The bill passed without a *dissenting* voice—Musawwada-i-qānun ki manzūri meñ ek shakhs ne iski ikhtilāf-i-rāe na kiya. [yaksūn na h.

Dissent, n. 'Adām-i-ittifāq-i-rāe; ikhtilāf-i-rāe; rāe ki mukhtalāfat (uskā

Dissentient, a. Mukhtalifu-r-rāe; mukhtalifu-r-rāe hokar; apni nā-ittifāqī zāhir karke. [zāhir kare.

Dissentient, n. Ikhtilāf-i-rāe k. w.; jo kisi ki rāe se apni mukhtalāfat

Dissimilar, a. Tabi'at khāsiyat yā sūrat-i-zāhiri meñ mukhtalif; yaksūn (ek tarah kā) nahīn; gair-mushābih.

The temper of men are as *dissimilar* as their features—In-ānō ki tabi'ateñ utni hi mukhtalif hoti hain jitni ki unki sūrateñ.

Dissimilarity, n. Ikhtilāf; 'adām-i-mushābahut; ek tarah kā (yaksūn) na h. **Dissipate, v. t. 1**—Judā nur gāib kar-d.; pareshān kar-d.; idhar-udhar kar-d.; chhitar-bitar kar-d.

"Used appropriately of the dispersion of things that can never again be collected or restored." *Webster*.

2.—Fuzūl-kharchī meñ barhād k.; kho d.; nū qūlū; talaf k.

Dissipate, v. i. 1—Judā judā hokar gāib ho-jānā; idhar-udhar ho-jānā; muntashar ho-jānā.

2.—Inz i-nafsānī ki paimānī meñ fuzūl-kharch yā āwāra ho-jānā; badī meñ paṭ-kar sust aur 'aiyāsh ban-jānā.

Dissipation, n. 1—Muntashar h.; idhar-udhar ho-jānā; alag alag ho-jānā.

2.—'Aiyāshī meñ fuzūl-kharchī; āwāragī; nūāshī; woh tariq jis meñ fuzūl-kharchī aur kusrat-i-nūāshī ki wajh se sihhat aur daulat donoñ meñ fātūr pāye yā zawāl āye.

3.—Woh khafīf bāt jis se tabi'at muntashar ho-jāe.

Dissolute, a. Bad-kār; fājir; nūāsh; tamāsh-hīn; 'aiyāsh; bad-chalau; pāband-i-zawāhib nahīn; nasūh par 'āmil nahīn.

Dissoluteness, n. Āwāragī; nūāshī; bad-waz'ī; fisq-o-fujār meñ mubtālā rahnā; 'aiyāshī; Incheh-pau. [diyā jānā.

Dissolution, n. 1—Bukhāstagi; kisi jalso kā bar-khāst yā shikast kar-

2.—Shikastagi-i-sharākat; sājhō kā tūt-jānā.

3.—Infisāk yā mansūkhī; tūt-jānā; anqūt; qūim na rahnā.

The *dissolution* of a marriage contract—'Aqd-i-nikāh kā infisāk; shādī ko qaul-o-qarār kā tūt-jānā.

4.—Galāwat; hālat-i-injīmād se hadal kar raqīq ban-jānā; garmī yā rutūlat se pighal jānā; raqīq ho jānā.

5.—Insān kī zindagī kī nestī; maūt.

Dissolve, v. t. 1.—Toṛ d.; shikast k.; alag alag k.; maṇqūf yā bar-klāst k.; band k.; khātīmē ko pahunchānā; nest-o-nābūd k.; wujūd ko qūim na rahne d.

2.—Raḡīq kar d.; galī d.; ghulā d.—jaise kisī munjamid shai ko.

3.—Kisī shai kī quwwat ko zāil kar d.; karuzer kar d.; kisī shai ke asar ko mitā d.

4.—(Law) Mansūkḥ k.; kal-'adam k.; rad yā faskḥ kar d.

To dissolve an injunction—Kisī hukm-nāma-i-'adālat ko faskḥ kar d.

Dissolve, v. i. 1.—Zāī ho jānā; gal-pach yā tūt-phūt jānā.

2.—Gal yā ghul jānā; raqīq yā saiyāl ho-jānā.

3.—Jātā rahne; gāib ho-jānā.

Dissuade, v. t. Targīb dekar kisī bāt kī taraf se dil pher d.; kisī bāt ko khilāf (uske na karne kī) sulāh d.; sulāh dekar roknā bāz r. yā barajnā.

Dissuasion, n. Kisī amr ke khilāf mashwarat; kisī maqsad yā kān kī nisbat wujūh-i-mukhālīf pesh karke nase bāz rakhne kī koshish; imtiāz.

Dissuasive, a. Jisse dil kisī bāt yā irāde se phir jāwe; māni' yā mukhālīf.

Dissuasive, n. Dalil yā mashwara jiske zarī'e se kisī ke kisī amr kī nisbat khauf dilākar uske karne se use bāz rakkhe; woh bāt jo dil ko kisī maqsad kī pairawī se pher de.

Distance, n. 1.—Fasl; bu'd; dūri; tafāwut; fāsila; fāppū; pallā.

Often with *at*.

2.—'Arsa; waḡfa; woh zamāna-i-mahdūd ('ām isse kī guzashita ho yā āyinda) jo de muddatoḥ yā wāqī'āt ke mālūm ho.

Ten years' distance—Das bars ka 'arsa waḡfa yā fasl.

3.—Wirāsat ke silsile yā qarā'at meḥ dūri yā fasl; dūri-i-qarābat.

The distance between the ancestors of the parties to this case is great—Is muqaddame ke farīḡān ke mūrison meḥ baḡ fasl hai (dūri-i-qarābat bahut hai).

4.—Woh dūri wagnira jo muḡtazā-i-adab ho: adab; ta'zīm.

Distant, a. 1.—Dūr; fāsile par; fāppe par; palle par; tafāwut par; farq; 'alāhida. [nazdik nahīn.]

2.—Jagah waḡt (makān yā zamān) qarābat yā nisbat meḥ ba'id;

A distant place—Woh jagah jo dūr ho; woh maḡām jo nazdik na ho—A distant relative—Dūr kī rishta-naud; aise rishta-dūr jo qarābat-i-ba'ida rakkhā ho.

3.—Jissedar-mihriyā kashīdā-khātiri-pāyījāe; jisse be-'itnāyīzāhir ho.

4.—'Adam-muābiq; mukhālīf; mugāir.

5.—Khafīf; za'if; jiske bar-āne (pūre hone) kī ihtimāl kam ho.

A distant hope or prospect—Ummēd-i-za'if; aise ummed jiske bar-āne (pūre hone) kī ihtimāl kam ho.

6.—Mujmal; mujmal; thoṛā thoṛā; khafīf sū; sarīhī nahīn; jo sauran dekh yā samajh na pāe; dūr kī yā dūr se.

A distant hint—Ishāra-i-mujmal; dūr kī ishāra.

Distasteful, a. 1.—Bad-maza; nā-khush-guwār; bad-zāiqa; jiskā zāiqa achchhā na ho. [burā; kharāb.]

2.—Jisse dil ko ranj ho; jisse dil khush na ho; ranj-dih; dil-āzar;

- 3.—Jisse nafrat yā nā-pasandīdagī zāhir ho.
Distill, v. i. 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā.
 2.—Āhista āhista bahnā; chhoṭī nadī kī tarah bahnā.
 3.—Bhaṭṭhī meṁ chulānā.
Distill, v. t. 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā. [khainch-kar utārnā.
 2.—Chulānā; chulā-kar banānā; muqattar k.; sāf k.; khinchnā yā
Distillery, n. Woh makān aur kār-khāna jahān sharāb wagaira chulāyī
 jāe; ābkārī kā godām. [gayā; 'alāhida.
Distinct, a. 1.—Kisī 'alāmat-i-zāhirī yā nishān wagaira se judā kiyā
 2.—Judā judā; ek dūsre se milā huā nahīn. farāzī hai.
 The parties have *distinct* plots of land—Farīqain ke pās jude jude qat'at-i-
 3.—Ek hī nahīn; mukhtalif; ham-ta'dād yā ham-qism nahīn; judā-
 gūna; judā judā.
 The thief having committed thefts in the houses of A. and B., is guilty of
 two *distinct* offences—Chūnki us sūriq ne Zūd wa Bakar ke makānoṁ meṁ
 chori kī lihāzā woh do judā-gūna jarāim kā murtakib huā. The prisoner
 caused mischief by fire and also committed a robbery, and he thus rendered
 himself liable to punishment for two *distinct* offences—Mudda'a 'alaih ne
 ātash-zanī se nuqān pahunchāyā aur sariqa-i-bi-l-jabr bhī kiyā lihāzā woh
 do jude jude jarāim ki pādāsh meṁ mustanjab-i-sazā huā.
 4.—Sāf; musharrah; mushakkhās; aisā nahīn kī samajh meṁ na
 āwe; fāsh; sarīhī; gair-muhamul; is tarah par judā kī ki-ī aur shai se
 mukhlūt ua ho sake. [dagī yā tafriq.
Distinction, n. 1.—Tafriq-i-ajzā; namūdar 'alāmatoṁ ke zarī'e se 'alāhi-
 2.—Farq; tamīz; woh bāt jisse ek shai dūsre shai se tamīz kī jāwe
 (pahchānī jāe). [kyā farq hai; tamīz; imtiyāz.
 3.—Ikhtilāf kā lihāz; is bāt kā dekhnā kī fulān fulān chīzoṁ meṁ
 4.—Rutba; martaba; i'zāz; shān; buzurgī. [khalt-malt hokar.
 Without distinction—Bilā-tamīz; yaksūn; sab kā sab yā sab ke sab; miljulkar;
Distinctive, a. Jisse farq yā tamīz pāyī jāe; mumaiyiz.
Distinctly, ad. Sāf sāf; mufassal; tafsīl-wār; wazāhat ke sāth.
Distinctness, n. 1.—Judā yā 'alāhida h.; 'alāhidagī; judāyī.
 2.—Safāyī; tawzīh; wazāhat. [chān (shinākht) k.
Distinguish, v. t. 1.—Namūdār nishānoṁ se judā judā kar-d. yā pah-
 2.—Khās khās nishānoṁ yā sifatoṁ se pahchānnā yā tamīz k.
 3.—Mashhūr yā ma'rūf k.; mu'azzaz yā nāmī-girāmī banānā.
Distinguish, v. i. Farq k.; ikhtilāf nikālnā yā dekhilānā; tamīz k.
Distinguishable, a. 1.—Qābil-i-tamīz; jise judā kar-sakeṁ; jise mun-
 qasim kar-sakeṁ; jise jān yā pahchān sakeṁ; shinākht ke lāiq.
 2.—Qābil-i-lihāz; jispar tawajjuh-i-khās ho-sake.
Distinguished, p. a. Mashhūr; muntāz; nāmī-girāmī; nām-war; sarnām
 ā'lā qism kā; anroṁ se barh-kar.
Distinguishing, p. a. Mumaiyiz; jiske bā'is aur sab chīzoṁ se tamīz kar
 sakeṁ; makhsūs; khās qism kā. [kharāb kar-d.
Distort, v. t. 1.—Aslī yā ma'mulī shakl ko bigār d.; aiñṭh yā maroṛ kar
 2.—Aslī hālat par rahne (qāim rahne) na d.; pher d.; ulaṭ d.
 3.—Aslī mafhūm (ma'nī yā mazmūn) ko tabdil kar-d.; bigār d.
Distortion, n. 1.—Aiñṭh; maroṛ; pher-phār-kar tabdil-i-sūrat k.

2.—Aslī hālat se inhīrāf; kajī; kharābī.

Distract, *v. t.* 1.—Mukhtalif chizon kī taraf mukhātāb karko pareshān kar-d.; ek shai kī taraf se haṭā-kar dūsarī shai kī jānib rujū' kar-d.

2.—Mukhtalif chizon kī taraf māil k.; tarah tarah ke kḥayālāt se bhar d.; ghuhṛā d.; hairān kar-d.; pareshān kar-d.

3.—'Aql kho d.; 'aql meṁ futūr dāl d.; wahshī yā majnūn banā d.

☞ In this sense, "most frequently used in the participle *distracted*."

Webster.

Distraction, *n.* 1.—Pareshānī; hairānī; uljhāw.

2.—Mu'āmalāt meṁ ahtarī yā iutishūr; darhamī; bad-nazmī; ta-khallul; daugā-fasād; dhūm-dhām.

3.—Futūr-i-'aql; khalal-i-dimāg; junūn.

Distrain, *v. t.* (*Law*) Qurq k.; kisi dāin wagaira masalan lagān ke adā kārne ke liye māl-i-mauqūla qurq k.

Distrain, *v. t.* (*Law*) Kurq k.—jaise asbāb wagaira.

I cannot *distrain* on him for debt—Qarz ke bābat main uske māl-o-asbāb ko qurq nahī kar saktā. [i-ta'liq.

Distraigned property—Māl-i-maqrūqa. Inventory of *distraigned property*—Fard.

Distrainable, *a.* Qurqī ke qābil; jo qurq ho sake; jise qurq kar-sakeṁ.

Distrainer, } *n.* (*Law*) Qāriq; woh farīq jo māl-o-asbāb kī qurqī ka-
Distrainor, } rāye. [taklif.

Distress, *n.* 1.—Gāit darje kā ranj yā sadma; barī jismānī yā rūbānī

2.—Woh bāt jisse taklif ho; musibat; āfat; balā.

3.—Khatre kī hālat; kisi chīz kī ihtiyāj; dukh.

4.—(a) Qurqī. (b) Shai-i-maqrūqa; jo māl-o-asbāb qurq ho.

Distress, *l.*—*v. t.* Dard yā ranj pahunchānā; musibat dālnā; hairān k.; taklif meṁ mubtalā k.

2.—Taklif yā musibat kī wajh se kisi bāt ke karno par majbūr k.

3.—(*Law*) Qurq k.; dāin (qarz) ke muākhaze meṁ qurq k.

Distribute, *v. t.* 1.—Dunā; baḥishnā; karnā.

To *distribute justice*—'Adl-gustarī k.; insāf k.; 'ndl k.

2.—Do yā zāid shakhson ke darmiyān taqsim k.; tukrā tukrā yā hissa hissa karke d.; taqsim k.; bāntnā; kavī par phailānā.

3.—Qism-ba-qism k.; judī judī qism kī chizon ko alag alag k.

Distribution, *n.* 1.—Taqsim; muta'addid ashkhās ke mā-bain taqsim; kayī shakhson ke darmiyān hissa hissa karko bāntnā; taqsim-ba-hissas.

A *distribution* of the estate of the deceased person should be made among his heirs—Munāsib hai kī mutawaffā kā tarka uske wuraṭ ko mā-bain taqsim kiyā jāe.

2.—Karnā; ek se zāid shakhson ke haq meṁ k. [insāf k.

Distribution of justice—'Adl-gustarī; ma'dalat-garī; har shakh ke haq meṁ

3.—Jude jude hisson yā qismon meṁ taqsim.

District, *n.* Zil'.

District Court—'Adūlat-i-zil'. *District Judge*—Jaj-i-zil'; 'adūlat-i-zil' kā hākim.

District Officer—Hākim-i-zil'. *District School*—Zil'e kā madrasa; madrasa jo laḥkōn kī ta'lim ke liye kisi zil'e meṁ ho.

DISTRINGAS, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se Sharif ko yah hukm diyā jātā hai ki shakhs-i-mundarja-i-hukm-nāma kī j'edid-i-manqūla ko qurq karo tāki woh hukm-i-'adālat kī ta'ail chār-nā-chār karo.

Distrust, *v. t.* I'tibār yā bharosā na k.; guir-mu'tahar yā nā qābil-i-i'tibār tasawwur k.; sachāyī par shubha k.; shubha k.; shuk k.; kisi shai kī asliyat wag'ura ko mashkūk samajhū.

Distrust, *n.* 'Adam mu'tabarī; ho-i'tamūdi; be-i'tibārī; asliyat yā sadāyat kī nishat shubha; shak; shubha; bharosā yā i'tibār kī jātā rahnā.

Distrustful, *a.* 1.—Shakkī; bad-gumān; bad-zan. [mahjūh.]

2.—Kisi shai par i'tiqād (bhārosā yā i'tibār) na r. w.; gair-mu'taqid;

Distrustfully, *ad.* Mashkūk tarīq par; shak yā shubhe se; bad-gumānī se.

Distrustingly, *ad.* *Vide supra.* [puidā k.; pareshūn k.]

Disturb, *v. t.* 1.—Darham-barham k.; khalal dālū; amn meñ futūr

2.—Rok d.; dafatan bannī kar d.; khalal-andāz h.

3.—Muztarīh k.; be-ehmīn k.; dīl meñ intishār puidā k.; be-kāl k.

Disturbance, *n.* 1.—Bad-muzmīn; harj-marj; amn meñ futūr; intishār; be-ehmīn; hangām; shor o fasād; duḡā; bakherā; hlwa; intizām meñ baḡi ahtarī.

2.—(*Law*) Istihqāq meñ khalal-andāzī; kisi shakhs ko tasarruf-i-jāiz wa bilā-tukhālul meñ wā'i' h. yā futūr bārpā k.; haq meñ undākhlat; tasarruf-i-haq meñ iusūlād yā futūr.

Disturber, *n.* 1.—Khalal-andāz; futūr dāle w.; mutashar k. w.

2.—(*Law*) Woh shakhs jo kisi dūse ko chupchāp usko haq kā mutasarrif na hono d.; haq ke tasarruf meñ hārīj yā khalal-andāz.

Disusage, *n.* Isti'māl yā rawāj kā rafta rafta land ho jā'ā; isti'māl nafāz yā mashq meñ guftat; tark-i-isti'māl; jāri na rakkhā jānā; kām meñ na lāyā jānā; suqūt-i-rawāj; be-rawājī.

Disuse, *n.* *Vide supra.* [wālī hāt.]

Dicto, *n.* 1.—Mazkūr yā mazkūr-s-sadr; wālī bāt jiskā zikr ūpar hū; [wālī hāt.]

“Contracted into *do.* in books of account.” Webster.

Ditto, *ad.* Jaisī ūpar kalā gayā; usī tarīq par yā usī tarah; aizan; 'ah-hāza-l-qiyās; wālī; usī tarah par; bhī.

Divers, *a.* Kayī; kayī ek; ek se ziyāda par kasrat se nahīn.

We have *divers* examples of this.—Iki muta'addid (kayī ek) nazīrah hai.

Diversely, *ad.* 1.—Mukhtalif tarīq par; tarah tarah par; kayī tarah par.

2.—Mukhtalif juwānīh meñ; kayī taraf ko. [tarah kā; gumā-gūn.]

Diversified, *p. a.* Mukhtalif shakl yā sūrat kā; anwā' aqsām kā; tarah

Diversify, *v. t.* Mukhtalif sūrat yā sūrat kā banānā; tarah tarah kā banānā; anwā' aqsām kī banānā; raḡzā raḡz k. [taraf kar d.]

Diversions, *n.* 1.—Kisi rāh shagīl yā maqsad kī taraf se pher kar dūsrī

2.—Wah shai jo dīl ko ek taraf se dūsrī taraf pher de; woh hāt jo dīl ko fikr yī tahsīl-i-'ilm kī jānīb se pher-kar tafrih par mukhātab kar de; khol; hāzī; lahwa-o-la'h; tafrih; sair-o-tamāshā.

DIVERSITÉ DES COURTES, [Lat.] (*Law*) 'Adālaton kā ikhtilāf.

Diversity, *n.* 1.—Ikhtilāf, 'adam-i-mushā'amat; ek taraf kā na h.

2.—Nau'iyat; gumā-gūn h.; tarah tarah kā h.; anwā' aqsām kā h.

3.—'Alāhida yā judā h.

Opposed to *identity*.

DIVERSO INTUITU, [Lat.] (*Law*) Aur hī niyat yā maqsad se; ba-tarz-i-mukhtalif; dūstre tariq par; dūsrī sabil se; aur hī rāh se; kisī aur dhang se.

Divert, v. t. 1.—Kisī tarīq samit yā masraf-i-khās se pher-kar dūsrī taraf ko kar-d.; ek taraf se phirā kar dūsrī taraf kar-d. [tab k.; bahlānā; khush k.]

2.—Kār-o-bār yā tuhsil-i-'ilm se dil ko pher taftīh kī jānib mukhā-

Divest, v. t. 1.—Kapre hathiyār yā sūz-o sāmān chhīn l.

Opposed to *invest*.

2.—Mahrūm k.; le lenā.

[used as a technical term of law,

This is the same word as *divest*, but the latter is appropriately The defendant has *divested* the plaintiff of his right—Mudda'ā 'alaih ne mudda'ī ko uske haq se mahrūm kar-diya.

Divide, v. t. 1.—Tukre tukre k.; 'alāhida k.; judā k.

Divide this in two—Iske do tukre kar do.

2.—Alag alag k.; dī chīzōn (mislan mukān wagaira) ke darmiyān ek hadd-i-fā'il qāim karke unko bāham judā k.; kisī khatt-i-farzī yā had ke zart'e se judā k. [hadd-i fā'il hai.

A wall *divides* these two houses—In donoṁ makānoṁ ke darmiyān ek diwār

3.—Bahut se shakhsoṁ ko bānt d.; hisse lagānā; hissoṁ ke mutābiq bāntuā; taqsim k.; hissa-i-rasadi ke mutābiq d. jaise kisī sarma'ye ke manāf'ī kā mālīkoṁ yā hissa-dāroṁ ko. [paidā k.

4.—Rāe yā naf'-nuqsān meṁ ju lā k.; mukhalīf banānā yā ikhtilāf The members of that family have become *divided* amongst themselves—Us khāndān ke shurakā ki rāe judi judi hogayi (ba-ithāz-i-naf'-o-nuqsān unmeṁ judayi ho-gayi). [i-rāe ke liye do hisse kar d.

5.—Kisī amr kī munāsabat wa gair-munāsabat ke bīb meṁ daryāft To *divide* a legislative house in voting—Kisī jalsā i wāzi'ān-i-qawānīn ko rāe dene ke liye do hissoṁ par munqasim k. [tārk ho-jānā.

Divide, v. t. 1.—Alag alag ho-jānā; judā judā ho-jānā; khul-jānā; do

2.—Nifāq ho-jānā; mukhabbat kā jātā r. (qāim na rahnā).

3.—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ko do hissoṁ meṁ karke rāe d. [nahīn.

Divided, p.a. Munqasim; bāntī huā; judā judā; alag alag; ek yā muttāfiq

A *divided* estate—Jāe-did-i-munqasima; woh jāe-dād jo kayī hissoṁ meṁ bānt gayī ho.—*Divided* in opinion or interest—Mukhtalif-r-rāe yā naf'-o-nuqsān meṁ judā judā.

Dividend, n. Zar-i-munqasima; hissa; bakhra; bhāg; woh hissa jo ba-hisāb-i-fi-sadi taqsim ke rū se mile; woh hissa-i-rasadi jo fi-sadi ke hisāb se kisī madyū-i-nā-dār (diwāliye) kī jāe-dād kī taqsim ke ba'd uske dāinoṁ ko mile; woh rasadi hissa jo kisī tijārat yā roz-gār meṁ fi-sadi ke hisāb se manāf'ī yā sūd ko bānt kar har ek sharik ko mile [taqsim.

Divisible, a. Qābil-i-taqsim; taqsim-pazir; jise bānt sakoṁ; mumkinu-t-

Division, n. 1.—Tafriq; taqsim; bānt; bāntāyī.

A *division* by metes and bounds—Taqsim az-rū-i-paimānīsh wa had-bandī.

A *pro rata*, or proportionate, *division*—*Taqsim-i-rasadi*; *taqsim ba-hissa-i-rasadi* A *division* of estates paying revenue to Government—*Taqsim-i-dehāt-i-khālisa*.—A nominal *division*—*Taqsim-i-farzī yā barāe-nām*.—A complete *division*—*Taqsim-i-mukammal*.—*Division* of the crop between a landlord and his tenant—*Baṭāyī*. *Division* by stocks or bundles of mowed corn—*Bojh-baṭāyī*. *Division* of an estate into separate villages—*Gāuw-bat*.

2.—Woh shai jo do chizon ke darmiyān wāqī' hokar unko judā judā kare; shai-i-fāsil; hadd-i-fāsil: parda; diwār; dānda wagaira; woh hissa jo is tarah par judā kiya jāwe; khaṇḍ; qat'; qismat; 'alāqa.

To make these rooms separate, you should make a *division* between them—*In kamron ko judā karne ke liye muuāsib hai ki tum unke mā-bain ek parda (diwār or ṭaṭṭī wagaira) banāo. There are 5 divisions in this field—Is khet mein pānch dānde (hisse) haiñ—This house has three divisions in it—Is mā-kān mein tīn qat'at haiñ; yāh baveli tīn khaṇḍ kī hai.—How many divisions are there in this Commissionership?—Is Kamishnari mein kai qismat haiñ? A murder has taken place within the division of the police officer—Us af-sar-i-pulis ke 'alāqe (dāvizhan) mein khūn hogayā.*

3.—*Ikhṭilāf-i-rāe*; *nā-ittifāqī*; *bar-hamī*; *banāw kā na h*.

There was a division among the assessors—Asesaron mein ikhṭilāf-i-rāe thā.

4.—Jo jamā'at ki kisī amr kī tajwiz mein masrūf ho uske arākīn kā bagaraz-i-duryāft-i-ittifāq wa ikhṭilāf-i-rāe do hisson mein kiya jānā.

The motion passed without a division—Woh tahrīk bi-l-ittifāq manzūr ho gayī ya'ni uski manzūrī mein majma'-i-tajwiz-kunanda kī rāe mein ikhṭilāf ho-kar do firqa na huā.

Divisional, a. 1.—Jisse kisī shai kā taqsim honā zāhir ho; jo kisī shai ke muuqasim hone (bānte jāne) par dalālat kare.

2.—Kisī qismat yā zil'e se muta'alliq.

Divorce, n. (Law) 1.—*Talāq*; 'adālat yā panchāyat wagaira ke hu'm se jorū aur khasam ke mā-bain 'aqd-i-nikāh (shādī ke rishte) kā tor diyā jānā; shikastagī-i-'aqd-i-nikāh ba-sabīl-i-jāiz; woh judāyī jo zanj wa zauja (jorū-khasam) ke darmiyān khwāb-o-khur (khāne aur sone) kī nisbat ho.

A reversible divorce—Talāq-i-rājī.—An irreversible *divorce*—*Talāq i-bāin*.—*M. L.*

2.—Woh hukm yā nāwishta jiske zarī'e se talāq 'amal mein āwe.

Divorce, v. t. *Talāq d.*; 'aqd-i-nikāh ko shikast k.; shādī kā rishta tor kar jorū khasam ko judā judā k.; kisī byāhī 'aurat (zan-i-mankūha) aur uske shauhar ke darmiyān khāne sone kī nisbat judāyī kar-d.; chhor d.

A divorced woman—Zan-i-mutallaqa; woh 'aurat jisko talāq diyā gayā ho:—*Receiving back, or returning to, a divorced wife—Raj'at.*—*M. L.*

Divorcement, n. *Infisākh-i-nikāh*; *talāq*.

Divorcive, a. Jisse nikāh faskh ho jāwe; fāsikh yā nāsikh-i-nikāh.

Divulge, v. t. *I'lān k.*; *ifshā k.*; *zāhir k.*; *khōl d.*; kisī aisi bāt ko jo pahle poshida yā lā-ma'lūm rahī ho jānā d. yā fash k.; *batlāuā.*

Do, v. t. 1.—*Karnā*; *anjām k.*; kisī kām kā k.

[hai woh yahī hai.

This is all you have to do—Tumhein yahī karnā hai; jo kuoḥh tumko karnā

2.—*Paidā k.*; *anjām-i-kār* mein *paidā k.*; *ba-taur natīje* ke *paidā k.* *yā zūbūr* mein *lānā*; *karnā.*

This will do you no harm—Yah tumbhäre liye koyi mazarrat paidä na karegä; isse tumbhärä kuchh nuqsän na hogä.

3.—Anjäm yä khätimä ko pakunehänä; khatm k.; purä k.; tamäm k. Used chiefly in the participle *done*.

As soon as work was done—Jouhän kām khatm huā (ho-chukā).

4.—Pakā ke taiyār k.—jaise khānā; khāne ke liye taiyār k.; is tarah pakānā ki kahān se khāmī (kachāyī) un rah jāe.

The meat is done on one side only—Gosht ek hī taraf pakkā hai.

5.—Zarūrat kī hālat meñ kisi fīl kā k.; ba-darja-i-ākhir yā ba-taur i-chārā-kār-i-ākhir kisi fīl kā k.; kisi tadbīr kā k. yā 'amal meñ lānā.

What will you do in this emergency?—Is zarūrat-i-ashadd kī hālat meñ tum kyā (kaun si tadbīr) karoge?

To do to death—Mār dālā; halāk (qatl) k.—To do away—Dūr kar d.; zail kar d.; nikāl d.—To do on—Pahūnā.—To do off—Utārā—jaise pahūne ko kaprē.

To do into—Kisi tahrir kā tarjama ek zān se dūsri zabān meñ k.—To do one's best, one's diligence, and the like—Hatta-l-was' (hatta-l-imkān yā hatta-l-maqdūr) koshish k.; apne qābū bhar fikr k.; jabān tak ho-sake khūb mihnat k.—To do over—(a) Phir se k.; mukarrar yā do-bārā k.; az-sar-i-nau k.—(b) Līpā; phailānā; potnā.—To do up—Ek meñ bādh-kar lapet d.; bādh-kar buqha banānā.—To do with—Kām meñ lānā; kām meñ lagānā; kisi masraf kā k. yā koyi nikās k. Usually preceded by *what*—What will you do with these old books?—Yah purāni kitāben tum kis kām meñ lāoge (inkā nikās kyūnkar karoge)?—To have to do with—Sarokār ta'alluq yā 'ālāqa r.; wāsta kām yā rābita r.—What have you to do with this case?—Is muqaddame se tumko kyā ta'alluq hai? Never have to do with gamblers—Qimār-bāzōn se hargiz sarokār (rābita yā wāsta) na rakkho. [sahib yā gair-sahib rahnā.]

Do, v. i. 1.—'Adālat yā silhāt ke lihāz se kisi hālat meñ h.; mizāj kā How do you do?—Tumbhārā (āp kā) mizāj kaisā hai? Mizāj ki kaifiyat far-māiyo (kahiye). Mizāj-i-sharīf? [k.; kām nikālū.]

2.—Kām chaluñ; kār-rawāyī h.; kifāyat k.; kāfi h.; kār-barāyī Will this do?—Kyā isse kām chal jāega? Kyā yah kāfi hogā (isse kām nikāl jāega?).—To do for—Munāsib h.; bas-i-hāl h.; lāiq h.; kisi amr ke liye kār āmad h.—To do without—Kisi dūsri chiz ke begair kām ohālūñ yā kār-rawāyī k.; kisi amr kā anjām ek dūsri bāt par munhasir na r.; dar-guzar k. The court can do without the evidence of this witness—'Adālat kī kār-rawāyī bilā is ga-wāh ke hosaktī hai.—To have done—Khatm kar-d.; shurū' se ākhīr tak kar d.; khātīmā ko pahūnehū d.; ta'a'luq-i-mazīd na r.; phir kuchh sarokār na r.

Dock, n. Woh jagah jabān mujrim yā mulzām muqaddame kī tahqīqāt wa tajwīz ke waqt 'adālat meñ kharā kiyā jātā hai; 'adālat meñ mujrim ke khare houe kā maqām. [jurin kā muqir hai.]

The prisoner in the dock pleads guilty—Mudda'a'alaih-i-hāziri-'adālat apne

Docket, n. Kāgaz kā parcha jispar koyi mazmūn iktisār ke sāth likhā jāe.

Docket, v. t. Kisi kāgaz ke pusht (piṭh) par uskā khulāsa likh d.; kisi mazmūn ko ba-tarzi-i-mukhtasar kāgaz ke parche par likhū.

Doctrine, n. Masala; usūl.

The doctrine of *factum valeat*—Masala-i-waq'at-i-amr-i-wāqi'.

Document, n. 1.—Hidāyat shahādāt yā subūt-i-tahrīrī; koyi asl yā sarishte kī kāgaz jispar bataur kisi amr ke madār-i-subūt yā tāyid

ke istidlāl kiya jāwe ; woh nawishta wasiqa sanad yā dast-āwez jiske zarī'e se koyī bāt sābit karāyī jāe.

A forged document—Dast-āwez-i-masnū'i ; ja'li dast-āwez. *A genuine document*—Dast-āwez yā wasiqa-i-asli ; aisi wasiqa yā nawishta jo ja'li na ho. *A registered document*—Dast-āwez-i-rajistari-shuda yā musaddaq ba rajistari. *An unregistered document*—Dast-āwez-i-gair-rajistari-shuda ; aisi wasiqa jiski tasdiq mahkama-i-rajistari meñ na huyī ho. *A testamentary document*—Dast-āwez-i-wasiyati ; wasiyat nāma. *A non-testamentary document*—Dast-āwez-i-gair-wasiyati ; aisi wasiqa jisimeñ kisi qism ki wasiyat na ki gayī ho. *A public document*—Dast-āwez-i-'um yā sar-lāri. *A private document*—Dast-āwez-i-khāngi ; kisi ki nij kā yā khās wasiqa. *An original document*—Asl wasiqa ; a-l ya'ni naql nahīn.

Documentary, a. Subūt-i-tahriri se muta'alliq ; mushtamil-bar-wasāiq ; dast-āwezi kāgazi yā tahriri ; lisāni (taqriri yā zabāni) nahīn. [jagah hat-jānā.

Dodge, v. t. 1.—Jihhak-kar kunāre ho-jānā ; yakāyak ek jagah se dūsi 2.—'Aiyāri k. ; māk-o-fareb k. ; jul d. ; buttā d. ; ummed d. par use pūri na k. ; dhokhā d.

Dodge, n. Kisi qism ki chālākī ; fitrat ; makkāri ; jul ; dhokhā ; buttā.

Dog, n. 1.—Kuttā ; sag.

2.—Kamīna aur uākara shakhs ; kambakht ; mardak ; kuttā.

To give or to throw to the dogs—Be-kāramajh-kar pheñ d. —*To go to the dogs*—Talāh ho-jānā ; barlād h. ; khāk ho-jānā ; mitī ho-jānā (mitī meñ mil-jānā).

DOLIPAX, [Lat.] (Law) Fireb dene yā mazarrat pahunchāne ke qābil ; jo mujrimāna irāda kar-sake.

DOLINCAPAX, [Lat.] (Law) Jisimeñ mazarrat pahunchāne ki salāhiyat na ho ; niyat-i-mujrimāna ke qā'il nahīn.

Domain, n. 1.—Mamlukat ; bādshahat ; saltanat. [usike qabze meñ ho.

2.—Arāzi ; woh arāzi jo kisi a'wār ke dāulat-klāne ke ird-gird khās

3.—Milkiyat-i-arāzi ; amlak yā irs-i-pidari jo kisi ko istilqāq-i-zāti ke rā-se hāsil ho ; amlak ; milk ; milkiyat-i-mutlaq yā kāmīl ; mamlukat ; rāj.

Domestic, a. 1.—Khāngi ; ghar kā ; ghar aur burke bālon ke muta'alliq.

2.—Kisi qaum se muta'alliq ; mulki ; andurūnī ; gair-mulk ke muta'alliq nahīn ; desi. [men lagā rāhe.

3.—Jo ghar par kasrat se rāhe ; jo ghar ke kāmōñ yā uski khushiyōñ

4.—Jo insān ki ālōdi meñ yā uske nazdik rāhe ; paluā ; wahshī nahīn—jaise jānwar. [shakhs hamesha rāhe.

Domicile, n. 1.—Sukūnat-i-dawāmi kā maqām ; woh jagah jahāñ koyī

2.—(Law) Kisi khās maqām par sukūnat jisse yah bāt yaqīni yā qiyāsi taur par sābit ho ki usi maqām par bilā ta'niyūn-i-aiyām (hamesha) sukūnat rakhi jāwegi ; sukūnat-i-mustaqilla.

Domicile, v. t. Kisi jāe-i-sukūnat-i-mustaqilla meñ istiqāmat ikhtiyār k. ; kisi nisi jagah jāke rahnā jahāñ maskun-i-dawāmi ho ; sukūnat-i-mustaqilla ikhtiyār k.

Domiciliary, a. Sukūnat-i-mustaqilla yā dawāmi se muta'alliq ; us jagah se ta'alluq r. w. jahāñ koyī shakhs ya kisi khāndān ke log rahne hoñ.

Domiciliary rights—Huqūq-i-muta'alliq-i-sukūnat-i-dawāmi ; jo huqūq sukūnat-i-mustaqilla ke zarī'e se hāsil hoñ. *Domiciliary visit*—(Law) Hukm ke zarī'e se khāna-talāshi ke liye kisi ke makān-i-maskūna par jānā.

Domiciliate, v. t. See **Domicile, v. t.**

Domiciliation, n. Sukūnat-i-dawānī yā mustaqilla; hamesha kā rahnā.

Dominant, a. Ġalīb; mustanlī; jiske ikhtiyār meḥ 'inān-i-hukūmat ho; hukm-rān; qawī.

The dominant party—Farīq-i-ḡalīb *Dominant estate or tenement—(Law)* Woh arāzī (zamīn) jiskā rāsta yā mujra i-ḡib (panāla wagaīra) istihqāq-i-āshish ke rū se kisī dūsrī arāzī par ho; woh arāzī jisko istihqāq-i-nafāz-i haqq-i murūr wagaīra nisbat dūsrī arāzī ke ḥasil ho.

☞ "Opposed to *servient estate or tenement*, which signifies the estate from which a servitude or easement is due to what is called the *dominant estate or tenement*." *Webster*.

Dominion, n. 1.—Bādshāhat; saltanant; iqtidār-i-ā'zam; hukm-rānī kā ikhtiyār; bilā-muḥāsaba qabza wa tasarruf kā ikhtiyār; apnī marzī ke mutābiq hukūmat wa tasarruf kā iqtidār.

2.—'Amal-dārī; qalam-ran; 'alāqa; mulk; mulk kā woh hissa jo kisī bādshāh yā riyāsat ke zer-i-hukūmat ho. [kā haq.]

3.—Hukūmat; istihqāq-i-hukūmat; hukm-rānī yā farmān-rawāyī **DOMINUS, n.** [Lat.] (*Law*) Mālik; āqā; woh shakhs jiske ikhtiyār meḥ koyī chiz ho; kisī chiz kā mālik; dārinda-i-milk; woh shakhs jis ī koyī chiz milkīyat ho; kisī chiz kī nisbat haqq-i-milkīyat r. w.

DONATIO, [Lat.] (Law) 'Atiya; bakhshish; hiba; dān. [par kiya jāe. **DONATIO MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law)** Hiba jo marne kī unmed **DONATIO NON MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law)** Hiba jo marne kī unmed par na kiya jāe. [kiya jātā]

DONATIO NON PRÆSUMITUR, [Lat.] (Law) Hiba kā qiyās nahū **Donation, n. 1.**—Denā; bakhshish yā 'atīk; 'atiya; bakhshish; hiba; dān.

2.—Jo shai bataur bakhshish yā dān ke dijāwe; shai i-mauhūba; woh shai jo kisī ko muft meḥ ya'nī bilā mu'āwaza-i-naqdī dijāwe; 'atiya.

3.—(*Law*) Woh fi'l jiske zar'e se ek shakhs apnī kisī chiz yā uske haqq-i-tasarruf ko kisī dūsrē shakhs yā ashkhās kī jamā'at kī taraf bilā akhiz-i-mu'āwaza-i-naqdī muntaqil kar-de; woh fi'l yā mu'āhada jiske rū se koyī shakhs kī shai kī nisbat apne haqq-i-milkīyat ko az khud wa bilā-adā-i-mu'āwaza muntaqil kar-detā hai.

DONEC PROBETUR IN CONTRARIUM, [Lat.] (Law) Tāwaqte ki hi-l-'aks sābit na ho, jab tak koyī amr-i-mukhālīf sābit na ho.

Donee, n. 1.—Mauhūb-ilaih; woh shakhs jise koyī shai ba-taur bakhshish yā hiba ke dijāwe; woh shakhs jise koyī chiz dān kar-dijāwe; mauhūb-lahū. [mukhtār.]

2.—(*Law*) Woh shakhs jise kisī kām ke anjām kā ikhtiyār diyā jāwe;

☞ "In the latter sense, the *donee* is sometimes called the *appointor*." *Webster*.

Donor, n. 1.—Wāhib; hiba k. w.; woh shakhs jo koyī chiz kisī dūsrē shakhs ko bilā mu'āwaza (muft meḥ) de: dān k. w.

2.—(*Law*) Ikhtiyār-dihanda; mukhtār muqarrar k. w. [bada'l na ho **DONUM GRATUITUM, [Lat.] (Law)** Hiba-i-bilā-iwaz; woh hiba jiskā

Doom, v. t. 1.—Kisī mulzam kī nisbat hukm-i-sazā sādīr k; tajwiz ke rū se mulzam qarār d.; hukm-i-ta'zīrī sādīr k.; sazā kā fatwa yā hukm d.

2.—*Taqdīr* (qismat) meñ likhnā ; kisi kā aujām-i-kār is tarah qāim k. ki woh tal yū miṭ na sake.

Doom, n. 1.—*Hukm-i-sazū musaddara-i-'adālat* ; aisi tajwiz jisse kisi ko mazarrat pahūche ; hukm-i-ta'zīrī.

2.—*Taqdīr* ; qismat ; jo kuchh bhāg meñ likh-jāe ; nasib kā likhā.

Door, n. 1.—*Darwāza* ; woh dar jo makān yā kamre meñ āmad-o-raft ke liye banāyā jāwe ; āmo-jāne kī rāh.

2.—*Kowār* ; woh tukhta waghaira jise aksar qabze waghaira par lagā kar makān meñ āmad-o-raft ke liye band karte yā khol-dete hain.

In doors or within doors—Makān ke andar ; ghar meñ ; sāye meñ.—*Next door to*—Nazdik ; muttasil ; qarīb ; ham-sarhad ; ham-kauār ; hāshiye par.—*To lie at one's door*—Mau'ib ho sakut ; kisi ko zimme lag-saknā yā 'āid ho-saknā ; kise ke sar parnā. *The fault lies at his door*—Yah quṣūr usse man-sūb ho-saktā hai (uspar 'āid hotā hai).

Dormant, a. 1.—*Sotū huā* ; khusfta.

2.—*Jiskū izhār yā inkishāf na kiyū jāo* ; jispar istidlāl yā isrār na kiyā jāwe ; jo ha-taur-i-khud chhor diyā gayā ho ; jiskī khabar-gīrī na kī jāo ; jisko nafāz na dilāyū jāwe ; mu'attal.

A dormant claim or title—*Āidā da'wā* yā haq jiskā izhār yā jispar istidlāl na kiyā gayā ho ; da'wā yā haq jo ta'attul meñ rahē (mu'attal yā gair-nāfiz parā rahē).

Dormant partner—*Tijārat kā woh sharik jo kumpanī yā sharikatī jam'at ke logon ke sāth kuchh kām wāqī'ī na kare par naf'-nuqṣān meñ sharik rahē.*

 Called also *sleeping or silent partner*.

Double, a. 1.—*Dūnā* ; dagnā ; do-chand ; dohrā ; muzā'af.

2.—*Jore kā jorā* ; ek qism kī do ekattīhī chīzeñ ; do chīzeñ jo ek dūstre kī mānind hoñ.

3.—*Do hisson par banṭā huā* ; mutazalzal ; makkār ; 'aiyār ; zāhir meñ kuchh aur bātin meñ kuchh ; ūpar se kuchh aur bhitar se kuchh.

Double, ad. *Dūnā* ; do-chand ; almuzā'af.

He is double his brother's age—*Uskī 'umr uske bhāī kī 'umr se almuzā'af hai.*

Double, v. t. 1.—*Dūnā k.* ; do-chand k. ; almuzā'af k. ; *koyī chīz jītnī ho utnīhī usmeñ aur milā yū harhū d.*

2.—*Dohrānā* ; dohrā k. ; bīch se mor-kar do tah kar d.

 Often followed by *up*.

3.—*Jitnī koyī chīz honskī do-chand h.* ; muzā'af k. ; dūnā h. ; dagnā h.

Double, v. i. 1.—*Dūnū h.* ; do-chand h. ; almuzā'af h.

2.—*Phir-kar phir usī rāh par ānū* ; palat yā ghūmkar usī jagah pahūch-
uā ; phir-phirakar phir usī maqām par ānū yā jānib-i-mukhālīf ko jānā.

3.—*Makr-o-fareb k.* ; 'aiyārī k. ; dhokhā d. ; jul yā butā d. ; chhalnā.

Double-dealer, n. Jo do tarah ko mukhtalīf fi'l kare ; dagābhāz wa mak-kār shukhs ; jiskī zabān par kuchh ho aur dīl meñ kuchh ; do-fisfā ; jiske qaul wa fi'l meñ dūyī ho ; gaudum-numā-i-jan-farosh.

Double-dealing, n. 'Aiyārī ; makkārī ; fareb-dibī ; kabnā kuchh aur karnā kuchh ; do-rangī.

DOUBLE-ENTENDRE, (dū'bl-əng-tongdr) *n. (Fr.)* Woh lafz yā ka-lām jiski do ta'bīr hō sake ; lafz yā kalām-i-zū-ma'nī.

Double-entry, n. Hisāb-navīsī kā woh tarīq jiske rū se ek raqam jam' wa kharch donoñ maddāt meñ is garaz se likkhi jāti hai ki ek mad kī raqam kī jāñch dūsre mad kī raqam se ho; jāñch ke liye raqam-i-hisāb kā jam' wa kharch.

Double-plea, n. (*Law*) Mudda'ā 'alaih kā woh 'uzr jismeñ aisi do bāteñ hoñ ki uumeñ se koyī nālīsh-i-mudda'i ke mamnū'u-s-samā'āt qarār-diye jāne ke liye kāfī ho.

Doubly, ad. Dūnā; do-chand; dugnā.

Doubt, v. i. 1.—Pas-o-pesh k.; āgā-pīchhā k.; rāe meñ mutazalzal h.; shash-o-panj meñ rahnā; kisi amr kī nisbat tazabzab meñ (muzabzab) rahnā; dubdhe meñ rahnā; shubhe meñ rahnā.

I *doubt* whether it is proper—Mujhe iski munāsabat (iske munāsib hone yā na hone) meñ pas-o-pesh yā shubha hai.

☞ Sometimes with *of*.

[k.]

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; khataknā yā khatkā r.; shubha r.; gumān

Doubt, v. i. 1.—Mushtabah sanajhū; manzūr na k.; bāwar karne (ya-qīū lāne) meñ taamul k. yā hichaknā; i'tibār karne meñ pas-o-pesh k.

The court has heard the prisoner's statement, but it *doubts* the truth of it—

'Adālat ne mudda'ā 'alaih kā bayān sunā lekin usko uski sachāyī par yaqīn lāne meñ taamul hai.

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; shubha r.

Doubt, n. 1.—Woh hais-bais (pas-o-pesh yā shash-o-panj) jo kisi shai ke 'ilm yā subūt kī kamī kī wajh se dil meñ paidā ho; tazabzab; ibhām; shak; shubha; rāe kī kisi jānib qāim na h.; taammul; waswās; dubdhā.

2.—Khauf; ihtimāl; gumān; khatkā.

[rāz; hujjat.]

3.—Woh qabāhat jo raf' karne kī garaz se pesh kī jāwe; 'uzr; i'ti-

Doubtful, a. 1.—Pas-o-pesh meñ; mutaammil; hais-bais meñ; jiski rāe ek jānib ko musammam na ho (jamī na ho).

I am still *doubtful* of this fact—Is wāqī'e kī nisbat main ab tak pas-o-pesh meñ hūñ; is bāt kī nisbat merī rāe abtak nahīñ jamī.

2.—Jismeñ shak yā shubha ho-sake; mushtabah; wāzih sāf 'yā ya-qīū nahīñ; qābil i-'tirāz; mashkūk; gūir-munaqqah; muzabzab; jiski sarāhat yā jiskū ta'aiyūn ba-āsānī na hosake.

3.—Jismeñ do ma'nī paidā hoñ; zū-ma'nī; mubham.

A *doubtful* expression—Zū-ma'nī 'ibārat; aisi 'ibārat jisse do ma'nī nikalte hōñ.

4.—Jiskā natija (anjām yā ma'ūl-i-kār) thik ma'lūm na ho.

Doubtfully, ad. Mushtabah tarīq par; shubhe ke sāth; shubhe se; ihtimāl; tazabzab ke sāth; bilā-tasmīm-i-irādat; khauf ke sāth; pakkā yā bharosā karke nahīñ; yaqīnī nahīñ.

Doubtless, adv. Bilā-shubha; be-shak; lā-raib; aur kyā. [taur par dijāwe.

DOUCER, (dōō'sūr) [Fr.] Woh tuhfa nazr yā bakshish jo rishwat ke

Dower,

Dowry, } n. 1.—Kābīn; mahr; woh naqd-o-jins yā haqqiyat jo nikāh

Dowry, } ke waqt shauhar ke zimme muqarrar kī jāti hai.

Fātima's (wife of 'Alī's) *dower*—Mahr-i-Fātimī. —A customary or proper *dower* = Mahr-i-misl. —An exigible or prompt *dower* = Mahr-i-mu'ajjal. —A deferred, or an inexigible, *dower* = Mahr-i-muwajjal. —An express *dower* = Mahr-i-mu'

aiyan.—An unknown *dower*—Mahr-i-majhul.—To settle a *dower*—Mahr bān-dhnā; mahr qāim k.—To remit a *dower*—Mahr bakhsh d.; mahr mu'af kar d.—Deed of *dower*—Kābin-ḥāma; wasīqa-i-mahr.—(M. L.).

2.—Jahez; dabez; jo kuchh 'aurat ko shādī ke waqt apne sāth susrāl lejanē ke liye diyā jāwe; strīdhan.

3.—Kisi byāhe shakhs ki jāe-dād-i gair-manqūla kā woh hissa jis par uske marne ke ba'd nskī zauja apne hīn-i-hayāt (jitejī) muta-sarrif rahe; kisi shakhs ki jāe-dād-i-arāzi kā woh juzw jiskā istihqāq nskī wafāt ke ba'd nskī bewa ko hāsil ho.

Down, prep. 1.—Utār (nuzūl) meū; bulandī (ūchī jagah) se pastī (ūchī jagah) ki taraf; niche; ūchāyī se nichāyī ki taraf.

Down a hill—Pahār ke niche ya'ni pahār ke ūpar se niche ki taraf. Down a well—Kueh meū ya'ni kueh ke ūpar se uske andar.

2.—Daryā ke mohāne ki taraf; us jagah ki taraf jahān daryā kā pānī samundar yā jhīl meū girtā ho; us taraf ko jidhar pānī kā bahāw ho.

To swim down a stream—Jidhar dhārē kā bahāw ho usi jānib ko tairnā.

Down the country—Samundar ki taraf; us jānib ko jahān nadiyon kā pānī samundar meū girtā ho. Down the sound—Samundar ki taraf; jidhar ko bhāṭhe kā bahāw ho.

Down, ad. 1.—Charhāw se utār ki taraf; farāz se nisheb ki taraf.

He is going down—Woh nisheb ki jānib jātā hai (ya'ni kisi jagah se jo charhāw par hai utār ki taraf jātā hai)

2.—Zamīn par; niche.

He is down—Woh niche hai. Hold him down—Use zamīn par dhar rakho.

3.—Ufuq ke niche.

The sun is down—Sūrāj ufuq ke niche chalā gayā (gurūb ho gayā).

4.—Bartar hālat se adnā hālat meū; taukzūl ki hālat meū; bad-nāmī yā zillat ki hālat meū.

His reputation is going down—Uski nek-nāmī zawāl par hai (ghaṭti jātī hai).

To write one's self down—Apni hi tahrir se apne ko zalil yā bad-nām k.

5.—Bahut se thorā; ṭhekāne par; andāz par.

To boil down—Joshūda wagaira ke taiyār karne yā khānā pakāne ki hālat meū is kalām se yah samjhū jātā hai ki pānī wagaira ko jalākar thorā aur dūse ajzā ke mutābiq kar-denā chāhiye. [leṭā huā.]

6.—Phuṭlā huā; zamīn yā kisi sath-i-musattah par phailā paṛā yā

To lie down—Zamīn wagaira par leṭ yā phail-kar paṛ jānā. Up and down—Yahān-wahān; idhar-udhar; āge-piche; ghūmṭā-phirtā.—Down with—(used in energetic command) (a.) Girū do; dhā do; mi-nūr kar do—masalan kisi 'imārat ko. (b.) Paṭak do; girā do; mārkar girā-do—jaise kisi shakhs ko.

Downcast, a. Niche girā huā; zamīn ki taraf mukhātāb; mahjūb; sharmgīn; pazhmurda; sar-nigūn. [hijīb yā ranj zāhir ho.]

A downcast look—Niche nazar; ānkheñ niche karke dekhnā jisse nadāmat

Downfall, n. Barbādī; talāhī; daf'atan zawāl kā ā-jānā; ruthe nek-nāmī yā khushī wagaira kā yakāyak ghaṭ-jānā khwāl zāl ho-jānā.

Downright, a. 1.—Sāda; sarīh; sāf sāf; khulā khulā; fāsh; nipat; mahz; ṭhik; mutlaq. [yā mahz] behūda bāt.

Downright madness—Nirā (mahz) pāgalpan. Downright nonsense—Sāf sāf (nir)

2.—Sāda-lauh; be-makr-o-riyā; gair-muhazzab; nā-tarāshīda.

He spoke in his *downright* way—Woh sāda-lauhī se bāt-chīt kartā thā (uski guftgū meñ banāwat nahīn pāyī jāti thī). [ke manzil par.

Downstairs, *ad.* Koṭhe yā zīne ke nīche; nīche ke marātīb par; nīche
Downward, } *ad.* 1.—Nīche; zer; bulandī se pastī kī taraf.

To move *downward*—Nīche ko chalnā; pastī kī taraf jumbish k.

2.—Mohāne sire yā nikalne kī jagah se utār kī taraf.

3.—Mūris se wāris kī taraf ba-ḡhatt-i-mutanazzila—jaise bāp se betē aur pote kī jānīb.

4.—'Urūj yā nām-warī se pastī yā zillat kī hālat meñ.

Downward, *a.* 1. Niche ko māil; zamīn yā uske markaz kī taraf māil.

2.—Sire yā nikalne kī jagah se niche ko.

3.—Zalīl; past; absurda; udāsī se bharā huā.

Doze, *v. i.* Ūghnā; jhapkī 1.; ḡhwāb-i-ḡhargosh meñ paṛe rahnā; alsānā; sust paṛe rahnā. [alsāyā k.]

To *doze* over a work—Kisī kām meñ sustī k. (usko liye sust paṛe rahnā yā

Draft, *n. l.*—Hundī yā hundavī; woh hukm jo ek shakhs dūsre shakhs ke pās bhejkar kisī ko rupaye dilāye.

2.—Naqshe kā ḡhāka; naqshe kā ḡhāncha.

Draft of an account—ḡhaara; chitṭhā; hisāb kā kharrā; parcha-i-hisāb.

Draft, *v. t.* 1.—Naqshe kā ḡhāka yā ḡhānchā banānā.

2.—Musawwada banānā yā taiyār k.; kisī mazmūn ko samajhkar likh-dālnā; kharrā kharrā k.

Draftsman, *n.* Musawwid yā musawwada banāne w.; naqsha-kash yā naqsha ḡhānchne w. [1.; khukh kar-d.]

Drain, *v. t.* 1.—Āhista āhista yā ba-tadrīj khīnch 1.; ḡhālī kar d.; eḡūs His religious spirit *drained* his treasure and made him a *pouper*—Uskī jang-jū tabfat ne uski daulat ḡhālī kar-dī aur use muslis banā-diyā.

2.—Pānī yā aur kisī saiyāl chīz ko rafta rafta (dhīre dhīre) bahā kar ḡhālī kar-d.; ba-tadrīj khushk yā ḡhālī kar-d.; nichor 1.; rutūbat namī yā tarī bāqī rahne nā d.; daulat yā āmadani wagaira se ḡhālī kar d.; ḡhālī kar-d. [yā ṭapkanā.]

3.—Chhānū; sāf karne kī garaz se kisī sūrāḡh-dār chīz se bahānā

Drain, *v. i.* 1.—Āhista āhista bah-kar nikal jāna.

Let the water of the low ground *drain* off—Us nichī zamīn ke pānī ko āhista āhista bah-kar nikal jāne do. [ho-jānā; ḡhusk ho-jānā.]

2.—Pānī wagaira se uske bah yā ṭapak-kar nikal jāne ke bā'is ḡhālī

Let the cloth hang and drain—Us kapṛe ko laṭkā do tāki uskā pānī ṭapak kar ḡhusk ho-jās. Let the vessel stand and *drain*—Us bartan ko kharrā kar do tāki uskā pānī ṭapak-kar woh ḡhālī ho-jās.

Drain, *n.* 1.—Khānch 1.; khīnch-kar ḡhālī kar-d. [nikās.]

2.—Pauālā yā panārā; uālī; panārī; muhrī; badar-rau; pānī kā *Right of drain*—(Law) Istihqāq-i-ijrā-i-āb; woh haq jiske rū se ek shakhs dūsre shakhs kī zamīn par nālī wagaira banā-kar pānī bahūtā hai. [diyā-jānā]

Drainage, *n.* 1.—Pānī wagaira saiyāl chīzoñ kā batadrīj bah-jānā yā nikal-

2.—Kisi mulk yā zil' ke pānī kā uske daryā wagaira ke zarf'e se nikal jāne kā tariq. [bāhar nikal jāe.]

3.—Woh hadar-rau wagaira jisse kisi shahr wagaira kā pānī bahkar Draw, v. l. 1.—Khinchnā; apne pichhe yā apni taraf zor de-kur chahūnā; āge se pichhe yā pichhe se āge khinchnā yā chulānā. [lānā; lubhānā.]

2.—Koshish k.; apni taraf māl k.; rāgib k.; mutawajjih k.; phus-3.—Nikālū; khinchn-kar bāhar k.; kisi zarf se uske mazrūf ko nikālū; jis chiz mein koyi shai ho (rukhi ho) usse nikālū; miyān se nikālū yā hāhar k.

4.—Akhz k.; istimbāt k.; istikhraj k.; uttja nikālū.

5.—Juhū koyi chiz rakhi yā jam' ho wahān se use l.; kisi sar-māya wagaira se talab kurke l. [hāsil k.]

6.—Qur'a utlāne ke zarf'e se pānū; khinsh-qismati se pānū; jituā;

7.—Phephūon mein l.; dam l.; dam le-kar bāhar nikālū; bhurnū; sūns khinchnū.

8.—Khinchn kar lambā k. yā bāhānū; lamhūyī mein bāhūyī; phail-ānū; kisi dhāt (sone chāndī lohe wagaira) ko bāhā-kar uskā tār khinchnū.

9.—Khinchnū; banānū; naqsha taswīr yā shakl wagairē; banānū; khatūt (lakirē) khinchn-kar kisi chiz ki shabīl banānū.

10.—Turz-i-mu'ayyan par likhnū; wājib tariq par tahrīr d.; bā-zāhita likhnū; kisi tahrīr kā musawwada taiyār k.; kisi kāgẓ kā khāka (kharrā) banānū. [rāyī chāhūnū.]

11.—Pānī mein dhaṁsū; tairne yā babne ke liye kisi qadar gh-Drawn batter—Makkhan jo khāne par chulāne ke liye gulā (teghā yā piglā) kar taiyār rakhi jāe.—Drawn game or battle—Lāṁyī (jaug) jī-mein minjūnā do tariq ke koyi gālīb na ho; barābar hi lāṁyī.—To draw a bow—Tir chhoṛ-nū.—To draw a curtain—Parda girānū yā utlānū; shurū' yā khatm k.—To draw back—Chhūt pānū; phirtā pānū.—To draw in—(a) Dāṁhīl k. khinchn kar bhitar lānū; jam' k. (b) Wāṁgālānū; phuslānū.—To draw interest—Sūd paidā k. yā pānū; hyāj sijhānū yā sijhānū; kisi shai par sūd pāne kā mustahaq k.—To draw off—(a) Kisi taraf se khinchn l.; koshish k. (b) Nikāl l.; khinchn l.; bahā d. (c) Chulā-kar nikālū; khinchnū.—To draw on—(a) Phuslānū; targib d.; wāṁgālā-kar apne sāth kar-l. (b) Paidā k.; karānū; zuhūr mein lānū; kisi shai kā bā'is h.—To draw up—(a) Musawwada banānū yā taiyār k.; likh-lar taiyār k.; hasb-i-zāhita (baṁdhe huye tariq yā dhaṁg par) murattab k.—(b) Tartīb-wār qāim k.; qatār bānūl kar kharā k.; raf-ārāyī k. [ki quwwat r-

Draw, v. l. 1.—Khinchnū; khinchn mein zor k.; khinchn ke le-chahne A horse draws well—Ghōṛā gāṛi wagaira achchhi tarah (zor se) khinchn hai.

2.—Koshish k.; targib yā tam' d.; lubhānū; phuslānū.

3.—Phore wagaira ke mawād ko jam' yā ekatṭhā kar-d.; rim ko baṭor d.; pakā d.; pu'ā aur bahā d.

4.—Hawā se lhar jānū jismen jahūz zor pākar āge ko chalne lage.

5.—Naqsha khinchnū; sūraton banānū; taswīr khinchnū; musawwiri k.

6.—Sikur jānū; khinchn-kar chhoṭā ho-jānū.

7.—Miyān se bāhar k.; miyān se nikāl l.—jāise talwār.

8.—Jo rupaye jam' yā wā'ibū-l-adā hoñ unke wusūl ke liye hundāvi yā chīṭṭhī wagaira likhnā.

☞ Usually with *on*.

9.—Khinchnā; khinchi jānā jaise gārī wagaira kā.

To draw back—Pas-pā h.; pichhe ko haṭ jānā; bhāg jānā; kanāra-kash ho-jānā.

To draw near or nigh—Nazdik pahunchnā; qarīb ājānā.—*To draw off*—Chale jānā.—*To draw on*—Charhṭe yā baṛhṭe jānā; pahunch jānā.—*To draw up*—

Parā jamānā yā parā-bandi k.; qatār bāndhnā; saf-ārāyī k.; ārāsta k.

Draw-back, *n.* 1.—Fāide meñ nuqsān; ziyān-i-sūd; naf' yā qimat meñ kamī; amr-i-hārij yā mānī'; aisī bāt jisse kisī shai kī taraf se bedilī ho (dil ṭuṭ jāe).

2.—Woh rupaye jo mu'af yā wāpas kar-diye jāen; woh mahsūl-i-māl jo kabhī thorā aur ba'z waqt sab kā sab sarkār kī jānib se mu'af yā wāpas kardi-yā-jitā hai; chhūṭ; phirtā.

Drawee, *n.* Woh shakhs jiske nām hundi likhī jāe; woh shakhs jis-par (jiske ūpar) hundi kī-jāe; hundi kā maktūb-ilāih; ūpar-wālā; hundi kā dām d. w. [nikālne w.]

Drawer, *n.* 1.—Khinchnē w.; kueñ se pānī nikālne w.; pīpe se sharāb

2.—Mez wagaira kā darāz.

3.—Hundi k. w.; jo hundi kare; hundi kā kātīb; likhī-wālā.

☞ Correlative of *Drawee*.

Drawing-room, *n.* 1.—Mulāqāt kā kamrā; darbār kā kamrā; diwān-khāna; diwān-i-'ām; gol-kamrā; woh kamrā jismeñ shurafā ke mih-mān khāne se farīg hokar baithte haiñ. [mulāqāt.]

2.—Diwān-i-'ām yā diwān-khāne meñ shām ko waqt qā'ide kī *To hold a drawing-room*—Umarā wagaira kā shām ko waqt diwān-i-'ām meñ bā-qā'ida logon se milnā. [jā] hoñ.

3.—Diwān-i-'ām ke hāzirin; jo log diwān-i-'ām meñ jam' (yak-

Dread, *n.* 1. Woh khauf jo kisī āfat ke nāzil hone (āne) kī ummed yā khayāl se paidā ho; khatre kā baṛā hī dar ihtimāl yā khauf.

2.—Ru'b; adab; dāb. [shakhs jiskā ādab kiya jāe.]

3.—Bā'is-i-khauf; woh shakhs yā shai jisse khauf kiya jāe; woh

Dread, *a.* 1.—Jisse baṛā khauf paidā ho; khauf-nāk; haibat-nāk.

2.—Nihāyat ru'b-dāb kā; jiske log bahut mar'ūb hoñ.

Dread, *v. t.* Bahut hī daruā; nihāyat hī khauf khānā. [nāk; 'azīm.]

Dreadful, *a.* Haibat-nāk; khauf-nāk; jisse bahut hī khauf paidā ho; haul-

Dream, *n.* 1.—Khwāb; sapnā; woh khayāl yā khayālāt jo sone meñ paidā hote haiñ. [tarang; lāhar.]

2.—Khayālī bāt; khayāl-i-khām; behūda khayāl yā shubhā; wahm;

Dream, *v. i.* 1.—Khwāb dekhnā; sapnā dekhnā,

☞ With *of* before a noun.

2.—Khayāl k.; pesh-bīnī k.; qiyās k.; sochnā.

Dream, *v. t.* Khwāb meñ dekhnā; khayāl yā bāwar k.

To dream away, out, through, &c.—Khayālāt-i-khām yā sustī meñ bitānā yā guzrān d.; behūda bātoñ ke sochne meñ zā'ī k.

Dress, v. t. 1.—Parā jamānā yā bāndhnā; saf-ārāyī k.; qā'ide ke mutā-biq qatār jamānā—jaise sipāhiyon kī. [k.—jaise zakhm wagaira meñ.
 2.—Dawā lagānā; dho yā sāf karke marham lagānā; marham-paṭṭī
 3.—Kām ke lāiq taiyār k.; kisī kām ke qābil banā d.; kisī maqsad ke hasb-i-hāl kar-d.; taiyār k.; murattab k.

To dress a slain animal—Zibh kiye huye jānwar kī khāl khaiñch-kar pakāne ke liye use kāṭkūṭ ke taiyār k.—*To dress leather or cloth*—Chamṛe yā kapre ko masāla yā māñḍī wagaira lagā-kar kām meñ lāye jāne ke qābil banānū.

To dress (more properly trim) a lamp—Sham' ko sāf wagaira karke jalāne ke liye taiyār karnā.—*To dress a garden*—Bāg ko murattab yā ārāsta k.; kiyārion ko qarīne se banākar mauq'e mauq'e se phūl wagaira lagā d.—*To dress food or meat*—Khānā yā gosht pakānā.

4.—Kapre pahinnā; poshāk pahinnā; zarq-barq kapre pahinnā; 'umda 'umda libās se malbūs h.; ārāsta k.; ārāsh k.

To dress up—Nafīs yā fauqul-bharak poshāk pahinnā.—*To dress a ship*—Zebāish ke liye jahāz meñ jhānde aur jhāñḍiyā lagānū.

Dress, v. i. 1.—Silsile se qatār bāndh kar khare h.

2.—Kapre pahinnā; poshāk pahinnā; malbūs h.

Dress, n. 1.—Kapre; poshāk; libās; pahrāwā.

2.—Shurafā kī bibiyon ke pabinne kā gherā yā sāya. [par pahne jāeñ.

3.—Rasmī poshāk; woh kapre jo rawāj ke rū se khās khās mauq'on

4.—Kapre ke pabinne kā shu'ūr yā salīqa; 'umda 'umda kapre pahinnā; khush-poshākī. [wagaira pīnā.

Drink, v. i. 1.—Pyās bujhāne ke liye khwāh kisī dūsarī garaz se pānī

2.—Tafrih yā nasha ke liye munashshī 'arqon kā pīnā; sharāb-khwārī k.; shiddat se sharāb pīnā; had se ziyāda māi-khwārī k.; 'ādatan sharāb pīyā karū.

To drink to—Sharāb pīne ke waqt salām k.; pahle khud sharāb pī-kar dūsron ko pīne ke liye kahu; piyāla hāth meñ lekar dūsre ke haq meñ kalimāt-i-khair kahnā.

Drink, v. t. 1.—Pī-jānā; utār-jānā; khaiñch le-jānā.

2.—Jazb k.; sokhnā; khaiñchnā; pī-lenā.

3.—Hawās-i-khamsa ke zar'e se akhṛ k.; sunnū; dekhnū.

To drink down—Sharāb pī-kar takhḥif yā firo kar d.; sharāb ke 'amāl se ghaṭā yā dabā d.—*To drink off*, or *up*—Ek martaba kul pī jānā; ek ghūṭ meñ sab kā sab sokh jānā (gat kar jānā).—*To drink the health*, or *to the health*, of—Yah ek rasmi muhāwara hai jiske rū se sharāb pīne-wālā piyāla hāth meñ lekar apne mukhātab kī taraf ta'zīmī yā nek-khwāhi ke kalām kahtā hai.

Drink, n. Pīne kī chīz masalan pānī sharāb sharbat joshānda wagaira.

Drip, v. i. 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā; ṭap ṭap chūnā.

Water drips from eaves—Oltī se pānī ṭapaktā hai.

2.—Rutūbat yā pānī kī ṭapaknā.

A wet garment drips—Bhūnge (tar yā nam) kapre se pānī ṭapaktā hai.

Drip, v. t. Chulānā; ṭapkānā; qatra qatra girānā.

Drip, n. 1.—Ṭapak yā ṭapkānā; jo kuchh ṭapke.

2.—Chhat kā hāshiya yā kanāra; oltī.

age.
mus-

Right of drip (Law)—Woh haqq-i-āsāish jisko rū se kisi shakhs ko makān kī pūnī bah-kar uske paṛosī (ham-sāya) kī zamīn par gire.

Drive, v. t. 1.—Kisi tarah kā zor pahūnehākar āge ko chālānā; āge ko haṭānā; āge ko chālānā; hāhknā.

To drive cattle—Maweshī ko hāhknā yā āge ko chālānā. *To drive a nail*—Mekh dhaṁsānā yā gaṛnā. *The wind drives a ship along*—Hawā ke zor se jāhāz āge ko chaltā hai.

2.—Hāhknā-jaise gārī ke ghoron yā khud gārī ko; gārī wagaira par sawār karā-ke le-jānā.

To drive a pair of horses—Ghoron kī joṛī hāhknā. *To drive a person to his own door*—Kisi ko gārī wagaira par sawār karā-ke uske darwāze par le-jākar utār d.

3.—Kisi hālat meṁ majbūran dāl d.; majbūr k.; lā-chār k.

To drive one mad—Pāgal banā d.; be-ikhtiyār majnūn kar-d.

4.—Karnā; chālānā—jaise koyī rozgār peshā yā kām.

To drive an engine—Kisi kal ko qā'idē se chālānā. *To drive logs*—Laṭṭhon ko darfā ke dhāre meṁ dāl-kar jidhar le-jānā ho udharī bahā le-jānā.

Drive, v. i. 1.—Zor se chālānā; shiddat yā tundi se bahnā.

2.—Zor se āge chale chālānā; kisi shai yā shakhs ke zor pahūnehā-ne se āge ko haṭnā yā chālānā.

3.—Gārī wagaira par sawār ho-kar chālānā; jo jāuwar kisi gārī meṁ juṭe hoṁ nuko yā us gārī ko chālānā.

4.—Kisi shai kī taraf rujū' k.; kisi bāt kī koshish k.

Few know the end I am driving at—Jis bāt ke anjām kī fikr mujhe hai usse bahut kam log wāqif haiṁ.

Drive, n. 1.—Tafriḥ wagaira ke liye gārī par sawār hokar maidān kī sair.

 Distinguished from a *ride*, which is taken on horseback.

2.—Wo jagah jāhān gārī ke hāhknē kī subhītā ho; sayak jo gārīyon par sawār ho-kar jāne ke liye taiyār kī jāe.

Drizzle, v. i. Jhīsi pāṛnā; phūhī pāṛnā; tarashshuh h.

Droop, v. i. 1.—Kamzorī wagaira ke bā'is se dhaṁs yā laṭak jānā-jaise kisi jānwar yā darakht wagaira kā; jhuk jānā.

2.—Māyūsi ranj yā isī qism ke kisi aur sabab se za'if yā kamzor ho-jānā; shikasta-dil ho-jānā; pazhmurda-khātir h.; dil ṭuṭ jānā; hār-jānā yā zāl ho-jānā-jaise himmat kā.

Drop, n. 1.—Pānī kā būnd; qatra; ṭop yā ṭhop. [jo jhūr meṁ lagāyā jāe.

2.—Kān meṁ pahūne kī āwezayā laṭkān; shishe kā āweza yā qalam

3.—Sharāb kī bahut hī qalil miqdār.

4.—Phāṁsi kā takhta.

5.—(pl.) Koyī dawā jiskī mu'tād būnd (qatrāt) ke hisāb se di-jāe.

Drop, v. t. 1.—Qatra qatra girānā; ṭapkānā; chulānā.

2.—Girā d.; chhoṛ d. jaise langar wagaira. [kash ho-jānā.

3.—Band k.; mauqūf k.; chhoṛ d.; tark k.; kānāra-kashī k.; dast-

Drop the pursuit—Pichhū (ta'āqub) chhoṛ do. *The enquiry has been drop-*

Dream, ped—Tabqīqāt band yā mauqūf kar-digayī. [see sochā d.

To—Ishāre kānāye yā āhistagī se kuelh kah-d. yā batlānā; dhire

gu drop a hint—Ishāre yā kānāye se kuelh kah d.

5.—Zimnan darj kar-d. (likh d.); ba-taur jumla-i-mu'tariza ke dākhil kar-d. [bāt zimnan likh d.]

To drop a word of instruction in a letter—Kisi chitṭhī meñ koyī nasihat kī

6.—Dāk ke sandūq meñ chhoṛkar bhejuā-jaise chitṭhī.

Please, drop me a line—Mere pās ek shuqqa' (ruq'a) dāk par bhej dijiye.

7.—Chhoṛ d.; band kar-d.

To drop an acquaintance—Āshnāyī chhoṛ d.

8.—Sāqit kar-d.; kal-'adam kar-d.; band k.; qāim rahne na d.

To drop a fashion—Kisi waz' ko sāqit kar d.

9.—Sawārī se utār d.

[saiyāl shai kū.

Drop, v. i. 1.—Chūnā; ṭapaknā; qatra qatra (ṭop ṭop) girmā jaise kisi

2.—Yakāyak yā āp-hī-āp nīche ā-paṛnā; chū-paṛnā; ṭapaknā.

Ripe fruit drops from a tree—Pakkā phal darakht se chū-paṛtā hai.

3.—Maṛnā yā daf'atan maṛnā.

To drop into the grave—Yakāyak maṛ-jānā; daf'atan gor meñ jānā.

4.—Āpaṛnā; yakāyak ā-jānā; daf'atan pahuñch-jānā.

With in or into.

5.—Khatm ho-jānā; baud yā mauqūf ho-jānā; 'adam-khabar-girī kī wajh se sāqit ho-jānā.

The affair dropped—Khabargirī na hone ke bā'is woh bāt sāqit ho-gayī.

6.—Gir yā baiṭh jānā; nīchā ho-jānā.

[(baiṭh gayī).

The point of the spear dropped a little—Us bhāle kī nok kuchh nīchī hogayī

Drought, n. 1.—Meñh yā pānī kā na h.; āb-o-hawā kī khushkī jisse zamin ko mazarrat pahuñche aur darakhton kī bālīdagī ruk-jāe; khushkī; khushk-sālī; sūkhā; jhūrā; imsāk-i-bārān.

2.—Halq aur muñh kī khushkī; pyās; tishnagī.

3.—Qillat; na h.

[kar d.; ḍubo bahānā.

Drown, v. i. 1.—Sailāb k.; garqāb k.; tah-i-āb k.; buṛānā yā buṛā

2.—Pānī meñ ḍubā d.; ḍubā d.; ḍubā mārānā; ḍubānā; buṛā mārānā.

3.—Ḍub-jānā; garq ho-jānā; shiddat se muḥtalā k.; kisi buṛāyī meñ kasrat se paṛkar apne ko kho d.

Drown, v. i. Ḍub-mārānā; buṛ mārānā; pānī meñ mārānā yā jān khonā.

Drowse, v. i. Kuchh kuchh sonā; gahrī nīnd se na sonā; nīnd se bharā rahnā; shiddat se ūnghnā.

Drowsy, a. 1.—Nindāsā; nīnd se bharā huā; ūnghṭā huā; khwāb-ālīda.

2.—Jisse yā jiskī wajh se nīnd āye; jiske bā'is koyī so-jāe.

Drudge, v. i. Baṛī mihnāt k.; zalīl kāmōñ meñ had se ziyāda mihnāt k.

Drudgery, n. Shiddat kī mihnāt; kām jiskī kasrat se karne wālā thak jāe; kafan-ghasotī; zalīl kāmōñ meñ riyāzat-i-shāqqa.

Drug, n. 1.—Muḥrād dawāeñ jinko milākar 'attār aur tabīb murakkab dawāeñ banāte haiñ; koyī chīz jo dawāeñ ke banāne yā tarkīb dene meñ kām āye; rang banāne kī chīzeñ.

2.—Tijārat kī chīz jo pās paṛī ho yā farokht ke qābil na ho; koyī chīz jo jald jald na bike yā jiskī māng bāzār meñ na ho.

A mortal drug, or a deadly drug—Zahr; bikh; sam.

Drug, v. i. 1.—Ajzā milānā; dawāeñ milākar banānā.

2.—Koyī aisī ebīz milānā jo mūzīr yā nā-guwār ho.

3.—Andāz se ziyāda dawāen̄ khilānā. [kab na kare; pansūri.

Druggist, n. Jo shakhs sirf dawāen̄ kharīd-kar beche par unko murak-

Drum, n. 1.—Dhol; duggī; tambūr; tāsha; mridaug.

2.—Kān kā parda.

Drum, v. i. 1.—Dhol bajānā; gamehī se tambūr wagaira bajānā.

2.—Ungliyōn se bajānā; tar tar yā par par bajānā.

To drum up for—Munādi-nawāz ki tarah phir phir bharti ke sipahi khwah kisi fi'l ke shurakā yā gahak wagaira apne dabaw aur koshish se jam' k.

Drum, v. t. Dhol wagaira bajānā.

Drum out—Dhol bajā-kar nikāl d.—To drum up—Dhol wagaira bajā-kar jam' k.; ekaṭṭhā k.; batornā. To drum customers—Gāhakoī ke pās khud jā-kar unko kharīd-farokht ko liye apni taraf rujū' k.

Drunk, a. Nashe meñ ehūr; bad-mast; mad-hosh; matwālā.

Never used *attributively*, but always *predicatively*.

Drunkard, n. Jo 'ādatan kasrat se sharāb piye; barā sharābī.

Drunken, a. 1.—Sharāb-khawār kā nihāyat hī 'ādī; matwālā; sharāb ke nashe meñ mast.

2.—Sharāb yā tarī se bhīgā huā; tar; nam.

3.—Nashe-bāzī se muta'alliq; jo nashe ke bā'is se ho; jo kasrat se sharāb piye kā uatija ho.

A drunken quarrel—Takrūr jo nashe ki hālat meñ ho-jāe; sharābīyōn yā bad-mastoñ ki larāyi (unkā jhagrā)

Dry, a. 1.—Har ek qism ki rutūbat se barī; khushk; tar yā nam nahīn; aslī yā ma'mulī rutūbat ba-tarz-i-kāfi na r. w.; sūkhā; odā yā bhīgā nahīn.

(a) Dry land—Khushk yā sūkhī zamin. (b) Dry weather—Jab hārieh na hotī ho; jab meñ na harastā yā kuhāsā na partā ho. (c) Dry wood—Sūkhī lakri; lakri jo harī na ho yā jiskī rutūbat jazb hokar khushkī āgayī ho. (d) Jo dādī na de.—The cow is dry—Woh gāe dūdh nahīn detī. (e) Jisse ānsū na bahe. A dry eye—Ānkū jisse ānsū na bahe.

2.—Rūkhā; jismeñ dil lagne yā tafrih ki koyī bāt na ho; aisi bāt se khālī jiskī choṭ dil par lage (asar pahuñche); sāda-sāda; khushk; jismeñ koyī san'at na ho.

A dry style—Rūkhī 'ibarat; sāda kalām; 'ibarat jismeñ kisi qism ki san'at na ho.

A dry subject—Rūkhā mazmūn; jismazmūn meñ dil lagāne wālī koyī bāt uaho.

3.—Sakht; durusht; rūkhā; tez.

A dry remark—Sakht bāt; kisi ki nisbat aisi bāt jo tezi yā rukhūyi se kahijāe.

Dry goods—Har qism ke kapre fite lais wagaira.

Distinguished from *groceries*.

Dry, v. t. Sūkhānā; khushk k.; rutūbat khaiñch l.

[kar-d.

To dry up—Kul pānī khañch l.; kuehh bhī pānī rahne na d.; jalā d.; khushk

Dry, v. i. 1.—Sūkh jānā; khushk ho-jānā.

[khushk ho-jānā.

2.—Sab ke sab pānī yā rutūbat kā bukhār ho-kar khiñch jānā;

The water dries, or dries up—Pānī bukhār hokar khiñch jātā hai (sūkh jātā hai)

Dubious, a. 1.—Mushtabah; muzabzah; mashkūk; gair-mustahkam; gair musammam.

2.—Jisse shubha paidā ho; sāf nahiñ.

3.—Gair-mutahaqqaq; jiskī asliyat mushakḥkhas yā ma'lūm nā ho.

4.—Jiskā natija muzabzab (mauhūm yā mashkūk) ho; jiskā natija yaqīnī taur par ma'lūm nā ho.

DUCES TECUM, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se kisi ko yah hukm diyā jāwe ki 'adālat meñ hāzir ho-kar fulān muqaddame ke muta'alliq jo zer-i-tajwiz hai jisqadar dast-āwezen aur kitāben (bahī wagaira) tumhāre qabze meñ hon pesh karo.

Due, *a.* 1.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā woh fi'l jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs kī jānib kiyā jānā munāsib yā farz ho; wājibu-d-dain yā wājibu-l-adā; yāftanī; pānā; denā; lenā; zimma.

Civility is due from one man to another—Ek insān kā dūsre insān ke sāth khulq se pesh ānā munāsib hai. *Rent is due by or from the defendant to the plaintiff*—Mudda'i ko mudda'ā 'alaih se lagān pānā yā lenā hai; mudda'i kā zar-i-lagān mudda'ā 'alaih ke zimme hai; mudda'ā 'alaih ko zar-i-lagān mudda'i ko denā hai; zar-i-lagān yaftanī-i-mudda'i zimma-i-mudda'ā 'alaih hai.

2.—Jo hālāt ke lihāz se (nazar ba hālāt) zarūr ho; jitnā yā jisqadar chāhiye; munāsib; wājib; shāyān; ma'qūl; kamā-yambagī; kamā-haqquhū.

Due enquiry has been made—Jisqadar tahqiqāt hālāt ke lihāz se zarūr thī (jitnī chāhiye thī) kī gayī; tahqiqāt-i-munāsib yā ma'qūl 'amal meñ āyī.

3.—Bar-waqt; waqt-i-munāsib yā mu'aiyun par; thik; munāsib. *Send this off in due time*—Ise bar-waqt (thik waqt par) bhej-do.

4.—Jiske pahuñchne kī ummed munāsib tarīq par ho; waqt-i-mu'aiyun ke pahle jiskā pahuñchnā yā maujūd honā munāsib rahā ho; kisi shakhs yā chiz ke āne kā jo waqt muqarrar ho us waqt nā pahuñchne kī hālāt meñ kisi waqt uski āmad kā h.

The returns from the subordinate courts are now due—Mahkamāt-i-mā-taht se naqshon kā ājānā ab munāsib hai (unko ab ānā chāhiye; we ab āne wāle haiñ; ab unki āmad hai).

5.—Wajh yā sabab se; bā'is se. [se huyī..]

This success is due to his exertions—Yah kām-yābī uski koshishon ke sabab

Due, *adv.* Thik; sidhe; rāst. [hawā chal rahi hai.

The wind blows due north—Hawā thik uttar kī bah rahi hai; sidhi uttar kī

Due, *n.* 1.—Kisi kā pānā yā uski yāftanī; woh rupaye jiske dene yā woh fi'l jiske karne kā mu'āhada ek shakhs dūsre shakhs ke sāth kare; woh rupaye jinkā d. yā woh fi'l jiskā karnā qānūnān yā insāfan zarūr ho.

2.—Woh fi'l jiskā karnā insāniyat yā munāsabat ke tarīq par zarūr ho; woh fi'l jiskā anjām yā woh rupaye yā chiz jiskā diyā jānā mansab rutba rabt-i-bāhamī istihqāq yā husn-i-akhilāq ke rū se zarūr ho.

3.—Woh rupaye yā chiz jiskā denā qānūn yā rawāj ke mutābiq zarūr ho; mahsūl; dastūr; rusūm; marsam; haq; lāgat; kar; neg.

Custom dues—Mahsūl-i-parmit. *Marriage dues*—Neg-jog; shādī yā byāh ke neg; huqūq-i-shādī; jo kuchh shādī ke waqt rawāj ke muwāfiq diyā jāwe.

Collection dues—Haqu-t-tahsil.

4.—Istihqāq; haqq-i-wājib; munāsib da'wā.
 Duck, n. Bāt; battakāh.

To make ducks and drakes—Chhuchhiyān khelnā.—*To play at ducks and drakes*
 (with one's property)—Apne māiko bewuqūfāna muft khod; māi luṭā yānūḍ.

Duke, n. Inglisṭān meṅ Prince of Wales ke rutbe se utarkar sab se ā'lā
 darje ke amir kā khitāb; Europe ke ba'z mulkon meṅ us farmān-rawā
 kā laqab jo bīd-shāh na kahlātā ho. [nā na pānā.]

To dine with Duke Humphrey—Be khatye rahnā; bhākhā rahnā; fāqā k.; khā-

Dull, a. 1.—Kund-zihn; jiskī samajhī tez na ho; ahmaq; gāwdā.

2.—(a) Bhārī; sust; be-jān; pazhmurda. (b) Jiskī harakat (chāl
 yā rawānī) meṅ tezi na ho. (c) Samā'at yā basūrat meṅ zu'f r. w. (d)
 Tarbiyat-pazīr yā fahim nahīn.

3.—Tez bārī yā nok na r. w.; jo tez na ho; kund; bhuthrā.

4.—Jiskī raushanī ānkhon ko khūb ma'lūm na ho; andhā; rang
 kā shokh nahīn; chamchamātā bhārkilā yā dabaktā nahīn; dhumiā;
 mandā; phikā yā udās—jaisē rang. [tabī'at na lage.]

5.—Udās; jisse khushī yā farhat na ho; jisse dil na bahle; jismeṅ

6.—Pharchā nahīn; badlī chhāyī huyī; jab āsmān sāf na ho.

Duly, ad. 1.—Munāsib taur par; achchhī tarah se; jaisā ki chāhiye;
 ba-tarz-i-ma'qūl; kamā-yambagī; kamā-haqquhū; wājib taur par yā
 wājibiyyat ke sāth; ṭhik ṭhik.

2.—Waq̄t-i-munāsib par; jis waqt ki chāhiye; bilā-nāga.

Dumb, a. 1.—Jismeṅ quwwat-i-nātiqa na ho; gūḡā; sum.

2.—Jiske sāth kuchh kahā na jāe; jismeṅ sukūt rahe.

A dumb show—Numāish jo sukūt ke sāth ki-jāe.—Dumb signs—Aise ishāre
 jo chup-chāp (be kuchh kabē sunē) kiye jāe.—*To strike dumb*—Ghabrā d.;
 hairān k.; shash-dar ya mutabaiyar k.; hairat se dam ba-khud kar-d.; gūḡā
 banā d.; bolne ki tāqat bāqī na r.

DUM FUIT INFRA TATEM, [Lat.] (Law) Uskī nā-bāligī meṅ; uskī
 kam-sinī meṅ. [qaiyad] thā.

DUM FUIT IN PRISONĀ, [Lat.] (Law) Jab woh qaid meṅ (mu-

DUM FUIT NON COMPOS MENTIS, [Lat.] (Law) Uskī majnūni-
 -yat meṅ; jab woh maslūb-i-hawās thā

DUM REGENS FUERIT MALEFICUM, [Lat.] (Law) Jab mazarrat
 tāza thī; nuqsān pahūnchne ke ba'd hī.

Dun, v. i. Taṅg-talabī k.; taqūzā k.; qurze ke mutālabe meṅ karāyī k.;
 qurz-dār se rupaye bārbār māḡnā.

Dungeon, n. Woh qaid kā mukān jo nihāyat mahfūz ho; aisi qaid-khāna jo
 batūr tah-khāne ke banāyā jāe aur usmeṅ raushanī pahūnch na sake.

Duodecennial, a. Doḡdah-sāla; jo bārāh baras tak rahe.

A duodecennial settlement—Band-o-bast-i-doḡdah-sāla; woh band-o-bast jis-
 ke qāim rahne ki m'ād bārāh baras ho.

Dupe, n. Jo shakhs dhokhā ktā jāwe; woh shakhs jo apnī zu'd-i'tiqādi
 (za'ifu-l-i'tiqādi sarī-u-l-i'tiqādi yā sūdn-dilī) ki wajh se jald gum-rāh
 ho-jāwe (dhokhe meṅ ājāe). [dhokhā-dekar gumrāh k.]

Dupe, v. i. Dhokhā d.; ohhālū; kisī ko uskī zu'ifu-l-i'tiqādi ki wajh se
 To be duped by flattery—Khushāmad ki wajh se dhokhe meṅ ā-jānā.

A delicate, good, or nice, ear for music—Gāne bajāne meñ sur aur tāl ki khub pahchān (uski tamiz ki bari quwwat).

☞ In the singular only.

[bānāna samā'at.

3.—Sunne ki rag'hat; dhyān; tawajjuh; khayāl; lihāz; pās; mihr—To lend one's ear to a person—Mutawajjih hokar kisi ki bāt sunnā.—To give ear to a person or thing—Kisi bāt ko dhyān (tawajjuh) se sunnā; tawajjuh ke sañh kisi ki bāt sunnā. (kundā; qabza; dasta.

4.—Kisi be-jān chiz kā koyi hissa jo jān-dār ko kān ki mānind ho;

5.—Nāj (galle) ki bāl; khoshia.

About the ears—Kisi ko bahut hi nazdik; qarib hī; muttasil hī.—To be by the ears, to fall together by the ears—Lagnā: dhiūgū-muchī k.; jhagṛā yā takrār k.; laṛāyī k.—To set by the ears—Laṛā d.; laṛāyī karā d.; bhiṛā d. Up to the ears—Garqāb; dātā hū; nihāyat hī mubtalā; kisi bojh se bi-l-kul dabā hū.

Early, a. Jo waqt ma'mūlī yā unqarrar ho uske pahle; achchhe waqt se; waqt ke pahle.

Early, ad. Jald; achchhe waqt se; manq'o se; musta'idī se; sawere.

Ear-mark, n. 1.—Nishān jo bheri ke kān par uski pahchān ke liye kar-diya jāta hai.

2.—(Law) Woh nishān yā 'alāmat jisse ek chiz dūsri chiz se pahchāni jāe; shinākht (pahchān) kā nishān; 'alāmat-i-mumaiyiza.

3.—Woh khās 'alāmat yā nishān jisse kisi chiz ki nisbat milkiyat yā ta'alluq sāhir ho.

Earn, v. t. Mihnāt ke zar'i'e se sarfā-wār h.; nise kām kā k. jisse in'ām kā haq paidā ho 'ām isse ki in'ām mile yā na mile; mihnāt khidmat yā kisi kām ke anjām ke zar'i'e se hāsīl k.; mu'awaze kā sarfā-wār hokar uskā pānā; kamānā; hāsīl k.; paidā k.

Earnest, a. 1.—Kisi shai ki pairawi meñ sargarm; husul kā mushtāq; haṛā shāiq yā mutamannī; nihāyat masrūf yā āmāda; garm-joshi; mustamand; dil se chāhne wālā.

2.—Lagi huyī; garī huyī; jamī huyī—jaise nazar. [dil-sozī; dil-dihī.

Earnest, n. 1.—Sachāyī; asliyut; tasnim-i-irādat; irādo ki mazbūtī;

2.—Kisi qaul-o-qarār yā wa'de ke wafā ki nishat irādo ki mazbūtī eābit karne ke liye jo kuchh diyā yā makfūl kiya jāwo; irādo ki nisbat yaqīn dilānā; honhār ki nishānī.

3.—(Law) Bai' āna; woh rupaye jo mushtarī ki jānib se bai'a ko mu'āmala-i-bai' ki guft-gū ki pukhtagi aur uske subūt ke liye diye jāweñ.

To be in earnest—Mazbūt irāda r.; kisi bāt kā sach-much (wāqī'ī yā dar-asī) chāhna; kisi bāt ki nisbat haṛī dillagi yā mas-kharagi na k. Are you in earnest or in jest—Tum sulā bāt sahīh sahīh kahō yā haṛī karte ho?

Earnestly, ad. Shaq se; sargarmī yā garm-joshi se; chāh so; ārzū yā burī tamannā se; dhyān-dekar; tawajjuh se.

Earnest-money, n. Zar-i-bai'-āna; bai'-āna; sāyī; woh rupaye jise dekar koyi sandā pakkā kiya jāo; jo rupaye kisi mu'āmala-i-bai' ki pukhtagi aur subūt ke liye peshgi diye jāweñ.

Earning, n. Kamāyī; jo kuchh mihnāt khidmat yā kisi kām ke anjām ke zar'i'e se paidā kiya jāwo khwāl uskā haq hāsīl ho; ajr; samra; in'ām.

☞ Used commonly in the plural.

Earth, n. 1.—Zamīn; dunyā; jahān; 'ālam.

2.—Mittī; gil; khūk.

3.—Dunyā ke log; kura-i-zamīn ko rahuo wāle.

4.—Khushkī; tarī nahīū; arz.

Earthly, a. 1.—Dunyāwī; is dunyā se muta'alliq; insān ki hālat-i-man-jūda se nisbat r. w.; arzī; āsmānī yā rūhānī nahīū; nafsanī; jisimānī.

2.—Jitnī chizeñ jahān meñ haiñ sab ke i'tibār (lihūz) se; mumkin; jahān tak qiyās meñ ā-sako.

Ear-witness, n. Sama'i gawāh; jo shahādāt-i-sama'i do-sako.

Ease, n. 1.—Ārām; dard taklīf yā mihnat wagaira se āzādī; sukūn; qarār; fursat se be-kār yā be-hiss-o-harakat parō rahnā.

☞ Said of the body.

To take one's ease—Ārām k. To sit at one's ease—Ārām se baithe rahnā; be-mihnat (chain se) baithe rahnā. [dag; rāhat; amn; sulh.

2.—Dil kā qarār; dil meñ ranj yā fikr wagaira kā na rahnā; āsū.

3.—'Ihārat ki salāsāt; banāwat kā na honā; kisi qism ki bāt meñ dush-wārī lauāwat rukhāyī yā durshtī wagaira kā na h.; suhūlat. [so barī.

At ease—Amn-chain se; ārām se; farāgat se; fārig-i bāl; ranj yā taklīf wagaira

Ease, v. t. 1.—Be-chainī dūr kar d.; fikr ko dūr yā raf kar-d.; jism yā dil kā bojh hatā d.; halkā yā subuk-dosh k.

☞ Often with of.

2.—Kisi musibat ki-shiddat ko ghaṭā d.; kisi sadmo ko bojh ko kisiqadar halkā kar-d. [rifāhiyat.

Easement, n. 1.—Woh shai jise ārām rifāh yā madad ho; ārām;

2.—(Law) Woh āzādī istiḥqāq-i-khās yā fāida jo bilā lihāz-i-milkiyat-i-arāzi ek zamīn ko mālik ko dūso mūlik ki zamīn ki nisbat muft meñ hāsīl ho—masalan rāsto panāle wagaira ki nisbat; haqq-i āsāish.

Easily, ad. 1.—Āsānī se; begair diqqat yā harī mihnat ke; begair barī koshish ke; bilā sarf-i-zar; suhūlat se; baithe-bithāyo. [be-fikrī ke sāth.

2.—Be-taklīf; be-taraddud; bilā takhlall; amn se; chain se; ārām se;

3.—Khanda-peshūnī se; khushī se; panchhtākar nahīū; be-takalluf; begair afsos ke. [khalish.

4.—Chupchāp; āhistagī se; ek tarah par; bo shor-o-gul ke; bilā-

5.—Bo bahut hile yā jhaṭkā khāyo; suhūlat se. [khātī.

The carriage moves easily—Chalao ko waqt woh garī hiltī yā jhaṭka nahīū

Easy, a. 1.—Ārām meñ; dard yā taklīf wagaira se barī.

2.—Fikr yā ranj wagaira se khālī; amn-chain meñ; āsāish meñ.

3.—Be-takalluf; jism meñ rukhāyī karāyī yā takalluf na ho; sādā.

4.—Āsān; sahl; dushwār yā mushkil nahīū; mihnat-talab nahīū; jism meñ koshish dar-kār na ho. [mile.

5.—Ārām-dih; jiskī wajh se fikr yā mihnat jāti rahe; jisse ārām

6.—Zūd-i'tiqād; jo kisi amr ki nisbat ta'arruz na kare; jo kahūnā-sunnā jald mān le; mom ki nāk.

7.—Jab rupye-paise ko lon-don meñ tangī na hō.

The market is easy—Bāzār mandā hai.

To eat one's words—Bāt chabā jānā yā khā jānā; kabkar palat jānā; kabkar mukar jānā; apne qaul ko pher l.; bāt ko ulāt d.

Eat, v. i. 1.—Khānā; nosh k.; bhojan k.

☞ Said especially of food not liquid.

2.—Khā jānā; āhista āhista ghulā yā galā d.; talaf kar d.; urā d.; nuqsān pahunchānā—jaise sikhlat yā dil par; miṭā d.; gāib kar-d.; khā-jū barābar k.

Eat, v. t. 1.—Khānā; khānā khānā.

2.—Zāiqā r.; mazā d. yā r.

To eat, or to eat in or into—Khākar rāh yā surākh kar d.; chabā jānā; ghiste ghiste yā ragar khāte khāte bhitar ghus-jānā; jalā d.

Eaves, n. pl. Ori: olī; orautī.

Ebb, n. 1.—Bhāṭhā; jūz; jūār kā samundar ki taraf palatnā.

☞ Opposed to flood.

2.—Zawāl; taunzzul; achchhi hālat se buri hālat meṁ ho-jānā; ghutī. [jānā; bhāṭhā h.; utarnā.

Ebb, v. i. 1.—Pichhe ko hahnū; jūār ke pāne kā samundar ki taraf palat

☞ Opposed to flow.

2.—Ghat-jānā; zāl h.; zawāl kā ā-jānā; achchhi hālat se buri hālat meṁ ho-jānā.

Eccentric, a. Khilāf-i-qā'idā yā dastūr; nīālā; tariq-i-mu'ayyan dastūr i-mu'mūlī yā zawābit-i-mustamirā ke khilāf; ma'mūlī rāi ebhor-kar chalne w. [lāf 'amal; nīālā-pān; khayāl-parastī.

Eccentricity, n. Jo koyī bāt ba'idhī muqarrar yā mu'mūlī ho uske khi-

Echo, n. Āwāz jo palat-kar kām meṁ āye; woh āwāz jo kisi shai se tak-rā-kar palte; āwāz ki hāz-gusht; gūnj.

Echo, v. i. Gūnjuā; āwāz kā palatnā.

Echo, v. t. 1.—Āwāz kā palatnā yā lautnā.

[qabūl k.

2.—Jo kuchh kiyā jāe usko manzūr karke phir kalnā; jāwāb d.;

Eclipse, n. 1.—Gahan yā grahan; kṣūf (khṣūf). [yā kisīqadar zawāl.

2.—Tārīkī; rannag damak yā ābrū wagaira par kuchh 'arṣe ko liyo

Eclipse, v. t. 1.—Chhipā d.; andherā kar-d.; tārīk kar-d.

☞ Said of a heavenly body.

2.—Kisi shai ko husn āb-o-tāb yā āhrū wagaira ko kam k. khwāl miṭā d. (zāl kar-d.); ho-āhrū k.; zillat meṁ dāl d.

Eclipse, v. i. Gahan lag-jānā; tārīkī meṁ chhip jānā.

Economical, a. 1.—Kifāyat-shi'ārī ke muta'alliq; umūr-i-khāngī yā umūr-i-naqdī ke insirām se muta'ulliq 'ān isse ki we zātī hon yā nahīn; nazm-i-andurūn (ghar ke bhitar ke intizām) ke muta'alliq; har-bādī wa sarf-i-gair-zarūrī kā bachānā. [sāu yā bar-bādī kā lilāz r. w.

2.—Kifāyat-shi'ār; juz-ras; kharch meṁ 'āqil yā dūr-andesh; unq-

☞ Said of characters or habits.

[na kiyā jāe.

3.—Jo kifāyat yā juz-rasī se kiyā jāe; jis meṁ be-hūda yā fuzūl kharch

☞ Said of acts.

Economist, n. 1.—Jo shakhs umūr-i-khāngī yā dūsrī bāton kā ihtimām o-insirām kifāyat-shi'ārī se karo; jo rupaye waqt yā mihnat ko muft na khoye balki usko 'āqilāna taur par isti'māl kare; kifāyat-shi'ār; muntazim; girhast.

2.—'Ilm-i-siyāsat-i-madān meñ māhir; jo us 'ilm meñ koyī risāla wagaira tasnif kare.

Economize, v. t. 'Aql-mandī ke sāth kām meñ lāuā; kifāyat se sarf yā Economize, v. i. Mu'āmalāt-i-naqdī meñ kifāyat-shi'ārī k.; rupaye-paise ko 'aql-mandī ke sāth kharch k.; tahaffuz-i-zar yā husūl-i-milk ke manq'e ko hāth se jāne na d.

Economy, n. 1.—Umūrāt-i-khāuḡī kā insirām; ghar ke kāmōñ kā band-o-bast; girhastī; masārif kī nisbat mu'āmalāt-i-khāna-dārī kā ihtimām.

2.—Kisī barē kām yā riyāsat wagaira kā intizām 'ala-l-khusus uske muta'alliq ke naqdī mu'āmalāt kā band-o-bast.

Political economy—Siyāsat-i-mudan.

3.—Kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; aisā ihtimām kī nuqsān yā sarf-i-be-hūda na ho; kharch meñ kifāyat; bilā-zarūrāt kharch na karne kī nisbat dūr-audeshī wa ragbat; 'āqilāna tahaffuz-i-zar.

4.—Kisī shai kī tartīb (uskā intizām yā nazm); qawā'id zawābit aur rusūm; haiwānāt aur nabātāt kī paidāish parwarish aur unki hifāzat kī nisbat ma'mūlī 'amal-i-qndratī yā tab'i.

E CONTRA,

E CONTRARIO, } (Lat.) Iske bar-'aks; iske bil-'aks; khilāf iske.

ECCONVERSO,

[wagaira kī nok.

Edge, n. 1.—Kisī hathiyār yā auzār kī bārḥ yā dhār; dam; talwār

2.—Woh bāt jo hathiyār kī bārḥ kī tarah kāt kare (dil par lage yā choṭ kare); kisī bāt kī choṭ (dil par uskā sadma pahunchnā).

3.—Kisī shai kā kanāra; kor; hāshiya; lab; zih.

4.—Tezi; hiddat; shiddat; sakhti.

5.—Awāil; shurū'; āgāz; ibtidā.

In the edge of evening—Sar-i-shām; shām hote hī. On the edge of winter—Jāre ke shurū' meñ; mausim-i-sarmā ke awāil meñ.—To set the teeth on edge—Dāt khatte kar-d.

Edge, v. t. 1.—Dhār charḥānā; sūn r.; bārḥ charḥānā; tez k.

2.—Kor yā kanāra lagānā; jhālār yā hāshiya lagānā.

3.—Ublhānā; targīb d.; ohheṛ ke āge barḥānā yā kisī fi'l par āmāda k.

4.—Āhista āhista chalānā; ek taraf chalānā; dhīre se yā chaukasi ke sāth pahunch jānā; sarkānā.

[lāo].

Edge your chair along—Apnī kursi is yā us taraf khaskā lāo (āhista se khaiñch

Edge, v. i. Ek taraf ko kanāre kanāre chalnā; āhishta āhista chalnā (harakat yā jumbish k.).

[chale āo.

Edge along this way—Is taraf ko kanāre kanāre chale āo; katrā-kar idhar

Edifice, n. 'Imārāt; ta'mīr; makān khusūsan 'umda 'umda makānūt aur baṛī baṛī 'imāraten.

Edit, v. t. Apnī uigrānī meñ chhapwāna yā tab' karānā; mushtahar yā shai'a karne ke liye kisī kitāb yā kāgāz ko bazārī'a-i-tahrīr sihat yā intikhāb-i-mawād (mazmūn) murattab k.; ihtimām k.; chalānā.

Who will edit this work?—Yah kitāb kis kī nigrānī meñ chhapegi?

Edition, n. 1.—Kisī kitāb yā tahrīr kā ohhāpā; tab'; kisī kitāb wagaira kā shai'a kiyā jānā.

The first *edition* of this work will soon be ready—Is kitāb kā tab'-i-awwal jald taiyār hogā; yah kitāb pahli martaba chhap kar jald taiyār hogi.

2.—Kitāb wagaira kā bi-jinsihi khwāh uazar-i-sāni wa sihhat ke ba'd phir se chhapuā; tab'-i-mukarrar yā sāni.

My former work has already passed through a second *edition*—Meri pahli kitāb bār-i-sāni chhap chuki hai; meri pahli kitāb kā dūsra chhāpa (tab'-i-sāni) ho-chukā hai. [mu'i jo ek martaba chhape.

3.—Jisqadar kitāben ek bār chhāpi jāen; kitābon kī ta'dād-i-maj.

The present *edition* will consist of a thousand copies—Is martaba hazār kitāben (is martaba ek hazār jilden) chhāpi jāengi.

Editor, *n.* Shāi' k. w.; woh shakhs jo koyi kitāb risāla yā akhbār wagaira shāi' karne (phailāne yā rawāj dene) kī garaz se murattab kare khwāh uski nazar-i-sāni wa sihhat karke apni nigrāni meñ shāi' karāye.

Who is the *editor* of this book or newspaper?—Is kitāb yā akhbār kā shāi' k. w. kaun hai?; yah kitāb yā akhbār kiske ihtimām meñ shāi' hotā hai?

Editorial, *a.* 1.—Kisi kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ke muta'alliq. [hai.

Editorial labours—Woh mihnāt jo kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ko karni partī

2.—Shāi' karne wāle kī likhī hui? [karne wālā likhe.

Editorial remarks—Woh bāten (rāe wagaira) jo kisi akhbār wagaira kā shāi'

Editorship, *n.* Shāi' karne-wāle kā kām yā mansab; kisi kitāb wagaira ke shāi' karne kī khabar-giri wa nigrāni.

Educate, *v.* *t.* Ta'lim d.; sikhlānā-parhānā—jaise larke ko; tarbiyat d. yā k.; parhānā likhānā; taraqqi-i-zihni k.; tādib wa tahzib k.; kisi peshe yā kār-o-bār ke liye taiyār aur laiq k.; dunyā ke kār-o-bār ke laiq kar-d.

Education, *n.* Ta'lim; tarbiyat; 'ilm aur bunar wagaira kā sikhlānā; likhānā-parhānā; tādib wa tahzib; nawisht-o-khwānd; kam-sinoñ (larkeñ) ko un sab bāton kā sikhlānā aur hatlānā jinse dil ko raushani ho mizāj i'tidāl par āye wa atwār aur 'ādāt durust hon aur 'umūman woh āyinda kām ke laiq hon.

Educational, *a.* Ta'lim ke muta'alliq; jo ta'lim se hāsil ho.

Educe, *v.* *t.* Nikālā; mustakhraj k.; zāhir k.; kisi rukawat yā dabāw ko dūr karke kisi bāt kā paidā k.

Efface, *v.* *t.* 1.—Sath par se dūr kar-d.; chhīl yā khurach kar nikāl d.; mahkūk k.; aisā kar-denā kī parhā na jāwe; mahw k.; mitā d.; mitā kar aisā kar-d. kī dekh na pare yā tamiz na kiyā jāsake.

2.—Dil se dūr k.; mahw aur mansi kar-d.; dil se mitā d.; bhulā d.

☞ "To *deface* is to injure or impair a figure; to *efface* is to rub out or destroy, so as to render invisible." *Webster*.

Effacement, *n.* Mitānā; mahkūki.

Effect, *n.* 1.—Natija; tāsir; asar; anjām; maāl yā maāl-i-kār; samra.

2.—Natija paidā karne kī tāqat; waq'at; tāsir; asar-gari; zor.

To speak with *effect*—Aisi tarah se kalām k. kī sunne wāloñ (sāmi'in) ke dilon par asar ho. The agreement has no *effect*—Is mu'āhade ko kuchh tāsir yā waq'at nahīn hai. [fāida; naf'; kār-āmadani.

3.—Maqsad; mudda'a; matlab; garaz; 'ām ma'dshā; natija-i-maqsūd;

☞ With *to*.

I have received a letter to this effect—Mero pās is mudda'ā kē khat āyā hai ; jo khat mere pās āyā hai uskā yah matlab (maqsad yā natija-i-maqsūd) hai.

4.—Asliyat; haqīqat; mahz sūrat-i-zāhirī uahīn; wāqī'a.

5.—Khayāl yā asar jo dil par ho (paidā ho).

6.—*pl.* Asbāb; māl-o-matā'; māl-o-anīwāl; manqūla chizen yā māl-i-manqūla.

[māl-o-asbāb.

The effects of a deceased person—Tarka; māl-i-matrūka; kisi mutawaffā kē For effect—Jisqadar asar wāqī'i ho-sake usse ziyālah asar paidā karne ke liye.—

Of no effect, or without effect—Be-tāsīr; be-waq'at; tāsīr waq'at yā jawāz wāgīra se khalī.—To give effect to—Jāiz k.; 'amal meñ lānā; anjām ko pahuñchānā; ta'mīl k.; bajā lānā; nāz k. yā nafāz dilānā.—In effect—Asl meñ; dar-asl; wāqī'i; sirf zāhir hī meñ nahīn; haqīqat meñ; haqīqatan.

Effect, *v. t.* Paidā k.; karānā yā karnā; anjām ko pahuñchānā; sar-anjām k.; zuhūr meñ lānā; 'amal meñ lānā; pūrā k.

Effective, *a.* Jismeñ natijon ke paidā karne kī quwwat yā sifāt ho; natija paidā karne ke liye mauzūn yā uspar mālī; kār-gar; 'amal k. w.

Effectively, *ad.* Tāsīr ke sāth, quwwat ke sāth; zor se; bi-l-kul; tamām o-kamāl; pūrā pūrā.

Effectual, *a.* Muassir; kār-gar; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; jismeñ us natije ke paidā karne kī kāfī quwwat ho jiskā zuhūr meñ ānā maqsūd ho; kāfī; anjām-i-maqsūd ke liye kāfī

Effectually *ad.* Tāsīr ke sāth; aise tarīq par kī anjām-i-maqsūd ho; tamām-o-kamāl; kamā-haqqubū; matlab-barārī ke liye jaisā chāhiye.

Effectuate, *v. t.* Pūrā k.; anjām ko pahuñchānā; zuhūr meñ lānā; karānā.

Efficacious, *a.* Bā-tāsīr; asar paidā k. w.; muassir; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; kār-gar; qawī; jo kisi manshā ke pūrā karne ke liye ba-khūbī kāfī ho.

Efficacy, *n.* Quwwat-i-asar; tāsīr; jis asar kē zuhūr meñ ānā maqsūd ho uskā paidā k.; tāsīr-garī; natijon ke paidā karne kī quwwat.

Efficiency, *n.* Tāsīr-garī; natija-i-maqsūd ke zuhūr meñ lāne kī quwwat; musta'īdī wa qābīlyat; kār-guzārī.

Efficient, *a.* Natija paidā k. w.; asar paidā k. w.; kār-guzār; musta'īdī se kām k. w.; majhūl sust yā nā-lāiq nahīn; jismeñ musta'īdī aur kār-guzārī ho.

Efflux, *n.* Bah-kar nikal-jānā; kharāj.

Efflux of time—Inqizā-i-aiyām; mi'ād kā guzar-jānā; tamādi; waqt-i-mu'ayyana se kharāj yā mutajāwiz ho-jānā. This suit is barred by efflux of time.

—Is nālīsh kī mi'ād guzar gayī; is nālīsh meñ hadd-i-samā'at 'ariz hai.

Effort, *n.* Jismānī yā zihnī tāqat kā kām meñ lānā; mihnāt ke sāth koshish; jidd-o-jahd; kisi maqsūd ke anjām ke liye hāth pair hilānā; sa'ī; koshish; daup-dhūp.

Effrontery, *n.* Gustākhi; shokhī; be-hayāyī; be-sarmī; dhiṭhāyī.

Egregious, *a.* Barā; 'awām se barā; 'ajīb-o-garīb; ashadd yā shiddat se; qābil-i-lihāz; sangīn; palle sira kā; 'azīm.

☞ In a bad sense, and often applied to persons.

Egregiously, *ad.* Bahut hī; barā hī; shiddat se; saḥt; itnā kī uspar sharm āye.

☞ Usually in a bad sense.

Egress, n. Bāhar jānā yā nikāl jānā; kisi ghiri huyi yā qaid ki jagah se chale jāne kā ikhtiyār; nikās; khurūj; bar āmad.

Eigne, a. Sab se barā; joṭhā; akbar.

☞ "An epithet used in law to denote the eldest son." *Webster.*

Eject, v. t. 1.—Arāzi yā makān waguira ki milkīyat yā uske qabze se mahrūn k.; be-daḥhl k.; qabza uṭhā d.; qabze se khārij k.; nikāl d.

2.—Nikāl d.; khārij kar-d.; badar k.; dūr kar-d.; mardūd karke nikāl d.; rad k.

Ejection, n. Be-daḥhlī; zabar-dastī yā hukūmat se be-daḥhl kiyā jānā; qabze se mahrūnī. [so mahrūnī.]

Ejectment, n. 1.—Ikhrāj; nikālū; hāhar k.; be-daḥhlī; ikhrāj; qabze

2.—(Law) Woh nālīsh jo jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze ke dilā pāne ki nisbat ho aur jismen qabza i-nā-jūiz ki wajh se jisqular khisra par se uske wa kharcha-i nālīsh ko bhī dilā pāne ka da'wā' kiyā jāve.

The lessee for years has brought an *ejectment* for his being ejected before the expiration of his term—Mustāfir-i-mī'ādī ne nālīsh-i-daḥhl-yābī is bunyād par ki hai ki woh qabl-i-inqizā-i-mī'ād be-daḥhl kiyā gayā.

Ejector, n. (Law) Be-daḥhl karāne wālā; woh shakhs jiski wajh se koyī apnī zamīn ke qabze se mahrūnī kiyā jāe.

Eke, v. t. 1.—Barhānā; ziyāda k.; taraqqī d.

2.—Jis kisi shai ki kami yā qillat ho usmen aur milā-kar use purā kar-d.; jiseqadar darkār ho use purā k.; milā-kar barhā d.

☞ Generally with *out*.

Elaborate, v. t. 1.—Mihnat se paidā k.

2.—Jān-fishānī karke takmil k.; kisi shai men khūb mihnāt karke uskā takmilā k.; kisi shai ko mutawātir 'amal ke zarf'o se (use bār bār karke) taraqqī yā raunq d.

Elaborate, a. Mihnat se banāyā yā taiyār kiyā huā; jo barī ihtiyāt se khātime ko pahunchiyā gayā ho; jo ṭhik ṭhik purā utārā gayā ho; mukammal; nihāyat 'umda yā ma'qūl.

Elapse, v. i. Guzarnā; guzar-jānā; munqazī h.; bītnā; ho-jānā; jātā rahnā; nikāl jānā; be-ma'lūm chalā jānā.

☞ Used chiefly in reference to time.

Elastic, a. Lachilā; dam-dār; jismen yah quwwat ho ki kham kiye dabāye yā phailāye jāne ko ba'd jab use chhor deū to phir apnī asli hālat par ho-jāe.

Elbow, n. 1.—Kuhnī yā kohnī; mirfaq. [tarah harakat karke.]

2.—Pakh; mor; kham; kohnī; koyī shai jo kubnī si ho yā uski

To be at the elbow—Nihāyat hī nazdik h.; qarīb hī h.; bagal men h.; pās hī maujud rahnā.—To be up to the elbow—Tamām-tar mansrūf yā 'dabā rahnā; hama-tan mashgūl yā sīdā rahnā.

Elbow, v. t. Kuhnī se dhakkā d.; dhakkā de khwāh haṭā kar dūr kar-d.; kisi par ṭūl parnā.

Elder, a. Dūre ki nisbat 'umr men barā; dūre se ziyāda musin; akbar.

☞ Opposed to *younger*.

Elder, n. 1.—Dūre ki nisbat 'nmr men ziyāda.

2.—Mūris; buzurg; purkhā.

Elderly, *ad.* Kisiqadur bñhā; jiskī 'umr ansat se ziyāda ho; mnsin; sin-rasīda; adheṛ; jisko knehñ knehñ hñhāpā ātā ho.

Elect, *v. t. 1.*—Chun lenā; bahut se logoñ meñ se pasand kar-lenā; chhāñt kar nikāl lenā; ha-muqābala dūsre ke achchhñ samajhkar pasand kar-lenā; tarjīh d.; intikhab k.

2.—Kisī mansab yā 'uhde ke liye muntakhab k.; bahut se logoñ meñ se chhāñt lenā; tahrīrī yā zabānī rāe de-kar pasand yā intikhab k.

Election, *n. 1.*—Pasand; min jumla anroñ ke ek yā zāid kā intikhab.

2.—Kisī tarīq par izhār-i-tarjīh kar-ke (masalan qur'a yā chitṭhī dīkar khwāl hāth nḥākar yā zabānī) ek shakhs ko kisī mansab yā 'uhde ke liye muntakhab k. [intikhab yā 'amal karne ki āzādī.

3.—Chunne yā muntakhab karne kā iḥtiyār; apnī khās ragbat;

4.—Ihtiyāt yā tamīz ke sāth intikhab; tamīz.

Electioneer, *v. t.* Kisī 'uhde yā mansab par muqarrar hone ke liye ummedwār-ñ ke intikhab ke waqt kisī ummedwār-i-khās kī māmūrī ke liye taluk (sa'ī silārish) yā tadhīr k. [tikhab 'atā kiya jāwe.

Elective, *a. 1.*—Pasand par mauqūf yā mauhasar; jo ba-zarī'a-i-in-

ḥṣ Opposed to *hereditary*.

An *elective office*—Woh 'uhda jispar koyī shakhs bahut se ummedwār-ñ meñ se chun-kar muqarrar kiya jāwe. [intikhabī.

2.—Jismēñ intikhab kā iqtidār kām meñ lāya jāwe; chunne kā;

An *elective act*—Chunne kā kām; f'ī i-intikhab.

Electively, *ad.* Pasand se; ek ko dūsre par tarjīh dekar.

Elector, *n.* Muntakhab k. w.; intikhab kā haq r. w.; intikhab meñ shirkat kā haq r. w.; kisī ummedwār-i-mansab ke haq meñ rāe dene kā mustahāq; kisī mulk meñ woh shakhs jo rāe dene kā qūnūnan mujīz ho.

Eleemosynary, *a. 1.*—Khairāt se muta'alliq; khairāt kī taqsim ke liye maqsūd. [khairātī.

2.—Jo khairāt ke taur par diyā jāe; jiskī bunyād khairāt par ho;

3.—Jiskī parwarish khairāt se ho.

Eleemosynary, *n.* Khairāt par anqāt-basari k. w.; khairāt-khor.

Elegance, } *n. 1.*—Nafāsat; 'umdagī; woh husn yā khūb-sūrtī jo un

Elegancy, } bāton ke bil-l-knl na hone se paidā ho jinse bad-sūrtī yā bure khayāl paidā huñ; woh zīnat jo san'at yā 'amal se paidā ho; safāyī; suthrā-pan; latāfat; khūbī; shuṣṭagī; husn uslūbī yā khush-uslūbī. [like." Webster.

“Said of manners, language, style, form, architecture, and the *Elegance of manners or behaviour*—Khush-waz'ī; khush-tarīqgī; aḥlāq-o-ādāb yā ushast-o-barḥāst meñ woh khūbī (achhāyī) jo 'umda ta'lim aur suhbat kā natija ho. *Elegance of language*—Khush-tahrīrī yā khush-taqrīrī; likhne yā bolne meñ 'umdagī.—*Elegance of speaking*—Khush-bayānī yā khush-taqrīrī; bolne kī hālat meñ alfāz-i-salīh wa muṣāib aur 'umda kā isti'māl aur unkā husn-uslūbī se adā aur malfūz k. *Elegance of composition*—Khush-tahrīrī; tahrīr meñ 'umda 'umda wa salīh aur muṣāib alfāz kā isti'māl. *Elegance of form*—Khūb sūrtī; khush-qat'ī; suḍāul-pan; anghrāpan.

2.—Woh shai jo apnī 'umdagī suḍāulī suthrāpan yā khūb-sūrtī kī wajh se khush-umma yā khush-āyand ho (achchhī lago yā ma'lūm de).

In this sense it has a plural (*elegancies*).

Elegant, *a.* (a) Shusta; mulazzali; blmlā; klmsh; jismeñ klmq pāyā jāo—jaise nt wār. (b) Suthrā; pāk; 'umda; nafis; sahīh; shusta—jaise 'ibarat yā talhūr. (c) Munāabat aur achchhī adā se klmsh-kalamī k. w.—jaise muqarrir (taqrir yā kalam k. w.; bulue w.)—(d) Sndul; hasin; khūb-sūrat; muqatta—jaise shakl.—(e) Klmsh-numā; sūrat aur rangt kā achchhā; khūb-sūrat—jaise phūl.—(f) 'Umda; nafis; besh-qimat aur zelāishī—jaise mukān wagnira ke āīshī kī chizeñ

Elegantly, *adv.* Aise tarīq par ki usse dil klmsh ho; klmsh-uslūbī ke sūth; kamāl manzūniyat ke sūth; 'umda tarīq par; nafasat ke sūth; nafasat se; intāfat yā khūbī ke sūth.

Element, *n.* 1.—Kisī shai kā usl-i-usūl yā suh se chhoṭā hissa.

2.—Shai-i-unfiad; woh shai jisse kisī murakkab shai kī tarkīb ho.

3.—Juzw-i-hasit; juzw-i-lāyatnājazn.

4.—(pl.) Kisī 'ilm yā hunar ke usūl klmwāh ibtidāyī qawā'id. [ā'tash.]

5.—(pl.) Arhm' 'unāsir ya'ni pāni hawā mittī aur āg (āh bād klmk

6.—Woh hālat yā maqām jisko kuyī shai bi-t-tab' qahūl karē yā jismeñ woh ba-tarīz-i-munāsib rah sake.

7.—Klmkā; dhūn-hā.

[ī-uslūbī; ha-zāt-i-khmā qāim.

Elementary, *a.* 1.—Mufrad; jiskā dūsrā juzw na ho; gair-murakkab;

2.—Kisī shai ke usūl se muta'alliq; ibtidāyī; shurū' kā; jismeñ ibtidāyī usūl yā qawā'id dākhil hon. [usūl ke muta'alliq tasnīf k. w.

3.—Usūl ko yakjā karke unko tartīb dene yā nukī tanzīh k. w.;

Elevate, *v. t.* 1.—Baland k.; ā'lā darjē yā rutbē ko palāmch'ūn—jaise kisī shakhs ko. [taraf rufū' k.—jaise tabī'ut ku.

2.—Tarāqqī d.; talzīb d. yā k.; zalīl khayālāt se 'umda khayālāt kī

3.—Buzurg yā hartar hāmūnā; 'urūj d.; waq'at d.

4.—Klmsh k.; zinda dīl k.—jaise talhūt ko. [ko.

5.—Ūchā k.; baland k.; ulūmā churhūnā yā barhūnā—jaise āwāz

Elicit, *v. t.* Zīhir k.; munakshīf k.; khol d.; jis bāt kā zāhir karnā kisī ko manzūr na ho usse klmch-khmch-kar (fīkr kar-ke) us bāt kī kah'ūnā; lahs yā dalīl kar-ke kisī manhūm bāt ko sūf kar d.; 'uqdu —kush'ayī k.

It is difficult to elicit truth from such false witnesses—Aise jhūṭhe gawāhoñ ke sachchī bāt kī kah'ūnā mushkil hai.

Eligibility, *n.* 1.—Kisī munasab ke liye pasand yā muntaḥhab kiye jāne kī salāhiyat; liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī.

2.—Pa-and kiye jāne kī munāsabat yā qābiliyat; woh bāt jisī wajh se ek chiz dūsrī chiz kī nisbat munajjah (ziyūla qābil-i-pasand)samjhī jāwe.

Eligible, *a.* 1.—Pasand ke qābil; jisko auroñ ke muqābil muntaḥhab kiye jāne kī salāhiyat ho; qānūnī liyāqat r. w.; qānūn ke rū se qābil yā lāiq.

This person is not eligible to the post of a Munsif—Qānūn ke rū se yeh shakhs Munsifi ke lāi nālūn hai.

2.—Pasand ke lāiq; pasandīda; munajjah; mustahsan; un'qūl; munāsib; aulā. [ul-lb par wāqī' hai.

The house stands in an eligible situation—Woh makān mauqā-i-ma'qūl yā mu-

Elope, *v. i.* Jis jagah par rahūn farz ho wahāñ se bhāg yā chup-chāp nikal jānā; kisī byāhī 'aurat kī apne shauhar ko chhorkar bhāg jānā aur apne āshūā ko sūth rahūn; kisī be-byāhī 'aurat kī apne ghar se

khufyatān yā bilā ijāzat nikal-jākar apne āshnā se shādī kar-lenā yā uske sāth rahnā. [runs away with a lover.]—*Webster*.

☞ "Said especially of a woman, either married or unmarried, who Eloquent, *n.* Jahān rahnā farz ho wahān se chhip kar yā bilā ijāzat chale jānā masalan kisi zanjā kā apne shanhar yā kisi laṛkī kā apne bāp ke ghar se chup-chāp yā bilā ijāzat nikal bhāgnā aur apne āshnā ke sāth rahnā.

Eloquence, *n.* Fasāhat; khush-taqīrī; lassānī; khush-bayānī; goyāyī; husn yā shūrī-kalāmī. [shūrī-zabān; balīg.

Eloquent, *a.* 1.—Khush-bayān; khush-taqīrī; goyā; shūrī-guftār; fasāhī;

☞ Applied to persons.

2.—Jisse josh i-talīfāt kā izhār fasāhat aur zor ke sāth ho; jismen fasāhat aur halāqat ho; jiskī 'ibārat chust aur bā-tāsīr ho.

Else, *a. & pr.* Dūsrā; aur; ek yā uske siwā aur koyī.

Who else is coming?—Aur kaun (dūsrā kaun yā fulān ke siwā aur koyī) ātā hai?

Else, *ad. & conj.* 1.—Siwā; 'alāwa; jiskā zikr hochukā ho usko ehlor-ke dūsrā; aur lihī.

The plaintiff alone has appeared and no one else—Mudda'ī ke siwā (mudda'ī ko ehlorkar) aur koyī hāzīr nahīn hai. [hotā to,

2.—War na; wagar na; nahīn to; dūsrī hālat meṁ; agar aisā na The plaintiff failed to appear, else he should have got his case—Mudda'ī hāzīr na huā war na woh apnā muqaddama jit jātā (agar mudda'ī hāzīr hotā to uskā muqaddama sar-sabz hojātā).

Elsewhere, *ad.* 1.—Kahīn aur; aur kahīn; dūsrī jagah.

Such false witnesses are not to be found elsewhere—Aise jhūṭhe gawāh aur kahīn (dūsrī jagah) nahīn milte. [jagahon meṁ,

2.—Jā-bajā; aise dūsrē maqāmāt par jinkā ta'āyūn na ho; aur aur It is reported here and elsewhere—Yah khabar yahān aur aur jagahon meṁ phailī hai.

Elucidate, *v. t.* Sāf yā wāzih k.; muḥmalāt k.; dūr karke sarī'u-l-fahm kar-d.; tashrīh k.; raushan k.; hāl khol d.; tanzih k.

An example will elucidate the subject—Yah mazmūn ek tamsil se sāf ho-jāegā; yah bāt ek misāl se samajh meṁ ājāegī.

Elucidation, *n.* Kisi muḥabzab mazmūn ko sāf sāf bayān k. yā uskī tanzih k.; tashrīh; tanzih; tamsil; misāl dekar mathab khol d.

Elude, *v. t.* 1.—Hīla makr yā ehālākī se bach yā bachā jānī; chhip kar bach-jānā; hāth se nikal-jānā; nikal bhāgnā; khisak jānā; tal jānā; tal d.; kār-gar na hone d.; mahrūm k.

To elude detection—Zāhir hone se kisi tarah bach-jānā. To elude an officer—Kisi afsar ke panje se koyī dhang nikāl-kar bach jānā (uske hāth na ānā yā na lagānā.) To elude a blow—Kisi ki wār bachā jānā.

2.—Na khulnā; munikashīf na h.; nazar se bach jānā; zāhir na h.; bilā tanzih parā r.

That crime has hitherto eluded discovery—Woh jurm abtak zāhir na huā (nahīn khulā.) The point has eluded the best lawgivers—'Umda-tarīn shūrīn us bāt kī tanzih na kar-sake.

3.—Yakāyak bhāg-kar mahrūm k.; daf'atān firār ho-kar dhokhā d.
To elude pursuit—Yakāyak bhāg-kar pichhā karne wāle ke hāth na lagā.

Emaciate, v. i. Badan ke gosht kā ahista-ahistā ghaṭ jānā; ranj khwāh suqūt-i-ishṭihā (bhūkh ke na lagne) yā kisi dūstre sabab se dublā ho-jānā; badan kī ghaṭ-jānā yā tahlil ho-jānā; ghul yā gal-jānā.
Emaciate, v. t. Ghulā yā galā d.; badan kā gosht tahlil karke dublā kar-d.; lāgar kar-d. [tahlil ho-jānā.]

Emaciation, n. Lāgarī; dublā-pan; ranj wagaira se gosht (badan) kā
Emanate, v. i. Kisi masdar se nikalnā; kahīn se paidā h.; paidā h.; nikalnā; jāri h.; sādir h.

Emancipate, v. t. 1.—Kisi āqī kā apne gulām ko khud ba-khud āzād kar-d.; gulāmī se āzād kar d.; kisi qaid yā rukāwat se barī kar-d.; rihāyī d.
 2.—Kisi aisi shai se khalās k. jiskī asar burā yā nā-jāiz ho; najāt

yā makhlasi d. [chhutkārā; barāt.]
Emancipation, n. Āzād k. yā honā; āzādī; makhlasi; rihāyī; najāt;

Embank, v. t. Bāndh bāndhnā; pushta—bandī k.; band k.; pushta yā meṇd ke zarī'e se hifāzat k.; gil-andāzī k.; band banānā.
Embankment, n. 1.—Gil-andāzī; pushta-bandī; bāndh banānā.

2.—Bāndh pushta band yā meṇd jo sailāb se hifāzat ke liye yā kisi aur garaz se banāyī jāwe.

Embark, v. t. 1.—Jahāz yā kashī par sawār karānā.

2.—Kisi kām meṇ maslūgūl yā sharik k.; kisi kām meṇ lagānā.

To embark friends or money in an enterprise—Kisi bare kām meṇ doston ko sharik k. yā rupaye lagānā.

Embark, v. i. 1.—Jahāz yā kashī par sawār h. [dālnā yā qadam r.

2.—Kisi kār-o-bār meṇ masrūf h.; sharik h.; kisi kām meṇ hāth

The young man embarked rashly in a wild speculation, and was ruined—Woh kam-sin shukhs be-samjhebhūjhe ek behūda rozgār meṇ masrūf hokar tabāh ho-gayā.

Embarrass, v. t. 1.—Uljlhānī; pher meṇ dālnā; pechidagī meṇ dālnā yā pechida k.; ghabrānā; pareshān k.; darham-barham k.; āslufta khwāh pareshān-khātir k.; mutaraddid k.

2.—Zer-bār k.; qarz se dabā d.; taqāzoi yā shadid mutālabaṇ se aisā tang kar-rakhnā ki madyūn apne duyūn (qarz) na de sake; aisā kar-d. ki qarz adā na ho-sake.

“Said of a person or his affairs. In mercantile language, a man or his business is *embarrassed* when he cannot meet his pecuniary engagements.” *Webster*.

Embarrassment, n. 1.—Pareshānī; hairānī; abtarī; uljlhāw; āshufta-khātirī; pechidagī; qabāhat.

2.—Woh pareshānī jo adā-i-qarz kī be-istitā'tī se paidā ho; woh hairānī jo be-maqdūrī yā kuchh roz tak qarz adā na kar sakne kī wajh se kisi madyūn ko lāhiq ho.

Embassador, n. Elchī; safir; wakil; 'alal-khusūs woh rukn-i-saltanat jo

Ambassador, n. ek bādshāh ke huzūr se dūstre bādshāh ke huzūr meṇ ba-taur qāim-maqīm-i-shāhī umūr-i-riyāsāt ke insirām ke liye bhejā jāwe.

Embassadors are called *ordinary* (safir yā wakil-i-'ām) when they reside

permanently at a foreign court, and *extraordinary* (safir yā wakil-i-ḵhās) when they are sent on a special occasion.

Embassy, n. 1.—Elchī-garī; safārat; wakālat.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo elchī yā safir banākar bhije jāweh.

Embellish, v. t. Arāsta k.; saūwārnā; āraish d.; zebāish d.; sajāua; ḵhūb-sūrat banānā; siṅgār k.; zewar wagaira pahnā ke ārasta-o-pirāsta k.

Embellishment, n. 1.—Ārāstagī; sajāwat; banāwat; siṅgār.

2.—Gahnā; zewar; zebāish kī chiz; woh shai jisse ḵhūb-sūrtī yā nafāsat baṛhe; woh chiz jisse koyī shai ḵhushuumā ma'lūm de yā 'ūm tarah par pasandīda ho.

Embezzle, v. t. Jo shai kisī ko hifāzat ke liye sipurd kigayī ho uskā az-rāh-i-fareb apne kām meñ lānā; amānat meñ khiyānat k.; khiyānat ke zarī'e se apne tasarruf meñ lānā; khiyānat k.; gabn k.; tasarruf k.; tagallub k.; pachā jānā; hazm k.; dāb baiṭhnā; ḵhā jānā.

The treasurer has *embezzled* some public money.—Woh ḵhazānchī kuchh sar-lāhī rupaye hazm gabn yā tasarruf kar-gayā (dāb baiṭhā)

Embezzlement, n. Fareb kī rāh se us shai kā apne kām (tasarruf) meñ lānā jo ba-guraz-i-hifāzat wa ihtimām sipurd kī-gayī ho; gabn; tasarruf; amānat meñ khiyānat; tagallub; tasarruf-i-bejā.

“*Embezzlement* denotes a wrongful appropriation of what is already in the wrong-doer's possession.” *Webster*.

Emblem, n. 1.—Koyī shai yā kisī shai kī shabih jiske dekhne se kisī dūsrī shai yā sifat wagaira kā ḵhayāl ho; koyī shai jo kisī dūsrī shai kī hamisfat mutasawwar hokar ba-jāe uske kām meñ lāyī jāe; taswir wagaira jisse kisī dūsrī ehni kā ḵhayāl paidā ho; 'alāmat; nishān.

A balance is an *emblem* of justice—Tarāzū insāf kī nishāni hai. A crown is the *emblem* of royalty—Tāj-i-shāhī se farmān rawāyī kā ḵhayāl hotā hai ya'nī nekā pahūne wālā bādehālī samjhā jāti hai.

Emblematic, } a. 1—Shabih se muta'alliq yā jismeñ shabih ho;
Emblematical, } jismeñ shabiheñ kām meñ liyī jāne.

Emblematic worship—Kisī shai kī shabih kī 'ibādat; mūrat (murtī) kī pūjā.

2.—Jisse koyī aisi shai zāhir ho jo butaur rawāj ke 'umūman samjhī jāti ho; ham-qism (ek tarah kī) sifaton par dalālat k. w.

A crown is *emblematic* of royalty—Tāj-i-shāhī se 'umūman saltanat samjhī jāti hai. Whiteness is *emblematic* of purity—Supedī talūrat kī 'alāmat hai (uspar dalālat kartī hai).

Embody, v. t. 1.—Mujassam k.; jism meñ dākhil k.

2.—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.; ek meñ k. jorūā yā shāmīl k.

Embrace, v. t. 1.—Bagul-girī k.; ham-āgoshī k.; muhabbat yā pyār se chhātī se lagānā; gale lagānā; ham-kanār h.

2.—Shauq se ikhtiyār k.; dil se qabūl k.; ḵhushī se taslim k.; jo kuchh pesh āye use rag'at se lenā; ba-ḵhushī mustafid h. [ḵhayāl r.

3.—Kisī bāt meñ shauq yā sargarmi se lipte rahnā; kisī bāt par dil se

4.—Shāmīl r.; dākhil r.; mushtamil h. [k. jaisē ahl-i-jūrī par.

5.—(Law) Rishwat wagaira dekar dabāw pahunchāne kī koshish

Embrace, v. i. Bagul-girī h.; ham-āgoshī h.; gale lagānā.

Embrace, n. Bagul-girī; ham-āgoshī; chhātī yā gale se lagānā.

Embroider, v. t. Sūyī ke kām ke bel-būṭe banānā; chiqan banānā; kār-chob banānā; zar-dozī yā resham kā kām kapṛe wagaira par sūyī se banānā; bel-būṭe kārhuā. [chob.

Embroiderer, n. Sūyī kā kām banāne wālā; chiqan-doz; zar doz; kār-

Embroidery, n. Kapṛe wagaira par sunnahre yā rupahle tār kluwāh resham wagaira ke bel-būṭe gul-phūl sūyī se banānā; zar-dozī; chiqan-dozī; kashīda-kārī; kār-chob-kārī. [hotī hai; paudhe kā gābhā.

Embryo, n. Mān ke peṭ meṅ jāndār kī woh hālat jo janin ban-jāne ke pahle

In embryo — Kḥayāl meṅ par takmil ko na pahuñchā huā; zihn meṅ par bilā takmil; mahz ibtidāyī hālat meṅ; jiskā 'uqda na khulā ho.

Emendation, n. Kisi tahrīr se galatī wagaira kā dūr kar-d.; tabādala; lafzon kā badaluā; sihhat; durustī.

Emerge, v. i. Pānī wagaira se nikalnā; kisi aisi shai ke bāhar nikal ānā jismeṅ koyī chīz dū ī chhipī yā lapetī rahī ho; nikalnā; paidā h.; chhipē rahne ke ba'd namūdār h.; tārīkī kī hālat se nikal-kar ummā-yān h.; bar-āmad h.

Emergency, n. 1. — Nikalnā; namūdār h.; yakāyak namūdār h. yā nbhar-nā-

2. — Koyī aisi bāt jiskī nisbat fauran kār-rawāyī yā tadbīr karnī pare; zarūrat-i-ashadd; baṛī zarūrat.

In case of emergency, or in an emergency — Jab zarūrat-i-ashadd ho.

3. — Aisi bāt jo yakāyak zuhūr meṅ āwe; wā'qi'a-i-gair-mutaraqqaba; nāghānī; hādīsa-i-ittifāqiya; us bāt kā hojānā jo pahlesesūjh na parī ho.

Emergent, a. Zarūī; tang; jismeṅ bilā tawaqquf kār-rawāyī darkār ho; jiskī nisbat fauran tadbīr karnī pare; ittifāqiya; jiskī zuhūr meṅ āne (hone) kī ummed pahle se na ruhī ho; nihāyat zarūī; ashadd-i-zarūrat kā.

Emigrant, a. 1. — Jilā-i-watan k. w. se muta'alliq.

An emigrant ship, or hospital — Woh jahāz jispar jilā-i-watan sawār hokar apne mulk se bāhar jāen yā woh shifā-khāna jismeṅ aise logoṅ kā mu'ālaja ho.

2. — Jilā-i-watan k. w.; ek mulk se dūsre mulk meṅ jākar r. w.

An emigrant nation — Woh qaum jiske log apne watan ko chhor dūsre mulk meṅ jā basen.

Emigrant, n. See *supra* No. 2

Emigrate, v. i. Rahne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt ko chhorkar dūsre mulk yā riyāsāt-i-gair meṅ chale jānā; jilā-i-watan k.; tark-i-watan k.

Emigration, n. Ek mulk yā riyāsāt ke bāshiudoṅ kā us mulk yā riyāsāt ko chhor-kar dūsre mulk yā gair riyāsāt meṅ jā-basnā; jilā-i-watan; tark-i-watan.

Eminence, n. 1. — Ūñchī jagah; balandī.

2. — 'Ālī martaba; logoṅ meṅ buzurgī; rutbē 'uhde yā nām-warī meṅ 'awān par faẓīlat; pāya; 'urūj; bartarī; nām yā nām-warī; shubrat; tarjīb; āngusht-numāyī.

Eminent, a. 1. — Ūñchā; buland; rafī.

2. — 'Ālī-martaba; jalīlu-l-qadr; 'ālī-shān; mumtāz; sar-baland; sarfarāz; zī-qadr; zu-l-qadr; mashhūr; nāmī-gīāmī; nām-war.

Eminently, ad. Nihāyat hī; barā hī; bahut hī; anroṅ se kahīn ziyāda (bar-h-kar); isqadar kī logoṅ ke madd-i-nazar ho-jāe.

Emissary, n. Woh shakhs jo khufyatān khabar-lekar yā kisi kām ke anjām ke liye bhejā jāe; woh kār-pardāz jo is garaz se muqarrar ho ki apne āqā ki hihūdī ki tadbīr ikhfā ke sāth (parde meñ) kare.

Emit, v. t. Nikālā; pheñkū; khārij k.

Fire emits heat and smoke—Āg se garī aur dhuā nikaltā hai.

Emolument, n. Woh naf' jo 'uhde yā nankarī se ho; woh rupaye jo ba-taur mu'awaza-i khidmat milē; jo kuchh 'amadañ ki i 'uhde ke muta'alliq ho masalan zar-i-mushāhara wa ruqūm-i-bālāyī (rusūm wagaīra) jo 'alāwa zar-i-mastūr dilāye jīweñ; manālī; fāida.

Empanel, v. t. See Impanel.

Emperor, n. Shāhanshāh; qaisar.

Emphasis, n. 1.—Woh zor jo taqrīr meñ un khās khās alfāz yā kalāmōñ par diyā jātā hai jinki taraf qārī ko apne sāmi'īn kā muqbātab karānā mauzūr ho; tākid-i-lafzi. [karāyā jāe.]

2.—Koyī khās qism kā asar jo kalām yā khayālāt meñ paidā To dwell on a subject with great emphasis—Kisi bāb meñ (kisi mazmūn ki nisbat) bare shadd-o-madd se tahrīr yā taqrīr k. (nihāyat zor yā barī tākid se kuchh likhū yā kahū).

Emphatic, a. Jo tākid se kalā jāe; jo tākid kī nazar se ek khās **Emphatical, s** qism ke lahje se kalā yā bolā jāe; qawī; mazbūt; aisi tarah par ki asar kare (muassir ho.)

An emphatic tone—Woh lahja jisse kalām meñ tākid pāyī jāe

Emphatically, ad. Tākid se; mazbūtī se; zor-i-kalām ke sāth; nihāyat hī; darja-i-gāyat kā. [shālī.]

Empire, n. 1.—Darja-i-'ālā ki hukūmat; saltanat; furmāñ-rawāyī; shāhan-2.—Shāhanshāh ki 'amal-dārī yā uskā qalam rau; saltanat.

Employ, v. t. 1.—Masrūf k.; mashgūl k.: kām meñ lagānā; kisi shai meñ lagānā yā masrūf k.; kisi shagl meñ musta'mal yā sarf k.

He is employed in writing a judgment—Woh ek tajwiz ke likhne meñ masrūf (mashgūl yā lagā) hai.

2.—Kisi kām ke karne meñ ba-taur āle yā zarī'e ke kām meñ lānī; kisi chīz ke banāne ke liye ba-taur asbāb (masūlih) ke kām meñ lānā.

A pen is employed in writing—Qalam likhne ke kām meñ lāyā jātā hai; qalam āla-i-tahrīr hai (usse likhte haiñ).—Medicines are employed in curing disease

—Bīmāriyōñ ke achehlā karne meñ dawāñ kām meñ lāyī jātī haiñ; adwiyāt zarī'a-i-sihlat-i-amrāz haiñ. Bricks are employed in building—Īñ 'imārat ke banāne meñ kām meñ lāyī jātī hai.

3.—Kisi khidmat meñ lagānā; kār-o-bār ke anjām ke liye ba-taur kār-pardāz mulāzīm yā qāim-muqām ke muqarrar k.; ikhtiyār d. yā siprd k.; apnī taraf se kār-o-bār ke anjām kā ikhtiyār d. [mashgūl k.]

To employ one's self—Apne waqt aur tawajjuh ko sarf k.; apnī tayī masrūf yā

Employ, n. Mulāzamat; khidmat; nankarī.

EMPLOYEE, (em'ploy-ā,) n. [Fr.] Mulāzīm; nankar; khidmat-guzār; woh shakhs jo mulāzamat meñ (nankar) rakkhā jāe. [koyī rahe.]

Employer, n. Khāwind; āqā; mālīk; nankar r. w.; jiski mulāzamat meñ

Employment, n. 1.—Mashgūl k. yā rahnā; nankar rakhū yā rahnā; kām meñ lānā yā lāyā jānā.

2.—Mashgala; shagl; jismeñ waqt yā tawjjuh sarf ho; peshā; kām; roz-gār; kār-o-bār; mulāzamat; nankarī.
Empower, v. t. Ikhtiyār d.; mukhtār k. yā banānā; mujāz k.; ikhtiyār-i-qānūnī d.; qānūn kamīshan mukhtār-uāma aslī istihqāq yā ijāzat-i-zabānī ke zarī'e se ikhtiyār d.
Empress, n. Quisar; sultān.

Empress of India—Qaisar-i-Hind.

Empty, a. 1.—Jismeñ kuchh na ho; jiske bhitar koyī shai na ho; khālī; bharā nahīn; pur nahīn; chhūchhā; tihī.

“Said of an enclosure, as a box, room, house, &c.” *Webster.*

2.—Jo tāsīr sachāyī yā ma'nī se khālī ho; be-tāsīr; gair-sādiq; behūda yā be-ma'nī jaise alfāz wagaira. [nirā; maliz; be-asl.]

3.—Jisse tabī'at khush yā āsūda na ho; jisse dil ko itmīnān na ho; [mir; be-bār.]

4.—Wīrān; ujār; gair-ābād-jaise koyī jagah. [mir; be-bār.]

5.—Jismeñ kuchh paidā na ho; jismeñ phal na lageñ; gair-mus-

Said of a plant or tree.

6.—'Aql yā 'ilm wagaira se khālī; be-dimāg; be-magz; jāhil. [khām.]

7.—Jismeñ asliyat na ho; jiskā wujūd wāqī'ī na ho; be-asl; khālī;

Empty, v. t. Khālī k.; kisi shai ke mazrūf ko usmeñ se nikāl l.; jo kuchh kisi shai meñ ho usko usse nikāl-kar bahar kar-d.; unḍelnā; ujhalnā. [yā bahānā.]

Empty, v. i. 1.—Apne mazrūf ko nikāl yā bahā d.; apnā pānī girānā
 2.—Khālī ho-jānā.

Empty-handed, a. Jiske hāth meñ kuchh na ho; tihī-dust; khālī hāth.

Emulate, v. t. Sifāt yā af'āl meñ dūsre ke barābar yā usse barh-kar hone lī koshish k.; kisi kā ham-sar yā usse bartar hone kī garaz se uskī tatabbu' k.; muqābala k.; barābarī k.; jo milānā.

Emulation, n. 1.—Barābarī; ham-sarī; kisi se barh-kar hone kī khwā-hish aur koshish; hamsarī yā fazilat kā hausala.

2.—Jhagrā; munāqasha; taqābul; raqābat; shauq; dūsre kī barā-barī aur uske dāwā dene kā shauq.

Emulous, a. 1.—Dūsre kī tarah kisi bāt ke karne yā uske barābar khwāh usse barh-kar hone kā barā hausala r. w.; dūsre hī kī mā-nūd kisi bāt meñ chah-barh kar hone kā shāiq yā khwāst-gār.

2.—Barābarī yā raqābat k. w.; hamsar; jaug-jo.

Enable, v. t. Kisi kām ke lāiq k.; zarī'a yā manqā' wagaira d.; kāfī jis-mānī yā zihnī tāqat d.; ikhtiyār d.; mujāz k.; lāiq k.; salāhiyat d.

With a remoter object preceded by to.

Enact, v. t. Qānūn banānā; hukm-i-qānūn d.; kisi musawwada-i-qānūn ko badarja-i-ākhir manzūr karke nāfiz k.; kisi musawwada-i-qānūn kī nisbat wāzī'ān-i-qānūn kā woh fi'l-i-ākhir k. jisse us musawwade ko jawāz-i-qānūnī hāsil ho; kisi musawwada-i-qānūn kā min-jānib-i-wāzī'ān manzūr kiya jūnā; hukm d.; waz' k.

Enactment, n. 1.—Kisi musawwada-i-qānūn kā ba-martaba-i-ākhir manzūr ho-kar qānūn ban-jānā; rāe aur hukm de-kar kisi qānūn ko jāiz aur nāfiz qarār d.

2.—Āyīn; qānūn; hukm-i-qānūn.

Enactor, *n.* Wāzi'-i-qāunū; jiske hukm se koyī qāunū nāhiz aur sādīr ho. [phaūsā l.]

Enamour, *v. t.* 'Āshiq k. yā banānā; suresta yā mastūn k.; lubhā l.;

With of, or with before the person or thing.

ENAUTER DROIT, [Lat.] (*Law*) Dūsre ke istihqāq ke rū se.

Encamp, *v. t.* Khaima-zan ho.; muqīm aur mukhīm h.; kūch kī hālat meñ khaima nasab karke fauj kā rāt bhar yā ziyāda 'arse tak qiyām k.

Encamp, *v. i.* Khaima gūnā (mukhīm h.); kūch kī hālat meñ fauj ko khaima meñ utār d. yā muqīm k.

Encampment, *n. l.*—Khaima-zan h.; dere-khaima gār kar rahū

2.—Khaima-gāh; paṛīw; chhāwnī; lashkar-gāh; dere-khaima waghaira jo lashkar ke qiyām ke liye nasab kiye jācū. [med se.]

ENCEINTE, [Fr.] (*ong sent*) *a.* Hāmila; pair se bhāī; peṛ se; um-

Encircle, *v. t. l.*—Bagul-gīr k.; ham-āgosh k.

2.—Kisī ke chāron taraf ghūmnā; chāron taraf jānā yā ānā; gher l.

Enclose, *v. t.* See Inclose [kar-d.; mulā-mura k.]

Enccompass, *v. t.* Kisī ke gird ghūmjānā; gher l.; chāron taraf se band

Encounter, *n. l.*—Muqābala; dū-ba-dū ā yā ho jānā; mulāqāt; do yā zūid shakhsōn kā ittifaqiya yā yakāyak ek dūsre se (bāha u) mil-jānā (mulāqī h.); sāmnā.

2.—Mukhāsīmāna mulāqāt; laṛāyī; jang; mujādalāh; ma'rka.

Encounter, *v. t. l.*—Muqābala k.; dū-ba-dū h.; bhir-jānā; laṛāyī meñ muqābil h.; laṛnā; jang k.

2.—Muñh na moṛ kar raf' yā daf' karne kī koshish k.

To encounter difficulties—Mushkilāt ke daf' yā hal karne kī koshish k. To encounter obstacles—Qabālatōn ke dūr karne kī koshish k.

Encounter, *v. i.* Muqābil h.; milnā; bhirnā; laṛnā; jang k.

Encourage, *v. t.* Taqwīyat d.; dhāras d.; himmat dālūā; ummed d.; jān dāl d.; sahārā d.; jurat dālūā; barhāwā d.; piṛh ṭhok d.; dilāsā d.; kām-yābī kā tayaqqun karānā.

Encouragement, *n. l.*—Taqwīyat; sahārā; tahrīk; dil-dihī; tasalli; barhāwā.

2.—Woh bāt jisse taqwīyat ho; aisi bāt jisse kisī kām ke karne meñ dil barhe yā sahārā mile jaise mihrbānī kā karnā taqwīyat khwāh in'ān yā manāfi' waghaira kā d. [dhāras yā taqwīyat d. w.]

Encouraging, *a. l.*—Ummed aur bharosā paidā karāne w.; himmat

2.—Jisse kām-yābī kī ummed kī wajh paidā ho; muwāfiq; husbi i-hāl.

Encouragingly, *adv.* Aisi tarah par kī himmat barhe; aise dhāung se kī matlab barānī kī ummed paidā ho.

Encroach, *v. i.* Dūsre shakhs kī haqqīyat wa qabze meñ āhista āhista hāth dālūā; gasab k.; dābā l.; ghus-ānā; paṛhnā; ziyādātī k.; dūsre kī milkiyat par qabza kar-lena; be-jū mudākhalat k.; dūsre kī had par thorā thorā karke barh-jānā aur uskī haqqīyat par apnā qabza kar l.; hadd-i-munāsib se tajāwuz karke dūsre kī haqqīyat meñ ghus-jānā.

The defendant has encroached on the plaintiff's land by building a house upon it—Mudda't'alālīh ne mudda'i kī zamīn par makān banāke woh zamīn dabā l.

li.—The river has encroached on the plaintiff's land—Woh daryā mudda'i kī zamīn rafta rafta bahā le-gayā; mudda'i kī zamīn daryā-burd (daryā-shikast) ho-gāyī.—The plaintiff's land has encroached on the river—Mudda'i

kī zamīn se daryā-barār (daryā-bar āmad) ho-gayā.—By taking cognizance of a suit for more than a thousand rupees, the Munsif has *encroached* on the Sub-Judge's jurisdiction—Ek hazār rupaye se ziyāda kī nālīsh kī samā'at se Munsif ne ba-muqābala Jaj-i-mātaht ke apne ikhtiyār se tajāwuz kiya.

Encroachment, n. 1.—Mudākhalat-i-nā-jāiz; dast-darāzi; dūsre ke hu-qūq yā qabze meñ ba-tadrij mudākhalat k.

2.—Woh shai jo dūsri shai meñ mudākhalat karne se hāsil ho.

3.—(Law) Jis-qadar wājib ho usse ziyāda lenā; kisī ke haq yā qabze meñ nā-jāiz tariq par dakhil d. (use dabā l.).

Encumber, v. t. 1.—Kisī shai kī harakat yā uske 'amal ko rok d.—jaise bojh se; bojh se dabā d.; roknā; ghabrā d.; pareshān kar d.

2.—Qarz rihñ yā dūsre jāiz mutālabañ se bhar d. yā zer-bār k.; qarz kā bojh (bār) dālnā; zer-bār i duyūn k.

The minor's estate is *encumbered* with debts.—Us nā-bālig kī jāe-dād par qarz kā bojh hai (uspar bahut qarz hai).

Encumbrance, n. 1.—Bojh; amr-i-hūrij yā māni'; koyī bāt jiskī wajh se kār-rawāyī mushkil aur mihnāt-talab ho-jāe.

2.—(Law) Kisī jāe-dād par muākhaza yā bār; woh mutālaba-i-jāiz jiskā i'ā muta'alliq-i-jāe-dād ho; dāin i-zimma-i-jāedād. [par ho.

Encumbrancer, n. Woh shakhs jiskā dāin yā mutālaba-i-jāiz kisī jāe-dād

End, n. 1.—Juzw-i-gāyat yā ākhir; ākhir hissa; woh hissa jispar kisī shai kā khātima ho-jāe; khātima; intihā; had; jiske ba'd kuchh na rah jāe.

2.—Anjām-i-kār; maāl-i-kār; natija; phal; natija-i-ākhir; mā-hasal.

3.—Hastī yā khushī kā khātima; zawāl; barbadī; nestī; zawāl yā maut kā hā'is.

4.—Maushā; maqsad; garaz; niyat; mudda'a; natija-i-maqsūd.

5.—Jo kuchh bach jāe (bāqī rah jāe yā chhūṭ jāe); bāqī-baqāyā; baichā-khūchā; reza-purza; chūr-chār; tukrā; ālāish; jo kuchh kān kā na ho.

Odds and ends—Woh bātēñ jo pūrī pūrī na hoñ; be-kār bātēñ; mutafarriqāt.—

To stand on end—Kharā h.; siharā.—End for end—Ulā-pulā.—Ends of

the earth—Rū-i-zamīn par dūr ke mulk.—To put an end to—Barlād k.; nest

kar-d.; tamām kar-d.; bāqī na rahne d.; thekāne lagā d.—To put an end to

one's life—Kisī ko mār dālnā (halāk k.; zinda na chhorā).

End, v. t. 1.—Khatm k.; khātima ko pahuñchānā; anjām ko pahuñchānā; ākhir k.; tamām k.

2.—Halāk k.; mār-dālnā; jān le-l. [pahuñch jānā.

End, v. i. Khatm h.; ākhir h.; tamām h.; mauqūf h.; band h.; had ko

Endanger, v. t. Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā; ma'riz-i-khatar meñ dālnā; zawāl meñ dālnā; aisī hālat meñ kar d. ki unqsān ho.

Endeavour, n. 1.—Kisī shai ke hāsil karne meñ zihnī yā jismānī koshish; koshish; sa'i; jidd-o-jahd.

Endeavour, v. i. Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k.; iqdām k.

Endeavour, v. t. Hāsil karne kī koshish k.; anjām kī fikr k.; karne kī pairawī k. [intihā; lā-ta'ad.

Endless, a. 1.—Jiskī intihā na ho; jisko pāyāñ na ho; be-pāyāñ; lā-

Applied to length, and to duration.

2.—Jo hamesha huā karē; jiskī intihā zāhir meñ na ho; jo barābar hotā jāe; be-had; jiskā silsilā harābar qāim raho. [hāsīl; 'abās; he-fāida.

3.—Jiskā natīja kuchh na ho; jisse koyī maqsad hāsil na ho; lā-

4.—Jiskā kuohī maushā na ho; jisse kuchh maqsūd na ho.

Endorse, v. t. (Correctly *inulorse q. v.*) 1.—Kisi kāgaz kī pusht (zahr yā piṭh) par likhnā; 'ibārat-i-zahrī likhnā.

To endorse an acknowledg-ment of notice—Kisi ittīlā'-nāme ke zahr par uskī rasid (pahanūch) likhnā; ittīlā'-yābī yā ittīlā'-ahud likhnā; kisi ittīlā'-nāme kī piṭh par yāh likhnā kī muttālī' huā (hāl na'ām huā; ittīlā' huyī).

2.—Muuntaqil k.; hechī likhnā; shroḳht kī 'ibārat likhnā.

This *hundī* was endorsed by A. to B.—Yāh *hundī* Zaid ne Bakar ke nām faroḳht kī; ie *hundī* par Zaid ne Bakar ke nām kī hechī likhī.

3.—Tasdiq k.; jāri k.; taslīm k.; manzūr k.; khud manzūr kar'ke madad d.; himāyut k.

Endorsement, n. See Indorsement.

Endow, v. t. Kisi kār-i-khāir waguira ke haqā ko liye रुपये yā nukā badal de-d.; waqfī bund-o-bast kar-d.; kisi shai ko qiyām ko liye koyī āmadani uske muta'alliq kar-d.; waqf k.

3.—Jahez d.; strīdhan d.; mahr d.

3.—Koyī sifat yā quwwat waguira 'atā k.; baḳhshuā.

Endowment, n. 1.—Woh māl sar-nāya yā āmadani jo kisi shai ke dawāmī qiyām ke liye uske muta'alliq kar-dī-jāwe; waqf.

2.—Jahez kā d.; kisi shakhs masalan bewā yā 'ālim waguira ke basar-i-anqāt ke liye waqfī yā aur koyī dawāni bund-o-bast kar-d.

3.—Khudā-dād jāuhar-i-zāti yā sifātī; qudratī ni'mat; qābiliyat; quwwat i-taḳīfī.

Endurance, n. 1.—Qiyām; istihkām; baqā; bar-qarārī; sabāt; rahnā yā joñ kā toñ rahnā. [sabr; sahnā.

2.—Tahammul; hardāsh; taklif yā musibat meñ sābit-qadamī; **Endure, v. t.** 1.—Kisi hālat meñ mazbūt rahuā; hardāsh k.; sahnā; uṭhīnā; dabāw waguira meñ par-kar na ṭūṭnā yā jhuknā (jaise kā tisiā rah jānā).

2.—Sabr se sahnā; mutahammul h.; chup-chāp sah lenā; hardāsh k.

Endure, v. i. 1.—Mazbūt aur mustahkam rahnā; apnī hī hālat par bilā-zawāl qāim rahuā; qāim yā bar-qarār rahnā.

2.—Musibat meñ sābit-qadam rahnā; taklif ko istiqlāl ke sāth bardāsh k.; kisi āftat ko chup-chāp aur mazbūtī se sahnā.

Enemy, n. 1.—Dushman; kḥasim; 'udū; jiske dil meñ kudūrat ho; jo kisi se burā mānkar uskā uqsāu chāhe yā mazarrat pahunchāne kī koshish karē.

2.—Jo kisi bāt se nafrat yā usko nā-pasand karē.

An enemy of, or to, truth or falsehood—Sach yā jhūṭh kā dushman; jisko sachī yā jhūṭhī se nafrat ho. —The enemy—(n) Shaitān; iblis; kḥabīe. (l) Mukhālīf kī fauj; dushman kī aipāl.

Energetic, } α. 1.—Qawī; jismeñ olustī pāyī jāe; musta'id; āmil;
Energetical, } mutaharrik. [sāth ho.

2.—Mazbūt; qaw; hā-tāsīr; jiskā 'amal zor quwwat aur tāsīr ke *Energetic measures*—Mazbūt tadbīrēñ; woh tadbīrēñ jinkā zor aur asar ba-khūbī ho.

Energy, n. 1.—Asli quwwat; 'amal karne yā natija paidā karne kī qā-biliyat yā maqdarat 'ām isse ki usse faida uṭhāyā jāyā yā nahīn.
2.—Kār-rawāyī kī matānat; munta'idī; iqtidār (ikhtiyār) jo mazbūtī aur tāsir ke sāth kām meṁ lāyā jāe. [nat—jaise kisi 'ibarat kī.

3.—Zor; tākid; jān; quwwat-i-izhār; bayān kī mazbūtī yā matā-
Enervate, v. t. Tāqat yā quwwat khaiñch lenā; kam-zor kar-d.; tāqat ghaṭā d.; za'if banā d.; nā-tāqat kar-d.; nā mard kar-d.; rujūliyat kho d.

Enfeeble, v. t. *Vide supra.*

Enforce, v. t. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; tākid se karānā.
To enforce obedience to commands—Ahkām kī ta'mil jabriyā karānā.

2.—Zabardasti se hāsil k. yā nikālūnā; jabriyā jānū.
To enforce a passage into a building, &c.—Kisi 'inārat wagaira meṁ zabar-dasti jānā yī ghus jānā.

3.—Tākid ke sāth pesh k.; zor de-kar kahūnā; zihn-nashīn k.
To enforce remarks or arguments—Kisi rāe yā dalil kā tākid ke sāth zāhir k.

4.—Nāfiz karānā; aṣar-pazir karānā; jāri yā ta'mil karānā; nafāz dilānā.
To enforce the laws—Qawānīn kā nāfiz yā jāri karānā (unko nafāz dilānā).

Enforceable, a. Nafāz dilāye jāne (nāfiz karāye jāne) ke qābil; qābīlū-n-nāfiz; qābīl-i-ijrā; jismeṁ jāri yā ta'mil karāye jāne kī salāhiyat ho.

Enforcement, n. 1.—Nafāz; ta'mil; ijrā; 'amal-darāmad; bartāw.
2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko quwwat waq'at yā tāsir ho.

Engage, v. t. 1.—Shart k.; qasam wa'da mu'āhada yā qaul-o-qarār se kisi fi'l ke karne yā na karne kā 'ahd-o-paimān k.; qaul-o-qarār k.; pā-band k.; zabān. d.; wa'da k.

2.—Naukar r.; bhartī k.; rifāqat yā madad ke liye sharik k.; sāth dene yā imdād kī garaz se dākhil k. (mu'āyan yā muqarrar k.).
Four pleaders have been engaged in this case—Is muqaddame meṁ chār wukalā muqarrar kiye gaye haiṁ.

3.—Muḫhātab karānā; apnī taraf khinchnā; kashish k.; muta-wajjih k.; lagānā. [chārḥ-jānā.

4.—Mujādala k.; muqābala k.; laṭāyī k.; laṭnā; hamla-āwar h.; 5.—Zāmin h.; zāmānat k.; kisi dāin kī zamānat k.

Engage, v. i. 1.—Masrūf h.; sharik h.; kisi kām meṁ lagnā; muta-wajjih h.; ta'alluq r.; kisi kām kā birā yā zimma uṭhānā.

2.—Zabān d. yā hārnā; wa'da k.; qaul k. yā hārnā; mu'āhada k.; zimma k.; zimmadār h.; mau'ūd h.; apnī tayīn kisi bāt kā pā-band yā zimma-dār k.

3.—Laṭnā; laṭāyī shurū' k.; laṭne lagnā; hamla-āwar h.

Engagement, n. 1.—Wa'da; qaul-o-qarār; mu'āhada; qarār-dād; iqrār; shart; pā-bandī. [kām; phaṁsūw; atkāw; lagāw.

2.—Shagl; mashgala; farz; jismeṁ bahut tawajjih darkār ho;
3.—Laṭāyī; 'ām laṭāyī.

☞ "Applied to actions between small squadrons or single ships, rarely to a fight between detachments of land forces." *Webster.* [ho.

Engaging, a. Dil-rubā; dil-fareh; kashish r. w.; khush-kun; jisse dil ko khushī

Engender, v. t. 1.—Paidā k.; jānā; janmānā; tanlīd k.

2.—Paidā k. yā karānā; kisī shai kī zuhūr karānā (uske zuhūr kā bā'is h.); kisī kī binā dāhā. [h.; zuhūr meñ ānā.
Engender, v. i. Sūrat pakarānā; wujūd meñ ānā; paidā h.; zuhūr-pazīr
Engine, n. 1.—Kal; āla.

2.—Kisī qismī kā āla anzār yā hathiyār jisse koyī natīja paidā ho khusūsān woh āla jo zaḥmī aur halāk karne ke liye maqsūd ho.

3.—Koyī chīz jo kisī maqsad ke nujām ke liye kām meñ lāyī jāe; wasilā; zarfā; tadbīr.

“The term *engine* is more commonly applied to massive machines, or to those of great power, or which produce some difficult result.”
Webster.

Engineer, n. 1.—Woh shakhs jo larāyī yā panāh ke liye ta'mīrāt ke naqshe wagaira ke banāne aur un kāmōn-masālan qal' dhus wagaira ke ta'mīr karāne ke fān meñ māhīr ho (*a military engineer*); woh shakhs jo sarak nahr bān-lh wagaira ke naqshe ke banāne aur unke ta'mīr karnāne kā fān bukhūbī jūtā ho (*a civil engineer*). [ne wālā.

2.—Woh shakhs jiske zimme kisī kal kā ihtimām ho; *anjān* chālā-

Engrave, v. t. 1.—Kanda k.; khodnā; khod kar kutba yā taswīr banānā; dhāt patthar khwāh kisī dū-rī chīz par kanda k. (khodnā); patthar yā dhāt par handase hurūf yā naqsh wagaira khodnā khwāh tarāshnā; qalam-kārī k. [koyī nchehlī bāt kisī ke dil par.

2.—Munaqqush k.; khūb jamānā; baiḥānā; zihn nashīn k.—jaise

Engross, v. i. 1.—Kisī nawishte kī naql ha-khatt-i-wāzih (moṭe harfōn yā jalī khat meñ) k.; kisī nawishta ko aisi tarah par sūf k. kī uske hurūf sūf sūf aur parche jāne ke qābil hon.

The deed of sale should be *engrossed* on a parchment—Munāsib hai kī woh ba'-'ānna champe ke kāg-az par ha-khatt-i-wāzih wa mū-yuqā sūf kiya jāe.

2.—Jazb k.; tamāmatar masrūf k.; bi-l-kul khūch l.; sab kā sab apnī taraf kar l.

That case *engrosses* all his thoughts—Uske khayālāt tamāmatar us muqaddame kī jānīb hai; woh bi-l-kul us muqaddame kī soch meñ rabtā hai.

3.—Kisī jins ko bi-l-kul yā uskā juzw i kasīr is garaz se kharīd kar-l. kī qīmat barhākar uske heehne se kuchh naf' ho

4.—Ba-miqdār i-nā-jā'iz (andāz se ziyāda; jitnā wājib ho usse ziyāda) apne tassarruf meñ kar-lenā yā le-l [meñ lānā.

To *engross* power—Jitnā wājib ho usse ziyāda iḥtiyār par qādir h. (use kām

Enhance, v. t. 1.—Barhānā; ziyāda k.; izāfa k.; beshī k.; charhānā.

Applied to *price* or *value*. *Webster.*

The late drought has *enhanced* the price of food-grains—Hāl kī khusk-sūlī kī wajh se klāne ke galle kī qīmat barh (charh) gayī. In what cases can rent be *enhanced*?—Kin kin hālatoñ meñ izāfa-i lagāu ho saktā hai?—The embankment will *enhance* the value of the lands—Is gil-andāzi se arāzi kī māhiyat ziyāda ho-jāwēgi.

2.—Ziyāda k.; taraqqī d.; afzāish k.

Applied to qualities, quantity, pleasures, enjoyments, &c. *Webster*

3.—Ziyāda sangīn k.; sakht k.

To enhance crime—Jurm ki sangīnī barhānā (usko aur sangīn kar-d.).

Enhance, *v. i.* Barh jānā; ziyāda ho-jānā; izāfa pānā; taraqqī pānā.

Enhancement, *n.* Barhānā yā barhāyā jānā; izāfa; beshī; sangīnī; sakhtī.

Enigma, *n. l.*—Koyī suwāl yā qaul jiskā matlahī sāf sāf samajhī meī na āye; mu'amunā; chistān; pahelī; woh bāt jiskā muflūm qiyās se batlāyā jāe.

2.—Woh fi'l yā tarz-i-kār-rawāyī jiskā hāl bakhūbī batlāyā najā sake.

Enjoin, *v. t. l.*—Hukm d.; tākīdī hukm d.; tahakkum ke sāth hidāyat k.

2.—(Law) Ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat man' k. yā roknā; 'adālat ke mansab se intinā' k.; kār-rawāyī band karne ke liye hukm-i-intinā'i-i-qānūnī jāri k.

Enjoy, *v. t. l.*—Kisī bāt par dil meī khush h.; masarrat uṭhānā; kisī shai ke apne pās rahne se khush h.; kisī shai kī kuifiyat se mahzūz h.; kisī shai ke tasarruf par khushī manānā.

2.—Khushī ke sāth pānā rakhnā aur kām meī lānā; koyī 'umda yā pasandīda chīz apne qabze meī rakhnā; qābiz wa mutasarrif h.; bhognā yā bhog k.; bilasnā; mutamatti' h. [bāsharat k.; jinā' k]

3.—Kisī ke sīth ham-khwāb ham-bistar yā ham-suhbat h.; mu-To enjoy one's self—Dil hī dil meī khush h.; jin khushiyon kī koyī mutasarrif ho unhī se mahzūz rahnā; khush rahnā; mauj meī rahnā.

Enjoyable, *a.* Jisse khushī uṭhī sakeī; jispar mutasarrif ho-sakeī; jisse khushī hāsīl ho-sake; jisse mutamatti' ho-sakeī.

Enjoyment, *n. l.*—Khushi; masarrat; hazz; 'aish.

2.—Tasarruf; tamattu'; bhog; bhog-bilās; khushi ke sāth muqābat; kisī shai-i-mustahsan yā q bil-i-pasand kī rakhnā.

3.—Jisse dil ko masarrat ho; khushī yā ihtizāz kī bā'is.

Enkindle, *v. t.* Uṭhārnā; bharkānā; paidā k.; mushta'il k.; bar-angekhtā k.; uṭhānā; kharā k.

Enlarge, *v. t. l.*—Barhānā; aur barā k.; miqdār yā qad-o-qāmat meī taraqqī d.; phailānā; wasī' k. yā wus'at d.; hudūd 'arz yā barāyī chlu-tāyī ko barhā d. [wagaira se barhā d.—jaise dil ko.

2.—Kisī shai kī gunjāish ko barhā d.; wasī' k.; wus'at d.; khushī To enlarge the heart—Āzād sakhi aur mukhaiyir banānā (karnā).

Enlarge, *v. i. l.*—Barā yā aur bhī barā ho jānā; phail jānā; wasī' ho jānā; taraqqī pānā; wasī' h. [barhā-kar kahnā yā likhnā.

2.—Tahnīr yā taqīr meī tawālat d.; tūl-i-kalām k.; kisī bāt ko

Enlargement, *n. l.*—Ba-zāhir yā dar-asl qad yā miqdār kī taraqqī; 'arz-o-tūl yā hudūd kī afzāish; afzāish; tansī; taraqqī.

2.—Dil 'ilm yā zihn kī taraqqī; khayālat aur atwār kī 'umdagī; dil kī aur niko-khwāhī wa mukhaiyir h.

3.—Taqīr yā tahnīr meī tawālat; kisī khās mazmūn kī nisbat tūl-kalāmī; barī guftgū yā bahs. [d.; nūjelā k.

Enlighten, *v. t. l.*—Raushan k.; munawwar k.; darakhshān k.; raushanī

2.—Āisā kar-d. kī samajh meī khūb āwe; 'ālim yā 'āqil banā d.; 'ilm aur mazhab ke zarī'e se buland k.; āgāh k.; sikhānā; batlānā; āisā kar-d. kī asl-i-haqīqat dekh yā samjh parē.

Enlightenment, *n.* Raushan-zamīr k. yā h.; raushanī-i-tab'; raushan-zamīrī; bedār-dilī; āgāh-dilī.

Enlist, v. t. 1.—Fihrist par charhānā; fihrist meñ likhnā; kitā' meñ darj k.

2.—Sar-kārī mulāzamat meñ nankar rakhnā; fihrist meñ nām dā-khil k.; bhartī k.; ehilra likhnā; nām-likhnā; ism qīm k.

3.—Kisī mu'āmale meñ mazbūtī se shart k.; kisī amr kī bih būdi meñ masrūf k.; kisī bāt meñ dil-o-jān se lagānā.

Enlist, v. i. 1.—'Abd-o-paimān ko manzūr karke yā apnā nām likhākar sarkārī mulāzamat meñ dākhil h. [uski bih-būdi manzūr ho.

2.—Kisī kām meñ khushī se is tarah shart k. ki goyā dil-o-jān so

Ealiyen, v. t. 1.—Jilā d.; tāza-dam k.; tez k.; bharkā d.

2.—Zinda dil k.; khush k.; bashshashī yā masrūr k.; jān dāl d.; arwāh ko tāzagī bakhshnā.

Enmity, n. Dushmanī; 'adāwat; khusrumat; 'inād; mukhālafat. [barhā d.

Ennoble, v. t. 1.—Barīyī d.; buzurgī d.; darje sīfat yā 'umūngī meñ

2.—Amīr banānā; amīron kī iqāb d.

Ennui, (ōng-wē') n. [Fr.] Thakāwat aur nifrāt; āskat anr dil kā dhanās jānā; māndagi; be-i'tināyī. [(khilāf-i-qā'ida yā burā) fī'l.

Enormity, n. 1.—Qā'ida-i-mu'ayyana yā wujūh se tajāwuz; koyī be-jā

2.—Jurm-i-sangīn yā kabīra; aisā jurm jo ma'mūlī had se barhā ho.

3.—Sangīnī-i-jurm; jurm kī ziyādatī yā sakhtī.

Punishment should be proportioned to the enormity of the crime—Munāsib hai ki 'azā hasb-i-miqdār-i-sangīnī-i-jurm ho; chāhiye ki jisqadar jurm sangīn ho waisīhi 'azā ho.

Enormous, a. 1.—Be-andāz; had se ziyāda; jisqadar ba nazar-i-hālāt munāsib ho usse ziyāda.

Enormously, ad. Bahut hī; had se ziyāda; ba-darja i-gāyat.

Enough, a. Jisse khwāhish pūrī ho-jāe; jisse dil ko āsūlagī ho-jāe; jo baqadar-i-ihitiyāj yā talab ho; jisse kām nikal jāe; bas; kāfī.

☞ "Usually, and more elegantly, following the noun to which it belongs." Webster.

Money enough—Kāfī rupay-paise.

Enough, ad. 1.—Kāfī taur par; isqadar yā itnā jisse tashaffī ho-jāe; jitnā darkār yā matlūh ho utnā hī; utnā jitne se jī bhar-jāe; jitne kī ummed ho-sake utnā hī; khāir-khwāh.

That house is large enough—Jitnā chāhiye utnā hī barā woh makān hai.

2.—Bakhūbī; bi-l-kul; bahut hī.

☞ "Used to express slight augmentation of the positive degree, and sometimes equivalent to very."

He is ready enough to embrace the offer—Jo kuchh u-se kahā jā'ā hai uske manzūr karne par woh bi-l-kul āmāda hai.

3.—Kisqadar; jitnā chāhiye usse kuchh kam; bas itnā ki usko dil qabūl kar-lo.

The song was well enough—Woh git kisqadar achchhī thī ya'nī uski achchhī kī jitnī ummed thī utnī to na thī par usse ghat-kar thī lekin itnī burī na thī ki dil usko qabūl na kare.

Enough, n. 1.—Kāfī; kisī shai kā usqadar honā jisse khwāhish pūrī ho-jāe yā zarūrat baqī na rahe.

He has *enough* of this sort of cloth—Is qism i ā kaprā uske pās kafi hai.
2.—Kisi shai kī miqdār jo quwwat yā iḥtiyār se ziyāda na ho.

He had *enough* to do to take care of himself—Usko isqadar kām thā ki woh apnī ihtiyāt nahī kar-saktā thā.

Enough! (This is a shortened form of *it is enough*)—Bas! Kafi hai! *Enough, enough!* I'll hear no more—Bas! Bas! main aur kuchh na sunūngā.

Enrage, v. t. Gusse se bhar d.; itnī chheṛ k. ki junūn ho-jāe; gusse se pāgal banā d.; gazab nāk kar-d.; āg-labū'a k.

Enrich, v. t. 1.—Daulat-mand k.; zar-dār k. [d.--jaise zamīn kī.

2.—Zar-khez k.; khāḍ waghaira dekar paidāwār kī quwwat barhā

3.—'Ilm ke khazāne se bhar d.—jaise dil ko; sikhānā; tarbiyat d.

EN PASSANT, (Fr.) Zimman; qat'-nazar kisi aur bāt ke.

Enroll, v. t. (Written also *enrol*) 1.—Fihrist yā kitāb meṁ dākhil k.; nām likhnā; mundaṛj i-kāguzāt k.

Used also *reflexively*—

2.—Nām likhnā, darj-i-kāga.āt karānā; bharti karānā.

He has got himself *enrolled* as a pleader of the lower grade—Usne apnā nām ba-taur wakil-darja-i-adnā ke darj karāyā hai.

Enrollment, n. (Written also *enrolment*), 1.—Likhnā; darj k.; indirāj.

2.—Woh shai jismeṁ koyī chiz darj kī-jāe; fihrist; fard; rajistar.

EN ROUTE, (Fr.) Kisi dūsrī jagah ko jāte huye rāh meṁ; rāste meṁ.

ENSEINT, (en-sānt) a. (Law) Hāmila. See *Enceinte*.

Enslave, v. t. 1.—Gulām banānā; halqa-ba-goshi k.; āzādī chhīn-kar ek āqā kī marzī ke tābi' k. [kūm k.

2.—Kisi shai kā mutī' (uske tābi') k.; kisi shai kā pā-band yā mul-

Ensue, v. i. Kisi ke ba'd ānā yā wāqī' h.; kisi ke piche hone; āyinda ko honā; kisi shai ke natije kī tarah paidā h.

Ensuing, ppr. or a. 1.—Bataur natije ke nikalne w. [ba'd kā.

2.—Kisi ke ba'd hī āne (hone yā wāqī' hone) wālā; āyinda; mā-

Ensure, v. t. See *Insure*.

Entail, n. 1.—Woh jāedād-i-gair-manqūlā jo wirāsatan kisi khās wāris yā wurasā ko pahunchē. [nisbat qāim kiya jāwe.

2.—Woh qā'ida jiske rū se wirāsāt kā silsila kisi haqqiyat kī

E-tail, v. t. Kisi shai kā kisi shakhs yā chiz par khwāh kisi shakhs aur uskī nasl par aisi tarah qāim k. ki woh phir muntaqil na ho-sake, 'ala-l-khusūs arāzī waghaira jo az i-ū-i-qā'ida-i-mu'ayyana pusht dar pusht wirāsatan pahunchti jāwe; hiba ke zarī'e se arāzī waghaira kisi shakhs aur uske khās khās wāris-ān ko is qaid se d. ki na to manhūb-lahū aur na koyī qābiz i-mā ba'd usko muntaqil yā wasiyat kar sake.

A has *entailed* his estate to B. and to his (B's) eldest son or to his heirs of his body begotten or to his heirs by a particular wife.—Zaid ne apnī milkīyat Bakar aur uske khalaf-i-akbar yā uske wurasā-i-sulbi yā un wura-ā ko jokisi khās zauja kī nasl se hon istarāh par dedī ki use na manhūb-lahū aur na koyī qābiz i-mā ba'd muntaqil yā wasiyat kar-saktā hai. By his intemperance he has *entailed* infirmities, diseases, and ruin on his children—Apnī bo-ī'ti dāliyon se usne apnī aulād ko hamesha ke liye kam-zor mariz aur tabūh kar-diya. This suit will *entail* a heavy expense—Is uūlish meṁ bahut kharch pāregā (hogā yā lag-gā.)

Entailment, n. 1.—Milkiyat dekar tarīq-i-wirāsāt ya'nī is amr ki hidāyat kar-denā ki mauhūb-lahū ke wurasā ko woh kis tarīq par pahuūche yā ānki uske kisi khās wāris yā wurasā ko mile. [muqarrar kar-d.

2.—Kisi shai kā kisi shakhs aur uske wārisoñ ko hamesha ke liye
Entangle, v. t. 1.—Aisi tarah par maṛoṛ yā ek dūsre meñ lapet d. ki āsānī se judā na ho-sake; uljhā d.; pareshān yā parāganda kar-d. jaise dhāge rassiyoñ yā bāl wagaira ko.

2.—Kisi aisi chiz meñ phaṁsā d. jisse chhūṭnā mushkil ho masalan pair ko jāl yā khārdār jhāṛī meñ. [uljhā d. jaise 'aql ko.

3.—Hairān kar-d.; hakkā-bakkā banā-d.; ghabrā d.; pareshān kar-d.;

Enter, v. t. 1.—Andar (bhitar) ānā yā jānā; audurūnī (bhītari yā bhitar ke) hisse meñ jānā; ghus-jānā; dākhil h.

The thief entered the house—Woh chor us makkān meñ gayā yā ghus gayā.

2.—Sharik h.; dākhil h.; bharti h.; nām likhānā.

He entered the law class two years ago—Do baras huye ki woh qānūn ke darje meñ dākhil huā. [h.; dākhil h.

3.—Koyī kār-o-bār kām yā mulāzamat shurū' k.; nankar yā bharti

He entered the legal profession last year—Sāl-i-guzashta meñ usne wakālat yā muḥtārī wagaira kā pesha shurū' kiya.

4.—Likhnā; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; tākknā; koyī hisāb kisi bahi kitāb yā rajistar meñ likhnā (chāḥhānā).

When was this item entered?—Is raqam kā siyāha kab huā; yah raqam kab likhi yā chāḥhāyi gayi? Enter this information in the special diary—Yah ittālā' roz-nūmcha-i-khās meñ darj kar-lo.

5.—(Law) (a) Arāzī par jākar uskā qabza-i-wāqī'i kar-lenā.

The defendant entered the plaintiff's land—Mudda' 'alaih ne mudda'ī ki arāzī par jākar uskā qabza karliya.

(b)—'Adālat meñ bā-zābita (aksar ba-zarī'a tahrir ke) pesh k.; 'adālat meñ likhnā; likh-kar shāmil-i-misl k.

The plaintiff has failed to enter appearance—Mudda'ī ne apnī hāziri 'adālat meñ ba-zarī'a-i-tahrir zāhir na kī. Has judgment been entered in that case?

Kya us muqaddame meñ tajvīz-i-'adālat likhkar shāmil-i-misl kī-gayi?

6.—Pahuūchuā; hāsil k.; shurū' k.; honā; laguā.

The boy has entered his tenth year—Us laṛke kā daswāñ baras lagā (uskā daswāñ sāl shurū' huā).—To enter one's teens—Us 'umr ko pahuūchuā jo terah baras se unnīs baras tak rabe. [paiṭhānā.

7.—Ghusānā; dhaṁsānā; dākhil k.; ghuresānā; ṭhok ke bhitar

To enter a knife into a piece of wood, a wedge into a log—Chhuri ko lakṛī ke ṭukre meñ yā pachchar ko laṭṭhe meñ ghusānā (dhaṁsānā yā ghuresnā).

Enter, v. i. 1.—Bhitar jānā yā ānā; andar dākhil h.

To enter into a country—Kisi mulk meñ jānā.

2.—Bhitar jā-rahnā; andar ghus jānā; andar dākhil ho-jānā; ghus jānā; kisi shai kā juzw h. (usmeñ shāmil yā dākhil h.); sharik h.; shirkat r.

Usually with *into*; sometimes with *on* or *upon*.

3.—Khūb ghus jānā; dūr tak paiṭhnā; ham-dardi k.; dard-sharik h.

To enter into the feelings of another—Dūsre ke ranj-o-rāhat (khushtī aur gam) meñ sharīk h.; dūsre ke sāth ham-dardī k.

Enterprise, *n.* 1.—Woh bāt jiskā hīrā nṭhāyā jāe yā jiske anjām kī koshish kī-jāe; kisi aisi bāt kī koshish jismeñ jurat yā sargarmi darkār ho kḥwāh koyī khatra ho; koyī baṛā kām; kār-i-aham; muhim; ma'rīka.

2.—Aise milnat ke kām meñ masrūf hone kī raghat yā uskā shauq jismeñ jurat musta'idī chustī-o-chālākī anrusīqism kī sifateñ darkār hon.

A man of great enterprise—Aisā shakhs jo un kāmōñ meñ baṛī ragbat yā shauq se hāth dāle jinmeñ jurat wagaira darkār ho.

Enterprise, *v.* 1. Uṭhānā; hīrā nṭhānā; shurū' karke anjām karne kī koshish k.; kisi kām ko jurat karke shurū' k. (ismeñ qadam r. kḥwāh hāth dānā).

Enterprising, *a.* 1.—Dilerī yā musta'idī se kisi kām kā hīrā nṭhāne-wālā; kisi amr-i-aham (baṛe kām) kī koshish dil kī mazhūti yā musta'idī se karnewālā; 'ālī-himmat; 'ulu-l-'uzm; jān bāz; diler; bahādur; hiwāyī; sāhasī.

Entertain, *v.* 1.—Mihmān-nawāzī k.; kisi ko batanr mihmān ke rakhnā; kisi ko ghar par khilānā yk khilānā aur sulānā; mihmānī k.; mihmān kī tarah rakhnā; khātir-dārī k.

2.—Khushtī k.; dil bahlānā; aisi bāt kī taraf muḥhātab karānā jisse waqt khushtī se kaṭ jāe; man phernā; rijhānā.

3.—Qabūl k.; taslīm k.; manzūr k.; tajwiz wa infisāl kī garaz se lenā yā manzūr k.; lekargaur k.; kām meñ lānā; samā'nt k.

To entertain a plea or proposal—Kisi 'uzr yā tajwiz ko manzūr yā taslīm k.—

To entertain a suit—Kisi nālīsh ko manzūr k. ya'nī tajwiz wa infisāl kī garaz se use lenā (uaki samā'at k.).

4.—Mih-r-bānī kī nazar se dil meñ r.; dil yā zilu meñ r.

The court entertains no doubt on the subject—Is bāt kī nisbat 'adālat kuchh shubha nahīn rakhtī.—The court entertains a favourable view of this case—'Adālat kī rāe is muqaddame kī nisbat achelhi hai. [pilānā.

Entertain, *v.* 1. Mez-hānī k.; mihmānoñ ko apne ghar rakh-kar khilānā.

Entertaining, *a.* Jisse khushtī yā firhat ho; khusht-knu; dil-bahlāw; dil-chasp; jisse jī bahāl jāe; mufarrīh.

Entertainment, *n.* 1.—Mihmān-nawāzī; mihmānī yā mihmān-dārī; mihmānoñ ko apne yahūñ ba ajr yā bilā ajr rakhnā aur khilānā-pilānā; tawāzū'; khātir-dārī; āwbhagat.

2.—Mihmān ke liye khāne-pīno kī chizeñ; 'umda 'umda khāne-pīne kī chizeñ; nafis nafis gīzā aur sharāb wagaira; mukallaf khānā.

3.—Woh tafrih khushtī yā achelhi achelhi sikhne kī bāteñ jo guftgū taqrīr khusht-hayātī yā uagīma-o-sarod (gāne-bajāne) wagaira se hāsil hon; woh khushtī jo dil ko kisi dil-chasp bāt se hāsil ho; tafrih; tafarruj; dil-bahlāw; dillagī; nāch-o-tamāshā.

Entice, *v.* 1. Kisi chīz kī unmed yā uskā shauq dilākar uskī taraf rāgīb k.; targīb d.; gumrah k.; bahlānā; burāyī kī targīb d.; burī bāt kī taraf māil k. yā jhukānā; wargalānnā.

Enticement, *n.* 1.—Targīb yā targīb-dihī; wargalānnā; bahlānā; burāyī kī taraf māil k. [bāt yā chīz.

2.—Woh shai jisse badī kī targīb ho; burāyī kī taraf māil karne-wālī

Entire, a. 1.—Jiske kul ajzā (hisse) pūre hoñ; pūrā pūrā aur kāmīl; tamām o-kamāl; jismeñ taqsim ho-kar kamī na huyī ho; musallam; darobast; sab kā sab; kul; samūchā; ek-kā-ek.

He has the entire village in his possession—Uske qabze meñ musallam (daro. bast yā samūchā) mauza' hai.

2.—Bi-l-kul; sārā; pūrā pūrā; jismeñ aur koyī sharik na ho.

He has the entire control of that business—Us kār-o-bār kā sārā iḡhtiyār usī ke hāth meñ hai (usiko hasil hai). [usmeñ maujūd hoñ.]

3.—Pūrā; kāmīl; apne ajzā ke i'tibār se pūrā; jiske kul zarūrī ajzā

4.—Jismeñ kisī tarah kī milāwat na ho; sār; suthrā; sachchā; dilī; bā-wafā; hama-tan fidā; khālīs; pakkā; dil-o-jān se nisār. [ghorā.

5.—Andū; ākhta kiya huā nabīn; jismeñ koyī aib yā naqs na ho—jaise Entirely, *ad.* Bi-l-kul; sab kā sab; kulliyatai; tamām-o-kamāl; sārā; yak-qalam; kul; alag nahīn.

2.—Sachhāyī se; sachche dil se; mazbūtī se.

Entireness, n. Pūrā pūrā h.; samūchā yā musallam h.; tūṭī-phūṭā na h.

Entirety, n. 1.—Pūrā pūrā h.; mukammal h.; adhūrā yā uḡis na h.

2.—Bi-l-kul; dar-o-bast; samūchā; musallam.

Entitle, v. t. 1.—Khitaḡ d.; mulaqqab k.; nām-zad k.; mausūm k.; ta'zimī laqab d.; kahuā yā pukārṇā.

2.—Mujāz k.; zī haq yā mustahaq k.; kisī shai ke māngne yā usko lene (pāne) kā mustahaq k.; kisī shai ke liye lāiq k.; kisī shai kī khwāstgārī ke wujūh baham pahūchānā; liyāqat-i-munāsib kī wajh se kisī shai kī da'wī-dārī kā mujāz k.

Entrance, n. 1.—Andar-jānā; dākhil h.; dukhūl.

2.—Kisī jāe-dād yā mansab par qābiz h.

Magistrates at their entrance into office usually take an oath—Apne mansab par kār-rawā hone ke qabl hukām-i-faujdarī aksar halaf uṭhāte haiñ.

The entrance of an heir upon his inheritance—Kisī wāris kī apnī īrs par qābiz h.

3.—Andar jāne kī ijāzat; andar jāne kā iḡhtiyār; bār-yābī; rā-sāyī; dākhil; pahūch.

4.—Woh darwāza phāṭak yā rāh jiske zari'e se kisī jagah jā sakeñ; madkhāl; bhitar jāne kī rāh; andar jāne kā rāsta.

5.—Ibtidā; āgāz; shurū'; bismillāh.

Entrance, v. t. 1.—Wajd meñ dālnā; behosh yā gashī kī lālat meñ kar-d.; ashyā-i-maujūda se be-khabar kar-d.

2.—Māre khushī ke jāme meñ rahne na d.; be-khud kar-d.; khushī yā hairat se jāme ke bāhar kar-d.; hālat-i-wajd meñ kar-d.; hāl meñ lāṇā.

Entrap, v. t. Phande meñ phaṇsānā; qabāḡat yā mustabāt meñ dālnā; dām-i-tazwīr meñ giriftār k.; uljhānā; dām (phande yā jāl) meñ lānā yā phaṇsānā.

Entreat, n. t. 1.—Dil se iltijā k.; minnat k.; ārzū k.; balāyeñ l.; lajājāt-o-samājat ke sāth istid'ā yā darakhwāst k.; dabā dabā ke (mutaqāzī ho-kar) kisī bāt kī darakhwāst k.

2.—Minnat-o-samājat ke zari'e se targīb d.; hāth joṛ khwāh pāñw parke kisī bāt ke karne par āmāda yā rāgīb k.

Entreaty, n. Iltimās; istid'ā; bārī minnat-samājat; dil se darakhwāst; kisī bāt ke liye hāth joṛnā yā pairon parṇā.

Enumerate, v. t. Shumār k.; gimnā; gintī k.; ek ek karke kalmā; tafsīl-wār bayān k.; kisi kā khās aur judāgāna muhāsaba d.; phir se bayān k.

Enumeration, n. 1.—Gintī; shumār; judāgāna mazkūr; i'āda.

2.—Mufasssal hisāb; hewrā; tafsīlwār hisāb.

ENTREE, (ʕng-trā') [Fr.] n. Daḡhl; andur ānā; bhītar jāne kī āzādī; andar daḡhlil hone kī ijāzat yā uskā haq; guzar. {meñ rasīyī yā guzar r.

To have the *entrée* of a house—Kisi makān meñ jāne kī ijāzat r.; kisi makān

Entry, n. 1.—Daḡhlil h.; andar jānā; ibtidā; iqḡām. [dirāj; raqam; madd.

2.—Siyāha; dākhila; likhnā yā kisi kitāb wagairā meñ tahrīr k.; in-

Make an *entry* of this document in your register—Is dast-āwez kī siyāha

apne rajistar meñ kar-lo. The *entries* in this diary are not made properly—

Yah roz-nāmechah-zābita aur silsila-wār murattab nahīn hai. The information

in the theft case was recorded as *entry* No. 32.—Us ehorī ke muqad-

dane kī ittilā' madd-i-battis meñ likhī gayī. [darwāza; dewphī.

3.—Jāne kī rāh; kisi makān 'imārat yā kamre meñ jāne kā rāsta;

4.—(Law, (a) Arāzī par ḡhwāh kisi makān wagairā meñ jākar uskā qabza-i-wāqī'ī kar-lenā; qabza; daḡhl.

(b) Bā-zābita aur silsila-wār likhnā—jaise kisi 'adālat kī tahrīr kā.

(c) Woh fi'l (makān ke andar ghūs jānā) jo jurm-i-naqab-zanī-ba-ḡhāna ke takmile ke liye lāhndī hotā hai.

Writ of entry—Hukm-nāma yā parwāna-i-daḡhl-dibānī; woh hukm-nāma jo us

shakhs se qabza-i-arāzī dilāne ke liye jāri kiyā jātā hai jo nā-jāiz taur par

daḡhlī ho-kar qābiz ho. [mashtahar k.; zāhīr k.

Enunciate, v. t. 1.—Kisi shai kā bayān qā'ide ke mutābiq k.; i'lān d.;

2.—Aisā kalmā kī sāf sāf sun parē; bolnā; mulfūz k. [chhipā d.

Envelop, v. t. 1.—Gher lenā; bi-l-kul chhā yā chhipā l.; ehārōñ taraf hokar

2.—Lapetnā; lifāfe wagairā meñ band k.; malfūf k.

Envelope, n. Lifāfa; pushish; ḡlāf; ḡhol; khushnsan khat kā lifāfa.

Envelop, v. t. 2. Zahr-ālūd k.; zahr milānā; bikh milānā; khāno wagairā

meñ koyī zahrīlī shai milā-kar use ḡhatar-nāk yā muhlik banā d.;

zahr meñ bujhānā—jaise tīr wagairā.

Enviably, a. Jisse hasad paidā ho-sake; rashk ke qābil; jisse usko

dekhne yā jāne-wāle ke dil meñ uske rakhne yā uskī mānīnd hone

kā kamāl shanq paidā ho-suke.

Envious, a. Jiske dil meñ hasad ho; hāsīd; rashkī; ḡāhī; jo dūsro

meñ kisi bāt kī 'umdagī ḡhwāh uskī taraqqī yā khushī dekh-kar ran-

jīda yā beqarār ho; bad-andesh; jisse hasrat zāhīr ho; jo hasad kī

wājī se kiya jāe; jisse hasad paidā ho; hasad-āngez. [kar-l.

Environ, v. t. 1.—Ghernā; muhīt k.; ehārōñ taraf ho-jānā; muhāsara

2.—Lapetnā; chhipā l.; mubtalā kar-d.

Environs, n. pl. Woh maqāmāt jo kisi dūsre maqām ke ehārōñ taraf yā

uske qurb-o-jawār meñ hon; hawālī; nawāhī; gird-pesh kī jāgah;

sawād; jawār; pairāmūn; atrāf; munzāfat.

Envoy, n. Elohi; safir; woh shakhs jo kisi bādshāh yā riyāsat kī jānīb

se 'ahd-o-pāinūn ḡhwāh kisi dūsre aur ke anjām kī garaz se kisi

mulki-zair ke bādshāh yā riyāsat meñ bhejā jāe

Envy, v. t. Hasad k.; ḡāh k.; hasrat se dekhnā; rashk k.; dūsro meñ kisi

bāt ki buzurgī dekh-kar khwāh uski nek-nāmī yā kīnshī par jal-marūā (jālī le-jānā); dūsre ki taraqqī par nā-khush h. (use dekh na sakūā).
Envy, n. 1.—Hasad; rashk; hasrat; dāh; jalan; woh ranj yā be-qarārī wagairā jo dūsre ki kāmyābī yā usko apne se baḥ-kar dekhne ki wajh se ho.

2.—Kīna; bugz; 'adāwat.

3.—Woh shai jispar rashk karen; hasad yā hasrat ki chiz; woh shai jisko dekh-kar dāh le-jāen; sab ki nigāhoṅ kā nishāna.

EO ANIMO (Lat.) Us irāde se; us mansbā se.

EO NOMINE (Lat.) Us nām se.

Epidemic, { a. Jiskā asar kisī qaum ki qaum khwāh usmeṅ se kasrat
Epidemical, } se logoṅ par ho; 'ām; murawwaj; ghar ghar phail-
 ne w.; 'ālam-gīr. [waqt meṅ 'awām ko ho.

Epidemic, n. Maraz-i-muta'addī; woh bīmārī jo kisī wajh-i-'ām se ek hī

Epistle, n. Woh tabrīr jiske zarī'e se kisī amr ki ittīlā' dastī khwāh dāk wagairā ke wasīle se kisī shakhs ko dūr par dī-jāe; chitṭhī; khat; khat jo kisī gair maqām par bhejne ke liye likhā jāe.

☞ "Rarely used in familiar conversation or writings." Webster.

Epistolary, a. 1.—Chitṭhiyōṅ ke muta'alliq; khatūt aur murāsālāt ke liye mauzūn.

An epistolary style—'Ibārat jo khatūt-nawīsī ke liye mauzūn ho.

2.—Jo khatūt meṅ darj ho yā unke zarī'e se ho.

An epistolary correspondence—Khat-kitābat; chitṭhī-pattrī; khatūt kāzānā-jānā.

Epithet, n. Woh kalīma-i-tausifī jisse kisī khās shakhs yā chiz ki koyī sifat-i-khās yā munāsib zāhir ho.

☞ "Now confined wholly to adjectives." Webster.

Epitome, n. Kisī kitāb kā khulāsa; khulāsa; muntakhab.

Epitomize, v. t. Kisī kitāb wagairā ke zarūrī mazāmīn kā khulāsa k.; kisī tahrīr ko mukhtasar k.; chhoṭā k.; kāṭ-kar kam k.; ghaṭā d.

Epoch, n. Koyī zamāna-i-mu'ayyan jisse uske ba'd ke saloṅ yā sanoṅ kā shumār ho; woh zamāna-i-darāz yā qalīl jismeṅ kisī aise mājare kā wuqū' huā ho jiskā lihāz uske wuqū' ke ba'd logoṅ ko bahut hī ho; san; sākā; sammat.

Equability, n. Yaksān rahne ki sifat yā hālat; barābar ek tarah par rahnā; yaksāniyat; barābarī. [hī hālat meṅ rahne-wālā.

Equable, a. 1.—Barābar aur ek tarah kā; auqāt-i-mukhtalifa par ek
 ☞ Said of motion and the like. [khayālāt.

2.—Gair-mutalawwin; jo badlā (tabdīl huā) na kare—jaise mizāj yā

Equal, a. 1.—Miqdār darja māliyat wagairā meṅ mukhtalif nabīn; ham-qad ham-miqdār ham-qīmat ham-dārja 'alā hāzi-l-qiyās; na ā'lā na adnā; na barā na chhoṭā; na-bihtar na bad-tar; mushābih; yak-sān; musāwi; barābar. [r. w.; kāfi; laiq; munāsib.

2.—Munāsabat r. w.; ham-andāz; iqtidār liyāqat yā zarī'a-i-kāfi

3.—Ek tarah kā; mutalawwin nabīn; yak-sān.

4.—Donoṅ pallā (pahlū) barābar r. w.; jo kisī taraf ziyāda na jhukā ho; gair-jānib-dār; munsif; 'ādīl.

5.—Siyāh suped donoṅ ko barābar samajhne-wālā; kisī shai ki nisbat na naf' se ta'alluq r. w. na nuqsān se; kisī amr ke do jawā-

nib se ek kī nisbat bhī fikr na r. w.; sab ko yak-sān samajhne-wālā; barābar jānne-wālā; lā-parwā.

It is equal to a just judge whether a plaintiff wins his case or no—Mujawwiz-i-'adil ke nazdik kisi mudda'ī kī apne muqaddame kī jituā yā na jitnā donoñ barābar hai.

Equal, n. Woh shakhs jo ba-nisbat dūsro ke na ā'ā ho na adnā; ham-'umr ham-rutba hain-mansab hain-liyāqat ham-maqdarat wagaira; barābar; woh shakhs jo kisi bāt meñ dūsre ke barābar ho; miqdār-i-musāwī; jituñ dūsri shai ho utnī hī.

Equal, v. t. 1.—Barābar honā yā ho-jānā; ham-miqdār ham-qīmat ham-darja yā ham-rutba wagnā h.; kisi ke ham-andāz h.

2.—Mu'āwaza-i-musāwī¹.; pūrā pūrā 'iwaz-mu'āwaza k.

3.—Kisi ke harābar k.; nisā kar-d. kī ek shai dūsri se barh na jāe (uspar salaqat na le jāe); muqābil banūnā; muqābala k.; barābar samajhnā. **Equality, n. 1.**—Barābarī; barābar h.; ham-miqdār yā ham-darja h.; qīmat rutba yā sifat wagaira meñ dūsre kī māniind h.; musāwāt.

2.—Barābar ek tarah kī rahnā; ek hī hālat par rahnā; yaksāniyat; ham-wārī—jaiso nūzāj kī.

3.—Barābar yā musattab h.; nīchā ūchā na h.; hamwārī.

Equalize, v. t. Barābar k.; musābih k.; miqdār yā rutbe meñ dūsro kī māniind banā d.; donoñ pullā barābar kar-d.

To equalize accounts—Hisāb (lekhnā) barābar k.; jam'-kharch yak-sān kar-d (uski bidh milā d.); nām aur jam' donoñ ek kar-d.

Equally, ad. Kisi dūsre ke barābar; ba-hus-i-musāwī; harābar hisson meñ; ek andāz se; bilā rū wa ri'āyat; bilā tafriq; 'udl ke sātī; barābar; yak-sān; wājib tarīq par; bilā taraf-dārī; donoñ taraf barābar.

☞ Followed by *with*.

Equilibrium, n. 1.—Wazn yā hojī kī barābarī.

2.—Kisi shai ke sahāt (uske ek hālat par rahne) ke liye uske muta'alliq ke har ek amr kī barābar lihāz r.; i'tidāl.

3.—'Aql kī tarfūz par kisi shai ke wujūd kī tol (uski tajwiz); woh tazabzub yā hnis-bais kī hālat jab do muqhtalif wujūh kī tajwiz-i-qat'ī na ho-sake.

In equilibrio—(Lat.) Barābar; yak-sān; ek hālat meñ.

Equip, v. t. Kām yā kisi hājat yā zarūrat ke liye murattab k.; durust k.; sāz-o-sāmān k.; huthiyār khāne pīne kī chīzeñ aur golī-bārūt wagaira se sijal kar-d.; safar-i-daryāyī ke liye sab zarūrī sāmān mu-haiyā kar-d.

☞ Said especially of ships or of troops.

Equipage, n. 1.—Sāz-o-sāmān; jehūz yā lashkar kī sab zarūrī sāmān.

2.—Ārāish; zebāish kī chīzeñ; zināt ke asbāh. [ke ham-rāh chālne.]

3.—Sawārī; julūs; jilau; ālmī ghorē gūriyūñ wagaira jo kisi kī sawārī

Equipoise, n. See *Equilibrium*.

Equitable, a. 1.—Jismeñ insāf ho; jisse insāf kī izhār ho; jisse wujūb yā gair-jannabadārī kī lihāz-i-wāqi'ī pūyā jāwe; jismeñ logoñ ke haqūq yak-sān samjho jāwōñ; jisko rū se matakhusimain ke haq meñ barābar insāf ho; jisko rū se har shakhs ko uskā haq dilāyā jāwe; wājib; munsif-āna; jismeñ taraf-dārī na ho.

An *equitable* decision—Faisala-i-munsif-āna; aisā faisala jisse izhār-i-insāf ho (yah sābit ho ki amr-i-wājib par bilā jānib-dārī lihāz-i-wāq'ī kiya gayā hai). An *equitable* distribution of an estate—Kisī jāe-dād ki taqsim-i-wājib (uskā aisi tarah par bāhū jānā ki jiskā jisqadar haq ho use mile). An *equitable* judge—Mujawwiz-i-'ādil; insāf karne-wālā hākim-i-'adālat.

2.—'Adālat-i-insāf yā qā'ida-i-insāf se muta'alliq; jiskī tabqīqāt yā tajwīz 'adālat-i-insāf meñ ho.

The *equitable* jurisdiction of a court—'Adālat kī woh iḥtiyār jiske rū se qā'ida-i-insāf ke ba-mūjib 'amal kiya jāwe ya'nī bilā lihāz-i-qānūn yā rawaj is bāt kī tajwīz ki-jāwo kī 'aqlan wa insāfan amr-i-mutawāzi'a-fih kī nisbat kyā karuā chāhiye.

Equitableness, n. Munsif aur be-lagāw hone kī sifat; nasfat; insāf kā kurnā yā har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz yā munāsib ke mutābiq denā.

The *equitableness* of a judge—Mujawwiz kā munsif aur be-lagāw h.; nasfat-i-mujawwiz.

The *equitableness* of a decision, or distribution of property—Kisī faisale kā munsif-āna honā yā jāe-dād kā aisi tarah bāhū jānā ki har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz ke mutābiq hissa mile. [insāf ke sāth.

Equitably, ad. Munsif-āna tarīq par; wājib taur par; bilā jānib-dārī; *Equity*, n. 1.—'Adl; insāf; guir-jānib-dārī; 'aql aur us qānūn ke mutābiq jo insān kī hidāyat ke liye Junāb-i-Bārī kī taraf se mauzū' hai har ek insān ko uskā haq denā yā uske dene par māil honā; sab ke sāth yaksān bartāw; munsifāna kār rawāyī; kār-rawāyī jiskī bunyād mahz insāf par ho; haq yā da'we kā wājib khayāl.

The court should, in *equity*, allow this claim—'Adālat ko chāhiye ki insāf ko lihāz se (haq yā da'we par wājibāna lihāz karke) is da'we ko manzūr kare.

2.—(Law) Da'wi-i-wājib.

The plaintiff's *equity* is too well established to be denied by the defendant—Mudda'i kā da'wi-i-wājib isqadar sābit hai ki mudda'a'alāh usse inkār nahīn kar-saktā.

3.—'Ilm-i-qānūn meñ *equity* ke lafz se us qism kī dād-gustārī maqsūd hotī hai jo ba-hālat-i-maqs-i-qawānīn khwāl is wajh se kī qawānīn meñ zawābit kī pābandī had se ziyāda sakhtī ke sāth kī-jātī hai unki 'aqli tāwīl ke zarī'e se 'amal meñ ātī hai.

Equity of redemption—(Law) Woh fāida-i-qānūnī jo rāhin ko arāzi-i-marhūna ke infikāk ke liye mulat-i-ma'qūl ke zarī'e se us hālat meñ diyā jātā hai jab ki uskā istihqāq-i-infikāk is wajh se sāqit ho-jāe kī waqt-i-mu'ayyana par usse zar-i-rihu adā na kiya ho; infikāk-i-rihu kī nisbat qānūnī ri'āyat.

Equivalence, n. Ham-qīmat yā barābar h.; māliyat mafhūm yā waq'at meñ barābarī.

To give an *equivalence* of money for goods—Jins kī qīmat ke barābar naqd d.

Equivalent, a. 1.—Ham-māliyat; ham-qīmat.

“Equivalent in value or worth, is tautological.” Webster.

2.—Taqat zor yā tāsir meñ barābar; ham-waq'at; dil par yak-sān asar paidā k. w.; ham-ma'nī; barābar yā ek tarah kā mafhūm r. w.; jo dūsrē kā badal ho-sake. [shai ke barābar ho.

Equivalent, n.—Aisi shai jo qīmat waq'at rutba yā zor meñ kisī dūsrī

To offer an *equivalent* for damage done—Jo kuchh k̄hisāra ho uske barābar qimat yā maliyat kā kuchh d.

Equivocal, *a.* 1.—Jiske k-yī ma'ni hoñ par sab kā itlāq munāsib taur par ho-sake; jiskā kayī mafhūmī yā matlab ho; jiskī do ta'bīr ho-sake; zū-ma'ni; mubham; muzabzah; mashkūk—jaise alfāz.

2.—Jisse kayī qism kī nīyat yā irāda mansūb kar-saken; jisse mukh-talif k̄hayālāt maqāsīd yā tariq zāhir hoñ; jisse koyī bāt pukhta pāyī na jāe; maulūm; mashkūk—jaise tariq yā chāl. [mashkūk; mushṭabāh.

3.—Jisse kisi bāt kā pakkā thekānā na lage—jaise nishān yā ishāra; **Equivalent**, *v. z.* Aise alfāz kām meñ lānā jo zū-ma'ni yā mashkūk hoñ; apnī rāe ke zāhir karne meñ aise kulām musta'mal k. jinkā kayī matlab ho-sake; dhokhā deukī garaz se maulūm (gol yā pech-dār) bāteñ kalnā.

Era, *n.* San; sākā yā sākhā; sañvat yā sammāt. [ki paidāish se hotā hai.

The Christian era—San-i-Isīwī ya'ni woh zamāna jiskā shumār Hazrat-i-Masīh

Eradicate, *v. t.* Istisāl k.; jar se nikāl d.; jar khod d.; bekh-kanī k.; nest-o-nā-būd k.; kuchh bhī bāqī na rakhnā; mitānā yā mitā d.; be-bekh-o-bunyād kar-d. [ukhar-jānā.

Eradication, *n.* Bekh-kanī; istisāl; purī barbādī; jar se ukhar-nā yā

Erase, *v. t.* Mitā d.; chhil-kar nikāl d.; khurach d.; mahkūk k. jaise likhe khude yā rang bhare hurūf kā; dho dālnā; ponchli dālnā; kāt dālnā; qalam-zad kar-d.; kharīj k.; mahw k.; dil se dūr k. yā bhulā d.

Eraser, *n.* Khurachnī; chhilnī; kazlak.

Erasure, *n.* Kāt-kūt; mashkūk-mahkūk; chhilā-chhalā; qalam-zad. [pahle.

Ere, *ad.* Qabl; jab tak kisi bāt kā wuqū' na ho uske pahle; kisi bāt ke

Ere, *prep.* Waqt ke i'tibār se pahle; qabl.

Erect, *a.* 1.—Kharā; sidhā; kham yā jhukā nahīn; mustaqīm; istāda.

2.—Uthā; ubhār; ūpar ko muñh kiye; baland; ūchā.

3.—Jhukā yā girā nahīn; mazbūtī se qāim; diler; lā-tajum; k̄hūb mutawajjih aur 'aql larāye huye.

Erect, *v. t.* 1. Kharā k.; istāda k.; ūthānā; buland k. [koyī 'imārat.

2.—Ta'mir k.; banānā; kharā k.; ūthānā—jaise makān yā aur

3.—Naye sar se qāim k.; binā dālnā; banānā; qāim k.; kharā k. jaise koyī bādsbāhat jumhūr qā'ida yā usūl. [urūj d.; barhānā.

4.—Baland k.; 'ālī-martaba kar-d.; balaudī bartārī yā buzurgī d.;

5.—Dil barhānā; himmat yā taqwīyat d.; khush k.; zinda-dil k.

Erection, *n.* 1.—Uthānā; kharā k.; ta'mir; bunyād dālnā; qāim k.; himmat barhānā; tahrīk; taqwīyat.

2.—Koyī shai jo ta'mir kī-jāe; kisi qism kī 'imārat.

Erelong, *ad.* Bahut 'arsa guzarne ke qabl; jald; thore 'arse yā dinon meñ; koyī dam meñ; bahut der na hone pāye uske pahle.

E REGIONE (*Lat.*) Ba-jānib-i-mukhālīf; thik ultā.

E RE NATÁ (*Lat.*) Hasb-i-zarūrat; jaisī zarūrat ho.

ERGO (*Lat.*) *ad.* Is-liye; is wajh se; is-wāste; lihāzā.

Err, *v. i.* 1.—Sidhī rāh se bahak jānā; jo rūsta muqarrar yā asli ho usko ehṭor d.; āwāra-gardī k.; āwāta (be-thekāne) ghūmnā; gumrāh h.

2.—Tajwīz yā rāe meñ galatī k.; bhūl k.; chūk jānā; galat samajhnā; galat-fahmī k.; galatī k.; nā-wāqifi yā be-tawajjuhī se koyī fi'l be-jā k.

3.—Akhlaq aur ādāb khlwāh mazhab ke khilāf 'amal k.; tark-i-farz k. 'ām isse ki woh jānib-i-insāu ho yā khludā; kabhī kabhī yā 'ādātān ranj d.; sahwan ranj d.

Errand, n. 1.—Zabānī paigām yā payām; sañdesā; hukm; irshād; bāt jo karnī yā kahni ho; woh khabar jo dūr par kisi se kahni ho; khabar; farmāish; jo kuchh karne ke liye kahā jāe.

The servant was sent on an errand; he told his errand; he has done the errand.—Woh naukar ek khabar lekar bhejā gayā; usne khabar kah yā de di; woh hukm yā farmāish ki ta'mil kar-chukā (jo kuchh karne ke liye usse kahā gayā thā use woh kar-chukā).

“These are the most common modes of using this word.” Webster.

2.—Kisīke kahni jānekā maushā (maqsad yā garaz). [chhāpe ki bhūl].

ERRATUM (Lat.) Galatī; bhūl-ehūk; tahrir yā tab' kī galatī (likhne yā Erroneous, a. Jādu-i-rāstī se munharif; munharif; sadāqat yā insāf ke mutābiq nahīn; galat; be-jā; nā-durust; jisimeñ galatī ho; jhūṭh; gumrah k. w.; jiske samajhne meñ galatī hui ho.

An erroneous view—Galat rūe; khayāl-i-be-jā. An erroneous doctrine—Masāla-i-galat; aisā masāla jisse gum-rāhī ho.

Erroneously, ad. Galatī se; sihhāt ke sāth (sahīh sabih) nahīn; jhūṭh; sahwan; bhūl se; chūk se; khatā se.

Erroneousness, n. Galatī; 'adam-i-sihhat; be-jāiyat.

Error, n. 1.—Galatī; sahwa; bhūl; chūk; khatā; galat-fahmī.

Clerical error—Kitābat (likhne) kī galatī; kātib (likhne-wāle) kī bhūl.

2.—(Law) Kār-rawāyi-i-'adālat meñ umūr-i-muta'alliqa-i-qānūn yā waqī'āt kī galatī; farīqain ke 'uzrāt yā tajwiz-i-'adālat meñ galatī.

Errors excepted (E. E.)—Ba-istisnā-i-galatī; galatīyon ko chhor ke; jo kuchh bhūl-ehūk ho bilā lihūz uske. Errors and omissions—Bhūl-ehūk; jo kuchh galat aur chhūṭā (firō-guzāst hua) ho.

Erudite, a. Khūb parhā; 'ālim; fāzil; pandit. [parhne ke ba'd hāsil ho.

Erudition, n. 'Ilmiyāt; fuzilat; 'ilm-i-'adab kī tahsil; 'ilm jo bahut kuchh

Eruption, n. 1.—Phūṭ parnā; ṭūṭ parnā; kisi ghiri yā band jagah se yakāyak bāhar nikal ānā. [dāne jo bukhār meñ nikal āte hain.

2.—Kisi jildī maraz kā ho-jānā; jildī maraz—jaise surkh surkh Escape, v. t. 1.—Bhāg kar bach jānā; nikal-jānā; bachā jānā; kisi khatre se pauñh yā amn pānā; khatre yā nuqsān ko bachā jānā; nikal-bhāguā; bhāg kar khatre se mahfūz rah-jānā; khatro se bach-jānā; be-zamr bach-nikalnā.

The accused escaped arrest—Woh mulzam bhāg-kar giriftārī se bachgayā.

His companions were arrested, but he escaped—Uske sāthī giriftār ho-gaye par woh nikal-bhāguā.

2.—Nazar-andāz h.; nigāh se bach jānā; nazar yā tawajjuh se bach-jānā; khayāl na parnā; malhūz na rahnā.

The fact has escaped the attention of the Court—Us bāt ko 'adālat ne nazar-andāz kar-diyā; us waqī'a kī taraf 'adālat ne tawajjuh na ki. To escape one's memory—Yād na rahnā; bhūl-jānā. [bachā-jānā.

Escape, v. i. 1.—Bhāg-kar khatre se bach jānā; khatre yā sadme ko

2.—Be-zarar rah-jānā; khatre se bach jānā; sâf bach yā nikal jānā.
Escape, n. 1.—Khatresebach-nikalnā yā usebachā-jānā; uigāh bachā-jānā; kisi āfat se be-zarar bach-rahū; uqsān yā rukāwat se āzādi yā najāt.

To have a narrow *escape*—Kisi āfat balā yā musibat meñ parte parte (giriftār hote hote) bach-jānā; aisi āfat se mahfūz rah-jānū jo qarib pahunch gayi ho; āyi huyi balā kā tal-jānā.

2.—(*Law*) Kisi shakhs-i-giriftār-shuda yā qaidī kū qabl isse ki woh bā-zābita rihā ho hifāzat yā hirāsāt-i-jāiz se mūr-piṭ karke yā chup-chāp (khufyātān) nikal-jānū; firār.

Escheat, n. (*Law*) 1.—Asāmī ke lā-wāris mar-jāne kī wajh se arāzī kī uske asl mālik kī taraf 'aud k.; qābizīu-i-mujāz ke na hone kī wajh se jāc-dād-i-gair-ināiqūla kī farmān-rawā-i-'ahd (gavarminṭ yā riyāsāt) kī taraf ba-haisiyat-i-mālik-i-asl aur ākhīr 'aud k.

2.—Wow arāzī jo uske asl mālik yā bādsbālī ko asāmī ke lā-wāris mar-jāne yā uskī qābiz-i-mujāz ke na hone kī wajh se mile; nuzūl.

Escheat, v. i. (*Law*) Ashkhās-i-zī-baq ke na hone yā zabtī kī wajh se arāzī kī jānib uske mālik-i-asl yā bād-shāh-i-waqt khwālī riyāsāt ke 'aud k.

Escort, n. 1.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi ke hamrāh uskī hifāzat ke liye khwālī ta'zīmān rahen; woh sipāhī jo hathiyār lagā-kar kisi afsar khwālī asbāb wagairā ke hamrāh jo khushki se kalīn jātā ho hifāzat ke liye rahen; gārād.

2.—Safar yā kalīn bāhar jāne meñ muhāfazat. [nigah-bānī r.]

To travel under the *escort* of a friend—Safar kī hālāt meñ kisi dost ko apnā

Escort, v. t. Nigah-bānī aur hifāzat ke liye kisi ke sāth rahuā; ba-taur nigah-bān ke kisi ke ham-rāh rahuā; kisi kī ta'zīm yā tauqīr ke liye uske ham-rikāb yā uskī khidmat meñ hāzīr rahuā. [land.] *Webster.*

“Used especially with reference to journeys or excursions on

Especial, a. Khās; ā'lā; barā; ek hī qism ke dūsroñ meñ mumtāz.

Especial, ad. Khās tarīq par; takhsīs ke sāth; khās-kar; khāssatan; khusūsān; ek hī shakhs yā chiz ke muta'alliq; ma'mūl se ziyāda; gāyat darje kā.

Espouse, v. t. 1.—Shādī kar-d.; byāh d.; shādī kī nisbat kar-d.; mañguī kar-d. [l.; izdiwāj k.]

2.—Shādī kar-l.; byāh l.; apnī zauja banā l.; apnī zaujiyat meñ

3.—Hāmī bannā; himāyat k.; pushtī d.; tāyīd k.; apnā kar-l.; apne nij kā banā l.; kisi kī taraf ho-jīnā; ikhtiyār k.; qabūl k.

To *espouse* the quarrel of another—Dūsre kā jhagrā mol l. (apne zimme kar-l.).

To *espouse* a cause—Kisi mu'āmale meñ hāmī (madad-gār) ban-jānā.

Espy, v. t. 1.—Dekh pānā; āñkhoñ se dekh l.; kisi dūr kī chiz ko jo kuchh kuchh chhipī yā khūb numāyāñ ho dekh pānā; yakāyak dekh l.

2.—Nigāh khol-kar dekhnā; dekhbhl-kar ugarāñ r.; tārā k.

Esquire, n. Ek ta'zīmī lafz jo maktūb-ilāih ke nām ke sāth Angrezī khutūt meñ musta'mal hotā hai.

Equivalent to *Bahādur* in addressing letters in the Vernacular.

Essay, v. t. Koshish k.; fikr k.; kisi kām ke karne kī koshish k.; kisi shai kī nisbat apnī zihnī quwwatoñ ko āzmānā; āzmānā. [koshish; āzmāish.

Essay, n. 1.—Kisi shai ke anjām ke liye zihnī yā jismānī koshish;

To make an *essay*—Koshish k.

2.—Woh tahrir jo kisi khās mazmūn kī nisbat kī-jāe; jawāb-i-mazmūn. [ne wālā.

Essayist, *n.* Mazmūn-nigār; khās khās mazāmīn kī nisbat apnī rāe likh-
ESSE (*Lat.*) Hasti; wujūd.

Essence, *n.* 1.—Woh sifateh jinse kisi shai kī tarkīb yā jinpar us shai ke wujūd kā madār ho; sifāt-i-khās; nafe; jauhar; asl mādā; māhiyat; woh sifāt jinse ek shai ba-muqābala auroh ke tamiz kī jāwe; khāsiyat; khawās; asl-i-usūl.

2.—Hasti; wujūd.

3.—Kisi nabāt yā dawā kā jauhar; sat; lūr; kisi nabāt kā rangān jisko tez sharāb meñ milākar bataur dawā ke kām meñ layeñ.

4.—Khushbū; 'itr; woh jauhar jisse khushbū banē.

Essential, *a.* 1.—Nafsu-l-amrī; zāti; aslī; jiskā wujūd wāqī'ī ho; jo kisi shai ke qāim rahne yā uske tarkīb dene ke liye lābudī ho.

2.—Nihāyat aham; bahut hī zarūrī; kisi maqsad ke husūl ke liye pur zarūr; lābudī; lazimī.

Essential, *n.* Nihāyat zarūrī bāt; asl; mabdā; mūl; tattwa; woh usūl jinpar kisi amr kā madār ho (jinpar woh mabnī ho).

Essentially, *ad.* Fi-nafsihi; bi-zāti-hī; dar asl: asl meñ; ba-tarz-i-aham; bahut kuchh; tāsir yā mazmūn meñ.

The civil and criminal laws are *essentially* different—Qawānīn-i-dīwānī wa fuju-dārī fi-nafsihi mukhtalif haiñ.—The two statements differ but not *essentially*

—In donoñ bayānāt meñ iktilāf to hai par bahut nahīñ; go yeh donoñ bayānāt mukhtalif haiñ par ba-libāz-i-mazmūn yā tāsir unmeñ iktilāf nahīñ hai.

Establish, *v.* 1.—Mazbūt yā mustahkam k.; aisā qāim karuā ki phir tabdīl na ho; hamesha ke liye (dawāman) qāim k.; ta'aiyyun k.; qarār d.

2.—Nāfiz k.; sādīr k.; hākīm-āna tarīq par aisā hukm jāri k. ki woh hamesha qāim rahe.

☞ “Said of laws, regulations, and the like.” *Webster.*

3.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr karānā; taslīm karānā.

☞ “Said of opinions or doctrines, or forms of religion.” *Webster.*

4.—Bunyād dālnā; qāim k.; nasab k.; kharā k.; buuyād dāl-kar qiyām-i-dawāmanī kā mazbūt band-o-bast k.

☞ “Said of a colony, a state, or other institutions.” *Webster.*

5.—Sābit k.; tāyid k.; kisi muzabzah mushtabah yā za'if amr ko mazbūtī se qāim k.

6.—Kār-o-bār jamāuā; qāim k.; hamle yā nuqsān se mahfūz k.

☞ Used reflexively.

Established, *pp.* or *a.* Qāim; mu'aiyan; muqarrar; mustahkam; mah-kūm; nāfiz-shuda; manzūr-shuda; sādīr-shuda; bahāl; bar-qarār; jo riyāsat kī jānīb se muqarrar amr qāim ho.

Establishment, *n.* 1.—Qāim k. yā qāim kiyā jānā; bunyād dālnā yā bunyād kā dāl jānā; istiḥkām denā yā mustahkam kiyā jānā; sādīr k. yā sudūr; isbāt; bahālī; bar-qarārī.

2.—Guzrān yā basar-i-augāt kā dhaug; ma'mulī kharch; mawājib-i-muqarrar yā augāt-basari kā zari'a; āmadanī; mushāhara.

3.—Woh jagah jalān sukūnat yā kār-o-bār kī garaz se koyī shakhs apnā band-o-bast dawām ke liye kar-le.

4.—Qiyām-gāh yā jāe-i-sukūnat ma' zamīn wa asāsū-l-bait wa sawārī-shikārī wagaira; daftar yā kām karne kī jagah; mulāzīmīn; naukar-ehākar; 'amla; 'amlo-f'le.

Estate, n. 1.—Milk; amlāk; jāe-dād; māl; dhan; jo kuchh kisī ke qabze mein ho; har qism kī jāe-dād 'ala-l-khusūs jāe-dād-i-arāzī; har qism kī mal'ishat (jāe-dād māl-o-matā' yā milkiyat) jo koyī mutawaffā chhor jāwe; māl-i-matrūka; matrūka-i-mutawaffā; tarka.

Real estate—Jāe-dād-i-arāzī; jāe-dād-i-gair-manqūla.—**Personal estate**—Māl-i-manqūla.—**Hereditary estate**—Jāe-dād-i-maurūsi; mirās; ira.—**Paternal estate**—Matrūka-i-pidari; jāe-dād-i-pidari; bāp kā māl.—**Joint estate**—Jāe-dād-i-ijmālī yā shirkatī; mahāl-i-ijmālī.—**Estate paying revenue to Government**—Mahāl-i-māl-guzārī; mahāl-i-māl-guzār-i-sar-kār; mahāl-i-khālisa.—**Landed estate**—Jāe-dād-i-arāzī; zamīndārī; haqqiyat.—**An estate given as a pension** Jāgīr; mu'āfi; altamgā; alimma.—**An encumbered estate**—Jāe-dād jo zer-bār-i-qarz ho; woh jāe-dād jispar qarz (dain) kā bār ho.

2.—*pl.* Riyāsat; mulk; rāj; bādshāhat. [hāsīl ho.

3.—(*Law*) Woh haq yā istihqāq jo kisī ko arāzī yā dūsrī jāe-dād mein **An estate for life**—Haqq-i-hin-hayātī; woh haq jo kisī ko uski zindagi tak hāsīl rahe.—**An estate for years**—Haqq-i-mī'ādī; haq jo chand sāl tak qāim rahe. **A temporary estate**—Haqq-i-chand-roza; aisā haq jo thore dinon tak qāim rahe; haqqiyat-i-'ūrizī.

Esteem, v. 1.—Qadr k.; kisī shai ko 'umda samajhnā; ganīmat jānnā; 'azīz r.; giunnā yā shunīār k.; samajhnā; khayāl k.

2.—Besh-qinnat samajhnā; garāb-bahā khayāl k.; baṛī qadr k.; adab k.; ta'zīm k.; 'izzat k.; tauqīr k.; muhabbat k.; baṛā samajhnā; mān k.; ādar k. [sochnā; samajhnā; khayāl k.

Esteem, v. 2. Tashkhis k.; kisī shai kī 'umdagī wagaira par lihāz k.; **Esteem, n.** Qadr; waqr; baṛā khayāl; qadr-o-mauzilat; baṛī ta'zīm; 'izzat; kisī shai ko 'umda tasawwar karke use achchhā samajhnā; rāe; tashkhis; liyāqat yā 'adam-i-liyāqat kī nisbat rāe yā khayāl.

In one's esteem—Kisī kī rāe (dānist yā tajwīz) mein. **To live in much esteem**—Bahut qadr kiya jānā; baṛī tauqīr se rahnā.

Estimable, a. 1.—Jiskī tashkhis yā qīmat ho-sake; jiskī māliyat kā takhmīna ho-sake. [ta'ayun ho-sake.

An estimable damago—Aisā harja yā khisāra jiskī māliyat kā takhmīna yā

2.—Tauqīr yā ta'zīm ke qābil; shūyān-i-'izzat; mu'azzaz; wājibu-t-ta'zīm; achchhā samjhe jāne ke laiq.

Estimate, v. 1. Kisī shai kī qīmat tajwīz k.; kisī shai kī qīmat yā miqdār wagaira kā bilā uske wazn yā paimānīsh ke apnī rāe yā tajwīz se qāim k.; tashkhis k.; andāza k.; takdama k.; takhmīna k.; qīmat lagānā; ānkūnā; kūtnā; atkal se batānā.

Estimate, n. Tashkhis-i-zihnī; takhmīna; wazn miqdār yā qīmat wagaira kī nisbat tajwīz; hisāb bilā paimānīsh yā wazn; takdama; andāz; kūt; atkal; istimat.

Estimate of crops—Kaukūt; dāna-bandī. **Rough estimate**—Kachchā takhmīna; tashkhis-i-khām; qīmat wagaira kī niri atkal-pachchā tajwīz.

Estimation, n. 1.—Tashkhiṣ; shumār; hisāb; gintī; andāza; kisī shai kī māliyat wus'at (laubāyī chaurāyī wagaira) yā miqdār kī nisbat rāe yā tajwiz jo kisī nīsi bāt par qāim na ho jisko pukhta karke mān leñ.

2.—Tauqir; qadr; pās; lihāz; 'umda khayāl; 'izzat; hurmat; ābrū.

Estop, v. t. (Law) Roknā; māni' h; insidād k.; āge barhne na d.; kisī ko khud usike fi'l se māni' h.; sadd-i-rāh h.; hārij h.

Estoppel, n. (Law) Rukāwat; insidād; imtinā; 'uzr-i-māni' jo kisī ke fi'l-i-khās par māni' ho aur jiskī wajh se woh koyī bayān khilāf apne bayān-i-sābiq ke na kar sake; amr-i-'ariz; imtinā' yā insidād nisbat kisī aise bayān yā inkār ke jo kisī ke khās fi'l bayān yā inkār-i-sābiq ke bar-'aks ho; māni'-i-taqir-i-mukhālif; taslim-i-qat'i wa nā-qābil-i-tardid; amr-i-māni'-i-takmila-i-qānūnī; 'uzr-i-amr-i-māni'.

To work as an *estoppel*—Māni' h.; kisī ko apne pable iqrār khwāh inkār ke khilāf kuchh kalne na d.; taqir-i-mutazād meñ māni' h.

Estovers, n. (Law) Zurūrī chizē; rasad; woh muwājib jo kisī shakhs ko basar-i-augāt ke liye uskī amlāk se diye-jāweñ masalan woh muwājib jo kisī qaidī aur uske 'ayāl-o-atfāl ko ba-hālat-i-qaid uske uskī jāe-dād se diye jāweñ; woh muwājib jo kisī kī zanjā ko ba-hālat-i-talāq ba-taur nān-nafqā ke zawaj kī jāe-dād se diye-jāweñ.

Estrange, v. t. 1.—Dūr rahuā; kanāre yā kauāra-kash rahuā; uns aur muhabbat tark kar d. [yā nā-chaqī paidā k.

2.—Ajnab banā d.; tabi'at pher d.; mugāirat paidā kar-denā; nifāq

Estrangement, n. Muhabbat chhoṛā d. yā uskā chhūṭ-jānā; nā-chaqī; nifāq; mugāirat; dūr rahuā; khud-ba-khud kanāra-kash ho-jānā; kanāre haṭ-jānā; kashidagī; sard-mihrī

Estreat, n. (Law) Hukm-i-jurmāna wagaira ke asl kī naql-i-sahib (uskā musanuā yā muntakhab) jo misl-i-'adālat meñ is garaz se rahe ki woh rupaye 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujāz wusūl kare; jab koyī muchalka zabt ho-jāe to uskī dast-āwez kā misl-i-muqaddama se is maqsad se 'alāhida kar-l. ki uskī nisbat usi khwāh dūsrī 'adālat meñ kār-rawāyī kī-jāe.

Estrepe, v. t. Nangā yā barahna kar-d.—jaise darakhṭōn ko unki shākheñ tor-kar yā zamīn ko uspar se jangal kāṭ yā makānāt munhadim karke; zamīn jangal yā makānāt ko is tarah gārat k. ki usse dūsrā ko nuqsān pahunchē. [jangal khwāh makānāt kī nisbat wuqū' meñ āye.

Estreperment, n. Woh bar-bādi-i-'azīm jo kisī asīmī kī jānib se arāzī yā *ET CETERA* (Lot.) Aur bāqī; wagaira. [aur na fanā-pazir; lāyazāl.

Eternal, a. 1.—Jiskī na ibtidā ho na intibā; qāimu-l-wnjūd; na kisī se niklā

The eternal God—Khudā-i-lāyazāl.

[mudāmī; gair-fanā-pazir.

2.—Azālī wa abadī; jo hamesha qāim rahe; lā-intihā; lā-zawāl;

Eternal glory—Jalāl-i-lā-zawāl; lā-intibā buzurgī.

3.—Jiskā silsila na ṭūṭe; jo band (mauqūf) na ho.

Eternal fires—Āg jo kabhī na bujhe (hamesha jalā kare).

4.—Lā-tagaiyur; lā-tabāddul; jo kabhī na badle.

Eternal truth—Woh nafsu-l-amr jiskī adiyat kabhī na badle.

Eternal, n. Qaiyūm; Khudā.

Eternally, *ad.* Hamesha; lā-ibtidā yā lā-intihā; jiskā khātima na ho; joñ kā toñ; bili-tagaiynr; sadā; mudām. [gī; baqā.

Eternity, *n.* 1.—Azal-o-abad; muddat-i-lā-intihā; mudāwamat; hamesha-
2.—Woh hālat yā waqt jiskā āgāz mant ke ba'd hotā hai; 'ālam-i-baqā; 'āqibat. [aisā kar-d. ki zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe.

Eternize, *v. t.* 1.—Kisī shai ko hamesha qāim r.; kisī shai ko 'baqā d.;
2.—Lā-zawāl banānā; hamesha ke liye mashhūr. k.

Ethics, *n.* 'Ilm-i-akhlāq; farāiz-i-insāni kā 'ilm; woh usūl aur qawā'id jo insān ke farāiz se muta'alliq hon.

Etiquette, *n.* Rusūm-i-ādāb; adab-qā'ide ki woh bāteñ jinkā bartāw nij ki mulāqātōñ khwāh darbār-i-'ān yā khās meñ hāziriñ ke nā-bain ho; nishast-o-barkhāst yā raftār-o-guftār ke muta'alliq woh bāteñ jo tahzīb ki nazar se khwāh ba-ittibā'-i-hukm-i-hākim nij ki suhbatoñ khwāh darbār wagāira meñ malhūz rakhi jāen.

ET SEQUENTES (*Lat*) Woh chizeñ jo kisī ke ba'd hī (pichhe hī) hon.

Eulogium, } *n.* Kisī shakhs ke sifāt-i-zāti yā uske husn-i-khidmāt ki
Eulogy, } ta'rif-o-tansif jo likh-kar yā zabāni kī jāe; wasf; sanā; madh; barāyi. [ke sunne se khushi ho.

Euphony, *n.* Khush-āwāzi; hurūf wagāira kā aisi tarah malfūz k. ki us-
Evacuate, *v. t.* 1.—Khālī k.; shai-i-mahmūla ko khārij kar-d.; nikāl d.; nikālū; khārij k. [lan kisī shahr yā qal'e wagāira ko.

2.—Kahiñ se chale jānū; ehoy d.; tark kar-d.; khālī kar-d. masa-
Evade, *v. t.* Chhal-bal karke nikal-jānū; tezi bahāne chālākī yā hikmat se bachā jānū; nikal bhāgnū; gurez k.; kanāra k. yā kanāra-kash h.; tāl-jānū; lait-o-la'l k. [se gurez k. (use bachā-jānū).

To *evade* punishment or service of a process—Sazā yā kisī hukm-nāme kī ta'mil
Evade, *v. t.* 1.—Bach-jānū; nikal jānū.

2.—Bachne kī koshish k.; bachne ke liye hila-hawāla k.

Evaporate, *v. t.* 1.—Pāni wagāira kā bhāph (bukhār) bankar uṛ-jānū.

2.—Uṛ jānū; kār-gar na h.; asar na k.; rāe-gāñ jānū; zā'i ho-jānū; faut ho-jānū; gāib ho-jānū; sāqit h.

Arguments *evaporate* in words—Dalileñ lafūzi meñ gāib ho-jāti haiñ. The spirit of a writer often *evaporates* in translating—Tarjame meñ aksar musannif kā manshā faut ho-jātā hai.

Evaporate, *v. t.* Bukhār banā d.; bhāp kar-d.

Evasion, *n.* Gurez; kauāra-kashī; hila-hawāla; tāl-maṭol; kisī bahs tuhmat yā ilzām kī tardīd se chālākī kar-ke bach rahnā; suwāl wagāira ke jawāb dene meñ hila-hawāla k. yā bagleñ jhāñknā; mugālata.

Evasion of a direct answer weakens the testimony of a witness—Sāf jawāb ke dene meñ gurez se gavāh kī shahādāt meñ zū'f ājātā hai. *Evasion* of process—Hukm-nāme so rū-poshi (use kisī tarah ta'mil na hone d.).

Evasive, *a.* Māil-ba-gurez; māil-ba-mugālata-dihī; jisse hila-hawāla yā tāl-maṭol pāyū jāwe; muzabzab.

An *evasive* answer—Mugālata kā jawāb: aisā jawāb jismeñ asl bāt se gurez kiya jāe; sāf jawāb nahīñ; gol yā tāl-maṭol kā jawāb.

Eve, *n.* 1.—Shām; magrib kē qarīb kā waqt; awāil-i-shab; dīn kā ākhir.

2.—Kisī khās roz ke pahle kī shām masalan tewhār wagāira kī.

3.—Kisī wāqī'a-i-aham (barī bāt) ke 'ain māqabl kā zamāna.
Even, *a.* 1.—Barābar; ham-wār; musattah; nīchā-ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; harakat yā tarz-i-kār-rawāyī meñ yak-sāñ nahīn.

An even tract of land—Qat'-i-arāzi-i-musattah; aisā zamān kā tukrā jo barābar ho (nīchā-ūnchā na ho). [bat; hamesha ek tarah kā.

2.—Dhīmā; jismeñ pareshānī yā khalal jalā wāqī' na ho; muuza—An even temper—Mizāj jo hamesha yak-sāñ rahe; mizāj-i-munzabat.

3.—Jismeñ donoñ pahlu (palle) barābar hon; donoñ taraf wājib; jismeñ jānibān se ek kī yāftanī dūsre ke zimme na ho; tai; dewrhā; lenā denā donoñ barābar.

☞ Said of accounts, bargains, or of persons indebted.

The accounts of both parties are even—Fariqain kā hisāb barābar hai; fariqain ko apne apne hisāb kī nishat ek dūsre se kuchh lenā-pānā nahīn hai (unkā hisāb tai yā dewrhā hai). [āṭh das wāgaira.

4.—Juft; jug; tāq nahīn; jo do se bañṭ-sake—jaise chār ohha

☞ Said of numbers.

Even or odd—Tāq yā juft; phuṭ yā joṛā.—On even ground—Na' yā fāide meñ barābar; achhīyī meñ yak-sāñ.

Even, *v. t.* 1.—Barābar k.; hamwār k.; pūrā k. [kar-d.

2.—Hisāb barābar kar-d.; lekhā dewrhā k.; donoñ pallā yā pahlu ek

Even, *adv.* 1.—Bi-'ainib yā bi-'ainihī; barābar; yak-sāñ; ṭhik utnāhī yā usiqadar; ṭhik ṭhik waisā; waisūhī; bi-jinsihi; 'alā hāzi-l-qiyās.

As it has been done to you, even so shall it be done to others—Is bīb meñ jaisā bartāw tumbāre sāth huā hai waisūhī dūsroñ ke sāth hogā.

2.—Us waqt bhī; us hālat meñ bhī; usi waqt; usi hālat meñ.

I knew the facts even when I wrote to you—Jis waqt maiñ ne tumko chitṭhī likhī us waqt bhī mujhe wāqī'at ma'lum the.

3.—Yahāñ tak ki; hattā ki; itnā ki.

[hamlogon ko nahīn hai.

We are not even sensible of the change—Hattā ki is tabādālē kī khabar bhī

4.—Jiskī ummed nahīn ho-saktī thī.

The common people are addicted to vice, and even the great are not free from it—'Awām badi ke 'ādī haiñ aur bāre bāre log bhī usse barī nahīn haiñ (ya'nī baron kī nisbat yah ummed nahīn ho-saktī thī ki we bhī badi ke 'ādī hoñge). [āna; wājib.

Even-handed, *a.* Jismeñ taraf-dāri (jānib-dāri) na ho; 'ādilāna; munsif—Even-handed justice—Insāf-i-'ādilāna; insāf-i-wājib.

Evening, *n.* 1.—Shām; din kā zawāl; sāñjh.

2.—Zindagī kā picḥhlā hissa; buṛhāpā; pirī; zawāl (ghaṭne) kā waqt—jaise tāqat yā buzurgī ke. [ham-wazn.

Evenly, *ad.* 1.—Barābar; ek tarah par; kam-o-besh. (ghaṭ-barḥ) nahīn;

2.—Nīchā-ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; barābar; chauras.

3.—Bilā-jānib-dāri; bilā rū wa ri'āyat; barābar; yaksāñ; ek dhañg par; na dostī kā khayāl rakḥ-kar na dushmanī kā.

Event, *n.* 1.—Jo kuchh āye pahūñche yā wāqī' ho (bite); jiskā zuhūr ho; koyī burā yā bhalā wāqī'a; sar-gznasht; mājarā; hādīsā; jo sar par pare yā bite. [māl khwāh ā'māl kā anjām.

2.—Natīja; samrā; anjām; maāl-i-kār; ākḥir; kḥātima; kisī fī'l yā

In the event of—Dar-sūrat; dar-hālat; agar nisi naubat ho yā pahuñche; agar anjām-i-kār nīñ ho; kñch nīñ ho.

In the event of the plaintiff's death—Dar-sūrate ki mudda'i mar-jāwe; agar mudda'i ki wafāt ki naubat pahuñche. At all events—Ba-har-taqdīr; ba-har-hāl; har-sūrat meñ; jo kuchh ho.

Eventful, *a.* Jismen bahut se mājare yā sūnihe hoñ; jismen bahut se yā bare bare 'ām yā khās tabādālāt hoñ; bare bare wāq'āt ke liye mashhūr.

Eventual, *a.* 1.—Jo bataur natije ke zuhūr yā wuqū' meñ āwe.

2.—Ākhir; ākhīru-l-amrī; ākhir meñ hone wālā.

Eventually, *ad.* Ākhirash; ākhīru-l-amr; ākhir ko; anjām-i-kār ko; bi-l-ākhir; ākhir meñ; yah natija huā ki; mūāl-i-kār yah huā ki.

Ever, *ad.* 1.—Kisi waqt yā zamāne meñ; kabhi.

2.—Har waqt; hamesha; barābar; 'ala-d-dawām.

3.—Be-rukāwat; bilā-tukhālul; ākhir tak; barābar.

Ever and anon—Gāh-gāh; kabhi-kabhi; jab-tab.—For ever—Hamesha; dawāman; mudām.—As soon as ever—Joh hī; jab hī.—Ever so—Jitnā hī. For ever and a day—Hamesha (*Colloquial*). [dawāmi; mudāmi.]

Everlasting, *a.* Hamesha rahne w.; lāyazāl; azalī wa abadī; lā-zawāl;

Ever-living, *a.* *Vide supra*.

[lā-intihā tak.]

Ever-more, *a.* Hamesha; mudām; sadā; har-waqt; āyinda ko zamāna-i-

Every, *a.* Har; har ek; ek ek; fardan-firdau; bi-l-infirād.

Every now and then—Aksar; bārh; l-ār-bār; thore thore 'arce ko ba'd; besh-tar; kasrat se; ghurī ghurī (*Colloquial*).

Every-day, *a.* Har roz ke kām kā; roz ke qābil; ma'mūli; 'ūn. [jughāh.

Every where, *ad.* Har-jughāh; har maqām par; har-kahīñ; sab kahīñ; sab

Evict, *v. t.* (*Law*) Hukm-i-'adālat yā 'umal-i-qānūnī ke zari'e se be-dakhl k.; khārij k.; mujbūrī se nikāl d.; chhorne par mujbūr k.; chhorāñā.

Eviction, *n.* (*Law*) Be-dakhli ba-zari'a-i-hukm-i-'adālat; qānūn ke mu-tābiq hā-zābita arā'i wāgaira kā kisi ke qabze se nikāl lenā.

Evidence, *n.* 1.—Jisse koyi hāt sūf sūf samajh meñ ā-jāe yā zāhir ho-jāe; madār-i-yaqīn yā tajwiz; subūt-i-qat'i; bayān mutazammīn-ba-subūt.

2.—Jisse subūt hāsīl ho (mile); guwāh; shāhid.

3.—(*Law*) Woh shai jo 'adālat-i-mujāz meñ ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn is garaz se pesh ki jāe ki usse amr-i-zer-i-tahqiqāt ki tasdiq ho; wajh-su'ūt; subūt; shahādat; gawāhī. [subūt mundarj ho].

4.—Wasīqa yā tahrir jisse koyi bāt sāhit ho (jismen kisi bāt kā

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd; subūt-i-zāid; jitnā subūt maujūd ho uske 'alawa aur subūt.—Circumstantial evidence—Subūt-i-qarīn yā wāq'ati

—Collateral evidence—Subūt-i-zimūl.—Corroborative evidence—Subūt-i-tā-yidi; shahādat-i-muwāyida.—Direct evidence—Shahādat-i-sāhih; subūt-i-badihi

—Documentary evidence—Subūt-i-kāgazi; tabirī subūt.—Evidence for plaintiff or prosecution—Subūt-i-jāuib-i-mudda'i yā mustagī; subūt.—

Evidence for defence—Subūt-i-jāuib-i-mudda'a 'alaih; tardīd.—Evidence for and against, or pro et con—Subūt-i-tā-yidi wa tardīdī; subūt-i-farīqān;

mudda'i aur mudda'a 'alaih kā subūt.—False evidence—Shahādat-i-darog yā kāziba; jhūthī gawāhī.—Hearsay evidence—Shahādat-i-sama'i yā samā'i;

chashm-did shahādāt nahīn.—Indirect evidence—Shahādāt-i-gair-sarīh; subūt jo badihi na ho.—Ocular evidence—Shahādāt-i-royat yā chashm-did; ānkh ki dekhi bāt ki gawāhi; nazari subūt.—Oral or parol evidence—Shahādāt-i-zabāni; subūt-i-taqriri yā lisāni.—Presumptive evidence—Shahādāt-i-qiyyāsi yā zauni.—*Primā facie evidence*—Subūt-i-bādiu-n-nazari.—Primary evidence—Shahādāt-i-asli; subūt-i-darja-i-awwal.—Secondary evidence—Shahādāt-i-darja-i-duwam; qism-i-adnā kā subūt.—*State's evidence, Queen's evidence*—Kisi jurm kā sharik jo sarkari gawāh hanāyā jāe; gawāh-i-sarkari.—*Evidence on record*—Shahādāt-i-maujudā-i-misl; subūt jo misl (kisi muqaddamc ke kāgazāt) meṁ maujud ho.—*To give evidence*—Shahādāt d; gawāhi d. yā k.—*To record evidence*—Shahādāt qalam-band k.; izhār likhnā.—*To take evidence*—Shahādāt lenā; izhār lenā. [pahuichānā.

Evidence, v. t. Zāhir k.; sāf dekhā d. yā kar-d.; sābit k.; pāya-i-subūt ko Evident, *a.* Jo sāf dekh parē; jo sāf sāf samajh meṁ āye aur dil ko mutmayin karde; zāhir; 'ayān; numāyān; wāzih; 'alāniya; jo dil par sāf khul jāe (zāhir ho-jāe).

The guilt of the offender is *evident*—Us mujrim kā jurm zāhir hai.

Evidently, *ad.* Sāf sāf; sarīhan; aisi tarah par ki dil ko yaqīn ho; bilāshak; lā-raib; lā-kalām.

Evil, *a. l.*—Woh khāsiyatēi r. w. jisse nuqsān yā mazarrat paidā ho; bad-khaslat; bad-khū; zarar-rasān; bad; achchhā nahīn; nā-kāra yā muzir; 'umda nahīn. [kharāb; zabūn; qabīh.

2.—Jismeṁ burī sifateṁ hoṁ; jisse badī zāhir ho; burā; bad;

3.—Jisse ranj musibat nuqsān yā āfat paidā ho yā paidā hone kā ihtimāl ho; nā-mas'ūd; bad; burā; bad-shugūn; nahs yā manhūs.

The evil one—Shaitān; iblis.

Evil, *n. l.*—Woh shai jisse ranj paidā ho; woh shai jisse hīlatan yā sarīhatan koyī taklīf paidā ho; mazarrat; nuqsān; musibat; āfat; balā; nuhūsāt. [sharārat.

2.—Nekī se inhirāf; badī par ragbat; dil ki burāyi; badī; khābāsāt; Evil-eye, *n.* Chashm-i-bad; burī nazar; burī nigāh; nazar-i-bad. [khwāh.

Evil-eyed, *a.* Bad-nazar; chashm-i-bad r. w.; hāsīd; rashki; hasratī; bad-Evince, *v. t.* Sāf sāf dekhā d.; aisi tarah par sābit k. ki phir koyī shubha ba-tarz-i-ma'qūl rah na jāe; zāhir k.; sābit k.

Evoke, *v. t.* Talab k.; chāhnā; khīnchkar bāhar nikālnā.

Evolve, *v. t. l.*—Kholnā; tah khol d.; khol-kar phailā d.; suljhā-kar sāf sāf aur achchhī tarah dekhā d.; zāhir k.

2.—Nikālnā; khārij k.; bāhar k.

Evolve, *v. t.* Khul jānā; phail jānā; zāhir ho-jānā.

EX, (a Latin prefix).

"When prefixed to names of office, it denotes that a person has held that office but has resigned it, or been left out, or dismissed." Webster.

Ex-minister—Wazīr-i-sābiq; woh wazīr jo apne 'uhde se ma'zūl yā musta'fi ho-gayā ho.

Exact, *a. l.*—Wāqī'a ke mutābiq; asl haqīqat ke thik thik mutābiq; jismeṁ mutlaq yā zarā sā iktilāf na ho; thik thik; bi-jinsihi.

He has paid me the exact amount I had advanced him—Usne mujhe thik thik usiqadar rupaye diye haiṁ jitne maiṁ ne use diye the.

2.—Jo 'adatan pūband-i-qā'ida-i-mu'ayyana yā wa'da ho; kharā; karā; jo koyī kām ṭhik waqt par kare. [ṭhik waqt par letā detā hai.

He is *exact* in his dealings—Woh apne len-den mein kharā yā karā hai; woh

3.—Muhtāt; gūfil nahū; qā'ide yā hukm kū ḡhūb lihūz r. w.; kisī silsilo kū pū-band. [muhtāt muhtāt hai.

This man is very *exact* in keeping accounts—Tartīb-i-hisāb mein yah shakhs

Exact, v. t. Hukūmat yā istihqāq ke rī se talab k. yā chālnā; kisī ohīz ke dene par majbūr k.; jabriya karānū; jabr se lenū; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ha-zor lenū; zabardastī lenū.

Exacting, p. a. Ikhtiyār ke hīle se rupaye talab karne yā koyī fīl jabriya karāne w.; mutālabein mein zulm yā be-mauqa' saḡhti k. w.; tang-talab; jo bilū-dihūz-i-ḡhulq yā hālāt farāiz ke anjām karāne par mūil yā uskā 'ādī ho; jo jabr se koyī shai hūsīl kare.

Exaction, n. 1.—Hukūmat ke sāth mutālaba karke uske wafā ke liye majbūr k.; mutālaba-ba-zor-i-hukūmat; istihsāl-i-bi-l-jabr; zabardastī wusūl k.; kisī bāt ke karne ke liye majbūr k.

2.—Woh rupaye wagaira jo ba-zor-i-hukūmat liye jāen; woh rupaye jo saḡhti yā be-insāfi se wusūl kiye jāen; woh rnsīm yā zar-i-in'ām yā chanda wagnira jiske mutālabe yā wusūl mein saḡhti yā be-insāfi ki-jāo.

Exactly, ad. Ṭhik ṭhik; bi-'ānīhi; hū-ba-hū; joḡ kā toḡ; jaise kā taisā; hi-jinsīhi; huwa-huwa; ṭhik qā'ide paimāno yā wāqī'e ke mutābiq; siḡhat ke sāth; lāriki ke sāth; ṭhik ṭhik jaisā wājib munāsīh yā haq ho.

Exactness, n. 1.—Siḡhat; bāriki; qā'ide kī mutābaqat; husn-nisūbi.

Exactness of judgment—Siḡhat-i-tajwīz; tajwīz kī bāriki.

2.—Silsilo yā qā'ide kū haqū lihūz r. aur sachāyi kī mutāba'at k.

Exactness in accounts or business—Hisāb yā kār-o-lār mein qā'ide aur rāstī kī mutāba'at.

Exaggerate, v. t. Barhānū; had se ziyāda barhānā d.; baland k.; jitnā sach yā wājib ho usse barh-kar batlānā; mubālaga k.; barhā ke kahīnā; dūn kī lenū; lambi-chaḡrī hānūnū; ḡūng mārūnū. [barhāwū; tūl-kalām.

Exaggeration, n. Mubālaga; jo kuchh asliyat ho usse ziyāda bayān k.;

Exalt, v. t. 1.—Baland k.; ūchhū k.; ūpar ūthānā.

2.—'Āli-martaba baland-iqtidār yā barhā daulat-ma'ud wagnira k.; bartarī d.; taraqqī d.; barhānā.

3.—Bahut khush yā magrūr k.; ḡhushī se phulā d.; dīl barhānā.

4.—Barāyi k.; ta'rīf yā taḡqīr ke zarī'e se barhānā; sanū-ḡhwanī k.; buznrg banūnā.

5.—Barhānū—jaise hūwāz yā sur; ūchhū k.; ūthānā.

Examination, n. 1.—Jānchnū yā jānch; imtīhān k. yā imtīhān; ihtiyāt ke sāth talāsh tubqīqāt yā just-o-jū; asl haqīqat yā nafs-n-l-amr ke daryāft mein haḡi taftīsh; ihtiyāt ke sāth kisī chīz kī mu'ayyana yā mulāhaza.

2.—Kisī bāt yā amr-i-tajwīz-talab kī nisbat hālūt yā wāqī'āt par ba-ḡhūbī gaur k.; taftīsh-i-zihni; dīl se istifsār.

3.—Imtīhān; taftīsh-i-liyāqat.

4.—(Law.) Shabūdat ke zarī'e se wāqī'āt kī tahqīqāt yā unke muta'alliq istifsār; suwālūt pūchh-kar sachchī bāt ke daryāft kī koshīsh; zabān-bandī; izbār; shabūdat; pūchh-pānchnū; istifsār.

Examination-in-chief—Woh suwālāt jo gawāh se farīq-i-talab-kunanda pūchhe; suwāl yā istifsār-i-farīq-i-awwal.—*Cross-examination*—Suwālāt jo gawāh se farīq-i-mukhlif pūchhe; istifsār-i-farīq-i-sāni; suwālāt-i-jarah yā tardid.
Re-examination—Woh suwālāt jo gawāh se up umūr kī nisbat pūchhe jāweh jo suwālāt-i-jarah se paidā hoū; istifsār-i-mukarrar-i-farīq-i-awwal.

Examine, v. t. 1.—Kisī chīz ko is garaz se bakhūbī dekhnā (mu'āyana yā mulāhaza k.) kī uskī asliyat (uskā ṭhik hāl) ma'lūm ho-jāe.

To examine a house—Kisī makān ko is garaz se dekhnā-bhālnā kī uskī hālat dar-hāqiqat kyā hai.

2.—Suwālāt ke zarī'e se wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.; suwāl pūchhnā; istifsār k.; zabān-bandī k.; izhār l.

To examine a witness—Kisī gawāh se suwāl k. yā uskī izhār l.; suwālāt pūchh-kar gawāh se kisī amr kī nisbat wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.

3.—Kisī bāt ke wujūh par gaur k.; kisī amr kī nisbat dalāil par gaur k.; gaur k.; lihāz k.; sahīh rūe qāim karno ke liye daliloṅ par gaur k. aur wāqī'āt kā milānā yā muqābala k.; kisī amr ke sab pahlū aur jawānib par nazar k.

4.—Kisī bāt kī taftish k.; kisī bāt ko tawajjuh se dekhnā.

5.—Imtihān lenā; mihak-i-imtihān par rakhnā; jo shakhs kisī shai kī tahsīl meṅ masrūf honssezabānī yā likh-kar uskī liyāqat kā hāl daryāft k.

6.—Jānchnā; kasautī par kasnā; imtihān k.; tajriba k.; tarīq-i-mu'āyana par jānchnā.

Examinee, n. Woh shakhs jiskā imtihān liyā jāe; mumtahan.

Examiner, n. 1.—Jānch imtihān yā mulāhaza k. w.; suwāl k. w.

Examiner of accounts—Mubassir-i-bahī; hisāb kī jānch-partāl k. w.; muhāsib.
Chemical examiner—Mumtahan-i-kimiyā.

2.—Imtihān l. w.; mumtalin.

Examining, n. a. Imtihān lene kā mujāz; imtihān ke liye muqarrar.

An examining committee—Kameṭī jo imtihān lene ke liye muqarrar ho.

Example, n. 1.—Woh shai jiskī taqlīd kī-jāe; namūna; nazīr; tamsil; misāl.

2.—Woh bāt jise ma'yūb samajhnā chāhiye yā jisse parhez dar-kār ho; tambih; 'ibrat; chashm-numāyī.

To make an example of—Kisī shakhs kī sazi yā chashm-numāyī is garaz se k. kī usko dekh-kar auroṅ ko 'ibrat ho (ya'nī dūse log aise fīl se parhez karēn).

3.—Woh shai jo kisī dūsrī shai kī mānind ho; nazīr; shabih.

4.—Misāl; woh nazīr jo kisī qā'ide wagāira ke itlāq ke sābit karno ke liye zarūr ho.

For example—Masalan; jaise; masalto masalan. To take example from—Kisī kī tatabbu' k. (uskī pairawī k.; usse kuchh sikhnā). To set an example—Nazīr qāim k.; kisī bāt kī rāh kholnā; kisī bāt kā karnā shurū' k. jise dekh kar dūse bhi waisāhi karno lageh. To follow one's example—Kisī kī pairawī k.; jo dūsrā kare usī ke mutābiq kār k.; tatabbu' yā taqlid k.

Exasperate, v. t. 1.—Bahut chīrhānā; kurhānā; chherṇā; diq k.; gussa dilānā; ishtiāl d.; bar-angekhita k.

2.—Aur barhānā; aur ranj-dih k.; aur ṭurā k.; kisī badi kī sakhtī ko barhā d.; kisī būrāyī kā zor ziyāda kar-d.

Excavate, v. t. 1.—Khālī k.; gār yā garhā k.; kāṭ kor yā khod kar khwāh isī qism ke kisī dūsrē amal se khokhla polā yā khālī k.; khālī karke banānā. [yā ragaṛkar use khokhlā yā poplā banānā.

Excavation, n. 1.—Kisī shai ke andurūnī hisse yā māddo ko kāṭ khod

2.—Garhū; khandaq; gār.

Exceed, v. t. 1.—Hadd-i-mu'āyana yā farzi se tajāwuz k.; kisi mu'āyan muimāna yā miqdār waghaira se barh-jānū (ziyāda ho-jānū).

2.—Sabaqat le-jānū; murajjih h.; tarjih r.; 'umdagī meū barh-jānū; afzal h.; kisi se barh-kar h.

Exceed, v. i. 1.—Bahut barh jānū; hadd-i-munnāsili se tajāwuz kar-jānū; kise hadd ta'dād yā muimān-i-mu'āyana se barh jānū.

2.—Dūsre ki nisbat ziyāda h.; aur ziyāda yā barā h.

Exceedingly, ad. Nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl se ziyāda; shiddat se; kasrat se; ba-darja-i-gāyat; us sire; palle sire.

Excel, v. t. Tajāwuz kar jānū; barh jānū; sabaqat yā gū-i-sabaqat le-jānū; fazilat r.; tarjih r. yā le-jānū; achelihi achelihi sifaton yā ta'rif ke qābil kāmou meū dūsron se barh-jānū; sangiyat r.

Excel, v. i. Ma'mūl se ziyāda achelihi achelihi sifaton r. yā 'umda 'umda kām h.; auron se barh-jānū; afzal bartar yā murajjih h.; nām-war mashhūr yā munmāz h.

Excellence, n. 1.—Buzurgī; barāyi; auron se barh-kar h.; 'umda 'umda sifaton yā khūhiyāt r.; darja-i-'ālā ki liyāqat.

2.—Koyī 'umda sifāt; koyī nīsī bāt jiskī qadr kar-sakon; woh bāt jiske i'tihār se koyī auron se barh jāo; khūbī; janhar.

Excellency, n. Ek ta'zīmī laqab jo safiron gavaruaron aur dūsre 'ālirutha arākū-i-saltanat ko diyā jāta hai. [qābil; ba-darja-i-gāyat.

Excellently, ad. Nihāyat hī 'umda tarz par; bahūt hī khūb; ta'rif ke Except, prep. Ba-istisnā; chhoṛkar; siwā; 'alāwa.

“I have finished all the letters *except* one” is more marked than “I have finished all the letters *but* one.” “The same remarks apply to *excepting*, and *with the exception of*” Webster.

Exception, n. 1.—Istisnā; mustasnā; woh shakhs shai yā hālat jo 'alāhiya ho (auron meū shāmil na ho); woh shai jo kisi 'ām qā'ide yā hayān se auron se 'alāhiya ki-gayi ho. [ba-istisnā.

With the exception of—Kisi ko chhoṛ yā mustasnā karke; chhoṛ ke; siwā;

2.—(Law), (a) 'Uzr yā i'tirāz-i-tahiri yā zabānī; jarah; girift; lujiyat; kisi aur-i-qāunī yā hayān-i-munta'alliq-i-wāqi'at ki nisbat us nisar se inkār jo farīq-i-sānī jāiz samajhkar hayān kare.

(b) Dast-āwez-i-hiba meū woh daf'a jiske rā se wāhib kisi nīsī shai ko mustasnā kar-de jo pahle dākhil-i-hiba rakī ho.

3.—Nukta-chini; nih-joyī; hars-giri; rok-ṭok; ikhtilāf-i-rāe; nā-rāzī; khafif ē bui mānuā.

Especially with *to take*, and usually followed by *at, to, or against*.

Bill of exceptions—(Law) Woh kāgaz jis meū kisi faisale ki nisbat is faraz se i'tirāzāt likh-kar shāmil-nisāl karā diye jāweū ki woh mahkama-i-akbar meū yā ijla-i-kāmil ko rā-ba-rū pehī hoū.

Exceptionable, a. Qābil-i-i'tirāz; jarah yā girift ke qābil; jiskī nisbat lujiyat ho-sake; jispar i'tirāz wārid ho-sako.

Exceptional, a. Istisnāyi; jisse koyī istisnāyi hālat paidā yā qāim ho.

Excess, n. 1.—Ziyādatī; had se tajāwuz; zarūrat se ziyāda h.; fuzūlī; fūzil h.; be-audāz h.; kasrat; shiddat; sanginī.

2.—Be-i'tidālī; bad-parhezi; be-ihitiyātī; ihtizāz-i-nafsānī meñ jādā-i-i'tidāl se guzar-jānā; aubāshī.

3.—Woh shai jo miqdār yā andāz-i-munāsib se ziyāda ho; koyī shai jo gair-munāsib yā gair-manzūn ho; ziyādātī.

4.—Miqdār yā zar-i-fāzil; woh miqdār yā ta'dād jo dūsrī miqdār yā ta'dād se ziyāda ho; baḥtī; bāqī.

A sum in excess—Raḡam-i-siwāyī; raḡam-i-fāzil.

Excessive, a. 1.—Jisse ziyādātī zāhir ho; ma'mūlī darje painmāne yā had se bāhar; 'am andāz se zāid; be-andāza; nihāyat; saḡht; ḡait; bahut hī ziyāda.

The amount of damages claimed by the plaintiff is *excessive*—Zar-i-khisāra-i-mutadā'wīa-i-mudda'ī ma'mūl se ziyāda (bahut hī ziyāda yā be-andāza) hai.

Excessive labour—Saḡht mihnāt; mihnāt-i-shūqqa; riyāzat-i-gair-mu'tadila.

2.—Jo nasāih 'aql munāsabat insāf yā mazāq ke khilāf ho; fuzūl; 'aql ke khilāf; be-andāz.

Excessively, ad. Nihāyat darje tak; zāid-az-andāz; nihāyat hī; shiddat se; ba-hadde; az-had; bahut hī; zor se; saḡht.

Exchange, v. t. 1.—Kisī chīz ke badle meñ koyī chīz d.; kisī dūsrī chīz ke mu'āwaze meñ d. yā l.; mu'āwaza (badal) ke 'iwaz meñ dūsrē ke pās muntaqil k.; 'iwaz le-kar kisī shai kā dūsrē ke hāth judā k.; badlā-badli yā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

☞ "It differs from *sell* only in the kind of compensation. To *sell* is to part with something in consideration for a sum of money, to *exchange* is to alienate one commodity for another." *Webster*.

Tell them to *exchange* their horses—Unse kah do ki apne ghorē āpas meñ badal leñ. He does not wish to *exchange* oxen for corn—Woh nahiñ chāhtā ki bail de-kar galla le.

2.—Kisī shai ko ek dūsrī shai ke badle meñ judā k.; kisī shai se ek dūsrī shai ke 'iwaz meñ dast-bardār h. (use tark k.; chihornā khwāh usse musta'fi h.).

☞ Usually followed by *for*.

To *exchange* a crown for a cow!—Tāj-i-shāhī ke badle faqīrāna libās pahan-nā (bādehāhī chhor-kar faqīrī k.).

3.—Bā-ham yā āpas meñ denā-lenā; denā aur lenā; ek hī qism kī chīz kā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

They *exchanged* compliments with each other—Unhoñ ne bāham sāhib-sālāmāt kī. To *exchange* blows—Bā-ham mār-pit k.; āpas meñ ek dūsrē ko mār-nā. To *exchange* thoughts—Tabādala-i-khayālāt k.; apne khayālāt kā izhār dūsrē se kar-nā aur uske khayālāt kā khud sunnā.

☞ "It has *with* before the person receiving the thing given, and *for* before the equivalent; as, Will you *exchange* horses *with* me? Will you *exchange* your horses *for* mine?" *Webster*.

Exchange, n. 1.—Ek ham-qimat yā ham-māliyat chīz ke badle meñ dūsrī chīz kā d. yā l.; tabādala-i-ashyā-i-ham-qimat yā ham-māliyat.

An *exchange* of cattle for grain—Nāj ke badle meñ maweshī kī l. yā d.; galle se maweshī kā tabādala.

2.—Ek shai kī jagah par dūsri shai kā qāim k.

An *exchange* of grief for joy—Ranj kī jagah khushi kī qāim k.

3.—Bā-hām yā āpas meñ adlā-badlā k.; āpas meñ lenā yā denā. [mī.

An *exchange* of civilities—Āpas meñ ek dūse kī tawāzu'-takrīm; mudūrāt-i-bāha-

4.—Woh shai jo lī yā dī huyī shai ke badle meñ dī yā lī jāe; mu'awaza; badlā. [uske badle merī jān le.

O, spare her life, and in *exchange* take mine—Dryden. Uski jān chhor de aur

“In *ordinary business*, this is called *Change*.” Webster.

5.—Woh tariqa-i-tasfiya-i-hisāb yā duyūn jo bilā-wisātat-i-zar-i-naqd ba-zar'-i-tabādala-i-hundaviāt (orders or drafts) mā-bain nise ashkhas ke mar'i (jārī) rahe jo ek dūse se fāsile par rahite hoñ.

The orders or drafts above alluded to, are termed *bills of exchange* (q. v.). The term *bill of exchange* is often abbreviated into *exchange*; as, to buy or sell *exchange*—Hundī kharid k. yā bechnā.

6.—Kisi shahr meñ woh jagah jahāñ saudāgar dallāl aur mahājan roz gār karne ke liye auqāt-i-mu'ayana par yak-jā hotī.

In this sense, it is often contracted into *Change*.

Course of exchange—Hundī kī nirālī (uska bhāw) jo do jagahon par ho 'ām isse kī ziyāda barābar yā kam ho.—*Par of exchange*—Ek mulk ke sikke kī mu'ayana qimat jo dūse mulk ke sikke kī qimat-i-mu'ayana ke mutābiq zāhir kī-jāe masalan pound kī qimat Hindustān ke sikke-i-rājīu-l-waqt ke mutābiq.—*At par*—Bābar par; barābar kī; barābar qimat par masalan jab ek mulk kī kisi ta'dād-i-mu'ayana kī hundavi usi ta'dād par dūse mulk meñ kharid kī jāwe.—*Below or under par*—Ghattī par; kam qimat par masalan jab ek mulk kī ta'dād-i-mu'ayana kī hundī dūse mulk meñ us ta'dād se kam par farokht ho.—*Above par*—Beshī par; chāhī par masalan jab ek mulk kī hundavi kī nisbat dūse mulk meñ ziyāda zar-i-saman kharidār ko denā par.—*Exchange is in favour of a place* (Hundavi kī bhāw kalīñ dhang se hotī hai) when it can be purchased there at, or above, par. *Difference of exchange*—Hundavi lū batī; kardā; phirutā.—*Surplusage or gain on exchange*—Barh-batī.

Exchangeable, a. Tabādala-pazir; jiskā tabādala ho-sake; badalne ke laiq.

Exchange-broker, n. Hundavi kā roz-gār (kār-o-bār) k. w.

Excisable, a. Jispar mahsūl lag-sake yā lagtā ho.

Excise, n. Woh mahsūl jo un chizon par lagāyā-jāe jo ek mulk meñ paidā aur sarf hoñ masalan āb-kārī ke godām kī sharāb yā gāñja bhang wagaira kī mahsūl; muskirāt par mahsūl.

Excise, v. t. Kisi shai masalan muskirāt wagaira par mahsūl lagānā.

Excitable, a. Jisko ubhār yā bhaykū-sakeñ; targib-pazir; jisko tahrīk ho-sake; jisko ūsānī se josh tahrīk yā harakat meñ lā-sakeñ;

Excite, v. t. 1.—Uthānā; ubhārū; kisi qism kī kār-rawāyī par māil yā amāda k.; tahrīk d.; bhaykānā; josh meñ lānā; paidā k.; qāim k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; musta'id kard. [uske kisi hisse meñ jāu dāl-d.

2.—Jism yā uske kisi hisse kī quwwat ko barhā d.; badan yā

Excitement, n. 1.—Ubhārnā; jagā d.; ubhar yā jag uṭhnā; bedār hojānā; quwwat pakar l.; tahrīk meñ ā-jānā; josh meñ ā-jānā.

2.—Wajh-i-tahrīk; woh shai jisse jumbish tahrīk yā kār-rawāyī kī targīb ho; shai-i-muharrīk.

3.—Jism khwāl uske kisī hisse meñ tāqat kā baḥl jānā.

Exciting, p. a. Woh bāt jisse dil ko targīb yā tahrīk ho; ubhārue wālā; muharrīk.

Exciting causes—Woh bāteñ jisse bimāri fauran paidā ho.

Exclaim, v. t. Zor se bol uṭhnā; chillā uṭhnā; shor machā-kar kuchh kahūā; jazbe yā gusse kī wajh se shor-machānā; ba-āwāz-i-balaud kahūā; pukār kar kahūā.

Exclamation, n. 1.—Shor-o-gul; hānk-pukār; nāla-o-faryād; wāwailā; chillāhat; hairat rauj yā gusse wag-ūra kā izhār.

2.—Jo bāt shor ke sāth kahī jīe; hairat dard yā gusse wagaira kā izhār—jaise hāi hāi, wāi-wāi, tubah-tubah, trāh-trāh, ahā-hā, wāh-wāh wagaira.

Exclude, v. t. 1.—Bhītar āue na d.; andar jāne se bāz r.; shirkat yā tasarruf se mahrūm k.; kisī shai se mahrūm k.; mustasū k.; khārīj k.; bāz r.; alag k.; mahjūb k. [na hone d.]

To exclude from inheritance—Mahjūb-i-kirs k.; wirāsat se mahrūm k.; wāris

2.—Bāhar nikāl d. yā nikāl-kar bāhar k.; khārīj k.

Exclusion, n. Hajb; ikhārāj; mahrūmī; kisī istihqāq fāide isti'māl yā tasarruf se bāz-rakkhā-jānā; mustasū kiya jānā; istisnā

Entire or total exclusion—Hajb-i-hirmān.—*Partial exclusion*—Hajb-i-nuqsān.

M. L.—*To the exclusion of*—Ba-mahrūmī; ba-istisnā; kisī ko chhor-kar; ba-mahjūbi-i-fulān.

Exclusive, a. 1.—Shirkat yā tasarruf se mānī'; jispar auroñ ko chhor-kar (mustasū yā ālag kar-ke) qabza-o-tasarruf ho; khās; bilā-shirkat-i-gaire; bilā-musāhamat-i-ahde; jismeñ aur koyī sharīk na ho.

An exclusive right—Istihqāq-i-khās; aisā istihqāq jismeñ aur koyī sharīk na ho. *Exclusive possession*—Qabza-i-khūs; qabza jismeñ koyī aur sharīk na ho; qabza bilā-musāhamat-i-ahde; qabza jismeñ kisī dūsrē kī shirkat na ho.

2.—Siwā; ba-istisnā; chhor-ke; bilā-shumūl; 'alāwa; qat' i-nazar; jo giutī yā hisāb se chhūṭā ho; jo mahsūb na ho. [khāne ke

Five thousand troops, *exclusive of* artillery—Pāñch hazār sipāh 'alāwa top.

Exclusively, n. 1.—Khud hi; āp hi āp; jismeñ koyī dūsrā sharīk na ho; bilā-shirkat-i-gaire; jismeñ aur koyī sahīm (hissadār) na ho.

To enjoy a privilege exclusively—Kisī istihqāq-i-khās pār khud (āp hi āp yā bilā shirkat-i-gaire) mutasarrif h. [ke; ba-istisnā.

2.—Jo kisī hisāb yā ta'dād meñ shāmil na ho; bilā-shumūl; chhor-

Excommunicate, v. t. Mazhabī firqe (qauñ zāt yā barādārī) se khārīj k. yā nikāl d.; mazhabī afsar kē hukm se us mazhab kī 'ibādāt-gāh se khārīj karke uske mūta'ulliq kī murā'āt se mahrūm kar-d.

EX CONCESSO (Lat.) Jo kuchh taslīm yā farz kar liyā jīe usse.

Excruciate, v. t. Kisī ko baḥl hī taklīf d.; baḥl saḥtī k.; 'uqubat k.; 'aziyat d.; bahut āzār d. yā dukhānā.

Exculpate, v. t. Qusūr yā jurm ke ilzām (tuhmat) se barī k. ; ilzām se snbuk-dosh k. ; be-gunāh (be-qusūr) thahirānā; barī k. ; ilzām se barī k. ; ma'zarat k.

The murderer attempted to *exculpate* himself and throw the blame on others—
Us khūnī no is bāt kī koshish kī ki apnī tayfō be-qusūr thahirī-kar dūsroñ
par ilzām dālo The prisoner's witnesses do not *exculpate* him—Mudda'ā
'alaih ke gayāh use jurm (ilzām) se barī nahīn karte.

Exculpation, n. Ilzām-i-qusūr yā jurm se barūat; ma'zarat.

Exculpatory, a. Khātā yā jurm ke ilzām se safāyī kī salāhiyat r. w. ; jisse ilzām se safāyī (barīat) ho-sake; ma'zarat-amez; jismen 'uzr-khwāhī kī bāteñ hoñ.

EX CURIA (L. L.) 'Adūlat ke bahar.

Excursion, n. 1.—Daur; kisi jagah se kñch; yūrish; tākht; chahāyī; dhāwā. [chale jānā.

2.—Tafrih yā silhat-i-badanī ke liye thoṛe 'arso ke wāste kahīñ
An *excursion* into the country—Sair-o-tamāshā khwāh tabdil-i-ab-o-hawā ke
liye do-chār din ke wāste dehāt meñ chale jānā.

3.—Kisi mazmūn yā asl maushā-i-tahrīr ko chhoṛkar dūsre mazmūn wagaira kī taraf rujū' h.

Excursive, a. Jisko qarār na ho; jo ek jagah na rahe; mutashar; sar-gardāū; gair-mustaqil; āwāra; jo barī barī (aham) bātōñ kī fikr yā dhūñdh meñ lagā rahe.

An *excursive* fancy or imagination—Khayāl jo yak-jā na rahe (kisi daur yā kisi anr kī tafīsh meñ lagā rahe). [ke qūbil.

Excusable, a. 1.—Mu'āfi ke lāiq; shāyān-i-'afw; wājibu-r-rī'āyat; 'afw
The man is *excusable*—Who shāks mu'āfi ke lāiq (wājibu-r-rī'āyat) hai.

2.—'Afw-pazīr; jiskī nisbat mu'āfi ho-sake; mumkinu-l-'afw; ma'zarat ke qūbil; jiskū wujūb taslīm ho-sake. [taslīm ho-sake.)

An *excusable* action—'Afw-pazīr fi'l; aisi fi'l jo mumkinu-l-'afw ho (jiskā wujūb

Excusably, ad. Aise tarz par jo 'afw ke qūbil ho; yāhūñ tak ki dar-guzar kar-sakēñ; mu'āfi ke qūbil tariq par.

Excusatory, a. Ma'zarat-amez; jismen 'uzr-khwāhī ho; jismen kisi qusūr se mu'āfi chūhī jūe. [jāe; 'uzr-i-ma'zarat-amez.

An *excusatory* plea—Aisi 'uzr jiske zarī'e se kisi qusūr wagaira se ma'zarat kī.

Excuse, v. t. 1.—Ilzām se barī k. ; qusūr yā ilzām kī tuhmat se āzād k. ; jurm se barī k. ; kisi ilzām se chhoṛ d. yā khalās k.

2.—Mu'āf k. masalan qusūr kū; bi-l-kul mu'āf k. yā kisi qadar sar-zānīsh ke qūbil taslīm kar-ke igmūz k. ; dar-guzar k. ; jāne d. ; chashm-poshī k. ; ri'āyat k. ; mihr-bānī se chhoṛ d.

3.—Mu'āfi chūhñā; khwāst-gār-i-rī'āyat h. ; ma'zarat k. ; 'uzr-khwāhī k. ; ma'zarat kar-ke ilzām se barī k.

Excuse, n. 1.—'Uzr; ma'zarat; woh bāt jo ba-taur wajh-i-mu'āfi ke pesh kī-jāwe; jo bāt is garaz se kahī-jāe ki kisi bāṛo qusūr yā be-qā'ida bāt meñ khifāt (kumī) ho; banāwat; bahūm; hila; bāteñ banānā.

He has no *excuse* to offer for his neglect of duty—Apne farz ke anjām meñ gaffat kī nisbat woh koyī 'uzr pesh nahīn kar-saktā. *Excuses* for delay of payment—Rupaye ke dene meñ tawaqquf (der yā tākhīr) kī nisbat ma'zarat (banāwat hila yā ṭul-maṭol).

EX DELICTO (*Lat.*) Jurm se; qusfir se. [zalil; mardūd.

Execrable, *a.* La'nat bhejne ke qābil; mal'un; nibāyat nafrat ke qābil;

Execrate, *v. t.* Kisi par la'nat bhejnā; bahut hi nafrat k.; bad-du'ā d.; kosnā; sarāpnā. [nafrat kā izhār.

Execration, *n.* Bad-du'ā d. yā bad-du'ā; la'nat; nafriū; sarāp; dilī

Executant, *n.* (*Law*) Muqir; woh shakhs jo koyi wasiqā yā dastāwez likh khwāh likhā-kar uskā qānūni takmila kar-de. [akhir ko pahuñchānā.

Execute, *v. t. 1.*—Anjām ko pahuñchānā; pūrā k.; takmila k.; khatm k.;

To execute a purpose, a plan, design, or scheme—Kisi maqsad manēbe irāde yā tadbir ko anjām ko pahuñchānā (use pūrā k.).

2.—(*Law*) Takmil k. masalan kisi wasiqā-i-qānūni kā; us bāt kā karnā jo kisi wasiqā-i-qānūni ko jawāz ke liye darkūr ho—jaise dast-khat wa muhr.

This power-of-attorney was not executed before the proper registering officer—

Is muqhtār-nāme ki takmil sigā-i-rajistari ke afsar-i-mujāz ke rū-ba-rū nahūyi (ya'nī uspar muqir ke dast-khat yā uski muhr yā donoñ mahkma-i-

rajistari ke afsar ke rū-ba-rū sabt nahūye. To execute a deed in favour of

a person—Kisi shakhs ke haq meñ (uske nām) dast-āwez likh d. (ya'nī use likh-paḥ-kar muqir ke dast-khat wagaira se mukammal k.).

3.—Ta'mil k.; nafāz k. yā nafāz d.; ijāz k.; jāri k.

To execute a warrant—Hukm-nāma ta'mil k. (jo kuchh usmeñ hukm ho usko karnā yā kārūnā). To execute a decree—Digri jāri k. (ta'mil k.).

4.—Kisi shakhs ki nisbat hukm-i-qānūn khwāh tajwiz yā hukm-i-sazū kā nafāz dilānā; kisi par hukm-i-sazū-i-mant kā nafāz dilānā; qatl k.; qisās k.; mār dālnā; phāñsi d.

5.—Bajānā—jaise hājā.

Execute, *v. i. 1.*—Koyi kām yā farz anjām d.; apnā kām k.

2.—Bājā bajānā. [rī; pūrā k.

Execution, *n. 1.*—Nafāz; ijāz; ifā; ta'mil; takmil; anjām; bajā-āwa-

Execution of a decree—Nafāz-i-digri; ijāz-i-digri; ifā-i-digri.

2.—(*Law*) Qisās; halākat; ta'mil-i-hukm-i-sazū-i-mant; tariq-i-mu'ayyan par qatl k. yā phāñsi d.

3.—(*Law*) Kisi wasiqā-i-qānūni par dast-khat aur muhr kā sabt k. yā us wasiqe ki nisbat un marāsim kā anjām d. jisse woh jāiz mnta-sawwar ho; takmil-i-dastāwez.

In execution of a decree—Kisi digri ke ijāz meñ; digri ki 'illat meñ; digri ke ifā meñ. To sue out execution of a decree—Darkhwāst dekar digri jāri karūnā. Execution of orders—Ta'mil-i-ahkām; hukmōn kā bajā-jānā (unki ta'mil). Execution of duty—Anjām-i-farz; farz kā adā (pūrā) k.

4.—Asar; maāl-i-kār; anjām; jo kuchh kiā yā anjām ko pahuñ-chāyā jāe. [kare; phāñsi d. w.

Executioner, *n.* Jallād; qātil; woh shakhs jo hukm-i-sazū-i-mant ki ta'mil

Executive, *a. 1.*—Nafāz ta'mil yā ijāz ke liye maqsūd khwāh munāsib.

Executive talent—Liyāqat-i-ijāz-i-kār; qābiliyat-i-'āmilāna.

2.—Jisse qawānīn ke nafāz dilāne ki salābiyat hāsil ho; nafāz-i-qawānīn (uske hukm ki ta'mil) ke mutā'alliq.

Executive power or authority—Ikhtiyār-i-ta'mil yā nafāz-i-qānūn; ikhtiyār-i-'āmilāna; iqtidār-i-nafāz. Executive duties—Farāz-i-'āmilāna; woh bāteñ jinkā karnā ahkām-i-qawānīn ki ta'mil ke liye farz ho. [judicial." Webster.

3.—"In government, executive is distinguished from legislative and

Legislative body—Wāzī'ān-i-qawānīn; woh log jo hākīm-i-waqt. kī jānīb se qānūn banāne ke liye māmūr (muqarrar) hoñ. *Judicial body*—Woh ashkhās jo bādshāh-i-waqt kī taraf se qawānīn kī ta'jīz aur is amr kī tajwīz ke liye muqarrar hoñ kī unkā itlāq kin kin khās hālatoñ meñ ho-saktā hai; mujaw-wizīn-i-'adālat.—*Executive body*—'Āmilīn; woh ahl-kār jo hākīm-i-'asr kī taraf se qawānīn ke nafāz dīlāne kī garaz se mu'āyan hoñ khwāh unke nafāz kī nigrānī karen.

Executive, n. Woh afsar jo qawānīn ke nafāz kī nigrānī kare; hākīm yā hukkān; 'āmil; kār-kun; 'āmil āna ikhtiyār yā iqtidār muta'alliq-i-nazm-i-riyāsāt. *Executor, n.* Wasī; woh shakhs jise wasīyat-kunīda (mūsī) is garaz se uām-zad kare kī woh uskī wafāt ke ba'd wasīyat-nāme kī ta'mīl kare yā karāye.

Executor in his own wrong—(Law) Woh shakhs-i-gair-mujāz jo kisi mutawaffā ke māl-i-matrūka meñ dast-andāz hokar mahz be-sūd apne ūpar khidmāt-i-wasī ke anjām kā bār ūthāye.

Executorial, a. Wasī ke muta'alliq; ta'mīl-i-wasīyat se ta'alluq r. w.

Executorship, n. Wasī kā kām; wasī kā mausab.

Executory, a. 1.—Lawāzim-i-mansabī kā anjām d. w.; 'āmilāna.

2.—Jiskī ta'mīl yā jiskā nafāz āyinda par maqsūd ho; jiskā nafāz kisi aise amr ke wuqū' par muhawwal ho jo bar-āyinda zuhūr meñ āwe; jiskā honā kisi amr-i-muhtamilu-l-wuqū' par maqsūd ho.

Executrix, n. Wasīya; woh 'aurat jo wasī muqarrar ho.

Exemplar, n. Namūna; dhūncha; khāka; taswīr-i-khayālī.

Exemplary, a. 1.—Pairawī ke qābil; jo ba-taur namūne ke kām meñ lāyā jāwe; jisko dekh kar usī ke mutābiq 'amal karen; lihāz yā taqlīd ke qābil; ta'rīf ke lāiq; numāyān.

2.—'Ibrat-numā; mūjib-i-'ibrat; jisse dūsroñ ko tambīh yā dār ho; jisko dekh-kar dūsre log jurm yā badī karne se daren.

Exemplary punishment—Sazā jisse auroñ ko 'ibrat ho; aisi sazā jo dūsroñ ko 'ibrat dīlāne ke liye kī-jāwe; jo sazā tambīhan kī-jāwe.

Exemplification, n. 1.—Tamsīl; misāl dekar sābit k.; nazīr dekar dekhlanā.

2.—Naql; kisi kāgaz-i-'adālat kī naql jiskī tasdiq dast-khat aur muhr se ho.

Exemplify, v. t. 1.—Tamsīl d.; misāl yā nazīr se sābit k. [musaddaq ho.

2.—Naql k.; kisi kāgaz-i-'adālat kī naql jo dast-khat aur muhr se

3.—Naql-i-musaddaqa ke zarī'e se sābit k. [tamsīlan; masalan.

EXEMPLI GRATIA, (Lat.) Tamsīl ke tariq par; misāl ke taur par;

Contracted into *e. g.*

Exempt, v. t. Mustasnā k.; jis hālat meñ dūsre log hoñ usse barī mustasnā yā khārij kar-d.; kisi shai se barāat d.; kisi farz se āzād k.; khalās k.; chhorānā; barī k.

Followed by *from*:

Exempt, a. Mustasnā; khārij-shuda; us-shai se āzād jiskī nisbat aur log pā-band kiye gaye hoñ masalan mahsūl wagairā se; khalās; āzād; barī; chhūtā huā; mu'af; mustawjib yā mustalzīm nabīn; kisi khās istihqāq ke rū se barī; gair-tābī' yā gair-mutī'.

Exemption, n. Mustasnā k.; barāat; makhilāsī; us amr se āzādī jo auroñ kī nisbat lāhiq ho; rihāyī; chhutkārā; bachāw. [karni se 'alāqa r. w.

Exequial, a. Tajhīz-o-takfīn ke muta'alliq; kafn-dafn se nisbat r. w.; kriyā-

Exequies, *n.* Tajhiz-o-takfin; kafn-dafn; kriyā-karm. [ruf-pazir.
Exercisable, *a.* Kiye yā kām meñ liye jāne ke liq; nafāz-pazir; tasar.
Exercise, *n.* 1.—Kām meñ lānā; zor d. yā zor pahnūchānā.

The exercise of the eyes, or of the senses, or of any power of body or mind—
 Āñkhoñ k̄hawāñ hawās-i-k̄hamisa yā kisi zibnī yā jisnāñ quwwat ko zor d.
 (is tarah par usse kām liyā karnā ki waqt par m̄yūsī na ho).

2.—Nafāz; 'amal-darūmad; anjām; ijrā; insirām; kām meñ lānā;
 karūnā; kisi kām yā kār-o-bār ke anjām meñ jo koshish aur naql-o-
 harakat (maihnat daur-dhūp wagaira) kī-jāe.

Exercise of authority—Nafāz-i-ikhtiyār; hukūmat kā kām meñ lānā; iqtidār
 kā 'amal meñ lānā.—Exercise of right—Nafāz-i-haq; haq kā 'amal-darūmad.—

Exercise of functions—Lawāzim-i-mansabī kā anjām (ihitimām-o-insirām).

3.—Parastish; 'ibādat; pūjā-pāt; farāiz-i-mazhabī kā anjām.

4.—Kisi bāt ke sikhue yā usmeñ taraqqī kī koshish; mashshāqī
 wagaira ke liye kisi kām kā aksar kiyā karnā; mashq; muhāwara; kas-
 rat; kartab; qawā'id.

5.—Jism par is garaz se zor pahnūchāyā karnā ki ā'zā sahīh aur
 durust rahen; sihhat-i-badani ke liye chalnā phirūnā t̄halnā ghore kī
 sawārī k. yā aur tarah par badan par zor pahnūchānā; kasrat; warzish;
 ri'yāz yā ri'yāzat. [warzish par hotā hai.

The wise for cure on exercise depend. Dryden—Sihhat ke liye 'āqilāñ kī madūr

To take exercise on horseback—Sihhat kī nazar se ghore kī sawārī k.—Violent
 exercise—Riyāzat-i-shūqqa; nisi warzish yā mihnat jismeñ jism par bahut hī
 zor pāre.

6.—Kām; woh bāt jo kisi ke zimme anjām ke liye kar-dī-jāe. [so ho.

7.—Mashq; woh sabaq yā tamsil jo mahārat paidā karne kī garaz
Exercise, *v. t.* 1.—Kām meñ lagānā; karūnā; harakat d.; jidd-o-jahd k.;
 'ādatan yā hānesha masrūf r.; sikhlanā; mashq karūnā; masrūf r.

2.—Ta'līm yā taraqqī ke liye koshish k.; mashq k.; quwwat yā
 mashshāqī ke barhāno ke liye kisi kām kā kiyā k.; karāte karāte
 taraqqī d.; ta'līmān karūnā; qawā'id karūnā. [izā-rasāñ k.; be-chāñ k.

3.—Diq k.; tang k.; chhērūnā; raujida k.; muntafakkir k.; bojh dālnā;

4.—Nafāz dilānā; nāfiz k.; kām meñ lānā; 'amal meñ lānā; anjām
 k. yā d. masalan kisi mānsab ke khidmāt.

To exercise authority—Iqtidār 'amal meñ lānā; ikhtiyār nāfiz k.; hukūmat k.

To exercise an office—Kisi mānsab ke lawāzim (uske kām) ko anjām d.

Exercise, *v. i.* Warzish k.; kasrat k.; ri'yāz yā ri'yāzat k. [ri'yāzat k.

To exercise for health or amusement—Tan-durusti yā tafrih ke liye warzish yā

Exert, *v. t.* 1.—Quwwat, zor yā liyāqat ko kām meñ lānā; barī koshish k.;
 musta'idise kār-rawāyī k.; zor mārūnā; tag-o-dau k.; jidd-o-jahd k.; daur-
 dhūp k.

2.—Koshish ke natījo ke taur par paidā k.; karnā; 'amal meñ lānā.

To exert one's self—Sa'ī k.; koshish k.; hāth-pair hilānā yā mārūnā; zor mārūnā.

Exertion, *n.* Tahrik; koshish; sa'ī; daur-dhūp; jidd-o-jahd; hāth-pair
 kā hilānā; zor mārūnā.

EX GRATIA, (*Lat.*) Ri'āyatan; mihrbānī kī rah se.

EX GRATIA CURIAE, (*Lat.*) Adūlat kī mihrbānī (ri'āyat) se.

- Exhale, v. t. 1.**—Nikālā; khārij k.; paidā k.—jaise bukhār (bhāp) wagnāra.
 2.—Khainch lenā; bukhār (bhāp) banā-kar nikāl d.; bhāp ki tarah nikāl yā urā-d. [rah na jāe; sukhā d.; sokh l.]
- Exhaust, v. t. 1.**—Sab kā sab khainch lenā; nisā khinch l. ki phir kuchh kar-d. [kar-d.]
 To exhaust the water of a well—Kisi kuen kā sab pāni khainch l.
 2.—Kisi zarf se uske mazrūf ko sab kā sab nikāl-kar us zarf ko khālī
 To exhaust a well of its water—Kisi kuen meñ jitnā pāni ho sab ko nikālkar kuen ko khālī kar-d. (sukhā d.).
 3.—Sab kā sab kām sarf yā kharch meñ lānā; sārē kā sārā kharch kar-d.; kuchh bhī bāqī rahue nā d.; khālī kar-d.
 To exhaust one's means or resources—Kisi ki kul āmadānī ko kharch kar-d. (use tihī-dast kar-d.; khālī hāth kar-d.).
 4.—Thakā d.; kul quwwat khinch l.; kuchh zor bāqī nā chhornā.
 To exhaust one's strength or patience—Kisi ki tāqat yā sabr bi-l-kul khainch l. (use bi-l-kul nā-tuwān yā be-sabr kar-d.).
- Exhaustion, n. 1.**—Sab kā sab khainch l. yā sukhā d.; bi-l-kul khālī kar-d.; kuchh bhī bāqī nā chhornā. [nā; chus-jānā.]
 2.—Khālī ho-jānā; bi-l-kul nātāqat yā kamzor ho-jānā; nichur uth-
- Exhibit, v. t. 1.**—Dekhlānā; mulāhaze yā mu'āyane ke liye pesh k.; dekhne ke liye āge dhar d.; manzūrī kī garaz se pesh k.
 To exhibit a document in court—Kisi dastāweẓ ko mulāhaze ke liye 'adālat meñ pesh k.—To exhibit in an account—Hisāb meñ dekhlanā (charhānū darj khwāh siyāha k. yā manzūrī ke liye likhnā).
 2.—Bār-i-'ām zāhir k.; bā-zābita pesh k.; pesh k.
 To exhibit a charge—Bār-i-'ām yā bā-zābita nālīsh (istigāsa) k.
- Exhibit, n. (Law) (a)**—Kāgaz-i-subūt; woh wasīqa jo kisi 'adālat meñ khwāh sālīs wagnāra ke rū-ba-rū ba-taur sanad yā subūt-i-wāqī'āt ke pesh (dākhil) kiya jāe; sanad yā wasīqa i-pesh-shuda; wajh-i-subūt.
 (b)—Woh kāgaz yā nawishta jo 'adālat meñ pesh-hokar iqbāl yā gawāhoñ ke zārie se sābit karāyā jāe.
- Exhibition, n. 1.**—Peshī; dekhlanā; mulāhaze ke liye madd-i-nazar k.
 2.—Woh shai jo dekhlayī yā pesh ki-jāe; kisi shai kī numāish-i-'ām.
- Exhilarate, v. t.** Khush k.; masrūr k.; shād k.; bāg-bāg kar-d.; farhat bakhshnā; shādān-o-farhān k.
- Exhort, v. t.** Kahuā-sunnā; salāh d.; kisi nek kām yā ta'rīf ke qābil kār-rawāyī kī taraf daliloñ se rāgib yā māl k.; mashwara d.; jatānā; mutanabbih k.; kisi nek kām ke karne kī salāh d. [taraf rujū' k.]
- Exhortation, n. 1.**—Nek kāmōñ kī targīb; achchhī achchhī bātoñ kī
 2.—Woh taqrīr jisse tahrīk aur taqwīyat karāyī jāe; salāh; mash-wara; pand; nasihat. [nikālānā.]
- Exhume, v. t.** Madfan se khodkar nikālā; murde ko qabr se khodkar
- Exigence, } n.** Ashadd-i-zarūrat; barī hī zarūrat yā taklīf; woh hālat
Exigency, } jismeñ kār-rawāyī imdād yā chāra-sāzī fauran dar-kār ho; taqāzā; muqtazā; zarūrat.
 The exigence of the times or of business—Muqtazā-i-waqt yā kār.—An unforeseen exigency—Aisi zarūrat-i-ashadd jiski ummed pable se nā rahī ho. [ho.]
- Exigent, a.** Ashadd-i-zarūrī; jismeñ imdād yā kār-rawāyī fil-faur darkār

Exigible, a. Mu'ajjal.

Exigible dower. See *Dower*.

[diyā jānā.

Exile, n. 1.—Jilā-watanī; shahr-badarī; apne watan se jabriya nikāl
2.—Jilā-watan; jo shakhs hākīm ke hukm se apne watan ke bāhar
kar-diyā jāe. Woh shakhs jo khud tark-i-watan kar-de (apne des ko
chhor pardes chalā jāe). [apne mulk ko chhor d.

Exile, v. t. Jilā-i-watan k.; shahr-badar k.; ba-zor-i-hākīm yā āp hī āp

Exist, v. i. Hastī r.; wujūd r.; zinda rahnā; jīnā; qāim rahnā; honā;
wāqī' h.; chalā chalnā.

Existence, n. Wujūd; hastī; qiyām; wuqū'; zuhūr; rahnā; honā.

Existent, a. Hastī yā wujūd r. w.; maujūd; qāim.

Existing, ppr. or a. See above.

Exit, n. 1.—Bāhar jānc kī rāh; makhraj.

Used in contradistinction to *entrance*.

2.—Kūch; rihlat; mant; wafāt.

[milr-bānī kī nazar se.

EX MERÉ GRATIÁ, [Lat.] (Law) Mahz ri'āyatan; sirf

EX MERO MOTU, [Lat.] (Law) Apnī hī khwāhish se; bi-r-ragbat; ba-
razā wa ragbat-i-khud; āp-hi-āp; be dūsrē kī tahrīk ke.

This phrase occurs in grants, charters, &c.

EX MORE, [Lat.] (Law) Dastūr ke mutābiq; rawāj ke muwāfiq.

EX NECESSITATE, [Lat.] (Law) Zarūrat se; zarūrat kī wajh se.

EX NECESSITATE LEGIS, [Lat.] (Law) Qānūnī zarūrat ke sabab se.

EX NECESSITATE REI, [Lat.] (Law) Zarūrat-i-mu'āmala ke lihāz
se; muqaddame kī zarūrat kī wajh se. [rū se aur bilā ijāzat-i-khās.

EX OFFICIO, [Lat.] (Law) 'Uhdē (mansab) ke i'tibār se; 'nhdē ke

Exonerate, v. t. Ittīhīm yā ilzām se barī k.; tuhmāt chhorānā; safāyī
k. masalan tuhnāt wagaira se; kisī bār wagaira se subuk-dosh k.;
kisī amr-i-lāzimī yā dāin khwāh farz se apnī barāat k.; jawāb-dibī yā
zimma-dārī se barī k.; bariyu-z-zimma k.

Exoneration, n. Subuk-doshi; makhlasī; barāat; chhutkārā.

Exorbitance, } n. Hadd-i-ma'mūlī se tajāwuz; sangini; ziyādatī; fuzūlī;

Exorbitancy, } be-qā'idagī; gair-munnāsabat.

Exorbitant, a. 1.—Ma'mūlī tariq ke khilāf; qawā'id-i-mu'āyana ke bar-'aks;
hadd-i-munnāsabat se mutajāwiz; be-hud; be-andāz; bahut hī ziyāda.

An *exorbitant demand or claim*—Be-had (fuzūl) mutālaba yā da'wā.

2.—Be-qā'idā; khilāf-i-qā'idā.

Expand, v. t. 1.—Phailānā; khol d.; kushāda k.

2.—Barhānā; barā k.; wasī' k.; chaurā k.; kushāda k.; kholnā; da-
rāz k.; farāk k. [darāz h.

Expand, v. i. Khul phail yā barh-jānā; khil yā phul utlānā; shigufta h.;

Expanse, n. Wus'at; phailāw; sahn; āsmān. [rāyī; phailāwaṭ.

Expansion, n. 1.—Phailānā yā phailnā; wns'at; phailāw; darāzi; chau-

EX-PARTE, [Lat.] (Law) Yak-tarfā; ek hī taraf yā sirf ek taraf se.

Ex-parte application—Woh dar-khwāst 'jo' be-gair ittīlā'-i-fariq-i-mukhālīf

guzrī ho yā jispar i'tirāz kā mauqa' fariq-i-sūnī ko na diyā gayā ho; dar-

khwāst-i-yak-tarfā.—*Ex-parte hearing or evidence*—Samā'at yā shahādāt-i-

yak-tarfā; woh samā'at jo fariq-i-sūnī kī 'adam-maujūdgi meṅ ho yā woh

shahādāt jo fariq-i-mukhālīf kī gaibat meṅ li-jāwe.

Expatiate, v. t. 1.—Āwāra ghūmnā; khule-band phirnā.
2.—Taqrīr yā tahrīr meñ tawālat k.; bahs yā dalīl meñ tul-kalāmī k.

 Followed by *on*.

Expect, v. t. Ummed r.; kisi āsī bāt ki rāh dekhuā jo āyinda hone wālī ho chāhe woh burī ho yā bhalī; tawaqqu' k.

Expectance, } n. Ummed; woh bāt jiskī ummed kī-jāe; shai-i-mutaraq-
Expectancy, } qaba.

Estate in expectancy—(Law) Woh haq jiske nafāz-o-tasarruf kā istihqāq kisi zamāna-i-āyinda meñ ek haq ke sāqit hone khwāb kisi haqq-i-mauhūba ke wāhib kī taraf 'aud karne ke ba'd yā kisi kī wafāt par hāsīl ho.

Expectant, n. Ummed r. w.; rāh dekhtā huā.

Expectant estate—(Law) Woh haq jiskā nafāz us waqt tak multawī rahe jab tak ki ek haqq-i-khās sāqit na ho le.

Expectation, n. 1.—Intizār; muntazirī k. yā muntazir rahna; kisi bāt ke wuqū' kī ummed; chashm-dāshī; tarassud; ās; ummedwārī; muntazirī.

2.—Woh shai jiskī ummed kī jāe; woh shai jiskā intizār kiyā jāe; woh bāt jiskī rāh dekhi jāe; shai-i-mutaraqqa. [kī bunyād;

3.—Ummed kī wajh; āyinda ke manfa'at yā 'umdagī kī ummed

4.—Kisi bimārī kā ba-taur-i-khud chhor d. ki tabī'at use daf' kare.

Expectation of life—Kisi 'umr-i-khās par pahuñchne ke ba'd ashkhās kī zindagī kī muddat kī ausat; ausat-i-zindagī yā hayāt.

Expedience, } n. Qarīn-i-maslahat h.; kisi manshā yā maqsad ke husūl
Expediency, } ke liye munāsabat; pasandīda h.; naf'; kisi amr ke hālāt-i-khās ke lihāz se kisi bāt kā munāsib h.; sawāb.

Expedient, a. Jo kisi maqsad ke anjām meñ mu'īn ho; naf'-bakhsh yā nāfi'; hālāt ke lihāz se munāsib yā wājib; qarīn-i-maslahat; qarīn-i-salāh; pasandīda; jo amr maqsūd ho uske hasb-i-hāl. [jāweñ; tadbīr; 'ilāj; upāi.

Expedient, n. Woh munāsib tadbīreñ jo kisi maqsad ke anjām ke liye kī-

Expedite, v. t. 1.—Jaldī k.; ta'jīl k.; 'ujlat k.; harakat yā raftār meñ ta'jīl k.; jald jald chalānā; thokar haṭā d.; rawāñ yā chaltā k.; kisi bāt kā be rukāwaṭ ke karānā (usko jald karānā).

2.—Rawāna k.; jāri k.; bā-zābita bhejnā.

Expedition, n. 1.—'Ujlat; musta'idī; tezi; sur'at; jaldī; ta'jīl; phurtī.

To do a thing with *expedition*—Kisi bāt kā 'ujlat ke sāth (jhatpat chatpat yā phurtī se) k.

2.—Kisi bare kām ke anjām ke liye rawāna k. yā rawāna h.; koyī barā kām (muḥim) jiskā takmīl kahīñ dūr jākar ho; 'azīmat; khush-kī yā tarī se larāyī ke liye fauj kā kahīñ fāsīle par jānā; kisi maqsad-i-'umda yā 'azīm ke anjām ke liye kuchh logoñ kā yak-jā hokar apne mulk ke bāhar nikal-jānā; woh log jo kisi aise kām ke karne ke liye ekatthe apne mulk ke bāhar chale jāweñ.

Expeditious, a. Jismeñ musta'idī aur 'ujlat ho; jo jald kiyā jāe; 'ujlat ke sāth karne wālā; tez; subuk-rau; bād-pā; sabā-raftār; phurtīlā; jo phurtī se kiyā jāe.

An *expeditious messenger*—Paigām-bar jo jald payām pahuñchāye; paik-i-sabā-raftār. An *expeditious march*—Kūch jo tezi yā 'ujlat ke sāth ho; kūch jismeñ manzil jald tāi kī-jāe.

Expel, *v. t.* 1.—Nikāhnā; khārij k.; bāhar k. jaise kisī qaid kī jagah se.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.; kisī ko uske mulk se bāhar k. (nikāl d.); elhorā d. yā ehborne par majbūr k.

3.—Madrasē yā subhat wagaira se kisī kā qat'-i-ta'alluq kar d. (wahāū se use khārij k. yā nikāl d.).

4.—Bhitar āne na d.; dūr r.; bāz r.

Expend, *v. t.* Kisī tarīq par kharek k. lagānā yā kām meñ lānī; kām meñ lākar sarf k.; uthānā; sarf k.; kām meñ lānā; de-d.; bānt-d.; urā d.; kho d.

Expenditure, *n.* Kharch; sarf; jisqadar rupayē sarf meñ dar-āyeñ (kharch hon).

Receipts and expenditures—Āmad-o-kharch; āmadani aur kharch; jam'-kharch; madākhil-o-masārif. [muqaddame kā sarf.]

EXPENSE LITIS [*Lat.*] (*Law*) Akhrājāt-i-nālish; nālish kā kharch;

Expense, *n.* 1.—Kharch; sarf; sarf-i-zar waqt yā mihnat.

2.—Jisqadar rupayē kharch pareñ; lāgat; uthān; jo knehl waqt mihnat wagaira kisī kām meñ lage yā sarf ho.

Current expenses—Masārif-i-rozmarra; chaltā kharch. *Expenses of collection*—Masārif-i-tahsil; tahsil kā kharch.—*Private expenses*—Nij kā kharch; masārif-i-khāngi. *To do a thing at one's expense*—Koyī kām apne hī kharch se k.

Expensive, *a.* Sarf-āngez; jisimeñ bahut kharch pare; qimmatī yā besh-qimat; garāū-bahā; mahūgā. [israf.]

Expensiveness, *n.* Jisimeñ bahut sarf-pare; garāū-bahā h.; suzūl-kharchī;

Experience, *n.* 1.—Tajriba; wāqī'i imtihān; 'ilm jo āzmāish se hāsīl ho; kisī shai se wāqifiyat jo uske khud dekhne yā imtihān wagaira karne se paidā ho.

2.—Tajriba-kārī; āzmūda-kārī; wāqifiyat; jo knehl koyī zamāne kī sardī aur garmī (khushī aur taklīf) dekh kar sikhe; woh 'bāteñ jo kisī ko zamāne ke ingilāb ke natījon se ma'lūm hon; 'ilm-i-'amālī; woh wāqifiyat jo taklifon ke uthāne kisī shai ke kām meñ lāne kisī bāt ke mutawātir karne yā har shai ke bahut dekhne-bhāhne se ho.

Experience, *v. t.* Kisī shai kā tajriba hāsīl k.; kisī bāt ko khud karke usse wāqifiyat paidā k.; khud imtihān k.; isti'māl yā imtihān se sābit k.; kisī par bītnā yā parnā; kisī ke sar parnā; karke jānnā; dekhte-bhālte wāqif h.; karte-dharte sadme yā samre uthāte āgāh h.

Experienced, *p. a.* Tajriba-kār; āzmūda-kār; wāqif; jahān dīda; gurg-i-bārāū-dīda; jisko kisī bāt kā tajriba usko imtihān isti'māl yā mulāhaze se ho; jisko kisī shai kā 'ilm aur 'amal donoñ ho.

Experiment, *n.* Imtihān; āzmāish; woh fi'l yā 'amal jisse kisī aise nafs-i-amr usūl yā natīje kā daryāft maqsūd ho jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho yā ba-hālat-i-inkishāf-i-hāl uskā sābit aur qāim k. manzūr ho.

Experimental, *a. 1.*—Imtihān-mansūb; bāron kī āzmāish kā 'ādī; āzmāish yā imtihān par mabnī yā usse paidā; jisso kisī shai kā imtihān ho.

2.—Tajribe se sikhā-huā; imtihān se hāsīl kiya huā; jānehā kiya yā āzmāyā huā. [ke taur par; tajriba yā imtihān karke.]

Experimentally, *ad.* Imtihānan; āzmāish se yā uske rū se; imtihān

Expert, *a.* Māhir; mashshāq; kār-āzmūda; hunar-mand; hoshyār; khūb sikhē huyē; pakkā; kisī shai se khūb wāqif; tez yā tez-dast; mmsat'id; chnst-o-ehālāk; jise mashshāqi ke bā'is kisī kām meñ suhūlat hāsīl ho.

Usually followed by *in*.

Expert, n. Māhir hunar-mand yā mashshāq shakhs; woh shakhs jise 'ilm hunar yā hirfe wagaira ke muta'alliq khās khās bāton kā tajriba yā 'ilm khusūsiyat ke sāth ho; kisi 'ilm yā peshe ke muta'alliq kā gawāh. [o-chālāki.

Expertness, n. Mashshāqī; mahārat; musta'idī; tezi; phurtī; chustī-

Expiable, a. Jiskā kaffāra kar-sakeñ; jiskī nisbat tauba kar-sakeñ; jisse dar-guzar kar-saken. [talāfi k.

Expiate, v. t. Kaffāra d.; tauba k; kisi aise fi'l kā k. jisse gunāh miṭ-jāe;

Expiation, n. Kaffāra; taubah; talāfi; mu'awaza; parāshchit.

Expiration, n. 1.—Khātima; ikhtitām; inqiza; ākhir ko pahunchnā; kisi waqt-i-mu'ayan kā guzar-jānā; pūrā ho-jānā.

The expiration of a term—Kisi mi'ād kā guzar-jānā (uskā khatm yā pūrā ho jānā.) The expiration of a contract—Ikhtitām yā khātima-i-mu'ahada.

2.—Maut; dam-i-ākhir yā wāpasīn kā ānā; nestī; wafāt.

Expire, v. t. 1.—Sāns (dam) nikālā; phephre se khārij k.; dam leue kī hālat meñ muñh yā nathne se nikālā.

2.—Nikālā; khārij k.; jaise bukhar (bhāp) khushbū wagaira.

Expire, v. t. 1.—Marnā; khatm ho-jānā; zail ho-jānā; nest ho-jānā; sāqit ho-jānā.

2.—Khatm ho-jānā; khātimo ko pahunchnā; munqazī h.; ākhir ho-jānā; guzar-jānā; bāqi na rahnā; nest ho-jānā; kisi mi'ād-i-mu'ayana kā pūrā ho-jānā; pūjnā yā pūj jānā. [hogī.

The lease will expire in a month—Us patte ki mi'ād ek mahine ke ba'd khatm

Expiree, n. Woh mujrim-i-sazā-yāfta jo apnī sazā kī mi'ād tai kar-chukā ho.

Expiring, p. a. 1.—Phophre se hawā nikālta huā; dam letā huā; dam-i-ākhir yā wāpasīn letā huā; martā; ākhir yā khatm hotā huā.

2.—Jo marne ke waqt niklo yā bolā jāe; muta'alliq-i-marg.

Explain, v. t. Sāf wāzih yā sarī'u-l-fahm k.; tārīkī dūr kar-d.; tashrīh k.; kisi bāt ko khol-kar kahū aur uskī misāl bayān k.; tawzīh k.; tafsīr k.; samjhānā; bayān k.; sāf sāf batlānā; bujhānā; suljhānā; sharh d.

Explain, v. t. Kaifiyat bayān k.; hālāt-i-muta'alliqā zāhir k.

Explainable, a. Qābil-i-tawzīh yā tashrīh; ta'bīr-pazīr; jisko is tarah bayān kar-sakeñ ki sāf samajh meñ āye. [samajhne ke qābil kar-d.

Explanation, n. 1.—Tashrīh; tawzīh; ta'bīr; tazabzūb ko raf' karke

2.—Bayān; kaifiyat; aisi bāt jisse dūsri bāt kī safāyī ho; sharh; tafsīl; tafsīr. [ho-jāe.

A satisfactory explanation—Bayān-i-qābil-i-itminān; aisi bayān jisse dil-jam'i

3.—Ma'nī; mafhūm; ta'bīr; tāwīl. [ta'bīreñ haiñ.

There are different explanations of this doctrine—Is masale kī mukhtalif

4.—Munsālaha; tasfiya; jin do shukhsōñ ke mā-bain kaj-falīmī (bigar yā nizā') ho unkā āpas meñ samajh bājh lenā; sulh; raf'dād.

The parties have come to an explanation—Farīqain meñ tasfiya ho-gayā; farīqain āpas meñ samajh-bājh gaye.

Explanatory, a. Jisse tawzīh ho; tashrīhī; jis meñ sharh yā tafsīl ho.

Expletive, a. Jo sirf bhartī ke liye milāyā jāe; bhartī kā; fuzūl; fāzil.

Expletive, n. Bhartī kā lafz; fuzūl lafz; jo zarūrī na ho par sirf bhartī (husn-i-kalām) ke liye milā diyā jāe.

Explicable, *a.* Qābil-i-tauzih; qābil-i-inkishāf; jiske ma'nī kholo jā-sakeñ; qābil-i-tanjih (jiskī wajh yā jiskā sabab bayān ho-sake); sharh bayān yā tafsīl ko laiq; munukinn-i-sharh; samjhāye jāne ke laiq.

Explicit, *a.* 1.—Mahz zimū nahīñ; sarīhī; sāf sāf bayān kiya huā; sidhā; khulā-khulā; ba-'ibarat-i-wāzih; jo fauran samajh meñ āwe; muzabzah yā zū-ma'nī nahīñ; sāf; wāzih.

An *explicit* statement—Bayān-i-wāzih; aisā bayān jo nihāyat hī sāf 'ibarat meñ ho tāki uski nisbat galat-fahmī (uske samajhne meñ galatī) na ho-sake.

2.—Jo apnā matlab chhipā na rakkhe; jo apnā maushā dil khol-kar bayān kare; sāf-dil; sīna-sāf.

He was *explicit* in his statement—Usne apne bayān meñ kuchh chhipā na rakkhā; usne apnā bayān dil khol-kar kiya; jo kuchh usko kalnā thā use usne sāf sāf kah-diyā.

Explicitly, *ad.* Sāf sāf; wazāhat se; khol ke; khulā khulā; sarīhan yā sarāhatan; zimuan nahīñ; ji khol-kar. [zāhir k.]

Explicitness, *n.* Wazāhat; safāyi; khayālāt yā maushā kā ji khol-kar

Explode, *v. t.* Dharāke ki āwāz se phūṭnā; urnā; chhūṭnā.

Explode, *v. t.* 1.—Urā d.; bhak se (chhūṭte hī) urā d.; bārūt ke zor se dharāke se urā d. [tahqīr karke mardūd k.]

2.—Badnām karke rad kar d.; nā manzūrī yā hīqūrat se khārij k.;

Exploit, *n.* Kām; fī'; juwān-mardi (bahādurī) kā kām; nām-warī kā kām; koyī barā yā 'azīm kām; muhim; karāmat.

Explore, *v. t.* Barī talāsh k.; kalhū ghns yā ghūm-phir kar koyī nayī jagah wagairā nikālñ; dekh-bhāl kar nikālñ; kisi ke sab aijā ko dekhñ; khūb dekhñ-bhālñ; barī tahqīqāt k. [tasāduṃ.]

Explosion, *n.* Zor se phūṭnā; dhar se urnā; baland āwāz se chhūṭnā;

Explosive, *a.* Zor anr dharāke se urāne w.; urāne w.

Exponent, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūstre ki jagah par ho; kisi shai par dāl yā dalālat k. w.; kisi amr kā zāhir k. w.

Export, *v. t.* Ek riyāsat yā mulk se le-jānā masalan tijārat kā māl; dūsrī qaumoñ ke pās lhejnā—jaise qimati ajuās. [raftanī.]

Export, *n.* 1.—Ek mulk se dūstre mulk meñ le-jānā yā bhejnā; rawānagī; 2.—Jo māl gair mulk meñ bhejā jāwe; woh māl-o-asbāb jo ek mulk se dūstre mulk meñ tijārat ke liye bhejā jāwe.

☞ In the latter sense, used chiefly in the plural, *exports*.

Exportation, *n.* Saudāgarī ki niyāt so ek mulk ke māl wa paidāwār ko dūstre mulk meñ bhejnā yā le-jānā; gair mulk ko bhejnā; rawānagī; ohālān.

Expose, *v. t.* 1.—Bāhar r.; bār-i-'ām r.; aisī jagah r. jahāñ se dekh parē.

To *expose* goods for sale—Bikri (farokht) ko liye asbāb bāhar r.; bechno ki garaz se asbāb aisī jagah r. jahāñ log use dekh sakeñ.

2.—I'lān d.; tashrīh k.; kisi rāo wagairā kī barmalū zāhir k.; mushtahar k.; mufassal bayān k. [(mufassal bayān) liye.]

He *exposed* the principles of the science—Usne 'ilm ko usul mushtahar

3.—Parda uṭhā lonā; sāyn hifāzat yā himūyat so mahrum k.; khulī yā gair-mahfūz jagah meñ rakhmā; aise mauqo' par dāl-d. jahāñ khatre meñ par-sako; aisā kar-d. ki har tarah ki nuqsān ki bāt kī āsar pahunch-sako.

To *expose* one's self to danger—Apnī tayīn khatre meñ dālnā.

4.—Parda-darī k.; parda fāsh k.; ifshā k.; aisā kar-d. ki 'awām ma'lūm kar-sakeñ masalan koyī ma'yūb yā sharm kī bāt kḥwāh jurm wagairā; khol d.; sab ko dekhā d. [khol-d. (fāsh kar-d.).

To *expose* the faults of a neighbour—Ham-sāye ke 'aiboñ (uske naqsoñ) ko

5.—Kisike harakāt-i-nā-shā'ista ko zāhīr kar-d.; kisike tariq yā uskī 'aiyārī (chhal-bal) ko zāhīr kar ke use logoñ kī nazaroñ meñ haqīr (zalil) kar-d.

To *expose* a liar—Kisī kī jhūṭhāyī zāhīr kar-d.; kisī ko istarālī par jhūṭhā sābit kar-d. (banā yā ṭṭahrā d.) ki 'awām uskī tahqīr karen.

To *expose* a child—Kisī larke (bachche) se apnī be-ta'ālīqī zāhīr karke use bi-l-kul chhoṛ d.; kisī larke ko is niyat se bāhar pheñk d. ki jo kuchh ehāhe uspar bite; bachche se muhaḥbat-i-pidari yā mādarī uṭhā-kar is niyat se use chhoṛ d. ki ehāhe woh mar-jāe yā koyī use uṭhā-le-jākar apnā kar-le.

Exposition, *n.* 1.—Numāish; dekhāwā.

2.—Woh maqām jahāñ koyī shai khulī ho (jahāñ usmeñ be-rukāwat āne-jāne kī rahī ho yā jahāñ uskā sāmnā khulā ho).

That house has an easterly *exposition*—Woh makān pūrab taraf khulā hai (uskā sāmnā pūrab taraf ko band nahīn hai).

3.—Kisī musannif yā 'ibārat ke mafhūm (matlab yā ma'nī) kā sāf sāf bayān k.; tauzih; tashrīh; tāwīl; tafsīr.

4.—Sharḥ yā kitāb-i-sharḥ; woh kitāb jismeñ tashrīhāt yā tāwīlāt hoñ; ṭikā; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo tāwīl-kuniinda qāim kare; tāwīl; bewasthā.

Expositor, *n.* Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w.

EX POST FACTO, [Lat.] (*Law*) Jiskā wuqū' kisī dūsre amr ke ba'd ho; kisī fi'l-i-mā-ba'd se yā uske bā'is se; ba'd-az-wuqū'-i-wāqī'a; fi'l ho-jāne ke ba'd.

Ex post facto law—Woh qānūn jiske rū se koyī fi'l jo qabl nāfiz us qānūn ke jurm mutasawwar na hotā rahā ho ba'd nāfiz hone us qānūn ke jurm qarār pāye; aisā qānūn jiske zari'e se woh fi'l wājibu-t-ta'zīr qarār diyā jāe jiskī nisbat pahle koyī ta'zīr na hotī rahī ho.

Expostulate, *v. i.* Radd-o-kad k.; kisī ko dil se yah samjhānā ki dekho tum ne fulāñ burā kām kiya hai ab usse dast-kash ho yā uskī talāfī karo.

Expostulation, *n.* Kisī shaḥs se uske tariq kī nisbat kuchh mukhālīf guftgū k.; radd-o-kad; mihrbānī kī nazar anr dil se kisī ko uskī kisī bad-ā'mālī kī nisbat fahmāish; burāyī se dil ko pherne kī targīb.

Exposure, *n.* 1.—Khol d.; ikḥfā ko dūr kar-d.; ifshā; parda-darī; hifāzat ko qāim na rahne d.; māurid-i-ilzām yā qūbil-i-tahqīr kar-d.

2.—Khulā yā nangī chhoṛ d.; khatre meñ dāl d.; aisī hālat meñ chhoṛ d. ki har ek muzir shai kā asar pahunchē yā har qism kī taklīf ho.

3.—Saunt; kisī maqām kā aisī jagah h. jahāñ hawā yā raushanī be-gair rukāwat ke ā-sake.

A northern or southern *exposure*—Samt-i-shamālī yā junūbī.—*Exposure* to the sun, and the like—Dhūp wagairā ke sūmne parnā. [tāwīl k.

Expound, *v. t.* Sharḥ k.; tafsīr k.; matlab kholnā; tazabzub raf' k.;

To *expound* a law—Kisī qānūn kī sharḥ yā tafsīr k.

Expounder, *n.* Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w.

[jabriya kahlānā.

Express, *v. t.* 1.—Dabā yā nichoṛ-kar nikālnā; munkashif k.; kholnā;

2.—Zāhir k.; sabh sabh batlānā; rāe yā khayāl kā chitwan yā adā khusūsan 'ibārat se zāhir k.; kahnā; bayān k.; batlānā; fāsh k.; kholnā. [dil ki bāt zāhir k.).

3.—Kisi ki rāe yā khayālāt kā zāhir k.; kisi ke dil ki kahnā (uske Used reflexively. [rawāna k.

4.—Kisi khās le-jāne wāle ki ma'rifat bhejnā; kisi sabli-i-khās se **Express, a. 1.**—Sarih; sarāhatan bayān kiya huā; jo ishāre yā kaukhe se zāhir na kiya gayā ho; jo istarāh par na ohhor diya gayā ho ki mukhātāb mutakallim ke tarz-i-kalām se uskā mafhūm mustambat kar-le; sāf sāf aur kisi khās amr ke muta'alliq yā khusūsiyat ke sāth batlāyā huā; muzabzab yā mubham nahīn; ba-'ibārat-i-sarih; jo tafsīr kā muhtāj na ho; wāzih; āshkārā; 'ayān.

He was informed in *express* terms—Usko ba-'ibārat-i-sariha (sāf sāf) ittīlā' di-gayi.—The terms of the contract are *express*—Is mu'āhade ki shartein sāf (wāzih 'ayān yā gair-mubham) hain.—*Express* consent—Manzūrī-i-khās; aisi manzūrī jiska izhār sāf sāf aur khusūsiyat ke sāth huā ho.—There is no *express* law on the subject—Is bāb mein koyi hukm-i-qānūn ba-'ibārat-i-sariha (khās) nahīn hai.

2.—Kisi khās kām ke liye maqsūd; jo koyi khās payām lekar bhejā jāe; jo tākid aur 'ujlat ke sāth rawāna kiya jāe.

An *express* messenger—Qasid-i-khās; woh shakhs jo koyi khabar wagaira lekar sidhā (khās 'ujlat ke sāth) manzil-i-maqsūd ki taraf rawāna kiya jāe.

Express, n. Harkār jo koyi khās payām lekar bhejā jāe; woh gārī wagaira jo jald jald khaton ke pulinde le-jāne ke liye muqarrar rāhe; woh kashtī yā jahāz jispar koyi bāre kām ki khabar bheji jāe.

Expression, n. 1.—Nichor; dabā-kar nikālā; jabriya kahlānā; inkishāf.

2.—Izhār; bayān; zāhir yā bayān k.

An *expression* of the public will—'Awām yā 'awāmu-n-nās ki rāe kā izhār.

3.—Adā; lab-o-lahja; guftār; talāqat; mauqā' wagaira ke lihāz se kisi bayān kā qism-i-khās par k.

4.—Tarz-i-kalām; sukhan; muhāwara; qaul; 'ibārat.

Past expression, beyond expression—Quwwat-i-bayāniya ke lāhar; bayān se ziyāda; itnā ki bayān na ho-sake (uski nisbat kuchh kah na sakein).

EXPRESSIS VERBIS [Lat.] Ba-'ibārat-i-sāf; mujmal yā muhmal tariq par nahīn; sarāhatan (sarāhat ke sāth).

Expressive, a. 1.—Zāhir k. w.; kisi amr par dalālat k. w.; batlāne w.

 Followed by *of*.

2.—Jisse dil kā maushā yā uski kaifiyat khūb zāhir ho; pur-ma'ni; nihāyat matlab-khoz. [sāf khul jāe.

Expressive words or looks—Aise alfāz yā aise chitwan jisse kisi ke dil kā hāl

EX PROFESSO [Lat.] Sāfsāf; khulā khulā; zāhir zāhir; kah-kar; qaul se.

EX PROPRIIS, (Lat.) Apne khās sarmāye-(rupaye yā āmadani) se.

EX PROPRIONE LEGIS, [Lat.] (*Law*) Hukm-i-qānūn se; maushā-i-qānūn se.

Expulsion, n. 1.—Nikālā; khader d.; jabriya bāhar kar-d.

2.—Nikāl yā khader diya jānā.

Expunge, v. t. Qalam-zad k.; qalam uṭhā kar kāt d.—jaise lafzōi satroñ yā shroñ ko; miṭā d.; chhil d.; kharij kar-d.; poñchli-kar miṭā d.; nest-a-nābūd k.; kuchli bhī rahuo na d. [achchhā ki jī khush ho-jāo.

Exquisite, a. 1—Nihāyat hī 'umda; halut hī nafis; nādir; ā'lā; itnā

2.—Nihāyat; bahut hī; darja-i-gāyāt kā.

Used in a bad or a good sense.

[qīqa-sanj.

3.—Nihāyat hā-tamiz; jiskā khush karnā sahl na ho; bārīk-lūh; da-
Exquisitely, ad. Barī 'umdagī se; bare kamāl ko sāth; bahut hī; barī
ihtiyāt se. [unfūsat.

Exquisiteness, n. 1—Khlūbī; kamāl; nihāyat darje kī 'umdagī; barī

2.—Shiddat; sakhti.

Extant, a. Maujūd; hastī meñ; jo bi-l-fi'l qāim ho (manjūda-i-hāl);
jo isqadar dah na gayā ho ki nazar se gāh ho-jāo yā lūh-l-jāe; jo zāi'
yā talaf na huā ho; qāim; bāqī. [han-jāo yā aujām pā jūe); be-sākhta.

Extemporaneous, a. Badilī; har jasta; jo mauqe' par ho-jāo (kahā jāo

EX TEMPORE, ad. (Lat.) Daf'atan; hogair pahle se sāmn kiye huye;
barjasta; fi-l-hadiha; jiskī nisbat pahle se soch-bichār yā tahaiya na
huā ho; bilū-tuammul.

Extend, v. t. 1—Khlūchnā; phailānā; tūl d.; lambā k.; barbhānā.

2.—Barā yā chaurā k.; harbhānā; phailānā.

3.—Mulilat d.; muddat barhā d.; mī'ud harbhānā; waqfa d.; darāz
k.; waqt ko ūge chalne d.

[ki mī'ud barh-sakti hai?

Can the time of payment of revenue be *extended*?—Kyā mul-guzārī ko dene

4.—'Atā k.; kisī kī jānīh k. yā kām meñ lānā; baratanā; denā;
kahnā ki fulāñ shai mil sakti hai lenā ho to lo.

Mercy cannot be *extended* to a murderer—Khlūni par rahm nahīn kiyā jā sakti
(rahm kā bartāw naki nisbat nahīn ho-rakī).

Extend, v. i. Phailnā; pahunchnā; lambāyī yā chaurāyī (tūl yā 'arz)
meñ kisī taraf chulā jānā. [rāzī-i-niyām.

Extension, n. 1—Tawālat; wus'at; phailāw; 'arz yā tūl kī darāzī; da-

2.—Adā-i-dāin kī mulilat kā woh mu'āhada-i-tahrīrī jo min-jāuib
kisī tājir ke uske madyūn ko haq meñ 'amal meñ āwe.

Extensive, a. Kushālā; wasī'; chaurā; barā; 'ariz; durāz; phailā huā.

Extensively, ad. Bahut kuchli; bahut dūr tak; uihāyāt; bahut ziyāda.

The story of the theft is *extensively* circulated—Us chorī kī kahānī bahut
kuchli yā bahut dūr tak phaili hai.

Extent, n. Phailāw; wus'at; sāth; halqa; dūra; andāz; qad; lambāyī;
tūl; miqār; had; ilarja; martaba.

What is the *extent* of your information in this case?—Is muqādam meñ
tumhārī wāqifiyat kī had kahānī tak hai? Is mu'āmale ke bālat tumko ka-
hānī tak (ki-jadar) ma'lūm haiñ.—To what *extent*?—Kīnā; kisqadar;
kahānī tak; kis ilarje tak; kis had tak?

Extenuate, v. t. 1—Dublā k.; lūgar banā d.; tahlīl kar-d.; patlā kar-d.

2.—Ghatānā; kam k.; takhlīf k. masalan kisī jurm kā; jisqadar
sangīn koyī jurm tasawwur kiyā jāo ussē uskā kam sangīn h. sūhīt k.;
sangīnī-i-jurm meñ takhlīf k.; za'if yā kamzor k.—jaise kisī bayān ko.

Extenuate, v. i. Aur dublā ho-jānā; aur patlā h. yā khlūch uṭhā.

Extenuation, *n.* 1.—Duhlā yā lāgar k.; ghaṭāwā; kam k.

2.—Jisqadar bejā nāqis yā mujrimāna koyi fi'l ho nsse kam zāhir k.; takhsif-i-sangīni-i-jurm; bayān-i-mush'ir-i-khiffat-i-jurm; aisā bayān jisse jurm halkā (kam-sangīn) samjhā jāc; 'uzr; pozish.

Exterior, *a.* 1.—Bāhari; berūnī; khārijī; andurūnī (bhitar kā) nabīn.

Opposed to *interior*.

2.—Sūri; jo dīl meñ ho uske khilāf; zāhiri.

3.—Gair qaumoñ ke muta'alliq; ajnabī.

Exterior, *n.* 1.—Kisi shai kā berūnī hissa.

2.—Zāhiri tariq rasm yā bartāw; sūrat-i-zāhiri.

Exterminate, *v. t.* 1.—Kisi maqām ke hudūd ke bāhar nikāl d.; istisāl k.; khader d.; bāhar kar-d.; he-nām o-nishāñ kar-d.

2.—Kisi shai kā zor yā galaba dūr kar-d.; jar se nikāl d.; nest-o-nāhūd kar-d.; kuchh bhī rahne na d.

External, *a.* 1.—Andurūnīnahīñ; berūnī; sūri; zāhiri; jo ba-zari'a-i-hawās-i-khamsa mahsūs ho-sake; khārijī; jo nazar āye; jo ba-asbāb-i-zāhir ho.

Opposed to *internal*.

2.—'Arizī; shāmilātī; zimnī; ittifaqī; gair-muta'alliq. [desī.

3.—Gair mulk kā; ajnabī qaumoñ se mansūb yā muta'alliq; par-

External taxes—Us māl par mahsūl jo ek mulk meñ dītre mulk se āye.

Externally, *ad.* Zāhir meñ; ba-asbāb-i-zāhir; sūrat se; dekhne meñ; bāhar se; ba-zāhir. [bartāw.

Externals, *n. pl.* Bāhari hisse; zāhiri sūrat; rnsūm-i-zāhiri; zāhir kā

Extinct, *a.* 1.—Ma'dūm; nest; khatm; munqat'; tamām; sanā; galatān; jiskā nām-lewā yā pānī-dewā ruh na jāc.

The family has become extinct—Woh khāndān ma'dūm (munqat' yā tamām) ho-gayā; is khāndān ke mārison kē nām-lewā yā pānī-dewā koyi bāqi na rahā; us khāndān se koyi bach na rahā; us khāndān meñ sab ke sab mar gaye (gal gaye); us gharāne kā chirāg gul ho-gayā.

2.—Jātā rahā; khatm ho-gayā; miṭ gayā; sāqit ho-gayā.

The enmity between the parties is extinct—Farīqān meñ khusūmat jāti rahī (miṭ gayī).

3.—Ma'dūm; matrūku-l-isti'māl; gair-nāfiz; jāri nahīñ; jo uṭh gayā

The law is extinct—Woh qānūn gair-nāfiz hai (jāri nahīñ hai yā uṭh gayā).

4.—Gul; bujhā yā bntāhūā; jaltā nahīñ masalan chirāg yā āg wagaira.

Extinction, *n.* Ma'dūmī; nestī; snqūt-i-nafāz; band ho-jānā; jātā rahnā; bujh jānā; gul ho-jānā; khātima; inqitā'; barbadī.

Extinguish, *v. t.* 1.—Ma'dūm k.; nest-o-nābūd k.; barbad kar-d.; zāl kar-d.; sāqit kar-d.; miṭā d.; uṭhā d.; munqat' k.

2.—Bujhānā; bntānā; gul k.; ṭhaudhā kar-d.; jaltā na rahne d.

Extirpate, *v. t.* 1.—Jar se ukhār l.; jar se nikāl d.; yak-qalam rahne na d.

2.—Nest-o-nā-būd kar-d.; istisāl k.; jar se dūr kar-d.; kulliyatan daf' yā dūr kar-d.; nikāl d.; khārij kar-d. [na chhoṛnā.

Extirpation, *n.* Istisāl; bekh-kānī; ma'dūmī; nestī; kuchh bhī bāqi

Extol, *v. t.* Ta'rif k.; barhānā; sarāhnā; barāyī k.

Extort, *v. t.* 1.—Zor dhamkī nazar-bandi tashaddud (mār-pīt) hukumat yā kisi nā-jāiz sabīl (zari'a yā wasila) se lenū khwāh hāsīl k.; dabākar l.; zor pahūchākar l.

2.—(Law.) Kisi ahl-i-kār kā apne mansab ke hile se koyī qīmāti chīz yā aise rupaye nā-jāiz tarīq par l. jo uski yāftanī na hoñ khwāh uski yāftanī se ziyāda hoñ yā hanoz wājibu-l-adā na hoñ; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ziyāda-sitānī k.

To extort money or a confession of guilt—Zor dekhā-kar yā dhamkī wagaira ke zarī'e se rupaye l. yā kisi jurm kā iqrār karānā; jabriya yā ba-tarz-i-nā-jāiz rupaye l. yā jurm kā iqrār karānā.

Extort, *v. t.* Jabr-sitānī k.; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; zabardastī k.

Extortion, *n.* 1.—Jabr dhamkī hukūmat yā iqtidār ke nafaz-i-nā-munāsib ke zarī'e se hāsīl k.; istihsāl-i-bi-l-jabr; husūl-i-nā-jāiz; qānūn ke khilāf zabr-dastī se rupaye l. yā kisi kām kā karānā. [jāe.

2.—Jo kuchh jabriya liyā jāe; jo kuchh zabardastī liyā yā hāsīl kiya Extortionate, *a.* Jābir-āna; zulmī; jismeñ sakhtī ho.

EXTRA, [a Latin preposition] Zāid; khārij; kisi ke bāhar; had ke bāhar; 'alāqe yā ikhtiyār ke bāhar.

Extra, *a.* Jo kuchh wājib muqarrar yā ummed kiya gayā ho usse ziyāda; gair-ma'mūlī; ma'mūl se barh-kar.

Extra work—Zāid kām; ma'mūlī kām se ziyāda; jisqadar kām ki nisbat mu'āhada yā iqrār huā ho usse ziyāda. [se zor kar-ke nikālū; ukhānā.

Extract, *v. t.* 1.—Nikālū; khaiñchkar bāhar k.; kisi mustahkam jagah

2.—Chulā-kar nikālū; muqattar karke nikālū; 'araq yā 'itr wagaira khaiñchuā. [tahrir se.

3.—Muntakhab k.; chun lenā—jaise koyī 'ibārat kisi kitāb yā Extract, *n. l.*—Jo kuchh kisi shai se khañchā yā nikālā jāe. [mustakhraja.

2.—Khulāsa: kisikitāb yā nawishtekā intikhāb; muntakhab; 'ibārat-i-

3.—'Itr yā 'araq wagaira.

Extraction, *n.* 1.—Nikālū; khaiñch l.; muntakhab k.

2.—Nasl; nizhād; woh khāndān jisse koyī paidā ho; kul; bans (vans); paidāish; hasab-o-nasab; asl; bunyād.

3.—'Itr yā 'araq wagaira khaiñchuā.

Extradition, *n.* 'Ahd-o-paimān ke rū se ek gaum yā riyāsāt kā dūsri gaum yā riyāsāt ko un ashkhās kā hawāla kar-d. jo sazā-i-wājib se bachne ke liye firār ho-gaye hoñ; hawālagi-i-mafrūrīn; bhagoṛon kā de-d.

Extra-judicial, *a.* Khārij-az-'adālat-i-mujāz; zābita-i-qānūn ke ma'mūlī tarīq ke khilāf; jiski zarūrat ba-libāz-i-muqaddama na ho; jo qānūnan (qānūn ke rū se) matlūb yā darkār na ho; khilāf-i-zābita; sarishte ke khilāf.

Extra-judicially, *ad.* Aise tarīq par jo kār-rawāyī-i-mahkūma-i-qānūn ke ma'mūlī silsile ke khilāf ho; khilāf-i-zābita.

Extraneous, *a.* Jo kisi shai se muta'alliq yā uspar mauqūf na ho; gair-muta'alliq; khārijī; bāharī; gair-zarūrī; fuzūl; zāid.

Extra-official, *a.* Khārij-az-mansab; jo lāzima-i-mansabī ke libāz se darkār na ho; iqtidār-i-mansabī ke bāhar.

Extraordinarily, *ad.* Aise tarīq par jo ma'mūl ke khilāf ho; ma'mūl se kahīn barh-kar; bahut hī; khusūsiyat ke sāth; gāyat darje par.

Extraordinary, *a.* 1.—Silsile yā tarīq-i-ma'mūlī ke bāhar yā usse khārij; gair-ma'mūlī; gair-murawwaj; khilāf-i-qā'ida; 'am nahīn.

2.—Ma'mūlī andāz se ziyāda; nādir; 'ajīb-o-garīb; shāz; nirālā; anokhā; 'ajīb; jo 'umūman na ho.

3.—Jo kisi maqsad-i-gair-ma'inuli yā khās ke liye bhejā-jāwe; khās; jo kisi khās man'uqe par rawāna kiya jāwe.

An extraordinary messenger—Khās prigām-bar; khās barkā'a; jo kisi khās yā gair-ma'inuli manshū ko anjām ke liye bhejā jāe.—A gazette extraordinary—Kisi gazat yā akhār kī gair-ma'inuli parcha.

Extravagance, } n. Had se tajwiz k.; jis-qadar wājib yā munāsib ho
Extravagancy, } usse ziyāda h.; qā'ide ke khilāf h.; israf; māl kā sarf-i-ū-munāsib; fuzūl-kharchi; mubālaga yā fuzūl-goyi; ziyādati; be-andāzagi; bilā-zarūrat sarf-i-zar; be-andāz rupaye paise kā kharch; kisi shai kī ziyādati [i-munāsib se mutajawiz; khilāf-i-qā'ida.

Extravagant, a. 1.—Had se ziyāda; bahut hī ziyāda; be-andāz; hadd-se ziyāda; ma'inuli had ke bahar. [k. w.

3.—Fuzūl-kharch; musrif; urā; be-andāz yā bilā zarūrat kharch
Extravagantly, ad. Mubālaga ke sāth; had se ziyāda; jitnā chāhiye usse ziyāda; fuzūl-kharchi ke sāth; bilā-zarūrat yā maliz wāhiyāt sarf-i-māl karke.

Extreme, a. 1.—Sah se dūr; sab se kanāre ke sirc hāshiyē yā kanāre par.
2.—Nihāyat; gāyat; bahut hī barā; nihāyat shaddid; be-had; intihā kā. Extreme pain—Intihā kā (nihāyat shaddid) dard.

3.—Ākhir; darja-i-ākhir kā; jiske ha'd kuchh rah na jāe.

An extreme remedy—Chūra-kār-i-ākhir; ākhiri tadbir; woh tadbir jiske ba'd koyi dūsi tadbir baqi na raho.

4.—Sab se burā yā sab se bhalā; had-tarīf khwāh bihtarīn.

An extreme case—Sab se burī yā sab se bhalī hālat.

5.—Ashadd; nihāyat sakht; nihāyat hī; bahut barī.

Extreme necessity—Zarūrat-i-ashadd; bahut barī zarūrat.

Extreme, n. 1.—Kisi shai kā ākhir hissa; had; intihā.

2.—Darja-i-gāyat; hadd-i-intihāyī; zarūrat-i-ashadd.

In the extreme—Hadd-i-inkān tak; jalūh tak ko-rake; jisqadar mumkin ho; nihāyat hī; be-darja-i-gāyat. [darje kī; barā hī; shiddat se.

Extremely, ad. Nihāyat; bahut hī; ha-darja-i-gāyat; pulle sirc yā us

Extremity, n. 1.—Hadd-i-ākhir; intihā; kanūra.

2.—Darja-i-gāyat yā ākhir; intihā; khātima.

3.—Nihāyat darje kī taklif yā musibat; barī hī zarūrat; barā hī khatr; us darje yā palle kī tangī. [sako.

Extricable, a. Jise suljhā sakeh; jise chhoṛā sakeh; jisse makhlasi ho-

Extricate, v. t. Qubāhat yā uljhāw se chhoṛnā; khulās k.; nikālñā; chhoṛñā; āzād k.; phande yā pech se nikālñā yā bāhar k.; rihā k.; snbuk-dosh k. [se chhoṛñā.

To extricate one's self from debt—Apni tayib qarar se najāt d. (dāwān ke phande

Extrication, n. 1.—Uljhāw se chhoṛñā; chhuṭkārā; najāt; makhlasi.

2.—Nikālñā; khārij k.; iḥrāj.

Extrinsic, } a. Berūni; bāharī; khārijī; gair-zarūri.
Extrinsical, }

Opposed to intrinsic.

Exuberance, n. Ziyādati; kasrat; ifrāt se h.; bahutāit.

- Exuberant**, *a.* Kasīr; wāfir; had se ziyāda; fuzūl; bahut hī; mālāmāl.
- Exult**, *v. i.* Khushtī se uchhalnū; had se ziyāda musrūr yā shād h.; khushtī se phūle na samānū; bāg-bāg h.
- Exultation**, *n.* Bāg-bāg h.; kāmyāhī wagairā par bahut hī khushtī h.; barī khushtī; shūlī-marg; khushtī se jāme meñ na samānū.
- EX USU**, (*Lat.*) Isti'māl se; tasarruf ke sabab se.
- Eye**, *n.* 1.—Ānkh; chashm; dūla; 'ain.
- 2.—Dekhne kī quwwat; nazar kī barī quwwat daur yā būrīkī; ānkh se dekh-kar ashyā-i-zāhiri kī barī tamīz; ānkh; nazar; basūrat.
- 3.—Dekhnā; nazar; nigāh; 'ilm-i-nazarī; tajwīz; rāo; tashkīhīs.
- 4.—Rū; sāmnā; muqūbala; muwājaha; huzūrī.
- 5.—Nigrānī; mulākaza; tawajjuh; dil se khuyāl k.; nigāh.
- 6.—Jo kuchh sūrat yā hāint meñ ānkh kī māniind ho—jaise sūyī kī sūrakh huk kī ānkh mor ke par ke dāg ālī wagairā kī ānkh.
- 7.—Jisko ānkh kī sī waq'at yā buzurgī ho.
- To find favour in the eyes*—Mīhrbānī ke sath milnā aur baratnā; achchhī tarah milnā aur khūshī-dāri k.—*To have an eye to*—Kisī par tawajjuh-i-khās k.—*To keep an eye on*—Nigrānī rahnā; dekhne rahnā; khabar-girānī rahnā.—*To see with half an eye*—Āsānī se dekhnā; bilā diqqat dekhnā.—*To set the eyes on*—Dekhnā.
- Eye**, *v. t.* Gaur se dekhnā; tawajjuh se dekhnā; ānkh se garā ke dekhnā.
- Eye-witness**, *n.* Gawāh-i-chashm-did; gawāh-i-royat; nisā gawāh jiske rū-ba-rū koyī fīl yā wāq'ā ho; woh gawāh jisne kisī kām ko hote dekhā ho.

F

- Fable**, *n.* 1.—Koyī banāyī huyī bāt jo ta'līman yā tafsīhan kahī jāo; koyī jhūṭhī kahānī jiske kahne se kisī munfīl sachchī bāt yā nasīhat par zor denā manzūr ho; afsāna; qissa; kahānī; naql; hikāyat.
- 2.—Jhūṭh; jhūṭhī bāt; darog-goyī; afsāna. (kharāsh.)
- Fabric**, *n.* 1.—Kisī chīz kī banāwat; sākhṭ; kāri-garī; bunāwat; tarāshī.
- This cloth is of a beautiful fabric*—Is kapre kī bunāwat khūbsūrat hai (yah khūbsūrtī ke sath banā hua hai).
- 2.—Jo kuchh banāyā (sākhṭ kiyā) jāe; dhāncha; ta'mīr; 'imārat; koyī 'ālī-shān makān wagairā; bunā hua kaprā.
- Fabricate**, *v. t.* 1.—Ta'mīr k.; banānā; kisī shai ke jude jude hisson ko ek meñ joṛ-kar us kī shai ko qāim k.
- To fabricate a bridge*—Pul banānā yā ta'mīr k.
- 2.—Hunar aur mīlmāt ke zarf'e se banānā; hāth se banānā; paidā k.
- To fabricate woolens*—Unī kapre banānā; pashūne paidā k.
- 3.—Ijād k. aur hanānā; sākhṭ k. yā ja'lī banānā; soch-kar jhūṭhā banānā; ikhtirā' k.; jis amr kī wujūd na ho use soch-kar qāim k.; bo-sar-o-pā hāton ko wujūd meñ lānā; garhnā.
- To fabricate a story*—Koyī bayān ijād k. yā garhnā.—*To fabricate evidence*—Shahādāt sākhṭ k. yā ja'lī banānā; subūt garhnā; mansūbe ke zor se jhūṭhī gawāhī banānā.
- Fabrication**, *n.* Ta'mīr; sākhṭ; banāwat; sākhṭu-sāzī; pākhaud; rachnā; jhūṭhī yā jhūṭhī bāt; masnū'ī shai; ja'l yā ja'l-sūzī; masnū'iyat.

Fabulous, a. Banāwat kā yā banāyā huā; ijād kiya huā; ikhtirā' kiya huā; darog; jhūṭh; jiskā bayān afsānoṅ (qisse-kahāniyōṅ) meṅ ho; aslī nahīn; gair-haqīqī; sākhṭa.

Face, n. 1.—Kisī chiz kī berūnī shakl yā sūrat; woh hissa jo nazar parē 'alal-khusūs āge yā sāmne kā hissa kḥwāh sath; madd-i-nazar ya'ni kisī chiz kā woh juzw jo dekhne-wāle ko kḥās-kar nazar parē; rū; āgā; sāmnā; agwārā. [yā rū.

The face of the earth—Sath-i-zamīn.—The face of a house—Makān kā agwārā

2.—Zāhirī sūrat; haīat-i-zāhirī; shakl; zāhirī shakl kḥwāh woh aslī ho yā banāwat kī; kaifiyat-i-zāhirī yā sūrī.

This would produce a new face of things—Isse ek naye qism kī kaifiyat-i-zāhirī paidā hogī.—This story has the face of probability—Yah dastāwiz yā hayāu ba-zāhir qarīn-i-qiyās hai. [bashra; sajdahaj; haīat-i-zāhirī.

3.—Chihra; ruḥ; muṅh; mukh; rū; chihra-mulra; khat-o-khāl; To set the best face on a thing—Kisī chiz kī haīat-i-zāhirī ko kḥub hī durust kar d.; uske chihre-mulre yā sajdahaj ko jahān tak ho sake bahut 'umda baad d.

4.—Nadāmat yā pareshāne chihre par numāyān na hone d.; dilerī; besharmī; belayāyī; shokhī; jurat; muṅh; qhithāyī.

Who has the face to tell such a lie?—Aisī jhūṭhī bāt kahne kā muṅh kiskā hai? Aisā diler be-sharm be-hayā yā shokh kaun hai jo aisī darog-goyī karo?

5.—Sūrat; zāt; jisim; muṅh; shakl.

He has not shown his face for months—Usne mahīnoṅ se apnī sūrat nahin dekhāyī (apnā muṅh nahin dekhāyā).

6.—Muṅh kī ṭerhī-beṛhī sūrat.

To make faces, or to make wry faces—Ṭerhā-beṛhā muṅh banānā.—On the face of—Bādī-u-nazar meṅ; sūrat hī se; ba-shakl-i-zāhirī; dekhne hī se.—This document is, on the face of it, a forgery—Yah dastāwiz bādī-u-nazar meṅ ja'li hai; iski sūrat hī yā iske dekhne hī se ma'lūm hotā hai ki yah ja'li hai.—Face to face—Ba-muqābala-i-yak-digar; ek dūse ke sāmne hī; dū-ba-dū; rū-ba-rū; āmne-sāmne.—To set one's face against—Ta'arruz k.; mukhālafat k.; roknā; nā-milrāh h.; shafāqat kī nazar se na dekhnā.—Before one's face—Kisī ke dū-ba-dū rū-ba-rū muwājha meṅ yā usī ke muṅh par āmne sāmne yā āṅh ke sāmne; maujūdagi meṅ.—In the face of—Muqābale meṅ; jo shai sāmne ho bā-wasf uske hone ke; sāmne se; bā-wujūd. [na phernā yā ehhipānā,

Face, v. t. 1.—Muqābala k.; sāmnā k.; āṛ r.; roknā; muzāhim h.; muṅh

To face an enemy—Dushman se muqābala k.

2.—Muqābil meṅ h.; mahāzī meṅ wāqī' h.; āge yā sāmne h.; kisī dūse kī taraf ruḥ yā muṅh r. [jaise ek kapre ke upar dūsrā kaprā.

3.—Kisī ke rū par aur kuchh lagā-kar use ehhipānā; abrā lagānā

To face down—Shokhī yā qhithāyī se muqābala k.; muṅh par oḥaḥ-baithnā; dāṅt yā dabā r.; āṅkheṅ nichī kar-d.; mūchheṅ laṭkā d.; jhipā d.

Face, v. t. 1.—Aiyārī k.; makkārī k.; jhūṭhī sūrat banāye rahnā.

2.—Muṅh phernā; ruḥ yā muṅh k.

[Muṅh pher-kar ghūm jānā.

To face to the right or left—Dahne yā hāyēṅ muṅh phernā—To face about—

Facetious, a. 1.—Khush-tab'; hansor; thathol; zarif; thaṭṭhebaṅ; mazāq kā

2.—Zarāfat-āmez (jismeṅ zarāfat kī bāteṅ hon); jismeṅ aisī aisī

bāteñ bhari hoñ jinse jī khus̄h ho; jismeñ hañsi-dillagi kī bāteñ hoñ; mazhuka-āmez. [ke sāth; jī khus̄h karne ke liye.

Facetiously, *ad.* Mazāqan yā mazāq ke taur par; khus̄h-tab'i se; zarāfat

Facetiousness, *n.* Zarāfat; khus̄h-mizājī; hañsor-pari; mazāq; tūtt̄he-bāzi.

Facilitate, *v. t.* Sahl k.; āsān k.; kisi kām kī dushwārī ko kam kar denā; qabūlat yā rukūwat daf' kar d.; kisi kām meñ jisqadar milnat parē nsko ghatā denā.

Facility, *n.* 1.—Suhūlat; āsānī; qabūlat se āzādī. [kiyā.

He performed the work with great *facility*—Usne woh kām barī suhūlat se

2.—Anjām-i-kār kī suhūliyat; tashīl-i-kār; woh musta'idī yā chūlūkī jo hunarmandī yā kasrat-i-isti'māl se hāsīl ho; tez-dastī; malaka.

Practice gives *facility*—Mashq se malaka hotā hai.

3.—Woh bāt jisse kisi kām ke karmo meñ āsānī ho; woh bāt jisse kisi kām kī anjām sahl ho-jāwe; fāida; 'umdu madad; i'ānat.

 In this sense, generally used in the plural.

No *facilities* were afforded to the court in arriving at the real facts of the case—

Is muqaddame ko aī hālat ke inkī-hāf meñ 'adūlat ko kisi tarah kī 'umda madad na mili.

Fac-simile, *n.* Bijinsīhī naql yā shabīh jaise sawād-i-khat kī; kisi tahrīr kī hī-ha-hū naql; kisi likhāwat kī thik utārā.

Fact, *n.* 1.—Woh sh'ī jiskū wuqū' yā zuhūr huā ho; jo natija zuhūr meñ āyā ho; mājarā; sh'ī; kaifiyat; amr-i-wāqī'.

2.—Asl-i-haqīqat; aslī hāt; sachchī hāt; amr-i-rāst.

In *fact*—Asl meñ; haqīqatan; dar-haqīqat; sach to yahi hai.

3.—Bayān-i-amr-i-wāqī' yā sh'ī-i-manjūda; woh bāt jiskā honā bayān yā tasawwur kiyā jāwe; ka fiyat; hāl; wāqī'n. [haiñ.

This evidence abounds with false *facts*—Is shahādāt meñ jhūṭhī bāteñ bhari

FACTA PROBANTIA, [Lat.] (*Law*) Wāqī'āt-i-musbit; woh bāteñ jinse koyī wāqī'n sāhit ho.

Faction, *n.* 1.—Kisi ri'yāsat meñ un logoñ kī jamā'at jo muttāfiq hokar us ri'yāsat ko khilāf koyī kār-rawāyī karen; mukhālifīn kī zirga; kisi qism ke log jo āpas meñ milkar apne zātī naf' nūr 'awām kī burāyī ke liye hīlā waswasa koyī kār-rawāyī karen; tar; dul; jāṭhā.

2.—Khal-fishār; nā-ittifāqī; nizā'; jhagrā; fitna; fasāl; hal-chal.

Factionous, *a.* 1.—Bāham ittifāq kurke ri'yāsat ke khilāf khwālī 'awām kī mazarrat ke liye dangn-o-fasād kī 'ādī; huṭṭānā-khez; mufsil; fitna-pardāz—jaise shakhs. [sh'ī yā hāt.

2.—Fitun-parlāzi ke muta'alliq; jisse fitna-pardāzi zāhir ho—jaise

FACTO, [Lat.] (*Law*) Wāqī'n meñ; sh'ī yā wāqī'n se.

Factor, *n.* Jo dūsro kī taraf se kār-o-bār kure; gumāshita; kār-kun; munīb 'alul-khusūs woh shakhs jo kamishan par (ārhat lekar) dūsroñ kī taraf se māl khurīde aur becho aur rozgār chālāwe; aṭṭatiyā.

Factorage, *n.* Ārhat; ārhat ke rupay; zar-i-kamishan.

Factory, *n.* 1.—Ārhat kī jagah; woh makān yā jagah jahāñ ārhatiye apne mālīk kī taraf se rozgār chālāne ke liye rahen; koṭhī.

2.—Woh log jo kisi maqām par koyī kār-khāna chālāte hon.

3.—Woh 'imārat yā 'imāratoñ jo kisi māl ko banāne ke liyo maḥshūs hon; koṭhī; godām; kārkhāna.

Cotton *factory*, indigo *factory*, opium *factory*, &c.—Rūyī kā kārkhāna, nil yā ayyū ki kothī yā uskā godān wagaira. [elua.]

Factotum, n. Woh shakhs jisse har qism kā kām liyā jāc; harbābī elam-
FACTUM, [Lat.] (*Law*) 1.—Kisī shakhs kā khās kām wa fīl; 'alal-
khusūs woh hāt jo bayān ke zarf'o se mutabaqqaq kar-dī-gayī ho.

2.—Kisī wasiyat-nāmo kā munāsib taur par takmil pānā aur uske
muta'allig un sab bātoñ kā kiyā jānā jo uske jawāz ke liye lābudī hoñ.
FACTUM PROBANDUM, [Lat.] (*Law*) Wāqī'a-i-subūt-talab; woh
wāqī'a jiskā subūt darkār ho. [koyī amr sābit ho.]

FACTUM PROBANS, [Lat.] (*Law*) Wāqī'a-i-mushbit; woh wāqī'a jisse
FACTUM VALEAT, [Lat.] (*Law*) Wāqī'a-i-amr-i-wāqī'a.

Faculty, n. 1.—Zihni yā dīmāgī quwwat; kisī bāt ke karne kī quwwat;
liyaqat; salāhiyat. [o-ehālākī; fan.]

2.—Suhūlat-i-anjām-i-kār; mashshāqī; hoshyārī; tez-dastī; elusti-
3.—Zāti sifat; mailān yā 'adat 'ām isse ki buī ho yā bhalī.

4.—Ikhtiyār; woh istihqāq yā iqtidār jo kisī ko ri'āyatan aise fīl
ke karne kā diyā jāc jo woh qanūnan na kar-saktā ho; ijāzat.

5.—Kisī peshe ke log khusūsan dāktar log.

Fade, v. i. 1.—Kamzor ho-jānā; murjhānā; pazlmurda h.; khuskh h.
2.—Tāzagi rangat yā āb kā jātā rahnā; rang kā ur-jānā; faq ho-
jānā; kumhlānā. [na rahnā.]

3.—Ahista ahista gāib ho-jānā; dhīmā ho-jānā; jātā rahnā; bāqī
Fade, v. t. Khuskh kar d.; tāzagi yā zor khāineh l.; kumhlā d.; pazh-
murda kar d.; thithrā d.

Fail, v. i. 1.—Na h.; kam h.; kisiqadar kam h. yā bi-l-kul na h.; ma'mūlī
tariq par baham na pahunchnā yā kisī ehiz kī pahunchi (bahamrasti)
kā ekbārgī band ho-jānā.

The crops have failed this year—Is sāl fasl kam huyī yā bi-l-kul na huyī.

2.—Tāqat wagaira kā ghaṭnā; aur kamzor h.; dhaṅsā jānā; tahlil
hotā jānā; rafta rafta nā-tuwān ho-jānā.

The sick man's strength fails—Us mariz kī tāqat ghaṭti jāti hai; woh mariz
ziyāda-tar kamzor ho rahā hai; woh mariz dhaṅsā yā tahlil hūn jāti hai.

3.—Ma'dūm h.; nest-o-nābūd h.; mar jānā; masdūd ho-jānā; phir
paidā na h.; guzar jānā; bi-l-kul gāib ho-jānā; phir bāqī na rahnā;
kuehl bhi rah na jānā. [natīja paidā na k.; anjām-i-kār meñ qāsir h.]

4.—Khata k.; chūknā; kām na k.; kārgar na h.; qāsir h.; asar yā
His eye-sight fails—Uski basārat (bazar yā nigāh) khata karti hai. An
enquiry was made with care but failed—Ihtiyāt ke sāth tabqīqat kī gayī par
uskā kuehl asar yā natīja paidā na hūn (woh kārgar na huyī)

5.—Kāmyāb na h.; ināyūs h.; jis maqsad kā hāsīl h. zihn meñ ho
uskā bar na ānā; jo natīja maqsūd ho uskā zuhūr meñ na ānā; murād
kā bar na ānā (hāsīl na h.); nā-kāmyāb h. [bar na āyī yā hāsīl na huyī]

The plaintiff has failed—Mudda'i kāmyāb na hūn (nā-kāmyāb hūn; uski murād

6.—Diwālā nikalnā; diwāliya ho-jānā; tāt ulat jānā; nādār ho-jānā;
apne qarz ke adā kī salāhiyat na r.; dūyū-i-mnta'alliqa-i-kār-o-bār ke
adā ke qābil rah na jānā; tūtā parnā. [us kothīwāl kā tāt ulat gayā.]

The banker has failed—Us mahājān kā diwālā nikal gayā (woh diwāliya ho gayā;

“When merchants and traders fail, they are said to become bank-
rupt; when other men fail, they are said to become insolvent.” Webster.

7.—Anjām-i-farz meñ qāsir h. yā kotāhī k.; tark k. yā gūfat k.; chhoṛ d.; na karnā.

Herein *fail* not—Is bāt meñ qāsir na ho yā kotāhī na karo; is kām meñ gūfat na karo; is tark na karo; is amr meñ tākid jāno; is kām kā karnā apne ūpar lāzim yā wājib jāno.

Fail, v. 4. Kisi kī zarūrat wagnā ko raf' na k.; kisi ko liye kāfī na h.; kisi ko dhokhā d. yā use māyūs k.; kisi ko kām na ānā (uso chhoṛ d.)

Fail, n. Tark-i-fīl; 'adam-i-anjām-i-kār (kisi kām kā na k.). [jo kuchh ho.

Without fail—Be chūke huye; bilā-qaid; kulliyatan; zarūr; khwāhī-na-khwāhī;

Failing, n. 1.—Kotāhī; qusūr; naqs; bhūl-chūk; khatā.

2.—Diwāliya yā nā-dār ho-jānū. [band ho-jānū.

Failure, n. 1.—Kamī; kotāhī; naqs-i-kūmil; bi-l-kul na honā; āmad kā

Failure of rain or crops—Bārisī yā fasl kī kotāhī (uskā bi-l-kul na h.). [na k.

2.—'Adam-i-ifā; 'adam-i-wafā; adam-i-ta'mīl yā anjām; tark; pūrā na k.;

The failure of a promise—'Adam-i-ifā-i-wa'da (wa'de kā pūrā na k.).

3.—Zawāl yā naqs ba-wajh-i-zawāl. [kā yād na rahna.

The failure of memory—Zawāl-i-hāfizā; quwwat-i-hāfizā ko zail hone se hātōn

4.—Diwālā; nādārī; qarz ko ndā kī istitā'at kā na r. [par māil.

Fain, a. Khush; kisi zarūrat kī hūlat meñ kisi bāt ke khushī se karno

Fain, ad. Khushī se; masarrat se.

☞ *With would*.

Fair, a. 1.—Dagilā chitkabārā mailā yā nāqis nahīn; be-'aib; sāf; sunhrā; matla' sāf; gorā; siyah-sām nahīn. [ma'lūm ho.

2.—Khush-unmā; khushīrat; khush-rū; jo dekhne meñ achchhā

3.—Sāf; ahr chhūyā hūā nahīn; badlī ghiri huyī nahīn; nibaddar; muwāfiq; mukhālīf nahīn; jis taraf jānā manzūr ho udhar hī kī.

☞ *Said of the wind or weather*.

4.—Khulā; sāf; be-rukūwat kā; sīdhā—jaise rāsta wagnā.

5.—Sāf-dil; imāndār; gair-jānibdār; be chhakke-paujo kā; sīna-sāf; kapṭī nahīn; mutadaiyan; jiski nisbat kisi tarah kā shubha na ho-sake; jismeñ taraf-dārī na ho; munsif; munisifāna; wājib; sāf; yaksān; imāndārī yā diyānat kā.

☞ *Said of persons, character, or conduct*.

6.—Achchhā yā achchhī; khush; jisso unmed aur bharosā paidā ho; talkh yā karwī nahīn; khush-kam—jaise bāteñ wa'de wagnā.

7.—Sāf; parhe jāno ke qābil; mā-yugrā; khush-khat.

The letter is written in a fair hand—Us khat kī tahrir sāf hai; us chitṭī kī likhāwat parhī jō saktī hai.

8.—Ausat durje kī; gair-ina'mulī nahīn; i'tidāl par; na bahut ziyāda na bahut kam; mutawassit. [achchhī tarah; aise dhaug se ki jī khush ho.

Fair, ad. 1.—Sāf sāf; khulā khulā; jī khol-kar; aḳhlāq se; imāndārī se.

To be fair—Qarīn-i-qiyās h.; honhār h.; achchhī unmed dekhānā; achchhī āgam dekhānā.—*Fair and square*—Wājib-wājib; imāndārī se; insāf se; be-lagāw. Imān-dārī; diyānat.—*Fair play*—Wājib bartāw; munisifāna sulūk; imāndārī kā bartāw.

Fair, n. Husn 'aurat; sundarī. *The fair*—Unās; 'aurateñ.

Fair, n. Molā; dadri.

Fairly, *ad.* Sāf sāf yā safāyī se; fāsh fāsh; sāf-dilī se; bilā-kashīdagī-i-khātīr; tawāzu' yā khulq ke sāth; imāndārī se; muwāfaqat se; achchhī tarah; khushī se.

FAIT, (*Lat.*) Wasīqa; nawishta.

Faith, *n.* 1.—I'tibār; yaqīn; bharosā; takiya; istidlāl; kisī ke bayān ko khās usī ke sadāqat aur sanad par qabūl k.; shahādāt par takiya yā istidlāl; is bāt par rāe kā qāim ho-jānā ki fulān kā bayān yā uskī shahādāt sahīh hai.

The court has no *faith* in the testimony of that witness—Us gawāh kī shahādāt par 'adālat mutlaq i'tibār nahīn kartī (uske bayān par 'adālat ko kuchh bharosā nahīn hai).

2.—Qaul; zabān; 'ahd; wa'da; qarār; wafā; bāt; bachan.

To break one's *faith*—Bad-qaulī bad-'ahdī yā khilāf-wa'dagī k.; apnī zabān (bāt) kā pās na k.; wa'da wafā na k.; be-wafāyī k.

3.—Sachāyī; sadāqat; diyānat; imāndārī.

Breach of *faith*—Bad-diyānatī; be-imānī; khyānat.—*In good faith*—Nek-niyatī se; imāndārī ke sāth; khush-niyatī ke sāth; fareb se nahīn; dhokhā dene ke maqsad se nahīn. *In bad faith*—Bad-diyānatī se; be-imānī se; imāndārī se nahīn; fareb kī niyat se; dhokhā dene kī garaz se.

4.—Kisī qism kā mazhabī 'aqīda; imān; i'tiqād; isht.

Faithful, *n.* 1.—Muhabbat yā wafā-dārī meñ sachchā aur sābit-qadam; apne farz ke aujām meñ mustaqil yā mazbūt; bā-wafā; wafā-dārī meñ sachchā; wafā-dār; khair-khwāh; namak-halāl; imāndār; mutadaiyan; rāst-bāz; sādiq; sābit-qadam; mutalawwīn nahīn; jo apne qaul-o-qarār 'ahd-o-paimān yā mu'āhadāt kā khūb libāz rakkhe; bāt kā pakkā; qaul kā sachchā yā pūrā.

2.—Sahīh; bijinsihī; thīk thīk; jo kuchh manshā ho waisā hī. [na ho.

3.—Sachchā; sādiq; sachāyī se mutābaqat rakhne wālā; jismeñ jhūth

Faithfully, *ad.* Imāndārī se; wafādārī se; thīk wa'de yā mu'āhade wagaira ke mutābiq; thīk thīk; sachāyī se; mazbūti se; sach-sach; be-kam-o-kāst; huwa-huwa; bagair naqs fareb yā ibhām ke.

Faithfulness, *n.* Wafā-dārī; namak-halālī; sachāyī; sadāqat-bayānī; alikām aur lawāzim kī barī pā-bandī; muhabbat meñ sābit-qadmī.

Faithless, *a.* Kāfir; be-imān; namak-harām; dagā-lāz; be-wafā; jhūthā; bad-qaul; bad-'ahd; jisse māyūsī yā dhokhā ho.

Fall, *v. i.* 1.—Yakāyak yā āhista āhista ūnchī jagah se nīchī jagah meñ ānā; girnā yā gir parnā; sirf quwwat-i-jāziba ke zor se nīche ko ānā; jharnā; tapaknā.

Ripe fruits *fall* from trees—Pakke phal darakht se girte haiñ (tapakte haiñ.)

2.—Istāda (kharā) na rahnā; munh ke bal gir jānā; yakāyak let jānā; aundhā parnā.

The tree has *fallen*—Woh darakht gir gayā (kharī nahīn hai).—The prisoner *fell* on his knees—Woh qaidī apne ghuthnō ke bal sijda karne lagā. [meñ girnā.

3.—Kisī daryā wagaira ke pānikā bahkar kisī jhīl yā samundar wagaira

With *into*.

4.—Gir-kar marjīnā—jaise larne kī hālat meñ; khap jānā; halāk ho-jānā; nest ho-jānā; gāib ho-jānā; rah na jānā.

5.—Kisī shai kī tezi yā shiddat kā jūtā rahuā—jaise hawā yā gusse kā; dhīmā ho-jānā; par jānā; band ho-jānā; zāl ho-jānā.

6.—Paidā h.; girnā; biyānā—jaise ba'z jānwaron ke baohohon kā.

7.—Ikhtiyār buzurgī dāulat yā waq'at kī ghaṭ jānā; wazn yā qīmat men kam-ho-jānā; nā-chiz yā zalil ban-jānā; kam ho-jānā; past ho-jānā; mandā ho-jānā.

8.—Zillat meṁ paṛnā; ruswā yā be-āhrū h.; kḥwār h.; mnsibat meṁ paṛnā; badī gumrahī yā gunāh meṁ paṛ-jūnā; be-īmān yā bad-diyānat ho-jānā. [ho-jānā; kisī hurāy meṁ daf'atan paṛ-jūnā.

9.—Phaṁs jānā; phande meṁ paṛ jūnā; pahlo kī nishat aur burā

10.—Zard-rū ho-jānā; nigāh nlehi kar-lenā; sharminda yā māyūs ma'lūm h.; chihre kā ntar jānā; nigāh kā jlip jānā.

11.—Jism yā qalb (bandan yā dil) kī ek hūlat se dūsri hūlat meṁ daf'atan aur ho-ikhtiyār ho-jānā; ho-jānā; paṛnā. [love—'Ashiq ho-jānā. To fall asleep—Śa jānā.—To fall sick—Bimār paṛnā yā honā.—To fall in

12.—Wāṇī' h.; paṛnā; ānā; yakūyak pā jānā; pahūnch jānā; anjām ko pahūnchnā; khatm h. [nā yā lūṭ paṛnā.

13.—Kayī fī' jald jald inṣṭa'idī yā shiddat se karnō lagnā; jhapat—They fell to blows—Umeṁ yakūyak mār-piṭ hōnō lagi.

14.—Ittifaqiyā kḥwāh hazarī'a qur'a-andāzī taqsim yā wirāsāt waḡaira ko kisī ko pahūnchnā yā nskī taraf muntāqil honā.

A's estate fell to his brother—Zaid kī tarka uske bhāyī ko pahūnchnā (milā)

The property has fallen into other hands.—Woh milkīyat auroṁ ko hātī āyī (lagī yā pahūnchī).

15.—Be-sākḥta nikal ānā; yakūyak zabān par ā-jūnā yā nikal paṛnā.

Not a word fell from him on the subject—Us bāb meṁ ek bāt bhi nskī zabān se na niklī.—It fell from his lips—Yah bāt be-sākḥta uski zabān se nikal āyī.

To fall aboard of—Ek kashtī yā jahāz kī dūari kashtī yā dūare jahāz se takṛā jānā (har yā bhiṛ jānā)—To fall among—Kisī ko darwīzān ittifaqiyā yā yakūyak ā-paṛnā.—To fall away—(a) Dabā h.; lāgar h.; tahlīl h.; ghul jānā. (b) Itā'at tark kar-d.; haḡāwat k.; sarkashtī k. (c) Dīn chhor d.; kufr ikhtiyār k.; hādī meṁ paṛnā. (d) Zāl h.; tahāl h.; kho jānā; fanā h. (e) Ahista ahista ghaṭ jānā; nṛ jānā; saḡ ho-jānā; mandā paṛ jānā.—To fall

back—(a) Pichho haṭ jānā; pas-pā h. (b) Bād-ahdī k.; apnā qaul pūrī na k.—To fall c/dm—Bahūā band ho-jānā; ilhīmā paṛ jānā.—To fall down—(a) Sijda k.; daudawat k. (b) Baiṭh jānā; zamīn par gir paṛnā.—To fall foul—Hamla k.; lūṭ-paṛnā; mār-piṭ karnō lagnā; churḡ jānā.—To fall from—(a) Gurez k.; luhūāl k.; ta'mīl na k.—jaise kisī qaul yā mu'āhade kī. (b) Nā-farīnā h. k.; baḡāwat k.—To fall in—(a) Ittifaq k.; rāe meṁ muttāfīq h. (b) Mānūā; ta'mīl k.; qabūl k.; kisī ke muttāfīq k. (c) Ā-jūnā; shūmīl h.; ā-mīlūā; dāḡhīl h.—To fall in with—Mīlūā—jaise jahāz kī. Dekh pānū yā nazdīk ā-pahūnchnā—jaise zamīn kī yā ke—To fall off—(a) Alag yā kanḡra. karī ho-jānā; judā ho-jānā; fūṭ jānā; phūṭ ho-jānā; bichhūṛnā jaise dostōn kī. (b) Zāl ho-jānā; qāim na rahnā; bāqī na rahnā. (c) Kufr ikhtiyār k.; mōn chhor d. (d) Chhorā; tark k.; dast-barāfār h.; kanḡra-kashtī ikhtiyār k. (e) Tāpakūā; zamīn par girnā—jaise pakke phaloṁ kī. Waq'at yā umdagī meṁ ghaṭ jānā; ba-nisbat pahlo ke kam'unda yā dil-chasṛ rah-jānā.

To fall on—(a) Daf'atan aur shauq se shurū' k.; yakbārgī aur dil se karne lagnā. (b) Churḡ jānā; hamla-āwar h.; mārne lagnā. (c) Kisī par girnā yā chūnā.—To fall out—(a) Takṛār k.; qazīya k.; laṛne lagnā. (b) Wāqī' h.;

ho-paṇā; ittifaqiya ho-jānā.—*To fall over*—(a) Sar-kashī k.; ek fariq ko chhoṛkar dūse fariq ki taraf ho-jānā.—*To fall short*—Kam h.; nūqis h.; kotāhī k.—*To fall to*—(a) 'Ujlat aur shanq se shurū' k. (b) Kisi kām meṁ masrūf h. (usko karne lagnā).—*To fall under*—Kisi ke mu-taht h.; kisi ki had meṁ paṇā; kisi ke zer-i-hukūmat zer-i-nazar yā zer-i-iḥtiyār wagaira b. (b) Kisi meṁ dākhil h.; kisi ke sāth shumār kiya jānā.—*To fall upon*—(a) See *To fall on*—(b) Iqlām k.; koshish k.; fikr k. (c) Kisi se bhiṛ jānā

Fall, n. 1.—Girnā; niehe utarnā; gir paṇā; laṛkhaṛā-kar gir jānā.
 2.—Barbādī; tabāhī; mant. [yā hukūmat kā hāth se jātā rahnā.
 3.—Zawāl; tanazzul; buzurgī yā mausab kā kho jānā; iḥtiyār
 4.—Qimat yā māliyat meṁ kamī.
 5.—Utār jaise āwāz kā. Dhāl jaise zamīn yā pahār kī.
 6.—Jharnā; āb-shār; khaṛī jagah se pānī kā niehe girnā. Daryā wagaira ke pānī kā samundar yā jhil wagaira meṁ girnā; ntār; jahān tak kisi shai kā ntār ho.

7.—Khizāū; patjhār.

8.—Bārish; jhaṛ yā jhaṛī; meh kā girnā.

Fallacious, a. 1.—Fareb-dih; jisse dhokhā ho; gumrah k. w.; galati paidā k. w.; zalālāt meṁ dāhuc wālā; jo ba-zāhir jhūṭh ho; jiskī sūrat se ma'lūm ho ki yah jhūṭh hai.

A fallacious argument—Aisi baḥs jisse dhokhā ho; aisi dalil jisse gumrahī ho.

2.—Fareb-āmez; darog; jhūṭh; fāsid; be-asl; jisse māyūsī paidā ho; jiskī ummed na h.

A fallacious hope—Ummed-i-be-asl; ummed-i-fāsid.

Fallacy, n. 1.—Jhūṭhī yā fareb deno walī zāhiri sūrat; makt-āmezi; fareb-dih h.; jisse ānkhī yā dil ko dhokhā ho; fareb; galatī; tazwīr.

2.—Aisi dalil yā baḥs jisse ba-zāhir qat'-i-nizā' ho-jāwe par dar-haqīqat nāsī na ho. [dhokhe meṁ āsake; khatā-pazīr.

Fallible, a. Jisse bhūl yā ehūk ho; jo dūroṁ ko dhokhā de-sake yā khud **Fallow, a.** Jismeṁ hal chālāne ke ba'd bij na boye gaye hoṁ; gair-mazrū'a; uftāda; partī; be-taraddud; jo baras do baras jotne bone ke ba'd yūhīn durosti kī nazar se chhoṛ dī jāwe.

Fallow ground—Woh zamīn jis meṁ hal chālāyā gayā ho par tukhīm-rezī na huī ho; aisi ārāzi jo kuchh dīn tak jotne bone ke ba'd uski haisiyat kī taraqqī kī nazar se ba-taur-khud chhoṛ dī jāwe.

Fallow, v. t. Zamīn meṁ hal anr heigā chālākar nse be boyī chhoṛ d. jismeṁ kharāb ghās wagaira nikal-jāe anr zamīn mulūm ho jāe.

False, a. 1.—Jhūṭhā; jhūṭh bolne wālā yā darog-bayān; jismeṁ sadāqat-kalāmi na ho; dagā kā 'adī yā dagā-bāz; be-īmān; bad-diyānat; aisi bāt kahne wālā jiskā na wujūd ho na wuqū' yā jo na to kahī gayī ho anr na uskā kisi ko khayāl ho.

A false witness—Jhūṭhā gawāh; shāhid-i-kāzibī-bayān; nāsī gawāh jiskā bayān rūst (sachī) na ho.

2.—Be-wafā; bad-'ahd; bad-qaul; jhūṭhā; dagā-bāz; jo apno qaul yā wa'da wagaira kā pā-band na ho; kāzib; sādiq nahīn; mizawwir; jismeṁ sabāt (sābit-qadmi) na ho.

A false friend—Dost-i-sādiq nahīn; yūr-i-be-wafā—*False to promises*—Bad-'ahd; bad-qaul; jisko wa'de pūre nā hoṁ; jo jhūṭh wa'de kare.

3.—Jo sachāyī yā asliyāt se mutābaqat na rakkhe; sachchā nahīn; jismeñ dhokhā dene yā māyūsī paidā karne kī salāhiyat kā ihtimāl ho; jhūṭhā; khoṭā; fāsīd; kāsid; galat.

A false statement or report—Bayān yā khabar-i-galat; aisā bayān yā aisī khabar jismeñ sachāyī yā asliyāt na ho.—A false weight—Kam-wazu bāṭī; aisā baṭ-
kharā jo kisī andāz-i-mua'iyān ke mutābiq na ho.

4.—Talbisī; masnū'ī; ja'li; banāyā huā yā banāwat kā; aslī nahīn; khoṭā.
A false coin—Sikka-i-talbisī; khoṭā sikka.—A false bill of exchange—Ja'li yā
banāyī huyī hundi; masnū'ī hundi.

5.—Mazbūt yā ṭhos nahīn; jisse ākhir meñ dhokhā uṭhe.

A false foundation—Bunyād-i-be-asl; aisī bunyād jo mazbūt na ho.

6.—Jo mazbūt bunyād par mabnī na ho; be-asl; jo mustahkam yā
qābil-i-i'tibār na ho; galat. [galat; rāe-i-galat.

A false claim—Da'wi-i-be-asl; be-bunyād da'wā. A false conclusion—Natīja-i-

7.—Banāwat kā; iddī'āyī; jo dhokhā dene kī nīyat se banāyā yā
ikhṭiyār kiya gayā ho; makr-āmez; farebī; jismeñ raugan-i-qāz malā
gayā ho; aslī nahīn.

False imprisonment—(Law) Kisī shakhs ko bilā wāranṭ yā be-sabab kḥwāh
qānūn ke kḥilāf giriftār karke qaid rakhnā.

False return—(Law) Jis ahl-i-kār ko koyī hukm-nāma-i-'adālat ta'mīl ke liye
milē uskā uskī ta'mīl kī nisbat jhūṭhī kaifiyat likhānā; kaifiyat-i-darog.

False-hearted, *a.* Dagā-bāz; dhokhā dene-w.

False-hood, *n.* 1.—Jhūṭhāyī; jhūṭhā (galat) bayān.

2.—Be-īmānī; dagā-bāzī; fareb dihi.

3.—Banāwat; iddī'āyī sūrat; taqlīd.

Falsely, *ad.* Jhūṭh; sach nahīn; dagā-bāzī se; dhokhā dene kī nīyat se.
Falseness, *n.* Jhūṭhāyī; be-īmānī; dagā-bāzī; zāhir meñ kuchh aur asl
meñ kuchh.

FALSI CRIMEN, [Lat.] (Law) Ja'l banāne (ja'l-sāzī) kā jurm.

Falsification, *n.* Jhūṭh banānā; iltibās; masnū'iyat; kisī chīz kī aisī
sūrat banānā jo asl meñ na ho; takzīb. [nū'ī banānā.

Falsify, *v. t.* 1.—Jhūṭhā banānā; talbisī banānā; naqlī banānā; mas-
To falsify coin—Jhūṭhā sikka banānā; sikka-i-talbisī banānā.

2.—Bātil ṭhahrānā, darog sābit k.; jhūṭhā yā nā-qābil-i-i'tibār sābit
k.; rad k.; tardid k.; māyūs k.; na-ummed k.; bātil k.

To falsify a record—Kisī kāgaz ko rad k. (jhūṭh bātil yā nā-qābil-i-i'tibār ṭhah-
rānā). To falsify one's hopes—Kisī kī ummed ko bātil k.; kisī ko nā-um
med yā māyūs k.

3.—Bātil k.; ka-l'adam k.; jhūṭh sābit k.—jaise kisī tajwīz ko.

4.—Muhāsaba-fahmī meñ kisī kharch kī raqam ko galat ṭhahrānā.

To falsify one's word—Bad-qaulī k.; apnā qaul na r.; jhūṭh kahkar apne
qaul se be-qaul ho jānā; apnī bāt ko mitā d.

Falsify, *v. i.* Jhūṭh bolnā; darog-goyī k.

Falsity, *n.* Jhūṭh h.; jhūṭhāyī.

Falter, *v. i.* 1.—Chūknā; khatā k.; hīklānā; luknat k.; ruk-ruk ke
bolnā; bolne kī hālat meñ zabān kā kaipnā.

2.—Tharrānā, lagzish k.; na ṭhaharānā; hīlne lagnā.

3.—Samajh meñ futūr ānā; zihn meñ naqs h.

Fame, n. 'Umda khabar; achchho yā baṛo baṛo kāmoñ kā shuhra; shuhrat; nāmwarī, jas; shuhra.

Familiar, a. 1.—Khāndānī; ghar kā; gharailā.

2.—Jisseksar bāt-ehit kartekarte rabt hojāe; jisseba-khūbī wāqifiyat ho; jisse bahut rabt-zabt ho; jisse bahut khalā-malā ho; mālūf; mānūs.

A familiar friend or companion—Dost yā sāthī jisse bahut rabt-zabt ho.

3.—Kisī shai so ha-khūbī wāqif; kisī bāt ko uske karte karte achchhi tarah jāno w. (usse mālūf yā mānūs).

4.—Be-takalluf; bāt-ehit meñ takalluf na r. w.; āzād; mukhallā-bi-tab'; aisā ki dūre ko bār-yābī mushkil na ho; hilā-milā. [huā.

5.—Ba-khūbī ma'lūm; kasrat-i-isti'māl so khūb sikhā yā samjhā.

6.—Sahl; roz-marre ki; bol-ehāl ki—jaise 'ibarat.

7.—Nā-jāiz āshnāyī yā rabt-zabt r. w.

Familiar spirit—Muvakkil; bir; woh shaitān jiski nisbat yah tasawwur kiyā

jātā hai ki woh bulāte hī hāzīr hotā hai.

Familiarity, n. Mānūs rahnā; aksar dil-khol-kar āpas meñ bāt-ehit k. aur suhbat r.; be-takallufāna bartāw; be-takallufī aur āzādī; ikhtilāt; baṛā mel-jol; nihāyat rabt-zabt (khalā-malā); baṛā sat-sang; bahut mānūs-o-mālūf h. [yā bāt ehit se bakhūbī wāqif ho-jānā.

Familiarize, v. t. 1.—Mānūs k.; 'ādī k.; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl.

2.—Kisī kam ko mashq karke use sahl kar-d.; kisī 'ilm wagaira ki tahsil ko parhito parhte āsān kar-d.

Familiarly, ad. 1.—Be-takallufāna (be-takallufī ke sāth); bilā-lilhāz-i-rusūm-i-zāhirī; dil se; be kisī dabāw ke.

2.—'Umūman; aksar; beshtar; us suhbat aur be-fikrī se jo bahut dinoh ki muzāwalat yā wāqifiyat se hāsil ho.

Family, n. 1.—Woh jumla ashkhās jo ek hī makān meñ aur afsar yā muhtamim-i-wāhid ke mātahit rahen; woh sab log jo ek hī ghar meñ rahen aur inmeñ mān-lāp larke-bāle naukar-ehūkar aur bāz angāt kirāya-dār wagaira bhī dākhil hote hain; kumbā; khāndān; 'ayāl-o-atfāl; āl-o-'ayāl; larke-bāle; bāl-bachehe; qabāil; kutumb; ghar-bār; gharānā.

2.—Woh log jo ek mūris-i-ā'lā se paidā hon; yak-jaddi; ek ghar yā gharāne ke; yagāna; nasl; kul; bans; gotr; santān.

3.—Mūrisoh kā silsila; pusht; pīrhī.

4.—'Āli-khāndānī; 'Āli-nizhādī; khāndān-i-sharif se honā; najīb yā mu'azzaz h.; baṛe bāp-dādā kā; nāmī-girāmī gharāno kā.

Famine, n. 1.—Qahit yā qahit-sāli; girānī; akāl; mānhgī.

Famish, v. t. 1.—Bhūkhoñ mārñā; bhūkhā rakh ke halāk k.

2.—Bhūkh se be-dam kar-d.; bhūkh yā pyās se bi-l-kul kamzor kar-d.; bhūkhā rakh ke taklif d.

3.—Kisī zarūrī ehiz ke le-leno yā uske na dene se halāk k.; kisī labudī shai ke na hone se gāyat darje ki taklif d.

Famish, v. i. 1.—Bhūkhoñ mārñā; fāqa-kashī k.

2.—Bahut hī bhūkhā yā pyāsā rahnā; khūne-pine ki ehizoh ke na milne se kam-zor yā qaribu-l-marg ho-jānā. [taklif uḥḥānā.

3.—Kisī zarūrī yā labudī shai se mahrūm kiye jāne ki wajh se baṛī

Famous, a. Mashhūr; nek-nām; sarnām; zabān-zad-i-'awām; ma'rūf.

Fan, n. 1.—Pankhā; pankhī; bād-kash; mirwaha; benā; badan ko thandhā karne ke liye par kāgaz yā resham wagaira kā pankhā.

2.—Nāj pachhorne kī chīz (sūp); āg dhaunkne kī chīz (damī yā dhaunī kanī). Mor kī dum wagaira sī chīz jo pankhe kī tarah phail jāe.

3.—Woh bāt jisse kisi shai kā shu'la bharak jāe; woh bāt jisse koyī shai ubhar pare khwālī taragqī yā mazbūtī pakre.

A fan to inflame love.—'Ishq ke shu'le kī bharkūne wālī chīz.

Fan, v. t. 1.—Pankho se hawā karke thandhak aur tāzagī lānā; pankhā jhalnā; pankhe se muñh par hawā k.

2.—Hawā pahuñchānā; hawā kā asar pahuñchānā; hawā lagānā.

3.—Pachhornā; sāf k.; phatakānā.

Fanatic, } a. Mazhabī josh se muta'alliq yā uspar dalālat k. w.; rāo
Fanatical, } meñ azbas ta'assub zāhir k. w.; nihāyat sar-garm yā
pur-josh khusūsan umūrāt-i-mazhabī meñ.

Fanatic, n. Woh shakhs jiske dil meñ umūrāt-i-mazhabī kī nisbat barā hī josh ho; jisko dil meñ mutawahlhish aur be-hūda khayālāt-i-mazhabī huā karen; majzūb; muta'assib.

Fanaticism, n. Had se ziyāda josh jazba yā sargarmī; mazhab ke mutawahlhish aur behūda khayālāt; mazhabī harārat josh yā junūn; ta'assub-i-dīnī. [wahmī; waswāsi.

Fanciful, a. 1.—Khayāl-parast; 'aql aur tajrībe kā pā-baud nahiñ;

Applied to persons.

2.—Khayālī; khayāl se paidā; wahmī; qiyāsī.

Applied to things.

Fancy, n. 1.—Khayāl; tasawwur; woh zihnī quwwat jisse kisi shai kī sūrat yā shabīh jab chāheñ dil par qāim ho-jāe.

2.—Kisi shai kī sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; sūrat; dhyān; rūp.

3.—Woh rāo yā khayāl jiske qāim karne meñ bahut gaur karnā na pare; umang; tarang; lahar.

4.—Ragabat; pasand; shauq; 'ishq; chāh. Woh shai jispar tabī'at rāgib ho; jise dil chāhe (pasand kare). [na ho.

5.—Woh shai jisse dil to khush ho par woh dar-asl kisi kām kī

Fancy, v. i. Khayāl k.; apne dil meñ kisi bāt kī sūrat paidā kar-l.; bilā subūt ke būwar yā tasawwur k.; qiyās k.; gumān k.

Fancy, v. t. 1.—Kisi kā dhyān k.; kisi shai kā tasawwur dil meñ k.; khayāl k.; dil par naqsh banā lenā.

2.—Pasand k.; kisi kī chāh r.; kisi se uskī sūrat yā akhlāq-o-ādāb kī wajh se khush rahnā; chāhnā.

Fancy, a. Jisse tabī'at khush ho; jiskā mazā tabī'at ko mile.

Fancy ball—Woh nāoh jismeñ nāchne kī garaz se log tarah tarah kī poshūk pahan-kar jāte haiñ—Fancy goods—Rang-rang aur tarah-tarah ke reshmi kapre sūtan wagaira.

Fantastic, } a. 1.—Sirf khayālī wujūd r. w.; khayālī; qiyāsī; asli
Fantastical, } nahiñ.

2.—Khayāl-parast; wahmī; mutalawwīn.

3.—Sirf zāhir meñ rahne w.; namūd-i-be-būd r. w. [kare.

4.—Be-tartīb; be-qā'ida; jisko sabāt na ho.; be-asl; jo tabdīl huā

Far, a. 1.—Dūr; kisi jānib ko dūr; nazdik nahiñ; jiske darmiyān bahut barā fasl ho; ba'id; tappe par; pallo par.

- 2.—Manshā se dūr; khwāhish yā irāde ke khilāf.
- Far, ad. 1.**—Bahut dūr tak; bahut kuchh; bahut ziyāda.
- 2.—Bahut zamāna-i-ba'id tak; pichhe ko bahut dinon tak.
- 3.—Bahut yā bahut kuchh; bahut sā; juzw-i-kasir.
- 4.—Nihāyat ziyāda; bahut ziyāda; kahīn barhkar.
- 5.—Kisī khās had darje yā fāsile tak; ek hadd-i-mu'aiyan tak.
- By far*—Bahut kuchh; nihāyat hī.—*Far from*—Bahut dūr; bare fāsile par.
- Far off*—Barī dūr; fāsila-i-ba'id par.—*From far*—Bahut dūr se; fāsila-i-ba'id se; aisi jagah se jo bahut dūr par ho; bare bu'd se. [kuchh nā ho.
- Farce, n.** Nirī numāish; mahz tumtarāq; bhayāmpā; jismeñ dar-asl
- A mere *farce*—Nirā dekhāwā; asl meñ kuchh nahīn.
- Fare, v. i. 1.**—Kisī hālat meñ h. chāhe woh achchhī ho yā burī; kisī hāl meñ rahnā—'ām isse ki khushī ho yā musibat.
- He fared well*—Woh achchhi hālat meñ thā (khush-hāl fārigu-l-bāl achchhā yā khush-guzrāñ thā; uski achchhi guzartī nibhti bitti yā kaṭṭi thi). *He fared ill*—Woh burī hālat meñ thā (taklif yā musibat meñ thā; uski achchhi nahīn guzartī thi).
- 2.—Khānā-pinā; tawāzu'-mudārāt (khātir-bāt) kā kiyā jānā.
- 3.—Honā chāhe achchhā ho yā burā.
- Used impersonally.
- Fare, n. 1.**—Kirāyā; bhārā; khewā; mahsūl; woh rupaye jo kisī shakhs ke khushkī yā tarī se jāne ke 'iwaz meñ diye jāen yā wājibu-l-adā hon.
- "The price of conveyance over the ocean is now usually called the *passage*, or *passage money*. *Fare* is never used for the price of conveying goods; this is called *freight* or *transportation*." *Webster*.
- 2.—Khānā; gizā; khāhe-pīne kī chizeñ.
- Farewell, int.** Jāo khush raho; al-widā'; Khudā-hāfiz; woh kalām (bāteñ) jo do shakhsōñ ke bāham judā hone ke waqt ek dūse ke khush rahne kī nisbat kahī jāen ya'ni jāne wāle ko rahne wālā kahe kī tum khush rahnā yā rahne wāle ko jāne wālā. Ba'z waqt sirf judāyī zāhir karne ke liye yah lafz musta'mal hotā hai.
- Farewell, n. 1.**—Judāyī ke waqt kā salām-kalām; al-widā'.
- 2.—Rukhsat; judāyī; chhornā.
- To take one's *farewell* of a thing—Kisī shai se judā h. (usko chhornā, usse chale jānā.) [ke waqt kā).
- Farewell, a.** Judāyī kā; rukhsatāne kā; rukhsat hone (jāne yā chhorne
- Far-fetched, a. 1.**—Dūr se lāyā huā; fāsile se lāyā huā.
- 2.—Jo koshish kar-ke nikālā gayā ho; jo āsānī se yā āp-hi-āp (az-khud yā khud) mustakhraj yā mustambat nā huā ho; jo khūch-khāñch-kar nikālā ho; aslī nahīn.
- Farm, n. 1.**—Woh qat'-i-arāzi jo asāmi ke jotne-bone ke liye 'alāhida kar diyā jāwe; woh zamīn kā tukrā jo lagān ke 'iwaz meñ kāshtkāri kī garaz se diyā jāwe; chak; chās.
- 2.—Mazra'; khet; kishit; jot.
- 3.—Thika; mustājiri; ijāra; zamīn kā lagān-i-mu'aiyan par diyā jānā. [jiri meñ d.; thika d.
- Farm, v. t. 1.**—Lagān ke 'iwaz meñ thika par d.—jaise arāzi kā; mustā-

2.—Kisi jācdād kūr-o-bār mūlguzārī yā kisi istihqāq-i-khās wagaira kā kisi dūsro ko is shart par sipurd kar denū ki farīq-i-sānī āmadani men se ek raqam-i-mu'āyana yā ba-hisāb-i-fī-sadī ba-taur mu'āwazo ke diyā kare; thika d.; ijāra d.; kaṭkinā d.

3.—Kisi lagūn yā sharh-i-mu'āyana par lenā; saikaro ko hisāb se lonā. [jotnā-honā.

4.—Kāsh-t-kārī (khetī) ke kām men lūnū—jaise zamīn kā; khet kā
To farm let or let to farm—Lagūn ke 'iwaz men thike par d.; paṭṭa likh d.

Farmer, n. 1.—Jo zamīn kā paṭṭa likhā ke use jote boyo; kāsh-t-kār; asāmī.

2.—Woh shakhs jo kisi fī-sadī-i-mu'āyana ke 'iwaz men mahsūl wagaira kī tahsīl apno zimma kar le; thika-dār; mustājir; ijāra-dār.

Farmer of the revenues—Mālguzārī kī mustājir; woh shakhs jisne is shart par mūlguzārī kī tahsīl apno zimma li ho ki usko zar-i-muhassala se isqadar fī-sadī ba-taur haqq-u-sa'i ke milega. Farmer of the excise—Muskrāt kā thika-dār.

3.—Kāsh-t-kār; mazārī'; kisān; khetihār.

Farther, a. & ad. See Further.

Fashion, n. 1.—Kisi chiz kī banāwat yā sūrat; tarz shakl sūrat yā sūkh; tarāsh-kharāsh (kāṭ yā sūrat); dhaj yā saj-dhaj; rūp; dāul; waz'; uamāna.

2.—Rāj tarz yā waz'; poshāk yā libās kī waz'; poshāk tarz-o-tariq yā zāhiri hartāw wagaira ko muta'alliq jo rasm-jārī ho khusūsai muhazzab shakhsan men.

To dress in the fashion—Muhazzab shakhsan kī tarah khud bhī kapre pahannū.

To dance, sing, ride, &c., in the fashion—Waz'-dārūn kī tarah khud bhī nāch-nā gānā wagaira.—In fashion—Jārī; murawwaj; jisko waz'-dār log karte hon.

3.—Kūr-rawāyī kī talīq; dhaug; tarz; qism; rāh; qaiina.

After one's fashion—Kisi ko dhang yā tarz par.

Fashion, v. t. 1.—Banānū; kisi sūrat yā shakl kā banānū; dhālnū yā garhūnū. [ko muwāfiq waz' k.

2.—Kisi ke hasb-i-hāl k.; kisi ke mutābiq banānū; kisi kī hālat ke With to.

3.—Jo qā'idā rawāj ko rā se qāim ho usko mutābiq banānū.

Fashionable, a. Jo rāiju-l-waqt waz' ke mutābiq ho; jo tarz-jārī ho usko mutābiq banā huā. [men-jārī.

2.—Rawāj yā isti'māl ke rā se qāim; rāj; 'ām; kisi khās zamāne

3.—Waz' kā pā-band; waz'-dār; rasm-o-rawāj ke mutābiq 'amal k. w.

4.—Sharif; muhazzab; husn-i-akhilāq v. w.; khush-khūq.

Fashionable, n. Waz'-dār shakhs; shakhs-i-bā-waz'.

Used chiefly in the plural.

Fast, a. 1.—Mazbūt; khūb saṭā yā lagū huā; dhilā nahū; gair-mustahkam nahū; jo jald harkat yā jumbish na kar-sako; jakar-band yā jakrā huā.

Make fast the door—Kowār ko khūb band yā jakar-band kar do.

2.—Jispar hamlo kā asar mushkil se pahunchē; mazbūt; jis men qudrati yā masnū'i mazbūtī yā hifizat kā sāmān ho—jaise koyī jagah.

3.—Sūbit-qadam; mazbūt; pakkā; jisse jald tafriqā yā uifāq na ho; wafā-dār yā bā-wafā—jaise dost.

4.—Jis men jald intishār na ho-sako; jo jald tūt yā khul na sako; gahrī yā gāhī; gālat kī—jaise nūnd.

5.—*Tez-raftār*; subuk-ran; tez; jald ohalno wālā—jaise ghorā.

Fast and loose—Kabhi lipaṭ jāne wālā aur kabhi obhūṭ jāne w.; mutalawwīn; be-sabāt; jisko qarār na ho.—*To play fast and loose*—Be ṭigā-pichhā socho kisi bāt kī jhaṭ-paṭ kar-guzarā; talawwun-mizājī k.

Fast, ad. 1.—Mazbūṭī se; jakar ko; kas ke.

2.—Jald jald; tezi se; fuzūl-kharohī se; be-hūda tarīq par.

Fast by, or fast beside—Kisi ke nazdik; lag-bhag; ware; qarīb.

Fast, v. 1.—Khānā na khānā; be-khāye rahnā; bhūkhā rahnā; sāqa k.; mut-laq nā khānū yā thoṛā sa khā ko rah jūnā; upās k.; laughan k.; karākā k.

2.—Mazhabī rusūm ko anjām meṁ gīzā se parhoz k.; badan ke torne yā bhūkh-pyās miṭāne kīwāl ranj yā musibat ke izhār ko liye khānā-pīnā band kar-d.; brat k.; rozā rakhnā; upās k.

Fast, n. 1.—Fāqa-kashī; gīzā na khānā.

2.—Rozā; brat; upās. [chāhe ek din ho yā ziyāda.

3.—Jab rozā yā brat rakhiā jāo; yaum yā aiyām-i-saum; brat kā din *To break one's fast*—Rozā kholnā yā ifṭār k.; brat par pāran k.; khusūsan subh ko khānā; nāshā k.; nahār muṛh kuchh khā l.

Fast-day, n. Brat yā rozā kā din.

Fasten, v. 1.—Mazbūṭ bāndhnā; quṣī yā zanjir wagnā se mah-fūz (band) k. [tarah par ek kar-d.

2.—Ekaṭṭhā karke bāndhnā; joṛnā yā mazbūṭī se milānā; kisi *To fasten a charge upon a person*—Kisi shakhs par koyī jurm lagānā yā qāim k.

3.—Lagānā; dālnā; mazbūṭī se qāim k.; 'āid k.

To fasten a blow—Dhau lagānā yā jārā.

Fasten, v. 2. Lagnā; pakarnā; chipaṭnā.

Fastening, n. Band karne kī chīz jaiso tālā agrī billī wagnā.

Fastidious, a. Jiskā khush k. mushkil ho; jo khafif khafif naqs yā bhūl-chūk par nārāz ho-jāe; tunuk-mizāj; mirzā-manish; jisko koyī bāt mushkil se bhāyo. [taiyār.

Fat, a. 1.—Pur-gosht; moṭā-tāza; jasīm; farbiḥ; dublā (lāgar) nahīn;

A fat man—Moṭā-tāza shakhs; jo ādmī dublā na ho. [kī chīz.

2.—Raugan-dār; muraggan; oharbī-dār; 'umda—jaiso koyī khāno

3.—Be-dimāg; kūṛh-magz; almaq.

4.—Jisse baṛī āmadānī ho; jisse bahut kuchh paidā ho; jismeṁ mihnāt to kam par naf ziyāda ho; zar-khoz; naf-bakhsh.

Fast, n. 1.—Charbī; raugan; chiknāyī.

2.—'Umda tarīf paidāwār; sab se acholiḥā hissa.

Fatal, a. Muhlik; qā'il; kārfī; jisse maut yā barhādī paidā ho; muzil; āfat paidā k. w.; balā kā; āfat-nūk; gārat-kun; muzir.

A fatal disease—Maraz-i-muhlik; aisi bimāri jismeṁ bimār kī jān jāwe. *A*

fatal wound—Zakhm-i-kūfī; aisi zakhm jisse majrūh jūh-bar na ho.—*A*

fatal day—Āfat-nūk-din; balā kī roz.—*A fatal error*—Gārat kurno wālī galatī;

aisī galatī jisse zawāl āwe.—*This error is fatal to the judgment*—Yab galatī us tajwīz kī gārat-kun hai; is galatī se us tajwīz par zawāl ātā hai yā isse woh zālī ho-jātī hai.

Fatally, ad. 1.—Taqdir se; qismat se; bhāg se.

2.—Aisi tarah par kī jān nikal jāe; ba-tarz-i-muhlik.

Fate, *n.* 1.—Hukm-i-Ilāhī; taqdīr; qazā; jo chūr-nā-chār ho; mashīyat.

2.—Ākhir; anjām; maut; zawāl; qismat kā likhā; jis bāt kā honā pahle se qarār pā chukā ho; muqaddar. [paidā ho.

Father, *n.* 1.—Wālid; qibla-gāh; pidar; bāp; pitā; jiske nutfe se koyī

2.—Mūris-i-zukūr; kisi khandān yā gharāne kā bānī; mūris-i-ā'lā.

Pl. *Fathers*—Mūris mūrisōn yā mūrisān.

3.—Jo shakhs misl wālid ke kisi kī parwarish muhabbat hifāzat yā himāyat wagāira kare; woh shakhs jiskī ta'zīm ba-libāz uskī 'umr shafaqat dāuāyī wagāira ke kī jāwe; murabbī; wali-ni'mat; qibla-o-ka'ba; qibla-i-hājāt; bāp.

Adoptive father—God l. w.; rās baithālne w.; woh shakhs jo kisi dūstro ke laṛke ko apnā mutabannā banāwe; mutabannā k. w.—*Natural father*—Waladu-l-harām laṛkoṅ kā bāp; woh shakhs jiske nutfe se waladu-z-zinī laṛke paidā hoṅ; pidar-i-afāl-i-waladu-l-harām.—*Putative father*—Pidar-i-farzī; pidar-i-ma'rūf; pidar-i-mujāzī; jo shakhs logoṅ kī dānist meṅ kisi kā bāp ho par dar-asl na ho.—*Father of the bar*—Sab se purānā yā qadīm bāristar wagāira.

Father-in-law, *n.* Sasur; susar; khusar; shauhar yā zauja kā bāp; kisi ke shauhar yā zauja kā bāp.

“A man who marries a woman having children already, is popularly called their *father-in-law*.” *Webster*.

Fathom, *n.* Chha fit kī ek lambāyī kī nāp jiskā kām samundar meṅ partā hai.

Fathom, *v. t.* Gahrāyī kā patā lagānā; thāh lenā; thahānā; paithhnā; ghusnā; kisi bāt kī tah ko pahuṅchuā (yah ma'lūm k. kī iskī asl kyā hai yā isko kahān tak wus'at hai).

Fathomless, *a.* 1.—Jiskī tah kā patā na lage; athāh; itnā 'amīq ki uskī gahrāyī kā thekānā na lage.

2.—Jo samājh meṅ na āye; jismeṅ 'aql ko rasāyī na ho.

Fatigue, *n.* 1.—Jismānī yā zihnī koshish se thakāwat; māndgī; thakān; takān; sustī; zu'f.

2.—Thakāwat kā bā'is; mihnāt; mashaqqat; riyāzat.

3.—Woh mihnāt ke kām jo sipāhī hathiyār chālāne kō 'ālīwa karen.

Fatigue, *v. t.* Mihnāt se thakā d.; mihnāt lete lete tang kar-ḍālnā; sust kar-d.; ḍhilā kar-d.

Fatness, *n.* 1.—Motāyī; dabāzat; pur-gosht h.; farbiḥī.

2.—Zar-khezī; zar-rezī; quwwat-i-paidāwār bahūt r.

Fatten, *v. t.* 1.—Motā k.; zabh karne ke liye khilānā-pilānā; aisī fikr karnā ki gosht chāṛh āwe.

2.—Zar khez banānā; paidāwār kī quwwat barhānā.

Fatten, *v. t.* Motā h.; jasīm h.; bhar ānā; gosht kā chāṛh ānā.

Fatty, *a.* Raugan-dār; charbī dār; jismeṅ chiknāyī ho.

Fault, *n.* 1.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; sahw; 'aib; naqs; kotāhī; muqsān; burāyī; woh bāt jisse 'umdagī meṅ futūr paṛe.

2.—Anjām-i-farz meṅ kotāhī; jūda-i-munāsabat se iḥtirāf; qusūr; gunāh; taqsīr; dosh; jurm-i-khāfī; 'adam-tawajjuhī khwāh be-'aqlī kī wajh se us fi'l ke anjām meṅ gaffat k. jo lāzīmī yā munāsib ho aur go kī is qism kī gaffat bil-irāda khwāh ranj-dihī kī niyat se wuqū' meṅ nahīn ātī par woh qābil-i-i'tirāz yā chashm-numāyī hotī hai.

At fault—Ghabrā-kar yah na jānūā ki ab kyā karnā chāhiye; hairān; pareshān; shash-dar; uljhere meū; ghabrāyā huā; rāh khoṃ huā.—*To find fault*—Ilzām dene yā shikāyat karne ki wajh pānū; nārāzī zāhir k.; shāki h.; gilā k.; shikwa k.; dosh d.; ilzām lagānā; nukta-chūni k.; naqs nikālā.

Followed by *with* before the thing complained of.

Faultless, *a.* Be-'aib; be-naqs; nāqis yā nā-mukammal nahīn; jismein koyi galatī yā burāyī na ho; kāmīl. [nā-tamām; adhūrā; nākāra.

Faulty, *a.* 1.—Jismein 'aib naqs yā kotāhī ho; nāqis; nā-mukammal; 2.—Gunāh yā gunāhoi kā mujrīm; qābil-i-ilzām; saẓāwār-i-sar-zanish; chashm-numāyī yā malāmat ke lāiq. [karam; nawāzish.

Favour, *n.* 1.—'Ināyat; nazar-i-'ināyat; shafaqat; mihrbānī; lutf; 2.—Himāyat; dastgiri; i'ānat; sahārā; pushti; tāyid; taqwiya.

To be in favour of a measure—Kisi tajwiz mein taqwiya dene yā uske 'amal mein kāue ki ragabat yā khwāhish. To be in favour of a party—Kisi fariq ki himāyat karne uski kār-rawāyioh ko jāiz thaharāne aur uske maqāsid ke taraqqi dene par imāda h.

3.—Mihrbānī kā kām; 'ināyat; khair-khwāhī ba-zarī'a-i-qanl yā fi'l; ri'āyat; murawwat; rahm.

To pardon the guilty is a favour; to punish them is an act of justice—Mujrimoh ki mu'afi ri'āyat mein dākhil hai unki saẓā-dibi nifat hai.

4.—Subkī; saẓā ki narmi khiftut yā mulāimat.

5.—Jāuib-dāri; taraf-dāri; pās-dāri. [zish-nāma.

6.—Khat; chitṭhī; 'ināyat-nāma; mihrbānī-nāma; shugqa; nawā.

7.—'Atiya; baḥshish; in'ām; nazar; jo kueh batāur subūt-i-nek-khwāhī diyā jāe; muhabbat ki nishānī; reshmī site kā guehchhā; jo chiz izhār-i-muhabbat ke liye pahū jāe.

In favour of—Kisi ki taraf yā jāuib; kisi ke haq meū yā ba-haq kisi ke; kisi ke liye mufid; ism-i-fulāh; mauām-i-fulāh; mauāma-i-fulāh; fulāh ke nām se; kisi ke rakkho yā kisi ke jog. In favour *with*—Kisi ki zill-i-'ināyat yā himāyat meū; jispar kisi ki mihrbānī yā madad ho; kisi kā pyārā ('azīz).

With or by one's favour—Ijāzat se; ba-ijāzat; irshād se; imā se; mauzūri se.

Favour, *v. t.* 1.—Mihrbānī ki nazar r.; sahārā d.; madad d.; imdād par māl h.; kāmyābī kā khwāhish h.; muwāfiq h.; pushti d.; karam k.; jāuib-dāri yā taraf-dāri k.; taqwiya d.; himmat dālnā.

2.—Kāmyābī ki nazar se har tarah kā fāida baḥshuā; sahl k.; āsān k.; kisi shai ke liye mufid h.

Favourable, *a.* 1.—Mihrbānī se bharā huā; shafaqat-āmez; jisse ri'āyat yā 'ināyat mutarashshih ho; jisse jāuib-dāri zāhir ho; mihrbān; sa'id; muwāfiq; mukhālif nahīn.

2.—Mu'awin; muāyid; mufid; nāfi; ārām-dih; jisse kisi kām meū suhulat yā taraqqi ho; bā'is-i-suhulat; zarī'a-i-tashil; subhite kā; ārām kā.

Favourably, *ad.* Mihrbānī ki nazar se; lihāz yā muhabbat ke sāth; pās ke sāth; shafaqat ke sāth.

Favourite, *n.* Woh shakhs yā shai jispar khās mihr-bānī ki nazar rahe; woh shakhs jiskā pās kiyā jāe; jisko auron par tarjih den (dūsron se barh-kar chāhe);—khusūsan nisā shakhs jo kisi 'ālī-rutba yā zi-ikhtiyār shakhs kā barā hi mu'tamad 'azīz aur maurid-i-altāf ho; muh-lagā; nāk kā bāl; sar-charhā.

Favourite, *a.* Jispar qism-i-khās ki mīhrbānī ki nazar rakklī jāe; jo 'aziz rakklī jāe; jiski qadr karōn; jisko auroñ par tarjih deñ.

Favouritism, *n.* Jānib-dārī; pās-dārī; kisi 'aziz yā shakhs-i-wāhid ko auroñ par tarjih dekar uske sāth mīhrbānī se pesh ānū yā use madad aur taraqqī d.

Fawn, *v. i.* 1.—Kutte ki tarah chāṭnū-chāṭnū idhar-udhar dum-dabāye yā hilāto phirnā; zalīl tanr par khushmād k.

2.—Zillat yā kauṭuagī ke sāth kisi ki khushmād-harāmād k.; use apnā mīhrbān-i-hāl karne ke liye kisi ke āge jhuk-jhuk salām k. aur hāth joṛe rahnā.

Often followed by *on* or *upon*.

Fealty, *n.* Mālik se wafā-dārī; zāmīndār aur uske asāmī ke mā-hain wafā-dārī kā bāhanī qasam yā uskā mu'ābada; kisi riyāsat se namak-halālī khair-khwāhī yā wafā-dārī.

Fear, *n. i.* 1.—Khāuf; dahshat; ḍar; bhāi; andesha; khatkā; dīl ki woh he-chaini jo kisi āfat-i-mulṭamīl-i-wuqū' ko khayāl se paidā ho; dagdagā.

2.—Bā'is-i-khāuf; jiski nisbat khāuf ho.

Fear, *v. t.* 1.—Darnā; khāuf khānā; hīrāsān h.; dahshat yā ḍar r.

2.—Ru'b māmā; mar'ūb rahnā; kisi ki nā-khushī bachāne ki fikr r.

3.—Darānā; khāuf dilānā; kisi ko ḍar dekhā ke ḍar r. yā use apne pās āne na d. [par mutafakkir rahnā.

Fear, *v. i.* Kisi badi kā ihtimāl r.; darnā; kisi āuc-wālī āfat ki ummed

Fearful, *a.* 1.—Khāuf-nāk; mukhawwaf; darā huā. [buz-dīl; ḍar-poknā.

2.—Khāif; darne-wālā; jo jald ḍar jāe; jisko himmat yā jurat na ho;

3.—Jisse khāuf zāhir ho; jo khāuf ki wajh se paidā ho.

4.—Jisse ḍar ho; jisse khāuf-paidā ho; darāne w.; khāuf-nāk.

Fearless, *a.* Nīdar; be-ḍar; be-khāuf; diler; juwān-mard; sāhasī.

Feasibility, *n.* Ho-saknā; anjām ki salāhiyat; inkā-i-insirām; kiye jāne ke qābil h.

Feasible, *a.* Kiye jāne ke qābil; anjām ke lāiq; hone ke lāiq; insirām-pazīr; jismeñ humal meñ laye jāne ki salāhiyat ho (jo 'amal meñ lāyā jā sake); mumkin-t-tāmil; hounhār; shudānī; jo insān ki tadhīr yā uske tawassut se ho-sake. [shukr kā diu.

Feast, *n.* 1.—Tewhār; parb; kisi shai ki yūdgār meñ khushī aur adā-i-

2.—Ziyāfat; tawāzu'; jewnār; baṛe dhūm-dhām kā khānā-pīnā nāch-rang wagaira jismeñ bulut se log sharik-kiye jāen. [ni'mat.

3.—Jisko khushī se khūen; koyī laziz yā nihāyat margūh shai;

Feast, *v. i.* 1.—Tewhāron ke dīn majma' karke dīn yā rūt ko 'umda 'umda khānā khānā.

2.—Nihāyat khush yā mahzūz h.

Feast, *v. t.* 1.—'Umda 'umda khānā khilānā; dhūm-dhām ki da'wat k.

2.—Khush k.; masrūr k.; nihāyat shād k.; bāg-bāg k.

Feat, *n.* 1. Kūn; fī'; koyī baṛā kām.

2.—Quwwat huwar-mandi yā chūlākī kā koyī numāyān fī'.

Feather, *n.* 1.—Par; pankhī; palhnā. [bhaunī; sāūpan.

2.—Woh nishān jo ghoṛe ki peshānī yā gardan par hotā hai;

A feather in the cap—'Izzat yā 'izzat ki nishān.—*To be in high feather*—Nihāyat khush aur sabīh-o-rūlīm dekh parnā; kuriz meñ h.—*To show the white feather*—Buz-dīlī ki 'alāmateñ zāhir k.

Feather, v. t. 1.—Par lagānā; paroñ se ārāsta k.; par jamānā. [baland k.

2.—Ārāsta k.; saūwārnā; sajuā; daulat-maud banānā; martaba
To feather one's nest—Dūre ke māl se jo apne ikhtiyār meñ ho apnā band-o-
bast kar-l. (apnā ghar banā yā bhar-l.); dūre ki daulat se khud daulat-
maud ban-jānā.

Feature, n. 1.—Insān ke chihre ki banāwat ḡanl yā sūrat; khusūsan
chihre ke kisi ek khās hisse ki banāwat wagnāra; chihra; rñkhsār;
khat-o-khāl; chihra-muhra; haiat.

2.—Koyi numāyāñ khusūsiyat; khāssa; aisi khās khās bāten jin
se koyi ehiz pahchāñ jāwe; ajzā-i-aham yā numāyāñ hisse. [paidā ho.
Febriale, a. Bukhār ke muta'alliq; jisse tap pāyī jāe; jo bukhar se
Federal, a. Kisi 'ahd-o-paimān yā qanl-o-qarār se nisbat r. w.; do qau-
mon ko mā-bain kisi 'ahd-o-paimān se niklā huā; riyāsaton yā unke
qāim-maqānon ke mā-bain mu'āhade ke zari'e se qāim.

Federate, a. 'Ahd-o-paimān se bāham muttasiq—jaise bādshāhateñ riyā-
sateñ yā qaumeñ; mu'āhade meñ sharik; muttasiq.

Fee, n. 1.—Milkiyat; qabza; ikhtiyār.

2.—Un khidmāt kā ajr jo kīgayī yā kī-jāne-wālī hoñ 'alal-khusūs
woli haqqu-sa'i jo kisi ahl-i-pesha ko uske peshe ke muta'alliq
khidmāt ke 'iwaz meñ diyā jāwe 'ām isse ki uski ta'dād dene-wāle
ki marzi par munhasir ho yā ba-zari'a rawāj khwāh qānūn ke mu-
'aiyan ho masalan wikalā wagnāra kā mihnatūna mu'ālij kā nazarā-
na rusūm-i-muta'alliq-i-'uhda rusūm-i-ishādī marsam yā rusūm-i-paṭ-
warī wagnāra. [sharāt par qūbiz ho,

3.—Arāzi yā haqqiyat jispar koyi min-jānib-i-mālik-i-ā'īn khās khās
An absolute fee, or fee-simple—Woh arāzi jispar koyi hamesha ko liyo khud
aur apne wurasā ki taraf se qūbiz rahe.—Bil-ā'ī fee yā fee-simple us haqqiyat
par dalālat kartā hai jo wīrasatan mile.—A limited fee—Haqqiyat-i-mash-
rūt.—A qualified or base fee—Woh haqqiyat jo ba'z quyūd ke saqit hone par
phir qūim na rahe.—A conditional fee—Woh haqqiyat jo khās khās wurasā
par mahdūd ho.

Fee, v. t. Jo kām anjām pā-ehukā ho khwāh anjām pāne wālā ho uskā
ajr d.; haqqu-l-mihnat d.; mihnatūna d.; rusūm d.; ajzā yā ajr d.;
kirāyo yā bhāre par r.; bhāra yā kirāya d.; rishwat d.

Feeble, a. 1.—Kamzor; nir-bal; tāqat-war nahīn; za'if; nā-tuwān; jiske
jism meñ quwwat kam ho; bimār yā bimārī se kamzor.

2.—Pūrī yā baland nahīn—jaise āwāz; qawī yā mazbūt nahīn—jaise
dil ki koshishēñ; shokh yā tez nahīn—jaise ranshanī yā rang; jismeñ
tezi ('njlat) na ho—jaise harakat. [sustī.

Feebleness, n. Kam-zorī; nā-tuwānī; zu'f; quwwat yā tāqat kā na r.;

Feed, v. t. 1.—Khilānā; qūt baham pahunchānā; gīzā d.; khāne ki
chizeñ muhaiyā k. [sha kharch yā zā'i ho khwāh kām meñ āyo.

2.—Ihtiyāj yā zarūrat raf' k.; denā; us chiz ko pūrī k. jo hame-
Springs feed ponds—Soton se tālābon meñ pāñī jātā hai.—To feed a furnace
with coal—Bhaṭṭī meñ koelā jhoṭknā.

3.—Charā yā charwā d.; maweshī se ūpar kā hissā khilwā d. jaise
galle ke darakht ghās wagnāra kā.

4.—Khānc ke liye d.—jaise jānwaron ko; khilānā. [jam khilāo].

Feed out turnips to the cows—Gāyon ko khāno ke liye shaljam do (unko shal-

Feed, v. i. 1.—Khānā.

2.—Khākar jānā (guzrān k.); shikār k. [khāte haiñ.

Feed, n. 1.—Jānwaron kī khurish; chāra; ghās bhūsā wagaira jo jānwar

2.—Charāyī kī zamīn; zamīn jispar jānwar chareñ.

3.—Jisqadar chāra gāe ghoṛe wagaira ko diyā jāe.

Feel, v. t. 1.—Chhūnā; chhū-kar ma'lūm k.; quwwat-i-lāmisa se jānā;
lams yā mas k. [imtilhān k.; jānchūā; āznāish k.

2.—Chhū-kar dekhnā; hāth lagā-kr dekhnā-bhālnā; kisī shai kā

3.—Kisī shai kā khayāl r.; apne dil meñ ma'lūm k.; tajriba k.;
kisī shai kā asar ma'lūm k.; samajhnā. [apne dil meñ yaqīn lānā.

4.—Jānā; wāqif h.; wāqifī aur thīk thīk jānā; kisī bāt par
To feel, or to feel out—Āzmānā; thāh l.; patā l.; dhūndhnā; ṭaṭol-kar ma'lūm k.

Feel, v. i. 1.—Chhūkar ma'lūm k. yā jānā. [hīl uṭhnā (uspar choṭ ānā).

2.—Dard ma'lūm k.; taras khānā; kisī kī musibat wagaira par dil kā

3.—Dil meñ ma'lūm k.; dil kī kisī kaifiyat se wāqif h.; apnī nis-
bat kisī hālat kā samajhnā. [Webster.

“Followed by an adjective describing the inward state, &c.”

To feel assured or grieved—Dil meñ kisī amr kā tayaqqun r. yā ranj ma'lūm k.

4.—Yaqīn ke sāth (yaqīnan yā bi-l-yaqīn) jānā; pakkā jānā. [k.

5.—Chhūne meñ ma'lūm h.; ma'lūm paṛnā; jān paṛnā; khayāl paidā

“Followed by an adjective describing the kind of sensation or
impression.” Webster.

“Blind men say black feels rough, and white feels smooth.”—Dryden—Andhe
kahte haiñ kī kālī chiz darbarī aur ujli chiknī ma'lūm hotī hai.

Feeler, n. Koyī tajwīz yā bāt wagaira jo is garaz se zāhir kī yā kabī-jāe
kī dūron kī rāe ma'lūm ho; aisī bāt jo dūron ke dil kā hāl ṭaṭolne
ke liye kahī jāe.

Feeling, n. a. 1.—Jismeñ bahut kuchh dard ho; jo jald hīl yā ḍol jāe;
jismeñ ham-dardi ke khayālāt jald paidā ho-jāeñ—jaise insān yā uskā dil.

2.—Jisse baṛī riqqat zāhir ho; pur-dard; jiskī chhoṭ dil par lage;
choṭīlī; riqqat kī yā riqqat-āmez—jaise bāt. [chhūne se ma'lūm ho.

Feeling n. 1.—Hiss; lams; woh quwwat jisse kisī khārijī shai kā hāl

2.—Khayāl; 'ilm; wāqifiyat; rūhānī kaifiyat kā hāl ma'lūm k.
yā h.; quwwat-i-lāmisa se ma'lūm k. yā h.

3.—Dard; riqqat. [khayāl.

4.—Koyī dili kaifiyat; dil meñ kisī qism kā josh; kisī qism kā

Feelingly, ad. Dard ke sāth; riqqat se; dil-sozi se; aisī tarah par kī
dil par asar ho; narmī yā mulāimat se.

Feign, v. t. Kisī shai ko jo aslī yā wāqifī na ho khayālī wujūd d.;
khayāl k.; kisī shai kī sūrat zihni se nikālnā; koyī bāt banā-kar
bataur sach ke kalmā; ikhtirā' k.; garhnā; jhūṭhī hayān k.

2.—Sūrat-i-iddi'āyī ikhtiyār k.; hila k.; bahāna yā bhagal k.;
jhūṭhī sūrat banā l.; kisī shai kī jhūṭhī nmnāish k. [munḡhtarā'.

Feigned, n. a. Iddi'āyī; banāwaṭ kā; jhūṭhā; masnū'ī; iḡād kiya huā;

Felicitate, v. t. 1.—Bahut khush k.; mahzūz k.

2.—Kisi se khushi kā izhār k.; tahnīyat k.; mubārakbād d.
 Fell, *a.* Be-rahm; sang-dil; wahshī; saḥt; kathor; khūn-ḥār.
 Fell, *v. t.* Girā d.; zamīn par loṭā d.; kāṭ yā mār-kar zamīn par girā d.;
 mār yā kāṭ girānā.

Fellow, *n.* 1.—Sharik; sāthī; raṣīq; sājhī; ham-rāhī.

2.—Kaj-khulq yā nā-lāiq shakhs; zalīl shakhs; mardak; nigorā.

3.—Ikhtiyār yā rutbe wagairā meṁ kisi ke barābar.

4.—Jo do chizen ek sāth kām meṁ lāyī jāen unmeṁ se ek; sāth kā;
 joṛ kā masalan dastāne kā joṛā.

5.—Shakhs; ādmī; mard yā 'aurat.

6.—Kisi 'ilmī majme' kā sharik.

Fellow-creature, *n.* Ham-jins; ek hī khāliq kā maḥlūq.

Fellow-feeling, *n.* Ham-dardī; bāhamī-dilsozī.

Fellowship, *n.* 1.—Sāthī yā sharik h.; shirkat.

2.—Logon kā bāham ek tarah kā aur dostāna bartāw r.; dost-dārī;
 suhbat; khālā-malā; sāth; sangat yā sat-sang.

3.—Sāthī; ekatthā rahne kī hālat.

4.—Kisi fī'l muṣibat yā naf'-o-nuqsān wagairā meṁ shirkat.

5.—Majma'; giroh; jhund.

Good fellowship—Yār-bāshī; suhbat-dāri kā ehaq; khush-khulqī.

FEL'LO-DE-SE, [Lat.] (*Law*) Jo shakhs jānbūjh-kar apnī tayiṁ halāk
 kare; woh shakhs jo koyī aisā fī'l-i-nā-jāiz kare ki uske natije meṁ
 khud usī kī jān jāwe; khud-kush; apnī jān āphī lene w.

Felon, *n.* 1.—(*Law*) Woh shakhs jo *felony* kā murtakib huā ho.

2.—Woh shakhs jo kisi jurm-i-sangin kā murtakib huā ho; jo shakhs
 koyī sangin jurm kar sake; kaṭṭar.

Felonious, *a.* Jismeṁ *felony* kī sifat ho; jo bugz yā kīne kī wajh se
 huā ho; dagā-bāzī yā be-imānī kā; jo dil kī khabāsāt yā badnīyatī se
 zuhūr meṁ āwe yā uspar dalālat kare; jo 'amdan ba-garaz-i-irtikāb-
 i-jurm kiyā jāwe.

A felonious deed—Woh fī'l jo bugz kīna dagā-bāzī be-imānī yā dil kī burāyī yā
 bad-nīyatī ke sabab se kiyā jāe; fī'l-i-qabīh; fī'l-i-zabūn.

Felony, *n.* 1.—(*Law*) Woh jurm jiskī pādāsh meṁ arāzī yā asbāb khwāh
 donon bi-l-kul zabt ho jāweṁ aur uske 'alāwa jurm kī sanginī ke mutā-
 biq sazā-i-maut khwāh dūsrī sazā bhī ho.

2.—Jurm-i-sangin; jurm-i-kabīr.

Female, *n.* Māda; nisā; 'aurat.

Female, *a.* 1.—Māda; nar nahīn.

2.—Niswān ('auraton) se mutā'alliq; mansūb-ba-unās; zanāna.

3.—'Auraton sā; zanāna; nāznān; kamzor; nāzūk.

FEME-COVERT, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-mankūha; byāhī 'aurat; sohā-

FEMME-COVERT, } gin yā sohāgan; woh 'aurat jo apne shauhar
 kī himāyat meṁ ho.

FEME-SOLE, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-gair-mankūha; be-byāhī 'aurat.

FEMME-SOLE, } [rok; muhāfazat; dhāl.

Fence, *n.* 1.—Jisse hamla yā khatra daf ho-jāe; bachāw; hifūzat; āṛ;

2.—Dīwār taṭṭī khandaq pushṭī yā jangla wagairā jo is garaz se
 bane ki jānwar uske bhitar se bahak-kar bāhar na jāen na bāhar ke
 maweshī khet meṁ ghūs jāen; chār-dīwārī taṭṭī ihāta wagairā.

3.—Paṭe-bāzī; pheṅk; paṭā.

Ring fence—Chār-diwārī wagaira jo kisi jādedād kī chāroṅ taraf ho.—*To be on the fence*—Do farīq yā tadbīr-i-mukhālīf kī misbat kisi tajwīz-i-qat'i kā qāim na k. (koyī do ṭūk bāt tai na kar d.).

Fence, *v. t.* 1.—Khatre se dūr r.; bachānā; mahfūz r.; panāh d. [d.]

2.—Tattī wagaira se gher ko bachāw k.; chār-diwārī wagaira se gher

Fence, *v. i.* 1.—Bachāw k.; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.

2.—Talwār se apnā bachāw k.; talwār yā paṭā pheṅknā.

Fend, *v. t.* 1.—Dūr r.; āne na d.; rok r.; bāz r.

Often with *off*.

Fend, *v. i.* Rokuā; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d.

Ferment, *n.* 1.—Khamīr; māvā; māya.

[kharosh.]

2.—Andurūnī khal-fishār; hangāma; dhūm-dhānī; balwa; josh-o-

Ferment, *v. t.* Josh paidā k.; hilā d.; harakat meṅ lānā; josh d. yā paidā k.; ubāl d.; bhītārī-bhītār ubhār d.

Ferment, *v. i.* 1.—Josh khānā; ubalnā; khamīr uṭhnā; pās uṭhnā.

2.—Gusse se josh meṅ ānā; josh-o-kharosh meṅ h.; mushta'il h.

Fermentation, *n.* 1.—Khamīr; ubāl; josh; pās.

2.—Dimāgī yā zihnī quwwatōṅ kā kām d.

Ferocious, *a.* Wahshī; kattar; sang-dil; jisse bo-rahmī zāhir ho; darinda; khūṅkhār; gazab-nāk.

Ferocity, *n.* Wahshat; gazab-nākī; bo-rahmī.

Ferry, *v. t.* Kashi par kisi daryā wagaira ke us pār le-jānā; nāw par pār utārnā yā utārnā; 'ubūr-i-daryā k. yā karānā.

Ferry, *n.* 1.—Woh jagah jahān log guzāre kī kashī par daryā wagaira 'ubūr karke jāte hain; guzāra; ghāt; ma'bar; utārā. [utārne kā haq.]

2.—Guzāre kā haq; ghāt kī kashī (nāw) par daryā wagaira ke pār

Ferry-boat, *n.* Guzāre kī kashī; utāre kī nāw; ghāṭahā.

Ferry-man, *n.* Ghāt w.; jiske ihtimām meṅ guzāra (ma'bar) ho aur musāfir pār utarte hoṅ (daryā 'ubūr karte hoṅ). [liyā jāwe.]

Ferry-toll, *n.* Guzāre kā mahsūl; 'abr; jo mahsūl 'ubūr-i-daryā ke waqt

Fertile, *a.* 1.—Zar-khez; upjāū; jismeṅ bahut kuchh paidā ho; jiskī paidāwār bahut ho masalan arāzī yā khet.

2.—Jaiyid; bharā-pūrā; jismeṅ barī āmad ho; mūjid; jismeṅ bātoṅ ke ifrāt se paidā karne kī salāhiyat ho; masalan zihn tabī'at yā kḥayāl.

Fertility, *n.* Zarkhezī; kasrat se phal paidā karne kī quwwat; barī āmad; ijād kī barī quwwat. [quwwat d.]

Fertilize, *v. t.* Zar-khez k.; bār-āwar k.; upjāū banānā; paidā-wār kī

Fervent, *a.* 1.—Garm; dahaktā huā; khaultā huā; pur-josh. [huā.]

2.—Garm-josh; garm-mizāj; sargarm; mazhabī ta'assub se bharā

Fervid, *a.* 1.—Nilāyat garm; jaltā yā khaultā huā.

2.—Sargarm; tez; shauq se bharā huā.

Fervour, *n.* 1.—Garmī; hiddat; saḥt garmī.

2.—Garm joshī; mazhabī harārat: barī sargarmī.

Festival, *a.* Tewhār ke muta'alliq; 'id-mansūb; kḥushī se bharā huā.

Festival, *n.* Tewhār; khāne-pīne yā kḥushī manāne kā dīn; sālāna 'ihādat yā kḥushī kā roz [shāsh.]

Festive, *a.* Kḥushī se bharā huā; ziyāfat se ta'alluq r. w.; kḥush; bash-

Fetch, v. t. 1.—Lānā; jā-kar lānā; le-kar ānā; mutakallim kī taraf le-jānā; us shakhs yā chiz kī taraf le-jānā jiskī jāuib se us fī'l (le-jāne) kā sudūr matlūb ho. [i-saman miluā.

2.—Qīmat uṭhnā yā milnā; dām milnā; kisi qīmat par biknā; zar-This article, if properly sold, will *fetch* a high price—Agar yah chiz munāsiib taur par bike to iski qīmat bahut milegi (yah bare dām par jāegi yā bikegi).

3.—Karnā; anjām ko pahuñchānā; khaiñchnā; bharnā.

To *fetch* a bound or leap—Jast k. yā kūdnā; chaukaṛī bharnā. To *fetch* a blow—Zarb mārnā; wār k.; ghūsā chalnā. To *fetch* a sigh—Āh khaiñchnā yā bharnā.

4.—Pahuñchnā; kahiñ wārid yā sādīr h.

To *fetch out*—Zuhūr meñ lānā; zāhir k.; namūdār k.—To *fetch to*—Aslī hslat par kar-d.; gashī se hosh meñ lānā—To *fetch up*—Upar lānā; zāhir yā paidā k.—To *fetch a pump*—Dankale meñ is liye pāni bharnā ki woh usko khaiñcho.

Fetch, n. Woh kārīstānī jiske bā'is kisi amr kā wuqū' pech-o-tāb khā-kar ho; woh hīrfat jiskā manshā zāhir meñ kucbh ho aur bātin meñ kucbh; mūr-pech; jul; buttā; hīla; makr-o-fareb.

FÊTE, [Fr.] (Fât.) Tewhār; koyī khushī kā dīn; jis dīn khāuā-pīnā aur har tarah kī khushī ho.

Fetid, a. Jismēñ bad-bū ho; muta'affīn; saṛā huā; ubsā huā; ganda.

Fetter, n. 1.—Pair kī zanjīr; paikaṛī; berī; jaulān; zanjīr jo qaidī ke pairon meñ dālī-jīwe yā jisse kisi jānwar ke agle pichele pair is garaz se jakar-band kar diye-jāwen ki woh bhāg na sake.

2.—Rok; āṛ; zabt; koyī bāt jo dūsri bāt ko roke.

☞ Used chiefly in the plural.

Fetter, v. t. 1.—Paikaṛe bharnā; berī pabnānā yā dālnā; pā-ba-zanjīr k.; bāndhnā; jakar-band k.

2.—Harakat se bāz r.; roknā; kisi ko pāband-i-quyūd k.; band k.; jakar-band k.; chalne na d. [jātā hai.

Fetus, n. Janīn; bachcha; bachcha jab mān ke peṭ meñ pūrā pūrā ban-

Feud, n. 1.—Ek khāndān ke logoñ kā is garaz se muttahiq ho-jānā ki jis shakhs ne unmeñ se kisi ko nuqsān pahuñchāyā ho yā uski tauhīn kī ho usse uskā badlā leū.

2.—Jhagrā; takrār; do gharānoñ yā firqon meñ khusūmat-i-shadīd; jānī dushmanī; aisā jhagrā jo begair kush-t-o-khūn ke raf' na ho.

Feud, n. (Law) Zamīn ke muta'alliq woh haqqiyat jo ba-'iwaz ajr yā mushāhare ke kisi khidmat kī 'iwaz meñ hāsil ho; woh haq jo asāmī yā ra'iat ko arāzī khwāh dūsri jāedād-i-gair-manqūla kī nisbat is bāt kā hāsil ho ki woh us arāzī khwāh digar jāedād-i-gair-manqūla kī pusht dar pusht mutasarrif ho aur usko 'iwaz meñ zamīndār kā kām larāyī ko waqt anjām de par shart yah ho ki jāedād-i-arāzī hamesha zamīndār hī kī millkiyat rahe; jāgīr ba-'iwaz-i-khidmat-i-muta'alliqa-i-ahl-i-saif.

Feudal, a. Khidmat-i-fanjī ke haq par mabnī yā unke muta'alliq.

Feudatory, a. Jo dūsre se kisi shart-i-khidmat ke 'iwaz meñ hāsil ho.

A *feudatory* little—Haqqiyat jo khidmat-i-ma'hūda ke anjām par mashrūt ho.

Fever, n. 1.—Bukhār; tap; harārāt.

2.—Garmī; josh; kisi aisi shai kī wajh se tahrīk jiskā dil par barā asar ho; kisi qism kī qawī tahrīk; bukhār. [kaifiyat ho—jaise marīz.

Feverish, *a.* 1.—Khafīf sū bukhār r. w.; jiske mizāj meī harārat kī sī 2.—Garm; khamastā huā; jaltā huā. [mutalawwīn.

3.—Jisko qarār na ho; jise sabāt na ho; kabhī garm kabhī sard; Few, *a.* 1.—Bahut nahīn; ta'dād meī kam yā mahdūd; thore; chand; qalīl; gintī ke; do-chār; do-ek.

2.—Chand ashkhās; kuchh log; thore log.

Fiat, *n.* Hukm; irshād; hukm-i-qāti'; farmān.

Fickle, *a.* Mustahikam yā mazbūt nahīn; jo badlā (tabdil huā) kare; jisko sabāt na ho; mutalawwīn-mizāj; jiskī rāe yā irāde ko istiqlāl na ho; chanchal.

Fiction, *n.* 1.—Banāyī ijād kī-huyī yā khayālī bāt; ikhtirā'; banāyī huyī kahānī yā dāstān 'ām isse kī woh zabānī ho yā tahrīrī; banāwat kī bāt yā banāwat; kahānī; afsāna; bāt jo dhokhā dene ke liye garh li-jāe.

2.—(Law) Qāuūn meī aisi bāt kā jo mumkin ho par asl meī bi-l-kul sach na ho is garaz se taslim kar lenā kī jo bāteī gair-mutanāza' hoī unse jald guzar kar un umūr par lihāz kiyā jāwe jinkī nisbat asl meī bālī ho; farz-i-mumkināt.

Fictitious, *a.* Banāwā banāyā huā yā banāwat kā; khayālī; aslī nahīn; sākhṭa; talbīsī yā multabīs; jhūṭh; masnū'ī; jā'li; wāqī'ī yā sachchā nahīn; farzī; mujāzī.

Fidelity, *n.* 1.—Wafādārī; haq-ba-jānīb h.; us bāt par ba-khūbī lihāz r. jiskā anjām farz ho; ihtiyāt ke sāth furz kā anjām; jis shakhs yā furq kā koyī pāband ho uskī taraf se uskā na baṭnā; namak-halālī; khair-khwālī. [īmāndārī.

2.—Apne wa'de yā qaul par rahnā; sachāyī; sadāqat-bayānī;

3.—Zauj yā zauja kī bāhamī wafādārī; mu'āhada-i-nikāh kī pābandī; shādī ke waqt jo qaul-o-qarār ho uspar sābit-qadmī.

Fiducial, *a.* 1.—Yaqīn ke sāth; bilā-shak-o-shubhā; mazbūt; i'tiqād ke sāth; i'tibār ke sāth. [amūnatāna.

2.—Jo sipurd-dārī yā amānat kī qism se ho; sipurd-dārāna;

Fiduciary, *a.* 1.—Jismeī waswasa (āgā-pīchhā) na ho; mazbūt; mustaqīl; i'tiqād ke sāth; sābit-qadmī se.

2.—Amānat r. w. yā jo amānat rakkhā ho; amānat par mabnī; sipurd-dārāna yā sipurd dārī kā. [apne pās ba-taur amānat ke rakkhe.

Fiduciary, *n.* Sipurd-dār; amānat-dār; amīn; woh shakhs jo kisi kī chiz

Fief, *n.* (Law) Woh zamīn yā haqqiyat jo zamīndār se is shart par li-jāwe kī larāyī ke waqt asāmī zamīndār kī kumak kare; jāgīr; tamgā.

Field, *n.* 1.—Khet; mazra'; kishī; arāzī-i-mazrū'a.

2.—Kisi qism kā khulā maidān; kisi kār-rawāyī yā kisi kām ke anjām kā mauqa'-i-munāsib yā be-khalish; barī wus'at; barī gun-jāish; bahut jagah.

3.—Maidān-i-jang; larāyī kā maidān; larāyī; jang; kār-zār.

Field of ice—Barī kā barī dhokā jo pānī par tairtā ho.—Field or field of view—

Dār-bīn yā khurd-bīn ke lagāye jāne par woh kul fāsila jāhān tak chīzeī dekhī parēn.—To keep the field—Larāyī qāim r.; khaimōn meī rahnā yā laṭe rahnā; maidān thakābe rahnā.

Field-book, *n.* Paimāish kī kitāb; woh kitāb jismein paimāish ke natīje darj kiye jāte haiin; khasra.

Fierce, *a.* Tund; tez; shadīd; sakht; jo jhonke se chale—jaise hawā; wahshī-mizāj; khūn-khār; gazab-nāk; maglūbu-l-gaiz; zālīm; baṛā be-rahm; kisī bāt meñ nihāyat hī sar-garm yā pur-josh. [banāye huye.

Fiercely, *ad.* Shiddat se; gazab-nākī se; gusse ke sāth; wahshī sī sūrat

FIERĪ-FĀCIAS [Lat.] (*Law*) Hukmnāma-i-'adūlat jismein sharif ko yah hukm diyā jāe ki fulān shakhs ke haq meñ dāin yā zar-i-khisāra kī digrī huyī hai uske rupaye madyūn ke māl-o-asbāb se wusūl karo.

Fiery, *a.* 1.—Ātashī; āg sā; āg kī tarah; āg babūlā; raushan; damak-tā huā.

2.—Tez; tund; ātashī yā āg kī tarah garm.

3.—Gazab-nāk; khishm-nāk; jisko jald ishtī'āl ho; zūd-ranj.

4.—Baṛā tez; jisko āsānī se rok na sakeñ—jaise ghoṛā.

Fig, *n.* 1.—Anjir kā phal yā darakht.

2.—Koyī be-qadr yā be-kār chīz. Yah ek tahqīrī kalima hai. [fikr na k.

Not to care a fig—Khāk yā khāk barābar na samajhnā; kuchh bhī parwā yā

Fight, *v.* 1.—Larūā; mujādala k.; apne dushman ko maglūb karne kī koshish k.; harba k.

 Followed by *with* or *against*: by *with* when two persons or parties contend in person, and by *against* when one speaks of the carrying on of a war.

2.—Kisī ke khilāf 'amal k.; roknā; mukhālafat k. [karke qāim r.

Fight, *v.* 1.—Larūā; larē rahnā; lar-bhir ke jītnā yā hāsil k.; jang

2.—Larūyī meñ larūā; jang k.; maidāu k.

3.—Larūā; larūyī meñ kām l.

Fight, *n.* Larūyī; jang; mujādala; muhāraba; harbe kī chalnā; mārpiṭ.

Figurate, *a.* Jo kisī khās sūrat kī ban-sake yā uspar qāim rah-sake; sūrat-pazir.

Figurative, *a.* 1.—Jisse kuchh aur zāhir ho; mushābahat ke zarī'e se zāhir k. w.; sūrat-numā; kisī asli shai ko bataur uske qāim-maqām ke batlāne yā zāhir k. w. [isti'āre k.

2.—Lafzī nahīn; gair-sarīhī (sidhā nahīn); mujāzī; murādī; istilābī;

3.—Rangin; jismein san'ateñ bhārī hoñ; musajja'-o-muqaffa.

Figure, *n.* 1.—Kisī chīz kī sūrat; shakl; waz'; tarāsh-kharāsh; banāwat; saj-dhaj; haiat. [taswir; sūrat.

2.—Insān kī shabīh jo taswir wagaira meñ banāyī jāe; mūrat; but;

3.—Kisī shai kī shabīh jo kapṛe yā kīgaz wagaira par banāyī jāe.

4.—Woh khayāl jo kisī shakhs ke tarīq yā kār-rawāyī se paidā ho.

5.—Handasa; ank; 'adad—jaise 1,2,3 wagaira.

6.—Qīmat; mol; dām.

To be sold at a high or low figure—Kam yā ziyāda qīmat par biknā.

7.—Istī'āra; istilāh.

To cut a figure—Nām-o-nishān k. yā paidā k.; aise kām k. jinse log mutahayir hoñ yā ta'rif karen; numāyān h. yā kār-i-numāyān k.

Figure, *v.* 1.—Sūrat banānā; dāul dālnā; naqsha khaiñch-kar yā sūnche meñ dhālkār kisī kī shabīh banānā.

- 2.—Naqsh-o-nigār banānā ; gul-būte banānā ; naqqāshī k.
- 3.—Handason se zāhir k. ; hisāb k. ; ginnā ; shumār k.
- 4.—Isti'artan batlānā ; zāhir k. ; kisi shai par dalālat k.
- 5.—Dil meñ sūrat banānā ; qiyās k. ; khayāl k. ; sochnā.
- 6.—Pahle se zāhir k. ; kisi bāt ki 'alāmat uske wuqū' ke qabl batlānā.

To figure out—Hisāb-karke ta'dād daryāft k.—*To figure up*—Jorñā ; gintī k.

Fileh, v. t. Chorānā ; ehupke se le-l. ; koyī khafif chiz chorā l. ; dūsre se nājāiz taur par le-l.

File, n. l.—Woh dhagā dorī yā tār wagaira jismeñ kāgazāt tartīb ke sāth lagā-kar is garaz se rakkhe jāte haiñ ki we hifāzat se rahen aur zarūrāt ke waqt āsāni se nikal āwen ; woh kul kāgazāt jo tār wagaira meñ lagā-kar ek sāth rakkhe jāwen ; 'adālat ki misl ; kāgazāt ki natthī yā unkā muṭṭhā.

On file—Bahut se kāgazāt wagaira jo tartīb se ek sāth rakkhe hoñ.

2.—Fihrist ; fard ; rajistar ; woh kitāb jismeñ kisi qism ke kāgazāt wasl yā chaspāñ kiye jāte haiñ.

State of the file—Muqaddamāt-i-mutadāira ki kaifiyat ya'nī yah ki kitne muqaddamāt dāir huye aur kitne faisal.—*A heavy file*—Muqaddamāt kā kasrat se dāir rahnā.—*A light file*—Muqaddamōñ kī kam zer-i-bāqiyāt rahnā. *A clear file*—Muqaddamōñ kī fihrist-i-bāqiyāt par na rahnā ya'nī jo kuchh rujū' huye hoñ unsab kā faisal hoke kuchh bāqī na rahnā.—*To bring a case on the file*—Kisi muqaddame ko fihrist yā rajistar meñ qāim k.—*To strike a case off the file*—Kisi muqaddame ko fihrist-i-bāqiyāt se kharij kar-d.—*To restore a case to the file*—Kisi muqaddame ko fihrist par phir qāim k. (bāz ba-nambar-i-sūbiq qāim k.).

3.—Qatār ; parā ; saf.

File, v. t. l.—Tartīb se r. ; murattab k.—khūsūsān kāgazāt kā is garaz se ek sāth tartīb se r. ki we mahfūz rahen aur 'inda-l-zarūrat fauran nikal āwen ; shāmil-i-kāgazāt k. ; munsalik k. ; natthī k. ; jo kāgazāt tartīb-wār rakkhe hoñ unhīñ ke shumūl meñ dūsre kāgazāt mauqa'-i-munāsib par rakh d. ; ham-rishta k.

2.—'Adālat yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke rū-ba-rū kāgazāt kā bā-zābita pesh k. ; dākhil k. ; guzrānā ; dākhil-i-sarishtha k. [pesh k.

To file a petition or bill—Darakhwāst yā musawwada-i-qānūn kā bā-zābita

3.—(*Law*) Shāmil-i-misl k. ; 'adālat ke kāgazāt ki natthī meñ munsalik k. ; kāgazāt-i-māujūda-i-'adālat ke shumūl meñ r. ; kisi kāgaz par jo 'adālat meñ pesh ho uskā dākhila ba-qaid-i-tārīkh likh d.

File, v. i. Qatār bāndh ke āge-pichhe chalnā.

 Generally with *off*.

To file with—Kisi ke sāth hi sāth rahnā ; kisi ke pichhe lage rahnā.

Filial, a. Farzandī yā dukhtari ; beṭe yā beṭī se nisbat r. w. ; jo larke ke liye apne wālidāin ki nisbat munāsib ho.

Filiation, n. l.—Rishta-i-farzandī yā dukhtari ; bāpse beṭe yā beṭī kā rishta.

2.—Kisi waladu-l-harām ki paidāish kisi lḥās shakhs se manṣūb k.

FILIUS NULLIUS, [Lat.] Kisi kā beṭā nahīñ.

Fill, v. t. 1.—Bharuā; pur k.; jisqadar kisi zarf meñ rah yā samā sake utnā usmeñ dāl d.; kisi zarf meñ yalāñ tak r. yā udeluā ki phir usmeñ ziyāda ki gunjāish na rahe; mulabbab kar d.; nakh-sikh bhar d.

2.—Ifrāt se d.; jisqadar matlūb yā pasandida ho utuā d.; āsūda k.; dīl ser kar-d.

3.—Kisi mansab kā r. aur uske farāiz kā anjām k.; kisi 'uhde par māmūr rahuā; qābiz yā māmūr rahnā; mutamakkin h.

4.—Kisi mansab par kisi kā muqarrar k. (māmūr yā nasab k.).

To fill an office—Kisi 'uhde par kisi ko muqarrar kar d.—*To fill a vacancy*—Kisi ko kisi mansab wagaira par jo khālī ho muqarrar k.—*To fill in*—Is tarah dākhil k. ki bhar jāe; pur k.; bharnā; darj k.; dākhil k.—*To fill up*—Bi-l-kul bhar d.; pur k.; labālab bhar d.; mutlaq gunjāish na chhoruā; pūrā kar d.; labrez yā mulabbab kar-d.—*To fill out*—Jisqadar matlūb ho wahāñ tak phailāñā yā barhāñā.

Fill, v. i. 1.—Bhar jānā; pur ho-jānā; ser ho-jānā; gunjāish tak bhar jānā; ifrāt se r.; mālāmāl h.

2.—Sharāb pine ke liye piyāla yā gilās bharnā; pine ke liye d.

To fill up—Bi-l-kul bhar jānā; paṭ jānā.

Fill, n. Pūrī miqdār; jisse baḥhūbī jī bhar-jāe; jisse zarūrāt raf' ho-jāe; bhar-peṭ yā peṭ-bhar; itnā ki ārzū bāqī na rahe.

To weep one's fill—Ituāronā kiphir rone ki ārzū na rah jāe.—*To eat one's fill*—Peṭ-bhar khāñā; shikam-ser khāñā; ituā khāñā ki tabī'atser ho-jāe (jī bhar jāe).

Filter, n. Chhannā; sāfi; unī kapre kā ṭukrā kāgaz yā aur koyī chīz jismeñ 'araq ṭapkāyā jāe.

Filter, v. t. Chhannā; sāf k.—jaise 'araq wagaira.

Filter, v. t. Chhannā; chhan ke nikalnā yā girnā.

Filth, n. 1.—Mailā; koyī shai jisse najāsāt yā gandagī paidā ho; najāsāt; gandagī; gilāzat; ālāish. [kharābī; abtarī.]

2.—Koyī bāt jisse nek-kirdārī meñ futūr pare yā dhabbā lage;

Filthy, a. Mailā; ganda; najis; nā-pāk; galiz; kharāb.

Final, a. 1.—Ākhiri; ākhir kā; ākhīr; picchlā.

2.—Qat'i; qatī'; kāmil; uātiq; ākhīr; jisse kisi bāt kā khātima ho-jāe; jiske hone par phir kuchh rah na jāe; jiske sudūr yā wuqū' ke ba'd qat'-i-tasalsul ho-jāwe. [na hosake; uātiq; qat'i.]

3.—Murāfa'a ke qābil nahīñ; nā-qābil-i-apil; jiskā murāfa'a. (apil)

4.—Gāyī; us manshā se ta'alluq r. w. jiskā husul maqsūd ho.

Final cause—'Illat-i-gāyī; woh amr jiske liye koyī fi'l kiya jāe.

Finally, ad. 1.—Khātima par; ākhīr meñ; anjām ko; ākhīru-l-amr; bi-l-ākhīr; ākhīrash; piche ko.

2.—Bi-l-kul; tamāmtar; is tarah par ki 'uhda-barāyī ki ummed na ho; aisi tarah par ki phir sar-sabz na ho-sake; ba-tarz-i-lā'ilāj.

Finance, n. Kisi farmāñ-rawā yā saltanat ki āmadanī; mālguzārī yā zar-i-sarkārī; zar-i-maujūda-i-khazāna-i-'āmira; woh rupaye jo khazāna-i-sarkārī meñ āwen; sarmāya-i-naqdī.

Often used in the plural.

Financial, a. Mālī; zar-i-sarkārī ke muta'alliq; mālguzārī-i-sarkārī se ta'alluq r. w.; bādshāhat ki āmad (mahāsīl) se nisbat r. w.

Financialist, n. Woh shakhs jo māli umūr meī wāqifiyat-i-tamma rakkhe.
Financially, ad. Ba-lihāz-i-umūr-i-muta'alliqa-i-māl; māli tariq par; mālguzārī yā mahāsil-i-sarkārī kī nisbat; aisi tarah par ki sarkārī māl-guzārī (āmadānī yā mahāsil) kā nikās ho.

Financier, n. 1.—Muhtamim-i-umūr-i-mālī; woh ahl-kār jo sarkārī mahāsil kā ihtimām kare; fota-dār; sāga-i-māl kā afsar.

2.—Kār-rawāyī-i-muta'alliqa-i-āmad-i-sarkārī meī māhir; jisko umūr-i-naqdī se wāqifiyat ho; woh ahl-kār jo mahsūl wagaira ke zarī'e se āmadānī ke qāim hone aur uskā kifāyat ke sāth kharch meī lāye jāne kā hāl bakhūbī samajhtā ho.

Find, v. t. 1.—Kisī chīz kā ittifaqiya pā-jānā yā uskā dekh-pānā; pahli martaba dekhnā yā wāqifiyat hāsīl k. masalan kisī aisi chīz kī nisbat jo nayī yā lā-ma'lūm ho yā jiskī ummed pahle se na rahī ho; milnā; mulāqāt h. [ma'lūm k.; samajhnā.

2.—Tajribe yā imtilhān se daryāft k.; samajh yā dīl se ma'lūm k.;

3.—Dhūndhī-kar nikālnā; thāh lekar daryāft k.; kisī shai kā hāl bazarī'a-i-imtilhān yā tahsīl daryāft k.; jis shai ke milne kī khwāhish yā koshish ho uskā milnā hāsīl honā yā hāth ānā; pānā; hāsīl k.; hāthlaguā.

4.—Kisī natije par pahuñchnā; kisī rāe-i-ākhir kā qaim k.; ba-tanr sahīh ke thahrānā; qarār d.; jin wāqī'āt kī nisbat bahs ho unkī asliyat daryāft karke apnī rāe kā zāhir k.; rāe-i-ākhir qāim karke farīqain kī nizā' tai kar d.; tajwīz k.; dilānā; sābit qarār d.

The jury find a verdict for the plaintiff or defendant—Ahl-i-jūrī mudda'ī yā mudda'a'alaih ke haq meī rāe dete hain (tajwiz karte hain).—The court finds the accused to be guilty of the offence charged—'Adālat mulzam ko mujrim-i-jurm-i-'aid-shuda qarār dotī hai.—The court has found a large sum in damages for the plaintiff—'Adālat ne mudda'ī ke haq meī khisāre kī raqam i-kasīr tajwiz kī hai (usko dilāyī hai).

5.—Jarāim i-'aid-shuda kā sābit qarār d.

The jury have found a bill against the accused, or they find a true bill—Ahl-i-jūrī ne mudda'a'alaih kī nisbat jurm-i-'aid-shuda sābit qarār diyā hai yā unkī rāe meī jurm-i-mundarja-i-fard-i-qarār-dād-jurm sahīh hai.

6.—Denā; baham pahuñchnā; muhaiyā k.; maujūd k.

To find food for an army—Fauj ko rasad d. (khāne-pāne kī chīzeñ muhaiyā k.)

—He finds his nephew in money—Woh apne bhatije ko rupaye-paise detā hai.

To find out—(a) Hāl daryāft k.; hāl ma'lūm k.; hāl khol d. masalan kisī chor yā chori kā. (b.) Jān jānā; wāqifiyat hāsīl kar lenā; parda-darī k. masalan kisī bhed (rūz kī bāt) kī. (c.) 'Uqda-kushāyī k.; 'uqda hal k.; hal k.; bājhnā—jaise kisī chīstān yā paheli ke ma'nī kā samajhnā.—To find fault with—Ilzām lagānā; 'aib lagānā; malāmat k.; sarzanish k.; dosh d.—To find one's self—Honā; āram khwāh taklif sihbat yā 'alālat ke lihūz se mizāj kī kaifiyat r.—How do you find yourself this morning?—Āj subh ko tum kaise ho? āj subh ko tumhāre mizāj (tumhārī tabī'at) kī kyā kaifiyat hai (tumhāra mizāj kaisā hai; tumhārī tabī'at kā kyā dhaṅg hai).

Find, v. i. (Law) Amr-i-tajwiz-talab-muta'alliq-i-wāqī'āt kī nisbat tajwiz karke apnī tajwiz kā izhār 'adālat par k.

On the issue of possession, the jury found for the plaintiff—Amr-i-qabza kī nisbat ahl-i-jūrī ne ba-haqq-i-mudda'ī tajwiz karke apnī rāe kā izhār 'adālat par kar diyā.

Finding, n. (Law) Kisi amr khusūsan amr-i-muta'alliq-i-wāq'iat kī misbat tahqīqāt yā taftīsh-i-'adālat kā natīja; tajwiz-i-'adālat; fāisala-i-'adālat; ahl-i-jūrī kī tajwiz; jūrī kā fāisala.

Fine, n. Jarīmāna yā jurmāna; tāwān; dand; dāūd; woh rupaye jo kisi shakhs se ba-taur sazā-i-jurm ke dilāye jāwēn.

In fine—Ākhiru-l-amr; hāsīl-i-kalām; natīja-i-kalām; al-garaz; qīssa-kotāb.

Fine, v. t. Jurm yā khilāf-warzī-i-qāuūn ke 'iwaz kisi par tāwān-i-naqdi 'aid k.; ba-zarī'a-i-tajwiz-i-'adālat kisi par jurmāna k.; sazā-i-jurmāna yā jurmāne kī sazā k.

Fine, a. l.—Patlā; bārik; mahīn; jiske rezi bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

Finesilk—Bārikresham.—*Fine sand*—Bēn jiske zarre bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

2.—Patlā; raqīq; gārḥā nahīn.

3.—Bārik; tez masalan usture kī bārḥ yā dhār.

4.—Bārik; patlā; moṭā yā dabīz nahīn; mahīn—jaise kaprā.

5.—Sāf; khālīs; kharā; jismeñ milāwat yā āmezish na ho.

6.—Nāfis; latif; jismeñ husn-o-qubūh kī bārīkiyoh kī tamiz ho.

7.—Nihāyat hasīn; bahut khūbsūrat; jismeñ nūr kā jalāl ho.

8.—Muhazzab; sāhib-i-salīq; jiske tarīq 'umda hoñ.

9.—'Ilm meñ kamāl r. w.; kāmīl; fāzil.

10.—Jo dekhne meñ khush-numā ho; 'azīmu-sh-shān; 'umda.

Finely, ad. l.—'Umdagī ke sāth; ta'rīf ke qābil; khūbsūrtī ke sāth; nafāsat aur mazāq ke sāth.

2.—Latāfat ke sāth; bārīkī ke sāth; nazākat se. [nok banākār.

3.—Bārik; chhoṭe chhoṭe tukroñ meñ; patlī yā tez bārḥ khwāh [kharāyī].

Fineness, n. l.—'Umda h.; nafīs h.

2.—Safāyī; khālīs h.; bilā āmezish h.; kharā h. (kharāpan yā [kharāyī].

3.—Khūbsūrtī; husn-o-jamāl; kamāl; nafāsat; 'umdagī.

4.—Latāfat; nazākat; shustagī; safāyī.

5.—Bārīkī; chhoṭāyī; patlā pan; mahīn yā tez h.; tezi.

6.—Bharak; āb-o-tāb; khush-numāyī; nafāsat.

FINESSE, n. (Fr.) Kisi maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī fitrat; faun-o-fareb; mār-pech; kal-bal; bal-chhal; hila-sāzi; 'aiyārī; jugat-bāzī.

Finger, n. l.—Āngulī yā uṅglī; āngusht; asba'; anmil.

The fore-finger—Āngusht-i-shahādāt; āngusht-i-dushnām; sabāba; Khudā-

khāō; āngusht-i-Allāh-khāō.—*The middle-finger*—Āngusht-i-darāz; wustā;

bīch kī uṅglī; mānjhli uṅglī.—*The ring-finger*—Bīnsir; asba'-i-khātīm;

āngusht-i-muhr.—*The little-finger*—Khīnsir; kāloj; āngusht-i-kihtariō;

gāyat-i-asāba'; kānī uṅgulī yā kan-uṅglī; chitlī uṅglī.—*The thumb*—Āngū-

thā; nar-āngusht; sutark; ibhām. [mal hotī hai.

2.—Āngul; āngulī kī chawrāyī jo ba'z auqāt paimāish meñ musta'-

A finger's breadth—Āngul bhar; ek uṅglī ke barābar chawrā; uṅglī kī chawrāyī.

The breadth of the four fingers, or of the three fingers—Tin yā chār uṅgul

kī chawrāyī.—*To have a finger in*—Kisi bāt meñ sharīk rahnā (usse ta'alluq r.).

FINIS, [Lat.] Khātima; ākhir; anjām.

Finish, v. t. l.—Kisi chīz ko khātīme par pahunchānā; anjām ko pahunchānā; khatm k.; tamām k.; ākhir ko pahunchānā; pūrā k.

2.—Mukammal k.; kisi amr ke anjām meñ jisqadar mihnat ākhir meñ darkār ho uskā kar d.; pūrā k.; takmila k.; kisi shai meñ jis-

qadar mibnat ho-sake uskā k.; hatta-l-wasa' khūb mibnat k.; sijil k.; jilā k.; takmil yā takmila k.

Finish, *n.* Takmila; woh bāt yā fi'l jisse koyī shai anjām ko pahuñch jāe; woh palastar jo ākbir meñ dīwār meñ lagāyā jātā hai.

Finished, *p. a.* Sijil; jiskī 'umdagī meñ koyī daqīqa uṭhā na rakkbā gayā hō; kāmīl; pūrā; mukammāl. [huā; jiskī ek had qāim ho; mutanāhī.

Finite, *a.* Mahdūd; miqdār yā darje wagairē meñ kisi had ko pahuñchāyā

☞ Opposed to *infinite*.

Fire, *n. 1.*—Āg; ātash; jalnā; sokhtagī.

2.—Aūgethī yā bhatṭhe meñ jaltī. huyī lakṛī koelā wagairā; āg; kisi makān yā shahr kā jalnā; ātash-zadagī; ag-lahī.

3.—Kisi qism kā dīlī josh—jaise josh-i-muhabbat wagairā; barī garmī yā harārāt; mizāj kī barī sakhtī; mizāj kā āg kī tarāh h.

4.—Zihnī anr dīlī sar-garmī; josh-i-tabī'at; khayālāt kā barhā-chaṛhā h.; 'umda 'umda bātoñ kā shauq.

5.—Raushanī; jalwa; nūr; āb-o-tāb.

6.—Jalā-ke sakht taklīf d.; musibat-i-shadīd.

7.—Top wagairā kā chhūṭnā.

On fire—Jaltā huā; jalne kī hālat meñ; sozūh.—To set on fire; to set fire to—Āg lagā d.; jalānū; mushta'il k.; bahut hī bharkūnā yā ubhār d.

Fire, *v. t. 1.*—Āg lagā d.; jalā d.

[ko bharkā d.

2.—Mushta'il k.; afroḳhta k.; āg lagā d.; gusse wagairā ke shu'le

3.—Zīndā-dīl k.; kisi meñ jān dāl d.

4.—Chhoṛnā; dāgnā; chalānā; sar k.—jaise top wagairā.

To fire up—Āg jalā yā raushan kar d.—jaise kisi kal (engine) kī.

Fire, *v. i. 1.*—Jalne lagnā yā jalnū; mushta'il h.; bahnā. [sulag uṭhnā.

2.—Gusse wagairā se afroḳhta h. (jalnā); bar-aūgeḳhta h.; āg lag jānū;

3.—Top wagairā chhoṛnā chalānā yā dāgnā.

They fired on the town—Unhoñ ne shahr par topeñ chālāyīñ.—To fire up—Khijhlā uṭhnū; gusse meñ ā-jānū; gussa kar baithnū; mizāj kā taish meñ ājānū; bar-aūgeḳhta h.

Fire-arms, *n. pl.* Bārūt se chhūṭne wāle silāh—jaise bandūq wagairā.

Fire-insurance, *n.* Āg se nuqsānī kā bīma.

Fire-office, *n.* Woh mahkama jahāñ āg kī nuqsānī kā bīma ho.

Fire-policy, *n.* Woh nawishta yā wāsiqa jiske zarī'e se us nuqsānī kā bīma kiyā jāwe jo āg kī wajh se pahuñcho.

Fire-proof, *a.* Jismeñ āg na lag sake; jo jal na sake; jo ātashgīr na ho.

Fire-side, *n.* Āg yā ātash-dān ke nazdik jagah; ghar; watan; larke-bāloñ meñ rahnā; kanāra-kashī. [jāte, haiñ.

Fire-work, *n.* Ātash-bāzī; havāyī. Bān wagairā jo larāyī meñ chhoṛe

☞ Usually in the plural.

Firm, *a. 1.*—Khūb gañṭhā huā; sakht; thos; mustahkam; mazbūt.

2.—Mustaqil-mizāj; jiskī tabī'at jalā na badle; sābit-qadam; mazbūt; bā-wafā; lā-tajūm; jismeñ jalā lagzish na ho.

A firm believer,—Rāsikh-i-tiqād; jiskā 'aqīda jalā na badle—A firm friend—

Wāsiq-i-widād; aisā dost jismeñ lagzish na ho; pakkā yār—A firm man—Dīl kā mazbūt shakhs; aisā shakhs jo apne irāde par qāim rahe.

3.—Thos; saiyāl nahīn.

4.—Jisse sābit-qadmī wāgaira zāhir ho.

Firm, *n.* Woh nām laqab yā khitāb jis̄ke zarī'e se kisi kampanī (jamā'at) kā kār-o-bār ho; sharakāt kā kārkhāna; kōṭhī; sājhe kī kōṭhī.

Firmly, *ad.* Mazbūtī se; puṣṭtagī se; pakkā; sābit-qadmī se; istihkām ke sāth; aisi tarāh kī lagzish na karē (tabdīl nā ho; hilē-dolē nahīn).

Firmness, *n.* Mazbūtī; sakhtī; karāyī; istihkām; istiqlāl; sābit-qadmī; tayaqqun; sibhat; durustī. [ke āge.

First, *a.* 1.—Silsile meñ sab se muqaddam; pahlā; aglā; awwal; sab

2.—Nihāyat barā; ā'lā; bartar; afzal; khūs; sab se barh-kar; rutbe buzurgī yā 'umdagī meñ sab par sauq r. w.

First, *ad.* Waqt yā jagah ke lihāz se kisi dūstre se pahle; silsile meñ auron par muqaddam; kār-rawāyī yā tawajjuh ke i'tibār se auron par muqaddam; rutbe meñ sab se barh-kar; sab se pahle; awwal; sab se muqaddam barhkar yā afzal.

At first, at the first.—Shurū' meñ; ibtidā meñ; awāil meñ; awwalan.—First or last.—Kabhi na kabhi; shurū' yā ākhīr meñ.

First-born, *a.* Paidāish meñ sab se muqaddam; jēṭhā; sab se barā; pahl-lauṭā. [meñ; aur sab par muqaddam.

Firstly, *ad.* Pahle; sab se pahle; awwal yā awwalan; shurū' yā 'ibtidā

Improperly used for first.

First-class, *a.* Awwal darje kā; ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; 'umdagī wāgaira meñ sab se barh-kar; sire kā; choṭī kā.

First-rate, *a.* Nihāyat hī 'umda; sifat qad-o-qūmat yā tauqīr meñ sab se barhkar yā afzal; awwal darje kā; sab se barā; sire kā.

Fiscal, *a.* Sarkārī khāzāne yā mālghuzārī ke muta'alliq; māli. Fiscal arrangements.—Intizāmāt-i-māli; āmadāni ke muta'alliq intizām kī bāteñ (unkā band-o-bast).

Fish, *n.* Machhli; māhī ('ām isse kī zinda ho yā bataur gizā ke kām meñ aye. [kā shikār k.

Fish, *v.* 1.—Machhli pakarne kī koshish k.; bansī yā jāl se machhli

2.—Makr-o-fareb se hāsīl karne kī koshish k.; kisi bāt ke gair-sarīhī taur par (ghumā-phirāke yā dam-dhāgā dekar) karāne kī fikr k. To fish for compliments.—Makr-o-fareb se (kisi dhang se) ta'rif karāne kī koshish k.

Fish, *v.* 2. Pakarnā; khainch-kar bāhar yā ūpar nikālnā; ubhārnā.

Fist, *n.* Ghūsā; mūkā; ḍuk; musht; mūṭhī.

Fist, *v.* 1. Ghūsā mārṇā; mūkōñ se mārṇā.

Fit, *a.* Lāiq; qābil; saẓāwār; mauzūn; munāsib; hasb-i-hāl; muẓāyāb; wājib; subhīte kā; shāyān; chūhiye.

Fit, *v.* 1.—Lāiq k.; mauzūn k.; jis amr ke liye koyī shai maqsūd ho usīke hasb-i-hāl use kar-d.; kisi shai kī salāhiyat d.; taiyār k.

2.—Kisi shai ko usī shakl yā sūrat kī banānā jo matlūb ho; namūne ke mutābiq taiyār k.; murattab k.; taiyār k.; kisi shakhs yā chiz ke liye woh sab sūz-o-sūmān muhaiyā kar-d. jo uske liye munāsib yā matlūb ho.

"Said especially of the work of a carpenter, tailor, &c." Webster.

3.—Kisi ke hasb-i-hāl h.; kisi kī hājat-rawāyī ke liye kāfī h.; ṭhik h.; baiṭhnā; kisi ke qad par rāst ānā.

To fit out—Murattab k.; durust k.; zarūrī s̄āz-o-sāmān muhaiyā karke taiyār kar-d.—*To fit up*—Sajnā; murattab k.; taiyār k.; is qābil kar-d. ki kisi shakhs ko masraf yā ākar ṭhaharne ko lāiq ho.—*To fit up* a house for a guest—Kisi mihmān ko utarno (srokash hone yā ṭhaharne) ko liye makān ko har tarah par durust (murattab k.). [ma'lūm h.

Fit, v. t. 1.—Munāsib h.; shāyūn h.; saẓāwār h.; chīhnā; phabnā; bhalā

2.—Jis mutābiq taiyār karne ke liye kalā jāe naī mutābiq h.; ṭhik h.; qad par rāst yā durust ānā; manzūn h.; baithnā; ānā yā honā.

Fit, n. 1.—Kisi bīmāri kā yakāyak aur zor se ā-jānā; kisi maraz kā bār-i-awwal h. yā 'aud k. (palaṭnā yā phir se h.); bīmāri (chāhe woh kitne hī dīn kī ho).

A cold *fit*—Larzo ke bukhār kā phir ānā.—A *fit* of the gout or stone—Niqris yā pathri kī bīmāri kā pahle-pahal yā mukarrar h.—A *fit* of sickness—Bīmāri; maraz. [hawās ho-jātā yā nekā badan nūkṛāno lagtā hai.

2.—Mirgī wagaira sī bīmāri kā yakāyak ho-jānā jis-mein marīz bad-

3.—Kisi bāt kā dafatan thoṛo 'arse tak galaba ho-jānā yā qāim rahnā; mizāj kī kaifiyat jis-mein kuchh 'arse tak koyī mutbalā rahe; kisi hālat kā thoṛi dor tak qāim rahke nikal jānā.

A *fit* of passion—Gussa kā josh (uskā ānā aur nikal jānā)—A *fit* of laughter—Qahqaha; hāsi kā okbārgi zor se ā-jānā.—A fainting *fit*—Qashī; gawhī kā 'ālam.—A drunken *fit*—Nashā.

4.—Tarang; umang; walwala; josh; kisi bāt kā bilā-ta'aiyyun-i-waqt dafatan ho-jānā. [(achchhī tarah honā yā tāsṭ ānā).

5.—Kisi pahūne ke kapṛo kā ṭhūb aur āsānī se badan par baith-jānā

By fits, by fits and starts—Haule-haule; dam-le-le-kar; kabhī kisi bāt kā karnā aur kabhī nekā na karnā; kisi bāt kē bilā pābandī kisi silāile ke karnā; ukhṛā-pukhṛā. [rar na ho; jo rah rah kar tabdil huā kare.

Fitful, a. Jiske bahut se daure hoī; jiske badalne kā koyī waqt muqar-Fitly, *ad.* Munāsib taiq par; munāsibāna; ba-tarz-i-manzūn yā man-zūniyat se; subhite se; suhūlat se.

Fitness, n. Munāsib h. (munāsabat); manzūniyat; lāiq h. (liyāqat); qābil h.; wājibiyat; ma'qūliyat; durustī; taiyār h.; kisi ko husb-i-hāl (usko liye muwāfiq) h.

Fitted, pp. Lāiq; qābil; saẓāwār; manzūn; taiyār; salāhiyat r. w.

Fitting, n. Woh chīz jo kisi shai ke murattab karne meī kām āye; zarūrī chīzēn jo makān wagaira ko murattab karne meī kām meī lāyi jāen.

Especially in the plural.

Fitting, p. a. Munāsib; lāiq; manzūn; saẓāwār.

Fitting-out, } n. Zarūrī s̄āz-o-sāmān; lawāzimāt-i-zarūrī. [pher (Colloquial).

Fitting-up, } n. Ghabrāhat; dushwārī; pareshānī; hās-bāis; shash-o-panj; dubdhā;

Fix, n. Ghabrāhat; dushwārī; pareshānī; hās-bāis; shash-o-panj; dubdhā;

Fix, v. t. 1.—Mustahkam k.; mazbūt k.; dawām (hamesha) ke liye qāim k.; muqarrar k.; qāim k.; mahdūd k.; mu'aiyan k.; ṭhaharānā; qarār d.; bāndhnā; mazbūtī se lagānā.

2.—Gaṛāye rahnā; lagāye rahnā—jaiso ānkhoī ko kisi chīz par

dhyān ko kisi shakhs kī bāt par 'alā-hāza-l-qiyās; jamāye rahnā;

mazbūtī se qāim r.; hīlne n. d. [rahnā; ṭhāubhnā.

Fix, v. t. 1.—Hamesha qāim rahnā; idhar-udhar na ghūmnā; sākin

2.—Isqadar sakht ho-jānā ki phir bukhār banke uṛ na jāe; bahnā (rawānī) band ho-jānā; jam jānā; munjamid ho-jānā; sakht aur piṭkar barhāye jāne ke qābil ho-jānā—jaise kisī dhāt kā.

To fix on—Kisī bāt par ito yā irāda qāim k; kisī bāt ko ṭhaharā l; kisī amr ki nisbat irāda-i-musammam kar-l; ta'niyun k. [mu'aiyan; baḥdhā huā.

Fixed, p. a. Qāim; mustāhkam; mazbūt; -ustuwār; sābit; muqarrar; *Fixture, n. 1.*—Woh shai jo kisī chiz meṁ hamesha lagī rahe; makān i-maskūna ke muta'alliq woh chizeṁ jinko kirāya-dār makān chhoṛne ke waqt jāiz taur par apne sāth dūse makān meṁ nahīn le-jā-saktā.

2.—(*Law*) Woh chizeṁ jo makānāt yā arāzi meṁ nasab aur unhī ke juzw ke taur par mutasawwar hoṁ.

Flag, n. Pharaharā; jhandā; nishān; 'alam; lawā.

Black flag—Kālā jhandā jiske dekhāne se yah maqsūd hotā hai ki fariq-i-maḡlūb par mutlaq rahm na kiya jāegā yā yah ki uskā qusūr mu'af na hogā.

Flag of truce—Sufed jhandā jo is garaz se dekhāyā jāe ki dushman ākar sulh ki bāt-chit kare.—*Red flag*—Surkh jhandā jiske dekhāne se yah samjhā jātā hai ki ganīm se laṛāyī chāhī jāti hai.—*To hang out the white flag*—Sufed jhandā dekhā ke mu'af māḡnūā yā ba'z auqāt sulh ki niyāt zāhir k.—*To hang the flag half-mast high or half-staff*—Jhande ko ādhe mastāl tak kharṛ-karke mātān kā izhār k.—*To strike or lower the flag*—Ta'zim itā'at yā laṛāyī ki hālat meṁ apnī tayīn dushman ke qābū meṁ kar-dene ki khwāhish zāhir karne ke liye jhandā jhukā d. [kharāb, bahut hī zabūn.

Flagitious, a. 1.—Nihāyat hī burā qabih yā mujrimāna; palle sire kā

2.—Baṛe baṛe jarāim kā mujrim; bad; kharāb; fājir; fāsūq.

 Said of persons.

3.—Jo nihāyat kharāb jarāim yā 'ayūb ke liye bad-nām ho yā jis meṁ aise jurm yā aisi badiyān wuqū' meṁ āyī hoṁ.

Flagitious times—Nihāyat kharāb 'aiyām; aīsā zamāna jismeṁ bahut baṛe baṛe jurm yā badiyōn kā wuqū' huā ho.

Flagrancy, n. Sangīnī; ziyālatī; bahut baṛā yā qabih h. [sangīn; kabīr.

Flagrant, a. Namūdār yā numāyān; fāsh; mashhūr; 'azīm; bahut baṛā;

A flagrant crime—Jurm-i-sangīn; bahut baṛā jurm.

FLAGRANTE DELICTO, (Lat.) Ba-hālat-i-irtikāb-i-jurm; jurm karne ki hālat meṁ; jurm karte waqt; 'ain wuqū'-i-jurm ki hālat meṁ.

The thief was caught flagrante delicto—Woh sūriq (chor) ba-hālat-i-irtikāb-i-sariqa giriftār huā; woh chor chori karte waqt (chori karne hī ki hālat meṁ) pakrā gayā.

Flame, n. 1.—Shu'la; āg ki lau; laṭ; jot.

[bharaknā; 'ishq.

2.—Kamāl shauq yā josh; barā hī ishtiyāq; khayāl kā bahut hī

3.—Garmī; gussa; dauga-o-fasād; baṛā jhagrā.

4.—Shiddat; sakhtī.

5.—Pyārā; mahbūb; jise koyī chāhe (*Colloquial*).

Flap, n. 1.—Koyī chaurī aur lachilī chiz jo laṭaktī rahe yā ek goshe meṁ khwāh ek taraf lagī rahe aur āsānī se hīl uṭhe—jaise kisī pairāhan kā damām-kān ki lau yā āngrezī ṭopī kā kumārā.

2.—Kisī aisi shai ki harakat (uskā hīlnā-dohnā) jo chaurī aur dhīlī ho yā uskā kisī dūsrī shai se ṭakrā-jānā; pharpharahāt.

Flap, v. t. 1.—Dāman se mārṇā; mārṇā; phatṭkārṇā.

2.—Pharphaṛāṇā—jaise kisi parind kā apne dainon ko; girā d. yā niche ko jhukā d.—jaise ṭopī (hat) ke hāshiye ko.

To flap in the mouth—Ta'nā mārṇā; tanz kī bāteṅ kahṇā; muṅh par mārṇā.

Flap, v. i. 1.—Hilnā; pharphaṛāṇā.

[chiz kā.

2.—Niche ko latāknā—jaise ṭopī ke hāshiye yā kisi dūsri chaurī
Flare, v. i. 1.—Labakṇā; laplapāṇā; sham' wagaira ke jalne kī hālat meṅ uske shu'le kā darakhshān rahnā par hilā yā lahrāyā k.

2.—Yakāyak kḥūb raushan ho-jānā; raushanī kā daf'atan namūdār hokar lahrāyā k.

3.—Khul yā phail jānā.

[paṭ gussa kar-baiṭhṇā.

To flare up—Yakāyak harārat yā josh meṅ ā-jānā; ekbārgī garmā uṭhṇā; jhaṭ-

Flash, n. 1.—Raushanī kā daf'atan namūdār h.; raushanī jo nazar-ākar fauran gāib ho-jāe; kaund lapak yā chamak—jaise bijli kī.

2.—Jhalak; chamak; ek labze meṅ namūdār ho-jānā.

3.—Lamha; lahza; nihāyat mukhtasar zamāna; ān; pal; dam.

Flash, v. i. 1.—Daf'atan namūdār houā—jaise raushanī kā; yakāyak kḥūb dekh paṛnā; chamak uṭhṇā; daf'atan jalwa dekhā-kar gāib ho-jānā.

2.—Bhabhak uṭhṇā; uṭ-kar ekbārgī uñjelā ho-jānā; shu'le aur raushanī kā phūṭ paṛnā.

The powder flashed in the pan—Piyāle meṅ bārūt bhabhak uṭhī; piyāle meṅ ranjak ke urte hī ek-bārgī uñjelā ho-gayā.

3.—Phūṭ paṛnā; jhaṭ se nikal paṛnā; ek bārgī ho-jānā (wuqū' meṅ ā-jānā yā guzarnā).

[kā-dekar pahuñchā d.

Flash, v. t. Chamkānā; daf'atan shu'le yā raushanī samet nikāl d.; jhaṭ-

To flash a message along the wires—Tār ke zari'e se khabar fauran pahuñchā d.

To flash conviction on the mind—Kisi amr kā tayaqqun ekbārgī-dil par paidā karā-d. (uskā yaqīn dil ko dilā d.).

[jiskā namūd be-būd ho.

Flashy, a. 1.—Malz numāishi; jiske jalne kā zuhūr sirf dam-bhar rahe;

2.—Numāishi; fauqu-l-bharak; zarg-barq; nirā dekhāwe kā. [phikā.

3.—Jismeṅ kuchh mazā na ho; jisse kuchh haz na uṭhe; be-jān.

Flat, a. 1.—Musattah; chauras; ham-wār; barābar; nichā-ūñchā nahīn.

2.—Zamīn par lambā yā phailā paṛā huā; zamīn ke hamwār; zamīn-doz; girā huā; uftāda; past; tabāh; batbād.

To lay flat—Zamīn-doz (past yā barbād)kar-d.

3.—Jismeṅ tarah tarah kī bāteṅ na hone ke sabab se kuchh lutf na ho; jisse kuchh haz (dil ko khushī) na ho; phikā; be-lazzat.

4.—Mandā; girā huā; sust; bāzār kī woh hālat jab khaṛīd-farokht wagaira kasrat se na hone kī wajh se bikrī kam aur chīzeṅ sasti hon.

5.—Qat'i; chhūṭte hī; sāf-sāf; bi-l-kul yā kulliyatan; zābir; sīdbā; khulā khulā; sarīhī.

A flat denial—Inkār-i-qat'i; kisi bāt se bi-l-kul inkār kar-jānā.

6.—Tez nahīn; nichī yā bhārī—jaise āwāz.

[sāf sāf.

Flatly, ad. Barābar; chauras; be-dam; be-mazagī se; qat'an; bi-l-kul;

To refuse flatly—Qat'an inkār k.; bi-l-kul munkir ho-jānā; sāf sāf kah denā kī ham fulān amr na karēnge.

Flatter, v. t. 1.—Makr-o-fireb jhuthāyī yā zalil bātoṅ se kisi ko apnā

mihrbān-i-hāl karānā; khushāmad k.; lallo-patto k.; rangān-i-qāz mal-nā; chāplūsī k.

2.—Kisī ko uskī ta'rif karke khush k.; kisī ki ta'zim-o-tauqir yā aur khush-kun bāteñ karke use khush k.; apnī matlab-barūri ke liye kisī ki ta'rif aur usse makkārī kā bartāw k.

3.—Jhūthī ummedoñ se khush k.; be-bunyād yā dhokhā-deno wālī bāteñ kah-kar taqwiyat d.; sabz-bāg dekhānā; dil-dārī k.; jhūthī tasallid. Flatterer, n. Khushāmadī; chāplūs; woh shakhs jo kisī ko khush yā apnā mihrbān-i-hāl karne khwāh kisī dūstre maqsad ke anjām ke liye uskī ta'rif kare. [dilāse se.

Flatteringly, ad. Khushāmad se; tamalluq se; lallo-patto karke; dam-Flattery, n. Khushāmad; chāp-lūsī; tamlaluq; zamāna-sūzi; nā-munāsib ta'rif; jhūthī sanā-khānī; lallo-patto.

Flavour, n. 1.—Khush-bū; mahak; bās; sngandh.

2.—Zāiqā; mazā; lazzat; sawād; ras. [yā zāiqā paidā ho-jāe.

3.—Woh shai jiskī wajh se kisī chiz meñ ek qism-i-khās ki khushbū Flaw, n. 1.—Shigāf; darz; woh naqs jo tūṭne yā chitakne se paidā ho; bāl; jirm; kisī shai ke musalsal na rahne khwāh bā-ham chaspāñ na hone ke bā'is jo'aib usmeñ paidā ho.

2.—Koyī naqs yā 'aib jo gaffat wagaira ki wajh se paidā ho; naqs; 'aib; dhabbā; kotāhī; dosh; battā; pai; suqm.

Flea, n. Pissū; ek qism kā kīṛā jiske kātne se barī taklif hotī hai.

A flea in the ear—Koyī nā-guwār ishāra yā aīsā jawāb jiskī ummed na rahī ho; iukār yā jawāb jisse dil ko ranj ho.—To have a flea in the ear—Kisī tadbīr ke anjām meñ is tarah nā-kām honā ki log haūseñ; kisī nā-guwār ishāre kā pānā yā aīsī bāt kī sochāyā jānā jisse ranj paidā ho.

Flee, v. i. Khatre yā āfat se bhāgnā; khauf yā buz-dili ke sabab se kanāra-kashī ho-jānā; nikal bhāgnā; bachā-kar nikal jānā.

Usually with from.

To flee the question, or from the question—Majma'-i-wāzi'ān-i-jawābīn meñ is 'ibarat se kisī bahs ki nisbat rāe ke dene se kanāra-kashī honā samjhā jātā hai

Fleece, v. t. 1.—Bherī ke bāl katarnā; ūn katar-lenā.

2.—Rupaye yā māl-o-matā' chhīn l.; qānūn kī oṭ meñ māl-o-asbāb kā be-rahīmī se le-l.; andāz se ziyāda yā sakht taqāzā karke jo kuchh kisī ke pās ho usse le-l.; zor-o-zulm karke kisī ko taṅgī meñ ḍāl d.; zarūrat ke hīle yā hukūmat ke zor se kisī kā māl-o-matā' usse le-l. Flexible, a. 1.—Lachilā; jise jhukā sakeñ; jise kham kar-sakeñ; jo is qābil ho ki jhuk jāe yā maṛoṛ uṭhe par tūṭe nahīñ; jo dabāne se dab jāe; karā (sakht nahīñ.).

2.—Jo gairon ke dabāw ko māne; itnā haṭhī (ziddī) nahīñ ki kisī kā kahuā na māne; jo qābū meñ ā-sake; jisko phor-phār ke jald apne dhang par kar-leñ; jo kahne suune yā bahs wagaira se qāil ho-jāe (usko mān le); jiskī tabī'at aīsī ho ki samjhāne-bujhāne se badal jāe.

3.—Woh bāt jise kisī manshā ke hasb-i-hāl kar-sakeñ; jise mauzūñ yā muwāfiq kar-sakeñ.

Flight, n. 1.—Fīrār; kisī khatre yā āfat se bachne ke liye bhāg jānā; 'ujlat ke sāth chale jānā; bhager.

2.—Parwāz (uṛnā); uṛān yā uṛne kā dhang; tairān.

3.—Baland-parwāzī; charhān; umaṅg; taraṅg; uṭhān; su'ūd.

4.—Parindon ki gol jo hawā meṅ ure; tīr wagaira ke qism kī chīzeṅ jo ek-bārgī hawā se guzreṅ. [Bhagā d.; bhāg jāne par majbūr k.

Flight of stairs—Sīrhiyān; zīue; nard-bān.—*To put to flight, to turn to flight*—

Flimsy, *n.* Za'if; kamzor; khafif; be-hūda; lā-tāil; mazbūt yā qawī nahīn; be-bunyād; pūj; bilā-wajh; jo zāhir meṅ bhī rāst na ho; lachar.

Flimsy objections—'Uzrāt-i-za'if yā lā-tāil; i'tirāzāt-i-be-bunyād yā khafif; nise i'tirāzāt jo mazbūt (qawī) na hoṅ.—*A flimsy excuse*—Pūj (lachar yā behūda) 'uzr.

Flinch, *v. i.* Bāz-ānā; taklīf yā khatre ke lihāz se kisi amr se kanāra-kash ho-jānā (haṭ jānā yā hāth khāineh l.); na-karuā; karne meṅ qāsir h.; pairawī band kar d.; izhār-i-taklīf k.

Fling, *v. t. l.*—Pheṅknā; hāth se pheṅknā; zor se pheṅknā. [d.; harā d.

2.—Girā d.; pachhārā; zamīn par paṭak (girā) d.; maglūb k.; shikast

To fling a party in litigation—Kisi farīq ko tanāzu' meṅ shikast d.; kisi ko laṛāyī meṅ harā d.—*The wrestler flung his antagonist*—Us kushī-bāz ne apne harif ko pachhār dālā (paṭak diyā).

To fling away—Nikāl d.; dūr k.; chhor d.—*To fling down*—Dhā d.; zamīn par girā d.; mismār k.; mutahadīm kar d.; bar-bād k.—*To fling in*—Chhor d.; mujrā yā minhā kar d.; hisāb meṅ qāim na k.; hisāb meṅ na jorā.

In settling accounts, one party flings in a small sum, or a few days' work.—*To fling off*—Shikār meṅ mahūm k.; shikār bāth āne na d.; galā chhurānā; subuk-doshī pānā.—*To fling open*—Khol d.; yakāyak yā zor se khol d.; dhar se khol d.—*To fling out*—Kahnā; malfūz k.; daf'atan yā be-tamīzī se bol uṭhān; kah uṭhān; kah baithnā—jaise kaṛī bātēn.—*To fling up*—Tark k.; dast-bardār h.; chhor d.—jaise koyī mansūba yā irāda.

Fling, *v. i. l.*—Idhar-udhar zor se uchhalnā-kūdnā.

2.—Saḥit-kalāmī k.; la'nat-malāmat k.; thukkā-fazīhat k.

To fling out—Muḥl-zorī yā saḥitī karne lagnā.

Flippancy, *n.* Tarrārī; tez-zabānī; kalām meṅ safāyī aur rawānī; khush-taqrīrī; zabān kā tezi aur safāyī se chalnā.

Flippant, *a. l.*—Be rūkāwaṭ aur jald jald safāyī se bāt-chīt k. w.; suhūlat aur 'ujlat se kalām k. w.; luffāz; tarrār; charb-zabān; bātūnī.

2.—Be jāne aur samjhe-būjhe tayaqqun ke sāth jald jald kalām k. w.; bad-lihāz; bad-lagām; kalla-darāz.

Flippantness, *n.* See Flippancy.

Float, *v. i. l.*—Kisi saiyāl shai kī sath par rahnā; tairnā; uplānā; utrānā.

2.—Pānī par be-ma'lūm yā āhista āhista chalnā—jaise bere kā; pānī par be chakāye chalnā; āhista āhista be rukāwaṭ ke chalnā.

Floating debt, capital, etc.—Qarz jiske sūlāna sūd ke adā ke liye koyī mustahkam amādānī qāim na kī-gayī ho yā sarmāya jo mu'niyan na ho khwāh uskī ta'dād gar mutahaqqaq ho yā is bāt kī tashkīh na huyī ho kī woh kis khās kām meṅ āye-gā.

Flock, *n. l.*—Jhund; galla.

“Applied to sheep and other small animals. A flock of sheep answers to a herd of larger cattle.” *Webster*.

2.—Parindon (tūyūr yā chiryon) kījhund; jo parind eksāth urrahe hoṅ.

3.—'Isāyion kī ummat.

[khwāh bekār ūn yā rūyī.

4.—Gadde wagaira meṅ bharne ke liye ūnī yā sūti kapron kī katraṅ

Flock, *v. i.* Gol kī gol (jhund kī jhund) jam' h.; bahut sā ekatṭhā h.; hujām h.; jamā't-i-kasir kī jam' ho.

Flog, *v. t.* Chhapī yā chābuk se mārṇā; korṇ se mārṇā; tāziyāna lagāṇā; bed mārṇā; tambīh ke liye mutawātir mārṇā. [ment." Webster.

☞ "A colloquial word applied to whipping or beating for punish-
Flood, *n. 1.*—Sailāb; bāḥ; tугуяни; pāni jo chaḥ aur phail kar kisi aisi zamin ko jo 'umūman khulī rahi ho tah-i-āb kar-dō.

2.—Juār; madd; chaḥāw.

☞ Opposed to *ebb*.

3.—Kasrat; bahutāit; ifrāt; rel-pel; ubal-parṇā; had se ziyāda honā.

A flood of bank notes; a flood of paper currency—Bank ke loṭon yā kūgaz-i-zar kī kasrat (unkā ifrāt se muyassar hō).

4.—Kisi saiyāl shai kī kasrat; kisi shai (khnstūsan burī shai) kī kasrat.

5.—Haiz.

Flood, *v. t.* Garqāb kar-d.; sailāb k.; pāni meṁ dūbā d.; tah-i-āb kar-d.

Floor, *n. 1.*—Makān yā kamre wagaira kā hissa jispar log chalte haiṁ; farsh; gach.

2.—Makān meṁ manzil darja yā marātib.

The first floor—Makān kī dūisā marātib yā darja (the second story).

Floor, *v. t. 1.*—Farsh lagāṇā; gach banāṇā.

2.—Mulgūb k.; māt k.; muṁh band kar-d.; zabān band kar-d.; qāil-ma'qūl karke āge chalne na d.

Florid, *a. 1.*—Chamaktā huā; tābān; daraḥshān; surḥ; damaktā huā; lāl-bhabhūkā—jaise chihra. [wa muqaffā—jaise ibārat.

2.—Rangin; jismeṁ 'iloi-i-sanāi'-o-badāi' kī sau'ateh hoṁ; musajja'

Flourish, *v. i. 1.*—Khūb baḥhuā; baḥ hōn aur phailnā; phalūā-phūlnā.

2.—'Urūz pānā; taraqqī pānā; iqbal-maud h.; daulat 'izzat āram khushi yā un kul umūr meṁ taraqqī k. jo pasandīda hoṁ; sarsabz h.; phalūā-phūlnā; dūdhon nahānā aur pūtoṁ phalūā; har tarah se baḥhuā.

3.—Rangin 'ibārat likhnā; tahīr yā taqrir meṁ 'urūz kī sau'ateh kām meṁ lānā; kasrat se suḥan-ārāyī k. [sūrateh banāṇā.

4.—Khat-i-gulzār yā tūgrā likhnā; qalam se khūbsūrat khūbsūrat

5.—Nūnāish yā dhamkī wagaira kī garaz se jism ko tarah tarah se harakat d. [nikālṇā

6.—Bāje ke bajāne meṁ apne hasb-khwāh tarah tarah kī āwāz

Flourish, *v. t. 1.*—Taraqqī d.; phailāṇā; wus'at d.

2.—Asli yā banāwat ke gul-phūl khwāh khūbsūrat sūraton se ārāsta k.; sajnā; sadwāznā; kisi numāishi shai se ārāish d. [bhar d.

3.—Ranginī k.; suḥan-ārāyī k.; qāfiye aur 'urūz kī sau'aton se

4.—Hilānā; ghumānā; chamkānā—jaise talwār wagaira.

Flourish, *n. 1.*—Khūb sūrtī; jalwa; jamāl; zāhiri ohamak-damak.

2.—Numāishi ārāish; hausale se kisi kalām kī tawālat; baḥo baḥo alfāz aur 'urūz kī sau'aton kī kasrat se isti'māl; numāish; dekhāwā.

3.—Bel-būte (naqsh-o-nigār) jo qalam se banāyo jāen.

4.—Kisi hathiyār wagaira kā hilānā yā ghumānā (uskī ohamak).

Flow, *v. i. 1.*—Bahānā; rawān h.; jāri h.

2.—Paidā h.; nikālṇā; suhūlat ke sāth zabān se malfūz h. (bolā jānā); khush-uslūbī se sun pānā. [h.; ifrāt se h.

3.—Kasrat se r. yā h.; mālāmāl h.; bharā h.; labrez h.; nak-sikh

- 4.—Lahrānā—jaise kākul kā; dhīlā latkā k.—jaise kisi pairāhan kā.
- 5.—Charhnā—jaise samundar ki juār kā; barhnā yā ānā.
- Flow, *n.* 1.—Kisi saiyāl shai ki rawānī; bahāw; jiryān; idrār.
- 2.—Pānī ke dhāre kā charhāw; juār; madd; bārḥ.
- 3.—Kasrat; ifrāt; balutāt; reipel; ziyādatī; josh; ubāl. [suhūlat.
- 4.—Goyāyī; laffāzī; lassānī; guftgū meñ alfāz ki āmad aur bolne ki
- Flower, *n.* 1.—Gul; phūl. [tar-o-tāza aur 'umda ho.
- 2.—Kisi shai kā woh juzw jo uske aur ajzā (hisson) se khūb-sūrat
- The flower of life—Shabāb; juwānī; ubhār; woh quwwat jo awāil-i-'umr meñ
- hoti hai.—The flower of the troops—Kisi fauj kā woh hissa jismeñ sab se
- musta'id aur mazbūt sipāhī hoñ.—The flower of a nation—Kisi qaum ke
- kam-sin qawī aur diler ādmī.
- 3.—San'at-i-'urūzī; ; sanāi'-o-badāi'; 'ibārat kā zewār.
- Flower, *v. i.* 1.—Phūlnā; gul khilānā; phūl ānā.
- 2.—Shabāb-i-'umr meñ h.; kamsin tar-o-tāza aur qawī h.; joban par h.
- Flowery, *a.* 1.—Phūlon se bharā huā; jismeñ bahut segul-phūl hoñ; guldār.
- 2.—Nihāyat rangīn—jaise 'ibārat. [ko'harakat k.
- Fluctuate, *v. i.* 1.—Lahrānā; mauj-zan h.; kabhī āge aur kabhī piche
- 2.—Kabhī ek taraf aur kabhī dūsri taraf chalnā; mutāzalzal yā
- gair-sābit-qadam rahnā; mustaqil yā mustahkam na rahnā.
- Public opinion often fluctuates—'Awām ki rāe aksar kabhī ek taraf aur kabhī
- dūsri taraf (mutazalzal) rahā kartī hai.
- 3.—Ghaṭnā-barhnā; kam-o-besh h.; charhnā-ntarnā; ek hālat meñ
- (ek thekāue par) na rahnā; rah rah kar badlā yā tabdil huā k.
- The prices of stocks fluctuate—Loṭon ki qīmat ghaṭti-baṭhti hai (rah rah kar
- tabdil huā kartī hai).
- Fluctuation, *n.* 1.—Lahron ki si harakat; idhar udhar chalnā.
- 2.—Tazalzul; be-sabātī; ek bāt par qāim na rahnā
- 3.—Daf'atan kamī-beshī; charhāw-utār; ghaṭnā-barhnā.
- Fluency, *n.* 1.—Rawānī; goyāyī; talāqat; shīrīn-kalāmī; lassānī; charb-
- zabānī; tarrārī; kalām kā bar-jasta adā k.
- Fluent, *a.* 1.—Rawān yā rawānī ki salāhiyat r. w.; jāri; bahtā huā;
- suhūlat se chaltā bahtā yā rawān.
- 2.—Barjasta kalām k. w.; laffāz; lassān; sāhib-i-kalām; charb-zabān;
- khush-guftār; fasīh—jaise bolne wālā (muqarrir).
- 3.—Jo suhūlat se adā kiye jāen; shīrīn—jaise kalām; charb; khush.
- Fluid, *a.* Saiyāl; jismeñ rawānī ho; raqīq.
- Fluid, *a.* Saiyāl shai; raqīq shai; woh shai jismeñ rawānī ho.
- Fluvial, *a.* Daryā yā nadī se muta'alliq; daryā yā nadī meñ paidā hone
- khwah rahne wālā. [(bhir)—jaise logon kā.
- Flux, *n.* 1.—Bahāw; sailān; kisi bāt kā paiham h.; tabādālā; majma'
- 2.—Juār; jazr.
- Flux and reflux—Juār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar ki lahar kā charhāw-utār.
- 3.—Bīmārī ki wajh se badan se khūn wagaira kā kasrat se nikalnā;
- woh shai jo bīmārī ke bā'is jism se nikle. [chalnā.
- Fly, *v. i.* 1.—Uṛnā; jald nikal yā guzar jānā; parind ki tarah tezi se

2.—Khatre yā khauf se bhāgnā; nikal bhāgne kī kosbish k.; firār h.; gurez k. [ho-jānā.

3.—Yakāyak yā zor se harakat k.; alag ho jānā; phūṭ kar ṭukreṭukre
 Usually with a qualifying word; as, a door flies open—Kewār phāṭ se khul jātā hai.

To fly at—Āge ko jhapatnā; ṭūṭ parnā; kisi par yakāyak girnā yā lamla-ūwar h.—To fly in the face of—Tauhīn k.; choṭ k.; muqābala kar-baiṭhnā; mukhā-lafat k.; ta'arruz k.; roknā.—To fly off—Daf'atan judā ho-jānā yā nikal-jānā Bagāwat k.—To fly on—Hamla k.—To fly open—Daf'atan (yakāyak) yā zor se khul jānā.—To fly out—(a) Jhapat-kar bāhar nikalnā. (b) Jhat se gussa kar-baiṭhnā.—To let fly—Chhornā—jaise tir; zor se phenknā yā chalnā—jaise neze.

Fly, v. t. 1.—Baehū jānā; lag na lagnā; ijtināb k.; dūr (kanāre rahnā.)

2.—Urā d.—jaise kisi parind ko; urānā masalan patang.

Fly-leaf, n. Sāda waraq jo kitāb ke shurū' yā ākhir meñ lagā rahtā hai.

Foe, n. 1.—'Adāwatī; dushman; dūstre se 'adāwat nafrat kīna yā bugz r. w.; hairī.

2.—Gauīm; dushman jisse jang ho; qaumī dushman; fauji mukhālīf.

3.—Kisi shai meñ mukhālafat k. w.; dushman; bad-khwāb.

Foible, n. Woh khās 'aib (naqs) jo kisi shakhs meñ ho; khatā; koyī khafīf naqs; zu'f; kisi bāt meñ kam-zorī.

Foil, v. t. Bekār (rāgān) kar-d.—jaise kisi koshish yā fikr ko; mahrūm k.; shikast d.; harānā; kāmyāb na hone d.; māyūs k. [kāmi.

Foil, n. 1.—'Ain kāmyābī ke waqt nā-kāmi; shikast; hār; mahrūmī; nā-2.—Gadkā wagnā jo patā bhāḥjue meñ kām ātā hai.

Foist, v. t. Kḥufyatan ba-tarz-i-nājūiz yā bilā-ijāzat dākhil kar-d.—jaise alfāz wagnā; bātaur aslī yā sahlī ke ehalā d.; bainu-s-sutūr meñ likh d.

Usually followed by in.

Fold, n. 1.—Tah; chīn; shikan; part.

2.—Bār; martaba; gūna; chand.

Two-fold—Dūnā yā dūgnā.—Ten-fold—Das-gunā; dah-chand.

Fold, v. t. 1.—Lapetnā; tah k. yā lagānā—jaise kapre kī; pechnā; moṛ yā tor ke ek hisse ko dūstre hisse ke andar ḍāl d.—jaise kisi khat ko.

2.—'Tale-ūpar rakhnā—jaise donoñ bāzū yā hāth ko; jorū; bāndhnā.

Fold, v. i. Duhrā jānā; ek hī gism kī dūsrī shai par jā-kar bhīṛ jānā;

The leaves of the door fold—Kewār ke paṭ duhrā jāte haiñ.

Folio, n. 1.—Kāgaz kā takhta jise tor-kar do waraq hoñ.

2.—Do-warqī kitāb; kāgaz ke takhton ko do do waraq kī kitāb.

3.—Hisāb kī kitāb kā ek safha; ba'z waqt hisāb kī kitāb ke muqābil ke safhe jinpar ek hī nambar-i-shumār parā ho.

Folk, n. Log; is lafz kā 'itlāq 'umūman 'awām par yā ba'z waqt khās khās gism ke logoñ par bhī hotā hai. [jective (Colloquial)." Webster.

Follow, v. t. 1.—Kisi ke piche jānā yā ānā; ek hī samṭ ko kisi ke piche chaluā; piche k. [ta'āqub k.

2.—Kisi shai kī pairawī k.; kisi shai ke hāsil karne kī koshish k.;

3.—Kisi rah-numū ke sāth jānā; ham-rah jānā; ma'ryat meñ jānā; ham-rikāb h.; ba-taur sanād ke taslīm k.; dūstroñ kī rāeñ ko mānā

yā ikhtiyār k.; dūsroī se muttāfiq-r rāe h.; dūsre kī tarah k̄hayāl yā bāwar k.; mutāba'at k.; taslīm yā qabūl k.; apnī kār-rawāyī meñ bātaur hidāyat ke mānnā; kisi ke mutābiq 'amal k. [mānind k.

4.—Taqlid k.; dūsre ko dekh-kar usī ke muwāfiq 'amal k.; dūsre kī

5.—Ba-lihāz waqt rutba jā mausab ke kisi ke ba'd honā wāqī' h. yā ānā. [kalnā.

6.—Ba-taur natīje ke nikalnā; mustambat h.; musta'braj h.; ni- It follows from these facts that the accused is guilty.—In wāqī'at se yah natīja nikaltā hai (yah mustambat hotā yā nikaltā hai) kī yah mulzūm mujrim hai.

7.—Karnā; kisi peshe wagaira meñ masrūf h.; koyī tarīq ikhtiyār k.; koyī rāh pakarnā. [hai?

What profession does he follow?—Woh kaunsa pesha kartā hai; uskā pesha kyā

8.—Samt yā tarīq-i-wāhid par chalnā; ek hī rāh par chalnā; kisi kī pairawī k.

9.—Kisi shai ko jo pīchhe ko haṭī jāī ho dekhā k.; kisi shai-i mutaharrik kī taraf takā k.; kisi shai ke daurān meñ uspar mutawaj-jih rahnā; kisi ke barābar chalnā; kisi bahs wagaira ke mafhūm-ta'alluq yā waq'at ko samajhnā. [taur natīje ke nikalnā.

Follow, v. t. Pichhe jānā yā ānā; pairawī k.; kisi ke ba'd hī honā; ba-Follower, n. Pairau; ham-rikāb; muqallid; jo kisi ke mas'ail yā rāe wagaira par 'amal kare; jo kisi ko dekhkar usī ke mutābiq kām kare; murīd; ehelā; sāthī; ham-rāhī; sharik; tābi'; mahkūm; kisi farīq kā sharik.

Following, a. Āyinda; jo dūsre ke ba'd hī ho; mā-ba'd kā; āge āne w.

2.—Mufassala i-zail; musarraha-i-zail; niche likhā huā yā likhī huyī; jo āge likhā yā likhī hai; hasb-i-zail. [zail (hasb-i-zail) hai.

The following are the facts of this case.—Is muqaddame ke wāqī'at mufassala-i-Folly, n. 1.—Zu'f-i-'aql; dil kī kām-zorī; be-samjbi; be-'aqlī; be-wuqūfī; humuq. [shī'ārī; mūrakh kā kām.

2.—Be-wuqūfāna fi'; kām jo samajh-būjh ke na kiya jāe; hamāqat Foment, v. t. 1.—Garm pānī wagaira se tarerā d.; falālū ko garam pānī meñ tar karke usse tar k.; seḥkūā. [ishti'āl d.; barāngekhta k.

2.—Targīb de-kar barhānā; taqwiya d.; madad d.; ubhārnā; Often used in a bad sense.

Fond, a. 1.—Had se ziyāda muhabbat r. w.; jo kisi par hamatan fidā ho (usko bahut chāhe yā pyār kare); shaidā; maftūn.

2.—Bahut hī k̄hush; nihāyat mushtāq; kisi bāt meñ k̄hushī uṭhāne wālā; jisko kisi bāt kā babut hī mazā mile; shāiq (shauq r. w).

Followed by of.

Fondle, v. t. Pyār k.; dulārnā; muhabbat k.; chumkārū; ehūmnā-chāṭnā; lāḍ-pyār k. [ziyāda muhabbat ke sāth.

Fondly, ad. 1.—Bewuqūfī se; be-āqlī se; be-tamīzī ke sāth; audāz se

2.—Nihāyat-muhabbat se; baṛe pyār se.

Fondness, n. Shauq; kamāl muhabbat; baṛī ragbat yā k̄hwāhish; kisi shai kī baṛī tamannā yā uskā baṛā shauq; kisi shai kī jānib shiddat se mailān-i-tabi'at. [gizā; qūt; khurish; khānā; ta'am.

Food, a. 1.—Woh shai jisse jān-dār kī parwarish ho yā nabātāt paleh;

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko qiyām taqwiya aur taraqqī ho.

Fool, n. 1.—'Aql se k̄hālī shakhs; woh shakhs jismeñ ma'mūlī qism kī bhī samajh-būjh na ho; paidāishī k̄hābt yā be-wuqūf; sādā-lauh; jarh.

2.—Woh shakhs jiskī 'aql meñ kuchh futūr ho; jo 'aql ke khilāf kām kare; jo 'aqlāna bartāw na kare; be-wuqūf; ahmaq; mūrakh; gāwdā.

3.—Maskharā; agle waqtoñ (amān-i-salat) meñ woh shakhs jo mas-kharagi ke liye bādshāhoñ aur dūsre umarā ke yanhāñ rakkhā jatā thā.

Fool's errand—Kisi shai kī behūda yā 'abas talāsh; kisi behūda yā be-kār bāre kām kā uṭhānā; us shai kī pairawī jo mil na sake; aise kām kā bīṛā uṭhānā jiskā 'anjām mumkīn na ho.—*To make a fool of*—Ba zāhir ai-ā banā d. kī log hañsēñ; kisi ko istarah rok d. kī uskā dīl ranjida ho-jāe; aisi tarah nā-kām k. yā dhokhā d. kī sharm āye yā log mazhaka karen; māyūs k.; mahrūm k.; nā-murād k.—*To play the fool*—Maskharā-pan k.; thātṭhā k.; khel k.; be-'aql kī ai chāl chalnā.—*To put the fool on*—Bewuqūf banānā; ullū banānā; dhokhā d.; dām-i-fareb meñ lānā.

Fool, v. i. Bewuqūfi kā kām k.; khafīfu-l-harakāti k.; sustī khel-kūd yā khusbī meñ sarf-i-augāt k. [dhokhā d.; fareb meñ lānā.

Fool, v. i. 1.—Tabqir k.; māyūs k.; mahrūm k.; kāmyāb na hone d.; 2.—Pāgal banā d.; bewuqūf banānā.

3.—Dagā k.; ṭhagnā; chhahnā; buttā dekar le-l.

To fool one out of his money—Kisi ko dagā-dekar (use chhal yā ṭhag ke) usse rupaye le-l.—*To fool away*—(a) Khafīfu-l-harakāti kahlī be-wuqūfi yā aise kāmōñ meñ sarf k. jinse kuchh fāida na ho.—*To fool away time*—Tazī'a-i-augāt k.; behūda bātoñ meñ waqt gnāwānā. (b) Aisi chizoñ meñ sarf k. (lagānā yā kharch k.) jo be-qadr yā be-kār hoñ; be-'aqlī so kharch k.; urānā; pheñk d.—jaise rapaye (zar).

Foolish, a. 1.—Jismēñ be-wuqūfi pāyī jāe khwāb zāhir ho; 'aql se khālī; kam-fahm; be-tamīz; gāwdā; be-wuqūf.

2.—Jaisā kī be-wuqūf kare; jo be-'aqlī kī wajh se ho; jisse be-tamīzi zāhir; khafīf; behūda; lagw.

Foolishly, ad. Bewuqūfāna; be-'aqlī se; besamjhe; be-tamīzi ke sāth; khilāf-i-'aql; himāqat se. [be-tamīzi.

Foolishness, n. Bewuqūfi; be-'aqlī; himāqat; be-hūdagi; mūrakhpan;

Foot, n. 1.—Pānw; pair; qadam; pā; charan.

2.—Pāya; goṛā—jaise mez yā kursī wagaira kā.

3.—Sab se niche kā hissa pahār kā dāman yā bazīz; zail; pāyīn; kisi saf silsile yā qatār meñ ākhir.

4.—Bārāh iuch (tasū) kā māp.

5.—Usul; bunyād; binā.

6.—Piyāda ya'nī sawār nahīñ—jaise sipāhī; sipāhī jo paidal chalen [aur lareñ.

By foot, or rather, on foot—(a) Piyāda-pā; paidal; pā-piyāda; pair ke zor se; sawāri par nahīñ; paioñ.—*To go on foot*—Paidal chalnā. (b) Hal-kar—*To pass a stream on foot*—Kisi nadi wagaira ko hal-kar pār kar-jānā.—*To be on foot*—Mutaharrīk h.; daurān-i-kār-rawāyī meñ h.; hotā rahnā; hālat-i-aujām yā nafāz meñ h.; chal nikalnā; jāri h.—*To set on foot*—Qāim k.; bunyād dānā; kharā k.; shurū' k.; chālānā.—*To set on foot a subscription*—Chanda kharā k. (lagānā yā shurū' k.).

Footing, n. 1.—Pair rakhne kī jagah; khare hone kī jagah; khare hone kī mazbūt bunyād. [karne kī gunjāish; sabāt; istiqrār.

2.—Mazbūt yā pakkā ṭhekānā; istiḳāmat; istiqlāl; jar; kām ('amal)

3.—Hālat; kisī dūsre ke muqābale meñ jo hālat ho.

To be on an equal footing, or on a footing of equality, with—Kisī dūsre ke barābar h.; kisī dūsre se darja-i-musāwāt r.

4.—Qadam; chāl; āhat; paichāl; pair kī āwāz.

Foot-mark, n. Pāwñ kā nishān; naqsh-i-pā; pair kā chhāpā.

Foot-note, n. Safhe ke niche jo 'ibārat bataur tambīh ke likh dī jāti hai.

Foot-path, n. Pagḍandī; woh tang rāh jo sirf paidal chalne wālon ke kām āti hai. [zāhiri 'alāmat; 'alāmat; nishānī.

Foot-step, n. Pair kī nishānī yā pair kā dāg; naqsh-i-pā; kisī tarīq kī
For, prep. 1.—Jagah meñ; ba-jāe; badle meñ; kisī ke 'iwaz meñ; jisse dūsre shai kā barābar yā ma'qūl mu'awaza ho-jāe; jisse kisī kī pādāsh ho-jāe (sazā meñ barābar badlā miljāe).

Life for life—Jān ke badlo jān—Word for word—Lafz ke badle lafz.

2.—Ba-taur kisī ke qāim-maqām ke; kisī kī jagah par; kisī ke 'iwaz par usike ke barābar ikhtiyār rakhtā huā.

An attorney acts for his principal—Muḥtār apne āqū kī jagah (usko qāim-maqām ke taur par) kūr-rawāyī kartā hai—Do this for me—Yah kām mere 'iwaz meñ yā mere naf' ke liye kar do.

3.—Kisī dūsri shai ke badal kī tarah (uske badle yā 'iwaz meñ.)

To quit one profession for another—Ek pesha chhoṛ-kar uske 'iwaz meñ (bataur usko badal ke) dūsri pesha ikhtiyār k.

4.—Kisī shai yā shai kī haisiyat se; ba-taur; mānind.

To know a thing for a truth—Kisī bāt ko ba-taur asl 'haqīqat ke jānnū—I have heard this for certain—Main ne yah bāt bataur haqīqat ke (mutahaqqaq yā ṭhik ṭhik) sunī hai.

5.—Jānib; samt meñ; taraf ko; kisī dūsri jagah ko jāne ke irāde se.

They sailed for Egypt—Wo Misr kī jānib (wahāñ jāne ke irāde se) jahūz par rawāna huye.

6.—Kisī ke naf' ke liye; wāste; garaz se; kisī kām fāide yā man-shā se; kisī shai kī taraqqī yā i'ānat ke liye; kisī shai ke haq meñ musfīd.

7.—Kisī shai ke pahuñchne āne yā milne kī garaz se.

He is waiting for his friend—Woh apne dost kā (uske āne kā) muntazir hai.

8.—Kisī shai ke husūl (pāne yā hāsīl karne) ke liye; kisī maqsad ko pahuñchne yā uske hāsīl karne kī garaz se.

After all our exertions, we depend on divine aid for success—Bā-wujūd apnī tamām koshishoñ ke apnī kūmyābī (uske husūl) kā madār ham log madad-i-ilāhī par rakhte haiñ. [ke liye.

9.—Kisī shai se hifāzat ke liye; kisī shai ko rokne aur dūr karne
A remedy for the headache—Sar-dard kā (uske rokne aur daf' karne kā) 'ilāj.

To provide clothes for winter—Jāre ko liyo (sardī se bachne ke liye) kapro muhaiyū k.

10.—Ba-wājih; ba-sabab; bā'is se; sabab se.

11.—Ba-nisbat; bāb meñ; kisī ke muta'alliq; kisī kī taraf yā jānib se. [i-mu'aiyan tak.

12.—Kisī zamān-i-mahdūd meñ; kisī waqt-i-mu'aiyan tak; kisī jāe-For five days—Pāñch din tak—For life—'Umr bhar; muddatu-l-'umr tak;

jab tak jīye tab tak.—For ten miles—Das mil tak.

13.—Kisī se milne ke liye.

I am ready for you—Maiñ tum se milne ke liye taiyār hūñ.

14.—Kisī shai kī taraf; kisī shai kī jānib mailān.

An inclination for drink—Sharāb kī taraf ragbat.

15.—Kisī shai ke haq meñ; kisī shai kī jānib ya'ni uskī taraf ragbat (rujhān) r. w.; kisī shai kā chāhne wālā.

He is for a free government—Woh chāhtā hai ki hukūmat āzādāna ho.

16.—Bā-wujūd; bā-wasf; kisī ke khilāf; woh bāt jiske hote huye koyī dūsri bāt ho wuqū' meñ āye yā kī-jāe; jahān tak; ba-mūjib.

Generally followed by *all, aught, anything, &c.*

17.—Kisī shai ke andāz se; kisī bāt ke lihāz yā khayāl se; kisī shai par nazar karke; ba-lihāz.

[ziyāda lambā (darāz qad) hai.

He is tall for one of his years, or tall for his age—Apne sin ke lihāz se woh

For as much as, or forasmuch as—Ba-lihāz iske ki; chūñki; is bat par khayāl

kar-ke ki; az-āñjā ki; az-bas ki.—For ever—Hamesha; har-waqt; azal-o-abad

tak; mudām.—O for—Kyā khūb hotā ki mujhe fulāñ bāt bāsil hoti; meri

yah du'ā hai ki fulāñ shai Khudā ki barakat se mujhe mile.—Were it not for,

or if it were not for—Kisī dūsri bāt ko nazar andāz (qat'-nazar yā chhor) kar-

ke; agar fulāñ amr darmiyān meñ hāil na hotā to; agar fulāñ bāt na hoti to,

—For, or as for—Jahāñ tak ta'alluq hai; nisbat; bāb meñ; ba-lihāz.

For, conj. Kyūñki; is liye ki; is sabab se ki.

Forbear, v. i. 1.—Kār-rawāyī se bāz rahnā; apñi tayīñ rok r.; ishti'āl kī hālat meñ apne dil ko qābū meñ r.; taamul k.; tawaqquf k.; ruk jānā.

2.—Inkār k.; na māñnā.

Forbear, v. t. 1.—Kāñāra-kash h.; ihtirāz k.; bāz rahnā; dar-guzarnā yā dar-guzar k.; na karnā; chhor d.; karne se bāz ānā.

2.—Ri'āyat se pesh ānā yā ri'āyat k.; multaft h.; gam khānā; gam-gusāñi k.; bardāsht k.; sahnā. [jānā; jāne d.

Forbearance, n. 1.—Darguzar; ijtināb; firoguzāsht; chhor d.; bachā

2.—Dil ko apne qābū meñ r.; tabī'at par zabt.

3.—Bardāsht; tahammul; dushman kī ri'āyat; narmī; intiqām yā ta'zīr meñ taammul. [māñi' h.

Forbid, v. t. 1.—Man' k.; bāz rahne yā na karne kā hukm d.; rok d.;

2.—Kahññ yā kisī ke pās jāne kī mumānā'at k.; andar āne se bāz r.; yah hukm d. ki bhitar mat ā,

I have forbidden him my house or presence—Maiñ ne use yah hukm diyā hai ki mere ghar khwāh mere sāmne na ā, [paidā k.

3.—Rokna; māñi' h.; sadd-i-rāh h.; muzāhim h.; rukāwat dālnā yā

Forbid, v. i. Mau' k.; māñi' h.; roknā; bāz r. [rukāwat ho,

Forbidden, p. a. Mamuū'; jo:man'kiyā gayā ho; mumtana'; jiski nisbat

Forbidding, p. a. Jisko dekhkar us tak jāne kī ragbat nā ho; jisse tabī'at ko nafrat ho; jisse tanaffur yā nā-pasandidagī paidā ho; nā-guwār;

zisht; kharāb; burā.

A forbidding-aspect—Aisi-sūrat jisse dil ko nafrat ho; karññ yā burī sūrat.

Force, n. 1.—Zihññ yā jismāñi tāqat; quwwat; mazbūti tāsir. yā natija paidā karne kī salāhiyat; dil par tayaqqu paidā karne kī tāqat; kisī tarah kī quwwat yā salāhiyat; zor; jawāz; khās ma'nī yā mafhūm,

2.—Jabr; tashaddud; kisi kī khwāhish yā marzī ke khilāf iḥtiyār kā nafāz; zabardastī; ta'addī.

3.—Fauj; barri yā bahri fauj.

4.—(Law) (a) Qānūn ke khilāf kisi shakhs yā chiz kī nisbat zor yā iḥtiyār kā nafāz; jabr; zulm; ta'addī. (b.) Jāwāz; tāsīr; quwwat; waq'at; pā-band kar rakhne kī quwwat; mazbūtī; pukhtagī.

In force, or of force—Jiski tāsīr meḥ futūr na hīyā ho; jāiz; jiski tāsīr pūrī pūrī qāim ho; nāfiz; jis meḥ rukāwat na ho-gayī ho; jo mansūkh na huā ho; jāri.—Is that law still in force?—Kyā woh qānūn abtak nāfiz (jāri) hai; kyā woh qānūn abtak mansūkh nahī huā?—*Physical force*—Quwwat-i-jismāni.—*Mental force*—Quwwat-i-zihni.

Force, v. t. 1.—Majbūr k.; zor yā zabardastī se karānā; dabānā; tang k.; 'ājiz k.; zer k.; kisi kām ko karne yā na-karne ke liye majbūr k. (use jabraan karānā).

2.—Subūt ke zor se zilm-uashīn (ma'qūl yā majbūr) k.

To force conviction on the mind—Subūt ke zor se dīl par tayaqqun karānā.

3.—Bigārah; kharāb k.; kisi 'aurat ko sāth zinū bi-l-jabr k.; bo-hurmāt k. [chhāpā mārīnā.

4.—Zabardastī se lenā; tashaddud se hāsīl k.; mārpiṭ karke l.;

5.—Zor yā tashaddud ke zarī'e se āge chālāuā haṭhānā nikāl d. chhīn l. aḥlīz k. hāsīl k. 'alā-hūza-l-qiyās.

☞ With a following word, as *along, away, from, into, through, out* &c.

The money was forced from him—Woh rupaye usse jabriyā (zabardastī yā tashaddud se) liye gaye.—*To force a person out of his possessions*—Jo shai kisi ke qabze meḥ ho usko usse jabriyā (tashaddud ke rāth) lo yā chhīn l.—*To force a thing upon one*—Koyī chiz jabriyā kisi ke zimme k. (uske gale lagānā yā maḥdūnā; uske sar mārīnā).

Forcible, a. 1.—Mazbūt; qawī; bā-tāsīr; muassir; tāsīr paidā k. v.

Forcible arguments—Dālīl-i-qawī yā ma'qūl; aisi dālīlē jinse muḥkamat qāil ho jāe.—*Forcible words*—Kalimāt-i-bā-tāsīr; aisi lāteḥ jinke asar sunne wāle ke dīl par ho.

2.—Jabriyā; jo zor yā zabardastī se hāsīl kyā jāe; jiskā waḥqū' tashaddud ke zarī'e se ho; jo saḥtī tashaddud yā mārpiṭ karke kiyā jāe.

Forcible entry (Law)—Daḥl-i-bi-l-jabr; kisi ke makān meḥ yā uski zamīn par mārpiṭ kar-ko (tashaddud ke zarī'e se) ghus jānā.—*Forcible detainer*—(Law) —Muqābazat-i-bi-l-jabr; kisi kī aḥzī wagaira ko zabardastī apne qabze meḥ rakh chhorā.

Forcibly, ad. Bi-l-jabr; ba-zor; jabriyā yā jabraan; zabardastī se; tashaddud se; mārpiṭ kar yā kar-ke; majbūr karke; mazbūtī se; zor se; tāsīr ke sāth. [haiwān hal-kar is pūr se uspār chālā jāe.

Ford, n. 1.—Daryā wagaira meḥ woh maqām jahān koyī insān yā

2.—Dhār; bahrā pāni; nadī.

Ford, v. t. Daryā wagaira ko hal-kar 'ubūr (pūr) kar-jānā; hal-kar is pār se us pār nikāl jānā. [āge se jatānā.

Forebode, v. t. 1.—Peshīn-goyī k.; pahle se batlānā; āgam dekhānā;

2.—Pahle se jān jānā; āge se ma'lūm kar-l.; kisi musibat wagaira kā jo āne wālī ho pahle hi se dīl meḥ khayāl paidā h.; māyūsi kā khayāl peshtar hi se paidā k.

Foreclose, v. t. Māni' h.; roknā; insidād k.; bāz r.; band kar-d.

To foreclose a mortgage—(Law) 'Adālat ke faisale ke zari'e se kisi rāhin ko uske istihqāq-i-īfūkāk-i-rihu se mahrūm k.

To foreclose a mortgage "not technically correct, but is often used," Webster.—Bai'bāt karānā; bai'i-kāmil karānā; bai'i-bi-l-wafā yā rihu-i-mashrūt ke mu'ānalāt meñ rāhin yā bai'i-sharti ki jānib se īfūkāk-i-rihu na hone par bai' yā rihñ kā qat'i (pukhta yā mukammal) karā d.

Foreclosure, n. (Law) Bai'bāt; bai'i-kāmil; jāe-dād-i-marhūna ke īfūkāk ke istihqāq se rāhin ki mahrūmī.

Forefather, n. Jad; buzurg; mūris; purkhā.

Forego, v. t. Kisi shai ke tasarruf yā naf' se dast-bardār h.; choṛ d.; tark k.; dast-bardār h.; jāne d.; chhoṛ baiṭhnā; tajnā; tyāgnā yā tyāg k.

☞ "Said either of a thing already enjoyed, or of one within reach, or anticipated." Webster. [jiski tanqih bala se muqqaddam ho-jāe.

Foregone conclusion—Woh natija jo bala yā taftish ke pahle qāim ho-jāe; natija

Foregoing, ppr. Jo āge guzar gayā ho; waqt yā mauqa' (zamān yā makān) ke lihāz se jo āge nikal gayā ho; muqaddam; mā-qabl; masbūqu-z-zikr; peshīn; guzashṭa. [berūnī; gair mulk kā; ajnabī.

Foreign, a. 1.—Kisi ke khās mulk (des) kā nahīn; watani nahīn; khārijī; 2.—Ba'id; gair-muta'alliq; jisko 'alāqa na ho; jisko sarokār na ho; be-mauqa'; munāsib-i-hāl nahīn; muwāfiq nahīn; gair-muūāsib; khārij; gair-mauzūn; chaspān nahīn.

☞ With to or from.

The observation is foreign to the subject under consideration—Jo bāt zer-i-tajwiz hai usse is kalām ko kuchh 'alāqa nahīn hai.

3.—Jo dūr ke mulk yā 'alāqe meñ paidā ho; jo gair mulk se āyā ho.

A foreign bill, or a foreign bill of exchange—Woh hundavi jo ek mulk meñ likhi jāe par uske rupaye dūsre mulk meñ wustul hoñ.

☞ "Distinguished from an inland bill, which is one drawn and payable in the same country." Webster.

A foreign plea—(Law) 'Uzr-i-'adam-i-ikhtiyār-i-samā'at; woh 'uzr jo kisi hākim ke rū-ba-rū is mazmūn se pesh kiya jāwe ki amr-i-uizā'i ki tajwiz is wajh se nahīn ho-sakti ki uski samā'at kī ikhtiyār is 'adālat ko nahīn hai.

Foreigner, n. Gair mulk kā shakhs; jis mulk kā mazkūr ho wahāū kā mutawattin nahīn; ajnabī; pārdesi; bidesī.

Forejudge, v. t. Pahle hī se rāe qāim kar-d.; wāqi'āt aur subūt ki samā'at (unke sunne) ke pahle rāe qāim kar-l.

Forelock, n. Sar ki peshāni par ke bāl.

To take time, or occasion, by the forelock—Kisi shai se fauran mustafid h. (usse jhat-pat apnā kām nikāl l.); mauq'e ko bāth se nikal jāne na d.; jab kisi bāt kā mauqa' mil jāe use fi-l-faur kar dālnā.

Foreman, n. 1.—Afsar; sardār; sadr-nashīn; sarkhail-i-ahl-i-jūrī jisko jūrī ki taraf se bāt-chūt karne kā mansab hotā hai; mir-majlis.

2.—Kisi kār-khāne meñ woh shakhs jo baqiya ashkhās ki nigrāni kare; sardār; mukhiyā; karorā; sarbarāh; sardār. [se barīkar.

Foremost, a. Sab se muqaddam; sab ke āge; rutbe yā darje meñ sab

Forensic, *a.* 'Adālat ke muta'alliq; jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon meñ musta'mal ho; 'ām bahson se ta'alluq r. w. yā numeñ musta'mal; bahs ke liye munāsib. [meñ isti'māl-kiyā jāe.]

A forensic term — 'Adālat kā lafz; woh lafz jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon

Forerun, *v. t.* Kisi ke āge āge chalnā; jo bāt hone-wālī ho uski 'alāmat pahle se zāhir k.; kisi bāt ki khabar pahle se d. (uske āsar dekhānā).

Forerunner, *n.* Woh shakhs jo dūson ki āmad ki khabar pahuñchāne ke liye pahle se bhej diyā jāe; naqīb; woh 'alāmat jisse kisi amr kā wuqū' pahle se ma'lūm ho.

Certain pains in the head, back, and limbs, are the *forerunners* of a fever — Sar piṭh aur ā'zā meñ kuchh kuchh dard kā mahsūs honā (ma'lūm d.) bukhār ki (uske āne ki) 'alāmat hai. [jān l.; āgam jānā yā ma'lūm k.]

Foresee, *v. t.* Pesh-bīnī k.; qabl-az-wuqū' dekhnā yā jān jānā; pahle se

Foreshow, *v. t.* Pahle se dekhānā; pahle se batlā d.; pahle se kah d.

Foresight, *n. l.* — Pesh-bīnī; pahle se jān l.

2.—'Āqibat-andeshī; pesh-bīnī se āyinda ki ihtiyāt; balāon se mahfūz rahne meñ dūr-andeshī; 'āqilāna pesh-bīnī.

Forestall, *v. t. l.* — Pahle se ma'lūm kar-l.; 'pahle se jān jānā.

2.—Kisi dūsrī shai par sabaqat le-jānā jisse woh yā to bi-l-kul matrūk ho-jāe yā usko kuchh nqsān pahuñche; pahle se ghus-paiṭh yā tadbīr karko dūsrē ko āne na d. use rok d. yā māni' h.; qabl isse ki sahīh sahīh rāe-qāim karne kā zarī'a yā mauqa' mile koyī asar-i-khārijī pahuñchā d.

To forestall the market — (Law) Qīmat barhākar bechne ke liye kisi chiz ko jo bāzār meñ bikne ke waste jāti ho asnā-i-rāh meñ kharīd l. yā uski kharīdārī ki bātohit kar l.; bāzār meñ apne asbāb yā jins ke le-jāne se logoñ ko targīb dekar bāz r. yā unko is bāt par rūgīb k. ki bāzār meñ pahuñch-kar we apne māl ki qīmat barhā deñ.

Foretell, *v. t.* Peshū-goyī k.; kisi bāt ke wāqī' hone ke pahle uske wuqū' kā hāl batlā d.; āgam dekhānā; pahle se 'alāmat zāhir k.

Forewarn, *v. t.* Pahle se jānā d.; kisi ko pahle se khabar-dār āgāh yā muttala' kar-d.; pahle hi se ittilā' de d. (jānā d.).

Forfeit, *a.* Jo shai kisi jurm ki pādāsh meñ kho yā muntaqil ho jāe; jo kisi jurm ki ta'zīr meñ zabt ho-sake; zabti ke qābil; munzabita.

All his property has become *forfeit* to the state — Uski kul jāedād ba-pādāsh-i-jurm uske sarkār meñ muntaqil yā zabt ho-gayī.

Forfeit, *n.* Jo shai jurm ki ta'zīr meñ le-lī jāe; woh shai jo kisi fi'l-i-bād ki sazā meñ le-lī-gayī yā li-jā-saktī ho; woh shai jo kisi jurm yā furz ke anjām meñ tagāful yā khilāf-warzī-i-mu'āhada ke 'iwaz meñ kho jāwe yā uski haqqiyat muntaqil ho-jāwe; jurmāna; tāwān; dānd.

Forfeit, *v. t.* Qusūr gunāh yā jurm ki wajh se kisi shai yā uske muta'alliq ke istihqāq ko kho d.; bad-ā'mālī ke sabab se apni tayīn kisi shai se mahrūm kiye jāne kā mustajib k.; gāflat yā jurm ke badle meñ kisi shai ke qabza-o-dakhl kā haq dūsrē ki jāuib muntaqil kar d.

Forfeiture, *n. l.* — Kisi haqqiyat jāedād yā mansab wāgaira kā kisi jurm yā khilāf-warzī-i-mu'āhada wāgaira ke 'badle meñ kho d.; izāla-i-haqqiyat ma'ishat yā mansab wāgaira jo naqz-i-mu'āhada yā dūsrē fi'l ke bā'is ho; zabti; qurqī.

2.—Woh shai yā jāedād jo jūrm wagaira ke 'iwāz meñ zāl ho jāe; jāedād-i-munzabita; jūrmāna; dānd.

Forge, v. t. Jhūthā banānā; gair-sahib yā gair-asli bāt yā shai kā paidā k.; sākt k.; banāwat k.; talbis k.; kisi dūsi shai ke mushābih banānā; ja'l k.; libāsi banānā. [rasid banānā.

To forge coin—Qalbi (talbis yā jhūthā) sikka banānā—To forge a receipt—Ja'li Forger, n. Ja'l-sāz; jhūthā banāne w.; woh shakhs jo ja'li wasiqa banāye yā use kām meñ laye.

Forgery, n. l.—Ja'l ya ja'l-sāzi; ja'l banānā; sākt k. yā jhūthā banānā; dūse ki mazarrat ke liye koyi wasiqa az-rāh-i-fareb banānā yā use tabdil k.; dhokhā aur fareb-dihī ki niyat se ek shai kā dūsi shai ke mushābih banānā; libāsi banānā.

2.—Jo shai ja'li masnū'i yā talbisī banāyī jāe.

Forget, v. t. l.—Bhūl jānā; yād na r.; dil meñ rahne na d. (chit se utār d.); farāmosh kar-d.; sah w kar-jānā; khayāl meñ na lānā.

2.—Be-iltifati k.; 'adam-tawajjuhī k.; gāfiat k.

To forget one's self—Jo lāt apne liye muzaiyab na ho uskā kar-guzarnā; apni be-waqfi k.; gusse meñ ā-jānā yā apne āp (apne qābū) meñ na rahnā; nazar-andāz kar d. [kisi shai ki yād jald jātī rabe.

Forgetful, a. l.—Jo bāton ko bhūl jāyā kare; nisyānī; bhulakkār; jise 2.—Be-khabar; be-parwā; gāfiat-shi'ār; 'adam-mutawajjuhī. [paidā ho.

3.—Jisse koyi bāt bhūl jāe; bhulāne wālā; jisse farāmoshī yā nisyān Forgetfulness, n. l.—Nisyān; bāton ko bhulā dene ki taraf mailān.

2.—Bāton kā bhūl jānā (unkā yād na r.); sah w; farāmoshī. [jubī.

3.—Gāfiat se bhulā d.; be-ihiyāti se matrūk kar-d.; 'adam-tawaj- Forgive, v. t. l.—Kisi ranj dene wālī yā nuqsān ki bāt par burā na mānā yā uske badlā lene kā khayāl chhor d.; mu'af kar d.; dar-guzar k.; 'afw k.

2.—Jis shakhs ne koyi nuqsān yā burāyī ki ho usse burā na mānā yā badlā lene ke khayāl se dar-guzar k.; barīz-zimma k.; mu'af k.; chhor d.; dar-guzar k.

Forgiveness, n. l.—Mu'afi; kisi mujrim ke qusūr se dar-guzar; kisi ranjish jūrm dāin yā tāwān ki mu'afi (usse dar-guzar); magfārat; najāt; 'afw.

2.—'Afw ki jānib mailān; mu'afi ki ragbat.

Forisfamiliar, v. t. (Law) Khāndān se khārij kar d.; is tarāh par hissa de d. ki āyinda par da'wi i-wirāsāt na ho sake; mirās-i-pidari meñ phir hissa-dāri ke istihqāq-i-jāiz ki peshi se dast-bardār h.

Forisfamiliar, n. Irs-i-pidari ki nisbat da'wi-i-mazid se dast-bardārī.

“When a child has received a portion of his father's estate, and renounces all title to a further share, his act is called *forisfamiliar*, and he is said to be *forisfamiliar*.” Webster.

Form, n. l.—Kisi shai ki shakl aur banāwat; sūrat-shakl; dāul; zāhiri sūrat; tarāsh-kharāsh; haiat; rūp; ākār; dhānchā.

2.—Tarīq; silsilā; intizām; nazm-o-nasq; tartīb banāwat wagaira.

3.—Dastūr; kār-rawāyī kā mu'aiyan tarīq; qā'ida; zābita; sarrish-ta; rawāya; dastūr-i-mustamira (bañdhā huā tarīq); jo tarz pahl se chalā ātā ho... [banāyī jāe.

4.—Dāul; naqsha; namūna; woh shai jiske mutābiq aur ashiyā

5.—Numāish-i-be-asl; mahz zāhiri sūrat yā zāhir-dāri; nihī rasmī hāt; mirā rasm yā rasm-i-zāhiri. [lamānā; paidā k.; tarkib d.

Form, v. t. 1.—Banānā; kisi shai ko sūrat d.; ta'mir k.; kisi dān par

2.—Kisi shai ko ek khās sūrat d.; kisi khās hālat meñ kar-d.; tartib d.; ta'lim-o-tarbiyat ke zar'i'o se sudhārnā; ta'lim d.

3.—Nikālā; ijād k.; kharā k.; bāndhū. [ijād k.

To form a design or scheme—Koyi mansūba nikālā (kharā k.); kisi tadbir kā

4.—Qāim k.; qarār d.; 'aqlī natijon par qāim k.; thahirānā.

To form an opinion—Rāe qāim k. yā thahirānā; 'aqlī natij par tajwiz qāim k.

5.—Kisi shai ke baime kū zar'i'n h.; kisi shai kī tarkib meñ madad d.; kisi shai kā juzw-i-khās h.; kisi bāt meñ kūm ānā.

These facts form a safe foundation for our conclusions.—In wāq'āt ki bunyād par ham log tamāniyat se apni rāe qāim kar-sakte hain.

Formal, a. 1.—Jo kuchh qā'ide ke mutābiq yā sanjīdagī se kiyū jāe; sarīhī; qā'ida yā tarīq-i-inn'āiyana ke mutābiq; zimman dafatan yā khilāf-i-qā'idā nahīn; bā-zābita; sarīhta ke mutābiq.

Did the defendant give his formal consent to the deed?—Kyā mudda'ā'-alaih ne us dastāwez kī nisbat apni mauzūri sanjīdagī ke sāth (sarāhatan yā qā'ide ke mutābiq) zāhir kī?

2.—Zāhiri; jo asl meñ kuchh na ho.

Formality, n. Rāsin-i-mu'āyan; qā'idā-i-mu'āyan; kār-rawāyī kā tarīq; tarz-i-mu'mulī wa khās; hamesha kā dastūr; zābita; sarīhta; sūrat-i-zāhir; jo kuchh ūpar se dekhī parē.

Formally, ad. Dastūr-i-mustamirā qā'ide silsile yā rasm ke mutābiq; khās karke yā kisi khās anr kī nisbat; sarīhī; bā-qā'ida; thik-thik; takalluf ke sāth; bā-zāhir; bā-asbāb-i-zāhir.

FORMA PAUPERIS, [Lat.] Shakt-i-muflis; muflis kī sūrat.

In forma pauperis—Ba-shakt-i-muflis; bā-siga-i-muflis yā muflis ke sigē meñ; muflisāna.—To sue in forma pauperis—Siga-i-muflis meñ ūlīsh k.; muflisāna ūlīsh h.; pāpar k.; kharecha-i-ūlīsh se bachne ke liye apni bē-maqdūrī kā izhār karke ūlīsh h.

Formation, n. 1. Banānā; paidā k. yā wujūd d.; sūrat-garī; kisi shakt yā sūrat kā banānā; kisi shakt par qāim k.

2.—Jis tarīq par koyi shai banāyī jāe; banāwat; sākht; tarkib.

Former, a. 1.—Pahlā; aglā; waqt ke silsile ke lihāz se kisi shaktis yā shai se muqaddam; arwah yā sābiq; pahlā.

Opposed to latter.

2.—Guzashta; jise bīto bahut dīn hūye hoī; qadīm; salaf.

3.—Jin do chizon kā ek sāth mazkūr ho numeñ se pahlā; arwah-z-zikr; jiskā bayān pahlā hū ho.

Formerly, ad. Zamān-i-guzashta meñ 'ām isse ki woh hāl hī meñ guzrā ho yā kise nīse waqt jiskā ta'niyun na ho-sako; sābiq meñ yā sābiqan; isse qabl; agle zamāne meñ; āge; pahlā.

Formidable, a. Jisse khauf paidā ho; hawl-nāk; muhīb; jiskī sūrat dāramī ho; itnā barā ki usse khauf khā-kar uske mazdūk na jāou yā muqābil hoī khawāh uskā zimma yā bīrā ūthāyē.

Formula, n. Tariq-i-mu'aiyan; qā'ida-i-mustamira; kisī shai ke karne tartīb dene yā kahne wagaira kā muqarrar khwāh rasmī tariq; dastūr; zābita; qā'ida. [chhinālā k.; harām-kārī k.]

Fornicate, v. i. Zinā yā zinā-kārī k.; nā-jāiz tariq par mujāma'at k.; **Fornication, n.** Zinā yā zinā-kārī; be-byāhe mard yā be-byāhī 'aurat kī āwārāgi; byāhe mard kā be-byāhī 'aurat ke sāth nā-jāiz tariq par ham-suhbat h.

Fornicator, n. Be-byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se yā be-byāhī 'aurat jo be-byāhe mard se nā-jāiz tariq par ham-bistar ho; byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se ham-suhbat ho; zāul; harām-kār.

Forsake, v. t. Bi-l-kul chhoṛ d.; kulliyatan tark k.; kanāra-kash yā dast-bardār h.; chhoṛ-kar chale jānā; chhoṛuā; alag ho-jānā; rū-gar-dān h.; muṭh pher l.

Fort, n. Qal'a; garh; koṭ; koyī chhoṭī jagah jahān qal'a-baudī ho; woh jagah jiske ird-gird khāyūn aur fasīl wagaira hifāzat kī nazar se banī hoī; woh jagah jahān dushman se bachāw ke liye har tarah kī hifāzat kar li-jāc.

Forté, n. Woh bāt jismeṁ koyī khūb mazbūt ho; woh shai jismeṁ koyī dūsrōn par tarjīh rakkhe (use barh-kar ho). [i-mu'aiyana ke āge.

Forth, ad. 1.—Āge; waqt yā jagah ke lihāz se āge ko; kisī waqt yā jāe.

From that day forth—Us roz se āge ko; barābar usī din se. One, two, three, and so forth—Ek do tīn aur isī tarah āge bhī ('alā-hāza-l-qiyās yā wagaira).

2.—Ikhlāf habs yā 'adam-shigūftagī wagaira kī hālat ko dūr karke bāhar; bāhar; aisi hālat meṁ kī logōn ko uazar parē; 'awāz ke dekhne meṁ; kisī 'ām haisiyat se.

The plants in spring put forth leaves—Fasl-i-bahār meṁ paudhoṁ meṁ pattiyān nikal āti haiṁ.—Your country calls you forth into service—Obhāhiye ki apne mulk ke liye tum barmālā yā bār-i-'ām kār-rawāyi karo. [hāzir; maujūd; sāmue.

Forthcoming, a. Hāzir hone (maujūd hone yā pesh āne) ke liye taiyār; Not forthcoming—Gum; gāib; māsqud; gair-hāzir. [na parē; jhaṭ; jhaṭpaṭ.

Forthwith, ad. 1.—Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; abhī; jismeṁ waqfa

2.—(Law) Qānūnī 'amal-dar-āmad meṁ jab is lafz kā isti'māl hotā hai to iske yāh ma'nī hote haiṁ kī jis fi'l kā anjām matlūb hai use jahān tak munāsib tariq par koshish ho saktī ho koshish karke fauran anjām karnā chāhiye; fikr-i-ma'qūl se jisqadar jald mumkin ho.

Fortification, n. Qal'a bandī; garh-bandī; ganīm se bachāw ke liye jo kuchh ta'mīrāt hoī; qal'a; garh. [rokuṁ ke liye quwwat d.

Fortify, v. t. 1.—Quwwat barhā d.; mazbūt k.; istihkām d.; hamle ke 2.—Qal'a-bandī k.; morcha-bāndhnā; ganīm kī yūrish se bachne yā muhāsare kī hālat meṁ be-zarar rahne ke liye mahfūz k.

3.—Mazbūt k.; mustahkam k.; mustaqil k.; sabūt d.

4.—Zor tashaddud yā zad-o-zarb ko rokuṁ kī quwwat yā uskā zarī'a baham pahunchāu yā denā.

Fortitude, n. Dil kī woh mazbūti jisse insān khatre kī hālat meṁ ghabrā kar himmat nahīn hārtā yā ranj khwāh musibat ko chupehāp aur istiqlāl ke sāth sah letā hai; mazbūti se taklīf wagaira kī bardāshat; khatre wagaira kī hālat meṁ mizāj kā mustaqil r.

Fortnight, n. Chaudah din; do hafte.

Fortnightly, *ad.* Chauhdah din mein ek martaba; do do hafte par.

Fortress, *n.* Woh jagah jahan qal'a-bandī ho; qal'a; garh; hisāzat kī jagah; shahr jismein moreha-bandī ho.

Fortuitous, *a.* Ittifāqī; yakūyak āne yā hone wālā; jiskā 'wugu' begnir kisi wajh-i-ma'rūf ke ho; nāghatūnī; az-guibi.

Fortunate, *a.* 1.—Mul-ārak; mas'ūd; surukh; humāyūn; khush-nasibī yā khush-waqtī se hone wālā; jisse kisi nīsī achchhī bāt kā zuhūr ho jiskā tayaqqun pahle se na ruhā ho.

A fortunate event—Woh bat jiskā honā mubārak ho.—*A fortunate concurrence of circumstances*—Khush-nasibī yā khush-waqtī se kayī bāton kā ekaṭṭhā ho.

2.—Khush-nasibī; kām-gūr; jisse koyī nīsī shai hāth lag-jāe jiskī unmed pahle se na ruhī ho yā jiske hūsil hone kā madār uski humar-mamli yā koshish par na ruhā ho; khush-qismat; juwān-bakht; kām-yāh; khush; sāhib-i-ighāl; mukhtāwar.

A fortunate adventurer in a lottery—Woh shakhs jise khush-nasibī se qur'a-andāzi mein koyī qur'a mil-jāe —I was most *fortunate* thus unexpectedly to meet my friend—Mere nasib nihāyat achchhe tho ki is tarah par yakūyak apne dost se mil-jāt ho-gayī.

Fortunately, *ad.* Khush-qismatī yā khush-nasibī se; kām-gārī se; khushī se; achchhe nasib se; husn-i-ittifāq se; khūbī-i-waqt se; khush-tal'īsō.

Fortune, *n.* 1.—'Taqrīr; qismat; nasib; bakht; tāli'; bhāg; ratī. (nasib.

2.—Qismat kā likhā; honhār; wohilāt jo āne wālī ho; muqaddarāt;

3.—Jo kuchh ādmī par bite; sar-nujīm; maul-i-kār; jis kām kā hīrā kisi ne nīhāyā ho uskā natija; kisi kār-rawāyī kā samra; kām-yābī yā nākhūnī; nek nat jā; achchhā anjām; naqd-i-murād kā hāth ānā.

4.—Mu'ishat; māl-o-matā'; daulat; dhan; jo kuchh sarnāya kisi ke pās ho khushnasan mu'ishat-i-kusir (bahut māl-o-matā'); harī daulat; harā dhan. (se shādī kī fikr rakke jisko bahut kuchh jahaz mein mile.

Fortune-hunter, *n.* Woh shakhs jo daulat-maul hone ke liye nīsī 'aurat

Fortune-hunting, *n.* Shādī ke zarī'e se daulat kī talāsh yā fikr.

Fortune-teller, *n.* Woh shakhs jo dūse ke āyinda ko hālāt batlāye masalan munajjim ramnāl wagnān.

Forum, *n.* 'Adālat; kachahī; woh jamā'at jise muqaddamat ke sunno aur faisal karne (unki samā'at wa infisāl) kā ihtiyār diyā gayā ho.

Forward, } *ad.* Āge; āge ko; us hisse yā jagah kī taraf jo sāmne yā

Forwards, } pesh-i-nazar ho.

Backward and forward—Āge-pleh; pas-o-pesh.

Forward, *a.* 1.—Aglā; nazdik; agle hisse par; kisi dūse ke āge.

The forward gun in a ship—Jahāz par kī agli top—*The forward horse in a team*—Jorī wagaira ke ghoron mein jo aglā ghorā ho.

2.—Thiyār; musta'id; kamār-basta; bahut hī māl; isqadar musta'idī yā 'ujlat zāhir k. w. ki woh ma'yūb ho.

3.—Sar-garm; shāiq; tan-ilī; josh se bhārā hū.

4.—Dhūthā; shokh; be-bāk; muh-pihat yā be-hayā; muh-zor.

The boy is too forward for his years—Apnī 'umr ke i'tibār se yah larā had se ziyāda shokh hai; is ain ko larke mein jisqadar sukūt yā hayā chāhiye utnī is larke mein nahī hai.

5.—Ma'mūl se ziyāda; baṛhā huā; fasl yā mausiṁ ke libāz se ziyāda baṛhā huā. [jitnā ki fasl meṁ chāhiye ussō ziyāda baṛh āyī hai.

The grain is *forward*, or *forward* for the season.—Nāj ma'mūl se ziyāda yā

6.—Ta'jil-kār; jald-bāz; jitnā chāhiye ussē ziyāda māil.

Forward, v. t. 1.—Madad de-kar āge ko chalānā; taraqqī d.; himāyat k.; 'ujlat karānā; ta'jil kā bā'is h.

2.—Rawāna k.; irsāl k.; jahān bhejūā maqsūd ho wahān bhejūā; bhejūā; chālān k. [ke jilānā.

Foster, v. t. 1.—Khilānā pil inā; pālā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā

2.—Baṛhānā; baṛhne (bālidagi) meṁ madad d.—jaise darakht wagairā kī; taqwiyat k.; taraqqī d.; qāim r. aur baṛhānā—jaise zihū yā kisi bāt ke shaug ko.

Foster-brother, n. Woh do larke jinhoṁ ne ek hī dāyī kā dūdh piyā ho par ek hī mān-bāp se paidā na hoṁ; razī; ham-shūr; barādar-i-razā'i; kokā.

Foster-child, n. Woh larḳā yā larḳī jise kisi mard ne jo uskā bāp na ho yā kisi 'aurat ne jo uskī mān na ho pālā yā dūdh pilā kar jilāyā ho; pisar yā dukhtar-i-razā'i. [aur ta'lim de.

Foster-father, n. Woh shakhs jo kisi larke ko ba-jāe uske bāp ke pālā

Foster-mother, n. Woh 'aurat jo kisi gair ke larke ko ba-jāe uskī mān ke parwarish kare; dāyī; dūdh-pilāyī; annā.

Foster-sister, n. Woh do larḳiyāṁ jo ek mān-bāp se na hoṁ par unkī parwarish ek hī mān yā ek hī bāp khwāh wālidain-i-wāhid ne kī ho; razī'a; hamshūr-i-razā'i. [parwarish kare aur ta'lim de.

Foster-son, n. Woh larḳā jise koyī shakhs ba-taur apne pisar-i-sulbī ko

Foul, a. 1.—Ganda; mailā; sāf nahīn; kharāb; jismeṁ nīsī shai kasrat se ho jo muzir yā ranj-dih ho; najis.

Foul hands—Mailā hāth.—A foul cloth—Mailā (nājis yā ganda) kaprā.

2.—Nāpāk; fuhsh; dushnām-āmez; nāqis; mugalliz; phūhar. [batēh.

Foul words, or language—Kalimāt-i-fuhsh; gāliyān; mugallizāt; buri burī

3.—Bādāl-ghirā huā yā meṁh barastā huā; jab badlī ho aur hawā khūb tund chālī ho; jab āsmān sāf yā pharehā na ho.

4.—Said of the weather, sky, &c.

4.—Muḳhālif; nā-muwāfiq; ultī; jidhar jānū ho udhar kī nahīn; khatar-nāk; jahān qiyām meṁ khatra ho; jo chalne yā thaharne ke liye malfūz na ho.

A foul wind—Bād-i-muḳhālif; jis samt ko jānū manzūr ho us jānīb kī hawā nahīn; ultī hawā.—A foul road—Woh sarak jispar chalne yā thaharne meṁ khatra ho; khatar-nāk rāh.

5.—Jo dastūr yā qā'ida mu'āyian ho uske khilāf; nā-jāiz; jismeṁ imāndārī kā meṁ na lāyī jāe; jo dagā kī niyat se ho; jo bila-libāz-i-ābrū kiyā jāe; nā-wājib; imān yā diyāunt ke khilāf.

Foul play—Woh kār-rawāyī jo dastūr yā qā'ida-i-mustamirā ke khilāf kī-jāwe; kār-rawāyī-i-nā-jāiz; be-imānī kā bartāw; be-imānī kā mu'āmalā; bad-mu'āmalā; fareb; dagā-bāzī. [qabih—jaise fī'l.

6.—Zabūn; kharāb; nafrat ke qābil; makrūh; jispar sharm āye;

7.—Gadlā; gārhā; kīchar kī tarāh—jaise pānī.

8.—Uljhā huā; jo chal na sake.

A foul copy—Kisi talwīr kā awwal musawwada jo jā-ba-jā qalam-zad ho.—*To fall foul*—Takrār k.; laṭnā; jhagaṛnā; bigaṛ khaṛe h.—*To run or fall foul of*—Dūse se ṭakrā (laṛ yā bhir) jānā; chaṛh jānā; dūse par larkhaṛā-ke gir paṛnā.

Foul, v. a. 1.—Mailā k.; najis k.; ganda k.; mail lagānā yā potnā.

2.—Phaṇsānā; kisi aisi shai ke muqābil kar-d. jisse harakat ruk-jāe.

Fouly, ad. Buri tarah se; najis taur par; aisi tarah ki karāhiyat ho; aise dhang se ki sharmindagi ho; be-īrānī se; bad-diyānati se; be-ābrūyī se.

Foul-mouthed, a. Jiski zabān se fuhsh gaudo yā uā-mulāim kalimāt niklā karen; zabān kā kharāb (bad-zabān); be-lagūn; muh kā phūṛ.

Found, v. t. 1.—Kisi chiz ki bunyād dālnā; kisi shai par qāim yā mabūī k.; mazbūti se qāim k.; binā dālnā.

2.—Mūjid h.; wujūd d.; hastī meī lānā; sāmān-i-ibtidāyī baham pahunchānā; khaṛā yā qāim k.; shurū' k.; qāim karne kā ibtidāyī fi'l k.; bunyād dāhne ki tadbīr k.

Found, v. t. Dhāt ko galā aur sānche meī dhālkar kuchh banānā; dhālnā.

Foundation, n. 1.—Woh shai jispar kisi chiz ki bunyād paṛe; woh shai jispar koī chiz khaṛī rahe aur usse sabārā pāwe; bunyād; binā; bekḥ; aśl; madār; ue yā new.

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'.

3.—Woh 'atiya yā hiba-i-wasiyatī jo kisi khairāt ke qāim rakhne ke garaz se hamesha ke liye kiya jāwe; waql. [chālāyā jāwe.

4.—Woh khairātī kār-khāna jo ba-zarī'a hiba-i-wasiyatī yā 'atiya ke Founded, pp. Qāim; mabūī; kisi jar par thahīr huā; mustahkam.

Founder, n. Bānī; bunyād dāhne w.; qāim k. w.; bānī-mabūī; aśl; woh shakhs jiski zāt se koī shai paidā ho; mūjid; waql k. w. yā wāqif; woh shakhs jo kisi khairātī kār-khāna wagaira ke dawānī qiyām ke liye rupaye wagaira de-de.

Founder, n. Dhāhne w.; jo dhāt ko dhāl-kar tarah tarah ki chizeī banāye.

Foundling, n. Tifl-i-ustāda; woh larkā jiske māt-bāp ue usse dust-bar-dār hone ki uīyat se use phēnk diya yā tau-ba-taqdīr chhor diya ho; be māt-bāp yā walī-wāris kā larkā jo paṛā mile.

Fracture, n. 1.—Tor d.; aisa kar d. ki tūt jāe. [shikastagi.

2.—Kisi sakht chiz kā nār-piṭ ke sadme se tūt yā phūt jānā;

Simple fracture—Shīf haḍḍī kā tūt jānā; shīf haḍḍī kā do yā kayi ṭukre ho jānā.

Compound fracture—Haḍḍī tūt kar chamṛe (jild-i-badan) kā is tarah phat jānā ki fīpar se le-kar bhītar tak zakhm khul jāe. [Wabster.

"Fracture is applied to hard substances; as the fracture of a bone."

Fracture, v. t. Tor d.; phor d.; do ṭukre kar d.; kisi chiz ke bāham lage hūyo hisson ko alag alag kar d. [khopṛī phor d.

To fracture a bone—Haḍḍī tor d.—*To fracture the skull*—Kāsa-l-sar ko tor d.;

Fragile, a. Jo sahl meī tūt jāe; jo jhat se tūt jāe; bodā; ārar; jo āsānī se bigaṛ jāe; nāzūk; kamzor. [purza.

Fragment, n. 1.—Ṭukrā; pāra; hissa jo tor-kar judā kar-liya jāe; reza;

2.—Hissa jo laqīya shai se alag ho; nā-tamām hissa; juzw-i-nāqis.

Fragrance, n. Khushbū; mīthī mabak; sugandh; bū jisse dimāg

Fragrancy, } mu'attar ho-jāe. [mu'attar.

Fragrant, a. Khushbū-dār; jiski bū achchhī ho; jiski mahak bhālī ho;

Frail, a. 1.—Jo āsānī se tūt jāe; mazbūt yā pāedār nahīn; sarī'ū-z zawāl; kam-zor; jispar hawādis kā asar pahuñch sake; fauā-pazir.

2.—Dil kā kamzor; jo gunrāh ho-jāe yā dhokhā khā jāe; jo badī kī targīb se bach na sake; mom kī nāk; jiskī thān mazbūt na ho (jismoñ tasmin-i-irādat na ho). [jānā; irāde kī be sabātī.

Frailty, n. 1.—Kamzori; za'ifu-l-bunyānī; dhokho meñ ā-jānā yā bahak

2.—'Aib; naqs; khatā; gunāh jo dil kī kamzori se ho.

Frame, n. 1.—Thāt; dhāñcha; dhaohar; dāul; kisī shai-i-murakkab ko ajzā jo durust karko āpas meñ jor diye jāon.

2.—Chaukathā; gherā; halqā; girdā; khāna. [thatri; qālib-i-tan.

3.—Jism kī tarkīb; quwa-i-jismānī; kisī ko badan kī banāwat; kāthī;

4.—Daul; nazm; tarkīb; silsila; tariq. [qāim kī jāe.

5.—Khās hālat—jaise tabī'at kī; mizāj; qā'ida; jo hālat sudhār ke

To be always in a happy frame—Hamesha khush rahū (dil ko harwaqt khush rakhū)—He is out of frame—Uskā mizāj barham hai.

Frame, v. t. 1.—Banānā; taiyār k.; ta'mīr k.—jaise makān.

2.—Banānā; murattab k.; waz' k.; qāim k.

To frame a law—Kisī qānūn kā banānā murattab yā waz' k.—To frame an issue—Atar-i-tanqih-talab qāim k.; tanqih k.

3.—Soch kar nikālā; paidā k.; ijād k.; mausaba karke qāim k.; ikhtirā' yā sākhṭ k.; ijād k.—jaise koyī jhūthī bāt.

4.—Sudhārnā; kisī ko hasb-i-hāl yā kisī khās maqsad ke liye banānā; hasb-i-hāl banānā; kisī ke mutābiq k.; sudhārnā; murattab k.; thik k.; durust k.

5.—Chaukathā lagānā yā jānā—jaise taswīr meñ.

Frame-work, n. Same as No. 2 of Frame.

Franchise, n. (Law) 1.—Woh istihqāq yā ikhtiyār-i-khās jo ashkhās ko kisī bādshāh yā riyāsat kī taraf se 'atā ho; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se barāat yā āzādī.

2.—Us bār yā mahsūl se barāat jo auron par 'āid hotā ho.

3.—Woh zil' yā 'alāqa jisko muta'alliq koyī ikhtiyār-i-khās hāsīl ho; woh hudūd jisko andar āzādī rahe; jāe-paūāh; panāh-gāh.

Frangible, a. Same as Fragile.

Frank, a. Apnā aslī hāl dil khol-kar kahne w.; kashida-khātīr nahīn; jo apnā bhed na chhipāwe; sāf-dil; sīma-sāf; sachahā. [bhejūā.

Frank, v. t. 1.—Sarkārī sawārī par bilā akhṭ-i-masārif (be-kharch liye)

2.—Chitthī wagnāra ko dāk ke mahsūl se mustasnā k. (uspar mahsūl na l.)

Frank, n. Woh chitthī jispar dāk kā mahsūl na liyā jāe; woh bāt jisse chitthī mahsūl se barī ki-jāwe masalan us shakhs kā dastkhāt jisko bilā-adā-i-mahsūl dāk ke zarī'e se chitthī wagnāra bhejne kā ikhtiyār hāsīl ho. [takalluf; khanda-poshānī se.

Frankly, ad. Dil khol ko; khulā-khulī; dil kī safāyī se; be-rukāwat yā

Frantic, a. 1.—Majuūn; pāgal; diwāna; gazab-nāk; pareshān-khātīr—jaise koyī shakhs. [jaise koyī bāt.

2.—Jismoñ gazab intishār aur shiddat pāyī jāe; pur-shor; be-qā'ida

Fraternal, a. Barādar-āna; jo bhāyion ko zeb de (unko phabe yā unko lāiq ho); bhāyion ko muta'alliq.

Fraternity, n. 1.—Barādari; bhāi-i-eliārn; bhāiwād.

2.—Woh log jo kisī naf' kār-o-bār yā khushi ke liye bāham shirkat

rakhte hoñ; jamā'at; majma'; un logoñ kī jamā'at jo ham-qism ham-pesha ham-mashgala yā ham-ātawār hoñ.

Fratricide, n. 1.—Bhāyī ke mār dāne kā jurm; barādar-kushī.

2.—Woh shakhs jo apno bhāyī kā khūn kare; barādar-kush.

Fraud, n. Fareh yā fireh; naf-i-nā-jāiz yā nā-munāsib hāsil karne ke liye bi-l-'amd mugālata-dihī; woh fitrat jiskī wajh se dūse ke haq yā istihqāq meñ mazarrat pahūche; farebī kār-rawāyī; dhokhā dene kī garaz se 'hiyārī; ehlal. [fareb-dih.

Fraudulent, a. 1.—Jo mu'āhadon ke karne (in'iqād) meñ fareb kare;

Applied to persons.

2.—Fareb-āmez; jismeñ fareb ho; mabnī-ba-fareb; jo fareb par qāim ho; jo natīja-i-fareh ho (fareb se paidā ho); farebī; khoṭā.

A fraudulent transaction—Mu'āmala-i-farebī; aisā mu'āmala jismeñ fareb ho; jo mabnī-ba-fareb khwāh fareb se paidā ho.

3.—Jo fareh (kār-rawāyī-i-fareh-āmez) se hāsil ho; jiske anjām meñ fareh kām meñ lāyā gayā ho.

A fraudulent gain—Woh naf jo fareb yā kār-rawāyī-i-fareb-āmez se hāsil ho.

Fraudulently, ad. Fareb se; az-rū-i-fareb; fareb kī rūh se; ehlal-bal se; dagā-bāzī se; makkārī se; tadbīr-i-fāsid se; dhokhā dekar.

Fraught, a. Bharā huā; pur; sar-ba-sar. [ba-sar miqsār ho.

Fraught with mischief—Nuqṣā se bharā huā; pur-az-mazarrat; jismeñ sar.

Freak, n. Tuh'at kā yakāyak bilā-wajh badal yā phir jānā; tarang; umaug; lahar; manj.

Free, a. 1.—Dāstroñ kī marzī ke tābī' nahīñ; jispar koyī rok zabt yā jabr na ho; jo apnī raghat yā khwāhish ko mutābiq 'amal kar-sake; jo gair par munhasir na ho; āzād; fārigu-l-bāl; jo hasb-khwāh apno 'amal kare.

2.—Jise mulkī āzādī hāsil ho; jo kisi khud-mukhtār yā mutlaqu-l-'uṣūl farīmān-rawā ko tābī' na ho; jo sirf qawānīn-i-mu'āyana kā pā-band ho. [kī hukūmat se bārī ho-jāe.

3.—Jo kisi 'anr-i-mu'āyan ko pahūchkar wālidain wali yā āqā

4.—Mahbūs yā muqniyad nahīñ; band se āzād; giriftārī se khalās; chhūṭā huā. [karne kī salāhiyat ho; jismeñ dil kī āzādī ho.

5.—Jo zarūrat-i-jismānī ke tābī' na ho; jismeñ bi-r-ragbat 'amal

Said of the will.

6.—Jismeñ huz-dili yā be-i'tiqādī na ho; jo kashīda khātir na ho; sāf-dil; jo dil meñ kuchh rakh na le; mānūs; sāf-dilī ke sāth bartāw k. w.; khandā-peshānī ke sāth (dil kholkar) bartāw k. w.; jiske dil meñ kuchh rah na jāo.

He is not free with any one—Woh kisi ke sāth sāf-dilī se pesā nahīñ kī. —We had a free conversation together—Ham logoñ ne bā-ham dil khol-kar guftgū kī; hamne āpas meñ is tarāh bāt-ohāt kī kī ek dūse ke dil meñ kuchh rah na gayā.

7.—Be-rukāwat; bo-andāz; bo-takān; be-lagām; be-takalluf; behūda.

Used in a bad sense.

8.—Bārī; pā-band nahīñ; āzād.

[band nahīñ hai].

He is free from his obligations—Woh apne farāiz se bārī (āzād) hai (unkā pā-

9.—Jo taṅg-talaḥī so yā ba-zarī'a-i-kharidārī ḥāsil na kiya jāe; jo muft mile; jiskā badal yā mu'awaza na ho; jo be-talab (bo-māngo yā az-khud) mile; jo be khareh ke ḥāsil ho.

He made him a free offer of his services—Usuo usso kahā ki ham tumhārā kām bilā-mu'awaza yā ajr kar-deṅge.—It is a free gift—Yah hiba bilā badal yā mu'awaza hai; is hiba ke 'iwaz meṅ wāhib ne mauhūb-lahū so kuchh na liyā; yah hiba mauhūb-lahū ke haq meṅ bilā talab yā bi-r-ragbat kiya gayā.

10.—Kḥud-sar yā zālim nahīn; jo āzādī kā yaqīn dilīwe; jo har shakhs ke huqūq ko dūsroṅ kī mudākhalat-i-bojā se mahfūz rakke.

Said of a government, institutions, &c.

11.—Jispar kisī qism kā bār yā muākhaza na h.; muākhazo se barī.

12.—Jurm yā gunāh se barī; be-jurm; be-gunāh; sāf; pāk; ma'sūm.

Free, v. t. 1.—Āzād k.; rihā k.; khalās k.; kisī band qaid yā bār wagra se najāt d.; sāf kar-d.; golū-khalāsi k.; rukāwat dūr kar d.

2.—Āzād r.; barī k.; mahfūz r. [gar; ḍakū; luṭerā; qazzāq.

Free-booter, n. Jo lūt-pāt karne ko liye idhar-udhar phirā kare; gūrāt-Free-booting, n. Lūt; ganīmat; dukaitī; qazzāqī.

Free-born, a. Jo āzād paidā ho; gulāmī meṅ nahīn; jisko apne mūrison se āzādī ḥāsil ho; hur. [hurriyat; sāf-dilī; be-qaid h.

Freedom, n. 1.—Āzādī; dūsre kī hukūmat se barāat; kḥud-mukhtārī;

2.—Huqūq-i-khās; barāat; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se āzādī.

3.—Gustākhlī; be-adabī; āzādāna bartāw; mubādarat; ikhtilāt-i-mā-munāsib; be-takalluf.

Freely, ad. Āzādāna; bilā-muzālamat yā jabr; az-kḥud; bi-r-ragbat; begair dabāye yā targīb diye jāne ko; bi-t-tan'-wa-r-rizā; bilā-jabr-o-ikrāh; ifrāt se; bahūt sā; bilā-waswasa yā be-takalluf; dil khol kar; be-rukāwat; bilā-imtinā'; muṭṭhī khol kar; faiyāzi se; muft yā muft meṅ; bilā-mu'awaza yā zar-i-saman.

Free-minded, a. Pareshān-khātir nahīn; be-fikr; jisko dil meṅ kisī bāt kā taraddud na ho; āzād-manish; be-gam; lā-parwā. [dabāw na ḍālā jāe.

Free-will, n. Apnī-khās raghat yā marzi; khwābish jispar koyī uā-jūiz To do a thing of one's free-will—Kisī bāt kā apnī ragbat so k.; kisī aur kā bilā jabr-o-ikrāh k.; koyī fīl bi-r-ragbat (apnī khās marzi se ya'ni begair kisī dabāw ke) k. [bo.

Free-will, a. Jo apnī tabī'at se kiya yā diyā jāe; jiskā wuqū' bi-r-ragbat.

Freeze, v. i. 1.—Sardī se jam jānā; garmī khīnch jāne ke sabab riqqat se ḥālat-i-injunād meṅ ho-jānā; sakht hokar yakḥ yā nsikī māniud sakht ho-jānā; baṇdhnā yā basta ho-jānā; munjamid ho-jānā.

2.—Thiḥur jānā goyā sardī se; harārat meṅ kamī ho-jānā; garmī ke na hono se be-jān ho-jānā; sardī kī wajah so ok jagah ho-jānā (jam jānā).

To freeze to death—Sardī ko sabab so mar-jānā (thiḥur ke rah jānā; aḥkar

Freeze, v. t. 1.—Jamā d.; munjamid kar-d.; yakḥ sā kar-d.; sakht kar-d. [ḥalāk kar-d.)

2.—Sardī kī wajh se be-jān kar-d.; sardī se mār ḍālnā (ṭhandhā yā To freeze one to death—Sardī kī shiddat se ḥalāk kar-d. (ṭhandhā kar. d.)

Freight, n. 1.—Woh-bojh (asbāb-yā jins wagra) jo jahūz yā rel kī gūṛī wagra-meṅ bhar kar (uspar rakh lād yā chaḥā-kar) ek maqām

se dūsre maqām par pahūnchāyā jāe; bār-bardārī kī chīz; ladāyī; bār-bardārī. [bār-bardārī; naul.

2.—Jahāz wagaira kā kirāya jo bār-bardārī ke liye diyā jāe; bhārā; Freight, *v. t.* Ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye jahāz wagaira par bojh lādnā (usko bojhnā); bharnā; lādnā; bojh rakhnā. [dil kā intishār. Frenzy, *n.* Wahshat; junūn; sakht dilī ghabrāhā; shiddat se aur be-andāz Frequency, *n.* Kisī bāt kā aksar wuqū' meñ ānā; kisī bāt kā thōre thōre 'arse ke ba'd phir phir h.; aksariyat; kasrat; bārbār palatnā yā honā; i'āda; takrār. [ū ū; kasrat-i-jarām.

The frequency of crimes—Jurmoñ kā bār-bār (aksar yā jald jald) wuqū' meñ Frequent, *a. l.*—Jo thōre thōre 'arse ke ba'd wuqū' meñ āwe; jiskā i'āda yā jiskī takrār kasrat se ho; jo mutawātir zuhūr meñ āye; jo aksar dekhā yā kiya jāe. [se kiya kare.

2.—Jo kisī bāt ke karne kā 'ādī ho; jo kisī bāt ko aksar ragbat se Frequent, *v. t.* Aksar ānā jānā; aksar yā 'ādatan kahīn āmad-o-raft r.; āyā yā jāyā k.; āyā-jāyā k.; kasrat se ānā-jānā. [bārā 'umūman.

Frequently, *ad.* Bār-bār; thōre thōre 'arse ke ba'd; beshtar; kasrat se; Fresh, *a. l.*—'Tez; kisiqadar tūnd yā karī—jaise hawā; thāndhī; mufarrih.

2.—Tar-o-tāza; shādāb; murjhāyā yā pazhmurda nahīn. [hāñ.

The fields look fresh and green—Khet tar-o-tāza (shādāb) aur hare dekh parte

3.—Jiskī sūrat se shabāb aur tandurnstī pāyī jāe; surkh-suped; gul 'izār; jispar joban ehlāyā ho; jispar joban kī bahār ho.

A fresh-coloured young man—Kam-āin shakhs jispar bahār kā 'alam ho.

4.—'Tāza; hāl hī kā paidā yā tūṭī huā.

Fresh vegetables—Tāzi tāzi sabzi (tarkārī wagaira jo hāl hī kī nikli yā tūṭī ho).

5.—Jismeñ inṭidād-i-aiyām ('arsa guzarne ke sabab) se zawāl na āyā ho; jo bhūlā yā dil se miṭā na ho; jo hanoz tāza ho; joñ kū toñ.

The story is fresh in my mind—Woh bāt mere dil se nahīn bhūlī (hanoz mere dil meñ tāza hai).

6.—Nayā; hāl kā banā yā āyā huā.

A fresh supply of goods—Māl jo hāl hī meñ banā yā āyā ho; nayā māl.

7.—Jismeñ shoriyat (khārī-pan) na ho; mīṭhā; shiṭhī—jaise pānī; jo thōre hī 'arse ke pahle kueñ wagaira se niklā ho; sāf aur thāndhā; garm yā bad-maza nahīn; tāza; dāl kā yā ḍabkā—jaise pānī.

8.—'Tāza; jadid; nayā; hāl kā āyā yā pahūnchā huā.

Fresh news—Nayī khabar.—Fresh communications—Hāl ke āye huye murāsalāt.

9.—Be-namak milāyā huā—jaise goslit.

10.—Anārī; nau-āmoz; jisko kām kī mashshāqī yā mahārat na ho; jisne pahle kām na kiya ho; nā-āzmūda-kār. [o-ehālāk.

11.—Tāza-dam; kār-rawāyī ke liye phir mazbūt musta'id yā ehust-Freshen, *v. t.* Kisī chīz kī shoriyat dūr kar-d.; mīṭhā k.; namak nikāl d. Freshen, *v. i. l.*—Mīṭhā ho-jānā; shoriyat kā jātā rahnā.

2.—'Tez ho-jānā; tūnd h.—jaise hawā kā.

Freshly, *ad.* Tar-o-tāzagī ke sātlī; nayā nayā; az-sar-i-nau; naye sar se; surkh-o-suped; tandurnst; tez yā tezi se; khunuk yā khunkī liye huye.

Freshness, *n. l.*—Nayā h.; tezi; quwwat; tāzagī; phike-pan yā bad-mazagī kā na h.—jaise 'araqon yā khushbūon meñ. [wagaira kā.

2.—Tāzagī; tar-o-tāzagī; murjhāyā (pazhmurda) na h.—jaise paudhe

3.—Quwwat ke i'tibār se tar-o-tūzagī; thakāwat yā māfidagī kā dūr ho-kar phir se chāq-o-chauband ho jānā.

4.—Khunkī; thandhak; farahat dene ki quwwat. [babār.

5.—Shabāb aur silhat-i-badamī ki surkhī; surkhī-o-supaidī; jobau;

6.—Shirini; miṭhās; shoriyat kā na rahnā.

7.—Nā-azmūda-kārī; nayā-pau; anārī-pau.

8.—Tezī; tundi—jaise hawā ki.

Friction, n. Ragar; kharāsh; ek shai kā dūsrī shai par ragarnā.

Friend, n. 1.—Dūsre se muhabbat r. w.; dūsre ki qadr 'izzat aur chāh k. w. aur uski khushī aur bihtari kā chāhne w.; dost; shafiq; muhib; yār; khaīr-khwāh; hawā-khwāh; bilū-khwāb; yār-i-gār yā gam-gusār. [mu'in; madad-gār.

2.—Hāmī; mukhālīf nahiin; dushman nahiin; taraqqī chāhne w.;

A friend to commerce—Tijārat ki taraqqī chāhne w. (uskā hāmī).

3.—Ba'z waqt khitāb karne meṭh bhi is lafz kā isti'māl hotā hai.

Friend, how are you? Dost (ai dost) tumbūrā mizāj kaisā hai?—A friend at court or in court—Woh shakhs jo kisi mauqā-i-khū par dostāna-kār-rawāyī karne par rāgib ho; jisko dūre ke kām ke karne meṭh kāfi ta'alluq-i-khātir ho (uskā kām khūb jī se kare). [ho; be-kas.

Friendless, a. Jiske dost na hoī; jiskā koyī hāmī madad-gār yā rafiq na

Friendly, a. 1.—Dost ki sī tabī'at aur mizāj r. w.; dūsre ki bhalāyī chāhne w.; mihrbān; karam-farmā; shafiq-i-hāl; dost-dār.

2.—Dostī ke liye mauzūn yā jisse dostī zāhir ho; jo doston ko zob de; dostāna; snli par māl.

3.—Mukhālīf nahiin; jisse dushmanī na ho.

4.—Muwāfiq; jisse kisi ki bihtari ho; mubārak; hasb-i-hāl.

Friendship, n. 1.—Dostī; yāri; ulfat; muhabbat; uus; āshuāyī.

2.—Khulūs; rabt-zab; hel-mol; dostāna rasm yā bartāw; 'ināyat; shafaqat; mihrbānī.

3.—Dostāna imdād; kisi ki i'ānat jo dostī ki rāh se kī jāe.

Fright, n. Khauf jo khatre ke dafatan zāhir hone se paidā ho; dar jo yakāyak shiddat se ho-jāe; dahal; chamak; bhārak; haul.

To take fright—Dar uṭhnā; bhārak jānā; chamak uṭhnā.

Fright, } v. t Darā d.; mukhawwaf kar-d.; dar se bharkā d.; khatro

Frighten, } ki dahshat ek-bārgī paidā kar-d.; kisi balā ki āmad se

yakāyak khauf-nāk kar-d. [huye.

Frightful, a. 1.—Dar se bhārā huā; khauf-zada; darā huā; khauf khāye

2.—Khauf-nāk; haul-nāk; darāne w.; khauf paidā k. w.; haibat-

nāk; muhib. [se; mukhawwaf-āna; khauf-nākī se.

Frightfully, ad. 1.—Aise taur par jisse khauf paidā ho; haibat-nākī

2.—Nihāyat buri tarah; aise dhang se ki tabī'at mutanaffir ho.

Frigid, a. 1.—Thandhā; sard; bārid; jahān garmī na ho.

2.—Josh-i-muhabbat yā sargarmī wagaira se khālī; sard-mihr; be-dard; be-jān; jisso tabī'at mutanaffir ho; jisse kūchh Intf na uṭhe; rūkhā aur phikā. [thandhā; sust.

3.—Jismeṭh taulid ki aslī quwwat kāfi taur par na ho; nā-mard;

Frivolous, a. 1.—Jismeṭh bahut kam waq'at yā 'azmat ho; libāz ke qābil

nahīn; khafīf; nā-kāra; pūj; nikammā; lagw; lā-ya'nī yā be-ma'nī;
lā-tāil; be-hūda; bād-hawāyī.

A frivolous argument—Dahil jo lihāz ke qābil na ho; bahs-i-fuzūl lā-tāil yā
be-hūda.—A frivolous objection or pretext—I'tirāz yā hila-i-lagw yā lā-tāil;
aisā 'uzr yā hila jismēn kuchh waq'at na ho.

Frivolousness, *n.* Khiffat; be-waq'atī; subukī; nā-chīzī; bahut kam.
waq'at yā 'azmat r.; bād-hawāyī-pan.

Front, *n.* 1.—Rū; chihra; muñh.

2.—Peshānī yā chihra jisse mizāj kī kaifiyat zāhir ho. [mī; be-hayāyī.
A bold front—Dilerī; jurat; behūdagī; gustākhi.—A hardened front—Be-shar-

3.—Kisī chīz kā woh hissa jo āge ko niklā ho; sāmne yā āge kā
hissa; agwārā; sāmūā; āgā; hissa-i-peshīn yā muqābil.

The front of a house—Makān ke āge kā hissa; makān kā agwārā.

4.—Woh mauqa' jo thīk kisī ke muñh ke sāmne ho; kisī chīz kā
aglā hissa; sāmūā; rū; pesh; mahāzī. [(āge se) guzrī yā nikal gayī hai.

The road passes in front of his house—Woh sarāk uske makān ke sāmne se
Front, *v. t.* 1.—Muqābala k.; dū-ba-dū muqābil h.; sāmūā k.; milūā.

2.—Muqābale meñ h. yā wāqī' h.; sāmne h.; mahāzī h.

Front, *v. i.* 1.—Āge h.; sāmne h.

2.—Kisī taraf ko muñh r.; kisī jānib ko rukh r.; kisī rukh yā
Front, *a.* Āge kā; sāmne kā; peshīn; aglā; rū kā; madd-i-nazar yā muqābil.

Frontage, *n.* Makān kā agwārā; sahn-i-makān; ghar ke sāmne kā hissa.

Frontier, *n.* Kisī mulk kā woh hissa jo dūsre mulk ke sāmne (mahāzī)
ho; ek mulk kā kanārā jo dūsre mulk ke ham-kanār ho; had; sarhad;
dānda; siwān. [ke dānde-meñde par.

Frontier, *a.* Hissa-i-berūnī par wāqī'; ham-sarhad; ham-dānda; dūsre
Frown, *a.* Be-kahā; jo kahūā na māne; khud-rāe; khud-pasand; nā-

farmān-bardār; ziddī; haṭṭhī—jaise laṭkā. [tewrī charhānā yā badalnā.

Frown, *v. i.* 1.—Chīn-ba-jabīn h.; tursh-rū h.; khafagī kī nazar se dekh-
2.—Nārāzī zāhir k.; nā-khushī kā izhār k.; khafagī kī nazar se dekh-
nā; ānkheñ dekhānā; apnī sūrat se khauf paidā k.

Followed by *on* or *at*. [zanish k.

Frown, *v. t.* Nārāzī zāhir karke dābā d.; gharaknā; ānkheñ dekhā ke sarf-
Frown, *n.* 1.—Charhī huyī tewar jisse nārāzī zāhir ho; khafagī wagairā
ke sabab se chīn-ba-jabīnī; chīn-i-abrū; karwī yā sakht nigāh.

2.—Kisī tarah par nā-khushī kā izhār; qahr; gazab; bargashtagī.
Frugal, *a.* Rupaye-paise māl-o-asbāb yā aur qism kī chīzōñ ke tasarruf
yā isti'māl meñ kifāyat-shī'ār; kisī shai ke sarf meñ fuzūliyāt kā
muhtāt; kifāyat-shī'ār; kam-kharch; muhtāt; musrif (fuzūl-kharch)
nahīn; juz-ras; bachā-bachā ke sarf k. w.

Followed by *of* before the thing saved.

Frugality, *n.* 1.—Kifiyat-shī'ārī; juz-rasī; 'āqilāna taur par har shai kā
tasarruf-i-munāsib; kisī shai kā aise tarīq par isti'māl k. ki usmeñ
se kuchh rāegāū na jāe; rupaye-paise māl-o-asbāb wagairā kā is ihti-
yāt se tasarruf k. ki kuchh fuzūl hāth se nikal na jāe; har ek qimātī
shai kā ihtiyāt aur naf' ke sāth kām meñ lānā.

2.—Kisī shai kā 'āqilāna aur ba-ihtiyāt tassarruf yā isti'māl.

Frugally, a. l. Kifāyat (kifāyat-shi'ārī) so; husn-i-intizām (achchhe band-o-bast) se; bachā-ke.

Fruit, n. 1.—Phal; mewā; bār; samar; jo kuchh paidā ho (upje).

2.—Natija; samra 'ām isse ki nek ho yā bad; achchhā yā burā phal; asar-i-nek yā bad.

3.—Aulād; nasl; bāl-bachcho.

Fruitful, a. Samar-dār; jisse yā jismēn phal kasrat se paidā hoñ; upjāñ; zar-khez; bār-āwar; bachcha-kash; jiske larke-bāle hoñ; bāñjh nahīñ; ser-hāsil; mūjid; jisse koyī shai ifrāt se paidā ho; jaiyid.

Fruitless, a. 1.—Jismēn phal na lage; jo na phale; bāñjh; gair-musmir jaise darakht. [kār; be-sūd; lā-hāsil.

2.—Jisse koyī naf' yā natija-i-nek paidā na ho; 'abas; rāgāñ; be-A fruitless attempt—Koshish-i-lā-hāsil; aisi koshish jiskā koyī natija-i-l-nek na ho.

3.—Jisse koyī aulād na ho; jisse larke-bāle na hoñ.

A fruitless marriage—Shādi jiskā kuchh phal na ho (jisse larke-bāle na hoñ).

Frustrate, v. l. 1.—Ma'dūm k.; maqsad ke husul meñ māñī' h.; māyūs k.; tornā; rāgāñ k.; shikast k.; faskh k.; natija-i-maqsūd paidā hone na d.; barbad kar-d. [rāgāñ kar-d.

To frustrate a plan, design, or attempt—Kisi mansūbe irāde yā koshish ko

2.—Bātil k.; ka-l-'adam k.; nā-jāiz yā be-tāsir k.; rad k.

To frustrate a conveyance or deed—Kisi intiqāl-nāme yā wasiqe ko bātil (ka-l-'adam nā-jāiz yā be-tāsir) kar-d.

Fugitive, a. 1.—Jo ur yā nikal jāe; jo gūb ho-jāe; nā-pāodār; bo sabāt; jispār bharosa na ho-sake; jisko qiyām na ho; gair-mustahkam.

2.—Farz yā khidmat ke anjām khwāh khatre wagaira se nikal bhāg-ne w. jaise koyī shakhs. [shakhs khatre se bhāge.

Fugitive, n. 1.—Jo apno 'uhde yā naukari se bhāg jāe; blagoṛā; jo

2.—Jo shakhs bhāg-kar dūsrī riyāsat meñ panāh le; woh shakhs jo sazā se bachne ke liye bhāg jāe.

Fugitive from justice—(Law) Woh shakhs jo ek 'alāqe meñ kisi jurm kī mur-takib ho aur sazā se bachne ko liye dūsrē 'alāqe meñ bhāg jāe.

Fulfill, v. l. Pūrā yā anjām k. masalan kisi irāde wa'de peshīñ-goyī khwābishī du'ā yā mutālabe wagaira kā; kisi kām ko karko pūrā k.; kisi shai ke matālīb ko bar-lānā; anjām ko pahunchānā; bajā lānā; adā k.; wafā k.; nibāhnā. [ūwarī; tā'mīl.

Fulfillment, n. Takmil; pūrā k.; anjām; insirām; wafā; ifā; adā; bajā-Full, a. l.—Lab-rez; pur; mulabbab; jisqadar kisi zarf meñ ā-sako utuā bharā huā; kbālī nahīñ. [logē se bharā huā makān.

A cup full of water, or a house full of people—Pāni to bharā huā pyāla yā

2.—Bahutāit yā serī ke sāth; miqdār sifut yā darje meñ kāfī; wāfī; ifrāt so; kāfī. [atlon.—Mu'āwaza-i-kāfī yā wāfī.

A full meal—Isqadar giza kī serī ho jāe; peṭ bhar bhōjan.—A full compens-

3.—Jismēn koyī shai kasrat yā ifrāt so ho; ladā huā; bharā huā.

A house full of furniture—Makān jismēn āchhī aur āchhī ke aebāb kasrat se hoñ (lage yā chuno hoñ).

4.—Jismēn kisi wasf-i-lābudī kī kamī na ho; nāqls nahīñ; pūrā-pūrā; mukammal; tamām-o-kamāl; musallam; kāmīl.

A *full* narrative—Bayān-i-kāmil; pūrī pūrī kaifiyat; aisā bayān jismeñ koyī bāt rah na jāe.—A person of *full* age—Pūrī 'umr kā shaḡhs.—At *full*—Jab pūrā yā kāmil ho; bi-l-kul; sab kā sab.—*Full moon*—Māh-i-kāmil; pūrnamāsī kā chāūd; pūrā chāūd; badr. [yā darja; kul: sārā: serī ki hālat.

Full, n. Pūrā andāz; hadd-i-gāit; jahān tak mumkin ho utnā; gāit hālat

Full of the moon—Woh waqt jab māh-i-kāmil ho; pūrnamāsī.

Full, ad. Bi-l-kul; utnā hī; be kam-o-kāst (be ghaṭ-barḡh); pūre zor yā asar ke sāth; pūrā-pūrā; ṭhik-ṭhik; tamāmtar; sārā; sīdhe.

Fullness, n. Bharā yā pūrā h.; pūrī; kulliyat; kamāliyat; kasrat; iktifā; bharā-pūrā h.; ba-qadr-i-kāfi h.; 'umdagī; kamāl.

Fully, ad. Ba-tarz-i-kāmil; tamām-o-kamāl; pūrā-pūrā; bi-l-kul; jismeñ kisi shai ki kamī na ho; nāqis nahīn; ba-tarz-i-kāfi; ba-wajh-i-ahsan; bi-itmāmihī; khātir-khwāh; jitnā chāhiye utnā hī.

Fully committed—(Law) Tahqiqāt-i-'adūlat ke liye qaid meñ rakkhā gayā.

“In distinction from being previously detained for examination.” *Webster.*

Fulsome, a. Apnī ziyādatī (had se ziyāda hone ke sabab) se nārāzī yā nafrat paidā k. w.; nafrat-aṅgez; burā; khilāf-i-tahzīb yā ādāb; fuhsh.

Fume, n. 1.—Dhuān; bukhār; lakṛī yā tāmākū ke jalne se jo dhuān nikle; dūd. [khayāl; khayāl-i-khām yā bātil.

2.—Koyī shai jisko bukhār (bhāph) kī tarah sabāt na ho; behūda

Fume, v. i. 1.—Dhuān paidā k. yā d.; bukhār nṭhnā.

2.—Bukhār (bhāph) hokar nikal jānā.

[kharosh meñ h.

3.—Gussa h.; gazab-nāk h.; lāl-pilā h.; khishm-nāk h.; josh-o-

To fume away—Barāṅgekhta aur nā-khush h.

Function, n. 1.—Koyī fi'l-i-lāzimī yā kār-rawāyī jo kisi mansab yā haisiyat-i-khās se muta'alliq ho; woh kār-rawāyī jo kisi 'uhda-dār ke liye makhsūs ho; woh kām jiskā anjām kisi khās mansab yā haisiyat wāle shaḡhs par farz ho; kām; 'uhda; khidmat.

The *functions* of a parent or guardian—Woh fi'l jinkā karnā kisi bāp yā mān khwāh walī par farz ho.—The *functions* of a judge—Woh lawāzīm-i-mansabī jinkā anjām kisi mujawwiz par farz ho. [kām; barakat.

2.—Woh 'amal jo jism ke khās hisse ('uzw) ke liye makhsūs ho;

3.—Quwwat-i-haiwānī yā zihni. [zimme kisi khās farz kā anjām hō.

Functionary, n. 'Uhda-dār; kār-guzār; mansab-dār; woh shaḡhs jiske *FUNCTIONUS OFFICIO*, (Lat.) Koyī farz anjām karke; kisi kār-i-muta'alliqa ke karne ke ba'd; be-kār; sāqit-i-l-mansab.

Fund, n. 1.—Rupaye jo is garaz se jam' kar-diye jāen ki unmeñ se hasb-i-zarūrat sarf huā kare; pūnjī; sarmāya; jam'; bazā'at; woh rupaye jo kisi tijārat yā dūsre kār-o-bār ke qāim karne ke liye ba-ummēd-i-naf'-i-āyinda lagāye jāen aur unmeñ jam'-kharch huā kare; rupaye jo kisi rozgār meñ is garaz se lagā diye jāen ki unkī āmadani kisi kār-i-khās meñ sarf ho; rupaye jo kisi ke pās hon; rupaye-paise jo koyī kisi kām meñ lagāye.

No prudent man undertakes an expensive business without *fund*—Koyī dānā shaḡhs kisi sarf-aṅgez kām meñ be pūnjī rakkhe hāth nahīn lagātā.

2.—Woh rupaye jo ba-taur qaumi qarz ke gavarnmēt ko diye jāen;

kafālat-nām-jāt-i-sarkārī masalan loṭ wagaira jinkā sūd auqāt-i-mu'ni-yana par miltā hai aur unko *public funds* bhī kahte haiṃ.

“The *funds* are said to rise or fall when a given amount of that debt sells for more or less in the market.” *Webster*.

3.—Kisī chīz kī pūñjī; kisī shai kī bhārī-pūrī maujūdāt yā rasad; kasrat; sarmāya-i-wāfir; khazāna; jam'iyat.

A fund of wisdom or good sense—'Aql kī pūñjī; māya-i-dānish.

Sinking fund—Woh rupaye jo sarkārī loṭ kī kharīd meṃ lagāye jāen yā jinse dāin-i-sarkārī adā kiyā jāe.

Fund, *v. t. 1.*—Kisī shai ke sūd deno ke liye sarmāya yā āmadani-i-dāwāmī kā intizām k.; kisī shai ke zar-i-sūd-i-sālāna ke adā kiye jāne kī garaz se āmadani ke qāim karne kā bandobast-i-dawāmī k.

To fund government notes—Kāgaz-i-sarkārī ke sūd ke deno ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmī qāim k.

2.—Kisī sarmāye meṃ rupaye jam' k.

[lagānū.

3.—Kāgaz-i-sarkārī wagaira meṃ jiskā sūd barābar miltā ho rupaye

Fundamental, *a.* Kisī shai kī asl se muta'alliq; jisse kisī shai kī bunyād pare; lābudī; zarūrī; aslī; ibtidāyī.

[ho; aslī juzw.

Fundamental, *n.* Woh usūl qāi'da yā qānūn jispar kisī silsilē kā madār

Fundamentally, *ad.* Asl meṃ; dar-asl; baqīqatan; jar se; firaslihī; bi-z-

zātilhī.

[qarrar ho.

Funded, *p. a. 1.*—Jiske sūd ke barābar adā hone ke liye sarmāya mu-

Funded debt—Woh dāin-i-sarkārī jiske 'iwaz sūdi kafālat-nām-jāt dāinoṃ ke liye muqarrar hoṃ.

2.—Kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meṃ lagā huā.

Funded property—Woh māl jo kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meṃ lagā ho. [hāsil hoṃ.

Fund-holder, *n.* Woh shakhs jiske kafālat-nām-jāt-i-sarkārī bataur mālīk ke

Funding, *p. a. 1.*—Sūd ke adā ke liye sarmāya qāim k.

2.—Kafālat nām-jāt-i-sarkārī meṃ rupaye lagānū.

[liye kiyā jātā hai.

Funding system—Woh mālī intizām jo dāin-i-sarkārī ke silāna sūd ke adā ke

Funeral, *n. 1.*—Iusūn kī lāsh ke dafn karne kā rasm; tajhīz-o-takfīn; kafan-dafn; kafan-kāthī.

[ke waqt ho.

2.—Woh log jo kisī ke janāze ke sāth jāen; julūs wagaira jo dafn

Funeral, *a.* Tajhīz-o-takfīn ke muta'alliq; kafan-dafn se mauṣūb; jo tajhīz yā tādfin ke waqt kām meṃ lāyā jāe (bartā jāe).

Funeral rites or ceremonies—Rusūm-i-tajhīz-o-takfīn; woh rusūm jo murde ke dafn karne ke waqt adā kiye yā barte jāen.

Furious, *a. 1.*—Gazab-nāk; gusse kī wajh se jāme se bāhar; tund; gusse meṃ bhārā huā; khishūn-nāk; pur-josh.

[chalne w.; shadīd; sakht.

2.—Tezi se chalne w.; tund yā tundī ke sāth harakat k. w. (zor se

3.—Majnūn; pāgal; bāwlā.

Furiously, *ad.* Josh ke sāth; josh-o-khāresh se; tundī tezi yā shiddat se; sakhtī se; zor se; tez-rāftārī se; gazab-nākī se.

Furnish, *v. t. 1.*—Zarūrī yā kār-āmad chīz kā baham pahunchānā; juhānā; jutānā; pahunchānā; muhaiyā k.; maujūd k.

To furnish a person with provisions—Kisī shakhs ko uske khāne-pāne kī chīzeṃ baham pahunchānā (jutā d.).—To furnish one with arms for defence—Kisī shakhs ko hifāzat ke liye silāh muhaiyā kar d.

2.—Kām meñ lāne kī garaz se d.; denā; baham pahunchānā.
To furnish food to the hungry—Bhūke ko khānā d.—To furnish proof—Subūt d.; sābit k.

3.—Murattab k.; sāz-o-sāmān se durust k.; zarūrī asbāb yā ārāish kī chīzoh se ārāsta k.; ārāsta k.; sajnā. [karke makān ko ārāsta k.

To furnish a house—Makān ko murattab k.; zarūrī asbāb wagaira muhaiyā Furniture, n. 1.—Woh sab chīzeñ jo kisi makān yā kamre wagaira meñ is garaz se muhaiyā kī jāeñ ki unse ārām mile yā makān wagaira rahne ke qābil ho-jāe; woh asbāb aur zarūrī wagaira jo khāna-dārī ke liye zarūrī yā ārām-dih hoñ; jo kuchh chīzeñ kisi makān yā kamre meñ kām yā ārām ke liye maujūd kī jāeñ; asāsu-l-bait; lawāzima; asbāb; sāz-o-sāmān; aṭālā. [wagaira kā.

2.—Kisi shai kā zarūrī sāz-o-sāmān masalan kal gārī mez ghore Further, α. 1.—Aur dūr; ziyāda-tar fāsile par; aur āge barh-kar; aur āge; ns taraf; pare; āge. [bhī.

2.—Zāid; aur ziyāda; mazīd; kuchh aur; aur bhī; kisi ke 'alāwa aur There is a further reason for this opinion—Is rāe ke qāim karne kī wajh-i-mazīd (ek aur bhī wajh) hai.

Further, ad. Aur dūr tak; 'alāwa; siwā.

Further, v. t. Madad de-kar āge chalānā; taqwiyat d.; barhānā; madad d.; i'ānat k.; upkār k.; himāyat k.

Furtherance, n. Imdād; i'ānat; taqwiyat; taraqqī; upkār.

Furthermore, ad. or conj. 'Alāwa-azīn; iske 'alāwa; iske siwā; iske sath hī; ma'hāzā; jo kuchh kabā-jā-chukā hai uske siwā; uske ūpar.

Fury, n. 1.—Tundī; shiddat kī tezi; bare zor se chalnā (bahnā)—jaise hawā kā. [taish.

2.—Shiddat kā gnssa; qahr; gazab; josh yā josh-o-kharosh; junūn;

3.—Barī tund-mizāj aurat; karkasā.

Fuss, n. Shor-o-gul; gnl-gapārā; dhūm-dhām; fuzūl taklif; be-fāida dard-sar; jhallāhat; thāeñ-thāeñ. (Colloquial).

Fussy, α. Jo shor-o-gul kare; khafif khafif bātoñ kī nisbat 'abas dardsar k. w.; chhotī chhotī bātoñ meñ dhūm-dhām machāne w.

Futile, α. Be-waq'at; gair-aham; jisse koyī barā maqsad bar na āwe; jis-kā natija māyūsī ho; jisse matlab-barārī na ho; nā-kāra; be-kār; be-tāsīr; be-fāida; wāhiyāt; hech-kāra; khafif yā nā-chīz; pūj; be-haqiqat; lachar; jisse koyī 'unda mudda'ā hāsīl na ho.

Futility, n. Be-asarī; be-tāsīrī; hechkāra h.; be-waq'atī; khiffat; fuzūlī; be-haqiqatī; be-kār h.; rāegāñ jānā; koyī natija-i-ma'qūl paidā na k.; ochhāpan; subkī.

Future, α. Hone w.; zamāna-i-āyinda meñ (āge chalkar) hone yā āne w.; zamāna-i-hāl ke ba'd kisi waqt wujūd r. w.; āyinda yā āyanda; mustaqbil.

Future, n. Āne wālā zamāna (waqt); zamāna-i-hāl ke ba'd jo waqt āye; istiqbāl; woh bāteñ jo āyinda hone wālī hoñ; honī; shudanī; honhār.

Futurity, n. 1.—'Aqibat; ākhirat; ma'ād; wujūd kī hālat jo iske ba'd (bar-āyinda) hone wālī ho.

2.—Istiqbāl; zamāna-i-āyinda; jo waqt āne wālā ho; āgam.

3.—Jis amr kā wuqū' hone wālā ho; jo bāt hone wālī ho; shudanī; honī; honhār.

G

Gag, v. t. 1.—Kisi ke muñh ko 'usmeñ kuchh thūs yā bhar kar is tarah band kar d. ki bolā na jāe; muñh meñ dhatthā d.; muñh band kar d.

2.—Hukūmat yā tashaddud ko zor se chip (khamosh) karā d.; bolne na d.

Gain, v. t. 1.—Pānā jaise manāfi' yā naf'; hāsil k.; koshish yā mihnāt se paidā k.; mihnāt karko yā rupaye (pūñji) lagā kār hāsil k.; milnā; hāth lagnā.

To gain a living—Rāziqā hāsil k.; roṭī kamā khānā.—Money at interest may gain five, six, or seven per cent—Sūdi rupaye kā pāoch chha yā sāt rupaye saikarā sūd mil-saktā hai.

2.—Jitnā yā fathyāb h.; kisi chūz meñ kāmyāb h.; muqābala kar-ke hāsil k.; gālib h.; sabaqat le-jānā; sar-sabz h.

To gain a battle—Laṛāyī jitnā (usmeñ fathyāb h.)—To gain a case at law—Muqaddama-i-'adālat meñ kāmyāb h.; muqaddama jitnā; muqaddame kā sar-sabz h. [taraf milā l.; apni taraf kar l.]

3.—Kisi naf'-nuqsān meñ khwāh kisi fariq kā sharik kar l.; kisi kī 4.—Pahuūchnā; kahūñ jā pahuūchnā.

To gain the top of a house—Kisi makān ke upar jā-pahuūchnā.

To gain ground—Kisi kār-i-aham meñ taraqqī k.; gālib ānā; mazbūti yā wusa'at hāsil k.; barhnā; ziyāda h.—To gain over—Dūse fariq kā sharik banā l.; dūse ke naf'-o-nuqsān meñ sharik kar l.; phor kar milā l.; apni taraf kar-l.

Gain, v. t. Fāida yā naf' hāsil k.; fāida uṭhānā; naf' uṭhānā; daulat-mand h.; ziyāda ikhtiyār yā khushī hāsil k. [rakhtā hai.]

He expects to gain by this case—Is muqaddama se woh naf' uṭhāne kī ummed To gain on, or upon—Kisi par barh jānā; āge barhnā; ābista ābista āge barhnā; kisi par gālib ānā; kisi par asar paidā k.; daur yā laṛāyī meñ kisi par sabaqat le-jānā; kisi par iqtidār hāsil k. (uspar hāwī h.)—The river gains on the land—Woh daryā ābista ābista khushkī kī taraf barhtā atā hai.

Gain, n. 1.—Fāida; naf'; manāfi'; manfa'at; hāsil yā husūl; sūd.

Opposed to loss.

2.—Beshī; afzūnī; fāzil; barhotrī; taufir; jo hisāb se barh jāe.

Gainer, n. Fāida yā naf' uṭhāne w.; jo kisi shai se muntafā'-bih ho.

Gainful, a. 1.—Fāida-bakhsī; sūd-mand; nāfi'; mufid; naf' yā khushī barhāne w.

2.—Zar-khez; naf'-āngez; jismeñ daulat mile.

Gainsay, v. t. Tardid k.; takhālufi-lafzī k.; dūse kī bāt se munkir h. (kahnā ki yah bāt sach nahīn hai); rad k.; bujjat k.; palatnā; bāt kāt d.; bāt duhrānā; jarah k.

Gait, n. 1.—Rāh; rāsta; chāl.

2.—Raftār; chāl; rawish; chalne kā dhaṅg yā uskī waz'.

Gallant, a. 1.—Diler; 'ālī-himmat; jari; juwān-mard; shujā'; bahādur; gāzī-mard; bir; sūr; jān-bāz.

2.—'Auratōñ se akhlāq ke sāth pesh āne w.; niswān ke sāth khush-khulqī aur tawāzu' ke sāth baratne w.; bā-akhlāq; khaliq; shāista.

Gallant, n. 1.—Khush-mizāj aur zinda-dīl shakhs; waz'-dār shakhs; rañ-gila; bānkā; chhailā.

2.—Pyār k. w.; 'āshiq; chāhne w.

3.—Jo burī niyat se kisi 'aurat ko pyār kare. [āna; dil khol-kar.
Gallantly, *ad.* 1.—Dilerī so; 'ālī-himmatī se; juwān-mardī se; bahādur-

2.—Aise tarīq par ki khush-numa ho; jalwe ke sūth.

Gallantry, *n.* 1.—Dilerī; jurat; juwān-mardī; bahādurī; be-khanfī.

2.—Niswān ('auratoṅ) ke sūth tawāzn' yā khush-akhlaqī se pesh ānā.

3.—Aubāshī; tamāshbīnī; burī niyat se 'auratoṅ ki khātir-dārī k.;
burī niyat se 'ishq-hāzī.

Gallows, *n.* Dār; sūli; phānsī.

Used in the singular number and preceded by *a*.

Gamble, *v. i.* Qimār-bāzī k.; jūā khelnā. [kar-d.

Gamble, *v. t.* Qimār-bāzī meṅ kho yā nṛā d.; jūyo meṅ hār jānā yā barbād

Usually with *away*.

Gambler, *n.* Qimār-bāz; juārī; woh shakhs jo rupaye-paise yā dūsrī
chīz bāzī lagā-kar hār-jīt kare; phar-bāz.

Game, *n.* 1.—Kisi qism kā khel; khel-kūd.

2.—Khel jo dil bahāne yā hār-jīt ke liye khelā jāe; bāzī.

A game of cricket—Kirkīṭ (geṇḍ) kā khel—A game of chess—Shatranj kā
khel; shatranj ki bāzī. [jīt; bāzī.

3.—Khel meṅ bāzī lagāne (hār-jīt karno) se jo mile; dāwā; burd;

4.—Jānwar jinko shikārī pakarte hain; shikārī jānwaroṅ kā gosht jo
khāne ke liye maqsūd ho yā khāne ke liye chunā jāe; shikār.

5.—Kār-rawāyī kā tarīq; 'amal-darāmad kā silsila jo tajwīz karke
qūim kiya jāe; woh tadbīr jo ki jāe; mansūba; tajwīz.

To make game of—Kisi ke sūth khel k.; kisi se hānsī dillagi yā thāṭṭhā k.;
kisi kā muṅh bīṭnā (uspar thāṭṭhā mārṇā).

Game, *a.* 1.—Jo laṛāyī ke murg sī thān thāne; jo dam-i-ākhir tak jang
par kamar-basta rahe; jarī; shujā'; diler; dil kā mazbūt.

2.—Shikārī jānwaroṅ kā yā unse nisbat *r. w.* [tak lagzish na k.

To die game—Ākhir tak himmat na chhorṇā (hārnā); apne irāde se marte dam

Game, *v. i.* 1.—Koyī khel khelnā.

2.—Hār-jīt ke liye khelnā; rupaye-paise yā koyī chīz dāwā par
rakh-kar (bāzī lagākar) gaujīfā tāsh chausar yā shatranj wagaira khelnā;
jūā khelnā; qimār-bāzī k. [ki hār-jīt.

Gaming, *n.* Jūā; qimār-bāzī; tāsh pāsa kanṛī wagaira se rupaye wagaira

Gaming-house, *n.* Qimār-khāna; jūyo kā ghar; woh makān jismeṅ jūā
khelā jāe. [bisāt; phar.

Gaming-table, *n.* Woh mez yā chunkī wagaira jispar jūā khelā jāe;

Gang, *n.* Woh bahut se log jo kisi maqsad-i-khās ke liye bāham sharīk hoṅ;
logoṅ kā woh guroh jo kisi khās kām ke liye shirkat-i-bāhamī rakhtā
ho; tāifa; guroh; zirga; ṭoli; dal; jāṭhā yā jāṭhā; gol. [H'ebster.

"Ordinarily used in respect to persons in low or servile positions."

A gang of thieves—Tāifa-i-duzdān; choroṅ ki ṭoli yā jāṭhā; sāriqoṅ kā guroh.

Gaol, *n.* Mahbas; qaid-khāna; zindān; woh jagah jahān aise ashkhās qaid
yā hirāsāt meṅ rakkhe jāeṅ jo kisi jurm meṅ muqaiyad yā zer-i-tajwīz
hoṅ yā muqaddamāt-i-saujdarī meṅ muchalka yā zamānat ke dākhil
karne meṅ qāsir rahe khwāh tahqīr-i-'adālat ke pādāsh meṅ qaid yā kisi
aur wajh se hirāsāt-i-jāiz meṅ rakkhe gaye hoṅ.

"Written also, and preferably, *jail*." Webster.

Gaol-delivery, n. Jo ashkhās mahbas meñ zer-i-tajwiz hoñ unki nisbat tajwiz 'amal meñ lā-kar mahbas ko unse khālī kar d.

Gaoler, n. Dāroga-i-mahbas; jolar.

Gap, n. Woh sūrākh jo kisī chīz meñ uske tūṭne yā ajzā ke judā judā hone se ho-jāe; guzar yā andar jāne ki rāh; āne-jāne kā rāsta; shiq; shigāf; darz; rakhna; naqs; 'aib, waqfa jo darmiyān meñ par jāe; kisī qism kā khulū'.

To stand in the gap—Kisī shai kī hifāzat ke liye apnī tayīn khatre (apnī jān jakhim) meñ dālnā; jis khatre kā zubūr ho rahā ho usse bachānā.—*To stop*

a gap—Kisī khāmī ko miṭhānā; kisī naqs ko raf' k.; jis amr meñ zu'f ho usse hifāzat kī tadbīr k.

Gape, v. i. 1.—Nīūd ūṅghī yā kāhili se muñh bānā; jamhāyī l.

2.—Khāne ke liye muñh kholnā—jaise parind ke bachchoñ kā.

3.—Darāz ho-jānā; shigāf yā shiq ho-jānā; phat yā khul jīnā.

4.—Hairat yā achambhe se muñh khol d.; ummed yā tawaqqu' meñ muñh khole rahnā.

To gape for, or after, rarely with at—Kisī shai ko dhūndhnā; kisī shai kī barī arzū r.; tamaunnā r.; kisī bāt kī ummed aur uskā ishtiyāq r.

Garb, n. 1.—Poshāk; libās; khusūsan woh poshāk jo kisī mausab-dār yā aur shakhs ke liye makhsūs ho.

2.—'Waz'; sūrat-i-zāhiri jisse dil kī kaifiyat yā tabi'at kī khūbī zāhir ho; chitwan; tariq—jaise kalām kā.

Garble, v. t. Kisī shakhs kī tahrīr yā taqrīr ke woh ajzā ebun yā muntakhab kar-leñ jo kisī bāt ke liye kār-āmad hoñ; bigāf d.; kharāb kar-d.

Garden, n. 1.—Bāg; phulwārī; chaman; woh zamīn jis meñ phal-phūl aur sabzī wagīra lagāyī jāwe.

2.—Woh jagah jo nihāyat zar-khez ho aur jahāñ khūb zir'at hotī ho; koyī khushi-numā maqām; jānnat; bahisht; indrāsān. [lagāyī jāo.

Kitchen garden—Sabzī-bāg; woh bāg jis meñ khāne ke liye tarkārī wagīra

Garden, v. i. Bāg lagānā; bāg meñ kām k.; bāg-bānī k.

Garment, n. 1.—Pahīne kā koyī kaprā.

2.—(pl.) 'Umūman pahīne ke kapre; poshāk; libās.

Garnish, v. t. (Law) Mutanabbih k.; muttala' k. yā ittilā' d.

Garnishee, n. (Law) Woh shakhs jiske qabze meñ kisī fariq-i-sālis kī mālīsh par ek shakhs kā māl qurq ho aur use is kār-rawāyī kī ittilā' dekar batlā diyā jāo ki aisi hālat meñ kyā karnā ehābiye; sipurd-dār.

Garnishment, n. (Law) 1.—Ittilā' jo qānūnan kisī shakhs ko is garaz se dī-jāe ki woh hāzīr-i-'adālat ho-kar kisī amr kī nisbat 'adālat ko khabar de yā muttala' kare.

2.—Jis shakhs ke qabze meñ dūse kā māl qurq huā ho usko is bāt se āgūh kar-d. ki woh-rupaye yā asbāb dena de balki 'adālat meñ hāzīr ho-kar ba-haisiyat-i-sipurd-dār ittilā'-i-hāl kare. [rakkhī jāo.

Garrison, n. Qal'e kī fauj yā qal'a jis meñ uskī hifāzat ke liye fauj

In garrison—Qal'e kī fauj kī hālat meñ; qal'e kī fauj ke sipāhī kī tarah qal'e meñ kām kartā huā (ta'ināt).

Garrison, v. t. Hifāzat ke liye fauj muta'aiyan k.—jaise qal'e meñ; fauj ta'ināt k. yā r.; qal'u-bandī karke mahfūz k.

Gasp, v. i. Sāns lene meñ muñh khol d.; tanaffus khusūsan marne kī

hālat meñ muñh phailā d. (khol d. yā bānā); tarpharāhat ke sāth dam l.; zor se hāñphnā.

Gasp, v. t. Sāñs ke sāth nikāl d.

 With forth, out, away, &c.

Gasp, n. Sāñs lene ke liye muñh khol d.; tanāññs; dam jo mushkil se āwe; sāñs jiske khainchne meñ taklif ho; bālat-i-naz' kī sāñs; dam-i-ākhir yā wāpasññ.

[taklif meñ.

At the last gasp—Qaribu-i-marg; hālat-i-naz' meñ; barī shiddat tangī yā

Gate, n. Shahr-panāñh qal'a mandir mahal yā kisi dūsrī barī 'imārat kā phāṭak (usmeñ jāne kā barā dar yā darwāza) aur kewār yā takhto wagairā jisse woh band ho; lakṛī yā lohe wagairā kā phāṭak jo kisi sañh bāg yā dūsrī ghiri huyī jagah meñ lagā ho; bāñdh wagairā ke pāñi ke rokne kā phāṭak; rāñh; rāsta; guzar kā zarī'a.

Gather, v. t. 1.—Yakjā k.; bahut si judī judī chizon ko ek jagah yā ek shumūl meñ jam' k.; ekaṭṭhā k.; jam' k. [meñ jam' k. jaise galla.

2.—Chunnā; chun chun kar ekaṭṭhā k.; jam' k.; kāt kar khaliyāñ

3.—Ba-zarī'a kifāyat aur ijtīmā' ke jam' k.; bahut sā baturnā.

4.—Chunnā jaise kapṛe kā; dhāge se kapṛe meñ chunan dāñnā.

5.—Natija nikālñā; hālat yā dalāil se hāsil-i-kalām nikālñā (natija aḥz yā mustambat k.); samajññā; bñññā; tajwiz k.

Gather, v. i. 1.—Jam' h.; ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baturnā.

2.—Barññā; ek qism kī chiz ke milne se afzāish pāñā (aur barā h.).

3.—Pakñā aur mawād d.

4.—Natija nikālñā; rāñ qāim k.; ākhir meñ samajññā.

Gathering, n. 1.—Ekaṭṭhā yā jam' k.; jo kuchli jam' kiya jāe.

2.—Majma'; jamā'at; bhir; baṭor; jalsa.

3.—Ābila wagairā jismeñ mawād ā-jāe (jo pak jāe); mawād; rīm; pib.

Gauge, v. t. 1.—l'ipe wagairā meñ jo kuchli ho usko nāpnā yā is bāt ko tahqiq karñā kī kisi pipe wagairā meñ kisqadar samāyī hai (usmeñ kitñā bharā jā saktā hai).

[takhmin k.

2.—Kisi shai kī gunjāish yā haisiyat daryāft k.; andāz daryāft k.;

Gauge, n. 1.—Paimāna; nāp yā māp; kisi bāt ke daryāft karne kā usūl; is bāt kī tahqiq kā āla kī fulāñ shai kī lambāyī chaurāyī wagairā kyā hai yā usmeñ kisqadar chiz ke rahne kī samāyī (gunjāish) hai.

2.—Tashkhis; takhmina; andāza.

3.—Woh āla jo khās khās chizon kī lambāyī chaurāyī barāyī chhoṭāyī wagairā ke daryāft khwāñh unki sūrat ke thik qāim karne ke liye banā ho.

Gauntlet, n.—

To throw, or throw down, the gauntlet—Lalkāññā; laṛāyī chālñā; yah kahñā

kī laṛñā ho to ño laṛo—To take up the gauntlet—Laṛāyī qabūl k.; laṛñā

mauzūr k.

Gay, a. 1.—Khush; bashishāsh; bāg-bāg; jisse ma'mūl se ziyāde khel-kūd yā bashāshat zāhir ho; jisse masarrat paidā ho.

2.—Jismeñ tarah tarah ke yā khush-numā rañg hon; bharīlā; numāishī; nañs; dekhnañ; chamkīlā; zarq-barq.

Gayety, n. 1.—Khushī; bashāshat; woh bāññ yā khāññ pññā nāch-rañg wagairā jo khushī kī wajh se ho yā jisse dīl ko khushī ho.

 Often used in the plural,

2.—Numāish ; zarq-barq ; bhayak ; chamak-damak ; bhaykīlā-pan.
Gaze, v. i. Āinkheī garā-ke shauq se dekhā k. ; shauq hairat yā tawajjuh se dekhnā ; takā k. ; taktakī lagānā ; ghurnā ; tak lagānā.

Gaze, n. 1.—Taktaki ; ghūr ; garī huyī nazar ; shauq hairat yā ta'rif kī nazar ; tawajjuh ke sāth der tak takā k. [takī lag jāo.

2.—Wo shai jise shauq se dekhā karen ; woh shai jisse kisī ko tak.
Gazette, n. Gazat ; sarkārī akhbār jismeñ riyāsāt ke intizām aur qānūnī bāton kī ittīlā 'awām ko dī-jātī hai.

Gazette, v. t. Gazat meñ mushtahar yā i'lān k. ; umūrāt-i- qānūnī yā nazm-o-nasq-i-riyāsāt kī ittīlā 'awām ko bā-zābita d. ; gazat meñ chhāpnā yā darj k. [baron ke mushtahar karne ke liye muqarrar ho.

Gazetteer, n. 1.—Akhbār-nawīs ; woh alil-i-kār jo hākīm kī taraf se khā-

2.—Woh kitāb jismeñ saltanatōn shahron wagnira ke hālāt hurūf-i-tahajji kī tartīb se likhe hōn.

Genealogical, a. 1.—Nasab-nāma khwāh ashkhās yā khāndānōn ke silsilā-i-paidāish se ta'alluq r. w. ; jisse khāndānōn kī paidāish kā silsila unke mūris-i-ā'lā se zāhir ho.

A genealogical table—Kursī-nāma ; nasab-nāma ; bansāwali. [muwāfiq.

2.—Mūris se kisī shakhs yā khāndān kī paidāish ke silsile ke

Genealogical order—Jis silsile se kisī shakhs yā khāndān kī paidāish uske mūris se ho ; silsila-i-paidāish yā khāndān.—Genealogical tree—Shajra ; nasab-nāma ; kursī-nāma.

Genealogy, n. 1.—Bā-lihāz uske mūris ke kisī shakhs yā khāndān kī paidāish kā bayān ; jis silsile se mūris aur uskī nāsl kī paidāish zuhūr meñ āyī ho uskī tashrīh ; nasab-nāma ; bansāwali. [kā silsila.

2.—Silsila-i-khāndān ; pīrhī ; pusht ; mūris se barābar paidāish

General, a. 1.—Bī-l-kul qism yā silsile se ta'alluq r. w. ; juzw se nahīn balki kul se ta'alluq r. w. ; naw' yā jins se muta'alliq.

2.—Jismeñ bahut se afrād yā aqsām shūmil hōn ; khās yā makhsūs nahīn ; jo kul par hāwī ho ; 'ām.

3.—Jiske ma'nī mahdūd na hōn ; takhsīsī nahīn ; was'ū-l-ma'nī.

4.—Jo kasrat par dalālat kare ; jo bahut hī phailā ho ; jāri yā murawwaj ; jo kasrat se phailā ho ; 'ām par aisā nahīn kī usmeñ istisnāyeñ na hōn.

5.—Sab se nisbat r. w. ; kul par mushtarak.

To plead the general issue (Law)—Be-gair kisī tardīd-i-khās ke mudda'i ke kul da'we yā bayān se qat'an inkār k.

☞ "The word general, annexed to a name of office, usually denotes chief or superior." Webster.

General, n. 1.—Kul ; jamī' ; jo sab par hāwī ho ; jismeñ kul yā juzw-i-kasr dākhil ho ; koyī khās shai nahīn.

☞ Opposed to particular.

In general—Beshtar ; kasrat se ; hamesha yā 'ala-l-'umūm nahīn.

2.—Kisī sige yā mahkame kā afsar jiske zimme dūsre ahl-kārōn ke kām kī nigrānī ho khūsūsān darja-i-ā'lā kā ek shuji afsar.

Generality, n. 1.—'Ām h. ; khās khās bāton par hāwī h. ; kulliyat ; 'umūmiyat. [bayān yā 'ibārat.

2.—'Ām ; mutlaq ; jismeñ takhsīs na ho ; koyī 'ām khwāh muhmal

- 3.—Kasrat; juzw-i-kasir; jumhūr. [(dekhnā).
Generalize, *v. t.* 1.—Jinswār k.; jins yā ajnās ke i'tibār se lihāz k.
 2.—Dūsri qismoñ yā jinsoñ par itlāq k.; ziyāda-tar wns'at d.; dūsre afrād par itlāq d.; istarāh wus'at d. ki kñl khās khās hālatoñ dākhil ho-jāēñ; 'umūman ('awām se) muta'alliq k.; 'ām k.; bahuteroñ par itlāq k.
 3.—Bataur usūl-i-'ām ke mustambat k.
Generally, *ad.* 1.—'Ala-l-'umūn; aksar; 'umūman; bahut yā kasrat se; beshtar par is tarāh nahīñ ki istisnāyen na hoñ.
 2.—Mujmalan; 'ām tarīq par; bi-lihāz-i-jumla-ma'ātib; fi-l-jumla; bilā-sarāhat; bi-l-jumla; sab bātoñ par khayāl karke.
Generate, *v. t.* 1.—Paidā k.; jannā; taulid k.; hasti d.; wujūd d.; kisī 'amal se paidā k.; kisī shai ko wujūd meñ āne kā bā'is h. [bannā.
Generation, *n.* 1.—Taulid; paidāish; janm; kisī 'amal se paidā honā yā
 2.—Push; pirhī; silsila-i-paidāish kā ek darja yā marhala masalan ek hī mān-bāp ke larko; woh log jinkā silsila-i-paidāish mūris-i-wāhid se ho; woh log jo ek hī zamāne meñ hoñ; zamāna; waqt; 'umr.
 3.—Khāndān; nasl; gharānā; jins; zāt; qaum.
Generosity, *n.* Sakhlawat; faiyāzī; daryā-dili; tanfiq; dād-dihish meñ kushāda-dili; fuizān-i-tabī'at; kamīnagī yā bukhil nahīñ; khūb dil kholkar logoñ ko d. yā unpar mīhrbānī k. [sala; himmat-wālā.
Generous, *a.* 1.—Sharif; mu'azzas; 'ālī-himmat; 'ālī-manish; sāhib-i-har-
 2.—Dast-kushāda (jiskī mūthī done meñ band na ho); sakhi; faiyāz; tang-dil yā bukhil nahīñ; dātā; dāniyā; faiz-rasān; karīm.
 3.—Bharā-pūrā; sab chizen ifrāt se r. w.; kasir; mālāmāl. [sharāb.
 4.—'Tez; qawī; dil meñ josh yā harārat paidā karne-wālī jaise
Genius, *n.* 1.—Woh khās qism ki tabī'at jo har fard-i-bashar ko qudrati hāsīl ho; woh mailān yā tabī'at ki munāsabat jo har ek insān meñ ho aur jiski wajh se woh khās khās qism ke fi'l kar-saktā yā kisī amr ki pairawī khwālī kisī shagl meñ khusūsiyat ke sāth kām-yāb hotā hai; qism-i-khās ki tabī'at rugbat yā mazāq.
 2.—Ma'rūf zihni fazīlat; ma'mūl se barh-kar zihānat; har qism ki bāt ki ijtād yā bārikiyoñ ke nikāhe meñ 'ālā darje ki quwwat; zihn; zukā; barī fahm-o-firāsāt.
 3.—Woh shakhs jisko 'awām se barh-kar zor-i-tabī'at Khudā-dād hāsīl ho; barā hī fahīm shakhs; zakī; 'ālī-tab'; zahīn.
 4.—Khās qism ki tarkīb yā naw'iyat.
Genteel, *a.* 1.—Khaliq; muhazzab; jiske tarīq yā dhang pasandida hoñ; jismeñ tahzīb-yāfta logoñ ke akhlāq-o-ādāb pāyo jāēñ.
 2.—Shāista; bhalā; khush; jo muhazzab shakhsōñ ke liye zebā ho.
 3.—Tarīq yā sūrat meñ khush-nūmā; pakīza; latīf; sāf-suthrā; nafīs.
Gentle, *a.* 1.—Narm; mulāim; hālīm; salīm; munkasir; miskīn; jismeñ 'ijz aur khush-akhlāqī ho; jismeñ kaj-khulqī rukhāyi yā sakhti na ho jaise mizāj tabī'at bol-ehāl yā āwāz.
 2.—Walshī-mizāj karuā yā munhzor nahīñ; munh kā narm; be-shar; sidhā; garīb—jaise ghorā yā koyī dūsra jānwar.
 3.—'Askīn-bakhsh; jiske bā'is dil ko ārām mile.
Gentleman *n.* 1.—Sharif; najīb; 'ālī-khāndān; achchhe gharāne kā.
 2.—Bhalā-mānus; muhazzab shakhs; jismeñ tahzīb aur khush-akhlāqī ho; mard-i-sharif; miyān-ādmī; mard-i-ādmī.

3.—(pl.) Shahr ke rayīs; roasā; log; is ma'nī meñ lafz-i-hāzā kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab 'awām ke jalson meñ hāzirīn se bilā lihāz-i-hāsiyat unke khitāb karte haiñ.

Gentleman-like, } a. Sharifon (shurafā) kā; sharifon sā; sharifon ke hasb
Gentlemanly, } i-hāl (jo unko phabe yā zeb de); khush-akhlaq;
bhalmansāhat rakhtā huā.

Gentleness, a. Sharāfat; salāmu-t-tab'ī; bhalmansāhat; narmī; gurbat;
mizāj kī khūbī. [yā tashaddud ke.

Gently, ad. Mulāimat se; narmī se; ahistagi se; dhīre se; begair saḥti
Gentry, n. Ta'līm-yāfta aur muhazzab log; shurafā; roasā; 'amāid.

Genuine, a. Asli; khoṭā jhūṭhā yā milāyā hnā nahiñ; haqiqī; paidāishi;
sachhā; jismeñ kuchh milāwat (āmezish) na ho; kharā; jismeñ kuchh
adal-badal (tagaiyur-o-tabaddul) na huā ho; jismeñ ja'l na banā yā
tabādala na huā ho.

Genuineness, n. Asliyat; sachāyī; wāqī'iat; tabādale yā kharābī se barāat;
gair-masnū'iat; bilā-tagaiyur-o-tabaddul h.; rāsti; kharāyī; bilā-āmez-
ish (sāf yā kharā) h.; sadāqat.

The evidence, both internal and external, against the genuineness of these let-
ters, is overwhelming.—In khutūt kī asliyat ke khalāf subūt-i-zāhiri wa bā-
tini mālāmāl hai (in khutūt kā masnū'ī honā khud unhī se aur nīz subūt-i-
kharīji se bahut kuohh sābit hai).

Germ, n. 1.—Añkhuā gābh yā ghābā; añkur.

2.—Ibtidā; bunyād; asl; jar; woh shai jisse koyī chiz paidā ho.

German, a. Nazdiki rishta r. w.; qarābat-i-qarība r. w.

Cousins german—Bhāiyon yā bahinon ke larke yā larakiyāñ; haqiqī chachere
bhāyī yā chacheri bahineñ; ek hī dādā kī aulād.

Germane, a. Nihāyat mauzūñ; munāsib; hasb-i-hāl; chaspāñ; muta'alliq.
Germinate, v. i. Nikalnā; khilnā; añkhuā nikalnā yā añkhwāñ; nikalne
laguā; phoṭnā.

Gesture, n. Jism yā ā'zā kī harakat jisse dil kā khayāl zāhir ho; badan
kā kisi tarah par hilānā-dulānā jisse kisi qism kā khayāl zāhir ho yā
jo kisi baḥs yā rāe par dalālat kare; adā; waz'. [kisi sabil se pānā.

Get, v. t. 1.—Hūsīl k.; pānā; qabza pānā; hāth ānā; paidā k.; kamāñā;

2.—Paidā k.; januā.

Has he got a child?—Kyā use koyī larā paidā huā hai?

3.—Sikhūā; yād k.; zihn-nashīñ k.

To get a lesson—Sabaq yād k.—Get this by heart—Isē hifz (zabāñī yād) kar lo.

4.—Targīb d.; kisi se kisi bāt kā karāñā; rāgīb k.; āmāda k.

It was the police who got the accused to make a confession—Ahl-kārāñ-i-
pulis hī ne mulzam ko targīb de-kar usse iqrār karāyā.

6.—Karāñā; wuqū' meñ āne kā bā'is h.

Get this despatched soon—Isē jald rawāna karā do.

To get off—(a) Utārnā; nikāl l.; haṭā d.; dūr kar-d. (b.) Bechnā; farokht k.—

To get on—Pahinnā; pahīñ l.; charhā l.—To get in—Jam' yā ekatṭhā karke

sāye meñ r.; lākar āñ meñ r.—To get out—Khiñch-khāñch kar nikalnā; peñch-

pāñch kar-ke daryāft k.—To get out a secret—Kisi bhed ko peñch-pāñch kar

ke daryāft k.—To get the day—Jitnā; fath pāñā; gulīb āñā.—To get together

—Jam' k.; ekatṭhā k.; farāham k.—To get over—Raṭ' k.; daf' k.; galīb āñā;

bilā rukāwat guzar jñā; sibbat pāñā; achchhā h.—To get over difficulties—

Mushkilāt ko raf' k.; qabāhatōn ko daf' k.; mushkil bātoṅ kā hal k.—*To get over sickness*—Bīmārī se sihhat pānē (achchhā h.).

To get up—(a.) 'Awām ke rū-ba-rū pesh karne ke liye taiyār k.; murattab k.; pesh k. (b.) Likhnā chhāpnā yā chhapwānā; mushtahar k. yā i'lān d.—*To get up a false case*—Jhūthā muqaddama kharā k.; banāwat kā mu'āmalā qāim k.

Get, v. i. 1.—Hāsil k.; naf' pānā yā h.; baṛhnā; taraqqī h.

2.—Kisi hālat meṅ ho-jānā; honā; ba-tadrij h.

Followed by an adjective belonging to the subject of the verb.

To get ahead—Āge baṛh jānā; taraqqī k.; bihtari kī hālat meṅ h.—*To get along*—Āge baṛhnā; āge chalnā.—*To get a milē or other distance*—Safar meṅ tai k. (ek mil yā jisqadar fāsila ho).—*To get among*—Kisi ke darmiyān pahuṅchnā; kisi ke shumūl meṅ ho-jānā; kisi ke zirge (guroh yā shumār) meṅ dākhlil ho-jānā.—*To get asleep*—So jānā; niūd ā-jānā.—*To get at*—Pahuṅchnā; kabiṅ dākhlil guzar yā rasāyī pānā.—*To get back*—Wāpas ānā; palat ānā; rawānagī ke muqām par phir pahuṅchnā; mu'āwadat k.—*To get before*—Sāmne yā āge pahuṅchnā; aur āge nikal jānā.—*To get clear*—Kisi phande (uljhāw) se apnī tayin nikalnā; qaid muākhaze yā bār se maṅhlasi hāsil k.; khatre yā pareshānī se bachnā yā chhūtnā.—*To get drunk*—Nashe meṅ ho-jānā; matwālā yā bad-mast ho-jānā.—*To get forward*—Āge baṛhnā; taraqqī k.; daulat meṅ taraqqī pānā.—*To get home*—Ghar pahuṅchnā; makān-i-maskūna par pahuṅchnā.—*To get loose or free*—Chhuṭkārā pānā; band se ūzād honā; maṅhlasi yā ribāyī pānā.—*To get near*—Nazdik pahuṅchnā; qarib ā-jānā.—*To get on*—Taraqqī k.; āge baṛhnā.—*To get rid of*—Kisi shai se apnī gulū-khalāsi k.; kisi shai se najāt chhuṭkārā yā maṅhlasi pānā; kisi shai se apnā jī chhoṛānā; tāl d.; dūsre par dāl d.; subuk-doshi hāsil k.—*To get away*—Chale jānā; nikal jānā; rafū-chakkar ho-jānā; nau-do-gyārā ho-jānā.—*To get down*—Utar nā; niche ānā.—*To get up*—Uṭhnā khusūsan bistar yā nishast se (chārpāyī yā baiṭhue kī jagah se).—*To get in*—Andar ānā yā jānā; bhitār ānā yā jānā.—*To get out*—Kisi ghiri buyī jagah (ihāta wagaira) kḥwāh qaid se nikal jānā; bhāgnā; firār h.; pareshānī yā uljhāw se maṅhlasi hāsil k.; kisi phande yā pech se nikalnā kḥwāh chhūtnā.—*To get through*—Tai k.; kisi shai se guzar-kar maqām-i-maqṣūd par pahuṅchnā; pūrā k.; khatm k.; anjām ko pahuṅchānā; kar. chuknā.—*To get to*—Pahuṅchnā.—*To get off*—Utar nā; kisi sawārī se utarnā yā niche ānā; bach-jānā; sūf nikal ānā; bāth jhār ke nikal ānā.—*To get together*—Jam' h.; ekatṭhā h.; yak-jā h.; baṭurnā. [bhayānak.

Ghastly, a. 1.—Shaitān sī sūrat r. w.; murde kī mānind; zard; faq;
2.—Khauf-nāk; muhib; jisse dil meṅ dar paidā ho.

Ghastly, ad. Aisi tarah ki dekhne se dar lage (khauf ma'lūm ho).

Giant, n. 1.—Ma'mūl se ziyāda qad-o-qāmat r. w. shakhs; dew; qawī-haikal shakhs; dait; asur.

2.—Ma'mūl se ziyāda zihnī yā jismānī quwwat r. w.

Giddily, ad. Pareshānī ke sāth; be-sabātī yā be-ihtiyātī se; bilā-istiqlāl; gāflāt ke sāth; gūfilāna.

Giddiness, n. 1.—Daurān; chakkar; ghumrī yā ghumṭā; sar kā ghūmnā.

2.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl (mustaqil na h.); talawwun; gāflāt-shi'ārī yā be-parwāyī; subkī; ochhāpan.

Giddy, a. 1.—Jisko daurān-i-sar ho; jisko ghumtā āta (ghumrī āti) ho.

2.—Daurān-i-sar paidā k. w.; jisse ghumtā āwe; jisse chakkar āye.

3.—Ghumtā huā; chhakkar khātā huā; jald jald chūroñ taraf phirtā huā. [munstahkam.]

4.—Gair-mustaqil; mutalawwin; be-sabāt; mutazalzal; gair-

5.—Be-parwā; wahshī-mizāj; be-fikr; allhaz.

Gift, n. 1.—Jo shai dī yā 'atā ki-jāe; koyī māl jo ek shakhs dūse shakhs ko bilā-mu'āwaza wa bi-r-ragbat de de; hiba; bakhshish; nazr; dān; arpan; woh shai jo ba-taur rishwat ke dī-jāwe; jo kuehl dil par nā-jūiz asar paidā karāne ke liye diyā jāe.

2.—(Law) Ek shakhs kā dūse shakhs ko jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla āp-hi-āp be-gair kisī badal (mu'āwaze) ke de d.; hiba; bakhshish; dān.

A gift in futuro—Hiba-i-istiqbālī.—A gift by will, or a testamentary gift—Hiba-ba-zari'ā-i-wasiyat-nāma; hiba-i-wasiyatī.—A gift made ore tenus, or a verbal gift—Hiba-i-zabānī.—A voluntary gift—Hiba-i-bi-r-ragbat.—A mutual gift, or a gift for a consideration—Hiba-i-bi-l-'iwaz.—An implied gift—Hiba bi-l-kināya.—A conditional gift—Hiba-i-shartī yā mashrūt.—A gift of an undefined or undivided property—Hiba-i-mushā'.—A qualified gift—Hiba-i-muqayyad yā mashrūt.—An absolute and unconditional gift, or an unqualified gift—Hiba-i-mutlaq; hiba-i-kāmil wa gair-mashrūt.—A residuary gift—Hiba-i-jāedād-i-mā-baqā.—A death-bed gift, or a gift made in contemplation of death—Hiba-ba-hālat-i-marazu-l-mant; hiba jo marte waqt kiyā jāe.—A gift on promise of a consideration—Hiba-ba-shartī-l-'iwaz.—One who makes a gift—Wāhib; bakhshinda; hiba k. w.; dān k. w.

2.—Koyī Kḥudā-dād sifāt; liyāqat-i-khās jo dūsoñ se bayhkar ho; quwwat; zilmī tāqat; jauhar-i-zātī. [bakhshish.]

3.—Denā; bakhshnā yā bakhshish k.; dān k.; dād-dihish; dān;

4.—Dene yā 'atā karne kā haq ikhtiyār yā iqtidār.

Gigantic, a. 1.—Qawī-haikal; bahut hī barā; dew sā; 'azīmu-sh-shān.

2.—'Āzīm; kabīr; bahut barā; bhārī; sangīn. [gilat k.]

Gild, v. t. 1.—Sone kā mulamma' k.; sone ki qal'ī k.; sonā charhānā;

2.—Raushan k.; munawwar k.; darakhshnā k.; chamkā d.

3.—Zāhir meñ khūb-sūrat (khush-numā) banā d.; āraish-i-zāhirī se

pasand ke qābil banā d.; rangin-i-qāz malnā; qal'ī k.

Gist, n. (Law) Koyī khās amr jo kisī bahs meñ qābil-i-tasfiya yā tajwiz-talab ho; woh amr jispar kisī da'we yā muqaddame kā madār ho; kisī bāt kā nichor; magz-i-sakhun.

Give, v. t. 1.—Begair-mu'āwaze ke d. 'atā k. yā bakhshnā; begair badal ke d.; de-deuā—jaise qabza; 'atā k. masalan ikhtiyār yā ijāzat; bakhshish yā hiba k.; dān k.

2.—Kisī shai kā qabza de d.; de-denā—jaise ek obiz ke badle meñ dūsi chiz; adā k. [ikhtiyār d.]

3.—Kisī ko ikhtiyār yā ijāzat d.; ijāzat d.; rawā r.; apnī taraf se

4.—Ba-taur natije yā maqsūm-ilāh ke dekhānā; dekhānā; paidā k.

The number of candidates, divided by the number of appointments, gives one to each candidate—Jab ummedwārōñ ki ta'dād ko 'uhdōñ ki ta'dād se bāntōñ to fi ummedwār ek 'uhda hotā (maqsūm-ilāh nikaltā) hai.

5.—Batlānā yā zābir k.; i'lān d.

To give an opinion—Rāe batlānā yā denā.—To give notice—Ittilā' yā khabar d.
6.—Sādir k.; sunānā.

To give sentence or judgment—Hukm-i-sazā khwāh faisala sādīr k. yā sunānā.

7.—Masrūr k.; 'ādī k.; lagānā. [the passive particle." Webster.

☞ "Followed by the reciprocal pronoun, used very frequently in
8.—Farz kar l.; tasawwar kar l.; mām l.

To give away—Dūre ko de d.; intiqāl k.; kisī chīz kī haqqīyat yā milkiyat ko muntaqil k.—To give back—Wāpas k.; pher d.—To give chase—Pichhā k.; ta'āqub k.; pichhe lage chale jānā; pachheṛā k.—To give ear—Sunnā; shin-wāyī k.; kām d.—To give forth—I'lān k.; mushtahar k.; kahnā; bār-i-'ām zāhīr k.; phailānā.—To give in—(a) Kisī da'we se mirhā yā mujrā k.; jis shai kī mutālaba wājib ho uskā d. (b) Zāhīr k.; khol ke kah d.; i'lān k.—To give one's self up—(a) Kisī marīz kī apnī sihat se māyūs h.; apnī nisbat yā samajh l. kī ab na bacheṅge.—(b) Nisār k.; kisī par apnī tayīn chhoṛ d.; fidā k.—(c) Khū-pazīr k.; 'ādī k.; bi-l-kul ho-jānā.—To give out—(a) Barmalā kahnā; i'lān k.; sab se kahnā; mushtahar k.; phailānā.—(b) Nikālā; paidā k.—To give over—(a) Chhoṛ d.; tark k.; dast-kash h.; hāth khaiñch baiṭhnā yā uṭhā l.; darguzar k. (b) Sihbat se nā-ummed h.; lā-'ilāj tasawwar k.; hāth dho baiṭhnā.—To give the hand—Dostī yā wafā-dāri kī wa'da k.; hāth mārānā yā hāth meñ hāth d.—To give up—Chhoṛ d.; dast-bardār h.; nā-ummed ho-kar chhoṛ d.; kāmyābī kī ummed ko munqat' samajh kar kanāra-kash h.; de-d.—To give way—(a) Kanāre ho-jānā; dūre ke liye jagah karne kī garaz se haṭ jānā; dūre ke liye gunjāish k. (b) Zor bojh yā dabāw kī sañbhāl na saknā; ṭūṭ jānā; gir paṛnā; phat jānā.

Give, v. i. 1.—Dabāw yā bojh se dab jānā; dabne ke lāiq mulāim ho-jānā.
2.—Chalnā; pichhe ko haṭnā.

To give in to—(a) Manzūr k.; iḳhtiyār k. (b) Apnī khurdī (chhoṭāyī) taslim k.; jhuknā; zer-dastī kī qāil h.—To give out—Koshish se bāz-ānā; hār baiṭhnā; thak baiṭhnā.—To give over—Hāth khaiñch l.; kām k. band kar d.; tark k.—To give up—Chhoṛ d.; hāth haṭā l.; koshish mauqūf kar d.; thak baiṭhnā.

Giver, n. Dene w.; hiba k. w.; wāhib; baḳhshinda yā baḳhshish k. w.; dān k. w.; dāniyā; dihandā; 'atā-kunanda; bāñṭne w.; qāsim.

Glad, a. 1.—Khush; masrūr; shād; āsūda.

☞ Usually followed by of, and sometimes by at.

2.—Khush-numā; bhaḳilā; chamkilā; jisse khushī zāhīr yā paidā ho; mufarrih; jisse dil ko masarrat (khushī) ho.

Glad, } v. i. Khush k.; shād k.; dil kī khushī kī bā'is h.; masrūr k.;
Gladden, } masarrat baḳhshnā; farahat d.; mahzūz k.

Gladden, v. i. Khush h.; shād h.; mahzūz yā masrūr h.

Gladness, n. Khushī; masarrat; shādī yā shādmānī; haz yā ihtizāz; darja-i-i'tidāl kī khushī aur farahat.

Glance, n. 1.—Lapak; chamak; damak—jaise bijlī kī.

2.—Nazar kī kisī chīz par ek-bārgī (daf'atan) paṛ jānā; kisī shai kī āñkh se jhaṭpaṭ dekh l.; jhalak; sarāsarī nigāh; dekh pānā.

Glance, v. i. 1.—Chamaknā; raushan ho-jānā; laplapānā.

2.—Tirchhe nikal-jānā; uchaṭ jānā; katrā jānā; sīdhā na jānā.

- 3.—Ek jhalak dekh l.; sarāsari nigāh kar-l.; lamhe bhar yā jaldī se dekh l. [taur par kuchh kah-d.]
- 4.—Kināya k.; ishāre se kahuā; kisī kī nisbat zimuan yā sarāsari
- 5.—Jald jald chaluā is tarah par ki dekhte dekhte gūb ho-jānā; sirf ek lamhe bhar nazar ānā; ruk ruk ke chaluā; jhalak mār-nā.
- Glance, *v. t.* Daf'atan yā tirchihe dālnā; sarāsari taur par dālnā—jaise nigāh.
- Glare, *n. l.*—Tez raushani jisse āukh tirmirā uṭhe; aisī sāf tābīsh chamak
- damak yā ābdārī jispar nigāh ṭhahar na sake; raushani jisse tabī'at ghabrā uṭhe (chakā-chauṇdhī lage).
- 2.—Gazab-nāk garī yā ḍaṇṭī huyī chitwan yā nigāh.
- Glare, *v. i. l.*—Nihāyat raushan h. yā chamaknā; darakhshān h.
- 2.—Ānkheṅ nikāl-nikāl ghūr-nā; gazab ke sāth āukheṅ garā ke dekh-nā. [chamānā; fauqul-bharak dekh-par-nā.]
- 3.—Nihāyat āb-o-tāb dekh-lānā; zarq-barq h.; jagmagānā; cham-
- Glare, *v. i.* Aisi raushani nikāl-nā jisse ānkheṅ chauṇdhiyā jāen. [na sakeṅ.
- Glaring, *p. a. l.*—Chamchamātā; isqadar raushan ki ānkheṅ uspar ṭhahar
- 2.—Khulā-khulā; 'ayān; āshkārā; fāsh; zāhir; ma'rūf; jismeṅ parda yā ābrū kālīhāz na ho; jismeṅ hayā kā pās na kiya jāe; jo be-bākāna kiya jāe.
- Gleam, *v. i. l.*—Khafif sī raushani; jhalak; shu'a'; kiran.
- 2.—Chamak; damak; ābdārī; bharak.
- Gleam, *v. i. l.*—Raushani kī shu'a' kā nikāl-nā yā phūṭ-nā.
- 2.—Chamaknā; raushan h.; nūr dālnā.
- Glean, *v. t. l.*—Nāj kī un shākhon aur bālon ko chunnā jiuko kāṭne wāle chhor jāen; girā parā galā chun-kar uṭhā l.
- 2.—Sabr aur mashaqqat ke sāth ekatṭhā k.; jo chizeṅ bahut muntashar hoṅ unko yak-jā k.; jo chizeṅ mutafarriq hoṅ unko ek jagah k.
- Glib, *a. l.*—Chikuā; jispar koyī chiz rakhne se phisal jāe; phislaha.
- 2.—Charb; bolne meṅ tez; jald jald chalne wālī—jaise zabān.
- Glide, *v. i.* Ahista ahista yā barābar chalnā; istarah chale chaluā ki na to shor ho aur na zāhir meṅ harakat kī talrik pāyī jāe; jald jald aur suhulat se guzarnā; phisalte chaluā yā phisalnā; subkī se chalnā.
- Glimmer, *v. i.* Timtimānā; jigjigānā; jhilmilānā; raushani kā kam plūṭ nā; kuchh kuchh uñjela rahnā [kam aur phailī ho.]
- Glimmer, *n.* Timtimāhat; jhilmilāhat; khafif raushani; raushani jo Glimpse, *n. l.*—Chamak; raushani jo yakāyak ho-jāe; jhalak; kauṇḍ; raushani jo hote hī gūb ho-jāe.
- 2.—Jhalak; kisī bāt kā jhatpat ma'lūm kar-lenā; sarāsari kī nigāh.
- Glitter, *v. i. l.*—Chamaknā; darakhshān h.; laplapānā; ābdārī zāhir kar-d.
- 2.—Fauqul-bharak h.; dil-fireb yā dil-chasp h.; numāishī h.
- Glitter, *n.* Chamchamāhat; chamak; damak; darakhshānī; tajallī; jalwa; āb-o-tāb; zarq-barq. [golā; golī.]
- Globe, *n. l.*—Koyī gol chiz chāhe woh bhitar se bhari ho yā khālī;
- 2.—Koyī shai jo gol mudawwar yā golāyī liye ho jaise āukh kā golā lamp-kā golā shishe yā kāñch kā golā wagaira.
- 3.—Zamīn yā kura-i-zamīn; arz; dhartī.
- 4.—Zamīn yā āsmān kī gol shabīh jo kisī dhāt yā kāgaz wagaira kī bani ho; kura-i-arzī yā samāwī. [liye huye.]
- Globular, *a.* Jo ba-shakl-i-kura ho; gol golā yā mudawwar; golāyī
- Gloom, *n. l.*—Tārikī-i-nāqis yā kāmīl; barī āndherī; zulmat.

- 2.—Dil par gubār-i-malāl kā chhāyā rahuā; dil kī udāsī; ranj k sūrat; sukūt ke sāth tabī'at kī barhamī.
- 3.—Ayinda kī ummed kī tārīkī (uskā mauhūm h.)
- Gloominess, *n.* Tārīkī; andherā h.; tīragī; zulmat; udāsī; ranj; kulfat.
- Gloomy, *a.* 1.—Dhuñdhilā; khub raushan nahīn; andherā; dhūmlā.
- 2.—Jispar udāsī chhāyī ho; malūl; mukaddar; ranjīda; pazhmurda; afsurda; magmūm; jisse ranj zāhir ho.
- Glorify, *v. t.* 1.—Buzurgī dekar buzurg banānā; hurmat aur 'izzat d.; 'urūj balandī yā bartarī d.; madh sanā tausīf yā ta'rīf k.; hamd k.; ta'rīf ke qābil k.
- 2.—Buzurg samajhnā yā dil se mānnā; kisī kī fazīlat yā bartarī ko taslīm k.; ta'zīm-o-takrīm k.; 'ibādat yā parastish k.; pūjā.
- Glorious, *a.* 1.—Buzurg; qābil-i-ta'rīf; wasf ke lāiq; afzal; bartar; nihāyat 'umda; zu-l-jalāl; jalīlu-l-qadr; rafī'u-sh-shāu; 'azīmu-sh-shān.
- 2.—Barā; nihāyat 'umda; mashhūr; ma'rūf; jalīlul-qadr; buzurg; bahut hī mu'azzaz.
- Glory, *n.* 1.—Kisī shakhs yā shai kī ta'rīf 'izzat yā barāyī jo 'awām muttafiq hokar karen; hamd; sanā; barī neknāmī; shuhrat; hurmat.
- 2.—Kisī shakhs yā shai meñ woh sifat jiskī ta'rīf yā ta'zīm 'awāmu-n-nās karen; woh shai jiske bā'is neknāmī yā shuhrat ho; fakhr kī chīz; woh shai jispar kisī ko garrā ho; ta'rīf kī bāt; buzurgī; barāyī; shān; āb-o-tāb yā ābdārī; jalwa.
- 3.—Garūr; garrā; ghamand; fakhr; shekhī; nakhwat.
- 4.—Bārī ta'ālā kī huzūrī; jannatiyon kī jānib mīhr-i-Ilāhī kā izbār; bahisht; jannat; jo ābrū bahisht meñ mile.
- Glory, *v. i.* 1.—Khushī se phūl uṭhūā; bāg-bāg h.; khushī k.
- 2.—Fakhr k.; garrā k.; ghamand k.; itrānā; nāz k.; nāzān h.
- Gloss, *n.* 1.—Chamak; āb; ābdārī; jhalak. [rāe meñ khatā ho.
- 2.—Sūrat yā bayān jo ba-zāhir sahīh ho; woh numāish-i-zāhirī jisse
- 3.—Ta'bir; tāwil; sharh; tauzīh; ṭikā.
- Gloss, *v. t.* 1.—Jilā d.; chiknā aur chamkilā banānā; kalap d.; op k.
- 2.—Rāst-numā banānā; aisā kar d. kī zāhir meñ sahīh aur durust ma'lūm ho; kisī shai kī burāyī ko aisī aisī bāteñ kah-kar kam kar-d. jo dekhue meñ sach ma'lūm deñ. [wagaira dekar sāf kar-d.
- 3.—Tauzīh k.; sharh d.; tashrīh k.; ṭikā k.; bayān k.; misāl
- Gloss, *v. i.* 1.—Ṭikā k.; sharh likhnā yā d.; kisī mazmūn ke sāf sāf ma'lūm karāne ke liye kuchh likhnā yā kahuā.
- 2.—Makkārī kī bāteñ kahnā; fan-fareb kī bāteñ kahnā.
- Glossary, *n.* Woh lugat yā farhang jismeñ mujmal purāne yā aise alfāz kī tauzīh kī-jāe jo kisī khās maqām meñ musta'āmal hoñ; kisī khās tasnīf yā zabān wagaira kī lugat; un alfāz kā majmū'a jinkī tauzīh khusūsiyat ke sāth darkār ho. [raushan h.; munawwar h.
- Glow, *v. i.* 1.—Damaknā; lahaknā; durakhshān h.; tābān h.; khūb
- 2.—Surkh ho-jānā yā dekh parnā; goyā garmī se dahaknā; garmī josh sharm wagaira se surkh yā raushan ho-jānā (jalne bhabhakne yā tīmīrāne laguā).
- 3.—Garm ho-jānā; jalne lagnā; tapnā.
- 4.—Josh meñ ā-jānā; jazbe meñ ānā; 'ishq sargarmī gusse wagaira kī shiddat se garm-joshī meñ ā-jānā; taish meñ ānā.

- Glow, *n.* 1.—Damak; jhalak; woh suped rangat jo garmi se paidā ho.
 2.—Rang ki shokhi; surkhi; lali; durakhshāni; timtimāhat.
 3.—Nibhāt harārat josh sargarmi yā jazba; kisi josh-i-tabi'at ki shiddat (nskā zor).
 Glut, *v. t.* 1.—Nigal-jānā; bhakosnā; muñh meñ thūs (ek-bārgi bhar) l.
 2.—Ituā bhar d. ki phir gunjāish bāqī na rahie; ser kar-d.; kisi ki khwāhish yā tamannā ko bi-l-kul pūrī kar-d.; āsūda kar-d.; aghānā.
To glut the market—Tijarat ki koyi chiz bāzār meñ is ifrāt se bhar d. ki uski bikri na ho.
 Go, *v. i.* 1.—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat meñ rahnā; jānā; chalnā; āge barhnā; taraqqī k. [ya'nī daur-kar yā tez na chalnā.
 2.—Pair se yā qadam qadam chalnā; ṭahalnā; āhista āhista chalnā
 3.—Safar k.; khushki yā tarī se jānā.
 4.—Jānā; kisi jagah se chalnā. [rujū' h.; badalnā; tabdīl h.
 5.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; ek rāe se dūsri rāe ki taraf
 6.—Kisi maqsad ke anjām meñ madad d.; mu'in h.
 7.—Itlāq r.; muta'alliq h.; lagnā; chaspān yā mauzūn h. [ra-joyi k.
 8.—Kisiki taraf rujū' h.; isti'āmat k.; madad chāhuā; kisi se apni chā-To go to law—Qāuū ki taraf rujū' h.; qāuūn ke zarī'e se apni chāra-joyi k.; nālīsh k.; qāuūnī da'wā pesh k. [chāhuā.
 9.—Kisi kām ke 'auqarīb karne kā irāda k.; kisi kām kā jald karnā
He is going to sue his brother—Uskā irāda hai ki apne bhāyi par jald nālīsh kare; woh apne bhāyi par jald nālīsh kiyā chūhtā hai (uspar jald nālīsh karne wālā hai).
 10.—Phailnā; mashhūr h.; zabān-zad h.
The story goes—Yah dāstān phailā hai; yah bāt zabān-zad (mashhūr hai).
 11.—Samjhī jānā; mutasawwar h.; mānā jānā.
Among us, he goes for an old man—Ham logoñ meñ woh ek būrha ādmi samjhā yā tasawwur kiyā jātā hai; ham log uso ba-taur ek būrhe shakhs ke mānte haiñ. [kisi ke mutābiq 'amal k.
 12.—Pā-band h. yā pā-bandī k.; kisi usūl yā qāi'de par chalnā;
We are now to go by the provisions of the new Procedure Code—Ham logoñ ko ab majmū'a-i-zawābit-i-jadīd ki pā bandī karni chāhiye; ab ham logoñ ko majmū'a-i-zawābit-i-jadīd ke ahkām ke mutābiq 'amal ('amal-dar-āmad) karnā chāhiye. [se harī kar-diyā jānā.
 13.—Chhor yā khol diyā jānā; āzād kar diyā jānā; rukāwat yā qaid
Let the prisoner go—Qaidi yā is qaidi ko chhor do (jāne do; rihā yā āzād kar do).
 14.—Phailnā; pahuñchnā; kisi tarafko jānā yā kisi tarafki rāh dekhānā.
The line goes from one end to the other—Woh lakīr ek sire se dūsro sire tak phailī hai.—*His land goes to the bank of the Ganges*—Uski zamīn daryā-i-Gang ke kanūre tak hai yā pahuñchti hai.—*This road goes to Mirzāpūr*—Yah sarāk Mirzāpūr ki taraf (Mirzāpūr ko) jātī hai; is sarāk se Mirzāpūr ki rāh jātī hai yā wahāñ ki rāh hai.
 15.—Chalnā; jāri rahnā; hotā jānā. [hai (ho rahā hai).
The business goes well—Woh kām achchhā chaltā hai yā achchhi tarah se jāri
 16.—Khātīme ko pahuñchnā; anjām ko pahuñchnā.
The case will go against him—Yah muqaddama uske khilāf anjām ko pahuñchegā (iskā anjām uske khilāf hogā).

17.—Mailūn yū asar r.; tāsir paidā k.; 'amal k.

These rulings go to show that the construction put upon the document in question is wrong—In nazirū se yah sābit hotā hai ki dastāwez-i-mutanā-za'a ki jo ta'bīr ki-gayi hai woh galat hai.

18.—Chalnā; achchhi yā burī hālat meñ h.

19.—Mudad d.; mu'in h.; kisī shai kā juzw h.

20.—With to or into.

20.—Kām-kā h.; kūr-umad h.; musid h.; naf' d.; waq'at r.; ma'nī yā manshā paidā k. [ke dene meñ muntaqil h.

21.—Kharāch ho-jūnā; kisī shai kī qūnat ke adā karne yā uske badal

22.—Jūnā; ham-qimat h.

23.—Kho jānā; barbūd ho-jūnā; marjūnā; qazā kar-jānā; guzar jānā.

24.—Chalnā; basar h.; kaṭnā; līṭnā; ūkhir h.; anjām ko pahunchnā; natīja-i-ākhir ko pahunchnā; muāl-i-kūr h. [ūṭnā uṭhānā.

25.—Sharākat r.; sājhā r.; hissa r. yā l.; kisī hāt kā zimma yā

To go about—Apni tayārī ki-i kām meñ lagānā yā masrūf k.; koshish k.;

sīr k.—To go against—(a) Yārī-h k.; chahāṅsi k.; chah jānā. (b) Kharāf

yā mukhālif h.; nā pasandida h.—To go astray—Ghunṭnā; phirnā; ki-i band

jagah se nikal kar bāhar jānā; bahak jānā; gumāh ho-jānā; rūh-i-rāstī se

inhirāf k.; qāṭnā yā qā'ide ko kharāf k.; gumāh k.—To go away—Chale

jānā; kahīn fāsile par jānā.—To go between—Miyāṅji banā; dariyāyānī h.;

sulh yā ta'fiya-i-mizā' ki ko-hish k.; bich meñ par-kar sulh karī d. (jagat

nipṭā d.)—To go by—Nazār-andāz kar-d.; chhor jānā; tark kar d.; frogu-

zāshṭ k.—To go for nothing—Be-tā'sir h.; koyi matlah yā manshā na r.; kuchh

kārgar na h.; be-ūd h.; rāgū h.—To go hard with—Aisā khatra paidā k.

jise kisī ko mazarrat pahunchē; ki-i ko bahut tuklīf yā khatra pahun-

chānā; bāchnā mushkil h.; jān-bari dushwār h.—To go in—Andar jānā;

bhitar jānā yā dākhil h.—To go in or out—(a) Dunyā kā kām-dhūm k.;

dunyāwī kūr-o-lār k. (b) Azādānā jānā; azād rahnā.—To go on—(a) Chale

chālū; āge bāhnā. (b) Pahīn jānā—jaise koyi libās (pahīne kā kapṛā).

To go off—(a) Dūr jānā; kisī jagah yā maqām se jānā. (b) Chhūṭnā; dagnā;

chalnā; sar h.—To go out—(a) Nest ho-jūnā—jaise zindagi kā; bujhū yā

gul ho-jūnā—jaise rham' yā āg kā. (b) Mushkatar ho-jūnā; 'awām ko ma'lūm

ho-jūnā; tasht-az bān ho-jūnā.—To go over—(a) Parhū; mutāla'a k.; tah-

sil k. (b) Jānchnā; imtihan k.; dekhū-bhāṭhū—To go over an account—Kisī

hi-āh kā jānchnā. (c) Kisī hāt ko sochnā; dil hī dil meñ khatā k.; bhitar

hi bhitar her-pher ke samajhū bñjhū khatā yā yūl k.—(d) Ek farīq ko

chhor-kar dūare farīq kī taraf ho-jūnā; ek taraf se dūare taraf ho rahū;

pahilā badalnā; mil-jānā. (e) Bagawat k.; sar-kashī k. (f) Is taraf se us

taraf jānā—jaise kisī daryā ke; 'ubūr k.—To go through—(1) Pārā k.;

anjām ko pahunchānā; khatm k.; tamām-o-kāmil kar-d. (2) Bardāshṭ k.;

uṭhānā; ūkhir tak tahammul k.; rahnā.—To go under—Kisī laqab yā nām se

mazkūr yā ma'rūf h. (jūnā yā bolā jānā); jise log kisī laqab yā nām se jūnto

khwāh nekī nī-bat charchā kartē hoñ.—To go up—Chhūṭnā; uṭhū; su'ūd k.

To go upon—Chalnā jaise kisī bunyād par; kisī aur ko ba-taur usūl ke taawwur

k. yā mānū 'āin isē ki woh usūl farzī ho yā muallam.—In this case there

is nothing for the court to go upon—Is muqaddame meñ koyi amr aisi nahī

hai jispar 'adālat chale (jiski bunyā-l par 'adālat 'amal yā kār-rawāyī kare yā jisko ba-taur usūl ke tasawwur kare).—I cannot go upon that—Main us aur ko ba-taur usūl ke nahīn tasawwur kar saktā; ham us bāt par 'amal dar-āmad nahīn kar sakte yā use mān nahīn sakte.—To go without—Khālī mulhāj yā tihādast h. yā rahuā.—To let go—Jāne d.; rok na r.; qaid na kar-r.; chhor d.; rihā kar-d.—To go one's way—Chaluā; rawāua h.; rāh l.; rāsta pakarnā; āge ko sīdhārnā.

Goad, n. Ek nok-dār āla jisse dabā-dabā kar kisi jānuwar ko jald jald āge bahāte hai—jaise ānkus wagaira; koyī shai jisse kisi ko kisi fīl ke karne kī ragbat yā taluk ho.

Goad, v. t. Godnā; ānkus se chalanā; tahrīk k.; targīb d.; ubhārnā; nksānā; mulhātīl k.; khijhlānā. [uishiān.

Goal, n. 1.—Woh maqām jis tak yā jisse muqābale kī daur mein dauren;

2.—Maāl-i-kār; mansukā i gayī; woh natija-i-ākhir jiskā zuhūr maqsūd ho; woh bāt jiske anjām kī koshish ho; manzil-i-maqsūd; matma'-i-nazar. Go-between, n. Darmiyānī; miyāūjī; bichwayī; jo shakhs do farīq ke darmiyān kār-rawāyī kare; dallāl.

Go-by, n. 1.—Gurez; makkārī ('aiyārī yā chhal-bal) se nikal-jānā.

2.—Dar-guzar; igmāz; tūl jānā; hila-hawāla karke bachā-jānā.

To give a proposal the go-by—Kisi aisi bāt ko jo karne ke liye kahī jāe hila-hawāla kar-ke tūl d. (use bachā jānā yā usse igmāz kar-jānā).

Godown, n. Godām; māl-khāna; māl-godām.

Gold, n. 1.—Souā; tilā; zar.

2.—Rupayā-paisā; dāulat; māl; zar.

3.—Sonahrā zard rang; sone kā sū pilā rang.

Golden, a. 1.—Sone kā hanā hnā; sone kā; tilāyī; zarīn; sunahrā.

2.—Jiski rangat sone kī sī ho; sone kī mānind; zard.

3.—Nihāyat 'umda; bahut hī achchhā yā mubārak; qism-i-ā'lā kā; nihāyat qimati; afzal.

Good, a. 1.—Jāiz; qawī; qānūnau mazbūt yā mustahkam; kamzor yā za'if nahīn; nāqis nahīn; is-qadar mazbūt kī qāim rah sake.

A good title—Istihqāq-i-jāiz yā qawī; aisi istihqāq jo qānūnau mazbūt yā mustahkam ho (za'if khwāh nāqis na ho). [na ho; rāst.

2.—Sahih; ma'qūl; qawī; jo kamzor yā jhūṭh na ho; jisse dhokhā

A good argument—Dalil-i-qawī sahih yā ma'qūl; aisi dalil jo kamzor yā jhūṭh na ho khwāh jiss- mugālata na ho.

3.—Apne qism kā kāmīl yā pūrā; jisse kār-rawāyī ba-khūbī ho sake; nāqis adhūrā kharāb yā zarar-rasīda nahīn; achchhā; jismein nags na ho; be-'aib.

4.—Parhez-gār; muttaqī; dīn-dār; nek; niko-kār; kharāb bad yā bad-kār nahīn—jaise shakhs; achchhā; nek; kharāb nahīn; hasana jaise fīl.

5.—Munāsib; hasb-i-hāl; suhūlat subite yā ātām kā; mange' kā; jaisā chāhiye waisā hī.

He arrived in good time—Woh waqt-i-munāsib par pahunchā (jis waqt pahunch-nā chāhtā thā usī waqt pahunchā; achchhe mauqe' se pahunchā). [achchhā.

6.—Kār-āmad; maslahat-i-waqt; qarīn-i-maslahat; jisse klushī ho; It is not good that you should waste your time—Qarīn-i-maslahat nahīn hī ki tum apnā waqt zū'a karo; tumhāre liye apne waqt kā khonā mūjib-i-klushī nahīn hai; yah bāt achchhī nahīn hai kī tum tazi'a-i-augāt karo.

7.—Sihhat-āwar; khush-zāiq; nā-pasandida yā muzir nahīn; jo sihbat paidā karne meñ mu'īn ho; jisse marnz meñ kamī yā sihbat ho; jismeñ dawā ki khāsiyat ho; musīd faida-bakhsh yā nāfi; mu-qawwī quwwat-bakhsh yā tāqat dene wālā.

8.—Musāwī; barābar; kāfi; zī-istitā't; zī-i'tibār yā mu'tamad; jiske i'tibār (jiski sāk) meñ futūr na parā ho; jispar adā-i-qarz ke liye i'timād yā bharosā ho-sake; jo ifā-i-dāin kar-sake; jo nā-dār na ho.

His security is good for the amount of the debt—Uski zamānat zar-i-qarz ke musāwī (uske adā ke liye kāfi) hai.

9.—Hoshyār; kārigar; tez-dast; lāiq; jise kisi bāt ki liyāqat bakhūbi ho; fāiq; jo apnā kām hoshyārī aur im'indārī se kare.

10.—Mihrbān; khair-khwāh; muhabbat r. w.; wafā-dār.

11.—Nek; jismeñ ilzām yā dhabbā na lagāyā gayā ho; mu'azzaz.

A good name—Nām-i-nekyā nek-nāmī; aisā nām jismeñ badīkādhabbā na lagā ho.

12.—Chhotā khafif yā nā-ohīz nahīn; barā; 'azīm; na ohhotā na bahut barā; bahut kasrat se.

He has a good deal of leisure—Use bahut fursat rahtī hai.—He is a good way off—Woh barī yā bahut dūr hai; woh fāila-i-ba'id par hai.

13.—Aslī; haqiqī; wāqī'i; sach-much; iddī'āyī yā banāwat kā nahīn. He said so in good earnest—Yah bāt usne sach-much yā begnīr banāwat ke kahī.

14.—Suhbat ke lāiq; saugat ke qābil; āshuā-parast; khush-mizāj.

As good as—Kisi dūse se kam nahīn; dūse ke muqābale meñ thora yā qalīl nahīn; barābar; musāwī; dūse se barh-kar nahīn; waisīhi jaise ki dūse.

—As good as one's word—Bāt kī pakā; wa'de ke mutābiq k. w.; qaul kā sachchā; bāt kā dhanī; wa'da wafā k. w.; jitnā kahē utnā karne wālā.

Good for nothing—Be-waq'at; nikammā; nā kūra; hech-kūra; nā-chīz; kisi kām kī nahīn; be-kār.—To hold or stand good—Qāim rahnā; mazbūt yā mustahkam rahnā; nūfīz yā jūrī rahnā; jāiz rahnā; bar-qarār r.—To make good—(a) Pūrā k.; aujūm k.; wafā k.; tā'mīl k.—To make good one's word or promise—Apne qaul yā wa'de ko pūrā yā wafā k. (b) Subit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā; qāim k.; tasdiq k.; sachchā thahrahānā.—To make good a claim, charge, or accusation—Kisi da'we istigāse yā ilzām ko subit k. (c) Kisi kamī ko pūrā k.; kisi naqs ko raf' k.; kisi 'aib ko dūr k.—I will make good what is wanting—Jo kuchh kamī hai use maiñ pūrā karūngā. (d) Nuqsān kā mu'āwaza d.; khisāra d.; tūṭū bharnā.—Who will make good this loss?—Is nuqsān kī mu'āwaza kaun degā? (e) 'Amal meñ lānā; kisi bāt kī karguzarnā.—To make good a retreat—Bhūg jānā; firār h.; nikal jānā.—To think good—Pasand yā manzūr k.; rāi yā mutmayīn h.; qarār-i-maslahat yā munā-sib samajhū.

Good, n 1. Nekī; bhalāyī; bihtarī; jisse kāmyābī bihbūdī yā khūshī meñ taraqqī ho; jo kār-āmad 'umda mihrbān yā khair-khwāh wagaira ho.

Opposed to evil.

2.—Naf' yā khūshī ki taraqqī; bihbūdī; sar-sabzī; bhalāyī; faida; [naf'.]

Opposed to hurt, harm, or the like.

3.—Koyī qīmatī chīz jo kisi ke qabze meñ ho; māl; māl-i-manqūla; asāsu-i-bait; asbāb; saudāgarī kā asbāb; woh chīzeñ jo saudāgar kharīd-farokht karte haiñ.

“Especially, and almost universally, in the plural.” Webster.

For good, or for good and all—Hamesha ke liye; dawām ke liye; ba-martaba-i-
ākhīr; sab chhor-chhār ke; bi-l-maqtā'; mustaqil taur par.

Good-breeding, n. Khash-khulqī jo ta'lim kī 'umdagī kā natīja ho; tah-
zīb; shāistagī; akhlāq-o-ādāb kī durustī. [bānī; nek-nihādī.]

Good-nature, n. Nek-mizājī; nek-sīratī; mizāj kī asli mulāimat aur mihr-

Good-natured, a. Nek-nihād; nek-mizāj; nek-sīrat; jiskā mizāj paidāish
hi se mulāim ho; jo jald khilā na uṭhe.

Goodness, n. Kisi shai kī 'umdagī; kisi bāt kī achhāyī; khūbī; nekī;
mihr-bānī; nek-khwāhī; insāniyat kā bartāw. [bhalāyī chāhnā.]

Good-will, n. 1.—Khair-khwāhī; nek-khwāhī; nek-andeshī; khair-sigālī;

2.—(Law) Kisi tijarat yā rozgār ke gāhak; rozgār ke kisi maqām-
i-mu'aiyan par logon yā'nī sābiq ke gāhakoṅ aur dūsoṅ ke āne jāne kī
ragbat; jo faida ki is ragbat se hāsil ho; tijarat kā kārkhāna.

Gordian, a. Pechida; uljhāw kā; mushkil; dushwār.

Gordian knot—'Uqda-i-lā-hal; woh mushkil jo hal (raf') na ho-sake; aisi kathīn
bāt jisko suljhā na sakeṅ—*To cut the Gordian knot*—Kisi dushwārī ko jawān-
mardāna khwāh gair-ma'mulī tadbīroṅ se raf' k.

Gorgeous, a. Zarq-barq; khush-munā; 'umda; chaṭkīlā; chamkīlā; bhar-
kīlā; jismen tarah tarah ke yā 'umda 'umda rangon ke hone se
tabī'at khush ho.

Govern, v. t. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k.; jo had qānūn ke rū se yā
bādshāh kī marzi ke mutābiq mu'aiyan ho uske bāhar jāne na d. (usse
mutajāwiz na hone d.); hukm ke zor se chalānā; farmān-rawāyī k.;
hukm-rānī k.; rāj k.

2.—Qā'ide se chalānā; apne ikhtiyār men r.; zabt men r.; apne
roḥ men r.; insirām yā ihtimām k.; mutī' r.; apne qābū men r.; chalānā.

Govern, v. i. Ikhtiyār yā iqtidār nāfiz k.; qawānīn ko nāfiz k. yā nafāz
dilānā; 'inān-i-hukūmat r.; hākim h.

Government, n. 1.—Hukūmat; hukmrānī; siyāsat; 'amal; nafāz-i-iqti-
dār; qānūn kā bartāw; tahakkum; ikhtiyār; 'inān-i-hukūmat.

2.—Tarz-i-hukūmat; nazm-o-nasq; qānūn kā taiq-i-mu'aiyan; nizā-
mat; intizām; bandobast. [rānī kā ikhtiyār.]

3.—Hukūmat yā qānūn ko nafāz kā istihqāq yā ikhtiyār; hukm-

4.—Woh shakhs yā ashkhās jinko hukm-rānī yā qānūn ke nafāz
dilāne kā ikhtiyār hāsil ho; farmān-rawā; hukm-rānī; 'amil.

5.—Saltanat; bādshāhat; riyāsat; sarkār; rāj.

Governor, n. 1.—Hākim; 'amil; nāzim; gawarnar.

2.—Atāliq; kisi kam-sin shakhs kā muhāfiz yā walī.

Gown, n. 1.—Sāya; gawan.

2.—Woh jubba yā choga jo ā'lā darje ke madrason ke muntahī tula-
bā yā hāristar wagaira pahinte haiṅ; mulkī afsar; ahl-i-qalam-yā'nī
jangī afsar (ahl-i-saif) nahiṅ. [men pahinte haiṅ.]

3.—Woh dhilī-dhālī poshāk (choga wagaira) jo bhale-mānus ghar

4.—Kisi qism kī poshāk yā libās.

Grace, n. 1.—'Ināyat; shafaqat; mihrbānī; dūstre ko naf' pahuunchāne
yā mamūn karne kī khwābish; ri'āyat; lutf; karam.

2.—Khilqī yā jibillī khūbī; koyī aisi sifat jisse log uske mausuf par
'ināyat karen yā usse khush hon khwāh use faida pahuunchāyen; khūb-

sūrti yā jamāl 'ām isse ki jismānī ho zihūī yā dilī; khūbī-i-atwār yā tarz-o-tarīq; kamāl-i-sūrat.

3.—Insān par 'ināyat-i-Ilāhī; Khodā kā rahm aur uskī barakat; Khodā ki mīhrbānī aur uskī bakhsish; mīhr yā 'afw-i-Ilāhī; Bārī-ta'ālā ki huzūr meṁ maqbūl h.; ma'urīd-i-mar'ūhīm-i-Ilāhī h. [ta'mul hotā hai.

4.—Barē pādri yā dūk ki taraf khitāb karne meṁ bhī yah lafz mus-

5.—Ek mukhtasar si du'ā jo kīnā khāne ke pahle yā pīchhe parhi jāti hai; du'ā jo māngī jāe yā shukriya jo adā ho.

Days of grace—Woh aiyām jo kisī hundaī waghīra ki miti pājne ke ba'd hī wāqī' hote aur madyān yā adā-kunīda-i-zar ko adā-i-raqam-i-wājibu-l-adā ke liye milte hai; aiyām-i-muhlat; tin dīn ki mitt.—Period or term of *grace*—Aiyām yā mī'ād-i-muhlat.—Year of *grace*—Sāl-i-muhlat.—*Good graces*—Mīhrbānī; shafaqat; doṣṭī. [aur 'urūj d.

Grace, v. t. 1.—Ārasta k.; sajuū; saūwārnā; zīnat aur buzurgī d.; rannaq

2.—Kisī qism ki 'ināyat ri'āyat yā mīhrbānī se sarfāz yā munmāz k.; 'izzat d.; ābrū bakhsish.

Graceful, a. Hasīn aur buzurg; uafī; dekhne meṁ achchhā; chūl chitwan aur hol-chūl ke i'tibār se achchhā; khush; khush-uslūbī rakhtā huā; khush-munā; khūbsūrat; bhālā; pasandīda; sughar.

Gracefully, ad. Hīsn ke sāth; khūb-sūrtī se; uafāsat se; nslī suhūlat aur munāsabat se; khush-uslūbī se; usī tarah ki dekhne yā sunne meṁ bhālā ma'lūm de; ba-tarz-i-hīsan yā pasandīda.

Graceless, a. Zalīl; kharāb; bād; fūsil; qabīh.

Gracious, a. 1.—Barā rahīm; uā-lūq lāchār yā zalīl par mīhrbān; karīm; āmurz-gār; gaffār; mīhrbān; gunāhoī kā mī'āf k. w. aur uī'mateṁ d. w.

2.—'Umda; maqbūl-i-khūtīr; jisko log achchhe.

3.—Hasīn; pasandīda; uafī; achchhā.

4.—Jo 'ināyat-i-Ilāhī se pūdā ho; qudratī.

GR (DATIM, (Lat.) Rafta-rafta; qadam-ba-qadam; ba-tadrīj.

Grade, n. Rutba; martaba; darja; pāya.

Gradual, a. Jo darja-ba-darja ho; jo qadam-ba-qadam yā darja-ba-darja ghate yā barhe; jo rafta-rafta wuqū' meṁ āwe; jiskā wuqū' āhīstagi se ho; ba-tadrīj h. w.

Gradually, a. Rafta-rafta; ba-tadrīj; darja-ba-darja; qadam-qadam yā qadam-ba-qadam; shuda-shuda; thoṛā-thoṛā; āhīsta-āhīsta; hote-hote.

Graduate, v. t. 1.—Darjōn kā nishān kar-d.; darje yā fīsil qāim karko jūdā kar d. [waghīra meṁ fazīlat ki sanad d.

2.—Kisī darje yā rutbe par sarfārāz k. khūsnāsān kisī barē madrase

3.—Ba-tadrīj taiyār k.; āhīsta āhīsta taiyār yā durust k. khwāh 'chh milā ke i'tidal par k.; taraqqī d. [uskā khitābī pānā.

Grate, v. t. 1.—Kisī barē madrasa waghīra meṁ fazīlat ki sanad yā Ba-tadrīj gazarā; āhīsta āhīsta badal-jūnā.

Grain, n.—Reza; zarra—jaiso bālū kā.

2.—ī; galla; ann.

3.—Kīzī rang; lūl rang.

4.—Būt hī qalīl hīssa yā juzw; zarre ke barāhar; zarā sā.

Against the grain—Tabī'at ke khilāf; nā-khushī se; afw ke sāth; mushkil se. *In grain*—sazbūt; mustahkam; jam-kar baīghā huā.— *To dye in grain*—Pak-

kā rang rangūā.—*To go against the grain of*—Na-guwar h. yā guzarnā; nā-rāzī ranj yā taklif kā bā'is h.; akharnā.

Grand, a. 1.—Darāz-qad; barā lambā-ehaṇṇā; barā; kisi ke muqābale meṇ barā; sab se barā; khās; 'azīm; akbar.

2.—Qad meṇ barā aur sūrat meṇ khūb yā dil-fareh; zī-shān yā 'azīm-sh-shān; mashhūr; amir-kabir; zī-jāh; zī-rutba; barī; 'ālī-shān.

3.—'Umr yā mansab meṇ barā; kabir-sin; mansab-i-'azīm r. w.

Grand-child, n. (a)—Bete kā larkā; potā; nabira; bete ki larkī; poti. (b)—Beṭī kā beṭā; nāti; nawāsa; beṭī ki beṭī; natuī; nawāsi.

Grand-daughter, a. Potī (bete ki beṭī); natuī (beṭī ki beṭī).

Grandeur, n. Barāyī; darīzī; shān-o-shān at; 'azmat; 'azīm-sh-shān h.; dabdaba; rāe qaul yā fi'l ki buzurgī; jāh-o-jalāl.

Grand-father, n. (a)—Bāp kā bāp; dā lā; jadd. (b)—Māu kā bāp; nānā. Great grand-father—Dā-lā kā bāp; pardādā; nānā kā bāp; parnānā.

Grand-mother, n. (a)—Bāp ki mān; dādī. (b)—Mān ki mān; nānī.

Grand-son, n. 1.—Potā; nabira; bete kā beṭā.

2.—Nāti; nawāsa; beṭī kā beṭā. [yā nskā haq de-d.; muntaqil k.

Grant, v. t. 1.—De d; kisi shai ko muntaqil kar-d.; kisi shai kā qabza

2.—Darkhwāst yā istid'ā ke mutābiq baḥshuā yā 'atā k. 'am isse ki 'atiya bā-mu'āwaza ho yā bilā-mu'āwaza; denā; baḥshuā; 'atā k.; manzūr k.

3.—Kisi aise amr ko jiski nisbat nizā' ho yā jo ba-khūbī sābit na ho ba-taur sahil ke mān l.; yaqīn yā bāwar kar-l.; manzūr kar-l.; taslim k.; farz k.; qabūl k.; mān l. [māu l.; farz; taslim.

Grant, n. 1.—Denā; 'atā yā baḥshish; kisi bāt ko sach ki tarah par 2.—Jo shai 'atā ki yā di jāe; 'atiya; baḥshish.

3.—(Law) Intiqāl-i-jūedād ba-zarī'a-i-wasīqa yā tahrīr—'ala-l-khusūs woh intiqāl jo minjānib-i-farmān rawā-i-waqt kiya jāwe; 'atiya-i-sarkārī.

A grant of land—'Atiya-i-arāzī; jāgīr; mu'āfi—A royal grant—Altamgā; 'atiya-i-shāhi. [atā huyi ho.

Grantee, n. (Law) Manhūb-ilaih; 'atiya-dār; muntaqil-ilaih; jisko koyi shai

Granter, n. Dene w.; 'atā k. w.; baḥshish k. w.

Grantor, n. (Law) 'Ati-kuninda; wāhib; baḥshinda; intiqāl-kuninda.

Grapple, v. t. Pakar l.; hāthoṇ yā kāṇṭoṇ se zor se dhar l. (mazbūti se pakar r.). [bhir jānā.

Grapple, v. i. Pakaruā; lipat-kar kushti k.; khūb lipat jānā; guth yā To grapple with—Muqābala k.; bhirnā; dilerī se laṇā; muqābale meṇ muāh na chorānā.

Grapple, n. Pakar; laṇāyī jo bhir-kar ho; guttham-gutthā; mutbher; kushti-bāz ki pakar (uski girift). [qabze meṇ kar-l.

Grasp, v. t. Hāth yā bāzū se pakar r.; thānbh r.; gah l.; pakar r.; apne

Grasp, v. i. Pakaruā; girift k.; thānbh r.

To grasp at—Pakarne ki bari koshish k.; apne qabze meṇ lāne ke liye nihāyat jidd-o-jahd k.; kisi shai ke hā'il karne ki bari fikr-o-pairawī k.

Grasp, n. 1.—Pakar; girift; panja; changul; qabza.

2.—Bas; dast-ras; ikhtiyār.

Within one's grasp—Kisi ke bas yā ikhtiyār meṇ; kisi ke panje meṇ.

Grateful, a. 1.—Shukr-guzār; ihsāu-mand; mamnūm; jo fāida pahunchā

ho usko taslim karne aur uske mu'awaze ke dene par amāda; jo kuchh naf pahuñchā ho uskā khayāl r. w. (uskā guu māune w.).

2.—K̄hush-guwar; jisse k̄hushī ho; ma'qūl; k̄hush-zāiga; laziz; maze-dūr; pasandīda. [mamnūn ho-kar; aisi tarah par ki k̄hushī ho. Gratefully, ad. Shukr-guzārī ke sāth; ihsān-mandī ke sāth; mashkūr yā Gratification, n. 1.—'Iwaz; jazā; ajr; in'ām; pādāsh; mā-bihi-l-ih̄tizāz.

2.—K̄hushī; ihtizāz; k̄hush k.; woh shai jisse k̄hushī hāsīl ho. Gratify, v. t. 1.—K̄hush k.; k̄hushī d.; masrūr yā mahzūz k.; masarrat bakhshnā; thandhā k.; taskīn d.

2.—'Iwaz d.; mu'awaza k.; badlā d.

GRATIS, ad. (Lat.) Ri'ayatan yā mihrbānī kī nazar se; must yā must meñ; bilā-mu'awaza yā ajr; yūñhū; phokaṭ yā seūt meñ.

To give a thing gratis—Kī-i chiz ko ri'ayatan mihrbānī kī nazar se yā must (bilā-mu'awaza) de d.—To perform service gratis—Bilā ajr (be-kaufī-paise ke) k̄hidmat yā kām k. [bi-r-raglat kiñ jāe.

GRATIS DICTUM, [Lat.] (Law) Bayān-i-mahz; jo bayān az-k̄hud yā Gratitude, n. Shukr; shukrīyā; shukr-guzārī; mamnūniyat; ihsānmandī; jo shakhs apne sāth bhalāyī karne usse nekī kī hartāw; sipās-dārī; haq-shināyī; mihrbānī ke badle meñ mihrbānī; haq guzārī; adā-i-shukr-i-ni'mat.

Gratuitous, a. 1.—Jo begair mu'awaza yā ajr ke diyā jāe; jo kuchh aisi hālat meñ diyā jāe ki pāne-wāle kā na to uspar da'wā rahā ho aur na woh uskā sazāwār ho; jo insāf ke rū se zarūrī na ho; jo az-k̄hud diyā jāe; jo must diyā jāe.

2.—Jo hālāt ke lihāz se zarūr na ho; bilā-wajh sahab yā suhūt; jo bilā-wajh-i-muwajjih ikhtiyār yā zāhir kiñ jāe; gair-zarūrī; gair-sābit; be-hunyād. [yā bilā subūt inān hī-jāe.

A gratuitous assumption—Taslim-i-bilā-subūt; woh k̄t jo bilā-wajh-i-ma'qūl Gratuitously, ad. Must meñ; bilā mu'awaza yā hadal; bilā-isbāt.

Gratuity, n. Jo kuchh must yā bilā-'iwaz diyā jāe; bakhshish; in'ām; hiba; zar-i-in'ām. [uālīsh.

GRAVE MEN [Lat.] (Law) Faryād; da'wā; uālīsh kī asli wajh; binā-i-Grave, n. 1.—Qabr; mazār; gor; madfan; samādī.

2.—Woh maqām jahān bahut se log mare yā halāk huye hoñ.

3.—Maut; wafāt; nestī; fanā; barbādī.

Grave, a. 1.—Bhārī; zī-waq'at; aham; sanjīda; barā; saugm.

2.—Shokh nahūn; sūda; sāfiyāna; ulm-rang.

Gravity, n. Waq'at; barāyī; saugmī; sanjīdagī.

Gray, a. 1.—Suped bāloñ ke rang kā; supaid; kuchh kuchh suped aur siyāh; lon-mirch ke rang kā; k̄hākī; dhaulā; siyāhī supedi mili huyī.

2.—Purānā; pukhta; jehāñ-dida; pukhta-kār.

Graze, v. t. 1.—Āhista se ragartē yā chihūte nikal jūnā; guzarne kī hālat meñ kisi shai par k̄hafīf sū kharāsh kar-d. [pahuñchānā.

2.—Maweshī ko ghās khilānā yā d.; maweshī ke liye ghās baham

3.—Charnā; jami huyī ghās wagairā khānā.

4.—Charānā; charwāhe kā kām k.; maweshī ko charāyī par le-jānā.

Graze, v. i. 1.—See *supra* No. 3.

2.—Ghās paidā k. (upjānā).

Great, a. 1.—Wus'at miqdūr yā tūl-o-'arz meñ barā; barā; k̄hūb yā dūr tak phailā huā; 'azīm-sh-shān; barā bhārī.

- 2.—Ta'dād yā shumār meñ barā; bahut.
 3.—Der-pā; jo bahut dimoñ tak rahe; tawilu-l-aiyām; jo muddat-i-darāz tak qāim rahe. [ke qābil.
 4.—Dūsra ke muqābale meñ barā; afzal; akbar; jalil; hamid; ta'rif
 ☞ Applied to thoughts, actions, and feelings.
 5.—Jisko Khodā ne gair-ma'mulī tāqat wagaira 'atā kī ho; jisko Khodā-dād barī zihūī tāqat ho; jismeñ bare bare kāmōñ ke anjām kī salāhiyat ho; qawī; mazbūt; jalil; 'ālī-shān. [afsar.
 6.—'Alī-martaba; barī haisiyat kā; mashhūr; mumtāz; sar-khail;
 7.—Jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; alam; bā-waq'at; barā. [dail.
 A great argument—Bahs-i-aham; aisi bahs jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; barī
 8.—Kisi se ek pusht kī barāyi chhotāyī yā dūri r. w.
 ☞ Often used before *grand* to indicate one degree more remote, in the ascending or descending line.
 Great grandfather—See under Grandfather. Great grandson—Parpotā; pote kā beṭī; parnāti; nāti kā beṭā.—By the great—Kul; bi-l-kul; tamām; purā purā.
 The great—Mashhūr yā mumtāz log; daulat-maud log; zi-ikhtiyār log.
Greatly, ad. 1.—Bahut; bahut knchh; nibāyat; shiddat se; ifrāt se.
 2.—Bare nām-o-nishān ke sāth; jalilu-l-qadrī se.
 3.—'Alī-himmatī se; jī se; dil-o-jān se; mardānagi ke sāth; dilerāna.
Greatness, n. 1.—Qad miqdār ta'dād yā 'arz-o-tūl kī barāyī.
 2.—Barā martaba; 'urūj; sarfurāzī; nām-o-nishān; buzurgi; ikhtiyār; hukūmat; shān-o-shaukat; tum-tarāq; barāyī; 'azmat.
 3.—Tamkanat; banāwat; fakhr.
 4.—Tabī'at yā dil kī barāyī; 'ālī-hausalagī; 'ālī-dimāgi.
 5.—'Aql kī quwwat yā wus'at; barāyī; kamāl.
 6.—Zor; shiddat; tundi.
Greed, n. Barā shauq yā barī tamannā; lālach; tam'; hirs; lobh.
Greedily, ad. Bare shauq se; hawke se; be-sabrīse; bhūkkhe kutte kī tarah; barī lālach se.
Greediness, n. Lālach; hawkā; hirs; tam'; barā hī shauq yā barī hī ārzū.
Greedy, a. 1.—Khāne-pine kī barī talab r. w.; bhūkkhar; peṭā; bahut hī bhūkkhā; khāne ko tarsā huā. [haris.
 2.—Kisi shai kā barā tālib; pāne kā mushtāq; lobhī; lālchī; tāmi';
 ☞ Followed by *of*.
Green, a. 1.—Harā; sabz; zamurradīn.
 2.—Mariz kā sā rang r. w.; zard; pilā. [hāl kū; harā; tāza.
 3.—Josh aur quwwat se bharā huā; tar-o-tāza aur tawānā; nayā;
 4.—Be-pakā; kachchā; khām; nā-rasīda; harā; adh-kachchā.
 5.—Sin-rasīda yā jalhān-dīda nahīn; khām; kachchā; nā-tarbiyat-yāfta; nādān; kam-sin.
 6.—Harī; gili; tar; kachchī; sūkhī-yā pakī nahīn—jaise lakrī.
Greeting, n. Mihrbānī yā khushī kā izhār; mulāqāt ke waqt sāhib salāmat; us shakhs kā bhejā huā salām jo fāsile par ho.
Grief, n. 1.—Woh dilī sadma jo kisi aise amr kī nisbat ho jo guzar chukā ho; woh taklif jo dil ko kisi wajh se ho masalan musibat dostoñ kī unqsānī khwāl apnī yā gairon kī bad-chalnī wagaira se; ranj; afsos; gam; kulfat; alam; huzn; malāl.

2.—Ranj yā malāl kā bā'is; jiskī wajh se taklif ho; amr-i-bā'is-i-taklif yā ranjish. [izā; sakhtī; zarar; ziyān.

Grievance, *n.* Be-qarārī aur shikāyat kī wajh; jabr; zulm; ta'addī; āzār;

☞ “Applied only to the effects of human conduct.” Webster.

To redress one's grievances—Kisī kī faryād-rasī k.; kisī kī dād-rasī k.; jo kuchh wajh-i-shikāyat aur be-qarārī kisī ko ho use raf' k.

Grieve, *v. t.* Kisī ko ranj pahunchānā; kisī kā dīl dukhānā; kisī ke dīl ko sadma pahunchānā; kisī kā dīl zakhmī k.; ranjīda k. yā ranj d.; taklif yā dukh d.; zarar pahunchānā; kalpānā.

Grieve, *v. i.* Ranjīda h.; ranj k.; kisī āfat kī wajh se ranjīda-khātir h.; afsos k. yā mutaassif h.; mātam k.; kalapnā; kurhūnā; jhīkhnā.

☞ Often followed by *at* or *for*.

Grievous, *a. l.*—Ranj-dīh; afsos paidā karāne w.; pur-āzār; jiskū sahnā (tahaumul) mushkil ho; pur-zarar yā zarar-rasūn; taklif-dīh; jisse jī khijhlā uṭhe [bhāyat ranj-dīh thī.

The thing was very grievous in his sight—Woh bāt nekī nazron meñ nī-

2.—Nihayāt shadīd yā qabīh; sangīn; kharāb; barā.

A grievous crime—Jurm-i-sangīn.—Grievous hurt—Zarar-i-shadīd.

3.—Pur-alam; gam-nāk; dard-nāk; ranj se bharā hnū; jisse bahut afsos yā ranj zāhir ho. [zāhir ho.

A grievous cry—Nāla-i-gam-nāk; aisā shor yā ronā-dhonā jisse bahut ranj

Grievously, *ad.* Taklif ke sāth; ranj ke sāth; barē ranj yā taklif se; nihāyat hī; bahut hī; shiddat se; barī be-qarārī yā dukh se.

Grievousness, *n.* Girānī; girān-bārī; kisī shai ke bojh (bār) kā itnā bhārī h. ki usse taklif yā sadma ho; ranj; taklif; musibat; āfat; sakhtī; sangīnī; shiddat; shadīd h. [darāmnā; bhayānak; khauf-nāk.

Grim, *a.* Karīh-manzar; zisht-rū; jiske dekhne se khauf paidā ho;

Grimace, *n.* Ādatan yā banāwat kī rāh se muñh kā bigūrnā; hiqārat yā nārāzī wagaira zāhir karne ke liye muñh banānā; banāyā hnū muñh; banāwat kī sūrat.

Grim, *v. i.* Dānt nikālnā—jaise khushtī ranj yā nafrat zāhir karne kī hālat meñ; khīs nikālnā (kārhūnā); butīsī dekhānā.

Grind, *v. t. l.*—Pisnā; dahnā—jaise chakkī meñ yā dānt se.

2.—Ghis yā ragaṛ ke tez k.; sūn charhānā; chiknā tez yā nokilā k.

3.—Tang-talabī se tang k.; kisī ko ranj taklif yā izā d.; satānā; tang k.; hānān k.; pīsūā.

Grind, *v. i. l.*—Chakkī chalānā; pīsūā.

2.—Pis jānā; pīsūā yā pis uṭhnā.

3.—Ragaṛ khā-ke chiknā yā tez ho-jānā.

Grind-stone, *n.* Sān; woh chauras gol patthar jispar anzār wagaira sūn charhāye (tez kiye) jāte hāñ.

To hold one's nose to the grindstone—Kisī ko satānā yā uspar zulm k.; kisī ko apnā gulām banā r.; kisī se nāk ragaṛwāyā k.

Gripe, *v. t. l.*—Pakārnā; pakar-kar mūṭhī meñ dabā r.; mazbūṭī se pakar r.; apne qabze meñ lā-kar jald na chihornā; god meñ pakar r.

2.—Pechish k.; maṛornā; murrā d.; aiñṭhnā. [ḍālnā.

3.—Dabānā; tang k. yā tangī meñ ḍālnā; taklif d.; musibat meñ

Gripe, *v. i.* 1.—Mūthī meñ pakar r.; zalil tariqon se rupaye kbīneh-khāñch kar hāsīl k.

2.—Maṛor yā pechish se taklif ūthānā.

Gripe, *n.* 1.—Girift; pakar; mūthī; panja; qabza.

2.—Qabza; mūthī; dasta—jaise talwār kā.

3.—Zulm; shiddat; sakhti; baṛī taklif; musibat; taklif-i-jāñkāh.

4.—*pl.* Maṛorā yā maṛor; pechish; kurkurī; murrā.

Groan, *v. i.* Dard yā ranj se hāe hāe yā āh āh k.; karāhuā; āh mārñā yā bharnā; ek tarah kī gahri marmarāhat kī āwāz paidā k.; zulm sahnā; sadme ūthānā; zulm kī shikāyat k.; nāla-o-faryād k.

Groan, *n.* Dard ranj yā taklif kī halat meñ nāla-o-faryād; wāwailā; nāla yā nāla-o-fugān; āh yā āh-o-zāri; dīlmī ghargharāhat kī āwāz; karrāhat.

Grope, *v. i.* Andhere meñ andhe kī tarah taṭolte taṭolte koyī chiz dhūndh-nā yā uske pāne kī koshish k.; tārīkī meñ idhar-udhar bhaṭakte phirñā; bāthon se apñī rāh taṭolte (ṭote) chalnā; ṭo-ṭo yā taṭolte chalnā.

Grope, *v. t.* 1. Andhere meñ taṭol-kar nikālñā (diṛyāft yā ma'lūm k.).

2.—Jāñchnā; thāh l.; taṭolñā; tonā. [farbīh.]

Gross, *a.* 1.—Baṛā; bahut hī yā andāz se ziyāda baṛā; jasīm; moṭā;

Particularly applied to animals.

2.—Moṭā; bhaddā; bārīk yā nāzūk nahīñ.

3.—Zalīl; fūsh; gunda; 'ām; nīchā.

4.—Baṛā; 'azīm; fāsh; sarīh.

A gross mistake—Baṛī yā fāsh galatī; galatī-i-'azīm yā sarīh. [majmū'i.]

5.—Bi-l-kul; pūrā; musallam; tamām-o kamāl; jumla; kul;

The gross sum, or gross amount—Ta'dād-i-majmū'i; jumla raqam. [Webster.]

“Opposed to a sum consisting of separate or specified parts.”

6.—Sangīn; 'azīm; baṛā; jispar sharm āye (jissee nadāmat paidā ho); mazmūm.

Gross, *n.* 1.—Hissa-i-'āzam; juzw-i-kasir; khās hissa; kasrat. [chawwālīs.]

2.—Bārah darjau; bārah kā bārah-gūna; shumār meñ ek sau

A gross of bottles—Bārah darjau yā ek sau chawwālīs botal. [Webster.]

“This word never has the plural form; as five gross or ten gross.”

Gross weight—Khām wazn; jis sandūq wagaira meñ saudāgarī kā mūl yā asbūb

ho yā jis chiz meñ woh lapetā yā rakkhā ho uskā aur uske gard-o-gubār kā

majmū'i wazn.—Gross collections or receipts—Āmadanī-i-khām; kachchī tabsīl;

kul āmadanī jis meñ se masārīf minhā na huye hoñ.—Gross produce—Paidā-

wār-i-khām; kachchī nikāsi; jisqadar paidāwār ma'mūlī minhāyī ke ba'd

bachhe.—By, or in, the gross; in gross—Musallam; bi-l-kul; be-baṭṭā; bi-l-

ijmāl; sab kāsab.

Grossly, *ad. l.*—Bahut hī; fāsh-fāsh; sarīhī; andāza se ziyāda. [kī gayī hai.]

The matter has been grossly misrepresented—Woh bāt bahut hī galat bayān

2.—Shiddat se; nihāyat; bahut kuchh; gāit darje par.

Grossly criminal—Shiddat se yā nihāyat mujrimāna.

3.—Bhadde pan se; bilā-shustagī yā latāfat ke; hunarmandī se nahīn; kārigarī ke sāth nahīñ.

Grotesque, a. Be-tartīb banā huā; khayālī; be-hūda; auḍ-band; be-joṛ; be-mel; anghar-bejoṛ; be-sar-o-pā; jispar hañsi āye.

Ground, n. 1.—Sath-i-zamīn; zamīn; fursh gach yā chhat. [diyār; iqlīm.

2.—Sath-i-zamīn kā hissa jo 'alāhida kar diyā gayā ho; mulk;

3.—Jāedād-i-arāzi; milkīyat yā milk; jo jāedād kisi ke qabze meñ ho.

4.—Bunyād; binā; kisi shai kā madār; woh shai jispar koyī dūsri shai qāim mabni yā mutamakkīn rahe; madār; wajh yā aslī wajh; asl; usūl; kisi shai ke wuqū' yā wujūd kā bāi's.

On what *ground* do you base your argument?—Apnī dalil tum kis binā par qāim karte ho (ap kī bahs kā madār kyā kyā hai)?—State the *grounds* of your complaint—Apne istigāse ke wujūh (yā aslī wujūh) bayān karo; batlāo kī tumhārī nālīsh kī bunyād kyā hai.

5.—*pl.* Talehbat; durd; mail; sharāb wagaira sī saiyāl chīzōñ meñ jo kuchh nīche baith jātā hai.

6.—Maidān; laṛāyī kī jagah; jahāñ laṛāyī ho.

Ground of claim or action—Madār-i-da'wī; binā-i-da'wī; manāt-i-nālīsh; wajh-i-nālīsh; woh shai jispar koyī da'wā yā nālīsh qāim yā mabni ho.—*To gain ground*—(a.) Āge barhnā; laṛāyī meñ āge h.; nazdik pahunchnā; gālib ānā; kisiqadar kāmyāb h.—(b.) Jārī h.; phailnā; ziyāda rawāj pānā yā ziyāda phailnā; rawāj pakarnā yā rawāj pānā; rāj h.; ziyāda-tar maqbūl h.—*The opinion gains ground*—Woh rāe phailti jātī hai (ziyāda rawāj pakartī yā pātī jātī hai (ziyādatar maqbūl hotī jātī hai).—*To lose ground*—(a.) Haṭnā; bhūgnā; pas-pā h.; apnī jagah se haṭ jānā; maglūb h. (b.) Sāk yā itibār khonā; nek-nāmī khonā; zāl h. yā ghaṭ jānā; waq'at yā wusa'at meñ kam ho-jānā.

Ground, v. t. 1.—Zamīn par r. yā qāim k.

2.—Qāim k.; kisi bunyād wajh sabab yā usūl par qāim yā mabni k.; binā dāhnā; mazbūtī se qāim k.; kisi anur kī wajh baham pahuñ-chānā; kisi shai kā madār qāim k. yā uskī binā qarār d.

Arguments grounded on reason—Woh dalāil jo 'aql par qāim yā mabni hoñ; ma'qūl dalīlōñ.—*This suit is grounded on a lease*—Yah nālīsh ek patṭe par qāim yā mabni hai; is nālīsh kā madār ek patṭa (uskī bunyād ek patṭe par) hai; is muqaddame meñ ek patṭa manāt-i-da'wī hai.—*This claim is not well-grounded*—Yeh da'wā rāsikhul-bunyād (rāsikhul-bunyān yā khūb mazbūt) nahīn hai; iski jar khūb porhī nahīn hai.

3.—Ibtidāyī usūl sikhlanā, marātīb i-ibtidāyī meñ ta'lim d.

Groundless, a. Bilā-wajh yā be-bunyād; jiskā koyī sabab na ho; jiskī koyī wajh-i-muwajjih na ho; be-jar; be-asl; jiskī koyī sanad yā tāyīd na ho; jhūth; be-sar-o-pā; nā-haq.

Ground-plan, n. Woh naqsha jismeñ makān ke jude jude hisse dekhāye jāweñ. [imārat kī kursi.

Ground-plot, n. 1.—Woh zāmin jispar 'imārat banāyī jāwe; kursi yā 2.—Nīche kī 'imārat kā naqsha.

Ground-rent, n. Woh kirāya jo dūsre kī zamīn par istihqāq hāsīl karne ke liye diyā jāwe; parjaut. [asl; usūl; aslī wajh.

Ground-work, n. Kisi shai kā madār (uskī jar yā bunyād); khās juzw;

Group, n. Majma'; amboh; jhund; jamā'at; bhīr; bahut se shakhsoñ yā bahut sī chīzōñ kā ek jagah ekaṭṭhā h.; bilā-libāz-i-tartīb bahut sī chīzōñ kā ek jagah jam' h.; tabqa.

Group, v. t. Yak-jā k.; nisbat-i-bāhami ke lihāz se tabqa karke is tarah tartib d. ki bahut hī 'umda asar paidā ho.

Grovel, v. i. 1.—Zamīn par reñgnā; muñh ke bal zamīn par ābista ābistā chalnā; paṭ ho-kar zamīn par paṛnā; auñdhā ho-kar kuchh k.

2.—Zalil h.; past h.; nichāyī k.

Grow, v. i. 1.—Jamnā; ugnā; 'amal-i-qudratī se qad meñ baṛhnā; baṛhnā.

“Said of animals and vegetables and their organs.” *Webster.*

2.—Paidā h.; upajūnā; qudratī tarīq par jamnā aur puṭhtagī ko pahunchnā (paknā); honā.

Wheat grows in temperate climates—Gebū un mulkoñ meñ paidā hotā (upajtā yā hotā) hai jabūñ na bahut garmī parī ho ua sardī.

3.—Baṛhnā; phailnā; afzāish pānā.

Intemperance is a growing evil—Sharāb-ḥhwārī ek aisī badi hai jo baṛhtī jātī hai.

4.—Baṛhnā; taraqqī k.; phailnā.

The young man is growing in reputation, or his reputation is growing—Woh nau-jawān shakhs neknāmī meñ baṛhtā jātā hai yā uski neknāmī baṛhtī yā phailtī jātī hai.

5.—Honā yā ba-tadrij h.; kisi hālat ko pahunchnā; hotā jānā.

He grows more prudent—Woh ziyāda-tar dānū hotā jātā hai; uski dānāyī ba-tadrij baṛhtī jātī hai. [ho-jānā.]

6.—Ek hālat se tabdīl hokar dūsri hālat meñ h.; ba-tadrij h. yā To grow pale—Zard ho-jānā ya'ni jo rangat aslī ho uskā tabdīl ho-kar zardī kā ā-jānā. [natije kā.]

7.—Kisi sabab yā wajh se paidā ho; paidā h. yā nikalū—jaise kisi

8.—Baṛhnā; tūmār bāñdhnā; taraqqī pānā.

The wind grew to a tempest—Hawā baṛhte baṛhte āñdhi hogayī—To grow out of—Kisi se paidā h.—jaise darakhtōñ kā zamīn se yā shāḥ kā dāl se; kisi shai

ke natije kī tarah paidā h.; muntaj h.; natija h.—To grow up—Bulūg ko pahunchnā; pūrē qad kā h. yā puṭhtagī ko pahunchnā; siyānā h.; jawān h.

—To grow up, or grow together—Juṭ aur saṭ jānā; baṛh-kar ek ho-jānā (ek dil h. yā simaṭ jānā).

Grow, v. t. Paidā k.; upjānā; khetī kar-ke paidā k.; jot aur bo ke paidā k.

A farmer grows large quantities of wheat—Kisūn bahut sā gehūñ paidā kartā yā upjātā hai.

Growth, n. 1.—Balīdagī; royīdagī; jamnā; upajūnā; baṛhnā yā bārh; haiwānāt aur nabātāt kā ba-tadrij baṛhnā; bij ankhuye yā jar se nikal kar pūrē qad yā puṭhtagī ko pahunchnā; qad ta'dād yā quwwat wagaira meñ afzāish; taraqqī; paidāish; phailnā yā asar k.

2.—Jo kuchh paidā ho; jo kuclh upje; paidāwār; natija; phal; samra; mā-hasal.

Grudge, v. t. 1.—Dūsroñ kā faīda yā jo kuclh unke pās ho use dekh kar nā-ḥush h. aur yalī chāhnā ki woh faīda hamko ho yā woh chīz hamko mile; rashk hasad yā dāh k.; tam' k.; jalnā. [ḥhwābīsh r.]

2.—Nā-ḥushī se d. yā l.; afsos ke sūth d.; dīreg r.; wāpasī kī He grudges his gains—Jo kuchh use miltā hai uspar woh nā-ḥush hotā hai (uske faīde par use rashk hotā hai).—You ought not to grudge him his income.—Muāsib nahīñ hai kī tum uski āmadānī par nā-ḥush ho yā uspar hasad karo. [remote object.] *Webster.*

“Followed by the direct object only, or by both the direct and

Grudge, v. i. 'Tam' yā hasad r.; lālach yā dīh k.; nārāzī zābir k.; shikāyat k.; chīrchīpānā; kīrkurānā; nārāz yā mutaassif h.

*Grudge not one against another—*Ek dūre se (bāham) hasad na rakkho.—

*Grudge not to do this—*Iske karne meñ mutaassif na ho (afsoos na karo yā nā-rāz na ho).

Grudge, n. Woh lie-qarārī jo dūre ke pās kīsī chīz ke hone se paidā ho; woh kīna jiskā izhār na kiyā jāwe; woh kīna yā 'adāwat jo dīl hī meñ rahe; chhipī dushmanī; kudūrat-i-khātīr; gubār; girah yā gānṭh; khusūmat; jalaū; hair. [bair.

An old *grudge*—Khusūmat-i-qadīm; purānī (bahut dinon ki) 'adāwat; purānā **Grudgingly, ad.** Nārāzī ke sāth; razāmāndī yā ragbat se nahīn; khusī i-khātīr se nahīn; afsos ke sāth; mutaassifāna; marmar ke; ro ro ke; dīreg ke sāth.

Grumble, v. i. 1.—Kīsī amr se nārāz ho-kar aīsī tarah kuchhī kahnā ki khūb sun na paye; muñh hī muñh meñ nārāzī kā izhār k.; burburānā; murmurānā; shūki rahnā; gila k. yā ronā.

2.—Gurrānā; gurrākiat k.

Guarantee, n (Law) 1.—Jo qarz dūre ke zimme ho yā jis kām kā anjām dūre par farz ho us qarz ke dilāne yā us kām ke anjām karāne kī zimma-dārī; zimma-dāī; zimma; kafālat; zamānat; zāminī; is bāt kā zimma kī fulān ne jo mu'āhade yā qaul kiyā hai nskī ta'mīl kī jāegī.

2.—Woh shakhs jo kīsī dūre ke mu'āhade kī ta'mīl kā zimma uṭhāwe; kafīl; zimma dār; zāmin. [zamānat kī-jāe.

3.—Woh shakhs jisse kīsī kī kafālat kī jāwe; jis shakhs se kīsī kī ८३३ The correlative of *guarantor*.

Guarantee, v. t. (Law) Jo qarz kīsī dūre ke zimme ho khwālī jis kām kā k. kīsī dūre par farz ho us qarz ke adā karāne khwālī us kām ke anjām kā zimma uṭhānā; is bāt kā bīrā uṭhānā kī fulān ne jo qaul o-qarār kiyā hai use woh pūrā karegā; apnī tayīn is amr kā pā-band k. kī kīsī dūre ke mu'āhade ko ham pūrā karāweṅge; kīsī se is hāt kā zimma uṭhānā kī fulān bāt tumhāre haq meñ zarūr hogī; tayāqqun k.; pakkā k.; kīsī kām kā anjām mutalaqqaq kar d.; zimma-dār yā zimma-kār h.; zāmin h.; zāminī k.

Guarantor, n. (Law) Zamānat karne yā parue wālā; zāmin; kafīl; jo is bāt kā mu'āhade kare kī fulān ne jo qaul-o-qarār kiyā hai nsko ham pūrā (wafā) karā deṅge; jo dūre se yuh mu'āhade kare kī ham fikr karke tumhārā haq yā qabza qāim rakhā deṅge.

Guard, v. t. Khatre se bachānā; hamle yūrish yā nuqsān se mahfūz r.; hifāzat meñ yā mahfūz r.; muhāfazat yā hifāzat k.; bachānā; pushṭī d.; himāyat k.; manjūd rah-kar hifāzat k.; kīsī kī hifāzat ke liye uske sāth rahnā; nigāhbānī yā pāsbanī k.; pahrā d.; chaukī d.

Guard, v. i. Ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se nigāhbānī k.; hoshyār rahnā; khabardār rahnā; ihtiyāt k.; mahfūz rahnā; panālī meñ rahnā.

*Guard against mistakes—*Galtiyon se ihtiyāt karo; khabar dār raho kī bhūl-chūk na hone pāye. [hifāzat.

Guard, n. 1.—Hifāzat; himāyat; bachāw; sadme nuqsān yā hamle se

2.—Khabardārī; hoshyārī; chaukasī; tāki koyī amr nigāhbān wngū' meñ na āye is bāt kā kḥayāl r. kī kyā ho rahā hai; ihtiyāt; tawajjuh; kḥayāl; nigrānī.

Be on your *guard*—Hoshyār (khabardār yā chankas) rabo. [gahān bach jāwe.

3.—Woh amr jo bā'is-i-hifāzat ho; jisse koyi nuqsān yā sadma-i-nā-Modesty is the *guard* of innocence—Hijāb bā'is-i-hifāzat-i'-asmat hai. [kalām.

4.—Woh kalām jissei'tirāz yā sar-zanish kā dūr r. maqsūd ho; ihtiyāt ke

5.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi shakhs yā jagah ki hifāzat ke liye muqarrar hoñ; muhāfiz; nigahbān; pās-bān; chankidār; pahrā d. w.; woh shakhs jo dāk ki chitthiyon ki gāri yā rel ki gāriyon ke sāth hifāzat ke liye ta'ināt ho.

Off the *guard*—Gāfil; gadat ki hālat men; gair mutawajjih.—On *guard*

—Pahre par; hifāzat ke kām meñ masrūf; gārad par.—On the *guard*—Hosh-yār; khabardār; chankas; bedār.

Guarded, a. 1.—Muhtāt; khabardār; hoshyār; chankas.

He was *guarded* in his expressions—Woh apne kalām meñ muhtāt thā.

2.—Jo ihtiyāt yā khabardārī se likhā yā bolā jāwe. [ihtiyāt thi.

His expressions were *guarded*—Usne ihtiyāt se kalām kahē; uske kalāmōñ meñ

Guardian, n. 1.—Jo shakhs nigahbānī yā hifāzat kare; woh shakhs jise hifāzat yā nuqsānī se bachue ke liye koyi shakhs yā chiz sipurd ho; muhāfiz; amīn.

2.—(Law) Woh shakhs jise kisi tiff-i-shir-khwār yā nā-balig yatīm khwāh aise shakhs ki zāt yā jāedād hifāzat ke liye sipurd ho jo apne kār-o-bār kā ihtinām na kar-sake; woh shakhs jise is qism ki hifāzat karne kā istihqāq ho; walī; sar-parast. [*ward*." Webster.

“The person committed to the care of a guardian is called his Guardianship, n. Wilāyat; sar-parastī; walī kā mansab; muhāfuzat; amānat; wiqāyat; nigahbānī.

Guess, v. t. 1.—Kisi bāt kā atkal-pachchū tajwiz k.; kisi bāt ki nisbat bilā-zarf'i-i-wāqifiyat khwāh be-gair kisi usūl-i-mutahaqqaq ke rāe qāim k.; atkaluā; lakhuā; qiyās k.

2.—Aise wujūh parjo qāti' na hoñ kisi amrkīnisbat tajwiz k. yā rāe qāim k.; wujūh-i-makhfi yā khafif ki bunyād par qiyās k. khwāh rāe qāim k.

3.—Sahih sahih qiyās karke kisi 'nqde ko hal k.; qiyās-i-sahih k.

To *guess* a riddle—Kisi mu'ammā' (paheli) ko qiyās ke zor se hal k. (bājhnā)

To *guess* out the meaning of an obscure passage—Kisi 'ibarat-i-muhmal ke ma'nī ko qiyās karke sahih sahih nikālū.

Guess, v. i. Qiyās k.; atkal-pachchū tajwiz k.; andāz se samajhnā;

atkal se nikālū; kisi bunyād par nahin balki yūhūn khayāl kar-l. [*andāza*.

Guess, n. Tajwiz jo bilā-subūt-i-kāfi yā wujūh-i-qat'i ki jāe; qiyās; atkal; Guessingly, ad. Andāzan; andāz se; atkal se; qiyāsī taur par; atkal-pachchū. [qiyās; atkal.

Guess-wo-k, n. Jo kām atkal yā mahz qiyās se kiyā jāc; natija-i-qiyāsī;

Guest, n. Mihmān; pāhun.

Guidance, n. Hidāyat; rahnumāyī; ihtimām; hukūmat yā hukmrānī; kisi afsar ki nigrānī; rāh dekhlanā yā batānā.

Guide, v. t. 1.—Rahnumāyī k.; rāh dekhlanā; rahbarī k.; kisi rāh par

lechalnā; rahnumūf k.; jise rāh ma'lūm na ho use dekhā d.; rāsta batānā.

2.—Insirām yā ihtimām k.; intizām-o-ihitimām ā.; nazm-o-nasq k.; hidāyat k.; imā k.; hukm d.; nigrārī k.; kisi kī ta'līm yā tarbiyat kī nigrārī k.; sikhānā-parhūnā; ta'līm d.; asar pahuūchānā.

Guide, n. 1.—Rah-numā; rah-numūn; rahbar; jo shakhs kisi ko rāh batlāye yā dekhāye; hādī; peshwā.

2.—Jo shakhs kisi ko uske tarīq kī nisbat hidāyat kare; rah-numā; hādī; woh bāt jiske mutābiq 'amal kiyā jāe.

A spiritual *guide*—Gurū; pīr; murshid; imām; hādī-i-dīn. [bāzī; bālā-butā.

Guile, n. Makr; makr-o-fireb; chhal-bal; 'aiyārī; makkārī; tazwīr; dagā-
Usually in a bad sense.

Guileful, a. 1.—Makkār; farebī; dagā-bāz, hīla-bāz; khoṭā; 'arbuda-jū—
jaise shakhs. [bāteñ.

2.—Jisse dhokhā denā maqsūd ho; dhokhe kā yā kī; makr kī—jaise

Guileless, a. Jismeñ makr yā fareb na ho; sīdhā-sāda; sāda-lauh; sāfdīl; sachchā; imāndār; be-riyā; kharā.

Guilt, n. 1.—Woh fīl jisse uskā fā'il mujrim aur mustalzīm-i-sazā ho; mujrimī; jurm; gunāh; gunahgārī; qusūr; taqsīr; qānūn kī khilāf-warzī jo 'amadan kī-jāe; usūl-i-wājib par 'amal na k. (uskī khilāf-warzī).

2.—Zabti-i-jāedād yā kisi dūstre tāwān khwāh ta'zīr-i-mahkūma-i-qānūn kā mustajib h. [jispar kisi jurm kā ilzām 'āid na ho-sake.

Guiltless, a. Be-qusūr; be-jurm; mujrim nahīn; be-gunāh; ma'sūm;

Guilty, a. Mujrim; gunahgār; jisme jānbūjh-kar irtikāb-i-jurm kiyā ho; jo kisi niyat-i-mujrimāna khwāh gaffat se koyī fīl-i-fāsh karke khilāf-warzī-i-qānūn kare aur us fīl yā gaffat kī wajh se mustajib-i-sazā ho; jo ba-tarz-i-wājib mustalzīm-i-sazā yā wājibu-t-ta'zīr ho.

“Used with *of* and usually followed by the crime.” Webster.

To plead *guilty*—Apnī mujrimī kā iqrār k.; ^{al}jur-i-jurm h; jurm qabūl k.; apne 'uzr meñ yah kahnā ki ham se ^{al}jur h. —To plead *not guilty*

—Apnī mujrimī se inkār k.; apne jurm ^{al}karā kir h.; yah 'uzr pesh k. yā kahnā ki ham se jurm nahīn huā.

Guise, n. 1.—Tarīq yā poshāk ke i'tibār ^{al}rat-i-zāhirī; libās; bhes; bānā; tarz-o-tarīq; dhang; daul; chāl-dhāl ^{al}d. (tarīq).

2.—Dastūr; ma'mūl; rabt; guftgū yā 'amal kā ma'mūlī dhang

Gull, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; bhulāwā d.; dhokhā de-kar gumrah kar d.; chhalnā; dām-i-fireb meñ lānā.

H

HABEAS CORPUS (Lat). (Law)—Woh hukmnāma jismeñ 'adālat meñ khwāh lākim ke rū-ba-rū kisi farīq ke hāzīr karne kā hukm ho—
a'la-j-khusūs woh hukm-nāma jismeñ is bāt kī tahqīqāt kā hukm ho ki fulān ne fulān shakhs ko kyūn qaid meñ yā rok rakkhā. [i-sānī.

HABENDUM [Lat.] (Law) Kisi dastāwez yā wasīqa-i-intiqāl kā juzw-

Opposed to *premises*.

Habiliment, n. Poshāk; libās; 'umūman pahinne ke kapre; kapre-latte.

Usually in the plural.

Habit, n. 1.—Mizāj; tabī'at; sirisht.

A costive *habit* of body—Aisā mizāj ki qabz rahū kare ya'nī ijābat sūf na ho.

2.—Jo dastūr ki bañdh jāwe yā qāim ho jāwo; ma'mūli tariq; 'ādat; kho; rāb; bān; khaslat; lat; watira; shewa; qā'ida; rasm; waz'; tariq; dhaug; chāl-dhāl; chāl-chalan.

Habit is second nature—'Ādat tabi'at-i-sāuiya hai.—A person of retired *habits*—Woh shakhs jiskā tariq gosha-nashini kī ho; jo shakhs hamesha yā 'ādatan taubāyi meñ rahū karē.—A person of bad *habits*—Bad-waz'; bad-tariq; bad-chalan; jis shakhs kī chāl achchhi na ho; jiskī 'ādat yā khaslat kharāb ho; bad-kho; jiskā watira burā ho.

3.—Poshāk; libās; jāma; ek khās qism kī hālāyi (ūpar kī) poshish; ek nihāyat chust kaprā jo Inglistān meñ shurafā kī bibiyāñ pahintī haiñ. *Habitable*, *a.* Jismeñ koyī āhād yā sukūnat-pazīr ho sake; jismeñ iusān rah-sakeñ; rahne ke lāiq; ābādī ke lāiq. [koyī hamesha rahe; sukūnat. *Habitation*, *n.* Jāe-i-sukūnat; maskan; jāe-i-istiqāmat; woh makān jahāñ *Habited*, *p. a.* Poshāk pahne huye; kapre pahne huye; malbūs. *Habitual*, *a. 1.*—Jo 'ādat kasrat-i-isti'māl yā ma'mūl se hāsīl yā qāim ho; jo musāwāt se paidā ho.

2.—'Ādat yā ma'mūl ke mutābiq; ma'mūlī; jo dākhil-i-'ādat ho.

The *habitual* practice of sin—'Ādat ke mutābiq ('ādatan) gunāh kī k.; ba-taur ma'mūl ke gunāh kī k.—An *habitual* offender—Woh shakhs jo apni 'ādat ke mutābiq jurm kiya kartā hai; jurm kī 'ādī; mujrim-i-pukhta-kār; jurm-pesha.

Habitually, *ad.* 'Ādatau; ma'mūlan; ba-taur 'ādat yā ma'mūl ke; 'ādat ke bā'is; kasrat-i-istimāl so; aksar karte-karte.

Hair, *n.* Bāl; mū; roñ; roñgtā.

“When *hair* means a single filament, it has a plural, *hairs*.” *Webster*.

To split hairs—Mū-shigāfi k.; bāt kī khāl khūchnā; aisi aisi bārikiyāñ nikālñā jisse kuchh sūd (fāida) na ho.—*Not worth a hair*.—Bāl barābar bhī nahīñ; be-wa'at; nā-chiz; kauṛī ke mol kī bhī nahīñ; nū-kāra.—*To a hair*—Nihāyat hī bāriki se; bahut hī thik-thik; thik-thik.—*He judges to a hair*—Woh nihāyat hī bāriki se tajwiz kartā hai; uski tajwiz meñ sar-i-mū (bāl barābar bhī) farq nahīñ hotā; woh nihāyat hī tamiz ke sāth tajwiz kartā hai.

Hair-breadth, *n.* Bāl kī chaurāyi; bahut hī thorā fāsila.

Hair-breadth, *a.* Bāl barābar; bahut hī tang; nihāyat qalil yā kam.

Hale, *a.* Sahīh-o-sālim; tandurust; mazbūt; bhalā-changā; haṭṭā-kattā; be-zarar. [bañte uskā ek hissa.

Half, *n.* Nisf; ādhā; nīm; jo chīz do barābar hisson meñ bañṭī ho yā

“In practice, *of* is often or usually omitted after *half*.” *Webster*.

Half a mile—Ādh mil; pāw kos.—*Half sharer*—Nisfi sharik; ādhe kī sājhī; adhiyār yā adhiyā.—*In half*—Ādhoñ-ādh; nisf-ā-nisf; do tukre (*Colloquial and low*).—*To cry halves*—Barābar hissa māñgnā.—*To go halves*—Barābar hissa pānū yā lenā.

Half, *ad.* Kuchh; qadre; barābar; ba-hissa-i-musāwī.

Half-binding, *n.* Ek qism kī jild-bandī jismeñ jild kī pīṭh aur konon par chamṛā ho aur puṭṭhoñ par kaprā yā kūgaz.

Half-blood, *n.* Woh rishtū jo un ashkhās ko mābain ho jinkī paidāish ek hī bāp yā ek hī māñ se ho par bāp aur māñ donoñ se nahīñ; ek hī bāp kḥwāh ek hī māñ se jane huye shakhsōñ kī nisbat-i-bāhamī.

A brother or sister of the *half-blood*—Sautelā bhāyi yā sauteli bahan.

Half-bound, *a.* Jiskī jild-bandī meñ sīrf pīth aur konoñ par chamrā lagā ho. [māñ bāp se paidā na ho; sautelā bhāyī.]

Half-brother, *n.* Ek bāp yā ek māñ se paidā huā bhāyī; jo bhāyī ek hī

Half-heard, *a.* Jiskī samā'at nāqis rah gayī ho; jo bi-l-kul yā ākhir tak na sunā gayā ho; jo kisiqadar sunā gayā ho aur kisiqadar nahīñ; jo kuchh to sunā gayā ho aur kuchh be-sunā rahjāe; adh-sunā; nā-tamām.

Half-sister, *n.* Woh bahīn jo ek bāp yā oek māñ se paidā huyī ho par donoñ se nahīñ; sautelī bahan. [nahīñ; tamām-o-kamāl nahīñ.]

Half-way, *ad.* Bich amēñ; ādhī dūr par; kuchh; kisi-qadar; pūrā pūrā

Half-year, *n.* Nisf sāl; shash-māhī; chha mahīnc kī muddat.

Half-yearly, *a.* Sāl meñ do; nīm-sāla; shash-māhāna.

Half-yearly, *ad.* Sāl meñ do martaba; shashmāhī shashmāhī; chha chha mahīnc par. [thahar jānā.]

Halt, *v. i.* 1.—Chalne meñ ruk jānā; thahar jānā; kūch kī hālat meñ

2.—Langrānā; lang k.; langrā kar chalnā. [rahnā; hīchkichānā.]

3.—Taammul k.; pas-o-pesh k.; āgā-pichhā k.; dubdhe meñ parē

Halt, *v. t.* Rok d.; thahrā d.; āge chalnā band kar-d.; rok r. [jānā.]

Halt, *n.* 1.—Thahrāw; qiyām; parāw; chalte chalte ruk yā thahar 2.—Lang; langrā-pan. [do tukre k.]

Halve, *v. t.* Do barābar hissoñ par bāñtnā; ādhon-ādh k.; nisfā-nisf k.;

Halves, *n.* (*pl.* of Half)— [par] k.

To do things by *halves*—Kāmōñ kā adhūrā (nā-mukammal yā nāqis taur

Hamper, *v. t.* Phāñsā d.; mījā d.; harakat yā rawāñī kī hālat meñ rok d.; āge chalnā dushwār kar-d.

Hand, *n.* 1.—Hāth; dast; yad.

2.—Jo insān ke hāth kī māniñd ho yā kisi-qadar waisā hī kām de.

(*a*)—Ba'z jānwarōñ kā ek 'azw masalan ghoṛe kā aglā pair. (*b*)—Gharī kī woh sūyī jisse ghanṭā yā minīṭ ma'lūm ho.

3.—Hāth kī chauṛāyī kā ek māp; chār inch yā tasū; mutṭhī.

“Often applied to the measurement of a horse's height.” *Webster.*

4.—Taraf; hissa; jānib; samt; dāhīnc yā bāyēñ; hāth.

This is admitted on all *hands*.—Yah lūt chārōñ taraf taslīm kī jāti hai ya'nī sab log is bāt ko taslīm yā qabūl karte haiñ.—On the one *hand* or the other—

—Ek taraf yā dūsri; ek yā dūsri jānib.—The right *hand*—Dāhīñī taraf; dast-i-rāst; jānib-i-rāst; yamīñ yā yad-i-yumnā.—The left *hand*—Bāyīñ taraf; dast-i-chap; dast-i-yasār; yusrī.

5.—Kisī kām ke anjām kī tāqat; zarī'a-i-anjām; qudrat yā tāqat; liyāqat; hunar; tezdastī. [kā tarīq.]

6.—Kisī kām kā wāqī'i anjām; fi'l; tarz-i-anjām-i-kār; kām karne

7.—Shirkat; kisī kām ke karne yā anjām meñ shirkat.

He had no hand in that affair.—Us mu'āmale meñ uskī shirkat mutlaq na thi (us mu'āmale meñ woh sharik na thā).

8.—Qabza; iqtidār; iḳhtiyār; hukumat; hāth; milkīyat.

“Usually in the plural.

The estate is in the *hands* of the owner.—Woh imlūk mālīk ke qabze meñ hai.—The papers are in his *hands*—Woh kāgazāt uske qabze (iḳhtiyār yā hāth) meñ haiñ.

9.--Shakhs; kām k. w.; mazdūr; mulāzim; jo shakhs kisī kām yā khidmat par muta'ayan kiya jāe; woh shakhs jise kisī khās kām kī ta'lim di gayi ho yā jo kisī kār-i-khās ke anjām kī salāhiyat rakkhe.

Twenty hands were employed on the building—Us 'imārat meñ bis (bis nafar) mazdūr kām karte the.

10.—Khat yā sawād-i-khat; tahrir; likhāwat. [khat (khush-nawis) hai. He writes a good hand.—Uskā khat yā sawād-i-khat 'unda hai; woh khush-

11.—Ek shakhs se dūse shakhs kī taraf muntaqil karne kā fīl.

To buy at first hand—Nayā kharid k.; kisī shai kā uske banāne wāle se kharid k.—To buy at second hand—Purānā kharid k.; kisī shai kā us waqt kharid k. jab woh banāne wāle ke hāth se nikal gayi ho.

12.—Jitnā hāth meñ ek martaba ho yā ā-sake; hāth; muṭṭhi.

At all hands, or on all hands—Sab taraf ke logoñ se; jumla ashkhās se.—See under No. 4.—At any hand, at no hand—Kisī taraf par, kisī taraf nahīñ.—

At hand—Wagt yā jagah (zamān yā makān) ko lihāz se nazdik; yā to maujūd aur pahunch ke bhitar yā bahut dūr nahīñ.—At the hand of—Kisī ke deno yā 'atā karne se; kisī se ba-taur 'atiya yā baqshish ke.—By hand—Hāth se ya'nī kisī āla kal yā jānwar ke zarī'e se nahīñ.—To lift, draw, or carry by hand—Hāth se uṭhānā khūelānā yā le-jānā.—Clean hands—Be-gunāhi; be-jurmi; jurm se barāt.—From hand to hand—Ek shakhs se dūse ke pās; dast-ba-dast; hāthoñ-hāth.—Hand in hand—Bi-l-ittifāq; bi-l-ishṭirāk; muttafiq yā ek ho-kar.—Hand-made—Hāth kā banāyā huā; kal kā banā huā nahīñ.—Hand-made paper—Hāth kā banāyā huā kāgāz; āisā kāgāz jo kal ke zarī'e se na banā ho.—Hand to hand—Sat kar; nihāyat nazdik ho-kar; saṭe saṭe; laṭāyī meñ nazdik yā dast-ba-dast.—Hand to mouth—Roz-ba-roz yā yauman-fayau-man; āyinda kā bandobast na rakhi kar.—To live from hand to mouth—Roz nayā-kuāñ khodnā aur roz pāñ pīñ; jis-qadar zarūrat ho utnā hi bar waqt muhaiyī kar l. aur pahle se uskā kuchh band-o-bast na r.—In hand—(a) Kisī yābinda kā apnī yūftani fauran pāñ.—(b) Jiskā sāmān ho rahā ho; jo ho rahā ho; jo darpeah ho; jo hāth meñ ho.—He has a great work in hand—Woh ek barā kām kar rahā hai.—Off hand, or out of hand—(1) Bilā-tawaqquf pas-o-peshi yā qabāhat; fauran; jhat; wohīñ; jiskā sāmān pahle se na ho rahe.—(2) Fi-l-faur; dast-ba-dast; naqd; jiske adā karne meñ tawaqquf na ho; kisī ko uski yūftani fauran de deñ.—Off one's hand—Kisī ke qabze yā hifāzat se.—On hand—Maujūd; hāth meñ; qabze meñ; taiyār.—He has a large supply of goods on hand—Uske pās bahut sā asbāb maujūd hai.—Right hand—'Izzat iḥtiyār aur mazbūti kī jagah.—To be hand and glove—Nihāyat khalā-malā yā khalat-malt r.; bahut meljol r.; hamdam yā ek dil h.; hābam nihāyat mālūf-o-mānūs rahnā; āpas meñ bahut hī dosti r.—To be on the mending hand—Rū-ba-silat h.; rū-ba-taraqqī h.; achēbhā bone par h.—To change hands—Pahlū badalnā; ek jāñib se dūsi jāñib jāñ; ek mālīk se dūse mālīk ke pās muntaqil huā k.—To clap hands—Khushi zāhir k.; āfrīñ k.; tāli bajāñ.—To come to hand—Pahunchnā; mausūl h.; milnā.—His letter came to hand yesterday.—Uskā khat kal pahunchā (mausūl huā yā milā).—To have a hand in—Kisī kām meñ sharik h.; kisī bāt ke karnō meñ shirkat yā ta'alluq r.; kisī amr meñ kār-rawā rahnā; masrūf rahnā.—To have in hand—Kisī kām kā zimma uṭhāñ;

kisī kām meñ mashgūl rahnā ; kisī kām ke anjām meñ lage rahnā ; ehalānā.
—To have one's hands full— Kasrat se kām kā h. ; mihnāt yā mashgalon kā bahut hī h. ; jisqadar kām koyī kar sake yā jītne kām āsānī se ho-sako utnā yā usse ziyāda kām kā h. ; kūn se ehutūfī na pānā.—*To his hand, to my hand, &c.—* Taiyār ; pahle se taiyār ; muhaiyā ; maujūd.—*To lend a hand—* Madad d. ; i'ānat k. ; mu'yīn h.—*To put the hand to, or to lay hands on—* Pakarnā ; apne qabze meñ k. ; kisī chīz ko apne hāth meñ k.—*To put the last or finishing hand to—* Ba-martaba-i-ākhir galtiyoñ kī sihhat k. ; mukammāl k. ; pūrā k. ; takmīl d.—*To strike hands—* Mu'āhada k. ; hāth-mār ke kisī mu'āmalā ko pakkā k. ; kisī ke qarz yā uskī nek-ehalnī kā zāmin h. *To take in hand—* Kisī bāt kā iqdām yā uskī koshish k. ; ziūma uṭhānā ; apne iḥtiyār meñ karke kār-rawāyī k.—*To wash the hands—* Be-jurmī yā be-guṇāhī zāhir k.—*Under the hand of—* Kisī ke nawishte yā dastkhāt se mu'saddaq ; kisī ke dastkhāt se ; kisī kā likhā yā uskī dastkhātī.—*The deed is executed under the hand and seal of the owner—* Woh dastāwez malik ko dastkhāt aur muhr se mukammāl hai.

Hand, v. t. 1.—Hāth se d. ; dast-ba-dast d.

Hand this letter to him— Yāh khat use dast-ba-dast (apne hāth se) de-do.

2.—*Le jānā* aur hāth ke bal uṭhā d. ; le-jānā ; pahuñchānā.

To hand a lady into a carriage— Kisī mard-i-sharif kī bibī kā hāth pakar ke le-jānā aur uṭhā kar use gāri par sawār karā d.

To hand down— 'Alā-sabili-t-tartīb (silsila-wār) pahuñchānā masalan bāp se bete ko yā shakhs-i-muqaddam se uske jā-nashīn ko.

Hand-cuff, n. Hath-kaṛī.

Hand-cuff, v. t. Hath-kaṛī pahuñānā yā ḍālnā.

[juzwī.

Hand-ful, n. Jitnā hāth meñ ā sake ; miqdār yā ta'dād-i-qalīl ; thora sū ;

Handle, v. t. 1.—Chhūpā ; hāth se ṭonā yā ma'lūm k. ; hāth se isti'māl k. yā pakarnā.

2.—*Munāsib tarīq par kām meñ* [wagairā ; hosbyārī se isti'māl k. lānā ; chalānā—jaise bandūq

3.—*Bār-bār chhū-kaṛ* parchānā.

4.—*'Amāl-dar-āmad* k. ; nafāz d. ; kām meñ lānā ; barātnā.

To handle the law— Qānūn ko nafāz d. yā uspar 'amāl k. ; ta'mīl-i-qānūn k. ; qānūn ko barātnā.

5.—*Ki-i* ke sāth pesh ānā ; sulūk k. ; bartāw k. ; burā yā bhalā sulūk k.

6.—*Kisī kī nisbat kuchh kahuā* yā likhnā ; tahrīr yā taqrīr k. [zarī'e se bayān k.

Handle, n. 1.—Qabza ; dasta ; mūṭh ; beñṭ ; kaṛā. [hīla ; wasīla.

2.—*Jis shai ko kām meñ lāyeñ* ; kisī maqsad ko anjām kā zarī'a ; āla *To give a handle—* Mauqā' d. ; sabab yā bā'is h.

Handsel, n. Kisī silsile kā pahlā fi'l jisse bāqī kī achchhī yā burī umme qāim ho ; bohnī ; woh rupaye-paise jo subh ko pahle-pahal chizen k farokht se milēñ yā nayī dūkān kī pahlī bikrī kī āmadānī wagairā bai'āna ; pahlī qist.

Handsome, a. 1.—Jo ānkhoñ ko margūb ho ; khushnumā sūrat yā bashī r. w. ; hasīn ; malih ; dīdārū ; dokhnauk ; suḍaul ; khush-qat' ; khū sūrat ; shakīl ; khūb-rū.

A handsome man or woman; person or face—Hāsīn mard yā 'aurat shakl yā chilra.—A handsome house—Suḍaul makān; khūb-sūrat achehā banā liū yā khush-qat' uakān.

2.—Munāsib; jismen munāsabat aur suhūlat ho; shūista; bāista; sāf aur suthrā; darja-i-'itidāl par 'umda.

3.—Jisse sakhawāt yā faiyāzi zāhir ho; ma'qūl; barā; kasir; wāfir.

4.—Bahut; barā; darja-i-'itidāl par barā.

Handwriting, n. 1.—Har shakhs ke likhne kā khās tariq yā dhaṅg; tarz-i-kitābat jo har ek kātib ko liye maḥsūs ho; sawād-i-khat; khat dast-khat yā likhawāt.

His handwriting is excellent—Uskā khat yā sawād-i-khat nihāyat 'umda hai; uskā dast-khat (uski likhawāt) bahut hī khūb hai; woh azbas khush-khat hai

2.—Hāth kā likhā huā; nawishta; tahrir. [tumbhārā nawishta hai? Is that your handwriting?—Kyā woh tumbhārē hāth kā likhā hai; kyā woh

Handy, a. 1.—Tez-dast; hoshyār; chālāk; musta'id. [kā.

2.—Tairār; jisko ānān ke sūth hāth se kān meṁ lā-sakeṁ; subhito

Hang v. t. 1.—Laṭkānā; kisi ūchī jagah par is tarah lagānā ki niche se koyī sahārā na ho; āwezān k.; khulī jagah meṁ laṭkānā; aisi jagah āwezān k. jahān deklne wālōn ko nazar pape.

Often used with *up* or *out*.

To hang a coat on a hook—Kurtē ko kāṭe par laṭkā d.—To hang up a sign—Jis makān meṁ koyī rozgār (peshā) hotā ho uske bahar ek kāgaz yā takhti par us rozgār ke ilān ke liye ek ishtihār ūchāyī par lagā d.

2.—Kisi shai ko is tarah par laṭkā d. ki jahān woh laṭkāyī jāe wahān ap hī ap harkat kiyā kare; laṭkānā; ṭāṅgūnā.

Said of a pendulum, a swing, a door, gate, &c.

3.—Laṭkā-kar jān-l.; phānsī d.; sūli par charhānā; dār par khinchnā.

To hang a murderer—Kisi khūni ko phānsī d.

4.—Taswir wagnā laṭkā kar (lagā yā maṭh kar ārāsta) k. yā sajnā.

Said of a wall, a room, &c.

To hang down—Niche kar d.; jhukā d.; niche ko laṭkā d.—To hang down the head, or, elliptically, to hang the head—Sar jhukā d.; sar ko niche laṭkā d.; sar-nigūn h.

Hang, v. i. 1.—Laṭkānā; laṭkā rahnā; kisi chiz meṁ ṭāṅgū rahnā.

2.—Munhasir rahnā; manqūf h.; kisi shai par madār r.

Usually with *on* or *upon*.

This question hangs on a single point—Is baḥs kā madār ek hī aur par hai; yah baḥs ek hī bāt par munhasir yā mauqūf hai.

3.—Lipatnā yā liptā rahnā; gale se lagā rahnā. [ke gale se lage rahnā.

To hang on the neck of a person—Kisi kī gardan meṁ liptē rahnā; kisi shakhs

4.—Bār yā boj h.; bū'is-i-'azāb yā taklif h.; wabūl h.

Life hangs upon him—Zindagi uske liye boj hai; jinā uske liye wabūl hai; woh zist se taṅg hai.

5.—Sar par maujūd h.; dhamkī kī sūrat dekhānā; qarib pahunchnā yā ā-pahunchnā; meṁdrūnā; qaribū-l-wuqū' h.

Usually with *over*.

Evil hangs over the country—Us mulk par āfat yā balā ā-pahuñchī.

6.—Gair-mutahuggaq h.; tazabzub kī hālat meñ h.; pakkā na-h.; atkā rahūñā. [kā pichhā na chhōñā yā use tang k.]

To hang on, or upon, a person—Kisī ke gale kā hār h. yā uske gale parñā; kisī

Hanger-on, n. Jo shakhs kisī dūsre shakhs maqām yā mansūbe se lagā-liptī rahe yā use na chhore; jo shakhs dūsre se uskī mihrbānī kā hamesha mustada'i wa mutaqāzī rahe yā uskā pichhā na chhore; jo shakhs dūsroñ ke sāth fuzūl lagū rahe; tufailī. [parēgā.]

Hanging, p. a. 1.—Jiske dekhne se ma'lūm ho ki yā shakhs phāñsī What a hanging face!—Kaisī chihra hai iske dekhne se ma'lūm hotā hai ki yā shakhs phāñsī parēgā!

2.—Jiskī sazā phāñsī se ho-sake yā jo phāñsī kī sazā ke lāiq ho.

A hanging matter—Phāñsī dene kī bāt; aisi bāt kī uske badle phāñsī ho.

Hanging, n. 1.—Phāñsī yā sūlī ko zarī'e so maut; phāñsī parñā yā sūlī par charhāyā jāūñā. [zebūsh ko liye mañdhā jātā hai.]

2.—Woh kāgaz yā mugarraq phuldār kaprā wagaira jo diwār meñ Usually in the plural.

Hangman, n. 1.—Woh shakhs jo logoñ ko phāñsī dene ke liye hākim kī taraf se muqarrar ho; jallād.

2.—Ek hiqārat kā lafz; ek zalīl shakhs.

Hanker, v. i. Bare shanq balki be-qarārī se kisī bāt kī khwāhish r.; kamāl ishtiyāq r.; nihāyat hī chāhñā yā khāstgār h.

Usually followed by for or after.

Hap-hazard, n. Ittifāq; sanjog.

Happen, v. i. Ā-jāñā; ā-parñā: ittifāqan ā-jāñā; us hālat meñ āñā kī pahle se āñe kī unimod na rahī ho; wāqī' h.; wuqū' meñ āñā; zuhūr meñ āñā yā zuhūr-pazīr h.; sādīr yā sar-zad h.; honā ho-jāñā yā bīñā.

To happen on—Milnā; ma'lūm h.; yakāyak pā-jāñā.

Happily, ad. 1.—Khush-nasībī se; khush-qismatī se; khush-waqtī se.

2.—Khush-hāl; āsūda-hāl yā āsūda-hālī se; khushī se.

Happiness, n. 1.—Woh rūhānī khushī jo kisī bhalāyī se paidā ho; khush-hāl rahūñā; khushī; āsūda-hālī; ārām; fulāh; sukh; chain.

2.—Nek-bakhtī; kāmgārī; kāmrāñī; iqbal.

Happy, a. 1.—Mubārak; farḡhunda-fāl; sa'adat-maqrūñ yā sa'id; kāmgār yā kāmyāb. [sūda-dīl; mutmayīn.]

2.—Har tarah kī bhalāyī sulh chain aur ārām r. w.; khush; ā-

3.—Nek-aḡhtar; sūhib-i-iqbāl; khush.

4.—Jisse khushī hāsīl ho; pasandīda; khushī paidā k. w.

5.—Tez-dast; musta'id; lāiq. [ham muhabbat ho.]

6.—Jismeñ ittifāq ho; āpas meñ mol yā irtibāt r. w.; jismeñ bā-

A happy family—Aisā khāñdāñ jisko shurakā ko mābālñ bā-ham ittifāq yā irtibāt ho; jis khāñdāñ ke log āpas meñ muhabbat rakkheñ.

7.—Achehñā; mubārak; nek.

A happy omen—Fāl-i-mubārak; achehñā shugūñ.

Harass, v. t. 1.—Bahūt hī thakā d.; mihnat se harā d.; dauḡā mārñā. [lif d.]

2.—Taqāza fikr yā pareshāñī se tañg k.; diḡ k.; pareshāñ k.; tak.

3.—Dafatan aur mutawātir hamla karke tang k.—jaise dushman ko. [khabar ho; āgam dekhāne-wālā.

Harbinger, *n.* Peshwā; woh bāt jisse kisi dūsri āyinda hone wālī bāt ki Harbinger, *n.* 1.—Panāh-gāh; hifāzat kī jagah; woh jagah jahān khatre se panāh mile (bachāw ho); hifāzat aur āram kī jagah.

2.—Bandar; bandar-gāh; jahāz-gāh.

Harbour, *v. t. l.*—Panāh d.; mahfūz r.; chhipā r.; poshida r. [ko chhipā r.

To harbour an offender—Kisi mujrim ko panāh d. yā hifāzat meñ r.; kisi mujrim

2.—Rakhnā; dil meñ rakhne yā thaharne d.; dil meñ jagah d.

To harbour malice—Kisā yā hugz r.; kine ko dil meñ jagah d. [pinā.

Harbour, *v. i.* Kuchh der tak qayām k. yā rahuā; panāh l.; tīknā; khānā.

Hard, *a. l.*—Sakht; karā; jismeñ kuchh jald dhāns na sake yā jisko āsān se judā judā na kar sakeñ; jo dabāne se na dabe; thos.

Applied to material bodies, and opposed to soft.

2.—Jo jald santajh meñ na āye; dushwār-fahm; mushkil; āsān nahīn.

3.—Jiskā anjām (uskā k.) mushkil ho; jo āsānī yā subūlat se na ho-sake; pur-az-qabālat; jismeñ baṛī mihnat karnī pare; jisko karne meñ thakāwat ā-jīwe; taklīf-dih; dushwār; karā; sakht; bhārī.

4.—Jiskā bardāsh k. (sahnā) mushkil ho; jiskā tahananmīl yā manzūr k. sahl na ho; sakht; shadīd; taklīf-dih; nā-ma'qūl yā 'aql ke khilāf; khilāf-i-insāf; be-jā; shadīd; shiddat kā; girān-bār.

5.—Jiskā khush k. yā jispar asar pahunchānā mushkil ho; jispar tāsir pahunchānā āsān na ho; sakht; be-rahm; rūkhā; tursh; dush-nām-āmez; jisse dil kī sakhti zāhir ho.

6.—Jo dil ko margūb na ho; jo khush zāiq na ho.; jibillī nahīn; aslī nahīn; jo jabīya yā tabī'at par zor de kar paidā kiya jāwe.

Hard money (as distinguished from paper money)—Naqd; rok yā roka; sikka.

Hard, *adv.* 1.—Mihnat se; dil se; shānq se. [dars meñ garq hai.

He is hard at study—Woh mihnat yā shauq se tahsil-i-'ilm kar-rahā hai; woh

2.—Mushkil yā dushwārī se.

The vehicle moves hard—Woh sawārī mushkil se chalti hai.

3.—Is tarah par ki qabāhateñ wāqī' hoñ.

The question is hard set—Woh suwāl is tarah par murattab kiya gayā hai ki usko jawāb meñ qabāhateñ wāqī' hoñ. [būti se

4.—Jald yā jaldī se; subukī se; tezī se; zor se; musta'idī se; maz-

5.—Tuud yā tundi se; sakht yā sakhti se; tez; zor se; shiddat se.

It blows hard, or the wind blows hard—Hawā tuud (tez yā sakht chal rahi) hai;

hawā zor yā shiddat se bah rahi hai.—It rains hard—Meñh zor se bars rahā hai; pāuī shiddat se barastā hai; zor khwāh shiddat se bārish hotī hai.

Hard ly—Nazdik; muttasil; bahut dūr nahīn.—Hard-up—Bahut multāj yā lā-chār; be-zor; kauriyon ko tang; baṛī taklīf yā tangī meñ (Colloquial), k.; thos k.

Harden, *v. i.* 1.—Sakht yā ziyāda-tar sakht k.; karā yā aur karā k. mazbūt

2.—Sakht aur mazbūt banā d.; mazbūti d.; quwwat d.; karāyī paidā k.; mihnat yā taklīf se 'ādī k.; kisi burāyī meñ pakkā (pukhta) k.

Harden, *v. i.* Sakht (karā yā thos) ban-jānā; kisi alichhi yā burī bāt meñ pakkā (pukhta) ho-jānā. [pākath.

Hardened, *p. a.* Sakht; karā; be-rahm; burāyī meñ pakkā; pukhta-kār;

A *hardened* offender—Mujrim-i-pukhta-kār; jo shakhs jurm karne meñ pakkā ho
Hard-hearted, *a.* Be-rahm; sang-dil; sakht-mizāj; jiskā dil patthar sā
 ho; jo kahnā sunnā na māne; jo manāne se na māne; be-dard. [sari se.
Hardly, *ad.* 1.—Mushkil se; dushwārī se; baṛī milnat se; baṛī dard-
 2.—Shāyad hī; mushkil se; bi-l kñl nahīn; yak-gūna nahīn; thorā thorā.
 3.—Sakhtī se; bid'at se; durushtī se; zulm ke sāth.

The prisoners were *hardly* used or treated—Un qaidiyōñ par bid'at huyī (un
 ke sāth s khtī se bartāw kiya gayā yā un par zulm huā).

Hardness, *n.* Mazbūtī; sakhtī; karāyī; injimād; karakhtagī; dushwārī
 jo kisi bāt ke samajhne yā karne meñ ho; tangī—jaise rupaye-paise
 ke milne meñ; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; badi meñ mizāj kī sakhtī;
 shiddat—jaise sardi kī. [nidar.

Hardy, *a.* 1.—Diler; juwān mard; dil kā mazbūt; mardāna; be-khauf;
 2.—Haṭṭhī; shokh; gustākḥ; barā dhīthā.

3.—Mazbūt; mustahkam; pāedār. [būt ho-jāe—jaise purānā sipāhī.

4.—Jo 'adat kī wajh se mihnāt se na thake; jo mihnāt karte karte maz-

Harm, *n.* Nuqsān; ziyān; zarar; khisāra; mazlamāt; badī; burāyī.

Harm, *v. t.* Zaiar pahunchānā; ziyān k.; nuqsān pahunchānā.

Harmful, *a.* Muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān ho; nuqsān pahunchāne w.

Harmless, *a.* 1.—Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho.

2.—Be-jokhim; be-gazand; sadme se mahfūz yā barī.

3.—Be-gunāh; be-jurm; ma'sūm.

Harmonious, *a.* 1.—Bāham munāsabat r. w.; jiske ajzā āpas meñ mu-
 nāsabat rakkheñ; manzūn; sudaul.

2.—Jo log kisi maqsad i-'ām ke anjām meñ shari: ho-kar kār-rawāyī
 karen; jismeñ ba-lihāz kār-rawāyī yā khayālāt ke ittifaq ho; jo āpas
 meñ sulh aur dostī rakkheñ; muttāfiq; bāham ittifaq r. w.

An *harmonious* family—Aisā khāndān jiske shurakā āpas meñ har tarah par
 ittifaq rakkheñ; jis khāndān ke logoñ meñ bāham sulh aur dostī ho.

3.—Ham-āhang; āwāz yā sur meñ mel r. w.

Harmoniously, *ad.* Sulh yā mel se; muhabbat aur dostī se; ittifaq ke sāth;
 bi-l-ittifaq; munāsabat ke sāth; āwāz yā sur meñ mel milā ke; mel ke
 sāth. [muwāfiq h.; mazmūn yā maushā mīk. yaksān yā muttāfiq h.

Harmonize, *v. t.* 1.—Kīl munāsabat yā dil par tāsīr paidā karne meñ

The arguments *harmonize*—Yah dalāil muttāfiq-i-mazmūn haiñ (in daliloñ kā
 maushā yaksān khwāh wāhid hai.)—The facts stated by the different witness-
 es *harmonize*—Muḥtaliḥ gawāhoñ ne jo wāqī'at bayān kiye woh ham-maz-
 mūn haiñ (unkā maushā wāhid hai). [shakhsōñ yā khāndānoñ kā.

2.—Āpas meñ mel-jol r.; bā-ham sulh aur muhabbat r.—jaise

3.—Ham-āwāz h.; ek sur r.; sur aur tāl barābar r.; mel meñ milnā.

Harmonize, *v. t.* 1.—Munāsib tarīq par sudhārnā; milānā yā ek mel kā
 k.; kisi shai meñ jo taḥāluf-i-zāhirī ho uskā raf' k.

2.—Sur aur tāl durust k.; khush-āwāz k.; qā'ida-i-'ilm-i-mūsiqī ke
 mutābiq murrattab yā durust k. [nāsabat-i-ma'qūl r.

Harmony, *n.* 1.—Kisi shai-i-mujmal ke ajzā-i-muḥtaliḥ kā bāham mu-

2.—Wāqī'at rāe tarz-o-tarīq khwāh naf'-o-nuqsān waguira meñ itti-
 fāq; ittifaq-i-kullī; sulh aur dostī; mudārāt; yak-dilī; mel yā mel-jol;
 banāw; ittihad; rabt-zabt.

To live in *harmony*—Āpas meñ mel yā mel-jol r.; mil-jul rahūā; āpas meñ banāw (ittihād yā raot-zabt) r.; ek-dil ho-kar rahūā.

3.—Sur; tāl; sur kā chapāw-utār. [ho; nī-hamwār; bihar; aṛhar.

Harsh, *a. 1.*—Chikuā yā hamwār nahīn; jo chihūne meñ khurkhurā ma'lūm k. Opposed to *smooth*.

2.—Talkh; karūā; tursh; khatā; khush-gnwār yā maza-dār nahīn.

3.—Sunne meñ kharāb; jisse kān phat jāē; karīn-s-sant; khush-awāz nahīn; be-āhang; karī.

4.—Sakht; tūnd; tez; chirehira; karūā; karā.

A *harsh temper*—Sakht mizāj; karūā karā yā chirehira mizāj. [bātēn.

5.—Sakht; durnsh; zisht; dushūm-āmez; karī yā karwī—jaise

Harshly, *ad.* Sakhti turshi yā karwāyī se; chirehira ke; tūndī se; jāhil-āna tarīq par; jabr ke sūth; aisi tarah par ki nāgnwār ho; aisi tarah par ki sunne meñ na bhāye yā pasandīda ma'lūm ho.

Harvest, *1.*—Kharif; gulla yā dūsri fasl kī tūne aur jam' karue kā waqt; gulla yā nāj batorne kā waqt; waqt-i-dirau.

2.—Jo kuchh kātā (dirau kiya) jē; pakkā (pukhta) nāj yā galla jab katkar ekatthā kiya jāe; khirman.

Verbal harvest—Fasl-i-rabi'; chaṭi; bahār yā mausim-i-bahār.—*Autumnal harvest*—Fasl-i-kharif; khizān; asāṛh yā asāṛh ki fasl.

3.—Kisi qism ki mihnat kā samra yā phal; fāida; hāsīl; natīja.

Harvest, *v. t.* Jab nāj yā phal pak jāe to use insān aur haiwān ke sarf ke liye kūtā yā jam' k. [tawāqquf nahīn.

Haste, *n. 1.*—Harakat ki tezi; 'ujlat; ta'jil; jaldi; shītābī; utāwli;

This business requires *haste*—Is kām meñ 'ujlat darkār hai (isko jhatpat yā tūrant karā chāhiye). [tezi.

2.—Kām ki shiddat; harbarī; ghabrāhat; josh; pāreshānī; 'ujlat;

Haste, } *v. t.* Age barhānā; āge ko chālānā; jhōinke se āge ko harakat

Hasten, } *d.* harakat meñ rawānī d.; jald jald chālānā; 'ujlat d. yā 'ujlat se karānā.

Haste, } *v. i.* Jaldi se chālānā; 'ujlat se; harakat k.; ta'jil k.; chaṭpati k.

Hastily, *ad. 1.*—'Ujl' se; jaldi se; shītābī se; jhatpat; phurtī se; subuk-ravi se. [ūdhē ki tarah; sar ke bal; utāwli se.

2.—Be khūb soche-bichārī; achchhi tarah samajh-bujh-kar nahīn;

3.—Yakāyak josh meñ ā kar; tāw khākar; be-sabri ke 'ālam meñ.

Hasty, *a. 1.*—Jald-bāz; phurtīlā; utāwalā; sust yā dhīrā nahīn. [ta'jil-kār.

2.—Gair-muttaammil; be-soche kām k. w.; jald josh meñ ā-jāne w.;

3.—Jo gusse se paidā ho yā jisse gussa zāhir ho.

Hatchet, *n.* Kulhārī; tabar; basūlā.

To bury *the hatchet*—Sulh k.; talwār miyān meñ k.—To take up *the hatchet*—Larāyī (jang) k.; talwār khairchānā. [pher l.

Hate, *v. t.* Kisi se barī nafrat r.; uū-pasand k.; muhabbat na r.; mutāh

Hate, *n.* Barī hī nafrat; sakht nā-rāzi.

Hateful, *a. 1.*—Jisse barī nafrat zāhir ho; burāyī chāhne w.; had-andesh. [karīh.

2.—Makrūh; barī nafrat paidā k. w.; is qābil ki usse nafrat karē;

Hatred, *n.* Barī hī nā-rāzī yā nafrat; dushmanī; 'adāwat; kīna; bugz.

Haughty, a. 1—Gurūr aur nafrat r. w.; apne ko auron se barh-kar samajhne w.; ghamandī; magrūr.

2.—Jo gurūr aur nafrat ke sabab se ho yā jisse yah bāteñ zāhir hoñ.

Haunt, v. t. 1.—Bār-bār ānā-jānā; aksar āmad-o-raft r.; hamesha dhūndhā k.; kahiñ humesha yā nā-jāiz tarīq par jāyā k.; kisi kī khwāhish yā marzi ke khilāf ghūs jānā; aksar jā ke diq k.; dum ke piche lage r.

2.—Shayātīn (bhūt paret wagaira) kā rahnā yā āyā-jāyā k.

Haunt, v. i. Isrār ke sāth thaharnā yā āmad-o-raft r.

Have, v. t. 1.—Rakhnā; pās yā qabze khwāh ikhtiyār meñ r. [lugat hai.

He has a good dictionary—Woh ek achchhi lugat rakhtā hai; uske pās ek 'umda

To have and to hold—Qabza-o-daḥl r.; qābiz aur daḥbīl rahnā.

“Terms used in a deed of conveyance.” Webster.

2.—Kisi nīsī shai kā r. jisko rakhne wāle se ta'alluq ho yū jo uspar muassir ho. [fever yesterday—Kal use bukhar thā.

Have you another brother?—Kyā tumhare koyī aur bhāī hai?—He had a

3.—Tauqir k.; samajhnā; mānnā.

To have in honour—Qadr tauqir yā 'izzat k. [majbūr kiya jānā.

4.—Zarūrat yā farz se majbūr kiya jānā; kisi kām ke karne par

Followed by an infinitive. [ko kām karnā partā hai.

We have to work even during the holidays—Aiyām-i-ta'tīl meñ bhī ham logon

5.—Rakhnā; kisi shai meñ ek dūsi shai kā rahnā.

That work has many beauties and many faults—Us kitāb meñ bahut husn-o-qubh hai (usmeñ bahut si khūbiyāt aur bahutere naqs haiñ).

6.—Hāsil k.; pānā; kharīd k.

7.—Jānnā; paidā k.—jaise har kā.

8.—Kisi shai kā l. qabūl k.; lenā; qabūl k.

Had rather (a corruption of would rather)—In alfāz se khwāhish yā tarjīh zāhir hotī hai.—To have a care—Ihtiyāt k. yā r.; khabar-dār rahnā; chāukas rahnā.—To have on—Pahinnā.

Haven, n. 1.—Bandar; jahāz ke qiyām ki mahfūz jagah.

2.—Panāh kī jagah; jāe-i-panāh; hifāzat-gāh.

Havoc, n. Barbādī; wirāū; tabāhī jo wusi' aur 'ām ho.

Havoc, v. t. Wirān k.; barbād k.; tabāh k.; gārat kar-d.; ujār d.

Hazard, n. 1.—Jo hāt daf'atan yā nāgahāñ zuhūr meñ āye; jo bāt yakāyak ho-jāwe; hādīsa; wāqī'a; ittīfāq; nāgahāñī.

2.—Khatra; jokhim.

To run the hazard—Khatra ūṭhānā; jokhim ūṭhānā yā sahnā; nīsī bāt kā k. yā nīsī lāt ke karne meñ gallat k. jiskā anjām-i-kār-pahle se na ma'lūm ho aur na uskā qiyās k. munkin ho.

Hazard, v. t. Khatre meñ ḍālnā; ittīfāq par chhor d.; aīsī hālat meñ chhor d. kī nuqsān yā ziyān kā andeshā ho; qismat par chhor d.; kisi bāt kā tan-ba-taqdīr ho-kar (qismat thok-kar) k.

Hazard, v. i. Jokhim ūṭhānā; khatre meñ paṛnā.

Hazardous, a. Khatar-nāk; pur-khatar; jismeñ nuqsān yā burāyī kā khatkā ho; jokhim se bhārā huā.

Head, n. 1.—Sar; farq; kapār; mūnd.

2.—Kisi be-jān chīz kā sab se ūpar kā yā sab se 'umda hissa.

3.—Sar ke rakhne kī jagah; sirhānā; bālīn.

4.—Afsar; sar-guroh; sardār; sar-khail; mīr; peshwā.

5.—'Izzat yā hukūmat kī jagah; sadar maqām; āgā; sāmunā.

6.—Bahut se shumār meñ se ek ek; nafar; kas; rās.
Let the labourers be paid at the rate of 2 annas per *head*—In mazdūroñ ko fī kas yā fī nafar do āne do.—20 *head* of oxen—Bis rās bail.

7.—Dimāg; 'aql; fahm; idrāk; zihn; samajh.

It never entered his *head*—Yah bāt kabhi uske dimāg meñ na paithī (uske zihn yā 'aql meñ na āyī); is bāt kī use kabhi kḥayāl na huā.—Of one's own *head*—Apne kḥayāl yā apni kḥwāhish se.

8.—Maddā; masdar; asl; jalūñ se koyī shai nikle kḥwāh paidā yā shūrū' ho.
[manshū-i-kalām; asl mazmūn.]

9.—Kisī kalām kī hissa-i-judāgāna; fasil; bāb; mad; kḥāna; siga;

10.—Darja; murtaba; naubat; zor.

Head and ears—Sūñ badan yā tamām jism; kḥūb gahirā; bi-l-kul; tamām-tar; sarāsar; sarūpā.—He plunged *heads and ears* in water—Uskī sūñ badan pāñ meñ dūb gayā; woh pāñ meñ dūr tak chalā gayā.—He was *head and ears* in debt—Woh qariz meñ dūbā yā garq thā; woh nihāyat hī maqūz thā; woh bāl-bāl zer-bār thā.—*Head and shoulders*—(a) Jabriya; zor yā zabardasti se; kḥīñeh-kḥāñeh kar; kashū-kashi se. (b) Bahut hī; bahut kuchh; az-bas.—*Head or tail*—Is taraf yā us taraf; yah yā woh; yah bāt kḥwāh woh bāt.—*Neither head nor tail*—Be-sar-o-pā; be-sar-pair kī; jiskī na āgāz ho na anjāñ; na yah bāt na woh bāt; sāf yā mutabaqqay nahīñ; muñtashir. He could make neither *head nor tail* of the matter.—Usko is mu'āmale kī sar-pair ma'lūm na huā (iskī āgāz yā anjām daryāft na huā; yah bāt usko sāf sāf ma'lūm na ho-sakī.) *To come to a head*—Paknā; mawāl kī ā-jāñ; pib kī bhar jāñ. The boil has come to a head—Woh phoñ pak gayā. *To give one the head*, or *to give head*—Hukūmat yā zabt ehḥor d.; khol d.; āzād k.; kḥud-sar banā d.—*To one's head*—Kisī ke rū-ba-rū; bi-l-munshāfaba; muñh par.—*To make head*, or *to make head against*—Kāmyābī ke sāth muqā-bala yā ta'aruz k.; āge baḥbnū; gālib hūñ.—*To turn head*—Muñh pher l.

“Head, as an adjective, or in composition, chief; principal; as a *head* workman.” Webster.

Head, v. t. 1.—Afsar h.; apñī tayīñ sar-dār sar-guroh yā sar-khail banā l.; apñī mā-tahfī meñ chālāñā; insirām k.; chālāñ.

2.—Sirā banāñā yā lagāñ.

3.—Kisī ke āge yā sāmne ho-jāñā; kisī ke muqābil ā kar use bāz r. yā rok d.; roknā; māñī' h.; insidād k.

To head down.—Kāṭnā; chḥāññā; tarāññā; qalam k.—*To head off*.—Rāste meñ pakā l.; āge pahuñch-kar rok d.; [par likhā jāe; mad; sukḥī.]

Heading, n. Sarnāma; 'unwān; peshāñī; jo kuchh kisī kāgāz ke sīre *Headlong*, ad. 1.—Sar ke bal; anādhā; muñh ke bal.

2.—Jhapaṭ ke; be-tahāshā; be-soche-bichāre; be-gair samjhe-būjhe.

3.—Jaldī se; 'ujlat ke sāth; bilā-tawaqquf; be-taammul.

Headlong, a. 1.—Kharā; jismeñ bahut dhūl ho.

2.—Be-sar-pair kī; be-soche-bichāre; jismeñ 'ujlat ko daḥl ho.

Head-quarters, n. pl. Kisī afsar-i-ā'lā ke rahne kī maqām; sadr maqām; woh jagah jahāñ se aḥkām jāñī hoñ; marja'.

Headstrong, a. 1.—Tund-mizāj; haṭṭhī; jo qābū meī na rāl sake; jo kabnā na māne; jo apnī hī rāh par chale; bad-lagīm; munh-zor; jo apnī hī khwāhish ke mutābiq kām kare.

2.—Jo haṭh kī wajh se ho; man mānī ghar jānī.

Heal, v. t. 1.—Ārām k.; sihhat d.; shifā' baḥshnā; achchhā k.; dūr k.; raf' k.; bhalī-changā kar-d.; sahīh-o-sālim kar-d.; bhar ānū yā angūr bhar lānā.

2.—Raf'-i-shar k.; mel karā d.; tasfīya karā d.; sulh karā d.

Heal, v. i. Achchhā ho-jānū; changā ho-jānū; angūr bharlānū yā bhar ānū.

☞ Sometimes with *up* or *over*.

Health, n. 1. Sihhat; tandurustī; 'āfiyat; dard yā amrēz se jism kā barī rahnā; salāmatī; khair-o-'āfiyat.

2.—Sihhat aur khushī kī du'ā. [sahīh o-sālim.]

Healthful, a. 1.—Tandurust; marīz (bīmār) nahīn; achchhā; sabih;

2.—Sihhat-āwar; jisse tabī'at ko ārām mile.

3.—Jisse tandurustī zāhir ho; jo sihhat kā natīja ho.

To drink one's health—Sharāb pine ke qabl kisi kī sihhat aur khushī kā izbār k. ya'nī usse du'āan kahnā ki tum sabih aur khush raho yā Khudū tum ko tandurust aur khush rakkhe.

Healthy, a. 1.—Sahīh; tandurust; sahīh-o-sālim; bhalī-changā; tanomand.

2.—Mu'n-i-sihhat yā sihhat-āwar; sihhat-baḥsh; jisse yā jiske karne se tabī'at sahīh rahe.

Heap, n. Tūda; ambār; ḍher; ganj; rās; ṭāl.

Heap, v. t. 1.—Tūda k.; ambār k.; ḍher lagānā; rās yā ṭāl lagānā.

☞ Often with *up* or *on*.

2.—Babut sā jam' k.; eḳaṭṭhā k.; khūb mujtama' k.; baṭornā.

☞ Usually with *up*.

Hear, v. t. 1.—Sunū; kān se ma'lūm k.; quwwat-i-sāmī'a se ma'lūm k.

2.—Kisi kī taraf mukhātab ho-kar uskī bāt sunnū; mutawajjih h.; kān d. yā dharnū.

3.—Kisi muqaddame meī wāqī'at shahādat aur bahs kā sunnā; 'adālat-i-qānūn yā insāf meī tajwīz k.; 'adālat meī tajwīz k.; samā'at k.; shinwāyī k. [yā istid'ā ko manzūr k.; sunkar jawūb-i-bā-sawūb d.]

4.—Tawajjuh se mukhātab h.; lihāz yā pās k.; kisi kī khwāhish *To hear a bird sing (Colloquial)*—Khufyatan (chhip ke yā poshida) khabar pānū.

To hear say (Colloquial)—Kisi kī zabānī sunnū; afwāhan sunnū; logoṅ ko kahte sunnū; samā'i khabar pānū.

Hear, v. i. 1.—Quwwat-i-sāmī'a r.; āwāz ke ma'lūm karne kī tāqat ko kām meī lānā; sunnū; mukhātab h.; dhiyān se sunnū. [dūsre kī kahī sunnū.]

2.—Zabānī muttala' kiya jānū; zabānī khabar pānī; auroṅ se sunnū;

Hearing, n. 1.—Samā'at; quwwat-i-sāmī'a; āwāz ma'lūm karne kī quwwat. [mā'at kā mauqā'; shinwāyī.]

2.—Jo kuchh kahā jāe uskī taraf tawajjuh; sune jāne yā sa-

3.—Tajwīz yā infisāl kī garaz se wāqī'at aur shahādat wagaira kī samā'at; tajwīz i-'adālatāna. [kī pahunch.]

4.—Jahān tak kān se sun paṛe; jahān tak kī āwāz sun paṛe; āwāz

He was not within hearing—Woh nīś jagah thā jahān āwāz sunāyī nahīn detī thā; woh nazdik na thā. [i-samā'i.]

Hearsay, n. Sunī-sunāyī bāt; afwāh; shuhra; zabān-zad-i-'awām; qaul-

His account depends entirely on *hearsay*—Uskā bayān bi-l-kul sama'i hai; jo kuchh woh kahtā hai woh sab suni-sunāyī hai. [Webster.

It is sometimes used as an adjective; as, *hearsay* evidence."

Heart, n. 1.—Dil; qalb; khātir; man; hiyā; jigar.

3.—Jo hissa markaz se bahut hī nazdik ho yā kisi shai ke bich kā hissā; sab se bhitar kā hissā; woh shai jiskī wujh se koyī dūsī shai qāim rahe; khās hissā; kisi chiz kī jān.

3.—Himmat; jurat; dilerī.

[quwwat.

4.—Zar-khezī; zor (jaise zamīn kā); paidā-wāī; paidā karne kī

5.—Ma'nī jo poshida ho; asli manshā; bhed; rūz.

At heart—Fī-nalīhī; dil se; jī se; dar-asī; sachmuch; wāqī'i; haqīqat mein.—

To get or learn by heart—Az-bar k.; zabānī yād k.; hifz k.; kaṭh k.—*For*

my heart—Apnī jān kī qasam; agar merī jān bhī kām ātī.—*Hard-*

ness of heart—Dil kī sakhti; be-rahmī; patthar kā sū jigar h.; be-dardī.—

To break the heart of—(a) Nā-ummed yā bahut ranjida k.; mutaassif k.; ranj

se nihāyat hī dil tor d.—(b) Qaṭbu-l-iḥtītām k.; goyā khātimo ko pahnū-

chā d.; qarīb qarīb khatm kar chuknā yā aṣṣām ko pahnūchā d. *Said*

of any thing undertaken.—*To find in the heart*—Rūgīb yā māl h.; chāhuā.—

To have in the heart—Irāda k.; 'azm r.; qasd k.—*To have the heart in a nut-*

shell—Nihāyat tang-dil past-himmat yā buz-dil h.—*To have the heart in the*

mouth—Bahut darūn; nihāyat khauf-zada yā mukhawwaf h.—*To take to heart*

—Kisi bāt par ranjida h.; kisi umr kī nisbat ta'alluq i-khātir r. (mutafakkir

h.).—*To set the heart at rest*—Qarār pakarṇā; mutamayn h.; dil-jam'i r.—*To*

set the heart on or upon—Kisi shai par dil lagānā; kisi shai kā nihāyat mush-

tāq h.; kisi bāt kā bahut shauq r. yā shūnq h.

Heart-burning, n. Nā-khushī; 'adūwat; kina; chhipī chhipī dushmanī.

Heartily, ad. 1.—Dil se; Dil-o-jān se; sachehe dil se; sachāyise; sach-much.

2.—Dil se; sargarmī se; musta'idī se; taudihī ke sāth.

3.—Shauq se; khūb; dil khol-kar; bahut.

To eat heartily—Shauq se (dil khol-kar bahut yā khūb) khānā.

Hearty, a. 1.—Jismen dil kā laguā zāhir ho; sar-garm; garm-josh; musta'id; jismen nihāyat musta'idī zāhir kī jāwe.

2.—Jo dil se paidā ho; sachchā; jismen garm-joshī ho.

3.—Mazbūt; qawī; pur-kār; zu'if yā kam-zor nahīn.

4.—Jisse tāqat barhe; muqawwī; 'uudā; bahut sū; kasīr. [we; peṭh

A hearty eater—Biyār khwār; jo shauq se aur khūb khāwe; jo dil khol ke khā-

Heat, n. 1.—Garmi; harārat; hiddat.

2.—Woh kaifiyat jo āg yā dhūp wagaira ke sabab se jism ko mah-

sūs ho; garmi; sardī kā zid. [tamāzat.

3.—Garm hawā; garmā; garmi; tapish; harārat; sozish; jalān;

4.—Kisi jism kī sūrat hālat yā rangat jisse uskī garmi zāhir ho;

sarkhī; timtimāhat; damak. [garmānā; tāw d.

5.—Ek bār garmiye jāne yā garm hone kī hālat; garmi d. yā

Give the iron another heat—Us lohe ko ek bār aur garmāo (ek tāw aur do).

6.—Sakht koshish jo ek martaba beghir rukawat ko kī-jāe; koshish-

i-wāhid; danṛ jo ek hī bār danṛ jāe; danṛ. [sargarmi; tāw.

7.—Nihāyat darje kī shiddat; josh; garmi yā garmā-garmi; harārat;

8.—Dil kā josh; shu'la; harārat; bhārak uṭhnā.

9.—Garm-joshī; tezī; khayālāt yā taqrīr ke muta'alliq josh.

10.—Josh; ubīl.

Heat, *v. t.* Garm k.; garmī palmīchānā yā d.; garmānā; harārat paidā k.; tahrīk d.; josh meñ lūnā yā josh paidā k.; ubhārānā; bharkānā.

Heat, *v. i.* Garm ho-jānā; garmā-nīhnā

Heavily, *ad.* 1.—Girān-bārī se; barē bojh se; lahut hī; shiddat se.

To bear heavily on a thing—Kisī shai par girān-bārī h. yā guzārānā.—To be heavily loaded—Bahut bojhā rahnā; khūb ladā rahnā.

2.—Barē ranj se; gam ke sāth; udāsī se; malāl ke sāth.

3.—Āhista āhista aur mihnāt se; dushwārī se; diqqat se.

Heavy, *a. l.*—Jo mihnāt se nīche; halkā nahīn; bhārī; wazuī; qad wus'at yā miqdār meñ barā; mazbūt; jo mushkil se chale yā jumbish kare.

2.—Jiskā tahammul sahl yā āsān na ho; jo mushkil se bardāshat ho; girān-bār; ranj-dih; dil-āzār; jisse jabr mutasawwar ho; jiskā sahnā yā karnā dushwār ho.

3.—Bojh se dabā huā; jhukā huā; bojh fikr ranj dard māyāsī yā himāqat wagairā se dabā huā. [so bhārā huā.

4.—Sust; kāhil; be-jān; himāqat se bhārā huā; be-lutf; be-aqlī

5.—Girān-bār; jo jald na kaṭe yā bīte.

Heavy hours—Ghaṭe jo jald jald nikal na jāen; waqt jo girān-bār ho.

6.—Jo mi'de par bojh sū parē; jo jald hazm na ho (na pache); saqīl; girān yā girānī paidā k. w.; jise mi'da qabūl na kare.

7.—Nam; tar; gahirā; mulāim; kīchar sū; jispar chalne yā hal wagairā ke chalāne meñ diqqat (rukāwat) ho—jaise zamīn rāhi wagairā.

8.—Mawwāj; jismeñ lahar khūb zor se nīche—jaise samundar.

9.—Miqdār meñ barā; barā; kasīr—jaise sarf dāin wagairā.

10.—Gahirā; ghanā; galiz; kālā—jaise bādāl.

11.—Jismeñ barī mihnāt yā lahut kuchh sarf darkār ho—jaise koyī kām jiskā bīrā uṭhāyā jāe. [garāj.

12.—Baland-āwāz; zor-shor kā; bhārī; jismeñ barī āwāz ho—jaise

13.—Bādāl ehlāyā huā; jiske dekhne se malūm ho ki pāuī barsā chāhtā hai; tārīk—jaise āsmān. [kasī; be-dārī.

Heed, *n.* Tawajjuh; lihāz; khayāl; dhyān; ihtiyāt; khabar-dārī; chau-
 Often with *give* or *take*.

Heed, *v. i.* Khayāl meñ lānā; mānnā; samajhnā.

Heedful, *a.* Mutawajjih; lihāz r. w.; khayāl r. w.; chaukas; hoshyār; khabar-dār. [bachāw kī sudh na r. w.

Heedless, *a.* Be-khabar; be-parwā; be-fikr; gāfil; allhār; apnī yā apne

Heel, *n. l.*—Eṛī—jaise pair jūte moze wagairā kī; kāñṭā jo hūṭ kī eṛ meñ lagāyā jātā hai; ba'z waqt is lafz (*heel*) se kul pair bhī samjhā jātā hai.

Neck and heels—Sūrā badan; ear se pūwī tak.—To be at the heels of—Khūb pī-
 chhā k.; zarā bhī pīchhā na chhoṇā; tā'qub-i-shadīd k.; sāth hī sāth rahnā.

To be out at the heels—Tabāb-hāl h.; khasta-hāl h.; shikasta-hāl h.; burī hālāt

meñ (tung yā tang-hāl) rahnā.—To cool the heels—Iutizār k.; muntazir rahnā;

ṭhahre rahnā; dam l.—To go heels over head—Jald jald yā be-tabāshā chalnā.

To have the heels of—Kisī ko āge nikal jūnā; kisī par sabāqat le-jānā.—To lay

by the heels—Qaid kar-l.; pū-ba-jaulān k.—To show or take to the heels—Bhāg

jūnā; rafū-chakkar ho-jānā; nau-do-gyārā ho-jānā; chal d.

Height, *n.* 1.—Balandī; mūchāyī.

2.—Tikrā; dhūhā; choṭī; tīlā yā pahār.

3.—Kisī bāt meṁ buzurgī masalan ikhtiyār 'ilm yā hunar meṁ; raf'at; fauq; 'awām meṁ fauqiyat; logon par barāyī yā 'izzat; 'urūj.

4.—Kamāl sbiddat yā saḥṭī; nihāyat darje kī ziyādatī; iutilhā; gāit darja yā martaba.

5.—Bartari meṁ taraqqī; darja; rutba; martaba.

Heighten, *v. t.* 1.—Ūchā k.; baland k.; aur ūpar ko nūḥānā.

2.—Taraqqī k. yā d.; 'umdagī yā achhāyī meṁ auron se barhā d.; izād k.; afzāish k. [kar-d.; kisī burāyī meṁ taraqqī d.]

3.—Aur burā k. yā banā d.; sbiddat barhā d.; aur saugīn yā qabīl Heinous, *a.* Barā; sangīn; kabīr; saḥṭ; shadīd.

A heinous crime—Jurm-i-sangīn yā kabīr.

Heinousness, *n.* Sangīnī; barā h.; shadīd h.; saḥṭī.

Heir, *n.* 1.—Wāris; woh shakhs jisko koyī jādād uske mālik ke marne ke ba'd mile; woh shakhs jisko kisī milkīyat kā haq ba'd wafāt uske mālik ke hāsīl ho; jis shakhs ko kisī dūse ke marne ke ba'd koyī haq yā matrūka qānunā hāsīl ho. [uk-nāmī yā bīmārī wagair.

2.—Woh shakhs jisko koyī bāt uske mūris se hāsīl ho masalan

Heir apparent—See Apparent.—Heir at law—Wāris-i-qānūnī ya'nī nisī shakhs jo apne mūris ke marne ke ba'd uski kul jādād-i-bilā-wasiyat kī nisbat haqq i-wirāsāt rakkhe.—Heir presumptive—Woh shakhs jo mūris ke si-l-faur mar jāne kī hālat meṁ uskā wāris ho sake par yah mumkin ho kī agar koyī wāris-i-qarib-tar paidā ho yā koyī dūsrā amr-i-ittifāqī waqū' meṁ āye to shakhs-i-mazkur kā haqq-i-wirāsāt zāl ho jāwe.—Residuary heir—'Asaba. M. L.

Heiress, *n.* Wārisa; woh 'aurat jisko wirāsāt kā haq ho.

Heirless, *a.* Lā-wāris; be-wāris; jiskā koyī wāris na ho.

Heirloom, *n.* Asāsu-l-bait yā māl-i-manqūla jo qānun yā wirāsāt ke rū se irs ke shumūl meṁ wāris ko mile; koyī jins jo kayī pusht se kisī khāndān meṁ ho. [wirāsāt; mīrās.

Heirship, *n.* Wāris kī hālat hāsiyat yā uske huqūq; wirāsāt; haqq-i-

Help, *v. t.* 1.—Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisī kām ke anjām khwāh kisī maqsad ke husūl ke liye quwwat bakhsnā yā zarī'a baham pahunchānā.

2.—Taklīf yā qabāhat se najāt pāne kā wasila baham pahunchānā; gulū-khalāsī meṁ madad d.; madad-gār h.; madad himāyat yā dast-gīrī karke kisī taklīf se bachānā.

3.—Dard yā bīmārī meṁ chārā-kār baham pahunchānā; chhorānā; ghaṭānā yā takhfiṭ k.; achchhā k.; sihbat d.

4.—'Ilāj k.; raf' k.; bure ko bhale se tabdīl k.

5.—Roknā; bāz r.; insidād k.; māni' h.

6.—Bāz rahnā; chhor d.; bachā jānā.

To help forward—Madad de-kar āge chālānā yā barhānā.—To help on—Taraqqī d.; madad karke taraqqī bakhsnā.—To help out—Qabāhat se ehhorāne yā kisī mansūbe ke pūrā karne meṁ madad k.—To help over—Raf' yā dūr karne ke lūq k.; is qābil k. kī hal kar-sake.—To help one over a difficulty—Kisī ko is lūq k. kī woh kisī qabāhat ko dūr yā raf' kar sake (dushwārī ko hal kar-sake).—To help to—Kisī ko kuchh d. yā baham pahunchānā; khāne ke waqt kisī ko kuchh d.; uske āge pesh yā maujūd k.—To help one

to a dish of sweet-meats—Khāne ke waqt kisī ke āge mithāyī kī tashtārī rakh d. yā usko khāne ke liye mithāyīyān d.

Help, *v. i.* Madad d. ; mu'in h. ; quwwat yā zarī'a d.

To help out—I'ānat k. ; koyī shai baham pahunchānā.

Help, *n. i.*—I'ānat ; imdād ; madad ; kisī kām ke anjām khwāh dushwārī yā musibat se chhutkārā pane ke liye jo tadbīr kar dī jāwe ; yārī ; 'ann.

2.—Chāra yā chāra-kār ; 'ilāj ; upāe ; woh bāt jisse kisī qism kī taklif raf' ho.

There is no *help* for it—Iskā koyī 'ilāj nahīn hai ; isse yā ismeñ lāchārī hai.

Helpless, *a.* Jisko madad na pahunchē yā quwwat na ho ; jo imdād kā muhtāj ho ; lāchār ; kam-zor ; nā-tawān ; be-chāra ; be-bāl-o-par.

Hem, *n.* Goṭ ; sanjāf ; magzī ; kor ; kanāra ; hāshiya.

Hem, *v. t.* Magzī goṭ yā sanjāf lagānā ; kor lagānā ; hāshiya lagānā. [qāld.

To hem about, around, or in—Gher ke bhitar kar l. ; gher l. ; muhāsare meñ

Hence, *ad. i.*—Is jagah se ; yahān se.

2.—Is waqt se ; ab se ; āyinda ko ; āge ko ; ba'd ; pichhe. [hāzā ; isiye.

3.—Is salāb hū'is yā wajh se ; batāur uatīje yā māhasal ke ; pas ; li-

4.—Isse ; is masdar yā bunyād se.

5.—Yahān se chalā jā ; chal ; dūr ho ; nikal jā ; kanāre ho.

☞ In the last sense, "used, elliptically and imperatively, for *go hence ; depart hence ; away ; be gone.*" *Webster.*

Henceforth, } *ad.* Ab se ; āge ; ba'd iske.

Henceforward, }

Here, *ad. i.*—Yahān ; is jagah ; is maqām par.

2.—Is zindagī meñ ; yahān yā duuyā meñ.

Here and there—Jā-ba-jā ; jahān talāh ; muntashir ; thorā thorā ; chhitar-bitar.

It is neither here nor there—Na yahān na wahān ; kahīn nahīn ; nā-chiz ; gair-muta'alliq.

Hereditable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil yā pahunch sake.

Hereditament, *n. (Law)* Kisī qism kā māl jiskī nisbat wirāsat pahunchē ; māl-i-maurūsi ; irs ; mirās.

A corporeal hereditament—Woh māl-i-maurūsi jo āṅkhon se dekh paṛe aur jisko apne qabze meñ lā-sakeñ ; māl-i-maurūsi-i-mujassam.—*An incorporeal hereditament*—Ek khayālī istihqāq jo qānūn mā'l-i-maurūsi-i-mujassam se paidā ho.

Hereditary, *a. i.*—Jo wirāsatan yā mūris so mile ; maurūsi. [par qābiz hai.

He is in possession of a large hereditary estate—Woh ek bari milk-i-maurūsi

2.—Jo mūris se wāris ko pahunch sake ; jo wāris-i-qānūnī ko wirāsatan mil-sake.

The post of Qānūngo is hereditary—Qānūngo kā 'uhda maurūsi hotā hai ; Qānūngoyī ek maurūsi 'uhda hai yā 'uhda-i-qānūngo pusht-dar-pusht (nasalan ba'da naslin) chalā ātā hai. [ābāyī ; pushtainī ; maurūsi.

3.—Jo bāp yā mān se lapke kī taraf muntaqil huā ho yā ho sake ;

Hereditary bravery—Maurūsi shujā'at ; woh dilerī yā bahāduri jo kisī ke bāp yā mān meñ rahī ho.—*Hereditary disease*—Ābāyī maraz ; aisi bimārī jo kisī ko uske bāp yā mān se lābiq ho ; pushtainī bimārī.

Heritable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil-sake.

Heritage, *n.* Irs; warsa; mirās; jo kuchh mūrīs se uske wārīs ko pahunchō.
Hesitate, *v. i.* 1.—Kisi bāt kī nisbat rāe-i-qat'ī qāim karne yā kār-rawāyī meñ rukuā khwāh taammul k.; kisi amr kī nisbat mashkūk rahnā; pas-o-pesh meñ rahnā yā pas-o-besh k.; āgā-pīchhā k.; dubdhā k. yā dubdhā meñ rahnā; shash-o-panj meñ rahnā; muzabzab rahnā.

2.—Rukruk ke bāt k.; bolne meñ ruknā; hīklānā; luknat k. [ruk ke.

Hesitatingly, *ad.* Pas-o-pesh ke sāth; ba-taammul; shak ke sāth; ruk
Hesitation, *n.* 1.—Pas-o-pesh; shubha; shak; dubdhā; āgā-pīchhā; taammul; hais-bais; shash-o-panj. [kahnā.

2.—Bolne meñ rukāwat; luknat; hīklābat; ek ek bāt ruk ruk ke

Hew, *v. t.* 1.—Kulhārī se kāṭnā; kisi tez āle se kāt-kar girā d.; chīrnā; kāṭnā; tarāshnā; rukhānī se kāṭnā; chiknā k.; ṭukrā ṭukrā k.

Often with *down*, or *off*.

Hide, *v. t.* 1.—Chhipānā; nazar se dūr yā nazar ke bāhar r.; maḥfī r.; poshīda r.; kisi ko jāune na d.; lā'ilm r.; iqrār na k. [bachānā.

2.—Khatre se bachānā; mahfūz r.; muhāfazat k.; bachāw k.;

Hide, *v. i.* Chhipā rahnā; apne ko chhipāye rahnā; nazar se dūr rahnā; dekh na parnā.

Hideous, *a.* 1.—Dekhne meñ bhayānak; khauf-nāk; jiske dekhne se dar paidā ho. [hawnāk.

2.—Sunne meñ karīh yā burā; jiske sunne se dar paidā ho; muhib;

3.—Makrūh; nafrat ke qābil; ganda.

High, *a.* 1.—Baland; ūnchā; raftī; 'ālī-shān.

2.—Ādāb aur aḥlāq yā 'aql meñ barā.

3.—Rutbe nekuānī 'uhde yā haisiyat wagaira meñ barā.

4.—'Ālī-nizhād, 'ālī-ḥāndān; nutfa-i-sharīf se paidā; amīr-o-kabir se paidā; mu'azzaz.

5.—Nihāyat qawī tez yā 'azīm wagaira; tund; shadīd; zī-jāh; qawī; tāqat-dār. [ho; gahīrī—jaise bāt.

6.—Nihāyat mujmal; bahut hī mushkil; jiskā samajhnā dushwār

7.—Girān-bahā; barī qīmat kā; besh-qīmat; maḥbgā.

8.—Gustākh; magrūr; numāishī.

9.—Koyī sifat-i-ḥūās numāyān taur par r. w.

High heat—(a) Sakht yā ehiddat kī garmī. (b) **High noon**—Ṭhīk do-pahar; 'ain chāshī. (c) **High colour**—Shoḥh rang; gahīrā rang.

10.—Bādshāh se muta'allīq; saltanat-mansūb.

High treason—Bādshāh se bagāwat.

High time—'Ain waqt; ṭhīk waqt; kisi kām ke karne kā pūrā pūrā waqt yā mauqa.—**High life**—Amīroñ yā daulatmandoñ kī suhbat meñ zindagī basar k.

(uuki suhbat r.)—**High living**—'Umda aur besh-qīmat gīzā (khānā) khānā.

High, *ad.* Bāland; barī ūnchāyī tak; bahut hī; nihāyat hī; bare gaur yā khauz se; ḥūb dūb ke. [bāt kā khayāl na rakkhā jāe.

High-handed, *a.* Zālīmāna; magrūr; jismeñ sakhtī kī jāe; jismeñ kisi

Highness, *n.* 1.—Ūnchāyī; balandi wagaira.

2.—Ek 'izzat kā khitāb jo bādshāhoñ yā aur zī-rutba shakhsoñ ke liye kām meñ lāyā jāwe—masalan wālā-jāh; 'ālī-jāh; 'ālī-janāb wagaira.

Highway, *n.* Shārī-i-'ām; shāh-rāh; aisi rāh jahān sab log āmad-o-raft rakkheñ yā jispar sab kā guzar ho.

Highway-man, n. Jo shāri'-i-'ām par sariqa-i-bi-l-jabr kare; rāh-zan yā rah-zan; quttā'u-t-tariq. [muzāhim h.]

Hinder, v. t. 1.—Āgo chalne na d.; rok d.; chalne na d.; mukhīl h.;
2.—Kisī shai kī taraqqī ko rok d.; insidād k.; māni' h.
3.—Mahrūm k.; māni' h.; mahjūb k.; bāz r.; roknā.

Hinderance, } n. 1.—Roknā; māni' yā muzāhim h.; rukāwat k. [rok-tok.
Hindrance, }

2.—Amr-i-māni'; rukāwat kī bāt; muzāhamat; mumāna'at; rukāwat;
Hinge, n. 1.—Woh kāuta yā joṛ jispar darwāza phātak yā dhapuā wagaira ghūme; qabza; narmādagi; chūl; pāiza. [kullīya; kisī amr kā madār.
2.—Woh bāt jispar koyī dūsri bāt munhasir yā mauqūf ho; asl usūl;
This argument was the *hinge* on which the question turned.—Us amr-i-mu-
tanāzi'a-fih kā madār isī dalil par thā.—*To be off the hinges*—Darham-barham
yā pareshān h.; mushawwish yā muztarīb h.; be-ṭhekūne rahnā.

Hinge, v. t. Qāim munhasir yā mauqūf h.; natije yā tasfiye ke liye khās-kar munhasir h.

Usually with *on* or *upon*. [isī ek bāt par munhasir hai.

The decision of the case *hinges* on this single point.—Us muqaddame kā faisala

Hint, v. t. Khafif zikr yā kisī dūr ke ishāre se yād dilānā; ishāra k.;
kināya k.; imā k.; ishāratan yā kināyatan kahnā yā sochānā

Hint, v. t.— [khafif mazkūr k.

To hint at—Ishāre yā kināye se kahnā; kisī bāt kī nisbat kuchh zarū sū kah d.;

Hint, n. Ishāra; imā; kināya; zikr-i-khafif; do ek bāt jo ittīlā' yā yād-dihī ke liye kah dī jāe. [liye kisī shai kā dūsre se l.; kirāye par l.; ṭhike par l.]

Hire, v. t. 1.—Mu'awaze yā badal ke 'iwaz meñ ehād-roza isti'māl ke
2.—Ṭhike par r.; ujrāt par r.; mazdūri ṭhahrā-kar r.

3.—Kisī ko haqq-u-s-sa'i ke 'iwaz meñ bure yā nā-jāiz kām meñ lagānā yā masrūf k.; rishwat d.

4.—Kirāye par d.; ṭhike par d.; bhāre par d.

Usually with *out*, and often used reflexively.

He has *hired out* his house.—Usne apnā makān kirāye par de-diṡā.—*To hire one's self out*—In'ām yā mu'awaze ke badle meñ kisī kām kā karnā manzūr k.

Hire, n. 1.—Woh mu'awaza wagaira jo kisī shai ke isti'māl-i-'ārizi ke liye diyā jāe; mazdūri; ujrāt; kirāya; bhārā; ajūra. [khidmat.

2.—Muzd (mazdūri); mihnātāna; haqq-u-l-khidmat; mu'awaza-i-

3.—Zalīl yā nā-jāiz khidmat kā silā; rishwat.

4.—(Law.) Kisī qīmat yā mu'awaza-i-mu'aiyan ke 'iwaz meñ kisī shai ke tasarruf yā kisī shukhs kī khidmat yā mihnāt kā mu'āhada.

Historian, n. Muwarrikh; tārikh-nawīs; tawārikh-dān.

Historic, } a. 1.—Tawārikhī; jis meñ wāqi'āt kā bayān ho.
Historical, }

2.—Tawārikh se muta'alliq; mansūb-ba-tawārikh [hāsil ho yā nikle.

3.—Jo tawārikh meñ ho; mundaarja-i-tawārikh; jo tawārikh se

History, n. 1.—Tawārikh yā tārikh; qanmoñ yā rivāsaton ke wāqi'āt yā hālāt; ma' wujūh anr natāij ke wāqi'āt kā musalsal bayān.

2.—Bayān; dāstān; wāqi'āt yā sawānih kā zabānī bayān; ashyā-i-maujūda kā bayān; kaifiyat; kisī shakhs yā shai ke muta'alliq hālāt kī sarāhat yā tafsīl. [yā use chhūnā; zor se mārūnā yā chhūnā.

Hit, v. t. 1.—Mārūnā; jis chūz par shist lagā-kar māreñ uspar pahunchnā

2.—Thik-thik h.; jaisi zarurat yā jaisā mauqa' ho waisā hī h.; kāmyābī se anjām k.; mutābaqat r.; rāst āna; mār l.; tīr-ba-hadaf h.
Hit, v. i. 1.—Chhū jānā; lagū; lag jānā; takkar khā jānā.

Followed by *against* or *on*.

2.—Kisī shai-i-maqsūd tak pahuñchū yā usko pānū; kisī koshish meñ ittifāqan yā khush-qismatī se kāmyāb h.; na chūknā. [jānā.

To hit on or upon—Ittifāqiya pānū yā milnū; pā-jānā; nazar yā khayāl par
Hit, n. 1.—Zarb; takkar; ek shai kā dūsrī shai se lag yā bhiṛ jānā; zarb jo kisī shai par ittifāq yā khush-qismatī se lag jāe; ittifāq; sanjog; amr-i-ittifāqī; koyī achchhī bāt jo ittifāq se ho jāe. [se ho-jāe.

A lucky hit—Ittifāq-i-hasana; husn-i-ittifāq; achchhī sanjog; jo khush-nasībī

2.—Koyī bar-jasta kalām yā khayāl; aisā kalām jo nihāyat mauzūn yā chaspān ho; kalām yā khayāl jo tīr-ba-hadaf ho.

Hither, ad. Idhar; yāhūn; is jagah. [wards the speaker." Webster.

Used with verbs signifying motion, and implying motion to—
Hither and thither—Idhar-udhar; yāhūn-wāhūn; jā-ba-jā.

Hither, a. Bahut nazdik; bolne wāle (mutakallim) kī taraf; dūr nahīn.
Hitherto, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamānā-i-hāl (is waqt) ke pahle.

2.—Is jagah tak; yāhūn tak; kisī hadd-i-mu'ayan tak.

Hoax, n. Dhokhā jo khel kī rāh se diyā jāe; dhokhe yā hañsi kī bāt; dhokhā jismeñ bad-niyatī na ho; jhūṣā; jul; buttā. [d.; buttā d.

Hoax, v. t. Dhokhā d.; khel yā hañsi ke tariq par kisī ko chhālānā; dam Hold, v. t. 1.—Pakre rahnā; rakkhe rahnā; girne yā nikal jāne na d.; roke rahnā; kisī hālat-i-khās meñ manqā'-i-mu'ayan par yā hundūd-i-mu'ayana ke andar r. [chhōṛnā; tark na k.; bachāye rahnā; mahfūz r.

2.—Apnī hifāzat meñ r.; kisī shai par qabza yā ikhtiyār r.; na

3.—Kisī shai par qābiz rahnā; apne qabze yā talit meñ r.

4.—Roknā; zabt khwāl qābū meñ r.; chhalne yā harakat karne na d.; mahdūd k.; muqayad k.; qānūn yā nasūih ke rū se pā-band k.

5.—Wujūd yā kār-rawāyī ke lihāz se qāim r.; chālāye chalnā; pairawī k. jaise kisī tariq yā balis kī; sāqit na hone d.; bar-qarār r.; qāim r. [anjām mansab ke rū se k.

6.—Koyī kām bi-l-ittifāq yā sharik ho-kar k.; kisī fī' kā insihām aur

7.—Kisī chiz kī gunjāish r.; kisī chiz ke rakhne kī salāhiyat r.; kisī zarf (bartan) wagaira kā is qābil h. kī usmeñ koyī chiz rakkhī jāwe yā samāwe; bahne yā gir jāne na d.

8.—Taslim k. jaise kisī rāe ko; kisī bāt par khul-ke yā chhipe chhipe sābit qadam rahnā; kisī irāde par isrār ke sāth qāim rahnā; qāim rahnā. [k.; apne dīl meñ samajhnā; thahranā; qarār d.

9.—Khayāl k.; sochnā; samajhnā; tasawwur k.; tajwiz k.; shumār

To hold a wager—Bāzī lagānā; dāwā par rakhnā yā lagānā; kisī chiz kī hārjit

k.—To hold forth—Zāhir k.; pesh k.; koyī bāt tajwiz yā qabūl karno ke

liye pesh k.—To hold in—Roknā; zabt meñ r.; āge barhne na d.—To hold off

—Fāsile par yā dūr r.—To hold on—Qāim r.; chālāye chalnā.—To hold one's

oson—Apnī hālat-i-maujūda par qāim r.; lagzish na k.; hūr na jānā.—To hold

out—Denā; lene ke liye kahnā; phailānā; āge barhā d.—To hold out hopes or

promises—Ummēd d.; ummed-wūr yā mau'ūd k.—*To hold up*—Uṭhānā; ūpar k.; qāim r.; saibhāle rahnā.

Hold, v. i. 1.—Sach ṭhaharnā; dhokhā na d.; ba-taur wūqī'a yā nafsul-amr ko qāim rahnā; nū-kāfi gair-muta'alliq yā jhūṭh na ṭhaharnā; jāiz h. yā rahnā; imtilhān ke ba'd qāim rahnā.

To hold true—Sach ṭhaharnā; ba-taur wūqī'a yā nafsul-amr ko qāim rahnā.—

To hold good—Jāiz rahnā; nāfiz rahnā; qāim yā mustahkam rahnā; rawā b.

2.—Apnī tayīn roknā; bāz ānā. [mā-tahṭī qabūl (taslīm) k.]

3.—Haq yā istihqāq hāsīl k.; kisi shai ke qabze kī nisbat dūsre kī

To hold forth—Bār-i-'āmknahā; mushtahar k.; sunānā; wa'z k.; i'lān k.; talqīn k.

To hold in—Apnī tayīn zabt meṅ r. (roke rahnā).—*To hold off*—Dūr rahnā;

kanūre rahnā; ta'alluq na hone d.; wāsta bachā jānā.—*To hold on*—Mazbūṭī

se qāim rahnā; qāim rahnā; chālā chālānā.—*To hold out*—Apnī tayīn saibhāle

rahnā; rujū' na h.; saibhāle rahnā; qāim rahnā; chālānā; tābi' na h.; itā'at

na qabāl k.; maglūb na h.—*To hold over*—Kisi mansab yā shai-i-maqbūza

wagaira par aiyyam-i-mu'aiyana se zāid tak qāim yā daḥlīl rahnā.—*To hold of*

or from—Kisi se haq yā istihqāq hāsīl k.; kisi shai ke qabze kī nisbat kisi kī

mā-tahṭī taslīm k.—*To hold to or with*—Kisi shakhs yā rāe kī taraf ho-jānā;

kisi shakhs kī yā kisi rāe meṅ sharik ho-jānā.—*To hold together*—Shāmīl

rahnā; judā na h.; mill-julā rahnā; ekaṭṭhā rahnā; muttāfiq rahnā.—*To*

hold up—(1) Sābit-qadam rahnā; mustaqil rahnā; shikasta-ḥātīr na h.; joṅ

kā toṅ rahnā; bal na khānā; na ṭūṭnā. (2) Meṅh kī barzanā band ho-jānā;

mauqūf ho-jānā; ruk jānā; ṭhahar-jānā

Hold, n. 1.—Pakarṇā; pakarṇe kī tarīq; girift; pakar.

Often used with the verbs *take* and *lay*.

2.—Kisi shai ke lena yā rakhne kī iḥtiyār yā uski bunyād; da'wā.

3.—Woh shai jise sahāre ke liye pakreṅ; woh shai jise koyī pakre yā jise pakar kar woh saibhāle rahe.

4.—Quid-ḥāna; mahbas; hawūlāt.

5.—Hifāzat kī jagah; qal'a; garh yā garhī.

Often called a *stronghold*.

Holder, n. 1.—Jo shakhs kisi shai ko pakar qaid rok yā apne qabze meṅ rakkhe uspar bāwar kare 'alā-hāza-l-qiyās. [rahe.]

2.—Kāshṭ-kār; asāmī; jo shakhs dūsre se zamīn lekar uspar daḥlīl

3.—Kisi shai kī mālik yā qūbiz.

4.—Woh shai jisse koyī chīz rukī rahe. [shai jo kisi ke qabze meṅ rahe.]

Holding, n. 1.—Haqqīyat; woh arāzī jo ba-taur shikmī ke li-jāe; kāshṭ;

2.—Iḥtiyār; dāb; ru'b. [rāhat; tewhār; ta'tīl.]

Holiday, n. Mihnāt se fursat kī din; tafriḥ aur ḥushī kī din; yaumu-r-

The holidays—Tafriḥ yā ḥushī ke mu'aiyan khawāh ma'mūlī aiyyam.

Hollow, n. Gār; garhā; jāuf; kisi shai ke andar jo jagah ḥālī ho; gufā; sūrākh; mānd; kisi shai meṅ chauṛī khulī jagah.

Hollow, a. 1.—Polā; polkhā; ṭhos nahīn; mujawwaf; bhītar se ḥālī; peṭ kī ḥālī; andar se ḥālī; bhītar se bharā nahīn; chhūchhā.

2.—Sachchā yā wafā-dār nahīn; jhūṭhā; dagā-bāz; riyā-kār. [banānā.]

Hollow, v. t. Khod kāt yā kanda karke ḥālī k.; ḥālī k.; khokhlā yā polā

Hollow, *ad.* Is tarah par ki be-qābū ho-jāe yā tāqat wagaira bāqī na rahe; bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; be-gair diqqat ke; sahl meḥ.

☞ Chiefly after the verb to *beat*, and often with *all*. (*Colloquial*.)

Holograph, *n.* Woh nawishta masalan khat dast-āwez wasiyat-nāma yā yād-dāsht wagaira jiso usko likhno wāle ya'nī kātib muqir yā mūsī wagaira ne bi-l-kul apne hāth se likhā ho.

Home, *n.* 1.—Makān yā makān-i-maskūna; rahne kā ghar; jāe-i-sukūnat; khāna.

2.—Khās apnā mulk yā des; watan; wilāyat.

3.—Hamesha rahne kī jagah yā woh maqām jahān koyī hamesha

At home—Apne hī makān yā dera par; ghār par.—*To be at home on any subject*—

Kisī bāt se baḥthūbi wāqif h.; kisī amr meḥ mālūm h. [*desi*; wilāyatī.]

Home, *a.* 1.—Mulk yā watan mansūb; makān se ta'alluq r. w.; khangī;

2.—Sakht; kari; nihāyat dard-nāk.

Home, *adv.* 1.—Apne makān yā ghar ko.

Go home—Apne makān ko jāo; ghar jāo.

2.—Apne mulk des yā watan ko.

☞ Opposed to *abroad*, or in a foreign country.

3.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar; thik; bar-jasta; bahut hī.

This consideration comes *home* to our interest—Ham logoḥ ke naf'-nuqsān par is kḥayāl yā tajwiz kā bahut hī asar pahunchatā hai..

Homely, *a.* 1.—Sāda; hasīn yā khūb-sūrat nahīn.

2.—Bhaddā; sīdhā-sāda; moṭā; 'umda yā nafīs nahīn; usī tarah kā jo ghar ke ma'mūlī sarf ke liyo bane. [*banā hūā*.]

Home-made, *a.* Ghar kā banā huā; khāna-sāz; apne mulk yā des kā

Home-stead, *n.* 1.—Makān kī jagah; woh zamīn yā ihāta jo makān se mulhiq ho; basgit. [*jagah*.]

2.—Kisī khāndān ke logoḥ kā ibtidāyī maskan; asli būd-o-hāsh kī

3.—(*Law*) Kisī kā makān-i-maskūna aur woh jāedād-i-arāzī jo uske ird-gird aur mulhiq ho. [*jānā*; mardum-kushī.]

Homicide, *n.* 1.—Qatl-i-insān; ek insān kā dūsre insān se halāk kiyā

2.—Qātil-i-insān; woh shakhs jo dūsre shakhs ko halāk kare.

Homogeneous, *a.* Ek qism yā naw' ke; ham-qism; ham-naw'; ham-jins yā yak-jins; jiskī tarkīb ajzā i-ham-qism se ho; jo ek tarah ke hisson se banā ho. [*lagā ho*.]

Honest, *a.* 1.—Achehlā; nek; jiskī nek-nāmī meḥ dāg yā dhabbā na

A man of *honest* report—Nek-nām shakhs; jisko log achehlā kabeḥ

2.—Dūsroḥ se len-den (dād-sitad) meḥ sāf; dhokhe aur fareb se barī; jo hamesha insāf yā imānī ke rū se kām kare khwāh kām karne par māl ho; imān-dār; rāst-bāz; mutadaiyīn; kharā.

☞ Applied to persons.

3.—Jismeḥ fareb na ho; fareb-āmez yā farebī nahīn; wājib; jo diyānat yā rāst-bāzī se kiyā jāe; mansifāna; wājib; sachchā; nek-niyatikā.

An *honest* transaction—Aisā mu'āmalā jismeḥ fareb na huā ho; jo mu'āmalā rāst-bāzī se mun'aqid ho; sachchā mu'āmalā.

4.—Sachchā; dil khol ke; sādiq.

An *honest* confession—Sachchā iqrār; aisā iqrār jo dil khol ke (bilā kashidagi-

5.—Jo kisi nek kām kī taraf rujū' ho; jo wajib usūl par mabnī ho; jo sachehe dil se ho; sachehā; wājib.

Honestly, ad. Diyānat-dārī se; imān-dārī se; sachāyī se; bilā-fareb; khoṇṭāyī se nahīn; rāst-bāzī se; dil khol-kar; sāf-dilī se.

Honesty, n. Diyānat-dārī; rāst-bāzī; imāndārī; kharāyī; sidq; sachāyī.

Honour, n. 1.—Ta'zīm; takrīm; hurmat; ihtirām; khnlūs wa 'ubūdiyat.

2.—Woh shai jiski 'izzat qadr yā tanqir wājib tariq par kī jāwe; aisi shai jo bā'is-i-fakhr zīnat yā zebāish ho; sharāfat; buzurgī; 'izz-o-wiqār; gairat; rāst-bāzī; diyānat; pāki yā pāk-dāmani; 'iffat yā 'asmat.

3.—Jo kneh wājib sahīh aur munāsib ho uskā barā khayāl.

4.—Rutba; martaba; shūn; qadr-o-manzilat; 'izzat-o-ābrū; nek-nāmī; nāmūs; nang-o-nāmūs.

5.—'Izzat kī nishānī; woh ehīzei jo kisi ko uski liyāqat kī yādgār kī tarah dī jāen; aisi bātei jo kisi kī nisbat uski ta'zīm yā tanqir kī garaz se kahī yā kī jāen; qadr-o-manzilat kā subūt.

On one's honour—Halafan nahīn balki apne imān ke rū se; apne imān kī wāsta dekar; imānan.—*To do the honours*—'Izzat k.; ta'zīm yā tanqir k.—jaise kisi mihmān kī; husn-i-aḥlāq yā tawāzu' ke sūth pesh ānā.

Honour, v. t. 1.—'Izzat ta'zīm yā tanqir ke sūth pesh ānā yā bartāw k.; adab k.; ta'zīm takrīm yā talīm k.; parastish k.

2.—'Izzat bakhshnā; jalilu-l-qadr banānā; munmtāz k.; sar-farāz k.; rutba yā darja barhānā; baland pāya k.; mashhūr banānā yā shuhrat d. {ke manqazī hone ke ba'd rupaye chnkā d.

3.—Sakār nā aur mitī pūjne par rupaye (dām) de-d; sakār kar mī'ād *To honour a bill of exchange*—Kisi hundari ko sakār nā aur uski muddat khatm hone (mitī pūjne) par rupaye (dām) de-d.

Honourable, a. 1.—'Izzat ke lāiq; qadr yā iltifāt ke qābil; qābil-i-tanqir; mashhūr; nāmwar; mu'azzaz; najib; sāhib-i-tanqir; zī-'izzat yā hurmat. {nāmī kā bahut khayāl yā pās rakkhe.

2.—Girāmī-manish; baland-hunsala; jo diyānat rāst-bāzī yā nek-

3.—Jiskā madār kisi amr-i-ma'qūl par ho; jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kī anjām maqsūd ho; zalil nahīn; haqir nahīn; jo ma'yūb na ho; wājib; munāsib; nek; ma'qūl.

An honourable motive—Wajh-i-tahrik-i-ma'qūl; achchhi niyat yā achchhā maushū.—*An honourable proceeding*—Aisi kār-rawāyī jo zalil yā ma'yūb na ho; aisi kār-rawāyī jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kī anjām maqsūd ho.

4.—'Izzat ke qābil; wājibu-t-ta'zīm; jiski tanqir yā qadr-o-manzilat kī jāe.

5.—Jo 'izzat ke sūth yā mu'azzaz tariq par kiya jāe; jiske sūth aisi aisi bātei kī jāen jo tanqir yā ta'zīm par dalālat karen; un bātoṅ samet jinse qadr-o-manzilat sābit ho.

6.—Woh sifati kalima jo kisi mausūf ke mā-qabl izhār-i-ta'zīm ke liye lāyā jāwe; ek 'izzat kā tansīfi kalima.

7.—Jo jalilu-l-qadr aur mu'azzaz shakhsoṅ ke liye mauzūn yā munāsib ho; jo kisi shakhṣ kī qadr-o-manzilat qāim rakhne ke liye uske hasb-i-hāl ho; ma'qūl; khatir.

An honourable salary—Aisā mushāhara jo yābinda ke rutbe aur 'izzat ke lihāz se (yā uske qāim rakhne ke liye) munāsib ho; mushāhara-i-ma'qūl yā khatir.

Honourably, *ad.* 'Izzat ke sāth; taugīr ke sāth; 'ālī-himmatī se; faiyāzi se; khush-niyatī se; nek-nāmī se; bad-nāmī ke sāth nahīn.

Honorary, *a.* 1.—'Izzat-bakhsh yā jisse sirf 'izzat-bakhshi maqsūd ho.

An honorary degree—Aisā darja jisse koyī sirf ba-taur 'izzat-bakhshī ke mum-tāz kiyā jae yā jo kisī shakhs ko sirf uski 'izzat ko liye diyā jae.

2.—Jise koyī khitāb yā mansab bilā-anjām-i-kār khwāh be-gair mu'awaze ke hāsīl ho; kisī khitāb yā 'ulde kā be-gair kām kiye yā ajr pāye r.

An honorary magistrate—Aisā majistret (hākīm-i-faujdarī) jise apne 'ulde ke 'iwaz meñ mushūhara wagaira na mile.—An honorary member of a society—Kisī jalae kā aisā sharik yā rukn jo us jalae ke muta'alliq koyī kām na kartā ho.

Hook, *n.* Kāntā; kañṭiyā; qulāba; āukṭā; haūsū; huk.

By hook or by crook—Kisī na kisī tarah; terhe yā sidhe; jis tarīq par. ho.—Off the hooks—Pareshān; barhata yā darham-barham.

Hook, *v. t.* 1.—Kānte se pakarnā yā atkānā; kānte se pakar ke khaiñchnā.

2.—Hile se lenā yā hāsīl k.; phande meñ phaiñsānā.

To hook on—Kāntā lagānā; kānte se atkānā yā phaiñsānā.

Hope, *n.* 1.—Ummed; tawaqqū; rijā; chashm yā chashm-dāsht; taraq-qub; āsrā ās yā āsā; bharosā; kisī bhalāyī ki khwāhish aur uske pāue yā mumkinu-l-husūl hone ki tawaqqū yā uskā tayaqqun; kisī qābil-i-pasand (margūb) shai ki ummed.

2.—Ummed dene wālī shai; woh bāt jiski nisbat kuehlī ummed ho; woh shakhs yā woh shai jisse kisī bhalāyī ki ummed ho; ummed-gāh; honhār shakhs yā bāt. [mutaraqqaba.

3.—Woh bāt jiski ummed ki jāwe; shai-i-māmūl yā marjū; amr-i-

Hope, *v. t.* Ummed r. yā k.; tawaqqū r.; ummedwār yā mutawaqqū h.; ās r.; kisī par bharosā k. yā r.; kisī se bhalāyī ki mazbūt ummed r.; kisī ko apnā ummed-gāh banānā.

Hopeful, *a.* 1.—Aisī sifateñ r. w. jinse ummed paidā ho; jismeñ bhalāyī yā kāmyābī ki ummed pāyī jāwe; honhār.

2.—Ummed yā khwāhish r. w.; mutawaqqū; mutamannī; mutarajjī; ummed-wār. [med na r. w.; māyūs; nīrās.

Hopeless, *a.* 1.—Be-ummed yā nā-ummed; jis bāt ko jī chāhe uski um-

2.—Jismeñ ummed ki gunjāish na pāyī jāe; jismeñ bhalāyī ki tawaqqū na ho; jismeñ koyī aisī bāt na pāyī jāe jo tabī'at ko margūb ho; radī—jaise hālat.

Horoscope, *n.* Zāicha; janm-patr yā janm-kundalī.

Horrible, *a.* Jisse khauf paidā ho; hawnāk; bhayānak; darāwnā; muhib; walishat-nāk; mutawāhish; karīh.

Horrid, *a.* Jisse khauf aur karābiyat paidā ho; khaufnāk; dahshat-āngez; wahshat-nāk; nihāyat makrūh nā-guwār yā nā-pasandīda.

Horror, *n.* 1.—Larza kapkapi yā tharrāhāt jo bukhār āne ke pahle jāre ki tap meñ ma'lūm hotī hai.

2.—Khauf aur karābiyat; dahshat aur nafrat ki wajh se badan kā karp yā tharrā uṭhnā; woh khāyal jo dil meñ kisī aisī shai se paidā ho jo khauf-nāk aur makrūh ho.

3.—Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; tārīkī; sannāṭā; wahshat-nāk khayālāt; aisi kaifiyat jisse dīl ko ranj pahunchē.

Hospitable, *a.* 1.—Mihmān-nawāz; jo ajuab shakhsōn ko mihrbānāna aur bilā-ajr rakkhe aur khilāye-pilāye; jo ajuab shakhsōn aur mihmānōn ke sāth mihrbānī aur shafaqat se pesh āye; jiskī tabī'at mihmān-nawāzī par māl ho; mihmāndār yā mihmān-parwar; garib-nawāz; musāfir-nawāz.

2.—Jisse gairōn kī nisbat faiyāzī zāhir ho yā izhār-i-sakhawat ho; jo hāt mihmān-nawāzī ke khayāl se kī-jāe; jiskā madār mihmān-parwarī par ho. [dārī se.

Hospitably, *ad.* Mihmān-nawāzī se; mihmān-parwarī se; baṛī khātir-Hospital, *n.* Shifā-khāna; dāru-sh-shifā; bīmār yā tīmār-khāna; woh makān ('ām isse kī 'ām ho yā khās) jahān marīz 'ilāj ke liye bataur khairāt ke rakkhe jāen yā unse unko mu'ālaja wagaira kū sarf liyā jāe.

Hospitality, *n.* Mihmān-nawāzī; mihmān-parwarī; musāfir-nawāzī; mihmān-dārī; mihmānī. [aur khilāye-pilāye; sāhib-i-khāna.

Host, *n.* Mezbān; mihmān-dār; jo shakhs dūse ko apne ghar rakkhe Host, *n.* 1.—Lashkar; fauj; dal.

2.—Kisī qism kā baṛā shumār yā baṛī jamā'at; amboh; bhīr; hujūm.

Hostage, *n.* Woh shakhs jo kisī dushman (ganīm) ko kisī 'ahd-o-paimān kī sharāit kī ta'mīl ko liye ba-taur kafālat ke hawāla kar diyā jāe aur ba'd ifā-i-mu'āhada chhor diyā jāe; yargamāl.

Hostile, *a.* Dushman ke muta'alliq; ganīm ke liye makhsūs yā mauzūn; jisse dushmanī khusūmat yā bad-khwāhī zāhir ho; jisse mukhālafat aur mazarrat kī khwāhish kī izhār ho; jo dushman ke qabze meñ ho; mukhālifāna; mutazād; nā-muwāfiq.

Hostility, *n.* 1.—Dushmanī; khusūmat; 'adawat; mukhālafat; lāg; bair.

2.—Us shakhs kā fi'l jo khul-kar dushmanī rakkhe; fi'l-i-mukhālif-āna; laṛāyī; hamla; charhāyī.

☞ In the latter sense, especially in the plural. [tattā.

Hot, *a.* 1.—Garm; jismeñ mahsūs hone ke qābil garmī ho; thandhā nahīn;

2.—Malirūru-l-mizāj; maglūbu-l-gaiz; jisko jald ranjida yā khafā kar sakeñ; tund-mizāj; tez-mizāj. [musta'id; chust-o-ehālāk.

3.—Sakht; shadid yā shiddat kā; balut zor-o-shor se; sar-garm;

A hot engagement—Sakht laṛāyī; aisi laṛāyī jo zor-o-shor yā shiddat se ho.

A hot pursuit, or a person hot in a pursuit—Woh picheñ yā ta'āqub jo sar-garmī yā musta'idī se kiyā jāe yā woh shakhs jo sar-garmī yā chustī se ta'āqub kare.

4.—Kaṛuā; tez; talkh.

Hot as mustard or pepper—Rāyī yā mirch kī tarah kaṛuā tez yā talkh.

Hotly, *a.* Garm-garmī se; zor se; shiddat se; sargarmī ke sāth; nihāyat yā bahut hī; sakht.

Hour, *n.* 1.—Din kā chaubīsawān hissa; sāth minit; ghañṭa.

2.—Din kā woh hissa jo kisī ghayī wagaira meñ ghañṭe minit wagaira ke zar'e se ma'lūm ho; din kā koyī khās hissa.

What is the hour?—Kai baje; waqt kyā hai?

3.—Koyī waqt-i-mu'ayyan; waqt yā mauqa'; koyī khās waqt.

The hour of death—Maut k̄a waqt; maut kī ghari—Good hour.—Jald; bar-waqt k̄hwāh achēhhe waqt se.—You have arrived at a good hour.—Tum jald āye; tum bar-waqt yā achēhhe waqt pahūche.—To keep good hours.—Waqt-i-munāsib par (waqt se) ghar ā-jāun; der tak ya'nī sone ke ma'mulī waqt ke ba'd hāhar ua rahnā.

Hourly, *a.* Jo har ghari ho yā kiyā jāe; jo sā'at-ba-sā'at ho; mutawātir; bār̄hā yā hardam hone wālā. [beshtar; barābar; har-dam.

Hourly, *ad.* Har sā'at; har ghari; ghari-ghari; ghanṭe ghanṭe; aksar;

House, *n.* 1.—Woh 'imārat jo kisi qism ke jāndār ke rahne yā hifāzat ke liye maqsūd ho; 'ala-l-ḵhusūs woh makān yā 'imārat jo insāu ke būd-o-bāsh ke liye ho; makān yā makān-i-maskūna; ghar; haveli; bakhri; ḵhāna; bait. [dāri yā 'iyāl-dāri.

2.—Umūrāt-i-ḵhāna-dāri; ta'alluqāt-i-ḵhāna-dāri; girhastī; ḵhāna-

To keep house—Ḵhāna-dāri k.; girhastī chalānā.—To keep a good house—Umūrāt-i-ḵhāna-dāri ko kāmyābī ke sāth anjām d.; ḵhusūsan mihmānoñ kī ta-wāzu'-takrīm khūb k. ya'nī unko achēhhi tarah khilānā-pilānā; ḵhāne-pine k̄a dhang yā intizām achēhḥā r.

3.—Woh log jo ek makān meñ ekatthā raheñ; gharāuā; ḵhāndān.

4.—Nasī; ḵhāndān; jo log ek hī mūris se paidā hoñ; āl; aulād; ḵhusūsan ek barā yā sharif gharāuā; ek mashhūr ḵhāndān.

5.—Kisi bādshāhat ke ek tabqe ke log jo pārliment yā jalsa-i-wāzi'in-i-qawānīn meñ jam' hoñ; woh log jo ba-haisiyat-i-wāzi'ān-i-qa-wānīn muttafiq hoñ.

6.—Koṭhī; saudāgarī yā tijārat k̄a kārḵhāna; mahājani koṭhī.

House of God—Ḵhāna-i-Ḵhudā; girjā mandir yā masjid.—Religious house—Ḵhānqāh; dair; maṭh.

House, *v. t.* 1.—Garmī-sardī yā ḵhushkī-tarī se bachānā; mahfūz r.; sāye yā ār meñ rakh ke bachānā;; hifāzat se r.; panāh d.

To house wood or cattle—Lakrī yā maweshī ko sāye meñ rakh kar mahfūz r. ya'nī garmī sardī wagaira se bachānā.

2.—Qabr meñ rakh-ke chhipā d.; gār-top d.

House-breaker, *n.* Jo shalḥs chori wagaira kī nīyat se roz-i-raushan meñ makān ko tor yā phor kar usmeñ ghus jāe; naqb-zan; sendh mārne yā lagāne w.

House-breaking, *n.* Chori wagaira kī nīyat se roz-i-raushan meñ kisi makān ko tor yā phor kar usmeñ ghus jānā; naqb-zanī; sendh mārṇā lagānā torṇā yā phorṇā.

☞ If the crime is committed at night, it is called *burglary*.

Household, *n.* 1.—Ḵhāndān; kuuba; larke-bāle; bāl-bachche; gharānā; pariwār; jo log ek-hī makān meñ raheñ aur ek gharāne ke hoñ; woh log jo ek ḵhāndān ke hoñ; qabāil; kutumb.

2.—Ghar k̄a band-o-bast; ḵhāna-dāri; girhastī.

House-hold, *a.* Ghar aur ḵhāndān se muta'alliq; ghar ke muta'alliq yā ḵhāugi; ḵhāna-dāri k̄a; ḵhāna-mausūb; larke-bāloñ k̄a; bāl-bachchoñ k̄a; girhastī k̄a.

Household furniture—Ḵhāna-dāri ke asbāb yā sūz-o-sāmān; asāsu-l-bait.—

Household affairs—Umūrāt-i-ḵhāngī yā ḵhāna-dāri; girhastī k̄a kānī-dhām.

House-keeping, n. Khāna-dārī; girhastī; ta'alluqāt-i-khāngī ki fikr; umūrāt-i-khāngī kī ihtimām yā band-o-bast.

Housewarming, n. Woh khānū-khālānū yā khushī wagaira jo naye makān meñ jā-kar rahne ke waqt ki-jāe.

Hover, v. i. 1.—Hawā meñ pharpharāte yā urte phirnā; kisi jagah yā chiz ke ūpar hi ūpar nṛā k.; meḥrānā yā meḥdlānā; hawā meñ idhar-udhar ūpar hi ūpar phirā k.

2.—Idhar-udhar phirā k.; kisi jagah ke ṛd-gird yā qarīb dhamkī ki rāh se yā nigrānī ke liye khwāh yāñhi phirā k.; meḥrāyā k.

How, ad. 1—Kis tarah yā kis tarah par; kis sablī yā tadbīr se; kyūnkar.

2.—Kis darje yā had tak; kis-qadar; kis audāz se; paimāish māp yā wazn meñ kitnā; kitnā. [kāhe ko; kis wāste.

3.—Kyūn; kis sabab wajh yā bāi's se; sabab batlāo; kāhe yā

4.—Kis khalat meñ; kyūnkar; kis tarah.

However, ad. 1.—Kuisāhi; kitnāhi; kittāhi yā kittāhi.

2.—Ba-har-hāl; ba-har-taqdīr; ba-har-sūrat; ba-darja-i-aqāl.

3.—Bā-in-hama; ispar bhī; tispar bhī; taubhī; tāham; lekin; magar.

Hub, n.—

Up to the hub—Kiūchar meñ dhañse huye pahīye ki tarah uljhāw yā muskkil meñ paṛā huā; bahut hi; nihāyat hi; dābtā-utrāṭā; bo-tarah mubtalā phāñsē huā yā giriftār.—*He is in debt up to the hub*—Woh nihāyat hi maqrūz hai; woh be-tarah (nihāyat yā bahut hi) qarz meñ mubtalā hai.

Huddle, v. i. Bhīr k.; hujūm k.; ghus-paith ek hi meñ mil-jul jūnū; pareshānī yā khauf wagaira ki wajh se bāham be-mitīyāzi se mil-jānū; pareshān ho-kar ekaṭṭhā ho-jānū yā jald jald chalnū. [be-parwāyī se k.

Huddle, v. i. 1.—'Ujlat be-ihitīyāti aur gāṇat ke sāth k.; jald jald aur

2.—Jald jald aur be-tartībī se pahūz l.—jaise kaprō; 'ujlat yā be-ihitīyāti se chhipā l.; 'ujlat aur pareshānī ke sāth k.; khult-malt yā maḥhlūt kar-d.; hilā-hilāz i-silaila khwāh tartīb ekaṭṭhā kar-d.

☞ Usually with a following preposition or adverb; as, *on, up, together*.

Huddle, n. Bhīr; hujūm; lahut se log yā chizen jo bāham maḥhlūt hoñ (milejule ekaṭṭhe hoñ); abtāi; darhami-barhami; gol-māl; intishār.

Hue and cry, n. (Lav). Shor-o-gul lāñk-pukār yā chillāhat ke sāth (ya'ni dīaro pakrō kahne huye) kisi mujrim kā ta'āqub yā pīchhā; dār-o-gīr; gul-gapārā; gulār.

Hue, n. Rang.

Huge, a. Bahut barā; 'azīm; 'azīmu-sh-shūn; qawī-haikal; wasī; qad-o-qāmat lambāyī-chaupāyī darāzī aur darjo ke i'tibār se bahut barā; kalāñ.

Human, a. Insān yā banī-ādām so muta'alliq; jis meñ insān ki sifateñ hoñ; nasl-i-insānī se ta'alluq r. w.; insānī; basharī; insān (ādmi) kā.

Humane, a. Insān si tabi'at r. w.; narmī humdardī aur dūson ke sāth mihrbānī so maslūk hono ki khwāhish r. w.; musibat-zadoñ yā lā-chāroñ ki taklīf raf karne ki khwāhish r. w.; mihrbān; khair-andesh; karīm; rahīm; sāhib-i-murawwat; insān. [rahim-dilī se; dardmandī se.

Humanely, ad. Insāniyat ke sāth; mihrbānī muhabbat yā rahm ke sāth;

Humanity, n. 1.—Insāniyat yā ādmiyat; woh khās qism ki tabi'at jisse insān dūse maḥhlūq se pahchānū jātā hai.

2.—Banī ādam yā jins-i-ādām; kul insān.

- 3.—Mihrbānī; k̄hair-k̄hwāhī yā nek-andeshī; jo log taklif meñ hoñ unke raf'ī-taklif aur jumla maḡhlūq kī nisbat narm-dilī ke sāth bartāw kī k̄hwāhish; dard.
- Human-kind, *n.* Bani-ādam; ādam-zād; jins-i-ādam; ādmī; insān.
- Humanly, *ad.* Jaisā iusūn karte haiñ; ba-tarz-i-iusān; logoñ kī rāe yā 'ilm ke mutābiq. [nichā; 'ālī-shān nahīñ; zalil.
- Humble, *a.* 1.—Ūchā yā baland nahīñ; past; fauq-l-bharak nahīñ; 2.—Firo-tan; jo apuñ tayīñ haqīr samjhe; jo kisī bāt kā dā'wā apnī nisbat ua kare; magrūr yā mutakabbir nahīñ; miskīn; 'ājiz; muukasir; khāk-sār.
- Humble, *v.* *t.* Past k.; ghatānā; tor d.; 'ājiz k.; maglūb k.; nichā kar d.; zalil banā d.; tāqat āzādī yā 'urūj ko kam kar-d.; nādim k.; muukasir banā d.; ghamaud tor d.; gurūr dhā d.; tabī'at meñ inkisārī paidā k.; 'ājiz aur mutī' banā d. [yā firotanī se; niyāz-mandāna.
- Humbly, *ad.* 'Ajizī ke sāth; 'ijz se; inkisārī ke sāth; khāk-sārī se; garībī
- Humbly, *n.* 1.—Latāifu-l- hiyal (achhe achhe hīlōñ) ke zarī'e se dhokhā; dhokhā dekar gumrah karne ke liye jo bāt nikālī jāe; chhal; buttā; jul; dhokhe-bāzī.
- 2.—Dhokhe-bāz; jo shakhs dhokhā de; chhalī; makkār.
- Humbly, *v.* *t.* Dhokhā d.; fareb d.; jul d.; buttā d.; makk k. (*Colloquial*)
- Humid, *n.* Gilā; odā; tar; nam; martūb; jismeñ isqadar rutūbat ho kī mahsūs ho-sake; kisīqadar nam; jismeñ pānī kā laus ho.
- Humidity, *n.* Narmī; tarī; rutūbat; isqadar narmī jo dekhne yā chhūne se ma'lūm ho; odāpan; gilāpan. [zalil k.; dil tor d.
- Humiliate, *v.* *t.* Apuñ yā dūroñ kī uazroñ meñ haqīr k.; past k.; 'ājiz k.;
- Humiliation, *n.* 1.—Gurūr-shikanī; pastī; khiffat; nichāyī; heṭhī. 2.—'Ajizī; 'ijz; inkisārī; itā'at; firotanī.
- Humility, *n.* 'Ajizī; firo-tanī; gurūr aur shokhī kā na r.; gurbat; miskīnī; apuñ liyāqat wagaira kā k̄hayāl kam r.; tawāzu'; naqs aur gunāh kī wajh se apuñ tayīñ nā-lāiq samajhnā.
- Humour, *n.* 1.—Namī; tarī; rutūbat. 2.—Dil kī kaifiyat 'ām isse kī dawāmī ho yā 'ārizī; mizāj; man kā pher; mauj; lahar; tarang; k̄hayālāt jo badlā karen. 3.—Zarāfat; khush-tab'ī. 4.—Zūd-ranji; tuuk-mizāji; bad-mizāji; chirchirāhat.
- Humour, *v.* *t.* 1.—Kisī kī k̄hwāhish pūrī kar-ke use khush k.; jo kuchh koyī chāhe wahi kar-ke use rāzī r.; khātir k.; dil-dārī k.; nāz-bardārī k.; istarāh har bāt kā k. kī zarūrat wagaira baḡhūbī raf' ho-jāe. 2.—Madad d.; kisī bāt kī qaid na lagā-kar balkī taraqqī meñ gah-gāh madad dekar i'ānat k.; ri'āyat yā bīmār-dārī ke zarī'e se chālāye chalnā; dil-joyī k.
- Humorous, *a.* 1.—Mutalawwīn; k̄hayāl-parast; rah rah kar badalne-wālā; be-sabāt; jisko qiyām yā istiqlāl na ho; tarangī; man-maujī. 2.—Zarīf; zarāfat se bharā hūā; ṭhaṭhol; khush-tab'; hausor; jo hañsī paidā kare; jismeñ-khel kī bātēñ hoñ; khelārī. [hish.
- Hunger, *n.* 1.—Bhūkh; gursanagī; jū'; ishtihā; gīzā kī talab yā k̄hwā. 2.—Kisī bāt kī baṛī ragbat yā k̄hwāhish; kisī shai kā kamāl ishtiyāq.
- Hungry, *a.* 1.—Bhūkhā; gursana; baṛī ishtihā r. w.

2.—Kamāl shauq r. w.; barī tamannā r. w. [pāyī jāe.

3.—Bhūkh se dublā yā tahlīl; jisse bhūkh kī 'alāmat yā barī raghat

4.—Zar-ḥez nahīn; jismen paidāwār kī quwwat na ho; ūsar; banjar

Hunt, v. t. 1.—Kisī ko talāsh k. yā uske pīchhe jānā masalan shikār yā wahshī jānwaron ke; pakarne yā halāk karne kī garaz se pīchhā k.; khel yā warzish ke liye shikārī kntton ko le-kar pīchhā k.

2.—Kisī chīz ko mihnat se talāsh k.; pīchhā k.; pīchhe pīchhe jānā.

☞ Often followed by *out, up, or after*.

3.—Hañkā d.; khaderuā; pīchhā karnā aur khader-kar nikāl d.

☞ With *down, from, away, and the like*.

Hunt, v. i. 1.—Shikār ke pīchhe jānā; shikār kī pairawī meñ yā tafrihan khwāh dūse maqsad se bāhar nikāl jānā.

2.—Khūb pīchhā karke dhūndhū; talāsh yā justjū k.

☞ With *for*.

Hurl, v. t. Is tarah pheñknā kī hawā meñ chakkar khātā yā bhanbhanā-tā jāe; zor se pheñknā; bare sadme se chālūnā.

Hurry, v. t. 1.—Jaldī karnā; jald jald karānā; tahrīk karke 'ujlat karānā; aur tez chālūnā yā jald jald kām karānā; utāwli machānā.

2.—Ghabrū d.; muntashir kar-d.; harbarā d.; harbarī meñ ḍāl d.; uthal-pathal machā d.

To hurry away—Lekar jhatpat chāl d.

[chalnā.

Hurry, v. i. Jaldī se chālūnā yā kām k.; tez yā khūb qadam harbhāye

Hurry, n. Harakat yā anjām-j-kār meñ 'ujlat; chalne yā kām karne meñ utāwli (jald-bāzī); jaldī; shitābī; ghabrāhat; harbarī; khalbalī; pare-shānī; dhūm-dhām. [choṭ pahūñchānā kī usse dard paidā ho.

Hurt, v. t. 1.—Kisī ko jismānī taklīf pahūñchānā; is tarah par zakīm yā 2.—Kisī shai kī waq'at khūbsūrtī khushī yā sūd-mandī meñ nuqsān pahūñchānā; zarar pahūñchānā; nuqsān pahūñchānā; sadma pahūñchānā. [meñ khālāl dīnā.

3.—Kisī kī dīl dukhānā; raūjīda k.; āzār d.; kisī kī zātī tanqīr Hurt, n. 1.—Zakīm yā choṭ wagairā; woh jismānī sadma jisse taklīf ho.

2.—Zarar; nuqsān; khisāra; ziyān.

Hurtful, a. Nuqsān-rasūnī yā zawāl pahūñchānō par māl; muzir; zarar-rasūn; jisse nuqsān yā barbādī ho.

Hurtless, a. Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na pahūñche; be-gazand; jisko kuchh sadma ūseb yā mazarrat na pahūñche. [swāmī.

Husband, n. 1.—Shauhar; khasam; khāwind; zauj; katkhudā; ādmī; ☞ The correlative of *wife*.

2.—Jo dūr-andeshī aur kifāyat-shī'ārī se ihtimām-o-insirām kare; kifāyatī; kifāyat-shī'ār; juz-ras.

Husband, v. t. 1.—Kifāyat se chālūnā; bachā bachā ke kharch k.; kām meñ lagānā yā lānā; aisi tarah kām meñ lānā kī barā hī asar paidā ho; jugat yā dhaug chālūnā.

2.—Jotnā-bonā; khetī k.; kāshtkārī k.

Husbandman, n. Kāshtkār; kisān; mazārī'; khetī k. w.; khetihar.

Husbandry, n. 1.—Umūrāt-i-khāngī kī khabar-gīrī; khāna-dārī meñ kifāyat-shī'ārī; ihtimām; juz-rasī.

- 2.—Kishtkāri; zirā't; kisān kā kām-dhām yā kār-o-bār; khetī.
Hush, *a.* Sākit; chup; khāmosh; chupkā.
Hush, *v. t.* 1.—Chup k.; sākit k.; khāmosh k.; shor band kar-d.; sukūt meñ kar-d. [dūr k.
 2.—Dhīmā kar-d.; thandhā kar-d.; firo k.; sākin kar-d.; miṭānā yā
To hush up a matter—Kisi bāt ko dabā d.; kisi bāt ko ubharne khulne yā zāhir hone na d. (use chhipā yā poshida r.; uskī nisbat kuchh na bolnā yā kahnā).
Hush, *int.* Khāmosh; chup raho; chup; na bolo; gul na karo; shor na machāo.
Hush-money, *n.* Woh rishwat jo sukūt-warzī kī garaz se dī-jāe; woh rupaye jo is garaz se diye jāe ki fulān wāqī'a kī nisbat mukhbirī na kī-jāe yā uskā inkishāf na hone pāye; chupkarāyī.
Hypocrisy, *n.* Makkārī; jhūṭhī sūrat banānā; apnī aslī khāsiyat yā niyat ko chhipā d.; jhūṭhmūṭh nek yā dīndār ban-jānā; diu-dārī kā iddī'ā-i-darog; farebī sūrat; do-rangī; do-rūyī; jhūṭh bahāna.
Hypocrite, *n.* Makkār; riya-kār; 'aiyār; jhūṭhī sūrat banāne w.; dhokhā dene yā kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karne ke liye zāhir meñ achchhī sūrat banā l. w.; gandum numā-i-jau-farosh; ueki yā dīndārī kā jhūṭh da'wā k. w.; munāfiq; murāyī.
Hypocritic, } *a.* Hilā-sāz; makkār; munāfiq; jhūṭhī aur farebī sūrat
Hypocritical, } ikhtiyār k. w.; iddī'ā-i-mazhab k. w.; apnī aslī khāsiyat yā niyat chhipāne w.; jo makkārī kī wajh se ho yā jisse makkārī zāhir ho. [yī se; sidq dīlī se nahīn.
Hypocritically, *ad.* Makkārī se; riyākārī se; kapaṭ se; jhūṭh; jhūṭhā.
Hypothecate, *v. t.* (*Law*) Kisi jāedād par dain (qarze) kā bār qāim k. par uskā qabza murtahīn ko na d. yā intiqāl-i-haq jānib-i-murtahīn na k.; kisi jāedād ko makfūl k. par uspar daḥl na d.; dishtbandhak k. yā disht-bandhak rihn r.; bandhak k.; āṛ meñ r.
Hypothecation, *n.* (*Law*) Rihn-i-disht-bandhak; rihn-i-mahz ya'nī aisā rihn jismeñ murtahīn ko shai-i-marhūna kā qabza na diyā jāe; woh haq jo kisi dāin ko uske madyūn kī jāedād meñ hāsīl ho aur jiske zarf'e se woh jāedād-i-marhūna ko nilām karā ke uske zar-i-saman se apnā qarz chukā le; istigrāq; kafālat; rihn-i-bi-l- kafālat.
Hypothecator, *n.* (*Law*) Jo shakhs apnī jāedād adā-i-dāin ke liye makfūl kare; disht-bandhak k. w.
Hypothesis, *n.* Qiyās; khayāl; tasawwur; woh bāt yā usūl jo is garaz se tasawwur yā farz kar liyā jāe ki amr-i-mutanāzi'a-fih ke subūt ke liye usse natīja nikālā jāe; aisi bāt jo sābit na ho lekin dalīl ke liye mān li-jāwe.
Hypothetic, } *a.* Qiyāsī; qiyās par mabnī; mashrūt yā shartī; jo
Hypothetical, } dalīl karne aur natīja nikālne kī garaz se bilā subūt mān liyā gayā ho.
Hypothetically, *ad.* Bataur qiyās ke; farzī tarīq par; shartīya.

I.

IBIDEM, *ad.* [Lat. abbreviated *ibid.*] Usī jagah; wabīn.

Ice, *n.* 1.—Barf; yakh.

[jamāyeñ.

2.—Bālāyī yā dūdh jise mīṭhā aur khushbū-dār banākar barf meñ

To break the ice—Kisi bāt kī koshish shurū' k.; ibtidā'ī qabūhatoñ yā dush-wāriyōñ ko raf' k.; rāh kholnā; bismillāh k.

Ice, *v. t.* 1.—Barf se chhipā d.; yakḥ kar d.

2.—Thandhā k.—jaise barf se; jamā d.

Idea, *n.* 1.—Kisī shai kī sūrat shabih yā taswīr jo dil par ban jāe; jo kuchh zihn yā fahm (samajh) meñ ā-jāe. [kiyā jāe; irāda; manshā.

2.—Khayāl; tasawwur; dhyān; woh shai-i-haqiqī jiskā tasawwur

3.—'Aqida; masala; rāe; bāt jo kalī jāe.

Ideal, *a.* 1.—Zihnī; 'aqlī; dimāgī; jo khayāl meñ rahe.

2.—Inkmi; farzī.

3.—Mahz khayālī; wahmī; jo mahz tasawwur meñ rahe.

IDEM, [Lat.] Wahi jaisā upar mazkūr huā; wahi; aizan.

Identical, *a.* Wahi; mukhtalif nahīñ; ek hī; dūsra nahīñ; yaksāñ; ham-qālib; ham-shakl; ek sā. [wahi shakhs hai jo kal 'adālat meñ hāzir thā.

He is the identical person who appeared before the court yesterday—Woh

Identification, *n.* Kisī shai kī mutābaqat sābit k.; kisī shai kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi hai; shinākht.

Identify, *v. t.* 1.—Kisī shai kī wahdat sābit k.; kisī shai kī nisbat yah thahrūnā kī yah wahi hai; yah sābit k. ki fulān shai wahi hai jiskā bayān da'wā yā izhār kiyā gayā hai; shinākht k.; pahchānnā.

To identify stolen goods—Chori kā māl pahchānnā ya'ni use dekh kar yah sābit k. ki yah wahi māl hai jo chori gayā thā.

2.—Ek kar denā; aisi tarah se milānā shāmil yā makhlūt k. ki ek ho-jāe; ek hī yā yak-sāñ samajhnā; har tarah par ek (wāhid yā yak-sāñ) khayāl k.

Identify, *v. i.* Ek tarah kā (yak-sāñ yā wāhid) ho-jānā; naf' nuqsān manshā kām tāsīr wagaira meñ ek ho-jānā; ek ho-jānā; bāham mukhtalif na h.

Identity, *n.* Kisī shai kī wahdat; wahi h.; dūsra yā mukhtalif na h.; kisī shai kā uske muta'alliq bayān izhār yā da'we ke mutābiq thīk thīk h.

To prove the identity of a person or of stolen goods—Kisī shakhs yā māl-i-mas'ūqā kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi shakhs yā chori kā māl hai jiskā zikr huā hai.

ID EST, [Lat. abbreviated *i. e.*] Ya'ni.

Idiom, *n.* 1.—Muhāwara; istilāh; woh 'ibārat jo kisī zabān meñ rawāj ke rū se qāim hogayī ho aur usko sarfī-o-nahwī ma'ni se kuchh ta'alluq na ho. [sakḥun.

2.—Zabān kā dhang (uski tarāsh-kharāsh); khās tarz-i-kalām yā

Idiomatic, } *a* Kisī zabān ke liye maḥsūs; kisī zabān ke khās tarz-

Idiomatical, } i-kalām ke muta'alliq; bā-muhāwara; muhāware kā; istilāhī; mujāzī.

Idiot, *n.* Paidāishi be-wuqūf; janam kā mūrakh; paidāishi khābt; mukhabbat-i-fitrī; diwāna-i-mādar-zūd; sāda-lauh.

Idle, *a.* 1.—Be-kār; jo kisī kām kā na ho; jisse koyī kām nikal na sake; be-sūd; jisse koyī naf' yā natīja hāsil na ho; lā-hāsil; be-hūda; be-ma'ni.

2.—Jo kām meñ na lāyā jāe; be-kār; khālī; jiskā isti'māl-i-munāsib na kiyā jāwo. [be-kār; kuchh kartā nahīñ; sust.

3.—Jo kām meñ masrūf na ho; jo kār-o-bār meñ mashgul na ho;

4.—Jo āram aur chain kā 'ādī ho; mihnāt yā kām kā dnshman; kām-chor; āram-talab; āskatī; sust; kāhil.
 Idle, *v. t.* Sustī meñ khonā; zā'ā k.; rāegān k.; kāhili meñ kāṭnā; 'abas yā behūda tariq par sarf k.; gañwānā.

Often followed by *away*.

To *idle away* time—Waqt ko sustī meñ khonā kāṭnā-yā gañwānā.

Idleness, *n.* Be-kārī; be-shag'ī; kuchh na karnā; kisi mihnāt meñ mas-rūf na rahnā; kisi mashigale meñ lage na rahnā; sust parē rahnā; sustī; hāth par hāth rakkhe baithe rahnā.

Idler, *n.* Jo kuchh na kare; jo apnā waqt be-kārī meñ gañwāye; jiski auqāt be-shagli meñ zā'ā ho; sust yā kāhilu-l-wujūd shakhs.

Idly, *adv.* Be-shagli meñ; be-kārī meñ; sustī meñ; be-wuqūfāna; wāhi-yāt; behūda tariq par; be-parwāyī yā 'adam-tawajjuhī se; 'abas; be-sūd; be-tāsīr; nā-haq.

If, *conj.* 1.—Dar-hāle ki; jis hālat meñ ki; agar yah bāt farz taslīm yā tasawwur kar lī jāwe ki; agar yah mān leñ ki; bi-l-farz yā ba-farz is amr ke ki; ba-sharte ki.

2.—Yā nahīn; ki nahīn.

I doubt if he will succeed—Mujhe chubha hai ki woh kām-yāb hogā yā nahīn.

Ignite, *v. t.* Āg lagā d.; sulgāuā; dadhkānā; garmī se surkh kar d.

Ignite, *v. i.* Jalne लगना; sulagnā; garmī se lāl ho jānā.

Ignoble, *a.* 1.—Zulīl paidāish yā khāndān kā; razīl; sharīf nahīn; kamīna; nāmī-girāmī nahīn; kam-asl.

2.—Mu'azzaz baland yā faiyāz nahīn; zalīl; past—jaise khayālāt yā fi'l.

Ignominious, *a.* 1.—Ruswā; zalīl; kamīna; buzdil. [jisse badnāmī ho.

2.—Jismeñ barī ruswāyī yā sharmindagi ho; ma'yūb; badnāmī kā;

3.—Ruswāyī ke qābil; qābil-i-tahqīr; nafrat ke lāiq.

Ignominy, *n.* Ruswāyī; 'awām meñ be-ābrūyī; nadānat; 'illat; bad-nāmī; fazihat; ruswāyī jo badniyatī yā bad-chalni ke ittihām kī wajh se ho. [mūrakh-pan.

Ignorance, *n.* Lā-'ilmī; na-jānnā; 'adam-wāqifiyat; jahālat; jīhl;

Ignorant, *a.* Lā-'ilm; nā-wāqif; be-khabar; jāhil; nipaṛh; tira-dil; mū-rakh; nā-dān; nā-khwānda; be-sikhā-parhā; kor-bātin.

Ignore, *v. t.* 1.—(Law) Jhūṭh yā be-asl samājh kar nā-manzūr k. Webster.

“Said of a bill rejected by a grand jury for want of evidence.”

2.—Kisi shai par lihāz karne se inkār k.; khayāl yā iltifāt na karnā; kisi shai kī taraf se ānkheñ baidkar lenā; taslīm na karnā; jān-būjh kar aur bilā-wajh 'adam-tawajjuhī k. [nā-rawā.

Ill, *a.* 1.—Bad; kharāb; zabūn; achchhā nahīn; burā; qabīh; be-jā;

His ways are ill—Uske tariq bad haiñ; uske dhang bure haiñ.

2.—Jisse badī yā musibat paidā ho; uahs yā manhūs; bad; nā mubārak; nā-muwāfiq. [ill end.—Burā anjām.

An ill star or planet—Nahs sitāra yā saiyāra; burā nachhattar yā grah.—An

3.—Bad; kharāb; chirchirā; zūd-ranj; tunuk.

Generally with *nature, temper, and the like.*

4.—Mariz; mubtalā-i-maraz; 'alīl; bīmār; achchhā nahīn; nā-sāz; māndā; kasal-mand.

He is *ill* of a fever—Woh bukḥār meñ mubtala hai (use tap āti hai).—The man is *ill*—Woh shakhs 'alil (bimār yā mā'dūd) hai.

5.—Marīzī; achchhi nahīn.

An *ill* state of health—Hālat-i-marīzī (bimārī).

6.—Qā'ide yā munāsabat ke khilāf; gair-sahih; gair-fasih; nā-pasandīda; karīh; burā; bad.

7.—Achchhi nahīn; mashkūk; mushtalah. [ma'lūm detā hai.

This affair bears an *ill* look or aspect—Yah mu'āmalā mashkūk yā mushtabah

III, n. 1.—Aisī bāt jisse dil ko ranj pahunchē yā khushī zail ho-jāe khwāh nā-kāmī ho; kisī qism kī burāyī; musibat; taklif; bimārī; dukh; dard; pīrā.

2.—Badī; burāyī; 'aib; kharābī; jo kuchh gair-mustahsan ho.

III, ad. 1.—Taklif yā dushwārī se; ba-mushkil; ba-qabāhat; āsānī se nahīn.

2.—Achchhi tarah nahīn; khūb yā baḥbūbī nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [gair-muhazzab; kaj-khulq.

III-bred, α. Nā-shāista; jiskī ta'līm yā tarbiyat achchhi na hui ho;

Illegal, α. Qānūn ke mutābiq nahīn; āyīn ke khilāf; nā-jāiz; shar' yā shāstra ke khilāf; qānūnān mamnū'; khilāf-i-qānūn shar' yā shāstra.

Illegality, α. Khilāf-i-qānūn h.; mukhālafat-i-qānūn; shar' yā shāstra ke khilāf h.; nā-jawāzī; 'adam-i-jawāz.

Illegalize, v. t. Nā-jāiz k.; qānūn ke khilāf thahrānā.

Illegally, ad. Aisī tarah par jo hukm-i-qānūn ke khilāf ho; nā-jāiz taur se; ba-tarz-i-nā-rawā; qānūn ke bar-'aks; āyīn ke maushā ke khilāf; aise tariq par jo qānūnān durust na ho.

Illegible, α. Parhe jāne ke lāiq nahīn; jo suhūlat se parhā na jāe; jise parh na sakeñ; mā-yuqrā nahīn; aisā andhā yā miṭī huā kī alfāz ma'lūm na hoñ.

Illegibly, ad. Aisī tarah par ki parhā nā jāe; ba-tarz-i-mā-yuqrā nahīn.

Illegitimacy, n. 1.—Harām-zādagi; waladu-l-harāmī; doglā-pan.

2.—Bad-asliyatī; asli na h.; kam-asl h.

Illegitimate, α. 1.—Qānūn shar' yā shāstra ke mutābiq nahīn; bā-zābita yā jāiz nahīn; nā-jāiz; nā-munāsib; nā-rawā.

2.—Waladu-l-harām; waladu-z-zinā; harām-zāda; jiskī paidāish nā-jāiz taur par hui ho; nikāh-i-jāiz se paidā nahīn.

An *illegitimate* son or daughter—Waladu-l-harām laḥkā yā laḥki; beḥā yā beḥi jiskī paidāish nikāh-i-jāiz se na ho.

3.—Jo jāiz tariq par mustahbat na huā ho; jo mantiq ke mutābiq na ho; khilāf-i-'aql; galat.

An *illegitimate* inference—Aisā natīja jo 'aql yā mantiq ke khilāf ho.

4.—Jo rawāj-i-ma'qūl ke rū se jāiz qarār nā pāyā ho; gair-mustanad.

An *illegitimate* word—Latf-i-gair-mustawad.

Illegitimately, ad. Nā-jāiz taur par; harām-kārī se; bilā-sanad; aise tariq par jo wājib na ho.

Illicit, α. Jo rawā jāiz yā mar'i na rakkhā gayā ho; mamnū'; nā-jāiz; nā-rawā; jiskī ijāzat na digayī ho. [gayā ho.

An *illicit* trade—Tijarat-i-nā-jāiz; aisī tijarat jiske karne kā hukm na diyā

Illicitly, ad. Nā-jāiz tariq par; ba-tarz-i-nā-rawā.

Illiterate, α. Nā-khwānda; likhā-parhā nahīn; jisne 'ilm meñ ta'līm na pāyī ho; jāhil; nīparh.

An illiterate man—Be-likhā-parhā ādmī; nīparh ādmī; shakhs-i-nā-khwānda.

Ill-natured, a. 1.—Bad-mizāj; chīrchirā; tūnk-mizāj; kapnā; bad-nīhād.

2.—Jo bad-mizājī kī wajh se ho; jisse bad-nīhādī zāhir ho; muzir.

Illness, n. 1.—Bīmārī; 'alālat; sihhat meñ futūr; maraz; rog; āzār; dukh; kasl; tanaggs-i-tab'.

2.—Bad-atwārī; badī; burāyī; khoṭāyī; be-dīwī.

Illogical, a. 1.—Qawā'id-i-mantiq se nā-wāqif yā unpar lihāz na r. w.; sahīh sahīh dalīl ke qā'ide na jāme yā unpar tawajjuh na k. w.

2.—Qawā'id-i-mantiq ke khilāf; bahs-i-sahīh ke qā'ide ke mutābiq nahīn; ma'qūl nahīn; nā-ma'qūl.

Illustrate, v. t. 1.—Sāf sāf dekhānā; wāzih yā numāyān k.; munkashif k.

2.—Wāzih yā samajhne ke qābil k.; aisā karnā kī samajh meñ ā-jāwe; tashrīh yā tauzih k.; misāl wagaira ke zarī'e se samajhne ke lāiq kar-denā [o-nigār wagaira banā ke kisī shai ko tauzih aur zīnat d.

3.—Taswiron yā shaklon se musajjal aur wāzih k.; ārāsta k.; naqsh-illustration, n. 1.—Tauzih; tashrīh; tasrīh; sāf yā wāzih kar-denā.

2.—Jiske zarī'e se tauzih kī jāwe; woh misāl yā nazir jo kisī bāt ke wāzih yā qābil-i-fahm karne khwāh raf-i-tazabzub ke liye maqsūd ho; taswīr yā shabīh wagaira jo tauzihan banāyī jāe.

Illustrative, a. Tashrīhi; tauzihī; tamsilī; jisse kisī muzabzah amr kī tauzih ho yā uskā honā maqsūd ho. [qadr; wālī-shān; nāmī-girānī.

Illustrious, a. 1.—Barāyī yā sharāfat wagaira se mumtāz; mashhūr; zi-

Applied to persons.

2.—'Izzat-bakhsh; jalīl; mashhūr; ma'rūf.

Illustrious deeds or titles—Aise fī'l yā khitāb jinse 'izzat hasil ho.

Ill-will, n. Dushmanī; 'adāwat; bad-andeshī; bad-khwāhī; burāyī chāhlnā.

Ill-wisher, n. Bad-khwāh; bad-andesh; kisī kī burāyī chāhne w.; dushman. [jiskā khayāl meñ lānā yā ānā mumkin ho.

Imaginable, a. Jo qiyās yā khayāl meñ ā-sake; jāhān tak qiyās ho-sake;

Imaginary, a. Qiyāsī; khayālī; aslī nahīn; farzī.

Imagination, n. 1.—Quwwat-i-mutakhayyila; woh zihnī quwwat jisse un chizon ke khayālāt zihni meñ bāndh aur ban jāte hain jo hawās-i-khamsa ke zarī'e se usmeñ pahunchte hain.

2.—Khayāl; tasawwur; qiyās; taswīr-i-khayālī; kisī shai kī sūrat jo dil meñ bāndh jāti hai [koyī be-bunyād yā aisī rāe jo mahz qiyāsī ho.

3.—Tadbīr; mansūba; bandish jo dil meñ bāndhī jāe; gumān; Imaginative, a. Jo khayālāt kiyā kare; mutakhayyil; mutawahhim; khayālāt kā 'ādī; khayāl-parast; khayālāt se bhārā huā; pur-fikr.

Imagine, v. t. 1.—Dil meñ kisī shai kā tasawwur k.; khayāl k.; qiyās se nikālnā. [nikālnā.

2.—Mansūba k.; ijād yā ikhtirā' k.; bandish bāndhnā; soch ke

3.—Apne dil se kahnā; sochnā; khayāl k.

Imagine, v. i. Khayāl k.; qiyās k.; tasawwur k.; rāe qāim k.; sochnā; bichārnā; dil meñ sūrat banānā yā samajhnā.

Imbank, v. t. See Embank.

Imbankment, n. See Embankment.

[tuwān.

Imbecile, a. Quwwat-i-jismānī yā zihnī se khālī; kamzor; za'if; nā-

Imbecility, n. Zu'f; kamzorī; nā-tuwānī; zu'f-i-jismānī yā 'aqli.

Imbibe, *v. t.* 1.—Pi l.; sokh l.; jazb kar-l.; khainch l.; ehūs l.

2.—Le-kar dil meñ rakh chhoṇā; zihn-nashīū kar-l.; qabūl k.; jī meñ paithne aur thaharne d.

Imbitter, *v. t.* 1.—T'alkh k.; karuā k.; munaggas k.; izā-rasān yā taklif-dih banā d.; aisā kar d. ki klnshī bāqī na rahe; ranj kā bā'is banā d.

2.—Ziyāda shadīd yā taklif-dih banā d.; shiddat baṛhā d.; aur ziyāda kar-d.; bharkā d.; mushta'il kar-d. [pareshānī; jhanjhat.

Imbroglia, *n.* [Written also *embroglia*] Uljhāw; intishār; bakherā; Imitable, *a.* Jiskī naql ho-sake; qābil-i-taqlīd; is lāiq ki taqlīd karēn; is qism kā ki use dekh kar dūsrā bhī waisāhī kare.

Imitate, *v. t.* 1.—Tariq meñ kisī ki pairawī k.; kisī ko batanr namūno yā nazīr ke mān ke waisāhī k.; fi'l yā tariq wagaira meñ kisī dūse ki pairawī ki koshish k.; tatabbu' k.; naql k. yā uski koshish k.; taqlīd k.; kisī dūse ki mānind hone yā karne ki fikr k.; dekhadekhi k.

2.—Sūrat rangat yā sifat wagaira meñ kisī ki tashbih paidā k.; ntārā ntārū; taqlīd k.

Imitation, *n.* 1.—Naql; taqlīd; pairawī; tatabbu'.

2.—Tashbih; shabāhat; ntārā; naql.

Immaterial, *a.* 1.—Gair-māddī; jise wujūd na ho; gair jismānī; rūhānī.

2.—Jisse koyī baṛā natija na nikle; be-waq'at; khafif; aduā; gair-aham; lā-hāsil; 'abas; gair-zarūrī. [karnā bi-l-kul 'abas hai.

It is wholly immaterial whether he does so or not—Uskā is fi'l kā karnā yā na Immedial, *a.* 1.—Nazdiki; bilā wisātāt 'amal karne-wālā; jiske 'amal meñ koyī dūsrī wajh yā koyī aur zari'a hāil na ho; jo apnā natija apne hi 'amal se paidā kare; sarīhī; badihī [na ho.

2.—Fi-l-faur; maujūd; bi-l-fi'l; jiske darmiyān dūsrā zamāna hāil

Immediately, *ad.* 1.—Sarīhī; bilā wisātāt kisī dūse ke; bi-z-zātihi.

⚡ Opposed to *mediately*.

The transfer, whether accepted *immediately* by himself, or *mediately* by his agent, vests in him the property—Us intiqāl se-haqq-i-milkīyat use hāsil ho-jātā hai chāhe woh use bi-z-zātihi manzūr kare yā ba-zari'a apne kūr-pardūz ke (muḳhtartan).

2.—Fauran; fi l-faur; isī yā usī waqt; jhatpat; turant; wohūn.

Immemorial, *a.* Yād ke bāhar; itne dimon kā ki uskā āgīz yād na ho yā uskā patā lag na sake; isqadar zamāne kā ki uskā patā na to kisī nawish-te se ma'lūm ho aur na riwāyat se. [bahut hī purānā rawāj yā dastūr.

Immemorial usage or custom—Aisā rawāj yā dastūr jiskī ibtidā kā patā na ho;

Immense, *a.* Be-had; lā-intihā; jisko pāyān na ho; babut wasī'; bahut hī baṛā; 'azīm; 'azīm-sh-shān yā qawī-haikal.

Immensity, *ad.* Be-had; be-andāz; be-pāyān; bahut hī; baṛā hī; ba-shiddat; ba-kasrat; had se bāhar yā ziyāda.

Immethodical, *a.* Be-tartib; be-rabt; be-silsila; be-qā'ida; jismeñ qā'ide yā tartib kā lihāz na ho; muntashar; pareshān; be-dhangā.

Immigrant, *n.* Woh shakhs jo sukūnat-i-dawāmi ki garaz se kisī mulk meñ jāe. [meñ jānā jo apnā watan na ho.

Immigrate, *v. i.* Sukūnat-i-dawāmi ikhtiyār karne ki garaz se aise mulk

Imminent, *a.* Jiske ā-parne yā fauran wāqī' hone kā ihtimāl ho; jo ba-

hut nazdik ho; bar-sar-rasīda; jo sar par pahnūch gayā ho; qaribu-l-wuqū'; nazdik; jo ba-zāhir jald 'nāzil hone wālā ho.

☞ Said especially of misfortune or peril.

Immoderate, *a.* I'tidāl par nahīn; wājib yā ma'mūlī had ke bāhar; hudūd-i-munāsib ke andar nahīn; bahut hī ziyāda; bo-andāza; be-had; khilāfi-'aql. [ziyāda; 'aql ke khilāf; be-andāz; itnā ki wājib na ho.

Immoderately, *ad.* Bahut hī ziyāda; andāz se ziyāda; jitnā chāhiye usse

Immodest, *a.* 1.—Bad-lihāz; be-gairat; be-hayā; be-sharm; bad-uslūb.

2.—Jismēn 'ismat yā pāk-dāmanī na ho; kharāb; fāhisha—jaise 'aurat. [(bāt).

3.—Gauda; zalil; pūj—jaise khayāl; subsh; mugalliz—jaise kalām
Immodesty, *n.* Be-gairati; be-hayāyī; be-sharmī; bad-lihāzī; be-hijābī; nā-pākdāmanī; be-'ismati; be-'iffatī.

Immoral, *a.* 1.—Shar' yā shāstra ke khilāf; bad; nā-wājib; diyānat ke khilāf; qabīl; zabūn; hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf.

An immoral deed—Fi'l-i-bad.

[fāsiq.

2.—Bad-kār; bad-fi'l; jo fi'l-i-nā-wājib kare; be-īmān; kharāb; fajir;

An immoral person—Shakhs-i-bad-kār; kharāb be-īmān yā burā shakhs.

Immorality, *n.* Koyī fi'l yā 'amal jo hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf ho; bad-kārī; bad-fi'li; fisq-o-fujūr; burā kām; riwdī.

Immortal, *a.* 1.—Lā-zawāl; gair-fānī; jo kabhī na mare; azalī-o-abadī; hamesha qāim rahne wālā; lāyazāl; wujūd-i-gair-mutanāhī r. w.; lā-yamūt.

2.—Dāimī; jo kabhī zāl yā sāqit na ho—jaise ummed khwāhish wagaira; jo dunyā meñ hamesha qāim rahe; jispar zawāl na āye; jo mahw aur mansī na ho-jāe (bhūl aur miṭ na jō); pāedār; jiske baqā ho.

Immortality, *n.* 1.—Lā-zawālī; hayāt-jāwidānī; maut aur nestī se barāat; baqā; lā-yazālī. [na h.

2.—Qiyām-i-dawāmi; hameshagī; mahw aur mansī hone ke qābil

Immovable, *a.* 1.—Jise uski jagah se haṭā na sakeñ; khūb jamā huā; mazbūt; mustahkam; nehāl; aṭal; gair-mutaharrik.

An immovable foundation—Mazbūt bunyād

2.—Jisko uske irāde se haṭā na sakeñ; sābit-qadam; mazbūt; mustaqil; jiske dil ko targīb dekar pher yā badal na sakeñ; lā-tajum; jiske dil meñ lagzish na ho.

A man who remains *immovable*—Mazbūt sābit-qadam yā lā-tajum shakhs.

3.—Jismēn lagzish na ho; lā-tagaiyur; jo badal na sake; mazbūt; mustahkam. [ho; mazbūt maqsad yā 'azm-i-bi-l-jazm.

An immovable purpose or resolution—Aisā maqsad yā irāda jismēn lagzish na

4.—Jiske dil par ham-dardī kā asar jald na ho; sang-dil; be-rahm; kathor. [qūla; jo kisī jagah par hamesha ke liye qāim ho.

5.—(Law) Jise ek jagah se dūsī jagah haṭā na sakeñ; gair-man-

Immovable estate—Jāedād-i-gair-maṅqūla. See *infra*.

Immovables, *n. pl.* (Law) Zamīn aur woh chīzeñ jo usse lagī hoñ masalan darakht 'imārat wagaira; woh chīzeñ jinko makān wagaira chhōṛno ke waqt qānūnan uṭhā na le jā sakeñ.

Immunity, n. 1.—Kisī farz se āzādī; kisī kharch kī zimmadārī yā mahsūl wagaira se barāat; koyī ri'āyat yā istihqāq-i-khās.

2.—Āzādī; barī yā pāk rahnā.

[dul; gair-tabādala-pazīr.

Immutable, a. Lā-tagaiyur; jo tabdīl na ho; jo na badle; gair-mubad-

Impair, v. t. Bad-tar yā kharā'-tar k.; miqdār qīmat 'umdagī yā tāqat kam k.; ikhtiyār ghatāuā; kam-zor k.; bigār d.; aur burā banā d.; nāqis kar-d.

Impanel, v. t. [Written also *empanel*.] Fihrist yā chamre ke kāgaz par likhnā yā darj k.—jaise ahl-i-jūrī ke nām; 'adālat meñ ahl-i-jūrī kī fihrist banānā mukammal yā murattab k.

Imparl, v. i. (Law) Kisī muqaddame meñ tasfiya-i-bāhamī kī ijāzat pānā; kisī mu'āmale ke āpas meñ tā kar lene kī muhlat pānā; jawāb-dihī karne ke pahle muhlat pānā. [ko kisī chīz meñ sharīk hone kī ijāzat d.

Impart, v. t. 1.—Kisī chīz meñ hissa d.; denā; 'atā yā 'ināyat k.; dūsre To impart food to the poor—Gharībōn ko khānā d.

2.—Batlānā; zāhir k.; lafzōñ yā nishānōñ se zāhir k.

Impartial, a. 1.—Gair-jānib-dār; jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq kī taraf ziyāda māil na ho; be-lagāw; be-ta'alluq; 'ādil; munsif; jismeñ jānba-dārī na ho.

[farīq kī taraf ziyāda māil na ho.

An impartial arbitrator—Sālīs-i-'ādil; aisā panch jo min-jumla do farīq ke ek

2.—Jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq ke haq meñ ziyāda mufīd na ho; munsif-āna; wājib.

An impartial judgment—Tajwīz-i-munsif-āna.

[be-ta'alluqī; munsifi.

Impartiality, n. Rāe yā tajwīz meñ jānba-dārī kā na h.; gair-jānib-dārī;

Impartially, ad. Bilā-rū-o-ri'āyat; be-gair jānib-dārī ke; be-taraf-dārī ke; insāf ke rū se; munsifi ke sāth; wājib taur par; wājib-wājib; haqqan.

Impartible, a. 1.—Nā-qābil-i-taqsim; jo bañt na sake.

An impartible estate—Milk-i-uā-qābil-i-taqsim.

2.—Diye bakhshe yā batlāye khwāh zāhir kiye jāne ke qābil.

Impassable, a. Lā-guzar; jismeñ koyī na jā sake; nā-qābil-i-guzār.

Impatience, n. Be-sabrī; sabr kā na h.; be-chainī; be-qarārī; woh iztirābī jo kisī aisi bhalāyī ke na hone par ho jiskī ummed ho; nā-shikebāyī.

Impatient, a. Be-chain; be-sabr; be-tāb; be-qarār; gair-mutahammil; kisī hālat-i-khās meñ be-zār aur uske tabdīl karne kā khwāhān; ta'jīl-kār; byākul; utāwala; tawaqquf kā tahammul na r. w.

Often followed by *at, for, of, and under*.

Impeach, v. t. 1.—Kisī jurm yā bad-tarīqī kā ittihām lagānā; mut-tahīm k. 'ala-l-khusūs kisī ahl-i-kār par is bāt kā ittihām lagānā ki usne apnī zi-ikhtiyārī meñ fulāñ qism kī bad-atwārī kī; 'uhde ke mut-ta'alliq bad-ā'mālī kī tajwīz ke liye 'adālat ke rū-ba-rū pesh k.; hākīm kī taraf se ilzām lagānā.

2.—Ittihām-i-'adam-munāsabat 'aid k.; mashkūk yā mushtabah qarār d.; jarah k.; bāz-purs k.; jawāb-dih yā zimma-dār qarār d.

To impeach one's motives or conduct—Kisī kī niyat yā uske tarīq ko mashkūk qarār d. yā uski nisbat yah kahnā ki woh nū-munāsib hai.

“When used in law with reference to a witness, the term signifies to discredit, to show or prove unreliable or unworthy of belief; when

used in reference to the credit of a witness, the term denotes to impair, to lessen, to disparage, to destroy." *Webster*. [bāz-purs.

Impeachment, *n.* 1.—Kist sar-kārī 'uhde-dār se bad-nāzmi kā muhāsaba;
2.—Ittihām; ilzām; niyat kī safāyī yā tariq kī rūsti par i'tirāz.

Impede, *v. t.* Rok d.; āge barhne na d.; māni' h.; muzāhim h.; sadd-i-rāh h.; mukhl h.; bāz r.

Impediment, *n.* Woh amr jo tarāqqī yā harakat meñ māni' ho; amr-i-māni'; rukāwat; insidād; 'ariza; qabāhat; sadd-i-rāh; atkāw; atak.

Impel, *v. t.* Zor-dekār āge barhāna; āge ko chālānā; kisi fi'ī kī tahrīk k.; dabāw yā targīb wagāira se āge barhānā.

Impending, *p. a.* Bar-sar-rasīda; jo sar par yā qarīb pahuñch gayā ho; nazdīk āyā yā pahuñchā hūnā; jisse kisi bāt kī khauf paida ho.

Impenetrable, *a. l.*—Jismeñ kuchh dhañs yā chubh na sake; jismeñ aur chizon kī dakhil yā guzar na ho; nā qābil-i-dukhūl.

2.—Jispar kisi bāt kī asar na ho; jiske dil meñ koyī bāt na dhañse; lā-tajūm; gair-muassir; jismeñ nigāh guzar na kare (nazar na dhañse); jismeñ 'aql kām na kare; jo samajh ke bāhar ho.

Imperative, *a. l.*—Jisse hukm zāhir ho; jismeñ tākidī hukm ho; tahak-kum-āna; tākidī; qat'i; nātiq.

Imperative orders—Ahkām-i-tākidī yā qat'i.

2.—Jisse dar-guzar na ho-sake; jo khwāhī-na-khwāhī karnā pāre; lābudī; lāzimī; zarūrī; jiskī pā-bandī karnī pāre; wājibu-l-ittibā'.

An imperative duty or necessity—Farz yā zarūrat-i-lāzimī.

Imperceptible, *a. l.*—Nā-qābil-i-hiss; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs na ho-sake; lā-mā'lūm; jisko dil se tamīz na kar-sakeñ; jo jald samajh meñ na āye. [bahut āhista āhista ho.

2.—Bahut khāfī; bārīk; qad-o-qāmat meñ bahut chhotā; jiskī taraqqī

Imperfect, *a. l.*—Jo khātime ko na pahuñchā ho; nā-tamām; gair-mukammal; khām; adhūrā; nāqis.

2.—Nāqis; pūrā samūchā yā kāmīl nahīn; jiske sab ajzā na hoñ.

3.—Jise 'aql-i-salīm na ho; jo gumrah ho-sake.

4.—Jo shar' yā shāstra ke rū se pūrā na ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke mutābiq na ho; jo qā'ide ke mutābiq na ho; jisse dil ko tamāniyat na ho; jisse 'aib yā burāyī zāhir ho yā jismeñ 'aib khwāh burāyī ho. [qasr.

Imperfection, *n.* Naqs; khāmi; adhūrā-pan; 'adam-i-takmīl; khotāyī; kamī;

Imperfectly, *ad.* Nā-mukammal yā nā-mukammal taur par; nāqis taur par; adhūrā; pūrā pūrā nahīn; sārā yā bi-l-kul nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [shāhanshāhī; 'ālā; akbar.

Imperial, *a. l.*—Saltanat yā shāhanshāh se muta'alliq; bādshāhī;

2.—Lambāyī-chaurāyī yā 'umdagī meñ afzal.

Imperial paper, tea, &c.—Barā lambā-chaupā kagaz yā 'umda-tar qism kī chāe [wagāira.

Imperil, *v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā.

Imperishable, *a.* Nā-qābil-i-zawāl; jo qābilu-z-zawāl na ho; jo talaf hone ke lāiq na ho; hamesha qāim rahne wālā; pāe-dār; jisko baqā ho.

Impertinence, *n. l.*—Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; jis amr kī nisbat guftgū

Impertinency, *ho* usse 'alāqa yā ta'alluq na r.; be-waq'at h.

2.—Gustākhi; shokhī; be-tamīzī; nā-munāsib dakhil-dar-ma'qūlat

yā mudākhalat; kalām yā fi'l se aisī mudākhalat jo mudākhalat-kuninda kī 'umr yā haisiyat ke khilāf ho. [bhī waq'at na ho.

3.—Koyī nā-chīz yā khafif bāt; aisī bāt jisko bahut kam yā kuchh Impertinent, *a.* 1.—Gair-muta'alliq; jo amr pesh ho usse ta'alluq na

r. w.; mauq'e kā nahīn; ehāspūn yā mauzūn nahīn; be-jā; be-mauqa'.
2.—Gustākḥ; be-tamīz; be-adab; bad-libāz; nāhaq daḥl dene wālā; jāhilāna aur nā shāista kalām yā fi'l kā murtakib yā uspar māil; be-mauqa' daḥl-dar-ma'gūlāt k. w.

3.—Pūj; khafif; behūda; lagw; wāhiyāt; 'abas; be-ma'nī.

Impervious, *a.* Jismēn guzar na h.; lā-guzar; jismēn jā na sakeñ; jismēn koyī nok-dār āla dhaīsā na sakeñ; jismēn rausḥanī yā pāuī wagaira sarāat na kar sake (paith na sake).

Impetuousity, *n.* 1.—Tundi; shiddat; zor; tezi.

2.—Josh; taish; mizāj kī gazab-nākī.

Impetuous, *a.* 1. Zor aur shiddat se ehalne w.; shadīd; tund; tez; gazab-nāk; jhoko se ehalne yā harakat k. w.

2.—Tund-mizāj; jald-bāz; utūwala; gusse-war; maglūbū-l-gaiz.

Impetus, *n.* Harakat kā zor; jis zor se koyī shai āge ko mutaharrik ho; quwwat-i-raftār; saurat.

Implacable, *a.* Jise thandhā na kar sakeñ; jisko taskīn dekar usse sulh na kar-sakeñ; jo ma'zarat par bhī na māue; jo khusūmat na chhore; jo raf' yā dūr na ho-sake.

Implant, *v. t.* Jamānā; qāim k.; lagānā; jā-guzīn k.; nasab k.; baiṭhālnā.

Implead, *v. t.* (*Law*) Kisī par 'adālat meñ nālīsh k.; qānūn ke rū se nālīsh yā da'wā k.; mudda'ā 'alaih banānā gardānuā yā qarār d.

Implement, *n.* Woh shai jisse koyī hājat-rawāyī ho masalan auzār āla bartan zarūf wagaira.

[ke auzār yā hathiyār.

The implements of trade, of husbandry, or of war—Hirfa kāsht-kārī yā laṭāyī

☞ A word of very extensive signification.

Implicate, *v. t.* Kisī se muta'alliq k.; ta'alluq yā shirkat zāhir yā sābit k.; phasūnā yā phasūnā; sānnā; lapetnā; uljhāw yā phasāw meñ dālnā.

The evidence does not implicate the accused person in this conspiracy—Shahādāt ke rū se is bandish meñ mulzam kī shirkat pāyī nahīn jāti (usmeñ uskē sharik honā sābit nahīn hotā).

Implication, *n.* 1.—Phasāw; uljhāw; ta'alluq.

2.—Jo bāt zimman ma'lūm ho lekin sarāhatan zāhir na kī gayī ho; ishāra; kināya; who natīja yā aur kuchh jo baḥhūbī samajh meñ āsake go alfāz ke zarī'e se bayān na kiya gayā ho.

By implication—Kināyatan; ishāratān; zimman; sarāhatan nahīn.

Implicit, *a.* 1.—Jo chupchāp samajh liyā jūwe; jo 'ibārat meñ bayān na huā ho par achēhī tarah samajh paṛe; zimnī; ma'nawī.

An implicit contract—Mu'āhada-i-zimnī; aisā mu'āhada jo zabān se yā likh-kar zāhir na kiya gayā ho par dil hī dil meñ samajh liyā gayā ho.

2.—Bilā shakk-o-shubḥa yā bilā tahqīqāt dūsre kī bāt par i'tibār k.

Implicit credit should not be given to the declarations of a person who is not of known veracity—Jis shakhs kī sadāqat-bayānī ma'rūf na ho uske bayān par bilā shakk-o-shubḥa yā bilā tahqīqāt i'tibār karnā na chāhiye.

IMPLICITÈ, [Lat.] See By *implication* under Implication. [meñ.

Implicitly, *ad.* 1.—Zimnau; kināyatan; dil hī dil meñ; dar-asl; haqīqat

2.—Pūre i'tibār se; bilā hujjat; bilā taftīsh-i-subūt; be-kam-o-kāst; āukh band karke; be-pūchhe; be-chūn-o-charā.

Implore, *v. t.* Iltijā k.; minnat k.; dil se mānguā; suwāl k. yā sāl h.; minnat-o-samājat k.; nihāyat multaji h.; baṛī arzū se darḵhwāst k.

Implore, *v. i.* Ārzū k.; minnat k.; 'arz-ma'rūz k.

ImPLY, *v. t.* Zimnau shāmil r.; murād r.; ma'ūi r.; dalālat k.; jab kisi amr kā izhār ba-zarī'a-i-tahrīr yā taqrīr na huā ho to uskā manshā-i-kalām khwāh natīja-i-'aqli yā ta'bīr-i-qānūnī se samjhā jāwā.

Where a malicious act is proved, a malicious intention is *implied*—Jab 'adāwat kā fi'l sābit ho-jātā hai to yah bhī samjhā jātā hai ki uske karne ki niyat 'adāwat se thi.

Impolitic, *a.* Khilāf-i-maslahat; hikmat-i-'amālī ke khilāf; be-tadbīr; bad-nazm; mudabbir nahīn; be-'aql yā be-'aqlī kā; aisi aisi tadbīren ijād karne aur 'amal meñ laue wālā jinse 'awām ko mazarrat ho; naf'-i-'awām meñ zarar pahūchāue w.; mu'āmalāt-i-zāti meñ be-'aql; kotah-andesh.

Impolitically, *ad.* Be-'aqlī se; dūr-bīnī aur dūr-andeshī-i-munāsib ke sāth nahīn; aise tariq par jisse mazarrat-i-'ām yā khās ho; be-tadbīrī se; nā-dāni se.

Import, *v. t.* 1.—Bāhar se andar lāwā; dūsrī jagah se lākar kahīn dākhil k.; saudāgarī wagaira kā māl kisi dūsrē mulk 'alāqe yā riyāsat se apue mulk meñ lāwā.

ॐ Opposed to *export*.

2.—Ma'ūi r.; mafhūm r.; murād r.; manshā r.; zāhir k.; dalālat k.

3.—Waq'at yā tāsīr r.; ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; kisi ko naf' yā nuqsān pahūchānā. [māl ki āmadani.

Import, *n.* 1.—Tijārat kā māl jo ek mulk se dūsrē mulk meñ liyā jāwe;

2.—Kisi lafz 'ibārat yā wasīqe kā manshā yā mafhūm; ma'ūi; murād; alfāz kā mafhūm jiskā zihn-nashīn karnā maqsūd ho yā jo ta'bīr-i-sahīh se paidā ho.

3.—Waq'at; 'azmat; baṛāyi; buzurgī; natīja.

Importance, *n.* Waq'at; 'azmat; baṛāyi; buzurgī; kisi naf' yā nuqsān ki bāt se ta'alluq; qadr; manzilat; rutba; shān.

Important, *a.* Baṛā; aham; bā-waq'at; 'azīm; bhāri; jisse koyī baṛā natīja nikle; kisi naf'-nuqsān ki bāt se ta'alluq rakhne-wālā; jisse koyī bhalā yā burā natīja paidā ho; jisko kisi bāt se baṛā ta'alluq ho; jis meñ koyī 'umda yā baṛī bāt shāmil ho.

Importation, *n.* 1.—Kisi dūsrē mulk yā riyāsat se lāwā.

2.—Woh shai jo bāhar se apue mulk meñ lāyeñ; woh jins yā māl jo ek mulk yā riyāsat se dūsrē mulk yā riyāsat meñ āwe.

Importunate, *a.* Mutaqāzī; ba-jidd h. w.; tang-talab; jo koyī mutālaba yā darḵhwāst nihāyat isrār se kare; ariyal; jo apuī garaz istarah bār bār pesh kare ki usse taklif ma'lūm ho; jo apue matlab ke izhār meñ jā-bejā yā maṅga'-be-maṅga' kā khayāl na rakkhe; taklif-dih; jismeñ tang-talabī shiddat yā kaṛāyi kī jāe.

Importunately, *ad.* Mutaqāzī yā ba-jidd hokar; taqāze ke sāth; tākil ke sāth; ba-tākid yā ba-isrār; baṛī minnat-o-samājat se mustādī ho-kar.

Importune, v. t. Taqūze ke sāth istid'ā k.; darḳhwāst se taug k.; bār hār waqt-be-waqt yā taklif dīhī se kisī bāt kī iltijā k.; tung yā diq k.; ba-jidd h.; piclīhā na chhōṛnā; pīelīhe parē rahnā.

Importunity, n. Taqūza; taug-falabī; isār ke sāth istid'ā; ar; kisī amr kī darḳhwāst mutawātir yā baṭh ke sāth k.

Impose, v. t. Qāim yā 'āid k.—jaise koyī bār khareh malī-ul rnsūm farz wagairā; lagānā; dālnā; nāzil k.; sādīr k. [dālū; chhālū; thagū.

To impose on—Dhokhā d.; makr yā hile se gumrah k.; āṅkhoṅ meṅ dhāl (khāk)

Imposition, n. 1.—Lagānā; qāim k.; sādīr k.; dālnā; gale lagānā yā māṅḍlīnā. [hukm.

2.—Jo kuchhī dīlā lagāyā yā qāim kiyā jāe; bār; bojh; mahsūl;

3.—Makr yā sureb jo dūsroṅ ke sāth kiyā jāe; dhokhā; dagī; fareb; buttā; jul; chhāl.

Impossibility, n. 1.—Muhāl yā gair-mumkin h.; ba'idn-l-imkāniyat.

2.—Shai-i-muhāl; amr-i-muhāl; jo na ho-sake; jiskā honā yā kiyā jānā mumkin na ho; jisko kisī tarah na kar-sakeṅ.

Impossible, a. Gair-mumkin; nā-mumkin; jo na ho-sake; jo na kiyā jā sake; nā shudānī; jo fi-nafsihī hūsil na ho sake; hālāt ke lihāz se nihāvat hī mushkil; behūda yā nā-qābil-i-anjām.

Impost, n. Jo kuchhī lagīyā yā 'āid kiyā jāwo; mahsūl khirāj yā ru-ūm; woh mahsūl jo aksar sar-kār kī taraf se na chīzoṅ par lagāyā jāe jo kisī gair maulk se ek mulk meṅ āweṅ.

Impostor, n. Dūsroṅ ko dhokhā d. w.; dūsroṅ ko apne dām-i-fareb meṅ lāne ke liye koyī haisiyat-i-masnū'ī ikhtiyār k. w.; thag; makkār; dagābāz; muzawwir; pākhaudī. [ikhtiyār karke de; pākhaud; chhāl.

Imposture, n. Dagā-bāzī; fareb; dhokhā jo koyī j'ūthī sūrat yā haisiyat

Impotence, } n. 1.—Quwwat-i-haiwānī zihnī yā 'aqlī kā na rakhnā; zu'f;

Impotency, } kamzorī; kisī shai ke anjām kī quwwat kā naqs; 'adam-i-salāhiyat. [rakhnā.

2.—(Law) Rujūhiyat kā na honā; nasl kī paidāish kī quwwat na

Impotent, a. 1.—Za'ifu-l-'aql za'ifu-l-badan yā za'ifu-l-qalb; kam-zor; nā-tnwān. [mizāj.

2.—Jo apne ko qābū meṅ na rakh sake; maglūbn-l-gaiz; tund-

3.—(Law) Nū-mard; rujūhiyat se khālī; jise laṛke-bāle na hon.

Impound, v. t. 1.—Bahke huye maweshī ko sar-kārī maweshī-khāne meṅ rakh chhōṛnā yā bund kar rakhnā; ihāta-i-sarkārī meṅ r. yā band kar r.

2.—Zabt k.; rok r.; qurq k.

To impound an insufficiently stamped document—Kisī aisi dast-āwez ko zabt kar-rakhnā jī-par pūri qimat kā istīmār lagī yā chhōṛā na ho.

Impoverish, v. t. 1.—Garīb kar-denā; muḥlisī yā muhtājī kī hālāt meṅ kar-denā; muḥlis hauā d.; tihī-dast kar-d.

2.—Quwwat yā zor khūnch leuā; zar-khezi būqī rahne na d.; kam-zor yā shor kar-denā. [khūnch l.

To impoverish land by frequent cropping—Bār-bār fusl upjū-kar zamīn kā zor

Impracticable, l.—Jo na ho-sake; nā-qābil-i-anjām; jo tadbīroṅ kī gayī hoṅ yā ho-saktī hoṅ nuse na kiye jāne hone yā anjām pāne ke qābil; jo kisī tarah na ho-sake; jiskā anjām ins'ān kī maujūda tadbīroṅ se na ho-sake.

2.—Sakht; kārā; jise jald qābū meū na lā-sakeū.

3.—Jise kisi ma'qūl tarīq par maglūb na kar sakeū yā targīb na de sakeū; jiskī nisbat āsānī se kār-rawāyī yā 'amal-dar-āmad na ho-sake.

4.—Lā-guzar; dushwār-guzār; jispar chāl na sakeū—jaise rū-sta.

Impregnable, a. Jise charhāyī hallā yā hamla karke na le sakeū; jise bazor apne qābū meū na kar-sakeū; jo hamla rok sake; gair-mumkinu-t-tashhīr; manī'.

Imprescriptible, a. Jo gassat kī wajh se kām meū na lāne khwāh kisi dūstre shakhs ke da'wo ke bā'is se jiskī bunyād haqq-i-shudūmad par ho zail yā nuqsān na ho sake.

Applied to rights.

Impress, v. t. 1.—Kisi chīz par dabākar nishān yā shakl banānā; naqsh yā nishān k.; elhāpnā. [khwāh jamānā; dil par munaqqash k.

2.—Zihn-nashūn yā khātir-nashūn k.; dil-nashūn k. yā dil par baiṭhānā

3.—Sarkārī kām ke liye jabrīya lenā yā begūr pakarṭnā.

Impress, n. 1.—Nishān jo dabāne se ban-jāe; naqsh; elhāpā; kisi shai kī shakl yā shabīh jo dabāne yā elhāpne se ban-jāe; muhr; sāmhā; haisiyat jo dūstre ne paidā karā dī ho.

2.—Tamīz kā nishān; muhr; elhāpā.

3.—Khayāl yā asar jo dil par paidā ho.

4.—Be-gūr; sarkārī kām ke liye zabardastī lenā yā dhar-pakay k.

Impression, n. 1.—Ek shai kā dūsrī shai par dabānā; dabāw.

2.—Nishān; naqsh; elhāpā; thappā; muhr.

3.—Kisi shai kā asar jo dil par paidā ho; naqsh yā sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; tasawwur; kisi shai kā natīja yā asar jo mahsūs ho-sake. [elhāpā.

4.—Kisi kitāb kā ek tab' (elhāpā); jis qadar kitāben ek bār

A copy of the last impression—Tab'-i-ākhir kī ek jild.—The whole impression of the work was sold in a month—Jisqadar kitāben elhāpī thūn woh kul ek mahīne meū bik gayā.

Impressive, a. 1.—Asar paidā k w. yā uspar mā'il; asar pahunchāne kī quwwat r. w.; muassir; is qābil kī uskā asar dil par ho (uskī choṭ dil par lage). [kisi shai kī tā'sīr ho-sake.

2.—Naqsh-pazīr; sūrat-pazīr; asar pahunchāye jāne ke lāiq; jispar

Imprest, n. Ek qism kā zar-i-bai'āna; udhār; zar-i-qarz.

Imprest, v. t. Qarz d.; bataur dain ke d.

[arṭwālān.

IMPRIMIS, [Lat.] Pahle; pahle to; sab se muqaddam; awwal yā

Imprint, n. Jo kuchh kitāb wagnira ke sarnāme yā sufha-i-awwal par elhāpā jāe-'alal-khusūs elhāpne yā shāi' karno wāle kā nām baqa'id-i-maqām wa zamāna.

Imprint, v. t. 1.—Thappā k.; elhāpnā.

2.—Dil yā hāfize par naqsh k.; dil-nashūn zihn-nashūn yā khātir-nashūn k.; dil par aisā jamā yā baiṭhāl d. kī kabhī na miṭe yā na bhūle.

Imprison, v. t. 1.—Zindān meū dīlnā; qaid-khāne yā mahbas meū rakhnā; qaid k.; muqaiyad k.; mulbūs k.; giriftār karke hirāsāt meū r. [jāne na d.

2.—Baud kar-r.; rok r.; nikāl jāne na d.; ek jagah se dūsrī jagah

Imprisonment, n. Qaid k. yā qaid h.; qaid; asīrī; band; habs; āzādī ki rukāwat. [i-qiyās na h.]

Improbability, n. Ba'idu-l-qiyāsī; qiyās se dūr yā uske khilāf h.; qarīn-

Improbable, a. Jiskā sach honā ihtimāl se ba'id ho; jiskī ummed hālāt ke lihāz se na hosake; jo 'aql yā qiyās ke khilāf ho; ba'id-az-'aql; ba'idu-l-aql; 'aql se dūr; gair-muhtamal; anhonī. [fi-l-badiha.]

Impromptu, ad. or a. Be-soche-bichāre; pahle se gaur-o-fikr karke nahīn;

Improper, a. 1.—Nā-munnāsib; be-jā; jisse matlab-karārī na ho. [zā-wār; bad.

2.—Nā-shāista; nā-ma'qūl; qabīlī; burā; be-mahal; be-maṅqā'; nā-sa-

3.—Kisī zabān ke bāndhe huye dastūr (rawāj-i-mustamirra) yā qā'ide ke khilāf. [na r. w.]

4.—Kisī khās jagah yā 'nhde ke lāiq nahīn; nā-lāiq; munāsabat

Improperly, ad. Nā-munnāsib taur yā tarīq par; be-jā; aise tarīq par jo suhbat waqt jagah aur hālāt ke lihāz se munāsib na ho; be-maṅqā'; be-mahal; bad-uslūbī se; khilāf-i-dastūr yā qā'ida; sihiat ke sāth nahīn.

Impropriety, n. 1.—'Adam-i-munāsabat; bad-uslūbī; waqt maqām yā hālāt wagaira ke hasb-i-hāl na h. yā unke khilāf h.; be-maṅqā'gī; nā-shāistagī; gair-ma'qūliyat. [yā usūl ho.]

2.—Fi'l-i-nā-munnāsib; qaul-i-nā-munnāsib; jo kuchh khilāf-i-dastūr

Improve, v. t. 1.—Biltar k.; aur achchhā banānā; māliyat yā khūbī meñ taraqqī d.; ihtiyāt yā taraqqī ke zarī'e se 'umda k.

2.—Achchhe kām meñ lānā; kisī chiz ko aisā banāna ki usse kuchh paidā ho; kisī naf' ke kām meñ lagānā; faide ke liyo isti'māl k.; faida nek-nāmī yā khushī ke taraqqī dene meñ kām meñ lānā; mustafid h.; faida uṭhānā. [taraqqī k.; bihtari ki 'alāmat zāhir k.]

Improve, v. i. 1.—Biltar yā aur achchhā h.; kisī achchhī bāt meñ

2.—Barhna; ziyāda h.; chahna yā uṭhna.

The price of cotton improves, or is improved—Rūpi ki qimat barhti yā chahati hai.—To improve on or upon—Kisī bāt meñ aur kām ki bāteñ milnā yā tarim k.; qarīb, qarīb kamāl ko pahunchnā; yak-gūna mukammal k.; takmil k.; islūh yā tarim karke aur 'umda banānā yā taraqqī d.

Improvement, n. 1.—Taraqqī k. yā pānā; achchhī bāteñ meñ taraqqī; bihtarī yā bihtarī meñ taraqqī; ābādī; māliyat ki afzāish.

2.—Nāfi' yā kār-āmad bāteñ meñ musta'mal h. yā lagāyā jānā; achchhe yā musid kām meñ lānā; kisī usūl yā masale kā itlāq yā uspar 'amal.

3.—Wo shai jisse koyī dūsrī shai taraqqī pāye yā jo kisī dūsrī shai meñ use tarqqī dene ke liye milāyī jāwe; woh shai jisse kisī dūsrī shai ki māliyat haisiyat yā 'umdagī wagaira barh jāe.

4.—(pl.) Makān nahr dānda wagaira ke banāne yā jangal ki safāyī se jo kuchh haisiyat jāedād-i-arāzi yā mazra' ki barhāyī jāe.

Improvvidence, n. Nā-'āqibat-andeshī; peshbinī kā na h.; pahle se kisī bāt kā khayāl na r.; un tadbīroñ se gūfil rahnā jo hifāzat yā naf' ke liye dūr-andeshī ki wajh se zarūr hon; kotah-andeshī.

Improvident, a. Nā-'āqibat-andesh; jismeñ dūr-andeshī na ho; jo zarūrī yā āram ki bāteñ par pahle se khayāl na kare; un tadbīroñ se gūfil jo muqtazā-i-dūr-andeshī hon; jismeñ āyinda ki zarūraton ki nisbat bandobast ki fikr na ho; kotah-andesh; be-tadbir.

Imprudence, n. Be-'aqlī; be-tamīzī; qaul yā fi'l meñ be-iltiyātī ya'ni uske uatije par baḡhūbī lihāz na r.; be-parwāyī; be-soche-bichāre kuchh kalī yā kar d.; ta'jil-kārī.

Imprudent, a. Be-'aql; be-tamīz; nā-'āqibat-andesh; kotāl-andesh; be-soche-bichāre kām k. w.; qaul yā fi'l ke uatije par lihāz na r. w.; ta'jil-kār; be-ḡhabar; be-shu'ūr; be-iltiyāt.

Impudence, n. Be-sharmī; be-hayāyī; be-hijābī; shokhī; dhithāyī; shokh-chashmī; gustākhi-i-shadīd; aisi dhithāyī jismen dūron kī mau-jūdagi yā unki rāe kā kuchh lihāz na rakkhā jāe.

Impudent, a. Shokh; be-sharm; bo-hayā; dhithā; shokh-chashm; ḡhira-chashm; pāk be-hayā; dhithā aur bad-lihāz.

Impugn, v. t. Kalām yā dalāil se yūrish k.; taḡhāluf k.; i'tirāz k.; jarah k.; kalām k.; tardīd k.; unuzāhamat k.; rad k.; kāṭnā; khan-ḡan k.; kisi shai ke ḡhilāf kuchh ishāratān kalnā.

Impulse, n. 1.—Tahrīk jo da'fatan zor pahūnehue kī wajh se āge ko ho; harakat jo kisi shai ke zor pahūnehue se yakāyak ho.

2.—Kisi shai kā asar jo da'fatan dil par ho; wajh-i-tahrīk; ḡhayāl; tahrīk; targīb; kisi qism kā mailān jo jhatpat paidā ho.

Impulsive, a. 1.—Muharrik; jismen tahrīk kī quwwat ho; jismen āge barhāue kī tāqat ho.

2.—Us wajh-i-tahrīk par 'amal k. w. jo da'fatan dil meñ paidā ho.

Impunity, n. 1.—Sazā yā ta'zīr se barāt; sazā kā na pānū; 'adam-i-'uqūbat; hadr; siyāsāt se barāt.

With impunity—Be sazā pāye; biā-ta'zīr; be-siyāsāt; hadaran.

2.—Sadme yā nuqsān se barāt; unuhāfazat; baclāw.

Impure, a. 1.—Jismen ḡharījī chīzeñ milī hoñ; ḡhalīs nahīñ; pāk sūf yā suthrā nahīñ; gauda; jismen ḡlūzat ho; mailā.

2.—Nā-pāk; ḡunah-ḡār; taḡsīr-wār—jaise shakhs.

3.—Nā-pāk; najis; harām—jaise chīzeñ.

4.—ḡabīh; ganda; ḡharāb—jaise fi'l.

5.—Fuhsh—jaiso kalām; mugalliz; phūhar.

Impurity, n. 1.—Gandagi; mailāpan; najāsāt; ālūjsh; ḡlūzat; burā yā fuhsh b.; nā-pākī. [kalām wagaira,

2.—Woh shai jismen gandagi wagaira ho; burī bāt burā fi'l bure

Imputable, a. Mansūb hono ke laiq; jisko dūse se nisbat de-sakeñ; lagāyo jāne ke laiq; jo lag sake yā mansūb ho-sake, [(lagāyī) jāe.

Imputation, n. 1.—Nisbat d.; lagānā; mansūb k.; jo bāt mansūb kī

2.—Badī kā ilzām; burāyī kī tuhmat; la'nat-malkmat; sarzauish; kalank. [kisi ke sar yā uski gardan par ḡalnā.

Impute, v. t. 1.—Lagānā; nisbat d.; mansūb k.; kisi ko zimme lagānā;

2.—Koyī burāyī kisi se mansūb k. yā usko us badī kā bānī ṡhah-rānā ḡhwāh yah kahnā kī fulāñ naqs is shakhs meñ hai.

In prep. 1.—Jagah waqt yā hālāt ke lihāz se hindūd ke andar rahnā yā wāqi' h.; meñ; andar; bieh; dar; bhitar; bāhar nahīñ; mjujumlā.

2.—Opposed to out of, or from.

2.—Kisi nayī hālāt wagaira meñ dāḡhil h.

To put in operation—Nāfiz k.; jāri k.—In blank (Law)—Sirf nām likh kar.

3.—“A term applied to the indorsement of a bill or note by merely writing

on it the indorser's name." Webster.—*In that*—Kyūnki jis wajh se ki; is bā'is yā sabab se ki.—*In the name of*—Kisi ki taraf se; kisi ki jānib se; kisi ki ijāzat se; kisi ke 'iwaz meñ yā uske liye. ☞ Often used in invocation, swearing, praying, and the like.—*To be or keep in with*. (a)—Nazdik rahuñ; pās rahuñ; muttasil rahuñ. (b)—Dostī rabt-zabt yā khalā-malū r.; kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karke uski mihrbāni ko qūm r. (Colloquial).

In. *ad.* 1.—Bāhar nahiñ; andar; bhitar.

2.—(Law) Qabza dakhil haqqiyat yā haq rakhthe huye.

In by purchase—Bai'-dārī ke zarī'e se qābiz.

In. *n.* 1.—Woh shakhs jo apne mansab par māmūr yā qāim ho.

☞ The opposite of *out*.

2.—Gosha; kona.

[that is, nooks and corners." Webster.

☞ "Usually in the plural, and especially in the phrase *ins and outs*, **Inability**, *n.* Nā-qābiliyat; 'adam-i-qābiliyat; jismānī quwwat yā isti-tā'at kā baqadr-i-kāfi na r.; nā-tuwānī; be-maqqūrī; 'adam-i-istitā'at; gair-mustatī' h.; zillu yā 'aql meñ naqs.

Inaccessible, *a.* Jis tak rasāyī na ho-sake; jahūn bāryābi na ho-sake; jis tak pahūnch na sakeñ; jo mil na sake; jo dast-yāb na ho-sake; jiskā milnā mumkin na ho. [galatī; bhūl; chūk; naqs.

Inaccuracy, *n.* Gair-i-sahib h.; sahih yā thik na h.; 'adam-i-sihhat;

Inaccurate, *a.* Sahih nahiñ; jisse be-ihitiyātī yā 'adam-tawajjuhī pāyī jāe; thik yā durust nahiñ; sachāyī yā haqqiqat ke mutābiq nahiñ; galat; nā-durust. [galatī yā bhūl-chūk se.

Inaccurately, *ad.* Thik thik nahiñ; galat; nā-durust yā nā-durnstī se;

Inaction, *n.* Sustī; mihuat se dast-kushī; āram; be-kārī.

Inactive, *a.* 1.—Gair-mutabarrik; jismeñ barakat kī quwwat na ho.

2.—Kām yā koshish karne par ināil nahiñ; mihuatī nahiñ; kām meñ lagā huā (masrūf) nahiñ; be-kār; sust; kāhil; majhūl.

Inactivity, *n.* 1.—Adam-qābiliyat-i-harakat; idhar-udhar chalne-phirne hilne-dolne kī tūgat na r. [rag'bat na r.

2.—Sustī; majhūliyat; kāhilī; koshish yā kisi kām ke karne kī **Inadequacy**, *n.* Kisi shai kī kisi maqsad ke anjām ke liye kāfi yā bas na h.; 'adam-i-iktifā; kāfi na h. yā iktifā na k.; kotāhī; kamī; kasar; gair-muktafi h.; naqs; barābar na h.; naqs jo nā-wājib yā nā-munāsib ho.

Inadequate, *a.* Jo anjām-i-maqsad ke liye kāfi na ho; jisse matlab-barārī ba-khūbī na ho; gair-musāwī; nā-mukammal; nāqis; nā-kāfi; wājib yā jitnā chāhiye utnā nahiñ; munāsib andāz ke munwāfiq nahiñ.

Inadequately, *ad.* Ba-tarz-i-nā-kāfi; purā purā yā kāfi nahiñ; kam; nāqis taur par.

Inadmissibility, *a.* 'Adam-qābiliyat-i-pazirāyī; sun liye yā mauzūr kiye jāne ke lāiq na h.; qabūl yā taslīm kiye jāne ke qābil nahiñ.

Inadmissible, *a.* Pazirāyī yā taslīm ke qābil nahiñ; jo aisā na ho ki dākhil manzūr yā taslīm kiya jā sake; jo liye jāne ke lāiq na ho; nā-qābil-i-pazirāyī; mamnū'u-s-samā'at; nā-qābil-i-samā'at.

Inadvertence, } *n.* 1.—Be-tawajjuhī; be-ihitiyātī; gaffat; dil na lagānā;

Inadvertency, } be-parwāyī; be-khabarī.

2.—Tawajjuh na karne kā natīja; sahw bhūl chūk yā khatā jo kisi bāt par khayāl na rakhne kī wajh se ho.

Inadvertent, *a.* Kisi bāt meñ dil na lagāne w.; be-parwā; be-ḵhabar; gaflat-shi'ār.

Inadvertently, *ad.* Be-tawajjuhī ke bā'is; tawajjuh na karne ke sabab se; gaflat ki wajh se; be-fikrī yā be-ḵhabarī ki wajh se; be-soche-bichāre.

Inalienable, *a.* Nā-qābil-i-intiqāl; jo qānūn yā insāf ke rū se dūsre ki

Inanimate, *a.* Be-jān; be-jī; murda.

Inappealable, *a.* Jiskā murāfa'a na ho-sake; nā-qābil-i-apil.

Inapplicable, *a.* Gair-muta'alliq; jiskā itlāq kisī dūsre par na ho-sake; jo kisī ke hash-i-hāl na ho; jisko dūsre se 'ulāqa na ho; jo kār-āmad na ho; gair-chaspān; gair-manzūn.

The argument or the testimony is *inapplicable* to the case—Yāh dalil yā shahādāt is muqaddame se gair muta'alliq hai (uske liye kār-āmad nahīn hai).

Inapplicability, *n.* Gair-munnāsabat; 'adam-i-itlāq; munāsib manzūn yā chaspān na h.

Inappropriate, *a.* Gair-muta'alliq; gair manzūn; hash-i-hāl nahīn; nā-Inasmuch, *ad.* Is lihāz se ki; ba-ḵhayāl iske ki; chūn-ki; kyūnki.

Followed by *as*.

Inattention, *n.* Be-tawajjuhī; kisī shai par khūb dhiyān na d.; beparwāyī; be-ḵhabarī; gaflat.

Inattentive, *a.* Gair-mutawajjih; jo kisī bāt par dil na lagāye; gāfil yā

Inaugurate, *v. t. 1.*—Rusūm-i-mazhabī yā munāsib ke adā karne ke ba'd kisī ko kisī mansab par qāim k.; qī'ide ke mutābiq kisī 'uhde ke iḵhtiyārāt tafwiz k.

Inauguration, *n. 1.*—Rusūm-i-munnāsib ke anjām ke ba'd kisī mansab wagaira par kisī ko mānūr k.; rusūm-i-mazhabī adā kar-ke kisī mansab par qāim k.

Inauspicious, *a.* Nā-mubārak; nā-mas'ūd; manhūs yā nahis; kam-baḵht; burā; nā-muwāfiq; bad-shugūn; subh (shubh) nahīn.

Inborn, *a.* Jibillī; aslī; paidāishī; ḵhilqī; zātī; tabī'i; bātinī.

Inbred, *a.* *Vide supra*.

Incalculable, *a.* Jiskī gintī na ho-sake; be-shumār; be-hisāb.

Incapability, *n. 1.*—Nā-qābiliyat; 'adam-i-liyāqat; 'adam-i-salāhiyat; kisī bāt ki aslī salāhiyat yā quwwat kā na r. [qābiliyat yā be-iḵhtiyārī.

Incapable, *a. 1.*—Jismen kāfi wus'at yā gunjāish na ho; jismen quwwat-i-jismānī na ho; dil kā kam-zor; jo apnī tabī'at ki mazbūti yā istiqlāl ki wajh se kisī būre fi'l ke karne par rāḡib yā āmāda na karāyā jū sake.

Incapable, *a. 2.*—Aisi hālat meñ ki nspār koyi fi'l sādīr na ho-sake; is qābil nahīn ki nskī nisbat kuchh kiyū jū-sake; nā qābil; lāq nahīn.

A bridge *incapable* of reparation—Pul jiskī marammat na ho-sake (jo marammat ke qābil na ho).

Incapable, *a. 3.*—(Law.) Jismen qānūnī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat na ho; jismen wohi bāteñ na hoñ jo qānūn ke rū se dar-kār hoñ.

Incapacitate, *v. t. 1.*—Kisī shai ki salāhiyat bāqī na r.; kisī bāt ko

jāune samajhne yā karne kī aslī quwwat se mahrūm k.; nā-qābil banānā yā k.; ma'zūr k.; be-kār kar-d.; nikammā banā d.

2.—(Law) Un bātoñ ke karne se ma'zūr kar d. jo qānūnan zarūr hoñ; ba'z af'āl-i-mutn'alliq-i-huqūq ke anjām kī salāhiyat yā qābiliyat se mahrūm k.; nā-qābil yā nā-lāiq kar d.

Conviction of a crime incapacitates one to be a witness—Kisī shakhs kā jurm meñ mākhūz h. use ādā-i-shahādāt kī salāhiyat-i-qānūnī se inahrūm kar detā hai.

Incapacity, *n.* 1.—'Adam-i-liyāqat; naqs-i-fahm; kisī amr-i-rūhānī ke karne kī salāhiyat bi-l-kul na r. yā kam r.; kisī farz yā mausab ke anjām kī liyāqat na r.

2.—(Law) Kisī fi'l ke karne khwāh kisī shai ke lene done yā mun-taqil karne kī qānūnī salāhiyat istitā'at yā qābiliyat na r.; qānūnī nā-liyāqatī yā 'adam-i-qābiliyat; qānūnī ma'zūrī.

The incapacity of minors to make binding contracts is obvious—Zāhir hai kī nāhā'igoh meñ is bāt kī salāhiyat nahiñ hotī kī we aise mu'āhade karēñ jo qānūnan wājibu-t-ta'mil hoñ; nābālig mu'āhadāt-i-qābilu-n-naf'az nahiñ kar sakte.

Incarcerate, *v. t.* Qaid k.; band k.; mahbūs k.; qaid-khāne meñ r.

Incarceration, *a.* Qaid; asirī; band.

Incendiarism, *n.* Makānāt meñ 'adāwatan āg lagānā (ātash-zanī).

Incendiary, *n.* 1.—Woh shakhs jo kisī makān meñ āg lagāwe; woh shakhs jo gair ke makān-i-inaskūna khwāh dūsre ghar ko 'adāwat ke sabab se jalā de; ātash-zan; ātish-zanī kā mujrim.

2.—Woh shakhs jo do farīq-i-mukhālīf ko targīb de-kar nuke mā-bain khūb takrār karā de; mufsid; fitna-angez; āg lagāne w.; shu'la bharkāne w.

Incendiary, *a.* 1.—'Adāwatan ātash-zanī se nisbat r. w.; āg lagāne kā.

2.—Jisse jhagrā fusād bagāwat yā takrār paidā ho; shu'la-angez; āg-lagānā. [āg-kar-d. yā āg lagā d.; taish meñ lūnā.

Incense, *v. t.* Nihāyat hī gussa dilānā; chhernā; nā-rūz k.; khijhlānā;

Incentive, *a.* Tahrik k. w.; muharrik; taqwīyat yā harakat d. w.; jisse kisī bāt kī tahrik targīb yā taqwīyat ho.

Incentive, *n.* Woh bāt jisse dil ko jumbish ho; woh bāt jiskī wajh se kisī 'azm yā fi'l ke karne kī targīb ho; aisi bāt jo dil ko bhalāyī khwāh burāyī kī taraf māil kare; wajh-i-tahrik; bā'is; sabab.

The love of money and the desire of promotion are two most powerful incentives to action—Zar kī muhabbat aur taraqqī kī khwāhish yāh donoñ bāteñ aisi haiñ jo dil ko kām karne kī taraf nihāyat hī māil kartī haiñ.

Incessant, *a.* Jo yak-lakht qāim rahe yā pai-ham hotā jāe; jiskā silsila na tūte; jo band na ho; jismeñ khalal wāqī' na ho; jiskā tār lagā rahe; lagā-tār. [barābar barastā jāe aur band na ho.

Incessant rains—Lagātār bārish; aisi bārish jiskā silsila na tūte; aisi meñ jo

Incest, *n.* Aise qarābat-mandoñ ke mā-bain zina-kārī jo bā-ham shādi ke mujāz na hoñ; zinā-i-bi-l-muhārim.

Incestuous, *a.* Aise rishtadāroñ se zinā kā murtakib jinmeñ bāham shā-dī mamnū' ho yā jisse yāh jurm paidā ho.

Inch, *n.* 1.—Lambāyī (tūl) kā ek paimāna jo fat kī bārahwāñ hissa hotā hai; tūl jau kī lambāyī; tasū.

2.—Wagt yā jagah kā thorā fāsila yā darja; miqdār-i-qalil; nāznk waqt; 'uīn waqt.

By inches—Ābista-ābista; rafta-rafta; ba-tadrij.

Inch-meal, *n.* Ek ineh lambā tukṛa.

By inch-meal—Thorā-thorā; qadre-qadre.

Inch-meal, *ad.* Thorā-thorā; qadre-qadre; shnda-shnda; rafta-rafta.

Inchoate, *a.* Jiskā āgāz hāl meñ yā thore hi der pahle huā ho; bahut hāl kā yā koyī dam kā; jiskā mahz āgāz ho; ibtidāyī; nā-mukammal.

Incident, *a.* 1.—Jo ittifaqiya āye yā wāqī' ho; jiskā wuqū' ma'mūli tarīq par na ho; jo ummed ke mutābiq zuhūr-pazīr na ho; jo kisī aslī manshā ke mnta'alliq zuhūr meñ na āwe; ittifaqī; nāgahān.

2.—Sar-zad h. w.; wuqū' meñ āne w.; hone w.; bi-t-tab' wāqī' h. w.; aslī ta'alluq r. w. [qūf.]

3.—(*Law*) Qānūnan kisī dūsri asl shai se muta'alliq yā nspar mau-
Opposed to *principal*.

Incident, *n.* 1.—Amr-i-ittifaqī; ittifaq; sanjog; mājarā; wāqī'a; sāniha.

2.—Fi'l-i-adnā; woh fi'l jo kisī aslī fi'l-i-maqsūd ke 'alāwa wāqī' ho.

3.—(*Law*) Woh shai jo qānūnan kisī dūsri aslī shai se mnta'alliq ho yā jiskā madār ns dūsri aslī shai par ho.

Incidental, *a.* 1.—Ittifaqī; jiskā wuqū' barābar na ho; jo hamesha na huā kare; jo begair pahle se irāda kiye ho-jāe; 'arizi.

An *incidental* conversation—Bāt-chit jo ittifaqiya ho-jāe.

2.—Jo kisī maqsad-i-khās ke liye lāzimi na ho; 'arizi.

Incipient, *a.* Ibtidāyī; jisse koyī bāt shurū' ho; shurū' kā.

Incised, *pp.* or *a.* Kaṭā huā; jo kaṭne kī wajh se ho.

An *incised* wound—Zakhm jo chamṛe ke kaṭ jāne kī wajh se ho. *Incised* lips—
Kaṭe huye lab; kaṭī hoṭheñ.

Incision, *n.* 1.—Kāṭnā; kisī ehiz meñ kāṭ k.

2.—Kāṭ; lambā aur gahirā zakhm; kisī tez yā nok-dār āle se kisī shai kī sath (uske berūnī hisse) ko judā kar-d.

Incite, *v. t.* 1.—Targib yā tahrīk se dil ko kisī fi'l ke karne par rāgib k.; ubhārñā; uksāñā; tahrīk karke āge barhāñā; āmāda k.

Incitement, *n.* 1.—Tahrīk; targib.

2.—Woh shai jisse dil ko tahrīk ho; woh bāt jiskī wajh se kisī kām ke karne par tabi'at rāgib ho; wajh-i-tahrīk; sabab; bā'is.

Incivility, *n.* 1.—Kaj-khulqī; bad-akhlaqī; dūsron se khush-akhlaqī ke sāth pesh āñā.

2.—Koyī fi'l jo tahrīb ke khilāf ho; jahālat kī bat.

Usually in the plural.

Inclemency, *n.* 1.—Be-dardī; be-rahmī; mizāj meñ narmī kā na h.; dil kī sakhti; karāyī; dnrusbtī

Applied to persons.

2.—Hawā kā shiddat se chalnā meñ kā barasnā yā sardī kā khūb parñā 'alā-hāza-l-qiyās

Applied to the weather.

Inclement, *a.* 1.—Be-rahm; dil kā sakht; sakht-mizāj; be-dard; karā; nirdāyī; nir-mohī.

2.—Jab hawā bārish yā sardī kī shiddat ho yā āb-o-hawā meñ isī [qism kī koyī kaifiyat ho.]

- Inclination, n.** 1.—Jhukānā; jhukāw; khamī.
 2.—Tabī'at yā khwāhish kā mailān; ragbat; mail; mail-i-khātir; ek shai kī nisbat dūsri shai kī ziyāda khwāhish.
 3.—Shanq; chāh; uns; khwāhish.
 With *for*.
- Incline, v. i.** 1.—Jhuknā; khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī se mur-ka kisi shai kī taraf phirnā; murnā.
 The road *inclines* to the south—Woh sarak dakhkhin ko murī hai.
 2.—Khwāhish yā mailān v.; māl h.; kisiqadar chāhnā; kisi rī tarīq yā shakhs se ittifāq k.; rāgib h.; chāhnā.
Incline, v. t. 1.—Jhukānā; mornā; phernā.
Incline your head to the right—Apnā sar dāhine taraf jhukāo.
 2.—Phernā; māl yā rāgib k.; dil ko kisi taraf lagānā.
 3.—Jhukānā; nigūn k.; nihurānā.
- Inclosure, v. t.** 1.—(Written also *enclose*) Ghernā; band kar-ke bhitar kar-l.; muhit k.; ihāta gher l.; chāron taraf se qaid yā jakar-band kar-d.; chār-diwārī ke bhitar kar-l.
 2.—Lifāfe wagaira meñ band k.; malfūf k.
- Inclosure, n.** 1.—Ihāta; chār-diwārī; bāra; gherā; sahn. [i-mahmūla
 2.—Woh shai jokisi lifāfe meñ malfūf yā band ho masalan kāgaz; shai
- Include, v. t.** 1.—Andar r.; ek chiz ke bhitar dūsri chiz r.; rahnā yā h
 A pearl is *included* in a shell—Motī sip meñ (sip ke andar) hotā hai.
 2.—Shāmil r.; dākhil k.; darj k.; ta'alluq r. yā muta'alliq h. mutazammin h.; muhtawī h.; mushtamil h. [muhtawī-bar
Including, ppr. Ma'; sāth; ba-shumūl; mutazammin yā mushtamil-bar;
Inclusion, n. Shāmil k. yā h.; shumūl; ishtimāl; adkhāl; indirāj.
Inclusive, a. Had yā hudūd-i-mu'ayyana shāmil rakhtā huā; jismeñ kisi shai kī ibtidā yā intihā khwāh donoñ shāmil hon.
 From Saturday to Tuesday *inclusive*—Sanīchar se Mangal tak ya'nī jis aiyām kē zikr hai usmeñ Sanīchar aur Mangal donoñ shāmil haiñ (usse koyī mus-tasū nahiñ hai).
- INCOGNITO, a. or adv.** Lā-ma'lūm; chhip-kar; khufyatan; bhes yā sūrat badal kar; farzī haisiyat banā aur farzī nām rakh kar.
- Incognizable, a.** Nā-qābil-i-samā'at; jise tamiz na karsakeñ; jise jān yā pahchān na sakeñ.
- Incoherence, }** n. 1.—Bā-ham chaspāñ na h.; ek se dūsre kā lagā na
Incoherency, } rahnā; kisi shai ke ajzā kā bāham milā na rahnā (khulā rahnā).
 2.—'Adam-i-ittifāq; nā-muwāfaqat; tanāquz; be-mel h.; ek juzw kā dūsre juzw se ta'alluq na r.; gair-i munāsabat.
- Incoherent, a.** 1.—Dhīlā; be-mel; ek dūsre se lagā yā milā huā nahīn; jo bāham basta na hon.
 2.—Be-jor; be-mel; gair-mutābiq; nā-muwāfiq; mutanāqiz; jiskā ek hissa dūsre hisse se lagā na ho; be-ṭhaur-thekāne; be-rabt.
- Incoherently, ad.** Be-jor; be-ṭhaur-thekāne; ukhṛa-pukhṛā; be-sar-o-pā; be-mel; be-silsila.

Incombustible, *a.* Jo āg se jal na sake; ūtash-gīr nahīn.

Income, *n.* Jo kuchh mihnat kār-o-bār yā kisī qism kī jāedād se hāsīl ho; paidāwār-i-mazra'; makānāt kā kirāya; peshe ke muta'alliq kār-o-
I bār kī āmadānī; tijārat yā peshe kā manāfi'; rupaye yā loṭ wagaira
I kā sūd; māl-guzārī; mahāsīl; jo kuchh kisī shakhs yā jamā'at ko uskī
I jāedād se sāl-dar-sāl mile; naf' yā manāfi'.

Income is often used synonymously with *revenue*, but *income* is more generally applied to the gain of private persons, and *revenue* to that of a sovereign or of a state." *Webster*.

Income tax. — Woh mahsūl jo kisī shakhs kī kul āmadānī wa manāfi' wagaira par yā usmeñ se kisīqadar miñhā karke zar-i-bāqī par liyā jāe; āmadānī par mahsūl.

Incommensurate, *a.* Andāz ya miqdār meñ barābar nahīn; gair-musāwī; barābar nahīn; gair-muktafi; nā-kāfi. [khalāl yā futūr dālnā.

Incommode, *v. t.* Taklīf d.; bā'is-i-taklīf h.; diq k.; izā d.; āram meñ

Incommodious, *a.* Subhite kā nahīn; jisse āram na mile yā naf' na ho; hasb-i-khwālī nahīn; taklīf-dih par bahut muzir nahīn.

Incomparable, *a.* Jisse muqābala na ho-sake; jo dūsre se takkar yā joṛ na khāe; anūṭhā; anokhā; lā-sānī; be-misāl; be-nazir; bahut hī barā.

Incompatible, *a.* Mukhālif; khilāf; mutazād; jo dūsre ke sāth na rah sake; itnā khilāf kī bā-ham qiyām-pazir na ho yā ittifaq-o-sulh se 'amal na kar-sake; nihāyat hī be-mel; mutanāqiz; bi-l-aks; be-joṛ.

Followed by *with*.

Incompetence, } *n. l.* — Be-maqdūrī; jismānī yā zihnī quwwat kā bakhūbī
Incompetency, } yā kāfi taur par na h.; 'adam-kifāyat; kisī shai kā ba-qadr-i-kāfi na h. [sifat qānūnī yā qā'ide ke rū se darkār ho uskā na r.

2.—(*Law*) Nā-qābīliyat-i-qānūnī; qānūnī liyāqat kā na r.; jo kuchh
Incompetent, *a. l.* — Kāfi quwwat maqdarat liyāqat yā istitā'at wagaira na r. w.; nā-lāiq; ma'zūr; zihnī quwwat wagaira ba-qadr-i-kāfi na r. w.; nā-qābil; nā-kāfi; nāqis; kam.

2.—(*Law*) Salāhiyat-i-qānūnī na r. w.; qābīliyat-i-mahkūma-i-qānūn kā muhtāj; qānūnan nā-lāiq yā nā-qābil.

A person wanting in religious belief is an *incompetent* witness in a court of law or equity. [qānūnan adā-i-shahādat nahīn kar saktā.

Jo shakhs 'aqīda-i-mazhabī uahī rakhtā woh 'adālat-i-qānūn yā iusāf meñ

3.—Nā-munāsib; be-jā; ikhtiyār se bāhar; qānūnan be-kār yā 'abās.

It is *incompetent* for the defendant to make this defence. Mudda'ā 'alaih kā is 'uzr kā pesh k. qānūnan be-kār hai yā is 'uzr kā karnā. qānūnan uske ikhtiyār se bāhar hai.

Incomplete, *a.* Nā-mukammal; adhūrā; pūrā nahīn; jo khātime ko na pahunchā ho; jiskā khātima na huā ho; nāqis; nā-tamām; jo anjām ko na pahunchā ho. [samañh meñ na āye; nā-qābil-i-idtāk; ba'idu-l-fahm.

Inconceivable, *a.* Jo khayāl meñ na ā-sake; jo zihn meñ na ā-sake; jo

Inconclusive, *a.* Gair-i-qāti'; jiskā natīja yā ma'l-i-kār kuchh na ho; jisse kisī bahs yā amr-i-mashkūk kā tasfiya na ho; gair-i-shāfi; gair-i-mukhtatim.

Incongruity, *n.* Gair-munāsbat yā 'adam-munāsabat; be-mel h.; ek shai kā dūsri shai se nisbat na r.; tanāquz; nā-muwāfaqat; gair-manzūniyat.

Incongruous, *a.* Be-mel; gair-mauzūn; bāham ittifaq na r. w.; jiske ajzā lāham mutābiq na ho-sakeñ; gair-chaspāñ; mutanāqiz; nā-munāsib. [qalīl; chhoṭā; thoṛā; balkā.

Inconsiderable *a.* Jo lihāz khayāl yā iltifāt ke qābil na ho; nā-chiz; kḥafīf; Inconsiderably, *ad.* Bahut hī kam; zarā sā; thoṛā sā; ba-miqdār-i qalīl.

Inconsiderate, *a.* 1.—Be-ihtiyāt; gair-muhtāt; jo hifāzat yā munāsabat ke munta'alliq bātoñ par lihāz na kare; jise jā wa bejā kā khayāl yā gairoñ ke huqūq yā khayālāt kā lihāz na ho; ta'jil-kār; be-parwā; allhaz; be-fikr; be-'aql; nā-'āqibat-andesh.

2.—Jo be-parwāyī yā ta'jil-kārī ke bā'is ho; 'ājilāna.

Inconsiderately, *ad.* Be-soche-bichāre; natijon par baḥḥūbī lihāz na rakḥ ke; be-fikrī yā be-parwāyī se; be-'aqlī se; nā-'āqibat-andeshī se; baṛī'ujlat ke sāth; utāwle-pan se.

Inconsiderateness, *n.* Kisī hāt par baḥḥūbī gaur-o-fikr na k.; kisī shai ke maāl-i-kār par ḥūb lihāz na k.; be-fikrī; be-ihtiyātī; 'adam-ta-wajjuhī; be-'aqlī; nā-'āqibat-andeshī.

Inconsistenco, } *n.* 1.—Do chizon ke māhain nisā ikhtilāf ki woh yak-jā
Inconsistency, } na rah sakeñ yā bāham sach na ho-sakeñ; ikhtilāf; khayāl yā kār-rawāyī kī nisbat takhāluf.

2.—Bahs yā bayān meñ behūdagi; kisī bayān yā dalil ke ajzā kā lā-ham rabt na r. yā is qism kā h. ki ek juzw dūsre kā munāfi ho; ittizād; mukhālafat; gair-mutālaqat; nā-muwāfaqat.

3.—Be-sabāti; talawwin; badlā karnā.

[sazāwār.

Inconsistent, *a.* 1.—Ikhtilāf; gair-mauzūn; mutazād; nā-munāsib; nā-2.—Mutanāqiz; munāfi-i-yakdigar; do chizon jo bāham isqadar mukhtalif hoñ ki ek se dūsre nafī yā zūl ho-jāwe yā ek kī sachāyī dūsre kī jhuthāyī par dalālat kare.

3.—Yak-sāñ yā ek dhang khwāh rang kā nahūn; jo rah rah kar badle; kisī waqt kuchh aur kisī waqt kuchh; kabhī aur aur kabhī aur; mutalawwin.

Inconstant, *a.* 1.—Ustnwār yā sābit-qadam nahūn; jiskī rāe khwāhish yā niyat tabdil huā kare; gair-mustaqil-mizāj; irāde kī mazbūt nahūn; mutalawwin; talawwin-tab'; jismeñ shams-i-qamrī lagī rahe. [wafā.

Inconstant in love or friendship.—Muhabbat yā dostī meñ sābit-qadam nahūn; be-2.—Tabādala-pazīr; muntagāyir; jo rah-rah-kar badlā kare—jaise koyī chiz.

[nahūn.

Inconsummate, *a.* Nā-mukammal; gair-mukhtatam; nā-tamām; pūrā

Incontestable, *a.* Nā-qābil-i-'tirāz; bahs yā hujjat ke lāiq nahūn; hujjat-pazīr nahūn; is-qadar sāf ki tardid na ho-sake; nā-qābil-i-tardid; lā-rad; qāti'; shāfi.

Incontrovertible, *a.* Vide supra.

Inconvenience, } *n.* 1.—Gair-munāsabat; gair-mauzūniyat; hasb-i-hāl
Inconveniency, } na h.; chaspāñ na h.

2.—Jisse taklif yā be-chainī paidā ho; nuqsān; koyī shai jisse amu meñ khalal pare taraqqī ruk jāe yā kār-rawāyī khwāh kāmyābī meñ qabāhat baṛh jāe; qabāhat; harj; taklif; diqqat; tasdīq.

Inconvenient *a.* 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā mauzūn nahūn; nā-sazāwār; lāiq nahūn; nā-zebā; maslahat ke khilāf.

2.—Taklif-dih; ranj-āwar; ba'is-i-taklif; hārij yā mānī'; muzir; be-mahal; be-manqa'; jisse taraqqī yā kām meñ diqqat barh jāe.
Inconvertible, a. Nā-qābil-i-tabaddul; tabādala-pazīr nahīn; jisko badal na sakeñ; jisko kisī dūsri chīz se tabdil na kar-sakeñ.

Bank notes are sometimes *inconvertible* into specie—Ba'z waqt bank ke noṭon ko naqd se nahīn badal sakte; kabhī kabhī bank ke noṭon ke 'iwaz rokar nahīn mil saktā.

Inconvincible, a. Jisko qāil na kar-sakeñ; jisko kisī bāt kā yaqīn na dilā sakeñ; jiskā ma'qūl karnā dushwār ho.

Incorporate, a. 1.—Māddī nahīn; gair-mujassam.

2.—Ek meñ milā huā; maḥlūt.

3.—(Law) Jo qānūn ke rū se ba-taur jamā'at ke qāim na ho; jiskā wujūd ba-taur jamā'at-i-mahkūma-i-qānūn ke na ho.

Incorporate, v. t. 1.—Yak-jā k.; ek meñ shāmil k.; maḥlūt k.; muḥ-talif ajzā ko bāham shāmil k. (milānā).

To incorporate drugs—Muḥtalif dawāon ko bā-ham milānā yā ek-dil k.

2.—Kisī shai-i-mujassam meñ shāmil k.; mujassam banānā; kisī shai meñ milānā yā dāḥil k. [milānā jo pahle se banī yā qāim ho.

3.—Kisī shai-i-maujūda-i-hāl meñ shāmil k.; kisī aisi chīz meñ To incorporate copper with silver—Tāabe ko chāṣṣī meñ milānā.

4.—Kisī dūsri riyāsat yā saltanat meñ shāmil k.; bāham marbūt k.

5.—(Law) Mulki yā qānūnī jamā'at qāim k.; qānūn ke mutābiq koyī jamā'at qāim karke shakhs-i-wāhid ke khās mansab wa linqūq wagairad.

To incorporate a bank, a railroad company, and the like—Kisī bank yā rel kī safak kī jamā'at wagaira ko qānūnan qāim k.

Incorporate, v. i. Is tarah par miljānā ki kisī dūsri shai kā juz ho-jāe; shāmil ho-jānā; maḥlūt ho-jānā; ek dil ho-jānā.

Usually followed by *with*.

Incorporation, n. 1.—Milānā yā milnā; āmezīsh; ikhtilāt; mel; shumūl.

2.—(Law) Bahut se shakhsōn ko shāmil kar-ke ek jamā'at-i-mulki yā qānūnī banānā. Yāh jamā'at ba-taur ek masnū'yī shakhs ke muta-sawwar hotī hai aur uske shurakā hamesha ek dūsre ke ba'd ba-taur jā-nashīn ke qāim huā karte haiñ.

Incorporeal, a. 1.—Gair-māddī; gair-mujassam; be-jasad; be-tan.

2.—(Law) Jiskā wujūd mahz qānūn ke lihāz se ho; jiskā qabza-i-wāqī'i bādiu-n-nazar meñ na ho-sake; aisi shai jo gair-mahsūs ho; aisi chīz jise chhū na sakeñ.

Incorporeal hereditament—See Hereditament.

Incorrect, a. Sachāyī ke mutābiq nahīn; nā-rūst; galat; kāzib; gair-sahih; bi-jinsihī yā ṭhik-ṭhik nahīn; hū-ba-hū nahīn; namūne ke mutābiq nahīn; qawā'id-i-mustamirra ke khilāf; nāqis.

Incorrectly, ad. Ṭhik-ṭhik nahīn; sihat ke sāth nahīn; bi-jinsihī nahīn; galat; sahih-sahih nahīn; us qā'ide wagaira ke mutābiq nahīn jo kisī shai ke imtihān ke liye muqarrar ho.

Incorrectness, n. 'Adam-i-sihat; gair-sadāqat; nā-durustī; galatī; sachāyī ke khilāf h.; us shai ke mutābiq na h. jo kisī amr ke imtihān ke liye mu'ayan ho.

Incorrigible, *a.* Islāh-pazīr nahīn; jiskī sihhat yā tarmīm na ho-sake; itnā kharāb ki use phir sudhār na sakein; lā'ilāj; gayā-guzrā.

☞ **Applicable** both to persons and things. [sake.

Incorruptible, *a.* 1.—Bigarne ke qābil nahīn; jo zāl yā kharāb na ho-

2.—Gair-murtashī; jo rishwat kā lenā hargiz mauzūr na kare; nihāyat muusif aur rāst-bāz. [meñ barhuā; taraqqī pānā; ziyāda h.

Increase, *v. i.* Miqdār ta'dād darje ziyādatī ikhtiyār yā neknāmī wagaira

Increase, *v. t.* Miqdār wagaira meñ barhānā; taraqqī d.; ziyāda k.; kisi shai kī khūbī ko barhānā; phailānā; wus'at d.; tawālat d.; ziyāda kharāb yā sangīn k.

Increase, *n.* Qad wus'at miqdār ta'dād ziyādatī yā māliyat wagaira meñ afzāish; afzūnī; taraqqī; izāfa; izdiyād; shiddat; saḥtī; bārḥ; barḥtī; beshī; kasrat; jo kuchh kisi aslī shai meñ barḥe; jo kuchh kisi shai kī afzāish se hāsil ho; naf'; sūd.

Increase and decrease—Kamī-beshī; ghaṭ-barḥ; ghaṭāw-barḥāw.

Incredible, *a.* Nā-qābil-i-i'tibār; jispar hargiz i'tibār na ho-sake; jisko bāwar na kar-sakein; isqadar 'ajīb-o-garīb aur qiyās ke khilāf ki uspar yaqīn na lā-sakein. [ko yaqīn na ho.

Incredibly, *ad.* Is tarah par ki i'tibār na ho-sake; aise tarīq par kī dil

Incredulity, *n.* Be-i'tiqādī; be-i'tibārī; yaqīn na lānā.

Incredulous, *a.* Zūd-i'tiqād nahīn; jo kuchh kahā jāe use batanr sach ke na mānne wālā; gair-mu'taqid. [meñ taraqqī; ziyādatī.

Increment, *n. i.*—Afzūnī; afzāish; miqdār ta'dād yā māliyat wagaira

2.—Woh shai jo kisi dūsrī shai meñ izāfa ho; barḥtī; afzāish; afzūn.

Increment of land—Arūzi-i-nau-barār; woh nayī zamīn jo daryā kī barakat se paidā ho; daryā-barār yā daryā-barāmad; gang-barār; gang-barāmad.

Incriminate, *v. t.* Muttahim k.; kisi jurm yā taqsīr kā ilzām lagānā; mujrim gardānā.

Inculcate, *v. t.* Nasihat karte karte zihn-nashīn k.; bār-bār kah-sun-kar kisi bāt kā sikhānā aur use karāna; dil-nashīn k.; dil par jamānā baiḥālānā yā uaqsh k.

Inculcate, *v. t. i.*—Ilzām d. yā lagānā; dosh lagānā; la'nat-malāmat k.

☞ **Opposed** to *exculpate*.

2.—(*Law*) Jurm kā ittihām 'aid k.; mulzam gardānā; muttahim k.; kisi se koyī jurm mausūb k.

Incumbency, *n.* 'Uhda-dārī; kisi mansab par māmūr rahne kī hālat.

During an officer's incumbency—Kisi 'uhde-dār ke apne mansab par qāim rahne kī hālat meñ (uske 'ahd meñ; uske kār-rawā rahne ke zamāne meñ).

Incumbent, *a.* Lāzimī; lābudī; farz; nihāyat zarūrī; wājib; jiske aujām kī takid-i-akid ho.

☞ **Followed** by *on*.

Incumbent, *n.* 'Uhda-dār-i-hāl; woh shakhs jo kisi mansab par fi-l-hāl

Incumber, *v. t.* See **Encumber**.

Incumbrance, *n. i.*—Aisā bojḥ jo ghūn-bār aur taklīf-dih ho; koyī shai jisse harakat yā kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ qabāhat par jāe; amr-i-mānī; amr-i-bā'is-i-intishār.

2.—(*Law*) Jāedād par bār bojh yā muākḥaza ; kisi milk par qānūnī da'wā kafālat yā istigrāq; woh dain jiske adā hone kā bojh kisi jāe-dād par dālā jāe.

Written also *encumb ance*.

Incumbrancer, n. (*Law*) Kisi jāe-dād par qānūnī da'wā muākḥaza kafālat yā istigrāq r. w.; muākḥaza-dār.

Incur, v. t. Kisi aisi shai ke muqābale meñ paruā jisse taklif yā nuqsān kā ihtimāl ho; mustaujib yā sazāwār h.; uṭḥāuā; apne ūpar lāuā yā lenā; apne ūpar nāzil k.; apne ko kisi balā wagaira meñ dāl d.

To incur a punishment—Mustaujib-i-sazā h.; kisi aisi bāt kā k. jisse sazā kā ihtimāl ho.—To incur a debt—Qarzdār h.; maqrūz yā daindār h.; dain qāim k.—To incur blame or censure—Mustaujib-i-ilzām yā sar-zanish h.; koyi aisi fi'l k. jisse apne ūpar ilzām āwe yā chashm-numāyi ho.

Incurable, a. 1.—Nā-qābil-i-'ilāj; shifā-pazīr nahīn; jismeñ 'aql yā dawā kārgar na ho; lā-'ilāj; lā-dawā. [na kare.

An incurable disease—Maraz-i-lā-'ilāj; aisi bīmārī jismeñ dawā yā aql kām

2.—Jiskā daf'iya yā jiskī durustī na ho-sake; jiskā chāra-kār kuchh na ho; jismeñ lāchārī ho.

Au incurable evil—Aisi burāyi jo daf' na ho-sake (jiskā kuchh chāra-kār na ho.).

Indebted, a. 1.—Maqrūz; qarzdār; daindār; qarz liye huye; kisi kā dain rakhtā huā; riniyā.

A is indebted to B.; he is indebted in a large sum, or to a large amount—Zaid

Bakar kā maqrūz hai; uske zimme dain-i-kasir hai.

2.—Mammūn; mashkūr; marhūn; ihsān-mand; kaurāfā.

Indecence, } n. Kalām yā tariq meñ jo kuchh nā-munāsib ho; koyi fi'l
Indecency, } yā tariq jo hayā ke khilāf ho; fuhsh bāteñ; aise fi'l
jinke dekhne se dekhne-wāle ko sharm āye; hijāb yā tahzīb kā na h.;
koyi nā-shāista qaul yā fi'l wagaira; kisi aise fi'l kā karnā jo nā-zebā ho.

Indecent, a. Nā-zebā; shāista yā bāista nahīn; jo dekhne yā sunne ke qābil na ho; jisse hijāb meñ khalal pare; fuhsh.

Indecent language—Aisi bāteñ jo kahne-sunne ke laiq na hoñ; kalām-i-fuhsh; sūkh-t-sust; gālī-guftā; behūda bāteñ.

Indecision, n. 'Azabzub; waswasa; pas-o-pesh; dil kā kisi bāt par maz-būti se qāim na r.; 'adam-i-istiqlāl; hais-bais; halchal.

Indecisive, a. 1.—Gair-qāti'; jisse koyi bāt khātīmē yā anjām ko na pahunchē; jisse kisi amr kā qat'-burīd (wārā-nyārā) na ho.

Au argument indecisive of the question—Aisi dalīl jisse amr-i-nizā'i kā tasfiya na ho-jāe; dalīl-i-gair-qāti'.

2.—Jiske dil meñ sabūt yā tasmīm-i-irādat na ho; waswasa yā pas-o-pesh r. w.; jisne koyi bāt dil meñ ṭaharā na lī ho.

Indecorous, a. Gair-muzaiyib; nā-shāista; tahzīb ke khilāf; aḥlāq-o-ādāb ke khilāf; un rusūm-i-ādāb ke khilāf jinkā bartāw sin-o-sāl aur mausab ke i'tibār se zarūr ho.

Indecorum, n. Nā-shāistagi; bad-atwārī; be-adabī; gustākhi; be-saliqagi; fi'l-i-nā-muzaiyib; tark-i-adab wagaira. [haqīqat.

Indeed, ad. Haqīqat meñ; dar-asl; sach-much; wāqi'i; fi-l-wāqi'; fi-l-

“Sometimes used emphatically; sometimes denoting concession or admission; sometimes interjectional, as an expression of surprise.” Webster.

Indefatigable, *a.* Jismeñ thakāwat na āye; jismeñ mihuāt karte karte . jald tāqat zāl na ho-jāe; be-takān; jo milnat yā koshish se bāz na āye; jo na thake; athak.

Indefeasibility, *n.* Nā-mumkinu-l-ibtāl h.; rad yā bātil hone ke lāiq na h.

Indefeasible, *a.* Be-zawāl; jo zāl na ho-sake; jise rad yā bātil na kar-sakeñ; jo ka-l'-adam na kiya jā-sake; nā-qābil-i-ibtāl.

An *indefeasible* estate or title—Haqqiyat yā istihqāq-i-be-zawāl; aisi haqqiyat yā aisi istihqāq jo rad bātil zāl yā ka-l'-adam na ho-sake.

Indefensible, *a.* Hifāzat-pazīr nahīñ; jiskā bachāw na ho-sake; jise qāim na rakh sakeñ; jo rawā yā jāiz qarār na pā sake; mumtanan-l'-uzr.

Indefinite, *a.* Gair-mahdūd; gair-mu'aiyan; gair-mutahaqqaq; gair-mushakḥhas; lā-intihā; ṭhik ṭhik nahīñ; jiskā ṭhekānā yā ta'aiyun na ho; gair-muqaiyad; be-qaid; jiske hudūd qāim na hoñ.

Indefinitely, *adv.* Be-pāyāñ; be-had; lā-intihā; ṭhik-ṭhik nahīñ; bilā-ta'aiyun; bilā-tayaqqun; be-ṭhekāne.

Indeliberate, *a.* Jo be-soche-bichāre kiya jāe; jo daf'atan yā yakāyak wuqū' meñ āye; pahle se gaur-o-fikr karke nahīñ.

Indelible, *a.* Jo miṭ na sake; jo miṭāne se na miṭe; jo rad yā mahw-mansi na ho-sake; lā-zawāl; pakkā; pāedār.

Indemnification, *n.* Zarar na pahuñchue d.; nuqsān khisāre yā tāwān se mahfūz r.; nuqsān khisāra yā tāwān d. (pūrā kar d. yā bhar d.).

Indemnify, *v. t. l.*—Nuqsān se bachānā; āyinda ke nuqsān yā khisāre se mahfūz r.; is bāt ki diljam'i yā itminān kar d. ki kuchh ziyān yā khisāra na hogā. [pūrā k.; bharnā; nuqsāni kā tāwān d.]

2.—Guzashta kī (jo kuchh ho-chukā ho uskī) talāfi k.; 'iwaz d.; **Indemnity**, *n. l.*—Nuqsān se hifāzat kī diljam'i; itminān yā kafālat; zamānat yā zamānat-nāma; jo nuqsān yā khisāra ho-chukā ho yā hone wālā ho usse barāat; tāwān yā jarāim i-māziya kī ta'zir se tahaffuz.

2.—Nuqsān khisāra yā ziyān kā mu'awaza; jo kuchh zāi' yā talaf huā ho uskā hadlā yā 'iwaz. [tahriri; iqrār-nāma.]

Indenture, *n. (Law)* Do yā zāid ashḥās ke mabain koyi mu'āhada-i-

Independence, *n.* Khud-sari; khud-mukhtārī; dūsroñ par inhisār yā unki hukūmat se barāat; bilā dast-andāzī i-gair apne kāmōñ kā chālānā yā anjām d.; āzādī; istignā; fārigu-l-bālī; apne basar-i-auqāt kī salāhiyat-i-zūti; begair-jāuib-dāri yā dūsroñ ke dabāw ke 'amal k.; asar-i-nā-jāiz se barī rahuā.

Independent, *a. l.*—Dūsroñ ki hukūmat ke tābi' nahīñ; dūsroñ par takiya yā bharosā na r. w.; munhasir-i-bi-l-gair nahīñ; gair-tābi'; khud-mukhtār yā khud-sar; mutlaqu-l-'inān; āzād.

2.—Jisse fārigu-l-bālī hāsīl ho; jisse ārām ke sāth basar-i-auqāt ho-sake; jiskī wajh se āzādī yā istignā ho.

An *independent* estate or property—Aisi amlāk yā jāedūd jisse uskā qūbiz fārigu-l-bālī rahe yā ārām se basar-i-auqāt kar-sake.

3.—Jo kisi kī jāuib-dāri na kare khwāh kisi kā dabāw na māne; chāplūs nahīñ; jo apni khās marzi ke mutābiq 'amal kare; āzād yā āzād-manish.

A man of an *independent* mind—Āzād-manish shakhs; aisi shakhs jismeñ taraf-dūri na ho yā jispar koyi dabāw pahuñchayū na jū-sake; woh shakhs jo apne dil kā āphī mālīk ho. [tabi'at kī āzādī zābir yā ma'lūm ho]

4.—Āzādāna; be-takallufāna; be-bākāna; khulā; be-qaid; jisse

An *independent* air or manner—Āzādāna qhang yā tarz; aisā tariq jisse dil ki āzādi zāhir ho. [khārij; qat'-nazar.]

5.—Kisī se 'alāhida yā mustasnā; judā; be-lagāw; be-sarokār;

Followed by *af*.

Independently, ad. Āzādāna; begair dūstroṇ par takiya yā bharosā kiye huye; be-lāg; be-lagāw; bilā-wāsta; begair jānib-dārī yā dabāw ke; ehāplūsī ke sāth nahīn; be-ta'alluqī se; alag-thalag; judā-gānā; khud-sarī yā khud-mukhtārī ke sāth.

Indescribable, a. Jiskā bayān na ho-sake; bayān se bāhar; be-bayān.

Indestructible, a. Lā-zawāl; nā-qābil-i-zawāl; jo zāl yā talaf na ho-sake.

Index, n. 1.—Woh shai jisse koyī bāt zāhir ho; woh ehiz jisse kisī dūsrī ehiz kā hāl khule; dalil; dāl; nishān; 'alāmat.

2.—Woh fihrist jo kitāb ke mazāmīn suhūlat se daryāft karne ke liyo aksar ākhīr meṇ lagī rahī hai aur ba-qaid-i-radīf-i-hurūf-i-tahajji murattab hotī hai; fihrist-i-radīf-wār jo tashīl-i-daryāft-i-mazāmīn ke liye murattab kī-jāwe.

A *local index*—Aisī fihrist jismeṇ maqāmāt ke nām ba-qaid-i-tahajji likhe jāweṇ—A *nominal index*—Fihrist-i-ism-wār ya'nī aisī fihrist jismeṇ ashkhās ke nām ba-tartīb-i-tahajji darj hoṇ.

3.—Kāsta dekhilāne wālā panja yā gharī kī sūyī wāgaira.

Index finger—See Finger.

Index, v. t. Kisī kitāb wāgaira ke mazāmīn kī fihrist radīf-war banānā.

Indicate, v. t. 1.—Dekhlānā; batānā; zāhir k.; kisī shai kā 'ilm dil par paidā k.; kholnā; munkashif k.; dalālat k.; dāl h.; nishān d.; nishān-dihī k.

2.—'Alāmaton se dekhilānā yā zāhir k.; bataur 'ilāj-i-munāsib ke batānā ya'nī 'alāmāt ke lihāz se yah dekhānā ki fulān 'ilāj kā isti'māl munāsib hogā.

Indication, n. 1.—Nishān-dihī; dekhilānā; batānā; 'alāmat; nishān; dalil; woh shai jisse aise amr kā izhār ho jo pable ma'lūm yā aur tarah par zāhir na ho. [inufid hogā.]

2.—Kisī maraz meṇ woh 'alāmat jisse yah daryāft ho kī kaun-sā 'ilāj *Judicative, a.* Batlāne yā dekhilāne wālā; zāhir k. w.; ittilā' d. w.; dāl; jisse us shai kī ittilā' yā wāqifiyat ho jo nazar na ātī ho yā zāhir na ho. *INDICIA, [Lat.] (Law) pl.* Woh 'alāmateṇ jinse kisī shai kī tamīz ho; nishānāt; 'alāmāt; dalāil. [him k.; mulzam banānā.]

Indict, v. t. (Law) Qānūn ke mutābiq kisī jurm kā ilzām lagānā; mutta-

Followed by *for*.

Indictable, a. Qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; jo muttahim ho-sake.

Indictment, n. Jurm kā tahrīrī ilzām; fard-i-qarār-dād-i-jurm; ilzām; jittihām.

Indifference, n. 1.—Mukhtalif ashkhās yā ashyā ko yaksān samajhnā; ek pahlū kī nisbat dūsrē pahlū par ziyāda na jhuknā; kuehh farq na samajhnā; ek shai ko ba-muqābala dūsrī shai ke ziyāda waq'at na d.; be-waq'atī.

2.—Chal jāne ke qābil h.; darja-i-i'tidāl par h.

3.—Gair-jānib-dārī; be-ta'assubī; tarafdārī kā na h.; be-garazī.

4.—Be-fikrī; be-ta'alluqī; be-parwāyī; be-i'tināyī; jo kuehh pesh āye usmeṇ ta'alluq-i-khātir na r.

Indifferent, a. 1.—Ek. pahlū farīq yā shai kī taraf ba-nisbat dūstre pahlū wagaira ke ziyāda jhukā yā māil nahīn; na idhar na udhar; donoī pallā barābar samajhne w.; ek ko dūstre par tarjih na d. w. (ek ko dūstre se barh-kar na samajhne w.).

2.—Na bahut hī aehchhā na bahut hī burā; ausat kā; mutawassit qism kā; kām ehalāne ke lāiq; kār-rawāyī ke qābil; kām-ehalāū. [na ho.

3.—Be-lagāw; be-ta'alluq; gair-jānib-dār; be-garaz; jismeī taraf-dārī

4.—Be-fikr; jisko kisī bāt kī nisbat fikr ta'alluq yā parwā na ho; sard-mihr.

Indifferently, ad. Bilā tamīz yā tarjih; barābar; yaksān; be-gair jānib-dārī ke; bilā-rū-o-rī'āyat; be-gair rī'āyat ta'assub yā taraf-dārī ke; be-fikrī yā be-parwāyī se; be-gair kshwāhishī yā nafrat ke; aehchhī tarah nahīn; na bahut aehchhī na bahut burī tarah se; aise tarīq par ki kār-rawāyī ho jāe.

Indigence, } n. Ifās; muflisī; muhtājī; be-maqdūrī; āram se gusrān kī
Indigency, } sabil na r.; tang-dastī; be-nawāyī.

Indigenous, a. Kisī mulk kā paidā huā—jaise shakhs; desī; jo khud-ba-khud kisī mulk meī paidā ho; gair-mulk yā khitte kā nahīn—jaise darakht wagaira. [be-nawā.

Indigent, a. Jiske pās koyī jāe-dād yā ma'āsh na ho; muhtāj; muflis;

Indigested, a. 1.—Jo hazm na huā ho; gair-munhazim; be-pachā; jo tahlil na huā ho—jaise khūnā (gizā).

2.—Jiskī tahrīb aur tartīb silsile se na ho; jo qā'ide se sudhārā na gayā ho; gair-murattab; be-tartīb; abtar; khām; kaelechā.

3.—Kachchā; be-pakā; khām—jaise dumbāl yā phorā wagaira.

Indigestible, a. 1.—Nā-qābil-i-inhizām; jo pach na sake; batīn-l-hazm; saqīl; der-hazm. [chup-ehāp sah na sakeh.

2.—Jisko qabūl na kar-sakeh; jiskā tahammul na ho-sake; jisko

Indigestion, n. Gizā kā khūb tahlil na h.; bad-hazmī; girānī; sū-i-hāzima; khāne kā mushkil yā taklif se pachnā.

Indignant, a. Nā-sazāwār yā nā-wājib bartāw se taish meī ākar gazab-nāk; kisī zalil fī'l yā ma'yūb hāt ke ittilhām se khafā aur mutanaffir; gusse se bharā aur hiquārat kī nazar se dekhātā huā.

Indignation, n. Woh khayāl jo dil meī kisī nā-sazāwār zalil yā ma'yūb aur se paidā ho; woh nafrat-i-shadīd jo kisī barī bad fī'lī yā bad-ā'mālī kī wajh se ho; gussa jiske sāth tauhīn tahqīr yā tanaffūr bhī ho.

Indignity, n. Tahqīr-i-nā-munāsib; kisī shakhs se aisā bartāw jisse uskī tauhīn sābit ho; kaj-khulqī aur tauhīn; hatk; subkī; balkāyī.

Indirect, a. 1.—Sīdhā yā ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; pechīda; terhā; pher khātā huā. [jānā pare.

An *indirect* course—Pechīda tarīq; terhī rāh; aisī rāh jismeī pher khā-ke

2.—Jisse koyī maqsad yā natīja sīdhe tarīq yā khulī khulī tadbīron se hāsīl na ho balki pechīdagī se yā ba-taur natīje ke hāsīl ho; aisī tadbīron se jo sarīhī gair-munta'alliq hoī; be-jā; nā-munāsib; pechīda; pherwat kā.

An *indirect* accusation—Aisā ittilhām jo sīdhe tarīq par yā barmalā lagāyā na jāwe balki pher-phār ke 'āid kiyā jāe; ilzām-i-bejā.—An *indirect* answer—Pechīda jāwāb; pherwat kā jāwāb; aisā jāwāb jo sīdhe yā ma'mulī tarīq par nahīn balki būton ko pher-phār ke diyā jāe.

3.—Rāst-bāzāna nahīn; jismeñ bad-diyānatī ho; be-imānī kā; jisse koyi shakhs gumrah ho-jāe yā dhokhā khāe.

Indirect tax—Woh mahsūl jo masrafī chizōñ par liyā jāe par sarf-kunindā ko na denā par masalan muskirāt wagāira kā mahsūl.

Indirectly, ad. Sidhe tariq par nahīn; pher-phār ke; ech-pech se; terhāyī se; rāh-i-rāstī se nahīn; sāf sāf yā ba-'ibarat-i-sarīhī nahīn; ishūratan; kināyatan; zimman; nā-munāsib tariq par; be-imānī se; kāristānī yā kār-guzārī se. [kām k. w.; be-shu'ūr.

Indiscreet, a. 1.—Be-tamīz; be-'aql; nā-'āqibat-andesh; be-soche-bichāre

2.—Jismeñ tamīz ko dakhl na ho; jo 'aql-i-salīm ke mutābiq na ho.

Indiscreetly, ad. Be-tamīzī se; nā-'āqibat-andeshī se; be-soche-bichāre; be-'aqlī se; be-wuqūfī se.

Indiscretion, n. Be-tamīzī; be-'aqlī; be-wuqūfī; nā-'āqibat-andeshī; be-samjhe-būjhe kuchh karnā; be-shu'ūrī; be-tamīzī kā kām; be-imtiyāzī.

Indiscriminate, a. Jismeñ tamīz na kī-jāe; jismeñ kisī qism kā farq na rakhlā jāe; muntashar; khalt-malt.

Indiscriminately, ad. Be-imtiyāzī se; bilā tamīz ke; be-gair kuchh farq rakke huye; bilā-tafīq; andhādhundh; milā-julā; khalt-malt.

Indiscrimination, n. Be-imtiyāzī; be-tamīzī; andhādhundh; kisī bāt meñ kuchh farq na rakhnā.

Indispensable, a. Jisse dar-guzar na ho-sake; jise ohhō na sakeñ; jisse na-jāt na mil sake; nihāyat zarūrī; lābnd; farz; lāzim; jiske begair na bana.

Indispensably, ad. Lāzimī taur par; lābndan; is tarah yā yahāñ tak kī darguzar na ho-sake. [kām kar-sake; bad-nazīm kar-d.

Indispose, v. t. 1.—Nā-qābil kar d.; is qābil na rakhnā kī apnā munāsib

2.—Sihhat meñ kisiqadar futūr paidā kar-d.; kuchh kuchh bīmār banā d.; kisiqadar 'alīl kar-d.; tabī'at ko nā-sāz yā munaggas kar-d.

3.—Dil pher d.; bargasht k.; mukhātab k.; kisī shai kī taraf se dil ko phernā aur mutanaffir kar-d.

Followed by to.

4.—Barham kar-d.; nā-khush k.; nārāz k.; kisī shai kī taraf se tabī'at kā mailāñ khāñch l.

Indisposition, n. 1.—Mallāñ yā ragbat kā na r.; barhamī; bargashtagī; nā-razāmāndī; nafrat; kisī shai kā pasand na k.; gurez.

2.—Khafif 'alālat; balkī yā thoṛī bīmārī; kasal yā kasālmandī; halkī māndgī. [kā na r.

3.—'Adam-munāsabat; nā-muwāfaqat; asli mailāñ yā munāsabat

Indisputable, a. Nā-qābil-i-bahs; lā-rad; jiskī tardīd mumkin na ho; jo isqadar wāzih ho kī uspar i'tirāz wārid na ho-sake.

Indisputably, ad. Bilā-hujjat; aise tariq par kī uski nisbat takrār na ho-sake; bilā-shubha; bilā-mukhālafat; lā-kalām; yaqīnī; sarīhī.

Indissoluble, a. 1.—Gair-muhallīl; jo pānī yā garmī ke zor se tahlīl kiyā galāyā yā raqīq banāyā na jā sake. [mazbūt; ustuwār.

2.—Jo ṭūṭ na sake; nā-qābil-i-infisākh; jiskī pābandī hamesha rahe;

Indistinct, a. 1.—'Alāhida nahīn; tamīz ke qābil nahīn; aisi tarah par judā nahīn kī judā ma'lūm ho-sake; milā-julā. [gol-gol; pareshāñ.

2.—Mujmal; jo dil ko sāf ma'lūm na de; sāf nahīn; mubham;

- 3.—Nāqis; za'if; dhuindhilā; jisse sūrat sāf sāf aur baḥhūbī ma'lūm na de. [hūdūd.]
- Indistinctly, *ad.* 1.—Bilā tamīz yā tafriqā; bilā-ta'ayun; bilā-tanqīh-i-2.—Sāf sāf nahīn; muntashar taur par; mujmalan.
- Indistinctness, *n.* 1.—'Alāhida 'ulāhida judā judā yā sāf sāf na h.; inti-shār; ibhām; tazabzub.
- 2.—Dhuindhilā-pan; tārikī; baḥhūbī na dekhāyī d.
- Individual, *a.* 1.—Gair-munqasim; nā-qābil-i-taqṣim; bataur shai-i-wāhid ke qāim; mufrad; wāhid; akelā yā ek. [maḥsūs.]
- 2.—Sirf ek kā yā ek hī se muta'alliq; ek shakhs yā shai ke liye
- Individual, *n.* Shakhs-i-wāhid; ek ādmī; fard-i-bashar.
- Individually, *ad.* 1.—Judā-judā; alag-alag; tanhā; auroṇ ko chhor kar; akele; āp-hi-āp; fardan-fardan. [wāhid ke liye maḥsūs.]
- 2.—Aisi tarah ki 'alāhida yā jodā na ho-sake; kisī shakhs yā shai-i-Indivisible, *a.* Nā-qābil-i-taqṣim; jise judā na kar-sakeṇ; jiske ajzā ko 'alāhida'alāhida na kar-sakeṇ; jise bānt na sakeṇ.
- Indolence, *n.* Ārām-talabī; kāhili; snstī; ārām kī khwāhish yā mihnat se nafrat kī wajh se jismānī yā zihnī koshish na k.; mihnat se jī ehorānā; ālas; ālkaś. [snst; kāhil yā kāhilu-l-wujūd; ālasī yā ālkaś.]
- Indolent, *a.* Ārām-talab; mihnat se jī ehorāne w.; kām-chor; 'ādatan
- Indomitable, *a.* Jise maglūb yā apne tābi' na kar-sakeṇ; jise apne bas meṇ na kar-sakeṇ; jise qābū yā zabt meṇ na lā-sakeṇ. [dilā sakeṇ.]
- Indorsable, *a.* Jispar 'ibārat-i-farokht (bechī) likh-kar dūsre ko rupaye
- Indorse, *v. t.* [Written also *endorse*] 1.—Kisī kāgaz wagaira ke pusht par (uske dūsrī taraf) rasīd wagaira likhnā; 'ibārat-i-zahrī likhnā.
- 2.—(Law) Kisī kāgaz ke pusht par (uske dūsrī taraf) uske intiqāl kī garaz se apnā nām likh d.; loṭ yā hundi wagaira ke rupaye wusūl karne ke liye uske pusht par apnā nām likhnā; 'ibārat-i-zahrī likh kar muntaqil k.; bechī k.; hundi yā loṭ wagaira kī pīth par uske (dām) zar-i-saman dilāne kā hukm likhnā. [karke usmeṇ madad d.]
- 3.—Manzūr k.; rawāj d.; jāri k.; kisī shai meṇ apnā nām shāmil
- To indorse in blank—Loṭ yā hundi wagaira par sirf apnā nām likh kar muntaqil-ilaiḥ ke nām kī jagah is garaz se khālī chhor d. kī qābiz-i-loṭ yā hundi use hasb-i-mauqa' likh le.
- Indorsee, *n.* (Law) Kisī loṭ yā hundi wagaira kā muntaqil-ilaiḥ; woh shakhs jiske nām se loṭ wagaira kī pīth par bechī likh di-jāe.
- Indorsement, *n.* 1.—Kisī loṭ hundi yā dūsre wasiqa-i-tahrīrī kī pusht par likhnā; hundi wagaira par 'ibārat-i-zahrī kā likhnā.
- 2.—(Law) Woh shai jo kisī loṭ hundi yā dūsre kāgaz kī pusht par likhī jāe masalan nām yā kisī ke haq meṇ koyī hukm khwāh wusūl-yābi i-zar-i-adā-shuda yā kaifiyat-i-ahl-i-kār; woh 'ibārat jo aksar kisī wasiqa-i-qābil-i-intiqāl kī pusht aur ba'z auqāt uske rū par likh di jāti hai aur jiske zari'e se us wasiqa kī milkīyat muntaqil ho jāti hai; bechī.
- 3.—Manzūri yā tāyīd.
- Indorser, } *n.* Intiqāl-kuninda; woh shakhs jo kisī loṭ yā hundi wagaira
- Indorsor, } par 'ibārat-i-intiqāl (bechī) likhe.
- Indubitable, *a.* Jiskī nisbat knehh shubha bahs yā i'tirāz na ho-sake; zāhir; sarīh; mutahaggaq; isqadar sāf kī usmeṇ shak kī gunjāish na ho.

Indubitably, ad. Be-shakk-o-shubha; lākalām; lāraib; aisi tarah ki kuchh bhī shubha na rahe.

Induce, v. t. 1.—Pesh i-nazar yā madd-i-nazar k.; dākhil k.

2.—Targīb yā bahs ke zari'e se kisī ke dil ko kisī taraf pheruā; rāgīb yā māil k.; tahrīk d.; ubhārū.

3.—Paidā k.; bā'is h.; mājib h.

Inducement, n. 1.—Woh shai jisse targīb ho; woh bāt yā sabab jiske lihāz se koyī kār-rawāyī kī-jūo; koyī dalil wajh yā wāqī'a jisse dil kisī amr kī taraf māil ho.

2.—(Laz) Tamhīd; wāqī'āt-i-tamhīdī yā ibtidāyī; woh bāteṁ jo asl wāqī'āt-i-muqaddama ke bayān ke qabl tanzihau yā tamhīdan zāhir kī-jāeṁ.

Indulge, v. t. 1.—Kisī 'ādat yā khwāhish wagaira ko na roknā (usmeṁ dil-o-jān se lag jānā yā dil se uskī pairawī k.); kisī kī khwāhish ke mutābiq k.; khush k.; khātir-dāri k.; mānī' yā muzāhim na h.; na roknā; jo kuchh kisī kā jī chāhe woh use karne d.

2.—Ri'āyatan d. yā 'ntā k.; 'ināyat ki nazar se d.; kisī kī khwāhish yā istid'ā ke mutābiq d.

Indulge, v. i. Haz nṭhāne yā karne d.; bilā rukāwat kisī shai kā mutasarrif h. yā usko karnā; kisī fī'l ko 'ādatan k. yā uskā 'ādī ho-jānā; kisī aise fī'l kā khule-band k. jo mamū' yā qābil-i-'itirāz ho.

Indulgence, } n. 1.—Nafs-parastī; nafs-parwarī; qaid yā rukāwat kā
Indulgency, } nṭhā l.; tabi'at yā khwāhishoṁ ko na roknā; ihtizāz-i-nafsāuī.

2.—Ri'āyat; 'ināyat; faiyāzī; nāz-bardāri; dil-dāri; khātir-dāri.

Indulgent, a. Khātir-dāri yā nāz-bardāri k. w.; mihrbān; mukhālif yā māuī' nahīū; narm-dil; shafīq; karā yā sakht-mizāj uahīū; rahm-dil.

Indurate, v. i. Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

Indurate, v. t. 1.—Sakht kar d.; karā kar d.

2.—Be-dard banū d.; dard yā tars bāqī na r.; sakht be-dard kaṭhor yā karā banū d.; patthar sā kar-d.; be-rahm banū d.

Indurate, a. 1.—Sakht; karā; patthar sā; narm yā mulāim uahīū.

2.—Sang-dil; be-dard; be-rahm; kathor.

Industrious, a. 1.—Mihnatī; mihnat-shī'ar; kār-o-bār yā tahsīl-i-'ilm meṁ tan-dih; kām meṁ hamesha barābar yā 'ādatan masrūf (lagā huā); sā'i; tau-dih.

 Opposed to *slothful* and *idle*.

2.—Kisī khās amr kī pairawī yā kisī khās maqsad ke anjām meṁ sā'i sargarm yā musta'id.

Industriously, ad. 1.—Mihnat yā mashaqqat se; ri'yāz ke sāth; zihnī yā jismānī quwwatoṁ ko barābar kām meṁ lā-kar; jidd-o-jahd ke sāth.

2.—Fikr-o-pairawī se; musta'idī se; ihtiyūt ke sāth.

Industry, n. Mihnat; mashaqqat; ri'yāz; jidd-o-jahd; kār-o-bār meṁ sābit-qadamī ke sāth tawajjuh; tan-dihī; musta'idī.

 Opposed to *sloth* and *idleness*.

Ineffable, a. Bayān se bāhar; zāidu-l-wasf; jiske kalne meṁ zabān qāsir ho; be-bayān. [be-sūd,

Ineffective, a. 1.—Gair-muassir; jisse koyī natija paidā na ho; be-kār;

- 2.—Jo k̄hidmat maqsūd ho uske anjām ke lāiq nahīn; nā-qābil.
Ineffectual, *a.* Be-tāsir; jisse natīja-i-makhsūs na nikle; be-kār; nā-kār-gar; za'if; qawī nahīn.
Inefficaciousness, *n.* Bā-tāsir nahīn; jismeñ natīja-i-maqsūd yā munāsib ke paidā karne kī quwwat na ho; jismeñ kāfī quwwat na ho.
Inefficacy, *n.* Jo natīja maqsūd yā munāsib ho uske paidā karne kī quwwat na r.; be-tāsiri; be-asari; lā-hāsili; kār-gar na h.
Inefficiency, *n.* Be-tāsiri; natīja-i-maqsūd ke paidā karne kī quwwat na r. yā nskī koshish na k.; 'adam-kār-guzārī. [natīja paidā na ho.
Inefficient, *a.* 1.—Nā-kārgar; gaūr-muassir; lā-hāsili; be-sūd; jisse koyī 2.—Majhūl; jiskā maāl-i-kār kuchh na ho.
Inelegance, *n.* 'Ibārat tahrīr yā akhlāq meñ 'umdagī yā safāyī kā na
Inelegancy, *n.* h; 'imārat kā sudāul yā khūb-sūrat na h.; bhaddā-pan; bad-sūratī; bad-usbūbī; gaūr-manzūniyat; be-dhangā-pan; nafāsāt kā na h.
Inelegant, *a.* Nafis nahīn; khūb-sūrat sijil sāf-suthrā sudāul yā zebāishī nahīn; kisi aise bāt kā na honā jo mazāqan darkār ho; bhaddā; be-dhangā; be-dāul; bad-sūrat; nā-manzūn; nā-zebā; be-lutf; lāchār.
Ineligible, *a.* Muntakhab hone ke lāiq nahīn; kisi mansab ke liye intīkhāb ke qābil nahīn; nā-qābil-i-pasand yā tarjih; munāsib yā qarīn-i-maslahat nahīn.
Inequality, *n.* 1.—Darje miqdār lambāyī yā kisi qism kī sifat meñ kamī-beshī; kisi bāt meñ ikhtilāf (barābarī kā na h.); kisi bāb meñ kamī-beshī (ghaṭ-barh); 'adam-musāwāt tafāwut yā farq; yaksūn na h.; ikhtilāf. [unḥāyī-uichāyī.
2.—Nā-hamwārī; sath kā barābar na h.; nisheb-farāz; balaudī-pastī;
3.—Kisi maqsad ke anjām ke liye ba-qadr-i-andāz na h.; 'adam-i-kifāyat (kāfī yā muktafi na h.); kamī; barābar na h.
Inequitable, *a.* Insāf ke khilāf; wājib yā munsifāna nahīn.
IN ESSE (*Lat.*) Manjūd; wāqī'ī wujud r. w.
“Distinguished from *in posse*, or *in potentia*, which denote that a thing is not, but may be.” *Webster.*
Inestimable, *a.* Jiskā takhmīna yā shumār na ho-sake; nihāyat hī qīmātī yā 'unda; be-bahā; anniol.
Inevitable, *a.* Jisse bach na sakeñ; jisse ihtirāz mumkin na ho; lābud; jiskā wuqū' chār-nāchār yā khwāhī-na-khwāhī ho; nā-guzīr; jisse chhutkārā na ho; mutahāqqaq; pakkā; bar-baq.
Inexhaustible, *a.* Isqadar kī bi-l-kul kharch yā khālī na ho-jāe; jo hamesha qāim rahe; jismeñ kabhī kamī na ho; jo chuk na sake.
Inexorable, *a.* 1.—Jiske dil par lajāyat yā ārzū-mīnnat kā asar na ho; isqadar mazbūt anr mustaqil kī 'arz-ma'rūz na māne.
2.—Lā-tajum; lā-tagaiyur; jismeñ tabādala mumkin na ho.
Inexpedience, *n.* 'Adam-munāsabat; kisi maqsad ke anjām ke liye
Inexpediency, *n.* manzūn yā hasb-i-hāl na h.; jis bāt kā anjām maqsūd ho uske liye munāsib na h.
Inexpedient, *a.* Qarīn-i-maslahat nahīn; jiskā maāl-i-kār achchhā na ho; jisse kisi bāt meñ bihtarī na ho; nā-sazāwār; nā-munāsib; be-mauqa'-o-mahal; nā-shāista; be-jā; khilāf-i-maslahat.
Inexpensive, *a.* Sarf-angez nahīn; jismeñ bahut kharch na paṛe.

Inexperience, *n.* Nā-tajriba-kārī; nā-āzmūda-kārī; anūṛīpan; kisī shai se imtihān ke zarī'e se wāqifiyat na r. [kachehā.

Inexperienced, *a.* Nā-tajriba-kār; nā-āzmūda-kār; anūṛī; nā-wāqif;

Inexplicable, *a.* Nā-qābil-i-tashrīh; is qābil nahīn ki uski wajh bayān ho-sake yā tanzīh ki jā-sake; jisko wāzīh aur samajhne ke lāiq na kar sakeñ; lā-hal; jiskī ta'bīr na ho-sake; go-mago. [na huā ho.

Inexplicit, *a.* Sāf nahīn; gair-wāzīh; gair-musharrah; jo sāf sāf bayān

Inexpressible, *a.* Nā-qābil-i-bayān; lā-bayān; bayān se bāhar; jisko kah na-sakeñ; nā-qābil-i-izhār; khārij-az-bayān.

IN EXTENSO, (*Lat.*) Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; ba-sarāhat-i- tamām; muḥṣṣal; mutawwal; tawālat ko sāth. [meñ; dam-i-ākhīr.

IN EXTREMIS, (*Lat.*) Qarīb-i-l-marg; marne ke nazdīk; hālat-naz'

Inextricable, *a.* Jo sulajh na sake; jisko khol na sakeñ; lā-hal; jiskā uljhāw miṭā na sakeñ. [jisse bhūl-ehūk na ho.

Infallible, *a.* 1.—Jisse galatī na ho; jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho;

No man is infallible—Koyī bashar aisā nahīn hai jisse galatī na ho (jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho khwāh jisse bhūl-ehūk na ho).

2.—Matalaqqaq; jisse dhokhā na ho; jisse māyūsī yā nā-kāmī har-giz na ho; muqarrar; hukmī. [giz na ho.

Infallible evidence—Hukmī subūt; aisā subūt jisse māyūsī yā nā-kāmī har-

Infamous, *a.* 1.—Bad-nām; jise log burā kahte hoñ; jiskī neknāmī meñ bi-l-kul futūr ho; jisse log nafrat karte (mntanaffir) hoñ; zalil; ma'yūb; nihāyat kharāb; qabil-i-tahqīr.

An infamous liar—Darog-go-i-badnām; aisā jhūṭhā ki log usse nafrat karen

An infamous act—Fīl-i-ma'yūb; aisā kām jiskā karnā nihāyat kharāb yā bad ho. [dāg lagā ho.

2.—(*Law.*) Jispar kisī jurm ke sābit hone ki wajh se badnāmī kā,

An infamous person cannot be a witness—Aisā shakhs jo kisī jurm meñ mākhūz ho-kar badnām ho-chukā ho gawāh nahīn ho-saktā.

Infamy, *n.* 1.—Neknāmī kā kulliyatan zūl ho jāmā; ruswāyī-i-'ām; gāit darje ki badnāmī; sakht zillat; rū-siyāhī.

2.—(*Law.*) Woh badnāmī yā ruswāyī jo kisī shakhs ko ba-wajh-i-sabūt-i-jurm hāsīl ho aur jiske bā'is nsmēñ adā-i-shahādat ki salāhiyat bāqī na rahe.

Infancy, *n.* 1.—Shīr-khwārgī; bachpan; zindagī kā awwal hissa.

2.—Kisī shai kā zamāna-i-ibtidāyī yā uske wujūd kā āgāz; woh zamāna jab koyī shai awwalan qāim ho. [na pahūchā ho.

3.—(*Law.*) Nābāligī; woh zamāna jab koyī shakhs hadd-i-bulūg ko

Infant, *n.* 1.—Shīr-khwār; bacheha; ; bars do bars yā do ehār bars kā larkā. [jiskī 'umr ekkis bars se kam ho.

2.—(*Law.*) Nā-bālig; jo shakhs hadd-i-bulūg ko na pahūchā ho;

Infanticide, *n.* (*Law.*) 1.—Aise bachehe ki halākat jo zinda paidā huā ho; tiff-i-nan-zād kā mār dāluā; bacheha-knshī; tiff-knshī.

2.—Bacheha-knsh; tiff-knsh; jo shakhs tiff-i-nauzād ko halāk kare.

Infeasible, *a.* Jo na ho-sake; jiskā aujām munmkin na ho; gair-munmkin.

Infect, *v. t.* 1.—Bīmārī ki ehūt lagāuā; maraz-i-sārī paidā k.; sirāyat k.; koyī wabāyī zahrīlī yā maraz paidā karne wālī shai jism-i-sahīl meñ dākhīl karke bīmārī paidā k.

2.—Kisi aisi shai se ālūda k. yā uskā asar pahuñchānā jo bīmārī kī wajh se paidā yā muzir ho; chhūt lagānā; bīmārī yā zahr wagaira kā sirāyat k.

3.—Kisi meñ buri khāsīyateñ paidā k.; bigārnā; kharāb k.; kisi muzir shai kā asar pahuñchāke kharāb k. [ta'zir k.; saza ke qābil k.

4.—(Law) Nā-jawāzī kā dāg lagānā; nā-jāiz banānā; mustanjib-i-Infection, n. 1.—Chhūt se bīmārī paidā k.; maraz-i-sārī paidā k.

2.—Woh shai jisse maraz-i-sārī paidā ho.

3.—Sirāyat kā natīja; bīmārī jo phaili ho.

4.—Woh shai jiskā asar-i-bad ek shai se dūsri shai meñ pahuñche.

5.—(Law) Nā-jawāzī. [ta'addī.

Infectious, a. 1.—Sārī; dūsre meñ bīmārī paidā k. w.; chhutihā; mu-

2.—Bigārne w.; kharāb karne w.; jiskā asar dūsre meñ pahuñchne se kharābī paidā ho.

3.—(Law) Nā-jāiz banāne w.; giriftārī aur zabti ke qābil kar d. w.

Infelicity, n. 1.—Nā-khushī; musibat; taklif; mihāsāt.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-mas'ūdi; adbār; burāyī; kharābī.

Infer, v. t. Natīja nikālā; wāqī'at yā subūt ke zarī'e se yā uski bunyād par kisi bāt kā jānnā; kisi wāqī'a yā natīje kā mustakbraj k.; mustambat k.

Inference, n. 1.—Natīja nikālā yā mustakbraj k.

2.—Natīja; istimbat; mā-hasal; muntaj; kisi aise wāqī'a se jiskā nafs-i-amr houā musallam yā mafrūz ho dūstrā usī qisū kā wāqī'a samajhā.

Inferior, a. Jagah rutbe yā 'umdagī meñ kam; waq'at yā qadr meñ kam; adnā; chhoṭā; darja-i-'ālā kā nahīn; mā-taht; khurd; ghaṭiyā; kam-tar; halkā.

Inferior, n. Woh shakhs jo kisi dūsre se 'umr haisiyat yā rutbe meñ kam ho; kisi dūsre kī uisbat sagīr-sin yā kam-rutba wagaira.

Inferiority, n. Chhoṭāyī; khurdī; kamī; pastī; kam-haisiyatī wagaira.

Infest, v. t. Bahut taklif d.; barā dukh d.; chhoṭnā; tang k.; bairān k.; pareshān k.; diq k.; izā d.; satānā.

Infidelity, n. 1.—Be-i'tiqādi; be-dīnī; knfr; shirk; riudī.

2.—Zaujatain (jorū-khasam yā zan-o-mard) kā be-wafā h.; zinā-kārī yā anbāshī ke zarī'e se wafādārī kī un shar'ūt kā inhirāf jo shādī ke waqt kī jāte haiñ; kisi byāhe mard yā byāhī 'anrat kā zinā k. yā karāuā.

3.—Khiyānat; bad-diyānatī; dagī-bāzī; fareb.

Infinite, a. 1.—Be-had; gair-mahdūd; be-pāyān; lā-intihā; kāmīl; nihāyat 'azīm yā wasī'; bahut hī barā.

Infinitely, ad. Be-had; be-intihā; be-pāyān; jiskī had na ho; bahut hī; nihāyat hī; barā hī; bahut kuchh; be-andāza.

Infirm, a. 1.—Mazbūt yā tandurnst nahīn; kam-zor; uā-tuwān; naqīh.

2.—Dil kā kamzor; gair-munstaqil-mizāj; irāde kā mazbūt nahīn; tasnīm-i-irādat na rakhtā huā.

3.—Thos yā mazbūt nahīn; gair-munstahkam; nū-pāedār.

Infirmity, n. 1.—Jism kā sahih-o-salim (tan-durnst) na rahnā; zu'f; kamzori; nā-taqatī; nā-tnwānī. [irāde kī be-sabātī.

2.—Dil kā zu'f; naqs; khatā; 'aib; khāmī; 'adam-i-istiqlāl-i-tabī'at;

3.—Bimā'ī; maraz; rog; 'āriza. [kāb-i-jurm meñ
IN FLAGRANTI CRIMINI (Lat.) Jurm karte huye; 'aiñ hālat-i-krti-

Inflame, v. t. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; bāl d.; dhadhkā d.

2.—Aslī harūrāt se ziyāda harūrāt paidā k.; andāz aur ma'mūl se ziyāda tahrīk d. [ubhār d.; bārkhā d.; josh meñ lānā.

3.—Shauq yā ishtihā ko ubhār d.; bharkā d.; mushitā'il kar-d.

4.—Gussa dilānā; ishtihāl d.; khijhlānā; chijhlānā; rañ dilānā; jalā d.

5.—Shiryāu aur ragoñ meñ nā-jāiz yā be-andāz tahrīk kī wajh se khūn josh meñ lānā; ubāl d. [uṭhānā.

Inflame, v. i. Garmī gusse aur rañ se bhar jānā; sulagne lagnā; tap

Inflammable, a. Ātashgīr; jis meñ āg lag sake; jo āsānī se jūlne lage.

Inflammation, n. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; jalne lagnā; ; sulagne lagnā.

2.—Jism ke kisī hisse meñ surkhī aur āmās kā paidā h. aur usī ke sāth garmī dard aur bukhar kī 'alāmatoñ kā bhī rahmā.

3.—Barī khalbālī; barī shorish; barā josh-o-kharosh; barangeḥ-ḥ-tagī; garmā-garmī; ishtihāl; khushūmat; haugāma.

Inflammatory, a. 1.—Jalāne w.; jisse garmī yā harūrāt paidā ho; mulhriq.

2.—Jiske sāth ma'mūl se ziyāda garmī aur khūn meñ josh (ihtirāq) bhī ho. [haugāma-khez; jisso fasād qāim paidā yā bar-pā ho.

3.—Jisse gussa khushūmat haugāma yā balwa paidā ho; fitna-angez;

Inflexible, a. 1.—Jisē jhukā na sakeñ; jise torhā yā kham na kar sakeñ; mazbūt; karā; sakht.

2.—Irāde kā mustaqil; jiske dil ko pher na sakeñ; jis meñ tabaddul yā tagaiyār wāqī' na ho-sake; jo ihtijāoñ yā daliloñ ko na māne; mustaqil; pakkā; mazbūt; lā-tajum. [ko kisī tarah pher na sakeñ.

A man of inflexible temper—Aisā shakhs jo irāde kā mustaqil ho yā jiske dil 3.—Lā-tagaiyār; jo badal na sake; tabādala-pazīr nahīñ.

Inflict, v. t. Dālnā; nāzil k.; sādīr k.; 'āid k.; pahunchānā; denā yā karuñ.

To inflict punishment on an offender—Kisī mujrim kī saza k. (uspar hukm-i-sazā sādīr k.).—To inflict pain or disgrace—Taklif pahunchānā yā d. k. hawā be-ābrā k.

Infliction, n. 1.—'Āid k.; sādīr yā nāzil k.; karnā; denā; lagānā; dālnā.

2.—Sazā; ta'zīr; 'uqūbat; dand; mār.

Influence, n. 1.—Kisī watīqe kā aisi tarah rafta-rafta aur suhūlat ke sāth paidā k. ki woh ba-zāhir nazar na pare; woh iqtidār-i-hukūmat jiskā nafaz āhista āhista yā tāsīr ke sāth ho; mutaharrīk yā asar paidā karne kī salāhiyat; tabādala yā tāsīr kā māilān; kisī qism kī quwwat yā kisī tarah kā zor yā māilān.

2.—Woh ikhtiyār yā iqtidār jo 'ālī-mansabī sifāt-i-zātī yā 'aqlī kī 'umdagī yā daulat ko zarī'e se hāsīl ho; aisi buzurgī jiske log muqir hoñ; dabāw; dāb; zor; ru'b; rusūkh; nekna'mī; buzurgī jise log taslīm karuñ.

The magistrate has no influence with the people—Us hākim-i-faujdārī kā dāb yā ru'b kuchh bhī loguñ par nahīñ hai.—A man of influence—Shakhs-i-zī-ikhtiyār yā sahib-i-iqtidār; aisa shakhs jiskā dabāw auroñ par ho; zī-ru'b; aisa shakhs jiskā dāb aur log māneu.

Influence, v. t. Kisī quwwat kā asar pahunchānā; kisī shai kī tāsīr āhista āhista paidā k.; asar k. yā pahunchānā; tāsīr k. yā paidā k.; talī-rik d. yā k.; hilā d.; targīb d.; chālānā; rahnumāyī k.; le-chālānā.

Influentia, *a.* Dil par asar paidā k. w.; dil par zor pahuñehāne yā iḡhtiyār r. w.; zī-iḡhtiyār; zī-waq'at; ru'b-dāb w.; rusūkh r. w.

Influentia characters—Woh log jinke qābū meñ auroñ ke dil hoñ; woh ash-ḡhās jinke dūstroñ se rusūkh ho; zī-iḡhtiyār log.

Influx, *n.* 1.—Blītar jānā yā bal jānā.

2.—Dukhūl; ek shai kā dūsrī shai meñ dāḡhil k.

3.—Kaliñ se ānā; ek mulk se dūstre mulk meñ kasrat yā ifrāt se ānā; kisi chiz kā dūsrī jagah se ākar rel-pel ho-jīnā (uskā bahut phail jānā yā ifrāt se ho-jānā).

Inform, *v. t.* 1.—Kisi shai kā i'lān dūstre par k.; batlānā; muttali' k.; āgāh k.; kahnā; likh-kar yā zabānī ittilā' d.; ḡhabar d.; jatānā; wāqif k.; kisi meñ kisi shai kā 'ilm paidā k.

☞ Usually followed by *of*.

2.—Muḡhbīr k.; kisi shakhs ko muttahiḡ karne ke liye uske ḡhilāf dūstre ko hālāt batlānā.

Inform, *v. i.* ḡhabar d.; muḡhbīr k.; ittilā d. yā k.; jāsusī k.

To inform against—Kisi ko muttahiḡ karne kī garaz se wāq'at kī i'lān k.; kisi kī nisbat āyīn kī ḡhilāf-warzī kī ittilā' k.; muḡhbīr k. yā ḡhabar d. Two persons came to the magistrate, and *informed against* A.—Do shakhsōñ ne hākim-i-faujdarī ke pās hāzir hokar Zaid kī nisbat muḡhbīrī kī (uski nisbat yah ittilā' dī kī Zaid ne fulāñ hukm ke ḡhilāf 'amal kiyā).

Informal, *a.* Bā-qā'ida nahīñ; ḡhilāf-i-qā'ida; ma'mūl ke mutābiq nahīñ; dastūr-i-mustamirra ke ḡhilāf; ḡhilāf-i-sarishṡa; be-zābita; ḡhilāf-i-zābita; dastūr qā'ide yā ma'mūl ke mutābiq nahīñ.

Informality, *n.* Be-qā'idagī; be-zābitagī; ḡhilāf-i-sarishṡa h.; be-sarishṡagī; dastūr ke mutābiq na h.

Informant, 1.—ḡhabar d. w.; ittilā' k. w.

2.—Ittilāh 'aid k. w.; muḡhbīr; sazā ke liye nishāñ-dihī k. w.

☞ In the latter sense, *informant* is generally used.

IN FORMĀ PAUPERIS (*Lat.*) Muflis kī tarah; muflisāna.—*To sue in formā pauperis*—Siga-i-muflisī meñ (muflisāna) nālīsh k; pāpaḡ k.

Information, *n.* 1.—Ittilā'-dihī; ittilā' d.; batlānā.

2.—ḡhabar yā ittilā' jo zabānī yā ba-zau'ā-i-tahrīr (likh kar) dī-jāwe; woh 'ilm yā wāqifiyat jo parhne yā ta'līm pāne se hāsil ho.

3.—(*Law*) Nālīsh yā istigāsa-i-siga-i-faujdarī; muḡhbīrī; kisi jurm kī ittilā'; qānūn ke kisi hukm kī ḡhilāf-warzī kī ittilā'; sarkār ke muḡābale meñ kisi jurm kī ittilā'.

Informant, 1.—ḡhabar d. w.; ittilā' k. yā d. w.

2.—(*Law*) Muḡhbīr; woh shakhs jo kisi hākim-i-faujdarī ko qānūn ke hukm ke ḡhilāf kisi fi'l ke wuqū' meñ āne kī ittilā' de; woh jo dūstre kī nisbat is mazmūn kī ḡhabar de kī usne fulāñ qānūn yā āyīn-i-ta'zīrī kī ḡhilāf-warzī kī. [muḡhbīrī kiya kare; jāsus.

3.—Goyinda; woh shakhs jiskā shewa yah ho kī dūstroñ kī nisbat

☞ "Used popularly and in a bad sense." *Webster*.

Common informant—(*Law*) Woh shakhs jo 'ādatan āyīn-i-ta'zīrī ke ahkām kī ḡhilāf-warzī kī muḡhbīrī is garaz se kiya kare kī uski nisbat sarkār se muḡābale dama qūim ho-kar taluqāt wagaira 'amal meñ āwe.

INFRA, *ad.* (Lat.) Niche.

Infraction, *n.* K̄hilāf-warzī; naqz; inhirāf; 'adam-ta'mil; shikastagī.

An *infraction* of a treaty or law—'Ahd-shikani yā k̄hilāf-warzī-i-qāuūn.—An *infraction* of an agreement.—Mu'ahade ki k̄hilāf-warzī.

Infrangible, *a.* Jise tor na sakeñ; jise tukre tukre na kar-sakeñ; jiski k̄hilāf-warzī na ho-sake.

Infringe, *v. t. 1.*—Mu'ahadāt wagaira kā tornā faskh k. yā nuko k̄hilāf-warzī 'adam-ta'mil yā gaffat ke zarī'e se shikast k. [meñ gaffat k.

2.—Inhirāf k.; k̄hilāf-warzī k.; ta'mil karne yā hukm ke bajā lāne.

To *infringe* a law—Kisī qāuūn ki k̄hilāf-warzī k. (uske ahkām ki ta'mil meñ gaffat k.) [kastagī.

Infringement, *n.* K̄hilāf-warzī; intiqāz; 'adam-ta'mil; 'adam-ifā; shi-

Infuse, *v. t. 1.*—Kisī ehiz meñ dālnā yā dhālnā.

2.—Dil meñ baithālnā; zihñ-nashīñ k.; bharnā; dākhil k.; dālnā; jā-guzīñ k.—jaise usūl yā sifaton ko.

3.—Kisī dawā ko 'araq yā pāñi meñ be ubāle is garaz se bhigonā ki uskā jauhar utar āye. [ghulā na sakeñ.

Infusible, *a.* Zihñ-nashīñ yā dākhil kiye jāne ke qābil; jisko galā yā

Infusion, *n. 1.*—Tabī'at meñ baithālnā; zihñ-nashīñ yā k̄hātīr-nashīñ k.; dil meñ dālnā. [dāl de; sargoshi kā natīja.

2.—Dūsre ki sochāyī huyī bāt; woh bāt jo koyi kisi ke kān meñ

3.—Jo dawā ghul na sake usko 'araq yā pāñi meñ is liye bhigonā ki uskā 'araq be ubāle yā josh diye utar āwe; k̄hisānda.

INFUTURO, (Lat.) Āyinda yā āyinda par; āge; zamāna-i-mustaqbil meñ.

Ingenious, *a. 1.*—Zahīn; zakī; tabbā; jiski tabī'at meñ ijād ho; jo koyi bāt jhatpat apñi tabī'at se nikāl yā qāim kar-le; mukhtari; jiski tabī'at bāton ke ikhtirā' ke liye munāsib ho; chatur.

2.—Jo natīja-i-zihānat ho; jisse zihñ ki tezi pāyī jāe; jiski sākht (banāwat) 'ajīb-o-garīb ho; jismeñ 'ajīb 'ajīb kaleū lagī hon; jiskā dāul yā dhāncha 'ajīb qism kā ho. [munāsib—jaise jāwāb.

3.—Zarāfat se bharā huā; 'umda; mauqe' kī; uihāyat mauzūñ yā *Ingenuity*, *n. 1.*—Bāton ke jhatpat nikālne ki sifāt yā quwwat; quwwat-i-ijād; ijād; ikhtirā'; zihānat; zakāwat; hunar-mandī; 'aql ki tezi; chaturāyī; tez-falūmī; zīrakī. [kisi shai ki sākht wagaira meñ ho.

2.—Woh 'umdagī yā 'ajīb-o-garīb sifāt jo quwwat-i-ijād ki wajh so

Ingenuous, *a. 1.*—Sāf; be-riyā; be-ehhakke-panje kā; sīna-sāf; jismeñ kapaṭ na ho; woh shakhs yā shai jismeñ banāwat yā do-rangī wagaira na ho.

2.—'Umda qism kā; jo natīja-i-'ālī-himmatī ho; ā'lā dāje kā.

3.—Nutfā-i-sharīf kā; 'ālī-nasab.

Ingenuousness, *n.* Safāyī-i-qalb; dil ki safāyī; be-ehhake-panje kā h.; kharāyī; be-riyāyī; dil ki sachāyī; dil meñ dagā-bāzī yā kapaṭ kā na rahnā.

Inglorious, *a. 1.*—Jalīl yā buzurg nahīñ; bā'is-i-ābrū yā 'izzat nahīñ; jiske sāth shuhrat yā nāmwarī na ho.

2.—Sharm se bharā huā yā jispar sharm āye; jo nadāmat kā bā'is ho; mā'yūb; zalīl; jo bā'is-i-hatī ho.

Ingratiate, *v. t.* Dūsre ko apñā mihrbān-i-hāl k.; apñi tayīd dūsre kā manzūr-i-nazar yā madd-i-nazar k.; dūsre ko apñā k̄hair-k̄hwāb yā 'ināyat-farmā banānā. [favour is sought." Webster.

“Used reflexively, and followed by *with* before the person whose

Ingratitude, n. Be-wafāyī; nā-shukrī; namak-harāmī; nā-sipāsī; ihsān-farāmoshī; dūsre kā gūu (ihsān) na mānūā; jo kuchh mīhrbānī dūsre kare uskā khayāl dil meñ na r.

Ingredient, n. Kisi murakkab shai kā juz; woh mufrad dawāyeñ jinko milākar koyī murakkab dawā banāyeñ; asbāb; sāmān.

Ingress, n. 1.—Dukhūl; dākhil h.; bhītar jānā; paiṭhnā.

2.—Daḡhl; bāryābī; guzar; rasāyī; andar jāne kā iḡhtiyār; paiṭh; guzāra; madḡhal; bhītar jāne kī rāh.

Inhabit, v. t. Kahiñ rahnā; sukūnat r.; basnā; ābād rahnā; būd-o-bāsh r.; istiḡāmat r.; kahiñ jam ke (mustaqil taur par) rahnā.

Inhabit, v. i. Sukūnat r.; rahnā; basnā; ābād rahnā. [koyī rah-sake.

Inhabitable, a. Rahne ke qābil; ābādī ke lāiq; basne ke lāiq; jāhāñ

Inhabitant, n. 1.—Woh shaḡhs jo kisi maqām par mustaqil taur par rahṭā yā sukūnat-pazīr ho; kisi jagah kā hamesha kā rahne w.; bāshinda; sākin; makīn; rayis; mutawattin; rahne w.

As distinguished from an occasional lodger or visitor.

2.—(Law) Woh shaḡhs jo kisi balde yā shahr wagaira meñ sukūnat-i-qānūnī rakkhe.

Inhale, v. t. Bhītar ko sūs l.; phephare ke andar khiñchnā.

Inhere, v. i. Kisi dūsī shai meñ h. yā usmeñ nasab ho-jānā (gar yā jam jānā); kisi shai meñ aisā shāmil ho-jānā ki phir 'alāhidagī na ho; kisi sifat yā ḡhassiyat kā kisi shai meñ h. yā rahnā; lāhiq h.; 'ariz h.

Inherent, a. Kisi dūsī shai meñ rahne aur usse jūdā na h. w.; kisi dūsre se aslī ta'alluq r. w.; jibilli; ḡhilqī; paidāishi; aslī; zātī; jāuharī.

Inherit, v. t. (Law) 1.—Paidāish ke zari'e se mūris se hāsil k.; wirāsat ke rū se pānā; mūris kī wafāt par ba-taur wāris ke hāsil k.; kisi aise istihḡāq yā haq kā hāsil k. jo mūris ke marne ke ba'd qānūnan hāsil ho.

The heir *inherits* the lands of his father—Wāris apne bāp kī arāzi ba-zari'a-i-wirāsat hāsil kartā hai; wāris ko uske bāp kī arāzi wirāsatān pahuñchti hai.

2.—Jibilli hāsil k.; paidāishi yā ḡhilqī pānā; paidāish hī se r.

The son *inherits* the virtues of his father—Bete ko uske bāp kī ḡhūtiyāñ jibilli (paidāishi yā ḡhilqī) hāsil hoti haiñ.

Inheritable, a. l.—Jisko wirāsatān pā-sakeñ; jo wirāsat ke zari'e se pahuñch sake; jo qānūn ke rū se mūris se uske wāris ko pahuñch sake; qābil-i-tauris.

[se uske wāris ko pahuñch sake.

An *inheritable* estate or title—Aisi jāedād yā aisā istihḡāq jo qānūnan mūris

2.—Jo māñ yā bāp se larke meñ jā-sake; jo māñ yā bāp se larke meñ pahuñch sake.

[sakeñ.

Inheritable qualities—Aisi sifateñ jo māñ yā bāp se unkī nasl meñ paidā ho.

3.—Jisko wirāsat ke zari'e se le-sakeñ yā silsila-i-paidāish ke rū se pā-sakeñ; jisko ba-taur wāris ke pā-sakeñ; jiskā koyī wāris ho-sake.

Inheritable blood—Aisi qarābat jiske zari'e se kisi shaḡhs meñ wāris hone kī salāhiyat paidā ho-sake yā jiske rū se woh apnī jāedād-i-maqbūza ko dūsre kī taraf wirāsatān muntaqil kar-sake.

Inheritance, n. (Law) 1.—Jāedād kā istihḡāq-i-dawāmī jo kisi shaḡhs aur uske wārisoñ ko hāsil ho; woh jāedād jo kisi shaḡhs ko dūsre ke

wāris ke taur par mile yā woh jo ek shaḡhs se dūsre kī taraf bataur usko wāris ke pahūneh sake; milkiyat jo qānūn ke mutābiq wāris ko uske mūris se hāsil ho. [kā pānā.

2.—Wirāsāt yā haqq-i-wirāsāt; wirāsāt ko istihqāq se jūedād
The heir received the estate by *inheritance*—Woh milkiyat wāris ko wirāsatan (haqq-i-wirāsāt ke zarī'e se) mili.

3.—Jo knehl wirāsāt ke rū se milā ho yā mil-sake; jo knehh wāris ko uske mūris se hāsil ho; irs; mirās; milki-maurūsi; warsa; tarka. *Inheritor, n.* Wāris; jisko mirās mile yā mil-sake.

Inheritress, n. Wārisa; woh 'aurat jisko uske mūris ke marne ke ba'd *Inheritrix, n.* mirās pahūnehe yā usko pahūnehne kā istihqāq ho.

Inhibit, v. t. 1.—Roknā; hāz r.; insidād k.; āz r. [se bāz r.

2.—Man' k.; mumāna'at k.; intinā' k.; barajnā; hukm ke zarī'e *Inhibition, n.* 1.—Roknā yā rukāwat; qaid; insidād.

2.—(Law) Woh hukmnāma jo 'adālat-i-akbar se mahkama-i-mūtaht ke nūm is garaz se jāri ho ki fulān muqaddame meḡ jo dāir hai kār-ravāyi-i-mazid multavī rakhlī jāe.

Inhospitable, a. 1.—Mihmān-nawāz nahīn; mihmān-parwar yā musāfir-nawāz nahīn; jo mihmānoḡ kī tawāzu'-mudārāt na kare yā pachhtā-pachhtā ke unko khilāye-pilāye; jo ajnāb shaḡhsoḡ yā mihmānoḡ ke hāl par mihrbānī na kare. [hifāzat ralne kā āram na mile.

2.—Jahān gairoḡ ko uṡhne-baitlne rahne-sone khāne-pīne yā ba-*Inhuman, a.* 1.—Jiske dil meḡ insān kī sī mihrbānī aur narmī na ho; kathor; be-dard; be-rahm; sang-dil; wahshī; be-tars.

2.—Jismeḡ be-rahmī pāyī jāe; sang-dilī kā; be-dardī kā.

Inimical, a. 1.—Dushman sī tabi'at r. w.; dushmanī muḡhlālafat yā khulūmat r. w.; muḡhlālif; 'adāwatī. [Webster.

“Chiefly applied to *private* enmity, as *hostile* is to *public* enmity.

2.—Muḡhlālif; bar-'aks; muzir; mutanāqiz; muḡūr; mutazād; nā-mn-*Inimically, ad.* Muḡhlālifāna; muḡhlāsamāna; 'adāwatan. [wāfiq; ultā.

Inimitable, a. Jiskī tāqlid yā naql na ho-sake; had se ziyāda 'umda yā afzal; lā-sānī; be-mis'īl; be-nazīr.

Initial, a. 1.—Shurū' kā; ibtidāyī; jisse āgāz zāhir ho; awāil kā.

2.—Jo shurū' ibtidā yā āgāz meḡ rakhlī jāwe; jo sab se pahle rakhlī jāe jaise kisī fihrist yā silsile meḡ; shurū' kā; ibtidāyī.

The *initial* letters of name—Kisi nām ke ibtidāyī hurūf.

Initial, n. Kisī nām kā awwal yā palilā harf. [likh-kar dastkhat kar d.

Initial, v. t. Kalīn apne nām ke ibtidāyī hurūf likh d.; ibtidāyī hurūf

Initiate, v. t. 1.—Fī'l-i-ibtidāyī k.; āgāz k.; shurū' k.; bismillāh k.

2.—Ibtidāyī bātoḡ se wāqif k.; shurū' kī bāteḡ sikhlanā; marātib-i-tamhīdī meḡ ta'lim d.; usūl yā gur sikhlanā; sikhlanā; ta'lim d.

3.—Kisī suhbat yā firqe wagāira meḡ uske usūl yā rusūm ke sikh-lāne ke ba'd dākhil k.; dākhil k.

Initiation, n. Kisī ko kisī nayī suhbat meḡ nske usūl qawā'id yā rusūm sikhā-parlā kar dākhil k.; kisī suhbat meḡ dākhil hone kā tariq yā uske muta'alliq kā rasm; kisī jamā'at-i-bā-qā'ida meḡ dākhil yā sharīk hone kā dhang; jo bāt pahle lā-ma'lūm yā poshida ho uske usūl kā jānuā.

Initiative, a. Jisse kisī shai kī ibtidā ho; ibtidāyī.

Initiative, n. 1.—Woh tadbīr yā talrīk jo kisī shai kī ibtidā meñ kī-jāc.

2.—Majma'-i-wāzī'ān-i-qawāim meñ kisī nayī tajwīz yā āyīn ke pesh karne kā istihqāq yā ikhtiyār.

Initiatory, a. 1.—Ibtidāyī; tamhīdī; jo kisī shai ke shurū' karne (uske āgāz) ke liye mauzūn yā munāsib ho; shurū' kā.

2.—Jisse kisī shai kī ibtidā ho; jisse kisī shai kā āgīz ta'līm k̄hwāh rusūm wagaira ke bartāw ke zarī'e se ho.

Initiatory, n. Rasm-i-tamhīdī yā ibtidāyī; shurū' kā rasm.

Injudicious, a. 1.—Be-'aql; 'āqil nahīn; be-tamīz; be-shu'ūr; 'aql se k̄hālī; be-tamīzī se 'aunāl k. w.; nādān.

An *injudicious* person—Be-'aql yā be-tamīz shukhs.

2.—Jo 'aql-i-salīm yā tamīz ke muwāfiq na ho; be-'aqlī kā; be-tamīzī kā; k̄hilāf-i-'aql.

['aql-i-salīm na ho.

An *injudicious* act—Fī'l-i-k̄hilāf-i-'aql; be-tamīzī kā k̄m; aisā fī'l jo muqtazā-i-

Injunction, n. 1.—Hukm d.; tākid ke sāth kahū.

2.—Hukm; tākid; kisī zī-ikhtiyār afsar kī hidāyat.

3.—(Law) Woh hukm yā hukmnāma-i-'adālat jiske zarī'e se kisī farīq ko kisī fī'l-i-k̄hās ke karne yā usse bāz rahne kā hukm diyā jāwe.

“More generally used as a preventive than as a restorative process, although by no means confined to the former.” Webster.

Injure, v. t. 1.—Jism ko majrūh k.; badan ko zaḥmī k. yā choṭ pahūchānā; sihat meñ futūr dālnā yā mazarrat pahūchānā. [ghatā d.

2.—Kisī māl yā jāedād ko nuqsān pahūchānā yā nskī ināliyāt

3.—Neknāmī wagaira meñ futūr dālnā dāgyā dhabhā lagānā; badnām k.

4.—K̄hushī meñ mazarrat pahūchānā yā use ghatā d.; munaggas k.

5.—Dil dukhānā; ranj pahūchānā; izā d.

6.—Zilm yā 'aql meñ futūr dālnā.

7.—Haq-talfī k.; haq mārū.

Used in a variety of senses.

Injurious, a. 1.—Gair-wājib; nā-jūiz; be-jā; jisse dūsre ke haq ko nuqsān yā mazarrat pahūche (uski haq-talfī ho).

2.—Nuqsān pahūchāne w.; ziyān-kār; muzir; k̄harāb.

3.—Muzil-i-haisiyat-i-'urfī; nek-nāmī meñ futūr dālnā w.; jisse badnāmī ho; jisse ruswāyī ho.

Injuriously, ad. Aisi tarah par kī nuqsān ho; be-jā tarīq par; ba-tarz-i-nā-jūiz; zarar ke sāth; nuqsān ke sāth.

Injury, n. Nuqsān masalan zāt jāedād huqūq nek-nāmī yā māl-o-ashāb meñ; k̄hisāra; ziyān; zaḥm; sadma; choṭ; izī; aziyat; zulm; dast-darāzī; ziyādatī; bidnāt; haq-talfī; be-insāfī.

Injustice, n. Be-insāfī; haq-talfī; nāhaq-koshī; andher; zulm; bedādī.

Inland, a. 1.—Andarūn; samundar se dūr; mufassal.

2.—Jo kisī mulk ke andar ho; jisko gair mulk se ta'alluq na ho; mulkī; desī.

[bhitar ho.

Inland trade—Mulki tijarat; aisi saudāgarī jo kisī mulk meñ bhitar-hī

3.—Ek hī mulk par mahdūd; jo mulk-i-wāhid meñ likhī jāc aur wājibu-l-adā ho masalan hundī.

[foreign bill, see foreign.

For the distinction between an *inland* bill of exchange and a **IN LIMINE, (Lat.)** Shurū' hī meñ; awwal hī awwal; pabli hī manzil meñ; chaukhat hī par; bhitar qadam rakhte hī; ibtidān.

IN LOCO, (*Lat.*) Jagah meñ; asli yā mnuāsib jagah par.

IN LOCO PARENTIS, (*Lat.*) Bāp yā mā ki jagah. [dūsre ke sāth rahe.

Inmate, *n.* Woh shakhs jo ek hī makān lekin jūde jūde kamroñ meñ

Innocence, *n.* Be-jurmī; be-gunāhī; kisi khās jurm ki mujrimī se

harāt; safāyī; woh hālat jismeñ kisi jurm yā gunāh kā ilzām na

lagāyā jā-sake; dil ki safāyī yā sādagi; ma'sūmiyat; sidhāyī;

bholā-pan. [ki mujrimī se āzād.

Innocent, *a.* 1.—Be-jurm; be-gunāh; nā-kardā-gunāh; kisi khās jurm

He is innocent of that crime—Woh us jurm kā mujrim nahīn hai.

2.—Jisne koyī bejā fi'l na kiyā ho; gunah-gār nahīn; ma'sūm;

pāk yā pāk-dāman. [khāsiyat na ho.

3.—Muzir yā zarar-rasān nahīn; jismeñ nuqsān pahūchāue ki

An innocent medicine—Aisi dāwā jo muzir na ho yā nuqsān na kare (jismeñ

nuqsān pahūchāue ki khāsiyat na ho).

4.—Jāiz; rawā; mamū' nahīn; gair-mamū'.

An innocent trade—Tijārat-i-jāiz yā aisi tijārat jiske karne ki ijāzat hāsīl ho.

Innocuous, *a.* Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho; jiskī tāsīr burī na ho;

zarar-rasān nahīn—jaise koyī chiz.

Innovate, *v. t.* Koyī nayī shai dākhil karke badalnā yā tabdīl k.; koyī

nayī bāt dākhil yā jāri k.; nayī rāh nikalnā; ijād k. [nur-o-tabaddul k.

Innovate, *v. i.* Nayī nayī bāteñ ijād k.; jo bāt qāim ho-chuki ho usmeñ tagai-

With on.

Innovation, *n.* Woh tagaiyur-o-tabaddul jo kisi nayī shai ke dākhil kar-

ne yā kisi amr-i-jadīd ke ijtā se ho; qawānīn dastūrāt rusūm yā 'amal-

darūmad-i-mustamirra meñ tabādala; ikhtirā'; ijād; ahdās.

Innoxious, *a.* 1.—Be-zarar; jisse burāyī paidā na ho; jiskā asar bad na

ho; jisse kuchh nuqsān na ho.

2.—Be-jurm; be-gunāh; ma'sūm; pāk-o-sūf.

Innaendo, *n.* Dūr kā ishāra; kisi aise shakhs yā aisi chiz ki taraf dūr

dūr kā ishāra kināya yā huwāla jiskā nām na liyā jāe; ramz.

Innumerable, *a.* Be-shumār; be-hisāb; an-ginat; shumār meñ isqadar

ziyāda ki gin na sakeñ; bahut hī ziyāda; nihāyat hī kasīru-t-tā'dād.

Inoffensive, *a.* Jisse rañj na pahūche; jisse tabī'at ko ishti'āl na ho;

jisse be-qarārī yā pareshānī na ho; garīb; be-shar; jisse karāhiyat na ho.

2.—Be-zarar; jisse kisi qism kā nuqsān yā mazarrat na ho.

Inofficial, *a.* Sarishte kā nahīn; jo min-jānib-i-ahl-i-kār-munāsib na ho;

jo sarishte ke mutābiq na ho; jo mansab kerā se na kiyā jāe.

Inofficially, *ad.* Ma'mūlī tarz par yā hāsiyat-i-mansabī ke rū se nahīn;

bā-zābita yā sarishte ke mutābiq nahīn.

Inofficious, *a.* 1.—Gair-multafīt; tawāzu' yā aqhlāq se pesh na āne w.

2.—(*Law*) Jismeñ farz-i-asli par lihāz na rakkhā jāe; asli farz ke

kabilāf; nā-mihrbān. [rūh-i-nūhaq-kosbī mahjūbu-l-ira kare.

An inofficious testament—Aisi wasiyat-nūma jiske rū se mūsī apne larke ko az-

Inoperative, *a.* Gair-muassir; jiskā koyī asar yā natīja paidā na ho; nā-

kārgar; gair-nāfiz; be-tāsīr.

Inopportune, *a.* Be-manqā'; be-waqt; be-mahal; snbhitē kā nahīn.

Inopportune, *ad.* Be-waqt; nā-waqt; aise waqt jab subhita yā āram

na ho; be-manqā.'

Inordinate, *a.* Hadd-i-ma'mulī par nahīn (uske bāhar yā usse mutajāwiz); be-qā'idā; be-ṭhekāne; be-silsila; andāz se ziyāda; be-andāz; jādā-i-ī'tidāl ke bāhar.

Inordinately, *ad.* See *supra*.

IN OVO, (*Law*) Andē hī meñ; shurū' hī meñ; bunyād parte hī.

IN PARI DELICTO, [*Lat.*] (*Law*) Isī qism ke jurm meñ.

IN PARI MATERIA, [*Lat.*] (*Law*) Isī qism ke mu'āmale meñ. [taqil.

IN PERPETUAM, [*Lat.*] Hamesha ke liye; dawām ke liye; bataur-i-mus-

IN PETTO, [*Lat.*] Dar-parda; khufyatan; dil meñ.

IN POSSE, [*Lat.*] Mumkiun-l-wujūd; maujūd nahīn par mumkin.

As distinguished from *In esse*. [āp yā āp-hī.

IN PROPRIA PERSONA [*Lat.*] (*Law*) Khud; asālatan; bi-z-zāṭihī;

Inquest, *n.* 1.—Tahqīqāt; talāsh; dhūndh; just-jū; khoj.

2.—(*Law*) (a) Tahqīqāt-i-'adālat; taftish-i-sarishṭa yā zābita; hākimi tahqīqāt. (b) Woh log jo qānūn ke mutābiq kisī mu'āmala-i-diwānī yā faujdārī meñ 'ala-l-khusūs kisī aise shakhs kī maut kī nisbat tahqīqāt ke liye jam' hon jo mārpiṭ se yā daf'atan mar-gayā ho.

Inquire, *v. i.* [Written also *enquire*] Suwāl yā suwālāt pūchhnā; pūchh-pūchh-kar asl haqīqat yā kisī bāt ke muta'alliq hālāt daryāft k.; tahqīqāt yā istifsār k.

To inquire of a person—Kisī shakhs se kuchh pūchhnā yā daryāft k.—*To inquire concerning, after, or about, a person or thing*—Kisī shakhs yā shai kī nisbat daryāft-i-hāl yā istifsār k.—*To inquire into a fact*—Kisī wāqī'a ke muta'alliq istifsār-i-hāl k.; uski nisbat khās khās bāton kī just-jū k.; tahqīqāt k. *To inquire for a place or person, or something which is missing*—Kisī jagah shakhs yā gum-shuda shai ko dhūndhnā (uski talāsh yā just-o-jū k.)

Inquiring, *p. a.* Joyā; tahqīqāt yā taftish kā 'ādī; jo bāton ke wujūh daryāft kiyā kare; jismeñ barī just-o-jū ho. [par.

Inquiringly, *ad.* Istifsār kī nazar se; joyāyī ke liye; pūchhne ke tarīq

Inquiry, *n.* 1.—[Written also *enquiry*] Daryāft k.; suwālāt pūchh-kar hāl daryāft k.; istifsār; pursish; taftish; pūchh-pūchh-kar kisī bāt kī tahqīqāt. [tahqīqāt; tajassus; just-o-jū; joyāyī.

2.—Asl haqīqat yā kaifiyat kī talāsh; wāqī'āt yā usūl kī taftish; **Inquisition**, *n.* 1.—Istifsār; tahqīqāt; jānch; just-jū; bāz-purs. [taftish.

2.—(*Law*) Tahqīqāt-i-'adālatāna; zābite yā sarishṭe kī jānch yā

Inquisitive, *a.* Mustafsir; suwālāt pūchhne par mālī; just-o-jū kā 'ādī; joyā; suwālāt bahs tahqīqāt yā mulāhaze ke zarī'e se kisī amr kī nisbat daryāft-i-hāl par mālī; mutalāshī; mutafahhis.

IN RE, (*Lat.*) Mu'āmale meñ; muqaddame meñ; ba-muqaddama.

IN REM, (*Lat.*) Jāedād ke muqābale meñ; bar-jasta. [nā-muwāfiq.

Insalubrious, *a.* Sihhat-āwar nahīn; sihhat (tandurustī) ke liye muzir;

Insalubrity, *n.* Sihhat-āwar na h.; tandurustī ke liye muzir h.

Insane *a.* 1.—Maslūbu-l-hawās; majnūn; pāgal; fātiru-l-'aql; diwāna; jiske mizāj meñ wahshat ho; khafaqānī.

2.—Jo majnūnon ke kām āye yā unke liye makhsūs ho; pāgalon kā.

Insanity, *n.* Majnūniyat; fātiru-l-'aqlī; junūn; sandā; khābt; diwanagī; khafaqān.

- Insatiable, a.** Nā-qābil-i-taskiū; jisse serī (āsīdagi) na ho; barā hī lālchī; palle sire kū haris. [rakhue ke liye kanda k.]
- Inscribe, v. t. 1.**—Likhnā yā khoduā; hamesha yā bahut dinon tak qāim
- 2.—Dil yā zihu par munnaqqash k.; zihu-nashūn k.; dil par jamānā yā baiṭhālūnā; naqsh kar-d. [kitāb wagaira.]
- 3.—Muḥktasar sā kḥutba likh-kar kisī ke nām hadya k.—jaise koyī
- 4.—Hurūf yā alfāz likh d.
- Inscription, n. 1.**—Likhnā; kanda k.; khodn.
- 2.—Kitāba; jo kuehl likh yā kanda kar diyā jāe; jo kuehl kisī ṭhos chiz par is garaz se likh khod yā kanda kardiyā jāe ki bahut roz tak qāim rahe.
- 3.—Ta'ziman yā apnā dast-gir banāne ki garaz se kisī kitāb wagaira par kḥutba-i-muḥktasar likh-kar kisī ke nām hadya k.
- Inscrutable, a. 1.**—Jiskā patā taftīsh se na lage; aisā nahīū ki taftīsh-o-tahqīq ke zarī'e se samajh meū ā-jāe. [daryāft na kar-sake.]
- 2.—Jismēū insān ki 'aql ko dakhil na ho; jisko insān apnī 'aql se
- Insecure, a. 1.**—Mahfūz nahīū; hifāzat kā tayaqqun na r. w.; jise khatre yā nuqsān kā andesha rahe—jaise shakhs.
- 2.—Jiskī hifāzat yā jiskā bachāw bakhūbī na ho; gair-mahfūz; ma'rīz khatar yā zawāl meū; be-ār—jaise koyī chiz.
- Insecurity, n. 1.**—'Adam-muḥāfazat; hifāzat kā tayaqqun na r.
- 2.—Mahfūz na r.; 'adam-i-tahāfūz; khatra; jokhim; ma'rīz-i-zawāl yā itlāf meū rahnā.
- Insensibility, n. 1.**—Bad-hawāsī; be-hiss-o-harakat rahne ki hūlat; kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne ki quwwat na r.; be-hoshī; be-khabarī.
- 2.—Dil ke fauran yā kḥūb hīl jāne yā uspar asar pahūchne ki quwwat na r.; dil meū dard yā muhabbat kū na h.; dil kū mūrda ho-jānā; be-dardī; sard-miln.
- Insensible, a. 1.**—Be-hiss; be-jān; sun; jismen kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne ki quwwat na ho; be-hoshī; be-khabar.
- 2.—Jismēū josh yā muhabbat na ho; be-dard; kaṭhor; nir-mohī; riqqat yā muhabbat se khālī; be-khabar; majhūl.
- 3.—Lā-ma'lūm; jisko hawās-i-khamsa se ma'lūm na kar sakeū; jo istarāh par āhista āhista ho ki ma'lūm na ho-sake; is āhistagi se yā istarāh par ba-tadrij ki naubat-i-wuqū' mahsūs na ho.
- Insensibly, ad.** Gair-mahsūs tarz par; aisī tarāh ki hawās-i-khamsa se mahsūs na ho; lā-ma'lūm; āhista-āhista; ba-tadrij; haule-haule.
- Inseparable, a.** Jo judā na ho-sake; jisko alag yā 'alāhida na kar-sakeū; nā qābil-i-tafriq; lāzim-malzūm; nā-munfak.
- Inseparably, ad.** Aisī tarāh ki 'alāhidagi na ho-sake; aise ittifaq se ki uifaq munkin na ho; ek-dil ho-kar.
- Insert, v. t.** Kisī shai meū dālnā yā dākhil k.; shāmil k.; darj k.; chapḥānā; likhnā; mundarj k. [dākhil yā darj ki jae.]
- Insertion, n. 1.**—Jdkhāl; indirāj; dākhila; shumūl. Woh shai jo
- Inside, prep. or ad.** Bhītar; andar; meū; bīch.
- Inside n.** Andarānī hissa; bhītar kā hissa; bīchlā hissa.
- Insidious, a. 1.**—Ghāt meū rahne w.; ghātī; jo phauśāne yā dām-i-balā meū dālnē kū mauqa' dekhā kare; dhokhe-bāz; dagā-bāz; makkār; 'aiyār—jaise shakhs.

- 2.—Jisse phānsānā yā dām meñ lānā maqsūd ho.
Insidiously, *ad.* Phānsāne kī nīyat se; dhokhā dene kī garaz se; makkārī se; dagā-bāzī se; bad-nīyatī ke sāth; hila-sūzī se; kapat se.
Insidiousness, *n.* Phānsāne kā mauqa' dekhā yā takā k.; dagā-bāzī; dhokhe-bāzī; 'aiyāī.
Insight, *n.* Kisi shai kī andarūnī kaifiyat dekhnā; mulāhaza-i-kāmil; wāqifiyat-i-tāmma; barī wāqifiyat yā mahārat; kisi bāt kā baḡlūbī jāmnā yā usmeñ mahārat r.
Insignia, *n. pl.* Mansab khwāh 'izzat ke nishān yā tagme wagaira.
Insignificance, } *n.* 1.—Be-ma'nī h.; lā-ya'nīyat; behūdagi. [nā-chīz h.
Insignificancy, } 2.—Be-waq'atī; be-tāsīrī; kisi qism kī maqsad-barārī ke lāiq na h.;
 3.—Qābil-i-lihāz yā iltifāt na h.; zillat; be-waq'atī.
Insignificant, *a.* 1.—Be-ma'nī; matlab-khez nahīn; behūda; lā-ya'nī; lagw; jiske ma'nī kuchh na hoñ.
 2.—Be-waq'at yā be-tāsīr; jisse koyī mudda'ā hāsil na ho (koyī matlab na nikle); nā-chīz; khafī; haqīr; ehōtā.
 3.—Zalīl; nafrat ke qābil; be-waq'at; do kauṛīkā—jaise koyī shakhs.
Insincere, *a.* 1.—Zāhir-o-bātin donoñ meñ yaksān nahīn; sachchā yā sādiq nahīn; jhūṭhā; kaptī; gandum-unmā-i-jau-farosh—jaise shakhs.
 2.—Jismeñ dagā-bāzī bhārī ho; jhūṭh; kapat kī—jaise bāteñ. [mal.
 3.—Nā-qābil-i-'tibār yā istidlāl; jisse māyūsi ho; nāqis; nā-mukam.
Insincerity, *n.* Jhūṭhāyī; do-rangī; riṣā-kārī; 'aiyārī; makkārī; aslī yā sachchā na ho; zāhir-o-bātin donoñ meñ ek tarah kā na h.
Insinuate, *v. t.* 1.—Āhista āhista yā ghūm-phirke khwāh tang rāh se bhītar jānā. [tagī se baithālānā; zihū-nashīn k.
 2.—Suhūlat se dākhil k.; fann-o-fareb se dākhil k.; dil meñ āhis.
 3.—Ishāre se batlānā; dūr kī bāton se sochānā; ~~ramānā~~ 1. j.
 batlānā. [yā makr-o fireb se apne ko ghūsānā yā dākhil k.
 4.—Apnī tayīn ba-tadrij kisi kā manzūr-i-nazar banānā; āhista āhista Used reflexively.
Insinuate, *v. i.* 1.—Lā-ma'lām bhītar paith yā bah jānā; ghūm-kar bhītar jānā; āhista āhista yā be-ma'lām andar jānā.
 2.—Apnī tayīn manzūr-i-nazar ṭhahrānā; khushāmad yā chorī se bār-yābī hāsil k. (dākhil yā rasāyī pānā).
Insinuation, *n.* 1.—Āhista āhista yā pech-o-tāb khā-ke bhītar jānā.
 2.—Khushāmad yā 'aiyārī se kisi ko apnā mihr-bān-i-hāl kar-l.
 3.—Dil-rubāyī; khush karne aur kisi ke dil ko apne qābū meñ kar lene kā fan. [nā; āwāza.
 4.—Ishāra; kināya; dūr kī bāton kā hawāla dekar kisi bāt kā sochā.
Insipid, *a.* 1.—Be-maza; be-zāiqa; sīṭhā; phūkā; jismeñ kisi qism kā maza yā zāiqa na ho. [ho; gair-muassir.
 2.—Be-jān; be-dam; be-lutf; be-namak; lachar; jiskā asar dil par na
Insist, *v. i.* Kisi amr ko nihāyat aham samajh kar uspar istidlāl k.; kisi bāt par bahut zor d.; isrār k.; ba-jidd yā musir h.; na mānnā; haṭh k.; aṛnā; mutaḡāzī h.; tang-ṭalabī k.
 Usually with *on* or *upon*.
IN SITU (*Lat.*) Apnī aslī jagah par. [tadbīron se pakāṛnā; bajhānā.
Insnares, *v. t.* 1.—Phānde meñ phānsānā; dām meñ giriftār k.; masnū'i

2.—Wargalāunā; targīb d.; makr-o-fireb se apne bas meñ k.; dām-i-tazwir meñ lānā; makr yā dhokhe se apne qābñ meñ k.
Insolence, n. Gurūr yā ghamand jo dūsroñ ke sāth tahqīr aur takabbur se bartāw meñ zāhir kiyā jāe; shokhī; dhithāyī; tunuk-mizājī ke sāth tahqīr.
Insolent, a. 1.—Ghamandī wa magrūr aur dūsroñ ke sāth tahqīr se pesh āne w.; mutakabbir; shokh; dhithā; gardan-kosh; jiske mizāj meñ tahakkum ho—jaise shakhs. [mutakabbirāna.

2.—Jo shokhī se paidā ho; jisse ghamand aur tahqīr zāhir ho;
Insoluble, a. 1.—Lā-hal; jiski dushwārī raf' na ho-sake; jiske āzābzub ko dūr na kar-sakeñ; jiskā 'uqda na khul sake; nā-qābil-i-tauzīh yā tafsīr; mushkil; kathin.

2.—Jo adā na ho-sake; jiskā ifā mumkin na ho.
Insolvency, n. (Law.) (a) Nādārī; muflisī; us shakhs kī hūlat jo apne dnyūn unke wājibu-l-adā hone par khwālī kār-o-bār ke ma'mūlī silsilo meñ adā na kar sake. (b) Mālik ke kul dnyūn ke adā ke liye kāfī nā h.

The *insolvency* of an estate—Kisi jāedād kī isqadar na h. ki usse uske mālik kā kul qarz adā ho-sake.

Insolvent, a. 1.—(Law.) Nādār; muflis; jiske pās isqadar jāedād na ho ki usse uske dnyūn adā ho-sakeñ; is bāt kī inqadār na r. w. kī tijārat aur kār-o-bār ke dāurān meñ joñ joñ rupaye uske zimme hote jāeñ unko chukātā jāe; gair-mustatī'.

An *insolvent* debtor—Madyūn-i-nādār; aisā shakhs jo qarzdār ho par usko pās itnī jāedād na ho ki usse woh apnā qarz adā kar sake.

2.—Mālik ke kul qarz adā karne ke liye nā-kāfī; isqadar nahīñ ki mālik usse apnā kul qarz chukā sake. [adā ho sake.

An *insolvent* estate—Jāedād jo isqadar na ho ki usse uske mālik kā sab qarz

3.—Un shakhsōñ se muta'alliq jūko apne dnyūn ke adā karne kī maqdarat na ho. [adā karne kī maqdarat yā istitā'at na ho.

An *insolvent* law—Woh āyin jo aise logōñ se muta'alliq ho jūko apne dnyūn ke

Insolvent law, or act of insolvency—Woh āyin jiske mutābiq gair-mustatī' madyūnoñ kī haq-rasī us hālat meñ ho jab we apne dāmoñ ke naf' ko liye apnī jāedād de-deñ.

Insolvent, n. (Law.) Madyūn-i-nādār; aisā madyūn jiskī jāedād uske qarz ke adā karne ke liye kāfī na ho; diwāliyā muflis yā gair-mustatī' madyūn.

Inspect, v. t. 1.—Mulāhaza k.; kisī shai kī māhiyat yā bejāiyat wagaira daryāft karne ke liye use jāhchuñ; khūb nuktachīñ ko sāth dekhñā.

2.—Hāsiyat-i-mansabī se mulāhaza k.; apne mansab ke rā se dekhñā-bhāñ; nigrāñī k.; ihtimām k.; mu'āyana k.

Inspection, n. Mulāhaza; mu'āyana; tahqīq ke sāth jāñch; khūb yā ihtiyāt ke sāth dekhñā; mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana; ihtimām; nigrāñī.

Inspector, n. Mulāhaza mu'āyana yā nigrāñī k. w.; muhtamim; woh shakhs jise kisī kām kī nigrāñī is garaz se sipurd kī-jāwe ki woh use qarār wāqī' aujām karāye; woh shakhs jo apne 'uhde yā mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana kare.

Insomuch, ad. Itnā; isqadar; yāhūñ-tak; aisā yā istarah.

Followed by *that* or *so*.

Instability, *n.* Be-sabāti; nā-pācdāri; 'adam-tasmīm-i-irādat (irāde kā mazbūt na h.); talawwun; badlā yā tabdil huā k.; qāim yā mustaqil na rahūā.

Instable, *a.* Be-sabāt; apne irāde par qāim na rahne w.; mutalawwun; gair-mustaqil; jo badlā yā tabdil huā kare; gair-mustaqil; mazbūt yā mustahkam nahūi; mutagayir.

Install, *v. t.* Kisī 'uhde rutbe yā mansab par qāim k.; ma'mūlī rusūm ke sāth kisī mansab par māmūr k. yā koyī kām samūpūā; masnad-nashūi k.; gaddi-nashūi k. (gaddi par baiṭhālūā); takht-nashūi k.

Installation, *n.* Gaddi-nashūi; masnad-nashūi; takht-nashūi; kisī 'uhde yā rutbe wagaira par rusūm-i-ma'mūlī ke sāth mansab kiya jāūā.

Instalment, *n. l.*—See **Installation**.

2.—Qist; kisī raqam kā ek juz jo waqt-i-khās par adā kiya jāe.

Payment by instalments—Kisī raqam kā ba-aqsāt yā ba-zarf'a-i-qist-bandi adā k.; kisī raqam ko ek martaba nahūi balki thorā thorā kar-ke mukhtalif waqtoḥ par adā k.—**Failure to pay an instalment**—Qist-khilāfi; waqt-i-mu'ayan par qist kā na d.—**An instalment bond**—Qist-bandi; dastāwez-i-qist-bandi.

Instance, *n. l.*—Darḡhwāst; istid'ā; isrār; taqūzā; kisī bāt ke liye dahānā yā ba-jidd h. [da'ā 'alaih ki darḡhwāst par multawī kiya gayā.

The case adjourned at the instance of the defendant—Woh muqaddama mud-

2.—Waqt; mauqa'; wāq'ia; silsila-i-wuqū'; bār; daf'; martaba.

The draft prepared, in the first instance, was good—Musawwada jo pahle (ba martaba-i-awwal) murattab huā achchhā thā; jo musawwada ibtidāan taiyār kiya gayā 'umda thā.

3.—Nazir; misāl; woh bāt jo wuqū' meḥ ā-chukī ho aur naziran kalī jāe; woh bāt jispar subūt yā tamsil ke liye hawāla diya jāwe; bāt jo tamsilan kalī jāe.

For instance—Masalan; nazir yā tamsil ke tariq se.—A court of the first instance—'Adālat-i-murāfa'a-i-awwal; woh 'adālat jisko kisī muqaddama ki ibtidāyi samā't kā iḡhtiyār ho; mahkama-i-ibtidāyi.—A court of the second instance—'Adālat-i-murāfa'a-i-sāni; woh 'adālat jise apil (apil-i-awwal) ki samā't kā iḡhtiyār ho.—A court of the third instance—Woh 'adālat jise mahkama-i-apil-i-mūtaht ke apil ke sunno kā iḡhtiyār ho; 'adālat-i-apil-i-duwun.

Instance, *v. t.* Tamsilan yā naziran bayān k.; misāl d.

Instant, *a. l.*—Kisī amr meḥ mutaḡzī; ba-jidd; sā'i; sargarm; musta'id. [nahūi]; fi-l-faur.

2.—Waqt ke i'tibār se dūr nahūi; hāzir; maujūd; ṭalā huā (dūr-

3.—Bilā-tawaqquf; jald; shitāb; turant.

4.—Maujūd; rawān; hāl.

“The word in this sense is used chiefly in dates, to indicate the current month; as the tenth of July instant.” Webster.

Instant, *n. l.*—Lahza; lamha; dam; sā'at; ān; pal.

2.—Koyī khās waqt.

3.—Jo mahīna maujūd ho (guzar rahā ho) uskā dīn yā uski l'ḡyī tārīkh. [pāuchwū tārīkh.

The fifth instant—Panjūn māl-i-hāl yā panjūn māl-i-rawān; isī mahīne ki **Instantaneous**, *a.* Jo ek sā'at yā dam meḥ ho-jāe; jiske wuqū' yā 'amal meḥ aisā waḡfa na pare jo mahsūs ho-sake.

Instantaneously, *ad.* Ek lamhe mein; ek dam mein; fauran; jhatpat; turant; fi-l-faur; 'anān-fānan.

INSTANTER. [Lat.] (*Law*) Fauran; usī waqt; bilā-tawaqquf; fi-l-faur.

The party was compelled to plead *instantly*—Woh farīq is bāt par majbūr kiya gaya ki jo kuchh uske 'uzrāt hon unko fauran pesh karo.

Instantly, *ad.* See Instantaneously.

IN STATU QUO, [Lat.] Hālat-i-asli par; aglī yā sābiqa hālat mein.

Instead, *ad.* Jagah par yā jagah mein; 'iwaz mein; ba-jāe; kisi ke barā-bar; musāwī; ba-manzila.

Followed by *of*.

Instigate, *v. t.* Ubhārnā; targīb d.; wargalānnā; igwā k.; bahkānā.

“Used chiefly with reference to evil actions.” *Webster.*

Instigation, *n.* Targīb-dihī; igwā; burāyi yā badī kī tahrīk.

Instigator, *n.* Woh shakhs jo dūse ko kisi bure kām ke karne kī targīb de; mugwī; muṣid; fasādī; bānī-i-fasād; jiske bā'is se koyī bakherā ho.

Instill, *v. t. 1.*—Qatra qatra ḍālnā; chulānā; ṭapkānā; buḍd buḍd karke girānā. [ṭhālnā; zihn-nashīn k.; talqīn k.]

2.—Āhista-āhista yā ba-tadrīj ḍālnā—jaise dil mein; dil mein bai-Instinct, *n.* 'Aql-i-haiwānī; tahrīk-i-andarūnī; 'amal kī tahrīk jo haiwān ke dil mein nā-dānista be-gair irāda kiye huye khwāh be-gair qāim karne kisi wujūh-i-'aqlī ke ho.

Instinctive, *a.* 'Aql-i-haiwānī se paidā; jo tahrīk-i-zāti yā jibillī se qāim ho; be-wujūh-i-'aqlī qāim kiye be-gaur-o-fikr be-sikhāye-parbhāye yā be-gair tajrībe ke 'amal k. w.; jo kisi kī delkhādekhī dil mein paidā na ho; aslī; zāti; az-khud paidā h. w.

Instinctively, *ad.* 'Aql-i-haiwānī ke zor se; bilā dalīl-i-'aqlī; be-sikhāye-parbhāye; be-gair tajrībe ke; tahrīk-i-qadrātī se; khud-ba-khud; zāti; zāti 'aql se.

Institute, *v. 1.*—Qāim k.; muqarrar k.; kharā k.; mu'ayan k.

To institute laws, rules, &c.—Qawānīn yā qā'ide wagaira qāim k.

2.—Buuyād ḍālnā aur qāim k.; az-sar-i-nau qāim k.; bunyād ḍālnā.

To institute a new order of nobility—Umarā kā ek nayā silsila ijād aur qāim k.

3.—Shurū' k.; āgūz k.; jāri k.; dāir k.; pesh k.; karnā; chalānā; daurān-i-kār mein lānā. [k. khwāh dāir yā pesh k.]

To institute an inquiry—Kisi tahqīqāt kā shurū' k.—To institute a suit—Nālish

Institute, *n. 1.*—Jo bāt dastūr rasm yā qā'ide ke mutābiq qāim kī-jāwe; āyīn-i-mustamirra; zābita; qā'ida. [qābil-i-lihāz ho.]

2.—Hukm; maqūla; usūl; jo bāt ba-taur sanad ke qāim kī-jāwe yā

3.—Usūl kī kitāb; ibtidāyī qawā'id kī kitāb; 'ilm-i-fiqh ke usūl kī kitāb; woh kitāb jismein qānūn ke usūl likhe hon.

4.—Koyī 'ilmī jalsa; anjuman-i-ishā'at-i-'ulūm-o-funūn.

Institution, *n. 1.*—Qāim barpā yā kharā k.

2.—Jo kuchh minjānīb-i-shakhs-i-zī-ikhtiyār hamesha ke liye qāim mu'ayan yā muqarrar kiya jāwe; woh qawānīn ādāb wa rusūm jo hākim kī taraf se hidāyat yā hukmraūi kī garaz se dawāman qāim kiye jāwen. [bāt kī bihbūdī ke liye qāim kiya jāwe.]

3.—Woh majmā' yā jalsa jo qānūn khwāh ashkhās ke hukm se kisi A literary institution—Madrasa; woh jagah jahān 'ulūm-o-funūn kī ta'lim ho; anjuman-i-ishā'at-i-'ulūm-o-funūn—A commercial institution—Mahājani kothī.

4.—Risāla-i-usūl yā qawā'id; kitāb yā risāla.

5.—Ta'lim; tarbiyat.

[d.; sikhānā-parhānā.

Instruct, v. t. 1.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; jo shakhs be-'ilm ho use ta'lim

2.—Hidāyat k.; hukm d.; irshād k.

3.—Ittilā' d.; muttali' k. yā khabar d.; batlānā.

[bharnā).

To instruct a witness—Gawāh ko sikhānā-parhānā (usko ta'lim d. talqin k. yā

Instruction, n. 1.—Sikhānā-parhānā; ta'lim d.; wāqif k.

2.—Nasihāt; pand; tarbiyat; ta'lim; jo knehih sikhāyā jāwe.

3.—Hidāyat; hukm; irshād; farmān; fahmāish.

Instructive, a. Jisse kisi bāt kī 'ilm ho; jisse kisi bāt kī ta'lim yā wāqifiyat ho; 'ibrat-khez; nasihat-āmez.

Instructor, n. Ustād; mu'allim; ta'lim d. w.; adīb; woh shakhs jo dūse ko 'ilm de.

[hathiyār.

Instrument, n. 1.—Woh shai jisse koyī kām anjām pāwe; āla; anzār;

A musical instrument—Bāja; sār.

2.—Aisā nawishta jiske zarī'e se kisi fi'l kī izhār ba-zābitā kiyā jāwe; dastāwez; wasīqa; aisi tabir jisse kisi wāqi'a kī subūt yā koyī haq muntaqil ho.

[kisi kār-i-khās ke liye muqarrar kiyā jāe.

4.—Woh shakhs jiske zarī'e se koyī kām karāyā jāwe; jo shakhs

“ If the purpose is dishonourable, the term implies degradation or meanness.” Webster,

Instrumental, a. 1.—Ba-taur āle ke kār-āmad; munidd; mu'āwin; kār-āmad; mu'īn; bā'is; sabab; jisse kisi bāt kī bihtawī meñ madad mile.

2.—Bājoh se mutā'alliq; jo bājoh se paidā ho.

Instrumental and vocal music—Gān-bājāwā; ragunā-i-santī wa sāzī.

Instrumentality, n. Kisi bāt meñ madad d.; kisi amr ke anjām kī bā'is yā zarī'a h.; zarī'n; wasīla; fā'iliyat.

Insubordinate, a. Na-farmān-bardār; hukm na mānne w.; gair-mutī'.

Insubordination, n. Nā-farmān-bardārī; 'udūl-hukmī; ikhtiyār-i-jāiz se inhirāf; uā-farmānī; sarkashī; sortābī.

Insufferable, a. 1.—Jiskā tahammul na ho-sake; jisko sah yā bardāshit na kar sakeñ; nā-qābil-i-bardāshit; jiskā koyī mutahammil na ho-sake; jo rawā na rakkhā jū sake; sakht; shadīd.

[ke qābil na ho.

2.—Qābil-i-talqīr; nafrat ke lāiq; isqadar makrūh ki tahammul

Insufficiency, } n. 1.—Kāfi na h.; 'adam-i-kifāit; kamī; tofā; jisqadar

Insufficiency, } chāhiye utnā na h. [hiyat kī na r.

2.—'Adam-i-liyāqat; 'adam-i-qābiliyat; nā-lāiq; kisi bāt kī salā-

Insufficient, a. 1.—Nā-kāfi; gair-kāfi; jisqadar kisi zarūrat kām yā maq-sad ke liye dārkāw ho utnā nahīn; kam; uāqis.

2.—Jismeñ tāqat ikhtiyār liyāqat yā huwar na ho; nā-lāiq; nā-qābil.

Insufficiently, ad. Ba-tarz-i-nā-kāfi; kāfi taur par nahīn; jitnā chāhiye utnā nahīn; kam; ba-tarz-i-nā-musāwī.

Insult, n. Qaul yā fi'l ke zarī'e se kisi kī barī-hī be-ābrūyī; gustākhi yā talqīr kī fi'l yā qaul; be-'izzatī; hatk; subkī.

Insult, v. t. Qaul yā fi'l ke zarī'e se kisi kī be-ābrūyī k. yā usse gustākhi yā tauhīn ke sāth pesh ānā; kisi kī be-'izzatī k.; kisi ko lā-sakbun lā-zabān kalām-i-bad yā buā-bhalā kahnā; hurmat l.; zalil k.

Insulting, *n.* *a.* Jismen nihāyat hatk kī bāteñ hoñ; jisse barī be-ābrūyī ho; hatk-āmez; mutahattik; dushnām-āmez; jismen fuhsh fuhsh gāliyāñ (mugallizāt hoñ.)

Insuperable, *a.* Lā-hal; jise raf' yā tai na kar-sakeñ; jise dūr na kar-sakeñ; jise tāl na sakeñ; jispar gālib na ā-sakeñ. [ments." Webster.

☞ "Applied chiefly to difficulties, objections, obstacles, or impediments."
Insupportable, *a.* Jise uṭhā yā bardāshṭ na kar-sakeñ; jo sah na sakeñ; jiskā tahammul na ho-sake; nā qābil-i-bardāshṭ; nihāyat hī bhārī sakht yā shadīd.

Insurable, *a.* Bime ke laiq; jiskā bīma k. munāsib ho.

Insurance, *n.* 1.—Bīmā; ek tarah kā mu'āhada jiske rū se kisī zar-i-mu'aiyan (premium) ke 'iwaz meñ ek farīq dūsre ko kisī khatre se muqsūn ke mu'awaze ke dene kā zimma uṭhātā hai.

2.—Woh rupaye jo jāñ yā māl ke bīme ke 'iwaz diye jāweñ.

Insurance broker—Bīme kā dallāl; woh shakhs jiskī ma'rifaṭ bīme kī saṭṭā ho.

Insurance company—Woh log jo āpas meñ sharik ho-kar bīme kī roz-gār kareñ.—*Insurance policy*—Bīme kī chīṭṭhī; woh wasīqa jo bīme ke roz gārī-

yon kī taraf se us shakhs ke haq meñ likhā jātā hai jiskī jāñ yā māl kī bīmā kiyā jāe; bīme kī saṭṭā.

Insure, *v.* 1.—Tayaqqun karānā; yaqīn dilānā; mahfūz k.

2.—Bīmā k.; kisī khās sharāit khawāh kisī sharh yā zar-i-mu'aiyan par kisī muqsūn-i-mumkinu-l-wuqū' so mahfūz rakhne kā zimma uṭhānā.

☞ "A merchant *insures* his ship or its cargo, or both, against the dangers of the sea; houses are *insured* against fire; sometimes hazardous debts are *insured*, and sometimes lives." "Webster.

Insure, *v.* Bīme kā roz-gār k.; bīme kā kār-khāna yā kār-o-bār k.; bīmā k.

This company *insures* at three per cent—Yah kampanī tin rupaye saikape par bīmā kartī hai; yah log tin rupaye saikape par bīme kā roz-gār karte haiñ.

Insurer, *n.* Bīmā k. w.; jo shakhs ba-'iwaz kisī zar-i-mu'aiyan (premium) ke dūsre kī muqsūnī ke purā kar dene kā mu'āhada kare. [lafat k. w.

Insurgent, *a.* Bāgī; sar-kash; gardan-kash; mufsid; fitna-angez; mukhā-

Insurgent, *n.* Mukkām-i-mulki so mukhālafat k. w.; jo kisī qawānu-i-khās ke nafaz meñ fash-fash aur wāqī'ī ta'arruz kare; bāgī; mufsid; sarkash.

Insurmountable, *a.* See Insuperable.

Insurrection, *n.* Kisī shahr yā riyāsat meñ bahut se logoñ kā sharik hokar nafaz-i-qānūn meñ barmālā aur wāqī'ī mukhālafat k.; hukkam-i-mulki se bagāwat; sarkashī; bagāwat; fāsād.

Insusceptible, *a.* Jismen kisī shai-i-zāid ko dakhil na ho; jispar kisī shai kā asar na pahunchēhe; gair-mutaassir; gair-mutaakhkhiz.

Intact, *a.* Jismen hāth na lagā ho; jisko kisī ne chhū-kar muqsūn yā mazarrat na pahunchāyā khawāh nā-pāk yā ganda na kiyā ho; jismen kisī tarah kā futūr na āyā ho; gair-zarar-rasīda; jo musallam yā purā purā rah jāe. [na ho (ma'lūm na de).

Intangible, *a.* Jise chhū na-sakeñ; nā-qābil-i-mas; jo chhūne se mahsūs

Integrity, *n.* 1.—Bi-l-kul yā purā purā rahnā; musallam rahnā; woh hālat jab kisī shai ke ajzā bā-ham mile rahen (mutafarīq na hoñ).

2.—Diyānat; rūst-mu'āmalagī; rūstī; āpas ko mu'āmalāt meñ safāyī.

3.—Aslī hālat; woh hālat jab kisī shai meñ mazarrat na pahunchī yā āmezish na huyī ho; aslī hālat se mutābaqat-i-kullī; safāyī; suthrā-pan.

Intellect, *n.* Idrāk; quwwat-i-mudrika; quwwat-i-mutasarrifa; samajh; 'aql; fahm; gyān; bātoñ meñ tamiz aur unke samajhne ki quwwat.

Intellectual, *a.* 1.—Zihnī; 'aqlī; idrāk-mansūb; dil se ta'alluq r. w.

Intellectual powers—Quwwat-i-mudrika; 'aql kī zor.—*Intellectual operations*—

'Amal-i-'aqlī yā zihnī; jo kuchh 'aql se kiya jāe [rahe.

2.—Khayālī; jo 'aql se ma'lūm ho; jiskā wujūd 'aqlī ho; jo zihn meñ

3.—Jismeñ quwwat-i-mudrika ('aql samajh yā gyān) ho.

4.—Fahm ke muta'alliq; jismeñ 'aql kā mazkūr ho.

Intelligence, *n.* 1.—Kisī bāt ke jānne yā samajhne ki quwwat; zihū; fahm; samajh; 'aql; idrāk; zakāwat; gyān.

2.—Ittilā'; khabar; dūr ki yā ā-ma'lūm bātoñ kā hāl. [wāqifiyat.

3.—Kisī shai kā woh 'ilm jo tahsil just-jū yā tajribē se hāsīl ho; 'ām

Intelligent, *a.* 1.—Jise bātoñ ke samajhne ki quwwat (quwwat-i-mudrika) yā 'aql dī gayī ho; quwwat-i-mudrika r. w.

Man is an intelligent being—Insān quwwat-i-mudrika rakhtā hai.

2.—Samajhūr; fahm; fahmīda; jise har tarah ki wāqifiyat ho; zīrak; dānā; 'āqil; hoshyār; hunarmand; mālūm.

Intelligible, *a.* Jo samajh meñ ā-sake; jise samajh sakeñ; qābil-i-fahm; sarī'ū-l-fahm; samajhne ke lāiq. [fahm yā sarī'ū-l-fahm.

An intelligible account—Alkā bayān jo samajh meñ ā-sake; bayān-i-qābil-i-

Intelligibly, *ad.* Aise tarīq par ki samajh meñ ā-sake; samajh meñ āno ke lāiq; sāf sāf; wazāhat ke sāth.

To write or speak intelligibly—Sāf sāf likhnā yā bolnā; aisi tarah se kuchh

likhnā yā bolnā ki woh baḥshī samajh meñ ā-jāe.

Intemperance, *n.* 1.—Be-i'tidālī; bad-parhezī; i'tidāl yā zabt-i-munāsib kā na h.; kisī shai meñ ziyādatī; kisī bāt kā andāz se ziyāda k. jisse jism ko mazarrat ho yā jo khilāf-i-nasāih ho.

2.—'Ādatan kasrat se sharāb pīnā 'ām isse ki nasha ho yā na ho.

Intemperate, *a.* 1.—I'tidāl par na rahne w.; hadd-i-munāsib se mutajāwiz; jo 'ādatan yā kisī ḥālat-i-khās meñ kisī amr meñ andāz se ziyāda haz ūthāye; tasarruf ihtizaz yā koshish meñ jāda-i-i'tidāl se tajāwuz k. w.; khāne-pīne meñ ziyādatī k. w. khūsūsān andāz se ziyāda sharāb pīne wālā; gair-mulāt; be-ihṭiyāt; had-parhez; bayā sharāb-khīwār.

2.—Andāz-i-munāsib yā ma'mūlī se zāid; be-andāz; shadīd; jispar zabt na rakhi sakeñ; had se ziyāda.

Intend, *v.* *t.* Irāda r. yā k.; qasd k.; mansūba k.; niyat k. yā r.; maushā r. yā k.; 'uzm k.; chāhnā; madd-i-nazar yā malhūz r.; maqsūd r.; kisī bāt kā karnā dil meñ thān l.

Intendment, *n.* 1.—Irāda; manshā; niyat; qasd.

2.—(Law) Kisī qānūn yā wasīqa-i-qānūnī kā aslī matlab yā manshā; kisī qānūn ke banāne wāle yā kisī wasīqe ke farīq (muqir yā mu'ahid) kā aslī maḥlūm yā manshā.

Intense, *a.* 1.—Khūb khīnchā huā; nihāyat saḥt; shadīd; shāqqa; khūb dhyān se yā dil lagā ke; jismeñ tabī'at qābī (garq) rahe.

Intense application—Riyāzat-i-shāqqa; kisī kām meñ dil se lage rahnā.—*Intense thought*—Kisī bāt kī dil se (ba'ī) soch.

2.—Nihāyat darje kā; saḥt; shadīd; tez; jo kāṭe khāe; pur-josh; jismeñ surgarmī pāyī jāe. [yā bahut hī.

Intensely, *ad.* 1.—Ba-darja-i-gāit; nihāyat hī; shiddat se; saḥt

2.—Tawajjuh ke sāth; dil se; dhyān se.

Intenseness, *n.* Tanāw; baṛī sakhti yā shiddat; baṛā zor; kisi bāt meṁ baṛī fikr yā baṛā khaṁz; nihāyat darje ki tan-dihī.

Intensify, *v. t.* Ziyāda sakht yā shadīd k.; kisi shai ke zor yā sakhti ko baṛhā d.; ziyāda zor yā tākid d.

Intent, *a.* Kisi bāt par dil lagāye huye; nihāyat sā'i; dil se mashgūl; kisi bāt ki pairawī meṁ sargarm; fikr ke sāth mihnat k. w.

Followed by *on*.

Intent, *n.* Irāda; maqsad; manshā; niyat; indiyā; garaz; ma'nī; mazmūn; mudda'a; matlab. [dar-haqīqat; dar-asl.

To all intents and purposes—Ba-hama-wujūh; har tarah se; har ek ma'nī se; Intention, *n.* Irāda; manshā; maqsad; garaz; niyat; 'azm; qasd; kisi khaṁs shai ki taraf-dil kā khūb rujū' ho-jānā yā kisi tarz-i-khaṁs par 'amal karne kā musammam irāda; woh bāt jiskā anjām maqsūd ho.

Intentional, *a.* Jo irāde yā niyat ke sāth kiya jāwe; bi-l-'amd; bi-l-qasd; bi-l-irāda; dida-o-dānista; jān-būjh-kar; ittifaqiya nahīn.

The act was intentional, not accidental—Woh fi'l bi-l-irāda kiya gayā na ki ittifaqan; woh fi'l 'amdan huā na ki hasb-i-ittifaq.

Intentionally, *ad.* 'Amdan; qasdan; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; soch-bichār ke; dida-o-dānista; ittifaq se nahīn.

Intentioned, *a.* Irāda rakhtā huā. [Bad-niyat; jiskā manshā burā ho.

Well-intentioned—Nek-niyat; jiski niyat meṁ burāyī na ho.—Ill-intentioned—

Intently, *ad.* Baṛe dhyān yā gaur se; shauq yā sargarmi se; jī se; jī lagā kar; dil-o-jān se; hama-tan; khūb hī.

Inter, *v. t.* Gārnā; dafn k.; miṭṭī d.; gor meṁ r. [bich meṁ.

INTER, (*Lat.*) Ba-shumūl; shumūl meṁ; darmiyān meṁ; zail meṁ;

INTER ALIA, (*Lat.*) Ba-shumūl-i-marātib-i-digār; aur bātoṁ ke sāth yā darmiyān. [bich meṁ.

INTER NOS, (*Lat.*) Ham logoṁ ke mābain yā darmiyān; ham logoṁ ke

INTER SE, (*Lat.*) Bā-khudhā; āpas meṁ; in logoṁ ke darmiyān. [qāim.

INTER VIVOS, (*Lat.*) Zindalogoṁ ke darmiyān; mābain-i-nashkhaṁs-i-hāiyu-

Intercede, *v. i.* Jin do farīq ke mābain ikhtilāf yā nizā' ho unmeṁ sulh

karāne ki garaz se darmiyān meṁ parnā; bich meṁ parnā; shifā'at k.;

dūsre ke haq meṁ 'uzrāt pesh k.; wisātat k.; do shakhsōṁ ke darmi-

yān raf'-i-shar karānā; bich-bichāw k.

Usually followed by *with*.

Intercept, *v. t.* 1.—Rāh meṁ rok d.; asnā-i-rāh meṁ pakarnā yā giriftār k.

2.—Kisi ki raftār ko rok d. (usko āge chalne na d.); roknā; mu-

zāhim h. [bāil h.; rāsta kāṭ d.

3.—Kisi dūsre tak āne-jāne yā uski taraf baṛhne na d.; bich meṁ

Intercession, *n.* Darmiyānagī; shifā'at; wisātat; raf'-i-nizā' ki garaz se

un do shakhsōṁ ke bich meṁ parnā jo bāham jhagarte hoṁ; bich-bi-

chāw; ek farīq se dūsre farīq ke haq meṁ kahnā-sunnā yā minnat-sa-

mājat karke usko manānā.

Interchange, *v. t.* 1.—Ek ki jagah par dūsra r.; āpas meṁ denā-lenā;

tabādala-i-bāhamī k.; adlā-badlā k.; 'iwaz-mu'āwaza k.

2.—Ek ke ba'd dūsra dākhil k.; bāri bāri se āne-jāne d.

Interchange, *n.* 1.—Tabādala-i-bāhamī; āpas meṁ denā-lenā yā 'iwaz-

mu'āwaza k. [sāhib-salāmat wagaira k.

The interchange of civilities between two persons—Do shakhsōṁ kā āpas meṁ

2.—Ek ke ba'd dūsre kā badalnā; yake ba'd-i-digare h.; 'alā-sabili-t-tartib h.; woh qism qism kī kaifiyat jo tabādale se paidā ho.

3.—Do shakhsōn yā mulkōn ke mābain tijārat kī chizōn kā tabādala; saudāgari, ke māl kā denā-lenā; tijārat.

Interchangeable, *a.* 1.—Tabādala-pazir; jisko āpas meñ de-le sakeñ.

2.—Ek dūsre ke ba'd āne wālā; jiskā wuqū' 'ala-t-tawātūr ho.

Intercourse, *n.* Shakhsōn yā qanmōn ke mābain bāham kār-rawāyī yā mu'āmalāt; rabt-zabt; bāhamī ikhtikāt; murāsālāt-i-bāhamdigar; khat-kitāhat; rāh-o-rasm; len-den; āpas meñ apne apne dil kā hāl kah-nā-sunnā; suhbat-i-bāhamī; sukūt ke sāth tabādala-i-bāhamī.

Sexual intercourse—Ham-bistārī; ham-khwābī; subbat; jimā'; mubāsharat.

Interdict, *v. t.* Hukm ke zarī'e se man' k.; bāz r.; roknā; mānī' h.; barjanā.

Interest, *v. t.* Kisī ko mukhātab karānā; kisī meñ ta'alluq yā fikr paidā k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat kisī meñ josh yā shauq paidā karānā.

☞ Usually followed by *in* or *for*.

A narration of sufferings *interests* us in favour of the sufferer—Taklīfōn kā bayān ham logōn ko mazlūm kī taraf mukhātab karātā hai (usse uskī nisbat ta'alluq khwāh fikr paidā hotī hai.—I am *interested* in the completion of this work—Mujhe is kitāb ke tamām karne kā shauq yā iski fikr hai.—To *interest one's self* in something—Kisī shai meñ sharīk h. yā uskī nisbat ta'alluq-i-khātir khwāh fikr r.; jī lagānā.

Interest, *n.* 1.—Kisī shai kī nisbat tawajjuh-i-khās; fikr; hamdardī; lihāz; khayāl; ta'alluq; 'alāqa; sarokār.

2.—Dil kā josh khwāh woh khushī se bharā ho yā ranj se khusūsan khushī shafaqat yā mulabbat kā. [se ta'alluq-i-khātir r. yā uskā izhār k.

To feel, or express, an *interest* in one—Kisī kī nisbat khushī wagaira ke sabab

3.—Hissa; juz; shirkat; māl meñ shirkat; baḳhra; sājhā.

He has an *interest* in a manufactory of cotton goods—Rāyī ke māl ke kār-khāne meñ uskā hissa hai.

4.—Naf' khwāh woh zātī ho yā 'ām; kisī shakhs yā jamā'at kī khās bhalāyī; naf'-i-zātī yā nij kā fūda; garaz.

5.—Dūsroñ par ikhtiyār; dabāw; zor; dāb.

6.—Sūd; byāj; rupaye ke isti'māl ke liye jo kuchh asl se zāid diyā jāwe; fi-sādī ke hisāb se (saikarē pichhe) woh manāfī' jo qarz diye huye rupaye par yā us jāedād par jo dūsre ke isti'māl meñ ho khwāh zar-i-qarz-i-gair-adā-shūda par hāsīl ho.

A legal rate of *interest*—Sharh-i-sūd-ba-mutābaqat-i-qāuūn; sūd kī qānūnī sharh. ☞ "A higher rate of *interest* than that which the law allows is called *usury*." Webster.—*Simple interest*—Sūd jo sirf asl rupaye par denā parē.—*Compound interest*—Woh sūd jo asl aur sūd donoñ par denā parē; sūd-dar-sūd; sūd-bālū-i-sūd. [baḳhā ke d.

7.—Koyī naf'-i-zāid; kisī chīz ke badlā देने meñ kuchh anr

8.—Haq; haqqiyat.

Rights and *interests*—Huqūq-o-marāfiq.

Interested, *p. a.* 1.—Hissa r. w.; baḳhra r. w. [tarke meñ hissa r. w.

One *interested* in the estate of a deceased person—Kisī shakhs-i-mu'awaffā ke

2.—Ta'alluq yā garaz r. w.; kisī mu'āmale meñ sharīk; kisī mu'

āmāle ke naf'-nuqsān meñ sharik; lagāw yā lagāwat r. w.; jispar khārijī asar pahuñch sake; garaz-āshnā; matlabī; garaz-maud.

An *interested* witness.—Gawāh jismeñ lagāwat ho; aisiḡawāh jisko mu'āmāle se ta'alluq ho yā jo uske naf'-nuq-ān meñ sharik ho; ahl-i-garaz gawāh.

A person *interested* in a suit.—Ahl-i-muqaddama; fariq-i-muqaddama; muqaddame kā sharik.

Interesting, *p. a.* Jismeñ dil lage; dil-chasp; suhāwnā; jo tabī'at ko bhāye; margūb; jisse josh yā shauq paidā ho. [r.; laḡ-jānā; bhir-jānā.

Interfere, *v. i.* 1.—Mukhālif h. yā mukhālafat r.; mutazād h.; tanāquz 2.—Mudākhalat; k.; dastandāz h. yā dastandāzi k.; hāth dāluā; dakhil d.; bich meñ paḡuā; dūsroñ ke ta'alluqāt meñ sharik h. [paḡuā.

Interference, *n. i.*—Mudākhalat; dastandāzi; dakhil; hāth dāluā; bich meñ 2.—Zor se takkar khānā yā bhir-jānā; mukhālafat; ittizād.

Interim *n.* Bich kā zamāna; darmiyānī waqt.

In the *interim*—Is darmiyān yā bich meñ; darīn-aspā; itne bich; itne meñ.

Interior, *a. i.*—Andarūnī; bich kā; bhītari; darūnī; bāharī yā ūpar kā nahīn.

2.—Mufassal kā; hudūd sar-had yā sāhil se dūr. [kā hissa.

Interior, *n. i.*—Kisi shai kā andarūnī (bhītari) hissa; andar yā andar 2 —Mufassal; kisi mulk wagaira kā hissa jo samundar se dūr ho.

Interleave, *v. t.* Bich meñ ek waraq dākhil k.; kisi kitāb ke aurāq ke darmiyān dūsre sāde waraq lagānā. [jndī satroñ meñ likhnā.

Interline, *v. t. i.*—Do yā zāid zabānoñ kī 'ibārat yake-ba'd-i-digare judī

To *interline* Arabic and Persian—Pahli satar meñ 'Arabī 'ibārat likhnā aur dūsri meñ Fārsī 'alā-hāza-l-qiyaḡ.

2.—Likhi yā chhapī huyī satroñ ke bich bich meñ 'ibārat ke baḡhāne yā silḡhat kī nazar se kuchh likhnā; bainu-s-sutūr meñ likhnā.

Interlineal, } *a.* Bainu-s-sutūr meñ likhā huā; dūsri satroñ ke bich
Interlinear, } meñ likhā yā chhapā huā.

An *interlinear* translation—Tarjama jo asl 'ibārat kī satroñ ke bich bich (darmiyān) meñ likhā yā chhapā ho.

Interlineation, *n. i.*—Bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhnā.

2.—Tahriḡ jo bainu-s-sutūr meñ ho; woh lafz 'ibārat yā satar jo bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhi jāe.

Interlocution, *n. i.*—Bāṡchit; guft-gū; makālīma-i-bāhamī.

2.—(Law) Woh fi'l yā digri jo faisala-i-ākḡhir ke qabl sādir ho.

Interlocutory, *a. i.*—Jismeñ suwāl-o-jawāb ho.

2 —(Law) Darmiyānī; qat'ī yā ākḡhir nahīn; kisi muqaddame ke shurū' aur kḡhatm hoie ke bich meñ jo koyī hukm wagaira diyā jāwe.

“An order, sentence, decree, or judgment, given in an intermediate stage of a cause, or on some intermediate question before the final decision, is called *interlocutory*.” Webster.

Interlope, *v. i.* Do shakḡhsoñ yā fariq ke darmiyān nā-haq paḡkar ek ko dūsre se mustafid hone nā denā; bilā-ijāzat-i-munāsib rozgār k.; kisi ke haq meñ mukḡil h.; be-jā dākhil d.; nā-haq hāth dālnā.

Interloper, *n.* Nā-haq kisi kām meñ dākhil d. w.; ba-tarz-i-bejā mudākhalat k. w.; jo kisi mulk yā jagah meñ be-guḡir ijāzat ke rozgār karne ke liye jāe.

Intermarriage, *n.* Dō k̄hāndāuon̄ ke darmiyān is tarah par shādī k̄ā honā ki ek apnī laṛkī de aur dūsre kī laṛkī le. [dūsre kī lenā.]

Intermarry, *v. t.* Āpas meñ shādī k.; apnī laṛkī shādī meñ denā aur

☞ "Said of families, ranks, castes, and the like." *Webster.*

Intermeddle, *v. i.* Bilā-wāsta dūsroñ ke mu'āmalāt meñ dakhil d.; be-kahe-sune hāth dālnā; nā-haq dakhil-dar-ma'qulāt k.; bejā dast-andāzī k.; bāham maḳhlūt k.

Intermediate, *a.* Darmiyānī; mutawassit; bīeh k̄ā; biehlā.

Interment, *n.* Dafn; tadfīn; zamīn meñ murdo k̄ā gārnā; gārtop.

Interminable, *a.* Jiskā khātima yā pāyān un ho; lā-intihā; be-had.

Intermission, *n.* 1.—Kuchh 'arse tak mauqūf rahnā; tawaqquf; waqfa; darmiyān meñ thoṛī der tak thahar jānā; muḳlat.

2.—Tap (buḳhār) k̄ā kuehh 'arse tak un rahnā; kisī bīmārī kī nauhat ke darmiyān k̄ā zamāna; waqfa.

Intermit, *v. t.* Kuchh 'arse tak mauqūf yā band kar d.; rok d.; thahrā r.

Intermit, *v. i.* Kuehh der ke liye band ho-jānā; waqfa de de kar nikal jānā; rah rah kar ehloṛ d.; kuchh kuehh 'arso be ba'd ruk jānā; bārī se ānā.

Intermittent, *a.* Bārī k̄ā; antare k̄ā; nanbat k̄ā.

Intermittent fever—Tap-i-naubat; antare k̄ā buḳhār; antariyā.

Internal, *a.* 1.—Andarūnī; bhitārī yā bhitar k̄ā; kisī had yā sath ke andar rahne w.; khārījī nahīn; jo k̄hud kisī shai se hāsil ho yā jiskā madār fi-nafsihī kisī shai par ho.

Internal peace—Andarūnī sulh—This deed bears no internal evidence of its genuineness—Is dastāweẓ meñ fi-nafsihī koyī subūt uskī asliyat k̄ā nahīn hai.

2.—Khāngī; mulkī; gair mulk ke muta'alliq nahīn; desī.

Internal trade—Khāngī yā mulkī tijārat.

3.—Aslī; haqīqī; jauharī.

Internally, *ad.* 1.—Bhitār hī bhitar; andar; upar se nahīn.

2.—Dil meñ; zīhu meñ; 'aql se.

International, *a.* Do yā zāid qaumon̄ ke rāh-o-rasm-i-bāhamī ke muta'alliq; jiske mutābiq muḳhtalif qaumon̄ meñ āpas k̄ā bartāw rahe.

Interplead, *v. i.* (*Law*) Qabl isse ki asl mu'āmale kī tajwīz ho-sake kisī amr-i-'arizi kī nisbat babs yā tajwīz kar l.; bā-k̄hudhā tajwīz kar l. jaise muḳhtalif da'widāron̄ k̄ā kisī shai-i-wāhid kī nisbat.

Interpleader, *n.* (*Law*) Woh kūr-rawāyī jiske zarī'e se do yā zāid ash-k̄hās is bāt par majbūr kiye jāen̄ ki jis shai-i-wāhid kī nisbat woh sab mudda'ā-'alaih se da'widār hon̄ uskā tasfiya bā-k̄hudhā ba-zarī'a-i-nālish karā len̄ tā-ki mudda'ā-'alaih ko judī judī nālishāt kī zer-bārī aur taklif se najāt mile aur dain wagaira be-k̄hanf hokar adā kare yā de.

A suit of *interpleader*—Woh nālish jo kisī aise shakhs kī jānib se jiske pās do yā zāid da'wi-dārān-i-muḳhtalif rupaye yā māl amānatun rakh dewen̄ un sab da'widāron̄ par is amr ke tasfiye ke liye ki jāwe ki mudda'ī (amānat-dār) woh rupaye yā māl kis da'widār ko de aur apnī tayīn khisāre se mahfūz rakhe.

Interpolate, *v. t.* Kisī nawishṭe yā kitāb meñ jhūṭhā lafz yā jhūṭhī 'ibārat dākhil kar d.; kisī aslī tahrīr wagaira meñ lafz yā 'ibārat-i-masnū'ī barhānā milānā shāmil yā dākhil k.; tahrīf k.

Interpolation, n. 1.—Kisi uawishte yā kitāb meñ koyi jhūthi 'ibārat wagaira dākhil k.; tahrif.

2.—Woh lafz yā 'ihārat-i-darog jo kisi asli tahrir meñ dākhil kī jāe.

Interpose, v. t. 1.—Bich meñ rakhnā; darmiyān meñ r.

2.—Jin do shakhson ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ parnā; darmiyān yā bich meñ ho-jānā yā parnā; dākhil d.; bich-bichāw k.; kisi kī subuk-doshi yā tasfiya-i-nizā' ke liye yah kahnā kī madad yā khidmat ke wāste ham taiyār hain.

3.—Dākhil-dar-ma'qūlāt k.; rok dene kī garaz se kuchh kah d.

Interpose, v. t. 1.—Jin do shakhson meñ takrar ho unke bich meñ parnā; bich-bichāw k.; miyāuji banuā; shifā'at k.

2.—Rokne kī garaz se kuchh kah d.

[parnā.]

Interposition, n. 1.—Darmiyān meñ hāil yā wāqi' h.; bich meñ h. yā

2.—Darmiyāngī; bich meñ parnā; wisātat; shifā'at; do farī ke mabain ho-jānā. [dene kī garaz se darmiyān meñ kah diyā jāwe.]

3.—Dākhil-dar-ma'qūlāt; jo kuchh silsila i-kalām ke shikast kar

Interpret, v. t. 1.—Kisi chiz ke ma'nī ko bayān k.; tauzih k.; sharh d.; qābil-i-fahm yā mānūs 'ibārat meñ tarjama k.

☞ "Applied to language and the like." *Webster.*

2.—Kisi chiz ke mānshā yā wujūh ko kholnā yā bayān k.; kisi chiz ke bhed ko kholnā; sāf kar d.; ta'bīr k.; 'uqla-kushāyī k.; hal k.; tāwīl k.

☞ "Applied to visions, dreams, enigmas, and the like." *Webster.*

3.—Kisi aisi shai kā hāl bayān k. jo samajh meñ na āye. [tauzih k.]

4.—Ta'rif k.; jis zabān kā lafz ho usi zabān ke dūse alfāz se uski

Interpretation, n. 1.—Tauzih; tafsīr; jo kuchh nā qābil-i-fahm ho yā samajh meñ na āye yā wāzih na ho uskā samjhā d. yā bayān k.; tarjama; tāwīl; ta'bīr.

2.—Woh ma'nī yā matlab jo tarjamān yā ta'bīr-kunanda bayān kare; ma'nī; matlab; mudda'a; sharh; bayān. [yā mufasssīr; sharh.

Interpreter, n. Tarjamān; mutarjim; tauzih yā ta'bīr k. w.; tafsīr k. w.

Interrogate, v. t. Zābite khwāh qā'ide ke muwāfiq suwāl pūchhnā; suwālāt pūchh kar daryāft-i-hāl k.; pūchhnā yā suwāl pūchhnā.

To interrogate a witness—Kisi gawāh se suwālāt pūchh kar daryāft-i-hāl k.

Interrogate, v. i. Suwālāt pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā.

Interrogatory, n. Suwāl; istifsār; suwāl-i-tahrīrī; woh suwāl jo likh kar pūchhā jāwe.

[writing." *Webster.*

☞ "This term, *in law*, is most usually applied to a question in

IN TERROREM, (Lot.) Tambīhan; mutanabbah karne ke liye; 'ibratan; khauf dilāne kī garaz se; tahdīdan.

Interrupt, v. t. 1.—Bich meñ rok yā tok d.; kisi shai ke daurān meñ mukhil h.; jab koyi bāt ho rahī ho usi hālat meñ use rok d.; hārij h.; khalāl dāluā; roknā; toknā. [tor d.; darmiyān meñ wāqi' h.]

2.—Bich meñ hāil h.; judā k.; fasl paidā k.; kisi shai ke silsile ko

Interruption, n. 1.—Roknā; toknā; bich meñ hāil h.

2.—Rokāwat; atkāw; harj; takhallul yā khalāl. [waqfa.]

3.—Tawaqquf; kisi kām kā kuchh der ke liye band ho-jānā; nāga;

Intersect, v. t. Bich se kātūnā; ek dūse se hōkar guzarnā; ek dūse ko kātūnā; judā judā k.; hissa hissa k.

Intersect, *v. i.* Bāham taqātu' k., mil-kar ek dūsre se gūzarnā.

Intersperse, *v. t.* Jā-ba-jā muntashar k.; auroñ ke shumūl meñ jā-ba-jā (jagah jagah) baiṭhālnā nasab k. yā lagūnā; chhiṭkūnā; chhiṭrānā.

Interval, *n.* 1.—Fnsī; jo khalī jagah kisī do chiz ke darmiyān ho.

2.—Woh zamāna jo waqtoñ yā sānihoñ ke mā-bain hāil ho; bich kā zamāna; 'arsa jo zamānoñ yā mājaroñ ke darmiyān guzre.

3.—Kisī bimāri wagaira ke do naubatōñ ke bich kā zamāna; waqfa; woh zamāna jismeñ koyī bimāri wagaira na rahe. [h.; hāil h.]

Intervene, *v. i.* 1.—Bich meñ ā-jānā yā h.; bich yā darmiyān meñ wāqi'

 Followed by *between*.

2.—Do waqtoñ yā sānihoñ ke darmiyān wāqi' h. yā paṇā.

3.—Is tarah par wāqi' h. ki kisī bāt meñ khalal yā rukāwat ho-jāe; māni' yā hārij h.; mukhlil h.

4.—Kisī dūsre ke 'iwaz meñ koyī kīm kḥud-ba-kḥud nṭhā 1.; dūsre ke mu'āmale meñ āp-hi-āp hāth dālnā.

5.—(Law) Apne haq ke bachāne ke liye kisī muqaddame meñ ba-taur farīq-i-sālis ke apnī tayīñ qāim karīnā; 'uzr-dāri k.

Intervention, *n.* 1.—Darmiyān yā bich meñ paṇā kḥwāl hāil h.

2.—Dastandāzi; mudākhalat; wisātat; shifā'at.

3.—(Law) 'Uzrdāri i-farīq-i-sālis; apne huqūq ke bachāw ke liye kisī shakhs kā apnī tayīñ kisī muqaddame meñ farīq-i-sālis ke taur par qāim karīnā.

Interview, *n.* Dīdār; mulāqāt; chār-chashmī; kisī amr-i-aham kī nisbat guftgū ke liye zābīte yā qā'ide kī mulāqāt; bātehlīt; āpas meñ ek dūsre kā hāl kahū-sunnā. [yā āpas meñ milā d.]

Interweave, *v. t.* 1.—Ek-sāth bunnā; bunāwat yā sūkht meñ ek kar d.

2.—Bāham maḥlilūt k.; ek meñ ek yā ekaṭṭhā baiṭhālnā lagūnā yā nasab k. [kar-d.]

3.—Ek meñ milā d.; ekaṭṭhā kar-d.; ek kar-d.; milākar ek dil

Intestable, *a* Jismeñ wasīyat karne kī salāhiyat na ho; jo qānūn ke rū se wasīyat-nāma likhne kā mujāz na ho.

An insane person is *intestable*—Majuñ shakhs wasīyat karne kī salāhiyat nahīñ rakhtā; shakhs-i-fātur-i-'aql qānūnan wasīyat-nāma likhne kā mujāz nahīñ hotā. [wasīyat-i-jāiz na kar-jāe.]

Intestacy, *n.* Bilā-wasīyat-i-jāiz mar-jānā; woh hālat jab koyī mar-jāe amr

Intestate, *a.* 1.—Bilī-wasīyat; bilā-wasīyat i jāiz mar-jāne wālā.

When a person dies *intestate*, his estate is committed for settlement to administrators—Jab koyī shakhs bilā-wasīyat (yā bilā-wasīyat-i-jāiz) mar-jātā hai to uskā matrūka intizām ke liye muhtamimōñ ko sipardī kar diyā jātā hai.

2.—Jiskī nisbat wasīyat na huyī ho; jiskā intizām wasīyat-nāme ke zarī'e se na kiyā gayā ho; gair-wasīyat-shuda.

An *intestate* estate—Jāedād-i-gair-wasīyat-shuda; aisi jāedād jiskī nisbat uske mālīk ne koyī wasīyat na kī ho.

Intestate, *n.* Woh shakhs jo bilā-wasīyat mar-jāe; aisā mutawaffā jisne apnī jāedād kā intizām wasīyat ke zarī'e se na kiyā ho. [nahīñ.]

Intestine, *a.* 1.—Andarīnī; bhitārī; kḥārijī yā berūnī nahīñ; bāhari

 "Applied to the human or other animal body; as an *intestine* disease." *Webster*.

2.—Jo kisī riyāsat yā mulk ke bhitar ho; mulkī; desī; khangī.

☞ Usually or always applied to evils.

Intimacy, *n.* Nihāyat mānūs h.; nihāyat darje kā ikhtilāt (mel-jol) yā khalā mulā; barī dostī; jigārī dostī; ek jān do qālib h.; ham-rāz ham-dam yā ham-dil h.

Intimate, *a.* 1.—Andarūnī; bhitarī; dilī.

2.—Nazdik; qarīb; pās; muttasil.

3.—Jānī; jigārī; ham-dam; nihāyat mānūs yā mālūf; bahut rabt-zabt yā mel-jol r. w.; mukhallā-bi-t-tab'. [dostī ho.

An intimate friend—Jānī dost; yār-i-gār; dilī dost; ai-n shakhs jisse barī hī

Intimately, *ad.* Nazdik-nazdik; qarīb-qarīb; lage-lage; bahūt hī; nihāyat hī; nihāyat mānūs tarīq par; nihāyāt nīfat ke sāth; bahūt hī mel-jol (khalā-mulā) rakhte hūye.

Intimate, *v. t.* Kisī bāt kā mujmālūn yā kināyatan sochānā; kisī bāt kā khūb sāf sāf na sochānā; kisī amr kī khafif ittilā' d.; kisī bāt kā bahūt khol-ke na batānā; ittilā' d.; khabar d.; imā k.; ishāratān kahnā.

Intimation, *n.* Ittilā'-dihī; ittilā'-i-khafif; ishāra; imā; muhmal ittilā; kisī bāt kā pher-phār ke sochā d.; aisi bāt jisse pūrā pūrā hāl mu'lūm na ho. [dekhānā; dhankānā; shikasta-dil k.; dil-tornā.

Intimidate, *v. t.* Khāif k.; khauf dilānā yā dekhānā; dāranā; dār intimidation, *n.* Tukhwif; dhankī; dār dekhānā; shikasta-dilī.

Intolerable, *a.* Nā qābil-i-bardāshī; nā-qābil-i-tahammul; jise bardāshī na kar-sakeñ; jo sahā na jā sake; jiskā tahammul na ho-sake; jo munāsib yā jāiz mutasawwar na ho-sake; nā-rawā.

Intolerably, *ad.* Itnā isqadar yā isdarje kā ki bardāshī na ho-sake; ba-shiddat; nihāyat hī; darja-i-gāit kā.

IN TOTIDEM VERBIS, (*Lat.*) Is 'ibārat se; in alfāz se.

IN TOTO, (*Lat.*) Bi-l-kul; tamām-tar; kulliyatan; sab kā sab; sarā-sar; az-sar-tā-pā; juz-o-kul; sāre kā-sārā.

Intoxicate, *v. t.* 1.—Nashe meñ k.; maḥmūr yā sarshār k.; matwālā k.

2.—Ek tarah kī be-khudī paidā k.; sar-garm madhosh yā maj-nūn k. [r. w.; muskir.

Intoxicating, *p. a.* Munashshī; nashilā; nasha paidā karne kī khlāsiyat

Intoxicating drugs—Ashyā-i-munashshī; aisi chizeñ jinse nasha paidā ho; muskirāt jaise sharāb bhaug gāñja afyūn wagaira. [maḥmūrī-

Intoxication, *n.* 1.—Nasha; bad-mastī; matwālā-pan; madhoshī;

2.—Dil kā barā josh; be-khudī; kisī bāt kā nasha josh yā junūn-garmā-garmī. [sakht; karā; surkash; haṭṭhī; ziddī.

Intractable, *a.* 1.—Jise jald mahkūm yā apne qābū meñ na kar-sakeñ;

2.—Nā tarbiyat-pazīr; jo sikhne yā ta'līm pāne par māl na ho.

IN TRANSITU, (*Lat.*) Asnā-i-rāh meñ; bāhar jāne kī hālāt meñ; rāste meñ. [chhip-kar.

INTRA PARIETES, (*Lat.*) Dar-parda; khufyatan; poshīla-poshīda.

Intrench, *v. t.* 1.—Qal'a-baudī kī nazar se chārōñ taraf khandaq yā khāñyūñ banānā; khandaq aur fasīl se mazbūt k.

To intrench on or upon—Yarish k.; dabā l.; dūse ke haq wagaira ko mudākhilāt kar-ke apne qabze yā ikhtiyār meñ kar-l. [yā qal'a.

Intrenchment, *n.* 1.—Khāñyūñ; khandaq; fasīl; dhus; khafif sā morecha

2.—Kisī qism kā bachāw; kisī tarah kī hifāzat.

3.—Dū-re ke huqūq meī mudālkhālat (unko dabā l.).

Intrepid, *a.* Jo khauf se na kāñpe yā tharrāe; niḍar; be-khauf; diler; shujā'; jarī; be-bāk; gāzi-mard; sher-mard.

Intrepidity, *n.* Be-khaufī; khatre meī be-khaufī kesāth dilerī; barī himmat jurat yā shujā'at; jān-bāzī; sarbāzī; be-khaufī ke sāth juwān-mardī.

Intricacy, *n.* Pech-o-tāb; pechidagī; uljhāw; uljherā; phansāw.

Intricate, *a.* Pechdār; pechida; pur-pech; uljhā huā; uljhāw kā; mug-laq; muhmal; sāf nahīn. [ke karne kī bandish; ittifaq-i-nihūfta.

Intrigue, *n.* 1.—Sāzish; bandish; fitrat; khufya ta lbiron se kisī kām 2.—Āshnāyī; mukhtalif jinsoī ke do shakhsōī ke mābain chhipī huyī nā jāiz muhabbat; saṭṭā-baṭṭā; ikhtilāt-i-nā-jāiz.

Intrigue, *v. t. l.*—Sāzish k.; bandish k.; khufyatan makr-o-fareb ke zari'e se kisī maqsad ke anjām ke liye koyī pech-pāch kī tadbīr k yā pechida bāt qām k.

2.—Āshnāyī r.; rabt-i-nā-jāiz r.

Intriguingly, *ad.* Sāzish se; bandish se; chhipī chhipī tadbiron se.

Intrinsic, *a.* Andarūnī; sachelī; aslī; haqīqī; zātī; jauhari; jibillī;

Intrinsic, *a.* paidāishi; zāhiri yā 'arizi nahīn; ma'nawī.

Intrinsically, *ad.* Dar-asl; sach-much; haqīqatan; fī-nafsīhī; bi-l-khāsiyāt. [dagī yā sifateh.

The *intrinsic* worth of a person—Kisī shakhs kī aslī zātī khwāh paidāishi 'um-

Introduce, *v. t. l.*—Andar (bhitar) lānā yā le-jānā; dākhil k.; rāh dekhlāte kisī makān wagaira ke andar le-jānā.

To *introduce* a person into a drawing-room—Kisī shakhs ko nishastgāh meī le-jānā (use rāh dekhlāte uske andar le-jānā).

2.—Le-jā-kar aur qā'ide ke mutābiq hāl batlā kar yā sifārish ke kalām kah-kar hāl-batlānā taqrīb k. yā wāqif karānā; ibtidān mulāqāt karānā yā milānā; shināsāyī (jān-pahchān) karānā.

To *introduce* a stranger to a person—Kisī shakhs se ek ajuab ko ibtidān milānā yā uskī taqrīb k.; kisī shakhs ke pās ek ajuab ko le-jā-kar uske hālāt wagaira kahnā aur mulāqāt karānā.

3.—Kisī nayī bāt kā jāri k.; koyī nayī bāt logon ko ma'lūm karānā; rawāj d.; chālānā; nikālānā.

To *introduce* a new fashion—Ek nayī waz' jāri k.

4.—Shurū' k.; pesh k.; madd-i-nazar k.; sūmne r.; tamhīd k.

5.—Tahīr yā taqrīr ke zari'e se apnī tayīn 'awām ke rū-ba-rū pesh k.

Introduction, *n. l.*—Kisī shakhs ko kahīn le-jākar dākhil k. (paliunchānā).

2.—Mulāqāt karānā; jān-pahchān (shināsāyī) karānā.

3.—Dibācha; tamhīd; 'unwān; shurū' kī bāteī; marātib-i-ibtidāyī; woh bāteī jo tamhīdan kisī taqrīr yā bahis wagaira ke shurū' meī kahī jāen.

Introductory, *a.* Ibtidāyī; tamhīdī; bataur dibāche yā muqaddame ke; jiske zari'e se koyī dūsrī shai pesh kī jāe; muqaddam yā pahle kā.

Intrude, *v. t. l.*—Be-bulāye andar chāl-jānā; is tarah-par ghns-jānā kī woh jānā bhalā (khush yā achchhā) ma'lūm na ho; logon kī suhbat meī bilā-talab dākhil ho-jānā. [waqt aur bilā-talab chāl-jānā.

To *intrude* on families at unseasonable hours—Logon ke laṛke-balon meī be-

2.—Bilā-ijāzat ghus-jānā yā dakhil kār-l.; be-jā mudākhalat k.; dabā l.
To intrude on the lands of another—Dūsre ki arāzī par be-jā mudākhalat k.;
dūsre ki zamīn par bilā ijāzat uske dakhil kār-l. (usko dabā l.).

Intrude, *v. t. l.*—Bilā-istihqāq yā bilā-talab kahīn ghus paith yā dhañs jānā
2.—Ghuseṛ d.; zor se bhitar dāl d. [bejā mudākhalat k. w.

Intruder, *n.* Jo bilā-istihqāq yā be-bulāye kahīn ghus yā paith jāe;
Intrusion, *n. l.*—Be-bulāye yā bilā-istihqāq kahīn ghus-jānā; kisi ke
ghar meñ is tarah paith yā chale jānā ki ghar kā mālīk khātīr-dārī
(tawāzu'-takrīm yā āwabhugat) na kare. [kar-l. (usko dabā l.)

2.—Mudākhalat-i-bejā; dūsre ki milkiyat par bilā-istihqāq qabza
Intrust, *v. t.* Ba-taur amānat ke hawāla k.; kisi ko hif-zat ke liye si-
purd k.; kisi ki diyānat par bharosā karke use sipurd k.; tafwiz k.;
tahwil meñ r.

To intrust a servant with one's money or goods, or to intrust money or goods
to a servant—Naqd yā jins kisi naukar ko hif-zat ke liye sipurd k.

Inundate, *v. t. l.*—Umanḍnā; sailāb k.; tal-i-āb (garqāb) k.; tugyānī
k.; pānī kā phail-jānā; charhūnā; barhānā. [d. ki bah yā utrā chale.

2.—Kasrat se bhar d.; ifrāt se kar-d.; rel-pel kar-d.; isqadar bhar
Inundation, *n. l.*—Sailāb; tugyānī; tāfān; bārḥ; būṛā; pānī kā ūchā
ho-kar nīchī zamīnoñ par phail-jānā.

Inure, *v. t. l.*—Ādi k.; khū-gar k.; ādat dālnā; isqadar kisi kām meñ
lagūnā ki kasrat-i-isti'māl se phir kuchh taklīf ma'lūm na ho yā shid-
dat wagairā kā bahut kam asar yā khayāl ho. [nasraf yā naf'e kā h.

Inure, *v. t. l.* Kām ānā yā kām meñ ānā; kārgar b.; lagāyā-jānā; kisi ke
A gift of land inures to the heirs of the grantee, or it inures to their benefit—
Hiba-i-arāzī se mauḥūb-ilālī ke wurasā ko naf' pahunchtā hai.

Invade, *v. t. l.*—Mukhālifāna ghusnā; fath karne yā lūṭne ki niyat se bataur
dushman ke andar-jānā; hamla k.; charḥāyī k.; charḥ jānā; yūrish k.

2.—Dast-darāzī k.; mudākhalat-i-bejā k.; dabā l.; talaf k.

To invade one's rights—Kisi ke huqūq par dast-darāzī yā unmeñ mudākhalat-i-
bejā k.; kisi kā haq dabā lenā mārṇā yā talaf k.

Invalid, *a. l.*—Mazbūt bā-waq'at yā qawī nahīn; za'if; kamzor.

2.—(Law) Nā-qābilu-n-nafāz; be-tāsīr; be-kār; be-waq'at; bātil;
ka-l-'adam; nā-jāiz.

Invalid, *a.* Bīmār; marīz; kamzor; nā-tuwān; rogī.

Invalid, *n.* Kamzor aur nā-tuwān shakhs; 'alīl yā bīmār shakhs; jo
shakhs kamzor yā zaḥmī wagairā hone ke sabab se kīm se jātā-rahe
(kām ke lāiq na rahe; be-kār ho-jāe).

Invalid, *v. t.* Ma'zūru-l-khidmat kar-d.; un shakhsōn ke shumār meñ
dakhil k. jo kām ke lāiq na hon; faujī yā baharī khidmat meñ be-
kāroñ ki fihrist me nām charbānā.

Invalidate, *v. t.* Be-tāsīr yā be-kār k.; kisi ki waq'at yā tāsīr ko za'if
yā kam kar-d.; kisi shai ki quwwat yā jawāz ko zūl kar-d.; nā-jāiz
k.; rad kar-d.; bātil k.; faskh k. [tasīr na r.; be-asarī; be-tāsīrī; za'f.

Invalidity, *n.* Nā-jawāzī; qawī yā mazbut na h.; qānūnī waq'at yā

Invaluable, *a.* Be-bahā; girān-bahā; itnā qimati ki uski qimāt na lagā
sakeñ; an-mol; is qadar 'umda ki us 'umdagī ki tashkīb na ho-sake.

Invariable, a. Jismeñ tagaiyur yā tabaddul na huā kare; hamesha ek-hī hālat meñ rahne w.; gair-mutalawwīn; gair-mubaddal; hamesha yaksān (ek tarah kā). [tabaddul; yaksān taur par.

Invariably, ad. Hamesha; barābar; mudām; sadā; bilā tagaiyur yā

Invasion, n. 1.—Dūsre ke haq meñ be-jā mudākhalat; haq-talfī; dast-darāzī.

2.—Dushman kī fauj kā fath yā lūṭ kī garaz se chaṛḥ ānā; hamla; yūrish; tākht; fauj-kashī; chaṛḥāyī. [huñch jānā jo muzir ho.

3.—Kisī bīmānī kā yakāyak ā-jīnā; kisī aisi shai kā daʿʿatan pa-
Invective, n. Mazammāt; saḥt sarzanish yā laʿnat-malāmat; koyī tahrīr yā taqrīr jisse baduāmī wagaira maqsūd ho; dushnām-āmez ilzām.

☞ Followed by *against*.

Inveigh, v. i. Mazammāt k.; taʿua mārṇā; burā-bhalā kahnā; gālī d.

☞ With *against*.

Inveigle, v. t. Obhal-bal yā khushāmad-barāmad se kisī burāyī kī targīb d.; phuslānā; wargalānnā; bahkānā.

Invent, v. t. 1.—Ījād k.; ikhtirāʾ k.; koyī nayī bāt nikālṇā; koyī aisi bāt nikālṇā jisse log pahle wāqif na rahe hoñ; mansūba yā fikr kar-ke koyī aisi chīz paidā k. jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Iftirā k.; jhūthā banānā; gaṛḥnā; bauā l.; rachnā; bāndhnā.

Invention, n. 1.—Ījād; aisi bāt kā nikālṇā jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Jo bāt ijād kī-jāe; lāt jo nikālī-jāe; hikmat; bandish; banāwat; dhokhā dene kī tadbīr; jaʿl; iftirā; jhūth; kāristānī; joṛ-toṛ; ijād.

3.—Quwwat-i-ijād; nayī bātoñ ke paidā karne kā fan.

Inventive, a. Ījād ke lāiq; jismeñ nayī bātoñ ke nikālṇe kī quwwat ho; bātoñ ko jhaṭ-paṭ nikālṇe w.; mūjid; rasā; muḥhtarī; upāyī.

Inventor, n. Woh shakhs jo koyī nayī bāt nikālṇe; mūjid; ijād k. w.; bānī; muḥhtarī.

Inventory, n. Kisī shakhs-i-mutawaffā ke kul māl-o-asbāb aur baʿz auḡāt uskī jāedād-i-gair-manḡūla kī bhī fihrist yā uskā hisāb; kisī shakhs-i-mutawaffā kī jāedād kī fihrist; us māl-o-matāʾ kī fihrist jo kisī ke qabze meñ nikle; fard; taʿliqa.

Take an *inventory* of all he has—Jo kuchh uske pās hai us sab kī fihrist kar-lo.

Inventory, v. t. 1.—Kisī ke māl-o-asbāb kī fihrist banānā; kisī ke māl-o-matāʾ ko darj-i-fihrist k. yā fihrist par chaṛḥānā; taʿliqa k. yā likhnā.

2.—Asbāb kī kitāb yā fihrist meñ likhnā. [zer-o-zabar.

Inverse, a. Ulṭā; ulṭā-pulṭā; auñdhā; maʿkūs; maqlūb; tah-o-bālā;

Invert, v. t. Ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; nieche-upar kar d.; tah-o-bālā k.; zer-o-zabar k.; jānib-i-muḥḥalīf ko pher d.; silsila-i-aslī ko badal d.; auñdhā k.

Invest, v. t. 1.—Pahnānā; malbūs k.; ārāsta k.

☞ Usually followed by *with*.

2.—Denā; ʿatā k.; bakhshnā. [farāz k.; māmūr k.

3.—Koyī ʿuhda yā ikhtiyār d.; koyī rutba yā tauqīr ʿatā k.; sar-

4.—Gher l.; muhāsara k.; is-tarah par rūh kā band kar-d. ki jo log muhāsare meñ hoñ unki madad ke liye ādmī yā rasad un tak pahunch na sake aur na we bhāg bhī sakeñ.

5.—Kisī chiz meñ rupayo lagānā; rupaye ko is tarah par lagānā ki woh hifāzat se rahe aur usse naf' bhi ho.

Followed by *in*.

Invest, *v. i.* Kisī chiz meñ naf'e ki nummed par rupaye lagānā. [sakeñ.

Investigable, *a.* Tahqīqāt yā taftīsh ke qābil; jisko dhūndh-kar nikāl

Investigate, *v. t.* Kisī bāt ki taftīsh k.; kisi bāt ko ihtiyāt aur silhat

ke sāth daryāft k. aur jānehuā; kisi bāt ko ba-tahqīqāt-i-tamām daryāft

k.; tahqīqāt k.; pūchh-pāchh k. [pāchh; haqīqat yā wāq'āt ki joyāyī.

Investigation, *n.* Tahqīqāt; taftīsh; tajassus; tahqīq; daryāft; pūchh-

Investment, *n. l.*—'Atā k.; denā; malbūs k.; palnānā. [dī-jāe.

2.—Khal'at; poshāk; libās; woh shai jo kisi ko usko i'zāz ke liye

3.—Muhāsara; gherā; fauj se gher l. (mahsūr kar-l.).

4.—Kisī qism ki jāedād (khusūsān pāedār jāedād) ki kharidārī meñ

rapaye lagānā yā sarf k.; āmadani kharī karne ke liye kisi jāedād

ki kharidārī meñ rupaye lagānā.

Inveterate, *a. l.*—Jisne khūh jar pakar liyā ho; jo rahte rahte mazbūt

ho-gayā ho; jiskī jar yā bunyād mazbūt ho-gayī ho; derīna; jo jald

daf' na ho; karā; qawī; khabis—jaise bimārī yā koyī aur burāyī.

2.—Pakkā; pukhta-kār; ādatī; jisko kisi bāt ki ādat bahut dinon

se par gayī ho.

Invidious, *a.* Hasad-angez; jisso hasad (dāh) paidā ho; jisse dil meñ

burāyī paidā ho; jisse lungz yā 'adāwat ho. [dāhnā; qawī yā mazbūt k.

Invigorate, *v. t.* Quwwat d.; tāqat d.; zor d.; kisi meñ jān aur quwwat

Invincible, *a.* Jisko sar fath yā maglūb na kar sakeñ; jiskā daf'iya na

ho-sake; jo raf' yā daf' na ho-sake; lā-hal; nihāyat saqlit mazbūt yā

pukhta.

Inviolable, *a. l.*—Nā-pākī ke qābil nahīn; jo is qābil na ho ki usmeñ

zarar pahunchāyā jāo yā kisi tarah ki gaudagī paidā ki-jāe; wājibn-t-

tahrīm; pāk. [qābil-i-infisākhi; pakkā; pukhta; hatmī.

2.—Jisko faskh rad yā bātīl na kar-sakeñ; jisko tor na sukeñ; nā-

3.—Jismeñ dāg yā dhabbā na lagā sakeñ; pāk; sūf.

4.—Jisko zarar yā zaqlm na pahunchi sake.

Invisible, *a.* Jo dekh na pare; jisko ānkh so na dekh sakeñ; jiske

dekhne meñ nazar khatā kare; nazar se gāib yā elhiyā huā.

Invitation, *n.* Talab; istid'ā; dar'khwāst; da'wat; nawed; newtā; tawāzu';

kisi ko mulāqāt khāna khāno yā apne sāth kahīn jāno ke liyo bulānā;

kisi se yah istid'ā karne ki ā-kar hamāre sāth khānā khāo ham so

milo yā hamāre sāth fulān maqām par chalo.

Invite, *v. t. l.*—Kisi se yah kahīn ki fulān amr karo yā fulān maqām

par jāo; khānā khāne yā mulāqāt ke liye bulānā; da'wat k.; newtā

k.; nawed d.; bulānā; dar'khwāst k.; istid'ā k.; talab k.

To invite one to dinner—Kisi ko khānā khāne ke liye bulānā; kisi ki khāne ki

da'wat k.—To invite friends to a wedding—Doston ko shādī meñ sharik

hone ki garaz se nawed d. (usse usmeñ sharik hone ki istid'ā k.).

2.—Lobhā-kar apnī taraf khīnehuā; apnī taraf āne ke liyo lalahā-

nā yā targīb d.; apnī jānib kashish k. (khāinehuā); khushtī yā unmed

se kisi shai ki taraf māl k. [gāb ho.

Invite, *v. i.* Kisī aisi shai ki taraf māl k. yā khāinehuā jo dil ko mar-

Inviting, *n. a.* Dil-fareb; dil-kash; dil-chasp; jismeñ dil lag yā phañs jāe; lobbhāne w. [kar kuchh kalnā; munājāt.

Invocation, *n. 1.*—Du'ā māñgne ke waqt kisī kī taraf muḵhātab ho.
2.—Kisī se ḵhusūsan kisī dewatā se madad māñgnā yā usse uskī maujūdagi kī darḵhwāst k.; āvāhan. [yā hukm.

3.—(*Law*) Talabī; māñg ḵhusūsan 'adālat kī talabī ḵhwāb mutālaba
The invocation of papers or evidence into court—'Adālat meñ kagazāt yā subūt kī talabī.

Invoice, *n.* Bijak; chalān-chitṭhī; chālān; 'arzi-irsāl. [meñ charhānā.

Invoice, *v. t.* Māl kī fihrist meñ uskī qīmat ke banānā; qīmat kī fihrist

Invoke, *v. t. 1.*—Du'ā māñgnā; madad aur hifāzat kī istid'ā k.; muwājāt k.
2.—Dil se māñgnā yā chāhnā.

To invoke the aid of government—Sarkār se madad māñgnā (uskī darḵhwāst k.).

Involuntary, *a. 1.*—Ḵhwāhish yā pasand kī quwwat na r. w.

2.—Ḵhwāhish yā pasand par mauqūf nahīn.

3.—Ikhtiyārī nahīn; jo ḵhwāhish se na kiya jāe; ḵhwāhish ke ḵhilāf; gair-ikhtiyārī; jismeñ bas yā qābū na ho.

Involve, *v. t. 1.*—Lapeṭnā; chhipā l.; gher l.

2.—Kisī nīsī chiz meñ lapeṭnā jo ehāron taraf maujūd ho.

3.—'Aqlī yā mantiqī ta'bīr se shāmil k.; ta'bīr yā istimbāt se chāhnā yā jāiz r.; shāmil r.; dāḵhil r.; lāzim ānā; ba-taur natīja-i-lāzimī ke r.

To be and not to be at the same time, involves a contradiction—Ek hī waqt meñ wujūd aur 'adām-i-wujūd se ek dūse kī tardīd kā natīja nikaltā hai (ek dūse kī tardīd lāzim ātī hai yā unmeñ ek dūse kī tardīd dāḵhil hotī hai).

4.—Dabā d.; dabānā; mubtalā k.; giriftār k.; phañsānā; zer-bār k.; kisī āfat yā balā ke bojh se dabā d.

To involve in debt or misery—Qarz yā taklīf meñ phañsānā yā mubtalā k.

Inward, *a. 1.*—Andarūnī; bhītārī.

2.—Dilī; bātinī; jo dil yā rūh meñ jā-guzīn ho.

Inward, *ad. 1.*—Bhītār kī taraf; jānīb-i-andarūn.

2.—Markaz kī taraf; bīch meñ.

3.—Dil yā ḵhayāl meñ.

Inwardly, *ad. 1.*—Andarūnī hisson meñ; bhītār hī bhītār.

2.—Dil meñ; ehīpe-chhīpe; poshida-poshida; bātin meñ; zāhir meñ nahīn; khul-ke nahīn.

3.—Markaz kī taraf; bīch meñ. [bayān jiskā kuchh subūt na ho.

IPSE DIXIT, (*Lat.*) Qaul yā kalām jiskā subūt na ho; bayān-i-mahz;

IPSISSIMA VERBA, (*Lat.*) Thīk wahī alfāz; bi-jinsihī qaul.

IPSISSIMIS VERBIS, (*Lat.*) Thīk unhiñ alfāz se; usī qaul ke mutābiq.

IPSO FACTO, (*Lat.*) Fi-l-wāqī'; fi-l-haqīqat; fi-nafsihī; ḵhud wāqī'a ke lihāz se.

IPSO JURE, (*Lat.*) Ḵhud qānūn ke rū se; qānūn hī ke lihāz se.

Irascible, *a.* Jise gussa jald ā-jāe; maglūbu-l-gūz; jo jald chīḥ nṭhe yā ranjida ho-jāe; chīrehīrā; zūd-ranj; tunuk-mizāj.

Irksome, *a.* Thakāū; jisse tabī'at thak nṭhe yā tang ā-jāe; jiskā der tak rahnā (uskā jald na guzarnā) yā rah rah kar huā karnā (band na ho jānā) taklīf kā bā'is ho; jisse be-qarārī ho; girān-bār; bhārī.

Iron, *n.* 1.—Lohā; āhan.

2.—Koyī āla yā auzār jo lohe kā banā .ho.

☞ Chiefly in composition; as, a smoothing *iron*.

3.—(*pl.*) Zaujīr; berī; jaulān; paikare; hath-kaṛī

4.—Quwwat; zor.

Iron, *a.* 1.—Lohe kā; lohe kā banā huā; āhanī.

2.—Jiskā rang lohe sā ho; lohe ke rang kā.

3.—(*a*) Wahshī; sakht; kaṛī; tang—jaise zamāna; (*b*) mazbūt; tawānā; qawī; jisko baṛī bardāsh ho; lohe sā—jaise quwā yā jussa; (*c*) lā tajum; jismeñ lagzish na ho—jaise khwāhish.

Iron, *v. t.* 1. Lohā k.; istirī k.

2.—Berī yā hath-kaṛī dāhnā khwāh palmānā.

3.—Lohā lagānā yā jarṇā.

Irony, *n.* Hajw-i-malih; tauz; woh kalām yā bāt jo aise lab-o-tahje se khwāh aisi hālat meñ kahī jāe ki usse uskā mafhūm-i-bi-l'aks maqsūd ho; ta'u; ta'ne ki bāt.

Irrational, *a.* 1.—Gair-nātiq; idrāk yā fahm se khālī; jismeñ 'aql yā samajh na ho; jismeñ bātoñ ke sabab ke daryāft karne ki quwwat na ho.

2.—Muqtazā-i-'aql nahīn; khilāf-i-'aql; behūda; lagw; nā-na'qūl.

Irrebuttable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābilu-t-tardīd; jisko rad yā bātīl na kar-sakeñ; jisko miṭā na sakeñ.

Irreclaimable, *a.* Jise gūmrāhī yā badi se sudhār na sakeñ; jise phir durst na kar sakeñ; mumtana'u-l-islāh; gayā-guzrā; jiskī kisi qism ki kharābī dūr na kar sakeñ.

Irreconcilable, *a.* 1.—Jisse sulh yā dostī phir na kar sakeñ; jo is-qadar 'adāwat yā dushmanī rakhtā ho ki woh raf na ho-sake; jiskā khush k. mumkin na ho; jise rāzī yā ṭhandhā k. gair-mumkin ho; jiskā daf'iyā na ho-sake.

2.—Nā-muwāfiq; gair-munāsib; mutazād; mukhālīf; anmel; aisi do bāteñ jinmeñ bāham ittifaq mumkin na ho; mumtana'u-l-ittifaq.

☞ Followed by *with* or *to*.

Irrecoverable, *a.* Jiskā wusūl k. wāpas pānā daf' k. yā az-sar-i-nañ hāsīl k. gair mumkin ho; gair-mumkinu-l-wusūl; jiskā badlā yā nu' āwaza na ho-sake; jo phir na mīle (hāth na āye yā na lage); jiskī talāfi mumkin na ho; jo mutālabe yā nālīsh se mil na sake; nā qābilu-l-wusūl; lā-'ilāj; gair-daf'-pazīr.

Irredeemable, *a.* 1.—Nā-qābil-i-infikāk; jise chhorā na sakeñ.

2.—Jiskā adā honā sarār (gavarmint) ki marzī par mauqūf na ho.

Irrefragable, *a.* Gair-mumkinu-t-tardīd; lā-jawāb; nā-qābil-i-butlān; jiskī nisbat bahs yā hujjat na ho-sake; jisko rad yā bātīl na kar sakeñ; jisse inkār na ho-sake.

Irrefutable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābil-i-ibtāl; jise rad na kar-sakeñ; jiskī tardīd na ho-sake; jise miṭā na sakeñ; lā-jawāb.

Irregular, *a.* 1.—Bā-qā'ida nahīn; khilāf-i-qā'ida; be-qā'ida. [tābiq nahīn.

2.—Mā'mūl ke mutābiq nahīn; usūl yā dasturāt-i-mustamirra ke mu-

3.—Gair-tabī'i; tabī'i qawānīn ke khilāf.

4.—Funūn ke qawā'id ke mutābiq nahīn; be-tartīb.

5.—Qānūn Shar' yā Shāstra ke khilāf; be-sarishta; be-zābita.

6.—Rāst yā sīdhā nahīn.

7.—Ek tarah kā yā yaksān nahīn.

Irregularity, *n.* 1.—Be-qā'idagī; be-danlī; tariq dastūr yā qā'ida-i-mustamirra ke khilāf h.; be-tartībī; be-zābitagī; be-silsilagī; abtarī.

2.—Gair-munāsabat; gair-wujūb; jāda-i-salāhiyat se inhirāf; fi'l-i-bad; gunāh. [gair-muta'alliq h.; tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.

Irrelevancy, *n.* Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; mngāirat; nā-qābil-i-itlāq h.;

The *irrelevancy* of an argument or of testimony to a case—Kisī bahs yā shahādāt kī muqaddame se gair muta'alliq h. (niskī tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.) [chaspān yā mauzūn na ho; gair-muwaiyid.

Irrelevant, *a.* Gair-muta'alliq; jiskā itlāq na ho-sake; nā-ma'qūl; jo

“We call evidence, testimony, and arguments *irrelevant* to a cause when they are inapplicable to it, or do not serve to support it.”

Webster.

Irremediable, *a.* Jiskā 'ilāj na ho-sake; lā-'ilāj; 'ilāj-pazīr nahīn; jo daf' na ho-sake; jiskā daf'īya mumkin na ho; jiskī sihhat na ho-sake; jo sihhat-pazīr na ho; jiskā mu'āwaza na ho-sake; jiskī talāfī mumkin na ho.

Irreparable, *a.* Gair-marammat-pazīr; jiskī talāfī mumkin na ho; jiskā mu'āwaza na ho sake; jo phir mil na sake; jiskā badlā na mil-sake.

Irrepealable, *a.* Nā-qābil-i-tansikh; jo qānūnan rad mustarad yā mansūkh na ho-sake (mit na sake).

Irreprehensible, *a.* Nā qābil-i-ilzām; jiskī nisbat koyī ilzām na lag sake.

Irreproachable, *a.* Jispar koyī ilzām ba-tarz-i-wājib 'āid na ho-sake; ilzām se barī; nā-qābil-i-sar-zanish; mutadaiyin; be-gunāh; pāk-o-sāf.

Irresistible, *a.* Jise rok na sakeñ; jisse mukhālafat mumkin na ho; jisse muzīhamat ba'id ho; jo itnā qawī ho kī uspar gālib na ā-sakeñ.

Irresolute, *a.* Jo irāde meñ mazbūt yā sābit-qadam na ho; jo kisī bāt ko dil meñ thān na le; jo hais-bais yā pas-o-pesh meñ paṛā rahe; jo āgā-pīchhā kiya kare; mashkūk; jo shak meñ galtān-o-pechān rahe.

Irresolution, *n.* 'Adam-i-istiqlāl; be-istiqlālī; gair-mustaqilī; irāde kā pukhta na kar l.; 'azm-i-bi-l-jazm na kar l.; dil kā shubhe yā ummed-o-khauf meñ paṛā rahnā. [ri'āyat.

Irrespective, *a.* Bilā-libhāz; libhāz yā khayāl na rakh-kar; qat'-i-nazar; bilā

Irrespective of consequences—Bilā-libhāz-i-natāij; natijon ko qat'-i-nazar kar-ke; natijon par libhāz yā khayāl na rakh-kar. [kar-ke.

Irrespectively, *ad.* Bilā-libhāz; hālāt par khayāl tawajjuh yā libhāz na

Irresponsible, *a.* Zimma dār nahīn; gair-jawāb-dih; jispar kisī bāt kī zimma-dārī yā jawāb-dihī na ho; be-muwākhaza; nā qābil-i-'tibār; gair-mu'tamad.

Irretrievable, *a.* Jiskī talāfī na ho-sake; jiskī marammat na ho-sake; jo phir mil yā mit na sake; jiskā mu'āwaza na ho-sake. [tajam.

Irrevocable, *a.* Jo mansūkh rad yā bātil na ho-sake; jo tal na sake; lā-

Irreversible, *a.* Nā-qābil-i-tardid; nā-qābil-i-tansikh; jo rad yā mansūkh na ho-sake; jise palāt na sakeñ; jise ulāt na sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl.

Irrigate, *v.* 1. Sīchmā; pānī d. yā paṭānā; āb-pashī k.; pānī se zamīn ko serāb k.

Irrigation, *n.* Āb-pashī; sīchāyī yā sīchāyī; pānī d.; serābī; paṭāyī.

Irritable, *a.* Jise bahut jald gussa yā josh ā-jāe; jo jald mushta'il ho-jāe; chīrchīrā; tunuk-mizāj; zūd-ranj.

Irritate, *v. t.* 1.—Chamre yā goslit meñ ragar kī wajh se gurmī (jalan yā hiddat) aur surkhī paidā k.; jalan yā khujlāhat paidā k.; satānā; bezār k.
2.—Gussa dilānā; khafā k.; chiphāna; raujida k.; risānā; khijhānā.

3.—Harakat yā shiddat ko barhānā; aur tahrīk d.
Irritation, *n.* 1.—Tahrīk; ishti'āl; gusse kā ubhār d.; sho'la-i-gazab ko bharkā d.; ranj; khijlāhat; gussa. [paidā k.

2.—Gosht yā post men ragar wagaira ke zarī'e se jalan aur surkhī Irruption, *n.* 1.—Phūt parnā; dafatan zor se kalhūn ghus parnā; ariāhat; tūt parnā; yakāyak umad ānā.

2.—Hamla jo yakāyak kiya jāe; kisi jagah yā mulk meñ ganīm kā yakāyak zor ke sāth ghus jūnā; yūrish; tākht; churhāyī.

Isolate, *v. t.* Alag 'alāhida yā judā r.; tanhā r.; dūsrōn se 'alāhida r.

Isolated, *2p. or a.* Ek qism ke dūsrōn se (apne ham-qismoñ se) 'alāhida; tanhā yī akelā qāim; 'alāhida; judā; phūt; mutafarriq.

Issuable, *a.* Jisse koyī amr-i-nizī'i qīm ho; amr-i-nizī'i se muta'alliq.

Issuance, *n.* Ijrā; sudūr; nikalnā; jārī kiya yā diyī jānā.

Issue, *n.* 1.—Bāhar nikal jānā yā bahuā; nafūz; ikhrāj; bāhar ānā.

An issue of water from a pipe, &c.—Nal wagaira se pāni kā bah-kar nikal jānā.

An issue of blood from a wound, or of air from a bellows—Zikhm se khūn kā bahnā yā bhāchi se hawā kā nikalnā.—An issue of people from a door or house—Darwāze yā makān se logōn kā nikalnā yā bāhar ānā.

2.—Ijrā; nafūz; sudūr; bāhar bhejūnā; hawāla k.; denā.

The issue of an order from a court—'Adālat se hukm kā ijrā nafūz yā sudūr.—The issue of money from a treasury—Khazāne se rupaye kā bāhar bhejūnā yā denā.

3.—(a.) Jisqadar ek martaba jārī kiya yā bāhar bhejū jae.

An issue of Government notes—Woh kul sarkārī loṭ jo ek martaba jārī hoñ.

(b.) Ākhir natīja; anjām-i-kār; maāl-i-kār.

(c.) Nasl; aulād; larkā yā larke; larke-bāle; larke yā larkeyān. [hoñ.

(Law.) Ek mūrīs-i-ā'lā ki aulād; woh sab log jo ek-hī mūrīs se paidā

Without issue—Lā-walad; be-larke-bāle; jise larkā yā larke na ho.

(d.) Paidāwār-i-arāzi; arāzi yā dūsrī jāedūl kā manāfi'.

4.—(Law) Woh amr-i-wāqī'āt yā qānūn jo kisi muqaddame meñ farīqain ke 'uzrāt ke lihāz se tajwiz-talab qarār pāwe; amr-i-tajwiz-talab; amr-i-mutanāzi'a-fih; amr-i-tanqih-talab; woh bāt jiskā tasfiya darkār ho.

To join issue—Kisi muqaddame meñ mutakhasimain kā kisi amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn ke tajwiz-talab qarār pāne par muttāfiq h.—At issue—Babs meñ; zer-i-bahs; nizā'i; jiskā jhagrā ho; mutanāzi'a; mutanāzi'a-fih; mukhālīf; mutazād; nā-muwāfiq; mutanāqiz.

Issue, *v. i.* 1.—Nikalnā; bahnā; kisi band jagah se bāhar nikalnā.

Blood issues from wounds—Khūn zakhmōn se nikaltā yā bahatā hai.

2.—Bāhar jānā; jhapat kar bāhar nikalnā.

Troops issued from the town, and attacked the besiegers—Sipāhī shahr ke bāhar jhapat kar nikle aur muhāsirūn par hamla-āwar huye.

3.—Kisi masdar se nikalnā.

Water issues from springs—Pāni chashmōn se nikaltā hai.

4.—Ba-taur natije ke paidā h.; hāsīl h.; nikalua; paidā h.

Rents and profits *issuing* from land, &c.—Zar-i-lagūn aur manāfi' jo zamīn wagaira se paidā yā hāsīl ho.

5.—(*Law*) Kisi amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn par pahūchnā jise farīqain bi-l-ittifāq apne mu'amale ke fāisale kā madār qarār deñ.

6.—Khātime ko pahūchnā; anjām ko pahūchnā; khatm h.; ākhir h.

We know not how the cause will *issue*—Ham log nahīn jānte ki is muqad-dame kā anjām kyā hogā (is meñ ākhir ko yā ākhiru-l-amr kyā hogā).

Issue, v. t. 1.—Bāhar bhejūā; jāri k.; chalānā; rawāj d.

To *issue* money from a treasury—Khazāne se rupaye bāhar bhejūā.—To *issue* notes from a bank—Kisi bank se notōñ kā jāri k. yā chalānā.

2.—Sarf kām yā kharch ke liye d.

To *issue* provisions from a store—Khāne-pīne kī chizeñ sarf ke liye godām se d.

3.—Jāri k.; hākim ke hukm se jāri k.; nāfiz k.; nikālūā; sādīr k.

To *issue* an order—Hukm jāri yā nāfiz k.—To have a writ *issued*—Hukm-nāma jāri karānā yā nikālūā. [rakhtā huā.]

Issueless, a. Lā-walad; be aulīd; nir-bans; be-larke-bāloñ ke; nasl na Itch, *n. 1.*—Khārish; khujlī; khujlāhat.

2.—Kisi bāt kī khwāhish jismeñ tabī'at har-dam be-chain rahe; kisi bāt kī chāh jo har-waqt banī rahe; chaskā; chāt; lat.

Itch, v. t. 1.—Khujlānā; kal kalānā; chahchahānā; khārisht ūthnā.

2.—Kisi bāt kī khwāhish har-dam r.; kisi bāt kī chāh meñ har-waqt be-chain rahnā; chāt chaskā yā lat paṛnā.

Item, n. Raqam; mad; hisāb meñ koyī khās chīz jo 'alāhida likhī jāe.

The account consists of several *items*—Us hisāb meñ kayī raqmeñ haiñ.—*Item by item*—Raqam-raqam; raqam-wār; judā-judā; alag-alag; ek ek karke; tafsīl-wār.

Itinerant, a. Jo kisi mulk meñ har chahār taraf ghūmā kare; saiyāh; ghūmantā; gardinda; ek jagah muqīm nahīn; jo daura kiyā kare.

J.

Jack, n. 1.—John ke nām kā mukhaffaf yā 'urf; ek tahqīrī kalima—jaise mardak wagaira.

2.—Būṭ utārne kā āla; moza-kash.

3.—Thorī jagah meñ barī waznī chīzōñ ke ūthāne kī kal.

4.—Sikh pherne (ghūmāne) kī kal.

5.—Kisi kal kā purza jisse uske isti'māl meñ suhūlat ho.

6.—Zirah baktar—khusūsan sawāroñ ke pahīne kā.

7.—Ba'z jāuwarōñ kī nar—jaise gadhe kā.

Jack-at-all-trades—Who shaḡhs jo har tarah ke kām meñ hūth dāl sake; jo shaḡhs har ek qism ke kām karne par musta'id yā āmāda ho-jāe.—*Jack-at-a-*

pinch—Woh shaḡhs jisse kisi kām ke karne ke liye yakūyak kalā jāwe.—*Jack-in-office*—Magrūr shaḡhs jo sūhib-i-ikhtiyār yā hukūmat ho; magrūr

admī jise kisi qism kā ikhtiyār hāsīl ho.—*Jack-of-the-clock-house*—Admī kī

shabih jo bajne-wālī ghariyōñ meñ pandrah pandrah minit par ghari bajāne

ke liye banī rahtī hai.—*Jack-on-both-sides*—Jo shaḡhs kisi taraf na ho yā kisi

fariq kī jānib-dārī na karne kī kōshish kare; jisko na Ahmad se wāsta ho na

Mahmūd se.—*Jack-out-of-doors*—Aisā shaḡhs jise rahne ke liye ghar na ho;

be-*khān*-o-mān shakhs; *khāna*-badosh.—*Jack out-of-office*—Jo shakhs kisi man sab par rahā ho par usse ma'zūl kar diyā gayā ho.—*Jack-with-a-lantern*—Gūl-i-bayābānī; who raushanī jo rāt ko martūb zamīnoṃ par nazar āti hai; lūkā.

Jail, *n.* [Written also *gaol*] *Qaid*-*khāna*; mahbas; zindān; bandī-*khāna*; jel yā jel-*khāna*; wob makān jismeṃ aise log hirāsat meṃ rakkhe jāwēn jo ba-'illat-i-jurm yā ba-'iwaz-i-qarza giriftār hoṃ.

Jail-bird, *n.* *Qaidī*; jo qaid rah-*chukā* ho. [kī rihāyī.]

Jail-delivery, *n.* Mahbas se qaidiyon kā *chhūṭnā*; jel-*khāne* se qaidiyon

Jailer, *n.* *Dārog*-i-mahbas; muhāfiz-i-zindān; *jelar*.

Jar, *v. i.* 1.—*Jhanjhanānā*; *jhanjhan* k.; *jhanakna*; *kharkharānā*.

2.—Kisi ke *khilāf* 'amal k.; mukhālafat k.; bigār k.; *jhagṛnā*; *ḍaḥkl* d.; *laṛnā*; *takrār* k.; *nizā'* k.

3.—Bār bār ek hī āwāz paidā k.; barābar yā ek tarah par idhar-udhar hīlnā. [d.]

Jar, *v. i.* *Hilānā*; *tharrānā*; *kaṇpānā*; kisiqadar tharrāhāt ke sāth barakat

Jar, *n. i.* 1.—*Jhankār*; *jhanjhanāhāt*; *jhaṇak*; *kharkharāhāt*.

2.—*Takhāluf* i-rāe; *ikhtilāf*; *jhagṛā*; *nizā'*; bahs; *takrār*; *ṭanṭī*.

3.—*Dharamgharī* ke langar kī *khatkhatāhāt*. [kā kewār.]

On the jar or ujar—*Thorā* sā khulā huā; bi-l-kul bānd nahīn—jaise darwāze

Jar, *n. i.* 1.—*Mittī* yā kāūch kā bartan jiskā peṭh barī aur muṛhī chaurā ho—jaise *gharā* meṃtkā wagaira.

2.—*Jitnā* is qism ke bartan meṃ samāe. [āyēn]

Jargon, *n.* Aisi bāt yā aise kalām jo muntashar hoṃ aur samajh meṃ na

Jealous, *a. i.*—*Shakkī*; bad-gumān; bad-zan; jiske dil meṃ raqābat kā *khatkā* ho; jiske dil meṃ is *khauf* se be-*chāinī* ho ki fulān ne hamārī muhabbat fulān se *chhoṛwā* dī yā woh use *chhoṛwā* degī yā ān-ki koyī dūsrā shakhs use aisi ni'mat se mahrum karegā jiskā woh *kāstgār* ho.

☞ "Followed by *of* and applied both to the object of love and to the rival." Webster.

2.—Jiske dil meṃ yah gumān ho ki log hamārī *chāh* yā *tauqir* nahīn karṭe yā ba-nisbat hamāre fulān ko ziyāla *chāhte* aur mānte haiṃ; *rashkī*; *rashk* se bhārā.

Jealousy, *n.* *Rashk*; *raqābat*; *hasad*; *dāh*; *jalau*; *shak*; *gumān*; *zan*; bad-gumānī; dilī (*sachchī*) *fikr* yā *audesha*; *khatkā*; *shubhe* se bhārā huā *khauf*. [mārnā; ta'na-tashnī' d.; muṛh birānā.]

Jeer, *v. i.* Sakht tanz kī bāteṃ kahnā; boli-*tholī* boluā; haṃsnā; *ṭhatṭhā*

☞ Followed by *at*.

Jeer, *v. i.* Haṃsnā yā *ṭhatṭhā* mārnā; *khanda* zanī k.; *taḥqir* k.

Jeer, *n.* Ta'n; ta'na-zanī; *tashnī'*; ta'ne-tishne kī bāt; haṃsī; aisi *ṭhatṭhe* kī bāt jo dil ko lag-jāe; boli-*tholī*; muṛh birānā; *khanda*-zanī aur *taḥqir*.

Jeofail, *n.* (*Lew*) 'Uzrāt kī peshī yā kisi dūsrī qānūnī kār-rawāyī meṃ sahīw *khatā* yā bhūl-*chūk*; galatī *khawāh* sahīw kī *iqrār*.

Jejune, *a. i.*—*Gizā* kā tālib; *bhūkhā*; *gursana*.

2.—*Mazmūn* kā muṭtāj yā usse *khilī*; *khālī*; *khushk*; *rūkhā*; jis-meṃ koyī dil-*chasp* bāt na ho; be-luṭf; be-namak; *pūj*; *lachar*.

A jejune narrative—Biyāu yā dastān jismeṃ koyī dil-*chasp* *mazmūn* na ho.

Jeopard, } *v. i.* *Khatre* meṃ ḍālnā; aisi hīlat meṃ kar d. kī nuqsān yā

Jeopardize, } zarar kī ihtimāl ho; ma'rīz-i-*khatar* meṃ ḍālnā; *jokhim* meṃ ḍālnā. [khim.]

Jeopardy, *n.* Maut nuqsān yā zarar kī sāmnā; jān-jokhim; *khatra*; jo-

- To be in *jeopardy* — Khatremēh; ma'riz-i-khatarmēh; jokhim meñ h. yāpānā.
- Jest, n. 1.**—Jo bāt dīl bahlāne ke liye kahī yā kī jāe; koyī hañsi kī bāt; aisi bāt jo mahz hañsāne kī garaz se kahī jāe; tamaskhur; mazhaka; mazāq kī bāt. [mahfil; nishāna.
- 2.—Jisse hañsi yā khel karen; bāzi-gāh; hañsi yā khel kī chiz; gū-i-
In jest — Mahz khel yā dīl-bahlāw ke liye; haqīqatan aur dar-asl nahīn; sach-much nahīn; fi-l-wāqī' nahīn; sachche dīl se nahīn; hañsi kī rāh se; hañsi [ke liye; mazāqan.
- ⚡ Opposed to *in earnest*.
- Jest, v. i.** Hañsi k.; dillagi k.; qaul yā fi'l se khush k.; mahz tafrih ke liye kuchh kahū; thaṭṭhā k.; tamaskhur k.; khillī k.; khel meñ kahū; sach-much nahīn balki sirf dīl-bahlāne ke liye kahū.
- Jewel, n. 1.**—Aisā zewar jismeñ qimati patthar (jawāhir) jāre hoñ; jarāū kā gahū; zewar-i-murassa'-kār.
- 2.—Jawāhir; qimati patthar.
- 3.—Woh shai jise bahut hī pyār yā jiskī nihāyat hī qadr karen; koyī 'umda yā besh qimati chiz; pyār kā lafz—jaise līl.
- Jeweler, n.** [Written also *jeweller*]. Jo shakhs jarāū aur dūsre qismoñ ke zewrāt banāwe yā nukī kharid-farokht meñ masrūf rahe; jauhari; jawāhir-farosh; zewar-farosh.
- Jewelry, n.** [Written also *jewellery*] 'Umūman zewarāt; har qism ke zewarāt; gahue; jawāhirāt; janhari kā hunar yā peshā. [ma nthāyā jāe.
- Job, n. 1.**—Kām; kuchh kām; koyī barā yā chhotā kām; jiske karne kā zim-
 2.—Naf'e kī garaz se jo kuchh kām uṭhāyā yā ikhtiyār kiya jāe; sarkārī kām jo nij ke fāide ke liye kiya jāwe; jo kuchh ba-taur juzw-i-lāzima-i-mausalī ke kiya jāwe lekin dar-asl usse naf' maqsūd ho.
 3.—Woh zakhm jo nokdār āle se yakāyak pahunchāyā jīwe.
By the job — Jis-qadar kām kiya jāe uskā mu'āwaza i-naqdī thahrā kar; thike par; kām peilhe itnā yā utnā thahā kar.—*To do the job for one*—Kisi ko halāk k.; kisi ko mār dāluā.
- Job, v. i. 1.**—Kisi tez bathiyār se mārū; koyī tez nok-dār āla ghusā d.
 2.—Kisi kār-i-mu'āyan khwāh waqt yā kār-i-khās ke liye kirāye
 3.—Judā judā k.; phutkar k. [par thahrā i.
 4.—Dallāl ke taur par kharid-farokht k.; jo log bāhar se māl lāweñ unse kharid kar-ke khurda-faroshon ke hāth bechuā.
- Job, v. i. 1.**—Phutkar kām k.; fi kām kuchh mu'āwaza thahrā-kar use k.
 2.—Mulāzamat-i-sarkārī ke hile se apnā naf' dhūndhū; mu'ā-malāt-i-sarkārī se khud muṭafa'-bil h.
- Jocose, a. 1.**—Thaṭṭhe-bāz; dillagi-bāz; khush-mizāj; khush-tab'; hañsor—jaise shakhs. [tab'i yā zarāfat ke kulām hoñ.
 2.—Jismeñ hañsi dillagi yā mazāq kī bāṭeñ hoñ; jismeñ khush-
- Jocular, a.** See *supra*.
- Join, v. i. 1.**—Yakjā yā ekatṭhā k.; nazdik nazdik r.; milānā; shāmil k.; muttāfiq k.; joṇā; lagānā. [shāmil h.; mulhiq h.
 2.—Sharik h. yā kisi kī shirkat ikhtiyār k.; mil-jānā yā milā h.;
To join a party—Kisi fariq kī shirkat ikhtiyār k.; kisi kā sharik h.—A house joins the next—Ek makām dūsre se milā yā mulhiq hotā hai.
- Join, v. i.** Mulhiq muttasil milā yā lagā h.; bāham ittifaq yā mu'āhada k.; āpas meñ mil-jānā yā sharik ho-jānā; ek ho-jānā; ittifaq yā mel kar l.
 ⚡ Often followed by *with*.

Joinder, *n.* 1.—Shumūl; irtibāt.

2.—(Law.) (a) Kisi muqaddame meñ ba-haisiyat-i-mudda'i yā mud-da'a'alaih dūsroñ kā shumūl; binā-hā-i-mukhāsamat kā shumūl.

(b) Jo koyi amr-i-wāqī'āt yā qānūn kisi muqaddame meñ tasfiye ke liye pesh kiya jāe uskā ījāb (qabūl k).

Joint, *n.* Jor; band; paiwand; mafsāl; girah; por; tukrā. [jagah par nahiñ.

Out of joint—Be-manqa'; be-jā; muntashar; abtar; pareshān; ukhṛā huā; apuī

Joint, *a.* 1.—Muttāfiq; milā huā; muttahiḍ; ek sāth 'amal k. w.

2.—Dūsre yā dūsroñ kā sharik; naf'-muqsān yā kār-rawāyī meñ tanhā nahiñ; shai-i-wāhid meñ dūsre kā sharik.

Joint-heir—Wāris-i-sharik; ham-wāris; kisi mirās meñ dūsre ko sāth hissa r. w.

3.—Jismeñ ek se zāid shakhs sharik hoñ; mushtarak; ījmālī; shāmīlātī; sājhe kā. [shakhs hisse dār hoñ; sājhe kā māl.

Joint property—Jāedād-i-mushtaraka; māl-i-mushtarak; aisā māl jismeñ kayi

Jointly, *ad.* Ekatṭhā; bi-l-ittifāq; bā-ham-digar; ek ho-kar; ek sāth; mil-kar; bāham; sharākat meñ; bi-l-ishtirāk; sājhe meñ; bi-l-mushārakat.

Jointly and severally—Bi-l-ishṭi'āk wa bi-l-iṣṭirād; mil kar aur judā-judā; sājhe meñ aur alag alag. [sharik hoñ.

Joint-stock, *n.* Sarmāya-i-sharākatī; aisā sarmāya jismeñ bahut se log

Joint stock company—(Law) Ek tarah kā sharākatī kār-khāna jismeñ aksar bahut se log sharik hote haiñ aur is jamā'at kā sarmāya hissoñ par munqasim

rahit hai jinheñ unke mālīk bilā-istirzā-i-shurakā muntaqil kar sakte haiñ.

Joint-tenancy, *n.* (Law) Mushārakat istihqāq imtidād aur dakhil ko zarī'e se qabza-i-jāedād-i-gair-manqūla. [taraka ko zarī'e se qābiz ho.

Joint-tenant, *n.* (Law) Woh shakhs jo kisi haqqiyat par istihqāq-i-mush-

Jointure, *n.* (Law) Woh jāedād-i-arāzī waghaira jo zauja ko ba-iwaz dain-i-mahr ke dijāe aur jispar woh apne zauj ke intiqāl ke ba'd

apne hīn-i-hayāt muntasarrif hone kī mujāz ho. [hañsi; ṭhatṭhā.

Joke, *n.* 1.—Woh bāt jo hañsāne ke liye kahī jāe; zarāfat yā khel kī bāt;

2.—Jo kuchh dil se yā fi-l-wāqī' maqsūd na ho.

In joke—Hañsi se; hañsi kī rāh se; hañsāne ke liye; az-rāh-i-tamashkur; sach-much nahiñ; haqiqatan nahiñ; sachche dil se nahiñ.—Practical

joke—See Practical.

Joke, *v. t.* Hañsi k.; ṭhatṭhā k.; kisi se mashharagi yā tamashkur k.

Joke, *v. i.* Khel ke liye kuchh k.; khel k.; hañsi k.; dillagi k.; aisī bātēñ kahñā yā aise kām k. jispar koyī hañs pare.

Jolliness, *n.* Khushī jiske sāth dhūm-dhām ho; chahal-pahal; rang-ras; 'aish-o-'ishrat; jashn; khāuā-piūā.

Jolly, *a.* 1.—Zinda-dil aur khush; khushī se bhārā huā; masrūr; bāg-bāg; khush-o-khurrām. [ho; khush.

2.—Jisse khushī zāhir yā paidā ho; jisse bashāshat aur masarrat

3.—Dekhmānk; hasiñ; phūlā-phūlā; surkh-o-supad; moṭā-tāza.

Jolt, *v. i.* Haichkolā khānā; jhoñkā khānā; nēhi-ūñehī zamīn par chalti huyī gāri kī tarah rah-rah-kar nicho-ūpar h. aur hīlñā.

Jolt, *v. t.* Jhatkā d.; haichkolā d.; hīlāuā.

Jolt, *n.* Haichkolā; jhatkā; halehal; jhoñk.

Jot, *n.* Zarra; reza; til; tinkā; nihāyat hī qalil miqdār.

Jot, *v. t.* Likh l.; yād-dāshṭ banā l.; ṭāñk l. yā ṭāñk r. [wāñih kā bayān.

Journal, *n.* 1.—Roz-nāmeha yā roz-nāma; har roz ke mu'amalāt aur sa-

2.—Bahī yā kitāb jismein har ek chīz yā kharch kī har ek raqam tārīkhwār likhī jāti hai; pakkī bahī; kitāb yā bahī jismein har ek mahīne ke mu'amalat yā kīyāī darj hote haiin.

3.—Rozāna pareha; aisā akhbar jo rozāna shāi' ho; aisā kāgaz yā aisi kitāb jo auqāt-i-mu'aiyan par shāi' ho aur usmein sawānīh wagaira likhe jāen. [siyāhat; musāfarat.

Journey, *v.* Safar; khushkī kā safar; ek jagah se dūsrī jagah jānā; Journey, *n.* i. Safar k.; ek jagah se dūsrī jagah jānā; saiyāhi k.; ghar se kahīn dūr jānā. [raun; khush-tab'; haūs-mukh.

Jovial, *a.* 1.—Khush; bashshish; masrūr; zinda-dil; khush-o- khur- 2.—Jisse khush-tab'i aur zinda-dilī zāhir ho.

Jowl, *n.* Rukhsār; gāl.

Check by jowl—Dū-br-dū; nazdik-nazdik; pās pās.

Joy, *n.* 1.—Dil kā woh walwala yā josh jo kisi achchhī bāt ko wuqū 'mein āne yā uske hone kī ummed se paidā ho; kām-rānī iqbal-mandī khwāhish yā ārzū ke bar-āne khwāh uskī ummed se jo khushī ke khayālāt dil mein paidā hon; khushī; masarrat; bashshat; farhat; shādmānī.

2.—Khushī yā masarrat kā bā'is; jiskī wajh se dil ko bashshat ho.

Joy, *v.* i. Khush h.; hāg-hāg h.; masrūr h.

Joy, *v.* t. Khushī d.; khush k.; tahnīyat k.; masrūr k.; bāg-bāg k.; farhat bakhshnā yā d. [bāg; shādmānī.

Joyful, *a.* Khushī se hārā huā; nibāyat khush; bahut hī shād; bāg-

Joyless, *a.* 1.—Nā-khush; malūl; rānjida; gangīn; udās.

2.—Jisse khushī yā masarrat na ho (hāsil yā paidā na ho).

Joyous, *a.* 1.—Khush; mahzūz; shād; bāg-bāg; khushī paidā k. w.; masarrat-bakhsh.

Judge, *n.* 1.—(Law.) Woh afsar-i-ahli-qalam jise dīwānī yā faujdarī khwāh donoñ qism ke muqaddamat kī samā'at aur infisāl aur 'adālat mein mutakhāsimain ke haq mein 'adl-gustarī kā iktiyār qānūn ke rū se diyā gayā ho; jaj; mujawwiz.

2.—Woh shakhs jise kisi aur ke husn-o-qubul kī tajwiz kī liyāqat ho; mujawwiz; woh shakhs jo kisi bāt kī 'umdagī ko daryāft kar sake; jo sachāyī aur munāsabat kī shinākh kar-sake; qadr-shinās; jauhar-shinās; māhir; ma'qūl-hīn.

3.—'Adil-i-Haqīqī; Khudā.

4.—Hākim-i-'adālat; hākim.

Judge, *v.* i. 1.—Jo muqaddama zer-i-tajwiz ho usko sunnā aur faisal k.; hukm d. yā sādīr k.; insāf ke ijlās par baithnā yā sazā kā hukm d.; fatwā d. [daryāft k.; rāe qāim k.; tajwiz k.; tamiz k.

2.—Ek bāt ko dūsrī bāt se milā kar donoñ kī sachāyī aur jhuthāyī

Judge, *v.* t. 1.—Mansab ke rū se sunnā aur tajwiz k.—jaise 'adālat kā muqaddama yā do shakhsōn kī nizā. [k.; faisal k.

2.—Jānch yā tahqīqāt ke ba'd hukm d.; tajwiz k.; wārā-nyārā

Judgeship, *n.* Jaj kā mansab yā 'uhda; jaj kā mahkama; jajī.

Judgment, *n.* 1.—Tajwiz; asl haqīqat ke daryāft ke liye bātoñ kā muqā-bala; is bāt ke daryāft ke liye kī fulān amr munāsib wa qarīn-i-insāf hai yā uahīn wāqī'at aur dalāil kī tafīsh; bātoñ kī nisbat-i-bāhawī kī tahqīq.

2.—Natiya-i-tajwiz; rāe; khayāl.

3.—Kisi amr ki sahil salih 'aqilana tariq par yā liyāqat ke sāth tajwiz yā uski qabiliyat; tajwiz meñ suhulat; sihlāt; mazāq; daqīqa-sanji; nazar; parakh; jāich.

4.—(Law.) Woh hukm jo qānūn ke mutābiq kisi aise mu'āmale meñ minjānib-i-'adālat (yā hākim-i-'adālat) sādīr kiya jāe jo usmeñ pesh ho; tajwiz-i-'adālat; faisala-i-'adālat; 'adālat-ānu faisala.

5.—Qahr-i-Ilāhī; gazab-i-Ilāhī; balā-i-āsmānī; woh balā yā musibat jo Khudā ki jānib se nāzil ki-jāe; ta'zīr jo minjānibi-l-lāh ho.

Judgment-debtor, n. (Law) Madyūn-i-digri; woh shakhs jiske muqābale meñ kisi ko 'adālat se digri hāsīl ho. [dād-gustarī.

Judicature, n. 1.—Qānūn ke mutābiq tajwiz aur infisāl ke zarī'e se Court of judicature—Woh 'adālat jo do farīq ke mābain insāf karne ki

2.—'Adālat; insāf ki kachahri. [mujāz ho.

3.—Kisi hākim yā 'adālat kā iktiyār-i-hukūmat. [i-hāl.

Judicial, a. 1.—'Adālat yā hākim-i-'adālat ke mutā'aliq khwāl uske hasb Judicial power—Iktiyār-i-'adālat—Judicial mind—Aisi tabī'at jo hākim-i-

'adālat ke liye munāsib ho.

2.—Jiskā 'amal-dar-āmad daurān-i-'adl-gnstarī meñ ho.

Judicial proceedings—Woh kār-rawāiyā jo insāf karne ki hāt meñ jāen; kār-rawāyī-i-'adālat yā hākim-ānu. [hākimī.

3.—Jo 'adālat se sādīr ho; malikūma-i-'adālat; majriya-i-'adālat;

A judicial determination—Woh tajwiz jo 'adālat se sādīr ho; 'adālat ki tajwiz; faisala-i-'adālati yā 'adālatāna; tajwiz-i-hākimī.—A judicial

sale—Nilām-i-mahkūma-i-'adālat; 'adālat ke hukm se kisi shai kā farokht h. (uskā bech jānā).—A judicial writ—Hukm-nūma-i-majriya-i-'adālat; jo

hukm-nūma 'adālat ke dastkhāt aur muhr se jāri ho; 'adālat kā hukm-nūma.

A judicial act—'Amal-i-hākimī; 'adālatāna fi'.—A judicial declaration—'Adālat se kisi amr kā istiqrār; koyī bāt jo minjānib-i-'adālat qarār pāye.

4.—Jo ta'zīran 'ād ki-jāe—jaise saza. [(sarislite) ke muwāfiq.

Judicially, ad. 1.—Qānūn ke zābite ke mutābiq; 'adālat ke dastūrāt

A sentence judicially declared—Woh hukm-i-sazā jo qānūn ke zābite ke

2.—Az-rāh-i-ta'zīr; ta'zīran; saza ke taur par. [mutābiq sādīr ho.

To be judicially punished—Ba-taur ta'zīr ke saza pānā.

Judicious, a. 1.—'Aql-i-salīm ke mutābiq; 'āqilāna; jo 'aql-mandī ke sāth samajh-būjh-kar kiya jāe; jo wuqūf yā tamiz ke sāth kiya jāe; jisse natiya-i-nek 'umda-tarīn tadbirōn se nikle.

Used of things.

2.—Jo 'aql-i-salīm ke mutābiq 'amal kare; jise 'aql-i-salīm hāsīl ho; 'āqil; dānish-mand; mudabbir; 'āqil aur dānā—jaise shakhs.

Judiciously, ad. 'Aqilāna; āqilāna tariq par; aehchhi tamiz se; tamiz yā 'aql-mandī ke sāth; liyāqat ke sāth; shu'ūr ke sāth; dānāyī se.

Jumble, v. t. Ek hi meñ makhlut kar-d.; bilā-lihāz-i-silsila yā tartīb yakjā yā ekaṭṭhā kar-d.; ghāl-mel k.; khiehri k.; gad-maḍ k.

Often followed by together.

Jumble, v. z. Ek hi meñ makhlut ho-jānā; khiehri ho-jānā; gad-maḍ

Jumble, n. Khalt-malt; gad-maḍ; khiehri; ghāl-mel; kisi shai kā maj-

mu'a jismeñ tartīb kā lihāz nā ho. [uebaknā.

Jump, v. z. 1.—Kūdna; jast k. yā jast mārñ; uchhālñ; kulāich mārñ;

To jump over—Kūd-kar is pār se us pār nikal jānā; jast karke idhar se udhar guzar jānā.—*To jump to a conclusion*—Koyī natīja jhatpat nikāl l.; koyī rāo 'avan-fānan qāim kar-d.

Jump, n. Jast; kulāñch; kudān; jhapattā; phalāng.

From the jump—Shurū' se; pahli hī manzil se.

Junction, n. 1.—Milānā yā milnā: mel; yakjā h.; ittisāl; ekatthā yā ek jagah ho-jānā. [sarkeñ do jānib se ākar milēñ.

2.—Milne kī jagah; sangam; khusūsan woh maqām jahāñ rel kī

Juncture, n. 1.—Jor; band; girah.

2.—Koyī khās waqt; koyī mushkil yā kām kā waqt; jor-tor kā waqt; mauqa'-i-khās; kisī zarūrat-i-khās ke pesh āne kā waqt; nāzūk waqt.

Junior, a. Dūsre se 'umr meñ kam; dūsre ke muqābale meñ kam-sin; dūsre kī nisbat sin meñ chhotā; dūsre ke itnā 'umr meñ nahiñ.

☞ "*Junior* is applied to distinguish the younger of two persons bearing the same name in the same family, and is opposed to *senior* or *elder*; as, John Smith, Junior." Webster.

Junior, n. Woh shakhs jo kisī dūsre se 'umr meñ chhotā ho.

One's junior by a year, or by several years—Kisī se ek yā kayī baras chhotā.

Jurat, n. (Law.) Woh yāddāsht yā 'ibārat-i-tasdiq jo halaf-nāme ke ākhir meñ likhī jāti hai aur usse yah sābit hotā hai ki woh halaf-nāma kab kiskē rū-ba-rū aur kahāñ tasdiq kiya gayā.

Juridical, a. 1.—Insāf-kunīnda se muta'alliq; 'adl-gustarī meñ 'āmil.

2.—Jo 'adālatōñ meñ musta'mal ho; 'adālat kā yā 'adālatī.

Juridical days—'Adālat ke ijlās ke dīn; woh aiyām jab 'adālat kā ijlās jāiz tariq par ho-sake.

Juridically, ad. Qānūn yā 'adālat ke zibite ke mutābiq; 'adālat kī kār-rawāyī ke bamūjib; qānūnān; qānūnī ikhtiyār se.

Jurisdiction, n. 1.—Muqaddamāt kī samā'at aur infisāl kā ikhtiyār-i-qānūnī; qawānīn ke nafāz dilāne aur 'adl-gustarī kā iqtidār; istihqāq-i-nafāz-i-ikhtiyār-i-munsifāna; kisī muqaddame kī nisbat ikhtiyār-i-'adālatāna; hadd-i-ikhtiyār; ikhtiyār-i-'adālatāna; 'adl-gustarī kā woh ikhtiyār jo qānūnī sabil se hāsīl ho.

This suit is not within the jurisdiction of that court—Yah nālīsh (iskī samā'at) us 'adālat ke ikhtiyār meñ (hadd-i-ikhtiyār ke andar) nahiñ hai; nālīsh-i-bāzā is 'adālat ke haiyiz-i-iqtidār meñ nahiñ hai.

2.—Hukūmat yā qānūn banāne kā ikhtiyār; qawānīn banāne yā unke nafāz dilāne kā istihqāq; nafāz-i-hukūmat kā istihqāq yā iqtidār.

3.—Woh had jisake andar ikhtiyār kā nafāz ho-sake; ikhtiyār yā iqtidār kī wus'at; alāqa-i-hukūmat. [particular subjects." Webster.

☞ "*Jurisdiction* is limited to place or territory, to persons, or to **Jurisprudence, n.** 'Ilm-i-qawānīn; kisī riyāsāt yā jamā'at meñ logōñ ke qawānīn dastūrāt aur huqūq kā 'ilm jo dād-gustarī ke liye zarūr ho; fiqh yā 'ilm-i-fiqh; smriti-shāstra.

Jurist, n. 1.—Āyīn-dāñ; jisko 'ilm-i-qawānīn meñ khūb dakhīl (uspar 'ubūr) ho; fiqh-dāñ (faqīh); dharmā-shāstrī.

2.—Qaumōñ ke qawānīn meñ māhir yā kisī mazmūn-i-muta'alliqā-i-qānūn kā nāmī-girāmī musannif.

Juror, n. (Law) Ahl-i-jūrī; yake az arkān-i-jūrī.

Jury, n. (Law) Woh ashkhās jo qānūn ke mutābiq muntakhab ho-kar halaf-uthāne ke ba'd kisī amr-i-wāqī'a kī tajwīz ke liye baithāle jāweñ

aur ba-lihāz-i-shahādat-i-maujūda uskī sādaqat kī nisbat apnī rāe zāhir karēū; ahl-i-jūrī; arbāb-i-jūrī.

Jury-box, *n.* Woh maqām jo kisī muqaddame kī tahqīqat ke daurān meñ arbāb-i-jūrī kī nishast ke liye makhsūs ho; ahl-i-jūrī kī nishast.

Jury-man, *n.* Ahl-i-jūrī; yake az arbāb-i-jūrī. [uāqis.]

JUS AD REM, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-i-milkiyat; istihqāq-i-jadīd wa

JUS HABENDI, [Lat.] (*Law*) Milkiyat ke qabza-i-wāqī'i pāne kā haq.

JUS LEGITIMUM, [Lat.] (*Law*) Haqq-i-qānūnī; istihqāq-i-shar'ī. [haq.]

JUS IN RE, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-i-milkiyat; istihqāq-i-kāmil; pūrā pūrā

JUS MARITI, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-shauharī.

JUS POSSESSIONIS, (*Lat.*) Istihqāq-i-qabza; dakhl kā haq.

JUS SUUM, [Lat.] (*Law*) Uskā yā apnā khās haq.

JUS TERTII, [Lat.] (*Law*) Farīq-i-sālis kā haq.

Just, *a.* Jo har shakhs ko uskā haq de yā uske dene par mūl ho; jāda-i-rāstī par chalne w. yā uske mutābiq; jo kisī se koyī fi'l-i-bejā na kare; jo kisī kī haq-talfī na kare; munsif yā munsifāna; rāstbāz yā rāst-bāzī kā; mutadaiyin; diyānat kā; sachchā; asli aur wāqī'i; munāsib; wājib; shāyāū; wa'de kā sachchā; bā-wafā.

☞ Said of both persons and things.

Just, *ad.* 1.—Nazdik; muttasil; jagah ke lihāz se nazdik.

2.—Wāqt ke lihāz se nazdik; yak-gūna

3.—Thik-thik; bijinsihi.

4.—Mahz; shāyad hī; mushkil se. [meñ mutalā hote hote.]

5.—Zarā hī sū; ba-mushkil; kisī āfat meñ parte parte; kisī balā

He just escaped without injury—Woh zarā hī sū bilā mazarrat bach gayā;

woh sadme meñ parte parte bach gayā.—But just—Wahī aur ziyāda nahīū;

utnā hī aur bas; shāyad hī; mushkil se.—Just now—Abhī; zarā hī sū

'arsa guzrā; ek lahza yā lamha guzrā; dam bbar huye; koyī dam huā.

Justice, *n.* 1.—Iusūf; 'adl; haq-rasī; dād-gustarī; munsifi; har shakhs ko uskā haq d.; iusū ke mu'āmalāt-i-bāhamī meñ qāuūh aur usūl-i-rāst-bāzī ke mutābiq 'amal k.; diyānat; āpas ke rāh-o-rasm meñ imāndārī; huqūq aur farāiz par ba-khūbī lihāz r.; gair-jānibdarī.

2.—Jo kuchh sach aur thik thik ho usī ke mutābiq k.; izlār-i-rāe meñ sab ke huqūq par yaksān lihāz; kisī kī 'umdagī yā gair-'umdagī kī nisbat wāqī'at kā wājib wājib zāhir k.

3.—Wājib bartāw; wājib jazā yā sazā.

4.—Wujūb; wājibiyat; munāsabat.

5.—Ek shakhs jise ijlās-i-'adālat khwāh logon kī nizā'-i-bāhamī ke tasfiye aur 'adl-gustarī kā ikhtiyār diyā gayā ho; jastis; hākim; hākim-i-'adālat.

Justifiable, *a.* Jo wājib sābit ho-sake; jo qānūn 'aql rāst-bāzī yā munāsabat ke rū se jāiz qarār pā-sake; ma'zarat-pazīr; 'uzr-pazīr; jiskī tāyid ho sake; jo jāiz thāhar sake; jāiz; wājib; thik; bajā; durust.

Justifiably, *ad.* 'Aise tarīq par ki wājib thāhar sake; ba-tarz-i-wājib yā munāsib; thik; durust.

Justification, *n.* 1.—Wājib thāhrānā; wājib sābit k.; is bāt kā subūt ki fulān amr qānūn imāndārī yā munāsabat ke mutābiq hai; ma'zarat; tāyid; wujūb; 'uzr-khwāhī; barānt; najāt.

2.—(*Lari*) 'Adālat meñ is amr kī wajh-i-ma'qūl dekhlanā kī jis fī'l kā zimma-dār mudda'a 'alaih qarār diyā jātā hai uskā murtakib woh kyon huā.

Justify, *v. t.* Kisi bāt kā wujūb sābit k. yā ṭhahrānā; yahi sābit k. kī ṭhlān amr qānūn haq insāf munāsabat yā farz ke mutābiq hai; tāyid k.; jāiz ṭhahrānā; ma'zarat k.; wājib aur lāzim ṭhahrānā.

Justly, *ad.* Ba-tarz-i-wājib; wājib tarīq par; qānūn yā insāf ke mutābiq; munāsabat ke sāth; haqqan; imāndārī se; diyānat se; sahīh-sahīh; ṭhik-ṭhik. [qarīn-i-insāf h.; durnstī; sihlat.

Justness, *n.* Wujūb; sachchā munāsib sahīh yā ṭhik h.; ma'qūliyat;

Juvenile, *a. 1.*—Shabāb kā; juwānī kā; kam-sinī kā; nau-juwān; nan-khez; kam-sin; shabāb ke muta'alliq; nau-juwān yā juwānī ke hasb-i-hāl.

Juvenile years or age—Shabāb; 'ālam-i-shabāb; juwānī; juwānī kī 'umr.

Juvenile sports—Juwānī ke khel; woh khel-kūd kī bāteñ jo kam-sinon ke liye reba yā kam-sinī meñ hon.

Juxtaposition, *n.* Kisi shai-i-murakkab ko ajzā kā nazdik nazdik yā mulhiq rakhnā yā rakkhā jānā; mulhāzī yā āunne-sāunne r.; taqābul.

K.

Keen, *a. 1.*—Sargam; shāiq; musta'id; tez.

2.—Tez; jismeñ bārik amr kāṭ k. w. kanāra (dhār yā bārḥ) ho.

A keen razor, or a razor with a keen edge—Tez usturā; aisi usturā jis kī bārḥ bārik aur kāṭ karne wālī ho.

3.—Tund; sakht; tez; jo badan meñ balut lage yā ma'lūm ho.

Applied to cold, or to wind.

4.—Karwā; talkh; sakht; jo dil meñ chubhe—jaise koyī bāt.

5.—Tez yā tez-tab'; jo bāteñ meñ khūb patḥe; glunsne yā ḍubne w.; jis-se dil kī tezi zāhir ho.

A man of keen understanding—Tez-fahm shakhs; zaki yā shakhs-i-zaki; aisi shakhs jo bāteñ ko khūb samjhe—A keen look—Tez nazar; aisi chitwan jis-se dil kī tezi zāhir ho.

“Keen is often used in the composition of words, most of which are of very obvious signification; as, *keen-sighted, &c.*” *Webster.*

Keenly, *ad.* Shauq se; sargamī yā musta'idī se; tezi se; sakhtī se yā sakht; karwāī se yā karwā; shiddat se; aisi tarah par kī dil meñ

Keeness, *n.* Tezi; shiddat; zor; sakhtī; talkhī; karwāī. [chubhe.

Keep, *v. t. 1.*—Apne hāth qabze yā ihtiyār meñ r.; kisi shai par apnā ihtiyār yā qabza qāim r.; jāne na d.; ohhor na d.; na khonā; rakhnā yā rakhi-chhōpnā. [meñ r.; mahfūz r.

2.—Kisi hālat-i-khās meñ qāim r.; gair-mubaddal r.; kisi hālat

3.—Ihtiyāt meñ r.; ihtiyāt yā khabardārī k.; khatre ziyān yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; nigrānī r.

4.—Khulne yā zāhir hona na d.; inkishāf yā 'ilān se mahfūz r.; na batlānā; zāhir na k.; na kholnā; fāsh na k.

5.—Kisi kā nigrānī rakhnā; kisi kā mahfūz h.; pāsbanī k.

6.—Qāim r. masalan koyī kūr-khāna waghaira; chālānā; ihtimām k.

7.—Parwarish k.; pardākht k.; khāne-pūne kī chizeñ baham pahunchānā; khilānā-pilānā; hājāt-i-zindagī baham pahunchānā.

8.—Naukar r.; mulāzamat meñ r.; apne taht meñ r.; apne pās yā apnī khidmat meñ r.; rakhūā—jaise madadgār naukar ghorē wagaira.

9.—Kisi bāt se kauāra-kash na h.; kisi tarīq yā tarz-i-kār-rawāyī ko qāim r.; kisi bāt meñ lage rahnā (usko kiya k.).

10.—Inhirāf na k.; rū-gardān na h.; mānnā; bajā lānā; lihāz r.; pās r.; qāim r.; bataur farz ke k. yā anjām d.; gafiāt na k.; wafā k. yā bā-wafā h.; pūrā k.

11.—Kakūñ rahnā masalan makān yā kamrē wagaira meñ khwāh bistar par; na ehhornā; āmad-o-raft r.; ānā-jānā.

12.—Tewhār yā khnshī wagaira ke diu ko mānnā; khushī k.

To keep back—(a) Rakh-ehhornā; chhipā r.; kahue ko lāqī r. (b) Rokuā; bāz r.; hachā r.—*To keep bed*—Bistar se na uṭhnā; bistar par pare rahnā.

To keep company with—(a) Kisi se suhbat r.; kisi se milūā yā khalā-malā r.; kisi kī suhbat meñ baithnā-uthnā (nishast-barqbāst r.); sūth yā sangat r. (b) Sāth jānā; ma'iyat meñ rahnā yā jānā.—*To keep down*—Tābī' r.; zer-i-hukm r.; roknā; bāz r.; qābū yā zabt meñ r.; mahkūm r.; ubhar-ne na d.; sar uṭhāne (ubhārne) na d.—*To keep good or-bad hours*—'Ādatan jald yā der karke ghar wāpas āūā yā āramgāh meñ jānā (ārām k. yā sonā).

To keep house—(a) Khāna-dāri k.; girhasti chalanā; ghar kā kām chalanā. (b)

Ghar ke bāhar na nikalnā; ghar hī par rahnā.—*To keep in*—(a) Nikal-jāne

na d.; band yā rok r. (b) Chhipā r.; poshida r.; na kahnā yā batlānā. (c)

Rokuā; dabā yā āf r.—*To keep off*—Nazdik āne na d.; hamle se bāz r.; dūr r.

To keep out—Ghusne yā paithne na d.; qabza yā daḥl karne na d.—*To keep*

under—Rokuā; zabt meñ r.; apne qābū meñ r.; mahkūm r.; ubharne na d.

To keep up—(a) Qāim r.; ghatue yā kam hone na d.; zāl hone na d. (b)

Sānhlāle rahnā; joñ kā toñ r.; bād yā mauqūf na h. d.; jāri r. [barqarār r.

Keep, v.i.1.—Kisi jagah par yā kisi hālat meñ rahnā; qāim rahnā; thaharnā;

2.—Thaharnā; qāim rahnā; zāl na h.; na bigarūā; kharāb na h.

3.—Kuchh 'arse tak qiyām k.; thaharnā; utarnā; firo-kash h.; rahnā.

To keep from—Ihtirāz k.; ijtina'ib; k.; parhez k.; bache r.; dūr kauāre yā

alag rahnā.—*To keep on*—Āge barhnā; āge chalnā; āge barhe yā chale jānā;

chale chalnā; qadam barhāye yā barhe chalnā.—*To keep to*—Kisi bāt meñ

khūb yā mazbūti se lage rahnā (usse gafiāt yā inhirāf na k.); kisi amr kī khūb

pā-bandi k. yā usse rū-gardān khwāh muuharif na h.; mazbūti se qāim yā

sābit-qadam rahnā.—*To keep up*—(a.) Joñ kā toñ rahnā; maglūb na h.; zer

na h. (b.) Bistar par āram na k.; bedār rahnā; jāgnā; āram-gāh meñ nā jānā.

Keep, n. 1.—Hālat; woh hālat jismeñ koyī shai rahe; dāsā (*Colloquial*).

To be in good keep—Achchhī hālat meñ h.

2.—Khānā-piūā; dāsht; parwarish.

Applied to cattle.

3.—Qal'; qal'e kā woh hissa jo nihāyat mazbūt aur mahfūz ho.

Keeper, n. 1.—Rakhue w.; kisi shai kā qābiz. [meñ qaid-khāna aur qaidī honā.

2.—Muhāfiz; hirāsāt yā hifāzāt meñ r. w.; woh shakhs jiskī hifāzāt

3.—Woh shakhs jiske ta'alluq kisi shai kī hifāzāt nigahbānī yā nig-

rānī ho; nigahbān; muhāfiz; dāroga. [ke liye pahinte hain.

4.—Woh chhalla yā aūgūthī jise dūsre chhalle yā aūgūthī kī hifāzāt

Keeping, n. 1.—Hifāzāt; hirāsāt; nigahbānī; qabza; āf yā rukāwat;

bachāw.

[mel.

2.—Mauzūniyat; andāz-i-munāsib par honā; munāsabat; mutābaqat;

These subjects are in *keeping* with each other—Yah mazāmīn bāham mauzūn haiñ; yah bāteñ āpas meñ munāsabat yā mutābaqat rakhtī haiñ.

Keepsake, n. Woh chiz jo is garaz se rakkhī jāwe yā rakhme ke liye dī-jāwe ki uske zarī'e se uskā dene-wālā yād rahe; muhabbat ki nishānī; yād-gār; yād rakhme kā wasīla yā zarī'a; nishānī.

Kept-mistress, n. Zan-i-madkhūla; suraiya; woli 'aurat jise koyī shakhs ba-taur mahbūba ke apne pās rakke; rakhele.

Kidnap, v. t. Kisi mard 'aurat yā larko kā chori se le-bhāgnā yā chhipā kar le-jānā; le-bhāgne gulām banāne yā kisi isī qism ke dūse fī'l ke liye chori se yā jabriya le-jānā; insān ko chori se le-bhāgnā.

Kidnapper, n. Woh shakhs jo kisi insān ko chori yā zabardastī se le-bhāgne; insān-duzd yā mardm-duzd; ādmī-chor.

Kill, v. t. 1.—Kisi tarz yā sabil se jān le-lenā; be-jān k.; mār d.; halāk k.; gatl k.; jān se mār nā; mār-dūlnā; khūn k.

2.—Firo k.; dabānā; sākin k.; thanāhū k.; dhīmā k.

Kin, n. 1.—Qarābat; rishtadārī; uqūbā; nazdikī qarābat—jaise un logoñ ki jo ek mūris ki nasl se hoñ.

2.—Rishta-dār; qarābat-dār; qarābat-mand; ekhī khāndān ke log.

Of kin—Rishta rakhme w.; paidāish yā shādī ke zari'e se (hasab yā nasab khwāh dādihāl yā nānihāl ke zarī'e se) qarābat r. w.; khāndān yā nasl-i-wāhid kā; ek labā yā ek jigar.—*Next of kin*—Nihāyat nazdikī rishta-dār; bahut hī nazdikī qarābat-mand.

Kind, n. 1.—Nasl; jins; nan'.

2.—Qism; nan'iyat; waz'; tarīq; tarz; dhang; tarah; qimāsīn.

3.—Nau'iyat-i-khās; aslī yā jibillī khāsiyat; māhīyat-i-khās. [ho.

A kind of—Ek tarah kā; ek qism yā dhang kā; koyī chiz jo dūsrī shai' ke musābīh

سبب Said loosely or slightly.

In kind—Bazari'a-i-paidāwar; kisi qism ke jins ke zarī'e se ya'ni naqdī nahīñ; jo kuchh paidā ho wahi ya'ni uske 'iwaz meñ rupaye nahīñ; bhāwī.

Rent paid in kind—Lagān jo bazari'a galle ke diyā jāe; bhāwī; baṭṭiyī.

Kind, a. 1.—Mihrbān; jo auroñ se mulāimat yā neki se pesh āye; dūstroñ ke sāth nekī karne par mūl; jise dūstroñ kā dil dukhānā yā unko ranj pahūnchānā pasand na ho; karīm; rahīm; shafīq; niko-kār.

2.—Jo dil ki nekī ki wajh se paidā ho yā ho; jo natīja-i-niko-kārī yā niko-khwāhī ho.

Kind-hearted, a. Rahm-dil; jiski tabī'at meñ nihāyat mihrbānī yā shafāqat ho; rahīm; mihrbān. [bhalāyī ki khwāhish.

Kindheartedness, n. Rahm-dilī; tabī'at ki nekī; niko-khwāhī; dūstroñ ki

Kindle, v. t. 1.—Jalānā; ranshan k.; bālnā; sulgānā; phūknā.

2.—Josh meñ lānā; mushitā'il k.; jalā d.; ubhār d.; bharkā d.; bar-angekhta k.; tahrīk d.; gurmānā yā garmī paidā k.; chihernā; afrokhta k. [uṭhnā yā balne-lagnā.

Kindle, v. i. 1.—Jalnā; jalne lagnā; sulagnā yā sulagne lagnā; bal-

2.—Josh meñ ā-jānā; garmā-uthnā; taish meñ ā-jānā; gussa-kar-bāṭhnā; gusse meñ ā-jānā; ubhār-pārnā; khijlā-uthnā; afrokhta ho-jānā. [mulāimat; shiddat yā sakhtī kā na h.

Kindliness, n. 1.—Mihrbān yā rahīm h.; nekī; achhāyī; khūbī; narmī;

2.—Aslī mailān; jibillī khāsiyat.

[ham-nan' yā ham-jins.

Kindly, a. 1.—Qism yā jins se muta'alliq; jibillī; zātī; ham-khāsiyat;

2.—Ham-dardi kã; mihrbãni kã—jaise kalãm fi'l wagaira. Kisĩ ke sãth neki par mãil; mihrbãn; karĩm; rahĩm.

3.—Mufãfiq; musakkin; jisse dil ko taskĩn ho; jisse arwãh ko halãwat yã tãzagi ho. [halãwat ho.

Kindly showers—Bãrãn-i-rahmat; meñh kã barasnũ jisse dil ko tãzagi yã *Kindly*, *ad.* Mihrbãni se; shafaqat se; neki yã niko-khwãhi se; dũsroñ ko khush yã mamũn karne kĩ khwãhish se; khair-andeshĩ yã khair-khwãhi se; az-rãh-i-shafaqat yã 'inãyat; lutf-o-karam se.

Kindly-natured, *a.* See *Kind-hearted*.

Kindness, *n.* 1.—Mihrbãni; shafaqat; 'inãyat; nek-khwãhi; khair-andeshi; dũsroñ ke sãth har qism kĩ bhalãyi kĩ khwãhish; karam; lutf; nawãzish. [sulũk yã husn-i-sulũk; upakãr.

2.—Mihrbãni kã fi'l; khair-andeshi kã fi'l; fi'l-i-hasana; nehehlã *Acts of kindness, or kindneses*—Hasanãt; nekĩyãñ; aise aise kãm jisse dũsroñ kĩ bhalãyi ho.—To do a great *kindness*—Kisĩ ke sãth bañi neki k.; kisĩ kã bañi upakãr k. (uski bañi bhalãyi k.).

Kindred, *n.* 1.—Qarãbat-i-hasabĩ yã nasabĩ; dãdihãli yã nãnihãli rishta; yagãnagi yã yagãnagat; nazdikĩ qarãbat.

2.—Rishta-dãrãn-i-hasabĩ yã nasabĩ; dãdihãli yã nãnihãli rishta-dãr; 'al-l-khusũs rishta-dãrãn-i-hasabĩ; aqãrib yã aqribã; woh log jo apas meñ qarãbat-mand hoũ.

Distant kindred—Zawĩ-l-arhãm *q. v.* in *G. L. T.*

Kindred, *a.* Bãham nisbat *r. w.*; ham-qism; ham-jins; ek tarãh yã khãssiyat kã; ek-sã. [rawã.

King, *n.* Bãdshãh yã pãdshãh; shãh; wãli; sultãn; rãjã; farmãũ-Kingdom, *n.* 1.—Bãdshãhi; shãhi hukũmat; rãj; pãdshãhat; saltanat.

2.—Qalam-rau; rãj; mamlakat; saltanat; mulk; woh 'alãqa yã mulk jo kisĩ bãdshãh kĩ hukũmat ke tãbi' ho.

3.—Tabqa; nau'; qism; jins. [rãjã ke tãbi' ho.

Kingly, *a.* 1.—Shãhi; bãdshãhi; jo bãdshãh ke zeri-hukũmat ho; jo

2.—Bãdshãh kã yã bãdshãh ke liye munãsib khwãh muzaiyib; shãhi; shãhwãr; 'ãli-shãn; 'azĩmu-sh-shãn; bare tumtarãq kã.

Kingly, *ad.* Shãhi shũn se; shũhãna; bañi taukanat se; bãdshãhoĩ kĩ tarãh yã mãnind; jaise pãdshãh yã rãjã karte haiñ.

Kinsman, *n.* Ekhĩ nasl yã khãudãn kã sbakhs; yak-jaddĩ rishtadãr; ek hi mũris kĩ nasl kã; gotĩ; haqiqĩ rishta-dãr; qarãbat-dãr-i-qaribĩ.

Kiss, *v. t.* 1.—Chũmnã; bosa l.; chummã l.; maehehlĩyãũ l.

2.—Pyãr k.; shaug se chũhnã; dil se pasand k.

3.—Ahista se chhũ l. goyũ pyãr kĩ rãh se.

Kiss, *n.* Bosa; chummã yã chũmã; maehehlĩ.

Kith, *n.*—

Kith and kin—Nihãyat darje kĩ wãqifiyat qur qarãbat.

Knack, *n.* 1.—Ek ehhoĩ kal; koyĩ ehhoĩ khel kĩ ehĩz; khelaunã.

2.—Koyĩ 'umda hĩrfat kĩ bãt; koyĩ nĩsi bãt jiske karne meñ hosh-yãri yã safãyi darkãr ho.

3.—Kisĩ ehhoĩe yã khãfif 'amal meñ musta'idĩ yã phurtĩ; kisĩ bãt ke suhũlat se karne kĩ 'ãdat; chũlãli; chustĩ; tezi.

To have a *knack* at something—Kisĩ bãt kã 'ãdatan suhũlat se kar-saknũ (uske karne meñ tez chust yã chũlũk h.; usko phurtĩ se yã chatpat kar-saknũ).

Knave, *n.* Jhūthā dagā-bāz shakhs; be-īmān shakhs; bad-diyānat shakhs; bad-ma'āsh; luchchā; bad-zāt. [aiyārī.]

Knavery, *n.* Jhūthāyī aur dagā-bāzī; be-īmānī; bad-zātī; fireb; makkārī;

Knaveish, *a.* Be-īmānī kā; firebī yā fireb kā; dagā-bāzī kā.

Knee-deep, *a.* 1.—Ghuṭnoñ tak ūchā; ghuṭne tak; tā-ba-zānū.

2.—Ghuṭne tak dūbā huā.

Knee-high, *a.* See *supra* No. 1.

Kneel, *v. i.* Do-zānū baiṭhnā; ghuṭnoñ ke bal baiṭhnā.

कभी Sometimes with *down*.

Knock, *v. i.* 1.—Kisī sakht yā bhārī chiz se mār-nā; khatkhatānā; thoknā.

To knock with a club or with the fist—Lūṭhī yā ghūse se mār-nā.—To knock at the door—Darwāze par dastak d.; kewār yā kaṛā wagaira jo useñ lagā ho khatkhatānā.

2.—Ṭakrānā yā ṭakkar khānā; lar-jānā; ek shai kā dūsri shai se lar-jānā; kisī chiz meñ zor se bhir-jānā. [ṭakrā yā lar jāti hai.]

One heavy body knocks against another—Ek bhārī chiz dūsri bhārī chiz se To knock up—Ṭhak-jānā; māñda ho-jānā; kamzor ho-jānā; mihnat se ṭhak-jānā.

To knock under—Ṭābī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-d.; ker-dastī taslim kar-d.; apñi hār mēñ l.—To knock off—Band ho-jānā; bāz-ānā; dast-kash h.

Knock, *v. t.* 1.—Mār-nā; ṭakrānā.

2.—Bhitar jāne ke liye khatkhatānā; darwāze par khatkhatānā yā kaṛā wagaira jo wahāñ lagā ho use is garaz se khatkhatānā ki jo shakhs andar ho woh āwāz sunkar kewār khole aur khatkhatāne wāle ko andar jāne ki ijāzat de.

To knock down—(a) Mār-kar girā d.; kāṭ-kar girā d.; ek martaba yā kayi bār mār kar zamīn par girā d. (b) (Auctions)—Nilām ke waqt mauṅgi thokkar kisī bolī bolne wāle ke nām nilām khatm kar d.; kisī bolī bolne w. ke nām nilām khatm kar-d.—To knock in the head, or on the head—Khatm kar-d.; zāl kar-d.; kāqit kar-d.; bātil kar-d.; rad yē faskh kar-d. (Colloquial).—To knock off—See To knock down (b).—To knock out—Ek bār yā kayi martaba zarb lagā-kar bāhar nikāl-lenā.—To knock out the brains—Mār ke zor se bhejā nikāl-lenā; mār-kar khopri kā gūḍā nikāl-lenā.—To knock up—(a) Dastak de-kar jagānā; kewār wagaira khatkhatā ke jagānā. (b) Ṭhak d.; itnā ṭhak d. ki phir kām na ho sake (Colloquial).

Knock, *n.* 1.—Zarb jo kisī dabiz yā bhārī chiz se lagāyī jāe.

2.—Dastak; darwāze par kaṛā wagaira is garaz se khatkhatānā ki bhitar kā ādmī sunkar kewār khol de.

Knock-down, *n.* Aisi mār jisse mazrūb zamīn par gir jāe.

Knock-down argument—Dalil-i-qāṭī'; aisi bāh jisse fariq-i-mukhālīf ki hujjat bi-l-kul rad ho-jāo (Colloquial).

Knocker, *n.* Kaṛā wagaira jo darwāze par is garaz se lagā rahitā hai ki jab kewār band rukeñ nūr koyī bāhar se bhitar jāyā chāhe to use khatkhatā do tāki kewār khul-jāeñ; halqā; hulqā-i-dar.

Knot, *n.* 1.—Girah; mazbūt girah; gāñṭh.

2.—Koyī aisi bāt jo jald hal na ho yā jiskā 'uqda āsānī se na khule; pechīdagī; amr-i-pechīda; qabāhat; dushwārī; uljhāw; paresānī.

3.—Jamā'at; guroh; tāifa; un logoñ kā guroh jo bāham muttasiq hoñ; jathā; foli.

4.—'Aqd-i-itihād; itihād; 'aqd.

Nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; gāñṭh-bandhan.

Knotted, *a.* Girahdār; gañṭhīlā; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ.

Knotty, *a.* 1.—Girahdār; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ; gañṭhīlā.

Knotty timber—Girahdār (gañṭhīlī) lakṛī

2.—Mushkil; pechīda; jismeñ pech yā uljhāw ho.

A knotty point—Mushkil yā pechīda bāt; amr-i-pur-pech; pech yā uljhāw kī bāt.

Know, *v. t.* 1.—Kisī amr ko bataur aslī yā haqīqī ke jānū; kisī aur se dil se āgāh h.; bakhūbī ma'lūm karnā yā samajhanā; kisī bāt kī asliyat kā yaqīn r.; kisī amr se wāqif h.; kisī bāt kā yaqīn r.

2.—Kisī shakhs yā chiz se wāqif h.; kisī se mānūs h.; kisī se nū-āshuā na h.; kisī kī zāt yā khāssiyāt wagaira se kam-o-besh wāqif h.; kisī kā tajriba r.

3.—Pahchānā; tamīz k.; shinākht k.

4.—Manzūr k.; pasand k.; qabūl k.

To know how to—Kisī bāt ke tariq ko samajhū; kisī amr ke liye kāfī 'aql ta'lim yā wāqifiyat r.; kisī bāt ke 'anjām ke liye kāfī 'aql yā raushan-zamīrī r.

How is sometimes omitted.

Know, *v. t.* 1.—Jānū; 'ilm r.; bakhūbī aur tahqīq ke sāth jānū; mash-kūk na h.; wāqifiyat khabar yā 'aql r.

Often with of.

2.—Wāqifiyat hāsīl k.; jāuchnā; jānū; tahqīq yā tashkīh k.

Knowing, *p. a.* Huarmand; māhir; bakhūbī wāqif; fahīm; zakī; samajh-dār; khūb sikhā-parhā; dānā.

Knowingly, *ad.* Kisī shai kā 'ilm rakhte huye; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; dīda-o-dānista. [samajhū; 'ilm.

Knowledge, *n.* 1.—Jānū; asl-i-haqīqat aur farz kā sūf sūf aur bakhūbī

2.—Jo kuchh wāqifiyat ke zār'e se hāsīl aur qāim ho; wāqī'ī wāqifiyat jo 'ilm se hāsīl ho; wāqifiyat; raushan-dīlī; raushanī-i-tab'; 'ilm; fazīlat.

3.—Woh wāqifiyat-i-kāmila jo wāqī'ī tajribe se hāsīl ho; 'ilm jo 'amal ke zār'e se hāsīl ho; 'ilm-i-bā-'amal; malaka; mahārat.

4.—Khabar; ittilā'; wāqifiyat; āgāhī; 'ilm; kisī shakhs yā wāqī'a se wāqifiyat.

5.—Mubāsharat; suhbat; ham-bistārī; ham-khwābī.

“Usually preceded by carnal” Webster.

L.

Label, *n.* 1.—Resham kāgaz yā chamṛe ke kāgaz (parchment) wagaira kā kam chaurā ṭukṛā jo kisī chiz meñ lagā diyā jāwe aur jisse yah ma'lūm ho ki jis shai par woh lagā hai uskā mazrūf kyā hai (ismeñ kyā hai) aur uskā malik wagaira kann hai masalan botal wagaira par kā ṭikaṭ.

2.—Resham kī bunī huyī dhajjī khwāh kāgaz wagaira kā kam chaurā ṭukṛā jo kisī sanad khwāh wasīqa-i-qānūnī meñ chaspan ho aur uspar muhr sabt hokar mu'allaq (laṭaktī) rahe.

3.—Woh kāgaz jo tatimme ke taur par kisī wasīyat-nāme meñ shāmil kar-diyā jāwe. [botal wagaira par lagānā.

Label, *v. t.* Nām wagaira likhā huā ṭikaṭ wagaira kisī chiz masalān

Labour, *n.* 1.—Jismānī mihnat khusūsan jab usse thakāwat ho khwāh woh taklif-dih ho yā usse najāt na ho-sake; sakht jismānī ri'yāz jo kisī fāida-

bakhsh amr kī nisbat kiyā jāwe masalan zirā'at yā dast-kārī wagaira meñ; riyāzat-i-shāqqa; baṛī mihnāt; mashaqqat; jidd-o-jahd; sa'ī; kad.

⚡ In distinction from sportive exercise. [mihnāt.

2.—Zihnī koshish; aisī kāwish jismeñ dil par zor paṛe; dimāgī

3.—Jiske aujūn meñ baṛī mihnāt karnī paṛe; jismeñ riyāzat jidd-o-jahd yā mashaqqat karnī paṛe; kām jo kiya jāe yā kiya jāne wālā ho; baṛī mihnāt kā kām.

4.—Dard-i-zih; woh dard wagaira jo laṛkā janne ke waqt hotā hai.

Labour, v. t. 1.—Jismānī mihnāt k.; mashaqqat mihnāt yā mazdūrī k.; riyāzat k. [k.; mihnāt k.; hāth-pair hilānā; dard-i-sar nṭhānā.

2.—Kisī irāde ke pūrā karne meñ zihnī koshish k.; sa'ī k.; kāwish

3.—Qabāhatoñ meñ paṛnā; āhista āhista yā rukāwat se jumbish k. yā is tarāh par chalnā ki goyā kuchh bojh ūpar rakkhā ho.; mubtalā yā giriftār rahnā jaise kisī bīmārī yā musibat wagaira meñ.

⚡ Often with *under*. [ke waqt hotā hai.

4.—Dard-i-zih meñ giriftār h.; woh dard bardāsht k. jo laṛkā janne Labour, v. t. 1.—Mihnāt k.; taraddud k.; kāsht k.; jotnā-bonā.

2.—Mihnāt koshish yā fikr se hanānā. [koyī kumh kī bāt yā baḥs.

3.—Koshish se chalānā; isrār khwāh tākid ke sāth pesh k.—jaise Laboratory, n. 1.—Woh jagah yā mukām jahāñ 'ilm-i-kīmīyā wagaira ke 'amal aur imtihān kiye jāte haiñ; kīmīyā-gar wagaira kā kār-khāna.

2.—Woh maqām jahāñ hathiyār banāye yā maraminat kiye jāte khwāh gole wagaira taiyār hote haiñ.

3.—Woh jagah jahāñ koyī kām kī chīz banāyī jāe. [of the bile.—Jigar.

The grand laboratory of the human body.—Mī'da; shikam; peṭ.—The laboratory

Laboured, *pp.* or *a.* Salis (sahl yā āsān) nahīñ; jismeñ diqqat se aujām pāne kī 'ālāmatoñ hoñ; mushkil; muglaq. [diqqat ke sāth likhī gayī ho).

Laboured style.—'Ibārat-i-muglaq yā mushkil; aisī 'ibārat jo sahl na ho (jo Labourer, n. Mazdūr; aise kām kā karne w. jismeñ kārīgarī kam darkār ho.

⚡ As distinguished from an *artisan*.

Laborious, *a.* 1.—Mihnāt-talab; jismeñ dhun karnī paṛe; jisse māndagi yā thakāwat paidā ho; jismeñ kuchh sahnā yā gam khānā paṛe.

2.—Mihnātī; mihnāt-shī'r; sa'ī; jo riyāz meñ lagā rahe; jafā-kash.

Labyrinth, n. 1.—Aisī 'imārat yā jagah jismeñ nihāyat pechdār rāheñ hoñ ya'nī jiske andar jākar phir esse bāhar nikal ānā dushwār ho.

2.—'Uqda-i-lā-hal; aisā uljhāw jiskā suljhānā mumkin na ho; aisī mushkil bāt jismeñ ādmī kī 'aql chakkar meñ ā-jūe (ghabrā uṭhe).

Lacerate, v. t. Phāṛ d.; chīr d.; shaq kar d.; tukṛe tukṛe kar d.; zakhmī yā majrūh k.; sadma pahūchānā; choṭ pahūchānā.

Lache, } n. (*Law*) Gaflat; tagāful; tasāhulī; sustī; kāhilī; waqt-i-Laches, } munāsib par kisī kām ke karne meñ gaflat.

Lack, v. t. Kisī shai se khālī rahnā (uskā muhtāj h.); na rahnā.

Lack, v. t. 1.—Ihtiyāj r.; muhtāj h.; chāhnā; na rakhnā.

2.—Na honā; kam h.

Lack, n. Ihtiyāj; na honā; kotāhī; qillat; kamī; ma'zūrī; nuqs.

Laconic, *a.* Mukhtasar lekin pur-mazmūn; qalilu-l-lafz wa kasīru-l- ma'nī; jisse chand alfūz meñ bahut kuchh matlab zāhir ho. [wagaira kī sirhī.

Ladder, n. 1.—Makān wagaira par charhne (ūpar jāne) ke liye kāṭh

2.—Woh shai jo sirhī kī ham-shakl ho yā usī sā kām 'de; balandī yā 'urūj ke hāsil karne kā zarī'a. [yā ṭahar jānā.

Lag, v. i. Āhista-āhista ṭahalnā yā chalnā; ṭahre rahnā; pichhe rah
Lame, a. i. —Jiskā koyī 'uzw bekār ho-jāwe yā usmeñ istarah kā sadma pahunchē ki uskī aslī quwwat jāti rabe; lang; ma'zūr.

A lame arm or leg—Bāzū yā pair jo ma'zūr yā lang ho-jāe.—A person lame in one leg—Aisā shakhs jiskī ek tūng langrī yā bekār ho-jāwe.

2.—Nāqis; nā-qābil-i-itminān; gair-mustahsan; gair-i-shāfi; nā-kāfi.
A lame conclusion—Rāe yā natija-i-nāqis; aisā natija jo qābil-i-itminān na ho

(jisse tashāfi na ho).—A lame excuse—'Uzr jo kāfi yā shāfi na ho; 'uzr jisse dil ko itminān na ho.

Lame, v. i. Langrā banā d.; be-kār yā lunj kar-d.; nikammā aur kamzor kar-d.; lūlā yā pangul kar-d. [kamāl nahīn.

Lamely, ad. i. —Langrā ke; nāqis taur par; pūrā pūrā nahīn; tamām-o-

2.—Zu'f ke sāth; mazbūtī yā sābit-qadmī se nahīn; baḥhūbī nahīn; achchhī tarah nahīn. [ho-jānā.

Lameness, n. i. —Langrā-pan; kisī 'uzw kā bi-l-kul yā kisiqadar be-kār
2.—Naqs; zu'f; kāmīl na h.

Lament, v. i. i. —Ranj zāhir k.; afsos kā izhār k.; ronā-piṭnā; mātām k.

2.—Dil se (bahut hī) ranjida yā mutaassif h.; nihāyat hī gamgīn h.

Lament, v. i. Afsos k.; ranj k.; mātām k.; gam k.; girya-o-zārī k.

Lamentable, a. i. —Afsos yā ranj ke qābil; jispar taassuf rawā ho.

2.—Jisse ranj paidā ho; gam-nāk; mātāmī.

3.—Jisse ranj kā izhār ho; jisse afsos zāhir ho.

Lamentation, n. Mātām; nauhagarī; afsos kā izhār; nālā-o-zārī; girya-o-zārī; āh-o-fugān; kuhrām.

Land, n. i. —Zamīn; khushkī; tarī kā mutazād.

2.—Kura-i-zamīn kā koyī barā yā chhoṭā tukrā jo kisi shakhs yā qaum se judā-gāna muta'alliq muttasawwar ho masalan mulk 'alāqa mazra' yā qat'-i-arāzī. [ke lihāz se zamīn kā ūparī hissa.

3.—Zamīn; miṭṭī; uskī nau'iyat yā haisiyat (achchhī yā burāyī)

4.—Kisi mulk ke bāshinde; qaum yā log.

5.—(Law) Jāedād-i-gair-manqūla; har qism kī zamīn aur har shai jo usse mulhiq ho 'ām isse ki woh qudratī ho masalan darakht pānī wagaira yā insān kī banāyī huyī jaise 'imārat chār-diwārī wagaira.

“Land is prefixed to some words forming compounds which need no special explanation.” Webster.

Land, v. i. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; jahāz yā kashtī par se khushkī meñ utārnā; utārnā.

Land, v. i. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; utārnā.

Landed, a. i. —Jāedād-i-arāzī r. w.; zamīn-dārī r. w.; haqqiyat-i-arāzī r. w.

A landed gentleman or man—Woh mard-i-sharif yā shakhs jiske pās jāe-dād-i-arāzī ho; zamīndār. [shāmil ho.

2.—Mushtamil-bar-arāzī; jismeñ arāzī yā jāe-dād-i-gair-manqūla

Landed security—Kafālat-i-arāzī; isī kafālat jismeñ arāzī makfūl ho.—Landed property—Jāe-dād-i-arāzī; jāedād mushtamil-bar-arāzī; zamīndārī; milkiyat.

Land-holder, n. Arāzī kā qābiz yā mālīk; zamīndār; arāzīdār.

Landlord, n. i. —Zamīndār; mālīk-i-arāzī; arāzī yā makān-dār jiske mā-taht asāmī yā kirāya-dār hoñ.

2.—Sarāo yā musāfirōn kī firod-gāh kā mālik.

Land-mark, *n.* Woh nishān jisse zamīn kī had ma'lūm ho; koyī nishān yā nasab kī huyī shai (masalan nishān kiyā hnā daraḡht patthar khandaq yā pattharoī kā dhūhā) jisse kisī mazra' shahr yā dūsre qat'-i-mulk ke hudūd ma'lūm aur qāim raheī; dānda; sarhad; siwāna; meīd; had-bast-i-arūzi; dhūhā; dhūhī; had kā nishān.

Landscape, *n.* 1.—Jisqadar zamīn aur woh kul ehizeī jo uspar hoī ek martaba dekhne se nazar paye; woh qat'-i-arūzi yā diyār jo ba-martaba-i-wāhid ma' un kul paharoī nadiyoī aur jhil wagaira ke jo uspar hoī dekhlayī de; madd-i-nazar. [pare.

2.—Woh taswīr jismeī koyī asli yā khayālī qudratī kaifiyat dekh

3.—Woh taswīr jismeī kisī sar-zamīn kā madd-i-nazar 'ma' uskī anwā' aqsām kī kaifiyatoī ke ho. [tukre kā pahār se niche ā-jāna.

Landslip, *n.* 1.—Pahār kā tukrā jo phisal-kar niche ā-jāe; zamīn ke bare

2.—Woh zamīn jo phisal-kar niche ā-jātī hai.

Land-tax, *n.* Woh mahsūl jo zamīn aur 'imāratoī par lagāyā jāwe.

Language, *n.* 1.—Iusān kī bolī; zabān; bānī; bhāshā; āwāz ke zarī'e se khayālāt kā izhār; woh āwāzeī jo khayālāt ke zāhir karne ke liye haq aur muh se nikālī jātī hai.

2.—Tahīr (likh-kar) yā kisī aur sabīl se khayālāt kā izhār; 'ibarat.

3.—Woh tarz-i-kalām yā khayālāt ke izhār kā tarīq jo kisī khās qaum ke liye maḡhsūs ho; bolī; bhāshā; zabān.

4.—'Ibārat; tarz-i-kalām; kisī khās shakhs kī tahīr yā taqrīr (likhne yā bolne) kā khās dhang; sukhan.

5.—Woh muḡmal āwāz jisse haiwānāt-i-mutlaq ke khayālāt aur unki hājateī zāhir hotī hai; jānwaroī kī bolī.

6.—Khayālāt ke izhār kā koyī tarīq.

Languid, *a.* 1.—Za'if; nā-tuwān; kamzor; bhāri; sust; koshish par māil nahīn; mihnat karte karte pazhmurda (murjhāyā huā); be-jān; be-dil.

2.—Rastār meī sust; tez-qadam nahīn; sust.

3.—Jisse zu'f yā girānī barhe khwāh zāhir ho.

Languish, *v. i.* 1.—Sust ho-jānā; dhaūs jānā; kamzor yā be-jān ho-jānā; be-dam ho-jānā; bhāri ho-jānā; murjhā jānā; muzmahil ho-jānā.

2.—Khushī ho-jānā; garmī kī shiddat yā meīh ke na barasne se sukhl nāhnā; pazhmurda ho-jānā; kumhlānā.

3.—Mandā par-jānā; zu'f-ā-jānā; sust par-jānā; chal na saknā.

Langour, *n.* 1.—Sustī; kāhili; jism kī woh kaifiyat jo bimārī ma'mūl se ziyāda mihnat garmī khwāh kisī dūsre sabab se zu'f ā-jāne ke bā'is quwwat ke zūl ho-jāne se ho; āskat.

2.—Zu'f-i-aql; be-khabari; be-khudī.

3.—Narmī; mulūmat. [na ho.

Lapse, *n.* 1.—Inqizā; murūr; guzarnā; istarāl par guzarnā kī ma'lūm

Lapse of time—Inqizā-i-waqt; murūr-i-aiyām; zamāne kā bitnā yā guzarnā; imtidād-i-aiyām.—This suit is affected by lapse of time—Yah nālish munqazī-1-mi'ād hai; is nālish ke rujū' karne kā waqt guzar yā nikal gayā; is nālish meī tamādi (hadd-i-samā'at) hai ('ariz hai).

2.—Lagzish; bhūl; chūk; khatā; anjūn-i-farz meī kotālī yā qusūr; jūda-i-sadāqat yā rāstī se kisīqadar inhirāf. [ma'lūm guzar jānā.

Lapse, *v. i.* 1.—Āhista āhista chup-chāp yā ba-tadrīj nikal jānā; be-

2.—Khatā k.; anjām-i-farz meñ chūkū; badī meñ par-jāna; jāda-i-rāstī se muḥtarif ho-jānā; sahī yā galatī se koyī qusūr k.

3.—Kisī kī firo-guzāshṭ gaffat yā khatā kī wajh se ek mālik ke hāth se dūsre mālik ke hāth jātā rahnā

This sum, if not drawn by the owner, shall lapse to government—Is रुपये ko agar mālik ne wusūl na kiyā to woh milik-i-sarkārī ho-jāgā.

4.—(Luw) Gair-muassir ho-jānā; gair-nāfiz ho-jānā; ka-l-'adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; qāim na r.; zāl ho-jānā.

A lapsed legacy—Woh hiba-i-wasiyati jiskā nafāz is wajh se na ho ki mauhūb-ilāh māsī ke pahle mar-jāwe yā koyī aur wajh mānī ho. [bhūl.]

LAPSUS CALAMI, (Lat.) Qalam kī chūk; galatī-i-kitābat; likhne kī

LAPSUS LINGUÆ, (Lat.) Zabān kī chūk; kahne kī galatī.

LAPSUS MEMORIÆ, (Lat.) Hāfize kī chūk yā galatī.

LAPSUS PENNÆ, (Lat.) Kisī lafz kā qalam se be-sākhta likh jānā; kitābat (tahrir yā likhne) kī galatī.

Larceny, n. (Law.) Chorī; sariqa; dūzdī; asbāb yā māl-i-manqūla kā nā-jāiz tariq par is garaz se le-kar chal d. kī mālik-i-haqīqī usse mahrum ho-jāe.

Fixed or compound larceny—Kisī māl yā asbāb kā kisī shakhs ke makān yā jism par se le-kar chal d. jaise naqb-zauī yā sariqa-i-bi-l-jabr meñ.—Simple larceny—Mahz chori.

Large, a. l.—Wasi'; phailā huā; chaurā; farākh; lambā-chaurā; kushāda.

Said of surface or area.

2.—Ifṛāt se; wāfir; bharā-pūrā; bahut; kasir; firāwān; ziyāda.

Said of quantity.

[ābād; gaddār.

3.—Kasir-t-ta'dād; shumār meñ bahut; jismeñ bahut se log hoñ;

A large assembly—Majma'-i-kasir; barī jamā'at; aisi jamā'at jismeñ bahut se log hoñ.—A large city—Barā shahr; ābād shahr; aisi shahr jahāñ rahne wālon kī ta'dād ziyāda ho; shahr-i-gaddār.

Used with reference to number.

4.—Barā; qad meñ barā; darūz-qad; 'azīmu-sh-shān; kalāñ.

Said in reference to size.

5.—Jo kul khatm yā sarf na ho-chukā ho; jismeñ bahut bāqī ho; jo sab kā sab guzar na gayā ho.

Said with reference to time or day.

6.—Mufassal; musharrah; tawīl; jisko khūb wus'at dī-jāwe; khūb phailāyā huā; bust-o-sarāhat r. w.

Said of language, style, and the like.

7.—Sakhī; sharīf; 'ālī-hausala.

Said of the heart or affections.

8.—Wasi'; dūr-bīn; jismeñ barī gunjāish ho.

Said of the mind.

At large—(a) Bilā rukāwat yā qaid; āzād; khule-band; chhūṭā; qaid meñ nahīn.

(b) Pūrā-pūrā; wus'at ke sāth; khol ke; tamām-o-kamāl; sarāhat ke sāth; bust-o-sarāh ke sāth; tafsīl-wār. (c) 'Umūman; aksar; beshtar.

Largely, ad. Bahut kuchh; ifṛāt se; kasrat se; dūr-o-darāz tak; barī wus'at ke sāth; sharh ke sāth; faiyāzī se; sakhawāt ke sāth; mūthī khol ke; be-direg; māl-ā-māl.

Largeness, n. l.—Barāyī yā barā h.; kalānī; 'azmat; qad kī darāzī; jasāmat; phailāna; wus'at; barī gunjāish r.; miqdār yā ta'dād meñ kasir h.; sakhawāt; faiyāzī.

Lash, n. 1.—Dorī yā rassī wagaira jiso guṇḍh-kar chābuk meṇ lagāto laṇh. [se parē; korē kī mār.

2.—Chābuk kī mār (nskā zarb); mār jo kisī lachīlī aur chīmṛī chīz

3.—Bāt kā korā; ta'uo kī mār; aisī bāt yā aisā jawālī jiskī choṭ dil par lage; bāt jo dil par kāṭ karē; bāt jisse sunne w. kaṭ jāe.

Lash, v. t. 1.—Chābuk mārū; korē lagānā; kisī lachīlī chīz se mārū. [k.

2.—Ta'ua-zanīk; bolī-ṭholī bolū; ta'ū-tashnī k.; sakht la'nat-malāmat

3.—Jhatkū-kar pheṅk d.; lūt se mār kar girā d.; do-lattī mārū.

4.—Takrānā; kisī chīz se takkar khānū.

5.—Rassī yā dorī se hāndhū; rassī se jakaṛ yā kas d.

Lash, v. i. Chābuk chālū; mārū; choṭ k.; sakht hamla k.

To lash out—Fuzul-khureh yā muṇh-zor h. Lātchālū; do-lattī mārū (pheṅkū)

Lassitude, n. Dhīlāyī; mihnat kī shiddat wagaira so jism yā dil kā za'if ho-jūnā; kamzori; sustī; girānī; māṇḍagi; takān; thakāwat.

Last, a. 1.—Waqt yā jugah ke lihāz se sab ke pīchhe āne wālā; jitne hoṇ salī ke ba'd āne wālā; ākhīr; jisse khātima ho-jāe; sab se pīchhe kā.

The last day of the year—Sāl kā ākhīr dīn; woh dīn jiske ba'd sāl meṇ koyī dīn bāqī na rahī jāe; woh roz jisse san kā khātima ho-jāe.

2.—Jo manjūd ho nsko pahle kā; guzashṭa ya'ni jo zamāna-i-maujūda ke pahle hī guzrā ho. [chukā ho.

The last week—Hafta-i-guzashṭa; hafta jo hafta-i-rawān ke pahle hī guzar-

3.—Nihāyat darje kā; darja yā martaba-i-ākhīr kā; jisse barā aur kuchh na ho; gayat darje kā; iṭihā kā; ākhīrī.

4.—Qadr-o-manzilat meṇ salī se nīchū; sab se zalī; sab se adnā; zalīl-tarīn; haqīr-tarīn; sab se ākhīr kā.

5.—Kisī khās sifāt yā khāssiyyat se mansūf yā makhsūs houe meṇ sab se dūr yā nīrālā; nihāyat ba'īd az-qiyaṣ; qiyaṣ so bahut hī dūr; jo qarīn-i-ihṭimāl na ho; bahut hī kam salāhiyat r. w.

He is the last person to be accused of theft—Woh shakhs aisā nahīn hai jiskī nisbat chori se muttahiṃ kiye jāne kā zannī sū bhi ihṭimāl yā qiyās ho-sake.

At last, or at the last—Ākhīr-i-amr; ākhīr-i-kār; anjām-i-kār; ākhīr meṇ; ākhīrash; bāre.—*On one's last legs*—Abtārī yā tabālī ke kanḍre; mā'ishat yā i'tibār wagaira ke lihāz se jiskā kūm yak-gūna abtār ho-chukā ho; jo āwadnūi wagaira kī taklīf se yak-gūna dab uṭhī ho; kūm tamām houe par (uske qarīb).—*To the last*—Ākhīr tak; anjām-i-kār tak; dam-i-ākhīr tak; khātima tak; jab tak kisī bāt kā khātima na ho-jāe; jab tak kisī shai kā silsila qāim raho (on ṭūto). [peshtar.

Last, ad. 1.—Ba-martaba-i-ākhīr; zamāna-i-hāl ke pahle; is waqt ke

2.—Ākhīr meṇ; anjām yā anjām-i-kār ko. [sab ke pīchhe yā ba'd.

3.—Silsile yā waqt ke lihāz se sab ke ba'd yā pīchhe; ākhīr meṇ;

Last, v. i. 1.—Waqt ke lihāz se qāim rahnā; manjūd rahnā; bar-qarār rahnā; honā. [sarf yā zūī' huye qāim rahnā; ṭikū; thaharnā.

2.—Bilā-zarar qāim rahnā; zūīl yā talaf na h.; chale chalnā; bilā

Lasting, n. a. Der-pā; bahut dīnch tak rahne w. jo qāim yā bar-qarār rahī-sake; pāedār; chālū; ṭikū.

Lastly, ad. 1.—Ākhīr meṇ; sab ke pīchhe yā ba'd.

2.—Ākhīr-i-amr; ākhīr-i-kār; bi-l-ākhīr; anjām-i-kār ko.

Late, a. 1.—Düstroñ ke ba'd āno wālā; ma'mulī waqt ke ba'd āne wālā; jis waqt āne kī ummed ho uske ba'd āne wālā; be-waqt; jiskā wuqū' bahut

2.—Jo isqadar barh gayā ho ki khātimeke qarīb ho. [arsoke ba'd ho.

3.—Jiskā wujūd thore zamāne ke pahle rahā ho lekin ab na ho; mutawaffā; marhūm; jo kisī mansab par pahle rahā ho lekin ab na ho; āge kā; pahlā; sābiq kā mausab-dār; jo sābiqan kisī mausab par māmūr rahā ho. [darāz na huā ho; hāl kā.

4.—Jise guzre bahut din na huye hoū; jisko wuqū' meñ āye 'arsa-i-Late, *ad. 1.*—Jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho uske ba'd; ba-der; ba-tawaqquf; der karke; der ke ba'd; 'arse ko ba'd.

2.—Hāl meñ; bahut din nahīn bite; bahut zamāna nahīn guzrā.

3.—Bahut rāt tak; bahut din charhe tak; kisī waqt-i-mu'ayan ke i'tibār se der tak.

Of late—Hāl meñ; aise waqt se jise guzre bahut 'arsa na huā; aise waqt se jo zamāna-i-hāl ke qarīb ho; thore dinon se; chand roz se; hāl hī se.

Too late—Waqt-i-mu'asib ke ba'd; jis waqt ehābiye us waqt nahīn; bar-waqt nahīn; 'ain waqt par nahīn. [din bite; hāl meñ.

Lately, ad. Bahut din na huye; ziyāda 'arsa nahīn guzrā; thore hī Lateness, *n.* Ma'mulī waqt ko ba'd ānā; der ke ba'd ānā; tawaqquf; dor; waqfa; be-waqt yā jo waqt muqarrar ho uske ba'd zuhūr meñ ānā; dirang.

Latent, a. Numāyān yā zāhir nahīn; jo dekh na paṛe; jo nazar na āye; ehīpā huā; makhfi; poshida; dar-parda; mustatar. [jambī.

Lateral, a. 1.—Pahlū yā bagal se nikalne w. khwāh usse lagā huā; baglī;

2.—Ek taraf; kisī pahlū yā taraf se.

Laterally, ad. 1.—Pahlū se; pahlū ke bal; kanāre se.

2.—Pahlū kī jāuib yā taraf. [mafhūm jo gair-mahdūd ho.

Latitude, n. 1.—Ma'nī yā ta'bīr kī wus'at khwāh gunjāish; ma'nī yā

2.—Kisī had se tajāwuz kī wus'at; qawā'id yā quyūd (qā'idon yā qaidon) se āzādī; dhilāyī; āzādī; khule-band kār-rawāyī k.

3.—Wus'at; phailāw; miqdār. [san; sarāhne ke laiq.

Laudable, a. 1.—Ta'rīf ke qābil; laiq-i-tahsīn; qābilu-l-wasf; mustah-

2.—Siḥhat-āwar; siḥhat-bakhsh; jo tandurustī ke liye musid ho.

Laugh, v. i. 1.—Haṣṣnā; khandān h. yā khilkhilā ke haṣṣnā; ehīhre kā istarah par raushan ho-jānā yā badalnā ki usse khushī zāhir ho.

2.—Khush yā khush-dil ma'lūm h.; khush-o-khurram dekh paṛnā; zinda-dil ma'lūm ā.; durakhshān ma'lūm h.; kulel k.

To laugh at—Hiqārat se haṣṣnā; khandā-zawī k.; thāṭhā mārṇā; tahqīr ko sāth bartāw k.—*To laugh in the sleeve*—Poshida yā is tarah par haṣṣnā ki koyī na dekhe aur jis shakhs par haṣṣi āti ho uske nazdik haṣṣne wālū zāhir

meñ sanjida yā muaddab ma'lūm ho; dil hī dil meñ haṣṣnā.—*To laugh out of the other corner, or side, of the mouth*—Chillānā yā ronā; dīng mārṇe yā khushī zāhir karne ke ba'd is naubat ko pahūnehānā ki afsos ranj yā māyūsī ho.

Laugh, v. t. 1.—Haṣṣ-kar zāhir k.

Followed by *out*.

[uṭhā; usne haṣṣkar manzūrī zāhir kī.

He *laughed out* his approval—Woh apnī manzūrī zāhir karne ke waqt haṣṣ

2.—Hiqārat kī nazar so haṣṣnā; tazhik k.

With *out* or *down*.

To laugh one out of a plan—Kisī ke mansūbe par hīqārat kī naʿar se haṣṣnā.

To laugh to scorn—Hīqārat k.; tahqīr-o-zillat ke sāth pesh unā yā sulūk k.; nā-chūz samajhṇā.

Laugh, *n.* Kḥanda; haṁsī; khilkhilāhaṭ; kḥushī zāhir karne kā ek tarīq jo insān ke liye makhsūs hai. [qābil-i-taẓhīk.

Laughable, *a.* Haṁsī ke qābil; jispar yā jisse haṁsī āye; haṁsne ke lāiq; [qābil-i-taẓhīk.

Laughingly, *ad.* Kḥushī se; kḥush ho-kar; haṁs-kar. [kareḥ

Laughing-stock, *n.* Jisse haṁsī kī-jāe; jisse khel kiyā jāe; jisse mazhaka

Laughter, *n.* Qahqaha; qahqā; khilkhilī; haṁsī.

Launch, *v. t. 1.*—Zāmin se haṭā yā khiskā-kar pānī meṁ ḍāl d.—jaise jahūz waghāra. [chhoṛā d.; dūsre ke bharose par rahne na d.

2.—Nīkāl bāhar k.; rawāna k.; apne upar chhoṛ d.; dūsroṁ se taʿalluq

To launch one on the world—Bahar-i-ʿālam meṁ kisī ko beṛe par chāḥḥ-kar ba-taur-i-khud chhoṛ d.; kīn kī taʿalluq uske sar-parast se qat' karko kamā-khāne ke liye use tan-i-taḥkī chhoṛ d.

3.—Phenknā; mārṇā—jaise barchhī yā bhālā.

Launch, *v. i. 1.*—Jahūz kī tarāh pānī meṁ paṛṇā.

To launch into the wide world—Dunyā ke baṛe jaujāl meṁ paṛṇā yā phaṁsnā.

2.—Kisī taqrīr ko tawālat d. [(launbī-chaṇṇī) bahī k.

To launch into a wide field of discussion—Kisī amr kī misbat baṛī tūl-o-tawīl

Lavish, *a. 1.*—Ifṛāt se kharch karne yā dene wālā.

Lavish of praise—Bahūt ziyāda taʿrif k. w.; jo dīl khol-kar taʿrif-o-tausif kare.

Lavish of expense—Baṛī kharch; be-direg kharch k. w.

2.—Be-andāz aur be-wuqūfāna tarīq par kharch k. w.; musrif; uṛṇū; fuzūl-kharch; bilā zarūrat yā be-kūm sarf k. w.; itnā faiyāz kī woh faiyāzī 'aib meṁ dākhil ho (ma'yūb ho).

Lavish of money—Jo rupay-o-paise andāz se ziyāda aur be-wuqūfī ko sāth kharch kare; musrif; kharch; ghar-phūṅk sauda k. w.

3.—Āwāra; wahshī; jo zabt meṁ na ho.

Lavish, *v. t. 1.*—Ifṛāt se kharch k. yā donā.

To lavish praise—Taʿrif se bhar d.; baṛī hī saṁd-khwaṇī k.

2.—Uṛṇā; zāī k.; phūṅknā; bilā zarūrat yā be-kūm sarf k.; khonā; muft phenknā. [rupaye khonā

To lavish money on vices and amusements—Badiyōṁ aur sair-o-tamāshe meṁ

Law, *n. 1.*—Woh qā'ida jo intizāman hākim kī tarāf se qāim kiyā jāe; hākim yā riyāsat kā farmān; qā'ida-i-mu'ayan; hukm-i-fāsh; hukm.

2.—Āyīn; qānūn; shar'; shāstra yā dharma-shāstra.

Against, or according to, law—Qānūn ke khilāf yā uske mutābiq—According to

Hindu Law—Shāstra yā dharma-shāstra ke mutābiq (uske rū se)—According to Mahomedan Law—Shar'an; shar' ke ba-mūjib yā uske rū se.

3.—Qā'ida; zāhita; tarīq; silsila. [usūl yā masala.

4.—Dastūr-i-mustamirra; 'ilm yā fan ko muta'alliq koyī qā'ida

5.—Kisī jhagre kā faisala 'adālat par hawāla k.; nizā-i-'adālat; qānūn kī 'adālatōṁ meṁ haq-rasī kī paṛawī.

To go to law—Nālish k.; 'adālat se dād yā dād-rasī chāḥḥnā; 'adālat se chāra-joyī k.; 'adālat se ohāra-kār dhūḍḍhṇā.

6.—Qānūn; 'ilm-i-fiqh.

To study law—Qānūn paṛḥṇā.—To practise law—Qānūnī peshā k.

Hy-law—Woh qānūn jo kisi shahr balda ya logon ki dūari jamāt ko liye manzūr ho.—*Civil law*—Diwāni kā qānūn; āyīn-i-diwāni.—*Criminal law*—Fanjdari kā qānūn; āyīn-i-fanjdari.—*Law language*—Woh 'ibarat jo qānūni tahrirāt meū mustamāl hōī hoi.—*Law-merchant, or commercial law*—Qānūn-i-tijarat; malūjant ke muta'alliq qawā'id; woh qā'id jo sandāgaron aur malūjanoñ ko rawāij aur nazāir-i-'adālat wa niz qānūn ko mutābiq qāim aur jāri hōī.—*Law of nations*—Qā'idon kā woh inajumāt jiske mutābiq qanmon yā riyāsaton meū bāham rabt-zabt rahē.—*Law of nature*—Woh qā'id jo Janāb-i-Bārī ki taraf se in-ān ko bartaw ke liye qāim aur natija-i-'aql-i-falim hōī.—*Hindu Law*—Shāstra; dharmā shāstra.—*Mahomedan Law*—Shar'; shar'-i-Muhammadi.—*Moral Law*—Woh qānūn jisse farāiz-i-insān jānib-i-Khudā wa bāham-digar mā'nūn hōī.—*Statute law*—Woh qānūn yā qā'id-i-'amal-darāmad jo wazī'ān-i-qawāim ki taraf se likh-paḥ-kar mushtahar kiyā jāe; qānūn-i-tahriri.

Law-binding, n. Qānūni kitābon ki chamṛo ki sūdi jild-bandī.

قانون قلم Called also *law-calf*.

Law-book, n. Qānūn ki kitāb.

Law-breaker, n. Woh shakhs jo qānūn se inhirāf kare; woh shakhs jo qānūn kā hukm na māne (uski khlāf warzi kare).

Law-day, n. 'Adālat ke ijlas kā din; jis roz 'adālat khulī rahē.

Lawful, a. 1.—Qānūn ke mutābiq; hāsh-i-maushā-i-qānūn; jo āyīn meū mānūn na ho; jo shar' yā shāstra ko rū se jāiz ho; jāiz; mubāh; nā-qābil-i-'irāz; jiski nishat 'azr na ho-sake [qānūn ke mutābiq ho.

2.—Jo qānūn ke rfi se ho; jāiz; az-rū-i-istihqāq-i-jāiz; jiskā wujūd The lawful owner of lands—Arāzi kā malik-i-jāiz; woh shakhs jo qānūn ko rū se malik-i-āzādi ho.

Lawfully, ad. Ba-mutābaqat-i-qānūn; qānūman; shar'an; shāstran; bilā-inhirāf-i-qānūn; aisi tarah par ki qānūn ko khlāf na ho; ba-tarz-i-jāiz; jāiz taur par.

Lawfulness, n. Jawāz; qānūman jāiz rawī yā durust h.

Law-giver, n. Shāri'; qānūn banāne-wālā; wazī'-i-āyīn. [ko khlāf.

Law-less, a. 1.—Gair-pāband-i-āyīn; jo qānūn ko na māno; akhlāq-o-'ādāb *Lawless men*—Woh log jo āyīn ko pāband na hōī (use na māneñ).—*Lawless behaviour*—Aḥ-i-tariq jo akhlāq ke khlāf ho; tariq-i-bad.

2.—Khlāf-i-qānūn; nā-jāiz; nā-rawā.

A lawless claim—Da'wi-i-nā-jāiz.

3.—Qānūn-i-tabi'i kā pā-band nahīn; be-qaid; be-rok; khulā-khulā; [āzād.

Law-officer, n. Woh aḥsar jise qānūn ko nāfiz karāne kā ikhtiyār hāsil ho; woh ahl-i-kār jo qānūn ko mutābiq 'amal-darāmad karāne kā mujāz ho; woh shakhs jo ikhtiyār-i-qānūnī rakkhe.

Lawsuit, n. Qānūni nūlish; nūlish; muqaddama jo qānūn ke rū se kisi haq ke hāsil karne ko liyo rujū' kiyā jāe.

Lawyer, n. Āyīn-dān; qānūn-dān; woh shakhs jiskā peshā yā ho ki muwakkilōn ki taraf se 'adālaton meū nūlish dūir karo aur unki pai-rawī yā jawāb-dili kare.

قانون "A general term comprehending attorneys, counselors, solicitors, barristers, sergeants, and advocates." Webster.

Lax, a. 1.—Dhilā; natīm; pichpichā; kasā yā tanā huā nahīn; karā yā

2.—Khlīchā huā nahīn; jismeñ tanāw na ho; dhilā. [sakhṭ nahīn.

3.—Mutafurriq; ghaurā nahīn; ok jugah nahīn.

- 4.—Jismeñ sakhtī na ho; jismeñ qā'ide yā usūl kī karāyī na ho.
 5.—Jisko ishāl ho; jiske mī'de meñ salābat na ho balki kasrat se ijābat hotī ho.
 Laxity, *n.* Dhilāyī; dhilā-pan yā dhilā h.; k̥hīnchāw yā tanāw kā na h.; t̥hik-t̥hik yā bi-jinsihī na h.; naqs; jaisā chāhiye waisā na h.; qabz kā na h.; khulā h.; habs kā na h.
 Lay, *v. t.* 1.—(a) Letā d.; barābar rakh d. (b) Baiṭhāl d.; dabā d.; phir ubharne na d. (c) Lotā d.; girā d.; paṭrā kar-d.; sar ke bal girā d. (d) Dālā; mazbūti se qāim k. yā rakhnā.
 To lay a book on the table—Mez par kitāb ko letā d. yā barābar rakh d.—A shower lays the dust—Ek martaba pāni ke baras jāne se gard baiṭh yā dab jūti hai.—The wind lays the grain—Hawā galle ko lotā detī hai.—To lay the foundation of a house—Makān kī bunyād dālā; makān kī ne denā.
 2.—Silsile yā tartīb se r.; barābar chunnā; qatār kī qatār r.; ek ke ūpar dūsarā r.
 To lay bricks or stones in a wall—Dīwār par int yā patthar silsile yā tartīb se r. yā barābar chun d.—To lay the covers on a table—Mez par barābar chādarōn yā poshishōn ko bichhā d.
 3.—Taiyār k.; muhaiyā k.; phailānā; lagānā; murattab k. yā taiyār karānā; baham pahunchānā; sāmān k. .
 To lay a snare—Plandā lagānā; jāl phailānā.—To lay a plan—Tadbīr bāndhnā; mansūba qāim k. yā karānā; dāul dēlnā.
 4.—Kisī sath par phailānā; lagānā.
 To lay plaster or paint—Palastar lagānā (astar-kārī k.) yā rang lagānā.
 5.—Sākin kar d.; dhīmā kar-d. [jāti hai.
 When the winds are laid—Jab hawā sākin yā dhimi hojāti hai; jab hawā paṭ-
 6.—Bāzi lagānā; badnā; dāwā lagānā yā dāwā par r.
 To lay a wager—Bāzi lagānā; bāzi badnā.
 7.—Denā yā nikālā—jaise ande.
 8.—Lagānā; rakhnā. [lagānā.
 To lay one's hands to or on a thing—Kisī chīz par hāth r. yā usmeñ hāth
 9.—Lagānā—jaise mahsūl; qāim k.; kisī chīz kā bār dālā.
 To lay a duty on salt—Nanak par mahsūl lagānā.
 10.—Lagānā; mansūb k.; kisī shai kī zimma-dārī kisī par 'aid k. yā nskī ibtidā ko usse nisbat d.
 To lay blame on one—Kisī par ilzām lagānā (dālā yā 'aid k.; usko maurid-i-ilzām banānā).—To lay want of prudence to one's charge—Kisī par be-'aqli kā il-
 11.—Kisī ko koyī hukm d. yā uske zimme koyī kām k. [zām 'aid k.
 12.—(Law) Bayān k.; zāhir k.; qāim k.
 To lay damages—Ta'dād-i-k̥hisāra bayān k.; yah kahnā kī isqadar k̥hisāra yā nuqsān hnā.—To lay a venue—Kisī wāqī'a ke wuqū' kā mauqa' bayān k.; yah kahnā kī fulān wāqī'a fulān maqām par wuqū' meñ āyā.
 13.—Zāhir hone na d.; gāib kar d.
 To lay the devil—Shūtān ko zāhir hone na d. (use ubharne yā age barhne na d.).
 To lay aside—(a) Kanāre kar d.; haṭā d.; rakh na chhoṛnā.—(b) Band kar d.; mau-qūf kar d.—To lay away—Bachā r.; hifāzat ke liye kanāre rakh d.; āyinda ke liye rakh chhoṛnā.—To lay bare—Nangā kar d.; khol d.; sāmnē kar-d.
 To lay before—Dekhlānā; pesh k.; mulāhaze ke liye āge rakh d.—Lay these papers before the court—Yah k̥gazāt 'adālat meñ pesh kar do.—To lay by—(a) Āyinda ke isti'māl ke liye rakh chhoṛnā; pas-andāz k.; bachā r.—(b) Dūr kar-d.; k̥hārij kar-d.; rad kar-d.—To lay down—(a) Chhoṛnā; dast-

bardār h.; tark k.; musta'fī h.; kauūra-kashī h.—*To lay down* an office or commission—Kisi 'uhde yā kamīshan se dast-bardār yā kanāra-kashī h.—(b) Hāth khīnch lenā; kisi shai kī isti'māl chhōṛ d. yā usse dast-kashī h.—*To lay down* one's arms—Apne hathiyār rakḥ d.; apne aslaba ke isti'māl se dast-kashī h.—(c) Peshī k.; qāim k.—*To lay down* a proposition or principle—Koyī tajwīz yā usūl peshī yā qāim k.—*To lay heads together*—Baham mashwara yā eālāh k.; ek dūse se rāc milnā; kisi bāt kī nisbat āpas meṁ gaur k.—*To lay hold of*, or *to lay hold on*—Pakarnā; dharnā; apne qabḥe meṁ k.—*To lay in*—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; ambār k.; pahle se baham pahuñchānā (muhaiyā yā maujūd k.).—*To lay on*—Lagānā; zor se lagānā; jamānā.—*To lay on* blows—Ghūse lagānā; zarb lagānā; zor se mārṇā.—*To lay one's self out*—Jidd-o-jahd k.; dil se koshish k.; sa'i-i-balig k.—*To lay open*—Khol d.; nangū yā barahnā kar d.; poshish ko haṭī d.; dekhānā; nazar ke sūmne kar d.; zāhir k.; fāsh k.—*To lay open* the designs of an enemy—Dushman ko irādōh ko khol d. yā fāsh kar d.—*To lay over*—Ūpar se phailā d.; ūpar se lagā d.; saṭh yā ūpar ke liase ko chhīpā d.; marḥmā.—*To lay over with* gold or silver—Sone yā chāñdi se mukāmma' k.; sonā yā chāñdi ūpar se lagā d. (usse marḥ d.).—*To lay out*—(a) Kḥarch k.; sarf k.; uṭṭhānā; lagānā.—(b) Āristā k.; murattab k.; naqsha bāñdhnā; lagānā.—*To lay out* a garden—Bāg arāsta yā murattab k.; bāg kī naqsha bāñdhnā (uski kiyaṛiyāñ wagnira qarīne se bāñdhnā).—(c) Murdo ko kapre pahna-kar saf jagah meṁ r.—*To lay out* a corpse—Murde ko dafn karne ke liye kapre pahna-kar saf jagah meṁ r.—(d) Koshish k.; jidd-o-jahd k.; sa'i k.—*To lay out* all one's strength—Hata-l-was' kḥūb koshish k.; jidd-o-jahd-i-balig k.—*To lay siege to*—Muhāsara k.; fauj se gher lenā.—*To lay to*—(a) Ittilāq lagānā; ilāq lagānā; tulmat d. (b) Kḥūb masrūf h.; dil se lagnā.—*To lay together*—(b) Jam' k.; baṭornā; ekaṭṭhā k.; yakjā k.; istarāh yakjā k. kī ek martaba meṁ dekh paṛe.—*To lay to heart*—Bahut hī ma'lūm k.; dil par bahut hī asar pahuñchāne d.; dil par baṛī choṭ lagne d.—*To lay under*—Tābi' k.; mustaujib k.; kisi bāt meṁ dālnā.—*To lay one under* restraint or obligation—Kisi ko zabt meṁ k. yā uso mainnūn k. (zerbār-i-ilsān k.).—*To lay up*—(a) Jam' k.; isti'māl-i-āyinda ke liye rakḥ chhōṛnā; āgo par kām āne kī garaz se rakḥ lenā.—(b) Aisā kar d. kī ādmī bistar par paṛā rahe yā ghar ke bāhar nikal na sake.—He is *laid up* with fever—Woh bukhār kī wajh se ghar se nikal nahīn saktā (bistar par paṛā rahtā hai); woh bukhār meṁ muṭtalā hokar sāhib-frāsh ho rahā hai.—*To lay upon*—Bahut mutaqāzī h. yā tang k.; uñkōñ meṁ dam kar d.; muhāsara k.; gher l.—*To lay wait for*—Kisi ko liye ghāt meṁ rahnā; kisi par yakāyak ṭūṭ paṛne yā chhīpā-marne aur hamla karne kī sāman k.; kisi ke liye kamīñ-gāh meṁ rahnā.—*To lay waste*—Barbād k.; wirān k.; be-chirāg kar d.; ābādī wagaira kuchhī qāim na rahne d.

Lay, v. i. Ande d. ya paidā k.

To lay about—Mārnā yā chāroñ taraf bāzī paṛāknā; musta'fī se kām k.—*To lay at*—Mārnā yā mārne kī koshish k.—*To lay in for*—Kisi shai ke pāne kī intizār k.; baud-o-bast karke usko lenā.—*To lay on*—(a) Mārnā; mazrūb k.; pailam aur zor zor se zarb lagānā; barābar aur kḥūb zor se mārte jānā. (b) Zor se 'amal k. ॐ Used. of expenses.—*To lay out*—(a) Irāda k.; 'azm k.; niyat k.; maqsūd r.; qasd k.—He *lays out* to make a journey—Uskā irāda safar karne kī hai. (b) Fikr k.; tadbīr k.; baud-o-bast; upāi k.

Laziness, n. Sustī; kāhili; āskat; ālas; kām yā mihnāt se jī chorānā.

Lazy, a. Kām yā koshish karne par māil nahīn; bi-t-tab' yā 'ādatan kāhil; mihnāt par rāgib nahīn; kām-chor; sust; āskatī; harakat meñ

Lead, v. t. 1.—Kisī ko rāh dekhilānā; le-jānā; rah-numāyī k. [sust.

2.—Hāth pakar-ke le-jānā—jaiso larke yā jānwar ko.

3.—Hukm-rānī k.; apne zer-i-hukūmat le-chalūnā.

4.—Kisī ke āge chalūnā; khud pahle jākar kisī ko dākhil k. yā uskī taqrīb k. [kā tarīq batlānā; rāh dekhānā.

5.—Rāh dekhilākar yā asar pahunchā-kar lānā; kisī shai ke husūl

6.—Khūchnā yā kashish k.; targīb d.; kisī taraf māil k.; kisī rāh par le-chalūnā; kisī phande meñ dālūnā; kisī bāt par rāgib k.

7.—Basar k.; guzrānū; kātuā; bitānā.

To lead a quiet life—Chupehūp zindagi ke din kāṭnā (zindagi basar k.).

8.—Basar karānū; kaṭwānā.

To lead astray—Burī rāh (tarīq-i-bad) dekhilānū; gumrāh k.; zalālat meñ dālūnā;

jāda-i-sadāqat yā rūstī se munharif k.; wargalān-kar sachāyī par qāim na rahne d.—To lead captive—Qaid karke le-jānū; qaidi banā-kar le-jānū.—To

lead the way—Rāh dekhilānū; rah-numāyī k.; hādī yā rah-numā h. khwāhbanū.

Lead, v. i. 1.—Āge chal-kar rāh dekhilānā. [mat le-jānū.

2.—Bataur afsar yā hukm-rānī ke-le-jānū; le-chalūnā; apne zer-i-hukū-

To lead off or out—Pahle jānū; shurū' k.; bismillāh k.

Leader, n. 1.—Jo shakhs rāh dekhilāye; jis shai se rah-numāyī ho; rah-

2.—Sar-khail; afsar; hukm-rānī; sālār. [numā; hādī; le-jāne wālā.

3.—Peshrau; peshwā; jo sab se pahle chale; muqaddam chalne wālā.

4.—Kisī guroh wagaira kā sardār; sarganū; sar-guroh.

5.—Woh mazmūn jo akhbārōn meñ nuke mulitamimōn kī jānib se sab se muqaddam chhāpū jātā hai.

Leading, n. a. Khās; muqaddam; sab se barā; nihāyat aham; nihāyat zī-ikhtiyār; jiskā dabāw sab se ziyāda ho.

A leading motive—Khās wajh-i-tahrīk.—A leading man in a party—Kisī guroh meñ aisā shakhs jiskā dabāw baqiya sab log māneñ; sar-guroh; sarganū;

2.—Khud āge chalkar rāh dekhilāne wālā. [sar-khail.

A leading example—Aisi nazir jo koyī shakhs apne fi'l-i-khūs se qāim kare; nazir-i-awwal; pahli nazir; woh bāt jise dekh-kar dūstre log usī kī pairawī karen.

L. ding question—See Question.

Leading-strings, n. pl. Woh doriyān jo sahāre ke liye chhoṭe chhoṭe lar-koñ ko us waqt pakrā dī jātī haiñ jab we chalne lagte haiñ

To be in leading-strings—Hālat-i-ibtidāyī meñ yā munhasir-i-bi-l-gair h.; dūsrōn ke zer-i-hidāyat h. (unke tābī' yā hāth meñ h.); dūsrōn kī atāliqī meñ h.

Leaf, n. 1—Pattā yā patti; barg; pāt.

2.—Koyī shai jo misl patte ko ho yā uskī tarah lapetī jā-sake yā kham ho-sake masalan (a) Waraq; kitāb kā woh hissa jismeñ do-

safho hon. (b) Khirki yā kewār wagaira kā ek pallā yā pat. (c)

Nihāyat patlā pattar masalan waraq-i-nuqrayī yā tilāyī; sone yā chāndī

kā pattar. (d) We patte jo zebāish ke liye 'imāratoñ meñ dar-kht ke pattoñ kī shakl par banāye jāte haiñ.

Leaf, v. i. Patte lānā; patte ānā yā lagnā; patte nikalnā.

Leafless, a. Be-barg; jismeñ patte na hon.

League, n. 1.—Dostī ke qāim rakhne aur ek dūstre ke fawāid kī taraqqī

ke liye kḥwāh bi-l-ittifāq kisī irāde ke pūrā karne ke liye do yā zāid. fariq kā bāham ittifāq yā mel; sāzish; bandish; dostī; āshnāyī

2.—Bādshāhoṅ yā riyāsatoṅ ke mābain i'ānat yā hifāzat-i-bāhamī ke liye ittihād yā raht-zahṭ; qanmī mu'āhada yā 'ahd-o-paimān.

An offensive league—Woh mu'āhada-i-bāhamī jismēn muta'āqidain is amr par muttafiq hoṅ ki woh bi-l-ittifāq apne dushman-i-'ām par hamla karēṅ—A defensive league—Qanmī se bi-l-ittifāq muhāfazat kā mu'āhada.

League, v. i. Bāham muttafiq ho jānā; bādshāhoṅ yā riyāsatoṅ kā ek dūse ki madad yā hifāzat ke liye āpas meṅ ittifāq kar lenā yā mil jānā; ittihād sāzish yā bandish k.; i'ānat-i-bāhamī ki garaz se do yā zāid shakhsōṅ kā muttafiq ho-jānā.

Leak, n. 1.—Woh darz yā shigāf (darār chhed yā sūrākh) jismēn se pānī yā aur koyī saiyāl shai ki zarf waguira ke bhitar jāe kḥwāh uske bāhar bah yā nikal jāe.

2.—Pānī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā sūrākh yā darz waguira ke zarf se kisī zarf meṅ paithuā yā uske bāhar bah-nikaluā. [lagnā.

To spring a leak—Is tarah khul yā chitakh jānā ki pānī bhitar āne lage; rasāne

Leak, v. i. Chūnā; ṭapaknā; sūrākh yā darz waguira se pānī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā rasnā.

To leak out—Chhipe-chhipe yā be-qā'ida mushtahar ho-jānā; khul parnā yā khul jānā; fāsh ho-jānā; kisī parde ki bāt yā poshida khabar kā 'awām ko ma'lūm ho-jānā. [bhitar jāe yā bāhar bah āye.

Leakage, n. 1.—Chūnā; ṭapaknā; jisqadar pānī waguira ṭapak yā rasā-kar

2.—Pipe waguira ke ṭapakue yā ṭapak-kar auke mazrūf ke bah-jāne ke 'iwaz meṅ snikare ke hisāb se kisiqadar minḥāyī yā mujrayī; khād.

Leaky, a. 1.—Ṭapakue wālā yā ṭapaktā huā; ehūne yā rasāne w.; chūtā yā rasātā huā. [muṅh-phat.

2.—Jo bhed khol diyā kare; barbariyā; jiskī zabān chālī kare;

Lean, v. i. 1.—Jhuknā; terḥa yā khamida h.; kham khā-jānā; bal khā-jānā. [k. (uski māuind yā usī ke mutābiq k.).

2.—Kisī shai ki taraf māil h. (maillān r.); rāgib h.; kisī ki mutāba'at

With to or into. [lagnā.

3.—Sahāre yā ārām waguira ke liye takiya k.; uṭhangnā; takiya k.; To lean against a wall—Dīwār se uṭhangnā.—To lean on the arm of another—

4.—Jhuknā; nihurnā. [Dūse ke bāzū par takiya k.

Lean, a. 1.—Dublā; lāgar; jiske badan par gosht na ho; farbiḥ nahīn; dāngar; zār-o-nazār. [ho—jaise zamīn.

2.—Zar-khez yā 'umda nahīn; ūsar; jismēn paidāwār ki quwwat na

3.—Rūkhā; dil-chasp nahīn; be-luṭf; jisse dil khush na ho—jaise guṭ-

Leap, v. i. 1.—Kūdnā; phalāṅg mārṇā; uchhal jānā; charḥ baiṭhnā. [gū.

To leap over a fence—Kūd kar kisī chār-diwārī ke pār ho-jānā (use ṭap jānā).

To leap upon a horse—Ghoṛe par charḥ baiṭhnā.

2.—Yakāyak uchhalnā ya kūdnā; jhat se kūd parnā; jast k.

3.—Khushī yā zinda-dilī zāhir k.; kūdnā; uchhalnā; chaukarī bharnā.

To leap for joy—Khushī se uchhalnā-kūdnā.

Leap, v. t. Kūd-kar pār kar-jānā; idhar se udhar jast kar-jānā.

Leap-year, n. Woh sāl jismēn 366 din hoṅ aur February kā mahina 29 din kā ho; sāl-i-kabisa. [naye naye hālāt kā jānnā; sikhnā.

Learn, v. t. Kisī shai kā 'ilm hāsīl k.; kisī shai se yā kisī shai ki nisbat

Learn, v. i. 1.—Wāqifiyat hāsil k. yā khabar pānā; sunnā; hāl ma'lūm k. yā pānā. [pairawī k.

2.—Wāqifiyat hāsil k.; hāl ma'lūm k.; ta'lim pānā; nazīr hāsil k. yā Followed by *of*.

3.—Kisī shai meñ mashshāqī hāsil k.; kasrat-i-isti'māl se kisī kām ke karne kī quwwat hāsil k.; sikhnā; mahārat paidā k.

Learned, a. 1.—Nazm-o-nasr ('ilm-i-adab) aur 'ulūm kājanne wālā; kḥwānda; 'ālim; fāzil. [hunar-mand.

2.—Funūn se baḥhūbī wāqif; funūn meñ māhir; jānne wālā; Often with *in*.

3.—Jismeñ bahut sī 'ilmī bāteñ hoñ; jisse 'ilmīyat zāhir ho.

A learned treatise—Aisā risāla jisse izhūr-i-'ilm ho yā jismeñ 'ilm kī bāteñ bhari hoñ.— [pandit log.

The learned—'Ulamā; fuzalā; 'ālim log; khūb parhe-likhe shakhs; maulavi yā

Learning, n. 1.—Usūl yā wāqī'at kā 'ilm jo ta'lim yā tahsīl ke zarī'e se hāsil ho; kisī qism kā 'ilm jo kasab kar ke hāsil ho; 'ilm; fazl.

2.—Woh 'ilm jo tajribe āzmāish yā mulāhaze se hāsil ho.

3.—Kisī bāt meñ chaturāyī chāhe woh bāt achchhi ho yā burī.

Leasable, a. Ijāre thīke yā kirāye par diye jāne ke qābil.

Lease, n. 1.—Kisī mu'āwaze lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ arāzī wagaira kā dūstre ko uskī hayāt tak yā chand sāl ke wāste khwāh is shart par d. ki jab chāheñ us mustājir thīke-dār yā kirāye-dār ko be-daḥl kar. den; thīka yā theka; mustājirī; ijāra; kirāya. [paṭṭa; sarkhat.

2.—Woh mu'āhada jiske rū se arāzī wagaira hasb-i-sarāhat-i-bālā dī-jāe; 3.—Thīke mustājirī yā kirāya-dārī kī mī'ād.

Lease, v. i. Lagān yā kirāye wagaira ke 'iwaz meñ arāzī yā makān wagaira dūstre ko ba-zarī'a-i-thīka mustājirī yā kirāya-dārī ke d.; thīke par d.; ijāra d.; kirāye par d.

Leaseholder, n. Thīka-dār; mustājir; ijāra-dār; kirāya-dār. [aqall.

Least, a. 1.—Sab se chhoṭā; qad yā darje meñ auroñ se chhoṭā yā kam;

2.—Sab se kam waq'at r. w.; nihāyat hī nāchīz; khafīf-tarīn; zalīl-tarīn; haqīr-tarīn; sab se gayā-guzrā; nihāyat hī zarā sā.

 "Least is often used without the noun to which it refers, especially in the phrases *the least, in the least, i. e., in the least degree, and the like.*" Webster.

At least, or at the least—Kam se kam; ba-darja-i-aqall; aqall-i-martaba; aur kā yā aur kuchh kā kyā zikr hai; itnā to zarūr hai; bhalā; khair; itnā yā utnā hī sahī.—If he has not incurred a penalty, he at least deserves censure—Agar woh mustajib-i-sazā nahīn hai par chashm-numāyī ke qābil to zarūr hai.—

Give one at least—Ek hī do; ek to do; aur kā kyā zikr hai yā main ziyāda nahīn māngta yā ziyāda kī ummed nahīn rakhta lekin ek to do.

Least, adv. Nihāyat hī kam; bahut hī kam; sab se kam; ba-martaba-i-aqall.

Leave, n. 1.—Ijāzat; parwānagī; woh āzādī jiske husūl ke ba'd imtīnā' yā nā-jawāzī bāqī na rahe.

To ask leave of one—Istijāzat; ijāzat (parwānagī) chāhnā yā māngnā.

2.—Rukhsat; widā'; qā'ide ke mutābiq doston kā ek dūstre se judā h.; rukhsat kā rasm.

To take leave—Rukhsat h.; chalne ko waqt sūhib-salāmat k.; bidā h.

Leave, v. t. 1.—Kisi se 'alāhida yā judā h.; kabhū se ehale jānā; thore yā bahut dimōñ kḥwāh hamesha ke liye ehhoṛ jānā. [dast-bardār h.]

2.—Is niyat se ehale jānā ki phir bargiz na ānā ho; ehhoṛ d.; tark k.;

3.—Rahne d.; na le-jānā; uḥhā na le-jānā; apne sūth na lete jānā.

4.—(a) Marnē ke waqt bāqī ehhoṛ jānā yā ehhoṛ marnā. (b) Wasiyat kar-jānā; wasiyat-nāme ke zari'e se ehhoṛ jānā; tarke meñ de-jānā.

To leave a good name—Marnē ke ba'd nām-i-nek (nek-nāmī) ehhoṛ jānā.

5.—Kisi ke pās bataur amāunt ke sipurd k.; rahne d.; sanūpnā; hawāla k.; sipurd k.

6.—Kisi par hawāla k.; kisi bāt kā faisala kisi par ehhoṛ d.; kisi ko kisi bāt ke karne ki ijāzat d. (uskā us fī' l kā karnā rawā r.). [dast-bardār h.]

7.—Kisi bāt ko band kar d. (usse bāz ānā); kisi amr se kanāra-kash yā

To be left to one's self—Chhoṛ yā tark kar diyā jānā; ba-taur-i-khud ehhoṛ diyā jānā; apnī hī rāe yā kḥwābish ko mutābiq 'amal karnā ke liye ehhoṛ diyā jānā.—To leave off—(a) Kisi kām se hāth khīūch l.; dast-bardār h.;

chhoṛ d.; kanāro ho-jānā.—To leave off work at six o'clock—Chha baje kām ehhoṛ d. (usse hāth khīūch l.).—(b) Pahinūā band kar d.; phir na pahinūā.

To leave off a garment—Kisi kapre kā pahinūā band kar d.—(c) Chhoṛ d.; tark k.—To leave off an old acquaintance—Kisi purāne mulāqātī ko ehhoṛ d.

To leave out—Tark k.; ehhoṛ d.; firo-guzāst k.—To leave out a word or name in writing—Likhne meñ koyī lafz yā nām tark k. (chhoṛ d.).

Leave, v. i. Band kar d.; mauqūf kar d.
To leave off—Chhoṛ d.; rok d. yā ruk-jānā; dast-kash ho-jānā.

Leavings, n. pl. Jo chizen ehhoṛ jānā; jo kuchh bachā-bachāyā rah-jāe; pas-māūda; pas-khorda; ulash; jūthā.

Lecture, n. 1.—Kisi mazmūn ki zabānī tanzīl; ta'līm ki garaz se kisi mazmūn kā bā-qā'ida yā silsilawār zabānī samjhānā aur batlānā.

2.—Hākimāna chashm-numāyī fahmāish yā sar-zanish; zābite ki chashm-numāyī. [sikhānā yā samjhānā.]

Lecture, v. t. 1.—Zabānī batlānā yā ta'līm k.; koyī mazmūn zabānī 2.—Hākimāna yā tahakkumāna fahmāish kḥwāh sar-zanish k.;

With for. [chashm-numāyī k.]

Lecture, v. i. 1.—Koyī mazmūn likh-kar parh-sunnānā yā silsila-wār

2.—Ta'līm ke liye mazmūn likh-kar parh-sunnāyā k. [zabānī bayān k.]

Ledger, n. Woh kitāb yā bahī jismeñ hisāb kā kḥulāsa likhā jātā hai; woh bahī jismeñ rozāna bahī wagaira se hisāb muutaqil hokar bamartaba-i-ākhir likhā jātā hai; lekḥā bahī; pakki bahī; lekḥā; lekḥā;

Left, a. Bāyān; chap; yusār. [khātā-bahī.]

The left hand—Bāyān hāth; dast-i-chap.—On the left—Bāyēn ko; bāyēn hāth; bāyēn taraf; jānib-i-yusār.—Left bank of a river—Daryā kā kanāra jo us shakhs ko bāyēn parē jiskā muḥl daryā ke mohāne ki taraf ho.

Leg, n. 1.—Jāndāroñ meñ woh 'azw jiske sahāre par jism qāim rahe aur jānuwar ehal aur danṛ sako—'alal-khusūs woh hissa jo ghutne se pair

tak ho; tāng; tangrī; gor; sāq. [pāwā; gorā.]

2.—Woh shai jo tāng sī ho yā tāng kā kām de; pāya yā pāyā; The leg of a table—Mez kā pāya; mez kā gorā.

One one's legs—Bolnā ke liye kharā (taiyār yā mustā'id).—To stand on one's own legs—Apnā ko āpñi saūbhūlā; dūroñ ki i'ānat be-gair apñi hī quwwat

yā koshish par takiya (bharosā) k.; kisi ki madad kā muhtāj na h.—To take to one's legs—Bhūgnā; bhūg nikalnā; nau-dogyārah ho-jānā.

Legacy, n. Wasiyat ke zarī'e se jāedād-i-manqūla kā hiba (uskā denā yā bakhshish kar-d.); woh khās shai yā raqam-i-mu'aiyan jo koyī shakhs marte waqt kisī ke liye wasiyat kar-jāe.

Good counsel is the best *legacy* a father can leave to his child—Sab se 'umda chiz jo bāp marte waqt apne lakhe ko wasiyat kar saktā hai salāh-i-nek hai.

Legacy-hunter, n. Woh shakhs jo hiba-i-wasiyatī ke liye khush-āmad-bar-āmad kiya kartā hai.

Legal, a. 1.—Qānūn ke mutābiq yā uske muta'alliq; qānūnī.

A *legal* procedure—Kār-rawāyī-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq 'amal-dar-āmad; kār-rawāyī-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kā zābita; jo qānūn se qāim yā paidā ho.—A *legal* offence—Jurm-i-muta'alliq-i-qānūn; jurm jo qānūn se paidā ho; qānūnī jurm.

2.—Jāiz; jo qānūnan rawā ho; jo qānūn ke rū se mamnū' na ho.

3.—Jiski nisbat kār-rawāyī qānūn ke mutābiq kī-jāe na az-rū-i-qawā'id-i-insāf.

Legal tender—Woh shai jo qānūn ke rū se ifā-i-dāin ke liye pesh kī-jāe.

Legality, n. Jawāz; jāiz h.; qānūn kī mutābaqat.

Legalize, v. t. 1.—Jāiz k.; qānūn ke mutābiq kar d.; mubāh k.; rawā r. What can *legalize* revenge? Intiqām ko kaun shai jāiz kar-saktī hai?

2.—Kisī fi'l ko uske ho jāne ke ba'd mauzūr k. yā jāiz qarār d.; jab koyī fi'l bilā-manjūdagi-i-hukm-i-qānūn yā ikhtiyār-i-qānūn wuqū' meñ āye to usko pichhe se jawāz-i-qānūnī d.

Irregular proceedings may be *legalized* by a subsequent act of the legislature—Kār-rawāyī-i-khilāf-i-qā'idā majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn ke qācūn-i-mā-ba'd se jāiz qarār pā saktī hai.

Legally, ad. Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; aise tarīq par jo qānūn ke rū se rawā yā jāiz rakkhā gayā ho; qānūnan; ba-tarz-i-jāiz.

Legatee, n. (Law) Woh shakhs jiske haq meñ hiba-i-wasiyatī kiya jāe; mauhūb-ilaih. [likhā huā.]

Legible, a. 1.—Parhe jāne ke lāiq; jise parh sakeñ; mā-yuqrā; sāf

Legibly, ad. 1.—Aisi tarah ki parhā jā-sake; sāf-sāf; mā-yuqrā.

2.—Jo zāhiri 'alāmātōn se ma'lūm ho-sake yā samjhā jā-sake.

Legislate, v. i. Qānūn yā qawānīn banānā; āyīn banānā yā waz' k.

Legislation, n. Qānūn-sāzi; qānūn banānā; āyīn-garī; tauzī-i-āyīn. [uāye.]

Legislative, a. 1.—Sādir-kūinda-i-qānūn; wāzī'-i-qawānīn; jo qawānīn ba-

A *legislative* body—Majma'-i-wāzī'-i-qawānīn; jo log qānūn banāyēñ.

2.—Qānūn banāne kī salāhiyat r. w.; jo qānūn banā sake.

Legislative power—Ikhtiyār-i-waz' yā sudūr-i-qawānīn.

3.—Āyīn-garī se muta'alliq; qawānīn ke hasb-i-hāl; āyīn ke liye

Legislative style—Woh 'ivārat jo qawānīn ke liye mauzūn ho. [mauzūn.]

4.—Jo natīja-i-waz'-i-qawānīn ho.

A *legislative* act—Qānūn; ekaṭ; āyīn jise wāzī'ān-i-qawānīn ne waz' kī ho.

Legislator, n. Āyīn-gar; wāzī'-i-qānūn; jo shakhs kisī riyāsat yā bādshāh ke liye āyīn banāye.

Legislature, n. Kisī riyāsat yā saltanat meñ logōñ kī woh jamā'at jise qawānīn ke banāne anr mansūkh karne kā ikhtiyār ho; majma'-i-mujaw-wizī'in-i-qawānīn; wāzī'in wa nāsikhīn-i-qawānīn. [qānūnī.]

Legitimacy, n. 1.—Qānūn kī mutābaqat; qānūn ke muwāfiq h.; jawāz-i-

2.—Asālat; halāl-zādagi; waladu-l-halāl h.

Opposed to *bastardy*.

3.—Asliyat; kharāyī; sachāyī; asli yā haqīqī h.; 'adam-i-masnū'iyat.

Opposed to *spuriousness*.

4.—Nutiya yā jawāz-i-mantiqī; bā-qā'ida mustakhlraj yā mustambat h.

[nikalna khwāh hāsil h.).

The *legitimacy* of a conclusion—Kisi natije kā jawāz-i-mantiqī (uskā bā-qā'ida

5.—Kisi kār-rawāyī yā qā'ide kā qānūn-i-mustamirra ke mutābiq h.

The *legitimacy* of a measure—Kisi tadbīr yā intizām kā qānūn ke mutābiq h.

Legitimate, a. 1.—Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; shar' yā shāstra ke mutābiq.

[jis 'aurat se shādī hui ho usse paidā; asli ya asil.

2.—Waladu-l-halāl; nutfā-i-jāiz se paidā; zauja-i-maukūha se paidā;

Legitimate heirs or children.—Waladu-l-halāl wurasā yā larke; wāris yā larke

jo nutfā-i-jāiz yā asli se paidā ho.

3.—Asli; sachibā; kharā; jhūthā yā khotā nahīn.

4.—Jo qā'ide ke rū se nikle; asli yā tabī'ī; mantiqī. [fiq.

5.—Qānūn-i-mustamirra ko mutābiq; jo qānūn qāim ho uske muwā-

Legitimately, ad. Jāiz taur se; ba-tarz-i-jāiz; qānūn ke rū se yā uske mutābiq; asli taur par; jhūth nahīn.

Leisure, n. Shagal yā kār-o-bār se āzādī; fursat; fursat kā wāqt; furāgat; be-shagli; be-shagli kā wāqt; woh wāqt jab koyī kām yā mashghā na rahē; chhuṭṭī; ausar; muhilat.

Sometimes used adjectively; as, *leisure* time. Webster.

At leisure—(a) Be-shagal; be-kār; masrūf nahīn. (b) Fursat ke wāqt; subhito

āram yā chhuṭṭī ke wāqt; jis wāqt fursat subhulat yā āram ho; jab jī chhāhe;

jab subhītā ho; jab ausar mile.

Leisurely a. Jisse fursat yā be-shagli zāhir ho; jismeñ fursat kā wāqt sarf ho; jo chhuṭṭī ke wāqt ho; jismeñ 'ujlat (jaldī) na kī-jāe; jo samajhbūjh-kār kiya jāe; jo ba-āhistagi kiya jāe.

Leisurely, ad. Āhistā-āhistā; fikr-o-taammul ke sāth; āram ke sāth; subhite ke sāth; jaldī yā 'ujlat ko sāth nahīn; ba-taammul.

Lend, v. t. 1.—Koyī shai dūse ko thore roz tak isti'māl karne ke liye d.; is shart par d. ki jo shai dī jātī hai wahī yā usī kī ham-qism shai uske barābar milegī; 'ariyat d.; must'ār d.; mangnī d.; qarz d.; udhār d.; hath-phēr d.; dast-gardān d.

Correlative to *borrow*.

2.—Denā; 'umūnan denā yā baham pahuñchanā.

To lend assistance—Madad d.; i'ānat k.—To lend an ear to something—Kisi bāt par kār d. (use sunnā)—To lend one's name—Kisi dūse ke fāide ke liye apnā nām kām meñ lāyā jāne d.

Lender n. Qarz yā udhār d. w.; 'ariyat d. w.; jo shakhs sūd par rupaye

Length, n. 1.—Tūl; lambāyī. [qarz diyā kartā hai.

In distinction from *depth*, *thickness*, *breadth*, or *width*.

2.—Wāqt kā juzw-i-mu'aiyan; darāzi; qiyām-i-lā-ta'ad; jisko qiyām ko pāyān na ho; imtidād; muddat; 'arsa.

3.—Tafsīl; tawālat; phailāw; wus'at.

To pursue a subject to a great length—Kisi mazmūn ko barī tafsīl yā tawālat ke sāth bayān k. (usko bahut tawālat d.); kisi shai ko barī wus'at d.

4.—Wus'at; musāfat; phailāw; kisiqadar jagah.

At length—(a) Pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; jisqadar ho woh sab; musharrāh; mufassal; bi-t-tafsīl; tafsīl-war.—Let the name be inserted at length—Yah nām pūrā pūrā likhā jāe.—(b) Ākhirash; ākhir-i-kār; ākhiru-l-amr; bi-l-ākhir; ākhir ko; khātme par; anjām-i-kār ko; bāre.

Lengthen, *v. t.* 1.—Barhānā; lambāyī meñ barhānā; aur lambā k.; tūl k.

2.—Darāz k.; bahut dinoñ tak qāim r.; daurān barhānā; tūl k.;
kisi shai kī muddat barhānā.

3.—Tawālat d.; kisi shai meñ waqt sarf k.; phailānā; lambā-chaurā k.

4.—Talaftūz meñ darāz k. yā khaiñchnā.

Lengthen, *v. i.* Aur darāz ho-jānā; aur barhānā; aur lambā ho-jānā.

Lengthways, } *n.* Lambāyī meñ; tūl meñ; lambān meñ.

Lengthwise, }

Lengthy, *a.* Tawīl; bahut lambā; tūl-o-tawīl; mutawwal; lambā-chaurā;
jismeñ barī tawālat ho; thorā yā mukhtasar nahīn.

☞ Said chiefly of discourses, writings, and the like.

Lenience, } *n.* Narmī; mulāimat; rahm; rahm-dilī.

Leniency, }

Lenient, *a.* 1.—Mulaiyin; musakkīn.

2.—Taskīn-bakhsh; jisse taklīf meñ ārām mile; narm; mulāim.

3.—Jismeñ saḥti yā tashaddud na ho; narm-dil; rahīm; narm;
saḥti nahīn. [rahm ke sāth; tarahhumāna.]

Leniently, *ad.* Narmī se; mulāimat se; saḥti yā tashaddud se nahīn;

Lenity, *n.* Narm-dilī; talī'at kī mulāimat; narmī; rahm yā rahm-dilī;
tarahhum; bartāw jismeñ tashaddud yā saḥti na ho.

☞ Opposed to *severity* and *rigour*. [wajh se ho; mazarrat; ziyān.]

Lesion, *n.* (Law) Woh nuqsān jo kisi mu'āhade ke pūrā na kiye jāue kī

Less, *a.* Dūsre kī nisbat chhoṭā thorā yā kam; itnā ziyāda yā kasīr nahīn;
itnā barī nahīn; kam-tar; kih-tar; qalīl-tar.

Less, *ad.* Isqadar (itnā) nahīn; kam-tar; dūsre ke itnā nahīn (usse kam).

Lessee, *n.* (Law) Thika-dār; mustājir; ijāra-dār; theka yā ijāra l. w.;
paṭṭa-dār. [wagūra meñ kam k. (usko ghaṭānā); thorā yā chhoṭā k.]

Lessen, *v. t.* 1.—Ghaṭānā; kam k.; qad miqdār ta'dād yā shumār

2.—Sifat hālat yā darje meñ kam k.; rutba ghaṭānā; qadr-o-man-
zilāt meñ kamī k.; zalīl k.; nīchā k.

Lessen, *v. i.* 1.—Ghaṭānā; kam h.; baṭur jānā; qad miqdār ta'dād yā
shumār wagaira meñ kam ho-jānā. [meñ kam ho-jānā.]

2.—Darje sifat yā ziyādatī meñ kam ho-jānā; ghaṭ jānā; waq'at

Lesson, *n.* 1.—Sabaq; woh shai jise tālib-i-'ilm (muntā'allim) apne mu'al-
lim yā ustād ko parh sunāye; kitāb kā woh hissa jise tālib-i-'ilm ko
ek martaba parhā ho. [fazīhat; gosh-māli.]

2.—Nasihat-i-shadīd; sar-zanish; chashm-numāyī; barī nasihat-

3.—Jo bāt tajribe se sikhi jāe (mū'lūm ho); jo haqiqat tajribe ko

Lessor, *n.* (Law) Ijāra d. w.; thika d. w.; paṭṭa d. w. [ba'd khule.]

Lest, *conj.* Aisā na ho ki; tā-kī fīlān amr kā wuqū' na ho; is khauf se
ki; mubādā; Khudā-na-khwāsta.

Let, *v. t.* 1.—Ijāzat yā ikhtiyār d.; imtinā' se bāz-ānā; na rokū; chhor
d.; jāne d.; rawā r.; jāiz r.; koyī fīl karne d.

To let alone—Chhor d.; tark k.; jon kā toñ rahne d.; hāth na dūnā yā lagānā;

jaise kā taisā rahne d.; rahne d.; na chhepnā.—To let blood—Khuñ bahānā

jaise rag se; fāsd kholnā yā l.—To let down—Niche girā d.; niche biṭhā d.;

niche utār d.; nīchā k.—To let drive or fly—Zor se chhorāyā pheṭknā masalan

tir yā patthar k.—To let in or into—(a) Andar (ubitar) āne d.; dākhil k.;

andar kar l —(b) Jarnā; pahle se jagah kar-ke ghussā d. jaise lakṛī ke ṭukṛo kā.
To let loose—Chhor d. ; jāne d. ; khol d. ; khulo-band kar d. ; qaid yā imtina' kā uṭhā l ; be rukawāt ghūmne-jhurne d.—*To let out*—(a) Bāhar nikāl d. ; nikāl jāne d.—jaise kisi jānwar ko.—(b) Phailānā yā ḍhālā k. ; barhūnā.—(c) Theke ijāre yā kirāye par d.—*To let off*—(a) Kḥalās yā rihā k.—jaise kisi mu'āhade se ; chhor d. ; kisi ta'zīr se bachā d. ; be saza kiye chhor d. ; sūf chhor d. (*Colloquial*).—(b) Chhorā—jaise tir kḥwāl bandāq kā.

2.—Thūke yā ijāre par d. ; mustājiri meṁ d. ; kisi mu'āwazo ke 'iwaz meṁ qabz-o-tasarruf dūsre ke hawālo k. ; kirāye par d.

Often followed by *out*.

Lethal, *a.* Muhlik ; khūnkḥwār ; qātil ; jisse halākat wuqū' meṁ āye ; jisse jān jāti rahe ; jisse maut ho.

Lethargy, *n.* 1.—Ma'mūl se ziyāda nūnd ; gunūdgī jo maraz ki qism se ho ; aisi der-pā yā gahiri nūnd jo mushkil se khule.

2.—Kāhili ; sustī ; be hiss-o-larakat h. ; 'ndam-tawajjuhī.

Letter, *n.* 1.—Harf ; tahrīr kā lāzima-i-awwal.

2.—Khat ; chitṭhī ; ruqqa' ; likhā yā chhapā huā payān.

3.—Ma'ni-i-lugwī ; wahi maflūm jo alfāz se hāsīl ho ; lafzi-ma'ni.

To observe the letter of the law—Qāūn ke maflūm-i-lafzi par lihāz k. ; qāūn ke alfāz ko mād-i-nazar r. ; jo maushā-i-qāūn alfāz ko i'tibār se ho

4.—(*pl.*) 'Ilm ; fazilat. [uspar lihāz r.

A man of letters—'Alim shakhs ; fāzil shakhs ; 'alim-fāzil ; likhā-parhā ādmī.

Letters of administration—(*Law*) Woh wasiqā jisko zarī'e se kisi mard yā 'aurat ko is bāt kī iḥtiyār diyā jātā hai ki woh kisi shakhs-i-mutawassā ke māl-o-asbāb aur uski jāedād kī iḥtimām kare ; chitṭhī yā sanad-i-muhtamimī.—**Letter of attorney**—Muḥtār-nāma ; woh nawishta jisko rū se ek shakhs kisi dūsre shakhs ko apnī jagah par kār-rawāyi kā mujāz kar detā hai.

—**Letter of credit**—Woh chitṭhī jisko zarī'e se hāmīl ko koyī raqam-i-man'āyan dilāyī jāe.—**Letter of license**—Woh nawishta jisko rū se dāu apne madyūn-i-

musibat-zada ko adā-i-dāin ke liye muḥlat doweṁ.—**Letters patent, over, or open**—Woh nawishta-i-mukammāl-o-musajjal jisko rū se kisi shakhs ko kisi fīl ko karne yā kisi istiḥqāq-i-kḥās ko mutasarrif hone kī iḥtiyār diyā jāe ;

farmān ; sanad ; parwāna.—**Letters testamentary**—Woh sanad jo abl-kār-i-mujāz wasiyat-nāme ke subūt ke ba'd wasi ko wasiyat-nāme kī ta'mīl ke liye

Letter, v. t. Kisi shai par hurūf munaqqash k. jānānā yā banānā. [de.

Lettering, n. 1.—See *supra*.

2.—Hurūf jo munaqqash kiye jānāye yā banāye jāeṁ.

Levee, *n.* Mulāqātiyūn kā majma' jo subh ko ho ; woh 'ām yā kisiqadar

mukhlāt majma' yā darbār jo aksar shūm ko huā kartā hai ; darbār ; bādshāhoṁ iḥjāoṁ yā muarā kā darbār.

Level, *a.* 1.—Jiskā ek hissa dūsre hisse se ūchā na ho ; ūchā-ūchā

(nisheb-farāz) nahīn ; barābar ; chauras ; musattah ; hamwār.

2.—Ufuqi ; ufūq kī sath ke barābar.

3.—Kisi aur shai ke barābar yā hamwār ; balaudī (ūchāyī) meṁ

yaksūn yā barābar ; ek hī khat yā sath par.

4.—Rutbe yā darjē meṁ barābar ; ham-martaba ; ham-rafat ; dūsre

se barā nahīn ; barābar yā barābar kī ; ham-pāy.

Level, v. t. 1.—Barābar k. ; chauras k. ; musattah k. ; hamwār k. ;

pausel k. ; ūchāyī-nichāyī miḥā d. ; nisheb-farāz rahne na d.

- 2.—Ufqī banānā. [sath barābar kar-d.; ulla ko barābar kar-d.
 3.—Jitnā dūsrā ūchū ho usīko barābar kar-d.; hamwār kar-d.;
 4.—Hālat yā darje meñ barābar kar-d.; darja-i-musāwī kā banā d.;
 5.—Nishāna lagānā; sidh par lagānā; shist lagānā. [ek kar d.
 6.—Kisī kī taraf jhukānā yā mukhūtah k.; kalnā-sunnā.
 7.—Mauzūn k.; kisī ke hasb-i-hūl k. [se sādī-kar nishāna lagānā.
Level, v. i. 1.—Nishāna lagānā; shist bāndhnā; bāndūq yā tīr wagaira
 2.—Khayāl yā tabī'at ko mukhūtah k.; dil ko rujū' k.
Level, n. 1.—Woh khat yā sath jo har jagah se gair-mutabarrik (sākin)
 pānī kī sath ke barābar ho; khat yā sath-i-arzī yā ufqī; khatt-i-musat-
 tah; sath-i-musattah; pānsal yā pānsel.
 2.—Balandī (rafat) meñ dīstre ko barābar h.; musāwāt; barābarī.
 3.—Jūc-qarūr; hūlat-i-sukūn; woh hūlat yā jagah jismeñ nishch-
 4.—Qā'idā; mansūba; tujwiz. [farāz na ho.
 5.—Sidh; shast yā shist; nishān.
 6.—Pānsel karne kā āla; gunyā; sādhu.
 To take a level—Pānsel k.; do nū-hamwār (nichī-ūchī) jagahon kī nishch-farāz
 (unkī ūchāyī-nichāyī) nikālū (daryāft k.).
Levinable, a. Jo tushkhis aur wusūl ko qābil ho; jise qāim kar-ko tahsīl
 kar sakeñ. [wazu kom h.; subkī.
Levity, n. 1.—Halkū-pan; kisī shai meñ ha-nisbat dūsrī bhūri chiz ke
 2.—Chhichhorā-pan; be-sahātī; talawwun; saujidagi kā na r.;
 khafif khafif bāton kī taraf mailān; tabī'at meñ istiqlāl kā na r.;
 be-fikrī; alhar-pan.
Levy, v. t. 1.—Jam' k.; ekattlā k.; kharā k.; lhartī k.; naukar r.
 "Said of troops, to form into an army by enrolment, conscription,
 &c." Webster.
 2.—Tashkhis ke ba'd tahsīl k.—jaiso mahsūl yā khirāj wagaira;
 wusūl k.; jam' k.; lagānā; ugāhnā.
 3.—(a) Jam' k. yā tang-talahī se wusūl k. (b) Banūn ta'mir yā
 qāim k.; kharā k.; ūthānā; qālnā. (c) Jūedūd-i-maṇqūla yā gair
 maṇqūla kī nisbat ijra-i-digri 'aṇal meñ lānā.
 To levy a fine—Zar-i-jurmāna wusūl k. jaiso ba-zai'a-i-qurqī-o-nilām wagaira.—
 To levy war—Lafayī kharī yā shurū' k.; hamlo ke liye musallah h.; hamla k.
LEX, n. [Lat.] Qānūn.
LEX FORI, [Lat.] (Law) Qānūnī 'adālat.
LEX LOCI, [Lat.] (Law) Qānūn i-muta'alliq-i-maqām-i-mu'āhala; qānūn-
 i-mukhtasu-l-maqām; woh dastūr jo kisī khās maqām par jāri ho.
LEX MERCATORIA, [Lat.] (Law) Tājiron yā muhājaron kā qānūn
 khwāh dastūr. [manzila-i-qānūn samjhā jāe.
LEX NON SCRIPTA, [Lat.] (Law) Dastūr yā rawāj-i-qadīm jo ba-
LEX SCRIPTA, [Lat.] (Law) Woh qānūn jo majma'-i-wāzī'ān-i-qawāwīn
 kī taraf se likh-parh-kar mushtahar ho. [khās mulk se muta'alliq ho.
LEX TERRÆ, [Lat.] (Law) Qānūn-i-muta'alliq-i-sar-zamīn; qānūn jo kisī
 Lexicographer, n. Lugāt khwāh farhang kā musannif yā muallif.
Lexicography, n. 1.—Lugāt-nawīsī; lugāt kī tasnif kā fan.
 2.—Lugāt kī tasnif ke usūl; 'ilm-i-lugāt.
Lexicon, n. 1.—Lugāt; farhang.
 2.—Gair-mulk kī zahān kī lugāt.

Liability, n. 1.—Woh zimma-dāri jo qānūnan kḥwāh insāfan kisī par 'aid ho; muākhaza; jawāb-dihī; zimmadārī.

2.—Mustaujib yā sazā-wār h.; mailāu; tābi' h.; kisī bāt meñ paṛ saknā (kisī shakhs yā shai kī nisbat kisī bāt kā ho-saknā). [zar-i-zimmagī,

3.—(pl.) Dain yā dnyūn; jiskā adā k. farz ho; jo wājibu-l-adā ho; **Liab, a. 1.**—Qānūnau yā insāfan zimma-dār; muākhaza-dār; jawāb-dih; zimma-dār. [kā zimma-dār hotā hai.

The surety is *liable* for the debt of his principal—Zūmin asl madyūn ke dain

2.—Mustaujib; snzā-wār; tābi'; lāhiq.

Used with reference to evils.

Liab to imprisonment—Mustaujib-i-qaid; jo qaid ho-sake; jiskā qaid ho-jūnā mumkin ho.—**Liab** to censure—Mustaujib-i-sar-zanish; jiskī l'nat-malāmat ho-sake.

LIAISON, (l'e'a-zūng) n. (Fr.) Ittihād; irtibāt; āshnāyī; khusūsan woh muhabbat-i-nā-jūiz jo kisī mard aur 'aurat ke darmiyān ho.

Liar, n. Jo jāubūh-kar jhūṭh kahe; darog-go; jhūṭhā.

Libel, n. (Law) Aisi tahrīr jisse izāla-i-haisiyat-i-'urfī ho; aisā nawishta jisse us shakhs kī bad-nāmī (zillat aur ruswayī) ho jiskī nisbat woh likhā gayā ho; koyī kitāb risāla tahrīr yā taswīr wagaira jo 'adāwatan tayyār kar-ke mushtabar kī-jūe aur uskī wajh se log us shakhs kī tahqīr karen yā uspar hañsen jiskī nisbat woh kitāb wagaira baukar mushtabar huyī ho; tahrīr wagaira jiskī wajh se batk-i-'izzat ho.

Libel, v. t. Tahrīr yā taswīr wagaira ke zarī'e se kisī kī badnāmī karānū yā 'awām ko usse mutanaffir k.

Libelous, a. [Written also *libellous*] Hatk-āmez; muzil-i-haisiyat-i-'urfī; jismeñ aisi bātēñ dākhil hoñ jinse kisī shakhs kī tahqīr ho aur log usse mutanaffir ho-kar hañsen.

Liberal, a. 1.—Wasi'; 'ām qism kī; jismeñ 'ilm-i-adab (nazm-o-nasr wagaira) aur 'ulūm blī 'umūman dākhil hoñ; jo shurfā ke liye muzaiyib ho; jo itnā na ho ki usse sirf zarūrī kār-rawāyī ho-jūe balki darja-i-'ālā kā ho; jisse tahsil-i-'ulūm aur zabān-dāni donoñ ho.

2.—Dast-kushāda d. w.; sakhi; faiyāz; jiskā dil khulā ho; jo dād-dihish meñ bukhālat na kare; tang-dil nahīn; baṛā d. w.; daryū-dil; Hātim kā sū dil r. w.; dene meñ Hātim.

Said of a giver.

3.—Jismeñ apnī garaz shāmil na ho; jo tang-dilī se na kiyā jūe; wasi'; balaud; jismeñ guiron kā naf' shāmil ho.

Liberal sentiments or views—Khayālāt-i-baland yā wasi'; aise khayālāt jo tang-dilī se qāim na kiye jūen.—**Liberal** policy—Aisi maslahat yā hikmat-i-'amali jismeñ apnī garaz shāmil na ho balki usse auron kā naf' maqsūd ho.

4.—Jo khule hāth (dast-khushāda) diyā jūe; jo ifrāt se yā bahut diyā jūe; baṛā; kasīr; wāfir; bahut; jismeñ faiyāzi zāhir kī-jūe.

Said of a gift.

5.—Bahut; ifrāt se.

[se] bahnā.

A **liberal** discharge of matter or water—Mawād yā pāni kī bahut sū (ifrāt

6.—Khulā-khulā; gair-mahdūd; lafzī nahīn; jismeñ tangī na kī-jūe; jismeñ ṭhik-ṭhik asl kī pairawī na kī-jūe.

A **liberal** translation—Aisi tarjama jo lafzī yā harf-ba-harf na ho; tarjama jismeñ asl kī mutāba'at kḥūb na kī-jūe.—A **liberal** construction—Tāwīl yā

ta'bir jo ba-ri'ayat-i-lafzi na ki jae ; aisi ta'bir jismeñ tangi na ki jae (jo ba-kushāda-peshāni ki-jāe).

7.—Umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ un usūl kā pā-band nahīn jo pable se qāim hoñ ; āzād-manish ; nazm-o-nasq-i-riyāsāt meñ āzādāna bartāw kā hāmi ; jisse is qism ki āzādī zāhir ho yā jo uskā natija ho.

“*Liberal* has of before the thing bestowed, and to, before the person or object on which any thing is bestowed ; as, to be *liberal* of praise or censure ; *liberal* to the poor.” *Webster*.

Liberal, n. Aisā shakhs jo umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ āzādāna bartāw yā kār-rawayī meñ madad de. [muñh na moñnā.

Liberality, n. 1.—Faiyāzi ; sakhawāt ; hātimī ; dād-dihish (dene) meñ

2.—Sakhawāt kā koyī khās fi'l ; dād-dihish ; dān ; 'atiya ; bakhsish.

3.—Dil ki barāyi ; 'ālī-hausalagī ; kushāda-dili ; tabi'at ki safāyi ; lagawāt kā na r. [sāth nahīn.

Liberality, ad. 1.—Faiyāzi ke sāth ; dil khol-kar ; be-direg ; bukhī ke

2.—Dūsroñ ke faide par khūb lihāz rakh-kar ; 'ālī-hausalagī se ; zillat yā khud-garazī ke sāth nahīn.

3.—Lafzi nahīn ; thik-thik (huwa-huwa) nahīn ; khulā-khulā.

Liberty, n. 1.—Āzādī ; apne hasb-i-khwāh 'amal karne ki salāhiyat ; imtinā' pā-bandī yā qaid se barāat.

2.—Woh ikhtiyār jo ā'lā adnā ko de ; ijāzat ; parwānagī ; hukm.

3.—Ikhtiyār ; barāat ; woh istihqāq-i-khās jispar koyī shudāmad yā 'atiya ke zarī'e se mutasarrif ho.

4.—Kisiqadar āzādī ; hudūd-i-mu'aiyan ke andar āne-jāne ki ijāzat masalan mahbas meñ ; woh maqām khwāh hudūd jahān yā jinke andar is qism ki āzādī kā nafāz ho.

5.—Jo bāteñ akhlāq-o-ādāb wagaira ke muta'alliq hoñ unkā lihāz na rakhnā yā unpar lihāz rakhne meñ gāflāt k.

To take a *liberty* or *liberties*—Us bāt yā un bātoñ kā k. jo ādāb-o-akhlāq yā munāsabat ke khilāf hoñ ; kisi bāt kī kah d. yā kār-guzarñ ; us āzādī se mustafid h. jo khāssatan hāsil na ho.

6.—Is bāt kā ikhtiyār ki jo chāhe pasand kar le ; kisi bāt par majbūr kiye jāne se āzādī ; jabr-o-ikrāh se barāat ; ikhtiyār.

At liberty—Āzād ; be-qaid ; be-rok ; be-aṭkāw.—*Civil* or *political liberty*—Khā.

riji hukūmat se kisi riyāsāt ki āzādī ; kisi riyāsāt ke rahne wāloñ kī apne

huqūq par bilā-mudāḥhalat mutasarrif rahnā ; mulki āzādī.—*To set at*

liberty—Qaid se rihā k. ; band se chhoṛnā ; āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ;

makhlāsī bakhsnā ; rukāwat se chhoṛnā.—*To be at liberty*—Āzād rahnā ;

ikhtiyār r. ; imtinā' se barī rahnā ; be-rukāwat h. ; be-qaid h.—*Liberty of the*

press—Woh āzādī jo bilā-nigrāni-i-qānūni kitāboñ ke chhāpne yā mushtahar

karne ki nisbat hāsil ho ; apne hasb-i-khwāh har shai ko chhāp-kar mushta-

har karne kā ikhtiyār par is shart se ki mushtahar karne wālū is istihqāq

ko burī tarah kām meñ na lāye yā aisi koyī bāt mushtahar na kare jo 'awām

yā ashkhās-i-khās ke liye muzir ho warna woh sazā kī mustajib hogā.

Moral liberty—Apne hasb-i-khwāh har-fi'l ke karne kā ikhtiyār jo insān ko

uske farāz se lihāz se lābndī hotū hai.—*Religious liberty*—Mazhabī khayālāt

yā parastish ki nisbat āzādī. [d. ; barī k.

Liberate, v. t. Qaid se āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ; chhoṛ d. ; chhoṛā

Librarian, n. Kutub-khāne kā muhāfiz yā dāroga ; woh shakhs jiski

taht meñ koyī kutub-khāna ho.

Library, *n.* 1.—Kutub-khāna; kitāboñ k̄a zakhira; ijtima'-i-kutub. [ghar.

2.—Koyi'imārat yā kamra jismeñ kitābeñ rahiñ; kutub-khān; kitāb-Licensable, *a.* Jiski nisbat qānūñi ijāzat dī-jā-sake.

Licence, *n.* 1.—Ikhtiyār yā ijāzat jo kisi kām ke karne ke liye dī-jāe; woh ijāzat-i-hāzāhita jo kisi fi'l ke karne ke liye minjānib-i-hākim-i-mu-
A licence to sell gunpowder—Bārūt bechne kī ijāzat. [jāz dī-jāe.

2.—Ijāzat-nāma; sanad; paṭṭa; hukm-nāma; laisans; woh wasiqa-i-tahriri jiske rū se kisi fi'l ke karne kī ijāzat dījāe.

A man is not permitted to retail spirituous liquors till he has obtained a licence—Koyi shakhs mujāz nahīñ hai ki sharāb ki k̄burda-faroshi kare tā-waqteki woh ijāzat-nāma hāsil na kar-le.

3.—Āzādī meñ hadd-i-i'tidāl se tajāwuz; be-andāza āzādī; āzādī k̄a isti'māl-i-bejā; qānūn yā tahzib ke k̄hilāf āzādī.

☞ Written also *licence*.

Licence, *v. t.* Ijāzat d.; ikhtiyār d.; ijāzat dekar imtinā'-i-qānūñi ko raf' kar d.; kisi k̄hās fi'l ke anjām yā kisi k̄hās haisiyat se 'amal karne k̄a mujāz k.; rawā yā jāiz r.

To licence a man to sell gunpowder—Kisi shakhs ko bārūt bechne kī ijāzat d.

To licence a physician—Kisi tabīb ko tabābat kī ijāzat d. (is bāt kī ijāzat d. kī woh tabibon k̄a pesha kare). [pāwe; laisans-dār.

Licensee, *n.* (Law) Woh shakhs jise ijāzat dī-jāe; woh shakhs jo laisans

Licenser, *n.* Ijāzat d. w.; woh shakhs jo anroñ ko ijāzat dene k̄a mujāz ho.

Licentious, *a.* 1.—Had se ziyāda āzādī r. w. yā āzādāna bartāw k. w.; qānūn yā akhlāq-o-ādāb k̄a lihāz na r. w.; aubāsh; khule-band rahne. w.; rind. [lagām; be-qaid; be-rukāwaṭ.

2.—Qānūn yā munāsabat ke had ke bāhar (usse mutajāwiz); be-Licentiousness, *n.* Aubāshī; had se ziyāda āzādī; qānūn yā rusūm-i-ādāb kī tahqir; āwārāgi; rindī.

Lie, *n.* Darog-goyi-i-mujrimāna; woh jhūṭhī bāt jo dhokhā dene kī garaz se kahī-jāe; jānbūjh-kar rāstī se inhirāf; jhūṭh; jhūṭhī bāt; darog.

To give the lie to—Jhūṭhā banānā; jhūṭhā k.; jhūṭhlānā.—A man's actions may give the lie to his words—Kisi shakhs ke fi'l usko qaul ko jhūṭhlā sakte haiñ; kisi shakhs kī bātēñ usko kāmōñ se jhūṭhī thahar saktī haiñ.

Lie, *v. i.* Dhokhā dene kī niyat se jhūṭhī bolnā; bayān-i-darog k.; k̄hilāf-bayāñī k.; kisi bāt k̄a kahnā yā kisi fi'l k̄a k. jisse dūsre ko aisi hālat meñ dhokhā ho ki woh asl-i-haqīqat ke jānne k̄a mustahaq ho yā taqāzā-i-insāniyat nah ho ki bayān-i-wājib kiyā-jāe; jhūṭh kahnā.

Lie, *v. i.* 1.—Zamīn par phail-kar parnā; bistar wagaira par āram k.; barābar parnā; lehnā; phailē-pare rahnā.

☞ "Often with *down* when predicated of living creatures." Webster.

2.—Wāqi' h.; kisi k̄hās maqām par rahnā. [wāqi' hai.

This place lies to the west of that—Yah jagah us maqām ke pachebbam taraf

3.—Rahnā; kisi hālat meñ rahnā. [condition." Webster.

☞ "Often followed by some word or phrase denoting a state or

To lie fallow—Be-taraddud parā rahnā.—To lie open—Khulā parā rahnā.—To

lie hid—Chhupā parā rahnā.—To lie at one's mercy—Kisi ke rahm par mun-

hasir rahnā ya'nī is amr par munbasir rahnā ki jaisā who chūhe kare.—To lie

grieving—Ranj meñ parā rahnā.—To lie under one's displeasure—Kisi ko

gazab yā qahr meñ h.

4.—Muta'alliq h.; munhasir yā mauqūf rahnā; shāmil h.

☞ With *in*.

5.—Dera k.; muqīm h.; ṭhaharnā; kabūn so rahnā.

6.—(*Law*) Chal-saknā; qāim rah saknā; manzūrī ke qābil h.; ho-saknā; samā'at ke qābil h.; jāiz h.; qānūnan qābilu-s-samā'at h.

An appeal *lies* in this case—Is muqaddame meñ apil chal saktā (qāim rah-saktā) hai; is muqaddame meñ apil kī gunjāish hai (apil ho-saktā hai).—No action *lies* in the present instance—Is mu'āmale meñ nālīsh nahīn ho-saktī.

To lie at the heart—Kisi chīz kī shauq dil par jamā yā banā rahnā; kisi shai kī baṛī fikr yā tamannā kī kisi ke dil meñ rahnā.—The publication of a work like this has ever *lain at my heart*—Is kitāb sī ek kitāb ke shū'ī karne kī shauq hamesha mere dil par banā rahā hai (iskī tamannā mujhe hamesha rahī hai). *To lie by*—(a) Kisi ke pās rahnā yā rakkhā rahnā.—The manuscript is *lying by* him—Woh qalamī kitāb yā nawislta (likhī na kī ehhapi huyī chīz) uske pās hai—(b) Ārām k.; mīhnat mauqūf kar d.—We *lay by* during the heat of the day—Din ko garmī ke waqt ham log ārām karto the (us waqt ham logoñ ne mīhnat mauqūf kar dī thī).—*To lie down*—Zamīn yā kisi dūserī ham-wār jagah par letnā; ārām k.—*To lie hard or heavy*—Girān-bār h.; jābr h. yā guzarnā; bojh h.; bhāri h.—The income tax *lies hard or heavy* upon the people—Mahsūl-i-āmadani logoñ par girān-bār hai.—*To lie in*—Larḳā jānā; zachā-khāne meñ h.; saur meñ h.—*To lie in one*—Kisi ko ikhtiyār (qābū yā bas) meñ h.; kisi ke haiyāz-i-īqtidār meñ h.; kisi se muta'alliq h.; kisi so ho-saknā (ban-paṛnā).—The decision of cases does not *lie in* him—Maqaddamat kī faisala uske ikhtiyār meñ nahīn hai.—*To lie in the way*—Sadd-i-rāh h.; muḳhil h.; māni' h.; ṭhokar h.—Remove the objections that *lie in the way* of an amicable adjustment—Tasfiya-i-bāhamī meñ jo 'itirāzāt kail (māni') hoñ unheñ raf' kar do.—*To lie in wait*—Chhipe pāre rahnā; kamūn-gūh meñ rahnā; ghāt meñ rahnā; hamla karno yā pakarne kī mauqa' dekhā k.—*To lie on or upon*—Farz zimma yā kām h. It *lies on* the plaintiff to maintain his action—Apnī nālīsh kī sābit k. mudda'ī kī farz hai (uski subūt mudda'ī ke zimme hai).—*To lie on hand*—Pās h.; hāth yā qabzo meñ rahnā; be-bikā rah-jānā; be-bikā paṛā rahnā.—*To lie on the hands*—Be-shagali yā be-kārī meñ guzarnā; jald na guzarnā; girān-bār (bhāri) h.—Men are sometimes at a loss to know how to employ the time that *lies on their hands*—Log ba'z waqt is bāt meñ hairān rahite haiñ ki apne be-shagali ke waqt ko kyūnkar sarf karen.—*To lie on the head of*—Kisi se mansūb kiya jānā (us par 'āid kiya jānā).—*To lie over*—(a) Wājibu-l-adā hone ke ba'd gair-muaddā paṛā rahnā jaise bank meñ kisi lot (note) kī.—(b) Kisi waqt-i-āyinda ke liye multawī kiya jānā—jaise kisi tajwīz kī majma'-i-mujawwizīn meñ.—*To lie under*—Kisi shaimē-mubtalā rahnā (usmeñ giriftar yā lāhiq rahnā); kisi ke hāth ke nīche dabe rahnā.—*To lie with*—(a) Kisi ke sāth qiyām k. yā sonā.—(b) Kisi se ham—suhbat (ham-bistar) h.; uske sāth mubāsharat k.—(c) Muta'alliq h. yā ta'alluq r.; zimma h.—It *lies with* you to make amends—Talāfi k. tumhāre ta'alluq (zimme) hai.

Lief, *ad.* Khushī se; ragbat se; ba-dil-o-jān; ba-sar-o-chashm; be-takalluf.

☞ "Used in familiar speech in the phrase, I had as *lief* go as not.

Had, in this phrase, is probably a corruption of *would*." Webster.

Lien, n. (*Law*) Da'wi-i-jāiz; woh bār yā minākhiāza jo jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla par ifā-i-dāin ke liye ho; woh haq jo dāin ko apne mad-yūn ki jāedād par tā adā-i-dāin qābiz rahne kā ho; kafālat; istigtrāq.

Lieu, n. Jagah; 'iwaz; maqām; badal. [badlo meñ.

In lieu of—Jagah meñ; ba-jāe; 'iwaz meñ; ba-'iwaz; maqām par; badal meñ;

Life, n. 1.—Wujūd; jīnā; woh aiyām jisneñ wujūd qāim rahe (jismeñ jāuwar khwāh nabātāt jīte rahen). [yā darakht jītā (qāim) rahe.

The life of a tree, or a horse—Darakht yā ghorā kī wujūd; jīte din ghorā

2.—Woh aiyām jismeñ rūh aur jism-i-insānī yak-jā rahen; paidāish aur mant ke mābain kā zamāna; zindagī; zindagānī; zist; hayāt; jān.

3.—Ma'āsh; zist kī zāhiri sūrat; ranj yā rāhat kī hālat; nekī yā bādī ke lihāz se sarf-i-zindagī (rahne) kā tariq; chāl-o-chalan; rawish; dhang; atwār; waz'.

4.—Woh shakhs yā shai jiske bā'is se dūsre shakhs yā shai meñ quwwat yā himmat pare; jispar kām-yābī yā musta'idī se kisi bāt kī pairawī kā madār ho; kisi shai kī jān; madār-i-mahām.

5.—Zinda-dilī; ehnstī; chālākī; musta'idī; quwwat. [(naql) nahīn.

6.—Shakl-i-haiyu-l-qāim; asli shakhs yā hālat; shabih nahīn; utārā

A picture is taken from the *life*—Taswīr shai-i-haiyu-l-qāim kī utāri (khīnchi)

7.—Shakhs; insān; ādmī. [jāi hai.

How many *lives* were sacrificed?—Kitne shakhs qurbān huye (kitne jāneñ tasadduq huyē yā gayē); kitne ādmī mare yā mārē gaye?

8.—Jāndāron kā silsila; kul jāndār; jāndāron kā majmū'a.

9.—Kisi shakhs ke guzashā hālat; sawānih-i-'umrī; kisi shakhs kī zindagī kī kaifiyat (uskā tazkira).

10.—Rutba; martaba; qadr-o-manzilat; hālat; rahan; jis hai-siyat se koyī 'awām meñ rahe. [nichayī.

High *life*—'Alī martaba; bāf qadr-o-manzilat.—Low *life*—Zillat; kaminagī;

11.—Mu'āmalāt-i-insānī; woh ma'mūlī bāteñ yā sāuihe jo insān se muta'alliq hon; daurān-i-kār; rozinārre kī bāteñ; ma'mūlī wāqī'āt.

12.—Jo apnī jān kī tarah 'aziz ho; pyārā; jān ke barābar 'aziz.

Life of an execution—(*Law*) Kisi hukm-nāma-i-'adālat ko jāri rahne ke aiyām; woh zamāna jab kisi hukm-nāma-i-'adālat kī mī'nā guzri na ho (munqazī na huyi ho).—*To the life*—Bi-'ainihī; bi-jinsihī; aisi kī shakhs-i-haiyu-l-qāim se bi-jinsihī mushābahāt rakkhe; thik-thik asl ke mushābih; hū-ba-hū; pūrī-pūrī;

min wa 'in.—*The portrait was drawn to the life*—Woh taswīr bi-jinsihī yā bi-'ainihī khīnchi thi; woh taswīr hū-ba-hū asl kī mā'ind thi.

Life-annuity, n. Woh rupaye jo kisi ke hīn-i-hayāt use sāl-ba-sāl diye jāwen; zar-i-sālāna-i-hīn-i-hayātī [hīn-i-hayātī; haqqiyat-i-hīn-i-hayātī.

Life-estate, n. Woh milk jo qābiz kī zindagī tak qāim rahe; milkiyat-i-

Life-giving, a. Jān-baksh; jismeñ zinda karno kī quwwat ho; jisse dam par-jāe; quwwat-bakhsh; muqawwī.

Life-guard, n. Muhāfiz-i-jān yā zāt; woh afsar-i-'ālā yā jalīlu-l-qadr jo bād-shāh yā kisi dūsre zī-rutba shakhs ke sāth rahā kartā hai; muhāfiz-i-jism; kisi kī zāt kā muhāfiz.

Life-insurance, n. Jān-bima; woh mu'āhada jisko rā se ek raqam-i-mu'ayan kisi shakhs ke marne par adā kī jāe. [qāim rahe.

Life-interest, n. Haqq-i-hīn-i-hayātī; woh haq jo kisi kī zindagī tak

Lifeless, *a.* 1.—Murda; be-jān; be-dam; jismeñ jān yā dam na ho; jisse rūh parwāz kar-gayī (nikal gayī) ho. [be-jān.

2.—Jismeñ zor quwwat tāqat yā dam na ho; snst; kāhil; be-dam;

3.—Be-maza; jismeñ kisī tarah kī lazzat na ho; phikā; utrā huā; be-

4.—Jismeñ musta'idī na ho; be-hiss-o-harakat; sust. [dam; be-jān: Life-like, *a.* Zinda shaḡhs kī tarah; bū-ba-hū jāndār kī mānind; goyā boltī huyī—jaise taswīr. [kā; tamām zindagī kā; sārī 'umr kā.

Life-long, *a.* Jo 'umr bhar qāim rahe; jo sārī zindagī meñ rahe; 'umr bhar

Life-time, *n.* 'Umr; jab tak zindagī rahe; qiyām-i-zindagī; hīn-i-hayāt.

Life-weary, *a.* Zist se tang; zindagī se 'ārī; jīne se bezār yā nā-ḡhush; jise zindagī bhārī (ghrābhār) ho.

Lift, *v. t.* 1.—Uthānā; baland k.; niche se ūchā k.; ūpar ko ūthānā.

2.—Bartarī d.; 'ālī-martaba banānā; qadr yā rutba baḡhānā.

3.—Phulā d.—jaiso gurūr se.

Often with *up*.

4.—Apnī jagah se hatā d.; lokar ehal d.; ehorā-ke (ehorī se) le-jānā.

Lift, *v. i.* 1.—Kisī bhārī ehīz ke ūthāne kī koshish k.; kisī shai ke ūthāne yā le-kar ehalne meñ quwwat kām meñ lānā. [zāhir meñ baland h.

2.—Uṭhūā; ubhārā yā baland h.; ūchū (baland) hote nazar ānā;

Lift, *n.* 1.—Uṭhānā yā ubhārā; ūthān yā ūthāw; ubhār.

2.—Woh shai jo ūthāyī jāne wālī ho.

3.—Uṭhāne meñ madad; har qism kī imdād. (*Colloquial*).

To give one a *lift*—Kisī ko kisī kām meñ madad d. (uski imdād yā 'anat k.; nse sahārā yā kandhā d.; uske kām meñ hāth lagā d.).

4.—Zarūrāt-i-ashadd.; aisā kām jiske anjām meñ uske karne wāle ko kul apnī quwwat kām meñ lānī parē yā jo uski quwwat ke bāhar ho.

To help one at a *dead lift*—Kisī ko 'ain zarūrāt ke waqt (zarūrāt-i-ashadd kī

Light, *n.* 1.—Ranshnī; nūr; nūjālā; jot. [hālāt meñ) madad d.

2.—Koyī shai jisse nūjelā ho-jāo yā ehīzen sāl sāl dekhāyī deno lageñ masalan sūraj sitārā sham' chīrāg wagaira; ranshnī.

He called for a *light*—Usne ranshnī talab kī (kahā kī sham' yā chīrāg lāo).

3.—Ranshnī ke andar jāne ka zarī'a (uski rāh) jaise raushan-dān

4.—Zindagī; hastī; wujūd; jān; zist. [tāb-dān wagaira.

5.—Khirki ke dhāñche meñ shishe kā ḡhāna; shishe kā ek ṭukrā.

A window with twelve *lights*—Khirki jismeñ bārah shishe jare hoñ.

6.—Dil kā raushan k. w.; ta'līm; 'ilm; woh shai jisse koyī bāt samajh meñ āne (dil par khulne) lage; ranshnī-i-ḡhātīr yā zamīr; wāqifiyat; bātoñ kā jānnā. [namūd ho.

7.—Dīn; fajr; tarkā; bhor; jis waqt subh kī ranshnī pahle

8.—Madd-i-nazar; sāl sāl dokh parnā; woh hālāt jab koyī shai nazar parne lage; woh hālāt jab koyī shai dekh parē yā samajh meñ āye ḡhwāh ma'lūm ho; i'lān; tashhīr; 'awām ko nazar ānā yā ma'lūm h.

To bring to *light*—Zāhir k.; khulūā; nikālūā; dekhilūā; ma'lūm karānā; i'lān

d.—To see the *light*—Zāhir h.; khulūā; fāsh h.; jalwa-i-zuhūr meñ ānā; zuhūr-pazīr h.

9.—Tanzīh; tashrīh; tamsīl yā nazīr se sūbit k.; samajhne kā zarī'a.

One fact may throw *light* on another—Ek wāqī'a se dūsre wāqī'a kī tashrīh yē

tauzih ho-sakti hai; ek hāl se dūsri hāl kihul saktā (ma'lūm par saktā yā samajh meñ ā-saktā) hai; ek bāt dūsri bāt ke samajhne kā zari'a ho-sakti hai.

10.—Woh maqām yā jagah: jahūn se kisi shai ko dekheñ yā gaur karen; woh bāt jisse kisi shai kī nisbat wāqifiyat yā tamsil hāsil karen; pahlū; ruḥ; nazar.

In whatever *light* we view this event—Jahūn se yā jis jagah se ham is mājare ko dekheñ (yā'nī jis dhang tarz tariq dhab ruḥ yā pahlū se ham is par gaur karen).—To exhibit a subject in a variety of *lights*—Kisi bāt ko anwā' aqsām (tarah tarah) se zāhir k. {fakhr.

11.—Jo numāyān yā qābil-i-lihāz ho; namūna; nazir; zarbu-l-masal; *Ancient lights*—(Law) Khirkiyān waghaira jo qūm ko-kar bilā-takhalul raheñ aur shudmād ki wajh se jāiz ho-jāeñ.—*To come to light*—Khulnā; zāhir h.; nikalnā; milnā.—*To stand in one's own light*—Apni bihbūdī men ap hārij (muḥbil yā mūni) h.; apni māyusi kā sabab āphī h.; apne hī bā'is se nā-kām rahnā; apnā kām ap bigārnā.

Light, α. 1.—Halkā; bhāri nahīn; jismeñ wazn kam ho.

2.—Girān-bār nahīn; jo āsānī se nṭh sake; jiskā tahammul bilā-diqqat ho-sake; jise āsānī se sah sakeñ; jise suhulat se lejā-sakeñ; halkā—jaise bojh waghaira; subuk. {kar sakeñ; mushkil nahīn; halkā; āsān.

3.—Jisko āsānī se bardāsh kar-sakeñ; jise suhulat se (sah meñ)

4.—Jise jald hazm kar-sakeñ; jo jald hazm ho (pach) sake; jo mi'de keliye girān-bār na ho; saqil nahīn; sarī'u-l-hazm; zīd-hazm; halki yā halkā jaise gizā yā khānā. {asbāb ladā na ho jaise jahūz waghaira.

5.—Jispar bahut bār na ho; jo bahut bojhi na ho; jispar bahut sū

6.—Khafif; barī nahīn; abam nahīn jaise galatī yā bhīl.

7.—Tund nahīn; tez nahīn; dhīmī—masalu hawā.

8.—Jispar dabāw jald pahūnch sake; jispar khafifkhafifbāton kā asar ho sake; gair mustaqil; mazbūt nahīn; mutalawwīn; be-soche-bichāre

9.—Bad-kār; bad-chalan; 'ismat-tirāz nahīn—jaise 'aurat. {kām k. w.

10.—Kam-wazn: katā huā; jismeñ se kuchh kam kardiya gayā ho; jiskā wazn ba-miqdār-i-jāiz na ho—jaise sikka. {kirkirī—jaise mittī.

11.—Jo āsānī se chūr chūr ho jāe; hurbhurī; balwī; retīlī;

12.—Bhāri bhāri hathiyār lagāye yā bāndhe huye nahīn.

13.—Tez; chust; chālāk; jismeñ koyī rukāwat na ho. {kā nahīn.

14.—Gahirā nahīn; ghanā nahīn; khafif; halkā; ba-ifrāt nahīn; zor

“*Light* is used in the formation of many compounds of very obvious signification.” *Webster*.

To make light of—Nā-chiz samajhnā; haqir tasawwur k.; 'adam-tawajjuhī k.; iltifāt na k.; be-iltifātī k.—*To set light by*—Kam-qadr samajhnā; qadr na k.;

be-waq'at tasawwur k.; biqarat kī nazar se dekhnā.

Light, α. 1.—Unjela; raushan yā roshan; tawīk yā andherā nahīn; sūf.

2.—Suped yā sufed; supedi māil; bahut gahrā nahīn; halke rang

Light, v. t. 1.—Julānā; raushan k.; bālnā; sulgānā. {kā; halkā; phikā.

2.—Raushnī k.; raushni phailā d.; sham' yā chirāg waghaira jalā ke nijelā yā raushan k.

3.—Raushnī lekar rāh dekhānā; raushnī lekar sāth chalnā.

Light, v. i. 1.—Kahīn yā kisi ke pās ittifaqan ā-pahūnchnā; ittifaqiya pā jānā; ittifaqan hāth lag jānā; parnā; girmā.

“*With on or upon*.”

2.—Urte urte kalih nīche utar-ānā; baiṭh-jūnā; qarār pakarṇā.

☞ With *on* or *upon*.

3.—Utarṇā—jaise ghorē yā gārī se.

☞ With *down*, *off*, or *from*.

Lighten, *v. i.* 1.—Chamak uṭhūnā; chamak ke sāth hi raushuī kā phail jānā; bijli kī tarah chamaknā; lahaknā; damaknā; cham cham k.

2.—Tārīkī kā kisīqadar daṭ' ho-jūnā; sāf ho-jūnā; khul jānā jaise bādāl yā pānī kā. [kalih raushuī k.

Lighten, *v. t.* 1.—Raushan k.; unjela k.; kalih se tārīkī dūr kar d.;

2.—Halkā k.; wazn kam k.; girānī daṭ' k. [dosh k.

3.—Aisā kar-d. ki kam girān-bār yā taklīf-dih ho; halkā k.; subuk-

4.—Khush k.; masarrat bahshnā; hulāwat d.

Light-fingered, *a.* Lekar chule-jāne meṅ tez; chori par māil; chhoti chhoti chīzōn ke chorāne kā 'ādī; hath-lapak.

Light-footed, *a.* Daurne yā nāchne meṅ tez; subuk-ran; subuk-raftār.

Light-hearted, *a.* Ranj yā fikr se āzād; khush; bashshāsh; khush-dil.

Lightly, *ad.* 1.—Halke se; ahistagi se; zor se nahīn.

2.—Jiskā āsar dil par khūb na ho; be naqsh-i-ka-l-hajar huye.

3.—Afsurda-dili se nahīn; khushī se. [jhatpat.

4.—Be-gair barī kāwish yā dushwārī ke; thori milnat se; sahl meṅ;

5.—Be-sabab; bilā-wājh; bilā wajūh-i-qawī; pūj taur par.

6.—'Ismat ke sāth nahīn; shokhī se; behūdagi se.

7.—Tez yā tezi se; chaṭ-paṭ; phurtī se; tez qadmoṅ.

8.—Khushī ke sāth; be-taraddud; be-fikrī se. [gaur-o-taammul na ho.

Light-minded, *a.* Be-sabab; gair-mustaṭil; mutalawwīn; chanchal; jismeṅ

Like, *a.* 1.—Miqdār sifut yā darje meṅ barābar; bi-'ainihī mushābih; [mānind. thik thik dūse kī mānind.

2.—Yak-gūna (qarīb qarīb) musāwi yā barābar; mushābih; yaksān;

3.—Aglab; qarīn-i-qiyās; jisse ummed yā yaqīn kī wajh pāyī jāe.

Had like—Qarīb-qarīb (yak-gūna) ho-chukā thā; thori hi (zarā hi sāt) baqī thā.

Like, *n.* Koyī shakhs yā chīz jo dūse ke barābar yā uskī mānind ho; hū-ba-hū dūse kī tarah; utārā; naql; muqābil.

The *like* may never happen again—Mamkin haikī is qism kī bāt phir kabhī na ho.

☞ "Elliptically for *like thing, like event, like person.*" Webster.

Like, *ad.* 1.—Usī kī tarah; kisī dūse kī mānind.

2.—Jaisā karnā chāhiye; jaisā munāsib yā zebā ho.

3.—Galibān; aglab hai; qarīn-i-qiyās hai. [chāhūnā.

Like, *v. t.* Kisī se darja-i-'itidāl par khush rahnā; pasand k.; rāzī rahnā;

Like, *v. i.* Pasand k.; chāhūnā. [tum chāho yā tumheṅ pasand ho.)

You may go or stay, as you *like*—Tumheṅ ikhtiyār hai kī jāo yā thahro (jaisā

Likelihood, *n.* Sachāyī yā asliyat kī zāhirī sūrat; ihtimāl; āsār; dāut; dhang; qarīna; sūrat.

There is little *likelihood* of his success—Uskī kāmyābī ke bahut kam āsār yā dhang hai; uske kāmyāb hone kā bahut kam ihtimāl yā qarīna hai.

Likely, *n.* 1.—Qābil-i-'itibār; qarīn-i-qiyās; bāwar kiye jāne ke lāiq.

A *likely* story—Bayān-i-qābil-i-'itibār; aisā bayān jo bāwar ho-sake.

2.—Jiskā honā qarīn-i-qiyās yā qarīn-i-ihimāl ho; jisse yā jismeṅ ummed kī wajh pāyī jāe.

☞ Followed by an infinitive.

[hai] kī woh kal jāe.

He is *likely* to go to-morrow—Ummed hai kī woh kal jāe; galibān (qarīn-i-qiyās

3.—Jise log pasand kar-sakeñ; jismeñ 'umda 'umda sifateñ hon; jiskā tariq mu'azzaz ho; jisse khus̄hī ho; houhār.

Likely, *ad.* Ġālibau; qarīn-i-qiyās hai ki.

Likeness, *n.* 1.—Mushābahat; mutābaqat; dūstre kī mānind h.

2.—Shabīh; kisī shakhs jānuar yā chīz kī taswīr k̄hwāh shabīh.

Like-wise, *conj.* Isī taur se; 'alā-hāza-l-qiyās; nīz; bhī; 'alāwa iske.

Liking, *n.* 1.—Ragbat; k̄hus̄hī; rījh; chāh; pasand; kisī shai kī taraf kashish; kisī chīz par tabī'at kā ā-jānā (lag jānā).

This is to your *liking*—Yah tumbāre hasb-i-k̄hwāh hai (isko tum pasand karte ho)—He has taken a *liking* to that book—Woh us kitāb par rījh gayā hai

(uspar 'āshiq yā farefta ho gayā hai; uskī tabī'at us kitāb par lag yā ā

Limb, *n.* 1.—Hāshiya; kanāra; had; kor; zih. [gayī hai].

2.—'Uzw yā 'azw; ang; koyī uklā huā hissa jaise hāth pair.

3.—Darakht kī shākḥ yā ḡal.

Limb of the law—Qānūn-pesha logon se ek.

Limit, *n.* Had; woh hissa jabān kisī shai kā k̄hātima ho-jāe; hadd-i-in-tihāyī; sarhad; siwānū; meñd; mi'ād.

Prison limits, or, simply, *limits*—Mahbas meñ yā uske ird-gird woh mahdūd jagah jiske andar qaidī ko āne-jāne kī ijāzat ho.

Limit, *v. t.* 1.—Had qāim kar-d.; had-bāndhuā.

2.—Mahdūd k.; kisī hadd-i-mi'āyan se mutajāwiz na hone d.; muqaiyad k.; pā-band-i-quyūd k.

3.—Mahdūd-i-ma'nī k.; kisī lafz ke ma'nī kā itlāq kisī k̄hās shai par k.; ma'nī ke i'tibār se maḥsūs k.

Limitation, *n.* 1.—Had-bandī; had bāndhuā yā qāim kar d.

2.—(*pl.*) Quyūd; woh hālāt jise kisī amr kā ta'ayun ho-jāe.

3.—Qaid; rok; zabt; tahaddud.

4.—Woh qaid jo kisī lafz ke ma'nī meñ lagāyī jāe.

5.—(*Law*) Woh mi'ād-i-mu'ayyana-i-qānūn jiske ba'd koyī mudda'i apne da'we kā uafāz uālīsh ke zarī'e se nahīn kar saktā; mi'ād-i-nālīsh; hadd-i-samā'at.

Law, or statute, of limitation—Qānūn-i-hadd-i-samā'at; qānūn-i-tamādi; woh āyīn jismeñ nālīshon kī mi'ād muqarrar ho.—*Limitation bar*, or *bar of limitation*—'Ariza-i-tamādi; luhūq-i-tamādi; hadd-i-samā'at kā 'ariza.

Limited, *a.* Mahdūd; tang; kotāh; wasī' nahīn; qalil.

Line, *n.* 1.—Paṭuye kī dorī; patlī dorī yā rassī.

A cloth-line—Woh dorī jispar kapre latkāye jēte hain.

2.—Qalam kī lakīr; qalam kī kashish 'ām isse kī sīdhī ho yā ṭerhī; bārīk khat; satar; jadwal; lakīr.

3.—Kisī shakl kī berūnī had; had; dhāncha.

4.—Sīdhī qatār; musalsal silsila yā saf.

A line of houses, or of soldiers—Makānon kā silsila yā sipāhiyon kī qatār (saf).

5.—Ruqq'a; ek mukhtasar (chhoṭā sā) k̄hat; ek mukhtasar nawish—*A line from a friend*—Dost kā ruqq'a yā parcha. [ta; shuqqa; parcha.

6.—Pesba; kār-o-bār; rozgār; kām; kām kā sīga. [wāle log.

7.—Tarz; tariq; kisī maqsad ke anjām ke liye jo rāh pakṛī jāe yā jo tariq ikhtiyār kiyā jāe; bahs yā dalīl kā tariq k̄hwāh silsila.

8.—Nasl; pīrhī; ek mūris-i-ā'lā kī nasl; larke-bālon yā rishṭa-dāron kā silsila jo ek mūris-i-ā'lā se ho; silsila-i-qarābat; silsila-i-nasl.

The ascending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutasā'ida jaise bāp dādā par-dādā wagaira.—The descending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutanazzila masalan laṭkā potā parotā wagaira.—The *line* of descent—Silsila-i-paidāish.—The *male line*—Silsila-i-aulād-i-zukūr.

9.—Sīdh; sīdhī qatār.

[hoñ(ek silsile yā sīdhī qatār meñ hoñ).

The houses must all stand in a *line*—Chābiye ki kul makāuāt ek hī sīdh meñ

Line, *v. t. 1.*—Jhurriyāñ dālnā; khatoñ kā nishān-banā d.; lakīr banā d.

2.—Bhitar poshish d.; astar d. yā lagānā; koyī chīz bhitar jar maṛh yā lagā d.; bhitallā d. yā lagānā; bhitar r.

To *line* a garment with silk—Pairāhan wagaira meñ reshmi kapre kū astar lagānā—To *line* a box with paper or tin—Suudūq meñ kāgaz yā tīu maṛhū.

To *line* a purse with money—Thaili ke bhitar (thaili meñ) rupaye-paise r.

3.—Hifāzat yā bachāw ke liye kisī chīz ke barābar r.

To *line* works with soldiers—Qal'e wagaira ke kanāre kanāre hifāzat kī nazar se sipāhiyōñ ko barābar rakh yā muta'aiyan kar-d.

4.—Aur qal'-bandī wagaira karke yā zāid admī rakh-kar mazbūt k.

5.—Maṛhū; ūpar se kuchh bataur khol yā gilāf ke charhānā.

Lineage, *n.*—Nasl; aulād; khāndān; ek mūris-i-ā'lā kī aulād; kul; bans; hasab-o-nasab; gharānā. [se banā ho.

Lineal, *a. 1.*—Mukhattat; jiskī tarkīb khatoñ (lakīroñ) se ho; jo khatoñ *Lineal* designs—Naqshahā-i-mukhattat; aise naqshe jinmeñ mahz khat khīnche hoñ. [hāsil ho.

2.—Mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidā; maurūsī; jo mūrisoñ se

Lineal descent—Ek mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidāish—*Lineal* succession—Silsila-i-wirāsat jo mūris se ba-khatt-i-mustaqīm hāsil ho.

Lineal measure (usually written *linear measure*)—Lambāyī kī nāp.

Lineally, *ad.* Ba-khatt-i-mustaqīm; sīdhā.

Lineament, *n.*—Sūrat; shakl; daul; bauāwat; garhan; khatt-o-khāl; chihre kī zāhirī sūrat; chihrā-muhrā.

Linger, *v. i. 1.*—Tawaqquf k.; 'arsa k.; der tak rahnā yā ṭhahre rahnā.

2.—Kisī amr kā tasfiya ba-āhistagī k.; pas-o-pesh meñ rahnā; hais-bais meñ rahnā; taammul k.; āgā-pichhā k.

3.—Kisī hālat meñ 'arse tak rahnā; jhelā k.; ghulnā; righurnā.

Lingering, *a.*—Muzmin; der-pā; jo bahut dīnoñ tak rahe; jo bahut tūl khīnche. [tak usse sihat na pāye.

A *lingering* disease—Bīmārī jo bahut dīnoñ tak rahe; maraz jiskā mariz 'arse

Linguist, *n.*—Zabān-dān; bahut sī zabāneñ jāne wālā.

☞ “Usually applied to a person well versed in the languages taught in colleges,—Greek, Latin, and Hebrew.” *Webster*.

Lining, *n.*—Jo kuchh kisī chīz ke bhitar astar yā poshish ke taur par lagā yā maṛhā ho; astar; bhitar kī poshish; bhitallā.

Link, *n. 1.*—Zanjir kī ek kaṛī yā uskā ek halqa; zanjir; kaṛī.

2.—Koyī chīz jise duhrā-kar zanjir kī tarah uskā muñh band kar-dēñ; phandā; qulāba.

3.—Koyī shai jisse dūsrī chizeñ juṭ chāeñ (āpas meñ mil-jāeñ); kisī musalsal shai kū ek juz; kisī shai ke silsile kā hissa jisse woh qāim rahe yā jiske alag kar dene se silsila tūṭ jāe. [(wasl kar-d.).

Link, *v. t.*—Joṛnā; koyī chīz darmiyān meñ rakh-kar bāham milā d.

Link, *v. i.*—Juṭ jānā; wasl ho-jānā; āpas meñ mil-jānā; ekaṭṭhā ho-jānā.

Lion, *n. 1.*—Sher; asad; babar; singh (sinha).

2.—Koyī dilehasp aur 'ajīb-o-garīb shai.

To visit the lions of a place—Kisī jagah ki dil-chasp aur 'ajīb-o-garīb chizōn ko jā-kar dekhnā (wahāū ke 'ajībāt dekhnā).—*Lion's share*—Hissa-i-kasir; dūsrē ki nisbat ziyāda. [together is taken by the strongest." Webster.

☞ "Applied to cases where most of what is gained by parties acting

Lip, *n.* 1.—Hoñth; lāb.

2.—Kisī chiz kā kanāra; kor; hāshiya; lab; kagar; auñth; bāri.

To make a lip—Hoñth latkā d.; gusse yā tahqir se hoñth bhičkā d.

Lip-labour, *n.* Hoñthōn ki mihnat jismēn dil ki shirkat na ho; bāteñ jo dil se na niklēn (kahī jāēn); nirī ūpar ki bāteñ; mahz zabānī jam'-kharch; nirī bāteñ; gair-muta'alliq yā fuzūl bāteñ; kalām-i-lāya'nī; lagwiyāt. [nabiñ; gair-munjamid.

Liquid, *a.* 1.—Rāqīq; saiyāl; bahtā yā bahne ke lāiq; thos yā sakht

2.—Mulāim; narm; sāf; khush-ilhān; jo sunue meñ bhalā ma'lūm de.

3.—Jiske talaffuz (bolne) meñ sakhti na ho; saqil nabiñ—jaise harf.

Liquidate, *v.* *t.* 1.—Sāf yā shaffāf banā d.; tazabub yā ibhām raf' k.

2.—Sāf kar d.—jaise kisī dāin (qarz) ko; adā k.; be-bāq k.; tai k.; tasfiya k.; patānā; ehkā d.; niptā d.; deqālānā; utārā.

Liquidation, *n.* Tasfiya-i-duyūn; qarz yā zar-i-bāqi ki ta'dād ki tanqih yā us-kā ṭhik ṭhik ṭhahranā; tasfiya aur be-bāqī; ehkautā; patāw. [wagaira.

Liquor, *n.* 1.—Koyī rāqīq yā saiyāl shai masalan pānī dūdh khūn 'araq

2.—Tez sharāb 'ām isse ki khamīr dekar baue yā chulā kar.

To be in liquor—Hālat-i-nasha meñ h.; bad-mast yā sar-shār h.; matwālā rahnā; nashē meñ chūr rahnā; dārū piye mast rahnā; maḡmūr h.

LIS PENDENS [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-mutadāira; muqaddama jo faisal na huā ho. [qaddama hanoz faisal na huā ho.

LIS SUB JUDICE [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-gair-munfasila; jo mu-

List, *n.* Fihrist; band; fard.

List of witnesses—Gawāhoñ ki ism-nawisi.

Listen, *v.* *t.* 1.—Sunne ki garaz se khūb mutawajjih h.; kān lagānā; sunnā; kān d.; kān dhar ke sunnā.

2.—Salāh mānūā (usko mutābiq 'amal k.); nasihat par kār-band h.; mānūā; farman-bardari k.; hukm bajā-lānā. [daurān meñ.

LITE PENDENTE [Lat.] (*Law*) Daurān-i-tajwiz meñ; muqaddame ke

Literal, *a.* 1.—Aslī; haqiqī; jaisā ki lafz se nikle; lafzi; istilāhī yā isti'āre kā nabiñ; lugwī; gair-mujāzi.

The literal meaning of a phrase—Kisī 'ibārat ke lafzi yā gair-istilāhī ma'nī; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo uske alfāz se niklē.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzi; ṭhik ṭhik lafzōn ke mutābiq; khulā yā bilā mutāba'at-i-alfāz nabiñ; jismēn lafzōn ki pairawī ki-jāe.

A literal translation—Tarjama-i-lafzi; aisā tarjama jismēn alfāz ki pairawī yā pābandī ho; taht-lafzi tarjama. [āratān nabiñ.

Literally, *ad.* 1.—Alfāz ke aslī ma'ūi par lihāz kar-ko; istilāhan yā isti'-

2.—Alfāz ki khūb pā-bandī karke; lafz-ba-lafz; lafzan-lafzan; harf-ba-harf; lafzi. [se muta'alliq.

Literary, *a.* 1.—'Ilmī; 'ilm-mansūb; muta'alliq ba-'ilm; 'ālimōn ('ulamā)

2.—'Ālim; 'ilm meñ fāiq; fāzil; 'ilm-i-adab khūb jānne w.

A literary man—'Ālim yā 'ālim shakhs; shakhs-i-zī-'ilm; fāzil; pandit.

3.—Jo likhī yā chhapī huyī tasūifoñ par mushtamil ho; 'ilmī.

- Literary property*—Milk-i-'ilmī ya'nī chhapī khwāh likhī huyī tasnifāt.
- Literate, a.* 'Ālim; fāzil; khwānda; sāhib-i-'ilm; 'ilm-i-adab aur 'nlūm
LITERATE, ad. [Lat.] Harf-ba-harf; harfun-harfan. [jāne w.]
- Literature, n.* 1.—'Ilm; fāzilāt; 'ilmīyat; kitābon se wāqifiyat.
 2.—Woh kul 'ilmī tasnifāt jinmeñ 'ilm aur khayāl ke sāre nātije
 tahrīr ke zarī'e se qāim rakkhe jāte haiñ.
- 3.—'Ilm-i-adab. Isse 'ulūm (sciences) mustasnā haiñ aur 'ilm-i-tawā-
 rīkh 'ilm-i-sarf-o-nahw 'ilm-i-ma'ānī 'ilm-i-'urūz aur zabāneñ wagaira
 ismeñ dākhil haiñ. [nālīsh-i-'adālat meñ masrūf.]
- Litigant, a.* Nizā'-i-'adālat par māil; qānūnī nizā' k. w.; muqaddame yā
 The parties *litigant*—Mudda'ī aur mudda'ā'alah; fariqān-i-muqaddama;
 mutakāsimain; jo log bāham nizā'-i-'adālat meñ masrūf hoñ; mutanāzi'in;
 woh log jo āpas meñ muqaddama lareñ.
- Litigant, n.* Mudda'ī yā mudda'ā'alah; abl-i-muqaddama; woh shakhs
 jo koyī muqaddama 'adālat meñ lartā ho; fariq-i-muqaddama; jo
 nizā'-i-'adālat meñ mashgūl ho. [dihī k.; munāza'at k.; nizā'-i-'adālat k.]
- Litigate, v.* Qānūnī takrār k.; muqaddama dāir karke larūā yā nskī jawāb-
 To *litigate* a cause or a question—Kisī muqaddame yā amr-i-mutanāzi'a-i-fih
 ki nisbat 'adālat meñ larūā.
- Litigate, v. i.* Nizā'-i-qānūnī k.; 'adālat ke silsile se muqaddama chalānā.
- Litigation, n.* Nizā'; munāza'at; muqaddama-i-'adālat; nālīsh-i-qānūnī;
 'adālat kā jhagrā. [kare: jhagrālū; munāza'at kā shāiq; muqaddama-bāz.]
- Litigious, (litid-jus) a.* 1.—Nizā'-i-'adālat par māil; jo muqaddamat larā
 A *litigious* man is a bad neighbour—Aisī shakhs jo nizā'-i-'adālat par māil
 rahe (muqaddama larā kare) burā hamsāya hotā hai; woh ham-sāya achelhā
 nahīñ hotā jo munāza'at kā shāiq ho.
- 2.—Qābil-i-bahs yā takrār; jiskī nisbat jhagrā ho-sake; jhagre kā.
Litigious right—Aisī haq jiskī nisbat nizā' ho-sake; haqq-i-qābil-i-nizā'.
- Litigiousness, n.* Jhagrālū yā muqaddama-bāz h.; muqaddamat-i-'adālat
 meñ masrūf hone yā unkī pairawī kī ragbat (nskā mailān).
- Little, a.* 1.—Qad yā wus'at (lambāyī-chaurāyī) meñ chhoṭā; kotāh;
 nannhā, khurd; kochak.
 A *little* animal—Ek chhotā jānwar.—A *little* piece of ground—Thorī sī zamīn.
- 2.—Jiskā qiyām thorī der tak rahe; jo ba-līhāz-i-zamāna darūz
 na ho; mukhtasar; der tak na rahne wālā; qalīl; thorā; zarā.
 A *little* time—Waq't-i-qalīl; itnā waqt jo jald guzar jāe.
- 3.—Miqdār yā ta'dād meñ kam; bahut nahīñ; ziyāda nahīñ; qalīl;
 thorā yā thorā sū; kuchh; juzwī. [Mablag-i-qalīl; thorā se रुपये.]
- A *little* food—Gizā-i-qalīl yā qalīl-i-miqdār; thorā sū khūnā.—A *little* sum—
 4.—Zor yā tāsīr meñ kam; qawī nahīñ; za'if; khafīf; nā-chīz; bahut
Little attention—Tawajjuh-i-khafīf; bahut kam tawajjuh; kam ihtiyāt. [kam.]
- Little, n.* 1.—Miqdār yā ta'dād-i-qalīl; thorī sī chīz.
 He demanded much and obtained *little*—Usue bahut (miqdār-i-kasīr) māngū
 aur kam (miqdār-i-qalīl) pāyā.
- 2.—Thorī sī jagah.
- 3.—Koyī chhoṭī yā khafīf shai; koyī nā-chīz shai.
 A *little* contracted from *by a little*, or *but a little*—Thorā sū; zarā sū; kuchh
 ek; kisī-qadar; thorī der tak; thorē 'arse tak; tuk ek.—Stay *a little*—Thorī
 der tak thahro; zarā thahar jāo.—This medicine is *a little* astringent—Yah
 dawā kisīqadar qūbiz hai.

Little, *ad.* 1.—Kisīqadar; khafif sâ; kuchh; zarā sâ.

2.—Bahut nahīn; qadr-e-qalīl; thōṛā sâ; kuchh kuchh.

☞ Often with *a* preceding it.

[jān r.

Live, *v. i.* 1.—Zinda rahnā; zī-hayāt rahnā; jīnā; hayīn-l-qāim rahnā;

☞ Applied to animals and plants.

2.—Aiyām basar k.; dīn kāṭnā; zindagī basar k. yā guzrānā;
'ādat yā hālat ke līlāz se zindagī yā waqt ko kisī tarz-i-khūsh par basar
k.; rahnā. [ārām yā khushī se rahnā.

To live in ease or happily—Ārām yā khushī se dīn kāṭnā (zindagī basar k.);

☞ Said of persons.

3.—Rahnā; qiyām r.; sukūnat r.; sukūnat-pazīr h.; kahīn apnā mas-
kan yā ghar (rahne kī jagah) banā l.; kisī jagah par qiyām yā sukūnat-

4.—Khānā; parwarish pānā; guzrān k. [i-mustaṣīl r.; basnā.

Horses live on grass—Ghore ghāa khāte haiñ (ghāa se parwarish pāte haiñ).

5.—Basar-i-augāt k.; rāziqa yā rizq hāsīl k.; ma'āsh hāsīl k.; guzar

☞ With *on* or *by*. [k.; jīnā; apne ko pālū.

They live by labour—We apnī rizq mīhnat se hāsīl karte haiñ; we mīhnat
karke jīte haiñ.—What does he live on?—Woh kyūnkar basar-i-augāt kartā
hai; uskī ma'āsh kyā hai?

6.—Wāqī'ī zindagī basar k.; khushī se basar k.; khush-hāl h.;
hazz-i-zindagī ūṭhānā; 'aish se rahnā; 'aish-o-ārām meñ dīn kāṭnā.

To live with—(a) Kisī ke sāth sukūnat yā qiyām r.; kisī ke yāhān ṭikuā yā

firō-kash h. (b) Ham-suhbat h.; ham-khwāb yā ham-bistar h. jaise mard

aur 'aurat kā; mubāsharat k.; sāth sonā. [ādatan rahnā.

Live, *v. t.* 1.—Basar k. (kāṭnā) jaise zindagī; kisī hālat meñ hamesha yā
To live a life of ease—Ārām meñ zindagī basar k.; hamesha yā 'ādatan ārām
se rahnā; murāṣahu-l-hāl rahnā.

2.—Kisī ke mutābiq 'ādatan 'amāl k. [daf yā firō hone ke waqt tak rahnā.

To live down—Aisi tarah par rahnā kī koyī shai maglūb ho-jāe; kisī shai ke maglūb

Live, *a.* 1.—Zinda; murda nahīn; jītā.

A live ox—Jītā (zinda) bail. [chūr-zarb; chāq-chauband; jūgtā huā.

2.—Zinda-dīl; musta'id; chust-o-chālāk; bedār-magz; garm-josh;

A live man—Zinda-dīl yā bedār-magz shakhs; chūr-zarb ādmī.

3.—Jismen āg ho; bujhā nahīn; jaltā huā; sulagtā huā; dahaktā huā.

A live coal—De-bujhā koelā; koele kā angāra; dahaktā koelā.

4.—Chamkilā; chatkilā; shokh—jaise rang.

Live stock—Ghore maweshī aur chhōṭe chhōṭe pānye jānwar.

Livelihood, *n.* Zindagī qāim rakhne kā zarī'a; jīne kī sabīl; rizq yā rāzi-
qa; rozī; ma'āsh yā ma'ishat; wajh-i-ma'āsh; kafūf; wajh-i-kafāf;
khur-o-nosh; nān-nafqa; wajh-i-guzrān; rotī.

Liveliness, *n.* 1.—Zinda-dīlī; bashāshat; shokhī; chilbilāhat.

2.—Zāhir meñ jān-dār zinda-dīl yā shokh ma'lūm d.

Lively, *a.* 1.—Tez; chālāk; musta'id; chust-o-chālāk; phurtīlā; qawī.

2.—Khush; bashāshat; zinda-dīl; jān-dār; dam-dār.

3.—Jo hū-ba-hū jān-dār kī tarālī ho; boltī huyī—jaise taswīr.

4.—Tez; chamkilā; bhaṛkilā; shokh; chamchamātā; chatkilā—jaise

Living, *a.* 1.—Zinda; jān-dār; murda nahīn. [rang.

2.—Jo zamīn se hamesha jāri rahe; rawān; baltā huā; baṁdhā
yā rukā huā nahīn. [jān par-jāo.

3.—Jisse 'amal zinda-dīlī aur quwwāt paidā ho; jisse kisī chīz meñ

Living, n. 1.—Anqāt-basarī kī sūrat; ma'āsh; ma'ishat; rāziqa.

2.—Jinā; zist; āram se zindagī basar k.

Load, n. 1.—Bojh; bār; woh shai jo kisi chiz meñ yā kisi shai par ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye rakhi jāwe; jo lejāyā khwāh uṭhāyā jāwe.

A heavy load—Bhāri bojh; bār-i-girān.—A light load—Halkā bojh; bojh jo girān-bār na ho.

2.—Jisqadar ek shakhs le-jā sake; jisqadar ek gārī wagaira meñ [samā sake; bhāri bojh.

3.—Woh shai jiskā bojh dil par pare yā jisse dil ko ranj khwāh sadma pahunchē; bār-i-khātir; wabāl-i-jān; khalajān.

A load of care—Fikr kā bojh; bār-i-fikr.—His life is a load—Uski zindagī bojh (girān-bār) hai; zindagī use wabāl hai.

4.—Ba'z chizon ke liye ek khās paimāna jis meñ ek martaba utni hī chiz ā-jātī hai jitni us bār-bardārī par jā-sake jo uske liye makhsūs ho; bharti; ladāw.

[ek martaba ā-sake.

A load of wood or coal—Lakṛī yā koola jo kisi khās wazu kī gārī wagaira meñ

5.—Jisqadar kisi bandūq wagaira meñ bhārā jāwe.

A load of powder—Usqadar bārūt jitni ek martaba kisi bandūq wagaira meñ bhārī jā sake.

[jitnā ki jā sako.

Load, v. t. 1.—Lādnā; bojh r.; bojhnā; bhāri k.; itnā rakhnā yā charhānā

To load a camel—Ūt par bojh lādnā.

2.—(a) Itnā rakhnā ki girān-bār aur taklīf-dih ho.

To load the stomach with food.—Mi'de ko gizā se is-qadar pur karnā ki taklīf ho; pet meñ itnā khānā bhār lenā ki taklīf ho.

(b)—Koyī 'umda shai ifrāt se d. yā 'atā k.

To load a person with honours—Kisi shakhs ko bahut 'izzat bakhsnā.

3.—Kisi shai meñ ūpar se kuchh milākar use bhāri kar-d.

To load a cane—Kisi beñt ko lohā wagaira lagā kar bhāri k.

4.—Āmezish k.; milāwat k.

The wine was loaded—Us sharāb meñ milāwat (āmezish) ki gayī thī.

5.—Bandūq wagaira meñ bharnā jaise bārūt golī wagaira.

Loan, n. 1.—'Āriyat d.; mangni d.; udhār d.; qarz d.

2.—Woh shai jo 'āriyat yā mangni dijāwe; koyī shai jo ek shakhs ko uski dārkhwāst (istid'ā) ke mutābiq thore roz tak kām meñ lāno ke liye is shart par dijāwe ki wahī khās shai wāpas hogī yā uske badlo meñ usī ki ham-qimat shai dijāgei [mangni yā udhār dijāwe.

A loan of a book or of bread—Kitāb yā roti jo hasb-i shart-i-musarraha-i-bālā.

3.—Woh shai jo isti'māl-i-'ārizī ke liye is shart par dijāwe ki wahī shai wāpas hogī yā uskā ham-māliyat badal diyā jāegā magar donoñ hālatoñ meñ uske isti'māl kā kuchh mu'āwaza bhī milegā.

“In this sense, loan is generally applied to money.” Webster.

A loan bearing no interest—Aisā qarz jispar sūd na liyā jāwe; be-byājū qarz; qarz-i-hasana.

[pher; udhār.

A verbal loan, or one not acknowledged in writing—Dastgardān qarz; hath-

4.—Isti'māl kī ijāzat; kām meñ lāne kā ikhtiyār.

A loan of credit—Kisi ke i'tibār (uske suk) ke kām meñ lāne kī ijāzat.

Loan, v. t. 'Āriyat mangni yā musta'ār d.; udhār d.; thore roz tak kām meñ lāne ko liye bilā mu'āwaza is shart par denā ki shai-i-'āriyatī wāpas ki-jāwegi masalan kitāb—khwāh is shart se ki shai-i-musta'ār kā ham-māliyat badal-i-jinsī wāpas hogā masalan roti—yā thore roz ke isti'māl ke liye is shart par denā ki usī ki ham-māliyat-o-ham-jins shai ma' kisi-qādar mu'āwaza-i-isti'māl ke wāpas hogī jaise rupaye aur unkā sūd.

Loan, *v. t.* Rupaye yā dūsrī qīmatī chiz udhār yā qarz d.; qarz kḥwāh
[urustā'ār d.]
Said of the lender.

Loath, *a.* Nafrat se bharā hnā; mutanaffir; rāgib yā māl nahūn; nā-
kḥush; muñh phere huye; mntaassif. [pher l. (usse nihāyat nafrat k.).

Loathe, *v. t. 1.*—Kisī shai se nafrat k.; khāne-pīne se bi-l-kul muñh
2.—Bahut hī nā-pasand k.; mutanaffir h.

Loathsome, *a.* Jisse nafrat paidā ho; jo tabī'at ko mutanaffir kar-de
(pher de); makrūh; kañh; nafrat ke qābil; nafrat-angez.

Local, *a. 1.*—Kisī khās jagah (maqām) se muta'alliq; kisi mauqa'-i-
mu'niyan yā mahdūd se ta'alluq r. w. [hālāt-i-makānī.

Local circumstances—Woh hālāt (bāteñ) jo kisi maqām se muta'alliq hon;

2.—Kisī khās jagah maqām yā zil'e ke liye makhsūs yā uspar
mahdūd; mukhtassu-l-maqām.

A local custom—Woh rawāj jo kisi khās maqām yā zil'e se muta'alliq ho; rawāj-
i-mukhtassu-l-maqām; desāchār; desbewhār; mulk kā rawāj.—A local

disease—Woh bimāri jo kisi khās jagah par ho.—Local actions—(Late) Woh

muqaddamat jiukā wahīn dāir hon zarūr ho juhūn binā-i-mukhtasamat

Distinguished from *transitory actions q. v.* [paidā huyi ho.

LOCALE *n. 1.*—(Fr.) Maqām; jagah; mauqa'. [maqām par jāri ho.

2.—Koyī qā'ida dastūr tarz-i-kalām yā koyī dūsrī bāt jo kisi khās

Localism, *n. 1.*—Kisī maqām se makhsūs h.
2.—Boli yā kār-rawāyī kā dhang jo kisi khās zil'e mein jāri ho;

woh muhāwara yā tarz-i-khās jo kisi maqām-i-khās ke liye makhsūs ho.

Locality, *n. 1.*—Kisī jagah yā khās maqām par rahnā.
2.—Kisī jagah yā zil'e wagaira kī qaid.

3.—Jagah; maqām; mauqa'; woh jagah jahūn koyī shai wāqi' ho.

Locally, *ad.* Jagah ke lihāz se; ba-i'tibār-i-makān; bi-l-makān; kisi
khās jagah mein yā par. [alāhidagi yā dūri-i-bi-l-makān r.

To be locally separated or distant—Jagah ke lihāz se 'alāhida yā dūr rahnā;

Locate, *v. t. 1.*—Rakhnā; qām k.; kisi khās jagah yā mauqa' par
qām k. yā baithālnā.

2.—Kisī 'imārat wagaira kī jagah yā uskā mauqa' nām-zad kar d.

Lock, *n. 1.*—Tālā; qufl. [ek ke upar ek bhir jānā.

2.—Ek mein jakar d.; kash-ma-kash; jakar uṭhnā; hil-dol-na saknā;

3.—Band wagaira jo nadī yā nahr wagaira ke pānī kā bahāw

4.—Bandūq kā ghoṛā. [rokne ke liye ho.

5.—Pech; dāwn; kushṭi-bāz kī pakar.

6.—Bāl kī lat; zulf; kākul; gesū. [lagānā; muqaffal k.

Lock, *v. t. 1.*—Tālā-kunji lagānā; tālā lagānā denā yā bharnā; qufl

2.—Kisī shai ko is tarah band kar d. kī woh chal na sake. [band r.

3.—Band kar d. goyā qufl mein; bāhar nikalne na d.; bhitar hī r.;

4.—Jakar d.; kisi shai kī rawānī ko qat'an rok d.

5.—Gher l.; khūb liptā l.; nihāyat hī gale se lagā l.

6.—Band banānā—jaise nahr mein.

Lock-up, *n.* Hawālāt; woh jagah jahūn ashkhās-i-giriftār-shnda ba-taur-
i-ārizī (thore roz ke liye) hirāsāt mein rakkhe jāte haiñ; hājat.

LOCO CITATO, (Lat.) Ba-maqām-i-mutazakkira-i-bālā; jis jagah kā zikr
upar hai wahīn yā wahān. [rahnā.

Locomotion, *n. 1.*—Ek jagah se dūsrī jagah jānā; jā-ba-jā mutaharrik

- 2.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne kī quwwat; harakat.
Locomotive, *a.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne w.; jo apnī jagah tabdīl karē yā uskī salāhiyat rakke; mutaharrīk.
- 2.—Harakat paidā k. w. yā ek jagah se dūsrī jagah harakat d. w.
LOCUM TENENS, (Lat.) Qāim-maqām; woh shakhs jo thore roz ke liye kisī kā 'iwaz muqarrar kiyā jāe; 'iwaz; mukhtār yā kār-pardāz; woh shakhs jo kisī dūsrē kī taraf se yā uske 'iwaz meñ kār-rawā ho.
LOCUS CRIMINIS, (Lat.) Maqām-i-wuqū'-i-jurm; woh jagah jahāñ koyī jurm ho. [par.
LOCUS IN QUO, (Lat.) Woh jagah jismeñ (jahāñ); jis jagah meñ yā
LOCUS SIGILLI, (Lat.) Woh jagah jahāñ muhr sabt ho (ho yā ehhipā Usually abbreviated to L. S. [ho); muhr sabt rahne kī jagah.
- Lodge**, *v. t.* 1.—Thore yā ziyāda 'arso ke liye hifāzat kī garaz se r.
 2.—Rahne kī jagah d.; qiyām-i-'ārīzī ke liye jagah d.; thore 'arse tak rahne kā thekānā kar d.; panāh d.; ehhipā r.; utarnā; thahrānā; tīkānā; rāt basne kī jagah d.
- 3.—Garā d.; dāl d.; paithāl d.; nasab kar d. [yā baithāl d.
 4.—Dil-nashīn k.; zihm-nashīn k.; khātir-nashīn k.; dil meñ jamā
To lodge an information—Istigāsa k.; nālīsh k. yā nālīshī h.; faryād k.; da'wā k.
- Lodge**, *v. i.* 1.—Thore 'arse tak āram k. yā muqīm rahnā masalan ek rāt ek hafta ya ek mahīna; firo-kash h.; utarnā; tīknā.
 2.—Loṭ jānā; gir-kar ulājh jānā—jaise nāj ke dantoñ kā.
- Lodger**, *n.* 1.—Woh shakhs jo kirāyo ke makān meñ rahe khwāh shab bhar dūsrē ke makān meñ sowe; kirāya-dār; bharaīt.
 2.—Woh shakhs jo kahīñ thore dīnoñ tak rahe.
- Lodging**, *n.* 1.—Ek rāt ke liye āram kī jagah; thore 'arse tak qiyām kī jagah; sukūnat-i-'ārīzī; kamra.
 2.—Kisī shai ko qiyām (thaharne) kī jagah; jāe-qarār.
Lodging-house—Kirāyo kā makān; woh makān jahāñ kirāyo par qiyām kī bandobast rahe.—*Lodging-room*—Woh kamra jismeñ koyī shakhs kirāye par rahe.—*Board and lodging*—Khānā aur rahne kā makān; khānā-pīnī aur thaharne kī jagah. [rafi'u-sh-shān.
- Lofty**, *a.* 1.—Ūñchā; sar-baland; murtafa'; baland; uñchāyī meñ barā;
 2.—Jalīlu-l-qadr; 'ālī-martabat; buzurgī meñ barā.
 3.—Jisse gurūr (ghamand) pāyā jāe; magrūr; mutakabbir.
 4.—Jisse 'azmat buzurgī yā barāyī zāhir ho.
 5.—Laq-o-daḡ; 'ibārat yā tarz-i-kalām ke i'tibār se 'umda. [ahmaq.
- Logger-head**, *n.* Kunda-i-nā-tarāsh; kanda; ullū; kūrḥ-magz; gāwdā;
To be at loggerheads, to fall to loggerheads, or to go to loggerheads—Āpas meñ mār-pīṭ karne lagnā; laṭne lagnā; jhagarnā; laṭnā; ghūsanī-ghūṣā k.; hūthīṭ-pāyī
- Logic**, *n.* Mantiq; 'ilm-i-mantiq; 'ilm-i-munāzara. [k.; mutḥbher k.
Logical, *a.* 1.—Mantiq ko unta'allīq; jo mantiq meñ musta'mal ho; man-
Logical subtleties—Mantiqī barīkiyā; kunhiyāt-i-mantiq. [tiqī.
 2.—Qā'ida-i-mantiq ko mutābiq; ma'qūl.
A logical inference—Mantiqī natīja; natīja-i-ma'qūl. [mumaiyiz.
 3.—'Ilm-i-mantiq meñ mūhir; qiyās-o-munāzare ke fan meñ mūhir;
A logical head—Dimāḡ-i-mumaiyiz; aīsā dimāḡ jismeñ qiyās aur munāzare kī quwwat ho. [mantiqī taur par.
Logically, *ad.* Qawā'id-i-mantiq ke mutābiq; mantiq ke rū yā qā'ide se;

Logician, *n.* Sāhib-i-mantiq; mantiq-dān; mantiqī; 'ilm-i-mantiq meñ faiq (uskā khūb jānne w.). [lagānā; sustī k.; sustī meñ waqt khonā.
Loiter, *v. i.* Chalne meñ sustī k.; āhistagī se chalnā; 'arsa k.; der
Lone, *a. 1.*—Jahān koyī na ho; jahān tanhāyī kā 'ālam (nirālā) ho;
jahān koyī ātā-jātā na ho. [ua hoñ.

2.—Akelā; taulhā; ek hī; jiske qurb-o-jawār meñ (ās-pās) dūse

3.—Mujarrad; jiskī shādī na huyī ho yā jo bewa ho; be-byāhī yā bewa. [se alag h.

Loneliness, *n. 1.*—Tanhāyī; goshe meñ h.; logon se kanāre h.; bastī

2.—Khalwat-guzinī; tanhāyī meñ rahne kī ragbat; gosha-nashinī.

Lonely, *a. 1.*—Jahān yā jiske gird-pesh (āge-pichhe yā ās-pās) koyī na ho; sunsān; taulhā; akelā. [aur koyī na ho.

2.—Tan-i-tanhā; akelā; apne siwā dūsrā sāthī na r. w.; jiskē sāth

Lonesome, *a.* Jahān sunsān yā saunātā ho; jahān koyī na ho; akelā; ujār; logon se alag; ābādī se ware.

Long, *a. 1.*—Mutawwal; lambā; wasī.

Opposed to *short*, and distinguished from *broad* or *wide*.

2.—Zamāne (waqt) ke lihāz se darāz yā mutawwal; darāz; madid; bahut; barā. [woh bahs jo der tak qāim rahe.

A long while—'Arsa-i-darāz; bahut din.—A long debate—Bals-i-mutawwal;

3.—Bahut dūr; ba'id; jiske wuqū' meñ bahut 'arsa ho.

4.—Kisī khās paimāne ke i'tibār se lambā; lambāyī meñ; tūl meñ.

A yard long—Ek gaz lambā; tūl meñ ek gaz; gaz bhar.—A mile long—Ādi kos lambā; mil bhar lambā.

5.—Jo āhista āhista āwe; jo tawaqquf se āye. [āyegā].

He will not be long in coming—Woh āne meñ tawaqquf na karegā (woh jald

6.—Nihāyat tawil; jisse tabī'at thak jāe yā ghabrā uṭhe; bahut lambā-chaurā (tūl-o-tawil).

A tale should never be too long—Qisse ko hargiz bahut tawil na honā chāhiye; kahānī hargiz barī lambī-chaurī (bhārī) na honī chāhiye.

7.—Jo der khwāh dūr tak qāim rahe; jiskā silsila der yā dūr tak rahe—jaise nazar āwāz dāstān mūrison kā silsila wagairā.

8.—Wasī; dūr-bīn; jo ba-libāz-i-waqt-i-āyinda dūr tak phaille.

Long views—Khayālāt-i-wasī; aise khayālāt jo āge ko dūr tak phailen.

"Long is often prefixed to other words to form compounds denoting great extent, remoteness in time or place, continuance, or extended duration of that which is signified by these words, and they are usually of very obvious meaning; as, *long-armed, long-delayed, long-lost, &c., &c.*" Webster.

In the long run—Bi-l-ākhir; anjūm ko; anjūm-i-kūr ko; ākhir meñ; jumla umūr par lihāz kar-ke.—Long dozen—Bārāh se ek ziyāda; terāh.—Long home—Qabr

Long, *ad. 1.*—Barī dūr tak; bare fāsile yā wns'at tak. [yā mant.

A long extended line—Khat jo bahut dūr tak phailā ho.

2.—Barī der tak; bahut 'arse tak; muddat-i-darāz tak.

3.—Kisī zamāna-i-ba'id par 'ām isse ki woh mā-qabl ho yā mā-ba'd.

Not long before—Bahut 'arse ke qabl nahīn; bahut din pahle nahīn.—Not long after—Bahut 'arse (barī der) ke ba'd nahīn; bahut din piche nahīn. [bhar.

4.—Tamām 'arse yā muddat meñ; sāre waqt meñ; tamām; sārā; He writes all day long—Woh sāre din (tamām roz yā din bhar) likhā kartā hai.

Long, *v. i.* 1.—Nihāyat mushtāq h.; kamāl shauq r.; dil se chābnā.

② Followed by an infinitive, or by *after* or *for*.

2.—Kisī chiz ke khāne ko tarasnā.

[khāne kā bahut jī chāhnā.

To long for fruit—Phaloñ ke khāne ki nihāyat arzū (tanunnā) r.; phaloñ ke

Long-sighted, *a. i.*—Jo balut dūr se dekh sake; pesh-bīn; dūr-andesh; zakī; dūr-bīn; 'nqil.

2.—Jise dūr ki chizeñ sāl dekh pareñ lekiu nazdik ki nahīn.

Look, *v. i.* 1.—(With the prepositions *to*, *at*, *on*, *after*, *for*, and *toward*)

Uske dekhne ki garaz se kisī shai ki taraf nigāh k.

② "To look on, implies more of dignity or deliberation in the act of looking than to look at; to look after, for, and toward, imply that the object is not present to the eye, but is to be sought for." Webster.

2.—(With *to*, *at*, or *on*.) Kisī shai ki taraf mutawajjih yā mukhātab h.; jānchnā; dekhnā-bhālnā; intihān k.

3.—(With *after* and *for*) Dekhne ki koshish k.; kisī shai par fikr ke sāth nigāh r.; dhūndhnā; talāsh k.; dhūndh kar nikālnā; ummed-wārāna munṭazir rahnā; takā k.; tāk lagāye rahnā; intizār yā ummed meñ rahnā. [yā samajhnā; hal k.; 'nqda-kushāyī k.

4.—(With *through*) Kisī bāt meñ pañhnā yā ghusnā; khūb dekhnā

5.—(With *about*) Chāroñ taraf dekhnā; har taraf nazar k.; eban-kannā rahnā; nigrān rahnā; hoshyār rahnā; bedar (khabar-dār) rahnā.

6.—(With *into*) Garz se dekhnā; ba-nazar-i-taammul mulāhaza k.; jānchnā; khūb dekhnā-bhālnā. [jānchnā; khūb jānchnā

7.—(With *over*) Ek ek karke dekhnā; ek ko dūsre ke ba'd

To look over accounts—Hisāb jānchnā yā khūb jānchnā; hisāb ko raqam-ba-raqam dekhnā (uske har ek raqam ki jānch-partāl k.).

8.—Zāhūr meñ mu'lūm h.; dekh parnā; koyī khās sūrat r.

The patient looks better than he did—Woh mariz pahle se acchehā ma'lūm hotā hai; ba-zāhūr woh mariz ba-nisbat pahle ke acchehā hai. The clouds look rainy—Bādāl barsāū ma'lūm dete haiñ (unki sūrat se pāyā jātā hai ki meñh barsegā) [rū r.; rukh r., muqābil h.; sāmnē h.

9.—Kisī khās samt ko h.; kisī khās jānīb par yā kisī khās taraf h.;

The gate looks eastward—Woh phūṭak pūrāb taraf hai; woh phūṭak mashriq-roya hai (uska ruh yā muñh pūrāb ko hai). [mukhātab ho; lihāz karo.

10.—(Used imperatively to call attention) Dekho; nazar karo;

To look about, and to look about one—See Look No. 5.—To look after—See Look

No. 3.—To look down on, or upon—Be-i'tināyī se pesh ānā; talqīr k.; hīqārat ki nazar se dekhnā; kuchh na samajhnā; nā-chiz tasawwur k.—To look for.

Same as to look after.—To look on—(a) Lihāz r.; qadr k.; tauqīr k.; 1ūs r.

(b)—Samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.; kisī ki nisbat tāe qāim k. (c)—Kisī

chiz ko sirf dekhā k.; mahiz tamāshāyī hokar rahnā; mahiz nazāra k.; sirf dekhne se wā-ta r.—To look out—Nigrān rahnā; khabar r.; takā k.

To look to (a)—Nigrānī k.; khabar l. yā r.; ihtiyāt k. (b)—Kisī shai ke pāne

ki ummed r.; kisī se is bharose yā ummed par mustadā'i h. ki use kuchh mile.—The creditor may look to the surety for payment—Dān ko ihtiyār

hai ki apne rupaye ke adā ke liye zāmin se mustadā'i ho; dān apne rupaye pāne ki ummed zāmin se rakh sktā hai.—To look through—Khūb dekhnā yā samajhnā.

Look, v. i. 1.—Dekh kar yā maujūd rah-kar dabūnā mar'ūb yā maglūb k.

To look down opposition—Muḵhālafat ko muḵhālīfin kī taraf dekh-kar yā unko

2.—Nazar se dekhānā yā zāhir k. [sāmne rah kar raf k.

To look in the face—Dīleri se muqābala k.; laṛāyī ke liye muqābil h.—To look

out—Talāsh karke (dhūūḡh-kar) nikālūā; chunnā; pasand k.; muntakhab

k.—To look up a thing—Kisī shai ko dhūūḡh kar (talāsh yā justjā se) nikālūā.

Look, v. 1.—Rū; chihra; sūrat; muūh; shakl; nigāh; nazar; chitwan.

A high look is an index of pride—Ūāchi nazar garūr kī nishāni hai.—A down-cast

look indicates modesty, bashfulness, or depression of mind—Nichī nazar se

hiṛb sharmindagi yā dil kī pazhmurdagi zāhir hoti hai.

2.—Dekhnā; nigāh k.; nigāh; nazar.

Looker-on, n. Dekhne w. [dekhā ho usse kuchh ta'alluq na rakkhe.

Looker-on—Nazzāra-bīḡ; mahz tamāshāyī; jo sirf dekhā kare par jis shai ko

Look-out n. 1.—Kisī shai yā mājure ke liye ihtiyāt se dekhnā yā uskā

nigrah rahnā. [nazar āwe (dekhī jāe).

2.—Woh maqām jahān se kisī shai ke har-chahūr taraf kī kaifiyat

Loop, n. 1.—Phandā; halqā; chakkar; phāūsā.

2.—Chhotā sā sūrākh; mokhā; khafif se gunjāish.

Loop-hole, n. Sūrākh yā shigūf jisse koyi shai nikal jāe; nikālne kī rāh;

bachne yā nikal-bhāgne kā zar'ā (uski sabīl yā gunjāish).

Loose, a. 1.—Be-bāndhā; be-silā; khulā; gair-mujallad.

The loose sheets of a book—Kitāb ke be-bāndhe (gair-mujallad) takhte.

2.—Tang nahīn; chust nahīn; dhilā.

A loose garment—Dhilā kaprā; nīsi poshak jo tang na ho.

3.—Nazdik uazdik nahīn; jismeñ majma'-i-kasir na ho.

4.—Ghanā nahīn; jhirjhirā.

A cloth of loose texture—Kaprā jiski bunāwat ghanī na ho; jhirjhirā kaprā.

5.—Muḵhtasar nahīn; ṭhīk ṭhīk nahīn; muḥmal; gair-mu'āyan;

be-tartib; muntashar yā pareshān.

A loose style—'Ibārat-i-muḥmal; nīsi 'ibārat jismeñ iḵhtisār na ho yā jo ṭhīk

ṭhīk hasb-i-hāl-i-mazmūn na ho; 'ibārat-i-be-rabt; woh 'ibārat jismeñ jor-

tor na ho; 'ibārat-i-muntashar.

6.—Jismeñ pābandi-i-quyūd na ho; sakht yā karā nahīn.

A loose observance of rites—Ru-ūm kā bartāw bilā pābandi-i-quyūd; saḡhti yā

karāyī se ṭhīk ṭhīk rusūm kā na mānūā. [āto hoā).

7.—Jisko qabz na ho; jisko ijābat khul kar hoti ho (dast dhile

8.—Anbāsh; āwara; bad-fīl; be-'ismat; fāhish yā fāhisha; bad-ehalan-

jaise mard yā 'aurat. [darj hoā.

9.—Jismeñ fuhsh 'ibārat ho; jismeñ kalimāt-i-nā-mulāimī yā bad

at loose ends—Gair-murattab; muntashar; jismeñ bad-nazmī ho; jiske ihtimām

meñ be-ihitiyātī ho; jiski nisbat gafilat kī-jāwe.—To break loose—Qaid;

(ziudān) se bhāg jānū; tashaddud ke zar'e se āzādī hūsil k.; mār-pit karte

bāhar nikal jānū.—To let loose—Rukāwat yā qaid se āzād k.; ribā k.; chhor

d.; āzād k.; khalāz k. [khul sake; dhilā.

Loosely, ad. 1.—Kas-kar nahīn; mazbūt nahīn; is tarah par kī āsānī se

2.—Be-bāndhā; khulā huā; gair-basta.

3.—Aubāshāna; nasāih ke lihāz se jin bāton kā khayāl zarūr ho bilā

lihāz unke; pāk-dāmanī se nahīn; bilā pābandi-i-quyūd; be-qā'ida; be-rāh.

4.—Gāfilāna; be-'itināyī se; be-parwāyī se.

Loosen, *v. t.* 1.—Khol d.; dhilā kar d.; kisī shai kī bastagī tanāw maz-būti yā istihkām ko qāim na rahne d.

2.—Polā k.; dhilā kar d. [peṭ ehalānā.

3.—Qabz raf' kar d.; aisā kar d. ki ijābat bilā-diqqat yā ziyāda ho; Loosen, *v. i.* Dhilā ho-jānā; bastagī sakhtī mazbūti yā qabz kā raf' ho-jānā.

Looseness, *n.* 1.—Dhilāpan yā dhilāyī; kushādagi; kasā bañdhā karā yā mazbūt na rahnā.

2.—Thik thik usūl yā qā'ide ke mutābiq na h.; gair-pābandī; be-qā'idagi; bud-chalū. [ismatī.

3.—Hamesha kī āwāragī; bad-fi'lī; nā-pāk-dāmanī; be-'isfātī yā be-

4.—Ishāl; dastoi kā kasrat se ānā; ifrāt se ijābat kā h.; peṭ ehalnā.

Lop, *v. t.* 1.—Kisī shai ke sire (ūpar ke hisse ko) kāṭ l.; ūpar se kāṭ ehlāñt yā qalam-karke ehhoṭā kar d.; kisī shai ke fuzūl ajzā nikāl d.

2.—Kisīqadar kāṭ ke jhukā d.

3.—Girā d.; laṭkā d.

Lop, *v. i.* Laṭkā k.; nīche ko girnā jhuknā yā laṭaknā.

Loquacious, *a.* 1.—Jo har waqt bāt kiyā kare; bakwādi; bātūnī.

2.—Barbariyā; jo bak kar bhedoñ ko khol de.

Loquacity, *n.* Har waqt yā fuzūl bakne kī 'ādat; andāz se ziyāda bāt karne kī ragbat; behūda goyi; bakbak.

Lose, *v. t.* 1.—Khonā; gañwānā; zāi'a k.; kisī shai kā batanr-i-khud hāth se nikāl jāne d.; kisī shai se is tarah jndā kiyā jānā ki yah ma'lūm na ho ki woh kahāñ hai; gum kar d.; be-ṭhekāne rakh d.

To lose a book—Kitāb kho d. [hār jānā; zāl kar d.

2.—Muqābale meñ kāmyāb na ho-kar kho d.; na jītū; na pānū;

To lose money in gaming—Qimār-bāzī (jāñ khelne) meñ rupaye hār jānā yā kho d.—To lose a battle—Laṭāyī (yā laṭāyī meñ) hār jānā; laṭāyī meñ nā-kāmyāb h. (shikast khāñā yā na jītū).

3.—Kisī shai se mahrūm kiyā jānā; kisī shai kā apne qabze meñ na rah jānā; kisī shai kā hāth se jāṭā rahnā; kho d.

To lose one's life—Jāñ kā hāth se jāṭā rahnā; jāñ se mahrūm h. (use kho d.)

To lose men in battle—Laṭāyī meñ ādmī kho d. (unkā bāth se nikāl jānā) [zāi'a h. yā mārā jānā).

4.—Kām yā tasarruf meñ na lānā; pheñk d.; zāi'a kar d.; be-fāida lagānā; barbad k.; talaf k.; rāegāñ k.; urā d.; phūñknā yā phūñk d.; lutāñā yā luṭā d.; muft khonā; kharāb k.

To lose a fortune by gaming—Qimār-bāzī (jāñe) meñ daulat kā barbad k.; jāñe meñ māl-o-matā' kā urā d. phūñknā khwāl talaf k.—To lose the benefits of instruction—Ta'lim ke fāidoñ ko muft kho d. yā rāegāñ k.; fawā'id-i-ta'lim

5.—Gumrah h.; is tarah bhūl jānā ki phir na mile. [zāi'a kar d.

To lose the way—Gumrah ho-jānā (rāsta bhūl jānā); rāh kho d.

6.—Pareshāñ yā muntashar k.

7.—Barbad k.; tabāh k.; gārat k.

To lose a ship by a storm—Tāfāñ meñ jahāz kā barbad tabāh yā gārat ho-jānā.

8.—Nigāh se gāib ho-jānā; phir na dekhnā.

He lost his companion in the crowd—Uskā hamrahī bhīr meñ uskī nigāh se gāib ho-gayā; kasrat-i-hujūm kī wajh se nane apne sāthī ko phir na dekhī.

9.—Na pānū; pāne se qāsir rahnā.

To lose ground—Pichhe rah jānā; ba-tadrīj muqsāñ yā mazarrat uṭhāñ.—To

lose heart—Be-dil ho-jānā; himmat hār-jānā yā kho d.; buzdil ho-jānā; dar-

jānā.—To lose one's self—Pāreshān ho-jāuā; hairān h.; āshufta-khātir ho-jānā; ghabrā jānā. Khwāb-i-gaflat meñ par jānā; be-khud ho-jāuā; hāfize aur 'aql kā kuchh 'arse tak be-kār ho-jāuā.

Lose, v. i. 1.—Muqābale meñ kisī shai kā kho d.; na jītā.

2.—Zail ho-jānā; nuqsān uṭhānā yā nāqis ho-jānā; ghaṭ jānā; jawāb de d.; kām na k.; kār-gar na h. [jiskī jīt na ho.

Loser, n. Nuqsān uṭhāne yā sahne w.; jiskā nuqsān ho; hārne w.;

Losing, a. Nuqsān paidā k. w.; jisse yā jismeñ nuqsān ho; ghāṭe kā; jisse yā jismeñ ghāṭā ho. [ghāṭe kā kām yā rozgār.

A losing business—Aisā kām jismeñ yā jisse nuqsān ho; kār-i-ziyān-kār;

Loss, n. 1.—Khonā; ziyān; nuqsān; itlāf; mahrūmī; barbādī; ṭoṭā; ghāṭā; The loss of property—Jāedād kā khonā; nuqsān-i-māl. [khisāra.

2.—Barbādī; tabābī; nuqsānī; gārat jānā.

The loss of a ship, or of an army—Jahāz yā fauj ki barbādī (uski tabābī).

3.—Tāzī'a; sarf-i-be-fāida; muft khonā; behūdagi meñ zāi'a k.

A loss of time or labour—Tāzī'a-i-waqt yā mibnat; waqt yā mibnat kā sarf-i-be-fāida.

4.—Woh nuqsānī jo ṭapakne yā bahne kī wajh se ho; chhij; khād.

5.—Woh log jo māre jāweñ aur zaḥmī wa giriftār hon; woh māl-o-matā' jo dushman ke qabze yā hāth meñ par jāe; māl-i-magrūta.

To bear a loss—(a) Nuqsānī bharnā yā d.; ṭūṭā (ṭoṭā) bharnā; khisāra d.; tāwān

d.—(b) Nuqsān kā mutahammil h.; nuqsān yā khisāra sah l. ya'nī usse dab na uṭhnā.—To be at a loss—Ghabrā uṭhnā; pāreshān ho-jānā; hairān h.; hais-bais meñ par-jānā; kisī amr kā tā'ayun na kar saknā; pas-o-pesh meñ rahnā;

hālat-i-tazābzub meñ rahnā; shash-o-panj meñ h.—Without loss of time—Fi-l-faur; be-tawaqquf; jhaṭ-paṭ; turant; ma'an; be-dirang.

Lost, a. 1.—Kho-gayā; gum-shuda; jo na mile; jo be chāhe (āp hī āp) hāth se nikal jāwe; aisi jagah meñ galatī se rakkhā yā chhoṛā huā jo ma'lūm na ho yā bhūl gayī ho.

A lost book—Kitāb-i-gum-shuda. [se kho jāe.

2.—Jo har jāwe; jo jītā na jāwe; jo muqābale meñ nā-kāmī kī wajh

A lost stake—Hāri yā hari huyī bāzī; bāzī jo jītī na jāe; hār ki bāzī.

3.—Jo hāth se jātā rahe; jisse mahrūmī ho; jo phir apne pās yā qabze meñ na rah jāe. [kho jāe; ābrū jo phir bāqī na rahe.

A lost limb—Aisā 'azw jo phir jism meñ qāim na rahe.—Lost honour—Ābrū jo

4.—Gair-musta'mala; gair-mutasarrifa; zāi'a-shuda; jo 'abas kām meñ lāyā gayā ho; jo talaf ho-gayā ho; jo kho diyā gayā ho. [ho.

A lost day—Woh din jo kām yā masraf meñ na āyā ho; aisā roz jo rāegān gayā

5.—Gum-gashta; gum-shuda; jo rāh bhūl gayā ho; jise sīdhi rāh na mile; jise woh maqām na mile jahān jānā maqsūd ho; jo munta-shar yā pāreshān ho-jāe; bhaṭaktā hnā. [yā mārā gayā.

6.—Barbād-shuda; jispar tabābī ā-gayī ho; gārat-shuda; dūb gayā

A ship lost at sea—Jahāz jo samundar meñ tabābī yā gārat ho gayā ho (dūbā yā mārā gayā ho). [kā khayāl yā hosh na rahe ki hamārā fi'l bejā hai.

7.—Jiskā dil patthar ho-gayā ho; jo lā'ilāj ho-jāwe; jisko is bāt

A profligate lost to shame—Aisā fūsiq jismeñ sharm bāqī na rahe; aisā bad-kār jo hayā kho baiṭhe.—Lost to all sense of honour—Ābrū-bākhṭa; jisko 'izzat

kā mutlaq khayāl na rahe; be-hayā; mahz be-hayā.

8.—Jo nazar na parē; jo mahsūs na ho.

A person lost in a crowd—Jo shakhs bhīr meñ nazar na parē.

Lot, n. 1.—Woh amr jiskā wuqū' be-gair insān ke chāhe yā pesh-bīnī kiye ho; ittifaq; qismat; taqdīr; nasīb; bhāg.

2.—Aisī tadbīr jiske zarī'e se kisī bāt kā tasfiya ittifaq par ehhor diyā jāe ya'ni usmeñ insān kī pasand yā khwāhish ko dakhl na ho.

3.—Woh hissa jo kisī ko ittifaqiya mile; jo kuchh be-gair tadbīr kiye mil jāe; bahra; bakhra; jo kuchh kisī ko uskī taqdīr se mil-jāe. [lāt.

4.—Ek shakhs kā hissa i-judā-gāna; judā-gāna hissa; 'alāhida hissa; A lot of goods—Jisqadar asbāb ekatthā (yāk-jā) rahe.—List of lots—Lāt-bandī.

5.—Bahut sā; ta'dād yā miqdār-i-kasīr (*Colloquial*).

Lots of people—Bahut se log.

To cast lots—Qur'a dālnā; qur'a-andāzī k.; pāsā yā koyī dūsrī ehiz pheknā jiske zarī'e se hasb-i-iqrār-i-bāhamī kisī amr kī talqīh ho-jāe.—*To draw lots*—Kisī bāt kī tanqīh is tarah par k. ki minjumla balintī chizoñ ke jinke nishān uṭhāne wāle ko ma'lūm na hoñ ekehiz uṭhā li-jāwe; chitṭhī dālnā; nām nikālnā; qur'a uṭhānā.—*To pay scot and lot*—Haisiyat ke mutābiq mabsūl d.; hasb-i-istitā'at mabsūl adā k. [jo kān meñ zor se lage.

Loud, a. 1.—Jismeñ barī āwāz ho; baland-āwāz; pur-shor; zor kā; 2.—Jisse barī tākīd pāyī jīe; jiskā asar dil par bahut ho; tākīdī.

Loud, ad. Zor se; baland āwāz se.

Loudly, ad. 1.—Ba āwāz-i-baland; bare zor yā shor se; dhūm machāke; pukār-kar; nihāyat dād-be-dād karte huye; bahut ro-pīṭ ke; bahut gul machāte.

Lounge, v. i. Sustī meñ waqt khonā; makkhī mārñā; idhar-udhar bekār phirā k.; pare phirñā; harza-gardī k.; tūng phailāye pare rahnā; ārām se takiya lagāye pare rahnā. [nisāri; ulfat.

Love, n. 1.—Pyār; chāh; muhabbat; dūsrē par barī mīhrbānī yā jān-

2.—Shauq; chāh; ārzū; tamaunā; dil kā laguā; khwāhish.

The love of home—Hubbu-l-watan; ghar kī muhabbat yā chāh.

3.—Jise pyār karen; pyārā; dost; ma'shūq; sanam; jānī.

4.—Nek-khwāhī; khair-andeshī; dil kī bhalāyī; mīhrbānī; dūstroñ

5.—'Ishq; kām-dew. [kī bihtari.

Labour of love—Woh mīhnat yā kām jo kisī kām yā shakhs par tabī'at ke ā-jāne kī wajh se az-khud (begair kisī dūsrē kī tahrīk ke) kiya jāe.—*Of all loves*—Ba-hama-wujūh; har sūrat se; zarūr.—*To make love to*—Kisī kī nisbat apne jazba-i-muhabbat yā shauq kā izhār k.; shādī kī dar-khwāst k. (uskā mutamaunī h.)—*To play for love*—Be-gair kuchh bāzī lagāye (hārijit thahrāye) koyī khel khelnā; mahz tafrihan koyī khel khelnā.

Love, v. t. 1.—Kisī se khush yā mahzūz h.; kisī par tabī'at kā ā-jānā (dil lag jānā); kisī kī chāh r. (usko chāhnā); kisī ko pyārā yā 'azīz r.; kisī se ulfat yā muhabbat r.; kisī par fidā yā 'āshiq h.

2.—Kisī kī bhalāyī chāhuā; kisī par nek-andeshī kī nazar se dekhñā.

Lovely, a. Pyārā; pyār ke lāiq; 'azīz yā 'azīz rakhne ke lāiq; har-dil-'azīz; jismeñ aisī sifateñ hon kī log usko chāheñ (pyār karen yā

Lover, n. 1.—Pyār k. w.; chāhne w.; dost; tālib. ['azīz jāneñ).

2.—Khusūsan woh mard jo kisī 'aurat ko chāhe (pyār karen; uspar 'āshiq fareftā yā fidā ho.); 'āshiq; yār; āshnā.

3.—Kisī shai kī chāhne w.; jisko kisī shai masalan 'ilm yā kutub wagaira kā kamāl shauq ho.

Love-sick, *a.* 1.—Mariz-i-'ishq; 'ishq kā mārā (uskā bīmār); jo kisi ki chāh meñ mar yā tarāp rahā ho; jo kisi kā shaidāyī yā maftūn ho.

2.—Kisi 'ashūq-i-zār ('ishq ke bīmār) kā batāyā huā yā jisse us 'ishq kā izhār ho jismeñ koyī mar rahā ho.

Low, *a.* 1.—Nīchā; ūñchā yā baland nahīn; nisheb; past.

Low ground—Nīchi zamīn; nisheb zamin; ūñchi zamīn nahīn.

2.—Ma'mūl ke mutābiq ūñchā nahīn; past; kotāh.

A man of *low* stature—Past-qad shakhs; chhōṭe qad kā ādmī.

3.—Ufuq ke nazdik.

[nazdik rahtā hai.

The sun is *low* at four o' clock in winter—Jāre meñ chūr baje āftāb ufuq ke

4.—Gahirā; nīchā; jismeñ nīche ko zamīn ki taraf bahut utār ho.

A *low* valley—Gahirā darrā; do pahārōñ ke darmiyāñ ki zamīn jismeñ bahut utār ho (jo bahut nīchi ho).

[se kam; sastā.

5.—Ma'mūlī sharh (nirḳh bhāw yā miqdār) se kam; qimat-i-ma'mūlī

A *low* price of corn—Ḡalle ki qimat jo nirḳh-i-ma'mūlī se kam ho.—*Low*

wages—Kam mazdūrī; mazdūrī jo sharh-i-ma'mūlī se kam ho.

6.—Ūñchī yā baland nahīn; zor ki nahīn; dhīmī; past—jaise āwāz.

7.—Tāqat yā zinda-dilī na r. w.; bujhā huā; pazhmurda; afsurda; girā huā; be-jān; be-dam.

Low spirits—Bujhī huyī tabī'at; khātir-i-afsurda; kamzor tabī'at.—*Low* in

spirits—Pazhmurda-dil; afsurda-dil yā afsurda-khātir; jiski tabī'at giri

huyī ho; be-jān yā be-dam.—His courage is *low*—Uski himmat bujhī huyī

(giri yā past) hai; woh kam-himmat (past-himmat) hai.

8.—Zalīlu-l-haiṣiyat; kam-rutba; miskīn; firō-māya.

Men of *low* condition—Zalīlu-l-haiṣiyat log; kam-rutba log.

9.—Nīchā; kamīna; zalīl; 'ām; razīl; gair-mu'azzaz; danī.

A person of *low* mind—Aisā shakhs jiski tabī'at kamīnī nīchi yā zalīl ho.

10.—Rafī' yā baland nahīn; khayāl yā kalām meñ baland ('ālī) nahīn;

A *low* comparison—Tashbih-i-zalīl.—*Low* language—Pūj yā zalīl 'ibārat. [zalīl.

11.—Jisse quwwat-i-haiwānī (jān) nikal gayī ho; za'if; kamzor;

A *low* pulse—Za'if yā kamzor nabz; be-dam nāri. [jismeñ zor na ho.

12.—Mu'tadil; darja-i-i'tidāl par; saḳht yā shadīd nahīn; jismeñ sozish (jalan) na ho; gair-muhriq.

Low heat—Darja-i-i'tidāl ki garmi; saḳht garmi nahīn.—A *low* fever—Tap-

i-gair-muhriq; bukhār jismeñ sozish (dāh jalan yā garmi) na ho.

13.—Tabāh-hāl; khasta-hāl; muflis; tang-hāl; garīb.

The rich are often reduced to a *low* condition—Daulat-mand aksar tabāh-hāl

(tang yā muflis) ho jāte haiñ.

[jo bahut ziyāda na ho.

14.—Jismeñ mabālaga na ho; jismeñ i'tidāl par lihāz rahe; ma'qūl;

A *low* estimate—Aisā taḳhmīna jismeñ ta'dād barhā kar qāim na ki jāwe;

taḳhmīna-i-ma'qūl.

[hoñ; sāda; sāf.

15.—'Umda yā muqawwi nahīn; jismeñ masāle wagaira pare na

A *low* diet—Sādī gīzā; sādā khānā; gīza-i-muqawwi nahīn.

“*Low* is often used in the formation of compounds which require no special explanation; as, *low-bred, low-minded, &c.*” *Webster.*

Low-life—Kisi mlk ke garīb yā be parhe-likhe logōñ ke shumūl meñ rahnā.

Low, *ad.* 1.—Balaudī par nahīn; ūñchāyī par nahīn; nīche.

2.—Ma'mūlī qīmat se kam par; kam qīmat par; sastā; arzāñ;

3.—Zamīn ke nazdik. [kanitī dāmoñ par.

4.—Zalīl hālat meñ; zillat se; 'ijz se.

5.—Āwāz dabā kar; dhīmī āwāz se; zor se nahīn; ba-āwāz-i-baland nahīn; shor se nahīn; muūh meñ.

6.—Itā'at mufīsi yā be-ābrūyī kī hālat meñ.

Lower, v. t. 1.—Niche utārā; niche girānā; niche lānā.

2.—Ghaṭānā; kam k.; torṇā; firo k.

To lower the pride of man—Insān ke gurūr ke kam karne ghaṭāne yā

3.—Qīmat yā ta'dād wagaira ghaṭānā yā kam k.; kam k.; ghaṭānā.

To lower the rate of interest—Sūd kī sharh kā ghaṭānā yā kam k.—To lower

the price of goods—Māl kī qīmat kam k.

Lower, v. i. 1.—Gir jānā; dhaṇs jānā; kam ho-jānā; ghaṭ jānā; ntar jānā.

Lower, v. i. 1.—Bādal kā ghir (gher) ānā; chhā jānā; tūfān kā sāmān

2.—Chūn-ba-jabīn h.; gusse meñ dekh paṛnā.

Lowly, a. 1.—Baland nahīn; rafī'u-sh-shān nahīn; past.

2.—Zalil; nichā; kam-rutba; be-qadr.

3.—'Ājiz; miskīn; garīb; jisko gurūr na ho; jo apne ko barā na samjhe; jismeñ khāksārī ho.

Lowly, ad. 1.—'Ājizī se; iukisārī se; khāksārī se; niyāz-mandī ke sāth;

2.—Zillat se; adnā hālat meñ; be gair shān-o-shanukat yā 'azmat ke.

Lowness, n. 1.—Nichāyī; kisī anr shai ke muqābil kam ūchā h.

2.—Zalil-l-hālī; past; rutbe kā kam h.; 'izzat yā martabat kā na h.

3.—Tabī'at yā atwār ke lihāz se zillat; be ābrūyī; kamīnagī; nichāyī.

4.—'Ibārat yā khayālāt kā baland na h.

The contrary to loftiness.

5.—'Ijz; iukisār; farmān-bardārī; itā'at.

6.—Past-dilī; past-himmatī; dil kā mazbūt na h.; afsurda-dilī; afsurda-khātirī; dil kā pazhmarda h.

7.—Danlat kī kamī; hālat-i-iflās; tang-lālī.

8.—Shiddat yā sakhtī meñ kamī.

9.—Qīmat yā māliyat meñ kamī; arzānī; sastī.

10.—Āwāz kā mulāim h.; āwāz meñ karakhtagī kā na h.; āwāz kī

Loyal, a. Bādshāh kā khair-khwāh; sarkār kā khair-khwāh; jo apnī sarkār (apne bādshāh) se dagā-bāzī na kare; mainak-halāl; wafā-dār; bā-wafā; dagā na k. w.

“Used of subjects to their prince, and of husband, wife, and

Loyalty, n. Bādshāh (sarkār) kī khair-khwāhī; shanhar yā chāhne wāle se wafā-dārī; namak-halālī; khair-khwāhī; wafā yā wafā-dārī.

Lucid, a. 1.—Sāf; shaffāf; durakhsān; tābān; chamkilā.

2.—Sāf; wāzih; jo jald samajh meñ ā-jāe; sarī'u-l-fahm; jisko dīda-i-dil se ba-suhulat dekh sakeñ.

3.—Jab fahm durust rahe; jab saudā yā junūn se dil par tārīkī yā intishār na ho; jisse 'aql-i-salīm kā barābar 'amal-darāmad payā jāwe.

Lucid interval—Naubat-i-diwānagī; woh hālat jab junūn ke daure ke ba'd majnūn kī 'aql durust rahkar phir junūn kī daura ho; junūn ke do dauroñ ke mabain majnūn ke sahih-l-'aql rahne kī zamāna.

Luck, n. 1.—Jo kuchh kisī shakhs par pare; achchhī yā buri bāt jo kisī insān ke faide yā khushī ke muta'alliq wāqī' ho anr jise amr-i-itti-fāqī tasawwur karen; is qism ke bahut se wāqī'āt jo ittifaqī samjhe jāweñ; ittifaq; qismat; nasīb; bakht; maqsum; bahra.

2.—Bāton kā anjām-i-nek; bahut se achchhe sawānih kā ekaṭṭhā h.; khush-qismatī; khush-nasībī; bakhtāwarī.

To be in luck—Kisī fāide kā hāsīl h. yā kisi amr meñ bilā ummed kāmyāb h.; jis amr meñ insān kā qābū na ho useñ fāida uthānā yā kāmyāb h.; khush-tālī yā khush-nasīb h.; farḡhunda-tālī h.; sāhib-i-iqbāl h.; baḡhtiyār h.; ratī chamaknā.

Luckily, *ad.* Khush-nasībī se; khush-qismatī se; achchhe bhāg se; baḡhair-o-khūbī; husn-i-ittifāq se; dīn achchhe hone ke sabab se.

They luckily escaped injury—Unke nasīb (dīn yā aiyām) achchhe the ki we In a good sense. [sadme se bach gaye.]

Luckless, *a.* Bad-qismat; bad-nasīb; nā-kām; bad; nā-mas'ūd.

Lucky, *a. 1.*—Khush-nasīb; khush-qismat; sāhib-i-taqdīr; jisko kāmyābī ho.

2.—Mubārak; muwāfiq; mas'ūd; jismeñ ittifāqan yā ummed ke khlī-lāf kāmyābī ho.

Lucrative, *a.* Jisse māl-o-matā' hāsīl ho; naf'-baḡhsh; fāida-baḡhsh; jismeñ rupayē yā māl ki afzāish (baḡlītī yā taraqqī) ho; guñjāishī; mufid; naf'e kā; fāide kā. [(jismeñ naf' ho).]

Lucrative business or office—Aisā kār-o-bār yā 'uhda jo naf'-baḡhsh ho

Ludicrous, *a.* Jisse maliz hañsī paidā ho; hañsāne wālā; khel kī; aisā ki uspar hañsī to āwe par nskī tahqīr na ho.

Luggage, *n.* Jiske lejāne meñ diqqat parē; bhārī aur waznī bojh; khūsūsān chamṛe ke sandūq aur asbāb wagaira jo musāfir apne sāth le jāe; musāfir kī gaṭhri-moṭri; safar kā asbāb. [garm; kunkunā.]

Lukewarm, *a.* Kisīqadar garm; na garm na sard; ūm-garm; shīr-

Lukewarm water—Āb-i-nīm-garm; kunkunā pānī; pānī jo na garm ho na sard.

2.—Sar-garm nahīn; jismeñ garm-joshī na ho; sard-milr; jismeñ be-parwāyī yā be-i'tināyī ho.

Lull, *v. t.* Kisī tarah par masalan pair wagaira āhista āhista dabā-kar sulā d.; taskīn d.; sākin kar d.; ṭhañdhā kar d.; hālat-i-qarār meñ kar-d.; chup karānā. [jānā; kuchh' arse ke liye band yā kam ho-jānā.]

Lull, *v. i.* Āhista āhista par jānā; dhīmā h. yā dhīmā par jānā; dab

Lull, *n. 1.*—Taskīn dene kī quwwat yā khāssiyat; taskīn-baḡhshī.

2.—Tūfān yā intishār ke ba'd kuchh der tak sukūn yā qarār; sannātā; ṭhañdhā. [sitāre wagaira.]

Luminary, *n. 1.*—Koyī shai jisse raushanī hāsīl ho khūsūsān sūraj chāñd

2.—Woh shakhs jo kisi mazmūn ko sharh de yā jisse insān ko raushan-zamīrī hāsīl ho

Luminous, *a. 1.*—Chamaktā huā; raushan; durāḡhshān; nūrānī.

2.—Chamkilā; chaṭkilā; shokh—jaise rang.

3.—Sāf; wāzih; aisā kī baḡhūbī samajh meñ āwe; ma'qūl aur musharrah—jaise dalīl. [kī na ho.]

Lump, *n. 1.*—Kisī chīz kā chhotā sā ṭukrā jiskī shakl kisi qism-i-khās A lump of earth—Miṭṭī kā dhalā yā dhoñdhā.—A lump of sugar—Misri kī dālī; misri kā ṭukrā.—A lump of butter—Makkhan kī goli.

2.—Bahut sī chīzeñ jo bilā tamīz ekaṭṭhī kar-dijāweñ; bahut sī chīzeñ jo ek sāth milā dijāeñ (maḡhlūt kar-dī-jāeñ); dher; majmū'a yā khlalt-malt. [ṭhā; sab kī sab; jitnā ho woh sab; yakmusht; ekaṭṭhā.]

In the lump—Bi-l-kul; kul; yakjā; bi-l-ijmāl; sare kā sārī; ekaṭṭhe kā ekaṭ.

Lump, *v. t. 1.*—Ekaṭṭhā k.; yakjā k.; majmū'a k.; bilā lihāz-i-tafsil ek meñ (yakjā) kar-d.

- 2.—Bi-l-ijmāl lihāz k.; bahut se shakhsōn yā chīzōn kā zikr ekhī sāth k.
- Lunacy, n.** Ek qism kā junūn; junūn-i-daurī; woh junūn jismeñ majnūn kabhī sahīhu-l-hawās rahtā hai aur kabhī maslūbn-l-hawās; woh junūn jo hameshe qāim na rahe balki uskā dāura huā kare; saudā;
- Lunar, a. 1.**—Chānd se nishat r. w.; qamarī. [khābt; dīwānagi.
- 2.—Chānd sā; māhtāb kī māniud.
- 3.—Jiskā hisāb yā shumār chānd ke dauroñ se kiya jāe; qamarī.
- Lunatic, a. 1.**—Jise junūn ho; majnūn; pāgal; khābt; fātiru-l-'aql. [kare.
- 2.—Jisse junūn (pāgal-pan) pāyā jāe; jo fātiru-l-'aqlī par dalālat
- Lunatic, n.** Majnūn-i-daurī; woh majnūn jiske hawās kabhī kabhī durust rahā karen; pāgal; dīwāna; bāwlā; bawrahā; shakhs-i-mas-
- Lurch, n.**— [lūbn-l-hawās; fātiru-l-'aql.
- To leave in the lurch*—Qabāhat meñ chhor d.; pareshānī meñ chhor d.; hālat-i-bekasī meñ chhor d.; tanhā chhor d. yā kuchh madad na d.
- Lure, v. t.** Kisī aisī shai ke zarī'e se apnī taraf rāgib k. (khīnchnā yā bulānā) jisse khushī yā naf'e kī ummed ho; lubhānā; lālach dekar apnī taraf khāinchnā; koshish k.; māl yā mukhātab k.
- Lurk, v. t. 1.**—Chhipā parā rahnā; is tarah parā rahnā ki koyī na dekhe; nazar ke bāhar rahnā; logon kī ānkh bachā ke rahnā; nazar se dūr rahnā; makhfī rahnā; dabā yā dabkā rahnā.
- 2.—Ghāt meñ rahnā; kamīn gāh (tāk yā ghāt) meñ baiṭhnā.
- Lurking-place, n.** Kamīn-gāh; chhipne kī jagah; poshida jagah; woh jagah jahān koyī nazar bachā ke (chhip-kar) rahe.
- Luscious, a. 1.**—Nihāyat lazīz; bahut hī zāiqe-dār; nihāyat shīrīn; bahut hī mīthā; khush-zāiqā; jiskā sawād achchhā ho.
- 2.—Nā-guṡār; nā-pasandīda; makrūh.
- Lust, n. 1.**—Kamāl shauq; barī tamannā; kisī shai ke apne qabze meñ rakhne yā uske mutasarrif hone kā shauq.
- 2.—Nafs-i-ammāra; shahwat; nafs-parastī; mastī.
- Luster, } n. 1.**—Āb; tāb; chamak; damak; kundan sī chamak; nūr;
- Lustre, } raushanī; bharak; jilā.**
- 2.—Shuhrat; nāmwarī; nām-o-nishān.
- 3.—Ek tarah kā fānus jismeñ shīshe kī qalameñ lagī hoñ.
- Luxuriance, } n. Kisī shai khusūsan nabātāt kā kasrat se (ba-ifrāt yā**
- Luxuriance, } bahut) paidā h. (ugnā jamnā yā barhnā); kasrat; ifrāt;**
- Luxuriant, a.** Kasīr; bahut sā; ba-ifrāt; bahut barhne w. [bahutāyat.
- Luxurious, a. 1.**—'Aish-o-'ishrat meñ basar k. w.; khūb 'aish-o-jāish k.w.; khāne-pīne nafs-parastī karne 'umda 'umdā poshāk pahinne aur achchhī achchhī sawārī-shikārī meñ shab-o-roz (kasrat se) mubtalā r. w.
- 2.—Jisse 'aish-o-'ishrat meñ madad mile; jisse khāne-pīne libās-poshāk pahinne aur sawārī wagaira ba-kushāda-peshānī rakhne meñ ārām
- 3.—Pur-takalluf; jispar har tarah kī ni'mat muhaiyā ho. [hāsil ho.
- Luxury, n. 1.**—'Umda 'umda aur sarf-angez khānā bilā takalluf yā fuzūl khānā-khilānā; khush-zāiqā gizā aur achchhī achchhī shar-āben khūb khānā-pīnā yā khilānā-pilānā; 'aish-o-'ishrat; 'aish-jāish; bhog-bilās; qīmatī poshāken bilā takalluf pahinnā aur bahut achchhī-achchhī sawārī r. [khush-zāiqā khāne-pīne kī chīz.
- 2.—Koyī shai jisse hawās-i-khamsā ko khushī ho; ni'mat; koyī

Lying, *ppr.* of lie.

Lying along—Phile parē rahnā; leṭe parē rahnā; takiya kiye huye parē rahnā.

—*Lying-in* (a)—Larkū jāne kī hālat meñ rahnā; zachā meñ rahnā; saur meñ rahnā.—(b) Larkū jānā. A *lying-in*-woman—Zachā (jachū yā jachchā); alwāntī

M

Machiavelian, *a.* Umūr-i-muta'alliqa-i-riyāsāt meñ chālāk; 'ilm-i-siyāsāt meñ barrāf; ihtimām (nazm-o-nasq)-i-saltanat meñ fitrat se bharā huā (chālāk dāwñ-ghāt k. w. yā joṛ-ṭoṛ lagāne w.).

Machiavelianism, } *n.* Bataur-i-khud 'amal-darāmad ke liye umūr-i-mulkī
Machiavelism, } meñ chālākī aur fitrat.

Machination, *n.* 1.—Kisī maqsad (khususān maqsad-i-bad) ke anjām ke liye mansūba tadbīr yā bandish.

2.—Tadbīr; bandish; mansūba; fitrat; mukhālifāna yā dagābāzāna tadbīr; woh makr-āmez bandish jo samajh-bñjh kar (gaur-o-fīkr se) kījāe; khoṭī tadbīr; ghāt; dāwñ; ṭoṛ-joṛ; jugat.

Machine, *n.* 1.—Kal; jantr; āla; āla-i-jarr-i-saqil.

“The term *machine* is most commonly applied to such pieces of mechanism as are used in the industrial arts, for mechanically shaping, dressing, and combining materials for various purposes, as in the manufacture of cloth, &c. Where the effect is chemical, the contrivance is usually denominated an *apparatus*, not a *machine*; as, a *bleaching apparatus*. Many large, powerful, or specially important pieces of mechanism are called *engines*; as, a *steam-engine* &c.” Webster.

2.—Koyī āla yā tadbīr jisse kisī shai ko quwwat aur asar paidā karne kī tāqat pahuñche yā koyī natija-i-maqsūd paidā ho; woh kul pechīda silsila jiske zarī'e se koyī intizām qāim rahtā yā chaltā hai;

Machinery, *n.* 1.—Umūman sab kalēñ; kul kalēñ. [intizām; bandish.
2.—Kal wagaira ke woh ajzā jo istarāh par bane aur tartīb pāye hoñ kī unke zor se woh kal wagaira chal sake; kisī kal ke purze jinke bā'is se woh kal chal sake; kal-kāñṭā yā kal-bal.

The *machinery* of a watch—Jebī gharī ke purze.

3.—Woh tadbīreñ jinke bā'is se kisī shai kī kār-rāwāyī qāim rahe.

Mad, *a.* 1.—Khalal-i-dimāg r. w.; pareshān; majnūn; bāwlā; jiskī 'aql meñ futūr ho.

2.—Jiskā dil qābū meñ na rahe; jo kisī sakht tahrīk-i-qalbi masalan khauf dard yā gusse wagaira kī wajh se majnūn yā bekhud ho jāe (apne meñ na rahe); jisko kisī amr kā nihāyat ishti'āl ho khusūsan jiske dil meñ kisī bāt kī khwābīsh yā ragbat bahut hī yā
Followed by *after*. [ba-tarz-i-nāma'qūl paidā ho.

3.—Jo junūn kī wajh se ho yā jisse izhār-i-junūn ho; jisse pareshānī zāhir ho; jo diwānagī yā gusse kī tahrīk se ho.

4.—Nihāyat gusse meñ; gusse se ishti'āl-i-tab' rakhtā huā.

Madden, *v. t.* Diwāna k.; majnūn sandāyī yā pāgal banānā; khabt kar d.; gazabnāk k.; nihāyat gusse meñ dālnā; khishunnāk k.

Madden, *v. i.* Majnūn h.; majnūnāna kār-rāwāyī k.; istarāh 'amal k. kī goyā junūn ho. [majnūn (pāgal) kī tarāh.

Madly, *ad.* 1.—Be-'aqlī se; be-samjhi se; bārī 'ujlat se; wahshat se;

- 2.—Nihāyat be-wuqūfi se; barī hī sargarmī yā josh se.
Madman, *n.* Pāgal; majnūn; dīwāna; saudāyī; bāwlā; sirī; khabt;
 jisko khalal-i-dīmāg ho; fātīru-l-'aql.
Madness, *n.* 1.—Majnūniyat; junūn; fātīru-l-'aqlī; dīwānagī; sandā.
 2.—Josh-i-wahshat; gazab; tundi.
 The *madness* of despair—Josh-i-yās; nā-umedi ki wahshāt.
Magazine, *n.* 1.—Woh maqām jahān koyī chīz jam' ki-jāe; maḥḥzan;
 godām; hathiyār gole bārūt rasad wagaira rakhue kī jagah; megzīn.
 2.—Woh risāla jismen mukhtalif qismon ke kāgazāt auqūt-i-
 mu'aiyan par mushtahar kiye jāen.
Magistracy, *n.* 1.—Majistret kī 'nhda yā rutba.
 2.—Jumla hukām; 'āmilīn; kul hukām-i-faujdarī.
Magistrate, *n.* Sarkārī mulkī afsar jise iḥṭiyār-i-'āmilāna hāsīl ho;
 majistret; hākim-i-faujdarī; 'āmil.
Magnanimity, *n.* Dil kī barāyī; 'ālī-himmatī; 'ulu-l-'azmī; aisī barī
 tabī'at jo khatre aur taklif meṁ mutmayin aur mustaqil rabe intiqām
 (badlā lene) kā khayāl mutlaq na rakkhe be-insāfī aur kamīnagī
 se mutanaffir rabe aur achchhe kāmōn ko muqsān nḥā ke bhī kare.
Magnanimous, *a.* 1.—Barī tabī'at kā; barā dil r. w.; 'ālī-himmat;
 baland-hausala; jiskī fikr baland ho; jisko zalīl bāton se nafrat ho.
 2.—Jo kuchh natīja-i-'ulu-l-'azmī ho; jisse 'ālī-himmatī pāyī jāe;
 faiyāz aur mu'azzaz; jismen khud garazī (apnā matlab) na ho.
Magnificence, *n.* Barāyī; faiyāzī; saḥḥāwat; 'azīmu-sh-shān h.; shān-o-
 shaukat; tumtarāq; dhūm-dhām; 'azmat; karr-o-far; ṭhāt-ṭhāt;
 jāh-o-jalāl; ṭhāt. [tumtarāq kā; bare dhūm-dhām kā; 'azīm.
Magnificent, *a.* 1.—Barā bhārī; 'azīmu-sh-shān; jalīlu-l-qadr; bare
 2.—Jisse 'azmat barāyī yā shān-o-shaukat zāhir ho.
Magnify, *v. t.* Barā yā aur barā banānā; kisī shai ke zahīrī qad-o-
 qamat ko barhānā; barhānā; chhoṭī chīz ko barī dekhānā; jitnī
 barī koyī chīz ho usse ziyāda use dekhānā. [barāyī; dīl-daul.
Magnitude, *n.* 1.—Miqdār; qad-o-qāmat; lambāyī-chaurāyī; chhoṭāyī
 “Applied to things that have length, breadth, and thickness.”
 2.—Barāyī; 'azmat; 'ulu-l-'azmī. [Hester.
 3.—Tāsīr yā natīje ke lihāz se barāyī
 In affairs of *magnitude*, di-dāin not to take counsel—Bare bare kāmōn meṁ
 (umūr-i-aham kī nisbat) salāh lene se nafrat na karo.
Mail, *n.* 1.—Zirah; baktar; jaushan; chiltah.
 2.—Koyī shai jisse jism kī hifizat ho.
Mail, *n.* 1.—Woh thailā jismen chitṭhiyān aur kāgazāt rakh-kar ek
 dākkhāne se dūse dākkhāne meṁ pahunchāyī jāen.
 2.—Ashyā-i-mahmūla-i-thaila-i-dīk; jo kuchh dākkhāne ke zarī'e se
 bhejā jīe masalan chitṭhiyāt kāgazāt wagaira.
 3.—Woh gārī wagaira jispar dāk jāwe; dāk-gārī.
Mail, *v. t.* Dāk ke zarī'e se bhejne ke liye taiyār k.; rawānagī ke liye
 dāk-klāne meṁ dākbil k.; dāk par rawāna k. [salāhiyat rakhtā ho.
Mailable, *a.* Jo ma'mūlan dāk par jātā yā dāk ke zarī'e se jāne kī
Mail-boat, *n.* Dāk kī kashtī; jis kashtī par sarkārī dāk ātī-jātī ho.
Mail-coach, *n.* Woh gārī jispar sarkārī dāk āyā-jāyā kartī hai

Main, v. l. 1.—Kisi shakhs kā koyi 'azw is tarah par kāṭ 1. yā tor d. ki woh laṭāyī meñ apñi hifāzat baḥbūbī na kar-sake yā apne dushman ko izā na pahunchā sake; lunj hanā d.; pangul kar d. [kar d.]

2.—Koyi juzw-i-lāzimī (zarūri hissa) nikāl 1.; ghaṭā d.; be-kār
Main, n. 1.—Tāqat; zor; jahd-i-balig; bari koshish.

With might and main—Tāqat aur zor ke mutābiq; jisqadar qābū ho; hatta-l-maqdūr; qābū bhār; zor bhār.

2.—Juzw-i-kasir; hissa-i-kasir; ziyāda hisssa.

3.—Bahr-i-muhit yā bahr; samundar ya'ni daryā wagaira nahin.

4.—Barr-i-āzam ya'ni jazīra nahin

For the main, or in the main—Beshtar; kasrat se; bahut kuchh; bahut sā.

Main a. l.—Baṭā; wasī; 'azīm. [bālā; muqaddam; awwal.]

2.—Khās; asli; qad rntba 'azmat yā waq'at wagaira meñ sab par
Mainly, ad. l.—Khūsūsān; khāssatan; khās-kar; dar-asl; asl meñ.

2.—Bahut; bahut kuchh; beshtar; shiddat se; kulliyatan; tamām-tar; bi-l-kul.

Main spring, n. Kisi kal ki kamānī jo sab se ziyāda kārāmād ho; khusūsan woh kamānī jisse jebī yā dharam gharī chale; khās wajh-i-tahrik; kisi amr ke waqū' kā sab se qawī sabab; kisi shai ki 'illat-i-fā'ilī.

Maintain v. l. 1.—Kisi khās hālat meñ r. yā qāim r.; barqarār r.; qāim r.; sāqit yā zail na hone d.; saūbhāle rahnā; joñ kā toñ r.

To maintain the digestive powers of the stomach—Mi'de ki quwwat-i-lāzimā ko qāim barqarār yā joñ kā toñ r. (zail na hone d.).—To maintain one's reputation—Apñi nek-nāmī qāim r.

2.—Kisi shai ko apne qabze se bāhar na jāne d.; qāim aur mahfūz r.; de na d.; chhoṛ na d.; hāth se jāne na d.; na khonā.

To maintain a place or post—Kisi jagah par qābiz yā qāim rahnā; kisi jagah ko chhoṛ na d. yā usko qāim aur mahfūz r.

3.—Jāri r.; band na kar d.; qāim r.; mauqūf yā sāqit na hone d.

To maintain a conversation—Kisi guftgū ko jāri r.; bātchit karte jānā.

4.—Barqarār r.; qāim r.; kisi shai ke masārif kā mutahammil h.

To maintain state or equipage—Sāmān-i-tuzuk yā sawārī-shikārī r. khwāh us-ke masārif kā mutahammil h.

5.—Khānā-kapra wagaira d.; parwarish k.; pardākht k.; jo kuchh zarūr ho use baham pahunchāna; uān-o-nafqa d.; roṭī-kapre ki kha-bargiri k.

6.—Dalil yā wujūh ke zor se qāim r.; 'aql ke zor se qāim r.; kisi amrkā tayaqqun ke sāth kahnā aur uske sābit karne par āmāda rahnā.

To maintain an argument—Kisi baḥs kā dalāil yā 'aql ke zor se qāim r.—He maintains that this is true—Woh is bāt ko istihkām ke sāth kahtā aur us ke sābit karne par āmāda hai ki yah sach hai. [amr kā wujūb sābit k.]

7.—Sābit k.; wājib ṭhahrānā; bachānā; mahfūz r.; qāim r.; kisi

To maintain one's right or cause—Apñā haq yā da'wā sābit k. qāim r. yā wājib ṭhahrānā. [sāth kahnā.]

Maintain, v. l. Koyi bāt mazbūtī se kahnā; kisi amr kā tayaqqun ke Maintainable, a. Jo qāim bahāl yā barqarār rah sake; jo chal sake; jo mauzūr ho-sake; jise rawā rakh sakeñ; jise baḥs ke zor se qāim rakh sakeñ; jise wujūb-i-da'wā ke zarī'e se barqarār rakh sakeñ; qābil-i-mahfūz.

Maintainor, n. (Criminal Law) Woh shakhs jo kisi aise muqaddame ko jismeñ woh khud koyi fariq na ho minjumla farigain ke kisi fariq ko imdad-i-naqdi wagaira de-kar laṛāye. [hifāzat; bachāw.

Maintenance n. 1.—Babāli; qiyām; barqarārī; bahāl yā qaim r.; 2.—Zarī'a-i-parwarish; wasila-i-pardākht yā guzrān; zarūrī aur āram kī chizon kā baham pahuñchānā; khānā-kapṛā wagaira de-kar parwarish k.; nān-o-nafqa; roṭī-kapṛā; khnr-o-posh; pardākht.

3.—(Criminal Law) Kisi muqaddame meñ minjumla farigain ke ek fariq ko rupaye wagaira dekar use laṛānā.

Majestic, a. 'Azīmu-sh-shān; zu-l-qadr; wālā-shān; barī shaukat kā; barā; rafī'u-sh-shān; shāhāna; jalīl-i-l-qadr; 'azīm; bar-e-ntbe kā.

Majesty, n. 1.—'Azmat; 'ālī-martabat; rafat; tamkānat; hashmat; jalāl; kisi shakhs yā shai meñ woh sifat yā uski woh hālat jisse dekhne wāle ke dil meñ ba-lihāz-i-buzurgī uske haibat paidā ho.

2.—Woh ta'ālmī kalima jo bādshāhoñ aur unki begamāt kī nisbat isti'māl kiyā jātā hai.

May it please your majesty—Qibla-i-'ālam; jahān-panāh; sultān-i-'ālam; hazrat.

In this sense, it admits of the plural; as, their majesties (i. e. both the king and the queen) attended the concert.

Major, a. Ta'dād miqdār yā wus'at meñ kasir.

The major part of the assembly, the revenue, or the territory—Majma' māl yā mulk kā juzw-i-kasir. [pahuñchā ho.

Major, n. (Law) Bālig shakhs; woh shakhs jo qānūnan bulūg ko

Majority, n. 1.—Sinn-i-bulūg; bulūg; bulūgiyat; purā sin; woh hālat ('unr) jab kisi nau-jawān shakhs ko apne ta'alluqāt ke ihtimām ke liye apne mulk ke qānūn ke mutābiq ikhtiyār hāsil ho.

2.—Ta'dād-i-kasir; nisf se zāid.

3.—Woh farq jo kisi shai yā juzw-i-kasir-o-qalil meñ ho khu-sūsan rācon kī woh ta'dād jo kisi kāmyāb ummedwār ko haq meñ ba-mu-qābala ummedwār-i-nā-kām ke ziyāda ho.

Make, v. t. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; zabardastī k.

They should be made to rise at an early hour—Unhoñ 'ala-s-sabāh uthnūñ ehāhiye; unko bar-e tarke uthne par majbūr karōñ ehāhiye (uthnūñ ehāhiye).

2.—Banānā; ashya yā chizon se tarkīb d.; shakl banānā; judī sūrat qāim k.; wujūd d. yā wujūd meñ lānā. [wujūd meñ lānā.

3.—Paidā k.; hastī meñ lānā; nestī se hastī meñ lānā; 'adam se

4.—Banānā; tarkīb d.; mukhtalif ajzā yā chizon ko yakjā karke ek majmū'i shai banānā. [ta'dād-i-majmū'i qāim hotī hai.

These several sums make the whole amount.—In judāgāna raqmon se kul

5.—Hunar ke zarī'e se banānā; masnū'i banānā; gair-asli banānā.

Natural or made delights—Asli yā masnū'i khushiyān; woh khushiyān jo jibilli yā gair-asli (gair-jibilli) hoñ.

6.—Ba-taur fā'il ke kisi natīje kā paidā karānā.

Who made you write this letter?—Yah chitṭhi tum se kisne likhwāyī?

7.—'Aidā k.; hāsil k.; kisi shai ke milne kā hā'is h.

Good tillage is necessary to make good crops—Achehi fasl paidā karne ke liye zarūr hai kī zamin khūb jotī jāe. Prosperity makes friends—Bakhtiyārī dost paidā kartī hai.

“Often used with a noun to form a phrase equivalent to the simple verb that corresponds to such noun; as, to make complaint, for to complain; to make record of, to record.” Webster.

- 8.—Karnā; anjām k.; tai k. [k.; tari se dūr tak safar k.
To make a journey—Safar k. To make a long voyage—Barā safar-i-daryāyī
- 9.—Kisī hālat meñ k.; bauānā; qāim k. [Zāhir k.; janānā.
Who made you an arbitrator?—Tum ko kisīe sālis banāyā?—To make known—
- 10.—Karuā; qāim k.; paidā k.
To make friendship—Dostī k. yā paidā k.
- 11.—Rakhnā.
To make abode—Sukūnat r.; rahnā; ābād h.; maskan-guzīn h.
- 12.—Ba-taur manāfi' ke paidā k.; hāsil k.; paidā k.; ekaṭṭhā yā jam' k.; apnī koshish ke natīje kī tarah pānā; pānā—jaise naf'.
To make money by husbandry—Zirā'at se rupaye paidā k.—To make a largo profit—Barā manāfi' hāsil k. pānā yā honā. [sāmān durust k.
- 13.—Muhaiyā k.; baham pahuñchānā (juhānā); taiyār k.; sāz-o-To make a dinner—Khāne-pine ki chīzeñ muhaiyā k.
- 14.—Bayān k.; ma'lūm karānā; samajhnā; tasawwur k.
He is not the fool you make him—Woh isqadar be-wuqūf nahīñ hai jitnā ki tumhāre bayān se pāyā jātā hai yā tum use samajhte ho. [pā qāim k.
- 15.—Sākht k.; jhūṭh banānā; masnū'ī banānā; kharā k.; be-sar-o-He made the story himself—Usne khud yah qissa kharā kiya; usne khud yah bat be sar-o-pā qāim ki. [se kār-āmad h.
- 16.—Honā; kār-āmad h.; kām kā h.; kisī kā kām d.; kisī haisiyat
This person will never make a good teacher—Yah shakhs hargiz achchhā mu'al-lim na hogā; is shakhs se mu'allimikā kām aslā'umda tariq paranjām na hogā.
- 17.—Dekhnā; dekh pānā; kisī ke sāmne pahuñchuā; pahuñchuā.
18.—Chalte chalte kahīñ pahuñchnā. [pahuñcho.
- We made our way to the next village—Chalte chalte ham log dūse gāw meñ
To make a bed—Sone ke liye bistar murattab k.; palang durust k.; bichhāwan wagairā palang par bichhā-kar use sone ke liye durust kar-d.—To make account of—Qadr k.; tauqir k.; pās yā khayāl k.; samajhnā; ginuā.—To make amends Pūrā k.; talāfi k.; jisqadar nuqsān ho usī ke barābar mu'āwaza d.; nuqsān ki māliyat yā ta'dād ke barābar d.; ṭoṭā bharnā yā d.—To make away—(a) Nikāl ke bāhar kar d.; dūr kar d.; mār dālnā; halāk kar dālnā; jitā na chhōpnā; zāi'a kar-d.—(b) Muntaqil k.; dūse ko d.; intiṭāl k.; hawāla k.—To make believe—Hila k.; bahāna k.; istarah par 'amal k. ki goyā.—To make choice of—Kisī shai ko ba-muqābala auroñ ke tarjih de-kar l.; pasand k.; chun l.; muntakhab kar l.—To make default—(Law) Hāzir na h.; jawāb-dihī na k.; hāziri yā jawāb-dihī se qāsir rahnā; 'adūlat meñ na ānā yā da'we ki tardīd na k.—To make free with—Āzādāna bartāw k.; be-takallufī k.; be-takallufi ke sāth pesh ānā.—To make good—(a) Qāim r.; mahfūz r.; bachā r. yā bachānā; sābit k.; pūya-i-sadāqat ko pahuñchānā; tasdiq k.—(b) Pūrā k.; wafā k.; takmilā k.—To make good one's word, promise, or engagement—Apnī bāt khwāh apne wa'de yā mu'āhade ko pūrā k.; ifā-i-qaul yā mu'āhada k.; apne kahe huye ke mutābiq k. (usko pūrā k.)—(c) 'Ivaz yā mu'āwaza d.; badlā d.; ek shai ki jagah par usī kī ham-māliyat shai d.—To make good a loss or damage—Nuqsānī yā khisāra d. (bharnā); ṭoṭā d.; tāwān d.; nuqsānī kā pūrā k.; nuqsān kā mu'āwaza d.—To make light of—Nā-chiz samajhnā; be-i'tināyī yā hiqārāt se pesh ānā; haqir jāmnā; kuchh na samajhnā.—To make love to—Izhār-i-muhabbat karke apnī taraf māil karāne ki koshish k.—To make merry—Khānā-pinā; khushī k.; khush h.; dhūm-dhām machānā.—To make much of—Muhabbat yā tauqir k.; nihāyat 'umda samajhnā; baṭī masarrat kā bā'is tasawwur k.; kisī shai kā nihāyat mushtāq h.; bahut hi

'aziz r.—*To make no difference*—Mutlaq waq'at yā asar na r.; aisū honā ki jiskī kuehī parwā na ho; har hālat meñ yaksūñ h.—*To make no doubt*—Kuehī shubhā na r.; yaqūñ r.; mutayaqqin h.—*To make no matter*—Kuehī waq'at na r.; kuehī aham na samjhā jūñ; yaksūñ h.; kuehī asar yā farq na r.—*To make nothing for*—Kisī bāt meñ mufid na h.; i'ānat tāyid yā istihkām meñ kārgar na h.; kuehī kār-gar na h.; kuehī asar na k.—*Mere assertions make nothing for an argument*—Kisī dalil kī tāyid meñ sirf bātoñ kā kah deñ kār-gar nahīñ hotā; mahz bātoñ kā kahñā hī bahs ke liye mufid nahīñ hotā.

To make oath—(Law) Jo tariq qānūñ meñ mn'āyan ho uske mutabiq qasam khūñ; qānūñ tariq par halaf karnā lenā yā uñhāñ.—*To make of*—(a) Samajhūñ.—He knows not what to make of the news.—Woh us khabar ko bañhūñ nahīñ samajhtā; woh khabar uskī samajh meñ nahīñ āti; woh nahīñ jāūtā ki us khabar se kyā samjhe. (b) Kisī shai se koyī natija paidā k. (uikāñā). (c) Samajhūñ; giñūñ; tauqir k.—*To make out*—(a) Daryāft k.; ma'lūm k.; nikāñā; kisī bāt ko sāf sāf samjhe jūñ.—He cannot make out the meaning of this sentence.—Woh is jumle ke ma'ni ko daryāft nahīñ kar saktā (nikāl nahīñ saktā); is figre kī matlab use bañhūñ samajh nahīñ partā. (b) Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahūñehāñ; shahādāt yā dalāil se sābit k. (sachchā yā wājib ihlāñāñ)—The plaintiff, not being able to make out his case, withdrew the suit.—Chūñki mudda'ī apne da'we ko sābit na kar sakā lihāzā woh nālīsh se dast-bardār (dast-kāñ yā kanāra-kash) ho gayā. (c) Deñ; baham pahūñehāñ; pāñā yā muhaiyā k.; milnā; dastyāb h.—He promised to pay, but was not able to make out the money, or the whole sum.—Usne dene kī wa'da kiyā par use rupaye yā kul rupaye mil na sake (woh unko muhaiyā na kar sakā).—*To make over*—Kisī shai kī haqqiyat ko muntaqil k.; intiqāl k.—He made over his estate in trust.—Usne apnī haqqiyat amānat ke taur par muntaqil kī.—*To make suit to*—Kisī ko apnī mīhr-bāñ-i-hāl k.; shūdi ke liye kisī 'aurat ko apnī taraf māl k.—*To make sure of*—(a) Mutalāqqaq samajhūñ; yaqīñ samajhūñ; pakkā jūñ. (b) Apne qabze meñ lūñ.—*To make up*—(a) Jam' kar-ke ekaññā k.; ekaññā karke tūda k.—*To make up the amount of rent*—Zar-i-lagāñ (yā zar-i-kirāya) jam' kar-ke ekaññā k.—*To make up a bundle*—Buqha banāñ ya'nī jo chizeñ hoñ nuko ekaññā karke ek meñ bāñdī d. (b) Raf' k.; raf'-dar' k.; tai k.; niptāñ; sulh k.—*To make up a difference or quarrel*—Kisī iñhtilāf-i-bāhamī yā qaziye ko raf' yā tai k. (c) Kamī pūñī k.; kisī shai ke pūñī karne ke liye jisqadar usmeñ kam ho uskī d. yā muhaiyā k.—Five rupees are wanted to make up the stipulated sum.—Zar-i-ma'hūda ke pūñī karne ke liye pūñeh rupaye kī kamī hai; jisqadar rupayōñ kī qarār thū usmeñ pūñeh rupaye kam haiñ. (d) Muñhtalif hissoñ yā ajzā se tarkīb d. That work is made up of eight parts.—Us kitāb kī tarkīb āññ hissoñ se hai (ya'nī usmeñ āññ hisse haiñ). (e) Banāñ; taiyār k.; dāuliyañ; kisī shakl par banāñ.—*To make up a lump of sugar into pills*—Misrī kī dālī kī goliyāñ banāñ. (f) Tasfiya k.; tai k.; tasfiye ke liye murattab k.; chukāñ; bāqī nikāl-kar chukāñ d.—*To make up accounts*—Hisāb tai k. yā tasfiye ke liye murattab k.; hisāb chukāñ d. (g) Thāhrāñ; thūñūñ; pakkā k.; koyī natija-i-qat'ī qāim k.—*To make up one's mind*—Ape dīl meñ

kuehli thahrā l.; 'azm-i-bā-l-jazm k.; dil meñ pakkā kar l.; apne jī meñ pukhta kar l. (thān l.). (h) Mu'awaza d.; badlā d.; pūrā k.; bharnā; denā. To make up a loss—Nuqsānī k. badlā d.; toṭā bharnā—To make water—(a) Peshāb k.; istinjā k.; mūtnā. (b) Tapuknā; rasnā.—To make way—(a) Taraqqī k.; āge barhnā. (b) Rāh nikālū yā kholnā; rāh sūf k.; āsta banānā; jo kuehli sadd-i-rāh do usko hañ ke rāh sūf kar d.—To make words—Fenzul-guyī k.; bahut bakū; bāteñ barhnā (banānā).

Make, v. i. 1.—Māil yā rujū' h.; chalnā; barhnā; harakat k.

He made towards home—Woh ghar ki taraf chālā; woh ghar ki jānib māil huā—The tiger made at the sportsmen—Sher shikāriyon ki taraf chālā.

2.—Mu'īn h.; kārgar h.; muassir h.

This argument makes nothing in his favour—Yah dāḥil uske haq meñ kuehli bhī kārgar nahīn hai—He believes wrong to be right, and right to be wrong, when it makes for his advantage—Woh gair-wājib ko wājib aur wājib ko gair-wājib us hālāt meñ bāwar kartā hai jab usse uskā fāida mutasawwar hotā hai.

To make against—Nuqsān pahūnchāne par māil h.; māil ba zarar-rasnā h.—

This argument makes against his cause—Is bahs se uske mu'āmalē ki kharābī k. qariya hai.—To make away with—Halāk k.; barbad k.; talaf k.; mār dālnā. To make bold—Jurat k.; himmat k.; dilerī k.; kisi bāt k. bilā ijāzat k.—To make for (a)—Kisi ki taraf chalnā; kisi taraf ko rāhī h. yā rāh l.—We apprehended a tempest approaching, and made for a harbour.

—Tūfān ki āmad ke ihtimāl se hanlog ek bandar ki taraf chālē. (b) Fāida-bakshī h.; nāfi' h.; mufid h.; sādmānd h.—A war between commercial nations makes for the interest of neutrals—Tijārat karne wālī qaumon ke mābāin laṭāyī k. honā un qaumon ko nāfi' hotā hai jo kisi jānib nahīn hoti.

To make out—Kāmyāb h.; ba-darja-i-ākhlīr kisi kām ko kar saknā.—He made out to reconcile the contending parties—Woh mutanāzi'in ke mābāin sulh karāne meñ kāmyāb huā; ba-darja-i-ākhlīr woh laṭne wālon meñ sulh karā sakā.—To make up (a)—Nazdik ānā; pahūnchnā.—He made up to us with boldness—Woh dilerī se ham logon ke pās āyā. (b) Bāham mil jānā yā dost ban jānā; sulh kar l.—To make up for—'Iwaz d.; badlā d.; mu'awaza k.—To make up with—Kisi se nizā'i-bāhami ko raf' kar l.; kisi se phir dostāna kar l.; kisi se sulh kar l.; mil-jānā (mel kar l.)—To make with—Kisi se muttāfuq-rāe h.; kisi se rāe meñ ittifaq k.

Make, n. Banāwaṭ; sākhṭ; ajzā ki tarkīb; ta'mir; shakl; sūrat; dāul; haiat; tarāsh; tarāsh-khānāsh.

Make-peace, n. Sulh karāne w.; jo jhagarne wālon meñ sulh karāye.

Maker, n. 1.—Khāliq; sāni'; paidā k. w.; āfrīninda.

2.—Kisi shai k. banāne w.; kāriḡar; sāni'.

A maker of watches—Ghaṭiyon k. banāne w.; ghaṭi-sāz.

Make-shift, n. Hikmat yā hikmat-i-'amālī; waqt ki tadbīr; woh tadbīr jo kisi zarūrat ke raf' karne ke liye waqt par kar lī-jāe.

Make-weight, n. Pāsang; pasangā; jo wazu pūrā karne ke liye tarāzū meñ dāl diyā jāe; kisi bāt ki kamī ke purā karne ke liye koyī khafif yā nā-ehiz bāt khwāh shai jo milā di-jāe.

Making, n. Banāwaṭ; sākhṭ; tarkīb; kāri-garī.

Of one's own *making*—Kisi kī khās banāyī huyī.

Maladministration, n. Intizām-i-nāqis; bad-intizāmī yā bad-nazmī; bad-'amalī; jis kām kī nigrānī yā hukūmat kisi ke sipurd ho uskā uskī nisbat ihtimām achchhā na k.

Malady, n. 1.—Insān ke jism kī bīmārī; aisi bīmārī jo bahut dinon se ho yā jisue mazbūt jā pakar li ho; maraz-i-kuhna yā sakht; futūr-i-jismānī kī wajh se jo maraz wagaira paidā ho.

2. —Badī; 'aib; naqs; burāyī; khotāyī; dil kā kharāb h.

MALĀ FIDE (Lat.) Bad-niyatī kā; fāsīd; farebī; khotā; jismeñ dhokhā dene kī niyat ho. Bad-niyatī se; burī niyat se; dagābāzī se; dhokhā dene kī niyat se; ba-niyat-i-fāsīd; khotāyī se; fareban. [irāda.

MALĀ FIDES (Lat.) Bad-niyatī; burī niyat; dhokhā yā fareb dene kā

MALĀ PROPOS, (Fr.) ad. Be-mauqa'; ba-waqt; ba-tarz-i-nāmunāsib.

Malcontent n. Jo nārāz ho khusūsan sarkārī ra'iyat jo nā khush ho; woh shakhs jo apnī nārāzī bāton yā fāsh fāsh fi'lon ya'nī bagāwat

Male, a. Nar; narīna; muzakkar. [wagaira sa zāhir kare.

Male, n. Woh jāidār jo jīns-i-zukūr se ho; nar; mard; muzakkar.

Malefactor, n. Mujrim; woh shakhs jo irtikāb-i-jurm kare; jo shakhs qānūn kī khilāf-warzī is tarah par kare ki uspar sarkār kī jānib se muqaddama qāim ho-kar uskī sazā (khusūsan sazā-i-maut) ho.

Malevolence, n. Bad-khwāhī; bad-andeshī; dūsron kī taraf tab'at kī burāyī; khabāsat; dūsron ko zarar pahuñchāne kī khwāhish.

Malevolent a. Bad-khwāh; dūsre kī burāyī chāhne w.; dūsron kī nuqsān-rasānī par māl; dūsron ko taklif meñ dekh-kar khush h. w.; bugzī; 'adāwatī; kapfī.

Malfeasance, n. [Written also *malefeasance*] (*Law*) Us fi'l kā karnā jise karnā na chāhiye; fi'l-i-nā-munāsib k; bad-fi'lī yā bad-'amālī; fi'l-i-nā-jāiz yā khilāf-i-qānūn; kisi aise fi'l-i-muzir kā karnā jiske na karne kā mu'āhada rahā ho yā jiske karne kā haq karne wāle ko na ho.

Malice, n. 1.—Dushmanī; bad-khwāhī; bad-andeshī; bad-sigālī; dūsre kā nuqsān chāhne; yah khwāhish r. ki dūsre par musibat par; dūsron ko nuqsān pahuñchāne kī ragbat; bilā wajh yā mahz nafsāniyat se khwāh intiqāman dūsre kī zarar-rasānī kī khwāhish; bugz-i-lillāh; woh 'adāwat yā kīna jo bilā wajh-i-ishti'āl paidā ho; khabāsat.

2.—(*Law*) Dil kī badī; khabāsat; nuqsān-rasānī kī zalil khwāhish; bilā wajh-i-ma'qūl kisi fi'l-i-nā-jāiz ke karne kā irāda; dūsron ke huqūq yā hifāzat kā khayāl na r. [adāwat-i-sābiqa wa shadid.

Malice aforethought, or premeditation—Kīna jo pable se samajh-būjh-kar rakkhā jāe;

Malicious, a. 1.—Bad-bātin; bad-andesh; bad-khwāhī yā 'adāwat r. w.; kīna-war; bugzī; bilā-wajh dūsron ke zarar pahuñchāne par māl.

2.—Jo bugz yā kīne ke sabab se ho; jo 'adāwatan kiya jāwe; jo natija-i-khabāsat ho.

A malicious report—Aisi khabar jo 'adāwatan phailāyī jāe.

3.—(*Law*) Bure irāde se; nuqsān pahuñchāne kī niyat se.

Malicious abandonment—Jorū yā khasam kā ek dūsre ko bilā wajh-i-ma'qūl chhor d.—**Malicious prosecution or arrest**—(*Law*) Siga-i-diwānī yā faujdārī meñ bilā wajh-i-ma'qūl kisi muqaddame kā bā-qā'ida qāim kiya jānā yā giriftārī 'amal meñ ānā; nālīsh yā giriftārī jiskā zubūr 'adāwat yā khabāsat kī wajh se ho.

Maliciously, *ad.* Bugz se (bugzan); kīne kī rāh se; barī 'adāwat yā dushmanī kī wajh se; bad-andeshī ke bā'is; sarīhī nuqsān pahunchāne kī niyāt (uske irāde) se.

Malign, *a.* 1.—Dūsroṅ kī taraf barī hī burī tabī'at r. w.; saḥt kīna yā 'adāwat r. w.; bad-andesh; bad-ḵhwāh; bad-bātin; dil kā ḵhabīs.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; zabṭu; bad; burā; jisse nuqsān kā ihtimāl ho.

Malignance, } *n.* 1.—Ḵhabāsāt; badī; burāyī; gīyat darje kī bad-
Malignancy, } andeshī; saḥt 'adāwat dushmanī yā bugz; kīna;
dūsroṅ kī burāyī ehāluā.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-musā'adat; burāyī; nuḥṣat.

3.—Zor; shiddat; jiske sar jāne kā ḵhaṭkā ho—jaise nāsūr; jismeṅ maut ke wuqū' kā ihtimāl ho—jaise koyī bimārī.

Malignant, *a.* 1.—Nuqsān-rasānī taklīf-dihī yā musibat ḡlne par māil; nihāyat bad-andesh yā kinawar; saḥt 'adāwat r. w.; badī par dil se musta'id.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; manḥūs yā uahs; jiskā asar muzir ho.

3.—Jisse maut kā ihtimāl ho; jismeṅ jān jāne kā ḵhaṭkā ho; saḥt; shadīd.

Malignity, *n.* 1.—Dūsre se saḥt dushmanī yā uskī bahut hī burāyī ehāluā; saḥt 'adāwat; kamāl bad-andeshī; ḵhabāsāt; burāyī; bugz-i-lillāh; dūn-himmatī kī wajh se bad-ḵhwāhī; dil kīna yā

2.—Saḥtī; shiddat; halākat par mailān. [dushmanī.

Mal-practice, *n.* Bad-kārī; tariq-i-nā-jāiz yā bad; qawā'id-i-mustamirra ke ḵhilāf 'amal-darāmad; qā'ida-i mu'ayan ke ḵhilāf kisī bāt kī k.; bad-mu'āmalagī; bad-waz'i; bad-ehālī yā bad ehālī.

Maltreat, *v. t.* Bad-sulūki k.; burī tarah se pesh ānā; kaj ḵhulqī jihālāt yā nā-mihirbānī se pesh ānā; achelīā bartāw na k. [pesh ānā.

Maltreatment, *n.* Bad-sulūki; burā bartāw; kaj-ādāyī; burī tarah se
MILUM, *n.* (Lat) Badī; burāyī.

Malum in se (Law)—Woh bāt jo fi-nafsihī (ḵhud yā fi-aslihi) burī ho; woh amr jiskā bad honā ḵhilqī ho.—*Malum prohibitum*—Fi'l-i-nā-jāiz jo mamnū' ho; fi'l jo is wajh se nā-jāiz ho ki woh qānūnan mamnū' ho.

Malversation, *n.* Bad-ā'mālī; bad-chaluī; bad-waz'i; zalīl zalīl hīle ḵhwāh fareb-amez fitrat; kisī mansab par qāim rahne kī hālāt meṅ rishwat-sitānī yā istihsāl-i-bi-l-jabr.

Man, *n.* 1.—Banī-ādam; jins-i-insānī kā ek fard; insān; shaḵhs; ādmī; bashar; nās. [jo mard jāwān ho-gayā ho.

2.—Mard; bālig shaḵhs; jo shaḵhs siun-i-bulūg ko pahunchā ho;

“As distinguished from a woman or a boy.” *Webster*.

3.—Kul insān; banī-ādam; banī-i-insān; ādamzād; nau'-i-insān.

4.—Mard; jo nihāyat qawī yā nek ho; jismeṅ mardoṅ kī sifateṅ kasrat se hon; jismeṅ barī mardānagī ho.

5.—Mard naukār; mulāzim-i-zukūr; banda; ḵhādīm.

“Strictly, always with a possessive pronoun.” *Webster*.

6.—Zauj; shauhar; ḵhasam; ḵhāwind; mard; woh shaḵhs jiskī shādī ho-chukī ho; byāhā mard.

7.—Are sāhib; aji; are; miyān; janāb; hazrat.

"Used as a familiar term of address, often with impatience, and in a disparaging sense." *Webster*.

8.—Ek shaḥḥs; koyī shaḥḥs; koyī.

Man of straw—Kāḥ kā putlā; aisā shaḥḥs jiskī kuchh ru'b-dāb (mān-dān khwāh 'izzat-o-tauqīr) na ho; woh shaḥḥs jiskī nakel dūsre ke hāth meḥ ho; mom kī nāk; shaḥḥs-i-munhasir-bi-l-gair; nū-chiz shaḥḥs; woh shaḥḥs jisko kuchh waq'at na ho.—*To be one's own man*—Apne dil ko qābū meḥ r.; apnī tabī'at ko iḥtiyār meḥ r.; apne dil ko hāth se be-hāth (be-iḥtiyār) na hone d.; hālat-i-be-ḥudī meḥ na h.; apne meḥ rahnā.

Man, v. t. 1.—Ādmiyon ko ta'ināt k.; kisi kām ke anjām ke liye ba-tā'dād-i-kāfi ādmī-muhaīyā yā manjūd kar-d.; ādmī bharnā yā rakhnā.

2.—Mazbūtī d.; mazbūt k.; qawī banānā; mustahkam k.

Manacle, n. (Generally in the plural) Hath-kaṛī.

Manacle, v. t. 1.—Hath-kaṛī dālnā yā kisi aur tadbīr se hāthon ko bāndh d.

[rawāyī band kar-d.; bāndh d.]

2.—Pāband k.; qaid meḥ dālnā; ā'zā yā aslī quwwaton kī kār-

Manage, v. t. 1.—Hukūmat aur ilitimām meḥ r.; chālānā; rahnumāyī k.; ihtimām k.; intizām k.; band-o-bast k.; sarbarāhī k.; insirām k.; anjām d.

2.—Hoshyārī se bartāw k.; fitrat ke zarī'e se kām nikālnā; apne mansūboḥ kī taraf chālākī se ḍhulānā; apne hasb-i-khwāb chālākī se kām nikālnā.

[inukhbat karī saktī hai (ḍhulā saktī hai).]

He can *manage* him to his own views—Woh use apnī rā'e kī taraf chālākī se

3.—Ihtiyāt yā kifāyat se baratnā; kifāyat-shī'ārī se kām meḥ lānā.

4.—Ghorē ko pher-phūr ko durnst k.; ghorē ko chāl sikhānā yā apne qābū meḥ r.; nikālnā yā durnst k.

Manage, v. i. Kām kī intizām k. yā use chālānā; kār-ḥāna yā kār-o-bār jāri r.; intizām ihtimām yā insirām k.

Manageable, a. 1.—Jise suhūlat se kām meḥ lā-saken; jiske mutaharrīk karne yā kām meḥ lāne meḥ dushwārī na ho.

2.—Jise apne qābū meḥ lā-saken; jise 'inān-i-iḥtiyār meḥ lā-saken; jo muḥh kā narm ho; jo muḥh-zor na ho; jise rām kar sakeḥ.

A *manageable* horse—Muḥh kā narm ghorā; aisā ghorā jo muḥh-zor na ho,

3.—Jisse apnī khwāhish yā apne irāde ke mutābiq ba-suhūlat kām nikāl sakeḥ.

[baratne chālāne yā kisi kām meḥ lāne kā tarīq.]

Management, n. 1.—Intizām; ihtimām; bandobast; insirām; kār-rawāyī;

2.—'Aiyārī; makkūrī; chālākī; salīqā; chustī; jugat; fitrat; tadbīr.

Often in a bad sense.

3.—Woh sab log jo kisi kār-i-aḥam ke insirām meḥ masrūf hoḥ; mudabbirīn; muantazimīn; woh sab log jo kisi kām kī band-o-bast karte hoḥ.

Manager, n. 1.—Muhtamim; munsarim; sarbarāh-kār; kār-pardāz; kār-guzār; kār-kun; kār-bārī; kārinda; gumāshṭa; munīb.

2.—Woh shaḥḥs jo kifāyat-shī'ārī se kām kare; jise juz-rasī ke sāth kār-rawāyī khūb ātī ho; barā juz-ras.

MANDAMUS, n. (Lat.) Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se kisi 'adālat-i-

asgar khwāh kisī afsar-i-sarkārī ke nām kisī amr-i-khās ke anjām ke liye jāri ho. [nāma-i-'adālat; 'adālat kā paṛisapt (precept).

Mandate, *n.* hukm-i-sarishā; hukm; farmān; hukm-i-imtina'ī; hukm-

Mandatory, *a.* Mutazammīn-ba-hukm; jismen kisī bāt kā hukm ho; jis-men kisī amr ki hidāyat ho; āmrā; hidāyatī.

The mandatory provisions of a law—Kisī qānūn ke woh ajzā jinmen kisī amr ki nisbat hukm-i-khās ho.

Manful, *a.* Mardānagī k. w.; jisse mardānagī yā himmat pāyī jāe; diler; mardāna; bahādūr; 'ālī-manish; baland-himmat.

Manhood, *n.* 1.—Jawānī; shabāb; mardānagī; insān ki hūlat jab woh larak-pan se tajāwuz kar jāe.

2.—Mardānagī; rujūliyat; mardī.

Mania, *n.* 1.—Junūn; dīwānagī; dil ki sakht pareshānī

2.—Had se zāid yā be-andāz shauq; sir; khabt; junūn.

Maniac, *a.* Josh-i-junūn men mubtalā; khala'i-dimāg se wahshī hūā

Maniac, *n.* See *supra*. [huā; pāgal; majūn; dīwāna.

MANIA A POTU, (*Lat.*) Junūn jo sharāb-khwāri ki kasrat se ho.

Manifest, *a.* Jo sūf sūf ānkh se dekh parē; jo sūf sūf samajh men ā sake; jiske dekhne yā samajhne men dushwārī na ho; sūf; wāzih; zāhir; 'ayān; numāyān; azhar-mina-sh-shams; baqḥūbī raushan.

Manifest, *v.* 1. Aisā kar d. ki khūb dekh yā samajh parē; sūf sūf dekhānā; zāhir k.; numāyān k.; āshkārā k.; shubhe yā shak se barī kar d.; raushan k.; huwaldā k.

Manifestation, *n.* Izhār; iukishāf; zuhūr; dekh parnā yā samajh men ānā.

Manifestly, *ad.* 'Alāniyā; sūf sūf; khulā khulā; ba-tarz-i-fāsh; barmalā; badīlī; sarīlī taur par.

Manifesto, *n.* Kisī bādshāh ki jānib se apne irādoṅ kā barmalā izhār khwāh kisī aise fir'ā ki nisbat jo wuqū' men ā chukā ho yā āne wālā ho apnī rāe aur wujūh kā fir'ān. [bahut ziyāda.

Manifold, *a.* 1.—Anwā' aqsām kā; shumār men bahut; be-shumār; kasir;

2.—Jo mukhtalif waqtoṅ men yā tarah tarah se zāhir ho; gūnāgūn;

3.—Applied to words in the singular number. [bū-qalainūn.

Mankind, *n.* Bani-'adam; jins-i-'adam; nan' i-insān; ādamzād; kul insān; insān; bashar. [bahādūrī; shujā'at; mardī; buzurgī.

Manliness, *n.* Mardānagī; mardoṅ ki sifat r.; jawān-mardī aur dilerī;

Manly, *a.* Mardāna; un sifatōṅ se mausūf jo insān ke liye zebā hon; larḳōṅ yā 'auratoṅ sū nahīn; mard ki mānind; mazbūt; diler; be-khauf; 'azīm-sh-shān; rafī'n-sh-shān; jisse 'azmat yā buzurgī zāhir ho.

Manner, *n.* 1.—Tarz-i-kār-rawāyī; kisī bāt ke karne yā anjām देने kā tarīq; taur; waz'; dān; dhang; dhab.

2.—Kisī ki kār-rawāyī wagaira kā khās tarīq; tarz-i-khās; tarz-i-ma'mūlī; woh dhang jiskā koyī 'ādī ho masalan.—(a) Kisī musannif ki tahrīrkā tarz yā uske khayālāt kāsilsila; musawwir wagaira ahl-i-sau'at kā tarīq-i-khās. (b) (*pl.*) Waz'; chāl-chalan; chāl-dhāl; ādāb; akhlāq; 'umda aur maddabāna tarīq; nishast-barkhāst aur raftār-guftār kā muhazzab tarīq; munāsib yā shāista chāl; shirfā ke tarīq. (c) 'Ādat; kisī kām ke karne kā ma'mūlī tarīq; rawish; chitwan.

3.—Qism; waz'; dhang; nihj; tarah.

In a manner—Kisiqadar; kuchh yū kuchh kuchh; ek ma'nī se; yak-gūna; ek tarah se ya'nī achchhī tarah se pūrā pūrā yā tumām-o-kamāl nahīn.—*To be taken in, or with, the manner*—'Ain hākt-i-irtikāb-i-fī'l meñ giriftār h.; kisi kām ke karne ke waqt hī pakṛe jānā —*To make one's manners*—Salām k.; tas-limāt. yā ādāb bajā lānā; yah kahūā ki bandagī yā kornish hī.

Mansion, n. Maskan; rahue kī jagah; makān; makāu jo kisiqadar 'ālī-shān yā laq-o-daḡ ho.; kisi amīr-i-kabir kā mahal sarā yā daulat-sarā; daulat-khāna. [dālnā; khūn; qatl.]

Manslaughter, n. 1.—Ādmī yā ādmiyon kī halākat; insān kā mār
2.—(*Law*) Bilā bugz-i-sarīhī yā ma'nawī kisi insān kā ba-tarz-i-nājāiz halāk k. [jāwe.]

Manual, a. 1.—Hāth ke mutā'alliq; hāth kā; dastī; jo hāth se kiya

Manual labour—Hāth kī mihnat; jo riyāzat hāth se kī-jāwe.

2.—Hāth kā banāyā huā; hāth kā kiya huā; dastī.

A deed under the king's sign *manual*—Woh wasīqa jispar khās būdshāh ke hāth ke dastkhāt sabt hoñ. [dastī kitāb; risāla; safina.]

Manual n. Ek chhoṭī kitāb jise hāth meñ ba-sulūlat leja sakeñ; ek

Manufactory, n. Woh makān yā jagah jahāñ koyī chiz banāyī jāwe; kārkhāna; godām; kargāh (corruptly kargab).

Manufacture, n. 1.—Kapṛe asbāb zurūf yā kāgaz wagaira ke banāue kā 'amal; hāth san'at yā kal ke zarī'e se kisi qism kī aisi chizon ko jūmeñ peshkar se hāth ua lagā ho is shakl par kar d. ki we kām meñ ā-sakeñ; sākht; banāwaṭ; dast-kārī; san'at; kapṛe kā bunnā; bartanon kā gaṛhūā.

2.—Woh shai jo hāth kal yā san'at ke zarī'e se ashyā-i-nā-sākhta se banāyī jāwe jaise kapṛe lohe ke bartan jūte zīn wagaira.

Manufacture, v. t. 1.—Hāth san'at yā kal ke zarī'e se nā-sākhta chizon se banā-kar aisi shakl par kar d. ki kārāmad ho-sake.

To manufacture cloth—Hāth yā kal wagaira se kapṛa banāūā.

2.—Nā-sākhta ashyā ko kām ke liye suḡaul banā d.

To manufacture wool, cotton, silk, or iron—Aise ūn sūt resham yā lohe se jo apnī aslī haisiyat par ho kām kī chizon banānā.

Manufacture, v. t. Dastkārī wagaira meñ masrūf rahnā.

A *manufacturing community*—Woh log jo dastkārī wagaira meñ masrūf raheñ. [rahte hoñ.]

A *manufacturing district*—Woh zil' jahāñ ke log dastkārī wagaira meñ lage

Manufacturer, n. Dast-kār; woh shakhs jo ashyā-i-nā-sākhta (be-kamāyī yā be-banī-banāyī chizon) se kār-āmad chizon ke hāth yā kal wagaira ke zarī'e se banāue meñ masrūf rahe; banāne w.; bunne w.; gaṛhne w.; dast-kār; kārīgar. [kar āzād kar d.; 'atāq.]

Manumission, n. Gulāmī se āzādī; gulām ko halqa-ba-goshī se najāt de-
MANU PROPRIA, (Lat.) Apne hī hāth se; ba-dast-i-khās.

Manuscript, a. Hāth kā likhā; qalamī; chhapā nahīn.

Manuscript, n. Hāth kī likhī huī kitāb; qalamī kitāb; hāth kā likhā huā kāgaz; wasīqa-i-tahrīrī ya'nī chhapā huā nahīn.

Many, a. Jismeñ bahut se afrād dākhil yā shāmil hoñ; chand nahīn; thore se nahīn; bahut; bahutere; bahut se; kasīr yā kasrat se.

☞ "Many is prefixed to a great number of words forming compounds which need no special explanation." *Webster.*

As many as—Jitne; jisqadar.—*So many*—Itne; isqadar.—*Many a* or *an*—Bahutere; boshitar; bahuteroñ se har ek.—*The many*—Ta'dād-i-kasir; hujūm; 'awām.—*Too many*—Andāz yā had se ziyāda mazbūt; shumār meñ bahut hī ziyāda (*Colloquial and low*).

Map, n. Naqsha; kāgaz yā dūsrī chiz par zamīn yā uske k'sī juzw kī sath kī kaifiyat jo munaqqash ho; zamīn kā naqsha; kisi mulk kā *Field-map*—Shajra; naqsha-i-kishtwār. [naqsha.

Map, v. t. Zamīn ke kisi juzw kā naqsha banānā; naqsha khīnchnā.

Mar, v. t. 1.—Nāqis banā d.; naqsān palnūchhā; zarar palnūchhā; bigārnā; kharāb kar-d.; kuehl kāt kar bigār d.

2.—Kisi kī achchhī sūrat ko bigār d.; bad halāt kar-d.; bad-sūrat kar-d.; shakl kharāb kar d. [har nikal jāwī; lūtpāt karne phirnā.

Marand, v. t. Lūt kī talāsh meñ ghūmnā; lūt-pāt karne kī niyat se bā-

Marble, n. 1.—Sang-i-marmar; marmar; sang-i-khūrā; ek qism kā khūb-sūrat patthar j.spar 'umda jilā ho-saktī hai. [mānind ho.

2.—Sang-i-marmar kī bauī huyī chiz; woh shai jo sang-i-marmar kī

3.—Sang-i-marmar par kisi qism kī san'at yā tahrir. [saktī chiz kī.

4.—Golī jo larke khelte hain 'ām isse kisang-i-marmar kī hō yā kisī aur

Marble, v. t. Rang ba-rang kā banānā; tarah tarah ke rang nikālā; 'abri k. To marble the edges of a book, or the surface of paper—Kitāb kī zih yā kāgaz kī sath par 'abri banānā.

March, v. t. 1.—Qadam-qadam aur bī-qā'ida chalnā—jaise sipāhiyōñ kā; jaugi tariq par chalnā; kūch k.; rawāna h.; bā'hnā; chalnā.

2.—Saujīdagī yā 'azmat se chalnā; sābit qadamī se chalnā; kshirāmāñ kshirāmāñ chalnā.

March, v. t. Jaugi qā'ide ke mutābiq saf ārāsta karke chalnā; fauj kā rawāna k.; bī-qā'ida aur musalsal tariq par chalnā.

March, n. 1.—Fauj kā ek thaharne ke muqām se rawāna ho-kar dūstro qiyām kī jagah tak jānā; lushkar kā kūch; nuhzat.

2.—Taraqī; saujīdagī yā gaur-o-taammul kī chāl; raftār-i-mauzūñ wa musalsal; barābar āge ko chalnā.

3.—Woh musāfat jo tāi kī-jāe; jisqadar fāsile tak chalen.

A march of twenty miles—Bis mil kā safar; bis mil kā kūch.

4.—Bāja yā tumbūr wagaira jo sipāhiyōñ ko kūch kī ittilā' deno ko liye fauj meñ bajāyā jātā hai.

Margin, n. 1.—Kauāra; lab; hāshiya; tāt yā tīr.

The margin of a river—Lab-i-daryā; daryā kā kauāra; nadi kā tāt.

2.—Hāshiya; tahrir yā chhāpe meñ safhe kā woh hissā jo kauāro par khālī chhor diyī jāe.

3.—Kisi chiz ke khawāñd karno aur uske bechno meñ qimat kā ikhtilāf jisse naf' hī gunjāish ho. [wāqī'ī ke mā-bain ho.

4.—Woh ikhtilāf jo kisi shai kī takhmīnī ta'dād aur nskī ta'dād-i-

To leave a margin for incident-l expenses—Masārif-i-'arizi kī gunjāish rahne d.

Margin, v. t. 1.—Safhe ke hāshiye par likhnā (usmeñ mundarj k.).

2.—Kauāra magzī kor yā āñchal lagānā; hāshiya lagānā; anūñh lagānā; manāfi'-i-āyinda yā kār-pardāz kī 'aqlmandī se bañhtī hone kī gunjāish chhor d.

Marginal, a. 1.—Hāshiya-mansūb; hāshiye ke muta'alliq; hāshiye kā.

A marginal witness—Gawāh-i-hāshiya; gawāh jiski gawāhi kisi wasiqe ke hāshiye par likhī rāhe.

2.—Jo kuchh hāshiye par likhā yā chhāpā jāe.

A marginal note—Tambīh yā yād-dāshī jo hāshiye par mundarj ho.

Marginally, ad. Kitāb wagaira ke hāshiye meñ.

Marine, a. 1.—Samundar se muta'alliq; samundarī yā samundar kā.

2.—Jo samundar meñ ho; jiskā wuqū' samandar meñ ho; jo samundar meñ kiyā jāe; jahāzī; baharī; jo samundar meñ kām anjām de.

3.—Jo samundar ki lahron se ban jāe; jo samundar ke pāni ke ghatāe-bayhne se ban-jāe.

Marine, n. 1.—Sipāhī jo jahāz par kām de; baharī fauj kā sipāhī.

2.—Umūr-i-baharī; baharī fauj kā intizām; jahāz-rānī aur baharī fauj kā siga; kisi mulk ke kul jahāz; bahar.

Mariner, n. Jahāz-rān; jahāzī; jahāz chālāne meñ madad d. w.; mallāh.

Marital, a. Shanharī; zanjī; khāwindī; shanbar yā zanj se muta'alliq.

Marital rights—Huqūq-i-shanharī.

Maritime, a. 1.—Samundar ke kanāre yā uske nazdik wāqī'; naf'-nuq-sān ke khayāl yā ihtiyār ke zarī'e se samundar se ta'alluq r. w.

2.—Samundar ke kanāre ke nazdik rahne wālon se muta'alliq; jahāz-rānī aur umūr-i-baharī se 'alāqa r. w.; baharī.

Mark, n. 1.—Nishān; kisi chīz par istarāhī kā nishān jo nazarāyī de; khat nuqta naqsh shakl wagaira jo mukhātāb karāne yā kisi amr ki ittilā' ke liye banā deñ.

2.—Kisi shai ki maujūdagi kā subūt; is bāt kā subūt ki fulān amr ke wuqū' kā bā'is fulān thī; aisi 'ulāmat jo kisi shai par dalālat kare; nishān yā nishānī; 'ulāmat; sanad; dalil; kisi bāt ki nishānī jo hameshā qāim rāhe. [tanqir.

3.—Barī muhtāzī; barī fauqiyat; barī nām o-nishān; barī 'izzat-o-

A man of mark—Nihāyat muhtāz shakhs; aisi shakhs jo dūsroñ par fauqiyat rakkhe; barī nām-o-nishān r.w.; zī-rutba shakhs.

4.—'Alāmat-nishānī; nishān jo apne dastkhāt ke 'iwaz woh shakhs banā de jise likhnā na ātā ho.

5.—Nishāna; woh shai jispar nishāna lagāyā jāe; hadaf; woh shai jis tak pahunchne yā jispar zarb lagāne ki koyī fikr rakkhe; woh shai jiskā husūl maqsūd ho.

6.—'Izzat rutbe yā mansab kā tagma khawāh nishān.

Mark, v. 1.—Kisi chīz par nishān banānā; nishān-i-wāzih k.; kisi shai ki shinākht ke liye uspar apnā nām yā apne nām ke ibtidāyī hurf likhnā yā banānā; kisi shai par kisi amr ke izhār ke liye kisi qism kā nishān banānā yā kar d.; kisi chīz se koyī nishān banā d. yā kuchh khānch d.; dāg d.; godnā; kuchh kāṭ l.; pahchān yā tamīz ke liye koyī nishān kar d. yā banā d. [rakh l.; khayāl kar l.; dekhmā; khūb gaur se dekhū.

2.—Lihāz k.; mukhātāb yā mutawajjih h.; khayāl r.; zihn meñ To mark out—Mushtahar k.; nishān-dibi k.; nāmzad k.

Mark, v. 2. Kisi shai par tawajjuh-i-khās k.; nukta-chīnī ki nazar se dekhmā; lihāz k.; khayāl k.

Market, n. 1.—Kisi shahr yā balde meñ woh jagah jahān khāne-pine

ki chizēn yā maweshī wagaira bār-i-'ām farokht hoñ; woh jagah, jahān chizēn nīlām na hoñ balki bataur nij ke unkī kharid-farokht ho; bāzār; chauh; gudrī; mandī; hāt; ganj.

2.—Māng aur bikrī; āpas meñ adlā-badlī; chizōñ ki kharid yā bikrī; chizōñ ki bikrī yā kharid ki sharh; chizōñ ki kharid-farokht ki sharh; bhāw; nirkh; dar.

“Market is often used in forming compounds, the meaning of which is very obvious.” *Webster*. [bātehit k.

Market, *v. i.* Bāzār meñ saudā k.; kharid-farokht kā bhāw-tāw yā uskī **Marketable**, *a. i.*—Farokht ke liye pesh karne ke lāiq; qābil-i-farokht; bechne ke lāiq; farokhtanī; bāzār meñ le-jāne ke qābil; bikrī ke qābil.

2.—Jo bāzār meñ jāri ho; jiskī chalan bāzār meñ ho; bāzārī.

Marketable value—Qimat jo bāzār meñ jāri ho; qimat hasb-i-unikh-i-bāzār; bāzārī yā bāzār ki qimat; jis qimat par koyī chiz bāzār meñ bikti ho.

Marking, *n.* Nishān nūlir yā hurūf jo kisi chiz par banā diye jēñ.

Marksman, *n. i.*—Nishāna-bāz; nishāna lagāne meñ hoshyār; jo golfī khūb chālāye.

2.—Jo likhnā na jāne ke sabab se apnī 'alāmat-nishānī banā de.

Marriage, *n.* Shādī k. yā shādī; nikāh; byāh; izdiwāj; 'aqd; gāñth-bandhan; katkhudāyī. [jāte hāt.

Marriage favours,—Suped gotē yā phūlōñ ke hār jo shādī ke waqt pahne

“*Marriage* is properly the act which unites the two parties, and *matrimony* the state into which they enter. *Marriage* is, however, often used for the state as well as the act.” “*Marriage* is frequently used in forming self-explaining compounds.” *Webster*. [lāiq; byāhne ke lāiq.

Marriageable, *a. i.*—Jiskī 'umr shādī ke qābil ho; shādī yā nikāh ke **Married**, *a. i.* Jo shādī yā nikāh ke zā'ī'e se qāim ho; zanjī; nikāhī.

The married state—Hālat-i-zanjī.

Marry, *v. t. i.*—Shādī karānā; byāh karānā; nikāh parhānā; 'aqd karānā yā bāndhnā; gāñth-bandhan karānā; qānūn yā dastūr ke mutābiq zan-o-shū ki haisiyat qāim k.

2.—Byāh kar d.; nikāh kar d.; shādī kar d.

To marry one's daughter to a person—Apnī līkī ki shādī kisi se kar d.; apnī dukhtar kī nikāh kisi se kar d.; apnī betī ko kisi se byāh d.

3.—Kisi se shādī kar lenā masālan kisi mard kī 'aurat se yā kisi 'aurat kī kisi mard se.

“A man *marries* a woman, or a woman *marries* a man. Both of these uses are equally well authorized.” *Webster*.

Marry, *v. i.* Shādī k.; byāh k.; 'aqd k.; nikāh k.; bataur zanj aur zanjā ke bāham mil jānā; jorū aur khasam ho-jānā; khasam yā jorū kar-l.

Martial, *a. i.*—Lāṛayī kā yā lāṛayī kī jo lāṛayī ke liye munāsib ho; jangī.

Martial music—Jangī bāja.

2.—Lāṛayī kā 'ādī; jangī; jarrār; diler.

A martial nation or people—Aisi qaum yā aise log jo jang ke 'ādī hoñ; jangī qaum; lāṛāñkī yā jarrār qaum.

2.—Muta'alliq-ba-jang; jangī; fauji; mulkī nahīñ.

Martial law—Jangī yā fauji qānūn; woh qānūn jo lāṛayī bagāwat yā dūsrī zarūrat-i-ashad ke waqt nāfīz kiyā jāe.

Martyr, *n. i.*—Shahīd; jiskī jān mazhab kī himāyat meñ jāe.

2.—Jo kisi usūl yā bāt ke qāim rakhne ke liye apnī jān apnī haisiyat khwāh koyī dūsrī chiz jo use babut 'azīz ho kho de.

Marvel, n. 1.—Woh shai jo khayāl ko mukhātab karke ta'rif yā hairat paidā kare; ta'ajjub; i'jāz; karāmat; hairāt yā hairat ki bāt; achambā; mu'jaza.

Marvel, v. i. Hairat k. yā mutahaiyir ho-jānā; hairān ho-jānā; ta'jjub k.; muta'ajjib h. [jub kā; nādir; turfa.

Marvelous, a. (Written also *marvellous*) 1.—Hairat-angez; 'ajib; ta'aj-2.—Jo bāwar na ho-sake; jispar tamām-o-kamāl yaqīn na ho-sake; mu'jaze yā karāmāt ki bāt; nā-qābil-i-i'tibār; khūrij-az-qiyās.

Masculine, a. 1.—Jins-i-zukūr se; mās yā niswān se nahīn; muzakkār. 2.—Mard kā; mardānā; 'auratōn sā nahīn; nā-mard nahīn; mazbūt; qawī. [iūt aur patthar baiḥālne kā ho; rāj; rājgir; mi'mār.

Mason, n. Woh shakhs jiskā peshā diwārōn yā kisi qism ki 'imārat meṁ **Masonry, n. 1.**—Rāj kā peshā yā fuṁ; rājgir; mi'mār; faun-i-mi'mār.

2.—Rājgir yā mi'mār kā bauyā huā kām; woh kām jo iūt aur patthar se banā ho; pakkā; pukhta [pind yā pindā; dhelā yā dalī; rās.

Mass, n. 1.—Dher; ambār; miqdār-i-kasīr jo yakjā ho; tūda; majmū'a; 2.—Miqdār; barāyi; qad-o-qimat.

3.—Bahut si chīzeṁ jupar bilā lihāz-i-ajzā nuke ijmālan lihāz kiya jāwe; kisi shai kā khās juzw; juz-i-ā'zam; khās hissa.

The masses—'Awāmu-n-nās; 'ām log.

As distinguished from the less numerous privileged classes.

Massacre, n. Bilā tamiz insān ki halākat; bahut se logoṁ ko sang-dili se yā mulhazzab logoṁ ke dastūr ke khilāf mār dālnā; sard-mihri se jān kā l.; qatl-i-'ām; khūn-rezi; khūn-bāri; khūn-fishāni; qatl-i-'ām; hashir-i-'ām; kaṭakūṭ.

Massacre, v. t. Be-rahimi se insān kā kusht-o-khūn k.; nā-jāiz tarīq par aur bilā-wajh logoṁ ko tah-i-teg k. (mār dālnā); qatl-i-insān k.

Massive, a. Bhāri; wazni; barā sā; tūde ki tarah; barā aur bhāri. [khail.

Master, n. 1.—Barē rutbe ikhtiyār yā hukūmat kā shakhs; afsar; sar-

"It is employed as a title of respectful address, but more usually in a familiar way to an inferior, a young person, or a boy." *Webster*.

As a title of address, the word is pronounced *mister* and written *Mr*.

2.—Mālik; khudāwand; sāhib; hākīm; hukmrān; muhtamim; mun-sarim; kisi shai ki milkiyat yā uskā qabza r. w. [khāwind; mālik.

3.—Āqā; afsar; woh shakhs jiske taht-i-hukūmat (nātaht) log hoṁ;

Correlative of *slave*, *servant*, *apprentice*, *assistant*, &c.

4.—Mudarris; mu'allim; ustād; parhāne (dars dene) w.; gurū.

5.—Woh shakhs jo kisi 'ilm fan yā peshe meṁ khūb māhir ho; kisi peshe meṁ barā inumtāz shakhs; woh shakhs jiskī sanad log māneṁ; kisi fan wagaira meṁ tāq pukhta yā pakkā. [gaiz na h.

To be master of one's self—Apne dil ko bi-l-koṁ apne qūbū meṁ r.; maglūb-i-

"*Master*, signifying *chief*, *principal*, *masterly*, &c., is often used in the formation of self-explaining compounds." *Webster*.

Master, v. t. 1.—Apne qābū yā ikhtiyār meṁ k.; maglūb k.; sar k.; da-bāna; zabt yā bas meṁ k.

2.—Kisi bāt par is tarah qādir h. ki woh bakhūbī samajh parē yā uskā itlāq kar sakeṁ; kisi bāt meṁ pukhta (pakkā yā māhir) h.; kisi shai meṁ khūb dastirās puidā k. (us par hāwī h.); pūrā h.; kāmīl h.; kamāl hāsil k. khwālī kamāl ko pahunchūnā.

Master-hand, n. Barā kārigar; kisi fan meṁ tāq; ustād.

Master-key, n. Kūnji jisse bahut se tāle khuleñ. Woh 'ām bāt jisse bahut mushkilāt hal hoñ; bahut sī qabāhatōñ ke raf' karne kī ek 'ām tadbīr.
Masterly, a. Jisse wāqifiyat-i-tāmma yā darja-i-ā'ālā kī hunarmandī zāhīr ho; jo lāiq aur fāiq shakhs ke hash-i-hāl ho; nihāyat 'unda; jismeñ barī qābiliyat yā hunarmandī sarf ho; ustādāna; hunar kā.

Master-piece, n. 1.—Koyī bāt jismeñ barī yā ma'mūl se ziyāda hoshyārī sāhir ki-jāe; awwal darje kī kār-rawāyi; nstādāna kām. [rakhtā ho; khūbī.

2.—Barī 'umdagī; woh bāt jismeñ koyī barī yā khās qism kī liyāqat

Match, n. 1.—Koyī shakhs yā chīz jo sīfat meñ dūsrē shakhs yā dūsrī chīz ke barābar yā mushābih ho; jo dūsrē kī barābarī yā uskā muqābala munāsib taur par kar-sake; barābar; jo; ham-palla; hamsar; muqābil; barābar wālā; sānī. [muqābala; bāzī; hor; shart.

2.—Tāqat yā hunar kī āzmāish khwāl buzurgī ko imtihāu ke liye

3.—Shādī; byāh; 'aqd.

4.—Jiskī shādī hone wālī ho; jo shādī ke zarī'e se mile.

Match, v. t. 1.—Dūsrē ke barābar yā muqābil h.; dūsrē se muqābala kar saknā; hamsarī meñ kāmīyāb h.; barābar h. yā barābarī k.; jāwāb h.; musāwī h.

2.—Kisī chīz kā jo lagānā; kisī ke muqābil uskā barābar yā jo; k.; kisī ke sāmne uskā hamsar k.; taqābul k.; ek shai ke muqābale meñ

3.—Barābar hām-andāz yā hash-i-hāl k.; muwāfiq k. [dūsrī shai r.

4.—Shādī kar d.; byāh d.; nikāh kar-d.

Match, v. i. 1.—Byāh jānā; shādī kiya jānā.

2.—Hām-qad hām-shakl yā hām-sīfat h.; muwāfiq mutābiq yā mu-shābih h.; mel khānā; tuhnā; mauzūū h.

Matchless, a. Lā-sānī; lā-jawāb; be-misāl; be-nazīr; be-badal; fard; jiskā sānī yā muqābil na ho; anūthā; jiskā jo; na ho. [kī mā ho-gayī ho.

MATERFAMILIAS, (Lat.) Woh 'aurat jise larke-bāle hoñ; 'aurat jo larkeñ

Material, a. 1.—Mujassam; mādī; jismānī; rūhānī nahīñ.

2.—Mazbūt; bā-waq'at; aham; zarūrī; muqaddam; jisko begair kām na ohale; barā; jiskā asar ho yā pahūñch sake; kār-āmad.

This is not material to the case—Yah amr is muqaddam ke liye zarūrī nahīñ hai (iskā asar is mu'āmrle meñ na hogā)—A material point—Amr-i-aham;

barī bāt; zarūrī bāt; aisi bāt jisse dar-guzar na ho-sake; bāt jo muqaddam ho.

Material, n. Woh shai jisse koyī chīz banī ho yā banāyī jāe; masālih (masāla); asbāb; sūz-o-sāmān; saranjām; lawāzima; mawād.

Materiality, a. 1.—Jismāuiyat; mādī r.; mādī h.

2.—Zarūrat; aham yā muqaddam h.; kār-āmad h.

Materially, ad. 1.—Mādī kī hālāt meñ.

2.—Fī-nafsīhī; dar-asl; haqīqat meñ.

3.—Bā-darja-i-gāyat; bā-tarz-i-aham; bahut; bahut kuehh; zarūr.

MATERIEL, n. (Fr.) Asbāb yā sūz-o-sāmān wagaira masalan fauj kā asbāb goli bārūt aur khāne-pīne kī ebīzeñ wagaira lokin lashkarī log nahīñ; kisī madarsatu-l-'ulūm (college) kī 'imārat kutub-khāne aur ālāt wagaira par uske afsar log nahīñ.

“That in a complex system which constitutes the materials, or instruments employed, in distinction from the personnel, or men.” Webster.

Maternal, a. Mādar-mansūb; mādarī; jo māñ ke lāiq ho; mādarāna;

Maternally, ad. Mādarāna; māñ kā sā. [māñ sā; māñ kā sā.

Matricide, n. 1.—Mādar-kushī; qatl-i-mādar; mān kā mār dālūnā.

2.—Mādar-kush; jo shakhs apni mān ko mār dīle.

Matrimonial, a. 1.—Shādī ke muta'alliq; mansūb-ba-izdiwāj; byāh kā; nikāhī; izdiwājī; shādī kā. [zim.]

Matrimonial rights or duties—Huqūq yā farūz-i-shādī; shādī ke huqūq yā lawā.

2.—Jo shādī se hāsīl ho; jo nikāh se mustakhrāj ho.

Matrimonial power—Jo ikhtiyār shādī ke zarī'e se hāsīl ho.

Matrimony, n. Shādī; byāh; nikāh; izdiwāj.

Matter, n. 1.—Woh chīz jisse koyī shai tarkīb pāwe; mādḍa; asl; kisī shai kā khās jūz; kisī shai kā juzz-i-lāzīmī; lubb-i-lubāb; khulāsa; janhar.

2.—Hayūlā; jirm; jism; woh shai jisse 'ālam-i-zāhirī aur jumla ashya-i-mujassam banī hai; woh shai jise hawās-i-khamisa se ma'lūm kar sakeñ yā jismeñ phailne kī quwwat yā makāniyat ho.

3.—Woh shai jiskī nisbat yā jiske bāb meñ kisī amr kā wuqū' ho; jis shai kī nisbat irāda qiyās bayān yā bartāw kiya jāwe; woh amr jiskī nisbat kār-rawāyī mubāhasa tajwīz khayāl istigāsa yā kār-rawāyī-i-qānūnī wagaira kī jāwe; kisī shai kā manshā; mu'amala; muqaddama; da'wā; nālīsh.

This is a *matter* of praise—Yah ta'rif kī bāt hai; yah amr aisā hai jiskī nisbat ta'rif zarūr hai.—In the *matter* of—Fulān ke mu'amale meñ; ba-muqaddama i-fulān. [silā; woh bāt jisse kisī ko ta'alluq yā sarokār ho.

4.—Kām; mu'amala; mājara; bāt; amr; daurān-i-kār; bātoñ kā sil-

Matters have succeeded well thus far—Yahān tak bāteñ ba-wajh-i-ahsan anjām

huyīñ.—Thus the *matter* ended—Woh kām yā mu'amala yūñ khātme ko pahuñchā; us bāt kā yah anjām huā—How do *matters* stand?—Kyā hāl hai?

5.—Kisī bāt kā sabab khusūsan kisī ranj yā taklīf-dih amr kā bā'is; qabāhat; taklīf—masalan jab koyī shakhs 'alīl hotā hai to yūñ pūchhte haiñ :—What is the *matter*?—Kyā hāl hai? ya'nī sabab-i-'alālat kyā hai.

6.—Jab gul-o-fasād yā takrār hotī hai us waqt yūñ istifsār karte haiñ :—What is the *matter*?—Kyā mājarā hai? ya'nī is shor-o-gul yā takrār kī wajh kyā hai.

7.—Jab koyī kal-i-mutaharrik daf'atan ruk jātī hai to yah kahte haiñ :—What is the *matter*?—Kyā kaifiyat hai? ya'nī iske daf'atan ruk jāne kā sabab kyā hai yā ismeñ kaun si qabūhat wāqī' huyī. [bāt; parwāh kī bāt.

8.—Koyī amr jo qābil-i-lihāz ho; amr-i-aham; barī bāt; muzāiqe kī No *matter*—Koyī muzāiqe kī bāt nahiñ; kuchh parwāh nahiñ; koyī amr qābil-i-lihāz nahiñ; kuchh harj nahiñ; kyā huā; khair.

9.—Mawād; pīb; rīm; phore wagaira ke pakne par jo mādḍa khārij ho; panchhā. [jo kuchh jam-jamā-kar taiyār ho.

10.—Koyī tahrīr wagaira jiskā chhāpnā matlūb ho; chhāpe ke liye

Matter of fact—Amr-i-wāqī'; wāqī'a; jis amr kā wuqū' wāqī'ī huā ho; jo bāt asl meñ (sachmuch yā haqiqat meñ) ho; bāt jo khayālī yā qiyāsī na ho; nafs-

laur; thik thik; thik bāt; sachchī bāt.—*Matter of law*—Amr-i-qānūnī; amr-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kī bāt.—*Matter of record*—Amr-i-tahrīrī; aisī

bāt jo likhī-parhī ho; woh amr yā bāt jise kāgazāt se sābit kar sakeñ.—*Upon the whole matter*—Kul par lihāz karke; sab bātoñ par khayāl karke; ba-lihāz-

Matter, v. i. Barī bāt h.; muzāiqe kī bāt h.; kām kī bāt h. [i-jumla-marātīb.

Used with *it, this, that, or what*, chiefly in *negative* phrases.

Mature, a. 1.—Bilīg yā bālīg; bulug ko pahuñchā huā—jaise mard; shādī ke qābil—jaise 'aurat.

Of mature age, or mature of age—Bālig yā bāliga; siun-i-bulūg ko pahuñchā huā (mard); shādī ke qābil ('aurat.)—Mature in years—Musin aur kār-āzmūda yā [jahān-dīda.

2.—Pakkā; pukhta; jo pukhtagī ko pahuñchā ho.

Used of plants.

3.—Mukammāl; taiyār; sijil; jismen kñl kār-rawāyī ho-chukī ho; ba-hama-wujūh murattab; kām meñ lāye jāne ke liye taiyār; pakkā; pakāpakīyā taiyār; pukhta; kāmīl.

The plan was mature—Woh mausūba mukammāl yā har tarah par durust thi.

A mature judgment—Tajwiz-i-kāmīl; pakkī rāe.—Mature consideration—Gaur-i-kāmīl; kisi bāt ke har pahlā aur jawānīb par gaur.

4.—Pakkā; jismen rīm ā gayī ho—jaise phorā.

Mature, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagī ko pahuñchānā.

2.—Kisi kār-i-khās ke liye taiyār yā durust k.

Mature, v. i. 1.—Pukhta h.; durust h.; sijil h.; kām ke laiq taiyār h.; kāmāl ko pahuñchānā; kāmīl h.

Wine matures by age—Din pā ke sharāb durust ('umda) ho-jātīhai; sharāb joñ joñ purānī hotī hai usmēñ 'um-l-gī ātī jātī hai.—The judgment matures by age and experience—Sin aur tajrībe se 'aql meñ pukhtagī ātī hai.

2.—Mitī kī pūjūā; muddat kī guzarnā; adā-i-zar kī jo waqt mu'-aiyan ho us tak pahuñchuā; wājib-i-l-adā h.—jaise hundī wagairā kī.

Maturity, n. 1.—Pukhtagī; takmīl; mukammāl yā purā h.; paknā yā pakāwat; rasīdagī.

2.—Rupayē ke dene kī jo waqt mu'-aiyan ho uskā purā h.; wājib-i-l-adā h.; mitī kī purā h. yā pūjūā; inqizā-i-mī'ād; hnuḍawī wagairā kī muddat kī guzar jānā. [qaul-i-sahīh, usūl-i-musallam.

Maxim, n. Masala; qaul; usūl-i-qāim-shuda; kahāwat; maqūla; badiha; A maxim of law—Masala-i-qānūn.

MAXIMUM, n. (Lat.) Darja-i-gāyat; hadd-i-gāyat; sab se ziyāda; had se ziyāda; sah se barā (barē se barā) miqdār.

Opposed to minimum.

Meager, } a. 1.—Gosht se khālī yā jismen bahut kam gosht ho; dublā; Meagre, } patlā; lāgar; haqīr.

Applied to animals.

2.—Kamzor; shor; ūsar; banjar; zar-khez nahīn.

A meagre soil—Jo zamin kamzor yā shor ho; aisi zamin jo zar-khez na ho; ūsar.

3.—Pūj; lachar; za'if; jismen bahut se 'umda 'umda khayālāt na hoñ; jismen 'ibārat kī matānat na ho.

A meagre style or composition—'Ibārat yā tasnīf jo pūj ho; aisi 'ibārat yā tasnīf jismen 'umda 'umda khayālāt yā 'ibārat-i-matin na hoñ.

Mean, a. 1.—Mumtāz yā balād nahīn; 'ām; za'if; 'ājiz.

2.—'Alī-manīsh nahīn; past-tabī'at; mu'azzaz nahīn; dūn; kamīna; kam-himmat; jisko apnī ābrū kī pās na ho.

3.—Be-waq'at; nī-chīz; kam-qadr; be-tauqīr; lihāz yā khayāl ke qābil nahīn; qābil-i-tahqīr; haqīr; zalīl.

Mean, a. 1.—Mntawassit; ausat darje kī; darmiyānī; bīch kī; bīchlā.

In the mean time or while—Is bīch meñ; is darmiyān meñ; is asnā meñ; itno

2.—Ausat.

"Mean is sometimes used in the formation of compounds, the sense of which is obvious without explanation." Webster.

Mean, n. 1.—Jo do hadd-i-gāyī ke darmiyān meñ ho; bīch kī jagah yā

darmiyānī maqām; darja-i-mutawassit; ausat; i'tidāl; andāz; be-andā-zagī yā ziyādatī nahīn; had se ziyāda na honā. [hotī hai.

There is a mean in all things—Sab bātoṁ meṁ i'tidāl hotā hai; sab bātoṁ kī had

2.—*pl. (a)* Jiske bā'is yā madad se koyī maqsad hāsil ho; woh bāt jo kisī shai-i-maqsūd ko hāsil hone meṁ mu'īn ho; tadbīr; zarī'a; wa-sātat; shart-i-zarūrī; lāzima-i-zarūrī; mūjīb; sabab. *(b)* Āmadanī yā āmad; māl; māl-o-matā' wagaira jise muraḥlu-l-hālī kā lāzima-i-zarūrī samajhte haiṁ; istitā'at; maqdarat; gunjāish; sarmāya; jācdād.

By all means—Lāzib; zarūr; khwābī-na-khwābī; ba-har-taqdīr; be-shak; bilā-shubha; yaqīnā; mu-kull-i-wujūh; ba-hama-wujūh; har tarah se; be chūke.

By any means—Kisī tarah; kisī tarah par; kisī nihj se; muthaqin; ba-tarzi-mumkina.—By no means or by no manner of means—Aslā nahīn; yaqīnī nahīn;

kisī tarah nahīn; kisī rū se nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; wajban-mina-l-wujūh; kisī sūrat se nahīn; kisī nihj par nahīn. [k.; chūhnā; irāda r.

Mean, *v. t. 1.*—Dil tabī'at khayāl yā zihn meṁ r.; maushā r.; uīyat r. yā

2.—Zāhir k.; dalālat k. yā dāl h.; batlānā; mu'nī r.; murād h.

Mean, *v. i.* Khayāl r.; maushā r.; ma'nī r.

Meander, *n. 1.*—Pechīda rāh; rāh jo ghūm-phirke ho; chakkar; pher.

2.—Tarīq-i-nā-rāst; kisī bāt kī rāh jo sīdhi na ho; pechīda chāl; pe-chidagī; uljhāw; uljhan; chakkar; pareshānī; hairānī. [tabdīl-i-samt k.

Meander, *v. t.* Ghūm ke chalnā; pher khākar phirnā; ghūm-kar bahnā;

Meander, *v. i.* Ghūmnā; phirnā; chakkar khānā; pechīda yā pech-dār h.

Meaning, *n. 1.*—Jo kuchh dil khayāl yā tasawwur meṁ jamā rahō go uskā izhār sarīhī na ho; maushā; maqsūd; murād.

That is not his meaning—Woh uskā man-shā (maqsūd yā murād) nahīn hai; yah bāt uske dil yā zihn meṁ nahīn hai.

2.—Irāda; uīyat; 'azm; maushā; madd-i-nazar; markūz-i-khātīr.

3.—Ma'nī; maflūm; murā l.; jo kuchh samjhā jāe; woh bāt jiskā izhār yā i'lān likhne yā bolne wāle ko manzūr ho; woh amr jo qail yā 'l se

Meaningless, *a.* Be-ma'nī; jiske kuchh ma'nī na hon. [zāhir kiya jāe.

Meanly, *ad. 1.*—Zalīl taur par; ruthe darje yā haisiyat meṁ zalīl; aisī tarah par jisse muflisī kam-haisiyatī bad-atwārī yā past-himmatī wagaira zāhir ho.

2.—'Izzat yā ābrū ke sāth nahīn; aise tarīq par jo munāsib na ho; tahqīr ke sāth; be-adabāna; bilā-pāsi-adab; subukī se; khifāt ke sāth.

Meanness, *n.* Zillat; kamīnagī; 'umdagī barāyī yā buzurgī kā h.; kam-himmatī; past-himmatī; be-ābrūyī; bukhī; tang-dilī; zarg-barq na h.; 'imda yā dhūm-dhām kā na h.

Means, *n. pl. 1.*—Āmadanī; gunjāish; ma'āsh.

2.—Tadbīr; upāi; zarī'a. See Mean, *n.*

Meantime, } *n.* Is darmiyān (bīch) meṁ; is 'arse meṁ; is asnā meṁ;

Meanwhile, } ismeṁ; itne meṁ. [ho-sake.

Measurable, *a. 1.*—Jise uīp sakeṁ; paimāish ke qābil; jiskā shumār

2.—Darja-i-i'tidāl par; thoṛā; ba-miqdār-i-qalīl; kuchh.

Measure, *n. 1.*—Kisī chīz kā 'arz tūl yā uski dabīzat wagaira jo kisī qā'ida-i-mu'ayan ke mutābiq mahsūb ho; qad-o-qāmat yā wus'at jo munaqqah ho-kar zāhir kī jāwe; miqdār yā wus'at-i-takhlīmīn.

2.—Miqdār-i-mu'ayan jisse tājāwuz na kiya jāwe; had; kisī amr kā hissa-i-mu'ayana; andūz-i-munāsib. [i-munāsib.

3.—Miqdār yā darja jo had se ziyāda (be-andāz) na ho; i'tidāl; zabt-

In measure, with measure—I'tidāl se yā i'tidāl ke sāth; had se ziyāda nahiñ; be-andāz nahiñ.—*Without, or beyond, measure*—Be-andāz; andāz se bahar; had se ziyāda; ba-had; bahut yā ifrāt se.

4.—Woh qā'ida jiske rū se kisi chīz kā miqdār daryāft karen; woh miqdār jiske mutābiq kisi chīz ki tashkhis qāim karen; woh qā'ida jiske mutābiq kisi chīz ki nisbat tajwiz karen yā uskā andāza thahrawēñ. God's goodness is the measure of his providence—Khudā ki neki se uski razzāqi

kā hāl daryāft ho-saktā hai.

5.—Woh āla jiske zarī'e se miqdār yā lambāyī-chaurāyī wagaira kā ta'ayun ho; māp; wazn; tol; bāt; paimāna; jarib.

6.—Pūrā yā kāfi miqdār.

7.—Miqdār-i-gair-nu'niyan; qadar; darja.

In some measure—Kisiqadar; kisi darje tak.—*A great measure*—Miqdār-i-kasir; bahut sā; hissa-i-kasir; bahut kuchh.

8.—Kisi maqsad ke anjām ki tadbir; koyi fi'l tadbir yā kār-rawāyī jo kisi amr kē takmil ke liye maqsūd ho; tadbir; tajwiz; upāi; tahaiya; fikr; 'ilāj; chāra.

“An extensive signification of the word, applicable to almost every act preparatory to a final end, and by which it is to be attained.” *Webster*.

An effectual measure—Tadbir jo kārgar ho; woh fikr jo apnā asar paidā kare.—*Political measures*—Mulki tadbireñ; woh bāteñ jinse intizām-i-riyāsat durust ho.—*Legislative measures*—Woh sab tadbir tajwiz yā kār-rawāyī jo kisi amr ki nisbat qāuñ banāne ke liye ki-jāe.

To have hard measure—Sakhti se bartā jānā; kisi ki nisbat yā uspar sakhti kī h.; kisi par kapāyī tashaddud yā zulm kā h.—*To take measures*—Taiyārī k.; sāmān k.; tahaiya k.; sūz-o-sāuñ durust k.; tadbir k.; zarī'a baham pahuñchāuñ.—*Lineal or long measure*—Lambāyī ki nāp; khutūt yā fīsilē ki paimāish.—*Liquid measure*—'Araq wagaira ki nāp.—*Square measure*—Mukassar paimāish; kisi sath ki lambāyī chaurāyī ki nāp.

Measure, v. t. 1.—Kisi qā'ide yā tariq-i-mu'niyan ke rū se kisi shai ke miqdār wagaira kā hisāb k. yā thahrānā; kisi chīz ke maqādir ya'ni lambāyī chaurāyī wagaira nikālñā; tashkhis k.; tajwiz k.; paimāish k.; nāpuñā; ta'ayun-i-qimat yā māliyat k.

2.—Tai k.; qat'-i-masāfat k.; chalnā; jānā. [muwāfiq k.]

3.—Ham-andāz k.; muwāfiq k.; barābar k.; kisi dūsri shai ke *Measure* your desires by your fortunes—Apni khwābishoh ko apni daulat ke ham-andāz karo; jitni daulat (jitnā māl-o-matā') tumhāre pēs ho usi ke mutābiq har shai ki khwābish karo.

4.—Nāp-kar d.; wazn kar-ke d.; tol-kar taqsim k.

Measure, v. i. Nāp yā paimāish meñ kisi andāz se h.; lambāyī chaurāyī yā motāyī meñ ek miqdār-i-khās r. [meñ pauu gaz hai.]

This piece of cloth measures three-fourths of a yard—Yah kapre kā tukrā nāp

Measured, a. 1.—Nāp wazn kiya huā yā tulā; i'tidāl par kiya huā; mu'tadil; barābar; yaksāñ; hamwār; mustaqil.

He walked with *measured* steps—Woh tol tol kar qadam rakhtā thā; woh tūle qadmoñ se chaltā thā; woh nāp nāp kar qadam uñhātā thā; uski chāl yaksāñ yā barābar thī.

2.—Mahdūd; mashrūt; muqaiyad; mu'niyan. [āni se.]

In no measured terms—Ba-'ibarat-i-mahdūd yā mashrūt nahiñ; kushāda-peh-

Measurement, n. 1.—Nāpnā; paimāish k.; nāp; paimāish; masāhat; nāp-jokh. [chanrāyī; 'arz-o-tūl.

2.—Jisqadar nāp yā paimāish se ṭhahro; miqdār; raqba; lambāyf-
Measuring, a. Jo nāp paimāish yā masāhat meñ musta'mal ho (kāṁ meñ
A measuring chain—Nāp (nāpne) kī zanjir; jarīb [āye).

Mechanic, n. Jo kaloñ yā auzārōñ se kāṁ kare; kāriḡar yā mazdūr par
kisān nahīñ; ahl-i-hirfa; ahl-i-san'at; woh shakhs jo lakrī yā loho
wagaira kī chizon se kisī qism kī ohiz yā kal wagaira jiske banāno
meñ auzār kī zarūrat paḡe banāwo.

Mechanic, a. 1.—Kaloñ se muta'alliq; kaloñ kī sākht ke fan se
Mechanical, a. ta'alluq yā nisbat r. w.; bartan asbāb auzār yā āraish
wagaira kī ohizon ke banāne ko hunar se mansūb.

He is employed in mechanical labour—Woh mazdūrī kartā hai; woh dast-kārī
meñ masrūf hai.—Ho lives by mechanical occupation—Woh dastkārī (hāth kī
mihnat) se basar-i-augāt kartā hai.

2.—Jo 'ilm-i-jarr-i-saqil ko qā'id ke mutābiq banāyā yā kiyā jāwe.

3.—Jo kal ko zarī'e so kiyā jāe; jo be chāhe yā koshish kiyo hotā
jāwe; jiskā wuqū' begair uskī ragbat ke ho; jo 'ādat ke zor se na kī
irāde yā fikr-o-taammul ke zarī'e so ho; jo mahz 'ādatan huā kare.

Mechanically, ad. 1.—Jarr-i-saqil ko qawā'id ke rū se; kāri-gāri se.

2.—Jismānī tāqat yā quwwat ke zarī'e se.

3.—Qawānīn-i-harakat ke rū so; az-khud; 'ādatan yā 'ādat ko zor
se; be-samjhe; be-chāhe; be irāda kiyo; yūhīhū; āp hī āp.

Mechanics, n. 'Ilm-i-jarr-i-saqil; woh 'ilm jismeñ ajsām par zor (bojh)
paḡe kā bayān hotā hai.

Mechanism n. Kal wagaira kī tarkīb sākht yā banāwat; purze; tor-
jor; jarr-i-saqil ke qā'id ke mutābiq kal kī barakat. [māhir.

Mechanist, n. Kal-sāz; kaloñ kī banāne w.; 'ilm-i-jarr-i-saqil meñ
Medal, n. Tagma; woh sikka jispar kisī qism kī naqsh wagaira kisī
mūjare yā kisī nāmī-girāmī shakhs ke yādgār ke liyo bauā diyā jāe
yā jo kisī ko uskī liyāqat ke silo meñ diyā jāe; tangā.

Meddle, v. i. Bilā zarūrat gustākhnā khwāh uā-muunāsib tarīq par kisī
dūsro ke kāṁ meñ sanuā; kisī nise kāṁ meñ sharīk h. jisso kuchh
sarokār yā ta'alluq na ho; kisī dūsro ke kāṁ meñ is tarah hāth dālūā
kī usso ranj paidā ho; bo kaho sune bich meñ paḡuā.

It is usually followed by *with*, sometimes by *in*.

To meddle and make—Dūsroñ ke ta'alluqāt meñ mudākhalat k.; daḡhl d.

Meddler, n. Daḡhl d. w.; be-jā mudākhalat k. w.; jis bāt se kuohh
sarokār na ho usmeñ jī lagāne yā hāth dālūo w.

Meddlesome, a. Mudākhalat-i-bejā kī 'ādī; jo gairoñ ko mu'āmalāt meñ
dast-andāzī kiyā kare; jo khud-ba-khud dūsroñ ko kāṁ meñ paḡuā
kare. [ho; jo darmiyān meñ hāil ho.

Mediate, a. 1.—Bich kī; biokhā; darmiyānī; jo do chizon ke bich meñ
2.—Bi-l-wāsta 'amal k. w.; dūsro ko zarī'o se kār-rawāyī k. w.

Mediate and immediate causes—Wujūh-i-bi-l-wāsta wa bilā-wāsta.

Mediate, v. i. Do yā zāid furīq ko darmiyān bataur unke dost-i-wāhid ke
paḡnā; darmiyānī yā miyān-jī banā; sūlis-i-bi-l-khair h.; wasātat k.;
do mutanāzi'in ko mābain raf'i-nizā' ke liye be-garazānā kār-rawāyī k.;
bich-bichāw k. [miyān meñ par-kar raf'i-shar-karānā (jhaḡrā miṭānā).

To mediate between parties or nations—Mutākhasimain yā qaumoñ ke dar

Mediate, v. t. Darmiyān meñ par ke karānā; apno wasile zarī'e yā was-ātāt se karānā; apno darmiyān yā bich meñ karānā.
To mediate a peace—Bich meñ par-kar sulh karānā.

Mediately, ad. Kisi ke darmiyān meñ; kisi ki wasātat se; kisi dūsre ke darmiyān (bich) meñ; ba-wasātat; kisi asl se nahīn balki far' se.

A landlord lets a holding to a tenant, and the tenant sub-lets a portion of it to an under-tenant. In this case, the sub-tenant holds his lands immediately of the tenant but *mediately* of the landlord.—Zamiūdār kuchh arāzi asāmi ko detā hai aur asāmi usmeñ se kuchh apne shikmī ko. Is sūrat meñ asāmi i-shikmī kā qabza ba-darja-i-ūlī asl kāsht-kār se lekin ba-darja-i-sūnī zamiūdār se hāsīl hotā hai (ya'ni use apni haqqiyat zamiūdār se *batavassut asl kāsht-kār* ke hāsīl hoti hai).

Mediation, n. Wasātat; darmiyānagī; bich-bichāw; jin shakhsen ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ uske nipṭāne ke liye parnā; shafā'at.

Mediator, n. Darmiyānī; mutawassit; miyāñjī; jo shakhs do farīq-i-mukhlā-lif ke darmiyān sulh karāne ki niyat se par; shafā'at k. w.; sālis-i-bi-l-Mediatorial, a. Miyāñjī-mausūb; darmiyānī ke muta'alliq. [khair.

Mediatorial character—Darmiyānī (bich wāle) ki hāsiyat.

Medical, a. 1.—Tibbī; tib kī; tabābat-mausūb; 'ilāj-mausūb; dawāon se muta'alliq; faun-i-sihhat-i-amrūz se nisbat r. w.; dāktari.

The medical profession—Tabābat; peshā-i-tabābat; tabīb log; atibbā; dāktar log.

A medical dictionary—Dawāon ki lugat.

2.—Sihhat-āwar; daf'-i-maraz kī quwwat r. w.; tibbī.

The medical properties of a plant—Kisi darakht kī khāsiyat-i-tibbī.

3.—Jo ta'lim-i-'ilm-i-tib ke liye manzū' yā qāim kiya gayā ho.

Medical schools.—Woh madrase jahan 'ilm-i-tib kī ta'lim ho yā jo us 'ilm kī ta'lim ke liye qāim ho.

Medicament, n. Jo shai bināriyon yā zaḥbmeñ ke achchhā karne ke liye kām meñ laiyā jae; dawā; 'ilāj; lep; zamād; marham.

Medicinal, a. 1.—Jismeñ maraz ke daf' yā kam karne kī khāsiyat ho; dāfi yā mukhaffi-i-maraz; sihbat-bakhsh yā mukhaffi-i-amrūz-i-jismānī; jisse badan kī bimāri dūr yā kam ho-jāwe.

2.—'Ilāj se muta'alliq; dawā se nisbat r. w.

Medicinally, ad. Dawā ke taur par; dawā kī khāsiyat rakhte huye; dawān; sihhat-i-maraz ke liye.

Medicine, n. 1.—Dawā; 'ilāj; dārū; darmān.

2.—Tib yā 'ilm-i-tib; woh 'ilm jo insidād sihhat yā khiffat-i-maraz-i-jism-i-insānī ke muta'alliq ho; baidak.

The study of medicine—Tahsil-i-tib yā 'ilm-i-tib.

Medico-legal, a. Wāqī'āt-i-tibbī ke lihāz se qānūn se ta'alluq r. w.

MEDIETAS LINGUAE, [Lat.] (Law). Majma'-i-ahī-i-jūri jismeñ ādhe log desī hōn aur ādhe gair mulk ke—Is qism kī jūri us waqt mu'uqūd hoti hai jab kisi gair mulk ke mulzam kī nisbat talīqāt-o-tajwīz darpesh ho.

Mediocre, a. Mutawassit qism kā; jismeñ darja-i-i'tidāl kī yā kam 'um-dagi ho; na bahut achchhā na bahut burā; mā'mūlī; 'ām qism kā.

Mediocrity, n. Darja-i-i'tidāl; ausat darje kī hālat; ausat darja; kuchh; kisiqadar.

Meditate, v. i. 1.—Gaur k.; kisi bāt ko fikr ke sūth sochnā; kisi bāt ko barābar sochte rahnā; kisi bāt ko dil meñ pher-phar kar ke samajh-nā; dhyān k.; sochnā; bichār k.; murāqabe meñ jānā.

- 2.—*Irāda* r.; *zihn* meñ r.; *niyat* r. [tajwīz k.
Meditate, v. t. *Mansūba* k.; *irāda* k.; *fikr* r.; *dil* meñ *mansūba* bāndhūā;
Meditation, n. *Gaur*; *fikr-o-taammul*; *kisī* bāt kā *dhyān* jo *khūb* yā
barābar banū *raho*; *barī* soch; *khaūz*; *kisī* bāt kī soch kā *dil* meñ
rahnā; *istigrāq*; *murāqaba*.
- Meditative*, a. 1.—*Gaur-o-fikr* kā 'ādī; *dhyān* meñ *lagā* *raho* w.
 2.—*Jisse* *kisī* bāt kā *khaūz* *pāyū* *jāe*; *jo* *kisī* bāt ke sochno meñ
sar ho yā uske liye *munāsib* ho.
- Medium*, n. 1.—*Kisī* *chīz* ke *anjām* kā *zarī'a*; *woh* *shai* *jiske* *zarī'e* se *kisī*
amr kā *wuqū'* ho; *kisī* bāt ke *hone* kā *wasīla*.
 2.—*Jo* *bīch* meñ yā *dūsrī* *chīz*on ko *darmiyān* *hail* ho; *bīch* kī *chīz*.
 3.—*Mutawassit* *jagah* yā *darja*; *ausat* *darja*.
 4.—*Ek* *qism* kā *kāgaz* jo *takhsīmān* 23 *inch* *lambā* aur 18 *inch*
chaurā *hotā* *hai* aur *chhāpne* meñ *kām* *ātā* *hai*. [yā *kiyā* *jāe*.
Meed, n. 1.—*In'ām*; *mu'awaza*; *sila*; *jo* *kuchh* *liyāqat* ko *sile* meñ *diyā*
Moek, a. 1.—*Hulm*; *zūd-ranj* *nabīn*; *burdbār*; *mutahammil*; *jo* *bātoñ*
ko *bardāsh*t *kare*; *mulāim-mizāj*; *narm-dil*; *mutī'*; *mutakabbir* *nabīn*.
 2.—*Khudā* kī *marzi* *par* *tawakkul* r. w.; *sābir* aur *mutahammil*.
Meet, v. t. 1.—*Milnā*; *mulāqāt* k.; *do* *muḥālif* *jawānib* se *ā-kar* *ekaṭṭhā*
h.; *rū-ba-rū* yā *dū-ba-dū* *h.*; *chār-chashm* *h.*; *do* *shakhsoñ* kī *nazroñ*
(ānkhon) kā *chār* *h.* [uske *bhāyī* se *sarak* *pir* *mulāqāt* *huyī*.
He met his brother on the road—*Woh apne bhāyī se sarak par milā*; *usse* aur
 2.—*Larāyī* meñ *bāham* *milnā* yā *muqābil* *h.*; *muqābala* k.
The armies met each other—*Faujēn bāham muqābil huyīñ*.
 3.—*Pānū*; *pahunchūā*; *kisī* *par* *nūzil* yā *wāqī'* *h.*; *milnā*.
The criminal has met the punishment he deserved—*Mujrim ne woh saza*
pāyī *jiskā* *woh sazāwār* *thā*; *us* *mujrim* kī *sazā-i-munāsib* *huyī*.
 4.—*Kisī* ke *haq* meñ *ri'āyat* k.
To meet half way—(a) *Fāsila-i-mu'āwī* se *ākar* *bāham* *milnā*. (b) *Badarja-*
j-musāwī *murā'at* k.; *āpas* meñ *kuchh* *kuchh* *chhoṛ-chhoṛ-ākar* *barābar* *ho-*
jānā—*To meet an argument*—*Kisī* *babs* ko *rad* k.; *kisī* *hujjat* kī *tardid* k.;
kisī *dalil* kā *jawāb* d.
Meet, v. i. 1.—*Ekāṭṭhā* *ho-jānā*; *nazdik* *pahunchī* *jānā*; *sāth* *ho-jānā*; *ek*
dūsrē se *mil* *jānā*; *chār-chashm* *dū-ba-dū* yā *muqābil* *ho-jānā*; *mulā-*
qāt *h.*; *milnā*.
My friend and I will meet on the road—*Mujh* se aur *mere* *dost* se *sarak* *par*
mulāqāt *ho gī*; *merā* aur *mere* *dost* kā *sāth* *rāste* meñ *ho-gā*. [larāyī b.
 2.—*Larāyī* meñ *bāham* *muqābil* *h.*; *muqābale* meñ *ānā*; *muqābala* yā
The armies met at Cabul—*Faujēn Kābul meñ bāham muqābil huyīñ*; *faujōñ*
kā *muqābala* *Kābul* meñ *huā*; *faujōñ* ke *mābain* *Kābul* meñ *larāyī* *huyī*.
 3.—*Yakjā* *h.*; *ekaṭṭhā* *h.*; *jam'* *h.*; *bnṭurūā*; *jālsa* k.
The council met at 10 o' clock—*Kaunsaal* ke *log* *das* *baje* *jam'* *huyē*; *arbnṭh-*
i-kaunsaal kā *jālsa* *das* *baje* *huā*.
To meet with—(a) *Milnā*; *āge* *par* *jānā*; *āsmne* *par* *jānā*; *ā-paṇnā*. (b) Often
with the sense of an unexpected event. We met with many things worthy of
observation—*Ham* *logoñ* ko *bahut* *si* *chīzēñ* *jo* *lihāz* ke *qābil* *thiñ* *mil* *gayīñ*;
lihāz ke *qābil* *bahut* *si* *chīzēñ* *ham* *logoñ* ke *āsmne* *par* *gayīñ*. (c) *Mulāqī* *h.*
ambat meñ *sharīk* *h.*; *sāth* *h.*; *milnā*.—*He shall meet with us there*—*Woh*
ham *logoñ* se *wahāñ* *par* *milegā*; *uskā* *sāth* *ham* *logoñ* se *us* *jagah* *ho-gā*.
 (c) *Kisī* *āise* *nugsan* *wagaira* kā *sahūñ* *jiskī* *ummed* *pahle* se *na* *ho*; *kisī* *balā*

meñ daf'atan parjānū (mubtalā yā giriftār ho-jānū).—To 'meet with a fall—Yakāyak gir parnā.—To meet with a loss—Daf'atan nuqsān uñhānū. (d) Muqābala k.; sahnā; kisi balā meñ parnā.

Meet, a. Munāsib; sazāwār; hasb-i-hāl; lāiq; kisi kām yā maqsad ke anjām ke lāiq; taiyār yā durust; subhite kā.

Meeting, n. 1.—Yakjā h.; ijtīmā'; ch'ir-chashmī; mulāqāt; didār; wisāl. A meeting of friends—Dostān lā yakjā h.; ijtīmā'-i-ahbāb; didār yā wisāl-i-ahbāb; ahbāb ki mulāqāt.

2.—Jamā'at; majma'; log jo eka'thlā hoñ; jalsa; mahfil; sabhā.

The meeting was numerous—Majma' kasir thā; bahut se log eka'thlā the.

—The meeting dissolved at sunset—Gurūb-i-āftāb ke waqt jalsa baikhāst hoā; āftāb dūbne par mahfil (sabhā) uñhī.

Melancholy, n. Mālikhūlyā; ranj ke sadme se dil kī pazhmurdagi; afsur-dagi-i-khātir; udāsī; malāl; tabī'at kā bahut aur barābar murjīhāyā (udās) rahuā; udāsī jo shiddat se aur hardam chhāyī rahe.

Melancholy, a. 1.—Udās; afsurda-dil; pazhmurda-khātir—jaise shakhs.

2.—Jo 'ādatan maginūm (udās) rahe—jaise tabī'at; ranjida; tārik.

3.—Āfat-nāk; ranj-āwar; gam-nāk; jisse koyī sakht balā paidā ho khwāh kisi bare ranj kā sāmuā ho.

MELLEE, n. (mī-lā') (Fr.) Larāyī jismeñ harne wāle bīham ma'khilūt ho-jāñ; dhūngā-mushṭī; hāthā-bāñhī yā hāthā-pāñī; haugāma; larāyī jis-meñ donoñ furq hāthoñ-hāth lareñ; muṭhbheṛ.

Meliorate, v. t. Aur achchhā k.; bihtar banānā; taraqqī d.; aur 'umda k.; mulāim k.; kam talkh aur nā-guwar kar- d.

Mellow, a. 1.—Narm; mulāim; sakht karakht chimṛī yā karā nahīn.

2.—Pukhtagi se mulāim; gudāz; gulgulā; pukhta; rasida; pakkā.

A mellow apple—Seb-i-gudāz yā pukhta; seb jo pak kar mulāim ho-gayā ho.

3.—Narm; mulāim; sakht nahīn; dhañsāū; bhurbhura.

A mellow soil—Mulāim zamīn; bhurbhuri mīṭī.

4.—Jo hawās-i-khamsa ko karakht yā nā-guwar na ma'lūm ho; mulāim; 'umda; naṭis; nāzūk; latīf.

“Said of sound, colour, flavour, and the like.” Webster.

5.—Khūh pukhta; su-rasida; khush yā khush-mizāj; mahzūz.

6.—Nashe se masrūr; nashe ke surūr meñ; kisiqadar ma'khmūr; nashe meñ chūr nahīn; madh-mātā.

Mellow, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagi ko pahuñchānā; pakākar mulāim kar d.; 'umda aur uafis kar d.; pakue yā bahut dīnoñ tak rahue kī wajh se kisi shai kī sakhtī ko raf kar-d.

2.—Narm k.; tor d.; chūr chūr kar d.

Earth is mellowed by frost—Pāle se mīṭī narm yā bhurbhuri ho-jāti hai.

Mellow, v. t. Mulāim ho-jānā; paknā; ghul jānī; narm ho-jānā; pukhta ho-jānā; 'umdagī ko pahuñchuā; dīmāg ko pahuñchuā.

Fruit, when taken from the tree, soon mellow—Phal jab darakht se tūṭtā hai jald pak jāti hai.—Wine mellow with age—Dīn pākar sharāb 'umda ho-jāti hai; joñ joñ dīn guzarte haiñ sharāb apne dīmāg ko pahuñchti jāti hai (usmeñ 'umdagī āti jāti hai).

Melodious, a. Khush-ilhān; khush-āwāz; surilā; suune meñ achchhā; mīṭhā yā mīṭhī [khush-ilhānī; khush-awāyī.

Melody, n. Sur chāhe gīuc meñ ho yā bajāne meñ; lui; rāg; tarāna;

Melt, *v. t.* 1.—Galānā; ghulānā; pighlānā; teghlānā; kisi munjamid shai ko garmī ke zarī'e se raqīq yā saiyāl k.; pānī kar-d. [narm kar d.]

2.—Muhabbat rahmī yā ham-durdī wagaira se mulāim kar d.;

3.—Kamzor kar d.; za'if kar d.; kisi shai kī mazbūtī ko bāqī rahus na d. [jānā; saiyāl ho jānī; pānī ho-jānā.]

Melt, *v. i.* 1.—Gal jānā; ghul jānā; pighal jānā; teghal jānā; raqīq ho

2.—Narm mulāim yā halīm h.; pighal jānā; pasijūnā; muhabbat wagaira se narm ho-jānā; kamzor ho-jānā; shikast ho-jānā yā tūṭ jānā; riqqat ā-jānā; mar'ūb ho-jānā.

Member, *n.* 1.—'Azw; ang; masulan hāth pair kān ungli wagaira.

2.—Kisi jamā'at yā guroh kā ek shakhs; yake-uz-arbāb-i-majlis wagaira; kisi jamā'at kā sharik; woh shakhs jo kisi majme' meñ shirkat rakkhe; kisi jalso kā sharik (nskā ek rukn); mimbar. [mimbarī.]

Membership, *n.* Shirkat-i-jalsa; kisi jamā'at yā guroh meñ sharik h.;

Memento, *n.* Ishāra; kināya; imā; kisi bāt kā sochānā; yād-dihī; yād-dilāno ke liye ittilī; woh shai yā amr jisse koyī bāt yād āye.

Memoir, *n.* 1.—Tazkira yā sarguzasht; woh hālāt jo likhne wāle ke zātī tajribe aur yāddāshst se likhe jāen; kisi amr ke sawānih jismeñ sāniha-nigār khud bhī sharik rahā ho; bilā-tartīb aur nā-mukammal dāstān.

2.—Kisi shakhs kā sarguzasht; sawānih-i-'umrī; beshtar woh sawānih-i-'umrī jinmeñ tartīb aur takmil kā lihāz khās taur par na rakkhā jāe.

3.—Kisi shai-i-qābil-i-lihāz kī kaifiyat; kisi shai ke muta'alliq tah-qiqāt kī kaifiyat-i-tahrīrī; kisi jamā'at kī rūdād aur kār-rawāyī.

Memorable, *a.* Yād rakhne ke laiq; mashhūr; ma'rūf; muhtāz; nāmwar; qābil-i-yād.

Memorandum, *n.* 1.—Jis shai kā yād rakhnā manzūr ho nskā nawishta; yād-dāshst; kisi bāt kī yād-dihī ke liye mukhtasar tahrīr; khilāsa.

2.—(Law) Kisi mu'āmalā kī mukhtasar yād dāshst-i-tahrīrī yā kisi dastāwez kā khāka; wasīqa jo ba-tarz-i-mukhtasar aur mujmal likhā jāe.

Memorandum-book—Kitāb jismeñ yād-dāshst ke liye bāteñ likh lī jāti hātī; yād-dāshst kī kitāb.

MEMORIA TECHNICA, *n.* [Lat.] Woh tadbīr jo hāfize ko madad dono ke liye kī-jāwe; woh bāt jo kisi shai ke yād rakhne ke liye soch

Memorial, *a.* 1.—Yādgār; jisse koyī bāt yād rahe. [kar nikāl jāe.]

2.—Jo yād raho; jo bhūlā na ho.

Memorial possession—Qabza jiski kaifiyat wāqifin ko yād ho.

Memorial, *n.* 1.—Woh shai jo kisi shakhs yā sānihe wagaira kī yādgār ke liye muqsūd ho; usī chīz jisko zarī'e se koyī dūsri chīz yād rah sake; yādgār.

2.—Wāq'āt kī kaifiyat-i-tahrīrī jo majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn yā dūsre majm'e yā shakhs ke huzūr meñ bheji yā pesh kī jāwe; surāhat -i-wāq'āt jo darḥwāst ke shumūl meñ pesh kī jāe; 'arz-dāshst; wājibu-

Memorialist, *n.* 1.—'Arz-dāshst li' shno w. [l-'arz; 'arzi.]

2.—Woh shakhs jo majma'-i-wāzi'in-i-qawānīn khwāh kisi dūsre majme' yā shakhs ke huzūr meñ koyī 'arz-dāshst pesh kare; sāil.

Memorialize, *v. t.* Kisi ke huzūr meñ 'arzdāshst yā wājibu-l-'arz guzrānnā khwāh pesh k.; wāq'āt kī kaifiyat 'arzi ke zarī'e se pesh k.

MEMORITER, *ad.* [Lat.] Hāfize se; yād se; zihn se.

Memory, *n.* 1.—Hāfiza; quwwat-i-hāfiza; woh zihni quwwat jisko zarī'e se khayālāt yā wāq'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim rahe; sudh; chet.

To escape from memory—Bhūlnī; bhūl jānā; yād na rahnā.

2.—Woh zamāna jiske andar guzri hui bāteñ yād nah sakeñ; woh muddat jiske mābain wāqī'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim raho yā rah-sake; yād; hosh; surt.

The revolution in the Punjab was before my memory—Jis zamāne meñ inqilāb-i-riyāzat Panjāb meñ huā woh meri yād se bāhar hai (mujhe yād nahin ātā)

—The revolution in Cabul was within the author's memory—Kābul meñ inqilāb-i-saltanat us waqt huā jo musannif ko yād hai (yā yad ā-saktā hai).

3.—Kisi shakhs yā mājare kī yād jo zamāna-i-ba'd tak qāim rahi; bāteñ kā piche se barābar yād rahnā; bhūl na jānā; yād rakkhe jāne kī hālat; farāmoshī se barāst. [lānā yā zāhir k.; dhāmkānā; dhāmkī d.

Menace, v. t. 1.—Kisi par āfat nāzil karne kī ragbat yā uskā irāda dekh-
[2] "Usually followed by *with* before the event threatened." Webster.

2.—Kisi ko dhāmkī d.; darānā dar dekhānā yā mukhawwak k.; khauf-zada k.; kisi ke dīl meñ is bāt kā khayāl paidā karānā kī fulān shakhs ham se badī karegā [dhāmkī; tahdid; takhwif; ghurkī; ānkheñ dekhānā.

Menace, n. Kisi āfat ke nāzil karne kī khwāhish yā uske irāde kī numāish; Mend, v. t. 1.—Marammat k. masalan kisi tūṭī phaṭī bigri sarī gali wāgaira ehiz kī; jo ehiz kisiqadar kharāb ho-gayī yā bigar gayī ho usko phir se durust kar d.; paiwand lagānā, joṛ lagānā; phir se sudhārnā yā murattab k. [re kī marammat k.

To mend a road—Tūṭī sarak kī marammat k.—To mend a garment—Phaṭe kap-

2.—Ilālat-i-sihhat meñ az sar-i-nau kar d.; badal kar aur ahelehā kar d.; ṭhik yā durust kar d.; islāh k.; jald jald barhānā; tez k.

To mend a feeble or broken constitution—Kamzor yā ukhṛe huye jism ko phir se sahīb-o-salim k.—To mend one's manners—Kisi ke atwār kī islāh k.; kisi kī

3.—Madad d.; taraqqī d.; bihtar k. [chāl sudhārnā.

This plausible apology does not mend the matter—Is rāst-namā ma'zarat se is mu'āmla meñ bihtari nahin hoti; is ma'zarat se jo zāhir meñ durust hai bigri hui bāt bin nahin jāti. [raqqī pānā.

Mend, v. i. Bihtar h.; pahle se ahelehā h.; bihtari kī hālat meñ h.; ta-
A sick man mends (is convalescent)—Bimār shakhs rū-ba-sihhat hotā hai (ya'nī uski tabī'at ahelehi hone lagi yā sihhat par āti hai).

Mendacious, a. Dagā-bāz; dhokhā done kā 'ādī; kāzib; darog go; jhūṭhā.

Mendacity, n. Dagābāzi; dhokhā dene kī khwāhish yā uski taraf ināilān; jhūṭh kahne kī 'ādāt; darog-goyī; jhūṭhāyī.

Menial, a. 1.—Naukaron ke muta'alliq; mulāzimīn-i-khāngī se nisbat r. w.; khidmat-garōn se mansūb; zalil; chhoṭā.

These men are employed to perform only menial offices—Yah log sirf un kāmōn ke karne ko liye muta'aiyan haiñ jo khidmatgār kiya karte haiñ; yah log sirf chhoṭe chhoṭe kāmōn (khidmāt-i-aduā) ko liye muqarrar haiñ.

2.—Naukaron ke zirge se muta'alliq; silsila-i-khuddām se muta'al-liq yā yake-az-khuddām; ok shāgird-pesha; chhoṭī chhoṭī khidmateñ k. w.; khidmat-guzār yā khidmati. [mat ko liye muta'aiyan ho.

A menial servant—Naukar; chākar; khidmatgār; shāgird; woh mulāzim jo khid-

Menial, n. 1—Vide menial servant.

2.—Kamīna; nisā shakhs jiski chāl yā tabī'at zalil (uēhī) ho.

MENSA, n. (Lat.)—

A mensa et toro—(Law) Sono aur khāno se. Ek qism kā talāq jisko zari'o se

zaujatain (jorū aur khasam) meñ 'alāhidagī to ho-jāti hai par shūdi kā rishta nahīn tūttā. [matlab.

MENS LEGIS, (Lat.) Manshā-i-qānūn; nafs-i-qānūn; qānūn kā asl
Mental, *a.* Dil kā yā ki; dili; zihni; 'aqlī; mudrika; samajh ke muta-
 'alliq. [sarāsari tarīq par kuchh kahuā.

Mention, *n.* Yād-dihī; tazkira; zikr; mazkūr; charchā; kisi shai ki nisbat
To make mention of—Tazkira yā zikr k.; mazkūr k.; charchā k. yā chālānā; kisi
 shakhs yā chiz ki nisbat sarāsari taur par kuchh kahuā; bat chālānā.

Mention, *v. t.* Kisi kā tazkira k.; kuchh thorī sā kah-kar mas'alan nām
 wāgaira le-kar kisi ki taraf mukhtāb karānā; kisi ko yād dilānā; kisi
 kā zikr-i-mukhtasar k.; nām l.; kuchh kah d.; kisi wāq'ā-i-khās kā za-
 bānī kahuā yā likhnā.

Mentionable, *a.* Tazkire ke qābil; zikr ke lāiq; jiskī charchā kar-sakeñ.

Mercantile, *a.* Saudāgaron yā unke kār-o-bār se muta'alliq; tijārat se
 mausūb; ajnās ki kharīd-o-farokht se ta'alluq r. w.; mahājani; tijāratī;
 tirājat k. w.; saudāgari k. w.

Merchandise, *n. l.*—Saudāgari; tijārat; bewpār yā byāpār.

2.—Ashyā-i-tijārat; saudāgari kā māl; jo kuchh saudāgar log kharīd-
 farokht karen; asbāb; ajnās; māl; saudā; saudā-sulf.

☞ "Provisions daily sold in market, horses, cattle, and fuel, are
 not usually included in the term, and *real estate* never." Webster.

Merchant, *n.* Barā saudāgar; tājir-i-kalān; jo shakhs chizeñ is garaz se
 kharīd kare ki unheñ phir beche; jo shakhs asbāb kharīd-farokht kiyā
 kartā hai; saudāgar; bewpārī yā baipārī; baujārā.

Merchant-man, *n.* Saudāgari kā jahāz; tijārat kā jahāz; woh jahāz jispar
 asbāb lad-kar dūse mulkon meñ jāwe.

☞ Distinguished from a *man-of-war*.

[sab.

Merchantry, *n.* Saudāgaron ki jamā'at; kul saudāgar; jitne tājir hon woh

Merciful, *a. l.*—Rahīm; jismeñ rahm ho; jo rahm kare; jo mujrimon
 par rahm kar-ke unke jarāim mu'af kar-de; jo af'al-i-had ki sazā-dihī
 par rāgib na ho. [kā dukh samjhe.

2.—Īzā-rasānī par māl nahīn; sang-dil nahīn; narm-dil; jo dūron

Merciless, *a.* Be-rahm; be-pir; nā-tars; jismeñ rahm na ho; sang-dil yā
 sakht-dil; jiskā dil patthar sā ho; jiskī tabī'at patthar si ho; be-dard;
A merciless tyrant—Zālim-i-be-rahm. [jisko tars na āye.

2.—Sang-dil; sakht; karā; jo kisi ko nā chhore; jo be-rahmī se
 'amal kare. [kuchh unke sāmne pāre sab ko bahū le-jāen.

The *merciless* waves—Sakht lahreñ; aisi lahreñ jo kisi ko nā chhoreñ ya'ni jo

Mercurial, *a. l.*—'Utārid-sifat; chust; chālāk; phurtilā; zinda-dil;
 garmjosh yā qawī; musta'id. [nation—Qaum-i-zinda-dil; musta'id qaum.

A mercurial youth—Phurtilā jāwān; chust-o-chālāk jāwān—*A mercurial*

2.—Rupaye paidā k. w.; makkār.

3.—Simābī; jismeñ pārā ho; jiskī tarkīb pāre se ho; pāre kā.

Mercurial medicines—Dawāen jinki tarkīb pāre se ho; dawāen jismeñ pārā

Mercury, *n. l.*—'Utārid; budh; dabīr-i-falak. [milā ho.

2.—Pārā; simāb. [dūt. Akhbār.

3.—Khabar-rasān; harkāra; woh laṛkā jo khabar lekar bhejā jāe;

Mercy, *n. l.*—Rahm; rahmat; dayā; khatāon par chashm-poshī ki
 khwāhish; jis bartāw kā mujrim sazāwār ho uske sāth usse 'umda

bartāw; mujrīm yā madyūn par tars khā-kar insāf se dar-guzarne ta'zīr ke mu'āf karne yā dāin ke bakhsh dene kī khwāhish; 'afw; āmurzish; mihr; shafā'at; karam; shafaqat.

2.—Rahm khwāh shafaqat kā fi'l yā uskū bartāw; dard; tars; narmi; mulāimat; tarāhhum.

To be, or to lie, at the mercy of—Kisī ke iḥtiyār meṁ bil-kul h.; kisi ke rahm yā shafaqat ke siwā aur koyī zarī'a haḥāw kā na r.; kisi ko hāth meṁ istarāh h. kī wahi jo chāho kare; sarāsar kisi ke bas meṁ yā uski marzī ke tābi' h. *The accused is at the mercy of the Court*—Mulzam bi-l-kul 'adālat ke iḥtiyār meṁ hai; 'adālat ke rahm ke siwā mulzam ko apno haḥāw kā aur koyī zarī'a nahīn hai; woh tamāmtar 'adālat ke hāth meṁ hai 'adālat jo chāhe kare—*To cry mercy*—Mu'āf māṅgnā; mu'āfi kā khwāstgār h.; mu'āfi chāhuā; ma'zarat k.; yah kaluā kī mere hāl par rahm karo meri jān-bakhshī karo yā mujhe chhoṛ do.

Mere, a. Sirf yah aur kuchh nahīn; fulān shai ke siwā aur koyī chīz nahīn; yahī yā wahi; aur sab se 'abālida; mahiz; nirā; uirālā; nipaṭ; faqat; mujarrad.

Merely, ad. l.—Bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; sāf-sāf; nirā.

2.—Sirf; faqat; isī tarāh aur kisi nihj par nahīn; juz iske aur kisi maqsad se nahīn; itne-hī ke liye; sārā maqsad mudda'ā yā maushā yahī hai.

I undertook this work merely for the benefit of my countrymen—Sirf (mahiz yā faqat) apne ham-watanoṁ ke fāide ke liye main ne is kitāb kā taiyār k. gawārā kiyā. [jazb kar d.]

Merge, v. t. Garq kar d.; ḍubā d.; ek shai ko dūsrī shai meṁ shāmil yā **Merge, v. i.** Garq yā mugarraḡ ho-jūnā; ḍub jānā; shāmil yā jazb ho-jānā; kisi shai kā dūsrī shai meṁ is tarāh mil jānā kī phir uskū patā na lage. [dūsrī mu'āhade meṁ jazb yā shāmil ho-jūnā.]

Merger, n. (Law) Ek haqqiyat khwāh mu'āhade kā dūsrī haqqiyat yā **Meridian, n. l.**—Dopahar; nīmroz; zuhr. [balandī; 'urūj; kamāl.]

2.—Kāmyābi yā iqbālmaudi wagnira kā ā'lā-tarīn martaba; auj; *Calculated for or fitted or adapted to, the meridian of*—Kisi shai ke hālāt-i-muta'alliq-i-maqūn yā uski hāsiyat khwāh khās zarūriyāt ke hasb-i-hāl yā uske liye munāsib—*This measure is adapted to the meridian of that country*—Yah tadbīr yā tajwīz us mulk ke liye ba-dihūz wāḥid ke hālāt khwāh khās zarūraton ke munāsib hai.

Merit, n. l.—Nekī yā 'umdagī jiske zarī'e se koyī shakhs 'izzat yā samra-i-nek kā mustahaq hotā hai; qābiliyat; liyāqat; koyī kām yā 'umda bāt jiske bā'is se 'izzat hotī yā jiskā jazā-i-nek miltā hai.

☞ "Applied to morals, to excellence in writing, or to valuable servi-

2.—Waq'at; 'umdagī; khūbī; achhāyī. [ces of any kind." *Webster*.

☞ Applied to things.

3.—Woh samra-i-nek jiskā koyī mustahaq ho; haqq-i-wājib; samra-i-liyāqat; woh shai jo koyī mihuat yā liyāqat se hāsil kare.

4.—*pl.* Husn-o-qubh; rūḍād; haqqat-i-hāl.

Merit, v. t. l.—Musta'idī yā husn-i-khīdmatī ke zarī'e se hāsil k.; mustahaq h.; lāiq h.; saẓāwar h.; bataur in'ām ke talab karne kā haq-r.

2.—Wājib h.; lāiq h.; mustaujib h.; saẓāwār h.; shāyān h.

☞ In an ill sense.

Every violation of law *merits* punishment—Qānun kī har ek khilāf-warzī wā-jibu-t-ta'zīr (sazā ke lāiq) hoti hai.

Meritorious, *a.* Shāista; hāista; in'ām yā 'izzat 'ke lāiq; mu'awaze ke qābil; 'umda; lihāz ta'zīm yā nāmwarī wagaira ke lāiq.

Meritorious services—Khidmāt-i-shāista yā hāista; 'umda 'umda yā achche kām.

Merriment, *n.* Khushi; khel jiske sāth shor-o-gul bhī ho; chuhāl; hañsī-thaṭṭhe yā gul-gapāre ke sāth khushi.

Merry *a.* 1.—Khushi aur pur-shor; khushī so shor machātā hnā; tihāyat zarif aur khush-mizāj; masrūr; bashshāsh; itnā khush ki qahqahā mār

2.—Jisse hañsī yā khushī paidā ho. [ke hañs uṭhe.

A merry jest—Aisā thaṭṭhā jispar koī hañs uṭhe yā khush ho—To make merry—Khush h; bashshāsh yā mahzūz rahnā; hañsī-khushī se khānā-piñā; khāte-pite aur qahqahē urāte jānā.

Mesh, *n.* Jāl kā sūrākh; jāli; shabka.

Mesne, (meen) *a.* (Law) Daruiyānī; bīch kā; mutawassit.

Mesne process—Hukmnāma ya kār-rawāyī-i-daruiyānī; woh kār-rawāyī jo kisī muqaddame ke ibtidā aur intihā (shurū' aur ākhir) ke daruiyān ho; kār-rawāyī -i-mutawassit—*Mesne profits*—Wāsilāt; zar-i-wāsilāt; jāedād-i-gair-manquḷa kā mauāf' jo aiyām-i-be-dakhlī-i-nājiz ki bābat uske mālīk ko milā hai; arfīzī wagaira ki āmadani jo be-jā mudākhalat karne wālē ko hāsīl huyī ho aur jisko mālīk-i-zī-haq mudākhalat-i-bejā ki nālīsh meñ dilā-pā saktā hai.

Mess, *n.* 1. Jis-qadar khānā ek martaba pakāyā yā khāne ke liye chunā jāe; shakhs-i-wāhid yā ashkhās-i-muta'addid ko ek martaba khāne ke liye gizā. [khāne ke liye sāmne rakkhī jāe.

A mess of pottage—Jis-qadar gosht aur sabzī (tarkārī) ek martaba pakāyī yā

2.—Woh log jinkā khānā yakjāyī taiyār hotā hai aur jo ekaṭṭhā khāte hañ; khūsusan faujī afsar jo ek-hī dastar-khwān par (ekaṭṭhā yā bāham) khāte hañ.

3.—Khichrī; mukhtalif chūzeñ jo be-tamizī se bāham makhlūt kar dijāweñ; intishār; pareskānī; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad.

By mixing these papers together, he has made a mess of them—In kāgazāt ko bāham milā-kar usne bataur khichrī ke kar diyā; khalt-malt karke usne in kāgazōñ ko muntashar kar diyā. [piyāla h.; ekaṭṭhā khānā khānā.

Mess, *v. i.* Khānā; ek sāth khānā; ham-ta'am h.; ham-nawāla-o-hum.

Message, *n.* Koyī tahrīrī yā zabānī ittilā' yā khabar wagaira jo ek shakhs dūsre shakhs ke pās bheje; paigām; payām; khabar; sañdesā; samāchār.

Messenger, *n.* Khabar lejāne w.; nāmabar; qāsīd; paigām-bar; harkāra; jo shakhs zabānī yā tahrīrī ittilā' khabar yā da'wat kā khat wagaira pahunchāwe.

Messuage, *n.* (Law) Makān-i-maskūna ma' 'imārathā-i-mulhiqa wa sahn wa arāzī i-muttasila jo usī gharāne ko logoñ ke sarf ke liye makhsūs hoñ; rahne kā makān aur woh dūsre makānāt aur sahn wagaira jo usko muta'allīq hoñ.

Metal, *n.* 1.—Filz; dhāt—jaise sonā chāñdī tāñbī lohā jasta wagaira.

2.—Kankar yā patthar ke reze jo saṛak par bichhāye jāto hañ.

Metal, *v. t.* Saṛak wagaira par patthar ke reze yā kankar bichhānā.

Metallīc, *a.* Dhāt kā; filzī; dhāt kī mānīnd.

Mete, *n.* Paimānīsh; had; sarhad.

☞ Used chiefly in the plural, in the phrase *metes and bounds*.

To divide an estate by *metes and bounds*.—Kisi mahāl (haqqiyat-i-arūzī) ko paimānish aur had-bandī ke zari'e se taqsim k.

Method, n. 1.—Tartib; kisi bāt ke karne kā bū-qā'ida tariq yā tarz; tarz-i-khās; nafsu-l-amr ke izhār yā tahqīqāt kā 'aqli tariq; qā'ida; nazm; taur; dhang; dhab.

Without *method*, business of any kind will fall into confusion—Be-gair tartīb ke har tarah kā kām muntashar ho-jūgī; bad-nazmī har shai ko muntashar kar-degi.

2.—Silsila jo kisi shakhs ke liye maḥsūs ho; safāyī aur wazāhat se kisi shai kā peśh k.; nazm tanzil yā tartīb; intizām.

Methodical, a. Bā-qā'ida murattab; munāsib aur aslī tariq par tartīb diyā huā; aisi tarah tartīb pāye huye ki kisi shai ki tawzih meñ madad mile; musalsal; bū-qā'ida; bā-tartīb; tartīb-wār.

Methodical accounts—Hisāb jo bū-qā'ida murattab hoñ.—The *methodical* arrangement of the parts of an argument—Kisi bahs ke ajzā ki musalsal tartīb.

Methodically, ad. Tartīb ke sāth; qā'ide se; aslī silsile ke mutābiq; aise dhang yā tartīb se ki usse taklif na ho. [d. ki usse suhūlat ho.

Methodize, v. t. Tartīb d.; qā'ide yā silsile se durust kar-d.; aisi tartīb

Midday, n. Nim-roz; do-pahar; zuhr; nisfu-u-nihār.

Midday, a. Do-pahar kā; zuhri yā zuhr kā. [barābar fasl par.

Middle, a. Darmiyānī; bich kā; mutawassit; ausat kā; donoñ taraf se The *middle* station of life—Zindagi ki hālat-i-mutawassit; na bahut amīrī na bahut garībī. The *middle* course is most safe—Ausat kā tariq nihāyat mahfūz hotā hai ya'nī kisi bāt meñ ziyādatī khatar-nāik hotī hai. [pounds.

Middle is sometimes used in the formation of self-explaining compounds. **Middle-aged, a.** Mutawassit 'umr kā; adber; insān ki ma'mūlī 'umr ke qarīb qarīb nisf tak pahunchā huā; paintis yā ehālis baras se lekar paintālis yā pachās baras tak kā.

Middling, a. Mutawassit rntbe hālat qad yā sifat kā; donoñ taraf se yak-gūna barābar; na bahut ziyāda na bahut kam; darmiyānī; bich kā; ma'mūlī; rāsī; ausat darje kā; na bahut ā'lā na bahut adnā.

Midnight, n. Nisfu-l-lail; ādhī rāt; rāt ko hārāh bajē; nisf shab.

Midnight, a. 1.—Ādhī rāt kā; nīm-shabī; jiskā wuqū' nisfu-l-lail meñ ho.

Midnight studies—Woh tahsil-i-'ilm jo nisf shab ko ki-jāe; ādhī rāt kā likhnā parhnā. [bahut hī yā nipat āndherā.

2.—Utnā āndherā jitnā ki ādhī rāt ke hotā hai; nihāyat tārīk; **Midst, n.** Darmiyānī yā bich kā hissa; darmiyān; bich.

In the midst of—Darmiyān meñ; kisi shai se gbire rahne ki hālat meñ; kisi shai meñ mubtalā rahne ki hālat meñ; jis hālat meñ kisi shai kā nihāyat hujūm raho; us hālat meñ jab kisi shai kā saḥit galaba rahe; 'ain kisi bāt ke darmiyān yā bich meñ.

Midwife, n. Dāyī-janānī; woh 'aurat jo dūsrī 'auraton ko larḳā janne ke waqt madad de; 'aurat jo larḳe janāne ke fan meñ mābir ho; qābila.

Midwifery, n. 1.—Larḳā janāne kā fan.

2.—Larḳā janānā; larḳe ki paidāish meñ mu'yīn h.

Mien, n. Nazar; waz'; dhang; tariq; zūhiri sūrat; chāl; chāl-dhāl; chalan.

Might, n. Jismānī yā zihnī quwwat khwāh tāqat; irāde yā khayāl ki mazbūti; kisi kām ke anjām kā zarī'a yā wasila; qābiliyāt; istitā'at; zor; maḥdūr; qābū.

To do a thing with all one's *might*—Koyī bāt apne hatta-l-maḥdūr k. (uske karne meñ koyī daḳīqa uṭhā na r.)—*With might and main*—Jahūn tak zor

quwwat yā tāqat ho; jabān tak koshish ho-sake; hatta-l-maqdūr; zor bhar; jabān tak lau pare; hatta-l-imkān; qūbū bhar.

Mightily, ad. 1.—Zor se; baṛī tan-dihī se; quwwat se; mazbūtī se; harī koshish yā musta'idi se. [quial.]

2.—Buhut yā bahut hī; nihāyat; ba-darja-i-gāyat; bahadde (Collo.)

Mighty, a. 1.—Baṛā mazbūt; nihāyat zorāwar; qawī; tez; waq'at r. w.

2.—Bahut baṛā; qad tāsīr yā sifāt meñ baṛā; aham; 'azīm.

3.—Jisse quwwat zāhir ho; jo tāqat ke zor se kiya jāe; 'ajīb-o-

4.—Nihāyat 'umdā; achchhā; baṛā. [garib.]

Mighty, ad. Bahut yā bahut hī; nihāyat; az-bas; az-had (Colloquial).

Migrate, v. i. 1.—Sukūnat ikhtiyār karne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt se dūse mulk yā riyāsāt meñ jānā; tabdīl-i-sukūnat k.; naql-i-watan k.; sukūnat-i-mustaṣil yā chand roz ke liye ek mulk ko chhor-kar dūse mulk meñ jā-rahnā. [Webster.]

“To change residence in the same city or state is not to migrate.”

2.—Mausim-i-khizān meñ thandhe mulk se garm mulk meñ jānā aur phir fasl-i-bahār meñ palāt ānā—jaise parindon kā.

Migration, n. Ek bādshāhat riyāsāt yā mulk ko chhor ke dūsrī bādshāhat wagaira meñ sukūnat-i-dawāmī yā 'arizī ke liye jā-basnā; naql-i-watan; naql-i-makān. [jākar rahne w.]

Migratory, a. 1.—Naql-i-watan k. w.; ek mulk se dūse mulk meñ

2.—Gardinda; ghumantā; charāyī ke liye kabhī dūsrī jagah jāne w.; garm mulk se thandhe mulk meñ jāne w.

Mild, a. 1.—Rahm-dīl; jiskā dil mulāim aur salīm ho; salīmu-t-tab'; mīrbān; rahīm; shafaqat-farmā; karā sakht yā sang-dīl nahīn.

2.—Jisse sakhtī yā tursī zāhir na ho; jisse mīrbānī pāyī jāe; jismeñ karāyī na ho; 'ināyat kā yā kī. [kī nazar.]

A mild look—Aisi nazar jisse sakhtī zāhir na ho; nazar-i-'ināyat; mīrbānī

3.—Karāū tez kāṭ karne wālā yā qawī nahīn; jiskā 'amal kam ho; tez khatṭā yā talkh nahīn; musakkin; mulāim yā halkā.

A mild liquor—Halkī sharāb; sharāb jo tez karwī yā qawī na ho.—A mild cataplasm—Halkā lep; lep jo kāṭ na karē; zamād jisse taskīn ho.—A mild cathartic or emetic—Dast yā qai kī halkī dawā; dast yā qai kī dawā jismeñ hiddat yā shiddat na ho. [shadīd nahīn.]

4.—Narm; jo hawās-i-khamsa ko bhalā ma'lūm ho; tund yā

A mild air—Dhīmī hawā; bād-i-tund yā shadīd nahīn.—A mild light—Dhīmī raushnī; bahut tez yā karī raushnī nahīn.

☞ Sometimes used in the formation of self-explaining compounds.

Mildness, n. 1.—Mulāimat; narmī; hilm; burdbārī; rahm; sakhtī wagaira se 'amal na k.; bhalā ma'lūm d.; khush-guwārī.

2.—Girmī-sardī kā i'tidāl par h.; i'tidāl; achchhī hālat.

Mile, n. 5280 fīt kā fāsila; 1760 gaz khwāh 80 jarīb kā fāsila; ādh kos.

Mileage, n. Safar kā bhatta ba-lisāb-i-fi-mil.

Milepost, } n. Mil-unmā sitūn yā patthar; woh sitūn yā patthar jo kī

Milestone, } mil ke fāsile par nasab kiya jāe.

Military, a. 1.—Jangī sipāhiyon khwālī hathiyār yā larāyī se ta'alluq r. w.; umūrāt-i-jang se muta'alliq; fanjī harbī yā jangī.

A military appearance—Sipāhiyāna sūrat; jangī sūrat.—Military discipline—Qāida-i-fauji; jangī intizām.

2.—Sipah-garī par māmūr; jiske ta'alluq hathiyār chālāne kā kām ho; lashkarī; 'askarī; jangī; jarrār.

A *military* man—Sipāhī; faujī; lashkar; jāngī shakhs.

3.—Sipāhiyāna; jāngī; jo sipāhī ke liye muzaiyib ho.

Military bravery—Sipāhiyāna dilerī.—*Military* virtue—Aisi neki yā khūbī jo sipāhī ke liye mauzūn ho.

4.—Jo sipāhiyāna khidmāt yā bare bare kāmōn ke anjām se hāsīl ho. *Military* renown—Woh shuhrat yā nām-wari jo ba-haisiyat-i-sipāhī achchhe achchhe kāmōn ke anjām se hāsīl ho; sipāh-garī ki shuhrat.

5.—Dastūr yā qā'idā-i-faujī ke mutābiq; fauj ke rawāj ke muwāfiq. The conduct of the officer was not *military*—Us afsar kā tariq fauji dastūr yā qawā'id ke mutābiq na thā; us afsar ki chāl dastūnāt-i-lashkari ke khilāf thī.

Military tenure—Arāzi jo kisi ko khidmāt-i-jangī ke anjām ke shart par di-jāe; zamīn jo kisi ko is wa'de par mile ki woh laṛayī ke waqt laṛegā.

Military, *n* Kul sipāh; fauj; lashkar; ahl-i-saif.

Militate, *v. t.* Mukhālif h.; mutazād yā gūr-munāsib h.; kisi ke khilāf h. yā 'amal k; muzir h.; mazarrat pahunchānā.

Used with *against*.

Militia, *n.* Kisi riyāsāt meñ woh log jinke nām sipāhiyōn meñ likhe hoñ aur jinke qawā'id wagnāra karnī parī ho par sipāhgarī kā kām unse sirf ashadd-i-zarūrat meñ liyā jātā ho.

“Distinguished from regular troops, whose sole occupation is war or military service.” *Webster*.

Mince, *v. t.* 1.—Kāt kāt kar bahut chhote chhote tukre kar-d.; bārik kātānā. To *mince* meat—Gosht ko qūna k.; gosht ko kofta k.; gosht ko kāt-kar bārik k.

2.—Chabā chabā ke bātēn k.; zabānī adā karne meñ kisi mazmūn ko ghatā d.; mukhtasar kar-d.; kāt l.; chhor d.; alfāz yā 'ibarat meñ qat'-burid k.; ādhī bāt kahnā aur ādhī nahīn.

Mince, *v. t.* 1.—Chalne meñ dūr dūr yā lambe lambe qadam na r.; khirāmān khirāmān chalna; nazākat se chaluā; aṭhākiliyōn se chaluā; matakhte chaluā; apnī chāl-ghāl meñ banāwaṭ r.

2.—Āhistagī se bolnā; nazākat se bāt k.

Mind, *n.* 1.—Niyat; maushā; irāda; maqsad; qasd; garaz.

He did this with a wicked *mind*—Yah bāt usne buri niyat yā irāde se ki.

2.—Raghat; khwālish; marzi; tabī'at; chāh.

I wish to know your *mind*—Main tumbhārī khwālish yā marzi jānā chāhtā hūñ. He had a *mind* to go—Uski khwālish jāne ki thī; woh jāyā chāhtā thā.

3.—Rāe; tajwiz; khayāl; 'aqīda.

To express one's *mind*—Apnī rāe zāhir k.—To be of one *mind*—Muttafiq-rāe h.; chand shakhsōn kā kisi amr ki nisbat tajwiz-i-wāhid k.; ek dīl h.

4.—Hāfiza; yād; yād-dāshit.

To put one in *mind*—Kisi ko yād dilānā.—To call to *mind*—Yād k.; soch kar pbir se yād k.—To be out of one's *mind*—Kisi bāt kā bbūl jānā (uskā yād na r.)—Time out of *mind*—Woh zamāna jo yād na rahe; imtidād-i-lā-ta'ad; muddat-i-darāz; zamāna jo yād ke bāhar ho.

5.—Insān meñ quwwat-i-fahm yā quwwat-i-mudrika; bātōn ke samajhne yā uke sabab ke daryāft karne ki tāqat; 'aql; hosh; zihū.

A sound *mind*—'Aql-i-salīb yā salīm.

6.—Qalb; dil; khātir; zamīr.

[nā; dil meñ thabrā lonā.

To make up one's *mind*—Apnī rāe yā tajwiz qāim k.; musammam irāda k.; thān.

Mind, *v. t.* Kisi shai ki taraf mukhātab h.; kisi chīz par dhyān yā dil lagānā; tawajjuh se nazar k.; aham tasawwur k.; barī bāt samajhnā

(jānū yā khayāl k.); lihāz k.; khayāl k.; mānā; hukm bajā lānā; ta'mil-i-irshād k.: kisi kī taraf itā'at kī nazar se mukhātab rahnā.

Never mind—Iskū lihāz na karo; iskā khayāl mat karo; kuehh muzāqa nahīn; kuehh harj nahīn; kyā muzāqa; koyī yā kuehh bāt nahīn; koyī harj kī bāt nahīn; kuehh parwāh nahīn; kyā parwāh; jāne do; chalo ho chulā; khair.

Minded, *a.* Rāgib; māl; chāhne w.

[*minded*, &c.

Minded is much used in composition; as, *high-minded*; double-Mindful, *a.* Muta'ajjih; jo kisi bāt par fikr se khayāl rakkhe; jo kisi bāt ko yād rakkhe; lihāz r. w.; khayāl r. w.

Followed by *of*.

Mine, *n.* 1.—Kān; khān; m'dan; zamīn meñ woh gār jahān se filziyāt yā dūse ma'daniyāt khod-kar nikāle jāte hain. [are taken.

Distinguished from *quarries*, or the pits from which stones only

2.—Surang; qal'a wagaira ke andar yā uske niche woh jagah jahān garhā khod-kar bīrat hhar dete hain tāki jab usmeñ āg lagā deñ woh qal'a yā dūsi shai barhā l ho-jāo.

Mine, *v. t.* Zamīn meñ surang yā garhā khodnā; ma'daniyāt wagaira ke nikāle khwāh qal'a wagaira ke dhā dene ke liye surang khodnā.

Mine, *v. t.* Kisi kī bunyād khod-kar yā aur sabīl se nikāl d.; jar khodnā; ahista ahista yā khufiyatan tabāh (barhāl yā kharāb) k.

In a *metaphorical* sense, *undermine* is generally used.

Mineral, *n.* Ma'danī shai; kānī shai; kān kī chiz; jo chiz kān se khod-kar ni-

Mineral, *a. l.*—Ma'daniyāt se muta'alliq; ma'danī; kānī yā kān kā. [kānī jāe

2.—Jismeñ ma'daniyāt milī hoñ; jismeñ kānī ašyā kī āmezish ho.

Mingle, *v. t.* 1.—Milānā; ek kar d.; makhūt k.; murakkab k.; āmezish k.; khalt-malt k.; gad-mad k.; kayī chizon ko ek meñ shāmīl kar-d.

2.—Ganda k.; āmezish karke bigar d.; āluda k.; milawat karke as-
liyat meñ futūr dīlnā. [rishta paidā k.

3.—Baham rabt-zabt karānā yā suhbat meñ milānā; āpas meñ

Mingle, *v. t.* Mil-jānā; makhūt ho-jānā; ek ho-jānā; ek meñ mil-jānā.

Minimize, *v. t.* Ghatā ke chhoṭe se chhoṭā kar d.; kam se kam kar d.

MINIMUM, *n.* (Lat.) Qatīl-tarīn miqdār; aqāl-i-miqdār; chhoṭe se chhoṭā miqdār; woh shai jo be-wa'at ho; shai-i-nā-chiz; chhoṭī yā khafīf chiz.

Minister, *n.* 1.—Naukar; mātaht; darja-i-adnā kā madadgār; kār-pardāz.

2.—Wazīr; diwān; madār-i-muhām; woh shakhs jisko bādshāh umūrāt-i-riyāsāt kā intizām sipurd kare; rukn-i-saltanat.

3.—Woh shakhs jo kisi bādshāh yā ri'yāsāt kā qāim-maqām banā-
kar dūse mulk ke bādshāh ke huzūr meñ bhejā jāe; elchī; safir.

4.—Purohit; imām; mullā; pādri; pandā.

Minis Denā; baham pahunchānā; muhāiyā k.; raf'-i-hājat k.

Minis, *n.* 1.—Bataur mulāzim-i-huzūrī yā kār-pardāz ke 'amal k.; manō yā hāzir rahkar kām k.; kisi qism kī khidmat k. 'am isse ki dūn ho yā dunyāwī.

2.—Zarūrī chizeñ baham pahunchānā; zarūrī chizeñ kisi ko d.; rifāh yā āram ke zarī'e baham pahunchānā; kisi ke liye rifāh kī sūrat paidā k.; hājat-rawāyī k. [hoñ; ijrāyī kāmōñ se ta'alluq r. w.

Ministerial, *a.* 1.—'Amilāna; un kāmōñ se muta'alliq jo 'adālatāna na

Distinguished from *judicial*.

2.—Purohit kā; purohiti; pādriyon se mnta'alliq; pādriyon kā.

3.—Riyāsat ke wazīron se mnta'alliq; wuzarā umarā yā arākīn-i-saltanat se nīsbāt r. w.

Ministerially, *ad.* Āmilānā; āmil ke taur par yā uski haisiyat se. [kāmtar.

Minor, *a. l.*—Asgar; kisi dūse kī nīsbāt chhoṭā; dūse se chhoṭā; kihtar; Opposed to *major*. [uahū; jismēn wuq'at na ho; be-waq'at.

2.—Qalil; chhoṭā; khaff; nā-chiz; khās nā'in; barī yā aliam
Minor suns—Chhoṭi chhoṭi raqmeñ; ruqūn-i-khaff.—*Minor* arguments—
Dalāil-i-be-waq'at; khās khās dalileñ nahiñ.

Minor, *n.* Nā-bālig; jo bulūg ko na pahuñchā ho; wah shakhs jo kam-siñ ke bā'is apne wālidāin yā walī ke talit-i-hukūmat rahe aur qāuūn ke rū se mu'āhāde aur apnī jāedād kā ihtimām na kar-sake; jo shakhs qāuūn ke mutāliq siñ-i-bulūg ko na pahuñchā ho (bālig na huā ho).

Minority, *n. l.*—Nā-bāligi; nā bālig rahne kī hālat yā uskā zamāna; hadd-i-bulūg ko na pahuñchū.

2.—Qillat; kami; kasrat nahiñ—jaise kisi shakhs ke intikhab yā kisi amr kī tajwiz meñ rāe dene wālon yā rācon kī.

Opposed to *majority*.

Minus, *a.* Kam; jo minū yā waz' kiya jāe; jo ghaṭāyā jāe; jo nikāl liyā jāe.

Minute, *a. l.*—Bahut chhoṭā qalil yā khaff; miqdār yā qad meñ bahut chhoṭā; nā-chiz; haqīr.

2.—Jismēn chhoṭi chhoṭi bāton par lihāz rakkhā jāe; jismēn nukta-chīñ kī jāe; jismēn bārīkī nikālī jāe yā mū-shigāfi kī jāe.

A *minute* observation—Aisā qaul jismēn har juz par lihāz kiya jāe.

Minute, *n. l.*—Lamha; lahza; ghaṭe kā sāthwāñ hissa; sāṭh daqīqa.

2.—Tahrīr-i-mukhtasar; thoṭā se likh lenā; kisi bāt kī tahrīrī yād-dāshṭ yā uskā khulāsa.

To take *minutes* of a conversation or debate—Kisi guftgū yā munbāhase kī yād-dāshṭ yā uskā khulāsa likh l.—To take *minutes* of a contract—Yād rakhne ke liye kisi mu'āhade ke hālat mukhtasar taur par likh r.

Minute, *v. t.* Kisi shai kā khulāsa yā uski mukhtasar kaifiyat likh l.; likh l.; ṭānk l., ba-tarz-i-mukhtasar qalam-band k.; kisi bāt ko khulāse ke taur par likh l.; yād-dāshṭ likh l.

Minute-book, *n.* Yād-dāshṭ kī kitāb.

[mātan zāhir ho.

Minute-gun, *n.* Ek ek minūt ba'd top kā chhūṭnā jisse koyī musibat yā

Minuteness, *n. l.*—Bahut hī chhoṭāyī; bahut bārīk yā chhoṭā h.

2.—Chhoṭi chhoṭi bāton par lihāz; barī bārīkī.

[daqāiq; nukte.

Minutia, *n. (Law)* Mufassal kaifiyat; juzziyāt; chhoṭi se chhoṭi bāteñ;

Used chiefly in the plural (*minutiae*).

[achambhe kī bāt.

Miracle, *n. l.*—Ta'ajjub kī bāt; aisī bāt jisse hairat ho; achambhā;

2.—Aisā wāq'ā jo ma'mūl ke khilāf ho; karāmat; mu'jiza; i'jāz.

Miraculous, *a. l.*—Masihāyī; i'jāz ke taur par; jo karāmāt se ho; qudratī.

2.—Ma'mūl yā had se ziyāda 'ajīb-o-garīb; silsila-i-tabī'i se barh-kar.

Mirth, *n.* Suhbat kī khushī; woh barī khushī jo abhāb kī suhbat meñ ho; chahālpahal; dhūm-dhām; 'aish-o-jaish.

Misadvice, *n.* Burī salāh; salāh-i-bād.

[yat-i-bejā k.

Misadvise, *v. t.* Kisi ko burī salāh d.; kisi ko burī rāh dekhānā yā hidā.

Misallegation, *n.* Bayān-i-galat; galat-bayānī.

Misallege, *v. t.* Galat bayān k.

Misapplication, n. Isti'nāl-i-be-jā; itlāq-i-be-jā; jis shai par itlāq wājib na ho uspar itlāq; kisi maqsad-i-nā-jāiz meñ sarf.

Misapply, v. t. Bure taur par isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; bure kām meñ lānā; sarf-i-be-jā k.; be-jā itlāq k.; jis shai yā shakhs se muta'alliq karṇā chāhiye use muta'alliq na k.

Misapprehend, v. t. Galat samajhnā; ma'nī mafhūm yā matlab samajhne meñ galatī yā khatā k.; galat-fahmī k.

Misapprehension, n. Galat-fahmī; galatī; kisi shakhs kā mafhūm galat samajhnā; kisi wāqī'a ke samajhne meñ khatā yā galatī k. -

Misappropriation, n. Tasarruf-i-be-jā; tasarruf-i-nā-jāiz; khurd-burd; gabu-o-tasarruf; khā-jānā; tagallub. [tartīb meñ galatī k.]

Misarrange, v. t. Be-tartībī k.; nā-munnāsib tartīq par r.; kisi shai kī

Misbehave v. t. Bad-chalnī k.; bad-nslūbī k.; nā-munnāsib tartīq iḡhtiyār

کے. Often used with a reciprocal pronoun. [k.; burī chāl chaluā.]

Misbehaviour, n. Bad-chalnī; bad-atwārī; kaj-khulqī; bad-aḡhlūqī;

bad-munnāmalagī; bad-nslūbī; tartīq-i-be-jā. [galat hisāb k.]

Miscalculate, v. t. Hisāb yā shumār meñ galatī k.; hisāb meñ chūk jūnā;

Miscarriage, n. 1.—Nā-kānī; nā-kāmyābī; kisi kām ke amjām kā achēhtrī

2.—Bad-tuīqgī; bad waz'ī; burī chāl; tartīq i-be-jā. [na h.]

3.—Isqāt-i-hamal; waz'-i-hamal; peṭ girnā.

Miscarry, v. i. 1.—Jo natīja maqsūd ho nskā na nikalnā; kāmyāb na h.; nā-kānī h.; jo bāt chāhī gayī ho nskā na h.; bigar jūnā; na baunā; sāqit ho-jūnā; kār-gar na h.; rāegān h.

کے. Applied to persons or undertakings, and to things.

The attempt has *miscarried*—Woh koshish kām-yāb na huī (kār-gar na huī yā rāegān huī). [ho-jūnā.]

2.—Jahān pahūnehuā maqsūd ho wahān na pahūnehuā; talaf

The letter has *miscarried*—Us khat kā jahān pahūnehuā maqsūd thā wahān na pahūnehuā (asūā-i-rūh meñ talaf ho-gayā).

2.—Isqāt ho-jūnā; suqūt-i-hamal ho-jūnā; hamal (peṭ) kā gir jūnā.

Miscellaneous, a. Maḡhlūt; milājnlī; khalt-malt; anwā' aqsām kā; tarah tarah kā; mutafarriq; mutafarriq qismoñ kā; pashmel.

Mischarge, v. t. Kisi ko nām hisāb likhne meñ galatī k.; kisi raqam ko jisko nām ba-madd-i-kharch qāim karṇā chāhiye us'ke nām galatī se qāim na k. balki dūsrē ke nām charḡhānā; madd-i-munnāsib meñ na likhnā. [kā siyāha-i-galat; bhūl-khatī.]

Mischarge, n. Kisi ko nām kisi hisāb ko qāim karṇo meñ galatī; hisāb

Mischief, n. 1.—Nuqsān jo jānbūjh-kar yā ittifāqiya kiyā jāe; nuqsān jo be-parwāyī be-wuqūfī yā kajrawī so ho; ziyān taklīf yā ranj jo kisi insān se pahūnehe; mazarrat; kḡhisāra; aksar woh badī yī ranj jo ho-i'tinūyī kī wajh so yā khel meñ ho-jāe. [kharābī.]

2.—Taklīf yā ranj kā bā'is; woh bāt jisse izā pahūneho; burāwī;

Mischief-maker, n. Nuqsān-rasān shakhs; woh shakhs jo balikā-kar jhagrā karāye; jo targīb dekar dushmanī karāwe; jo jhagre lagīye yā adāwat karāye. [karāne w.; āg lagāne w.; musīd; fitna-pardāz.]

Mischief-making, a. Nuqsān karāne w.; ziyān-kār; dushmanī yā takrār

Mischievous a. 1.—Ziyān-kār; nuqsān-rasān; zarar-rasān; bad; fitna-angex; fitna-pardāz; musīd.

A *mischievous* man or disposition—Mufsid shakhs yā tabi'at; fitra-purdāz shakhs yā tabi'at. [izā-rasūh.]

2.—Sharir; nuqsān pahūshāne par' māil; taklif-dih; ranj-dih; A *mischievous* boy—Sharir larkā; larkā jo taklif diyā yā diq kiya kare.

Misconceive, v. t. or v. i. Galat samajhnā; samajhne meñ galatī k.; ta'bir-i-gair-i-salīh k.; kisi shai ki nisbat galat rāe qāim k.; kisi amr meñ galat-fahmī k.; kisi bāt ke samajhne meñ bhūl k.

Misconception n. Khayāl-i-galat; khayāl-i-khām yā fāsid; rāe-i-galat; kisi shai ki nisbat galat-fahmī.

Misconduct, n. Tarīq-i-be-jā; bad-ā'mālī; bad-atwārī; bad-uslūbī; bad-nazmī; be-intizāmī; kisi kām kā burī tarah se chalanā.

Misconduct, v. t. Burī tarah par chalanā; bad-nazmī k.; kisi kām ko bad-uslūbī be-intizāmī yā bad-ihitāmī se k.

Misconduct, v. i. Bad-chalī k.; bad-waz'ī k.; tarīq-i-bad ikhtiyār k.

Misconstruction, n. Ta'bir-i-galat; lafzōn yā bātoñ ki gair-salīh ta'bir; aslī ma'nī yā maflūm kā salīh salīh na samajhnā.

Misconstrue, v. t. Ta'bir-i-galat k.; tāwil-i-gair-salīh k.; kisi ko maflūm ma'nī yā matlah ko galat samajhnā yā samjhnā.

Miscount, v. t. Galat-shumārī yā shumār-i galat k.; giuti meñ bhūl k.; giuti meñ chūk jānā. [tarīkh likhne meñ galatī k.]

Misdate, v. t. Tarīkh-i-galat likhnā; salīh tarīkhī darj yā qāim na k.; *Misdeed*, n. Fil'i-bad; burā kām; fil'i-qabīh yā fāsid; fisq-o-fujār.

Misdemeanour, n. Bad-chalī; bad-ā'mālī; bad-tarīqgī; khatā; be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihitāmī. [chūk.]

2.—Jurm-i-khāfī; chhoṭī chhoṭī khatāyeu aur firo-guzāshī; bhūl-*Misdirect*, v. t. 1.—Kisi ko galat patā-thekānā batlānā; kisi ko patā dene meñ galatī bhūl yā khatā k. [batlānā.]

To *misdirect* a passenger—Kisi musāfir ko kisi jagah kā patā-thekānā galat

2.—Jis shakhs ke nām yā jis maqām par bhejñā chāhiye uske pās yā wahān nahīñ balki aur kisi ke nām yā aur kahīñ bhejñā—jaise koyī

Misdirection, n. 1.—Patā-thekānā batāne yā likhne meñ galatī. [khat.

2.—(Law) Woh galatī jo ahl-i-jūrī ko muqaddame ke hālāt ke bayān karne meñ hākīm-i-'adālat kare.

Misemploy, v. t. Kisi kām meñ na lānā; z'ī kar-d.; rāegāñ k.; must khonā; burī tarah yā bure kām meñ isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; kār-i-bejā meñ sarf k.; burī rāh meñ lagānā; isti'māl-i-bad k. [dākhilā.]

Mis-entry, n. Siyāha-i-galat; hisāb meñ kuehh galatī se likh d.; galat

Miser, n. Tamnā'; barā hī lālchī shakhs; bakhil yā abkhal; woh dāulat-mand shakhs jo iflās ke khauf se har tarah ki taklif uthāye.

Miserable, a. 1.—Ranj taklif musibat iflās yā burāyī ke khauf khlwāh kisi dūsrī wajh se nihāyat malūl; āshufta; khastā-hāl; nā-shād; kisi bā'is se taklif meñ mubtalā; bad-masīb; kam-bakht; tabāh yā tabāh-hāl.

2.—Ranj-āwar; taklif-dih; jisse malūl yā taklif paidā ho.

3.—Nihāyat zalil yā haqir; nihāyat shikasta-hāl; jisse barī muslisī yā gurbat pāyī jāe; jispar muslisī barastī ho.

4.—Nihāyat kamzor yā shor—jaise zamīn.

5.—Barā kamina yā zalil; nihāyat haqir—jaise koyī shakhs.

Miserably, ad. Kambakhtī se; musibat ke sāth; nihāyat bure taur par; zillat ke sāth; taklif yā ranj meñ.

Miserly, *a.* Barā lālchī; kanjūs; barā bakhīl; kafan-ghasot; makkhī-chūs.
Misery, *n.* 1.—Tabī'at kī barī nā-shādī; darja-i-gāyat kī taklīf 'ām isse kī jismānī ho yā qalbī; barī taklīf; barā sadma; tabāhī; kharābī; shāmat; khwārī. [pahunēhī hai; ranj yā taklīf ke asli bnre asbāb.

2.—Musibat; balā; woh asli badiyān yā kharābiyān jise taklīf
Misfeasance, *n.* (Law) Fī'l-i-nā-jāiz; fī'l-i-inuzir yā be-jā; kisi aise fī'l kā ba-tarz-i-nā-munāsib k. jo jāiz tariq par ho-saktā ho.

Misfortune, *n.* Kam-bakhtī; bad-nasībī; bad-qismatī; shūmī-i-tālī; musibat; āfat; balā; shāmat.

Misgive, *v. t.* Shak anr khamf se bhar d.; dil meñ kisi amr kā tayaq-qun rahne na d.; khatī k.; dhokhā d.; jāwāb d. [me, him, them.

Usually applied to the heart and followed by such pronouns as
Misguide, *v. t.* Gumarāh k.; zalālat meñ dīnā; galatī meñ dāhū; terhī rāh batlānā; sidhe rāste par na le-chalānā.

Mishap, *n.* Burā ittīfāq; terhā sanjog; kam-bakhtī; musibat; shāmat.

Misinform, *v. t.* Kisi ko galat khabar d.; kisi se wāqī'at-i-gair-sahih bayān k.; jhūthī khabar d.; sahih sahih khabar se muttali' na k.

Mis instruct, *v. t.* Hidāyat-i-galat k.; be-jā sikhānā; ta'līm-i-galat k.; batlāne yā sikhāne meñ galatī k.

Misinterpret, *v. t.* Ta'bīr-i-galat k.; galat samajhū yā bayān k.; mat-lab ko samajhne yā bayān samjhāne meñ galatī k.; kisi ke mafhūm kī tafsīr sihat ke sāth na k.

Misinterpretation, *n.* Galat ta'bīr k.; ta'bīr-i-galat; samajhne yā sam-jhāne meñ galatī. [be-dhab milānā.

Misjoin, *v. t.* Gair-mauzūn yā nā munāsib tariq par shāmil k.; be-jor yā

Misjoinder, *n.* (Law) Kī-i muqaddame meñ ashkhās yā bināhā-i-mukhā-samat kā shunnīl-i-galat; ok hī da'we meñ mukhtalif anr judāgāna da'wān kā nā-jāiz shumūl; ta'addud-i-da'wī; fariq kā ishtimāl-i-bejā.

Misjudge, *v. t.* Kisi hāt kī tajwiz meñ galatī k.; galat tajwiz k. [qāim k.

Misjudge, *v. i.* Tajwiz meñ galatī k.; chūk jūnā; khayāl yā rāe-i-fāsid

Mislay, *v. t.* 1.—Bejā qāim k. yā lagānā [be-jā la'ayā gayi hai.

The charge has been mislaid upon him—Yah da'wā yā jurm upar galat yā

2.—Kisi aisi jagah rakhi d. jo yād na pare; gum kar-d.; be-thekāne r.; kabhi rakhi-kar bhūl jūnā.

Mislead, *v. t.* Burī rāh dokhlānā; tariq-i-bejā par le-chalānā; gunrah k.; khatā meñ dāhū; bhūlānā; bhūl karānā; bhatkānā; balikānā; dhokhā d.; mugālata d. [jisse dhokhā ho.

Misleading, *ppr.* Gumarāh k. w.; bhūl meñ dāhne w.; dhokhā d. w.;

Mismanage, *v. t.* Bad-nazmī k.; burī tarah par chalānā; burā ihtimām k.; munāsib band-o-bast na k.; bigāy d.; darham-barham kar-d.; abtar kar-d. [bastī.

Mismanagement, *n.* Be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihitimāmī; be-band-o-

Misnomer, *n.* (Law) 1.—Kisi shakhs ke asli nām meñ galatī; ek nām kā dūse nām kī jagah istīmāl k.; tasniya-i-galat.

2.—Aisā nām yā laqab jo galat yā gair-muta'alliq ho.

Misplace, *v. t.* Jis jagah par rakhnā chāhiye wahāñ na r.; kisi be-jā maqām par r.; shai-i-nā-munāsib par r. yā qāim k.

Misplead, *v. i.* 'Uzrāt kī peshī meñ khatā k.; 'uzr-i-galat posh k.

Mispleading, *n.* (Law) 'Uzrāt kī peshī meñ galatī; 'uzr-i-galat.

Misprint, v. t. Chhāpnē meñ galatī k.; galat chhāpnī.

Misprint, n. Chhāpē ki bhūl; galatī-i-tab'; asl ke khilāf chhāpā.

Mispronounce, v. t. Galat talaffuz k.; talaffuz meñ galatī k.

Misproportion, v. t. Ek chiz ko dūsrī chiz ke ham-andāz karne meñ galatī k.; be-jor-jor milānā.

Misquote, v. t. Galat hawāla d.; istidlāl-i-gair-sahih k.

Misreport, v. t. Galat bayān k.; kisi shai ki nisbat aisā bayān k. jo sahih na ho. [se kisi shai ki nisbat bayān-i-gulat yā darog k.]

Misrepresent, v. t. Jhūṭh yā galat havān k.; khabāsat lā'ilmī yā gaffat

Misrepresentation, n. 1.—Jhūṭh yā galat bayān k. [bhūl yā khabāsat se.

2.—Bayān-i-darog yā gair-sahih 'am isse ki be-parwāyī se ho khwāh Miss, v. t. 1.—Wār kā khālī jūnā; na lagnā; tīr-ba-hadaṭ na h.; shai-i-maqsūd tak na palunelunā yā uskā hāsil na h.; na milnā; na pānā.

2.—Kisi shai ki 'adam-maujūdagi kā hāl ma'lūm k. yā is bāt kā ma'lūm h. ki jis maqām par fulān shai kā honā tasawwur kiya gayā thā wahān par woh nahīn hai; kisi shai kā na milnā; gum h.; kisi shai ki ihtiyāj ma'lūm h. yā uskā khabāṭ dil par guzarnā; kisi shai ke hāth se nikal jāne par afsos k.; chāhnā; hājat r.

3.—Matrūk k.; dar-guzar k.; yūṭhūn rah-jūnā; na pānā.

Miss, v. i. 1.—Na lagnā; na baithnā; idhar-udhar nikal jānā; bahak-jānā; jidhar thīk jānā chāhiye udhar na jānā.

2.—Nā-kāmyāb h.; chūk jānā; khatā kar-jānā.

3.—Na pānā; na milnā; daryāft na kar-saknā.

With of

4.—Galatī k.; bhul k.; chūk jānā; khatā k. [balki aur kahīn bhej d.]

Missend, v. t. Bhejne meñ galatī k.; jahān-bhejnā chāhiye wahān nahīn

Missile, a. Jisko hāth se khwāh kisi aur tarah par pheñk sakeñ.

A missile weapon—Woh hathiyār jise pheñk-kar māreñ khwāh kisi aur sabīl se chhoreñ—jaise tīr neza bhālā patthar golī golā wagaira.

Missile, n. See *supra*.

Missing, a. Kisi shai kā us jagah par na rahnā jahān uske milne ki ummed ho; gum; nahīn; talab yā talāsh ke waqt maujūd nahīn; apnī jagah par nahīn; apne thekāne par nahīn. [hai].

That book is missing—Woh kitāb apnī jagah par nahīn hai (gum hai yā nahīn). **Mission, n. 1.**—Bhejnā yā bhejā jānā; anjām-i-kūr kā ikhtiyār pakar shakhs-i-zi-ikhtiyār ki taraf se bhejā yā ta'ināt kiya jānā.

2.—Woh bāt jo nāma-bar paigām-bar yā mukhtār ke zimme ki jāe; paigām; farz yā kām jiske anjām ke liye koī bhejā jāe; woh bāt jiski ta'mil kisi ke zimme ki-jāe.

3.—Woh sab log jo kisi kām ke anjām ke liye bheje jāeñ; jitne log kisi khidmat ke anjām-o-insirām ke liye muta'aiyan hon.

4.—Pādrīyon ke rahne ki jagah yā unkā guruh.

Missionary, n. Jo mazhab phailāne ke liye bhejā jāe; pādrī.

Misspend, v. t. Bejā sarf k.; zā'i k.; be-matlab yā bure kām meñ lagānā; talaf k.; barbād k.; urā d.; kho d. [batlānā].

Misstate, v. t. Galat bayān k.; kisi shai ki nisbat galat-bayānī k.; jhūṭh

Misstatement, n. Bayān-i-galat 'am isse ki zabānī ho yā tahrīrī; bayān

Mist, n. 1.—Kubrā; kuhāsa.

2.—Woh shai jisse tārikī chhā jāe yā ānkhoñ ke āge parda par jāe.

Mistake, v. t. 1.—Kisī shai kī girift meñ khatā k.; galat samajhū yā tasawwur k.; galat-fahmī k.; thūk thūk na samajhū; bhūlū; chūkū.

2.—Galatī kī wajh se ek bāt kī jagah dūsri bāt samajhū; ek shai ke 'iwaz dūsri shai ko galatī se qām k.

To be mistaken—(a) Galat samjhā jāū; thūk yā sahīl na samjhā jāū.—(b)

Gumrah kiya jāū; galatī k.; galat-fahmī k.; bhūl k.; chūk jāū.

Mistake, v. i. Rāe yā tajwiz meñ khatā k.; khām-khayālī yā galat-fahmī k.; galatī khatā yā bhūl k. [khayālī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

Mistake, n. Rāe tajwiz yā tariq meñ galatī; galatī; galat-fahmī. khām-

Mistaken, a. 1.—Galatī kā qusūr-wār; jisse galatī bhūl yā chūk hui ho.

He is mistaken—U-se galatī ho-gayi; usne bhūl ki.

2.—Jiske samajhuc yā khayāl karne meñ galatī hui ho.

The sense of the passage is mistaken—Is 'ibarat ke ma'ni ke samajhne meñ galatī hui (iskā mafhūm galat samjhā gayā yā sahīl sahib nahīn samjhā gayā).

3.—Galat; gair-sahīl; be-jā.

A mistaken notion—Khayāl-i-galat.

Mistress, n. 1.—Woh 'aurat jo sāhibā-i-ikhtiyar sāhibā-i-hukūmat yā sāhibā-i-milkīyat ho; woh 'aurat jo afsar ho; khāndān yā madrase wagairā kī afsar. [woh 'aurat jo kisī amr meñ māhir ho.

2.—'Aurat jo kisī bāt meñ ba'ī huwar-mand yā nspar qādir ho;

3.—Woh 'aurat jise koyī dil se pyār kare; woh 'aurat jiske qābū meñ kisī kā dil ho; mahbūba; mā'shūqa; dil bar.

4.—Woh 'aurat jo ba-jāe zauja ke ho par huqūq-i-zaujiyat use hāsil na hoñ; zau-i-madkhūla; suraigā; rakhelī; harām; chor-mahal.

Mistrust, n. Be-'itibārī; gair-mu'tamadī; shubha; bad-gumānī; bad-zanī.

Mistrust, v. t. Bad-gumānī k.; shak k.; bad-gumānī yā hasrat se nazar k.; bad-zan rahnā; shubha r.

Misunderstand, v. t. Galat samajhū; samajhne meñ khatā galatī bhūl yā chūk k.; be-jā samajhū; galat fahmī k.; kuchh kā kuchh samajhū.

Misunderstanding, n. 1.—Galat-fahmī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

2.—Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tanāzu'; qabāhat; nizā'-i-khāfif; khālish; kaj-fahmī; khat pat; shakar ranjī; bad-mazagī

Misuse, v. t. 1.—Nā-munāsib bartāw k.; burī tarah isti'māl k.; bure kām meñ lānā; itlāq-i-bad k.

2.—Bad-sulūkī k.; bad-uslūbī k.; burī tarah pesh ānā.

Misuse, n. 1.—Isti'māl-i-bejā; bure kām meñ lānā; nā-munāsib tārīq

2.—Bad-sulūkī; burā bartāw. [par musta'mal k.

3.—Isti'māl-i-galat; itlāq-i-bejā; bejā tārīq par lagānā.

Misuser, n. (Law) (a) Kisī haq kā isti'māl-i-nā-jāiz. (b) Apne haq se zāid yā uske khilāf kām meñ lānā.

Mitigate, v. t. 1.—Halkā k.; ghatānū; kam k.; takhfif k.

To mitigate pain or grief—Dard yā ranj ko kam k. yā usmeñ takhfif k. [kamī k.

2.—Kisī kī sakhti ko kam k.; i'tidāl par k.; sakhti yā shiddat meñ

To mitigate cold—Sardi kī sakhti yā shiddat ko kam k.; sardi ko i'tidāl par k.

3.—Ziyāda tabammul ke qābil kar-d.; ghatānū; kam k.; shiddat yā sangīnī ko kam kar d.

To mitigate punishment—Sazā kam k. (ghatānū yā usmeñ takhfif k.).—*To mitigate a sentence*—Kisī hukm-i-sazā meñ takhfif yā kamī k.

4.—Kisī tāwāu wagairā kī ta'dād ko ghatānū yā kam kar d.

Mitigation, *n.* Kam k. yā kam kivā jānā; kisi rañj dard sakhtī āfat sazā ta'zir yā dūsrī balā meñ kamī yā takhḥif. [halkā k. w.]

Mitigative, *a.* Takhḥif k. w.; kam k. w.; ghaṭāne w.; taskīn d. w.;

MITTIMUS, *n.* [Lat.] (*Law.*) (a) Woh hukm-nāma-i-'adīlat jiske zarī'e se koyī mujrim qaid meñ bhejī jāe. (b) Woh hukm jiske rū se kisi mut-qaddame ke kāgazāt ek 'adālat se nḥ-kar dūsrī 'adālat meñ chale jāweñ.

Mix, *v. t. 1.*—Mukhtalif chizon ko bāham milānā; āmezish k.; kḥalt-malt k.; makhlūt k.; sānnā; gad-mad k.

Applied both to solids and liquids.

2.—Kisi kī suhbat meñ milnā yā sharik h.; kisi se rafāqat k.; kisi se bahut milnā; sānnā. [nahīn hotā (numeñ nahīn santā).]

He does not mix himself among the people—Woh logoñ kī suhbat meñ sharik

3.—Milā-kar banānā; ajzī ko bāham mutaharrik karke paidā k.; kḥās kḥās ajzā-i-mukhtalifa se tarkīb d.; makhlūt k.; milānā; murakkab k. [donoñ shāmīl hoñ.]

Mixed action—(*Law*) Aisi nālīsh jismeñ jāedād-i-manqūla aur gair-manqūla

Mix, *v. t. 1.*—Bāham makhlūt ho-jānā; kḥalt-malt ho-jānā; ek dūse se mil-jānā; gad-mad ho-jānā; sau jānā.

2.—Milnā; sharik h.; ham-suhbat h.; sānnā.

To mix in society—Logoñ kī suhbat meñ sharik h. (unse milnā-julnā).

Mixture, *n. 1.*—Milānā yā miljānā; āmezish; iklitilāt; milāwat.

2.—Jo kuchh milā ho; jiskī tarkīb mukhtalif ajzā se ho. [kiyā jīe.]

3.—'Araq-i-murakkab; woh 'araq jo bahut sī dawāeñ milākar taiyār

Mob, *n.* Balwāyī jamā'at; hangāma khez jamā'at; logoñ kā pareshān majma'; kisi maqsad-i-nā-jāiz wagāna ke liye logoñ kā baṭor (majma').

Mock, *v. t. 1.*—Hiqārat yā tamaskhur kī nazar se kisi kī naql k.; muñh banānā; hañsī ke liye naql k.

2.—Hiqārat se bartāw k.; haqīr samajhnā; hañsnā.

3.—Kisi ko māyūs k.; dhokhā d.; tarsānā; lalchānā. [mahrūm k.]

To mock expectation—Ummēd meñ dhokhā d.; ummed par kḥanda mārūnā;

Mode, *n. 1.*—Tariq; tarz; shakl; dhang; dhab; waz; uslūb; tarāsh-kḥarāsh.

2.—'Am rawāj; kisi shahr yā qaum kā 'am dastūr; waz'.

Model, *n. 1.*—Namūna; dhāncha; sāncha; qālib; kḥāka. [nāp.]

2.—Woh shai jisse kisi chīz kā andāz kiyā jāe; paimāna; kaniūdā;

3.—Nazīr; tamsīl; namūna; woh shakhs yā shai jiskī taqlīd kī-jāe (jisko dekh-kar usikī pairawī karen; usikī mānind kuchh karen).

4.—Kisi haiyu-l-qāim shai kī utnī hī barī yā usse chhotī shabīh; shabīh jo hū-ba-hū asl sī ho; kisi kā ṭhik utārā; kisi kī bi-'ainīh naql.

Model, *v. t.* Kisi namūne ke mutābiq banānā; kisi kḥās ḍawl par banānā; ḍawl yā tarāh ḍālnā; kisi kḥās sūrat yā shakl kā banānā; sāncha dhāncha yā kḥāka banānā; kisi shai kā namūna banānā jisse aslī shai banāyī jāe.

Moderate, *a. 1.*—Mahdūd; pā-band; i'tidāl par lihāz r. w.; kisi amr meñ hadd-i-munāsib se tajāwuz na k. w.; jo kisi bāt meñ ziyādatī na kare.

Moderate in eating or drinking—Khāne-pine meñ i'tidāl par lihāz r. w.; jo kḥur-o-nosh meñ ziyādatī na kare. [na pare.]

2.—Miqdār meñ mahdūd; andāz se ziyāda nahīn; jismeñ bahut sarf He keeps a moderate table—Woh khāne-pine kī chīzeñ bahut ziyāda nahīn rakhtā;

uske khāne-pine kā sāmān bahut sarf-angez yā andāz se ziyāda nahīn hotā.

3.—I'tidāl par; mu'tadil; shadīd sakht yā tund nahīn; dhīmā; ziyāda nahīn; ausat darje kā.

Moderate heat—Sakht-garmī nahīn; i'tidāl kī garmī.—*Moderate abilities*—Ausat darje kī liyāqat; mutawassit qābiliyat.

Moderately, ad. Darja-i-i'tidāl par; bahut ziyāda nahīn; i'tidāl ke sāth; bilā sakhtī yā tashaddud; ausat darje par; dhūmepan se; thoṛā sā.

Moderation, n. 1.—Zabt-i-munnāsib; har qism kī ziyādatī se barāat; i'tidāl; miyāua-rawī. [rahnā; dhīraj.]

2.—Hilm; tahammal; tabī'at kā i'tidāl; qarār; dil kā ek tarah par

Modern, a. Zamāna-i-hāl yā maujūda se muta'alliq; us waqt se ta'alluq r. w. jise guzre bahut 'arsa na hnā ho; hāl kā; qadīm nahīn; muddat-i-darāz kā nahīn; thoṛe dinoñ kā; jadīd.

“*Modern* is opposed to *ancient*; *recent*, to what has been past for no considerable length of time.” *Webster.*

Modest, a. 1.—Jisko munāsabat kā khayāl ho; shokh yā gustākḥ nahīn; muaddab; magrā nahīn; jismen tashakḥkhus na ho; jo dūng na mārā kare; 'ājiz; miskīn; munukasir; garīb—jaise koyī mard.

2.—Pāk-dāman; 'ismat-tirāz; mahjūb; hayā dār; jismen un bātoñ kā lihāz rahe jo unās (auratoñ) ko liye munāsib hoñ; jo bad-ehalau na ho; hā-'iffat—jaise aurat.

3.—Jismen ziyādatī na pāyī jāe; jismen i'tidāl par lihāz rahe; jismen be-ahūdāgī na ho; jo ausat darje kā ho; behūda yā fuzūl nahīn; lā-tāil nahīn; ma'qūl; wājib.

A *modest request*—Istid'ā i-ma'qūl; aisī darḥwāst nahīn jismen sāl kī behūdāgī yā ziyādatī pāyī jāe. [kamāl adab se.]

Modestly, ad. 1.—Dilerī sh-ḥkī yā gnetākḥī ke sāth nahīn; muadda'āna;

2.—Aise taur par ki be-sharmī yā be-gairatī pāyī na jāe. [pāyī jāe.]

3.—Bahut ziyāda nahīn; behūdāgī ke sāth nahīn; jisse fuzūlī na *Modesty, n.* 1.—Munukasir h; inkisār; woh sifāt jisse insān apnī 'umidagi aur buzurgī kā khayāl bahut ziyāda na rakkhe; gurūr wagaira kā na r.; apnī tayīñ kam aur dūsoñ ko ziyāda samajhnā; ḥkāk-sārī; gurhat; 'ijz; firo-tauī. [khush-atwārī; nek-ehalū.]

2.—Pāk-dāmanī; 'ismat; 'iffat; bad-ehalū kā na h.; hayā; gairat;

“Said in reference to women.”

Modification, n. 1.—Tarmīm; shakl badal ke nayī sūrat kā banānā; kisi chiz kī nayī shakl banānā; tabādala-i-haīat; nayī sūrat pakaruñ yā ikhtiyār k. [dhang; hālat.]

2.—Shakl yā tarz-i-ḥās; shakl yā hālat-i-tabdīl-shūda; sūrat;

Modified, p. p. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri men tabdīl; mubaddal; badlā hnā.

2.—Jo i'tidāl par kiyā gayā ho; jiske woh ajzā badal diye gaye hoñ jinpar i'tirāz ho-sake.

Modify, v. t. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri badal d.; kisi shakl kā banānā; kisi shai ko nayī shakl d.; tarmīm k.; badalnā.

To *modify* the terms of a contract—Kisi mu'āhade kī sharāit ko tabdīl k.

2.—Darje yā wus'at men kam k.; ghatā d.; i'tidāl par kar-d.; taichhīf k. [bandī ho; rasmi; rawājī.]

Modish, a. Rasm yā dastūr ke mutābiq; jismen waz' kī nihāyat hī pā-*MODUS, n.* [Lat.] Tarz; tarz; dhang; rāh.

Modus operandi—Tarz-i-kārrawāyī; kām karne kā tariq.

Moiety, n. Do barābar hisson men se ek; nisf; ādhā.

Moist, a. Kisīqudar bhīgā; martūb; nam; tar; sūklā nahīn.

Moisten, v. t. Num k.; tar k.; gilā k.; kuchh kuchh bhīgā d.

Moisture, *n.* 1.—Namī; kisiqadar tarī; rutūbat; jisse koyī shai nam yā tar ho-jāe; thoī sī saiyāl shai.

Molehill, *n.* Miṭṭī kī dher jo zamīn khod-kar chhachhūndar lagā detī hai; kisi barī bāt ke muqābale meṁ koyī chhoṭī bāt; koyī khafif dushwārī yā qabāhat. [dukh d.; hairān k.]

Molest, *v. t.* Taklif d.; diq k.; be-chain k.; ehherchhār k.; pareshān k.;

Molestation, *n.* Taklif d. yā pāuā; izā-rasānī; taklif-dihī; ranj d.

Moment, *n.* 1.—Lamha; lahza; dam; sā'at; pal; chhan.

2.—Waq'at; 'umdagī; asar yā tāsīr ke lihāz se barīyī.

Momentary, *a.* Jo ek lahze meṁ ho-jāe; jo sirf dam bhar rahe; jiskā qiyām nihāyat thore 'arse tak ho; nā-pāedār-i-mahz; mahz 'arizi; ek sā'at

Momently, *ad.* 1.—Ek lahze ke liye; dam-bhar ke wāste. [yā dam kā.

2.—Koyī dam meṁ; ek lahze meṁ; har lahza yā har ān.

Momentous, *a.* Ahant; barā; bhārī; girān; bā-waq'at; 'azīm.

Monarch, *n.* 1.—Farmān rawā-i-mutlaq; bādshāh; shāhaushāh; sultān; malik. [barī.]

2.—Qism-i-wāhid meṁ auron se barā; shāh; sar-tūj; afsar; sar-khail;

A lion is called the monarch of wild beasts—Sher ko shāh-i-bahāim kabte hai.

Monarchical, *a.* 1.—Farmān-rawā-i-wāhid ke ikhtiyār meṁ; ek bād-shāh ke tābi'.

2.—Shāhī; bādshāhat se muta'alliq; sultānī; saltanat-mausūb.

Monarchy, *n.* 1.—Bādshāhat; saltanat; woh riyāsat jahān hukūmat-i-mutlaq ek bādshāh ke hāth meṁ ho; maurūsī bādshāhat.

2.—Bādshāh kā qalam-ran; saltanat; bādshāhat; mumlakat.

Monetary, *a.* Rupaye-paise ke muta'alliq; naqdī.

Money, *n.* 1.—Ashrafī rupaye yā paise wagaira jo farmān-rawā-i-'ahd ke hukm se bankar unse tijārat kā zarī'a qāim kiya jāe; sikka; sim-o-zar-i-maskūk. [ta'mal hoṁ.]

2.—Bank ke loṭ wagaira jo kharīd-farokht meṁ sikke kī jagah mus-

3.—Zar; daulat; māl; naqd.

Money-broker, } *n.* Kḥurdiya; sarrāf.

Money-changer, } [rupaye-wālā.]

Moneyed, *a.* 1.—Zar-dār; jiske pās bahut rupaye-paise hoṁ; māl-dār;

Often used in distinction from *rich in real estate*.

2.—Naqdī.

Moneyed capital—Naqdī sarmāya.

Money-lender, *n.* Jo rupaye qarz de; mahājan; jo len-den kare; sāhū-kār; bewhāriyā. [lis; tibī-dast.]

Money-less, *a.* Be-zar; jiske pās kaurī na ho; jiske pās takā na ho; munf-

Money-matter, *n.* Rupaye-paise kā mu'amala; len-den kā mu'amala; rupaye ke kharch kā hisāb; dāin-o-madyūn kā hisāb yā lekḥā.

Money-order, *n.* Jo rupaye ek dāk-khāne meṁ jam' kiye jāen unke pāne ke liye dūstre dāk-khāne ke nām hukm.

Money's-worth, *n.* 1.—Woh shai jisse rupaye paidā hoṁ; zar-khez shai.

2.—Pūrī qīmat; kisi shai kī qīmat jo rupaye-paise ke hisāb se ho.

Monogamist, *n.* Jo dūsrī shādī jāiz yā rawā na rakkhe.

Monogamy, *n.* Sirf ek zauja se shādī k.; un logon kī hālat jo ek hī zauja ke pā-band raheṁ yā zauja-i-awwal kī wafāt ke ba'd phir shādī na kareṁ.

Monopolize, *v. t.* 1.—Bāzār meṁ kisi jins yā māl ko sab kḥa sab is garaz

se kharid kar-l. yā le l. ki qīmat baḥḥā kar woh farokht kiyā jāe yā hasb-ḥwāh nskī qīmat wnsūl ki-jāe; ijāra l.

2.—Kisī maqām par bilā-shirkat-i-gaire tijārat kā haq hāsīl k.; kisī khās jagah par yā kisī khās mulk meṁ kisī māl yā asbāb ke farokht kā ikhtiyār hāsīl k. yā r.; ijāra l. yā r.

3.—Kisī shai ko kul apne ikhtiyār meṁ kar-l. yā hāsīl k.; apnā l.; dūsre ko liye baqī na chhoṛnā.

Monopoly, n. Kisī qism ke asbāb ke kharid-o-farokht yā kisī mulk ḥwāh bāzār meṁ uske kharid-farokht kā kul ikhtiyār jo ba-zarī'a-i-ijāzat-nāma-i-sarkārī hāsīl ho ḥwāh bāzār meṁ chizon ke kul kharid kar leue se ho; kharid-o-farokht ki ijāzat aur uskā ikhtiyār; kisī chiz par ikhtiyār yā qabza-i-gair mnshtaraka; ijāra; theka.

Monotonous, a. Ek hi āwāz yā sur kā; barābar ek hi tarah par qām; jiskī nau'iyat meṁ tabaddul na ho.

Monotony, n. 1.—Ek hi āwāz sur yā rāg kā istarah barābar qām rahnā ki uske sunte sunte tabī'at tang ā-jāe; bolne yā gāne meṁ lahje yā sur kā tabdil na h.

2.—Kisī shai kā ek tarah par h. jisse tabī'at ko nafrat ho; kisī shai meṁ tagaiyur-o-tabaddul kā na h; ek hi fi'l shai yā bāt kā yaksān taur par pailam wuqū' yā zuhūr jo tabī'at ko girān-bār ho.

Monster, n. 1.—Koyī aisi shai jise uske gair-ma'mūlī qism ke hone ki wajh se log tāk lagā ke dekhā karen yā jiske dekhne se hairat ho; koyī shai jo ma'mūl ke khilāf barī yā chhoṭī ho ḥwāh 'ajib-o-garīb sūrat yā sifat rakhtī ho; 'ajib-o-khilqat; aḥamibā.

2.—Koyī shai jo qudratī silsile ke khilāf paidā ho; nihāyat bad-sūrat bad-haiat yā bad-shakl shai. [zarar-rasān.

3.—Koyī shakhs jo nihāyat bad ho; ma'mūl se ziyāda kharāb yā **Monstrous, a.** 1.—Jismēn 'ajib-o-garīb sifateṁ hoṅ; jo aslī sūrat ke bahut hi khilāf ho; qudratī silsile ke khilāf; ma'mūl ke khilāf.

2.—Bahut barā; 'azīmu-sh-shūn; 'ajib-o-garīb; jisse hairat paidā ho.

3.—Jo dekhne yā sunne meṁ makrūh ho; nafrat-angez; haibat-nāk; khauf-nāk; muhib; ban-nāk; darāwnā.

Monstrous, a. Nihāyat hi; bahut hi; bad se ziyāda (*Colloquial*).

Monstrously, ad. 1.—'Ajib tarah se; qudratī silsile ke khilāf; ma'mūl se ziyāda; aisi tarah ki khauf ma'lūm de; itnā yā isqadar ki nase tabī'at dāhle.

2.—Ba-hudde; nihāyat hi; ba-darja-i-gāyat; bad se ziyāda; i'tidāl se guzrā hnā. [hafte kā zamāna.

Month, n. Mahīna; mäh; shahr; mās; sāl kā bārāhwān hissa; chūr
Calendar month—Māh-i-taqwīm—Yah woh Angrezī mahīne haiṁ jo ma'mūlī jantri wagaira meṁ atṭhāyis untis tis yā ektis dīn ke qām hote haiṁ ya'ni January lagāyat December.—*Lunar month*—Māh-i-qamrī.—*Solar month*—Māh-i-chausī.

Monthly, a. 1.—Jo ek mahīne tak qām rahe yā ek mahīne meṁ tai ho; mālī; shahrī. [wār; mahīne-mahīne.

2.—Jo mahīne meṁ ek martaba yā mäh-ba-mäh ho; mähāna; mäh.

Monthly, ad. Mahīne meṁ ek bār; har mahīne meṁ; mahīne-mahīne.

Monument, n. Woh 'imārat sitūn yā patthar wagaira jo kisī shakhs mājare yā kām wagaira ki yād-dihī ke liye ho; yād-gār; yād-dihī kā zarī'a; koyī shai jiske dekhne se koyī guzashta bāt yād āye.

Monumental, a. Yādgār kā khwāh usse muta'alliq uspar kanda kiya huā yā uske hasb-i-hāl; jisse yād banī rahe; yād-gār qāim r. w.

Mood, n. Mizāj ki hālat; dil ki kaifiyat; gussa wagaira ke lihāz se dil ki 'arizī kaifiyat; mizāj; tabī'at.

An angry mood—Gusse ki hālat.

Moon-light, n. Chāūd ki rausnī; ehāūdñī.

Moou-light, a. Chāūdñī; jismeñ chāūd ki rausnī ho; jo chāūdñī rāt meñ ho; jiskā wuqū' shab-i-māl meñ ho. [munāzara k.; hujjat k.]

Moot, v. t. 1.—Jānib-i-isbāt-o-nafī bahs k.; bahs ke liye pesh k.; bahs k.; This question was never mooted—Is amr par kabhi bahs yā hujjat na huyi;

yah amr-i-mashkūk kabhi bahs ke liye pesh na huā.

2.—Mashq ke liye bahs k.; mahārat ke liye mutāhasa k.; mashshāqī hāsīl karne ke liye farzī suwālāt qāim karke unpar bahs k. [liye bahs k.]

To moot points in law—Umūr-i-qānūnī ki nisbat mashshāqī yā mahārat ke

Moot, v. i. Mu'āmala-i-farzī ki nisbat bahs k. yā 'uzrāt pesh k.

Moot-case, n. Koyī bāt mu'āmala yā uizā' jo bahs ke liye pesh ho; bāt jo bahs ke qābil ho; amr-i-tasfiya-talab; amr-i-mā-bilī-u-uizā'.

Moot-point, n. Same as above.

Moral, a. 1.—Adab ke muta'alliq; insān ke bāhamī bartāw tariq yā atwār ke muta'alliq; jismeñ wujūb aur gair-wujūb kā lihāz rahe.

2.—Qānūn-i-haqqānī ke tābi' aur nek yā bad fi'lūn ki salāhiyat r. w.; jispar un farāiz kā anjām farz ho jo 'awāmu-n-nās se muta'alliq hoñ.

A moral agent—Woh fā'il jisse nek yā bad fi'l kā wuqū' ho; aise fā'il ki salāhiyat r. w. jispar nek yā bad (bure yā bhale) kā itlāq ho-sake

3.—Jiskī tāyīd snbūt-i-'aqlī yā qiyās se ho; jiskā madār bātoñ ke ma'mūlī silsile ke tajrībe par ho; jispar kār-rawāyī ho-sake; qarīn-i-ihimāl; qarīn-i-qiyās.

Moral certainty—Woh tayyqun jo kisī amr ki nisbat 'aqlī dalāil se hāsīl ho.

4.—Qawā'id-i-wujūb ke mutābiq; un qā'idōñ ke mutābiq jo Khudā ki jānib se insān ke bāhamī bartāw ki nisbat qāim hoñ; nek; wājib.

That action is not moral—Woh kām nek yā wājib nabīñ huā.—Moral law—Woh hukām-i-Ilāhī jinki pā-bandī āpas ke bartāw meñ insān par farz ho.

Moral philosophy—'Ilm-i-adab; 'ilm-i-akhlāq; 'ilm-i-farāiz-i-insānī.—Moral sense—Wājib aur gair-wājib kā jibillī khayāl; woh tamīz jo nek-o-bad ki nisbat insān ko bilā lihāz-i-ta'līm wagaira bi-l-khāssiyyat hāsīl ho.

Moral, n. 1.—Akhlāq; ādāb; farāiz-i-zindagi kā bartāw; atwār; tariq; Usually in the plural. [chāl-dhāl; ehālān; kho; khaslat.]

2.—Woh talh jo kisī dāstān wagaira meñ ho; paud; mā-hasal; nasihat; natīja; woh bāt jo kisī qisse wagaira se ma'lūm ho aur 'amal ke qābil ho; nukta.

Morality, n. 1.—Adab; 'ilm-i-adab; 'ilm-i-akhlāq; nasāih; woh farāiz jinkā anjām insān meñ bāham honā chāhiye.

2.—Neki; zāhiri neki; akhlāq-mansūb farāiz kā bartāw.

Morally, ad. 1.—Akhlāq ke ma'nī se; adab khwāh 'ilm-i-adab ke rū se.

2.—Neki se; diyānat-dārī se; khūbī ke sāth; achchhāyī se.

3.—Wāqī'āt yā tajrībe ke lihāz se jis bāt ko insān ki 'aql qābil kare yā qarīn-i-qiyās samjhe uske mutābiq; bātoñ ke ma'mūlī silsile aur insān ki tamīz ke mutābiq; 'aqlān; natīja-i-'aqlī ke rū se.

It is morally impossible for a hypocrite to keep himself long on his guard

—Daurān-i-kār meñ makkār ke liye aslā mumkin nahīn hai ki bahut roz tak apnā nigrūn rahe.—Referring to the circumstances of the case, I am *morally* certain that the plaintiff's assertion is false—Hālāt-i-muqaddame ke lihāz se merā dil yaqīnī yah kahtā hai (mujhe is bāt kā dil meñ yaqīn hai) ki mudda'ī kā bayān jhūth hai.

Morbid, *a.* Sahīl-o-sālim nahīn; marīz; 'alīl; mubtalā-i-maraz; bimār; bigrā huā; jo bimārī se paidā ho. [kiyā jāe uski nisbat ziyāda.

More, *n.* 1.—Ziyāda-tar miqdār ta'dād yā shumār; jis shai se muqābala 2.—Jo kuchh kisī aur ke 'alāwa ho; koyī aur zāid shai; aur; aur bhī. *No more*—Iske siwā aur kuchh nahīn; isse ziyāda kuchh nahīn; bas; ho-chukā.

More, *a.* 1.—Dūsre kī nisbat sifat darje yā miqdār wagaira meñ ziyāda. Used with singular nouns and applicable to everything, material or immaterial.

2.—Ta'dād meñ ziyāda-tar; dūsre kī nisbat shumār meñ ziyāda.

Used With the plural.

3.—Zāid; aur dūsra yā dūsre; kisī ke 'alāwa aur; aur kuchh.

More, *ad.* 1.—Miqdār wus'at yā darje meñ dūsre se ziyāda; ziyāda-tar.

Used with an adjective to form the comparative degree.

2.—Dūsre bār; ba-martaba-i-sānī; phir; aur.

More and more—Aur bhī ziyāda; aur ziyādātī ke sāth.—*No more*—Qāim nahīn; jiskā wujūd mutlaq 'āqī na ho; jo kuch kar gayā ho; jo mar-gayā ho; nest-o-nā-būd-shuda; barbād ho-gayā.—Aristotle is *no more*—Arastū ab qāim nahīn hai; Arastū ab maujūd yā haiyū-l-qāim nahīn hai (woh mar-gayā yā guzar gayā).—Alexandria is *no more*—Shahr-i-Askandriya nest-o-nābūd (barbād) ho-gayā.—*No more*!—Ab kuchh na kaho; ab main kuchh sunne na pāūn; khāmosh; bas; ho-chukā.

Used in commands, in an elliptical form of address.

The more—Isse bhī ziyāda; aur bhī ziyāda; ba-lihāz us wajh ke jo bayān ho-chuki hai.—*The more-the more*—Jitnā hī ziyāda-utnā hī ziyāda. [ma'būzā.

Moreover, *ad.* Jo kuchh kahā gayā uske 'alāwa; mā-siwā iske; yah bhī;

“*Besides* denotes simply that a connection exists between what has been said and what is now to be added. *Moreover* marks the addition of something particularly important to be considered.” *Webster*.

MORE SUO, [Lat.] Ba-taur-i-khud; apne hī taur par; apne hī dhang par; apnī hī rāh par; apnī khwāhish ke mutābiq. [martā.

Moribund, *a.* Qarībū-l-marg; marne ke kanūre; lab-i-gor; jān ba-lab;

Morning, *n.* 1.—Subh; fajr; sahar; ādhī rāt se lekar dopahar diu tak.

2.—Pahilā hissa; shurū' kā hissa; awāil; ibtidā.

Morning, *a.* Sahrī; fajr kī; jo subh ko ho.

Morose, *a.* Tursh-mizāj; karā; sakht; ghunnā.

Morsel, *n.* 1.—Luqma; nawāla; kawar; thorā se khānā; zarā sī gizā.

2.—Thorī sī koyī chīz; zarā sū tñkrā; pāra; pārchā. [mar jāe.

Mortal, *a.* 1.—Fānī; maut ke tābi'; fauā-pazīr; jisko maut āye; jo

Man is mortal—Insān fānī hai.

2.—Muhlik; jisse wuqū'ī-halākat ho; jisse zindagi kā khātima ho-jāe; jisse jān uikal jāwe (jī na bache); kāri; qātil. [bar ua ho.

A mortal wound—Zakhm-i-kārī; muhlik zakhm; aisā zakhm jisse majrūh jān.

3.—Jāhān maut kā asar pahūnche; jāhān maut kā guzar ho; jāhān maut apuā kām kar-sake; jāhān yā jab maut āye.

4.—Insānī; insān-i-fānī se muta'alliq; insān kā; ādmī kā.

5.—Nihāyat; shadīd; sakht; jisse jī khijlā nthe; izā-rasāū.

Mortal foe, or enemy—Dushman-i-jāū; jāū dushman; jāū kā gāhuk; aise dushman jo kisi tarah rāzī na ho; dushman jo apne mukhālīf kī tabāhī par hama-tan āmāda ho.

Mortal, n. Woh wujūd jo mant ke tābī' ho; insān; bashar.

Mortality, n. 1.—Fanū-pazīrī; mant ke tābī' h.; zarūr marnā.

2.—Mant; marg; nestī; barbādī.

3.—Mant kī kasrat; bahut se ādmiyon yā jūnwaron kā marnā; kisi khās waqt yā khās logon mein murdon kī majmū'ī ta'dāl.

A great mortality—Mant kī bari kasrat; mant kī garin-bāzārī; bahut se insān yā haiwānāt kā marnā. [sihlat yā jāū-ba'ī na ho.

Mortally, ad. 1.—Ba-tarz-i-kārī; muhlik taur par; aise taur par kī phir *Mortally* wounded—Zakhm-i-kārī khāye huye; jise af-ā zakhm lagā ho kī woh phir usse jāū-bar na ho; zakhm-i-muhlik khāye huye.

2.—Ba-darja-i-gāyat; nihāyat shiddat se; balut hī.

Mortgage, n. (Law) Rihū; bandhak; adā-i-dāin ke liye ba-taur kafūlat ke jāedād kā intiqāl-i-shartī jo us dāin ke adā ho jāne ke ba'd sūqit ho jātā hai.

A simple mortgage—Disht-bandhak; rihū-i-mutlaq; rihū-i-bilā-dakhl; rihū-i-bil-kafūlat.—An usufructuary mortgage—Bhog-bandhak; rihū-i-intifā'ī; rihū-i-bil-mahāsīl; paṭ-bandhak.—A sub-mortgage—Rihū-dar-rihū.—A mortgage for a term of years—Rihū-i-mi'ādī.—A conditional mortgage—Rihū-i-shartī; bai'i-bil-wafā.—A deed of mortgage—Rihū-nāma; dastāwez-i-rihū.—A deed of conditional mortgage, or a conditional mortgage deed—Rihū-nāma-i-shartī; rihū-nāma-i-bai'i-bil-wafā.

Mortgage, v. t. (Law) Rihū k. yā r.; makfūl k.; mustagraq k.

Mortgage-deed, n. (Law) See under Mortgage, n.

Mortgagee, n. (Law) Murtahin; rihū-dār; woh shakhs jiske pās jāedād rihū rakhlī jāe; woh shakhs jisko nām rihū-nāma likhā jāe.

Mortgager, n. (Law) Rāhin; rihū k. w.; woh shakhs jo apnī jāe-dād makfūl kare; woh shakhs jiskī taraf se rihū-nāma likhā jāe.

☞ "Mortgagor is an orthography that should have no countenance." Webster.

Mortification, n. 1.—Kisi jāūdār ko ek 'azw kā murda ho-jāū (uskā be-jāū be-hissa-o-harakat yā be-kār ho-jāū).

2.—Nafs-kushī; kasr-i-nafs; parhez-gāwī yā jism par har qism kī sakhtī karke nafs-i-ammāra wagaira ko apne bas mein k.

3.—Gurūr-shikanī; ghamand kā ṭūṭnā; sar yā gardan kā nīchā h.; zillat; ranj; kulfat. [bāt; woh amr jisse kisi bāt kā shūq dil ko ho.

4.—Woh bāt jisse sar nīchā ho-jāe; ranj kā bā'is; ranj dilāne wālī *Mortify, v. t.* 1.—Kisi jāūdār ke kisi 'azw ko murda yā be-kār kar d.; be-jāū be-dam yā be-hiss-o-harakat kar d.

2.—Mazhabī riyāz wagaira se jismānī yā dunyāwī khwāhishon ko bujhā d.; nafs-kushī k.; jī ko mārṇā; nafs-i-ammāra ko apne qābū yā bas mein k.

3.—Ranj pahunchānā; ranjida k.; dil tor d.; afsurda-khātir k.; gardan-nīchī kar d.; 'ājiz k.; zer k.; ghamand ko dhānā.

Mortifying, a. Jisse tabī'at past ho-jāe; dil-shikan; khātir-shikan; 'ājiz k. w.; jisse dil kā umang jātā rahe yā ghamand ṭūṭ jāe.

Mortmain, n. (Law) Arāzī wagaira kũ aise shakhs ke qabze meñ rahnā jo use muntaqil na kar-sake.

☞ "Alienation in *mortmain* is an alienation of lands or tenements to any corporation, sole or aggregate, ecclesiastical or temporal, particularly to religious houses, by which the estate becomes perpetually inherent in the corporation, and unalienable." *Blackstone-Webster*.

Mortuary, n. Dafn kī jagah; madfūn; qabristān; goristān; harwār.

Mortuary, a. Murdoñ ke dafn ke muta'alliq.

Most, a. 'Ta'dād yā miqdār meñ sab se ziyāda; sab se barā; auroñ se shumār meñ barh-kar; heshtar; kasrat se; aksar.

Most, ad. Nihāyat hī; ba-darj-i-gāyat; bahut hī.

Most, n. Sab se ziyāda shumār yā hissa.

To make the most of—Bahut hī 'aziz r.; dil se qadr k. yā chāhnā; gauimat jānū samajhnā yā tazawwur k.—At the most—Bahut se bahut; ziyāda se ziyāda; intihā ko; ba-darj-i-gāyat.

Mostly, ad. Beshtar; kasrat se; khāssatan; khūs karke; bahut hī; bahut knchh. [ho-chukā ho.

Mother, n. 1.—Māñ; mādar; wālida; mahtārī; woh 'aurat jise larḳā

☞ Correlate to *son* or *daughter*.

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai kā wujūd ho; jahāñ se koyi shai paidā ho; mabdā; woh shai jisimeñ koyi dūsri shai qāim ho; jar; asl; mamba'.

Mother country—Watan; zād-būn; maulad; janm-bhūm.—A *mother plant*—Woh darakht jisse qalam yā chashma liyā jāe; darakht jisimeñ paiwand lagāyā jāe.

3.—Ek būrhi 'aurat; woh 'aurat jo dūsre kī khabar-giri aur nāz-parwarī kare yā use bataur wālida ke salāh wagaira de.

Mother, a. 1.—Jo paidāish se hāsil ho; aslī; jibillī; paidāishī; khilqī.

Mother wit—Paidāishī 'aql.

2.—Watani; desī; jo wālidain yā mūrison se hāsil ho; aslī; mādarī.

Mother language or *tongue*—Desī zabān; mulkī zabān; aslī zabān; mādarī zabān.

Mother-in-law, n. Kisi ke shanhar yā zanja kī māñ; sās; khush-dāman.

Motherless, a. Be māñ kā; jiskī māñ na ho; jiskī māñ mar-gayī ho.

Motherly, a. 1.—Mādar-mansūb; māñ se muta'alliq; mādarī.

Motherly authority—Ikhtiyār yā hukūmat-i-mādarī.

2.—Mādarāna; jo māñ ke liye zebā ho; māñ kā sā; mihrbān-āna.

Motherly love—Mādarāna muhabbat; māñ kā sā pyār.

Mother-tongue, n. 1.—Woh zabān jisse koyi dūsri zabān uiklī ho.

2.—Kisi ke watan kī zabān; mulkī zabān; desī (des kī) boli; mādarī zabān. [makān; jagah kā tabādala.

Motion, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat; jumbish; naql-i-☞ Opposed to *rest*. [raftār.

2.—Munāsib harakat; jumbish yā harakat kā tarz; dhang; rawish;

3.—Harakat yā jumbish kī tūqat; naql-i-makān kī salāhiyat; ek jagah-se dūsri jagah jā-saknā.

4.—'Tajwiz; jo bāt sochāyī jāe; tahrīk; darkhwāst; woh bāt jo tajwiz ke liye aise majma' meñ pesh kī-jāe jo bātoñ par gun-o-fikr ke liye yakjī ho.

Motion, v. i. Hāth nḥā-kar yā use harakat dekar kisi manshā ko zāhir k.

To *motion* to one to take a sent—Hāth ke ishāre se kisi se bāithne keliye kahnā.

Motionless, a. Be-harakat; sākin; jo jumbish na kare; jo hile-ḍole nahūñ.

Motive, a. Harakat d. w.; jismon harakat deue ki quwwat na ho; jo mutaharrik karne par mūl ho; muharrik; hilāne-dolāne w.

Motive, n. Bā'is-i-tahrīk; wajh-i-tahrīk; woh bāt jisko sabab se kisī amr ke pasaud karne yā chālne kī targīh ho; sabab; bā'is; wajh; mujīb; targīh deue wālī shai; woh bāt jiskī wajh se kisī shī' ke karne kī targīh ho; maqsad; nazar; taqrīb. -

MOTU PROPRIO, (Lat.) Az-klud; apnī raghat se; apnī khwāhish se; bi-ragbat. [morcha.

Mount, n. Banāyā huā mittī kā dhūhā yā tādā; pushta; dhns; fasl; [morcha.

Mount, v. t. 1.—Sar-buland h.; ūchā h.; ūpar ko jānā; chāṛhūnā.

2.—Ghore par sawār h.; kisī dūse jānwar kī pīth par chāṛhūnā.

3.—Kisī mā'iyat yā waq'at kā h.; kisī ta'dād yā had ko pahūnch-na; majmū'i ta'dād kā h.

Mount, v. t. 1.—Ghore yā dūse jānwar par sawār h.; sawārī k.

2.—Ghore kī pīth par baiṭhūnā; ghore par sawār karānā; sawārī ke liye ghore wagnān muhaiyā k. [ārasta k.; saūwār-nā.

3.—Chūṛhūnā; lagānā; baiṭhūnā; kām ko haiq hauā d.; jārūnā;

To mount a gun on a carriage—Top ko gūṛī par chāṛhūnā.—To mount a map or picture on cloth—Naqshe yā taswīr ko kapre par chāṛhūnā yā jamānā.—To mount a diamond—Hire ko khūne meū baiṭhūnā yā jārānā.

4.—Rakhuā; kisī shai kā kahīn muhaiyā kiyā yā lagāyā jānā.

The fort mounts a hundred caannon—Us qil'o meū san zarb topeū lagī haiñ.—

The ship mounts ten guns.—Us jahāz par das topeū haiñ (lagī haiñ).

Mountain, n. 1.—Pahār; koh; jibl; parbat. [baṛī chiz.

2.—Koyī shai jo qad-o-qūmat meū pahār kī mōnind ho; koyī

Mountain, a. 1.—Pahārī; kohistānī; jo pahārōn par mile (dastyāb ho); jo pahār par jame; jo pahār par rahe. [sh-shān.

2.—Pahār sē jaise qad meū; pahār kī tarāl; bahut barā; 'azīmu-

Mountainous, a. 1.—Pahārī; kohistānī; pahārōn se bharā huā; jhānū balut se pahār hoū.

A mountainous country—Pahārī mulk; jis mulk meū kasrat se pahār hoū.

2.—Pahār sē barā; bahut barā; 'azīmu-sh-shān.

A mountainous heap—Pahār sē yā bahut barā tādā; barā bhūri dher.

Mourn, v. i. 1.—Ranj yā afsos zāhir k.; muta'assif h.; afsos k.; gaungū h.;

2.—Mātami libās pahūnā; mātam ko kapre pahūnā. [mātam k.

Mourn, v. t. 1.—Kisī ke liye yā kisī bāt par ranj gam yā mātum k.

2.—Afsos ko tariq par kahuā; uanha yā uanha garī k.; uāla k.; uāla-o-fugāū k. [yā mātam kare.

Mourner, n. 1.—Jo shakhs kisī nuqsān yā musibat par ranj afsos gam

2.—Jo shakhs mātumi kapre pahūn kar jūūzē ke sāth jāwo.

Mournful, a. 1.—Ranj yā gam se bharā huā; gam-nāk; gam zāhir k. w.; jisse gam kā izhār maqsūd ho.

2.—Ranj d. w.; gam paidā k. w.; jisse afsos ho; mātam-khez.

Mourning, n. 1.—Gam; mātam; ranj; afsos; uanha gamī.

2.—Mātami libās; kapre jo mātam karne wāle pahūnte haiñ.

Mourning, p. a. Jo ranj yā afsos zāhir karne ke liye kām meū līyā jāe; mātami; jo mātam-kuninda pahue yā jo usko hush-i-hāl ho.

Mourning garment—Mātami libās; woh kapre jo mātam-kuninda pahue.

Mouth, n. 1.—Muñh; dahan; dahān.

- 2.—Sūrākh; fam: dahan; muñh; muñhīrā; muhāna; dahāna; rāh.
The mouth of a pitcher—Ghare kā muñh; sūrākh jisse gharā bhārā yā khālī
kiyā jāta hai.—The mouth of a well—Kuyeñ kā muñh yā muñhīrā; sūrākh
yā rāsta jisse kuyeñ ke bhitar jā sakeñ.—The mouth of a cannon—Top
kā muñh ya'ni woh sūrākh jiske zarī'e se top meñ golā wagaira bhārā
jāe aur top ke chhūthe ke waqt udhar hī se nikle; muñhā.—The mouth
of a river—Daryā kā muhāna yā dahāna; woh rāh jisse ek daryā kā pānī
dusre daryā meñ girtā hai.
- 3.—Khās kalām k. w.; jo shakhs sab kī taraf se izhār-i-rāe kare.
- 4.—Manshā-i-kalām; guftgū kā zarī'a; jiskī nishat guftgū karen.
The story is in every body's mouth—Yah qissa har shakhs kā manshā-i-kalām
hai; yah dāstān zabān-zad-i-'awām hai.
- To make a mouth, to make mouths—Muñh banānā yā bigārnā; muñh terhā k.;
kisi par hañsū yā uspar hīqarat kī nazar se dekhnā; chīrhānā.—Down in
the mouth—Muñh laṭkāye; chībrā utrā huā; afsurda-khātir; dil-tang; malūl;
ranjida; udās.—To stop the mouth—Muñh rokū yā band k.; chup kar-d. yā
ho-jānā; nādīm yā sharmīda k.; ghabrā d.; shashdar kar-d.; hairān
- Mouthed, a.** Muñh rakhtā huā. [kar d.; māt k.]
- Used chiefly in composition.
- Hard-mouthed—Muñh-zor—jaise ghorā; jo lagūm ko na māne (usse na ruke).
Foul-mouthed—Muñh kā kharāb; jo kalimāt-i-fuhsā kā 'ādī ho (gālī-galanj
kiyā kare). [i-iddī'āyī; zabānī dost; kalme kā yār.]
- Mouth-friend, n.** Jo dostī kā dam bhare par asl meñ dost na ho; dost-
- Mouthful, n.** 1.—Jitnā ek martaba muñh meñ āwe; muñh-bhar.
2.—'Thoṛā; thoṛā sā; luqma; nawāla; kaur. [muñh lagāyā jāe.]
- Mouth-piece, n.** 1.—Muñh se bājīne wāle bāje kā woh hissā jis meñ
2.—Woh shakhs jo dūsrōñ kī rāe zāhir kare.
- Movable, a.** Mutaharrik; harakat-pazīr; jo jā-ba-jā muntaqil ho-sake;
jisko harakat de-sakeñ; jisko ek jagah se dūsrī jagah uthā-kar le-jā
sakeñ; mustaqil yā mustahkam nahīn; nasab (garā huā) nahīn; manqūla.
Movable property—Jāedād-i-manqūla; māl-i-manqūla.
- Movable, n.** Māl-i-manqūla; shai-i-manqūla; woh chīz jo kahīn nasab na ho;
asbāb; jins; chīz-bast; āraish kī chīzeñ; asāsu-i-baīt.
- Generally in the plural, and distinguished from houses and lands.
- Move, v. t.** 1.—Harakat d.; mutaharrik k.; chalā d.; āge ko hatā d.;
kisi chīz kī jagah badal d.; jumbish d.
2.—Dil par asar k.; dil ko mutaharrik k.; wujūb ke izhār se 'amal
par rāgib k.; kah-sun yā targīb dekar rāgib karānā; ubhārnā.
3.—Dil meñ rahm paidā k.; tabī'at ko mulāim k.; dil meñ narmī
lānā yā narm-dil k.; dil par choṭ lagānā (us meñ dard paidā k.); kisi
bāt kī josh paidā k.
4.—'Tajwīz k.; tahrīk yā sifārish k.; jalsā-i-'ām meñ kisi bāt ko
gaur-o-tajwīz ke liye bā-zābita pesh k.; manzūrī kī garaz se kisi tajwīz
ko pesh k.; kisi ko kuchh sochānā yā uske āge pesh k.; darkhwāst k.
To move a court by petition—Suwāl yā darkhwāst ke zarī'e se 'adālat meñ
kisi amr kī tahrīk (istid'ā yā darkhwāst) k.
- Move, v. i.** 1.—Harakat yā jumbish d.; ek jagah se dūsrī jagah jānā;
kisi tarah par ek maqām se dūsrē maqām par jānā; naql-i-makān k.;
chalnā. [hīlnā.]
2.—'Amal (kisi fi'l ke karne) par rāgib h.; dil chalānā; ruh chalānā;

3.—Tabdīl-i-makān k.; rahure ki jagah badalā; utā jānā musalam ek makān se dūse makān meñ ek shahr se dūse shahr meñ 'alā-hāza-l-qiyaś. [k.; sifāriś k.]

4.—Gaur-o-tajwiz ke liye koyī anr pesh k.; hāteñ sochānā; tahrīk Movement, n. l.—Harakat; jumbish; jagah yā haiat kā talādala; kisi sabīl se ek maqām se dūse maqām par jūnā; aslī yā munāsib chāl; raftār; 2.—Tahrīk-i-qalb; dil kā hīlā-ḥalū; josh; jazba-i-tabī'at. [chāl.]

3.—Harakat kā tarz-yā tariq; chāl yā raftār kā dhang khwāl audāz.

4.—Woh shai jisse harakat paidā ho; woh shai jo kisi dūsrī shai ko mutaharrik kare; harakat d. w.; mutaharrik k. w.; chalāne w.

5.—Woh log jo hamesha is bāt ki koshish meñ rahite haiñ ki 'awām Opposed to the conservative party. [ke liqūq qāim hoñ.]

Mover, n. l.—Harakat dene wālā shakhs yā harakat dene wālī shai.

2.—Woh shakhs jo koyī anr tajwiz yā mauzūrī ke liye pesh kare; muharrik.

Moving, a. Dilpar asar k. w.; jiskā asar yā jiskī tāsīr dīl par ho; purdard; riqqat-ungez; jisse tabī'at pighlī jāwe; jigār-soz; jo dil par dard paidā karne ke qābil ho; jiskī chot dīl par lage; munassir. [riqqat se.]

Movingly, ad. Aisi tarah ki dīl par chot lage (asar ho); dard ke sāth;

Much, a. Miqdār yā ta'dād meñ ziyāda; der-pā; jo der tak qāim ruke; kasīr-t-ta'dād; kasīr; wāfir; bahut; ziyāda.

Much, n. l.—Bahut sā; ba-miqdār-i-kasīr; bahut kuchh. [koyī barī bāt.]

2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt; koyī trājūb ki bāt; anr-i-qābil-i-lihāz;

As much as (used as an adjective or noun)—Jitnā utnā; jisqadar-usqadar; miq-

dār-i-musāwi; barābar miqdār.—Return as much money as you receive on

borrowing—Qarz lene ke waqt jitne रुपये tumheñ mileñ utne hi wāpas

karo; zar-i-qarza ba-miqdār-i-musāwi wāpas karo.—Twice as much—Kisi

miqdār ke barābar do-chand (uskā dūgnā).—You ask for a seer of rice, but

I will give you twice as much—Tum ek ser (ser bhar) barī māñgte ho par

maiñ tumko iskā do-chand (do ser) dūngā.—Five times as much—Kisi miq-

dār kā pañchgūnā ya'ni agar koyī shai pañch ho to uskā pañch-gūnā ya'ni pañch-

chūs ho-gā.—As much as (adverbially)—Ba-miqdār-i-musāwi; barābar; kisi

dūse ke barābar; yakeñ.—One man loves power as much as another loves

gold—Ek shakhs iḥtiyār kā utnāhi unshiq hotā hai jitnā ki dūsrā zar kā

(ya'ni donoñ kā shauq barābar hotā hai)—Too much (as a noun)—Andāz se

zāid miqdār; bahut hi yā bahut ziyāda.—(Adverbially) Had se ziyāda; darja-

i-gāyat tak; ba-darj-i-gāyat; isqadar ki had se guzar jāwe.—To make much of

—Nihāyat 'unda yā gūnā-qadr samajhū; barī qadr k.; barī 'ināyat-o-tawaj-

jūh se pesh ānū yā sulūk k.; chāhū; pyār k.; khushīyat ke sāth 'umda

tasawwur k.

Much, ad. l.—Bahut; nihāyat; ifrāt se; kasrat se; kalīl; barh-kar.

Qualifies adjectives and adverbs almost exclusively in the com-

parative degree. [faster—Dūse ki nisbat bahut tez (usse kalīl barh-kar tez).

Much stronger—Ba-nisbat dūse ke bahut mazbūt; kalīl ziyāda mazbūt.—Much

2.—Aksar; bār-bār; der tak; bahut.

Think much, speak little—Der tak yā bahut socho aur kam bolō.

3.—Qarīb qarīb usī hālat meñ; yak-gūnā; nazdik nazdik.

This is much the same as that—Yah yak-gūnā (qarīb-qarīb) waisāhi hai jaisā

ki woh. [tawān.]

Mulct, n. Jurmāna yā jarīmāna; ta'zīr-i-naqdī; रुपये-paise kā dand;

Mulet, v. t. 1.—Kisī jurm kī sazī ba-zari'a jurmāna-i-naqdī ke k.; kisī jurm kī pādāshī meñ tawān-i-unqlī 'aid k.; jurmāna k. yā lagāna.

2.—Kisī shai se mahrum k.; ta'zirān yā tādībān kisī shai ko na d.

Multifarious, a. Anwā' aqsām kā; mukhtalif qismoñ kā; tarah tarah kā; gūnagūn; rang-ā-rang; rang rang kā; bahut se ajzā-i-mukhtalifa se murakkab; bahut se mukhtalif hissoñ se banā huā.

Multifariousness, n. 1.—Bahinterī tarahēñ; anwā' aqsām; hūqalamūnī.

2.—(Law) Ek hī 'arzī-da'wō yā nālish meñ aise da'wōñ kā bejā shāmil kar-d. jo judā gāna hoñ aur ek dūse se muta'alliq na hoñ; da'wōñ kā bejā-shumūl; ta'addud-i-da'wī. [talif qismoñ kā h.

Multiplicity, n. 1.—Anwā'aqsām kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukht-

2.—Bahut sī chizōñ kā ijlīmā'; ta'dād-i-kasir; kasrat; bahutāyat.

Multiply, v. t. Ta'dād meñ barhānā; shumār barhānā; kasirn-t-ta'dād k.; ziyāda k.; kisī shai meñ afzāish k.; izdiyād-i-miqdār k.; kisī chiz meñ aur milānā. [ziyāda ho-jānā; barhūnā; kasirn-t-ta'dād h.

Multiply, v. i. 1.—Ta'dād yā was'ut meñ taraqqī pānā; shumār meñ

2.—Phailnā; ziyāda tāsir pakānā.

Multitude, n. 1.—Bahutāyat; kasrat; kasirn-t-ta'dādī.

2.—Bahut se log; logōñ kā majma' i kasir; bhīr; barī bhīr; amboh; hujūm; izhdihūm; kasrat.

The multitude—'Awāmū-n-nās; kasrat se log; 'awām.

MULTUM IN PARVO, (Lat.) Thorē meñ bahut; thorī jagah meñ bahut. [kā; sansārī.

Mundane, a. Duniyā ke muta'alliq; duniyāwī yā duniyāwī; arzī; zamīn

Municipal, a Shahr se muta'alliq; shahrī; logōñ kī us jamā'at se muta'alliq jisko shakhs-i-wāhid ke taur par umūrāt ke intizām kī ikhtiyār ho.

Municipal law—Woh qānūn jo kisī riyāsat ke shahrīyōñ se muta'alliq ho.

"Distinguished from commercial law, political law, and the law of nations." Webster.

Municipality, n. Woh zila' jismeñ shahrīyōñ ke muta'alliq khās qānūn nāfiz (jāri) ho. [faiyāzī; faiz; karam; bāth khōl ke d.

Munificence, n. Sakhlāwat yā sakhlā; dād-dilushī meñ nihayat darjē kī

Munificent, a. Nihāyat faiyāz; barā sakhi; jawwād; barā done w.

Muniment, n. (Law) 1.—Pushtī; himāyat; muhāfazat; bachāw. [madad.

2.—Jisse muhāfazat ho; qal'a; garhī; hifāzat kī jagah yā uskā zari'a;

3.—Nawishā; woh subūt-i-tahrīrī jiske rā se koyī shakhs apnā haq muta'alliq-i-haqqīyat sābit kar saktā hai; haqqīyat ke wasīqe aur kagazāt; qibāljāt aur kagazāt.

Munition, n. Larāyī meñ bachāw kī kul chizōñ; larāyī ke asbāb; larāyī kā sāz o-sāmān aur khāne-pīne kī chizēñ; har qism kī larāyī kā sāz.

Mural, a. Diwār kā; diwār sā. [o-sāmān.

Murder, n. 'Adāwat-i-sābiqa kī wajh se 'ām isse kī uskā izhār hūā ho yā mabīn insān kī halākat; qatl-i-'amd; qatl-i-insān jo 'amdan bungz yā khabāsat kī wajh se wuqū' meñ āyo.

Murder, v. t. 1.—Qatl-i-'amd k.; qatl-i-'amd kā murtakib h.; 'adāwat-i-sābiqa kī wajh se kisī shakhs ko mār dānā yā hmlāk k.

2.—Zāl kar d.; khatm kar d.; munqat' k.

Murdered, a. Maqtūl; jo qatl hūā ho; jo mārā yā hmlāk kiya gayā ho; jiskī halākat wuqū' meñ āyi ho.

Murderer, n. Qatl-i-'amd kā mujrim; qātil; khūnī; woh shakhs jo sihat-i-hawās meñ 'adāwat-i-sābiqā ki wajh se ba-tarz-i-nā-jāiz kisi insān ko halāk kare.

Murderous, a. 1.—Qatl-i-'amd kā mujrim; halākat-i-bi-l-'amd kā mujrim.

Applied to persons.

2.—Jiske sāth qatl-i-'amd (khūn yā halākat bhī) ho; jiske shumūl meñ qatl-i-'amd kā wuqū' bhī ho; jiske shumūl meñ khūn-rezi bhī ho; *Murderous rapine*—Lūṭ ma' khūn yā qatl-i-'amd. [jo sang-dilī se kiya jāe.

3.—Khūn-khār; khūn-rez; halākat kā shāiq.

Murderous tyranny—Zulm jismeñ khūn-rezi bhī ho.

4.—Jismeñ halākat pahle se soch li-jāe.

Murderous intent—Pahle se halākat ki niyat. [jharjharāhat; tarṭarāhat.

Murmur, n. 1.—Dhīmī muntashar aur nā sāf āwāz—jaise balte pānī ki;

2.—Da'ī dabi shikāyat; dabi zabān se nāla-o faryād; aisi faryād jiskā izhār pūrā pūrā na ho, shikāyat jo khul kar (ba-āwāz-i-baland aur sāf sāf) na ki-jāe; burburāhat.

Murmur, v. i. 1.—Shuhd ki makklīyon ki tarah gūnjūā yā bhiubhināna; pānī ke chashme ki tarah jharjharānā; rawwāj lahton ki māniud dhardharānā; jaugal meñ hawā ki misāl sausanānā.

2.—Āhista āhista aur dabi zabān se shikāyat ki bāteñ kalnā; dil hī dil meñ nārāz ho-kar kisiqadar izhār-i-nārāzi k.; kiṭkiṭānā yā gur-rānā; khul ke shikāyat ki bāteñ na kalnā; burburānā.

“With *at* before the thing which occasions discontent; or with *at* or *against* before the active or direct cause of the evil.” Webster.

Muscle, n. Paṭṭhā; 'asab; jāndāron meñ harakat kū āla.

Muscular, a. 1.—Jo paṭṭhe se ho; 'asabī.

2.—Mazbūt; qawī; zorāwar.

Museum, n. Woh makān jahīn qudrati 'ilmī yā masuū'ī 'ajīb-o-garīb chizen rakkhi jāti hūn; 'ajāib-khāna; 'ajāib-ghar.

Must, v. i. or auxiliary. 1.—Is lūfz se kisi kām ke karne ki zarūrat sābit hoti hai 'am isse ki woh zarūrat insān ki zāt se ta'alluq rakkhe yā uske farāiz se.

A man *must* eat for nourishment—Jism ki parwarish ke liye zarūr hai ki insān gizā khāwe; insān ko chāhiye ki gizā khāye tāki nekā jism tahlil na ho balki taraqqī pāye.—We *must* submit to the laws—Qawāuīn ki itā'at hamlogoñ par farz hai; hamlogoñ ko chāhiye ki qāuūn ko māneñ.—He *must* attend the court—Lāzim hai ki woh 'adālat meñ hāzir ho; use 'adālat meñ hāzir honā paregā; use 'adālat meñ hāzir hote banegā.—You *must* do this—Is bāt kā karnā tum par farz wājib yā lāzim hai; zarūr hai ki tum yah amr karo; yah tumheñ karnā chāhiye; yah bāt tumheñ karni paregi.

2.—Kisi haisiyat ke qiyām yā kisi maqsad ke anjām ke liye insān meñ kisi amr ki liyāqat yā munāsabat khwāh uskā lāzimi yā zarūri h. *Treasurers must* be honest—Khazānchīyon ko munāsib hai ki mutadaiyin hon; khazānchīyon ke liye imān-dāri munāsib hai (lāzimi yā zarūr hai).

Muster, v. t. Mulāhaze aur qawā'id ke liye sipāhiyon ko jam' k.; sipāhiyon shakhsōn yā chizon ko jam' yā ekaṭṭhā k.

To muster up—Kisiqadar dushwāri se koyī shai mujtama' yā hāsil k.; kisi qadar koshish se baham pahuñchānā.

Muster, v. i. Jam' h.; ek jagah par okatthā h.

Muster, n. 1.—Mulāhaze jāize yā qawā'id wagaira ke liye fanj kā ijtīmā'.

2.—Ijtīmā' aur numūsh; ek hī sūth bahut sī chīzōn kī numūsh (inkā dekhlanā); ijtīmā'; bator.

To pass muster—Jāize yā mulāhaze meñ pasand h. yā ānā (pasandida thaharnā yā kisi naqs khwālī 'aib kā na nikalnā).

Mutabī'iyy, n. Shakl sūrat hālat yā khās sifaton meñ tabādala-pazīr h.; tabādala pazīrī; talawwun; nā-pācdārī; badal saknā; tabādale kī salāhiyat r.; be-sabātī; 'adam-i istiqlāl.

Mutablo, a. 1.—Badalne ke lāiq; tabādala-pazīr; jo badal jāe yā jisko tabdil kar-sakeñ; jiskī sūrat khāsiyat yā nau'iyat tabdil ho sake.

2.—Mutalawwun; nā-pācdār; gair-mustahkam; be-sabāt; jismeñ istihkām yā qarār na ho; jo badal jāe; jismeñ sabāt na ho.

Mutation, n. 1.—Tabdil k.; badalnā. [o-badal; tagaiyur.

2.—Tabādala; sūrat yā sifāt meñ tabaddul; badal jānā; radd-

Mutation of names—Tabādala-i asmā; nāmōn kī taboddul; ek shakhs ke nām kī jagah dūare shakhs ke nām kā qām h.; ek shakhs kī nām nikāl kar dūare kā nām dikhil k.; dākhil-khārī; intiqāl-i-nām.

MUTATIS MUTANDIS, [Lat.] Tabādala-i-zarūrī ke ba'd; jo kuchh badalne ke lāiq ho yā jiskā badalnā wājib ho uske tabdil karne ke ba'd.

MUTATO NOMINE, [Lat.] Nām badal ke; tabdil-i-nām ke ba'd.

Mute, a. 1.—Munh-band; zabān-band; kisi khās wajh se chup yā sūkit; jo kisi khās sabab se na bole; jo kuchh na bole; khāmosh. [bau-jāe.

2.—Jismeñ bolne kī salāhiyat na ho; jo kisi khās sabab se gūngū

3.—Gair-malfūz; jo bolā na jāe; maḥṣī maḥṣīfī yā ma'dūla; jiske

سُئِدَ Said of certain letters. [bolne meñ dam band ho jāe.

To stand mute (Law) Kisi mudda'ālīh kī adālat meñ fard-i-jurm ko sunāyo jāne ke ba'd kuchh jawāb na d. khwālī koyī 'uzr pesh na k. balki chupchap khaṭṭ rahnā. [uzw k.; ang-bhang kar d.

Mutilate, v. t. 1.—Kisi jāndār kī koyī 'azw yā khās hissa kāṭ l.; qat'-i-

2.—Kisi shai masalan 'inūrat yā mūrat wagaira ke kisi hisse ko kāṭ l. tor d. yā aur tarah par judā kar-d.

3.—Kisi shai ke zarūrī hisse ko ghaṭī yā talaf kar-d. khwālī nikāl l. jisse woh nāqīs (nī-tamām) rah jāe; chhāṭnā; kāṭ-kuṭ k.; qat'-burid k.

Mutilation, n. Qat'-i-'azw; kisi 'azw yā zarūrī hisse kī tor d. kāṭ l. nikāl yā dūr kar-d.; qat'-burid; ang-bhang.

Mutineer, n. Biḡī; jurm-i bagāwat kī mujrim; barrī yā baharī fanj kā mulāzim jo apne afsarōn ke hukm ke khilāf sar uṭhā-kar sāf sāf bagāwat kare yā 'udāl-i-hukm kī koshish kare.

Mutinous, a. 1.—Bagī; bagāwat par mālī; balwe kī khwāhish r. w.; barrī yā baharī fanj kā mulāzim jo apne sīge kī āyīn-o-qawānīn kī khilāf-warzī par āmāda ho yā khulkar nukī makhālafat kare.

2.—Fitna-pardāz; fitna-angez; mufsid; dangā-o-fasād k. w.

Mutiny, n. Balwa; bagāwat; barrī yā baharī fanj ke mulāzimīn kī apne hākīmōn se sarkashī k.; hākīmōn kī hukm sāf sāf na mānā; hukūmat-i-jāiz kī nishat jāur-o-zulm ke sūth mātuhṭōn kī ta'arruz.

Mutiny, v. i. Mulāzimīn-i-fanj kī apne afsarōn se sarkashī yā bagāwat k.; jurm-i-bagāwat kī mujrim h.; apne afsar se sar-tābī k. (uskā hukm na mānā).

Mutter, *v. t.* Kudūrat se yā inhār-i-shikāyat ke liye āhista āhista aur hothon ko dabā-kar kuchh kabhā; bhunbhunānā; munmunānā; bud-budnā; rañj yā shikāyat se munh hī munh meñ kuchh kabhā.

Mutter, *v. t.* Munh hī munh meñ yā āhista āhista kuchh kabhā; burburānā; munmunānā.

Mutual, *a.* Bāham 'amal karne yā nisbat *v. w.*; jo ek se dūse ko mile; jo ek de aur dūsiā le; bāhamī; āpas kā; bāham-digari; jiskā adlā-badlā ho; jiskā hartāw jānibain (donon taraf) se ho; jānibain kā; tarfain (donon taraf) kā.

Mutual love—Mulhabbat-i-bāhamī; do shakhsōn kā āpas meñ ek dūse ko pyār k.—*Mutual* assistance—Tāwat-i-bāhamī; ek dūse ki madad.—*Mutual* consent—Ek dūse ki razāmāndī; ek dūse ki manzūri; tawāfuq; jānibain ki razāmāndī; donon taraf ki razā.

Mutually, *ad.* Bāham; āpas meñ; yake-bā digare; bāham-digar; ek dūse ko; jānibain yā tarfain se; donon taraf se; fi-mābain; hā khudhā.

MUTUUS CONSENSUS, See "*mutual consent*" under **Mutual**.

Myriad, *n. l.*—Das hazār.

[na ho; hazāron; lākhoñ; karoroñ.

2.—Ta'dād-i kasīr; shumār meñ bahut hī; jiske shumār kī ta'dād

Myself, *pron.* Main khud; āpī; main hī; merī siwā dūsrā nahīñ; main [ba-zāt-i-khās yā bi-z-zātili.

I myself will do it—Main yah āp hī (khud yā bi-z-zātili) karūñ-gā.—*I have done it myself*—Yah main ne khud kiya hai; yah merā hī kiya huā hai.

2.—Apnī tayīñ; apne ko. [verb, without emphasis.

I will defend myself—Main apnī tayīñ (apne ko) bachāñgā; main apnā bachāw yā apnī hifāzat karūñgā.

Mysterious, *a.* Mutā'alliq-i-rāz; rāz sā; jismeñ rāz (bhed) ho; munglāq; dushwār-fahm; jiskā samajhūā mushkil ho yā kisī tarah munkin na ho; jismeñ gaib kī bāteñ hoñ; jo insān kī fahm ke bāhar ho; jise ādmī samajh na sake.

Mystery, *n. l.*—Bāz rāz kī bāt; bāz yā gahīrā bhed; sirr-i-akbar; aisi bāt jo bi-l-kul ma'lūm na ho yā ihtiyāt se chhipūyī jāe aur isi wajh se bā'is-i-hairat ho; aisi bāt jo be samjhāye samajh meñ na āye; gaib.

2.—Aisi bāt jo 'aql ke zor se mushkil kar-dī jāe; mu'ammā; chis-tāñ; ramz.

IV.

Nail, *n. l.*—Nākhun; nah yā nañh; insān ke hāth aur pair kī ungliyon ke nākhun.

2.—Chirye (parind) yā dūse jānwarōn kā panja changul yā chāngāl.

3.—Kīl yā kāñṭa jo do lakṛī ke takhton ke jor meñ kām ātā hai; woh kāñṭa jo kisī ehiz ke latkāne ke liye diwār meñ bafaur khūñṭī ke jor diyā jātā hai.

4.—Sawā do inch yā gaz kā solahwāñ hissa; girah kā sā ek uāp.

On the nail—Hāth meñ; fauran; bilā tawāqquf; turant; udhār nahīñ—*To pay money on the nail*—Rupaye fauran de d.; रुपये हाथ में (नाकपर) धर d.; naqd adā kar d.; fauran chukā d.; udhār na k.—*To hit the nail on the head*—Tir-ba-hadaf k.; sachchā yā thik nishāna lagāñā; asli bāt ko pakarñā; magz-i-sakhun ko pahuñchñā.

[jakaṛ-band k.

Nail, *v. t. l.*—Kāñṭa gāṛñā; kāñṭōñ se band yā mazbūt k.; kāñṭōñ se

2.—Band kar-d. jaise mekh se; kisi saude kī nisbat pāband kar d.; kisi bahs yā bayān kī nisbat zabān band kar d. ya'nī aisā kar d. ki use khwāhī-na-khwāhī taslīm karnā pare; pakarnā yā girift k.; phande yā dām meñ dīlnā. [jhūthāyī sabit kar d. tāki woh phāline na pāwe.

*To nail a lie, assertion, and the like—*Kisi jhūthī bāt wagaira ko kholkar uski **NAIVETTE**, n. Aslī yā paidāishī sādagi; sādagi yā dil kī safāyī jismeñ banāwat na ho. [ʿinyān; ughār.

Naked, a. 1.—Jo kapron se dhañpā na ho; be-satr; nangā; barahna;

2.—Jise hifāzat yā bachāw kā zarīʿa na ho; khulā; gair-minsallāh; jiske hifāzat kī koyī sūrat na ho. [numāyān.

3.—Chhipā yā sūrat tabdīl kiye huye nahīn; jo nazar na pare; sāf;

4.—Jismeñ koyī khārijī bāteñ shāmil na hoñ; jismeñ koyī bāt barhāyī na gayī ho; jismeñ mubālaga yā maʿzrat wagaira na ho.

5.—Khalī; jismeñ kisi kī ʿānat na ho; jiskā koyī madadgār na ho; jise zarūrī zarīʿa yā wasīla hāsīl na ho.

6.—Mahz; nirā; sirf; khālī.

*Naked eye—*Sirf ānkh ya'nī bilā ʿānat dūrbin wagaira ke.

Name, n. 1.—Nām; ism; khitāb; laqab; kunniyat. [ʾawām kī rāe.

2.—Zātī wasf; jo kuchh ʾawām kisi kī nisbat kahēñ yā samjheñ;

A good name—Nām-i-nek; nek-nāmī; ʾawām kī achchhī rāe; ʾawām kī kisi ko achchhī kahūñ yā samajhūñ.—A bad name—Nām-i-bad; bad-nāmī; logon kī burī rāe; ʾawām-i-nās kī kisi ko burā (bad) kahūñ yā samajhūñ.

3.—Baʿī nek-nāmī; shuhrat; taʾrif; mumtāzī; ʾizzat; sarfūzī; barāyī.

A man of name—Baʿī nek-nām yā muʾazzaz shakhs; nihāyāt zīʾizzat yā muwīṭṭaz shakhs.—A great name—Baʿī shuhrat; baʿī nek-nāmī; baʿī taʾrif yā ʾizzat;

4.—Nām-o-nishān; nām; yādgarī; yād. [baʿī baʿāyī.

*Christian name—*Woh nām jo ʾIsāyī mazhab ke paīro ko istibāg ke waqt diyā

jātā hai aur ʾalāwa khāndānī nām ke hotā hai—*John Alone—*Ismeñ John

ʾIsāyī nām hai aur Alone khāndānī.—*In name—*Sirf kahne ko; mahz nām

ke liye; dar-asī nahīn; sachmuch nahīn; haqīqat meñ nahīn; barā-i-nām.—A

friend in name—Mahz nām ke liye dost; sachchā dost nahīn; haqīqat meñ

dost nahīn.—*In the name of—*Kisi kī taraf se; kisi kī jānib se; kisi kī ijāzat

se; kisi kā qāim-maqām banakar; kisi dūsre kī hālat meñ rakh kar.—*To call*

names—Kisi ko kharāb kharāb nām lekar pukārnā; kisi ko dushuām-amez

nām meñ se pukārnā; kisi ko gāliyañ de-kar pukārnā; gāliyañ d.; burā blalā

kahūñ—*To take a name in vain—*Kisi kā nām subkī se l.; kisi kā nām lekar

jhūthī qasām khūñ. [mulaqqab k.; khitāb k.

Name, v. t. 1.—Kisi kā nām rakhūñ; mausūm-ba-ism k.; mausūm k.;

2.—Nām le-kar yād k.; kisi kā nām l.; kisi kī taraf ba-zarīʿa nske

khitāb ke mukhātāb k.; zikr k. [batlānā; sarāhat ke sāth batlānā.

3.—Kisi muqsad ke liye nāmzad k.; nām le-kar muqarrar k.;

Nameless, a. 1.—Be nām kā; jiskā koyī nām na ho; be-nām-o-nishān.

2.—Gumnām; maʾrūf nahīn; mashhūr nahīn; jiskā nām log na

Namely, ad. Yaʾnī; jiski sarāhat ya tafsīl yah hai. [jānte yā lete hoñ.

Namesake, n. Ham-nām; woh shakhs jiskā nām dūsre kā sā ho; samī.

Narcotic, a. Jisse jald bimārī na ho dard kam ho aur mīnd āye—jaise

dawāeñ; jisse be-hoshī wagaire paidā ho aur ba-miqdār-i-kāfī khāne kī

hālat meñ khāne wālū mar jāe—jaise zahr.

Narcotic, *n.* Woh chiz jismeñ upar likhi hui sifateñ hoñ.

Narrate, *v. t.* Kahuñ yā bayān k. jaise koyi dāstān; kisi shai ke hālāt bayān k.; kisi mu'āmale kī mufassal kaifiyat likhuñ yā bayān k.; kisi wāq'ā ko ba-sarāhat likhuñ yā kahuñ.

Narration, *n.* 1.—Kisi mājare ke hālāt kahuñ yā bayān k.

2.—Jo kuchh bayān kiya jāe; kisi mu'āmale yā mājare kī kaifiyat-i-zabānī yā tahrīrī; kaifiyat; hikāyat; maql.

Narrative, *a.* 1.—Bayān ke mutā'alliq; kisi sānihe yā mu'āmale ke hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; jismeñ koyi bayān-i-khās yā musalsal kiya jāwe. [hālāt ke bayān par rujū'; nāqil; rāwī.

2.—Qissa rawāyat yā dāstān kahne par mūl yā rāgih; mājaron ke Narrative, *n.* Hikāyat; dāstān; rawāyat; jo kuchh bayān kiya jāwe; kisi sānihe yā mu'āmale kī mufassal aur musalsal bayān.

Narrator, *n.* Bayān k. w.; rāwī; nāqil; hākī; muhammās; jo wāq'āt-o-sawānih ke hālāt mufassal likhe yā zabānī kahne

Narrow, *a.* 1.—Bahut kam chaurā; kushāda yā wasī' nahīn; jismeñ ek jānib se dūsri jānib bahut kam fasl ho; tang; sakrā yā suikrā; kum-arz; jiskā pāt kam ho. [pāt kam ho; daryā jo 'arz meñ kam ho.

A narrow board.—Sakrā yā kam chaurā takhta.—A narrow river.—Daryā jiskā

2.—Bahut kam wasī'; nihāyat mahdūd; tang.

A narrow compass.—Dāira yā halqa-i-tang; chhotī gherā.

3.—Tang; qalīl-i-bazā'at; kum-māya; thoṛī pūñjī r. w.

To be in narrow circumstances.—Tang-hāl yā tangī meñ h.; qalīl-i-bazā'at h.; thoṛī pūñjī r.; amraffah-i-hāl yā fariz-i-bāl na h.

4.—Dil-tang yā dil kā t ng; ku hīda-dil nahīn; jiskī tabī'at yā jisko khayālāt wagaira tang hoñ (wasī' na hoñ); jismeñ dard kam ho; fāyāz yā sakhī nahīn; bukhī r. w.; jismeñ khud-garazī (apne matlab kā

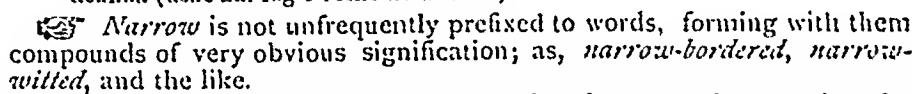
5.—Nazdik; thoṛe fāsile ke bīch meñ. [khayāl) ho.

6.—Nazdik; āfat se hachne ke liye mushkil se kāfī; jisse bare khat-re meñ parne kā nihāyat ihtimāl ho.

Narrow escape, See under Escape, *n.*

7.—Jismeñ khūb chhān kī jāwe; jiske anjām meñ barī ihtiyāt yā taf-tish kī jāwe; jismeñ is bāt kā khayāl rakkhā jāwe kī yah kām thikthik ho.

A narrow search.—Aisi talāsh jismeñ khūb chhān kī jāwe; barī fikr yā taf-tish ko sāth just-jū.—A narrow inspection.—Mulāhaza yā mu'ayan; jismeñ is bāt kā khayāl rahe kī koyi bāt mulāhaza.—talab rah na jāwe; kisi chāi ko khūb dekhū (usko har rag-o-reshe ko dekhū).

 Narrow is not unfrequently prefixed to words, forming with them compounds of very obvious signification; as, narrow-bordered, narrow-witted, and the like.

Narrow, *v. t.* 1.—Kisi shai kī chaurīyī yā 'arz ko ghaṭā d.; tang kar d.; khūch kar chhotā yā mahdūd kar d.; kisi shai kī wus'at ko kam kar d.

2.—Kisi shai ke dāire ko tang kar d.; kisi shai kī wus'at ko ghaṭā d.; ziyāda-tar khud-garaz kar d.; mahdūd k.; tang k.; khūch l.

To narrow one's views or knowledge.—Apne khayālāt ya 'ilm ke dāire ko tang k. yā usko bahut wus'at na d. (na phailānā)—To narrow a question in discussion.—Mubāhasa meñ kisi amr-i-nizā'i ko mahdūd kar d. ya'nī usko bahut

Narrowly, *ad.* 1.—Bahut kam wus'at se. [tawālat na d.

2.—Tangī se; barī wus'at se nahīn. [ihtiyāt se.

3.—Barī just-jū se; nihāyat taftish se; bārikī se; nazdik se;

To search *narrowly*—Barī just-jū se talāsh k.; ihtiyāt se dhūndhnā.—To watch *narrowly*—Nuzdik se (khūb ānkh garā kar) dekhnā; ihtiyāt se nigrah rahnā.

4.—Zarā sā; thoṛe hī farq se; mushkil se; tangī se; diqqat se; qarīb-qarīb.

He *narrowly* escaped death—Woh maut se zarābī sā bach gayā; uski maut qarīb āgayī thī (woh qarību-l-marg thā) par woh bach gayā; woh ba-mushkil (ba-diqqat) marne se bach gayā; woh marte marte bach gayā.

Narrow-minded, *a.* Tangdil; tang-hausala; past-himmat; dūh-himmat; chhoṛe dil yā chhoṛī tabī'at kā; jiske khayālāt tang yā past hon; jis-menī faiyāzī na ho; jisse kam-hausalagī pāyī jāwē.

Narrowness, *n.* Kam-chaurā h.; tangī; kotāhī; qillat; qillat-i-ma'āsh; 'nsrat; tang-dastī; munlisī; dil kā tangī; buḡhl. [angez; jisse qai āye.

Nasty, *a.* 1.—Nihāyat ganda; barā hī muilā galiz yā mukuddar; nafrat-2.—Fulsh; mugalliz; phūhar; kharāb; ganda.

Natal, *a.* Paidāish se muta'alliq; wilādat se nisbat r. w.; paidāish (jaum) kā; jiskā āgāz tāriḡh i-paidāish se ho.

The *natal* day—Paidāish (jaum) kā din; roz-i-wilādat.—*Natal* hour or place—

Paidāish kā waqt yā paidāish kī jagah

Nation, *n.* 1.—Kisī mulk ke sab bāshiude jo bādshāh yā riyāsat-i-wāhid ke zer-i-hukūmat (tābī') hon; qaum; nasl.

2.—Kasr-i-ta'dād; bahut yā bahut sā; bahut hī.

National, *a.* 1.—Kisī qaum se muta'alliq; qaumī; jiskā ta'alluq bi-l-kul qaum yā nasl se ho; 'ām.

A *national* custom—Qaumī dastūr; dastūr jo sārī qaum se muta'alliq ho.—A

national calamity—Qaumī yā 'ām musibat; woh musibat jismeḥ kisī qaum ke sab log muḡtalā hon.

2.—Apne mulk se muhabbat (yā be-andāz mahabbat) r. w.; apnī hī qaum par fidā yā bi-l-kul usikā sharīk yā usikī taraf; mut'assib.

Nationality, *n.* 1.—Apnī qaum se barī ulfat r.; apnī qaum kā bahut pās k.; apnī qaum kī nihāyat taraflārī k. [qaumī josh.

2.—Qaumī sifat; woh kul sifāt jinke liye koyī qaum mashhūr ho;

3.—Zabān aur ansāf ke lihāz se jinsiyat yā qaumiyat kā lihāz; qaum.

4.—Qaum-i-judāgāna yā wāhid ke taur par wujūd; qaumī wahdat aur kulliyat. [uske hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; desī mulkī.

Native, *a.* 1.—Paidāish se muta'alliq; kisī kī paidāish kī jagah khawāh *Native* land—Woh sar-zamīn jahān kisī kī paidāish huyī ho; zād-būm (janam bhūm).—*Native* colour—Paidāishī rang.

2.—Jo paidāish se hāsil ho; jo kisī ke sāth paidā ho; paidāishī; aslī; khilqī; jibillī; jise hāsil karnā na parā ho; qudratī

Native rights—Paidāishī huqūq; aise huqūq jo paidāish ke zarī'e se hāsil

hon.—*Native* genius—Aslī yā khilqī zihānat.—*Native* simplicity—Aslī sūdagī;

woh sūdagī jiske hāsil karne kī zarūrat na parī ho balki woh paidāishī ho.

3.—Qudratī; jo kāriḡarī se na banā ho; gair-masnu'ī; jiske banāne meḥ san'at na karnī parī ho.

Native, *n.* Woh shakhs jo kisī jagah yā mulk meḥ paidā huā ho; kisī des kā rahne wālā; kisī mulk yā maqām kā mutawattin.

Nativity, *n.* 1.—Wujūd; hastī meḥ ānā; dunyā meḥ ānā; paidā honā; jaum lenā; paidāish; wilādat; jaum; maulūd.

The *nativity* of Christ—Hazrat-i-Masīh kī paidāish.—The *nativity* of Muham-

mañ—Muhammad Sahib ka manlud.—The nativity of Krishna—Krishna Ji ka janm.

2.—Paidāish ki jagah yā uskā waqt kliwālī paidāish ke muta'alliq
To east, or calculate, one's nativity—Kisi ke paidā hone ke waqt sitāroh ki
kaifiyat daryāft karke batānā; kisi ki paidāish ke waqt uskā zāieha (janm
kundali yā grah-kundali) durast karke uske hālāt bayān karnā.

Natural, a. 1.—Qudratī; kisi shai ki tarkīb se muta'alliq; paidāishi haisiyat
se ta'alluq r. w.; tabī'i; jibillī; lazimī yā nihāyat zarūri; lchās; banāyā
yā hāsil kiya hūā nahīn; gair-asli nahīn; iddī'ayī nahīn; sirishti;
paidāishi; asli.

The natural growth of animals.—Jānwaron ki qudratī balidagi (asli bārph).

Natural strength—Asli yā paidāishi tīqat (ya'nī tīqat jo hāsil ki hui na
ho).—Natural appearance—Asli sūrat; sūrat jismeñ banāwat na ho.—Natural

colour—Asli rang; rang jo masnū'i (banāyā hūā) na ho.

2.—Silsila-i-qudratī ke mutābiq; tariq-i-asli ke muwāfiq; umūrāt
ke silsila-i-mu'ayyāna ke mutābiq; asli; istisnāyī yā shudīd nahīn;
jāiz; ma'mūlī; qā'ide kā

Natural conclusions—Asli natīje; natīj-i-jāiz; jo bāteñ ma'mūlī silsile ke
rū se natīje ko taur par hāsil hoñ.—Natural death—Ma'mūlī maut; maut jo
qazā-i-ilāhī se waqū' meñ āwe; maut jo āp hi āwe; kisi kā mār-pīṭ wāgaira

Opposed to violent or premature. [se na marū; apni maut.

3.—Chīzoh ko silsila-i-maujūda se ta'alluq r. w.; sirisht se ta'alluq
r. w.; sirisht tabī'at yā qudrat se muta'alliq.

Natural science—'Ilm-i-tabi'i.

4.—Huqīqat yā asliyat ke mutābiq; sachehā; asli; jismeñ banāwat
na ho; jismeñ mubālaga na ho (na kuchh bārphāyā jāwe aur na kuchhī

Said of action, delivery, &c. [ghatāyā).

A natural gesture—Jism ki harakat ba-tarz-i-asli; badan kā hiltāwā dōlāwā
lekin aisi tarah par nahīn ki usmeñ banāwat pāyī jāwe.

5.—Jis shai ki naql hī jāwe usī ki mānuind; asl hī ke mutābiq;
bijinsilī; thīk thīk; hū-ba-hū; bi-'ānuh.

Said of any thing copied or imitated.

A natural portrait—Shabih jo bijinsilī asl ki mānuind ho.

6.—Shar'i yā jāiz nahīn; zauj-i-i-maukūla (hyālutā) se nahīn;
nutfa-i-harām; waladu-z-zīna; waladu-l-harām.

A natural child—Woh larḳā jo zauja-i-maukūla se paidā na ho; larḳā jo
nutfa-i-harām se ho; woh beṭā yā beṭī jo byāhī aurat se paidā na ho.

Naturalize, v. t. 1.—Muzāwalat aur 'ādat se sahl aur mānūs kar d.;
tabī'i banā d. [ke huqūq d. yā 'atā k; apne mulk kā yā desī banā l.

2.—Kisi gair mulk ke shakhs ko kisi mulk yā shahr ke mutawattin

3.—Apnā banā l.; asli desī yā mulkī ki tarah qabūl yā ikhtiyār k.

4.—Ilush-i-hāl yā mināsib k.; 'ādī k.; khūgar k.

Naturally, ad. 1.—Bi-t-tab'; bi-l-asālat; tabī'at ke zor se; 'ādatan nahīn;
paidāishi; banāwat se nahīn; bi-l-khāssiyat.

He is naturally prone to evil—Woh bādī par bi-t-tab' mōil hā; uskā mailān
bādī ki jānib banāwat ki rah se nahīn hā.

2.—Ma'mūlī tariq par; silsila-i-mu'ayyan ke mutābiq; āp hī āp;
fi-nafsilī; fi-aslīhī; khud-ba-khud. (nikaltā hā.

The consequence naturally follows—Yah natīja ma'mūlī taur par yā āp hī āp
3.—Az-khud; āp hī āp; be jote-hoye; be lagāye.

- This plant must have grown *naturally*—Yah paudhā ap hi ap ugā ho-gā.
 4.—Hū-ba-hū; aslī sirisht ke mutābiq; be-banāwat; thik thik;
 jaise kā taisā; aslī hi kī tarah; hi-'ainih.
 Nature, n. 1.—Kisī khās shai kī majmū'ī sifateñ; māhiyat; asliyat;
 jibillī yā paidāishī khāsiyat; kisi shai kī tarkīb kā khās taifī; haisiyat.
 2.—Qism; tarah; dhang; waz'; nau'iyat; nau'; chāl; rang.
 3.—Bātoñ kā bañdhā huā yā mu'niyan silsila; bātoñ kā ma'mulī
 taifī; ma'mul; dastūr; qā'ida; rit.
 4.—Khilqat; dunyā; 'ālam; kāināt; makhluqāt; sirisht (sirishṭī);
 sansār; jahān; jo kuchh khudā ne banāyā yā paidā kiya ho.
 5.—Quḍiat; Khāliq yā nskī quḍrat kā 'umal.
 6.—Aslī muḥubbat yā ta'zīm-o-tuklīm.
 7.—Asliyat; banāwat nahiñ; ma'mulī bāt kī pairawī. [yā chāl.
 8.—Aisā shakhs jisneñ fahm aur matānat-i-waz' ho; tabī'at samajh
 9.—Peshīsh yā satr ke itibār se aslī hālūt; he satrī; nangā
 10.—Paidāish; janm (janam). [rihūā; 'uryānī.
 By nature—Paidāish se; janm se.
 11.—Khāsiyat; asliyat; nau'iyat; janhar; tabī'at; khāssa; mizāj.
 Good nature—Aslī nek-mizājī; paidāishī nek-nihādī; har-dil-'azizī.—*Ill nature*—
 Aslī bad-mizājī; khilqī bad-tloṭī; tabī'at kī paidāishī burāyī.—*In a state of*
nature—Nangā; barahma; be-satr; barahma-mādarzād; waisāhi nangā jai-ā pai-
 [dāish ke waqt.
 Naught, n. Kuchh nahiñ; nañ
 To set at naught—Nā chiz samajhnā; khafī tasawwur k.; haqir jāmnā; lihāz
 Naught, ad. Kuchh bhī nahiñ; mutlaq nahiñ. [na k.; na mānmā.
 Naught, a. Be-waq'at; he qadr; nikanmā; nākāra; burā.
 Naughty, a. Naṭkhaṭ; sharir; jo muqsām kiya kare. [jahāz-rānoñ kā.
 Nautical, a. Jahāz-rānoñ yā jahāz-rānī se muta'alliq; jahāz-rānī yā
 Naval, a. Jahāzoñ se muta'alliq; jahāzī; bahri.
 Opposed to military.
 Navel, n. 1.—Nāf; nāhlī.
 2.—Kisī shai kā darmiyānī hissa; bich; wast.
 Navigable, a. Jahāz-rānī ke lāiq; kishtiyōñ ke chalne ke lāiq; jisneñ
 jahāz yā kishtiyāñ chal sakeñ. [sawār ho-kar jānā.
 Navigate, v. i. Safar-i-daryāyī k.; taifī kā safar k.; jahāz yā kashtī par
 Navigate, v. t. 1.—Jahāzoñ par 'ubūr k.; jahāzoñ par sawār hokar is
 pār se us pār jānā; samundar wagaira meñ jahāzoñ par jānā.
 2.—Jahāz chalānā; jahāz-rānī k.; jahāz le-jānā.
 Navigation, n. 1.—Jahāz par sawār ho-kar jānā; jahāzoñ khwāh kishti-
 yōñ par taifī kā safar k.; jahāzoñ yā kashtiyōñ ke chalne ke lāiq h.
 2.—'Ilm yā funn-i-jahāz-rānī; jahāz chalāne kā hunar; nākhudāyī;
 3.—Zanī'a-i-jahāz-rānī; jahāz; kishtiyāñ. [mallāhī.
 Aerial navigation—Qutbūroñ meñ bañh kar hawā meñ chalnā yā idhar udhar
 phirnā.—*Inland or internal navigation*—Daryāoñ jhiloñ ya nahroñ meñ kisi
 mulk ke andar kishtiyōñ kā chalnā; mulk ke andar kishtiyōñ par jānā.
 Navigator, n. 1.—Nākhudā; woh shakhs jo jahāz-rānī kā fun khūb
 jāntā ho; jahāz chalāne w.; jahāz-rān. [qā'ide wagaira ma'lūm hon.
 2.—Funn-i-jahāz-rānī kā risāla; woh kitāb jisse jahāz chalāne ke
 Navy, n. 1.—Bahar; woh sab laṭāyī ke jahāz jo ek sūth chalne.
 2.—Kisī qaum yā bādshāh ke kul jāngī jahāz.

3.—Kisī qaunī ke jangī jahīzōn ke afsar aur log ; jangī jahāzī fauj ;
Nay, *ad.* 1.—Nahīn ; nafi yā inkār kā kalima (lafz). [fauj-i-bahārī.

Now superseded by *no*.

2.—Sirf yahī-nahīn balkī fulān hāt bhī ; nisāhī nahīn ; tanhā (akele)
yahī nahīn ; is lafz se yah zāhir hotā hai ki taraqqī-i-kalām ke liye
kuchh aur harhāyā jāegā. [usā mutaqāzī bhī huā.

He requested an answer ; nay, he urged it—Usne jāwāb māngā hī nahīn balkī

Nay, *n.* Nafi ; inkār.

Near, *a.* 1.—Bahut dūr nahīn ; ba'ī nahīn ; nazdik.

(a) Jagah ke lihāz se dūr nahīn ; nazdik ; muttasil ; qarīb yā qurb meñ. His
house stands near a river—Uskā makān daryā ke nazdik hai. (b) Waqt ke
i'tibār se dūr nahīn ; qarību-l-wuqū' ; jo hone (wuqū' meñ āne) ke qarīb ho ;
jiskā zuhūr meñ ānā dūr na ho.—The man fell and was near destruction—
Woh shakhs gir kar qarību-l-halākāt thā (c) Darja-i-qarābat meñ dūr
nahīn ; rishte yā qarābat meñ nazdik ; nazdikī rishta r. w.—A near rela-
tion—Rishtadār-i-qarīb ; aisā shakhs jo qarābat-i-qarība rakkhe. (d) Dili
mubabbat yā ta'alluq r. w. ; jisse ta'alluq-i-khās ho ; dili ; 'aziz ; pyārā ;
ham-āz —A near friend—Dost-i-qarīb ; dili dost ; yār-i-gār ; muhibb-i-'aziz ;
pyārā yār.—A near concern—Aisi bāt jisse ta'alluq-i-khās yā dili ho ; aisi
bāt jisse ba-lihāz naf' o-wuqū' yā khayālāt ke kisī ko ta'alluq ho. (e) Us
shai ke nazdik jiski pairawī yā taqlid ki jāwe ; khulā bilā qaid yā muntashar
nahīn ; pahlū-ba-pahlū ; lafzi ; thik thik ; bijinsihī asl ki tarah.—A version near
the original—Tarjuma jo asl se pahlū-ba-pahlū ho ; aisā tarjuma jismeñ
asl se farq na ho ; tarjuma jismeñ asl ki pābandī ho (uski pairawī ki jāwe).
(f) Sawār yā hānkne wāle ke udhar kā ; do khwāh zāid ghore yā bail
wagaira jab kisī sawārī meñ ek hī sāth jote jāweñ to unmeñ se woh ghorrā
yā bail wagaira jo bāyīñ taraf paye.

Opposed to *off*.

2.—Jisse goyā shai-i-maqsūda aur nazdik ājāwe ; nazdik kū ; sidhā ;
jo qarīb hī ho ; jo thore hī fāsile par ho.

A near way—Nazdik rāh yā nazdik ki rāh ; sidhī rāh.

3.—Tang-dast ; jiskī mūthī band rahe ; bakhīl ; sakhī nahīn. [ter.

"Near should be followed by *to*, but this is often omitted." *Webs-*
Near, *ad.* 1.—Jagah waqt tarīq yā darje ke lihāz se thore hī fasil par ;
dūr nahīn ; ba'id nahīn ; qarīb qarīb ; lagbhag. [bahut der nahīn hai.

It is near 12 o'clock—Qarīb qarīb bārah bajne kā waqt hai ; bārah bajne meñ

2.—Yak gūna ; 'anqarīb ; nazdik nazdik.

The payment of such a sum would go near to ruin him—Aisi raqam kā denā
yak-gūna uski barbādī kā bā'is hogā.

Near, *v. t.* Nazdik ānā ; nazdik pahunchnā ; qarīb ānā.

Also used *intransitively*.

Nearly, *ad.* 1.—Bahut dūr nahīn ; bare fāsile par nahīn.

2.—Nazdik nazdik ; qarīb qarīb. [rishta rakhne wāle do shakhs.

Two persons nearly related—Do shakhs jo qarābat-i-qarība rakkhe hon ; nazdikī

3.—Bahut hī ; az bas ; kisī ke naf'-muqsām yā uski dili khushī se
bahut ta'alluq r. w. [se sañh rakhne ki ham ko bahut hī (azbas) fikr hai.

It nearly concerns us to preserve peace with our neighbours—Apne ham-sāyoh

4.—Yak-gūna ; qarīb qarīb. [bonā bahut kam bāqī hai).

The fact is nearly proved—Woh wāqī'a yak-gūna sābit ho-gayā hai (uski sābit

5.—Bukhlālat se; baṛī tangī se.

Nearness, n. 1.—Qurb; nazdikī yā nazdik h.; thore hī fāsile par h.

The nearness of the Treasury to the Bank is a boon to the pensioners—Kḥazāne

kā Bank ke nazdik (yā bank se thore hī fāsile par) honā wazīfā-dāron ke liye

2.—Qarābat-i-qarībī; kḥeshī; kḥūn kā ek honī; yak-jihātī. [ganūnat hai.

The nearness of brothers and sisters—Bhāīyon aur bahuon kī kḥeshī (unkā ek hī kḥūn se honā.) [meljol r-

3.—Nihāyat rabt-zabt; ittihād-i-qalbī; ek jān do qālib h.; nihāyat

4.—Kḥarch meṁ tangī yā bukhāl; khissat; kanjūsī.

Neat, a. 1.—Bahut sāl; sāl-suthrā; najāsāt yā gaudagī se pāk; maillā-kuchālī nahīn; jismen mail na ho. [na ho.

Neat clothes—Bahut sāl yā sāl-anthre kapre; kapre jismen najāsāt yā gaudagī

2.—Us sab se pāk jo nā-zebā ho yā jisse bad-mazāqī wagaira pāyī

jwe; mukallaf; sāda aur khushnumā; pāk yā pākiza; shusta; suthrā.

A neat dress—Poshāk-i-mukallaf; pahune ke kapre jinki sādagi hī khushnumā ho—A neat style—'Ibārat-i-pākiza yā shusta; aisi 'ibārat jismen koyī

kalima nā muzaiyib yā saqil na ho.

3.—Apne hunar yā fan meṁ pukhta (pakka); chālāk.

A neat thief—Pakkā chor; chālāk chor; dūzd-i-hoshiyar.

Neatly, ad. 1.—Safāyī se; sāl; suthrā. [kī chizon ke.

2.—Nafāsāt se; achchhe mazāq se; begair fānuq-i-bharak āraish

3.—Kḥubsūrtī se; 'umdagi se; achchhī tarah.

Neatness, n. 1.—Safāyī; gaudagī yā najāsāt se baṛī h.

2.—Pākizagī; shustagī; bure yā saqil alfāz se khālī h.

3.—Māhz be-fāida yā nihī zebāish kī chizon kā na rahnā; kisī shai ke mukhtalif hisson ke joṛ-tor kā durust h.

Necessarily, ad. Kḥwāhī-na-kḥwāhī; bi-z zarūr; chār-nā chār; nā-guzār; nīsī tarah par kī uske sivā aur kuchh na ho; muqarrar; lābudī; kḥwāh-ma-kḥwāh.

Necessary, a. 1.—Zarūrī yā zarūr; lāzimī; nā-guzār; jiske khilāf hargiz na ho-suke, jisse najāt (chhutkārā) na ho; jisse bach na suke; jo kḥwāhī na kḥwāhī ho (wūqū meṁ āye).

Death is a necessary end—Mant anjām-i-zarūrī (lāzimī) hai; ākhīr meṁ maut se koyī najāt nahīn pā saktā; ākhīr-i-amr maut kḥwāhī-na-kḥwāhī ātī hai.

2.—Nihāyat zarūr; bahut zarūrī; jiske be-gair kām nā chale (kūr-barāī na ho sake); jiski zarūrat lā-muhālā pare; lāzim-malzūm.

Air is necessary to support animal life—Jāudār kī zindagi ke qiyām ke liye hawā lāzim-malzūm hai (ya'ni agar hawā na ho to jāudār jī nahīn saktā).

3.—Ba zarūrat yā majbūran 'amal k. w.; jo bi-r-ragbat yā apnī Opposed to free. [kḥwāhish se kām na kare.

Is man a necessary agent?—Kyā insān ba-zarūrat yā majbūran 'amal kartā hai?

Necessary, n. 1.—Shai-i-zarūrī; woh chiz jo kisī maqsad ke wāste zarūr Used chiefly in the plural. [ho; zarūrat kī chiz.

2.—Jāe-zarūr; pīekhāna; chharchhobi.

Necessitate, v. t. 1—Jisse kisī amr kī zarūrat paidā ho; jisse koyī bāt kḥwāhī-na-kḥwāhī karnī pare; jisse koyī amr nā-guzār ho.

2.—Kisī ko kisī bāt ke karne par majbūr k.; majbūr k.; kisī ko aisi hālat meṁ kar d. kī use koyī khās kām zarūr karnā pare.

Necessitous, a. 1.—Nihāyat muhtāj yā muflis; muflisī se tang.

Applied to persons.

2.—Tang ; taklif-dih.

In *necessitous* circumstances—Tang-hāl ; 'uērat meñ ; muñi-i kī hālat meñ.

Necessity, n. 1.—Baṛī yā ashadd-i-zarūrāt ; nihāyat zarūrī h

2.—Baṛī tangī ; iflās-i-shadīd ; sakht mulṭājī ; hājat-i-shadīd.

3.—Zarūrī shai ; jis bāt kī baṛī zarūrāt ho.

Used chiefly in the plural.

4.—Jabr yā majbūrī ; woh khārijī yā bātini zor jise rok na sakeñ ; qazā yā taqdir ; mashīyat ; bhāwī. [se jiskā rokna ihtiyār meñ nā ho.

Of necessity—Majbūran ; kisi amr kā karnā lazīm ākar ; kisi aisi bāt ke lihāz

Neck, n. Gardan ; galā ; kisi shai kā hissa jo insān kī gardan kī mānind ho.

Neck and crop—Bi-l-kul ; tamāntar ; sāṭā —*Neck-break*—Pūrī tabāhi ; bi-l-kul

barbādī.—*To break the neck of an affair*.—Kisi bāt kī aṣli tāqat yā uske

khās zor ko tor d. ; kisi shai ko aisi hālat meñ kar d. kī phir us-e kuchh

zarar pahunch na sake ; kisi bāt ko apne qābū meñ kar l. ; rok d. yā woh fi'l-

ikhās k. jo kisi dūse amr kā māni' ho.

Necklace, n. Hār yā gale kā hār (masalan hīre panne yā motī wagaira kā) ; mālā jaise mūñge sone khwāh aur qism ke dāmon kā.

NÉE, (nā) pp. Yah lafz Angrezi meñ us waqt isti'māl kiya jātā hai jab kisi aurāt kī shādī ke pahle uskā khāndāni nām bhī zāhir karnā zarūr hotā hai masalan Edith Annesley née Steel.

Need, n. 1.—Ihtiyāj ; kisi shai kī zarūrāt ; kisi chīz kī baṛī zarūrāt ; zarūrāt-i-ashadd ; nihāyat darje kī chāh yā māñg ; woh hālat jis meñ chāra-sāzi yā kisi shai kī baham-rasāni zarūr ho.

2.—Muñisi ; tangdastī ; gurbat ; be-rizqī ; garībī.

Need, v. t. Kisi chīz kī ihtiyāj r. ; chāhna ; mulṭāj h. yā hājat r.

Need, v. i. Zarūr h. ; darkār h. ; zarūrāt pāmnā.

Needful, a. Zarūr ; darkār ; matlūb.

[be-fūda.

Needless, a. Jiskī zarūrāt na ho ; gair-zarūrī ; fuzūl ; 'abas ; lā-hāsil ;

Needlessly, ad. Bilā zarūrāt ; fuzūl ; yūñhūn ; 'abas ; nāhaq.

Needs, ad. Zarūr ; chār-nā-chār ; khwāhī-un-khwāhī.

Generally with *must*, and equivalent to *of need*.

Needy, a. Nihāyat garīb ; tang-hāl ; muñis ; jise mu'āsh kī taklif ho ; muhtāj ; kangāl. [qābil ho ; nihāyat fāsīd.

Nefarious, a. Nihāyat hī bad ; shiddat se qalīl ; itnā burā kī nafrat ke

Negation, n. 1.—Inkār ; yah kahna kī fulān bāt sach yā waqī' nahūn

hai ; yah kahna kī fulān amr na munjūd hai aur na uskā wujūd huā

The opposite of *affirmation*. [yā hogā ; tardīd ; muñi.

Affirmation and negation—Iebāt aur inkār ; iqrār aur inkār ; hāñ aur nahīn.

2.—Inkārī bayān ; woh dalīl jo inkār se hāsil ho ; tardīd.

By way of *negation*—Tardīd kī nazar se ; tardīdan.

Negative, a. 1.—Jisse inkār zāhir ho. ; jo naṣī par dalālat kare ; mañfi ; inkārīya ; jisse kisi amr ke ijāb se inkār kiya jāe.

Opposed to *affirmative*.

2.—Jisse kisi aisi shai kā 'adam-wujūd (na houā) sābit ho jo munāsib ho yā jiskī ummed rakkhī jāwe ; jisse kisi bāt kā subūt na ho ; jisse kisi amr kī tardīd ho yā uskā bi-l-'aks sābit ho ; mañfi.

Opposed to *positive*.

A *negative* argument—Bāhs-i-mañfi ; sāliba.

3.—Jismeñ kisi bāt ke rokne yā band karne kī quwwat yā tāsīr na ho.

A *negative* voice—Kisi āyū ke nafāz ke rok-dene kā ihtiyār.

Negative, n. 1.—Woh kalām jisse kisī shai kī nisbat inkār yā intinā' ho; woh kalām jo harf-i-ismāt ke māqabl harf-i-nafī ke lāne se banē; kalām-i-mukhālīf yā tardīdī.

2.—Woh lafz jisse inkār zāhir ho; harf-i-nafī masalan *nahīn*

3.—Kisī qānūn kī manzūrī ke rok dene kā istihqāq yā ikhtiyār.

4.—Farīq-i-munkir yā mukhālīf kā qaul; nisbat i-inkārī.

The question was decided in the *negative*.—Us baḥs kī tajwīz ba-tarz-i-nafī huyī.

Negative pregnant.—Ek shai kī inkār jisse dūsrī shai kī isbāt pāyā jāe.

Negative, v. t. 1.—'Tardīd k., kisī amr kī nisbat yah deklā d. kī yah aslī yā haqīqī nahīn hai; natīja-i-bi-l-'aks sābit k.; ulṭī ṭhahranā.

2.—Rāe dekar nā-manzūr k.; nafāz yā manzūrī se inkār k.; khārij

Applied to legislative measures.

[kar d.]

Negatively, ad. 1.—Ba-tarz-i-manfī; inkār ke sāth yā inkār se.

2.—Bi-s-salb; aisi tarah jisse kisī shai kā na h. pāyā jāe.

Neglect, v. t. 1.—Kisī amr meṁ jisqadar mutawajjih hona chāhiye utnā mutawajjih na h.; kisī shai kī nisbat apnā farz adā na k.; kisī bīb meṁ jo kuchh karnā wājib ho use na k.; jis bāb meṁ taraqqī khabar-girī yā aur kisī dūsrē fī'l kā karnā zarūr ho use na karnā balki joṅ kā toṅ ehhoṛ d.; tark k.; 'adam-tawajjuhī yā be-tawajjuhī k.; ghaṭat k.

To neglect one's duty—Apne farz ko anjām na d.—To neglect one's business—

Apne kām meṁ jitnā mutawajjih honā chāhiye utnā mutawajjih na h.; apne kār-o-lār meṁ ghaṭat k.

2.—Iltifāt na k.; lihāz na k., khulq yā 'izzat ke sāth pesh na ānā; 'adam-tawajjuhī yā be-iltifātī k.; talqīr k. [yā 'izzat ke sāth bartāw na k.]

To neglect strangers—Ajnabiyoṅ se be-iltifātī k.; nā āshnā shakhs se khulq

Neglect, n. 1.—'Adam-tawajjuhī; be-iltifātī; 'amdan khwāh ghaṭat yā be-parwāhī se apnā farz adā na k.; kisī kām ke' karne se qā'ir rahnā (use na k.); aisi 'adam-tawajjuhī jispar ilzām 'ād ho-sake; ghaṭat.

2.—Tahqīr; tark-i-khulq; husn-i-aḥlāq se pesh na ānā; khātirdārī yā 'izzat na k. [mutawajjih.]

Neglectful, a. 1.—Ghīl; ghaṭat shī'ār; be-khabar; be-parwāh; gūir-

2.—Jo kuchh ho-sake yā karne ke lāiq ho uskā 'ādatan na k. yā ehhoṛ diyā k.; fī'l-i-munāsib yā munakinn-l-wuqū' ko tark karne par māil yā uskā 'ādī.

3.—Tahqīr k. w.; jo 'izzat yā tawāzu' se bartāw na kare.

4.—Jisse ghaṭat tahqīr yā be-l'tināyī zāhir ho.

Negligence, n. Tagāful; tark-i-farz; us bāt ko 'ādatan na karnā jiskā karnā munāsib ho; 'amdan yā be-parwāhī se un bātoṅ kī na karnā jinkā karnā zarūr ho. [undone or unattended to.] Webster.

"Negligence is the habit, and neglect the act, of leaving things

Negligent, a. Ghaṭat-shī'ār; jo hamesha ghaṭat kiyā kare; be-khabar; be-parwāh; ghīl; jo kām yā zarūrī ta'alluqāt meṁ jī na lagāwe.

Negotiable, a. Qābil-i-intiqāl; jise 'ibārat-i-zahrī likh-kar dūsrē ke nām muntaqil kar sakeṅ; qābil-i-bai'-o-shurā; becho aur kharīde jāne ke lāiq; jise mālik dūsrē shakhs kī taraf is tarah muntaqil kar sake kī shai-i-intiqālī kā mālik muntaqil-ilāih ho-jāwe.

Negotiate, v. t. 1.—Dūsrē shakhs se kharīd-o-farokht kī bātehit k.; mu'āmala ṭhahranā; sandā ṭhahranā.

To negotiate with a person for the purchase of something—Kisī shakhs se kisī shai kī kharīdārī kī bāt-chit k. (uski kharīdārī kī mu'āmala ṭhahranā).

2.—Düsre se 'ahd-o-paimān wagaira kī guftgū k.; kisi se sulh yo tijārat kī nlsbat bāt-chit k. (qaul-o-qarār k.); ek kā paigām dūsre ke pās palunichānā.

Negotiate, v. t. 1.—Kisi dūsre se hāham guft-gū aur qaul-o-qarār kar-ko kisi shai kā hāsīl k.; kisi bāt kā intizām dūsre se k.; kisi bāt kā ihtimām dūsre se k.

2.—Mu'awaza-i-ham-qimat ke 'iwaz meñ (jitne kī chiz ho usikī barābar rupaye wagaira lekar) muntaqil k.; beclmā; farokht k.; intiqāl k.

Generally applied to notes, bills of exchange, &c.

Negotiation, n. 1.—Mu'amala k. yā fahrahānā; tijārat ke muta'alliq kām k.; dūsre se kharidne yā bechne kī bātchit k.; kharid-farokht ke sharāt dūsre se tai k.

2.—Qaumō ke mabain insirām-i-kār; 'ahd-o-paimān wagaira karne ke liye do ri'yasaton ke mabain apne apne wakilon kī ma'rifat guftgū.

Neighbour, n. 1.—Woh shakhs jiskī sukūnat dūsre shakhs ke nazdik ho; jiskā makān dūsre ke makān se dūr na ho; ham-sāya; parosī; [ham-jawār.

2.—Nazdik kā mulk; pās kā mulk. Neighbour, a. Dūsre ke nazdik; muttasil; ek ke ba'd hī. Neighbour, v. t. Kisi ke nazdik h.; kisi kā ham-sarhad yā ham-dānḍa h.; kisi kī had par h.; muttasil h. [meñ basnā.

Neighbourhood, n. 1.—Ham-sāya h.; hamsāyagī; nazdik rahnā; paros 2.—Paros; jawār; qurb; woh jagah jo dūr na ho; nazdik kā zil'; woh maqām jahān ke hāshindon par hamsāyagī kā itlāq ho-sake.

3.—Qurb-jawār ke log; ās pās ke rahne wāle; ird-gird ke basne wāle; paros ke rahne wāle; bāshindagān-i-gird-pesh.

Neighbouring, a. Nazdik rahne w.; jo nazdik ho yā wāqī' ho. The neighbouring inhabitants—Nazdik ke bāshinde; jo log nazdik rabte hon; ās-pās ke basne wāle.—Neighbouring countries—Nazdik ke mulk; gird-pesh ke mulk; jo mulk bāham muttasil hon.

Neighbourly, a. 1.—Jo hamsāya ke liye zebā ho; jo parosī meñ bhalā ma'lūm ho; jis meñ khalq muhabbat yā mihrbānī pāyī jāe; dostāna.

Neighbourly dealing—Hamsāya kā bartāw; khush-qulqī yā mihrbānī kā bartāw.

2.—Āpas meñ khalā-malā r. w.; jo bahut āyā jāyā kare; jo kasrat se āmad-o-raft rakke; milansār.

Friend, you are not neighbourly—Ai dost tum meñ to bāham āmad-o-raft (khalā-malā) rakhe kī 'ādat nahī hai; ai yār tum to dūron se milte hī nahīn.

NEM. CON. (Lat. for *Nemine Contradicente*) Bi-l-ittifāq; ek dil yā ek rāe ho-kar; bilā-ta'aruz. [begair iske kī koyī rāe meñ ikhtilāf kare.

NEM. DISS. (Lat. for *Nemine Dissentiente*) Bilā-ikhtilāf-i-rāe-i-ahde; Nephew, n. Bhāyī kā larkā; bhatijā; bahin kā larkā; bhānjā.

Nepotism, n. 1.—Bhatijon yā bhānjon kī muhabbat.

2.—Rishtamandon se had se ziyāda ulfat r.; apne qarābat-dāron par mihrbānī r. (mukā pās k.); apnī rishta-mandī ke khyāl se kisi kī dast-giri k. aur liyāqat yā da'wi'-i-jāiz par libāz na k.

Nerve, n. 1.—'Asab; rag; patthā; nas.

2.—Jismānī tāqat; dil kī mazbūtī; khatre yā taklif-i-zāti kī hālat meñ ghabrā na jāne (apne dil ko qābū meñ rakhne) kī quwwat; aisi jurat aur bardāshht kī kisi hālat meñ usmeñ lagzish na ho.

To strain every nerve—Baṛī koshish k.; sa'i-i-balig k.; khūb daur-dhūp k.; baṛī daur k.; jahān tak ho sake fikr k.; zamin-o-asmān ek kar d.

Nerve, v. t. Quwwat d.; tāqat bakhshnā; mazbūt k.

Nervous, a. l.—Mazbūt; qawī; porhā.

A nervous arm—Qawī bāzū. [khayālāt yā 'ibārat meṁ zor pāyā jāe.

2.—Jismeṁ dil kī mazbūti ho; jisso dil kī mazbūti zāhir ho; jiske

A nervous writer—Woh likhne wālā jiski tahrir ('ibārat) meṁ zor pāyā jāe.

3.—Ā'sāb se muta'alliq; jo ā'sāb meṁ jā-guzīn ho.

A nervous fever—Tap jo ā'sāb meṁ ho. [ghabrā jāe; kam-zor (*Colloquial*).

4.—Jiske ā'sāb kam-zor yā mariz hoṁ; jiskā dil jald (thoṛe hī meṁ)

Nervousness, n. l.—Quwwat; tāqat; zor; bal; mazbūti.

2.—Ragoṁ yā ā'sāb kī kamzori; dil kā jald ghabrā uṭhnā. [hadd-i-gāyat.

NE PLUS ULTRA, [Lat.] Isko āge yā siwā anr kuchh nahīn; darja yā

NERVUS PROBANDI, [Lat.] Khās bahs; khās dalil yā hujjat.

Nest, n. l.—Āshiyāna; khoṁtā; ghoṁslā; baserā. [addā; logoṁ kī jamā'at.

2.—Rahne kī jagah; qiyām-gāh; jahān bahut se log rah sakeṁ;

Usually in an ill sense. [shuhde.

A nest of rogues—Shuhdoṁ ke qiyām kī jagah (nukā addā yā akhārā); bahut se

3.—Bahut se aise ghat-baṛī sundūq dabbe yā kaṭore wagaira jo ek dūse meṁ samā jāeṁ; aisi chizoṁ kā ganj yā ganjina.

Net, n. l.—Machhli chirye yā dūse jānwaroṁ ke pakayne kā jāl.

2.—Woh bāt yā tadbīr jo kisi ko phānsāne yā dhokhā dene ke liye

kī jāe; dām; jāl yā jāujāl. [wagaira.

Net, a. l.—Khālis; be-amezish; jismeṁ kuchh milā na ho—jaise sharāb

2.—Jo kuchh kharch wagaira dekar bahe; jisqadar minhā (mujrā)

hoṁ chāhiye uski minhāyi (mujrayī) ko ba'd jo bahe; khālis; pakkā

yā pakkī; nūrā; jitnā kisi chiz meṁ ghatānā yā kam karnā chāhiye

usko ghatāno yā kam karne ke ba'd jo rah jāe.

Net profit—Naf'-i-khālis; kharch wagaira dekar jo manā'ī ho.—*Net income*—

Khālis āmadani; kharch wagaira minhā de-kar jo kuchh bach jāe—*Net*

produce—Pakkī nikā'sī; pakkī paidāwār.—*Net weight*—Khālis wazn; jo

kuchh tol meṁ minhā kar denā ho us sab kī minhāyi ke ba'd jo rah jāe.

Sometimes, but less properly, written *nett*. [nā-khush k.

Nettle, v. t. Khijhlānā; chirhānā; kurhānā; diq k.; ranjīda k.; nā-rāz k.;

Neutral, a. l.—Donoṁ taraf se kisi taraf nahīn; na idhar na udhar;

na is taraf na nstaraf; na is jānib na us jānib; do mutanāzi'in meṁ

se kisi kā sharīk nahīn; alag; be-alāqa; be-lagāw. [thalag rahe.

2.—Jo minjumla do farīq ke kisi kī taraf-dūri na kare; jo alag-

3.—Na bahut achchhā na bahut burā; ausat darje kā achchhā yā

burā. [kisi farīq kā sharīk na ho.

Neutral, n. Woh shakhs yā qaum jo dūsoṁ ke mūbain ke mūbain nizā' kī hālat meṁ

Neutrality, n. l.—Dūsoṁ ke mūbain nizā' kī hālat meṁ kisi farīq kā

sharīk na h.; kisi jānib shirkat na r.; be-parwāhī; be-garazī.

2.—Un bādshāhoṁ yā riyāsatoṁ kā ittifaq jo do farīq ke darmiyān

jhagṛe kī hālat meṁ kisi ko sharīk na hoṁ.

Neutralize, v. t. l.—Be-ta'alluq kar d.; aisi hālat meṁ kar d. kī mukh-

talif farīq yā rāeṁ se kuchh sarokār na rahe. [yā be-lagāw kar d.

2.—Kisi shai kī khusūsiyat yā tazād ko dūr kar d.; be-hiss-o-harakat

- 3.—Jis shai meñ khāssiyat-i-kīmīyāyī ho uskī tāsīr ko miṭā d.; be-
asar kar d.; 'amal bāqī rahne na d. [i-guzashta yā āyinda meñ.
Never, *ad.* 1.—Kabhi nahīn; kisi waqt nahīn; na ab aur na zamāna-
2.—Mutlaq nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; zinhār nahīn.
Never so—Jitnā pahle na rahā ho; hamesha yā har hālat se ziyāda; khūsūsiyat
ke sāth; bi-taḥsis; kitnā hī; jitnā ehāho utnā. [par libāz na karke.
Nevertheless, *ad.* Is par bhī; tispar bhī; bā-wujūd iske; tāham; fulān amr
New, *a.* 1.—Jiskā wujūd thore hī 'arse se ho yā jo thore hī dinon kā
banā ho; jiskā āgāz yā wuqū' hāl hī meñ huā ho; bahut roz kā nahīn;
Opposed to *old*, and used of things. [hāl kā; jadid; nayā; nau.
2.—Jo shai pahle na dekhī gayī ho; jisse log pahle wāqif na rahe
hoñ; jiskā zuhūr hāl meñ huā ho; jo shai hāl meñ ijād yā zāhir huyī
ho; jiskī asliyat hāl meñ sābit huyī ho; nayā; jadid
The *new* continent—Nayā barr-i-āzam; barr-i-āzam jisse log pahle wāqif na
rahe hoñ yā jo hāl meñ zāhir kiya gayā ho.—A *new* theory—Khayāl-i-jadid;
woh khayāl jiskī asliyat hāl hī meñ sābit huyī ho.
3.—Jo phir se shurū' ho; jiskā āgāz az-sar-i-nau ho; jiskā daura waqt-
i-mu'ayan par huā kare.
Said of any thing that recurs periodically.
A *new* week—Woh hafta jo ek hafte ke guzarne ke ba'd shurū' ho; hafta-
i-jadid; nayā hafta.—A *new* moon—Chānd jo ek mahine ke khatm hone
ke ba'd phir se nikle; māhtāb jiskī daura har mahine ke shurū' meñ hotā
hai; māh-i-nau; hilāl; dūj kā chānd.—A *new* year—Nayā sāl; sāl jo dūsero
sāl ke khātme par shurū' ho. [zaz khāndān kā nahīn.
4.—Qadīm nahīn; jadid; nasl-i-qadīm se nahīn; kisi purāne mu'az-
That officer is a *new* man—Woh afsar ek nayā shakhs hai; woh afsar kisi nasl-
i-qadīm wa mu'azzaz se nahīn hai.
5.—'Adī nahīn; mānūs nahīn; khūgar nahīn; jisko kisi bāt ki 'adat
na ho; jo kisi bāt ko bakhūbī na jānta ho; anāyī; nayā.
That merchant is *new* to the trade—Woh tājir tijārat kā 'adī yā usse mānūs
nahīn hai; us saudāgar ko tijārat ke hālat bakhūbī mā'lūm nahīn hai.—That
horse is *new* to the harness—Woh ghora pahle kā jolā nahīn hai; us ghore
ko gāri wagaira khūchne ki 'adat pahle se nahīn hai.
6.—Kisi wāqī'a ke ba'd āyā huā; tāza-wārid; hāl kā āyā huā.
New is much used in composition, adverbially, in the sense of
newly, *recently*, to qualify other words, as in *new-born*, &c.
New-born, *a.* Nau-zād; jiskī paidāish hāl hī ki ho; jise paidā huye thore
hī din bīte hoñ. [jise āye ziyāda din na guzre hoñ.
New-comer, *n.* Tāza-wārid; hāl-wārid; thore dinon kā (hāl kā) āyā huā;
New-fashioned, *a.* Nau-tarz; nayī waz' kā; ikhtirā-i-hāl kā.
Newly, *ad.* 1.—Hāl kā; tāza-ba-tāza; thore dinon kā. [na rahā ho.
2.—Naye dhaug se; naye tarz par; aise tariq par jiskā wujūd pahle
3.—Nayī shakl se; jo sūrat pahle rahi ho uske khilāf.
News, *n.* Nayī khabar; tāzī khabar; nayā hāl; jo kuchh hāl meñ huā
ho uskī ibtidāyī ittilāf.
Good news—Khush-khabarī; muzhda; aisi khabar jiske sunne se khushi ho.
Bad news—Akhbār-i-bad; buri khabar; khabar-i-wahelat-asar. [hai.
Newsboy, *n.* Woh larḳā jo khabar kā kagāz (akhbār) leja-kar taqsim kartā

News-monger, n. Khabar-pesha; woh shakhs jiskā khās kām yah ho ki khabar sunā aur kalā kare; khabarōn kā sunnā aur kalnā jiskā shewa ho.
Newspaper, n. Akhbār; khabar kā kūgaz; khabar kā parcha. [haii.
News-room, n. Woh kamra jahān log baiṭh kar akhbār wagaira parṭhen
News-vender, n. Akhbār-farosh; khabar ke kūgazon kā bechne wālā.
New-year, a. Naurozī; nauroz kā; nauroz se muta'alliq; jo sāl ke pahle din se muta'alliq ho.

New-year gifts—Khal'at yā baḥshish-i-naurozī; jo kuchh nauroz ko diyā jāwe; jo kuchh naye sāl ke pahle din diyā jāta hai; nauroz kā tuhfa.

New-year's-day, n. Sāl kā pahilā din; jis diin baras yā sāl shurū' ho; January kī pahilī tāriḳh; nau-roz.

Next, a. 1.—Jo jagah ke lihāz se sab se nazdik ho; nazdik-tarīn; qarīb-tarīn; woh do shakhs yā chizein jinke darmiyān koyī dūsrī shai hāil na ho; kisī ke ba'd hī āge yā pīchhe. [pīchhe hī.

2.—Silsile mein ek dūse se milā huā; silsile ke lihāz se āge hī yā

3.—Darje sifat rutbe haq yā qarābat mein sab se nazdik. [dūsrā.

4.—Waqt ke i'tibār se dūse ke ba'd hī āne w.; ek ke pahle yā pīchhe

Next, ad. Waqt yā bārī ke lihāz se kisī ke ba'd hī (pīchhe hī) āne wālā.

Nice, a. 1.—Khush-zāiqa; latif; mazedār; miṭhā yā shirīn; jo khāne mein bahut achchhā ma'lūm ho.

A nice dish—Khush-zāiqa-gizā; maze-dār yā latif khānā.

2.—Jisse khushī ho; jo dil ko margūb ho; jise dil chāhe; jisse dil ko masarrat ho; farhat-bakhsh.

A nice party—Jalsa-i-farhat-bakhsh; ai-ā jalsa jisse dil khush ho. [nafis.

3.—Hoshyār yā achchhe kāriḡar kā banāyā huā; bārik; nihāyat 'umda;

4.—Applied to texture, composition, or colour.

5.—Sahīh sahil; ṭhik ṭhik; jaisā chāhiye waisā hī; mauzūn; barjasta.

Nice proportions—ṭhik ṭhik andāz; jis qadar chāhiye utnā hī.—*Nice rules*—Qawā'id-i-mauzūn yā barjasta; aise qai'de jo ṭhik ṭhik ho.

6.—Daqīq; bārik; jismein koyī nukta yā baṭī bārikī ho.

A nice point—Daqīq yā bārik bāt; nukta yā nukte kī bāt.

7.—Jo khafif se khafif naqson galtiyoṅ yā be-tartibiyoṅ par lihāz kare; jismein bārik-bīnī pāyī jāe; jismein zare zare iḳhtilāfāt par khayāl rahe.

A nice judge—Mujawwiz-i-bārik-bīn (nukta-chīn); aise shakhs jo kisī bāt kī tajwiz mein uskī bi-l-kul kunhiyāt (kor-kasar naqāiz yā bārikiyoṅ) par lihāz rakkhe.—*A nice judgment*—Bārik tajwiz; kisī bāt kī tajwiz jo bārik-bīnī se kijāwe (jismein chhoṭī chhoṭī bātoṅ par bhī khayāl rakkhā jāe).

8.—Baṭhī waswāsī; baṭhā nukta-chīn; jiskī tashaffī yā diljam'i mushkil se ho-sake; jo kisī kī bāt par jald mutmayin na ho-jāe; jise khush karuā dushwār ho. [āge-pīchhe kī khabar rakkhe.

9.—Jo phūk-phūk qadam rakkhe; jo bahut hī chaukas rahe; .o

Nicely, ad. 1.—Bārikī se; ṭhik-ṭhik; jaisā yā jitnā chāhiye waisā yā utnā hī.

2.—Achchhī tarah safāyī se; 'umdagī se; bahut hī khūb; baṭī hī khūbī ke sāth (*Colloquial*). [chīzoṅ ke rakhne ke liye banāte hain; āla.

Niche, n. Tāq wagaira jo diwāron mein mūratoṅ yā dūsrī khari zebāish kī

Nick, n. Ittifaq-i-hasna; achchhī achchhī bātoṅ kā (jitnī bāteṅ sa'd hoṅ

unkā) ekaṭṭhā ho jānā; 'ain waqt; ṭhik ṭhik waqt; woh 'ain waqt jo kisī kām ke anjām ke liye zarūrat yā subūlat ke lihāz se matlūb ho; jit kā pāsa yā jit kā dānw.

Nickname, n. Woh nām jisse koyī shakhs az rāh-i-hiqārat taniaskhur yā tafzih mausūm kiyā jāe; jo nām hañsī dillagī yā gālī dene kī rāh se rakkhā jāe; tahqīrī yā dūshnām-āmez khitāb; woh khitāb jo bahut mānūs rahne kī wajh se diyā jāwe.

Nickname, v. t. Koyī zalīl nām r.; kisi haqīr nām se pukārñā.

Niece, n. Bhāyī kī larkī yā betī; bhatījī; bahin kī betī; bhāñjī.

Niggard, n. Barā bakhl aur tama'i shakhs; woh shakhs jo kaurī kaurī bachāwe yā mar mar ke (ro ro ke) kharch kare; makkhī-chūs; kanjūs; abkhal; barā khasis. [se (khūb bachā ke) k. w.]

Niggard, a. Bakhl; makkhī-chūs; barā lālchī; koyī kām barī chaukasi

Niggardly, a. Jo dūsrōn se lene dene meñ barī lālch (tam') rakkhe; barā makkhī-chūs; jo bahut hī bachā bachā ke kharch kare; nihāyat

Nigh, a. 1.—Jagah yā waqt ke lihāz se dūr nahīn; nazdik. [dīl-tang.]

2.—Darje qarābat yā hālat wagnira meñ dūr nahīn; nazdiki;

Nigh, ad. 1.—Nazdik; qarīb; kanāre. [qarīb.]

2.—Yak-gūnā; qarīb qarīb. [mar hī chukā thā.]

He was *nigh* dead—Woh yak-gūnā mar gayā thā; woh qarīb-i-marg thā; woh

Night, n. 1.—Rāt; shab; lail; gurūb-i-āftāb se tulū'i-āftāb (sūraj ke nikalne se uske dūbne) tak kā waqt. [nazar khwāh samajh na pāre.]

2.—Tārīkī; uigālī yā dīl se chhipā rahnā; woh hālat jab koyī shai

3.—Tajāhul; 'aql aur dīl kī tārīkī; ānkh aur dīl donoñ par parda

4.—Musibat; āfat; balā; dukh. [parā rahnā.]

5.—Maut; khātima-i-zindagī ke ba'd kā waqt.

☞ "*Night* is used in the composition of many words of very obvious signification, denoting that which pertains to night, or that which takes place, appears, moves, goes, is formed, or is used, in the night, &c."

Webster. [rahī ho.—*To-night*—Āj kī rāt; im-shab.]

In the *night*—Yakāyak; da'atan; nāgahān; ek bārgī; jiskī ummed pahlē se na

Night-cart, n. Garī jo rāt ko pāekhānoñ se mailā uthāne ke liye muqarrar

Night-fall, n. Din kā khātima; khātima-i-roz; shām. [rahtī hai.]

Nightly, a. 1.—Jo rāt ko kiyā jāe; jiskā wuqū' rāt ko ho; jo rāt ke

waqt ho; jo rāt ko nazar āwe.

Nightly sports—Rāt ke khel-tamāshe; woh khel-tamāshe jo rātoñ kō huā

karte haiñ.—*Nightly dews*—Rāt kī shabnam; os jo rāt ko partī hai.

2.—Jo har shab ko ho; jo har rāt ko kiyā jāe. [hñi.]

The watch goes his *nightly* round—Pahredār (chaukidār) har rāt ko gasht kartā

Nightly, ad. 1.—Rāt ko; shab ko.

2.—Har shab ko; har rāt ko.

Night-soil, n. Pāekhānoñ kā mailā; jāezarūr kī galāzat; galiz.

Night-watch, n. 1.—Rāt kā pahra; jab jab rāt ko pahredār badle jāeñ;

pās-i-shab; pahar rāt.

2.—Rāt kā pahredār chaukidār yā muhāfiz; jo rāt ko pāsbanī kare.

NIHIL, n. [Lat.] Kuchh nahīn.

Nihil debet (Law)—'Uzr jismēñ qarz se inkār kiyā jāo; dāin kā qabūl na k.

Nihil dicit (Law)—Mudda'a 'ālaih kā mujīb na h.; mudda'a 'ālaih kī taraf se

muqaddame kī jawābdihī kā na h.—A judgment by *nihil dicit*—Faisala jo

bilā jawābdihī-i-mudda'a 'ālaih sādīr ho.—*Nihil ad rem*—Mauqe' kī koyī

bāt nahīn; koyī aisi bāt nahīn jo mauzūn ho.

NIL, *n.* [Lat.] Kuchh nahīn; hisāb wagaira meñ jis raqam ke muqābale meñ yah lafz likhā jātā hai to usse yah samjhā jātā hai ki woh raqam nafi (nadārad yā kuchh nahīn) hai lihāzā use nazar-andāz kar d. chāhiye. [ho; bād-raftār.

Nimble, *a.* Subuk-rau; jo tez chale; jo suhūlat anr chustī se mutaharrik
Sometimes used in the formation of self-explaining compounds;
as, *nimble-footed*, &c.

Nip, *v. t.* 1.—Kisī chīz kā sirā uñgliyon se dabā kar kāt d.; noch d.; kāt d.; chhurī yā qaiñchī se kātñā yā qalam kar d. [bālidagī meñ mānī' h. 2.—Mār d.; bejān kar d.; gārat kar d.; zor tor d.; barhne na d.; The frost has *nipped* the corn—Pāle ne galle ko mār diyā; pāle se nāj kā barhuā ruk gayā.—*To nip in the bud*—Joñ bālidagī shurū' ho usī waqt barbād kar d.; shurū' hī meñ tabāh halāk yā gārat kar d.; kisī shai ke nashw-numā hone ke pahle hī use qat'a-burīd kar ke khāk meñ milā d.; kisī shai ko uske namūd hote hī bigār dālnā.

NISI, (*conj.*) [Lat.] 1.—Agar nahīn; dar sūrat na hone fulān amr ke.

2.—(*Law*) 'Adālat kī kārrowāyī meñ is-lafz se yah samjhā jātā hai ki agar ek mī'ād-i-mu'āiyana ke qabl 'adālat kā koyī hukm-i-khās tarmīm na karāyā gayā yā uskī nisbat koyī kārrowāyī-i-imtiuā'yī na huyī to mī'ād-i-mu'āiyana par woh hukm nāfiz ho jāegā.

Rule nisi—Hukm-i-shartī.

Nobility, *n.* 1.—Dil kī barāyī; 'ulu-l-'azmī; 'azmat; shān-o-shaukat; woh sifat jismeñ dilerī faiyāzī 'ālī-himmatī be-khaufī aur isī qism kī aur khūbiyān dākhil haiñ. [darje rutbe anr khitāb ke zarī'e se mumtāzī.

2.—Sharāfat; najābat; amīrzādagī; 'ālī-nizhādī; qadāmat-i-khāndān;

3.—Amīr log; umarā; shurāfā; kisī riyāsāt ke woh sab log jinko khitāb mile hoñ aur tarah tarah kī ri'āyateñ unkī nisbat kī jāti hoñ. [hoñ.

Noble, *a.* 1.—Barā; jalīlu-l-qadr; buzurg; jismeñ nīchī aur zalīl bāteñ na A noble mind—Barī tabī'at; aisi tabī'at jismeñ nīchī aur zalīl bāteñ na hoñ.

A noble deed—Barā kām; kār-i-buzurg; jalīlu-l-qadr kām.

2.—'Alīshān; 'azīm-sh-shān; barā bhārī; laq-o-daq.

A noble edifice—'Alīshān (barī bhārī yā laq-o-daq) 'imārat.

3.—'Alī-martaba; 'ālī-nasab; barā khāndān kā; khāndān-i-sharīf se; barā rutbe kā; zī-jāh; barā barā khitāboñ se mulaqqab.

Of noble blood—Nasl yā khāndān-i-sharīf se; 'ālī-nasab; purāne aur barā gharāne kā.—A noble personage—Barā rutbe kā shakhs; shakhs-i-zī-jāh.

4.—Sakhī; faiyāz.

A noble heart—Faiyāz dil; sakhi tabī'at. [pounds; as, noble-born, &c.

Noble is sometimes used in the formation of self-explaining com-

Noble, *n.* Amīr; sharīf; najīb; barā ādmī.

Nobleman, *n.* Umarā se ek; amīr; sharīf; najīb; zī-mausab; rukn-i-saltanat; 'ālī-nasab; barā khāndān kā. ['ulu-l-'azmī.

Nobleness, *n.* 1.—Buzurgī; barāyī; sharāfat; 'ālī-himmatī; dil kī barāyī; 2.—Barāyī; 'azīm-sh-shānī; rafāt; balandī.

Nobly, *adv.* 1.—Sharīf khāndān kā; mu'azzaz khāndān kā; barā gharāne kā.

Nobly born or descended—Sharīf khāndān se paidā; barā gharāne se paidā; 'ālī-nizhād. [(barā hausale) se.

2.—'Ālī-himmatī se; jawān-mardī se; mardānagī se; 'ālī-hausalagī

A deed nobly done—Kām jo 'ālī-himmatī yā mardānagī se kiyā jāe.

3.—Dhūm-dhām se; baṛā; karr-o-far se; baṛe tūmār ke sāth;
baṛe sūz-o-sāmān se; baṛe thāt se.

He was *nobly* entertained—Ūski baṛi ziyāfat hui; uski tawāzu' dhūm-dhām
(karr-o-far yā baṛe sūz-o-sāmān yā thāt) se hui.

Nobody. *n.* 1.—Koyī nahīn; koyī shakhs nahīn; koyī bhī nahīn.

2.—Nā-chiz shakhs; zalil yā haqir shakhs; marduk (*Colloquial*).

Nocturnal, *a.* 1.—Rāt se nisbat *r. w.*; jo rāt ko kiya jāe; jiskā wuqū' rāt
2.—Jo apnī khurish rāt ko talāsh kare. [(shab) ko ho.

Nocturnal birds—Woh parind jo chāre ki talāsh meñ rāton ko urā karte haiñ.

Nod, *v. i.* 1.—Age yā idhar-udhar sar ko jald jhukā d.; sar ke bal jhuk jānā.

Persons *nod* in sleep—Log nīd meñ jhuk jhuk ke girte haiñ; nīd se log sar
ke bal jhuk jate haiñ.

2.—Sar jhukā kar barāe-nām salām k.; salām ke liye zarā sar ko
jhukā d.; kisi bāt ki manzūrī zāhir karne ki garaz se sar ko jhukā d.;
With *at or to*. [sar jhukā ke ishāra k.

3.—Ūghnā; jhapki l.; alsānā.

Nod, *v. i.* Sar jhukā kar kisi bāt kā izhār k.

To *nod* approbation—Sar jhukā kar manzūrī zāhir k.

Nod, *n.* 1.—Kisi shai ke agle hisse yā sire ko girā khwāh jhukā d.

2.—Kisi bāt ki manzūrī zāhir karne yā mā'mūlī salām ke liye
khwāh nīd ki hālat meñ yā ishāre khwāh hukm ke wāste sar ko

3.—Kisi khwāhish yā josh-i-tabī'at kā izhār; hukm. [jhukā d.

Noise, *n.* 1.—Kisi qism ki āwāz; aisi āwāz jo suu parē; saut; sadā.

A loud *noise*—Āwāz-i-baland; zor ki āwāz.

2.—Na'ra; baṛā shor; shor-i-befāida; gul-gapārā; shor-o-gul;
dhūm-dhām; ba-āwāz-i-baland zor dekar yā der tak bakā k. jisse
taallī shikāyat yā takrār zāhir ho; shor-sharāba; gubār; lū-hā;
hullar; dūhāyī tihāyī.

3.—Shuhrat; kisi bāt kā kasrat se zikr; kisi bāt kā zabān-zad-i-
khalāiq ('awām ki zabān par) h.; kisi bāt ki baṛī ebarehā.

Noiseless, *a.* Jisse āwāz paidā na ho; chupehāp; sūkit; be-shor-o-sharāba.

Noisome, *a.* 1.—Sihat ke liye muzir; muqsān-rasān; jisse bīmārī
wagairā paidā ho; jisse taudurustī meñ zawāl āwe; fāsīd; muzil;
kharāb. [meñ achebhā ma'lūm na ho.

2.—Jiski bū buri ma'lūm ho; ja dekhne sunne chakhne yā chihūne

Noisy, *a.* 1.—Pur-shor; gaugāyī; jo baṛā shor machāye; haugāma-khez.

2.—Jahān bahut hī shor yā dhūm-dhām rahe.

NOLENS VOLENS, [Lat.] Khwāhī-na-khwāhī; khwāh-ma-khwāh; woh
chāhe yā na chāhe; chār-nā-chār; jabran-qahran; ta'aw-o-karhan.

NOLLE PROSEQUI, [Lat.] (*Law*) Pairawī karne ki khwāhish na r.;
kārawāyī-i-mazīd par rāgib na h.; pairawī se dast-kash h. (hāth
khiñch l.). Is' ibarat se yah zāhir hotā hai ki mudda'ī apne dā'we se
bi-l-kul yā minjumla kayī mudda'ā 'alaihoñ ke ba'z ki nisbat dast bardār
hotā hai yā āūki mustagīs yā pairokār-i-sarkārī qat'an yā kisi khās
jurm ki nisbat dast-bardārī kartā hai.

NOLO CONTENDERE, [Lat.] (*Law*) Main 'uzr nahīn kiya chāhtā. Mu-
qaddama-i-faujdarī meñ mulzam kā ek qism kā 'uzr jo us muqaddame
ke maqāsīd ke liye ba-hama-wujūh ba-manzila-i-iqbāl-i-jurm hotā hai.

Nomadic, a. Uu qaumoñ se muta'alliq yā unkī mānind jo shikār yā charāyī ki talāshī meñ jā-ba-jā ghūmākarti haiñ; ghūmne w.; gardinda; ghumanīā.
Nomenclature, n. 'Ilm ki kisī shākh ke muta'alliq kisī shakhs yā ashikhās ki khās istilāheñ; kisī 'ilm yā fan men chizoñ ke nām; kisī shu'ba-i-'ilm ke kul mustalahāt. [ho; ismwār.

Nominal, a. 1.—Nāmoñ kā; nām se muta'alliq; jiskī tarkīb nāmoñ se
A nominal index—Fihrist-i-ismwār; fihrist jis meñ sirf logoñ ke nām ba-qaid-i-walidiyat-o-sukūnat wagaira likhe hoñ

2.—Sirf nām ke liye; mahiz barāe nām; aslī ualīñ; farzī.

A nominal difference—Ikhtilāf yā farq jo mahiz nām ke liye ho ya'nī asl meñ na ho.—*A nominal balance*—Bāqī-i-farzī; kabue ko bāqī; nām ke wāste bāqī.—*A nominal purchaser*—Khariḍār-i-farzī; aslī khariḍār nahīñ.

Nominally, ad. Nām ko; sirf nām ke liye; mahiz barāe nām.

Nominate, v. t. 1.—Nām lenā; nām lekar batlānā; nām batlānā.

2.—Kisī 'uhde yā jagah ke liye nāmzad k.; muqarrar k.; kisī ummedwār ko kisī mansab yā 'uhde par muqarrar hone ke liye tajwīz k.; ba-haisiyat-i-ummedwār kisī jagah par taqarrur ke liye kisī
Nomination, n. 1.—Nāmzad k. yā h.; taqarrur; tajwīz. [kā nām pesh k.

2.—Nāmzad yā muqarrar karne kā ikhtiyār; ikhtiyār-i-taqarrur.

Nominee, n. 1.—Jo shakhs kisī 'uhde ke liye nāmzad yā tajwīz ho.

2.—Woh shakhs jisē dūse ne kisī 'uhde kām yā mansab ke liye nāmzad yā tajwīz kiya ho; jo shakhs kisī mansab par qāim kiye jāne ki garaz se tajwīz ho.

Non-ability, n. 1.—'Adam-qābiliyat; lāiq yā qābil na h.

2.—(Law) Kisī muqaddame meñ mudda'ī ki nisbat yah 'uzr ki woh qānūn is nālīsh ko dāir ualīñ kar saktā; ūzr-i-'adam-qābiliyat-i-irjā'-i-nālīsh.

Non-acceptance, n. 'Adam-ijāb; kisī shai ko qabūl na k. yā nske ijāb meñ gaffat k.; na sakārū; sakārne meñ chūk jānā. [wāqifiyat.

Non-acquaintance, n. Na jānū; wāqif na h. yā na rahnā; 'adam-

Nonage, n. Nābāligī; bulūg ko na pahunchnā; qānūn ke mutābiq puḡh-tagī ko na pahunchnā; kam-sinī.

Non-alienation, n. Muntaqil na k. yā na h.; 'adam-i-intiqāl.

Non-appearance, n. Muqaddame ki pairawī yā jawābdihī ke liye 'adālat meñ hāzir na h.; gair-hāzirī; 'adam-hāzirī.

Non-assumpsit, [Lat.] (Law) Usne zimma nahīñ uṭhāyā yā iqrār nahīñ kiya. Mu'āhade ki khilāf-warzī yā uske ta'mīl na hone ki wajh se jo nālīsh-i-khisāra ho usmeñ mudda'ā'alaiñ kā yah 'uzr ki maiñ ne fulāñ amr kā mu'āhada nahīñ kiya.

Non-attendance, n. Gair-hāzirī; hāzir na h. yā hāzir na rahnā.

Nonce, n. Hāl ki talab yā zarūrat; maushā; maqsad.

For the nonce—Is mauq'e ke liye; zarūrat-i-hāl ke liye (Colloquial).

Non-claim, n. Qānūnī mi'ād (mi'ād-i-mu'ayyana-i-qanūn) ke andar da'we kā pesh na k.

Non-compliance, n. 'Adam-ta'mīl; ta'mīl meñ gaffat yā chūk; ta'mīl na k.

NON COMPOS, } [Lat.] Sahīl-i-hawās-nahīñ; maslūbu-

NON COMPOS MENTIS, } l-hawās; majnūn; fatīru-l-'aql; jiskī 'aql durust na ho; jiskā dil thekāne se na ho; jiskī 'aql meñ paidāishī yā ittifaqiya futūr ho; dīwāna; pāgal.

NON-CONSTAT, [Lat.] (*Law*) Yah ma'lūm nahiin hotā; yah bāt sāf yā wāzih nahiin hai.

Nonentity, *n.* 1.—'Adam-wujūd; nestī; kisī shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho.

NON EST FACTUM, [Lat.] (*Law*) Qarza-i tamassukī meñ mudda'ā 'alaih kā yah 'niz ki yah tamassuk hamārā likhā nahiin hai.

NON EST INVENTUS, [Lat.] (*Law*) Hukmāma-i-'adālat par sharif yā nāzir kī yah kaifiyat kī mudda'ā 'alaih dastyāb na huā; mudda'ā-'alaih ke na milne kī nisbat nāzir kī kaifiyat.

Non-execution, *n.* 'Adam-ta'mīl; ta'mīl meñ gaffat yā pahlū-tihī; na karnā; anjām na k.; 'adam-wafā.

Non-existence, *n.* 1.—'Adam-wujūd: nestī; kisī shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho; shai-i-ma'-dūm-l-wujūd. [uskā na k.

Non-feasance, *n.* (*Law*) Tark-i-fi'l-i-wājib; jis bāt kā karnā munāsib ho

Non-fulfilment, *n.* Pūrā na k.; 'adam-ifā yā 'adam-wafā; 'adam-ta'mīl.

Non-joinder, *n.* (*Law*) Kisī muqaddame meñ aise shakhs kā mudda'ī yā mudda'ā 'alaih na bauānā jiskā mudda'ī yā mudda'ā 'alaih bauānā wājib rahā ho.

NON-LIQUEF, [Lat.] Is lafz kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisī bahs kī nisbat is wajh se hūn yā nahiin kuchh nahiin kahitā ki woh apne dil meñ kisī bāt ko thahirā nahiin saktā.

Non-observance, *n.* 'Adam-ta'mīl; ta'mīl meñ gaffat yā chūk; kisī bāt par lihāz na k. (use na k).

NON-OBSTINTE, [Lat.] (*Law*) Bawujūde ki; jo kuchh kahā gayā yā kahā jāne wālā hai uske khilāf. Qawānīn aur farāmīn-i-shāhī kā woh juz jisse yah sābit ho ki farmānrawā kī yah ijāzat hai ki fulān amr hāwasf imtinā' dūre qānūn ke ba-tarz-i-jāiz ho saktā hai.

Non-payment, *n.* Na-dēnā; 'adam-adā; dene meñ gaffat yā chūk.

Non-performance, *n.* 'Adam-ta'mīl; 'adam-anjām; 'adam-wafā; kisī kām kā na k; kisī kām ke karne meñ chūk jānā yā usse qāsir rahnā.

Non-plus, *n.* Uljhāw; hairānī; mushkil i-lā-hal; tazabzub kī hālat; zich.

Non-plus, *v. t.* Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d; shashdar.kar d.; aisā kar d. ki insān kuchh na kar-sake; hakkābakkā kar d.

Non-production, *n.* 'Adam-dar-peshī; pesh karne meñ qāsir rahnā; pesh na k. [kā yā unkā kiya huā nahiin.

Non-professional, *a.* Jisko kisī peshe se ta'alluq na ho; peshawar logon

A non-professional mau—Woh shakhs jise kisī peshe se ta'alluq na ho yā jisko

us peshe se ta'alluq na ho jiskā zikr pesh ho.—A professional map—Aisā

naqsha jise kisī ahl-i-pesha ne (aise shakhs ne jo naqsha-kashī kī pesha

kartā ho) banāyā ho; ahl-i-pesha naqsha-kashī kī taiyār kiya huā naqsha.

NON PROS, [Abbreviation of Lat. non prosequitur] (*Law*) Faisala jo

mudda'ī ke khilāf is wajh se ho ki woh pairawī ke liye hāzir na huā ho.

Non-pros, *v. t.* Pairawī na k.; sāqit ho-jāne d.

☞ Said of a suit.

Non-rendition, *n.* Jo kuchh wājib ho uskā na k.; 'adam-anjām.

Non-resident, *a.* Jo kisī kbās maqām khwāh apnī haqqiyat yā mauqa'-i-munāsib par na rahe; apnī khās jagah yā apnī arāzī wagaira par na rahne w.

A *non-resident* cultivator—*Asūmī-i-pāhī-kūshṭ*; woh *kāshṭkār* jo us jagah yā us mauze' meñ na rahtā ho jahāñ uskī arāzī hoñ.—A *non-resident* officer—Woh afsar jo kisi kḥās maqām par muqīm na rahe (yā'nī jisqadar jaghoñ uske ta'alluq hoñ wahāñ jā jā ke kām anjām kiyā kare).

Nonsense, *n.* 1.—Woh lafz yā 'ibārat jiske kuchh bhī ma'nī na hoñ yā jisse koyī munnāsib kḥayāl paidā na ho; behūdagi; lāya'nī bāteñ; lag-2.—*Muzakḥrafāt*; be-kār bāteñ. [wiyāt; wāhiyāt.

NON SEQUITUR, [Lat.] *Natija-i-khilāf*; natija-i-gair-lāzimī yā nājāiz.

Non-suit, *n.* (*Law*) Apne muqaddame ki pairawī meñ mudda'ī ki gāflāt yā chūk; muqaddame kā ruk jānā; kisi muqaddame se mudda'ī ki dast-bardārī 'ām isse ki uskī yah wajh ho ki' woh apne dil meñ samajhtā ho ki ham ise sābit na kar sakeñge yā ki 'adālat ne apnī yah rāe zāhir ki ho ki yah mu'āmala chal na sakegā kḥwāh uskī nisbat dast-bardārī kā hukm diyā ho. [mudda'ī ke da'we ko kḥārij kar d.

Non-suit, *v. t.* (*Law*) Dast-bardārī yā 'adam-pairawī ki wajh se kisi

Non-tenure, *n.* (*Law*) Mudda'ā'alah kā yah 'uzr ki jis arāzī ki nisbat mudda'ī hamārā qabza bayāu kartā hai uspar ham qābiz nahīn haiñ; 'uzr-i-mudda'ā'alah mush'ir-i-'adam-muqābazat-i-arāzī.

Non-user, *n.* (*Law*) Kisi haqq-i-āsāish yā dūsre haq ke nafāz meñ gāflāt k. yā use nāfiz na k.; kisi ki zamīn par rāsta yā nābdān wāgaira ke muta'alliq kḥwāh kisi dūsre haq ke kām meñ lāne meñ gāflāt k. yā **Nook**, *n.* Goshā; konā; taulāyī ki jagah. [uskā kām meñ na lānā.

Noon, *n.* 1.—Do-pabar; nīm roz; nisfu-u-nahār; bārah baje.

2.—Bare 'urūj kā waqt.

Normal, *a.* Kisi qā'ide yā usūl-i-mu'aiyan ke mutābiq; kisi ma'mūlī tarz par; kisi bāndhe dhang par; jisse koyī natija-i-maqūd bar-āye; jisse ma'mūlī kām huā kare; kḥilāf-i-qā'ida nahīn; bā-qā'ida; qarīne ke mutābiq. [ta'lim kā madrasa.

Normal school—Woh madrasa jahāñ sirf ibtidā'ī ta'lim ho; mudarrisoñ ki

NOSCITUR ASSOCIIS [Lat.] (*Law*) Yah maqūla aksar wasāiq-i-qānūnī ki ta'bīr meñ musta'mal hotā hai aur isse us qā'ide kā izhār hotā hai ki kisi lafz ke ma'nī nu alfāz se ma'lūm ho sakte haiñ jo uske sāth

Nose, *n.* 1.—Nāk; būñ. [yā uske shumūl meñ hoñ.

2.—Sūnghne ki quwwat; quwwat-i-shāmwa; bū; bū-bās.

3.—Chhuchehhī.

The *nose* of a bellows—Dhaunknī ki chhuchehhī.

Nose of wax—Koyī shai jise idbar-uhar pher sakeñ yā ba-suhūlat kisi shakl ki banā sakeñ; aisā shaḥḥs jisse jo kuchh chāhiye karā lijiye; jo munhasir bi-l-gair ho.; mom ki nāk.—A *nose of wax*, to be turned every way—Mom ki nāk jidhar pherā phir gayī.—*To have one's nose on the grindstone*—Mazlūm h.; dābāyū jānū; mustaujīb-i-istihsāl-i-bi-l-jabr h.; nāk ragarnā.—*To lead by the nose*—Andhe ki tarah le jānū; jis rāh par chāluñ usī par le chālñ; apnā mutī' kḥūb hī kar l.; jidhar chāluñ udhar hī nāk pakar ke pher d.; kisi ki nakel apne hāth meñ r.—*To make a bridge of one's nose*—Kisi qism ki tawāzu' meñ kisi ko nazar-andāz kar d. (chhoṛ d.); sharāb wāgaira ki taqsim meñ kisi ko jānūjīh-kar chhoṛ d.—*To measure noses*—Milnā.—*To pay through the nose*—Be-andāz qimat d.—*To put one's nose out of joint*—Kisi ko kisi ki nazroñ se girā-kar kḥud uskū manzūr-i-nazar ban jānū.—*To take*

pepper in the nose—Nārāz ho-jānā; khabā ho-jānā.—To thrust one's nose into—Kisi kām meñ be kabe-sune hāth dāhnā; kisi bāt meñ be-pūchhe dāhl d.—To wipe one's nose of—Kisi shai se mahrūm k.; chhu 1.

Nose, *v. t.* 1.—Sūngnā; patā lagūnā; talāsh karke nikālūnā.

2.—Dū-ba-dū maqābala k.; shokhī yā gustākhi k.; tauhin k.

NOTA BENE (*N. B.*) [*Lat.*] Khūb lihāz rakkho; hargiz nazar-andāz na karo; khūb dekho. [zarūr ho.

NOTANDUM, *n.* Lihāz ko qābil bāt; woh shai jispar khabā karnā Chiefly used in the plural—*notanda.*

Notable, *a.* 1.—Lihāz ke qābil; sāf; wāzih; zāhir.

2.—Yād rakhne ke lāiq; mashhūr; mumtāz; ma'rūf.

Notable, *a.* Mashhūr shakhs yā chiz; nāmī shakhs; shai jiske numūd ho.

Notable, *a.* Husn-intizāmī ke liye mashhūr; baqā kifāyatī; baqā mihnatī; tez; chust-o-chālāk. [ke qābil; nihāyat 'umdagī se.

Notably, *ad.* Lihāz ke qābil; is darje tak ki uspar lihāz ho-sake; yād

Notarial, *a.* 1.—Notary yā notary public kā.

A notarial seal—Notary ki muhr.

2.—Notary kā kiyā huā; notary kā liyā huā.

A notarial act—Notary kā fi'l; jo kām notary ne kiyā ho.

Notary, *n.* Woh ahlkār-i-sarkārī jo apni muhr se wasāiq wagaira ko musaddaq kartā hai tāki woh dūse mulk meñ sahīh mutasawwar hoñ.

Generally called a *notary public.*

Note, *n.* 1.—Nishān; 'ulāmat; woh bāt jisse koyī shai jāni jāe.

2.—Woh nishān jo kisi shai ki taraf muḥhātub karāne ke liye banāyā jāe; woh nishān jisse yah maqsūd ho ki jahāñ woh ho us maqām par tawajjuh-i-khās zarūr hai yā woh maqām khūb lihāz ke qābil hai.

3.—Kaifiyat-i-mukhtasar; hāshiya; woh 'ibarat jo tafsīru kitāb ke hāshiyo meñ likh dijāwe; kisi musannif ki tasūif par sharh; jo kuchh nukta-chiñ tawzih yā tamsil dene ki nazar se likh diyā jāwe.

4.—Ek chhoṭī si chitṭhi; mukhtasar khat; ruqqa'; shuqqa'. [wa'da ho.

5.—Likha yā chhapā kāgaz jismeñ qarz ki wusūl-yābī aur uske adā kā A note of hand—Ruqqa'; ṭip; qarz kā ruqqa'; jo hāth se likh diyā jāe.—A

promissory note—Ruqqa' mush'ir-i-wa'da-i-adā-i-qarz; woh kāgaz (chhapā yā likhā huā) jismeñ wusūl-yābī-i-zar aur uske adā kā wa'da ho.

6.—Nām; nāmwarī; shuhrat; 'izzat; qadr. [jiski log qadr karte hoñ.

A man of note—Nāmwar shakhs; mashhūr yā mu'azzaz shakhs; aisi shakhs

7.—*pl.* Woh nawishta jise dekh dekh taqrīr karen; woh nawishta jise muqarrir ba-tarz-i-mukhtasar yā mutawwal apni 'ānat ke liye muḥhātub karte haiñ.

8.—Hāfize ki madad ke liye tahrir-i-mukhtasar; bātoi ko mukhtasar tariq par is garaz se likh lenā ki unke dekhne par mufassal kaifiyat yād pare; yāddāsh; khulāsa. [gaur se dekhūnā.

Note, *v. t.* 1.—Kisi bāt par ihtiyāt se lihāz k.; kisi taraf muḥhātub h.;

2.—Likh l.; qalam-band kar l.; tūnk l.

Every fact was noted down.—Har ek waq'ā likh liyā gayā thā.—Note it in a book.—Ise ek kitāb meñ likh lo (darj kar lo yā tūnk lo).

3.—Hāshiya likh d.; sharh likh d.

A book well noted—Kitāb jismeñ hāshiye khūb likhe hoñ; muhashshā kitāb.

Note-book, *n.* Yād-dāsh ki kitāb; woh kitāb jismeñ yād rakhne ke liye bāteñ mukhtasar tariq par likh lijāti haiñ.

Noted, a. Jise log khūh jānte hoñ; jo logoñ meñ nek-nāmī ke zarī'e se ma'rūf ho; mashhūr; nāmwar; mumtāz. [ke laiq.

Noteworthy, a. Qābil-i-lihāz; ganr ke qābil; dekhne yā samajhne

Nothing, n. 1.—Kuchh nahīñ; koyī chīz nahīñ.

☞ Opposed to *anything* and *something*.

2.—Nestī; 'adam-wujūd; nafi ki hālat; kuchh na rahnā.

3.—Aur koyī chīz nahīñ; aur kuchh nahīñ.

Nothing but this is wanting—Iske siwā aur kisī chīz ki kamī nahīñ hai.

4.—Koyī hissa juz miqdār yā darja nahīñ; kisiqadar bhī nahīñ; kuchh bhī nahīñ. [fareb nahīñ hai.

There is *nothing* of fraud in this transaction—Is mu'āmale meñ kuchh bhī

5.—Be-waq'at; be-qadr; be-mauqa' aur be-mahal; dūsre ke muqābale meñ kuchh nahīñ yā mahz be-qadr khwāl nā-chīz; be-bazā'ati; zalil yā khasta hālat. [be-waq'at tasawwur k.

To make *nothing* of—Khafīf yā nā-chīz samajhnā; kuchh dushwār na samajhnā;

Nothing, ad. Kuchh bhī nahīñ; zarā bhī nahīñ.

Notice, n. 1.—Lihāz; khayāl; kisi bāt kā hawās-i-khamsa yā 'aql se ma'lūm k.; kisi bāt kā asar jo hawās-i-khamsa par pahunchē.

To take *notice* of something—Kisi bāt par lihāz yā khayāl k.; kisi bāt ko dekh kar yā aur tarah par hawās-i-khamsa ke zarī'e se ma'lūm k.; kisi bāt ko 'aql se daryāft k. (dil se ma'lūm k.).

2.—Kisi zarī'e se ittilā'; wāqifiyat; khabar; i'lān; 'ilm.

To give *notice*—Ittilā' d.; khabar d.

3.—Woh nawishta tahrīr yā kāgaz jiske zarī'e se kisi amr ki ittilā' dijāwe; ittilā'-nāma; ishtihār; notīs. [bartāw.

4.—'Tawāzu'; mudārāt; tawāzu'-tahrīm; 'izzat-o-tauqīr; 'izzat ke sāth

Notice, v. t. 1.—Dekhnā; mulāhaza k.

We *noticed* no improper conduct—Ham logoñ ne koyī bad-tarīqagī na dekhi.

2.—Lihāz k.; parwāh k.; khayāl k.; dil meñ lānā; mutawajjih h.

His conduct was rude, but I did not *notice* it—Uskā tarīq jāhilāna thā par main ne uspar lihāz yā khayāl na kiya.

3.—Zikr k.; izhār-i-rāe k.; kisi bāt ki nisbat kuchh kahnā yā likhnā; apne mulāhaze wagaira kā natīja barmalā zāhir k. [tir-dārī k.

4.—Tawajjuh k.; tawāzu'-mudārāt k.; akhlāq ke sāth pesh ānā; khā-

Noticeable, a. Lihāz ke qābil; dekhne ke laiq; jispar tawajjuh ho-sake.

Notification, n. 1.—Ittilā' d. yā ittilā'-dihī; i'lān k.; janānā; zabānī likhkar yā kisi dūsre tarīq par 'awām yā kisi shakhs-i-khās ko kisi bāt ki bā-zābita ittilā' d.; i'lān; ittilā'; khabar.

2.—Ittilā'-i-tahrīrī yā zabānī; ishāron se ittilā' [i'lān-nāma.

3.—Woh nawishta jiske zarī'e se ittilā' dijāe; ittilā'-nāma; ishtihār;

Notify, v. t. Mushtahar k.; janānā; zāhir k.; ma'lūm karānā; i'lān k.; kha-☞ Often with *to*. [bār d.

To *notify* a fact to a person—Kisi ko kisi wāqī'a ki ittilā' d.

Notion, n. 1.—Khayāl; tasawwur; jis shai ko jān sakeñ yā qiyās kar sakeñ uskā dil se daryāft k.; jo chizeñ āñkhoñ se dekh na pareñ yā sirf samajh meñ ā-sakeñ uukā tasawwur; jo kuchh kisi shai-i-nāpadīd ki nisbat dil meñ samajh leñ.

2.—'Tajwīz; rāe; tayaqqun; ummed; khayāl.

Notional, a. 1.—Khayālī yā jisse khayālāt zāhir hoñ.

2.—Jo mahz khayāl meñ ho; qiyāsi; khayālī.

Notoriety, n. 1.—Mashhūr h. yā shuhrat; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm h.; 'umūman logoñ ko ma'lūm h.; ma'rūf-i-'awām h. [ma'lūm h.]

The notoriety of a crime—Kisī jurm kī shuhrat yā uskā hāl 'umūman sab ko

2.—Kasrat se logoñ kā wāqif h.; wāqifiyat-i-'amma; angusht-numāyī; kisi amr se 'umūman logoñ kā 'alāniya wāqif h.

Notorious, a. Ma'rūf wa zabān-zad-i-'awām; jise sab log jānte aur uskā zikr karte hoñ; jiskī asliyat par sab ko yaqīn ho; 'ālam par zāhir; dunyā par raushan; zālūr; sab ko ma'lūm.

Almost always used in an ill sense.

Notoriously, ad. Ba-tarz-i-ma'rūf; 'umūman; bar-malā; 'alāniya; jismeñ koyi parda na ho; khulī-khulā; is tarah par zāhir yā mashhūr ki usse inkār na ho-sake.

Notwithstanding, ad. conj. and prep. Yāh na rokegā; yāh mānī na hogā; bā-īn-hama; bā-wujūd iske; goki fulān amr ho bhī tāham; agarche fulān bāt ho tispar bhī. [k.; gīzī d.; qūṭ d.; khilāu-pilānā.]

Nourish, v. t. 1.—Parwarish k.; pālā; khilā-pilā ke barhānā yā barā The child was nourished with milk—Woh laṛkā dūdī pilā ke pilā gayā.

2.—Kisī shai ko sahārā dekar barhānā; kisi chiz ko madad dekar taraqqī d.; taqwīyat d.; pushtī d.

To nourish rebellious—Sahārā dekar bagāwat ko barhānā; bagāwat meñ taqwīyat d.—To nourish the virtues.—Madad dekar khūbiyōñ meñ taraqqī karānā;

Nourish, v. i. Bālidagī meñ taraqqī pānā. [nek bātoñ meñ taqwīyat d.]

Nourishing, p. a. Jisse bālidagī meñ taraqqī ho; jisse barhne meñ madad mile aur ghaṭna rukjāe; muqawwī; quwwat d. w.; pushtī.

A nourishing diet—Gīzā-i-muqawwī; aisi khāne-pine kī chiz jisse jism meñ kamī nahīn balki taraqqī ho.

Nourishment, n. 1.—Parwarish k. yā parwarish pānā; parwarish.

2.—Woh shai jisse parwarish ho ya'ni kamī na hone pāye balki taraqqī ho; gīzā; khānā; qūt; jisse haiwānāt yā nabātāt ke jism ghaṭnā nahīn balki barheñ. [khabargiri.]

The nourishment of the sick—Timār; mariz ke khāne-pine aur har tarah kī

Novation, n. (Law) Tajdid-i-dain; purāne qarz kī jagah nayā qarz qāim k.; qarz kā nayā-purānā k.

Novel, a. Jiskī bunyād hāl kī ho; jo hāl meñ jāri huā ho; qadīm nahīn; nayā; nīsi tarah kā jiskā hāl pahle ma'lūm na rahā ho yā jo ma'mūlī na ho; ma'mūl ke khilāf; jisse tabī'at mukhātab ho yā usko hairat ho; gair-ma'mūlī; 'ajīb.

Novel, n. Woh masnū'ī dāstān jo nasr meñ likhā jāe aur jisse josh-i-tabī'at khusūsan josh-i-'ishq yā muhabbat kā izhār ho; afsāna yā afsāna-i-'ishq; qissa; kahānī.

Novelty, n. 1.—Nayā h. yā nayāpan; hāl kā h.; hāl meñ jāri h.

2.—Koyī jadīd shai; koyī nayī yā 'ajīb bāt.

Novice, n. Jo shakhs kisi kām meñ nayā ho; jise kisi kām meñ khūb wāqifiyat yā mahārat na ho; kisi shai kā mubtadi; tīf-i-maktab; jisme koyī kām hāl meñ shurū' kiyā ho lihāza usse wāqifiyat-i-tāmma usko na ho; nau-āmoz; nā-āzmūda-kār; kachehā.

Now, ad. 1.—Fi-l-hāl; is waqt; ab; jis waqt kisi bāt kā mazkūr ho us waqt; jis waqt kisi bāt kī tajwīz pesh ho usi waqt; hāl; alhāl; bi-l-fi'l; indīnōñ; āj-kal. [nānchi; ab-kī; khair.]

2.—Is sūrat meñ; hālāt-i-maujūda ke lihāz se; wāzih ho; chu-

Now and now—Phir-phir ; bār-bār ; mutawātir ; aksar ; beshtar—*Now and then*—Kabhi kabhi ; gāh-gāh yā gal-gāl ; gāhe-māhe ; jab-tab ; bilā ta'ayim-i-waqt waqfa dekar ; kaarat se yā bārha nahīn.—*Now—now*—Ek ke ba'd dūsre ; ek waqt-dūsre waqt ; kabhi-kabhi.—*Now high, now low*.—Kabhi ūchā kabhi nīchā ; ek waqt meñ baland dūsre waqt meñ past ; pahle baland phir past. [aiyām meñ ; āj-kal.]

Now-a-days, *ad.* Is zamāne meñ ; hāl ke zamāne meñ ; indīnū ; in *Noway*, { *ad.* Kisi tarah nahīn ; kuchh bhī nahīn ; zarā bhī nahīn ; *Noways*, } mutlaq yā hargiz nahīn.

Nowhere, *ad.* Kahiñ nahīn ; kisi jagah nahīn ; kisi hālāt meñ nahīn.

Nowise, *ad.* Same as *Noways*.

Noxious, *a.* 1.—Muzir ; jisse nuqsān ho ; zarar-rasān ; fāsīd ; jisse kisi shai meñ zawāl āye ; sihhat yā taudurnstī ke liye muzir ; jisse sihhat meñ futūr pare.

Noxious air—Hawā-i-bad ; buri yā nuqsān karne wālī hawā—*Noxious food*—

Gizā-i-muzir ; aīsā khānā jisse sihhat meñ futūr pare ya'ni bināri paidā ho.

2.—Jisse atwār yā kirdār meñ khalal wāqī' ho ; jisse badi paidā ho.

Noxious practices—Ā'māl-i-bad ; aise kāmōñ kā karne jisse atwār yā kirdār meñ bimāyī paidā ho.

Nucleus, *n.* Kisi shai kā markaz ; woh shai jiske ird-gird dūsre chīzeñ jam' hoñ. [kī poshish na ho ; be-satr.]

Nude, *a.* 1.—Nangā ; haralua ; dhaupā-topā nahīn ; jiske ūpar kisi tarah *A nude statue*—Nangi mūrat.

2.—Be-waq'at ; gair-nāfiz ; bātil ; ka-l-'adam. [ebal na sake.]

A nude contract—Mu'āhada-i-gair-nāfiz yā ka-l-'adam ; aīsā qaul-o-qarār jo

Nudity, *n.* 1.—Nangā-pai ; 'uryānī ; haralmagī ; ba-satrī.

2.—7. Be-satr hūse ; nangi sūrateñ.

NUDUM PACTUM, [Lat.] (*Law*) Mu'āhada jo bilā mu'āwaza mun'aqid hone kī wajh se bātil ho ; mu'āhada-i-malīz ; nīrā qaul-o-qarār.

Nugatory, *a.* 1.—Nā-chīz ; bekār ; 'abas ; pūj ; lāya'ul.

2.—Be-waq'at ; be-tāsīr ; gair-mnassir ; rad ; bātil ; be-kār ; nikamunā.

Nuisance, *n.* 1.—Ranj dene wālī chīz ; woh shai jisse taklīf anr izā ho ; jisse ranj yā nuqsān pahūche ; amr-i-bā'is-i-Izā yā mazarrat.

2.—Jisse āwām meñ futūr pare ; jisse ranj pahūche ; jisse taklīf yā khisāra ho.

A public nuisance—Amr-i-bā'is-i-taklīf-i-āwām ; woh bāt jisse kisi maqām ko rahne wāloñ ko 'umūman taklīf pahūche yā jo unke nuqsān kā sabab ho.

A private misance—Woh bāt yā shai jisse kisi khās shakhs ko ranj yā nuqsān pahūche. [ashkhās ko taklīf yā nuqsān pahūche.]

Nuisancer, *n.* (*Law*) Woh shakhs jiske bā'is 'āwām yā khās khās

Null, *a.* Jismeñ jawāz-i-qānūnī na ho ; jo qānūn ke rū se jāiz yā wājib-nā-ta'mīl na ho ; jo qānūnan chal na sake (qāim na rah sake) ; be-tāsīr ; be-asar ; nā-jāiz ; bātil ; ka-l-'adam ; be-kār ; lagw yā nā-chīz ; kuchh nahīn.

Nullify, *v. t.* Bātil k. ; nā-jāiz kar d. ; jawāz-i-qānūnī se mahrum kar d. ; qānūnan be-waq'at kar d. ; qānūn ke rū se chalne na d.

Nullity, *n.* 1.—Bātil yā ka-l-'adam h. ; 'adam-wujūd yā be-waq'atī.

2.—Woh shai jo qānūnan bātil yā ka-l-'adam ho ; nā-jāiz ; be-tāsīr ; kuchh nahīn. [na jān rahe.]

Numb, *a.* Be-hiss-o-harakat ; jismeñ na jumbish karne kī quwwat ho

- His limbs are numb with cold.—Uske ā'zī farū se be-hiss-o-harakat haiñ
(thithur gaye haiñ; be dam yā sun ho gaye haiñ). [kar d.; be-jān kar d.]
- Numb, *n. f.* Be-hiss-o-harakat kar d.; be-his kar d.; thithurā d.; be-dam
- Number, *n. f.* 1.—'Adad; shumār; ta'dād; nambar (corruptly *lambar*).
2.—Majmū'a-i-af'rūd; kasrat; majma'-i-kasir; baṛī jam'iat; bahut;
3.—*pl.* Nazm; shi'r; wazu-i-shi'r. [kitue; bahutere.]
- Odd number—Tāq; pluṭ. Even number—Juft; joṛā.
- Number, *v. f.* 1.—Ginnā; shumār k.; ginti k.
2.—Kisī chiz kā shumār qāim k.; ginti kā silsila qāim kar-ke har
fard par shumār kā handasa qāim k.; nambar d. lagānā yā qāim k.
3.—Kisī ke shumār yā zirge meñ shumār k.; kisī ke majma' meñ
sharik sanajhā. [dākhil r.; shumār yā ta'dād meñ h.]
4.—Ta'dād meñ h.; ginti meñ h.; shāmil r.; mushtamil rahnā;
The army numbers fifty thousand—Us fauj ki ta'dād pachās hazār hai; woh
fauj ta'dād meñ pachās hazār hai; us lashkar meñ pachās hazār sipāhi haiñ.
- Numberless, *a* Shumār ke bāhar; jiskī ginti na ho-sake; be-shumār;
- Numeral, *a. f.* 1.—'Adad-mausūb; jiskī tarkīb 'adad se ho. [an-ginat.]
2.—Jisse 'adad kā izhār ho; jisko handase kī jagah par qāim karēñ.
Numeral letters—Hurūf-i-raqmī; hurūf jo bajāe ā'dād likhe jāwēñ; hurūf-
i-ajjad—masalan X bajāe 10 ke ātā hai; L bajāe 50 ke; C bajāe 100 ke;
D bajāe 500 ke; M bajāe 1000 ke.
- Numeral, *n.* Raqam yā harf jisse koyī 'adad zāhir ho masalan 1, 2, 3,
wagaira jisko Angrezī meñ Arabic numerals kahte haiñ yā I, V, X, L,
wagaira jo Roman numerals kahte haiñ.
- Numerous, *a.* Shumār meñ bahut; 'adid; kasir; jismeñ bahut se log
dākhil hoñ; jismeñ log kasrat se hoñ.
A numerous army—Fauj-i-kasir; jis fauj meñ bahut se log hoñ.
- Numerously, *ad.* Ba-kasrat; kasratse; baṛe hujūm ke sāt; baṛī bhīr kar ke.
A meeting numerously attended—Majma'-i-'azim yā kasir; jis majma' meñ
log kasrat se maujūd hoñ; jalsā jismeñ baṛī bhīr yā baṛā hujūm ho.
- Nuncupative, } *a.* Zabānī; tahrīrī nahīñ; likhā huā nahīñ.
Nuncupatory, }
- A nuncupative will, or testament—Wasīyat-i-zabānī; wasīyat jo mūsī ne sirf
zabānī kī ho aur jiske subūt kā madār mahz zabānī shahādāt par ho go
woh piche se qalam-band ho-jāe. [waqt kiya jāe.]
- Nuptial, *a. f.* 1.—Shādī yā nikāh mausūb; jo shādī byāhī yā nikāh ke
Nuptial rites and ceremonies—Shādī ke rusūm; woh rusūm jo shādī ke waqt
hote (adā kiye jāte) haiñ.
2.—Jisse shādī kī bunyād mazbūt ho-jāe; jisse shādī kā honā pāyā jāe.
The nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; woh girah jo shādī ke waqt bāndhī jātī hai;
ganth-bandhan.
- Nuptials, *n. pl.* Shādī; byāhī; izdiwāj; nikāh; 'aqd; shādī ke rusūm.
- Nurse, *n. f.* 1.—'Aurat jo bachchon kī khabargūī ke liye muqarrar ho;
dāya yā dāyī; 'aurat jo dūstre ke bachche ko dūdh pilāye; dāyī-
dūdh-pilāyī; 'aurat jo kisī kī bimārdārī kare. [wagaira meñ madad mile.]
2.—Woh shakhs yā shai jisse kisī kī ta'lim parwarish yā taraqqī
To put to nurse, or to put out to nurse—Dāyī ke pās khabargiri ke liye bhej d.;
dāyī ke sipard k. (khabar-giri ke liye sauṇpā).—Wet nurse—Dāyī-dūdh-
pilāyī; woh 'aurat jo dūstre ke larke ko dūdh pilāye.
- Nurse, *v. f.* 1.—Dūdh pilānā; dūdh pilā ke pālānā; dāyī-garī k.

2.—Bīmārdārī k.; tīmār k.; bīmār ki khabargīri k.; bīmār ke pās hāzīr rahnā.

3.—Darakht wagaira ki kamzorī ko ihtiyāt kar ke raf' k. aur unki bālīdagī meñ madad d.; jis shai par tawajjuh dārkār ho uspar mutawajjih ho-kar uske naqs ko raf' k.

4.—Taraqqi dene ki garaz se kisī shai kā ihtimām ihtiyāt aur kifāyat-shī'ārī se k. [rakke jāen.

Nursery, n. 1.—Makān meñ woh jagah yā kamra jahāñ larke ihtiyāt se

2.—Darakhton kā zakhīrā; woh jagah jahāñ chhoṭe chhoṭe darakht is garaz se lagāye jāte hain ki wahāñ se ukhār kar dūsri jagah nasab kiye jāen.

3.—Woh jagah jahāñ kisī shai ko ba-fikr-i-tamām taraqqi dījāti hai.

Nurture, n. 1.—Parwarish; khabar-gīri; ihtiyāt; ta'lim.

2.—Woh shai jisse parwarish ho; gizā; khānā; qūt.

Nurture, v. t. 1.—Khilānā-pilānā; parwarish k.; pālā; posnā.

2.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; sikhānā-parhānā.

Nutrient, n. 1.—Woh shai jisse parwarish ho; woh shai jisse haiwānāt yā nabātāt barhen aur jo kuchh unke jism se ghaṭe uske zarī'e se phir pūrā hotā jae; gizā; khurāk; qūt; khānā; āhār.

2.—Woh shai jisse kisī chiz meñ taraqqi ho.

Nutrition, n. 1.—Haiwānāt yā nabātāt ki bālīdagī meñ taraqqi d. yā jisqadar unke jism se zā'ī'a hotā jae usko pūrā kar d.; woh 'amal jisse gizā hazm ho kar mukhtulif khiltoñ meñ miljāti aur jism ko tāqat bakhshti hai.

2.—Qūt; parwarish; woh shai jisse qūt hāsil ho yā parwarish ho.

Nutritious, a. Muqawwi; jo badan ko barhāwe; pnsht.

Milk is very nutritive—Dādh bahut muqawwi (pnsht) hai.

Nutritive, a. Jisse parwarish ho; jismeñ gizāyī tāqat ho; muqawwi.

A nutritive food—Gizā-i-muqawwi.

Nut-shell, n. Koyī mukhtasar chhotī yā be-qadr chiz.

To be or lie in a nut-shell—Bahut thore meñ tai ho-saknā; sahl meñ (bilk diqqat yā taraddud) tasfiya pā-saknā; thore hī meñ bayān ho-saknā; bahut ikhtisār ke sāth yā sahl meñ kahne ke qābil h.

The remedy lies in a nut-shell—I-kā ilāj bahut hī mukhtasar yā sahl hai.

O.

Oath, n. Halaf; qasam; koyī bayān yā iqrār-i-sālih jismeñ uski sadāqat ke subūt ke liye Khudā kā wāsta diyā jāwe.

On oath—Ba-halaf; halfan; halaf uṭhā ke yā halaf se; Khudā kā wāsta de-kar;

qasam khā ke—To administer an oath—Halaf d.; qasam khilānā—To take

⚡ A false oath is called perjury. [an oath—Halaf uṭhānā; qasam khānā.

Obdurate, a. Sakht; patthar sā; nihāyat hī khurāb; jismeñ badī par hargiz afsos na ho; jismeñ burāyī kā pahlitāwā na ho; jo taubāh yā

⚡ Always in a bad sense. [istigfār na kar sake.

He has an obdurate heart—Woh sakht-dīl (sangdil) hai; uskā dīl patthar sā

hai; usko badī par kuchh bhi pahlitāwā nahīn hai.

Obedience, n. Itā'at; farmān-bardārī; hākīm kā hukm mānuā; tabī'at; jis hāt ko karne kā hukm ho uskā karnā aur jis fi'l kā karnā mamnū' ho uskā na karnā.

Obedient, *a.* Mnti'; farmān-bardār; hukm ke tābi'; tābi'dār; hukm mānno aur mamnū'āt se ihtirāz k. w.; jo rokno se ruk anr dabāue se dab jāo.

Obeisance, *n.* Ādāb; taslīm; salām; kornish; bandagi.

Obey, *v. t.* 1.—Kisī kī bāt sunnā; kisī kā hukm mānū; kisī kī itā'at k.; kisī ke hukm kī ta'mil k. (use bajā lānā); jo bāt man' kijāe use na k.

2.—Kisī kī hukūmat ke tābi' h.; kisī kā mahkūm h.; mutt' h.; farmān-bardār k. [tābiq k.]

3.—Kisī kī tahrīk yā uske zor khwāh 'amal ko mānū yā uske mutō *to obey nature*—Tābi'at ko mānū. Yāh muhāwara aksar insān kī zarūrī bājatoñ ke raf' karnē masalan baul-o-barīz (pāekhāna-o-peshāb wāgaira) ke muta'alliq isti'māl meñ ātā hai.—*To obey conscience*—Imān ke mutābiq 'amal k.; jaisā

Obit, *n.* 1.—Maut; wafāt.

[imān ke rū se ma'lūm ho waisābi k.]

2.—Tajhiz-o-takfīn; kriyā-karm.

3.—Woh rusūm jo mutawaffā kī wafāt ke dīn har sāl kiye jāwēn.

Post obit [Lat. *Post obitum*] Marne ke ba'd; wafāt ke ba'd.

OBITER, *ad.* Zimnan; rawā-rawī meñ; chalte phirte.

Obiter dictum—Woh bāt jo zimnan kahī jāe; jo kuchh rawā-rawī meñ kahī jāe.

Obituary, *a.* Kisī shakhs yā ashkhās kī wafāt ke muta'alliq.

An *obituary notice*—Kisī shakhs ke marne kī ittilā'; marne kī khabar.

Obituary, *n.* Kisī mare huye shakhs kā hāl; kaifiyat-i-shakhs-i-mutawaffā; kisī shakhs-i-marhūm kī wafāt kī ittilā' aur uske muḥtasar hālāt.

Object, *n.* 1.—Koyī khayālī yā mādī shai jiske daryāfi-i-hāl meñ dil masrūf ho; koyī shai jo wāqī'ī yā tasawwur meñ dil ke sāmne ho tāki woh use dekh kar uskī nisbat gaur-o-fikr karē; shai; chiz.

2.—Jo kuchh markūz-i-khātir ho; jo kuchh manshā-i-'amal yā koshish ho; jis bāt kā karnā yā hāsīl karnā dil ko manzūr ho; woh shai jiskī just-jā kī-jāe yā woh chiz khwāh bāt jisko koyī dhiyādhe; manshā; maqsad; wajh-i-tahrīk; sabab-i-gāyī; garaz; matlab.

Object, *v. t.* 1.—Āge r.; pesh k.; muqābale meñ r.; sāmne kar d.

2.—Tardīd kī nazar se pesh k.; kisī bāt ko galat yā be-jā tasawwur karke uske khilāf wajh pesh k.

Object, *v. i.* Bātoñ yā dalīl meñ roknā; kisī ke khilāf wujūh pesh k.; 'uzr k.; i'tirāz k.; mu'tariz h. yā ta'aruz k.; kisī kī tardīd k.

Usually followed by *to*.

The defendant *objected to* the admission of the plaintiff's witnesses.—Mudda'a 'alaih ke mudda'i ke gawāhoñ ke liye jāne par i'tirāz kiya.

Objection, *n.* 1.—I'tirāz k.; 'uzrdār h.; bahs yā gushtgū meñ roknā.

2.—'Uzr; i'tirāz; tardīd; wajh yā dalīl-i-muḥkhalīf; jo kuchh kisī ke khilāf kahī jāe; jarah.

The defendant's *objections to* the plaintiff's claim have been removed.—Mudda'i ko da'we kī nisbat mudda'a 'alaih ke 'uzrāt raf' ho-gaye.

Objectionable, *a.* Jiskī nisbat wājib tanr par i'tirāz ho-sake; qābil-i-'uzr yā i'tirāz; jispar i'tirāz wārid hone kā ihtimāl ho; jispar jarah yā hujjat kar-saken; jiske khilāf kuchh kah saken; jispar galatī yā

Objective, *a.* Berūnī; khārijī; zāhirī. [bejāiyat kā itlāq ho-sake.]

Objector, *n.* 1.—'Uzr yā i'tirāz k. w.; kisī bāt ke khilāf dalāil yā wujūh

Obligation, *n.* 1.—Pāband k.; majbūr k. [pesh k. w.; 'uzr-dār.]

2.—Woh bāt jisso pābandī ho; woh bāt jiskā karnā qānūn yā az-rāh-i-insāniyat farz ho; kisī mānuat wa'de qasam yā qānūn wāgaira

kī pābandī; woh fī' l jiske bā'is se ek shakhs ko dūsre shakhs kī nisbat chār-nā-chār kuchh karnā yā kisī fī' l se dur-guzar karnā parē; woh bāteñ jinkā karnā qānūn wa'de yā mu'āhade ke rū se kḥwāh muwānisat akḥ-lāq yā mihrbānī wagaira ke sabab se zurūrī ho; dilī farz; zāhirī farz.

3.—Mashkūrī; mamuūnī; ihsāumandī; kisī kī 'ināyat yā mihrbānī kā shukrguzār h.

To be under an *obligation*, or under *obligations*, to a person—Kisī shakhs kī 'ināyat yā 'ināyatōñ kī ihsāumand yā shukrguzār h.; kisī kā marhūn-i-mīnnat h.; kisī kī mihrbāniyōñ kā bojh apne ūpar r.

4.—(Law) Dastāwez jisimeñ kisī bāt kī shart ho aur us shart kī ta'mīl na hone ke 'iwaz kisī tarah kī ta'zīr bhī qāim ho; dastāwez-i-shartī wa ta'zīrī.

Obligatory, a. Qānūnan yā imānan wājibū-t-ta'mīl; jisse koyī farz qāim ho; jisse kisī kām kā karnā yā usse darguzar karnā lāzimī ho; lāzimī; [farzī; jisse kisī bāt kī qaid ho-jāe.

Oblige, v. t. 1.—Majbūr k.; pāband k.; kisī tarah kā (masalan qānūn zarūrāt imānābrū wagaira kā) bojh dāl kar kisī bāt ko kḥwāhī-na-kḥwāhīkarānā.

2.—Mamnūn k.; marhūn-i-mīnnat k.; ihsāumand k.; mashkūr k.; zerbār-i-mīnnat yā ihsān k.; kisī ko sūthi kuchh ihsān k. (uspar mihrbānī kḥwāh 'ināyat k.); kḥush k.; bā'is i-masarrat h.

To *oblige* one with a loan of money—Kisī ko rupaye qarz dekar mamnūn (zerbār-i-mīnnat yā mashkūr) k.—Please *oblige* us with your company at dinner—Ba-rāh-i-mihrbānī 'ināyat farmā ke khāne meñ hamlogōñ kī shirkat farmāiye.—To be *obliged* to a person for some act of kindness—Kisī mihrbānī ke liye kisī kā mamnūn marhūn mashkūr yā shukrguzār h. [jāe; dāim.

Obligee, n. (Law) Woh shakhs jiske nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likhī Obliger, n. Mamnūn k. w.; ihsān k. w.; mashkūr k. w.

Obliging, a. Mamnūn yā 'ināyat karne par mālī; jo wāqī'ī mihrbānī kare; kḥaliq; sāhib i-murawwat; mihrbān. [de; madyūn.

Obligor, n. (Law) Jo shakhs dūsre ke nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likh-

Obligue, a. 1.—Kḥarā nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; ba-khatt-i-mu-tawāzī nahīn; kḥamī yā kaj; tīrchhā; ārā; terhā; jḥukā huā.

2.—Jo ba-khatt-i-mustaqīm paidā na ho; jo bāp aur beṭe ke silsile meñ na ho; jīhatī.

Obliguely, ad. 1.—Sīdhe nahīn; kḥarā yā ba-khatt-i-mustaqīm nahīn.

2.—Sarīhī nahīn; ishāratān; kīnāyatān; zīmnan; sāf sāf nahīn. [h.

Obliguity, n. 1.—Ārā yā tīrchhā h.; ba-khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī na

2.—Neki kī rāh par na chalnā; gūmrāhī; bad-atwārī.

3.—Qawā'id-i-ma'mūlī kī kḥilāf-warzī; be-qā'idagī; be-zābitagī.

Obliterate, v. t. 1.—Miṭā d.; chḥil d.; ponchhī dīlnā; mahw kar d.; mahkūk kar d.; dho dālnā.

To *obliterate* a writing by erasure or any other process—Kisī tahrīr ko chḥil

2.—Miṭānā; mahw kar d.; mahw-o-mansi kar d.; imtidād ke zarī'o se kḥwāhī aur kisī taur par barbād yā nest-o-nābūd kar d.

To *obliterate* ideas—Kḥayālāt ko miṭā yā bhulā d.

Oblivion, n. 1.—Bhulā d. yā bhūl jānā; yād na rahnā; farāmoshī; nisyān.

To be buried in *oblivion*—Bi-l-kul bhūl jānā; tamūntar mahw-o-mansi ho-jānā; aslī yād na rahnā.

2.—Mu'āfi-i-jarāim; bādshāh kī taraf se 'umūman jarāim aur qusū-

Oblong, *a.* Lambāyī meñ ziyāda aur chauṇṇyī meñ kam; mustatil; jo 'arz meñ ziyāda ho par tūl meñ kam; 'arz se lambā.

Obloquy, *n.* Kalām-i-ilzām-ūnez; woh bāteñ jimeñ gāliyāñ mill hoñ; aisi bāteñ jise ba-lihāz nukī zāt ya nuke af'al ke logon kī tahqir ho; aisi bāteñ jise log anron ko nazdik haqir yā bure ma'lūm hoñ; buhtān; ilzām.

Obnoxious, *a.* 1.—Mustalzim-i-ilzām; mustanjib-i-sazā; jispar ilzām wārid ho-sake; jispar lim lag sake; barguzida yā pasandida nahin; jo mazannmat ke qābil ho.

2.—Jisse dūse ko ranj pahūnche; jisse anron ko nafrat ho (log muta-nafir hoñ); makrūh; jo dūse ko guwārā na ho. [tanjib; sazāwār.

3.—Kisī dūse kī pāband; zimmadār; muākhazadār; jawābdih; must-Obnoxious to laws—Pāband-i-qawānīn; jismeñ qawānīn kī pābandī yā zimmadārī ho.—Obnoxious to exception—Mustanjib-i-i'tirāz; jiskī nisbat jarah ho-sake.

4.—Mnzir; muqsān pahūnchāne w.; zarar-rasān.

Obscene, *a.* 1.—Ganda; nāpāk; fūsh; mugalliz; jisko dekh yā samajh kar ranj khwāh nafrat ho; jisse bā'ismat yā nafis shakhs ko ranj pahūnche; jismeñ hayā kī lihāz na ho.

Obscene language—'Ibārat-i-fūsh; mugallizāt; aisi 'ibārat jise samajh kar dil ko ranj yā nafrat ho.—Obscene pictures—Fūsh taswīrēñ; aisi taswīrēñ jinko dekh-kar 'isāat yā nafāat ke lihāz se ranj ho.

2.—Mailā; gauda; kharāb; jisse nafrat paidā ho. [i-bad zāhir ho.

3.—Nā-mas'ūd; nā-mubārak; jisse burā shugūn payā jte; jisse fāl-

Obscenely, *ad.* Aise tariq par jisse be-'iffatī yā be-'ismatī ho; gandagī se; fūsh tariq par; be-hayāyī ke sāth.

Obscenity, *n.* 1.—Fūsh-kalāmī; kisī bāt ke zāhir karne khwāh kisī shai kī nūmāish meñ gandagī; bāteñ yā ehīzōñ kī is qism kī honā kī unse dil kī safāyī meñ khalal wāqī' ho (dil ko nafrat ho).

2.—Af'al-i-qatīh; bure kām; shahwat-parastī.

Obscure, *a.* 1.—Tārik; andherā; jismeñ rāshuhī na ho.

2.—Sari'n-i-fahm nahīñ; jo jald samajh meñ na āwe; jo sāf sāf samajh na pare; mushkil; muhmal; dushwār-fahm; muglaq; mashkūk.

An obscure passage in a writing—Kisī tahrir meñ aisi 'ibārat jo sari'n-i-fahm na ho (muhmal yā dushwār-fahm ho).

3.—Jo bahut mashhūr na ho; jise bahut se logon ne dekhā na ho; jo tanhāyī yā goshe meñ ho; jo nazar ke bāhar ho; jo isqadar fāsile par ho kī nazar na pare.

An obscure house—Makān jo bahut mashhūr na ho yā jise bahut se logon ne dekhā na ho; makān jo goshe meñ yā isqadar fāsile par ho kī nazar na pare.

4.—Mashhūr yā ma'rūf nahīñ; ghumām; 'ājiz; miskin; garib; shikasta-hāl.

An obscure person—Ghumām shakhs; aisi shakhs jise log bahut kam jānto hoñ.

—A person of obscure birth—Aisi shakhs jiske hasab-o-nasab se log bahut kam wāqif hoñ; aisi shakhs jiske wālidāin mashhūr na hoñ.

5.—Jo bakhūbī parhā na jāe; nā-sūf; andhā.

An obscure inscription—Aisi kitāba jise bakhūbī parh na sakeñ; andhī likhwaṭ.

6.—Sāf yā pūrā pūrā nahīñ; nāqis; adhūrā. [na parhā.

An obscure view of remote objects—Jo chizeñ dūr par hoñ unke sāf sāf dekh

Obscure, *v. t.* 1.—Andherā kar d.; tārik banā d.

2.—Kisīqadar andherā kar d.; tiragī phailā d.; kuohh kuehh andherā kar d.; ehhipā d.; uazar se ohhipā d.; aise kar d. kī phir

nazar na āwo yā kam nazrāyī de; aisā kar d. ki kam parhā jāe yā samajh meñ āsake; buzurgī kḥūhsūrtī yā nāmwarī meñ kam kar d.

Obscurely, *ad.* 1.—Safāyī se nahīn yā sāf nahīn; pūrā pūrā nahīn.

2.—Nazar ko bāhar; aisī hālat meñ ki nazar na āwe; poshīdagī meñ; gosho yā 'nzlat meñ; mashhūr taur par nahīn.

3.—Sāf sāf nahīn; wāzih taur par nahīn; aise taur par nahīn ki kḥūb samajh par; muhmal taur par; mujmilan.

4.—Ishāratān; kināyatān; zimnan; khol ke yā sāf sāf nahīn.

Obscurity, *n.* 1.—Tārīkī; raushnī kā na h.

2.—Dunyā se kanāro h.; 'nzlat-guzinī yā gosha-nisilnī; takhliya; takhliye meñ rahnā. [(parhe jāne ke qābil) na h.]

3.—Iglāq; gair-sarī'u-l-fahmī; muhmal yā mashkūk h.; māynqrā

4.—Gair-mashhūr yā gumnām h.; miskīnī; 'ājiz hālat; pastī.

Obsequious, *a.* Had se ziyāda farmān-bardār; is darje kā mntī' ki usse zillat yā kamīungī pāyī jāe. [khushāmad kare.]

An *obsequious* flatterer—Had se ziyāda chāplūs; woh shakhs jo zillat ke sāth

Obsequy, *n.* Tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm; murdānī ke rusūm.

☞ Rare in the singular; chiefly used in the plural (*obsequies*).

Observable, *a.* Lihāz ke qābil; jispar lihāz yā kḥayāl ho-sake; jispar kḥās tawajjuh darkār ho.

Observance, *n.* 1.—Lihāz; ta'mīl; pābandī; bajā-āwarī; kisī qā'de wagaira ke mutābiq k. yā 'amal k.; mutāba'at; pairawī; ri'āyat.

The *observance* of rules, ceremonies, or laws—Qawā'id rusūm yā qawā'in ki pābandī yā mutāba'at.

2.—Mazhūbī rusūm kā aujām; zāhirī pūjāpāṭh kā k.

3.—Woh bāt jispar lihāz yā tawajjuh zarūr ho; sarrišta; zābita; woh bāteñ jīnkā bartāw zarūr ho.

4.—Adab; 'izzat; rasmi ta'zīm-o-takrīm.

☞ "*Observance* denotes the keeping of a rule or law with strictness; while *observation* signifies either the act of *observing* (considering attentively or remarking) or some remark made as the result thereof." *Webster*.

OBSERVANDA, *n. pl.* [Lat.] Lihāz ke qābil bāteñ; woh bāteñ jīspar lihāz tawajjuh yā kḥayāl zarūr ho.

Observant, *a.* 1.—Nigrān; dekhne ya lihāz karne w.; jo tawajjuh ke sāth dekhe yā samjhe; jo kisī bāt ko nazar-andāz na kare.

An *observant* traveler—Woh saiyāl jo har shai ko tawajjuh ke sāth dekhe.

2.—Mntī'; hukm mānun wālā; 'amal k. w.

☞ With *of*.

Observation, *n.* 1.—Dekhnā yā lihāz k.; kisī shai par nigāh yā tawajjuh; mulāhaza; mushāhada; tawajjuh yā gaur se kisī shai kā dekhnā; dil ki wāqifiyat; dil kā kisī bāt ko ma'lūm k. yā uspar lihāz k.

The oracles in the deed did not fall under his *observation*—Is wasiqe meñ jo kuchh mahkūk (chihilā) thā use usne na dekhā.—The distinction between hurt and grievous hurt escaped the assessors' *observation*—Assesaron ko zarar aur zarar-i-shadīd meñ farq ma'lūm na huā.

2.—Woh kḥayāl jo kisī shai ke dekhne yā uspar tawajjuh karne se qāim ho; mushāhada yā tawajjuh kā natīja 'am isse ki woh dil hī meñ rakh liyā jāe yā zāhir kar diyā jāe; kisī shai ke dekhne yā uspar gaur karne se jo kuchh akhiz kiya jāe yā mustambat ho; mulāhaze kā natīja; kisī bāt ko dekh yā soch kar jo kuchh blalā yā burā kahā jāe.

The observations of Govt. as made on a review of the financial statements are sound. — Gavarnment ne naqshajāt-i-mālī ko mulāhaza farma ke jo kuchh apni rāe zāhir farmāyī hai woh sabih hai.

Observe, v. t. 1. — Kisīqadar tawajjuh se dekhna; kisiqadar gaur se mulāhaza yā mushāhada k.; zarā dil lagā kar yā dhyān se dekhna.

I saw the figure but *observed* nothing peculiar in it — Maiū ne wohi shakl dekhī par usmeñ koyī bāt az qism-i-khās mulāhaza na ki.

2. — Kisī bāt ko dil se ma'lūm k.; samajhnā; dida-i-dil se dekhna. To *observe* vice distinctions in arguments — Daliloñ meñ bārūk bārūk bātōñ ko samajhnā (unpar dida-i-dil se lihāz k.).

3. — Apni rāe yā khayāl ko zāhir k. yā kahna; jo kuchh dekhā yā samjhā ho uski nisbat kuchh kahna; zimnan kuchh kahna; ittifaqiya kah d.; mulāhaze yā gaur ke natije meñ kuchh kahna. [ri'āyat k.]

4. — Mazhabī khayāl se mānnā; mazhab yā rasm ke lihāz se
5. — Ta'mil k.; pā-bandī k.; bajā lānā; mānnā; kisi ke mutābiq kuchh k. To *observe* a rule — Kisī qā'ide ki pā-bandī yā ta'mil k.; kisi qā'ide ko mānnā yā uske mutābiq 'amal k.

Observe v. i. 1. — Mutawajjih h.; lihāz k.; khayāl k.

2. — Kisī ki nisbat kuchh apni rāe zāhir k.; kahna.

Followed with *upon*.

Observer, n. 1. — Jo kisi bāt par khūb lihāz tawajjuh yā dhyān rakkhe; jo kisi amr ki nisbat ihtiyāt hoshyāri yā tawajjuh se nigrah rahe.

Creditors are great *observers* of set days and times — Aiyām aur anqāt-i-mu'āyan kā lihāz dāin khūb rakkhe hai. [dekhā (mulāhaza kiya) kare.]

2. — Jo waqī'i dekhne meñ masrūf rahe; jo 'ādatan kisi shai ko An astronomical *observer* — Jo ajrām-i-falaki ko dekhā kare; jo sitāre wagaira ke mulāhaze kī 'ādī ho. {bāt par 'āmil rahe; jo kisi bāt ko kare.

3. — Jo kisi qānūn qā'ide dastūr yā rasm ki pā-bandī rakkhe; jo kisi

4. — Wafā k. w.; pūrā k. w. masalan wa'de yā qaul kā. [khayāl r. w.]

5. — Mazhabī khayāl se mānne w.; mazhab ki pā-bandī ki wajh se

Observing, a. Khūb tawajjuh k. w.; jo 'ādatan lihāz kiya kare; jo kuchh hotā ho uspar nazar khayāl yā lihāz r. w. [jo huā kartī hai.]

He is an *observing* man — Us shakhs kā khayāl ubhūn bāton par rahā kartā hai

Obsolescent, a. Jo matrūku-l-isti'māl hotā jātā ho; jiskā isti'māl yā rawāj baud yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolescent words — Woh alfāz jiskā isti'māl tark yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolete a. Jārī yā murawwaj nahīn; matrūku-l-isti'māl; jiski pursish bāqī na rahe; jiskā bartāw bāqī na rahe; rad; mansūkh; bātil.

Applied chiefly to words, writings, or observances.

Obstacle, n. Sadd-i-rāh; thokar; jo āge barhne na de; jo taraqqī meñ mukhlil hārij yā māni' ho; rukāwat; ātkāw.

Prejudice is an *obstacle* to improvement — Ta'assub taraqqī meñ māni' hotā hai; ta'assub se taraqqī ruk jātī hai.

Obstinacy, n. 1. — Rāe yā irāde ko isqadar mazbūt kar-l-ki woh phir na badle yā barī diqqat se tabdil ho; kisi rāe irāde yā silsile ki pairawī sābit-qadami se aur aksar nā-ma'qūl taur par k.; aisi pakar pakarnā ki chāho kuchh hī kaho-suno yā karo par jumbish na ho; haṭh; isrār. [se raf' ho.]

2. — Aisi mazbūt jar pakar l. ki 'ilāj wagaira se na chhūte yā mushkil The *obstinacy* of a disease or evil — Kisī bimāri yā burāyī kā isqadar jā-guzīh ho-jūnā (jar pakar l.) ki woh kisi tadbir se-raf' na ho (mushkil se dūr ho).

Obstinate, a. 1.—Jo kisi rāe yā irāde par nihāyat mazbūti se qāim rahe; jiskā 'azm bi-l-jazm ho; jo kisi tarah na māne; haṭṭhī; magrā; gardan-
 ۴۴ Usually in a bad sense, implying unreasonableness. [kash.
 2.—Jo jald raf (daf yā dūr) na ho; jo āsānī se na chhūṭe; jo jald firo na ho-jāe. [dushwār ho.

An *obstinate fever*—Aisi tap jo āsānī se na chhūṭe; aisa bukhār jiskā daf'iyā
Obstinately, ad. Haṭṭh ke sāth; zid so; aise mazbūt irāde se ki nsmen lagzish na ho; aisi thān thān kar ki woh mushkil se chhūṭe. [machāye.
Obstreperous, a. Pur-shor; jo shor so bharā ho; shorī; gangāyī; jo barī dhūm
Obstruct, v. t. 1.—Band kar d.; masdūl kar d. jaise kisi rāh ho; bich meñ aise aise thokar dāl d. ki āmad-o-raft band ho-jāe. [ānā-jānā band ho-jāe.

To *obstruct a road*—Sarak band kar d.; sarak par koyī aisi shai rakhi d. jisse
 2.—Nikalne na d.; rok d.; āṛ d. [(nikalne nahin dete).
 Clouds *obstruct the light of the sun*—Bādāl sūraj ki raushni ko rok dete haiñ
 3.—Rok d.; mukhlil h.; sust kar d.; jald jald hone na d.
 Progress is often *obstructed by difficulties*—Aksar qabāhateñ ki wājhi se jald taraqqī nahin hoti.

Obstruction, n. 1.—Roknā yā rok diyā jānā; rukāwaṭ. [thokar.
 2.—Woh shai jisse rukāwaṭ ho; amr-i-mānī; sadd-i-rāh; āṛ; rok;

۴۴ *Obstructions are removed; obstacles, surmounted.*

Obstructive, a. Hārij; mukhlil; rukāwaṭ k. w.; jiski wajh se koyī chiz ruk-jāe; insidād par māil; jo qabāhateñ pesh kare yā jisse qabāhateñ pesh āwen; jo atkāw kare. [aise dhang se ki koyī bāt ruk jāe.

Obstructively, ad. Aisi turah par ki rukāwaṭ khalal yā harj wāqī' ho;
Obtain, v. t. Koshish ke zai'e se pānā; hāsil k.; kisi chiz kā qabza pānā 'ān isse ki woh 'ārizī ho yā dawāmī.

Obtain, v. i. Jāiz rah jānā; barqarār yā qāim rahnā; maqbul h.; jāri yā rāij rahnā yā h.; rawāj pānā yā pakarṇā; phailnā; murawwaj h.

The practice of levying taxes on trades does not *obtain now*—Peshon par mahsul lena kā dastūr ab qāim (murawwaj) nahin hai.

Obtrude, v. t. 1.—Bilā ijāzat yā talab kahiñ dākhil k.; kisi jagah yā hālat meñ zabardastī yā fareb se khlwāh bilā talab dāl d. ghusā d. yā bhīr lagā d.

2.—Nā-munnāsib isrār ke sāth kisi bāt ko pesh k.; kisi shakhs ke rū-ba-rū uski marzī ke khilāf kisi bāt ko pesh k.

To *obtrude one's self*—Jahāñ apni zarūrat na ho wahāñ chale jānā; kisi jamā'at yā sanbat meñ be bulāyo yā wahāñ ke hazīrin ki marzī ke khilāf ghus jānā.

Obtrude, v. i. Bilā istihqāq ghus jānā yā dākhil ho-jānā; be kahe-sune yā taqāze ke sāth kisi bāt ko pesh k.; dilerī yā gustākhi se apni tayīn

Obtrusion, n. Nā-jāiz tariq par dukhl dar-ma'qūlāt. [pesh pesh (āge) kar-d.

Obtrusive, a. Dākhil देने par māil; dūsroñ meñ ghus-paithi-kar chale jāno kā khlwāhāñ; dūsroñ ke darmiyān be-bulāye jāne par rūgib.

Obverse, n. 1.—Sikko kā woh rukh jidhar chihra yā sar ho; sikke yā tagme kā rū ya'nī woh hissa jidhar chihra yā kitāba ho.

۴۴ Opposed to *reverse*.

2.—Woh bāt jiskā kisi dūsri bāt meñ shāmil rahnā lāzimī ho; woh amr jisse koyī dūsri amr lāzim ātā ho.

Obviate, v. t. Raf' k.; daf' k.; dūr k.; lāl d.; nikil d.; bich se haṭā d.; safāyi kar d. ya'nī kisi qabāhat 'uzr yā i'tirāz ko rahne na d.; shurū' hī yā (ibtidā hī) meñ dūr kar d. (haṭā d.).

Obvious, a. Jiskā hāl jalā khul jāc yā jo jalā dekh khwāh samajh parē ; sāf ; zāhir ; wāzih ; khulā ; āshkāra ; jiske dekhne yā samajhne meñ taraddud na ho.

Obvious to the eye, or to the mind—Jo shai sāf sāf dekh yā samajh parē.

Obviously, ad. Sāthī ; sāf sāf ; 'ayān taur par ; khulā khulā ; barmalā ; 'alāuiyā. [khwāh wuqū' yā zuhūr meñ āye.

Occasion, n. 1.—Wāqī'a ; sāniha ; ittifāq ; mājara ; jo kuchh ho-jāc

2.—Maūqā-i-munāsib ; snhūlat kā waqt ; maūqā' jo dhab se mil-jāc ; woh waqt maūqā' yā hālat jismeñ kār-barāri ho (matlab nikāl jāc).

3.—Woh wāqī'a yā kaifiyat jiske sabab se kisi aise amr kā wuqū' ho jiski ummed pahle se na rahī ho ; sabab-i-ittifāqī ; woh bāt jiske bā'is se koyī dūsrī bāt paidā ho.

What was the occasion of this custom ? Yā dastūr kyūnkar yā kis wajh se

4.—'Arizī zarūrat ; zarūrat yā iltiyāj-i-ittifāqī ; kisi bāt kā maūqā' jiske sāth kisi shai kī hājat yā talab bhī ho.

There is no occasion for producing this document—Is nawishte ke pesh karnā kī koyī zarūrat nahīn hā. [yā zarūrat ; jab kām parē ; waqt yā maūqā' par.

On occasion—Wāqtan-la-wāqtan ; jab zarūrat hājat yā ittifāq parē ; 'udā-l-hājat

Occasion, v. l. Kisi bāt kā sauab yā bā'is zimuan paidā kar d. ; paidā k. ; mājib h. ; karānā ; asar pahūnchānā ; uṭhānā ; kharā k. ; barpā k.

Occasional, a. 1.—Jo kabhī kabhī ho ; jo waqt yā maūqā' ke lihāz se kiya jīc yā zuhūr meñ āye ; jisse kisi bāt kī zarūrat paidā ho ; ittifāqī ; 'arizī.

Occasional remarks—Woh bāteñ jo maūqā' ke lihāz se ya'nī silsilawār nahīn

2.—Jo ittifāqiya paidā ho. [bulki jā-bā-jā hasb-i-zarūrat kahī jāc.

The occasional origin of a thing—Kisi shai kī buuyād jo ittifāqiya par jāc.

3.—Jiskā zuhūr kisi maūqā' par ho. [par kī-jāc.

An occasional discourse—Woh guftgū jo kisi khās mājare ke wuqū' meñ āc

Occasionally, ad. Ittifāqiya ; jab zarūrat parē ; jab jab subhītā yā maūqā' ho ; humesha nahīn ; jab-tab ; kabhī kabhī ; kadhī-kadhī ; galh-gāh ;

Occident, n. Pachchhim ; magrab ; garb. [gāhe-māhe.

Occidental, a. 1.—Jo pachchhim meñ ho ; jo magrib meñ wāqī' ho ; pachchhim kā ; magrabī. [Pachchhim kā sonā.

Occidental climates—Pachchhim ke des ; magrabī mulk.—*Occidental gold*—

Opposed to oriental.

2.—Jo āstāb ke ba'd gnrāb ho ; jo sūraj ke piche dūbe.

An occidental planet—Woh saiyāra jo āstāb ke ba'd gurūb ho.

3.—Jismeñ karūyi damak yā khubsūrtī kam ho ; jismeñ darja-i-awwal kā āb wagairā na ho.

Said of precious stones and gems ; opposed to orient.

Occult, a. Jo dekh yā samajh na parē ; jo nazrāyi na do ; poshida ; maḥfī ; lā-mā'lūm ; jiskā hāl khulā na ho. [qabza ; dakhil-kāri.

Occupancy, n. Qābiz h. yā qābiz rahnā ; dakhil k. yā rakhnā ; dakhil ;

Occupant, n. Qabza k. w. ; woh shakhs jo kisi shai par wāqī' qābiz yā mutasarrif ho ; jis shakhs ke dakhil meñ koyī chiz ho ; qābiz ; dakhil ;

Occupation, n. 1.—Qabza yā dakhil k. ; qābiz h. [mutasarrif.

2.—Qabza ; dakhil ; tasarruf.

Lands in the occupation of a tenant—Zamīn jo kisi asāmī ke qabze meñ ho.

3.—Woh bāt jismeñ waqt aur tawajjuh sarf ho ; kisi shakhs kā khās kām ; shagl ; peshā ; kām ; rozgār ; byāpār yā baipār ; tijārat ; jo kām rizq khwāh daulat hāsil karne kī garaz se kiya jīc. [meñ r.

Occupy, v. t. 1.—Qabza k. yā r. ; mutasarrif h. yā rahnā ; qabze yā dakhil

That room is already *occupied*—Us koṭhri meñ koyī pahle hī se hai (uspar qābiz hai).

2.—Bharuā; chheknā; chhipānā; kisī ke 'arz-o-tūl (lambāyī-chau-

The camp *occupies* five acres of ground—Woh khaima pāñch ekar zamin chheke (ghere huye yā uspar kharā) hai.—The writing *occupies* a sheet of paper—Woh tahrir ek takhte kāgaz par hai.

3.—Muqarrar k.; kām meñ lagānā.

4.—Masrūf k.; kām meñ lagānā; mashgūl k.

Every man should be *occupied*, or should *occupy* himself, in some useful labour—Har shakhs ko chāhiye ki kisī kām ki bāt meñ mihuat kare yā apne ko mashgūl rakkhe.

[dhyān meñ ānā.

Occur, v. i. 1.—Dil meñ ānā yā guzarū; khayāl meñ ānā yā guzarū;

The thought did not *occur* to me—Woh khayāl mere dil meñ na guzrā; us bāt kā khayāl mujhko na huā; woh bāt mere dil meñ na āyī.—It does not *occur* to my recollection—Yah bāt mujhe yād nahīn āti (yād nahīn partī).

2.—Nazar ānā; dekh parū; jā-ba-jā milnā; jagah jagah milnā; jahān-tahān h. yā milnā.

This word does not *occur* in that book—Yah lafz us kitāb meñ nahīn miltā (nazar nahīn āti).—It *occurs* in several places in my compilation—Merī tālif meñ woh kayī jagah hai (miltā hai).

3.—Honā; wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ ānā.

Occurrence, n. Wāqī'a; sāuiha; jo kuchh ho-jāe yā bīte; koyī amr-i-ittifāqī; aisi bāt jo begair irāda yā ummed kiye ho-jāe; mājara; ittifāq.

Octroi, (ok-truq') n. 1.—Tijārat kā haq jismeñ dusrā sharik na ho; woh log jinko bilā-shirkat-i-gaire tijārat kā haq hāsil ho.

2.—Mahsūl jo un paidāwaron par lagtā hai jise kisī shahr ke andar lāte haiñ aur yah aksar shahr ke phātak par wusūl kiya jātā hai; chungī.

Ocular, a. Jo āñkh se dekhā gayā ho; jo dekhne par mauqūf ho; jo wāqī'i dekhne se hāsil ho; chashm-dīd. [ke zarī'e se mile; subūt-i-'ainī.

Ocular proof or evidence—Subūt-i-chashm-dīd; aisi subūt jo āñkh se dekhne Oculist, n. Jo āñkhon kī bimāriyon ke 'ilāj meñ hoshiyār ho yā unke chhangā karne kā dā'wā kare; sathiyā; kuhhāl.

Odd, a. 1.—Phuṭ; jiskā joṛā dusrē ke sāth na lagā ho; juft nahīn; tāq; akelā; āp hī āp; yakka; fard; jo do barābar hisson par bañṭ na sake jaise—ek tīn pāñch sāt wagaira.

2.—Jo kuchh kisī ta'dād-i-mu'aiyan yā aisi ta'dād ke ba'd bāqī rah jāe jise das se bañṭ sakeñ; bāqī; dusron meñ shāmil nahīn.

Five hundred rupees and *odd*—Pāñch sau kayī rupaye.—Twelve rupees and *odd* annas—Bārah rupaye aur kayī āne.

3.—'Ajīb; 'ajīb-o-garīb; ma'mūl ke khilāf; qism-i-khās kā; nirālā.

An *odd* phenomenon—'Ajīb qism kī sūrat; woh shai jo nirālī yā nirālī tarah kī dekh pare.—An *odd* fellow.—'Ajīb shakhs; nirālā yā auṭhā shakhs; 'ajīb

Said of a person in dislike or contempt. [ādmī.

4.—Jise log bakhūbī na jānte hon; jiskī kisī ko parwāh na ho; nā-chīz; khafīf; jo bahut kām kā na ho. [nahīn haiñ.

Some *odd* books are missing—Kuchh aisi kitāben gum haiñ jo bahut kām kī

5.—Gair-murawwaj; zāhir meñ nā-mūnasib; jisse kām chalne yā nikalne kā qarīna na ho. [hai (nā-mūnasib hai yā isse kām nā niklegā).

This is an *odd* way of doing business—Kām karne kā yah tariq ma'mūlī nahīn

6.—Jis waqt kuchh kām na rahe; jo khalī rahe; jo ma'mūlī shagī kā ho uske 'alāwa; fursat kā.
He may do it at *odd* times—Woh ise fursat ke waqt kar saktā hai.—I will take some *odd* time to do this business—Is kām ke karne ke liye main koyī fursat kī waqt tajwīz karūngā.

Oddity, n. 1.—Jo kuchh ma'mūlī yā rāij ho uske khalīf h.; 'ajīb yā turfa qism kā h.; nīrālā-pan; nīrālē dhang kā h.
Oddity of dress—Posbāk kā nīrālā-pan (nīrālī waz' kā h.). [tāq yā fard ho.

2.—Koyī phut yā be-jor chīz; woh shai jiskā jorā na ho; chīz jo A collection of *oddities*—Bhut si phut (be-jor) chīzēn.

3.—'Ajīb-o-garīb shakhs; 'ajīb tarah kā admi (*Colloquial*).

Odd-looking, a. 'Ajīb sūrat r. w.; jiskī shakl nīrālī ho.

Oddness, n. 1.—Fard tāq yā phut h. [h.; ku-dhang h.

2.—'Ajīb qism kā h.; turfa tarah kā h.; qism-i-khās kā h.; be-dhab

Odds, n. sing. and pl. Ikhtilāf jo ek ke haq meñ aur dūse ke khalīf ho; muqūbale meñ ek chīz kā dūsrī se barh jānā; nā-hamwārī; farq; tafawut; kamī-beshī; galaba; fauqiyat.

At odds—Nizā' yā ikhtilāf ki hālat; jhagrā; bigār; takrār.—To be at *odds*—Jhagrā yā takrār r.; āpas meñ larāyī yā bigār r.; bāham nizā' r.—To set at *odds*—Jhagrā karā d.; bigār yā takrār karā k.; larā d.; nizā' barpā karā d.—*It is odds*—Yah amr qarīn-i-qiyaś hai; yah bāt qiyās meñ ātī hai (iske khalīf hone ki ummed kam hai).—*Odds and ends*—Jo kuchh fūṭā-phūṭā rah-jāe; reza-jāe; bachū-bachūyā; chhūṭā-chhūṭā; jo kuchh fūṭā-phūṭā rah-jāe; reza-

Odious, a. 1.—Nafrat ke qābil. [purza; kūṭā-karkat; ākhor; agram-bagram. An *odious* name—Nām jo nafrat ke qābil ho.

2.—Nā-guwar; nā-pasandīda; makrūh; najis; jisse nafrat paidā ho; jisse jī bigar jāe yā phir jāe.

An *odious* sight—Aisi chīz jiske dekhne se dil ko nafrat ho.—An *odious* smell—Najis bū; bad-bū; bū jisse jī bigar jāe.

3.—Jisse nafrat paidā; jisse hasad yā dāh paidā ho; jisse ranjish ho; jo dushmanī yā nārāzgi kā sabab ho.

To utter *odious* truth—Aisi sachchī bāt kī kahnā jisse kisī ko ranj pahūche.

4.—Mustanjab-i-nafrat; jisse nafrat kī jāe; jisse kisī kā dil phir jāe; jisse kisī kī tabī'at hat yā phat jāe.

He has rendered himself *odious* to the people—Log usse nafrat karne lage; logon kī tabī'at usse hat gayī (unke dil usse phat gaye).

Odium, n. 1.—Nafrat; karāhiyat; nārāzī; dil kā hat jānā; tabī'at kā 2.—Woh bāt jisse nafrat paidā ho; karāhiyat. [phir jānā.

Odour, a. Bū; bās; mahak; khushbū yā badbū.

To be in *bad odour*—Maurid-i-'itāb h.; kisī kī nazaron se gir jānā; khatagī yā nārāzī meñ paṛnā.—He is in *bad odour* with his master—Uskī āqā usse nārāz hai. [meñ achchhī mahak ho.

Odoriferous, a. 1.—Khushbū'd. w.; mu'attar k. w.; khushbū-dār; jis- 2.—Khushbū lejāne wālī—jaise havā. [bū achchhī ho.

Odorous, a. Jismeñ khushbū ho yā jisse woh paidā ho; jiskī mahak yā

Of, prep. Yah lafz kisī sabab mabdā zarī'a bānī yā fā'il se kisī shai kā nikālā (paidā h. yā zuhūr meñ ānā) zāhir kartā yā ek shai kā tā'alluq dūse se batātā hai jaisā ki zail se zāhir hotā hai:—

(a)—Woh shai jisse koyī chīz nikle yā paidā ho khawāh uskī bā'is mabdā wagaira.—He is of a race of kings—Uskī paidāish yā woh bādshahon kī nas

se hai.—Ho is of noble blood—Woh nutn-i-sharif se hai.—I received this gift of him—Yah hiba main no usse payi.—(b)—Qabza ya milkiyat; woh nisbat jo sifāt aur mansūf ke mūbāin ho.—The land of the landlord—Zamīndār ki zamin ya'ni jiskā mālīk ya qābiz zamīndār hai.—A man of courage—Jurāt r. w. ādmī ya'ni ādmī jo us sifāt se mansūf ho.—(c) Woh shai jisse dūsrī shai tarkīb pāye (bane).—A sword of steel—Faulk ki talwār.—(d) Kisi kul kā juz ya kisi ta'dād-i-majmū'ī se kuchh; jis ta'dād ya shumār kā zikr ho us meñ se kuchh.—Of this little he had some to spare—Is thore meñ se woh kuchh de saktā thā.—The most renowned of all—Sab se ya sab meñ nihāyat māshhūr.—(e) Woh bāt jisse kisi shakhs ya shai ko tahrīk ho.—They went of their own will—Wo apni hi khwāhish se gaye—No body can move of itself—Kisi jīn meñ khud-ba-khud jumbish nahīn ho-sakti.—(f) Kisi shai se nisbat ya tā'alluq—To boast of one's actions—Apne kāmōñ ki nisbat dīng mārā.—(g) Kisi maqām se fāila (dūri masāfat ya bu'd).—Within a mile of the village—Gāw se ek mil ko andar (āli ko ke bhītār).—(h) Waqt ke lihāz se nazdikī ya dūri.—He came within an hour of the appointed time—Jo waqt muqarrar thā usse pahle ek ghante ke bhītār hi woh āyā.—(i) Nām ke sāth yā lafz (of) musāwat ya yakasūmiyat par dalālat kartā hai.—The city of Rome—Rūm kī shahr (j) Jagah ya waqt ke lihāz se nisbat.—The people of Benares—Bināras ke log.—In the days of Caesar—Qaisar ko zamāne meñ.—Of late—Hāl meñ; us waqt jise guzre bahut ārsa nahīn hūā.—Of old—Sābiq meñ; zamāna-i-sābiq khwāh guzārā meñ; sābiqan; us waqt jise guzre bahut dīn bītē; zamāna-i-sālat meñ; pahle.

Off, a. Jo ha-jānib-i-muqābil ya dūsrī taraf khwāh dūr par ho.

The off horse or ox in a team—Woh ghorā ya bail jo dūsrī taraf ya dūr par jōā
 ४३५ In distinction from the *nigh* or *near* horse or ox. {yā bānīhā ho.

Off, ad. Yah lafz bahut se ma'ni meñ musta'mal hotā hai masalan

(a) Fāila; dūri; bu'd; masāfat.—The house is a mile off—Woh makān ek mil par (ek mil ke fāila par) hai. (b) Kisi shai kā haq d. nikāl d. ya judā kar d.—To take off the hat or cloak—Topi ya libāsi utār l.—To cut off—Kāt qālū (kāṭ kar judā kar d)—To peel off—Chhil qālū (chhilke ko us shai se judā kar d. jisameñ woh lagā ho) (c) Kisi shai kā chāl jānā takhīf ya band ho-jānā khwāh chhōṭ jānā ya chhōṭ d.—The fever goes off—Bukhār chhōṭ jātā hai.—The pain goes off—Dard chālā ya nikāl jātā hai (chhōṭ jātā hai) (d) Dūri taraf; jānib-i-mukhālif ko. ४३४ Equivalent to *from*, *away*; *not toward*. To look off—Dūri taraf dekhnā. ४३५ Opposed to *on* or *toward*. (e) Kisi baṭh kā juṛ-i-mukhālif (dūri pāhū).

Off-hand—Be-gair pahle se intizām bandobast ya sāmān kiye huye; begair pahle se tahaiya kiye huye; pahle se soch-bichār-kar nahīn; fi-l-badliha; bar-jasta; be-sākhā.—To do a thing off-hand—Kisi bāt kā fi-l-badliha ya bar-jasta (be-gair pahle se soch-bichāre) k.—**Off and on**—Ek waqt to dil lagā kar masrūf aur dūsrē waqt gūb ya sust; kabhi chust kabhi sust.—**To be off** Chal d; rawāna h.; nān-do-gyārā h-jānā; kisi mun'āshāle ya irādē se mun-harīf h. (Colloquial).—**To come off**—Honā; wāqī h.; zūhūr meñ ānā—When does the exhibition come off?—Numāish kab hono wāli hai ya kab hogi? **To get off**—(a) Utarnā; niche ānā.—(b) Bach jānā; bach nikalnā; chhōṭ jānā.—**To get off** scot-free—Sāf ya be-dāg bach jānā (bach nikalnā); be ānch āye bach jānā.—**To go off**—(a) Chāl jānā; rawāna ho-jānā; chhōṭ jānā. (b) Chhōṭnā; dagnā; chalnā jaise top kā.—**Well off**, **ill off**, **badly off**—Kāmyābī ya

nā-kāmī kī hālat meñ achchihī yā burī hālat meñ ; farīgu-l-bāli yā taklif meñ ;
 Off, *prep.* Kisi shai par nahīn. [kām chaltā yā kām band.

He was not off the bed the whole day—Woh sūrc din bistar se alag na huā
 Off, *interj.* Dūr ; dūr ho ; chal ; haṭ. [(uspar parā thā).

“ A command to depart, either with or without contempt or abhorrence.” *Webster.*

Offence, *n.* 1.—Nārūz k. ; sadma pahuñchānā ; zarar.

2.—Qānūn kī sarīhī khilāf-warzī ; qāuūn ke khilāf ‘amal-darāmad
 yā ‘amal ; jurm ; gunāh ; qusūr. [gussa paidā karāne w.

3.—Jisse ranj paidā ho ; jo gusse ko bharkāye (gussa dilāye) ;

4.—Nārāzī ; nā-khushī ; gussa ; khafagī ; ‘itāb ; bezārī ; ranjish.

To give offence—Nārāz yā nā-khush k. ; gussa dilānā yā khafā k. ; ranj d.—To
 take offence—Nārāz h. ; nā-khush h. ; ranjida h. ; gussa k. ; khafā h. ; burā
 mānnā. [kām āte haiñ jaise talwār wagaira ; larāyī ke bathiyār.

Weapons of offence—Ālāt-i-harb yā zarb ; woh bathiyār jo hamla karne meñ

Opposed to *weapons of defence.* [wagaira na pahuñchāne w.

Offenceless, *a.* Be-shar ; be-gunāh ; ma’sūm ; gaū ; bholā ; kisi ko ranj

Offend, *v. t.* 1.—Nā-khush k. ; nārāz k. ; bezār k. ; ranj dilānā ; khijhānā ;
 āzirda k. ; khafā k. [zarar pahuñchānā ; nuqsān k.

2.—Sadma pahuñchānā ; choṭ lagānā ; dard paidā k. ; taklif d. ;

To offend the conscience—Imān ko sadma yā choṭ pahuñchānā.—Strong light
 offends the eye—Tez raushnī se āñkh ko zarar pahuñchātā hai.

Offend, *v. i.* 1.—Jo āyin Khudā kī taraf se nāzil huyī ho yā insān kī banāyī
 ho uske khilāf ‘amal k. ; jurm k. (uskā murtakib h.) ; taqṣīr yā gunāh

2.—Nārāz k. ; nā-khush k. ; gussa dilānā yā paidā k. [k. ; mujrim h.

To offend against—(a) Kisi ko apne fīl se nuqsān pahuñchānā ; kisi ke haq
 meñ be-īnsāfī k. (b) Kisi kī nisbat jurm kī murtakib h. ; khilāf-warzī k. ;
 khilāf ‘amal k. ; na mānnā ; pābandī na k.—To offend against a law or
 rule—Kisi āyin yā qā’ide kī khilāf-warzī k. (usko na mānnā).

Offender, *n.* Mujrim ; jurm k. w. ; qānūn-i-rabbānī yā insānī ke khilāf
 ‘amal k. w. ; qusūr-wār ; gunah-gār ; mudākhalat-i-be-jā k. w. ; nuqsān

Offense, *n.* See Offence. [pahuñchāne w.

Offensive, *a.* 1.—Jisse nārāzī nākhushī yā kisiqadar gussa paidā ho ;
 ranj-dih yā ranj-āwar ; nā-guwār. [nā-khushī ho.

Offensive words—Ranj dilāne wāle kalām ; bāteñ jinse sunne wāle ko gussa yā

2.—Jisse taklif ho ; jisse karāhiyat yā nafrat paidā ho ; jo guwārā
 na ho ; nā-pasandida ; jise hawās-i-khāmsa pasand yā qabūl na karen.

An offensive smell—Bū jisse dil ko nafrat yā karāhiyat ho ; bad-bū.

3.—Jisse burāyī yā nuqsān paidā ho ; mizir ; nā-muwāfiq.

Offensive to the stomach—Mi’de ke liye muzir yā nā-muwāfiq.

4.—Jo hamle meñ musta’mal ho ; jisse wār kī jāe.

An offensive weapon—See *Weapons of offence* under *Offence.*

5.—Ibtidāan hamla k. w. ; pahle chaṭhāyī k. w. ; hamla-āwar ; tākht-
 āwar ; chheṭ yā chheṭ-chhāy k. w. [se shurū’ ho.

An offensive war—Woh larāyī jismeñ hamla yā chheṭ pahle ok farīq kī taraf

Opposed to *defensive.* [chaṭhāyī kare uskā fīl.

Offensive, *n.* Farīq-i-hamla-āwar kī hālat yā kaifiyat ; jo farīq hamla yā

Opposed to *defensive.* [pahle hamla k.

To act on the offensive—Larāyī meñ farīq-i-awwal h. ; larāyī shurū’ k. ; chheṭnā ;

Offensively, ad. 1.—Aisi tarah par ki nā-rāzī yā nā-khushī paidā ho; ranj dilāne ke tarīq par.

2.—Muzir tarīq par; nuqsān pahūchāne ke dhang par.

3.—Ibtidāan hamle ke tarīq par; laṛāyī kī chhīr karne kī rāh se.

4.—Aisi tarah par ki hawās-i-khamsa ko hurā (nā-guwār makrūh yā nā-pasandida) ma'lūm ho. [nā-pasandidagī; makrūhiyat; burāyī.

Offensiveness, n. Nā-guwār muzir uā-muwāfiq yā burā h.; mazarrat; **Offer, v. t.** 1.—Kisī ke pās yā uske āge lānā; ijālā yā inkār (lene yā na lene)

ke liye āge r.; kisī ke āge koyī shai is nazar se rakhi d. kī agar woh chāhe to use le-le warna wāpas kar de; hāzir k.; manjūd k.; pesh k.

He offered me a sum of money—Usne kuchh rupaye mere rū-ba-rū pesh kiye; usne mujh se kahā ki isqadar rupaye maujūd haiū lenā ho to lo.

2.—Zabānī yah kahnā ki main tumheñ fulān shai detā hūñ; pesh k.; muñh se kahnā ki yah lo par us chiz ko wāqī'ī pesh na kar-d.; kisī se kahnā ki agar chāho to fulān chiz le-lo. [meri aūgūthī le-lo.

I offer you my ring—Main tumheñ apni aūgūthī detā hūñ; agar tum chāho to

3.—Parastish yā 'ibādāt meñ pesh-kashī khwāl nazar k.; pūje meñ charhānā; qurbānī k.; charhānā mācnā yā bal d.; parastish wagaira meñ adā k. jaise shukriya.

4.—Qimat in'ām ujrāt mazdūrī yā mushāhara apnī taraf se dene ke liye kahnā; kisī se yah kahnā ki ham tumko fulān shai kī qimat isqadar denge fulān kām ke 'iwaz itnā bataur in'ām ke denge 'alā-hāza-l-qiyās.

I offer ten rupees for this ring—Is aūgūthī ke (iske 'iwaz meñ yā iski qimat) main das rupaye detā hūñ.—To offer a salary—Kisī se yah kahnā ki tum ko isqadar mushāhara milegā.—To offer violence—Mārpiṭ k.; lamla k. yā

shurū 'k.; mārne lagnā; pahle hāth chālānā yā chhorānā. [ā-pahūchnā.

Offer v. i. 1.—Pesh ānā; āge ānā; quṭb yā nozlik ā-jānā; pahūchnā yā The occasion offers—Mauqa' pesh ānā hai (pahūch jānā yā ā-pahūchitā hai).

2.—Zabānī pesh (hāzir yā manjūd) ho jānā; kisī bāt kī nisbat apnī āmādagī zāhir k.; yah kahnā ki ham fulān bāt par (isko karne par) rāzī haiū. [apnī āmādagī zāhir kī.

He offered to accompany his brother—Apne bhāyī ke sūth jāne kī nisbat usne

Offer, n. 1.—Woh bāt jo is garaz se pesh kī jāe kī suiṭ-i-sānī chāhe use manzūr kare yā nā-manzūr; woh bāt jiskā karnā yā na karnā dūsre

2.—Woh bāt jo ibtidāan kisī kī taraf se pesh kī jāe. [par mauqūf ho.

3.—Qimat d. (lagānā yā dene ko kahnā); woh qimat jo kharīdār apnī khushī se dene par āmāda ho.

I made an offer of 4 rupees for the box, but the offer was considered insufficient.—Main us sundūṭ kī qimat chār rupaye detā thū par woh nā-kāfi samjhi gayī.

Offering, n. Woh nazar-niyāz jo parastish ke muta'alliq kī jāe; jo kuchh gunāh ke kallāre meñ pesh kiya jāe; qurbānī; charhāwā; baldān; hawan; jo kuchh pūje meñ charhāyā jāe.

Office, n. 1.—Woh khās farz yā zimma-dārī kī bāt jo hākim kī taraf se kisī sarkārī kām ke anjām ke liye sipurd ho; 'nhda; mansab; khidmat;

The office of a judge—Inj kā 'uhda yā mansab. [naukarī.

2.—Kisī khās qism kī kām; koyī parde kī khidmat yā parde The office of a midwife—Dāya-garī; dāyī-janūyī kī kām. [kī kām.

3.—Woh kām jiskā nikalnā kisi khās shai se maqsūd ho kḥwāb jo kisi khās shai se nikle yā uikālā jāe; woh kām jiske anjām kī munāsabat kisi khās shai meṁ ho.

We enjoy health when the several organs of the body perform their respective offices—Jab jism ke mukhtalif quwe apnā apnā kām kiya karte hain ham log tandarust rahte hain.

4.—Woh kām jo kisi shakhs par dūsre kī taraf se (uski jānib yā uske haq meṁ) karne ke liye dālā jāe yā jiskā anjām dūstrā shakhs ap-hi-ap apne zimme kar le; dūstroṁ kā kām; koyi khidmat-i-khās; farz; rasmi kām; iusān ke bāhamī farūz. [kḥwābiyān.

Good or kind offices—Hasanāt; husn-sulūkiyān; achehe kām; ihsānāt; khair.

5.—Woh jagah jāhān kisi qism kā kām dūstroṁ kī taraf se huā kartā hai; woh makān yā qat'-i-makān jismeṁ sarkārī ahl-i-kār sarkārī kām karte hain; sarishta; daftar.

The Sub-registrar's office—Sab-rajistrār kā sarishta yā daftar.

6.—Woh shakhs yā ashkhās jinke zimme koyi khās sarkārī kām ho; ahl-i-sarishta; sarishte ke log. [(sariste ke logoṁ ko de di hai).

I have notified the office—Main ne fulān amr kī ittilā' sarishte meṁ kar di hai

7.—*pl.* Bāwarehī-khāna wagaira jo makān ke muta'alliq hotā hai.

Officer, *n.* 'Uhdā-dār; afsar; maṁsab-dār; woh shakhs jo qāimūnān kisi 'uhde par māmūr ho; woh shakhs jo kisi khidmat-i-sarkārī ke anjām

kā mujāz kiya gayā ho; hākim; 'āmil; mulkī fauji baharī yā dīnī afsar.

Officer, *v. t.* Ahl-kāroṁ se bharuā; kisi par yā kahīn afsar muqarrar k.

Official, *a. 1.*—Sarkārī 'uhde se mansūb; muta'alliq i-sarishta; hākimāna; sarkārī.

Official duties—Woh kām jo 'uhda-i-sarkārī se muta'alliq hō; sarkārī kām; [nīj ke kām nahīn.

2.—Jo sarishta-i-munāsib yā hākim-i-mujāz se mustakḥraj (uiklā) ho; jo ikhtiyār-i-hākimāna ke rū se kiya jāe; jiskā i'lān hākimāna ikhtiyār se ho. [nīj ke taur par nahīn.

An official statement—Woh bayān jo ba-ikhtiyār-i-hākimāna kiya jāe ya'ni Official, *n.* Woh ahl-kār-i-darja adnā (mā-talāt) jise ikhtiyār-i-'āmilāna hāsil ho; ahl-kār jise 'adālatāna ikhtiyār hāsil na ho.

Officially, *ad.* Hākim yā afsar-i-mujāz kī taraf se; ikhtiyār-i-jāiz ke rū se; jo ikhtiyārāt-i-khās hāsil hōn unke mutābiq; sarishte ke rū se; sarkārī taur par (nīj kī tarah nahīn).

Accounts officially rendered—Hisāb jinkā muhāsaba afsar-i-mujāz de.—Reports

officially verified—Khabarēn jinkī tasdiq ahl-kār-i-mujāz kī taraf se ho.

Letters officially communicated—Chitṭhiyān jo sarkārī taur par bheji jāen.

Officiate, *v. i. 1.*—Apne 'uhde kā kām anjām d.; kisi 'ām khidmat ke kār-i-munāsib ko k.

The priests who officiate at the temple of Viswanāth are generally well-to-do persons—Viswanāth jī ke mandir ke pandā aksar fārig-i-bāl hain.

2.—Kisi dūsre shakhs ke lawāzim-i-mansabī ko anjām d.; kisi dūsre kā mansabī kām bataur qāim-maqām ('iwaz) ke k.

Followed by *for.*

Officiating, *a.* Dūsre kā kār-i-mansabī anjām d. w.; qāim-maqām; 'iwaz.

Officious, *a. 1.*—Mihr-bānī meṁ andāz se zāid musta'id yā 'ujlat k. w.; taqāze ke sāth khidmat-guzār (kām-k. w.).

2.—Jis kām se kuchh sarokār na ho usmeṁ hāth dālne w.; fuzāl dākhil d. w. (dākhil-dar-ma'qūlat k. w.); apnī be-'aqlī se bilā-talab i'ānat yā nek-kḥwābī k. w.

Officiously, *ad.* 1.—Shafaqat (mihir-hānī) se; ba-fikr-i-tamām.

2.—Nihāyat hī musta'idī yā 'ujlat so.

3.—Gustākhlāna; gustākhlī kī rūh se; shokhlī se.

Officiousness, *n.* Dūsre kī khidmat-guzārī meḥ munāsabat se zāid sar-garnī; be kahe-sune dūsroṅ ke kām meḥ dast-andāzī; nā munāsib

Offset, *n.* 1.—Shākhī jo darakht kī jar se nikle. [(be manqā') musta'idī.

2.—Raḡam-i-mujrāyī; jo knehh kisi dūsre chiz ke badle meḥ diyā jāe.

Offset, *v.* *t.* Ek hisāb ko dūsre hisāb meḥ mujrā d.; ek farīq ke mutālābe se dūsre farīq kī mutālāba tāi karā d.

Offspring, *n.* Larkā yā larke; tiff yā atfāl; aulād; nasl; larke-bāle go mūris i'ālā se kitnī hī pushton kī farq ho.

Ogle, *v.* *t.* Muhabbat kī rūh se (shauqiyā) kankhiyōṅ se dekhnā; tāki dūsre apnī taraf muḡhātab ho uskī taraf gosha-i-chashm se dekhnā;

Ogle, *n.* Kankhī; nazar chhipā-kar ek taraf dekhnā. [nazāre mārūnā.

Oil, *n.* Tel; raḡan.

To burn the midnight oil—Ādhī rāt (nisf-i-shab) tak khwāh rāt ko der tak chhāḡ kī raushnī ke zūme baith-kar tahsīl-i-'ilm k.

Oil, *v.* *t.* Tel lagānā; tel malnā; raḡan maluā. [raḡanī; muraggan.

Oily, *a.* 1.—Jismeḥ tel malā ho; jismeḥ tel ho; jismeḥ raḡaniyat ho;

Oily matter or substance—Raḡanī mādā yā shai.

2.—Tel sā; raḡan kī tarah.

An oily appearance—Tel kī si (raḡanī) sūrat.

Old, *a.* 1.—Kām-sin nahīn; bārhā yā buḡdhā; purānā; kulha-sāl; bahut dinōṅ kī; jo bahut dīn rah chukā ho; jine ke jo ma'mūlī aiyaṁ muqarrar nahīn unke ākhīr tak pahūchā huā; derīna.

Applied to animals or plants.

An old man—Buḡdhā ādmī; shakhs-i-kabīr-sin (mūsin); pīr; derīna shakhs.

An old tree—Purānā darakht; darakht jo bahut dinōṅ kī ho.—Old age—

Burhāyī yā burhāp; pīrī; kībr-sīnī; za'ifī.

“This adjective is placed after the noun that designates the time lived; as three years old. Webster.

2.—Nayā yā tāza nahīn; bahut dinōṅ kī; jiskā qiyām 'arse se rahā ho; hāl kī banā yā paidā kiya huā nahīn; purānā; derīna; kulma; qadīm.

Old wine—Purānā sharāb; mā-i-kulma; bahut rozōṅ kī banī huī sharāb.

An old garment—Purānā pahīme kī kaprā; kaprā jo hāl kī banā na ho.—An old friendship—Purānī dostī; muhabbat-i-qadīmī; dostī jo bahut 'arse se ho.

3.—Jiskā wujūd pahle (sābiq) se ho; sābiq kī; pahle kī; jo qadīmīn.

An old law—Purānā qānūn; qānūn jo pahle se chālā ātā ho. [i-aiyām se ho.

4.—Jiske qiyām kī ta'ayun na ho; jiskā wujūd pahle se rahā ho par uskī taluq wāq'ī na ho.

How old are you? Tum kitne dīn ke ho? Tumhāri 'umr kyā hai? A year old—Ek sāl (sāl bhar) kī; yak-sāla. [ghatthā par gayā ho.

5.—Mashshāq; muḡhta-kār; tajriba-kār; pakkā; jisko kisi bāt kī

An old offender—Mujrim-i-muḡhta-kār.—Old in vice—Burāyī meḥ pakkā; jisko bādī kī ghatthā par gayā ho. [se jote-bote hoṅ.

6.—Mazrū'n-i-qadīm; jo 'arse se kāsht meḥ ho; jisko bahut dinōṅ

An old land—Arāzi-i-mazrū'n-i-qadīm; zamīn jo bahut dinōṅ se joti-boyī jāti ho

Opposed to *new* land, that is, land lately cleared and cultivated (arāzi-i-nau-ābād). [be-kār; hosīda.

7.—Purānā; bahut dinōṅ kī; phatā huā; sarā-galā; nikammā;

Old clothes—Purāne (phaṭe yā sarā-gale) kapre.

8.—Sin-rasida; sāl-khurda; bahut dinon kā; jismen nau-jawān si zihni quwwat yā dūsrī sifateñ na hoñ; khurāb; zalil.

Used disparagingly as a term of reproach.

9.—Purānī waz' kā; goyā zamāna-i-qadīm kā; jiskī tabī'at 'ādī ho-gayī ho; nihāyat khush-o-khurrañ; bashishāh; dīl khush k. w.; pasandīdā.

Of old.—'Arṣa-i-darāz se; zamāna-i-qadīm se; salaf se; āge se.—Old age—

Sec supra No. 1.—Old school—Zamāna-i-qadīm ke log; woh log jinke sifāt-i-

zātī tariq yā khayālāt zamāna-i-salaf ke hasb-i-hāl hoñ.—A gentleman of the

old school—Mard-i-sharif jo qadamā se khwāl qadīmā sū ho.—An old

school pandit—Purāne zamāne kā pandit; paṇḍit jiskī ehāl-dhāl yā jiskā

soch-bichār purāne waqt ke mutābiq ho. [bauñ huā jo ab jāri na ho.

Old-fashioned, a. Purānī chāl (waz') kā; us waz' yā dastūr ke mutābiq

Oldness, n. 1.—Qadāmat; kuhnaḡ; purānā qadīm yā balut dinon kā h.

The oldness of a building—Kisī 'imārat ki kuhnaḡ (uskā purānā h.).

2.—Pirī; burhāpū; sin-rasidagī; bahut dinon kā h.; purānā h.;

purānū-pan; kuhnaḡ; derinaḡ. [kā purānā h.

The oldness of a man—Mard kā burhāpū.—The oldness of a tree—Daraḡht

Omen, n. Kisī aisi bāt ki 'alāmat (nishān) jo āyinda hone wālī ho; woh

wāqī'a jisse yah tasawwur kiyā jātā hai ki koyī bāt age chalke hone

wālī hai; fāl; shugūn.

Ominous, a. 1.—Jisse yah ma'lūm ho ki āyinda par koyī burāyī hone

wālī hai; burāyī āfāt yā musibat par dalālat k. w.; nā-mas'ūd; nā-mu-

bārak; bad-shugūn; nāhs; mauhūs; fāl-i-bad zāhir k. w.; ashubh.

2.—Mubārak; nek-fāl; jisse bihtarī ki 'alāmateñ pāyī jāen; jisse

bhālāyī ki ummed pāyī jāe; shubh.

Omissible, a. Chhore jāne ke qābil; qābil-i-tark; matrūk hone ke lāiq.

Omission, n. 1.—Tark; amr-i-muwaṣib yā lāzīmī ke karne meñ ghaṭat yā ehūk.

"Omission may be innocent or criminal: *innocent*, when no duty

demands performance, but *criminal* when duty is neglected." Webster.

2.—Jo amr tark kardiyā jāe; jo bāt ehhor dī jāe; kisī bāt ko

likhne yā uski nisbat zikr karne meñ ghaṭat yā ehūk; firo-guzāsh.

The omission of a word or clause—Kisī lafz yā fiqre kā ghaṭat se na likhnā;

(uske likhne meñ ehūk jānā). An important omission—Koyī barī bāt jo

ghaṭat yā ehūk se rah-jāe; firo-guzāsh-i-aham.

Omit, v. t. 1.—Sāqit kar-d.; ehhor d.; darj yā nām-zad na k.; qalam-

andāz k.; na likhnā yā zikr na k.; matrūk yā tark k.; dar-guzar k.

2.—Nazar-andāz k.; firo-guzāsh k.; ghaṭat se ehhor d.; jiskā karnā

lāzīmī yā wājib ho uskā na k.; kisī kām ke karne yā kisī shai ke

isti'māl meñ lāne meñ ehūk jānā yā usse ihtirāz k. [jānā.

To omit an opportunity of writing a letter—Khat likhne ke mauq'e par ehūk

Omnifarious, a. Sab qism kā; har tarālī kā; anwā' aqsām kā.

Omnipotent, a. 1.—Jiskī tāqat yā qudrat be-had ho; qādir-i-mutlaq.

The Being that can create worlds must be omnipotent.—Jis wujūd meñ 'ālamon

ke paidā karne ki qudrat hai uski qudrat zarūr be-had hogi

2.—Jismen kisī khās qism ki be-had quwwat ho.

Omnipotent love—'Ishq jisse barhkar koyī shai qawī nahin hai.

The Omnipotent—Khudā; Qādir-i-mutlaq.

Omnipresent, a. Ek hī waqt har jagah rahne w.; hamajāyī; sarb-byāpak.

Omniscient, a. Sab bāteñ jāne w.; hama-dān; jiske 'ilm ko pāyān na

ho; 'ālimu-l-gaib; sarvagya.

On, prep. 1.—Kisī chīz kī sath yā uske ūparī hisso par usse milā huā aur usike sahāre par qāim.

My book is on the table—Merī kitāb mez par ya'ni uske ūparī hisse par hai.—

The house rests on its foundation—Who mak'in apni bunyād par ya'ni usī ke sahāre par qāim hai.

2.—Kisī shai kī taraf aur uskī sath par—isso yāh pāyā jūtā hai ki koyī shai mutaharrik hokar dūsri shai kī sath kī taraf ūtī yā us—Rain falls on the earth—Mein zamin par girtā (barastā) hai. [par girti hai.

3.—Kisī shai kī sath ke ūparī khawāh bāhari hisso ko chhū-kar kisi To play on a harp—Chaug bajān. [hī kī k.

4.—Siwāe; ulāwa—is ma'ni meū yāh lafz taraqqī par dulālat kartā hai. [Dher ke dher; tūde par tūda.

Loos on loos—Nuqsān par nuqsān; khisāre par khisāra.—Heaps on heaps—

5.—Kisī shai kī mauqū' yā uske wāqī' hone kī jagah.

The vessel is on shore—Woh jahāz samundar ke kausāre lagā hai.—On each side—Har taraf yā uske nazdik.—Benares is on the Ganges—Bauāra; daryā-i-Gang par (uske nazdik) hai.

6.—(a) Kisī shakhs yā shai par inhisār yā istidlāl; kisi par bharosā. To depend on a person for assistance—Madad ke liye kisi shakhs par bharosā k.—To rely on—Kisī shakhs yā shai par istidlāl (takiya yā bharosā) k.—(b)

Kisī chīz kī bunyād; kisi shai kī madār; woh shai jispar koyī bāt qāim ho. —The money was borrowed on a bond—Woh rupaye tamassuk par (uski bunyād par) qarz liye gaye.

7.—Kisī waqt par; kisi zamāne meū. [nahīn karte.

On the Sabbath Christians abstain from labour.—Itwār ko 'Isāyī log mihnāt

It is usual to say, at the hour, on or in the day, in or on the week, month, or year.

8.—Salub yā wajh ke lihāz se kisi amr ko wuqū' ke waqt.

On public occasions—Kūr-i-sarkār ke muta'alliq yā 'am mauqū' par.

9.—Taraf; liye; wāsta.

Have pity on him—Upar (uski taraf) rahm karo.

In this sense, on indicates the object of some passion.

10.—Kisī shai kī hifāzat ko liye; kisi shai ko khatre se bachāne ke liye. [yahūn se chālā jā.

Hence, on thy life—Dryden.—Agar apni jān kī hifāzat tujhe manzūr ho to

11.—Kisī shai kī wāsta dekar. Is ma'ni se yā to kisi shai kī wāsta zāhir hotā hai yā woh us shai ke muqabil ūtā hai jiskā wāsta ilāyū-jāe.

He promi-ed on his word—Usne apne qaul kī wāsta dekar wā'da kiya (ya'ni kabā hi agar ham apnā wā'da pūra na karen to hamko jhūthā yā badqaul samajhū)—He affirmed on his honour—Apni ābrū kī wāsta dekar usne bayān kiya ya'ni kabā hi agar hamārā bayān sahih na ho to hamko bad-diyānat ya be-īndān samajhū. [uski dū'ā.

12.—Kisī ke zimme; kisi par kisi ūfat wagairā kī āwā parnā yā On us ho all the blame—Kul ilzām ham logūn ke zimme ho (ya'ni agar fulān amr na ho to jo kuch ilzām ho woh ham logūn par pare).

13.—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is se; kisi amr ke wuqū' ke ba'd hī.

On the ratification of the treaty, the armies were disbanded—'Ahd-o-paimān ke mukāta ho jāne par (uske pakā hōjāne ke ba'd hī) fanjūn tor di-gayā.

14.—Kisī shai kī taraf yā usse muta'alliq; kisi shai ko muqābale meū yā usse 'alāhida.

On our part, expect punctuality—Ham logoñ ki taraf se (jahūn tak ham logoñ ko ta'alluq hai) thik waqt par kām karne ki ummed rakkho.—*On* one side and *on* the other—Ek jūnib aur dūsri jānib. Yahūn 'alāhidagi yā muqā-bala zāhir hotā hai.

☞ "*Upon* is used in the same sense with *on*, often with elegance, but frequently without necessity or advantage." Webster.

On a sudden—Yakāyak; daf'atan; aebūnak yā aehūnehak; ek hī daf'.—*On fire*—

(a) Jaltā yā jalte huye; sozūh. (b) Gussa-i-shadid yā gazab meñ; gazab-nāk; khishim-nāk; aisi hūlat meñ jab tabi'at āg ho rahi ho.—*On high*—Balandī par.

On the alert—Hoshiyār; musta'id; chāukas; bedār.—*On the way, on the road*—Jāte safar karte yā chalte huye; rāh meñ; asuā-i-rāh meñ.—*On the wing*—

Urte huye yā urte; hālat-i-parwāz meñ; jāte; rawāna hote.

On, ad. 1.—Āge; barhe; āge ko.

[ehale chalo.

Move *on*—Āge ehale chalo—Go *on*—Barhe ehale; āge ko chalo; āge ehale;

2.—Barābar; lagātār; be silsila torē; be band kiye yā roke; barā-

Sleep *on*—Soye rahō; sonā band yā mauqūf na karo. [bar; yak-lakht.

3.—Silsile meñ āge barhā huā. [beṭe se pote ko 'alā-hāza-i-qiyās auroñ ko.

From father to son, from the son to the grandson, and so *on*—Bāp se beṭe ko

4.—Lagā huā; jūdā nahīn.

He is neither *off* nor *on*—Woh sābit-qadam (matīn) nahīn hai; uskā dil mus-

taqil (mazbūt) nahīn hai; uski tabi'at badlā kartī hai.

5.—Badan se lagā huā. [pahne nahīn hai.

His clothes are not *on*—Uske kapre badan par nahīn haiñ; woh apne kapre

☞ "*On*, when it expresses contact with the surface of a thing, is opposed to *under, off, or within*; and when it expresses contact with the side of a thing, is opposed to *off*." Webster.

To put *on*—Badan par lagā yā pahīn l. jaise hathiyār khwāh kapre.

Once, ad. Ek martaba; ek hī bār; ek hī daf'; āge; pahle; sābiq meñ; kisī guzre zamāne meñ.

At once—(a) Faurān; bilā-tawaqquf; ek hī waqt meñ; ba-tadrīj nahīn; rafta-

rafta nahīn. (b) Ek hī waqt; ek sūth; yak-musht; būham; yak-jā; ek ho-kar;

ikaṭṭhā.—They all moved *at once*—Wo sab ek hī sūth chale.—*Once and*

again—Bār-bār; mutawātir; phir phir; mukarrar sikarrar.

ON DIT, (ong'dē) (*Fr.*) Unkā gaul hai; we kabte haiñ; yah kahā jūtā hai; urṭī khabar; afwāh. [logoñ ki kahāwat hai.

It is a mere *on dit*—Yah ek niri urṭī khabar (mahz afwāh) hai; yah to sirf

One, a. 1.—Sirf ek; wāhid; ek hī; kayī nahīn; shumār meñ ek.

One book—Ek hī kitāb.

2.—Koyī shakhs jiskā tasawwur yā zikr bilā khusūsiyat kiya jāo.

If *one* should enquire—Agar koyī pūchhe yā pūchhegā.—He is the brother of

one Krishnā Rāma—Woh ek sbakhs kī bhāī hai jiskā nām Krishnā Rāma hai.

☞ It is often used in this sense with *some, any, or no*.

Will some *one* speak?—Koyī boleḡā?—It is sometimes joined with *another* to

denote a reciprocal relation; as, they did not contend with *one another*—We

ek dūse se (bāham) na jhagre. Used as a pronoun, *one* may be in the

plural; as, the great *ones* of the earth—Dunyā ke bāro bāro log.—They

came with their little *ones*—We apno bachchoñ samet āyo.

3.—Yah lafz is ma'ūī meñ ikhtilāf muqābala yā kisī aisi khās shai

par dalālat kartā hai jo dūsri shai-i-makhsūs ke khilāf ho.

☞ Opposed to *another*.

It is *one* thing to promise, and *another* to fulfil—Wa'da k. ek bāt hai aur uskā

4.—Do men se ek.

[wafā k. dūsrī.

Ask from *one* side of heaven to the *other*—Āsmān ke ek taraf se dūsrī taraf

❧ Opposed to *other*.

[tak daryāft karo.

5.—Muttasīq ho-kar ek; 'alāhida 'alāhida nahīn; majmū'ī gair-mun-qasima yā mujmal; muttasīq; yuksān; ek hī.

The assessors are of *one* mind—Āsesar muttasīq-r-rāe (ek rāe) hai.

6.—Ek qism kā; ek tarah kā; ek hī; mushṭarak.

[ek hai.

In these cases, the cause of action is *one*—In muqaddamāt meñ wajh-i-nālish

❧ *One* is often used in forming compound words, the meaning of which is obvious without special explanation.

All one—Ek hī bāt; ek hī; yak-sūn.—It is *all one* what course you take—Jo koyī

tariq tum iḥtiyār karo sab yaksūn hai.—*At one*—Muttasīq; āpas meñ mil-

julā; kisi bāt meñ mel r. w.—The witnesses are not *at one* as to the facts—

Wāqī'at ki nisbat gawāh muttasīq-i-bayān nahīn hai (we ek hī bayān nahīn

karte).—*In one*—Ek ho-kar; yak-jū hokar; ek jamā'at ban-kar.—*One day*

—(a) Zamāna-i-guzashta meñ kisi khās dīn; kisi khās roz jo guzar gayā ho.

(b) Is ma'nī meñ zamāna-i-āyinda par bhī bilā ta'āyun-i-waqt dalālat karī

hai.—You will *one day* repent of your folly—Ek dīn (kisi dīn jo āne wālā hai)

tum apnī bewaqūfī par pachhtāwge.

Onerous, *a.* Bhārī; girāh-bār; jisse koyī dab uṭhe; jiskā sadma dīl par pahūnche.

[ho; nā-wājib; gair-munsifāna.

One-sided, *a.* Yak-tarfa; ek hī jānib kā; jismeñ jānba yā taraf-dārī na

A *one-sided* view or statement—Yaktarfi rāe yā yaktarfa bayān; nīsi rāe yā

nīsi bayān jo nā-wājib yā insāf ke khilāf ho.

Only, *a.* 1.—Ek hī; wāhid; tanhā; mujarrad.

He was the *only* man present—Wahī ek shakhs (akelā wahī) maujūd thā.

2.—Apnī qism kā ek; fi-nafsihī; akelā; tanhā; apne aur ham-qismoñ ke sāth nahīn; jiskā zikr ho wahī aur dūsrā nahīn.

An *only* child—Iklatā larkā; akelā larkā.

[r. w. yā fauq.

3.—Aur sab par numtāz; aur sab se barhī ke; auroñ par fauqiyat

He is the *only* pleader in Benares—Bānars meñ wahī ek wakīl hai ya'nī aur

sab wukalā par woh fauqiyat rakhtā hai.

[faqat.

Only, *ad.* Ek hī tarah par yā ek hī garaz se; akelā; tanhā; sirf; maliz;

Onset, *n.* Charhāyī; yūrish; hamla-i-shadīd; zor-o-shor kī charhāyī;

fauj yā sipāhiyōñ kā kisi dushman yā qal'e par charhī jānā; chhāpā.

ONUS, *n.* [Lat.] Bār; bojh; farz; zarūrat.

Onus probandi—[Lat.] Kisi bāt ke sābit karne ke liye subūt dene kā farz;

bār-i-subūt; subūt kā bojh; subūt kī zarūrat.

Onward, *a.* 1.—Āge barhā huā yā āge barhne w.

2.—Kisi shai-i-maqsūd kī jānib māil; barhā huā; taraqqī pāyā huā.

Onward, *ad.* 1.—Āgo; sāmne; āge yā sāmne ko.

2.—Thorā sā āge barhkar; thorē hī āge.

Ooze, *v. i.* Āhista āhista bahūnā; kisi chīz se chhan-kar nikalnā; rasnā; ehhoṭe ehhoṭe sūrākhōñ se bahnā.

Oozy, *a.* Jismeñ kīchar ho; kīchar sā (uskī mānīnd).

[guzar na ho.

Opaque, *a.* 1.—Shaffāf nahīn (gair-shaffāf); jismeñ raushnī kī shu'ā kā

2.—Andhā; dhundhlā; tārīk.

Open, *a.* 1.—Jismeñ āmad-o-raft kī mumāna'at na ho; band nahīn; mas-dūd nahīn; khulā; jismeñ āne-jāne kī rāh rukī na ho; jo hurakat ko na

roke yā usmeñ mukhlil na ho; jismeñ qufl (tālā) band na ho; jo ūpar se chhipāyā yā kisi chiz se dhaukā na ho.

An open door—Khulā darwāza; darwāza jo band na ho.—An open road—Khuli sarak; sarak jispar āne-jāne ki rukāwat na ho.—An open box—Khulā sundūq; sundūq jismeñ qufl band na ho.—An open harbour—Khulā bandar; bandar jismeñ āmad-o-raft mamū' na ho.—An open field—Khulā maidān; maidān jismeñ darakhit na ho.

2.—Jisko be-takalluf kām yā tasarruf meñ lā-sakeñ; jisko bilā-rukāwat parh sakeñ; jahāñ bilā-khalish jā-sakeñ; mukhlif poshida yā nij kā nahīñ; 'ām; jiske isti'māl meñ kisi bāt ki qaid na ho; jahāñ har shakhs ko rasāyī ho; khulā.

An open letter—Khulā khat; khat jo band yā sar-ba-mulir na ho.—An open book—Khuli kitāb; kitāb jiske pahne meñ koyī bāt mālī' na ho.—An open library—Kutub-khāna jahāñ āmad-o-raft ki mumāna'at na ho; 'ām kutub-khāna.—An open court—Khuli kachahri; darbār-i-'ām; kachahri jismeñ kisi ke āne-jāne ki qaid na ho.—An open view or prospect—Madd-i-nazar-i-'ām; madd-i-nazar jismeñ koyī shai darmiyān meñ hūl na ho.

3.—Khulā huā; khilā huā; band yā simtā nahīñ. [phūl; gul-i-shigufta.

An open hand—Khulā hāth; dast-i-kushida.—An open flower—Khilā huā

4.—Bilā-kashish; sāf-dil; sarī'u-l-falū; khush; fāyāz; saqlī.

5.—Chhipā yā mukhlif nahīñ; poshida nahīñ; jo nazar āye; sāf; be-riyā; jismeñ makr-o-fireh na ho.

6.—Jismeñ barf na jāne; jismeñ pālā na pāre.

7.—Jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiski bāqī nikālī na gayī ho; jo band na ho-gayā ho jaise bisāb.

8.—Baharā nahīñ; sunne par rāzī; shinwāyī par āmāda; shinwā.

9.—Jiski bahs meñ koyī imtiū' na ho; qābil-i-bahs; jo kisi faisale se tai na pā-chukā ho yā jo kisi faisale ki wajh se chal na saka.

10.—Jo āsāñ se malfūz ho; jiske bolne meñ munh band na ho-jāe.

In open—Bar-mālā; nist tarah par ki khūb nazar pāre; chhipā-ke nālī; batāz-i-fāh; khulā-khuli.

Open, v. t. 1.—Kholnā; qufl khol d.; jangla wagaira haṭākar khol d.; jis kisi shai se kuchh band ho usko haṭākar khol d.

To open a door or gate—Darwāza yā phūṭak khol d.

2.—Muhir tor-kar khol d.

To open a letter—Khat ki mulir tor-kar use khol d.; band khat ko khol d.

3.—Jo ajzā nazdik nazdik hoñ nuko judā k.; kholnā.

To open the lips—Labon ko kholnā.—To open a book—Kitāb kholnā.

4.—Jis shai se koyī dūsrī shai chhipī ho use haṭākar khol d.

To open a pit—Janguli jāuwaron ke phānsāne ke liye jo khandaq banā ho

5.—Chir d.; khol d.; chhernā; nashtar d.; fāsd l. [use khol d.

To open a vein—Kisi rag ko khol d. (uski fāsd l.)—To open a boil—Phora ko

6.—Tor d.; phūr d.; shaq k.; do kar d. [chirnā (usmeñ nashtar d.).

The earth was opened in many places by an earthquake—Zalzale ki wajh se zamin bahuteri jagahon par phat gayī (shaq ho-gayī).

7.—Sāf kar d.; thokaron ko haṭākar durust k. [banā d.

To open a road—Sarak khol d.; jo kuchh thokar wagaira ho use nikākar sarak

8.—Phailānā.

To open the hand—Hāth phailānā.

9.—Kāg yā dāt wagaira haṭākar kholnā.

To open a bottle—Botal kholnā.

10.—Shurū' k.; āgāz k.; hālāt kā ibtidāan kahnā yā likhnā; ibti-

[dāan pesh k.

The Govt. Pleader *opened* the case on the part of the Crown—Wakil-i-Sarkār ne Sarkār ki jānīb se muqaddame ke ibtidāyi hā'āt bayān kiye.

11.—Kholnā; zāhir k.; fāsh k.; parda uthānā.

He *opened* his mind very freely—Usne apne dil kā hāl bahut hī jī khol-kar kahā.

12.—Faiyāz kar d.; sakhi banā d.

To *open* the heart—Dil ko faiyāz kar-d.

13.—Topon ko pahlī martaba chhorā.

[lagnū.

To *open* a heavy fire on the enemy—Dushman par bahut sī topon chhorne

14.—Shurū' k.; āgāz k.; jāri k.; qāim k.

To *open* a correspondence—Murāsālāt shurū' k.; khat-kitābat jāri k.—To *open* an account—Hisāb-kitāb shurū' yā qāim k.; lekhnā dālnā.

Open, v. i. 1.—Apnī tayīn khol d.; khul-jānā; judā ho-jānā; shaq ho-jānā.

The earth *opened*—Zamīn khul gayī (shaq hogayi yā phat gayī).

2.—Nazar parne lagnā; dekh parne lagnā.

The harbour *opened* to our view—Bandar ham logon ko nazar āne lagā.

3.—Shurū' h.; jāri h.; hone lagnā.

The sales of stock *opened* at par—Stock notes barābar par bikne lage.

Open-eyed, a. Jiskī ānkhen khulī rahi; hoshyār; khabar-dār; chaukas.

Open-handed, a. Sakhi; faiyāz; dast-kushūda; jo dene-lene mein khūch na rakkhe.

Open-hearted, a. Sāf-dil; jiske dil mein chhakkā-panjā na ho; be-riyā; be-makr-o-fireb; kushūda-dil; jundat-i-tab' r. w. [mukhā (mūnikā).

Opening, n. 1.—Khulī jagah; shigūf; rauzan; sūrākh; rakhsa; chhed;

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'; namūd-i-awwal; pahlā-zulhūr.

Openly, ad. 1.—Bār-i-ām; bar-malā; ba-tarz-i-fāsh; chhip-kar nahīn; poshida yā poshidagī mein nahīn; kuchh parda na rakkhe; bilā-ikhfā.

[yā sūrat tabdīl kiye.

2.—Sāf-sāf; sarīhī; be makr-o-riyā; begair dil mein kuchh rakkhe

Openness, n. Khulā rahnā yā khulā h.; kushādagī ikhfa talbis-i-sūrat ibhām yā tazabzub se barāat; safāyī; sāf-dili; itidāl—jaise āb-o-hawā kā.

Operate, v. i. 1.—Kām yā mihsat k.; 'amal k.; jismānī quwwat kām mein l.; kal kā zor lagānā.

2.—Munāsib jismānī tāsīr paidā k.; tabī'i yā qudratī natija paidā k.; insān ke jism par ba tarz-i-munāsib asar k.

3.—Dil par asar k.; dil par tāsīr paidā k.; muassir h.

4.—Insān ke jism par auzār (āle) ke zarī'e se 'amal-i-jarrāhī k.; chīr-phār k.; 'amal-i-jarrāhī k. [wuqū' mein lānā.

Operate, v. t. 1.—Paidā k. jaise asar; karānā; kisī natije kā bā'is h.; 2.—Kām mein lānā yā kām mein r.; chalānā.

To *operate* a machine—Kisī kal ko kām mein lānā yā chalānā.

Operation, n. 1.—'Amal; tāsīr; zor; jism kal yā 'aql kī kār-rawāyī; nafāz.

The effects of the *operation* of a medicine on the stomach—Mī'de par kisī dawā ke 'amal kī asar.—Manual *operation*—'Amal-i-dastī; hāth kī kām.—

The *operation* of motives, reasons, or arguments, on the mind—Dil par niyat wujūh yā dalā'il kī tāsīr.—Medicinal drugs of rare *operation*—Dawāen jinkā zor yā 'amal shūz (bahut kam) ho.—To come into *operation*—Nāfīz (jāri) h.

2.—Jo kuchh ho yā aujām pāye; kisī pakke mansūbe (pukhta tadhīr) kī natija; harī yā baharī fanj ke harakāt-o-sakanāt.

3.—'Amal-i-jarrāhī; chīr-phār; hāth se khwāh kisī auzār ke zarī'e se us 'amal kī k. jo insān ke jism ke kisī aise hisse kī sihat ke liye

maqsūd ho jismen maraz ho khwāh woli tūt-phūt gayā ho yā haqđi wagairā apuī jagah se haṭ gayi ho.

Operative, a. 1.—Jismen asar yā 'amal kī tūqat ho; jismāni yā 'aqli quwwat ko kām men lāne w.; tā-ir paidā karne men qawī.

2.—Kār-gar; muassir; munāsib tāsir paidā k. w.; jo tāsir maqsūd ho uskā paidā k. w.; nāfiz. [shai jisse koyi natija paidā ho.

Operator, n. 1.—'Amil; woh shakhs yā shai jo 'amal kare; shakhs yā

2.—Hāh yā āloñ ke zar'e se insān ke jism par 'amal k. w. mas-alan fassād ya'ūi fasd khohue w.; ehīr-phār k. w. jaise phore wagaire

kā; jarrāh; rag yā haqđi wagaira baithāhuc w.

Opinative, a. 1.—Apuī rāe par isrār ke sāth (haṭh se) qāim rahne w.; jo hāt pahle ji men sanā jāe usī par arā rahne w.; haṭṭhī; khud-rāe.

2.—Jiski bunyād maliz rāe par ho; khayālī; qiyāsī; zannī.

Opinion, n. 1.—Rāe; khayāl; qiyās; tajwiz; sanajh; pindār; dānist (jān yā hichār); kisi amr-i-tajwiz-talab kī nisbat rāe.

2.—Woh khayāl yā tasawwur jo dil men ashkhas yā naki sifāt kī nisbat qāim hotā hai; tashkhis; 'umda rāe; qadr; qadr-shināsi yā qadr-dāni.

He has won golden opinions—Logon kī rāe uski ubat 'umda hai.—A good or favourable opinion—'Umda khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā sanajh-

nā yā tasawwur k.—A bad opinion—Burā khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā na sanajhā.—A private opinion—Kisi kī nij kī rāe; kisi kā zātt khayāl.—However, I have no opinion of these things—Bahar-taqdir mujhe

3.—Mazhūt 'uqīla; mustaqil rāe yā tajwiz. [in bāton kī qadr nahīñ hai.

Religious opinions—Mazhūt mazhabī 'aqida.—Political opinion—Umūr-i-mulki kī nisbat mustaqil rāe yā tajwiz.

4.—(Law) Kisi amr-i-nizā'i kī nisbat kisi mujawwiz kī tajwiz.

Opinionate, a. Kaṭṭar; jo apuī rāe ko na ehlore; jo apuī hī tajwiz

Opinionated, a. par sūbit-qadmi se yā nā-munāsib tariq par qāim rāhe; haṭṭhī; jo apuī samajh par takiya kiye rāhe (arā rāhe).

Opinionative, a. Apuī rāe par isrār-i-nāwājib k. w.; jo pahle se qāim kī huyī rāe ko na ehlore; haṭṭhī; khud-rāe.

Opponent, a. 1.—Mukhālafat par māil; mukhālif; khilāf; zidd; mutazād.

2.—Sāmne (muqābil men) wāqi'; sāmne yā muqābale men.

Opponent, n. 1.—Mukhālafat k. w.; mukhālif; dushman; bagī; harif.

2.—Zabāni bahs yā munāzare men i'tirāz k. w.; fariq-i-mukhālif; fariq-i-sāni.

Opportune, a. Waqt-i-munāsib par maujūd; mauqā'-i-munāsib par khwāh

zarūrat ke waqt muhaiyā yā phir zuhūr men āne w.; mauq'e kā; bar-waqt; munāsib; shāista; jaisā chāhiye waisā. [chāhiye usī waqt.

Opportunately, ad. Mauq'e par; waqt-i-munāsib par; 'uñ waqt par; jis waqt

Opportunity, n. 1.—Munāsili yā subhite kā waqt; waqt jo kām nikālne ke liye achchhā ho; achchhā waqt anr dūsrī achchhī bāteñ; mauqā'; mahāl; subhītā; gawī; ausar; fursat.

A wise man will make more opportunities than he finds—'Aql-mand ko jitne mauq'e hāth āte hāñ unse ziyāda mauq'e woh khud nikāl letā hai.—Neglect no opportunity of doing good—Neki kā koyi mauqā' hāth se na jāno do; jabhi ho sake tabhi neki karo. [ārām ho.

2.—Munāsib zarī'a; aisā wasila jisse suhulat ho; aisi tadbīr jisse I had no opportunity to send the letter—Us khat ke bhejne kā mujhe koyi

munāsib zarī'a na thā.—*Opportunities* rarely occur, or frequently offer—
Mauqe' (aehhehhe zarī'e) shāz milte yā aksar pesh āte haiñ,

Oppose, v. t. 1.—Muqābil meñ r.; ham-palla yā ham-waq'at karke tāsir ke rokue yā zāil karne ke liye kisi dūsre ke muqābale meñ r.

To *oppose* one argument to another—Ek bahs dūsri bahs ke muqābil pesh k. tāki bahs-i-mukhālīf rad ho-jāe.—I may, without presumption, *oppose* my single opinion to his.—*Locke*—Main bilā takabbur mahz apnī rāe ko uskī rāe ke muqābil kar saktī hūñ.

 With a direct or indirect object.

2.—Mukhālāfat k.; fauj bahs yā dūsri sabīlon se roknā; muqābala k.; muzāhamat k.; ta'arruz k.; i'tirāz k.; 'uzr k.; āf d.; rok d.; mānī' h.

 With a direct object.

The army *opposed* the progress of the enemy, but without success—Fauj ne dushman ko āge barhne se rokā par kāmyābi na hui.—Several members strenuously *opposed* the bill, but it passed—Kai meinbaron ne us musawwada-i-qānūn kī nisbat abiddat se mukhālāfat kī par woh manzūr hogayā.

3.—Rokuñ; is tarah roknā ki rukāwat ho-jāe.

The army was not able to *oppose* the progress of the enemy—Dushman ko āge barhne se woh fauj is tarah rok na saktī ki wāqī'ī rukāwat ho-jāe.—I am too weak to *oppose* your cunning. *Shak.*—Main iqadar kamzor hūñ kī tumbhārī chālāki mere roke ruk nahīñ saktī.

4.—Kisi ke sāmne r.; kisi ke muqābil (muqābale meñ) r. [khālāfat k.

Oppose, v. i. Munāzare (zabānī bahs) meñ kisi kī nisbat i'tirāz yā mu-
Opposer, n. Muqābala k. w.; farīq-i-mukhālīf; farīq-i-sānī; nsūl munā-
zare yā bahs meñ khilāf; mukhālīf yā mukhālāfat k. w.; harīf.

Opposite, a. 1.—Dūsre ke muqābil wāqī'; sāmne kharā yā wāqī'; dū-
ba-dū; sāmne; āge; jiskā muḥ dūsre ke sāmne ho; mahāzī.

 Often with *to*.

He has a house *opposite* to the church—Girjā ke sāmne (usko muqābil yā ma-
hāzī) uskī ek makān hai.—Rāmanagar lies on the *opposite* side of the Gan-
ges.—Rāmanagar daryā-i-Gang ke mahāzī (sāmne) wāqī' hai. [w.; ultā.

2.—Mukhālīf; mutazād; bar-'aks; dūsre se kuchh munāsabat na r.

 “Usually with *to*; applied to effects or tendencies, to signification, feeling, and the like.” *Webster*.

3.—Khilāf; mutazād; bar-'aks.

[kalimāt-i-mutazād.

Words of *opposite* significations—Alfāz jinke ma'nī bāham mukhālīf hon;

Opposite, n. 1.—Muzāhamat yā mukhālāfat k. w.; muqābala k. w.; harīf;

2.—Amr-i-mukhālīf; woh bāt jo kisi dūsri bāt ke khilāf ho. [dushman.

Oppositely, ad. 1.—Sāmne; ek dūsre ke muqābil.

2.—Ultā; mukhālīf; ek dūsre ke khilāf.

Opposition, n. 1.—Kisi dūsre ke muqābil (muqābale meñ) wāqī' h.; kisi dūsre ko sāmne yā mahāzī kharā rahnā.

The *opposition* of two buildings—Do 'imāraton kī ek dūsre ke mahāze (muqābil yā sāmne) h. [fat; i'tirāz; tardīd.

2.—Ikhtilāf; rokue bāz rakhne yā zāil karne kī koshish; mukhālā-

He makes *opposition* to the measure—Usko us tajwiz kī nisbat ikhtilāf hai.

The bill passed without *opposition*—Woh musawwada-i-qānūn bilā-ta'arruz manzūr hogayā.—Will any *opposition* be made to the suit?—Kya us nālīsh

3.—Sadd-i-rāh; rukāwat.

[kī tardīd (jawāb-dihī) hogi?

The river meets with no *opposition* in its course to the ocean—Woh daryā be rukāwat bahkar samundar meñ mil jātā hai.

4.—Muqābala; muqāwamat; rok-ṭok.

The *opposition* of enemies—Dushmanon kā muqābala.

5.—Ikhtilāf; usūl meñ ikhtilāf (tanāquz yā takhāluf); bar-gashtagī. The *opposition* of the heart to the laws of God—Qawānu-i-rabbāni se dil ki

6.—Naʿ-nuqsān tajwīz yā irāde meñ ikhtilāf. [bargashtagī.

The two parties are in *opposition* to each other—Fariqain meñ bāham ikhtilāf hai. [kā h.

7.—Maʿnī mafhūm yā matlab meñ ikhtilāf; maʿnī kā tarah tarah. One term used in *opposition* to another—Ek lafz jiskā istiʿmāl dūse ke khilāf ho.

8.—Tanāquz; gair-munāsabat; ikhtilāf; tardid.

9.—Mukhālifin ki majmūʿi jamʿat; jumla mukhālifin; Inglīstān meñ Pārliment ke woh arākin jo wuzarā ke khilāf hon

Oppress, v. t. 1.—Dabā d.; sakhtī be-rahmī yā be-insāfi se dabānā; zer-dast k.; aisi bāton kā bojh dālnā jo khilāf-i-aql hon; nā-munāsabat sakhtī yā shiddat se pesh ānā (bartāw yā sulūk k.;) jaur-o-jafā yā zulm k.; majbūr k.; tang k.; izā d.; satānā; taʿaddī k.

To *oppress* a nation with taxes—Kisi qaum ko nā-munāsib mahsūlon se tang k.

2.—Maglūb k.; kisi ehiz ke bojh se dabā d.; zer k.

To be *oppressed* with grief—Ranj ke galabe se dab uṭhnā; ranj se dab uṭhnā.

3.—Girān-bār h. yā guzar-nā; kisi shai par bojh ki tarah par-nā. [hai.

Excess of food *oppresses* the stomach—Gizā ki ziyādati miʿdo ko girān-bār hoti

Oppressed, a. 1.—Mazlūm; jaur-rasīda; jafā-kashīda; sitam-rasīda; dabā yā dabā huā; hojā huā; maglūb; kisi qahr meñ parā huā.

Oppression, n. 1.—Dabānā; zer k.; nā-munāsib taklif bojh yā mihnat dālnā; bejā nuqsān k.; zulm; tashaddud; be-rahmī; jaur-o-jafā; sitam; kharāj yā khidmat kā nā-munāsib bojh dālnā.

2.—Taklif; mazlūm yā maglūb hone ki hālat.

3.—Woh shai jiskā bojh parē; sakhtī; be-insāfi; be-rahmī; shiddat yā tashaddud. [māndagī.

4.—Jism yā dil par bojh; pazhmurdagī; girānī; āskat; kāhili;

Oppressive, a. 1.—Nihāyat hī girān-bār; jiskā bojh munāsib tarīq par uṭh na sake; nihāyat hī shadīd yā sakht; itnī sakht ki insāfan wājib

Oppressive taxes—Aise mahsūl jo bahut hī girān-bār hon. [ua ho.

2.—Jo zulm ki niyat se ho; zulmāna; jābirāna.

Oppressive commands—Jābirāna ahkān. [shadīd; sakht.

3.—Bhāri; girān-bār; apne bojh se dabā d. w.; nihāyat darje kā

Oppressive grief—Sakht yā shadīd mātām khwāh raaj.

Oppressor, n. Zulm karne yā dabāne w.; jo dūstroñ par gair-wājib bojh dīle; zālīm; sitamgar yā sitam-gār; jafā-kār; jafā-pesha; bidʿatī; jābir; zabar-dast; mardum-āzār.

Opprobrious, a. 1.—Jisse malāmat yā ihānat zāhir ho; malāmatī aur tabqīrī; zalīl aur fuhsh; dushnām-āmez; jismeñ gāliyāñ milī hon; kharāb; zabūn; saqt; fuhsh tamaskhur se bharā huā.

Opprobrious language—ʿIbārat jisse malāmat yā ihānat zāhir ho; fuhsh yā

kharāb ʿibārat.—*Opprobrious* words—Zalīl aur fuhsh kalimāt; zabūn bāteū.

2.—Badnām; ruswā; haqīr; makrūh; bad; burā.

An *opprobrious* name—Badnām nām; nām jiski ruswāyī ho.

Opprobrium, n. Ihānat yā hiqārat se milī buyī malāmat yā sarzanish; ruswāyī; bad-nāmī; be-ābrūyī.

Option, n. 1.—Pasand karne kâ ikhtiyār; pasand yā intikḥāb kâ istih-gāq; pasand; intikḥāb; tarjih (ek ko dūstre se achchhā samajhnā).

We leave this to your own *option*—Yah bāt ham-log tumhārī hī pasand par chhoṛ dete haiṁ (is amr kī nisbat tumko ikhtiyār hai jaisā chāho waisā karo).

2.—Chāhnā yā chāh; khwāhish.

“*Option* is liberty to choose, and has respect to freedom from external constraint in the act of choosing; *choice* is an act of the will itself. We leave a thing to a man's *option*, and he makes his *choice*.” *Webster*.

Optional, a. 1.—Kisī kī khwāhish yā pasand par maṅgūf (muḥasir yā chhūṭā hnā); tarjih dene par maṅgūf; ikhtiyārī; kisī kī khwāhish yā pasand ke mutābiq h. w.; kisī ke chāhne yā na chāhne par chhūṭā huā.

It is *optional* with you to go or stay—Jānā yā ṭhahānā tumhāro liye ikhtiyārī hai (chāho tum jāo chāho na jāo).

2.—Jiske rū se kisī amr kâ ikhtiyār hāsil ho; jiske mutābiq pasand yā nā-pasand kâ ikhtiyār ho; kisī bāt ko dūstre kī pasand par chhoṛ d. w.; ikhtiyārī.

The order for the witness's attendance was *optional*—Us hukm ko rū se gawāh ko ikhtiyār thā ki hāzir ho yā na ho.—Registrations of documents are either *optional* or compulsory—Daatīwezōn kī rajistārī yā to ikhtiyārī hoī hai

Opulence, n. Daulat; māl; hashmat; dhun; tawangarī. [yā kizimī.

Opulent, a. Jiske pās barī mu'ishat yā jāedād ho; daulat-mand; māl-dār; tawangar.

Or, conj. Is lafz se yah samjhnā jātā hai ki do bātoṁ ke darmiyān karne wāle ko ikhtiyār hai ki chāhe ek kare yā dūsrī par donoṁ nahīṁ.

You may read or write—Tum ko ikhtiyār hai ki paṛho yā likho; chāho paṛho

It corresponds to *either*. [chāho likho.

Oral, a. Muḥ se kahī hui; malfūzī; likhī (tahrirī) nahīṁ; zabānī; lisānī; taqrirī.

Oral traditions—Zabānī rawāyateṁ; rawāyāt-i-tahrirī nahīṁ.—*Oral testimony*—Shahādāt-i-zabānī (lisānī yā tahrirī nahīṁ). [bol-kar.

Orally, ad. Zabānī; likh-kar nahīṁ; tahrir ke zarf'e se nahīṁ; muḥ se;

Oration, n. Woh taqrir jo khush-bayānī ke sāth kisī khās maṅg'e masalan kisī mutawaffā kī tajhiz-o-tukfīn khwāh kisī sāl-girah yā isī qism ke aur maṅg'oṁ par kī jāe; khush-taqrirī ke sāth wa'z yā bayān.

“Distinguished from an argument or plea delivered in court, from a speech made off-hand, &c.” *Webster*.

Orator, n. 1.—Woh shakhs jo kisī khās maṅg'e par kisī bare sānihe kī kaifiyat 'awām ke rū-ba-barū khūb shadd-o-mud ke sāth (barhā ke yā dhūm-dhūm se) hayān kare.

2.—Woh shakhs jo bār-i-'ām fusāhat-o-balāgat se taqrir kare; woh shakhs jo 'awām ko rū-ba-rū khush-bayānī ke hīe mashhūr ho; sakhsun-pardāz; muqarrir; jiskā laqlaqa khūb durust ho; khush-bayān yā khush-taqrir. [bārī.

Orchard, n. Bāg; mewa-bāg; jis bāg meṁ khās-kar phaldār darakht hoṁ;

Ordeal, n. 1.—Kisī shakhs kī mujrimī yā be-gunnāhī kī tanqīl kā qadīm tariq. [ke sāth (khūb thoṁk-bajākar) jāuch-partāl.

2.—Sakht imtihān; āzmāish jismeṁ sakhti dekhlayī jāo; barī sihat

Order, n. 1.—Chizon kī bā-qā'ida yā silsila-wār tartīb; tartīb; nazm; kisī shai kā qā'ide ke mutābiq yā ba-tarz-i-mu'ayan paiham rakkhā-

A word of *extensive application*. [jānā.

The order of troops—Sipāhiyon ki anf-bandī.—The order of books in a library—Kutub-ḵhāne meḥ kitāboḥ ki tartib.—Good order is the foundation of all good things—Burke.—Sab aḥchhi bātoḥ ki bunyād husn-i-intizām hai.

2.—Durusti; munāsib hālāt; ma'mūlī hālāt; woh hālāt jo bonī chāhiye; munāsib sūrat.

The muskets are all in good order—Sab bandūqeh aḥchhi hālāt meḥ (durust) haiḥ.—The bodily organs are in order—Jismāni quwwateḥ aḥchhi hālāt meḥ haiḥ ya'ni koyī maraz wagaira laḥiq nahiḥ hai.

3.—Munāzare ke qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq us amr par sābit-qadam rahnā jiskī bahs pesh ho.

The member is not in order—Woh member qā'ide ke mutābiq amr-i-nizā'i par sābit-qadam nahiḥ hai (usko chhor kar dūsi bā: par bahs kar rahā hai).

4.—Kārawāyī kā ma'mūlī (mu'ayan yā ba'idhā huā) tariq.

The motion is not in order—Yah tahrir qā'ide ke mutābiq nahiḥ hai.

5.—Nizām; silsila; kārawāyī yā 'amal kā mustaqil tariq.

This is against the natural order of things—Yah bāt nizām-i-qudratī ke ḵhilāf hai.—It could not occur in the order of nature—Qudratī silsile ke lihāz se is bāt kā wuqū' nahiḥ ho-saktā thā.

6.—Hukm; farmāu; irshād; hākim ki (hākimāna) hidāyat

The magistrate has made an order to arrest the murderer—Majistret ne us ḵhūnī ki giriftārī kā hukm diyā hai.—The general gave orders to march—Jarnail sāhib ne kūch kā hukm diyā.

7.—Jiske rū se kārawāyī kā koyī tariq muqarrar kiyā jāe; nazm-o-nasq kā qā'ida; qā'ida jo nāfiz yā qāim ho; qā'ida; zābita; sarishta; qānūn; usūl.

The rules and orders of a legislative house—Majma'-i-wazī'ān-i-qawānīn ke [qawā'id-o-zawābit.

8.—Intizām; band-o-bast.

The meeting was turbulent; it was impossible to keep order—Woh majma' hangāma-ḵhez thā libāzā band-o-bast (intizām) kā qāim r. mumkin na thā.

9.—Chizoḥ ke ḵharid karne yā māl ke baham pahuḥchāne kā hukm; farmāish; rupaye dene kā tahrirī hukm.

10.—Darja; rutba; tabqa; qism; guroh; jamā'at.

The higher or lower orders of society—Darja-i-ā'lā yā adnā ke log; baḡo yā chhoḡo log; sharif yā razil log.—The order of nobles—Amirōḥ kā tabqa.—

Military orders—Ahl-i-saif (jangī logoḥ) kā darja yā unki jamā'at.

11.—Mazhabī jamā'at; mazhabī firqa yā guroh; mazhabī silsila; panth; kisi ḵhās 'uqīde ke log. [gurū; swāmī; āchārī; pīr; murshid; hādī.

The head of a religious order—Kisi mazhabī firqe yā guroh kā āḡaz; mahant;

12.—Zarūrī tadbīr; zarūrī ihtiyāt; fikr.

Take order for the safety of the soldiers—Sipāhiyon ki hifāzat ki tadbīr karo.

General orders—Jarnailī hukm; woh hukm jo fauji afsar-i-ā'lā ki taraf se fauj ke logoḥ ke nām jāri hote haiḥ.—In order—Ba-garaz; garaz se; maqsad se; kisi bāt ke anjām ke liye; tāki koyī amr ho.—Order of the day—Woh kām jo majma'-i-wazī'ān-i-qawānīn meḥ kisi ḵhās roz ke liye silsilawār muqarrar kiye jāte haiḥ.

Order, v. l. 1.—Tartib d.; murattab k.; tartib yā silsile se r.; qā'ide ke mutābiq durust kar-d.; silsila-wār yā kisi ḵhās maqsad ke liye durust k.; sudhārnā; intizām-o-insirām ke liye bā-qā'ida kar-d.

To order domestic affairs with prudence.—Ghar ke kāmōḥ ko 'aql-mandī se su-

2.—Kisi ko koyī hukm d.; irshād k.; farmāu; hidāyat k. [dhārnā.

3.—Mazhabī silsile meñ dākhil k.; pādri banānā.

4.—Ihtimām k.; chulānū; baud-o-bast k.; intizām k.

Order, *v. i.* Hukm d.; irshād k. [darham-barham.

Orderless, *a.* Be-tartīb; gair-murattab; be-qā'ida; qā'ide ke k̄bilāf;

Orderly, *a.* 1.—Tartīb se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār.

2.—Intizām yā qā'ide kā lihāz r. w.

3.—Jo dhūm-dhām na kare; jo chup-chāp rahe; jo thekāne se rahe; iḥāte se torā-kar nikal na jāne w.

Orderly children—Laṛke jo dhūm-dhām na machāyeñ (chup-chāp raheñ).—

Orderly cattle—Maweshi jo torā-kar apñi jagah se chale na jāyā karōñ.

4.—Jo husn-uslūh se ho; jo 'umda tartīb silsila yā qā'ide se ho; jismeñ intizām aur qā'ide kā lihāz rahe; jismeñ shor-sharāba yā bad-uzmī ho. [qā'idn; barābar; thekāne se.

Orderly, *ad.* Qā'ide se; jo silsila muqarrar ho uske mutābiq; bā-

An orderly march—Kūch jo intizām aur qā'ide se ho.

Ordinal, *a.* Jo tartīb yā silsila-i-mu'ayyan batlāye. [tisrā] wagaira.

Ordinal numbers—Ā'dād-i-sifāt jaise awwal duwvum siwum (pahilā dāsra

Ordinance, *n.* Qā'ida jo hākim ki taraf se muqarrar kiyā jāo; kār-rawāyi kā dawāmi qā'ida; āyin; qānūn; hukm; fatwā.

Ordinarily, *ad.* Qā'ida-i-mu'ayyana ke mutābiq; zābita-i-mu'ayyan ke rū se; 'umūman; aksar; beshtar; bahuteri hālatoñ meñ.

Ordinary, *a.* 1.—Jo qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq ho; silsila-wār; ma'mūlī; 'ām; dastūr ke mutābiq; rasmi; rāij; murawwaj.

The ordinary forms of law or justice—Āyin yā iurāf ke ma'mūli zawābit.

2.—Ma'mūli darje kā; buzurg yā muḥtāz nahīñ; 'umdagī meñ dūroñ se baḥ-kar. [baḥ-kar hoñ

Men of ordinary judgment—'Ām tamiz ke log; log jo samajh meñ dūroñ se

3.—Ma'mūli; rasmi.

Ordinary conversation—Ma'mūli bātehit.

4.—Ādnā; jismeñ 'umdagī kam ho.

That is an ordinary book—Woh to ek ādnā kitāb hai.

5.—Khūb-sūrat khūb-rū jamil yā hasin nahīñ; dekhnaḥk nahīñ; sāda; be-namak; be-raunaq; jismeñ zāhiri husn na ho; kam-rū.

An ordinary woman—'Aurat jo hasin na ho; kam-ru 'aurat.—An ordinary face

—Chihra jispar namak (raunaq āb yā husn) na ho.—Ordinary original

jurisdiction (Law)—Samā'at-i-ibtidāyi kā woh iḥtiyār jo kisī 'adūlat ko fi-nāsihi hāsil ho aur 'arizi taur par 'atā na huā ho.

Ordinary, *n.* 1.—(Law) Woh hākim jisko ibtidāyi muqaddamāt ki samā'at kā iḥtiyār istiḥqāq ke rū se hāsil ho na ba-zari'a-i-tafwiz.

2.—Woh shai jo 'umūman musta'mal ho (kāmi meñ āti ho).

3.—Woh makān jahāñ pūre khāne ki qinut kisi sharh-i-mu'ayyan ke mutābiq li-jāti ho ya'nī khāne ke har ek shai ki qimat khāne wāle ko judi judi deni na pare; woh khāne ki chizeñ jo is qism ko kār-khāne meñ milti haiñ.

In ordinary—Wāqi'i aur hamesha kām k. w.; auqāt-i-mu'ayyan par hāzir rah kar kām k. w.—A physician in ordinary—Woh tabib jo kisi amir ke pās

hamesha yā auqāt-i-mu'ayyan par hāzir rah-kar 'ilāj wagaira kiyā kare.—An

embassador in ordinary—Woh safir jo kisi mulk-i-gair ke bādshāh ko huzūr

ORE TENUS, [Lat.] Zabāni; lisānī.

[hamesha hāzir rahe.

Organ, n. 1.—Woh āla yā zarī'a jisse koyī kār-i-āham ho yā maqsad-i-'azīm hāsil ho khusūsan kisi jāndār kā woh khlīqī hissa jisse koyī aisā kḥās kām ho jo us jāndār kī zindāgī yā taudurusti ke qāim rahne ke liye zarūr ho; quwwat.

The tongue is the *organ* of speech—Zabān āla-i-kalām hai.—The muscles are the *organs* of motion—Paṭṭhe ālāt-i-harakat hai; ā'sūb ke zarī'e se harakat hotī hai.

[bat wagairā] kā zarī'a.

2.—Do shakhsōn yā jamā'atōn ke darmiyān murāsālāt (khat-kitā-

3.—Arganūn yā argan; ek nihāyat kḥush-āwāz (surilā) bāja.

Organize, v. t. 1.—Munāsib quwwatōn se tarkib d.; munāsib quwwatōn d.; is tarah banānā kī ek juz dūse juz ke sāth 'amal kar-sake.

2.—Munāsib hissōn par taqsim karke har ek ke hasb-i-hāl ahl-kār mūqarrar k. tāki kul kī kār-rawāyī bataur ek majmū'ī jamā'at ke To *organize* a party—Qā'idē yā silsile se ek guroh yā jamā'at qāim k. [ho-sake.]

“Applied to products of the human intellect, or to human institutions, as a science, a government, an army, and the like.” *Webster*.

Orient, a. 1.—Namūd h. w.; nikalne w.; bar-āmad h. w. jaise sūraj.

2.—Mashriqī; sharqī; pūrbi.

3.—Chamkila; durakhsbān; ābdār; chamaktā huā; jagjagātā huā; nihāyat 'umda; ā'lā qism k.; kāmīl; pūrā.

Pearls round and *orient*—Gol aur ābdār motī.

Orient, n. 1.—Ufuq kā woh hissa jahān subh ko sūraj pahle namūd hotā hai; pūrāb; mashriq yā sharq. [the; shāistagī kī ibtidāyī jagah.

2.—Asia ke mulk; woh maqām jahān awāil meṅ log mubazzab

Oriental, a. 1.—Sharqī; mashriqī; pūrbi; pūrāb kā.

“Opposed to *occidental* or *western*.”

2.—Pūrāb se nikalne w.; pūrāb meṅ wāqī'. [i-sharq.

Oriental, n. Duuyā ke kisi pūrbi (sharqī) hisse kā rahne w.; mutawattin-

Orientalist, n. 1.—Duuyā ke sharqī hissōn kā bāshinda; pūrāb kā rahne w.

2.—Woh shakhs jo pūrāb (Asia ke mulkōn) kī zabāneṅ aur wahān kā 'ilm-i-adab khūb jāntā ho.

Orifice, n. Kisi nāl yā dūse jauf kā muṅh yā sūrākh; muṅh; sūrākh.

The *orifice* of a wound—Zakhm kā muṅh; dahan-i-zakhm.—The *orifice* of an artery—Shiryān kā muṅh.

[ish; āgāz; shurū'.

Origin, n. 1.—Kisi shai kā wujūd-i-awwal (uski ibtidā); masdar; paidā-

2.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai ibtidāan nikle; chashma yā sarchashma; bā'is; sabab; bunyād; jisse kisi shai kā wujūd yā āgāz ho; jar; nasl; nizhād; asliyat; nasab.

Original, n. Woh shai jo apnī ham-qism chīzōn se muqaddam ho; pahli part; woh shai jisse koyī naql yā tarjama murattab ho yā jiskī shabih qalam chhāpe yā dūsrī sabīl se banāyī jāe; asl; musawwada.

The translation is not equal to the *original*—Tarjama asl ke barābar nahīn hai.—If the *original* can not be produced, an authenticated copy will be

allowed—Agar asl kagaz (woh kagaz jo ibtidāan murattab huā ho) pesh nahīn ho-saktā to naql-i-musaddaqa manzūr kī-jūegī.

Original, a. 1.—Silsile yā tartīb meṅ sab se muqaddam; auroṅ se pahle; ibtidāyī; awwalīn; aslī; shurū' kī.

The *original* laws of a country—Kisi mulk ke ibtidāyī (aslī yā sab se pahle ke)

2.—Jiskā tarjama na huā ho; jise musannif kām meṅ lāyā ho;

“Said of a language.” [musṭa'mala-i-musannif.

The *original* text of Manū — Manū ki asli 'ibārat ya'nī uskā tarjama nahīn.

3.—Jismen naye naye khayālāt ke ijād karne ki quwwat ho;

An *original* genius — Aisi zihūyat jo naye khayālāt paidā kar-sake. [mukhtarī.

Originality, *n.* Asl yā muqaddam h.; asliyat yā taqaddum.

Originally, *ad.* 1.—Shurū' se; ibtidā se; fi-aslihi.

2.—Pahle; pahle-pahal; ibtidāan; shurū' mein.

3.—Musannif-i-awwal ki taraf se; banāne ke waqt.

A book *originally* written by another hand — Kitāb jise uske banne hi ke waqt dūhre shakhs ne likhi ho ya'nī jise musannif ne apne hāth se na likhi ho.

Originate, *v. t.* Kisī shai ki bunyād dālnā (usko shurū' k.); hastī mein lānā; wujūd d. yā wujūd mein lānā; binā paidā k.; ibtidāan paidā k.; zuhūr mein lānā yā karānā. [bunyād parnā; nikalnā.

Originate, *v. i.* Hastī mein ānā; wujūd pakarnā; shurū' h.; hone lagnā;

The scheme *originated* with the magistrate — Us tajwiz ki bunyād sāhib-i-majistret se pari.—It *originated* in pure benevolence — Uski ibtidā mahiz khair-khawāna hui. [bunyād dāhne w.

Originator, *n.* Bānī; bānī-mahānī; bādī; shurū k.-w.; ibtidā karne yā

ORIGO M.LI, (Lat.) Badī ki jar; kisī burāyī ki bunyād; binā-i-fasād.

Ornament, *n.* Ārāish ki chiz; jisse zebāish yā husn ki taraqqī ho; ārāish; sajawat; woh chiz jiske bā'is se dūsrī chiz dekhne mein ziyāda khūb-sūrat ma'lūm ho yā jisko usse zināt ho; zewar; gahnā.

The ornaments of the legs — Woh chizeñ jo pairoñ mein zināt ke liye pahni jāti hūñ masalan kare chhore pāzeb wagaira; pair mein pahinne ke zewarāt (galne).

 Jewels are ornaments of dress in which the *precious stones* form

Ornament, *v. t.* Ārāista k.; ārāish d.; sajunā; sañwārnā. [a principal part.

Ornamental, *a.* Muzaiyib; ārāish-dih; jisse khūb-sūrtī barh-jāe; jisse ārāish ho; khush-numā; zeb-dih; zināt-bakhs; sajawat ke liye.

Orphan, *n.* Woh larḳā jiske bāp aur māñ donoñ margaye hoñ; yatīm; be-mādar-o-pidar; be māñ-bāp kā; be bāp kā yā be māñ kā.

Orphan, *a.* Wālidain se mahrūm kiya gayā; yatīmāna.

Orphan, *v. t.* Yatīm banānā; be bāp-māñ kā kar-d.

Orphanage, *n.* Yatīmī; yatīm hone ki hālat.

Orthodox, *n.* Mazhabī 'uqide mein pakkā; mazhabī kitāhoñ ke aslī usūl par i'tiqād r.-w.; dīn-dār; imāndār; apne mazhab kā barā pā-band (nihāyat mu'taqid); kāfir mulhid yā nāstik nahīn.

An *orthodox* Hindū — Pakkā Hindū; mazhab-i-Hindū kā nihāyat pā-band.—

An *orthodox* Mussulman — Dīn-i-Islām mein pakkā; Muslim.—An *orthodox* Christian — Dīn-i-'Isawī kā pakkā mu'taqid.

Oscillate, *v. i.* Āge-pīchhe jumbish k.; jhūlnā; hudūd-i-mu'ayyana ke andar tabdīl yā kam-o-besh h. [guyā yā zābir kiya hūā.

Ostensible, *a.* Jo dekh pare; zāhirī; numāyān; dekhlayū bayān kiya

An *ostensible* reason — Wajh-i-zāhirī; zāhirī sabab. [mein.

Ostensibly, *ad.* Ba-asbāb-i-zāhir; zāhir mein; dekhne mein; bādiu-n-nazar

Ostentation, *n.* Belūda fuzūl yā lagw numāish; fukhr ki rāh se kisī shai ki numāish; kisī shai kā is garaz se dekhlnā ki dekhne-wāle ta'rīf yā khushāmad karen; ūm-ūm; namūd; numāish.

Ostentatious, *a.* Burī numāishi kā shāiq; numāish kā itnā mushtāq ki logoñ ko burā ma'lūm de; khud-sanā; khud-farosh; jisse numāish yā khud-sanāyī pāyī jāe.

Other, pron. and a. l.—Jis shai kī sarāhat ho-chuki ho usse mukhtalif; ek hī nahīn; yaksān nahīn; ham-shukl nahīn; ek qism kā nahīn; zāid; minjumla do ke dūsrā; digar; gair; dūsrā.

2.—Yah nahīn balki uske khilāf; sāmne yā uske muqābil.

The other side of a river—Daryā kī samt-i-muqābil; daryā ke is pār nahīn balki uspār.—*The other day*—Kisi guzre zamāne meṁ jo ba'id na ho par is bāt kā thekānā na ho ki woh kab guzar gayā; bahut 'arṣa nahīn guzrā; thoṛo dīn huyē; do ek dīn huyē.

Otherwise, ad. Ba-tarz-i-digar; aur tarah par; aur hālatoṁ meṁ; dūsrī sūrat-oṁ meṁ; aur hātoṁ meṁ; aur umūr meṁ; warna; wagar na; wa-illā; nahīn to. [chāhiye; zarūrī yā wājib hai.

Ought, v. imp.; pp. or auxiliary, Muṁāsib hai; laiq yā shāyān hai; Oust, v. t. Be-dakhl k.; nikāl d.; kisi kā qabza uṭhā d.

Ouster, n. Be-dakhlī; ikhrīj; qabze kā le l. (usse mahrum kar-d.).

Out, ad. l.—[Opposed to *in* or *within*] Bāhar; berūn; bāharī taraf; andar yā bhitar nahīn; kisi ghiri huyī jagah yā hadd-i-mu'aiyan ke bāhar. Yah lafz bahut se khās khās ma'nōn meṁ isti'māl kiyā jātā hai jaisā zail-se sābit hotā hai :—

(a) Bāhar; ghar par nahīn; makān par nahīn.—*The master of the house is out*—Sāhib-i-khāna ghar par nahīn hai (bāhar gaye hai). (b) Khul jāne yā fāsh hone ki hālat meṁ.—*The secret is out*—Woh bhied khul gayā (zāhir yā fāsh ho gayā). (c) Makhlī nahīn; poshida yā chhipā nahīn; pardo meṁ nahīn. (d) Bujhā; gul; jaltā nahīn; raushan nahīn.—*The fire is out*—Āg bujh gayī.—*The candle is out*—Chirāg gul ho-gayā. (e) Khareh yā khālī ho-jānā; chuk jānā.—*The wine is out*—Sharāb khareh ho gayī. (f) Kisi shai kā na rahuā.—*We are out of bread corn*—Ham logoṁ ke pās rotī banāne kā gallā nahīn hai. (g) Muhtājī meṁ; maqrūz; khareh kiye huyē; kami meṁ; muqsām uṭhāye huyē; ghāṭe meṁ.—*He was out of pocket*—Uskā jeb khālī thā (uske pās jo kuehh thā woh khareh ho-gayā thā)—*He was out fifty rupees*—Woh pachās rupaye qarz rakhatā thā.—(h) 'Uḥde par māmūr nahīn; bekār; kām se nahīn; kām se lagā nahīn.—*I care not who is in or who is out*—Mujhe iski parwāh nahīn hai ki kaun bā-kār hai yā kaun be-kār ('uḥde par māmūr hai yā gair-māmūr).—*He is out of business*—Woh bekār hai (uskā kām band hai).—(i) Bāhar; ghar par nahīn; kisi jaise tamāshe yā numāish wagnāra meṁ.—*He was not out to-day*—Woh āj ghar se bāhar na niklā ya'nī sair-o-tamāshe wagnāra ko liyo nahīn na gayā.—*The man was out in a frolic last night*—Woh sh-kha kal rāt ko nahīn bāhar gāne-bājāne meṁ sharik thā.—(j) Ākhir-tak; bi-l-kul; tamām-tar; tamām 'arṣe meṁ.—*To sleep out the whole morning*—Subh kī sarā waqt so ke bitānā.—*Hear me out*—Meri bāt ākhir tak (kul) sun lo.—(k) Khul ke; qahqaha mār-ke; be-tahāshā; ji khol-kar; bilā rukāwaṭ; khilkhilāke; is tarah ki sunāyi de; durakhshab; chamūcham; khūb.—*To laugh out*—Qahqaha mār-ke hasnā; khilkhilā uṭhnā.—*To shine out*—Chamūcham chamaknā.—(l) Mālik ke pās (qabzo yā hāth meṁ) nahīn.—*The land is out upon a lease*—Woh zamīn dūsrē ke qabze meṁ theke par hai.—(m) Jānib-i-khatā; sahīh nahīn; silikat par nahīn; chūk (khatā yā galatī) k. w.—*He is always out in his calculations*—Woh hamesha apne hisāb meṁ galatī kartā hai.—(n) Hairāto; pareshān; uljhan yā uljhāw meṁ; ghabrahāt meṁ—I

have forgot my part and I am out—Apne muta'ellig kā kām main bhūl gayā aur hairān (ghabrāyā) hūn.—(o) Panāh meñ yā sarposh ke andar nahiñ; dhaupā yā ehhipā nahiñ; phatē kapre palme huye.—To be out at the knees or elbows—Ghuṭuon yā kulniyon ko ehhipāye na rahū; phatē-ehitē kapre palme rahū.—(p) Dūr; dūr ho; chālā jā; nikal jā.—Out and out—Bi-l-kul; tamāntar; be kuchh bāqī rakkhe.—Out of—Yah mulhāwara ibtidā bunyād yā masdar par dalālat kartā hai ya'nī us shai par jisse koyī dūsrī shai nikle.—Plants grow out of the earth—Paudhe zamīn se nikalte haiñ.—He paid me out of his own funds—Usne apne hī sarmāye se mujhe rupaye diye.

2.—Natiñ; maūlkār; jisse wajh-i-tahrīk zarī'a yā sabab zāhir ho. A thing is done out of envy, spite, or ambition—Koyī bāt qāh kine yā hausale 3.—Aśl kī naql; kisi 'ihārat kā i'āda. [ke sabab se kī-jāti hai.

Equivalent to *from*.

To cite or copy out of Horace—Horace kī 'ihārat kā i'āda k. yā usse naql k.

4.—Kisi jagah se chale jānā; andar yā bhitār na h.

Out of the house—Makān meñ nahiñ.

5.—Chhutkārā; najāt; mukhlasi; rihāyī.

To be delivered out of afflictions—Raujōñ se chhutkārā (najāt) pānā.

6.—Ikhārij yā mustasūā kiya jānā; bar-tarfi; bar-gashtagi; inhirāf; 'adam-maujūdagi yā tark.

Out of favour—Nazrōñ se utrā yā girā huñ; maurid-i-'itib.—Out of use—Is-timāl meñ nahiñ; matrūku-l-isti'māl.—Out of place—Be-mauqā; be-mahal;

bejā.—Out of fashion—Gair-murawwaj; jāri (rāij) nahiñ.

7.—Tark yā inhirāf; munāsibāna lihāz meñ chūk jānā.

He will not be flattered or frightened out of his duty—Woh khusāmād yā khauf kī wajh se apne farz ke anjām se na chūkegā.—He attempted to laugh men out of virtue—Woh is bāt kī koshish meñ thā kī hañs-hañs-kar logōñ ko neki se munharif karā de.

8.—Jo bāt 'ām bā-qā'ida yā munāsib ho usse inhirāf; hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; behūdagi; khilāf-qā'idagi; be-'unwānī; gair-munāsabat.

Out of all rule—Bi-l-kul khilāf-i-qā'ida.—He is out of order—Woh pareshāu hai.

9.—Ma'mūlī yā aslī hālat par na rahū; abtar yā be-tartīb h.

The mouth is out of taste—Muñh kā maza apnī aslī hālat par nahiñ hai; muñh bad-maza hai.—The instrument is out of tune—Woh bāja be-sūrā ho-gayā (uskā sur bigar gayā). [dar na h.

10.—Kisi shai ke bāhar h; kisi shai ke hudūd-i-mu'ayyan ke an-To be out of hearing—Sannā'at ke bāhar h.; isqadar fāsile par h. ki bāt sun

na pāre.—Out of sight—Nazar ke bāhar; jise dekh na sakeñ.—Time out of mind—Zamāna jo yād na pāre; itne diuon kā ki woh yād na āye.

11.—Ziyādati; shiddat.

Equivalent to *beyond*.

They were astonished out of measure—We had se ziyāda mutahaiyar huye.

12.—Kisi shai kā bi-l-kul nikal jānā yā kuchh bāqī na rahū.

To be out of breath—Be-dam ho-jānā; dam kā bāqī na rahū.—Out of hope—Nā-ummed; yās kī hālat meñ.

Out of frame—Tartīb yā hālat-i-munāsib meñ nahiñ; darham-barham; mun-tashar; abtar; be-tartīb.—Out of hand—Fauran; bi-l-faur; bilā-tawaqquf; jhatpat.—Out of one's time—Bulūg ko pahunchā; nā-bāligi jāti rahī.—Out of print—Koyī kitāb wagaira jisqadar chhapī ho uskā sab bik jāne kī

wajh se bāzār meñ na h. ya'ni kharidāri ke liye na milnā.—*Out of season*—Wagt yā fasl-i-munāsib par nahīn; be-mansim; be-mauqa'; be-wagt; khilāf-i-mahal.—He is witty out of season—Uskī zarāfat khilāf-i-mahal (be-mauqa') hai.—The seed was sown out of season—Tuḡhm-rezi waqt-i-munāsib par na huī; bij be-wagt boye gaye.—*Out of sorts*—Nā-sāz; 'alīl; hīmār; bad-maza; munaggas.—*Out of temper*—Khijlāyā; barham yā barham-mizāj; ranjida; khafā; mukaddar.—*Out of tune*—(a) Surilā nahīn; aurdār nahīn; karakhī; be-mel; khush-āhang nahīn; jiski āwāz achchhī na ho.—Bells out of tune—Ghaṇṭe jinki āwāz karakhī ho (surilī na ho). (b) Khush-dīl nahīn; barham yā barham-mizāj nahīn; khijlāyā; jhunjlāyā; muntashir.—He is out of tune.—Woh khijhlāyā huā (khafā) hai; uskī mizāj barham hai.

Out-act, v. t. Ziyāda yā had se ziyāda k.; 'amal yā kām meñ barh jānā.

Out-balance, v. t. Wazn meñ barh jānā; wizu (tol) yā tāsir meñ kisī se barhkar h. [d.; kisī se barhkar qimat deue par āmāda h.

Out-bid, v. t. Ziyāda boli holnā; dūse ke muqābale meñ ziyāda qimat

Out-break, n. Ġadar; balwa; shorish; josh-o-kharosh; josh.

Out-building, n. Aṣlī makān (makān-i-maskūna) se 'alāhida par usāke muta'alliq dūsrā makān.

Out-cast, n. Nikālā huā; khārijī; ghar khwāh mulk se nikālā huā; jilā-watan; zalil shakhs; aubāsh; khāna-ba-dosh; mardūd.

Outcome, n. Woh bāt jo kisī dūsrī bāt se nikle yā mustambat ho; natija; maāl-i-kār. [hānk-pukār; duhāyī-tihāyī.

Outcry, n. 1.—Barh shor; barh chillāhat; dād-be-dād; nāl-o-faryād; 2.—Ġul-ġapārī; shor ke sāth mukhālafat yā nafrat kā izhār.

Out-do, v. t. Koyī bāt dūse se barh-kar k.; barh-jānā; sabaqat le-jānā; kisī ke kām kātūā; kisī par fuuqiyat le-jānā.

Out-door, a. Ghar ke bāhar hone yā rahne w.

Out door patients—Woh mariz jo kisī shifā-khāne meñ rah-kar 'ilāj na kareñ balkī wahūn se dawā lekar chale jāñ.

Opposed to *in-door patients*.

Out-doors, ad. Bāhar; ghar ke bāhar; ghar ke andar nahīn.

Outer, a. Berūni; jo bāharī taraf rahe; jagah yā mauqa' ke libāz se dūse ki nisbat dūr; khārijī; bāharī; bāhar kā; ūparī; ūpar kā;

Opposed to *inner*. [bhitar kā yā andarūni nahīn.

The outer wall—Bāhar ki (berūni) diwār. [jo ghar se kahīn bāhar jāe.

Out-fit, n. Safar ke liye jahūz kā sāz-o-sāmān; us shakhs kā sāz-o-sāmān

Out-grow, v. t. 1.—Kisī dūse se barh-jānā. [ki woh phir kām ki na rahe.

2.—Kisī shai ki nisbat qad-o-qāmat yā 'umr meñ isqadar barh-jānā
Children out-grow their garments—Larke qad-o-qāmat meñ isqadar barh jāte haiñ ki unkī poshāk phir unke kām ki nahīn rabtī (be-kār ho-jātī hai).—Men out-grow their usefulness—Mard isqadar musin ho-jāte haiñ ki we phir kār-āmad nahīn ho-sakte. [chhoṭī 'imārat.

Onthouse, n. Sadr makān se thore hī fāsile par koyī chhoṭā makān yā

Ontlast, v. t. Dūse ki nisbat ziyāda (ziyāda dinon tak) thaharnā yā chalnā; ġiyām yā pāedārī meñ kisī se barh jānā. [d. (māt kar d.).

Outlaugh, v. t. 1.—Hañsī meñ kisī se barh-jānā; hañsī meñ kisī ko harā

2.—Hañs-kar dil toṛ d.; hañsī meñ uṛ d.; hañs-kar zalil kar d.

Outlaw, n. Jo shakhs qānūn ke istifāda yā uskī himāyat se mahrūm ho; jo qānūn ke muk'f' yā hifāzat se mustasnā kiya gayā ho.

Outlaw, v. t. 1.—Qānūn ke faide aur uskī himāyat se mahrūm k.

2.—Ikhtiyār-i-qānūn se khārij kar-d.; jawāz-i-qānūnī se mahrūm

Outlay, n. 1.—Lagānā; sarf k.; kharch k. [kar-d.]

2.—Lāgat; sarf yā sarfā; kharch. [koyī shai bāhar nikal-jāe.]

Outlet, n. Nikās; makhraj; bāhar jāno kī rāh; woh rāh yā zarī'a jisse

Outline, n. 1.—Khatt-i-muhīt; bāharī khat. [sha; dhāncha.]

2.—Naqsha jismen rang-āmezi na hui ho; khāka; kachchā naq-

3.—Kisi mausūbe ke tamihūlī marātib; woh ibtidāyī bāton jinse

kisi tadhīr mausūbe yā fikr kā hāl 'nmūman ma'lūm ho.

Outlive, v. t. Kisi shakhs yā shai ke ba'd bhī ziuda yā qāim rahnā;

haiyū-l-qāim rahnā; kisi shai wagaira ke ma'dūm hone ke ba'd bhī

qāim yā ba quid-i-hayāt rahnā.

A man sometimes outlives his children—Ba'z waqt koyī shakhs apne larke-

bilon ke guzar jāne ke ba'd bhī ziuda rahitā hai.—He is now outliving his

estate—Uski jāedūd to uske hātī se nikal gayī par woh hanoz ziuda hai.—To

outlive one's means—Āmadanī se ziyāda kharch r.

Outlook, n. 1.—Nigāhbānī; khahardārī.

2.—Woh jagah jahan se nigāh-bānī kī jāe.

3.—Jo kuchh bāhar dekhne se nazar par; madd-i-nazar; āgam;

āge kī munwed; bonahār; jo bāt āyinda hone wālī ho.

Outlying, a. 1.—Jo kisi dūsri jagah ko bāhar yā sarhad par ho; ek

sarhad yā siwāne par; hum-dānda; ham-sarhad.

2.—Dūr; ba'id; fāsile par; juzz-i-ā'zam se pare.

Outnumber, v. t. Shumār meñ barh-jānā; ba-nisbat ek shumār ke ziyā-

da h.; dūsre ke muqābale meñ ta'dād yā gintī meñ barh-jānā.

Out-of-door, a. Ghar ke bāhar kā; maidān meñ; ghar ke andar nahīn.

Out-of-door exerci-e—Maidān kī ri'yāzat; woh ri'yāzat jo khulī jagah meñ (mai-

dān meñ) kī-jāe masālūn maidān tā tahalnā ghore par arwārī k. 'ālā-bāza-i-

Out-of-doors, ad. Ghar ke bāhar; maidān meñ. [qiyās.]

Out-of-the-way, a. Ma'mūlī tarīq ke khilāf; jo tarīq rāij ho uske khilāf;

gair-ma'mūlī; 'ajīb; anūthā. [rahe nahīn.]

Out-patient, n. Murīz jo kisi shifā-khāne se dawā wagaira le par wahān

Out-post, n. Woh maqām jo lashkar-gāh ke bāhar ho khwāh us jagah

se fāsile par jahan fanj kā khās hissa ho; chauki; nāka.

Outrage, v. t. Sakhtī ke sāth aur be-jā tarīq par pesh ānā; sakht-sust

kahnā; kalimāt-i-nā-mulāim kahnā; kisi tarah kī bad-uslūbī yā kaj-

khulqī se sadma pahunchānā; bid'at yā zulm k.; jabr ke zarī'e se

nuqsān pahunchānā.

Outrage, n. Woh bid'at jo logon par kī-jāe aur jisse unko zarar pahun-

che; shiddat kī be-uuwānī; nuqsān-i-shadid; woh nuqsān jo sīna-

zorī se kiyā-jāe.

Outrageous, a. Bid'at-āmezi; 'aql yā hayā kī had se mutajāwiz; nihāyat

nā ma'qūl yā fuhsh; shudūd; tūnd; 'azīm; kabīr; bahut hī barā;

be-had; andāz se ziyāda.

Outrageous crimes—Jarām-i-kabīra; baro baro jurm.

[hī; ba-shiddat.]

Outrageously, ad. Barī shiddat yā sakhtī se; tūndī se; josh se; nihāyat

Outreason, v. t. Dalīl meñ barh-jānā; bahs meñ sabāqat le-jānā.

Outright, *ad.* 1.—Fauran; bilā-tawaqquf; jhatpat; fi-l-faur.

2.—Bil-kul; tamāmtar; kulliyatan; pūrā-pūrā; nihāyat hī.

Outrun, *v. t.* 1.—Dauṛ meṅ āge baṛh jānā; isqadar tez daurnā ki dūsra pichhe rah-jāe. [h.; tarjih r.

2.—Darje yā sifat wagaira meṅ baṛh-kar h.; sabaqat le-jānā; afzal Outsell, *v. t.* 1.—Bikrī meṅ baṛh jānā.

2.—Ashyā-i-farokht-shuda kī qimat meṅ baṛh jānā.

3.—Dūsre kī nisbat ziyāda qīmat par biknā. [shurt'; awāil.

Outset, *n.* Kisī kām par pahlē-pahal (ibtidāan) qadam r.; āgāz; ibtidā;

Out-settler, *n.* Jo dūsroṅ se dūr par ābād ho.

Outside, *n.* 1.—Kisī shai kā berūnī hissā; ūpar kā yā ūparī hissā; asbāb-i-zāhiri; zāhiri sūrat; jo dekh paṛe yā numāyān ho; jo kuchh ūpar ūpar ho; berūnī sūrat yā shakl; rū. [siwā makhṭaq aur kuchh nahīn dekhte.

Created beings see nothing but our outside. Addison—Hamārī sūrat-i-zāhiri ke 2.—Woh jagah jo kisī ihāte ke bāhar ho.

I threw open the door of my chamber, and found the family standing on the outside.—Main ne apne kamre kā darwāza khol diyā to dekhā ki qabāil ghar ke bāhar khare haiṅ. [itnā ki usse ziyāda na ho-sake; hadd-i-intihāyī.

3.—Ta'dād miqdār yā wus'at wagaira kī hadd-i-gāyī; darja-i-gāyat; At the outside—Ba-darja-i-gāyat; had se ziyāda; ziyāda se ziyāda; jis ta'dād kā zikr ho usse baṛh-kar nahīn.

Outside, *a.* Zāhiri; berūnī; khārijī; sūri; ūpar kā; ūparī.

Outsider, *n.* Jis amr yā shakhs wagaira kā zikr pesh ho usse ta'alluq na r. w.; jisko kisī dūsre ke naf'-nuqsān se wāsta na ho; jiske khayālāt aur tarāh ke hoṅ; khārijī shakhs; shakhs-i-gair; gair; bāhar w.; ūpar w.

Outstanding, *a.* Jo wusūl na huā ho; jiskī tahsīl bāqī ho; jo adā na huā ho; gair-wusūlī; gair-muhassala; gair-muwaddā. [hoṅ; zar-i-lahua; lahna.

Outstanding debts—Duyūn-i-gair-wusūlī; woh qarṛ ke rupaye jo adā na huye

Outstrip, *v. t.* Āge ho-jānā; baṛh jānā; sabaqat le-jānā; pichhe dabāl.

Outwall, *n.* Kisī 'imārāt yā qal'e kī berūnī (bāharī) diwār.

Outward, *a.* 1.—Ūpar kā; ūparī; berūnī; bhitar kā nahīn.

The outward coat of an onion—Pyāz ke ūpar kā chhilkā.

2.—Zāhiri; sūri; khārijī; jo dekh paṛe.

3.—Berūnī taraf kā; jo bāhar kī taraf ho.

Outward, *ad.* 1.—Bāharī bisson kī taraf; bāhar kī taraf.

2.—Kisī mulk yā bandar se; kisī gair mulk ko; samundar ko.

A ship bound outward—Jahāz jiskū gair mulk ko jānā thahrā ho.

Outward-bound, *a.* Jiskū gair-mulk ko jānā thahrā (qarār pāyā) ho.

Said especially of ships, and opposed to home-ward-bound.

Outwardly, *ad.* Zāhiri tarīq par; ba-zāhir; zāhir meṅ; ūpar se; bāhar se;

Opposed to inwardly. [khārijan.

Outweigh, *v. t.* 1.—Wazu (tol) meṅ baṛh jānā. [r. yā le-jānā.

2.—Waq'at tāsīr yā 'umdagī meṅ baṛh jānā; tarjih r.; fauqiyat

Out-wit, *v. t.* Bandish (mansūbe) meṅ baṛh jānā; dhokhā d.; buttā d.; jul d.; kisī ko fitrat meṅ maglūb k.; 'aiyārī meṅ dūsre par sabaqat le-jānā; māt k.; harā d. [kām yā milnat k.

Outwork, *v. t.* Kām yā mihnāt meṅ baṛh jānā; dūsre kī nisbat ziyāda

Oval, *a.* Baizāwī; aṇḍe kī shakl yā sūrat kā; aṇḍe sā; bādāmī.

Over, (prep.) 1.—Ūpar; par. [*over* our heads—Bādal jo hamāre sarōn par haiñ.

The smoke rises *over* the city—Dhūān shahr ke ūpar ūṭhā hai—The clouds

 Opposed to *below*.

2.—Ār-pār; ek taraf se dūsri taraf.

[chaltī hai.

A boat sails *over* a lake—Kashtī jhīl par (usmeñ is pār se us pār tak)

3.—Sath par; sārī sath par; jisqadar wus'at ho us sab par.

To wander *over* the earth—Zamīn par (sārī dunyā meñ) phirnā.—To walk *over*

a field—Sāre maidān meñ pā-pyāda ghūmnā.

4.—'Umdagi qadr-o-manzilat yā waq'at meñ baṛāyī.

The advantages one thing has *over* another—Woh galaba jo 'umdagī wagairā

ke lihāz se ek shai ko dūsri shai par hotā hai.

5.—Hukūmat yā iqtidār meñ būlā-dast jisse sarbarāhī yā hukūmat

 Opposed to *under*.

[kā istihqāq yā ikhtiyār zāhir ho.

6.—Kisī kī nisbat nigrān; kisī kī nisbat ihtiyāt yā fikr r. w.

He keeps watch *over* the house—Woh makān kī nigrānī kartā hai.

7.—Kisī ke ūpar; chhipā d. w.; ḍubā d. w.

The water is *over* the shoes—Pānī jorē ke ūpar hai.

8.—Sāre (tamām) waqt meñ; shurū' se ākhir tak.

To keep any thing *over* night—Kisī chiz ko sārī rāt (rāt bhar) r.—To do a

thing *over*-night—Kisī bāt kā shūm hī ko (rāt ko sone ke pahle) kar d.

masalan jab safar kī tahaiya ho to uske qabl shūm hī ko asbāb wagairā kā

Over, ad. 1.—Ek jānib se dūsri jānib tak.

[bando-bast kar d.

A board a foot *over*—Taḥta jo ek jānib se dūsri jānib tak (qutr meñ)

ek fuṭ ho.—A tree a foot *over*—Darakht jiskā girda (peṭā) ek fuṭ ho.

2.—Uspār; ba-jānib-i-muqābil; sāmne kī taraf.

The boat is safe *over*—Kashtī hifāzat se uspār pahuñch gayī.

3.—Ek se dūsre kī taraf muntaqil h.

To deliver *over* goods to another—Māl ko dūsre ke hawāla k.

4.—Ek mulk se dūsre mulk meñ ba-zarī'a-i-intiqāl.

[meñ lānā.

To bring anything *over* to India—Kisī shai kā dūsre mulk se Hindustān

5.—Ūpar se; sire par se.

6.—Miqdār-i-mu'aiyan se ziyāda; jo had muqarrar ho uske bāhar.

7.—Tamāmtar; bi-l-kul; shurū' se ākhir tak; pūrā-pūrā.

To read *over* a book—Kisī kitāb ko shurū' se ākhir tak parhūnā.—To argue a

question *over* again—Kisī amr-i-nizā'i kī nisbat khūb yā bahs-i-kāmil k.

Over again—Ek martaba aur; mukarrar; phir; ba-takrār.—*Over against*—

Muqābil meñ; sāmne.—*Over against* this church stands a hospital—*Addison*—

Is girjā ke sāmne (uske muqābil) ek shifā-khāna hai.—*Over and above*—Ji

kuchh samjhā gayā yā jiskī qaid kī-gayī ho usse zāid; 'alāwa; siwā.

He gained, *over and above*, the good will of the people—Iske 'alāwa usne

logoñ kī khushnūdi bhī hasil kī.—*Over and over*—Bār-bār; ba-takrār;

phir-phir; mukarrar-sikarrar.—*To give over*—(a) Kisī se bāz ānā (usse dast-

bardār h.); kisī se hāth khūñch l. (use chhor d.)—*To give over* an enterprise—

Kisī bare kām ko chhor d. (b) Kisī se hāth dho baiṭhnā; kisī kī nisbat nā-

ummed ho-jānā.—The physicians have *given over* their patient—Tabīb apne

mariz se hāth dho baiṭhe.

Over, a. I.—Guzrā; ho-gayā; guzasht ho-gayā; raft-guzasht huā.

The exhibition is *over*—Numāish ho-chukī.

2.—Ūpar kā; jisse koyī dūsri shai chhipe.

Over-shoes—Woh jūte jo kisī dūsre jorē ke ūpar ūnkī hifāzat ke liye pahne jāen.

Over-act, *v. t.* Hadd-i-munāsib se ziyāda k. ; andāz se zāid k.

He over-acted his part—Jisqadar usko karnā thā usse ziyāda usne kiya.

Over-act, *v. t.* Jitnā zarūr ho usse ziyāda 'amal k. ; kār-rawāyī meñ had se tejāwuz k.

Over-anxiety, *n.* Andāz se ziyāda fikr ; kisī bāt kā had se ziyāda chāhnā.

Over-anxious, *a.* Had se zāid khwāst-gār yā fikr-mand ; kisī bāt kā andāz se ziyāda chāhū yā uski fikr r. w.

Over-awe, *v. t.* Ru'b khauf yā buzurgī se mar'ūb k. (darānā) ; apne dabāw yā dar se kisī dūse ko ubharne (sar uthāne) na d.

Over-balance, *v. t.* Wazn waq'at yā 'umdagī meñ barh jānā ; mol tol yā achhāyī meñ kisī dūse se barh ke h. ; dabā d. ; gālib ānā.

The evils which spring from vice overbalance all its pleasures—Jo burāiyāñ badī se paidā hotī haiñ usne uski kul khushiyāñ dab jātī haiñ.

Over-balance, *n.* Wazn waq'at yā 'umdagī meñ ziyādātī ; jo shai kisī dūsrī shai kī nisbat darja-i-musāwāt se ziyāda ho ; galaba ; kasrat ;

Over-bear, *v. t.* Dabā d. ; maglūb k. ; zer k. ; tor d. [ziyādātī.

Over-bear, *v. t.* Had se ziyāda phailnā yā larke-bāle paidā k.

Over-bearing, *a.* Magrūr aur hukūmatī ; shokhī yā be-hayāyī se dabāne yā zer k. w. ; ghamandī ; dabāne w. [usse ziyāda lagānā.

Over-bid, *v. t.* Qīmat-i-munāsib se ziyāda d. ; jisqadar qīmat wājib ho

Over-bid, *v. t.* Dūse kī nisbat ziyāda qīmat d. ; qīmat charhānā yā barhā d. ; dūse se barh-kar dām d. yā lagānā.

Over-board, *ad.* Juhāz ke bahar ; jahāz par se. [panā.

To fall overboard—Jahāz par se girnā ya'nī jahāz yā kashtī se pāni meñ gir

Over-built, *a.* 1.—Jiske upar kuchh makān wagairā banā ho. [teñ hoñ.

2.—Jismeñ bahut kuchh banā ho ; jismeñ nihāyat kasrat se 'imāra-

An overbuilt part of a town—Shahr kā woh hissa jismeñ nihāyat kasrat se

Overburden, *v. t.* Andāz se ziyāda bojh bhar d. (lād d.). [imāraten hoñ.

Over-cast, *v. t.* 1.—Aūdherā kar d. ; tārīk kar d. ; bādāl kī tarah chhā l.

2.—Shumār meñ andāz se ziyāda qāim k. ; had se ziyāda tashkīh k.

Overcharge, *v. t.* 1.—Andāz se ziyāda bhārī bojh lādūā ; girān-bār k. ; jabr k.

2.—Had se ziyāda bhar d. ; amboh kar d. ; kasrat se dākhil kar d.

3.—Bahut golā yā golī aur bārūt bhar d. jaise top yā bandūq meñ.

4.—Hisāb meñ andāz se ziyāda kharch kī mad meñ dālnā ; kisī ke nām kī raqam jītāi wājib ho usse ziyāda qāim k. [nām qāim k.

Over-charge, *v. t.* Had se ziyāda kharch kī mad meñ dālnā yā kisī ke

Over-charge, *n.* 1.—Andāz se ziyāda bojh yā lādāw.

2.—Woh raqam jo wājib se ziyāda hisāb meñ ba-madd-i-kharoh qāim kī-jīwe (kisī ke nām par yā use denā par).

3.—Golā-bārūt jo andāz se ziyāda top meñ bharā jāe.

Over-come, *v. t.* 1.—Maglūb k. ; harā d. ; shikast d. ; kisī par fath pānā yā gālib ānā ; kisī par sabaqat le-jānā.

To overcome enemies in battle—Larāyī meñ dushmanon par gālib ānā.

2.—Raf' k. ; daf' k. ; hal k. ; tai k. ; dūr k. [dūr k.

To overcome difficulties or obstacles—Mushkilāt yā qabāhatōñ ko hal khwāh

Overdo, *v. t.* 1.—Jitnā karnā chāhiye usse ziyāda k. ; andāz se ziyāda k.

2.—Andāz se zāid kām yā mihnāt karke dūse par jabr k.

3.—Andāz se ziyāda josh d. pakānā yā bhūnnā ; jalā d.

Over-draw, *v. t.* Jitne kā haq ho usse ziyāda kisī se chāhnā ; jisqadar yāftanī (pānā) ho usse ziyāda kī hundī wagairā likh-kar talab k. ;

- jitnā kisi ke nām kisi bank yā mahājan wagaira ke bahi-khāte meñ jam' ho usse ziyāda kī hundī wagaira likhnā (usse ziyāda talab k.).
- Over-drive, v. t.** Gāṛī wagaira bahut hī tez hāṭknā; be-tahāsbā hāṭknā yā haṅkwānā.
- Over-due, a.** Jiske adā kā waqt guzar gayā ho; jiskī muddat yā mi'ād guzrī ho; munqazi-l-mi'ād; jiske chukāye jāne kī mitī pūj kar uske ba'd bhī kuchh dīn bīte hoñ. [(jiskī mi'ād munqazi ho-gayī ho).]
- An overdue note**—Ruq'a jiske rupaye ke adā karne kā waqt guzar gayā ho
- Over-estimate, v. t.** Andāz se ziyāda taḥmīna yā tashkīh k.
- Over-estimate, n.** Taḥmīna jo andāz ke bahar ho; takdama jo bahut
- Over-feed, v. t.** Andāz se ziyāda gizā khilā d. [baṛā yā ziyāda ho.]
- Over-flow, v. t. 1.**—Ūpar se bahā d.; phailā d. jaise pānī; garqāb k.; tah-i-āb k.; labrez k.
- 2.—Tūt paṛnā; ubal paṛnā; kasrat-i-shumār se chhipā d.; bhar d.
- Over-flow, v. i. 1.**—Ūpar se bah jānā; umad kar kanāre se bah jānā; labrez hokar ūpar hī ūpar rawāñ ho-jānā.
- 2.—Ifṛāt se h.; kasrat se h.; bahut h.; wāfir h.; bharā rahnā.
- Over-fond, a.** Had se ziyāda mushtāq.
- Over-grow, v. t. 1.**—Bālīdagī yā sabzī se chhipā l.
- 2.—Kisi dūse kī nisbat baṛh jānā; baṛh-kar dūse ke ūpar ho-jānā.
- Over-grow, v. i.** Munāsib yā aslī qad se ziyāda baṛh jānā; andāz se ziyāda
- Over-haul, v. t. 1.**—Ūpar phailā d.; ūpar khaiñch l. [baṛā ho-jānā.]
- 2.—Mulāhaze mu'āyane yā jāñch ke liye nlaṭ palat k.; maraṁmat kī garaz se khūb dekhnā-bhālnā; dekhnā; mu'āyana k.
- 3.—Kisi hisāb ko phir se (mukarrar-sikarrar) jāñchnā. [ke darje par.]
- Over-head, ad.** Ūpar; ūñchāyī par; ohhat par; ūpar ke marātib par; ūpar
- Over-hear, v. t.** Jisqadar sunā jānā maqsūd yā munāsib ho usse ziyāda sunnā; ittifaqiya sun l.; bolne wāle kī rasī-joyī be-gair sunnā; sun pānā; chup-chāp sun l.; kān par jānā.
- Over-land, a.** Jo khushkī se kiyā jāe; khushkī kā.
- An overland journey**—Khushkī kā safar; safar jo khushkī se kiyā jāe.
- Overlay, v. t. 1.**—Chhipā d.; phailā d.; achelhi tarah dhāñp d.
- A country overlaid with inhabitants**—Mulk jo bāshindon se chhip gayā ho.
- 2.—Ūpar se chhipā d.; kisi shai kī bālāyī poshish lagānā yā charhānā; mañḍhnā.
- To overlay capitals of columns with silver**—Sitūnon ke siron par chāḍdī charhānā.—Cedar overlaid with gold—Sone se mañḍhī hñī deodār kī lakṛī.—
- To overlay a subject**—Kisi bāt par khāk ḍālnā.
- 3.—Isqadar chhipā d. (dhāñp-top d. yā kapre urhā d.) ki dam ghut jāe. [dam ghut jāe.]
- To overlay an infant**—Kisi bachche ko isqadar kapron se chhipā-kar r. kī uskā
- 4.—Dabā d.; sulagne na d.; hawā lag-kar sulagne na d.
- 5.—Used corruptly for *overlie*.
- 5.—Chhipā d.; chhipā l.; tārīk kar d. [d.]; be-andāz bhar d.
- Over-load, v. t.** Andāz se ziyāda bojh yā asbāb lād d. (bhar d. khwāh charhā
- To overload a cart**—Kisi chhakre par andāz se ziyāda bojh lādnā.—**To overload the stomach**—Mi'de ko khāne-pine kī chizon se andāz se ziyāda bhar d.
- Over-logical, a.** Silsila-i-mantiqī par andāz se ziyāda lihāz r. w.; mantiq

ke mahz zawābit yā qawā'id ki intihā se zāid pābandī k. w.; mantiq kā gulām. [chī ho.

Over-look, v. t. 1.—Aisi jagah se dekhua jo kisi dūsrī jagah ki nisbat ūn-
[shahr ko dekhua.
Applied to persons. To stand on a hill and overlook a city—Pahār par khare ho-kar uske ūpar se

2.—Kisi dūsrī jagah ki nisbat balandī par wāqī h. yā isqadar baland
Applied to things. [h. ki niche ki chīz nazar āwe.

The tower overlooked the town—Us burj se woh shahr nazar ātā thā.

3.—Kisi dūsrī shakhs ke piche se dekhua; kisi shakhs ke shūno (kandhe) ke piche khare hokar dekhua.

To overlook a paper when one is writing—Likhne ki hālat meñ likhne wāle ke piche khare hokar uski tahrir ko dekhua.

4.—Ihtiyāt se dekhua mulāhaza yā mu'ayana k.; nigrahānī k.

5.—Nazar-i-sānī k.; phir se jānchua; ihtiyāt se dekhua-bbāhū.

6.—Jān-bāj-kar lihāz na k.; ri'ayat ki nazar se dar-guzar k.; mu'af k.; igmāz k.; āukh band kar-l.; chashm-poshi k.; sazā yā chashm-numāyī na k.; jāne d.; tarah d.

To overlook one's faults—Kisi ke qusūroñ par igmāz k. (usse dar-guzar k.).

7.—Be-ihtiyāti se khwāh sahwan kisi bāt ko chhor d. (uspar lihāz na k.); nazar-andāz kar-d.; dūsrī chīzōñ ki taraf nazar karne ki wajh se us shai ko na dekhua jo madd-i-nazar yā nazdik ho; isqadar dūr nigāh phailāua ki nazdik ki chīz dekhne se rah-jāe.

Over-night, n. Woh waqt jab shām guzar jāe aur rāt shurū' ho; kal ki rāt; shab-i-guzashta; dī-shab. [i-guzashta meñ; dī-shab.

Overnight, ad. Kal ki rāt; us rāt ko jo kal ke din ko ba'd huyī; shab.

Overpay, v. t. 1.—Andāz yā yāftanī se ziyāda d.; jitnā munāsib yā wājibu-l-adā ho usse barh-kar d.; haq se ziyāda d.

2.—Qimat se ziyāda d.; jitnē ke laiq ho usse ziyāda d.

Overplus, n. Fāzil; jo kuchh dene ke ba'd bach jāe; jo kuchh kisi miqdār-i-mujawwaza se zāid rah-jāe; baqāyā; bachat.

Overpower, v. t. 1.—Kisi aisi quwwat yā zor kā asar pahunchānā jiskā tahammul na ho-sake. [mutahammil nahī ho-saktī.

The light overpowers the eyes—Woh raushni isqadar tez hai ki āukheñ uski

2.—Zor ke zarf'e se dabānā; maglūb k.; shikast d.; harānā; is-tarah yā aisi hālat meñ kar d. ki koyī shakhs kām yā itā'at bo zabān khole kiyā kare.

Over-rate, v. t. Andāz se ziyāda qimat lagānā; māliyat 'umdagī yā waq'at kā takhmina (uski tashkhis yā uskā andāz) isqadar k. ki woh sach na ho.

Over-reach, v. t. 1.—Kisi taraf ko dūsrī se āge ho-jānā; kisi ke ūpar ho-jānā; kisi se phailāw meñ barh-jānā (usse wns'at meñ tajāwuz k.).

2.—Makkārī bila-o-fareb khwāh dūr-andeshī se kisi ko dhokhā jul yā fareb d. khwāh uspar gālib ā-jānā; dagā k.; buttā d.; 'aiyārī wagairā se apne dām-i-fareb meñ lānā.

Over-ride, v. t. 1.—Andāz se ziyāda sawārī k.; is shiddat se sawārī k. ki ghorā uskā mutahammil na ho; ghore ki tāqat se ziyāda uspar sawārī k. [sabaqat le-jānā).

2.—Sawārī meñ kisi ke āge nikal-jānā (usse barh-jānā yā uspar

3.—Bātil rad yā mansūkh kar-d.; mustarad k.; qāim rahne na d.

This law overrides all previous acts—Is qānūn se sūbiq ke sab ekat rad yā mansūkh ho-jāte haiñ.

Over-rule, v. t. 1.—Kisi shai par gūlib ānā yā use dabā d.; maglūb yā zer-dast k.; galaba yā zor se apne ikhtiyār meñ k.

The law must *override* all private opinions of right and wrong—Wujūb aur gair-wujūb ki nisbat kul zātī khayālāt par qāuūn ko zarūr galaba honā chāhiye.

2.—(Law) Nā-mauzūr yā khārij k.; rad k.; mauzūkh k.; kisi ke khilāf tajwiz k.; kāṭ d.; miṭā d.

The plea or objection was *overruled* by the court—Us 'uzr yā i'tirāz ko 'adā.

Over-run, v. t. 1.—Kahiñ phail jānā; tamām ug āuā yā jam jānā; bi-l-kul chhipā d.; dhānp d.; bhar jānā.

That field is *overrun* with weeds—Us khet meñ ghās-pāt tamām ug āyī (jam)

2.—Kahiñ tamām ghūmnā; kahiñ phail-kar qābiz ho-jānā; lūṭ-pāṭ k.; tākht-o-tārāj k.; mukhālifāna yūrishon se izā d.

3.—Shumār meñ kasrat se phail jānā.

4.—Pair se dabā-kar (kuchil-kar) nuqsān pahunchānā.

5.—Daur meñ kisi se āge ho-jānā (nikal-jānā); isqadar tez daurnā ki dusrā daurne-wālā pichhe rah-jāo.

Over-seer, n. Nigrānī k. w.; girdāwar; muhtamim; karorā; sarbarāh.

Over-sell, v. t. Dūsre kī nisbat ziyāda qimat par farokht k.; dūsre ke muqābale meñ barh-kar bechnā; kisi se barh jānā yā sabaqat lejānā.

Over-set, v. t. 1.—Ulat-palat d.; tale-upar kar d.; zer-o-zabar kar d.; bun-yād yā us shai par se ulat d. jispar koyi chiz sañbhli ho; auñdhā kar d.

To *overset* a coach—Gārī ko ulat d. (niche-upar yā tale-upar kar d.).

2.—Gārat kar d.; tah-o-bālā-kar d.; barbad k.; tabāh k.

To *overset* the constitution of a state—Kisi riyāsat ke intizām ko tah-o-bālā kar-

Over-set, v. t. Ulat jānā; niche-upar (tale-upar) ho-jānā. [d. (ulat-palat d.).

Over-shadow, v. t. 1.—Kisi par sāya dālnā (sāya-figan h.).

2.—Panāh d.; bachānā; muhāfazat k.; himāyat k.; kisi par sāya (zill-gustari) k.; hāmī h.

[pār (bāhar) jāo.

Over-shoot, v. t. 1.—Goli wagaira is tarah par chalānā ki nishāne ke

2.—Tezī ke sāth upar se nikal jānā; lānghnā; ṭap jānā.

To *overshoot one's self*—Had se ziyāda jurat k.; munāsabat se ziyāda da'wā k.

Oversight, n. 1.—Ihtiyāt ke sāth nigrānī; khabar-giri; khabar-dārī; nigah-bānī; sar-kobī.

2.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; chūk; sahw; firo-guzāsht.

Oversleep, v. t. Andāz se ziyāda der tak sonā; kisi waqt-i-mu'aiyan ke ba'd tak sote rahnā.

To *oversleep* the usual hour of rising—Uṭhne ke ma'mulī waqt ke ba'd bhī sote rahnā; isqadar der tak sonā ki uṭhne kī ma'mulī waqt nikal jāo.

Overslip, v. t. Nikal jāne d. aur lihāz na k.; be kiye be dekhe yā be kām meñ laye guzar jāne d.; tark k.; sahw kar-jānā; chūk jānā; gānwā d.; hāth se nikal jāne d.; yūñhiñ guzar jāne d.

To *overslip* time or opportunity—Maṃq'e yā waqt ko yūñhiñ nikal jāne d.

Overspread, v. t. 1.—Tamām phail jānā; chhipā l.

The deluge *overspread* the earth—Sailāb sārī zamīn par phail gayā.

2.—Tamām muntashar ho-jānā; chbitrā uṭhnā. [barhū ke kahnā.

Overstate, v. t. Andāz se ziyāda zor dekar bayān k.; mubālaga k.; bahut

Over-stay, v. t. Jitnā thaharnā chāhiye usse ziyāda thaharnā; kisi hadd-i-mu'aiyan ke ba'd bhī thahre rahnā.

To *overstay* the appointed time—Jo waqt muqarrar ho uske ba'd tak thahre

Overstep, v. t. Had se bāhar qadam r.; barh jānā; tajāwuz k.; mutajā-wiz h.; had se guzar jānā.

Overstock, v. t. Andāz se ziyāda bhar d.; amboh kar d.; jitne kī zarūrat ho usse ziyāda muhaiyā k.; pāt d.; gānj d.

To *overstock* a market with goods—Kisi bāzār meñ māl pāt d.—To *overstock* land with seed—Zarūrat se ziyāda zamīn meñ bij dālū.

Overstrain, v. t. Andāz se ziyāda tānuā; had se ziyāda koshish k.; jitnā chāhiye usse ziyāda hāth-pair hilānā.

Overt, a. 1.—Numāyān; zāhir; jispar parda na parā ho; jo 'ām ho; fāsh. *Overt* virtues—Neki ke fī' jo 'alāniya hoñ; nekiyāñ jo zābir hoñ.

2.—(*Law*) Chhīpā nahīñ; fāsh; khulā huā.

An *overt* act of treason—Bādsālāh se namak-barāmī kī fāsh fī'. *CS* An *overt* act (*criminal law*)—Woh fī' jo 'alāniya kisi niyat-i-mujrimāna ke mutābiq aur uske zāhir karne ke liye kiyā jāe.—A market *overt*—Woh bāzār jahāñ chūzeñ khule-maidān bikhē.—A pound *overt*—Bahke huye mawesbī wagaira ke liye woh ihāta-i-sarkā'i jo ūpar se khulā ho (jismeñ chūhawnī wagaira na ho).

Overtake, v. t. 1.—Daur ta'āqub raftār yā harakat meñ kisi ke barābar pahunchuā; pakarnā; dharnā; daur-kar yā picchhā karke kisi ko pakarnā yā uske barābar pahunchuā.

Though pursued by several men, he was not *overtaken* by any of them—Go kayi shakhsōñ ne uskā picchhā kiya par koyi uske barābar na pahunchā yā use pakar na sakā.

2.—Kisi par nāzil h.; kisi par picchhe se parnā; dafātan ā-parnā.

Overtask, v. t. Kisi par kām kā bojh andāz se ziyāda dālū; kisi ke zim-me bahut hī ziyāda kām kar d.

Overtax, v. t. Had se ziyāda mahsūl lagānā; be-andāz khirāj mūngnā.

Overthrow, v. t. 1.—Ulat d.; tah-o-bālā kar d.; zer-o-zabar (niche-ūpar) kar d.

2.—Barbād k.; mismār k.; dhā d.; shikast-i-kāmil d.; fath k.;

Overthrow, n. 1.—Ulat-palaṭ; zer-o-zabar. [nest-o-nābūd k.; gārat k.

2.—Barbādī; tabāhī; kharābī.

The *overthrow* of the state—Saltanat kī barbādī.

3.—Shikast; halākat; pāe-mālī; hār.

The *overthrow* of enemies—Dushmanōñ kī shikast.

Overthwart, a. 1.—Sāmue yā muqābil kā; saṛak uspār kā; rāh uspār kā.

2.—Zāwiya-i-qāima par kāṭṭā huā. [bītoñ ko kāṭne w.

3.—Chirchirā-jaise mizāj; ziddī; mukhālīf; ikhtilāf yā tardīd k. w.;

Overthwart, prep. Is pār se uspār; ek taraf se dūsri taraf.

Overtop, v. t. 1.—Kisi ke sire (choṭī) par h. yā wāqī' h.

2.—Tajāwuz k.; barh jānū; sabaqat le-jānū; afzal h.; tarjih r.

3.—Khilāf-warzī k.; lihāz na r.; hadd-i-'tidāl se guzar jānū. [dāl d.

4.—Apnī buzurgī se dūsre kī waq'at ko kam kar d.; tārik kar-d.; khāk

Overtrade, v. i. Pūñjī (surmaye) se barh kar tijārat k. khwāl isqadar māl kharīd k. ki uskī qīmat ke dene kī wus'at na ho yā woh māng se ziyāda ho. [zūri ke liye pesh kī-jāe.

Overture, n. Tajwīz; istid'ā; woh hāt jo gaur khwāl mauzūri yā nā-man-

Overturn, v. t. 1.—Jaṛ se ulat d.; niche se palaṭ d.; ultā-paltā k.; zer-

2.—Barbād k.; gārat k.; tabāh k. [o-zabar k.

3.—Maglūb k.; shikast d.; harā d. [qīmat kī be-andāz tashkhis.

Over-valuation, n. Andāz se ziyāda māliyat kā ta'aiyun; kisi shai kī

Over-value, v. t. Jisqadar qīmat munāsib ho usse ziyāda qāim k.; had se ziyāda 'umda yā bā-waq'at samajhnā. [jah h.

Overweigh, v. t. Dūsre kī nisbat wazn meñ barh jānū; gālib ānū; muraj.

Overweight, n. 1.—Qānūn yā rawāj ke mutābiq jisqadar wazn matlūb ho nsse ziyāda. [yā 'umdagī meñ ziyādatī.]

2.—Wazn ki beshī; galaba; rujahān; dūstre ki nisbat wazn waq'at

Overwhelm, v. t. 1.—Kisi aisi shai ke niche dabā d. jismeñ tundi aur wazn ho aur jo sab ko gher le yā tamām phail jāe.

To *overwhelm* with waves—Maujōñ (lahrōñ) se dabā d.

2.—Dubā d.; garq kar d.; dabā d.

To be *overwhelmed* with cares—Fikrōñ se dab uṭhnā; garq-i-afkār h. (fikrōñ meñ dūb jānā). [se woh bayāñ jhūṭh sābit huā.]

The story was proved by *overwhelming* testimony to be false—Galaba-i-shahādat
Overwork, (v. i. & t.) Tāqat se ziyāda kḥud kām k. yā dūstre se karānā; jisqadar mihnat kā tahammul ho usse ziyāda mihnat k. yā karānā.

Over-work, n. Kām jo mu'āhada yā kār-rawāyī ke waqt-i-mu'aiyana se ziyāda kiyā-jāe; had se ziyāda mihnat; ri'yāzat-i-shāqqa; mihnat jisse badañ thak yā ukhar-jāe. [bār-i-dain r.; kisi farz kī pā-band kiyā-jānā.]

Owe, v. t. 1.—Dharānā; qarza rakhnā; maqrūz (qarz-dār yā dain-dār) h.; The merchants *owe* a large sum to foreigners—Yah saudāgar mulk-i-gair ke logōñ ke bahut maqrūz haiñ.—A son *owes* help and honour to his father—

Bete par farz hai ki apne bāp ki madad aur 'izzat kare.

2.—Majbūran (kḥwābī-na-kḥwābī) kisi se mansūb k.; kisi amr ke liye kisi kā mashkūr mamnūn yā marhūm-i-minnat h. (ihāsān-mand h.).

The prisoner *owes* his release to his counsel—Apñi maḥlasī ke liye woh qaidi apne kauñsali kā mamnūn (ihāsān-mand) hai. [dādānī.]

Owing, p. a. 1.—Jiskā adā k. (denā) farz ho; wājibn-l-adā; yāftanī; pānā; The money *owing* to a labourer—Rupaye jo kisi mazdūr ki yāftanī hoñ.

2.—Jisko kisi shai yā sabab se nisbat de sakeñ; jo kisi shai yā sabab se muta'alliq kiyā jā-sake.

Misfortunes are often *owing* to vices—Musibateñ aksar badiyōñ se (unke sabab se) āñī haiñ. [sakeñ.]

3.—Jisko kisi fā'il se nisbat de-sakeñ (kisi shakhs se mansūb kar—His recovery from sickness is *owing* less to his physician than to the strength of his constitution—Uski sihat ko uske tabīb se isqadar mansūb nahīñ kar-sakte jitni ki uski jismānī quwwat se.

Own, a. Kisi kā; kisi kā kḥās; maḥsūs; jismeñ dūstre ki shirkat na ho; haqīqī (muja'zī nahīñ); aslī (farzī yā nisbatī nahīñ).

Most frequently following a possessive pronoun, as, *my, our, thy, your, his, her, it, their*, in order to render emphatic the idea of ownership or property, and sometimes of exclusive ownership." *Webster*.

His *own* father—Uskā haqīqī (na ki muja'zī) bāp.—My *own* composition—Meri hi tahrīr ya'nī dūstre ki nahīñ.—No man was his *own*—Koyi apne hawāse meñ na thā.

Own, v. t. 1.—Bataur milkīyat ke r.; kisi shai ki nisbat qānūnī yā jāiz haq r.; kisi shai kā mālik yā qābiz h.; kisi shai ke qabz-o-tasarruf kā haq bilā-shirkat-i-gaire r.

To *own* a house—Makān r. (uskā mālik yā qābiz h.).

2.—Kisi shai kā qabza taslim k.; milkīyat wagaira kā da'wa k. yā yah kahñā ki fulāñ shai hamārī hai.

To *own* one as his son—Kisi ki nisbat yah kahñā ki woh to merā hī betā hai.

3.—Iqbāl yā qabul k.; iqrār k.; muqir h.; i'tirāf k.; taslim k.; apne ūpar l.; apne sar par oṛhnā yā kahñā ki iske jawāb-dih ham haiñ.

To own a fault—Qusūr kā iqrār k.

Owner, n. Mālik; mālīk-i-jāiz; kisi shai kī nisbat istihqāq-i-qānūnī yā jāiz r. w. 'ām isse kī qabza ho yā na ho; wālī; sāhib; dhani; khudā-wand; khāwind.

Ownership, n. Mālik h.; milkīyat yā mālīkīyat; haqq-i-milkīyat; haqq-qiyat; qabze kā haqq-i-gair-mushṭarak; da'wā yā istihqāq-i-jāiz yā Oyer, n. (Law) Kisi wasīqe yā dastāwaz wāgaira kī samā'at. [wājib.

The defendant in court prays oyer of the bond sued upon—Jo mudda 'ā'alaib 'adālat meñ hāzīr hai uskī yah darḡhwāst hai kī jis dastāwaz kī bonyād par uālīsh huyī hai woh use sunā di-jāe.

P.

Pace, n. 1.—Qadam khusūsan woh fasl jo pyāda-pā chalne meñ donoñ pairon ke darmiyan paidā ho (pare).

“A linear measure, of certain length, derived from the supposed length of the natural step of a man, and denoting a double as well as a single step.” Worcester.

2.—Chalne meñ pair kī harakat-i-wāhid (nskā ek martaba paṛnā); [qadam.

3.—Chalne kā tarīq; chāl; rawish; raftār; chalne meñ tezi kā miqdār.

To keep or hold pace with—Kisi ke barābar rahnā; jitnā dūsrā chalo usī ko barā-bar chalnā; kisi bāt meñ dūsrē ke piche na rahjānā (uske barābar yā ham-palla rahnā); kisi kī pairawī qadam-ba-qadam k.

Pace, v. t. 1.—Chalnā; jānā; jumbish k.

2.—Qadam qadam chalnā; āhista āhista (dhīme dhīme) chalnā.

Pace, v. t. 1.—Kisi jagah par qadam sañbhāl sañbhāl-kar r.; kahīñ 2.—Qadam se nāpnā. [par āhista āhista chalnā.

3.—Sañbhāl-kar chalnā; chalnā yā āge barhānā; kisi shai ko bā-qā'ida (silsile se yā khūbī ke sāth) le-chalnā (chalānā). [See.

Paced is often used adjectively in composition; as, slow-paced,

Pacific, a. 1.—Sulh-kun; jo sulh ke liye mauzūn ho; jismeñ raf'-i-nizā' kī salāhiyat ho; jiske bā'is sulh ho-jāe; mulāim; jisse takrār raf' ho-jāe; jisse tabī'at kā ishtī'āl jātā rahe (dil thandhā ho-jāe).

Pacific words or measures—Aisi bāt-ū yā tadbīren jisse jhagrā raf' (firo) ho-jāe.

2.—Jiske sāth shah na ho; jismeñ sulh pāyī jāe; sākin; thandhā.

Pacify, v. t. 1.—Thandhā k.—jaise gusse yā tabī'at ke dūsrē josh ko; firo k.; sākin k.; kisi ke josh-o-kharosh ko miṭānā; dhīmā k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.; kisi ke intishār ko raf' k.

2.—Kahīñ phir sulh qāim kar-d.; amn-chain kar-d.

Pack, n. 1.—Gaṭhiyā; gaṭhri jo uṭhā-kar pīṭh par le-jāne ke liye banāyī jāe; buqcha jise bāndh-bāndh-kar kahīñ bhejue yā le-jāne ke wāste durust karen.

2.—Ek qism kī bahut sī chīzen masalan (a) Woh sab shikārī kutte jo ikatṭhā rakke jāen aur yak-jāyī shikār karen. (b) Woh sab log jo kisi hūr mansūbe yā kām meñ sharīk (muttafiq) hon; tāifa; guroh. [banānā.

Pack, v. t. 1.—Bāndh-kar gaṭhiyā banānā; ikatṭhā bāndhkar gaṭhri

Often used with up.

To pack wool—Babut sā ūn ikatṭhā bāndhkar uskī gaṭhri (gaṭhiyā) banānā.

To pack up rags—Kaproñ ke tukroñ ko ikatṭhā bāndhkar uskī gaṭhri banānā.

2.—Kisi chiz mein khub dabā dabā kar yā nazdik nazdik r.

To pack goods in a box.—Sundūq mein khub dabākar yā satākar asbāb r.

3.—Jis chiz mein koyī shai rahne wālī yā jāne wālī ho usmein use bhar d. (kas d.); kahiin dūsri jagah bhejē jāne kī garaz se kisi chiz mein kas-kar bhar d. yā tale-ūpar rakhi d.; bharna; thūsūnā yā bhitar thūs d.

To pack a trunk—Chamrē ke sundūq mein kaprē bhar d.

4.—Kisi nā-jāiz maqsad ke hāsil karne ke liye farebī aur nā-wājib tarīq par ikatthā (yak-jā) k.; sāzish karke yak-jā k.; milānā; sāzish k.; gānth-nā; nā-wājib aur farebī tadbīron se karnā karānā yā apnī taraf kar-l.

To pack a jury—Aise ahl-i-jūrī muntakhab k. jo kisi farīq kī taraf-dārī karen.

5.—'Ujlat se rawāna k.; fauran bhej-d.

To send packing—Nikāl d.; be-i'tināyi khwāh be-ābrūyi ke sāth rukhsat kar d.; be-gair sāhib-salāmat wagaira (bilā libāz-i-rusūm-i-ādāb) rukhsat kar d.

(yah kahnā kī chalo dūr ho chale jāo yā yahān se nikāl jāo).

Pack, v. t. 1.—Gaṭhiyā yā gaṭhri banānā; asbāb ko bāndhbūndh-kar buqcha durust k.; sundūq wagaira mein asbāb ko kas-kar r.

2.—Suhulat se rakkhā-jā-saknā; dūsri jagah bhejē jāne ke liye achihi tarah ban-saknā; istarah dab yā baith jānā kī kasī huyī gaṭhri kī shakl ho-jāe.

[the drain—Bālu nābdān mein baith jātā hai.

The goods pack well—Woh māl achihi tarah kasjātā hai.—The sand packs in

3.—Buri tadbīron mein sharīk h.; nā-jāiz maqāsīd ke liye shirkat ikhtiyār k.; sāzish k.

[do-gyārah ho-jānā.

4.—Chal d.; jhatpat rawāna ho-jānā; rafūchakkar ho-jānā; nau-

Generally with off or away.

Package, n. 1.—Gaṭhri wagaira bāndhna yā uske bāndhne kī waz'.

2.—Gaṭhri; gaṭhiyā; buqcha; gaṭthā.

3.—Māl-o-asbāb kī gaṭhriyān banāne kā sarfa (kharch).

Pack-cloth, n. Kaprā jismein asbāb bāndhā jāe; beṭhan.

Packet, n. 1.—Pulindā; buqcha; ek chhotā pārsal.

2.—Chitthiyon kī dāk.

Packet, v. t. Pulindā banānā.

PACTA CONVENTA, [Lat.] Woh sharten jo āpas mein tai pāyen.

Padlock, n. Woh qufl (tālā) jo kisi chiz mein jarā huā na ho balki ūpar se lagāyā aur khol liyā jāe.

[mein band k.

Padlock, v. t. Ūpar se qufl lagākar band k.; band k.; muqaffal k.; tāle

Page, n. Larkā yā kam-sin shakhs jo kisi bādshāh yā amīr kī khidmat mein

Sometimes called page of honour. Worcester. [hāzir rahe.

Page, n. Safha; chhapī yā qalamī kitāb ke warq kā ek jānib.

Page, v. t. Safha dāg k. (dāguā); safhe kā shumār likhnā.

Pain, n. 1.—Sazā jiskī dhamkī fāsh taur par (barmalā) dijāwe khwāh woh sazā jo uṭhāyī jāe; ta'zīr; taklif yā musibat jo kisi jurm kī pādāsh mein dālī-jāe yā kisi jurm se ba-taur uske natīje ke muta'alliq kī-jāe.

None shall presume to fly under pain of death.—Addison—Bhāgne kī jurat kisi ko na karnī chāhiye kash agar kisi ne kī to woh apnī jān se hāth dhowegā (mār dālā jāegā).—To do a thing on pain of one's displeasure—Kisi bāt ke karne mein yah yād rakhnā kī agar ham is fi'l ke murtakib hōnge to fulān shakhs hamse nā-rūz hogā.

2.—Jismānī taklif; dard; jismānī sadma 'ām isse kī khafīf ho yā shadīd; woh musibat jo badau (jism) ko uṭhānī (jhelnī) parē.

3.—Dil ki be-chainī; qalbī sadma taklif yā musibat; ranj; fikr; andesha-i-khātir; dilī intishār; malāl.

4.—Mihnat yā saḡht mihnat; riḡazat-i-shāqqa; taklif jo ki yā nthāyī jāe; kisi shai kī nisbat baḡi koshish; dard-i-sar; mashaqqat; kasālā; diqqat.

② Used chiefly in the plural. "Pains, as used in this sense, although really in the plural, is commonly used as a singular noun." Webster.

To take pains—Mihnat k.; riḡāz k.—To be at the pains—Mihnat nthānā; taklif

5.—Dard-i-zih; woh dard jo larkā janne ke waqt hotī hai. [uthānā.

Pain, v. t. Be-chain k.; be-qarār k.; dil se qarār nthā lenā; taklif d. yā sadma pahuñchānā ā'm isse ki woh taklif yā sadma kam ho yā ziyāda; dukhānā; dard yā ranj pahuñchānā.

Painful, a. 1.—Taklif se bharā huā; jismānī yā qalbī be-chainī khwāh taklif paidā k. w.; ranj-dih; izā-rasū; ranj-āwar; musibat se bharā huā. [ho; dushwār; mushkil.

2.—Jismen baḡi mihnat darkār ho; diqqat-talab; jo baḡi mihnat se Painstaking, a. Baḡi mihnati; dil lagākar mihnat k. w.; jo kisi tarah par mihnat men kotāhī na kare (use nthā na rakkhe); apne hattal-was' koshish (jidd-o-jahd) k. w.; jafā-kash.

Paint, v. t. 1.—Rangnā; rang-amezi k.; rang lagānā; rang lagākar ārasta k.; tarah tarah ke rang lagānā.

To paint a house—Makān rangnā (usmen qism qism ke rang lagākar use zinat d.).

2.—Rang-amezi ke zari'e se kisi kī shakl (shabih) banānā yā musawwiri k.; kisi shai kī sūrat rangon se paidā (qāim) k.

To paint a portrait—Kisi khinchī-buyī taswīr (shabih) men rangāmezi k.

To paint landscape.—Kisi madd-i-nazar kī taswīr rang bhar bhar ke banānā.

3.—Dil par munaqqash kar d.; dil par āyine kī tarah se dekhilā d.; naqsh-i-ka-i-hajr kar d.; dil par taswīr kī si knafiyat kar d. (munaqqash kar d.). [lānā.

Paint, v. i. 1.—Musawwiri k.; naqqāshī k.; fanu-i-musawwiri kām men

2.—Zebāish ke liye chihra rangnā; is garaz se muñh par rang malnā ki uskā husn (uskī khūb-sūrtī) baḡi-jāe. [taiyār kiya jāe; rang.

Paint, n. 1.—Rang jo raḡan wāgaira men milākar rang āmezi ke liye

2.—Woh shai jisse chihre kī damak baḡhe (chihra khūb-sūrat ma'lūm ho); ubṭan yā gāza wāgaira jo zebāish ke liye muñh par malā jāe.

Painter, n. Musawwīr; rang-sāz; jo fanu-i-musawwiri rang-sūzi yā naq-

Painting, n. 1.—Musawwiri; naqqāshī; rang-amezi [qāshī men māhir ho.

2.—Naqsh-o-nigār; kisi chiz kī shabih jismen rang-amezi huyī ho (rang bharā gayā ho); taswīr.

Pair, n. Ek tarah aur sūrat kī do chizen jo ek hī maqsad ke liye ek sāth kām men āyē khwāh ek dūse ke liye mauzūn hon; joḡā; juft; joṭ;

Pair, v. i. 1.—Joḡā khānā; joḡā-lagnā; juftī khānā. [joḡ; jug; zauj].

Birds pair in summer—Parind garmī ke mausim men joḡā (juftī) khāte haiñ.

2.—Dūse se munāsabat r.; dūse ke liye mauzūn h. (uske hasb-i-hāl h.); mel khānā; mel milnā.

Pair, v. t. Joḡā lagānā; joḡā banānā; do muqābil kī chizen ek sāth k.

To pair off—(a) Kisi majme' se do do karke 'alāhida ho-jānā (b) Majma'-i-

wāzi'in-i-qawāuīn men do mukhtalifu-r-rāe membaron kī āpas men ittifaq karke rāe liye jāne ke waqt jāse men na rabnā.

Palace, n. 1.—Bādshāh shāhanshāh rāja mahārāja nawwāb yā kisi aur

munitāz shakh̄s ke rahne kā 'azīmu-sh-shān makān; mahal; mahal-sarā; daulat-sarā; aiwān; rāj-bhawan; rāj-mandir.

2.—Rahne ki jagah jo barī laq-o-daḡ ho.

Palatable, *a.* 1.—Khush-zāiqā; laziz; maze-dār; swādik.

2.—Khush-guwār; jo burā (nā-guwār) na ma'lūm de; jo aehchihā

Palate, *n.* 1.—Kām; tālū. [lage (ma'lūm de).

2.—Zāiqā; maza; swād (sawād); ras.

3.—Mazāq; woh zihū quwwat jisse bātoñ kā lutf dil ko ho; ras.

Pale, *a.* 1.—Surkh mahū; gulāb ke phūl sā nahīn; jiskā rang faq (urā) ho; dhūmlā; dhūndhlā; pilā; zard; jhānwā; siyāhī liye huye supaidī; jispar halāwat (tāzagi) na ho. [faq hoj pilā muh.

A pale face—Chihra jispar surkhī yā rang ki tāzagi na ho; chihra jiskā rang

2.—Tābān yā durakhshān nahīn; damaktā huā nahīn; kundan sā nahīn; jismen channak yā damak kam ho; dhūndhlā; mandā; phikā.

Pale, *n.* Ghiri huyi jagah; ihāta; koyī mahdūd jagah yā qalam-rau.

Out of the pale of civilization—Tahzīb ki had se khārij (khilāf-i-tahzīb)—Out of the pale of limitation—Tawādi se khārij; jiski mī'ād bāqī na ho.

Palliate, *v.* 1.—Ma'zarat k.; 'uzr-o-ma'zarat ke zarī'e se jurm khatā qusūr yā badī wagaira ko chhipā d. (uspar khāk dāhū); takhsif k.; ghatānā; musfīd bāteñ kah-kar jurm wagaira ko halkā banā d.

2.—Shiddat kam kar-d jaise kisi maraz ki; ghatā d.; takhsif k.

Palliation, *n.* 1. Ghatānā yā ghatnā; kisi jurm ke nihāyat qabīl hālāt kā ikhlā; hayān-i-muwāsiq ke zarī'e se takhsif-i-jurm.

2.—Khifit-i-maraz; bimāri kā ghatānā yā ghatnā.

Palliative, *a.* 1.—Ma'zarat wagaira ke zarī'e se jurm wagaira ki sangtū kam k. w.; jisse kamī yā takhsif ho. [musakkin; takhsif-kunūda.

2.—Bimāri yā dard ghatāne w.; jisse bimāri wagaira kam ho-jāo;

Palliative, *n.* 1.—Jurm wagaira ki sakhtī kam k. w.

2.—Jisse dard maraz yā kisi dūsri balā ki shiddat meñ kamī yā khifit ho (woh ghat jāe). [zard; pilā; jhānwā.

Pallid, *a.* Jiskā rang faq (kam yā urā) ho; jo surkh-o-suped na ho;

Palm, *n.* 1.—Kaf-i-dust; hatheli. [chaurāyī.

2.—Ek qism ki māp; tū yā chār inch ki lambāyī ki nāp; hāth ki

3.—Gulabā; fath; jīt.

Palm, *v.* 1.—Hāth se chhūnā; hāth lagānā.

2.—Hatheli meñ chhipā l.; anṭī mārū. [dhokhā dekar chalā d.

3.—(especially with off)—Fareb se gale lagānā yā sar manḍhūnā;

Palpable, *a.* 1.—Jisko chhū-kar ma'lūm kar-sakeñ; jo lams se mahsūs ho; jise ma'lūm kar-sakeñ; jo mahsūs ho-sake.

2.—Jise āsānī se (sahl meñ) jān sakeñ; sāf; 'nyān; jo sauran ma'lūm parē aur khul jāe; fāsh; savihī; shadīd; sakht; bahut hī burā yā barā.

Palpably, *ad.* Sāf-sāf; khulā-khulā; sarīhun yā savihī; fāsh taur par.

Palpitate, *v.* 1. Dharaknā; dhak-dhak k.; uchhalnā; tarapnā; tarpharānā.

Palpitation, *n.* Dil ki dharak; ikhtilāj-i-qalb; sakht jismānī harakat khauf yā bimāri wagaira ke sabab se dil yā nabz kā bu-shiddat aur ma'nūl se ziyāda dharaknā. [pabne huye.

Paltry, *a.* Zalil; haqīr; nā-kāra; nā-ehīz; khwār; mubtazal; chithīre

Pamphlet, *n.* Ek yā chand talchte kūgaz ki banī huyī chhoṭī kitāb jiske aurāq sī diye gaye hon par unki jild-bandī na huyī ho; ek chhoṭī guir-mujallad kitāb jiski zaḥhāmat kam ho; tablaq; risāla.

Pane, n. Shishe kũ chankor tukra; shisha jo murabba' tarashkar kewar wagaira meñ jar diyũ jõe.

Panogyrie, n. Kisi muntaz shakhs yã bare kũm kũ ta'rif meñ jo kuchh khush-bayũni se kahũ jõe; madh-amez tuqrir yũ kalãm; ta'rif; sanũ; tausif.

Panel, n. 1.—Lakri kũ takhta jise kewar ke chankathe meñ jar dete muñ; dilhã. [kul ahl-i-juri.

2.—(Law) Un ashkhãs kũ fibrist jo ba-taur ahl-i-juri ke talab hoñ; Pang, n. Gũyat darje kũ taklif; bari hũ izã; bari jismũni taklif; dard jo thore 'urse tak shiddat se rahe; taklif jo rah-rah-kar ho aur nikal jõe.

The pang of death—Taklif jo marne ke waqt shiddat se ho; jũ-kandũ; naz'. **Panic, n.** Khauf jo yakayak ho-jõe; dar jo daf'atan begair kisi wãqĩ sabab ke khwãh kisi khauf sabab yã khatre ke ihtimãl-i-galat se paidã ho; hãul.

The troops were seized with a panic—Sipãhiyũ par yakayak khauf galib ho-gayã.—They fled in a panic—We daf'atan hira'ũũ ho-kar (dar-kar) bhãg gaye.

Panic, a. Shiddat kũ; jo nãgahũũ yũ daf'atan ma'lũm ho; khuyãli yũ Said of fear or fright. [be-asl.

Pant, n. 1.—Hãuphmã; dam' (sãns) phũlnũ; mihuat ke ba'd khwãh kisi shai ke jazba-i-shauq se dil par tahrĩk hone se jald jald yũ diqqat se tanaũs kũ h. (marnũ; kisi shai par jãn d. (uski firãq meñ tarãpnũ).

2.—Kisi shai kũ bari arzũ tamannũ yũ khwãhish r.; tarãsnũ; 3.—Ma'mũl se ziyãda shiddat yũ tezi se harãkat k.; khauf wagaira

Paper, n. 1.—Kãgaz; girtãs. [ke sabab se dil kũ dharãknũ.

2.—Kãgaz kũ takhta waraq yũ parcha.

3.—Koyl chhapã yũ qalami wasiqũ; nawishta; tahrir.

4.—Chhapã huã parcha jo auqãt-i-ma'ayan par shã'i ho; akhbãr; khabar kũ kãgaz. [intiqũl ke qãbil hoñ.

5.—Ruqq'a-i-wa'da-i-adũ-i-zar-i-humãwi wagaira; qarz ke wasiqe jo 6.—Kamron kũ diwãron meñ maũdhne kũ kãgaz; nbri. [case, &c.

Often used in forming self-explaining compounds; as, *paper-*

Paper credit—Rupaye ke adũ ke wa'do ke ruqq'e wagaira khwãh lo' (notes)

yũ hundiyũũ jũke i'tibãr par mahãjani len-den hotã hai.—*Paper money*—

Lo' (notes) wagaira jo bũdshãh-i-waqt kũ jũnib se ijiã hoñ aur jũko log

sikke kũ 'iwaz meñ leñ.—*Waste paper*—Bekãr kãgaz jo pheñk diyã jõe aur

puryon ke bũdhne yũ jalãne wagaira ke siwã aur kisi kũm kũ na ho; radĩ

(colloquially radĩ). [se na nreñ yã muntashar ho jõeñ.

Paper-weight, n. Kũmle kãgazon ke dabãue kũ chhoĩ chĩz tũki we hawã

Par, n. 1.—Mũsãwãt; barãbari; qĩnat meñ barãbari; begair ba'le yã

barhti ke h.; wuli mãliyat yũ asli ta'dãd jo kisi mahãjani kãgaz meñ

2.—Hãlat yã hãsiyat meñ barãbari, [likhi ho.

On a par—Barãbar; yakũũ; musãwi; ham-hãsiyat yũ ham-rutba wagaira;

jo hãlat dũsre kũ ho usi hãlat meñ.—Bills of exchange aro at par, above par,

or below par—See under Exchange. [dekhluñ.

Parade, n. 1.—Numãish; karr-o-far; shikoh; dhũm-dhũm; fakhrĩya

2.—Panj kũ numãish; numãish yũ mulãbaze wagaira kũ nazar se

fauj kũ ijtũnũ anr nskĩ saf-ãrãyi wagaira; pareĩ; qawã'id. Qawã'id

ke maũdãn yũ maqãm kũ uisbat bhi yah lafz lãyã jãtũ hai.

3.—Woh shai jiskĩ numãish ho yũ jo numãish kũ garaz se tartĩb

pãye; tamãsha; dhũm-dhũm kũ bãrãt yũ julũs.

Parade, v. t. 1.—Numāish k.; auroñ ko fakhriya dekhlanā; aise tariq par dekhlanā jisse namūd yā numāish ma'lūm ho.

2.—Jangī qā'ide ke mutābiq jam' aur safārāyī k.

Parade, v. i. 1.—Numāish kī garaz se idhar-udhar phirnā; is maqсад se idhar-udhar chalnā phirnā kī log dekheñ.

2.—Faujī qā'ide ke mutābiq saf bāndh-kar idhar-udhar ghūmnā-phirnā; jam' hokar jangī qā'ide ke mutābiq safon kā bāndh jānā.

Paragraph, n. Kisi kalām yā talu'ir kā hissa-i-judāgāna; kisi tahrīr yā bāb kā juzw jo kisi mazmūn se muta'alliq ho 'aon isse kī usmeñ ek yā kayi jumle hon; daf'.

Paragraph, v. t. Daf'-wār murattab k.; judāgāna dafāt meñ likhnā; ek daf'e meñ likhnā; daf'-bandī k. [mutābaqat r. w.]

Parallel, n. 1.—Ek hī samit r. w.; ek hī jānib mailān r. w.; kisi shai se To run parallel with something—Kisi shai ke mutābiq yā barābar h.

2.—Kisi se bahutere umūr meñ mushābahat r. w.; mānind; mushābih; ham-shakl; kul zarūrī ajzā meñ barābar.

A parallel case—Muqaddama jo dūse muqaddame ke ham-shakl (ham-qālib yā ham-pālibū) ho; muqaddama jiske hālāt kaserat se dūse muqaddame ko mushābih (uski tarah) hon. [shābahat; barābarī; yaksāniyat.]

Parallel, n. 1.—Beshtar yā kul khās khās umūr meñ mutābaqat; mur 2.—Tashbih; muqābala; mushābahat kī talhiq.

To draw a parallel between two characters—Do shakhson meñ muqābala k. (yā dekhnā kī unke mātāin kīn kīn bāton meñ mushābahat hai).

3.—Woh shai jo kul khās khās bāton meñ dūse ko barābar yā uski māniud ho; sānī; musannā; kisi sā dūsrā.

Paramount, a. Sab se barā; ruthe qadr-o-manzilat yā waq'at meñ sab se barā; akhar; jiskā khitāb yā ikhtiyār sab se barh-kar ho; sab par afzal; sab par gālib.

Paramour, n. Woh mard jo kisi 'aurat ko pyār kare yā woh 'aurat jo kisi mard ko chāhe; pyārā yā pyāri; 'āshiq yā ma'shūq; yār; āshnā; rakheñ; surāiya; zan-i-madkhūla.

Paraph, n. Woh khat wagaira jo dastkhat ke niche khinch yā hanā dete hain—khusūsai is garaz se kī koyī jā'l wagaira na banāne pāye.

Paraphernalia, n. pl. 1.—Woh chizeñ jo koyī 'aurat meñ chizeñ ke 'alāwa jo use jakez meñ mili hon apne sāth apnī susrāl meñ laye aur jinpar uske shanhar ke marne ke ba'd uskā ikhtiyār rahe masalan pahinne

2.—Zewarāt; āraish kī chizeñ; sūz-o-sāmān. [ke kapre aur zewarāt.]

Paraphrase, n. Kisi asl 'ibārat kā is garaz se dūsrī shakl par i'āda kī uske ma'nī sāl sāl aur khūb khul jāen; dūsrī aur hāziq 'ibārat meñ kisi asl tahrīr kī tauzih; ek hī khawāh dūsrī zabān meñ tawālat ko sāth tarjama.

Paraphrase, v. t. Sarāhat ko sāth tauzih ta'bīr yā tarjama k.; kisi musannif kī 'ibārat ke mazmūn ko ziyāda-tar wazāhat aur tafsīl ke sāth bayān (adā k.) [kisi dūse kī 'ibārat ko khol-kar bayān k.]

Paraphrase, v. i. Ziyāda-tar bust-o-sharh ke sāth ta'bīr yā tauzih k.;

Parasite, n. Ghūm-phir-kar dūson ke sāth khāno w.; khushāmad-burāmad karko umarā ke sāth khāno w.; tufailī; roṭitor; jo chāplūsī ke zarī'e se dūse se lagā-bajhā rahe. [majmū'a.]

Parcel, n. 1.—Miqdār-i-gair-mu'aiyan; koyī dher yā miqdār; jumla;

2.—Chand ehizen jo yak-jā rakkhi jāen; buqcha; gaṭhrī; pulinda;

3.—(Law) Juz; hissa; tukra; kisi kul kā juzw. [bidri; peti.]

One piece of ground is part and parcel of a greater piece—Zamin kā ek qat' dūre bare qat'-i-arāzi kā juz hotā hai.

Parcel, v. t. Mukhtalif hisson yā ajzā par taqsim k.; bānt kar hissa hissa judā kar d.; ulag alag bakhrn kar d.

Often with out.

Parcel, a. and ad. Juzwī yā nisf; kisi-qadar; kuchh-kuehh.

Parcenary, n. (Law) Wirāsat meṁ shirākat; jo haqqiyat mūris se do yā zāid shakhson ko pahūche uskā qabza; paṭṭidāri

Parcener, n. (Law) Wāris i-sharik ya'nī minjūmla do yā zāid shakhson ke ek shakhs jisko wirāsat ke rū se haqqiyat shirākat meṁ millur bataur shai-i-wāhid ke uske qabze meṁ rahe; paṭṭi-dār; sharik; sājhī.

Parch, v. t. 1.—Ūpar ki sath ko jalā d.; jhulas d.; bhūnnā; biryān k.

2.—Nihāyat hī khushk kar d.; bahut hī sukḥā d.

Parch, v. i. Jhulas uṭhnā; ūpar se jal-bhūnnā; bahut hī sukḥ jānā (khushk ho-jānā). [Dikhne ke lāiq banāte haiṁ; raqq.]

Parchment, n. Dherī yā bakrī ki khāl jise kamā-ke (banā-chunā ke)

Pardon, v. t. 1.—Kisi shai ko jo kisi qusūr yā jurm ki pādāsh meṁ wājibul-lakḥ ho chhoṛ d.; kisi tāwān se dar-guzar k.; bakḥsh d.; mu'af k.

To pardon one his life—Kisi ki jāu-bakḥshi k.

2.—Kisi ta'zir ko mu'af kar d.; be sazā kiye chhoṛ d.; jāne d.; chashm-numāyī yā ta'zir se barī k.; mu'af k.; 'afw-i-taqsir k.

To pardon an offence—Jurm ko mu'af kar d. ya'nī mujrim ki gardan se uskī bār utār ke use be-jurm tasawwur k.—To pardon an offender—Mujrim ke jurm se dar-guzar k. ya'nī use sazā se barī k.—Pardon me—Mujhe mu'af karo; queṛ mu'af; gustākhi mu'af. Yab 'ibarat aksar nīsi hālat meṁ musta' mal hoti hai jab mutakallim husn-i-aḳhlāq ke sath apne muḥbūtab ke kalām se munkir hoti yā uskī tardīd kiyā chāhāt hai.

Pardon, n. Mu'afi; 'afw; kisi jurm ki sazā (uskī ta'zir) se dar-guzar; tambih se mujrim ki harāt; gunāh yā taqsir se najāt khwāh nuḳhlasi.

Beg your pardon—Mu'af kijiye. Is muḥāware kā isti'mal kaar se us hālat meṁ hoti hai jab kī 'āmi' mutakallim kī bāt bakḥūbi nahīn suntā yā samjhtā aur chāhāt hai kī woh phir se kahī jāe.—Conditional pardon—

Mu'af-i-chart.—Free pardon—Mu'af-i-mutlaq.

Pardonable, a. Mu'afi ko qābil; 'afw-pazir; jiskī ta'zir se dar-guzar ho sake; jise mu'af yā nazar-andāz kar-sakē. [w.; gaffār; khatā-bakḥsh.]

Pardoning, p. a. 1.—Mu'afi par mēil; mu'af k. w.; āmurz-gār; bakḥshne

2.—Jisko mu'afi kā ikhtiyār ho; mu'afi ke istihqāq yā iqtidār kā nafaz d. w.; 'afw-i-taqsir kā ikhtiyār d. w.; 'afw-mansūb.

Pare, v. t. 1.—Kāṭnā; tarāshnā; ehilnā; katarnā; kisi tez āle se kāt l.

To pare the nails—Nākhun tarāshnā yā lenā; naḥh kāṭnā.—To pare off the rind of fruit—Mewa ke ehilke ko ehil d. To pare away redundancies—

2.—Thorā thorā kerke ghaṭānā; taqlil k. [Fuzūliyat ko nikāl d.]

Parent, n. 1.—Nasī paidā k. w.; bāp yā māḥ; wālid yā wālidā; mādar yā pidar. [bā'is; masdar; asl; jaṛ.]

2.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai paidā ho; paidā k. w.; sabab;

Parentage, n. Paidāish; nasl; asl; wālidain kī qadr-o-manzilāt ke lihāz se haiyyat; khūndānī haiyyat; nasab; gharānā; kul.

Parental, a. Wālidain se nisbat r. w.; pidarī yā mādarī; jo wālidain ke liye zebā ho; jo muhabbat yā shafaqat kī rah se ho; buzurgāna.

Parenthesis, n. Lafz yā jumla jo tafsīr yā tauzīl ke liye dūsre jumle ko darmiyān rakkhā jāe par jisko aslī jumle kī tarkīb se kucchī wāsta na ho aur na aslī jumle kī takmil meī uskī wajh se futūr ho; jumla.^{ad} i-mu'tariza. [palla h.; barī mutābaqat; munshābahat; munāsabat]

Parity, n. Barāharī; musāwāt; barābar waq'at r.; hām-haisiyat yā han^{uā}-Parlance, n.— [bōl-chāl m.]

In common parlance—Ma'mūlī bāt-chēt meī; 'ām tarz-i-kalām meī; ma'ī^{hrīr} Parley, v. i. Dūsre se bātchēt k.; nise amr kī nisbat bāham guftgū k. jo meī farīqain ko ta'alluq ho; zabānī suwāl-o-jawāb k.; khūsūsān dushman; se suwāl-o-jawāb k.; gamīn se guft-o-shanīd (kahā-sunī) k. masal; ek qaidiyon ke leue-dene laṭāyī ke manqūf hone yā sulh ke bāb meī. w.

Parley, n. Āpas meī hātchēt yā guftgū; mubāhasa; woh bātchēt suwāl-o-jawāb yā guft-o-shanīd jo khūsūsān do farīq-i-mukhtalīf yā dushmano ke darmiyān ho; woh rawārāwī kī sulh kī guftgu jo aise do farīq kī mābain ho jo ānāda-ba-jung hon.

Parliament, n. Inglisṭān meī urākūn-i-mulk-o-millat aur mukhtārā^{lib} i-rī'āyā kī majlis; qanūnī majlis; pārliment.^{ko}

Parliamentary, a. 1.—Qanūnī majlis (pārliment) se muta'alliq.

2.—Jo pārliment se nāfiz yā sādīr ho.

3.—Pārliment ko qawā'id aur dastūrāt ke mutābiq; majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke qawā'id-i-mustamirra aur dastūrāt ke muwāfiq.

Parol, n. (Law) Zabānī izhār yā bayān; qanūl-i-zabānī.

Parole, n. [senses." Webster. "Commonly written *parol* as a term in law, and *parole* in other

Parol, n. 1.—Jo zabānī kalā jāe; zabānī; lisānī; taqrīrī; tahrīrī nahīn.

Parole, n. *Parol evidence*—Shahādāt-i-zabānī (lisānī).—*Parol arrest*—Giriftārī jo hākūm-i-faujdarī ke zabānī hukm ke mutābiq ho.—*Parol contract*—Mu'āhada-i-zabānī yā tahrīrī jiskā uawishtā 'adālat meī na ho yā jo muhr-i-'adālat se mukammal na ho. [ua d.—jaise kisī zarb yā wār ko.

Parry, v. t. 1.—Rok d.; pher d.; ṭāl d.; ār r.; apne upar āne yā parne 2.—Ṭāl d.; bachā jānā; ṭālmatol kar d.

Parry, v. i. Rok d.; ṭāl d.; bachā jānā; kanāre kar d.; dūr kar d.

Parsimonious, a. Juz-ras; rupaye kā istī'māl yā sarf khūb hachā bachā ke k. w.; bad se ziyāda kifāyatī; kanjūs; bakhlī; makkhlī-chūs; tāmi'; lālchī.

Parsimony, n. Zar yā māya ke istī'māl meī juz-rasī; rupaye-paise ko khūb hachā bachāke kharch k.; barī hī kifāyat-shī'ārī; bukhī; makkhlī-chūsī; be-faizī.

Part, n. 1.—Kisī shai-i-munqasima kā juz 'ām isse kī musāwī ho yā gair-musāwī; jo shai kul se kam ho; ṭukra; juz; hissa; kasr; juzz-i-tarkībī.

2.—Kisī shai kā hissa jo aur hisson ke barābar ho; barābar hissa.

3.—Juzw-i-insān; insān ke jism yā ruh kā juzw; 'azw; hissa-i-tarkībī.

4.—(pl.) Sifāt; janhar-i-zānī; zihnī quwwateī; liyāqat; qābiliyat; istī'dād; fahm-o-firāsāt; woh mukhtalīf sifateī jo kisī shakhs meī hon.

5.—(pl.) Jagah; maqām; mulk; azlā'; des; iqīm; khitta. [bakhra.

6.—Woh hissa jo kisī ko taqsūn ke rū se mile; qismat; hissa;

7.—Sarokār; alāqa; ta'alluq; garaz; shirkat.

- 8.—Taraf; jānib; farīq; naf'-o-nuqsān meñ shirkat; firqa; tar; or.
To take one's part—Kisi kī taraf ho-jānā (uski taraf-dārī k.); kisi farīq kī jānib-dārī k.; kisi kā sharik ho-jānā. [ho; farz; kār-i-khās.
- 9.—Mihnat kām yā tāsīr-garī meñ shirkat; kām jo kisi ke zimme
To have done one's part—Jo kuchh apne zimme ho usko kar d.; apne farz ko anjām de-chuknā. [shukhs ke zimme ho.
- 10.—Suāṅg wagaira meñ woh bhes yā naql wagaira jo kisi khās
For my part—Jahāñ tak mujh se ta'alluq hai; jahāñ tak mujh ko wāsta hai; meri yā apni taraf se.—For the most part—'Umūman; beshtar; aksar; kasrat se.—In good part—Mustahsan samajh ke; khanda-peshānī ke sāth; khushī ke sāth (ba-khushī); nārāzī ke sāth nahīn; bhalā jān-kar; achchhū samajh-kar.—In ill part—Gair-mustahsan samajh-kar; burā jān-kar; khush hokar nahīn; nārāzī yā nā-khushī se.—In part—Juzwī yā juzan; kisiqadar; kuchh; bi-l-kul nahīn—Part and parcel—Juzw-i-lāzimī; hissa; ang.
- Part, v. t. 1.—Bāṭṭnā; judā k. yā torṇā; ṭukre ṭukre k.
2.—Hisse lagānā; taqsim k.; bakhra bāṭṭnā.
3.—Judā k.; alag k.; tafriqa dālnā; ek sāth na rahne d.
4.—Darmiyān meñ paṛnā; bēch meñ hāil yā wāqī' ho-jānā; alag
5.—Rutūbat judā k.; nichorṇā. [kar d.—jaise do larne wālon ko.
6.—Dhāt ko judā yā sāf k.
- Part, v. i. 1.—Alag alag yā ṭukre ṭukre ho-jānā; judā ho-jānā; do ṭuk ho-jānā; ek dūsre ko chhorṇā; rukhsat h.; bidā h.
2.—Haṭ yā chhūṭ jānā; judā ho-jānā; nikal jānā; chhor d.
To part with—Kisi se judā h.; chhor d.; tark kar d.; dast-bardār h.; hāth se jāne d.; kho d. [bahra-andoz h.; shirkat r.; sharik h.
- Partake, v. i. 1.—Kisi shai meñ dūsron ke sāth sharik h. hissa l. yā
☞ “Usually followed by *of*, sometimes less properly by *in*.” Webster.
2.—Kisi dūsre si sifat yā khāssiyat yā uskā sū da'wā khwāh istihqāq r.
☞ Usually followed by *of*.
3.—Dākhil yā shāmil kiya jānā; khārij yā badar na kiya jānā.
- Partaker, n. 1.—Dūsron ke sāth shirkat yā hissa r. w.; sharik; hissa-dār.
☞ Followed by *of* or *in*.
2.—Kisi badī meñ sharik; rāfiq; sāthī; shirkat r. w.; mu'āwin.
- Partial, a. 1.—Jiskā usar sirf ek juz par pahunchē; 'ām yā bilā-istisnā nahīn; tamām-o-kamāl yā bi-l-kul nahīn; juzwī; thorā; qadre; kam; pūrā nahīn.
2.—Ek farīq kī taraf māl; kisi mu'āmale yā bahs meñ ek farīq yā pahlū kī nisbat dūsre farīq yā pahlū kī jānib ziyāda jhukā huā; taraf-dār; jānib-dār; ek farīq ke muqābale meñ dūsre farīq kī ziyāda-tar himāyat k. w.
3.—Nā-ma'qūl taur par kisi shai kā pās k. w.; bejā himāyat k. w.
- Partiality, n. 1.—Jānib-dārī; taraf-dārī; pās yā pās-dārī; rū-o-rī'āyat; pachh (pakhsī); ek farīq kī taraf yā ek jānib ko nā-jāiz rujahān.
2.—Auron ke muqābale meñ kisi ek khās shai kī taraf ziyāda-tar mailān; kamāl shauq; khās zauq.
- Partially, ad. 1.—Kisiqadar; kuchh; juzwī; thorā; sab kā sab nahīn; bi-l-kul yā sārā nahīn. [ke sāth; pāsdārī ke sāth.
2.—Jānib-dārī ke sāth; taraf-dārī se; nā-wājib ri'āyat yā nā-haq-koshī

Partibility, n. Qābil-i-taqsim h.; bañtne yā alag kiye jāne ke laiq h. tafriq-pazirī; 'alāhida yā judā judā ho-saknā. [h. ki woh bañt sake.

The *partibility* of an inheritance—Kisi irs kī taqsim ke qābil h. (is tarah kī Partible, *a.* Qābil-i-taqsim; bañtne yā 'alāhida kiye jāne ke laiq; jisk tafriq yā taqsim ho-sake. [meñ dūstre kā sāth d. w. (uskā sāthī]

PARTICEPS CRIMINIS, [Lat.] (*Law*) Sharik-i-jurm; kisi jurm kekari

Participant, n. Sharik; shirkat r. w.; sājhī; hissa-dār.

Participate, v. i. Dūstroñ kī shirkat r.; sharik h.; sājhī h.

 Sometimes followed by *of* or *in*.

Participation, n. 1.—Shirkat; sājhā; ishtirāk yā mushārakat.

2.—Tafriq; taqsim; bañtāyī.

Participant, n. Shirakat r. w.; sharik; sājhī.

Particle, n. 1.—Zarra; reza; nihāyat hī chhotī chiz.

2.—Juzw-i-khafif; zarā bhī; kuchh bhī.

Particular, a. 1.—Kisi shai ke ek juz se muta'alliq; 'ām nahīn; ek h. shakhs yā chiz se 'alāqa r. w.; nafsī; zātī; khās; takhsīsī; makhsūs.

2.—Jisko uske dūstre ham-jimsoñ se baklūbī tamiz kar-saken; gair mu'aiyan nahīn; jiskī takhsīs ho-sake; khās.

3.—Jismeñ koyī 'ajīb-o-garīb sifat ho; khās tawajjuh yā lihāz ke laiq; ma'mūlī nahīn; qābil-i-lihāz; anūthā; nādir; khās.

4.—Mufradāt (ek ek bāt) par tawajjuh r. w.; har ek khās amr (har rag-o-resha) madd-i-nazar r. w.; kisi amr ke muta'alluq juz-o-kul par khayāl k. w. [r. w. ki uskā dil jald khush na ho.

5.—Kisi shai kī baqā hī mazāq r. w.; juzziyāt par isqadar khayāl.

6.—(*Law*) Jismeñ sirf ek juz shūmil ho jaise haqqiyat.

Particular, n. Ek bāt yā kaifiyat; amr-i-wāhid; hissa-i-judāgāna; daqīqa; juz; tafsīl; khās bāt.

To tell all the *particulars* of a story—Kisi bayān ke muta'alliq kul bāteñ kah d.; kisi amr kī kaifiyat min-o-'in kah d. Some *particulars* have been reserved—Kuchh bāteñ rakh chhoī gayīñ (sab bāteñ nahīñ kahī gayīñ).

Full *particulars*—Mufasssal hāl; sab bāteñ; juzz-o-kul; musharrah kaifiyat;

sāri rū-dād.—*In particular*—Khusūsan; khās-kar; bi-l-khusūs; 'ala-l-khusūs.

Particularity, n. 1.—Tafsīl; sarāhat; sharh; kisi bāt kī chhoī na d.

2.—(a) Qism-i-khās kī sifat; khusūsiyat; nirālā-pan. (b) Khās bāt; baī sarāhat ke sāth tafsīl. (c) Woh shai jismeñ kisi ko koyī

khās yā zātī tā'alluq ho.

Particularize, v. t. Judā-judā yā tafsīl-wār bayān k.; ek ek karke yā mufasssal dekhā d.; sarāhat k.; beore ke sāth batāuā. [wār kahā.

Particularize, v. i. Ek ek bāt kahā yā uski taraf mutawajjih h.; tafsīl.

Particularly, ad. Judā-judā; alag-alag; ek ek karke; fardan-fardan; 'alāhida-'alāhida; khusūsiyat ke sāth; khās taur par; khāssatan.

Partisan, n. [Written also *partizan*] Kisi farīq yā firqe kī sharik; jo kisi farīq yā amr se bahut hī (dik-o-jān se) tā'alluq rakhtā ho; sharik; rafiq; taraf-dār. [liye munāsib hoñ.

Partisanship, n. Shirkat; taraf-dārī; khayālat yā tariq jo taraf-dār ke

Partition, n. 1.—Bāntnā yā bānt; taqsim; tafriq; 'alāhidagī.

2.—Woh shai jisse koyī dūstrī shai bāntī yā judā kar-dī jāwe; jisse kisi shai ke mukhtalif hisse judā ho-jāen; khusūsan woh bhitar kī

diwār jiske zarī'e se kisi makān kā qat' yā hissa dūstre qat' yā hisse se ulag kar-di-yā jae; diwār-i-fāsil; hadd-i-fāsil; khatt-i-fāsil.

3.—(Law) Jāedād-i-arāzi meī haqqiyat-i-mushtaraka yā gnir-munqasima ki 'alūhidagi 'ām isse ki shurakā ki razā-mandī se ho yā jubriya qānūnī tariq par; taqsim-i-haqqiyat; baṭwāra; hānt-bakhra.

A private partition—Taqsim-i-khāngi.—A public partition—Taqsim-i-sarkāri.

Pa A partition by arbitration—Taqsim-ba-zarī'a-i-sūliet.—A perfect partition—

Pa Taqsim-i-mukammal.—An imperfect partition—Taqsim-i-gair-mukammal.

A partition by metes and bounds—Taqsim-az-rū-i-paimāish wa had-bandi.

Pa Partition fees—Taqsim ki ujrat.—Deed of partition—Taqsim-nāma.

Partition, v. 1.—Taqsim k.; baṭwāra k.; hāntūl.

2.—Diwāron ke zarī'e se jude jude qat'āt (khand yā hisse) qāim k.

P Partly, ad. Kuchh; kisiqadar; qadre; thoṛā; bi-l-kul nahīn; pūra pūra nahīn.

Partner, n. 1.—Fi'l yā ranj-o-rāhnt meī dūstre kī sharik; sharik; rafiq; sāthī.

P 2.—(Law) Kisi kām yā peshe meī dūstre kī sharik; sājhī; shirākati kārkhāne kī sharik (sājhī); hisse-dār; kisi tijārat wagaira meī jo sarmāya lagāyā jae uskā mūlik-i-sharik.

P 3.—Woh mard yā 'awāt jo dūstre ke sāth mil-kar nāche.

4.—Zauj yā zaija; jorū yā khasam.

Partnership, n. 1.—Sharik h. yā rahnā; dūstre kī sharakat; shirkat.

2.—Kisi kār-o-bār ke shurū' karne aur chālāne ke liye do yā zāid shakhsōn kī sharakat; sharakat jo istarah par qāim ho; sājhā; sājhe kī roz-gār kār-khāna yā kār-o-bār; kampanī (company) jo dāimi taur par qāim kī jae; kothī; dūkān.

3.—(Law) Jo ashikhās mu'āhade ke mujāz hoī unmeī is amr kī mu'āhade-i-bāhamī kī manāfi' meī shirkat kī shart par kisi tijārat yā kār-o-bār-i-jūiz ke chālāne ke liye we apne apne rupaye yā māl lagāyēn khwah bi-l-ishtirāk mihnāt karen.

To enter into a partnership—Sharikat kī kār-o-bār k.; sājhe kī rozgār k.; sājhā k.—Silent partnership—Woh sharikati kār-khāna jismeī shurakā sirf rupayo ya'ni sarmāye meī sharik hoī par us kār-khāne ke ihtimām wagaira se unko kuchh sarokār na ho.

4.—Naf'-o-nuqsān yā jāedād meī sharakat.

Deed of partnership—Sharikat-nāma; dastāwez-i-sharikat.—Deed of dissolution of partnership—Dastāwez-i-infisāk-i-sharikat; woh dastāwez jiske zarī'e se sājhā tūt jae.

Party, n. 1.—Kisi maqām ke 'awāmu-n-nās meī woh log jo dūstroī ke khilāf rāe yā maushā meī bāhum muttāfiq hoī; guroh; firqa; jathā; mandālī; tabqa.

2.—(Law) 'Adālat ke laṛne wāloī se ek; nizā'-i-'adālat meī mud-da'i yā mudda'a'alaihi; mutakhlāsimaī-i-muqaddama se ek; fariq.

3.—Woh shakhs jo kisi kām meī sharik ho; kisi bāt ke naf'-o-nuqsān meī sharik; sharik.

This man was not a party to the affray—Yah shakhs hangāme meī sharik na thī.—He is not a party to the contract—Woh sharik yā fariq-i-mu'āhade nahīn hai; woh mu'āhade meī sharik nahīn hai.

4.—Taraf; jānīb; or; log jo ek dūstre ke khilāf hoī.

5.—Log jo kisi da'wat wagaira meī nawed ke zarī'e se bulāye jāen;

jalsa; majlis; jo log khāne-pūne yā nūch-o-rang wagaira meñ sharik houe ko liye bulāye jāēñ. [shukhs; kas; ālmī.]

6.—Shakhs-i-wāhid; kisi shakhs ko muqābale meñ dūsrā shakhs;

7.—Woh thore se sanji sipāhī jo kisi khās kām ke anjām karne ko liye kahiñ bheje jāēñ.

An accused party—Mulzam; mustagās-ālāh; jispar talimat lagāyī gayī ho.

An interested party—Ahl-i-garaz; ahl-i-mu'āmala.—A party to a suit—Fariq-i-muqaddama; mudda'i yā mudda'ālāh.—Opposite or adverse party—Faiq-i-sūl; faiq-i-mukhlif; taraf-sūl.—The parties to a case—Fariqin; jānibān; mudda'i aur mudda'ālāh donoñ.—Parties to a deed—Muta'ā qidāin-i-wasiqa; jo log ki-i ilastārez ke likhne meñ sharik hoñ.—Parties to a transaction—Muta'ā qidāin-i-mu'āmala; jo log kisi mu'āmale meñ sharik hoñ.

Party-coloured, *v.* Jiske jude jude hisse jude junde rang ke hoñ; jis meñ kayī tarah ke rang hoñ; rang-ba-rang; lūqalūqūñ. [parlesī.]

Party-jury, *n.* (Law) Woh ahl-i-jūrī jūmeñ ālhe lug desī hoñ aur ālho

Party-wall, *n.* Do makānoñ ke bēch ki diwār (rukā darmiyānī purānā); diwār jo do makānoñ meñ hadd-i-fāsil ho. [namūn hāl meñ huā ho.]

P.L.V.E.V.U, *n.* (Fr.) Nau-khez shakhs; nayā nuwvāh; jis shakhs kā Pass, *v. i.* 1.—Jānā; chaluā; ek nihī par ek jagah se dūsrī jagah muntaqil h.; guzarū; ek jagah se dūsrī jagah jānā.

“Usually with a following adverb or preposition, defining the kind of motion; as, to pass on, out, in, into, from, under, &c.” Webster.

2.—Ek hālat se dūsrī hālat meñ h.; hālat tabdil k.; ho-jānā; badal jānā; qabze ke i'tibār se talidil ho-jānā.

3.—Ek shakhs se dūsrē shakhs ke pās jānā; diyā-liyā jānā; phailnā; chaluā; rāij h.; maqbūl h.; kharāb yā bekār samajh-kar pheñk na diyā jānā. [paise ki tarah chal jāte haiñ (liye-liye jāte haiñ).]

Counterfeit coins sometimes pass as money—Talbi-i-sikke ba'z angāt rupaye.

4.—Samjhā jānā; mutasawwar h.; khayāl kiya jānā; logon meñ ginā yā qudr kiya jānā. [hāqī samajhū.]

To pass for a wise man—'Aql-mand shakhs samjhā jānā; kisi ko logoñ kā

5.—Kisi khās shakhs yā maqām ke ek taraf se dūsrī taraf guzar jānā; kisi ki rah yā mulāhaze wagaira se nikal khwāh guzar jānā.

“With a preposition; as, by, over, &c.; as, to pass by one; to pass over the road.” Webster.

6.—Rafta rafta nikal jānā; guzar jānā; hāt jānā; nikal jānā; gūh

Usually with away. [ho-jānā; kho jānā; hāth se jātā rahuā.]

7.—Wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr meñ ānā; honā; wāqī' wuqū' h.

8.—Mauzūr h.; majma'-i-wāzi'ūn-i-qawūnūn ki jānib se manzūrī h. yā manzūr kiya jānā; hu-taur qāūn ke mauzūr kiya jānā; nāfiz h.; sādīr h.

The bill may pass—Mumkin hī ki woh qāūn kā musawwada mauzūr ho-jāo.

9.—Miluk-i-imtilān par tūlaharū; mulāhazo meñ mauzūr (maqlūl) h.; achchhī tarah kārawāyī ke lāiq h.; kām kī h. yā kām chālā sukūā.

10.—Be rukāwat yā muzāhumat nikal jānā; is tarah nikal jānā ki koyī khabar na le; firo-guzāst h.; chhor d. [audāz kar-diyā.]

We saw the act, but let it pass—Hum logoñ ne woh ā'l dekhā par us-e nazar-

11.—Tulwūr ghusefnā; ghusefnā.

12.—Ek mālīk se dūsrō ki taraf muntaqil h.

To pass into—Ba-tadrij (āhista āhista) h.; rafta rafta badalnā; do chizon yā

raugon kā āpas meñ is tarah mil-jul jānā ki is bat kā batlā sakūā inumkin

na ho ki kaun kabhū ehlūṭā aur kabhū ahurū' hūā.—*To pass on or upon*

—(a) Kisi par houā yā bitnā; nāzil h.; asar pahūnchānā (b) Tanqih k.; tajwiz k.; faisala yā hukm-i-sazā sadir k.

Pass, v. t. 1.—Tajāwuz kar jānū; kisi had se guzar jānā.

The sun has *passed* the meridian—Sūraj khatt-i-nisfu-n-nahār se guzar gayā (do-pahar ho-gayā).

2.—Idhar se udhar (ispār se uspār) jānū; 'nūr k.; pār kar jānā.

To *pass* a river—Daryā ke pār ehale jānū ('nee 'ubūr kar jānū).

3.—Sarf k.; basar k.; kāṭnā; guzrānū; bitānā.

To *pass* time—Wāqt kāṭnā (sarf k. yā bitānā).

4.—Chalānā; rawān k.; bhejū; pahūnchānā.

To *pass* a pauper from one town to another—Kisi muṭlis ko ek shahr se dūse shahr meṁ pahūnchā (bhej d.

5.—Sarāsārī meṁ chalā d.; jald jald harakat d.

He had only time to *pass* his eye over the accounts—Usko itni hi mulihāt thi ki hisāb ek nazar ya'ni sarāsārī se dekh le.

6.—Ek mālik se dūse mālik ki taraf mīmṭaqil k.; intiqāl k.;

7.—Chhānū; chhānne se tapkā l. [bechuā; bai' k.; firolkūt k.

8.—Munh se nikālnā; sādīr k.; kahū; zabān par lānā.

To *pass* sentence or judgment—Hukm-i-sazā yā faisala-sādir k. (sunānā).—To *pass* censure—La'nat-malāmat (ziṣr-o-taubīk) k.; burf kahū.

9.—Khātū k.; pūrā k.; anjām ko pahūnchū d.; bāqī na chhoṛnā.

10.—Piro-guzāshṭ k.; chhoṛnā; karne yā kahne meṁ gaffat k.

11.—Manzūr k.; jāiz r.; batāur jāiz yā munāsib ke taslīm k.

To *pass* an account—Kisi hisāb ko munāsib aur wājib samajh kar manzūr kar l.

12.—Manzūr k.; un ko marātib kā tai k. jo jawāz ke liye zarūr hon; nāfiz qarār d.

The legislature *passed* the bill into a law—Majma'-i-wāz'īn-i-qawānīn se woh musawwada-i-qānūn manzūr ho kar batāur qānūn ke nāfiz qarār payā.

13.—Dhokhā dekar chalā d.; chhālnā; kāmyābī ke sāth k.

To *pass* a trick on one—Kisi ko makt se chhat l.

14.—Lihāz k.; khayāl k.; fikr yā parwāh r.

To *pass* off—Fareh yā makt se kisi ke gile māṅṅhū; dhokhā deke gile lagānā

To *pass* on or upon—See *supra* No. 13.—To *pass* over or by—Nazar-andūz k.; lihāz na k.; khayāl na k.; darguzar k.; mu'af k.; chashm-numūyī yā ta'mbih na k.

Pass, n. 1.—Jidhar se koyī jāe yā guzre; rāh; guzar; rāsta jo tang aur dushwār-guzār ho; rāh jo kisi khatar-nak maqām meṁ ho; pahār ke ūpar kī rāh.

2.—Kisi shakhs ke āmad-o-raft (ānc jāne) kī istid'ā yā uskā hukm; woh nawishta jiske zarī'e se koyī guzar yā ā-jā sake; rāh-dārī kā parwāna; nikāsi kī chitṭhī; be-rukāwat āne-jāne kā tikāṭ.

3.—Hālat; naubat; darja-i-gāyat; intihā; ākhīr hālat.

To *bring to pass*—Karānā; wuqū' meṁ lānā; zubūr meṁ lānā; wāqī' hone kā bā'is h.; kisi bāt ke hone kā sabab h.—To *come to pass*—Houā; wāqī' h.; zubūr meṁ ānā; naubat pahūnchānā.

Passable, a. 1.—Guzar ke qābil; jispar jā yā chal sakeṁ; jāhān kashtī wagairā par jā-sakeṁ; 'ubūr ke qābil.

The roads are not *passable*—Rāheṁ yā sarakēṁ guzar ke qābil nahīn haiṁ (unpar koyī ā-jā nahīn saktā).—The stream is *passable* in boats—Us daryā ko kash-tiyōṁ par 'ubūr kar-sakte haiṁ.

2.—Jise chālū yā jūrī kar-sakeñ; rāj; murawwaj; pazirāyī ke qābil jo qabūl kiye jāne ke lāiq ho; jo dast-ba-dast muntaqil ho-sake yā hotā ho.

False coins are not *passable*—Khotē sikke chāl nahī sakte.

3.—Jo bilā i'tirāz i-qawī yā 'aiñ-joyī ke chul-sake; jiske log muta-hammil ho-sakeñ; pazirāyī ke lāiq; manzūrī ke qābil; darja-i-i'tidāl kū; rās; kām-chalāū; kuchh (kisiqandar) achchhā.

Passage, n. 1.—Sawāri par jānā; safar jaise tari kū khwāh gārī yā chhukhe wagnāra par; guzar kū islihqūq yā ūzādī.

2.—Kirāya—jaise jalūz par āne yā jūne kā; bhārā.

The ship in which he had taken his *passage* not sailing on the date fixed, he had to apply for a refund of the *passage*—Jis jahūz par uskā jānā thahar chukā thā woh tārikh-i-mu'ayyana ko rukūna na hūq libāz usko apne zar-i-kirāya ko wāpasi kī darkhawāt karni parī.

3.—Jahūn se kuch k.; manū; wāqūt; mamūt. [shai āye-jāyo,

4.—Āne-jāne kī rāh; āmūd-o-raft kū rīsta; woh rāh jidhar se koyī

5.—Woh kamra wagnāra jisse hokar kisi 'imārat ke dūsro' kamron meū koyī jā-sake; āmūd-o-raft kī rāh.

6.—Wuqū' hono aqjām pāne yā zulūf meū āne kū tariq; mājara; wāqī'a; sāniha; jo kuchh ho-jāe.

7.—Kis kitāb yā tasnif kā hissa; zimn; daf'a; intikhāb.

8.—Un kul marūtīb kū tai k. jo kisi shai ke bā-qā'idā jāiz qarār pāne ke liye lūbndī hoū; manzūrī; nafāz; andūr.

The *passage* of a law, or of a bill into a law, by a legislative body.—Wāzi'ā-i-qawānīn kī jāzib se kisi qānūn yā musawwada-i-qānūn kī manzūrī.—*If passage*—Mustaqil taur par qiyām na r. w.; ek jagah se dūsrī jagah jāne w. In muhāwarā kū itlāq khushān un parindon par hotā hī jo mansūn-i-khizān aur bahār meū hamesha shamāl se junūb kī aur junūb se shamāl ko jāyā karte haiñ.—Yah' ibārat ha'z auqūt khāna-badlā shakhsan par hī sādīq āt hai.

Pass-book, n. Woh kitāb yā bahī jismeñ khurīdār kī ittilā' ke liye sandūgar un chīzōn ko likh (lūkh) rakhte haiñ jo bilā-adā-i-qīmat (udhār) kharīd kī jāti haiñ. [musāsir jo kisi sawāri par safar kare.

Passenger, n. Āne yā jāne w.; āmūd-rawūd; musāsir; khushān woh *PASSION*, *ad.* [Lat.] Jā-ha-jā; jahūn-tahāñ; har jagah; har kahīñ.

Passing, a. & ad. Nihāyat; bahalde; bahut hī; ba-shiddat.

Passion, n. 1.—Jo knifīyat dil par inq'ūṣ hū; kisi shai kī tāsīr jo dil ko mahsūs ho; josh intishūr yā be-qarārī jo dil meū paidā hū masalan khwāhish ummed khān khushī rāñ muhabbat wagnāra.

The eloquence of the orator is employed to move the *passions*—Fasīh kī shirīn-kalāmī dil ko hilā deti hai.

2.—Gussa; ghab; qahr; kisi bāt par bahut hī hūrā mānnā; pech-o-tāb.

3.—Muhabbat; pyār; 'ishq; shauq; jūzha; kisi shai par hamatan fidā h. (uspar jān d. yā uchlāwār k.); kamāl ishtiyāq; barī hī ragbat; walwālā; lau. [kare.

4.—Woh shai jiskī pairawī koyī hare shauq yā kamāl khwāhish se *Passionate, a. 1.*—Jisko jald gussa ā-jāe; jo ihānat wagnāra ke bā'is jald ghabrā uthe yā pāreshān ho-jāe; jo jald jhallā uthe jaise shakhs.

2.—Jismeñ harā josh pāyū jūe; qawī; kamāl; jismeñ barī garm; *Passionate desire*—Kamāl shauq. [joshī ho.

Passionately, ad. 1.—Dil se; kamāl ūrzū tamannā yā shauq se; barī

garm-joshi se; bare jazbe ke sath; dil-o-jan se.

2.—Gusse ke sath; taish khā-kar; bahut hi burā mān-kar; raus meñ.
Passive, a. 1.—Fā'il nahiū balki maf'ūl; tahammul k. w. (mutahammil);
 kisi fi'l kā khud na k. w.; jispar dūstroñ kā asar pahūche.

They were *passive* spectators, not actors in the scene—We log us tamāsho
 meñ mahz tamāshāyī the na ki tamāsha-gar (sirf tamāsha dekhte the uske
 karne meñ sharik na the).

[tok (muzāhamat) na ho.
 2.—Kisi shai ko bilā-ta'arruz qabūl yā bardāsht k. w.; jismeñ rok-
Passive obedience—Itā't jo bilā-ta'arruz ki-jāwe.—*Passive* submission to the
 laws—Akhām-i-qawānīn kā begair muzāhamat ke mān l. (unki ta'mil yā
 pā-bandi).

[dārāna; chup-chāp; begair kueh kiye.
Passively, ad. Bilā-ta'arruz; sar-jhukāye; be rok-tok kiye; farmān bar-
Pass-key, n. Woh knuji jisse kayi tāle khuleñ.

Pass-port, n. 1.—Woh tahriri ijāzat jo kisi ko bādshāh yā hākīm-i-mujāz
 ki taraf se is garaz se dī jāwe ki woh be-rukāwaṭ yā khatre ke sārī
 riṣāsāt se guzre yā ek mulk se dūstre mulk meñ khlwāl kisi kḥās
 samundar meñ jahāz par jāe; be-gair ma'mulī mahsūl diye kisi
 aise māl yā aisi ehiz kā ek mulk meñ le-jinā lānā yā wahāñ se dūstre
 mulk meñ le-jānā jiskā lānā yā le-jānā man' ho; rāhdārī kā par-
 wāna; nikāsi ki chitṭhī; rawanna.

2.—Woh bāt jiske bā'is koyi hifāzat yā tayaqqun ke sath kisi hālāt
 se guzar jāe yā usko 'awāmm-n-nās qabūl karen.

Past, p. a. Manjūd yā āne wālā nahīñ; us waqt jo guzar chukā ho;
 guzrā (guzashtā) yā hītā huā; jo ho-chukā ho; māzī.

The past—Guzrā yā gayā huā; waqt jo guzar yā nikal gayā ho; zamāna-
 i-guzashtā (māzī).

Past, prep. 1—Hālāt tarīq yā darje meñ kisi had se mutajāwiz (uske
 bāhar); kisi shai ki pahūcheh yā asar se bāhar; āge barh-kar; pār;
 pare; dūr; bāhar.

Past cure or help—Tā'ilāj yā lāchār; jiskā 'ilāj yā chāra na ho.—*Past* endur-
 ance—Tahammul ke bāhar (jo bardāsht na ho-sake; sahā na jā sake).

2.—Ba'd; piehlē; waqt ke bāhar.

At half *past* seven—Sārhe sāt baje ya'ni sāt bajne ke ba'd adh ghaṭe par.

Paste, n. 1.—Leyī; ahār; māñṛī.

2.—Ek qism kā shaffūf aur chamkilā shisha jisso naqli jawāhirāt
 bante haiñ; banāyā huā (masnū'i) jawāhir.

Pastime, n. Kḥel; tafriḥ; dil-bahlāw; jisse tabi'at bahal-kar waqt
 khushi meñ kaṭ jāe; kḥel-tamāsha.

Pasturage, n. 1.—Maweshī kā charānū; charāyī; charwālī; galla-bānī.

2.—Charā-gāh; maweshī ke charne ki jagah.

3.—Maweshī ke khāne ki ghās; charī.

Pasture, n. 1.—Maweshī ke charne ki ghās; jo kneh maweshī char ke
 khāyeñ; ohārā. [lagī rahē; charā-gāh.

2.—Zamīn jahāñ maweshī aur ghore wagairā ke khāne ke liye ghās
Canyan of pasture (Law)—Dūstre ki zamin par uski yā auroñ ki sharākat meñ
 maweshī ke charāne (ghās khilāne) kā haq.

Pasture, v. t. Charānā yā khāne ke liye ghās manjūd k.

The farmer *pastures* fifty oxen—Woh kisān pachās bail charātā yā pachās
 bailoñ ko ghās khilātā hai.—The land will *pasture* fifty oxen—Us zamīn
 meñ pachās bailoñ ke khāne ki ghās hotī hai.

Pasture, *v. i.* Ghās charnā yā khānā; charnā.

Pat, *a.* Waqt jagah yā maqsad ke hasb-i-hāl; munāsib; subhīte kā; thik; durust; mauzūn (*Colloquial*).

Pat, *ad.* Thik munāsib waqt par; manq'e se; munāsabat ke sūth; subhīte [se.

Pat, *v. t.* Ungliyon yā hāth se āhista āhista mārā; thapki d.; thapthapānā.

Patch, *n. 1.*—Paiwand; chakti; kapre kā tukrā jo marammat ke liye dūsre kapre meñ lagāyā jāe. [āye.

2.—Paiwand sī koyī chiz; kisī chiz kā tukrā jo marammat meñ kām

3.—Shishe wagaira kā tukrā jo pachchī-kārī meñ lagāyā jāe.

4.—Zamīn kā tukrā; qat'; chhotā tukrā jo 'alāhida ho.

5.—Reshamī kapre kā tukrā jisse chihre kā koyī 'aib chhipāyā jāe.

Patch, *v. t. 1.*—Paiwand lagānā; chakti lagānā; kapre kā tukrā sī-kar marammat kar-d. [mat k.; tīp-tāp k.; thop-thāp k.

2.—Jā-ba-jā jo lagā ke marammat k.; bhadde taur par maram-

3.—Zebāish ke liye chihre par reshmī kapre ke tukre lagānā.

4.—Yukāyak yā jhatpat banānā; jhatpat yā bilā-libāz-i-silsila banā l.

To patch a quarrel—Yukāyak yā jhatpat jhagarne lagnā.—To patch up a ne-

gotiation.—Kisī bāt kā qaul-o-qarār jhatpat kar-l.—To patch, up, a story—

Qissa jorā; bāt garhnā yā banānā.

Patchwork, *n.* Dāg-dozī; hazār-mekhī; jo tarah tarah ke tukron ko jo-kar banāyā jāe; koyī shai jiskī tarkīb gair-mauzūn yā nā-munāsib ajzā se ho; koyī chiz jo bhadde taur par banāyī jāe; koyī chiz jismeñ jo yā paiwand lagāye jāen [ām; unmayān.

Patent, *a. 1.*—Khulā; phailā; zāhir; chhipā nahīn; 'ayān; āshkārā;

2.—Jisko 'awāmu-n-nās parh sakeñ; 'ām.

“ Said of a document conferring some right or privilege.” Webster

Patent, *n.* Woh sanad jiske rū se kisī shakhs yā fariq ko kisī amr kā istihqāq-i-khās diyā jāe; sanad jiske rū se kisī shakhs ko apnī ijād ki-huyī chiz kī nisbat chand sāl ke liye istihqāq-i-khās hāsīl ho.

Patent, *v. t.* Sanad ke zarī'e se 'atā k., kisī ijād kā istihqāq-i-khās kisī shakhs ke liye hāsīl k.

Patentee, *n.* Woh shakhs jisko sanad ke rū se istihqāq-i-khās 'atā kiyā jāe.

Paternal, *a. 1.*—Pidarī; bāp kā; ābāyī; jisse bāp kī sī tabī'at zāhir ho; jisse hidāyat yā ta'līm meñ mihrbānī pāyī jāe.

Paternal affection—Muhabbat-i-pidarī; bāp kī muhabbat.

2.—Pidarī; jo bāp se hāsīl ho (mile); ābāyī; maurūsī.

A paternal estate—Milk-i-ābāyī; bāp kī jāedād.

[rāh; bāt.

Path, *n. 1.*—Rāh; rāsta; tarīq; guzar-gāh; ma'mulī rāh; bandhī huyī

2.—Paidal (pā-piyāda) chalne kī tang rāh; pag-dandī.

3.—Kārrawāyī kā tarīq; rāh; dhang; 'amal-dar-āmad kā tarz.

Pathetic, *a.* Jiskā dil par asar ho; jisse dil meñ dard riqqat yā ranj wagaira paidā ho; dard-angez; jigar-soz; dil-soz. [dard-nāki se.

Pathetically, *ad.* Aise taur par ki dil par asar paidā ho; dil-sozī se;

Pathless, *a.* Jismeñ rāh na ho; jahān piṭī sarak wagaira na ho; jahān koyī ātā-jātā na ho; lā-guzar. [dard; dil-sozī; asar.

Pathos, *n.* Woh shai jisse dil meñ dard afsos yā ranj wagaira paidā ho;

Pathway, *n. 1.*—Rāh; rāsta; pyāda-pā (paidal) chalne kī tang rāh;

2.—Tarīq; tarz; dhang; 'amal-dar-āmad kā tarīq. [pag-dandī.

Patience, *n. 1.*—Sabr; taliammul; bardāsht; mustibat taklif mihnāt

yā ishti'āl wagaira kī hālat meñ mizāj ko madadgar nahi m. a.;
kisi burāyī kā chupchāp sah lenā; dhīraj; snbūrī; burd-lārī. [qām r.

2.—Mihnat yā koshish meñ istiqlāl; sābit-qadmī; dhuu; mizāj kā
Patient, a. 1.—Sābir; mutahammil; burd-bār; taklif ranj yā musibat
wagaira ko chupchāp sah lene-wālā; kisi aise amr kī shikāyat na
k.-w. jisse dil ko sadma pahūche; kisi hāt kī pairawī yā koshish
meñ sābit-qadam; dhuu; dhīraj ke sāth mihnat k. w.; pitte-mār;
gam-khwār. [andāz se ziyāda chāhne-wālā nahīn.

2.—Satr-u-qarār ke sāth kisi shai kā muntazir; jald-hāz nahīn;
Patient, n. 1.—Woh shakhs yā shai jispar koyī khārījī asar pahūche;
woh shakhs yā shai jo kisi asar-i-berūnī ko bilū-ta'arruz qabūl kar-le.

2.—Mariz jo kisi mu'ālij kā 'ilāj kartā ho; woh bimār jo kisi tabīb
kā 'ilāj kare.

☞ "Generally used as a correlative to *physician* or *nurse*." Webster.

In-patient—Woh bimār jo shifā-khāne meñ rahne kī jagah aur khānā bhī pāye.

—Out-patient—Mariz jisko shifā-khāne se sirf dawāyeñ mileñ

Patiently, ad. Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; dil-jam'ī se; jam'i-
yat-i-khātir se; be-sabri yā shikāyat ke sāth nahīn; sābit-qadmī se;
istiqlāl ke sāth; dhīraj se; nā jāiz 'ujlat ke sāth nahīn. [alliq.

Patricidal, a. Pidar-kushī se muta'alliq; bāp ke mār dāne ke muta-
Patricide, n. Pidar-kushī yā pidar-kush; bāp kā mār-dihnā yā uskā
mārne-wālā. [ābāyī; jaddī; bāp-dādā kā.

Patrimonial, a. Maurūsī; jo mūrison se ba-zarī'a-i-wirāsat hāsil ho;
A patrimonial estate—Milk-i-maurūsī; jo haqqiyat mūrison (bāp-dādā) se hāsil ho.

Patrimony, n. Haq yā haqqiyat jo kisi ko wirāsat ke rū se nske mūrison se hāsil ho; haqq-i-maurūsī; milk-i-ūbāyī; bapantī; warsa; mūrās; irs; tarka. [chāhne aur nskī himāyat aur hifāzat k. w.

Patriot, n. Mulk-dost; watan-dost; hubb-i-watan; apne mulk kā
Patriot, a. Jo apne mulk kī hālāyī ke liye ho; nske liye zebā yā munāsib jiska apnī mulkī bihbūdī manzūr ho.

Patriotic, a. See *supra*. Jismeñ apne mulk kī muhabbat bhārī ho; jiske dil meñ hubb-i-watan kī tahrīk ho.

Patriotism, n. Hubb-i-watani; jis shakhs meñ watan-dosti ho nskī khūbiyāt aur ā'māl; mulk kī muhabbat (chāh).

Patrol, n. 1.—Rāt ke waqt fanjī sipāhiyōn kī gasht; sipāhiyōn kā is garaz se rāt ko ghūm-phir ke gasht k. ki dekheñ kyā kaifiyat hai aur khāima-gāh kī nishat kisi tarah kā khutkā to nahīn hai; shah-gard;

2.—Woh sipāhī jo rāt ko nigrānī ke liye gasht kareñ. [tilāya.

Custom's patrol—Parmit kā girdāwar; patrul.

Patrol, v. i. Khāima-gāh wagaira ke gird gasht k.; gārad ke sipāhiyōn (guard) kā har-ehāhār taraf ghūm-phir ke dekhnā ki kyā ho rahā hai; gasht k.; girdāwarī k.; tilāya-phirnā.

Patrol, v. t. Gasht k.; har-ehāhār taraf ghūmna-jaise santri (sentry) kā.

Patron, n. Himāyat madad yā muhāfizat k. w.; hāmī; madadgār; mu'in; dast-gir; murabbī; taraqqī meñ i'ānat k. w.; sar-parast; pusht-panāh; pushtī-hāt; bāh-gahue w.

Patronage, n. Qism-i-khās kī dast-girī; kisi shakhs ke manshā meñ i'ānat; kisi mansūbe kī tāyid; dast-girī; himāyat; sar-parasti; pusht-panāhī; mihrbānī yā i'ānat.

- Patronize, v. t.** Kisi ki himāyat yā dast-gīrī k.; sahārā d.; madad d.; mu'ān h.; hāmī h.; 'ināyat (mihrbānī) k.; pardākht k.; qāim-o-bar-qarār r.; tāyīd k.; pushtī d.; taraqqī meñ madad d.
- Patronymic, n.** Mardoñ yā 'auratoñ ke nām jo unke wālidain yā mū-risoñ se nikleñ; kunūiyat; all; khāndānī nām.
- Patter, v. i.** Parparānā; tartarānā; patpatānā.
- Pattern, n. 1.**—Asl jiskī naql banāyī jāe; khāka; dhāncha; namūna; naqsha; woh shai yā fi'l jiskī taqlīd kī-jāe.
- The pattern of a machine—Kal kā namūna.—A pattern of patience—Sabr kā namūna ya'nī isqadar sābir ki usko dekh-kar dūse bhī subūrī ikhtiyār karēñ.
- 2.—Woh juz jisse kul kī sūrat yā sifat ma'lūm ho; namūna; bāngī; kisi aisi shai kī tarz (uski tarah) jismeñ bel-būṭe wagaira hoñ.
- A pattern of cloth—Kapre kā namūna.—Chintz of a beautiful pattern—Khūb-sūrat qism kī chhiṭ; tarahdār chhiṭ.
- 2.—Pahinno ke kapre (poshāk) kā namūna.
- Pattern, v. t. 1.**—Naql utārnā; taqlīd k.; kisi kī nazir dekh-kar kuchh k.; naqsha utārnā; khāka khānchnā.
- 2.—Bataur nazir ke kām ānā; tamsil h. [taqlīd k.; utārā utārnā.
- To pattern after—Dekhā-dekhi k.; pairawī k.; jaisā dūsrā kare waisāhi k.;
- Paucity, n.** Ta'dād yā miqdār meñ kamī; qalilu-t-ta'dādī; qalilu-l-miqdār h.; qillat; kotāhī. [kare; kangāl.
- Pauper, n.** Garīb shakhs; mufliṣ; itnā muhtāj ki khairāt par guzrān
- Pauperism, n.** Mufliṣī; be-istitā'atī; auqāt-basarī kā zarī'a na r.; isqadar muhtāj h. ki khairāt par basar karnā pare. [muhtāj banā d.
- Pauperize, v. t.** Mufliṣ banā d.; iflās kī hālat meñ kar d.; kangāl kar d.;
- Pause, n. 1.**—Sukūn yā qarār-i-'arizī (zarā sā ṭhahar jānā); kisi fi'l ke daurān meñ thoṛī si rukāwaṭ; ṭhaharāw; rukāwaṭ. [dubdhā.
- 2.—Shubhe kī wajh se rukāwaṭ; taammul; pas-o-pesh; āgā-pīchhā;
- 3.—Parhne yā bolne meñ khafīf si rukāwaṭ (zarā sā ṭhahar jānā).
- 4.—Kisi tahrīr kā daf'; likhne meñ ek mazmūn ko ek jagah khatm karke dūse kā nayā daf' qūm k.
- Pause, v. i. 1.**—Kisiqadar (thoṛī der tak yā zarā sā) ṭhahar jānā; kuchh der tak kisi kām kā k. band kar d.; bolne wagaira meñ zarā ruk jānā; kuchh der tak band-rah jānā; ṭhahar jānā; taammul kar jānā;
- 2.—Ruk jānā; hote hote kuchh der ke liye band ho-jānā. [dam l.
- To pause upon—Kisi bāt kī nisbat gaur k.; kisi shai kī nisbat soch meñ h.
- Pausingly, ad.** Rukāwaṭ ke sāth; ruk ruk ke; ṭhahar ṭhahar ke; ba-taammul.
- Pave, v. t. 1.**—Ghorōñ gūriyōñ yā paidal chalne wāloñ ke āram ke liye patthar yā iṭṭ kā farsh banā d.; kisi saḥit chiz se farsh-bandī k.; kharanjā banānā; chahkā lagānā. [kar d.; āsān k.
- 2.—Rāsta banānā; rāh nikālnā; kisi shai kā jāri h. yā honā sahl
- Pavement, n.** Farsh; kharanjā-bandī; chahkā; patthar yā iṭṭ wagaira zamīn par biōhā-kar āisā rāsta banā d. ki āne-jāne meñ āram mile.
- Pawn, n. 1.**—Koyī māl asbāb yā chiz jo rupaye qarz lene kī hālat meñ bataur kafālat ke dāin ke pās rakh dī jāe; girwī; bandhak. [Webster.
- “Applied only to goods, chattels, or money, and not to real estate.”
- 2.—Kisi wa'de ke pūrā karne ke liye shart.
- In pawn, at pawn—Marhūn; giro; makfūl; apā-huā.

Pawn, v. t. 1.—Giro r. yā mārūā; bandhak k.; rupaye qarz lene ki hālat meñ koyī māl-ashāb makfūl k. [lagānā; hor badnā.

2.—Kisī wa'de ke ifā karne ke liye mashrūt k.; bāzī lagānā; shart **Pawn-broker, n.** Jo koyī jins rakhi-kar rupaye qarz de; girwi-gaṭṭhe k. **Pawn-broking, n.** Girwi-gaṭṭhe kā roz-gūr; giro-dārī. [roz-gūr k. w.

Pawnee, n. Woh shakhs jiske pās koyī chiz giro rakhi jāe; girwi l. w.

Pawner, } n. Giro r. w.; woh shakhs jo chiz giro rakhi-kar rupaye qarz le.

Pawnor, }
Pay, v. t. 1.—Khidmat wagaira ki 'iwaz meñ jo kuehl kisī kā pānā ho use bhar d.; kisī ke dāin kā ifā k.; mu'āwaza-i-wājib k.; badlā ('iwaz) d.; ajr d.; qarz chukā d. (bhar yā patā d.).

2.—Badlā d.; jo kuehl nuqsān kisī se pahuinchā ho uskā 'iwaz-mu'āwaza k.; sazi k.; dānd d.; mārūā.

3.—Wa'de wagaira ke rū se jis amr kā k. farz ho uskā k.

4.—Apno buzurg (bare) ki jānib apnā farz adā k.; shāistagi yā akhlāq kā jo kuehl muqtazā ho uskā k.

To pay respect to a magistrate—Majistret ki ta'zīm k.—To pay due honour to parents—Wālidāin ki wājib taqir k.—To pay off—(a) Haqqu-l-khidmat dekar rukhsat kar d. (b) Badlā l.; sazi d.; jazā d.—To pay on—Mārte jānā; zarb par zarb lagāte jānā; aur zor se mārūā (Colloquial).

Pay, v. t. Mu'āwaza k.; jo kuehl sarf parē yā taklif ho uskā munāsib 'iwaz d.; is qism kā h. ki usse kharch kā mu'āwaza yā naf' ho; jis-qadar koshish yā mihnat darkār ho uske lāiq h.

To pay for—(a) Talāfi k.; badlā d.; kisī bāt kā sadma uṭhānā. (b) Kisī shai kā badal d.; kisī shai kā sarf d.; kisī bāt meñ jo kuehl kharoh parē uskā d.; dānd bharnā; bharnā bharnā; tāwān d.

Pay, n. 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; dām; qimat; ajr; haqqu-l-khidmat yā mihnat; ajūra; mihnatāna; mazdūrī; mushāhara; tankhwāh; darmāha; mahīna; mawājib; kirāya; jo kuehl kisī chiz ke badle meñ diyā jāe.

Payable, a. Diye jāne ke lāiq; jiskā diyā jānā munāsib ho; jo diyā jā-sake yā denā ho; jo wājib taur par kisī se kisī ko pānā ho; wājibu-l-adā; jo jāiz taur par dilāyā jā sake.

Pay-bill, n. Fard-i-dādni; ebittā; jo kuehl rupaye mazdūroñ yā sipāhi-yoñ ko wājibu-l-adā hoñ unki fard (chittā).

Pay-day, n. Rupaye dene yā qarz ke adā karne kā din; jis din mazdūrī yā rūpayo dene kā wa'da ho. Roz-i-hisāb yā shumār; yaumu-l-jazā.

Payee, n. Jis shakhs ko rupaye denā chāhiye; woh shakhs jiskā nām hundāvi wagaira meñ is garaz se likhā jāe ki uske rupaye usko milēn khwāh us shakhs ko diye jāen jise dene kā woh hukm de; yā-binda-i-zar; pāne-wālā. [uske rupaye qābiz-i-hundi ko dilāye jāen.

Payer, n. Dene wālā. Woh shakhs jiske ūpar hundi likhi jāe aur jisse

Pay-master, n. Dene wālā; jo shakhs kisī ko uskī ūjrat wagaira de; fauj wagaira meñ woh afsar jiske zimme logon ke mushāhare kā d. ho; bakhsī; fotā-dār.

A good paymaster—Kharā d. w.; rupaye nāk par dhar d. w.; jo rupaye ke dene meñ tālmatol na kare; kharī asāmī. A bad paymaster—Jo diqqat se (tālmatol karke) rupaye d.; jo māl-māl-ko rupaye de; jo dene meñ kharāyī na rakke; lichar asāmī.

Payment, *n.* 1.—Denā; adā k.; chukā d.

2.—Jo kuchh diyā (adā kiyā) jāe; kisī dāin yā wa'de ke ifā meñ jo kuchh diyā jāe; rupaye jo diye jāen; mu'awaza; badlā; jazā; sazā yā ta'zīr-i-munāsib. [bakhshī-khāna.

Pay-office, *n.* Woh jagah yā sarishṭa jahāñ sarkārī dūyūn adā kiye jāen;

Payor, *n.* (Law) Same as Payer (*q. v.*) and distinguished from the payee.

Peace, *n.* 1.—Sukūn yā qarār kī hālat; takhallul yā pareshāñ kī na h.; āram; amn-o-amān; sannātā.

2.—Larāyī kī na h.; jang se barāat yā uskā band ho-jāñ; sulh; āshtī; amn; dūsri qaum se larāyī kī na h.; mulk meñ danga-o-fasād kī na h.; khāngī jhagre-takrār yā nizā' kī na h.

3.—Woh amn-o-amān jo qānūnā honā chāhiye; 'awām kī khairi-yat; 'awām meñ danga-o-fasād kī na h.

To keep the peace—Hifz-i-amn r.; danga-o-fasād na k.—To break the peace—

Danga-o-fasād k.; naqz-i-amn k.; 'awām ke amn meñ futūr dāñ.

4.—Dil meñ khauf gusse yā fikr wagaira kī na h.; qarār; diljam'i; jam'i-yat; taskin; itmīnān; sulh. [mel; ittifaq; banāw; mel-jol.

5.—Jin shakhsōñ meñ nizā' (takrār yā ikhtilāf) ho unke mābain sulh; *अट* "Peace is sometimes used as an exclamation in commanding silence, quiet, or order." Webster. Chup! Khāmosh! Gul (shor yā dhūm) na machāo! Shor-sharāba na karo!

At peace—Sulh kī hālat meñ; larāyī takrār khusūmat yā khāna-jangī wagaira meñ masrūf nahīñ.—Justice of the peace—Ek adnī qism kī hukm jise 'adālatāna ikhtiyārūt hāsīl hon.—To hold one's peace—Chup rahnā; khāmosh rahnā; apne khayālāt kī izhār na k.; dabe-dabāye baithē rahnā; na bolnā; muñh na kholnā—To make one's peace—Sulh k. yā karūnā; gusse yā khusūmat ko dabā d.—To make peace—Larāyī band kar d.; jhagrā takrār yā dushmanī wagaira rahnē na d.

Peaceable, *a.* 1.—Jab larāyī balwa yā danga-o-fasād wagaira na rahe; jab sulh yā amn-o-amān rahe; jab dūsroñ se larāyī na rahe.

2.—Sulh par māl; jiski tabī'at meñ sharr-o-fasād na ho; āshtī-pasand; jisko larāñ-bhīrñ achiḥhā na ma'lūm ho.

3.—Jismeñ fikr yā intishār na ho jaise tabī'at; mutmayin; bā qarār.

4.—Jo mār-pīṭ yā qatl wagaira kī wajh se na ho; gair-tabī'ī nahīñ jaise maut. [fasād; bilā intishār; bilā takhallul.

Peaceably, *ad.* Sulh ke sāth; be-jang-o-jadāl; chup-chup; be-fitna-o-

Peaceful, *a.* 1.—Jab yā jahāñ sulh ho; jab yā jahāñ larāyī hangāma yā sharr-o-fasād wagaira na ho; jis waqt yā jis jagah amn-o-amān ho.

2.—Jisse sulh (āshtī) paidā ho—jaise kalām; mulāim; jisse sunne wāle ko ishtī'āl na ho. [chāp; āhistagī se.

Peacefully, *ad.* Sulh ke sāth; begair jang yā danga-o-fasād ke; chup-

Peace-maker, *n.* Sulh karāne wālā; mel (milāp) karāne w.; jo larne wāloñ meñ sulh (mel) karā de.

Peal, *n.* Woh baland āwāz yā āwāzeñ jo ghañṭoñ ke bajne bā-laloñ ke garajne topoñ ke chhūṭne logoñ ke hujūm meñ unke shor-o-gul machāñ wagaira se paidā hon; ghanghanāḥaṭ; garagarāḥaṭ; garaj; dandanāḥaṭ; gul-ga-pāra; shor.

Peal, *v. i.* Baland aur gahrī āwāzeñ paidā k.

Peal, *v. t.* 1—Shor se bhar d.

- 2.—Bajānā; āwāz paidā k.; mashhūr k.
- Pearl, *n.* 1.—Motī; dur.
- 2.—Koyī besh-qīmat chīz; ganhar; jaulhar.
- Artificial pearls—Banāye huye (masnū'ī) 'motī; bārīk shishe ke bane huye
motī jo sūrat aur āb meñ asli motī se hote haiñ.
- Pearl, *v. t.* 1.—Motī jāna yā gūndhnā; motī lagānā yā tūknā.
- 2.—Motī kī shakl aur sūrat kā banānā.
- Pearl, *v. i.* Motiyon se mushābahat r. (ukī mānind h.).
- Peasant, *n.* Dehātī ādmī; dībhān; kisān; khetihār; khetī-bārī k. w.
- Peck, *n.* 1.—Khushk chizon kā ek paimāna.
- 2.—Bahut; bahut sī; kasrat se—(*Colloquial*).
- To be in a peck of troubles—Bārī musibateñ jhelnā; anwā' aqsām kī taklifon
meñ muhtalā h. (bahut dukh pānā yā uṭhānā).
- Peck, *v. t.* 1.—Chonch mārṇā; choñch ghuseṛ d.
- 2.—Kisī nok-dār hathiyār se mārṇā; kudālī wagaira se khodnā.
- 3.—Chonch se uṭhā l.; chūgnā; tūgnā; chuñnā.
- Peck, *v. i.* Chonch se yā uskī mānind kisī dūsrī chīz se mārṇā.
- To peck at—Khafīf zarb lagānā (halkī mār mārṇā); khafīf khafīf 'aib nikālnā
(nukta-chīni k.).
- Peculate, *v. t.* Sarkārī māl tasarruf kar-jānā; sarkārī rupaye-paise jo
amānatān sipurd hoñ unko churā l.; gabn k.; khurd-burd k.; chuṛnā.
- Peculation, *n.* Us sarkārī māl yā rupaye-paise kā gabn-o-tasarruf jo
intizāmān yā kharch ke liye kisī ko sipurd hoñ; zar-i-sarkārī kā
khurd-burd; tagallub-tasarruf. [khiyānat k. w.]
- Peculator, *n.* Zar-i-sarkārī kā gabn-o-tasarruf k. w.; amānat meñ
- Peculiar, *a.* 1.—Ek hī shakhs kā; shakhs-i-wāhid se maḥsūs; jo dūson
ko na ho; nij kā; zūti masraf kā; 'āim nahīn; khās; maḥsūs.
- 2.—'Ajīb; anūṭhā; mirālā; khās qism kā. [kā khās māl.]
- Peculiar, *n.* Māl jis meñ dūsrē kī sharākat (dūsrē kā sājhā) na ho; kisī
- Peculiarity, *n.* Woh shai jo kisī shakhs yā chīz ke liye maḥsūs ho; jo
ek hī shakhs yā chīz se ta'alluq rakhe yā us meñ pāyā jāe; khusū-
siyat; ikhtisās; mirālāpan.
- Peculiarize, *v. t.* Maḥsūs k.; khās qism kā banānā.
- Peculiarly, *ad.* Khās tarz par; khāssatan; bi-t-takhsīs; 'ajīb tarah se;
gair-ma'mūlī taur se. [kī sharākat ke ho.]
- PECULIUM, *n.* Māl jo kisī kī nij kā khwāh 'alāhida yā begair dūsrē
A woman's peculium—Stridhan. [bat r. w.]
- Pecuniary, *a.* 1.—Rupaye-paise khwāh daulat yā māl-o-matā' se nis-
- Pecuniary losses—Rupaye-paise yā daulat kā nuqsān.
- 2.—Naqdī.
- A pecuniary penalty—Tāwān-i-naqdī. [bansāwli.]
- Pedigree, *n.* Mūrison kā silsila; nāsī; khāndān; shajra; kursī-nāma;
- Peel, *v. t.* 1.—Chhilkā yā chhāl khīñch-kar nikāl l. ya'nī hāth se chhil
1. par koyī chhuri wagaira kām meñ na lānā. [chhāl khāñch-kar tor l.]
- To peel an orange—Nārangi kā chhilkā chhilnā—To peel a tree—Daraḥt kī
- “When the knife only is employed, the operation is called *paring*,
as, to *pare* an apple.” Webster. [kāṭnā; muqashshar k.]
- 2.—Jānwar kī khāl udheṛnā yā daraḥt wagaira kī chhāl torṇā yā
- Usually with off. [rahne na d.]
- 3.—Nangā kar-d.; lūṭ l.; lūṭ-pāṭ k.; mūñḍnā; sar ke bāl tak

Peel, v. t. Chhil jānā; ukhar yā udhir jānā.

☞ "Often used with an *adverb*, as *readily*, *easily*, &c." *Webster*.
It *peels easily*—Yah sahl meñ chhil jātā hai.

Peel, n. Kisi chiz kā chhilkā yā post; qishr.

The *peel* of an orange—Nārangī kā chhilkā.

Peep, v. t. Dekh parne laguā; namūd h. skūfū' h.; nīkalnā; tulū' h.; pahle-pahal apnī sūrat dekhānā; kisi shai kā aisi jagah barāmad h. (nīkalnā) jahāñ woh chhipī rahī ho;—jhāñknā; āñkhen dabā ke dekhnā.

Peep, n. Namūd-i-awwāl; pahle-pahal sūrat kā dekhānā; jhāñkī; fireb kī chitwan; kisi shai kā aisi jagah se namūd h. jahāñ woh chhipī ho.

Peep-hole, } *n.* Sūrākh yā shigāf jisse koyī tāke par dūsrā shakhs
Peeping-hole, } use dekh na sake.

Peer, n. 1.—Rutbe sifāt jaulhar-i-zātī yā tariq wagaira meñ dūsrē ke barābar; barābar; hamsar; sānī; joṛā.

2.—Ham-'asr; sāthī; ham-jolī; rafīq; yār; ham-chashm.

3.—Amīr; nuwwāb. [be-misāl; yaktā; sab se barh-kar.

Peerless, a. Jiske barābar (muqābil) dūsrā na ho; lā-sānī; lā-jawāb;

Peevish, a. Chīchīṛā; jo jald khijlā uṭhe; tunuk-mizāj; zūd-ranj; jis-kā khush k. mushkil ho; kalima-i-shikāyat har-dam zabān par lāne w.; tund-khū; jhagrālū. [wāyī; tunak-mizājī; zūd-ranjī.

Peevishness, n. Chīchīṛāpan; shikāyat par mailān; tursh-mizājī; kar.

Pellucid, a. Jismeñ raushnī kā guzar ho; nihāyat sāf; sheffāf; audhā nabiñ.

☞ "A *pellucid* is distinguished from a *transparent* body in not giving distinct vision of illuminated objects seen through it." *Webster*.

Pelt, v. t. Kisi chiz ko phenk-kar mārñā.

To *pelt* with stones—Patthar phenk-kar mārñā.

Pen, n. 1.—Qalam; kīlk; khāma.

A quill *pen*—Par kā qalam.—A gold *pen*—Sone kā qalam.

2.—Likhne wālā; kātib; munshī; muharrir.

Pen, v. t. Likhnā; qalam-band k.; tahrīr k.

Penal, a. 1.—Jismeñ jarām (jurm) kī ta'zīr (sazā) muqarrar ho.

A *penal law*—Qānūn-i-ta'zīrī.—A *penal clause*—Ta'zīrī daf' shart yā madd.—

A *penal provision*—Sazā kā hukm.

2.—Jiske bā'is yā badle meñ sazā lāzīm āye; wājibu-t-ta'zīr.

A *penal act* or offence—Fi'l yā jurm jo sazā ke qābil ho.

3.—Jo ta'zīran ā'id kiyā jāwe (bataur sazā ke qāim kiyā jāe).

Penal interest—Sūd jo ta'zīran (tāwān ke taur par) dilāyū jāe.—*Penal code*—

Jarām kī ta'zīr se muta'alliq qawānīn kā majmū'a; majmū'a-i-ta'zīrāt.—

Penal laws—Woh qawānīn jinke rū se koyī fi'l mamnū' ho aur jiske karne

ke badle meñ koyī sazā muqarrar ho; qawānīn-i-ta'zīrī.

Penalty, n. 1.—Sazā; ta'zīr; kisi jurm kī sazā; woh sadma-i-zātī yā muta'alliq-i-jāedād jo qānūn yā faisala-i-'adālat ke rū se ta'zīran (sazā ke taur par) kisi jurm ke karne ke 'iwaz meñ qāim kiyā jāe.

☞ "A fine is a pecuniary *penalty*—The usual *penalties* inflicted on the person are whipping, cropping, branding, imprisonment, hard labour, transportation, or death." *Webster*.

2.—Woh sadma jo kisi shart kī ta'mil na karne kī hālat meñ koyī mu'āhade ke zar'e se uṭhānā qabūl kare; woh rupaye jo kisi zar-i-ma'hūd ke na dene khwāh kisi mu'āhade kī ta'mil na hone kī wajh se kisi ko bataur tāwān ke dene pareñ; tāwān; dānd; nuqsān.

On or under penalty of—See *Pañā*; *n.*

Penance, n. Woh jismāni taklif wagaīra jo kisī shakhs ko apne gunāhoñ kī pādāsh meñ apne dīn ke hūdi ke hukm se uṭhānī parē khwāh jo gunah-gār khud-ba-khud apne afsos ke zāhir karne ke liye nṭhāye; pachhtāwā; kaffāra; tautbah; prāyashchitta.

To do penance—Taubā k.; prāyashchitta k.; apne gunāhoñ par afsos zāhir karne ke liye roza (brat) wagaīra. *r.*

Pendency, n. Gair-munfasila rahne kī hālat; daurān; dāir rahmā.

During the pendency of a suit or petition—Jab tak kisī muqaddame yā darḡhwāst kā faisala na ho; daurān-i-muqaddama yā darḡhwāst tēn (tā-in-fisāl yā tai pāne uske; jab tak woh zer-i-tajwiz rahē).

Pendent, d. l.—Mu'allaq; ūpar se sañbhālā huā; laṭaktā huā; āwezād.

2.—Niklā huā; ubhṛā huā; ūpar se laṭkā huā.

PENDENTE LITE, [Lat.] (Ldw) Daurān-i-muqaddama meñ; jab muqaddama chal rahā ho (jīn aiyām meñ usmeñ kār-rawāyī ho rahi ho.)

Pending, p. a. Gair-munfasila; zer-i-tajwiz; jo tai na pāyā (faisal na huā) ho.

A pending suit—Muqaddama jo gair-munfasila (zer-i-tajwiz) ho.—*A list of pending cases*—Marjū'a (mutadāira yā gair-munfasila) muqaddamāt kī fihrist.

Pending, prep. Daurān meñ; dāir rahne kī hālat meñ; darmiyān; tak; tā; jab tak ki fulān amr na ho yā woh qāim rabe.

This was done pending the suit—Yah hāt tā-tasfiya-i-muqaddama kī-gayī.—

The prisoner was released on bail, pending the decision of his appeal—Apne apil ke faisale tak (tā-infāsāl-i-apil apne) qaidi zamānat par chhor diyā gayā (rihā huā).

Penetratē, v. t. l.—Andar dākhil h.; bhitar ghūs yā paith jānā; dhanṣnā;

2.—Dil par asar k.; ma'lūm karānā; dil meñ jagah k.

3.—Dil meñ ghusuā; man meñ paithnā; jī meñ paithnā; kisī shai ke mazmūn yā ma'nī ko pahuñchnā; samajhnā; bāt ko pahuñchnā yā usko pā-jānā; 'aql se daryāft k.; magz-i-sukhan ko pahuñchnā.

Penetratē, v. i. Guzarnā; jagah k.; samajh meñ ānā; ma'lūm h.

Penetrating, a. l.—Dūsri shai meñ ghusne kī quwwat r. w.; ghusne w.;

2.—Zakī; tez; mumaiyiz; jald samajhne w. [tez; pār kar-jāne w.

A penetrating mind—Tez tabī'at; aisi tabī'at jo bātoñ ko jald samjhe.

Penetration, n. l.—Ghusnā; paithnā yā paith; dukhūl. [fahmī.

2.—Tabī'at kī tezi; zihānat; dūr-bīnī; dūr-andeshī; tez-nazarī; tez-

A man of great penetration—Aisā shaḡhs jiski tabī'at nihāyat tez ho; jo bātoñ meñ khūb ghuse paithne yā dūbe khwāh unko jhāṭṭā samajh jāe.

Penetrative, a. l.—Ghushne w.; paithne w.; tez; zīrak; samajh-dār;

2.—Dil par asar paidā karne kī quwwat r. w. [bārīk-bīnī.

Penitence, n. Pachhtāwā; ranj; gunāhoñ par dil kā ranjida yā mutaas-sif h.; tauba; istigfār; pashemān.

Penitent, a. Gunāhoñ yā taqsīroñ par ranj yā afsos k. w.; pachhtāne w.; apnī gunah-gārī par sachche dil se afsos k. w. aur apnī tayīn sudhārne par kamar-basta; tauba k. w.; peshemān.

Penny, n. l.—Ek Angrezī sikka jo māliyat meñ shilling ke bārahweñ

2.—Koyī chhotī raqam; paisā; kauṛī. [hisse ke barābar hotā hai.

He will not lend a penny—Woh takā bhī (koyī khatif raqam bhī) qarz nahīn detā.—*To turn an honest penny*—Imāndārī se paisā kamānā.

Penny-wise, a. Chhoti chhoti raqmeñ bachāne aur baṛi raqmeñ luṭāne w.; lūṭe baṛe kāmōñ meñ kumjūsi k. w.

Used chiefly in the phrase *penny-wise and pound foolish*—Ashrafyāñ luṭāne w. aur koelōñ par mūr k. w.

Pension, n. Woh zar-i-mu'ayan jo kisi ko uski khidmat-i-sābiqa ke lihāz se diyā jāo; jo kuchh kisi ko waqt-i-mu'ayan par tark-i-mulāzamat karne khwāh pirānu-sāli yā mu'zārī waguira kī wajh se diyā jāe; jo kuchh un sipāhiyōñ ko sarkār se diyā jāo jo apne kām se mu'zūr ho-jāeñ yā jo kuchh nise sipāhiyōñ ke bāl-bacheloñ ko mile jo lūṭāyī meñ kām āyēñ; wazīfa; alāfa; inglis; pinshin. [ma'āsh d.]

Pension, v. t. Kisi ko wazīfa d.; khazāna-i-sarkārī se sālāna mudad-i-Pensionary, *a.* 1.—Wazīfa pāne w.; jiski parwish wazīfe se ho.

2.—Wazīfe kā.

Pensioner, a. Wazīfa-dār; pinshin-dār; inglis pāne w.

Pensive, a. 1.—Soch meñ yā udās; baṛe soch-bichār meñ; baṛi fikr meñ; har dam soch meñ aur gangūñ nāne w.

2.—Jisse soch aur udāsī zāhir ho. [gūñ se.]

Pensively, ad. Udāsī ke sāth; soch ke sāth; baṛi fikr yā kisīqadur gum-Pensiveness, *n.* Fikr yā fikr mandī; udāsī; soch; gum-gūñ; dil-gīrī.

Penurious, a. 1.—Jisse qillat yā kumī zāhir ho; kum; qulī; jo kasrat se yā māl-ā-māl na ho.

2.—Rupaye-paise (zar) kā isti'māl nihāyat hī bachā bachī ke tangī se k. w.; baṛā hī kanjūs yā makkhī-chūs; abkhal. [abīñ.]

Penury, n. Be-bazā'atī; kisi tarah kī āmadani kā na r; mulatājī; tī not dastī; tihī-dastī; muslisī; garībī. [ster.]

Peon, n. Chaprāsī; piyāda; muzkūrī; dustakī.

People, n. 1.—Kisi jamā'at hulde shuhr yā qaum ke aslikhās; log.

The English people—Inglistān ke log; Angrez. The Indian people—Hindustān ke log; Hindustānī.

“In this sense, the word is not used in the plural, but it comprehends all classes of inhabitants, considered as a collective body, or any portion of the inhabitants of a city or country.” Webster.

2.—Be likhe-parhe log; nū-khwūnda log; jūbulā.

3.—'Awām-n nās; 'ām qism ke ādmī; rutbe wāle nahīñ.

4.—Kisi khās qism ke log; kisi qaum yā jamā'at ke juzwī log.

5.—'Umūman sab log; aslikhās. [mu'mūr k.]

People, v. t. Bā-hindōñ se ābāl k.; rahne wālōñ se hasānā; ābād k.;

Per, prep. [Lat.] Ba-zarī'a; ba-wasūtut; mu'rifat; se; hāth se; sihab; wāste; fī; hur; piche; dar.

Send the money per bearer—Rupaye lāmīl ke hāth (jo shakhs chittī le-jātā hai uski ma'rifat) bhej do. His wages were two rupees per day—U-kā ajra do rupaye roz ke hisāb se thā; woh do rupaye roz njrāt pātā thā.—So much per man—Fī kas (ādmi piche yā har ek ādmi ke liye) i-qadr.—Per annum—Fī sāl; sālāna; har sāl; ek baras ke liye.—Per capita—(a) Fī kas; fī har. (b) (Law) Bī-r-rās; apne khās haq ke zarf'o se.—Per centum (usually abbreviated to per cent.)—Fī sul; saikarē par yā saikarā piche.—Per contra—Bī-l'-aks; kisi ke khilāf yā bar'-aks.—Per curiam—(Law) 'Adālat kī jāmb yā taraf se; 'adālat se. Per diem—Fī yaum; yaumiya; ek roz yā din kī; rozānā.—Per fraudem (Law)—Fareb se.—Per mensem—Māhāna; fī

māh; mahina; mahine pichhe; mahine meñ yā har mahina.—*Per quod*—Jise; jiske bā'is.—*Per saltum*—Jant karke (jhapaṭke); dū'atan; yakṣyak; sidhe—*Per se*—Fi-nafaili; āp-hi-ap; kham—*Per stirpes* (*Law*) Bi-l-nañl; mūrisoñ ko haq yā zari'e se; wīṭ-atan yā wīṭ-at ke haq ko rā se.—*Per testes*—Gawāhoñ se.—*Per totam curiam*—Kul 'adūlat se; ijlās-i-kāmil se; sab hāki-moñ ki tijāz se.

Peradventure, ad. Ittifāqan; shūyad; mumkin hai; ho saktā hai.

Perceivable, a. Ma'lūm kiye jāne ke qānil; jisko dīl se jān sakeñ; jo hawās-i-khamṣa ko mahsūs (ma'lūm) ho-sake; jisko dekh sun sūñgh chakh yā ma'lūm kar sakeñ. [ho-sako.

Perceivably, ad. Aisi tarah par ki ma'lūm ho-sake; aisā ki mahsūs

Perceive, v. t. 1.—Hawās-i-khamṣa yā jism ko ā'zā ke zari'e se khārijī chīzoñ ki kaifiyat durrāst k.; ma'lūm k.; mahsūs k.

2.—Jānū; samajhnā; 'aql se dekhū yā ma'lūm k.; sach samajhnū; līlāz k.; mushāhida k.; tamiz k.

3.—Kisi shai kā usar pahunchū.

Perception, n. Kunūshān yā mahsūs wāgair jo saikar par diyā jāo.

Perceptible, a. Jo mahsūs ho-sake; ma'lūm hono ke lāiq; jisko hawās-i-khamṣa se durrāst kar-sakeñ; qābil-i-id-āk yā tamiz

Perception, n. 1.—Hawās-i-khamṣa yā 'aql ko zari'e se ma'lūm k.; zilm 'o ma'lūm k.; talis; khārijī ašyā kā 'ilm jo dīl ko ho.

—Idrāk; fahm; samajh; khayāl; tasawwur. [baitḥnā; baitḥnā.

1, v. t. Adde yā chhatrī wāgair par kisi purind kā baitḥnā yā ā-

Percept v. t. Adde wāgair par baitḥnā.

Percept, ad. Ittifāq se; ittifāqan; shūyad; sanjog se; qazī-kār.

Perceptibly, ad. Qat'i tuar par; yaqīnī taur par; is tarah ki phir baḥs ki gunjāish na raho; do-tūk; pakkā.

Peremptory, a. 1.—Jismēñ baḥs yā hujjat kī gunjāish na raho; sarīhī; sāf-sāf; qat'i; do-tūk; be-chūñ-o-churā; talakkumīnā; nātiq; mut-laq; jo rad hīlil yā mansūkh na ho-sako; jo paluṭ na sako.

A *peremptory order*—Hukm-i-nātiq; qat'i hukm ya'nī hukm jo phir na badlo; pakkā hukm. A *peremptory sale*—Qat'i bai' yā nilām; bai' jo rad na ho-sako (paluṭ yā miṭ na sako).

2.—Rie yā trjwiz meñ mustahkam; mustaqil. [istihqāq.

Peremptory challenge (*Law*)—Bīlā izhār-i-wajh alī-i-jāri par i'tirāz yā uskā

Perfect, a. 1.—Pārā; kāmil; nāqis (adhūrā) nahīñ; gair-mukammal nahīñ; jismēñ kul zarūri bāteñ hoñ; bo-'aib; he-kam-o-kāst; ghaṭ-barḥ nahīñ; tamūñ-o-hamāl.

2.—Kisi hāt meñ kāmil (usko purī purī jāne w.); kisi fan meñ hakhūbī māhir. [meñ; sahīhu-l-'aql.

3.—(a) Zāti khūbiyōñ meñ kāmil; kāmil; siddh. (b) Apne hawās

Perfect, v. t. 1.—Takmilā k.; takmīl yā kamāl ko pahunchū; is tarah par purā kar d. ki kisi tarah kī kamī na rah jāe; kisi shai ke liye jo kuchh lawūzim hoñ un sab ko yakjā kar d.

2.—Aisā sikhlanā ki koyī kunh bāqī na rah jāe; kisi fan meñ pakkā (kāmil yā māhir) kar d.

Perfection, n. 1.—Kamāl; puḡhtagī; ustādī; kisi shai kā purā purā jānū (usmeñ māhir h.); jo sifateñ zarūri hoñ un sab kā r.

2.—Woh sifat janhar yā tahsīl jo ba-darja-i-gāyat 'umda yā girān-bahā ho; koyī baṛī yā kamāl darje kī khūbī.

Physical perfection—Kisī qudratī shai meñ uskī quwwaton yā sifaton kā pūrā pūrā aur mazbūt aur uske kulajzā meñ lāham ma'qūl muuāsabat kā h.—

Moral perfection—Kul zātī khūbiyon aur ausāf kā pūrā pūrā r.—*To perfect*—Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; kāmīl taur par; baṛī hī 'umdagi ke sāth. *Perfectly, ad.* Pūrē taur par yā pūrē darje ko; tamām-o-kamāl; tamām-tar; bil-kul; sarāsar; ṭhik-ṭhik; saḥih-saḥih; ba-hama-wujūh; har tarah par.

Perfidious, a. 1.—Be-īmān; bad-'ahd; i'tibār kī hālat meñ dhokhā d. w.; dagā-bāz; be-wafā; jhūṭhā; khāyin; bad-diyānat jaise shakhs; jo bad-niyatī yā qaul ke khilāf kare.

2.—Jo dagābāzī kī niyat se ho; jismeñ dagā yā fireb hō; be-īmānī kā; farebī jaise fi'l. [dhokhā deke.]

Perfidiously, ad. Dagābāzī se; fireb se; be-īmānī se; be-wafāyī se;

Perfidy, n. Be-īmānī; bad-'ahdī; be-wafāyī; namak-harāmī; dagā-bāzī; khiyānat; aisa fi'l jisse i'tibār jātā rahe.

“*Perfidy* is not applied to violations of contract in ordinary pecuniary transactions.” *Webster.* [sālānā; barmānā.]

Perforate, v. t. Sūrākh k.; kisī nok-dār anzār se chhednā; bedhnā;

Perforation, n. 1.—Sūrākh k.; chhednā yā chhed k. [sāl; bedh.]

2.—Sūrākh 'ām isse kī aslī ho yā kisī anzār se banāyā jāe; chhed;

Perforce, ad. Zor yā saḥtī se; jabran; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī. [huñchānā.]

Perform, v. t. 1.—Karnā; anjām k.; pūrā k.; tai k.; khātīme ko pa-

To perform two days' labour in one day—Do dīn kī mihnāt ek dīn meñ k.; jo

bāt do dīn mihnāt karne se ho use ek hī dīn meñ kar-d.—*To perform a duty*—

Kisī farz ko anjām k. [wagaira; nibāhnā.]

2.—Pūrā k.; adā k.; wafā k. jaise wa'da mu'āhada yā mannat

Perform, v. i. Kisī kām ko anjām d. khusūsan koyī bāja bajānā yā aisā tamāsha wagaira k. jismeñ hunar aur tezi darkār ho.

Performable, a. Jo ho-sake anjām pā-sake yā kiyā jā-sake; jismeñ ta'mīl yā pūrā kiye jāne kī salāhiyat ho; shudānī; honhār.

Performance, n. 1.—Kisī shai kā anjām yā ikhtitām; insirām; karnā; ta'mīl; ifā; pūrā k.; bajā-āwarī. [Kisī farz kā anjām yā uskā pūrā k.]

The performance of work—Anjām-i-kār; kām kā k.—*The performance of duty*—

2.—Kām; fi'l; jo kuchh kiyā jāe. [kasrat.]

3.—Suāṅg; naql; tamāsha-garī; nāchnā yā gānā-bajānā; kartab;

4.—Tasnīf; kitāb wagaira jo tasnīf kī-jāe (likhī yā banāyī jāe).

Perfunctorily, ad. Be-ihtiyātī se; āñkh-band karke; be-parwāyī se; pheñkāpheñk; aise taur se kī sirf zāhīr meñ ho-jāe; dīl se nahīn; jī lagā ke nahīn.

Perfunctory, a. Jo kuchh be-dīlī yā sard-mīhrī se mahz adā-i-farz ke liye kiyā jāe; jo kuchh nīrā āñkheñ band karke kiyā jāe; jismeñ be-parwāyī gaffat yā be-ihtiyātī ho; pheñkāpheñk; jo sirf bojh ṭālne yā galā chhorāne (subuk-doshī) kī garaz se kiyā jāe. [mabādā; kadāchit.]

Perhaps, ad. Shāyad; mumkin hai; ho-saktā hai; ho; ba'id nahīn;

Peril, n. Khatra; khatar; jokhim; kisī shakhs kī zāt yā jāedād kā

- kisi wajh se ma'riz-i-ziyān yā zawāl meñ paṛnā; khatra jo fi-l-faur wuqū' meñ āue w. ho yā sar par ā-pahuñchā ho.
- At one's peril*—Apne jokhim par; apne sar; apne ko khatre meñ dāl-kar; apne ūpar jokhim ūbhāke. [āfat meñ dālnā.
- Peril, v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā; zawāl meñ dālnā;
- Perilous, a.* Khatre se bhārā hnā khwāh jismeñ khatra ho; pur-khatar; khātar-nāk; jismeñ sarāsar jokhim ho. [kar phir se sburū' ho.
- Period, n. 1.*—Daura; jisqadar sālon yā dinon meñ koyi daura purā ho.
- 2.—Koyi waqt-i-mu'aiyan jiskā khātina sāl mahine yā din ke i'tibār se ho; zamāna; 'arsa; m'ad.
- 3.—Khātina; aujām; ākhir; had.
- To put a period to a thing*—Kisi shai ko khātina ko pahuñchā d.
- 4.—Kisi hālat-i-maujūda khwāh kisi shai ke wujūd yā silsila-i-sawānih kā gair-mahdūd zamāna; waqt; zamāna.
- 5.—Kisi shai ke qāim rahne kā ma'mūlī waqt (uski muddat).
- 6.—Jumla; 'ibārat; daf'a.
- Periodical, a. 1.*—Jo ek daure khwāh kayi danron meñ ho; dauri; naubatī.
- 2.—Jiskā wuqū' waqt-i-mu'aiyan par gardish se ho; jo waqt-i-mu'aiyan par ho; phir-phir h. w. [nikle (shāi' ho).
- Periodical, n.* Woh risāla yā parcha jo auqāt-i-mu'aiyan par matbe' se
- Periodically, ad.* Jo auqāt muqarrar hon unpar; ma'mūlī waqton par.
- Perish, v. t. 1.*—Barbād h.; nest h.; talaf h.; zāi' h.; kuchh na rah jānā; mit jānā; ka-l-'adam ho-jānā; jātā rahnā; gārat ho-jānā; zāil ho-jānā.
- 2.—Mar jānā; jān nikal jānā; faut h. [jānā jaise kisi 'azw kā.
- 3.—Be-dam yā be-jān ho-jānā; rafta rafta bekār yā khushk ho.
- Perishable, a. 1.*—Mustajib-i-zawāl; jo zāil aur nest-o-nā-būd ho-jāe; fanā-pazir; jo mit jāe. [jald talaf ho-jāe.
- 2.—Jo jald zāil ho-jāe (bigar jāe yā sar-gal jāe); sar'i'n-z-zawāl; jo Property of a perishable nature—Sar'i'n-z-zawāl māl; jo chiz bahut dinon tak joñ ki toñ na rah sake (jald sar-gal jāe).
- Perjure, v. t. (Law)* Hākim-i-mujāz yā 'adālat ke rū-ba-rū jān-būjh kar jhūthā halaf ūthānā (jhūthi qasam khānā); kisi jhūthi bāt ki nisbat dīda-o-dānista jhūthā halaf ūthānā; darog-halfi kā murtakib h.
- Used reflexively. [halaf ke rū se jhūthi gawābi di).
- The witness perjured himself—Us gawāh ne darog-halfi ki (usne jān-būjh-kar
- Perjury, n. (Law)* Darog-halfi; halaf-darogī; qānūnī tarīq par halaf diye jāne ki hālat meñ jān-būjh-kar jhūthi qasam khānā; kisi kār-rāwāyī-i-'adālat meñ halaf ūthākar aisi bāt ki nisbat jo muta'alliq-i-mu'āmala ho 'amdan jhūth bayān k.
- Permanence, n.* Ek hi hālat yā jagah meñ rahnā; qiyām; istihkām;
- Permanency, }* be-gair sūrat yā khāssiyat ke tabdīl huye ek hi hālat meñ rahnā; sabāt; dawām.
- Permanent, a.* Ek hi hālat meñ rahne w.; be-gair tabādala-i-haiat yā nau'iyat ek hi shakl par qāim rahne w.; ek hi jagah yā ek hi tarz par hamesha rahne w.; dawāmī; mudāmī; istimrārī; muqarrarī; mustaqil; pāedār. [o-bast.
- A permanent settlement*—Band-o-bast-i-dawāmī; istimrārī yā muqarrarī band-
- Permanently, ad.* Mustaqil taur par; mustahkam hālat meñ; kahiñ jam-kar; dāimi yā dawāmī taur par; istihkām ke sāth.

- Permeable, a.** Jismen kisi saiyāl shai kā guzar ho-sake; qābil-i-nafūz.
Permeate, v. t. Kisi shai men uske sūrākhon yā darzon se ghushnā; kisi shai men aisi tarah paithnā ki woh na tūte-phate aur na uske aiza apni jagah chhoren; nafūz k.; paithnā. [of loose texture." Webster.
 "Applied especially to fluids which pass through substances
- Permissible, a.** Jiskā rawā r. munāsib ho; jāiz; rawā yā rawā rakke jāne ke qābil; jo sahā jā sake.
Permission, n. Ijāzat; qa'ide ki manzūri yā razā-mandi; kisi fi'l ke karne kā iḥtiyār yā uski ijāzat; parwānagī.
Permissive, a. 1.—Jiske rū se ijāzat di jāe; rawā r. w.; jiske zar'e se koyi bāt rawā yā jāiz rakke jāe.
 2.—Jo bilā-ta'aruz jāiz rakke jāe; manzūr yā maqbūl-shuda; ijāzati. [yā insidād.
Permissively, ad. Ijāzat se; parwānagī se; razā-mandi se; bilā intinā'
Permit, v. t. 1.—Kisi fi'l ke karne ki ijāzat sarīhī taur par d.; parwānagī d.; rawā r.; jāiz r.; tahammul k.; bardāshī k.; sahnā; mau' na k.; na rokhnā. [zari'a d. (uske karne ke qābil k.).
 2.—Salāhiyat d.; kisi bāt ko ho-sakne d.; kisi fi'l ke karne kā Old ago does not permit us to retain the vigour of youth—Burhāpe men hām ko is bāt ki salāhiyat nahīn hoti ki shabāb ki quwwat ko qāim rakh-sakeh (burhāpā juwāni ki tāqat ko rahne nahīn detā).
Permit, n. Woh ijāzat-i-tahriri jo parmit-ghar kā afsar yā dūsrā afsar-i-mujāz māl ko kahīn bāhar yā ek jagah se dūsrī jagah lejāne ko liye khwāh māl wagaira ke utārne ki nisbat de; rawanna; rāh-dārī kā parwāna.
Pernicious, a. Jisse halākat barbadī yā zarar ho-sake; nihāyat muzir yā zarar-rasān; jisse barā hī nuqsān ho; bahut burā kharāb yā fāsīd; muhlīk; muzīl.
Pernicious to health—Sihhat ke liye muzir; jisse tandurustī na rahe.—Pernicious to morals—Na-āhī ke liye kharāb (jisse unki khūbī zail ho-jāe).
Perpendicular, a. Khūb sīdha; kharā; mustaqim.
Perpetrate, v. t. Koyi zalil yā nuqsān-rasānī kā fi'l k.; koyi burā kām k.; murtakib h.; mujrim h.
Perpetration, n. Irtikāb; kisi jurm wagaira kā k.
Perpetrator, n. Jurm kā irtikāb k. w. (uskā murtakib h. w.); mujrim.
Perpetual, a. Kabhī mauqūf yā band na h. w.; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; be-pāyān; jismen rukāwat yā khalal na ho-sake; mudāmī; dawāmī; jisko baqā (qiyām yā pāedārī) ho; 'arizi nahīn; istimrārī. [bar; har-waqt.
Perpetually, ad. Mudām yā mudāmī taur par; hamesha; sadā; barā-
Perpetuate, v. t. Baqā d.; hamesha ke liye qāim k.; nest-o-nābūd na hone d.; mahw-o-mansi na hone d.; lā-zawāl k.; kisi shai ko is tarah qāim k. ki phir woh na miṭe.
Perpetuity, n. 1.—Hameshgi; baqā; abad; kisi zamāna-i-lā-intihā tak barābar qāim rahnā; sabāt; istimrār; mudāwamat; dawām.
 2.—Koyi shai jo hamesha qāim rahe; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; woh shai jise intihā na ho.
 3.—Kisi haqqiyat kā dawām khwāh 'arsa-i-darāz ke liye nā-qābil-i-intiqāl ho-jānā; haqqiyat-i-istimrārī yā dawāmī.

In perpetuity—Hamesha yā dawām ke liye; istimrārī taur par.

Perplex, *v. t.* 1.—Pechīda k.; uljhā d.; isqadar pechīda aur mushkil kar d. ki samajh meñ na āye yā sulajh na sake. [meñ dālkār hairān k.

2.—Pareshāu k.; hairān k.; ghabrā d.; pas-o-pesh yā fikr wagaira

3.—Diq k.; tang k.; satānā. [rāhat; maḥmusa; shubha; dūdhā.

Perplexity, *n.* Uljhāw; uljherā; pechīdagī; hairānī; pareshānī; ghab-

Perquisite, *n.* Ma'mūlī mushāhare yā ujrat-i-muqarrarī ke 'alāwa jo kuchh naqd yā jins kisi khidmat kī 'iwaz meñ diyā jīe; kisi khās kām ke hadle meñ jo kuchh haqqu-l-mihnāt qānūn ke rū se kisi ahl-kār ko dilāyā jāe.

Persecute, *v. t.* 1.—Nuqsān pahnuḥāne diq karne yā izī-rasānī ke liye kisi kā pichhā k.; bugz yā 'adāwat se kisi ko taklīf d.; tang k.; bakhore meñ dālnā. [ke sabab se kisi ko ranj pahnuḥānā tang k. yā suzā d.

2.—Kisi khās 'aqīde yā usūl-i-mazhabī yā tariq-i-'ibādat kī pairawī

Perseverance, *n.* Jis kisi kām kā bīrā (bār yā zimma) uṭhāyā jāe usmeñ dhun; jo koyī kām shurū' kiya jāe yā jis kisi bāt par qadam rakkhā jāe uski barābar pairawī (usko barābar karte jānā); sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ "Applied alike to good and evil." *Webster.*

Persevere, *v. i.* Jis kisi kām kā bīrā uṭhāvā jāe usko dhun ke sāth k.; jo bāt yā tadhīr shurū' ki-jāe uski pairawī sābit-qadamī se k.; jo bāt shurū' ki-jāe usko chhōr na d.

Persist, *v. i.* Kisi kām yā tariq kī pairawī meñ mustaqil aur sābit-qadam rahnā; bā-wujūd mukhālafat ke kisi tariq par 'amal kiye chahūā; ierār k.; haṭh k.; aṛnā.

☞ "Frequently implies more obstinacy than *persevere*, particularly in that which is evil or injurious to others." *Webster.*

Persistence, } *n.* Kisi aisi bāt par sābit-qadam rahnā jo shurū' ki-gayī
Persistency, } ho; haṭh; isrār; aṛ; zid.

Persistent, *a.* Dhunī; kisi bāt meñ lagā rahne w.; mustaqil; lā-tajum; haṭhī; sābit-qadam; insir. [haisiyat kā izhār.

Person, *n.* 1.—Kisi qisse yā naql wagaira meñ kisi kī naql yā uski

2.—Kisi qism kī haisiyat 'ām isse ki mansabī ho yā koyī aur.

3.—Sūrat; shakl; hashra; tan; badan; jism.

4.—Zi-rūh; insān jo haiyu-l-qāim (ziinda) ho; mard 'aurat yā laṛkā; fard-i-bashar; bani-ādām se koyī. [siyat zāhir na ki-jāe.

5.—Koyī shakhs; ek ādmi; aisā shakhs jiski nisbat koyī khusū-
Artificial person (Law) Koyī sanad-yafṭa yā mulki jamā'at.—*In person*—Āp- hi; ba-zāt-i-khās; bi-z-zātilī; khud; asālatan; qāim-maqām ke zarī'e se nahi.

Personable, *a.* Suḍānī; khūb-sūrat; jamil; dekhnaṅk; jiski sūrat-shakl achchhī ho; tarah-dār; khush-andām. [suāṅg; bhes.

Personage, *n.* 1.—Kisi kī sūrat jo ikhtiyār yā zāhir ki-jāe; naql;

2.—Koyī zi-rutba mu'azzaz yā nām-war shakhs.

3.—Sūrat yā zāhirī sūrat; qad-o-qāmat; sajj-dhāj; dhang; waz'; kisi khās qisun kī nazar yā sūrat wagaira; woh shakhs jiski taraf log is wajh se mukhātub hon kī uski sūrat wagaira meñ koyī khusūsiyat ho.

Personal, *a.* 1.—Shakhsōn (mardōn yā 'auratōn) na ki chizōn se muta-'alliq; shakhsī. [r. w.; zāti; nafsī; khās; nij kā.

2.—Kisi shakhs se muta'alliq; kisi kī zāt se ta'alluq yā nisbat

3.—Jismānī; sūri; zāhirī; sūrat se muta'alliq.

4.—Sarihi; bi-z-zātihi; jismeñ dūsre kā darmiyān na ho; bi-l-mushāfaha; dū-ba-dū; chār-chashm ho-kar.

5.—Ashkhlās ke tarz-o-tariq aur ā'māl par is tarah 'aid hone w. ki usse tahqir mutasawwar ho; kisi ki zāti tahqir paidā k. w.

Personal action (Law) See under Action.—*Personal estate or property (Law)*—

Māl-i-manqūla masalan aisi chizeñ jo 'arizi qism ki hoñ aur jā-ba-jā muntaqil ho-sakeñ. Haqqiyat-i-a'āzi wagaira par iskā itlāq nahiñ hotā.—*Personal knowledge*—Zāti waqifiyat; mulāqāt.—*Personal representatives (Law)*—Kisi

shakhs-i-mutawallā ke wasī yā muhtamim.

Personality, n. 1.—Shakhsiyat; jo kisi shakhs se ta'alluq rakke.

2.—Koyi taqir yā tahrir jisse uske ā'māl ki nisbat kisi shakhs ki tahqir ho. [rah-kar; qāim-maqām yā 'iwaz ki ma'rifat nahiñ.

Personally, ad. 1.—Bi-z-zātihi; sarihi; asūlatan; khud; āp maujūd To be personally present—Khud (asūlatan) bāzir h.

2.—Kisi shakhs-i-khlās ki nisbat; khusūsan; khlās karke.

Personalty, n. (Law) Māl-i-manqūla.

Personate, v. t. 1.—Kisi ki haisiyat ikhtiyār k.; jhūthī sūrat banā ke kisi ki jagah khud qāim ho-jānā; talbis-i-sūrat k.; fireb-dihī ke liye dūsre shakhs ki sūrat yā haisiyat ikhtiyār k. [kā pakarnā (ikhtiyār ki.)

Personation, n. Talbis-i-sūrat; fireb ki niyat se dūsre shakhs ki sūrat.

Personnel, n. (Fr.) Woh ashkhlās (log) jo kisi mulāzamat-i-sarkārī meñ Distinguished from *materiel* (q. v.). [māmūr hoñ.

Perspicuity, n. Safāyi; wazāhat masalan bayān ki; jald samajh meñ āne ki salāhiyat; tazabzab yā ibhām se barāat; tahrir yā 'ibarat ki woh khūbi jisse likhne wāle ke khayālāt dūsre ko bilā-taammul thik thik samajh meñ ā-jāen.

Perspicuous, a. Jo sāf sāf samajh meñ āye; jiske samajhne meñ kuchh shubha na rah jāe; muzabzab yā munbham nahiñ; sarī'ul-fahm.

 "*Perspicuous* is usually applied to intellectual objects, and *conspicuous* to objects of ocular perception." Webster.

Perspicuously, ad. Sāf sāf; wāzih tarīq par; wazāhat ke sāth; aise tarz par ki jald (suhūlat se) samajh meñ ā-jāe.

Perspiration, n. Pasīna; 'araq; pasew.

Perspire, v. i. Pasīna ānā; pasīnū; pasīna nikalna; 'araq lānā.

Persuade, v. t. Bahs salāh iltijā yā suwāl-o-jawāb ke zarī'e se kisi bāt kā asar kisi ke dil par pahunchānā; kāfi yā ma'qūl wujūh pesh karke kisi bāt par kisi ko māil yā rāgib k.; targib d.; tahrir k., samjhānā; manānā. [kisi amr par rāgib yā māil k.

Persuasion, n. 1.—Targib-dihī; dalāil yā wujūh wagaira ke zarī'e se

2.—Rāgib yā ma'qūl kiye jāne ki hālat; woh mustahkam rāe yā tayaqqun jo dūsroñ ki bahs yā apne gaur-o-fikr se paidā (qāim) ho.

3.—'Aqida; imān; din; mat; panth; woh log jo kisi 'aqide ke pāband hoñ; kisi mat yā panth ke log.

Men of the same persuasion.—Log jinkā 'aqida wāhid (ek) ho; ek mat yā panth ke log. All persuasions concur in the measure.—Is tajwiz meñ har ek 'aqide ke log muttāfiq haiñ (sab mat wāle isko mānte haiñ).

Persuasive, a. Jo dil ko kisi bāt par māil kare; dil par asar paidā k. w.; jisse kisi bāt kā yaqīn dil par ho; jismeñ ma'qūl karne ki quwat ho; bā-tāsir.

- Persuasively**, *ad.* Aisi tarāl. se ki dil ko targīb ho; aise dhang se ki dil par yaqīn ho-jāe; aise dūab se ki koyī bāt dil par jamī jāe (zihn-nishīn ho-jāe). [be-tukalluf; dhīṭhāyī se bharā huā.
- Pert**, *a.* Gustākḥ; shokḥ; be-tamīz; be-gairat; nā-munāsib tariq par
- Pertain**, *v. t.* Kisi kī mīkiyat haqqīyat yā uskā farz h.; kisi kī h.; azān h.; muta'alliq h.; 'alāqa r.; nisbat r.
- Pertinacious**, *a.* Zid ke sāth kisi rāe maqsad yā irāde par qāim rahne w.; haṭhi; ziddī; apnī rāe par nā-munāsib tariq par qāim rahne w.
- Pertinaciously**, *ad.* Zid ke sāth; haṭh ke sāth; aṛ ke; kisi rāe yā maushā par mazbūti ke sāth qāim rah-kar; isrār se.
- Pertinaciousness**, } *n.* Rāe yā maushā par mazbūti se qāim rahnā (us-
- Pertinacity**, } meṁ lagzish na k.); isrār; haṭh; zid.
- Pertinence**, } *n.* Jo bāt pesh ho usse munāsib tariq par nisbat r.; mu-
- Pertinency**, } nāsabat; mauzūniyat; ṭhik baiṭhnā yā h.; chaspān h. yā rāst ānā.
- Pertinent**, *a.* Jo bāt pesh ho usse muta'alliq; bar-jasta; ṭhik; mauzūn; ma'qūl; munāsib; jo shai-i-maqsūd par rāst āye; jo bāt maqsūd ho uske mungāir nahīn (uske muta'alliq).
- Pertinently**, *ad.* Munāsib tariq par; ṭhik; ma'qūl taur se; bar-jasta; bar-mahul; mauzūn; jaisā chābiye waisāhī.
- Perturbed**, *pp.* or *a.* Pareshān; muztar; be-qarār; be-chain.
- Perusal**, *n.* Paṛhnā; mutāla'a; dars.
- Perusé**, *v. t.* Paṛhnā; mutāla'a k.; dars k.; dil lagāke (tawajjuh ke sāth) paṛhnā. [yā bhitar jīnā; sarāyat k.
- Pervade**, *v. t. 1.*—Sūrākhī yā darz wagaira ke zarī'e se ghushā paṛhnā
2.—Kisi shai meṁ bi-l-kul paṛh yā phail jānā; tamām-o-kamāl hāwī h.; kul par asar pahuñchānā; sab meṁ h.; kisi shai ke har rag-o-reshe meṁ h. [gardan-kash.
- Perverse**, *a. 1.*—Be-jā bāt par haṭh k. w.; mukhālafat par māil; ziddī;
2.—Chirchirā; tunuk-mizāj; dūsroṁ kī bāt kātne aur nuko ranjida k. w. [mizājī se; amr-i-nā-wājib par isrār ke sāth.
- Perversely**, *ad.* Ranj pahuñchāne ke irāde se; chirchirepan se; tunuk-
- Perverseness**, *n.* Mukhālafat karne yā ranj pahuñchāne par māilān; gardan-kashī; bad-mizājī; dūsroṁ kī bāt kā 'ādatan na mānnā yā jo kuchh munāsib ho uske khilāf k.; haṭh; zid.
- Perversion**, *n.* Rāstī yā munāsabat se inhirāf; jo kuchh aslī maushā yā maqsad ho usse dar-guzar; aisā tabādala jisse kisi shai kī hālat aur kharāb (bad-tar) ho-jāe; kisi maqsad yā isti'māl-i-be-jā meṁ kisi shai kā nā-jāiz taur par lānā; ultā bartāw.
- A perversion of the laws—Qawānīn kī be-jā ta'bīr yā unkā itlāq-i-galat—A perversion of reason—Dalāil-i-'aqlī kā isti'māl-i-be-jā yā galat.*
- Pervert**, *v. t.* Jāda-i-rāstī yā munāsabat se bar-gasht k.; jo kuchh ṭhik yā wājib ho uspar qāim na rahne d.; burī niyat yā jānib-dāri kī wajh se kisi shai kī ta'bīr galat k.; bigārnā; kisi shai ke aslī isti'māl yā maushā meṁ futūr dālnā.
- To pervert justice—Mansū-i-insāf meṁ futūr dālnā; insāf meṁ kharābī dālnā.—To pervert nature—Tabi'at ko bigā d. yā kharāb k. (use jāda-i-rāstī yā munāsabat se munharif k.).—To pervert the meaning of an author—Kisi musannif ke mazmūn yā maushā kī ta'bīr galat k.*

Pervious, a. 1.—Jismeñ kisi shai kā guzar ho-sako; jismeñ dūsri ohiz ghus yā paith sake; nafūz-pazir; qābil-i-dukhūl.
Glass is *pervious* to light—Shisho meñ ranahni guzar kar-sakti hai.

2.—Jo samujh meñ ā-sake; jisko dida-i-dil ('aql) se dokh sakeñ.

Pest, n. 1.—Wabā; marī; woh muhlik bimārī jismeñ bahut se log ek hi waqt meñ muhtalā hoñ.

2.—Koyī shai jo wabā si ho; jis shai se bahut hi nuqsān yā mazar-rat ho khwāh kisi qism ki tabāhi āye; wabāl; balā.

The talebearer, the gambler, the libertine, the drunkard, are *pests* to society—Chugāl-khor qimār-bāz aubāsh aur sharāb-ḡhwār 'awāmu-n-nās ke liye balāyeñ haiñ.

Pester, v. 1.—Taklif d.; diq k.; ranj pahunchānā; chherchhār k.; satānā; dukh d.; tang k.; khafif khafif bāton se jān khā-jānā. [ho; pāṭ d.]

2.—Is tarah bhār jānā yā ikatṭhā ho-jānā ki tabī'at ko nā-guwar

Pestilence, n. 1.—Jo kuchh muzir yā khurāh ho. [logon ko ho-jāe.]

2.—Wabā; marī; koyī chikūt ki bimārī jo ek hi waqt bahut se

3.—Jo kuchh dūnyā meñ wabā ki khāssiyat rakke; jisse sharr-o-fasād yā badī paidā ho. [chāne w.; zarar-rasāñ.]

Pestilent, a. Wabāyī; wabā ki khāssiyat r. w.; muzir; nuqsān-pahunchānā.

Pestilential, a. 1.—Wabā paidā k. w.; jisse amrāz-i-muta'addi paidā hoñ.

2.—Muzir; nihāyat toklif-dih; jisse yaqīnī zarar (nuqsān) pahunchāe.

Petition, n. Darkhwāst; 'arz-dāshit; 'urzi; suwāl; wājib-i-'arz.

Petitioner, v. 1. Darkhwāst d. guzrāmā yā pesh k.; kisi ri'āyat yā haq ki nisbat kisi se darkhwāst (istid'ā) k.; māngnā; suwāl k.

Petitionary, a. 1.—Sāil; suwāl lekar āne w.; kisi shai ki istid'ā k. w.

2.—Jismeñ kisi qism ki istid'ā yā darkhwāst ho; istid'āyīya.

Petitioner, n. Jis shakhs ke muqābale meñ suwāl guzrānā jāe (jisse nskī jawāb-dihī karāyī jāe); masūl-ilāih; taraf-i-sānī; fariq-i-sānī.

Petitioner, n. Suwāl d. w.; sāil; darkhwāst-dihanda; woh shakhs jo koyī darkhwāst-i-zabāni yā talīfī pesh karo. [sangīn nahīñ; sagīr.]

Petty, a. 1.—Chhotā; khafif; nā-chīz; holkī; baṭā yā 'aṭha nahīñ; 2.—Ā'lā darjo kā nahīñ; darja-i-andā kā; asfal.

Petulance, } n. Jhak; jhūñjhīhat; jhallāhat; tunuk-mizājī; gussa jo āye
Petulance, } aur jhatpat nikal jāye; chīchīṭāhat. [mizāj.]

Petulant, a. Chīchīṭā; zūd-ranj; shikāyat par māil; shokh; talawwnu-

Phase, n. Sūrat; hūnt; jo kuchh āṅkh ke sāmnā āye; kisi shai-i-wāhid ki mukhtalif sūraton se ek; ek hi chiz ki tarah tarah ki shaklon se ek shakl.

Phenomenon, n. Sūrat; jo kuchh dokh paṛe; jo kuchh āṅkh ke sāmnā āye; jo kuchh bādīn-un-nazar meñ dokh paṛe; mazhar; koyī 'ajib-o-garib yā gair-ma'mūlī sūrat; aisi sūrat jisko wujūd kā sabab fauran zāhir na ho-jāe. [hissā; juzz-i-kalām.]

Phrase, n. 1.—Koyī mukhtasar 'ibārat yā chhotā sū jumla; jumlo kā

2.—Koyī khās tarz-i-kalām; kisi shakhs ko bayān kā lub-o-lahja; kisi qism-i-khās kā kalām; bā-muhāwara mukhtasar kalām; muhāwara; tarz-i-sukhan; istilāh. [kahnā; bolnā; nām r.]

Phrase, v. 1. 'Ibārat yā qism-i-khās ki 'ibārat meñ izhār-i-mudda'ā k.;

Phraseology, n. 1.—Tarz-i-kalām; 'ibārat; woh qism-i-khās ko alfāz jo kisi jumle meñ lāye jāon; muhāwara.

2.—Kisi zabān ke kul muhāwarāt.

Physic, *n.* 1.—Bīmāriyon ke achehlā karne kā fan; tib; baidak.

2.—Dawā; dārū; 'ilāj.

3.—Dast-āwar (pāe-khāna lāne wālī) dawī; jullāb; mushil, rechak.

Physic, *v. t.* 1.—Dastāwar dawā d.; jullāb d.; mushil d.

2.—Chāngā k.; dawā k.; 'ilāj k.; sihat kī tadbīr k.

Physical, *a.* 1.—Māddi; asli; qiyāsī yā rūhānī nahīn; qudratī.

2.—'Ilm-i-tabi'āt se muta'alliq; jismen qudratī kaifiyatōn ke wujūh aur ta'alluqāt kā bayān ho yā nuse nishat r. w.

3.—Kharijī; jo hawās-i-khamsa se ma'lūm ho-sake; jismānī.

Physically, *ad.* Qiwāuīn-i-qudrat ke mutābiq; tabī'ī taur par; bi-t-tab'; jibillī taur par. [lye.

Physician, *n.* Hakīm; tabib; baid; mu'ali; jo bīmāriyon kī dawā bat.

PHYSIQUE, *n.* (*Pr.*) Kisi shakhs ke jism kī asli turkīb; jussa; badan.

Pick, *v. t.* 1.—Kisi aisi chiz ko jo dūsrī chiz se lagī ho khāinchi yā tor

1.; hāth se tor d.—jaise phal darakht se.

To pick apples or oranges—Seb yā nārangīrān tornā.

2.—Dāntōn ungliyon yā chaungilon khwālī kisi chhoṭe āle se kisi aisi chiz ko sāf k. jo dūsrī chiz se lagī ho; khodnā; sāf k.

To pick the ears—Kānōn ko khodnā (sāf k.)—To pick the teeth—Dāntōn ko sāf k.; khilāl k.; kharkā k.

3.—Apne sar par l.; mol l.; kharidnā; dhūndh ke kharā k.

To pick a quarrel—Jhagrā mol l.; be bāt kī bāt nikāl-kar takrār k.; jaug-joyī k.

4.—'Tornā; judā judā k.; tūmnā jaise roān.

5.—Godnā; koi nokilī chiz kisi dūsrī chiz men dhaūsānā.

6.—Ungliyon yā hāthion se nikāl-kar chorā l. [katarānā.

To pick the pocket—Kisi ke jeb se kuchh chori kī niyat se nikāl l.; jeb

7.—Kisi nok-dār auzār se khol d.

To pick a lock—Tokuje wagaira se tālā khol d. [kar-d.; chhāntnā.

8.—Chunnā; inmutakhab k.; khās khās chizon ko auron se judā

kar. Often with out.

To pick up—Ungliyon yā choñch se uṭhā l.; jā-ba-jā se chunnā; jam' k.; ikat-ṭhā k.; yak-jā k.; baṭornā.—To pick a hole in one's coat—'Aib nikālā; naqs nikālā; harf-giri k.; nukta-chini k.; rakḥna nikālā.

Pick, *v. i.* 1.—Āhista āhista yā luqma luqma khānā; chūngnā; tūngnā.

2.—Kisi bāt ke karne men juz'iyāt par khayāl r. (uski nishat koyī

3.—Chorānā; chori k. [daqīqa uṭhā na r.)

Pick, *n.* 1.—Koyī tez nok-dār āla.

2.—Pasand; intikhab kā istihqāq; is bāt kī haqq kī jo ohāhe chun le. [Webster.

To have one's pick—Is bāt kā haqq r. kī jo ohāhe pasand kar le.

Pictorial, *a.* Taswiron ke muta'alliq; jismen tauzih ke liyo taswiron

banī hoi; bā-taswir; jismen taswiron ban jān.

Picture, *n.* 1.—Taswir; chitra; kisi shai kī shabih jismen rang-āmezi huyī ho; kisi shakhs yā shai kī shabih.

2.—Musawwiri; usqqushī; naqsh-o-nigār.

3.—Sūrat yā shabih; woh shai jiske dekhne se kisi dūsrī shai kā khayāl uski mushābahat kī wajh se ho.

Picture is sometimes used in forming self-explaining compounds; as, picture-book, picture-seller; &c.

Picture, *v. t.* Kisi shai kī taswīr khīnehnā yā banānā; kisi shai kā khayāl paidā karānā; sāf sāf yā khūb yād dilānā.

Piece, *n. l.*—Kisi shai kā tukrā yā hissa jo kisi nihj par us kul shai se kāṭ chīr tor yā phār ke judā kiyā jāe; tukrā; purza; pārchā; juz; tūk; lakht; qat'; pāra; thān.

To cut in pieces—Kāṭ-kar tukre tukre k. To break in pieces—Tor-kar tukre tukre k. To tear in pieces—Phār-kar purze purze k.—A piece of paper—Kāgaz kā tukrā parcha yā purza.—A piece of land—Qat'-i-arāzi.—A piece of cloth—Kapre kā tukrā yā thān. [judā ho; kul nahīn; juz.

2.—Kisi shai kā hissa jo usse alag na ho yā mahz qiyāsi taur par A piece of excellent information—Koyī nihāyat 'umda khabar.

3.—Koyī tasuif yā tahrīr wagaira jo bahut mutawwal na ho; koyī shai jo san'at se banāyī gayī ho.

4.—Koyī judā-gāna kām; judī mihnat.

A piece of work—Ek kām.

5.—Sikka.

[piece—Aṭhannī.

A two-anna piece—Doannī—A four-anna piece—Chauannī—An eight-anna

6.—Top yā bandūq.

7.—Shakhs.

[Webster.

“Often, but not always, used slightly or in contempt”

A piece—Har ek yā ek ek ko; fi kas; ādmī pichhe. Of a piece—Ham-qism; ek hī tā'ah kā; mushābah. They seemed all of a piece—We sab zāhir meñ ek tarah ke the. Sometimes followed by with. By the piece—Thān kā thān; pūrā thān.

Piece, *v. t.* Paiwand lagānā; joṛ lagānā; tukre tukre lagā-kar barhānā.

To piece out—Ek yā kayī joṛ lagākar barhānā.

Piece, *v. i.* Juṭ jānā; simaṭ jānā; ek ho-jānā.

[kare.

Piece-broker, *n.* Woh shakhs jo kapron ke tukre bikrī ke liye kharīd

Piece-goods, *n.* Kapre jo aksar thān ke thān beche jāte haiñ jaise kamraḥ (cambrie) lankilāt (long-cloth) wagaira.

Piece-meal, *ad. l.*—Tukre-tukre; reza-reza; chūr-chūr; chaknāchūr.

2.—Thorā thorā; ba-tadrīj

Piece-work, *n.* Theke kā kām.

Pierce, *v. t. l.*—Dhañsānā; gaṛānā; chubhānā.

[jā-rahnā.

2.—Ghus jānā; paith jānā; bhitar jā-rahnā; ghus-paith ke andar

3.—Dil pur asar k.; lagnā; chubhā; dil meñ dhañsnā.

4.—Koyī bhed pā-jānā; kisi kā mañbhā jān jānā; dūbnā.

Pierce, *v. i. l.*—Ghus jānā; paith jānā; chubh jānā.

2.—Same as No. 2 of above.

3.—See *supra* No. 4.

[bat aur ta'zīm.

Piety, *n. l.*—Adab-i-farzandī; mān-bāp khwāh doston yā mulk kī muhab-

2.—Khudā-parastī; taqwā; pārsāyī; 'ubūdiyat.

Pile, *n. l.*—Dher; ambār; tūda; chīzōñ kā gol yā ūñchā dher.

2.—Murde ke jalāne ke liye lakrī wagaira kā dher.

A funeral pile—Chitā.

3.—Koyī barī 'imārat yā bahut sī 'imāraten; makān.

Pile, *v. t. l.*—Dher lagānā; jam' k.; tūda k.; ambār k.

2.—Ikāṭṭhā k.; yak-jā k.; jam' k.

3.—Labrez k.; labālab kar yā bhar d.

Piles, *n.* (*pl.*) Bawāsir.

[sīr; bawāsir jismen khūn na nikle.

Bleeding-piles—Khūnī bawāsir; bawāsir jo khūn de.—*Blind-piles*—Bādī bawāsir.
Pilfer, *v. i.* Thorī thorī chizen churānā; khafif chorī k.; chhoṭī chizon
ki chorī k. [chāyīnān.

Pilferer, *n.* Jo khafif khafif chizen chorāye; uchakkā; uṭhāyī-girā;

Pilgrim, *n.* Woh shakhs jo apne watan se dūr-o-darāz kā safar is garaz
se ikhtiyār kare ki kisi mutabarrak maqām wagaira par ziyārat ke
liye jāe; zāir; jātrī.

Pilgrimage, *n.* Woh dūr-o-darāz kā safar jo kisi mutabarrak maqām
wagaira par ziyārat ke liye kiya jāe; jātrā; tirath-jātrā.

Pillage, *n. l.*—Lūt; lūt-mār. [mār-piṭ ke zarī'e se liya jāe; lūt; ganimat.
2.—Jo kuchh dūse se khushīsan harāyī meṁ dushman se khulā-khulī

Pillage, *v. t.* Bār-i-ām mār-piṭ karke rupaye-paise yā māl-o-asbāb chhīn

Pillar, *n. l.*—Sitūn; pāya; khambhā. [l.; lūt l.; lūt-mār k.

2.—Koyī shai jo sūrat meṁ sitūn sī ho.

A pillar of smoke or fire—Dhuān yā āg kā shu'la jo sitūn ki shakl par uṭhe.

3.—Woh shakhs jisko mazbutī aur pāe-dārī ke lihāz se sitūn se
tashbīh deṁ; rukn. [qiyām ho.

The pillars of state—Arkūn-i-saltanat; wazarā aur unarū jaise saltanat ko

Pilot, *n. l.*—Woh shakhs jo samundar wagaira meṁ khatre ke maqāmon
par jahāz ko hifāzat ke sāth le-jāe; nā-khūdā.

2.—Rahnumā; woh shakhs jo dūse kā kār-o-bār chālāye; jiske
hāth meṁ dūse ki nakel ho (*Colloquial*).

Pin, *n. l.*—Laṭī yā lohe wagaira ki meṭh; kīl; khūṭī; chob.

2.—Ālpin; ghundī-dār sūyī.

3.—Khafif chiz; koyī muhiz nū-chiz shai; adnī bāt.

It is not a pin's matter—Yah koyī khafif bāt nahīn hai—I care not a pin—
Mujhe kuchh bhī parwāh nahīn.

4.—Koyī chiz jo meṭh sī ho-masalan kisi bāje wagaira ki khūṭī.

Pin, *v. t.* Bāndhnā aṭkānā yā jorṇā jaise ālpin kīl yā kāṭhe wagaira se.

Pinch, *v. t. l.*—Chutkiyon dānton panjōn yā kisi anzār wagaira ke bich
meṁ dabānā; chutki l. yā bharnā.

2.—Do sakht chizon ke bich meṁ rakh-kar dabānā. [kāṭhā; mārṇā.

3.—Tang k.; taklif d.; muhtāj k.; satānā; ainhūnā; marṇā;

4.—Dabānā; saqhe meṁ dālṇā; tang k.; qabāhat meṁ dālṇā.

Pinch, *v. i. l.*—Dabānā; sakht yā karā h.; uljhāw meṁ dālṇā.

2.—Bachānā; tangī k.; lālāch k.; tain' k.

Pinch, *n. l.*—Chutki; jo kuchh chutki meṁ liya jāe.

2.—Mnsibat jo dālī jāe yā uṭhānī parē; dabāw; tangī; sakhtī; tak-
lif; dushwārī; qabāhat.

Pine, *v. i. l.*—Pazhinurda h.; kisi mnsibat yā fikr meṁ tahlil h. yā ghul
jānā; dublā ho-jānā; gal jānā; laṭ jānā; dhaṁs jānā.

Often followed by away. [ghulā jānā; huraknā.

2.—Kisi shai ki tamaunā meṁ tahlil ho-jānā; kisi chiz ki ārzū meṁ
Usually followed by for.

Pinhole, *n.* Sūyī kā sūrākh; bahut hī chhoṭā sūrākh.

Pioneer, *n. l.*—Woh log jo fanj ke sāth yā uske āge is garaz se rakkhe
jāte hain ki sarṁon ko sāf yā unkī marammat karen dhus wagaira
banāyen khwāh surang wagaira khodn.

- 2.—Jo shakhs दूसरे के अगे जाकर जो कुछ sadd-i-rāh (rāste में थोकर wagnira) हो उसको dūr kare yā rāsta durust kare; rahuumā; hādī.
- Pious, *a.* 1.—Jo apne mā-bīp yā buzurg se muhabbat rakkhe yā unkā
 2.—Khudā-parast; dīn-dār; muttāqī; pārsā; dharmī. [adab māne.
 3.—Jo Khudā-parastī के khayāl से हो; जो dīn-dārī के lihāz से हो.
 4.—Jo kuchh mazhab kī oṭ में kiya jāe (uske hile yā bahāne से हो).
 Pious frauds—Woh farebī kār-rawāyiyān jo mazhab के hile से (uske oṭ में) kī jāen.
- Piracy, *n.* 1.—(Law) Samundar में dāka dālne (dāka-zanī) kā jurm; samundar में nā-jāiz taur par lūṭ-nār karke kisī kā māl chhīn l.
 "A crime answering to robbery on land." Webster.
 2.—Dūsroṅ kī tasnīf bilā ijāzat unke shāi' karke qānūn-i-haqq-i-musavvifi kī khilāf-warzī.
- Pirate, *n.* 1.—Jo shakhs samundar में dāka dāle; daryāyī dākū.
 2.—Jo shakhs qānūn-i-haqq-i-tasnīf kī khilāf-warzī kare; woh shakhs jo दूसरों की tasnīfāt bilā ijāzat unke shāi' kare.
- Pirate, *v. i.* Samundar में dāka dālne (dāka-zanī yā dākanī k.).
 Pirate, *v. t.* Chorī के zarī'e से khwāh bilā istihqāq yā ijāzat दूसरों की tasnīf yā talhīr ko apnī banā l.
- Piratical, *a.* 1.—Samundar में mār-pīt karke lūṭ-pāt k. w.
 2.—Daryāyī dāka-zanī kā; lūṭ-pāt kā. [(gasab) k. w.
 3.—Jo haqq-i-tasnīf kī chorī से hāsīl ho; haqq-i-tasnīf chorāne
- Pit, *n.* 1.—'Amīq gār jo zamīn में ho; garhā jo zamīn में khod-kar banāyā jāe yā āp hī āp ho-jāe; kuān; kund. [narkh.
 2.—Tabtu-s-surā; woh gār jiskī gahrāyī kī thāh na lage; dozakh;
 3.—Qabr; gor; turbat. [koyī phāns jāe; dām; jāl; phandā.
 4.—Jangali jānwārōn के phānsāne kā khandaq. Woh shāi' jismen
 5.—(a) Bagal. (b) Qār-i-mī'da. (c) Garha yā dāg jo chechak के nikalno के hā'is jism में ho yā par jāe. [jam' hoū.
 6.—Tamāsha-gāh में woh sab से nichī jagah jāhān tamāshāyī
 7.—Woh jagah jāhān murg yā kutte laṛāye jāen.
 To have the power of pit and gallows—Qaid aur phānsī kā ikhtiyār r.
- Pitch, *n.* 1.—Ūchāyī yā nichāyī 'ām isse kī woh kitnī hī ho; kisī darje kī bulandī yā pastī; darja; martaba; naubat; hālat; had; intihā.
 2.—Dhāl; nisheb; utār.
- Pitch, *v. t.* 1.—Pheknā; girānā; uchhālne.
 2.—Gārā; istāda yā nasab k.; kharā k.; silsilo से lagānā.
 Pitched battle—Woh laṛāyī jismen donoṅ taraf kī faujen kisī kḥās maqām par jam-kar laṛen.
- Pitch, *v. i.* 1.—Ūtarna; baiṭhnā; uṛne के ba'd ārām के liye ākar baiṭhnā.
 2.—Sar के bal girnā.
 3.—Pasand k.; thahrānā; ikhtiyār k. [mūtāmī.
 With on or upon.
- Piteous, *a.* 1.—Jisse rahm paidā ho; gam-nāk; ranj से bhārā huā;
 2.—Zalīl; khwār; wājibu-r-rahm.
 3.—Jisse rahm zāhir ho; dard-āmez.
 4.—Bahut kam; khafīf.
- Pitfall, *n.* Woh garhā jo jangali jānwārōn yā ādmīyōn के phānsāne के liye banāyā jāe aur ūpar से kuchh kuchh chhipā rahe.

Pith, *n.* Kisī shai kī quwwat yā jān; kisī shai kā lāzimī yā lābudī juz (hissa); kisī shai kī kul quwwat jo yakjī ho; khlāsā; lubb-i-lubāb; jaulhar; asl; sār; magz; sat; gūdā; tāqat; zor; quwwat; waq'at; 'azmat; buzurgī; [chustī se.

Pithily, *ad.* Zor ke sāth; barī mazbūtī se; matānat se; waq'at ke sāth;

Pitainess, *n.* Pur-magz h.; pur-mazmūn h.; lubb-i-lubāb h.; mazbūtī; zor.

Pithless, *n.* Be-magz; be-dam; be-jān; kam-zor; qawī yā mazbūt nahīn.

Pithy, *a.* 1.—Gūde-dār; magz-dār; ras-dār.

2.—Pur-mazmūn; pur-ua'ni; jismeñ zor pāyā jāe; qawī.

3.—Jiske kalām pur-magz zor-dār aur mauq'e ke hash-i-hāl hoñ.

Pitiable, *a.* Wājibu-r-rahm; rahm ke lāiq; is qābil ki uspar dard ma'lūm ho; zalil; khasta; khwār.

Pitiful, *a.* 1.—Dard-mand; narm dil; rahīm; jiske dil meñ un logoñ kī nisbat ranj aur ham-dardi ho jo musibat meñ giriftār hoñ. [afsos ho.

2.—Zalil; haqir; khafif; tahqir ke qābil; itnā kam yā zalil ki uspar

Pitiless, *a.* 1.—Jismeñ rahm na ho; be-rahm; sang dil—jaise shakhs;

2.—Jispar dil meñ dard (rahm) paidā na ho—jaise hālat. [uir-mohī.

Pittance, *n.* 1.—Khānā jo khānāt ke taur par diyā jāe; khairāt.

2.—Khafif chiz; qalil miqdār yā ta'dād.

Pity, *n.* 1.—Woh ranj yā rūhānī sadma jo ek shakhs ko dūsre kī taklif kī wajh se ho; dūsre ke ranj yā taklif par dard yā ham-dardi; rahm; dard-mandi; riqqat; dil-sozī.

2.—Rahm kā hā'is yā woh shai jispar rahm āye; ranj kī bāt; woh bāt jispar afsos ho; afsos kī bāt; jāe-i-taassuf; haif; afsos.

☞ In this sense, the word has a plural, chiefly in the phrase *it is a thousand pities* (Colloquial).

Pity, *v. t.* Kisī kī nisbat dard yā ranj ma'lūm k.; kisī kī ham-dardi k.; rahm k.; kisī kī taklif par afsos k. [riqqat se; dard-mandi se.

Pityingly, *ad.* Rahm yā tars khā-kar; tarahhumāna; afsos ke tarīq par;

Placable, *a.* Jo mauq'e mān jāe; jo kahne-sunne se thandhā ho-jāe; jiske gusse yā ranj ko firo (dūr yā thandhā) kar-sakeñ; jismeñ darguzar ho; narm-dil. [chaspān kar diyā jāe.

Placard, *n.* Koyī likhā yā chhapā huā kāgaz jo kisī mauzar-i-'ām par

☞ "It is now an advertizement, or a libel, or a paper intended to censure public or private characters, or public measures, posted in a public place." *Webster*. [lagā d. (chaspān yā āwezān kar d.).

Placard, *v. t.* 1.—Koyī tabir yā hatk-āmez 'ilān kisī mauzar-i-'ām par

☞ Sometimes used in a good sense.

2.—'Ām taur par ittilā' d.; mushtahar k.; i'lān k.

Place, *n.* 1.—Koyī khās jagah; koyī maqām jo kisī khās shai yā masraf ke liye maqsūd ho; jagah jo aur jagahon se alag ho; jagah; maqām; thaur; thāwū; mauqā'.

2.—Rutba; martaba; darja; pāya; manzilat; rutba yā waq'at jo kisī ko apne ham-jinsoñ meñ ho; hālat; 'uhda; mausab; khidmat; naukari; pesha; rozgār

3.—Jagah; gunjāish; mauqā'; wajh; kisī shai kā imkān.

4.—Shahr; balda; qasba; gāwū.

5.—Koyī maqām jahāñ qal'-bandī huyī ho; garhī; qal'a.

6.—Mulik; kisi qaum ke rahne ki jagah; sar-zamīn; wilāyat;

7.—Jagah; jāe; 'iwāz; badlā. [diyār; bādshāhat.

To give place (a) Jagah k.; rāh nikālā—(b) Jagah d.; gālib hone d.; kisi se dabnā; kisi ki sunnā.—*To have place*—(a) Jagah r. yā pānā; jā-guzīn h.; gunjāish r.; dākhil pānā. (b) Wāqī'ī h.; ashiyat r.; asli yā wāqī'ī wujūd r.—*To take place* (a) Honā; wāqī'ī h.; sar-zad h.; wuqū' meḥ ānū; sādīr h.; saeh-much h.—(b) Kisi par muqaddam h.; tarjih r.—(c) Asar r.; tāsīr paidā k.—*To take the place of*—Kisi ki jagah par (uski 'iwāz meḥ yā ba-jāe usko) qāim kiya jānā (uska qāim-uqām h.).

Place, v. t. 1.—Kisi khās jagah par qāim k.; rakhnā; jagah d.; muqarrar k.; bithānā; muta'āyau k. [baitḥānā; kisi khās hālat meḥ r.

2.—Kisi mansab par qaum māmūr yā muqarrar k.; nasab k.;

3.—Rakhnā; lagānā; karnā.

To place confidence in a friend—Kisi dost par i'tibār k. yā r. *To place one's affections on an object*—Kisi ehiz par dil lagānā (usko ehānā yā pyār k.).

4.—Rakhnā; lagānā.

To place money in a bank—Kisi bank meḥ रुपये r. yā lagānā.

5.—Sūd par d. yā lagānā; sūd par qarz d. jaise रुपये.

Placid, a. Khush; bashshāsh; āsūda; mutmayin; pareshān nahīn; salīm; halīm; burdbār; sākit. [osh; begair shor-o-sharābe ke.

Placidly, ad. Burd-bārī se; tahammul se; chupehāp; bilā josh-o-khar-

Placidity, n. Hilm; burdbārī; jam'iyyat-i-khātīr; qarār; tabi'at kā pare-

Placidness, n. shān na rahnā; bashshāsh; khush-tab'i.

Plagiarism, n. Dūsre shakhs ki tasnīfāt kā chorānā yā dūsre ki 'ibārat apnī tahrīr meḥ is qaraz se dākhil kar d. ki woh kul tahrīr apnī hī samjhi jāe; 'ibārat ki choī; 'ilmī sariqa. [dūsron ki 'ibārat chorāne w.

Plagiarist, n. Woh shakhs jo f'il-i-musarrāha-i-hālā kā murtakib ho;

Plague, n. 1.—Koyī shai jisse taklif yā izā ho, koyī baḥī musibat yā taklif.

2.—Wabā; marī; maraz-i-muta'addī.

3.—Koyī baḥī qudratī balā yā musibat; āfat-i-samāwī. [k.; pareshān k.

Plague, v. t. 1.—Diq k.; chheṛnā; tang k.; sātānā; taklif d.; hairān

कर. A very general and indefinite signification.

2.—Bīmānī balā yā kisi qism ki qudratī musibat se tang k.

Plain, a. 1.—Barābar; musattah; chūras; jismeḥ nasheh-o-farāz na

ho; nīchā-ūnchā nahīn; nā-hamwār nahīn.

A plain surface—Sath jo barābar ho (nā-hamwār na ho).

2.—Sāda; khūbsūrat yā zarq-barq nahīn; sūfiyāna.

A plain dress—Sūfiyāna yā sādi postak.

3.—Be-riyā; sīdhā-sāda; jismeḥ makkārī 'āiyārī yā chālākī na ho;

jismeḥ banāwat na ho jaise shakhs. [yā bayān.

4.—Sīdhā-sīdhā; sāf-sāf; jismeḥ banāwat na ho jaise koyī dāstān

5.—Aslī; sāf-sāf; jismeḥ chhakkā-panjā na ho; sachchā; jo dil

khōl ke kahā jāe.

I will tell you the plain truth—Main tum se asl haqīqat (nīrī sachchī bāt)

kahūngā.—*To be plain with you*—Main tum se fulāḥ amr sach-sach (dil khōl-

6.—Nirā; nipat; maliz; mutlaq. [kar) kahā kahā.

A plain fool—Nirā be-wuqūf; nipat utrakh.

7.—Jo sāf sāf samajh parē; sāf; wāzih; 'āyān; muḥmal nahīn.

Plain words—Alfāz-i-gair muḥmal. Plain language—'Ibārat jo sāf sāf samajh

meḥ āye.

8.—Sāda; jismen ghī yā garm masāle wagnira bahūt na paṛe hoñ; qawī nahīn; besh-qīwat nahīn.

A plain diet—Sādī gīzā.

9.—Jismen bel-bāṭe na hoñ yā jo raūgā na ho jāise kaprā.

10.—Mushkil nahīn; jismen uljhāw na ho; salīs; sarīn-l-fahm; sahl; āsān; sāf.

A plain case in law—Aisi qānūnī bāt jo mushkil na ho; ek sahl qānūn kī bāt.

11.—Jo jalā dekh yā ma'lūm paṛe; jiski talāshī yā jiske pāne meñ diqqat na ho; tārik nahīn. [paṛe.

A plain comece—Rūh jo sīdhi ho; tariq jo jalā samajh meñ ā jāe yā ma'lūm

In plain—Khol-kar; sāf-sāf; asl-asl; darhaqiqat; sach-sach; sach pūchho to.

Plain, ad. Aisi tarah kī jalā samajh meñ ā-jāe; sāf sāf; sūdagi se; beriyāyī se; be chhakke-panje ke.

Plain, n. 1.—Hamwār zann; sarpaṭ maidān. [kā khet.

2.—Laṛyī kā ma'idān; maidān-i-jang; razm-gāh; ma'rīka; laṛyī Plain-dealing, a. Jo kuchh apne dil meñ ho use jī khol-kar aur sach-sach kalne w.; imāudār; sachchā; jiske qanl-o-fīl meñ 'aiyārī (makkārī yā chhāl-bal) na ho; rāst-bāz; dil kī sāf—jaise shakhs.

Plain-dealing, n. Dil khol-kar aur sachchī sachchī bāteñ kahā; bilā makt-o-fireh bartāw k.; sachāyī; rāst mu'āmalagi; kharā mu'āmalā; kharā bewhār. [kapaṭ na ho; jismen chhakke-panjā na ho.

Plain-hearted, a. Sāf-dil; jiskā dil sachchā ho; sīna-sāf; jiske dil meñ

Plainly, ad. 1.—Bilā makt-o-fareh; sāf sāf. [harq na ho.

2.—Sūdagi se; sūfiyānā yā sūfiyāna taur par; jismen kuchh zarq.

3.—Sāf-dil se; begair chhakke-panje ke; imāudārī se; rāstī yā rāst-bāzī se; sachāyī se.

4.—Sāf sāf; aise taur par kī dekhne yā samajhne meñ diqqat na ho.

5.—Muḥmal taur par nahīn; wazūhat ke sīth; sāf-sāf; sarīlī taur par.

Plainness, n. 1.—Hamwārī; barābarī; ūchā-nīchā na h.

2.—Sūdagi; banāwat kī na h.; āraish kī na h.

3.—Sāda-laulī; dil meñ chhakke-panje kī na h.; sachāyī; rāst-bāzī; tabī'at kī sūdagi yā safāyī.

Plaint, n. 1.—Wāwailā; duḥāyī-tihāyī; nāla-o-fugān; baland āwāz se ranj kī izhār; faryād; kisi zarar kī nisbat dād-bedād. [kā suwāl.

2.—(Law) 'Arzī-da'wā; 'arzi-i-nālish; nālish kī darḥkhāst; istigāse

Plaintiff, n. (Law) Mudda'i; nālishī; dād-khāwāh; da'widār; mustagīs.
  Opposed to Defendant.

Plaintive, a. 1.—Jismen kisi gam alam yā ranj kī izhār ho; jo koyī gam yā ranj zāhir kare.

2.—Jisse dard yā ranj zāhir ho; gam-nāk; hazīn; ranj d. w.

Plan, n. 1.—Naqsha; khāka. [kar yā zabānī zāhir kiyā jāe.

2.—Mansūba; tadbīr; tajwīz; kisi bāt ke nujām kī tariq jo likh-

Plan, v. t. 1.—Naqsha banānā; khāka taiyār k. yā khānehnā.

2.—Mansūba bāndhnā; tajwīz kar-ko nikālā; bandish k. yā bandish bāndhnā; naqsha bāndhnā. [wār; ebauras.

Plane, a. Nichā-ūchā (nasheb-o-farāz) nahīn; barābar; musattah; ham-

Plane surveying—Mutawassit qat'āt-i-arūzī kī ma'mulī paimānīsh jisse uukī hāt ma'lūm ho-jāe—Plane table—Takhta-i-musattaha.

Plane, n. 1.—Satl-i-musattah; satl jo hamwār (barābar) ho.

2.—Raudā.

Plane, v. t. Barābar k.; hamwār k.; lakṛī ke takhte wagaira kī unchāyī nichāyī ko raudā mārkar dūr kar-d.; satli ko hamwār banānā.

Plank, n. 1.—Āre se chirā huā lakṛī kī chauṛā aur moṭī takhta.

2.—Kovī sahāro kī chīz masalan takhta wagaira jispar nadī wagaira

Plank, v. t. Takhte lagānā yā jarnā; takhta-handī k. [ke pār utren.]

Plant, n. 1.—Nabāt; nakhl; paudhā; mudhā; keṛā; nihāl.

2.—Woh nasab kī huyī (garī huyī) chīzēn aur anzār wagaira jo kisi poshe yā kārī-garī ke mutā'alliq kār-ravāyī ke liye zarfīr ho.

3.—Jul; butlā; dhokhī; mokr kī bāt; chhal-bal (*Colloquial and low*). [bij; houā.]

Plant, v. t. 1—Jamne ke liye zamīn meñ rakh-kar chhipā d. jaise

2.—Lagānā; darakhton ko bīthāl-kar (lagā yā nasab karke) taiyār k. To plant a garden or orchard—Chāman yā mawa-bāg (bāri) lagānā.

3.—Baithīnā; nasab k.; lagānā—jaise chhotī darakht yā kisi nabātāt kī jār. [ki woh tarāqqī pakṛe.]

4.—Paidī k.; ankhūn jāmnānā ya'nī kisi shai kī bunyād dāhā tā

5.—Basānā; ābād k.; qāim k.

6.—Jārī aur qāim k.; kisi shai ke usul ibtidān qāim k.

7.—Gārīnā; nasab k. jaise jhandā; kabīn rakh-kar nishāne par lagānā—jaise top.

Plantation, n. 1.—Woh jagah jahān paudhe lagāye jāen; zamīn jo joti-boyī jāe; zamīn jahān darakht lage (nasab) ho; paudhon kī zakhīra.

2.—Woh āhādī jo kisi naye mulk meñ pahle-pahal ho; qusba yā gāvū jo ibtidān ānād ho.

Planter, n. 1.—Lagāne w.; hone w.; upjāne w.

2.—Naye mulk kī āwāz meñ madad d. w. [palastar; kahgil.]

Plaster, n. 1.—Makānāt kī diwār wagaira kī astar-kārī kī masāla;

2.—Palastar jo kisi zakhim wagaira par rakhlā jāo.

Plaster, v. t. 1.—Makānāt kī diwār wagaira meñ palastar lagānā; astar-

2.—Zakhim par palastar r. [kāri k.; kahgil lagānā.]

3.—Ūpar se chuknā d.; kisi shai ke 'nibon yā be 'unwāniyon ko chhipā d. (uspar khūk dāl d.); raugan-i-qāz mulnī; qal'ī k. (*Colloquial*).

Plate, n. 1.—Pattar; kisi dhāt kī ṭukṛā jo harābar phailā yā chauras kar-divā jāe par moṭāyī meñ ek tarah kī ho.

☞ A sheet of metal is thinner than a plate.

2.—Sone yā chāndī ke bartan (tashitariyān piyāle wagaira) jo ghar ke kām ke liye bante hūn. [sone ke nahīn.]

3.—Tānbe pital wagaira ke qal'ī kiyo bartan (ya'nī aslī chāndī yā

4.—Tānbe pital wagaira kī ṭukṛā jispar knehl kaudā kiya huā (khodā) ho; chhipā yā naqsh jo is qiam ko kande se utārī jāe; kisi tarah kī chhipā huyī taswīr. [mulamma' khwāh uskī qal'ī k.]

Plate, v. t. 1.—Sone chāndī khwāh koyī dūsri dhāt chaghānā yā uskī

☞ "Said especially of overlaying with silver." Webster.

Plated vessels—Chāndī kī qal'ī ke bartan; bartan jispar chāndī kī qal'ī ho. A

plated harness—Ghorē lā aṛz jispar chāndī kī qal'ī ho.

2.—Waraq banānā; pattar banānā.

Plausibility, n. Rāst-numāyī; zāhir meñ wājib yā durust ma'lūm h.

Plausible, a. Jo zāhir meñ bhūnā mu'lūm de; jo bādīu-n-nazar meñ (bā-zāhir) durust ho; numāishī; rāst-numā.

A *plausible* argument—Bāhs jo ba-zāhir durust ho; aisi dalt jisko sunkar zāhir meñ itmināu ho-jāe par dil so uspar yaqīn na ho.

Plausibleness, n. Same as *Plausibility*.

Plausibly, ad. Aisi tarah par ki zāhir meñ durust ma'lūm ho; numā-ishi tariq par; aise taur se ki log manzūr yā pasand karen.

Play, v. i. 1.—Khushī yā tafhīh ke liyo koyī mashgala k.; naf'e yā anjām-i-kār ke liye nahīn balki mahz tafrihan knehh k.; khelūnā; khel-kūd k.; lah-o-la'b k. [nā; knehh qadr na k.

2.—Nā-chiz samajhnā; khel k.; allharpāne aur be-parwāyī se barat-To *play* with one's health or life—Apnī tan-durustī yā jāu ki qadr na k. (uski kuch fikr na r. yā use khel samajhnā).

3.—Kisi ke sāth koyī khel khelūnā; bāzī khelūnā; kisi se knehh hār-jīt badnā. [money—Rupaye-paise ki hār-jīt k.

To *play* at cards or dice—Ganjifa yā tāsh khwāl chausar khelūnā—To *play* for

4.—Dhokhā d.; jul d.; bntā d.; chhālūnā.

To *play* false with a person—Kisi shakhs ko dhokhā d. (use chhālūnā).

5.—Koyī bāja bajānā.

To *play* on a flute—Bānsuri yā bansī bajānā.

[amal k.

6.—Harakat k.; kabhi phail jānā aur kabbī sikur; kām d.; chālūnā;

7.—Naql k.; suāng bannā yā k.; rūp bharnā.

[woh k.

8.—Kisi khās haisiyat se 'amal k.; jo fi'l kisi ke liye maḥshūs ho

To *play* the fool—Be-wuqūfi ki bāt k.; ālmaq kā sā fi'l k.—To *play* the woman

9.—Aurat kā kām k.; jo kām 'auratōn ko karnā ohāhiyo wahi k.

9.—Kisi tarah par harakat k.; idhar-udhar hīlūnā-dolnā.

Play, v. t. 1.—Chālūnā; harakat d.; kām meñ lānā.

2.—Koyī bāja bajānā.

3.—Khel k.; bāzī k.; khel ke sāth kām meñ lānā.

4.—Naql k.; kisi dūsrē ki sī kār-rawāyī k.; karnā; 'amal k.; kisi 'ām qism ki haisiyat meñ 'amal k.; jo fi'l dūsrā 'umūman kartā ho

5.—Dil bahlānā yā hār-jīt ke liye koyī khel khelūnā. [uski māniud k.

To *play* off—Dekhlānā; numāish k.; karnā; kām meñ lānā; 'amal meñ lānā.—

To *play* on or upon—Dhokhā d.; apne dām-i-fireb meñ lānā; tahqir k.; muāh birānā; bewuqūf banānā. [jāe; khel; bāzī; lah-w-la'b.

Play, n. 1.—Koyī khel jo khushī tafrih yā dil bahlāne ke liye khelā

2.—Kulel; chochhlā; dil-bahlāw; kūd-phānd. [ganjifa tāsh wagnira.

3.—Khel jo hār-jīt yā tafrih ki nazar se khelā jāe jaiso chausar

4.—Mashq; kasrat; mahārat; rabt. [lāt-i-bāhamī kā dhang.

5.—Kārrawāyī; isti'māl; kām; āpas meñ bartāw kā tariq; mu'āma-

Fair *play*—Rāst-mu'āmalagi; imāndāri.—Foul *play*—Bad-mu'āmalagi; be-

6.—Naql; suāng; līlā; nāṭak yā uskā tamāsha. [imāui.

7.—Bāja bajānā.

8.—Harakat; chāl 'ām isse ki qā'idō se ho yā nahīn; harakat ki gunjāish; chālne ki jagah; be-takallufāna aur snhūlat ke sāth kār-rawāyī. [ki gunjāish; wus'at; jagah.

9.—Kārrawāyī ki āzādī; kisi shai ke wus'at dene yā uski numāish

To *hold in play*—Masrūf r.; kisi kām meñ lagāyo rahnā; dam na lene d.

Plea, n. 1.—(Law) Mudda'i ko da'we ki nisbat mudda'a'alaihi kā jawāb; 'uzr; jawāb jismen mudda'i ke da'we se iqrār ho yā inkār.

2.—Muqaddama-i-'adālat; nālish; muqaddama-i-fanjdārī.

3.—Jo kuchh apne bachāw kīwāh apne fīl ke wājib t̥halrāne ke liye kahā jāe; 'uzr; ma'zarat.

4.—Kisī amr kī istid'ā yā iltijā jo isrār ke sāth kī-jāe.

Plead, *v. t.* 1.—Kisī da'we kī tāyīd yā tardīd meñ 'uzrāt pesh k.; kisī shai ke haq meñ yā uske k̥hilāf wujūh pesh k.; kisī ko bahs yā iltijā se taigīb dene kī koshish k.

To plead in one's favour—Kisī ke haq meñ 'uzr-ma'zarat k.—To plead for the life of a criminal—Kisī mujrim kī jān bachāne ke liye 'uzrāt pesh k.

2.—(Law) Mudda'i ke da'we kī jawāb-dihī k.; mudda'i ke bayān aur da'we se munkir h. yā aise wāqī'āt bayān k. jinse yāh sābit ho kī uskā da'wā sarsabzī ke qābil nahīn hai; kisī muqaddame meñ wāqī'āt kī bayān k.; kisī muqaddame kī pairawī yā jawāb-dihī k.

Plead, *v. t.* 1.—Kisī amr ke subūt tāyīd yā wujūb meñ kuchh kahū yā pesh k.; ma'zarat meñ pesh k.

The law of nations may be pleaded in favour of the rights of ambassadors—Safiroñ ke haq meñ un qā'idōñ par istidlāl ho-saktā hai jinke rū se muk̥h-talif qaumeñ āpas meñ bartāw karti hain.—To plead one's age or sickness in excuse of his fault—Apne qusūrāt kī ma'zarat meñ yāh kahū kī bur̥hāpo yā himāri lī wajh se main dar-guzar ke lūg hūñ.

2.—Kisī mujawwiz yā 'adālat ke rū-ba-rū wujūh yā dalāil pesh k.; 'adālat meñ bahs k. [jūri ke rū-ba-rū bahs k.

To plead a cause before a court or jury—Kisī muqaddame meñ 'adālat yā ahli-i-
قاضي "In this sense, argue is more generally used by lawyers." Webster.

3.—Qānūnī jawāb-dihī yā da'wī-i-qānūnī kī tardīd meñ kuchh kahū aur pesh k.

To plead nury—Kisī sūd ke da'we kī nishat kahū kī yāh qānūn ke k̥hilāf (nā-jāiz) hai. To plead a statute of limitations—Kisī da'we kī tardīd meñ qānūn-i-hadd-i-samū'at par istidlāl k. (yāh kahū kī sulūn qānūn ke rū se iske samū'at kī mī'ād guzar gayi). [tāyīd yā tardīd meñ kalī sakeñ.

Pleadable, *a.* Jiskī nishat 'uzr kar-sakeñ; jo kuchh kisī amr ke subūt
Pleadable at law—Jispar qānūn ke rū se istidlāl kar-sakeñ.

Plouder, *n.* Wikāl.

Pleadings, *n. pl.* (Law) Woh likhe hūye (tahrīrī) bayānāt jo mudda'i aur mudda'ā 'alaih apne apne qaul ke subūt meñ pesh karen masalan 'arzi-i-nālish yā bayān-i-da'wā (the declaration, count, or narration of the plaintiff) jawāb-da'wā (the plea of the defendant in reply) jawāb-i-jawāb (the replication of the plaintiff to the defendant's reply) radd-i-jawāb (the defendant's rejoinder) hadd-i-jawāb (the plaintiff's sur-rejoinder) wagaira; k̥gāzāt (kawāgaz-i-arba'; furqain ke bayānāt-i-tahrīrī.

Pleasant, *a.* 1.—Pasandīda; jisse khushī ho; khūb; margūb; khush-gūwār; jo dil k̥hwāh hawās-i-k̥hamṣa ko bhālā ma'lūm de; musfirrih.

A pleasant voyage—Woh safar-i-daryāyī jisse dil ko farhat (khushī) ho.—A rose is pleasant to the smell—Gulāb kī phūl sūng̥hue meñ achchhā hotā hai (qurwat-i-shāmīya ko khush-gūwār hotā hai).

2.—Khush; jisse dil ko khushī ho—jaise suhbat yā majma'; bashshāsh; zinda-dil; zarīf—jaise shakhs.

قوله "Pleasant is more particularly applied to things in the concrete; as, pleasant weather; a pleasant day, ride, situation, &c." Webster.

Pleasantry, *n.* 1.—*Khushī*; *bashūshat*; *masarrat*; *ihitizāz*.

2.—*Bāt* jisse *tabī'at khushī* ho; *mazāq*; *zarāfat* kī *bāt*. [shād k.

Please, *v. t.* 1.—*Khushī* paidā k.; *khush* k.; *muhzūz* k.; *masrūr* k.;

2.—*Rāzi* k.; *āsūda* k.; *tashaffī* k.; jī *bhar* d.

To be pleased in or with—*Pasand* k.; *manzūr* k.; *khush* h.—*To be pleased to do a thing*—*Kisi bāt ko khushī se* (*ba-khushī yā khush ho-kar*) k.; *kisi bāt kā karnā pasand k.* (*usko chūh se k.*). [k.; *'ināyat se k.*

Please, *v. t.* *Kisi bāt kā k. mihrbānī se qabūl* k.; *manzūr* k.; *mihrbānī*

☞ “*In entreaty or courtesy, please and please you.*” *Webster.*

Pleasing, *a.* *Jisse khushī* ho; *jo hawās-i-khumsa yā dil ko margūb* ho; *khush-āyand*; *maqūbūl*; *jo bhalā ma'lūm de* (*nēchhā lage*).

Pleasurable, *a.* *Jisse khushī* hāsīl ho; *furhat-bakhsh*; *margūb*.

Pleasure, *n.* 1.—*Khushī*; *rāhat*; *ihitizāz*; *surūr*; *masarrat*; *āwand*.

☞ *Opposed to pain.*

2.—*Aiyāshī*; *hazz-i-nafsānī*; *mubāsharat*; *bhog-bilās*.

3.—*Jo kuchh tabī'at kahe yā chāhe*; *khwāhish*; *pasand*; *marzī*; *manshā*; *irāda*; *hukm*.

4.—*Mihrbānī*; *'ināyat*; *karam*; *jisse dūsra khush* ho.

At pleasure—*Apne hasb-khwāh*; *jaisā jī chāhe*; *apni marzī yā pasand ke mutābiq*; *jaisā jī men āye waisāhī*.—*He can vary his scheme at pleasure*—*Woh apne manshābe ko apni marzī ke mutābiq badal saktā hai* (*jaisā chāhe waisāhī use tabdil kar-de*).

Pledge, *n.* 1.—*Jo chiz giro* (*girau*) *yā bandhak rakkhī jāe*; *māl-i-manqūla* *jo dāin kī kafālat men khwāh kisi mu'ahade ke ifā ke kafālat kī nazar se dūsre ke pās bataur annānat ke rakh diyā jāe*. *Woh mu'ahada jo māl-i-manqūla ke is tarah par rakh dene se dāin aur madyūn ko darmiyān qāim ho*; *giro*; *bandhak*; *rihn*.

2.—*Woh shai jo kisi fi'l ke anjām ke kafālat ko taur par dī yā sanjhi jāe masālun kisi kā kisi bāt ke karne ke liye dūsre ko zabān kā d. yā usse wa'de kā k.* 'alā *hāza-l-qiyās*. [kī *khwāhish kā izhār*.

3.—*Sharāb pīne ke qabl dūsre kī tandurustī* (*uski silhat-o-'āfiyat*)

To hold in pledge—*Kafālat ko taur par apne qabze men r.*; *apne pās annānat men r.*—*To put in pledge*—*Girau r.*; *bandhak k.*

Pledge, *v. t.* 1.—*Giro r.*; *makfūl* k.; *bandhak k. yā r.*; *bataur kafālat yā itmīnān ke kisi ke pās knohlī rakh d.*; *itmīnān ke wāste de d.*; *zar-i-qarza ke itmīnān men kisi ke pās koyī chiz az qism-i-manqūla rakh d.*

☞ “*This word is applied chiefly to the depositing of goods or personal property. When real estate is given as security, we usually apply the word Mortgage.*” *Webster.*

2.—*Zabān hārnā*; *qaul-o-qarār* k.; *wa'da* k.

3.—*Sharāb pīne ke waqt kisi kī silhat-o-'āfiyat* (*uski tandurustī*) *kī nisbat pahle kalimāt-i-munnāsib kahnā*.

Pledgee, *n.* *Woh shakhs jisko pās koyī chiz girau rakkhī jāe*; *girwī-dār*.

Pledger, *n.* *Girau rakhne w.*; *bandhak k. w.*

Plenipotentiary, *n.* *Woh shakhs jise kisi kām ke anjām kā purā purā ikhtiyār diyā jāe*. *Woh safir yā elchī jisko mulk-i-gair ke bādshāh ke huzūr men huzir rah-kar 'ahd-o-paimān khwāh kisi dūsre kām ke karne kā ikhtiyār-i-kāmil diyā jāe*; *mukhtār-i-kul*; *wakil-i-mutlaq*; *madāru-l-muhām*.

Plenipotentiary, a. Jismen purā purā ikhtiyār (ikhtiyār-i-kāmil) ho.

Plentiful, a. 1.—Kasir; māl-ā-māl; bharā-purā; wāfir; bahut; har ek maqsad ke liye kāfi; firāwān; rel-pel; paṭā huā. [jismen galla ifrāt se ho.
A plentiful fortune—Barī daulat; daulat-i-kasir.—A plentiful harvest—Fasl
2.—Kasrat se fasl paidā k. v.; jismen koyī chīz kasrat se ho; zar-khez; jismen paidāwār kasrat se ho.

A plentiful year—Woh sāl jismen galla wagairā kasrat se paidā ho.

Plentifully, ad. Kasrat se; ifrāt se (ba-ifrāt); bahutāyat se; bahut hī.

Plentifulness, n. Kasrat; ifrāt; bahutāt.

Plenty, n. Ifrāt; kasrat; bahutāt yā bahutāyat; kisi shai kā purā yā kāfi miqdār; isqadar ki apne aur dūsrāq ke wāste bhī kāfi ho; rel-pel.
Pliable, a. 1.—Jhukāye yā kham kiye jāne ke lāiq; jo āsānī se jhuk sake; jo dabāne se turant dab jāe aur tūte nahīn; lachilā; damdār.

2.—Jiski tabī'at mulāim ho; jo dabāne se jald dab jāe qāil karne se jald ma'qūl ho jāe targīb dene se jald bas meñ ā-jāe yā sikhāne se be-taraddud sikh jāe; jisko dūsrā jald apne bas meñ yā apne dhang par kar le; mom ki nāk.

Pliant, a. 1.—Jhukāye jāne ke qābil; jo sahl meñ jhuk jāe; jo be tūte turant dab jāe; lachilā; dam-dār; narm; mulāim—jaise mom.

2.—Jisko bhalāyī yā būrāyī ki targīb jald ho-sake; jisko kisi shai kī taraf sahl meñ rāgīb kar sakein; mazbūt yā mustaqil nahīn; gair-lā-tajum.

Plight, v. t. Makfūl k.; mathūn k.; jokhim yā khatre meñ dālnā.

To plight one's faith, honour, or word—Apne imān ābrū yā qaul ko hār-d-ya'nī yah kahā ki agar fulkō bāt na ho to main be-imān be-ābrū yā bad-qaul samjhā jāū.

“Never applied to property or goods.” “Pledge is applied to property as well as to word, faith, truth, honour, &c.” *Webster.*

Plight, n. 1.—Musibat yā musibat kī hālat; khatre kī hālat.

2.—Hālat; naubat; dasā.

In good plight—Achchhī hālat meñ.—Miserable or wretched plight—Tabāh yā zalil hālat.—Bad plight—Buri hālat; kharāb hālat; dur-dasā.

Plod, v. i. 1.—Haule haule chalnā yā kām k.; jum ke mihnāt ke sāth kuchh k. yā dhun se chalnā. [sāth tahsīl-i-ilm k.

2.—Sakht mihnāt k.; barā zor mārñā; āhista āhista aur riṣāz ke

Plot, n. 1.—Thorī sī zamīn; chhoṭā qat'-i-arāzī; zamīn kā takhtā.

2.—Khet yā qat'-i-arāzī wagairā kā naqsha jo paimāish ke ba'd kūgaz par banāyā jāe.

Plot, n. 1.—Kisi maqsad khusūsan bure maqsad ke anjām ke liye koyī tadbīr fireb yā bandish; sāzish; guṭ; chhalbal; upāe. [meñ shirkat.

2.—Kisi bandish yā sāzish meñ shirkat; kisi dagābāzī kī tadbīr

Plot, v. t. Dūse ko khusūsan kisi riṣat yā uske muntazimīn ko zarar pahūnchāne kī tadbīr bandish yā uskā maṁsūba k.; sāzish k.; tadbīr k.; bandish k. [bandish bāndhūā.

Plot, v. t. 1.—Tajwīz k.; tadbīr k.; kisi barī bāt kā maṁsūba bāndhūā;

2.—Naqsha banānā.

Plough, n. 1.—Hal; qulba.

2.—Qulba-rānī; hal jotnā; taraddud; kāsht; zirā'at.

Plough, v. t. 1.—Hal jotnā yā chalānā; qulba-rānī k.

2.—Chārnā; do tūk k.; phārnā jaise lahar.

3.—Ulat d.; barbād k.; dhā d.; wīrān k.; ujār d.

To plough in—Hal chālū ke chhipā d.; bīj dālne ke ba'd hal chālānā.—To plough up or out—Hal chālākar zamīn ke bāhar kar d. (nikāl d.).

Pluck, v. t. 1.—Jhatke se tornā yā khañchī l.; choñthnā; nochnā.

To pluck feathers from a fowl—Murg yā murgī ko par nochnā yā ukhēnā.—To pluck mangoes—Ām tornā.

2.—Imtīhān meñ nā-kāmyāb k. (girā d. yā nā-kām r.); liyāqat kī satad ke laiq na samajh-kar imtīhān meñ rad kar-d.

To pluck away—Tor l.; noch l.; choñth l.—To pluck down—Girā d.; dhā d.; mismār k. Tanazzul kar-d.; ālā hūlat se adnā hūlat meñ kar-d.—To pluck off—Nochnā.—To pluck out—Nikāl l.; judā kar-d.—To pluck up—(a) Jar se ukhār l.; istisāl k.; bunyād bāqi na rahne d.; nest-o-nābūd kar d.; barbād k. (b) Dhāras dharna; himmat na hārnā yā himmat bāndhnā.

Pluck, n. Himmat; jurat; dhāras; mukhālafat yā be-dili kī hālat meñ

Plucky, a. Himmat kū yā himmat r. w.; jo jald himmat na hāre. [dhn.

Plump, a. 1.—Charbī yā gosht se phūlā-phūlā; jasīm; gudāz; moṭā-tazā; jiskā badan bhar āyā ho; gol.

A plump boy—Moṭā-tāza larḳā.

2.—Sarāsar; bi-l-kul; tamāmtar; nīrā; maliz.

A plump lie—Sarāsar jhūthī bāt.

[loquial].

Plumply, ad. Pūrā-pūrā; bi-l-kul; sāf-sāf; dil khol-kar; be-bākūnā (Col.

To assert a thing plumply—Koyī bāt dil khol-kar (sāf-sāf yā be-bākūnā) kahnā.

Plunder, v. t. Kisi kā māl-o-asbāb jabriyā le-l.; lūṭ l.; chhīn l.; zabar-dasti se le-l.; barmalā mār-piṭ karke le-l.

Plunder, n. 1.—Jo kuchh dushman se jabriyā liyā jāo; ganīmat; tākht; tārāj; lūṭ; lūṭ-pāṭ.

2.—Jo kuchh chori lūṭ-pāṭ yā fireb se mile.

Plunge, v. t. Dubānā; gota d.; pānī yā kisi dūsrī sāiyāl shai meñ dubānā; gosht kīchaṛ miṭṭī yā isī qism kī kisi dūsrī shai meñ dhañsānā yā ghuseṛnā.

To plunge the body in water—Badan ko pānī meñ dubānā.—To plunge a dagger into the breast—Chhāṭī meñ kaṭār ghuseṛnā.

Plunge, v. i. 1.—Pānī wagaira meñ glimsnā; gotā mārñā yā ghus jānā.

To plunge into the river—Daryā meñ gotā mārñā yā ghus jānā.

2.—Musibat khwāh kisi aisi hūlat meñ paṛnā jisse nikalnā dushwār ho.

[Larāyī meñ ulājh yā phas jānā.

To plunge into debt—Bahut qarz-dūr (maqrūz) ho-jānā.—To plunge into war.—

3.—Sar ke bal gir paṛnā.

[ho ghus jānā.

Plunge, n. 1.—Pānī khwāh kisi dūsrī chiz meñ jismeñ ghus jānā mumkin

2.—Muñh-zor ghoṛe kī tarah muñh ke bal gir paṛnā.

Ply, v. t. 1.—Zor se aur bār bār lagānā; lagāye chalnā; lapet yā ehhipā d.; farsh yā paṭrā kar d.

2.—Taqāza k. yā mutaqāzī rahnā; kisi se kisi shai kī nisbat saḳht taqāza yā tang-talabī k.; piehhe paṛe rahnā; tang k.

[rahnā.

3.—Mihnat se mashgūl k.; dhn se lagānā; lagāye rahnā yā lagā

4.—Mihnat se k. yā anjām k.

Ply, v. i. 1.—Sābit-qadmī se koyī kām k.; jam-ke kuchh k.

2.—Mihnat yā haṭh ke sāth jūnā; jaldī se jānā.

3.—Kisi kām meñ kḥūb lage rahnā; masrūf rahnā.

4.—Barābar ānā-jūnā; hamesha āyā-jāyā k.

Pocket, *n.* Jeb; kisa.

“Pocket is often used in the formation of compound words denoting that which pertains to, or is carried in, a pocket, etc., and usually of very obvious signification.” *Webster.*

Pocket, *v. t.* 1.—Jeb meñ rakh l.; jeb meñ chhipā l.

2.—Churānā; chorī se le l.

To pocket an insult or affront—Jis bāt se apnī tauhīn ho usko chup-chāp sah

1. (uspar burā na mānū yā uskī talāfi na chāhnā).

Point, *n.* 1.—Nok—jaise snīyī kānte yā talwār wagaira kī.

2.—Sūyī wagaira ke nok kā nishān.

3.—Nuqta; mḥāyat hī chhoṭī jagah.

4.—Lalīza; lamḥa; ān; dam; kanūra; lab.

He is on the point of departure—Woh jāyā chāhtā hai (‘angarib jāne wālā hai)

To be at the point of death—Qarīb-i-marg (jān-ba-lab marne ke kanāre yā lab-i-gor) h.; marne meñ kuchh ‘arsa na h.

5.—Darja; martaba; hālat; naubat; balandī yā pastī ki halat.

6.—Thīk jagah.

He left off at the point where he began—Jahān usne shurū’ kiyā thā thīk usī [jagah chhor diya]

7.—Woh bāt jiskī wajh se koyī kisi shai kī taraf mukhātab ho yā jisse kisi kī niyat yā uske zātī ansāf zābir hon; khusūsiyat; kḥāssi-yat; aisi bāt jo kisi meñ numāyūn ho.

The good or bad points of a man—Kisi shakhs ki achchhi yā buri kḥāssi-yateñ; woh achchhi yā buri bāteñ jinkī wajh se uspar logon ki nazar pāye.

8.—Bahs yā guftgū meñ koyī kḥās kalām; kisi bahs yā dāstān kā manshā; kḥulāsa-i-kalām yā munḥāḥasa; amr-i-kḥās; shai-i-wāhid.

In what point do we differ? Kis amr-i-kḥās kī nisbat hum meñ ikhtilāf hai?

All points of controversy are adjusted—Woh kul bāteñ jinkī nisbat takrār thī tai pā-gayīn.—*In every point*—Har bāt meñ; har tarah.—*In point of fact*.—Wāqī’i; amr-i-wāqī’i ke lihāz se.

9.—Woh amr jispar kisi ko istidlāl ho; woh bāt jiskī waq’at par kisi ko isrār ho; jo amr maqsūd ho; woh bāt jiskī nisbat koshish kī jāe; manshā; maqsad; mudda’ā; naqd-i-murād; murād. Woh amr yā haqīqat jispar libāz-i-kāmil munāsib ho. Koyī chhoṭī bāt; mu’āmala-i-kḥafīf; halkī bāt.

At point, on the point—Bahut hī nazdik; kanāre par; qarīb.—*Point of view*—

Jis jagah se kisi shai ko dekheñ yā uspar gaur karen; jis i’tibār yā ma’nī se

kisi bāt ko dekheñ yā socheñ—*To make or gain a point*—Apnī murād kī

hāsil k.; kisiqadar āge barhnā (taraqqī k.).—*To strain a point*—Hadd-i-mu-

nāsib se tajāwuz kar-jānā; andāz se guzar jānā; munāsabat yā farz se

Point, *v. t.* 1.—Nok-dār banānā; tez k.; nok nikalnā. [tajāwuz kar jānā.

2.—Nishāna yā shast bāndhnā; kisi shai kī taraf nishāna lagānā.

3.—Kisi kī taraf mukhātab karānā; tawajjuh dilānā; ittilā’ d.

To point out—Ungli yā kisi dūsrī chiz se dekhānā; nishān d.; nishān-dihī k.;

sāf dekhā yā batā d.

[ke liye ungli nḥānā.

Point, *v. t.* 1.—Kisi shai ke dekhāne aur uskī taraf mukhātab karāne

With at.

2.—Kisi zarī’e se sāf sāf dekhānā.

[tauhīn k.; angusht-numā k.

To point at—Kisi shai kī taraf ishāra karko yā tawajjuh dilāke uskī tahqīr yā

Point-blank, *a.* Sarīhī; sāf; wāzīh.

A point-blank assertion or denial—Sarīhī bayān yā inkār.

Pointed, *p. a. l.*—Tez; nok-dār; nokīlā.

2.—Tez; sakht; sāf aur pnr-ina'nī.

A pointed rebuke—Tez yā sakht jhirkī.

Pointedly, *ad. l.*—Tezī se; sakhtī se.

[kar; wazāhat ke sāth.

2.—Sāf-sāf sarīhī taur par; kisi bāt kī taraf sarīhī tawajjuh dilā.

Pointing-stock, *n.* Hañsī yā tahqīr kī ehīz; woh shai jo angusht-numā ho.

Pointless, *a.* Jismēn nok na ho; be-nok; jismēn tezi yā sakhtī na ho.

Poison, *n. l.*—Zahr; sam; bikhī; māhur; halāhal.

2.—Woh shai jisse neki meñ futūr yā zawāl ā-jāe; asar-i-bad.

Poison, *v. t. l.*—Zahr meñ bujhānā; zahrīlā kar d.

2.—Zahr se nuqsān pahunchānā yā halāk k.

3.—Bigār d.; kharāb kar d.; futūr dāl d.; kisi shai kī nau'iyat yā usul ko kharāb kar d. yā uski khushī ko munaggas k.

To poison one's ears—Kisi ke kām bhar d.; kisi ke kām phūk d.; kisi ko dūse kī taraf se bad-zan yā bad-gumān kar d. [meñ futūr ā-jāe.

Poisonous, *a.* Zahrīlā; zahr-dār; sammī; fāsīd; jisse kisi shai kī asliyat

Police, *n.* Woh ahl-kār jo 'umūman shahroñ meñ intizām ke qāim rakhne aur qawūnīn ke nafāz dilāne ko liye rakkhe jāte hain; ahl-i-pulis; pulis ke log 'amle yā mulāzīmīn. Inhūn mulāzīmīn se jarām kā insād aur nukī surāg-rasānī bhi karāyī jāti hai.

Police Constable—Pulis kā chaprāsī yā bargaudāz; woh ahl-kār-i-pulis jo apne halqe meñ gasht kare aur is amr kī nigrānī rakkhe ki danga-o-fasād na houe pāye.—*Police officer*—Siga-i-pulis kāāfsar.—*Police station*—Woh maqām jabāñ ahl-kār-i-pulis jam' ho-kar kām yā naukari par ta'ināt kiye jātē aur jabāñ we mujrimoñ ko le-jātē; thāna; kotwālī.

Policeman, *n.* Same as Police Constable.

Policy, *n. l.*—Kisi qaum par hukm-rānī kā fan yā tariq; woh tadbireñ jo kisi mulk kā bādshāhī apne mulk ke logoñ ke faide ke liye kare.

Domestic policy—Kisi qaum meñ mulki intizām kā tariq.—*Foreign policy*—Woh tadbireñ jo gair mulk kī qaumoñ se nisbat rakkheñ.—*Commercial policy*—Tijarat se nisbat rakhne wali tadbireñ.

2.—Umūrāt-i-riyāsāt ke insirām kā silsila yā unkā ihtimām 'ām isse ki gair mulk kī riyāsatoñ se muta'alliq ho yā kisi mulk ke khās intizām se; tadbir-i-mamlakat; rājauiti; woh dūrandeshī yā dānāyī jo farmāñ-rawāñ meñ umūr-i-riyāsāt ke ihtimām-o-insirām kī nisbat khwāl 'ām ashkhās meñ apne nij ke kāmōñ ke band-o-bast ke muta'alliq ho; fan-i-hukūmat; husn-i-intizām; umūr-i-dunyāwī meñ 'aql-mandī. [ʿamālī; 'aql-mandī; zīrakī.

3.—Makkārī; 'aiyārī; ehālākī; joṛ-toṛ; fītrat; jugat; hukinat-i-Policy, policy of insurance, or assurance—Bime kā saṭṭa.

Polish, *v. t. l.*—Chiknā aur chamkilā k.; ragur-kur chiknā aur chamak-dār banā d.; ghoṭnā; muhra k.; saiqal k.; jilā d.; opnā; sāf k.; chamkānā; raugau k.

2.—Tahzīb d.; mnhazzab banānā; wahshat dihqāniyat yā bhaddepan ko miṭā yā dho d.; 'umda aur khaliq banā d.; kharād par charlā d.; sijil kar d.; ārāsta kar-d.; sudhār d. [kilā ho-jānā.

Polish, *v. i.* Chiknā ho-jānā; jilā pā-jānā; ūpar se barābar aur cham-

Polish, n. 1.—Jilā; saiqal; chamak aur chiknāhat jo kisi chiz ke upar malne yā ragarne wagaira se ā-jāti hai; op; chiknāhat; jhalak; safāyī.

2.—'Umdagī; shustagī; tahzīb; khush-aḳhlāqī; nek-waz'ī; bhal-
Polite, a. Khush-atwār; khush-tarīq; muhazzab; khalīq; khush-aḳh-
lāq; shāyasta; salīmu-t-tab'; ahl; dūsrōn se insāniyat ke sāth bar-
tāw k. w.; sishtāchār r. w.

Politeness, n. Khush-atwārī; khush-waz'ī; shāistagī; tahzīb; muraw-
wat; insāniyat; sishtāchār; ādmīyat; bhalmansāt; logon ko mam-
Politic, a. 1.—Mulki; siyāsāt ke muta'alliq. [nūn karne kī ragbat.

2.—'Umda; ma'qūl; achchhā; durust; khūb soch-bichār ke
nikālā huā; jisse matlab-barārī ho (kām nikle chāhe achchhā ho yā
Said of measures. [burā).

3.—'Aql-mand; dūr-andesh; dūr-bīn; chālāk; makkār; 'aiyār;
bhhale-bure kā khayāl na r. w. jaise shaḳhs.

Political, a. 1.—Umūrāt-i-mulki se muta'alliq; saltanat kī bāton yā
uske kāmōn se nisbat r. w.; qaumī umūr se ta'alluq r. w.; muta'al-
liq-i-tadbīr-i-saltanat; siyāsāt-mansūb; rājanīti kā.

2.—Jo 'uhde yā sarkārī ta'alluq se hāsīl ho; sarkārī.

Politician, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt-i-mudan aur fann-i-hukm-rānī meṁ mālīr;
'ilm-i-siyāsāt-dāfī; jo rājanīti khūb jāne.

2.—Makkār; 'aiyār; mudabbir; fīratī; jugat-bāz. [tanat.

Politics, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt; rājanīti; fann-i-hukūmat; tadbīr-i-sal-
2.—Umūrāt-i-mulki yā do farīq-i-muḳhālīf kā iḳhtiyār ke liye ba-
hām jhagarā; mulki tadbīrōn yā kisi farīq kī bandishon kī kāmyābī
ke liye makr-o-firb yā bad-diyānatī kī kārrawāyī.

Polity, n. 1.—Kisi qaum yā riyāsāt ke mulki intizām kā tarīq; riyāsāt
kā nizām yā band-o-bast; kisi riyāsāt ke kul sigoṅ ke intizām (nazm-o-
nasq) kā silsila.

2.—Kisi shai ke intizām kā tarīq yā uske usūl. [ālūda k.

Pollute, v. t. 1.—Ganda k.; najis k.; nāpāk k.; kharāb k.; bigārnā;

2.—Be-hurmat k.; be'izzat k.; bigārnā; kharāb k.; najāiz tarīq
par mubāsharat k. [nā-pākī.

Polution, n. 1.—Najis k. yā najis ho-jānā; najāsāt; gandagī; ālūdagī;
2.—Ihtilām; lūnd (khwāb) khwāh mubāsharat ke siwā kisi dūsrī
hālat meṁ manī kā gir jānā.

Polygamist, n. Kasīru-l-azwāj yā kasīru-l-azwājī jāiz r. w.

Polygamy, n. Kasīru-l-azwājī; ek hī waqt meṁ ek se zāid jorū yā khasam
kā r.; 'umūman us shaḳhs kī hālat jise ek se zāid jorūn hoṅ.

Polyglot, a. Jismeṁ kayī zabāneṁ hoṅ yā muta'addid zabānon se nisbat
r. w.; kayī zabānon kā yā kayī zabāneṁ r. w.

Pomp, n. 1.—Baḳe dhūm-dhām aur raunaq kī sawārī; jilo jismeṁ bahut
kuchh shāu-o-shaukat aur tuzuk ho.

2.—Shān-o-shaukat kī numāish; ihtishām; tumtarāq; karr-o-far; zarq-
barq; numāish; thāt; banāw-chunāw; dhūm-dhām yā dhūm-dhāḳ.

Pompous, a. 1.—Jismeṁ dhūm-dhāḳ ho; dhūm-dhāḳ kā; karr-o-far kā;
jismeṁ bahut kuchh thāt-bāt ho; dhūm-dhām kā; 'azīmu-sh-shān; shān-

2.—Numāishī; fakhrīya; barhāwe kā; jismeṁ mubālaga ho. [dār.

Ponder, v. t. Man meñ tolnā; gaur se nazar k.; gaur k.; fikr-o-taammul k.; jāchnā; sochnā; k̄hauz k.; bichārnā; kisī bāt par 'arse tak gaur o-fikr k. (usko der tak dhyān dekar sochnā-bichārnā).

Ponder, v. i. Sochnā; bichārnā, gaur; k.; k̄hauz k.

Usually followed by *on*.

[o-taammul.

Ponderingly, ad. Gaur ke sāth; fikr ke sāth; soch-bichār ke; ba-fikr-Ponderous, *a.* 1.—Barā bhārī; nihāyat girān-bār; waznī.

A ponderous shield—Barī bhārī dhāl.—A ponderous load—Waznī yā barā bhārī boj; bār-i-girān yā girān-bār.

2.—Zor kā; jiskā sadma bahut kuchh ho.

Poor, a. 1.—Be-māl-o-matā'; be-zar; jiske pās māl-o-asbāb na ho; rufīs; muhtāj; kangāl; garib. Is lāz kā itlāq un shakhsōn par bhī hotā hai jo māl-o-matā' se bi-l-kul khālī na hoñ par uke pās daulat

A poor man—Garib admī.—Poor people—Gurāba; kangle. [na ho.

2.—(Law) Isqadar be-bazā'at ki sarkār se parwarish kā mustahaq ho.

3.—Be-dam; be-jān; za'if; kamzor; jismēñ zor yā husn-i kalām na ho—jaise 'ibārāt wāgaira; lachar; be-mā'nī; haqir; zalil; pūj. [nā-kāfi.

4.—Be-waq'at; gair-i-aham; be-kār; lā-tāil; khafif; nikammā; mahz

A poor excuse, plea, or apology—Mahz nā-kāfi 'uzr yā mā'zarat; aisā 'uzr yā aisī mā'zarat jisko kuchh waq'at na ho (jo be-kār ho).

5.—'Umda nahīñ; aduā qism kā; zalil; chhoṭī qīmat kā; māliyatī (qīmatī yā bare dām kā) nahīñ—jaise koyī chīz. [ho—jaise zamīn.

6.—Zar-khez nahīñ; ūsar; shor; jismēñ paidāwār ki quwwat kam

Poor soil—Ūsar zamīn; arāzī-i-shor.—The ground is become poor—Us zamīn ki quwwat-i-paidāwār zail ho-gayī.

7.—Nā-chīz; haqir; jisko kuchh waq'at na ho.

In my poor opinion—Merī haqir yā nāqis rāe meñ.

8.—Wājibu-r-rahm; ham-dardi ke qābil; be-chāra; kambakht;

9.—Dublā; lāgar; motā yā farbih nahīñ. [bad-nasib.

A poor horse—Dubla ghoṛā.

10.—Chhoṭā; kharāb; 'umda nahīñ.

A poor crop—Kharāb fasl; fasl jismēñ daraḳht chhoṭe chhoṭe ho-kar rah-jāeñ.

11.—Jismēñ ārām yā qarār na mile; jismēñ be-chainī rahe; buri; bhārī.

[buri tarah se kāṭī; use rāt bhārī thi).

The patient has had a poor night—Us mariz ko rāt ko be-chainī thi (usne rāt

12.—Jo 'umda na ho; jo kisī maqsad ke husul ke liye kāfi yā munāsib na ho; nā-kāfi; gair-munāsib; nikanmā; kharāb. [nigora.

13.—(a) Pyārā; 'azīz; be-chāra—(b) Kam-bakht; bad-nasib;

The poor (a)—Woh log jinke pās koyī jāe-dād na ho; muhtāj log; gurabā;

masūkin.—(b) (Law)—Jo log sarkārī khairāt par auqāt basar karen; jinki

auqāt-basari sarkārī khairāt se ho.

Poor-box, n. Woh suudūq jismēñ garibōñ ki madad ke liye rupaye-paise jam' kiye jāeñ. [khairāt-khāna; muhtāj-khāna.

Poor-house, n. Woh sarkārī makān jabāñ garibōñ ki parwarish ho;

Poor-laws, n. Woh qānūn jo guraba ki parwarish ke liye mauzū' (bane) hoñ. [mufisi meñ.

Poorly, ad. 1.—Garibī se; tangī yā mufisi se; be-zarī ki hālat meñ;

To live poorly—Tangī se basar k.; mufis rahnā; be-zarī ki hālat meñ rahnā.

2.—Jab kām-yābī kam yā kuchh bhī na ho; bālīdagī naf'e yā faide ke lihāz se kam.

- To succeed *poorly* in business—Kūr-o-bār meñ kam yā kuchh bhī kāmīyāb na h. (kām-dhām yā rozgār kī khūb na chalnā)—To grow *poorly*—Kam jamnā paidā h. yā upajnā; itnā paidā na h. ki usse naf' ho.
- 3.—Zillat ke sāth; himmat hār ke; be-dilī se. [nahiñ.]
- 4.—'Umdagi ke sāth nahiñ; 'umda taur par nahiñ; shān ke sāth
- Poorly, *a.* Kuchh kuchh bīnār; kisīqadar 'alī; kasal-mand; munaggas; sahiñ yā tandurnst nahiñ (*Colloquial*).
- Poor-rate, *n.* Mahsūl jo gurabā ki parwarish yā imdād ke liye lagāyā jāe.
- Pop, *n.* 1.—Āwāz jo tar se ho. [pap.]
- 2.—Ek qism kā sharbat jo kisīqadar āwāz ke sāth botal se nikle; Chiefly used in composition; as ginger-pop, lemon-pop.
- Pop, *v. i.* 1.—Tar se bolnā; tarak uṭhnā.
- 2.—Jhat se (yakāyak) ghūs ānā yā nikal paṛnā.
- 3.—Daf'atan jā-ba-jā harakat k.; jast k. [i'lān k.]
- Pop, *v. t.* 1.—Yakāyak ghuseṛ d.; jhat se ḍāl d.; kisī bāt kā daf'atan
- 2.—Garmi se yakāyak chitkā d.
- To pop off—Tāl d.; kanāra-kashī k.; qabūl yā manzūr na k.
- Pop, *ad.* Ekāek; yakāyak; daf'atan; jhat se ākar yā namūd ho-kar.
- Populace, *n.* 'Awāmu-n-nās; 'ām qism ke log; ām log; jumhūr; har qism ke log (ashkhās) 'ām isse ki we razil hoñ yā sharif ta'lim-yāfta hoñ yā jāhil 'ālī-mansab hoñ yā zalil khwāh koyī baṛā pesha karte hoñ yā chhoṭā. [muta'alliq.]
- Popular, *a.* 1.—'Ām logoñ ki; 'awāmu-n-nās ki; khalāiq ki; 'awām ke
- 2.—'Āwām ke hasb-i-hāl; 'ām logoñ ke liye mauzūn; sāda; sīdhā-sāda; jo jald samajh meñ ājāe; sarī'u-l-fahm; mushkil yā dushwār-fahm nahiñ. [maqbūl-i-'ām; jo 'umūman logoñ ke dilōñ ko bhāye.]
- 3.—Jise 'awām pasand karen; jo 'umūman logoñ ko pasand ho;
- 4.—Jo logoñ meñ phaili ho; bahut hī phaili hui; 'ālam-gīr—jaise maraz (bīmārī).
- Popularity, *n.* (a) Logoñ ke hasb-i-hāl yā nuke pasand-i-khātir h.; logoñ ke nazdik 'azīz aur mu'tamad h. (b) 'Ām yā adnā qism kā h.
- Popularly, *ad.* 1.—'Ām taur par; aisi tarah ki log khinsh hoñ.
- 2.—'Awāmu-n-nās ke khayālat ke mutābiq.
- Population, *n.* Ābādī; woh kul log yā bāshinde jo kisī mulk yā uske ek hisse meñ rahen; bastī.
- Populous, *a.* Bāshindoñ se bhārā hnā; ābād; ma'mūr; khūb basā huā; jismeñ mulk kī wus'at ke i'tibār se bahut bāshinde hoñ.
- Pore, *n.* 1.—Masām (pl. masāmūt); sūrākh; manfaz; jāndār ke post meñ woh chhoṭe chhoṭe sūrākh jinse pasīna nikle.
- 2.—Dūsri chīzōñ meñ koyī chhoṭā sūrākh (chhed) yā kisī chīz ke nikalne-paithne kī rāh.
- Pore, *v. i.* Āhista āhista sabr ke sāth kitāboñ yā tahrīrāt kā paṛhnā; dhyān yā jī lagā kar barābar dekhnā-bhāhnā; dīda-rezī k.
- Often with *on* or *over*.
- Porous, *a.* Sūrākh-dār; masām-dār; jismeñ 'urūq ke nikalne kī rāh ho.
- Port, *n.* 1.—Bandar; woh jagah jāhāñ tūfān wagnira se mabfūz rahne ke liye jāhāz jā sakte hain.
- 2.—Āmad-o-raft kī rāh; phātak; darwāza; dar.
- 3.—Chāl; chāl-dhāl; tariq; dhang; waz'; rawish; raftār; chalne kā tariq; zāhiri sūrat.

Portable, *a.* Lejāne ke qābil; jise ek jagah se dūsri jagah leja sakein; bhāri (girān-bār) nahin; jiske le-jāne mein dushwāri na ho; halkā; subuk; jisko apne hāth mein yā apne jism par kahin rakhkar khwāh sawāri mein apne sāth leja sakein.

Portend, *v. t.* Āgam dikhlanā hatānā yā jatānā; jo hauhār ho uski nishāni dikhlanā; pahle se kisi hāt ki 'alāmat zāhir k.; āge se jatānā; dalālat k. [bakā] āne wālī ho uski nishāni; nihū-sat ki 'alāmat.

Portent, *n.* Burā shugūn; fāl-i-bad; burī nishāni; jo musibat (āfat yā Portentous, *a. l.*—Burā shugūn batlāne w.; fāl-i-bad zāhir k. w.; kisi āfat ke āne par dalālat k. w.; manhūs; nahs.

2.—'Ajih; 'anjib-o-garīb; bahut barā; deo sā.

Porter, *n. l.*—Darbān; dewāhī-dār; jo darwāze yā phāṭak par ta'ināt rahe; jo darwāze par is garaz se muta'niyan rahe ki dūsrōn ke payām sune ya le. [mein bojh lejae.

2.—Moṭiyā; pallo-dār; hār-hardār; hammāl; jo mazdūri ke 'iwaz par tablaq juz-dān wagaira; muqawwa.

2.—Kisi riyāsat ki wuzarat.

Portion, *n. l.*—Hissa; juz; bhāg; ṭukrā; khaṇḍ.

2.—Bakhra; bahra; hissa jo taqsim (bāṭl) par mile; ans.

3.—Tarke kā hissa jo kisi ke larkē yā wāris ko uske māl-i-matrūka ke taqsim ke waqt mile yā qānūn ke rū se pahunchē.

4.—Jahez; dājā; strīdhan.

Portion, *v. t. l.*—Bāṭhnā; taqsim k.; hissa hissa judā k.; hissa lagānā.

2.—Jahez d.; strīdhan d.

Portmanteau, *n.* Is lafz kā itlāq aksar us chirmī thaile yā peṭī par hotā hai jismein pahinne ke kapre wagaira rakhkar safar mein le-jāte hain.

Portrait, *n.* Kisi shakhs ke chilre yā sāre jism ki shabih; taswīr; shabih. A photographic portrait—'Aks ki taswīr.

Portray, *v. t. l.*—Kisi ki taswīr yā shabih khaiṇelnā banānā yā utārnā.

2.—Bayān k.; 'ibārat mein sūrat bāndhnā yā naqsha utārnā.

3.—Taswiroṅ se sajānā (ārūsta k.)

Pose, *n.* Jis hainat se koyī shakhs kharā ho; woh hainat jo dekhne wāle par tāsīr paidā karne ke liye ikhtiyār ki jāe.

The pose of an actor—Naqqāl ki hainat; jis dhang se naqqāl kharā ho.—The pose of a person whose likeness is taken—Us shakhs ke kharā hone kā dhang jiski taswīr khaiṇchi jāe (uski apni sūrat ko apne qarīne se banā kar kharā h.)

Pose, *v. t. l.*—Rok d.; thahrā d.; āp d.; shashidar banā d.; ghabrā d.

2.—Ghabrā dene ki niyat se suwālāt pūchhnā; khod khod ko pūchhnā; hāt ki jaṛ pūchhnā; suwālāt pūchhke ghabrā d.; bārik bārik bāteṅ pūchhkar uljhā d. yā pareshān kar d.; istisārāt se zabān band kar d. [bārik bārik bāteṅ pūchhne w.

Poser, *n. l.*—Jo mushkil mushkil suwālāt pūchhkar ghabrā de; khūb

2.—Suwāl yā bayān jisse koyī ghabrā uthe yā uski zabān band ho-jāe.

Position, *n. l.*—Rakkhe jāne ki hālat; jis hālat mein koyī shai rahe; jis dhang (dhab tarz yā waz') se koyī shai kharī yā rakkhi rahe; āsan; dūsri chizon khwāh ek hi chiz ke mukhtalif hissoṅ ke itibār se kisi chiz ke waqī' hone kā dhang yā maṅgā. [maṅgā; maṅām.

2.—Woh maṅām juhūn koyī shakhs yā shai waqī' ho; jagah;

3.—Woh bāt jispar koyī apnī dalīl qāim kare; da'wā; woh bāt jiske lihāz yā i'tibār se koyī bahs shurū' kī-jāe; usūl jo kisi bahs meñ qāim kiya jāe; jo bāt usūl ke taur par pesh kī yā kalī jāe khwāh jispar kisi kā madār ho yā jiskā subūt darkār ho; masala; muqaddama.

To define one's position—Apne da'we ko sarāhat ke sūth qāim k.—To be in a false position—Galat da'wā k.; jis amr par baha kā madār ho uskā galat h.

4.—Dūsron ke muqābale meñ rutba martaba yā darja; haisiyat; waq'at. [nahīn.]

Positive, a. 1.—Sarihī; jiskā bayān sūf sūf ho; gair-zimnī; ma'nawī We have his positive declaration to the fact—Is waqī' kī nisbat ham uskā bayān-i-sarihī rakhte haiñ.—The testimony is positive—Shahādat sarīhī hai ya'nī zimnī yā ma'nawī nahīn hai (gawāhi dene wāle kā bayān sūf sūf hai).

2.—Aslī; haqīqī; wāqī'i; jiskā wujūd asl meñ ho. [adam-i-wujūd ho. Positive good—Bhulāyī jo waqī' ho ya'nī mahz isi nahīn kī usmeñ burāyī kā

3.—Sarihī; jiskā madār hālāt yā qarāin par na ho; jismeñ kisi qism kī hujjat na ho-sake; qatī' yā qat'i; badīhī.

Positive proof—Subūt-i-sarihī; aisā subūt jiskā madār hālāt yā qarāin par na ho. 4.—Jisko kisi bāt kā pūrā pūrā yaqīn yā bharosā ho.

The witness is very positive that he is correct in his testimony—Us gawāh ko apnī gawāhi (shahādat) ke sarīh hono kā pūrā yaqīn hai.

5.—Jiskā 'amal sarīhī taur par ho-sake.

A positive voice in legislation—Qānūn-garī meñ rāe dene kā sarīhī iqtidār.

Positively, ad. 1.—Bat-tarz-i-mutlaq; fī-nafsihī; kisi dūsre shai par inhisār na karke; kisi dūsre ke muqābale meñ nahīn.

2.—Dar-asl; fī-l-haqīqat; bi-z-zātilī; sarīhī; paidāishī.

3.—Yaqīnī; muqarrar; bilā-shakk-o-shubha; zarūr yā bi-z-zarūr.

4.—Tuhakkumāna; nihāyat tākid ke sāth; bahut zor dekar.

5.—Sarihī taur par; sūf-sūf; kināyatan nahīn. [rakḥkar.]

6.—Pūre yaqīn ko sāth; apne gaul kī silhat par pūrā bharosā

Positiveness, n. 1.—Asliyat; kisi shai kā haqīqat meñ wujūd r.; kisi shai kā mahz na honā nahīn; wāqī'iyat. [taur par kahnā.]

2.—Tayaqqun-i-kāmil; pūrā yaqīn yā bharosā; kisi bāt kā qat'i

Possess, v. t. 1.—Apne qabze meñ r.; apne hāth meñ r.; qābiz-o-muta-sarrif h.; qabz-o-tasarruf r.; qabza-o-dakhl r.

2.—Kisi shai kī nisbat istihqāq-i-jāiz r.; kisi shai kī nisbat wājib haq r.; kisi shai kā mālīk h.; kisi chīz par wājib da'wā r.

3.—Kisi mudda'ā kā hūsil k.; anjām k.; pūrā k. [chāḥnā.]

4.—Dabānā; maglūb k.; zer-dast k.; bas yā qābū meñ k.; lagnā; Said of evil spirits, passions, &c. [āgāh k.; jātanā.]

5.—Dakhl k.; mālīk yā qābiz banānā; wāqif k.; muttala' k.; Followed by of or with before the thing possessed. [meñ r.]

Possession, n. 1.—Rakhnā; apne taht-o-tasarruf meñ r.; apne qabze

2.—(Law) Kisi jāedād kā apne ikhtiyār yā taht-i-hukūmat meñ r.; qabza yā qabza-i-wāqī'i; qabz-o-tasarruf; qabza-o-dakhl; mudā-khalat; 'amal; milkīyat 'ām isse ki jāiz ho yā nā-jāiz.

Actual possession—Qabza-i-wāqī'i; kisi shai par kisi fariq kā qabza-i-sarihī.—

Constructive possession—Kabza-i-tūwīlī; kisi fariq kā kisi shai ke qabza i-sarihī kā sirf mustahaq h.

3.—Shai-i-maqbūza; jo kuchh kisi ke qabze meñ ho; jis shai kā

koyī mālik ho ; jo shai kisī ke taht-i-tasarruf meñ ho,

Foreign possessions—Woh mulk jo kisī bādshāh ke qabze meñ apne mulk-i-khās ke 'alāwa gair mulkoñ meñ hoñ; gair mulk kī bādshāhat.

4.—Isrār; dakhl—jaise shayātīn wagaira kā; junūu; pāgal-pan.

To give possession—Dakhl d.; qabza d. yā karā d.; dakhl kar d.; dūre ke ikhtiyār yā taht meñ kar d.—To take possession—Qabza l. yā kar l.; apne ikhtiyār yā tasarruf meñ kar l.; qābiz (dakhl) ban jānā.—Writ of possession (Law)—Dakhl-dihānī kā hukm-nāma yā parwāna.—Possession is nine points of the law—Al-qabzo-dalilu-l-milk; qabza milkiyat par dalālat kartā hai (uskā subūt hai).

Possessor, n. Qābiz; dakhl; mālik; hukm-rān; kisī shai kā waqī'i r. w. yā uskā mutasarrif. [mutasarrif.

Possessory, a. Qābiz-mansūb; shai-i-maqbūza se nisbat r. w.; dakhl r. w.; Possessory action or suit (Law) Nālish jo dakhl yā istihqāq-i-dakhl par mabni ho; nālish jo qabza dilā-pāne ke liye kī-jāe yā jismeñ istihqāq-i-qabza kī nizā' ho. [yā mumkin ho).

Possibility, n. 1.—Imkān; wujūd kā imkān; woh bāt jo ho-sake (shudani 2.—(Law) Woh bāt jiskā honā aur na honā donoñ mumkin ho; amr-i-muhtamalu-l-wuqū'; jāedād meñ haqq-i-mashrūf.

Possible, a. 1.—Jo ho-sake yā wujūd rakh-sake; jo bi-l-fi' yā āyinda par ho-sake; jo kiya jī-sake; is qābil kī wujūd rakh sake yā khayāl meñ ā-sake; mumkin; honhār; shudānī. [ba'id ho.

2.—Jiskā honā yā wuqū' mumkin to kam ho par qiyās se bahut A certain thing is possible, but very improbable—Fulān amr kā honā yā zuhūr meñ ānā mumkin to shāyad hī ho par qiyās se bahut hī ba'id hai.

Possibly, ad. 1.—Ba-tarz-i-mumkina; jis tarah se mumkin ho (ho-sake). 2.—Shāyad; jismeñ koyī amr muhāl yā khilāf-i-aql na ho.

Post, n. 1.—Lakri lohā yā patthar wagaira jo kisī chiz ke sañbhālne ke liye kharā kiya jāe; sitūn; khambā; chob; thūnī.

2.—Woh jagah jahān koyī shai qāim kī-jāe masalan woh maqām jahān ek yā zaid sipāhī hifāzat kī nazar se ta'ināt kiye jāen; thāna; chaukī.

3.—'Uhdā; mansab; khidmat; naukari; kām; asāmī; jagah.

4.—Dāk kā harkāra; chitthī-rasān; dākiyā,

5.—Dāk; dākgārī.

6.—Chitthī likhne kā ek qism kā kāgaz.

From post to pillar, or from pillar to post—Ek bālat se dūarī bālat meñ; jā-ba-jā thokar khāte phirnā (mārā phirnā).—To ride post—Bhāgā-bhāg jānā; be-tahāshā ghorā pheñke jānā; barī tezi se jānā.—To travel post—Ghoron kī dāk bithāl-kar kabīn jānā.

Post, v. i. 'Ujlat ke sūth safar k.; jald jald tai k.

Post, ad. 1.—Dāk ke ghoron par; dāk par.

2.—Barī 'ujlat ke sūth; nihāyat jaldī se.

Post, v. i. 1.—Kisī aisi chiz masalan takhte wagaira khwāh aisi jagah par lagā d. (chaspan yā āwezān k.) jahān 'awām kī ittīlā' ke liye ishtihār lagāye (laṭkāye yā chipkāye) jāte hoñ; mushṭahar k.; i'lān k.

2.—Ruswā k.; badnām k.; tashhīr k.; 'awām meñ badnām k.

3.—Kisī jagah par ta'ināt k.; qāim k.; muta'aiyan k.; kharā k. yā bithālnā. [meñ chhorā dālūā yā lagānā.

4.—Dāk par rawāna k.; dāk par yā dāk ke zarī'e se bhejnā; dāk

5.—Kisi hisāb ko yād-dūshṭ jākar yā kachehī bahī se khāte yā pakkī bahī meṅ charhānā; khāte meṅ charhānā; khatiyānā.

Postage, *n.* Dāk kā mahsūl; chitṭhī yā kisi aisi chiz kā mahsūl jo sarkārī dāk ke zarī'e se jā sake.

Postage-stamp—Dāk kā tilak.

Postal, *a.* Dāk-khāne yā dāk se muta'alliq.

Postal arrangements—Dāk kā band-o-bast.

Post-date, *v. t.* Jo tārikh aslī ho uske piche se kī tārikh qāim k.

To post-date a contract—Jis tārikh ko mu'āhada ho woh tārikh nahīn balkī uske piche se kī tārikh uskī nisbat qāim k.

Post-day, *n.* Jis din dāk āye yā jāye; dāk kī āmad yā rawānagī kī tārikh. [siyāha h. jo sahwan (bhūl se) rah-gayā ho.

Post-entry, *n.* 1.—Parmit-ghar meṅ us māl kā mukarrar yā piche se 2.—Hisāb meṅ kisi raqam-i-zāid yā ma'bad kā siyāha; jo raqam zāid yā piche se hisāb meṅ darj ho (charhāyī jāe). [muakhkhar.

Posterior, *a.* Zamāne (waqt) ke lihāz se kisi ke ba'd yā piche kā;

Posteriority, *n.* Kisi ke ba'd (uske piche) h.; taakhkhar.

Opposed to *priority*.

Posterity, *n.* Aulād; nasl; larke-bāle; santān; woh sab log jo ek mūris se paidā hōn; pusht; pīrhī; beṭe beṭiyān nātī poto wagaira.

Contrasted with *ancestry*.

Post-haste, *n.* Safar meṅ dāk kī sī tezī ('ujlat).

Post-haste, *ad.* 'Ujlat yā tezi ke sāth; danṛā-danṛ; jald-jald.

Posthumous, *a.* 1.—Jo apne bāp ko marne ke ba'd paidā ho yā apnī mā ke marne par uske peṭ se nikālā jāe.

A posthumous child (son or daughter) Larkā yā larhī jiskī paidāish uske bāp yā uskī mā kī wafāt ke ba'd ho. [huyī kitāb wagaira.

2.—Jo musannif kī wafāt ko ba'd chhape masalan kisi kī tasnīf kī

3.—Kisi ke marne ke ba'd qāim rahne wālī shai—jaise nek-nāmī [wagaira.

Post-man, *n.* Dākiyā; dāk kā harkār.

Post-mark, *n.* Dāk-khāne kī nishānī yā muhr jo kisi chitṭhī par ho.

Post-mark, *v. t.* Chitṭhī wagaira par dāk kī muhr k.

Post-master, *n.* Dāk-khāne kā muhtamim.

POST-MORTEM, [Lat.] Mant ke ba'd.

A post-mortem examination of a body—Kisi kī lāsh kī mulāhaza (uskt dekhnā-bhānā) jo uske marne ke ba'd ho.

Post-office, *n.* Dāk-khāna; dāk-ghar.

Post-paid, *a.* Jiskī nisbat dāk kā mahsūl de diyā gayā (ndā ho-ehukā) ho.

Post-pone, *v. t.* 1.—Kisi āyinda waqt (zamāna-i-āyinda) par multawī kar d.; tūl d.; multawī k.; iltiwā meṅ r.; dīl r.

To postpone the consideration of a bill or question to the afternoon, or to the following day—Kisi musawwada-i-qānūn yā lahs kī tajwiz si-pahr yā roz-i-ayinda tak multawī r.

2.—Waq'at yā 'umidagī meṅ dūse se kam samajhnā.

Post-ponement, *n.* Iltiwā; kisi kām kā kuchh 'arse ke liye tūl d. (ma'riz-i-iltiwā meṅ r.); mauqūfī; tākhīr.

Postscript, *n.* (Abbreviated into P. S.) Woh 'ibārat jo khat meṅ uske khatin anr dast-khat se mukammal hone ke ba'd barhāyī jāe; mukarrar ān (īn yā yahi) kī.

Posture, n. 1.—Ānkh aur dūse khās khās ā'zā ke 'itibār se jism ki haiat; āsan; shakl; sūrat 'ām isse ki aslī ho yā banāwaṭ kī.

2.—Hālat 'ām isse ki hālāt-i-zāhirī kī ho yā dil kī; dhang; dhab.

Pot, n. 1.—Miṭṭī yā lohe khwāh dūsrī dhāt kā bartan jo chanṛā to kam par gahīrā ziyāda ho aur ghar ke tarāh tarāh ke kāmōn meṅ lāyā jāe—jaise hāndī gharā charwā karwā loṭā baṭloyī gamla wagaira.

2.—Piyāla jaise sharāb kā; ābkhora.

3.—Jisqadar koyī chīz ek bartan meṅ ā-sake.

To go to pot—Barbād tabāh wīrāu ujār yā sarf ho-jāu (Colloquial).

Potable, a. Pine ke lāiq; jo is qābil ho ki piyā jā-sake; noshidānī.

Pot-companion, n. Ham-piyāla; sharāb pine meṅ sāth d.w. Is lafz kā itlāq 'umūman un shakhsōn par hotā hai jo 'ādatun kasrat se sharāb pite

Potency, n. Quwwat; tāqat; zor; asar; tāsīr; iḥtiyār; iqtidār. [hām.

Potent, a. 1.—Qawī; tāqat-dār; zorāwar; bā-tāsīr.

A potent medicine—Dawā jismēn bārī quwwat yā tāsīr ho.

2.—Barā iḥtiyār yā iqtidār r. w.; barā sāhib-i-hukūmat—jaise

3.—Jiskā asar dil par bahut ho; qawī; mazbūt. [shakhs.

A potent argument—Barī mazbūt dalil.

Potently, ad. Bārē zor yā musta'idī se; quwwat se; shiddat se; bahut hī.

Potulent, a. 1.—Kisqadar nashe meṅ; yak-gūna madhosh (nashe meṅ 2.—Pine ke lāiq; noshidānī. [chūr).

Pounce, n. 1.—Rāl kā bārīk safūf jo kāgaz par siyāhī kā phailnā rokne ke liye kām meṅ ātā hai.

2.—Kāgaz par khāka ntārne ke liye koele kā safūf jise malmal waigaira kī potlī meṅ rakh-kar kām meṅ lāte hai.

Pounce, v. t. Rāl kā safūf chhīraknā yā malnā—jaise kāgaz wagaira par.

Pounce, n. Shikārī parind kā panja yā changul. [se pakār l.

Pounce, v. t. Kisī par yakāyak gir parnā; ṭūṭ parnā; ṭūṭ par-ke changul

☞ With on or upon.

Pound, n. 1.—Ek qism kā wazn jo takhmīnan ādh ser hotā hai. [Webster.

☞ "Consisting of twelve ounces troy, or sixteen ounces avoirdupois".

2.—Ek Angrezī tilāyī sikka (the gold sovereign) jo takhmīnan das rupaye kī māliyat kā hotā hai. [wāyī se urāne w.).

Pound-foolish—Barī raqamōn ke kharch karne meṅ gair-muhtāt (unko be-par-

Pound, n.—Ihātā-i-sarkārī jismēn we maweshī band rakkhe jāte hai jo dūse ke khet wagaira meṅ charte yā qānūn ke hukm ke khilāf bahke phirte pakre jāen; phāṭak; maweshī-khāna.

Pound covert—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se khulā na ho masalan astabal yā dūsrī 'imārat.—**Pound overt**—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se band na ho.

Pound, v. t. Ihātā-i-sarkārī meṅ band kar d.; maweshī-khāne ke bhitār rakh chhornā.

Pound, v. t. 1.—Kisī bhārī āle se paiham mārṇā jiske nishān ban-jāen.

2.—Kūṭnā; chhāṭnā; kuchalnā; safūf k.; chūrā k. [nisbat tāwān.

Poundage, n. Ihātā-i-sarkārī se chhorāne ke liye bahke huye maweshī kī

Pound-breach, n. Band maweshī ke chhorāne ke liye ihātā-i-sarkārī meṅ zabardastī se ghus jānā. [khāne kā pahre-dār.

Pound-keeper, n. Ihātā-i-sarkārī kā muhāfiz; phāṭak-dār; maweshī

Pour, v. t. 1.—Koyī saiyāl shai kisī bartan meṅ yā kisī bartan se uṇḍelnā; dhālnā; dhār bāndh ke girānā.

☞ Followed by out, from, in, into, against, on, upon, under, &c.

2.—Knsrat se nikālñā; bāhar bhejnā. [ham nikalnā yā jāri h.
 Pour, v. t. Bahnā; dhāro kī tarah chalnā yā zor se bahnā; barābar pai-
 Povorty, n. 1.—Ifās; muflisī; muhtājī; ārām ko sāth auqāt-basārī kā
 zarī'a na r.; garībī; be-bazā'atī; tihī-dastī; tangī.

2.—Kisī shai kī kamī—khusūsan khayālāt yā alfāz kī qillat.
 Powder, n. 1.—Safūf; chūr; bukñī; ohūrā; burāda; būrā.

2.—Bārūt.

3.—Bāloñ yā muñh meñ malno kā khushhū-dār masāla.

Powder, v. t. 1.—Safūf chūr yā bukñī k.; pīs-kar bārik safūf banānā.

2.—Masāla lagānā yā malnā—jaise bāloñ meñ.

3.—Namak ohhīraknā; namak mal-ko r.—jaise gosht meñ.

Powder, v. t. Safūf ho-jānū; ohūr ho-jānū; bukñī ban-jānū.

Power, n. 1.—'Amal kī salāhiyat 'ām isse kī poshida ho yā khlīqī; kisi
 fi'l ke karne yā uske anjām kī quwwat; anjām-i-fi'l kī qābiliyat; tāsīr
 paidā karne kī salāhiyat 'ām isse kī jismānī ho yā dilī; tāqat; zor;
 quwwat; bal; qābū; bisāt. [kām meñ tāqat yā zor.

2.—Woh quwwat jo kisi shai ke anjām meñ kām meñ lāyī jāe;

3.—Kisī shai ke tahammul yā bardāshht kī salāhiyat; asar pahunchā-
 ye jāne kī qābiliyat; kisi bāt ke bojh ke uñhā sakne kī quwwat.

4.—Kisi quwwat kī 'amal meñ lānā; zor kī kām meñ lānā; kisi
 tarah ke dabāw kī kām meñ lānā; ikhtiyār; iqtidār; hukūmat;

5.—Riyāsat; bādshāhat. Hākim; nāzim. [hākīmī.

6.—Barī yā bahri fauj; fauj yā bahr; lashkar.

7.—Zihni yā rūhānī quwwat.

8.—Zor jisse harakat yā dabāw paidā ho. [diyā jae.

9.—Ikhtiyār-i-jūz; woh ikhtiyār jo qūnūn ke mutābiq kisi ko

Power of Attorney—See Attorney.

Powerful, a. Qawī; kisi qism ke barē barē natijon ke paidā karne kī
 quwwat r. w.; tāqat-dār; zorāwar; mazbūt; zabar-dast; tawānā;
 shahzor; bali; sakht; bahut hī tez. [se; zabardastī se.

Powerfully, ad. Barē zor se; barī tāsīr ke sāth; qawī taur par; mazbūtī

Powerless, a. Jismen quwwat zor yā tāqat na ho; kamzor; nā-tawān;
 jismen kisi tarah kī tāsīr paidā karne kī salāhiyat na ho; mirbāt;

Practicability, } n. Ho-saknā; wuqū'-pazīrī; imkān. [be-bas.

Practicableness, }

Practicable, a. 1.—Kiye jāne yā anjām pāne ke lāiq; jo ho-sake;
 ma'rūf tadbīron se jiskī karnā mumkin ho; shudānī; honhār.

2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jispar chāl-sakeñ; qābil-i-guzār.

Practical, a. 1.—Kām yā 'amāl se muta'alliq.

2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jise isti'māl kar sakeñ; kār-āmad;
 muḥd; wāqī'ī kām kī; khayālī yā qiyāsī nahīn.

3.—Jise 'ilm aur 'amal donoñ hon; jo apne 'ilm ko kisi kārāmād
 tariq par kām meñ lā-sake; jise usūl kī 'ilm aur uski mashq bhī
 ho—jaise shakhs.

4.—Jo mashq yā tajribe se hāsīl ho; jo karte karte hāsīl ho yā ho.

Practical skill or knowledge—Hunar-mandī yā 'ilm jo mashahhāqī (kartab yā
 kamsrat) se hāsīl ho; 'ilm-i-bā-'amal.—*Practical joke*—Kisi ke sāth aisi dillagi
 jise log uspar qahqahē urāne (thaṭṭhā mārne) lagēñ yā jise is bāt kī koshish
 kījāe kī log uspar khanda-zanī karēñ (hañsēñ); kisi ke sāth is qism kī natkhatī
 jise usko nuqsān yā ranj pahunchē.

Practically, *ad.* 1.—'Amal ke muta'alliq.

[yā karte karte.

2.—Mashq yā kasrat-i-isti'māl ke zarī'o se; tajrībē se; kartā' se

3.—'Amal ke i'tibār se; dar-asl; dar-haqīqat; fi-l-haqīqat; fi-l-wāqī'.

Practice, *n.* 1.—Woh fi'l jo aksar yā bataur ma'mūl ke kiye jāen; ek qism ke fi'l jo silsile se kiye jāen; ma'mūl; muzāwalat; dastūr; 'ādat; rabt; inashq.

The practice of rising early or of dining late—Jald uṭhne yā der ko khānā khāne kī muzāwalat ya'nī bataur ma'mūl ke subh ko uṭhnā yā der karke khānā khānā—The practice of virtue or vice—'Ādatan neki yā badi kā k.

2.—Rozmarre kā isti'māl; ma'mūlī bartāw; ma'mūlī taur par kām

3.—'Amal; kisi shai kā wāqī'i k. [meñ liyā-jānā.

4.—In distinction from theory.

5.—'Amal; bartāw; rozmarre ke kāmōñ meñ 'ilm kā itlāq.

The practice of medicine or law—'Ilm-i-tib yā qānūn kā 'amal (uske n-ul k rozmarre ke kāmōñ meñ bartāw).

6.—Kisi peshe kī wus'at. [kasrat se marizōñ kā 'ilāj kare.

A physician of large practice—Tabīb jiski tabābat ko barī wus'at ho ya'nī jo

6.—Chālākī; 'aiyārī; hirsat; makr-o-ṣireb; chhul-bal; fitrat.

7.—Usually in a bad sense.

7.—(Law) Qānūn ke usūl aur 'adālatōñ ke muqarrar kiye huye qā'idōñ ke mutābiq muqaddamāt kī kārrowāyī kā tarz-o-tarīq aur sil-sila; zābita-i-'adālat; sarrišta; dastūr; qā'ila.

Rules of practice—Da-tāru-l-'amal.

Practice, [Written also *practise*] *v. t.* 1.—Aksar kḥwāh bataur dastūr yā 'ādat ke k.; barāwar karte rahnā (kiyā k.).

To practice gaming—'Ādatan yā aksar jūñ khelāñ.—To practice fraud or deception—Fareb yā dagā-bāzi kiyā k.

2.—Koyī pesha yā tijārat wagaira k.; karpā; amal k.; mashq k.

To practice law or medicine—Qānūn yā tabābat kā pesha k.—To practice surveying—Mašābat kī maslūshāqī k. (sikhne kī garaz se paimānāsh kiyā k.).

Practice, *v. i.* 1.—Mashq k.; ta'līm faide yā tafriḥ kī nazar se koyī fi'l

2.—Mashq ke zarī'e se sikhnā. [mutawātir yā 'ādatan kiyā k.

3.—Fareb k.; chhal-bal k.; makr k.; fitrat k.

4.—Koyī pesha (kḥusūsān tabābat yā qānūn kā pesha) k.

Practitioner, *n.* Qānūn yā tabābat kā pesha k. w.

Praise, *n.* 1.—Ta'rif; tansif; wasf; sifāt; sunā; ūfrīn; sarāhnā; bakhān; madh; tahsīn; kisi kā gun ganā.

2.—Sipās; hamd; Bārī-ta'ālā kī kḥidmat meñ kḥushī ko sāth adā-shukr; Kḥāliq kī takbīr (uski barāyī ganā); stuti. [i-tansif.

3.—Woh shai jiski ta'rif kī jāe; maundūh; maushā-i-tahsīn; wajh-

Praise, *v. t.* 1.—Ta'rif k.; tansif k.; apuī pasandidagī kā izhār k.; sarāhnā; bakhānā; gun ganā jaise kisi ādmī yā uske kāmōñ kā.

2.—Kḥudā kī buzurgī kā izhār k.; hamd-o-sanā k.; stuti k.; barāyī k. [jo sarāhne ke laiq ho.

Praiseworthy, *a.* Ta'rif ke laiq; qābil-i-tahsīn; mustahsan; 'umda;

Pray, *v. i.* 1.—Kisi shai kī istid'ā dil se k.; iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; bintī k.; shauq se māṅgnā yā darḥwāst k.

2.—Kḥudā se du'ā māṅgnā; namāz parhnā; stuti k.; bhajan k.

I pray, or, by ellipsis, simply pray—Main tumse iltijā kartā hūñ; merī istid'ā yā darḥwāst tum se yah hūñ. Is muḥāwarā kī isti'māl suwāl pūchhne

khwāh apne mukhātab se kisī shai kī istid'ā karne yā isī tarah kī kisī dūsri hālat meñ hotā hai.

Pray, v. t. Kisī se kisī bāt kī istid'ā yā darḵhwāst dil se k.; iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; mustad'i h.; sāl h.; suwāl k. [chāhnā.

To pray in aid (Law)—Jis shakhs ko muqaddame se ta'alluq ho usse madad

Prayer, n. 1.—Kisī darḵhwāst yā 'arz-dāst kā woh hissa jismeñ sāl kī istid'ā mundarj ho; istid'ā; darḵhwāst; bintī; woh bāt jo sāl chāhe.

2.—Du'ā; namāz; wazīfa; munājāt; stutī; bhajan; pūjā.

Preamble, n. Dibācha; tamhīd; 'unwān; muqaddama; qānūn kā woh ibtidāyī hissa jismeñ nske wujūh aur maqāsīd likhe hōn.

Precarious, a. 1.—Dūsre kī marzī yā khushī par mauqūf; jo dūsre ke hasb-khwāh tabdil yā zāl ho-jāe; jo dūsre ke qabze meñ malz ri'āyatan rahe.

2.—Jiskā kisī ke qabze meñ rahnā mutahaqqaq na ho; mushṭabah; gair-mu'aiyan; jiskā madūr aise sababon yā wāq'ion par ho jo ma'rūf na hōn yā jinkā hāl pahle se ma'lūm na ho; jiske qāim rahne yā na rahne kā thekāna na ho; be-sabāt; bi-l-kul aisi bāton par munhasir jinkā wuqū' zamāna-i-āyinda meñ ho yā na ho.

☞ "Temporal prosperity is *precarious*; personal advantages, health, strength, and beauty, are all *precarious*, depending on a thousand accidents." Webster.

Precariously, ad. Dūsron kī marzī yā khwāhish par; munhasir-bi-l-gair; aisi tarah kī pakḱā thekānā na ho; be-sabātī ke sāth; 'arizī tanr par.

Precariousness, n. Gair-mutahaqqaq yā be-ta'aiyun h.; dūsron kī khwāhish yā marzī khwāh aisi bāton par munhasir h. jinkā 'ilm pahle se na ho; qāim rahne yā na rahne kā thekāna na r.; be-sabātī.

Precatory, a.—

Precatory words (Law) Wasiyat-nāmon meñ aise alfūz jinke zari'e se kisī amr kī tahrīk istid'ā iltijā khwāhish yā ummed zāhir ki-jāe.

☞ Used in contradistinction to *express directions*.

Precaution, n. Kisī bāt kī pahle se ihtiyāt yā khabar-dārī; is bāt kī pesh-bandī kī nuqsān na hone pāye yā naf' jo hāsīl ho woh mahfūz rahe; woh tadbīr jisse badī dūr rahe yā neki qāim rahe khwāh kāmyābī hāsīl ho; pesh-bandī; tadārūk. [pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe.

Precaution, v. t. Is garaz se pahle se jatā yā sochā d. ki nuqsān na hone

Precautionary, a. Jo pesh-bandī kī nazar se ho yā jismeñ pesh-bandī pāyī jāe; jisse nuqsān-i-āyinda na hone pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe; pesh-bandī kī; jo muqtazā-i-ihitiyāt ho.

Precede, v. t. 1.—Jagah yā waqt ke silsile ke i'tibār se pahle chalnā; taqdīm k.; kisī dūsri shai ke lihāz se pahle wāqī' h.; pesh-rawī k.

2.—Rutbe yā waq'at meñ kisī par muqaddam h.

Precedence, } n. 1.—Taqdīm yā taqaddum; pesh-rawī; mansab rutbe

Precedency, } yā waqt meñ taqaddum (kisī par sabaqat r.); ek shai ke i'tibār se dūsri kā pable wāqī' h. (wuqū' yā zuhūr meñ ānā).

2.—Dūsre kī nisbat ziyāda-tar mu'azzaz jagah kā istihqāq; dūsre ke muqābale meñ buzurgī yā taqaddum; martabe buzurgī yā 'izzat meñ dūsre par fauqiyat r. (usse barh-kar h.).

Precedent, a. Muqaddam; aglā yā āge kā; sābiq kā; mā-qabl; pablā yā pahle kā.

[p'idā h. mashhūr ho.

Precedent condition (Law) Woh bāt jiske hone par kisī istihqāq kā hāsīl yā

Precedent, n. 1.—Koyī qaul yā fi'l jo kisi fi'l-i-mā-ba'd ke jawāz ke liye nazir ke taur par pesh ho-sake yā kām āye; nazir; tamsil; namūna.

2.—Woh bāt jiske pahle hone se kisi dūsri bāt ke hone kī 'alamāt pāyī jāe; nishānī; jo hoihār ho uski 'alāmat.

3.—(Law).—'Adālat kā faisala jiski pairawī usike ham-shakl mu-qaddamāt ke infisāl meñ tamsilau kī-jāe; woh sanadi faisala jiski pābandi 'adālaton meñ kī-jāe; woh tarz-i-kār-rawāyī jispar tamsilau 'amal kiya jāe; nazir.

Precedented, a. Jiski nazir manjūd ho; jo tamsil ke rū se jāiz ho. [irshād.

Precept, n. 1.—Nasihat; pand; hidāyat jispar 'amal dar-kār ho; hukm;

2.—(Law) Hukm-i-tahriri; ek qism kā hukm nāma; parisapt.

Precinct, n. Had; sarhad; siwāna; 'alāqa; 'alāqa-i-hukūmat.

Generally used in the plural.

Precious, a. 1.—Barē mol yā dām kā; barī qimat kā; barā qimatī; girān-bahā; besh-qimat. [hi 'unda; besh-bahā.

2.—Girān-qadr; jiski barī qadr-o-manzilāt (tauqir) kī jāe; nihāyat

3.—Nā-kārā; nikammā; qūbil-i-tahqir; khūb; achchhā.

In irony and contempt.

Precious metals—Sonā-chāndī; zar-o-sim.—*Precious stones*—Jawāhirāt. [karār.

Precipice, n. Ikhārā utār; kharī dhāl; kandalā; dhāl yā dhālūnā zamīn;

Precipitance, } n. Nihāyat hi 'ujlat; aisi jaldī jo jaldī karne wāle ko sar

Precipitancy, } ke bal girā de; kisi irāde ke thahrāne rāo ke qūm
karne yā kisi maqsad ke aujām meñ ta'jil; barī utāwlī; be-tamizī ke sāth 'ujlat. [nihe ko girne w.

Precipitant, a. 1.—Sar ke bal girne yā jhoñke se chalne w.; barī tezi se

2.—Barā hi jald bāz; utāwlā; ta'jil-kār.

3.—Jiske wuqū' meñ barī 'ujlat kām meñ lāyī jāe.

4.—Jo daf'atan (yakāyak) zuhūr meñ āye yā jhatpat ho-jāe.

Precipitantly, ad. Barī utāwlī se; barī jaldī se; nihāyat 'ujlat ke sāth; be-tamizī ke sāth; 'ujlat se; be-samjhe-būjhe; jhatpat; afā-tafri ke sāth. [se girā d.

Precipitate, v. t. 1.—Sar ke bal girā d.; karāre kandale yā unchāyī par

2.—Barē shauq yā zor-o-shor se āge ko ehalānā; kisi kām meñ jaldī machānā ('ujlat k.); utāwlī k.; be-tamizī ke sāth jaldī k.;

Precipitate, v. i. 1.—Sar ke bal girnā; aundhā girnā. [barbarī k.

2.—Bilā sāz-o-sāmān ke 'ujlat k.

Precipitate, a. 1.—Sar ke bal girne balne yā jhoñke se chalne w.

2.—Munāsabat se ziyāda jald-bāz; barā ta'jil-kār; kisi kām meñ sar ke bal gir parne w.; be-tamizī ke sāth 'ujlat k. w.

3.—Jismeñ mināsib taur par gaur-o-taammul na kiya jāe; jo jald-bāzī ke sāth kiya jāe; jismeñ be-tamizī ke sāth 'ujlat kām meñ lāyī jāe. [jhatpat tamām ho.

4.—Jismeñ fauran maunt kā wuqū' ho; shadid; jismeñ kisi kām

Precipitation, n. 1.—Sar ke bal girā d. yā gir parnā.

2.—Zor ke sāth aur tezi se girnā bahnā yā jhoñke se chalnā. [jaldī.

3.—Barī 'ujlat; barbarī; 'ujlat ke sāth hurakat; be-tamizī ke sāth

Precipitous, a. 1.—Bahut hi kharā.

2.—Sar ke bal; sīdhā yā tezi se niche ko girne w.; barā dhālūnā.

- 3.—Jismen nā jūiz 'ujlat ki-jāe; jismen jald-bāzī ki-jāe; jo jhaṭ-paṭ kar-diyā jāe; so samajh-būjh ke na kiya jāe. [jaldī se.
- Precipitously**, *ad.* Kharī; sar ke bal; anūdha; barī utāwli se; barī
- PRECIS**, (prā-sō') *n.* (Fr.) Khulāsa; intikhab.
- Precise**, *a.* 1.—Gair-mahdūd muhmal gair-mutahaqqaq yā mushtabah nahīn; jiski yā jiske hudūd kī qaid ho; mu'aiyan; thik; 'aiin.
- 2.—Qā'ide kā nihāyat hī pā-band; phūnk phūnk qadam r. w.; zābito kā barā khayāl r. w.; rusūm kā barā pā-band.
- Precisely**, *ad.* 1.—Thik thik; jo kuchh haqiqat ho bi-jinsihi usike mutāhiq; jisā qā'ida muqarrar ho thik usike muwāfiq; sahih sahih; bi-'aiinhi; hū-ha-hū; min-o-'in. [meñ nihāyat hī saḥtī yā ihtiyāt ke sāth.
- 2.—Had se ziyāda takalluf ke sāth; zāhiri bārtāw yā rusūm-i-adab
- Preciseness**, *n.* 1.—Muhmal mashkūk yā bilā-ta'aiyun na h.; thik thik h.; sihat; durustī; min-o-'in h.; bi-jinsihi h. [saḥt pā-bandī.
- 2.—Zābitoñ yā qā'idon kā had se ziyāda khayāl; rusūm-i-adāb kī
- Precision**, *n.* Thik thik (bi-jinsihi) qā'ide ke mutāhiq h.; hudūd-i-mu'aiyan ke bāhar na h.; thik thik h.; bi-jinsihi h.; sihat; durustī.
- “Precision denotes a strict conformity to rule as opposed to every thing vague, indefinite, or uncertain, and is always used in a good sense; as, *precision* of thought or language; *precision* in military evolutions, &c.—*Preciseness* is frequently taken in a bad sense, especially when applied to persons or their conduct, denoting an excess of nicety, formal manners, &c.” *Webster*.
- Preclude**, *v. t.* Rasāyi dakhil yā tasarruf meñ māni' h.; rok d.; bāz r.; mahrūm k.; na hone d.; wuqū' yā zuhūr meñ na āne d.; pahle se rāh band kar d.; batanr natij-i-lāzimī ke khwāh zimuan māni' h.
- Preclusion**, *n.* Man' k. yā mamnū' h.; mumāna'at; mahrūmī; rukāw; rok.
- Preclusive**, *a.* Māni' yā māil-ba-imtinā'; pahle se qabūhateñ dāl-kar rok d. w.; hārij; muzāhim.
- Preconceive**, *v. t.* Pahle se khayāl meñ lānā; pahle se dil meñ qāim k.; kisi shai kī nisbat pahle se khayāl kar l. yā rāe qāim k.
- Preconcert**, *v. t.* Pahle se bandish k. (man-sūba bāndhnā); kisi bāt ko pahle se āpas meñ samajh-būjh ke tai k.
- Precursor**, *n.* Āge chalne w.; pesh-ran; pāvak; woh bāt jo kisi amr ke wuqū' ke pahle ho-kar uske 'uqarib wāqi hone par dalālāt kare; woh amr jisse kisi dūse amr ke wuqū' kī 'alāmat pāyī jāe.
- Precursory**, *a.* Jo pahle se āye yā āga chalo; jisse kisi bāt kī uske ba'd wuqū' meñ āne kī 'alāmat pāyī jāe. [manūd hoñ.
- Precursory symptoms of a fever*—Woh 'alāmateñ jo bukhār āne ke pahle
- Predatory**, *a.* Luterā; lūṭ-pāṭ k. w.; jismen lūṭ-pāṭ ho; gārat-gari k. w.
- Predecease**, *v. t.* Dūse kī nishat jald mar jānā; kisi kī wafāt ke pahle guzar jānā; pahle mar jānā.
- Predecessor**, *n.* Woh shakhs jo kisi hālat khwāh mausab yā 'uhde waghira ke i'tibār se dūse kā muqaddam ho (uske pahle us mausab waghira par rahā ho); woh shakhs jiske ba'd koyī dūsrā ho yā āye; mutaqqaddim. [may, perhaps, be sometimes used for it.” *Webster*.
- “Distinguished from ancestor who is of the same blood; but it
- Predial**, *a.* 1.—Arāzī yā mazra' par mushtamil (jismen arāzī shāmil ho); *Predial estate*—Jāedād i-arāzī; haqqiyat-i-arāzī yā gair-mauqūla. [arāzī kā.
- 2.—Arāzī se muta'alliq.
- 3.—Jo arāzī se paidā yā hāsil ho.

Predicament, n. Hālat; koyī khās hālat yā kaifiyat—khususān bad-bakhtī yā baī taklif kī hālat; burī hālat yā nambat.

Predicate, v. t. Kisi shai kī nisbat kuchh ba-tarz-i-*isbāt* kahū.

Predicate, v. t. Kahū; iqrār k.; *isbāt* ke taur par kahū. [jāte.]

Predicate, n. Jo kuchh muṭadā kī nisbat *isbāt* yā naṣī ke taur par kahū

Predict, v. t. Pahle se kahū; peshūn-goyī k.; gaib kī khabar d.; āgamī batānā yā kahū.

Prediction, n. Jo kuchh pahle se kahā jāe; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle se batlānā; peshūn-goyī; khabar-i-gaib; fāl-goyī.

Predilection, n. Kisi shai ke haq meñ pahle se rāe qāim kar l.; kisi chiz par pahle se ijh jānā; kisi shai kī nisbat pahle se mailān-i-khātir; taraf-dārī; jānib-dārī. [pahle se lagā d. (muḥkhatāb kar d.).]

Predispose, v. t. 1—Pahle se māil kar d.; kisi shai kī jānib tabī'at ko 2.—Pahle se munāsib yā hasb-i-hāl kar yā banā d.

Predominance, } n. Galaba; buzurgī; rujahān; dūsroñ se baṛh jānā;

Predominancy, } quwwat tāqat tāsir yā ikhtiyār meñ dūsre par fauqiyat. [par fauqiyat r. w. (usse baṛhkar).]

Predominant, a. Dūsroñ par gālib; quwwat tāsir yā ikhtiyār meñ dūsre

Predominate, v. t. Dūsre ke muqābale meñ quwwat asar yā ikhtiyār meñ baṛh-kar h.; galaba r. yā gālib h.; dūsre se baṛh-kar h.; apne qābū meñ r.; dabāye rahnā; zer-dast banā r.; mustanli lī.

Pre-eminence, n. 'Umdagi meñ buzurgī (dūsre se baṛh-kar h.); sifat yā haisiyat wagaira meñ dūsroñ par fauqiyat r.; buzurgī; tarjih; fauqiyat; 'azmat; fazilat. Badī meñ dūsre se baṛh-kar h.

Pre-eminent, a. Auroñ se baṛhkar; baṛoñ meñ baṛā; fazilat meñ afzal; kisi nisi bāt ke liye mumtāz jo mu'azzaz yā qābil-i-ta'rīf ho; baṛhā huā. Burī sifatoñ meñ dūsroñ se baṛhā huā.

Pre-eminently, ad. Auroñ se baṛh-kar; dūsroñ kī nisbat kahū ziyāda; bahut hī; az-bas; dūsroñ par fauq ho-kar.

Pre-emption, n. Shuf'a yā haqq-i-shuf'a; woh haqq-i-muqaddam jo kisi ko kisi shai kī kharīdārī kī nisbat dūsroñ ke muqābale meñ ho.

Pre-emption based on well-established local custom and usage—Shuf'a-i-rawāji.

Pre-emption provided for in the village administration paper at the time of settlement—Shuf'a-i-wājibu-l-arzi.

Pre-emptor, n. Haqq-i-shuf'a r. w.; haqq-i-shuf'a ke rū se dūsroñ ke muqābale meñ kharīdārī kā murājjah haqq r. w.; shafi'.

A *pre-emptor* by vicinage—Khalit-i-jār.—A *pre-emptor* who is a partner in the property sold—Khalit-i-fi-nafsi-l-mubī'; shafi'-i-sharīk.—A *pre-emptor* who is a participator in its appendages—Khalit-i-fi-haqq-i-mubī'; shafi'-i-khalit.

Preface, n. Dibācha; tamhīd; muqaddama; woh bāteñ jo kisi kalām yā kitāb wagaira ke shurū' karne ke qabl tamhīlan kabī yā likhī jāeñ; bhūmikā. [cha likhnā; tamhīd qāim k.; bhūmikā bāndhnā.]

Preface, v. t. Tamhīd ke sāth shurū' k.; tamhīd k. yā bayān k.; dibā-

Prefatorial, a. Jo batanr dibāche ke kām āye.

Prefatorial remarks—Jo bāteñ dibāche ke taur par likhī yā kahī jāeñ; tamhīd.

Prefer, v. t. 1.—Pesh k.; guzrānnā; denā; dākhil k.; kisi kī kbidmat meñ guzrānnā pesh k. yā d.; karnā.

 Said especially of a request, prayer, or the like.

2.—Taraqqī d. ; pāya yā rutba barhānā ; sarfarāz k. ; ā'lā darje ko pahūnchānā ; barhānā ; baland k.

3.—Dūsre se barh-kar samajhūā ; ba-nisbat dūsre ke ziyāda 'izzat yā tauqir k. ; tarjih d. ; dūsre par murajjah samajhūā ; aechhā jānūā ; bihtar samajhūā ; ek ke muqābale meñ dūsre kī taraf ziyāda māil h. ;

Often followed by *to, before, or above*.

Preferable, *a.* Dūsre par murajjah ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand ke laiq ; ziyāda-tar pasand ke qūbil ; ziyāda-tar mustahsan ; dūsre se aechhā. [pasand k. barh-kar jānūā ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand k.]

Preference, *n.* 1.—Tarjih ; dūsre kī nisbat aechhā samajhūā ; dūsre se

With *to, above, before, or over* before the thing postponed.

2.—Woh shai jise tarjih deñ ; woh shakhs yā shai jise tarjih dī jāe ; woh shakhs yā shai jise dūsre kī nisbat ziyāda pasand karen.

Preferential, *a.* Tarjih dene zāhir karne yā rakhne w. ; murajjih.

Preferment, *n.* Rutbe yā mansab meñ taraqqī d. yā pānā ; taraqqī ; sarfarāzī ; sarbalandī ; hartari ; ā'lā darja ; darje meñ fazilat ; barhti. Prefix, *v. t.* Kisi dūsre shai ke pahle (mā-qabl) yā uske shurū' meñ rakhnā lagānā yā jorūā. [lagā diyā jāe kī uske mā'nī badal jāen.]

Prefix, *n.* Harf lafz yā juz-i-lafz jo kisi lafz ke shurū' meñ is garaz se Pregnancy, *n.* 1.—Hāmila rahne kī hālat ; hamal ; garbh ; woh hālat jab kisi 'aurat ke pair bhārī rahen (use larkā hone wālā ho).

2.—Zar-khezī ; ser-hāsili ; quwwat-i-ijād ; mā'mūl se ziyāda waq'at yā gunjāishi ; kisi shai meñ barī barī bātoñ yā mazāmīn wagaira kā h. Pregnant, *a.* 1.—Hāmila ; garbhavatī ; gābhīn ; peṭ se ; 'aurat jiske pair bhārī hon (jisko larkā hone kī ummed ho).

2.—Barā ; bhārī ; mā'nī-khez ; bare waq'at kā ; nihāyat barā ; pur-mā'nī ; mā'mūl se ziyāda waq'at r. w.

Prejudge, *v. t.* Kisi mu'āmale ke sunne ke pahle hī uski nisbat apnī rāe qāim kar d. ; kisi mu'āmale kī nisbat bahis aur wāq'at ke baḥhūbī mā'lūm hone ke pahle hī tajwiz kar d. ; pūrī aur kāfī taftish ke pahle tajwiz k. ; pahle se faisala yā hukm sādīr kar-d. [na huā ho.]

Pre-judical, *a.* Kisi aisi bāt kī tajwiz se muta'alliq jiskā faisala pahle

Prejudice, *n.* 1.—Woh rāe yā faisala jo bilā-taftish-i-kāmil kiya jāe ; woh rāe yā ragbat jo kisi shai ke khilāf bilā-wujūh i-munnāsib yā bilā-wāqifiyat-i-kāmila ho ; kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf pahle se knechh nā-munnāsib tajwiz kar-l. ; ta'assub ; pachh.

2.—Nuqsān ; zarar ; mazarrat ; bigār ; kharābī.

Prejudice, *v. t.* 1.—Kisi amr kī nisbat aisi rāe qāim kar d. jiski galatī yā silhat kā imtilhān nā huā ho yā jo us amr ke muta'alliq wāq'at aur hālat se baḥhūbī wāqif na rahne ki hālat meñ qāim ho ; aise khayālat se jo 'ujlat ke sāth aur gair-sahih taur par paidā kiye gaye hon dil ko kisi amr-i-tajwiz-talab ke ek yā dūsre jānib māil kar d. ; be khūb samjhe-būjhe ek taraf jhukā (qāim kar) d. ; ta'assub-i-nā-jāiz paidā kar-d. ; muta'assib banā d.

2.—Zarar (nuqsān) pahūnchānā ; gazand yā sadma pahūnchānā ; futūr paidā k. ; bigārā ; kharāb k. yā kharābī lānā.

Prejudicial, *a.* Muzir ; nuqsān paidā k. w. ; gair-nāfi ; mazarrat kā bā'is ; jisse khalal yā futūr ho.

Prejudicial to health—Sibhat ke liye muzir; jisse tandurusti mein zawāl āye
—*Prejudicial to trade*—Tijarat mein nuqān paidā k. w. (uske liye gair-nāfi).

Prejudicially, ad. Aise taur par ki nuqsān pahunchē; aise tarīq se ki ziyān ho; aise dhang se ki siwāe nuqsān ke naf' na ho.

Preliminary, a. Ibtidāyī; tamhīdī; shurū' kā; pahle kā; jo kisī asl kalām yā kām ke pahle ho.

Preliminary measures—Marātib-i-tamhīdī; jo bāteṁ pahle (shurū') mein ki-jāeṁ—*Preliminary articles to a treaty*—Woh sharteṁ jo kisī 'ahd-o-paimān ke pahle tai pāyeṁ.

Preliminary, n. Jo kuchh asl kalām yā kām wagaira se muqaddam (uske pahle) ho; amr-i tamhīdī yā ibtidāyī; jo kisī bāt ke tahaiye mein kiyā jāe. [gat wagaira nāchī yā bajāyī jāe alī-bāza-l-qiyās.

Prelude, n. 1.—Nāchne bāja bajāne yā gāne wagaira ke pahle jo kuchh 2.—Jo bāt hone wālī ho usī 'alāmat; honhār kī nishānī; dībācha; tamhīd; shurū'; āgāz; ibtidā. [usse pahle kuchh bajā d.

Prelude, v. t. 1.—Gat bajānā; lai bharnā; jo kuchh bajāna manzūr ho 2.—Shurū' mein bajāyā jānā. [yā bāndhnā.

Prelude, v. i. Gat wagaira bajānā; hataur tamhīd ke h.; tamhīd nṭhānā

Premature, a. 1.—Jo aslī yā munāsib waqt ke pahle pak jāe—jaise phal. 2.—Jo waqt-i-munāsib ke pahle wāqī' ho pahunchē khwāh kiyā yā ikhtiyār kiyā jāe; waqt ke bahut pahle h. w.

A premature birth—Ma'mūlī waqt ke pahle larke kī paidā h.—*A premature measure*—Woh tadhīr jo waqt-i-munāsib ke pahle ki-jāe; be-waqt kī shaknāyī; be-mauq' kār-rawzī. [jāe jaise koyī ittīlā' yā khabar.

3.—Jo bilā tasdīq yā subūt-i-munāsib ke pahunchē yā qabūl karlī.

Prematurely, ad. 1.—Bahut jald; waqt se bahut pahle; waqt-i-munāsib 2.—Bilā subūt yā tasdīq-i-munāsib. [ke pahle.

Premeditate, v. t. Pahle se soch-bichār l.; pahle se mausūba aur bandish k.; āge se samajh-būjh l.; qabl se tahaiya kar l.

Premeditate, v. i. Pahle se sochnā khayāl k. yā phirā-ghumā ke dil mein tajwīz k.; gaur-o-taammul k.

Premeditation, n. 1.—Pesh-andeshī; pahle se soch-bichār k.

2.—Pesh-bandī; mausūba yā bandish jo pahle se ki-jāe.

Premeditated, pp. or a. 1.—Pahle se sochā yā bichārā huā.

2.—Jiskā mausūba yā irāda pahle se kiyā jāe; jiskī bandish qabl se ho; bi-l-'amd. [jāe.

Premeditated murder—Qatl-i-bi-l-'amd; khūn jo pahle se band-o-bast karke kiyā

Premise, v. t. Tamhīdan (bataur tamhīd ke) kahnā yā likhnā; jo kuchh āge chal ke kahā yā likhā jāe uskī tauzīh yā uske samajhne mein madad dene ke liye kuchh pahle se kahnā yā likhnā; tamhīd k.; sugrā wa kubrā qāim k. tāki unpar dalāil-i-mā-ba'd qāim hon.

Premise, v. i. Marātib-i-tamhīdī bayān k.

Premises, n. pl. 1.—Āge chal-ke bahs karne (bahs-i-māzīd) ke liye jo kuchh pahle se kahā yā mān liyā jāe; jo kuchh pahle se surz kiyā yā mān liyā jāe.

2.—(Law) Kisī wasīqe (dastāwez) kā woh hissa jismein wāhib-o-mauhūb (dene aur lene wāle) aur shai-i-muntaqil-shinda kī sarāhat ho; 'unwān-i-dastāwez jo habendum se muqaddam ho; woh shai jo kisī wasīqe ke rū se muntaqil ki jāe masalan makānāt arāziyāt wagaira. Asl 'imārat aur woh dūsrī 'imārateṁ jo uske muta'alliq hon.

Premium, n. 1.—Sila; ajr; mu'awaza; in'am; jo kuehh muqābale kī kār-rawāyī meñ 'umdagī ke natīje ke taur par milne wālā ho; jo kuch kisī kār-i-aham meñ kāmyūbī ke sile ke taur par diye jāne ke liye kahā jāe.

2.—Qarz lene kī hālat meñ jo kuehh saikare pīehhe sūd ke 'alāwa mahājan ko diyā jāe; nazrāna.

The bank lends money to parties at a *premium* of 2 per cent. — Bank se logon ko do rupaye saikare nazrāne par rupaye qarz diye jīte haiñ.

3.—Bīmā karne ke 'iwaz meñ jo kuchh bīmā karne wālon ko diyā jāe.

4.—Beshī; barhī; bhāw-barhī. [yā istihqāq.

Prender, n. (Law) Uske diye jāne ke pahle kisī shai ke lene kī ikhtiyār
Pre-occupancy, n. Dūsre ke pahle qabza kar l. yā uskā istihqāq.

Pre-occupy, v. t. 1.—Kisī shai par dūsre ke pahle qabza kar-l.; dūsre ke pahle apne hāth meñ kar l. [d. (zihn-nashīn kar-d.).

2.—Pesh-bandī kī nazar se yā be-samjhe-būjhe zihn meñ qāim-kar

Pre-ordain, v. t. Pahle se ṭhahrañā yā muqarrar k.; kisī shai kā ta'niyun pahle se kar d.; muqaddar k.

Preparable, a. Taiyār kiye jāne ke qābil; jo taiyār ho-sake.

Preparation, n. 1.—Kisī khās maqsad masraf kām yā hālat ke liye taiyār yā durust k.; taiyārī; sāmān; hand-o-bast; tahaiya; musta'idī; āmadagi.

2.—Woh fi'l jisse kisī bāt kā band-o-bast ho jāe; koyī bāt jisse kisī dusrī bāt kā sāmān ho jāe uskī rāh nikāl di-jāe yā uskā āgāz ho-jāe; koyī fi'l yā tadbīr jo kisī bāt ke tahaiye meñ kī jāe.

3.—Jo shai kisī khās maqsad ke liye banāyī taiyār kī yā tarkīb dī (murakkab banāyī) jāe. Dawā jo mariz (bimār) ke isti'māl ke lāiq ho.

Preparatory, a. Jo pahle dar-kār ho; jo kisī shai meñ kār-āmad ho; jisse kisī bāt ke anjām kī salāhiyat paidā ho; jo pahle munāsib tadbīron ke hone ke bā'is kisī bāt kī rāh khol de; woh fi'l jo kisī dūsre fi'l ke muqaddam aur uske hasb-i-hāl ho; mā-qabl kā; ibtidāyī; tamhīdī.

Prepare, v. t. 1.—Kisī khās maqsad ke liye manzūn k. (uske hasb-i-hāl kar d.); taiyār k.; aisi hālat meñ kar d. ki masraf yā kām meñ ā-sake; ṭhīk k.; durust k.

2.—Kisī bāt kā sāz-o-sāmān muhaiyā k. (uskā tahaiya k.); taiyār k.; manjūd k.; baham pahuñchāñā; saranjām k.; juṭṭhā; juhāñā.

Prepare, v. i. 1.—Kul sāz-o-sāmān ikatṭhā yā durust k.; sab tarah kī taiyārī k.; jitnī chīzeñ hon sab ko ṭhīk aur ṭhekāne se k.; chīzon ko apne apne qarīne se r.

2.—Apne ko taiyār k.; taiyār yā musta'id h.; zorūri tadbīron kā pahle se k. [ṭhī kā mahsūl.

Prepay, v. t. Peshgī yā pahle se de d.; pahle hī ehukā d. jaise kisī chhīṭ-

Prepense, a. Jiskī fikr yā bandish pahle se huyī ho; jiskā mansūba yā band-o-bast pahle se huā ho; jo pahle se soch rakkhā gayā ho.

☞ Usually placed after the word it qualifies; as, malice *prepense* is necessary to constitute murder.

Preponderance, } n. 1.—Wazn meñ barh jāñā.

Preponderancy, } 2.—Ikhtiyār zor quwwat yā waq'at meñ galaba.

A *preponderance* of evidence—Galaba-i-shahādat. [waznī (ziyāda bhārī) h.

Preponderate, v. t. 1.—Wazn meñ barh jāñā; dūsre kī nisbat ziyāda

2.—Dūsre par galaba yā fauqīyāt r. (usse bāḥ-kar h.)

Preponderate, v. i. 1.—Tol meñ bāḥ jīnā; jhuk jānā jaise tarāzī kā palla.

2.—Dūsre kī nisbat ziyāda qawī h.; ek taraf ko jhuk jānā.

Preponderation, n. Galaba; ziyādatī; dūsre kī nisbat wazī meñ ziyāda h. (bāḥ jānā); ziyādatī-i-wazī ke hā'is ek taraf ko jhuk jānā.

Prepossess, v. i. 1.—Pahle se qabza kar l.—jaise kisi zamīn yā arāzī par; pahle se apne hāth meñ kar l. (le-l.)

2.—Pahle se dil ko is tarah apne bas meñ kar l. ki dūsre bātoñ ko nsmēñ dakhil na ho; kisi shai kī taraf pahle se mīl kar d. (jhukā d.) kisi shai ke haq meñ yā uske khlilāf peshtar se raghat paidā kar d.

“Prepossess is more frequently used in a good sense than *prejudice*.”

Webster.

Prepossessed, pp. Kisi shai ke haq meñ yā uske khlilāf pahle se mīl.

Prepossessing, a. Apnī taraf mīl karnā ki quwwat r. w.; jismeñ is bāt kī salāhiyat ho ki koyī uskā pās yā uskī qadr khlwāh unluḥbat kare.

The countenance, address, and manners of a person are sometimes *prepossessing* on a first appearance—Aksar auqāt ba'z shakhṣoñ ke bāzire unki bolchāl aur unke tarz-o-tarīq aise hote hain ki unke dekhne hī dūsre unki taraf muḥlāṭab (mīl) ho jāte hain.

Prepossession, n. 1.—Qabza-i-muqaddam; pahle hī le l. (qabza kar l.).

2.—Itāe jo pahle hī qāim kar li-jāe; kisi shakhs yā shai ke haq meñ yā uske khlilāf un khlīyālāt kā asar jo pahle se jam jāen (hoñ yā qāim ho-jāen).

Preposterous, a. Tabī'at yā 'aql ke khlilāf; husn-i-muqaddam ke liye mu-nāsib nahīñ; mahz aur sāf sāf be-wuqūfūna; lāya'nī; bi-l-kul lagw yā 'aql ke khlilāf; be-jā; behūda; amūdhā; abtar. [abtarī.]

Preposterousness, n. Behūdagi; tabī'at yā 'aql ke khlilāf h.; lagwīyat; Prerogative, n. Woh qism-i-khlās kā istihqāq jismeñ dūsre kī shurkat na ho; haqq-i-muqaddam wa nū-qābil-i-ibtāl; mansab-i-khlās; khlās haq

Presage, n. 1.—Woh bāt jisse kisi aisi bāt kī 'alāmat pāyī jāe jo hone wālī ho; koyī aisi wāqī'a jo fi-l-hāl manjūd ho aur jisse kisi aise wāqī'a kī 'alāmat zāhir ho jo hone wālā ho; 'alāmat; nishānī; fāl; shugūn; āgam. [pesh-bīnī.]

2.—Jo bāt hone wālī ho uske dekhne kī quwwat yā uskā dekhnā; Presage, v. t. Pahle se ma'lūm k.; peshīñ goyī k.; pahle se batānā; kisi bāt kī 'alāmat peshtar se zāhir k.; jo bāt manjūd ho uske zar'e se āyinda hone wālī bāt kī 'alāmat zāhir k.

Prescribe, v. t. 1.—Āyinda kī hidāyat ke liye hukm d.; hidāyat yā rah-numāyī ke liye khlwāh batāur qā'ide ke qāim k.; qat'i hukm d.; hukm d.; hidāyat k.; muqarrar k. [yā batānā; dawā batlānā; dawā tashkīlī kar-d.]

2.—Kisi muriz ko yā uske liye koyī dawā batlānā; nuskhā likhnā Prescribe, v. i. 1.—Hukm ehlālānā; hukūmat k.; hidāyat k.; dūsroñ se kahnā ki tuñ fulāñ bāt karo.

2.—Nuskhā likhnā yā batlānā; likh-kar yā zabānī dawāñ batlānā.

3.—(Law) Haqq-i-qadāmat kā da'wā k.; kisi shai kī nisbat is binyād par istihqāq kā da'wā k. ki woh hamāre sarf aur tasarruf meñ [shudāmād se hai.]

Prescribed, pp. or a. Jo hukm ke rū se mu'aiyan ho; mu'aiyana; mahkūma; muqarrarī; hukm se qāim.

Prescription, n. 1.—Nuskha ; kisi bimāri ke daf' karne ke liye dawā'eh ma' unke tarz-i-isti'māl ke batlānā.

2.—(*Law*) Haqq-i-qadāmat ke rū se da'wā ; kisi shai kī nisbat is bamiyūd par da'wā ki woh hamāre sarf-o-tasarruf meñ zamāna-i-lā-ta'nd yā shudāmad se hai ; woh istihqāq jo shudāmad ko tasarruf se hāsīl ho ; woh istihqāq jo qabza-i-darīz ko rū se hāsīl ho.

“*Prescription* differs from *custom* which is a local usage, while *prescription* is personal, annexed to the person only—*Prescription* only extends to incorporeal rights, such as common, &c.” *Webster*.

Prescriptive, a. Jo shudāmad ko isti'māl aur tasarruf par mabnī yā uske rū se hāsīl ho ; jo ruwāj par qāim ho ; ruwājī. [nāpar mabnī ho.

A *prescriptive* right or title—Haq yā istihqāq jo shudāmad ke rū se hāsīl yā

Presence, n. 1.—Kisi shakhs yā shai kī khās maqām par rahna ; Opposed to *absence*. [manjūdagi ; rahna.

2—Woh jagah jahān koyī manjūd rahe ; aisi jagah jahān se koyī shai kisi ko dekhī yā sun pāre 'ulā-hīza-l-qiyās ; is qisim kī qurb ki darunīyān meñ koyī shai hāl na ho ; dū-ba-dū pahunch jānā ; muwā-juhā ; mazdikī. [darbār yā darbār kī kamra.

3.—Kisi 'ālī-rutba shakhs kī huzūrī ; huzūr ; jānāb. Diwān-i-khās ;

4.—Huzūr ; jānāb ; koyī barā shakhs.

5.—Hāzīrī ; jo log kisi bāre shakhs ko āge jam' hoñ ; darbārī log.

6.—Waz' ; tarīq ; adā ; sūrat ; dhang ; chāl-dhāl.

Presence of mind—Istiqāl-i-tabī'at ; dil kī mutamayn aur hawā' kī bajā rahna ; jānīyat-i-khātir jiske bā'is kisi āfat-i-nāghānā ke ā-jāno kī hālat meñ insān

bāt-chit yā kār-rawāyī ko karno meñ ghabrā na uṭhe ; khauf wāgaira ke bā'is se tabī'at kī mustar yā pareshān na ho-jānā (uski ghabrā na uṭhā). [nazdik.

Present, a. 1.—Manjūd ; hāzīr ; gūb yā 'ulum-manjūd nahīn ; sāmnē ; āge ;

2.—Jo bi-l-ā'ī ho (manjūd yā qāim ho) ; jo is waqt jāri yā ho rahā ho ; jo na to ho-chukā ho aur na shurū' hone wālā ho ; guzrā yā āne wālā (guzashṭa yā mustaqbil) nahīn ; hāl yā hāl kī ; ab yā ab kī ; bartuān (jo bīt rahā ho).

3.—Jo madd-i-nazar yā zer-i-tajwīz ho ; jo āge yā pesh ho.

4.—Jismeñ tawaqquf na ho ; turunt ; fi-l-saur ; bilā-tākhīr.

5.—Musta'id ; taiyār ; zarūrat ko waqt taiyār. [milhrbān-i-hāl.

6.—Tawajjuh aur iltifāt k. w. ; be-khabar yā gair-mutawajjih nahīn ; *The present*—Zamāna-i-hāl ; waqt-i-manjūda ; jo waqt guzar rahā ho.—*At present*—Fi-l-hāl ; bi-l-ā'ī ; is waqt ; in dimoh ; ab.

Present, n. 1.—Pesh-kash ; tulīfa ; nazr ; bheñ ; bakhshish ; in'ām ; 'atīya ; jo kuchh kisi ko yūñhī (bilā-mu'āwaza) de-diyā jāe.

2.—*pl.* (*Law*) Wasīqa-i-hāzā ; dastāwez-i-intiqāl paṭṭa qabūliyat mukhtār-nāma yā koyī dūsrā wasīqa.

Know all men by these *presents*—Is tahrīr (wasīqa) ko rū se sab ko ma'lūm ho.

In this sense, rarely used in the singular.

Present, v. t. 1.—Kisi bāre ke āge (kisi buzurg ko rū-ba-rū) pesh yā kharā kar-d. (uske āge lo-jākar hāzīr yā manjūd kar-d.). Kisi buzurg ke huzūr meñ hāzīr h. ; kisi bāre ke āge ānā.

In the latter sense, used with the reciprocal pronoun.

2.—Dikhlānā ; pesh-i-nazar k. ; āge dharuā ; dekhue yā sunne ke liye kisi ko rū-ba-rū pesh k. ; zāhir k.

3.—Dauā; hawāla k.; dast-ba-dast d.; kisi ke taht yā qabze meñ d.

4.—Ba-taur 'atiya yā baḥshishish ke d.; denā; 'atā k.; peshkash k.

To present a man with a suit of clothes—Kisi ko ek jorā kaprā d. ('atā yā marhamat k.)

5.—Tajwiz ke liye majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn yā 'adālat wagaira ke rū-ba-rū pesh k.; guzrānā; pesh k. [nā yā pesh k.

To present a memorial, petition, &c.—Darḥwāst yā 'arz-dāshṭ wagaira guzrān-

Presentation, n. Pesh k. yā pesh h.; peshī; izhār; numāish; namūd.

Presentation copy—Kisi tasnif kā nuṣṣha jo musannif kī jānib se kisi ko pesh kash kiṛā jūe; koyī kitāb jo musannif dūsre ko ba-taur nazr ke de.

Presently, ad. Fauran; bilā-tawaqquf; abhī; turant; jald; thoṛe 'arse meñ yā thoṛe 'arse ko ba'd hī; isī waqt; jhaṭpaṭ; der na hone pāyegī.

Preservable, a. Is laiq ki bachā rakkhā jāo; jisko mahfūz rakh sakeñ; jisko bigarne yā kharāb hone na deñ.

Preservation, n. Bachā (mahfūz) r.; muhāfazat; inhifāz; tahaffuz; nuqsān talaf yā zī'i na hone d.; bachāw; rakshā; ṭuṭue-ṭhūṭue saru-galne yā kisi aur tarah par bigarne na d.

“When a thing is kept entirely from decay, or nearly in its original state, we say it is in a high state of *preservation*.” Webster.

Preservative, a. Sadme nuqsān yā itlāf se mahfūz rakhne kī quwwat yā sifat r. w.; māl-ba-hifāzat.

Preservative, n. Bachāne w.; muhāfiz; woh shai jo kisi shakhs yā shai ko sahih-o-sālim yā sadme lḥwāh nuqsān wagaira se mahfūz rakkhe; woh shai jisse kisi shai ke zail yā talaf hone meñ insidād ho.

Preserve, v. t. 1.—Nuqsān yā barbādī se bachānā; badi mazarrat yā khatre wagaira se mahfūz r.; hifāzat k.; sahih-o-sālim r.; be-gazand r.; āneh na āne yā lagne d.; salāmat r.; amn meñ r.; rakshā k.

2.—Chūnī yā namak wagaira milā-kar bigarne kharāb hone yā saru-galne na d.; ānchār yā murabba wagaira banā ke rakh chhōrnā; bachā r.

3.—Barābar qāim r. (usmeñ farq na āne d.) jaise sūrat-i-zāhirī.

To preserve game—Shikār ke jānwārōñ ko shikār yā halāk kiye jāne se mahfūz r. (kisi ko unchē mārne yā shikār karne na d.). [rakkhe jāeñ.

Preserve, n. 1.—Phal wagaira jo murabbe yā ānchār wagaira banāke

2.—Woh jagah jahāñ shikār yā khāne meñ kāñ meñ lāye jāne kī garaz se jānwārōñ (masālan shikārī jānwārōñ yā machhliyoñ wagaira) kī hifāzat kī-jāe.

Preserver, n. 1.—Woh shakhs yā shai jiske zar'e se dūsre shakhs yā dūsri shai kī hifāzat ho; barbādī yā badi se bachāne yā mahfūz r. w.; muhāfiz; hāfiz; rakshak.

2.—Phaloñ ke murabbe yā ānchār wagaira banāne w.

Preside, v. t. 1.—Afsar-i-ā'lā kī haishiyat se hukm-rāñ rahnā; hukūmat k.; kār-rawā h.; mir-i-majlis banā; sadr-nishīn h.; sardār h.

2.—Nigrānī k.; karore ke taur par nigah-bānī k.

Presidency, n. 1.—Ihtimām; nigrānī aur khabar-girī.

2.—Mir-majlisi; sadr-nishīnī; sardārī.

3.—Sadr-nishīnī kā zamānā yā 'ahd; woh aiyām jab tak koyī kalīñ kā mir-i-majlis yā sadr-nishīn rahe.

4.—Sūba; ihāta; kisi sardār kā 'alāqa.

- President, *n.* Kisi jamā'at yā kampanī wagaira kā afsar-i-ā'la jo uske umūrāt ke ibtimām-o-insirām ke liye muntakhab yā muqarrar kiya jāe; afsar; mir-i-majlis; sadr-nishīn; sūba; hākim; afsar-i-ā'la.
- Press, *v. t.* 1.—Dabānā yā dābnā; chānpnā; ūpar se bojh dāl-kar dabānā.
- 2.—'Araq wagaira nikālne ke liye dabānā; nichornā; gārnā; pernā; dabā nichor yā per ke ras wagaira nikālne.
- 3.—Chiknā yā barābar karne ke liye shikanje wagaira mean dabānā yā kasnā—jaise kaprā yā kāgaz wagaira.
- 4.—Liptānā; gale lagānā; god meñ dabā l.
- 5.—Tangī meñ dālnā; taklīf yā musibat meñ dālnā.
- 6.—Majbūr k.; tang k.; hukūmat yā zarūrat se kisi bāt ke karne par majbūr k.; tākid yā taqāze ke sāth kisi amr ke liye majbūr k.
- 7.—Zor se chālānā; tez chālānā; er kasnā.
- 8.—Kisi ke dil par munaqqash karānā (jamānā); tākid ke sāth kisi bāt ko zilm-nishīn k. [ke liye majbūr k.]
- 9.—Naukarī (khusūsān bahri fauj yā jahāz kī naukarī) qabūl karne
- Press, *v. i.* 1.—Dabāw dālnā; bhāri parnā; zor se girnā; hujūm k.; bhij k.; kisi par girnā.
- 2.—Dhakke dete aur hujūm karte āge chālānā; zor ke sāth yā ghus-paith ke apni rāh kar-l.; ghuste-paith āge chālānā.
- 3.—Kisi bāt kā zor dil par shiddat se parnā; aisā asar paidā k. jo qawī ho yā jisse kisi amr kī nisbat majbūri ho-jāe.
- 4.—Be-munqa' yā tang karne ke liye kisi ke nazdik jānā.
- Press, *n.* 1.—Āla yā kal jismeñ koyī shai dabāyī kasi yā perī jāe—masalan shikanje kollhū wagaira. Bā'z waqt is līfz se woh jughāl yā makān bhī maqsūd hotā hai jahan ek yā zāid kalen chalti hon—jaise matba' (chhāpa-khāna yā chhāpa). [jāen.]
- 2.—Chhāpne kī kal; jis kal meñ kitā'ben yā akhbār wagaira chhāpe
- 3.—Chhāpne aur mushtahar karne (tab' aur shāi' karne) kā fun yā kām; woh kal chhāpi hui chizeñ jo matbe' se shāi' hon.
- 4.—Sundūq wagaira jismeñ chizeñ hifāzat se rakhi jāen.
- Correspondence press — Khāne-dūr alemārī wagaira jismeñ murāsulat qism-wār murattao ho-kar alag alag rakhe jāen.
- 5.—Zarūrat; shiddat; kasrat; kām kī barī pukār yā bhij.
- A press of business — Kasrat-i-kār; jab bahut se zarūri kām phailē rahen.—
- Liberty of the press — Chhāpe kī āzādī; kitābon risālon yā akhbār wagaira ke bilā-pā-bandī-i-sharāit shāi' karne kī āzādī lekin jab buhtān āmez yā fasād barpā karne wālī fhwāl nīsi bāten mushtahar kī-jāen jo nasāih ke khilāf hon to us hālāt meñ un būton ke i'lān karne wāle kī sazā kī jāti hai.
- Pressing, *p. a.* Shadid; jisse tangī ho (jān zagte meñ parē); jisse kisi bāt kā taqāza pāyā jāe; hujūm-āwar; jispar tawajjuh yā jiskī islāh nihāyat zarūri ho; ashadd; zurūri. [tang-talabi ke sāth; shiddat se; bahut hī.
- Pressingly, *ad.* Dabā ke; zor yā taqāze ke sāth; bujid ho-kar; ba-isrār;
- Pressure, *n.* 1.—Dabānā yā dabāyā jānā; dabāw; nichornā yā gārnā.
- 2.—Bojh yā zor pahunchāye jāne kī wajh se ek shai par dūsrī shai kā dabāw; dabāw; dāb; chānp.
- 3.—Jisse jism ko taklīf pahunchē yā tabī'at meñ afsurdagī āye; sakht ranj taklīf musibat tangī dushwārī pareshānī yā woh taklīf jo in āfaton se paidā ho; su'ubat; sakhti; shiddat.

The pressure of poverty—Muflisī kī shiddat; jo saḥt taklif iḥṣā kī wajh se ho.

The pressure of taxes—Mahsūlōn kī saḥti ya'nī woh pareshānī yā taklif wagaira jo kasrat se mahsūlōn ko lagāye jāne kī wajh se ho.—The pressure of sorrow—Ranj kī shiddat; taklif jo qalb ko babut ranj hone kī wajh se pahuūche.

4.—Shiddat; kasrat; ashadd-i-zarūrat; hujūm; bhīr; taqāza.

The pressure of business—Kasrat-i-kār; bahut se zarfī kāmōn kī phailā h.; kāmōn kī bhīr.

[bāzi; chhal-bal.

Prestige, n. 1.—Baṭṭe-bāzī; nazar-bandī; dhokhā; afsūn-garī; butte-

2.—Woh waq'at jo aḡlī kām-yāhī se paidā ho; jo barī barī bāteḥ anjām pā chuki hoḥ unki bunyūd par aisi bāteḥ ke āyinda anjām pāne kī ummed; woh ru'b-dāb jo aḡle afāl yā rahn se ho; ru'b; dhāuk; bāt; dāb.

Presumable, a. Jisko qarīne ke rū se sach mān sakeḥ; jisko saḥīh tasawwūr kar sakeḥ; jisko bilā tahqīq yā be-gair shahādāt-i-sarīhī ke bāwar kar-sakeḥ; qiyās ke qāhīl; qarīn-i-qiyās.

Presumably, ad. Kisi bāt ko be-gair subūt-i-badīhī ke sach mān kar; qiyāsan; qiyās ke rū se; qiyās se; qiyāsi taur par; qarīne se saḥīh tasawwūr karke.

Presume, v. t. Be dekhe-bhāle yā begair kisi sarīhī subūt ke khwāh qiyās kī bunyūd par kisi bāt ko sach samajh yā mān l. khwāh bāwar karne ke qābīl tasawwūr k.; aise wujūh ko jo subūt-i-qatī' kī had tak na pahuūche hoḥ qawī khayāl karke kisi bāt ko sach ke taur par mān l.; dalāīl-i-'aqlī ke rū se kisi bāt kī qāīl ho-jānā; mān l.; farz kar l.; qiyās kar l.

Presume, v. i. 1.—Kisi amr ko wujūd yā uskī asliyat ko aise wujūh kī bunyūd par tasawwūr yā farz kar l. jo qawī samjhe jāte hoḥ go we subūt ke had ko na pahuūchte hoḥ; pahle hī se yaqīn kar l.; sochnā; khayāl k.; tasawwūr k.

2.—Jitūā kisi amr kī taṣaqqun ho yā jisqadar wajh uske bāwar karne kī ho usse ziyāda use samajhūā; haḍd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; kisi bāt kī nisbat jurat ke sāth 'amal k.; kisi bāt par munāsabat se ziyāda istidlāl k. yā zor d.; āzād-ūna bartāw k.; dhiṭhāyī k.; bhūlūā; ghamand k.; apne ūpar barā bharosā k.

Presumption, n. 1.—Subūt-i-qarāīn par bāwar k. yā farz kar l.; nā-mukammāl subūt par i'tibār; rāe; zann; gumān.

2.—Wajh-i-qiyās; subūt-i-qarāīn jo qatī' na ho; qiyās-i-qawī; zann-i-qawī; gumān-i-qawī; zann-i-gālib.

The presumption is that an event has taken place, or will take place—Qiyās-i-qawī hai kī koyī sāniha ho-chukā yā hogā.

3.—Munāsabat se ziyāda jurat; aisi rāe yā aisi tarīq jismeḥ nā-jāiz zor diyā jāe yā andāz se zāid apne ūpar takiya (bharosā) rakkhā jāe yā ghamand pāyā jāe; nā-munāsib bharosā; gustākhi; shokhi; mubādilat; dilerī; dhiṭhāyī; dhiṭhāyī ke sāth kisi bāt kī bīrā aisi hālat meḥ uṭhānā jab kām-yābī kī ummed munāsib tarīq par na ho khwāh ma'mūlī qarīne is bāt ke na hoḥ kī uskī anjām ba-khair hogā.

4.—(Law) Qabīl isse kī uskī asliyat sābit yā mutahaqqaq ho-jāe kisi waq'at yā bāt kī saḥīh tasawwūr kar l. (mān l.); kisi gair-mutahaqq-

qaq wāqī'e kā wujūd dūsre ma'rūf yā sābit-shuda wāqī'e se unke ta'alluq-i-bāhamī ke tajriba-i-sābiqa kī bunyād par akhṣ kar l.; kisi shai kī asliyat yā uskā waqī'i h. be-gair uske subūt-i-sarihī yā yaqīnī ke mahz subūt-i-wāqī'atī yā qarāin kī bunyād par tasawwur kar l.; qiyās-i-qānūnī. [jiskō pahle se khayāl karke mān leñ.]

Presumptive, a. Qiyāsi; khayālī; jiskī bunyād subūt-i-qarāin par ho;

Presumptive evidence—Subūt-i-qiyāsi yā wāqī'atī; subūt-i-gair-sarihī; woh subūt jo aise hālāt se hāsīl ho jo bataur-i-lāzīmī yā ma'mūlī kisi wāqī'a se ta'alluq rakkheñ; jo sarihī (badīlī yā baiyīn) na ho.—*Presumptive heir*—See *Heir presumptive* under *Heir*. [qarīn-i-'aql hoñ.]

Presumptively, ad. Qiyās se yā qiyās ke rū se; aisi bāton ko mān-kar jo

Presumptuous, a. l.—Andāz se ziyāda diler aur apne ūpar bharosā r. w.; kāmyābī kī wajh-i-ma'qūl na hone kī hālāt meñ bhī kisi kām meñ jurat k. w.; nihāyat hī khafif bunyād par jokhim uṭhāne w.—gustākḥ; shokḥ; nā-munāsib taur par āzādāna bartāw k. w.; be-hayā; be adab; dhiṭh—jaise shakhs. [se paidā ho.]

2.—Khayālī; qiyāsi; jo apne ūpar had se ziyāda bharosā rakhne

3.—Jo 'amdan kiyā jāe; jo be-bākāna kiyā jāe; jiske karne meñ kisi ma'rūf amr-i-lāzīmī kī khilāf-warzī kī-jāe.

Presuppose, v. t. Pahle se mān l.; pahle se ṭhahṛā l.; farz kar l.; qiyās kar l.; kisi shai par muqaddam dalālat k.

Pretend, v. t. l.—Jhūṭh-mūṭh dikhlanā; jhūṭh numāish k.; zāhir meñ dikhlanā; dhokḥā dene kī niyat se kisi shai kā izhār k.; bahānā (hīla) k.; iddī'a-i-fāsīd k. [da'wā k.; da'wī-dār h.]

2.—Kisi shai kā da'wā k.; kisi shai kī nisbat apnā haq zāhir k.;

Pretend, v. i. Kisi bāt kā da'wā k. 'ām isse kī da'wā sachchā ho yā jhūṭhā; istihqāq zāhir k.; da'wā pesh k.; kisi bāt kī koshish k.; kisi haisiyat ke rakhne yā kisi bāt ke anjām kar-sakne kā ba-zāhir da'wā k.

Usually with *to*. [kisi bāt kā da'wā yā jhūṭhā da'wā k. w.]

Pretender, n. Kisi gair-asli shai kī numāish k. w.; jhūṭhī numāish k. w.;

Pretendingly, n. Gustākḥāna; be-adabāna; shokḥī se; dhiṭhāyī se.

Pretense, n. l.—Us bāt kā pesh k. yā karuñ jisse dhokḥā ho; jhūṭhī

Pretence, n. numāish; hīla; bahāna; banāwat; bhagal.

Under pretense of patriotism—Hubb-i-watan ke hīle se (uskī oṭ meñ); apne mulk kī muhabbat kā zāhir meñ izhār karke.

Sometimes preceded by *on*; as, *on pretense of Cæsar's death*.

2.—Da'wā chāhe sach ho yā jhūṭh.

Pretension, n. l.—Da'wā chāhe sachchā ho yā jhūṭhā; kisi shai kī nisbat istihqāq yā uske rakhne kā da'wā zāhir meñ is garaz se k. kī dūsre log aisi bāt par i'tibār karen jō aslī na ho yā agar aslī ho bhī to uskā hāl kisi ko ma'lūm na ho yā usko logon ne qabūl na kiyā ho; iddī'a; istihqāq jiskā izhār yā da'wā kiyā jāe.

Pretext, n. Hīla; bahāna; 'uzr; banāwat; ūparī dikhāw; zāhirī wajh yā maushā jo aslī wajh yā maushā par khāḥ dālne (uske chhipā rakhne) kī garaz se qāim kiyā yā mān liyā jāe.

Pretty, a. l.—Nazākat yā husn kī wajh se khush-numā; kisīqadar khūbsūrat; sāf-o-suthṛā yā nafīs par ā'lā darje kā nālīn; khāsa; pākīza; dekhnawk; achchhā yā 'umda par bahut achchhā yā 'umda nālīn.

2.—Jismen banāwat ke sāth safāyī ho; albelā; chhailchikanīyā.

☞ Used in an ill sense.

[jaise shakhs.

3.—Zalīl; qābil-i-talqir; makr-ūmez—jaise koyī fī'l-i-bad; makkār

☞ Used ironically.

Pretty, *ad.* Kisiqadar; kam-o-besh; kuchh kuchh; thorā-bahut; bahut nahīn.

[jānā; kisi par fauqiyat le-jāna.

Prevail, *v. i.* 1.—Gālib ānā; galaba pānā; bartarī hāsīl k.; kisi se baḥḥ

☞ Sometimes with *over* or *against*.

2.—Jārī rahnā; nafāz r.; tāśīr r.; gālib rahnā; asar r.; rājī rahnā

yā rawāj r.; khūb phailā rahnā.

The fever prevailed in a great part of the city—Bukhār shahr meṁ dūr tak

khūb phailā thā.—This custom prevails there—Yah dastūr wahān phailā

(jārī yā rājī hai).—These arguments ought to prevail with him.—In dālī-

loh kī asar uspar (uske dil par) honā chāhiye.

3.—Targīb d.; rāgīb k.; māil k.; rūzī k.; manā l.

☞ With *on*, *upon*, or *with*.

4.—Kāmyāb h.; jīt jānā; kār-gar h. [quwwat ho; bā-tāśīr.

Prevailing, *p. a.* 1.—Gālib; jiskā asar ziyāda-tar ho; jismen ziyāda-tar

2.—Bahut phailā huā; jiskā galaba bahut ho; nihāyat 'ām; bahut

hī rājī.

[paidā karne meṁ nihāyat qawī tāśīr; kām-yābī.

Prevalence, *n.* 1.—Galaba; istilā; barī quwwat yā tāśīr; kisi natīje ke

2.—Barā rawāj; bahut phailā; galaba; shiddat se jārī rahnā;

niḥāyat 'ām taur par h. yā phailā rahnā.

[fathmand.

Prevalent, *a.* 1.—Gālib; zabar-dast; bartar; dūsre par fauqiyat r. w.;

2.—Rājī; murawwaj; jo bahut rawāj pāye ho (phailā ho); gālib;

jise log bahut mānte hon—jaise rāe.

[tak phailā ho.

3.—Bahut phailā huā; nihāyat 'ām; jo bahut logon ko ho yā dūr

A prevalent disease—Bīmārī jo kserat se logon ko ho; maraz jisneṁ bahut se

log muḥtalā hon (jo 'ālām-gīr ho).

☞ What customarily prevails is *prevalent*; as, a *prevalent* fashion.

What actually prevails is *prevailing*. *Prevalent* may be used either before

or after its noun; as, the *prevalent* winds are west, or the west winds are

prevalent; while *prevailing* can be used only before its noun; as, the

prevailing wind is west." *Webster*.

Prevaricate, *v. i.* 1.—Ulat-pher k.; pahlū badalnā; sidhī bāt chhor-kar

pechida tarīq ikhtiyār k.; rāstī se munharif h.; be imāni kī bātēn k.;

sachchī bāt ke kahne se gurez k.; āre-bale kalmā; jo kuchh pūchhā

jāe uskī nisbat gol-gol bātēn is garaz se kahūā kī bāt ṭal jāe aur

kuchh hāl na khule.

Prevarication, *n.* Tāki sachchī bāt na kahī jāe (aṣl-haqīqat kā inkishāf-na

ho) pher-phār ke bātōn kā kahūā; ṭal-maṭol; hān-lūn; āre hale; sachchī

aur rāst-mu'āmalagī ke tarīq se bargashtagī; lagzish; khilāf-bazāni.

Prevent, *v. t.* Roknā; kisi shai ke darimyan meṁ paṛ ke use rok d.; bāz

r.; māni' h.; mukhīl h.; muzāhimī h.; insidād k.; haud k.; man' k.;

ānā; kisi shai kā ānā pahunchnā yā honā rok-d.

Preventer, *n.* Rokne w.; bāz r. w.; māni'; jisse kisi amr kā insidād ho

(woh ruk jāe; usmeṁ rukāwat paṛ jāe).

Prevention, *n.* Insidād; mumāna'at; imtinā'; rukāwat; rok; atkāw;

muzāhamat; kisi shai ke āne yā pahunchne meṁ rokṭok.

[māni'.

Preventive, *a.* Rokne par māil; jisse kisi shai kā ānā ruk jāe; rokne w.;

A medicine preventive of disease—Dawā jisse bimārī ruk jāe (uskā ānā yā honā band ho-jāe). [hārīj ho; bāz r. w.]

Preventive, n. 1.—Rokne w.; jo kisī shai ke āne yā pahunchne meñ hone pāye) pahle se isti'māl kī jāe. [sābiq kā; peshtar kū; māqabl.]

Previous, a. Muqaddam; jo kisī dūsrī shai ke pahle ho yā wāqī' ho; aglā; A previous intimation—Ittilā'-i-māqabl; kisī bat kī ittilā' jo uske hone ke pahli

Previously, ad. Pahle se; peshtar se; qabl se; āge se. [di yā kijāe.]

Prey, n. 1.—Māl-o-asbāb jo laṛāyī meñ dushman se chhiu liyā jāe; gauī-mat; lūt kā māl. [jāe.]

2.—Shikār; said; jo kuchh khā jāne kī garaz se jabriya pakar liyā

3.—Lūt-pāt; takht-o-tārāj; gūrat-garī. [dūsrē jānuwarōn kā gosht khāye.]

Animal or beast of prey—Shikārī jānuwar; gosht-khor jānuwar; woh jānuwar jo

Applied to the larger animals as lions, tigers, hawks, vultures, &c., rather than to insects." Webster.

Prey, v. i. 1.—Lūt kā māl l.; lūt-pāt kā māl ikaṭṭhā k.; lūtūā; zor-o-zulm se khānā; pakar ke nigal jānā; shikār k. [jātā hai.]

The wolf preys on sheep—Bheriyā bherī kā shikār kartā hai (use pakar ke khā

2.—Rafta-rafta (āhista āhista yā dhīre dhīre) khā jānā; ba-tadrīj zūl yā barbad kar d.; galā d.; ghulā d.; ghaṭa d.; tahlil kar d.; latā d.

Grief preys on the body and spirits—Ranj jisim aur ruh ko tahlil kar detā hai Love preys upon one's life—'Ishq ghulā ke mār daltā hai.

Price, n. 1.—Qimat; mol; dām; saman; jisqadar māliyat bechne wālā apnī chiz kī qarār de; woh ta'dād jispar koyī shai bechī yā kharid kī-jāe; badal jo naqd yā jins ke zarf'e se diyā jāe; jo bhāw kharid-furokht meñ diyā yā māngū jāe; jo kuchh bāzār kī nirkh ke mutābiq.

2.—Qadr; bahā; 'unidagī; mol. [kisī qism ko jins ke liye diyā jāe.]

3.—Badlā; mu'awāza; samra; ajr; phal.

Price-current or price-list—Nirkh-nāma.

Price, v. t. Qinat lagānā; dām lagānā.

Fride, n. 1.—Gurūr; takabbur; ghamand; bad se ziyāda apnī buzurgī (barāyī) kā khayāl r. aur aksar dūstron ko nā-chiz samajhnā; ahankār.

2.—Apnī liyāqat kā khayāl aur un bātoñ se nafrat jo zalil yā nā-sazāwār hon; 'umda qism kī zātī tauqīr; ausūf-i-zātī kī buzurgī kā [khayāl]; tafakkhūr.

3.—Gurūr ke sāth bartāw; shokhī; shekhī; akār; aiñth; gham ud; nakhwat. [kare (nāzān ho); tauqīr-i-zātī kī bunyād.]

4.—Woh shai jispar koyī gurūr kare; woh shai jispar koyī nāz

5.—Ārāish; zebāish; sajawat; ārāstagī. [fur; dhūm-dhūm.]

6.—Numāish; namūd; shān-o-shaukat; bharak; āu-bān; karr-o-

7.—Balundī; urūj; unchāyī.

Fride, v. t. Gurūr k.; ghamand k.; nāz k.; apnī barāyī par fakhr k.; apne muñh miyān miṭṭhū bannā; taallī kī lenā; dūng mārūnā.

Used reflexively; as, they pride themselves in their wealth, dress, or equipage.

PRIMA-FACIE, (fā'shi-ē) (Lat.) Bādiu n-nazar meñ; dekhne hī meñ; ba-zāhir; badilī; sarīhī; nazar dūlte hī; dekhne hī.

Primarily, ad. Pahle; ibtidāan; awal; awalān; asl meñ; aslī yā ibtidāyī ma'nī (mafhum yā manshā) ke lihāz se.

Primary, a. 1.—Pahlā; ibtidāyī; asli; jiskā waqn' yā zuhūr waqt ke i'tibār se pahle ho; muqaddam. [haiya (sāz o-sāmān) ho jo usse barh kar ho.

2.—Silsile ke i'tibār se pahlā; ibtidāyī; jisse kisī aisi shai kā ta-

3.—Qadr-o-manzilat yā waq'at meñ sab se barhkar; khās; muqaddam; awwal; sab par hālā; sab se barh-kar; sab se barā.

Prime, a. 1.—Aslī; pahlā; ibtidāyī; waqt ke lihāz se muqaddam.

☞ "In this sense, the word is nearly superseded by *primitive*, except in the phrase *prime cost*." Webster. [ā'lā; ā'zam; kalān; sab se barā.

2.—Rutbe darje qadr-o-manzilat yā waq'at meñ sab par muqaddam;

3.—Ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; awwal darje kā.

4.—Uthtā huā; ubkharā huā; āgāz meñ.

Prime, n. 1.—Pahlā hissa; shurū' kā hissa; shurū' āgāz ibtidā yā awāl jaise dīn sāl wagaira kā; tarkā; bhor; subh; bahār.

2.—Zindagi kī bahār; shabāb; 'unfowān-i-shabāb; nḥtī yā charḥtī jawānī; jobau; pūrī tau-darustī quwwat yā khūb sūrtī. [barh-kar ho.

3.—Jo silat meñ sab se 'umda ho; 'umda-tarīn hissa; jo hissa sab se

Primeval, a. Zamāna-i-salaf kā; agle dinūn kā; asli; ibtidāyī; pahlā.

Primitive, a. 1.—Ibtidāyī; asli; shurū' kā; agle zamāne kā; pahlā; uglā.

2.—Aslī; ibtidāyī; gair-mushtaq; jo dūse se niklā na ho.

Primogeniture, n. 1.—Wāhidain-i-wāhid se pahle-pahal paidā h.; larḥoñ meñ silsila-i-paidāish ke rū se buzurgī; khahaf-i-akbar h.; jethā h. (jethāyī). [se barī beṭī ko hāsīl ho.

2.—(Law) Wāris hone kā woh khās haq jo sab se bare beṭe yā sab By, or by right of, *primogeniture*—Us istihqāq ke rū se jo bare beṭe yā barī beṭī hone kī wajh se hāsīl ho. [i-mushtawā rakhte hoñ unmeñ afsar.

PRIMUS INTER PARES [Lat.] Barābaroñ meñ barā; jo log darja-

Prince, n. 1.—Woh shakhs jiskā rutba sab se balaud ho; woh shakhs jo mansab aur iqtidār meñ sab se barh-kar ho; bādshāh; shāh; sultān;

☞ Sometimes, but rarely, applied to a female sovereign. [malik; rājā.

2.—Bādshāh kā larḥā; shāh-zāda; malik-zāda; kuḥwar; rājā-kumār; khāndān-i-shāhī se (usse paidā). [Wales." Webster.

☞ "In England, the eldest son of the king is created *Prince of*

3.—Kisī khās riyāsat yā mulk kā rayīs wālī yā sardār jo bādshāh i-waqt kā mā-tahṭ ho. [zī-iqtidār.

Princely, a. 1.—Shāhī; bādshāhī; nihāyat hī bare rutbe kā; barā hī

2.—Jo bādshāh sā ho yā uske liye muzaiyib ho; shāhāna; 'azīmu-sh-shān; 'ālī-shān; bahut barā; kasīr; jismeñ kisī shai kī qillat (kamī yā kotāhī) na ho.

Principal, a. Khās; rutbe zāti sifat yā 'izzat meñ sab se barā; waq'at meñ sab se barh-kar; sadr; nihāyat aham; sab se barā; ā'lā; asl; muqaddam; mūl. [dhān; mudḥ.

Principal, n. 1.—Sardār; afsar; sar-guroh; sarkhail; mukhiyā; pra-

2.—Madrase kā afsar-i-ā'lā

3.—(Law) Asl mujrim; shakhs jisse koyī jurm khās-kar sādīr ho; woh mu'īn jo jurm ke irtikāb ke waqt maujūd ho.

☞ Distinguished from an *accessory*.

4.—Asl madyūn; woh shakhs-i-khās jiske zimme koyī dāin ho.

☞ Distinguished from a *surety*.

5.—Asl mālīk; jo shakhs apnī jānīb se mukhtār wagaira muqarrar

☞ Distinguished from an *agent*.

6.—Zar-i-asl; rupaye jo bataur dain ke wājibu-l-adā hoñ yā sar-māye ke taur par kisī kām meñ lagāye jāēñ; jam'; asl; mūl (corruptly *mūr*).

☞ So called in distinction from *interest* or *profit*.

Principality, n. 1.—Farmān-rawāyī; hukm-rānī; bādshāhat.

2.—Qalam-rau; woh mulk jispar bādshāh hukm-rāñ ho; riyāsat; saltanat; sūba; rāj; mulk; woh mulk jiske nām se uskā bādshāh (rājā yā rayīs) mausūm ho. [sāk se barh-kar; sab se ziyāda.

Principally, ad. Khās-kar; khusūsan; sab ke ūpar; sab par muqaddam;

Principle, n. 1.—Kisī shai kā sabab mabdā yā uskī bunyād; jis shai se koyī chiz nikle; asl; jar; binā; mādā; 'unsar; juzw-i-tarkībī; jis shai se dūsri shai tarkīb pāye (bane).

2.—Bunyād; binā; woh shai jisse kisī qarṇ fi'l khwāh silsila-i-af'āl yā bahs kī tāyīd ho; madār; asl (*pl.* usūl).

On what *principle* can this be affirmed or denied? Kis bunyād par yah bāt kabī jā-saktī yā usse inkār ho-saktā hai? He reasons on sound *principles*—

Uskī bahs kā madār sahīh usūl par hai.

3.—Qā'ida-i-kullīya; masala; usūl; gur; aisā masala yā qā'ida jisse dūsre masāil yā qawā'id mustakhrāj huye hoñ yā jupar we mubnī hoñ; tattwa.

4.—Woh bāt jispar i'tiqād lāyā jāe 'ām isse ki woh nafs-u-l-amr ho yā na ho par uske mutābiq kār-rawāyī kī-jāe yā uspar koyī silsila qāim kiya jāe; zābita; qā'ida; rīti; mat; dharm.

Principle, v. t. 1.—Koyī rāe masala yā 'aqida kisī ke dil par mazbūtī se qāim karānā; kisī qism kā 'aqida (achchhā ho yā burā) zih-nashīn

☞ Used chiefly in the participle. [karānā.

2.—Dil par naqsh k.; dil par jamā d.; khātir yā zih-nashīn k.

Print, v. t. 1.—Chhāpnā; tab' k.; chhāpe kī kal se chhāp-kar barhānā.

2.—Dabā-kar nishān k.; chhāpnā; chhāpā lagānā; kisī shai par nishān yā naqsh kar d. [wagaira chhāpnā.

Print, v. t. 1.—Chhāpe kā kām k.; chhāpnā; chhāpī kā peshā k.; kapre

2.—Kitāb shāi' k. (chhāp-kar use phailānā).

Print, n. 1.—Naqsh; nishān; chhāpa.

2.—Har qism ke chhāpe ke hurūf kī chhāpī huyī chiz; chhāpa.

3.—(a) Kisī shai kī chhāpī huyī shabih; taswīr; naqsha. (b) Khā-baron kā parcha; akhbār. (c) Chhāpā huā kaprā; chhāp; dares.

4.—Thappā; muhr; chhāpa; naqsh karne kā āla; woh shai jiskī sūrat kisī dūsri shai par ban jāe.

In print—Chhāpā huā; chhāp-kar matbe' se niklā huā; jiskā i'lān chhāpne ke ba'd huā ho; jo tab' pūkar shāi' huā ho.—*Out of print*—Koyī chhāpī kitāb

wagaira jo farokht ke liye bāqī na ho ya'nī us shakhs ke pūs uskī jildēñ bikrī ke liye maujūd na hoñ jo unko 'umūman shāi' kartā ho.

Printer, n. Chhāpne w.; tab' k. w.

Printless, a. Jiskā nishān na par jāe; jisse naqsh na ban jāe.

Prior, a. Pahlā; aglā; sābiq k.; muqaddam; dūsre ke i'tibār se (uske muqābale meñ) pahle kā. [qāim huā ho.

A prior debt—Dain-i-muqaddam ya'nī woh qarz jo kisī dūsre qarz ke pahle

Priority, n. Kisī ke pahle kī h.; taqaddum.

Priority of debts—Dūsron ke muqābale meñ apno dain ke pāne kī haqq-i-muraj-jah; wusūl-i-dain meñ taqaddum kī haq.

Prison, *n.* Mahbas; ziudān; qaid-khāna; jel-khāna (jail). [asir; baṇdhua.
Prisoner, *n.* 1.—Qaidi; jo shakhs mahbas meṁ rakkhā jāe; mabbūs;

2.—Jo shakhs giriftār yā zer-i-hirāsāt ho 'ām isse ki mahbas meṁ rakkhā jāe yā nahīn; mudda'ā'alaih-i-zer-i-hirāsāt.

Privacy, *n.* 1.—Aisi jagah rahnā jahān kisi se mulāqāt yā dīd-shanīd na ho; khalwat-guzīnī; gosha-nashīnī; tanhāyī meṁ rahnā.

2.—Woh jagah jahān kisi se mulāqāt yā dekhā-dekhi na ho; khalwat; gosha; tanhāyī; parda.

3.—Jo kuchh kiyā yā kahā jāe uskā ikhfā; poshidagī; parda.

Private, *a.* 1.—Kisi kā khās; kisi kī zāt-i-khās kā yā usse muta'alliq; kisi kī zāt se maksūs; nij kā; zātī; khānagī; 'ām nahīn; a'wām se muta'alliq nahīn; jisko dūsroṁ se ta'alliq na ho; 'alāhida; judāgāna.

A man's *private* opinion, business, or concerns—Kisi kī nij kī rūe uskā kār-o-bār yā uske ta'alluqāt.—A man's *private* expenses—Kisi kī zāt-i-khās ke (uske nij ke yā zātī) masārif.—*Private* property—Nij kī māl; māl jismeṁ dūsarā sharik na ho.—*Private* interests—Zātī naf'; naf' jismeṁ dūsarā sharik na ho.—*Private* affairs—Umūrāt-i-khānagī; nij kī kār-o-bār.

2.—Logoṁ se alag-thalag; jahān kisi se mulāqāt yā dīd-shanīd na ho; goshe kī; tanhāyī kī; khalwat kī.

A *private* room—Taḥhliyo kī kamra; kamra jahān kisi se mulāqāt yā dīd-shanīd na ho.—*Private* prayer—Du'ā yā namāz jo tanhāyī meṁ paṛhī jāe.

3.—Jise koyī sarkārī 'uhda yā mansab na ho; jo koyī sarkārī kām pāye na ho. [lāzim-i-sarkār.

A *private* person—Woh shakhs jo koyī sarkārī 'uhda na rakhtā ho; gair-mu-

4.—Jisse 'awām wāqif na ho; jo poshida yā makhhī ho; jo dar-parda ho.

A *private* negotiation—Mu'āmala jo dar-parda ho (jisse log 'umūman wāqif na ho).—*In private*—(Law) Khufyan yā khufyatan; chhipā ke; dar-parda;

khulā-khulī nahīn; bār-i-'ām nahīn; bar-malā nahīn.—*Private* act or statute—Woh qānūn jo khās khās ashkhās yā khās qism ke logoṁ yā khās shai se ta'alluq rakke. “Opposed to a *general law*, which operates on the whole community” Webster. *Privatenuisance* or *wrong*—Woh taklif yā nuqsān kī bāt jo khās-kar ashkhās-i-wāhid se ta'alluq rakke.—*Private* way—Dūsre

kī zamīn par ba-taur nij ke āne jāne kā haq.

Privately, *ad.* 1.—Poshida taur par; khul-ke yā bār-i-'ām nahīn; ba-tarz-i-fāsh nahīn; chupke-se; chhipā ke yā chhip ke.

2.—Aise taur so kī jis shai kā mazkūr ho uskā asar kisi shakhs yā ashkhās par pahūnche. [rūm rahnā yā uskā na h.; 'usrat; tangī; taklif.

Privation, *n.* 1.—Mahrūmī; āram ke liye jo shai zarūrī ho usse mah-

2.—Jo shai kisi ke pās ho uskā uske qabze se nikāl.; kisi shai kā

3.—Na honā; 'adam-maujudagī. [haṭā d. yā uskā talaf kar-dālnā.

Privilege, *n.* Woh qism-i-khās kā haq jo qānūn yā rawāj ke rū se kisi shakhs yā jamā'at wagaira ko hāsil ho; us bār se barāat jo dūsroṁ par paṛtā ho; kisi qism-i-khās kā faida yā naf'; woh haq yā zimmadārī wagaira se barāat jo dūsroṁ ko yā sab ko hāsil na ho; kisi nafe' kā tasarruf-i-khās yā kisi burāyī yā bār se barāat; naf'; faida.

Privilege, *v. t.* 1.—Kisi ko koyī istihqāq-i-khās 'atā k. (denā) yā kisi shai se barī k.; bari k.; koyī khās qism kā haq d.

2.—Barī k.; najāt d.; chhorānā.

Privileged, p. a. Kisi qism-i-khās kā haq r. w.; kisi mu'akhaze farz khid-māt yā mahsūl waghira se barī; mustahaq; mujāz.

Privileged communication (Low)—Woh bāt-chit yā khat ki'ābat jo kisi ahl-i-mu'ānala aur uske musbir-i-qānūnī ke darmiyān ho aur jiskā if-hā be-gair razā-mandī ahl-i-mu'ānala ke na ho-sake; woh guft-gu yā nāma-payūn jo wakīl aur muwakkil ke mī-bāin ho aur bataur rāz ke mutasawwar ho
Privileged debts—Woh duyūn jo tarka-i-mutawaffa yā jāedād-i-madyūn-i-muflis se qariz ke adā karne kī hālat meñ aur duyūn se muqaddam adā kiye jāen; duyūn-i-muqaddam.

Privy, n. 1.—Kisi bāt kā 'ilm jo poshida taur par ho; woh wāqifiyat jo kisi ko dūsre kī nij kī bāt kī ho; wāqifiyat jisse razā-mandī yā
2.—Bhed kī bāt; rāz; bhed. [ittifāq zāhir ho; rāz-dārī.

3.—(Law) Kisi mu'ānala-i-khās kī nisbat logoñ meñ ittifāq; haq-qiyat ke huqūq-i-wāhid kī nisbat āpas meñ nisbat.

4.—Badan ke woh hisse jinkā chhipā rahūā muqtazā-i-hijāb ho; andām-i-nihānī; jism ke woh maqāmat jinkī be-satrī munāsib na ho.

Privy, a. 1.—Khās; nij kā; apnā; kisi kā khās; jo nij ke kāmōñ ke liye
The privy purse—Job-i-khās. [makhsūs ho; 'ām nahīñ.

2.—Mulchī; poshida; chorī kā; fash yā 'ām nahīñ; chhipā.

A privy attempt to kill—Kisi kī halākat kī dar-parda koshish.

3.—Fakhliye kā; taulhāyī kā; nij kā; jahāñ 'ām taur par logoñ kā guzar na ho. [dūsre kā sharik; mahram; dar-parda wāqif.

4.—Poshida taur par jāne w.; kisi parde kī bāt ke jāne meñ

Privy chamber—Mahal-i-shāhi meñ fakhliye kā kamra; diwān-i-khās.—**Privy council**—Woh mu'azzas wa mumtāz log jo umūrāt-i-saltanat meñ shūra done ke liye bādshāh kī jānib se muntakhab kiye jāen; mushirān-i-saltanat.

Privy, n. 1.—(Law) Sharik; jo shakhs kisi chiz se ta'alluq rakkhe; jo dūsre kī qāim kī huyī haqqiyat meñ haq rakkhe; woh shakhs jo aise mu'āhade yā intiqāl meñ haq rakkhe jismeñ woh khud sharik na ho.
2.—Pāc-khāna; jāe-zarūr; baitu-l-khalā.

Prize, n. 1.—Jo kuchhī laṭāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe; kisi qism kā māl yā asbāb jo lūṭ-pāt se milē; lūṭ; gauīmat; yagmū; jahāz jo laṭāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe.

2.—Jo dūsre se milē; jo chiz milē aur 'umda samjhaī jāe; ni'mat.

3.—Kisi bāt ke muqābale meñ jo kuchhī hāsil ho yā diyū jāe; in'ām jo kisi qism ke kām meñ milē; koyi 'umda chiz jo mil jāe.

4.—Chitṭhī paṛne (qur'a-andāzi) kī hālat meñ jo kuchhī kisi ko hāth lag jāe. [qīmat kī sharh (mol kī bhīw) thahrāmā.

Prize, v. t. 1.—Qīmat lagānā; dām lagānā; qīmat-i-takhlīmīnī qaim k.;

2.—Barī qadr k.; girāñ-bahā samajhūā; 'azīz jānūā; gauīmat

PRO, [Lat].—

[samajhūā; bā-waq'at tasawwur k.

Pro et con, or pro and con—Kisi ke haq meñ aur uske khilāf; kisi amr ke su-būt aur uskī tardid ke liye.—**Pros and cons**—Woh tāṭeñ jo kisi amr ke haq meñ yā usko khilāf kahī yā pesh kī jāen; naf-o-muqsū; fawāid-o-gair-fawāid; subūt-o-tardid; bhalāyī-burāyī.

Probability, n. 1.—Qarīna; ihtimāl; qiyās; sachāyī kī sūrat.

2.—Jo bāt zāhir meñ sach yā nslī ma'lūm de; qarīn-i-qiyās.

In this sense, the word admits of the plural number; as,

The probabilities of the case are in favour of the defendant—Is muqaddame ko qarāin mudda'ā'alāih ke haq meñ muḥd bañ.

Probable, a. 1.—Aglab; gālib; qarīu-i-qiyaṣ; jiske haq meṁ suhūt ziyāda ho aur uski tardīd kam ho; jiski tāyīd meṁ aisā subūt ho jo dīl ko yaqīn karāne par māl ho par jisse kisiqadar shubha bāqī rah jāe; qarīu-i-ihtimāl; muhtamal.

2.—(Law) Jisse kisi bāt kā qarīna paidā ho; jisse kisi amr ki tāyīd yā uske bāwar karne ki wajh paidā ho par uskā subūt na ho.

Probably, ad. Gāliban; qarīu-i-qiyaṣ hai; yahān tak ki bāwar karne ki gunjāish ho; zāhir meṁ sach yā aslī; ho; chāhiye-to.

Probate, n. (Law) (a) Hākim yā 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū kisi' shakhs -i-mutawaffā ke wasiyat-nāma-i-ākhir ke jawāz kā subūt; wasiyat-nāma-i-sābit-shuda ki naql jo 'adālat ki muhr se musaddaq ho-kar, wasī logon (ausiyā) ko ma' sanad-i-tasdiqī subūt-i-wasiyat-nāma ke di-jāwe.

(b) Wasiyat-nāme ke subūt ke lene kā istihqāq yā ihtiyār.

Probate Court, or Court of Probate—'Adālat jo wasiyat-nāmon ke subūt ke lene aur unki tasdiq karne ki mujāz ho.—*Probate duty*—Woh rusūm-i-sarkari jo wasiyat-nāme ke zari'e se jāedād ke muntaqil hone par adā ho.

Probation, n. 1.—Imtihān; āzmāish; jānch; parakh; koyī kārrawāyī jo asl-i-haqīqat ke daryāft ke liye ki-jāe.

2.—'Iddat.

The term, or period, of probation—Zamāna-i-'iddat. *Vide G. L. T.*

Probationary, a. Jisse kisi shai yā shakhs kā imtihān ho; jo imtihānan wuqū' meṁ āye.

A probationary appointment—Taqrarr jo imtihānan wuqū' meṁ āye.

Probationer, n. Jo zer-i-imtihān ho; jiski kārrawāyī imtihānan dekhī jātī ho; nau-āmoz.

Probe, v. t. 1.—Zakhm-wagaira meṁ salāyī dāl-kar usko dekhna-bhālnā.

2.—Khub taṭalnā; taftīsh k.; barī jānch k.; wujūb aur hālāt ki taftīsh wāqī'i taur par k. [wājib ho thik waisāhi k.]

Probity, n. Barī diyānat; sachāyī; rāst-guftārī; rāst-lāzī; jo kuchh

Problem, n. Masala jo hal karne ke liye pesh kiya jāe; suwāl; bāt jo jānch-partāl yā sābit karne ke liye qāim ki-jāe; 'uqda jiskā hal karnā mushkil ho; bāt jiskā wārā-nyārā k. sahl na ho; bahs-i-mashkūk.

Procedure, n. 1.—Kārrawāyī kā tariq; 'amal-darāmad; bartāw; kārrawāyī; tadbīr jo ki-jāe ('amal meṁ lāyī jāe); kāmōn kā silsila; kārrawāyī (kāim chalāne) kā zābita yā tarz. [barhnā.]

Proceed, v. i. 1.—Ek jagah se dūsri jagah ko āge jāuā; āge chalnā; āge

☞ "Applied to persons or things. This word, thus used, implies that the motion, journey, or voyage, had been previously commenced, and to proceed is then to renew or continue the motion or progress." *Webster.*

2.—Kalām-(bāt) kā ek silsila khatm karke dūsra silsila shurū' k.

3.—Nikalnā; paidā h. jaise kisi masdar yā sar-chashme se; nāfiz

4.—Kisi bāt ki pairawī k. [h.; sādīr h.]

5.—Taraqqī k.; āge barhnā.

6.—(Law) Nālīsh k. aur uski pairawī k. (use chalānā); koyī kārrawāyī qānūnī tariq par shurū' karke chalā le-chalānā.

☞ In this sense, often followed by *against*.

7.—Tāsīr paidā k.; muassir h.; muta'allīq h.; lagnā; itlāq r.

Proceeding, n. 1.—Woh fi'l jo kisi manshā yā kām ke anjām ke muta'allīq kiya jāe; kārrawāyī; tadbīr; mu'amala; kām; harakat; 'amal; dūsron ke sāth bartāw yā 'amal-dar-āmad kā silsila.

A legal, or an illegal, *proceeding*—Jāiz yā nā-jāiz kār-rawāyī; kām jo qānūn ko mutābiq yā uske khilāf ho.—A cautious *proceeding*—Kār-rawāyī jo ihtiyāt ko sāth kī-jāe. The *proceedings* of the legislature—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānin kī kār-rawāyīzān.—To adopt *proceedings*—Kār-rawāyī k.; tadbīr 'amal meñ lānā.

2.—(*Law, pl.*) (a) Woh kul kār-rawāyī jo kisi muqaddame ke muta'alliq kī-jāe; rūdād-i-muqaddama; jo kuchh tadbīr kisi mu'āmale meñ kī-jāe. (b) Kisi muqaddame ko kāgazāt (uski misl). (c) Rūbakār. To institute *proceedings*—Nālīsh k.; dā'wā k.; istigāsa pesh k.

Proceeds, n. Āmadanī; nikāsi; paidā-wār; mahāsīl; saman; māl-o-as-bāh wagaira bik-kar jo kuchh uski qīmat naqd ho.

Gross *proceeds*—Kachchī nikāsi; paidāwār-i-khān; āmadanī jismen se kharch miuhā ua huā ho.—Net *proceeds*—Pakki nikāsi; paidā-wār-i-pukhta; kharch wagairā miuhā dekar jo kuchh kisi āmadanī meñ bach jāe.—Sale-*proceeds*—Bai' yā nīlām kā zar-i-saman.—*Proceeds* of laud—Arāzi kī āmadanī yā paidāwār; mahāsīl; zar-i-bā'il.

Process, n. 1.—Tarāqqī; ba-tadrij āge ko barhūnā; mailān.

2.—Silsila-wār kār-rawāyī; kisi bāt kā barābar hotā jānā; daurān; silsila. [afāl yā 'amal-i-musalsal.

3.—'Amal; āzmāish; woh bāteñ jo silsila-wār imtilāman kī-jāon;

4.—Parakat khwālī barhūnā yā ghatne wagairā kā silsila.

5.—Daurān; barābar guzrā yā niklā-jānā; murūr—jaise niyām (waqt yā zamāne) kā.

6.—(*Law*) Kisi muqaddame kī kul kār-rawāyī jo shurū' se ākhīr tak ho. Woh kār-rawāyī jo jawāb-dihī karāne kī garaz se mudda'ā-'alaih ko 'adālat meñ hāzīr karāne kī nisbat kī-jāe. Is lafz kā itlāq 'umūnān 'adālat ko kul hukm-nāmon par hotā hai.

Original *process*—Woh tadbireñ jo mudda'ā 'alaih ko 'adālat meñ hāzīr hone par majbūr karne ko liye kī-jāeñ.—Mesne *process*—Woh ahkām jo muqaddame ke faisal hone ko qabl kisi amr-i-darimiyanī kī nisbat jāri kiye jāeñ; ahkām-i-darimiyanī.—Final *process*—Hukm-nāma-i-ijrā-i-digri.—In *process*—Jāri; hotā huā; daurān-i-kār meñ; shurū' ho-kar khātīmē ko na pahuñchī huā. Is mulhaware kā itlāq kisi aisi bāt kī nisbat hotā hai jo shurū' ho-chuki ho par khātīmē ko na pahuñchī ho (jo ho-rahi ho).

Procession, n. Log jo qatār bāndh-kar pā-piyāda yā sawāriyon par bā-qā'ida yā kisi rasmi-i-khās ke mutābiq chaleñ; julūs; sawāri.

A marriage *procession*—Bārāt; julūs jo shādī meñ nikle.—A funeral *procession*—Log jo kisi kī la'ah yā usko janāze ko sāth jāeñ.

Proclaim, v. t. 1.—Mushtahar k.; ittilā'-i-'ām ke zarī'e se kisi shai kā khūb i'lān k.; kisi bāt ko logoñ ko khūb jānānā; manādi k.; dhin-dhorā pītnā; mashhūr k.; tasht-az-bām k.; kisi bāt ko chāroū taraf phailānā; ishtihār d.; bār-i-'ām kabnā; 'awām par zāhir kar-d.

Proclaimed, pp. Jiskā i'lān hākim kī taraf se huā ho; jiski ittilā' 'awām ko dī-gayī ho; mushtahar-shuda; ishtihārī.

A *proclaimed offender*—Mujrim-i-ishtihārī; aisā mujrim jiskī giriftāri wagairā kī nisbat zarkār se ishtihār huā ho.

Proclaimer, n. Mushtahar k. w.; ishtihār d. yā k. w.; i'lān k. w.; dhin-dhorā pītno w.; manādi k. w.; jo kisi bāt kī ittilā' 'awām ko de (use sab logoñ ko jānā de).

Proclamation, *n.* 1.—Mushtahar k.; khūb mashhūr k.; zābite ki ittīlā; 'am qism ki ittīlā; i'lām yā i'lān; dhindhora; ishtihār; dugdugi yā duggi. [dī-jāe; ishtihār-nāma yā ishtihār; i'lān.]

2.—Woh kāgaz jiske zarī'e se kisī bāt ki zābite ki ittīlā logon ko Proclivity, *n.* Ragbat; mailān; khwāhish; shauq; rujahān.
Procrastinate, *v. t.* Kal par yā ek din se dūstre din par tāl d.; kisī zamāna-i-āyuda par muhawwal k.; multawī k.; āge par tāl yā hatā d.
Procrastinate, *v. i.* Sustī k.; der k.; tāl-mātōl k.; dirang k.; tawaq-quf k. [i-āyinda par muhawwal k.]

Procrastination, *n.* Tāl-mātōl; tāl-tūl; dirang; āj-kal k.; kisī zamāna.
Procreate, *v. t.* Paidā k.; bachchā d.; janmāū; taulid k.

Procreation, *n.* Taulid; tanāsul; paidāish.

Procreator, *n.* Paidā k. w.; janāne w.; wālid; bāp.

Procreative, *a.* Quwwat-i-aulid r. w.; jismēn paidā karne ki tāqat ho.

Procure, *v. t.* 1.—Pānā; hāsīl k.; baham-pahuūchāū jāise māng-kar qarz le-kar koshish mihnat yā kharīd kar-ke. [acquire." Webster.]

2.—"Used of things of temporary possession more generally than
2.—Karānā; tadbīr karke anjām ko pahuūchāū; kisī shai ke wuqū' (uske hone) kā bā'is h.; zuhūr meū lānā.

Prodigal, *a. i.*—Fuzūl-kharch; andāz se ziyāda kharch k. w.; rupaye-paise yā dūsi chizeh bilā zarūrat kharch k. w.; masūrif meū gair-muhtāt; urāū; lufāū; kharrāch; musrif; juz-ras yā kifāit-shī'ār nahīn; barbād k. w.

3.—"A man may be *prodigal* of his strength, of his health, of his life or blood, as well as of his money." Webster. [wāfir; fuzul.]

2.—Jo andāz se ziyāda yā bilā-zarūrat kharch kiya jāe; kasir; Prodigal expenses—Masūrif-i-fuzūl; jo kuchh bilā-zarūrat kharch kiya jāe.

Prodigal, *n.* Woh shakhs jo fuzūl yā bilā-zarūrat rupaye-paise kharch kare; musrif; kharrāch; urāū; fuzūl-kharch shakhs.

Prodigality, *n.* Fuzūl-kharchī; isrāf; rupaye-paise kā behūda kharch k. (uskā urāū yā barbād k.); be-andāz faiyāzi.

3.—Opposed to *frugality*, *economy*, and *parsimony*.

Prodigious, *a. i.*—Bahut barā; 'azimu-sh-shān; qad-o-qāmat miqdār yā 'arz-o-tūl wagaira meū bahut hī barā. [ma'lūm ho.]

2.—'Ajīb; jisse hairat ho; 'ajūbā; anokhā; jo ma'mūl ke khilāf

Prodigiously, *ad. i.*—Nihāyat hī barā; bahut hī barā; itnā barā ki 2.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-hadde (*Colloquial*). [usse hairat ho.]

Prodigy, *n. i.*—Koyī shai jo ma'mūlī qudratī silsile ke isqadar khilāf ho ki usse hairat paidā ho. [barā 'ilm-o-fāzī r. w.]

A *prodigy* of learning—Ma'mūlī 'ālimon se barh-kar 'ālim-o-fāzī; bahut hī 2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt jisse nek yā bad fāl nikālā-jāe; nuhūsat; utpāt.

3.—'Ajību-l-khilqit; jānwar wagaira jo ma'mūl ke khilāf ho.

Produce, *v. t.* 1.—Pesh k.; hāzīr lānā; āge lānā; dikhlānā; rū-ba-rū k. To produce a witness or evidence in court—Gawūh yā subūt 'ādālat meū pesh

2.—Paidā k.; upjānā; deūā; janmā. [k. (hāzīr lānā).]

Trees produce fruit—Darakhṭon se phal paidā hote haiū.—The earth produces grass—Zamin meū ghās upajti hai.—The seas produce fish—Samundaron meū machhliyan paidā hoti haiū.

3.—Paidā k.; kisi shai ke hone yā wāqī' hone kā bā'is h.; kisi shai kī binā h.; barpā k.; uṭhānā

Small causes produce great effects—Chhote chhote sababon se bare bare natije paidā hote haiñ.—Vice produces misery—Badī se musibat paidā hotī hai (uske bā'is se musibat kā zubūr hotā hai). [gari k.]

4.—Banānā; khās khās kāmon ke liye taiyār k.; sākhṭ k.; sūrat—A manufacturer produces excellent wares—Dast-kār 'umda 'umda chizeñ banā.

5.—Denā; paidā k.; kisi shai ke hāsil hone kā bā'is h. [tā hai.]

Money produces interest—Rupaye se sūd hotā hai (miltā hai). [qām r.]

6.—Barhānā; darāz k. yā darāzī d.; tūl k.; ziyāda dinon tak Produce, n. Jo kuchh paidā ho uppe yā nikle; paidāwār; mahāsil; nikā-sī; khetī-bārī (zirā'at) kī paidāwār; jo kuchh zirā'at se hāsil ho.

Produce of tanks, lakes, &c.—Jalkar.—Forest produce—Bankar.—Product of trees—Phalkar. [qābil.]

Producible, a. Paidā hone pesh kiye jāne upjāye yā barhāye jāne ke Product, n. Paidāwār; mahāsil; natija; phal; samra.

Production, n. 1.—Paidā k. upjānā yā pesh k.; taulid; paidāish; peshī.

2.—Jo kuchh paidā kiya yā banāya jāe; mahāsil; mihuat kā natija yā phal.

The productions of the earth—Zamīn kī paidāwār ya'nī kul nabātāt aur phal wagaira.—The productions of art—San'at ke natije masalan har qism kī dast-kāriyāñ taswīreñ khod kar banāye huye kām wagaira.—The productions of intellect or genius—Natija-i-fahm yā jandāt-i-tab' masalan nazm-o-nasr kī tasnīfāt. [tije paidā hoñ.]

Productive, a. 1.—Jismen paidā karne kī quwwat yā sifat ho; jisse na-Productive labour—Woh ri'yāz (mihnat) jisse paidāwār kā shumār yā uskī miqdār barh jāe; woh mihnat jisse kisi qism kā naf' ho. [bā'is h. w.]

2.—Paidā k. w.; wujūd men lāne w.; kisi shai ke paidā hone kā

3.—Upjāū; zar-khez; jismen fasl khūb paidā ho. [pesh k.]

Profert, n. (Law) Kisi nawishte yā kāgaz kā bār-i-'ām 'adālat men Profess, v. t. 1.—Kisi bāt kā iqrār barmalā k.; iqrār k.; qabūl k.; sab ke rū-ba-rū muqir ho.; bilā-taammul kisi bāt kā iqbal yā iqrār k. [k.]

2.—Da'wā k.; iddī'ā k.; sūrat pakarṇā yā ikhtiyār k.; dikhānā; zāhir

3.—Kisi shai ke jāne kā da'wā k.; kisi shai men apnī qābīliyat zāhir k.; apnī nisbat yah kahṇā kī main aīsā yā waisā hūñ; kisi fan yā 'ilm men apnī mahārat zāhir k.

Professed, n. a. Jo bar-malā zāhir qabūl yā taslīm kiya gayā ho.

A professed foe—Aīsā shakhs jisse khulā-khulī 'adāwat ho.—A professed Christian—Aīsā shakhs jiskā 'Isāyī honā musallam ho.

Professedly, ad. Apne munh se; apne iqrār se; bar-malā kah-ke; sāf-sāf; fāsh-taur par; khulā-khulā.

Profession, n. 1.—Kisi bāt kā izhār jo bar-malā kiya jāe; kisi bāt kā iqrār yā iqbal jo 'awām ke rū-ba-rū kiya jāe; apne khayālāt yā i'tiqād kā 'ām logon ke rū-ba-rū qabūl k.

Professions of friendship—Dostī kā izhār jo kisi se bar-malā kiya jāe.—A profession of faith or religion—Apne 'aqīde yā dīn kā izhār yā iqbal 'awām ke

2.—Da'wā; iddī'ā. [rū-ba-rū k.]

3.—Woh kām jo koyī samajhtā aur husūl-i-ma'āsh ke liye kartā ho; kām; peshā; rozgār; uddīm (uddyam ya uddam); byohār (vyavahār); beopār (vyāpār).

The three professions, or learned professions—Is 'ibārat kā itlāq 'ilm-i-Ilāhī (theology) qānūn (law) aur tib (medicine) par hotā hai.

☞ "The word is not applied to an occupation merely mechanical, agricultural, or the like." *Webster*.

4.—Woh sab ashkhās jo kisi peshe meñ masrūf hoñ.

This practice is disgraceful to the medical profession—Is bāt kā karñā tabibon ya daktaron ke liye ma'yūb ya bā'is-i-hak hai.

Professional, a. Kisi peshe se muta'alliq; peshe kā.

Professional duties—Woh bāteñ jinkā karñā kisi par uske peshe ke i'tibār se farz ho.—*Professional character*—Tarz-o-tariq jo kisi peshe ke liye maḥsūs ho.

Professionally, ad. Peshe ke rū se; peshe ke zarī'e ya uske i'tibār se.

Proffer, v. t. Qabūl hone ki nazar se pesh k.; yah kahā ki fulān shai ham tumheñ dete haiñ isko qabūl-karo (lo ya manzūr karo); dene ki niyat se pesh k.

[lo (karā lo).

To proffer services—Kisi se kahñ ki hum hāzīr haiñ jo khidmat chāho ham se Proffer, n. Jo kuchh dūre se uski manzūrī ke liye kahā jāe; woh bāt jo is garaz se kahī jāe ki mukhātāb use manzūr ya qabūl kare.

Proficiency, n. Kisi 'ilm ya fan meñ taraqqī; qiwāliyat ya liyāqat-i-'ilmī; fazilat; isti'dād. [o-fāiq; kāmīl; māhir; baṛā zī-isti'dād.

Proficient, a. Kisi 'ilm ya fan meñ khūb taraqqī kiye huye; baṛā lāiq.

Proficient, n. Kisi kām 'ilm ya fan wagaira meñ baṛī māhir; ustād; gunī; fāzil; kāmīl.

Profit, n. 1.—Kharch ke 'alāwa jo kuchh mile; jisqadar qīmat sarf se zāid mile; jo kuchh fāida-i-naqdī kisi mu'āmale meñ ho; naf'; manāfi'; manfa'at; fāida.

Net profit—Jo kuchh lagat kisi chīz ki ho usso ziyāda par uso farokht karne ki hālat meñ sab kharch ke mujrā deno ke ba'd jisqadar bacho; naf' ya manāfi'-i-khālī.

2.—Kisi qism kā fāida; mihnāt ya koshish se jo kuchh naf' ho; 'umda natije; aise natije jo kār-āmad hoñ; naf'; sūd; achchhā phal; *Profit and loss*—Naf'-o-nuqsān; hān-lābh; sūd-o-ziyān. [lābh.

Profit, v. t. Khud naf' uṭhānā ya dūron ko naf' pahuñchānā; fāida hāsil k. ya baḥshuā; kār-āmad h.; nāfi' h.; taraqqī meñ madad d.

Profit, v. t. 1.—Naqdī naf' hāsil k.; fāida uṭhānā; taraqqī k.

2.—Kār-āmad h.; naf' baḥshuā; fāida k.; kār-gar h.

Profitable, a. Naf'-baḥsh; nāfi'; naf' kā; naf' deue ya pahuñchāne w.; fāide kā; fāida-baḥsh; jisse naf' ho; sūd-mand; kāmī kā; kār-āmad; mufid. [ki kār-āmad ho; jisse taraqqī ho.

Profitably, ad. Aisi tarah par ki fāida ho; naf'e ke sāth; aise dhang se

Profitless, a. Jisse kuchh fāida ya naf' na ho; be-sūd; be-fāida; be-kār; khālī-az-naf'; 'abas; lā-hāsil.

Profligacy, n. Bad-fi'lī; fisq-o-fujūr; aubāshī, shuhdā-pan; luch-pan; badī aur nasāih ke khilāf af'al meñ kasrat se mubtalā rahnā; rāt-dīn bure fi'l kiyā karñā.

Profligate, a. Sakht bad-kār; neki wagaira kā mutlaq lihāz ya pās na r. w.; sakht bad-kār ya bad-fi'lī; khul-kar aur be-hayāyī ke sāth aubāshī k. w.; baṛā hī fāsiq (bad-kār); badī ke karne meñ apnī ābrū kā khayāl na r. w.; baṛā fāsiq-o-fujūr; luchchā; shuhdā.

Profligate, n. Baṛā bad-kār shakhs; aisa shakhs jisko bar-malā bad-kārī

karne meñ sharm na āye; jis shakhs ko nekī wagaira kā mutlaq khayāl na ho; barā kharābātī; barā nangā; barā luehehā; pāpī yā mahā-pāpī.
PRO FORMĀ [Lat.] Tartīb-i-zābita ke liyo; tartībān yā tartībī.

A *pro forma* defendant—Mudda't'alail-i-tartībī; jo shakhs mahz tartīb yā takmil-i-zābita ke liye mudda't'alail bauyā jāe.

Profound, a. 1.—Gahirā; 'amīq; jo sath se dūr tak nēhe ho.

2.—Jismeñ bahut sar jhukāyā jāe; no nihāyat 'ijz-o-ukisārī ke sāth kiya jāe; jismeñ gurbat yā firo-tanī zāhir ki-jāe.

A *profound* bow—Salām jo bahut sar jhukā ke kiya jāe.

3.—Barā; jiskā asar yā khayāl dil par bahut kachh ho.

The circumstance made a *profound* impression on his mind—Us bāt kā barā hī asar uske dil par huā.

4.—Barī samājh-būjh kā; jo bātoñ meñ bahut hī dūbe; kisi bāt yā 'ilm ki tūh ko pahunchne w.; hāziq; kāmīl; fāzil.

A *profound* scholar—Barāhī 'ālim-o-fāzil; 'allāma; barā pañdit—A *profound* mathematician—Barā riyāzi-dān; jisko riyāziyāt meñ barā dakhil ho.

5.—Poshida; makhfi; chhipā huā; jiskā hāl kisi ko mālūm na ho.

Profoundly, ad. 1.—Bahut; barā ranj ke sāth; barā ta'alluq-i-khātir ke

2.—Barī zirakī fazilat yā bārik-bīnī ke sāth; bahut; nihāyat. [sāth.

Profoundness, } n. Gahrāyī; 'umuq; fazilat; tabāhhur.

Profundity, }

Profuse, a. 1.—Andāz se ziyāda faiyāz; be-had dād-dihish k. w.; fuzūl-kharch; nihāyat darje ki sakhlūwat r. w.—jaise shakhs.

2.—Be-andāz; fuzūl; had se zāid—jaise kharch. [behūda taur par.

Profusely, ad. 1.—Fuzūl-kharchī ke sāth; fuzūl taur par; musrifāna;

2.—Bahutāyat ke sāth; bahut; kasrat se; ifrāt ke sāth.

Profuseness, } n. 1.—Be-andāz yā fuzūl akhrajāt; fuzūl kharch; israf.

Profusion, }

2.—Ifrāt; barī kasrat; buhtāt yā bahutāyat. [i-mustaqīm.

Progenitor, n. Jadd; buzurg; purkhā; bāp-dādā; mūrīs-ua-silsila-

Progeny, n. Anlād; nasl 'ām isse ki insān kī ho yā dūsre jāndārōñ kī; santān; āl; larke-bāle; bāl-bachehe; khāndān.

Prognostic, a. Nishānoñ yā 'alāmatoñ se aisī bāt zāhir k. w. jo āyinda hone wālī ho; pesh-numā; āgam dokhlāne w.; āge se zāhir k. w.

Prognostic, n. Woh 'alāmat jisse kisi wāqī'a-i-āyinda kī kaifiyat zāhir ho; pesh-khāima; kisi bāt kā āgam. Peshin-goyī; pesh-khabarī; āgam batānā.

Prognosticate, v.t. Āgam janānā; āyinda par dalālat k.; pahle se khabar d.; kisi bāt kī 'alāmat yā nishānī zāhir k.

Programme, n. Kisi 'ām jalse yā tamāshe wagaira meñ jo bāteñ hone wālī hon yā jis silsile se nukā honā qarār pāye uskī mukhtasar kaifiyat yā tauzih.

Progress, n. Āge ko harakat; pesh-rawī; āge barhnā; bālidagi meñ afzāish (barhtī) yā taraqqī; 'ilm wagaira meñ taraqqī; kisi kām kā chal nikalnā (uskī taraqqī); kisi shai meñ har amr kī nisbat ba-tarzi-i-mumkina ba-tadrij taraqqī.

In *progress*—Rū-ba-taraqqī; hotā jātā; chaltā chalā-chaltā yā hotā chaltā.—

To make *progress*—Taraqqī k.; chal-nikalnā.—During the *progress* of a suit

—Daurān-i-muqaddama meñ; jis 'arso yā zamāne meñ kisi muqaddame meñ kārrawāyī ho rahi ho.

Progress, v. i. Taraqqī k.; āge baṭnā; āge ko chale chalnā; chale chalnā.

To progress favourably or well—Achehhi tarah chalnā; baḥhūbī taraqqī k.

Progressive, a. 1.—Āge chalne w.; āge ko harakat k. w.; rū-ba-taraqqī;

Progressive motion—Āge ko harakat; taraqqī. [jisse taraqqī pāyī jāo.

☞ Opposed to *retrograde*.

2.—Taraqqī kī.

A progressive state—Taraqqī kī būlat.

Prohibit, v. t. 1.—Man' k.; māni' h.; roknā; hukm ke zor se bāz r.;

kisī amr kī nisbat tabakkumāna kahnā ki ise na karo. [right." Webster.

☞ "Applicable to persons or things, but implying authority or

2.—Masdūd k.; band k.; roknā; mahrūm k.; muzāhim h.

Prohibition, n. Imtinā'; mumāna'at; rok; kisī fīl se bāz rahne kī mumāna'at; mauhāyī.

Writ of prohibition (Law)—Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se 'adālat-i-asgar ke nām se garaz se jāri kiyā jāo ki kisī khās muqaddame meṁ jo mahkama-i-mā-taht meṁ dāir ho kār-rawāyī multawī rakkhī jāe; hukm-i-ḥtinā'ī.

☞ By ellipsis, *prohibition* is used for the writ itself.

Prohibitive, } a. Imtinā'ī; jisse mumāna'at insidād yā rukāwat ho;

Prohibitory, } jisse mumāna'at pāyī jāo.

Project, v. t. 1.—Dālū—jaise sāya.

2.—Dil meṁ sochnā; tajwiz k.; bichārnā; mansūba k.; soch ke nikālū; kisī bāt ke karne kī koyī tadbīr ya hikmat nikālū; ijād k.

3.—Kisī shai kī sūrat kā khāka banānā; naqsha khaiṭchnā.

Project, v. i. Nikal ānā; ubhar ānā; kisī chiz ke bāhar phail jānā; āge ko jhuk yā barh ānā.

Project, n. 1.—Mansūba; tajwiz; bichār; irāda; jo bāt sochī yā bichārī jāe; jugat; upāe; tadbīr; ikhtirā'; ijād; bandish; hikmat.

2.—Aisā mansūba jo mahz behūda ho; aisā irāda jiskā anjām mumkin na ho.

[ḥayālī pulāw pakāyī kare].

A man given to projects—Jo shakhs behūda mansūbe kiyā kare (hamesha

Projection, n. 1.—Dālū; nikālū.

2.—Hissa jo bāhar nikāl ho—jaisē makān kā chhājā; ubhrā huā hissa; jo kuchh kisī chiz ke bāhar nikal āyā ho. [uskā irāda.

3.—Mansūba; tadbīr; tajwiz; hikmat; jugat; jo bāt karnī ho

4.—Naqsha; khāka; ḍaḍ; dhāṇchā.

Prolific, a. 1.—Jo bahut bachche de; jismeṁ kasrat se phal paidā hoṁ; bachcha-kash; kasīru-l-aulād; musmir; phal-dār.

☞ "Applied to plants producing fruit, animals producing young, &c.—usually with the implied idea of frequent or numerous production; as, a *prolific* tree, female, and the like." Webster. [niklē; chust; tez.

2.—Jismeṁ bāton ke paidā karne kī quwwat ho; jisse natīje kasrat se

Prolif, a. 1.—Lambā; tawīl; mutawwal; tūl; jismeṁ kisī bayān yā bāhs ke muta'alliq juzziyāt (chhoṭī chhoṭī bāton) kī bhī sarāhat ho.

☞ "Applied only with reference to discourse, speech, and writing." Webster.

[yā bolne] meṁ bāton ko khūb tawālat de (barhāye).

2.—Jisko tawālat-i-kalām pasand ho; jo tahrīr yā taqrīr (likhne

☞ Applied to a speaker or writer.

Prolifity, n. Tawālat; tūl-kalāmī; juzz-o-kul kī tafsīl.

☞ "Applied only to discourses and writings." Webster.

Prolong, *v. t.* 1.—Darāz k.; daurān barhānā; tawil k.; barhānā; qāim r. yā silsila qāim r.

2.—Kisi zamāna-i-ba'id par multawī k.; āgo ko dūr tak tāl d.

3.—Phailānā; lambā k. [iltiwā ke zar'e se waqt kā barhā d.

Prolongation, *n.* Darāzī; imtidād; barhānā yā barhāw; tawaqquf yā

Prominence, } *n.* 1.—Kisi shai kī sath ke ūpar ubhṛā yā niklā rabnā;

Prominency, } ubhār; ūchāyī; jo kuchh ubhār yā bāhar nikal āye.

2.—Angusht-numāyī; shuhrat; namūd; nāmwarī; iftikhār.

Prominent, *a.* 1.—Niklā'huā; ubhṛā huā; ūchā.

2.—Sāf sāf zāhīr; numāyān; namūdār; aisā ki uske qad-o-qāmat yā mau'q'e kī wajh se logoñ kī nazar uspar pare; jo nihāyat sāf sāf nazar āye; jispar nazar baḥhūbi pare. [sub se barhī-kar nāmī-girāwī.

3.—Mashhūr; nāmīwar; nihāyat mumtāz; auroñ par fauqiyat r. w.; **Prominently**, *ad.* Aisi tarah kī ubhṛā yā niklā rahe; aisi tarah kī dūsre hisse dab jāeh; nihāyat hī; ba-darja-i-gāyat; aisi tarah kī dil par asar ho; angusht-numāyī ke sath; shuhrat ke sath.

Promiscuous, *a.* 1.—Mili-jnlā; maḥlūt; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad; muntashir; jismeñ ajzā-i-mukhtalifa kī tamiz na ho-sake; garbar; jismeñ farq yā tamiz na ho-sake. [kī tamiz na ho.

2.—Am; kisi shakhs-i-wāhid par mahdūd nahū; jismeñ ek dūsre **Promiscuously**, *ad.* Maḥlūt taur par; be-tartībī se; khalt-malt; bilā-tamiz; bilā-tartīb; gad-mad. [ahd-o-paimān; bāt; zabān.

Promise, *n.* 1.—Wa'da; iqrār; qaul-o-qarār; qarār-dād; 'ahd; paimān;

To make a promise—Wa'da k.; iqrār k.; qaul k. yā hurnā; bāt hurnā; zabān d. yā hurnā—To fulfil, make good, or perform, a promise—Wa'da wafā k.; wa'da yā qaul pūrā k.; apnī bāt r.—To break a promise—Bad'ahdi k.; wa'de ke khilāf ānā k.; 'ahd-shikanī k.; qaul pūrā na k.

2.—(Law) Woh 'ahd-o-paimān yā mu'āhidā jo ek shakhs dūsre se kisi khās umr ke karne yā na karne kī nisbat zabānī yā likh-kar kare.

3.—Ummed; tawaqqū'; āyinda kī nām-warī kī ummed; woh bāt jisse āge chal-kar nām-warī kī bunyād yā ummed pāyī jāe.

A youth of great promise—Barā honhār jawān; aisā kam'umr shakhs jiskī nisbat is bāt kī barī ummed ho kī bar-āyinda usko bahut kuchh 'urūj hogā.

Promise, *v. t.* 1.—Kisi fi'l ke karne khwāh kisi shai ke dene yā anjām karne wagaira kī qaul-o-qarār k.; wa'da k.; qaul k.; zabān d.; bāt hurnā; man'ūd k.; iqrār k. [sā yā ās d.; yaqīn karānā.

2.—Kisi shai kī ummed d. yā paidā k.; tawaqqū' paidā k.; bharo.

3.—Kisi shai ke deno kī qaul-o-qarār k.; kisi qism ke naf' pahuñ-chāne kī wa'da k. yā yaqīn dilānā. [dilānā (uskā tawaqqun karānā).

Promise, *v. i.* 1.—Wa'da yā mazbūt iqrār ke zar'e se kisi bāt kī yaqīn

2.—Ummed d.; tawaqqū' d.; kisi bhulāyī kī ummed karne kī wajh paidā k. Is ma'nī meñ yah lafz shāz burāyī par bhī dalālat kartā hai.

To promise one's self—Kisi bāt kī yaqīn r.; kisi bāt kī pūrā bhārosā (uskā tawaqqun-i-kāmil) r. [(uskā pūrā na k.).

Promise-breach, *n.* 'Ahd-shikanī; khilāf-wa'dagī; wa'de ke khilāf k.

Promisee, *n.* Woh shakhs jisse koyī wa'da kiya jāe; mu'āhid-lahū.

Promiser, } (Law) *n.* Wa'da k. w.; qaul-o-qarār k. w.; kisi bāt kī bīrā

Promisor, } (zimma) ūbhāno w.; mu'āhid. [i-wāsiq ho.

Promissory, *a.* Jismeñ kisi shai ko karne yā na karne kī wa'da yā iqrār-

Promissory note (Law)—Woh tahrir jismeñ kisi waqt-i-mu'ayan par yā uske pahle rupaye ke dene khwāh kisi māl ke hawāla karne kā wa'da us zar-i-saman ke 'iwaz meñ ho jo mu'ahid ko milā (wusūl huā) ho.

Promote, v. t. 1.—Kisi 'umda chiz ke barhne wus'at pāne yā ziyāda 'umdagi hāsīl karne meñ madad k.; kisi burāyī ke zor ke barhne khwāh uske khud ziyāda hone meñ i'ānat k.; barhānā; taraqqī d.; taqwiyat d.; tāyid k.; pushtī d.

2.—Ubhārānā; kharā k.; bar-pā k.

3.—Bare rutbe darje yā 'izzat ko pahuñchānā; 'ālā-martaba k.; pāya-i-buland (barā rutba) d.; ūñchā darja k.; taraqqī d. yā bakhsnā.

Promotion, n. 1.—Taraqqī; afzāish; taqwiyat; himāyat.

2.—Rutbe yā 'izzat ki afzāish; taraqqī; sarfarāzī; sar-bulandī.

Prompt, a. 1.—Musta'id; kamar-basta; zarīrat ke waqt kār-rawāyī ke liye chust-o-taiyār; khushī ke sāth chaṭ-paṭ kār-rawāyī k. w.

☞ Said of persons.

2.—Jo jhaṭ-paṭ khwāh musta'idi yā khushī ke sāth kiya jāe.

☞ Said of conduct.

Prompt, v. t. 1.—Tahrik k. yā d.; targīb d.; ubhārānā; musta'id k. [āmāda k.]

2.—Madad d.; jo alfāz kisi shakhs ko daurān-i-kālām meñ bhūl jāeñ unko yā unke ba'd ke alfāz ko malfūz karke (bol-kar) mutakalim ko madad d.; tālib-i-'ilm ko us bāt kā sochā denā jo use bhūl gayī ho yā uske samajh meñ na ātī ho; lugma d.; sochānā; batlā d.

Promptitude, n.—Musta'idi; mauqe' par kisi bāt ki fauran tanqih kār-
Promptness, } ke kār-rawāyī k.; chustī; kisi bāt ke karne par āmā-
dagi; khushī ke sāth kisi bāt kā fauran k.

Promptly, ad.—Musta'idi ke sāth; jhaṭ-paṭ; jald; shitābī se; khushī ke sāth; turant; be-taammul.

Promulgate, v. t.—Mushtabar k.; i'lān k.; 'ām taur par zāhir k.; ishtihār d.; mu'ādi k.; kholnā; phailānā. [tashbīr.]

Promulgation, n.—I'lān; ishtihār; izhār-i-fāsh yā 'ām; manādi; ish'at;

Prone, a. 1.—Āge ko jhukā huā; khamīda; sīdhā yā kharā nabīn.

2.—Paṭ; aundhā; peṭ ke bal; chit nabīn.

3.—Sar ke bal; niche ko daur mārta huā.

4.—Dhālūān; jo zāhir meñ nisheb ho; niche ko jhukā huā.

5.—Mūl; rāgib; āmāda; musta'id; chāhne w.

☞ "Applied to the mind or affections, usually in an ill-sense; as men prone to evil, prone to strife, &c." Webster.

Proneness, n. 1.—Sar jhukāye rahnā; gardan nichī kiye rahnā.

2.—Aundhā rahnā; paṭ rahnā; chit na h.

3.—Dhāl; nisheb; utār.

4.—Dil tabī'at yā nizāj kā kisi shai par māl rahnā; mālān; rag- [bat; tabī'at; shauq.]

Pronounce, v. t. 1.—Sāf sāf bolnā; bolnā; talaffuz k.; aisī tarah par malfūz k. ki sāf samajh meñ āyē.

2.—Qā'ide yā zābite ke sāth kah sunānā; sādir k.; sunānā; denā.

To pronounce judgment—Tajwiz (faisala) sādir k.; faisala sunānā.—To pronounce a sentence—Hukm-i-sazā sādir k. Yā sunānā.—To pronounce sentence of death on a criminal—Kisi mujrim ki nisbat saza-i-maut (phānsī)

kā hukm d. (qatl yā qisās kā fatwā d.).

3.—Qarār d.; thahrānā; qāim k.; zāhir k.

To pronounce an act to be a fraud—Kisī fīl ko fareb qarār d.

Pronunciation, n. 1.—Talaffuz; uchchāran; bolnā. [karne kā dhang.

2.—Lahja yā lab-o-lahja; alfāz ke bolne kā tarīq; kalām ke adā

Proof, n. 1.—Āzmāish; intihān; tajriba; koshish yā 'amal jo kisī wāqī'a khwāh nafsū-l-amr ke subūt yā daryāft ke liye kiya jāe; jānch; parakh; parikshā (corruptly *parichchhā*).

2.—Us darje kā subūt jisse kisī haqīqat yā amr-i-wāqī'a kī nisbat dil par tayaqqun aur i'tiqād paidā ho; subūt; shahādāt; dalīl; burhān.

3.—Mazbūtī yā sakhtī jiskī wajh se kisī shai men dūsrī shai kā dabāw 'yā asar na pahuñche; sakhtī yā mazbūtī jo dūsrī shai ke ghusno yā paithne men māni' ho. [(jo gole yā goli ko rok rakkhe).

A wall that is proof against shot—Dīwār jismeñ golā yā goli ghūs na sake

4.—Dil kī mazbūtī; matānat jismeñ lagzish na āye; qāim-mizājī.

5.—Tazī—jaise sharāb kī. [Isko *proof*-sheet bhī kalte hain.

6.—Chhāpā jo silhat (galtiyoñ kī durustī) ke liye uṭhāyā jāe.

Proof, a. Rokne men mazbūt; jisse koyī shai ruk jāe.

Proof against harm—Koyī bāt jo nuqsān ko roke (jiskī wajh se nuqsān na hone pāye).—*Water-proof*—Woh chiz jo pāni ko rok rakkhe (apne blītar pāni ko paithne na de).—*Fire-proof*—Woh chiz jismeñ āg kā asar na pahuñcho (jo āg se na jale).

Prop, v. t. 1.—Thūnī lagā ke girne na d.; kisī chiz se āp rok yā sañbhāl r.

To prop an old building—Chānd lagā ke purāne makān ko girne se bachā r.

2.—Sañbhāl r.; qāim r.; bargarār r.; zawāl un āno d.

Prop, n. Woh chiz jo kisī bojh ko sañbhāl rakkhe; jis chiz par koyī shai thahri yā sañbhālī rahe; sahārā; āp; thūnī; chānd; āsrā; bharosā; andhe kī lakri; 'asā-i-pirī. [darakhit; bārhanā; paidā k.; upjānā.

Propagate, v. t. 1.—Phailānā—jaise kisī jāuwar kī nasl yā kisī qisim kā

2.—Phailānā—jaise āwāz yā raushanī; āge ko bārhanā yā qāim r.

3.—Ek shakhs se dūsrē shakhs ko pahuñchānā; kisī shai kā 'ilm dūstroñ ko pahuñchānā; ijād k. aur phailānā; jā-ba-jā (ek jagah se dūsrī jagah) pahuñchānā; mushtahar k.; mashhūr k.

To propagate a story or report—Koyī qissa yā khabar phailānā.—To propagate a religion—Koyī mazhab phailānā (uske bāhut se murid banānā).

Propagate, v. i. Bachcha d.; paidāish ke zari'e se bārhanā; nayī nayī shakhoñ yā naye darakhitoñ ke paidā hone kī wajh se bārhanā yā taraqqī pānā.

Propel, v. t. Āge ko chalānā; zor dekar āge ko hatānā; chalnā yā chalānā; dhakelnā; āge ko thelnā. [bāt par dil lagāye huye.

Propense, a. Bhalāyī yā burāyī par māl; rāgib; kisī achchhī yā burī

Propensien, } n. Mailān yā mail; ragbat; jibillī (aslī yā paidāishī)

Propensity, } khwāhish; dil kā rujū' h. 'ām isse kī achchhī yā burī taraf ho yā burāyī kī; mail-i-khātir.

Proper, a. 1.—Apnā; kisī kā khās (usikā); haqīqī; sagā.

“It may be joined with any possessive pronoun; as *our proper son*.” “*Own* is often used in such phrases; ‘at *your own proper cost*.’ This is really tautological, but sanctioned by usage, and expressive of emphasis.” *Webster*.

2.—Jo kisī shakhs yā shai ke liye makhsūs ho; jo kisī shakhs yā chiz men bataur sirisht yā māhiyat ko (zātī yā jibillī) ho; gair-mush-tarak. [kisī ko liye khāssatan laiq yā munāsib.

3.—Jo kisī ke liye mauzūn yā munāsib ho (uske hasb-i-hāl ho);

4.—Wājib; durust; munāsib; hasb-i-hāl; ucht; thik; jaisā chāhiye waisāhī. [yā 'ibārat wagairā.]

5.—Sahih; durust; thik; jo rūj yā murawwaj ho—jaise koyi lafz Properly, *ad.* 1.—Munāsib taur par (munāsibāna); wājib tariq par; jaisā chāhiye waisāhī; thik-thik; kamā-haqqu-hā; munāsabat ke sāth.

2.—Dar-asl; fi-l-haqiqat; asl meñ; thik-thik.
Property, *n.* 1.—Khāssiyat; khāssa yā khawās; wasf; woh amr jo kisi shai ke liye maḥsūs ho; sifat jo kisi shai meñ qism-i-khās se ho; jauhar-i-zātī; asl yā paidāishī sifat khāssiyat yā wasf. [hāsil ho.]

2.—Sifat-i-masnu'ī; jo wasf san'at yā insān ke zar'ie se kisi shai ko

3.—Woh shai jo kisi shakhs ki khās ho; woh shai jismeñ koyi dūsrā shakhs uske mālik kā sharik na ho; woh shai jiski nisbat kisi ko haqq-i-jūz (qānūnī) hāsil ho 'am isse ki woh uspar qābiz ho yā na ho; milk; jāedād; māl; dhan; milkīyat.

4.—Kisi shai ke qabze tasarruf aur intiqāl kā istihqāq jismeñ dūsrē ki shirkat na ho; haqqiyat; mālikīyat yā milkīyat.

5.—Jāedād 'am isse ki arāzi ki qism se ho khwāh naqd (rupaye-paise) yā jins (asbāb).

A man of large property—Barā sāhib-i-jāedād shakhs; woh shakhs jiske pās bahut kuchh zamīn yā barī danlat khwāh bahut sā asbāb ho.

Literary property—Woh istihqāq-i-khās jo musannif ko apnī tasnīfat ke chhāp-kar shā' karne aur unse naf' uṭhāne ki nisbat hāsil ho.

Prophecy, *n.* Jo kuchh āyinda hone wālā ho uskā izhār; peshin-goyī; gaib-goyī; ilhām. [so batlānā; peshin-goyī k.; gaib ki bāt batānā.]

Prophecy, *v. t.* Āge kā hāl kahnā; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle

Prophet, *n.* 1.—Peshin-go; jo kuchh āyinda h. w. ho uski kaifiyat pahle

2.—Rasul; paigambar; nabī. [se batlāne w.; āgam batāne w.]

Prophetic, } a. Jismeñ gaib ki bāteñ hoñ; jismeñ woh bāteñ hoñ jo

Prophetical, } āyinda hone wālī hoñ; jisse āyinda hone wālā waqī'at

Used with *of* before the thing foretold. [zāhir hoñ.]

Proximity, *n.* 1.—Wagt yā jagah ke lihāz se nazdiki; qurb jo ba-'itibār zamān yā makān ke ho.

2.—Nazdiki rishta; qarābat-i-qarība; rishta yā nātā jo dūr kā na ho.

Propitiate, *v. t.* Jo koyī nā-rāz ho usko manā-kar apnā mihr-bāu-i-hāl k.;

rāzi k.; ṭhañdhā k.; manānā; mihrbān k.

Propitiatory, *a.* Jismeñ mihr-bān (rāzi yā ṭhañdhā) karne ki quwwat

Propitious, *a.* 1.—Mihrbān—jaise shakhs. [ho; jisse koyī rāzi ho-jāe.]

2.—Rahīm; karīm; gunāhoñ ki mu'āfi aur barakat dene par must-

ta'id—jaise Khudā.

3.—Muwāfiq; 'umda; mubārak; achchhā—jaise waqt.

Proportion, *n.* 1.—Woh bāhamī nisbat jo do chizon meñ ho.

Let a man's exertions be in proportion to his strength—Insān ko chāhiye ki

apnī quwwat ke mutābiq (usko ham-andūz yā barābar) koshish kare.

2.—Ek hisse yā shai ki dūsrē hisse yā shai se ma'qūl munāsabat; mauzūniyat-i-ajzā; munāsabat-i-bāhamī.

The proportion of one limb to another in the human body—Insān ke jism

meñ ek 'uzw ki dūsrē 'uzw se munāsabat.—The proportion of the length

and breadth of a room to its height—Kisi kamre ke tūl-o-'arz (uski lambāyi

chaurāyi) kī uski bulandi (uñchāyi) ke andūz par h.

3.—Woh hissa jo kisī ko us hālat meñ mile jab koyī chīz pūrī pūrī kisī qā'ide yā usūl ke mutābiq taqṣīm kī (bāntī) jāe; barābar yā wājib hissa; bakhrā.

To ascertain the *proportion* of profit to which each partner in a company is entitled—Manūf' ke hissa-i-musāwī yā munāsib kī tahqīq jiskā istihqāq kisī jamā'at ke har ek sharik ko ho.

4.—Woh munāsabat jo ajzā yā ek qism kī mukhtalif chīzōñ meñ ho; kisī shai ke ajzā kī tartīb yā taqṣīm jo munāsib taur par ho.

To be out of *proportion*—Be-andāz h.; jo andāz-i-munāsib ho uske mutābiq na h.; kuḍāul yā be-ḍāul h.; bhaddā h.; be-qarīna h.—In *proportion*—Jaisā ki; jis-qadar ki; ba-qadar; ba-andāz.

Proportion, *v. t.* 1.—Andāz-i-munāsib par k. jaise ek shai ko dūsre shai ke andāz par yā kisī shai ke ek hisse ko uske dūsre hisse ke andāz par; ham-andāz k.; barībar k. [ko uskī bulandī ke andāz par k.]

To *proportion* the size of a building to its height—Kisī 'imārat ke 'arz-o-tūl 2.—Suḍāul banānā; munāsabat ke sāth banānā; sughar banānā.

Proportional, *a.* Ham-andāz; munāsib; barābar; ham-wār; muwāfiq; ek dūsre ke andāz par; bāham munāsabat r. w.

Proportionally, *ad.* Andāze se; munāsabat ke sāth; ba-qadar-i-andāz; ba-andāz-i-munāsib; hasb-i-andāz; jitnā chāhiye utnā hī.

Proportionate, *a.* *Vide* *Proportional*.

Proportionate, *v. t.* Same as *Proportion* (*v. t.*), though less used than it.

Proportionately, *ad.* See *Proportionally*.

Proposal, *n.* Jo bāt tajwīz yā ijāb ke liye pesh kī-jāe; mansūba yā irāda; jo hāteñ yā sharteñ pesh kī-jāeñ; darḳhwāst; tajwīz; kisī bāt kī guft-gū yā bātehit. [(āge lānā yā dharnā).]

Propose, *v. t.* 1.—Tajwīz bahs ijāb yā manzūrī ke liye pesh k.; pesh k.; 2.—Irāda k.; chāhnā; kisī bāt kī irāda zāhir k.

To *propose* to one's self—Irāda k.; dīl meñ mansūba k.; niyat yā 'azm k.

Proposition, *n.* Jo bāt pesh kī-jāe; jo kuchh tajwīz karne khwāh qabūl yā ikhtiyār karne kī garaz se pesh kiya jāe; darḳhwāst; tajwīz; sharteñ jo manzūrī ke liye pesh kī-jāeñ. [ke liye pesh k.]

Propound, *v. t.* Pesh k.; āge r.; dikhānā; madd-i-nazar karānā; tajwīz

Proprietary, *n.* 1.—Mālik; jisko kisī shai kī nisbat istihqāq-i-khās hāsil ho; jisko kisī chīz kī nisbat apne hī istihqāq ke rū se haq hāsil ho.

2.—Kul (sab) mālik; jumla mālikān.

Proprietary, *a.* Mālik kā; mālik ke muta'alliq; mālikāna.

Proprietor, *n.* Woh shakhs jise kisī shai kī nisbat haqq-i-qānūnī yā istihqāq-i-khās hāsil ho ām isse ki woh shai uske qabze meñ ho yā na ho; mālik; haqqiyat-dār.

Proprietorship, *n.* Mālikīyat; haqqiyat; mālik yā haq-dār h.

Propriety, *n.* Kisī qā'ida-i-musallama yā sahīh ke mutābiq h.; jo usūl qā'ide yā dastūrāt mu'aiyan hon unki mutābaqat; munāsabat; wājibiyat; durustī; sihlat; ma'qūliyat; mauzūniyat.

PRO RATA, [Lat.] Rasūdī; parte ke mutābiq; hisse ke mutābiq; jitnā jiskā hissa ho; ba-qadar-i-hissa.

PRO RE NAT' [Lat.] Hasb-i-zarūrat; hālat ke muwāfiq; jaisī zarūrat yā hālat ho uske lihāz se; kisī khās zarūrat ke liye.

Prosecute, *v. t.* 1.—Pahuñchne anjām yā pūrā karne kī garaz se pichhā

yā pairawī k.; kisi shai ko hāsīl karne khlwāh uskī takmīl ke liye koshish kiye ehalnā; jo koshishēn shurū' ho-ehukī hon unko qāim r.; qāim r.; pairawī k.; chalanā.

☞ "This word signifies either to *begin* and *carry on*, or simply to *continue* what has been begun." "The latter is the genuine sense of the word, but both are well authorized." *Webster*.

2.—'Amal-i-qānūnī ke zarī'e se hāsīl karne kī koshish k.

3.—(*Law*) Kisi shakhs kī nisbat is garaz se istigāsa k. kī woh sazā pāye; 'adūlat-i-mujiz meñ kisi par kisi jurm yā qānūn kī khlāf-warzī kā ittilhām laḡnā yā uspar is garaz se nālīsh k. kī woh sazā-yūb ho; nālīsh k.; da'wā k.

☞ "Applied to civil suits for damages, as well as to criminal suits, but not to suits for debt." *Webster*. "To *prosecute* differs from to *persecute* as in law it is applied to the legal proceedings only, whereas *persecute* implies cruelty, injustice, or oppression." *Webster*.

Prosecute, v. t. Qānūn ke mutābiq nālīsh karke uskī pairawī k. (usko ehalnā).

[pairawī jo zihnī yā jismānī koshish ke zarī'e se kī-jāe.

Prosecution, n. 1.—Kisi shai ke husūl yā anjām kī koshish; kisi shai kī 2.—(*Law*) (a) 'Adālat-i-qānūn yā insāf meñ kisi istilqāq ke hāsīl karne khlwāh kisi zarar kī dād-rasi aur tadārūk ke liye nālīsh kā rujū' k. aur uskī pairawī; mudda'ī kī jānīb se kār-rawāyī-i-'adālat meñ pairawī. (b) Siga-i-faujdarī meñ nālīsh aur uskī pairawī; sarkār kī jānīb se kisi mujrim ke muqābale meñ bā zābita da'wā pesh karke tā-faisala-i-ākhir uskī pairawī k.

Prosecution of a case—Muqaddame kī pairawī.—Default of prosecution—'Adam-pairawī—For, or on behalf of, the prosecution—Sarkār yā mudda'ī kī jānīb se; jānīb-i-subūt.—Witnesses for the prosecution—Gawāhū-i-sarkārī yā subūt; mudda'ī ke gawāh.

Prospect, n. 1.—Jo kuchh ānkhoñ ke sāmne dekh pāye; manzar; madd-i-nazar; woh jagah aur ehizēñ jo ānkhoñ ke sāmne dekh pāyēñ.

2.—Jo kuchh madd-i-nazar ho uskā naqsha.

3.—Ummed; tawaqqū'; ās; ummed kī wajh; aisi bāt jiske lihāz se kisi shai kī ummed kī-jāe.

Prospective, a. 1.—Āyinda yā āge kā; zamāna-i-āyinda se nisbat r. w.

A *prospective* benefit—Naf-i-āyinda; jo faida āge chal-ke houc wālā ho.

☞ Opposed to *retrospective*.

2.—Dūr-bīn; dūr-andesh; pesh-bīn.

Prospectively, ad. Āyinda ke lihāz se; āge se.

Prospectus, n. Kisi tasnīf ya'nī kitāb waḡaira kā ishtihār jismeñ uske hālāt mulkhtasar likhe hon aur yah bhī darj ho kī woh kab aur kyūñ-kar ehlap-kar shāi' hogī aur ba'z auqāt kitāb kā namūna bhī is qism ke ishtihār ke sāth hī hotā hai; ishtihār; ittilā'; i'lān.

Prosper, v. t. Faida baḡlshnā; mu'īn h.; kām-yāb k.; sarsabz k.

Prosper, v. i. Kām-yāb h.; sarsabz h.; phalnā-phūlnā; 'urūj pānā; baḡimō; faida nḡhānā; taraqqī pānā.

Prosperity, n. Jo chiz nechehī yā margūb ho uskā hāsīl h. yā usmeñ taraqqī; kisi kām waḡaira meñ taraqqī; kām-yābī; shai-i-maqsūd kā husūl; iqbāl; iqbāl-mandī; bilhbūdī; auj-mauj; ndai; firoz-mandi; baḡht-yārī; baḡhtī.

- Prosperous, a. 1.**—Jismeñ kām-yābī yā taraqqī hāsil ho; jo shai margūb ho uski pairawī meñ kām-yābī hāsil k. w.; fāida yā taraqqī hāsil k. w.; rū-ba-taraqqī; kām-yāb; fath-yāb; iqbāl-maund yā bā-iqbāl; phaltā-phūltā; sarsabz; baḡht-āwar; bharā-pūrā; saphal.
 2.—Muwāfiq; mukhālīf nahīn—jaise hawā.
- Prostitute, v. t. 1.**—Kasab karwānā; kamwānā; kharchī kamwānā.
 2.—Zalil yā nā-sazā-wār kāmōñ meñ lagānā; mu'āwaza lekar bure kām karne denā; ba-taur-i-ḡhud chhor d. ki jo burā yā ruswāyī kām chāhe kare. [qahba; raufī.]
- Prostitute, n. 1.**—'Aurat jo kasab karāye (kharchī kamāye); kasabī;
 2.—Jo shakhs mu'āwaze ke badle meñ koyī zalil kām kare; ajūra lekar kisī qism kām ruswāyī kām k. w. [burā kām karānā.]
- Prostitution, n. 1.**—Kasab; bad-kārī; chhinālā; kisī 'aurat kām 'umūman
 2.—Kuchh lekar koyī burā kām k.; jo shai apne ikhtiyār meñ ho use bure kāmōñ meñ lānā. [parā huā.]
- Prostrate, a. 1.**—Lambā parā huā; zamīn yā kisī dūsri sath par phailā
 2.—Sar-ba-sujūd 'ām isse ki inkisārī ke izhār kī garaz se ho yā 'ibādat ke liye. [auridhā kar d.]
- Prostrate, v. t. 1.**—Girā d.; bichhā d.; farsh k.; sar ke bal girā d.;
 2.—Tabāh kar-d.; barbad kar d.; zāl kar d. yā zawāl lānā; ujār d.; past kar d.; qāim na rahne d.; tuhs-nahs kar d.; tah-o-bālā kar d.; ulat d. [sijda k.]
- 3.—Sar-ba-sujūd h.; 'ājizī se khwāh 'ibādat ke liye sar jhukā ke
 Used reflexively.
- 4.—Bi-l-kul ghatā d.; tahlīl yā zāl kar d. masalan quwwat.
- Prostration, n. 1.**—Girā d.; paṭ kar d.
 2.—Girnā; ta'zīm aur 'ibādat kī nazar se ghuṭnoñ ke bal gīrnā (sijda yā dandwat k.); sijda; dandwat.
 3.—Bahut dhañs jānā (pazhmurda yā afsurda ho-jānā).
 A prostration of spirits—Pazhmurdagi-i-ḡbātir; dil kā dhañs jānā; tabi'at meñ baṭī udāsī kām chhā jānā.
- Protect, v. t.** Khatre yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; hifāzat muhāfazat yā bachāw k.; salāmat r.; panāh meñ r.; rakshā k.; himāyat k. yā hāmī h.
- Protection, n. 1.**—Hifāzat tahaffuz yā muhāfazat; nuqsān sadme yā izā se bachīw; panāh; amān; zill sāya yā chhāyā; zill-i-himāyat; rakshā; ar; pushti. [pushti-bān.]
- 2.—Woh shai jo dūsre ko sadme se bachāye yā mahfūz rakkhe;
 3.—Woh tahrīr jisse kisī qism kī hifāzat ho; woh rāh-dārī kām par-wāna wagaira jisse koyī chher-chhār se bachī jāe.
 4.—Barāat; mu'āfi; chhutkārā.
 Suitors and witnesses attending a court are entitled to protection from arrest—
 Farīq-i-muqaddama aur gawāh jo 'adūlat meñ hāzīr hoñ giriftārī se barāat ke mustahaq hote haiñ.
- Protector, n.** Muhāfiz; bachāne w.; hifāzat k. w.; hāmī; sarparast; murabbī; pushti-bān yā pusht-panāh; rakshak; pālāk.
- PROTEGE, n. (Fr.)** Jo dūsre kī hifāzat aur himāyat meñ ho; woh shakhs jiskī koyī himāyat yā dastgīrī kare; jo kisī kām āwarda yā man-zūr-i-nazar ho; himāyati ghorī.

PRO TEMPORE, [Lat.] Waqt-i-manjūda ke liye; batanr 'arizī intizām ke. Substantive *pro tempore* (sub *pro tem*)—'Arizī taur par mustaqil—Is 'ibarat kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisi 'uhde par pūre taur se mustaqil muqarrar nahīn kiyā jātā lekin chand roz ke liye mustaqil taur par muqarrar hokār us 'uhde kā pūrā mushāhara pātā hai.

Protest, *v. i.* 1.—Imān se kahnā; kisi wāqī'a yā rūe kā izhār imān se k.; kisi amr kā izhār 'am taur par yā bā-qā'idā k.; gawāhī d.; shahādat k.; khul ke kahnā. [inkār k.; hujjat k.]

2.—Izhār-i-mukhālafat k.; kisi shai kī nisbat i'tirāz k.; na mānūā; With *against*.

Protest, *v. t.* 1.—Kisi amr kā izhār yā iqrār imān se k.

2.—Kisi bāt ke iqrār yā inkār meñ khwāh kisi qawl ke subūt ke liye kisi ko apnā gawāh banānā.

To protest a bill of exchange—(Law) See *infra* No. 2 (a).

Protest, *n.* 1.—Majma'-'i-wāzi'ān-i-qawānīn kī kār-rawāyī se ikhtilāf kā bā-zābita tahrīrī izhār.

2.—(Law) (a) Woh zābite kī tahrīr jo *notary public* kisi *bill of exchange* ke ek part par uske qābiz kī dārkhwāst ke mutābiq us hālat meñ kar detā hai jab uske sakārne yā rūpaye ke dene se inkār kiya jāwe chunānchi is tahrīr ke rū se asl nawīsanda aur dūse ashkhas-i-muta'alliqīn kul akhrājāt wa samān wa khisāra wa sūd ke zimmadār qarār pāte haiñ aur is tahrīr kī ittilā' us fariq ko bhī dī jātī hai jo aisi *bill of exchange* kī bechī kiye ho. (b) Woh bā-qā'idā izhār-i-wāqī'āt jo *notary public* yā dūse ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū bandar meñ pahunch-kar aise jahāz kā afsar kare jispar kisi qism kī tabāhī ā-gayī ho. Is bayān meñ muzhir yah dikhātā hai kī jo kuchh khisāra yā nuqsān huā woh jahāz yā uske ahl-kāron yā un logon kī wājh se na huā jo uspar sawār the lihāza in sab ko uskā zimmadār qarār pānā na chāhiye. (c) Woh 'nizr yā i'tirāz jo fariq-i-adā-kunanda-i-mahsūl wagaira kī jānīb se qabl yā waqt-i-adā nisbat wujūb-i-inutilāba is bāt ke sābit karne ke liye kiya jāe kī jo kuchh usue diyā woh apnī khushī se na diyā.

Prototype, *n.* Woh asl shai yā namūna jiske mutābiq koyī chiz banāyī jāe; woh namūna jiske mutābiq koyī shai kanda kī-jāe yā sānche wagaira meñ dhālī jāe; asl; namūna; woh shai jiski taqlid kī-jāe (naql utārī jāe). [der tak qūim r.; lambānā; tawālat d.]

Protract, *v. t.* 1.—Tūl d. yā tūl k.; barhānā; 'arse yā der tak chālānā; 2.—Multawī k.; tūl d.; uthā r.; kisi zamāna-i-ba'id par manqūf r.

Protrude, *v. t.* Nikālānā; bāhar k.; bāhar ko pheñk d.; khārij k.

Protrude, *v. i.* Phūṭ nikālānā; āge ko nikāl ānā.

Protuberance, *n.* Āmās (sūjan) jo badan par ho; gilṭī wagaira jo ubhar āwe; koyī shai jo ās-pās kī chizon ke muqābale meñ phūl nikle yā ubhar āye. [pās ho uske lihāz se ziyāda phūlā yā ubhrā huā.]

Protuberant, *a.* Ūnehā phūlā huā; ubhrā huā; niklā huā; jo kuchh ās-

Protuberant, *v. i.* Phūl ānā; ubhar ānā; ūpar ko uth ānā; nikāl ānā.

Proud, *a. i.*—Magrūr; mutakabbir; ghamandī; shekhī-bāz; mudamig; magrā; shānkārī; dīng mārne w.; kisi bāt par phūlā huā (uāzān).

 Followed by *of* before the object.

2.—Jispar gurūr yā fakhr ho-sake ; baṛā ; 'azīmu-sh-shān ; kabīr ; 'ālī-shān ; fūnqu-l-bharak ; laq-o-daḡ.[karte ; ān-ṭhān se ; numāish karte.
Proudly, ad. Gurūr ke sāth ; ghamand ke sāth ; mutakabbirāna ; akarfūn
Provable, a. Qābil-i-subūt ; jisko sābit kar-sakeñ.

Prove, v. t. 1.—Āzmānā ; imtihān k. ; tajrībe yā kisī qism 'ke imtihān ke zarī'e se kisī shai kī haqīqat yā sifat jo lū-ma'lūm ho daryāft k. ; jānchnā.

2.—Shahādut-i-zabānī khwāh dūstre subūt ke zarī'e se kisī amr kī haqīqat yā asliyat khwāh kisī wāqī'a ko sābit mutahaggaq yā mu-shakḡkhas k. ; sābit k. ; pāya-i-subūt yā tahqīq ko pahuñchānā.

3.—Kisī shai kī asliyat yā jawāz (uskā ja'li yā masnū'ī na h.) sābit k. ; pāya-i-tasdiq ko pahuñchānā.

To prove a will—Kisī wasīyat-nāme kī asliyat aur jawāz ko sābit k.

Prove, v. i. 1.—Imtihān k. ; āzmāish k.

2.—Imtihān yā āzmāish se pāyā jānā ; ṭhaharnā ; sābit h.

A medicine proves salutary—Imtihān ke ba'd koyī dawā sihhat ke liye mufid ṭhahartī hai. [meñ pāyā jānā.

3.—Natīje yā maāl-i-kār se sābit h. ; pīchhe se ṭhaharnā ; ākhir The report proved to be false—Woh khabar ākhir ko yā pīchhe se galat ṭhaharī.

The wound proved to be mortal—Ākhir meñ woh zaḡm muhlik huā (us se majrūh kī jān gayī).

4.—Dikhlanā ; tahqīq karānā ; sābit k.

This argument proves how erroneous is the common opinion—Is dalil se sābit hotā hai kī 'awām kī rāe kitnī galat hai.

Proverb, n. Kahāwat ; maqūla ; masala ; zarbu-l-masal ; masal ; kahtūt ; purānā aur 'ām qaul ; 'āqilāna masala.

Proverbial, a. 1.—Jo ma'rūf yā zabān-zad-i-'awām ho ; jisko sab log māneñ ; jiskī charchā sab koyī kare ; rāij ; murawwaj ; zarbu-l-masal ; mashhūr-i-'awām.

2.—Kahāwat sā ; masal ke liye mauzūn ; ba-taur zarbu-l-masal ke. **Proverbially, ad.** Masal ke taur par ; 'umūman ; 'awāmu-n-nās kī zabān se.

Provide, v. t. 1.—Pahle se muhaiyā k. ; peshtar se baham pahuñchānā ; āyinda ke isti'māl ke liye yakjā yā ikatṭhā k. khwāh taiyār r. ; sāz-o-sāmān k. ; āge se juṭā yā juḡā r. ; pahle se le yā banā r.

2.—Denā ; baham pahuñchānā ; manjūd k.

☞ Sometimes followed by *with*. *Provide*, in a transitive sense, is followed by *against* or *for* ; as, to *provide* warm clothing *against* the inclemencies of the weather, or to *provide* warm clothing *for* winter.

Provide, v. i. 1.—Sāz-o-sāmān baham pahuñchānā yā kisī shai se mahfūz rahne kī sabīl k. ; kisī āfat ke rokne yā usse bachne kī tadbīr k.

To provide against the inclemency of the weather—Garmī sardī wagaira kī saḡitī se bachne kā band-o-bast k. —To provide for the education of a child—Larke kī ta'līm kā intizām k. (uske likhne-paṛhne kā band-o-bast k.).

2.—Kisī bāt kī shart pahle se k.

The agreement provides that the party shall incur no loss—Iqār-nāme meñ yah shart hai kī fariq kā kuchh nuqsān na hogā.

Provided, conj. Ba-sharte kī ; shart yah hai kī ; is fahmīd par (yah samajh kar) kī ; agar.

☞ Followed by *that*.

Providence, n. 1.—Dūr-andeshī aur us shai kā muhaiyā k. jo āyinda ke isti'māl ke liye zarūr ho yā muuāsib sās-o-sāmān kā tahaiyā.

2.—Woh ihtiyāt jo dūr-andeshī ke sāth Kḥāliq apne maḥhlūq kī kartā hai; razzāqī; kār-sāzī; Kḥudāyī.—Kḥudā; razzāq; rāziq; Īswar; Parameswar; Vidhātā. [ʿāqibat-andeshī.]

3.—Kār-o-bār ko insirām khwāh umūrāt-i-kḥānagi ke ihtimām mein **Provident, a.** Jisko hājateñ pahle se ma'lūm hoñ aur woh unke ruf karne kā intizām kare; dūr-andeshī; ʿāqibat-andeshī; mudabbir; muhtāt; pesh-bīn; jo zarūrateñ āyinda pesh āne wālī hoñ unkā intizām peshtar se k. w. [i-Ilāhī se ho.]

Providential, a. Jo Kḥudā kī razzāqī se ho; Kḥudā-sāz; jo hukm-Province, n. 1.—Saltanat yā riyāsāt kā juzw (hissa) jo dāru-s-saltanat se fāsile par ho; sūba; mulk; ʿalāqa; mulk kā woh hissa jo kisī ahlkār-i-kḥās kī uigrīnī hukūmat yā ʿalāqe mein ho.

2.—ʿIlm ke kisī shu'ba kā hissa.

3.—Kisī shakhs kā khās kām farz yā mansab; khidmat yā ʿalāqa jo kisī shakhs ke liyo mauzū' ho (uske liye khās-kar muqarrar ho).

Provincial, a. 1.—Kisī mulk kā yā uske muta'alliq; sūbe kā; asl bād-shāhat yā riyāsāt ke muta'alliq. [jāeh.]

2.—Dehātī; nā-tarāshida; gair-shusta; jisse dehātī tarz-o-tarīq pāye **Provincialism, n.** Koyī khās qism kā lafz yā tarz-i kalām jo kisī mulk ke berūn-jāt mein rāij ho; dehātī muhāwarā yā boli; gairwāroñ kī boli.

Provision, n. 1.—Baham-rasāui; sās-o-sāmān; tahaiyā; kisī bāt kā pahle se band-o-bast.

2.—Jo chizeñ baham pahnuñchāyī jāeh; taiyārī; jo tadbireñ peshtar se kī-jāeh ʿam isse ki muhāfazat bachāw yā hamle ke liye hoñ khwāh hājat-ravāyī kī garaz se; jo kuchh ikatṭhā kiya jāe yā pahle se durust ho rahe; taiyārī; band-o-bast; tahaiyā; sās-o-sāmān.

3.—Khāne-pine kī chizeñ jo ikatṭhā kī-jāeh; kisī qism kī khāne kī chizeñ jo jam' kī-jāeh yā muhaiyā karke rakkhī jāeh; ashya-i-kḥurdanī. Often in the plural.

4.—Kisī bāt kī shart jo pahle se kī-jāe; shart; mu'āhada-i-mā-qabl; koyī hukm-i-kḥās jo kisī qānūn mein ho; woh sharāit jo kisī zarūrat-i-āyinda ke liye kī-jāeh khwāh tadbireñ jo aise mange' ke liye pahle **Provision, v. t.** Khāne-pine kī chizeñ baham pahnuñchāuā. [se ho raheñ.]

Provisional, a. Jo zarūrat-i-fi-l-hāl khwāh āyinda ke liye muhaiyā kiya jāe; jo ʿarizī taur par qāim kiya jāe; ʿarizī; chand-roza; thore dinon ke waste; shartī. [ke liye; zarūrat-i-fi-l-hāl ke liye.]

Provisionally, ad. Intizāmau; ʿarizī taur par; chand roz (thore dinon) **Proviso, n.** Shart; kisī qānūn iqrār-nāme khwāh dūsri tahrīr mein ʿibarat-i-shartī; iqrār yā mu'āhada-i-mashrūt. [barham k.]

Provocation, n. 1.—Ishti'āl-i-tab'; kisī ko chheṛnā (uske mizāj ko A sudden provocation—Ishti'āl-i-tab'-i-nūgaban; kisī ko istarāh par chheṛ d. ki woh yakāyak gusse mein ā-jāe.)

2.—Jisse ishti'āl-i-tab' ho; jisse gussa bharak utṭhe; woh bāt jiskī wajh se kisī ke dil mein ranjish ho-jāe. [tabrīk d.; josh mein lānā; paidā k.]

Provoke, v. t. 1.—Ubhāṛnā; bar-angekhta k.; uksāuā; harakat mein lānā; risāuā; bezār k. [gussa yā ranj dilāne w.]

Provoking, p. a. Jisse ishti'āl-i-tab' ho (dil mein gussa yā ranj paidā ho);

Provoking words—Aisi bātē jinse sunuo wāle ko gussa paidā ho; kalimāt-i-ishti-'al-angez.—*Provoking treatment*—Bartāw jise tabi'at ko ishti'āl yā ranj ho.

Prowess, n. Larāyī meñ bahāduri; jawāñ-mardī; harāf meñ be-khāufī; khatre se na darūñ. [(āgo yā piehhe hī) kā; qarīb-tarīn.

Proximate, a. Nazdik-tarīn; nibāyat hī mazdiki; kisi ke qabl yā ha'd hī
Proximate cause—Bā'ī-i-qarībī; sabab jiske sath hī natija paidā ho.

As distinguished from the *remote, mediate, or predisposing cause.*

Proximity, n. Qurbī; qurbat; mazdiki 'ām isse ki jagah ke i'tihār se ho yā rishta wagaira ke. [pesh ho uske ha'd wāle mahīne] ki koyī tārīkh.

Proximo, n. Dūsre mahīne (māh-i-āyinda ya'nī jis mahīne meñ koyī hāt On the 3rd proximo—Tisri māh-i-āyinda ko misalan agar koyī March ke mahīne meñ hake—'Come to me on the 3rd proximo'—to uske yahī matlab hogā ki April mahīne ki tisri tārīkh ko mere pās āo.

Proxy, n. 1.—Dūsre kī taraf se kisi fī'l ke karne kā iktiyār.

2.—Woh shakhs jo dūsre kā qūm-maqām banāyā jāe (jise dūsre kī taraf se kār rawāyī kī iktiyār diyā jāe). [deno kā mujīz ho.

3.—Woh tahrir jiske rī se ek shakhs dūsre shakhs kī taraf se rāe
Prudence, n. Dāniyī; mu'āmalāt meñ 'aql-mandī; ihtiyāt; hoshyārī; 'āqihat-andeshī; harē harē kāmōñ ko anjām ke muta'alliq gaur-o-fikr aur lagoñ se mushwara karne aur apnī khās tamīz ke kām meñ lāne meñ ihtiyāt; apno maqāsīd ke anjām meñ wājib tadbīroñ kā k.

Prudent, a. 1.—Hoshyār; muhtāt; mu'āmalāt meñ 'āqilān kār-rāwayī k. w.; harē harē kāmōñ meñ ma'ul-i-kār kā khayāl r. w.; siyānā; chāukar; anhet; dūr-andeshī—jaise shakhs.

2.—Jo dūr-andeshī kī muqtazā yā natija ho; jisse hoshyārī 'aql-mandī yā ihtiyāt zāhir ho—jaise koyī fī'l.

3.—Kifāyat-shī'ūr yā jismēñ kifāyat-shī'ūrī kī-jāe.

A prudent woman—Kifāyat-shī'ūr 'aurat.—*Prudent expenditure of money*—Juz-rasī ke sath sarf-i-sar.

Prudently, a. 1.—Ba-ihitiyāt-i-tamūn; barī chāukasī yā hoshyārī se; 2.—Kifāyat ke sath; juz-rasī ke sath. [tamīz ke sath; 'āqilān.

Prune, v. t. 1.—Kātnā; chhāñnā—jaise darakhṭōñ kī fūzil yā barhi huyī shakhen; qalam k. [wārū.

2.—Kisi shai ke fuzūl ajzā ko nikāl d. : thik k.; durust k.; sañ. To cut and prune—Kāñ-chhāññ k.; tarāsh-kharāsh k.; qāl-qam' k.; ghutā barhā ko thik-thik k.; kam-o-brāh karke durust (sijil) k.

Pry, v. i. (Gaur so dekhū; bakhūbī dekhū-bhālū; tafṭish kī unzar se kisi bāt ko daryūft karne kī koshish k.; jū'ūyī yā tajassus k.; jhāñkū; bhed l.; jis shai tak jald guzar na ho uske hāl ke mu'lūm karne kī fikr k.

“Often employed with an implied reproach.” Webster.

PSEUDO, (Greek) Juh yah lafz kisi dūsre lafz ko shmrñ meñ milāyū jātā hai to uske ma'nī jhūṭhā, masnū'ī (banāwat kā) iddī'āyī yā kāzīb ke hote

Often used in the formation of self-explaining compounds. [hain.
Pseudonymous, a. Jismēñ jhūṭhī nām likhā ho ya'nī aslī nām chhipā ke koyī farzī nām likh diyū gayā ho.

Puberty, n. Woh sin jab mardoñ aur 'auratoñ meñ bachchoñ ke janāno aur janno kī salāhiyat ho; bulūg; shabūb; jawānī.

Public, a. 1.—'Awām kā yā 'awām se muta'alliq; kisi qaum ri'yāsāt yā jumhūr ke muta'alliq; sārī khālāiq (sab logoñ) kā; kisi khās shakhs kī unhī; sarkārī; rājā kā.

Public good—'Awāmu-n-nās (sab logon) ki bhalāyī.—*Public calamity*—'Ām musibat; aisi halā jismeñ sab log giriftār (mubtalā yā paṛe) hoñ.—*Public service*—Sarkārī mulāzamat; rājā ki chākārī; kār-i-sarkār.—*Public property*—Sarkārī māl.—*A public law*—Qānūn jiski pā-bandi kisi qaum yā riyāsat ke logon par wājib ho.

2.—Jise sab log jān sakeñ; jo har qism ke logon meñ jāri (phailā) ho; ān; jo 'awām ko ma'lūm ho; ma'rūf; mashhūr.

Public report—'Ām khabar; aisi bāt jo 'awām ko ma'lūm ho.

3.—Jisko sab log barat sakeñ (apne kām meñ lā-sakeñ); 'ām.

A public road—Shārī-i-'ām; aisi sarak jispar sab log ā-jā sakeñ.—*Public works*—Ta'mirāt-i-sarkārī; woh ta'mirāt jo sarkārī kharch se engineer logon ki ma'rifat hoñ.

Public, n. Kḥalāiq; kisi qaum yā riyāsat ke sab log; 'awāmu-n-nās; kḥās-o-'ām; kḥalqu-l-lāh; sab log; log.

The public are informed—Sab ko ittīlā' di jāti hai.—*In public*—Khule maidān; khule khazāne; sab ke (sab logon ke) āge; 'alāuiya; parde meñ nahīn; takhlīye meñ nahīn; chhip ke nahīn; bār-i-'ām; bar-mālū; ba-tarz-i-fāsh.

Publication, n. 1.—Mushtahar k.; janānā; i'lān; ishtihār; tashhūr; izhār; ifshā; tahrīr taqrir yā chhāpe ke zarī'e se kisi amr ki ittīlā' 'awām ko d. [bilā qīmat taqsim karke phailānā; ishā'at.

2.—Kisi kitāb yā tahrīr kā 'awām meñ farokht ke zarī'e se khwālī

3.—Jo shai mushtahar ki-jāe; jisko i'lān diyā jāe; koyī risāla yā kitāb jo farokht ke liye pesh ho yā 'awām meñ yūhīn phailāyī-jāe.

Publicity, n. 1.—Shuhrat; i'lān; tashhūr; sab ko ma'lūm ho-saknā.

Publicly, ad. 1.—'Ām tanr par; aisi tarah ki sab log dekheñ yā jāneñ; bilā ikhtā; chhipā ke nahīn; barmalā; bār-i-'ām; khulā-khulā; khul-

2.—'Awām ki taraf se; jumhūr ke nām se. [ke; 'alāuiya.

Public-spirited, a. 1.—'Awāmu-n-nās ki taraqqī (bihtarī yā bhalāyī) chāhne w.; rifāh-i-'ām ke liye zātī nuqsān ūṭhāne par mālī; khair-khwāh-i-kḥalāiq; kḥalāiq ki taraqqī chāhne w.—jaise shakhs.

2.—Jo 'awām ki rifāh ke lihāz se ho.

A public-spirited measure—Woh tadbir jo rifāh-i-'ām ke liye ki-jāe.

Public-spiritedness, n. 'Awāmu-n-nās ki bhalāyī ki ragbat; 'umūman logon ko naf' pahuñchāne ke liye khud nuqsān ūṭhāne par āmādagī; kḥalāiq ki khair-khwāhī.

Publish, v. t. 1.—I'lān k.; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm karānā; sab par zāhir k.; kisi poshīda bāt ko zāhir kar-d.; ifshā k.; zāhir k.; phailānā; mushtahar k. [chhāp-kar phailānā; nikālū.

2.—Kisi kitāb ko shai' k. (use bechnā yā bechne ke liye phailānā);

3.—Chalānā; jāri k.; rawāj d.; phailānā—jaise koyī jā'li yā mas-nū'ī kīgaz. [kā i'lān dene khwālī mushtahar k. w.

Publisher, n. 1.—Kisi poshīda yā lā-ma'lūm bāt kā zāhir k. w.; kisi amr

2.—Kitāb yā risāle wagaira kā shāi' k. w. (use bechne w. yā bikri ke liye rakhne w.); kisi kitāb wagaira kā chhāpue aur bechne w.

3.—Kīgaz-i-masuū'ī kā chālāne w. [(uskā tab' aur shāi' k. w.).

Puerile, a. Larḥōn sū; tiflāna; bachchōn sū; chhichhorā; khafif; ochhā.

Pugnacious, a. Larḥnkā; jhagrālū; jang-jū; takrārī; jo jhat lar-baithe.

Puisne, a. (Law)—Dūsre ki nisbat rutbe meñ chhoṭā yā adnā.

- Pull, v. t. 1.**—Khainchnā; apnī taraf ko khainchnā; aiinchnā; apnī taraf
 2.—Torṇā; tor-kar ikaṭṭhā k.; baṭornā. [khinchnē ki koshish k.
To pull fruit—Pbal torṇā.
 3.—Khinchn-kar chalanā.
 . *To pull down*—(a) Torṇā; dhānā; misṁār k.; girānā jaise makān. (b) Zer-
 o-zabar k.; ulaṭ-palaṭ d.; barbād k.; tah-o-bālā k. (c) Zer yā zer-dast k.; zalil
 k.; 'ājiz k.; past k. *To pull off*—Khainchn-kar alag alag k.; torṇā. Ahista
 se utār lenā—jaise topī yā koyī pahinne kā kaprā—*To pull out*—Nikāl lenā;
 khainchn-kar bāhar kar-l.—*To pull up*—Jar se ukhār l.; istisāl k.; nest-
Pull, v. i. Khainchnā; zor se khainchnā. [o-nābūd k.; mitā d.
To pull at a rope—Rassi ko khainchnā.—*To pull apart*—Khainche jāne par alag
 alag ho-jānā (ṭūṭ jānā).—*To pull up*—Bāg roknā; rās roknā; rok l.; thahrā
 d.; āge chalne na d. [(chalāne) ki koshish.
- Pull, n. 1.**—Zor se khinchnāw; apnī taraf khainchn-kar harakat dene
 2.—Ragrā; jhagrā; kashākash; kash-ma-kash; aiinchnā-tānī.
Pulse, n. Nabz; nārī.
To feel one's pulse—Kisi ki nabz dekhnā (uske dil ko ṭaṭolnā); kisi ki thāh l.;
 kisi ki rāe ma'lūm yā daryāft karne ki koshish k.; kisi ke dil kā bāl jāne ki
Pump, n. Pāuī uṭhāne ki kal; pamp. [koshish k. (uskā indiyā l. yā dekhnā).
Pump, v. t. 1.—Pamp se uṭhānā—jaise pānī.
 2.—Er-pher ki bāteṁ pūchh-kar koyī kḥās amr daryāft karnā.
To pump out secrets—Erā-pheri se bhedoṁ kā ma'lūm kar l.; makr-o-sireb ke
 suwālāt pūchh-kar rāzoṁ (bhed ki bātoṁ) ko daryāft kar-l.
 3.—Kisi se bhed lene ke liye makr-āmez suwālāt pūchhṇā.
Pump, v. i. *Vide supra* No. 1. [hai; panch.
Punch, n. Ek āhanī āla jo kisi shai meṁ sūrākh karne ke kām meṁ ātā
Punch, v. t. 1.—Panch se sūrākh k.
 2.—Garānā; khoduā.
To punch one with the elbow—Kisi ko kuhniyānā (kuhnī se dhakelnā).
Punctual, a. 1.—Jo waqt kisi bāt kā muqarrar ho uskā ṭhik ṭhik kḥayāl
 r. w.; waqt kā pā-band; qaul kā pā-band; jis bāt ke jis waqt karne kā
 wa'da ho uskā ṭhik usī waqt par k. w.
A punctual man—Woh shakhs jo waqt kā pā-band ho; jo shakhs koyī kām
 ṭhik waqt par kare; jo shakhs koyī ḥīl waqt-i-mu'ayan par kare.
 2.—Jo waqt-i-mu'ayan par ho yā kiyā jāe; jo waqt muqarrar ho
 usīpar 'and karne (palaṭne) w.; jiskā wuqn' ṭhik waqt par ho.
A punctual payment—Jo kuchh ṭhik waqt par diyā jāe ya'nī jis waqt uske dene
 kā wa'da ho usī waqt diyā jāe.
Punctuality, n. Waqt ki pā-bandī; jis kām kā jo waqt muqarrar ho uskā
 ṭhik usī waqt par k. [waqt; jis waqt kā wa'da ho ṭhik usī waqt.
Punctually, ad. Ṭhik waqt par; bar-waqt; jo waqt muqarrar ho usī
Punish, v. t. 1.—Kisi gnuāh yā qusūr ke badle meṁ taklif d. nuqsān
 pahunchnā yā musibat meṁ dālnā; sazā-i-jismānī d. yā qaid wagaira
 ki sazā k. [tārṇā; sazā k.
 2.—Sudhārne ki niyat se taklif wagaira d.; tambih k.; ta'zīr k.;
 3.—Kisi jurm ki pādāsh meṁ mujrim ki sazā k. (uski ta'zīr k. yā
To punish theft—Chori ke badle meṁ chor ki sazā k. [usko ta'zīr d.).
Punishable, a. 1.—Sazā ke lāiq; wājibu-t-ta'zīr.
 2.—Mustajib-i-sazā; jiski sazā qānūnau yā haqqau ho-sake.
 Said with reference to persons or offences.

Punishment, *n.* 1.—Sazā-dihī; sazā k. yā d.

2.—Sazā; ta'zīr; siyāsāt; tadārūk; dand. [dakhil ho.

Punitive, *a.* Sazā kā; ta'zīrī; jiske rū se sazā dī-jāe; jismeñ ta'zīr

Puny, *a.* Chhoṭā aur kam-zor; aduā; chhoṭā; kihtar; ṭaiñ; namhā.

Pupil, *n.* Putlī; mardum-i-shashm; mardumak.

Pupil, *n.* 1.—Shāgird; talmīz; chelā; tālib-i-'ilm; laṛkā yā laṛkī jiskī ta'lim koyī mu'allim kartā ho.

2.—Nā-bālig; kam-sin shakhs jo kisi walī kī muhāfazat meñ ho.

3.—Laṛkā yā laṛkī jisko siun-i-bulūg hāsil na huā ho.

Puppet, *n.* Gurīyā; kath-putlī; putlī.

2.—Woh shakhs jiskī nakel dūse ke hāth meñ ho; jo dūse kī marzī ke mutābiq kām kare.

Purchasable, *a.* Jisko kharīd kar-sakeñ (mol le-sakeñ); jo kisi mīn-āwaze ke badle meñ mil-sake; qābil-i-ishtirā. [hāsil k.

Purchase, *v.* 1.—Pairawī karke hāsil k.; dhūndh ke pānā; pānā;

2.—Rupaye-paise yā uske ham-qīmat badal ke 'iwaz meñ hāsil k.; kharīd k.; kharīdū; mōl l.; kinnā; bisāhnā [uṭhā ke hāsil k.

3.—Koyī shai mihuat yā khatra khwāh koyī dūse qism kā sadma

4.—(Law) (a) Darkhwāst de-kar jāi karānā yā hāsil k. jaise koyī hukm-i-'adālat. (b) Wirāsāt yā tarke ke 'alāwa aur kisi sabil se hāsil k.

Purchase, *n.* 1. (Law) (a) Wirāsāt ke siwā aur kisi sabil se arāzī wāgaira kā hāsil k. (b) Koyī hukm-i-'adālat darkhwāst dekar hāsil k.

2.—Qīmat yā ham-qīmat badal ke 'iwaz meñ kisi shai kā istihqāq yā uskī milkīyat hāsil k.; kharīdārī; mōl l.; ishtirā.

3.—Woh shai jo dhūndh ke khwāh badal-i-hamqīmat dekar mile; jo kuchh mihuat karne khatra uṭhāo yā fitrat wāgaira ke zarī'e se mile.

4.—Jo kuchh uskī māliyat ke barābar zar-i-saman dekar mile.

Purchase-money—Zar-i-saman yā saman; kisi kharīd kī buyī shai ke 'iwaz meñ jo kuchh rupaye diye jāen yā juke dene kā qaul-o-qarār ho.—Purchase and sale—Kharīd-farokht yā kharīd-o-farokht; bai'-o-shurā; mōl l. aur bechrā.

Purchaser, *n.* 1.—Woh shakhs jisko koyī māl rupaye-paise ke 'iwaz meñ mile; kharīdār; mushtarī; kharīdne w. yā kharīd k. w.

2.—(Law) Woh shakhs jisko koyī haqqīyat-i-arāzī fath yā hiba wāgaira ke zarī'e se hāsil ho yā kisi aur sabil se gair-az-wirāsāt mile.

Pure, *a.* 1.—Jismeñ koyī kharījī shai na mili ho; sāf; khālīs; jismeñ āmezish (koyī dūsi chīz mili) na ho; nīrā; nirmal.

2.—(a) Pāk-dāman; mā'sūm; be-gunāh; nīr-dosh; be-makr-orīyā; 'uḥōñ se barī—jaise shakhs. (b) Un chīzōñ se barī jinse nuqsān burāyī yā najāsāt paidā ho; pāk; aslī; sachchā; haqqīqī; kāmīl.

Applied to things and actions.

3.—Jismeñ kisi qism kī nā-munāsib bāt shāmil na ho; sāf—jaise niyat. [uabīñ; pakkā; kisi aur shai se ta'alluq na rakhtā huā.

4.—Mahz; nīrā; uipat; mutlaq; wahī aur uske siwā aur kuchh

Purely, *ad.* 1.—Aisi tarah kī koyī is qism kī chīz mili na ho jo kharījī yā muzir ho yā jisse badī yā gandagī paidā ho; pāk-dāmanī ke sūb; asl-asl; be-makr-orīyā; 'asmat se.

2.—Begair iske kī kisi dūsi shai se ta'alluq yā uspar inhisār ho; mahz; mutlaqan; kulliyatan; bi-l-kul; tamāmtar.

Pureness, *n.* Safāyī; un chizon se barī h. jinse zarar badī yā najāsat paidā ho; sūdazī; pākizagī; ma'sūmiyat; asliyat; kharāyī; jismeñ nā-munnāsib 'ibārat yā alfāz wagaira na hoñ; suthrāpan. [mus hil.]

Purgative, *a.* Jismeñ antriyon ke sāf karne kī quwwat ho; rechak;

Purgative, *n.* Jullāb kī dawā; woh dārū jisse mi'de kī safāyī ho-jāc.

Purge, *v. t.* Sāf k.; gaudagī najāsat yā fuzūliyāt ko dūr k.; jo kuchh ālāish ākhor yā kudūrat ho usko dūr kar-d.; tanqīya k.; malūmat [dūr kar-d.]

Followed by *away, of, or off.*

Purge, *v. i.* 1.—Sāf ho-jānā; kudūrat kā nikal jānā.

2.—Jullāb kī dawā se mutawātir dastoñ kā ānā.

Purge, *n.* Mus-hil; dast-āwar dawā; jullāb.

Purify, *v. t.* 1.—Sāf k.; khārijī chizon ko dūr kar d.; jo kuchh milāwat yā ālāish ho use dūr kar-d.; sāf-o-anthrā (pāk-o-sāf) k.

2.—Dil kī hurāyī ko dūr kar d.; safāyī-i-qalb k.

Purify, *v. i.* Sāf ho-jānā; kudūrat kā dūr ho-jānā. [barī h.]

Purity, *n.* 1.—Safāyī; be milāwat kā h.; khārijī chizon kī āmezish se 2.—Mailā na h.; safāyī—masulan kisī kapre kī. [safāyī.]

3.—Be-gunāhī; 'nsmat; 'iffat; ma'sūmiyat; pāk-dāmanī; pārsāyī;

4.—Safāyī; bure maushā se barāat—jaise niyat yā irāde kī.

5.—Shustagī—jaise 'ibārat kī; ajnabī mulhāwron yā kulīnāt-i-nā-munnāsib se barī h. [jāwānib; ās-pās.]

Purlieu, *n.* Kisī maqām kā berūnī hissa; hawālī; gird-o-mawāh; atrāf-o-

Purloin, *v. t.* 1.—Churānā; chorī se le-l.; chorī k.

2.—Kitābon yā nawishton se churā ke l. yā chorī k. [se mile.]

Purparty, *n.* (Law) Itaqqiyat kā hissa jo kisī sharik ko taqsim ke rū

Purport, *n.* Maushā; murād; ma'nī; mafhūm; mudda'a; matlab; arth; āshai. [r.; zāhir k.]

Purport, *v. t.* Mazmūn se zāhir k.; mafhūm se batlānā; ma'nī yā murād

Parportless, *a.* Be-ma'nī; bilā mudda'a; jiskā koyī maushā na h.

Purpose, *n.* 1.—Woh bāt jiskā hāsil yā anjām h. kisī ke madd-i-mazar ho; woh maushā jisse kisī amr kī nisbat fikr tadbir yā koshish kī-jāc; maqsad; garaz; murād; irāda; matlab; niyat.

We labour for the purpose of subsistence—Basar-i-auqāt ke liye ham log mihnat karte haiñ. [sā burā.]

2.—Anjām; ma'āl-i-kār; natīja chūhe nek ho yā bad (nechehā ho

To answer a purpose—Koyī natīja paidā k.—To no purpose—Jiskā koyī natīja

na ho; mahz be-kār; 'abas; be-sūd; be-fāida; lā-hāsil.—Of purpose, on pur-

pose—Pahle se irāde karke; 'andañ; bi-l-irāda; pahle se man-sūba karke;

jis shai kā zikr ho uskī tarāf tabi'at rujū' karke. [purpose." Webster.]

"On purpose is more generally used, but the true phrase is of

Purpose, *v. t.* Irāda k.; dil meñ thabrā yā thān l.; pahle se mansūba

Purpose, *v. i.* Irāda yā 'azm r.; chāhnā; dil meñ r. [pakkā kar-l.]

Purposely, *ad.* Irāda karke; mansūba karke; 'andañ; jānbūjh-kar;

bi-l-qasd; qasdan; pahle se soch-bichār ke; samajh-būjh ke.

Purse, *n.* 1.—Rupaye-paise rakhne kī thailī; kīsa; surra; baṭnā.

2.—Khazāna.

The public purse—Khazānā-i-sarkārī.

[diye jāc.]

3.—Jisqadar rupayo ghar-dañr meñ jītne wāle ko batānr bāzī ke

Light purse, or empty purse—Muffis; be-zari; be-istitā'atī; tihī-dastī.—*Long purse, or heavy purse*—Daulat; zar; māya.—*Sword and purse*.—Kisi qaum kī fauj-o-lashkar aur daulat; teg-o-deg.

Pursuable, a. Pairawī pichhā yā ta'āqub ke lāiq; jiskā pichhā ho-sake; jo pichhā kiye jāne ke qābil ho. [ke liye barābar koshish yā kār-rawāyī.

Pursuance n. 1.—Pairawī; ta'āqub; pichhā; kisi shai ke anjām yā husūl In pursuance of the main design—Asl manshā kī pairawī meñ.

2.—Natīja.

In pursuance of—Mutābiq; hasb; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-ta'mil; kisi shai kī

Pursuant, a. Jo kisi shai ke bā'is yā uskī pairawī meñ ho; mutābiq; muwāfiq; hasb; ba-mūjib.

This measure was adopted pursuant to a former order—Hukm-i-sābiq ke mutābiq (uskī ta'mil ke liye yā uske rū se) yah tadbīr 'amal meñ āyī.

Pursue, v. t. 1.—Uske pakarne kī garaz se kisi kā pichhā k.; kisi ke pichhe daurānā; ta'āqub k.; ragednā.

2.—Dhūndhūnā; hāsil karne ke liye tadbīren 'amal meñ lānā (karnā).

To pursue a remedy at law—Chārā-kār-i-qānūnī ke hāsil karne ke liye koshish k.

3.—Kisi rāh par chalnā; kisi muqsad ke hāsil karne ke liye kisi tarīq kā iḥtiyār k. (uspar chalnā yā uskī pairawī k.).

What course shall we pursue?—Kis rāh par ham logon ko chalnā chāhiye (kaun sā tarīq ham logon ko iḥtiyār karnā chāhiye)?

4.—Kisi rāh par chālē chalnā (uspar qāim rahuā); masrūf rahuā.

5.—Kisi nazir kī pairawī k.; tatabbu' k.; kisi kī dekhā-dekhi k. (usko dekh kar us kī tarah k.).

6.—Khusūmat ke sāth pichhā k.; muākhaza k.; 'azāb meñ dālnā.

Pursuit, n. 1.—Ta'āqub; pichhā; shikār ke liye yā larāyī meñ kisi ke pichhe daur k. [sa'ī; koshish; talāsh; just-o-jū.

2.—Kisi shai ke husūl yā anjām kī garaz se uskī pairawī; pairawī;

3.—Kār-o-bār kā silsila; kisi manshā ke husūl ke liye hamesha masrūf rahuā; mashgala; shagl.

4.—Kisi bāt kī koshish kā qāim r. (uskī pairawī kiye chalnā).

Parview, n. 1.—(Law) Qānūn kā woh hissa jisse dībācha munstasūā ho; matan-i-qānūn jo dībāche ke ba'd hotā hai.

2.—Kisi qānūn kī had yā uskā manshā; kisi qānūn kā kul manshā yā uske kul ahkām. [tak iqtidār ho.

3.—Hadd-i-iḥtiyār; haiyiz-i-iḥtiyār; wus'at; gunjāish; julān

Push, v. t. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; pichhe se zor pahuñchā ke āge ko 2.—Takkar mārñā; sūngh kī nokoñ se mārñā. [haṭānā.

3.—Isrār yā tākid ke sāth āge chalnā; āge ko barhānā yā taraqqī d.

To push an objection too far—Kisi 'uzr yā i'tirāz par bahut hī (jitnā wājib ho usse ziyāda) isrār yā istidlāl k. (usko chalāye chalnā).

4.—Dalīlon se ghabrā d.; bahs meñ uljhā d.; majbūr k.; kisi uatije par majbūran pahuñchānā.

5.—Taḡāze se taṅg k.; bahut mutaqāzī h.; diq'k.; taug k.; zich k.

To push down—Dhakkā dekar girā d.; de-mārñā; paṭak d.

Push, v. i. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; takkar mārñā.

2.—Koshish k. yā āge ko barhānā.

3.—Khil ānā; nikal ānā; phūṭnā.

4.—Age ko chālē chalnā; āge barhe chalnā; jald jald chaluā.

Push, n. 1.—Dhakkā; ṭhelā; rel; hūl; jhonk; pakkar.

2.—Zor yā dabāw jo kisī chiz par pahuñchāyā jāe.

3.—Hamla; yūrish; jidd-o-jahd-i-balig; kisī bāt kī baṛī koshish.

Pusillanimity, *n.* Dil kī kam-zorī; buz-dilī; dil meñ jurat yā mazbūti kā na hī; khafif khafif yā aise khatroñ se durnā jo mahz khayālī hoñ.

Pusillanimous, *a.* 1.—Kam-himmat; dūñ-himmat; buz-dil; jiske dil meñ jurat bahādurī anr mazbūti na ho; nū-mard; dar-poknā; kādar—jaise shakhs. [pasti-i-tabi'at kī wajh se ho.

2.—Jo past-himmati yā buz-dilī kā natija ho; za'if ya'nī jo zu'f yā

Put, *v. t.* 1.—Rakhnā; dharnā; baithālnā; qāim k.; jā-guzīñ k.

Put is applicable to *state* or *condition*, as well as to *place*.

2.—Kisī ke āge tajwīz ijāb yā inkār (qabūl yā nā-manzūr karne) ke liye pesh k.; pesh-i-nazar k.; pesh k.; tawajjuh dilānā.

To *put* a question—Koyī suwāl kisī ke āge uskī tajwīz ke liye pesh k.; suwāl pūchhnā.—To *put* a case—Kisī shai ke muta'alliq jo hālāt hoñ kisī ke āge is garaz se pesh k. ki woh unkī nisbat kuchh tajwīz kare.

3.—'Ibārat meñ bayāu k.; zāhir k.; kalnā.

To *put* a matter ably—Kisī amr kā izhār qābiliyat ke sāth k. (jo kuchh uskī kaifiyat ho use liyāqat ke sāth kalnā yā zāhir k.).

4.—Majbūr k.; kaurānā; kisī shai ke karne par majbūr k.

5.—'Targīb d.; tahrīk k. ubhārnā; uksānā.

To *put away*—(a) Chhōrnā; tark k.; kbārij k.; badar k. (nikāl d.).—(b) Talāq d.—To *put back*—(a) Rok r.; aṭkā r.; dāl r.—(b) Apnī nāl jagah par phir kar

d.—(c) Dharam gharī kī sūyion ko piche haṭā d.—To *put by*—Tāl d.—jaise koyī bāt.—To *put down*—(a) Maglūb k.; dābū d.; zer-dast k.; pūe-māl k.—

(b) Ma'zūl yā zalil k.; iqtidār ikhtiyār yā mansab chhīn l.; dabā d.; past kar d.; miṭā d.; rad kar d.; sākit (chup) kar d.—To *put forth*—(a) Nikālānā yā phailānā.—(b) Zāhir k.; kām meñ lānā; dikhānā.—(c) Pesh k.; pūchhnā—

jaise koyī suwāl yā pahelī wagaira.—(d) Shā' k.—jaise kitāb.—To *put forward*—(a) Kisī 'aise mansab par taraqqī d. jo ā'lā darje kā ho yā jis-

meñ zimma-dārī ziyāda ho; taraqqī d.—(b) Barhānā; chalānā; madaḍ d.—(c) Dharam-gharī kī sūyion āge ko haṭā d.—To *put in*—(a) Dūron ke mā-bain dākhl k.; dushwārī se dākhl k.—(b) (Law) 'Adūlat meñ bā-zābita pesh k.;

kāgazāt-i-'adūlat ke shuinūl meñ r.; dākhl k.; guzrānā.—To *put fear*—Dārānā; khauf dilānā; muḥhawaf k.—To *put in mind*—Yād dilānā yā rakhnā.

To *put in practice*—Kām meñ lānā; karnā; 'amal k.—To *put into another's hands*—Sipurd k.; kisī ke zimme yā uske taht meñ k.—To *put off*—(a) Kanū-

re kar d.; utār d.; rad kar d.; dūr kar d.—(b) Tāl d.; tālmaṭol k.; mabrūm k.; māyūs k.—(c) Dāl r.; multawī r.; tāl d.; āge ko haṭā d.—(d) Fareb ke sāth

chalā d.—To *put on* or *upon*—(a) Pahinnā; oṛhnā; charbū l.; lagā l.—(b) Ikhtiyār k.; banā l.; pakar l.—(c) Lagānā; dālānā; 'āid k.—(d) To *be put on*—

Dhokhā khānā dhokhe meñ ānā yā dhokhe meñ parnā. Used chiefly in the passive form.—To *put out*—(a) Nikāl d.; be-daḥl kar d.—(b) Nikālānā;

shigūfta k.; khilānā.—(c) Bujhānā; bhañḍā kar d.; gul k.—jaise sham' chī-rāg yā āg.—(d) Sūd par lagānā; byāj par udhār (qarz) d.—jaise रुपये.—

(e) Nā-rūz k.; khafā k.; mushta'il k.; gussa dilānā.—(f) Nikālānā; phailānā jaise hāth.—(g) Paresbān kar-d.; ghabrā d.—jaise kisī ko parhne yā bolne

meñ (use rok d.).—(h) (Law) Kholnā; nikālānā; qāim k.—To *put out lights*—

Jharokhe dariche yā khipkiyāñ banānā qāim k. yā nikālānā.—(i) Joṛ ke bāhar

kar-d.; khiskā yā hatā d.—*To put out the eyes*—Andhā kar d.; ānkheñ nikāl l.; basārat zāl kar-d.—*To put over*—(a) Ikhtiyār d.; afsarī d. yā afsar bandūnā (b) Kisi bāt kā hasr kisi dūse shakhs yā shai par k.—(c) Mullawī k.; tāl d.—*To put to*—(a) Jorñā; milānā; ikatthā k.—(b) Kisi par hawālā k.; dālū—jaise khatre meñ.—*To put to a stand*—Rok d.; qabūhatoñ kī wajh se āge baḥne na d.—*To put to death*—Mār dālū; halāk k.; qatl k.—*To put together*—Jorñā; milānā; rakjā k.; shāmīl k.—*To put to it*—Bihnt tang k.; taklif d.; hairān k.; uljhere meñ dālū; qabūhat meñ dālū.—*To be put to it*—Mushkil h.; qabūhat h.; dushwār h.—*To put to the sword*—Tal-i-teg k.; qatl k.; halāk k.—*To put to trial or on trial*—Kasautī par chapḥāuñ; āzmānā; imti-hān k.—*To put trust in*—I'tibār k.; bharosā r.—*To put up*—Sāmne r.; 'ām taur par pesh k.—*To put up goods to sale at auction*—Nilām ke liye asbāb 'ām taur chun yā lagā d.; jo chizeñ nilām hone wālī hon unko bār-i-'ām

Put up, v. i.

[rakh d.]

To put forth—Nikālū; ugnā; jamnā.—*To put in*—Da'wā pesh k.—*To put in for*—Kisi shai kā ummed-wār h.; kisi shai kī nisbat apñi tayīñ ummed-wār-āna pesh yā hāzir k.—*To put up*—Utarnā; sro-kash h.; qiyām k.; thaharnā; derā k.—*To put up with*—(a) Be-badlū liye sazā kiye yā burā māne sah l.; pi-jānā; jāne d.; tarah d.; nazar-andāz k.; bar-dāsh k.—(b) Bilā izhār-i-mu-khālafat yā nā-razā-mandī qabūl kar-l.—*To put up with bad fare*—Kha-rāñ gīzā khā l. aur uskī nisbat apñi nā-rāzī kī izhār yā 'uzr na k.

Putative, a. Jo 'umūman samjhā yā khayāl kiya jātā ho; farzī; ma'rūf; mujāzī; haqīqī nahīñ. [karte hon.]

The putative father of a child—Woh shakhs jise log kisi larke kā bāp tasawwur **Putrefy, v. l.** Saḥ d.; is tarah saḥ yā galā d. ki bad-bū āne lage; ubśā d. **Putrefy, v. i.** Saḥ jānā; gal jānā; ubś jānā; is tarah saḥ jānā ki 'ufūnat (bad-bū) āne lage.

Putrid, a. Saḥ; galā; ubśā; muta'affin; bosīda.

 Said of animal or vegetable matter.

Q.

Quack, v. i. 1.—Kāñ-kāñ k.; battakḥ yā hañs kī tarah shor machānā.

2.—Dīng mārñā; taallī kī lenā; fakhr kī bāteñ kahū; fakhr k.; logon ko sunā-kar kisi bāt kā jhūṭh da'wā k.; apñi numāish ke liye zor zor se kuchhī kahū; apñi barāyī āp hī k.; khud-faroshī k.; apne munh se miyāñ-miṭṭhū baunā.

Pretenders to medical skill quack of their cures—Jin logon ko fanu-i-tabābat kā jhūṭh da'wā hotā hai we dūron ko sunā-kar kahā karte haiñ ki ham ne fulāñ fulāñ marizon ko achēhā kiya.

3.—Nīm hakīm kā kāñ k.; kachchī hakīmī k.; 'atāyī-pau k.

Quack, n. 1.—Kāñ-kāñ; bat kī āwāz; haus kī bolī.

2.—Tabābat kā fakhrīya da'wā k. w.; nīm hakīm; kachchā tabīb; anārī baid; nādān dārū-dārbañ k. w.

3.—Aisi bāt ke jāñne kā da'wā k. w. jo use ma'lūm na ho; kisi 'ilm yā hunar kā jo use ma'lūm na ho jhūṭhā da'wā k. w.

Quack, a. Jhūṭhī tabābat se muta'alliq; jise nīm hakīm (kachche tabīb yā baid) kāñ meñ lāte hon.

A *quack* medicine—Woh dawā jise kacheche tabīb kām meñ lāweñ.

Quackery, n. Jhūṭhe tabīb ke fakhriya da'we yā nskī tabābat; jhūṭhī tabābat; nīm hakīm kī dīng yā nskī kachechī hakīmī; kḥud-furoshī; kath-baidī. [wāfiq h.; milnā; ṭhik h.]

Quadrate, v. i. Mutābaqat r.; mel khānū; joṛ khānā; mauzūn h.; mu-
Followed by *with*.

Quadrennial, a. 1.—Chahār sāla; jismeñ chār baras shāmil yā dākhil
A *quadrennial* period—Muddat-i-chār-sāla; chār baras kā zamāna. [hoñ.]

2.—Chār baras meñ ek bār h. w.; jo chār sāl meñ ek martaba ho.

Quail, v. i. Dab-jānā; hālat-i-yās meñ ho-jānā; pazhumurda yā afsurda-khātir ho-jānā; dil ṭuṭ jānā; taklif yā khatre ke khauf se be-dil ho-jānā; himmat hār d.; phir muqābale kī tāqat na r.; jī chhoṛ d.; hi-chakne lagnā. [dil ke kisi josh ke sabab se hilnā (larzān h. yā kaṇpnā).]

Quake, v. i. 1.—Kaṇpnā yā kaṇpnā; tharrūnā yā thartharānā; ḍar sardī yā

2.—Nanī aur tarī kī wajh se hilnā (jumbish k. yā mutaharrik h.)
jaise tar zamīn kā; kisi qism ke bare sadme se tharrā nṭhnā.

The *earth quakes*—Zamīn kaṇptī hai; zalzala (bhudol) ātā hai.—The *moun-
tains quake*—Pahār tharrāte (hiltē) haiñ.

Quake, n. Kaṇpkapī; tharrāhat; thartharāhat; larza; halchal; hil nṭhnā.

Qualifiable, a. Jismeñ takhṣif yā kamī kar-sakeñ; jise tarmīm kar-sakeñ; jisko ghaṭā yā sudhār sakeñ.

Qualification, n. 1.—Lāiq k.; lāiq h.

2.—Woh shai jisse kisi amr kī liyāqat ho; woh paidāishī (kḥilqī jibillī yā zāti) janhar jiske zarī'e se kisi meñ kisi 'uhde yā mansab wagaira kī liyāqat paidā ho yā jiske wasile se woh kisi zāti sifat ko qāim rakh sake; liyāqat; qābiliyat; isti'dād; wasf yā sifat; gun; zarūrī bātoñ kā rakhnā.

3.—Ikhtiyār-i-qānūnī; woh bāt jiskā honā qānūnan zarūr ho.

4.—Qaid; pā-bandī; tarmīm; takhṣif; kamī; ghaṭāw.

Words may be used in a general sense, without any *qualification*—Alfāz ko 'ām ma'ni meñ bilā qaid ke isti'māl kar sakte haiñ [tarīq meñ mashshāq.]

Qualified, p. a. 1.—Lāiq; fāiq; kisi kām se wāqif aur uske anjām ke

2.—Mahdūd; pā-band-ba-quyūd; jismeñ qaid lagī ho; jismeñ kisi tarah kā rok kardiyā gayā ho; jismeñ tarmīm huyī ho; jiskī koyī kḥās sūrat banā dī gayī ho.

Qualify, v. t. 1.—Jaisā darkār ho waisāhi kar-d.; kisi ko khūrijī yā zarūrī sifatoñ se mansūf k.; lāiq k. masalan kisi jagah 'uhde yā peshe ke liye; kisi maqsad ke anjām ke wāste jis 'ilm hunar yā dūsrī sifat kī zarūrat ho use baham pahnūchānā; isti'dād paidā k.; qābil banānā; musta'id k.; qānūnī ikhtiyār d. yā qānūnan qābil banānā.

2.—Ek andāz par lānā; kisi sur se milā d.; badal kar (ulaṭ-palaṭ kar) asli yā ma'mūlī dhang par kḥwāh surīlā kar d.

3.—Jo bāt kī 'ām gair-mahdūd yā hāziq ho usko kḥās shakl par yā mahdūd kar-d.; tarmīm k.; kisi kḥās sūrat kā k.; qaid k.; qaiden (quyūd) lagānā; kisi tarah kī rukāwat dāl d.: istisnāoñ se mahdūd k.

To *qualify* a statement, claim, or proposition—Kisi bayan da'we kḥwāh tajwiz ko mahdūd (pā-band-i-quyūd) kar d. [quwwat ko kam k.]

4.—Kam k.; narm k.; ghaṭānā; takhṣif k.; kisi shai kī saḥti yā To *qualify* the rigour of a statute—Kisi qānūn kī saḥti ko kam k. (usmeñ takhṣif k.) [ta'alliq ho.]

Quality, n. 1.—Khāssiyaṭ; sifat; woh bāt jo kisi jism yā shai se mu-

- A natural quality—*Khilqī* (asli zāti yā paidāishī) sifāt yā khāssiyyat.—Whiteness is a natural quality of snow—*Sufaidī* barf ki khilqī sifāt hai yā'ui barf ki paidāish hī supaid hoti hai.—An accidental quality—*'Arizī* sifāt; sifāt jo paidāishī na ho.—The fluidity of metals is an accidental quality—*Filziyāt* kā raqīq hī ek 'arizī sifāt hai.—Essential qualities—*Sifāt-i-lāzimī*; woh bāteñ jo kisi shai ke wujūd ke qāim karne ke liye lāzimī hoñ.—Sensible qualities—*Sifāt-i-hissī*; ašhyā ki woh sifateñ jo hawās-i-khānna se mahsūs ho-sakeñ masalau sūñj ki rānchāuī kapre kā rang wagaira. [burāyī.
- 2.—*Dūsarī* shai ke lihāz se kisi shai ki nau'iyat; qism; achhāyī yā Tho quality of an action in regard to right and wrong—*Jā wa bejā* (wujūb-o-gair-wujūb) ke lihāz se kisi shai ki nau'iyat. [khāssa; khāssiyyat.
- 3.—Kisi khās natīje ke paidā karne ki quwwat yā tāqat; tāsir; The qualities of medicines—*Dawāñ* ki tāsir (unkā khāssa yā uuki khāssiyyat).
- 4.—*Neki* yā bādī; achhāyī yā burāyī. [achchhī yā buri sifateñ.
- Good qualities, or bad qualities—*Achhāyīñ* yā burāyīñ; nekiyāñ yā badiyāñ.
- 5.—Jo sifāt kasab karke hāsil kī jāe; woh 'umdagī jo paidāishī na ho balki sikh kar hāsil kī gayī ho.
- 6.—*Haisiyat*; mansab; iqtidār. [khās hālat.
- 7.—*Auroñ* ke muqābale meñ rutba; haisiyat; dūsroñ kī nisbat koyī People of every quality—*Har* qism ki haisiyat ke log; tar tarah kī rutba rakhe wāle shakhs. [darje meñ buzurgī (tarjīb); baland pāya.
- 8.—*Buzurg* martaba; dūsroñ se barh-kar darja; hasab-o-nasao yā Persons of quality—*'Alī*-martaba log; woh log jinkā martaba baland ho.—The quality—Woh sah log jinkā rutba yā pāya baland ho; sab bare bare log;
- As distinguished from the mass, or vulgar. [umarā; shuraf; 'auid.
- Qualm, n. 1.**—*Bimānī* gashī taklīf yā dard kā yakbārgī ho-jānā; kisi qism ki taklīf kā daf'atan uṭhnā; 'aziyat. [khwāhish.
- 2.—*Mī'de* (peṭ) meñ tabkhīr kā yakāyak h.; matlī; qai karne kī
- 3.—*Imān* kā khadsha yā uski khālīsh; imān kā khntkā.
- Quandary, n.** *Dushwārī*; qabāhat; mushkil; uljhāw; pechidagī yā pher; shak; shubha; tazabzub; kisi bāt kā pakkā na h.
- Quantity, n. 1.**—*Miqdār*; qadar; andāza yā andāz; itnā yā utnā h. na ki kam-o-besh; jise nāp tol yā wazu kar-sakeñ; jo ghuṭ-barh sake.
- 2.—*Ta'dād-i-takhminī* yā ta'dād-i-mu'niyan; jumla yā miqdār; koyī juz yā hissa; ta'dād-i-kasir; barī ta'dād; bahut kuchh; barī raqam;
- 3.—*Juzw-i-kasir*; bahut sū; barī mu'tād. [barī miqdār.
- A medicine taken in quantities—*Dawā* jo bahut bahut khāyī jāe.
- Quantity of estate—(Law) Kisi haqqiyat ki mī'ad yā uski miqdār.
- QUANTUM, n.** *Miqdār*; ta'dād; andāz.
- Quantum meruit*—[Lat.] (Law) Is wa'de ki bunyād par nālīsh ki mudda'ā 'alaih mudda'ī ko usqadar mihnātāna (haqqu-l-mibnat yā khidmat kā ājr degā jitne ke pāne ke laiq mudda'ī ho.—*Quantum sufficit* or *quantum suff.*—[Lat.] *Miqdār-i-kāfi*; kāfi mu'tād; kisi chiz ki miqdār jo kāfi ho.—*Quantum valebat*—[Lat.] (Law) Woh nālīsh jismeñ mudda'ā 'alaih se ašhyā-i-farokht-shuda ki qimat ba-qadar-i-māliyat unke māñgi (talab ki) jāe.
- Quarantine, n. 1.**—*Chālīs* din kī ruddat.
- 2.—*Chālīs* din yā koyī zamāna-i-gair mahdūd jismeñ bandar meñ pahunchue par kisi jahāz kī nisbat yah shubha ho-kar ki jo log ispar sawār haiñ we kisi maraz-i-sārī meñ muṭtalā haiñ kanūre ke logon se bi-l-kul āmad-o-raft band kar-dī-jāe.

3.—(*Law*) Chālis dīn kī muddat jis̄mēn kīsī bewa ko us makān meñ rahne kā iḥtiyār rahtā hai jis̄par marte waqt uskā shauhar qābiz rahā ho.

Quarantine, v. t. Samundar ke kanāre ke logon se āmad-o-raft kī mumā-na'at k.; jis̄ jahāz kī nisbat yah shak ho ki is̄par koyī chhūt kī bīmārī phailī hai usko samundar ke kanāre se dūr par rahne ke liye majbūr k.

Quarrel, n. 1.—Jhagrā; takrār; qaziya; khafif mār-piṭ yā dhiṅgā-mu-shṭī; gālī-galanj; gul-gupārā; ṭanṭā; bakherā; munāqasha; gusse ke sāth takrār; kahā-sunī.

2.—Bigār; dostī kī ṭūṭ jānā; mel kā na rahnā; do shakhsōn ke darmiyān iḥtilāf-i-fāsh; khaṭpat; chakh; nā-chāqī.

To pick a quarrel—Jang-joyī k.; jān-būjh-kar jhagrā kharā k.; 'amdan qaziya barpā k.; zabardastī kā jhagrā nikālā; jahān takrār na ho wahān usko qāim k.

Quarrel, v. i. 1.—Zor zor se takrār k.; shor machīkar aur gusse ke sāth jhagrā; jhagrā yā bakherā k.; gālī-galanj k.; munāqasha k.; āpas meñ bigār khare h.; larṇā; hāthā-pāyī k.

 Used of two persons, or of a small number. [ittifāq na k.]

2.—Be-mel h.; be-jor h.; muwāfaqat na r.; sūrat yā haiat meñ

3.—'Aib-joyī k.; lim lagānā; naqs nikālā; dosh d.; harf-gīrī k.

Quarrel, v. t. Lar-lar ke kīsī bāt par majbūr k.; qaziya karke koyī fi'l chār-nā-chār karānā.

To quarrel a man out of his estate or rights—Lar-lar-ke kīsī shakhs ko uskī jāe-dād yā haqqīyat ke chhor dene par majbūr k.; takrār yā bakherā karke kīsī shakhs se uskī jāe-dād yā haqqīyat chhurā d.

Quarrelsome, a. Jhagrālū; takrārī; bakherīya; jhagarne aur shor machāne w.; khafif khafif larāyion par māl; jo jald chirh-kar larne lage; zūd-ranj; tunuk-mizāj.

Quarry, n. Zamīn meñ woh jagah jahān se makān wagaira banāne ke liye patthar kāt-kar nikālā jātā hai; patthar kī khān; sangistān.

 Mine generally signifies the pit from which metals and coals are taken. From *quarries* are taken stones for building, as marbles, freestone, **Quarry, v. t.** Patthar kī khān se khod-kar nikālā. [slate, and the like.]

To quarry marble—Sang-i-marmar ko uskī khān se khod yā kāt-kar nikālā.

Quarter, 1.—Chār hissōn meñ se ek; chauthā hissa; chauthāyī yā chauth; hissa-i-chahārumī; rub'.

2.—Āṭṭhāyīs pound ya'ni chaudah ser kā ek wazn.

A quarter of sugar—Chaudah ser chinī.

3.—Ek ton (taḥmīnan āṭṭhāyīs mau) galle kī chauthāyī.

A quarter of wheat—Ek ton gehūn kā chauthā hissa.

4.—Kīsī chaupāye jānwar kā ek hāth yā ek pair aur woh hisse jo usse lage hon; kīsī murde jānwar kā chahārumī hissa jis̄mēn ek hāth yā ek pair bhī shāmil ho.

 Often used in composition.

5.—Kīsī madrasatn-l-'ulūm meñ tulabā ke tahsīl kī muddat; sāl kā chauthā hissa ya'ni tū mahīne khawāh kam-o-besh. [mahāl.]

6.—Kīsī mulk yā shahr kā koyī khās hissa; zil'; muhalla; tola;

7.—Woh maqām jahān larāyī meñ fauji afsar aur sipāhī ta'ināt

 Chiefly used in the plural. [kiye jāte haiñ.]

8.—Woh jagah jahān koyī thore roz tak rahe; 'arizī qiyām kā ma-qām; amn-o-āsāish kī jagah; hifāzat; āram.

Usually in the plural.

9.—Manqa'-i-munāsib; khās yā munāsib jagah; woh jagah jo mu-qarrar kī-gayī ho; thaharne kī khās jagah.

10.—Dushman se rahm ke sāth bartāw; fath-mand yā farīq-i-gālib kī ri'āyat yā mihrbānī; apne naf' ke liye dushman kī tabābī se gurez.

Head-quarters—Fauji āfsar-i-ā'lā kā khāima yā dāira-i-daulat.—To give or show quarter to—Larāyī meñ dushman ke mutī' ho—jāue par use bataur qnidi ke rakh l.; hāre dushman ke mār dāle se hāth khāiūch l.; apnā mutī' (tābi'-dār) banā l. [par taqsim k.

Quarter, v. t. 1.—Chār barābar hisson par bāñṭnā; chār-hisās-i-musāwī.

2.—Jude jnde hisson meñ k.; 'alāhida 'alāhida hisse k.

3.—Hifāzat kī jagah yā khāne-pūne kā sāmān d.; thore 'arse tak rahne kā samāu muhaiyā k.; kisi kō hifāzat kī jagah d.

To quarter soldiers—Sipāhiyon ko hifāzat kī jagah meñ r. (unke 'arizī qiyām kā sār-o-sīmān kar-d).

Quarter, v. i. 1.—Tiknā; firokash h.; utarnā; 'arizī tanr par qiyām k.; thore roz ke wāste muqīm h. [chauthā hissa dākhil ho.

Quarterly, a. 1.—Jismeñ hissa-i-chahārumī shāmil ho; jismeñ sāl kā *Quarterly seasons*—Mausim jismeñ tin tin mahīne shāmil hoñ.

2.—Jiskā i'āda sāl kī har ek sih-māhī ke khātīme par ho; jo sāl meñ tin tin mahīne par huā kare; sih-māha.

Quarterly payments of rent—Tin tin mahīne par kirāye yā lagān kā diyā jānā.

Quarterly, n. Woh kitāb jo sāl kī har ek sih-māhī meñ chhape; jo kitāb sāl meñ chār bār chhape. [ke chauthāyī hisse meñ ek martaba.

Quarterly, ad. Sih-māha; sih-māhī sih-māhī; tin tin mahīne par; sāl The returns are made *quarterly*—Naqshe tin tin mahīne par baute haiñ.

Quash, v. t. 1.—Dabā d.; firo k.; ekbārgī bi-l-kul mitā d.

To quash a rebellion—Balwe ko ek bārgī bi-l-kul mitā d. (firo k.). [k.

2.—(Law) Mitā d.; rad mausūkh yā s'qit kar-d.; bātil k.; ka-l- 'adam

To quash a conviction—Tajwiz-i-subūt-i-jurm ko mausūkh (rad) k.

QUASI, (Law) Goyā ki; ek tarah par; kisi khās ma'nī meñ; kisi khās darje tak; kisi chiz kī tarah; kisi shai kī māniud.

Used as a prefix or first member of a compound.

A quasi contract—Mu'āhada-i-zimni; woh fi'l jiskī wājib se ek shakhs kisi dūstre shakhs kī pā-band ho-jāe par un donoñ ke mūbain koyī qaul-o-qarār asl meñ na ho.—A quasi argument—Jo kuchh dalil kī shakl par ho yā bataur dalil ke kām meñ lāyā jāe. [ho; jisko ukāyī āti ho.

Queasy, a. 1.—Jisko matli kī bimāri ho; jiskī jī qai karne ko chāhitā

2.—Tunuk-mizāj; nāzūk-mizāj; mirzā-manish; sukuār. [paidā hoñ.

3.—Jisse tabi'at phir jāe; jisse dil ko ranj ho; jisse taklif-dih khayālāt

A queasy question—Aisā suwāl yā aisā istifsār jisse dil ko ranj pahūnche.

Queen, n. 1.—Bādshāh kī begam; khātūn-i-sultān; rānī.

2.—Malika; sultān; rānī.

Queen-consort—Jo bād-shāh-i-waqt ho uski begam.—*Queen-dowager*—Bādshāh-i-marhūm kī begam.—*Queen-mother*—Bādshāh-i-marhūm kī begam jo sultān yā sultāna-i-'ahd kī mān bhi ho.—*Queen-regent, or queen-regnant*—Malika jo ba-istihqāq-i-khud hukm-rān ho.—*Queen's bench*—Inglistān meñ woh 'adālat jokisi malika kī hayāt meñ Court of Record kahlāti hai.—*Queen's counsel*—Woh

Baristar (Barrister) log jo sanad-i-Baristarī ke pāne ke ba'd muntakhab ho-
kar shāhi kauūsali (counsel) muqarrar hote haiñ—*Queen's evidence*—(Law)
Woh sharik-i-jurm jo min-jūnib-i-sarkār apne shurakā ke muqābale meñ
gawāh banāyā jātā hai; gawāh-i-sarkārī.

Queer, a. Ma'mūl ke khalāf; kisi 'ajīb tarah par ma'mūl ke khalāf; 'ajīb-
o-garīb; nādir; anūthā; anokhā; jiske dhang nirāle hoñ; nirālā; ni-
rālī tarah kā. [kiya jāe.—A *queer* look—Nirālī chitwan.

A *queer* story—Anūthā bayān; 'ajīb bayān; bayān jo ma'mūlī taur par na
2.—Dār k.; mitā d.; firo k.; torūñ; band yā manqūf k.

To *quell* an insurrection or sedition—Bagāwat yā hangāme ko firo k.
2.—Taskīn d.; takhfif k.; thandhā k.; kam k.

To *quell* grief—Ranj meñ taskīn d. yā ranj ko kam k.

Quench, v. t. 1.—Bujhānā; thandhā k.; firo k.; sard k.—jaise shū'le
yā āg ko. [d.; nikāl yā bujhā d.; ma'dūm k.

2.—Dār k.; mitā d.; band k.; takhfif k.; nest-o-nā-būd k.; taskīn
To *quench* thirst—Pyās bujhā d.; tishnagi raf' kar-d.—To *quench* love—'Ishq

yā shū'la-i-'ishq ko bujhā d.; muhabbat bāqī na r.
Querulous, a. 1—Jo 'ādatan kisi amr kī shikāyat kiya kare; jo hamesha
kisi bāt kī gila kare; gila-guzār—jaise shakhs. [jāe.

2.—Jisse izhār-i-shikāyat ho; jisse faryād pāyī jāe; jisse gila pāyā
A *querulous* tone of voice—Āwāz kī woh lahja jisse kisi bāt kī shikāyat

Query, n. Suwāl; istifsār jiskā jawāb matlūb ho. [pāyī jāe.

☞ This word, or its abbreviation (*Qu.* or *Qy.* or the sign ?) is often
put after a word or statement regarded as doubtful.

Quest, n. Talāsh; dhūndh; just jū; joyāyī; khoj.

To rove in *quest* of a thing—Kisi chiz kī talāsh meñ ghūmnā.

Question, n. 1.—Pūchh-pāchh; suwāl; istifsār; istifhām. [izhār l.

To examine by *question* and answer—Suwāl-o-jawāb ke zari'e se imtihān yā

2.—Jo kuchh pūchhā jāe; woh bāt jiskā jawāb darkār ho; suwāl;
What is the *question*? Suwāl kyā hai? Kyā pūchhā jātā hai? [pursish.

3.—Bahs; munbāhasa; munāzara; takrār; zabānī jhagrā.

It is to be put to *question*—Yah bāt bahs-talab hai.

4.—Woh bāt jiskī nisbat tahqīqāt yā taftish darkār ho; manshā-
i-tahqīqāt yā istifsār; woh bāt jiskī nisbat pūchh-pāchh karnā ho;

5.—Shubha; shak; hujjat; takrār; kalām. [amr-i-tahqīqāt-talab.

This story is true beyond all *question*—Yah bayān bilā-shubha sach hai; is
bayān kī sachāyī meñ kuchh bhī shak nahiñ hai.

In *question*—Jiskī nisbat istifār yā bahs pesh ho; jiskī nisbat hujjat hotī ho;
mutanāza'a khwāh mutanāza'a-fib.—The matter or point in *question*—Amr-i-

mutanāza'a-fib; woh bāt jiskī tahqīqāt yā bahs pesh ho.—*Leading question*—

Woh suwāl jisse gawāh yā us shakhs ko jisse suwāl pūchhā jāe yah ma'lūm
ho-jāe kī ham-ko fulān jawāb denā chāhiye; nisā suwāl jisse gawāh yā mustaf-

sīrilāh jawāb soch jāe; suwāl-i-ishārī; hidāyatī suwāl; suwāl-i-mūsīl-i-ilā-
l-maqsūd.—*Out of the question*—Lihāz ke qābil nahiñ; jispar lihāz darkār

na ho; muhāl-i-mutlaq; jo kisi tarah na ho-sake.—*Past question*—Bilā-
shubha; be-shak; lā-raib; albatta; lā-kalūm; be-hujjat.

Question, v. t. 1.—Kisi se koyī bāt suwālāt pūchh kar daryāft k.;
suwālāt ke zari'e se tahqīqāt k. yā izhār l.; kisi se suwāl karke
kuchh pūchhā. [yaqīn k.

2.—Kisi bāt par shak yā shubha k.; kisi amr kī nisbat dil meñ

- 3.—I'tibār ke qābil na samajhnā; jāiz tasawwur na k.; mushtabāh samajhnā; i'tirāz k.; jarah k. [pāne kī garaz se bāteñ pūchhnā.]
- Question, *v. i.* 1.—Ek yā zāid suwāl pūchhuā; pūchh-pāchh k.; jawāb 2.—Suwālāt ke zarī'e se bahs k.; munāzara ba-zarī'a-i-suwālāt k.
- Questionable, *a.* Qābil-i'tirāz; jiskī nisbat shubha yā i'tirāz ho-sake; mashkūk; mashkūk-fih; mushtabāh; jispar yaqiu na ho; jiskī nisbat bahs ho-sake.
- Quibble, *n.* Jis amr kī nisbat bahs pesh ho usse gurez; sāf sāf sachchī bāt ke kahne se kanāra-kashī; hila-hawāla yā hila-bāzī; tālmaṭol; bahāna; fitrat; nukta-chīnī; harf-girī.
- Quibble, *v. i.* Amr-i-mutanāza'a-fih yā nafsu-l-amr se kisi hile yā fitrat wagaira ke zarī'e se gurez k.; jis bāt kī bahs yā hujjat pesh ho usko bāteñ banā ke tāl d.
- Quick, *a.* 1.—Tez; barrāq; chust-o-chālāk; chust; musta'id.
He is remarkably quick in his motions—Woh apnī harkatoñ meñ nihāyat tez yā chust hai.—He is a man of quick parts—Us shakhs kī samajh-būjh tez hai; woh shakhs liyāqat meñ barrāq hai.
- 2.—Sust yā āhista uahūn; jo 'ujlat se ho; jo jald ho; tez; 'ājil; jo thoye 'arse meñ ho yā wāqī' ho.
To be quick with child—Hamal kī us hālat meñ b. jab laṛke meñ jān par jāe.
- Quick, *ad.* 1.—Jald; tezi se; shitābī se; 'ujlat se; bilā-tawaqquf.
Run quick—Tez dauro.—Be quick—Jaldi karo; tawaqquf na karo.
- 2.—Thōṛī der meñ; 'arsa-i-qalil meñ; jald; fauran; bilā-tākhir.
Go and return quick—Jā aur fauran (thōṛī hī der meñ yā jald) phir ā.
- Quick *n.* Jāndār gosht; zī-hiss hisse.
Penetrating to the quick—Jo bahut mahsūs ho; jo bhitar (kaleje) tak palṭh jāe.—Cut to the quick—Jān nikāl liyā.
- Quicken, *v. t.* 1.—Zinda k.; jān dāl d.; jilā d.; murde ko zinda (be-jān ko jān-dār) kar d.; phir se quwwat (quwwat-i-tāza) bakhshnā.
- 2.—Zinda-dil chust-o-chālāk yā bashshāsh k.; kisi ko ziyāda quwwat d.; tar-o-tāza k.; tez k.; ubhārnā yā bharkānā; tahrīk d.
- 3.—Tez k.; tezi yā 'ujlat kā bā'is h.; kisi shai ko aisā kar d. ki usmeñ 'ujlat ā-jāe. [jald jald chale yā ure
To quicken motion or flight—Harakat yā parwāz ko tez kar d.; aisā kar d. ki
- Quicken, *v. i.* 1.—Zinda ho-jānā; jān par jānā; zinda-dil yā barq ho.
- 2.—Tezi se chalnā; 'ujlat ke sāth harakat k. [jānā.
- Quicklime, *n.* Chūnā jo kankar patthar yā sīp wagaira ko khūb pakā-kar banāyā jāe; barī kū chūnā; patthar kā chūnā; 'sīp kā chūnā; ānak; tafta. [tawaqquf; bilā-tākhir; jismeñ der na ho.
- Quickly, *ad.* Jald yā jaldi se; 'ujlat yā tezi se; ba-tā'jil; fauran; bilā-
- Quickness, *n.* 1.—Harakat kī tezi; 'ujlat; rawānī; jaldi; sur'at.
- 2.—Tezi; chusti; musta'idī; barrāqī.
Quickness of the imagination or wit—Khayāl yā 'aql kī tezi.—His mind had, indeed, great quickness and vigour—Fi-l-haqīqat uski tabī'at meñ baṛī tezi aur quwwat thi (woh nihāyat barrāq aur qawī yā mazbūt thi).
- 3.—Hawās kī tezi; hawās-i-khamsa se chizoñ ke fauran ma'lūm
- 4.—Zāiqe kī tezi; talṭhī. [karne kī quwwat.
- Quicksighted, *a.* Tez-nazar; tez-'aql; dekhne yā samajhne meñ tez.
- Quick-silver, *a.* Pārā; simāb; zibaq.
- Quicksilvered, *a.* Jispar pāre aur ṭin ke waraq kī qal'ī ho.

Quicksilvering, *a.* Āyīne ke pūshṭ par pāre aur ṭin ke waraq kī qal'ī.
Quick-witted, *a.* Tez-fahm; 'aql kā tez; hāzir-jawāb; bar-jasta jawāb d. w.
Quiddle, *v. i.* Khafif khafif mashgaloñ meñ waqt sarf yā zāi' k. yā kām
 kī (muḥīd) bātoñ kī taraf subkī se (ūpar hī se dil se nahīñ) mutawaj-
 jih h. [ham-qīnat shai.]

QUID PRO QUO, [Lat.] Ek shai kī 'iwaz dūsri shai; 'iwaz-mu'āwaza;
Quiescent, *a. i.*—Sākin; gair-mutaharrik; hālat-i-qarār meñ; jumbish
 kartā huā nahīñ. [harrik jism.]

A quiescent body—Koyī jism jo hālat-i-qarār yā sukūn meñ rahe; gair-muta-

2.—Jismeñ josh na ho; jismeñ harakat na ho; jo bharkā na ho;

3.—Gair-malfūz; sākit; jo bolā na jāe. [jismeñ walwala na ho.]

Quiet, *a. i.*—Be-kharkhasha; be-jhanjhaṭ; shor-o-sharāba yā dauga-o-
 fasād se barī; jismeñ kisī tarah kā khalal na ho. [ke sāth jīnā.]

A quiet life—Aisi zindagī jismeñ kisī tarah kā jhanjhaṭ na ho; sulh (amn-chain)

Benares is quiet at present—In dinōñ Banāras meñ danga-o-fasād nahīñ hai.

2.—Kisī ko ranj na d. w.; abtarī yā taklīf pida k. w. nahīñ; jo
 shorish barpā na kare; halīm; salīm; narm; mulāīm; garīb; qānī';
 burdbār. [jo hawā ke bā'is mauj-zan (mutalātim yā lahrāta) na ho.]

3.—Sākin; jismeñ hawā kī wajh se harakat paidā na hui ho;

A quiet atmosphere—Kura-i-hādī jo sākin ho ya'nī hawā zore se na bahī ho.

A quiet sea—Samundar kā sākin rahna ya'nī hawā kī wajh se uskā mauj-

zan na h. [khalat yā chher-ohhār na kī ho; jo barābar ek tarah par ho.]

4.—(Law) Jismeñ khalal wāqī' na huā ho; jismeñ kisī ne mudā-

The quiet possession or enjoyment of an estate—Kisī haqqiyat par qabza yā ta-

sarruf bilā mudākhalat-i-alude; kisī jāedād par ek tarah par yā bilā-khalal

qābiz yā mutasarrif rahna.

5.—Rotā nahīñ; hāth-pair paṭaktā nahīñ; be-qarār nahīñ.

A quiet child—Larkā jo royā na kare; larkā jo chup-chāp (qarār se) rahe.

Quiet, *n. i.*—Sukūn; qarār; kisī shai ke mutaharrik na rahne kī hālat.

2.—Dangā-o-fasād yā shor-o-gul kā na rahna; amn; amn-chain; sulh;

hifāzat; āram.

At quiet—Khāmosh; be-shor-o-sharāba; chup-chāp; sulh ke sāth; amn meñ

In quiet—Chup-chāp; chupke se; be kuchh kahe-sune; aisi tarah kī koyī

na dekhe; be-shor machāye.

Quiet, *v. t. i.*—Harakat ko band kar d.; harakat yā jumbish na karne

d.; chālne na d.; sākin kar d.; hālat-i-qarār meñ kar d.

2.—Thandhā kar d.; dabā d.; kam kar d.; takhfif k.; firo k.;

amn kī hālat meñ kar d.; taskīn d.

To quiet the passions—Tab'at ke joshōñ ko firo k. yā dabā d.—*To quiet pain*

or grief—Dard yā ranj ko kam yā firo k.—*To quiet disorders*—Bad-nazmiyōñ

ko dafa k.; jo kuchh darhamī-barhamī ho use raf'a karke amn qāim kar d.

Quietly, *ad. i.*—Bilā harakat; be hile-dole; hālat-i-sukūn yā qarār meñ.

To lie or sit quietly—Be hile-dole parē yā baithe rahna.

2.—Be shor-o-sharāba be dauga-o-fasād be jhagra-o-takrār khwāh

be dhūm-dhām machāye; sulh ke sāth; amn se; chain se.

To live quietly—Chain se rahna; sulh se zindagī basar k.

3.—Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; burdbārī se; be ghabrāye;

bilā iztirāb; bilā intishār-i-tabī'at.

Men ought to submit quietly to unavoidable evils—Mardoñ ko chāhiye kī un

balāōñ ko sabr ke sāth sah leh jo chār-nā-chār ātī haiñ.

4.—Be shor machāye; chupechāp; āhista se; dhīre se; he kuchh kahe-sune; āwāz-i-buland se; begair kuchh bole yā be kuchh khar-baṛābaṛ machāye; nīsī tarah ki koyī kuchh yā zarā bhī na dekhe.

He *quietly* left the room—Woh kamre se chupechāp (āhista) se yā be kuchh kahe-sune) chālā gayā.

Quill, *n.* 1.—Kisī chīṛye kā barā aur mazbūt par jisko bataur qalam

2.—Āla-i-tahrīr; qalam. [wagaira ke kām meñ layēh.

3.—Īkhār-pusht (sūhī) kā kūtā. [lapette haiñ; māsūr; nāecha.

4.—Narkat kā tukrā jismeñ kapra bunne wāle bānā ke liye sūt To carry a good quill.—Achehā likhnā; khush-khat likhnā; khush-nawis h.

Quill-driver, *n.* Ahl-i-qalam; muharrir; kātib; khāma-farsā; likhnī-mal.

Quillet, *n.* Bārīkī; nukta; pechīda bāt; uljhāw ki bāt; mugālate ki bāt.

Quilt, *n.* Toshak yā gadda wagaira jo do kapron ko darmiyān ūn rūyī yā dūsri chīz bhar kar si ke banāte haiñ. [garm chīz bhar kar si d.

Quilt, *v. t.* Kisī kapre ke abre aur astar ke bīch meñ koyī mulāim aur A quilted bed-cover—Rūyī wagaira bhari hui toshak wagaira.—A quilted coat

—Woh duhrā kurtā jismeñ rūyī bhari ho.

Quilting, *n.* Palang-posh; khān-posh wagaira; woh naqsh-o-nigār rakhne wālī chīz jo palang ki toshakon khwāh aur chīz par ūpar se dāl di jāe. [tak rahe; panj-sāla.

Quinquennial, *a.* Jo pāñch baras meñ ek martaba ho khawāh pāñch sāl A quinquennial settlement—Woh bandobast jo pāñch baras tak qāim rahe; bandobast-i-panj-sāla.

Quire, *n.* Distī ya'ni chaubīs takhta kāgaz. [liye chale jānā.

Quit, *v. t.* 1.—Chhōṛ d.; kahiñ se thōṛe roz ke wāste khwāh hamesha ke

☞ “It does not necessarily include the idea of *abandoning* without a qualifying word.” Webster. [khwāh dawām ke liye chhōṛ d.

To quit one's house for an hour, or for ever—Apnā ghar ek ghante ke wāste

2.—Anjām ko pahnūchānā; ākhīr tak kar d.; pūrā pūrā kar d.; is tarah par kar d. ki kuchh bāqī na rah jāe; tamām-o-kamāl (bi-i-kul) kard.

3.—Adā k.; wafā k.; kisi shai se khalās yā āzād k.

To quit the debt of gratitude—Bār-i-mīnnat se khalās (subuk-dosh) k.; kisi kā shukriya adā k.

To quit cost—Mu'āwāza-i-munāsib d.; kharch patānā yā bhar d.; kisi shai ke kharch kā mu'āwaza kar d.; iwaz-mu'āwaza kar d.; fāida baḥshnā.—

The cultivation of barren land will not always quit cost—Arūzi-i-shor ki zir'at hamesha fāida-baḥsh nahīn hoti; ūsar zamīn ke jotne-bone meñ jo kuchh kharch partā hai woh hamesha usse pat nahīn jātā

To quit scores—Donon pallā barābar kar d.; musāwi k.; mutālabā-i-bāhamī se sāt kar d.; tasfiya-i-hisāb k.; wusul-bāqī barābar kar d.; chukā d.; raf-daf k.

QUITAM, *n.* [Lat.] (Law) Woh istigāsa jo kisi mujrim ki nisbat sarkār aur mukhbīr donon ki taraf se kiya jāe.

Quit-claim, *v. t.* (Law) Kisi shai ki nisbat da'wā chhōṛ d. (da'we se dastbardārī likh-kar dast-bardār h. aur kisi ke haqq-i-mukhālīf aur mu-rajjah ki nisbat apnī zimma-dārī na k.

Quit-claim, *n.* (Law) Da'we se dast-bardārī; dast-bardārī ki dast-āwez; woh wasiqa jiske zarī'e se kisi jāedād ke haqq-o-marāfiq yā kul da'we se dūstre ke haq meñ dast-bardārī ki jāe aur dast-bardārī kuninda kisi tarah ki zimma-dārī hīlatan yā sarāhatan apne ūpar na le.

Quite, *ad.* Bi-l-kul; sab; tamām; kulliyatan; pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; sab kā sab; sarāsar yā sar-ba-sar.

The work is not *quite* done—Woh kām bi-l-kul nahīn ho-chukā.—The object is *quite* accomplished—Woh maqsad tamām-o-kamāl pūrā hogayā; woh bāt pūrī hogayī.

Quit-rent, *n.* (*Law*)—Woh zar-i-lagūn jiske de dene par asāmī ke [zimme aur koyī khidmat nahīn rahtī.

Quittance, *n.* 1.—Qarz yā dāin se barāt; farig-khatī; sāfi-nāma.

2.—Mu'awaza; badlā; wāpas denā.

Quiver, *n.* Tarkash; j'ba; tiroñ ke rakhne kā khāna.

Quiver, *v. i.* Tharrānā yā thartharānā; kānpnā yā kānpnā; larzān h.

To *quiver* with fear or with cold—Dar yā sardi se kānpnā (larzān h.)

QUI VIVE, (kē vēv) (*Fr.*)—

To be on the *qui vive*—Hoahyār rahnā; chauhannā rahuā; khabardār rahnā; chauhās rahnā; bedār rahnā; gāfi na h.

QUO ID, [*Lat.*] Bu-nisbat; ba-libāz; muta'alliq; jab tak.

QUO AD HOC, [*Lat.*] Iski nisbat; is shai-i-khās ki nisbat yā iske muta'alliq.

QUO ANIMO, [*Lat.*] Kisi niyat yā irādē se.

QUOD, [*Lat.*] Kyūnki; woh; jo.

QUO JURE, [*Lat.*] Kis haq se; kis istihqāq ke zari'e se.

QUO MODO, Kis tarah se; kyūnkar; kis tarz par; kis dhang se.

QUONDAM, [*Lat.*] Sābiq kā; pahle kā; jo pahle thā; pahlā.

A *quondam* king or friend—Sābiq kā bālsūh yā dost.

Used adjectively.

Quorum, *n.* Kisi jama'at ke 'uhdādārōn yā arākīn se utne 'uhdādār yā ruku jitne se qāun yā qawā'id-i-jalsa ke mutābiq ba tarz-i-jāiz kār-rawayī ho-sake. [pare; parta; bakhra.

Quota, *n.* Hissa-i-rasadi; woh hissa yā miqdār jo har ek ke zimme

Each state was ordered to furnish its *quota* of troops—Har ek riyāsat ko yah hukm diyā gayā ki apne apne hisse ke siqāh de.—Each landholder has paid his *quota* of revenue—Har ek zamindār ne apne apne parte ke mutābiq mālguzārī adā ki.

Quotation, *n.* 1.—Iqtibās; dūsre shakhs ki 'ibārat ki naql k.

2.—Woh 'ibārat jiski naql kijāe yā jiskā hawālā diyā jāe; kisi kitāb yā nawishte kā woh hissa jo kisi bāt ki sanad yā tamsil ke liye nām-zad yā pesh kiya-jāe khwāh uskā i'āda ho.

3.—Chizōñ ki nirkh (unkā bhāv) yā uskā batlānā.

Quote, *v. t.* Kisi musannif ki kitāb ki 'ibārat kā hawālā d.; sanad yā misāl ko liye kisi musannif yā kalām karne wālē ki 'ibārat yā kalām ko batlānā (uskā i'āda k. yā pesh k.)

R.

Race, *n.* Ek mūris-i-ā'lā ki aulād; ek shakhs ki nasl; woh khāndān firqa qaum yā log jinki asl ek ho; nasl; nizhād; kul; bans; khān-dān.

Race, *n.* 1.—Daur; daur meñ taqābul; muqābale ki daur; bāzī ki hār-jit ke liye daur 'ām isse ki pā-piyāda ho khwāh ghore wagaira par; tez-raftār; jald jald jānā yā chalnā.

2.—Daur yā daura; kisi qism ki harakat yā raftār; kārawayī kā tariq; jis silsilo se kisi amr ki koshish ki-jāe; silsila; 'amal; daurān.

The *races*—Ghur-daur kā majma'.

Race, *v. i.* Daurṇā; jald daurnā; hār-jit kī shart lagā-kar daur k.

Race, *v. t.* Daurṇā; tezi se chalānā.

[k.; aīṭhūnā.

Rack, *v. t. 1.*—Phailānā yā khainchnā; zor yā shiddat se phailānā; jabr

2.—Shikanje yā pahīye par khainchnā; us āle se taklif pahuñchānā jisṣe āzā aur badān ke jor khinēh uṭheñ; [sadmā-i-qalbī pahuñchānā).

3.—Saḡht taklif d.; 'aziyat pahuñchānā; uihāyat hī dīl dukhānā;

4.—Jabr-sitānī se tang k.; khālī kar d.; kuchh na chhornā.

Rack, *n. 1.*—Shikanja; woh āla-i-izā-rasānī jispar hīlat-i-istifsār meñ

mujrimon yā mushtabah shakhson ke jism ko āhista āhista phailā

ke yuhāū tak khainchte hain kī bā'z waqt haddiyāñ jor se khasak

jāti hain. Yāh āla mujrimon se jabriya iqrār karāne ke liye musta'.

2.—Kisī shai ke phailāne kā koyī āla.

[mal hotā hai.

3.—Pāiṭh wagairā jispar chizeñ tartīb se rakkhī jāen.

Used in composition; as, a clothes rack, a bottle rack, and the like. [ke khilāne ke liye snkhī ghās rakkhī jāti hai.

4.—Khule munh kā lakṛī kā bartan jismeñ ghoron aur maweshiyon

To put to the rack—Barī taklif pahuñchānā; saḡht izā d.; bahut hī dukh d.

Rack, *n.*

Rack and ruin—Pūrī tabāhī; barbādī; tahs-nahs; zawāl-i-kāmil (Colloquial)

To go to rack—Talaḥ ho-jānā; zāl yā barbād ho-jānā; garat yā tabāh ho-jānā (Colloquial).

Rack-rent, *n.* Sālāna lagān jo hadd-i-gāyat yā apnī pūrī ta'dād ko

pahuñchā diyā gayā ho; intihā kā hirāya; sangūn jam'.

Radiance,

Radiancy, } *n.* Chamak; damak; raushnī; tajallī; jot; prakāsh.

Radiant, *a.* Jisṣe shu'ā yā kirneñ phūṭen; raushan; munawwar; darakhshān; tāb-dār; chamak-dār.

Radical, *a.* Aslī; jar bunyād yā intihā tak pahuñchne w.; tamām-o-

kamāl; pūrā-pūrā; jismeñ kuchh chhūṭ na jāe; intihāyī; gāyī; kāmil.

Radically, *adv.* Asl meñ; usūl meñ; bunyād (jar) hī se; ifsilihī.

A system radically wrong—Usūl yā silsila jiskī bunyād hī galat ho

Rag, *n. 1.*—Chitharā; phatā-chitā kaprā; lattā; dhajjī; ṭukrā; reza; paiwand.

[maili-kuchaili poshāk.

2.—(pl.) Phate-purāne kapre; gudṛī gūdar yā gūdrā; kharqā;

In rags—Phate-chitā kapre pahne huye; kharqā-posh; gudṛī lapeṭe huye.

Rage, *n. 1.*—Shiddat; saḡhtī; tezi; tundi; kisī taklif-dih shai kī barī saḡhtī yā shiddat.

[pyās kī saḡhtī yā shiddat.

The rage of pain—Dard kī shiddat.—The rage of hunger or thirst—Bhūkh yā

2.—Saḡht gussa; gazab; qahr; kop; gussa jiske bardāsh kī tāb

na lāyī jā sake; woh taish kī kaifiyat jismeñ iusān saḡht saḡht bā-

teñ kabe tarah tarah kī sūrat banāye yā josh-o-kharosh meñ āye.

3.—Barī shiddat; saḡhtī; barā josh-o-kharosh—jaise tūfān kā;

gazab-nāki.

[ārzū.

4.—Kisī shai kā kamāl shauq; kisī chīz kī barī hī tamaunā yā

The rage for money—Rupaye-paise kī barī hī khwābīsh.

5.—Woh shai jiskī barī tamaunā ho; jis shai kī just-jū yā pairawī

be-had yā nā-munāsib shauq ke sāth kī-jāe.

Rage, *v. i.* 1.—Gusse se jal-bhun ke kabāb h.; gazab-nāk h.; gusse se qahr meñ ānā; āg-babūlā h.; lāl-pilā h.; saḡht taish meñ ānā.

- 2.—Gusse mein ā-kar shor-o-sharāba maehānā; tundi se chalnā; shiddat se barakat mein ānā.
- 3.—'Umūman phail-jānā; 'ālam-gīr ho-jānā; phail-kar halāk k.
- Ragged, *a.* 1.—Jo phat ke yā ragar khā-kar tukre tukre ho-jāe; phatā-chitā; jiske latte uikal āye hon; jo purze-purzo ho-gayā ho—jaiso koyī
- 2.—Uñchā-nīchā; nā-hamwār; nisheb-o-farāz. [purānā kaprā.
- 3.—Chithre palne huye; gudri lapeto huye—jaise koyī shakhs.
- Rail, *n.* 1.—Lakri yā lohe wagaira kā jangla; katarhā yā kath-gharā.
- 2.—Lohe kā chhar jispar gariyon ke pahiye dholakto chalte hain.
- By rail—Sarak-i-āhanī se; rel par.
- Rail, *v. t.* Jangla lagānā; kath-gharā yā katarhā lagānā; lakri yā lohe ke chharon se gherā. [la'nat-malūnat k.; gāliyān d.
- Rail, *v. i.* Kalimāt-i-sakht anr dushnām-āmez kahnā; sakht-sust kahnā; Followed by *at* or *against*.
- Railing, *n.* Jangla; kath-gharā yā katarhā; gherā.
- Raillery, *n.* Tamaskhur yā hajw-i-malih; hansī-thatthā; dillagi kī bāten; maskharagi kī bāten; zarāfat.
- Railroad, } *n.* Lohe kī sarak; sarak-i-āhanī; rel kī sarak. [(vastra).
- Railway, }
- Raiment, *n.* 'Umūman pahinne ke kapre; poshish; kapre-latte; bastra
- Food and raiment—Khānā-kapra; roti-kapra; khurish wa poshish.
- Rain, *v. i.* 1.—Barasnā; taqātur h.; tarashshuh h.; pāni parnā.
- It rains—Mein barastā (partā) hai; pāni barastā (partā) hai; barish hoti hai.
- 2.—Tapaknā; bahnā; jāri h. [kī ānkhen a-shk-bār thīn.
- Tears rained from their eyes—Unki ānkhoñ se ānsu tapakte the (jāri the); un-
- Rain, *n.* Mein; bārish; bārān; barkhā.
- The rains—Barāt; fasl-i-bārān; bārish ke din; barshkāl.
- Rain-fall, *n.* Bārish; mein kā barasnā; pāni jo barse.
- Rain-water, *n.* Āb-i-bārān; mein kā pāni. [hoti ho.
- Rainy, *a.* Jab mein ifrāt se barse; jab pāni barastā ho; jab bārish
- Raise, *v. t.* 1.—Uthānā—jaise patthar yā bojh khwāh aur koyī shai jo
- 2.—Sīdhā khayā k.—jaise mastūl. [niche rakhi yā letāyī ho.
- 3.—Kharā k.; banānā; bunyād par qāim aur ikatthā k.
- To raise the frame of a house—Makān kī dhāncha khayā k.
- 4.—Ta'mīr k.; banānā—jaise diwār wagaira.
- 5.—Paidā k.; ikatthā k.; mujtūm' k. [paidā yā ikatthā k.
- To raise a great estate out of small profits—Khafif manāf' se bari mā'ishat
- 6.—Barhānā; buzurgī d.; pastī se balandī ko pahunchānā; pāya buland k.; taraqqī d.; rutba yā 'izzat barhānā.
- 7.—Barhānā; ziyāda kar-d.—jaise māliyat yā qīmat. [karke karānā.
- 8.—Josh mein lānā; barpā k.; ubhārnā; bar-angekhta k.; tahrīk
- 9.—Jngānā; hedār k.; ūthānā.
- 10.—Quwwat barhānā; aur gawī k.; sustī dūr kar-ke tāqat d.
- 11.—Wujūd d.; bastī mein lānā; murde se zinda k.; jān dālnā; jilānā.
- 12.—Ijād k. aur phailānā; nṛānā; nikāhā; mushtahar k. jaise
- 13.—Kurnā yā maehānā jaise shor-o-gul. [khabar wagaira.
- 14.—Zor se kahnā; baland āwāz se kahnā; shor ke sāth kahnā.
- 15.—Ikatthā k.; wusūl yā tahsīl k.; jam' k.; yak-jā k.; mujtam' k.; farāham k.; baham pahunchānā; sarmāya baham pahunchānā.

- 16.—Ikattā k.; jam' k.; nankar r.; mulāzamat meñ dākhil k.
 17.—Paidā k.; upjānū—jaise galla.
 18.—Uṭhānā—jaise khamir se.
 19.—Josh meñ lānā jaise tabī'at ko; tāza quwwat d.; zinda-dil k.
 20.—(Law) Paidā yā qāim k.—jaise kisi shai kā isti'māl.
 21.—Shiddat yā sakhti ko ziyāda k.; aur tez (shadid) k.
To raise a siege—Muhāsara uṭhānā; jo fauj kisi jagah ko ghære ho use wahān se uṭhā l. aur muhāsare ke zarī'e se us jagah ke lene ki koshish se bāz-ānā yā dast-kash h.
Rally, v. t. Jo fauj muntashar yā pareshān ho-gayī ho use yak-jā karke sudhār d.; phir jam' k.; phir ikattā k.
Rally, v. i. 1.—Silsile yā qā'ide se ho-jānā; phir tartīb se ho-jānā jaise un sipāhiyōñ kā jo pareshān kar-diye khwāh bhagā diye gaye hoñ; jam' h.; ikattā h.; baṭurnā. [sibhat h. yā pānā.
 2.—Zail-shuda quwwat kā phir ānā (hāsil h.); phir se tāqat ānā;
Rally, v. t. Thattā yā la'n-ta'n k.; zarāfat yā hajw-i-malīh k.; ṭhatṭhā mārñā; āwāza pheṭknā.
Ram, v. t. 1.—Thasnā yā ṭhūsnā; zor karke bharnā; dabā kuchal yā dhañsā ke bharnā; gaz se bharnā; mogre yā durmat se bharnā.
Ramble, v. i. Be-gair kisi manshā-i-khās ke pā-piyāda ghūmuā ghore par sawār ho-kar phirñā yā kashti wagaira par jā-ba-jā ānā-jānā; jagah jagah jānā; āwāra ghūmnā; harza-gardi k.; chārōñ taraf phirā k.; mārā phirñā; bhatkā phirñā.
Ramble, n. Be-gair kisi manshā yā kār-i-khās ke jā-ba-jā ghūmte phirñā; sair jo mahz taffrihan kī-jāe; gul-gasht; jidhar chāhnā yūñhiñ sair ke liye nikal jānā. [(bachāw yā ār) ho.
Rampart, n. 1.—Jisse hamle se hifāzat rahe; woh shai jisse muhāfazat
 2.—Qal'e kī diwār; shahr-panāh; fasil. [ho; karwā; ubsā; ausā.
Rancid, a. Jiski mahak barī tez ho; jismeñ barī jhār ho; jiski bū kari
Rancour, n. Nihāyat hī (gāyat darje kī) khusūmat yā 'adāwat; dush-mauī jismeñ dil meñ barī jagah kī ho; dili 'adāwat; khusūmat-i-shadid.
Rancorous, a. Khusūmat-i-shadid se bharā huā; jisse barī dushmanī zāhir ho; isqadar kine se bharā huā ki woh miṭ na sake; jismeñ barī hī 'adāwat pāyī jāe. [qā'idagi yā be-tartibi; ittifaq.
Random, n. Be ṭhaur-thikāne kī gardish yā rāh jo be-ṭhaur ho; be-At random—Ittifaqī; be-ṭhaur-thikāne; aṭkal-pachchū; bilā lihāz kisi tariq-i-mu'aiyan yā amr-i-khās ke.
Random, a. Jo aṭkal-pachchū ho; jo be ṭhaur-thikāne kiya jāe; jo pahle se samajh-būjh ke na ho; ittifaq par chhūṭā huā (ittifaqī); jo koyī bāt dil meñ pahle se ṭhān ke na kiya jāe.
Range, v. t. 1.—Saf-bandī k.; qatār kī qatār kharā k.; parā bāndhnā yā jamānā; silsile se qāim k.; kisi khās jānib kar d. (qāim k.)
 2.—Bā-qā'ida tartīb d.; qism-wār yā silsila-wār r.
 3.—Kisi maqām par ghūmnā; kahīñ gasht k. yā guzarnā.
 4.—Kanāre kanāre yā nazdik nazdik barābar chalnā. [ghūmnā.
Range, v. i. 1.—Āwāra pbirñā; idhar-udhar ghūmuā; be-ṭhaur-thikāne
 2.—Palle yā ṭappe par jānā; barābar uikal jānā.
 3.—Kisi khās samṭ meñ wāqī' h.; ek hī samṭ r.; mutawāzī h.; ek hī khat yā sīt meñ h.; ek sūt meñ h.

4.—Kanāre yā pās se guzarnā.

☞ With *along*.

[hī sīt yā sūt meñ hou.

Range, n. 1.—Qatār; silsila; saf; pangti; pāūtī; bahut sī chizen je ek

2.—Gasht; sair; idhar-udhar ānā-jānū (ghūmmā-phirnā). [dast-ras.

3.—Wus'at; phulāw; gujūish; qābiliyat; iqtidār; rasāyī; pahūnch;

4.—Dehāt meñ woh maidān jahān maweshī ghūm-phir ke chareñ.

Rank, n. 1.—Qatār; saf; silsila; pangti. [qatār kī qatār khare hou.

2.—Sipāhiyon kī saf; parā; faujī sipāhī je barābar yā pahlū-ba- pahlū

3.—Darja; rutba; mansab—jaise barri yā bahri faujī afsaron kā.

4.—Tabqa; qism; darja.

5.—Qadr; manzilat; hozurgī; haisiyat; darja; rutba; sifat.

6.—'Alī martaba; barā darja; logon meñ barī qadr-o-manzilat;
pāya-i-baland; raf'at; barā uām-o-nishān.

To take rank of—Kisi par laqiyat r.; dūre ke ūpar jagah pāne kā istihqāq r.

Rank, v. t. 1.—Barābar pahlū-ba pahlū yā qatār kī qatār r. [qāim r.

2.—Kisi khās qism darje yā tabqa meñ r.; kisi khās darje meñ

3.—Tartīb d.; silsila-wūr r.; qā'ide ke mutābiq murattab k.

Rank, v. i. 1.—Kisi khās darje qism silsilo yā hisse meñ rakkhā yā
tartīb diyā jānū; rakkhā jānū.

2.—Ham-darja yā ham-rutba h.; ham-palla samjhā jānū; kisi kā
ham-sar mutasawwar h.; dūre ke barābar qābil-i-iltifāt tasawwur
kiyā jānū; waq'at r. [numū.

Rank, a. 1.—Jo khūb barī yā nikal āwe—jaise ghās waghira; kusirū-l-

2.—Darja-i-'ālā kā; barī hī; bahut hī; shiddat se; shadīd; nihāyat
hī; jo i'tidāl se tajāwuz kar-jāe.

3.—Qawī; mazbūt; jo chhūṛāne se na chhūṛe.

To take a rank hold—Barī yā mazbūt pakar pakarā.

4.—Jismeñ quwwat-i-paidāwār bahut ho; jismeñ fasl kasrat se
paidā ho; harī upjānū—jaise zamin; bahut hī zar-khez; ser-hāsil.

5.—Jiski bū barī tez ho; karwā; talkh.

Rankly, ad. Barī uumū ke sāth; zer se; shiddat se; bahut hī.

Ransack, v. t. 1.—Laṭnā; bi-l-kul lūṭ-pāṭ l.; tākht-o-tārāj k.; isqadar
lūṭ l. kī kuchh na rah jāe.

2.—Khūb dhūndhnā; kisi jagah meñ jū-kar uske har ek hisse ke
dekhnā; kisi shai ke har juzw ko dekhnā-bhīlnā. [fāzādi; najūt.

Ransom, n. 1.—Qaid gulāmī yā dushman ke qabze se rihāyī; makhlasi;

2.—Jo kuchh rupaye-paise qaidi kī rihāyī yā us māl-o-mabāb ke
chhūṛāne ke liye diye jāen jo ganīm ke qabze meñ ā-gayā ho; jo kuchh
qaidi ke chhūṛāne ke liye diyā jāe; dushman ke qabze se māl-o-matā'
kī wāpasi kī garaz se jo kuchh denā parē; qaid se rihāyī pāne khwāh
ta'zir se barāt hāsil karne yā māl-o-matā' ko zabti se bachāne ke liye
jo kuchh diyā jāe.

3.—(Law) Jo kuchh rupaye kisi bare mujrim ke jurm kī mu'āfi
aur uski mukhlasi ke liye diye jāen; woh jirmāna jo saza-i-jismānī ke
'iwaaz meñ diyā jāe; khūṛ-bahū; fidya; diyat.

Ransom, v. t. Jisqadar tai piye woh dokar kisi qaidi ke qaid se yā muj-
rim ko saza se khwāh māl-o-matā' ko zabti se bachānā; chhūṛānā;
najūt hāsil k.; khūṛ-bahū yā fidya dokar chhūṛānā.

Rap, v. i. Khaṭkhaṭānā; dastak d.

To rap on the door—Darwāza khaṭkhaṭānā (uspār dastak d.).

Rap, v. t. Khaṭkhaṭānā; dastak d.

To rap out—Yakkyak zor se kah d.; dhar se bol uṭhānā.

Rap, v. t. 1.—Chhīn l.; lekar rāhī h. (chal d.).

2.—Dil yā khayālāt ko jazb kar-l.; be-ḥhud banā d. yā be-ḥhudi meñ dāl d.; ḥhushī ke māre apne jāme meñ rahne na d.

To rap and rend—Dhar-pakar ke jo kuchh ho chhīn l.; taḥt-o-tārāj k.; hamla kar ke lūṭ-paṭ l.; chhīn-ehhān l.

Rapacious, a. 1.—Luṭerā; gārat-gar; jo mār-piṭ kar-ke chhīn-ehhān leuc kā 'adi yā uspar māil ho; jabriya le-lene w.

2.—Jo khāne ke liye pakar hiyā kare; jo shikār kar-ke ya'ni dūse jānwaroñ ko pakar ke khāyā kare—jaise jānwar. [(chhīn) kar.

Rapaciously, ad. Gārat-garī se; lūṭ-paṭ ke; mār-piṭ ke zabar-dastī le

Rapaciousness, n. Gārat-garī; lūṭ-paṭ yā jabriya le-lene par tabī'at kā mailān; zor-o-zulm se le-lene kī ragbat. [ādāt.

Rapacity, n. 1.—Gārat-garī; sakht-giri; luṭerā-pan; lūṭ-mār karne kī

2.—Bilā lihāz i-insāf jāur-o-zulm ke sāth le-lenā; pāne kī lālach jo had se ziyāda ho; gāyat darje kī tam'. [muḥāma'at.

Rape, n. (Law) Zinā-bi-l-jabr; kisī 'aurat ke sāth uskī marzī ke khilāf

Rapid, a. 1.—Bahut hī subuk-raw; tez; jo jald jald harakat kare (chale)

A rapid flight—Tez-parwāzī—A rapid motion—Tez harakat. [paiham h. w.

2.—Jald jald barhne w.; 'ujlat ke sāth taraqqī k. w.; jald jald

Rapid growth—Bārḥ (taraqqī yā bālidagi) jo jald jald ho.—Rapid recurrence—

Kisī shai kā 'ujlat ke sāth mutawātīr wāqī' h.

3.—Jiske muñh se kalām jald jald nikleñ.

A rapid speaker—Tez-kalām.

Rapidity, n. Tezī; 'ujlat; rawānī; jald jald barhnā.

Rapidly, ad. Tez yā tezi se; bārī 'ujlat yā tez-rawī se; bahut jald jald; jhaṭ-paṭ; jhaṭ-jhar. [chal d.

Rapine, n. 1.—Lūṭ; lūṭ-paṭ; gārat-garī; chīzoñ kā zabardastī se lekar

2.—Mār-piṭ; zor-o-zulm; ta'addī; zabardastī.

Rapture, n. Be-ḥhudi jo ḥhushī kī wajh se ho; wajd; hāl; ḥhushī kī shiddat; gāyat darje kī ḥhushī; aisi ḥhushī kī ādmī phūlā na samāe (jāme se bāhar ho-jāe). [latīf.

Rare, a. 1.—Jiske ajzā bahut judā judā hoñ; ghanā nahīn; patlā; raqīq;

2.—Jo kuchh kuchh jā-ba-jā ho; muntashar. [ma'mūlī; turfa.

3.—Jo aksar na huā kare; jo shāz ho; jo ma'mūlī na ho (gair-

4.—Ma'mūl se barh-kar 'umda; isqadar 'umda kī shāz mile; nā-dir; kam-yāb; anūṭhā; anokhā; nīrālā; tuhfā; 'ajīb.

Rarely, ad. Shāz; shāz-o-nādir; aksar nahīn; kanī; kam-tar.

Rareness, n. 1.—Patlā-pau; riqqat; latāfat.

2.—Gair-ma'mūlī h.; aksar wuqū' meñ na ānā (na honā).

3.—Kam-yābī; waq'at jo uskī qillat kī wajh se kisī shai ko hāsil

Rarity, n. 1.—Riqqat; latāfat; patlā-pan. [ho; nudrat; tuhfagī.

2.—Kam milnā yā wāqī' h.; ma'mūlī taur par yā ma'mūlī taur kā

na h.; aksar na huā karūā; anūṭhā-pan; anokhā-pan.

3.—Jo shai kam-yāb ho; koyī nādir shai; woh shai jiskī qadr uske kam milne kī wajh se ho; anūṭhī (nīrālī qism kī) chīz.

Rascal, n. Jo shakhs dhokā de aur bad-diyānati kare; dagā-bāz; pāji; nā-bakār. [and indicating less enormity or guilt than *villain*.] *Webster*.

“Especially applied to men and boys guilty of the lesser crimes,
Rascality, n. Zalil qism kī dagā-bāzī yā bad-diyānati; fareb jo kamīnagi ke sāth kiya jāe; pāji-pan.

Rash, a. 1.—'Ujlat ke sāth mashwara d. w. yā kār-rawāyī k. w.; jald-bāz; ta'jil-kār; begair achelhi tarah soche-biehāre aur be-ihitiyātī ke sāth koyī bāt thāu l. w. yā koyī kām kar-guzarne w.—jaise shakhs.

2.—Jo nā-munāsib 'ujlat ke sāth yā begair khūb soche-biehāre kahā yā kiya jāe. (measures—Tadbireh jinko koyī barī 'ujlat ke sāth kar-guzre.

Rash words—Bāteñ jo be khūb soche-biehāre yā jhatpat kah di jāen—*Rash Rashly, ad.* 'Ujlat ke sāth; be khūb soche-biehāre; jaldi se; begair achelhi tarah samjhe-būjhe; utāwli se; be-dhārak.

Rashness, n. Kisi irāde ke karne yā kisi kām kā bīrā utāhane meñ nā-munāsib 'ujlat; utāwli; 'ujlat jo be-samjhe-būjhe ki-jāe; be-wuqūfi ke sāth khatre se na dārnā; begair achelhi tarah soche-biehāre kuchhi

Rat, n. Chūhā; mūsh; mūsā. [kar-baithnā.

To smell a rat—Bad-gumān yā bad-zan h.; shubha k. yā r.; shubhe kī wajh se chāukannā rahnā. [sharh se ho-sake

Ratable, a. 1.—Qābil-i-tashkhis-i-qīmat; jispar tashkhis-i-māliyat kisi

2.—Jispar qānūn ke rū se mahsūl lag-sake yā lagāyā gayā ho.

3.—Parte ke mutābiq; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Ratably, ad. Jitnā partā pare; jitnā hissa-i-rasadi ho; partā baitāl yā lagā-ke; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Rate, n. 1.—Woh andāz jisse kisi shai ke miqdār yā uski māliyat kī tashkhis ki-jāe; kisi shai kī qīmat yā ta'dād jo mu'ayau ho; sharh; dar; hisāb; bhāw; nirkh.

2.—Darja; hisāb; jisqadar koyī kām kiya jāe.

3.—Mahsūl jo kisi shai par uski āmadani yā māliyat ke 'itibār se ba-hukm-i-hākim 'awām se uske isti'māl kī nisbat liya jāe.

4.—Kamī-beshi jo chaubīs ghante meñ dharam ghari kī elāl meñ ho ya'nī uske tez yā sust chalne se aslī waqt meñ ho.

At any rate—Ba-har-hāl; jo kuchhi kī ho; kuchhi hī ho; har sūrat meñ; khair.—

At this or that rate—Is yā us hisāb se; itnā yā utnā; isqadar yā usqadar.

Rate, v. t. Tashkhis-i-qīmat k.; andāza k.; shumār k.; kisi shai kī waq'at yā 'umdagī daryāft k. [chashm-unmāyī k.; khūb dāitnā.

Rate, v. t. Zor se jhirkī d.; la'nat-melāmat k.; zijr-o-taubikh k.; sakht
Rateable, a. See Ratable.

Rate-payer, n. Mahsūl d. w.

Rather, ad. 1.—Ziyāda-tar khushī yā ragbat se; ba-nisbat ek shai ke dūsrī shai ko murajjalī samajh-kar; ek shai ko muqābale meñ dūsrī shai ko pahle hī se pasand karke.

2.—Kisi shai ke bar-khilāf; kisi amr ke bar-aks; jo kuchhi mazkūr ho-chukā ho uske khilāf; balki.

3.—Kisiqadar; kuchhi; wūqi'i go qat'i taur par nahīn; bi-l-kul nahīn par kisiqadar to salī.

4.—Ziyāda-tar munāsabat ke sāth; ziyāda-tar sibhat ke sāth.

The rather—Ziyāda-tar 'ujlat ke sāth; ziyāda-tar is sabab se; khushūsan; 'ala-l-khusūs; ziyāda-tar ma'qūl wajh se; wajh-i-khūs ke bū'is.—*Would rather, or*

had rather—Is muhāware ke yah ma'nī hote haiñ kī mutakallim fulāñ shai ko kisi dūsrī shai par tarjīh detī hai (usko usse nehhā samajhtī hai).

☞ “This phrase (*had rather*) may have been originally, ‘I’d rather,’ for *I would rather*, and the contraction afterward mistaken for *had*—Correct speakers and writers generally use *would* in all such phrases; *I would rather*, I prefer; I desire in preference.” Webster.

Ratification, *n.* Mauzūr k. yā manzūr h.; manzūrī; dūsrē ke fīl ko manzūr k. aur jāiz qarār d.; tasdiq; istihkām; istiqrār; tausiq.

Ratify, *v. t.* Pasand aur manzūr k.; jāiz thahrnā (gardānnā yā qarār d.); qāim-o-barqarār r.; mustahkam k.; pakkā kar d.; kisi kār-pardāz yā mulāzim ke fīl ko tasdiq k. (yah kahnā kī uskā fulāñ fīl jāiz aur

Ratio, *n.* Andāza; miqdār; darja; nisbat; munāsabat. [durust hai].

Ration, *n.* Khāne-pīne kī chizon kī miqdār-i-mu‘aiyan jo sipāhiyon ko fauj meñ di-jāti hai aur usmeñ ghoron kā dāna ghās wagaira bhī

Rational, *a. l.*—‘Aql-mansūb; ‘aqlī; ma‘qūl. [sbāmīl hai].

2.—Zī-‘aql; sāhib-i-‘aql; jisko quwwat-i-mudrika (idrāk) hāsil ho; nātiq; mutlaq uahīn.

3.—Jo khilāf-i-‘aql na ho; behūda wāhiyāt fuzūl be-wuqūfānā yā khayālī wagaira nahīn—jaise koyī fīl wagaira; ‘āqil; jo ‘aql ke khilāf ‘amal na kare—jaise shakhs.

Rationally, *ad.* ‘Aqlan; ‘aql ke mutābiq; ma‘qūliyat ke sāth.

Rattan, [written also *ratán*] *n.* Bed; beñt yā bet. Beñt kī ohharī.

Ravage, *n.* Barbādī; tabāhī; wīrānī; tabāhī jo insān yā haiwānāt ke zor-o-zulm yā qudratī sababon se ho; gārat-garī; jo barbādī lūt-mār yā kisi aur qism kī shiddat kī wajh se ho.

Ravage, *v. t.* Jaur-o-zulm se barbād k.; jabr-o-qahr se gārat k.; wīrān yā tabāh kar-d.; gārat yā tahs-nahs kar-d.; lūt-pāt l.; khāk-siyāh kar-d.; ujār d. [hūda baknā; bāwlā h.; dīwāna h.; pāgal ho-jānā.

Rave, *v. i.* Fātīru-l-‘aql ho-jānā; dimāg meñ khalal par jānā; be-

Ravel, *v. t.* Kisi chīz ke bal yā pech ko khol d.; kisi shai kī aīñthan ko khol d.; jo shai bunī yā girah dī ho uskī bunāwat yā girahon ko khol d.; suljhā d.; khol d. [bal yā pech kā miñ jānā.

Ravel, *v. i.* Khul jānā; sulajh jānā; bunāwat yā girahon kā khul jānā;

Raving, *ppr.* or *a.* Shorīda-sar; dīwāna; bāwlā; parēshāñ-khātīr.

Ravishly, *ad.* Shorīda-sarī se; barī wahshat ke sāth; parēshāñī se.

Ravish, *v. t. l.*—Ba-zor (zabardastī se) chhīn-kar ohal d.; zabar-dastī se chhīn l.; jabriya le-l. [meñ lānā; dīl-rubāyi k.; mau har l.

2.—Māre khushī ke jāme se bāhar kar d.; be-khud banā d.; wajd

3.—Kisi ‘aurat ke sāth khilāf-i-marzī uske jabriya sulbat k.; zinā-bi-l-jabr k.; zabardastī se bigārnā kharāb k. yā be-hurmat k.

Ravishment, *n. l.*—Zabar-dastī se yā bilā razāmaudī ke le-bhāgnā; bhagā le-jānā—jaise larkon ko unko wālidain ke qabze se nā-bālig ko uske walī se yā zauja ko uske shauhar se.

2.—Be-khudī; gāyat darje kī khushī; shādī-marg.

3.—Zinā-bi-l-jabr; zabar-dastī se kisi ‘aurat kī hurmat le-l.

Raw, *a. l.*—Jiskī aslī hālat tabdīl na buyī ho; be-pakā huā; jo garmī palūchā ke khāne ke lāiq na kar diyā gayā ho; kabōchā; khānī; nā-rasīda; jo apnī aslī hī hālat meñ ho. [rasīda.

Raw meat—Be-pakāyā (kachchā) gosht.—*Raw fruit*—Kachchā phal; mewa-i-nā-

2.—Nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār; nayā; pakkā (puṭṭa-kār) nahīn; anārī—jaise ādmī (shakhs).

3.—Nayā; be-āzmāyā-huā; jiskā imtihān na huā ho. [na ho-chukā ho]. A raw trick—Koyī māk ki bāt jo nayī nayī ijād buyī ho (jiskā imtihān pahle

4.—Sard; thandhā; isqadar thandhā aur martūb ki nā-guwār ho—

5.—Be-kātā yā be-batā. [jaise dīn hawā yā mausim.

Raw silk or cotton—Be-batā resham yā be-kātī rūyī.

6.—Jismeñ āmezish (milāwat) na ho—jaise sharāb.

7.—Be-galājī aur chhānī huyī—jaise charbī.

8.—Be-sijhāyā huā—jaise chamrā.

9.—Jispar se chamrā (post) nikal yā chhil gayā ho—jaise zaḥm.

Ray, n. 1.—Kiran; shu'ā'; jot; partaw.

2.—'Aql ki raushnī; fahm; basārat; nazar; samajh; samajh-būjh.

Raze, v. t. 1.—Jar se ulaṭ d.; zer-o-zabar kar-d.; dhā d.; mismār k.; munhadim k.

2.—Nest-o-nā-būd k.; istisāl k.; jar se ukhār d.; gārat kar-d.

Reach, v. t. 1.—Phailānā; nikālā; pasārnā.

2.—Hāth phailā ke d.; hāth se d.; dast-ba-dast (hāthoñ-hāth) d.

To reach one a book—Hāth phailā ke kitāb kisī ko d.

3.—Hāth phailāne par pānā; hāth khwāh kisī aur shai ke phailāne se jo hāth meñ ho kisī dūsri shai ko chhū pānā. [chhū saktā.

I can not reach the object with my cane—Maiñ us chiz ko apne beñt se nahīñ

4.—Kisī par asar pahuñchānā; ghusnā; paiṭhnā; kisī shai tak isqadar phailnā ki usko apne meñ shāmil kar l.; 'kisī ke ma'nī matlab yā maushā ko pahuñchuā.

5.—Kisī maqām yā jagah tak phailnā; chhū l.

6.—Pahuñchnā; hāth āwā; milnā; kahīñ yā kisī ke pās āwā.

7.—Koshish mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se koyī shai hāsīl k.; hāsīl k.; pānā; kisī qism ki koshish se kisī bāt ko pahuñchuā.

Reach, v. i. 1.—Hāth phailānā. [hāth-pair mārñā.

2.—Kisī shai ke hāsīl karne ki koshish k.; kisī bāt ke pāne ke liye

3.—Waqt wagaira ke i'tibār se phail-kar kisī dūsri shai tak pahuñchuā usko hāsīl k. yā uske barābar h. [shish k.

To reach after or at—Kisī shai tak dast-ras hāsīl karne yā uske pāne ki ko-

Reach, n. 1.—Phailānā yā phailāw; wus'at; hāth wagaira phailā ke chhū lene ki salāhiyat [tāqat; maqdūr; haiyiz-i-iqtidār.

2.—Iqtidār; qudrat; dast-ras; bas; pahuñch; daur; iḳhtiyār;

3.—Zihn ki rasāyī; pahuñch; qābiliyat; liyāqat.

4.—Fitrat; bandish; pech; dāw; hāth-kañdā.

Re-act, v. t. Mukarrar k.; phir k.; dobāra k.; kisī shai kā i'ada k.

Re-act, v. i. 1.—Kisī shai ke zor yā tāsīr ko palaṭ d.; uske muḳhālīf zor pahuñchāke kisī shai ke 'amal ko rok d.

2.—Ek dūsre par 'amal k.; bāham 'amal k. [tāsīr yā quwwat ko roknā.

3.—Muḳhālāfat k.; kisī ke khilāf 'amal k.; roknā; bāz r.; kisī shai ki

Re-action, n. 1.—'Amal-i-muḳhālīf; jānib-i-muḳhālīf ko mailān; samt-i-muḳhālīf ko harakat; ultā 'amal yā asar; palṭāw; dūsre 'amal yā zor kā roknā; bāz-gasht; harakat-i-ma'kūs.

Read, v. t. 1.—Paṭhnā-'ām isse ki ba-āwaz-i-baland ho yā dil hī dil meñ (khol-kar ho yā chuṭchāp); alfāz yā 'ibarat ko dekhte aur samajhte chale jānā; mutāla'a k.; pāṭ k.; bāñchuā.

2.—Bakhūbī jānnā; samajhūā.

3.—'Alāmāt nishānāt yā qiyāfe wagaira se daryāft k. yā samajhūā; dekh-kar (mulāhaze yā mu'ayane se) kisī shai kā maṭlab samajhūā; dekh-kar ma'lūm k.; qiyāfe se pahchānnā.

Read, *v. i.* 1.—Qarāat k.; kitāb wagaira parhnā.

2.—Bahut kutub-bīnī k.; bahut parhūā; parhne meṅ kasrat se masrūf rahnā (nskā mashgala bahut r.). [(ma'lūm) k.]

3.—Parhne se jānnā; kitāboṅ kī sair (unke mutāla'a se) daryāft

Followed by *of*.

4.—Likhā yā likhā huā h.; tahrīr h.; likhā jāyā jānā (milnā).

Read, (red) *a.* Parh ke sikhā yā jāntā huā; kitābeṅ kḥūb parhe huye; 'ālim; fāzil; pandit; parhā huā; kḥwānda.

Well read is the phrase commonly used.

Readable, *a.* Parhne ke lūiq; jo parhā jā-sake; mā-yuqrā; jismeṅ parhe jāne kī salāhiyat ho; mutāla'a (dars) ke qābil.

Reader, *n.* 1.—Parhne w.; qārī; jo tahrīrat (likhī huyī chizen) parhe; kḥwānda (in compound *kḥwān*)

The reader (of records)—Mis-kḥwān; woh shakhs jo 'adālat meṅ mislon ke kāgazāt hākim ko parh sunāye.—The reader (in a press)—Woh shakhs jo chhāpe-kḥāne meṅ galtiyoṅ kī siḥat ke liye chhāpe huye kāgazāt parhe.

2.—Laṛkoṅ ke parhne ke liye muntakhabāt; laṛkoṅ ke parhne kī kitāb; kisī zabān meṅ mahārat hāsil karne ke liye ibtidāyi kitāb.

Readily, *ad.* 1.—Fauran; jhatpat; turant; be-taraddud; be-takalluf; sahl meṅ; āsānī se; jald; fi-l-badīha.

2.—Kḥushī se; kḥanda-peshānī se; be-taammul; bilā-'uzr; pachhtā ke nahīn; dil se; ba-tīb-i-kḥātir.

Readiness, *n.* 1.—Musta'idī; taiyārī; kamar-bastagī; āmādagī;

To be in readiness—Taiyār yā musta'id r.; kamar-basta r. [al kā na h.]

2.—Tezī; musta'idī; subūlat; phurtī; barjastagī; rukawāt yā kḥa-

3.—Kḥushī; tīb-i-kḥātir; chālī; shauq; razāmandī; ragbat.

To grant a request with readiness—Kisī istid'ā ko kḥushī se (pachhtā ke nahīn) qabūl k.—To grant assistance with readiness—Dil yā shauq se wadad d.; bi-r-ragbat mu'yin h.; be-taammul i'āhat k.

Reading, *p. a.* Parhne kā 'ādī; jo kitāb wagaira kasrat se parhā kare.

Reading, *n.* 1.—Dars; mutāla'a; pāt; parhnā.

2.—Kitāboṅ kī tahsil; fazilat-i-'ilmī.

A man of extensive reading—Woh shakhs jisne bahut si kitābeṅ parhīn hoṅ; woh shakhs jisne barī fazilat-i-'ilmī hāsil kī ho.

3.—Kisī likhī yā chhapī huyī kitāb wagaira meṅ jis tarz par koyi kḥās lafz yā 'ibārat likhī rahe yā parhī jāe.

4.—Kisī qānūn kitāb yā 'ibārat wagaira kī ta'bīr.

Reading-room, *n.* Woh makān jahān akhbār wagaira maujūd rakkhe jāte haiṅ aur log unke parhne ke liye jāyā karte haiṅ.

Ready, *a.* 1.—Taiyār; sās-o-sāmān se durust; thik-thāk; waqt par maujūd; murattab; lais; aisī tarah par ārasta kī kār-āmad ho.

2.—Rāzī; taiyār ya'ni dil se musta'id; āmāda; kamar-basta; mu-taassif (pachhtāwe meṅ) nahīn; māl; rāgib; kisī fi'l ke karne yā kisī sadme ke uṭhāne par shauq yā kḥushī se āmāda.

3.—Har qism kī kār-rawāyī meṅ tez; chust-o-chālāk; bar-jasta

k. w.; fauran yā bilā-taammal k. w.; sust yā kund nahīn; jiskā wuqū' fi-l-badīla ho.

4.—Jiskī wajh se der na ho; jo fauran hāth āye; maujūd; nazdik; jo āsān (sabl) ho; balint subhīte k; jismeñ kuchh taraddud na karnā

5.—Lag-bhag; kanāre; qarīb; qarību-l-wuqū'. [pare.

☞ With a following infinitive.

Ready to go—Jāne par yā jāne ke liye taiyār; 'anqarīb jāne w.; jāyā chāhtā.

Ready money—Zar-i-uaqd; naqd rupaye; fauran adū karne kī sabīl.—To make ready payment—Jo kuchh kisī kī pānū ho use fauran de d.; uaqd de yū chukā d.—To make ready—Sāz-o-sūmān k.; taiyārī k.; tahaiya k.; chizeñ muhaiyā k.; band-o-bast k.

Ready, ad. Taiyār; lais; sāz-o-sūmān se durust; jismeñ der na ho.

Ready-made, a. Banā-banāyā; pahle se taiyār; jo hukm dekar (far-māish) karko na banwāyā jāe; jo is garaz se maujūd rakkhā jāe kī talab ke waqt fauran mile. [yāsī nahīn.

Real, a. 1.—Aslī; haqīqī; jo fi-l-haqīqat ho yā maujūd ho; farzī yā qī-

2.—Aslī; sachchā; jhūṭhā yā khotā nahīn; masnū'ī naqlī yā banā-

3.—Aslī; sachchā; iddī'āyī (banawāt k) nahīn. [waṭ k nahīn.

4.—(Law) Gair-manqūla chizon masalan arāzī wagairā se ta'al-

☞ *Real estate* opposed to *personal* or *movable* property. [luq r. w.

Reality, n. 1.—Asliyat; haqīqat; wāqī'a; nafsu-l-amr; kisī shai kī mahz ba-zāhir nahīn balki asl meñ h. (wujūd r.)

In *reality*—Asl meñ; haqiqatan yā dar-haqīqat; sachmuch; wāqī'i; fi-l-wāqī'.

2.—Woh shai jo mahz khayālī yā iddī'āyī na ho; woh jo fi-l-haqīqat ho; wujūd-i-wāqī'i; shai-i-haqīqī.

Realization, n. 1.—Kisī shai kī asliyat sābit k. yā uskā sābit h.

2.—Sachchā būwar k. yā samajhnā.

3.—Wujūd yā zuhūr meñ lānā; wusūl; tahsīl; kar-dikhānā.

Realize, v. t. 1.—Aslī kar d.; khayālī yā farzī se wāqī'i kar d.; wujūd meñ lānā; kar dikhānā; pūrā k.; anjūn ko pahunchānā; wuqū' yā zuhūr meñ lānā; siddha k.; sādhanā.

To realize a scheme—Kisī mansūbe ko pūrā k.; jo bāt khayāl yā zihn meñ ho usko wāqī'i kar dikhānā.

2.—Aslī yā wāqī'i ma'lūm karānā; kisī shai kī nisbat dil par yah muvaqqash k. kī yah aslī hai; kisī shai kī barā khayāl dil par h.; apne khayāl meñ yā zātī tajrībe se kisī shai ko wāqī'i yā aslī būwar k. tasawwur k. yā samajhnā; kisī shai kī asliyat ko pūrī pūrī samajhnā; apnā sā samajhnā yā apne ūpar sādiq lānā.

3.—Wāqī'i hāsil k.; koshish aur fikr ke natīje kī tarh par hāsil k.; pānā; hāsil k.; wusūl k.; tahsīl k. [wāqī'i; nafsu-l-amr meñ.

Really, ad. Dar-asl; sachmuch; fi-l-haqīqat; haqīqat meñ; asl meñ;

☞ "Really is often used familiarly as a slight corroboration of an opinion or declaration." Webster.

Realm, n. 1.—Bādshāhat; mamlakat; saltanat; rāj.

2.—Mulk; sūba; siga; qismat.

Realty, n. Jādād-i-gair-manqūla.

☞ "So written in legal language for *reality*." Webster.

Reap, v. t. 1.—Hañsuye se kãṭnā—jaise anāj; 'kāt ke jam' (ikatthā k.); dirau k.; launā; kãṭnā. [nek yā bad samra hāsīl k.]

2.—Pānā; hāsīl k.; uṭhānā; mihuat yā kām kā phal (saṁra) pānā;

Reap, v. i. 1.—Katāyī k.; launā yā launayī k.; dirau k.

2.—Riyūz yā ā'māl kā phal pānā.

Rear, n. 1.—Push; pichhlā yā pichhe kā hissa; rū nahīn. [ho.]

2.—Fanj yā bahar kā woh hissa jo sab ke pichhe (jo auroñ ke pichhe)

Opposed to *front* or *van*.

In the rear—Auroñ ke pichhe; sab ke āḁhir meñ.

Rear, v. t. 1.—Pālnā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā ke taiyār k.; ta'lim d.; paṛhānā-liḁhānā; sikhā-paṛhā ke taiyār k.

2.—Jagānā; ubhāṛnā; uṭhānā.

Rear, n. Pichhlā; pichhe kā.

Rear, v. i. Pichhle pairoñ par khaṛā h.; 'alaf h.; chirāg-pā h.

Reason, n. 1.—Wajh; sabab; bā'is; bahs; dalīl; mūjib; woh bāt yā khayāl jiski bunyād par koyī rāe qāim kī-jāe; kisi natīje ke qāim karne kī ma'qūl wajh; woh bāt jo kisi amr kī wajh-i-ma'qūl tasawwur kī-jāe; woh bāt jiske sabab se koyī fi'l kiyā jāe. [fahm.]

2.—Quwwat-i-mudrika; nutq; 'aql; idrāk; samajh; buddhī; gyān;

3.—Wujūb; insāf; 'adl; munāsabat; durustī; wājibiyat; jiski tāyīd 'aqlan ho. [hoñ na bahut kam; da'we jo insāf aur 'aql ke rū se jāiz hoñ.]

4.—I'tidāl; mutālabāt jo darja-i-i'tidāl par hoñ ya'ni na bahut ziyāda

By reason of—Ba-wajh; ba-sabab; sabab yā bā'is se.—*In reason, in all reason*—

Insāf ke rū se; insāfan; ma'qūliyat ke sāth; 'aqlan.

Reason, v. i. 1.—Quwwat-i-mudrika ko kām meñ lānā; 'aqlī natīje nikālānā; 'aql daurānā yā larānā; apnī 'aql ke zor se natīje qāim k.

2.—Bahs k.; mubāhasa k.; munāzara k.; jo bāteñ pahle se ma'lūm yā zāhir hoñ unse naye yā lā-ma'lūm natīje nikālānā.

To reason with—Kisi se bahs k.; dalīl ke zari'e se kisi ko kisi bāt se āgāh karne kḁwāl uskī nisbat use qāil karne yā targīb देने kī koshish k.

Reason, v. t. 1.—Bahs k.; mubāhasa k.; daliloñ ke zari'e se kisi bāt ko har ek pahlu se dekhnā.

2.—Bahs ke zari'e se rāgīb k.; daliloñ se qāil k.

Reasonable, a. 1.—Jo mahkūm-i-'aql ('aql ke tābi') ho; 'aql ke sāth sochne bolne yā 'amal k. w.—jaise shakhs; 'aql ke mutābiq; wājib; munāsib; durust; ma'qūl.

2.—Andāz yā i'tidāl se zāid nahīn; jitnā munāsib yā wājib ho utnāhī; mutawassit (ausat darje kā); ma'qūl; na bahut ziyāda na bahut kam. [sabat; 'aqlī usūl ke mutābiq h.; i'tidāl.]

Reasonableness, n. Ma'qūliyat; 'aql ke mutābiq h.; wujūb; munā-
Reasonably, ad. Ma'qūl taur par; 'aql ke sāth (uske mutābiq); 'aqlan;
darja-i-i'tidāl par; i'tidāl ke sāth; pūra pūra nahīn; na bahut kam na bahut ziyāda. [tarkī.]

Reasoner, n. Bahs k. w.; munāzara k. w.; 'aqlī daliloñ pesh k. w.;

Reasoning, n. 1.—Bahs; taqrīr; kisi kī tardīd yā uske ma'qūl karne ke liyē dalāil pesh karne kī quwwat yā daliloñ-kā pesh k.

2.—Woh bāteñ jo bahs meñ pesh kī-jāetī; subūt yā dalāil jo silsile ke sāth pesh kiye jāetī; bahs kā silsila yā ṭariq.

Reasonless, *a.* 1.—'Aql se khālī; jisko 'aql na ho; be-'aql.

2.—'Aql ke khilāf; nā-ma'qūl; behūda; be-jā.

Reassure, *v. t.* 1.—Phir se himmat dālnā; khauf yā dar dūr kar d.; jis kisi kī himmat harī jāti ho uske dil meñ az-sar-i-nau jurat dāl d.; darne yā khauf khāne na d. [karānā; bīma-dar-bīma karānā.

2.—Jis shai kā bīma pahle se ho-chukā ho uskā bīma phir dūsre se
Rebel, *n.* Bagīwat k. w.; bāgī; balwāyī; sar-kash yā gardan-kash; jis
riyāsāt kī itā'at kīsī par farz ho usse us shakhs kī sartābī 'am isse kī
ba-zarī'a-i-tark-i-hukūmat us riyāsāt ke ho khwāh ba-zarī'a jang-joyī-i-
fāsh ke; jo shakhs apne hākim ke hukm ko na māne balki use mitā

Rebel, *a.* Bāgī; sar-kash; bīgrā yā phirā huā. [dene kī koshish kare.

Rebel troops—Bīgrī yā phirī huyī fauj; bāgī sipāh.

Rebel, *v. i.* Bagāwat k.; bāgī h.; balwā k.; riyāsāt se dagā kar-ke lar-
nā; sar-kashī k.; phir jānā; gardan-kashī k.

Rebellion, *n.* 1.—Bagāwat; balwa; sarkashī; inhirāf; apne bādshāh kī
itā'at kā fāsh talīq par chhor d.; dagā-bāzī ke sāth apne bādshāh se
larne lagnā. [ta'arruz.

2.—Fāsh taur par hākim kā muqābala; hukūmat-i-jāiz se barmalā
Rebellious, *a.* Bāgī; bagāwat meñ masrūf; jis riyāsāt kī itā'at wājib-o-
farz ho uskī hukūmat kā dagā-bāzī ke sāth tark k. w.; hukūmat-i-jāiz
se tashaddud ke sāth ta'arruz k. w. [lautnā.

Rebound, *v. i.* Palṭnā; palṭā khānā; bāz-gasht k.; piche ko phirnā yā

Rebound, *v. t.* Palṭānā; piche ko hatānā; lautānā; bāz-gasht k.

Rebound, *n.* Palṭā yā palṭīw; bāz-gasht; lautāw.

Rebuff, *n.* 1.—Piche hatānā; rukāwat jo jhatpat aur yakāyak ho.

2.—Dafatan insidād; shikast; inkār; istid'ā kī nā-manzūrī; dhatkār.

Rebuff, *v. t.* Piche ko hatā d.; yakāyak rok d.; mār-piṭ kar khwāh
turshī yā nā-mulāimat se dūr kar d.; dhatkār d.

Rebuke, *v. t.* La'nat-mulāimat ke sāth roknā chup karānā yā dabā d.;
nārāzī kā izhār karke bāz r.; khūb aur sarāsārī taur par sarzanish k.;
chashm-numāyī k.; jhiraknā yā jhirki d.; dāṭnā; dāpṭnā; nasīhat-
fazīhat k.; ghuṛki d. [mālī; dāṭ; dāpṭ.

Rebuke, *n.*—Ghuṛki; jhirki; qusūron kī nisbat chashm-numāyī; gosh-
To be without rebuke—Is tarah par rahnā kī chashm-numāyī yā la'nat-mulāimat
kī zarūrāt paidā na ho; ilzām se barī r.; be-gunāh r. [mānī' h.; dūr k.

Rebut, *v. t.* (Law) Tardīd k.; dalīl 'uzr yā subūt-i-mukhālīf se roknā;

Rebut, *v. i.* (Law) Jawāb d. jaise mudda'ī ke juwābu-l-jawāb kā; hadd-i-
jawāb dākhil k. [kī tardīd; hadd-i-jawāb.

Rebutter, *n.* (Law) Amr-i-wāqī'āt kī nisbat mudda'ī ke juwābu-l-jawāb

Recall, *v. t.* 1.—Palṭā l.; wāpas le l.; wāpas bulā l.; lautā l.; wāpas
talab k.; phir āne kā hukm d.

2.—Mansūkh k.; ulātnā; rad k.; kisi fī'l-i-mā-ba'd se rad k.

3.—Yād k. jaise bhūlī bāt ko.

Recall, *n.* Bāz-talabī; palṭāw; tansīkh; jo kuchh ho-chukā ho usko
palṭā yā mitā d. [ke laiq na h.

To be past recall—Is qābil na honā kī palṭā diyā jā-sake; lā-tajūm h.; wāpasī
Recant, *v. t.* Jo kuchh pahle kahā jā chukā ho uske khilāf kahnā; kisi
bayān-i-sābiq kī tardīd k.; apne qaul ko apne hī fī'l se rad kar d.;
palat d.; rad yā bātil kar-d. [ko bātil k.; kah-kar mukar jānā.

Recall, *v. i.* Apnī zabān (apnī bāt yā apne qaul) ko palat d.; apne qaul

Recapitulate, v. t. I'āda k. jaise un khās khās bātoñ kā jo kisi bahs wagaira meñ pahle kahī jā chukī hoñ; kisi bahs wagaira ke khās khās wāqī'āt kā khulāsa bayān k.; ikhtisār ko sāth bayān k.; mukhtasar karke kahūñ. [(mukhtasar bayān).]

Recapitulation, n. Kisi bahs wagaira ki khās khās bātoñ kā ikhtisār

Recede, v. i. 1.—Piehhe ko hat jānā; bāz-gasht k.; palat jānā; hat-jānā.

2.—Da'we se dast-bardār h.; bāz ānā; kisi tajwīz yā qanl se munharif h. [de d.]

Recede, v. t. Wāpas d.; pahle qābiz ko de d.; qābiz-i-sābiq ko wāpas

Receipt, n. 1.—Pānā; pahuñch; wusūl-yābī; rasūl. [tafsil.]

2.—Nuskhā; kisi shai ke tarkīb dene ke liye uske ajzā ki tahriri

3.—Rasūd; woh tahrir jiske rī se naqd yā jius ke pāne kā iqrār kiyā jāe; bharpāyī; dākhilā; qabzu-l-wusūl.

4.—Jo kuch mile; āmad yā āmadani. [the like.]

5.—In distinction from what is expended, paid out, sent away, and

Receipt, v. t. Kisi shai ki rasūd d.

To receipt goods delivered by a sheriff—Sherif ke diye huye māl ki rasūd d.

Receipt, v. i. Rasūd d.

To receipt for money paid in liquidation of an account—Us rupaye ki rasūd d.

jo ki-i hisāb ke chukāne (tai karne) ke liye diyā gayā ho. [qābil i pazirāyī.]

Receivable, a. Liye jāne ke qābil; munzūr yā tushīm kiye jāne ke lāiq;

Receive, v. t. 1.—Lenā jaise koyī aisi shai jo dī bhejī khwāh adā ki jāe

'alā-hāza-i qiyās; qabūl k.; munzūr k.; inkār na k.; lautī yā kanāre

2.—Pānā; milnā; ha-taur apnī yāstani wagaira ke pānā. [na kar d.]

He received the money on the day it was due—Jis din rupaye wājibu-l-adā the usi din use mile.

3.—Koyī shai dūsrē se kisi tarah se pānā chāhe burī ho yā bhalī.

4.—Honā. [contagion—Chhūt se kisi bimāri kā h.]

To receive a wound by a shot—Golī se zakhmī h.—To receive a disease by

5.—Akhz k.; qabūl k. jaise koyī rāe yā khayāl wagaira; ikhtiyār k.

6.—Qabūl k.; munzūr k.; munnū; qūim r.; jāiz r. jaise koyī das-

tūr yā rawāyat wagaira.

7.—Istiqbāl k.; jo shukhs apne yahāñ āye usse khushī ke sāth milnā aur nski tawāzu'-mudārāt k.; apne yahāñ rakhnā aur khilānā-pilānā; khātir-dāri ke sāth pesh ānā.

8.—"In this sense, sometimes used elliptically, with omission of the

object; as, a lady receives on certain days." Webster.

9.—Apnī rafāqat yā suhbat meñ dākhil k.; apnā sharik banānā.

10.—Kisi shai ki gunjāish r.; is qābil h. ki usmeñ koyī dūsrī shai

ā yā samā (uñt) sake; dākhil karne ki salāhiyat r.

11.—Salmā; bardāsh t k.; uñhānā.

12.—Bār-yāb hone d.; kisi ko ba-lihāz-i-haisiyat-i-mansabī uske āne d.

13.—Yah jān-kar ki woh churāyā huā hai chor se chorī kā māl l.

Receiver, n. 1.—Kisi tarah par lene w.

2.—(Law) Woh shakhs jo 'adūlat se kisi māl-i-nizā'i kā amānatdār muqarrar ho; amīn; woh shakhs jo ba'z hālatōñ meñ kisi shirākati

yā madyūn-i-nā-dār wagaira ke māl-o-asbāb kā kafīl aur muhtamim 'adūlat ki jānib se muqarrar kiyā jāe. [māl-i-masrūqa l. w.]

3.—Jānbūjh-kar chor se chorī kā māl l. w.; thāngī; dīda-o-dānista

Recency, n. Nayā-pan; hāl kā h.; tāzāgī; tajaddud.

The *recency* of the transaction cannot be denied—Is bāt se inkār nahīn ho-saktā ki yah mu'āmala hāl kā hai.—The *recency* of a wound—Zakhm ki tāzagi (uskā hāl hi kā h.).

Recent, a. Jiskī bunyād hāl meñ paṛī ho jiskā wujūd hāl meñ qāim huā ho yā jo hāl meñ zuhūr-pazīr huā ho; bahut dinon kā yā purānī qism wagaira kā nahīn; jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho; tāza; nayā; jadīd; hāl kā; jo hāl meñ milā yā wuqū' meñ āyā ho.

Recent news or intelligence—Khabar-i-tāza; tāzi yā nayi khabar; nayā hāl yā samāchār.—A *recent event or transaction*—Mājara yā mu'āmala jiskā wuqū' hāl meñ huā ho.

Recently, ad. Hāl meñ; tāza-ha-tāza; bahut dinon kā nahīn.

Advices recently received—Samāchār jo hāl meñ āye hon.—A town *recently* built or repaired—Shahr jiskī ta'mīr yā tarīm hāl meñ hui ho (jisko bane yā marāmat hui bahut din na hui hon).

Recentness, n. Nayā-pan; tāzagi; hāl kā h.; tajaddūd.

Receptacle, n. Woh jagah yā zarf jismeñ koyī shai dākhil ho yā rahe.

Reception, n. 1.—Pānā; pahuūchnā; dākhil h. yā dukhūl; dākhil k.

2.—Istiqbāl; jo koyī apne yabān milmān ke taur par āye usse milnā aur uski khātir-dāri k. yā is qism ke milne aur mudārāt kā tariq; tawāzu'; mudārāt; khātir yā khātir-dāri; satkār; āwbhagat;

Recess, n. 1.—Pichhe ko haṭuā; murāja'at; bāz-gasht. [sishtāchār.

2.—'Am qism ko kār-o-bār se dast-kashī; kanāra-kashī; dast-bar-dāri; gosha-nashīni; kām-dhām se hāth khaineh l.

3.—Tāq āla mokha wagaira. [awām se kanāre rahe

4.—Khalwat; gosha; tanhāyī ki jagah; woh jagah jabān koy

5.—Tanhāyī; gosha-nashīni; khalwat-guzīni.

6.—Kār-o-bār yā kārrawāyī kā kuchh der ke liye band ho-jānā; muhlat; fursat; waqfa; chhutī; ta'attul-i-kār.

7.—Daqīqa; 'uqda; aisi bāt jo poshida yā mushkil ho; kunh; sirr.

Recipient, n. Pāne w.; lene w.; grīnda; woh shakhs yā shai jo kisī shai ko aḥlīz kare; woh shai jismeñ koyī dūsrī shai dākhil ho; zarf.

Reciprocal, a. 1.—Painam h. w.; bāri bāri se h. w.; matabaddil.

2.—Bāhamī; jānibain se h. w.; jānibain kā; jo donoñ taraf se (farīqain ki jānib se) ho; āpas kā; paraspar.

Reciprocally, ad. Āpas meñ; bāham; jānibain se; bī-khudhā; aisi tarah ki ek dūsrē kā asar barābar donoñ par pahuūche. [jāe.

Reciprocate, v. i. Aisi tarah kārrawāyī k. ki bāham 'iwaz-mu'āwaza hotā

Reciprocate, v. t. Āpas meñ adlā-badlā k.; bāham mu'āwaza k.; 'iwaz-mu'āwaza k. [kā; bayān

Recital, n. 1.—Kisī shai ke hālāt kā kahnā masalan kisī sāmihe wagaira

2.—Jo kuchh kahā yā bayān kiyā jāe; bayān; dāstān.

3.—Dūsrē ke alfāz yā kisī tahrīr ki 'ibārat kā i'āda (uskā phir se kah yā paṛh sunānā).

4.—(Law) Kisī wasīqe yā tahrīr meñ kisī wāq'ā ki sarāhat is garaz se k. ki jis mu'āmale kā mazkūr ho usse uske wujūh ma'lūm ho-jāeñ.

Recitation, n. 1.—Alfāz kā i'āda; takrār-i-kalām; bayān.

2.—Koyī bayān wagaira pahle se taiyār yā yād karke sāmi'in ko sunā d.; dūron ki kahī hui chīzeñ yād karke sāmi'in ko kah sunānā.

Recite, v. t. 1.—Kisi nisi shai ko kah yā parh sunnā jo pahle se taiyār khwāl qalam-band yā yād kar-li gayi ho 'alā-hūza-l-qiyās; kisi likhī yā chhapī huyī tahrīr ko dekh-kar uske 'ibarat ko bayān k. yā parh sunnā. [kahnā.

2.—Bayān k.; tafsīl-wār kahnā; heore ke sāth kahnā; juz-o-kul **Recite, v. t.** Dūron ki tasnūfāt ko zabānī yād karke sūmi'n ko sunnā. **Reckless, a.** Be-parwā; gūfil; be-khabar; allhar; gadat-shī'ar; āge-pichhe kā khayāl na r. w.

Recklessly, ad. Be-parwāyī ke sūth; be-fikrī se; be-ihitiyātī se.

Recklessness, n. Be-parwāyī; be-fikrī; gadat; be-ihitiyātī; be-khabarī.

Reckon, v. t. 1.—Hisāb k.; ginnā; shumār k.; ek ek karke hatlānā.

2.—Kisi ke shumār yā darjo yā sisile meñ ginnā; ruthe yā wasf ke libāz se tauqir k.; samajhnā; mānnā; qadr k.; ādar k.; 'izzat k. **Reckon, v. i. 1.**—Hisāb k.; ginnā; shumār k. [nikālā.

2.—Hisāb tai yā sūf k.; hisāb ko jāuch-kar jam'-kharēh ki bāqī

To reckon for—Kisi shai ki nisbat muqābala dār h.; kisi shai kā tāwān d. *To reckon on or upon*—Takiya yā bharosa k.; kisi shakhs yā shai par pūri

ummed rakh-kar kisi bāt kā manṣaba bāndhnā yā uski nisbat tadbireñ 'amal meñ lānā; kisi par apni ummed qāim k.—*To reckon with*—Āpas meñ

hisāb-kitāb k.; bāhamī tasfiya-i-hisāb k.

Reckoning, n. 1.—Hisāb; shumār; gintī.

(a) Waqt kā hisāb.—(b) Da'wat aur hisāboñ kā tasfiya; tasfiya-i-duyūn wāgaira; hisāb ke tai karne ki garaz se uskā āpas meñ muqābala karke samajhnā-būjhnā.

Short reckonings make long friends—Āpas meñ jald jald hisāb tai karte rahne se doaton ki muhabbat bahut dinon tak qāim rahti hai.

2.—Khāno-piñe ke akhrājāt jo mihmān se sūhib-i-khāna talab kare.

3.—Qadr; tauqir; 'izzat; gintī; shumār; hisāb.

Reclaim, v. t. 1.—Wāpasī kā da'wā k.; wāpas chāhnā; phirwānā.

2.—Zalūlat gumrahī yā gūnahgūri se palṭā ke neki ki rah par kar d.; sudhārnā; durust k.; sidhī rah par k.

3.—Ta'lim mihnāt yā kāsht-kārī wāgaira ke zarf'e se us hālat meñ kar d. jo margūb ho; jo shai uftāda wirān yā garqāb ho usko us hālat se chlurā ke achchhi hālat par kar d.; mūdūs k.; palnā banānā; hilānā-jaise kisi janglī jānwar wāgaira ko; kāsht-kārī (jotne-bone) ke lāiq kar d. jaise us zamīn ko jo pāni meñ dūbi ho yā jismeñ jungal ho 'alā-hūza-l-qiyās.

4.—Apne da'we kā izhār az-sar-i-uau karke use sābit k.; apne istihqāq ke rū se kisi shai ki wāpasī kā da'wā k.; kisi shai ke qabze ke wāpas dilā-pāne ki koshish k.

Reclaimable, a. Jo sudhar sako; islāh-pazīr; durustī ke qābil; jise mūdūs kar sakeñ; jise jotne-bone ke qābil banā sakeñ.

Recline, v. t. Teknā; ek taraf ko jhukānā; uṭhgānā-jaise sar ko takiye

Recline, v. i. Letnā; āram k. [wāgaira par.

Recognition, n. Pahchānnā yā pahchānā jānā; iqbal; ijāb; zābite kā iqrār; wāqifiyāt jiskā iqrār yā izhār kiya jāe; yādgar.

Recognizable, a. Is qābil ki use jān pahchān yā qabūl kar sakeñ.

Written also *recognisable*. [shinākht.

Recognizance, n. 1.—Kisi shakhs yā shai ki nisbat iqbal; iqrār; izhār;

2.—(*Law*) Woh iqrār-nāma jo kisī 'adālat yā majistret-i-mujāz ke huzūr meñ kisī khās fi'l ke karne kī nisbat dākhil ho masālan usī khwāh dūsri 'adālat meñ hāzīr hone yā hifz-i-amn wagaira kī nisbat; muchalka.

Recognize, [Written also *recognise*] *v. t.* 1.—Pahchānnā; shinākht k.; us shakhs yā shai ko jiskā 'ilm pahle se ho dekh-kar yah kahūā ki yah wahī shakhs yā shai hai. [par rāzī h.; kisī shai ke 'ilm kā izhār k.

2.—Bā-zābita qabūl k.; taslim k.; qabūl yā manzūr wagaira karne Recognize, *v. t.* 'Adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū muchalka likhnā. [ka likhā jāe.

Recognizee, [Written also *recognisee*] *n.* Woh shakhs jiske haq meñ muchal-

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Pahchānne w.; shinākht k. w.

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Muchalka likhne yā dākhil k. w.

Recoil, *v. i.* 1.—Pīchhe ko haṭ palat yā laut jānā; ultī harakāt k.; bāz-gasht k.; wāpas h.; pas-pā hone par majbūr kiyā jānā.

2.—Jhijbaknā; pīchhe ko haṭ jānā masālan kisī aisi bāt par jo nā-guwar-i-khātīr yā ranj-dih wagaira ho.

Recollect, *v. t.* Yād k.; khayāl meñ lānā; phir zihn meñ lānā. [use ikatṭhā k.

Recollect, *v. t.* Phir jam' k.; phir ikatṭhā k.; jo kuchh muntashar ho-gayā ho

Recollection, *n.* 1.—Yād; yādgārī. [bāteñ yād ā-sakeñ.

2.—Bātoñ ke yād karne kī quwwat yā woh zamāna jiske mabain kī The events mentioned are not within my *recollection*.—Jin mājaron kā zikr hai woh merī yād ke bāhar haiñ ya'nī we isqadar 'arse ke haiñ ki mujhe yād nahīñ āte.

Recommend, *v. t.* 1.—Dūsre se ta'rīf k.; zikr-i-khair karke dūsre kā manzūr-i-nazar karānā; achchhe achchhe hālāt bayān karke dūsre ke sipurd k. uskā mamdūh-ilāih banānā yā usko mihrbān-i-hāl karānā; is garaz se ta'rīf k. ki mamdūh-ilāih dūsre ke nazdik maqbūl ho; sarāhnā; talisīn k.; sifārish k.; taqrīb k.; shufā'at k.

2.—Maqbūl karānā; maurad-i-'ināyat k.; kisī par mihrbān karānā.

3.—Salāh d. yā batānā jaise koyī 'amal fi'l tadbīr yā upāe wagaira.

Recommendation, *n.* 1.—Sifārish; is garaz se ta'rīf-o-tausīf ki dūsra pās yā i'tibār kare yā aḳhlāq ke sāth pesh āye.

2.—Kisī aisi bāt kā batānā jo karne yā iḳhtiyār karne ke qābil ho.

3.—Woh bāt jiskī wajh se dūsra mihrbān-i-hāl ho; woh shai yā sifat wagaira jiskī wajh se dūsra achchhī tarah se mile yā mihrbānī ke sāth pesh āye; woh wasf jiske bā'is se koyī kisī bāt ko qabūl aur iḳhtiyār kare.

Recommendatory, *a.* Sifārishī; sifārish kā; jismeñ ta'rīf-o-tausīf ho.

Recompense, *v. t.* 1.—Mu'āwaza d.; badlā d.; mukāfāt k.; talāfi k.; khidmat yā nuqsān wagaira kā badlā d.; ajr d.

2.—Barābar kā badlā d.; wāpas d.; badlā d.

☞ In a bad sense.

Recompense, *n.* 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; samra; mukāfāt; jazā; sazā; tāwān; dānd. [sakeñ; sulh-pazīr.

Reconcilable, *a.* 1.—Jisko phir milā sakeñ; jisse tajdīd-i-muhabbat karā Parties not *reconcilable*—Aise log jismeñ bāham sulh na ho-sake.

2.—Jismeñ mutābaqat yā muwāfaqat ho-sake; jismeñ iḳhtilāf-i-shadīd na ho; mutābiq; muwāfiq; ek tarah kā; yaksān.

Reconcile, *v. t.* 1.—Sulh karānā; mel karānā; rabt aur dostī phir se qāim karānā; milāp karānā; bigār ke ba'd phir dost banānā; rāzī k.

2.—Apne dil ko kisi bāt par rāzī yā qānī' k. yā usse bilā intishār

With *to*.

[kisi bāt ko qābūl karā d.]

3.—Mutthiq k.; muwāfiq k.; mauzūn k.; ek mel kā kar d.

Followed by *with* or *to*.

4.—Tai k.; tasfiya k.; niptānā; raf' k.; chukānā; dūr k.

Reconciliation, *n.* 1. Mel karānā yā k.; sulh; milāp; tajdid-i-muhabbat; musālahat; nā-ittifāqī yā dushmanī ke ba'd az-i-sar-i-nau (phir se) dostī kā ho-jānā. [guir-muttafiq hoñ; tatābuq.]

2.—Un chizon meū mutābaqat jo ba-zāhir āpas meū mukhtalif yā Reconciliatory, *a.* Jisse sulh mel yā banāw ho; jo muhabbat kī tajdid meū kār-āmad ho. [huā.]

Record, *a.* 1.—Makhfi; poshida; jo dekh yā samajh na pare; chhipā

2.—Gāmiz; muglag; gūrh; daqiq; gahirā.

Record, *v.* 1.—Kisi shai ko likh chihāp yā kanda wagaira karke is garaz se r. ki woh bhūlue na pāye; kisi bāt kī yāddasht likh l.; kisi bāt ko kitāb wagaira meū is manshū se likh l. ki usā subūt-i-sahih qāim rahe; darj-i-rajiṣṭar k.; fihrist meū chahā l.

Record, *n.* Rajistar; bahi; kisi tahrir kī naql-i-sahih yā bā-zābita yā kisi wāqī'at aur kār-rawāyī kī kaifiyat jo qāim rahne kī garaz se ek kitāb meū chahā l. (likh) lī jāe; woh kitāb jismeñ is qism kī naql yā kaifiyat maundarj ho; woh tahrir jise 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujiz murattab kare aur jismeñ kisi muqaddama-i-marjū'a-i-'adālat kī kār-rawāyon ke mukhtasar hālāt darj hoñ; misl; daftar; kul kāgazāt-i-muqaddama.

Record-keeper, *v.* Muhāfiz-dafatar.

Record-room, *n.* Dafatar-khāna. [juz-o-kul bayān k.; beore-wār kahnā.]

Recouht, *v.* t. Mufassal kahnā; tafsilwār bayān k.; kisi shai kī kaifiyat

Recourse, *n.* Madad yā hifāzat kī darakhwāst; isti'ānat; kisi se madad chāhñā; chāra-kār talab k.; chāra-joyī k. [(use rujā' lānā).]

To have recourse to a person or thing—Kisi shakhs yā shai se madad chāhñā

Recover, *v.* t. 1.—Phir pānā; naye sar se qabza pānā; wāpas pānā; barāmad k. [jo zurur gaffat se pahuñchā ho uski talāfi kar-d.]

2.—Talāfi k.; mu'awaza k.; kisi shai ke nuqsān ko raf' kar-d.;

3.—Bimārī yā gashī wagaira se sihat d.; phir tandurusti qāim k.;

4.—Pahuñchnā; jā pahuñchnā. [ārām k.; chahgā k.; achchhā k.]

5.—(Law) Ba-taur mu'awaze ke pānā; khisāre yā dañ kī 'iwaz meū

pānā; dilā pānā; 'adālat kī digri ke zarī'e se kisi shai kā haq hāsil k.

Recover, *v.* t. 1.—Bimārī se sihat pānā; achchhā h.; shifā pānā;

Followed by *of* or *from*. [chahgā h.]

2.—Musibat ke ba'd apni asli kaifiyat yā hālāt par h [hālāt meū h.]

To recover from a state of poverty—Musisi se najāt pākar phir achchhi

3.—Digri pānā yā hāsil k.; nālīsh meū kām-yāb h. (use jitmā).

The plaintiff has recovered in his suit—Mudda'i ke nālīsh yā da'we kī digri

ho-gayi (woh jit gayā).

Recoverable, *a.* Phir unīne ko qābil; jo wāpas mil sake; bimārī se sihat pāne ke qābil; sihat-pazir; shifā-pazir; jo musibat wagaira se najāt pākar apni asli hālāt par ho sake; is qābil kī hālāt yā haisiyat-i-sābiqa par phir 'aud kar-sake; jo madyūn yā qābiz-i-sābiq se phir mil-sake; qābilu-l-husūl; qābilu-l-wusūl.

Recovery, n. l.—Bāz-yāft; jo shai hāth se nikal gayi ho uskā phir hāth ānā; jis shai kā qabza kho gayā ho uskā phir qabze meñ ānā; bar-āmad.

2.—Bīmāri zu'f gashī yā isī qism kī dūsri hālat se najāt pākar apnī usī hālat pūr honā; silhāt; shifā; zillat yā musibat ke ba'd phir achchhī hālat meñ h.

3.—Kisī muqaddam meñ 'adūlat kī tajwiz aur digri ke rū se kisī shai kī nishāt farīq-i-mukhālīf se apne haq kā dilā-pānā; dilā-pānī.

Recreate, v. t. Rūh ko tāzagi d.; jān dāl d.; jilā d.; thakāwat yā sustī ke ba'd tabī'at ko tāzī kar-d.; māndagi dūr karke tabī'at ko hālāwat bakhshnā; halkā k.; khush k.; bakhshāsh k.; bahlānā.

Recreate, v. i. Tāfīh k.; jī bahlānā.

Recreation, n. Tāfīh; farhat; mīhuat ke ba'd quwwat aur arwāh kī tāzagi; dil-bahlāw; dillagi; khel-kūd; sair-o-tamāsha.

Recreative, a. Tāzagi bakhshne w.; jisse jān par jāe (nayī quwwat ā-jāe); mīhuat yā taklīf ke ba'd tabī'at kī kasī ko dūr k. r.; mīfar-rīh; farhat-bakhshī; jisse jī bahul jāe. [lagāye wahī ilzām uspar lagānā.

Recriminate, v. i. Ulfī ilā'wā k.; ulfī ilzām lagānā; jo ilzām mustagis

Recrimination, n. l.—Ulfī tuhmat lagānā; ulfī ilzām r.

2.—(Zar) Itihām-i-mukhālīf; ilzām lagāne wālo par mulzam kā ilzām; da'wā jo mustagis-ānuh mustagis par kare.

Recruit, v. t. l.—Jo shai zāl ho-gayī ho uskī bhartī k. (usko phir se pūrā k.); kisī shai meñ kisī chīz kī kamī ko pūrā k.

2.—Kisī kī zāl-shuda quwwat ko phir se qāim k.; quwwat yā sihāt kī tajdīd k.; phir mazbūt kar-d.

3.—Fauj meñ naye sipāhī bhartī k.; nigah-dāshī ke zarī'e se fauj ko pūrī k. yā uskī kamī raf kar d.

Recruit v. i. l.—Phir se gosht kā chārḥ āna (moṭī-tāzī ho-jāna); sahīh-i-badan ho jānā 'alā-hāza-i-qiyās. [kāme ke liye naye ādmī rakhnā.

2.—Naye sipāhī bhartī k.; nigah-dāshī k.; faujī khidmāt yā dūstre

Recruit, n. l.—Jo shai zāl ho-gayī ho uskī bhartī.

2.—Nayī bhartī kā sipāhī; nayā mulāzim; rangrūt.

Rectifiable, a. Islāh-pazīr; jisko sahīh durust yā ṭhīk kar-suknā.

Rectification, n. Silhāt; durustī; jo kuchh be-jā yā galat ho uskī silhāt tarmīm yā durustī; islāh. [k.; sudhārnā.

Rectify, v. t. Silhā k.; sahīh k.; durust k.; islāh k.; ṭhīk k.; tarmīm

Rectitude, n. Usūl yā ā'māl kī rūstī; rūst-hūzī; sachāyī; diyāmat; imān-dārī; nasāih ke qawā'id kī ṭhīk pūrawī (uspar pūrā pūrā āmal k.).

Recur, v. i. l.—Palāṭnā; wukarrar yā muntawātir wāpas ānā; phir yād ānā.

2.—Kisī waqt-i-murā'iyā ke ba'd khwālī kisī qa'ida-i-muqarrar ke

3.—Kisī se rujū' lānā; maddad mā'ignā yā chāhūā. [muntābiq wāqī' h.

Recurrence, } n. Phir wāqī' h.; murāja'at; isti'ānat; chāra-joyī;

Recurrency, } maulad dhūndlnā.

Recurrent, a. Waqtan-fa-waqtan murāja'at k. w.; phir āne yā hone w.; dhura k. w.; rah rah kar palṭā khāne w.

Recusant, a. Hāth ke sāth inkār k. w.

Redeem, v. t. l.—Phir kharīd kar l.; fidya de-kar chhūrā l.; badal-i-ham-qimat de-kar qaid yā gulāmī se chhūrā yā āzād karā d. khwālī kisī farz yā zimmadārī wāgairā se barī karā d.

2.—Jo kuchh farokht kar diyā gayā ho usko phir kharid kar-d.; shai-i-muntaqil-shuda ki qimat uske qabiz ko dekar phir use apne qabze mein kar l.

3.—Chhurānā; bachānā; najāt d.—jaise taklif wagaira se.

4.—Talāfi k.; 'iwaz-mu'awaza k.; badlā d.

5.—Kaffāra k.; prāshchit k.; danḍ bharnā.

6.—Jis bāt kā wa'da ho usko k.; wa'de ko pūrā k.; ifā-i-wa'da k.

7.—(Law) Zar-i-asl wa sūd wagaira yāftanī-i-murtahun adā karke haqqiyat-i-marhūna ko wāpas l. yā uspar az-sar-i-nun qābiz hone kā haq hāsīl k.; infikāk k.; fakku-r-rihn k.; bandhak se chhūrānā.

8.—Jo pamesari loṭ (promissory note) hundavi yā dūsrī kafālat-i-dāin kisi riyāsat jānā'ut yā shakhs-i-wāhid ki taraf se di-gayī ho usko kharid kar l. yā uske rupaye naqd adā kar-d. [ku-r-rihn ho-sake. Redeemable, a. 1.—Qābil-i-infikāk; jisko rihn se chhurā sakeñ; jo fak-

2.—Jisko naqd rupaye dekar mol le-sakeñ yā jiske badle mein naqd rupaye de-sakeñ aur isi nibj par woh shai riyāsat yā asl mu'ahid ke qabze mein ā-sake.

Redemption, n. 1.—Giriftār-shuda māl yā qaidiyon ko mu'awaza-i-musāwī dekar kharid kar-l. (chhurā l.); chhutkārā; makhlasī; rihāyī.

2.—Rupaye-paise mihnāt khwāh dūsrī sabīl se gulāmi wagaira se āzādī yā makhlasī kā hāsīl k.

3.—(Law) Infikāk-i-rihu; fakku-r-rihn; haqqiyat kā rihn se chhurānā; zar-i-rihn aur sūd wagaira chukā-kar jāedād-i-rihni kā chhurā l. yā is qism ki jāedād ko rihn se chhurākar phir se uspar qābiz hone kā istihqāq. [kharid kar-liyā jānā.

4.—Qābiz-i-hāl ko unki qimat naqd dekar loṭ wagaira kā phir se Red-hand, ad. 'Ain hālat-i-irtikāb mein; thik usi waqt jab koyī kisi kām ke karne mein lagā rahe (woh kām kartā rahe).

Red-hot, a. Lāl bhabhukā; angūre sā surkh; isqadar garm kiya huā ki surkh ho-jāe. [lat jānā; paltā diyā jānā.

Redound, v. i. 1.—Mauj yā sailāb (lahr yā bārḥ) ki tarh laut jānā; pa-

2.—Wāpas ānā; ba-taur natije ke h.; asar pahunchānā ya paidā

3.—Zāid h.; fāzil h.; bārḥ jānā.[k.; muutaj h.; madad d.; karānā.

Redress, v. t. Talāfi k.; mu'awaza k.; raf' k.; daf' k.; subuk-doshī k.;

chāra-sāzi k.; dād-rasī k.; faryād-rasī k.

To redress wrongs—Jo kuchh zātī nuqsān kisi ko pahunchē uski durustī yā

talāfi k.—To redress grievances—Jo kuchh sadma kisi ko pahunchā ho uski

'ilāj k.; kisi ki shikāyaton ko dūr k. (uski faryād-rasī yā dād-rasī k. uske

faryād ko pahunchānā yā uski faryād ki dād d.).

Redress, n. 1.—Chāra-kār; chāra-sāzi, dād-rasī; faryād-rasī; subuk-

doshī; 'ilāj; nuqsān mazarrat yā zulm se bachānā; haq-rasī, rifāh.

2.—Chāra-sāz yā chāra-gar; haq-rasī k. w.; kisi ko nuqsān yā zulm

wagaira se bachāne w.

Reduce, v. t. 1.—Kisi hālat mein kar d. chāho achchhi ho yā burī.

To reduce a man to poverty—Kisi shakhs ko muslis banā d.; kisi ko hālat-

i-illās mein kar d. (use tili-dast muhtāj yā garib banā d.).—To reduce a sub-

stance to powder—Kisi shai ko sufūf banā d.—To reduce one to despair—

Kisi ko hālat-i-yās mein kar d. (use māyūs k.).

- 2.—'Arz tūl dabāzat qad-o-qāmat miqdār yā māliyat ko ghaṭā d.; kam kar d.; ghaṭā d.; zalil yā past kar d.; futūr dāl d.; bigār d.
To reduce expenses—Akhrājāt kam kar-d.; kharch ghaṭā d.—To reduce a sum or amount—Kisī raqm ki ta'dād ko kam kar-d. (ghaṭā d.).
- 3.—Maglūb k.; mntī' k.; apne zer-i-hukūmat k.
- 4.—Qisim-wār yā jinswār k.; tartib d.; qā'ide ke mntābiq kar d.; pā-band-i-qawāid kar d.; kisiqadar mahdūd-ba-qnyūd kar d.
- Reduction, *n.* Ghaṭnā yā ghaṭnā; kisi hālat-i-khās meṁ tabdīl h. yā kar-diyā jānā; ghaṭāyā jānā; maglūb yā tābi' kiyā jānā; zer-dast kiyā-jānā.
- Redundance, } *n.* 1.—Fāzil h.; andāz se ziyāda h.; kasrat; ziyādatī;
Redundancy, } bahintāyat; bahintāt.
- 2.—Jo shai fuzūl yā andāz se zāid ho. [hut; kasir; wāfir.
- Redundant, *a.* 1.—Ashī yā zarūrī miqdār se ziyāda; andāz se zāid; ba-
2 —Jisqadar alfāz zarūrī yā kār-āmad hoī nuse zāid kām meṁ lane w.
- Re-entry, *n.* (Law) Us'arāzī kā phir se qabza pānā jo pahle apne qabze se nikal gayī ho; ashīmī ke zar-i-lagān na dene yā patṭe kī shartōn kī ta'mīl na karne kī wajh se patṭa dene wāle kā phir apnī arāzī kā apne qabze meṁ kar l.
- Refer, *v. t.* Ittilā'-dihī yā faisale ke liye dūsre shakhs yā dūsri 'adālat ke hawāla (sipurd) k.; kisi bāt ko is matlub se dūsre ko sauṁpnā kī woh uske hālāt batlāye yā jis kisi bāt kā nsmēn jhagrā ho usko niptā de.
- Refer, *v. i.* 1.—Ta'alluq r.; 'alāqa r.; nisbat r.; nishān-dihī k.; batlānā.
2.—Chāra-joyī k.; istimād k.; rujū' lānā; madad chāhūnā.
3.—Kināya k.; hawāla d.; istidlāl k.; mutawajjih yā mukhātab kar-nā; khayāl ko rujū' kar-nā. [yā hālāt daryāft k.).
4.—Wāqifiyat yā kisi qism ke itminān ke liye istiswāb k. (pūchlūnā)
- Referable, *a.* Jispar kisi dūsre ke sāth lihāz ho-sake; mansūb hone (nisbat diye jāne) ke qābil; rujū' kiye jāne ke lāiq.
- Referee, *n.* Woh shakhs jisko koyī amr-i-nizā'i faisale ke liye sipurd kiya jāe; sālis; munhasir-'alaih; panch; mauqūf-'alaih.
- Reference, *n.* 1.—Faisale yā hālāt wagaira ke daryāft ke liye dūsre ke pās bhejnā yā nske sipurd k.
2.—Lihāz; ta'alluq; khayāl; pās; nazar; nisbat. [khayāl kar-ke.
In reference to—Kisī shai ke lihāz se; kisi kī nisbat; kisi bāt par nazar yā
3 —Kināya; ishāra; imā; kisi kī taraf rujū' k.
4.—Woh shai jispar istidlāl kiya yā hawāla diya jāe.
5.—(Law) Jis mu'āmale kī nisbat takrār ho usko faisale kī nazar se ek yā zāid ashkhās ke sipurd k.
- Refine, *v. t.* 1.—Sāf k.; khālis banā d.; khārijī chīzōn ko dūr kar-d.; gandagī nikāl kar sāf-o-suthrā kar-d.
2.—Jisqadar burāyī yā 'aib wagaira ho usko dūr-karke pāk-o-sāf banā d.; mafis banā d.; khūb sijil kar-d.; jilā d.; saiqal kar-d.; durust k.; sudhārnā; ārāsta k.; muhazzab muaddab yā shāista banānā.
- Refine, *v. i.* 1.—Pāk-o-sāf ho-jānā; sāf-o-suthrā ban jānā; najāsāt se barī ho-jānā. [(pānā).
2.—Siḥhat latāfat yā kisi qisim kī 'umdagī meṁ taraqqī pakarnā
- Refinement, *n.* 1.—Sāf k. yā sāf h.; safāyī; khārijī yā gandī chīzōn se judā kiya jānā; khālis banāyā jānā.
2.—Jo kuchh nā-shāista yā khilāf-i-tahzīb wagaira ho usse barāat;

ā'lā darje ki tarbiyat tartib yā durustī; shustagi; tarāsh; kharād par charlnā; nafāsāt; 'umdagī.

3.—Be-andāz bārīki yā unktā-chīnī; bārīk-bīnī jo aslī na ho; jis. meñ andāz se zāid safāyī kī-jāe. [ke ba'd paltā d.

Reflect, v. t. 1.—Pīchho ko phernā; pīchhe dīlnā; kisi sath par lagne

2.—'Aks dāluā; kisi shai kī shabīhī yā sūrat 'aks ke zarī'e se paidā k. Reflect, v. i. 1.—Mun'akis h.; 'aks dāluā; raushanī yā garmī wagaira paltīnā; shu'a' yā kirmōn ko phernā.

2.—Jo kuchh dīl meñ guzar rahā ho uspar baḡhūbī tawajjuh k.; dīl kī guzashta kaifiyatōn yā guzre huye mājarōn par phir se khayāl k.; khūb gaur k.; khauz k.; sochnā; bīte huye kā dhyān k.; fikr k.; andesha k. [k.; dosh d.; harf lānā yā lagānā; lim lagānā.

3.—Ilzām dīlnā; ilzām khiffat subkī yā be-ābrūyī kā bā'is h.; ta'n

With on.

Reflecting, a. 1.—'Aks dāhne w. [dhyān meñ rahā kare.

2.—Gaur-o-fikr kā 'ādī; jo bahut soch-bichār kiyā kare; jo bahut A reflecting mind—Tabī'at jo gaur-o-fikr kī 'ādī ho; dīl jo dhyān meñ rahe.

Reflection, n. 1.—In'ikās; 'aks; parchhāyī; chhāwū; sāya; partaw.

2.—Jo hāt dīl meñ pahle se ho uskī taraf uskā palātīnā; baḡ' khauz; gaur-o-fikr; taamul; dhyān; soch-bichār; tasawwur; khayāl; guzrī huyī bātoñ kā khayāl. [jo khayālāt aslī haqiqat se paidā hoñ

3.—Natīja -i- khauz; bahut soch ke ba'd jo khayāl yā rāe qāim ho;

4.—Ilzām; la'nī; ta'n; dosh; harf; kulauk.

Reflux, n. Jazr; bhāṭhā; utār. [utār.

The flux and reflux of the tides—Madd-o-jazr; juār-bhāṭhā; daryā kā charhāw-

Reform, v. t. 1.—Phir se banānā; az-sar-i-mau paidā k. yā sūrat d.

2.—Nayī aur bihtar sūrat yā hālat meñ r.; aslī achchhī hālat par phir kar d. khwāh buri hālat se achchhī hālat meñ k.; bad-tar se bihtar kar-d.; durust k.; sudhārnā; islāh d.; tādīb k.; ṭhīk k.

Reform, v. i. Achchhī hālat par 'and k.; durust ho-jānā; islāh pakarnā; phir ṭhīk ho-jānā. [bīltari; buri hālat se achchhī hālat meñ phir h.

Reform, n. Jo kuchh nāqis bad kharāb yā zalīl ho uskī durustī; durustī;

Reformation, n. Phir se durust k. yā h.; abtari kā bīltari se mubaddal h.; tarz-o-tarīq wagaira meñ jo kuchh futūr ā-jāye uskī islāh; kisi qism kī burāyī yā kharābī kā sudhārnā; durustī; marammat; tah-zīb; tādīb; sudhrāw yā sudhārnā.

Reformatory, n. Tādīb-khāna; woh jagah jahān kam-sin mujrimōn kī tādīb ya islāh ho (unko achchhī bāteñ sikhāyī jāeñ).

Reformer, n. Kisi bāt kā sudhārne w.; jo koyī burāyī wagaira ho uskī islāh k. w.; adīb; musliṭ; muhazzib.

Refractoriness, n. 1.—Tamarrud; haṭh ke sāth muḡhālāfat yā nā fur-mānī; ar yā arīyal-pan; machlāyī; sar-kashī; gardan-kashī. [diqqat.

2.—Galāye yā piṭ-kar khwāh garmī pahuñchā-kar baḡhāye jāne meñ

Said of metals.

Refractory, a. 1.—Mutamarrid; haṭh ke sāth muḡhālāfat yā 'udūl-hukmī k. w.; isrār ke sāth nā-farmānī k. w.; muharif; sar-kash; gardan-kash; jisko malikūm na kar-sakeñ.

2.—Jo galāno se jald na gale yā piṭ kar baḡhāne se jald na baḡh-sake jaise dhāt wagaira; jispar garmī kā asar jald na pahuñche.

Refractory, n. Mutamarrid; sar-kash; gardan-kash; haṭh ke sāth hukm na mānne w. [apne ikhtiyār meṭh r.]

Refrain, v. t. Bāz r.; roknā; hadd-i-nun'aiyan ke andar r.; qālū meṭh r.;

Refrain, v. i. Kār-rawāyī yā dast-andāzī se bāz r.; gurez k.; parhez k.; ijtihād k.; dar-guzar k.; bache yā hachāye rahmā; dūr rahmā.

With from.

Refresh, v. t. Phir tāza kar-d.; arwāh ko az-sar-i-nan quwwat yā tāzagi bakhshnā; māndagī yā pazlmurdagī dūr kar-d.; phir qawī kar-d.; naye sar se jin dāl d.; khush k.; farhat d.; shādāb k.; ṭhaudhā kar-d.; garinī dūr kar-d.

Refreshing, p. a. Ṭhaudhak pahunchāne w.; musarrih; farhat d. w.; halāwat d. w.; tāzagi bakhshne w.; zinda-dil k. w.; māndagī wagaira dūr k. w.

Refreshment, n. 1—Tāza k.; tāzagi; phir se quwwat d. yā dil ko tāzagi bakhshnā; taklīf ke ba'd ūrān; pazlmurdagī ke ba'd dil kī shiguf-tagi; āram; ūsāish; rāhat; sukh; chain; shūdābī; tar-o-tāzagi.

2.—Woh shai jisse dil ko tāzagi yā quwwat ho-jāe; gizā jo dil ko tar-o-tāza (phir se qawī yā mazbūt) karne ko liye khāyī jāe; nāshta; jalapūn; kalewā. [am; sarai.]

Refuge, n. 1.—Khatre yā musibat se panāh yā hifāzat; ā; sāya;

2.—Woh shai jo khatre musibat yā balā se mahfūz rakkho (bach-āye yā panāh de); malāz; mānan; jā-i-panāh; koyī maqām jahān dushman ko rasāyī nā ho; koyī hifāzat kā maqām.

3.—Tadbīr jo hifāzat ke liye kī-jāo; upāe; bandish; jugat; hik-mat; jatan; ilāj; chārā.

Refugee, n. Jo shakhs kisī panāh kī jagah meṭh jā-kar panāh le. Jo shakhs mulkī afrā-tafri wagaira kī hālat meṭh panāh kī nazar se dūsre mulk meṭh khwāh dūsre bādshāh kī saltanat meṭh bhāg-kar chalā jāe.

Refulgence, } n. Raushanī; chamak; tajallī; nūr; āb-o-tāb; tāb.

Refulgency, }

Refulgent, a. Barā chamkilā; khūb raushan; durakhshān; munawwar; tāhān; chamaktā hnā; nūrānī; raunaq-dār; jalwa-gar.

Refund, v. t. Wāpas k. yā d.; pher d.; luntā d. [unko wāpas kar d.]

To refund money taken wrongfully—Jo rupaye be-jā taur par liye gaye hon

Refusal, n. 1.—Inkār; nā-manzūrī; jo kuchh māngā yā chāhā jāe uskā na d. yā jo kuchh qabūl karne ke liye pesh kiya jāe uskā na lenā.

2.—Dūsron kī nisbat kisī shai ko leno kā haqq-i-murājāh; leno yā na leno kā ikhtiyār; kisī kī rāe par is bāt kā chhoṛ d. ki woh kisī khās shai ko chāhe le chāhe na le.

To give one the refusal of an employment—Kisī naukari ke qabūl karne yā na karne kā ikhtiyār kisī ko d. (yah bāt uskī rāe par chhoṛ d. kī chāhe woh us naukari ko qabūl kare chāhe usse inkār kar-de)—To have the refusal of a thing—Kisī shai kī mauzūrī yā nā-mauzūrī (uske ijāb yā inkār) kā ikhtiyār r.; is bāt kā ikhtiyār r. kī jo chiz dī jāe use chāho lo yā na lo.

Refuse, v. t. 1.—Qabūl na k. jaise koyī istid'ā mutālaba da'wat yā hukm; jo shai chāhī yā talab kī-jāe usko na d. yā na k.; inkār k.; nā-manzūr k.; na mānnā. [rad kar d.; nā-mauzūr k.]

2.—Jo kuchh diya jāe usko qabūl na k. (uske leno se inkār k.);

“Refuse expresses rejection more strongly than decline.” Webster.

- Refuse, *v. z.* Lenā na manzūr k.; qabūl na k.; inkār k. yā lenese inkār k.
 Refuse, *a.* Be-kār; nikammā; jo kisi kām kā na ho; jo na lenese qabūl samajh-kar chhor diyā jāe; nā-kār.
- Refuse, *n.* Jo be-kār samajh-kar na liyā khwāh rad kar diyā jāe; raddī; fuzla; ākhor; be-kār shai. [galat thahrāyā jā-sake.]
- Refutable, *a.* Qābil-i-tardīd; jisko rad yā bātil kar-sake; jo jhūthā yā
- Refutation, *n.* Tardīd; ibtāl; takzīb; jūth yā galat thahrānā; kisi bahs rāe shahādāt masalo yā usūl ko dalil yā subūt-i-mukhālīf ke zarī'e se bātil kar d.; butlān; khandan.
- Refute, *v. z.* Bahs shahādāt yā subūt-i-mukhālīf se bātil aur rad k.; jhūth yā galat sūbit k. (thahrānā); rad k.; tardīd k.; bātil k.; kāpnā; khandan k. [opinions or theories, to *refute* a disputant." Webster.]
- Regal, *a.* Bādshāhī; bādshāh kā; shāhāna; khusrāwāna; sultānī; rājā kā.
- Regard, *v. z.* 1.—Lihāz k.; kisi kī taraf mutawajjih h. (aspar tawajjuh k.); khushūsiyat ke sāth dekhnā yā lihāz k.; baṛā khayāl r.; iltifāt k.
 2.—Ta'zīm k.; bahut zī-waq'at yā pāk wagaira samajhnā; adab k.; parwā k. [lihāz k.]
 3.—Qadr k.; samajhnā; khayāl k.; mānnā; ginnā; shumār k.; To regard the person—Zāhiri 'izzat dāulat yā ikhtiyār ke liye qadr k.; zāhir-parastī k.
- Regard, *v. z.* Khayāl yā parwā r.; samajhnā. [tawajjuh; taammul; lihāz.]
- Ragard, *n.* 1.—Tawajjuh wa ta'alluq-i-khātir; dhyan; gaur; iltifāt;
 2.—Adab; lihāz; qadr; muhabbat; ri'āyat; murawwat; pās.
 To have high regard for a person—Kisi shakhs kī baṛī tauqir k. (usko bahut achchhā yā zī-qadr samajhnā; uskā baṛā pās k.).
 3.—Bāh; nisbat; ta'alluq yā 'alāqa.
 In regard to—Nisbat yā ba-nisbat; ba-lihāz; bāh meṅ; kisi ke muta'alliq.
 With regard to—Ba-lihāz; ba-khayāl; kisi bāt par khayāl kar-ke.
- Regardful, *a.* Lihāz karne yā rakhne w.; mutawajjih; multafit.
- Regardless, *a.* Tawajjuh yā khayāl na r. w.; be-fikr; be-parwā; gāfil;
- Regency, *n.* 1.—Hukūmat; riyāsāt; farmān-rawāyī. [be-khabar.]
 2.—Us shakhs kā mansab yā 'alāqa-i-hukūmat jo ba-taur qāim-maqūm bādshāh ke hukm-rān ho; bādshāh kī nayābat.
 3.—Woh log jinko bādshāh kī nā-bāligī majnūniyat yā gaibat meṅ bataur uske qāim-maqūm ke riyāsāt kā intizām sipurd ho; muntazimān-i-saltanat; nizāmat.
- Regent, *a.* 1.—Gālib; jiskā koyī mahkūm ho. [nafūz-i-igtidār k. w.]
 2.—Dūsre ke qāim-maqūm ke taur par hukūmat k. w.; mukhtārāna Queen regent—See below Queen.
- Regent, *n.* 1.—Hākim; hukm-rān; farmān-rawā; 'āmil; nāzim.
 2.—Jo shakhs bādshāh kī nā-bāligī 'adam-manjūdagi yā nā-qābiliyat kī hālat meṅ hukm-rānī kare; jisko ikhtiyār-i-saltanat bataur bādshāh ke qāim-maqūm ke tafwiz hoṅ; mukhtār-i-mulk; nāibu-s-
- Regicide, *n.* 1.—Bādshāh-kush; bādshāh kā halāk k. w. [saltanat.]
 2.—Bādshāh-kushī; bādshāh kī halākat.
- REGIME, (rā'zheem) Hukūmat yā ihtimām kā tarz yā tariq; hukūmat kī man'iyat; bā-qā'ida hukūmat; nazm; intizām.
- Regimen, *n.* 1.—Qā'ide kī hukūmat; qā'ida; nazm; intizām. [maqsūd ho.]
 2.—Koyī tadbīr yā 'ilāj jissē ba-tadrij 'umda natijon kā nikalnā

3.—Kisī khās natije ke husūl ke liye bā-qā'ida khānā-pīnā; qiyām yā hifz-i-sihhat ke liye kisī qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq khāne-pīne kā silsila; timār; parhez; path; band-o-bast ke sāth rahnā.

Region, *n.* 1.—Mulk; iqīm; sar-zarīn; diyār; khitta; tabqa; kish-war;

2.—Jism kā koyī hissa; manza'. [marzbūm; des; mandal; chakra

Register, *n.* 1.—'Adālat wagaira kī kārwayiōn kī kaifiyat jo sarishte yā zābite ke mutābiq likh-kar rakkhi jāe; kisī qism ke hālāt jo yād rahne kī nazar se likh-kar rakh liye jāen; nawishta jo yād-dāshī ke liye murattab kiya jāe; fihrist yā fard; chitṭha; bahī; rajistar.

2.—Woh ahl-kār yā shakhs jo 'adālatiōn kī kārwayiōn kī kaifiyat kitāb meñ likh yā darj kar liya kare; sāhib-i-rajistar; rajistarār.

A register of deeds—Sāhib-i-rajistar-i-wasāiq; ahl-kār jiske zimme wasiqon (dastāwezon) kī rajistarī ho.

Register, *v.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. (chahānā yā siyāha k.); zābite ke mutābiq aur sāf-sāf likh l.; āyinda kār-āmad hone kī garaz se likh r.

2.—Fihrist meñ darj k. (chahānā yā likhnā); fard meñ likhnā.

Registrar, *n.* The same as Register, *n.* No. 2.

Registration, *n.* See Register, *n.* No. 1.

[rāj; siyāha.

Registry, *n.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. yā likh l.; indi-

2.—Woh maqām jahāñ rajistar rakkhe jāen.

3.—Wāqi'āt jo silsila-wār likh rakkhe jāen.

Regret, *v.* 1. Ranj k.; afsos k.; taassuf k. yā mutaassif h.; pachhtāwā; udās h.; malāl h. yā malāl k.; gam k.; kisī ke zā' ho-jāne (uske bāth se nikal jāne) khwāh uski judāyī par ranj k.; masosnā; sok k.

Regret, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; taassuf; pachhtāwā; dukh; woh qulbī sadma jo kisī aisi bāt par ho jisse dil dukhe; woh pachhtāwā jo kisī aisi shai-i-zāil-shuda ke khayāl āne par ho jo kisī waqt meñ bā'is-i-masarrat rahī ho; ranj jo dil ko kisī nā-pasandīda bāt ke wuqū' meñ āne par ho.

Regreiful, *a.* Ranjīda; gamgīn; udās; malāl; mutaassif; afsos meñ.

Regretfully, *ad.* Ranj ke sāth; afsos se; taassuf ke sāth.

Regular, *a.* 1.—Jo kisī qā'ide ke mutābiq ho; bā-qā'ida; bā-zābita; jo kisī qā'ida-i-mu'aiyan qānūn usūl bāndhe huye tariq yā dastūr ke mutābiq ho; bāndhā huā; mā'mūlī; qā'ide kā yā qā'ide ke mutābiq.

2.—Jo qā'ide kā pā-band ho, jo kisī bāt ko sābit-qadamī se wā ek taur par kiya kare. Jismeñ bilā-wajh-i-muwajjih yā 'aql ke khilāf tagaiyur-o-tabaddul na huā kare. Jiskā damra auqāt-i-mu'aiyan par huā kare. Jiskī pairawī barābar huā kare. Jismeñ silsila yā qā'ida malhūz rahe.

3.—Jiski ta'lim yā tarbiyat qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq huyī ho; jisne koyī bāt qā'ide se sikhī ho. [mutābiq dāir ki-jāe.

A regular suit.—Nālish-i-nambarī; nālish-i-ām; nālish jo qānūn ke usūl ke

Regularity, *n.* Qā'ide yā silsila-i-mu'aiyan kī mutābaqat (uske mutābiq h.); zābite ke mutābiq h.; bā-zābitagī; silsila; tartīb; nazm; usūl-i-mu'aiyan ke mutābiq h.; kisī tariq par sābit-qadamī se khwāh ek taur par qāim rahnā (chale chahnā); yak-sāniyat; matānat.

Regularly, *ad.* Bā-qā'ida; qā'ide ke mutābiq; yaksān; barābar; tartīb ke sāth; silsila-wār; mansalsal; jo qā'ida silsila yā tariq muqarrar ho uske mutābiq.

Regulate, v. t. 1.—Qā'ide silsile yā tariq-i-mu'niyan ke mutābiq durust k.; qā'ide se chalānā. [thak kar-d.; ihtimām k.; dūl par lānā.

2.—Silsile se kar d.; band-o-bast bāndhnā; durust kar-d.; thik-

3.—Pā-band-i-quyūd k.; qāiden lagānā; kisi shai kī nisbat qā'ide

Regulation, n. 1.—Qā'ide ke mutābiq kar-d. yā ho-jānā. [qāim kar-d.

2.—Ihtimām yā hukm-rānī kā qā'ida yā silsila; won usūl jiske mutābiq koyī kār-rawāyī kī-jāe; jis hidāyat ke ba-mūjib koyī kām chalāyā jāe; qānūn; āyin; qā'ida; zābita; dastūru l-'amal.

Rehearse, v. t. 1.—I'āda k.; jo kuchh ek martaba kabā jā chukā ho usiko phir se kahānā; mukarrar kahnā yā bayān k.; dūsre ke kalām kā i'āda k.; kisi kī 'ihārat yā tasnif zabānī bayān k.

2.—Bayān k.; kahnā; kah-sunnānā; tazkira zikr yā mazkūr k.

3.—Āzmāne anr turaqqī dene kī nazar se kisi shai ko qabl isse kī woh 'awām ke rū-bar-rū sunāyī yā bayān kī jāe takhlive meñ parhnā yā mashq k. [fareh kī wujh se wāpas kar-d.; tansikh-i-bai.

Rehibition, n. (Law) Jo shai kharīd kī-gayī ho uskā hā' ko kisi waqt yā

Reign, n. 1.—Bādshāhat; bādshāhī yā pādshāhī; saltanat; furmān-rawā-yī; rāj; hukūmat; iqtidār-i-shāhī. [zamāna; rāj.

2.—'Ahd-i-saltanat; 'ahd-i-farmān-rawāyī; 'ahd-i-shāhī; hukūmat kā

Reign, v. i. 1.—Hukm-rānī k.; bādshāhat k.; saltanat k.; hukūmat k.; rāj k.; iqtidār-i-shāhī uāfiz k.; 'inān-i-hukūmat apne qabze meñ

r. Phailnā; gālib h.

Re-imburse, v. t. Wāpas d.; pher d.; jo kuchh rupaye khazāne vā kisi kī nij se kharch huye yā liye gaye hon kīwāh aur tarāh par hāth se nikal gaye hon unko phir apne jagah par dhar d. yā pūrā kar d.; lautā d.; bhar d.; pūrā k.; mu'āwaza d.

“The word is used before the person expending, or the treasury from which the advances are made, or before the expenses. We say to *re-imburse* the individual, to *re-imburse* the treasury, or to *re-imburse* the *Re-imbursement, n.* Wāpasi; chukāw; patāw; adā. [expenses.” Webster.

Rein, n. 1.—Bāg; 'inān; rās; bāg-dor; zimām. [ikhtiyār; iqtidār.

2.—Rokue apne qābū meñ rakhne yā hukūmat kā zarī'a; hukūmat;

To give the reins to—Kisi bāt ke karne kā ikhtiyār yā uski ijāzat kisi ko de-d.;

be rukāwat chhor d.; mutlaq-i-'inān kar d.—*To take the reins*—Apne ikhti-

yār hāth yā qābū meñ kar yā rakh l.; khud afsari yā hukm-rānī k.; 'inān-i-

hukūmat apne hāth meñ l.—*Without rein*—Bilā rukāwat; be-qaid.

Rein, v. t. 1.—Bāg par roknā yā sañbhālnā.

2.—Roknā; qābū meñ r.; zabt meñ r.; ikhtiyār yā has meñ r.

RE INFECTA [Lat.] Jis shai kā wuqū' na huā ho; jo bāt na kī gayī ho; jis shai kā takmilā na huā ho.

Re-instate, v. t. Phir qabza d. yā apnī aslī hālat par kar-d.; hālat-i-sā-biqā par kar d.; jo hālat kisi kī pahle rahī ho usī par kar-d.

Reiterate, v. t. Phir phir kahnā yā karnā; mukarrar-sikarrar kahnā; bār bār kahnā yā karnā.

Reiteration, n. I'āda; takrār. [rij kar-d.; kanāre kar-d.; nikāl d.

Reject, v. t. 1.—Be-kār yā zalil samajh-kar phenk d. yā rad kar-d.; khā-

2.—Lene yā qabūl karne se inkār k.; takabbur yā tursh-rūyī se (ghamand yā rukhāyī ke sāth) inkār k.; na qabūl k.

- 3.—Nā-mauzūr k. yā mauzūr na k.; nā-masmū' k.; na qabūl k.
Rejection, n. Nā-manzūri; inkār; rad; tark; 'adam-i-ijāb; qabūl yā mauzūr karno se inkār.
Rejoice, v. i. Khush h.; nihāyat mazbūz h.; bahut hī masrūr yā bash-shāsh h.; az-had khush h.; bāg-bāg h.; shādmān h.; khushī se phūle na samān. [paidā k.
Rejoice, v. t. Khush k.; masrūr yā shūd k.; mahzūz k.; khushī d. yā
Rejoicing, n. Khushī kī izhār; 'nash-o-jaisī; ānand; ntsav; bilās; bilār; chahāl-pahāl. Woh shai jissā khushī ho; khushī paidā karno wālī shai.
Rejoin, v. t. 1.—Jiwāh kī jawāb d.
 2. (Law) Mudda'ī kī tirdīd k.; radd-i-jawāb dākhl k.
Rejoinder, n. 1.—Jiwāh kī jawāb yā mahz jawāh. [radd-i-jawāh.
 2.—(Law) Mudda'ī ke jawāb kī tirdīd meū mudda'ī'ā'īh kī jawāb;
Relapse, v. i. 1.—Phisal-kar pīchlo ko hat jūnā; palatnā.
 2.—Paltā khūnū; si'ī yā hālat-i-sāliqa par 'aud k.; hālat-i-silhat se hālat-i-maraz par 'aud k.; chāngā ho-kar phir bīmār ho-jūnā; duhrānā; sudharne ke ba'd phir badī yā gum-rāhī meū parūnā.
Relapse, n. I'āda-i-maraz yā tarīq-i-lud; silhat-i-jismānī yā nokī-badī ke lihāz se phir aslī hūrī hālat par 'aud k.
Relate, v. t. 1.—Bayān k.; kahuā; kisi wāqī'ā ke mufasssal hālat kī zikr k.; naql k.; kathamū; bakhānā; sunānā.
 2.—Rishita karānā; rishtadār k.; sambandh yā nātā karānā.
Relate, v. i. Kisi qism kī nisbat r.; 'alāqa yā ta'alluq r.; muta'alliq h.;
 فـالـوـقـ Followed by to. [lagāw r.; sarokār r.
Relation, n. 1.—Bayān; tazkira; zikr; mazkūr; wāqī'āt kī knifīyat; naql; haqiqat. [ke mā-bain ho.
 2.—Nisbat; ta'alluq; 'alāqa; rahit-i-bālmāī; woh nishat jo chizoh
 3.—Rishita; rishita-dārī; qarābat; khweshī; nātā; sambandh.
 4.—Rishita-dār yā rishtadāra; qarābatī yā qarābat-dār; rishita-mand; nāte-dār; sambandhī; 'azīz.
Relationship, n. Kisi qism kī rishita-dārī; kisi tarah kī nātā.
Relative, a. 1.—Muta'alliq; jo dūstre se nishat rakhe.
 2.—Dūstre ke sāth nishat rakhe se paidā h. w.; mutlaq yā qāim-hi zāt nahū; dūstre par munhūsir yā mauqūf; jispar dūstre ke i'tihār se lihāz kiya jāe.
Relative terms—Alfāz-i-mutanāsīb—jaise wali wa nā-bālig (guardian and ward)
 Eqā wa mukāsīm (master and servant) zan-o-shū jorū aur khasām zanj aur zanja (husband and wife) zamīndār aur n-ārāī (landlord and tenant).
Relative, n. Rishitadār khūsūsān luqīqī rishtadār. [yā ba-zīt-i-khūs nahū.
Relatively, ad. Dūstre ke ta'alluq ko lihāz se; dūstre ke i'tihār se; si-mafsihī
Relax, v. t. 1.—Dhilā k.; tungī sakhtī yā tanūw wagaira ko kam kar-d.; narm k. [d.); kisi shai ko zor ko kam kar-d.
 2.—Kisi shai kī shiddat yā sakhtī ko takhfif kar-d. (usko ghaṭā
 3.—Ārām d.; fūhat bakhshnā; bahlānā; khush k.
 4.—Qabz raf k.; dhilā k.; khal d [bhandhī ho-jūnā; sust par jūnā.
Relax, v. i. 1.—Dhilā yā kam-zor ho-jūnā; ziyāda narm yā kam sakht ho-jūnā;
 2.—Tafrih k.; dil bahlānā. [narmī; raf-i-qabz.
Relaxation, n. 1.—Dhilā k. yā h.; dhilāyī yā dhilā-pan; mulāimat;
 2.—Mihnat kī takhfif; tafrih; dil-bahlāw; tafarruj.

Relay, n. Dāk kē ghore jo sarak par is garaz so maujūd rakkhe jāte haiñ ki joiñhiñ dāk pahunchē ghore badal diye jāēñ aur sawāri fauran āge ko rawāna ho. [khalās k.; jāne d.; rihā k.]

Release, v. t. 1.—Chhor d.; rukāwat yā qaid se āzād kar d.; āzād k.;

2.—Dard fikr taklif yā ranj wagaira se āzād k.; kisi muākhaze yā ta'zir se bari k.; chhūrāñā; najāt d.

3.—Chhor d.; dast-bardār h. jaise kisi mutālaba-i-jāiz se.

4. (*Law*) Arāzi wagaira ko shakhs-i-zī-haq ki taraf muntaqil kar-ke uske istihqāq se dast-bardār ho-jāñā. [rukāwat se āzādī.]

Release, n. 1.—Rihā k. yā h.; rihāyī; makhlasī; āzādī; har qism ki 2.—Fikr taklif yā kisi bār se subuk-doshi

3.—Zimmadāri yā mnākhaza-i-dain wagaira se barānt; har qism ke mutālabe se safāyī yā chhutkārā; wā-guzāst.

4.—(*Law*) Kisi qism ke haq yā da'we se dast-bardāri; arāzi wagaira ki nisbat ek shakhs kā dūse shakhs-i-zī-istihqāq ki taraf apñi haq-qiyat kā intiqāl. Is qism ki dast-bardāri kā wasīqa; fārig-khatī (deed of release). [jāñā jaise shai-i-maqrūqa kā.]

Release from attachment—Wāguzāst-i-qurqī; qurqī se chhut jāñā yā bari ho-

Relent, v. i. Mulāim-mizāj ho-jāñā; ziyāda-tar halīm-o-raḥīm ho-jāñā; rahm k.; tars khāñā; dil meñ dard ma'lūm k.

Relentless, a. Jispar ham-dardi yā mu'āfi ki dardkhwaṣṭon kā kuchh asar na ho; jiske dil par dūseon ki musibat kā kuchh khayāl na ho; be-rahm; be-dard; be-pir; nirdayī; kaṭhor; sang-dil.

Relessee, n. Woh shakhs jiske haq meñ fārig-khatī likhī jāe.

Relessor, n. Fārig-khatī likhne w.

Relevance, } n. Muta'alliq h.; ta'alluq; munāsabat; jo bāt pesh ho

Relevancy, } usse ta'alluq r.

Relevant, a. Jo mu'āmala pesh ho usse muta'alliq; kharij-az-bahs nahīñ; chaspiñ; mauzūñ; amr-i-nizā'i par ba-tarz-i-munāsib sādiq āne w. (us bāt par ṭhik lagne w.). [honā ki uspar bharosā ho-sake.]

Reliability, a. Mu'tabarī; i'tibār yā istidlāl ke qābil h.; is qism kā

Reliable, a. Qābil-i-i'tibār; istidlāl ke lāiq; takiya yā bharosā kiye jāne ke qābil; mu'tabar; jispar i'tibār yā istidlāl ho-sake; itminān ke qābil.

A reliable witness—Mu'tabar gawāh; gawāh jiskā bayan i'tibār yā istidlāl ke lāiq ho.—*Reliable evidence*—Shahādāt jo i'tibār ke qābil ho (jispar istidlāl ho-sake).—*A reliable statement*—Bayān jispar i'tibār kar-sakeñ (yaqīn lā-

Reliability, n. Same as Reliability. [sakeñ]

Reliably, ad. Aisi tarāli par ki i'tibār ke qābil ho-sake.

Reliance, n. 1.—I'tibār; istidlāl; bharosā; yaqīn; i'timād; jo shai mustanad samjhi jāe uspar itminān.

2.—Woh shai jispar i'tibār kiya jā-sake; yaqīn kā madār; woh shai jispar yaqīnau bharosā kiya jā-sake. [rah-jāe.]

Relic, n. 1.—Jo kuchh baqī rah-jāe; zawāl yā tanazzul ke ba'd jo baqī 2.—Lāsh; mitṭī; walī yā shahīd ki lāsh yā uskā koyi hissa.

3.—Yād-gar; jo kuchh yād-gar ke taur par rakkhā jāe.

Relict, n. 'Aurat jiskā shauhar mar gayā ho; bewa; rūñd; bīdhawā.

Relief, n. 1.—Jis shai se jismāni yā rūhāni taklif ho uskā daf'iya-i-kullī yā juzwī; ranj taklif dard fikr andesha musibat yā kisi qism ki taklif-

dih shai kā daf'iya yā takhfif jisse kisi-qadar rahā ho; āram; sukh; chain; rahā; taskīn; tasalli; āsūish; madad; imdād; upakār.

2.—Woh shai jisse taklif wagaira kam yā raf' ho.

3.—Jo sipāhi kām par ta'iuāt hoñ unkā usse chharāyā jānā (subuk-dosh kiyā jānā) aur unki jagah par dūsrōñ kā ta'ināt h; badlī; badlī ke sipāhi. [chāra-kār; haq rasī.

4.—Kisī mazarrat ki talāfi-i-juzzi yā kullī; dād-rasī; chārasūzi yā To get or obtain relief—Dād ko pahunchnā; dād pānā; haq-rasī h. yā haq ko pahunchnā; chāra-kār pānā yā hāsīl k.

Relieve, v. t. 1.—Kisī shai ke bojh ko uthā l. yā hatā d.; aisā kar-d. ki kam girāñ-bār yā taklif-dih ho; halkā kar-d.; ghatā d.; takhfīf kar d.; ārām d.; taskīn d.; kisī bār taklif yā musibat wagaira se āzād yā subuk-dosh k.; tasallī yā tashaffī d.; madad d.; upakār k.

2.—Badlī k.; jo shakhs kisī kām par mu'aiyan ho uski jagah par dūsrē ko ta'iuāt kar-ke use subuk-dosh k.

3.—'Adālat yā qānūn ke zarī'e se kisī ko rafāh pahunchānā (uski faryād-rasī dād-rasī yā chāra-sāzi k. yā uske nuqsānāt kā mu'awaza dilānā); haq-rasī k.; kisī ke haq meñ insāf k.

Religion, n. 1.—Khudā-parastī; taqwā yā ittiqā; dharm.

2.—'Aqīde aur 'ibādāt kā koyī tariq; dīn; mazhab; millat; mash-rab; 'aqīda; mat; imān. [sub ke sāth k. w.; muta'assib.

Religionist, n. Kisī mazhab kā dil se pairaw; kisī dīn ki pairawī ta'as-

Religious, a. 1.—Mazhabī yā mazhab kā; dīnī; mazhab se ta'alluq r. w.; jismeñ dīn ki batēñ hoñ yā jisse is qism ki batēñ ma'lūm hoñ; mazhab ke liye makhsūs.

2.—Mazhabī; mazhab ke rū se (uske mutābiq) 'amal k. w.; dīn-dār; imān-dār; Khudā-tars; pārsā. Jo mazhabī kāmōñ ke karne meñ (farāiz-i-dīnī ke anjām meñ) basar kī-jāe jaise ziudagī. Jo mazhabī kāmōñ ke liye makhsūs ho jaise makān. [darkār ho.

3.—Thik-thik; jismeñ karāyī kī-jāe; jaisā ki mazhab ke rū se Relinquish, v. t. 1.—Dast-kash h.; chhor d. yā chhor-kar chale jānā; tark kar-d. [khainch baithnā; dar-guzar k.

2.—Bāz ānā; kisī shai ki nisbat da'we se dast-bardār h.; hāth To relinquish back, or to—Chhor d.; dast-bardārī k.; dast-kash h.—To relinquish a claim to another—Dūsrē ke haq meñ da'we se dast-bardār h.

Relinquishment, n. Dast-bardārī; dast-kashī; apne da'we se bāz-ānā (use chhor d. yā usse dar-guzar k.).

Relish, v. t. 1.—Khushī ke sāth chakhnā yā khānā; kisī shai kā maza yā zāiqā pasand k.; khush ho-kar khānā; kisī bāt se khush h.; kisī bāt se haz uthānā; 'kisī shai ki 'umdagī kā maza ma'lūm k.

2.—Khushbū-dār maze-dār yā zāiqe-dār kar-d.; aisā banā d. ki chakh-ne yā khāne meñ margūb ho.; maze-dār banā d.; khush-guwār kar-d.

Relish, v. i. 1.—Zāiqā yā maza r.; khushī yā masarrat kā bā'is h.; haz

2.—Maza r.; bū-bās khush-bū yā swād r. [dene ke qābil h.

Relish, n. 1.—Maza; zāiqā; lutf; swād; ras.

2.—Khush karne ki quwwat; woh sifat jiske bā'is kisī shai kā haz uth sake; lutf; ras; khūbī; maza.

3.—Wasf; khāssiyat; sifat; maza; khūsūsiyat. [yā chāh; mazāq.

4.—Kisī shai ki ragbat yā uski jānib mailān; shauq; khwābīsh; chāt

5.—Woh shai jo maza paidā karne ke liye kām meñ lāyī jāe; jo kuchh khāne ke sāth use maze-dār karne ke liye khāyā jāe.

Reluctance, } *n.* Kashidagi-i-khātir; khiūch; nā-rāzī; nā-khushī; afsos;
Reluctancy, } direg; be-dilī; dil kā kisi shai kī nisbat bi-l-kul mu-

With *to* or *against* before the object. [khālīf h.

Reluctant, *a.* 1.—Kisi shai kī nisbat dil se hī-l-kul mukhālīf; nā-razā-mand; nā-khush; mukhālīf; mutanassif; be-dil; kashida-khātir; khiūchā huā. [kiyā jāe.

2.—Jo afsos ke sāth dil se nikle; jo be-dilī yā kashida-khātirī se Reluctantly, *ad.* Be-dilī se; chāh yā ragbat se nahīn; tīb-i-khātir se nahīn; afsos ke sāth; talī'at ke khilāf; wale-bar'udash. [inhisār k.
Rely, *v. t.* P'tibār k.; i'timād k.; bharosā k.; takiya k.; istidlāl k.;

With *on*.

Remain, *v. t.* 1.—Dūsroñ ke chale jāne ke ba'd pichlie rah jānā; dūsri chizōñ ke haṭā diye jāne khwāh zāl kar-diye jāne ke ba'd chhūṭ-jānā; kisi ta'dād yā miqdār ke minhā hone yā kāṭ liye jāne ke ba'd bāqī chhūṭ jānā; be-shāmil huye rah jānā; bāqī rahnā yā bachnā; bach rahnā; rah jānā.

2.—Kisi jagah par mustahikam khwāh kisi haiat yā hālat meñ gair-mubaddal rahnā; be-kam-o-kist (be ghaṭ-baṭh) yā joñ-kā-toñ rahnā; qaim rahnā; bar-qarār rahnā; ek hī hālat meñ rahnā; ṭlaharnā; tiknā; rahnā; ek hī shakl par rahnā; zāl na h.; hāth se nikal na jānā; apne qabze meñ rahnā; mahw-o-mausl na ho-jānā (bhūl na [jānā).

Remain, *n.* 1.—Lāsh; miṭṭī.

2.—Jo kuchh ek juzw (hisse) ke 'alāhida ho-jāne nikāl diye jāne yā talaf kar diye jāne ke ba'd rah bach yā chhūṭ jāe.

Used only in the plural.

Remainder, *n.* 1.—Jo kuchh ek juzw ke 'alāhida ho-kar nikal jāne ke ba'd rah jāe; jo kuchh ek hisse ke guzar jāne ke ba'd rah-jāe; jo kuchh tafriq yā kisi qism kī minhāyī ke ba'd bach jāe; .bāqī; baqā-yā; nā-baqā; bachat. [time-par mauqūf ho.

2.—(Law) Woh haq jiskā nafaz aur tasarruf dūsre haq ke khā-

Remainder-man, *n.* (Law) Woh shakhs jisko koyī haq kisi khās haq ke khātīme par pahunchne ke ba'd pahunchne.

Remand, *v. t.* Jis shakhs yā shai kī talabī kahīn ho wahāñ se use lautā d.; wāpas bhejū; paltā d.; wāpas bulā bhejū; pher d. yā pher bulānā; phir sipurd k.

To remand a prisoner in custody—Qaid ko hirāsat meñ wāpas bhejū.—To remand a case for further enquiry—Muqaddama ko tahqiqāt-i-mazid ke liye

Remand, *n.* Wāpasī; pher d. [wāpas bhejū.

Order of remand—Hukm-i-wāpasī.

REMANET, *n.* (Law) Woh muqaddama jiski tahqiqat-o-tajwiz 'adālat ke ijlās ke auqāt-i-mu'aiyan ke mā-bain na ho-sake; muqaddama jo

Remark, *n.* 1.—Lihāz; khayāl; uazar. [multavī kar-diya jāe.

2.—Jis shai par lihāz kiya jāe uski nisbat talu'irī yā zabānī izhār-i-rāe; jo amr qābil-i-lihāz ho uskā mazkūr; jo kuchh kisi amr kī nisbat ittifaqiya yā zimnau kahā jāe.

Remark, *v. t.* 1.—Kisi shai par lihāz k.; dekhū; nazar k.; mulāhaza k.

2.—Jo kuchh dekhū gayā ho usko likh-kar yā zabānī zāhir k.; kisi shai kī taraf mukhātab karānā; itṭilā' d.; tawajjuh dilānā; jo kuchh dekhū jāe usko zāhir k.

Remark, *v. i.* Kahnā; zabān par lānā.

Remarkable, *a.* Lihāz ke qābil; gaur ke lāiq; dekhne ke lāiq; mashhūr; gair-ma'mūlī; 'ajīb-o-garīb; jispar khās-kar lihāz darkār ho yā jispar hairat ho-sake; 'ajab; 'ajūba.

Remarkably, *ad.* Aisi tarah par yā isqadar ki lihāz ke qābil ho; 'ajīb-o-garīb tarah se; az-bas; ba-shiddat; nihāyat hī; bahut hī.

Remediable, *a.* Qābil-i-'ilāj; 'ilāj-pazīr; sihhat-pazīr; jiskā 'ilāj ho-sake; jisko changā kar-sakeñ.

Remedial, *a.* Jisse kisī shai kā 'ilāj hāsīl ho; jisse kisī shai kā 'ilāj yā daf'īya maqsūd ho; jisse kisī badī kā dūr k. maqsūd ho; jisse chāra-garī yā chāra-sāzī ho khwāh maqsūd ho.

Remediless, *a.* Lā-'ilāj; jisse sihhat mumkin na ho; jiskī nisbat sihhat ki ummēd na ho; jiskā tabādala yā insidād na ho-sake; jo 'ilāj-pazīr na ho; jiskī talāfī na ho-sake; jo badal yā pālāt na sake.

Remedy, *n. 1.*—'Ilāj; dārū; darmān; dawā; koyī khāne yā lagāne ki dawā jisse bimārī dūr ho-kar sihhat hāsīl ho.

☞ With *for*. [islāh; upāi; 'ilāj; tadbīr; tadārūk.

2.—Woh shai jisse kisī qism ki burāyī raf' ho; muslih; chāra;

☞ With *for, to, or against*.

3.—(*Law*) Kisī haq ke hāsīl kārne khwāh kisī zarar ki nisbat apnī dād pāne ki qānūnī tadbīr; chāra-kār-i-qānūnī; qānūnī 'ilāj.

Remedy, *v. t.* 'Ilāj k.; sihhat bakhshnā; changā k.; durust k.; thīk k.; daf'īya k.; talāfī k.; burāyī ko dūr k. (raf' k.).

Remember, *v. t. 1.*—Yād k.; kisī shai kā phir khayāl k.; chetnā; sudh k.

2.—Yād r.; na bhūlnā; hamesha khayāl yā zihn meñ r.; hāfize meñ tar-o-tāza r.; farāmosh na hone d.; kisī shai ki nisbat shukr-guzārī muhabbat ta'zīm yā kisī dūse josh-i-tabī'at se khayāl k.; dhyān

Remembrance, *n. 1.*—Yād; sudh; chet; hāfiza; yād-dāshat. [meñ r.

To bear in remembrance—Yād r.; na bhūlnā.

2.—Woh shai jisse koyī bāt yād rahe yā yād āye; yādgārī; ni-shānī; yād-gār yā yād-dāshat; yād dilāne wālī shai.

3.—Hāfiza; woh zamāna jiske andar koyī wāqī'a yād rahe; woh zamāna jis tak kisī bāt ko koyī yād rakh sake; yād. [sudh karānā.

Remind, *v. t.* Yād dilānā yā rakhānā; suchānā; khayāl karānā; chitānā;

Reminder, *n.* Yād dilāne wālī shai; jisse koyī bāt yād ā-jāe; yād-dihī ki chitṭhī; tākidī chitṭhī.

Remise, *v. t. (Law)* Wāpas bhejnā yā denā; 'atā-kuninda (dene-wāle) ko wāpas kar-d. (pher d.); kisī shai ki nisbat da'we se dast-bardār ho-jānā; dast-āwez ke zarī'e se dast-bardār h. yā chhoṛ d.

Remise, *n. (Law)* Wāpasī; kisī da'we se dast-bardārī.

Remiss, *a.* Farz yā kār-o-bār ke anjām meñ musta'id yā chust nahīn; wa'don ke ifā meñ muhtāt yā musta'id nahīn; sust; dhīlā; kāhil; gāfil; qaul ko mutlaq yā waqt-i-munāsib par pūrā na karne w.

Remissible, *a.* Dar-guzar ke lāiq; mu'afi ke qābil; 'afu-pazīr.

Remission, *n. 1.*—Kamī; takhfīf; i'tidāl par ho-jānā; dast-kashī; dast-bardārī; chhūṭ.

2.—Us shai se dast-bardārī jo wājibu-l-adā ho; da'we haq yā farz

3.—Kisī bimārī yā dard ke zor khwāh shiddat meñ 'arizi takhfīf.

☞ In this sense "distinguished from *intermission*, in which the disease leaves the patient entirely for a time." Webster.

Remissness, n. Sustī; kāhili; majhūliyat; 'adam-musta'idī; kām kā thīk waqt par na k.; kisi kām farz yā qanl par bar-waqt yā wājib tan-dihī ke sāth mutawajjih na h.; dhilāyī; gāfāt.

Remit, v. t. 1.—Wāpas bhejnā; lautā d.

2.—De-d.; chhor d.; phir se qāim yā bar-qarār k.

3.—Sakhti meñ kami yā takhfi k.; shiddat yā zor ko ghaṭā d.

4.—Mu'āf k.; dar-guzar k.; jurm kī ta'zir ke haq se dast-bardār h.; bakhshnā. [irsāl k.]

5.—Rupaye yā hundāvi wagaira kisi ke pās kahīn dūr bhejnā; **Remit, v. i.** Zor yā shiddat kā kam ho-jānā; sakhti kā ghaṭ jānā; dhīmā ho-jānā; kuchh 'arse ke liye zor kā haṭ jānā.

Remittance, n. 1.—Rupaye yā hundāvi wagaira kahīn dūr bhejnā; chalān.

2.—Rupaye wagaira jo dūr bheje jāen.

Remittent, a. Jo waqtan-fa-waqtan ghaṭ jāyā kare—jaise bināri; jiski shiddat gah-gāh kam ho-jāyā kare.

Remitter, n. 1.—Jo rupaye wagaira kahīn dūr bheje.

2.—Mu'āf k. w.; bakhshnā w.

Remnant, n. 1.—Bāqī; jo kuchh ek hisse ke judā ho-jāne nikal jāne khwāf talaf ho-jāne ke ba'd bach jāe; jo kuchh ek hisse ke khatm yā tai ho-jāne ke ba'd rah jāe.

2.—Khafif hissa; thorā hissa; zarā sā nishān; tukrā; reza-purza.

Remonstrance, n. 1.—Radd-o-kad; kisi tajwiz ke khilāf wujūh kā shadd o-mad ke sāth pesh k.; woh bāten jo kisi tajwiz yā fi'l kī mukhālafat meñ zor de-kar pesh kī-jāen; shikāyat; 'arz-i-shikāyat.

2.—Nasihat; fahmāish; tambih.

Remonstrant, a. Jisse hikāyat-shikāyat pāyī jāe; jismeñ kisi amr kī tardid ke wujūh-i-qawī hon; jismeñ radd-o-kad ho.

Remonstrate, v. i. Kisi fi'l tajwiz yā kār-rawāyī kī tardid meñ (uske khilāf) wujūh-i-qawī pesh k.; radd-o-kad k.; radd-o-badal k.; khūb zor de-kar yah kahnā ki agar tum fulān amr se dar-guzar na karoge (usko karte rahoge) to woh tumbhāre liye muzir ho-gā yā tum qusūrwar thahraye jāoge; hujjat yā hujjat-hikāyat k.; jarah k.; i'tirāz k.

☞ "We remonstrate with a person, and against the course he has adopted." Webster.

Remorse, n. Woh sakht sadma jo kisi ko dīl meñ is bāt ke khayāl se ho ki ham se gunāh huā; jurm ke irtikāb ke khayāl se jo masos dīl meñ hotā hai; pashemāni; nadāmat; pachhtāwā; afsos; masosā; qalaq.

Remorseful, a. Pachhtāwe afsos yā nadāmat se bharā huā. [un k. w.]

Remorseless, a. Be-rahm; sang-dīl; kathor; dūse kī musibat par-khayāl

Remote, a. 1.—Ba'id; dūr-o-darāz; nazdik nahīn; bahut dūr; pare par.

☞ Said in respect to time or place.

2.—(a) Dūr; mugūir; mukhālif; khilāf; muttāfiq nahīn. (b) Qarābat meñ dūr kā; uazdikī nahīn. (c) 'Alāhida; dūr. (d) Asli nahīn; dūr kā. (e) Khafif; nā-chiz; bahut kam.

Remotely, ad. 1.—Waqt yā jagah ke lihāz se dūr par; nazdik nahīn;

2.—Qarābat yā rishte ke i'tibār se dūri r. w.; ba'id. [fāsile par.]

3.—Khafif sā; qadre-qalil; zarā sā. [bu'd; fasil; kami; qillat.]

Remoteness, n. Jagah waqt yā qarābat wagaira ke lihāz se dūri; fāsila;

Removable, a. Kisi mausab yā 'uhde se ma'zūlī khwāh bar-tarfī ke lāiq; jise ek jagah se dūsri jagah uṭhā-kar le-jā sakeñ.

Removal, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah uṭhā le-jānā.

2.—Ma'zūlī; bar-tarfī; mauqūfī.

3.—Daf'īya; dūr kar-d.

4.—Naql-i-makān; ek jagah se dūsri jagah par kar diyā jānā.

5.—Khātima; daf'īya; bāqī yā qāim na rahne d.

Removal of attachment—Wā-guzāsh-t-i-qurqī. [d.; haṭā d.; nikāl d.]

Remove, v. t. 1.—Jis jagah par koyī shai ho wāhān se use uṭhā yā haṭā

2.—'Udde se ma'zūl kar-d.; mauqūf kar-d.; chhuṛā-d.

3.—Dūr kar-d.; daf' kar-d.; nikāl d.; zūl kar-d. [taqil karānā.

4.—Ek 'adālat se dūsri 'adālat meñ le-jānā yā uṭhā le-jānā; mu-

Remove, v. i. Naql-i-makān k.; jagah badal d.; ek jagah yā maqām se dūsri jagah yā maqām par jānā; tabdīl-i-sukūnat k. [ke qābil ho.

Remunerable, a. Ajr yā mu'awaza diye jāne ke lāiq; jo mu'awaza pāne

Remunerate, v. t. Kisi khidmat khisāre sarf yā dūsri shai kā badal d.; ajr d.; haqqu-s-sa'i (mihnatāna) d.; ajūra d.; ujrat d.; sila d.

☞ In a good sense.

Remuneration, n. Mu'awaza; haqq-i-mihnat; haqqu-s-sa'i; ajr; ajūra; ujrat; mihnatāna; badal yā badlā; khisāra. [badlā mile.

Remunerative, a. Jisse mu'awaza maqsūd ho; jisse munāsib 'iwaz yā

Rencounter, n. 1.—Muqābala; laṛāyī; jaug.

2.—Laṛāyī jo ittifaqiya ho-jāe; laṛāyī jo do shakhsōn yā chhoṭi

gurohon ke darmiyan yakāyak aur be gair pahle se tabaiya kiye ho-jāe.

Rencounter, v. t. Dushman se nūgahān muqābil ho-jānā; bhrī jānā; khafīf laṛāyī ho-jānā. [kar-d.; phār d.; chīr d.; shaq kar d.]

Rend, v. t. Kisi shai ke ajzā ko zor se yā daf'atan shiddat se judā judā

Render v. t. 1.—Wāpas d.; pher d.

2.—Dālū; 'āid k.; lenā jaise badlā.

3.—Māngne par d.; denā; hawāla k.

4.—Karnā.

To render a service—Koyī kām yā khidmat k.

5.—Denā; taiyār kar-ke denā. [yā de-d.; muhāsabā d.]

To render an account—Hisāb d. yā samjhā d.; hisāb taiyār kar-ke dākhil kar-d.

6.—Karnā. [(wājibu-t-ta'zīr) k.]

To render a person liable to punishment—Kisi shakhs ko mustalzim-i-sazā

7.—Ek zabān se dūsri zabān meñ tarjama k.

☞ "We say, to *render* a word, a sentence, a book, or an author, in-

To render back—Wāpas d.; laṭā d. [to a different language." Webster.

Rendering, n. Tarjama; ulthā. [i-dastūr ikatṭhe hote hoñ.

Rendezvous, n. 1.—Woh jagah jahān milnā ṭhahrā ho yā jahān log hasb-

2.—Jagah jo fauj ke yak-jā hone ke liye muqarrar ho; woh maqām

jahān kisi bahr ke jahāz ikatṭhe hoñ. Fauj ke bharti karne kī jagah.

Rendition, n. 1.—Wāpasī; gūr-mulk kī riyāsāt ke mutālabe par kisi

mujrim kī hawālagi; laṛāyī meñ dushman ke tābi' ho-jānā.

2.—Tarjama; ulthā.

Renew, v. t. 1.—Nayā kar d.; hālat-i-sābiqa par kar d.; nayī jān dāl d.;

asli hālat par qāim kar-d.; phir se qāim k.; az-sar-i-nau paidā k.;

mukarrar ta'mir k.; marammat k.

- 2.—Naye sar se (phir se) shuru' k.; phir se āgāz k.
 3.—I'āda k.; mukarrar kahānā yā karnā.
 4.—Tajdid k.; nayā-purānā k.; pahilī dastāwez ke qarz ki tajdid nayī dastāwez likh kar k.; dāin wagaira ki tajdid k. [sakeh.
Renewable, *a.* Qābil-i-tajdid; badalne ke lāiq; jisko naye sar se kar-
Renewal, *n.* 1.—Tajdid; az-sar-i-nay banānā yā karnā.
 2.—Dastāwez-i-jadid ki bunyād par qarz ki tajdid.
 3.—Woh shai jiskī tajdid ho.
Renounce, *v. t.* 1.—Inkār k.; qabūl na k.; kisi shai ki nisbat apno haq yā da'we se inkār k.; kisi shai ke da'we se munakir h.; is kahno se inkār k. ki fulān shai bamāri hai; 'ām taur par is bit kā i'lān k. ki fulān shai se ham hamesha ke liye qat'ān dast-bardār hote haiñ.
 2.—Kisi shai ke ta'alluq yā tasarruf se dast-bardār h.; chhor d.; tark k.; tyāguā; tajnā; tark k.; 'āq k.
Renovate, *v. t.* Tajdid k.; nayā banā d.; asli hālat par 'kar-d.; abtari wagaira ko ba'd achchhi hālat meñ kar-d. [d. Tajaddud; nayā ban jānā.
Renovation, *n.* Tajdid; kharāb yā zail wagaira ho-jāne ke ba'd nayā kar-
Renown, *n.* Shuhrat; nām-warī; bare bare kāmōñ ki barī ta'rīf se jo ā'lā darje ki nek-nāmī hāsil ho; nīm; kirti; jas (yas).
 Always in a good sense.
Renowned, *a.* Mashhūr; ma'rūf; nām-war; bare bare aur jāwān mardā-na kāmōñ muuntāz sifutōñ yā 'azmat ke liye mashhūr; jalilu-l-qadr; nāmī;
Rent, *n.* Shigāf; shāq; chāk; darz; darār; chīr; khoñch. [nāmī-girāmī.
Rent, *n.* Lagān yā zar-i-lagān; bhej; nikāsi; zamīn kā mahsūl; māl-guzāi jo asāmī zamīndār ko de; kirāya; bhīrā—jaise makān kā.
Rent-arrear—Baqiyā-i-lagān; zar-i-lagān jo adā na huā ho.
Rent, *v. t.* 1.—Lagān yā kirāye par d.; arāzi yā makān wagaira kā qabz-o-tasarruf lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ 'atū k.
 The owner of an estate or house rents it to a tenant for a term of years—Arāzi yā makān kā mālīk lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ chand sāl ke liye use a'ami ya kirāya-dār ko de detā hai.
 2.—Arāzi yā makān wagaira ko lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ patte wagaira ke zari'e se le-kar apne qabze meñ r.
 The tenant rents his estate for a year—Asāmī apnī arāzi par ek sāl ke liye patte
Rent, *v. i.* Lagān yā kirāye par diyā jānā. [ke zari'e se ba-ad-i-lagān qābiz hai
Rental, } *n.* Jam'-bandī; fard-i-jam'-bandī; nikāsi ki fard.
Rent-roll, }
Renunciation, *n.* Tark; inkār.
Repair, *v. t.* 1.—Marammat k.; phir se durust k.; sudhārnā; zarar pahūñchne yā kisiqadar zail hone ke ba'd phir thīk-thāk yā achchhi hālat meñ kar-d.
 2.—Mu'awaza d.; badlā d.; khisārā d.; nuqsān bharna; dand bharnā.
Repair, *n.* Marammat; durustī; nuqsān ki bharti; talāfi.
Out of repair—Be-marammat; tūṭā-phūṭā—Under repair—Marammat hone ki
Repair, *v. i.* Janā. [hālat meñ; zer-i-marammat.
 With to.
Repairable, } *a.* Marammat ke lāiq; qābil-i-marammat; jiskī marammat
Reparable, } ho-sake; jisko phir se durust kar-saken; islāh-pazīr;
 jiskī mu'awaza yā jiskī talāfi ho-sake. [d.; islāh.
Reparation, *n.* 1.—Marammat; durustī; phir se achchhi hālat meñ kar-

- 2.—Talāfi ke liye jo kuchh kiya jāe; nuqsān yā k̄hisāre k̄a mu'ā-waza; 'iwaz: badlā; tāwān; dān; dān. [jawābī.]
- Repartee, *n.* Jawāb jo bar-jasta aur zarāfat ke sāth diyā jāe; hāzir.
- Repast, *n.* Khānā; gīzā jo khāyī jāe; jo kuchh khāyā jāe; bhojan; āhār.
- Repay, *v. t. 1.*—Wāpas d.; adā k.—jaise qarz yā peshgi diye huye rupaye; chukānā; bharnā: pher d.; de-ḍālū; paṭā d.
- 2.—Badlā d.; 'iwaz d.; mu'āwaza d.
- 3.—In a good or bad sense.
- 3.—Naye sar se d.; phir d.; du-bāra d.
- Repayable, *a.* Jo wāpas diyā jāwe (diyā jāne wālā ho); wājibu-l-adā.
- Repayment, *n. 1.*—Wāpasi; bhar yā chukā d.
- 2.—Rupaye wagaira jo wāpas kiye jāen.
- Repeal, *v. t.* Mansūkh k. masalan wasiqā wasiyat-nāma āyīn yā qānūn; rad k.; bātil k.; kal-'adam kar-d.; faskh kar-d.
- Repeal, *n.* Mansūkhī; istirdād; infisākh; rad yā bātil kiya jānā.
- Repealable, *a.* Mansūkhī ke qābil; jo rad yā mansūkh ho-sake; qābilu-infisākh; jisko sādīr-knanda hī mansūkh kar-sake.
- Repeat, *v. t. 1.*—Mukarrar kahnā; phir karnā koshish k. banānā iqḍām k. yā bolnā; i'āda k.; duhrānā; takrār k.
- 2.—Jo kuchh ek shakhs kar yā kah chukā ho wahī karnā yā kahnā
- 3.—Followed by *self*, and used reflexively.
- Repeatedly, *ad.* Mukarrar; ek martaba se ziyāda; bār-bār; mutawā-tir; bār-hā; phir-phir; mukarrar-sikarrar balki aur bhī kayī bār.
- Repel, *v. t. 1.*—Pichhe ko hatā d.; phir jāne par majbūr k.; āge barh-ne na d.; hatā d.; laṭī d. [muqābala k.; raf' k.]
- 2.—Tardīd k. jaise kisi bahs kī; roknā; kāṭnā; kām-yābī ke sāth
- Repel, *v. t.* Pichhe ko hatā d.; rok d.; āge barhne-na d.
- Repent, *v. i. 1.*—Apne kisi bāt ke karne yā na karne par ranjida udās yā mutaasif h.; pachhtānā; kaf-i-afsos malnā; hāth malnā.
- 2.—Jo kuchh wuqū' meī ā-chukā ho uskī wajh se ranjida yā nārāz ho-kar apni tabī'at yā tariq ko badal d.
- 3.—Apne gunāh par afsos karke uskī mu'āfi k̄a k̄hwāstgār h.; gunāh so dast-bardār h.; tauba k.; istigfār k. [nā; afsos k.]
- Repent, *v. t.* Kisi bāt par dil k̄a dukhnī; ranj ke sāth yād k.; pachhtā-
- Repentance, *n.* Pachhtāwā; afsos jo kisi fi'l ke karne yā na karne par ho; gunāh ke liye tauba; istigfār.
- Repentant, *a. 1.*—Tauba par māl; gunāh par mutaasif; pachhtātā huā.
- 2.—Jisse gunāh kī nisbat afsos zāhir ho; jisse gunāh k̄a pachhtāwā pāyā jāe.
- Repertory, *n. 1.*—Woh jagah jahān chīzeī is nazar se tartīb ke sāth rakhi jāen ki talāsh ke waqt āsānī se mil jāen masalan kitāb kī fihrist
- 2.—Khazāna; maḥzan. [i-mazāmīn wagaira.]
- Repetition, *n. 1.*—'Āda; takrār; duhrāw; mukarrar (dubāra) kahnā yā k.
- 2.—Hāfize se (zabānī) parhnā yā sunnā.
- 3.—Alfāz yā mazmūn-i-wahid ko mukhtalif alfāz meī ba-takrār is garaz se kahnā ki sāmi'īn ko dilon par k̄hūb asar ho.
- Repine, *v. i.* Koṭ meī parē rahnā; bhitar hī bhitar jalā k.; rashk yā gila kiya k.; kurhā k.; barbarāyā k.
- 3.—With *at* or *against*.

Replace, *v. t.* 1.—Jahān koyī shai pahle rahī ho wahīn use phir rakh d.; jis mausab wagaira par koyī pahle rahā ho usī par use phir qāim kar d.
 2.—Wāpas k.; ehukā d.; pher d. [par uskā badal qāim kar d.
 3.—Jo shai kahīn se hatā dī-gayī khwāh zāī' ho-gayī ho uskī jagah
 4.—Kisī kī jagah par qāim h.; kisī shai kī ihtiyāj ko raf' k.; dūse ki jagah par kām ānā yā kām d.

Replenish, *v. t.* Ghatne yā khālī hone ke ba'd phir bhar d.; phir se pūrā k.; khūb pur k.; ifrāt se bhar d.; isqadar bhar d. ki māl-ā-māl ho-jāo; ma'mūr k.; labrez k. [bharā.

Replete, *a.* Bi-l-kul bharā huā; labrez; ma'mūr; pur yā pūrā; bharpūr;

Replevin, *n.* (Law) Jis māl-o-asbāb aur maweshī kī qurqī nā-jāiz tariq par

Replication, *n.* 1.—Jawāb. [huyī ho uske dilā pāne kī nālīsh.

2.—(Law) Mudda'a'alaih ke 'uzr yā jawāb kī nisbat umūr-i-wāq'āt ke muta'alliq mudda'i kā jawāb; jawābu-l-jawāb.

Reply, *v. t.* 1.—Jawāb d. 'ām isse ki zabānī ho yā likh-kar.; uttar d.

2.—(Law) Mudda'a'alaih ke jawāb kī tardid k.; jawābu-l-jawāb dākhil k. yā pesh k.

Reply, *v. t.* Jawāb d.; kisī ke jawāb meñ kuchh zabānī kahnā yā likhnā.

Reply, *n.* Jawāb; uttar; tardid.

Report, *v. t.* 1.—Le-jānā yā le-ānā jaise jawāb; jawāb meñ ittilā' d.; jis kisī ke zimme kahīn jākar tahqiqāt yā taftish kā kām sipurd huā ho uskā un būton kī ittilā' d. jo daurān-i-tahqiqāt meñ usne dekhī hon yā usko daryāft huyī hon; ittilā' d.; khabar d.

2.—Ek dūse se kahnā; 'awām meñ phailānā; kahnā; bayān k.

It is reported—Yah kahā jātā hai; yah bāt 'awāmu-n-nās meñ phailī hai; yah bāt 'umūman kahī jāti hai; log yah kahte hain.

3.—Zabite kī ittilā' d.; earishte ke qa'ide ke mutābiq pesh k.

4.—Adālat ke faisalon aur muqaddamon ke hālāt ko 'ilān d. (unki kaifiyat likhnā).

5.—Kisī kī taqrir yā kisī majma'-i-ām kī kārrawāyion kī yaddāshht likhnā; kisī kī taqrir sun-kar use hū-ba-hū likhte jānā.

To be reported, or usually, to be reported of—Nek yā bad zikr h.; ta'zīm yā mazammāt ke sūth mazkūr h.—To report one's self—Apnī tayīn afsar ke pās (uski khidmat yā huzūr meñ) hāzīr karke sudūr-i-hukm yā ijra-i-kār ke

Report, *v. t.* 1.—Wāq'āt (hālāt) kī ittilā' d. [liye taiyār r.

Report, *n.* 1.—Khabar yā ittilā'-i-hāl jo āye; istifsār ke jawāb meñ jo kuchh wāq'āt kī kaifiyat likh-kar yā zabānī pesh kī-jāe; rapāt (Colloquial).

2.—Afwāl; shuhrat; jo kuchh log 'umūman kahen; khabar jo 'awām meñ phailī ho; bāzārī khabar.

3.—'Awām meñ nek-nāmī yā bad-nāmī.

Of good report—Nek-nām.—Of bad or ill report—Bad-nām.

4.—Āwāz jaise bandūq wagaira kī.

5.—Kār-rawāyī aur wāq'āt kī woh kaifiyat jo koyī afsar-i-mātaht afsar-i-ā'lā ke huzūr meñ pesh kare.

6.—Adālat kī rāe yā faisale khwāh kisī muqaddame kī bahs aur uski nisbat tajwiz-i-adālat kī kaifiyat. Jis kitāb meñ is qism kī kaifiyat likhī ho usko bhī report kahte hain. [yā purī phailī kaifiyat.

7.—Kisī 'ām taqrir yā majma'-i-ām kī kārrawāyion kī mukhtasar

Reporter, *n.* 1.—Woh ahl-kār yā afsar jo 'adālat ki kār-rāwāyion aur faisalon yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke mubāhason ki kaifiyat likhe.

2.—Woh shakhs jo 'ām jalso wāgaira ki kār-rāwāyion ki ittilā'-i-tahrīrī alihāron ko de.

Repose, *v. t.* 1.—Ārām d.; āsūish d.; qarār d.; mutmayin k.

2.—Rakhnā yā karnā; itminān ko sāth r.; i'tibār k.; bharosā k.

To repose trust or confidence in a person's veracity—Kisi shakhs ki sachāyī par

Repose, *v. t.* 1.—Parā rahnā; thaharnā yā thahrā rahnā. [i'tibār k.

2.—Ārām k.; ārām yā tabi'at ko taze karnā ke liye letnā; sonā.

3.—I'tibār k.; takiya k.; bharosā k.

Repose, *n.* 1.—Ārām; istirāhat; āsūish; sonā; nūd; sukhi; chain.

2.—Dil-jam'i; jum'iyat-i-klātir; qarār; bechaini kā na h.; itminān; kal.

Reposit, *v. t.* Rakhnā; dharnā; bachāw yā hifāzat ke liye r.; is garaz se r. ki sadma na pahunchē. [hon yā rakhi jī-sakēn; maḥzan.

Repository, *n.* Woh jagah jahan chizen hifāzat ki nazar se rakhi jāti

Reprehend, *v. t.* 1.—Jhirkī d.; sarzanish k.; malāmat k.

2.—Ilzām d.; lim lagānā; dosh lagānā; nindā k.; tuhmat d. yā lagānā.

Reprehensible, *a.* Qābil-i-ilzām; ilzām ke laiq; sarzanish ke qābil; dosh lagāne ke laiq; ma'yūb; chashm-nunmāyī ke laiq.

Reprehension, *n.* Ilzām; sarzanish; malāmat; fāsh tuhmat.

Represent, *v. t.* 1.—Mushābahat ke zari'e se zāhir k. yā dikhilānā; shabih dikhilānā; rūp dikhilānā.

2.—Naqshā banānā; musawwirī wāgaira ke zari'e se kisi ki shabih banānā yā paidā k.; nayī sūrat khāṭī k. [ki se kartab dikhilānā.

3.—Naql k.; suāng banānā; kisi kā bhes dharnā yā hanānā; kisi

4.—Kisi ki jagah par h.; kisi kā kām k.; kisi ki taraf se ba-taur us-ke mukhtār nāib yā qāim-ma-jām ke guft-gū aur kār-rāwāyī k.

5.—Wirāsāt ke istihqāq ke zari'e se kisi kā qāim-maqām h.

6.—Dikhilānā; zāhir k.; kisi shai ki nisbat apne khayālāt aur taj-wiz zāhir k.; kisi shai ki hālat yā knifiyat hatlānā; bayān yā zāhir k.; bayān k.; kisi shai kā hāl bayān k.; dalāil balis yā wāqī'āt ke bayān ke zari'e se zāhir k.

Representation, *n.* 1.—Izhār; bayān; sūrat-hāl; guzārish.

2.—Mūrat; shabih; sūrat; taswīr; but. [amal kā zāhir k.

3.—Naqsha; kisi mushābih shai ke zari'e se kisi shai ki shakl yā

4.—Naql; suāng.

5.—Zabānī bayān; wāqī'āt yā dalilein jo kisi bayān mubāhase yā darakhwāst wāgaira meū pesh ki-jāen; izhār; bayān.

6.—Qāim-muqāmin; dūsre ki jagah par kār-rāwāyī.

7.—Woh kul asbkhās jo kisi qaum yā jamā'at ki taraf se ba-taur us-ke qāim-maqām ke kār-rāwāyī karen.

Representative, *a.* 1.—Jisse kisi shai ki shabāhat zāhir ho; jismein kisi shai ki shabih ke izhār ki salāhiyat ho.

2.—Dūsre ki haisiyat yā ikhtiyār kā r. w. [zāhir ho.

Representative, *n.* 1.—Woh shakhs yā shai jisse dūsre ki shabāhat

2.—Kār-pardāz nāib qāim-maqām yā mukhtār wāgaira jo dūsre ki taraf se ikhtiyār pā-kar ba-jāi uske kār-rāwāyī kare.

3.—(*Law*) Qāim-maqām; woh shakhs jo wirāsat ke istihqāq ke zarī'e se kisi kā qāim-maqām ho.

“The executor or administrator is ordinarily held to be the *representative* of a deceased person, and is sometimes called the *legal representative*, or the *personal representative*. The heir is sometimes called the *real representative* of his deceased ancestor. The heirs and executors or administrators of a deceased person are sometimes compendiously described as his *real and personal representatives*.” *Webster*.

Repress, *v. t.* 1.—Dabā d.; firo k.; maglūb k.

2.—Roknā; bāz r.

Repression, *n.* 1.—Dabā d.; firo kar d.

2.—Rukāwat; rok; zaht.

Repressive, *a.* Dabā d. w.; firo k. w.; mānī'; dāfī'.

Reprieve, *v. t.* 1.—Phānsi ke hukm ko ba'd sudūr uske multawī r.; kuchh 'arse tak ta'nīl-i-hukm-i-sazā ko ma'rīz-i-iltiwā meñ r.

2.—Kisi taklif se kuchh 'arse ke liye nājat d. (usko kuchh arse tak halkī kar-d.) [iltiwā.

Reprieve, *n.* 1.—Hukm-i-sazā khusūsan hukm-i-sazā-i-maut kā ā'rīzī

2.—Ārām yā subuk-doshī kā zamāna; muhlat; waqfa.

Reprimand, *v. t.* 1.—Sakht sarzanish k.; la'nat-malāmat k.; kisi qusūr ki 'illat meñ jhīrkiyāñ d.

2.—Kisi hukm ki ta'mīl ke muta'alliq 'alāuiya hākimāna zijr-otaubīkh k.; chashm-numāyī k. yā gosh-mālī d.; maurad-i-'itāb k.

Reprimand, *n.* Kisi qusūr ke liye shiddat se jhīrkiyāñ d.; chashm-numāyī 'ām isse ki uj ke taur par ho yā 'ām taur par; tahdīd; dānt-dapaṭ; dhakār; ghurkī; 'itāb.

Reprisal, *n.* 1.—Jo kuchh ganīm ne le-liyā yā rakh chhoṛā ho uske badle yā mu'āwaze ke taur par uskī koyī chīz apne qabze meñ kar l.

2.—Jo kuchh dushman se intiqāman yā khisāre ke pūrā karne ke liye le -liyā jāwe.

3.—Kisi be-rahmī ke fīl kā badlā lene ki garaz se us qaidī ko izā d. yā halāk kar dīlūā jo dushman ke qabze se hāth āyā ho.

Reproach, *v. t.* Shiddat aur ba'z auqāt tahqīr ke sāth sar-zanish k.; kisi qusūr ki nisbat bahut sakht-sust kahnā; malāmmat k.; zijr-otaubīkh k.; āre hāthoñ l.; burā-bhalā kahnā; dhikkārū; dutkārū; jhīraknā; latherūā.

Reproach, *n.* 1.—La'nat-malāmat; sar-zanish; chashm-numāyī; tahqīr yā hānsī ke sāth jhīrki; fazīhat; tafzīh; sakht-sust; dhikkār.

2.—Sharīm; bad-nāmī; be-ābrūyī; ruswāyī. [gairā ho.

3.—Woh shai jispar ilzām dālā jāe khwāh tahqīr yā hānsī wa-tahqīr zāhir ho; dushnām-āmez; nā-shāista.

Reproachful, *a.* 1.—Malāmat-āmez; tahqīr-āmez; jisse sar-zanish aur tahqīr zāhir ho; dushnām-āmez; nā-shāista.

2.—Jisse sar-zanish ki zarūrat paidā ho; sazāwār-i-sarzanish; jispar nadāmat ho; zalīl; khwār; zabūu.

Reprobate, *v. t.* 1.—Hīqārat yā sakht nā-pasandīdagī ke sāth nām-manzūr k.; rad k.; nā-manzūr k. [begair mu'āfi ke chhoṛ d.

2.—Mardūd k.; jo kuchh sazā ho usī par hālat-i-yās meñ khwāh

Reprobate, *a.* Fāsiq; fājir; mardūd; kharāb-o-khāsta; gayā-guzrā; nihāyat hī bad; sakht bad-kār.

- Reprobate**, *n.* Aubāsh; lucheḥā; mardūd; gayā-guzrā shakhs; kharāb-ādmī.
Reproof, *n.* Malāmat; la'nat-malāmat; sar-zanish; ilzām jo dū-ba-dū (munh par) diyā jāe; chashm-numāyī; kisi qusūr ke 'iwaz meṁ gosh-mālī; jhirkī; dntkār. [khā sake.
Reprovable, *a.* Ilzām ke lāiq; qābil-i-sar-zanish; is lāiq ki jhirkī pā yā
Reprove, *v. t.* Dū-ba-dū jhirkī d.; qusūr-wār kahṇā; ilzām d.; zijr-o-taubikh k.; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.
Republic, *n.* Woh saltanat jismeṁ ikhtiyār-i-shāhī ko khās-o-'ām ke qāim-maqām nafāz dete haiṁ; jumhūrī saltanat.
Republic of letters—'Alim-ó-fāzil log; 'ulamā wa fuzalā.
Republican, *a.* 1.—Jumhūrī saltanat ke muta'alliq; jumhūrī.
 2.—Jumhūrī saltanat ke usūl ke mutābiq.
Republican, *n.* Jumhūr-dost; jiskī rāe jumhūrī saltanat ke haq meṁ ho yā jo is qism kī hukūmat ko aur aqsām kī hukūmaton par tarjīh de.
Republication, *n.* 1.—Kitāb wagaira jo pahle tab' hui ho uskā tab'-i-sāniyā
 2.—Tajdid yā az-sar-i-nau i'lān jaise waṣiyat-nāma-i-sābiq kā. [jadid.
Republish, *v. t.* Az-sar-i-nau tab' k.; phir se chhāpnā; phir se i'lān k.; mukarrar mushtahar k. [qabūl na k.; bātīl thahrānā.
Repudiate, *v. t.* 1.—Rad k.; be-ta'alluq ho-jāwā; chhoṛ d.; tark k.;
 2.—Munkir h.; inkār k.; qabūl karne yā dene se inkār k. jaise
 3.—Chhoṛ d.; talāq d. [dāin (qarz) ke.
Repudiation, *n.* 1.—Inkār; qabūl yā ikhtiyār na k.
 2.—Kisi saltanat yā ri'yāsāt kā apne dūyūn ke adā karne se inkār.
 3.—Talāq; chhoṛ d.; tark kar-d.
Repugnance, *n.* Tab'at usūl yā sifat wagaira kā ikhtilāf; mukhālafat;
Repugnancy, *f.* ta'arruz; zid; mugāirat; kisi shai kī taraf se tab'at kā khinchā rahnā (uspar māl yā rāgib na h.); khūḥ; nafrat; ka-shidagi; gurez. [mutazād; munāsabāt ke khilāf; gair-munāsib.
Repugnant, *a.* Mukhālif; mugāir; kisi ke khilāf; mutanāqiz; bar-khilāf;
 Usually followed by *to*.
Repulse, *n.* 1.—Āge barhne na pānā yā pichhe ko haṭā diyā jānā; mu-
 2.—Inkār; nafī. [zāhamat; shikast.
Repulse, *v. t.* Pichhe haṭā d.; pas-pā k.; mār-haṭānā; shikast d.
Repulsion, *a.* Pichhe haṭā d. yā pichhe haṭā diyā jāwā; muzāhamat; hazīmat; shikast. [sake; rokne-wālā; dāfi'; haṭāne w.
Repulsive, *a.* 1.—Rokne par māl; rokne meṁ kām āne-wālā; jo rok
 2.—Jismeṁ sard-mihri pāyī jīe; khinchā huā (kashida); jisse na-frat ho; nā-pasandida; jiskī wajh se kisi ke nazdik āne kā jī na chāhe.
Repulsive manners—Aise tariq ki unki wajh se koyī nazdik na āye; kaj-khulqī; aise tariq ki log unki wajh se dūr raheṁ.
Reputable, *a.* Nek-nām; jise log achchhī samjheṁ; mustahsan; bā-tauqir; mu'azzaz; qābil-i-tahsīn.
 "It expresses less than *respectable* and *honourable*, denoting the good opinion of men, without distinction or qualities." *Webster*.
Reputably, *ad.* Nek-nāmī ke sāth; ābrū ke sāth; be-ābrūyī se nahīn.
Reputation, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat āb-rū yā waq'at jo 'awām kī nazaron meṁ achchhā hone kī wajh se ho; nām; jas (yash); kīrti; 'umūman achchhā samjhā jānā.
 2.—Achchhī yā burī sifat jo logoṁ meṁ mashhūr ho.

Repute, *v. t.* Samajhnā; kḥayāl k.; ginnā; shumār k.

Repute, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat yā āb-rū jo 'awām ki rāe meñ achchhā samjhe jāne ki wajh se ho. [Bad-nām.

Men of *repute*—Nek-nām log.—Of good *repute*—Nek-nām.—Of bad *repute*—Request, *n.* 1.—Iltijā; istid'ā; darḥwāst; māngnā; chāhnā; kisi bāt ke liye kahnā. [kā k.

To do a thing at a person's *request*—Kisi ki darḥwāst ke mutābiq kisi bāt

2.—Woh shai jiski istid'a yā darḥwāst ki-jāe; jo kuchh māngā yā chāhā jāe. [istid'a kare usko manzūr k.

To grant one's *request*—Kisi ki darḥwāst manzūr k. ya'ni jis shai ki woh

3.—Māng; chāh; talab. [kḥaridārōñ ko ho.

In *request*—Matlūb; kḥaridārōñ ko matlūb; jiski māng talab yā chāh

Request, *v. t.* Dil se māngnā; kisi shai ki nisbat apñi tamannā zāhir k.; darḥwāst k.; iltijā k.; kisi ki taraf muḥātab ho-kar usse kisi qism ki istid'ā pesh k.; istid'ā k. [munāsabat ke sāth ho-sake.

Requirable, *a.* Mānge yā chāhe jāne ke liq; jiski talab wujūb yā

Requiro, *v. t.* 1.—Talab k.; isrār ke sāth māngnā; istihqāq aur hukūmat ke zarī'e se chāhnā; chār-nā-chār chāhnā.

2.—Lābud h.; darkār h.; zarūr yā matlūb h.; chāhnā.

Requirement, *n.* 1.—Chāh; talab; māng; kḥwāhish; istid'ā.

2.—Jo kuchh chāhā jāe; jo kuchh darkār matlūb yā zarūr ho; lāzīmī yā tahakkumāna hukm; shart-i-zarūrī yā lāzīmī.

Requisite, *a.* Jo kuch fi-nafsihī yā hālāt ke lihāz se zarūr ho; isqadar zarūrī ki be-gair uske kām na nikal sake; lābudī; lāzīmī; zarūrī.

Requisite, *n.* Jo shai darkār yā zarūr ho; jo shai lābudī ho.

Requisition, *n.* 1.—Chāh; talab; darḥwāst.

2.—Darḥwāst jo goyā istihqāqan ki-jāe; mutālaba.

3.—Woh bā-qā'ida mutālaba jo ek saltanat yā riyāsat kisi firārī ki wāpasi yā hawālagi ki nisbat dūsri saltanat yā riyāsat se kare.

Requit, *n.* Kisi kām kā badlā chāhe nek ho yā bad; mu'awaza; jazā; sazā; mukāfāt; ḍaḍḍ; badlā; palṭā.

Requite, *v. t.* Samra-i-nek d.; achchhā badlā yā ajr d.; neki ke badle meñ neki k. Badi ke 'iwaz meñ badi k.; ḍaḍḍ d.; sazā d.; jazā d.

Rescind, *v. t.* Mausūkh k.; rad k.; faskh k.; mustarad k.

Rescindment, } *n.* Mausūkhī; tansūkh; istirdād; infisākh; rad yā bātil

Rescission, } kar d.; gair-nāfiz qarār d.

Rescissory, *a.* Nāsikh; jisse kisi dūsri shai ki tansūkh lāzīm āye.

Rescue, *v. t.* Qaid tashaddud khatre yā kisi musibat se chhurānā yā āzād k.; wāq'ī rukāwat se chhurānā; jis kisi par koyi āfat āyi ho usko usse bachānā; chhurānā; nikālūnā; bachānā; rihā k.; āzād k.; najāt d. [shaddud yā khatre se najāt (bachāw yā chhurānā).

Rescue, *n.* 1.—Jabriya yā kisi ki mudākhlat ke zarī'e se rukāwat. ta-

2.—(Law) Jo chizeñ qānūn ke hukm ke mutābiq qurq huyi hon unkā jabriya aur nā-jāiz tariq par le-lenā yā le-kar chal d.; giriftārī yā qaid se kisi shakhs ko zabardastī se chhurā lo-jānā.

Rescuer, *n.* Chhurāne w.; bachāne w.; najāt d. w.; khalās k. w.

Rescusee, *n.* (Law) Woh shakhs jo qaid yā giriftārī se nā-jāiz tariq par chhurā liyā jāe.

Research, n. Wāqī'āt yā usūl kī taftīsh meñ barī talhīqāt yā just-o-jū; nafs-i-amr (sachchī bāt yā asl-i-haqīqat) ke daryāft meñ mihnat ke sāth yā lagātār just-o-jū (dhūndh) k.; taftīsh; tajassus; kāwish yā kāwish ke sāth talāsh; barī khoj; bahūt pūnchh-pānchh.

Research, v. t. Barābar fikr ke sāth dhūndhūā yā talhīq k.; riyāz ke sāth just-jū k.; kbh̄h jānch k.; barī talāsh dhūndh yā taftīsh k.

2.—Phir se dhūndhūā; az-sar-i-nan taftīsh k.

Resemblance, n. 1.—Mīshābahat; ek tarah kā (yaksūn) h.; shābāhat; zālirī sūrat yā sifāt (sīrat) meñ tashabbuh.

2.—Woh shai jo dūse kī mānind ho; shābīh; tamsīl.

Resemble, v. t. 1.—Kisī kī mānind h.; sūrat-shakl qad-o-qāmat yā khāsiyat meñ yaksūn (ek tarah kā) h.; mushābahat r.; ek shakl kā h.; mīshābīh h.; mīlūā; kisī kā sā h. [kī mānind hai; nisbat d.

2.—Tashbīh d.; muqābala k.; yā kahūā kī fulān shai fulān shai

Resent, v. t. 1.—Burā mānnū; nūqsān yā be-'izzatī samājhuā; kisī-qadar nā'āz h.; khafā h.; gussa h. [chīrī jāe.

Resentful, a. Burā mānnē w.; jisko jald gussa ā-jāe; zūd-ran; jo jald

Resentment, n. Nā-khushī; nā-rāzī; gussa; gussa jo zātī zarar ke khayāl se

Reservation, n. 1.—Ikhtā; 'adam-i-izhār; chhipā r.; zāhir na k. [paidā ho.

2.—Woh shai jo zāhir yā mīnkashīf na kī-jāe; jo shai pesh na kī-jāe yā de na dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisī dast-āwez kā woh juzw (hissa) jiske zarī'e se koyī shai bachā rakkhī jāe (na dī jāe). (b) Shart; 'ibarat-i-shartīya.

Reserve, v. t. Āyinda kām meñ lūne ke liye rakh chhorūā; fī-l-hāl kām meñ na lūnā balkī kisī dūse maqsad ke liye rakh chhorūā; rakh chhorūā; bachā r.; lagā r.; zamāna-i-āyinda ke liye jam' kar rakhuā.

Reserve, n. 1.—Jo kuchh dūse kām ke liye khwālī āyinda kām meñ liye jāne kī garaz se rakh liyā. jāe; jo kuchh fī-l-hāl sarf yā istīmāl meñ na liyā jāe; jis shai ko kisī waqt ke liye lagā rakkheñ.

2.—Dil kī woh bāt jo zāhir na kī-jāe.

3.—Qaul yā fī'l meñ āzādāna bartāw na k.; ihtiyāt ke sāth bartāw k.; kashīdagī-i-khātīr; nā-āshnā-mizājī; pumba-dahanī; kam-sukhanī;

4.—(Law) Istisnā; qaid; shart. [sankoch; lihāz.

5.—Woh chune liye sipāhī jo saf-i-jang meñ āyinda kī zarūrat ke liye rakh liye jāte haiñ; woh fauj jo zarūrat ke waqt ke liye rakh li-jātī hai. [rakkhā huā; zaḥīre yā khazāne meñ.

In reserve—Dūse khwālī kisī masraf-i-āyinda ke liye rakkhā huā; bachā ke **Reserved, p. a.** Qaul yā fī'l meñ āzādāna bartāw na k. w.; apne khayālāt aur dil ke hālāt dūse par zāhir na k.-w.; āzādāna yā dil khol-kar apne hālāt dūse se na kahne w.; kam-sukhan; sankoch; glunnā; rūkhā; khīnchā huā; nā-āshnā-mizāj; jī khol-kar kisī se bātchīt na k.-w.

Reservoir, n. Woh jagah jahūñ koyī ebīz āyinda ke istīmāl ke liye rakkhī jāe khusūsan woh maqām jahūñ pāñī is garaz se jam' rakkhā jāe kī zarūrat ke waqt kām meñ liyā jāe masalan hanz wagaūā.

Reside, v. i. Rahnā; hamesha yā kuchh 'arse tak rahnā; kuchh 'arse tak sukūnat-i-mustaqīl r.; barābar rahnā; sukūnat r.; ghar h.; būd-o-bāsh h. yā r. [tiqāmat; qiyām.

Residence, n. 1.—Kisī maqām par barābar kuchh 'arse tak rahnā; is-

- 2.—Rahne ki jagah; maskan; jāe-i-sukūnat; ghar; bād-o-bāsh kā maqām. [kāri makān.]
- Residency, n.** Razīdantī; sāhib-i-razīdant (resident) ke rahne kā sar-
- Resident, a.** Kisī maqām par barābar kuchh 'arse tak sukūnat yā qiyām r.-w.; rahne w.; qiyām r.-w.; istihkām ke sāth qāim.
- Resident, n. 1.**—Jo shakhs kalīn kuchh 'arse tak rahe yā sukūnat rakkhe; sākin; rayis; rahne w.; bāshinda.
- 2.—Wakīl-i-shāhī jo riyāsāt-i-gūr meñ rahc; razīdant
- “A term usually applied to ministers of a rank inferior to that of ambassadors.” *Webster.*
- Residuary, a.** Us hisse ke muta'alliq jo bāqī rah-jāe; kisī mūsī ke us juzw-i-jāedād ke muta'alliq jiskī nisbat koyī hiba aur wasīyat-i-khās na ho aur jo dnyūn aur shai-i-mauhūba ke adā karne ke ba'd bāqī *A residuary heir—'Asaba—Vide G. L. T.* [bach jāe.]
- Residue, n. 1.**—Jo kuchh ek hisse ke nikāl lene 'alāhida kar dene yā
- 2.—Kisī qarz yā hisāb kā baqāyā. [haṭā dene ke ba'd rah jāe.]
- 3.—(Law). Kisī mūsī kī jāedād kā woh hissa jiskī nisbat usne apne wasīyat-nāme meñ koyī hiba aur wasīyat-i-khās na kī ho aur jo dnyūn aur shai-i-mauhūba ke de dene ke ba'd bach jāe.
- Residuum, n.** Jo kuchh kisī shai ke kisī tarah par 'alāhida yā sāf karne ke ba'd rah jāe; jo kuchh khās khās chīzōn ke nikāl dene ke ba'd rah jāe; bāqī yā baqīya.
- Resign, v. t. 1.**—Kisī mausab yā zimmadārī se bā-qā'ida dast-bardār ho-jānā (use ehōr d. yā usse musta'fi h.); isti'fā d.; dast-kash h.
- 2.—Dast-bardār h.—jaise kisī bāt ke da'we se.
- 3.—'Taslim k.; tābī' h.; kisī par chhōr baiṭhnā; tawakkul k.; taslim wa razā ikhtiyār k.; Khudā kī marzī par qānī' ho-jānā; bilā muzāhamat yā shikāyat qabūl kar-l.; sar-i-taslim kham kar-d.
- Resignation, n. 1.**—Dast-bardārī; dast-kashī; isti'fā; chhōr d. jaise kisī da'we qabze yā khwābish wagaira kā.
- 2.—Bilā 'uzr qabūl yā taslim kar l.; ehup-chāp mām l.; tawakkul; taslim-o-razā; apnī tayīn mashiyyat-i-Ilāhī par chhōr d.
- Resigned, p. a.** Mutī'; itā'at qā'ul k. w.; mām l. w.; rāzī-ba-razā; mutawakkil; zabān-i-shikāyat na kholne w.; Khudā kī marzī par qānī' (uske tābī').
- Resist, v. t. 1.**—Roknā; bāz r.; ārnā; muqābala k.; muzāhamat yā muqāwamat k.; hujjat k.; itirāz k.; 'uzr k.; rokne shikast dene yā māyūs karne kī koshish k.
- Resistance, n.** Roknā; rok; rok-ṭok; muzāhamat; muqāwamat; muqābala; 'uzr; i'tirāz; kisī shai ke zor yā khārijī dabāw khwāh asar ko na mānnā (usse na ruknā).
- Resistible, a.** Jisko rok sakeñ; jisse muzāhim ho-saken.
- Resistless, a.** Jise rok na saken; jo rokne se na ruke. [chukī ho.]
- RES JUDICATA** [Lat.] Amr-i-tajwīz-shuda; woh bāt jiskī tajwīz ho-
- Resoluble, a.** Jo gal yā pighal sake.
- Resolute, a.** Mazbūt; mustaqil; ustuwār; sābit-qadam; kisī maushā kī painawī barābar k. w.; diler; jiskā irāda pakkā ho; ṭhanā huā; driṭh.
- Resolutely, ad.** Mazbūti se; ustuwāri se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar dhun ke sāth; dilerī se; kisī bāt ko dīl meñ ṭhān ke.
- Resoluteness, n.** Irāde kī mazbūti; mustaqil irāda; pakkī ṭhān; istiqlāl; tabī'at kī mazbūti jismeñ lagzish na ho.

Resolution, *n.* 1.—Kisi murakkab shai ke ajzā kā judā yā 'alāhida k.; pechida bāton kā suljhānā; muhmalāt kā hal k.

2.—Mussammam irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; pakkā irāda; mustaqil irāda; woh manshā yā irāda jo dil men thān gayā ho.

3.—Mazbūti; ustuwārī; istiqlāl; ulu-l-'azmī.

4.—Majma' i-wāzi'an-i-qawānin ki tajwiz yā faisala khwāh woh bāt jo us majme' ki tajwiz ke liye pesh ki-jāe.

“We call that a *resolution*, which is reduced to form and offered to a legislative house for consideration, and we call it a *resolution* when adopted. We say, a member moved certain *resolutions*; the house proceeded to consider the *resolutions* offered; they adopted or rejected the *resolutions*.” *Webster*.

5.—Kisi jamā'at-i-sanad-yāfta yā ashkhās ke kisi majme' ki tajwiz jo qā'ide ke mutābiq qāim ki-jāe. [pazīr; hal hone ke laiq.

Resolvable, *a.* Jiske ajzā ko judā judā kar-sakeh; qābil-i-tashrīh; tajziya-Resolve, *v. t.* Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī ko alag alag k.; kisi murakkab shai ke ajzā ko judā judā k.; pighlānā; galānā; tashrīh k.

2.—Kisi pechida bāt ko suljhānā; kisi 'uqde ko hal k.; uljhāw ko miṭānā; mushkilāt ko hal k.; tashrīh k.; sāf sāf bayān k.; 'uqda ku-

3.—Tajwiz rāe-dilī yā faisale ke zarī'e se qāim k. [shāyī k. (kholnā).

4.—Asli hālat ko tabdil karke mukhtalif shakl kā banānā.

Resolve, *v. i.* 1.—Mustaqil irāda k.; 'azm-i-bi-l-jazm k.; dil men thān l. (ṭhahra yā pakkā kar l.).

2.—Rāe-dilī ke zarī'e se kisi bāt ki tajwiz qāim k.

3.—Gal jānā; ghul jānā; pighal jānā.

4.—Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī kā judā judā ho-jānā.

Resolve, *n.* Musammam irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; pakkā irāda; woh bāt jo dil men thān li-jāe; qat'i rāe.

Resort, *v. i.* 1.—Jānā; ānā-jānā; āmad-o-raft r.

2.—Madad chāhnā; isti'ānat k.; chāra-joyī k.; apne naf' ke liye kisi si kisi bāt kā rujū' lānā; rujū' k. [ke pās jānā yā darkhwāst k.

Resort, *n.* 1.—Rujū' lānā; madad chāhnā yā dhūbdhnā; isti'ānat; kisi

2.—Woh jagah jahān koyī 'ādatan jāyā kare; woh maqām jahān aksar majma' huā kare; āmad-o-raft ki jagah; guzar-gāh.

Last resort—Chāra-joyī yā baq-rasī ki ākhīr tadbīr yā tadbīren. Woh 'adālat jiske hukm ki nā-rāzī se apil na ho-sake; 'adālat jiskā faisala nātiq ho.

Resource, *n.* 1.—Woh shai jisse madad yā sahārā mile; woh tadbīr jo koyī shakhs apnī madad hifāzat yā kisi shai ki baham-rasānī ke liye kare; tadbīr jo hanoz na ki gayī ho; chāra; 'ilāj; upāe; hikmat; danṣ; juktī.

2.—(pl.) Rupaye-paise ki pūñjī; sarmāya; māya; rupaye-paise yā aur koyī chīz jisse dūsrī chīzen baham pahunch sakeh; zarī'a; dāulat ke paidā karne yā hājāt-i-zarūrī ke baham-rasānī ki gunjāish yā qābiliyat; rupaye-pāne yā kisi aur chīz ke ikatṭhā karne (baham pahunchāne) kā zarī'a; kisi qism kā zarī'a jo maujūd ho; paidāwār.

Respect, *v. t.* 1.—Khās tawajjuh se dekhnā yā lihāz k.; khās lihāz ke qābil samajhnā; 'izzat k.; adab k.; lihāz k.; mānnā; dūsrē se barh-

2.—Kisi se nisbat yā ta'alluq r.; 'alāqa r. [kar samajhnā.

To respect the person — Haq aur insāf ko nazar-andāz kar-ke kisī ki zāhiri ḥālat par is tarāh se lihāz k. ki rās yā tujwiz meḥ uskā asar yā usse mazarrat

Respect, *n.* 1.—'I'awajjuh; lihāz; pās; kbiyāl. [pahuñche.

2.—Adab; ta'zīm; tauqir; 'izzat; hurmat; qadr; ādar; mān; il-tifāt; pās; woh tauqir yā 'izzat jo log dūsrōn kī achchhi sifaton yā mashhūr 'umdagī kī karte haiḥ.

3.—(*pl.*) Ādāb; taslimāt; ta'zīm; kornish; dandīwat.

To send one's respects to another—Kisī ki khidmat meḥ ādāb taslimāt yā dan-4.—'Alāqa; nisbat; lagāw; ta'alluq. [dawat kahā yā likh bhejnā.

Followed by *of*, but more properly by *to*.

"The phrases *in respect of* and *in regard to* may, in most or all cases, be interchanged for the sake of variety." Webster.

Respectability, *n.* 'Izzat; hurmat; tauqir; sharāfat; woh ḥālat yā sifāt jiskī wajh se 'izzat yā hurmat ho.

Respectable, *a.* 1.—'Izzat hurmat yā tauqir ke lāiq; wājibū-l-ta'zīm; mu'azzaz; zī-'izzat; 'izzat dār; tauqir yā lihāz ke qābil; woh 'umdagī yā sifaton r.-w. jo ta'zīm ke qābil hoḥ yā jinki wajh se ta'zīm hosake.

2.—'Umdagī yā ta'dad meḥ na ziyāda na kam (ausat darje kā); ma'qūl; achchhā; 'umda.

Respectful, *a.* Muaddab; jisse yā jismeḥ adab pāyā jāe.

Respectfully, *adv.* Adab ke sāth; muaddabāna; aise tarz par ki kisī ki wājib tauqir pāyī jāe. [mutlaq.

Respective, *a.* 1.—Kisī dūsrī shai se ta'alluq r.-w.; nisbatī; guir-i-

2.—Mukhsūs; khās shakhsoḥ yā chizōn se fardan fardan 'alāqa r.-w.; apnā-apnā; jo jiskā ho; jisko jisse ta'alluq ho.

Respectively, *adv.* Jaisā har shakhs yā shai se muta'alliq ho; jo jiske muta'alliq ho; jo jisse ta'alluq rakkhe; apnā-apnā; fardan-fardan; furāla-furāda. [aur pbir use bāhar nikāl d.

Respiration, *n.* Dam yā sāns l.; tanaffus; phepharōn meḥ hawā bharnā

Respiratory, *a.* Jo dam lene ke kām āye; jisse sāns li-jā-sake; tanaffus-mansūb. [liye kuchh khānā-pīnā.

Respire, *v. i.* 1.—Ārūn k.; dam l.; sāns l.; rūḥ ko tāzagi bakhshne ke

2.—Hawā phepharē meḥ bhar-kar bāhar nikāl d. tāki zindagī

Respire, *v. t.* Sāns bharnā aur nikālḥ; dam l.; sāns nikālḥ. [qāim rahe.

Respite, *n.* 1.—Jo bāt muqarrar ho uskā ṭāl d.; iltiwā; muhlat; tawaqquf; tākhir.

2.—Mihnat kā kuchh 'arse tak band kar-diyā jānā; kisī kār-rawāyī yā 'amal kā kuchh der ke liye multawī kar-diyā jānā; waqfa; taammul; ārām karne (dam lene) kī muhlat.

3.—(*Law*) (a) Jis shakhs kī nisbat phānsī kā hukm ho uskī sazā kī ta'mil kā thore 'arse tak multawī kar-diyā jānā—(b) 'Adālat meḥ hāziri kī muhlat jo ahl-i-jurī ko wāqt-i-mu'ayan ke ba'd di-jāe.—(c) Mi'ād-i-qanūnī ke ba'd adā-i-dāim kī muhlat.

Respite, *v. t.* (a) Multawī k.; ṭāl d. (b) Hukm-i-sazā-i-mant kī ta'mil ko rok r. (c) Fursat d.; ārām d.

Resplendence, } *n.* Nūr; baṛī chamak; tajallī; jalwa; āb-o-tāb;

Resplendency, } durakhshānī. [shān; nūrānī; chamaktā huā.

Resplendent, *a.* Nibāyat hī chamkilā yā raushan; munawwar; durakh-

Respond, *v. i.* 1.—Jawāb d.

- 2.—Mutābiq h.; muwāfiq h.; mutābaqat k. [kā zimmadār k.
 3.—Zimmadār h.; muākhazadār h.; mu'awaza d.; adā k.; dene
 Respondent, a. Mutābiq; muwāfiq. [jawāb-dihī k. w.; rispāndant
 Respondent, n. (Law) Muquddame meñ jawāb d. w.; siḡa-i-apil meñ
 Respondentia, n. Us māl-o-asbāb kī kafālat par qarz jo jūhāz par ladā ho.
 "It differs from *bottomry* which is a loan on the ship itself."
 Response, n. Jawāb; uttur. [Webster.
 Responsibility, n. 1.—Zimma-dārī; jawāb-dihī; zimma; muākhaza
 Used in the plural. [jaise kisi amānat yā dāin wagaira kā.
 2.—Woh shai jiskā koyī zimma-dār yā jawāb-dih ho.
 3.—Adā-i-zar kī istitā't; jo kuchh mu'ahada (qanl-o-qarār) ho uske
 adā karne kā zarī'a. [muākhaza yā mutālaba ho-sake.
 Responsible, a. 1.—Muākhaza-dār; zimma-dār; jawāb-dih; kafil; jisse
 The surety is responsible for the debt of his principal—Zāmin ael madyūn
 ke dāin kā zimma-dār hotā hai.
 2.—Jisko kisi zimmadārī ke ifā karne kī istitā't ho; jiske pās
 dāin ke adā karne ke liye kāfī jūdād ho.
 To have a responsible man for surety—Zāmin aisā shakhs chāhiye jiske pās
 zar-i-zamānat ke adā ke liye kāfī jūdād ho.
 Rest, n. 1.—Sukūn yā qarār kī hālat; harakat yā mihnāt kā band rahuā;
 āram; āsāish; qarār; istirāhāt; rāhat; sukhi; kal; chain.
 2.—Kisi aisi shai kā na honā jisse thakāwat āye yā pareshānī paidā
 ho; amn; chain; sulh; hifāzat. [ṭek; rok.
 3.—Woh shai jiske sahāre par koyī chīz ṭhahri yā rukī rahe; ār;
 4.—Ārām-gūh; āram karne kī jagah; dawāmī sukūnat kā maqān;
 hamesha rahne kī jagah. [maut.
 5.—Khwāb (sonā); nīnd; woh nīnd jisse soue wālā phir na jage;
 Rest, v. t. 1.—Kisi qism ke kām yā harakat ko band kar d.; ṭhahar
 jānā; ruk jānā; thābh jānā; āram k.
 2.—Us sab se barī ho-jānā jisse thakāwat āye yā pareshānī ho;
 hālat-i-sukūn yā qarār meñ h.; dām l.; snstānā.
 3.—Letnā; āram k.; nṭhangnā.
 4.—Kisi shai par ṭhahre rahnā; kisi chīz ke sahāre par rahnā.
 5.—Sonā; āram k.
 6.—Ākhī nīnd sonā, marnā; murda ho-jānā.
 7.—Takiya k.; sahānā k.; itibār k.; bharosā k.; istidlāl k.
 To rest on a man's promise—Kisi shakhs ke wā'de par bharosā k.
 8.—Mutmayin rahnā; rā i rahnā; qūnī' rahnā; itmīnān r.
 To rest with.—Kisi ke ikhtiyār meñ h.; kisi par munbasir yā mauqūf rahuā—It
 rests with him to decide—Faisala k. uske ikhtiyār meñ hai; tajwiz kā madār
 Rest, v. t. 1.—Āram yā qarār se r.; āram d. [usī par hai.
 2.—Rakhnā jaise kisi sahāre par; dharnā.
 Rest, n. 1.—Ek hisse ke 'alāhida kar-diye jāne ke ba'd jo kuchh waqī'i
 yā zihni meñ bāqī rah jāo; bāqī yā baqiya; mā-baqā; bachā huā.
 2.—Dūsre log; bāqī log; jo log kisi qanl yā bayān meñ shāmil
 hon unke 'alāwa dūsre log. [expressing plurality." Webster.
 "In this sense, *rest* is a noun but with a singular termination."
 Restitution, n. Kisi shakhs ko us shai yā istihqāq kā paltā d. (phir de
 d. yā wāpas kar d.) jisse woh nā-haq mahrūm kiyā gayā ho; kisi shai

kā uske mālīk-i-jāiz ko wāpas kar d.; kisi muqsānī yā khisāre kā mu-
'āwaza yā badlā d.; talāfi; mu'āwaza-dihī.

Restive, a. 1.—Jo āge na chale yā pichhe ko bhāge; ariyal—jaise ghorā.

2.—Jabr ta'zīr yā mukhālafat ki hālat meñ be-qarār; be-chain; be-sabr. [knl].

Restless, a. 1.—Be-chain; be-qarār; be-kal; muztarib; byākul (vyā-
2.—Jo be-chainī se kaṭe; jismeñ qarār (ārīm yā chain na ho); jismeñ nīnd na āye. [rāt bhar be-chain yā be-qarār rahā.

The patient has had a *restless* night—Us mariz ne rāt be-chainī se kāṭī (woh
3.—Jisko kabhī qarār na ho; chanchal; jisko hamesha harakat
huā kare. [qarār na ho.

4.—Jisko sulh yā amn na bhāye; jo dāwāndol rahe; jiske dil ko
5.—Jo apnī hālat wagaira par qānī na rahe; jiskā jī ghūmne-phirne
khwāh apnī jagah yā hālat ke tabdīl karne par mālīl rahe; be-qarār;
6.—Jo danga-o-fasād par mālīl rahe; jo qarār se na rahe. [be-sabr.

Restlessness, n. Be-qarārī; be-chainī; iztirāb; paveshānī; be-kālī; nīnd
kā na ānā; ārām na milnā. [sake.

Restorable, a. Is qābil ki apnī hālat yā haisiyat-i-sābiqa par phir ho-
Restoration, n. 1.—Apnī aslī jagah yā hālat par phir kar d. yā kar-
diyā jānā; hālat-i-sābiqa par phir qāim kar-diyā jānā; bahālī; tajdid;
phir se qāim h. [sar-i-nan qāim h.

2.—Silhat; bīmārī wagaira se phir achchhā h.; tandurnstī kā az-
3.—Kisi zillat yā khwārī ki hālat se phir achchhī hālat meñ h.;
bure se phir bhalā h. [qawwī; quwwat-bakhsh; tāqat d. w.

Restorative, a. Jisse quwwat yā tāqat wagaira phir se hāsīl ho; mu-
Restorative, n. Woh dawā jisse phir tāqat āye; adwīya-i-muqawwī;
tāqat dene wālī dawā. [par kar-d.; marammat k.; sudhār-nā.

Restore, v. t. 1.—Tahāhī yā zawāl wagaira ki hālat se phir aslī hālat
2.—Jo shai kisi se kho yā nā-jāiz tarīq par usse lekar rakh li gayī ho
uskā use wāpas de d.; mālīk ko pher d.; lautā d.; phir apne
thīkāne kar d. [silhat d.; ārām k.

3.—Phir tandurust yā mazbūt kar-d.; changā k.; achchhā k.;
4.—Kisi ki jagah par yā uske 'iwaz meñ d.; badle yā mu'āwaze
5.—Tajdid k.; phir se qāim k.; az-sar-i-nan qāim k. [meñ d.

6.—Jo shai zālī yā kharāb ho-gayī ho usko phir se durust kar-d.

Restrained, v. t. 1.—Roknā; bāz r.; kārawāyī karne yā āge barhne se
kisi tarah par rok r.; dabā r. yā dabā d.; firo k.; maglūb r.; dar
meñ r.; khūf r.

2.—Mahdūd k.; qaid meñ r.; roknā; pā-band i-qnyūd k. [roknā.

3.—Mahrūm k.; kisi shai kā apne hasb-i-khwālī mutasarrif hone na d.;

Restrained, a. Roke jāne ke lāiq; is qābil ki rokā jā sake.

Restraint, n. 1.—Rok; rukāwat; zabt; qaid; āz; harakat yā kisi fīl
se hāz r.; apnī khwāhish ke mutābiq kārawāyī karne na d.

2.—Woh shai jisse kisi bāt ki qaid ho jaise qāun yā imtīnā
wagaira; qaid; pā bandī; woh shai jisse kisi amr kā rok yā insidād
ho; woh chiz jisse koyī bāt rukī yā dabī rabe.

Restrict, v. t. Qaid lagānā; hadd-i-mu'āyan se tajāwuz na karne d.;

pā-band k.; roknā; bāndhūnā; mahdūd k.; muqāyad k.; āz lagānā.

Restricted, p. p. Mahdūd; jismeñ qaid lagī ho.

Restriction, n. Qaid; rukāwat; āṛ; rok; zabt; pā-bandī; hadd-i mu-'aiyan se tajāwuz na karne d.

Restriction of words—Qaid-i-khās jo alfūz ke ma'nī meñ lagāyī jāe.

Restrictive, a. Jismeñ rokne kī qufwat yā uskā mailān ho; hadd-i mu-'aiyan ke andar r. w.; qaid meñ r. w.; jisse koyī shai qaid meñ rahe.

Result, v. i. 1.—Nikalnā; paidā h.; natija nikalnā hāsīl yā paidā h.; khātime yā anjām ko pahunchuā. [burā niklegā.]

This measure will *result* in good, or in evil—Is tadbīr kī natija achchhā yā

2.—Wāqī'at dalāil hālāt mashwara khayāl yā koshish wagaira se ba-taur natije ke paidā h. (muntaj h.).

Evidence results from testimony—Subūt shahādāt se paidā hotā hai.—*Pleasure results from friendship*—Dosti se khushi hāsīl hotī hai.

Result, n. Natija; phal; samra; hāsīl; maāl-i-kār; jo kuchh ba-taur natije ke nikle; woh natija jo kisī 'amal wagaira se paidā ho.

Resultless, a. Lā-hāsīl; jiskā natija kuchh na ho; be-sūd.

Resumable, a. Jise phir wāpas le-sakeñ; bāzyāft ke qābil; zabtī ke lāiq; phir ikhtiyār ya shurū' karne ke lāiq.

RESUME (rā'zū'mā') (Fr.) Khulāsa; ikhtisār; mukhtasar bayān; koyī mntawwal bayān jiskā ikhtisār kiya jāwe.

Resume, v. t. 1.—Jo kuchh diyā gayā ho use pher l. (phir le-l.); jis shai ko koyī le-gayā ho use pher (wāpas) le-l.; wāpas kar-l.; bāz-yāft k.;

2.—'Adam maujūdagi ke ba'd phir l. [zabt kar-l.]

To *resume* a seat—Jis jagah se koyī uṭh gayā ho wahiñ uskā phir ā-kar baith-nā; apne baithne ke maqām par phir baithnā. [k.; az-sar-i-nau āgīz k.]

3.—Phir se shurū' k.; jo shai ruk-gayī ho usko mukarrar shurū' To *resume* an argument—Jo baḥs ek martaba shurū' ho-kar ruk gayī ho usko phir shurū' k. [(wāpasī)]

Resumption, n. Zabti; bāz-yāft; pher l. yā phir le-l.; wāpas le-l.

Resurrection, n. Murde se zinda h.; mar-ke phir jīnā; qabr se uṭhnā; qiyāmat (hashr) ke dīn mare huye ādmīyon kī phir jī uṭhnā.

Resuscitate, v. t. Phir jīlānā; phir zinda k.; jo zāhir meñ mar-gayā ho usko phir se jīlānā; az-sar-i-nau jān dīlnā.

Retail, v. t. 1.—Tukra-tukra kar-ke bechnā; thorā thorā kar-ke bechnā; khurda-faroshī k.; phuṭkar bechnā.

2.—Opposed to *selling by whole-sale*.

2.—Thorā thorā kahnā; baliuteron se kahnā.

Retail, n. Khurda-faroshī; phuṭkar bikrī. [thorā thorā kar-ke beche.]

Retailer, n. Khurda farosh; khurdīyā; phuṭkar bechne w.; jo asbāb

Retain, v. t. 1.—Apne qabze meñ r.; jūdā na k.; apne qabze se jāne na d.; rakh chhorne; chāle yā nikal jāne na d.

2.—Mushāhara de-kar r.; kirāye yā ajūre par r.; nankar r.; mihnātāna de-kar apnā kām karānā; mihnātāne par muqarrar k.

To *retain* a counsellor—Apne muqaddame kī pairawī ke liye mihnātāna de-kar

Retainer, n. 1.—Rok r. w.; rakh chhorne w. [kawnāsālī muqarrar k.]

2.—Jo naukār rakkhā-jāe; naukār; mulāzim; khādim; jo lagā-
liptā rahe; jo kisī ke pās hāzir-bāsh rahe; naukār jo aksar apne mālik kī wardī pahin-kar uske hamrāh rahe.

3.—(Law) Woh rupaye jo kisī kawnāsālī (counselor) ko kisī muqad-dame kī pairawī ke liye khwāh is garaz se diye jāen kī woh rupaye dene wāle ke farīq-i-mukhālīf kī taraf se us muqaddame meñ kār-rawāyī na kare. Is qism ke rupaye ko *retaining-fee* bhī kahte haiñ.

Retaliate, v. t. Badlā l.; jazā d.; burāyī ke 'iwaz meñ burāyī k.; badī Retaliate, v. t. Badlā l.; badī ke badle meñ badī k. [ke badle meñ badī k.

To retaliate upon an enemy—Dushman se badlā l.; dushman jaisā apne sāth kare waisāhi uske sāth k. [meñ burāyī k.

Retaliation, n. Badlā; intiqām; 'iwaz; mukāfāt; jazā; burāyī ke badle

Retard, v. t. l.—Der karte janā; rokā k. yā rokte rahnā; āge barhne na d.; taragqī meñ aur tākhīr k.; 'ujlat na hone d.

2.—Aur der k.; waqfa dālnā; tāl d.; tākhīr k.

Retention, n. l.—Rakh chhoṛnā yā rakh chhoṛā jānā; dāsht; munhāfazat.

2.—Quwwat-i-māsika; woh zihvī quwwat jisse khayālāt dil meñ

3.—Rok r.; rukāwat; zabt. [qāim rahnē (bhūl na jāen).

4.—(Law) Woh istihqāq jiske rū se qarz kā adā k. rok rakkhā jīe; woh istihqāq jiske zarī'e se koyī shakhs tā adā hone apne dāin ke madyūn kī jāedād ko apne qabze se judā na kare; kafālat; hār-i-dāin.

Retentive, a. Jismeñ kisī shai ke rakh chhoṛne kī quwwat ho; jismeñ yah tāqat ho kī kisī chiz ko pakar rakkhe (use nikal jāne na de); mumsik; muākhiz. [le. The retentive faculty—Quwwat-i-māsika.

A retentive memory—Aisā hāfizā kī jo kuchh zihn meñ rahe woh jald na bhū.

Reticence, n. Khamoshī; sukūt jo barābar qāim rahe; jis amr kā maz-kūr ho uskī nisbat guft-gū se gurez.

Reticent, a. Sākit; khamosh; chup-chāp; jo dil khol-kar bātchit na kare.

Retinue, n. Woh log-bāg jo kisī amir-i-kabir ke sāth rahnē khūsūsān jāb woh safir meñ yā kalīm bāhar jāe; jo log kisī amir ke jilān meñ (uske sāth yā uskī sawāri meñ) rahnē; sāthī-sanghātī; tufailī log.

Retire, v. t. l.—Alag ho jānā; kanāre ho-jānā; dast-kashī yā kanāra-kashī ho-jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; 'uzlat-guzīn h.

To retire from the world—Samsār se alag ho-jānā; tarīk-i-d-dunyā ho-jānā; jāhān ke logon se rāh-o-rasm chhoṛ-kar goshe meñ baithe rahnā.

2.—Lafāyī yā khatre se bhāgnā; hifāzat kī nazar se kanāre ho-jānā; tafrih ke liye ek jagah se dūsri jagah chale jānā.

3.—Mulāzamat se dast-kash ho-jānā; sarkārī naukari chhoṛ baithnā.

4.—Barkhāst h.—jaise kisī jalse yā majme' kā.

Retirement, n. l.—Gosha-nishīnī ikhtiyār k. snhbat se kanāre ho-jānā 'awām se kanāra-kashī k. khwāh mansab wagaira se dast-bardār .h.; gosha-nishīnī; 'uzlat-guzīnī; khalwat-guzīnī; mulāzamat wagaira se dast-kashī (hāth khinch l.).

2.—Woh jagah jāhān koyī takhliye meñ jā-baithe; woh maqām jāhān logon se beshtar mulāqāt (milnā) na ho; takhliye kā makān;

Retort, v. t. l.—Pichhe ko mornā yā jhukāwā. [khalwat yā khalwat-gāh.

2.—Paltānā; wāpas k.; lautā d.

3.—Bahs kī tardīd k.; ilzām ke badle meñ ilzām lagānā; jhirkī ke 'iwaz jhirkī d.; jo shakhs apne sāth kaj-khulqī kare usse kaj akhīlāqī k.

Retort, v. t. Bahs yā tuhmat kī tardīd k.; bahs ke jāwāb meñ bahs pesh k. khwāh tuhmat ke 'iwaz tuhmat lagānā; saḥt jāwāb d.

He retorted upon his adversary with severity—Usne apne mukhālif ko saḥt (karā) jāwāb diyā.

Retort, n. Bahs ke jāwāb meñ bahs tuhmat ke jāwāb meñ tuhmat yā kaj khulqī ke 'iwaz meñ kaj-khulqī; jāwāb jo jhatpat aur zarāfat ke sāth diyā jāe.

“A retort is a short and pointed reply, turning back on an as-

sailant the censures or derision he had thrown out. A *répartee* is usually a good-natured return to some witty or sportive observation of another, in which 'diamond cuts diamond' without any loss of good humour on either side."

[asl kā patā lagānā.]

Retrace, v. t. 1.—Pichhe ko khañch le-chalnā; ulte dekhnā; far' se 2.—Pichhe ko paltānā; jo rāh yā tariq pahle ikhtiyār kiyā gayā ho usi par chalnā yā le-chalnā; ultā chalnā; harakat yā 'amal-i-ma'kūs k. To retrace one's steps—Ulte pāon chalnā.—To retrace one's proceedings—

Kisi kār-rawāyī ko phir ākhīr se shurū' tak k.

Retract, v. t. 1.—Lauṭā yā paltā l.; apne qaul (apnī kahī huyī, bāt) ko pher l. (use ulat d.); kah-kar mukar jānā; bāt pher l.; nakarnā yā mukar jānā.

2.—Khañch samet yā sikoṛ l.

[zabān pher l.]

Retract, v. i. Kah-kar phir jānā; apnī zabān ko palaṭ d.; apnī bāt yā *RETRACT*, n. [Lat.] (*Law*) 'Adālat meñ apne da'we se mudda'ī kā bar-malā dast-bardār h. jisse woh phir kahīn nālīsh nahīn kar-saktā.

Retreat, n. 1.—Kisi khatre yā kisi shai se kanāra-kashī jo nā-guwar ho.

2.—Takhlīye yā muhāfazat kī jagah; panāhī kā maqām; jāe-i-amn; māman; khalwat. [logoñ kī suhbat se kanāra-kashī.]

3.—Khalwat-guzīnī; gosha-nishīnī; takhlīya; shor-o-sharāba yā **Retreat, v. i. 1.**—Kisi jagah se hat jānā; kauāre ho-jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; takhlīye meñ jā-baithnā.

2.—Apnī jagah par laut jānā; pichhe ko hat jānā.

3.—Dushman ke sāmne se hat jānā; pīṭh d.; pīṭh phernā.

Retrench, v. i. 1.—Kāṭnā; chhāñṭnā; qat' yā qat'-burīd k.; tarāshnā.

2.—Kamī k.; ghaṭānā; mukhtasar k.; taqlīl k.; takhfīf k.; ikhtisār k.

To retrench superfluities or expenses—Fuzūliyāt yā akhrājāt ko kam k. (un-meñ takhfīf yā ikhtisār k.). [chalānā.]

Retrench, v. t. Kam kharch kar-ke guzārū k.; thore kharch se kām It is more reputable to retrench than to live embarrassed—Qarzdar rahne kī nisbat thore kharch par guzārū k. ziyāda-tar nek-nāmi kī bāt hai.

Retrenchment, n. 1.—Tarāsh-kharāsh; katar-byonī; kāṭ-chhāñṭ; jo kuchh fuzūl ho uskā daf'īya (uskā nikāl d. yā dūr kar-d.).

2.—Kamī; taqlīl; takhfīf; ikhtisār; ghaṭānā; bahut se thora k.

The retrenchment of expenses—Taqlīl-i-masārif; kharch kā ghaṭā d.

Retribution, n. Mu'āwaza; badlā; ajr; samra; phal; fi'l ke mutābiq uskā 'iwaz; kām kī achhāyī yā burāyī ke muwāfiq uskā mu'āwaza khusūsan woh jazā-i-nek yā bad jo qiyāmat ke dīn loggī ko milegā.

Retrieve, v. t. 1.—Phir pānā; phir hāsīl k.; nuqsān yā mazarrat ke ba'd phir apnī asli achchhī hālat par qāim kar-d.

To retrieve one's character—Kisi ke chāl-o-chalan ko usmeñ fitūr āne ke ba'd phir pahle kī tarah 'unda kar-d. (usko phir sudhārū yā durust kar-d.).

2.—Lauṭānā; paltānā; wāpas lūnā.

Retro-active, a. Jiskā 'amal ultā ho-sake yā honā maqsūd ho; jo guzash-ta par muassir ho; jiskā asar guzrī huyī bāton par ho.

Retroactive law or statute—Woh qānūn jiske rū se aise fi'l mujrimāna yā qābil i-sazā qatār pūyē jo uske nafāz ke qabl sādīr huyē hoñ (huyē yā wuqū-meñ āyē hoñ);—qānūn jiskā asar un fi'lon par pafē jo uske nafāz hone ke pahle ho-chuke hoñ.

Retrocede, v. t. Phir baḥsh d.; phir 'atā k. (de d.); wāpas de-d.

Retrocede, v. i. Wāpas jānā; palat jānā; laut jānā.

Retrograde, a. 1.—Pichhe yā samit-i-mukhālīf ko chalno w.; mukhālīf; mutazād; ultā. [w.; māl-ba-tanazzul.

2.—Pichhe ko chalno yā harakat k. w.; bihtari se abtari men parne

Retrograde, v. i. Pichhe ko chalnā yā harakat k. [ki taraf rujū.

Retrogressive, a. Pichhe chalne w.; māl-ba-tanazzul; bihtari se abtari

Retrospect, v. i. Pichhe ko dekhnā; palat ko nazar k.; guzashta par muassir h. [khayāl yā dhyān; pas-bīnī; pas-nazarī.

Retrospect, n. Guzri huyi baton par lihāz; jo kuchli bit chukā ho uskā

Retrospection, n. 1.—Guzri baton kā khayāl.

2.—Jo baton guzar chuki hon unpar lihāz karne ki quwwat.

Retrospective, a. 1.—Guzri huyi baton par nazar k. w.; bitī huyi baton par lihāz karne ki salāhiyat r. w.

A retrospective view—Un baton kā dhyān yā lihāz jo guzar chuki hon.

2.—Guzashta umūrāt se muta'alliq; guzri huyi baton par muassir.

A penal statute can have no retrospective effect or operation—Qānūn-i-ta'ziri kā nafāz yā 'amal guzri huyi baton par nahin ho-saktī.

Retrospectively, ad. Aisi-tarah ki guzri huyi baton par asar pahunchē; piehli baton par lihāz ke tariq se.

Return, v. i. 1.—Wāpas jānā yā ānā; laut jānā yā ānā; maqām-i-wāhid par phir jānā yā ānā; 'aud k.; phir usi hālat men ho-jānā; usī maz-

2.—Phir ānā; mukarrar ānā; pherā k. [mun ki taraf phir 'aud k.

3.—Ek zamāna-i-mu'ayan yā gair-i-mu'ayan ke ba'd phir namūd yā shurū' h.; mu'awadat k.; 'aud k.; phir daura k.; palatnā yā lautnā.

4.—Jawāb d.; jawāb men kahnā. [paltā d.; wāpas k.

Return, v. i. 1.—Wāpas lānā le-jānā yā bhejnā; pher d.; lautā d.;

To return a borrowed book—Maugni ki kitāb ko wāpas kar d. (pber d.).

2.—Pher d.; phir de-d.

To return borrowed money—Qarz ke rupaye phir de-d. (phir adā kar d.).

3.—Jazā d.; badlā d.—jaise kise badī kā.

4.—Jawāb d.

To return an answer—Jawāb d.

5.—Muhāsaba d.; apne afsar ko hisāb samjhānā; zābite ke rū se ittilā' yā khabar d.; sarishte ke qā'ide ke mutābiq kaifiyat bhejnā.

6.—Kisi 'adālat yā sarishte men wāpas bhejnā.

To return a writ—Kisi hukm-nāme ko wāpas bhejnā.

7.—Sarishte ke mutābiq kaifiyāt d. yā guzrānā.

An officer returns his proceedings on the back of a writ—Ahl-i-kār hukm-nāme ke pusht par apni kār-rawāyi ki kaifiyat detā hai.

8.—Bhejnā—jaise kisi ahl-i-kār ko pās hifazat ke liye; jalān 'umūman chizeñ rakkhī jātī hon wahīn hifazat se rakkhe jāne ko liye bhejnā. [jānā; mu'awadat; murāja'at; phir hālat-i-sābiqa par ho-jānā.

Return, n. 1.—Wāpasi ya'ni maqām-i-wāhid par (usi jagah) phir ānā yā

2.—Wāpasi ya'ni pher d.; phir de-d.; adā k. yā chukā d.; lautā d.; mu'awaza; mukāfat; jazā;

3.—Asli hālat par ho-jānā; asli shai ki taraf murāja'at k. (lautnā).

4.—Daurā; kisi zamāna-i-mu'ayan men phir usi maqām par ānā; phir lautnā; waqt-i-mu'ayan par phir ānā.

5.—Jo rupaye kharech kiye yā pahle se lagāye jāen unkā mu'awaza-i-naqdī khwāl aur koyī badal; mihnat kā mu'awaza (badlā); naf'; ma-nāfi'; faida.

6.—(*Law*) (a) Ahl-kār-i-mujāz ke pās yā 'adālat-i-mujāz meñ kisi hukm-nāme wagaira kī wāpasī. (b) Woh kaifiyat jo zahr-i-hukm-nāma (hukm-nāme kī pīth) par uskī ta'mīl yā 'adam-ta'mīl kī nisbast likhī ho; kaifiyat-i-ta'mīlī. (c) Ahl-i-kamishan (commissioner) kī kaifiyat; woh kaifiyat jiske zarī'e se koyī kamishan (commission) wāpas kiya jāe.

7.—Radd. *Vide*. G. L. T.

[yā pher diyā jāe.

Returnable, *a.* 1.—Wāpasī ke qābil; jo wāpas ho-sake; is lāiq kī lautā

2.—(*Law*) Jiskī wāpasī yā jiskī kaifiyat kā bhejā jānā qānūnan matlūb ho; jiskā denā qānūn ke mutābiq zarūr ho.

A writ or precept returnable at a certain day.—Hukm-nāma yā parisapt jise kisi tārīkh-i-mu'ayan par ina' kaifiyat-i-ta'mīl uske 'adālat-i-jirā-knūnda meñ wāpas honā chāhiye.—A verdict returnable to the court.—Ahl-i-jūrī kī rāe yā tajwiz jiskā izhār 'adālat meñ qānūnan matlūb ho.

Return-day, *n.* 'Adālat meñ mudda'ā 'alaih kī hāzīrī aur sharīf (sheriff) ke liye saman (summons) kī wāpasī aur uskī ta'mīl ke muta'alliq apnī kār-rawāyī kī kaifiyat guzrāne kī tārīkh.

Reveal, *v.* *t.* Zāhir k.; ifshā k.; aisi bāt kā jānānā jo pahle lā-ma'lūm khwāh chhīpī rahī ho; khol d.; munkashīf k.; dikhlānā.

To reveal secrets.—Bhed kī bātoñ kā khol d. (unko zāhir kar d.).

Revenge, *v.* *t.* Badlā l.; intiqām l.; bair l.; paltā l.; jo kuchh sadma taklīf yā mazarrat wagaira pahūñchī ho uske 'iwaz meñ dīda-o-danista aur az-rāh-i-bugz insāf aur insāniyat ke khilāf izā pahūñchānā.

“We say, to *revenge* an injury or insult, or, with the reciprocal pronoun, to *revenge ourselves* on an enemy or for an injury, that is, to take vengeance or satisfaction.” *Webster*.

Revenge, *n.* 1.—Badlā; intiqām; paltā; jo kuchh sadma pahūñchā ho uske 'iwaz meñ 'adāwatan sadma pahūñchānā.

To take revenge.—Badlā l.; paltā l.; intiqām l.

2.—Khawāhish-i-intiqām; kīne kī wajh se us shakhs kī burāyī chāhnā jise ham par koyī sadma pahūñchāyā ho.

Revengeable, *a.* Qābil-i-intiqām; badlā lene ke lāiq.

Revengeful, *a.* Kīne se bhārā huā; pur-az-intiqām; kīna-war; jiske dil meñ is bāt kī baiy arzū ho ki jo sadma usko pahūñchā ho uske badle meñ apne mukhālīf par sadma pahūñchāye yā uske sāth badī kare; badlā l. w.

[se; hugz nikāhne ke irāde yā uskī niyat se.

Revengefully, *adv.* Badlā lene kī niyat se; intiqāman; bair lene kī rah

Revenue, *n.* 1.—Kisi qism kī jāe'lād kā manālī' yā mahāsīl wagairā jo kisi shakhs ko kāsīl ho; āmadawī; āmad; paidāwār; yāft.

2.—Mahsūlōñ muskirāt mahāsīl-i-parinīf yā nrāzī wagaira ki sālāna āmadawī jo kisi qaum yā riyāsāt ko wusūl ho-kar agrāz-i-riyāsāt ke liye khuzāne meñ jam' ho; mālguzārī; māl; mahāsīl; madākhil; jam';

Reverberate, *v.* *t.* 1.—Paltānā—jaise āwāz ko. [talsīl; fotā; khazāna.

2.—'Aks dāhnā.

3.—Pichhe ko haṭā d.; is taraf se us taraf ko haṭā d.

Reverberate, *v.* *i.* 1.—Gūñjānā.

2.—Paltā jānā; paltā yā haṭā diyā jānā; bāz-gasht k.

Revere, *v.* *t.* Ta'zīm k.; buzurg jānūnā; adab k. yā mānūnā; 'izzat k. [mān.

Reverence, *n.* 1.—Ta'zīm; adab; tauqīr; ihtirām; takrīm; saumān; ādar;

2.—Woh fi'l jisse adab zāhir ho; ādāb; kornish; taslīm; dandawat;

salām; bandagī.

To do reverence—Adab k.; ta'zim k.; fi'l-i-tā'zimī k.

Reverence, *v. t.* Ta'zim k.; takrīm k.; adāb k.; ādar k.; mānūnā; 'izzat k.
Reverend, *a.* Wājibut-ta'zim; ta'zim ke lāiq; buzurg; mu'azzam;
mukarram. [ecclesiastics.] Webster.

☞ "Often employed as a title of respect given to the clergy or
Reverential, *a.* Jo adab ke lihāz se paidā ho; jisse adab yā ta'zim zāhir
ho; ta'zimī; takrīmī.

Reversal, *n.* Tansīkh; istirdād; mansūkhī; bātil yā ka-l-'adam qarār diyā
jānā; kulliyatan tabdīl kar-diyā jānā. [lautānā; paltānā.

Reverse, *v. t.* 1.—Pichhe ko pher d.; jānib-i-mukhālīf ko rukh pher d.;
2.—Bil-kul badal d.; ulāt d.; palāt d. [kar-d.

3.—Tale-ūpar kar d.; tah-o-bālā kar-d.; zer-o-zabar kar d.; aundhā

4.—Gārat kar d.; barbād kar-d.

5.—Ek kī jagah par dūsri rakh d.; muntashir kar-d.

6.—(Law) Tajwīz-i-mukhālīf ke zarī'e se ulāt d.; mansūkh k.; rad
k.; mustarad k.; bātil kar-d.; nā jāiz kar-d.; qāim na r [mansūkh kar-d.

To reverse a judgment, sentence, or decree—Tajwīz hukm-i-sazā yā dīgri ko
Reverse, *n.* 1.—Tagaiyur; tabaddul; inqilāb; pher; pherphār.

2.—Abtari; gardish; musibat; muhūsat. [khilāf ho.

3.—Zidd; ultā; woh bāt jo kisi dūsri bāt ke bi-l-kul yā sarīhī

4.—Push; pīth; kisi tagme yā silke kā woh hissa jidhar sar yā
sūrat munagqash na ho.

Reverse, *a.* Ultā; ma'kūs; munqalib. [jise palāt sakeñ.

Reversible, *a.* Mumkinu-t-tansīkh; jo mansūkh yā mustarad ho-sake;

Reversion, *n.* 1.—(Law) Kisi haqqiyat kā woh hissa-i-mā-baqā jiskā
qabza wāhib ko haqqiyāt-i-khās-hiba-shuda ke sāqit hone ke ba'd
hāsil ho. [āyinda wāris hone kā haq.

2.—Qabza yā tasarruf-i-āyinda kā haq; istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda;
Reversionary, *a.* Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda ke mutā'alliq; jiske tasarruf
kā istihqāq asl mālīk ke ba'd paidā ho; jiskā tasarruf kisi haq-i-khās
ke sāqit hone ke ba'd ho-sake.

A reversionary interest or right—Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda.

Reversioner, *n.* Woh shakhs jisko haqqiyat-i-arzī wagaira kā haq kisi
haqqiyat-i-khās ke sāqit hone ke ba'd hāsil ho; woh shakhs jisko is-
tihqāq-i-wirāsat-i-āyinda hāsil ho.

Revert, *v. t.* 1.—Ulat d.; ultā pher d.; munqalib kar-d.

2.—Pichhe ko hatā yā pher d.

Revert, *v. t.* 1.—Palātā; phirā; 'aud k.

2.—(Law) Kisi haqqiyat kā asl mālīk kī taraf us hālat meñ 'aud k.
jab kī uski 'atā kī-huyī koyī haqqiyat-i-khās sāqit ho-jāe; asl mālīk
kī taraf phir palātā rāji' h. yā 'aud k.

Revest, *v. t.* 1.—Phir poshāk pabīnānā.

2.—Phir 'atā k. yā d.; qabza yā mansab phir d.

Revest, *v. t.* 'Aud k.; mālīk-i-sābiq kī taraf phirā (usko phir hāsil h.).
The title or right revests in A after alienation—Intiqāl ke ba'd woh haq phir
Zaid kī taraf 'aud kartā hai.

Review, *v. t.* (a) Nazar-i-sānī k.; ehchapne ke pahle kisi tahrir ko phir
se dekhna-bhālnā; uske ehchapne ke qabl kisi nayī kitāb kī nazar-i-
sānī k. (b.) Kisi shai ke husn-o-qubul (uski aelhāyī aur burāyī) ke
daryāft karne kī garaz se usko khūb dekhna-bhālnā; nukta-e-hīn kī

nazar so dekhna-bhālā. (c.) Kisī shai kī hālat ko qā'ide ke mutābiq yā zābito ke rū se jāchnā; q'ide ke mutābiq mulāhaza k.

Review, n. 1.—Nazar-i-sānī; guzashā bātoñ par phir se lihāz; phir se dekhna-bhālā. [nazar-i-sānī.

2.—Ghaṭāne-baṭhāne yā tarmīm kī garaz se mukarrar mu'āhaza;

3.—Jo kitāb nayī nayī shāi' huyī ho usko nukta-chīnī kī nazar se dekh-bhāl kar uske husn-o-qubuh kī nisbat apnī rāe kā izhār.

4.—Fauj yā sipāhī kā mulāhaza jisse is amr kā daryāft karnā maq-sūd ho kī āyā sipāhī qā'ide ke pā-band aur nuke sāz-o-sāmān durust haiñ yā nahīñ.

5.—Woh risāla jismeñ nayī kitāboñ kī kaifiyat ya'nī unke husn-o-qubuh wagaira ke hālāt waqatān-fa-waqatān ebhapā karto haiñ; risāla-i-

Review of judgment—Faisale kī tajwiz-i-sānī. [taqriz-i-kutub.

Reville, v. t. Gālī d.; kalimāt-i-tahqīrī aur dushnūm-āmez kahna; lā-zabān kahna; biqārat kī bāteñ kahna.

Revise, v. t. 1.—Nazar-i-sānī k.; phir dekhna-bhālā; sihhat kī garaz se ihtiyāt ke sāth dekhna-bhālā; phir parhna.

2.—Nazar-i-sānī kar-ke tabdīl aur tarmīm k.

Revision, n. Nazar-sānī; tajwiz-i-sānī; sihhat kī garaz se phir dekhna-bhālā; nigrānī; mulāhaza-i-sānī; islāh ke liye phir se jāchn k.

An application for revision—Nigrānī kī darḡhwāst; darḡhwāst-i-siga-i-nigrānī

—A revision case—Nigrānī kā muqaddama; jo darḡhwāst siga-i-nigrānī meñ di-jāe.

Revisional, } a. Nazar-i-sānī se muta'alliq; siga-i-nigrānī se ta'alluq
Revisionary, } r. w.

A revisional jurisdiction—Ikhtiyār-i-siga-i-nigrānī.

Revival, n. (a.) Kisī shai kī taraf naye sar se tawajjuh. (b.) Be-iftināyī aur zawāl ke ba'd mazhabī umūr meñ phir dil lagānā; woh zamāna jab log apne dīn kī taraf goyā phir be-dār ho-jāeñ; mazhabī umūr meñ khās taur par ta'alluq-i-khātir. (c.) Majhūl yā pazhmurda rahne ke ba'd tabī'at kī phir tar-o-tāza ho-jānā; phir se jān par jān; phir jī uṭhnā. (d.) Phir hone lagnā yā phir taraḡ jī pānā—jaise tijārat wagaira kā. (e.) Phir rawāj pānā—jaise kisī dastūr yā waz' kā. (f.) (Law) Kisī shai ko phir waq'at jawāz aur nafāz d.; tajlīd.

Revive, v. t. 1.—Phir jī uṭhnā; phir judā ho-jānā; phir jān par-jānā; phir tar-o-tāza yā mazbūt ho-jānā.

2.—Gāflāt farāmoshī tāriki yā afsurdagi kī hālat se uikal-kar phir apnī aslī hālat par ho-jānā; sañbhāl uṭhnā; panapnā.

Revive, v. t. 1.—Phir zinda kar d.; az-sar-i-nañ jān dāl d.; phir zinda-dil kar-d.; majhūliyat afsurda-dilī khwāh be-dilī ko dār karke phir tabī'at ko bahāl kar-d. [qāim kar-d.

2.—Jo shai gāflāt yā pazhmurdagi kī hālat meñ ho-gayī ho use phir

3.—Phir yād dilānā yā karānā; tawajjuh dilānā; be-dār kar d.

Revocable, a. Qābil-i-tansīkh; jo mansūkh yā rad ho-sake; jise rad yā Revocation, n. 1.—Mansūkh k. yā h. [bātil kar-sakeñ; jise miṭā sakeñ.

2.—Mansūkhī; tansīkh; istirdād; rad yā bātil kar-d.; woh fil' jiske zarī'e so shakhs-i-mujīz kisī fil'-i-sādir-shuda ko rad yā bātil kar-de khwāh kisī ihtiyār ijāzat hiba yā faida wagaira ko jo usne dūse ko bahāshā ho miṭā de.

Revocatory, *a.* Nāsikh; mansūkh yā rad k. w.; mitāne w.; wāpas l. w.
 Revoke, *v. t.* Wāpas le-kar mansūkh k.; mansūkh k.; rad yā mustarad k.; mitā d.; bātil kar d.; ka-l-'adum kar d.; gnir-nāfiz qarār d.

“A law, decree, or sentence is *revoked* by the same authority which enacted or passed it. A charter or grant which vests rights in a corporation can not be legally revoked without the consent of the corporation. A devise may be *revoked* by the deviser, a use by the grantor, and a will by the testator.” *Webster.*

Revolt, *v. i.* Itā'at tark kar d.; apne bādshāh yā riyāsāt kī wafā-dāri aur tābi'-dāri ehhor d.; bādshāh kī hukūmat se munharif h.; bagī h.; phir jānā—jaise kisī mulk yā qaum ke logon kā apne bādshāh se.

Not applied to individuals.

Revolt, *v. t. 1.*—Pher d.; bhagā d. [d. ki karāhiyat ko sāth khinch nēho.

2.—Mutanaffir k.; nafrat ke sāth pher d.; bar-gasht k.; aisā kar-

Revolt, *n.* Apne bādshāh yā riyāsāt kī wafā-dāri aur itā'at se iuhirāf; gardan-kashi; bagāwat; balwa; sar-kashi; rū-gardānī.

Revolution, *n.*—Gardish; chakkar; ghumāw; mihwar par yā markaz ke gird ghumnā.

2.—Lautāw; paltāw; jis jagah par koyī shai pahle rahī ho wahin [uskā wāpas yā palat ānā.

3.—'Arsa; zamāna.

4.—Tabādala-i-kullī; bi-l-kul badal jānā; tagaiyur-i-tāmma; inqilāb.

5.—Intizām-i-riyāsāt meñ bagā tagaiyur-o-tabaddul khwāh tabādala-i-kullī; mulk ke nazm-o-nasq meñ kullahum radd-o-badal; bagāwat jo takmil ko pahunch jāo; inqilāb yā inqilāb-i-saltanat. [saltanat ho.

Revolutionary, *n.* Inqilāb-i-saltanat se ta'alluq r. w.; jisso inqilāb-i-Revolve, *v. t.* Ghumnā; gardish k.; daura k.; chakkar k.

Revolve, *v. t. 1.*—Ghumāw; gardish karānā; charkh mārānā; phirānā. 2.—Bār-bār gaur k.; dil meñ ghumnā-phirā ke sochnā; kisī bāt par mukarrar-sikarrar gaur k. [(unpar bār-bār gaur k.)

To *revolve* thoughts in the mind—Bātoñ ko dil meñ ghumnā-phirā ke sochnā
 Reward, *v. t. 1.*—Badlā d. ya'ni neki ke 'iwaz meñ neki k. aur bādī ke badle meñ bādī; mu'āwaza d.; jazā d.; samra d.; phal d.; ajr d.; 'iwaz d.; silā d.; sawāb d.; sazā d.

Reward, *n. 1.*—Jo kuchh neki yā bādī ke badle meñ diyā jāe khushūsatī neki kā badlā; khidmat wagaira kā mu'āwaza yā badal; koshish kā 'iwaz; badlā; mu'āwaza.

2.—Kisī kī mihnat yā kām kā ajr; phal; samra; in'ām.

3.—Rishwat; jo kuchh insāf meñ futūr dāle ke liye diyā jāo.

4.—Jisqadar rupaye koyī kisī mujrim kī giriftārī yā surāg-rasānī (uske patā lagāne) ke liye denā manzūr kare; jo kuchh koyī kisī shai-i-talaf-shudu ke bar-āmad karāne ke liye denā qabūl kare; in'ām.

5.—Sazā; kisī bādī kā mu'āwaza-i-mu'āsib. [meñ diyā yā liyā jāe.

6.—Jo kuchh kisī fil' ke karnē yā usse dar-guzar karnē ke 'iwaz

REX, *n.* (Lat.) Bādshāh.

Rich, *a. 1.*—Ma'mūl se ziyāda māl r. w.; jisko pās arāzi māl-o-asbāb yā rupaye-paise ifrāt se hon; daulat-mand; māl-dār; zar-dār; tawangar; dhanī; dhanwān; garīb muflis yā muhtāj nahīn; amir; dūsroh yā apne ham-jinsoñ se ziyāda zamīndārī yā naqd-o-jins r. w.

2.—Ma'mūr; khūb bharā-pūrā; ābād jaise khazāna; jismeñ ihtiyāj se kahīn ziyāda ho. [mugarraq; nihāyat 'umda; jo bare kharch se mile.

3.—Besh qīmat; qīmatī; girān-bahā; bare mol yā dām kā; zarq-barq;

A rich dress—Zarq-barq nihāyat 'umda yā qīmatī poshāk.—Rich furniture—Makān kī āraish ān 'umda yā qīmatī sūz-o-sāmān (uske sajne kī qīmatī chīzeñ).

4.—Jismeñ 'umda yā qīmatī ajzā hoñ; nihāyat masāle-dār khush-bū-dār muraggan lazīz tar yā muqawwī jaise khāne yā pīne kī chīzeñ.

5.—Halkā nahīn; chaṭkīlā; bharkīlā; shoḥh-jaise rang.

6.—Surīlī; mīṭhī jaise āwāz. [ho:jaise zamīn.

7.—Zar-khez; ser-hāsīl; upjāū; jismeñ galla wagaira ifrāt se paidā

8.—Jahāū tarah tarah kī 'umda 'umda khāne kī chīzeñ ifrāt se hoñ.

A rich table or entertainment—Khānā yā da'wat, jismeñ tarah tarah kī 'umda 'umda khāne kī chīzeñ chunī hoñ.—The rich—Daulat-mand log; ahl-i-daulat; umarā.

Riches, n. (pl.) Woh shai jiskī wajh se koyī daulat-mand ho; daulat; dhan; māl-o-matā' rupaye-paise yā arāzī wagaira kā ifrāt se h.

“This is in the singular number in fact, but treated as the plural.” Webster. [sāth; bahut sarmāye ke sāth.

Richly, ad. 1.—Daulat ke sāth; bahut se naqd-o-jins yā mu'ishat ke

A hospital richly endowed—Shifā-khāna jiske liye sarmāya-i-kāsīr hiba yā

2.—Zarq-barq; barī lī 'umdagī se. [waqf ho.

Richly dressed—Zarq-barq poshāk pahine huḃe.

3.—Ifirāt se; kasrat se; bahut yā bahut kuchh.

4.—Sachmuch; haqīqatan yā haqīqat meñ; dar-asl; bahuthī; nihāyat hī; pūre taur se; wāqī'ī yā waqī'ī taur par; pūrā-pūrā; kamā- haqquhū.

Richness, n. 1.—Daulat-mandī; māl-dārī; daulat; amīrī; tawangarī.

2.—Kisī shai kā ifrāt yā kasrat se r.; ma'mūr h.; bharā-pūrā h.

3.—Zar-khezī; ser-hāsīlī; bahut upjānā yā paidā k.

4.—'Umda 'umda sifateñ yā gizāyat kasrat se r.; jismeñ bahut

sī qīmatī yā 'umda chīzeñ parī hoñ; 'umdagī; girān-bahāyī.

5.—Kisī shai meñ us shai yā sifat kā kasrat se h. jisse woh 'dil-chasp yā mufarrih wagaira ho-jāe.

Rid, v. t. 1.—Āzād k.; chhurānā; khalās k.; najāt d.; kisī shai ko

uljhāw se ālag kar-ke bachānā; rihā k.; uddhār k.; sūf k.; dūr k.

To get rid of—Najāt pānā; rihāyī pānā; apnī tayīn kisī balā yā uljhe se

churānā; dūr k.; daf' k.; kisī chiz se apnā galā chhurānā.

Riddle, n. 1.—Woh bāt jo qiyās se hal kī-jāe (nikālī jāe); aisī bāt jiske

pāchhne par koyī ghabrā uṭhe; chīstān; pahelī; mu'ammā; būjh-bujhawwal; gol bāt.

2.—Koyī bāt jo muzahzab ho; koyī bāt jisse ghabrāhaṭ paidā ho.

Riddle, v. i. Mubham taur par bāt kahnā; kisī bāt ko khol-ke na kahnā;

gol gol bāteñ kahnā; mu'ammā bolnā.

Ride, v. i. 1.—Charhūnā; sawār h. yā sawār ho-kar chalnā jaise ghore

yā kisī dūse jānwar par; kisī sawārī par chalnā.

“In England, present usage confines the verb ride chiefly to motion on horseback, and when an excursion in a carriage or other vehicle is intended, the expression is ordinarily to take a drive.” Webster.

2.—Pānī meñ yā uskī sath par chalnā; kisī sniyāl shai par chalnā.

3.—Kisī shai par saṁbhālā rahnā; ṭhaharnā; baiṭhūnā; barakat kī

hālat meñ kisī sahāre par ṭhaharā rahnā.

4.—Sawārī k.; ghore par aksar sawār huā k. [sawār huā kartā hai.

He rides often for his health—Woh apnī tandurustī ke liye aksar ghore par

- 5.—Shahsawārī k.; ghore ko khūb apne qābū meñ r.; chābuk-sawārī k.; khūb ūsan jamānā. [chahñā.]
- 6.—Ghore kā sawār ko sañhālo rahñā; pīṭhī sawārī kī hālat meñ Ride, v. t. 1.—Sawārī k.; sawār h.
- 2.—Lagām yā nakel apne hāth meñ r.; apne qabze yā bas meñ r.; nāch-nachāñā; apne hasb-khwāh shokhī ke sāth hukm-rāñī k.
To ride and tie—Kisī ke sāth bārī bārī se minhnat aur āram k.
- Ride, n. Ghore par sawār ho-kar kahñ jāñā; ghore waghera kī sawārī.
- Rider, n. 1.—Sawār; jo koyī ghore yā dūse jāñwar par sawār ho
- 2.—Chābuk-sawār; shah-sawār; ghorañ nikālne w. [(charhe); rākhī.]
- 3.—'Ibārat jo kisī hāth kī likhī buyī chiz meñ uske khatm ho jāne ke hu'd 'alāhida kāgaz ke parche par barhā dī-jāe; woh zimū yā daf' jo Pārliment (Parliament) ke kisī musawwada-i-qānūn meñ barhāyā jāwe.
- Ridicule, n. Hīqārat ke sāth kisī shakhs yā shai par hañsī; aisi hāteñ jo kisī shakhs yā shai kī nisbat is nazar se kahī jāeñ kī kisiqadar tahqīr ke sāth log us shakhs yā shai par hañseñ; tazhik; hañsī; ṭhaṭṭhā; tamashkur.
- “Ridicule and derision are not exactly the same, as derision is applied to persons only, and ridicule to persons or things. We deride the man but ridicule the man or his performances.” Webster.
- Ridicule, v. t. Hīqārat kī hāteñ kahkar kisī par hañeñā; ṭhaṭṭhā mārñā; tazhik k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat hīqārat ke sāth hañsī paidā karāñā.
- Ridiculous, a. Jisse hīqārat-āmez hañsī paidā ho; qābil-i-tahqīr-o-tazhik; jispar koyī hīqārat kī nazar se ṭhaṭṭhā mār-sake; mazhake ke qābil; hañsī ke lāiq; behūda; wāhīyāt.
- Ridiculously, ad. Is taur se kī hīqārat ke sāth uspar hañsī āwe.
- Ridiculousness, n. Hañsī ke qābil h.; qābil-i-tazhik h.; behūdagī yā
- Riding, a. Sawārī ke qābil; chārhe ke lāiq [behūda-pan.]
- Riding is often used in the formation of self-explaining compounds; as, riding-cloak, riding-habit; riding-whip, and the like.
- Rife, a. Phailā yā phailā huā; khūb jāñī; 'ālam-gīr.
- “It is used of epidemic diseases.” Webster.
- Right, a. 1.—Sīdhā; rāst; terhā nahīñ; uibāyat hī sīdhā—jaise rāsta.
- 2.—Kharā; mustaqīmī; sīdhā; kham yā kaj nahīñ.
- 3.—Wājib; jā; munāsib; sachchā; haqīqī; mauzūñ; hasb-i-hāl; sazā-wār; shāyāñ.
- 4.—Aslī; wāqī'ī; sachchā; jismeñ shubhe kī gunjāish na ho.
- 5.—Sabīh; durust; ṭhīk; galat nahīñ; wāqī'a ke mutābiq; ṭhīk faisala sūdir karne w.; ṭhīk tajwīz k. w.
- 6.—Dāhīnā; bāyāñ nahīñ; dāñyāñ; rāst; yamīn; baro hī subīte k.; nihāyat āram k.; jo bahut phurtī se kām meñ lāyā jā sake.
- The right hand—Dāhīñ yā dāñyāñ hāth; dast-i-rāst.
- 7.—Dāhīne hāth kī taraf; dāhīnā.
The right side—Dāhīñī taraf.
- 8.—Achehī tarah tartīb diyā sudhārā sañwāra yā ārañta kiyā huā; bā-qā'ida; musalsal. [sīdhā.]
- 9.—Pahīñne meñ jiskā ūpar (bāhar kī taraf) rahñā maqsūd. ho; The right side of a piece of cloth—Kisī kapre kī berūñ hīsa (uski sīdhā).

10. Us shakhs ke dāhine hāth jiskā mutāh kisī daryā ke muhāne kī taraf ho.

On the right — Dāhīnī taraf; us taraf jidhar dāhīnā hāth ho; jānib-i-dast-i-rāst yā jānib-i-rūst. — *Right and left* — Donoh yā sab taraf; chāroṁ taraf; har-jānib (Colloquial).

“Right is used elliptically for *it is right, what you say is right, Right, ad.* 1.—Sidhā; ba-khatt-i-munstaqīm. [true.” Webster.

2.—Sachāyī anr insāf ke sūth; wājib taur par; thik yā thik-thik.

3.—Jaisā ki wāqī’a ho; jaisī haqīqat ho; haqīqat yā aḥliyat ke mutābiq; thik-thik; sachchā-sachhā; jaisā ho waisāhī; salih-salih;

4.—Bahut hī; baṛā-hī; nihāynt hī. [haq-haq.

5.—Prefixed to titles; as, *right* honourable; *right* reverend.

5.—Sachmuch; haqīqatan; dar-asl; wāqī’i.

Right, n. 1.—Rāstī; rāst-bāzī; Kḥudū kī marzī ke mutābiq kārrawāyī; hukm-i-Ilāhī kī mutāba’at. [biq kārrawāyī.

2.—Qawānīn kī mutāba’at; sachāyī munāsabat yā insāf ke mutā-

3.—Insāf; ‘adl; jo kuchh wājib yā munāsib ho. [thik h.

4.—Silhat; galat na h.; jo kuchh salih ho uske mutābiq h.; thik-

5.—Wājib da’wā; da’wi-i-jūiz; istihqāq-i-qānūnī; mālīkiyat; haqq-i-milkīyat; hagnir dūstre kī shatākat ke qānūn rahue kā ikhtiyār-i-qānūnī; tasarruf; haq; woh haq yā hissā jo kisī ko kisī milkīyat (jāedād) meṁ hāsil ho.

6.—Woh istihqāq-i-jūiz jo kisī aḥlāq ke usūl ke rū se hāsil ho.

7.—Istihqāq jo hukūmat-i-shāhī ke rū se hāsil ho.

8.—Kisī shai kī nisbat da’wi-i-jūiz; istihqāq-i-ḥāṣ.

9.—Ikhtiyār; iqtidār; qānūnī ikhtiyār.

10.—Dāhīnī taraf; jānib-i-rāst.

11.—Woh rukh jiskā bāhar kī taraf (ūpar) rahnā maqsūd ho—jaiso kisī kapre wagaira kā herinī hissā; sīdhā.

To act to rights, to put to rights—Achchhi tarah tartib d; khūb silāle yā qā’ide se kar-d; thik kar d.; sudhār d.; thikāne se kar d.; jo chiz bigar gyi ho usko qā’ide ke mutābiq darust kar d.

Right, v. t. 1.—Asl yā munāsib hālat par kar-d.; silhā kar-d.; thik yā durust kar-d.; jo bāt be-jī yā ṭerhī par-gayi ho usko thik kar d.

2.—Kisī ke haq meṁ insāf k.; haq-rafi k.; dād d.; jo kuchh zarar kisī ko pahūchā ho uskī tulāfi uske haq meṁ kar-d. [janā.

Right, v. i. Munāsib yā aslī hālat par ho jānū; sidhā ho-jānū; thik ho-Rightful, *a.* 1.—Wājib; thik; jūiz; jo insāfan durust ho.

2.—Qānūn-i-mustamirra ke rū se thik yā wājib da’wā r. w.; zī-haq; mujāz; mustahaq.

3.—Jo istihqāq ke rū se ho; jo da’wi-i-jūiz ke mutābiq ho. [qānūnan.

Rightfully, ad. Istihqāq qānūn yā insāf ke rū se; haqqan; insāfan; Rightfulness, *n.* Wājibiyat; wujūb; qawā’id-i-istihqāq ke mutābiq h.

Right-hand, n. Dāhīnā hāth; dast-i-rāst. Aksar dāhīne hī hāth ko sab se ziyāda kām meṁ lāte aur wahī nihāynt hī mazbūt aur ziyādatar āram-dih anr phurtīlā hotā hai. [ko kām meṁ lāyā kure.

Right-handed, a. Jo ‘ādātān yā ziyāda-tar suhūlat ke sāth dāhīne hāth Rightly, *ad.* 1.—Wājib taur se; diyūnat ke sāth; imāndārī se; rāstī ke sāth; insāf ke rū se. [tarah se; be-tarz-i-manzūn.

2.—Munāsib taur se; munāsabat ke sāth; thik; jaisā chāhiye usī

3.—Asl-i-haqiqat yā wāqī'a ke mutābiq; thik thik; galat nahīn.
 Rigid, *a.* 1.—Karā; jo jhukāne se jald na jhuke; lachilā nahīn.

☞ "Applied to bodies or substances that are naturally soft or flexible, but not fluid. Opposed to *flexible*." *Webster*.

2.—Karā; sakht-mizāj; rāe meñ sakht; qāi'de wagaira ke bartāw meñ sakhti r. w.; sakht-gīr.

☞ Opposed to *lax* or *indulgent*.

3.—Sakht; karā; thik-thik—jaisā qā'ida wagaira.

4.—Wājib par sakht—jaise koyī tajwiz yā hukm-i-sazā wagaira.

5.—Thik-thik hukm-i-sazā yā qānūn ke mutābiq.

Rigid execution—Ta'mil jo thik-thik hukm ke mutābiq ki-jāe.

Rigidity, *n.* 1.—Karāyī; sakhti; nā-mulāimat; lachak na khā sakuā; lachilā na h.; apnī sūrat ko tabdil na hone d.

☞ Opposed to *flexibility*, *ductility*, *malleability*, and *softness*.

2.—Sakhti jo sūrat yā tarīq se pāyī jāe; durushti; kathorpan; karakhtagi. [na jhuke]; aisi tarah ki bal na khāe.

Rigidity, *ad.* 1.—Karāpan se; aisi tarah ki kham na khāe (jhukāne se

2.—Sakhti se; karāyī se; thik-thik; bilā-rū-o-rī'ayat; narmī se nahīn; ba-shiddat. [h.; mulāim na h.]

Rigidity, *n.* 1.—Karāpan; sakhti; kham khāue yā jhukne ke qābil na

2.—Sakht-mizāji; kathorpan; rāe yā 'amal ki sakhti; durushti.

☞ Expresses less than *inflexibility*.

Rigmarole, *n.* Bahut se muntashar yā behūda bayānat; bewuqūfāna guftgū; harza-goyī; behūda-goyī; aisi bāteñ jismeñ koyī silsila yā matlab pāyā na jāe. (*Colloquial*).

☞ Used often as an *adjective*; as, a *rigmarole* story.

Rigour, *n.* 1.—Karāyī; sakhti; karakhtagi.

2.—Mausim yā fasl ki sakhti; shiddat.

3.—Rāe yā mizāj ki sakhti; karāyī; durushti.

4.—Har qism ki sakhti ūthā kar zindagi basar k.; riyāzat; zuhd; khud-ba-khud har tarah ki taklif yā ranj ūthānā khwāl parhez-gā'i k.

5.—Sakhti; sakht-gīr; bilā rī'ayat wagaira ke kisi bāt kā thik thik k.

Rigorous, *a.* 1.—Sakht-gīr; karā; kisi tarah ki takhsif yā kamī na k.w.

2.—Sakht; thik-thik—jaise chāhiye thik waisehī; jismeñ sakhti yā karāyī ki jāe; jo be-direg kiya jāe; jismeñ koyī daqiqa ūthā na rakhlā jāe. [sāth ho.]

3.—Nihāyat hī thik yā sahīh; thik-thik; jo bahut hī ihtiyāt ke

4.—Shadīd; sakht; jismeñ barī sardī pare. [mihnat karnī pare.]

Rigorous imprisonment—Qaid i-sakht; qaid ki woh hālat jismeñ qaidī ko

Rigorously, *ad.* Sakhti ke sāth; shiddat se; karāyī se; bilā rū-o-rī'ayat; be-direg; nihāyat nukta-chīnī ke sāth; thik-thik; bārikī ke sāth.

Rigorousness, *n.* Sakhti; shiddat; karāyī; durushti; bārikī.

Rim, *n.* Kisi shai kā kanāra hāshiya yā kor; lab; bār; anūth. [*Webster*.

☞ "Usually applied to things which are circular or curving."

Ring, *n.* 1.—Halqa; dāira; girdā; mandal; chakra; gherā.

2.—Ungliyon meñ pahīne ki aṅgūṭhī (angushtari) chhalla yā mundaī; kānōn meñ pahīne ki bālī; nāk meñ pahīne kā nath.

3.—Ihāta; bārā; gherā.

4.—Log jo halqā bāndh-kar baiṭheñ ; mandālī.

Ring, v. t. 1.—Halqā banānā ; ghernā.

2.—Aṅgūṭhiyāñ pahinānā—jaise uṅgliyon meñ.

Ring, v. t. 1.—Bajīnā—jaise ghintī ghañṭā wagaira.

2.—Ghañṭī wagaira bajā-kar āwāz paidā k.

3.—Bār-bār khwāh ba-āwāz-i-buland yā dil se kahnā.

Ring, v. i. 1.—Bajānā.

2.—Āwāz paidā k.; gūñjū.

3.—Gūñjā k.; jhan-jhan kiya k.; jhanjhanānā.

4.—Kisī khabar yā charchā se bharā rahnā.

The whole town rings with his fame—Sāre shahr meñ uski nām-wari hai; uskā shuhra tamām shahr meñ hai.

Ringleader, n. Aisi guroh kā afsar jo qānūn kī khilāf-wāizī yā kisī nā-jāiz fi'l meñ masrūf ho—masalan bāgiyon yā balwāyon kā afsar 'alā hāza-i-qiyās; sargama; sur-guroh; mukhiyā; bāni-i-fasād.

Rinse, v. t. 1.—Pāñī dāl-kar sāf k.; dhonū; khañghalnā. [Webster.

“Applied especially to hollow vessels; as to *rinse* a bottle.”

2.—Dhone ke ba'd phir yā phir-phir pāñī se sāf k.; halkā shob d.; mahz sāf pāñī meñ bhigo-kar pachhāñnā.

“*Washing* is performed by rubbing, or with the use of soap; *rinse*ing is performed with clear water, without much rubbing or the use of soap. Clothes are *rinse*d by dipping and dashing; and vessels are *rinse*d by dashing water on them, or by slight rubbing.” Webster.

Riot, n. 1.—Shor-o-sharāla; shor-o-gul; dhūm-dhām; gul-gapārā; shokhi ke sāth yā āzādāna bartāw.

2.—(Law) Tīn yā zāid ashkhās kā ba-ikhtiyār-i-khud ikatṭhā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām ke sāth kisī aise fi'l kā karnā jisse amu meñ futūr pare; balwā; hangāma; dangā-o-fasād.

To run riot—Shutr-i-be-muhār kī tarah (bilā rukāwat) 'amal k. yā chalnā.

Riot, v. i. 1.—Shor-o-gul machānā; khar-mastī k.; gul-gapārā machānā; khāne-pīne yā aur qism ke hazz-i-nafsāni uṭhāne meñ i'tidāl se tajā-wāz k. [jaise nabz kā.

2.—Bare josh-o-kharosh meñ ānā; nihāyat shiddat se dhayakuā—

3.—Hangāma balwā yā dhūm-dhām machānā.

Rioter, n. 1.—Andāz se zāid 'aish-o-'ishrat meñ masrūf rahne w.

2.—(Law) Balwā k. w.; un tīn yā zāid ashkhās meñ se ek jo 'amdan yakjā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām machāte koyī aise fi'l karen jisse naqz-i-amu ho.

Riotous, a. 1.—Anbāshāna; behūda; 'aish-o-jāish meñ masrūf rahne w.

2.—Balwāyī; majma'-i-khilāf-i-qānūn ke qism kā; hangāma-khez

3.—Balwāyī—jaise ashkhās. [jaise majma'.

Rip, v. t. 1.—Kāt yā phār-kar kisī shai ke ajzā ko alag alag, yā judā judā kar-d.; phār dālnā; kāt dālnā; chāk k.; chīrnā; phārnā; shaq k.; kisī qism kā sadma pahunchā ke tor yā phor-d.

“Most commonly used with *up*, *open*, *off*, or *out*.

2.—Chīr yā phār kar nikālnā.

3.—Talāsh yā inkishāf-i-hāl ke liye khwāh tabādāle kī garaz se phār-kar khol d.; chhān dālnā; ṭaṭol mārñā; dhūndhte dhūndhte-tah ko pahunch jānā; khol d.; zāhir kar d.

“Usually with *up*.

Rip, *n.* Chāk; shaq; chūr; phār; jagah jo phat jāe.

Riparian, *a.* Daryā ke kanāre kā; jo lab-i-daryā ho; jo kisi nadī ke tīr yā kanāre par ho. [pakkā; rasīda.

Ripe, *a.* 1.—Jo kātne ke liye taiyār ho; jo pak gayā ho; pukhta; [pakkā; rasīda.

Ripe fruit—Pakkā phal.—Ripe corn—Galla jo kātne ke lāiq ho-gayā ho; pakkā

2.—Kām ke lāiq taiyār; is qābil ki masraf meñ ā-sake. [anā].

Ripe cheese—Panir jo khāne ke qābil taiyār ho.—Ripe wine—Sharāb jo pine

3.—Pakkā; pakkā huā—jaise phoṛā wagaīra. [ke lāiq ho-gayī ho.

4.—Pūrā; kāmīl.

A ripe scholar.—Pūrā fāzil; pūrā pandit. [taiyār; musta'id; āmāda.

5.—Taiyār; pakā-pakāyā durust; kārawāyī shurū' karne ke liye

6.—Pakke phal ki tarah surkh aur phulā-phālā.

7.—Pukhta; kāmīl—jaise rāe.

Ripen, *v. i.* 1.—Paknā; pukhta h. [sāz-o-sāmān se durust ho-jānā.

2.—Pakkā h.; takmīl ko pahūchnā; thik-thāk durust yā taiyār h.;

Ripen, *v. t.* 1.—Pakānā; pukhta k.

2.—Pakkā k.; thik-thāk yā durust k.; takmīl ko pahūchnā;

mukammal k.; taiyār k. [durustī; taiyārī.

Ripeness, *n.* Pukhtagī; pakkā k. yā h.; pakāwat; takmīl; pūrā ho-jānā;

Rise, *v. i.* 1.—Uthnā; ūpar ko ūthnā; charhnā; su'ūd k.; bulandī par

jānā; baland h.; ūchā h. [karte haiñ].

Birds rise in the air—Parind hawā meñ balandī par jāte haiñ (baland-parwāzī

2.—Uthnā; sone yā ātām karne kī jagah ko chhoṛ d.; bistar ko

chhoṛ d. [āla-s-sabāh bistar se ūthnā.

To rise from bed—Bistar se ūthnā; so-kar ūthnā—To rise early—Sawere ūthnā;

3.—Uthnā; sīdhā yā kharā ho-jānā jaise girne yā leṭ jāne ke ba'd.

4.—Baithne kī jagah se ūthnā; baithne ke ba'd ūthnā.

To rise from a chair—Kursī se ūthnā.

5.—Ugnā; jamnā; ūncha yā lambā h.; buland h. misl darakht ke.

6.—Tugyānī par h.; charhnā; barhnā; charhāw par h.; aur ūnchā h.

A river rises after a rain—Barish ke ba'd daryā barhtā hai. [dene lagnā.

7.—Namūd h.; nikalnā; nazar ānā; ma'lūm hone lagnā; dikhāyī

A boil rises on the skin—Jild-i-badan par phoṛā nikal ātā hai. [udai h.

8.—Ufuq ke ūpar namūd h.; nikalnā; ugnā; tulū' h.; bar-āmad h.;

The sun rises—Sūraj nikaltā hai; āstāb tulū' hotā hai.

9.—Paidā h.; zuhūr meñ ānā; nikalnā; wujūd meñ ānā; bar-pā h.

Great evils sometimes rise from small imprudences—Ba'z auqāt khafīf khafīf

be-'aqlī ke harakāt se barī barī āfātēn bar-pā (paidā) hotī haiñ.

10.—Harakat meñ ānā; chalne lagnā.

The wind rose at 12 o'clock—Hawā bārah baje chalne lagī.

11.—Ziyāda shadīd yā tund h.; tundi pakarnā; aur tez h. [hi gayī.

The wind continued to rise till 3 o'clock—Tīn baje tak hawā kī tundi barhtī

12.—Paidā h. yā daf'atan paidā ho; upajnā; ubharṇā.

A thought now rises in my mind—Mere dil meñ ab ek khayāl paidā hotā hai

mujho ab ek bat kā khayāl hotā hai. [pānā; dāulat meñ taraqqī pānā.

13.—Taraqqī pānā; ruthe meñ barhnā; 'awām kī nazaron meñ 'urūj

14.—Bagāwat k.; balwa k.; bagī h.; kisi sarkār yā riyāsat se khul-

kar mukhālafat k.; dūsrī qaum par hamla karne ke liye hathiyār le-

kar ikatthā h. [bhāw charh jānā; mahhgā ho-jānā; tez ho-jānā.

15.—Barhnā; ziyāda ho-jānā; qīmat kā yā qīmat meñ barh jānā;

☞ Said of salable commodities.

- 16.—Anr barā ho-jānā; barh ānā; phul uṭhnā.
 Said of a 'boil, tumour, and the like.
- 17.—Shiddat yā sakhtī meñ barh jānā.
 Said of heat.
- 18.—Anr buland ho-jānā; ziyāda barh jānā yā ūchī ho-jānā jaise
- 19.—Ta'dād yā miqdār meñ barh jānā; aur ziyāda ho-jānā. [āwāz kā.
- 20.—Said of debt or expense.
- 20.—Josh-o-kharosh meñ ānā; mukhālīf ban jānā; dushman ho-jānā; kisi ke muqābale meñ sar uṭhnā; kisi par mukhālīfāna yūrish k. [ko phir sañhbal jānā; auron par saugiyat le-jānā.
- 21.—Taraqqī pānā; haisiyat meñ aur barh jānā; 'urūj pānā; gir
- 22.—Aur qawī yā dil-chasp h.; aur ā'lā h.; aur zor pakarnā; aur
 Said of style, thought, or discourse. [buland h.
- 23.—Dil meñ ānā; khayāl meñ guzarnā; jī meñ upajnā.
- 24.—Qabr se utlnā; mār ke jinā; phir zinda h.
- 25.—Barkhāst h.; uṭhnā; multawī h.; 'adālat wagnāra ke ijlās kā waqt-i-mu'ayan ke ba'd band ho-jānā; band h.
- 26.—Ūpar ko uṭhnā; sath ke ūpar buland h.; ūchā h.
- Rise, n. 1.—Uṭhān; ubhār; charhāw; su'ūd.
- 2.—Bulandī; ūchāyī; ūpar ko charhāw. [chiz nikle.
- 3.—Asl; ibtidā; āgāz; woh shai jisse yā woh jagah jahān se kōyī
- 4.—Taraqqī; ziyādātī; afzāish; barhtī; 'urūj.
 Rise and fall—Taraqqī-o-tanazzuli; kamī-beshī; barhnā-ghatnā.
- 5.—Āwāz kī bulandī; sur kā ūchā h.
- Riser, n. Uṭhne w.
- An early riser—Sawere uṭhne w.; jo so-kar 'ala-s-sabūh uṭhe.
- Risible, a. Jismeñ haṁsī paidā karne kī salūhiyat ho; jo haṁsī paidā kar-sake; haṁsī ke qābil; mazhake ke lāiq; khush-kun.
- “Risible differs from ridiculous, as the latter implies something mean or contemptible, and risible does not.” Webster.
- “Risible is sometimes used as a noun, in the plural, for the muscles and other organs that produce laughter; as, unable to control one's risibles.” Webster.
- Rising, p. a. 1.—Daulat iqtidār yā nāmwarī meñ taraqqī par; rū-ba-taraqqī.
 [o-bār ke lāiq ho-rahā ho.
- 2.—Jo bār par ho; jo sinn-i-bnlūg ko pahunchitā aur duuyā ke kār-
- Risk, n. 1.—Khatra; khatar; jokhim.
- 2.—Nuqsān kā khatra; māl kī nuqsānī kā ḍar.
 To run a risk—Khatre meñ parnā; jokhim meñ parnā; jokhim uṭhnā; apnī tayīn khatre meñ ḍalnā.—To take a risk—Jokhim uṭhnā; bimā k.; bimāz uṭhnā.
- Risk, v. t. Khatre meñ ḍalnā; ma'rīz-i-khatar meñ r.; jokhim meñ ḍalnā; nuqsān meñ ḍalnā; ma'rīz-i-zawāl meñ ḍalnā; himmat kar-ke kisi bāt kā birā uṭhnā.
- Rite, n. Qā'ida-i-mu'ayan ke mutābiq 'ibādat; kār-i-mazhabī jo qā'ide ke rū se kiya jāe; mazhabī rasm yā dastūr; rīti; vidhi.
- Funeral rites.—Rusūm-i-tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm (corruptly kiriyā-karam).
- Rival, n. Woh shakhs jisko usī shai kī joyūyī ho jiskī kisi dūsre ko ho; woh shakhs jo usī shai ke hāsil karne kī kōshish meñ ho jiske husūl

kā sā'i koyī dūsrā ho aur jo sirf ek hī shakhs ko mil-sake; raqīb; hamsar; harif.

Rivals in love—Woh do shakhs jo ek shakhs ko pyār karō; woh do ashkhs jinko bāham raqibat kā da'wā ho.—*Rivals for a crown*—Woh do shakhs jo kisi saltanat ko pāne meñ bāham sā'i hoñ.

Rival, a. Ek hī da'wā r. w.; muqābil-kā da'wā r. w.; buzurgī meñ dūsrē se barh jāne ki koshish k. w.

Rival claimants—Woh log jo bāham ek shai ko da'widār hoñ.—*Rival claims*—Muqābil ke da'we; da'we jo do ashkhs bāham karē.

Rival, v. t. 1.—Kisi-ke sāth barābarī, kā da'wā k.; kisi ke muqāble meñ shai-i-wāhid (ek hī chiz) ke hāsil karne ki koshish k.

2.—Barābar rahne yā barh jāne ki koshish k.

Rivalry, n. Barābarī; ham-sarī; raqibat; muqābala; harifī. [chir d.

Rive, v. t. Kisi qism kā zor pahuñchā-ke phār d.; shaq k.; do-tūk k.;

Rive, v. i. Do-tūk ho-jānā; phat jānā; chir uṭhnā; shaq ho-jānā.

River, n. 1.—Daryā; nadī.

2.—Barī dhārā; ifrāt yā kasrat se bahnā; kasrat; bahutāt.

Rivet, n. Mekh; kil; kāntā.

Rivet, v. t. 1.—Mekh jānā; kil ṭhoṭknā lagānā yā jānā.

2.—Mazbūtī se bāndhnā; mazbūt k.; ustuwār k.; lā-tajum k.; aisā kar d. ki phir lagzish na khāe.

Road, n. Sarak; shūrī-i'-ām; rāsta; rāh; bāṭ; dāgar. [road—Kachēhī sarak. A metalled road—Pakki sarak; sarak jispar kankar pite hoñ.—An unmetalled

“The word is generally applied to highways, and, as a generic term, it includes highway, street, and lane.” Webster.

On the road—Rāste meñ; rāh meñ; jāte huye; asaf-i-rāh meñ.—To take to the road—(Law) Shūrī-i'-ām par rah-zanī k. (barī sarak par dāknī dālnā).

Roadway, n. Sarak kā woh hissa jispar gāriyon ki āmad-o-raft ho.

Roam, v. i. Ghūmnā; phirnā; be-mutlab idhar-udhar phirā k.; āwāra phirnā; ramnā; mārā phirnā; bhaṭaktā phirnā. [garajnā; tarāpnā.

Roar, v. i. 1.—Dakarnā; rābhnā; jānwar ki tarah shor machānā;

2.—Zor se chillānā; chikh mārānā—jaise dard yā musibat ki hālat

3.—Zor se chillānā; chighārnā—jaise gusse meñ. [meñ.

4.—Us qism kā pareshān shor k. jaisā tund hawā daryā ki lahrōn chaltī huyī gāriyon bahut se logōn ke ikāṭṭhā shor machāne khwāh isī tarah ki chizōn so paidā ho.

5.—Hangāmā k.; dhūm-dhūm machānā; shor-o-gul k. [ṭhaṭṭhā mārānā.

6.—Qahqaha mār-kar hānsnā; ba-āwāz-i-baland hāns uṭhnā; zor se

Roar, n. 1.—Garaj; tarāp; dakār; rābhnā; jāngli jānwar kā shor.

2.—Shor jo dard musibat yā gusse wagaira ki kālat meñ koyī kare; chinghār; chillāhaṭ. [roñ khwāh isī qism ki dūsī chizōn se.

3.—Pareshān shor jo barābar hotā rahē—jaise tund hawā yā lah-

4.—Qahqaha; khushī kā shor.

Roast, v. t. 1.—Garmi pahuñchā-kar āg par rakh-kar khwāh tanūr meñ pakānā—jaise khānc kā gosht; kabāb k.; pakānā yā taiyār k.; bhūnnā.

“To roast meat on a spit, in a pan, or in a tin oven, &c.; to bake meat in an oven; to broil meat on a gridiron.” Webster.

2.—Bhūnnā; biryān k.; seṭknā; khāne ke liye āg ki garmi se taiyār k. [barī harārat paidā k.

3.—Mizāj ko shiddat se garm kar d.; ba-shiddat taish meñ lānā;

- 4.—Sakht chutki l.; hañsi meñ jalānā (*Colloquial*). [chiz.
Roast, n. Bhunī huyī chiz; khāne ke liye āg wagaira par pakāyī huyī
To rule the roast—Sar-khail h.; sur-guroh h.; pesh-i-imām h.; sab par fauq
 r.; hukumat k.; ikhtiyār r.
Roast, v. t. Ag ki garmī se pak jānā; bhun jānā; señk-jānā.
Rob, v. t. 1.—Chhīn l.; zabardastī le-l.; churāke nangā kar-d. (bi-l-kulehurā
 1.); lūt l.; chori se le-l. [sariqa-i-bi-l-jabr k.; dākā dāl-kar le-l.
 2.—(*Law*) Kisi shakhs se koyī māl jabriyā yā khauf dilā-kar le-l.;
 3.—Kisi se kuehh le-l.; mahrūm k.
Robber, n. Sariqa-i-bi-l-jabr k. w.; mār-pīt karke yā dar dikhā-kar kisi
 se māl-o-asbāb yā rupaye-paise chhīn l. w.; dākū; dakaīt; qazzāq;
 rah-zan. [jaur-o-zulm kar-ke kisi se kuehh le-l.
Robbery, n. 1.—Zabar-dastī se chhīn-ehher yā chori; mār-pīt-kar yā
 2.—(*Law*) Dūsre shakhs se mujrim-āna tariq par uski marzī ke
 khilāf khwāh jabriyā yā darā-kar naqd yā jins le-l.; sariqa-i-bi-l-jabr;
 dākaitī; qazzāqī; rah-zanī.
 “Robbery differs from theft, as it is effected by open violence;
 whereas theft is committed by stealth, or privately. These words should
 not be confounded.” *Webster*.
Robe, n. Ek tarah kī dhīlī poshāk jo aur kapron ke ūpar khusūsan ā’lā
 darje ke log pahinte haiñ; jubba; pūirāhan; jāma; ehoga.
 “The robe is properly a dress of state or dignity, as of princes,
 judges, priests, &c.” *Webster*. [latif banā d.
Robe, v. t. Jāna wagaira pahīnānā; malbūs k.; ārūsta k.; hasīn yā
Robust, a. 1.—Mazbūt; qawī; zorāwar; jismeñ quwwat aur tandurnastī pāyī
 jāe; shah-zor; jo isqadar mazbūt aur sahil-o-salim ho ki garmi sardī
 wagaira aur har qism kī sakhtī bardāshht kar-ke barābar mihnat kar-sake.
 2.—Jismeñ quwwat dārkār ho; jismeñ shah-zorī kī zarūrat ho.
Robustness, n. Mazbūtī; shah-zorī; quwwat; tāqat; zor-āwari; sahibu-
Rock, n. 1.—Chatān yā chhattān; patthar kā bahut barā dhokā. [l-badanī.
 2.—Woh chiz jo chatān kī tarah mazbūt ho; panāh yā pusht-
 panāh; sahārā; ār; jāe-i-pauāh; āsrā; māman.
Reck, v. t. Hilānā; dūlānā; jhulānā; idhar-udhar chalānā; thartharā
Rod, n. 1.—Shākh; tabuī; dālī. [d. yā chakkar meñ lānā.
 2.—Sazā-dilī yā tādīb kā ek āla; ehlaqī; qamehī.
 3.—Nāpue kā ek āla; kisi shai kī lambāyī ke nāpue kā āla jo
 pāñch gaz yā sārhe selahī fit lambā hotā hai.
Rogue, n. 1.—(*Law*) Āwāra shakhs; khāna-ba-desh; bewuqūf-āna hath
 ke sāth bhīkh māngne w. [harām-zāda; dagā-bāz; thag.
 2.—Āisā shakhs jo jānbūjh-kar be-imānī kare; bad-diyānat;
 3.—Khasīf sā pyār kā ek lūfz. [bad-diyānati kā fi’l.
Roguery, n. 1.—Bad-zātī liye huye makr-o-fareb; dagā-būzī; fareb;
 2.—Bad-diyānat shakhs kā tariq; dagā-bāz ke ā’māl; kaj-rawī kī
Roguish, a. 1.—Bad-diyānati kā; farebī; be-imānī kā. [hateñ; naṭkhaṭī.
 2.—Kbel-kūd meñ kisiqadar taklīf-dih sharir yā naṭkhaṭ.
Role, (rel) n. Koyī numāyān fi’l yā kām jo kisi se ho.
Roll, v. t. 1.—Ghumānā; phirānā; dhulkānā; lūṭhkānā.
 2.—Lapetnā; gole yā goliyān banānā; tah k.; goliyānā.
 3.—Lūṭhiyānā; guṛiyānā; battī banānā.

- 4.—Zor aur tezi ke sāth āgo ko barhā yā bahā le-jānā. [barābar k.
 5.—Belan belnā; belnā; belan se phailānā; belan se chauras yā
 6.—Chhoṭī chhoṭī pahiyon par ghumānā; phirānā; chakkar d. [chakkar mārānā.
To roll one's self—Loṭnā.
Roll *v. t.* 1.—Ghūmnā; phirnā; gardish k.; charḥ ki tarah ghūmnā;
 2.—Kisī shai par barābar girā k.; dhulaktā rahu; zor se girnā.
 3.—Daurā k.; ghūmnā; gardish k.
 4.—Phirnā; ghūmnā; halqe meñ phirnā. [idhar-udhar phirnā.
 5.—Samundar ki lahrōn ki tarah kabhi upar aur kabhi niche h.;
 6.—Tūfān wagnira ki hālat meñ pānī meñ idhar-udhar māre yā
 7.—Dāwān-dol h.; lahrānā. [thokareñ khāte phirnā.
 8.—Loṭnā; lūṭhāknā; larkharātā chalnā.
 9.—Lapaṭ khā-kar lambā yā gol ban-jānā.
 10.—Belan se phailnā.
Roll, n. 1.—Ghumāw; phirāw; lūṭhāw; dhulkāw.
 2.—(a) Dhele torne kā ek bhāri belan. (b) (pl.) Belan jo us kal
 meñ lage rahte haiñ jismeñ lohe wagnira ko garm kar-ke chaddā yā
 rel (rails) wagnira hanāte haiñ.
 3.—Loṇḍā; golā; battī; bhīrā; choṅgā; pinḍ yā pinḍī; puplī;
 piñṛī. [jise lapet sakeñ.
 4.—Wasīqa jo pārchment kāgaz yā kisī dūsrī aisi chiz par likhā jāo
 5.—Koyī sarkāri yā sarishte kā kāgaz; rajistār; fihrist; fard.
 6.—Kapṛā jise lapet kar belan ki shakl par banā deñ.
To call the roll—Kisī unājme' ke logon ke nāmōn ki fihrist le-kar nām-ba-nām
is garaz so pukārnā ki jawābon se yah daryāft ho ki kaun hāzir aur kaun
gair-hāzir hai; hāziri l.
Roller, n. 1.—Lūṭhāknē yā dhulaknē w. khusūsān lakṛī patthar yā lohe
 wagnira ke belan jo tarah tarah ke kāmōn meñ āte haiñ.
 2.—Dhājī; paṭṭī; kapṛe ki lambī-chaṛī paṭṭī jo 'amal-i-jarrāhī
 ke mutā'alliq kām meñ ātī hai. [kahte haiñ.
 3.—Chhāpe ki istilāh meñ siyāhī lagāne ke belan ko bhi roller
Rolling, p. a. Pahiyon par yā goyā unpar dhulaknē ghūmnē yā chalne
 w.; ghūmnē w.; phirne w. [chhāt; chhappar; chhān; chhājan.
Roof, n. 1.—Makān yā dūsrī 'imārat ki chhat; saq; paṭāw; pāṭan;
 2.—"The same name, *roof*, is given to the sloping covers of huts, cabins,
 and ricks; to the arches of ovens, furnaces, &c." Webster.
 3.—Gumbad yā gumbaz; mihrāb; qubba; jo shai chhat ki si ho.
The roof of heaven—'Arab; gumbaz-i-falak.
 3.—Muñh ke upar kā hissā; tālū. [k.; chhappar-bandī k.
Roof, v. t. 1.—Chhat banānā lagānā yā ḍālnā; pāṭnā; chhānā; pāṭan
 2.—Panāh d.; sāya. d.
Roofing, n. 1.—Chhat banānā yā pāṭnā; chhānā; chhājan; chhappar-bandī.
 2.—Chhat banāne yā be-pāṭne kā asbāb masāla yā sāz-o-sāmān.
 3.—Chhat; pāṭan; chhājan; chhappar; sāya.
Roofless, a. 1.—Be-chhat yā pāṭan kā; be-chhappar kā.
A roofless house—Be-chhat kā makān; jo makān paṭā yā chhāyā na ho; jis
ghar meñ chhappar na ho. [māñ.
 2.—Jisko makān yā ghar na ho; jisko panāh na ho; be-khān-o-
Room, n. 1.—Jagah; jagah jo kisī kām ke liye 'alāhida yā kḥās taur

par muqarrar kī-jāe; wus'at; gunjāishī; barī lambī-chaūrī yā tang jagah; jagah jo khālī ho (bharī na ho); jāe.

2.—Makān kā woh hissa jisko dūse hisson se hadd-i-fāsil ya'nī diwār wagāira ke zarī'e se judā kar-dēn; koṭhrī; kamra.

A drawing-room—Baithak; nishast kā kamra; logon se milne kā kamra; gol-ghar.—A bed-room—Sone kā kamra; āram-gāh; khwāb-gāh.

3.—Kisī shai ke qabūl yā munzūr karne kī jagah; dākhil karne kā imkān yā uskī salāhiyat; a'māl karne (kisī fi'l ke karne) kī āzādī; mau-qa'-i-munāsib; gunjāish; mahāl; dāwā; jagah.

In this case, there is no room for doubt or for argument—Is mu'āmale meñ shubhe khwāh bahs kī jagah yā gunjāish nahīn hai. [qāmi meñ.

4.—Dūse kī jagah; 'iwaz; goyā kisī ke ba'd yā uskī qāim-ma.—We often place one thing in the room of another—Ham log aksar ek chiz kī jagah par (uske 'iwaz yā badle meñ) dūse chiz rakh dete haiñ.—One officer comes in the room of a former one—Afsar-i-sābiq ke ba'd (uskī jagah par) dūsrā afsar ātā hai.

To give room—Jagah d.; kanāre ho-jānā; hat jānā; dūaron ke guzarno yā baithne ke liye jagah khālī chhor d.—To make room—Jagah k.; kisī chiz ke liye rasta khōl yā banā d. (uske liye rāh kar d.); kisī chiz kī rāh meñ jo kuchh ṭhokar ho usko hatā d. [sakeñ yā unki gunjāish ho-sake).

Roomful, n. Jisqadar yā jitne ki ek kamre meñ ā-sakeñ (samā yā rah Roomy, a. Jismeñ ifrāt se jagah ho; wasī; lambā-chaūrā; barā; kalān; bare 'arz-o-tūl kā; kushāda. [hain; addā; chakkas; baserā.

Roost, n. 1.—Woh daudā yā dūsrā sahāra jispar pariud rāt ko baithte 2.—Woh kul pariud jo ikatṭhe baserā karō.

At roost—Baserā meñ; āram aur sone kī hālat meñ.

Roost, v. i. Dandē darakht yā kisī dūsrī chiz par rāt ko baithnā sonā yā

Root, n. 1.—Jaṛ; bekḥ. [ārām k.; baserā l.; addē par baithnā; āram k. 2.—Jaṛ jo khāyī jāe; kand; mūl.

3.—Kisī chiz kā woh hissa jo darakht kī jaṛ kī mānind ho. [binā.

4.—Kisī shai kī ibtidā yā uskā bā'is; sabab; masdar; bunyād;

5.—Mūris; aslī shākh; aslī qanm.

6.—Woh lafz jisse dūse alfāz banēn; masdar; mādda; dhātū.

To take root.—Jaṛ pakarnā; nasīb yā qāim ho-jānā; jā-guẓīn h.; baṛh-kar phail jānā.—To take deep root—Khūb yā mazbūt jaṛ pakarnā; mazbūti se qāim ho-jānā; khūb baith jānā; gar jānā.

Root, v. i. 1.—Jaṛ pakarnā; zamīn meñ ghūs jānā.

2.—Mazbūti se qāim ho-jānā; pakkā ho-jānā; jamnā; jā-guẓīn h.

Root, v. t. 1.—Zamīn meñ yā goyā zamīn meñ khūb dhuṁsā ke nasab k. (gārnā); mazbūti yā istihkām ke sāth qāim k.; mustahkam k.;

Used chiefly in the plural. [dil-nishīn k.; jā-guẓīn k.

2.—Jaṛ se ukhār l.; istisāl k.; nest-o-nābūd k.; bekḥ-kannī k.;

With up, out, or away. [khod-kar nikāl d.

Rootless, a. Be-jaṛ kā; jaṛ se khālī; jismeñ jaṛ na ho.

Rooty, a. Jaṛ-dār; jaṛilā; jismeñ jareñ bharī hoñ.

Rope, n. 1.—Rassī jo barī mazbūt aur khub bhāñjī huyī ho aur 'umū-man ek inch (ek tasū) se kam motī na ho.

"It differs from cord, line, and string, only in its size; being the name given to all sorts of cordage above an inch in circumference. Indeed, the smaller ropes, when used for certain purposes, are called lines." Webster.

- 2.—Bahut si'chizen jo ikatthi gūndh di-jāen; lari; māla.. [tūt jāe.
Rope of sand—Rabṭ yā ittibād jo qawī na' ho; kisi shai kā silsila jo sahl meṭ
Rope, v. i. Tār baṇḍhnā yā uṭhnā; qiwām kā tār-baṇḍhnā; las pakarnā.
Rope-ladder, n. Kamand. [laslasā; chipchipā.
Ropy, a. Jismen tār baṇḍh-sake jaise koyī las-dār chiz; lasila, lasdār;
Rosary, n. Gulāb ke darakhṭon kā zakhira; gulāb kā takhta; woh jagah
jahān gulāb ke darakhṭ jamāye jāen; gulzār; guliṣṭān.
Rose, n. 1.—Gulāb; gul; ward.
2.—Hazāra.
3.—Gulābi rang; gulāb ke phūl kā sā rang.
Rose is sometimes used in the formation of self-explaining
compounds; as, *rose-faced, rose-hued, rose-red*, and the like.
Under the rose [Lat. *sub rosa*] Dar-parda; khufyatān; chhip-kar; chhipa ke;
poshida; aisi tarah ki zāhir na ho (hāl na khule).
Rose-water, n. Gulāb; 'araq jo gulāb ke phūlon se chulāyā jāe.
Rosy, a. Jismen gulāb ki rangat sūrat yā sifat ho; gulābi; gulfām; gul-
gūn; gulāb sā; surkh; lāl-bhābhūkā; gulāb ke phūl ki māniud;
khūb-sūrat; dil-fareb.
Rot, v. i. Sar jānā; gal jānā; pāns ho-jānā; bosida ho-jānā.
Rot, v. t. Galānā; sarānā; ganda kar-d.; bosida kar-d.
Rotate, v. i. Ghūmnā; gardish k.; markaz ke gird ghūmnā.
Rotate, v. t. Ghumānā; chhakar d.; gardish meṭ lānā. [daurān.
Rotation, n. 1.—Chāk ki māniud ghumāw; pahīye ki si gardish; daur;
2.—Kisi shai kā bārī bārī yā silsile se wuqū'; afsaron yā dūron
ke auqāt-i-mu'āyan par apne mansab se dast-bardār hone aur unki
jagah par dūron ke taqarrur kā silsila; bārī; naubat; tabādala-i-
3.—Kisi arāzi par bārī bārī se ek ke bād dūsrī fasl kā bonā. [silsila.
Rotatory, a. 1.—Mihwar par ghūmne w.; chāk ki tarah phirne yā gar-
2.—Ek dūse ke bād āne w.; jiskā दौरa silsile se ho. [dish k. w.
Rote, n. Bilā lihāz uske ma'nī ke kalām kā mutawātir i'āda; i'āda-i-
mahz; ratāw.
To learn by *rote*—Kisi kalām wagaira ko nire ratne ke zor se sikh yā yād kar-l.;
nok-i-zabān yā az-bar kar-l.; bak-bak ke yād kar-l. aur ma'nī se kuchh
Rotten, a. 1.—Sarā; bosida; galā; galā-pachā. [khabār na r.
2.—Jiski mahak se karāhiyat paidā ho; muta'affin; jisse nafrat
paidā ho. [sida; nāqis; jisse dhokhā ho; jiske usūl nāqis hon.
3.—Mazbūt yā i'tibār ke qābil nahiṭ; sahih-o-sālim nahiṭ; bo-
Rotundity, n. Golāyi; kure ki sūrat kā h.; golā h.
Rotundness, n. Golāyi; kure ki sūrat kā h.; golā h.
Rough, a. 1.—Nā-ham-wār; gair-i-musattah; barābar nahīṭ; ūnchā-
nchā; jismen nisheb-farāz ho; arbar; kharbar; behar—jaise rāh yā
zamin. [koyī jawāhir.
2.—Jispar jilā na huā ho; jo safāyi se tarāshā na gayā ho—jaise
3.—Maywāj yā mauj-zaṭ; jismen lahreṭ shiddat se uṭhti hon;
jismen khūb talāṭum ho—jaise samundar wagaira.
4.—Bhaddā; pareshān; bhondā; bikhrā huā; be-daul.
5.—Said of dress, appearance, and the like.
6.—Khalīq yā mihrbān nahīṭ; wahshī; nā-tarāshida; rūkhā; kaj-
khulq; khushk; sakht.
7.—Said of temper, manners, and the like.

- 6.—Jismeñ saḡhti yā tashaddud pāyā jāe; jismeñ karāyī ho; nā-
 Said of measures, actions, and the like. [shāista; nā-mulāim; karā.
 7.—Karīhu-s-saut; karī; jo sunne meñ bhalī na ma'lūm ho—jaise
 8.—Karūā; talkh; tursh—jaise zāiqā. [āwāz.
 9.—Tund; jab tūfān chaltā ho; jab hawā āndhī kī tarah bahtī ho.
 Said of weather, wind, and the like.
 Rough customer—Mukhālīf jo taklif-dih ho (Colloquial).—Rough draught—
 Musawwada; khariā; khāka; chitṭha; musawwada jiskā takmīla na huā ho.
 Roughly, ad. 1.—Aisi tarah kī barābar (ham-wār) na ho; is tarah par
 ki musattah na ho; ūnchā-nīchā. [rukhāyī se; be-tamīzī se.
 2.—Saḡhti se; nā-mulāimat se; kaj-khulqī se; jāhilāna tariq par;
 3.—Bad-mazagī se; karūāyī se; talkhī se.
 4.—Tundī se; tūfān kī tarah; āndhī sī.
 5.—Is tarah kī sunne meñ nā-guwār ho; karīhu-s-sautī se. [nahīn.
 6.—Shiddat ke sāth; saḡhti ke sāth; āhistagī yā narmī ke sāth
 Roughness, n. 1.—Nā-hamwārī; ūnchāyī-nīchāyī; nishēb-farāz.
 2.—Zāiqe kī bad-mazagī; talkhī; karūāyī; turshī. [d.); bad-āhangī.
 3.—Karīhu-s-sautī; sunne meñ nā-guwār h. (achchā na ma'lūm
 4.—Bad-mizājī; rukhāyī; karāyī; kaj-akhilāqī; jāhilāna bartāw;
 wahshiyāna bartāw.
 5.—Nā-mukammal h.; nā-tamām rahnā; be-jilā rahnā.
 6.—Hawā kā tundī ke sāth chalnā; tūfān kī sī kaifiyat kā rahnā;
 āndhī kā chalnā. [kā zor se ūṭhnā (talātum h.)
 7.—Mawwājī; hawā kī shiddat se samundar wagaira meñ lahrōñ
 Roughshod, a. Jiske pairōñ meñ nok-dār na'leñ jarī hoñ—jaise ghoṛā.
 To ride rough-shod—Kisī tariq kī pairawī bilā libāz is amr ke k. ki usse dūsrōñ
 ko taklif pahunchegī yā nahīn. [sā; goshe-dār yā nukilā nahīn.
 Round, a. 1.—Mudawwar; gol; halqe sā; kurayī; mustadir; kamān
 2.—Pūrā; nāqis nahīn; aisi 'adad jisko das se taqsim karne par
 3.—Khafīf nahīn; kasīr; baṛī. [kuchh bāqī na rah jāe.
 A round sum or price—Baṛī raqam yā qimat.—A good round sum—Ek achchhi
 baṛī raqam; ma'qul raqam-i-kasīr. [kar kahā-jāe.
 4.—Jo pūrā pūrā yā sāf sāf kahā-jāe; yaqīnī; qat'ī; jo dil khol-
 Said of a statement or assertion.
 Round robin—Woh tahrīrī dar-khwāst wagaira jismeñ dast-khat karne-wāle apne
 apne dast-khat ek halqe ke gird karen tāki yah ma'lūm na ho ki kis shakhs
 ne sab se pahle dast-khat kiya.—At a round rate—Jald; 'ujlat ke sāth.
 Round, n. 1.—Dāira; gherā; halqa; girdā; chakkar; kura; golā; mandāl.
 2.—Woh bāteñ jo silsile se hotī hotī wahiñ khātīme ko pahunchēñ
 jahāñ unkā āgāz huā ho; daur yā daura; jisqadar waqt aisi bāteñ ke
 anjām meñ sarf ho.
 3.—Kisī kām kā daur jo chand ashkhās is tarah bārī bārī se yā ek
 dūsrē ke ba'd karen kī goyā we halqa bāndh-kar baithe hoñ.
 4.—Kām jo bārī bārī se paiham kiye jāēñ.
 5.—Nāch jo ghūm ghūm kar nāchā jāe. [mandālī kare.
 6.—Woh bāt jo kisī majme' ke sab log karen; jo bāt mandālī kī
 7.—Sīrhī kā dandā; zīna.
 8.—Gasht; raund.
 "The officer and men who perform this duty are called the
 rounds." Webster. [jānā.
 9.—Kisī mansab par ek dūsrē ke ba'd mansab-dāroñ kā qūim kiya

- Round, ad.** 1.—Chāroñ taraf; har-chahār taraf; girdāgird. [meñ.
 2.—Gol yā gol-gol; golāyī meñ; dāire meñ; halqe meñ; chakkar
 3.—Ek taraf se dūsri taraf; ek jānib se dūsri jānib; ek fariq se
 dūsre fariq ki taraf; ek pahlū se dūsre pahlū par.
 To come or turn *round*—Pahlū yā rāo badalnā; ek pahlū se dūsre pahlū par yā
 ek rāo se dūsri rāo par ho-jānā.
 4.—Sidhe nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; ghūm-kar; aisī rāh
 se jismeñ ha-nisbat sidho rāsto ko ziyāda chalnā pāre.
 5.—Halqe meñ—jaiso doston yā makānāt ko.
 The invitations were sent *round*—Da'wat ko khat chāroñ taraf ya'nī sab doston
 ke yāhūn yā ghar ghar bhej diye gaye; newtā ghumā diya gayā.—*All round*—
 Har taraf; chāroñ taraf; kisi maqām par tamām.
- Round, prep.** 1.—Kisi shai ke chāroñ taraf; kisi ke har chahār taraf.
 "In this sense, *around* is much used, and *all* is often used to
 modify the word; as, they stood *all round*, or *around*, him." *Webster*.
 2.—Chāroñ taraf; sab hisson meñ.
 To go *round* the city—Shahr ke chāroñ taraf (uske kul hisson meñ) ghūmnā.—
 To come or get *round* one—Khushāmād kar-ke yā mugālata dekar kisi se apnā
 matlab nikāl l.; thagnā; ehlnā (*Colloquial*).
- Round, v. t.** 1.—Gol k. yā banānā; goliyānā; mudawwar banānā.
 2.—Pūrā k.; takmil ko pahūchānā.
 3.—Gird ghūmnā; ohakkar lagānā.
- Roundabout, a.** 1.—Sidhā nahīn; gair-sarili; jo ghumā-phirā ke ho;
 pech kā; pher kā; be-rabt, gair-musalsal.
 2.—Wasi'; jo dūr tak phail sake.
 "In any sense, this word is inelegant." *Webster*.
- Roundish, a.** Kisiqadar gol; kuchh gol; gol sā; golāyī liye huye.
- Roundly, ad.** 1.—Gol-gol; goli shakl par.
 2.—Sāf-sāf; dilerāna; be-bākāna; jī-khol-kar; khol-kar; khulā.
 3.—Tez se; 'ujlat ke sūth; jald-jald. [khulī; fāsh-fāsh; pūrā-pūrā.
 4.—Bi-l-kul; bar-jasta; zor-dekar; sachmuch.
- Roundness, n.** 1.—Golāyī yā gulāyī; golā yā mudawwar h.
 2.—Safāyī; be-bāki; tayaqqun; kharāyī. [jagānā).
- Rouse, v. t.** 1.—Jagānā; bedār k.; uṭhānā; khwāb se bedār k. (nīnd se
 2.—Sustī kāhiliyat humq yā 'adam-tawajjuhī ki hālat se ubhār d.;
 musta'id kar-d.; zinda-dīl kar-d.; hoshyār kar-d.; khwāb-i-gaflat se
 3.—Josh meñ lānā; harakat d.; kharbarā d.; billā d. [be-dār kar-d.
 4.—Chaukannā k.; achambhe meñ ḍalnā; mutahaiyar k.
- Rouse, v. i.** 1.—Jagnā; uṭhnā; bedār h.
 2.—Musta'id ho-jānā; hoshyār ho-jānā; chāq-o-chauband ho-jānā;
 bedār ho-jānā; gaflat ki hālat se jag uṭhnā.
- Rout, n.** Fauj ki shikast; sipāhiyon ki hār; shikast khā-kar bhāgne ki
 hālat meñ fauj ki ahtari aur pareshānī.
- Rout, v. t.** Fauj ko shikast de-kar darham-barham kar-d.; harākar
 paroshān yā muntaashir kar-d.; titar-bitar kar-d. [wālī ho.
- Route, (rout) n.** Rāh; rāsta; tariq; jo rāh tai ki-jāe yā tai ki-jāne
 "We use *route* for a course of passing, and not without reference
 to the passing of some person or body of men; but *route* is not the road
 itself." *Webster*.

Routine, (rōo-teen), *n.* 1.—Woh kām tafrih yā khushī jiskī pairawī har roz yā aksar kī-jāe; woh kār-o-bār yā sarkārī sarishte kā kām jo hamesha yā aksar huā kare; ma'mulī kām; sarkārī daftarōn ke bāndhe huye (ma'—

2.—Woh fi'l yā kārāwāyī jo 'ādatan hamesha kī-jāe. [mūlī] kām.

Rove, *v. i.* Ghūmnā; āwāra-gardī k.; be-ṭhaur-ṭhekāne phirā k.; bhataktā

Rove, *v. t.* Kahīn phirnā yā ghūmnā. [phirnā; harza-gardī k.

☞ "This is an elliptical form of expression,—over, through, or about being understood." *Webster*. [awāra; harza-gard.

Rover, *n.* 1.—Ghūmue w.; āwāra-gardī k. w.; behūda phirne w.;

2.—Mutalawwin-mizāj shakhs; jis shakhs ke mizāj meṁ qiyām na

3.—Lūṭerā; dākū; gūrat-gar; rah-zan. [jiskā dil jald jald badlā kare.

Row, *n.* 1.—Qatār; saf; pāntī; panktī; tāntā; lar; woh log yā chizeṁ jo ho;

2.—Sair jo kashtī khete khete kī-jāe. [sil-sile se barābar rakkhī hon.

Row, *v. t.* 1.—Dānron se khenā jaise kashtī; khenā; chalānā.

2.—Kashtī khe-kar kisi ko kahīn le-jānū (use kahīn pahuñchā d.).

Row, *v. i.* Dān se khenā.

2.—Dān se zor se chalnā; khene kī bālat meṁ chalnā.

Row (rou), *n.* Haugāma; shor-o-sharāba; gul-gapāra; dhūm-dhām; hullar; tantā; bakherā; balwā.

Royal, *a.* 1.—Bādshāhī; shāhī; shāhāna; khusravānā; rājā kā.

2.—Jo bādshāh yā begam ke liye muzayib ho; shāhāna; shāhwār; 'azīmu-sh-shān.

3.—Sharīf; najīb; nāmī-girāmī; nāmī; mashhūr; wālā-qadr.

Royally, *ad.* Shāhī taur par; shāhāna; bādshāh kī māpind; jaisā bād-shāhon ke liye mauzūn yā munāsib ho; jaisā rājāon ko chāhiye.

Royalty, *n.* 1.—Bādshāhat; khusravī; mansab-i-shāhī; rājāyī.

2.—Bādshāh; shāh; khusrav; rājā.

3.—Huqūq-i-shāhī; jo kuchh bādshāh kā ba-taur uske haq ke ho.

Rub, *v. t.* 1.—Malnā; ragarnā; hāth phernā; ghisnā; ponchhnā; sāf k.; māñjnā; mal-dal ke sāf k.

2.—Potnā; lipnā; kisi shai kī sath par koyī chiz patlī phailānā.

3.—Jilā d.; saiqal k.; chamkānā; jhakājhak k.

☞ With over.

To rub down—Mal ke sāf k.; kharahrū k.—jaise ghoṛe ko.—*To rub off*—Ragar ke dūr kar d.; mal ke sāf kar-d.—*To rub off rust*—Mal yā ragar ke morcha chhurā d. (zang ko sāf kar-d.).—*To rub out*—Mitānā; chhil d.; ragar ke nikāl d.—*To rub out a mark or letter*—Kisi nishān yā harf ko chhil ke mitā yā nikāl d.—*To rub out a stain*—Ragar ke dhabbe ko sāf dar-d.—*To rub up*—(a)

Sāf k.; jilā d.; saiqal k.; bārnīs k.; chamkilā k.—(b) Jagānā; uksānā; kām meṁ lānā.—*To rub up the memory*—Bāton ko ukher ke yād karānā; hāfize

Rub, *v. i.* 1.—Ragar yā ragrā khānā; ghisnā. [ko kām meṁ lānā.

2.—Dushwārī se chalnā; mushkil se guzarnā; ghus-paiṭh ke chalnā.

Rub, *n.* 1.—Ragar; mālish; ragrā; mardan.

2.—Woh bāt jisse harakat meṁ dushwārī yā khalal wāqī h.; woh bāt jiskī wajh se kisi shai kā āge barhnā ruk. jāe; rukāwat; imtinā; muzāhamat; woh qabāhat yā rukāwat jiskā dūr k. mushkil ho; woh dushwārī jo ba-mushkil hal ho; jhanjhat; diqqat; kash-ma-kash; tangī; woh bāt jisse taklif ho. [lāmat.

3.—Woh bāt jiskī choṭ dil par lage; ta'na; mihnā; ghurkī; ma-

Rubbish, *n.* Kūrā-karkat; khas-o-khashāk; khār-o-khas; be-kār chīz; un chizon kī dher jo kisī kām kī na hoñ; woh chīz jisko koyī na pūchhe; giri-parī 'imāraton ke reze-purze (chūr-chār yā kūrā-katwār).
Ruddiness, *n.* Surkhī; lālī; gosht kī shokh gulābī rangat; us darje kī surkhī jisse barī tandurustī pāyī jāe.

☞ "Applied chiefly to the complexion or colour of the human skin; as, the *ruddiness* of the cheeks or lips." *Webster*.

Ruddy, *a.* 1.—Surkh; lāl; lāl rang kā.

2.—Surkh-o-supaid; gul-fām; gulāb ke phūl sū shokh rang kā jisse yah sābit ho kī jis shakhs ke chihre wagairā kī aisī rangat hai woh bahut hī sahīb-o-sālim hai.

Rude, *a.* 1.—Jo kāri-garī ke sāth na banā ho; jismen san'at kharch na huyī ho; jismen 'umdagī na āyī ho; jo sijil na ho; jismen saiqal yā jilā na diyā gayā ho; bhaddā; angārā; khardarā; nā-hamwār; jiskī

☞ Said especially of material things. [tarāsh-kharāsh durst na ho.

2.—Nā-tarāshida; be-tamīz; gair-muhazzab; kaj-khulq; bad-akhilāq; dihqān sū; gañwārī; jāhilāna; bhaddā; be-lihāz; gustāksh.

☞ Said of persons, or of conduct, skill, and the like.

3.—Tund; tez; shadid; sakht; pur-josh; karā; tūfān-sā.

☞ Said of the weather, of storms, and the like.

4.—Sakht; shadid; khūn-khwār; wahshiyāna; kaṭṭar.

☞ Said of war, conflict, and the like.

5.—Jāhil; ni-parā; nā-tarāshida; hunar-mand yā mashshāq nahin; be-hunar; gair-mashshāq; korā; nipat anārī; gañwār; mūrā; mūrkh (corruptly mūrakh); jarā; wahshī; jāngalī—jaise shakhs.

6.—Sāda; gair-fasīh; jismen kisī qism kī san'at na ho; nirū sīdhā sīdhā—jaise tarjama.

Rudely, *ad.* Bhaddē-pan ke sāth; safāyī yā nafāsat ke sāth nahīn; shiddat se; zor-o-zulm ke sāth; jāhilāna yā jāhilon kī tarah; be-tamīzi ke sāth; ujad-pan se; be-adabāna; gustākshāna; be-lihāzī ke sāth.

Rudeness, *n.* Bhaddā-pan; nā-hamwārī; nichā-ūcha tūtā-phūtā h.; nafāsat yā safāyī kā na ho; kāri-garī ke sāth na banāyā jānā; bad-akhilāqī; kaj-khulqī; jāhilāna bartāw; tuudī; sakhtī; shiddat; tezi; be-tamīzi; be-lihāzī; gañwār-pan; anārī-pan; ujad-pan; jihālat; sādagi; be-lutfī yā be-namakī.

Rudiment, *n.* 1.—Asl; ibtidāyī usūl; jo bāt pahle sikhī jāe; mūl; jar; mahz ibtidāyī bāt; āgāz-i-mahz; bismillāh; srī-gānesh. [mabādī.

2.—Kisī 'ilm yā fan kō usūl; kisī shu'ba-i-'ilm kī ibtidāyī bāteñ;

Rudimental, } *a.* Ibtidāyī; shurū' kā; jismen kisī shai kī mahz
Rudimentary, } ibtidāyī bāteñ hoñ (nirē uske usūl hī hoñ); mabā-
 diyāt se muta'alliq. [malāl k.

Rue, *v. t.* 1.—Ranj k.; pachhtānā; afsos k.; mutaassif h.; hāth malnā;

2.—Ranj dilānā; gam-gīn k.; dukh d.; malūl k. [afsos āyo.

Rueful, *a.* 1.—Jisse ranj paidā ho; gam-gīn; ranj-dilāno w.; jispar

2.—Jisse ranj kā izbār ho; mūtamī; rouī; muharramī.

Ruffian, *n.* Woh shakhs jo bilā-khauf har qism ke jurm ke karne par āmāda ho; dākū; rah-zan; ṭbag; khūuī; qātil; aisā shakhs jo dhūm-dhām machāye aur logon se be-rahmī ke sāth pesh āye...

Ruffle, *v. t.* 1.—Shikan dālnā; chīn dālnā; jhurrī dālnā; chunnā.

2.—Darham-barham kar-d.; tah-o-bālā kar d.; harakat de-kar nā-hamwār kar-d.; hālat-i-sukūn meḥ rahne na d.

3.—Pareshān k.; be-qarār k.; khalal dālnā; hālat-i-qarār meḥ rahne na d.; muztarib k.; jam'iyat-i-khātir ko mitā-kar be-chain kar-d.

4.—Ghabrā d.; intishār meḥ dāl d.; darham-barham kar-k.

Ruffle, *n.* 1.—Kamrakḥ yā dūsro 'umda kapre kī paṭṭī jo kisi pahinno ke kapre kī kor meḥ lagāyī jāe.

2.—Pareshānī; intishār; izzirāb; ghabrāhat; be-qarārī.

To put the mind or temper in a ruffle—Tab'at yā mizāj ko pareshān kar-d.; tabi'at meḥ intishār yā ghabrāhat paidā kar-d.

Rugged, *a.* 1.—Nā-hamwār; ūchā-nichā; nishch-farāz; arḥar; behar; ūbhar-khābar; khardarā; jiskī sath barābar na ho.

2.—Jo barābar na ho; jo khūbsūrnt yā qā'ide se (suḍaul) na ho.

3.—Sakht-mizāj; karā; karūā; rūkhā; tund-mizāj.

4.—Tūfānī; tund; jab jhakkar yā andhar bahut ho; tez.

☞ Said of weather, wind, storms, and the like.

5.—Karakht; karī; sunne meḥ karib; karihu-saut—jaise āwāz wagaira. [gusse se bhari huyī—jaise chitwan.]

6.—Jisse nā-rāzī yā gusea zāhir ho; jisse chīn-ba-jabīnī pāyī jāe;

7.—Wahshiyāna; jāhilāna; jismeḥ tundi yā sakhtī pāyī jāe.

☞ Said of conduct, &c.

Ruggedness, *n.* Nā hamwārī; ūchāyī-nichāyī; khardarāhat; bad-mizājī; sakhtī; jāhilāna bartāw; bad-akhlaqī; tūfāniyat; tundi.

Ruin, *n.* 1.—Tabāhī; barbādī; zawāl; kisi shai meḥ aisā tabādālā ki uski wajh se woh bardād yā kulliyantan be-kār ho-jāe; pāe-mālī; kharābī; wirānī.

2.—(more generally ruins)—Jo kuchh gir-par-kar tūt-phūt yā kharāb ho-jāne kī wajh se be-kār ho-jāe; kisi gire-pare yā wirān-shuda (ujre-pujre) makān qal'a yā shahr wagaira kī bachā-bachāyī hissa; khandahar (corruptly kharāhar); wirāna; kharāba. [iflās.]

3.—Barbād yā bekār ho-jāne kī hālat; abtarī; tabāhī; wirānī; To be in ruins—Hālat-i-zawāl yā tabāhī meḥ b.—To go to ruin—Tabāh bar-bād yā nā-kāta ho-jānā. [bādī ho; sabab-i-zawāl; bā'is-i-tabāhī.]

4.—Woh bāt jisse tabāhī āye; woh amr jisse nuqsān zawāl yā bar-

Ruin, *v. t.* Tabāh k.; barbād k.; gārat k.; sakht nuqsān pahuūchānā; pāemāl k.; mismār k.; mitā d.; nest-o-nā-būd kar-d.; muslis banā d.; tabāhī meḥ dālnā; khāk meḥ milā d.; zer-o-zabar yā tah-o-bālā k.; dhā d.; girā d.; ujār bigār yā satyānūs kar-d.; nūs kar-d.; khandahar kar-d.

Ruinous, *a.* 1.—Tabāh k. w.; barbād k. w.; jisse tabāhī yā barbādī ho; muzir; mukhrīb (kharābī paidā k. w.); jisse wāqī'ī zawāl āye yā jo zawāl lāne par māl ho.

2.—Girā-parā; uftāda; mismār-shuda; tūt-phūtā; ujār-pujrā; munhadim; jo khandahar ho-gayī ho—jaise 'imārat. [be kā.]

3.—Jo kuchh girā-parā ho uskā; wirāne kā; khandahar kā; kharā-Ruinously, *ad.* Aisi tarah kī kharābī bar-bādī yā tabāhī āye; is nihj par kī barbādī ho; aisi tarah kī zarnr pahuūcho.

Rule, *n.* 1.—Jadwal khinnehne kā āla; sidhī satar banāne kā āla; rül.

2.—Woh bāt jo hidāyat ke liye qāim kī-jāe; woh bāt jo hākīm ke

hukm yā rawāj ke rū se qāim kar-dī-jāe; qānūn; qā'ida; jo bāt ba-taur usūl ke qāim kar-dī-jāe; tarīqa; dastūr; riti; marjād.

3.—Kār-rawāyī kā ma'mūlī yā mu'ayan tarīq; tarz-o-tarīq; rawish.

4.—Hukūmat; farmān-rawāyī; bādshābat; saltanat; rāj; 'amaldārī; hākīmī; iqtidār; dāb; sāhibī.

5.—(Law) (a) Woh hukm jiske mutābiq 'adālaton meñ kār-rawāyī ho; zābita; sarishta. (b) 'Adālat kā hukm jo kisi muqaddame ke farīqain ke mā-bain sādīr ho; jo hukm 'adālat se kisi muqaddame meñ sādīr ho.

Rules of practice—Dastūr-i-'amal; woh qā'ide jinke mutābiq kār-rawāyī kī-jāe. Rule, v. t. 1.—Jadwal khāinchnā; sidhī satron ke nishān jadwal-kash se banā d.; rūl k.

2.—Kisi par hukm-rānī k. (uspar hukm ohalānā); kisi kī nisbat apne iqtidār kā uafāz k.; iutizām yā iusirām k.; mahkūm k.

3.—Qā'ida qāim yā muqarrar kar-d.; kisi bāt kā hukm yā tajwīz ke rū se qāim k.; munaqqah faisal yā tajwīz k.

4.—(Law) Kisi kī nisbat koyī hukm sādīr k.; hukm ke zarī'e se kisi fī'l kā kisi se karānā; hukm d.

Rule, v. i. 1.—Ikhtiyār yā hukūmat r.; hukm-rānī k.

Often followed by *over*. [qā'ida-i-'adālatāna muqarrar k.

2.—(Law) Faisal k.; tajwīz k.; koyī 'adālatāna hukm sādīr k.; koyī

3.—Houā; qāim rahnā; ausat par qāim rahnā. [kar hai].

Prices *rule* lower than formerly—Pabli kī nisbat nirkh kam hai (bhāw ghat-)

Ruler, n. 1.—Jadwal yā sidhī satron banāne kā āla; jadwal-kash; rūl.

2.—Hākīm; hukm-rān; farmān-rawā; bādshāh; 'amil; nāzim; sardār; adhikārī.

Ruling, p. a. 1.—Jisse jadwal-kashī ho; jo satron ke nishānūt ke qāim karne meñ kām āye. [apne hāth meñ r. w.

2.—Qālib; khās; hukm-rānī k. w.; hukūmat k. w.; 'iūn-i-hukūmat

Rumble, v. i. Ghargharānā; gargarānā; ālistagī se garajnā.

Ruminate, v. i. 1.—Jugālī k.; pagurānā; pagūrī yā pagur k.

2.—Sochnā; biohārūnā; gaur k.; khauz k.; bār-bār sochnā; dhyān

Ruminate, v. i. See *supra*. [k.; fikr k.

Rumour, n. 1.—Afwāh; urfī-khabar; khabar jo 'awām meñ phailī ho; gap; bāzārī khabar; charchā; kisi bāt kā tazkira jo har shakhs kī zabān par ho lekiu yah ma'lūm na ho kī uskī bunyād kyā hai.

2.—Kisi amr-i-wāqī'a kī khabar; koyī mustauad bayān.

3.—Nām-warī; shuhrat; nām.

Rumour, v. t. Mashhūr k.; khabar phailānā yā urānā; afwāh urānā; kahnā yā zabāuī kahnā; charohā yā tazkira k.

Run, v. i. 1.—Chalnā 'ām isse kī pairon se ho yā pahiyon par.

2.—Daurnā; tez chalnā; jald jald chalnā.

3.—Phailnā; āge barhnā.

The fire runs over a forest.—Āg jangal meñ phail jātī hai.

4.—Zor se chalnā; jhāpāt-kar chalnā; takkar khānā.

One ship runs against another.—Ek jahāz dūso se takrā (takkar khā) jātā hai.

5.—Khushkī yā tarī meñ chalnā; chalnā; guzarnā.

6.—Daur meñ muqābala k. [rafū-chakkar h.; firār h.

7.—Bachāw ke liye bhāg jānā; khatre se bachne ke liye bhāgnā;

- 4.—*Rawān*; *shikasta*; *sahl*. [sāth likh sakein.
A running hand—*Khat-i-shikasta*; *hurūf yā khat jisko subūlat yā 'ujlat ko*
Running fight—*Woh laṛāyī jismein ek farīq bhūge aur dūerā uskā pīchhā kare*
par bhūgne wālā laṛtā jāe.—*Running fire*—*Bandūqon yā topōn kā barābar*
chhūṭā k.—*Running title*—*Kitāb kā nām jo har safhe ke sare par chhapā rahe.*
- Running, n. 1.**—*Daur*.
 2.—*Jo kuchh bah-kar nikle*.
 3.—*Nāsūr wagnira so jo kuchh nikle*.
- Rupture, n. 1.**—*Tūṭ; phūṭ; kisi sadmo kī wajh se phūṭ yā phat jānā*.
 2.—*Jhagrā; nā-ittifāqī; phūṭ; bigār; laṛāyī 'am isse kī shakhsōn mein*
he yā qaumōn mein; qaumōn ke mā-bain fāsh khusūmat yā laṛāyī.
The parties or nations have come to an open rupture—Un shakhsōn yā qau-
mon ke darmiyan 'alāuiya khusūmat yā laṛāyī paidā ho-gayī.
- Rupture, n. 1.** *Tornā; phorā; sadma pahuñchā ke phār d. (judā kar d.)*
Rupture, v. i. *Tūṭ phūṭ yā phat jānā.*
- Rural, a. 1.**—*Dihāt kā; diḥ-mānsūb; diḥī; shahrī nahīn; diḥāt ke*
liye mauzūn (nske lāiq); diḥāt sā (nskī mānind); diḥqānī; gañw kā;
 2.—*Zirā'at-mānsūb; kāsht-kārī ke mutā'alliq.* [gañwārī.
- Ruse, (rōoz) n.** *Makr; hila; fareb; chhal-bal; fitrat.*
- Rush, n.** *Mahz khafif yā nā-chīz shai; tinkā; khas-o-khāshāk.*
- Rush, v. i. 1.**—*Jhapṭnā; jhapat-kar zor se dhūm machāte chalnā; zor-o-*
shor ke sāth āge ko chaluā; dhānsnā; ṭūṭnā yā ṭūṭ parnā; arrānā;
harharāhat ke sāth chalnā.
 2.—*Nā-jāiz sar-garmī ke sāth yā be-gair khūb socho-bichāre aur*
sāmān kiye huye kisi shai mein masrūf h. (usmein hāth lagānā); be-
soche-samjhe k. [se āge nikal jānā.
- Rush, n.** *Jhapat; relā; jhokā; hallā; zor-o-shor ke sāth harakat; jhap*
- Rust, n. 1.**—*Zang; moreha.* [phūndī; kāyī; burā asar; tāsīr-i-bad.
 2.—*Koyī chīz jiskī sūrat yā tāsīr morche sī ho; mail; kiṭ; pha-*
- Rust, v. i. 1.**—*Moreha lagnā; zang pakarnā; zang-ālūd h.* [se sust ho-jānā.
 2.—*Kāhilū-l-wujūd ho-kar zalil ho-jānā; knechh kām na karne kī wajh*
 3.—*Khārijī ehīzōn masalan gard-o-gnbār ke lagne se bigar jānā.*
- Rust, v. i. 1.**—*Moreha lagānā; zang se khā jānā.*
 2.—*Imtidād aur kāhilī se kharāb kar-d.*
- Rustic, a. 1.**—*Dihāt ke rahne wālōn kā; diḥātiyōn kā; diḥqāniyōn kā.*
 2.—*Jāhilāna; gañwārī; nā-tarāshidā; bhaddā; gair-mulhazzab.*
 3.—*Sāda; moṭī; jismein kisi qism kā takalluf na ho.* [sidhā.
 4.—*Be-sajū hnā; sāda; jismein kisi qism kī zebāish na ho; nūrā sādā*
- Rustic, n.** *Dihāt kā rahne w.; diḥātī; diḥqānī; gañwār.*
- Rusticity, n.** *Diḥqāniyat; diḥātī-pan; diḥqāniyōn sā tarīq; jahālat; ujad-*
pan; bhaddā-pan; moṭā-pan; sādagi; bholā-pan; kisi qism kī hīrfat yā
san'at kā na h. [sūkho patṭōn kī ragar kī sī halkī āwāz paidā k.
- Rustle, v. i.** *Jharjharānā; sarsarānā; khar-kharānā; reshmī kapre yā*
- Rusty, a. 1.**—*Zang-ālūd; moreha khāye huye; moreha lagā hnā.*
 2.—*Sust; kām na karne yā kām mein na lāyo jāno kī wajh se kharāb.*
- Ruthless, a.** *Be-rahm; be-dard; sang-dil; kathor; nūr-mohī yā nūr-dayī;*
be-tars; kaṭṭar. [yāun yā wahshiyōn ke tarīq par.
- Ruthlessly, ad.** *Be-dardi ke sāth; be-rahmī se; sang-dili se; wahshi-*
- Ruthlessness, n.** *Be-rahmī; be-dardi; dūroin kī musibat par tars na*
- Ryot, n.** *Ra'iyat; kāsht-kār; kisān; mazārī; asāmī.* [khānā; sang-dili.

S.

Saber, } n. Saif; teg; shamsher; talwār; sawāron ke bāūl hne ki tal-
Sabre, } wār.

Saber, } v. l. Saif se marnā kāṭnā yā halāk k.; tal-i-teg k.; talwār se
Sabre, } qalam k. [sā ho; shirūn; miṭhā; shakkarūn.

Saccharine, v. Shakar-mansūb; jismen shakar ki khāssiyat ho; jo chīni
Sacerdotal, a Purohitoṅ se mnta'alliq; purohitoṅ kā; purohitī; piron kā;
marshidoṅ kā. [jismen kitāben aur kāgazāt rakh kar le-chaleṅ.

Sachel, (written also Satchel) n. Chhotā thailā; thailī; chhotā thailā

Sack, n. — Kapre yā chamṛe wagaira kā barā thailā jismen har qism ke
ajūns rakhi-kar ek jagah se dūsrī jagah le-jāeṅ; borā; gaṭṭhā; gon;

Sack, v. l. Dore men rakhnā yā bharnā; gaṭhiyōṅ men r. [gaṭhiyā.

Sack, n. Lūt—jūse kisi balde-yā shahr ki; kisi shahr par chhāpe kā
parnā aur uskā lūṭā jānā; gārat-garī; tākht-o-tārāj.

Sack, v. l. Kisi shahr yā qasbe ko chhāpa paṛ-kar lūṭnā; tākht-o-tārāj
k.; lūṭpāt k. yā lūt l.; lūt ke gārat kar-d.

Sacred, a. l. — Muqaddas; pāk; Khudā yā nskī 'ibādāt se mnta'alliq;
jo 'am dunyāwī kāmōṅ se 'alāhida karke Bārī ta'ālā aur uski 'ibādāt
ke liye makhsūs kar diyā jāe.

2.—Jo Khudā ki taraf se nāzil ho aur jismen dīni alikām hoṅ.

3.—Khudā aur dīni umūrāt ko mnta'alliq hālāt likhne w.

4.—Mazhab yā 'ibādāt-i-Ilāhī so ta'alluq r. w.; agrāz-i-dīni (maz-
habī kāmōṅ) men kām āne w. [kiyā huā.

5.—Mutabarrak kiyā huā; makhsūs kiyā huā; chaṛḥāyā huā; arpan

With to [mu'azzam; mukarram; mānya; puja.

6.—Jisko ta'zīm kā nihāyat hī haq ho; nihāyat wājibn-t-ta'zīm;

7.—Jiskā toṛnā faskh yā fāsh k. kufr ho; jiskā kharāb k. bigārnā
yā khol-d. (zāhir yā fāsh kar-d.) jāiz yā rawā nā ho. [ta'zīm ke sāth.

Sacredly, ad. l. — Dīn-dāri ke sāth; jisā ki dīn kā muqtazā ho; wājib

2.—Istihkām ke sāth; mazbūtī ke sāth; tākid ke sāth.

To observe one's word *sacredly*—Apne qaul par istihkām ke sāth qāim rahnā;
is bāt kā khūb khayāl r. ki apni zabān chhūṭne na pāye (jo bāt kahi gayi ho
uske khilāf hone na pāye).—A secret to be *sacredly* kept—Rāz jo ba-tākid
makhsūs h. [makhsūs h.

Sacredness, n. l. — Pākī; quds yā taqaddus; umūrāt-i-mazhalī ke liye

2.—Nā-qābil-i-infisākhi h.; is qismī kā na h. ki faskh ho-jāe (ṭūṭ
jāe yā shikast ho-jāe ya'nī istihkām ke sāth qāim na rahne).

Sacrific, } a. Jo qurbānī men kār-āmad ho; jo bal dene men kām

Sacrificial, } āye.

Sacrifice, v. l. l. — Kisi dewtā wagaira ko kuchh chaṛḥānā; qurbānī k.;
sadqa k.; niyāz k.; bheṭ k. yā chaṛḥānā; arpan k.; tasadduq k.;
fidā k.; balidān k.

2.—Kisi shai ke hāsil karne ko liye kuchh barbād k. de yā kho-d.;
tasadduq k.; nisār k.; fidā k.; kisi bure maqsad ke husūl yā kisi
furz-i-lāzīmī ko anjām ke liye kisi shai se bāz ānā (usko apno hāth se
de-d.); kisi kām men kuchh aisi tarah lagānā jisse nuqsān yā taklif ho.

We should never *sacrifice* health to pleasure, nor integrity to fame.—Ham
logōṅ ko hargiz munāsib nahīn ki hazz-i-nafsāni ke liye sihat ko khwāh nām.

3.—Barbād k.; halāk k.; talaf k. [wari ke liye diyānat ko khoyn.

Sacrifice, n. 1.—Qurbānī; balidān; bali (*corruptly* bal); sadqa; niyāz; nazr; jo kuchh kisi dewtā ko chharhāyā jāe; tasadduq; jo shai qurbān kī-jāe.

“Animals offered in sacrifice are called *victims*; sacrifices in which no blood is shed, are called *unbloody sacrifices*. *Sacrifices* are *expiatory*, *impetratory*, and *eucharistical*; that is, atoning for sin, seeking favour, or expressing thanks.” *Webster*.

2.—Kisi shai ke liye kisi shai kā talaf k. yā use apne hāth se de-d. khwāh kho baiṭhnā; dūsre ke mamnūn karne ke liye kisi qism kā nuqsān khud uṭhnā; ek 'umda chiz kā dūsri 'ninda-tar chiz ke liye tassadduq kar-d.; kisi bāt ke liye jiskī zarūrat ziyāda-tar ho dūsri chiz ko be-direg apne qabze se de kho yā lagā d. Jo shai is tarah par kho de yā lagā dī-jāe uspar bhī is lafz kā itlāq hotā hai.

Sacrificial, a.—Qurbānī se ta'alluq yā 'alāqa r. w.; qurbānī meñ shāmil yā dākhil; qurbānī k. w.; balidān hom yā yagya (jagya) meñ dākhil.

Sacrilege, n. Pāk chizoñ ke kharāb karnā kā jurm; jo chizeñ mazhabī kāmōñ ke liye maksūs yā dīn-dār shakhsōñ se khās taur par muta'alliq hon unkā dunyā-dār shakhsōñ ko de-d. yā 'ām qism ke kāmōñ meñ lānā.

Sacrilegious, a. Mutabarrak chizoñ kā kharāb k. w.; jo mutabarrak chizoñ ke kharāb karnē kī wājh se nā-pāk yā ganda ho-jāe; jis meñ is qism kī chizoñ kī kharābī dākhil ho; nā-pāk; kufr kā.

Sad, a. 1.—Gam-gūn; udās; malūl; ranjīda; afsurda-khātir; pazhmurda; dil-gīr; magmūm; mahzūn; dil-tang; mātami sūrat banāye huye.

2.—Sanjīda; jiskā mizāj bhārī ho; khush-mizāj yā mutalawwīn nahīn. [yā gam paidā k. w.]

3.—Ranj-āwar; ranj-dih; jisse ranj yā malāl ho; musibat-nāk; ranj

4.—Kharāb; matkhat; taklif-dih; bad; burā; tang k. w. (*Colloquial*).

Sad is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sad-hearted*, *sad-looking*, and the like. [sūrat kar yā banā d.]

Sadden, v. t. Udās kar-d.; magmūm banā d.; udāsī chhā d.; mātami

Sadden, v. i. Udās ho jānā; udāsī chhā jānā; magmūm yā malūl ho-jānā.

Saddle, n. Zīn; kāthī.

Saddle, v. t. 1.—Zīn dharnā yā kasnā; kāthī rakhnā yā bāndhnā.

2.—Kisi par koyī bār yā bojh dālnā; lādnā; bojhnā; zer-bār k.

To saddle with costs—Kharāche kā bojh dālnā; zerbār-i-kharāche k.; kharcha 'āid k. [ranj musibat yā taklif ho; burī tarah se.]

Sadly, ad. Udāsī ke sāth; ranj ke sāth; musibat ke sāth; isi tarah kī

Sadness, n. Udāsī; malāl; gam; ranj; afsurdagi-i-khātir; pazhmurdagi-i-khātir; gangīnī; dil-gīrī; dil-tangī; sūrat par udāsī yā mātami kā chhāyā rahnā; chihre par tārikī kā chhāyā rahnā.

Safe, a. 1.—Nuqsān zarar yā khatre se barī; jis meñ khauf-o-khatar na ho; be-zarar; mahfūz; sahīh-o-salīm; sahīh-o-salāmat; bhalā-changā.

2.—Khatre se bachāne yā mahfūz r. w.; nuqsān se bachāne w.; jiskī wājh se koyī shai khatre meñ na pāre; hifāzat ke sāth r. w.; jispar takiya yā bharosā ho-sake.

3.—Jo is hālat meñ kar-diyā jāo kī na usko zarar pahunchē aur na woh kisi ko zarar pahunchē sake; hifāzat meñ yā hifāzat se; mahfūz.

Safe, n. Hifāzat kī jagah; rupaye-paise lot wagaira qimatī chizoñ ke hifāzat se rakhne kā sandūq jo āg se na jāle; isā sandūq jis meñ khāne-pīne kī chizeñ jānvarōñ se mahfūz rahēñ.

Safe-conduct, *n.* Jiske bā'is rāh yā rāsta khair-o-'āfiyat se kaṭe; sipāhī yā gārd (guard) jo hifāzat kī nazar se kisi shakhs ke ham-rāh ganīm ke yā begāne mulk meñ jāe; tahrīr (rawannā yā parwāna waghaira) jo kisi shakhs ko is maqsad se di-jāe ki uske zarī'e se woh ba-hifāzat safar kar-sako. [chīz; baehāw kā zarī'a; panāh yā pusht-punāh; āf.

Safe-guard, *n.* 1.—Woh shai jisse hifāzat ho; hifāzat yā muhāfazat kī

2.—Sipāhī yā gārd (guard) jo musāfir kī hifāzat ke liye ta'ināt ho.

3.—Rāh-dārī kā parwāna; badraqā; parwāna-i-rāh-dārī jo bādshāh. kī taraf se kisi aṣṣāb (pardesī) ko is garaz se diyā jāe ki woh uske qulam-rau meñ ba-hifāzat rahe. [d.; bhāgne se mahfūz r.

Safe-keeping, *n.* Zarar se mahfūz r.; muhāfazat; hifāzat; nikal jāne na **Safely**, *ad.* 1.—Hifāzat ke sāth; bilā-khauf-o-khatar; aisi tarah ki bure natijōn ke nikalne kā koyī khatra na ho; ba-tamāniyat; ba-itminān.

2.—Bilā-zarar; aisi tarah ki kisi qism kā nuqsān na pahūnche.

3.—Aisi tarah ki nikal jāne yā bhāgne na pāye; saḥt hirāsāt meñ; jakar-band.

Safeness, *n.* 1.—Nuqsān yā khatra se barāat (barī h.); be-zarar yā be-khatar h.; be-jokhim h.; mahfūz h. [itminān h.

2.—Hifāzat ke qābil h.; is lāiq h. ki baehāw ho-sake; qābil-i-

Safety, *n.* 1.—Hifāzat; baehāw; khatre se barī h.; zarar ziyān yā nuqsān se bālī h.; aisi na h. ki usmeñ jokhim ho; be-jokhim h.

2.—I'tibār yā bharose ke lāiq h.; itminān ke qābil h.; aisi h. ki nuqsān waghaira kī taraf se itminān rahe (uskā khauf-o-khatar na rahe).

3.—Muhāfazat yā hifāzat; bhāg jīne se baehāw; is tarah hifāzat se r. ki bhāg yā nikal na jāe; hirāsāt-i-shadīd; jakar-band r.

Sagacious, *a.* Jiske khayāl meñ bāt turant ā-jāe; tez-'aql; zūd-fahm; jo bātoñ kī tah ko jald pahūnch jāe; āqil; dānā; zīrak; zakī; chatur; sayānā.

Sagaciousness, *n.* Tez-fahmī; zūd-fahmī; zīrakī; 'aql kī tezi aur sa-Sagacity, } majh kī durustī; chaturāyi; sayānāpan.

Sage, *a.* 1.—Āqil; dānā yā dānishmand; mudabbir; jo bārikī ke sāth bātoñ ko samajh aur tujwīz kar-sake; dūr-bīn; dūr-andesh; saujda.

2.—Jo natijā-i-'aql (dānish-mandī) ho; 'āqilāna; jo kḥūb samajh-būjh-kar kiyā yā kahā jāe; jo matlab-barāri ke liye nihāyat mauzūn ho.

Sage, *n.* 'Āqil shakhs; jis shakhs meñ saujdagī aur 'aql-mandī ho kḥu-sūsan aisi shakhs jo bahut sin-rasīda hone kī wajh se wajibu-t-ta'zīm aur apuī rāe-i-sāib aur dūr-andeshī ke liye mashhūr ho; barā fail-sūf; barā dānā-o-bīnā shakhs; hakīm-i-hūziq; 'ālim; shāikh; rishī;

Sail, *n.* 1.—Bād-bān; pāl. [muui; buddhi kā sāgar.

2.—Kisi qism kā jahāz; kashtī. [lar." Webster.

3.—"In this use, the plural has usually the same form as the singular." "Tārī kā safar; kashtī yā jahāz par kā safar (nspar chalnā).

To loose sails—Pālōn ko khol yā phailā d.—*To make sail*—Aur (ziyāda) pāl phailānā.—*To set sail*—Pāl tānā yā phailānā; safar-i-daryāyi shurū' k.; jahāz rawāna h. yā khulnā; jahāz par chalnā.—*To strike sail*—Salāmī kī garaz se yā yakāyak hawā ke jhōṅkōn ke chalne ke bā'is pālōn ko nichā kar-d.; apuī chhutāyi qabūl k.; apuī barāyi kā dā'wī kam kar-d.—*Under sail*—Pāl phailē yā tane huyē; jahāz ke chalne kī būlat meñ.

Sail, *v. i.* 1.—Pālōn meñ hawā bharne ke sabab se āge chalnā—jaise jahāz kī pālī par (samundar meñ); tairnā—jaise machhī waghaira kā.

2.—Jahāz par sawār ho-kar chalnā; tarī se jānā.

3.—Jahāz par rawāna h.; jahāz par safar shahrū' k. [denā parē.

1.—Burāhar chale chalnā; is tarah par unā ki dainon ko zor na
Sail, v. t. 1.—Jahāz par pālon ki madad se chaluā.

2.—Kahin unā.

3.—Jahāz chalanā.

Sailer, n. Jahāz yā kashtī wagaira.

“With qualifying words descriptive of speed or manner of sailing; as, a heavy *sailer*; a fast *sailer*.” Webster.

Sailor, n. Jahāzī; khalāsi; jo jahāz chalayē yā jahāz chalanē ke 'amal ko samjhe; kashtī chalanē w.; mallāh.

Sake, n. 1.—'Illat-i-gīyī; manshā; maqsad; murād; garaz; wajh; sabab; pās; khatir; hasil karne kā manshā.

For the sake of—Fulān manshā se; fulān shai ke hasil karne ki garaz se; fulān aur ke liye.—For his sake—Uske liye; uske waste; uski khatir se.—For man's sake—Insān ke liye; admi ko waste.

Salable, a. Farokht (bikrī) ke liq; qūbil-i-farokht; qūbil-i-bai'; jiskā kharidār jald mil-jāo; jiske bahut log tālib hon—Qūbil-i-milām; jo milām mein bik jāe. [se di-jāe.

Salary, n. Mushāhara; tanqhwāh; talab; ajūra; talab jo sāl ke hisāb

“Usually a fixed sum to be paid by the year.” “When wages are stated or stipulated by the month, week, or day, we do not call the compensation *salary*, but *pay* or *wages*; as in the case of military men and labourers.” Webster.

Salary, v. t. Kisi kā mushāhara muqarrar kar-d.; kisi ko mushāhara d.

Sale, n. 1.—Farokht; bikrī; bai'; qūmat-i-maqdī ke alā hone yā nske adī hone ke wā'lo par ek shakhs kā dūre shakhs ke hāth jāedād kā

2.—Bechne kā mauqā'; bikrī; talab; māng; chāl. [muntaqil k.

To have a ready sale for a thing—Kisi chiz kā jhatāt bik jānā (uske kharidār kā fauran maujū-i-hojnā).—To find no sale for one's goods—Kisi ke māl-o-asbāb ki bikri kā na h.—Of sale, on sale, for sale—Bikri ke liye; kharidār ke liye.

Salework, n. Kūn jo bikrī ke liye bane; chizen jo mahz bechne ki garaz se banāyī jāen; kān jo be-ihtiyāti se kiya jāe. [hnā.

Salient, a. 1.—Kūdtā; nehhaltā; kūd-kar chaltā; jast mār-kar chaltā

2.—Nikaltā; ubhartā; bāhar yā ūpar ko nikaltā; niklā yā ubhārā
hnā. [lūm do).

3.—Namādār; namāyān; aisā ki khud-ba-khud-zāhir ho jāe (ma'-

Saline, a. 1.—Namakīn; jismein namak milā (shīmil dākhil yā parā) ho.

2.—Jismein namak ki khāssiyat pāyī jāe; namakīn; khārā; lonchhā-

Sally, n. 1.—Jast; kūd. [hā; shor.

2.—Jhapatkar nikalnā; tūt parnā; jo sipāhī muhāsare mein hon unkā muhāsara karne wālon par dafatan tūt parnā (yūrish yā hamlī k.)

3.—Ma'mūlī rāh ko ehho-kar dūsrī rāh par chale jūnā; gasht; sair.

4.—'Aql khayāl yā wahm kā parwāz (unki daur); tarang; josh.

5.—Jāda i-'itidāl yā istiqlal se tajāwnz; wahshat; walwala; lahar; kalol; khel; sn'ki yā behūdagi kā fi'l; qā'ida-i-ma'mūlī so inhiāf.

Sally, v. i. Kūd yā jhapatkar bāhar jūnā; tūt parnā; kisi qal'e wagaira se muhāsara karne wālon par hamlā karne ke liye sipāhiyon kā

Salt, n. 1.—Namak; lon yā non; rāmrās. [yakāyak nikal parnā.

2.—Maza; zāiqā; swād; ras; bā; bās.

Salt, *a.* 1.—Namakīn; jismeñ namak ho; jismeñ namak milā shāmil yā dākhlil ho; jismeñ namak kā maza ho; shor; khārā yā khārī; namak-dār; nonchihāhā; lonā; salonā.

2.—Jo khāre pānī meñ jāme; jismeñ khārā pānī bharā ho.

3.—Karā; talkh; tez; karā yā sakht. [k.; lon d.; lon dālūā.

Salt, *v.* 1. Namak chhīraknā milānā yā namak dāl kar pakānā; namakīn

Saltish, *a.* Kisiqadar namakīn; jismeñ darja-i-i'tidāl par namak milā ho; salonā; kuchh lonā; lonchhāhā.

Saltiness, *n.* 1.—Namak milā h.; namaktuiyat; shoriyat; khāripan.

2.—Namak kā maza; namakīn zāiqā. [sihbat-bakhsh.

Salubrious, *a.* Sihhat ke liye mufid; sihbat-āwar; jisse tandurustī barhe;

Salubriousness, *n.* Sihhat-āwar yā sihbat-bakhsh h.; hifz-i-sihhat ke

Salubrity, *n.* liye mufid yā muwāfiq h.; nisā h. ki usse tandurustī qīm rahe. [ustī ki taraqqī ho; hifz-i-sihhat ke liye mufid.

Salutary, *a.* 1.—Sihbat-āwar; tan-durustī ke liye mufid; jisse tandur-

2.—Jisse 'awām ki salāmatī 'āfiyat yā amn meñ taraqqī ho; jisse

koyī mufid kām nikle; faida-bakhsh; nāfi'; sūd-mand; jisse kisi kām-ki bāt meñ madad mile. [rāma k.

Salute, *v.* 1.—Salām k.; taslīm k.; namaskār k.; pranām k.; rāma-

2.—Bosa d. yā l.; chūmā. [izhar k.

3.—Salāmī d. yā utārūā; top wagaira chhor-kar kisi ki ta'zim kā

Salute, *n.* 1.—Salām; kornish; baudagī; ādāb; taslīm; namaskār;

2.—Bosa; chummā. [pranām; dandawat.

3.—Salāmī; kisi ki ta'zim ke liye top wagaira kā chhūṭnā.

Salvage, *n.* 1.—In'am yā nu'āwaza jo un logon ko diyā jāe jo begair kisi ke kahe jahāz yā uske māl-o-asbāb ko khatre se bachāne meñ madad deñ. [bach jāe.

2.—Woh māl-o-asbāb jo jahāz par kisi qism ki tabāhi ke ba'd

Salvation, *n.* 1.—Bachāw; tabāhi khatre yā kisi bari musibat se

2.—Najāt; rast-garī; mukti; moksh. [muhāfazat.

3.—Dushmanon ke panje se rihāyī d.; bachāne ki quwwat.

Same, *a.* 1.—Mukhtalif yā dūsrā nahīn; wahi.

2.—Ek hi qism jius yā tarah kā; qad-o-qāmat wagaira meñ yaksān;

jis shai se muqibala kiya jāe usse nau'iyat yā sifat meñ mukhlālif.

nahīn; mutābiq; gair-i-mukhlālif; mushābih; ham-shakl; yaksān;

dūsrē ke barābar (waisāhi); ek-hi; sam yā samān; musāwī; thik dūsrē

sā (dūsrē ki mānind); bi-'ainihi.

3.—Jiskā mazkūr ho chukā ho yā 'auqarib hone wālā ho.

Sameness, *n.* Ek hi tarah kā h.; yaksāniyat; 'adam-i-ikhṭilāf; mushā-

bahat-i-qariba; mutābaqat; muwāfaqat; mel; barābari.

Sample, *n.* 1.—Kisi shai kā ek juzwa (uskā ek hissa) jo mulāhaze ke

liye pesh kiya jāe yā jiskā dikhānā is garaz se maqsūd ho ki dekhne

wālā samjhe ki baqiya shai bhi isi qism ki hai; namūna; bāngī.

2.—Nazir; misāl; drishtānt. [kā namūna yā uski bāngī pesh k.

Sample, *v.* 1.—Kisi shai ki ham-shakl dūsrī shai dikhānā; kisi chiz

2.—Kisi chiz ki bāngī (uskā namūna) l.

Sampler, *n.* 1.—Namūna dikhāne w.

2.—Kisi kām kā namūna—khusūsan sūyī ke kām (sozan-kārī) kā namūna; uamūna.

Sanative, *a.* Shifā-bakhs; sihhat-bakhs; jo āram yā changā kar-sake.

Sanatory, *a.* Sihhat-āwar; jisse taudurnstī hāsil ho; āramī k. w.

“Sanatory and sanitary, though both derived from the Latin *sanare*, to heal, and often used as synonymous, are not properly so, and should not be confounded. *Sanatory* is appropriately used to signify *conducive to health*, while *sanitary* has the more general meaning of *pertaining to health*.” Webster.

Sanctify, *v. t.* 1.—Pāk k.; muqaddas k.; mutabarrak k.; kisi pāk yā mazhalā kām ke liye ‘alāhida yā makhsūs k.; rusūm-i-khās adā kar-ke pāk banā d.; pavitra (*corruptly* pabitr) k.

2.—Gunāh se pāk-o-sāf (barī) k.; dil kī burāyioṁ ko dūr kar-ke pāk-o-sāf kar-d.; duniyā aur uske makrūhāt se tabī‘at ko pher-kar Bārī ta‘ālā kī taraf rujū‘ kar-d.

3.—Pāk yā wājibū-t-ta‘zīm wagaira banā d.; nīsā kar d. kī koyī bigāy na aake; sanadī banā d.; mustamad k.; swād kar-d.; muhr kar-d. Sanction, *n.* 1.—Manzūrī; qā‘ide ke rū se manzūrī; kisi afsar kā woh fi‘l-i-mansabī jiske zarī‘e se dūsre shukhs yā ashkhās kā fi‘l manzūr ho kar jāiz qarār diyā jāe; kisi shai ko jāiz thahhūnā yā qarār d.; kisi shai ko mustamad qarār d.; kisi shai par sād kar-d.; bahālī; pasand aur qabūl k.; tāyīd; istihkām; sanad; kisi shai kī tāyīd jo shahādāt iqtidār yā rawāj wagaira ke zarī‘e se hāsil ho.

2.—Dūsre kī marzī yā uske ikhtiyār wagaira ke nafāz dilāne ke liye jo hāt kalī yā ki-jāe. [r.; sahīh r.; sād k.; ijāzat d.]

Sanction, *v. t.* Jāiz yā mustamad qarār d.; manzūr k.; bahāl r.; rawā

Sanctity, *n.* 1.—Pākī; safāyī; taqaddus; tahārat; ‘umdagī; achiḥāyī.

2.—Sanjidagi; ‘azmat; nā-qābil-i-inhīrāf h.; mazhabī pā-bandī.

Sanctuary, *n.* 1.—Mutabarrak maqām; pāk jagah; parastish kī maqām; ‘ibādat-gāh.

2.—Woh panāh kī jagah; jahān mazhab ke rū se kisi ko dakhil na ho; māman; panāh aur hifāzat kā maqām; aman; panāh; āf; bachāw kī jagah. [jagah.]

Sanctum, *n.* Mutabarrak jagah; takhlīyo kā maqām; akele rahne kī Sand, *n.* 1.—Reg; bālū; ret.

2.—(pl.) (a) Registān: woh qat‘āt-i-arūzī jahān siwāo bālū ke aur kuchh na ho. (b) Retī; bālū kī zāmīn ke bare bare tukre jo daryā ke hat jāne kī wajh se dekh paen.

Sand, *v. t.* Bālū dāluā phailāuā yā biebhānū.

Sandy, *a.* 1.—Bālū kā bālū se bharā huā yā bālū kī mānind; bālū se paṭā yā chhipā huā; retilā; balūa.

2.—Bālū ke rang kā; zardī-māil surkh rang kā.

Sane, *a.* 1.—Sahīh-o-sālim; jismeñ kisi tarālī kā khalal wāqī‘ na ho; taudurust; bhalā-changā.

2.—Jiske dimūg (samajh) meñ fatūr na ho; jisko khalal-i-dimāg na ho; sahīh-l-‘aql; sahīh-l-hawās; gair-maslūb-l-hawās; jiskī ‘aql aur dūsri zihnī quwwateñ durust hoñ. [pūgal (majnūn) na ho.]

A sane person, or a person of a sane mind—Sahīh-l-‘aql shakhs; jo shakhs Saneness, *n.* Sahīh-l-‘aqlī; sahīh-l-hawāsī; khalal-i-dimāg kā na h.

Sanguinary, a. 1.—Jismeñ harī khūū-rezī ho; jismeñ bahut se log halāk hoñ; jismeñ bahut lahū bahāyā jāe.

2.—Khūū-khwār; khūū kā pyāsā; sang-dil; khūū-rezī kā shūiq.

Sanguine, a. 1.—Surkh; lāl; jiski rangat lahū kī sī ho; kasīru-d-dam.

2.—Sar-garm; pur-josh; garm.

3.—Achehhe se achehhe kī ummed r. w.; uñ-ummedī na r. w.; pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; ummed se bharā huā (kisi bāt kī pūrī ummed r. w.). [apne matlab ke hāsil hone kī pūrī ummed rakh-kar.

Sanguinely, ad. Sar-garmī se; shauq se; kāmyābī ke tayaqqun ke sāth;

Sanguineness, n. 1.—Surkhī; lālī; jild-i-badan meñ khūū kī rangat.

2.—Sar-garmī; shauq; harārat-i-mizājī; pūrā bharosā; tayaqqun. **Sanitary, a.** Sihhat-mansūo; sihhat se muta'alliq; jo husūl-i-sihhat ke liye maqsūd ho; hifz-i-sihhat se muta'alliq.

Sanity, n. Sihhat; sahīh-o-sālim rahnā; durustī; sahīhū-l-'aqlī; hosh-o-hawās kā ba jā rāhuā; sihhat-i-'aql; dil kī woh hālat jab 'aql nihāyat

Sap, n. Darakhton kā dūdī; ras; 'araq; shir. [hī durust rahne.

Sap, v. t. 1.—Surang khodnā; khod yā bahā-kar tah-o-bālā (ulaṭ-palaṭ) kar-d. (gārat yā barbad kar-d.).

2.—Jar se khod dūnā; istisal k.; nest-o-nā-būd kar-d. [chalnā. **Sap, v. i.** Surang khod-kar chalnā; chup-chāp bhitar hī bhitar khodte

Sapid, a. Zāiqe dār; jismeñ zāiqā ho; maze-dār; khush-zāiq; laziz; jismeñ achehlā swād ho. [samajh; 'ilūiyat.

Sapience, n. 'Aql mandī; dānish-mandī; zīrakī; samajh-bājī; dānāyī;

Sapient, a. 'Aql; dānishmand; bā-tamīz; zīrak; samajh-dār.

Sapless, a. 1.—Dūdī se khālī; jismeñ dūdī ras yā 'araq na ho.

2.—Khushk; purānā; pazhumurda; sūkhā yā murjhāyā huā.

Sappy, a. 1.—Dūdī se bharā; ras-dār; 'araq-dār.

2.—Nan-jawānī; kam sin; kam-zor; mazbūt nahīn.

3.—Za'ifū-l-'aql; jiski samajh kam-zor ho.

Sarcasm, n. Koyī sakht dushnām-āmez kalām; koyī hajo kī bāt jo kisī-qadar hiqārat ke sāth kahī jāe; ta'na yā ta'n-tashnī'; bolī-ṭholī; aisi hansi kī bāt jiski choṭ mukhātab ke dil par lage.

Sarcastic, } a. Nihāyat hī tanz se bharā huā; hajo-āmez; isqadar

Sarcastical, } sakht ki usse nafrat ho.

Satē, v. t. Kisī ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.; jī bhar-d.; aghā d.; jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda khilā d.

Satiate, v. t. 1.—Kisī ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; shikam-ser khilnā; ba-qadar-i-khwāhish mahzūz k.; ser k.; āsūda k. [āsūda kar-d

2.—Jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda bhar d.; gāyat darje tak

Satiety, n. Serī; āsūdagi; aghāyī; jis qadar jī chāhe usse ziyāda bhar jānā; hazz-i-nafsānī kī ziyādatī jisse tabī'at mutanaffir ho-jāe.

Satisfaction, n. 1.—Woh kaifiyat jo dil meñ kisī khwāhish ke pūrī hone se paidā ho; woh itmūān jo kisī shai par bi-l-fīl qābiz-o-mutasarraf rahne se paidā ho; taskīn; tashaffī; jam'iyat-i-khātīr; dil-

2.—Khush k. yā khush h. [jam'yī.

3.—Woh itmūān jo dil ko kisī shai ke mutahaggaq hone se hāsil ho; woh tamūiyat jo shak shubha yā ibhām ke raf' hone se ho;

4.—Khushī; ihtizāz; woh bāt jisse dil ko masarrat ho. [tayaqqun.

5.—Mu'awaza; baḡlā; 'iwaz; talāfi; kaffāra; mukūfāt; pādāsh; jisse kisi shai kā 'iwaz ho-jāe.

6.—Be-bāqī; chukawtā yā chukāw; paṭāw; adā yā adāgi; kisi da'we yā mutālabe wagaira kā ifi yā uskā tasfiya.

To make full satisfaction—Ifā-i-kānil k.; pūrā pūrā adā k.; sab kā sab de-d.—
To receive a sum in full satisfaction of a debt—Kisi dūn ke ifā-i-kānil meḥ koyī raqam (kisi-qadar rupaye) pūnā.—To enter satisfaction on record—Kisi qism ke mutālabe ke adā hono ki kafiyyat qalam-band k.

Satisfactorily, *ad.* 1.—Aisi tarah ki khushī yā itminān ho.

2.—Is tarah ki kisi bāt kā yaqin ho-jāe; aisi tarah ki kisi bāt ko dil bhāwar kar-le; khātir-khwāh; hasb-i-itminān; aise tarīq par ki dil bhar-jāe (dil-jam'iyi ho-jāe).

Satisfactory, *a.* 1.—Jisse dil kā shubha raf' ho-kar itminān ho-jāe; qābil-i-itminān; jispar bilā shakk-o-shubha takiya (bharosā yā istidlāl) ho-sake. [kā kaffāra ho-jāe; ma'qūl; kāfi.

2.—Jisse kisi shai kā mu'awaza yā uski talāfi ho-jāe; jisse kisi shai

Satisfy, *v. t.* 1.—Ilājat khwāhish yā shauq ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.; jī bhar-d.; jis shai ki chāh ho usko pūrī kar-d.

2.—Kisi ke mutālaba-i-jāiz ko pūrā kar-d.; kisi kī yāftanī uso do-d.; kisi ke da'we yā dāin wagaira ko chukā-d.; adā kar-d.; de-d. yā do-ḡalnā; ifā k.; nibṭā d.

3.—Shak shubhe yā ihlām se harī k.; yaqin paidā karānā; kisi ke dil ko mutmayin k.; itminān karānā; talī'at bhar d.; qāil kar-d.; biwar karānā; manānā.

Saturate, *v. t.* Pūrē taur par milā yā bhigo d.; isqadar ḡāl yā bhar d. ki phir bharne ki gunjāish na rah-jāe; pūrā pūrā yā khūb bhar-d.; ser kar-d. [gustākhi ke sāth; dhiṭhāyī se.

Saucily, *ad.* Be-bākūna; shokhī yā ho-lmāyī se; ho-sharmī ke sāth; Sauciness, *n.* Be-sharmī; bē-adabī; gustākhi; dhiṭhāyī; buzurgoī ki talqīn. [be-adab; be-gairat; buzurgoī ki taulīm k. w.

Saucy, *a.* 1.—Had se ziyāda shokh; gair-muaddab; gustākhi; dhiṭhā; 2.—Jisse shokhī yā behayāyī zāhir ho jaise chitwan wagaira.

Saunter, *v. t.* Behūda ghūmnā; āwāra-gardi k.; āwāra phirnā; khāk chhānte phirnā. [aur har tarah ki taraqqī karte hoī; be-jotā-hoyā.

Savage, *a.* 1.—Jangali; hayābānī; us jagah se dūr jahān insān ruhīte 2.—Wahshī; jangali; banailā; jo pālā huā (paluā) na ho jaise jūwar. [wagaira se na huyī ho.

3.—Gair-muhazzab; jāhilāna; wahshiyāna; jiski durustī ta'līm Savage manners—Jāhilāna yā wahshiyāna tarīq; gair-muhazzab atwār.

4.—Jisse be-rahmī pāyī jāe; be-rahm; sang-dil; kaṭṭar; be-dard; wahshiyāna; jo insāniyat ke khilāf ho.

Savage, *n.* 1.—Insān jo apnī usī nā-tarāshida hūlat meḥ ho; jis shakhs ne ta'līm na pāyī ho; jiski talzīb wa tādīb na huyī ho; jangali ādmī; wahshī shakhs. [mutlaq rahm na ho.

2.—Nihāyat be-rahm-o-be-dard shakhs; aisā shakhs jisko dil meḥ Savagely, *ad.* Wahshiyāna tarīq par; be-rahmī ke sāth.

Savageness, *n.* 1.—Wāshat; jangali-jan; gair-muhazzab yā jāhil rahne 2.—Be-rahmī; sang-dilī; khūn-kharī. [kī hūlat; nā-ahliyyat.

Save, *v. t.* 1.—Mahfūz r.; bachānā; sūkh-o-sālim r.; unqān barbādī yā kisi aur qism kī āfāt se bachāye rahnā; khatre se bachānā.

2.—Sarī yā talaf ho-jāne se bachāye rahū; zāī yā khareh na ho-jāne d.; āyinda ke liye bachū r.; jam' k.; pas-andāz k.; rakh chhoṛnā

3.—Bachā d. masalan kisi ko kisi nīsi bāt se jo uske liye bā'is-i-taklīf yā mazarrat ho. [hone d.]

4.—Na hone d.; bāz r.; rok d.; raf' kar-d.; wuqū' yā zuhūr na

5.—Kisi shai ko apne hāth se na nikal jāne d.; pakar r.; aise muq'e se lenū yā kām meū lūnī kī kho na jīe; kisi shai kī nisbat waqt par āmāda (taiyār yā musta'id) rahnā.

To save appearances—Asbāb-i-zāhiri durust r.; kisi nīsi bāt ko zāhir na hone d. jiskā khul jānā bā'is-i-hak-i-ābrā wagaīra ho.

Save, v. i. Khareh na hone d.; kifāyat k. [kāl-kar yā minhā de-kar.

Save, prep. Siwā; 'alāwa; bi-istisnā; chhoṛ-kar; mustasnā karke; ni-

Saver, n. 1.—Āfāt yā barbādī se bachāne mahfūz rakhne yā najāt d. w.; hāfiz; muhāfiz. [shī'ār; kifāyati.]

2.—Jo nuqsā nā hone de; jo kharch meū kifāyat kare; kifāyat-

Saving, p. a. 1.—Māsūrif-i-fuzūl se parhez r. w.; kifāyat-shī'ār; fuzūl-kharch nahīn; kifāyati; juz-ras. [nuqsān bhī na ho.

2.—Jiskī ānadānī se uskī aslī kharch bach-jāe; jisse naf' nahīn to

Saving, n. 1.—Jo kuchh kharch yā talaf hone se bachā rakkhā jāe;

2.—Istisnā; qaid. [bachat; wārā; ubār.

Savings-bank, n. Woh bank-ghar jismeū log apnī bachat yā kamāyī sūd par jam' karte haiñ. [khush-bū.

Savour, n. 1.—Zūīqa yā bū; maza aur bū-bās; lazzat; swād; mahak;

2.—Khās lazzat yā sifāt; khāsiyat; nīā mizāj yā rang wagaīra jisse kisi shai meū ba-muqābala dūsrī shai ke tamīz ho-sako.

Savour, v. i. 1.—Kisi khās qisim kī bū yā maza r.

2.—Kisi dūsrī shai kī sifāt yā nau'iyat r.; kisi shai ke hone par dalālat k.; kisi shai kā asar zāhir k.; ba-zāhir kisi dūsrī shai kī māniūd ma'lūm d.; bū-bās r.; bū paidī k.; kisi shai par dalālat k.

With of.

Savour, v. i. Khushī ke sāth chakhnā yā sūnghanā; kisi shai meū haz nṭhānā; pasand k.; chīhnā; kisi shai kī tāyīd k. (uske haq meū yā ba-haq uske h.). [pasand yā mauzūr kar-ke.

Savourily, ad. Shauq ke sāth; maze yā lazzat ke sāth; khush ho-kar;

Savouriness, n. Lazzat; maza yā maze-dārī; zūīqa yā bū kī khush-guwārī

Savoury, a. Jo sūnghanā yā chakhne meū khush-guwār ho; maze-dār; khush-bū-dār; pasandīda; achchhā; jo bhālā ma'lūm de.

Saw, n. Ārā; karānt; karot

Saw, v. i. 1.—Āre se chīrnā; āre se kāṭnā yā judā k.

2.—Āre se chīr-kar banānā.

Saw, v. i. 1.—Ārā chakānā; āra-kashī k.

2.—Āre se chīrnā yā kāṭ k.

3.—Āre se chīr-jānā (kāṭ-jānā).

[muñh se bolnā; zāhir k.

Say, v. i. 1.—Kahnā; batānā yā batlānā; bolnā; zabān se kahnā;

2.—Sunānā; phir se bayān k.; duhrānā.

3.—Kisi shai kī nisbat koyī rāe qāim k.; kisi shai kī nisbat yaqīn r.; kisi bāt ke muta'alliq dil meū kuchh thahrā l.

4.—Bahs yā dalīl meū pesh k. khwāh kahnā; kisi shai kī tāyīd yā tardīd meū kuchh kahnā.

5.—Jawāb d.; jawāb meñ (jawāban) kahū; ba-taur jawāb ke kahū.
It is said, or they say—Yah bāt 'unūman kahī jāti haiñ; yah bāt zabān-zad-i-'awām hai; yah afwāl khabar yā shuhrat hai; log kahte haiñ.—*Say* (in the imperative used *parenthetically*)—Kaho yā hām so kaho; bolo; zabān kholo.—
That is to say—Ya'nī.

Saying, n. Jo kuchh kahā jāe; jo bāt kahī jāe; jumla jo bolā jāe; qaul; kahāwat; zarbu-l-masal; kalām; sukhan; maqūla; bāt.

Scaffold, n. 1.—Machān; pāyath; damijā; gargaj.

2.—Mujrim ke phānsī deue kā mīchā chabūtara yā gargaj.

Scaffolding, n. 1.—Pāyath; machān; gargaj.

2.—Machān yā pāyath kā ashāb.

Scald, v. t. 1.—Garm pānī wagaira se jalānū; kisī garm saiyāl shai se chhulā kar yā usmeñ dubā kar dard yā sadma pahunchānū.

2.—Āg par khwāl pānī wagaira meñ ubālū josh d. yā khaulū.

Scald, n. Jild-i-badan par aur gosht meñ garm pānī wagaira se jalne kā zaḥm.

Scalding-hot, a. Itnā garm ki badan kā chamrā jalā de. [āla.]

Scale, n. 1.—Tarāzū kā palrā yā pallā; tarāzū; ehizon ke wazu karne kā تارazu “Chiefly used in the plural when applied to the whole instrument or apparatus for weighing.” *Webster*.

2.—Choiyān; sarhū yā sihrā; chhilkā; dewlī; dyūlī; paprī; part

3.—Sīrhī. [yā parat; paprā; rūsi; bhūsi; kechul.]

4.—Fāsile yā 'arz-o-tūl kī paimānīsh kā āla. [meñ ruthe kā darja.]

5.—Utār-charhāw; darja; silsila; zanjīra; ek dūsre ke muqābala

Scale, v. t. 1.—Choiyān chhurānū; chhilkā chhurānū yā ntārū; sihrā nikālū; patlī patlī parteñ nikālū yā nkhānū.

2.—Sīrhī se charhū; sīrhī lagā-kar charhū.

3.—Andāza k.; wazu k.; tohū; muqābala kar-ke dekhū.

Scale, v. i. Patlī patlī parteñ han-kar jhar yā gir jānū. [*qual.*]

Scamp, n. Barā pāji; barā hī bad-zāt; lud-ma'āsh; harām-zāda. [*Collo.*]

Scamper, v. i. Bhāg jānū; rafū-chakkar h.; chal d.; lambā h.; nau-dogyārah h.; champat h.; khisak d. [masalan tarīq.]

Scamperish, a. Pājiyon sā—juisā kī bad-zāton yā bad-ma'āshon kā ho;

Scan, v. t. 1.—Nukta-ehinī aur ihtiyāt ke sāth jānchnū; khūb jānech yā chhān k.; harf-ba-harf jānech-partāl k.; ba-ihtiyāt imtihān k.

2.—Taqtī' k.; wazu k.

Scandal, n. 1.—Rauj jo pahunchāyā jāe yā ma'lūm ho; ilzām jo kisī fī'l-i-be-jā yā qabīh kī wajh se āid ho; ittihim; bultān; tuhmat.

2.—Woh bāt yā khabar jisse kisī kī bad-nāmī ho; aisi bāt jo jhūth aur nek-nāmī ke liye muzir ho; hatk-amez bāt jo be-i'tināyī ke sāth yā jhūth kahī jāe.

3.—Sharū; be-ābrūyī; hatk yā hatk-i-ābrū; nadāmat; bad-nāmī.

Scandalize, v. t. 1.—Nā-rāz k.; nā-khush k.; kisī aise fī'l se jo mujrimāna samjhā jāe kisī kā dīl dukhānū. [hatk kā bā'is h.]

2.—Malāmat k.; tuhmat lagānū; bad-nām k.; hatk k.; kisī ke

Scandalous, a. 1.—Jisse nā-rāzī paidā ho; nū-guwar; nā-pasandīda; zabūn; qabīh; jisko ma'yūb kah-sakeñ; jo nihāyat hī nā-munāsib ho; nā-sazā.

- 2.—Jisse hatk-i-ābrū ho; jisse bad-nāmī ho; jisse nadūnat paidā ho; jo bā'is-i-naug-o-namūs ho; jisse ilzām 'āid ho; jisse izāla-i-haisi-yat-i-'urfī ho; tahattuk-āmez; jisse be-hurmatī ho. [guwār ho. Scandalously, *ad.* 1.—Aisi tarah se ki nadūmat ho; aise tarīq se ki nā-2.—'Aib-joyī ki niyat se; harf-girī ke maushā se. [bā'is-i-hatk h. Scandalousness, *n.* Zabūn qabih yā būrā h.; nā-guwār h.; ma'yūb h.; SCANDALUM MAGNATUM, [Lat.] (*Law*) Woh tubmat-āmez taqrīr yā tahrīr jo kisī zī-rutba shakhs ko zarar pahuñchāne ki garaz se ki yā
- ☞ "Usually abbreviated *scan. mag.*" Webster. [mushtahar ki-jāe. Scant, *v. t.* 1.—Māhdūd k.; tang k.; kam k.; bukhīl ke sāth bartāw k. 2.—Mukhtasar k.; kotāh tang yā qalīl k. Scant, *v. i.* Kam ho-jānā; ghat jānā; qāsir h. Scant, *a.* Pūrā bahut yā kasīr nahīn; jo ba-mushkil kāfī ho; jis-qadar matlūb ho usse kam; qalīl; nā-kāfī; bas yā kāfī nahīn. Scantily, *ad.* Ba-tarz-i-nā-kāfī; pūrā pūrā nahīn; bharpūr nahīn; bahutāyat ke sāth nahīn; kifāyat ke sāth; tangī se; kam; qillat ke sāth; thorā. [yā ifrāt se na h.; 'usrat. Scantiness, *n.* Qillat; kamī; kotāhī; tangī; kāfī taur par na h.; kasrat Scantly, *ad.* Qillat se; tangī se; pūrā yā kāfī taur par nahīn; 'usrat ke sāth; kasrat yā ifrāt se nahīn. Scantness, *n.* Kotāhī; qillat; tangī; kamī; kāfī na h.; thorā yā chhoṭā h. Scanty, *a.* 1.—Barā yā wasī' nahīn; tang; chhoṭā; qalīl. 2.—Istī'māl yā raf'ī zarūrat ko liye kasrat se nahīn; bahut yā pūrā pūrā nahīn; kasīr nahīn; mushkil se kāfī; kam; thorā. [bakhīl. 3.—Kisī shai ko kifāyat yā bare bukhīl ke sāth kām meñ lāne w.; Scar, *n.* Zakhmī yā phore wagaira kā nishān jo sihat ke ba'd jism par bāqī rah jāe; dāg; chakattā; chitti. [yā chitti dāluā. Scar, *v. t.* Zakhmī wagaira kā dāg yā nishān dāl d. yā par jānā; chakattā Scarce, *a.* Kasrat yā ifrāt se nahīn; mutālabe ke i'tibār se kam; kam-yāb; jo āsānī se na mile; shāz; jo ma'mūlī taur par na mile; nā-yāb; durlabh; birlā; auokhā. Scarce, } *ad.* Mushkil se; dushwārī se; qillat se; shāz; tangī se; joñ- Scarcely, } hiñ. Scarceness, } *n.* 1.—Qillat; kotāhī; kamī; kasrat se na h.; tangī; 'usrat; Scarcity, } qahat. 2.—Kam-yābī; nā-yābī; shāz h.; kasrat se na h. yā milnā. Scare, *v. t.* Yākāyak darā d.; dafatan dil meñ khauf paidā kar-d.; mukhawwaf k.; darwānā; khāif k. yā khauf dilānā; chauñkānā; dahshat di-khānā. [batā-kar kanāre kar-d. To scare away—Dar dikhā ke kanāre kar-d.; khauf dilāke hatā d.; dū-dabak Scarecrow, *n.* Koyī khauf-nūk chīz jo nāj ke khetōñ meñ is garaz se nasab kar-di-jāe ki uske khauf se kawwe khwāh koyī dūse pariud wahāñ na jāyēñ; koyī khauf dilāne wālī shai jismeñ kisī tarah kā khatra na Scath, *n.* Nuqsān; zarar; khisāra; ziyān; barbādī. [ho; khauf-i-'abas. Scath, } *v. t.* Kisī ko nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; ziyāñ k.; Scathe, } talaf k.; barbād k. Scatter, *v. t.* 1.—Chāron taraf chhiṭ d.; chhitrā d.; dūr dūr dāl yā pheuk d.; jā-ba-jā r. chāhe dūr dūr ho yā nuzdik nazdik.

2.—Mukhtalif atrāf meñ phailā d.; kisi shai ko jo yak-jā ho muta-farriq kar-d.; muntashir kar-d.; pareshān kar-d.; darham-barham kar-d.; idhar-udhar phailā d.; titarbitar kar-d.; dūr dūr kar-d.; yak-jā rahne na d.; tūn-terah kar-d.

Scatter, *v. i.* Muntashir ho-jānā; parāganda ho-jānā; titarbitar ho-jānā; ohhitplut ho-jānā; idhar-udhar phail jānā.

Scattered, *pp. or a.* Muntashar yā muntashir; parāganda; dūr-dūr phail-lā huā; dūr-dūr wāqi'; titar-bitar; tūn-terah; jā-ba-jā wāqi'; alag-alag.

Scattering, *p. a.* Gair-muttafiq; ek nahūn; bahut se logon ke mā-bain baham mukhlālif. [riq; nazdik nazdik nahūn; dūr-dūr; yak-jā nahūn.

Scatteringly, *ad.* Titarbitar; tūn-terah; jahān-tahān; jā-ba-jā; mutafar-

Scavenger, *n.* Jo shakhs shahr meñ mailā sāf karne ke liye inuqarrar ho; mailā nṭhāne w.; khāk-rob; jārob-kash. [jāe; tamāsha-gāh.

Scene, *n. 1.*—Tamāsha-gāh meñ woh jagah jahān naql wagaira dikhlayi

2.—Tamāsha-gāh kī āraish aur sāz-o-sāmān jo bataur badal us ma-qām ke ho jahān tamāshe kī aśl kaifiyat wāqi' hui ho; tamāsha-gāh meñ parda wagaira jisko hā'is tamāsha ba-zāhir aśl ma'lūm detā hai.

To go behind the scenes—Parde ke piche ho-jānā; oṭ meñ ho-jānā; dar-parda kar-ravāyi k.; khulke koyi kām na k.

3.—Kisi naql yā tamāshe kā woh hissa jo bilā-tagaiyur-i-maqām yā waqt ho; kisi tamāshe kā hissa-i-udnā.

4.—Woh maqām waqt yā hālat wagaira jis meñ kisi amr kā wāqi' h. tasawwur kiyā jāe; woh jagah jahān us shai kā wāqi' h. khayāl kiyā jāe jiskā tazkira kisi dāstān nazm yā naql wagaira meñ ho; jāe-i-mājara; mauqa-i-wāridāt; woh jagah jahān kisi amr kā wuqū' huā ho (jahān koyi hāt hui ho).

5.—Woh kul chizeñ jo ek hī sāth pesh-i-nazar hon; chizeñ jo silsilawār dikhlayi jāen; madd-i-nazar; numāish; tamāsha; did.

6.—Sūnūg; naql; tamāsha; nāṭak.

Scenery, *n.* Kisi jagah kī zāhiri sūrat jo nazar parē; un auwā' aqsām kī chizeñ kī sūrat jo dekh parē; woh mukhtalif chizeñ jo ek sāth nazar ke sānuc āyeñ; did; mauzar; sunā; bahār; fiza; qudrati chizeñ kā majmū'a jo ek sāth dekh parē. [wuqū' huā ho.

2.—Tamāsha-gāh kī taswīr; us jagah kī shabīh jahān kisi amr kā

Scent, *v. t. 1.*—Sūnūghuā; quwwat-i-shāmma ke zar'ie se ma'lūm k.

2.—Khushbū-dūr banānā; mu'attur k.; bāsnā; khushbū milānā.

Scent, *n. 1.*—Muhak; bū; bās; gandh; gamak; khush-bū; sugandh.

2.—Sūnūghne kī quwwat; quwwat-i-shāmma. [H'ebster.

3.—Muhak ke zar'ie se shikār kā picheñ; kisi shai kī pairawī kā

Scepter, } *n. 1.*—'Asā-i-shāhī. [tariq; patā; lik.

Sceptre, }

2.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhī hukūmat; bādshāhat; saltanat.

Scepter, } *v. t.* Bādshāhī ikhtiyār d.; hukūmat-i-shāhī tafwiz k.

Sceptre, }

Schedule, *n.* Zābito kī fihrist; fihrist jo hā-qā'ida taiyār kī-jāe; fard; ta'liqa yā fard-i-ta'liqa; fihrist jo kisi wasiqe meñ munsalik (shāmil)

kī-jāe masalan wasiyat-nāme yā patte wagaira meñ.

“A schedule is a formal list or inventory prepared for legal or

'business' purposes." "A *schedule* must have the titles and descriptions explicitly given, and be properly attested." *Webster*.

Scheme, n. 1.—Nazm; intizām; silsilā; band-o-bast.

2.—Jo bāt kī-jāne-wālī ho uski bandish; tadbīr; mansūba; bandish; hikmat; fitrat; tajwīz.

To form, lay, or contrive, a *scheme*—Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k. **Scheme, v. t.** Tadbīr k.; mansūba k.; bandish k.

Scheming, p. a. Bandishī; mudabbīr; hīrfat-bāz; makkār; chhālī.

Scholar, n. 1.—Tālib-i-'ilm jo kisi madrase meñ parhtā ho; kisi ustād kā shāgird; woh shakhs jo kisi ustād ke zer-i-ta'lim ho; tālib-i-'ilm; shāgird; talim; chelā; vidyārthī (*corruptly* bidyārthī).

2.—Jo tahsil-i-'ilm meñ masrūf ho; 'ālim; fāzil; kisi 'ilm kā khūb jānne w.; jo shakhs apne 'ilm ke liye mashhūr yā mumtāz ho; pandit; vidwān. [muzaiyib ho]

Scholarly, a. 'Ālimāna; fāzilāna; jaisā ki 'ālim ko chāhiye (uske liye **Scholarship, n.** 1.—'ilm; 'ilm-o-fazl; tahsil-i-'ilmī; 'ilmīyat; fazilat.

2.—Tālib-i-'ilm kā wazīfa; jo kuchh tālib-i-'ilm ke basar-i-auqāt ke liye muqarrar ho.

Scholastic, } a. 'Ālimāna; jo 'ālim se muta'alliq yā uske liye muzaiyib **Scholastical, } ho; madrasa yā madrasā se muta'alliq.**

School, n. 1.—Madrasa; maktab; dabistān; pāthshālā; woh maqām jahān 'ilm sikhāyā jāe; woh jagah jahān 'ilm kī tahsil kī jāe. Woh kul tulabā jo kisi madrase meñ ek yā zāid ustādoñ ke mā-taht ta'lim pāyēñ. [hoñ.

2.—Tulabā kī ta'lim yā kul tulabā jab likhne-parhne meñ masrūf

3.—Judāgāna firqa; woh log jo kisi khās shakhs kī ta'lim kī pairawī karte hoñ; jo log kisi 'ām masale ke qāil hoñ; jo ta'lim-i-wāhid par 'amal karen. [k.; ta'lim d. yā k.

School, v. t. 1.—Madrase meñ ta'lim d.; sikhānā; parhānā; tarbiyat

2.—Tādīb k.; dāb ke sāth tarbiyat k.; sikhānā; nasihat-fazihat

k.; sarzanish k.; la'nat-malāmat k. [mahz muṭadī.

School-boy, n. Tif-i-maktab; tifi-i-dabistān; jo 'ilm ke usūl sikhtā ho;

School-fellow, n. Ham-maktab; ham-dars; madrase kā sāthī; jisne dūsre ke sāth ek hi madrase meñ ta'lim pāyī ho.

School-house, n. Madrase kā makān; jis makān meñ madrasa ho.

☞ "Applied only to buildings for subordinate schools, not to colleges." *Webster*.

Schooling, n. 1.—Ta'lim jo madrase meñ ho; ta'lim; tarbiyat.

2.—Ta'lim kā mu'awaza; tankhwāh jo ustād ko laṅkon kī ta'lim ke 'iwaz meñ di jāe. [dapat.

3.—Jihāz; gosh-mālī; chashm-numāyī; tambih; sar-zanish; dīnt-**Science, n.** 'ilm; kisi shai kā mutahaqqaq 'ilm; asl-i-haqīqat yā wāqi-

'āt kī fahm (uskā dil se samajhnā).

SCIENTER, [Lat.] Dida-o-dānista; jān-būjh-kar.

Scientific, a. Usūl-i-'ilm ke mutābiq yā unpar munhasir; 'ilmī; jo 'ilm meñ muṣṭa'mal ho; jo kisi shai kī pūrī aur musalsal wāqifiyat zāhir kare.

Scientifically, ad. 'Ilmī tarīq par; 'ilm ke usūl yā qawā'id ke mutābiq.

SCILICET, [Lat. contracted from scire licet] Ya'nī.

☞ Often abbreviated to *sc.*, or *ss.*

- Scoff**, *v. i.* Shokhī yā gushtākhī ke sāth haṁsnā khwāl mazhāka k.; kisi ko burā-bhalā kahṁā; kisi kī nisbat haṁsi ke sāth taḥqīr zāhīr k.; [ta'na-zanī k.; upahās k.]
 With *at*.
Scoff, *v. t.* Haṁsi yā taḥqīr k.; thatthā mārṁā; kisi kī nisbat sakht-kalāmi k. [jāe; izhār-i-istikrāl yā taulīn; ta'n-tashnī'.]
Scoff, *n.* Haṁsi mazhaka yā mazammat jiskā izhār taḥqīr ko sāth kiya.
Scold, *v. i.* Kisi kā 'nīh nikāl-kar be-tamīzi so shor machānā; zor se ghuṛaknā; sukht jhīrkī d.; latherṁā; jhārṁā; jhīrjhīrṁā.
 With *at*. [lāmat k.; bahūt burā-bhalā kahṁā.
Scold, *v. t.* Be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīrkī d.; sakht la'nat-na-
Scold, *n. 1.*—'Aurat jo be-tamīz aur had-zahān wa pur-shor ho; kar-kasā; larāṁkī aur muṁh kī phūhar 'aurat.
 2.—Jhīrkī; shor-o-shmāba; taṁṭā. [ki; lather; jhār.
Scolding, *n.* Ghuṛkī; dānt-dapat; be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīr-
Scope, *n. 1.*—Woh shai jo kisi ke madd-i-nazar ho; jis shai yā maqsad kī taraf tabī'at mutawajjili ho; jis shai tak raṣāyī yā jiskā anjām maqsūd ho; ākhīr irāda maṁshā yā niyat; murād; maqsad; garz.
 2.—Kisi shai kī nisbat āzādāna nazar phoilāne yā irāda karne kā mauqu' yā uskī gunjāish; kārṁwāyī kī gunjāish jagah yā wus'at; kisi bāt kā mauqu' ifrāt se h.; āzādī; āzādāna (be-rukāwat) bartāw kī gunjāish; quīl se āzādī; chalne kī jagah; maidān; samāyī. [jhlulasnā.
Scorch, *v. t. 1.*—Ūpar se jalā d.; kisi shai kī sath ko garṁi se jalā d.; 2.—Sakht garṁi pahuṁchānā; garṁi se khushk kār-d. (sukhā d.).
Scorch, *v. i.* Ūpar se jul-jānā; jhlulas-jānā; bhūn nṭhṁā; khushk ho-jānā; sūkh-jānā. [diyā jāe.
Score, *n. 1.*—Khat; nishān jo kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye banā 2.—Hisāb; yāftānī kā hisāb; qarz; dāin; lekṁā.
 3.—Wajh; sabab; hā'is; wāstā; khatīr; kārṁ.
 4.—Koi; his yā bisi. [mu'āwaza d.; badlā d.
To quit scores—Hisāb tai k.; hisāb kī wā'il-bāqi durust k.; ifā k.; bhar d.;
Score, *v. t. 1.* Khat yā lakīr khāinēh-kar khwāl khurāch yā kāṭ-kar nishān k.; kāṭne kī niyat se chailiyān chluṁṭānā; khurāsh k.
 2.—Kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye wāzih wāzih khaton kā nishān k.; khod-kar nishān k. tāki koyī hisāb yād rahe.
 3.—Kisi shai kā nawishta yā hisāb r.; likh r.; qāim k. yā lagānā.
Scorn, *n. 1.*—Sakht taḥqīr; woh hīqārat jo kisi shai ko nihāyat zalīl aur be-waḥat tasawwūr karne kī wajh se paidā ho.
 2.—Woh shai jo haqīr samajhī jāe; jis chīz ko qābil-i-taḥqīr tasawwūr karen; jo chīz nihāyat hī nafrat taḥqīr yā haṁsi ke lāiq ho.
To laugh to scorn—Haṁ-nā; muṁh banānā yā birānā; qābil-i-taḥqīr samajh-kar kṁhanda-zanī k. (thaṭṭhī mārṁā).
Scorn, *v. t.* Nihāyat taḥqīr k.; bahūt hī haqīr samajhṁā; hargiz apne lāiq na samajhṁā; nafrat k.; hīqārat k.; kīṁfāt k.; nā-chīz khayāl k.
Scornful, *a.* Hīqārat se bhārā huā; taḥqīr-āmez; hīqārat k. w.; shokh-chashm; kisi ko nā-chīz yā haqīr samajhne w.
Scornfully, *ad.* Baṛī hī hīqārat ke sāth; ba-taḥqīr; shokhī ke sāth; gushtākhāna. [sūl; chanda; jurmāna; tāwān.
Scot, *n.* Jisqadar mahsūl wagaira lagāyā yā diyā jāe uska ek hissa; mah-

Scot and lot—Mahsul jo ma'mūlī taur par ba-libāz-i-istitā'at unke ri'āyā par
Scot-free, a. 1.—Mahsul wagaira se-bārī; be-mahsul. [lagāyānjāe.

2.—Be-zarar; sāf; sahīh-o-sālīm; be-āūch lage; be-gair kisi qisim ke sadmā ke pahūnche huye; be-gazand.

Scoundrel, n. Nichū nikammā ādmī; pāji; hārām-zāda; be-gairat yā fā-siq; pāpi; khal; luqandrā; shuhdā; bad-zāt.

Scour, v. t. 1.—Sāf karne kī garaz se kisi khardarī chīz se khūb malnā; ragar-kar sāf k.; māñjuā; sāf k.; chamā-cham k.; mail yā gard-o-gubār wagaira se sāf k.; sāf karke phir apni asli hālat par kar-d.

2.—Mi'de ko khūb sāf k.; shiddat se ijābat lūnā. [yā dūr kar-d.

3.—Mal yā sāf kar-ke dūr kar-d.; jhārū pher d.; bahā le-jānā; haṭā

4.—Kisi jagah se jald guzar jānā; ba-khūbi yā bi-l-kul tai yā pār k.

Scour, v. i. 1.—Kisi chīz ko mal-kar sāf k.

2.—Sāf k.; safāyī paidā k. yā lūnā. -

3.—Ijābat kā be-andāz h.; dastūn kā had se ziyāda ānā.

4.—Tez dārnā; ghūmū; chal d.; bhāg jānā.

Scourge, n. 1.—Korā; chābuk; tāziyāna; saza-dihī yā tādiḥ kī āla.

2.—Sazā; ta'zir jo intiqāman kī-jāe; saza intiqām yā izā-rasānī kī zarī'a; āfat; balā; jo bā'is-i-izā-rasānī ho; koyī burāyī yā āfat jo barā-bar qāim rahe. [tāziyāna d. yā tāziyāna lagānā.

Scourge, v. t. 1.—Zor se chābuk mārū; korūn se khūb piṭnā; saza-i-

2.—Sakht saza k.; saza d.; gūnāh yā qusūr ke iwaz meṁ tambi-han ta'zir k.; izā pahūnchānā; taklif d.

Scout, n. Jo shakhs surāg aur khabar-rasānī ke liye bhejā jāe; jo shakhs laṭāyī kī hālat meṁ is garaz se ta'luāt kiya jāe ki woh fauj ke āge yā fāsile par jā-kar guṁim ke hālat daryāft kare aur dekhe ki kisi qism kā khatra to nahīn hai; jāsus; bhediya; mukhbīr.

Scout, v. t. 1.—Būhar jā-kar jāsūs l.; kisi ke harakāt-o-sakanūt daryāft k.; fikr ke sāth dekhnā-bhālnā.

2.—Mukhbīrī ke liye kahīn jānī yā kahīn se guzarnā; ghūm-phir-ke āhat l. [k.; mukhbīrī k.

Scout, v. i. Guṁim ke harakāt-o-sakanāt kī nigrānī ke liye jānā; jāsūs

Scowl, v. i. Bhāwen chāḥnā; chūn-ba-jabīn h.; tewrī chāḥnā; nāk-bhān chāḥnā; tursh-rū h.; raujida yā gusse meṁ ma'lūm d.

2.—Tārik yā pur-āshob dikhāyī pārnā.

Scowl, v. t. Gusse kī nazar se dekhnā; chūn-ba-jabīn ho-kar dūr kar-d.

Scrabble, v. t. Nā-hamwār khaton ke nishān banānā; be-thaur-thekāne hurūf likhnā; behūda tarīq par satreṁ khāinchnā yā hurūf likhnā.

Scrabble, n. Hāthoṁ yā ghuṭnoṁ ke bal chālnā.

Scramble, v. i. 1.—Hāthoṁ aur ghuṭnoṁ ke bal chāḥnā; kisi chīz ko hāth se pakar-kar chālnā yā chāḥnā aur badan ko āge khiskānā.

2.—Jo shai ma'gūb ho use shanq se pakarnā; jhat se pakar l. tāki dūsrā na lene pāye; be-takalluf pakar l.; jo chīz zamīn par girī ho uske liye dūstroṁ ke muqābale meṁ koshish k.

Scramble, n. 1.—Hāthoṁ kī madad se chāḥnā; hāthoṁ ke bāl chāḥnāyī.

2.—Kisi shai kī nisbat dūstre ke muqābale meṁ sar-garmī ke sāth koshish. [kā tukrā.

Scrap, n. 1.—Chhoṭā tukrā; pārchā; purza; tukrā jo kāṭ liyā jāe; kāgaz

- 2.—Kisī likhī yā chhapī huyī chīz kā ek hissa; juzw; be-jor intī-
khāb; mukhtasar khulāsa. [khabāt kāṭ-kar wasl kar-diye jāēn.
Scrap-book, *n.* Woh sūdi kitāb jismeñ kitābon aur kāgazon ke munta-
Scrape, *v. t. 1.*—Kisī shai kī sath ko kisī tez yā khār-dār āle se khurach-
nā; ragarnā; malnā; khurachnā; karonā; chhilnā; ghisnā.
2.—Mal yā ragaṛ kar dūr kar-d. (nikāl d.).
3.—Barī mihnāt-mazdūri kar-ko jam' k.; barī tangī se hāsīl k. yā
bachā r.; thorā thorā paidā yā ikatthā karke jam' k.
To scrape money together—Barī mihnāt yā tangī se jor-bator-kar rupaye ikat-
thā k.—To scrape together a good estate—Thorī thorī kar-ke ek barī jāē-
dād ikatthī k. [baṣmad ke zarī'e se kisī ko apnā āshnā banānā.
To scrape acquaintance—Apne ko wāqif k.; kisī se āshnāyī hāsīl k.; khushāmad.
“A low phrase introduced from the practice of *scraping* in
bowing.” Webster.
Scrape, *v. i. 1.*—Kharkhañā; kirkirānā; karakht āwāz paidā k.
2.—Pair pichhe ko haṭā ke be-saliqagī ke sath salām k.
Scrape, *n. 1.*—Khurachne ke āle yā pair wagaira kī ragaṛ se jo āwāz
paidā ho; karkarāhaṭ; khurkharāhaṭ; charcharāhaṭ.
2.—Salām; bandagi; salām jo be-saliqa kiyā jāē.
3.—Nā guwār aur pareshān karne wālī hālat; woh kaifiyat jisse bilā
diqqat najāt na ho; nījāw' yā nījherā; diqqat; qabāhat; jhanjhaṭ;
janjāl; durdasā; mushkil. [h.
To get into a scrape—Qabāhat meñ parnā yā phānsā; pareshānī meñ mubtālā
Scraping, *n. (pl.)* Jo kuchh khurach yā bator ke ikatthā kiyā jāē; khur-
chan; chhilān; kūṛākarkaṭ jo khainchkar ikatthā kiyā jāē.
Scratch, *v. t. 1.*—Khurachnā; bakoṭnā; nochā; kharboṭnā; khasoṭnā;
choṭhnā; kisī chīz kī nok se khurkharā yā khasīf sā zakhmī kar-d.
2.—Panje se khodnā khurachnā yā gayhā kar-d. [kar-d.
To scratch out—Chhil d.; mitā d.; mahkāk kar-d.; chhil mal yā ragaṛ ke sath
Scratch, *v. i.* Panje se khurachnā. [zakhm; bakoṭ; zarā sā kaṭ jānā.
Scratch, *n.* Kharāsh; āpar kā zakhm yā nishān, khoṛch; khasoṭ; khasīf
Scrawl, *v. t.* Behūda khat khainchnā yā nishān banānā; jhaṭ jhaṭ aur
be-parwāyī se likhnā; ghasīṭ-kar yā phenk-phānk ke sath likhnā; bad-
khat likhnā.
Scrawl, *v. i.* Bad-khat likhnā; ghasīṭ-kar likhnā; nikamnā likhnā. [khat.
Scrawl, *n.* Tahrīr jo bad-khat ho; jaldī kī burī likhāwat; ghasīṭ; bad-
Scream, *v. i.* Zor se chillānā; yakāyak zor-o-shor ke sath chillā uṭhnā
jaisē khauf khā-kar yā dard kī shiddat kī wajh se; chīkh mīrnā;
Scream, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhaṭ; kūk. [chīkhnā; chinghārānā.
Screech, *v. i.* Zor se chillā uṭhnā; chinghārānā; chīkh mīrnā; khauf yā
Screech, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhaṭ. [shiddat-i-dard se chīkhnā.
Screen, *n.* Woh shai jiskī wajh se taklīf zarar yā khatra dūr yā raf raho;
jo shai muhāfiz-i-khatar yā taklīf ho; woh shai jisse kisī chīz kā sā-
nā bachā ruhe; pardā; taṭṭī; āṛ; oṭ; chīg; qanāt; jhūp, taṭṭar.
Screen, *v. t.* Panāh d.; chhipāye rahnā; taklīf zarar yā khatrese bachānā;
āṛ yā oṭ meñ r.; chhipā-kar bachānā; chhipānā.
Screw, *n.* Pech yā peñch. [sakhtī k.; sakht jāuch-partāl k.
To put under the screw—Khūb kasnā; mihak-i-umtīhān par khūb chāpānā;
Screw, *v. t. 1.*—Pech ghumānā; pech lagānā; pech se dabānā kasnā yā
mazbūt k.

2.—Dahānā; nichorānā; khūb kasnā. t

3.—Kisī par tashaddūd k.; kisī se sakhtī ke sāth pesh ānā; ziyāda-

4.—Munh bigārnā; munh terhā k. [sitānī k.]

To screw out—Nichorānā; dabā kar l.; jabriya bāsil k.—To screw up—Majbūri se karānā; rakht dahnāw pahuinchā ko karānā.—To screw in—Ghumā-phirā-kar ghusepnā.

Scribble, v. t. l.—Jald jald likhnā; be-ihitiyātī se khwāh bilā-lihāz i-sihhat yā nafāsat likhnā; ghasit yā khainch-kar dhar d.

2.—Gandī tahrir se bhar d.

Scribble, v. i. Ghasitnā; bad-khat likhnā; be-ihitiyātī se likhnā. [wat.]

Scribble, n. Ghasit; bad-khat; 'ujlat yā be ihitiyātī kī tahrir; nikammī likhā-

Scribā, n. Kātib; mulharrir; mutasaddi; munshī; dabir; naql-nawis.

Scrip, n. l.—Koyī mukhtasar tahrir sanad yā fihrist; kāgaz kā ũkṛpā jispar kuehl likhā ho; ruq'a; purza; shuq'a.

2.—Ek tarāh kā sartifikat (certificate) jo qarz ke badle meū diyā jāe; kisī bank yā dūsrī jamā'at ke nām sarmāyo kā sartifikat; kisī jāedūd-i-sharākati ke hisse kā sartifikat.

Script, n. (Lau) Koyī asl wasiqā yā dastāwez.

Scrivener, n. l.—Jiskā peshā kitābat ho; jo shakhs mu'āhade kī dastāwezen khwāh dūstro wasāiq ba-taur peshe ke likhe; mutasaddi; qibāla-nawis; 'arāiz-nawis

2.—Jo sūd par rupaye ehalāye; jo sūd par rupaye rakkhe.

3.—Khush-nawis; jo khush-nawisī sikhliye.

Scroll, n. Kāgaz wagnā jo lapet kar rakkhā jāe; nawishta jo mulātafe kī shakl par banā ke rakkhā jīe; fard; fihrist; band.

Scrub, v. t. Zor se malnā yā ragaṛnā; enfāji yā jilā karne kī garaz se kūnchī wagnā se malnā ragaṛnā māūjnā yā ghisnā.

Scrub, v. i. Milnat aur kanjūsi k.; milnat karke gayat darje ko bnkhl ke sāth basar k. [shakhs; mardak; telī kā bāil.]

Scrub, n. l.—Jo shakhs bārī riyāz kare par zillat ke sāth rahe; zalil

2.—Adnā chīz; koyī elhotī aur zalil shai.

3.—Jhārū wagnā jo ghis gayā ho; purānā jhārū wagnā.

Scrubby, a. Chhotā aur zalil; kotālī-qad; jiskī bārī ruk gayī ho.

Scruple, n. l.—Nihāyat hī qulil inqādār.

2.—Pas-o-pesh; taammul; waswasa; shubha; shak; kisī kām meū is wajh se pas-o-pesh ki uske wājib yā qarīn i-maslahat hono kī tanqih mushkil ho; nek-o-bad ke khayāl se taammul; kisī amr kī tanqih yā kisī kārrawāyī ke karne meū āgā-pichhā. [k.; shak k.; shash-o-panj meū h.]

To make scruple—Nek-o-bad ke khayāl se pas-o-pesh (āgā-pichhā) k.; taammul

Scruple, v. i. Kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meū taammul k.; imān yā maslahat ke khayāl se ruk jānā; mushkil samajh-kar ruk jānā; shak-o-shubha yā pas-o-pesh k.

Scruple, v. i. Nearly always followed by an infinitive. [ishtibāh k.; shak k.]

Scruple, v. t. Shubhe kī nazar se dekhnā; bāwar karne meū taammul k.;

Scrupulosity, n. Shak; kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meū ishtibāh; ihtiyāt jo is khayāl se paidā ho kī koyī amr be-jā khwāh koyī ranjida na hone pāye; is bāt kī bārī hī khayāl kī jo kuchh ho ũhik ũhik aur munāsib tarīq par ho.

Scrupulous, a. 1.—Wahm se bharā huā; shakkī; wāhmī; waswāsī; jo kisī bāt par rāe qāim karne khwāh 'amal karne meñ pas-o-pesh kare; tā-ki mubādā kisī ko rañj pahūche yā be-jā fi'l ho-jāe kisī aur kī tanqīh yā tajwīz ihtiyāt ke sāth k. w.; phūñk phūñk kar qadam r. w.

2.—Jo ihtiyāt ke sāth kiya jāe; jo thīk thīk kiya-jāe.

3.—Muhtāt; khabar-dār; wāqī'āt par khūb khayāl r. w.

Scrupulously, ad. Juzziyāt par khūb khayāl rakh-kar; is bāt kī khūb khayāl rakh-kar kī jo kūchh ho thīk thīk ho; pas-o-pesh ke sāth; waswase ke sāth; ba-ihtiyāt-i-tamām; hoshyārī yā chaukasī se.

Scrupulousness, n. Waswasa; wahm; sachāyī munāsabat yā sawāb-dīd ke lihāz se kisī bāt ke munaqqah karne khwāh kisī fi'l ke irtikāb meñ baṛī ihtiyāt.

Scrutinize, v. t. Khūb taftīsh k.; achchhī tarah se taṭolnā; kisī bāt kī jāñch yā tahqīqāt bārik-bīnī ke sāth k.; baṛī chhān k.; khūb dekhnā-bhālnā. [partāl; chhān; taṭol; baṛī just-o-jū (dhūñdh yā khoj).]

Scrutiny, n. Baṛī taftīsh; juzz-o kuī kī tahqīqāt; bānīkī ke sāth jāñch.

Scuffle, n. 1.—Quwwat kī imtīhān jo do shakhs āpas meñ lipaṭ-kar karen; āpas meñ lipaṭ-kar is garaz se laṛnā kī dekhēn do shakhsōñ meñ se kaun gir jātā hai. [dexterity at arms' length." Webster.

2.—"In distinction from *wrestling* which is a trial of strength and

2.—Gaṭ-paṭ; dhūngā-mushtī; hāthā-pāyī; muṭhbher; laṛāyī jis-meñ be-tamīzī ke sāth mār-pīṭ ho; dangā; jūṛī-paizār; dhauḷ-dhap.

Scuffle, v. i. 1.—Do shakhsōñ kī bāham lipaṭ-kar laṛnā. [dhakkā k.

2.—Dhūngā-mushtī k.; hāthā-pāyī k.; jūṛī-paizār k.; dhakkam-

Scurrile, a. Jo maskhāre ko zeb de; jismeñ nihāyat fūhsh yā dushwām-āmez kalīmāt hoñ; jismeñ kamīnagī kī bāteñ shāmīl hoñ.

Scurrility, n. Aisī nīchī gañwārī phakkar-paue kī bāteñ yā gālī-galanj jo kamīnōñ yā maskhāroñ khwāh isī qism ke logoñ ke muñh se nikle; nihāyat burī burī gālīvāñ yā fūhsh thātṭhe kī bāteñ (dillagiyañ) wagaira. [w. jo sirf maskhāroñ ke liye rawā rakkhe jāēñ.

Scurrilous, a. 1.—Kamīnōñ sī bāteñ k. w.; aise kalīmāt zabān par lāne

2.—Jismeñ kamīnagī kī bāteñ yā gālī-galanj ho; ganda; kharāb;

Sea, n. 1.—Bahr; daryā; qulzum. [bad; fūhsh.

2.—Samundar; sāgar. [harakat.

3.—Lahar; manj; hīlkorā; tarang; talātum; pānī ke sath kī

Sea is often used in the composition of words of very obvious signification.

At sea—Samundar par; khushkī se dūr.—*At full sea*—Balandī par; auj par; baland; ziyāda.—*Beyond the sea or seas*—Riyāsat qalam-rau iqlīm yā mulk ke bāhar.—*Hulf seas over*—Pūrā matwālā nahīñ; nashe meñ chūr nahīñ [Colloquial].—*To go to sea*—Jahāz-rānī kī pesha iḥtiyār k.; mallāhī k.

Sea-farer, n. Jahāzī; mallāh. [masrūf rahe.

Sea-faring, a. Jahāz-rānī kī pesha k. w.; jo hamesha jahāz-rānī meñ

Sea-going, a. Samundar par chalne w. ya'nī jo daryā meñ na chale

Seal, n. 1.—Muhr. [jaise jahāz.

2.—Lāh wagaira jo dastāwez par lagā-kar muhr se chhāp dī-jātī hai. To give a deed under hand and seal—Dast-khat aur muhr se murattab kar-ke dastāwez likh dā.

- 3.—Lākh (lāh) wagaira jisse khat yā dūsrā kāgaz band kiyā jāe.
- 4.—Woh shai jisse kisī shai kī tūyīd yā tasdiq ho; woh shai jisse kisī amr kā tayāqqun ho-jāe; woh shai jisse kisī dūsrī shai ko wnsūq
- Seal, v. t. 1.**—Tasdiq ke liye muhr k. yā sabb k. [hāsīl ho.
To seal a deed—Kisī dastāwez par uski tasdiq ke liye muhr kar d. (sabb-kar d.).
- 2.—Muhr lagā-kar band kar-d.; sar-ba-muhr k.; muhr se band k.
To seal a letter—Kisī khat ko band karke uspar muhr kar-d. (usko sar-ba-muhr k.).
- 3.—Kisī shai par is garaz se muhr chhāp d. ki usse log yah sam-jhen ki yah sarkārī wazn yā nāp wagaira ke mutābiq ṭhik ṭhik hai.
- 4.—Band kar l.; band r.; na kholuā; makhfī r.
Sometimes with up.
- Search, v. t. 1.**—Kisī shai ke harāmad karne kī garaz se khūb yā bi-l-kul dekhnā-bhālnā; dekh-kar just-o-jū k.; talāsh k. yā talāshī l.; dhūndhnā yā dhūndhnā; khojnā; hernā.
To search a house—Kisī ghar ko dhūndhnā; khāna-talāshī k.—*To search the person*—Jāma-talāshī l.; kisī ke jism par ke kapre-latte is garaz se dekhnā-bhālnā ki koyī sbai usmēn chhipī to nahi hai.
- 2.—Tahqīqāt k.; just-o-jū k.; daryāft k.; dhūndhnā. [dekhnā.
- 3.—Kisī āle se ṭaṭol kar kisī shai kā hāl daryāft k.; salāyī ḍāl-kar
- 4.—Jānchnā; jāza l.; imtihan k.; kasantī par kasnā.
To search out—Dhūndh-kar nikālū; talāshī karke harāmad k.; khoj nikālū; jab tak na mile dhūndhā k. (talāshī mēn lage rahū).
- Search, v. i.** Dhūndhnā; talāsh k.; just-o-jū k.; taftish k.
To search for—Kisī kī talāsh k.; dhūndh-kar nikālne kī kosbis k.; joyāyī k.
- Search, n.** Talāshī; just-o-jū; dhūndh yā dhūndh; khoj; taftish; tahqīqāt; harāmad karne (nikālne) kī pairawī.
- Searching, p. a.** Jisse bachāw yā gurez mushkil ho; jismēn khūb paith ki-jāe; sakht. [kār-gar na ho.
- Searchless, a.** Jiskī talāshī munimkin na ho; jismēn talāshī yā tahqīqāt
- Search-warrant, n. (Law)** Talāshī kā hukm-nāma (warrant); woh hukm-nāma jo qānūn ke mutābiq kisī shakhs ke nām chorī khwāh kisī aur qism ke chhipāye huye māl ko ghar wagaira kī talāshī le-kar nikālne ke liye jāri ho.
- Season, n. 1.**—Mausim; fasl; ritu (rit yā rut); sāl kī chār faslon se ek ya'ni bahār khizān garmi yā sardi; sāl kā woh hissa jiskī tamiz ba-libāz garmi sardi wagaira ke kī-jāe.
- “We distinguish the season by prefixing its appropriate name, as the spring—season, summer—season, &c.” Webster.*
- 2.—Jo waqt jis bāt ke liye munāsib ho; munāsib waqt; subhite kā waqt; achchhā sanjog; jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho.
- 3.—Kuchh muddat waqt 'arsa yā zamāna; muddat-i-gair-darāz.
In season—Achchhe waqt se; achchhe mauq'e yā mahal se; isqadar jald ki jo maqsūd ho uskā anjūm ho-jāe.—*Out of season*—Be-waqt; waqt-i-munāsib ke ba'd; jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho uske ba'd.
- Season, v. t. 1.**—Bauānā; taiyār k.; kisī shai ke liye mauzūn yā munāsib k.
- 2.—'Ādī k.; khū-gar k.; pakkā k.; imtidād-i-waqt yā 'ādat ke zarī'e se kisī kām ke liye taiyār k. [taiyār k.
- 3.—Khushk yā sakht kar-ke taiyār k.; asli rutūbat ko dūr-karke

4.—Khīne ke lāiq banānā; mazo-dār banānā; zāiqā yā maza paidā k.; masāladār banānā; masāle wagaira dāl-kar mazo-dār banānā.

5.—Aisā kar-d. ki usse haz uthe; khush-gnwār yā pasandida banā-d.; margūb banā d. [khāssiyat ko kuchh milā-kar durust kar-d.

6.—I'tidāl par kar-d.; mu'tadil banā d.; kisi shai ki khilt mizāj yā

7.—Ibtidāyī ta'lim d.; shurū' ki bāteñ sikhlanā.

Season, v. i. 1.—Pak jānā; kām ke lāiq ho-jānā; kisi jagah ki āb-o-hawā se muwāfiq kar-jānā. [wajh se khushk aur sakht ho-jānā.

2.—Asli rutūbat ke nikal jīne yā kisi dūsrī shai ke dākhil hone ki Seasonable, a. Mauq'e kā; waqt kā; jo achēhe waqt se yā mauqa'-i-munāsib par āye wāqī' ho yā kiya jāe.

Seasonableness, n. Waqt par yā mauq'e se h.; itnā jald h. ki jo kuchh maqsūd ho woh ho-jāe; kisi maqsad ke nujām ke liye waqt se h.

Seasonably, ad.—Mauq'e se; bar-waqt; waqt-i-munāsib par; thik waqt par; jis waqt chahiye usi waqt; aise waqt ki kār-barāī ba-khūbī ho-jāe.

Seasoned, pp. or a. Jismēñ woh shai milī yā chhīrkī ho jisse 'umda zāiqā paidā ho; masāle-dār; chhānkā-baghārā; jo i'tidāl par lāyā gayā ho; jiski shiddat kam kar-dī-gayī ho; pakkā yā pakāyā huā; khushk aur sakht kiya huā.

Seasoning, n. 1.—Jo shai khāne meñ is garaz se milāyī jāe ki uskā zāiqā aur 'umda ho-jā; masalan namak masāle khushbū-dār sabziyāñ turshī yā shūrīni wagaira.

2.—Woh shai jo kisi dūsrī shai meñ uski latāfat barhīne ke liye izād ki-jāe; namak mīroh; latāfat ziyāda karne wālī shai. [tirpāyī wagaira.

Seat, n. 1.—Baithne ki chiz; woh chiz jispar koyī baitho—jaise kursi mondhā

2.—Baithne ki jagah; takht; masnād; kursi; mansab. [maqām.

3.—Mahal; jāe-i-sukūnt; maskan; ghar; makān; dāru-l-qarār; sadr

4.—Jagah; mauqa'; kisi shai ke wāqī' hone ki jagah. [peñdī.

5.—Kisi shai kā woh hissa jispar koyī baithē; miyānī; talī; talā;

6.—Nishast; baithne kā haq; woh jagah jo kisi ke baithne ke liye makhsūs ho; baithne ki māmūlī jagah.

7.—Woh maqām jahāñ koyī shai qāim ho-gayī ho. [baithak.

8.—Ghorē par kisi ke baithne kā dhang yā tariq; nishast; āsan; Seat, v. i. 1.—Baithāna yā biṭhānā. [muqarrar k.; jā-guzīn k.

2.—Kisi mansab jagah yā 'uhde wagaira par qāim k.; qāim k.;

3.—Kisi ke baithne ki jagah makhsūs yā muqarrar k.; baithne

4.—Mazbūtī ke sāth qāim k.; nasab k. [ki jagah d.

5.—Dūsrī peñdī miyānī yā tali wagaira lagā kar marammat k.

Secede, v. i. Kisi jumā'at wagaira ki shirkat ehhor d. (usse dast-kash yā kanāra kash ho-jānā); apnī tayīn alag yā 'alāhida kar-l. [kasī

Secession, n. Kisi jumā'at ki shirkat se 'alāhidagī; dast-kashī; kanāra-

Secede, v. i. 1.—Dūsrōñ se alag band kar-d.; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; logōñ ki sulhat se kanāra-kash ho-jānā; dūsrōñ se rāh-o-rāsm ehhor-kar kanāre band ho-jānā.

2.—Masūd kar-d.; paithne na d.; andar jāne na d.; bāz r.

Seclusion, n.—Sulbat se kanāra-kashī; tark-i-ta'alluq; tanhāyī meñ rahnā; 'uzlat-guzīnī; gosha-nishīnī; 'alāhidagī; qaid meñ r.

Second, a. 1.—Jo pahle ke ba'd hī ho; waqt yā maqām ke lihāz se pahle ke ba'd hī hōno yā āne w.; dūsrā; duwum; sānī; dūjā.

- 2.—Waq'at quwwat 'umdagī martaba yā rutbe meñ dūsre se kam ;
 With *to*. [adnā ; kiltar ; kamtar ; ntartā huā.
At second hand—Ba-martaba-i-sānī ; aslī maqām se nahīn ; aslī shakhs se nahīn ;
 dūsri jagah yā dūsre shakhs kā bhejā huā ; ibtidān nahīn ; kisi ko qabza-o-
 tasarruf meñ rahuo kām meñ laye jāue yā be-kār ho-jāne ke ba'd.
- Second, *n.* 1.—Dūsre ke ba'd āne w. ; waqt jagah yā rutbe wagaira ke
 lihāz se dūsre ke ba'd yā usse ghat-kar ; dūsri ; sānī.
 2.—Jo shakhs dūsre ke ham-rāh uskī tājīd aur madad ke liye rahe ;
 muwaiyid ; madad-gār ; pushti-bān ; pusht-panāh ; do shakhsan ke
 mū-bain muqābale kī jang meñ dūsre kā madad-gār. [hissā.
 3.—Sāniya ; lamha ; minit (minute) yā darje (degree) kā sāthwān
- Second, *v. t.* 1.—Madad dene ke liye kisi ko sāth rahnā ; sahārā d. ;
 pushti d. ; insidād k. ; taqwiyat d. ; dūsre kī koshish meñ madad d. ;
 kisi kī bāt ko-sānblānā ; tājīd k. [kī ho ; kisi tahrik yā tājīd kī tājīd k.
 2.—Kisi amr kī tahrik meñ khud bhī wahī rāe d jo tahrik-kunmda
- Secondarily, *ad.* Darja-i-duwum meñ ; ibtidān nahīn ; ba-martaba-i-
 sānī ; ba-martaba-i-ālā nahīn ; sāniyan ; jaisā ibtidān maqsūd rahā
 ho waisā nahīn.
- Secondary, *a.* 1.—Dūsre darjo kā ; waq'at wagaira meñ darja-i-duwum
 kā ; aslī nahīn ; qism-i-awwal kā nahīn ; darja-i-adnā kā ; adnā ; mā-
 taht ; awwal darjo kā nahīn.
 2.—Dūsre ke diye huye ikhtiyār ke zar'e se 'amal k. w.
- Secondary evidence—See Evidence. [rawāyī k w.
- Secondary, *n.* Mū-taht ; nāib ; mukhtār ; dūsre ko zer-i-hukūmat kār.
 Seconder, *n.* Jo shakhs dūsre kī koshish meñ madad de yā uske qaul
 khwāh talūk yā tujwiz kī tājīd kare ; muwaiyid ; hānī ; madad-gār ;
 pushti-bān.
- Second-hand, *n.* Qabza jo mālik-i-sābiq se muntaqil ho-kar hāsil ho.
At second hand—Vide Second, *a.*
- Second-hand, *a.* 1.—Aslī nahīn ; ibtidāyī nahīn ; jo dūsre se hāsil ho.
 2.—Nayā nahīn ; jo dūsre ke pās rah chukā ho ; jise dūsri pahle
 kām meñ lā-chukī ho ; musta'mal ; bartā huā. [darja-i-duwum.
- Second-rate, *n.* 1.—Barāyi-chhutāyī martaba yā 'umdagī wagaira meñ
 Second-rate, *a.* Qad-o-qāmat rutbe waq'at yā 'umdagī wagaira meñ dar-
 ja-i-duwum kā ; ālā qism kā nahīn ; awwal darje kā nahīn.
- Secrecy, *n.* 1.—Ikhsā ; poshidagi ; tanhāyī ; dūsron kī nazar yā 'ilm se
 bāhar rahnā. [bāteñ chhipāye rahnā.
 2.—Rāz-dārī ; parda-dārī ; bhed kā na kholnā yā zāhir k. ; parde kī
- Secret, *a.* 1.—Makhfi ; poshida ; chhipā huā ; jiskā 'ilm 'awām ko na ho ;
 jise siwāe shakhs-i-muta'alliq ke aur koyī na jāntā ho ; rāz kā ; bhed kā.
 2.—Jo goshe yā tanhāyī meñ ho ; jise koyī dekh na sake ; jo takh-
 liye meñ ho ; jise koyī na jāntā ho.
 3.—Poshida ; jo dekh na pare ; jo zāhir ('ayān yā āshkāra) na ho.
 4.—Jiskā 'ilm sirf Khudā ko ho ; gaib kā.
- Secret, *n.* 1.—Jo bāt koshish ke sāth chhipāyī jāe ; jiskā hāl 'umūman
 logon ko ma'lūm na hone pāye ; jo zāhir na kiya jāe yā qābil-i-izhār
 na ho ; rāz ; bhed ; parde kī bāt.
 2.—Jo bāt zāhir na ho ; jo bāt lā-ma'lūm ho ; mahram.

3.—(pl.) Satr; parda; andām-i-nihānī; jism kā woh hissa jiskā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho.

In secret—Taḥliye meñ yā taḥliye kī jagah meñ; poshidagī meñ; chhip ke yā chhipā ke; aisi hālat yā jagah meñ jo dekh na pare; ḡhufyatan; iḡhfa ke sāth; ekānt meñ; 'alāhida.

Secretary, n. 1.—Woh shakhs jo kisī shakhs-i-ḡhās yā kampanī (company) wagaira kī jānib se aḡkām ḡhutūt mūrāsālāt yā aur qism ke ḡḡgazat wagaira ko likhne ke liye muqarrar ho; sakartari; mūr-munshī; dīwān; huzūr-nawīs. [o-insirām ho.

2.—Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke kisī ḡhās sīge kā ihtimām—The secretary of state—Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke umūr ke muta'alliq ke mūrāsālāt gair mulk kī riyāsatoñ ke sāth hoñ.

Secretary-ship, n. Mūr-munshī-garī; sakartari kā 'uhda.

Secrete, v. t. Chhipā d.; poshida r.; maḡhfi r.; aisi jagah r. kī koyī na dekhe yā jāne; chhip jānā; firār ho-jīnā; poshida ho-jānā.

Secretly, ad. Chhip-kar; chhipā-kar; ḡhufyatan; poshidagī meñ yā poshidagī ke sāth; chori-chori; ḡhake-ḡhake; chupke se; aisi tarah kī dūsroñ ko wāḡfiyat na ho (dūsre log na jāneñ).

Sect, n. Woh log jo kisī ḡhās masale yā masāil ke rū se jiske wo pairau hoñ dūsroñ se tafriqa iḡhtiyār kar-leñ; firqa; guroh; mazhabī firqa yā jamā'at; panth.

Sectarian, a. Firqe yā firqoñ se muta'alliq; kisī mazhabī jamā'at ke liye maḡhsūs; kisī mazhabī firqe ke masāil aur ta'alluqāt meñ sar-garm.

Secretary, n. Kisī mazhabī firqe kā sharik; kisī ḡhās mazhabī ta'lim denewāle kā pairau murīd yā chelā; jo ḡhās mazhabī silsila muqarrar ho usse kanāra-kash ho-jāne w.; rāfizī; ḡhārījī; bid'atī; panthī.

Section, n. 1.—Kāṭnā yā kāṭ-kar judā judā k.; taqtī.

2.—Hissa jo baḡiya se judā kar-liyā jāe; bhāḡ; bānt; qat'a; juzw.

3.—Kitāb wagaira kā hissa; bāb kā hissa-i-mdnā; qānūn wagaira kā hissa; dafa. [Webster.

4.—"In laws, a section is sometimes called a paragraph or article."

4.—Shahr buldo mulk yā ābādī kā ek hissa; logoñ kī jamā'at kā ek hissa; tabqa; guroh. [andarūñ hissa dekh pare.

5.—Kisī shai masalan 'imārat wagaira kā ḡharā waḡsha jismeñ uskā

Secular, a. 1.—Jo sau baras meñ ek martaba ho yā mānā jāe.

2.—Is dnyā se muta'alliq; pāk yā rūḡānī chizoñ se ta'alluq na r. w.; un chizoñ se nisbat r. w. jinko rūḡ se ta'alluq-i-ḡhās na ho balki jism se; dnyāwī; lankik.

Secure, a. 1.—Fikr yā andeshe se ḡhālī; mutmayin; gair-i-mashḡuk; shakk-o-shubhe se barī; kisī amr kā tayaqqun (uskā pūrā bhārosā)r.w.

With of.

2.—Be-andāz bhārosā r. w.; gair-miḡhtāt; be-ḡhabar; be-parwā.

3.—In a bad sense. [wājḡ na ho; yaḡīn r. w.

3.—Apñi rāo par tayaqqun r. w.; shubha na r. w. yā jisko shubhe kī

4.—Mahfūz; be-ḡhatar; jo hamle ko rok sake.

Applied to persons and things, and followed by against or from.

Secure, v. t. 1.—Mahfūz k.; ḡhatre ke ihtimal ko raf' kar-d.; ḡhatre meñ paḡne se bachā d.; hifāzat k.; bachāw k.

2.—Kisī shai ke na milnē yā kho jāne ke khatre ko bi-l-kul dūr kar-d.; pakkā kar-d.; mutahaqqaq kar-d.; tayaqqun ke sāth thahrā d.; itmīnān kar-d.; dil-jam'i kar-d.; is bāt kā ṭhikānā kar-d. ki fulān qarz wagnira adā ho-jāegā. [makfūl kar-d.]

To secure a debt by mortgage—Kisī dāin ke adā hone ke itmīnān ke liye jāedād

3.—Band kar-d.; aisā band mahbūs yā muqaiyad k. ki khul yā nikal jāne na pāye; aisā kar-d. ki khul yā nikal na jā-sake; aisā band-o-bast k. ki kisi tarah bhāg na sake; giriftār kar-ke qaid meñ r.

To secure a prisoner—Kisī qaidi ko is ihtiyāt se muqaiyad r. ki woh nikal na bhāge; qaidi ko pakar kar jakar-band r.—To secure a door—Darwāza band kar-d. [ko pukhtagi ke sāth apne qabze meñ lānā.]

4.—Kisī shai kā qabza pānā; tayaqqun ke sāth hāsil k.; kisi shai To secure an estate—Koyī haqqiyat hāsil k.; kisi jāedād ko apne qabze meñ lānā. [sāth.]

Securely, *ad.* Muhāfazat ke sāth; bilā-khauf; be-khatke; itmīnān ke Security, *n.* 1.—Hifāzat; kisi qism ke khatre se wāq'i hifāzat; bachāw.

2.—Woh shai jisse hifāzat ho; khatre se bachāne-wālī shai.

3.—Khauf andeshe yā fikr se najāt; hifāzat kā tayaqqun; itmīnān; dij-jam'i; hifāzat ke band-o-bast meñ gāfiat; be-andāz be-parwāyī.

4.—Jo shakhs dūse ki zamānat kare (uskā zāmin yā kafil baue); jo shakhs dūse ke furz ke aujām kā hīrā uṭhāye; zāmin; kafil.

5.—Jo shai qarz ke itmīnān meñ dī yā anānatan rakhi jāe; woh shai jo kisi mu'āhade ki ta'mil ke liye makfūl ki jāe; zamānat; kafālat.

6.—Hifz-i-amn yā nek-chaluī ki zamānat; fi'l-ziminī; muchalka.

7.—Dāin yā māl kā subūt; kafālat-nāma; dastāwez. [latu-l-māl.]

Government securities—Kafālat-nāmajāt-i-sarkārī.—Valuable security—Kafā-

Sedate, *a.* Mutmayin; jisse jam'iyyat-i-khātir jāyī jāe; sākin; gair-muztarib; sanjida; gambhir; dhīrā; dhīmā; jisse intishār yā gussa wagnira zāhir na ho.

Sedateness, *n.* Jam'iyyat; sanjidagi; qarār; tahammul; hūrd-bārī; itmīnān; hīlat-i-sukūn; be-qarārī kā na h.; intishār ka uā h.

Sedentary, *a.* 1.—Bihut yā der tak baithne kā 'ādī; jo 'ādatan der tak yā bahut baithne; jo baith-kar kasrat se waqt guzāne.

A sedentary man—Aisā sakhs jo kasrat se baithā hī rahe.

2.—Jismeñ bahut ('arse yā der tak) baithnā pāye. [pāye.]

A sedentary occupation or employment—Shagl yā kām jismeñ kasrat se baithnā

3.—Jo kasrat se baithne meñ yā baith-kar basar ho.

A sedentary life—Zindagi ke din jo kasrat se baith-kar basar kiye jāen.

Sediment, *n.* Pāni yā dūsrī raqīq shai meñ jo kuchh niche baith jāe; talchhat; dūrd.

Sedition, *n.* Shorish jo riyāsāt meñ bar-pā ho par bag'awat ki had ko na pahunchē; fitna; fasād; fūtūr; ishti'āl dene-wālī bāteñ kah yā phaili kar riyāsāt se logoñ ke diloñ ko nū-rūz kar-d. aur 'umūman khālāiq ke amn meñ fūtūr dāl d. [authority, as mutiny is to military.]

"Sedition is a local or limited insurrection in opposition to civil

Seditious, *a.* 1.—Jismeñ fasād ho; jisse fasād pāyā jae; fitne se bharā Seditious behaviour—Fitna-pardāzi kā tariq; fasād ki chāl. [hūt.]

2.—Jisse fasād paidā ho; fitna-angez.

Seditious words—Fitna-angez kalimāt (fasād paidā karne wālī bāteñ).

3.—Fasādī; shora-pusht; sar-kash; qānūn se saḥt mukhlāfat paidā karāne w.

Seditiously, *ad.* Fitna-pardāzī ke sāth; mufsidāna; qānūn kī nisbat mukhālafat-i-shadīd ke sāth; aisi tarah kī khalāiq ke amr meñ futūr parē.
Seduce, *v. t.* 1.—Khushāmad wa'de yā rishwat wagairā ke zarī'e se rāh-i-rāst se bar-gasht k.; badī kī taraf rāgib k.; burāyī par māil k.; gum-rāh k.; bahkānā; targīb dekar burī rāh par le chalnā; kharāb k.; bigārnā; wargalān-kar kharāb k.

2.—Bahkā-kar bigār dālnā (be-hurmat kar-d.); targīb de-kar be-ābrū kar-d.; targīb de-kar be-'asimat kar-d.

Seducement, *n.* 1.—Targīb; phnslāhat.

2.—Bahkāne kī tadbireñ; targīb-dihī yā kharāb karne kā fan; khushāmad darog-goyī aur mugālata-dihī.

Seducer, *n.* 1.—Bahkāne w.; badī par māil kānāne w.; bigārne w.; jo shakhs apne chhal-bāl se kisi 'aurat kī pāk-dāmanī meñ futūr dāl de; kuṭnā.

2.—Gum-rāh karne-wālī shai; badī kī jānib māil karne-wālī shai.

Seducible, *a.* Jisko gum-rāh kar-sakeñ; jo bahkāne se bahak sake; bigārne ke lāiq.

Seduction, *n.* Gum-rāhī; apne farz se bar-gasht kar-d.; khushāmad yā dagā ke zarī'e se kisi 'aurat ko apnī pāk-dāmanī ke tark karne par māil k. [ne w.]

Seductive, *a.* Gum-rāh k.-w.; apnī zāhir-munāyī se dhokhe meñ dāl-

Sedulous, *a.* Mihuatī; kisi bāt kī pairawī meñ mashaqqat ke sāth lagā rahne w.; kār-o-bār yā kisi maqsad ko anjām kī koshish meñ barābar-sābit-qadmī aur dhun ke sāth lagā rahne w.; tandih; sā'i.

Sedulously, *ad.* Mihuat ke sāth; mashaqqat ke sāth; tan-dihī se; jadd-o-jahd ke sāth. [sa'i; jadd-o-jahd.]

Sedulou3ness, *n.* Mihnat; mashaqqat; sābit-qadmī ke sāth mihnat;

See, *v. t.* 1.—Āñkh se dekhnā; kisi shai ke wujūd aur zāhirī sifaton kā 'ilm quwwat-i-bāsira ke zarī'e se hāsīl k.; dekhnā; nazar k.; tāknā; nigāh k.

2.—Dīda-i-dil (dil kī āñkh) se dekhnā; khayāl k.; tasawwur k.; dil se ma'lūm k.; samajhnā; tamīz k.; būjhnā; daryāft k.; jānnā.

3.—Dekhā k. yā dekhte rahnā; ihtiyāt r.; kisi shai kī taraf tawajjuh r.; khabar-dār rahnā yā khabar-dāri r.

4.—Mulāqāt k.; dīdār k. yā hāsīl k.; kisi se milne ko jānnā.

5.—Kisi se bāt-chīṭ k. yā rāh-o-rasm r. [āñkh se dekh saknā.]

See, *v. i.* 1.—Dekhne kī quwwat r. yā usko kām meñ lānā; basārat r.;

2.—Dil se samajhnā; paīṭhnā; ghusnā; samajhnā; tamīz k.

☞ Often followed by a preposition; as, *through* or *into*.

To *see through* the plans or policy of another—Dūse ke mansūboñ yā uskī hikmat-i-'amali ko samajhnā—To *see into* artful schemes and pretensions—

Farebī bandishoñ aur da'woñ ko samajhnā.

3.—Jāñchnā; tahqiqāt ke zarī'e se daryāft k.

See whether the estimate is correct—Is taḥkīmīne ko jāñcho kī sahīh hai yā nahīn.—*See to it*—Is shai kī taraf khūb tawajjuh karo; iskī taraf mutawajjih ho; ispar gaur karo; iskī ihtiyāt karo yā iskī khabar rakkho.—*Let me see, let us see*—Is muhāware kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab mutakallim (bolne w.) kisi amr kī tajwīz yā uspar gaur karne meñ mutawajjih huā chāhtā khwāh kisi shai-i-tajwīz-talab kī taraf dūse ko muḥbātāb karāyā chāhtā

hai.—See—Is lafz ko ba'z waqt sīga-i-amr meñ is garaz se isti'māl karte hññ ki kisi shai yā manebā-i-kalām ki taraf dūron ko tawajjuh dilāyeh.—

To see about a thing—Kisi shai par tawajjuh k.; kisi ehai ki niebat gaur-o-

Seed, n. 1.—Tukhm; bij; biyā.

[tajwiz k.

2.—Nutfā; manī.

3.—Asl; mādā; jisse koyī shai paidā ho; jar; bunyād.

4.—Nasl; aulād; larke-bāle; 'anjāl-o-atfāl; bāl-bachelo; santān.

5.—Khāndān; nasab; paidāish.

Seedy, a. Purānā aur phatā-chitā; muslis aur khasta-o-khwār; mailē-kuchailē kapre pahine huye; zulil sūrat r.-w. (colloquial).

Seeing, conj. Ba-libāz is wāq'ā ko; ba-khayāl iske; yah samajh-kr;

Often with that. [chūnki; az-ān-jā-ki.

Seek, v. t. 1.—Kisi shai ki talāsh meñ jānā; dhūndhūnā yā dhūndhnā;

talāsh k.; khojuā; just-o-jū k.; joyāyī k.; jā-ba-jā dhūndhte phirūnā;

kisi shai ke bar-āmad karne ki koshish k. [pāne ki koshish k.

2.—Māgnā; talab k.; darqhwāst k.; kisi tarāh se hāsil karne yā

Seek, v. i. 1.—Tuhqīqāt yā just-o-jū k.; daryāft karne ki koshish k.; patā

2.—Koshish k.; sa'i k.; judd-o-juhd k. [lagā-kr nikālne ki fikr k.

To seek after—Kisi shai kā pichhā k. (uski pairawī k.); ta'āqub k.; nikālne yā

bar-āmad karne ki koshish k.—To seek for—Talāsh k.; dhūndhūnā; nikālne

ki koshish k.

Seem, v. i. Ma'lūm h.; zāhir meñ h.; ba-zāhir h.; zāhir sūrat r.; dekh-

paṛnā; dikhāyī d.; nazar-ānā. [samjhi jāti hai; yah kabā jātā hai

It seems—Yah bāt zāhir meñ sach yā wāq'ī ma'lūm hoti hai; yah bāt sach

Should seem, Would seem. These phrases differ only in

strength. We use "Should seem" when the case is so strong as to

render the inference almost a necessary one; we use "would seem" to

express a prevailing semblance or probability, with, perhaps, a slight

implication that the case may be otherwise." Webster.

Seeming, p. a. Zāhiri; zāhir meñ kisi shai ki mānind ma'lūm d. w.;

bādiu-n-nazari; zāhir-numā. [meñ; bādiu-n-nazar meñ.

Seemingly, ad. Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; sūrat meñ; shubāhat

Seemly, a. Kisi shai mauq'e maqsad yā haisiyat ke liye mauzūn; zebā;

muzaiyab; saẓā-wār; munāsib; shāyān; lāiq; phabtā; subhātā.

Seizable, a. Giriftārī ke qābil; qurqī ke lāiq; jiski giriftārī yā qurqī

ho-sake. [(dafatan) apne panje hāth yā qabze meñ kar-l.;

Seize, v. t. 1.—Yakāyak tūt kar pakar l.; jhapat-kr pakar l.; yakāyak

2.—Jabīya apne qabze meñ kar-l. 'ām isse ki istihqāq ho yā na ho.

3.—Dafatan ā-jānā; yakāyak dabā l.; pakar l.; tūt paṛnā.

4.—Hukm-nāme yā ikhtiyār-i-jāiz ke zari'e se kisi shai ko apno

talit meñ kar-l.; qurq kar-l.

"We say, to arrest a person, to seize goods." Webster.

To be seized of—Qabza r.; apne qabze meñ r.; qāblz rahnā.—To seize on or

upon—Jhapat-kr pal ar l.; apne qabze meñ kar-l.

Seizin, n. 1.—(Law) Qabza; kisi haqqiyat kī qabza.

2.—Jo shai qabze meñ ho; jis shai par qabza ho.

Seizure, n. 1.—Pakarūnā yā pakrā jūnā; dafatan apne qabze meñ kar-l.

2.—Apne qabze yā ikhtiyār meñ r.; qabza.

3.—Jo shai qabze meñ kar-li-jāe; shai-i-maqbūza. [nahiñ.

Seldom, *ad.* Shāz; aksar nahiñ; kasrat se nahiñ; shāz-o-nādir; bār-bār

Select, *v. t.* Bahut sī chīzōñ meñ se chun-kar le-l; dūsroñ par tarjīh de-kar le-l.; chun-l.; chhāñtuā yā chhāñt-l.; intikhāb k.; muntakhab k.

Select, *a.* Bahut sī chīzōñ meñ se tarjīh de-kar nikālā huā; dūsroñ kī nisbat ziyāda 'umda yā besh-bahā; khās qism kī 'umdagī r. w.; chidā; chunā huā; muntakhab; murajjah.

Selection, *n.* 1.—Chunā yā chunā jānā; bahut sī chīzōñ meñ se murajjah samajh-kar intikhāb k.; intikhāb; chhāñt; kisi shai ko dūsroñ se 'umda samajh-kar chun l. [intikhāb kī huyī chīzōñ kā majmū'a.

2.—Jo shai muntakhab kī-jāe; jo chīz auroñ meñ se chun li-jāe;

Self, *n.* 1.—Kisi shakhs kī zāt-i-khās; apñi zāt; shakhsīyat.

2.—Zāti naf'-nuqsān; apne naf'e kā khayāl; khud-garāzī.

☞ *Self* is united to certain personal pronouns and pronominal adjectives to express emphasis or distinction. Thus, for emphasis, I *myself* will write; I will examine for *myself*. It is also used *reflexively*; as, I abhor *myself*; he loves *himself*.

☞ "*Self* is used in the formation of innumerable compounds, usually of very obvious signification, in most of which it denotes either the agent or the object of the action expressed by the word with which it is joined, or the person in behalf of whom it is performed, or the person or thing to, for, or towards, whom or which a quality, attribute, or feeling expressed by the following word, belongs, is directed, or is exerted, or from which it proceeds; or it denotes the subject of, or object affected by, such action, quality, attribute, feeling, and the like." *Webster*.

Selfish, *a.* Apñi hī zāt kī yā apñi hī fikr r. w.; bilā lihāz dūsroñ ke naf'-o-nuqsān ke apñi hī bhalāyī kā khayāl r. w.; khud-garāz; matlabī yā khud-matlabī; garāz-bāwlā. [kā khayāl rakh-kar; khud-garāzī se.

Selfishly, *ad.* Aisi tarah par jisse khud-garāzī zāhir ho; sirf apne faide

Selfishness, *n.* Khud-garāzī; khud-matlabī; apñi hī bhalāyī yā khushī kī fikr; niri apñi bibhūdi kā khayāl.

Sell, *v. t.* 1.—Saman yā zar-i-saman le-kar dūsre ke hāth muntaqil k.; zar-i-naqd ke badle meñ de-d.; bechnā; farokht k.; bai' k.

☞ "*Sell* is correlative to *buy*, as one party *buys* what the other *sells*. It is distinguished from *exchange* or *barter*, in which one commodity is given for another; whereas in *selling* the consideration is usually money, or its representative in current notes." *Webster*.

2.—Rupaye wagaira ke 'iwaz meñ de-d.; apne farz ke anjām se inhirāf yā imān faroshī ke liye kisi badal-i-naqdī yā dūsre sile kā qabūl k.; dagā k. [chāñā; jāñ jāñe kā pūrā pūrā mu'āwaza l.

To *sell one's life dearly*—Kisi kā apñi jāñ leue-wāloñ ko barā nuqsān pahūñ.

Sell, *v. i.* 1.—Bechnā; farokht k.

2.—Biknā; bikri h.; farokht h.; bai' h.

Semblance, *n.* 1.—Sūrat; zāhirī shakl; haiat.

2.—Mushābahat; wāqī'i yā zāhir meñ kisi dūsri shai ke mānind h. (usī kī tarah kā h.); kisi shai kī shubāhat r.

Semble, v. i. (*Law*) Yah lafz jab kisi amr-i-qānūnī ke bayān ke qabl ātā hai to us se yah samjhā jātā hai ki us amr-i-muta'alliq-i-qānūnī ki tajwiz 'adālat ne sarīhī taur par nahīn kī balki uskī nisbat sirf apnī rāe zāhir kar-dī.

SEMI, [Lat.] Jab is lafz ko kisi dūsre lafz kā juzw-i-mā-qabl banāyēn to uske ma'nī nisf (ādhe) ke hote hai aur ba'z waqt kisi-qadar bhī hote hai.

Seminary, n. Ta'līm kī jagah; madrasa; woh maqām jahān kam-sinon **Send, v. t.** 1.—Bhejnā; rawāna k.; ek jagah se dūsri jagah bhejnā.

To send a messenger—Harkāra bhejnā yā rawāna k.

2.—Kisi shai ko ek jagah se dūsri jagah bhejnā bhijwānā yā pahunchwānā; irsāl k.; rawāna k. [wānā.]

To send a letter—Khat bhejnā ya'nī usko ek jagah se dūsri jagah pahunch-

3.—Chālānā; pheknā; chhoṛnā; dālānā; hāth khwāh kisi āle ke zor yā dūsre zarī'e se kisi shai ko aisi harakat āge ko d. ki woh dūr par jā-

4.—Kahīn jāne aur kisi fi'l ke karne kī ijāzat d. yā hidāyat k. [gire.

5.—Dālānā; nāzil k.

To send away—Rukhsat kar-d.; rawāna kar-d.; jāne d; jāwāb de-d.; nikāl d.

—To send forth or out—Paidā k.; nikālānā; phailānā.—To send in—Bhejnā; chālānā k.—To send word—Kahlā bhejnā; payām yā khabar bhejnā.

Send, v. i. Khabar wagaira lejāne ke liye kisi ko bhejnā; kisi maqsad ke anjām ke liye kār-pardāz yā harkāra wagaira rawāna k.

To send for—Maṅgwānā; talab k.; maṅgā bhejnā; bulā bhejū; bulwānā; āne yā bhej dene ke liye kahlā bhejnā.

Sender, n. Bhejne w.; irsāl-kunanda.

[fauqiyat r. w.).

Senior, a. 'Umr mansab yā rutbe meṅ dūsre se barā (uspar tarjīh yā **Senior, n.** 1.—Jo shakhs dūsre se 'umr meṅ barā ho; jiskā sin dūsre kī nisbat ziyāda ho. [ho; darje yā rutbe meṅ muqaddam.

2.—Woh shakhs jo kisi mansab par dūsre se pahle māmūr huā

Seniority, n. 1.—Dūsre ke muqābale meṅ 'umr meṅ ziyāda h.; dūsre par 'umr meṅ fauqiyat r.; paidāish meṅ taqaddum; paidāish ke waqt ke i'tilāf se barāyī yā buzurgī.

2.—Mansab meṅ taqaddum; rutbe meṅ barāyī.

Sensation, n. 1.—Khayāl; tasawwur; woh khayāl jo dil par hawās-i-khamsa ke zarī'e se paidā ho; jo khayāl khārijī chīzōn se paidā ho; woh khayāl jo jism kī andarūnī hālat meṅ kisi tarah ke tagaiyur ke hone kī wajh se paidā ho. [māddi ashiyā se paidā hoṅ

2.—Mahz rūhānī khayālāt; woh achchhe yā bure khayālāt jo gair-

3.—Josh; jazba; kisi shai kī nisbat barā ta'alluq-i-khātir. [quwwat.

Sense, n. 1.—Hiss; jismānī quwwatōn se kisi shai ke ma'lūm karne kī

2.—'Aql ke zarī'e se daryāft; samajh; būjh; tamiz; 'aql; buddhi;

3.—Rāe; tajwiz; khayāl. [wuqūf; idrāk.

4.—Ma'nī; mafhūm; matlab; manshā; mazmūn; arth.

5.—Khabar; tayaqqun; dil se ma'lūm karne kī quwwat; gyān.

Common sense—Woh jibillī quwwat jo 'umūman sab ādmiyōn meṅ rahti hai aur jisse ma'lūmāt kī sachāyī aur jhūṭhāyī aur fi'lōn kī achhāyī aur burāyī kī tamiz ho-saktī. Woh ma'mūlī yā 'ām qism kī samajh-būjh jiskā kisi shakhs meṅ kam h. use majhūn yā he-wuqūf banā detā hai. Paidāishi samajh-būjh wagaira.—The five senses.—Hawās-i-khamsa ya'nī lāmisa bāsira

sāmī'a shānma anr zāliqa (chūhūno dekhue sunne sūnghne anr chakhne ki quwwat).—To be in one's senses—Hawās durust h.; hoash meñ h.; hawā.

Senseless, a. 1.—Be-hiss; be-jān; murda. [thikāne h.; lā-hawās h.]

2.—Be-dard; jismen ham-dardī na ho.

3.—Be-'aql; be-samajh; be-wuqūf; jahmaq; gāwdā; nīr buddh.

4.—Jo 'aql-i-salīm ke khilāf ho; be-wuqūf-āna; behūda.

Senselessness, n. Be-wuqūf; be-'aql; himāqat; nā-dānī; behūdagī.

Sensibility, n. 1.—Hiss; jāndārōn meñ woh quwwat jiske zarī'e se khārijī ašhyā kā asar unko ma'lūm de.

2.—Zūd hissī; nazūkat-i-hiss; kisi shai ke jald yā khūb ma'lūm karno ki quwwat; tunuk-hawāsī; josh yā ham-dardī kā jald paidā ho jānā. [ho-jānā.]

Sensibility to pleasure—Khushi kā dil meñ jald paidā ho-jānā; jald khushi

Sensible, a. 1.—Khārijī ohizōn ko asar pahuñchne ki salāhiyat r. w.; jismen hiss ho. [qābil-i-hiss.]

2.—Jo hawās-i-khamsa ko zarī'e se mahsūs (ma'lūm) ho-sake;

3.—Jisko dil ma'lūm kar sake; jo dil ko mahsūs ho.

4.—Dil yā hawās-i-khamsa ko zarī'e se ma'lūm k. w.; kisi shai ko dil yā hawās-i-khamsa ko zarī'e se jānne w.; mahram; wāqif.

5.—Jisko dil par bātoñ kī jald yā bahut asar pahuñcho; bātoñ ko jald samajhne ki quwwat r. w.; sulīm; samajh-dār; 'āqil; dānā.

6.—Mutmayin; qāil; kisi bāt ko istarnh sūf sūf samajh jāne w. ki uskā yaqīn dil par ho-jāe.

7.—Ma'qūl; jismen 'umda 'umda 'aql lī bāteñ hoñ; jismen ma'qūl dalāil hoñ. [hone ko tariq par.]

Sensibly, ad. 1.—Aisi tarah ki hawās-i-khamsa ko ma'lūm de; mahsūs

2.—Is tarah yā isqadar ki kisi shai kā asar dil yā jism par ho.

3.—Zāhir meñ; khārijan. [sāth.]

4.—Samajh-būjh ke sāth; 'aql-mandī ke sāth; 'āqilāna; dānāyī ke

Sensitive, a. 1.—Zī-hiss; jispar khārijī ohizōn kā asar pahuñchne sake; jismen ašhyā-i-khārijī ko asar pahuñchne ki salāhiyat ki 'ulāmatoñ pāyī jāeñ.

2.—Jispar khārijī ohizōn ke 'amal kā asar jald pahuñcho; jiske dil par bātoñ kā asar jald pahuñcho; nihāyat asar-pazir; jispar kisi bāt ki tā'īr jald ho. [jismānī; rūhānī nahīñ.]

Sensual, a. 1.—Hawās-i-khamsa se muta'alliq; jism se ta'alluq r. w.;

2.—Ihtizāz-i-nafsānī se muta'alliq; hirs-o-hawā se muta'alliq;

3.—Used in a bad sense. [aubāshāna; mastāna.]

3.—Hazz-i-nafsānī meñ garq; 'aiyāsh; nafs-parast; shahwatī; nafs-i-ammāra ki pairawī k. w.

Sensuality, n. Nafs-parastī; shahwat-parastī; hazz-i-nafsānī meñ garq rahna; nafs-i-ammāra ki pairawī meñ hama-tan masrūf rahna.

Sentence, n. 1.—(Law) Tajwiz yā faisala jo 'adālat se kisi mujrim ki nisbat sādīr ho; tajwiz-i-'adālat jo muqaddama-i-faujdaī meñ bār-i-'ām bā-zābita sādīr kī-jāe; hukm-i-sazā.

2.—"In technical language, sentence is used only for the declaration of judgment against one convicted of a crime. In civil cases, the decision of a court is called a *judgment*." Webster.

2.—Qaul; masala; maqūla; koyī mukhtasar nasihat-āmez qaul.

3.—Figra; kalām; jumla. [sunānā]

Sentence, v. t. Sazā kī hukm d.; hukm-i-sazā sādīr k.; sazā kā fatwa

To sentence a convict to death, to transportation, or to imprisonment—Jis mulzim par koyi jurm sābit ho uski nisbat saza i-maut 'ubūr-i-daryā-i-shor khwāh qaid kā hukm d. [wat r. w.

Sentient, *a.* 1.—Zi-hiss; bā-hawās; kisi shai ko ma'lūm karne kī quw-Sentient, *n.* Hawās w.; alih-i-idrāk; zi-hawās.

Sentiment *n.* 1.—Woh rāe jo dil meñ gaur yā dalāil i-'aqlī ke qāim karas ko ba'd qāim ho; rāe; tajwīz; dil kā fuisala; khayāl. [pāidā ho.

2.—Kisi 'ibārat kā mazmūn; woh rāo yā khayāl jo kisi 'ibarat se

3.—Hiss; idrāk; narm-dili; josh.

Separable, *a.* Jise judā 'alāhida yā mutafarriq kar-sakeū; judāyī-pazīr; munkinu-t-tafīq; judā kiye jāne ke lāiq; jo alag alag kar-diyā jī-sako; jismmeñ 'alāhidagi ho-sako.

Separate, *v. t.* Judā k.; alag k.; 'alāhida kar-d.; algā d.; mutafarriq kar-d.; mufāraqat karā d.; ta'alluq chhurī d.; be-ta'alluqi karā d.

2.—Bich meñ wāqī' h.; hāil h.

3.—Alag kar-d.; kisi khās masraf yā kān ke liyo auroñ meñ so chun l.; chunnā; intikhāb k.; chhāntnā.

Separate, *v. i.* Alag h.; judā ho-jānā; 'alāhida ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; ek dūre se kanāre yā judā ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; bichhurā. [bichhurā.

Separate, *a.* 1.—Auroñ se alag; judā; 'alāhida; mutafarriq; mahjūr;

2.—Alag; be-ta'alluq; be lagāw; miā huā nahīn; judā.

3.—Jism se judī; gūr-mujassam.

Separately, *ad.* Judā judā; alag alag; judāgāna; mutafarriq; ek ek karke; 'alāhida 'alāhida; bi-l-iftirāq; fardan fardan; ek sāth nahīn.

Separation, *n.* 1.—Judāyī; tafriq; 'alāhidag; alag alag ho-jānā; mufāraqat; mufāraqat; ek sāth na rahnā; algāw; bilgāw.

2.—Kisi shai ke ajzī kā judī judā kar-d.; tajwīz.

3.—Tulāq; jorū-khīsam (zau-o-shū) kī 'alāhidagi; zaujatin kī

Septenary, *a.* 1.—Haft-gāna; sāt se banā huā.

2.—Sāt baras tak qāim rahne w.; jo sāt sāl tak rahe.

Septennial, *a.* 1.—Sāt baras tak qāim rahne w.; jiskā qiyām sāt sāl tak raho; jo sāt baras rahe; haft-sāla. [sāl pur ho.

2.—Sāt baras meñ ek martaba h. w.; jiskā wuqū' yā daura sāt sāt

Septuagenary, *a.* Sattar kā yā sattar baras kā; haftād gāna yā haftād-

Septuagenarian, } *n.* Jis shukhs kī 'umr sattar baras ho. [sāla.

Sepulcher, } *n.* Woh jagah jahān insān kī lāsh dafn kī-jāo yā jo us

Sepulchre, } maqāal ko liye maḥsūs ho; madfan; gor yā goristān; qabr yā qabristān; maqbara; marqad, mazār; turbat.

Sepulchre, } *v. t.* Dafn k.; gārū; qabr d.; qabr meñ r.; gor meñ r.;

Sepulchre, } gor d. [logoñ kī yad-gārī meñ banāyī jāeū.

Sepulchral, *a.* Dafn qabr yā un yād-gārī meñ muta'alliq jo maro huye

Sepulture, *n.* Tadin; tajhīz; gār-top.

Sequel, *n.* 1.—Pichhlā nissa; juzw-i-māba'd; silsila; zail. [yāza.

2.—Natīja; anjām-i kār; anjām; maāl-i kār; phal; samra; kham-

Sequence, *n.* 1.—Silsila; tartīb; tasaleul.

2.—Natīja; maāl-i kār; phal; anjām.

Sequester, v. t. 1.—(*Law*) Kuchh 'arse ke liye malik se judā kar-l.; jin shakhsōn ke darmiyān jhagrā ho nuke qabze se nikāl-kar nise shakhs ke qabze mein de-d. jisko shai-i-mizā'i se kuchh wāstā na ho; dūsrē shakhs kī jāedād ko apne qabze mein karke us waqt tak rakkhe rahnā jab tak ki uske manāfi se mutālaba khwāh' adālat kī digri kā ifā na ho-jāe; qurq k.; zabt k.

2.—'Alāhida k.; alag k.; dūsrī chizon se judī kar-d.

To sequester one's self—Logon kī suhbat se apni tyān judā kar-d.; kanāra-kash h.; takhliye yā tanhāyī mein rahne kī garaz se gosha-nishini iktiyār k.

Sequester, v. i. (Law) Kisī bewe kā apne shanhar ke matrūke se be-Sequesterate, v. t. See Sequester. (r. ta'alluq (dast-kash) ho-jūnā.

Sequestration, n. 1.—(*Law*) Kisī shakhs kī jāedād kā us waqt tak zabt jab tak ki uske manāfi wagaira se kisī mutālabe kā ifā na ho le;

2.—Judāyī; gosha-nishini; uzlat-guzini. [zabti; qurqī.

Serene, a. 1.—Pharchā aur dhīmī; jab tez hawā yā badli na ho; sāf.

2.—Bardbār; pareshān nahīn; gair-muztarib; jisse dil mein intishār na-piyā jāe. [Europe: as, *serene* highness; most *serene*." Webster.

☞ "*Serene* is given as a title to several princes and magistrates in *Serenely, ad.* Dhīme-pan se; āhistagī se; chup-chāp; aisi tarah kī dil pareshān na ho.

Sereneness, } n. 1.—Sāf aur pharchā h.; sukūt; saunātā; amn yā amn-Serenity, } chain; sulh.

2.—Burdbārī; tahammul; mizāj kā yaksān h.; woh hālat jab pareshān-khātiri na rahe; āhistagī; dhīmā-pan.

☞ "*Serenity* is used as a title belonging to certain ranks and degrees of dignity; as, your *serenity*." Webster.

Serial, a. Silsile kā; silsila-wār; musalsal; jiske hisse musalsal (ek dūsrē ke ba'd) shāi' hon.

Serially, ad. Silsila-wār; musalsal; barābar tartīb-war; qā'ide se ek **SERIALTIM, (Lat.)** Silsila-wār; tartīb-war; qā'ide ke mutābiq ek dūsrē ke ba'd. [kā barābar ek dūsrē ke ba'd h.; zanjira.

Series, n. Silsila: tartīb; tasalsul; daur; qatār; sar-rishita; kisi shai garn; jismein saujidagi pāyī jāe; chhichorā yā mutalawwin nahīn.

2.—Jo kuchh kahe use dar-asl chāhne w.; kī-bāt ko mahz hausi ke taur par na kahne w.; jhūṭhī tamhīd na bāndhne w.; kisi bāt ko bn-taur wāqī'a ko kahne w. [kī bāt?

Are you *serious*, or in jest?—Jo tum kahte ho woh sach hai yā mahz hausi

3.—Baṛā; aham; bhārī; waznī; subuk yā khafif nahīn; jismein baṛī waq'at ho. [jokhiin yā dar ho.

4.—Jisse kisi shai kā khauf yā iltimāl paidā ho; jismein khatra

Seriously, ad. Sanjīdagi se; bhārī pan se; sachmuch; subkī yā chhichore-pan se nahīn; bahut hī; bahut kuchh; shiddat se.

Seriousness, n. 1.—Sanjīdagi: tahammul; dhīrā-pan; gambhīratā.

Servant, n. 1.—Naukar; chākar; khādim; khidmat-gūr yā khidmat-guzār; mulāzim; mard yā aurat jisko khidmat ke liye kisi ke hukm ke tābi rakkhe; sevak; dās.

☞ "The word is correlative to *master*. *Servant* differs from *slave*, as the *servant's* subjection to a master is voluntary, the *slave's* is not," Webster.

- 2.—Tābi'-dār; farmān-hardār; banda; khāk-sār; khādīm; khāk-pā.
Is ma'ni meñ yah lafz izhār-i aklulāq ke liye kām meñ lāyā jāta hai.
- Serve, *v. t. 1.*—Kisi kā kām k.; kisi ke liye mihnāt k.; dūsre ke naf'e ke wāste barābar yā khās khās waqtoñ meñ kuchh kār-rāwāyī k.; kisi kī khidmat k.; khidmat-guzārī k.; naukarī k.; ehākarī k.; sevā k.; kām k.; pūjānā; pūjā k.; ānādhanā k.; parastish k. [madad d.
- 2.—Kisi ke taht meñ kām d.; mu'īn h.; darja i-adnā kā kām d.;
- 3.—Khānā khāne ke waqt hāzīr rahnā; dastar-khīwān ke muta'alliq khidmatoñ ke anjām ke liye hāzīr rahnā.
- 4.—Khāne kī ehīzeñ muraṭṭab karke taqṣīm k.; parosnā.
- ☞ Generally with *up* or *out*. [meñ yā kisi ke liye matlāb hoñ.
- 5.—Kisi kā kām k.; an khidmatoñ ko anjām d. jo kisi maqām
- 6.—Kisi shai ke liye kāfī h.; itmīnān kar-d.; āsūda kar-d. [nikālūnā.
- 7.—Kisi shai kī jagah kār-āmad h.; kisi chiz kā kām -d.; kisi kā kām
- 8.—Sulūk k.; bartāw k.; kisi se pesh ānā; kisi kī jānīh 'amal k.
He *served* me very ill.—Usne mujh se nihāyat bad-sulūki kī; woh mujh se bahut buri tarah se pesh āyā.—He *served* me a trick.—Usne mujhe dhokhā diyā.—
To *serve* an attachment, or *serve* of attachment.—Quṛq k.; kisi shakhs ko giriftār yā uske māl ko quṛq kar-l.—To *serve* a process.—Hukm-nā ne kī ta'mil k. ya'ni jis fariq ke uām kā ho usko use is liye paṛh sunānā kī woh uske mazmūn se āgāh ho-jāe yā usko khwāh uske mukhtār ko hukm-nāme kī naql-i-musaddaqa de-d. yā uske maskau par ehhoṛ jānū.—To *serve* a warrant.—Giriftārī ke hukm-nāme kī ta'mil k. ya'ni uskā mazmūn paṛh dene ke ba'd mudda'a'alaih ko giriftār kar-l.—To *serve* the time.—Waqt ke zarfāt ke muwāfiq kār-rāwāyī k.; zamanā-sāzi k.
- Serve, *v. t. 1.*—Khidmat k.; gulāmī k.; dūsre ke liye mihnāt yā aur koyī kām k.; mutī' h. [ghar ke kāmōñ ko anjām d.
- 2.—Khidmat-gārī k.; hāzīr rahnā; ehākarī k.; naukar rah-kar
- 3.—Mulāzamat k.; kisi 'ulde yā mansab ke farāiz ko anjām d. masalan barī yā baharī fauj wagnāra meñ naukarī k.
- 4.—Kār-āmad h.; kām ānā; kisi maqsad ko anjām d.; kāfī h.
- Service, *n. 1.*—Naukarī; ehākarī; mulāzamat; khidmat; sewā; dūsre ke faide ke liye khwāh uske hukm ke mutābiq mihnāt k.; pūjā; parastish; 'ibādāt.
- 2.—Khidmat jo khādīm kare; sewak kī sewā; madad yā mihrbānī jo dūsre ke sāth kī-jāe; farz jo wājibu-l-adā yā muwaddā ho; khidmat.
- 3.—Rusūm-i-mazhabī jo kisi wāqī'a yā rasūn ke adā ke liye makhsūs hoñ. [mansabī; barī yā baharī fauj kā kām; sipāhī ke kāmōñ kā anjām.
- 4.—Woh kām jiskā k. kī-i mansab ke muta'alliq farz ho; kār-i-
- 5.—'Umda khidmat yā kām; faida jo pahunchāyā jāo; woh bāt jisse naf' yā dīl kī khushī ziyāda ho; faida; sūd.
- 6.—Salām; baṇdagī; ādāb; taslīmāt; izhār-i-adab jo dū-ba-dū yā payām ko zarī'e se ho. [waqt 'umūman lagāye (chun-kar rakkhe) jāeñ.
- 7.—Khāne ke bartan jo mez par chhne jāeñ; bartan jo khāne ke *Service of a writ, process, &c. (Law)*—'Adūlat ke hukm-nāme wāgaira kī ta'mil; kisi hukm-nāma-i-'adūlat kā kisi fariq yā gawāh ke pūs pahunchānā tāki us par uski ta'mil lāzim ho; hukm-nāme kā us shakhs ko paṛh sunānā jisko itilā' d. manzūr ho yā uski naql-i-musaddaqa use khwāh uske mukhtār ko de-d. yā uske ma'mūlī rahne kī jagah par ehhoṛ jānū.

Serviceable, a. Kām kā; kām deno w.; kār-āmad; jisse dil kī khushī barhe yā kisi qism kā naf' ho; mufid; nāfi'; sūd-mand.

Serviceableness, n. Kār-āmadānī; sūd-mandī; mufid h.; kisi qism ke naf' pahunchāne mein kām mein ānā.

Servient, a.—

[Dominant.

Servient tenement or estate—(Law) Woh shai jispar haqq-i-āwāish kā bār ho—See

Servile, a. 1.—Nankar yā gulām se muta'alliq yā usko liye mauzūn; gulām-āna; zalil; jo dūse par iktisār kī wajh se paidā ho.

2.—Mutī'; tābi'; dūse ke zer-i hukm.

3.—Nihāyat darje kī zalil; chāplūsī se bhari huyī.

Servilence, n. Zillat; gulāmī; kamīnagi; fromāyagi; gulām kī sī

Servility, n. ta'zim-o-takrīm; kisi shai kī gulāmī (usko ba-taur gulām

ke mānā ya'nī zillat ke sār uskī pairawī k.).

Servitude, n. 1.—Kī-i āqā kī itā'at bi-r-ragbat yā jabriya qabūl k.; khidmat; chākāī; gulāmī; halqa-ba-gosbī; tābi'-dārī; kisi shakhs yā shai par gulām āna iktisār.

2.—(Law) Woh istihqāq jisko rū se koyī shai 'ām istihqāq ke khilāf isti'māl yā āwāish ke liye kisi dūsrī shai yā dūse shakhs ke tābi' ho.

“The object of a *servitude* is either to suffer something to be done by another, or not to do something, and never consists in doing anything.” Webster.

Session, n. 1.—Kisi 'adālat kamīsal (council) yā wāzi'ān-i-qawānīn wa-gūra kā ijlās (unkā wāqī'i baithnā); isī qism ke logon kā insirām-i kār ke liye wāqī'i yak-jā h.; ijlās; jūsa; nishmast.

2.—Woh zamāna yā muddat jab tak kār-rawāyī ke liye 'adālat wa-gūra kā ijlās har roz howe; 'adālat ke ijlās kā zamāna; ijlās-i-sigā-i-faujdhāī

To hold session—Muqaddamat-i-faujdhāī kī tahqiqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; dāura k.; muqaddamat-i-qibul-i-ushāl-i-'adālat-i-Se-shan kī tahqiqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; ijlās-i-Se-shan k.

Set, v. t. 1.—Bithānā; baithānā; rakhnā; dharnā; kisi khās hālat mein r.; kisi shai ko kharī kar-ke r. ya'nī litā kar nālān.

2.—Kisi hālat mein r.; kisi maqām par r. qāim k. yā jamānā; lagānā; jamānā; qāim k.

3.—Kī-i shai ko aisi tarah baithāl d. ki apni jagah se na tūle khwāh uski hālat yā hūiat tabdil na ho; mazbūti se baithālnā; mustahkām yā pāe-dār banā d.; is tarah jamā d. ki harakat na kar-sake.

4.—Qāim k.; lagānā—jaise dām (qīmat).

5.—Pahle se bithānā l.; dil mein bithānā l.; musammam kar-l.; aisi banā l. ki lā-tajmī rahe; kisi qāide ko mutābiq qāim kar-d.

6.—Apne hasb khwāh durust k.; sudhārnā; durust k.; thik k.; kisi shai-i-mu'ayyan ke mutābiq durust kar-d.; qāide par kar-d.

7.—Lagānā; nasab k.—jaise darakht wa-gūra.

8.—Jagānā; murassā' k.; lagānā—jaise nagīna wa-gūra.

9.—Phir apni asli hālat yā jagah par kar-d.; bithāl d.; kisi shai masalan haddi wa-gūra ko jo apni jagah se hat yā tūz gayi ho phir jo yā bithāl d.

10.—Lagānā—jaise dil; karuā yā qāim k.—jaise muhabbat.

11.—Muqarrar k.; ta'ayin k.; qāim kar-d.; bithānā d.—jaise kisi bāt ke liye koyī waqt yā din.

- 12.—Ta'ināt k.; kisi ko kisi khās kām par muqarrar k.
 13.—Rok d.; phaṁsā d.; dhaṁsānā; ā r.; āge chalne na d.
 14.—Ghabrā d.; uljhā d.; hairān k.; pareshān k.
 15.—Tez k.—jaise usturā.
 16.—Khol-kar phailānā; phailānā—jaise kashti kā pāl.

To set about—Shurū' k.—jaise koyi kām; bāth lagānā; kisi kām meṁ lagnā yā masrūf h.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḳbūlafat ikhtiyār k.—*To set against*—Taḳbūl k.; dūsre se muḳbāla k.; jab do chizon kā bā-ham tabādala ho tab ek ko dūsre se milānā (muḳbāla k.).—*To set off one thing against another*—The same as *to set against*.—*To set a-going*—Cbalānā yā chalā d.; harakat meṁ lānā.—*To set apart*—Kisi khās kām ke liye 'alābida kar-d.; auroṁ se judā kar d.; alag kar-d.; algā d.; kisi khās masraf ke liye rakh choṛnā.—*To set aside*—(a) Nazar-andāz k.; lihāz na k.; chhōr d.; bālā-i-tāq r.; baḥs se khārij kar-d. (b) Nā-manzūr k.; khārij kar-d. (c) Mansūkh k.; rad k.; fash k.—*To set at defiance*—Muḳbāla k.; muḳbūlafat k.—*To set at ease*—Taskīn d.; hālat-i-qarār meṁ kar-d.; chain se kar-d.; be-chaini ko raf' yā dūr kar-d.—*To set at naught*—Be-qadr samajhnā; haqir jāunā; zalil tasawwur k.; kuchh na ginnā; chuṭkiyon par uṛā d.—*To set a trap, snare, or gin*—Shikār phaṁsāne ke liye jāl phailānā; dhokhā dekar dūsre ke ikhtiyār meṁ kar-dene ki tadbir k.; kisi ko dūsre ke phande yā panje meṁ ḍālne ki tadbir k.; mākr kā jāl phailānā.—*To set at work*—Kām meṁ lagānā yā masrūf karānā; kām karne ki hidāyat k.; yah kahnā ki fulān kām is tarah shurū' karo.—*To set before*—(a) Sāmne yā āge rakh d.; pesh k.; dikhānā. (b) Pasand karne ki garaz se pesh k.; kisi se kahnā ki yah shai maujūd hai agar pasand ho to ise lo.—*To set by*—(a) Alag yā kanāre kar-d.; rad yā nā-manzūr k.—(b) Qadr k.; tauqir k.; pās yā lihāz k.—*To set down*—(a) Likh-kar qāim k.; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; chaḥbānā.—(b) Qāim k.; muqarrar k.; mu'āyan k. (c) La'nat-malāmat k.; sar-zānīsh k.; jūrkī d.—*To set eyes on*—Dekhnā; nazzāra-bāzī k.; kisi shai par āṅkheṁ garānā; gaur se dekhnā; ghūrnā.—*To set forth*—(a) Dikhānā; pesh-i-nazar r.; numāish k. (b) Zābir k.; i'lān k.; mushtahar k.—*To set forward*—(a) Āge baḥbānā; āge ko chalānā.—(b) Taraqqī d.—*To set free*—Qaid band yā gulāmi se āzād k.; āzād k.; chhurānā; khālās k.; gulū-khālāsī k.—*To set in*—Rāh par kar-d.; cbalā d.; shurū' (bismillāh) karā d.—*To set in order*—Tartīb d.; murattab kar-d.; sudhārnā; qā'ide yā silsile se kar-d.—*To set off*—(a) Kisi kul se ek juz alag kar-l.; kisi maqsad ke liye maḳhsūs kar-d.; 'alāhida yā judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; saḥwārnā; zebāish d.; sajnā.—(c) Kisi shai kā bayān baḥbā-kar k.; ta'rif k.; sanā-khwānī k.—(d.) Dūsre ke muḳbāle meṁ ba-taur uske badal-i-musāwī ke r.—*To set on or upon*—(a) Uḥḥānā; targīb d.; bahkānā.—(b) Kisi kām meṁ mashgūl k. (lagānā).—(c) Kisi shai par dil lagānā; kisi chīz ki nisbat dil meṁ kuchh ṭhān l.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḳbūlafat k.—*To set on fire*—(a) Kisi shai meṁ āg lagānā; jalā d.—(b) Kisi ke gusse ko baḥkānā; mushtā'il k.; khijānā.—*To set on foot*—Cbalānā; jāri k.; ibtidāan qāim k.—*To set out*—(a) Thahrānā; qāim k.; muqarrar k.; mu'āyan k.; ta'āyūn kar-d.; mahdūd kar-d.; nisbān de-kar judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; saḥwārnā.—(c) Dikhānā; zāhir k.; numāish k.—(d) (Law) Bayān k.; bi-tāfīl bayān k.; khol-kar (mufassal) likhnā.—*To set over*—(a) Ba-taur karore

nigahbān hūkim yā nisar ke muqarrar k.—(b) Muntaqil k.—*To set right*—Durust k.; tartib d.; thik k.; silsile yā qū'ide se kar-d.—*To set to*—Kisi shai meñ kuchh lagū yā wasl kar-d.; lagū d.; sabb k.—*To set up*—(a) Kharū k.; istāda k.; qūim k.; ta'mir k.; banānū.—(b) Koyi uayī shai qūim k.; kisi nayī chiz ki bunyād dūlun; qūim k.—(c) Is qūbil kar-d. ki koyī nayī kūr-o-būr shurū' kar-sake.—(d) Sāmne (madd-i-nazar) qūim k.; aisi jagah r. ki dekh pare.—(e) Baland k.; ūnchī k.—jaise rīwāz; zor se kahū.—(f) Pesh k.; kisi bāt ko is garaz se pesh k. ki log use ba-taur nafsū-l-amr ke ūñueñ yā qabūl karen; qūim k.—jaise koyī rīle yā masala—(g) Pastī ki hūlat se 'urtij ko pahūnchūnū; kōī taur par dawlat-mand banī d.—(h) Chhapne ke liye sise ke hurūf jamānū; tāki koyī tahrir chhapne ke liye taiyār ho usko alfāz aur satrōñ wagaira meñ tartīb d. [zawūl h.

Set, v. i. 1.—Ufuq ke niche jānū; dūbnū; baiṭhnū; gurūb h.; ast h.;

2.—Bahū; rawūn h.; kisi khūs samt (jānib yā taraf) ko chalnū; kisi taraf ko jhuknū. [kar) ūñhānū; kamar bāndhnū.

3.—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū; kisi kām kī musta'idī se(jī lagā—*To set about*—Shurū' k.; āgāz k.; qadām r.; hūch lagānū.—*To set forward*—

Chalū; āge ko harakat k.; āge baṭmā.—*To set in* (a) Shurū' h.; kisi khūs hūlat meñ dūkhil h. (b) Apnī tayīn kisi khūs hūlat meñ qūim k.; qūim ho-jānū —*To set off*—Safar shurū' k.; rawāna h.; chalnū.—*To set on or upon*—(a) Shurū' k.—jaise safar yā koyī barū kām. (b) Hamla k.; hamla-āwar h.; tūt parnā; mār-piṭ karne lagnū.—*To set out*—Safar yā koyī silsila shurū' k.; koyī kām shurū' k. (nse karne lagū).—*To set to*—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū (mashgūl k.).—*To set up* (a) Koyi kūr-o-būr (kān-dhām yā roz-gār) shurū' k.; mā'ūh ke hūsil karne kī koyī tariq iktiyār k. (b) Kisi bāt kī da'wā fūh fūh k.; yah kahū ki ham meñ fulān fulān sifateñ haiñ yā ham yah khwūh woh kām kar sakte haiñ; da'wā k.

Set, a. 1.—Mazbūt; mustaqil; huṭṭhī; apnī rāo par sabbīr-qadmi se qūim rahne w. [būti se qūim rahe.

A man set in his opinions or way—Jo shakhs apnī rāo yā apne tariq par maz-

2.—Mu'mālī; qū'ide k.; rasmi; zābite k.; bāndhā huā.

3.—Mu'aiyan; muqarrar; mustamarra; bāndhā huā.

Set, n. 1.—Gurūb; ast; zawūl-i-āstāb; sūraj wagaira kī baiṭhnā; āstāb yā kisi dūro jirm-i-falakī kī ufuq ke niche ho-jānū.

2.—Jo kuohi baiṭhūlā rukkhū yā jamāyā jāo; koyī chhotā darakhṭ jo kalīn baiṭhūlā (lagayā yā nasab kiya) jāo.

3.—Ek qism kī bahut sī chizeñ jo 'umūman ek sāth kām meñ lāyī jāeñ; ek mel yā joṛ kī chizeñ jo is tarah baūi hoñ ki ek hī sāth kām meñ āyō; set.

“A set implies more than two which are called a pair.” Webster.

4.—Bahut se log jo dastūr yā mansab ko rī se bāham muttāfiq hoñ; bahut se log jūmeñ ek tarah kī sifateñ hoñ; bahut se ashkhās jo rāo meñ muttāfiq hoñ; ek mel kī bahut sī chizeñ.

5.—Samt; jānib; jis jānib yā taraf dhārā wagaira kī bahāw ho.

Dead set—(a) Woh sukūn yā qarār kī hūlat jo dūchwārī wagaira ke hūil ho-jāne se paidā ho. (b) Qlmār-būzi ke zarī'e se dhokhā देने ke liye sāzish yā bandish; hamla jo samajh-būjh-kar kiya jāo.—*To be at a dead set*—Kisi hūlat meñ joñ kī toñ rah jānū; daldal meñ phāns-jānū.

Set-off, n. 1.—Mujrāyī; miuhāyī.

2.—(*Law*) Da'wi-i-mukhlālif; ek farīq ke da'we ke muqābale meñ dūsre farīq kũ da'wā; da'wā jo mudda'ī ke da'we ke muqābale meñ mudda'a'ālaih pesh kare.

“In a *set-off*, the defendant acknowledges the justice of the plaintiff's demand, but *sets* up a demand of his own to counter-balance it in whole or in part.” *Webster*. [yā biṭhlā d. (qāim kar-d.).

Settle, v. t. 1.—Ghūmne-phirne ke ba'd kahiñ mustaqil taur par ṭbahrā

2.—Qāim' kar-d.; jamā d.; kisi maqām par istihkām ke sāth qāim

3.—Kār-o-bār (kān-dhām yā roz-gār wagaira) meñ lagā d. [kar-d.

4.—Shādī kar-d.; byāh d.

5.—Istihkām d.; mustahkam kar d.; mazbūti se qāim kar-d.

6.—Jo shai mushtabah yā muzabzah ho use sāf kar-d.; shubhe ko raf' kar-d.; tai kar-d.; tasfiya kar-d.; niptā d.; shak dūr kar-d.

7.—Tayaqqun ke sāth qāim k.; kisi bāt kā hamesha ke liye ṭbahrā d.; mustaqil taur par qāim kar-d. [panj (āgā-piehhā) dūr kar-d.

8.—Shubhe yā pas-o-pesh meñ rahne-na d. (na chhoṇā); shash-o-

9.—Ikaṭṭhā yā yak-jā kar-d.

10.—Pāni barasue (bārish) ke ba'd khushk aur sakht kar-d.

11.—Jamā d.; baithāl (biṭhāl) d.; tab-nishīn kar-d.

12.—Hiba k.; 'atā k.; kisi 'amal-i-qānūni yā jāiz ke zar'e se d.

13.—Mazbūti se (khūb) lagānā—jaise dil kā kisi shai par.

14.—Mutmayin kar-d.; intishār dūr k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.

15.—Basānā; ābād k.

16.—Tai k.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; faisal k.; āpas meñ samajh-būjh-kar khatm kar-d.—jaise koyi halis yā jhagrā wagnā.

17.—Tai k.; chukānā; tasfiya kar-d.; niptā d.; he-bāq kar-d.; jam'-kharch milā-kar band kar-d.—jaise hisāb; adā kar-d.; de-dilā ke sāf k.; chukti kar-d.

Settle, v. i. 1.—Baith jānā; niche ko dhaūs-kar ṭbahar jānā.

2.—Basnā; ābād h.; sukūnat ikhtiyār k.; maskan-guzin h.; būd-o-bāsh k. yā ikhtiyār k.

3.—Shādī kar-ke khāna-dāri kī kaisiyat qāim k.

4.—Tagaiyur-o-tabaddul ke ba'd kisi mustaqil hālat meñ ho-jānā.

5.—Naql-o-harakat kā band ho-jānā; ṭhikāne se yā bālat-i-istiqlāl meñ ho-jānā; bhaṭkā na phirnā.

6.—Mustahkam ho-jānā; pāe-dār ho-jānā; sabāt ikhtiyār k.

7.—Qarār pakarnā; ek jagah par ṭbaharnā.

8.—Ṭhandhā h.; josh-o-kharosh kī hālat kā miṭ jānā.

9.—Mahr kī 'iwaz meñ zauja ko koyi jāedād d.; stridhan d.

10.—Bojh ke zor se baith jānā; ikaṭṭhā ho-jānā.

11.—Khushk aur sakht ho-jānā—jaise zamīn kā bārish yā pālā parne ke ba'd. [meñ samajh-būjh l.; chukānā.

12.—Jhagrā yā hisāb tai k. (chukānā niptānā yā raf'-daf' k.); āpas **Settlement, n. 1.**—Baithālānā yā baith jānā; qāim k. yā qāim ho-jānā.

2.—Niche baith jānā—jaise talchhat kā; tab-nishīn ho-jānā.

3.—Jāedād jo zauja ko mahr kī 'iwaz meñ di-jue yā uskā d.; stridhan yā uskā d. [band-o-bast qāim k.

4.—Shādī kar-ke khāna-dāri qāim k.; byāh kar-ke ghar-bār kā

- 5.—Thikāne se ho-jānā; āwāra-gardī ke ba'd sukūnat-i-mustaqil
- 6.—Ābād k.; basānā; woh jagah jahān log ābād hoñ. [ikhtiyār k.
- 7.—Tasfiya; chukautī; be-bāqī; mutālabāt-i-jāiz kī tashkhis yā hisāb ke rū se jo kuchh bāqī ho uskā adā kar-diyā jānā.
- 8.—Tasfiya-i-nizā'; jhagṛe kā niptāw; sulh; raf'-dād. [taur par d.
- 9.—(Law) Qānūn ke mutābiq kisi ko kisi shai kā qabza mustaqil
A settlement made with each individual cultivator—Asūmī-wār band-o-bast
Land-revenue settlement—Arāzi kī māl-guzārī kā band-o-bast. Settlement of
lapsed rent-free tenures—Zabt-shuda arūziyāt-i-mu'āfi kā band-o-bast. A
triennial settlement—Sih-sāla band-o-bast; jo band-o-bast tin baras tak qāim
rahe—A quinquennial settlement—Panj-sāla band-o-bast; jo band-o-bast
pāñch baras tak qāim rahe—A decennial settlement—Dah-sāla band-o-bast; jo
band-o-bast das baras tak maansūkh na ho—A duo-decennial settlement—Duāz-
dah-sāla band-o-bast; bārah sāl tak qāim rahne-wālā band-o-bast—A permanent
settlement, or a settlement made in perpetuity—Band-o-bast-i-dawāmi; band-o-
bast jo hamesha qāim rahe (kabhi mansūkh na ho)—A temporary settlement
—Band-o-bast-i-chand-roza yā 'ārizi; jo band-o-bast thore dinon ke liye ho—
A summary settlement—Band-o-bast-i-sarāsari—A farming settlement—Band-
o-bast-i-mustājiri—An existing, or current, settlement—Band-o-bast-i-maujū-
da—A settlement officer—Muhtamim-i-band-o-bast; band-o-bast kā hākim.—
Settlement papers, or record—Kāgazūt-i-band-o-bast; misli-i-band-o-bast—
Settlement proceeding—Rūbakār-i-band-o-bast.
- Sever, *v. t. l.*—Alag k.; judā kar-d.; ek shai ko dūsri shai se 'alāhida kar-d.
 2.—Kāt dāluā; kāt-kar judā kar-d.; 'alāhida kar-d.; ek meñ na lagā
 3.—Judā r.; alag r.; farq r.; mustasnā k. [rahne d.
 4.—(Law) Alag alag kar-d.; kisi shai ke ajzā ko judā judā kar-d.;
 kisi shai ke qabze meñ 'alāhidagī kar-d. (uskā qabza alag kar-d.); bāñṭ
 Sever, *v. i. l.*—'Alāhidagī yā farq kar-d.; tamiz k. [d.; taqsim kar-d.
 2.—Judā yā alag ho-jānā; farq farq ho-jānā.
- Several, *a. l.*—Judā yā judāgāna; 'alāhida; do yā zāid meñ mushtarak
 nahīn; khās; makhsūs; mufrad.
 2.—Mukhtalif; mutafarriq; judāgāna; kayī ek. [kayī; do-chār.
 3.—Do se ziyāda par kasrat se nahīn; kayī ek; muta'addid; chand;
A joint and several note or bond—Woh wa'de kā ruq'n yā dastāweez jo do
yā zāid shakhson kī jānib se-tahrir pāyā ho aur unmeñ se har ek yā kul
ashkhās par uske rupaye kā adā k. farz ho.
- Severally, *ad.* Judā-judā; judāgāna; auron se alag; bi-l-infrād; fardan-
 fardan; alag-alag; ek sāth nahīn.
 “To be jointly and severally bound in a note, bond, &c.,
 creates an obligation upon two or more, who have signed it, to pay the
 whole unitedly or individually.” Webster.
- Severalty, *n.* Baqiya yā dūsron se 'alāhida hone kī hālat; 'alāhidagī.
Estate in severalty—Haqqiyat jispar uskā qābiz apne khās haq ke zari'e se
qabza rakkhe aur jismeñ kisi dūse kī shirkat na ho. [Webster.
 “Distinguished from *joint-tenancy*, *coparcenary*, and *common*.”
- Severance, *n. l.*—'Alāhida k.; judā k.; bāñṭ d.; judāyī; 'alāhidagī.
 2.—(Law) Do yā zāid ashkhās jo kisi hukm-nāma-i-'adālat meñ
 sharik hoñ uko judā judā kar-d.; do yā zāid mudda'ā 'alaihon kā

judāgāna 'uzron yā jawābon kā pesh k.; haqqiyat-i-ijmālī meñ zawāl-i-shirkat (sharākat kā miṭā diyā jānā).

Severe, a. 1.—Sakht; durusht; karā; nā-mulāim; jismeñ narmī na ho.
Severe words—Sikht yā nā-mulāim alfāz; karī karī bāteñ—*Severe treatment*

—Bartāw jismeñ narmī na ho; sakhti; tashaddud.

2.—Nihāyat sakht; andāz se zāid shadid; jismeñ khatāyeñ yā galtiyan nazar-andāz na ki-jāeñ

Severe government—Nihāyat sakht hukumat.—*Severe criticism*—Nihāyat shadid ya'nī aisi nukta-chīnī jismeñ bhūl-chūk wagaira se dar-guzar na kiya-jāe.

3.—Sakht; shadid; jismeñ rahm na kiya jāe. (rahm kā khayāl na ho.
Severe punishment—Ta'zir-i-shadid; sakht saza.—*Severe justice*—Insāf jismeñ

Opposed to *Cheerful, Gay, Light, Lively.*

4.—Sanjida; gambhīr; nihāyat hī bhāri-bharkam—jaise sūrat.

5.—Shadid; jisse taklif pahūche; izā-dih; pur-dard; ranj-āwar.

6.—Shadid; sakht; giyat darje kā; jo goyā kāte khāe.

Severe cold—Giyat darje ki sardi; jāra jo badan ko kāte khāe.

7.—Mukhtasar; jismeñ fuzūliyāt ko dakhl na ho; chust—jaise 'ibarat bahs wagaira. [nukta-chīnī ki-jāe (bāl ki khāl nikālī jāe).

8.—Jiskā tahammul mushkil se ho; karā; sakht; jismeñ barī
A severe test—Kisi bāt ki jāneh jo barī sakhti se ki-jāe; kisi shai kā imtibān jismeñ barī nukta-chīnī ki-jāe.

Severely, ad. Sakhti tundī yā talkhi ke sāth; shiddat se; barī karāyī ke sāth; aisi tarah ki barī izā ho; nihāyat hī; bahut hī; be-rahmī ke sāth.

Severity, n. 1.—Sakhti; karāyī; narmī yā mulāimat kā na h.; durushti.

2.—Barī karāyī; nihāyat darje ki sakht-giri.

3.—Andāz se zāid sakhti; had se ziyāda h.; be-had yā bahut hī h.

4.—Shiddat; sakhti; izā-rasānī.

5.—Nihāyat darje kā h.; shiddat—jaise garmī sardī wagaira ki.

6.—Be-rahmī yā zālim-āna bartāw; sakhti; ta'zir ki sakhti.

7.—Karāyī; barī nukta-chīnī; bāl ki khāl nikālā.

Sew, v. t. Sīnā; dokht k.

To sew up—Si-kar band kar-d.; si d.

Sew, v. t. Silāyī k.; sinā.

Sewer, n. Nal pauāla yā nābdān jo zamīn ke niche pānī yā mailā wagaira bahāne ke liye banāyā jāe; nal nahr yā panāle jo shahron meñ zamīn ke tale tale bane rahte haiñ; badar-rau; moñhri muhri yā mori.

Sewerage, n. 1.—Panāle yā nābdān kā banānā,

2.—Panāle yā badar-rau jo shahr wagaira meñ banāye jāeñ.

3.—Jo chizeñ panāle wagaira meñ jam' aur unse khārij hoñ (unse bah-kar nikleñ).

Sexual, a. Jins-mansūb; jisse jins ki tamīz ho; jinsī; nar aur māde ke āzā se ta'alluq r. w.; nar aur māde meñ farq zāhir k. w.

Sexual intercourse, connection, or commerce—Mubāsharat; mujāma'at; jimā'; ham-bistari; ham-khwābi; maithun; bhog.

Shabbily, ad. Mailā-kuchailā; ganda; zalil; phatā-chitā; chithrā-gudrā.

Shabbiness, n. Phatā-chitā h.; chithre-chithre h.; zillat; khwār; kamīnagi.

Shabby, a. 1.—Phatā-chitā; chithrā; ganda; jiske latte-purze ur-gaye hoñ.

2.—Phatā-chitā kapre pahine huye; mailā-kuchailekapre pahine huye.

3.—Zalil; khwār; kamīna; haqir. [na sake; zanjir lagā d.; jakar d.

Shackle, v. t. 1.—Kisi ke hāth-pair bāndh d.; jismeñ woh khud chal-phir

- 2.—Is tarah par pā-band yā band kar-d. ki kār-rawāyī ruk-jāe yā kām k. w. ghabrā uthe; rok d.; sadd-i-rāh h.
- Shackle, *n.* 1.—Berī hāth-karī rassī wagaira jisse hāth-pair is tarah jakar-band kar-diye jāen ki hil-dol na sakeñ. [wāqī' ho.]
- 2.—Woh shai jiskī wajh se kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ pareshānī
- 3.—Pairoñ meñ pahinne kā ek tarah kā gahnā jaise pā-zeb wagaira.
- ☞ Generally used in the plural.
- Shade, *n.* 1.—Sāya; jo tārīkī raushanī kī shu'ā ke darmiyān kisī shai ke hāil hone kī wajh se paidā ho; chhānh; chhāyā; chhāñw.
- ☞ "Shade differs from shadow, as it implies no particular form or definite limit; whereas a shadow represents in form the object which intercepts the light." Webster.
- 2.—Tārīkī; tiragī; zulmat; andherā; andhakār [gosha; khalwat.
- 3.—Tārīk jagah; jis jagah raushanī kā guzar na ho; goshe kī jagah;
- 4.—Sāya; ā; hifāzat; bachāw. [pret.
- 5.—Rūh jab ki jism se parwāz kar-jāe (judā ho-jāe); sāyā; bhūt;
- 6.—Rang kā darja yā kamī-o-beshī.
- 7.—Nihāyat hī khafif ikhtilāf; aisā tagaiyur-o-tabaddul jo mushkil se mahsūs ho; darja; tāw-bhāw. [pāye.
- 8.—Parda; ā; woh shai jisse raushanī yā garmī andar āne na
- Shade, *v. t.* 1.—Sāya k.; ā k.; kisī shai se raushanī ko dūr r.; sāya dālnā; chhāyā k. [pauāh meñ r.
- 2.—Sadme zarar yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; chhipānā;
- 3.—Tārīkī se chhipā d.; tārīk k.
- Shadeless, *a.* Be-sāye kā; jismeñ sāya na ho; sāya-dār nahīn; be ā k.
- Shadiness, *n.* Sāya-dār h.; sāya-dārī.
- Shadow, *n.* 1.—Sāya; chhāyā; 'aks; parchhāyīñ.
- 2.—Tārīkī; zulmat; andherā.
- 3.—Jo shai kisī shakhs yā dūsrī shai ke sāth hī sāth rahe; aisī shai jiskā sāth dūsrī shai se chhurānā mumkin na ho.
- 4.—Kisī shai kī nāqis aur khafīf sī sūrat; shabih-i-nā-mukammal; kisī shai kī 'alāmat; nishānī. [dhokhā.
- 5.—Jo shai aslī na ho; woh shai jismeñ aslīyat na ho; chhalāwā;
- Shadow of death—Khauf-nāk tārīkī taklif yā maut.
- Shadow, *v. t.* 1.—Sāya k.; chhāyā k.; 'aks dālnā; tārīkī phailā d.; chhāron taraf andherā kar-d.
- 2.—Bachānā; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.
- 3.—Titar-badli k.; dhūp-chhāñh bharnā.
- 4.—Kisīqadar yā nā-mukammal tariq par dūsrē kī sūrat zāhir k.; kisī shai kā namūna dikhānā (uskī 'alāmat zāhir k.); kisī shai kā nishān zāhir k. yā batlānā. [lūm kisī ke sāth hī sāth rahnā.
- 5.—Parchhāyīñ kī tarah sāth rahnā; pichhe lagā rahnā; be-ma'
- Shadowy, *a.* 1.—Sāya-dār; jisse sāya ho; tārīk; andherā; tīra.
- 2.—Bahut raushan nahīn; kisīqadar raushan.
- 3.—Jisse kisī shai kī khafif sī kaifiyat ma'lūm de; kisī shai par dalālat k. w.; kisī shai kī 'alāmat yā nishānī zāhir k. w. [gair-aslī.
- 4.—Aslī nahīn; jiskā wujūd asl meñ na ho; hubābī; hād-hawāyī;
- Shady, *a.* 1.—Sāya-dār; jismeñ tamām sāyā (chhāyā) ho. [pahuñch sake.
- 2.—Raushanī yā garmī se mahfūz; jismeñ raushanī yā garmī na

Shaft, n. 1.—Koyī ehiz jiskī shakl lambī aur belan sī ho; dāl shākh yā muslā waghāira; kisi shai kā hissa jo belan sū ho.

2.—Tīr kā woh hissa jismeñ par aur sirā logā hotā hai; tīr; bān.

3.—Dastā; beñt; mūth; qabza jo kisi hathiyār meñ lagā ho.

4.—Gārī kā bam.

5.—Dhurā.

Shaggy, a. 1.—Jhabrā; lambe lambe bāl yā sambūr r. w. [dharā.

2.—Nā-hamwār; ūnehā-nichā; ūkhar-khāhar; kharkharā yā khar-

Shake, v. t. 1.—Hilānā; kañpānā; larzānā yā larzūn kar-d.; jumbish d.; jhatkānā; dūlānā yā dōlānā; dablānā; jhikornā; jhijhornā.

2.—Kisi shai kī ustuwārī (mazbūtī) meñ zu'f dāl-d.; kisi shai ko jar se hilā d.; khatre meñ dūl d.; kisi shai ke miṭī dene kā khauf paidā karānā.

3.—Waswasa yā shubha paidā karānā; kisi shai kī mazbūtī meñ futūr dālnā; kisi kī himmat yā jurāt ko past kar-d.; be-dil kar-d.

To shake hands with—(a) Kisi se mil jānā; kisi se mel ittīfāq yā sāsish kar-l. (b)

—Kisi se rukhsat h.; hāth milānā jaise mulāqāt yā rukhsat hone ke waqt

—*To shake off*—(a) Dūr kar-d.; jhār-d.; jhatkar yā jhijhor-kar nikāl d.;

hilā-dūlā-kar nikāl d.; daf' kar-d.—(b) Apnā galā ehhurānā; apnī gulu-

khalāsi k.; ehhutkānā pānā; najāt pānā; apnī jān ehhurānā yā ehhutī k.

Shake, v. i. Hilnā; dōlnā; larzūn h.; kañpūnā; tharrānā; thartharānā;

dagdaganā; dagmagānā. [āhat; hilāw; dūlāw.

Shake, n. Kañpkañpī; thartharī; larzish; jumbish; tazalzul; dagmag-

Shaky, a. 1.—Jo kām kā na samjhā jāe; porhā yā mazbūt nahīn.

2.—Kañptā hnā; larzūn; jismeñ ra'sha ho; jo hilāne-dūlāne se

kañpe. [ra'sha ho.

A shaky hand—Hāth jo harakat dene kī hālat meñ kañpne lage; hāth jismeñ

Shallow, a. 1.—Gahirā nahīn; ebhichhlā; pā-yāb; jismeñ 'nmuq

2.—Khaṭif; jo-gahirī na ho jaise āwāz. [(gahirāyī) kam ho.

3.—Jismeñ samajh kam ho; jo mushkil yā gāmiz bātoñ meñ khūb

dūb paith yā ghūs na sake; sīdhā-sāda; sāda-lanā; 'aql nahīn; nā-

dān; jūhil; jo bātoñ ko sirf ūpar se jān yā samajh sake.

Shallow, n. Woh jagah jahāñ pāñī gabira na ho (kam ho); ehar; reti;

pā-yāb jagah.

Shallow-brained, a. Za'ifu-l-'aql; kam-samajh; be-wuqūf; kam-'aql; jo

'aql se khālī ho; kūṭh-magz; nā-dān. [yāb h.; ebhichhlā h.

Shallowness, n. 1.—Gahirāyī kā na h.; kam gahirā h.; pā-yābī yā pā-

2.—Be-'aqlī; bātoñ meñ khūb dūbne yā paithne kī quwwat na r.;

be-magzī; dimāg kā 'aql se khālī h.; be-wuqūfī; himāqat.

Sham, a. Jhūṭhā; masnū'ī; ban'iyā huā; aslī nahīn; iddī'āyī; ūpar

se dekhne kā; dikhawwā; banāwatī; naqlī.

Sham, v. t. 1.—Dhokhā de-kar dākhil k.; dhokhe se gbusānā.

2.—Kisi kī sī sūrat banānā; naql k.; utārā utārā; iddī'ā k. [jānā.

To sham Abraham—Bimārī yā kam-zorī kā bahānā k.; bimār yā kam-zor ban

Sham, v. i. Banāwat k.; jhūṭhā da'wā k.; naql k.; makr k.; dhokhā

d.; hila k. [gairat.

Shame, n. 1.—Sharm; hijāb; nadāmat; hayā; 'ār; lāj; sankoch; nang;

2.—Nadāmat kā sabab yā bā'is; woh bāt jisse sharm paidā ho;

woh bāt jisse nadāmat ho aur ādmī dūsroñ kī nazaroñ meñ zalil ho-jāe. [andām-i-nibānī; satr.

3.—Jism ke woh hisse jinkā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho; *For shame!* Sharm kī bāt hai; tum ko sharmānā chāhiye; tum ko is bāt par gairat āni chāhiye.—*To put to shame*—Sharmānā; sharminda k.; lajunā yā lajwānā; nahlānā; gairat dilānā; sharm ma'lūm karānā. [pashe'nān k.

Shame, *v. t.* 1.—Sharminda k.; lajwānā; gairat dilānā; nādim k.;

2.—Be-ābrū k.; be-'izzat k.; be-hurmat k.; zalil k.; khafif k.

Shame-faced, *a.* Sharm-gūn; sharm-sār; mahjūb; muñh-chor; sankochī; lajārī; lajjāwant; jo jald ghabrā ūthe.

Shameful, *a.* 1.—Jisse sharm yā nadāmat paidā ho; jisse nek-nāmī meñ futūr ho; jo bā'is-i-hatk-i-ābrū ho.

2.—Ma'yūb; burā; mazmūn; jisse dūsre sharmāyeñ.

Shamefully, *ad.* Aisi tarah kī nadāmat yā be-ābrūyī ho; zillat yā rus-wāyī ke sāth; fazihat se yā fuzihat ke sāth; aisi tarah kī dūsroñ ko sharm āye.

Shameless, *a.* Be-sharm; be-hayā; be-gairat; sharm se khālī; jismeñ hayā na ho; be-hijāb; jisko āb-rū kā khayāl na ho; nir-lajj; be-hamaiyat; nangā. [khī se.

Shamelessly, *ad.* Be-hayāyī ke sāth; be-gairatī se; be-sharmī se; gustā-

Shamelessness, *n.* Be-gairatī; be-sharmī; be-hayāyī; 'izzat yā ābrū kā

Shape, *v. t.* 1.—Banānā; paidā k. [khayāl na r.

2.—Kisi khās sūrat yā shakl kā banānā; kisi shai ko koyī sūrat yā shakl d.; sāūche meñ dhālnā; garhnā; banānā.

3.—Kisi shai yā maqsad ke hasb-i-hāl banānā; thik k.; sudhārnā; kisi khās shai kī taraf rujū' k. [paidā k.

4.—Khayālī sūrat bāndhnā; khayāl yā tasawwur k.; banānā;

Shape, *n.* 1.—Sūrat; shakl; banāwat; zāhiri sūrat; haiat; kisi shai kī banāwat jisse uskī zāhiri sūrat kā tayāqqun ho-jāe; qat'; dāul.

2.—Sūrat-dār shai; zāhiri sūrat; shakl; ākār; zī-wujūd.

3.—Woh sūrat jo kisi shai ko 'ibarat meñ dī-jāe; sūrat jo khayāl yā tasawwur meñ bāndhī jāe; tamsil; namūna.

Shapeless, *a.* Bad-sūrat; bad-shakl; bad-haiat; be-dāul; bad-qat'; jis-

Share, *n.* 1.—Juz; hissa; bahra; bānt. [kī sūrat suḍāul na ho.

2.—Kisi sharākatī yā ijmālī shai kā hissa; hissa jo dūsroñ kī shirkat meñ hāsil ho; bakhira; qismat; salim (*pl.* sihām); bhāg; hissa (*pl.* hisas); judāgāna hissa; hissa jo taqsim ke rū se thahre; paṭṭī; jisqadar kisi shai meñ kisi kī shirkat ho.

To go shares—Sharik h.; yaksūn (barābar yā musāwī) ta'alluq r.; hissa r.

Share, *v. t.* 1.—Bāntnā; taqsim k.; hissa lagānā; do yā zāid shakhsoñ ke mā-bain taqsim k.

2.—Dūsroñ ke sāth sharik yā mutasarrif h.; kisi meñ hissa yā uskā ek juz r.; qabza-i-sharākatī yā ijmālī r.; sharākat r.; sharik h.

Share, *v. i.* Sharākat r.; hissa pānā.

Share-holder, *n.* Kisi sharākatī sarmāye yā jūdād meñ hissa r. w. yā uskā mālīk; hissa-dār; sharik; sājhī; paṭṭī-dār; sahū.

Sharer, *n.* Hissa r. w.; hissa-dār; kisi shai meñ dūsre kā sharik; khushī yā ranj meñ dūsre yā dūsroñ kā sharik; sharik; sājhī; sahū.

Sharp, *a.* 1.—Patli' bārīh yā bārīk nok r. w.; jisse koyī shai jald kaṭ

jāe yā jo āsānī se kisī shai meñ ghūs jāc; kund yā hhothrā nahīn; tez; burrah. [dār.

2.—Nokilā; gol nahīn; kisiqadar nok-dār; jismeñ choṭī ho; choṭī-

3.—Tez; tez-tab'; bātoñ meñ jald tamiz karne yā farq nikālne w.; paithne w.; ghūsne w.; mūjid; zarif. [quwwat ho; tez.

4.—Jismeñ kisī shai ke jald yā bārikī ke sāth ma'lūm karne kī

5.—Zāiqe yā maze meñ tez; karuā; tursh; khattā; talkh; tez.

6.—Jo suune meñ karakht (karī) ma'lūm ho; tez.

7.—Sakht karwī yā karī-jaise bāteñ; durusht; ta'na-amez; jiskī choṭ sunne wālo ke dil par lage; kathor; sakht; nihāyat sakht-gir.

8.—Ghizā kā nihāyat mutalāshī; tez—jaise ishtihā (bhākh). [w.

9.—Kisī shai kī talāsh meñ sar-garm; kisī shai ko bahut dhūndhne

10.—Shadid; tund; sakht; pur-kharosh; josh se bhari huyī—jaise

11.—Shadid; sakht; jo bahut ma'lūm de. [larāyī.

12.—Nihāyat dard-nāk yā taklif-dih; jismeñ dard kī nihāyat shiddat yā taklif ho.

13.—Apne naf'e kā barā hī khayāl r. w.; len-den meñ karāyī r. w.; apne naf'e ke liye kauṛī kauṛī par khayāl r. w.; mol-tol kharid-farokht yā apne haq ke mutalabe meñ nihāyat sakhti r. w.; tez; chālāk; kāiyān; ehatur; charbāuk; hoshyār.

 Sharp is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sharp-edged*, *sharp-pointed*, and the like.

Sharp, v. i. Mol-tol yā kisī mu'amale ke tlahrāne meñ makr-o-fareb k.; chālākī k.; hifāt k.; 'aiyārī k.

Sharpen, v. t. 1.—Tez k.; sān dharuā yā r.; barh chahānā yā d.; nok-dār yā nokilā banānā; painānā; tewnā; chokhā k.; dam d. yā dam-dār k.

2.—Shauq barhānū; ziyāda chust-o-chālāk k.; aur phurtilā banānā.

3.—Tez kar-d.; barhā d.; kisī shai kī shiddat aur taklif ko barhā d. [aql ko.

4.—Tez k.; barhānū; taraqqī d.; tezi paidā k.; jaulān k. jaise

5.—Kisī shai ke mahsūs karne kī quwwat ko tez k. yā barhā d.

6.—Gizā khwāh kisī qism kī ihtizāz-i-nafsānī kī khwāhish ko barhā d.; kisī bāt ke shauq ko barhā yā bharkū d. [se bhar d. yā sakht kar-d.

7.—Aisā kar d. kī dil par uskī choṭ lage; tanz se bhar d.; sakhti

8.—Ziyāda khattā yā tursh kar-d.; karuā kar-d. [tez k.

9.—Shiddat sakhti yā taklif ko barhā d.; aur dard-angez kar-d.;

Sharpen, v. i. Tez h.; kisī shai kī tezi kā barh jānā.

Sharper, n. Chizon kī kharid-farokht yā mu'amalāt kī bāt-ehit ke tai karne meñ chālāk; dhokhā-dharī k. w.; kāiyān; chālāk; thag; uchak-kā; dhurt; jo kharid-farokht yā juā khelne meñ logon ko dhokhā de; chālāk; 'aiyār; fitratī. [se; zor se; ehithār ke sāth.

Sharply, ad. Tezi se; chokhāyī se; shiddat se; sakhti ke sāth; tundi

Sharpness, n. Tezi; karwāyī; talkhī; turshī; khatāyī; dard yā musibat kī shiddat; sakhti; sakht-kalūmī yā ta'n-o-tashnī se bharā h.; tundi; shiddat.

Sharp-sighted, a. 1.—Tez-nazar; 'anqā-nazar; jiskī nigāh tez ho; jo kisī chiz ko jald dekh le. [zīrak; samajh-dār.

2.—Tez-'aql; zūd-fahm; bātoñ ko jhatpat (jald) samajhne w.; *Shatter, v. t. 1.*—Fauran yā yakbārgī tukre tukre kar-d.; zor se tor

phor phār yā judā karke purzo purze kar-d.; phār d.; shaq kar-d.;
pāsh-pāsh kar-d.; churchūr kar-d.; pāra-pāra kar-d.; chaknāchūr kar-d.

2.—Pareshān kar-d.; darham-barham kar-d.; 'aql meñ futūr dāl
d.; hawās meñ khalal paidā kar-d.; dīwāna yā pāgal banā d.
Shatter, v. i. Tukro tukre ho-jānū; kiś sadmo se chūrchūr purze-purze
yā pāsh-pāsh ho-jānū.

Shatter, n. Jo chūz kiś sadmo se tūte usko tukro reze yā pārchē.

⚔ "Used generally in the plural, and chiefly or solely in the
phrases, *to break or rend into shatters.*" Webster.

Shave, v. t. 1.—Mūndnā; hajānat k.; usturo wagaira se kūtūnā yā
banānū; hāl banānū; islāh yā islāh-i-khat k.

2.—Qatle k.; patle patle waraq utārnū.

3.—Nangā kar-d.; kapre utār l.; jabr-sitānī k.; zabardastī se lo-l.;
mūnd l.; har l.; chhūn-chhūn l. [dagā-bāzī k.

Shave, v. t. Kharid-furokht meñ harī karāyī aur sakhtī k.; thugnā;
Shaver, n. 1.—Mūndne w.; hajjām; nāyī. [thag; dagā-bāz.

2.—Kharid-furokht meñ harī karāyī r. w.; len-den meñ chūlāk;
Shear, v. t. Quñchī yā katarnī wagaira se kūtūnā tarāshnū yā katarnū;
Shears, n. Quñchī; katarnī; mīqrāz. [lheberī ke hāl katarnū.

⚔ "Shears differ from scissors chiefly in being larger." Webster.

Sheath, n. Miyān; niyām; gilāf; khol.

Sheathe, v. t. Miyān meñ r.; miyān k.; gilāf k.; khol meñ r. [meñ k.
To sheathe the sword—Larāyī yā khushnāt band k.; sulh k.; talwār miyān

Shed, v. t. 1.—Bhānā; dhālkānā; nikālūnā.

2.—Girānā; jhāpnā; chhornā.

3.—Phailānā; nikālūnā; chhitrānā.

4.—Pānī wagaira is tarūh se bahānū ki ūpar hī se bahī jāo aur jis
shai par se hahe uske andar na ghuse. [ho usko girā d.

Shed, v. i. Jhāpnā; chūnā; tapanā; girnā; jis shai se koyī chūz chhipī

Shed, n. Chappar; sāebān; osārā yā usārā; chhān.

Sheer, a. Mahz; mirī; nipat; khālī; faqat; bi-l-kul; sarāsar; utnā hī
jitnā ki zāhir meñ ho.

Sheet, n. 1.—Palang par bichhāne ki chādar; palang kī chādar.

2.—Kāgaz kī taḥtā 'ām isse ki begair lapetā ho yā tor kar uske

3.—Koyī shai jo phailī ho. [waraq banē hoī.

A sheet of water—Pānī kī chādar.—A sheet of copper or iron—Tābe yā lohe

4.—(pl.) Kitāh; risāla. [kī chādar (corruptly chādīar.)

⚔ "Sheet is often used in composition to denote that the substance

to the name of which it is pre-fixed is in the form of sheets, or thin plates
of leaves; as, *sheet-brass, sheet-copper, sheet-iron.*" Webster.

Shelf, n. Tānd mulhām yā ulmārī jo dīwār se mulhīq yā nlag khānc-
pine yā dāsre qism ke barton khwāh kitāhon ke rakhne ke liye
banāyī jāī hai. [patthar sī ho; chhilkā; post; khol.

Shell, n. 1.—Bā'z phalon aur jānwaron kī ūpar kī pushish sakht yā

2.—Ghoñghā; ghoñghī; kaurī; kharimuhra; sankh; śip; sudaf.

3.—Golā; lam kā golā.

4.—Ande ke ūpar kī pushish (uske ūpar kā yā berūnī chhilkā).

5.—Mukān jo sirf bāhur se hau-kar rah-jāe.

6.—Mahz khūrījī numūsh; mirī dikhāwā; mirī hanāwat.

Shell, *v. t.* 1.—Chhilke ko tor yā dūr kar-d.; chilke ko tor-kar andar se gūde (magz) ko nikāl l.

2.—Dāne ko bāl se jūdā k. jaise juār ke dānoū ko.

3.—Kisi shai par gole mār-nā; goloh se dhā d.

Shell, *v. i.* Gir jānā—jaise post yā chhilke kā; chhilkā chhor yā girā d. Bhūsi se alag ho-jānā.

Shelter, *n.* 1.—Woh shai jo kisi dūsrī shai ko uqsān yā taklif se bachāye; panāh; bachāw; āṛ; sāya; hifāzat.

2.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; wālī.

3.—Hifāzat; panāh; himāyat.

Shelter, *v. t.* 1.—Sadme nuqsān izā yā hamle se mahfūz r.; bachānā; panāh d.; chhipā-kar r. tāki koyī dekh na sake.

2.—Mahfūz r.; khatre se bachānā; sahīh-o-sālim r. [panāh l.

3.—Kisi panāh kī jagah meñ chale jānā; kisi mahfūz jagah meñ Used reflexively. [nazar se sūrat badal d.

4.—Logoh kī nazar se bachānā; poshida r.; maḥfi r.; hifāzat kī

Shelter, *v. i.* Panāh l.; amn l.; hifāzat dhūndhnā. [panāh kī jagah na ho.

Shelterless, *a.* Be-panāh; be-ār; be-sāya; be-ḥāu-o-mān; jise ghar yā

Shelve, *v. t.* 1.—Tāūd yā almārī lagānā.

2.—Kanāre rakh-d. ki phir dekh na pare; dabā r.; dāl r.

Shield, *n.* 1.—Dhāl; sipar.

2.—Koyī shai jise muhāfazat ho; bachāw; hifāzat; panāh; āṛ.

3.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; pushti-bād.

Shield, *v. t.* 1.—Khatre se mahfūz r.; bachānā; muhāfazat k.; hamle yā

2.—Dūr r.; kisi shai ke sadme se bachānā. [zarar se mahfūz r.; āṛ k.

Shieldless, *a.* Be-panāh; be-ār; be-rok; jiski hifāzat kā koyī sāmān

Shift, *v. t.* 1.—Badalnā; tabdīl k.; muntagaiyar k. [ua ho.

2.—Ek jagah yā hālat se dūsrī jagah yā hālat meñ muntaqīl k.

3.—Kisi dhang se tāl d. yā kanāre kar-d.

4.—Badalnā; tabdīl k. jaise kapre (libās).

5.—Naye kapre pahinnā.

To shift about—Samt-i-muḥhalīf ko pher yā ghumā d.—To shift off—(a) Tāl d.; multawī r.; ma'rīz-i-iltiwā meñ r. (b) Subuk-dosh k.; bār yā bojh utārnā.

Shift, *v. i.* 1.—Ek jagah yā samt se dūsrī jagah yā samt meñ tabdīl ho-jānā; jagah badalnā; phirnā; harakat k.

2.—Apue mashgale yā usūl ko badal d.

3.—Kapre ḥlusūsan nīche ke kapre tabdīl k.

4.—Kisi maqsad ko aujām ke liye tarah tarah kī tadbīr k.; band-o-bast k.; intizām k.; upāe k.; basar-i-auqāt yā rizq ke baham pahuñchāne kī tadbīr k.; jab ek tadbīr kār-gar na ho to use chhor-kar dūsrī tadbīr 'amal meñ lānā.

5.—Kaj-o-pech ke tariq iḥtiyār k.; ṭerhī rah par chalnā.

6.—Tabdīl-i-maqām k.; jagah badalnā.

Shift, *n.* 1.—Ek shai se dūsrī shai kī taraf phirnā (rujū' h.); tadbīr jo kisi mushkil (amr-i-dushwār) ke pesh āne kī hālat meñ kī-jāe; woh bāt jo kisi dūsrī bāt ke kār-gar na hone kī hālat meñ kī-jāe; tadbīr; upāi; chārā; jatan; juktī (jugat).

2.—Dhokhā dene kī tadbīr; fareb; fitrat; kisī buro maqsad ke anjām kī tadbīr; koyī fitrat jo is garaz se kī-jāe ki kisī badī kā hāl na khule yā usse jān bach-jāe.

3.—Qumis; zanāni kurtī.

[kar-l.

To make shift—Waqt par kisī tadbīr kā k.; intizām kar-l.; rāh nikāl l.; upāi Shiftless, a. Jo apnī gafilat yā nā-liyāqati se apne rūziqa ke baham pahuñ-chāne meñ kām-yāh na ho; jisko tadbīreñ na ma'lūm hoñ yā jo sūd-mand tadbīreñ na kare; be-chāra; lā-chār; muhtāj; be-dast-o-pā.

Shifty, a. Jo fauran kisī bāt kī tadbīr kar-sake; jisko har shai kā chāra-kār ma'lūm ho. [akhsāh h.

Shine, v. i. 1.—Chamaknā; raushan h.; manawwar h.; tābānī yā dur-

2.—Shokh h.; chamaknā; raushan h.; zinda-dīl h.

3.—Resham kī tarāh jhalaknā yā chamaknā; chamkilā h.

4.—Khsī-numā raunaq-dār yā khūb-sūrat ma'lūm d.

5.—Mashhūr numāyānī yā mumtāz h.; sar-har-āwarda h.; sarfarāz h.; nāmī h.; nāmī-girāmī h. jdayū k.; kīrpā k.; nazar-i-'ināyat k.

To cause the face to shine upon—Mīhrbān h.; mīhrbān-i-hāl h.; mīhr-bānī k.; Shining, a. 1.—Chamkilā; raushan; durakhsāh; jagmagātā; jhalaktā.

2.—Mashhūr; mumtāz; numāyānī; nāmī; jiskā barā namūd ho.

Ship, n. Jahāz; barī kashī jo samundar meñ chale.

Ship, v. t. 1.—Dūsri jagah bhejne kī garaz se jahāz yā kisī qism kī kashī par charhānā; tarī se bhejnā yā le-jānā.

2.—Jahāz par kām karne ke liye naukar r.

3.—Jahāz par l.

4.—Kisī shai ko apnī jagah par qāim k.

To ship off—Jahāz par bhejnā; tarī se rawāna k.

Ship, v. i. Jahāz par kām karne ke liye naukar r.

Ship-wreck, n. 1.—Jahāz kī tabāhī; hawā aur lahroñ ke sadme se kanāre par charh jāne yā kisī dūsre sabab se jahāz kā ṭukre ṭukre ho-

2.—Jahāz jispar tabāhī āye yā gārat huye jahāz ke ṭukre. [jānā.

3.—Pūrī barbādī; bi-l-kul tabāhī.

Ship-wreck, v. t. 1.—Kanāre yā pahār wagaira par charh-jāne khwāh hawā aur lahroñ ke zor se jahāz kā tabāhī k.

2.—Jahāz kī tabāhī kī wajh se musibat meñ dālnā; jahāz ke gārat hone ke sabab se samundar ke kanāre par jānā.

Shirk, v. t. Bachā jānā; jān bachānā; galā chhurānā; ṭāl-maṭol k.; ṭāl-maṭol karke dūr rahnā; khisak d.

Shiver, v. i. 1.—Kānpnā yā kānpnā; thartharānā; hīlnā; larzān h.; larzish k. jaise sardī larze khauf yā haibat se.

2.—Fauran chūr chūr yā ṭukre ṭukre ho-jānā; reza reza ho-jānā.

Shivery, a. 1.—Larzān; kānpnā huā; thartharātā huā.

2.—Jo āsānī se ṭukre ṭukre ho-jāe; bahut ṭhos nahīn; narm; bhur-bhurā; churhurā. [ghat; jhund; gol.

Shoal, n. 1.—Majma'-i-kasīr jo yak-jā ho; bhīr; amboh; kasrat; jam-

2.—Woh jagah jahāñ kisī daryā jhīl yā samundar kā pānī chhichhlā (pā-yāb yā kam gahīrā) ho; char; retī yā rēt; bālū kā ṭhek.

Shoal, v. i. 1.—Jhund ke jhund jam' h.; kasrat se ikaṭṭhā h.; bhīr k.; paṭ jānā; chhā jānā; hujūm k.

- 2.—*Aur chhihhlā h.; kam gahirā hotā jōnā.*
Shock, n. 1.—*Takkar; sadma jo ek shai ko dūsrī shai se zor ke sūth ṭakrā jāne se paidā ho; sadma; zarb; chapeṭ; dhakkā; ṭakkar.*
 2.—*Sakht banā; faujōn yā dushmanōn kā muqābala; muqābala; jang; muṭhbheṛ; mūrāmārī.*
 3.—*Woh bāt jisse dīl ko sadma pahūche; woh shai jo dīl meṁ ranj paidā karāye; woh amr jisse dīl ranjīda barham yā bezār ho.*
Shock, v. t. 1.—*Takkar khilānā; ṭakrānā; ṭakkar d.; muqābala k.; sāmānā k.*
 2.—*Khāuf yā nafrat paidā k.; mutanaffir k.; dīl pher d. jaise kisī nafrat paidā karne wālī yā khāuf-nāk shai se; nihāyat bezār nā-rūz yā ranjīda k.; nā-guwar guzarnā.*
Shocking, a. *Khāuf paidā karāne w.; kisī shai se dīl ko khāuf yā nafrat ke sūth pher d. w.; nihāyat ranj d. w.; balunt hī mutanaffir; jo az-bas nā-guwar ho; nihāyat wahshat angez yā nā-pasand; jisse dīl bharaṭak*
Shoe, n. 1. *Jūtā; pā-posh. [yā phir jāe.*
 2.—*Na'l—jaise ghore kī. [ṭāki wahān kā hissa ghīs nā jāe.*
 3.—*Shāmī yā shāmī—Yah aksar ehiharī wagaira ke niche lagāte hain*
Shoe, v. t. 1.—*Na'l jānā; na'l bāndhnā; na'l-bandi k.; chau-bandi k.*
 2.—*Shāmī lagānā; peinde meṁ lohā wagaira jānā.*
Shoot, v. t. 1.—*Chhornā; chalānā jaise tīr yā golī.*
 2.—*Followed by a word denoting the missile as an object; as, to*
 2.—*Mārānā—aise golī wagaira se. [shoot an arrow or a bullet.*
 3.—*Said of the person or thing hit, as an object.*
 3.—*Zor se phenknā ḍālnā yā girānā.*
 4.—*Nikālnā; āge ko phenknā yā dhakelnā.*
 5.—*Kisī shai se ho-kar yā uske niche se jald guzar yā nikal jānā.*
Shoot, v. i. 1.—*Chhornā; chalānā; ḍāgnā.*
To shoot at a target or mark—Chānd-mānī k. yā nishāna lagānā.
 2.—*Zor se nikālnā; ṭūṭnā; tezi se chalānā.*
A shooting-star—Shahāb-i-sāqib; tāra jo āsmān se ṭūṭ-kar girtā hai.
 3.—*Ghusnā; tīr kī tarah pūr h. yā lagnā; nīsā ma'lūm d. kī goyā*
 4.—*Phaṭnā yā phūṭnā. [koyī chiz kaleje meṁ ghusī jāti hai.*
His temples shoot—Uskī kan-paṭiyān phaṭī jāti hain yā'nī dard kī shiddat se use ma'lūm hotā hai kī kan-paṭiyān phaṭī jāti hain
 5.—*Nikālnā; aṅkhuānā; kaliyānā; phūṭnā; āṅkur yā sūyī nī-*
 6.—*Taraqqī k.; ubharānā; barhnā. [kalnā.*
 7.—*Phail-jānā; tamām phail-jānā.*
 8.—*Āge ko nikal-ānā; bāhar nikal-ānā; nikal-pārnā. [jānā.*
To shoot a head of—Daurne urne yā jahāz chalāne meṁ barh jānā (sabaqat le-
Shoot, n. 1.—*Bandūq yā tīr wagaira kā chhūṭnā; nishāna-bāzī.*
 2.—*Tīr wagaira kī mār yā uskā iqḍām.*
 3.—*Chhotī shākh; ṭahuī; pallaw; killā. [bāz.*
Shooter, n. *Chhorne w.; chalāne w.; tīr-andāz; gol-andāz; nishāna-*
Shooting, n. 1.—*Bandūq wagaira kā chhornā; tīr-andāzī.*
 2.—*Ṭapak; ṭīs.*
 3.—*Bandūq wagaira se jānwarōn kā shikār; saiyādi.*
Shop, n. 1.—*Dūkān; woh makān jismeṁ bikrī kī chizeṁ bataur khurde ke ya'nī thok nahīn balki thoṛī thoṛī bikeṁ.*

2.—Woh makān jismeñ kāri-gar kām karen; kār-khāna; dūkān.

 Shop is often used in the formation of self-explaining compounds; as *shop-rent*, *shop-thief*, and the like.

To talk shop—Un muhāwarōñ kā isti'māl k. jo kisī ke peshe se muta'alliq hoñ.

Shop, v. i. Chizeñ kharid karne ke liye dūkān dūkān phirnā (dūkānoñ Shop-book, n. Dūkān kā bahi-khātā. [par jānā].

Shop-keeper, n. Dūkān-dār; khurda-farosh.

 "In distinction from one who sells by wholesale." Webster.

Shop-lifter, n. Woh shakhs jo kharidārī ke hile se dūkān par jā-kar wahāñ chizeñ churāye; uthāyī-girā; uchakkā.

Shop-lifting, n. Dūkān kī chorī; dūkān se kisī chiz kā churānā.

Shop-man, n. 1.—Chhotā roz-gārī; dūkān-dār; khurdiyā.

2.—Dūkān kā naukār.

Shore, n. Samundar kā kanārā; sāhil.

Shore, n. Chāñr; thūnī; thek; tekan.

Shore, v. t. Chāñr d. yā lagānā; thūnī yā thek lagānā.

 Usually with *up*.

[qalil; thorā; chhotā.

Short, a. 1.—Lambā nahīñ; jo lambāyī yā tūl meñ ziyāda na ho;

A short distance—Thorā yā kam fāsila.—A short ferry—Ma'bar jo lambāyī meñ ziyāda na ho; ghāt jismeñ is pār se us pār tak utār kam ho (jahāñ daryā wagaira kā pāt kam ho).

2.—Jiskā zamāna kam ho; jiskā daurān (qāim rahne kī muddat) kam ho; tang; darāz nahīñ; kotāh; thorē dinoñ yā thorī der tak rahne yā thaharne w.

A short absence—Thorē 'arse yā thorē dinoñ tak maujūd na rahnā.

3.—Miqdār meñ kam; qalilu-l-miqdār; jisqadar matlūb ho utnā nahīñ; nā-kāfī; qalil; kam; thorā. [na h.; thorā kam yā qalil h.).

A short supply of provisions—Khāne-pine kī chizoñ kī qalil miqdār (unkā kāfī.

4.—Ba-tarz-i-kāfī muhaiyā nahīñ; kam maujūd; kam; jis-qadar munāsib yā ma'mūl ho utnā nahīñ; jitnā matlūb maqsūd yā ummed kiyā gayā ho utnā nahīñ balki usse kam; nāqis.

A quantity short of our expectations—Jisqadar kī ummed rahī ho usse miqdār meñ kam.—This account is short of the truth—Yah bayān bi-l-kul sahih nahīñ hai.

5.—'Anqarib yā qarib; jald; zamāna-i-āyinda meñ der ke ba'd His departure would be short—Woh jald rawāna hogā. [nahīñ.

6.—Jismeñ samajh kī quwwat kam ho; wasī' nahīñ; kotāh; tang; chhotā; barī nahīñ—jaise 'aql; qawī nahīñ—jaise hāfiza. [har nahīñ.

7.—Kam; dūsre kī nisbat waq'at tāsīr yā quwwat meñ kam; barā—Nothing short of pride could work his ruin—Gurūr ke siwā aur koyī shai use tabāh nahīñ kar-saktī thī. [jāe; jalā-katā.

8.—Mukhtasar; karā; sakht; jisse khijlāhat yā bad-mizājī pāyī-

9.—Bhurbhurā; khasta; jo fauran tūt jāe yā chūr chūr ho-jāe.

Payable at short sight—Pesh hone ke ba'd thorē'arse meñ wājibu-l-adā ya'nī hundawī wagaira jiskā rupaya uske pesh hone ke ba'd thorē hī 'arse meñ adā ho-jāe. [pounds; as, short-armed, short-footed, and the like.

 Short is used in the formation of numerous self-explaining com-

At short notice—Thorē 'arse meñ; thorī der meñ; jald; jhat-pāt.—To cut short

—Mukhtasar k.; kotāh k.; kātnā; chhāntnā; bahut chhotā yā nāqis banā

d.—To fall or come short—(a) Kam h.; kār-rawāyī ke liye kāfī na h.; kāfī

yā bas na h. (b) Chūknā; qāsīr rahnā; na karnā; anjām na k.—To stop

short—Fauran ruk yā thahar jānā; jahāñ pahuñchnā maqsūd ho wahāñ tak

begair pahuñche ruk jāuā.—To turn short—Jagah hī par ghūm jāuā; begair

chakkar diye phir jāuā.

Short, n. Mukhtasar hāl kaifiyat yā bayān; kḥulāsa; koyī bāt jo thoṛe meñ kahī jāe.

The short of the matter is this—Is bāt kī mukhtasar kaifiyat yah hai.— *In short*—Chand alfāz meñ; mukhtasaran; qissa-kotāh; al-qissa; algaraz; kḥulāsa yah hai.—*The long and short*—Kul; sārā; bi-l-kul; jumla.

Short, ad. 1.—Bahut 'arse tak qāim na rahne w.

Short-enduring joy—Kḥushī jo thoṛe din qāim rahe; 'arizi kḥushī.

☞ "In connection with verbs, *short* is a modifying word, or used adverbially; as, to come *short*, &c." *Webster*.

Short-coming, n. (a) Fasl wagaira kī kamī ya'nī uskā pūrā pūrā na h.

(b) Anjām-i-farz meñ gaffat yā qusūr; kotāhī; jo kuchh karnā wājib ho uskā pūrā pūrā na k. [ko ghaṭānā; kam k.; mukhtasar k.; kāṭnā.

Shorten, v. t. 1.—Chhotā k. masalan kisī shai kī nāp wns'at yā muddat

To shorten distance—Fāsila ghaṭānā yā kam k.—To shorten days of calamity—Musibat ke dinon ko ghaṭānā yā kam k.

2.—Kisī shai kī ta'dād yā miqdār ko kam k.; kam k.; ghaṭānā;

3.—Kisī shai se mahrum k. [khaīnch l.; roknā; pā-band k.

4.—Bhurbhurā yā khasta k.

Shorten, v. i. 1.—Ghaṭuā; kam h.; ghaṭtā jānā; kam hotā jānā.

2.—Kḥiñch-kar chhotā ho-jānā; sikn-kar ghaṭ jānā.

Short-hand, n. Mukhtasar tahrir; tahrir kā ek tariq jismeñ alfāz ke badle meñ hurūf qāim kar-diye jāte haiñ yā alfāz meñ ikhtisār kar-diya jāta hai yā uishānāt qāim kiye jāte haiñ; sar-i-harf likhnā.

Short-lived, a. Jo bahut roz tak zinda yā qāim na rahe; 'arizi; ehando-roza; nā-pāedar. [arsa-i-qalīl meñ.

Shortly, ad. 1.—Jald; 'angarib; thoṛe 'arse meñ; koyī dam meñ;

2.—Mukhtasaran yā ikhtisār ke sāth; thoṛe meñ; chand lafzon meñ.

Shortness, n. Ikhtisār; mukhtasar h.; thoṛe 'arse tak qāim rahnā; darūz na h.; na pahuñchnā yā qāim rakhne kī quwwat na r.; kamī; kotāhī; qillat; tangī; qusūr. [bandhī ho; kam-nazarā; moṭī nazar w.

Short-sighted, a. 1.—Jo dūr tak yā dūr se na dekh sake; jiskī nazar

2.—Jisko āge kī bāteñ dūr tak na ma'lūm hon; jo bāteñ ko kḥūb yā dūr tak na samajh sake; kam-fahm; kam-'aql. [mudesh.

3.—Jisko āyinda kā khayāl kam ho; gisfī; be-khabar; nā-āqibat-

Short-sightedness, n. 1.—Kotāh-nazarī; dūr se ba-kḥūbī na dekh saknā.

2.—Kotāh-andeshī; mushkil yā gahiri bāteñ ko kḥūb na samajh saknā; āgam ko dūr tak na samajh saknā. [lanb; be-wuqūf.

Short-witted, a. Kam-'aql; be-'aql; jisko samajh kam ho; nādān; sāda.

Shot, n. 1.—Zarb; mār; zad; ehhoṛuā; chalānā yā dāgnā. [*Webster*.

☞ "The plural, *shots*, may be used, but *shot* is used in both numbers."

2.—Golā yā golī; jo kneh bārūt ke zor se top yā bandūq wagnā meñ bhar-kar ehhoṛā jāe. [waron ke shikār meñ kam āte haiñ.

3.—Sise ke har qism ko ehharre jo parind anr dūsre ehhoṛe jān-

☞ "These are not called *balls* or *bullets*." *Webster*.

4.—Golī wagaira kī daur; jahān tak golī wagnā chhūṭ-kar pahuñche;

5.—Nishāna-bāz; jo bandūq se nishāna lagāye. [tappā; pallā; zad.

Shoulder, n. 1.—Shāna; kandhā; dosh; mondhā.

2.—Piṭh kā ūparī hissa; insān ke jism kā woh hissa jispar bhārī bojh nihāyat āsānī se uth saktā hai.

☞ Often used in the plural.

- 3.—Sahārā; sañbhālne yā sañbhāl rakhne kī quwwat; jo kisi shai ko ubhār aur sañbhāl rakkhe.
- 4.—Kisi jānwar kī agli rān jo kāt-kar bechī jāe. [tak ho-sake] zor mārñā.
To put one's shoulder to the wheel—Kisi kām ke anjām meñ hatta-l-wus' (jahāñ)
- Shoulder, *v. t. 1.*—Kandhe se dhakelnā; zor se dhakkā d. [dāri uthānā.
- 2.—Kandhe par rakhnā yā uthānā; kisi bāt kā bojh yā uskī zimma-Shout, *v. i.* Khushi se shor machānā yā chillānā; jai-jai-kār k.; hamle ke waqt dil barhāne ke liye sipāhiyon ko lalkārnā.
To shout at—Shor machā ke kisi kī hānsī yā tahqīr k.
- Shout, *n.* Shor; kharosh; na'ra; chillāhat; jai-jai-kār; lalkār; bahut se logon kā ekbārgī shor machākar apnī khushi kā izhār k. yā himmat dilānā. [k. yā usko dekhānā; kisi ke sāmne kar-d.
- Show, *v. t. 1.*—Dikhānā yā dikhlanā; pesh-i-nazar k.; kisi ke āge pesh *To show one's self to a person*—Apnī tayīn kisi ke rū-ba-rū pesh k. ya'nī uske sāmne jā khare h. ki dekho ham maujūd haiñ.
 2.—Dikhlanā; ma'lūm karānā; jānānā; samjhānā; batlanā.
 3.—Dikhā d.; nishān-dihī k.; batā d.
Show him his room—Use uskī kothri dekhā do; usko uskā kamrā dikhā do.
 4.—Rāsta batānā; rah-numāyī k.; le-jānā. [le-jānā.
To show a person into a parlour—Kisi ko rah dekhāte mulāqāt ke kamre meñ
 5.—Sābit k. jaise subūt shahādat yā 'aqli dalāil se; kisi bāt kī wajh aur kaifiyat batlanā yā bayān k.; zāhir k.; tauzih k.
To show cause—Kisi bāt kī nisbat uske wuqū' meñ āne yā na āne kā sabab dikhlanā (uskī wajh aur dalil pesh k.).
- 6.—Mar'i r.; bakhshnā; karnā.
To show favour—Mīhr-bānī k.; ri'āyat k.; nazar-i-'ināyat mar'i k.
To show forth—Zāhir k.; mushtahar k.; i'lān k.—*To show his paces* (said especially of a horse)—Chāl yā tezi wagaira dikhlanā-jaise ghorē kī.—*To show off*—Numāish k.; numāish ke tariq par dikhlanā.
- Show, *v. i.* Ma'lūm d.; nazar ānā; dekh parnā; sūrat yā zāhir meñ h.
- Show, *n. 1.*—Zāhirī sūrat; numāish; asliyat nahīn.
 2.—Jo kuchh dikhlayā jāe; tamāsha; did; sair; līlā; jo kuchh dekhe jāne ke maqsad se bāhar nikālā yā murattab kiya jāe; nu-
 3.—Tum-tarāq; tip-tāp; namūd; takalluf; numāish. [māish.
 4.—Sūrat; mushābahat; kisi dūstre kī mānind h.
 5.—Zāhir-dāri; hīla; bahāna; dikhāwā; zāhirī numāish.
Show of hands—Majma'-i-'ām meñ rāe dene ke liye hāthon kā uthānā.
- Shower, *n. 1.*—Thore 'arse tak meñh yā olon kī bārish; lahdar.
 2.—"Applied to a fall of rain or hail of short continuance, of more or less violence, but never to a storm of long continuance." Webster.
 2.—Jo kuchh meñh kī tarah hawā se ifrāt ke sāth jald jald gire; bauchhār; jhārī; bārish; barkhā.
A shower of arrows—Tiron kī bauchhār; tiron kā barasnā.
- Shower, *v. t. 1.*—Pānī barsā ke bhigā d.; meñh se khūb tar kar d.
 2.—Faiyāzī ke sāth d.; ifrāt se bāntnā yā chhīpnā; bhar d.; barsā d.
- Shower, *v. i.* Rah-rah-kar barasnā. [ke pānī kī jhārī lagī rahe.
- Showery, *a.* Jab meñh rah-rah-kar mutāwātir barse; jab thahar thahar
- Showily, *ad.* Numāish ke tariq par; tumturāq ke sāth; shān-o-shaukat se; dikhāwe ke liye. [namūd; bharak.
- Showiness, *n.* Numāish; numāishi h.; barā tumturāq; barā dikhāwā;

Showy, *a.* Numāishī; jisse numāish ho; jiskī taraf koyī mukhātab ho; namūdār; sāngu-l-bharak; zarg-barg; durākshān; chamkīlā; bhar-kīlā; bharak-dār; raunaq-dār; 'umda.

Shred, *v. t.* Kāt yā phār kar chhoṭe chhoṭe tukre k.; khusūsan kapre yā chamre kī tang (kam chaturī) aur lambī lambī dhajjiyān kāt yā phār kar banānā. [banāyī jāe.

Shred, *n.* 1.—Kapre wagaira kī lambī sakrī dhajji jo kāt yā phār kar 2.—Tukra; reza; pācha; purza.

Shrewd, *a.* 1.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chālāk; siyānā; harif; chatur; dhūrt. [dekhne w.

2.—Zīrak; dūr-bīn; bārīk-nazar yā bārīk-bīn; bātoñ ko kḥūb

3.—Jo makkārī yā zīrakī se ho yā jismēn makkārī yā zīrakī ho.

“One who is *shrewd* is keen to detect errors, to penetrate false disguises; to foresee and guard against the selfishness of others.” Webster.

Shrewdly, *ad.* Chālākī se; zīrakī se; hoshyārī se; 'aiyārī se; chaturāyī se; 'nuda taur par qiyās karke; achchhī tarah aṭkal se. [bārīk-bīnī.

Shrewdness, *n.* Chālākī; 'aiyārī; hoshyārī; chaturāyī; zīrakī; tamīz;

Shriek, *v. i.* 1.—Chīkh mār-nā; chillānā; chinghār-nā; yakāyak ḍar jāne yā saḥt jismānī yā qalbī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭh-nā; chigghār-nā.

2.—Chillā chīllā ke mātām k.; chīkh mār-kar ranj zāhir k.

Shriek, *n.* Chīkh; chillāhaṭ; chinghār; ua'ra; yakāyak khauf paidā hone yā saḥt jiswānī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭh-nā (chillāhaṭ).

Shrill, *a.* Tez; mihīn; bārīk; ghusne wālī.

Shrill, *v. i.* 1.—Mihīn āwāz d. yā paidā k.; patlī āwāz paidā k.

Shrill, *v. t.* 1.—Mihīn āwāz paidā kar-nā.

2.—Ghusnā; chubh-nā; zakhmī k. [tang ho-jānā; khusk ho-jānā.

Shrink, *v. i.* 1.—Sikur jānā; shikan par jānā; simaṭ jānā; khīnch-kar

2.—Haṭ jānā; pīchhe ko haṭ jānā yā kanārakhānch jānā jaise khatre se.

3.—Khauf ḍar yā musibat kī wajh se hichaknā yā pīchhe ko haṭnā.

Shrink, *v. t.* Sikoṛnā; sikoṛā d.; sikoṛ kar chhoṭā yā tang kar-d.

Shrivel, *v. i.* Sikoṛ jānā; jhurri par jānā; shikan par jānā; chūn par jānā; simaṭ jānā; khīnch jānā. [ḍālū yā sikoṛ d.

Shrivel, *v. t.* Jhurriyān ḍāl d.; mushakkan kar-d.; sameṭ d.; sikoṛan

Shroff, *n.* Sarrāf.

Shroud, *n.* Kafan; woh chādār jismēn murde kī lāsh lapeteñ.

Shroud, *v. t.* 1.—Kafnānā; takfīn k.; lāsh ko chādār meñ lapetnā.

2.—Chhipnā; bakhūbī hifāzat k.; dhāpnā; sar-posh k.; kisī shai par parda ḍāl-nā (uski parda-poshī k.).

Shudder, *v. i.* Khauf ḍar yā nafrat se kaṛpnā; sardi se kaṛpnā; thar-tharānā; larzān h.; tharrānā. [larza; tharthari.

Shudder, *n.* Khauf wagaira se kap-kapī yā kaṛp-kaṛpī; thartharāhaṭ;

Shuffle, *v. t.* 1.—Idhar-udhar ghumānā-phirānā; dast-ba-dast phernā.

2.—Idhar-udhar kar-ke milā d.; abtar kar-d.; darham-barham kar d.; pareshān kar-d. [yā paithā d.

3.—Idhar-udhar karke dākhil kar d.; pareshānī paidā kar-ke nikāl To shuffle off—Haṭā d.; apnā galā chhurānā; apnī maḥblasī hūsil k.—To shuffle up—Jhaṭpaṭ milā d. (maḥlūt kar-d.); garbar kar-ke kar-d.; fareb kī niyat se abtari yā pareshānī paidā karke kuchh kar-ḍāl-nā.

Shuffle. *v. i.* 1.—Jagah badalnā; bagaleñ jhāñknā; khilāf-bayānī k; munāsib suwālon ke jawāb dene meñ tālmaṭol k.; is nīyat se hila-hawāla tālmaṭol yā lagzish k. ki aslī hāl na khulē; sāf jawāb se gurrez k.; bāt khā-jānā; bāt banānā; bāt phernā.

2.—Fītrat k.; tadbīr k.; hāth-pāwō mārūnā; koshish k.; upāi k.

3.—Pāwñ ghasitte chalnā; laṭpaṭāte chalnā.

Shuffle, n. Makr; hila; fareb; tālmaṭol; chhal-bal; fītrat; herā-pherī.

Shuffling, p. a. Hila-sāzī k.; jisse hila-hawāla pāyā jāe.

A shuffling excuse—'Uzr jisse hila-sāzī pāyī jāe; hila-hawāla.

Shun, v. t. Bachānā; ihtirāz k.; gurez k.; kanāre rahnā; bachā rahnā; na paṛnā; rābita na r.; na milnā; suhbat na k.; parhez k.; bāz rahnā; dūr rahnā; alag rahnā; ijtināb k. [āmad-o-raft na ho-sake.

Shut, v. t. 1.—Band k.; lagānā; denā; masdūd k.; is gāṭaz se band kar-d. ki

2.—Rok d.; andar jāne na d.; bāz r.

3.—Band k.; mūṭhī bāndhnā; sikoṛ l.; khaiñch l.

To shut in—(a) Bhitar band kar-d.; mahbūs k. (b) Sāmūā rok d.; kisī shai ke darmiyān is tarah hāl h. ki woh dekh na paṛe.—*To shut off*—Bāz r.; andar āne na d.—*To shut out*—Aisā kar d. ki koyī shai andar jā na sake; bhitar na jāne d.; bhitar jāne kī rāh rok d.—*To shut together*—Milā d.; joṛ d.; piṭkar ek dīl kar-d.—*To shut up*—(a) Band kar-d.; andar jāne kī rāh masdūd kar-d. (b) Rok d.; darmiyān meñ hāl ho-kar guzar band kar-d.—(c) Band k.; mahbūs k.; qaid kar-d.; tāle meñ band kar-d.—(d) Khatm h.; khatime ko pahunchnā; ākhir h.—(e) Hukūmat bahs yā jabr se sākit (chup band yā khāmosh) kar-d.; hukūmat wagaira ke zor se zabān band kar-d. [ho-jānā.

Shut, v. i. Band ho-jānā; mūnd jānā; masdūd ho-jānā; āp hī āp band

Shy, a. 1.—Jo nazdik āne meñ dare; ihtiyāt yā buz-dīlī kī wajh se dūr rahne w.; nazdik jāne se parhez yā gurez k. w.; bharakne w.

2.—Kashīda-khātīr; gair-mānūs; rūkhā; āzādāna rabt-zabt (khalā-malā yā bartāw) na r. w.; nā-āshnā yā nā-āshnā-mizāj; mahjūb; sharmilā.

3.—Muhtāt; hoshyār; is bāt kī ihtiyāt r. w. ki koyī bāt aisī na ho-jāe jo lā'ilāj ho; kisī kām kī tadbīron ke karne meñ ihtiyāt r. w.; chaukas; chaukannā.

Shy, v. i. Jhijhak yā bharak kar kanāre haṭ jānā; chamaknā; bharaknā.

Shyness, n. Kashīdagī; nā-āshnā-mizājī; bharak; chamak; hijāb; ru-

SIC, [Lat.] Yūn; is tarah; is nahj-par; aise. [khāyī; chaluñk.

☞ "This word is sometimes used in quoting from others with a view to call attention; as, 'the author states there are 4000 different words [*sic*] in Arabic for the word camel!' The word *sic* is here introduced to show the quotation has been rightly given." *Webster*.

Sick, a. 1—Jismeñ yā jiske sāth matlī ho; qai karne par mūl.

A sick head-ache—Sar-dard jiske sāth futūr-i-mīdā aur matlī bhī ho.

2.—Mutanaṭfir; kisī shai se baṛī nafrat r. w.; kisī chiz ko bi-l-kul nā-pasand k. w.; bezār. [k. ya'nī use zarū bhī pasand na k.).

To be sick of flattery—Kushāmad se nihāyat mutanaṭfir h. (usse bi-l-kul nafrat

3.—Kisī qism ke maraz meñ muṭtalā; bīmār; 'alīl; tan-durust nahīū; māñdā; rogī; kasal-mand.

To be sick of a fever—Bukhār meñ muṭtalā h.; bukhār ānū.

☞ "In England, *ill* is now more commonly used when disease is spoken of." *Webster*.

The sick—Bīmār yā bīmār log; jo log muṭtalā-i-maraz hon.

Sick-bed, *n.* Bistar jispar bīmār soye.

Sicken, *v. t.* 1.—Bīmār k.; bīmār yā mariz banā d.

2.—Matli paidā k.; gai karne kī khwābīsh paidā k.

3.—Mutanaffir k.; nafrat paidā k.

Sicken, *v. i.* 1.—Bīmār h.; 'alil h.; mānda paṛnā; mubtalā-i-maraz h.

2.—Ser h.; jī bhar jānā; jī phir jānā; bezār h.

3.—Nafrat kā bā'is h.; girān-bār h.

4.—Mutanaffir h.; nafrat se bhar jānā; saḥt nafrat karne laguā.

5.—Kam-zor hoj-ānā; zāl ho-jānā; murjhā jānā.

Sickish, *a.* 1.—Kisiqadar bīmār yā 'alil; kuchh bīmār.

2.—Nafrat paidā k. w.; matli paidā k. w. [mubtalā-i-maraz rahnā.

Sickliness, *n.* 1.—Hālat-i-marizī; hamesha bīmār rahnā; 'ādatan

Applied to persons. [karne kā mailān.

2.—Woh hālat jisse bīmārī bahut paidā ho; kasrat se bīmārī paidā.

Sick-list, *n.* Jo log bīmār hoū unke nāmōn kī fihrist.

Sickly, *a.* 1.—Muriz; tan-durust nahīn; kisiqadar yā 'ādatan mariz; jo kuchh kuchh bīmār ho yā hamesha bīmārī meṁ mubtalā rahe.

2.—Kasrat se bīmārī paidā k. w.; jab shiddat se maraz paidā hoū.

3.—Jo mariz sā ho; jo bīmār kī sūrat rakkbe; kam-zor; za'if; jiske chihre kā rang zard ho-jāe; zard-rū; māūda. [h. yā uski hālat.

Sickness, *n.* 1.—Bīmārī; bīmār h.; bīmārī kī hālat; maraz meṁ mubtalā

2.—Bīmārī; maraz; rog—khusūsan matli; mālīsh.

Side, *n.* 1.—Kisi chīz kā woh hissa jo chauṛā aur lambā ho yā us shai kī sath; pahlū; taraf; samt; or; bagal ya'nf kor yā kanāra nahīn.

2.—Hāshiyā; kor; dāman; kanāra; kisi chīz kā tūl (uski lambāyī).

3.—Bāzū; bagal; pahlū; woh hissa jidhar pasliyān rahtī hai.

4.—Woh hissa jo sire aur tale ke bēch meṁ ho; pahār wāgaira kā

5.—Kisi shai kā ek hissa yā uski sath. [chahāw yā utār.

6.—Samt; jānib; taraf; rukh; or.

7.—Fīrq; tabqa; farīq; tar; koyī shakhs yā ashkhās jo dūsre shakhs ya ashkhās ke muḥālīf hoū; taraf; jānib; or.

8.—Khāūdān kī shākh (uskā shu'bn); paidāish kā 'alāhida silsila; nasl; gotra; kul; paksh; jānib; taraf; paidāish kā silsila jo min-jumla wālidāin ke ek kī taraf se ho.

9.—Tu'alluq jo kisi ko dūsre ke muqābale meṁ ek se ho; masala jo dūsre masale ke khilāf ho; rāe jo dūsri rāe ke mutazād ho; haq; pāchh (paksh); or.

By the side of—Nazdik; qarīb; pās.—To choose sides—Kisi qism kī kasrat meṁ muqābale ke liye farīq yā logoṁ ko muntaḥhab k.—To take sides—Jo farīq kisi dūsre farīq ke muḥālīf ho uski rāi ko qabūl k. yā uske naf-nuqsān meṁ sharīk h.—Side by side—Pahlū ba-pahlū; pās-pās; kisi ke sath yā uske shāmīl; saṭe aur sine se sīna barābar kiye huye.—Side of the court.—Siga-i-'adālat.—Opposite side—Farīq-i-sānū yā farīq-i-muḥālīf; taraf-i-sānū yā taraf-i-digar; muddā'ā 'alaih.—On all sides—Chāroṁ taraf; har-ehāḥar taraf; chāroṁ or; chahūdīs.

Side, *a.* 1.—Pahlū kā; bagal kā; bagalī; rukh yā alang kā.

2.—Tirchhā; sīdhā nahīn; gair-i-sarībī; zimnī.

Side, *v. i.* Muḥālāfat kī hālat meṁ ek farīq kī rāe ko dūsre farīq ke

- muqābale meñ taslim k. yā uske naf'-o-nuqsān meñ sharik ho-jānā;
jānib-dārī pās-dārī yā taraf-dārī k.; pās k.; pachehh (paksh) k.
- Sidelong, *a.* Bagalī; pahlū ke bal; tirchhā; sidhe sāmne nahīn;
Sider, *n.* Jānib-dār; taraf-dār; pachehhī (pakshī). [kankhiyōn kī.
- Sideways, } *ad.* 1.—Ek taraf; ek jānib ko; ek pahlū par; jhukā huā.
Sidewise, }
- 2.—Tirchhā; āṛā; ek taraf.
- Siding, *n.* Jānib-dārī; taraf-dārī; ek farīq kī taraf ho-jānā.
- Sidle, *v. i.* 1.—Tirchhā chaluā; terhā chaluā; ek bagal jhuke chalnā.
2.—Pahlū ke bal leṭnā yā parnā.
- Siege, *n.* 1.—Muhāsara; nargā; gherā; kisī qal'e ke chārōn taraf yā āge
fauj kā is liye rakh d. ki jo log qal'e ke andar hoñ woh itā'at qabūl
2.—Kisī shai ke hāsīl karne ke liye barābar koshish. [kar-leñ.
To raise a siege—Muhāsara uṭhā l.
- Sift, *v. t.* 1.—Chalūi wagaira meñ chhānnā; jhāṛnā; chālnā.
2.—Judā k.; alag k.; algānā.
3.—Chhān k.; bure-bhale kī tamīz k.; judā judā kar-ke dekhnā ki
kyā achchhā hai aur kyā burā; taftīsh k.; khūb jāñch k.; nukta-
chīnī ke sāth dekhūā-bhālnā; khūb tahqīq k.; mathauā. [nikālnā.
To sift out—Ihtiyāt ke sāth talāsh k. yā dhūndh-kar nikālnā; chhān-kar
- Sigh, *v. i.* 1.—Āh bharnā; āh mārñā; āh kainchūnā; māñdagī thakāwat
ranj yā gam wagaira kī wajh se āh mārñā. [ma'lūm ho.
2.—Mātam k.; ranj k.; gam k.
3.—Āh-zanī kī hālat sī āwāz paidā k.; aisi āwāz paidā k. jo mātamī
- Sigh, *v. t.* 1.—Ranj k.; mātam k.; kisī kī nisbat āh mārñā.
2.—Āh mār-kar zāhir k.; kisī shai masalan ranj yā gam kā
[izbār āhoñ se k.
- Sigh, *n.* 1.—Āh; sāñs; lambī sāñs.
To heave a cold sigh—Thandhī sāñs bharnā; āh-i-sard khainchūnā.
2.—Ranj yā gam kā izhār. [ranj ke sāth.
- Sighingly, *ad.* Thandhī sāñs bhar-kar; āh mār-kar khainch yā bhar kar;
Sight, *n.* 1.—Dīd; āñkh se chīzōñ kā dekhnā; uazzāra; darshan; daras.
To gain sight of a thing—Kisī shai ko dekh l.—*To have a sight of a thing*—
Kisī shai ko dekhūā—*To lose sight of a thing*—Kisī shai kā nazar se gūib
ho-jānā.—*Out of sight*—Nazar ke bāhar; jo dekh na pāre.—*Out of sight*,
out of mind—Har ki az dīda dūr āz dīl dūr. [nazar; jot yā āñkhoñ kī jot.
- 2.—Dekhne kī quwwat; quwwat-i-bāsira; basārat; bināyī; nigāh;
To lose one's sight—Nigāh kho d.; nū-bmā ho-jānā; āñdhā ho-jānā; āñkh se
na dekhūā.—*The sight usually fails at or before fifty years of age*—Pachās
baras ke sin meñ yā usse qabl aksar āñkheñ jawāb detī haiñ (basārat bināyī
yā nazar jāti rahtī hai.)
- 3.—Madd-i-nazar; jāhāñ tak nigāh phail sake uske bhitar hī h.;
aisī mauq'e par wāqī' h. ki dekhne ke waqt koyī shai darmiyān meñ
hāil na ho; nazar; jāhāñ tak basārat ko wus'at ho. [dekhne se dekh pāre.
To be within sight—Madd-i-nazar h.; nigāh ke sāmne h.; aisi jagah par h. ki
- 4.—Jo kuchh dekh pāre; dīd; tamāsha; koyī uayī aur mulāhaze
(dekhne) ke qābil chīz; jo kuchh 'ajīb-o-garīb ho.
- 5.—Mulāhaza; dekhnā; wāqifiyat.
A letter intended for the sight of only one person—Khat jo sirf ek shakhs
ke dekhne ke liye maqsūd ho ya'ni jiskī nisbat yāh manzūr ho ki use ek hī
- 6.—Āñkh; āh-i-nazar; jisse dekheñ. [shakhs parhe aur dūsrā nahīn.

To take sight—Nishāna bāndhnā ya lagānā; shist lagānā.—At sight, after sight
—Pesh kiye jāne ke waqt yā uske ba'd; darshanī yā mi'ādī jaise hundi
wagaira. [ām par ya'nī numāyānī ho.

Sightly, *a.* 1.—Nazar ke sāmne; jo dūse se dekh parē; jo manzar-i-
That house stands in a *sightly* place—Woh makān manzar-i-ām par hai ya'nī
aise maqām par hai ki sab log use dūr se dekh sakte haih.

2.—Khush-numā; dekhnauk; didārū; khush-manzar; khūb-sūrat.

Sign, *n.* 1.—Nishān; nishānī; 'alāmat; ehiulhānī; 'koyī shai jisse koyī
dūsrī shai jānī jāe yā zāhir ho; koyī namūdār shai harakat zāhiri
'alāmat yā wāqī'a jisse kisī dūsrī shai kī maujūdagi yā uskā qarīb ā-
jānā zāhir ho. [koyī lhwāhish yā hukm zāhir ho; ishāra.

2.—Harakat fi'l sar kā jhukānā yā badan kā hilānā-ḡulānā jisse

3.—Karāmat; mu'jaza; koyī 'ajīb-o-garīb bāt wāqī'a yā zāhiri ka-
rashma. [sūd ho; snbūt; shahādat; subūt-i-'ainī; dalīl.

4.—Koyī zāhiri wāqī'a wagaira jisse kisī dūsrī shai kā subūt maq-

5.—Takhtī wagaira jo kisī makān ke uazdik nasab kī yā laṭka dī-
jāe tāki usse yah ma'lūm ho ki jo shakhs us makān meñ rahtā hai
woh kaun sā peshā kartā hai yā us makān meñ kyā bautā yā biktā hai.

6.—Yād-gār; nishānī; koyī bāt jiske zari'e se koyī dūsrī bāt yād rahe.

Sign, *v. t.* 1.—Dast-khat k.; al-'abd k.; sahilī (corruptly *sahī*) k.;
kisī kāgaz yā wasiqe wagaira par ya'nī uske zail meñ khwāh jo kuchh
iqrār yā mu'āhada wagaira usmeñ likhā ho uske niche apnā nām is
garaz se likh d, ki uskī tasdiq ho-jāe.

To sign one's name—Apnā nām kāgaz par likh d.; kisī kāgaz par apnā dast-
khat kar-d. (sabt kar-d.); al-'abd k.; apne hāth se dast-khat k.

☞ "Sealing does not now include *sealing*." Webster.

2.—Hāth se batānā yā ishāra k.; dūse ko koyī bāt jatāne yā
jānāne ke liye hāth hilānā.

Signal, *n.* 1.—Jo ishāra āpas meñ samajh-būjh-kar is garaz se qāim kiya
jāwe ki kisī sānihe hukmī yā khatre kī ittilā' us shakhs ko dī jāe jo
dūr par ho; āpas ke ittifaq se kisī kār-rawāyī wagaira kī ishāra.

2.—'Alāmat; nishānī; kisī amr ke wuqū' kā pahle se ishāra.

Signal, *a.* Ma'mūl se barh-kar ya'nī usse ziyāda nāmī-girāmī; nihāyat-
barā; mashhūr; aham; yād-gār ke qābil; nāmī.

☞ "Generally, but not always, used in a good sense." Webster.

Signal, *v. t.* 'Alāmaton ishāron yā nishānot se i'lān k.

Signalize, *v. t.* 1.—Mashhūr yā mumtāz k.; nām-war k.; nāmī banānā;
ma'mūl se barh-kar nām-war k. [ra-i-mu'āyan ke zari'e se k.

2.—Kisī shai ke maujūd rahne yā wuqū' meñ āne kā i'lān kisī ishā-

Signally, *ad.* Mashhūr tariq par; nihāyat 'umda tariq par; aisi tarah jo
qābil-i-yādgār ho; nām-āwarī ke sāth; bare numāyānī tariq par.

Signature, *n.* Apne hāth se likhā huā kisī shakhs kā nām jisse yah
maqsūd ho ki jis tahrir ke zail meñ usne apnā nām likhā woh uskī
lhwāhish yā irāde ke muwāfiq hai; dast-khat; al-'abd.

Sign-board, *n.* Takhta jispar 'awām kī ittilā' ke liye koyī apne peshe kī
kaifiyat yā yah likh-kar lagā detā hai ki uske yahāū kaun kaun si chizeñ

Signer, *n.* Dast-khat k. w.; dast-khat-kuninda; al-'abd k. w. [biktī haih.

Signet, *n.* Muhr—khusūsan woh muhr-i-shāhi jo bādsah kī nij kī chitthiyon
yā 'atīyāt-i-shāhi ke wasiqon par sabt ho; khātim; muhr-i-shāhi.

Signet-ring, n. Woh angūṭhī jismēn muhr-i-shālī uasab ho; nij ke muhr kī angūṭhī; muhr.

Significance, } n. 1.—Ma'nī; mafhūn; murād; matlab; maushā; woh;
Significancy, } bāt jiskā zāhir k. maqsūd ho.

2.—Waq'at; 'azmat; baṛāyī; qadr.

Significant, a. 1.—Bā-ma'nī; ma'nī-dār; jismēn koyī matlab ho yā jisso koyī hāt zāhir ho; jisse kisī shai kī 'alāmat pāyī jāo; jo kisī shai par dalālat karo; jo kisī chīz kī nishānī ho.

2.—Jisse kisī wāq'ā yā mājare kā izhār ho.

[sāth.

Significantly, ad. Aisi tarah par jisse kisī amr kā izhār ho; ma'nī ko **Signification, n. 1.—Izhār; ishāroṅ yā lafzōn ko zarī'e so khayālat kā dūsre par izhār.**

[mafhum; murād; matlab.

2.—Ma'nī; jo kuchh kisī ishāre nishān yā lafz so samjhā jāe;

Significative, a. 1.—'Alāmat-i-khārijī ke zarī'e so kisī shai par dalālat k. w.

2.—Bī-ma'nī; ma'nī-dār, jisse koyī ma'nī paidā ho; jisse kisī matlab murād yā maushā kā izhār ho.

Signify, v. t. 1.—Koyī shai ishāroṅ yā lafzōn ke zarī'e se zāhir k.; kisī khayāl khwāhish mudda'ā yā hukm kā izhār kuchh kah-kar sar hilā kar jism yā ānkhoṅ ko harnkat de-kar khwāh kisī dūsre qism ke ishāre se k.; zāhir k.

[kisī shai par dalālat k.

2.—Ma'nī r. yā paidā k.; kuchh matlab mudda'ā yā mafhūm r.; *The word Sabbath signifies real.*—Lafz-i-Sabbath ke ma'nī āram hai; is lafz kā mafhūm mihnāt ke ba'd āram karnā hai.

[qābil samjhā jānā.

3.—Waq'at r.; muzā'qa r.; qadr r.; baṛā samjhā pānā; lihāz ke *It signifies much or little*—Yah ek baṛī yā chhoṭī bāt hai.—*It signifies nothing.*—Yah koyī bāt nahīn hai; kuchh muzā'qa nahīn—*What does it signify?* Is'ā kyā muzā'qa?

Silence, n. 1.—Sunsān; sannātā; āwāz yā shor kā mutlaq na h.

2.—Sukūt; na bolnā; khāmoshī; pumba-dahū; chup rahnā;

3.—Ikhtā; poshidagi; parda. [kuchh na kahnā.

These things were done in silence—Yah bāteṅ poshidagi yā pardo meṅ huiṅ; yah bāteṅ chhīp-kar ki-gaiṅ.

4.—Sannātā; chupchāp; gusse ya shor-sharābe wagnāra kā band-

5.—Mazkūr na h.; furāmoshī; sukūt. [ho-jānā.

Silence, int. Chup ho; chup; khāmosh.

⚡ "Used elliptically for *let there be silence, or keep silence.*" Webster.

Silence, v. t. 1.—Chup rahno par majbūr k.; majbūr hu-ko chup karā d.; bolne yā shor machāno na d.; sākīt yā khāmoshī kar-d.

2.—Hālat-i-qarār meṅ kar-d.; sākin kar-d.; ṭhāndhā kar-d.; rok d.

3.—Khatm kar-d.; maṅqūf kar-d.; rahne na d.; bāqī na r.

Silent, a. 1.—Jahūn āwāz yā shor na ho; sunsān; bi-l-kul sannātā; bi-l-kul chupchāp. [bātūnī nahīn; bakwālī nahīn; chupchā; chupkā.

2.—Bāt karno par rāgib nahīn; muṭh-band; chup; khāmosh;

3.—Hālat-i-qarār meṅ; gair-mutaharrik; paṭ yā paṭā hū; sākin; jismēn khālāl na ho. [meṅ sharik par kām meṅ nahīn.

4.—Gair-āmil; khud kām na k. w.; sarmāyo ko hāsan-pahunchāne *A silent partner in a commercial house*—Mahājānī ke kār-o-ār ke liye rupaye ke deno meṅ sharik par kām karno meṅ nahīn.

5.—Sākīt; khāmosh; jo kisī shai kā zikr na karo; jismēn kisī shai kā zikr mazkūr yā uskī charchā na ho; chup.

Silently, *ad.* Be-bole; chupchāp; begair shor machāye; be kuchh kahe-
Silk, *n.* 1.—Resham; abresham. [sune; begair zikr yā charchā kiye.

2.—Reshmī kaprā.

“ In this sense, the word has a plural, *silks*, denoting different sorts and varieties, as black *silk*, white *silk*, coloured *silks*.” Webster.

Silk, *a.* Reshmī; resham kā.

Silken, *a.* 1.—Resham kā banā huā; reshmī. [narm.

2.—Resham sā (uski tarah yā mānind); chhūne meñ mulāim yā

3.—Narm; mulāim; latif; kapī yā saḥt nahiñ.

4.—Reshmī kapī pahine huye.

Silky, *a.* 1.—Reshmī; resham kā; resham kā banā huā.

2.—Resham kī mānind; chhūne meñ narm aur chiknā.

Silliness, *n.* Be-wuqūf; za'ifu-l-'aql; kam-fahmī; nā-dānī; 'aql-i-salim kā na r. ya h.; sāda-lauhī; bholāpau; sādagi-i-tabī'at; sidhāyī.

Silly, *a.* 1.—Za'ifu-l-'aql; be-wuqūf; gāwdā; ahmaq; jisko 'ām qism kī bhī 'aql na ho; sāda-lauh; sidhā-sāda; bholā jaise koyī admī.

2.—Jo be-samjhi (kam-'aql) se ho; jismeñ be-wuqūfī pāyī jūe; jo 'aql ke khilāf ho jaise koyī fīl waguira.

Similar, *a.* 1.—Thik mushābih; thik thik kisi kī mānind; bi-jinsibī; jaisā dūsrā ho thik usī tarah yā usī tarah kā; yaksān; sarikhā; sā.

2.—Kuchh kuchh dūsrē sā; yak-gūna mushābih; aksar bātoñ meñ

With to.

Similarity, *n.* Mushābahat; bi-l-kul yā kuchh kuchh dūsrē kī mānind h.; yaksāniyat; mutābaqat; shabāhat-i-tāmma.

A similarity of features—Sūrat-shakl—sūrat-i-hāl yā khatt-o-khāl meñ mushābahat.—Similarity between two objects—Do chizon kā ek tarah kī h.; do chizon ke darmiyān mutābaqat.

Similarly, *ad.* Usī tarah; usī kī mānind; jaise dūsrā hai waisehī; 'alā-hāz-l-qiyās; usī kī mānind; usī ke mutābiq.

Similitude, *n.* 1.—Mushābahat; yaksāniyat; nau'iyat sifat yā sūrat meñ dūsrē kī mānind h.; mutābaqat; mel. [uski sī hai).

2.—Tashbih: ek shai ko dūsrī shai se tamsil d. (kahnā ki yah

Simple, *a.* 1.—Mufrad; tauhā; akelā; dūsrē se milā huā nahiñ; gair-murakkab; be-milā; khālī. [banāwat na ho; sidhā-sāda.

2.—Sāda: jismeñ kisi tarah kī sajāwat na ho; sidhā; jismeñ koyī

A simple dress—Sādī poshāk.—A simple narration—Sidhā bayan.

3.—Jismeñ makt-o-fireb dagā-bāzī yā dui na ho; be-riyā; sachchā; sādīq; kharā; sidhā-sāda jaise koyī shakhs.

Simple manners—Sidhā-sāda tariq; sachchā tariq.

4.—Jismeñ bhul-chūk na ho-sake; sāf; jo samajh meñ ā-sake jaise bayān. [darje kī ho; be-wuqūf; sāda-lauh; mūrakh.

5.—Kam-samajh; 'āqil yā zīrak nahiñ; jiskī samajh-būjh ausat

Simple-hearted, *a.* Dil kā sidhā; sachche dil kā; be-riyā; kharā; kapṭī nahiñ. [chhali na ho.

Simple-minded, *a.* Sādī tabī'at r. w.; jismeñ chhakkā-panjā na ho; jo

Simpleton, *n.* Sāda-lauh; kam-'aql; be-wuqūf; ahmaq; khafīf-l-harakat.

Simplicity, *n.* 1.—Gair-murakkab h.; be-milā h.; milāwat se khālī h.

2.—Kayī ajzā se tarkīb na pāuā; kayī tukre purze yā hisse kā na h.

3.—Dil meñ makt-o-fireb kā na h.; makkārī yā dagā-bāzī kī jānib mailān na r.; du-rangī yā dui na r.; sachayī; sādagi; sidhāyī;

4.—Sādagi; banāwaṭ na r. [tabī'at kī tezi aur dūr-andeshī na r.

5.—Mushkil yā muglaq na h.; sāf sāf h.

6.—Kam-'aqlī; be-wuqūfī; alimaqpan; gawdāpan. [tafrīd; tauzīh. Simplification, *n.* Tashīl; sahl banā d.; sahl kar-d.; mufrad banā d.; Simplify, *v. t.* Mufrad banā d.; kisi shai ke ajzā ko judā judā kar-d.; jo kuchh hālāt hoī unko bayān kar-ke sāf aur wāzīh kar-d.; sahl kar-d.; āsān banā yā kar-d.; kisi shai ke karne yā banāne kī sahl yā mukhtasar rāh dikhā d. (uski tarkīb batā d.); salīs kar-d.

Simply, *ad.* 1.—Sidhe-sidhe; sidhāyī ke sāth; be-makr-o-fareb; sādagi ke sāth. [tanlā; sirf; muh; faqat; akelā; aur kuchh nahīn.

2.—Fī-nafsihī; begair kisi dūsri shai ke milāye yā izāfa kiye huye;

3.—Be-wuqūfī se; nāḍānī se; he-'aqlī se; kam-'aqlī se.

Simulate, *v. t.* Kisi shai kī sūrat pakarnā par asl meī na h.; taqlīd k.; iddī'a-i-fāsid k.; bahāna k.; bhūgal banānā; banāwaṭ k.; naql k.

Simulation, *n.* Jhūthī sūrat pakarnā; jhūthī shakl banānā; naql; banāwaṭ; bhūgal; pakhand; zāhir-dāri. [what is true." Webster.

“Distinguished from *dissimulation*, which disguises or conceals
Simultaneous, *a.* Ek hī waqt meī rahne yā hone w.; jiskā wujūd yā wuqū' zamān-i-wāhid meī ho; ham-zamān.

Simultaneously, *ad.* Ek hī waqt meī; ek hī sāth; zamāna-i-wāhid meī; jis waqt koyī dūsri bāt ho usī waqt; ma'an.

Simultaneousness, *n.* Wuqū' yā wujūd ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meī honā yā rahnā. [warzī; badi; bad-kārī; 'isyān; khatā.

Sin, *n.* Gunāh; pāp; ma'siyat; aparādh; dosh; hukm-i-Ilāhī kī khilāf.
Sin, *v. t.* 1.—Gunāh k.; pāp k.; kisi nahj par hukm-i-Ilāhī ko 'udūl k.; kisi farz-i-ma'ūf ke khilāf 'amal k.

“Often followed by *against*.

2.—Jo kuchh insān ke liye munāsib ho uske khilāf k.; insān ke huqūq yā qānūn kī khilāf-warzī k.; kisi jurm kā murtakib h.; khilāf k.
Since, *ad.* 1.—Ba'd; ba'd se; kisi amr ke wuqū' ke ba'd se ab tak. [yā 'amal k.

He has not seen his brother since his return from home—Jab se woh ghar se wāpas āyā usse aur uske bhāī se mulaqāt nā huyī ya'nī wāpasi ke ba'd se

2.—Guzrā; bitā; huā; munqazī huā; isse qabl yā pahle. [ab tak. The murder took place two years since—Us khūn ko huyo do baras huye yā guzre ya'nī khūn hone ke ba'd do baras bite.

Since, *prep.* Kisi amr ke wuqū' ke wuqt se; kisi wāqī'a ke ba'd jo zamāna guzre usmeī yā uske mā-bain; kisi ke ba'd; ba'd; piche.

“With a past event or time for the object." Webster.

Since, *conj.* 1.—Jab se; jis zamāne se; jis waqt se ki.

2.—Chūnki; ba-lihāz is ko ki; is liye ki; dar-hāle-ki; har-gūh yā har-gāhe ki; jab is bāt par khayāl kiya jāe ki.

Sincere, *a.* Zāhir aur bātin meī ek; aslī; sachchā; haqīqī; jismeī banāwaṭ na ho; jo mahz zāhir-dāri ke liye iḥtiyār kiya yā kahā na jāe; jis-meī chhal yā kapaṭ na ho; kharā; sūrat aur sirat donoī meī yaksān.

Sincerely, *ad.* Sachāyī se; imān-dāri ke sāth; diyānat ke sāth; sāf-dilī se; begair banāwaṭ ke; rāst-bāzī se; jhūthāyī se nahīn.

Sincereness, { *n.* Sachāyī; dil meī makr-o-fareb wagaira kā na h.; dil yā Sincerity, { piyat kī sachāyī; sadāqat; iḥlās; zāhir-o-bātin kī safāyī.

Sinecure, *n.* 'Ulha yā naukarī jismeī mihnat yā koyī aisi khidmat na

- karnī paye jo mihnāt-talab ho; naukārī yā mansab jismēn āmadānī to ho par uske mutā'allīq koyī kām na ho. [kām na ho.
- Sinecurist, n.** Jis shakhs kī naukārī aisī ho ki usmēn āmadānī to ho par *SINE DIE*, [Lat.] Bilā-ta'āyun-i-tārīkh; begair kisī tārīkh ke muqarrar kiye huye. [phir pesh hone ke liye koyī tārīkh muqarrar na kī-gayī.
- The case was adjourned *sine die*—Woh muqaddama multawī huā par uske *SINE QUĀ NON*—Shart-i-lāzīmī; shart-i-lā-budī; aisī bāt jiske begair koyī dūsri bāt na ho sake; jiske begair kuchh na ho-sake. [pāk; 'āsī.
- Sinful, a.** 1.—Gunāh se bharā huā; gunah-gār; pāpī; fājir; fāsiq; nā-Sinful men—Gunah-gār log; pāpī log.
2.—Jismēn gunāh ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke khilāf ho.
Sinful actions—Gunāh se bhare huye fīl; aise kām jo Khudā ke hukm ke
- Sing, v. i.** 1.—Gānā; nagina-sarāyī k.; alāpnā. [khilāf kiye jāen.
2.—Chahchahānā; chahchahe mārānā; kuhuknā; bolnā.
3.—Sansāunā; sausanāhat kī āwāz paidā k. [se k.
4.—Kisī bāt ko nazm meñ kahnā; kisī shai kī ta'rīf ash'ār ke zarī'e
- Sing, v. t.** 1.—Gānā; alāpnā; nagma-sarāyī k. [bayān k.
2.—Kisī kī ta'rīf meñ ash'ār kahnā; nazm meñ kuchh kahnā yā
- Single, a.** 1.—Wāhid; ek; akelā; mufrad; 'alāhida; alag; jismēn siwāe ek ke dūsri na ho; fard; khās. [gār ke.
2.—Tanhā; akelā; tan-i-tanhā; iklā; begair kisī sāthī yā madad;
3.—Be-byāhā; jiskī shādī na huyī ho; nā-kad-khudā; mujarrad; kuārā. [—Be-byāhī (kuārī) 'aurat.
A single man—Mard jiskī shādī na huyī ho (jo mujarrad ho)—A single woman
4.—Ikaharā; dubrā nahīn; ik-larā; jismēn dūsri lar na baṭī ho.
A single thread—Ikabrā dhāgā. [ke muqābil sirf dūsri shakhs ho.
5.—Jismēn donōn jānib sirf ek ek shakhs ho; jismēn ek shakhs
A single fight—Akele akele kī larāyī; larāyī jismēn ek shakhs is jānib aur
6.—Gair-murakkab; khālīs; an-milā. [dūsri us jānib ho.
7.—Gair-muta'assib; sachchā; gair-jānib-dār.
- Single, v. t.** Kisī ek shakhs yā chiz ko bahut se shakhsōn yā chizōn meñ se chun l.; aurōn meñ se chhānt l.; alag kar-l.
- Single-handed, a.** 1.—Jahān yā jiske pās sirf ek shakhs kām k. w. ho.
2.—Akelā; āp hī āp; begair dūsre kī madad ke.
- Singleness, n.** 1.—Wahdat; sirf ek h.; aur sab se judā yā alag h.; do yā zāid ua h.; iklāyī; tanhāyī; tajarrud.
2.—Sādagi; sachāyī; tabī'at yā niyat kī safāyī; du-rangī yā duyī na r.; be-riyāyī; rāsti; rāst-bāzī; sadāqat; sidq.
- Singly, ad.** 1.—Ba-zāt-i-khās; fardan fardan; judā judā; alag alag;
2.—Sirf; akelā; tanhā. [bi-l-infirād; bi-l-ishtirāk.
3.—Tan-i-tanhā; iklā; be-gair kisī sāthī sharīk yā rafīq ke; āp-hī-āp. [nahīn; gair-ma'mulī; 'ajīb-o-garīb tarah kā.
- Singular, a.** 1.—Khās qism kā; be-nazir; lā-sānī; ma'mulī taur kā
2.—'Alā qism kā; jiskā barābar yā muqābil shāz nikle; nādir; ma'mul se burh-kar; nirālā; anokhā.
3.—'Ajīb tarah kā; 'ām qism kā nahīn balki uske khilāf
4.—Fard; jiskā jawāb yā sānī ua ho; lā-sānī. [Webster.
- Singularity, n.** 1.—Khusūsiyat; kisī shai kī woh sifat jiske woh dūsroñ se tamīz kī-jāe; khās yā qism-i-khās kā wasf.

- 2.—Aisi sifat yā sūrat jo ma'mul ke k̄hilāf ho; jo kuchh 'ajib-o-garib yā lihāz ke qābil ho. [jo dūsrōn ko hāsil nā ho.]
- 3.—Kisī k̄hās qism ke haq yā istihqāq kā r.; koyī aisā istihqāq r. Singularly, *ad.* 1.—K̄hās taur par; aisi tarah yā itnā ki dūsrōn meñ na pāyā jāe; 'ajib-o-garib qism yā tarah se; auokhepan ya nirālepan se.
- Sinister, *a.* 1.—Bāyān; jānib-i-chap; chap; yasār yā yasār kā.
- Opposed to *dexter* or *right*.
- 2.—Nā-mubāarak; gair-mas'ūd; manhūs; burā; zabūn; munzir; nuqsān karāue w.; kharāb; fāsīd; khoṭā; be-imānī kā; dagābāzī kā.
- Sinister means—Buri khoṭī yā be-imānī ki tadbireñ.—Sinister motive or purpose—Fāsīd manshā yā niyat; buri niyat yā kharāb irāda.
- Sink, *v. i.* 1.—Dhasnā; dūbnā; nichā hotā jānā; barābar yā ba-tadrij girtā jānā; baiṭh jānā. [jānā.]
- 2.—Bhitar ghūs jānā; kisī shai kī sath ke niche chale jānā; paiṭh
- 3.—Munaqqash ho-jānā; tabī'at meñ is tarah paiṭhnā ki asar barābar qāim rahe; asar-pazir h.
- 4.—Kisī shai ke bojh se dab uṭhnā; dab jānā.
- 5.—Kam-zor ho-jānā; ghat jānā; zawāl par h.; zāl h.; paṛnā; girnā; ghatnā; utarnā; miqdār meñ ghat jānā yā kam ho-jānā.
- Sink, *v. t.* 1.—Dhasnā; dūbnā; pānī meñ garq k. (buṛnā).
- 2.—Khod-kar taiyār k.; khod-kar banāna—jaise kuān wagaira.
- 3.—Zalil k.; past k.; girnā; utarnā; kam k.; ghatnā.
- 4.—Tabāh k.; gārat k.; barbād k.; nās kar-d.
- 5.—Ghatā d.; miqdār meñ kam kar-d.; talaf k.
- 6.—Past kar-d.; dabā d.; maglūb kar-d.
- 7.—Girā d.; past kar-d.; zawāl lūnā; kisī ke zawāl kā bā'is h.
- 8.—Ghatā d.; kam kar-d.; qīmat yā māliyat kī ta'dād ko ghatā d.
- 9.—Ta'dād ghatā d.; de-kar kam kar-d. yā kuchh bhī rahue na d.
- To sink the national debt—Qaumī qarz ko kuchh adā kar-ke kam kar-d. yā de-dilā-kar bi-l-kul sāl kar-d.
- Sink, *n.* 1.—Maile pānī ke bahāne ke liye nālī muhrī yā parnālā.
- 2.—Nābdān ke muta'alliq lakṛī patthar yā lohe wagaira kā bartan jismeñ mailā pānī jam' ho.
- Sinner, *n.* Gunah-gār; 'āsī; pāpī; fajir; fāsiq; kukarmī.
- Sip, *v. t.* 1.—Ghūnt ghūnt pīnā; thoṛā thoṛā pīnā; jur'a jur'a pīnā.
- 2.—Chūsā; chusaknā.
- 3.—Kisī shai meñ se kuchh pīnā.
- Sip, *v. i.* Thoṛā sāl pīnā; ghūnt ghūnt pīnā.
- Sip, *n.* 1.—'Araq wagaira kā ghūnt ghūnt pīnā. [zarā sāl zāiqa yā maza le-l.]
- 2.—Ghūnt; jur'a; kisī shai kī k̄hafif sī zāiqa-chashī; kisī chīz kā
- To take a sip—Ek ghūnt pī l.; zarā sāl zāiqa chakh l.
- Sir, *n.* 1.—Ek ta'zīmī kaliṇa jo mu'azzaz yā wājibu-t-ta'zīm mardoñ kī taraf k̄hitāb karne meñ musta'mal hotā hai; sāhib; jānāb; huzūr.
- Is lafz kā isti'māl sāga-i-jam' meñ bhī us hālat meñ hotā hai jab koyī wā'iz apne sām'in kī taraf mukhātab ho-kar unse kuchh kahtā hai.
- 2.—Jis shakhs ko Knight yā Baronet kā k̄hitāb diyā jātā hai uske nām ke mā-qabl bhī *Sir* kā lafz musta'mal hotā hai.
- Sister, *n.* 1.—Bahan yā bahīn; ham-sbira; k̄hwābir yā k̄hwāhar.
- Co-relative to Brother. [ho.]
- 2.—Woh 'aurat jo dūsrī 'aurat kī ham-mazhab yā ham-jins wagaira

- 3.—Ham-qism; ham-jins; ham-haisiyat; ek qism kâ.
 Sister-in-law, n. (a) Shauhar kī bahan; nand; nanad; dewrānī. (b) Jorū kī bahan; sālī; jethānī. (c) Bhāyī kī jorū; bhāwaj; bhābhi; bhāihū. [bat se bhārī huyī.
 Sisterly, a. Bahan sī yā bahan kī sī; jo bahan ke liye zebā ho; muhab-Sit, v. i. 1.—Baithnā; chūtār ke bal baithnā; āsan mār-kar baithnā.
 “Said of human beings, and sometimes of other animals.” Webster.
 2.—Sewnā; udde par baithnā; pairon ke bal baithnā—jaise parind.
 3.—Ārām kī hālat meñ rahnā; ārām k.; rahnā; kisī hālat meñ
 4.—Parūā; rahnā jaise bojh; guzarnā; lagnā. [rahnā.
 Grief sits heavy on his heart.—Uske dil par ranj kā bojh yā bhāri sadma hai.
 —A weight or burden sits heavily upon him—Bojh uspar girān-bār guzartā hai (usko bhāri lagtā yā ma’lūm partā hai).
 5.—Honā ya’nī jism par thik baithnā yā na baithnā; thik h. yā baithnā; durust h.; rāst ānā—jaise qad par.
 A coat sits well or ill—Angarkhā yā to thik hotā hai yā nahiñ ya’nī jiske liye taiyār huā ho uske badan par yā to chipak-kar baithtā hai yā dhilā-dhālā khwāh tang hotā hai [masrūf rahnā; kachahrī k.
 6.—Ijlās k.; nishast k.; baithnā; kār-i-sarkārī ke aūjām meñ The court sits daily.—Adālat kā ijlās bar roz hotā hai.—The commissioners do not sit regularly—Ahl-i-kamishan kā ijlās barābar nahiñ hotā.
 To sit at meat—Khānā khāne baithnā.—To sit down—(a) Kursī wagaīra par baith jānā.—(b) Muhāsara shurū’ k.—(c) Ābād h.; mustaqil taur par sukūnat ikhtiyār k.—(d) Qarār pakarūā; mutmayin ho-kar baith rahnā ya’nī kisī kām kī pairawī mauqūf kar-d.—To sit for a portrait—Taswīr khinchwāne ke liye baithnā; apnī taswīr khinchwānā.—To sit up—(a) Uth baithnā.—(b) Baith rahnā; na letnā; jagā k.; bistar par na jānā.—To sit up late at night—Rāt ko der tak jagā k. (baith rahnā yā na sonā).—(a) Dekhā k.; khabargiri k.; nigrāh rahnā.—To sit up with a sick person—Bimār ko dekhā k.—(d) Baith sakanā.—He is too ill to sit up—Woh isqadar bimār hai kī baith nahiñ saktā.
 Sit, v. t. 1.—Baithnā; sawār h. yā sāvārī k.; āsan jamānā. [hai].
 He sits a horse well—Woh ghore par khūb baithtā hai (uskā āsan khūb jamtā
 2.—Baithānā.
 “To sit me down, to sit him down, to sit them down, equivalent to I seated myself, &c., are familiar phrases used by good writers, though deviations from strict propriety.” Webster.
 Site, n. Woh jagah jahāñ koyī shai qāim kī-jāe: mauqa; jagah; aisi jagah jahāñ koyī shai hamesha ke istimāl ke liye banāyī yā qāim kī-jāe yā woh maqām jo aisi shai ke banāne yā qāim karne ke liye pasand kiya-jāe. [chiz par baithhe.
 Sitting, n. 1.—Nishast; baithak; jis dhang se koyī kisī baithne kī
 2.—Kisī baithne kī jagah yā chiz par baith jānā.
 A sitting down—Baith jānā.
 3.—Taswīr khinchwāne ke liye baithnā yā jo waqt usmeñ sarf ho.
 4.—Jalsa; ijlās; ashkhas-i-zī-ikhtiyār kā kām karne ke liye apnī jagah par maujūd yā ikatthā h.
 5.—Kisī kām meñ kuchh ‘arse tak barābar lagā rahnā; kisī parh-ne likhne ke shagl meñ kuchh ‘arse tak bilā rukāwat lagā rahnā.
 6.—Kheh kām yā mulāqāt kī hālat meñ baithne kā waqt. [baithnā.
 7.—Senā yā sewnā; bachche nikālne ke liye parindon kā andon par

Situate, } *a.* Istihkām ke sāth qāim; wāqī'; jū-guzīn; shakhsōn yā
Situating, } chizōn ke i'tihār se kisi hālat meī h.

To be situate or situated—Honā yā wāqī' h.; qāim h.

Situation, *n.* 1.—Maunq'; jagah.

2.—Hālat; sūrat; haisiyat.

3.—Jagah; 'uhda; mansab; naukari; khidmat; asāmī.

Six, *n.* Chha; shash.

To be at six or seven, or, as more generally used, at sixes and sevens—Ahtar yā
pareshān h.; titar-bitar h.; tin-terah h.; darham-barham h.

Size, *n.* 1.—Barāyī; qad-o-qāmat; qad; qāmat; zakhamat; jagamat;
qil-daul; lambāyī chaurāyī; barāyī-ehhotāyī; sath ki lambāyī-chaurāyī.

2.—Un bahut si chizōn kā ma'mūlī paimāna jo bikri ke liye banāyī
jāti hai—jaise jute dastāne wagarā. [lihāz se durust k.

Size, *n.* 4. Qad ke mutābiq durust yā murattab k.; lambāyī-chaurāyī ke

Sized, *a.* 1.—Qad yā lambāyī-chaurāyī ke mutābiq durust kiya huā.

2.—Khās qad-o-qāmat r. w.; khās qism ki lambāyī-chaurāyī r. w.

Chiefly used in compounds; as, large-sized, common-sized,
middle-sized, &c.

Skeleton, *n.* 1.—Hāiwān ke jism ki haddiyān jo gosht se judā ho-kar
apni apni asli jagah yā hālat par rah jāen; thātūrī. [ho.

2.—Kisi chiz kā dhāncha; khās khās hisse jūpar auron kā madār

3.—Khāka; dhāncha; 'umwān aur ibtidāyī umūr; kisi tasnif ke
mukhtalif maddāt aur uske muta'alliq ki 'ām qism ki bāteñ.

4.—Nihāyat dublā-patlā shakhs; jiske jism meī haddī aur chamre
ke siwā aur kuchh aur rah jāe.

Sketch, *n.* Kisi chiz kā khāka yā dhāncha; khām yā kachchā naqsha;
kisi shai kā ibtidāyī yā gair-mukammal khāka; musawwada.

Sketch, *n.* 4. 1.—Kisi chiz ki ek 'ām sūrat khari k.; khāka yā musawwa-
da tayār k.; dhāncha hamānā; kachchā naqsha banānā.

2.—Kisi shai ke muta'alliq khās khās hātōn yā khayālōn ko qāim
kar ke uskā masūba hāndhnā.

Skill, *n.* Kisi 'ilm yā fan kā 'ilm-i-bā'imal; kisi 'ilm yā hunar meī
khūb muzāwalat ya'nī usse achchhi tarah mānūs h. aur use jhat-pat
aur suhulat ke sāth kām meī lā-sahnā; kisi 'ilm yā fan meī dast-gāh;
mahārat; mashshāq; dast-gāh; dast-i-qudrat; ustādi; hunar; wāqif-
kāri; chālāk-dastī; tez-dastī; gun; hathautī.

Skilled, *a.* Kisi shai se bakhūbī wāqif yā mānūs; māhir; mashshāq;
hunar-mand; kisi shai kā 'ilm aur 'amal donoñ r. w.; kisi chiz ko
khūb jāne w. (uskā gunī).

Followed by *in*.

Skillful, *a.* Hunar-mand; kisi fan meī khūb māhir; tez-dast; mashshāq;
kāri-gar; liyāqat ke sāth anjām d. w.; kisi fan yā peshe ke muta'alliq
hāth se kār-rawāyī karne meī chālāk; bāri mahārat yā mashq r. w.;

Often followed by *at* or *in*. [pūrā; pakkā.

Skillfully, *ad.* Hunar-mandī ke sāth; kāri-garī se; bāri hoshyārī ke
sāth; tez dastī se; bare faun-o-firāsāt ke sāth; chustī-o-chālākī se.

Skillfulness, *n.* Hunar-mandī; tez-dastī; kisi bāt yā kām ke achchhi
tarah karne ki qābiliyat; tamiz ke sāth aur thik thik-har kām ko
karne ki liyāqat; mazāq ke sāth aur qawā'id par lihāz rakh-kar kār-

rawāyī ki salāhiyat; 'ilm aur qābiliyat jo tajrībe se hāsil ho; mash-shāqī; ustādī; sughrāyī; mahārat.

Skim, v. t. 1.—Karchhānī yā kaf-gīr wagaira ke zarī'e se ūpar se khainch utār yā kāṭ 1.—jaise dūdh ki bālāyī; khainch-kar nikāl 1.

2.—Kisī shai ki sath ke nazdik se guzarūā; kisī shai ki sath ko khafif sā chhūtā chalnā. [uske nazdik nazdik barābar chalā jānā.

Skim, v. i. 1.—Subkī se chalnā; barābar chalā jānā; sath chhūte yā

2.—Ūpar hī ūpar jhaṭ se guzar jānā; kisī shai par 'ujlat aur kam-tawajjuhī ke sāth lihāz k.

Skin, n.—Khāl; chamrā; post; chirm; chām; jild.

2.—Jāuwar kā chamrā jo uske badan se judā kar-diya jāe 'ām isse ki sūkhā yā begair sūkhā yā kamāyā ho; khāl.

3.—Darakhṭon yā phalon kā chhilkā.

Skin, v. t. 1.—Khāl chamrā yā post utār khwāh khainch 1.

2.—Chamre se mañdhuā; ūpar se dhānp yā chhipā d.

Skin, v. i. Post se chhip jānā; chamre se dhānk jānā.

Skinless, a. Jismen chhilkā na ho yā jiskā chhilkā nihāyat patlā ho.

Skinless fruit—Be chhlike kā phal yā jis phal men bahut hī bārik chhilkā ho.

Skip, v. i. Kūduā; phāndnā; jast k.; kulānch mārā; bakrī yā bheṛī ke bachche ki tarah kudaknā.

To skip over—Nazar-andāz k.; firo-guzāst k.; chhor d. [jānā.

Skip, v. t. Chhor jānā yā d.; nazar-andāz kar-jānā; bhūl jānā; dhānk

Skip, n. 1.—Kūd; jast; uchhāl; chhalāng. [juz kā firo-guzāst.

2.—Ek shai ko chhor-kar dūsri shai par guzar jānā; kisī shai ke ek

Skirmish, n. 1.—Jang men koyī khafif sī laṛāyī; jo faujeñ dūr dūr par hoñ unke darmiyān halkī laṛāyī; fanj jo pare par ho uskī chhotī chhotī ṭolion ke mā-bain khafif jang.

2.—Nizā'; jhagrā; munāqsha; mubāhasa; nokjhok; kashākash.

Skirt, n. 1.—Kurtī yā aṅgarke wagaira ke utche kā hissa jo dhilā

2.—Hāshiya; kauāra; lab; dāman. [dhilā hotā hai; dāman.

The skirt of a forest—Jangal kā hāshiya yā kauāra; dāman-i-sabrā.

Skirt, v. t. Kanāre kanāre lagānā; kanāra yā hāshiya banānā; kisī ko kanāre yā hāshiye se lagā huā barābar h. [rahuā; sarhad par rahnā.

Skirt, v. i. Hāshiye par h.; kanāre par h.; dāman par h.; kanāre par

Skulk, v. i. Dabak jānā; goshe men ho-jānā; kone men chhip jānā; dabak-kar nikal jānā tā-ki jisse apnī tāyū bachānā maqsūd ho woh sāmne na pare.

Skulk, } n. Jo shakhs dabkā yā kone men ghūsā rahe; jo apnā
Skulker, } furz anjām na kare; jo apne kām ko dūstre par ṭāl de.

Sky, n. 1.—Āsmān; falak; ākāś.

2.—Mansim; rit; āb-o-hawā.

☞ Often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sky-aspiring, sky-coloured, sky-roofed*, and the like. [phailā huā nahīn,

Slack, a. 1.—Khinchā huā nahīn; tanā huā nahīn; dhilā; mazbūti se A slack rope—Dhili rassi; rassi jo khūb khinchi yā tanī na ho.

2.—Kam-zor; lachar; dhilā; jisse koyī shai mazbūti se na pakrī jāe.

3.—Sust; majhūl; sabl-ankār; jisqadar mihnāt chāhiye utnī na k. w.; mustā'id yā sar-garm nahīn; dhilā; ahādī; gāfil.

4.—Sust; tez nahīn; be zor kā. [nahīn; achchhī tarah nahīn.

Slack, ad. Kam kam; kisiqadar; bakhūbī nahīn; jitnā chāhiye utnā

- Slacken, v. i.** 1.—Dhilā ho-jānā; karāyī yā mazhūtī meñ kam ho-jānā;
 2.—Sust ho-jānā; dhilā ho-jānā; gāfil ho-jānā. [tanāw kam ho-jānā.
 3.—Bastagī kho d.; chūrchūr ho-jānā; reza-reza ho-jānā
 4.—Kam ho-jānā; sakhtī meñ kam ho-jānā; shiddat kā ghaṭ jānā.
 5.—Tezī ghaṭ yā nikal jānā; aur āhista chalnā yā bahuā.
 6.—Zail ho-jānā; za'if ho-jānā; ghaṭ jānā.

Slack, Slacken, } *v. t.* 1.—Dhilā kar-d.; tanāw kam kar-d.

- 2.—Rok r.; fuyāzī ke sāth kām meñ na lānā.
 3.—Pānī dāl-kar bujhānā; bujhānā.
 4.—Roknā; iusidād k.; bāz r.
 5.—Kisī shai ke zor quwwat yā tezī wagaira ko kam kar d.

“Applied to exertion, gait, heat, pain, and the like.” *Webster.*

Slackness, n. Dhilāpan; tanāw yā khiñchāw kā na h.; sustī; gāflat; 'adam-tawajjuhī; kisī shai kī taraf kisī khās mailāu kā na h.; kamzorī; zor yā shiddat kā na h. [bujhānā—jaise chūnā; butānā.

Slake, v. t. Bujhānā—jaise pyās; thandhā k. maslan āg; pānī dāl-kar
Slake, v. i. Bujh jānā; thandhā ho-jānā.

Slam, v. t. Zor se band k.; dhar se mār-nā.

Slander, n. 1.—Jhūṭhā bayān yā jhūṭhī khabar jo kisī kī nisbat adā-watan is garaz se kalī jāe kī uskī nek-nāmī meñ futūr pare; gibat; kisī ke piche uskī nisbat 'adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī bāteñ is liye kalnā kī log use hnrā jāneñ; bad-goī.

2.—(Law) Bātoñ ke zarī'e se izāla-i-haisiyat-i-'urfī; jhūṭhī aur hatk paidā karne-wālī bāteñ jo dūsre kī nuqsān-rasānī aur be-ābrūyī ke liye zabān par lāyī jien; buhtān; iftirā.

Slander, v. t. Bad-nām k.; izāla-i-haisiyat-i-'urfī k.; kīne kī rāh se jhūṭhī bāteñ kuh-kar nuqsān pahunchānā; 'adāwatan jhūṭhe jhūṭhe qisse kalī yā phailā kar nek-nāmī meñ dhabbā lagānā yā futūr dālnā; buhtān dāg yā kalank lagānā; jhūṭhī lim lagānā.

Slanderer, n. 'Adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī khabareñ phailā-kar kisī ko zarar pahunchāne w.; mustarī; jhūṭhī lim lagāne w. [kā 'ādī.

Slandorous, a. 1.—Jisse buhtān kī bāteñ nikleñ; iftirā par māl yā us-2.—Jismeñ jhūṭhī jhūṭhī nuqsān paidā karne wālī hatk kī bāteñ hoñ; hatk-āmez; buhtān se bharī huyī. [ek qism kī bol-chāl.

Slang, n. Bol-chāl ke muhāware jo gair-mustanad aur shusta na hoñ;

“Especially, such [language] as is in vogue with some class in society; as, the slang of the theatre, of college, of boatmen, &c.” *Webster.*

Slant, a. Dhālūn; tircbhā; sidhā yā kharā mulūn.

Slant, v. t. Tircbhā kar-d.; dhāl kar-d. yā dhālūn banā d.

Slant, n. Dhāl.

Slap, n. Tamāñche kī mār; kisī chanṛī chīz kī mār; tamāñcha; dhaul; thappar; chaṭkanā; lappar. [thappar mār-nā; thapar-yānā.

Slap, v. t. Tamāñcha lagānā yā mār-nā; dhaul lagānā yā dhauliyānā;

Slap, ad. Dhar se; dhab se; jhatpat; chatpat; sauran; turant.

Slaughter, n. 1.—Insān kī jān kī barī aur fuzūl halākat; khūn-rezī; kusht-o-khūn; mār-pīṭ ke zarī'e se bahut se logoñ kī jān kā jānā; jān kushī; qatl; jidāl; qital. [halākat.

2.—Qassābī; zabhī; bikrī ke liye bailoñ yā dūsre jānwaroñ kī

Slaughter, *v. t.* 1.—Mārnā; halāk *k.*; qatl *k.*; khūū-rezī *k.*; bahut sī jāneñ barbād *k.*; laṛāyī meñ jān *l.*

2.—Zabh *k.*; bechne ke liye mārnā. [jānwar zabh kiye jāte haiū.

Slaughter-house, *n.* Maslakḥ; mazbah; woh mukāū jahāū bikrī ke liye

Slaughterous, *a.* Muḥlik; khūū-khwār; khūū-rez; khūūi; ghātak.

Slave, *n.* 1.—Gulām; banda; halqa-ba-gosh; dūsre kī marzī ke bi-l-kul tābi'; jisko āzādāna kār-rawāyī kā iḥtiyār na ho balki woh kulliyatan dūsre kā malikūm ho.

2.—Woh shakhs jo kisī shai ko rok na sake; jis shakhs kā dil uske qābū meñ na ho; jo shakhs be-iḥtiyār kisī shai ke tābi' ho-jāe. [jāe.

A slave to lust—Shahwat-parast; jo shakhs be-iḥtiyār shahwat meñ griftār ho.

3.—Jo shakhs gulām kī mānind mihnāt kare; quli; mazdūrā; pissū. [as, slave-dealer, slave-market, slave-merchant, and the like.

Slave is often used in the formation of self-explaining compounds ;

Slave, *v. i.* Saḥt riyāz *k.*; shiddat se mihnāt *k.*; gulām kī tarah mashaqqat *k.* [tābi' *h.*; halqa-ba-goshī.

Slavery, *n.* Gulāmī; bandagī; kisī shakhs kā bi-l-kul dūsre kī marzī ke

Slave-trade, *n.* Gulāmōñ kī tijārat; mardoñ aur 'auratoñ ko kharid-kar

dūr-o-darāz ke mulkoñ meñ le-jānā aur unheñ ba taur gulāmōñ ke bech dālnā; burda-faroshi. [ho; gulāmāna; zalī; kamīnoñ sū; dūñ.

Slavish, *a.* 1.—Gulāmōñ kā yā unse muta'alliq; jo gulāmōñ ke liye munāsib

2.—Jismeñ barā riyāz karnā pare; mazdūr kī sī; zalī; jismeñ gulām kā sū riyāz karnā pare.

Slavishly, *adv.* 1.—Kamīnagī se; zillat se; nīchepan ke sāth; gulāmāna.

2.—Pissū kī tarah; mazdūr kī tarah; gulām kī mānind.

Slavishness, *n.* Halqa-ba-goshī; gulāmī; zillat; kamīnagī.

Slay, *v. t.* Qatl *k.*; zabh *k.*; kisī hathiyār se khwāh mār-piṭ-kar mār dālnā; halāk *k.*; khatm kar-d.; nest kar-d.; halāl kar dālnā.

Slayer, *n.* Halāk qatl yā zabh *k.* w.; qātil; khūūi; jān *l.* w.

Sleep *v. i.* 1.—Sōnā; nīnd *l.*; sūtnā.

2.—Qāfil rahnā; tawajjuh na *k.*; be-fikr rahnā; ohaukas yā khabar-dār na rahnā; be-parwāyī ke sāth rahnā; khwāb-i-gaflat meñ rahnā.

3.—Hālat-i-qarār yā sukūn meñ rahnā; be-kār rahnā; be hiss o-harakat rahnā; chupchāp parā rahnā; lihāz na kiyā jānā; zer-i-mu-

Sleep, *n.* Nīnd; khwāb; naum; āram. [bāhasa na *h.*

A sound sleep—Gahirī nīnd; gaflat kī nīnd.

Sleeping, *p. a.* Jo sone meñ guzre.

Sleeping partner—See Dormant.

Sleepless, *a.* Jismeñ yā jisko nīnd na āye; jismeñ mind muyassar na ho; jo jāgte bite guzre yā kate. [barām ho.

A sleepless night—Jis rāt ko nīnd na āye; jo rāt jāgte kate; jis shab ko khwāb

Sleeplessness, *n.* Nīnd ka na ānā; ānkh kā na lagnā; bedārī; be-khwābī.

Sleepy, *a.* 1.—Nīn-lāsā; nīnd se bharā huī; sone par rāgib; māil-ba-

khwāb; khwāb-ālūd; alsāyā.

2.—Nīnd paidā *k.* w.; jisse nīnd āye; naum-āwar.

A sleepy drink—Woh shai jiske pine se nīnd āye (pine wālā so-jāe).

3.—Snst; kāhil; majhūl; bhārī.

Sleeve, *n.* Āstīn; baholī; bāñh.

To laugh in the sleeve.—See Laugh, *v. i.*—To pin or hang on the sleeve of—

Kisī ke tābi' *h.* yā *k.*; kisī par munbasir rahnā yā *k.*

Sleeve, *v. t.* Āstīn lagānā; bānūh lagīnā.

Sleight, *n.* 1.—Shu'bada-bāzī; huqqa-bāzī; dīth-bandī; indrajāl; koyī kartab jo aisī phurtī se kī-jāe ki yah na ma'lūm ho ki woh kyūn-kar

2.—Chābuk-dastī; chālākī; tez-dastī. [huyī.

Slender, *a.* 1.—Patlā; motā yā dabiz nahīn; lambāyī ko lih'iz se daur

2.—Kam-zor; za'if; mazbūt yā qawī nahīn; khafif; kam. [meñ kam.

Slender hope—Ummēd-i-za'if; kam ummed; khafif ummed.—A slender constitution—Kam-zor budan.

3.—Khafif; nā-chīz; qalīl; thoṛā; qadre-qalīl. [būjh kam ho.

A man of slender intelligence—Kam-fahm shakhs; woh shakhs jisko samajh-

4.—Qalīl; nā-kāfi; kam; jispar rahm yā tars āye.

Slender means of support—Basar-i-anqāt kī zarī'a jo kāfi na ho.—Frequent begging makes slender alms—Bār-bār māngue se bhikhi kam milti hai.

5.—Kam; ziyāda nahīn; jismeñ i'tidāl kī lihāz rakkbā jāe.

A slender diet—Kam gizā; thoṛā khānā.

Slenderly, *ad.* Kam yā kam kun; thoṛā; qillat ke sāth; nā-kāfi taur par; kasrat so yā zivādātī ke sāth nahīn; halkā.

Slenderness, *n.* Bānīkī; patlā h.; patlāpan; patlāyī; mazbūt na h.; kam-zorī; zu'f; qillat; kamī; kāfi na h.; thoṛāyī; ziyādātī kī na h.

Slice, *v. t.* 1.—Patle patle ṭukṛe tarāshnā; kisī shai se ek bārik chaurā ṭukṛa tarāshī l.; qāsh utārnā; phānk tarāshnā; waraq utārnā.

2.—Ṭukṛe ṭukṛe k.; kāt kar hisse hisse judā k. [jo kāt liyā jāo.

Slice, *n.* Wuraq; qatlā; qāshī; phānk; kisī chīz kī chaurā patlā ṭukṛa

Slide, *v. i.* 1.—Phisalnā; khisalnā; khasalnā; kisī shai kī sath par phisalā ya'uī begair kūde yā dhulke chalā jānā; be hile-dole barābar chalā jānā. [lūm ek hālat se dūsri hālat meñ ho-jānā.

2.—Chupchāp be-ma'lūm guzartā jānā; āhista āhista aur be-ma'-

3.—Bilā dushwārī yā rukāwat kisī dūsri shai meñ jā rahnā.

Slide, *v. t.* 1.—Ghusernā; khaskā-kar dāl d.

2.—Be-ma'lūm dākhlīl kar-d; ghuser d.

Slight, *a.* 1.—Za'if; khafif; qawī nahīn.

A slight effort—Khāfif (thoṛī si) koshish; baṛī koshish yā sa'ī-nahīn.

2.—Nā-piedār; mazbūt nahīn; jo der pī na ho; sarī'n-z-zawāl.

A slight structure—Tā'mīr-i-nā-piedār; koyī shai jo banāyī jāe par mazbūt na ho ya'uī bahut dinoh tak qāim na rah sake.

3.—Gahira nahīn; khafif sā; zarū sā.

A deep impression—Khafif asr; asr jo der tak qāim na rahe.

4.—Sakht yā shadīd nahīn; jiskī shiddat na ho; khafif; kisīqadar.

A slight disease, illness, or indisposition—Khafif bīmārī 'alālat yā nā-sāzi-i-tab'.—A slight pain—Shiddat kī dard nahīn; khafif dard.

5.—Nā-chīz; bā-waq'at nahīn; gair-i-naham.

6.—Qawī nahīn; mazbūt nahīn; za'if; jisse koyī ma'qūl ho-sake—jaise bahs wajh yā dalīl; nā-ma'qūl yā gair-i-ma'qūl.

7.—Sarā-sarī; bādīn-n-nazarī; uparaunchhā; wāqī'i yā kāmīl nahīn.

A slight examination—Tahqīqāt-i-sarā-sarī; wāqī'i yā kāmīl taftīsh nahīn.

8.—Qawī yā bhārī nahīn; dublā; putlā.

9.—Be-wuqūf; za'ifu-l-aql; nā-dān. [tawajjuhī; tagāful; hīqarat.

Slight, *n.* Kisīqadar tahqīr jo be-iltifātī yā snīw kī wajh se zāhīr ho.; 'adam-
 ६३ "It expresses less than Contempt, Disdain, and Scorn." Webster.

Slight, *v. t.* Be-waq'at aur nā-qābil-i-lihāz samajh-kar be-iltifātī k.; tahqīr k.; gāflat k.; nā-tawajjuhī k. [darāmad k. (bartāw k.).

To slight over—Jhatpat kar jānā; uparaunchhā k.; be-parwāyī ke sāth 'amal-

- Slightingly, ad.** Gāfilāna; gair-muaddabāna; talqīr ke sāth; khiffat ke sāth. [shiddat ke sāth nabīū; halke se; haule se.
- Slightly, ad.** 1.—Khafif sā; thorā sā; kisiqadar; ūpar hī ūpar; ziyāda yā 2.—Gaflat ke sāth; be-lihāzi se; 'adam-tawajjuhī se; kisiqadar haqārat se. [mazbūt yā bhāri na h.; sirf ūpar se h.
- Slightness, n.** 1.—Khiffat; khafī yā halkā h.; halkāpan; kam-zorī; 2.—Gaflat; be-iltifātī; 'adam-tawajjuhī.
- Sling, n.** 1.—Dhelwāns; gophan; salākhan. 2.—Pheñk; zad; zurh; chālānā. 3.—Hāth ke zakhmī hone kī hālat meñ paṭṭī jo uske laṭkāye rahne ke liye gale se laṭkā di-jāe; gal-paṭṭī; gal-jāndrā yā gal-gandā. 4.—Sikhar; chhīnā.
- Sling, v. t.** 1.—Gopnan yā dhelwāns se pheñknā; dhelwāns chālānā. 2.—Is tarah laṭkānā kī jhūme lage; jhulānā.
- Slip, v. i.** 1.—Phisal jānā; khisak jānā; be-gair kūde dhulke yā pair se chale kisi shai kī sath par barābar chale jānā. 2.—Phisal jānā; pair jamā ke na chālānā. [hārā pair phisal jāye. Walk carefully, lest your foot should slip—Ihtiyāt ke sāth chalo muṭā lā tum. 3.—Apnī jugalī se haṭ jānā; sarak jānā; ṭal jānā; khisak jānā. [hai. Usually with out. A bone may slip out of its place—Haddī apnī jagah se khisak yā ṭal jā saktī hai. 4.—Dabak-kar nikal jānā; dum dabū-kar chālā jānā; chupke se [chal d.; saṭak jānā. With away. 5.—Galatī k.; bhūlnā; chūknā; bhūl yā chūk k.; khatā k. [pā jānā. 6.—Yakāyak yā be-ma'lūm nikal yā guzar jānā. 7.—Sahwun dākhl ho-jānā; bhūl se paṭh jānā; galatī se dakhil An error may slip into a writing notwithstanding all possible care—Bā-waaf ihtiyāt-i-mumkina ke tahrir meñ galatī sahwan ho-saktī hai. 8.—Be-ma'lūm jāta rabuā; kho jānā; gāib ho-jānā. To let slip—Phande se chhurā d.; khol d.—jaise shikārī kutte ko.
- Slip, v. t.** 1.—Chupke se pahnuṭhā yā dākhl kar-d.; chupchāp dāl d. 2.—Firo-guzāst k.; gaflat se kho d.; gaflat kī wajh se hāth se nikal jāne d. [wajh se hāth se nikal jāne na deū. Let us not slip the occasion—Ham ko chūbiye kī is mauqe' ko apnī gaflat kī 3.—Qalam k.; kāṭnā; chhāṭnā; tarāshnā. 4.—Kisi ke pās se nikal bhāgnā; dhokhā de-kar chal d. [From is here understood. 5.—Khol d.; chhor d. 6.—Girā d.; pheñk d.; chhurā l. [se lihāz na k. 7.—Gaflat se nazar-andāz k. yā chhor d.; 'adam-tawajjuhī kī wajh To slip over the main points of a subject—Kisi mazmūn ke muta'alliq khatā khās būton ko gaflat se nazar-andāz kar-d. (chhor d. yā chhor jānā). To slip on—Jaldī se yā dhilā-dhālā pahin l.; gale meñ dāl l.; atā l.
- Slip, n.** 1.—Phislāhat; rapaṭ; bichhal. [jān-būlj-kar na ho. 2.—Galatī khatā yā bhūl-chūk jo nā-dānista ho-jāe; bhūl-chūk jo 3.—Qalam; dāli; tahnī. 4.—Fīrār; yakāyak yā chhip-kar nikal bhāgnā yā chhor jānā. To give one the slip—Kisi ke taht se nikal bhāgnā; kisi ko chhor-kar chupchāp chal d.; kisi ke pās se yakāyak bhāg jānā. 5.—Kam chaurī lambī dhajji; lambā par kam chaurā ṭukrā; purza; ṭukrā; chīṭ; band; pārchā yā parcha.

- A slip of paper—Kāgaz k̄a band; kāgaz k̄a chit yā parcha.
- Slip-knot, *n.* Sarak-phānsī; sakar-muddhī; dewr̄hī girah; rassī wagaira kī girah jo phisal jāe (sarak jāe.)
- Slipperiness, *n.* 1.—Phislāhat; chiknāhat.
2.—Be-sabātī; nā-pāedār; be-istihkāmī; mazbūtī na r.
- Slippery, *a.* 1.—Chiknā; phislāhā; phisal j. w.; jo chipak yā simat na
2.—Jispar pakkā bharosā na ho-sake; be-sabāt. [jāe; bichhlahā.
3.—Jiskā dhar yā pakar r. sahl na ho; jo chupke se chal de.
4.—Jiske pair na jameñ; jo mazbūt-o-sābit-qadam na ho.
5.—Be-sabāt; mutalawwin; jo badlā (tabdīl huā) kare; jiskā
thikānā na ho; gair-mustaqil. [woh asar-pazir hogā yā nahīñ.
6.—Jiskā asar gair-mutahāqqāq ho; jiskī nisbat yah shubha ho kī
- Slipshod, *a.* 1.—Begar erī charhāve jūte pahine huye.
2.—Jismeñ be-i'tināyī yā be-parwāyī pāyī jāe; lachar; phūhar; behūda; atwār yā tarz-i-'ibārat wagaira meñ be-ihtiyāt.
- Slit, *v. t.* 1.—Lambā kātūā; lunbe lambe tukre yā dhajjiyāñ kātūā.
2.—Kisī shai meñ lambī chīr chīrūā.
3.—Phārūā; chīrūā; shigāf k.
- Slit, *n.* Lambī chīr; lambā chhed; chhotā sūrākh
- Slope, *n.* 1.—Dhāl; utār; jhukāw; niche kī taraf jhukāw.
2.—Dhālwan zamin; charhāw. [terhā le-chalnā.
- Slope, *v. t.* Dhāl k.; dhālwan banānā; jhukānā; tirchhā k.; tirchhā yā
- Slope, *v. i.* Tirchhā h.; jhukā h.; dhālwan h.
- Sloping, *a.* Jhukā yā jhukā huā; tirchhā; dhālwan.
- Sloth, *n.* 1.—Āhistagī; dhilāyī; der; dirang. [majhūlī; āskat.
2.—Kām yā mihnāt kī taraf tabī'at kā māl na h.; sustī; kāhilī;
- Slothful, *a.* Sust; kāhil; āskatī; majhūl; āram-talab; ālasi; jiskā jī
kām yā mihnāt karne ko na chāhe. [taraf tabī'at kā māl na h.
- Slothfulness, *n.* Sustī; kāhilī; āram-talabī; majhūliyat; āskat; kām kī
- Sloven, *n.* Jis shakhs ko apne kapre-latte kī fikr na rahe; jo shakhs
safāyī kī fikr na rakkhe; woh mard yā larkā jo kabhī sāf-o-suthrā na
rahe; galiz ādmī; phūhar; mailā-kuchelā ādmī.
- Slovenliness, *n.* Phūharpan; kapre-latte kā sāf na r.; 'ādatan safāyī kā
na r.; hamesha mailā-kuchelā rahnā.
- Slovenly, *a.* 1.—Poshāk yā safāyī se gāfil; najis; mailā-kuchelā.
A slovenly man—Mailā-kuchelā ādmī; woh shakhs jo hamesha mailā-kuchele
kapre pahine yā mailā rahe. [mailā-kuchelā.
2.—Dhilā dhālā; abtar; be-tartīb; pareshān; sāf-suthrā nahīñ;
- A slovenly dress—Dhilā-dhālī yā mailā-kuchelī poshāk.
- Slovenly, *ad.* Be-parwāyī aur gandagī ke sāth; safāyī ke sāth nahīñ;
mailā-kuchelā; dhilā-dhālā; phūharpan ke sāth.
- Slow, *a.* 1.—Barī der meñ thorī dūr chalne w.; tez nahīñ; jo jald jald
barakat na kare (na chale); āhista-khīrām; sust; dhīrā; dhilā; sust
chalne w.
2.—Jiskā wuqū' jald na ho; jo der ke ba'd ho; der meñ h. w.
3.—Mustā'id nahīñ; bar-jasta nahīñ; sust; kund; mithā; jisse
kisi amr kā wuqū' fi-l badiha na ho.
4.—Ta'jīl-kār nahīñ; jald-bāz nahīñ; soch-bichār-kar kām k.w.;
sust; chālāk yā chust-o-chālāk nahīñ. [ma'lūm ho.
5.—Waqt meñ pichhe; jisse thik waqt nal in balki pichhe kā waqt

The watch is *slow*—Woh jehi ghari sust chalti hai ya'ni usse thik waqt ma'lum nahin hota balki woh piche ko hatti jati hai.

6.—Jald jald taraqqi na k. w.; jo jald jald age na barhe; ahista ahista taraqqi pane w.

7.—Jiski samajh moti ho; batin-i-fahm; kund-zihn; 'aql ka kund.

 Slow is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *slow-paced, slow-winged*, and the like.

Slowly, ad. Ahistagi se; dhire dhire; dhime dhime; jald jald nahin; ta'jil ke saath nahin; susti se ya sust; jhatpat nahin; ba-der; der se; haule haule.

Slowness, n. Sust; ahistagi ki chal; tez na chalna; dhire dhire age ko chalna; 'adami-musta'idi; chusti-o-chalaki ka na h.; kund-zihni; dirangi; kanoon ka der mein k.

Sluggard, n. Jo shakhs 'adatan kam-chor sust aur majhul ho; kahil shakhs; alasi ya askati admi; ahadi.

Sluggard, a. Sust; kahil; majhul; dhila; askati; alasi; ahadi.

Sluggish, a. 1.—Hamesha ka sust aur kam-chor; kahilu-i-wujud; dhila; askati; alasi. [(chale).

2.—Jiski chal sust ho; jo bahut kam harakat ya jumbish kare

3.—Jismein harakat ki quwwat na ho; be-hiss-o-harakat; majhul.

Sluggishly, ad. Sust se; kahil se; majhuli se; askat se; alas se; ahadi-pan se; ankhulte huye. [askat; alas; majhuli.

Sluggishness, n. 1.—Arām-talabi ya susti jo paidaishi ya 'adatan ho;

 Applied to persons.

2.—Harakat ki quwwat na r.; chalne-phirne ki taqat na r.

 Applied to inanimate matter.

3.—Ahistagi; dhire dhire chalna; dhimi chal.

Slumber, v. i. 1.—Ughna; jhapki l.; ankh jhapakna.

2.—Sona; nuud l.

3.—Gafil sust kahil ya majhul rahnā. [khwaab-i-gaflat nahin.

Slumber, n. Halki nuud; gahiri nuud nahin; jhapki; kahechi nuud;

Slur, v. t. 1.—Dag lagana; dhabba lagana; maila k.; ganda k.; be-abru

2.—Chhipana; khak dhalna; nazar-andaz k. [k.; zalil k.

Slur, n. 1.—Dag; dhabba; kalank; khafif ilzam ya hatk ki bat; kisi-qadar be-izatti ya be-abruyi.

2.—Dhokha; dag-bazi; rosh bazi; fareb; jul; jhansā.

Sly, a. 1.—Jo chhipa-kar koi kam hath ki is safayi se kare ki use koi dekh na sake; chalak; hoshyar; be-dar; kayian.

 In a good sense.

2.—Makr-o-fareb se bhara hua; dar-parda nuqsan pahunchane w.; makkar; dag-baz; chhal; dhokha d. w.

3.—Makhfi; poshida; chhipa hua; jo chhip-kar makkari aur chalaki se kya jae. [ne-pan se.

Slyly, ad. Makkari 'aiyari ya hila-bazi se; dag-bazi se; fitrat se; sayā-Smack, v. i. 1.—Hothon ko isqadar dabakar bosa l. ki jab we juda hon to ek tarah ki awaz paida ho; zor se chumma l.

2.—Kisi chiz ke chakhne ke ba'd hothon ko juda karne ke waqt ek tarah ki awaz paida k.; chapchap k.; chatchat k.

- 3.—Ek qism kā maza r.; kisī k̄hās qism kā zāiqā r.; ek tarah kī lazzat r. [teñ r. yā zāhir k.]
- 4.—Kisī sifat yā k̄hāssiyyat kī manjūdagi yā nske asar kī aslī 'alāma-
Smack, v. t. 1.—Aisi tarah chummā l. kī chaṭ sī āwāz paidā ho.
- 2.—Hoṭhoñ se chapchap k. [k.; tarṭarānā.]
- 3.—Phaṭkārū; chaṭk̄hānā; chalā yā mār-kar tarāqe kī āwāz paidā
Smack, n. 1.—Bosa jo hñ-āwāz-i-baland liyā jāe.
- 2.—Laboñ kī chapchapāhaṭ yā chābhuk kī tarāqe kī āwāz.
- 3.—Zāiqā; maza; lazzat; achchhā swād yā ras.
- 4.—Chaṭākā; chaṭāk̄hā; dhap
- 5.—Thorā sā; miqdār-i-qalil; thoṛī sī chiz jo maza daryāft karne ke liye k̄hwāh namūne (bāngī) ke taur par dī-jāe
- Small, a. 1.—Barē dīl-d̄ul kī nahīn; miqdār yā darje meñ kam; barā nahīn; chhoṭā; manūhā; k̄hafif; zurā sā; kotāh; barā lambā-chaurā nahīn; barē qadd-o-qūmat kī nahīn.
- 2.—Kam-waq'at; barā yā aham nahīn; k̄hafif; nā-chiz; chhoṭā; halkā; adnā. [ho; jismeñ der na lage.]
- 3.—Mukhtasar; chhoṭā; jiskā muzmūn tawīl (lambā-chaurā) na
- 4.—Bārīk; mihīn; patlī—jaise āwāz; jo baland na ho. [ho.]
- 5.—Qalil; thoṛā; kasīr-t-ta'dād nahīn; jiski ta'dād kam yā thoṛī
- 6.—Darje meñ kam; k̄hafif; kam; qalil; thoṛā; bahut yā zivāda nahīn. [chhoṭā yā patlā ho.]
- Small, n. Kisī shai kī chhoṭā yā bārīk hissa; kisī chiz kī juz jo Smallness, n. (a) Chhotāyī; k̄hurdi; qul wus'at ta'dād miqdār māliyat yā darje wagaira meñ kamī; k̄hūṭat; qillat; barā yā aham na h. (b) Bīrkī; narmī; k̄hush-āhangī. [parāhūṭ.]
- Smart, n. 1.—Chalak; julan; karak; chunchunāhaṭ; tīs; ṭapak; par-
2.—Sakht rūhānī taklif; barā rañj; barī julan.
- Smart, v. t. 1.—Parparānā; chunchunānā; chhunchhunānā; jalnā; phat-
nā; lagnā; chilaknī; chinang mārū. [sulma n̄hānā.]
- 2.—Dil kī sakht yā bahut hī dukhū; nihāyat qalbī yā rūhānī
- 3.—Sazā pānā; ta'zīr barlāshat k.; bure sadine yā natīje salmā.
- Smart, a. 1.—Tez; chubhne w.; jisse jism ke k̄hās hisse meñ shiddat kī dard paidā ho.
- 2.—Sakht; shadīd; shiddat kī; barā; nihāyat taklif-dih.
- 3.—Tez; qawī; zor kī; shiddat kī; sakht.
- 4.—Jismeñ tezi yā chālākī pāyī jāe; hāzīr-jawāb; jo jhaṭpaṭ koyī bāt paidā kare (suchāye) yā jawāb de; hoshyār; chatur; sayānā.
- 5.—Tez aur maṇq'e kī; zarāfat se bharā hū—jaise jawāb yā koyī
- 6.—Fauqr-i-bharak; zarq-barq posbāk pahīne huye. [qaul.]
- 7.—Tez; tāzī—jaise hawā.
- Smartly, ad. Shiddat se; nihāyat taklif se; tezi se; jhaṭpaṭ; musta'idi ke sāth; zarāfat se; fauqr-i-bharak; tarāwe se; numāish ke taur se.
- Smartness, n. Shiddat; sakhtī; tezi; karāyī; zinda-dilī; chustī; zarāfat; hāzīr-jawābī. [chūr-chūr kar-d.; purze-purze kar-d.]
- Smash, v. t. Sadma pahunchā-kar ṭukre-ṭukre kar-d.; pāsh pāsh kar-d.; Smatter, v. i. 1.—Begair k̄hūb wāqifiyat rakkho guftgū k.; be-jāno
- 2.—Bahut kārū muzāq yā k̄hafif sī wāqifiyat r. [bāchhī k.]

Smatterer, n. Sirf khafif si bālāyi wāqifiyat r. w.; kisī shai kī kunhiyāt se wāqif nahīn; uparchaṭ.

Smattering, n. Khafif wāqifiyat; kunhiyāt (mushkil yā bārik bāton) kī na jānā; sirf ūpar kī kuchhī bāteñ jānā; wāqifiyat-i-juzwī.

Smear, v. t. 1.—Ūpar se mahnā yā lagānā; chuparnā; potnā.

2.—Najis k.; lūla k.; bigārnā; ganda k.

Smell, v. t. Sūnghnā; mahaknā; hū l.

[ma'lūm k. (Low phrases).

To smell a rat—Qawī shubha r.; nūḥyat ishtibāh k.—To smell out—Dānāyi se

Smell, v. i. 1.—Bū yā mahak d. khwāh paidā k.; kisī khās qism kī bū-

Followed by of.

[bās r.

To smell of smoke—Dhūnēñ kī mahak r.—To smell of musk—Kasturi kī si

2.—Koyī khās safat kisiqadar r.

[khushbū r.

3.—Sūnghnā; quwwat-i-hīma ko kām meñ lānā.

4.—Dānāyi ke sāth 'amal k.

Smile, v. i. 1.—Muskurānā; muskānā; tabassum k.

Opposed to frown.

[hañsnā; hañsī k.

2.—Muskurāhaṭ kī nazar yā chitwan se kisiqadar tahqir zāhir k.;

3.—Khushī-o-khurrām ma'lūm d.; usī sūrat r. jiske dekhne se khushī paidā ho; khilnā; phūlnā; bahār par h.; joban par h.; lahlahanā. [h.

4.—Yāwarī k.; madad-gār h.; madad d.; mihrbān-i-hāl h.; yāwar

Smile, v. t. Kisī amr kī izlār muskurā-kar k.; muskurā kar apne dil kī koyī hāl zāhir k. [khnd ba-khnd khushī manzūrī yā mihrbānī zābir ho.

Smile, n. 1.—Tabassum; muskurāhaṭ; chilre kī woh khāss sūrat jisse

The contrary to frown.

2.—Muskurāhaṭ jisse khushī nahīn halki tahqir wagaira zāhir ho.

3.—Tāyid; madad; yāwarī; yāri; mihrbānī.

The smiles of Providence—Tāyid-i-ā-mānī; Khudā kī mihrbānī yā madad.

4.—Khushī se bhārī huyī sūrat; khushī kī surat; joban; bahār; sar-sabzī. [jisse mihrbānī zāhir ho.

Smiling, a. Muskurāti yā muskurātā; khush-o-khurrām; bashshāsh;

Smilingly, ad. 1.—Muskurāte; muskurā yā muskī kar; muskurāhaṭ ke sāth; tabassum-kunān; khanda-peshānī se; khushī kī nazar se.

Smite, v. t. 1.—Kisī shai par hāth yā mūki chalnā khwāh nsko patthar yā kisī bathiyār se mār-nā; mār-nā; hathangre se mār-nā.

2.—Mār-kar khwāh kisī qism ke bathiyār se jān le. l.; mār dālnā; balāk k.; kisī shai kī zarb se mahlūk k.

This word is never applied to the destruction of life by poison, by accident, or by legal execution.

3.—Lafāyī meñ mār-ke harā yā haṭā d.; jang meñ shikast d.

4.—Muhabbat yā khauf kī asar pahunchānā; 'ishq yā sināu-i-'ishq se mār dālnā; khauf se mār dālnā.

To smite off—Kāṭ dālnā—To smite out—Tor-kar nikāl l.

Smoke, n. Dhūnān; dukhān; dūl.

Smoke is sometimes joined with other words, forming self-explaining compounds; as, smoke-cloud, smoke-dried, smoke-wreath, and

Smoke, v. i. 1.—Dhūnān d.; dhūnān ūthnā. [the like.

2.—Raftār kī tezi se gard o-gubār ūthnā yā ūṛnā.

3.—'Iambākū yā tawākū pīnā; huqqa pīnā; churaṭ pīnā.

Smoke, v. t. Dhuñāñ lagānā yā d.; dhuñēñ meñ ya'ni jahāñ dhuñāñ hotā ho wahāñ laṭkānā; dhuñēñ se sukhānā; dhuñēñ kī mahak d.

2.—Sulgānā; jalānā; pinā yā nosh k.—jaise huqqa.

Smoky, a. 1.—Jisse dhuñāñ nikle; dhuñāñ paidā k. w.

2.—Dhuñēñ kī sūrat yā khāssiyat r. w.; dhuñēñ sā; dhnñēñ kī mānind.

3.—Dhuñēñ se bharā huā; ghanā.

4.—Jismeñ ātash-dāñ wāgaira kā dhuñāñ bhar jāyākare. [kharāb ho-jāe.

5.—Jo dhuñēñ ke sabab se bad-rang ho yā kālā par jāe; jo dhuñēñ se

Smooth, a. 1.—Jiskī sath harābar ho; jo chhūne meñ khurkhurā na ma'lūm de; nā-hamwār nahīñ; ham-wār; barābar; musattah; chauras;

2.—Sāf; musaffā; jilā-dār; muhre-dār; chiknā aur chamkilā. [silpat.

3.—Ḡair-mawwāj; āhista āhista bahūtā huā; jiskī harakat yaksūñ ho; jismeñ pareshāñī yā rukāwaṭ na ho.

4.—Rawūñ; shūrīñ; fasīh; mauzūñ; salīs; jo bilā rukāwaṭ yā bilā taammul zabāñ se jāri rahe. [bharā huā.

5.—Mūlāim; taskīñ-hakhsh; khushāmād-āmez yā khushāmād se

Smooth is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *smooth-bodied*, *smooth-faced*, and the like. *Webster*.

Smooth, v. t. 1.—Barābar k.; musattah k.; ham-wār k.; chiknā k.

2.—Āsāñ kar-d.; sadd-i-rāh (rukāwaṭ wāgaira) ko dūr kar d.;

3.—Shūrīñ banānā; karakhtagī ko dūr k. [sāf kar d.

4.—Kisī shai kī shiddat yā sangīñī ko kam k.; takhfif k.; ghaṭānā.

5.—Dhīmā k.; ṭhañdhā k.; taskīñ d.

6.—Raf' k.; dūr k.; āsāñ k.—jaise mushkil ko.

Smoothly, ad. Barābar; yaksūñ; hamwārtariq par; bilā talātum; bilā takhal-lul; sahl tariq par; bilā-dushwārī; suhūlat se; shūrīñī se; fasāhat se.

Smoothness, n. Barābar yā musattah h.; ham-wārī; nichā-ūñchā na h.; khurkhurā na h.; narmī; mūlāimat; salāsat; fasāhat; shūrīñī.

Smother, v. t. 1.—Dam ghuṭā-kar mār dālnā; sāñs rok-kar jāñ le-l.; isqadar galā dabā d. ki tanaffus ruk jāe (sāñs na āye); jisqadar hawā zindagī ke liye zarūr ho usse mahrūm k.; habs-i-dam k.

2.—Rākh wāgaira se chhipā-kar hawā na lagne d.; sulagne na d.

3.—Dabā r.; is tarah chhipā r. ki 'awām kī nazar na pare; poshida r.

Smother, v. i. 1.—Dam ruknā; galā ghuṭnā.

2.—Dabā rahnā; chhipā rahnā.

3.—Āhista āhista jalnā par dhnñāñ na d.; bhitar hī bhitar sulagnā.

Smother, n. Dhuñāñ; shadīd gard; bahūt gard-ogubār

Smoulder, v. i. Is tarah jalnā ki dhnñāñ na nikle; bhitar hī bhitar sulagnā. [(putī) ho.

Smudge, n. Dāg; dhabbā yā dhappā; koyī shai jo kisī chīz meñ potī

Smuggle, v. t. 1.—Jis māl kā kahīñ ānū yā wahāñ se bāhar jānā sarkār kī taraf se mannū' ho uskā us maqām par chhipā-kar lānū yā wahāñ se kahīñ bāhar le jānā; jis māl par mahsūl qānūñ wājibu-l-adā ho usko bilā adā-i-mahsūl khufwatan kahīñ le-ānū yā le-jānā; naqlu-l-māl bilā-

2.—Chupke se le-jānā; ohurā-kar le-jānā. [jawāz.

Smuggler, n. 1.—Woh shakhs jo nā-jūiz yā mahsūlī māl bilā adā-i-mahsūl qānūñ ke hukm ke khilāf chhipā-kar kahīñ bāhar se lāye yā bāhar le-jāye; nā-jāiz tariq par chorī se māl le-jāne w.

- 2.—Woh kashtī yā jahāz jispar nā-jāiz māl chorī se bilā adā-i-mahsūl
Snack, *n.* Hissa ; bakhra. [jāe.
 “ Now chiefly or wholly used in the phrase, *to go snacks* with one,
Snake, *n.* Sānp ; sarp ; nāg ; mār. [that is, to have a share.” *Webster*.
 “ The common and general name”. *Webster*.
Snaky, *a.* 1.—Sānp kā ; sānp kī tarah ; sānp kā sā ; pechīda ; jismeñ
 2.—Makkār ; aiyyār ; dagā-bāz ; dhokhe-bāz. [pech-o-tāb ho.
 3.—Sānpōñ se bharā yā chhipā ; jismeñ sānp lipṭe hoñ.
Snap, *v. t.* 1.—Fauran tor d. ; chitṭkhā d. ; chaṭ se tor d. ; chaṭkā d.
 2.—Khaṭkhaṭānā ; tarṭkānā ; karṭkānā. [khānā ; bakot l.
 3.—Dānton se yakāyak kāt yā pakar l. ; habak l. ; kāt yā phār
 4.—Kāt khāne ko daṛnā ; gusse se bhārī bāteñ yakāyak aur tezi ke
 5.—Phaṭkārnā—jaise chābuk. [sāth kahne lagnā ; sakht bāteñ kahnā.
To snap off—(a) Daf’atan (yakāyak) tor d. (b) Habak l. ; ekā-ekī kāt l.—*To*
snap one up, to snap up one sharp—Tez-kalāmī k. ; karī karī bāteñ kahnā ; daf’-
 atan rok d. ; chīrchīrā-kar yā gusse ke sāth rok d.
Snap, *v. i.* 1.—Chaṭ yā tar se ṭūṭ jānā ; ek-bārgī do ṭūkre ho-jānā ; cha-
 2.—Kāṭne kī koshish k. ; dānton se pakarne kī koshish k. [ṭaknā.
 3.—Gusse se bhārī huyī karī karī bāteñ jhaṭjhaṭ kahnā.
Snap, *n.* 1.—Kisi shai kā daf’atan ṭūṭ yā phaṭ jānā ; chatak ; tarāk.
 2.—Habak ; dānton se ek-bārgī pakar l. yā uskī koshish.
 3.—Phaṭkā—jaise chābuk kī.
 4.—Lālchī shakhs : tāmi’ ; harīs.
 5.—Jo ek martaba meñ jhaṭ se pakar liyā jāe ; jhapatṭā.
Snappish, *a.* 1.—Kaṭahā ; kāṭne w. ; kāṭne kā shāiq. [tunuk-mizāj.
 2.—Jhallā-kar jāwāb d. w. ; chīrchīrā ; zūd-ranj ; tursh-mizāj ; karṇā ;
Snappishly, *ad.* Tunuk-mizājī se ; chīrchīrā-kar ; gusse ke sāth ; karwāyī
 yā karuāyī se. [karuāyī.
Snappishness, *n.* Zūd-ranjī ; tunak-mizājī ; chīrchīrāhaṭ ; chīrchīrāpau ;
Snare, *n.* 1.—Dām ; phandā ; jāl ; phaṇsarī-dār rassi yā dorī jismeñ
 chīryon kī ṭāng phaṇs jāti hai.
 “ A snare is not a net.” *Webster*. [phaṇsī ; jāl ; kamand.
 2.—Koyī shai jismeñ koyī phaṇs-kar taklīf meñ pare ; dām-i-balā ;
Snare, *v. t.* Phaṇsānā ; bajhānā ; phande meñ lānā yā dālnā ; kisi aisi
 musibat pareshānī yā khatre meñ dālnā jiski ummed pahle se na rahī ho.
Snarl, *n.* 1.—Aise kutte kī tarah gurrānā jo gusse se bharā ho ; gur-
 rāhaṭ kī āwāz paidā k. ; ghurakuā. [be-tamīzī se guft-gū k.
 2.—Tursh-rūyī se bolnā ; jāhilon kī tarah barbarānā ; ghurak d. ;
Snatch, *v. t.* 1.—Jhapatṭ-kar khwāh bilā ijāzat yā be-takallufāna le-l. ;
 jhapatṭ l. ; chhiñ l. ; nehak l. ; hāth mārṇā ; khaiñch l. [le-jānā.
 2.—Khaiñch le-jānā ; pakar-kar kahiñ dūsri jagah le-bhāgnā ; uṭhā
Snatch, *v. i.* Pakar l. ; yakāyak pakarne kī koshish k.
Snatch, *n.* 1.—Jhapatṭ ; jhapatṭā ; dast-burd ; chhīn-chhor ; aiñch-khaiñch ;
 pakar ; girift ; yakāyak pakarne kī koshish.
 2.—Thorī der tak musta’idī ke sāth koyī kār-rawāyī ; kuṭhh
 ’arse tak kisi kām kā musta’id ho-kar k. ; jhapatṭā ; ruk ruk ke kār.
 3.—Ṭukrā ; thorā sā ; khafif sā ; juzwī. [rawāyī.
Sneak, *v. i.* 1.—Chupke se chal d. ; dabak-kar nikal jānā ; dum dabā-

kar chal d.; is khauf yā sharm se ki koyī na dekhe āhista se chal d.;
khisak jānā; saṭāk d. [pairoṇ paṇnā.

2.—Kamīnī chāl chalnā; dabnā; chapnā yā chaṇpnā; talwe chāṭnā;
Sneak, *n.* Kamīnā; zalīl shakhs; dānī shakhs; dabail; chāplūs.

Sneaking, *p. a.* 1.—Zalīl; kamīnā; dabail; dabbū; muṇh chhipāye
aur jān churāyo parā rahne w.; dūn; firo-māya.

2.—Makkhī-chūs; kanjūs; kūlachī.

Sneer, *v. i.* 1.—Nāk chaṭhānā; nāk sikornā; tahqīr kī nazar se nāk
chaṭhānā yā muṇh banānā. [pheṭknā; āwāza kasnā; ta'na-zanī k.

2.—Dar-parda haqārat kī bāteṅ kahnā; boli-ṭholī bolnā; mihnā

Sneer, *v. t.* 1.—Muṇh banā-kar kuchh kahnā. [ta'na-zanī k.

2.—Nāk chaṭhā-kar kisī kī tahqīr k.; haṁsnā; mihnā mārṇā;

Sneer, *n.* 1.—Haqārt kī nazar; izbār-i-tahqīr ke liye nāk kā sikornā; aisi
chitwan jisso naṭrat mazhaka yā haṁsī mālūm ho.

2.—Boli-ṭholī; āwāza; tanz.

Sneeringly, *ad.* Nāk chaṭhā-kar; haqārat kī nazar se; tahqīran; tan zan.

Sneeze, *v. i.* Chhīṭknā.

Sneeze, *n.* Chhīṭk; 'atsa.

Snore, *v. i.* Kharrāṭā mārṇā; nāk bajānā; kharrāṭo l.

Snore, *n.* Kharrāṭa; nāk kā bajnā yā bolnā.

Snow, *n.* Barf; him.

☞ *Snow* is often used to form compounds, most of which are of
very obvious meaning; as, *snow-capped*, *snow-clad*, and the like.

Snow, *v. i.* Barf girnā; barf paṇnā.

☞ Chiefly used impersonally; as, it *snows*; it *snowed* yesterday.

Snowy, *a.* 1.—Barf kī mānind sufed; barf sū ujā yā dhanlā.

2.—Barf se bhara yā dhakā huā; barf se chhipā huā.

3.—Sufed yā supaid; sāf-o-suthra; be-dāg; jismeṅ dhubbā na lagā
ho; pāk-o-sāf. [zanish; dānt.

Snub, *n.* Rok-tok yā jhirkī; ghuṛkī; zīj-o-tanbīkh; ghoṭ ghāṭ; sar-

Snub, *v. t.* Rokuā; dūṭnā; la'nat-malāmat k.; sarzanish k.; jhīraknā;
ta'ne so bhara huā jawāb de-kar khwālī koyī ta'n-o-tashnī' kī bāt kuh-

kar rokuā toknā yā jhīraknā

Snuff, *n.* 1.—Sham' kā gul; battī kā julā huā hissa.

2.—Suṅghū; magz-ranshan; nās.

To take in snuff—Gussa yā khafā h.; nā-rāz h.; bezār h.—Up to snuff—Dhokhā
khāne ke lāq nahīn; dāma; zirak; hoshyār; chāukas

Snuff, *v. t.* 1.—Dam (sāns) ke sūth khaiṭhnā; bhītar l.; khīṭhnā.

2.—Suṅghnā; mahak l.; bū l. [mārṇā; ghurrānā.

Snuff, *v. i.* 1.—Zor yā shor se dam l.; farrānā; phuṭkārṇā; pharrāṭā

3.—Gul tarāshnā; gul l. yā kāṭnā; gul katarnā.

4.—Nā-rāz h.; khafā h.; bezār h.

Snuffer, *n. pl.* Gul-gīr; gul-tarāsh; gul kātne yā katarne kā āla.

Snug, *v. i.* Liptā rahnā; chiptā yā saṭā rahnā.

Snug, *a.* 1.—Liptā; chīmtā; saṭā huā; bahut nazdik lagā yā dabā huā.

2.—Lagā-liptā; chhipā; pōshīda; khulā nahīn; aisi tarah kī koyī
na dekhe. [ārām-dih.

3.—Durust; bi-l-kul āram yā subhīte kā; sāf; nazdik-nazdik aur

Snuggle, *v. i.* Saṭ-kar rahne ke liyo idhar-udhar khisaknā; subhīte yā

Snugly, *ad.* Saṭ-kar; nazdik; hifāzat se. [garmī ke liye saṭ-kar leṭnā.

So, *ad.* 1.—Isqadar; usqadar; itnā; utnā.

[isī tarah.

2.—Jaisā; jitnā; jistarāh ki; isī tarāh; 'alā-hāza-l-qiyās; yūn-hiū;

“Used correlatively, following *as*, to denote comparison or resemblance; sometimes, also, following *inasmuch as*.” *Webster*.

3.—Aisī tarāh; yahān tak; jahān tak; isqadar; itnā.

“Used correlatively with *as* or *that* coming after.” *Webster*.

4.—Bahut; nihāyat; isqadar ki bayān se bāhar hai.

5.—Usī tarāh; usī nahj par; jaisā ki bayān huā hai; is yā us hālat meū; aisī hālat yā sūrat meū; is tarāh.

“With reflex reference to something just asserted or implied; used also with the verb *to be*, as a predicate” *Webster*.

6.—Is liye; is wajh se; is sabab se; lihāzā.

“Used both as an adverb and a conjunction.” *Webster*.

7.—Achchhā; khūb; bihtar; aisā-hī ho; khair; bhalā.

“Used to express assent.” *Webster*.

8.—Bhalā; bāre; har-gāh aisā hai yā aisī bāt hai.

“Used as an expletive.” *Webster*.

So forth—Āge yā aur bhi isī tarāh; isī tarāh kā aur bhi; 'alā-hāza-l-qiyās; isī tarāh.—*As much as*—Jitnā; jisqadar yā jis darje tak ho.—*So, so*—(a) Achchhā achchhā; bhalā.—(b) Kisiqadar; itnā ki jisse kām chāl jāe; kār-rāwayī ke liq.—*So that*—Tū-ki; isliye ki; yahāntak ki.—*So then*—Pas aisā huā; isliye; pas; natija yah huā; maāl-i-kār yah hai.

So, conj. Ba-sharte-ki; shart yah hai ki; dar-hāle-ki.

Soak, v. t. 1.—Kisī shai ko us waqt tak pānī wagaira meū chhoṛ yā rahne d. jab tak woh usko khūb jazb na kar-le; pānī wagaira meū bhigonā; bhijānā yā bhigānā.

2.—Bhigonā; tar k.; bi-l-kul nam yā odā kar d.

3.—Masāmāt se khainchnā yā jazb k.

4.—Tamām bhigo-kar bihtar ghus yā paith jānā.

Soak, v. i. 1.—Pānī wagaira meū bhigā rahnā.

2.—Masāmāt wagaira meū ghusnā paithnā yā jazb h.

Soar, v. i. 1.—Uṛ-kar ūpar jānā yā charbnā; buland-parwāzī k.

2.—Buland h.; su'ūd k.; khayāl yā tasawwur meū buland h.; 'ā'ishbān h.; 'ulu-l-'azmī k.; 'ālī-hansalagī k.

Soar, n. Buland-parwāzī; uṛān; su'ūd; uṛ-kar bulandī par jānā

Sob, v. z. Sisaknā; siskī bharnā; nihāyat ranj ke sāth yā ānsū bhar-kar āh mārū; subaknā; hichkī bañdhnā; yakāyak chhātī uchhlāl uchhlāl

Sob, n. Siski; sisak; ṭhunuk; subkī. [kar ronā-piṭnā.

Sober, a. 1.—I'tidāl ke sāth sharāb pine w.; sharāb-khwāī wagaira meū hamesha i'tidāl par nazar r. w.; parhez-gār.

A sober man—Aisī shakhs jo i'tidāl ke sāth sharāb-khwāī kare; jo shakhs sharāb pine meū ziyādatī na kare.

2.—Nashe meū chūr nahīn; sharāb ke nashe se bad-mast nahīn; mat-wālā nahīn; sharāb piye par uske nashe se be-hosh nahīn; sahibu-l-'aql.

3.—Pāgal yā majnūn nahīn; khayāl-parast nahīn; harārat yā gusse se bharā nahīn; apne dil ko qābū meū r. w.; 'aql-i-salim par 'amal k. w.; jo gusse meū ā-kar khilāf-i-'aql 'amal na kare.

4.—Jo gusse kā natija na ho; jismeṁ gusse ko dakhī na ho; dhīmā; be-josh-o-kharosh.

5.—Tarz-o-tariq 'adat yā sūrat meñ sanjida; gambhīr; sanjida;
Sober, *v. t.* Hosh meñ lānā; nashā dūr kar-d. [bhārī.
Sober, *v. i.* Hosh meñ ā-jānā; nashe kā jātā rahnā.

Often with *down*.
Soberly, *ad.* I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; ahistagi se; be-gair
josh-o-kharosh ke; sanjida-gī se; dhirepan se. [par rahe.
Sober-minded, *a.* Salim-t-tab'; jiskā mizāj hamesha sanjida aur i'tidāl
Soberness, } *n.* 1.—Badmastī se barāat; sharāb-khwārī meñ hamesha
Sobriety, } i'tidāl kā lihāz r.; parhez-gārī. [dhiratā.

2.—Sanjida-gī; gambhīratā.
3.—Garm-joshi ihtizāz-i-nafsānī yā khayāl-parastī kā na h.; dhīraj;
Sociable, *a.* 1.—Suhbat-dārī par māl yā uske liye muāsib; dūsroñ se
milne par āmāda; āshnā-parast; āshnā-mizāj; dost-dār; milansār;
majlis-dost; melī. [rāgib; chuppā yā ghunwā nahīn.

2.—Be-takalluf hātehīt par āmāda; dūsroñ se bātehīt karne par
3.—Jahāñ bāt-chīt kā maṇqā' mile. [kārne meñ be-takalluf.
4.—Āzād-āna bāt-chīt k. w.; jo bahut dīl khol-kar bāt kare; bāt
Sociableness, *n.* Milansārī; āshnā-mizājī; suhbat-dārī par mailān; logon
se suhbat rakhne aur bāt-chīt karne kī khwāhish; logon kī suhbat
meñ rahnā aur be-takalluf bāt-chīt k.; āshnā-parastī.

Sociably, *ad.* Milansārī se; āshnā-mizājī se; be-takallufāna; kbul-kar;
mukhallā-bi-t-tab' ho-kar; unsiyat ke sāth; jaisā sāthī ko chāhiye.
Social, *a.* 1.—Suhbat yā suhbat-dārī se muta'alliq; suhbat-dāroñ yā
'awām se ta'alluq r. w.; khalāiq kā; 'awām kā; 'amma; sab logon kā.

2.—Dost-āna guft-gū meñ sharīk hone par āmāda yā rāgib.
3.—Suhbat-dār; āshnā-mizāj; āshnā-parast; suhbat meñ sharīk
Socialism, *n.* 'Ilm-i-mu'asharat. [hone par māl; milansār; melī.
Sociality, *n.* Āshnā-parastī; āshnā-mizājī; milansārī; uns; muwānasat.
Socially, *ad.* Dost-dārī ke tariq par; uns ke sāth; āshnā-parastī kī rāh se.
Society, *n.* 1.—Woh log jo kisi 'arizī yā dāimī maqsad ke liye bāham
muttafiq hon; bāhamī naf'e khushī yā kār-rawāyī ke liye sharākat;
sharākat; ittihād; ittifaq.

2.—Woh kul ashkhās jo kisi hissa-i-mulk meñ yā kisi khās zamāne
meñ raheñ; woh ashkhās jinmeñ bāham koyī 'ām rābita-i-ittihād ho;
woh log jo ek dūsre ko rafiq aur dost-āshuā samjheñ; kisi tabqa-i-
khalāiq ke woh log jo ziyāda-tar muhazzab aur tarbiyat-yāfta hon;
jo log bāham qa'ide ke sāth tawāzu'-mudārāt rakkheñ; firqa; jamā'at;
majma'; anjuman; majlis; maḍalī; sabhā.

3.—Rafāqat; suhbat; sāth; sangat; mel-jol; uns; ikhtilāt.
Socket, *n.* 1.—Woh sūrākh jismeñ koyī chiz thik thik baiṭhālī jāe; woh
khālī jagah jismeñ koyī dūsri chiz jā-kar thahre; kisi chiz kā ghar.
The socket of the teeth—Woh khālī jagah jismeñ dānt jame rahte haiñ.—The
sockets of the eyes—Khāna-hā-i-chashm; ākhon ke ghar.

2.—Sham'-dān meñ woh sūrākh jismeñ mom-battī lagā dī jāti hai.
Soft, *a.* 1.—Jo dabāne se jald dab jāe; jo jald kaṭ jāe; jispar kisi shai
kā naqsh jald ban-jāe; saḡht yā karā nahīn; narm; mulāim.

2.—Jo chhūne meñ khardharā yā khurkhurā na ma'lūm de; jis-
meñ lams kī hālat meñ saḡhtī na pāyī jāe; chiknā; nāzuk; mulāim;
gudgudā; gulgnā; pichpichā; pilpilā.

- 3.—Khush-guwār; pasandīda; jo bhalā ma'lūm de.
 4.—Jo dekhne meñ burā na ma'lūm ho; jo ūkhon ko margūb ho; khush-numā; halkā; shokh nahīn. [mithā; suhāwnā.
 5.—Karḥu-s-saut nahīn; jiske sunne se khushī ho; shirīn; mulāim;
 6.—Mulāim; mīhrbān; sakht yā be-dard nahīn; narm; jispar kist bāt kā jald asar ho; nāzūk—jaise tabī'at.
 7.—Buz-dil; jarī yā mardāna nahīn; kam-zor.
 8.—Be-namak; khārā yā shor nahīn; jismeñ namak kā laus na ho.
 9.—Jisko piṭ-kar jald phuḷā sakeñ; narm; mulāim.
 10.—Ārām-kā; be-khaṭke; jo kisi pareshānī kī wajh se uehaṭ na jāe. Soft slumbers—Sukh-nīdā; be-khaṭke-kī nīdā.
 11.—Khulq se bharā huā; jismeñ husn-i-aḥlāq pāyā jāe; shāista; Soft, *ad.* Āhista-āhista; dhīre; haulo; chup-chāp. [jisse shāistagī zāhir ho. Soft, *int.* Ṭhalro; ṭhabar; ṭhabar yā ruk jā: itnī jaldī na kar; bas. Soften, *v. t. 1.*—Narm yā aur narm k.; mulāim k.; narmānā; sakhtī ko kam yā dūr k.; karāyī ko kam k. {rahmī ma'lūm de.
 2.—Pighlānā, tuñdī yā sakhtī ko kam k.; aisā kar-d. kī dard yā
 3.—Kisi shai kī shiddat sakhtī yā saugīnī meñ khiffat paidā k. (usko
 4.—Ṭaskīn d.; qarār d.; kam k.; halkā k. {mulāim yā halkā kar-d.)
 5.—Kisi shai kī khāssiyat ko badal d.; aisā kar-d. kī sakhtī yā be-tamīzi kam ho-jāe khwāh nā-rūzī kī wajh kam hāqī rah-jāe.
 6.—Chamak yā shokhī ko kam kar-d.; halkā kar-d.
 7.—Nāzūk banā d.; zannāna banā d.; kam-zor kar-d.
 8.—Karakhtagī kam kar-d.; kisiqadar shirīn yā khush-āhang kar-d. Soften, *v. t. 1.*—Mulāim ho-jānā; sakhtī ghaṭ jānā; isqadar narm ho-jānā kī dabāne se dab jāe.
 2.—Wahshat sakht-mizājī yā be-rahmī kam ho-jānā.
 3.—Haṭh yā be-durdī kam ho-jānā; pighalne lagnā; dard yā ranj ma'lūm h.; afsos ma'lūm h.
 4.—Sakhtī karāyī yā shiddat kam ho-jānā.
 Soft-hearted, *a.* Narm-dil; mulāim tabī'at kā; rahīm; halīm; salīm; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe.
 Softly, *ad.* Narmī se; zor se nahīn; karāyī se nahīn; āhista se; zor se nahīn; dhīre se; shor ke sāth nahīn; ba-āwāz-i-buland nahīn; josh-i-munhabbat se. [chiknūhaṭ; nazākat; mulāimat.
 Softness, *n. 1.*—Narmī; karāyī nahīn; dabāne se dab jāne kā wasf;
 2.—Latāfat kī wajh se hawās-i-khamsa ko khush-guwār hone kī sifāt yā'nī ehlūne dekhne yā sunne wagairā meñ bhalā lagnā.
 3.—Narmī; mulāimat; khush-uslūbī; salāmatī; ī'tidāl par h.
 4.—Kam-zorī; zannāna-pan; sāda-laubī; sādagī; buz-dilī.
 SOI DISANT, (swā'de-zōng) [Fr.] *a.* Apnā nām khud rakkhe huye; apnī tayīn khud mausūm kiye huye; iddī'ayī; farzī; banāwaṭ kā; apne ko banāye yā zāhir kiye huye.
 Soil, *v. t. 1.*—Ūpar mailā kar-d.; ganda kar-d.; gard-ālūd kar-d.; mailā kar-d.; dūg lagā d.; dagīla kar-d.; mālā-kuchelā kar-d.
 2.—Kisi khūrijī shai se ehhipā d.; ālūda kar-d.; bhar-d.
 3.—Khād dālū; pāūsū. {uāqis chīz jo dūsri shai par lagī ho. Soil, *n. 1.*—Mail yā mālā; gilāzat; gandagī; najāsat; kisi qism kī

2.—Dāg; dhahhā; kalank; dhappā. [dhoñ kī parwarish hotī hai.

3.—Mittī; zamīn ke ūpar kī tah; woh murrakkab shai jisse pau-

4.—Muik; sar-zamīn; des.

5.—Khāl; khāt; pāñs; gobar.

Sojourn, v. i. Kuchh 'arso tak rahnā yā būd-o-bāsh r.; 'arizī taur par khwāh bn-taur ajnah ke kahīn sukūnat r. yā rabuā; khush-bāshī k. yā khush-hāsh h.; kisi jagah ko apnī sukūnat-i-mustaqil kī jagah na samajh-kar wahān chand roz ke liye rahnā.

Sojourn, n. Sukūnat-i-'arizī; qiyām-i-chaud-ruza; khush-bāshī; thore dinū tak kahīn usī tarah rahuā jaise musāfir par-des meñ ruhtā hai.

Sojourner, n. Jo shakhs sukūnat-i-'arizī rakkhe; par-desī yā musāfir jo kahīn thore dinū tak rahe; khush-bāsh; musāfir.

Solace, v. t. 1.—Ranj yā musibat kī hālat meñ khush k.; tasallī d.; tashaffī d.; tashkīn d.; dilāsā d.; dhīraj d.

Applied to persons.

Solace, n. Ranj meñ tasallī; ranj yā fikr meñ tashaffī; dilāsā; dhīraj; dhāras. Wah shai jisse musibat meñ tashaffī ho; woh hāt jisse dukh kūt yā ghat jāe; farahat dene wālī shai. [yā āftābī; sūraj kā.

Solar, a. l.—Sūraj se tu'ālīq rakhue yā nikalno w; shamsī; āftāb kā
The solar system—Nizām-i-shamsī.—Solar rays—Sūraj ki kirnē.

2.—Jiskā hisāb āftāb kī gardish se ho; shamsī.

The solar year—Sal-i-shamsī. [meñ uankar ho; lashkarī; 'askarī.

Soldier, n. l.—Faujī mukāzim; jangī fauj kī uankar; sipāhī jo fauj

2.—Diler lafānkā; jī shakhs ko fauj-i-harh (lafāyī ke hunar) meñ barā tajriba ho; jo shakhs shujāt meñ uām-war ho; hahādūr; sūr-būr; jodhā.

Used by way of emphasis or distinction. "In this sense, an officer of any grade may be denominated a soldier." Webster.

Soldier-like, Soldierly. } a. Sipāhī kī tarah: jaisā kī sachheho sipāhī ke liye zebā
yā munāsih ho; jawān-mardān; bahādūrān; jangī; sipāhiyān; dilerān; mu'azzaz.

Soldiery, n. Sipāhī; kul lashkarī; sipāhī pesha log; jangī log.

Sole, a. l.—Ākelā; tauhā; wāhid; ikā; apnā koyī shu'ik na r. w.; khud ya'ni begair kisi dā're ke 'amal k. w.; jiskā koyī sharik na ho;

2.—(Law) Ku'ā; he byāhā; munjarrad. [āp-lī-āp; sirf.

A femme sole—V. Femme Sole.

Solely ad. Ākelā; tauhā; he-gair dā're ke; faqat; mahz; nūrā; sirf.

To rest a cause solely on one argument—Kisi mu'āmale ko sirf ek hāsh par qāim k. (uskā mulār kulliyatan ek dalil par r.)—To rely solely on one's own strength.—Mahz apnī quwwat par bharosā k.; bi-l-kul apnī zor-i-bāzā par rahnā.

Solemn, a. l.—Jo mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāt h ho; jo mazhab ko rū se jāiz ho; jisko sāth mazhabī rusūm adā kiye jāen; pāk; mutabarrak.

2.—Sanjida; silih; jismeñ Khudā kī buzurgī kā khayāl rakkhā jāe.

3.—Gumhūr; dhīr; ru'h-dār; sanjida. [Khudā kā wāsta dilāyū jāe.

4.—Pāk; jo mazhab ko 'rū se farz ho; jismeñ sanjidadgi ke sāt

5.—(Law) Jo qā'idō ko mutāliq ho; jismeñ kul matālib-i-qānūn kī mutāba'at ki-jāe (jō bi-l-kul qānūn ko hukm ke mutābiq ho).

- Solemnity, n.** 1.—Mazhabī rasm; jo rasm ba-pā-bandī-i-mazhab adā ho.
 2.—Woh rasm jisse kisī shai kī buzurgī aur barāyī kā khayāl paidā
 3.—Sanjīdagī; matānat ke sāth sanjīdagī; barāyī; 'azmat. [ho.
 4.—Woh khauf yā ru'b jo kisī barī shai kī nisbat khārijī (zāhirī)
 bātoṅ se paidā ho; aisi zāhirī sūrat jo apnī buzurgī se mar'ūb kar-de.
 5.—(Law) Bātoṅ kā bā-qā'ida lihāz; qā'ide kī kār-rawāyī; qā'ide
 kī woh bāteṅ jinkā karnā kisī shai ke jawāz ke liye lāḥudī ho.
Solemnization, n. Dhūm-dhām ke sāth anjām; shuhrat yā nāu-o-nishān
 ke sāth karnā. [anjām),
 The solemnization of a marriage—Shādī kā dhūm-dhām ke sāth karnā (nakā
Solemnize, v. t. 1.—Mazhabī rusūm ke mutābiq anjām d.; jo qā'ide dīn
 ke hoṅ unke muwāfiq k. [ke sāth k. yā khushtī mānūnā.
 2.—Dhūm-dhām se k.; aisi tarah k. kī shuhra phail jāe; khushtī
Solemnly, ad. Sanjīdagī ke sāth yā sanjīdagī se; gambhīratā se; bā-qā'ida;
 sachāyī ke sāth; sachche dīl se; hā-zābita aur min-jānib-i-hākīm-i-
 mujāz; mazhabī sanjīdagī ke sāth Kbudā kā wāsta de-kar.
Solicit, v. t. 1.—Ishtiyāq ke sāth kisī se kuchh māṅgnā; kisī se sūil h.
 yā suwāl k.; mustad'ī h. yā istid'ā k.; kisī se kisī bāt kī darkhwāst k.
 2.—Pāne kī koshish k.; hāsil karne kī fikr k.; sā'ī yā khwāstgār
 h.; talāsh k.; dhūndhā.
 3.—Jagānā; kholuā; ubhāgnā; uksānā; hūlānā; talab k.; tahrīk d.
Solicitation, n. 1.—Istid'ā; darkhwāst; iltimās; 'arz; niḥnat-samājat;
 kisī shai ke hāsil karne ke liye kisī se kisīqadar ba-jidd h.; bintī;
 2.—Tahrīk; talab. [charanrī.
Solicitor, n. Talīb; khwāst-gār; kisī shai kā dīl se ehāne w.; kisī shai
 kā mustad'ī; multamīs; māṅgne w.; talab-gār yā talab k. w.
 2.—Is lafz kā itlāq attorney yā advocate par bhī hotā hai.
Sollicitous, a. 1.—Fikr-mand; khwāhūn; khwāst-gār; ehāne w.; kisī
 shai ke hāsil karne kā nihāyat hī khwāhish-mand; jo kisī shai kā hāsil
 k. bahut hī chāhe.
 2.—Mutafakkir; andeshe meṅ; andesha-nāk yā andeshe se bharā
 huā; fikr-mand; mutaraddid yā taraddud meṅ; ta'alluq-i-khātīr r. w.;
 3.—Followed by about or for. [kisī bāt kī soch r. w.
Solicitously, ad. Fikr ke sāth; andeshe ke sāth; ta'alluq-i-khātīr ke sāth;
 ba-taraddud; be-qarārī se; ihtiyāt aur fikr ke sāth.
Solicitousness, n. Fikr; taraddud; andesha; ta'alluq-i-khātīr; be-
Solicitude, } chainī yā be-qarārī jo burāyī ke khauf yā bhalāyī kī
 khwāhish se paidā ho; khalish; khadsha; iztirāb; chintā; tashwīsh.
Solid, a. 1.—Muujamid; sakht; karā; saiyāl yā raqīq nahīn; basta;
 mustahkam.
 2.—Kbālī polā polkā pulkhā yā khukhlā nahīn; ṭhos; bharā huā;
 jiske bhītar kbālī na ho; mādde se pur; ghanā; dabīz; bhārī.
 3.—Mazbūt; porhā; ustuwār; ṭhos; puṅhta; sangīn.
 4.—Aslī; haqīqī; qawī; mazbūt; sachchā; wājib; ṭhik; aisā nahīn
 kī usse dhokhā ho; ītibār ke qābil; khafīf yā pūj nahīn; bā-waq'at;
 be-sar-o-pā nahīn. [meṅ yā zāhir-numā nahīn.
 5.—Sanjīda; matīu; khafīfu-l-harakat yā oebhā nahīn; mahz zāhir
Solid, n. Woh shai jo saiyāl na ho; muujamid shai; ṭhos ehiz.
Solidity, n. 1.—Mazbūtī; sakhtī; injimād; saiyāl na h.

2.—Bharā h.; mādde se khalī na h.; polā yā khukhlā na ho.

3.—Matānat; mazbūtī; ustnwārī; ma'qūliyat; sihhat; sachāyī; rāstī; jawāz; tahqīq; mushtabah yā gair-i-matahaqqaq na h.
Solidly, *ad.* Mazbūtī se; ustnwārī se; khūb saṭ-kar; haqiqatan; sach-much; wujūh-i-qawī ki bunyād par.

Solidness, *n.* 1.—Mazbūtī; sakhtī; karāyī; injimād; ghanā yā basta h.

2.—Sihhat; as.īyat; matānat; mazbūtī; sachāyī; jawāz—masalan dalāil wujūh yī usūl wagaira kā.

Soliloquy, *n.* Āp-hi-āp bāt k.; bāt-chīt jo koyī shakhs tan-i-tanhā kare; bāt-chīt jiskā koyī muḥhātub na ho; khud-kalāmī.

Solitarily, *ad.* Tanhā; tanhāyī meṅ; akele; jab koyī sāthī na ho; be-gair kisī sāthī yā sangī ke. [khalwat-guzīnī; hamesha iklā rahnā.

Solitariness, *n.* 1.—Tanhāyī; logon ki suhbat se parhez; gosha-nishīnī;

2.—Sunsān; sammātā; tanhāyī; kisī shakhs yā jān-dār kā maujūd [na rahnā.

Applied to place.
Solitary, *a.* 1.—Akelā (iklā) rahne w.; jiske sāthī koyī na rahe; jiskā koyī sāthī na ho; jo tan-i-tanhā rahe; jiskā koyī suhbatī na ho.

2.—Jahān kisī kā ānā-jānā (kisī kī āmad-o-raft) na ho; logon ki suhbat yā unke majm'ae se dūr; goshe kī; tanhāyī kī—jaise jagah;

3.—Tārik; āndherā; sunsān; haibat-nāk. [jahān ekānt rahe; nīrālā.

4.—Wāhid; ek yā ek hī; akelā yā iklā; mufrad; ek ke siwā dūsra nahīn; mujarrad.

Solitude, *n.* 1.—Tanhāyī; akelā rahnā; gosha-nishīnī; 'uzlat.

2.—Sammātā; tanhāyī; logon ki jama'at se dūr h.; kisī kā na rahnā.

3.—Nīrālī jagah; jahān ekānt rahe; wirāna; jaugāl; ujār.

Soluble, *a.* Jo pānī wagaira meṅ ghul sake; galne ghulne yā pighalne ke lāiq; jismeṅ talīl hone kī salāhiyat ho; jo tablīl ho-sake.

Solution, *n.* 1.—'Uqda-kushāyī; kisī mushkil bāt kā hal k.; kisī qabāhat yā shak kā daf'iya; tauzīl; suljhāw; tashrīh.

2.—Dain se maḥhlasi; qarz ko chukī-kar usse chhutkārā.

Solvable, *a.* 1.—Qābil-i-tauzīl yā tashrīh; jisko hal kar-saken; jo hal ho-sake; jiskā 'uqda khul sake.

2.—Jisko adā kar saken; jo adā ho-sake; jo diyā jā sake.

Solve, *v. t.* Tauzīl k.; tashrīh k.; kholnā; 'uqda-kushāyī k.; jo kuchh mubham yā mushkil ho uskā tasfiya k.; hal k.; suljhānā; sāf k.; safāyī k.; jis shai ke samajhne meṅ dushwārī ho usko sāf kar-d.

Solvency, *n.* Kul duyūn yā mutālabāt-i-jāiz ke adā karne kī istitā'at salāhiyat yā qābiliyat; adā-i-duyūn kā maqdūr; zī-istitā'ati.

Solvent, *a.* 1.—Galāne w.; jismeṅ kisī shai ke galā dene kī quwwat ho.

2.—Kul duyūn-i-jāiz ke adā karne ke lāiq; jo bi-l-kul wājib qarz adā kar-sake; jisko apne wājib qarz ke chukā dene kā maqdūr (uskī istitā'at) ho. [ki istitā'at rakhtā hai (unko adā kar saktā hai).

The merchant is solvent—Woh saudāgar apne kul duyūn-i-jāiz ke adā karne

3.—Kul wājib qarz ke chukāne ke liye kāfī; jisse bi-l-kul dain-i-jāiz adā ho-sake. [saktā hai.

The estate is solvent—Woh jāedād isqadar hai ki usse kul wājib dain adā ho.

Some, *a.* 1.—Kuchh; kisīqadar; itnā yā itne jiski miqdār yā ta'dād kā ta'āyun na ho-sake; chand; ba'z.

Some water—Kuchh yā kisi-qadar pānī ya'nī kam ho yā ziyāda par kisi khās miqdār kā nahīn.—Some persons—Kuchh log ya'nī gair-i-mu'ayan ta'dād ke log.—Some writers say—Ba'z yā chayd musannifon kā qaul hai.

2.—Koyī; kisi—Is ma'nī mein yah lafz kisi aise shakhs chiz yā sānihe wagaira par dalālat kartā hai jo khūsūsiyat ke sārth ma'lūm na ho.

Some person, I know not who, gave me the information—Kisi shakhs ne par na ma'lūm kisne mujhe fulān amr kī ittīlā' di.—At some period or other—Kisi na kisi zamāne mein; ek yā dūse waqt.

3.—Bahut nahīn; thorā; kisiqadar.

To some extent—Kisiqadar; bahut nahīn; kuchh kuchh.

4.—Takhminan; qarīb yā qarīb-qarīb; kam-o-besh; ek.

Some two or three persons—Takhminan do tīn shakhs; ādmī do tīn ek—Some seventy miles distant—Takhminan yā kam-o-besh sattar mil dūr.

5.—Ba'z; ek hisse yā juz ke; kuchh ek; koyī.

Some men believe one thing, and others another—Ba'z yā kuchh log ek chiz par itiqād lāte hai aur ba'z yā dūse log dūsi par.

 In such words as *handsome*, *metesome*, *gladsome*, and the like, "some has primarily the sense of *like* or *same*, and, in usage, it indicates a considerable degree of the thing or quantity; as, *mettlesome*, full of mettle or spirit; *gladsome*, very glad or joyous." Webster.

Somebody, *n.* 1.—Koyī yā koyī shakhs; aīsā shakhs jo lā-ma'lūm yā 2.—Zi-waq'at shakhs; mu'azzaz shakhs. [gair-mutahaggaq ho.

Somehow, *ad.* Kisi yā kisi na kisi tarah se; ek tarah se yā dūsi; kisi aise tariq se jo abtak ma'lūm nahīn hai; kisi taur se; kisi na kisi sūrat se.

The thing must be done somehow—Yah yā woh bāt zarūr kisi sūrat se karnī yā honī chāhiye.—The thing must have happened somehow or other—Woh bāt zarūr kisi na kisi tarah hui hogī.

Something, *n.* 1.—Koyī shai jo lā-ma'lūm yā gair-mutahaggaq ho; koyī bāt jiskā ta'ayun na ho; koyī bāt jo lā-ma'lūm ho; kuchh na kuchh; koyī na koyī bāt; koyī na koyī shai; koyī chiz.

2.—Ek hissa; juz; kisiqadar; thorā; qadre; kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; kuchh-ek; thorā-ek. [sābiq mein.

Sometime, *ad.* 1.—Kisi zamāna-i-sābiq mein; kisi waqt mein; pahle;

2.—Kisi zamāna-i-āyinda mein; kabhī āge chal-kar.

Sometimes, *ad.* 1.—Kabhī-kabhī; rah-rah-kar; ba'z ba'z waqt; hamesha

2.—Kisi waqt; ek waqt. [nahīn; jab-tab; gah-gāh.

Sometimes or other—Kisi na kisi waqt; kabhī na kabhī. [kisiqadar.

Somewhat, *n.* Kam-o-besh; thorā-bahut; kuchh na kuchh; kuchh-kuchh;

Somewhat, *ad.* Kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; thorā sa.

Somewhere, *ad.* Kisi aisi jagah jiskā thikānā na ho; kahīn na kahīn; kisi maqām-i-lā-ma'lūm par. [mutra; pūt; khalat; sāhib-zāda.

Son, *n.* 1.—Betā; larḳā; pisar; farzand; ibn; walad; putr (correctly

2.—(pl.) Aulād; nasl; santān; abnā yā banī.

3.—Koyī kam-sin shakhs jo ba-taur larḳe ke khitāb kiya jāe; pisar-i-mutabannā; chelā; murīd.

4.—Kisi khās maqām kā mutawattin yā bāshinda; sākin; rahne w.

Song, *n.* 1.—Nagma; sarod; gān; rāg; chahchahā; zamzama; tarāna.

2.—Gīt; gazal; gazal wagaira jo gāyī jāe.

3.—Nazm; pad.

4.—Mahz nā-chīz shai.

Old song—Koyī kḥafif yā nā-chīz bāt.

Son-in-law, *n.* Dāmād; khwesh.

Sonorous, *a.* 1.—Āwāz-dār; jo bajāne se āwāz de.

2.—Buland-āwāz; jismeñ sāf yā baland āwāz nikle.

3.—'Āli-shān; 'azīmu-sh-shān.

[[ke ba'd; jald; turant.

Soon, *ad.* 1.—Thore 'arse meñ; thoṛī der meñ: kisi kḥās yā farzī waqt

2.—Jisqadar waqt roz guzartā ho uske pahle; jo waqt tasawwur kiya jūe usse qabl; sawere; waqt se pahle

3.—Ragbat ke sāth; kḥushī ke sāth; bilā-taassuf. [*will.*] Webster.

4.—“In this sense, accompanying *would*, or some other word expressing

As soon as, so soon as—Jōhūn; jōhūn-toṅkīn; jis yā jisī waqt; ba-mujarrad.

Sooth, *n.*—

In sooth—Asl meñ; haqiqat meñ; sach pñehho to; si-l-haqiqat; dar-asl.

Soothe, *v.* 1.—Kḥushāmād k.; mīthī mīthī bāton se kḥush k.; chum-

2.—Thandhā k.; taskīn d.; tasallī d. [kārnā; pñehkārnā; manānā.

3.—Kḥush k.; mahzūz k.; musarrat d. [dene ke liye pesh kī-jāen.

Sophism, *n.* Jhūṭhī bahs yā dalīl; bahs-i-bātil; galat dalīl jo dhokhā

Sophist, *n.* Hujjat-i-galat pesh k.w.; jo jhūṭhī dalīl pesh kare; behūda hujjatī.

[dhokhe kā; jismeñ dhokhā ho.

Sophistical, *a.* Jismeñ hujjat-i-galat ho; galat; bātil; sahīh nahīn;

Sophisticate, *v.* 1. Āmezish kar-ke nikamūā kar-d.; milā-kar kḥarāb kar-

d.; nuqsān yā zarar pahunchānā; bigār d.; kḥarāb kar-d.

Sophistry, *n.* Galat-bahs; dalīl jo sirf zāhir meñ durust ho; hujjat-i-

Soporiferous, } a. Nīnd paidā k. w.; jisse nīnd aye; kḥwāb paidā k. w.;

Soporific, } bātil; dhokhe kī dalīl.

Soporous, } naum-āwar.

Sordid, *a.* 1.—Zalīl; kamīnā; nīchā; danī.

2.—Kunījūs; barā lālchī; makkhī-chūs; kḥasis; nihāyat tang-dil.

Sordidly, *ad.* Kunīvagi ke sāth; zillat ke sāth; nīchepan se; lālch se.

Sordidness, *n.* Kamīnagi; zillat; danūat; nīchāpan; kḥissat; tang-dilī;

Sore, *n.* 1.—Zakḥm; ghāw. [zillat ke sāth bukhī.

2.—Nāsūr; phorā; qarha. [jalan ho; jo dard kare.

Sore, *a.* 1.—Jo mulāim ho aur chhūne se dard kare; jismeñ sozish yā

2.—Nāzūk; mulāim—jaise tabī'at yā dil jismeñ dard yā ranj jald

ma'lūm ho; jo kisi bāt ke marzī ke khilāf hone se jhatpat chīrḥ uthe;

jo bahut jald chīrchīrā yā kḥijlā uthe.

3.—Pur-āshob; utḥī huyī; jismeñ āmās surkḥī aur sozish wagaira

ho; jismeñ sūjan lālī aur jalan wagaira ho. [sozish wagaira ho.

Sore eyes—Pur-āshob āṅkheñ; āṅkheñ jo āmās kar-āyeñ aur jismeñ surkḥī aur

4.—Jismeñ dard kī shiddat ho; saḥt; shadīd; taklīf-dīl; musibat-

nāk; barā; 'azīm.

Sore, *ad.* 1.—Dard-nākī se; shiddat se; saḥtī se; nihāyat hī.

2.—Bahut; nihāyat; ba-shiddat; gāyat darje kā; kamāl.

Sorely, *ad.* Sec No. 2 *supra*. [mulāim h. ki dabāne se nihāyat dard ho.

Soreness, *n.* Dard-nākī; kisi jāndār ke jism ke kisi hisse kā isqadar

Sorrow, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; udāsī; sok yā sog; woh be-chainī

yā dilī sadma jo kisi aslī yā qiyāsī achchhī shai ke hāth se nikal jāne

yā uske milue kī ummed kī māyūsī se paidā ho; dil-gīrī; āzurdagī.

Sorrow, *v. i.* Ranj k.; ranjīda h.; afsos k.; udās h.; malūl h.; gamgīn h. yā gam k.; sok k.

Sorrowful, *a. l.*—Ranj se bharā huā; ranjīda; udās; gamgīn; ranj zāhir k. w.; ranj meñ parā yā muhtalā rahme w.; afsurda-dil; pazh-murda-khātir; dukhī; nihāyat malūl. [ranj-dih.]

2.—Ranj paidā k. w.; udā-i lūne w.; jisse afsos paidā ho; gam-nāk; Sorrowfully, *ad.* Ranj ke sāth; aise tariq par ki ranj paidā ho; jisse Sorrowfulness, *n.* Gam-gīnī; ranjīdagī; udāsī; malāl. [udāsī ho.]

Sorry, *a. l.*—Ranjīda; gamgīn; udās; malūl; mutaassif; afsurda; āzarda; dil-gīr.

☞ "It does not ordinarily imply severe grief, but rather slight or transient regret. It may be, however, and often is, used to express deep grief." *Webster.*

2.—Zalīl; kamīnā; be-haqīqat; pūj; be-dam; be-waq'at.

Sort, *n. l.*—Qism; tarah; jins; mau'; qabīl; bhānt.

2.—Tarz; taiiq; dāul; dāang; sūrat; shakl.

3.—Darja; andāz; miqdār.

4.—Joṛā; juft; mel.

Out of sorts—'Alīl; binār; nā-sāz. (*Colloquial*).

Sort, *v. t. l.*—Ek tarah kī chīzēñ dūsrī chīzēñ se algā kar judī judī qismoñ meñ k.; qism-wār judā k.; qism qism k.; jo chīz jis qism kī ho usko uskī ham-qism chīzēñ ke sāth r.

2.—Abtarī kī hālat ko dūr-karke intizām yā silsile se kar-d.

3.—Ikaṭṭhā k.; bānt-kar ek sīth r.

4.—Chūnū; intīkhāb k.; chhūṭnā.

Sort, *v. i. l.*—Ek qism kī dūsrī chīzēñ meñ mil-jānā; mel-khānā; ek qism yī mel kā h.; joṛ khānā; laggā khānā.

2.—Ham-suhbat h.; milnā; sharīk h. [māish k.]

3.—Mutābiq h.; muwāfaqat k.; mauzūn h.; munāsabat r. yā nu-

4.—Bāham muttafiq ho-jānū; mil jānū yā sulh kar-l.; ham-sāz ho-

Soul, *n. l.*—Rūh; jān; ātmā; prān; jīv. [jīnā.]

2.—Samajh; 'aql; idrāk; fahm.

3.—Kisī shai kī jān; woh shai jiske bā'is se koyī dūsrī shai qāim rāhe; kisī shai kā juz-i-ā'zam; kisī chīz kā woh hissa jiske be-gair woh rah

4.—Peshwā; rah-bar; sardār; jo kisī kām kī jān ho; jān. [na sake.]

5.—Rūh; jān; khulāsa; asl; khās hissa.

6.—Himmat; dam; jurat; garm-joshī; dil kī barāyi.

7.—Insān; bashar; ādmī; shakhs; kas; mntanaffis.

There was not a soul present—Ek shakhs bhī maujūd na thā.

☞ *Soul* is used in the formation of numerous compounds, most of which are of very obvious signification; as, *soul-betraying*, *soul-calming*, and the like.

☞ "*Soul* is used as a familiar appellation for a person, usually with an epithet expressing some qualities of the mind; as, alas! poor *soul*; he was a good *soul*." *Webster.*

Sound, *a. l.*—Musallam; pūrā-pūrā; be-tūtā-phaṭā; nāqis yā nikammā nahīn; saṛā-galā (bosīda) nahīn; be-'aib; be-naqs; samūchā; sābit; zaḥmī yā chuṭilā (choṭ khāyā huā) nahīn; be-gazand; be-zarar; be-kaṭā-kuṭā.

2.—Tan-durnst; sahīh-o-sālim; marīz nahīn; mubtalā-i-maraz nahīn; bhalā-chaugā; jiske kul ā'zā musallam aur apnā 'amal purā

3.—Mazbūt; porhā; mustahkam; ustuwār. [purā karte ho.

4.—Sach yā sachchā; jiski tāyīd qūnūn se hotī ho; wājib; bā-waq'at; zor-dār; mazbūt; qawī; nā qūhil i-tardīd; jo muntarad yā bātīl na ho-sake; nāqis nahīn; istihqāq aur qānūn par mānuī; ma'

5.—Bhārī; jo zor se parē—jaise zarb (wār). [qūl; ṭhīk; durnst.

6.—Gahīrī; gāhī; gaffat kī; jo na ṭūte; jo na nechte—jaise nūnd.

7.—Sahīh; durnst; jismeñ futūr na parā ho; jis neñ burhīpe yā kisi hādise kī wajh se zu'f na ā-gayā ho; gair-muntashir; gair-wahshī; gair-maslūb.

A sound mind—Sahīh tabī'at; hosh-o-hawās kī durnsti; sabāt-i-'aql; 'aql-i-sahīh.

Sound is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sound-headed*, *sound-hearted*, and the like.

Sound, *ad.* Gahīrā; ho-khabar; khūb; ghorā-bech-kar. [thāh l.

Sound, *v. t.* 1.—Kisi shai kī gahīrāyī nāpnā; kisi chīz kī gahīrāyī kī

2.—Kisi kī niyat ṭaṭolnā dekhnā yā daryāft k.; kisi kī poshida khwāhishēñ daryāft k.; thāh l.; āzmānā; mihak-i-imtibān par r.; indiyā l.; peṭ meñ paṭhnā; ṭaṭolnā; kisi ke dīl kā hāl daryāft k.; kisi ke irāde rāe khwāhish yā marzī ko taftīsh kar-ke daryāft k.

Sound, *n.* 1.—Āwāz; sadā; bhōg; sant; shor; haurā.

2.—Behūda shor; shor jiskā koyī maushā yā matlab na ho; nirā shor; siwā shor ke aur kuchh nahīn; khālī-bāt.

Sound, *v. i.* 1.—Āwāz d. yā paidā k.; āwāz nikalnā; bajnā; bolnā.

2.—Phailnā; mashhūr h.; mushtahar h.; i'lān pānā.

3.—Ma'lūm h. yā ma'lūm d.; zāhir h.; pāyā jūnā

Sound, *v. t.* 1.—Bajānā; phūnkā.

2.—Aisi tarah kahnā ki sun parē; sur nikalnā.

3.—Kisi chīz kī āwāz ke zarfē se hukm d. yā hidāyat k.; koyī chīz phūnk yā bajā kar kisi bāt kā ishīra k.

4.—Mashhūr karnā yā karānā; mushtahar k.; phailānā; naqqāra d. yā bajānā; ta'rif k.; gun gānā.

Soundly, *ad.* Sihhat ke sāth; ba-dil; dīl se; shildat se; zor se; khūb hī; tarātar; ṭhīk-ṭhīk; aisi tarah ki dhokhā yā gahatī na ho; begair bhūl-chūk ke; mazbūtī se; gahīrī nūnd se; is tarah ki jagāne se jald nūnd na khule.

Soundness, *n.* Musallam h.; pū ā h.; kisi tarah nāqis na h.; be-ṭūṭā-phaṭā be-zarar yā be-sarī gulā h.; sahīh-o-sālim h.; be-'aib h.; kisi tarah futūr na parnā; mazbūtī; matānat; sihhat; durnstī; sachāyī; rāstī; gumāhī (zafālat) se barī h.

Sour, *a* l.—Jiskā maza karṇā ho; zāiqe meñ tez; tursh; khattā; talṭh.

2.—Phaṭā yā phirā huā; jānā huā; bigarā huā—jaise dūdh; khatt-ṭā; uṣā. [tursh; nāzūk-mizāj; sakht.

3.—Karṇā—jaise mizāj; chīrchīrā; zūd-muj; jald khījlā uṭhne w.;

4.—Jisse nā-rāzī zāhir ho; jo nā-khushī par dalālat kare.

Sour, *v. t.* 1.—Khattā kar-d.; karṇā kar-d.; tursh yā talṭh banā d.

2.—Bad-mizāj kar-d.; chīrchīrā banā d.; karṇā kar-d.; bigīr d.

3.—Be-chain kar-d.; be-zār kar-d.; khushī ghaṭā d. yā kam kar-d.

- Sour**, *v. t.* 1.—Khatti ho-jānā; tursh talkh yā karuā ho-jānā.
2.—Chirchirā yā bad-wizīy ho-jānā.
- Source**, *n.* 1.—Chahsma-i-āli; pāni kā sotā; sar-chashma.
2.—Woh shai jisse kisī dūsrī shai kī iotidā ho; masdar; binā; jisse koyī shai nikle yā paidā ho; aṣṭ; jaṣ.
3.—Bāni; mabdā; hāni-mabāni.
- Sourish**, *a.* Kisiqadar khattā; kuchh karuā; māl-ba-talkhī yā turshī.
- Sourly**, *ad.* Tursh-rūyī se; talkhī yā talkh-mizājī se; karuā ho-kar; chirchirā-kar; nārāz ho-kar. [zūd-ranjī.]
- Sourness**, *n.* Talkhī; khattīpan; turshī; mizāj kī karuāhat; tunuk-mizājī; **SOUVENIR**, (soov'neer') [Fr.] *n.* Yād-gār yā yād-gārī.
- Sovereign**, *a. i.*—Ikhtiyār men sab se barh-kar; sab se barā yā buzurg; āli-iqtidār; afsar; sar-khail; mutlaq; mutlaq-i-'ināz; dūsrē ke tābi' nahīn; jisko asli ihtiyār hāsil ho yā uskā mustahaq.
2.—Gāyat darjē kā asar paidā k. w.; sab se barh-kar; nihāyat hī muassir; sab se barā; gālib. [(uskē tābi') na ho.]
Sovereign state—Khud-mukhtār riyāsat; jo riyāsat dūsrī riyāsat kī mā-taht
- Sovereign**, *n.* Bādshāh yā malika; shāh yā begum.
- Sovereignty**, *n.* Bādshāhat; saltanat; riyāsat; farmān-rawāyī; rāj.
- Sow**, *v. t.* 1.—Bonā—juise bij; roṇpūā.
2.—Bonā; tukhm-rezi k.; bij dālnā.
3.—Phailānā; chārōn taraf phailānā; pasārūnā; tawālat k.; barhānā; paidā k.; bunyād dālnā. [fasād kā bij bonā yā fasād barhānā, To sow discord or dissension—Jhagṛē kī bunyād dālnā yā jhagṛā phailānā; Sow, *v. t.* Bij bonā; is garaz se tukhm-rezi k. kī bij ugeh aur unse koyī Sower, *n.* 1.—Bij bone w.; tukhm-rezi k. w. [shai paidā ho.]
2.—Paidā k. w.; taraqqī d. w.; phailāne w.
- Space**, *n.* 1.—Wus'at; gunjaish; phailāw; jagah; maidān. [yān ho.]
2.—Jisqadar koyī shai phailī ho; fasl jo do yā zāid ashyā ke darmi-
3.—Waqt kā miqdār; fasl jo waqtōn ke mā-bain ho; 'arsa; mud-dat; waqfa. [fāsila.]
4.—Kitābon kī satrōn yā satrōn ke alfāz ke mā-bain fasl dūri yā
- Spacious**, *a. i.*—Khūb phailā hūā; bahut chaurī; barā lambā-chaurī; wasī'. [farākh; kushāda; lambā-chaurī; laq-o-daq.]
2.—Jismen barī wus'at yā khūb gunjaish ho; chhoṭī yā tang nahīn;
- Spaciousness**, *n.* 1.—Wus'at; lambāyī-chaurāyī; phailāw; farāhī;
- Span**, *n.* 1.—Bālisht yā bilisht; bittā; nau tasū. [kushādagi; pasār.]
2.—Thorā 'arsa; mukhtasar zamāna; thorā sā waqt; thorī mud-
- Span**, *v. t.* 1.—Bālisht se nāpnā; bitte se nāpnā. [dat.]
2.—Kisī chiz kī ek taraf se dūsrī taraf tak nāpnā; mihrāb kī tarah phailānā; nāpnā; ghernā.
- Spare**, *v. t. i.*—Girān-bahā tasawwur k.; qimati samajhuā; 'azīz r.; kifāyat-shī'ārī ke sāth kām men lānā; ihtiyāt se baratuā; bachā kar kharch k.; bachā r.; mahfūz r.; fuzūl-kharchī na k. [de d.; chhor d.]
2.—Pachhtā-kar hāthī se nikal jāne d.; jāne d.; nikal jāne d.;
3.—Be-gair bahut taraddud yā taklif ke kisī shai ko judā k.; de-d.; begair kisī ke kām chālānā; apne hāth yā qabze se nikal jāne d.

- 4.—Chhoṛ d.; bāz ānā yā rahnā; tark k.; dast-kash h.
 5.—Khatre yā sazā se bachā d.; zarar-rasānī se dast-bardār h.; muhabbat ke sāth sulūk k.; mihrbānī se bartāw k.; rahm aur dar-
 6.—Bāz r.; bachā d. [guzar k.]
 7.—Talaf yā barbād na k.; na l.; chhoṛ d.
 8.—Bachānā; hāsil k.
Spare, v. i. 1.—Kifāyat se rahnā; juz-rasī k.; fuzūl-kharchī na k.
 2.—Dar-guzar k.; taammul yā waswasa k.
 3.—Rahm k.; dar-guzar k.; mu'af k.; bakhlsh d.; mihrbānī k.
Spare, a. 1.—Qalil; thoṛā; kasrat se nahīn; ifrāt se nahīn; bahut ziyāda nahīn. [ho; fāltū; khālī; jo zarūrat se bach jāe
 2.—Zarūrat se ziyāda; fāzil; jiskī hājat na ho; jo kīm meñ na ātā
 I have no spare time on my hands—Merā koyī waqt khālī nahīn hai ya'nī
 main har-waqt masrūf (kāim meñ lagā) rahatā hūn; mujhe kisī waqt fursat
 nahīn rahatī.
 3.—Jo kuchh zarūrat ke waqt ke liye bachā rakkhā jāe.
 A spare knife—Chhuri jo kām meñ na lāyī jāe balki is niyat se rakh li-jāe ki
 zarūrat ke waqt kām de.
 4.—Dublā; lagar; dublā-patlā; jiske badan meñ gosht na ho.
Spareness, n. Dublāpan; lāgarī.
Sparing, a. 1.—Qalil; thoṛā; kam.
 2.—Thoṛā; ziyāda; bahut nahīn; ifrāt yā kasrat se nahīn.
 3.—Juz-ras; muhtāt; kifāyat-shi'ār.
 To be sparing of one's words—Fuzūl-kalāmī na k.; apne kalām ko tawālat na
 d.; bachā bachā kar kuchh kalām yā likhū.
Sparingly, ad. Kifāyat yā juz-rasī ke sāth; ifrāt se nahīn; fuzūl nahīn;
 i'tidāl ke sāth; shāz; bahut kam; aksar nahīn; ihtiyāt se; hoshyārī se.
Spark, n. 1.—Chingārī—jaise āg yā kisī jaltī hui shai kī; chingī; lūtī.
 2.—Koyī chhoṛī chamak'ī hui chīz; jhalak; raushanī jo jald gāib
 ho-jāe. [ibtidā'ī usūl; ibtidā jo za'if ho; juzw-i-khafīf.
 3.—Jo shai chingārī kī tarāh jald blambhak utṭhe; bij jo na jame;
 4.—Chhail-chikanīyā; chhailā; bāñkā.
 5.—'Āshiq; chālme w.; pyār k. w.
Sparkle, v. i. 1.—Chingāriyāñ nikalnā, phūl jharṇā.
 2.—Chamcham k.; chamchamānā; chamaknā; jhilmilānā; jhalak.
 3.—Chamaknā; zinda-dilī zāhir k. [nā; jigjigānā; jhaljhalānā.
 4.—Bulbnle utṭnā. [zinda-dil; nūr-fishān.
Sparkling, ppr. or a. Chamkilā; chamaktā huā; chatkilā; raunaq-dār;
Sparse, a. Mutafarriq; ghanā nahīn; chhitar-bitar; jahāñ-tahāñ qāim
 yā ābād; muntashir; titar-bitar; thoṛā thoṛā jagah jagah phailā huā.
Spatter, v. t. Koyī saiyāl shai chhīraknā; kisī chīz par pāñi yā kīchar
 waguira chhīraknā; idhar-ndhar chhīraknā yā dālnā.
Speak, v. i. 1.—Bolnā; bāt k.; nutq r.; goyāyī r.; kalām k.
 2.—Izhār-i-rāe k.; bāthit k.; guftgū k.; bahs k. [k.; bolnā.
 3.—Majma'-i-'ām meñ apne khayālāt kā izhār k.; taqrīr k.; kalām
 4.—Kisī kā zikr k.; kisī kī nisbat kuchh kahnā; charchā k.
 5.—Bajnā; bolnā; āwāz d.
 To speak with—Kisī se bāthit k.; kisī se guftgū k.—To speak well for—Kisī
 ke haq meñ ba'is-i-ta'rīf-o-tausīf yā mufid h.; kisī kī nisbat koyī achchhī
 bāt zāhir k. (izhār-i-nek k.)

Speak, v. t. 1.—Bolnā; kahnā; malfūz k.

2.—Zāhir k.; mashhūr k.; mushtahar k.

3.—Bolnā; bātehīt k.; guftgū k.—jaise kisi zabān meñ.

4.—Ma'lūm karānā; i'lān k.; zāhir k.; dikhānā.

5.—Sukūt se zāhir k.; 'alāmatoñ yā ishāroñ se batānā.

6.—Kah d.; pahuñchā d.; batā d.

Speaker, n. 1.—Bolne w.; kalām k. w.

2.—Bār-i-'ām taqrīr k. w.; muqarrir.

3.—Mīr-majlis; sadr-nishīn; jis jalsā i-'ām meñ bātoñ par gaur-o-fikr ho uskā sadr-nishīn yā taqrīr-kuninda jo intizām bhī qāim rakkhe aur bahsoñ kā silsila bā-qā'ida chalāye.

Special, a. 1.—Ek qism yā jins se muta'alliq.

2.—Khās; qism-i-khās kā; auroñ ke khilāf; ma'mūl ke khilāf; gair-ma'mūlī; ma'mūl se kisiqadar barh-kar yā ziyāda. [mulh̄tas.

3.—Khās; makhsūs; kisi khās shakhs yā maqsad ke liye mauzū';

A special act—Koyī ekat̄ ya'nī qānūn jo kisi khās maqsad ke liye banāyā jāe.

4.—Jismeñ kisi khās shai yā mazmūn kā zikr ho; 'ām nahīn.

A special dictionary—Qism-i-khās kī lugat masalan tib yā qānūn kī; aisī lugat nahīn jismeñ 'umūman har qism kā mazmūn ho.

5.—Jo 'umdagī meñ auroñ par fauqiyat rakkhe; jo sab se barh-kar ho.

In special—Khusūsan.—Special administration (Law) Mutawaffā kī ba'z khās chizoñ kā ihtimām na kī 'umūman uske kul matrūka kā. Ikhtiyār-i-ihtimām-i-tarka-i-mutawaffā jo kisi khās aiyām ke liye yā kisi khās wajh ke qāim rahne ke zamāna tak ke liye 'atā kiya jāe masalan us zamāne ke liye jab tak wasiyat-nāme ke probate yā haqq-i-muhtamimī kī bahs kā faisala na ho.—Special deposit—Koyī khās shai jo amānatan rakkhi jāe.—Special issue—Amr-i-tanqih talab jo kisi khās 'uzr par mabni ho.—Special jury—Woh khās peshe' haisiyat yā liyāqat ke log jo ba-libāz-i-hālāt-i-muqaddama kisi fariq kī dārkhwāst par ahl-i-jurī muqarrar hoñ.—Special session—'Adālat kā gair-ma'mūlī ijlās.—Special statute or law—Woh qānūn jo majma'-i-wāzī'ān-i-qawāuīn meñ poshida taur par kisi khās shakhs kī nisbat banāyā jāe.

Specially, ad. 1.—Khās taur par; aise tariq par jo ma'mūlī na ho; gair-

2.—Kisi khās maushā yā maqsad ke liye. [ma'mūlī tarah par.

Specialty, n. (Law) Mu'āhada-i-khās; dastāwez; dain kā wasiqā-i-tahrīrī jispar madyūn kī muhr sabt ho. [rokar; naqd; sikka.

Specie, n. Paise rupaye yā ashrafiyāñ jo zarī'a-i-tijārat haiñ; zar-i-naqd;

In specie—Naqdī; zar-i-naqd yā naqd.

Species, n. 1.—Nau'; sinf.

2.—Qism; tarah; bhāntī; prakār.

Specific, } a. 1.—Kisi jins se muta'alliq; woh khāssiyat yā sifateñ r. w.

Specific, } jo kisi khās jins kī dūsri chizoñ meñ na pāyī jāen; jinsī.

2.—Jisse koyī khusūsiyat ho; khās; makhsūs; mahdūd; jisse kisi amr kā ta'aiyun ho-jāe.

A specific statement—Bayān-i-khās; kisi amr kī nisbat koyī khās bayān.

Specific legacy—(Law) Hiba-i-khās; woh shai jo khusūsiyat ke sāth hiba kī jāe masalan koyī asāsu-l-bait wagaira jo sarāhat ke sāth hiba kiya-jāe.

Specific, n. Kisi bimārī kī khās dawā; kisi maraz kī hukmī dawā; woh 'ilāj jo khwāhī-na-khwāhī kār-gar ho.

Specifically, ad. 1.—Jins ki khāssiyat ke mutābiq; khās taur par; bi-l-khusūs; khāssatan; khās-karke. [ta'ayun.

Specification, n. 1.—Hudūd ki nishān-dihī; kisī shai ke hudūd kā

2.—Hālāt ki sarāhat; tasrīh; zikr-i-khās; mufassal yā tafsīl-wār bayān; ta'ayun; tashkīh.

3.—Woh tahrīrī bayān jismen kisī ahl-kār-i-sarkārī ki nisbat ittihānat ki tafsīl mufassal mundaṛj ho.

Specify, v. t. Khūsūsivat ke sāth bayān k.; tafsīl-wār likhnā yā batānā; sarāhat k.; tasrīh k.; nām-ba-nām batānā; nām-le-le-kar kahā.

Specimen, n. Namūna.

“A specimen is a representative of the class of things to which it belongs; as, a specimen of photography. A sample is a part of the thing itself, designed to show the quality of the whole, or of what is not exhibited.” Webster.

Specious, a. 1.—Zāhirī; numāishī; 'ayān; khulā huā; khush-numā; jo dekhne meñ bhalā ma'lūm de; sūrat-harām.

2.—Zāhir meñ durust; bādīn-n-nazar meñ salīh; ūpar se dekhne meñ munāsib wājib yā thik; jo pahile dekhne meñ achchhā ma'lūm de.

Speciously, ad. Aisi tarāh se ki zāhir meñ durust wājib yā thik ma'lūm de; bādīn-n-nazar meñ silhat ke sāth.

Speciousness, n. Zāhir-numāyī; zāhir meñ durust h.; ūpar se dekhne meñ thik durust yā wājib ma'lūm paṛuā.

Spectacle, n. Numāish; tamāsha; jo kuchh dikhlāyā jāe; jo kuchh 'ajīb-o-gurīb shai ki taur par dikhlāyā jāe; koyī shai jo mulāhaze (dekhne) ke qābil ho; sūrat; dīd.

2.—(pl.) Chashma; 'ainak. [mile.

3.—(pl.) Koyī shai jisse kisī dūsri shai ke samajhne meñ madad Spectator, n. Dekhne w.; tamāsh-bīn; nazzāra-bīn; jo shakhs kisī shai ki numāish ke waqt maujūd rahe; tamāsh-bāyī; dikhwaīyā.

Speculate, v. t. 1.—Kisī bāt ko dil meñ ghummā-phirā-kar har pahlī aur jawānib se dekhnā; gaur k.; fikr k.; khauz k.; sochnā; bichārnā; khayāl k.; lihāz k. [sochnā]

To speculate on political events—Mulki mājaron par gaur k (unki nisbat)

2.—Koyī māl yā chīz is ummed par kharīd k. ki uski qīmat jab āyinda ko barh jiwegī tab woh naf'e ke sāth bikegī; naf'-i-āyinda ki ummed par māl wagaira kharīd k.

To speculate in sugar—Sasti rahne ki hālāt meñ chīni kharīd kar-l. tāki qīmat chah-jāne ke waqt uski bīkri se manafī' ho. [sochnā; 'aqlī taftīsh.

Speculation, n. 1.—Gaur; fikr; tajwīz; kisī shai ki nisbat dil meñ

2.—Dil kā mansūba; mansūba jo dil meñ bāndhā jāe; gaur kā natīja; mahz qiyās yā khayāl; rāe; mahz soch-bichār kā natīja jiski sadāqat wāqī'a yā 'amal se na ho; silsila-i-khayālāt jo gaur-o-fikr ke ba'd qāim ho. [hālāt meñ usse manafī'-i-kasīr ho-gā.

3.—Māl wagaira ki is ummed par kharīdārī ki qīmat barh jāne ki

Speculative, a. 1.—Gaur kā 'ādī; sochne w.; bichārne w.—jaise koyī shakhs.

2.—Jo soch-kar qāim kiya jāe; qiyāsī; khayālī; jiski asliyat kā subūt tajrībe 'amal yā wuqū' se na ho.

A scheme merely speculative—Mansūba jo mahz qiyāsī ho.

3.—Avinda ke naf'e ki ummed par māl wagaira ki kharīdārī se

Speculatively, ad. 1.—Soch-kar; gaur kar-ke. [muta'ulliq.

2.—Qiyās meñ qiyāsī taur par yā qiyāsan; mahz khayāl meñ; 'amal meñ nahīn. [āge chal-kar fāida uṭhe.

3.—Is ummed se ki jo māl wagaira bi-l-fīl kharīd kiya jāe usse Speculator, n. 1.—Gaur ke ba'd kisi bāt kā qāim k. w.; qiyāsī bāteñ qāim k. w.; khayālī mansūba bāndhne w.

2.—Jo shakhs māl-o-asbāb zamīn yā dūsrī chīzeñ is tawaqqu' par kharīd kare ki us shai kī qīmat ke barh jāne kī hālat meñ nskī bikrī se usko naf' ho-gā.

Speech, n. 1.—Nūṭq; goyāyī; bol; bolne kī quwwat; guftār.

2.—Kalām; suḡhan; bolī; zabān; taqrīr.

3.—Koyī khās zabān; bhāshā.

4.—Zikr; charchā; bītehit; 'ām qanl.

5.—Taqrīr jo bā qā'ida 'awām ke rū-ba-barū kī-jāe; taqrīr; wa'z.

6.—Khayālāt kā izhār.

Speechless, a. Jo kuchhī der tak na bole; chup; khāmosh; sākit; jiskī zabān band ho-jāe; jiskī goyāyī jūti rahe; quwwat-i-naṭīqa se mahrūm.

Speed, v. i. 1.—Jaldī k.; 'ajalat k.; jald jald chalnā yā harakat k.

2.—Jis chīz kī talāsh ho use pā-jānā; kām-yāb h.; sarsabz h.

3.—Achchhī yā burī hālat meñ h.; chalnā; guzarū; nibhnā.

Speed, v. t. 1.—'Ajalat yā ta'jil karānā; jald bhejnā yā rawāna k.; jhat-paṭ bhej d.; jald le-jānā; urī le-jānā. [chalānā; i'ānat k.

2.—Sarsabz k.; kām-yābī d. yā kām-yāb k.; madad de-kar āge ko

3.—Jald anjām (khātīne) ko pahunchānā; pūrā karā d.; natīja bar-lānā nikālū khwālī paidā karānā. [tamām k.

4.—Tabāh k.; barbād k.; zuwāl lānā; halāk k.; mār-dālnā; kām

Speed, n. 1.—'Ajalat; tezi; sur'at; jaldī; shitābī; ta'jil; utāwalī.

A horse runs with speed—Ghorā tez daurtā hai—To execute an order with speed—Kisi hukm kī ta'mīl jhat-paṭ k.

2.—Tez-gāmi; chāl kī tezi. [Pūri tezi; jitnī tezi mumkin ho utnī.

A horse of speed—Tez-quṭam ghorā; ghorā jiskī chāl meñ tezi ho—Full speed—

3.—Kām-yābī; kisi kām meñ bihbūdī; achchhā phal; nek natīja; manzil-i-maqsūd tak rasāyī (wahāñ tak pahunchnā); baḡht-yārī; bahra-mandī.

“In the phrase *God speed*, there is probably a mistake in considering it as equivalent to *may God give you success*. The true phrase is, probably, *good speed*; *good*, in Saxon, being written *God*. I bid you or wish you *good speed*, that is, good success.” Webster.

Speedily, adv. Jald; 'ajalat ke sāth; jhat-paṭ; fūran; turant; thore 'arse meñ; jaldī se; daurādaur.

Speediness, n. Ta'jil; jaldī; shitābī; tezi; utāwalī; chaṭakwāyī.

Speedy, a. Dhīrā yā sust nahīn; tez; snbuk; phurtīlā; utāwalā; 'ajilāna.

A speedy flight—Tez-parwāzi; tezi ke sāth urnā.—A speedy dispatch of business—Kām kī jhat-paṭ kar-d.; 'ajalat yā tezi ke sath anjām-i-kār.

Spell, n. Jādū; sihr; ṭonā; ṭotkī; laḡkā; mantar (correctly *mantra*).

Spell, v. t. 1.—Hurūf yā nishānāt ke zari'e se daryāft k.; parh-kar

With out. [jānū mā'lum yā daryāft k.

2.—Hijje k.; kisi lafz ke harfōñ ko judā judā batlānā.

3.—Likhne yā chhāpne meñ harfōñ kī sihhat kā lihāz r.; sahīh imlā likhnā; ṭhīk hijje k.

- 4.—Farefta k.; maftūn k.; jādū meñ phaiṣā l.
Spell, v. z. Likhne-parhne meñ tahajji kī sihat kū khayāl r.; thik thik hije k.; sihat ke sāth imlā likhnā yā batānā.
Spelling, n. 1.—Kisī lafz ke hurūf judā-gūna batānā yā lafzon kū sihat-
 2.—Tahajji; imlā; hije. [i-lmrūf ke sāth likhnā khwāh chhāpnā.
 Bad *spelling* is disreputable to a gentleman—Mard-i-sharīf ke liye imlā kī galatī bā'is-i-hatī hotī hai.
Spend, v. t. 1—Kharch k.; sarf k.; uṭhānā; lagānā.
 2.—Urānā; talaf k.; harbād yā zāi' k.; bi-l-kul kho d.; itnā kharch kar-d. kī kuchh bāqī na rah-jāe.
 To *spend* an estate in g-ming—Kisī milk yā jāedād ko juā khelne meñ urā yā kho d.—The provisions were *spent*—Khāne-piñe kī chizen kul sarf (kharch) ho-gayīn.
 3.—Bitānā; guzrānā; guzar yā nikal jāne d.; kāṭnā—jaise waqt.
 4.—Zor yā tāqat bi-l-kul nikāl l.; be-dam kar-d.; thakā d.; harā d.; sust kar-d. [haratnā.
Spend, v. z. 1.—Kharch k.; sarf k. yā sarf meñ lānā; rupaye-paise ko He *spends* like a prudent man—Woh dūr andeshī ke sāth rupaye-paise kharch
 2.—Gāib ho-jānā; ur-jānā; kho jānā. [kartā hai.
Spender, n. 1.—Kharch k. w.; sarf k. w.
 2.—Fuzūl kharch k.w.; musrif; kharrāch; urāū; luṭāū.
Spendthrift, n. Fuzūl-kharch; jo behūdagi yā be-aqlī ke sāth rupaye-paise kharch kare; urāū; luṭāū; musrif; jo apnī milkīyat fuzūl-kharchī meñ urā de. [haiyiz; iqtidār yā ikhtiyār; ihāta.
Sphere, n. 1.—Kār-rawāyī 'ilm yā ikhtiyār kī had; dāira; halqa;
 A *sphere* of action—Woh halqā yā had jiske andar kār-rawāyī ho-sake. Within the *sphere* of one's knowledge—Kisī ke ihāta-i-'ilm meñ ya'nī jahūn tak use ma'lūm ho—This man treats of matters not within his *sphere*—Yah shakhs aisi bātoñ kī nisbat talrīr yā taqrīr kartā hai jo uske hadd-i-iqtidār meñ
 2.—Rutba; martaba; logoñ kā tabqa. [nahīn haiñ.
 Persons moving in a higher *sphere* claim more deference—Jo lōg ā'lā darje ke logoñ se rabt rakhte haiñ we ziyāda-tar wājilbu-t-ta'zīm hote haiñ.
Spheric, } a. Gol; mudawwar.
Spherical, }
Spill, v. t. 1.—Girā d.; chhalkā d.; kisī bartan meñ se bahā yā dhalkā d.; zāi' k.; chhīraknā yā chhīṭnā; idhar-udhar phailā d.; ittīfāqiya girā d.
 “Applied to fluids and to substances whose particles are small
 2.—Bahānā—jaise khūn; girānā. [and loose.” Webster.
Spin, v. t. 1.—Kāṭnā—jaise rūvī wagaira.
 2.—Khīnch-kar bahīn hī bahānā; āhista āhista yā ba-tadrīj banānā; bahut dūr tak phailānā; tawālat d.; tūl-o-tawīl k.
 With *out*.
 3.—Der kar-ke zāi' k. yā khonā; kāṭnā; bitānā.
 To *spin out* the day in idleness—Sustī meñ dīn kāṭnā.
 4.—Ghumānā; phīlānā.
 5.—Banānā; phailānā.
Spin, v. i. 1.—Katāyī k.; kāṭnā.
 2.—Jald jald ghūmnā; phīrnā; chakkar mārṇā.
 3.—Dore kī mānīnd nikalnā; chhoṭī dhār meñ bahnā; dhār baṁdhnā.

Spinster, n. 1.—'Aurat jo katāyī kare; kātne wālī.

2.—(Law) Be-byāhi 'aurat; kuārī aurat; zan-i-gair-mankūha.

☞ "Used in legal proceedings as a title, or addition to the surname." Webster.

Spirit, n. 1.—Josh-i- tabī'at jo jāndār ko ho yā nskū natija; jān; dam; sar-garmī; josh; jurat; himmat; buland-hausalagī; musta'idī.

To speak or act with *spirit*—Josh-i-tabī'at yā sar-garmī ke sāth guft-gū yā kām.

k.—The young man has the *spirit* of youth—Us nau-jawān meñ josh-i-jawānī hai—The troops began to recover their *spirits*—Sipāhiyōñ meñ phir himmat

2.—'Aql kī quwwat; zihn. [ān lagī.]

3.—Mizāj; tabī'at; khaslat; kho; mail; dil yā qalb kī hālat yā kuifīvat. A man of a generous *spirit*—Aisā shakhs jiskī tabī'at meñ saḡhāwat ho; saḡhī;

4.—Rūh-i-insānī; prān; jān jab kī tan se nikal jāe. [faiyūz-dil.]

☞ "In distinction from the body in which it [the soul] resides." Webster.

5.—Barā shauq; kisī khās shai kī taraf tabī'at kā josh ke sāth māil h.

6.—Musta'id yā chust-o-chālāk shakhs; zinda dil yā 'ālī-himmat shakhs; woh shakhs jiske dil meñ khās qism kī sifateñ pāyī jāeñ.

7.—(pl.) Zinda-dilī; hashāshat; khushī yā khush-tabī'.

To be in good *spirits*—Khush yā bashāshat rahnā—We found our friend in very good *spirits*—Ham logōñ ne apne dost ko nihāyat hī khush pāyā.

8.—Barī mushābahat; jān; khās khās sifateñ yā khūbiyāñ. [haiñ.]

The copy has not the *spirit* of the original—Us naql meñ asl kī khūbiyāñ nahīñ

9.—(pl.) Muqattar (chulāyī huyī) sharāb; alkūhal; angūr aur boza kī sharāboñ ke 'alāwa dūsri sharābeñ jinmeñ al-kuhal ziyāda ho jaise rum whiskey brandy wagaira.

10.—Matlab; mudda'ā; mafhūm; aslī manshā; asl ma'nī; woh ma'nī yā murād nahīñ jo alfāz se paidā ho balki asl likhne wāle kī niyat.

☞ *Spirit* is sometimes joined with other words forming compounds of very obvious signification; as, *spirit-moving*, *spirit-stirring*, and the like.

Spirit, v. t. 1.—Jān dāl d.; taqwiyyat d.; ubhārnā; josh paidā k.; himmat dālnā yā barhānā; dām dālnā; diler k.

☞ Sometimes followed by *up*. [jānā ki kisī ko khabar na ho.]

2.—Shaitān kī tarah le-bhāgnā; aisā le urnā le-bhāgnā yā bhagā le.

☞ Often with *away*. [josh; jismeñ barā kham-dām ho.]

Spirited, p. a. Zinda-dil; jān-dār; dām-dār; josh se bhārā huā; pur-

☞ "Used also in composition, denoting the state of the mind, or the character of the disposition; as, in high-spirited, low-spirited, mean-

spirited, and the like." Webster.

Spiritedly, ad. Zinda-dilī se; himmat ke sāth; dil kī mazbūtī se; sar-

garmī se; dilerāna; kham-dām se.

Spiritless, a. 1.—Be-dām; be-jān; zinda-dil nahīñ; khush yā bash-

shāsh nahīñ; pazhmurda-khātir; afsurda-dil; jiskī tabī'at bujh gayī ho.

2.—Quwwat se khālī; jismeñ jān himmat yā josh na ho; past-

himmat; kam-himmat; buz-dil. [jāñ; marā huā.]

3.—Jismeñ dām bāqī na ho; murda; ma'dūm; nest-o-nā-būd; be-

Spiritual, a. 1.—Rūhānī; jismeñ jān ho; gair-jismānī; gair-mujassam;

2.—Zihnī; 'aqlī; bātinī; fahm-o-idrāk se muta'alliq. [nafsanī.]

3.—Qalb yā rūh kī hālat se muta'alliq; jisko ā'māl-i-zāhirī se

sarokār na ho; pāk; mutabarrak; sāf.

4.—Dunyāwī yā mulkī umūrāt se ta'alluq na r. w.; jisko dinī

bātoñ se sarokār ho; diuī; mazhabī; dharm kā.

Spiritually, ad. Rūhānī tarīq par; aise tarīq par jo jismānī yā nafsānī burāyion se barī ho; sachche mazhab ke manshā ke mutābiq; rūh yā qalb kī safāyī se; sachche yā sāf dil se.

Spirituons, a. 1.—Jān-dār; patlā aur mutagaiyir; bārīk; khālīs; jis-mein kisi qism kā tabādala ho-sake.

2.—Jismein alkuhal ho yā jo alkuhal se bane; tez.

Spite, n. Bugz; kīna; 'adāwat; 'inād; khushūnat; bair; lāg.

In spite of—Kisi kī kul koshishon ke khilāf; jo kuchh fikr yā paṛawī kī-jāe us sab ke bar-'aks; kisi ko hech kar-ke; kisi ko na mān-kar; bā-wujūd; bā-wasf.—*To owe one a spite*—Kisi se bahut burā maunā; kisi se nihāyat nafrat r. yā nā-rāz rahnā.

Spite, v. t. 1.—Kisi se nā-rāz yā ranjīda rahnā; khafā yā bezār rahnā.

2.—Nūqsān pahuñchānā; kurbanā; khushūmat kā bartāw k.; mukhālafat k. [yā zarar pahuñche; bād-andesh; dāhī; drohī.

Spiteful, a. Bugz yā kīne se bharā huā; is bāt kā khwahān kī ranj izā

Spitefully, ad. Kūnj izā yā zarar pahuñchāne kī khwahish se; bugzai; kīne kī rāh se; bād-andeshī se.

Splash, v. t. Pānī kī chhūṭen dālnā; pānī aur kīchar nehlāl-kar pheñknā.

Splash, v. i. Pānī dhabdhabā ke idhar-udhar pheñknā.

Spleen, n. 1.—'Ilī; tāptillī; pilahī; barwat; tihāl.

2.—Gussa; chhipā huā bugz; kīna; bād-iniz'ijī.

To vent one's spleen—Apnā gussa yā kīna nikālā (bātein kah-kar use zāhir k.).

3.—Gusse kā josh yā dāra; josh-i-gazab.

Splendid, a. 1.—Chamaktā huā; durakhsān; nihāyat raushan.

2.—Dikhnawk; 'azīmu-sh-shān; bahut hī barā; laq-o-daq; barē tūmturāq kā; bahut barā. [barā.

3.—Mashhūr; nāmī; nāmī-girāmī; numāyān; dhūm-dhām kī;

Splendidly, ad. Nihāyat hī chamak-damak se; barē shān-o-shaukat se; barē karr-o-far se; barē tūmturāq se; barē dhūm-dhām se; barē julūs yā numāish ke sāth.

Splendor, n. 1.—Barī raushanī; barī chamak; barā āb-o-tāb; tajallī.

2.—'Umdagī aur nafāsat kī barī numāish; 'azmat; dhūm-dhām; shān-o-shaukat; karr-o-far; thāt; thāt-bāt; tūmturāq; iltishām; jāh-o-

3.—Shuhrat; barāyī; nāmwarī. [jalāl.

Split, v. t. 1.—Chīrnā; lambāyī meñ chīrnā; phārnā; do-tūk k.

2.—Judā kar-d.; kisi sadme se do-tūk kar-d.; shigāf k.

To split a hair—Mū-shigāfī k.; bāl kī khāl khāñchnā.

3.—Tafriq kar-d.; nifāq paidā kar-d.; kayī furiq kar-d.; judā judā kar-d.; alag alag kar-d.; nā-ittifāqī yā jhagrā paidā kar-ke alag alag kar-d.

Split, v. i. 1.—Judā ho-jānā; alag ho-jānā; phat jānā; shaq ho-jānā.

2.—Hañsī se phat parnā; hañste hañste phat jānā (shaq ho-jānā).

3.—Phat jānā; chūrchūr ho-jānā; pāsh-pāsh ho-jānā; reza-reza

Spoil, v. t. 1.—Lūṭnā; mār-pīt-kar chhīn chhān l.; lūṭ-pāt l. [ho jānā.

To spoil one of his goods—Kisi kā asbāb chhīn yā lūṭ l.; mār-pīt-kar kisi kā asbāb lūṭ l. yā usse chhīn l.

2.—Mār-pīt-kar le-l.; zabardastī se le-l.; jaur-o-zulm se le-l.

To spoil one's goods—Kisi kā asbāb jabriya yā zabar-dastī le-l.

3.—Bigāf d.; kharāb kar-d.; zāl kar-d.; zawāl pahuñchā-kar nest o-nā-būd kar-d.; sarā d.

4.—Nuqsān pahuñchī-kar be-kār (nikammā) kar-d.; kisi shai ko aisā nuqsān yā zurrar pahuñchānā ki woh phir qāim na rabe; barbād kar-d.; tabāh kar-d.; gārat kar-d.; bi-l-kui bigar dālnā yā kharāb Spoil, v. i. 1.—Lūt-pāt k.; gārat-garī k.; mār-pīt-kar ohhīn l. [kar-d.

2.—Kharāb ho-jānā; bigar jānā; sar jānā; 'umdagī kho-d. Spoil, n. 1.—Jo kuchh mār-pīt-kar dūsrōn se mile; nāl jo lūt ke zarī'e se dushman se mile; gaurimat; lūt kā māl; yagnā.

2.—Jo kuchh koshish se hāsīl ho; jo kuchh uatīja-i-sa'ī ho.

3.—Lūt; lūt-pāt; dakaitī; tākht-o-tārāj; ujār; barbādī.

4.—Kharābī; bigarne (kharāb hone) kā sabab.

Spokesman, n. Jo shakhs dūsrē kī taraf se taqīrī kare (bole).

Spontaneity, } n. Ap-hi-āp yā apnī hī tabī'at raghat khwāh mailān.

Spontaneousness, } i-khātīr se bilā-jabr yā khārījī dabāw ke kār-rawāyī yā 'amal karne kī sifāt.

Spontaneous, a. 1.—Bi-t-tab' paidā h. w.; jiskī ragbat khwāhish yā mailān khud-va-khud ya'nī bilā-jabr-o-ikrāh ke paidā h.; jiskī misbat dil ap-hi-āp musta'id ho; jisko tabī'at ap-hi-āp ya'nī begair dūsrē ke dabāw ke chāhe; irāda; iktiyār.

A spontaneous gift—Hiba-i-irādā; ba'kshish yā hiba jo begair dūsrē ke dabāw ke (az-khud yā bi-r-ragbat) kiya jāe.

2.—Jo kuchh tabī'at kī tahrīk se paidā ho; jo ap-hi-āp ho; jo begair kisi khārījī dabāw ke ho; tab'-zād. [tahrīk ke ho.

Spontaneous motion—Harakat jo ap-hi-āp ho; harakat jo begair kisi khārījī

3.—Jo be lagāye (jamāye yā nasab kiye) paidā ho; jiske paidā karne meñ insān ko milnat na karūī paro.

Of spontaneous growth—Khud-ro; ap-hi-āp jamne ugne yā paidā h. w.; jisko kisi ne lagāyā na ho; khud-rusta.

Spontaneously, ad. 1.—Ap-hi-āp; khud-ba-khud; az-khud; bi-r-ragbat; bi-t-tab'; apnī khwāhish yā tabī'at se.

He acts spontaneously—Woh az-khud yā apnī hī tabī'at se kār-rawāyī kartā hai.

2.—Apne hī zor yā apnī hī quwwat se; begair kisi khārījī sabab yā Used of things. [ba'is-i-tahrīk ke.

Sporadic, } a. Iklā; tanha; mufrad; jabāh-tahān; idhar-udhar phailā

Sporadical } hūā; 'ālam-gir nahīn.

A sporadic case of disease—Bīmārī jo kisi ek ko ho-jāe (tamām ya'nī 'umū-

man logoñ meñ phail na jāe).

Sporadic disease—Bīmārī jo 'umūman logoñ meñ phailī na ho; maraz jo

'ālam-gir na ho balkī log usneñ mutafarriq yā jā-ba-jā muhtalā hoñ.

Sport, n. 1.—Jisse tabī'at bahal-kar khush ho-jāe; khel; tafirih; khushī; ta'nāshā; bāzī. [boli-tholi.

2.—Hañsī; mazhaka; naql; khel; haqārat-āmez khushī; ohuhal;

3.—Khel kī chīz; khilānuā; jo idhar-udhar mārā phire.

4.—Shikār—jaise chirōñ jānwārōñ yā machchhī wāgaira kā.

In sport—Hañsī meñ yā usūñ kī rāh se; khel kī rāh se yā khel meñ; tafirih;

mazāq yā mazāq ke liye; dil-lagi kī rāh se.

Sport, v. i. 1.—Tafirih k.; dil bahlānā; dil khush k.

Used with the reciprocal pronoun.

2.—Kisi qism ke khel se zābir k. [phāñd k.).

Sport, v. i. 1.—Khelnā; khel-kūd k.; idhar-udhar kudakū (kūd-

2.—Shikār k.; said-o-shikār meñ masrūf-rahnā.

- 3.—Nā-chīz samajhnā; khafif haqīr yā nā-chīz samajh-kar kisī shai kī nisbat sanjidagī ke sāth bartāw na k.
- Sportful, *a.* 1.—Khilārī; hañsor; dil lagī bāz; khush-mizāj; jo kasrat se lahw-lə'b (khel-kūd) meñ masrūf rahē.
- 2.—Jo hañsi meñ kiya jāe; jo mahz khel kī rāh se ho.
- Sportfully, *ad.* Khel ke taur par; tadrīh ke liye; hañsi meñ; dil bah-lāne kī garnz se; khel ke sāth yā khel ke liye.
- Sportive, *a.* Khilārī yā khilwārī; khush-mizāj; khush-tab'.
- Sportively, *ad.* Khush-mizājī se; khel meñ; hañsi meñ; thātthe meñ.
- Sportiveness, *n.* Khilārīpan; khel-kūd; khush-mizājī; ehuhāl.
- Sportsman, *n.* 1.—Shikārī; jānuwarōñ maehhliyoñ aur parindoñ kā
- 2.—Barā shikārī; faun-i-saiyādī meñ tāq yā māhir. [shikār k. w.]
- Spot, *n.* 1.—Dāg; dhabbā; dhappā; jagah jo bad-rang ho-jāe.
- 2.—Nek-nāmi meñ dāg yā dhabbā; hatk; be-ābrāyī; naqs; 'aib.
- 3.—Mukhtasar jagah; jagah; maqām; koyī khās jagah.
- Upon the spot—Fī-l-faur; fauran; usī waqt; usī jagah; usī dam; qabl isse ki koyī harakat yā jumbish kare; be-gair iske ki koyī apnī jagah se hatē.
- Spot, *v. t.* 1.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; dagilā k.; bad-rang kar-d.
- 2.—Bad-nām k.; kalaunk lagānā; kalaunk kā tīkā lagānā; dāg lagānā; be-ābrū k. [dhabbā na lagā ho; be-gunāh; be-'aib.]
- Spotless, *a.* Be-dāg; ilzām yā gaudagī se sūf; pāk-sūf; jismeñ dāg yā
- Spousal, *a.* Shādī kā; byāh kā; izdiwājī; nikāhī. [yā khasam.]
- Spouse, *n.* Mard yā 'aurat jiskī shādī hui ho; shauhar yā zauja; jorū
- ☞ "We say of a man that he is the spouse of such a woman; or, of a woman, she is the spouse of such a man." Webster.
- Spouseless, *a.* Be shauhar kī—jaise 'aurat; be zauja kā—jaise mard.
- Spread, *v. t.* 1.—Bichhānā; phailānā; kholnā; tānnā.
- To spread a carpet or table-cloth—Darī yā dastar-khwān bichhānā.—To spread a sail—Pāl tānnā yā phailānā.
- 2.—Phailānā; chāroñ taraf dūr tak phailānā jismeñ aur jagah chhip jāe; har chahār taraf dūr tak nikālnā—jaise darakhton kā apnī shākhon ko. [mashhūr k.; aur logoñ ko janānā.]
- 3.—Phailānā—jaise khabar yā shuhra; zāhir k.; mushtakar k.; To spread a report—Koyī khabar phailānā (usko aur mashhūr k.).
- ☞ Often accompanied by *abroad*.
- 4.—Phailānā—jaise koyī būnārī; aur logoñ ko mariz bīmār yā
- 5.—Phailānā—jaise khush-bū. [mubtalā k.]
- 6.—Phailānā; lagānā. [par palastar lagānā.]
- To spread manure—Khād phailānā.—To spread plaster on the ground—Zamīn
- 7.—Lagānā; chunnā; murattah yā tuīyār k.; bichhā-kar khāne-pīne
- To spread a table—Mez lagānā yā chunnā. [kī chizeñ muhaiyā k.]
- Spread, *v. i.* 1.—Phailnā; chāroñ taraf se aur lambā-chaufā h.
- 2.—Khineh yā piṭ kar phailnā.
- 3.—Phailnā; aur mashhūr h.; ziyādatar shuhrat pānā.
- 4.—Ek jagah se dūsri jagah phailnā. [miqdār.]
- Spread, *n.* 1.—Wus'at; phailāw; pasār; lambāyī-chaufāyī ke lihāz se
- 2.—Hissoñ kā phailāw. [khush-dilī; khush-tab'ī; hasbāshat.]
- Sprightliness, *n.* Zinda-dilī; jān; tezi; zor; chustī-o-chālākī; phurtī;

Sprightly, a. Zinda-dil; tez; chust-o-chālāk; qawī; khush; bashshāsh; jismeñ phurtī yā tezi kī-jāe; shokh; chulbulā. [phalāngnā.

Spring, v. i. 1.—Kūdnā; phāndnā; jast k.; chaukarī bharnā; uchhalnā; 2.—Tezi ke sāth zor se nikalnā; beg se chalnā; phūtnā; nikalnā.

3.—Panāh kī jagah se yakāyak nikalnā; chauñk uṭhnā.

4.—Pichhe ko haṭuā yā palaṭuā; lachaknā; lachnā; damnā.

5.—Ainṭh jānā; terhā ho-jānā; jhuk jānā; maroṛ khānā.

6.—Bāhar nikal ānā; namūdār h.; dekh paṛne lagoā; nikalnā; ug-nā; phūtnā; paidā h.; jam-kar ūpar ānā.

Usually or often followed by *up, forth, or out.* [janamnā.

7.—Paidā h.; kisi kī nāl se h.; kisi mūris kī aulād h.; nikalnā;

8.—Kisi usūl se nikalnā; kisi shai kā natīja h.; kisi wajh se paidā h.

9.—Barhnā; taraqqī pānā; sarsabz h.

To spring at—Kisi kī taraf kūdnā; jast mār-kar kisi shai tak pahuñchne kī

koshish k.; jhapatnā—*To spring forth*—Nikal yā kūd-kar bāhar ānā; jhap-

pat-kar bāhar nikalnā; zor se nikalnā.—*To spring in*—Jhapat-kar bhitar jānā;

kūd-kar paṭhnā; jhat se ghus jānā.—*To spring on or upon*—Kisi par ṭūṭ

paṛnā; hamla k. yā hamla-āwar h.

Spring, v. i. 1.—Ubhār d.; uṭhā d.; zamīn khwāh panāh lene kī jagah se uṭhā d. [kar nikalnā; bandish bāndhnā.

2.—Paidā k.; nikalnā; yakāyak tajwīz k.; dafātan paidā k.; soch-

3.—Urā d.—juise surang.

4.—Yakāyak band-kar d.

Spring, n. 1.—Kūd; phānd; phalāng; jast; jhapattā; zagand.

2.—Bāz-gasht; kisi lachkilī shai kā āge khinchne ke ba'd phir apnī

3.—Lachak; dam [aslī hālat par ho-jānā.

4.—Masdar; sar-chashma; jahāñ se yā jisse koyī shai hāsil ho;

jahāñ se koyī dhārā nikle; sotā. [kat paidā ho.

5.—Sabab; binā; asl; bunyād; jar; woh shai jisse koyī fīl yā hara-

6.—Bāhār; fasl yā mausim-i-bahār; fasl-i-rabī' yā rabī'; basant

(vasant). [jāne ke ba'd phir sīdhā ho-jāe; halkā; subuk.

Springy, a. 1.—Lachilā; lachkilā; dam-dār; jo jhukāye yā kham kiye

2.—Jismeñ jast kī quwwat ho; jo dūr tak kūd sake.

3.—Chashmon yā soton se bhārā huā; nam; tar; bhīgā huā; martūb.

Sprinkle, v. i. 1.—Chhiraknā; chhiṭnā; dālnā. [rānā.

2.—Kisi shai par chhiraknā yā chhiṭnā; dālnā; bakhernā; bhurbhu-

To sprinkle the earth with water—Zamīn par pāni chhiraknā.

3.—Dhouā; sāf k.; pāk-o-sāf k. [būndon kā paṛ jānā.

Sprinkle, v. i. 2. Thorā pāni barasnā; pāni ke chhiṭe paṛnā; waqt-be-waqt

Sprinkling, n. 1.—Chhirkāw; meñh kā thorā thorā barasnā; halkī yā

khafif bārish; sīnchāw.

2.—Kisi shai kī ta'dād yā miqdār jo ziyāda ho; koyī thorī sī chīz

jo idhar-udhar phailī ho; thorē se mutafarriq log. [turāq na r. w.

Spruce, a. Nafis; sāf-suthrā; banā-chunā; banā-ṭhanā; pāk-sāf par tum-

Now chiefly applied to persons." Webster. [safayī paidā k.

Spruce, v. i. 1. Sajnā; banānā-chunānā; sañwārnā; āraṣṭa k.; banāwat kī

Spruce, v. i. 2. Apnī banāwat k.; sañwārnā; sajnā.

Spur, n. 1.—Mahmeṣ; mekh; eṛ; kāñṭā.

To set spurs to a horse—Ghorē ko eṛ lagā-kar daurānā; ghorū daurānā.

2.—Targīb; talhīk; tahrīs. [mardāna fi'lōn ke karne kī tahrīk hotī hai.
The love of glory is the spur to heroic deeds—Nāniwārī ke shauq se jānwān-
3.—Wob shai jisse kisī amr kī tahrīk ho.

To do a thing upon the spur of the moment or occasion—Waqt ke hālāt yā
ashadd-i-zarūrat ke lihāz se koyī fi'l kar-guzarnā.

Spur, v. t. 1.—Eṛ lagānā; mahmeẓ dabānā; dāṛnā; qadam tez k.
2.—Kisī fi'l ke karne kī targīb d.; kisī shai kī nishat ziyādatar
musta'idī ke sāth pairawī karne kī targīb d.; ubhārnā; targīb d.;
3.—Kānte (ma mez) lagānā. [tahrīk k.; dil barhānā.

Spur, v. i. Āge barhānā.

Spurious, a. 1.—Aslī nahīn; masnū'yī; jhūṭhā; jismeñ āmezish (milā-
wat) ho; sākhṭa; libāsī; naqlī; banānā; usī shakhs yā shai kī nahīn
jissē uskī (kisī shai kī) asliyat mansūb kī-jāe. [jāiz se nahīn.
2.—Nutfā-i-be-tahqīq; walad-i-harām; ziwā yā harām kā; nutfā-i-
[h.; taqlid; jhūṭhāyī.

A spurious child—Tifl-i-waladu-l-harām.

Spuriousness, n. 1.—Talbīsī fāsīd yā gair-i-aslī h.; aslī yā sachchā na
2.—Gair-i-sahību-n-nasabī; harām-zādagī; aslī nasl se na h.

Spurn, v. t. 1.—Haṭā d.—jaise pair se; lāt mār-ke kanāre kar-d.;
ṭhokar mār d. [sāth pesh ānā; nā-chīz samajhnā.
2.—Haqārat ke sāth rad k.; qabūl karne meñ nafrat k.; tahqīr ke

Spurn, v. i. 1.—Lāt mārṇā; ṭhokar mārṇā.

2.—Kisī shai ke rad karne meñ haqārat zāhir k.; haqīr samajh-kar
mukhālāfat k.; nafrat ke sāth ta'arruz k. [samajhnā.

Spurn, n. Tahqīr ke sāth rad k.; tahqīr; be qadrī; be-waqrī; nā-chīz
Spy, n. 1.—Jo shakhs dūsroñ ke tarz-o-tarīq kī hamesha nigrānī rakkhe;
jo shakhs is garaz se ta'ināt kiya jāe ki dūsroñ kī chāl-o-chalan kā
nigrān rahe.

2.—Jāsūs; mukhbir; bhediya; surāg-rasān; jo shakhs dushman
ke lashkar meñ is liye bhejā jāe ki wahān ke kul hālāt daryāft kare
aur afsar-i-mujāz ko khufyatān khabar pahunchāye.

Spy, v. t. 1.—Dekh pānā yā dekh l.; dūr se dekhṇā; kisī chhipī huyī
chiz ko dekh l.; dekhṇā. [nikālnā.

2.—Barī taftīsh yā jānch ke ba'd daryāft k.; khūb dekh-bhāl-kar
3.—Khufyatān (chhip-kar) dekhṇā bhālṇā aur hāl daryāft k.

Spy, v. i. Barī dhūndh k.; khūb ṭaṭolnā; barī taftīsh k.
Squabble, v. i. Ek dūsre se barh jāne ke liye jhagarnā; dhīngā-mushtī
k.; jhagrā tantā yā larāyī k. [tantā.

Squabble, n. Dhīngā-mushtī; qaziya; khafīf takrār; bakherā; jhaujhat;
Squalid, a. Gaffat kī wajh se mailā; mailā-kuchelā; ganda; nihārat hī
mailā. [kisī 'aurat kā khauf se yā bachche kā gusse yā taklif se.

Squall, v. i. Chillā uthnā; zor se shor machānā yā chikh-mārṇā—jaise
Squall, n. Chillāhat; chikh; kūk.

Squander, v. t. Fuzūl-kharchī k.; behūda sarf k.; be-tamīzī ke sāth
khonā; talaf k.; urānā; luṭānā; kho d.; phūnk d. yā phūnk-ṭāpnā;
barbād k.; gañwānā. [yā khone w.; urān; luṭān.

Squanderer, n. Musrif; fuzūl-kharch; behūda sarf k. w.; urāne luṭāne
Square, a. 1.—Murabba'; chau-khūntā; chau-kor; chau-gosha; chau-
kouā. [dārī k.

2.—Aisā ki sab ke-haq meñ barābar insāf ho; ṭhik; wājib; imān-

Square dealing—Wājib len-den; imāndāri kā saudā.

3.—Barābar; jismen kuchh bāqī na rah jāe; be-bāq; chukṭā; sāf.

To make or leave the accounts *square*—Hisāb sāf yā barābar kar-d.; hisāb be-bāq kar-d.; hisāb men kuchh bāqī na lagā r.

All square—Sab ṭhik yā tai.

[from this word.

Square-built, square-cut, and other similar compounds are formed

Square, n. 1.—Jo shai murabba' ho; chau-kor chiz; chau kor tukrā; chau-kor shisha. [chau-rahā.

2.—Woh chau-kor zamīn jiske har-chahār taraf makānāt hon;

3.—Munāsabat; mel; barābarī; musāwāt; qā'idā; ittifiq.

On the square, or upon the square—Imān-dāri se yā imān-dāri ke sāth; safayī aur di'ālat ke sāth.—*On, or upon, the square with*—Kisī ke sāth sābita-i-musāwāt r. (uske sāth barābarī kā darja r.); barābar rahmā.—*To be at square*—Lagū; takrār yā jhagṛā r.—*To break no square*—Rauj na pahunchānā; nā rāz na k.; mukhālafat paidā na k.; ikhtilāf na r.—*To break square*—Kisī baidhe huye silsile se inḥarā k.—*To see how the squares go*—Yah dekhnā ki khel kis dhang par chal rahā hai.

Square, v. t. 1.—Murabba' banānā. [hāl k.; kisī ke mutābiq durust k.

2.—Sndhārnā; durust k.; ṭhik k.; kisī shai ke munāsib yā hasb i-

3.—Is tarah barābar k. ki koyī farq yā bāqī na nikle; jam' kharch barābar k.; be-bāq k.; chukṭā k.; tasfiya k.; niptānā; tai k.

To square accounts—Hisāb tai k.; lekḥā barābar yā dewḥā k.; tasfiya-i-hisāb k.; lekḥā chukā d. [saqat r. yā muwāfiq h.; mel khānā; milnā.

Square, v. i. 1.—Mutābaqat r. yā mutābiq h.; ṭhik ṭhik milnā; muwā-

2.—Mūkā tāmnā; ghūsā uṭhānā.

Often with up, sometimes with off.

Squeamish, a. Nāzūk-mizāj; nāzūk-dimāg; mirzā-manish; kisī shai se bahut jald nafrat k. w.; khafif khafif be-'umwāniyoh par nā-rāz h. w.; chirchirā; waswāsī; mushkil-pasand.

Squeamishness, n. Nāzūk-mizāji; mirzā-manishī; mushkil-pasandi; khafif khafif be-'umwāniyoh par nā-rāz ho jānā; andāz se ziyāda waswāsā r.

Squeeze, v. t. 1.—Do chizoh ke darmiyan dabānā; khūb dabānā; nichornā; gārnā.

2.—Zer k.; tang k.; izā pahunchānā; pīs dālnā; har qism ki sakhtī kar-ke khwāh tarah tarah ke bojh dāl, aur mahsūl lagā kar dabānā yā zer k.

To squeeze out—Dabā yā nichor kar nikālnā—jaise pānī yā 'araq wagaira.

Squeeze, v. i. Ghus-paith-kar nikal jānā; dabā-kar nikal jānā; dhakke-

To squeeze through—Dhakke dete ghus-paith-kar nikal jānā. [dete chule jānā.

Stab, v. t. 1.—Koyī nokilā hathiyār gaṛnā yā chubhānā; konchnā; godnā; ghuseṛnā—jaise chhurī kaṭār yā barchhī wagaira.

2.—Isqadar zakhmī k. ki majrūh ko zarar pahunchē yā uski jān jāe; koyī nok-dār hathiyār chubhā yā ghuseṛ-kar halāk kar dālnā.

3.—Chhip-kar zarar pahunchānā; 'adāwatan jhūṭh kah-kar khwāh buhtān lagā-kar muqsān pahuchānā.

To stab reputation—Kisī ki nek-uānī men dar-parda zarar pahunchānā; 'adāwat ki ruh se jhūṭhī bātēn kah-kar khwāh jhūṭhā ilzām lagā-kar kisī ki nek-uānī men futūr dālnā. [(majrūh yā ghāil) k.

Stab, v. i. 1.—Nok-dār hathiyār—jaise chhurī kaṭār wagaira se zakhmī

- 2.—Kāri zaḥm lagānā; aisā ghāil k. ki ghāil kī jān na bache.
To stab at—Kisī par chhurī wagaira chalānā; chhurī wagaira mārne kī dhamkī.
Stab, n. 1.—Koñch; hūl; bhoñk; kisī nok-dār hathiyār kā ghuseṛuā.
 2.—Chhurī kaṭārī yā barchhī wagaira kā zaḥm. [chhip-kar kiyā jāe.
 3.—Zarar jo dar-parda (poshida taur par) pahunchāyā jāe; nuqsān jo
Stability, n. 1.—Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī quwwat; pāe-dārī;
 istihkām. [mizājī; tasmīm-i-irādat; gair-talawwun-tab'yī.
 2.—Chāl-o-chalan kī mazbūtī; irāde kī mazbūtī; istiqlāl; qāim-
Stable, a. 1.—Mazbūtī se qāim; jo jald hil na uṭhe yā ulaṭ-palaṭ na
 jāe; ustuwār; mustahkam; mustaqil; mazbūt; pāe-dār.
 2.—Irāde kā mazbūt; sābit-qadam; mustaqil-mizāj; qāim-mizāj;
 mutalawwin nahūn; jo āgā-pīchhā na kiya kare; jo pakkī ṭhān ṭhāne.
A stable man—Qāim-mizāj shakhs; aisā shakhs jiske irāde mazbūt hoñ.
 3.—Mazbūt; mastahkam; jo jald na chhūṭ jāe khwāh tark kar-diyā
 jāe; jisne tagaiyur-o-tabaddul na ho; matīn.
A man of stable principles—Aisā shakhs jiske usūl meñ matānat ho ya'nī jo
 apne usūl ko jald na chhore yā tadḍil kare. [rakke jāeñ.
Stable, n. Tawela; istabl (corruptly *astaba*!); makān jisne ghore
Stable, v. i. Tawele yā istabl meñ r. [matānat.
Stableness, n. Mazbūtī; pāe-dārī; istihkām; ustuwārī; istiqlāl; qiyām;
Staff, n. 1.—Lakṛī; lāṭhī; chhaṛī; kisī āle yā hathiyār kā lambā dastā.
 2.—Chhaṛī yā lāṭhī jo koyī shakhs pā-piyāda chalne kī lālat meñ
 sahāre yā hifāzat ke liye hāth meñ le-kar chale; jisse koyī shai
 qāim yā sañbhālī rahe. [Zindagi kā sahārā; woh shai jisse zindagi qāim rahe.
The staff of one's age—Kisī ke burhāpe kā sahārā; 'asū-i-pirī.—*A staff of life*—
 3.—Souṭā dandā yā chhaṛī wagaira jo koyī apne hāth meñ ba-taur
 nishān-i-hukūmat ke le-chale; mausab yā hukūmat kā nishān.
 4.—Kisī baṛe kār-khāne meñ woh log jo ijrā-i-kār ke liye muqarrar
 hoñ; kisī sarishte meñ woh ahl-kār jo ijrā-i-kār aur hākim ke hukm
 kī ta'mil ke liye muta'aiyan hoñ.
To have or keep the staff in one's own hands—Apnī milkiyat apne qabze meñ r.;
 kisī shai kī hukūmat apne hi iḥtiyār meñ r.; khud qādir aur hukm-rān rahnā.
Stage, n. 1.—Zamīn yā mu'mūlī sath se kisīqadar baland farsh yā
 chabūtra jispar kisī shai kī numāish kī-jāe yā koyī tamāsha wagaira
 dikhlāyā jāe. [nāṭak.
 2.—Tamāsha-gāh; jahān nāṭak wagaira dikhlāye jāeñ; tamāsha;
 3.—Woh jagah jahān kisī shai kī numāish bār-i-'ām ho; woh ma-
 qām jahān kisī ma'rūf (mashhūr yā baṛe) fi'l kā wuqū' ho; woh
 jagah jahān koyī aisī bāt ho jo qābil-i-lihāz ho.
 4.—Jis sarak par musāfir hamesha āte-jāte hoñ wahān ṭbaharne yā
 ārām kī jagah; chaukī; ṭikān; farod-gāh—woh jagah jahān dāk
 ke ghore badle jāeñ; marhala. [gāh ke mī-bain ho.
 5.—Manzil; masāfat; woh fāsila jo khushkī ke safar meñ do farod-
A stage of ten miles—Das mil (pāñch kos) kī manzil.
 6.—Qadam; darja-i-taraqqī; woh darja jahān tak koyī shai ghaṭe
 yā baṛhe; woh had jahān tak kisī shai meñ tagaiyur-o-tabaddul ho;
 darja; naubat; hālat.
Stager, n. Jisne duniyā ke tamāshe khūb dekhe hoñ; jisne zamāne kī
 garmī-sardī khūb sahī ho; kār-āzmūda shakhs; tajriba-kār shakhs;
 jahān-dīda shakhs; gurg-i-bārān-dīda; 'aiyār; makkār.

Stagger, v. i. 1.—Kharē hone yā chalne meñ idhar-udhar hīnā yā jum-bish k.; qadam yā pair jamā-kar kharā na h. yā na chalnā; ḍagma-gānā; laṛkharānā; laṭpatānā.

2.—Pair jamā-kar na ṭhaharnā; lagzish k.; halchal h.; haṭne pas-pā hone yā bhāgne lagnā; pair na ṭhaharnā (na sañbhānā); bas na chalnā.

3.—Pas-o-pesh k.; waswase meñ parnā; shak-o-shubhe meñ par-nā; hiehkichānā; āgā-pīchhā k.; dil ko tayaqqun ko kisīqadar kho d.; irāde kī mazbūti meñ farq ā-jānā.

Stagger, v. t. 1.—Laṛbarā d.; laṛkharā d.

2.—Pas-o-pesh meñ ḍāl d.; waswasa paidā karā d.; dil meñ shak-o-shubha paidā karā d.; pareshān kar d.

Staggeringly, ad. Laṛbarāte yā laṛkharāte huye; lagzish karte huye; pas-o-pesh ke sāth; taammul yā shubhe ke sāth.

Stagnancy, n. Woh hālat jab koyī saiyāl shai harakat rawānī yā gardish meñ na rahe (na chale na bahe yā na ghūme-phīre).

Stagnant, a. 1.—Rawān (jārī) nahīn; bahtā nahīā; harakāt meñ nahīn; gair-i-mutaharrik; kharā; rukā huā; bañdhā.

2.—Sust; jāri yā chaltā nahīn; mandā; dhilā; dhīmā; paṭ; be-kār; majhūl; jo kām karne meñ basar na ho.

Stagnate, v. t. 1.—Bahuā band ho-jānā; na chalnā; ruk jānā; na chalne kī wajh se kharāb yā ganda ho-jānā.

2.—Kharāb na chalnā; kharāb jāri na rahnā; sust ho-jānā; mandā ho-jānā; paṭ h. yā par jānā. [chaltā na rahnā; gair-mutaharrik rahnā.

Stagnation, n. 1.—Rukāwat; jāri na rahnā; gardish band ho-jānā;

2.—Na chaluā yā kharāb na chalnā; sust yā mandā ho-jānā.

The stagnation of business—Kām-dhām kī band ho-jānā; roz-gūr (kār-o-būr) kī kharāb na chalnā.

Staid, a. Sanjīda; mustaqil-mizāj; matīn; qā'ide yā dil-jam'i se kām k. w.; wahshī talawwun-tab' yā khayāl-parast nahīn.

Staidness, n. Sanjīdagī; matānat; sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ The opposite of *wildness* or *levity*.

Stain, v. t. 1.—Dāg lagānā; dhabbā ḍālnā; dhappā ḍālnā; dagilā kar-d.; bigār d.; kharāb kar-d.; gauda kar-d.

2.—Rangnā; rang meñ dubonā yā bornā.

3.—Chhāpnā; jis rang kī zamīn ho usī rang kī nahīn balki dūse rang kī chhāpnā elhāpnā. [tikā lagānā; ruswā k.

4.—Bad-nām k.; ilzām lagānā; dāg lagānā; kalank yā kalank kī

Stain, n. 1.—Dāg; dhabbā; dhappā. [nāmī.

2.—Kalañk yā kalank kī tikā; bad-nāmī kī dāg; ruswāyī; bad-

3.—Bā'is-i-ilzām; woh shai jisso nadāmat ho.

Stainless, a. Be-dāg; gunāh ke ilzām se barī; be-aib; pāk; sāf; be-barf.

Stair, n. 1.—Zīna; sirhī.

2.—Zīne jo makān ke andar ek darje se dūse darje par jāne ke liye lage hote haiñ; sirhiyāñ jo ghar meñ nīche se ūpar jāne ke liye

☞ Commonly used in the plural. [lagī hotī haiñ.

Below stairs—Makān ke nīche ke darje bisse yā marūtib meñ.—Flight of stairs

—Jitnī sirhiyāñ makān ke ek darje tak jāne ke liye hoñ.—Up stairs—Makān

ke ūpar ke darje hisse yā kamrōñ meñ; koṭhe par. [sañbhle hoñ.

Staircase, n. Nard-bān; sirhī ya'nī kul zīne aur woh chīzeñ jūpar we

Stake, n. 1.—Khūntī; khūntā; mēkh. [hor; shart.

2.—Bāzī; jo chiz bāzī meñ lagāyī jāe; jis chiz se hār-jit kī-jāe; dānw;
At stake—Khatre meñ; jokhim meñ; ma'riz-i-khatar meñ; jiske nuqsān yā
jispar sadma pahūñehue kā khauf ho.

Stake, v. t. 1.—Mekhoñ meñ bāñdhū yā mekhoñ par thahrānā khwāh
unke zarī'e se hifāzat k. [kar hād bāñdhuā.

2.—Mekheñ gār kar budūd qāim k. (had-bandī k.); khūntiyān gār
With out.

To stake out land—Mekheñ gār-kar kisi-zamīn ke budūd qāim k.

3.—Badnā; dānw par r. yā lagānā; bāzī lagānā; kisi shai kī nisbat
hār-jit kī shart badnā. [amāntan rakkhī jāe.

Stake-holder, n. 1.—Woh shakhs jiske pās hār-jit kī shart par koyī chiz

2.—(Law) Kisi aisi shai kā amānat-dār jiskī nisbat do yā zāid
ashkhās da'wī-dār hon; woh shakhs jiske pās aise rupaye yā māl
rakkhe jāen jinkā da'wā koyī shakhsoñ ko ho.

Stale, a. 1.—Purāne hone kī wajh se phikā yā be-maza; jiskī quwwat
tezī aur khushkī balut dinoñ tak rakkhe rahne ke sabab se jātī rahe.

2.—Tāza nahīn; tāza banā huā nahīn; bāsī; shabāna.

3.—Jismen shabāb kā husn bāqī na ho; jismen jawānī kī kaifiyat
rah na jāe; utrā huā; jiskā joban ntar gayā ho.

4.—Jo kām meñ āte āte ghis nhe; 'ām; jiskā Intf kasrat-i-isti'māl
se jātā rahe; jismen nayāpan aur khush karne kī quwwat bāqī na
rahe; purānā; kuhna.

Stale ajūdavit—(Law) Halaṭ-nāma jo ek sāl se zāid kā ho.—Stale demand—Da'wā
yā mutālaba jo muddat se pesh na huā ho; baṛā purānā da'wā

Staleness, n. 1.—Be-mazagī; phikāpan.

2.—Pūj yā lachar h.; 'ām qism kā h.; be-dam h.

Stall, n. 1.—Ghore yā bail ke rakhne aur khilāne kī jagah; astabal kā
woh hissa jismen ek ghore kī gunjīsh ho. [jāe.

2.—Chhotā kamra yā sāc-bān jahāñ hīkrī kā māl khoī-kar rakkhā

Stall, v. t. 1.—Argare yā astabal meñ r.; tawele meñ r.

2.—Is tarah kiñchar meñ dhañsā d. ki āge chul na sake.

Stalwart, a. Diler; jawān-mard; jarī; shujā; baṛī himmat kā; pur-
josh; mazbūt; zor-āwar; porhā. [taken its place." Webster.

“Stalworth is now disused, or but little used, stalwart having

Stammer, v. i. Lafzōñ kā talaffuz ruk ruk ke k.; ruk-ruk-kar bolnā;
halkānā; tutlānā; lūknat k.; za'ān lagnā. [fūz k.

Stammer, v. t. Ruk-ruk-kar bolnā; pūrā nā bolnā; nāqis taur par mal-

Stammer, n. Halkāhat; tutlāhat; lūknat; bolne meñ zabān kī lagzish

Stamp, v. t. 1.—Pair se mārñā piṭnā dabānā ya dhañsānā. [(laykharābat).

To stamp the ground—Zamīn par pair piṭnā yā paṭaknā.

2.—Kisi shai par kisi chiz kā nishān yā koyī sūrat banānā; naqab
k.; thappā lagānā; kisi shai par munnaqqash k. [d.—jaise dil par.

3.—Khūb jamānā; khūb zibn-nishīn k.; munnaqqash k.; naqsh kar-

4.—Zarb k.—jaise sikka; banānā; garhnā. [tarāshnā.

5.—Kāgaz yā chamre wagaira ke kāṭne ke āle se mukhtalif shaklen

Stamp, v. i. Pair zor se niche ko dabānā; zamīn par pāon zor se paṭaknā.

Stamp, n. 1.—Dabānā; piṭnā. [banāye jāen.

2.—Thappā; woh āla jisse dūsri chizōñ par naqsh yā nishān

3.—Nishān jo thappe se paidā ho (ban-jāe); chhāpā; naqsh.

- 4.—Naqsh yā ṭhappū kī huyī chiz.
 5.—Nishān yā muhr jo mahsūlī mālon par is bāt ke sābit karne ke liye banā di-jāe kī sar-kārī mahsūl adā ho-gayā.
 6.—Ṭikat; istāmp.
A postage stamp — Dāk ke mahsūl kī ṭikat. — *A receipt stamp* — Rasīd kī ṭikat.
 7.—Kāgaz yā chamṛe wagaira ke muḥṭalif shaklon par turāshne kī āh. [nāmī yā bad-nāmī.
 8.—Kisī shai kī nām jo bhalā yā burā nikal jāe; kisī shai kī nek-
 9.—Sanad; waq'at. [andāz; tarīq.
 10.—Banāwat; danl; sūrat; shakl; chāl chalan; chāl-ḡhāl; qimāsh;
Stamp-duty, *n.* Istāmp kī rnsūm; istāmp kī mahsūl.
Stanch, *a.* 1.—Mazbūt aur ḡhūb kasī hnā; ṭhos; jis-men koyī futūr na ho. [dili; pakkā; pūrā.
 2.—Usūl kī pakkā; sābit-qadam aur sar-garm; mustaqil-mizāj;
A stanch friend — Pakkā dost; ai-ā dost jo apnī dostī par sābit-qadam rahe.
 ८३ Written also *Stanneh*.
Stanchness, *n.* Mazbūtī; sābit-qadamī; istihkām; usūl kī pukhtagī yā un-par istiqlāl ke sāth qāim rahnā; pakkāpan; ḡhūb lagā rahnā.
Stand, *v. i.* 1.—Khaṛā rahnā; istāda rahnā; apnī bunyād par qāim rahnā; gir na jānā; misn ār na ho-jānā; jūr se lagī aur siddhā khaṛā
 2.—Honā; wāqī' h.; kisī jaguh par qāim h. [rahnā.
 3.—Āge na barhnā; āge qadam na r.; ṭhahar jānā; ruk jānā; taammul kar-jānā; khaṛī ho-jānā.
 4.—Qāim rahnā; bahāl rahnā; joī kī toī rahnā; barqarār rahnā; gair-muntazal rahnā; lā-tajum rahnā; be-zarar rahnā; be-guzand rahnā; mazbūt banā rahnā.
 5.—Apnī jaguh par qāim rahnā; nibāh h.; nā-kām na h.; kām-yāb h.; kām-yābī hāsil k.; mahfūz rahnā; jīt jānā.
Every case stands or falls on its own merits — Har ek muqaddame meī hār-jīt uskī rū-dāl par hotī hai.
 6.—Ek hī hālat meī hamesha qāim rahnā; qāim mustahkam yā mazbūt rahnā; muqābil meī khaṛī h. yā muqābala k.
 7.—Un usūl kī parawī k. jo pahile se qāim hon; rāh-i-rāst par chale chalnā; guni-rāh na h.; badī se parhez k.
 8.—Koyī jaguh silsila yā rutba r. khwāh uspar qāim rahnā.
 9.—Kisī ḡhās hālat meī h.; wujūd r.; honā.
 10.—Munāsabat r.; munwāfiqat r.; hasb-i-hāl h.; mel khānā.
 11.—Kisī shai kī ummedwār h.; ummedwārūna pesh ānā. [bahnā.
 12.—Ruk jānā; baṇdh jānā; rawān na rahnā; jūrī na rahnā; na
 13.—(*Law*) (a) Jaise kī taisā rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā; nāfiz rahnā; qāim rahnā; jāiz rahnā.—(b) Adālat meī hāzir h.
To stand against — Muqāwala k.; roknā; muzāhamat k.; muzāhim h.—*To stand by*—(a) Pās rahnā; nazdīk h.; mahz tamāshāyī kī tarah khaṛī rahnā; maujūd rahnā.—(c) Bālā-i-tāq (tāq par dhurā) rahnā; kanāre dharā yā parā rahu; 'adau-tawajjuhī meī parā rahnā.—(c) Saḡbbālnā; madad d.; sahāra d.; himāyat k.; chhor na d.; muhāfiz h.; bachāw k.—*To stand fast*—Mus-tahkam rahnā; jamā rahnā; gair-muntazal aur lā-tajum rahnā.—*To stand firmly on*—Kisī bāt se mutimayin rahnā yā uskī yaqīn r.—*To stand for*—(a) Ummedwār h.; ummedwār-āna pesh ānā.—(b) Kisī kī taraf h.; hāmi yā

- madad-gūr h.; sahārā d.; pachchh k.; himāyat k.—(c) Kisi kī jagah par h.; kisi kī 'iwaz yā qāim-maqām h.—*To stand in hand*—Kisi ke haq meñ mufid h.; kūr-āmad h.; nūfi' h.—*To stand off*—(a) Dūr rahnā; fāsile par rahnā.—(b) Ta'mil na k.; na mānnā.—(c) Dūr hi dūr kī sāhib-salāmat (dostī yā rabt-zabt) r.; bahut mel-jol na r.; alag rahnā; dūr rahnā.—(d) Ubhār h.—*To stand one in*—Ikhareh parnā yā baiṭh-nā; sarf h.; lagnā.—*To stand out*—(a) Nikla yā ubhār h.—(b) Muzāhamat se bāz na ānā; na mānnā; itā'at qabūl na k.; tarah na d.—*To stand to*—(a) Dhun ke sāth lagā rahnā; koshish kiye chahnā; zor chahāye chahnā.—(b) Kisi irāde yā rāe par qāim rahnā.—(c) Kisi bāt par qāim rahnā; kisi mu'āhade bayān yā qaul-o-qarār se munharīf na h.—(d) Na bhāgnā; qāim rahnā.—(e) Mutābaqat yā munāsabat r.; khilāfna h.—*To stand up*—Ikhār h. yā nṭh khār h.—(b) Bolne yā kām karne ko' liye khār h.—*To stand up for*—Himāyat k.; bachānā; pushṭi d.; kisi shai ko jāiz ṭhaharānā.—*To stand upon* (a) Qadr k.; gurūr k.; fakhr k.; garā k.—(b)
- Stand, v. t. 1.**—Bardāsht k.; sahnā; mutahammul h. [Isrār k.; zor d.]
- 2.—Muqābala k.; muqābale meñ na haṭnā; zer-dastī qabūl na kar-l.
- 3.—Taslim k.; qabūl k.; mān l.
- To stand it*—Mazbūti se bardāsht k.; apni bāt yā hālat par qāim rahnā. (*Colloquial*).—*To stand one's ground*—Apni jagah par qāim rahnā; apni jāgah se na haṭna; apni bāt (apne qaul yā apni dalil) par qāim rahnā (use na chhornā yā usmeñ hār na jānā).—*To stand trial*—Tahqiqāt yā tafīsh meñ barābar qāim rahnā; be-gair tahqiqāt yā imtihān ke chhoṛ na d.
- Stand, n. 1.**—Khare hone kī jagah; woh muqām jahān kisi maqsad ke anjām ke liye log āram se khare raheñ.
- 2.—Shahr meñ woh jagah jahān gāriyān wagaira khārī hon.
- 3.—Ṭhahrāw; rukūwat; qiyām.
- To make, or come to, a stand*—Ṭhahr jānā; ruk jānā.
- 4.—Woh shai jispar koyī chiz ruh-sake yā rakklū jāe.
- 5.—Chhoṭā sū mez; bartan wagaira ke rakhne kī jagah.
- 6.—Woh jagah jahān adā-i-shahādāt (gawāhi dene) ke liye gawāh 'adālat meñ khārī ho.
- To be at a stand*—Kisi shubhe yā dushwārī ke sabab se ruk jānā; rok diya jānā; ulajh jānā; ghabrā uṭhnā; pas-o-pesh meñ par jānā.—*To make a stand*—Dushman se picheñ kiye jāne kī hālat meñ usse muqābala karne ke liye ṭhahr jānā.
- Standard, n. 1.**—Nishān; jhandū; patāka; dhajā (correctly *dhwajā*); pharahrā; 'alam; bairag. [jāe; sarkārī paimāna yā bāt.]
- 2.—Bāt paimāna yā wazu jo hākim-i waqt kī manzūrī se qāim kiya
- 3.—Jo kuchh 'awām-u-nās yā mu'azzaz logoñ kī rāe kī bunyād par khwāh dastūr yā 'awām kī manzūrī se ba-taur qāide yā namūne ke qāim kiya jā; parakh yā parakhue kī kasautī; mihak-i-imtihān.
- 4.—Khare sone aur chāndī aur usmeñ milāwat kā wazu jo sikka banāne kī garaz se hākim-i-waqt kī taraf se muqarrar ho.
- Standard, a. Standard; mustanad; jiski waq'at meñ kabhi kamī-beshī**
- Stander-by, n. See By-stander.** [na ho.]
- Standing, v. a. 1.**—Jo qānūn yā rawāj wagaira ke rū se qāim ho; jo hamesha qāim rahe; mudāmī; dawāmī yā dāimī; 'arizī nahīn; muqarrar yā muqarrara.
- 2.—Pāe dār—jaise rang; jo nṛ na jāe; jo suq na ho-jāe; pakkā.
- 3.—Bahtā nahīn; rawān nahīn; jiskā bahmā jāri na rahe; khārī.

4.—Jisko naql-o-harakat na ho; jo ek jagah nasab rahe.

5.—Istāda; khaṭā; be-katā.

Standing, n. 1.—Qiyām; daūrān; wujūd; muddat; qadūmat.

A custom of long *standing*—Bahut diuon kā rawāj; dastūr jo 'aise yā mud-dat se chālā ātā ho; purānā dastūr.

2.—Kisi 'uhde mansab yā haisiyat par qāim rahnā.

An officer of long *standing*—Afsar jo apne mansab par bahut diuon se qāim

3.—Khare hone kī jagah.

[ho; afsar-i-terina; purānā afsar.

4.—Logon meū haisiyat; anron ke muqābale meū martaba; nek-nāmī; waqr; rutba; darja; qadr-o-manzilat

Stand-point, n. 1.—Jar; bunyād; asl; woh maqām jahān se chizeñ yā bāteñ dekhi jāen; jis manq'e yā jagah se usūl par gaur-o-fikr aur unki nisbat tajwiz karen.

Stand-still, n. Rukawat; ruk-kar jahān kā tahān rah jānā.

Staple, n. 1.—Jo chiz yā tijarat kā māl kisi khās mulk yā zil'e meū

2.—Aslī juz; nihāyat aham yā barī chiz. [paidā ho; asl paidāwār.

Staple, a. 1.—Muqarrar; mu'ayan.

2.—Jo bikri ke liye hamesha paidā kī yā banāyī jāe; khās; asl.

Star, n. 1.—Sitāra; akhtar; kaukab; najm; tāra; tarayī.

2.—Sitāre kī shakl kā tamga jo izhār-i-martaba ke liye sine par lagāyā jātā hai. [jātā hai.

3.—Sitāre sā nishān [*] jo tahrir yā chhāpe meū banā diyā

☞ "Used as a reference to a note in the margin, or to fill a blank in writing or printing, where letters are omitted." *Webster.*

☞ *Star* is often used in the formation of compound words of very obvious signification; as, *star-aspiring*, *star-beam*, and the like.

Star, v. t. Sitāre jānā; sitāron kī māniud chamaktī huyī chizon se sajnā.

Stare, v. t. Ghurnā; kisi chiz ko nazar garā kar dekhnā; ānkheñ phāp-kar dekhnā; taktakī lagānā; ānkheñ khol-kar tākā yā takā k.

Stare, v. t. Kisi shai ko shauq ke sāth dekhnā; tāk lagānā yā taknā.

To stare [one] in the face—Kisi kī ānkheñ ke sāmne h.; kisi shai kā isqadar

Stare, n. Tuk; taktakī.

[ummayān h. ki usse inkār mumkin na ho.

Stark, a. Mahz; nirā; bi-l-kul; tamāmtar; sarilī; sarāsar; mutlaq.

Stark, ad. Kulliyatan; bi-l-kul; sarāsar; ba-tarz-i-mutlaq; mutlaqan;

Stark naked—Bi-l-kul nangā; nangā mādār-zād.

[tamām yā tamāmtar.

Starless, a. Jab sitāre mutlaq dekh na parēñ; jab sitāron kī raushanī

Starlight, n. Sitāron kī raushanī; tāron kī chamak.

[na ho.

Starlight, a. Sitāron se raushan.

[kib se muzniyan.

Starry, a. 1.—Sitāron se bharā huā; jismeñ sitāre kasrat se hon; kawā-

2.—Sitāron kā yā jo sitāron se paidā ho.

3.—Sitāron kī māniud raushan; sitāron kā sā.

Start, v. t. 1.—Chauñknā; chauñk uñhnā; jhājhnā; hairat dard yā kisi dūsri wajh se yakāyak uchhal yā kūd parnā.

2.—Pichhe ko hañnā; bhagknā.

[karne lagnā.

3.—Chalnā; rawāna h.; daur daur yā safar shurū' k.; shurū' k.;

To start after—Kisi ke pichhe chalnā; pichhā k.; ta'āqub k.—*To start against*—

Kisi se ummedwārī meū muqābala k.—*To start for*—Kisi 'uhde kā ummed-wār h. (uski ummedwārī k.)—*To start up*—Chauñk uñhnā; yakāyak uñh khaṭā h.; yakāyak buzurgi yā waq'at hūsil k.

Start, v. t. 1.—Yakāyak mutaharrīk kar-d.; chanīkā d.; mukhawwaf kar d.; ek-bārgī pareshān kar-d.; ubhār d.; bhagā d.

2.—Harakat d. yā harakat meñ lānā; yakāyak pesh-i-nazar (sāmne)

3.—Ījād k.; ikhtirā' k.; nikālā. [kar-d.; paidā kar-d.]

4.—Apnī jagah se yakāyak haṭā d.; khiskā yā ṭāl d.

Start, n. 1.—Chanūk; hairat haibat yā dard wagaira se ek-bārgī kūd yā uehbal parnā; kisi wajh se yakāyak harakat meñ ānā yā mutaharrīk h.; bharak; chamak; wahshat. [jhapattā; phalāng; qulānch.]

2.—Kisi bāt kā daf'atan kar-guzarnā; rah-rah kar kisi bāt kī koshish;

3.—Josh; walwala; dhnu; tarang; nmang; lahar. [rawānagi.]

4.—Safar yā kisi kām ke silsile kā āgāz; kisi maqām se rawāna h.;

To get or have the start—Dūsre se pabīle shurū' k.; ek hī qism ke kām meñ dūsre se barh jānā; sabaqat le-jānā; mār-le-jānā; pesh-dastī k.

Startingly, ad. Chauñk-chauñk-kar; rah-rah-kar; jhapattā-mār-kar; kabhi-kabhi yakāyak josh meñ ā-kar. [yā rawāna ho.]

Starting-point, n. Woh maqām jabān se harakat shurū' ho (koyī chale

Startle, v. i. Chauñknā; chauñk nīhnā; dahal jānā; daf'atan khauf wagaira ma'lūm hone kī wajh se hīl jānā. [bharānā; darā d.]

Startle, v. t. Darānā; chauñkānā; hairat paidā k.; mutahaiyar kar-d.;

Startle, n. Sadma jo yakāyak khauf hairat yā khatre ke dar se dil ko pahunche; chauñk; bharak; dhark; jhakh.

Startling, pp. or a. Chauñkāne w.; bharāne w.; yakāyak khauf paidā karā d. w.; jiske sabab se ek-bārgī tabī'at dar-jāe.

Starvation, n. Bhūkhoñ marnā yā mārā jānā; faqa-kashī.

Starve, v. i. 1.—Sardī se marnā; jāron marnā.

2.—Bhūkhoñ marnā; bhūkh yā muhtāji kī sakht taklif uṭhānā; nihāyat ifās kī hālat meñ rahnā; barī tangī meñ rahnā.

Starve, v. t. 1.—Bhūkhoñ mārānā.

2.—Qahṭ se taklif meñ dālnā yā maglūb (zer-dast) k.

3.—Kisi shai kī ihtiyāj (uske na hone yā baham na pahunche) kī wajh se halāk yā barhād kar-d.

State, n. 1.—Hālat; kaifiyat; naubat; dhang; taur; waz'; māhiyat; rūdād; dasā; gati; kisi wujūd yā shai kī kaifiyat jo kisi khās waqt

2.—Rutba; martaba; darja; haisiyat. [meñ ho.]

3.—'Azmat; shān-o-shaukat; jāh-o-jalāl; barāyi; dhūm-dhām; shīkōh; hashmat; tumturāq. [banānā ho; wāzi'an-i-qawānīn.]

4.—Kisi mulk meñ logon kā woh majma' jiske zimme qānūn kā

5.—Kisi riyāsāt ke khās khās log; mudabbirān-i-saltanat; kisi riyāsāt meñ woh ashkbās jo wahān ke madāru-l-muhām hon.

6.—Bādshāhat; riyāsāt; saltanat; rāj; sarkār.

☞ When *state* is joined with another word, it denotes public, or what belongs to the community or body politic, or to the government."

Webster.

State affairs—Umūrāt-i-saltanat; riyāsāt kī būteh; mulkī mu'āmalāt.—*A state secret*—Riyāsāt kā rāz yā bhed.—*State paper*—Kāgaz jo umūrāt-i-riyāsāt ke muta'alliq ho.

State, v. t. Kisi shai ke hālat bayān k.; mufassal ya bi-l-ijmāl (hi-l-kul) likh d.; pūrā pūrā bayān k.; bi-t-tafsil kahnā; tafsil-wār likhnā yā

- kahnā; musharrab kahnā 'arz yā guzārish k.; bayān k.; zabānī kahnā; khol-kar kahnā. [mu'aiyan par huā kare.
- Stated, a. 1.**—Mu'aiyan; muqarrar; ba'ndhā huā; ma'mulī; jo auqāt-i-2.—Ba'ndhā huā; muqarrar; jismeñ radd-o-badal na ho.
- Statedly, ad.** Auqāt-i-mu'aiyan par; barābar; jo waqt muqarrar ho barābar usī waqt par. [shān sūrat; tamkanat; dabdaha; jalāl-i-sīrat.
- Stateliness, n.** Barāyī; 'azīm-sh-shānī; shān-o-shaukat; 'azīm-sh-shān; jalāl-i-qadr; bahuṭ barā; 'alī-martaba; baland khayālāt r. w.; nūchā; bayā. [kh-kar.
- Statement, n. 1.**—Bayān i'āda yā guzārish 'ām isse kī zabānī ho yā 2.—Wāqī'āt yā hālāt kā talwīzī izhār; hālāt jinkā i'āde zabānī kiyā jāe; kisi mu'āmale ke hālāt kā bayān.
- 3.—Naqsha; kaifiyat; fard i-hisāb; lekhā.
- State-prisoner, n.** Jo shakhs umūr-i-saltanat ke muta'alliq jarām meñ qaid ho; asir-i-sultānī; shāhī qaidī.
- Statesman, n.** Umūr-i-sultanat ke insibām kī qābiliyat ke liye mashhūr; fun-i-hukūmat meñ māhir; ilm i-siyāsāt dān; mudabbir-i-umūr-i-saltanat; mudabbir.
- Statesman-like, a.** Mudabbirān-i-saltant ke se dhang yā nuki si dānāyī r. w.; mudabbirāna; jo mudabbir ke liye mauzūn yā munāsib ho.
- Statesmanly, ad.** Aise tarīq se jo mudabbir-i-saltanat ke hasb-i-hāl ho.
- Station, n. 1.**—Kisi shai ke kharā hone kī jagah—khushūyan woh jagah jahān koi shakhs yā chiz hamesha thahre yā kuchh der tak rahe. (a) Rel-gīriyon ke thaharne kī maqām; istāshan. (b) Woh maqām jahān kār-i-mansabī ke anjām ke ba'd kisi 'alāqe kī pulis (police) ke log jam' hon; istāshan; thāna. [kāri kā kām yā sign jo kisi ko sipard ho.
- 2.—'Ulha jispar koi māmūr kiyā jāe; mansab; mulāzumat-i-sar.
- 3.—Shagl; peshā; kām; kār-o-bār.
- 4.—Hasiyat; hālāt; rutba; darja; zindagi kī hālāt.
- Station, v. t.** Rakhnā; qāim k.; kisi jagah 'uhde yā mansab par muqarrar yā ta'ināt k.; baithāna; qāim k.; thahrānā; nasab k.; muta'aiyan k.; māmūr k.
- Stationary, a. 1.**—Jo āge yā pichhe na chale; bādīn-n-nazar meñ gair-mutaharrik; mazbūt; nustahkam; nustawār; pāe-dār; ek jagah par qāim.
- 2.—Jo taraqqī na kare; jo 'aql buzurgī yā 'umda meñ roz-ba roz tarraqqī na pāye; jo ziyādatar barā yā aur 'umda na hotā-jāe.
- Stationer, n.** Kāgaz qalam dawāt aur likhne ke dūse sāmān beehne w.
- Stationery, n.** Kāgaz qalam siyāhī aur likhne kī dūsrī chizeñ.
- Statistic, } a.** Logoñ kī hālāt unke intizām-i-khāna-dārī jāedād aur
- Statistical, } āmadanī wagaira se muta'alliq; umūr-i-jumhūr ke muta'alliq.**
- Statistics, n.** Kisi qaum kī tan-durustī darāzi-i-hayāt intizām-i-khāna-dārī humar ma'āsh āmadanī aur mulk kī hālāt wagaira ke muta'alliq wāqī'āt; kisi khās qism ke logoñ ke muta'alliq wāqī'āt; kisi aisi bāt ke muta'alliq wāqī'āt jo dil-chasp ho; woh bāteñ jinkī kaifiyat 'ada-don se zāhir ho-sake yā naqshe kī khāna-purī ke zarī'e se dikhlāyī jā-sake. [mūrt (properly mūrtī); but; sanam.
- Statue, n.** Kisi jūn-dār kī shabīh jo kanda kar-ke (khod-kar) banāyī jāe;

Statute, *n.* Insān ke qad kī aslī nīchāyī; qāil.

STATUS, *n.* [Lat.] Haisiyat; hālat; mansab; apnī haqqiyat kī nisbat kī shakhs kī haisiyat; haqqiyat-i-arāzī ke muta'alliq kīsī kā istihqāq.

STATUS IN QUO, } [Lat.] Aslī hālat yā haisiyat; jo hālat pahile thī;
STATUS QUO, } jis hālat meñ yā par koyī shai sābiq meñ rahī ho.

To restore a building to its status quo—Kīsī 'imārat ko apnī aslī hālat yā haisiyat par phir qāim kar-d. ya'nī jo hālat uskī kīsī dūsrē amr ke wuqū' ke pahile rahī ho usī hālat par use phir kar-d.—Things remain in statu quo—Bāteñ joñ-ki-toñ haiñ; hālat sābiq-dastūr haiñ ya'nī jo kaifiyat sābiq meñ thī wahī ab bhī hai.

Statutable, *a.* 1.—Qānūn ke mutābiq banāyā yā jāri kiyā gayā; jo majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn ke banāye qānūn se nikle yā paidā ho.

2.—Jo qānūn ke mutābiq ho. [banāyā huā qānūn.

Statute, *n.* 1.—Kīsī riyāsat yā mulk ke majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn kā قانۇن "Statute is commonly applied to the acts of a legislative body consisting of representatives." Webster.

2.—Koyī dawāmī qā'ida jo kīsī jamā'at kī taraf se qāim kiyā jāe.

Statute of limitations—(Law) Qānūn-i-hadd-i-sanū'at; taunāli kā qānūn; woh qānūn jiske mutābiq kīsī mi'ād-i-mu'aiyan ke ba'd huqūq kī nafāz nālīsh ke zarī'e se nahīñ ho-saktā.

Statutory, *a.* Qānūnī yā qānūn kī; malikūma-i-qānūn; jisko qānūn kī sanad ho; jo qānūn ke rū se jāiz rakkhā gayā ho.

Staunch, *a.* See Stanch.

Stave, *v. t.* 1.—Kīsī shai meñ tor-kar surūkh kar-d.; tor yā phor d.

2.—Haṭā d.—jaise lāṭhī wagaira se.

With off. [yā haṭā d.; ta'wīq meñ ḍālnā.

3.—Zabardastī ṭāl d.; nā-haq lait-o-lāl meñ ḍālnā; kīsī tarah se ṭāl

To stare off the execution of a project—Kī-i mansūbe ke anjām ko nā-haq ṭāl d. (use nā-haq rok d. yā lait-o-lāl meñ ḍāl r.).

4.—Bahā d.; dhalkā d.; pīpā tor-kar nikāl yā bahā d.

Stay, *v. t.* 1.—Rahnā; kīsī jagah rah jānā; ṭhaharā rahnā; ruk rahnā; ṭhahar jānā; chup-chāp kharā rahnā; muqīm h. yā rahnā; qiyām k.;

2.—Kīsī hālat meñ rahnā. [ṭik jānā.

3.—Muntazir rahnā; intizār k.; rāh dekhnā.

4.—Ruk jānā; ṭhahar jānā; taammul k. [r.; thām r.; jāne na d.

Stay, *v. t.* 1.—Rok d.; rok r.; āge barhne na d.; bāz r.; āṛ r.; thānbhī-

2.—Hilno-dolne yā girne na d.; sañbhāl r.; sahāre par rok r.; maz-būṭī se ṭhaharā r. [taskin d.

3.—Dhānsne na d.; zu'f na āne d.; tāgat sañbhāl r.; kisiqadar

Stay, *n.* 1.—Ṭhaharāw; ṭikāw; qiyām; istiqāmat.

2.—Sahāra; jispar yā jiske zor se koyī chīz ṭhahar jāe; āsrā; āṛ.

Stead, *n.* Dūsrē kī jagah (uskā 'iwaz yā badlā); qāim-maqāmi.

In stead of—Kīsī kī jagah; kīsī kī 'iwaz.—To stand in stead, or to do stead—Kām-kā (kār āmad) h.; bare naf'e kā h.; nihāyat mufīd h.

Steadfast, *a.* 1.—Mazbūṭ yā mazbūṭī se qāim; kḥūb garā huā.

2.—Sābit-qadam; ustuwār; mustalīkam; mutalawwin nahīñ; gair-mutazalzal; sābit-qadam.

Steadfastly, *ad.* Mazbūṭī se; sābit-qadamī se; pakkā.

Steadfastness, *n.* Mazbūti; ustuwārī; sābit-qadamī; puḡhtagī; istiqlāl; matānat; usūl par-mazbūti se qāim rahmā.

Steadily, *a.* Mazbūti se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar; hame-sha; bilā-taammul; bilā-taḡhallul; bilā-iuhirāf.

Steadiness, *n.* Mazbūti; ustuwārī; sābit-qadamī; istiqlāl; barābar ek tarah par chalnā (ek qism kā tariq r.). [uahiū.

Steady, *a.* 1.—Mazbūti se kharā yā qāim; jamā huā; hiltā-doltā 2.—Mustaqil; sābit-qadam; gair-mutalawwīn; jiskī tabī'at jald badal na jāe; apne ināde par barābar qāim rahne w.; jo kisī amr kī pairawī barābar kiye jāe: qāim-mizāj.

3.—Yaksān; barābar; ek rāh par chālā jāne w.; jiskā silsila barā-bar qāim rahe; jo na ghaṭe na barhe; jo tabdīl na ho. [k. yā r.

Steady, *v. t.* Hilne phirne yā girne na d.; saūbhāl r.; sahārā d.; mazbūt

Steal, *v. t.* 1.—Chorī k.; churā l. yā churā le-jānā; be-gair istihlāq yā 2.—Chhip-kar (chup-ke se) chal d. [ijāzat ke le-l.; duzdī k.; sariqa k.

3.—Chālākī se yā aise tariq par ki koyī na jāne le yā har l.—jaise dil; churā l.; har l.; moh l. [koshish k. ki koyī bāt chhip-kar chal jāe.

4.—Chhipā-kar yā aisi tarah kuchh k. ki koyī na dekhe; is bāt kī **Steal**, *v. t.* 1.—Chorī k.; duzdī k.; sariqa kā murtakib h.

2.—Chupke se chal d.; aisā chal d. ki koyī na dekhe.

Stealing, *n.* 1.—Chorī; sariqa; duzdī; dūstre kā māl be-gair uskī wāqifi- 2.—Jo chiz churāyī jāe; māl-i-musrūqa. [yat yā razā-mandi ke le-l.

Chiefly used in the plural.

Stealth, *n.* Kisī kām kā ba-tarz i-maḡhfī (chhipā yā churā-kar) k.; poshida kār-rawāyī; kām jo auron se chhipā-kar kiya jāe; aisā tariq

In either a good or bad sense. [jiskā hāl dūstre na jāne.

Stealthy, *ad.* Chupke se; chorī se; chhipā-kar; ḡhufyatan; maḡhfī taur se; ikhṡā ke sāth. [maḡhfī; poshida; be ma'lūm; makkārī kā.

Stealthy, *a.* Jo chorī se kiya jāe; jo ḡhufyatan ho; jo chupke se ho;

Steam, *a.* Bhāph; bāph; buḡhār; dhuṡān jo pānī se uṡhtā hai.

Steam, *v. t.* 1.—Dhuṡān yā bāph ho-kar uṡhnā nikalnā yā ur jānā; bu-ḡhār kī sūrat meū ur-jānā; bāph chhorna.

2.—Dhuṡne ke zor se chalnā. [k.

Steam, *v. t.* Bhāph par r.; bāph d.; bhāph par narm k. pakānā yā taiyār

Steam-boat, *n.* Dhuṡān-kash; duḡhānī kashtī. [chale.

Steam-engine, *n.* Dhuṡne kī kal; duḡhānī kal; jo kal bhāph ke zor se

Steel, *n.* 1.—Faulād; polād; ispāt.

2.—Hathiyār; silāh; aslaha; sbastra.

3.—Koyī shai jo nihāyat saḡht ho; saḡhtī; karāyī; karnakhtagī.

Steel is often used in the formation of compounds of very obvious meaning; as, *steel-clad*, *steel-hearted*, and the like.

Steel, *v. t.* 1.—Faulād charḡhānā; nok yā bāḡh par polād lagānā.

2.—Karā kar-d.; nihāyat saḡht banā d.; sang-dil banā d.; saḡhtī paidā kar-d. [ḡbālwan.

Steep, *a.* Kharā; jiske charḡhaw yā utār meū barā jhukāw ho; bahut

Steep, *n.* Dhūlwān jagah ṡilā yā pahār wagaira; kandalā.

Steep, *v. t.* Pānī wagaira meū bhṡgonī yā tar k.; kisī chiz ko pānī wagaira meū us waqt tak rahne d. jab tak woh use bi-l-kul jazb na kar-le.

Steer, *v. t.* Chālānā—jaise jahāz; rah-numāyī k.; hidāyat k.; le-jānā; kisī ko rāh dikhlānā.

Stem, n. 1.—Darakhit wagnaira kā aslī hissa; woh mazbūt hissa jispar shākheñ saibhālī rahen; tauz; bonṭ.

2.—Dāl; dār; dālī; shākhi.

[asl.

3.—Khandān kī aslī shākhi; nasl; khāndān; kul; mūrison kā silsilā;

4.—Ānlād; nasl; far'; khāndān kī shākhi; bans.

Stem, v. t. 1.—Pānī chīrnū yā kāṭnū; dhār ko roknū; dhār par chahūnū

2.—Roknū; muzāhamut k.; bāz r.; insidād k.

Step, v. i. 1.—Pair ko harakat d.; pair yā pairon se āgo chaluū yā pichho haṭnū; chaluū; qadam qadam jānū yā chaluū.

2.—Jānū; thoṛī dūr pū-piyāda jānū; thoṛe fūsilē tak ṭahalte jānū.

3.—Sanjīdagī āhistagī yā sāhit-qadamī se chaluū.

To step aside—Thoṛī dūr chāle jānū; logon kī sahbat se alag ho-jānū.—*To step*

back—Pichhīlī būton kā khayāl k.; tabī'at ko zamīna-i-guzashīa kī taraf rujū'

k.—*To step forth*—Āgo haṭhū yā ūnū.—*To step in or into*—(a) Kisī jagah

meñ jānū yā kisī hālat meñ ho-jānū—(b) Thoṛe 'arṣe ke liye andar jānū yā

dākhil h.—(c) Bilā-takalluf qabza pānū; daf'atan qabza kar-l.—*To step out*—

Step, v. t. Qadam r.

[Qadam lambe k. par tezi ko dākhil na d.

Step, n. 1.—Qadam; gām; jitrū ok martaba pair uṭhā-kar koyī chālē.

2.—Sīrlī kā dundī; zīne kī pāya.

3.—Chalne yā dāurne meñ jitrū dūr tak pair parē.

4.—Thoṛī dūr; fāsilā-i- qulīl; qadam.

It is distant but a step—Woh kam fāsilē par hai; woh ek hī qadam par hai.

5.—Darja; unuhat; qadam.

Step by step—Ba-tadrīj; darja-ba-darja; qadam-ba-qadam; āhista-āhista.

6.—Tarāqqī; āge haṭhū; qat'i fāidā yā naf'.

7.—Pair kā nishān; naqsh-i-pā; qadam; nishān; patā.

8.—Chāl; chalne kā tarīq.

9.—Kār-rawāī; tadrīj; nimal; fī'l; upāe; harakat.

Step, n. Santelā; akhyāfī; haqīqī mahīn.

“A prefix used in composition before father, mother, brother, sister, son, daughter, child, &c., to indicate that the person thus spoken of is not a blood-relative, but is a relative by the marriage of a parent; as, a *step-mother* to X is the wife of the father of X, married by him after the death of the mother of X.” *Webster*.

[guzar-jācū.

Stopping-stone, n. 1.—Patthar jispar pair rakh-kar pānī aur kīchāṭ se

2.—Tarāqqī kā zarī'n; woh būt jiske sahāb se bihbūdī ho

Stereotyped, n. a. Mustahkam aur gair-mubaddal; is tarāh par qāim kiyā huā kī badal na sake.

[paidā na ha; zar-khez mahīn.

Sterile, a. 1.—Ūsar; banjar; shor; jismeñ bahut kam yā kuchh bhī

2.—Bāñjh; jise bacheho na hoñ.

3.—Khayālāt se khālī; kūṭh-magz.

Sterility, n. Shorīyat; bāñjhpan; zar-khezī na r.; ūsar h.; bacheho na paidā k.; khayālāt se khālī h. [r.; bacheho paidā karne kī quwwat le-l.

Sterilize, v. t. Shor banānū; ūsar banānū; zar-khezī kī quwwat bāqī na

Sterling, a. Aslī; khālīs; nihāyat 'umda; ū'la qism kā; kharā.

Stern, a. 1.—Garī hīyī aur ba-zāhir saḥit-o-tahakkumūna; saḥit; dnrusht; karī yā karwī; rūkhī.

A stern look — Aisi chitwan jismeñ dekhne w. sakhti aur hukūmat kī nazir se kisi kī taraf ghūre; karwī nazar. — A stern countenance — Rūkhā chihirā; rū-

2. — Sakht-mizāj; karī; be-rahm; kathor. [khi sūrat.

3. — Nihāyat mustahkam; jismeñ lagzish yā jumbish na ho.

Sternly, ad. Sakhti se; turshi se; karwāyī se; rukhāyī se; karwī sūrat banā-kar; tabakkuin-āna.

Sternness, n. Sakhti; talkhī; tursh; karwāyī; rukhāyī.

Stew, v. t. Ahista-ahista josh d. (ubālnā); thorā thorā yā narm āg par sijhānā; thorā ubālnā; dam-pukht k.

Stew, v. i. Dhime-dhime paknā; ahista ahista josh khānā; dam-pukht h.

Steward, n. Woh shakhs jo kisi bare gharāne meñ khwāh kisi buri im-lak par umūr-i khāna-dārī ke insirān dūro mulāzimīn kī nigrānī māl-guzārī khwāh āmadānī kī tahsīl aur hisāb wagaira ko murattab karne ke liye rakkhā jāe; kār-pardāz; sarbarāh-kār; kārinda; gu-

Stick, n. 1. — Chharī; qamehī; taluī; lakrī; lāthī; dāudā. [māshā.

2. — Koyī shai jiski sūrat chharī sī ho.

A stick of sealing wax — Lākh yī lāh kī battī.

Stick, v. t. 1. — Ghūsā d.; dhañsā d.; chubhā d.; koñehnā; godnā; god-

2. — Dhañsā-kar lagā yā thahrā d.; ghūsā d. [kar mār dāluā.

3. — Baithālnā; jamā d.

4. — Lagā d.; chipkā d.; chaspān kar-d.; saṭā d.; jor d.

To stick out — Nikāl d.; ubhār d. [jānā.

Stick, v. i. 1. — Lag jānā; chipak jānā; chaspān ho-jānā; saṭ jānā; lipaṭ

2. — Jahān kā tuhān rah jānā; is tarah lag rahnā kī mushkil se haṭe; simaṭ jānā; jam rahnā. [jānā; phāns jānā; aṭak jānā.

3. — Āge na harh sakuā; āge chalne se rnk jānā; ruk-jānā; thahar

4. — Ghabrā uṭhuā; pareshān ho-jānā; pas-o-pesh meñ par jānā; āgā-pichhā karne lagnā; hais-bais meñ par jūnā. [jhan meñ dāl d.

5. — Mushkilāt yā waswase paidā k.; shash-o panj meñ dāl-d.; ul-

6. — Dostī aur muhabbat meñ khūb simaṭ jānā; ek jān de qālib ho-jānā.

To stick at — Āgā-pichhā k.; pas-o-pesh k.; tamunul k. — To stick by — (a) Khūb

simaṭ rahnā; sābit-qadam h.; mazbūti se sabārā d. — (b) Lipaṭ-kar taklif-dih

h. — To stick out — Nikāl ānā; ubhār ānā. — To stick to — Khūb lagā rahnā;

na chhornā; istiqlāl ke sāth pairawī k.; pichhā na chhornā; sābit-qadam rah-

nā. — To stick upon — Jamnā; rukā yā thahrā rahnā; na chhornā; tark na k.

Stickle, v. i. 1. — Kisi na kisi taraf ho jānā; ok yā dūse fariq kī jāuib-dārī k.

2. — Haṭh ke sāth nā-kāfi wujūh par jhagrā bahs yā takrār k.

3. — Ek fariq ko chhor-kar dūse fariq kī taraf ho-jānā; kabhī ek taraf h. kabhī dūsi; istiqlāl ke sāth kisi ek kā sāth na d.

Sticky, a. Jo chipak jāe; chipchipā; lastasā; lāsē-dār; jo kisi chiz par lag rahe; jismeñ chimaṭ yā simaṭ rahne kī khāssiyat ho

Stiff, a. 1. — Jo jald na jhuke; lachilā yā dam-dār nahīn; karā; sakht.

2. — Na raqīq na sāiyāl; gārbhā aur las-dār; na to narm aur na sakht. [barā zor ho.

3. — Tund; tez; shadid; jo jhonke se (bahut tez) chale; jismeñ

4. — Jo jald maglūb na ho; muqābale yā dhun meñ sābit qadam; ziddi; hatthi. [ho.

5. — Jibilli aur be-takallufā nahīn; pur-takalluf; jismeñ banāwaṭ

Stiffen, v. t. 1. — Karā kar-d.; sakht kar-d.; aisā kar-d. kī narmi kam

2. — Aur gārbhā banā d.; aur las-dār kar-d. [rah-jāe.

- 3.—Be-hiss-o-harakat kar-d.; be-jān kar-d.; majhūl banā d.
Stiffen, v. i. 1.—Karā ho-jānā; narmī kā kam-ho-jānā; aur sakht ho-jānā. [sakht ho-jānā.]
 2.—Anr gārḥā ho-jānā; gilzat kā barḥ jānā; yak-gūna (qarīb qarīb)
 3.—Aisā ho-jānā ki kisī bāt kā jald asar na ho; sakht yā patthar-sā ho-jānā; karāyī ā-jānā; aur ziddī yā sakht ho-jānā. [sāth.]
Stiffly, ad. Sakhtī yā karāyī se; mazbūtī se; ba-isrār; zid yā haṭh ke
Stiffness, n. 1.—Karāyī; sakhtī; narmī kā na h.; jhukne yā kham khāne ke
 2.—Kuchh narm aur kuchh sakht h.; gārḥāpan; gilzat. [qābil na h.]
 3.—Harakat na kar-saknā; be-hiss-o-harakat (sun) h.
 4.—Tanāw; khiñchāw.
 5.—Haṭh; zid; tamarrud; sar-kashī.
 6.—Takalluf; jabr; banāwat.
 7.—Sakhtī; durushtī; karāyī; rūkhāpan.
 8.—Tahrīr yā taqrīr meṁ banāwat; aslī sādagi aur suhūlat kā na r.
Stifle v. t. 1.—Dam ghuṭā d.; sāns rok d.
 2.—Rok d.; band kar-d.; bujhā d.; gul-kar d.
 3.—Kisī shai ko dabā d. (usko zāhir yā mashhūr na hone d.); chhipā d.; rok-kar miṭā d.; nām bāqī na rahne d.; miṭā d.
Stigma, n. 1.—Dāgne kā nishān; dāg.
 2.—Bad-nāmī yā be-ābruyī kā dāg; kalank kā ṭikā; dhabbā; siyāhī; aisa gair-mustahsan tariq jisse āb-rū kho-jāe; harf; baṭṭā.
Stigmatic, } a. 1.—Jispar bad-nāmī kā dāg lag chukā ho; jisse ābrū
Stigmatical } meṁ baṭṭā lag gayā ho. [ilzām ho.]
 2.—Jisse bad-nāmī yā hatk-i-ābrū ho; jiske bā'is se koyī maurad-i-
Stigmatize, v. t. 1.—Dāgnā; dāg d. [nā; muñh kālā k.; ruswā k.]
 2.—Kalank kā ṭikā lagānā; harf lagānā; badnāmī kā dhabbā lagā-
Still, v. t. 1.—Chup karānā; band k.—jaise shor; khamosh k.; sākit k.
 2.—Harakat ko rok d.; rok r.; sākin kar-d.; hālat-i-qarār meṁ kar-d
 3.—Thandhā kar-d.; dhimā kar-d.; dabā d.; josh-o-kharosh afrā-tāfrī yā ghabrāhaṭ ko firo kar-d.
Still, a. 1.—Sākit; khamosh; chup-chāp.
 2.—Jab shor-sharāba yā afrā-tāfrā na rahe; sun; thir; gum-sum.
 3.—Be-hiss-o-harakat; be-gair hile-dole; but kī tarah. [talak.]
Still, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamāna-i-hāl tak; āj tak yā
 2.—Bā-in-hama; bā-wujūd yā bā-wasf iske; tāham; tau-bhī; ispar bhī; tispar bhī; jo kuchh huā uske ba'd bhī.
 3.—Aur bhī; isse bhī ziyāda; jisqadar hai usse barḥ-kar.
 4.—Hamesha; barābar; sadā.
Still and anon—Rah-rah kar aur mutawātir; bār-bār; hamesha; barābar.
Still, n. 1.—Sharāb chulāne kā bartan aur uske asbāb.
 2.—Woh makān jahān sharāb chulāyī jāe; āb-kārī kā godām.
Still-born, a. Jo marā paidā ho; jo paidāish ke waqt zinda na rahe.
Still-house, n. Same as No. 2 of Still, n.
Stillness, n. Sukūt; sukūn; sannāṭā; khamoshī; qarār; dhimāpan; hara kat yā josh-o-kharosh wagaira meṁ na rahnā.
Stimulant, a. 1.—Muharrīk; jisse tahrīk ho.
 2.—Woh shai jisse rūh dil aur shirāyīn ko quwwat ho.
Stimulant, n. See the above, No. 2.

Stimulate, v. t. 1.—Ubhārṇā; bedār k.; zin-dil k.; sa'i-o-koshish kī quwwat barhānā; targīb d.; rāgīb k.; dil barhānā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn ko quwwat baḥshnā.

Stimulation, n. 1.—Tahrīk; targīb; tahrīs; uksānā; ubhārṇā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn kī quwwat kā barh jānā.

Stimulative, a. Same as Stimulant, a.

Stimulous, n. 1.—Tabī'at barhāne wālī bāt yā chīz; woh shai jisse dil ko kisi bāt ke karne kī targīb ho.

2.—Muqawwī dawā.

Sting, n. 1.—Nesh; khār; ḍauk; ḍans.

2.—Nesh yā ḍauk kā gosht meṁ ghusā d.

3.—Koyī shai jisse nihāyat taklīf ranj yā dard ho.

Sting, v. t. 1.—Ḍauk mārṇā; ḍānsnā.

2.—Dukhānā; dard ranj yā taklīf paidā k.

Stingily, ad. Barḥ buḥl ke sāth; khissat se; makkhī-chūsī ke sāth; kanjūsī se. [kī lālach (tam'); zalīl qisṁ kī lālach; barī tang-dīlī.

Stinginess, n. Buḥl yā buḥhālat; kanjūsī; makkhī-chūsī; gāyat darje

Stingy, a. Barā hi tang-dil aur lālachī; harīs; tāmi'; kanjūs; makkhī-chūs; dīl kā tang; baḥhīl; sūm yā shūm.

Stink, v. i. Barī bad-bū paidā k.; aisi mahak r. jisse tabī'at phir jāe; bad-bū k.; basūnā; ubasūnā; bisānd ānā.

Stink, n. Barī bad-bū; aisi mahak jisse tabī'at ko nafrat ho; bad-bū; ta'afūn; 'ufūnat; bisūneṁdh; durgandh.

Stint, v. t. Hudūd-i-mu'aiyan ke andar rok r.; mahdūd k.; muqaiyad k.; had bāndh d.; kisi hadd-i-mu'aiyan se tajāwuz na karne d. (usse āge barhne na d.); band kar-d.; rok d.

Stint, n. 1.—Had; qaid; rok; wus'at; phailāw. [jāe.

2.—Miqdār-i-mu'aiyan; jisqadar hissā ṭhahrāyā yā muqarrar kiya

Stipend, n. Mushāhara-i-mu'aiyan; jisqadar mushāhara baṁdbā ho; haqq-i-khidmat jo dīn mahīne yā sāl ke husāb se muqarrar ho; wazīfa; 'ulūfa; darmāha. [dīl ho; haqq-i-s-sa'i-i mu'aiyana kī 'iwaz meṁ kām k. w.

Stipendiary, a. Mushāhara-dār; darmāhe-dār; jiskī ujrat yā talab baṁ-

Stipendiary, n. Mushāhara-dār; darmāha-dār; dīn mahīne yā sāl ke husāb se apne khidmāt kī baṁdhī mazdūrī pāne w.

Stipulate, v. i. Kisi fīl ke karne yā na karne kā mu'āhada kisi shakhs yā jamā'at se k.; qaul-o-qarār k.; mu'āhada k.; bāt-chīt ṭhahrānā; sharteṁ

Stipulation, n. 1.—Ta'ahhud; bāt-chīt yā qaul-o-qarār ṭhahrānā. [tai k.

2.—Jo kuchh tai pāye yā ṭhahre; jis amr kā ta'aiyun bi-l-maqta' ho-jāe; qaul-o-qarār; shart; bāt-chīt; mu'āhada; iqrār.

Stipulator, n. Qaul-qarār k. w.; mu'āhada k. w.; mu'āhid; shart k. w.

Stir, v. t. 1.—Jumbish d.; harakat d.; kisi tarah par jagah badalnā; chalānā; hilānā; ḍulānā.

2.—Ma'rīz-i-buhs meṁ lānā; paidā k.; khapā k.; uṭhānā. [kānā.

3.—Ubhārṇā; targīb de-kar paidā k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; bhar-

To stir up—(a) Hilā d.; ḍulā d.—(b) Bar-ahgeḥta k.; ubhārṇā; targīb yā taq-

wiyat d.; mushṭa'il k. yā ishti'āl d.; bharḳānā.—(c) Paidā k.; shurū' k.—(d)

Tez kar-d.; jān ḍāl d.; taqwiyat d.; aur zinda dīl kar-d.

Stir, v. i. 1.—Apnī tayīn harakat d.; jumbish k.; apnī jagah badalnā;

hālāt-i-sukūn (qarār) meṁ na rahnā.

- 2.—Jānā; pā-piyāda yā kisi sawārī wagaira par jānā. [sust. na rahnā.
 3.—Mutaharrīk rahnā; naql-o-barakat kiya k.; kuchh kiya k.;
 4.—Lihāz kiya jānā; maushā-i-kalām h.; jiskī nisbāt bāt-chūt ho
 (bāt chale). [dharakkā; chahal-pahal.
- Stir, n. 1.**—Shor-o-gul; shor-o-shagab; haurā-dhūm; gul-gapārī; dhūm-
 2.—Hangāma; balwa; afrā-tafri; khalbalī; hullay; harbarī; dawā-
 3.—Pareshān-khātiri; dil kā intishār; izzirāb. [dawish; hal-chal.
- Stitch, v. t. 1.**—Sūnā; bakhiyā k.
 2.—Si-kar ikatthā kar-d.; ikatthā jor d.
To stitch up—Sūyi-dore se marammat k. yā jor d.; si d.
- Stitch, v. i. 1.**—Silāyī k.; dokht k.
Stitch, n. 1.—Tānkā; bakhiyā; siwan. [kaifiyat ma'lūm de; chubhan.
 2.—Tapak; kusak; tis; aisā dard jismen sūyī ke chubhne kī si
- Stock, n. 1.**—Darakht kā muslā; tanā; darakht kā woh hissa jisse shā-
 khen nikal-kar uspar saibhli raheñ.
 2.—Dālī yā shākḥ jismen paiwand lagāyā jāe. [bhuchh.
 3.—Sitūn; khambhā; thūn.
 4.—Be-'aql shākḥ; be-wuqūf yā knūd-zihū shākḥ; mūrakh;
 5.—Kisi khāndān kā bānī; woh aśl shākḥ jiskī anlād kisi khāndān
 ke log hon; nāl; khāndān; kul; kisi khāndān ke mūris aur we log jo
 unse ba-khatt-i-mustaqīm paidā hon—jaise beṭe pote wagaira.
 6.—Rupaye jo kisi kār-o-bār men lagāye jāen; rupaye jo kisi shākḥ yā
 koṭhī wagaira kī taraf se roz-gār men lagāye jāen; rupaye jo tijārat yā
 bime wagaira men lagāye jāen; sarmāya; pūnjī; aśl; tijārat kā māl.
 7.—(pl.) Rupaye jo kisi sar kār ko qarz diye jāen yā kafālat-nāmajāt
 jo aise rupayon kī 'iwaz men khārid hon. [jam' yā ikatthī kī-jāe.
 8.—Chizeñ jo mulaiyā kī-jāen; zakḥira; makḥzan; koyī shai o
 9.—Maweshī yā bheriyāñ jo kisān apne kheton par jam' rakḥen
 [kām men layen yā paida karen.
 10.—(pl.) Kāth; turūm.
Dead stock—Zir'at ke ālat aur paidā-wār jo kām men laye jāne ke liye
 jam' raheñ.—“In distinction from *live stock*, or the domestic animals
 on a farm.” *Webster*. See No. 9.—*Stock in trade*—Kisi dūkān-dār ke bikrī
 ke asbāb; kārī-gar ke auzār wagaira.—*To take stock*—Māl-i-maujūda kī
 fihrist banānā.
- Stock, v. t. 1.**—Jam' k.; āyinda ke isti'māl ke liye jam' r. jaise tijārat.
 kā māl wagaira. [haiyā kar-d.
 2.—Khās khās zarūrī chizeñ baham pahunchānā; bhar d.; mu-
To stock up—Jar se khod d.; nest-o-nābūd kar-d.; khod dānā.
- Stomach, n. 1.**—Mī'da; jhojh.
 2.—Ishtihā; bhūkh; gīzā kī ragbat.
 3.—Ragbat; khwāhish; mailān; pasand.
- Stone, n. 1.**—Putthar; sang.
 “When we speak of the substance generally, we use *stone* in the
 singular; a house or well of *stone*. But when we speak of particular,
 separate masses, we say *a stone* or *the stones*.” *Webster*.
 2.—Jawāhir; ratna (colloquially *ratān*).
 3.—Lauh; yād-gār jo mare huye shākḥson kī yād-gārī ke qāim rakḥne
 4.—Patharī; sang-i-masāna. [ke liye banāyī jāe; sang-i-kitāba.

5.—Guthli; koeli; chinyān.

6.—Be-hissi aur be-dardi.

[taklif par na dukhe.

A heart of stone—Patthar kā dil; dil jismeñ dard na ho; dil jo dīsrōñ ki

Stone is prefixed to some words to qualify their signification; as, stone-blind, stone-still, and the like.

To leave no stone unturned—Jo kuchh ho yā ban sake sab k.; hatta-l-wus' khūb koshish k.; kisi maqūd ke aūjām ke liye jo kuchh tadbir hosake sab k.; koyi tadbir daqīqa yā ākr uṭhi na r. [mārnā yā dheloñ se mār dālnā.

Stone, v. t. 1.—Pattharon se mārnā yā halāk k.; sangsār k.; dhole

2.—Koeli yā chinyān wagaīra nikāl l. [muzbūt k.

3.—Upar se patthar jānā biṭhālnā yā unṣab k.; pattharon se Stone-blind, a. Bi-l-kul andhā; jisko zarā bhi na sūjhe (dekh parē).

Stone-dead, a. Patthar kī tarah be-jān; jismeñ zarā bhi dām na ho.

Stone-hearted, a. Sakht-dil; sang-dil; be-rahm; be-dard; nirdayī.

Stony, a. 1.—Patthar kā patthar kā banā huā patthar sā yā jismeñ patthar bhare khwāh kasrat se hoñ; sangi yā sangūñ; pathrīlā.

2.—Pathrā d. w.; patthar banā d. w.; badal-kar patthar kar-d. w.

3.—Be-rahm; be dard; sakht; kathor; kaṭṭar.

Stony-hearted, a. Same as Stone-hearted.

Stoop, v. i. 1.—Badan ko āge jhukā d.; khare hone yā chalne kī hālat meñ jhuk jānā; nihornā; nawnā; nihornā yā nawānā.

2.—Itā'at qabūl k.; zer-dast ban-jānā; majbūr ho-kar sar-jhukānā (kisi ko apnā barā kar-ke mānnā); sar-nigūñ h.

3.—Apne ruthe yā darje kā khayāl na kar-ke kisi aise fīl kā k. jo ba-zāhir uske khilāf samjhā jāe; bilā lihūz-i-kasr-i-shān kisi fīl kā k.; kisi adnā bāt kī taraf matawajjih h.

4.—Jhapaṭnā; girnā; shikār par tūṭnā; utarnā; ūche ānā.

Stoop, v. t. Jhukā d.; ūche ko jhukā d.

Stoop, n. 1.—Jhukāw; āge ko jhuknā. [ehhoṭōñ se 'ājizī kā bartāw.

2.—Inkisār; apne martaba yā buzurgī kā khayāl chhoṛ-kar apne

3.—Jhapaṭā; parind kā apne shikār par tūṭ paṛnā. [mūḥdnā.

Stop, v. t. 1.—Bānd kar-d.; kuchh bhitār bhār-kar muñh band kar-d.;

2.—Rok d.; band kar-d.; aisā kar-d. ki āmad-o-raft na ho-sake; lā-gu-

3.—Age baṛhne na d.; rok r.; bāz r.; ṭhahṛā r.; ṭhāñbh r. [zar kar-d.

4.—Kisi fīl ke karne se bāz r.; chalne na d.; asar-pazīr na hone-d.; nāfiz yā jāri na hone-d. (nāfiz yā ijrā ko rok d.); muzāhim h.; muzāhamat k.; aṭkā r.; multawī kar-d.; ma'rīz i-iltiwā meñ dāl d.

Stop, v. i. 1.—Ruk jānā, āge na baṛhnā.

2.—Kisi 'amal yā kār-rawāyī meñ ruk jānā (usko rok yā band kar-d.); harakat yā 'amal se dast-kash ho-jānā.

Stop, n. 1.—Thaharnā yā ṭhahṛā diyā jānā; rukāwaṭ; harakat 'amal yā kār-rawāyī kā insidād; ṭhahṛāw; aṭkāw. [amr-i-māni'; rukāwaṭ.

2.—Woh shai jisse rukāwaṭ yā insidād ho; sadd-i-rāh; rok; aṭkāw;

Stoppage, n. Rukāwaṭ yā rok; insidād; ta'arruz; rok d. yā ruk jānā.

Stopper, n. Rokne yā band k. w.; muzāhamat k. w.; insidād k. w.; jisse koyī shai ruk jāe yā band ho-jāe; dāt; ṭhepī; ṭheñṭī; ṭhekī.

Stopper, v. t. Dāt de-d.; ṭhepī lagā d.; dāt se band kar-d.

Stopple, n. Woh chīz jisse kisi burtan (zarf) kā muñh band ho-jāe;

Stopple, v. t. Kisi chīz kā muñh ṭhepī se band kar-d. [ṭhepī; d.ṭṭā yā dāt.

Storage, n. 1. — Hifāzat ke liye godām meñ rakh d.; godām meñ māl-o-
2. — Godām meñ māl ke rakhne kā haq-i-hifāzat. [asbāb kī hifāzat.

Store, n. 1. — Jo shai yak-jā kī-jāe; ifrāt; kasrat; miqdār-i-kasir; ta'-
dād-i-kasir. [maḵhzan; zaḵhira; bhaṇḍār; koṭhī.

2. — Woh maqām jahāñ bahut sī chīzeñ ikatṭhī kī-jāeñ; godām;

3. — (pl.) Chīzeñ-khusūsan khāne-pīne kī chīzeñ jo kisī khās maqsad
se jam' kī-jāeñ; rasad 'am isse kī khāne-pīne kī chīzeñ kī ho yā hathi-
yār khwāh gole-bārūt wagaira kī; sāmān; saranjām. [maujūd.

In store — Jam'; taiyār; maujūd; muhaiyā; baham-rasānī ke liye taiyār yā

Store, v. t. 1. — Ikatṭhā k.; jam' k.; farāham k.; bhar d.; pur k.; ma'-
mūr k.; baham pahunchānā.

2. — Āyinda ke liye jam' k.; sarf-i-āyanda ke liye yak-jā k.

3. — Hifāzat kī nazar se godām wagaira meñ r.

Store-house, n. Woh makān jismeñ har qism kī khusūsan khāne-pīne
kī-chīzeñ ikatṭhī yā jam' kī-jāeñ; godām; bhaṇḍār; khattā.

Store-keeper, n. Godām kā muhāfiz; dāroga-i-godām. [meñ mazkūr ho.

Storied, p. a. 1. — Jiskā zikr hikāyat meñ ho; jo kisī bayān yā dāstān

2. — Jiskā zikr tawārīkh meñ ho; kisī shai kā un dāstānoñ kī wajh
se dil-chasp h. jo usse muta'alliq hoñ; guzrī huyī bātoñ ke sabab se

3. — Kayī mauzil darje yā marātib kā. [wājibu-t-ta'zīm.

A two-storied house — Do-manzila makān; do darje yā marātib kā ghar.

 In this sense, used chiefly in composition.

Storm, n. 1. — Tūfān; āndhī; meñh yā barf kī bārish.

2. — Logoñ meñ barī khalbalāhaṭ; mulkī yā khānagī tahalka;
bagāwat; balwa; jang; halchal; khalbalī; halbalī; amn meñ futūr.

3. — Kisī qal'e wagaira par zor-o-shor kī chaṛhāyī; chaṛhāyī; relā;
hallā; tākht; hamla; kisī qal'e par sipāhiyoñ kā sīrhiyāñ lagā-kar
chaṛh jānā aur phāṭak wagaira tor-kar bhītar ghus jānā.

4. — Sakht musibat; āfat; balā; zor kā jhōukā.

 Storm is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *storm-menacing*, *storm-proof*, and the like.

Storm, v. t. Hamla halla dhāwā yā chaṛhāyī k.; kisī qal'e kī dīwāroñ par
chaṛh aur phāṭak wagaira tor-kar uspar qabza kar lene kī ko-shish k.

Storm, v. i. 1. — Tūfān bar-pā k.; āndhī uṭhānā. [meñh kā barasnā.

2. — Bare zor se hawā kā bahnā; tund hawā ke sāth oloñ barf yā

 Used impersonally.

3. — Gussa k.; taish meñ ānā; gazab-nāk h.; gusse se bare josh-o-
kharosh meñ h. [tundī se chaltī ho; jab tūfān zor se chaltā ho.

Stormy, a. 1. — Tūfānī; tūfān se paidā h. w.; tund; jab hawā barī

2. — Sakht tahalka yā shiddat kī wajh se paidā h. w.

Story, n. 1. — Kisī sānihe ke hālāt kā bayān; jo kuchh guzar chūkā ho
uskā dāstān; dāstān; bayān; hikāyat; qissa.

2. — Kahānī; gap; itihās; charittar (correctly *charitra*), naql;

3. — Jhūṭh; darog (*colloquial*). [afsāna; banāwat kā bayān.

4. — Marātib; darja; mauzil; mahal.

 In this sense, written also *storey*.

Stout, a. 1. — Mazbūt; tanāwar; moṭā-tāza; kuṅgrā; risht-pusht;

2. — Diler; jawān-mard; bahādur. [shahzor.

3. — Qaddāwar; bare ḍil-ḍaul kā; barā ḍil r. w.; barā (*colloquial*.)

4.—Magrūr; haṭṭhī; jo apnī pakar na chhore.

 Stout is sometimes used in forming compounds of very obvious signification; as, *stout-built*, *stout-hearted*, and the like.

Stoutly, *ad.* Dilerī se; jurat se; zid ke sāth; isrār ke sāth; sābit-qadamī se; dil ko mazbūt kar-ke; bilā-lagzish; mazbūtī se.

Stoutness, *n.* Mazbūtī; tanāwarī; qaddāwarī; haṭh; pakar; ṭhān.

Stow, *v. t. 1.*—Rakhnā; mauq'e se r.; muuāsib jagah par r.; qarīne yā silsile se nazdik nazdik r.

2.—Kisī chiz meī koyī shai tartīb se yā nazdik nazdik r. khwāh jam' k.; dabā yā kas kar bharnā; tab-ba-tah r. [phirnā.

Straggle, *v. i. 1.*—Sidhī rāh se bahak jānā; bhaṭak jānā; bhaṭaktā

2.—Be-matlab yā be-ṭhikāne ghūmā k.; āwārā phirā k.

3.—Andāz se ziyāda baṭh jānā; chhitrānā. [farq h.

4.—Idhar-ud nar yā mutafarriq h.; ek dūsre se 'alāhida yā farq-Straight, *a. 1.*—Sidhā; mustaqīm; ṭerhā yā tircchā nahīn.

2.—Rāst-bāz; sachchā; muusif aur mutadaiyan; sachāyī yā wujūb se gurez na k. w. [arse meī.

Straight, *ad.* Fauran; jhaṭpat; turant; turt; fi-l-faur; bahut hī thore

Straighten, *v. t.* Sidhā k.; rāst k.; bal nikālā; kham yā kajī ko dūr k.

Straightforward, *a.* Sidhā; rāst; jāda-i-rāstī se inhīrāf na k. w.; jismeī

Straightforwardness, *n.* Sidhāyī; rāstī; rāst-bāzī. [kaj-o-pech na ho.

Straightway, *ad.* Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; be-dirang; be gair der kiye huye. [phailānā; chaṭhānā.

Strain, *v. t. 1.*—Zor se khaiñchnā; tānnā; baṛī koshish se phailānā;

2.—Maqdūr bhar koshish k.; hatta-l-wus' pairawī k.; jahān tak ho-sake fikr-o-tadbīr k. [yā kām karne kī wajh se sadma pahunchānā.

3.—Maṛoṇā; murkānā; karkānā; andāz se ziyāda koshish mihnāt

4.—Kasnā; jakarṇā; nur kas-kar bāñdh d.

5.—Gair-i-aslī banā d.; jabriya karānā; ragbat ke khilāf karānā.

6.—Chhānū; chulānā; ṭapknā. [k.; khūb zor k.; baṛī jāñ-fishānī k.

Strain, *v. i. 1.*—Baṛī koshish k.; khūb hāth-pāñw mārṇā; jidd-o-jahd-i-balīg.

2.—Chhannā; chūnā; ṭapknā; rasnā; jharnā. [yā koshish.

Strain, *n. 1.*—Baṛī koshish; sakht jāñ-fishānī; andāz se ziyāda mihnāt

2.—Maṛoṇ; moch; kachak; lachak.

3.—Kār-rawāyī kā silsila; dhang; tarz-o-tarīq; tahrīr yā taqrīr kā silsila jo barābar chalā jāe; tarz-i-kalām; tarz-i-'amal.

4.—Nagma; gīt; āwāz; lai; kisī gat kā kbās hissa.

5.—Ragbat; mailān; paidāishī khāssiyat.

Strait, *a. 1.*—Tang; sakrā yā sañkrā; chauṛā nahīn; kushāda nahīn.

2.—Mushkil; dushwār; taklif se bharā hnā; tang—juise hālāt.

Strait, *n.* Taklif; tangī; dushwārī; musibat; 'nsrat; iflās; pareshānī; dukh.

 Used either in the singular or plural.

Straiten, *v. t. 1.*—Tang k.; qaid-i-farang meī dālṇā; tangī meī dālṇā;

2.—Tānnā; kasnā; jakarṇā; khūb khaiñchnā. [zich k.

3.—Taklif meī dālṇā; hairān k.; tangī meī dālṇā; muflisī yā dūsrī qismī kī ihtiyāj se ziq meī dālṇā; hālāt tang k. [ihtiyāj; qillat.

Straitness, *n.* Tangī; sakhtī; shiddat; musibat; dushwārī; taklif;

Strange, *a. 1.*—Nayā; jo pabīle se jānū sunā yā dekhā na ho.

2.—'Ajib; 'ajib-o-garib; jisse hairat yā ta'ajjub ho; gair-i-ma'mulī; ma'mul yā 'am qā'ide ke khalāf; 'am yā 'am qism kā nahūn; anokhā; nīrālā; turfa; nādir.

3.—(Sometimes uttered by way of exclamation).—Wāh; 'ajib bāt hai; turfa karashma hai; tamāsho kī bāt hai. [isqadar ki ta'ajjub ho. Strangely, *ad.* 'Ajib tarah se; aise tarz yā dhang se ki hairat ho; itnā yā Strangeness, *n.* 1.—Kashīdagī-i-khātīr; sard-mihri; nā-āshuā-mizājī; khushkī. [nīrālūpan.

2.—'Am tarz-o-tarīq yā khayālāt ke khalāf h. (unse mutābaqat na r.);

3.—'Ajib-o-garib qism kā h.; hairat paidā karne kī quwwat r.; isqadar ma'mul ke khalāf h. kī nayepan se ta'ajjub ho; anokhāpan.

Stranger, *n.* 1.—Par-desī; dūstre mulk kā rahne w.; gair mulk kā bāshindū; bidesī.

2.—Woh shakhs jiskā watan (ghar) usī mulk mein na ho jabūn woh maujūd ho balki us maqām se fāsile par ho; ek hī mulk mein dūstre bulde shahr riyāsat yā sūbe kā rahne w.

3.—Woh shakhs jisse koyī dūsrā shakhs wāqif yā āshuā na ho; jis shakhs ko dūsrā jāntā na ho; nā-āshuā; an-jān.

4.—Kisi shai se wāqif yā āshuā nahīn (usse nā-wāqif yā nā-āshuā).

5.—Mihmān; pāhun.

[zabt na rakhtā ho.

6.—Jo shakhs dūstre kī sulbat mein dākhil na ho; jo dūstre se rabt-

7.—(*Law*) Jo shakhs kisī fī'l mu'ābade yā istihqāq mein sharīk na ho; mahz he-jā dast-andāzī k. w.; bilā istihqāq dast-andāzī k. w.; woh shakhs jo haṭh-dharmī se kisī shai kī nishat apnā haq zāhir kare. Strangle, *v. t.* 1.—Dam band kar-ke mār dālnā; dam ghutī kar halāk kar-d.; galā dabā-kar mār dīlnā; phānsī d.; galā dībānā.

2.—Dabā d. yā dabā r.; zāhir na hone d.; paidā na hone d. [halākat. Strangulation, *n.* Habs-i-dam; sāus rok-kar mār dālnā; galā dabā-kar

Stratagem, *n.* 1.—Fītrat-i-jang; karāyī kā ehhal-bal; tudbīr yā mansūba jo dushman ko dhokhā dene ke liye kiya jāe; ganīm kī fureb-dihī kī bandish; dushman ko jul dene kī fikr; dāwā; ghāt.

2.—Kisī naf'e ke hāsīl karne ke liye joṛ-toṛ; jul; 'aiyārī; fītrat; mār-peeḥ; kisī qism kī makr-āmeḥ tudbīr.

Straw, *n.* 1.—Geḥlun jau jayī yā muṭar wagaira kā dantlā.

☞ "When used of single stalks, it admits of a plural." *Webster.*

2.—Puāl; bichālī; payāl.

☞ "In this sense the word admits not the plural number." *Webster.*

3.—Be-kār nī-kammī yā nā-chūz shai; chhoṭī se chhoṭī chūz; khafīf-tarīn shai; zarra; khār; tinkā.

☞ *Straw* is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *straw-bull*, *straw-stuffed*, and the like.

Man of straw—Qiyāst yā farzī shakhs; nisā shakhs jiskī kuchh ashiyat na ho; be-asl shakhs.—*Straw bail*—Nāqis zamānat; aise shakhsōn kī zamānat jo qābil-i-iftīār na hoḥ.—*To be in the straw*—Lafkī jānā.

Stray, *v. i.* 1.—Sīdhī rāh bhūl-jānā; gum-rāh ho-jānā.

2.—Sāth ehhoṛ-kar idhar-udhar ghūmnā-phirnā; āwāra phirnā; ehḥūṭe phirnā; hudūd-i-mumāsib ke bāhar bhūl se nikalnā.

3.—Gum-rāh h. yā gum-rāhī mein paṛnā; zalālat mein paṛnā; rāh-i-rāst ko ehhoṛ d.; jo kuchh farz ho usko khalāf k.

Stray, *a.* Jo bahak-kar kahūn chālā jāe; bahkā huā; gum-rāh; bhaṭkā huā; bhūlā-bhaṭkā (*Colloquial*).

Stream, *n.* 1.—Pānī yā dūsī saiyāl shai jo dhār bāndh-kar bahe; daryā; nadī; nālī; dhār yā dhārā; koyī saiyāl shai jo kisi bartan wagaira se dhārā bāndh-kar bahe.

2.—Raushanī kiran yā shu'ā' ban-kar nikalnā khwālī phūṭnā. [dhārā.

3.—Koyī shai jo kisi maḥiraj se uikal-kar silsila-wār chālī jāe;

4.—Rau; jhoṅk; mailān; bahīw; tor; jhukāw; jis taraf koyī shai

Stream, *v. i.* 1.—Bahnā; dhār bāndh-kar bahnā yā chalnā. [chal nikle.

2.—Kasrat se nikalnā; ifrāt se bahnā; dhārā jāri h.

3.—Kiran ye shu'ā' ban-kar nikalnā.

4.—Phailnā; dūr tak lambāyī meṁ phailnā.

Street, *n.* Shahr meṁ koyī rāsta yā sarak; shāri'-i-'ām; rāsta jahān logon ki āmad-o-raft kasrat se ho; galī nahīn; shāl-i-rāh.

Street-door—Kisi makān yā 'imārat kā darwāza jo shāl-i-rāh par ho.

Strength, *n.* 1.—Quwwat; tāqat; zor; mazbūti; 'amal yā tahammul ki salāhiyat (kisi bāt ke karne yā bar-dāsht karne ke qābil h.); bal; sakat.

2.—Mazhūti; sakhti; kaṛāpau; ustuwāri; chimṛā-pan; be ṭūṭe yā jhuke kisi bojh yā dabāw ke sahne ki quwwat.

3.—Haulon ke rokne ki quwwat; lā-guzar yā nā-qābil-i-taskhīr h.

4.—Istihkām; muhāfazat; jawāz; mazbūti; natijon ke paidā karne ki quwwat. [pauāh; pushtibān.

5.—Woh shai jispar bharosā yā takiya kiyā jāe; sahārā; pusht-

6.—Fauj ki ta'dād yā shumār 'ām isse ki barrī fauj ho yā bahri; fauj;

7.—'Tahrīrkāzor; 'ibāratki matānat; 'ibāratki mazbūti. [lashkar; sipāh.

8.—Shokhī—jaise raushanī yā rang ki; chamak; safāyī.

9.—Tezi; khūbī; 'umdagī—jaise sharāb wagaira ki.

10.—Jhonkā; shiddat; tezi; zor—jaise hawā yā pānī wagaira kā. [ki.

11.—Sihhat; mazbūti; zor; ma'qūliyat—jaise bahs yā subūt wagaira

On or upon the strength of—Kisi shai par takiya yā bharosā kar-ke; kisi shai ki taid par. [yā mazbūti ko barhānā; mustahkam k; istihkām d.

Strengthen, *v. t.* 1.—Mazbūt k.; aur tāqat d.; kisi shai ki quwwat tāqat

2.—Taqwiyat k.; sahārā d.; irāde ko mazbūti d.

3.—Quwwat barhānā; aur mahfūz k.; pukhta yā pakkā k.

Strengthen, *v. i.* Mazbūt h.; aur mazbūti pakarnā yā bāsil k.

Strengthless, *a.* Nā-tawān; be-tāqat; nā-tāqat; quwwat se khālī; nirbal; kam-zor; albal.

Strenuous, *a.* Kisi amr par khūb zor d. w.; kisi bīt ko musta'idī se chālāne w.; sar-garm; kamar basta; pur-josh; musta'id; diler; mardāna; be-khauf; niḍar; jismeṁ koshish zāhir ki-jāe.

Strenuously, *ad.* Musta'idī se; sar-garmī se; zor ke sāth; shauq ke sāth; dilerī ke sāth; chustī-c-chālākī se.

Strenuousness, *n.* Musta'idī; shauq; sar-garmī; kamar-bastagī.

Stress, *n.* Zor; dahāw; bojh; sakhti; shiddat; waq'at; barāyī; koshish.

To lay stress on or upon—Kisi shai par zor ḍalnā; kisi bāt par zor d.; kisi amr par istidlāl k.

Stretch, *v. t.* 1.—Phailānā; lambāyī meṁ phailānā; lambā k.

2.—Chaurā k.; 'arz (chaurāyī) meṁ phailānā; chaurānā; pasārnā.

3.—Phailānā—jaise hāth; bāhar nikāl d.

4.—Tānnā; kasnā; khainchunā.

5.—Mubālaga k.; lahut hi barhānā.

[jinā.

Stretch, v. i. 1.—Phailnā; lambā yā chaurā ho-jānā; lambā-chaurā ho-

2.—Phail jānā; pasār jānā; wus'at meñ baṛh jānā (wusi' h.).

3.—Phailnā par tūtnā nahīn.

[k.; fuzūl-goyī k.

4.—Asliyat se tajāwuz karā d. (barhā d.); mubālaga ko sāthi zāhir

Stretch, n. 1.—Phailāw; pasār; lambā yā chaurā khwāh lambā-chaurā k.

2.—Zor; quwwut; hāl.

[sake; ma'ni ko gāyat darje tak.

3.—Jahāñ tak ma'ni yā mafhūm ko wus'at ho; jahāñ tak ma'ni lag

4.—Ikhtiyār k. durja-i-gāyat; jahāñ tak ikhtiyār ko wus'at ho;

iqtidār ki had.

[bakhernā.

Strew, v. i. 1.—Phailānā; chhit-kar phailānā; chhitrānā; chhitnā;

"Always applied to dry substances separable into parts or particles."

Webster.

[kuchh chhitrā-kar chhipā d.

2.—Chhitte jāne ko sabab se phail jānā; kisi shai ko uske ūpar

3.—Khāl phailā d.; dhālā kur-ko phailā d.

4.—Chhron taraf phailā d.; mushtār k.

[dhālā nahīn.

Strict, a. 1.—Khitāh hū; sakht; tang; kasā; jakrā; chust; tanū;

2.—Thik; subh; sakht; mī-ba-hū.

To keep strict watch—Sakht nigāh k. yā r.

3.—Karā; qā'idon ki thik pā-bandī k. w.; jo thik thik qā'idon hoñ unpar 'amal k. w.; sakht yā sakht-gīr.

4.—Karā; sakht; jismen uarni yā ri'āyat na ho; sangin.

Strict law—Aise qawānū jinmeñ nariñ yā ri'āyat na ho; karē qānfin.

5.—Mahdūd; wus'at nahīn; jiskī talār sakhti ke sāthi kī-jāe.

Webster. "Strict is ordinarily taken in a good sense."

Strictly, ad. Sakhtī se; karāyī se; tangī se; thik-thik; hū-ba-hū; huwa-huwa; tākid ke sāth; ba-tākid; bilā-rū-ri'āyat.

Strictness, n. 1.—Tangī; chustī.

2.—Qawānū qawā'il yā rusūm wagairā ki thik thik ta'mil yā unkā mūmū; sihiat k. shiddat se jhayī; kisi unar ki barābar yā thik thik

3.—Sakhtī; shiddat; karāyī; tashmūdud.

[pā-bandī.

Stricture, n. P'tirāz; harf-gīrī; jo kuchh unktā-chīnī ki nazar se kahā jāe; hāteñ jo koyī dūsre ke khlilf uski 'uñ-joyī ki unzar se zabānī yā likh-kar posh karo.

[gām.

Stride, n. Lambā qadam; ḍag; phalāng; phalāg; ūñt sā qadam; shutar.

Stride, v. i. 1.—Lambe lambe qadam r.; ḍag mārū; phalāng mārū.

2.—Pair chhitrā-kar chalnā; pāshw phailā-kar kharā h. [pār ho-jānā.

Stride, v. i. Ek qadam yā phalāng meñ us pār jā-rahū; ek ḍag meñ

Strife, n. 1.—Buzurgī sābit karo ko liye koshish vā jhagrā; taqābul; barābarī ki takrār.

[luṛāyī; nizzā' yā jung.

2.—Gusse yā 'ndāwat ki wajh se takrār; jhagrā; tañṭā; jīt ke liye

3.—Mukhālafat takhālnf yā ikhtilāf; tazād.

[chiz.

4.—Jis shai ki nisbat takrār ho; bā'is yā sabab-i-nizzā'; takrār ki

Strike, v. i. 1.—Mārū; hāth yā kisi ālo wagairā se zarb pahunchānā; sarhū pahunchānā; thoñkū; thāṭhū; piṭū; lagānā.

2.—Phēknā; jhāt se ḍūl d.; de-mārū; paṭak d. yā paṭak mārū.

3.—Zarb k. yā hanānā—jaise sikka.

4.—Ghusānū; dhuāsānū; bhitar pahunchānā; dākhil k.

5.—Parnā; girnā.

6.—Sazā d.; izā pahuñchānā; mārñā.

7.—Bajānā; āwāz se zāhir k.; thoknā; bajā-kar batānā.

8.—Nīchā k.; girā d.; utār d.; jhukā d.

9.—Qawī asar pahuñchānā; barā asar paidā k.

To strike the mind with surprise—Dil meñ hairat paidā k.; mutahniyir k.—To strike with alarm, dread, or horror—Khauf yā dahshat paidā k.; khauf—zada k.; mukhawwat k.

10.—Kisī khās tarz par dafātan koyī asar paidā k.

The plan proposed strikes me favourably—Jo tajwiz pesh kī gayi hai usko main pasand kartā hūn.—To strike one dead—Kisī ko yakāyak mūr dālnā.—To strike one blind—Kisī ko dafātau andhā banā yā kar d.

11.—Dafātan koyī 'amal yā kār-rawāyī kar-ke paidā k.

12.—Kar-ke pakkā k.; thaluā yā durust kar-ke pukhta k.

To strike a bargain—Koyī saudā yā kharid-farokht kī bātehit kar-ke use pakkā k.

To strike a ledger or an account—Hisāb kī bidh milānā; hisāb meñ yah dekhñā kī jam'-kharach barābar hai yā nahiñ.—To strike hands with—(a)

Kisī se hāth milānā—(b) Kisī se mu'āhada yā qaul-o-qarār k.; kisī se ittifaq kar-l.—To strike off—(a) Hisāb se kāṭ nikāl yā kharīj kar-d.; minhā kar-d.; ghaṭā d.—(b) Chhāpnā.—(c) Mār-kar yā dafātan judā kar-d.; kāṭ yā chhānṭ

d.; qalam k.—To strike out—(a) Ragar-kar paidā k.; zor pahuñchā-kar nikālñ.

(b) Nikāl d.; miṭā d.; qalam-zad kar-d.; chhīl d.—(c) Dafātan paidā k.; iṭād k.; ikhtirā k.; soch-kar nikālñ.—To strike sail—Ruk yā thahar jāññ; āge

na barhñā; jāhññ kī tahāñ rah jāññ.—To strike up—(a) Bajāññ; bajāññ shur' k.; bajāññ lagnā.—(b) Gāññ yā bajāññ shur' k.; gāññ yā bajāññ lagnā.

Strike, v. i. 1.—Jhaṭ se mūr yā ghūsā d.

2.—Mārñā; lagnā; ṭakrāññ; jhan se lagnā.

3.—Bajñā; āwaz paidā h.

4.—Hamla k.; yūrish k.; hamla-āwar h.

5.—Charh jāññ; samundar wagaira ke kanāre charh jāññ.

6.—Jhaṭ yā zor se nikal jāññ; ghūs jāññ.

7.—Is garaz se kām chhor d. kī ujrāt barh jāye yā ghaṭne na pāye.

To strike for—Dafātau rawāna h.—To strike in—(a) Yakāyak dākhil h. (b)

Sath se haṭ jāññ; gāib ho-jāññ.—(c) Yakāyak ā-jāññ; mukhīl h.; rok d.—To strike in with—Kisī kī mutāba'at k.; dūsre ke hasb-i-hāl banāññ; kisī kī taraf

ho-jāññ; kisī kī shirkat fauran ikhtiyār k.—To strike out—Āwāra-gardī k.; yakāyak kahīñ nikal jāññ.—To strike up—Bajāññ yā bajāññ lagnā.

Strike, n. Muttafiq ho-kar kām kī ziyāda ujrāt talab k.; sar-kashī kī rah se kām kā k. band kar-d. yā uskī taraf tawajjuh na k.

Striking, p. a. Nihāyat muassir; jiskā dil par barā asar ho; 'ajib; jisse hairat paidā ho; quwī; mazbūt; barā; thik-thik; dil par tāsir paidā

karne ke laiq. [ho; nihāyat hī; bahut hī; bā-tāsir; 'ajib dhang se.

Strikingly, ad. Aisī tarah kī dil par asar paidā ho; aisī tarah kī hairat

String, n. 1.—Dorī; rassī; tār; sutli; tānt; dorā; tāgā yā dhāgā khwāh isī qism kī koyī chiz jo dūsri chizon ke bāñdhne ke kām meñ āye.

2.—Fita; dorī.

3.—Larī; hār; mālā; dhāgā jismeñ koyī chiz gūñdh di-jāe.

4.—Bāje kā tār yā tānt.

5.—Darakhṭ kā resha.

6.—Kamān kī ḍorī yā tānt.

[nathī huyī chīzeṅ.

7.—Bahut si chīzeṅ jo bāham milī hoṅ; kisi chiz kī silsila; tār;
To have two strings to one's bow—Ek maqsad ke aṅgām yā husūl kī do tadbireṅ r.

String, v. t. Tār charḥnā; tānt lagānā.

2.—Tār milānā—jaise bāje kī.

3.—Gūnthnā gūthnā yā gānthnā; pironā.

4.—Khaīnch-kar kaṣ d.; mazbūt k.; quwwat d.

Stringency, n. Shiddat; barī khaīnch; torā; karāyī.

Stringent, a. 1.—Nihāyat tākidī; jiskī barī pā-bandī ho; sakht; karā;
jiske mutālabē shadīd hoṅ. [dālnā jisse koyī chīz chhipī ho.

Strip, v. t. 1.—Khaīnch yā udher l.; us shai ko khaīnch l. yā udher
To strip the clothes from a man's back—Kisi shakhs kī pīth se kapra khaīnch l.

2.—Poshish le yā utār l.; barahna k.; mangā k.; chhīlnā;
chhīlkā utārṇā; muqashshar k.; khāl khaīnch l.

To strip a man of his clothes—Kisi shakhs ke kapra utār yā utarwā l. (use
barahna yā nangā k.)—To strip the skin of a beast—Kisi jānwār kī khāl

3.—Mahrūm k.; le-l.; chhīn l.; hur l. [khaīnch l.

To strip a man of his possessions.—Jo kuchh kisi ke pās ho woh use chhīn
l. (usko uske qabze se nikāl l.).—To strip one of his rights—Kisi ko apne
huqūq se mahrūm k.

4.—Nangi k.; miyān se nikālṇā yā bāhar k.—jaise talwār.

5.—Jo kuchh dūdh bachā-bachāyā ho use bhī nichor l.—jaise gūe kā.

Strip, n. Kam chanyā lambā takrā; dhaṅṅī; patṭī; dasī.

Stripe, n. 1.—Dhārī; ḍoriyā; khat; jis rang kī zamīn ho use khilāf rang

2.—Patṭī jo dhārē rang kī kisi chīz mein lagāyī jāe. [kī tahrīr yā lakīr.

3.—Chāouk korē yā hed wagairh kī zarb (mār).

“A blow with a club is not a stripe.” Webster.

Stripling, n. Chhokrā; kam-sin shakhs jo bnlūg par ho; gabrū; laṛkā.

Strive, v. t. 1.—Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd-i-balig (dīl se yā barī
koshish) k.; barī mihmat yā jān-fishānī k.; barā riyāz k.; khūb zor k.

2.—Kisi shai ke khilāf koshish k.; laṛnā; jhagarṇā.

“Followed by against or with before the person or thing op-

3.—Bāham muqābala k.; yake-bā-digare muqābil h. [posed.” Webster.

4.—Barābarī k.; ham-sarī k.; ham-chashmī k.

Strivingly, ad. Dīlī koshish se; hāth-jūwān mārte huye yā mār-kar. [jānā.

Stroke, n. 1.—Zarb; takkar; ek shai kī dūsrī shai se laṛ bhīr yā takrā
[bat.

2.—Mukhālifāna zarb yā hamla.

3.—Bīmārī yā taklīf kī jhatkā (uskā daf'atan ā-parṇā); āfat; mnsī-

4.—Wār jo muhlik ho; sadma jisse jān-barī na ho.

5.—Dharam-gharī kī āwāz.

6.—Lakīr; khat; likhne yā taswīr khānīchne ke qalam kī kashish.

7.—Sana'at; nstādī yā nstādāna 'umal; kartab yā kāri-garī.

To give the finishing stroke to a thing—Kisi shai ke muta'alliq san'at-i-akhīr
kar-dikhānā (ustādī yā kāri-garī kī jo fi'l-i-akhīr ho use kar-ke us shai ko
khātme ko pahūnchā d.); kisi shai kī ākhīr takmīla kar-d. (usko pūrā kar-d.);
khātme ko pahūnchā d.

8.—Koshish jo daf'atan yā naghānū kī jāe.

[quial).

9.—Silsila-i-kār yā 'umal; kūmoṅ kā silsila; bahut se kām (Collo-

Stroke, v. t. 1.—Mīhrbānī yā muhabbat zāhir karne ke liye hāth se
āhista āhista malnā; taskīn yā tashmīlī d.; dilāsā d.

2.—Barābar k.; hamwār k.

[sāth ghūmnā.

Stroll, v. i. Āwārā phirnā; paidal ghūmnā; behūda phirā k.; fursat ke *Štroll, n.* Pā-piyāda gardish; kūcha-gardī; mahz be-kārī kī suir; bād-hawāyi ghūm-pher.

[barī jismānī quwwat ho.

Strong, a. 1.—Qawī; mazbūt; tāqat-war; tawānā; jisko kām karne kī

2.—Jismen bardāshī kī quwwat ho; jismen tahammul kī salāhiyat ho; jo sah sake; mazbūt; thos; porhā; zabar-dast.

3.—Jismen khūb qal'-bandī ho; jo hamle sah sake; jo jald maglūb na ho-sake; jisko āsānī se le na sakeh.

4.—Jiskī fauj quwwat 'ām isse kī barī ho yā bahri barī ho; jisko iktiyār men fauj aur jahāz wagairā kasrat se ho; mazbūt; qawī.

5.—Jiske pās barī dāulat ho; jisko barī istitā'at yā āmadanī ke zarī'e ho; zi-maqdūr; mutamawwal; zar-dār.

6.—Ta'dād yā shumār men kisi darje yā hadd-i-mu'ayan tak; jis-qadar ta'dād yā shumār zāhir kī-jāe wabāh tak.

An army ten thousand strong—Fauj jiskī ta'dād wāqī'ī das hazār ho.

7.—'Tez; tund; shādīd; jismen barī zor ho; jo tezi se chale.

8.—Paidāish se i-qadar mazbūt kī bimārī kā asar na ho-sake; sahīh; sahīh-o-sālim; qawī.

9.—Jo dil par barī asar paidā kar-sake; jo tabī'at par bahut muasir ho-sake; qawī; mazbūt; matīn; pakkā; ā'lā qism kī; pur-tāsīr; karā; jiskā asar dil par bahut kuchh ho; ma'qūl.

[ma'qūl; pakkī dalīl.

A strong argument—Bāhs-i-qawī; mazbūt dalīl.—Strong reasons—Wujūh-i-

10.—Sar-garm; pakkā; jo jald lagzish na khāe; kisi hāt men dil se lagā hnā.

[sifateh ho; qawī; tez; karā.

11.—Jismen koyī sifāt-i khās kasrat se ho; jismen nihāyat 'umda

12.—Nihāyat tez; jismen alkuhal kasrat se (ziyāda) ho; munashshī; nashā paidā k. w. [chātkilā; shokh—jaise rāshani yā rung wagairā.

13.—Jo mazar (fūkh yā hasārat) par barī asar pahunchāye; chamkilā;

14.—Karwā; talh—jaise maza yā zāiqā; tez—jaise mahak (hū).

15.—Der-hazm; jo jald hazm na ho (na pache); nihāyat qawī.

16.—Jo mazbūtī se qāim ho-jīe; pāe-dār; jo jald rad na ho-sake; jisko jald tabdīl na kar-sakeh; pakkā.

[men barī quwwat ho.

17.—Nihāyat qawī; barī mazbūt; 'aql salīm yā hāfiza wagairā jis-

18.—Nihāyat zor-dār; pur-mazmūn; ma'nī-khez; chust; matīn; chand alfāz men bahut ma'nī paidā k. w.

“Strong is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *strong-bodied, strong-minded*, and the like.

Stronghold, n. Garh; qal'a; kot; hifāzat kī jagah; jagah jhrūn qal'-bandī ho.

Strongly, ad. Mazbūtī se; tāqat se; zor se; barī quwwat bare zor yā barī shiddat ke sāth; aisi tarah kī hamla rak sake; bahut zor ke sāth yā zor de-kar; shudd-o-mad ke sāth; tākid ke sāth (ba-tākid).

A word of extensive application.

Structure, n. 1.—Tarz-i-ta'mīr; banāwat; sūkht; gharat; jis shakl waz'

2.—Tarkīb; kisi shai ke ajzā kī tartīb. [yā dhang se koyī chiz banī ho.

3.—Jānwaron yā nabātāt kī banāwat.

[imārat; imārat.

4.—Kisi qism kī imārat khūsūsān kisīqadar barī yā 'azīnu-sh-shān

Struggle, v. i. 1.—Hāthā-pāyī k.; hāth-pair mārā; chhatpatānā.

2.—Barī koshish k.; barī jān-fishānī k.; sakht mihnat yā riyāz k.; larā; jhagarnā yā jhagrā k.; koshish k.; hāth-pair mārā.

- 3.—Sakht taklif uṭhānā; naz' (jān-kandanī) meṁ rahnā; kisī qism kī dushwārī khwāh musibat uṭhānā yā jhelnā.
- Struggle, n. 1.**—Barī mihnāt yā jān-fishānī; kisī shai ke hāsil karne yā kisī āfat se bach jāne kī barī koshish; hāth-pāwī mārṇā; aisā riyāz jismeṁ badan ko tornā paṛe; hāthā-pāyī; dhakkam-dhakkā; kushtam-jisṭam. [kushtī.]
- 2.—Laṛāyī; jhagrā; taṭṭā; takrār; qaziya.
- 3.—Naz'; jān-kandanī.
- Stubborn, a. 1.**—Barā hī ziddī; nā-ma'qūl taur paur haṭh k. w.; haṭṭhī; apnī rāe se hargiz jumbish na k. w.; jispar daliloṁ kā asar na ho; sar-kash; gardan-kash; jo bal na khāe. [jo sābit-qadamī ke sāth ho.]
- 2.—Jo dhun ke sāth kiyā jāe; jo barībar yā istiqlāl ke sāth ho;
- 3.—Kaṛā; lachilā yā lachkilā nahīn; jo na jhuke; jo kham na ho.
- 4.—Kaṛā; dil kā mazbūt; be-gair faryād ke sahne (bardāsht karne) w.
- 5.—Jo jald na gale; jisko jald kamā na sakeṁ; kaṛā.
- Stubbornly, ad.** Haṭh ke sāth; zid ke sāth; kaṛāyī ke sāth; be-jhuke; tamarrud yā gardan-kashī ke sāth.
- Stubbornness, n.** Haṭh; zidd; sar-kashī; gardan-kashī; tamarrud; kaṛāyī; sakhtī; narm yā lachilā na h.; jald gal na jānā.
- Student, n. 1.**—Jo shakhs paṛhne-likhne meṁ masrūf rahe; jo shakhs 'ilm ke hāsil karne (uski tahsīl) meṁ lagā rahe; tālib-i-'ilm yā tālibu-l-'ilm; bīdyārthī (properly *vidyārthī*).
- 2.—Jo dīn-rāt kitābeṁ paṛhā kare; mullā-kitābī; kitāboṁ kā kīṛā.
- 3.—Jo kisī shai kī tahqīq yā tahsīl meṁ masrūf rahe; jo kisī shai ke hālāt daryāft kare.
- Studied, a. 1.**—Jiski taftīsh khūb kī-gayī ho; jo mihnāt anr tawajjuh se paṛhī yā tahsīl kī-gayī ho; jispar khūb gaur kiyā gayā ho; jo khūb sochā-bichārā gayā ho.
- 2.—Kisī shu'ba-i-'ilm meṁ khūb māhir; jisne tahsīl ke zarī'e se liyāqat hāsil kī ho; fāzil; khwānda; 'ālim; pandit.
- 3.—Jo pahile se soch-kar kiyā jāe; jo dīda-o-dānista kiyā jāe; jiskā soch-bichār peshtar se ho-chukā ho; jiskā tahaiya qabl se ho-chukā ho. [o-dānista; jān-būjh-kar; fikr-o-taammul se.]
- Studiedly, a.** Pahile se soch-bichār-ke; peshtar hī se gaur kar-ke; dīda-
- Studious, a. 1.**—Kutub-bīnī kā 'ādī; jo hamesha kitābeṁ dekhā (paṛhā) kare; jo kitābeṁ paṛh-kar hamesha tahsīl-i-'ilm kiyā kare; 'ilm-dost; mutāla'a-dost.
- 2.—Mutaammil; khauz-o-fikr kā 'ādī; mazāmīn (bātoṁ) kī tahqīqāt meṁ hamesha gaur-o-fikr meṁ masrūf; soch-bichār kā yā soch-bichār k. w.; sāhib-i-fikr. [musta'id; sar-garm; tan-dih.]
- 3.—Kisī bāt ke zāhir karne yā kisī maqsad ke linsūl meṁ sar-garm;
- 4.—Kisī shai kī taraf mutawajjih; muhtāt. [kiyā jāe.]
- 5.—Jo soch-bichār-kar nikālā jāe; jo dīda-o-dānista (jān-būjh-kar)
- Studiously, ad.** Kitāboṁ kī taraf nihāyat tawajjuh ke sāth; bare gaur-o-fikr se; bare soch-bichār se; sar-garmī aur musta'idī se; mihnāt se; ba-mashaqqat; ba-ihtiyāt; tawajjuh ke sāth.
- Studiously, n.** Kutub-bīnī meṁ musta'idī yā sar-garmī; tahsīl-i-'ilm meṁ tan-dihī; khauz-o-fikr; mihnāt; tawajjuh.
- Study, n. 1.**—Jo shai pahile se na ma'lūm ho uske sikhne ke liye kutub-

bīnī yā 'ilm hunar khlwāh kisī dūsrī shai ke jānuē meñ dil kā lagānā; tahsil-i-'ilm meñ dil kā masrūf r.

2.—Dil kā kisī amr-i-khās meñ masrūf r.; kisī shai meñ mahw rahnā; kisī bāt meñ dhyan d.; tawajjuh; khauz; fikr; taammul; sooh; bichār.

3.—Koyī khās shu'ba-i-'ilm jiskī tahsil kī-jāe; koyī shai jiskī taraf tawajjuh-i-khās kī-jāe; woh shai jo khusūsiyat ke sāth tahsil kī-jāe. [kare.]

4.—Makān yā kamra jahān baith-kar koyī shakhs tahsil-i-'ilm kiya Study, v. i. 1.—Kisī shai kī taraf khūb dil lagānā; gaur k.; khauz k.; sochnā; bichārū; fikr-o-taammul k. [mashgūl rahnā.]

2.—Kitāboñ ke parhne meñ masrūf rahnā; tahsil-i-'ilm meñ

3.—Barī koshish k.; musta'idī kā sāth sā'i h.; sar-garm rahnā. Study, v. t. 1.—Dil lagānā; dil ko masrūf k.; sikhne aur samajhne kī garaz se parhū aur talīqāt k.; tahsil k.; parhū; hāsīl k.

2.—Dhyan-dekar sochnā; tawajjuh ke sāth gaur k.; khūb taftish k.; achchhī tarah se dekhū-bhālnā yā sochnā-bichārū.

3.—Pahile se soch-kar taiyār yā murattab k.; peshtar se gaur kar r.; zabānī yād kar-l.; azbar yā hifz kar-l. [masāla.]

Stuff, n. 1.—Woh shai jisse koyī chiz banāyī jāe; sāmān; asbāb; 2.—Bunī huyī chiz; kaprā.

☞ "In this sense, the word has a plural." Webster.

3.—Mādda; shai; chiz—khusūsan khafīf yā be-kār chiz; kūpā-karkat; be-wuqūfāna yā behūda taqrīr; wāhiyāt bāt.

☞ A very extensive use of the word. [thūsnā.]

Stuff, v. i. Bharnā; bhar-kar phailā yā phulā d.; bahut hī bojhnā; To stuff a bedtick—Toshak yā gadde wagaira meñ rūyī wagaira kas-kar bharnā

2.—Ghuseṛnā; dabānā; thūsnā.

3.—Masālih bharnā

To stuff meat—Gosht meñ masālih bharnā.

4.—Rok d.; jakar d.; band kar-d.; habs kar-d.

5.—Numāish aur hifāzat kī garaz se kisī mare huye jānwar kī

6.—Bhar-kar banānā. [khāl meñ kuchh bhar-d.]

7.—Wāhiyāt chizōñ se bhar d.; jhūthe yā behūda qissoñ yā khayā-Stultify, v. t. 1.—Be-wuqūf banānā yā banā d. [lāt se bhar-d.]

2.—(Law) Kisī fi'l se bach jāne ke liye majnūniyat kā bayān k. yā snbūt d. [girne kā khauf bo-jāe; thes lagnā.]

Stumble, v. i. 1.—Thokar khā-kar gir paṛnā; is tarah thokar khānā kī 2.—Girte-parṭe larṭarāte yā larṭharāte chalnā.

3.—Bhūl k.; chūk k.; jurm yā galatī kā murtakib ho-jānā. [jānā.]

4.—Ā-girnā; ā-paṛnā; kisī shai par ittifāqiya gir paṛnā yā hāth lag

☞ With on or upon.

Stumble, v. t. 1.—Thokar lagā-ke girā d.; rok d.; āge barhne na d.; 2.—Ghabrā d.; uljhā d.; pareshān kar-d.; hairāu k. [thahrā d.]

Stumble, n. 1.—Thokar; thes.

2.—Bhūl; chūk; khatā.

Stumbling-block, } n. Bā'is-i-khatā; bhūl yā chūk kā sabab; woh bāt Stumbling-stone, } jiskī wajh se koyī bhūle chūke yā khatā kare; thokar.

Stump, n. 1.—Darakūt kā hissa jo tanā yā perī ke kapne ke ba'd [zamīn meñ rah-jāe; thūth; thūthā.]

- 2.—'Uzw-i-badan kā hissa jo kisīqadar kaṭne yā zāi' ho-jāne ke
 3.—(pl.) Tāng; pair (*Colloquial*). [ba'd bach-jāe.
Stun, *v. t.* 1.—Sar meñ mār-kar bad-hawās k. yā sar phirā d.; zarb yā
 choṭ se be-hosh yā be-ḵabar kar-d.
 2.—Bahirā kar-d.; kār phārnā. [na r.
 3.—Nihāyat mutahaiyir k.; hairān k.; shāsh-dar k.; hosh bāqī
Stunt, *v. t.* Bālīdagī meñ māni' h.; baṛhne na d.; dabā r.
 "Applied to animals and plants." *Webster*.
Stupefaction, *n.* 1.—Bad-hawās kar-d.
 2.—Bad-hawāsī; be-hoshī; be-ḵabari; be-hissi.
Stupefy, *v. t.* Bad-hawās kar-d.; 'aql kho d.; 'aql kund kar-d.; 'aql meñ
 futūr dāl d.; be-wuqūf banā d.; be-ḵhud kar-d.; hawās bāqī yā qāim
 na rahne d. [ajīb-o-garīb; hairat-afzā; bahut hī baṛā yā ūchā.
Stupendous, *a.* Isqadar 'ālī-shān yā buland ki hairat paidā ho; 'ajīb;
Stupid, *a.* 1.—Nihāyat hī kund-zihn; be-hosh; be-ḵabar; bad-hawās;
 be-samajh; be-'aql; kūrī-magz; ghāmar; maud; be-wuqūf; kaudan.
 Said of persons.
 2.—Natīja-i-hamāqat yā jisse hamāqat zāhir ho; jismeñ sarf-i-sau'at
 yā zihānat na huā ho; be-lutf; be-maza; behūda; be-ma'uī.
Stupidity, } *n.* Be-'aqlī; 'aql kī baṛī kundī; hamāqat; be-ḵabari; sustī;
Stupidness, } majhūlī; kābilī. [hissi.
Stupor, *n.* 1.—Thiṭhrāhat; hawās kā bahut ghaṭ dab yā ruk jānā; be-
 2.—Be-hoshī; be-'aqlī; be-ḵabari; apne naf'-nuqsān se be-ḵabari
 yā uski taraf 'adam-tawajjuhī. [mushtandā; nā-tarāshīda; laṭṭh.
Sturdy, *a.* 1.—Be-wuqūfī ke sāth haṭh k. w.; moṭā-tāza; kangrā;
 2.—Qawī; mazbūt; mast; dabang.
 3.—Sakht; karā; mazbūt.
Style, *n.* 1.—'Ibārat meñ ḵhayālāt ke izhār kā tariq 'ām isse ki tahrīrī
 ho yā lisānī; 'ibārat; māuqa'-i-numāish par alfāz-i-munāsib kā isti'-
 māl; inshā; kalām; tarz-i-kalām; tarz-i-taqīr.
 2.—Ḵhitāb; laqab; tarz-i-ḵhitāb.
 3.—Woh had yā darja jahān tak kisī qā'ida-i-mu'aiyan kī mutāba'at
 kī-jāe; inshā-pardāzī yā āpas ke bartāw meñ nafāsat aur munāsabat;
 waz'; tariq; dhang.
Style of court—'Adālat kī kār-rawāyī kā tarz tariq yā dhang.
Style, *v. t.* Mulaqqab k.; kahnā uām r. yā pukārnā; uām-zad k.; mulaq-
 qab k.; ḵhitāb d.
Stylish, *a.* Nafāsat kī numāish kā 'ādī yā mushtāq; nihāyat bā-waz';
 baṛā hī waz'-dār; jismeñ waz'-dārī kī numāish ho (*Colloquial*). [h.
Suability, *n.* (Law) Nālīsh ke qābil h.; qāuūuan nālīsh-i-dīwānī ke qābil
Suable, *a.* (Law) Nālīsh ke qābil; jiskī nisbat 'adālat meñ nālīsh yā
 da'wā ho-sake; aisā ki uski nisbat 'adālat meñ jawāb-dihī karāyī
 jā sake. [mulāimat; pasandīdagī; dīl-pazīrī; shirīnī.
Suavity, *n.* Ḵhush-uslūbī; husn; 'umdagī; ḵhūbī; achhāyī; narmī;
Sub-committee, *n.* Kamīṭṭī jo dūsri kamīṭṭī ke mū-taht ho; kisī kamīṭṭī
 kā ek juz yā hissa.
Sub-contract, *n.* Mu'āhada-dar-mu'āhada; ṭhika yā ṭheka jo aslī theke
 ke ba'd diyā jāe; katkīna. [se le.
Sub-contractor, *n.* Woh shakhs jo kām wagaira kā ṭheka aslī ṭheka-dār

Sub-divide, v. t. Hissa-dar-hissa क.; kisi bañṭī huyī chīz ke hissoñ ko aur bañṭuā; aur chhoṭe hissoñ par muqasim k.; jo kuchh bañṭ chukā ho usko phir bañṭuā; mukarrar taqsim k.

Sub-divide, v. i. Hissa-dar-hissa ho-jānā; aur bañṭ jānā.

Sub-division, n. l.—Taqsim-i-mukarrar yā sānī; ajzā-dar-ajzā k. [qāim ho.

2.—Hissa-i-shikmī; bare hisse kā hissa; hissa jo taqsim-i-mukarrar se
Subdue, v. t. l.—Zer-dast k.; maglūb k.; nichā dikhānā; mutī' k.; apne tābi' yā zer-i-hukūmat k.; past k.; dabānā; fatl k.; sar k.; jītuā.

2.—Isqadar dabā d. ki phir ubhar na sake; mārūnā; bas meñ k.; qābū meñ k.

3.—Dabā d.; gālib-ānā; dabā-kar zor miṭā d.; kisi shai kī shid-dat ko bāqī yā qāim na rahne d. [dūr karke sīdhā k.

4.—Hilānā; qābū meñ k.; halīm banānā; tamarrud wagaira ko

5.—Targīb de-kar khwāl aur uarm tadbīroñ se daf' yā raf' k.

6.—Narm k.; mīom k.; pighlānā; mulāim banānā.

7.—Dil-rubāyī k.; man bar l.; taskhīr k.; farefta k.; maftūn k.;

Subjacent, a. l.—Niche; tale; zer. [apnā shaidāyī banā l.

2.—Dūsre ke muqābale meñ nasheb meñ; dūsre kī nisbat nichā.

Subject, a. l.—Kisi ke niche wāqī'. [mutī'; tābi'; zer-i-hukūmat.

2.—Dūsre ke ikhtiyār aur hukūmat meñ; dūsre kā ikhtiyārī yā

3.—Mustaujib; sazā-wār; qābil; lāiq; mustalzim; jispar koyī shai nāzil sādīr yā wārid ho-sake; māl; kisi shai kī taraf mailān r. w.; jiskī nisbat kisi amr kā wuqū' jibillī yā khārijī wujūh ke sabab se ho-sake.

A country subject to extreme heat or cold—Mulk jismeñ nibāyat hī garmī yā sardī parī ho.—Subject to decay—Qābilu-z-zawāl; jo zāl yā talaf ho-sake.—

Subject to punishment—Mustalzim-i-sāzā.—Subject to—Ba-ri'āyat; ba-shart; mashrūt-ba; ba-pā-bandī; ba-ittibā'; kisi bāt ke tābi'.

Subject, n. l.—Ra'āyat yā ra'iyat (pl. ri'āyā); parjā (correctly *prajā*); woh shakhs jispar kisi bādshāh kī farmān-bardārī aur uske qawāim kī mutāba'at farz ho.

2.—Woh shai jiskī nisbat koyī 'amal-i-zihnī kiya jāwe; manshā-i-bahs yā kalām; woh shai jo zer-i-tajwīz yā zer-i-tahqīqāt ho; mazmūn; bāt; mudda'a; manshā; bāb; muqaddama.

3.—Woh shakhs jiskā zikr kiya jāwe; mamdūh.

Subject, v. t. l.—Kisi ke hukm iqtidār yā 'amal ke tābi' k.; mutī' bauānā; halqa-ba-gosh k.; gulām k.; tor dālnā; zer k.

2.—Maurud k. yā banānā; sazāwār k.; lāiq k.; mustaujib k.

3.—Tābi' k.; nuākhaza-dār yā zimm-dār kar-d.

4.—Mutahammil k.; sahānā; bardāsht karānā.

Subjection, n. l.—Taskhīr; dūsre ke hukm ke tābi' k.

2.—Itā'at; farmān-bardārī; dūsre ke hukm ke tābi' rahnā; dūsre ke hukm aur ikhtiyār meñ rahuā.

Subject-matter, n. Woh shai amr yā bāt jo kisi bayān yā bahs meñ gaur-talab ho; woh bāt jiskī tajwīz kisi bahs meñ pesh ho.

Subjoin, v. t. Ākhīr meñ milā d.; zāl meñ shāmil kar-d.; kisi mazmūn ke kahe yā likhe jāne ke ba'd uspar kuchh izāfa kar-d.; zāl yā ākhīr meñ darj kar-d. [khwah darj kiya gayā ho.

Subjoined, pp. or a. Mashmūla-i-zail; jo ākhīr meñ barhāyā milāyā

SUB JUDICE, [Lat.] Hākim yā 'adālat ke āge; gair-i-munfasila; jiskā faisala ab-tak na huā ho; zer-i-tajwiz-i-adālat khwah zer-i-tajwiz (gaur yā tajwiz meñ).

Subjugate, v. t. Maglūb k.; fath karke apne qābū meñ k.; jit-kar apnā mahkūm banānā; jit-kar apne bas yā hāth meñ lānā; jītnā.

Subjugation, n. Tashkīr; fath; bi-l-kul apne qābū bas yā ikhtiyār meñ kar-l. [paṭṭa jo asli theka-dār yā paṭṭa-dār dūsre ko de.

Sub-lease, n. (Law) Theka-dār-theka; kaṭkīna; shikmī paṭṭa; theka yā

Sub-let, v. t. Shikmī paṭṭa d.; kaṭkīna d.; apnā mā-tahit thekadār qāim k.

Sublime, a. 1.—Buland; ūchā; rafī; ūpar uṭhā huā; rafī'u-l-makān.

2.—'Alī-manish; mumtāz; baṛā; 'ālī.

3.—Jisse buzurgī ta'zīm yā mardānagī waghaira kā khayāl paidā yā zāhir ho; 'azīmu-sh-shān; baṛā; 'azīm; 'ālā; 'ālī; sanjīda; matīn.

4.—"Said of an impressive object in nature, of a noble action, of a discourse, of a work of art, of a spectacle, and the like." Webster.

Sublime, n. Baṛā yā 'ālā mazmūn; 'ālī yā 'umda 'ibārat; 'ibārat jisse baṛe baṛe khayālāt zāhir hoñ; 'ālā darje kī 'ibārat.

Sublimely, ad. Bulandī se; buland-parwāzī se; 'ālī-dimāgī ke sāth; baṛe shān se; 'ālī-mazmūnī se yā ba-mazāmīn-i-'ālī. [bulandī.

Sublimeness, n. 'Alī-mazmūnī; buland-parwāzī; khayālāt kī bartarī yā

Sublimity, n. 1.—Rafāt; bulandī; ūchāyī. ~ [bartarī; 'azmat; baṛāyī.

2.—Bartarī; 'umdagī meñ baṛāyī; 'ālī-nizhādī; ausāf kī buzurgī yā

3.—'Alī-mazmūnī; khayālāt-i-buland; 'ālā qism ke khayālāt jinkā izhār usī qism kī 'ibārat meñ kiya jāe.

Sub-lunar, } a. Arzī; dunyāwī; zamīn kā; is dunyā ke muta'alliq.

Sub-lunary, } "Sub-lunary is the word chiefly used." Webster. [ugne w.

Sub-marine, a. Samundar meñ pānī ke niche rahne 'amal karne yā

Submerge, v. t. 1.—Dubō yā dūbā d.; pānī ke niche kar-d. [daryā-burd k.

2.—Tah-i-āb kar-d.; garqāb k.; sailāb k.; pānī se bahā le-jānā; Sub-merge, v. i. Pānī meñ dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb yā sailāb ho-jānā; dūb jānā; daryā-burd ho-jānā. [ho-jānā; sailābī.

Submergence, n. Dubā d. yā dūb jānā; garqāb k. yā h.; tah-i-āb k. yā

Submersion, n. 1.—Dūbānā yā dūbnā; garqāb k.; daryā-burd kar-d.; tah-i-āb k. [daryā-burdī.

2.—Dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb ho-jānā; garqābī; sailābī;

Submission, n. 1.—Kisī ke iqtidār yā hukūmat kā qabūl k.; apnī zāt aur ikhtiyār ko dūsre ke taht-i-hukūmat kar-d.; itā'at; farmān-bardārī.

2.—'Ijz; inkisār; apnī khurdī (chhutāyī) qabūl kar-l.; 'ājizī; firo-tanī; apnī tayīn bilā-'uzr dūsre kī marzī par chhoṛ d.; khāk-sārī.

3.—Iqbāl-i-jurm; qusūr kā qabūl kar-l.; bhūl-chūk (galatī) kā iqrār.

4.—Buzurg ke hukm kī ta'mīl; baṛe kā hukm mānūnā; itā'at.

5.—(Law) Iqrār-nāma-i-sālisī; woh mu'āhada jiske rū se mutanāzī'īn apnī nizā' ko faisale ke liye sālison ke sipurd karen.

Submissive, a. Mutī; farmān-bardār; 'ājiz; itā'at ke qabūl karne par āmāda; apnī chhutāyī qabūl k. w.; apnī itā'at zāhir k. w.

Submissively, ad. Apnī chhutāyī qabūl kar-ke; 'ājizī ke sāth; 'ijz yā inkisārī se; khāk-sārī se.

Submissiveness, *n.* Firo-tanī; 'ājizī; inkisārī; iqrār-i-khurdī; apnī chhu-tāyī mān l.; iqrār-i-jurm; apnī khaṭā qabūl kar-l.

Submit, *v. t. l.*—Apnī tayīn dūsre ke iḥtiyār meṁ kar yā ehhoṛ d.; apne ko dūsre kī marzī par chhoṛ d.; apnī tayīn dūsre ke qābū meṁ

☞ With the reciprocal pronoun. [kar-d.; mutī' h.; itā'at qabūl k.

2.—Dūsre yā dūsroṁ kī iqtizā-i-rāe yā tajwīz par chhoṛ d.; hawāla k.; tafwīz k.; sipurd k.; kisī ke āge istiswāban pesh k.; bhejnā; irsāl k.; iblāg k. [muqābale se bāz ānā; tābi'-ho-jānā.

Submit, *v. i. l.*—Dūsre ke zer-i-hukūmat ho-jānā; ta'arruz chhoṛ d.;

2.—Dūsre kī rāe ke muqābale meṁ apnī rāe se dast-bardār h.

3.—Tābi' h.; itā'at qabūl k.; dūsre kī hukūmat mān l.

4.—Begnīr shikāyat yā faryād ke qabūl kar-l.; kisī shai kā mutaham-mil chupchāp ho-jānā. [ke tābi' h.)

Subordinacy, *n.* Mā-tahti; kisī kā mā-taht h. (uskī hukūmat yā hukm

Subordinate, *a. l.*—Qisṁ yā darja-i-adnā kā; nīche ka.

2.—Silisile nau'iyat rutbe iḥtiyār yā baṛāyī wagaira meṁ dūsre se kam; adnā darje yā rutbe wagaira kā; mā-taht; tābi'; zer-i-hukm yā hukūmat; shikmī. [kisī kā mā-taht; jo kisī ke tābi' ho.

Subordinate, *n.* Woh shakhs jo rutbe yā darje meṁ dūsre ke nīche ho;

Subordinate, *v. t. l.*—Darja-i-aduā meṁ r.; kam-qadr k.; dūsre kī nisbat waq'at meṁ kam samajhuā.

2.—Tābi' k.; bas meṁ k.; qābū meṁ k.; maglūb k.

Subordination, *n. l.*—Darja-i-adnā meṁ r.; mā-taht k. [mā-tahti.

2.—Dūsre ke muqābale meṁ chhoṭā h.; darje yā rutbe kī chluṭāyī;

3.—Chhotoṁ meṁ darja; khurdoṁ meṁ martaba.

Suborn, *v. t. l.*—(Law) Jhūṭhā half uṭhwā-kar darog-halfī karānā; jhūṭhī qasam khilā-kar darog-halfī kā murtakib k.

2.—Khufyatan yā sāzish kar-ke hāsīl k.; gair-sarīhī yā nā jāiz tarīq par hāsīl k. khwāh zuhūr meṁ lānā.

Subornation, *n. l.*—(Law) Kisī shakhs se half-i-darog uṭhwā-kar darog-halfī karāne kā jurm; darog-halfī kī targīb kā jurm.

2.—Kisī se fi'l-i-mujrimāna yā fi'l-i-bad karāne kā jurm.

Subpœna, *n. (Law)* Safīna; gawāh wagnira kī talabī kā hukm-nāma jis-meṁ yah bhī hukm ho ki tā'mīl-i-hukm na houe kī hālat meṁ sazā-i-

☞ Written also *Sub-pœna*. [qānūnī kī-jāegī.

Subpœna, *v. t. (Law)* Safīna tā'mīl k.; kisī ke nām safīna jāri k.

SUB ROSA, [Lat.] Khufyatan khufya yā khufye meṁ; chhipā-kar; poshīda; aisi tarah kī hāl na khule (ifshā-i-rāz na ho); iḥfā yā poshīdagī ke sāth.

Subscribe, *v. t. l.*—Apne hāth se dastkhat k.; kisī tahrīr kī zail meṁ apnā dast-khat karke use manzūr k. yā apnī tayīn uskā pā-band k.;

2.—Apne dast-khat se tasdiq k. [n'abd k.; sahīh (vulgarly *sahī*) k.

3.—Apnā nām likh-kar dene ka wa'da k.; chanda d. manzūr k.

Subscribe, *v. i. l.*—Manzūr k.; taslīm k.; ittīfāq k.

☞ With *to*.

2.—Chande kī filhist par apnā dastkhat kar-ke kisī khās raqam yā

Subscriber, *n. l.*—Chanda d. w.; chanda de-kar kisī kām meṁ sharīk h. w.

2.—Kisī akhbār yā kitāb wagaira kī nisbat chande kā denā manzūr k. w.

Subscription, n. 1.—Koyī shai khusūsan koyī kāgaz jispar nām likhe yā

2.—Dust-khat; al-'abd. [dastkhat kiye jāen

3.—Dust-khat ke zarī'o se manzūrī yā tasdiq.

4.—Jo raqam ha-tanr chande ko dī yā manzūr ki jāe; bilrī; kul zar-i-chanda; chando kī raqamōn kā nujmū'n.

वे "We speak of an individual *subscription*, or of the whole *subscription* to a fund." Webster.

Subsequence, } n. Kisi shai ko mū-ba'd h.; kisi ke pichhe anū wāqī' h.

Subsequency, } yā h.

Subsequent, a. 1.—Kisi shai ke ba'd āno yā h. w. : mū-ha'd; pichhe kī yā pichhlā; ākhir; munākhīr; kisi dū-ri shai ke ba'd kisi zamāne meñ h.w.

Subsequent age or years—Zamānah i-mā ba'd khwah saifu-i-mā-ba'd; pichhle zamāne yā āl.—A period long *subsequent* to the foundation of Rome—Rūm kī bunyād parne ke bahut dinon ke pichhe kī zamāna.

2.—Silsila-i-muqām meñ kisi ke pichhe āne yā h. w.; pichhlā; mū-ha'd; pichhe kā. [daf' jo kisi dūre daf' ke ba'd ho.

A *subsequent* clause in a treaty—Kisi 'ahd-nāme kā daf-i-mā-ba'd ya'ni woh **Subsequently, ad.** Pichhe se yā pichhe; waqt muqām yā silsile ke lihūz se kisi shai ke ba'd. [āge barhānā; taraqqī d.; madad k.

Subserve, v. t. Kisi shai meñ madad-gūr yā mu'yīn h.; madad de-kar

Subservience, } n. Kām yā 'amal jisse kisi hāt meñ taraqqī ho; madad-

Subserviency, } gūri; kār-āmadanī.

Subservient, a. Madad dene ke qūbil yā uspar māl; darja-i-adnā meñ kār-āmad; kisi hāt meñ madad d. w.; madad-gūr; mu'āwin; muwai-yid; mā taht. [baith jānā.

Subside, v. i. 1.—Tah-nishīn ho-jānā; niche yā tale baith jānā; thirāna;

2.—Hālat-i-qarār meñ ho-jānā; josh band ho-jānā; dhīmā par jānā; thandhā par jānā; ghat jānā.

3.—Niche ka jhukna; aur nichā h.; utār par h.; niche ko dhañsnā.

Subsidence, } n. 1.—Niche baith yā jam jānā; thirā jānā; tah-nishīn

Subsidency, } ho-jānā.

2.—Niche kī taraf jhuknā; utār par h.; dhāl h.

Subsidiary, a. Mu'yīn; madadgūr; kisi natijo ke paidā karne meñ madad d. w.; mu'āwin. [mu'āwin.

Subsidiary, n. Jo madad de yā jisse madad mile; madad-gūr; mu'yīn;

Subsidize, v. t. Rupay de-kar kisi se mudad l.

Subsidy, n. 1.—Nuqdi madad; rupayon kī mudad; rasad-rasānī; rupaye kī gair-i-mu'mūlī madad jo bādshāh ko dī-jāe.

2.—Jo rupaye ek bādshāh yā qaum dūre bādshāh yā qaum ko de-kar kisi qaum ke muqābalo meñ apni madad ke liye sanj hāsīl kare yā aur tarah par mudad le.

Subsist, v. i. 1.—Honā; maujūd rahnā; rahnā.

2.—Thahurnā; qāim rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā.

3.—Khānā-kuprā pānū; parwarish pānū; jīnā; guzrān k.

Subsist, v. t. Khilānā-pilānā; parwarish k.; pardākht k.

Subsistence, n. 1.—Wujūd; hastī.

2.—Ba-taur janhar ke rahnā; kisi shai ko wujūd meñ qāim rahnā.

3.—Qat; zarī'a-i-parwarish; khānā-pīnā; ruṭī-kuprā; nūn-nafqa; khurāk; zar-i-khurāk; rupaye-paise tanākhwāh yā ujrat.

Subsistent, a. 1.—Wāqī'ī wujūd x. w.; maujūd.

- 2.—Zāti; jibillī; aslī; khilqī; pidaish se rahne w.
Substance, n. 1.—Wujūd; hastī; shai-i-qāim-bi-z-zāt; jo āp hī āp rahe; jo kuchh waqī'i qāim yā manjūd ho; jo hādīsāt ko sañbhāl rakkhe.
 2.—Kbulāsa; lubb-i-lubāb; asl; asl hissa; aslī juz; nichor; hīr; juz-i-aham yā khās. [ki khālī.
 3.—Asliyat; woh shai jo aslī ho na ki khayālī; jo chīz thos ho na
 4.—Jism; mādda; jismānī wujūd; woh shai jisse koyī chīz banī ho.
 5.—Māl-o-asbāb; jāedād; ma'āsh; daulat; dhan; pūñjī.
 A man of substance—Sāhib-i-ma'āsh; zi-jāedād; ahl-i-dawal; woh shakhs jiske pās daulat ho. [haqiqī.
Substantial, a. 1.—Zāti; aslī; jauharī; wāqī'i wujūd r. w. yā maujūd;
 2.—Zāhirī yā qiyāsī nahīn; aslī; sachchā; wāqī'i; haqiqī.
 3.—Maddī; jismānī; mujassam.
 4.—Mazbūt; ustuwār; mustahkam; thos.
 5.—Māl-o-asbāb yā jāe-dād r. w.; jāedād yā ma'āsh r. w.; khāne-pine se khush; āsūda; khātā-pitā; ausat darje kā māl-dār.
Substantially, ad. Waqī'i taur par; asl meñ; sachmuch; haqiqatan yā haqiqat meñ; dar-asl; mazbūti se; istih-kām ke sāth; fi-nafsihi; fi-Substantialness n. Mazbūti; nstuwāri; pāe-dārī; istihkām. [aslihi.
Substantials, n. Aslī hisse; khās yā zarūrī hisse.
Substantiate, v. t. 1.—Wujūd d.; hastī d.; maujūd k.
 2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahunchāwā; subūt yā shahādat-i jāiz ke zarī'e se kisī shai ki sadāqat sābit k.; pāya-i-tahqiq ko pahunchāwā; sahih thaharūnā; mutahaqqaq k.
Substantiation, n. Subūt; pāya-i-tahqiq ko pahunchāwā. [dala k.
Substitute, v. t. Dūsre ki jagah par r.; ba-jāe dūsre ke qāim k.; tabā-Substitute, n. Jo shakhs dūsre ki jagah par rakkhā yā qāim kiya jāe; jo shai ba-jāe dūsri shai ke qāim ki-jāe; qāim-maqāmi; 'iwaz; badal.
Substitution, n. Ek shakhs ki jagah par dūsre kā r. yā qāim k.; ek shai ki jagah par dūsri kā qāim k.; 'iwaz yā badal qāim k.; 'iwaz-mu'āwaza. [mahrūm r.
Subtraction, n. (Law) Kisī haq se dast-bardāri; kisī haq se dūsre ko Subterfuge, n. Hila; bahāna; fitrat; chhal-bal; urāñjhānyū; tālmaṭol; hikmat; fau-fareb; hila-sāzi; hila-bāzi; hila-hawāla; is garaz se hikmat yā makr ki sar-zanish na hone pāye yā koyī bahs gālib na āye.
Subterranean, } a. Zamīn ki sath ke niche rahne w.; zamīn meñ yā Subterraneous, } zamīn ke niche wāqī'; jo zamīn ke niche yā tale ho;
Subtile, a. 1.—Rakik; patlā; ghanā nahīn; latif. [tahtu-l-arz; zer-i-zamīn.
 2.—Nāzūk; mihū; bārīk.
 3.—Tez; saḡht; shadīd. [aiyārī sābit ho.
 4.—Jismeñ 'aql ki tezi pāyī jāe; sāf; jisse tamiz zāhir ho; jisse
 5.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chhalī; hikmatī.
 6.—Jiskā mansūba fitrat ke sāth kiya jāe; farebī; makr-āmez;
 7.—Dugā-bāz; farebī; fareb-dih. [jismeñ dagā yā fareb ho.
Subtiley, ad. Bārīki se; ghanā yā dabiz nahīn; makkāī se; chālāki se; fitrat se; barrāfi se; chhal se.
Subtleness, n. Bārīki; patlāyī yā patlāpan; 'umdagī; 'aql ki tezi; 'aiyārī; fitrat; makkārī; hikmat; chaturāyī.
Subtilize, v. t. 1.—Patlā yā bārīk k.; kam dabiz banā d.

- 2.—Chhān k.; bāīkiyān nikālā; bāl kī khāl nikālā.
 Sūbtle, *a.* 1.—Makkār; 'āiyār; hikmatī; fitratī; ehālī; ehālāk.
 2.—Jo chālākī se nikālā yā ikhtirā' kiya jāe.
 Subtlety, *n.* 1.—Makkārī; 'ayārī; hikmat; fitrat; ehālākī; harrāfi.
 2.—'Aql kī tezi; bārik-bīnī; tamīz kī bārikī.
 Suburb, } *n.* Shahr ke woh hisse jo shahr-panāh ke bāhar par qurb-i-
 Suburbs, } shahr meñ hoñ; hawālī-i-shahr; sawād nawāh yā dāman-i-
 shahr; hawālī; nawāhī; atrāf; bāharī hisse; gird-nawāh.
 "The word may signify buildings, streets, or territory. We say a house stands in the *suburbs*; a garden is situated in the *suburbs* of London or Paris." *Webster.*
 Suburban, *a.* Hawālī-i-shahr kā; hawālī-i-shahr meñ rahne w.; jo shahr ke gird-nawāh meñ ho; shahr ke ās-pās kā.
 Subversion, *n.* Ulaṭ d. yā ulaṭ jānā; kulliyatan zer-o-zahar yā talh-o-bālā ho-jānā; bunyād kā ulaṭ jānā; pūrī tabāhī; tahs-nahs; pāe-mālī; inqilāb; zer-zabarī. [lāne w.; nās k. w.]
 Subversive, *a.* Gārat k. w.; zer-o-zabar k. w.; tahs-nahs k. w.; tabāhī
 Followed by *of*.
 Subvert, *v. t.* 1.—Jaṛ se ulaṭ d.; gārat tabāh yā barbad kar-d.; dhā d.; munhadim kar-d.; tahs-nahs kar-d.; talh-o-bālā kar-d.; pāe-māl kar-d.
 2.—Kharāb kar-d.; bigār d.; fāsīd banā d.; pareshān kar-d.
 Succeed, *v. t.* 1.—Kisī ke ba'd h.; kisī kī jagah par h.; kisī kā jā-nishīn ya qāim-maqām h. [pichhe ānā].
 2.—Mā-ba'd h.; kisī ke pichhe h.; kisī ke natīje ke taur par h.;
 Succeed, *v. i.* 1.—Pichhe ānā; kisī ke ba'd ānā.
 2.—Dūsre kī jagah par ānā; pichhe se h. ānā yā wuqū' meñ ānā.
 3.—Qābiz-i-hāl kī mu'zālī yā rafāt ke ba'd takht-i-shāhī par jāe uske baithnā; ba-taur jā-nishīn ke masnad-nishīn h.
 4.—Naqd-i-murād pānā; jo kuchh maqsūd ho uskā anjām k.; kām-yāb h.; siddh h.; bar-ānā; khushī ke sāth anjām pānā.
 5.—Maqbūl h.; 'umūman pasand yā manzūr kiya jōnā.
 Success, *n.* Kām-yābī; jīt; fath-yābī; bahra-mandī; kām-rānī; jis bāt kī koshish ho uskā ba-wajh-i-ahsan (achehī tarah se) anjām pānā; jo shai markūz-i-khātīr ho uskā husūl; anjām-ba-khair.
 Successful, *a.* Jismeñ kām-yābī ho; jisse mathab-barārī ho; jismeñ dīl kī khwāhish bar-āye; jismeñ dīl kā arwān pūrā ho; jismeñ fath (jīt) ho; kām-yāb; 'uhda-barā.
 Successfully, *ad.* Kām-yābī se; bahra-mandī se; achehī tarah se; fahwa-i-murād; hash-i-murād; khwāhish ke mutābiq.
 Successfulness, *n.* Kām-yābī; kisī bāt kā apnī murād ke muwāfiq anjām ko pahūnchnā; anjām-ba-khair. [ta'alluq ho yā jagah se.]
 Succession, *n.* 1.—Silsila; bāton kā ba-tasalsul h. 'ām isse kī waqt se
 2.—Jā-nishīnī; qāim-maqāmī; kisī qā'ide ke mutābiq shakhsoñ yā
 3.—Nasl kā silsila; nasl; anlād; khān-dān; baus. [chizon kā silsila.]
 4.—Haqq-i-wirāsāt; bāp ke mausab yā istihqāq par qāim hone kā haq; dūsre ke mausab rutbe yā haisiyat waguīra par dākhil hone kā istihqāq; haqq-i-jā-nishīnī.
 5.—Mūris kī jāedād ke qabze ke pāne kā haq.
 Successive, *a.* Musalsal; silsile se h. w.; bilā takhallul yā fasl kisī ke ba'd āne w.; paiham; mutawātīr.

Successively, *ad.* Silsila-wār; silsile se; ek ke ba'd dūsra; yake-ba'd-i-digare; paiham; ek par ek. [bakht; kam-bakht.

Successful, *a.* Nā-kām; jisse husul-i-mudda'ā na ho; nā-murād; bad-

Successor, *n.* Jā-nishīn; qāim-maqām; sajjāda-nishīn; jo shakhs dūsre kī jagah par usi haisat se qāim ho.

Correlative to *predecessor*. Webster.

Succinct, *a.* Muḥtasar; mujmal; kotāh; thoṛī jagah meṁ kiyā huā.

Succinctly, *ad.* Muḥtasaran; ba-tarz-i-muḥtasar; iḥtisār ke sāth; thoṛe meṁ. [tasar h.

Succinctness, *n.* Iḥtisār; kotāhi; tangī; ijmāl; thoṛe meṁ h.; muḥ-

Succour, *v. t.* Dushwāri hājat yā musibat meṁ madad d.; imdād 'kar-ke taklif se najāt d.; madad d.; i'ānat k.; kumak k.; sabārā d.; hājat-rawāyī k.; upakār k.; sahāyata k.

Succour, *n.* 1.—Madad; i'ānat; kumak; sabārā; upakār; sahāyata; madad jiske zarī'e se qabāhat ihtiyāj yā taklif raf' ho.

2.—Woh shakhs yā shai jiske zarī'e se subuk-doshī hāsīl ho; madad d. w. shakhs yā madad dene wālī shai.

Succourless, *a.* Lā-chār; be-kas; jisko kisi tarah kī i'ānat na mil-sake; jisko koyi zarī'a-i-subuk-doshī hāsīl na ho.

Succumb, *v. i.* Rujū' ho-jānā; itā'at qabūl k.; sar-i-taslim kham kar-d.; sar jhukā d.; dam-ba-khud ho-kar rah-jānā; salb ho-jānā.

Such, *as* 1.—Us qism kā; is qism kā; aisi yā is tarah kā; aisā; mā-nīnd; mushābih; iski yā uski tarah; is sā; us sā.

“Followed by *as* before the thing to which it relates.” Webster

2.—Us khās qism yā nau'iyat kā jiski sarāhat kī gayī ho.

3.—Wahī; waisāhī.

With *as*.

Such and such, or such or such—Fulān; koyī.

“Used to represent the object indefinitely, as particularized in one way or another, or one and another, not then mentioned.” Webster.

Suck, *v. t.* 1.—Muṅh se khaiṅchnā; muṅh meṁ khūchnā; khaiṅch-kar

2.—Muṅh se dūdh khūchnā; dūdh pīnā; chūsna. [bāhar nikālā.

3.—Muṅh meṁ khaiṅchnā; sokhnā; sekh l.; jazb kar-l.

To suck in, to suck up—Muṅh meṁ khaiṅch l.; sokhnā; jazb kar-l.; suruk yā surak l.—To suck out—Muṅh se khaiṅch-kar bāhar nikāl l.; chūs-kar khāli

Suck, *v. i.* 1.—Chūsna; nichorā; sokhnā. [kar d.; nichor l.

2.—Dūdh pīnā; chūchi pīnā.

3.—Bhitar khaiṅch l.; jazb kar-l.

Suckling, *n.* Dūdh kā bachchā; insān yā haiwān kā bachchā jo mā kā dūdh pītā ho; shir-khwāra; shir-khōra; shir-khwār.

Sudden, *a.* 1.—Daf'atan (be-gair pahile se khabar huye) wuqū' meṁ āne w.; yakāyak ā-jāne yā ā-parne w.; ekū-ekī h. w.; bilā-tahaiyā-i-mā-qabl h. w.; nāghānū yā nāghā (ittifāqiya) h. w.; aise waqt h. w. jab hone kī unmiḍ na rahī ho; mufājāt.

Sudden fear—Dar jo yakāyak ma'lūm ho; khauf jo daf'atan ma'lūm parē.—

Sudden death—Marg-i-mufājāt; mant jo yakāyak ā-jāe.—A sudden occurrence—Woh bāt jiskā wuqū' daf'atan (nāghānū) ho.

2.—Jo 'ajalat ke sāth taiyār kiyā yā kām meṁ lāyā jāe; jald; tez.

Sudden, n.—

On a sudden, of a sudden—Daf'atan; nāgahān; yakāyak; ekā-ekī; akasmāt; yak-ba-yak; achānak; achānachak; begair iske ki pahile se kuchh tahaiya (sūz-o-sāmān) ho.; gair-i-mutarāqqab.

Suddenly, ad. Yakāyak; daf'atan; aisi tarah ki pahile se ummed na rahī hō; achānachak; jhatpat; ekā-ekī; akasmāt; nāgahān; nāgāh; yak-ba-yak; begair pahile se soche-bichāre yā tahaiya kiye huye.

Suddenness, n. Nāgahānī; be-gair pahile se ittilā' yā khabar ke ho-parṇā (wuqū' yā zuhūr meṇ ā-jānā); yakāyak ho-jānā yā ho-parṇā.

Sue, v. t. (Law) 'Amal-i-qānūnī ke zarī'e se dād chāhṇā yā apne haq ki chāra-joyī k.; kisi par qānūn ke mutābiq nālīsh k.; kisi par nālīshī h.; kisi ke muqābale meṇ yā uske nām se nālīsh k.; kisi aslī yā farzī haq ke liye 'adālat-i-dīwānī meṇ nālīsh k.; nālīsh k. yā rujū' k.; da'wā k. yā da'wī-dār h.

To sue out—(Law) Darkhwāst de-kar jāri karṇā; darkhwāst guzrān-kar hāsīl k.

Sue, v. i. 1.—(Law) Nālīsh k.; qānūn ke mutābiq da'wā pesh k.; qānūn ke zarī'e se chāhṇā.

To sue for damages—Khisāre ki nālīsh k.; zar-i-harjā kā da'wā k.

2.—Darkhwāst k.; istid'ā k.; darkhwāst yā istid'ā pesh k.; iltimās k.; iltijā k.; chāhṇā; khwāst-gār h. [k.; bhugatnā; uṭhānā; jhelṇā.

Suffer v. t. 1.—Ranj wagaira ke sāth sahnā; taklīf ke sāth bar-dāsht

2.—Mutahammil h.; mazbūṭī ke sāth uṭhānā yā bar-dāsht k.; dhaṇs yā baith na jānā; saṇbhāl r.

3.—Uṭhānā; sahnā; kisi shai kā asar bar-dāsht k.; ho-jānā.

To suffer a change—Tabdil ho-jānā.—*To suffer loss or damage*—Nuqsān yā khisāra uṭhānā. [ijāzat yā parwānagī d.; mutahammil h.

4.—Hone d.; rawā r.; jāiz r.; mau' na k.; na roknā; bāz na r.;

Suffer, v. i. 1.—Jismānī yā qalbī sadma uṭhānā; aisi bāt kā bar-dāsht

2.—Bhugatnā yā bar-dāsht k.—jaise sazā. [k. jo bā'is-i-taklīf ho.

3.—Nuqsān sahnā yā uṭhānā; zarar pahūchnā; khalal yā futūr parṇā; mazarrat h.; ziyān pahūchnā [dāsht ke qābil; jo sahā jā-sake.

Sufferable, a. Jāiz yā rawā rakkhe jāne ke qābil; tahammul yā bar-

Sufferance, n. 1.—Dukh kā sahnā; tahammul; bar-dāsht; dukh jo sahā jāe; taklīf; musibat.

2.—Sabr; subūri; sabr ke sāth tahammul; dhīraj.

3.—Ijāzat; parwānagī; razā-mandī jiskā izhār mumāna'at yā insīdād na karne ke bā'is se ho.

To do an act by sufferance—Ijāzat ke sāth koyī fi'l k.; mau' na kiye jāne khwāh roke na jāne ki wajh se kisi fi'l kā murtakib h.

Sufferer, n. 1.—Bar-dāsht k. w.; uṭhāne w.; mutahammil h. w.; dukh sahnē w.; taklīf yā nuqsān uṭhāne w.; kisi shai kā sadma bar-dāsht

2.—Jāiz yā rawā r. w.; jo kisi bāt ko hone de. [k. w.

Suffice, v. i. Kāfi h.; kifāyat k.; bas h.; jo shai maqsūd ho uske liye pūrā yā uske barābar h. [liye kāfi h.; ser kar-d.

Suffice, v. t. Āsūda kar-d.; jī bhav-d.; jisqadar hājat yā talab ho uske

Sufficiency, n. 1.—Kifāyat; kāfi h.; matlab-barāri ke liye kāfi h.

2.—Kisi shai ke liye liyūqat; qābiliyat; isti'dād. [āsūda-hālī.

3.—Kāfi daulat yā maqdūr; isti'ā'at; kāfi wajh-i-guzrān; furāgat;

4.—Mā-bihi-l-ihitiyāj; sarmāya-i-wāfi.

5.—K̄hud-bīnī; gumān; apnā barā hī k̄hayāl r.
Sufficient, *a.* 1.—Kāfi; bas; ba-qadar-i-ihtiyāj; jisqadar matlūb ho utnā. [mujāz; zimma-dārī uthāne ke laiq.

2.—Lāiq; qābil; kāfi liyāqat r. w.; kāfi maqdarat yā liyāqat r. w.; Sufficiently, *ad.* Us darje tak jo kāfi ho; itnā yā utnā jisse kām nikal jāe (matlab-barārī ho); itnā ki āsūdagi ho-jāe; kāfi taur par; ba-tarz-i-kāfi; jitnā chāhiye utnā; jisqadar kifāyat kare; jitue se matlab pūrā ho-jāe (kām nikal jāe).

Suffocate, *v. t.* 1.—Dam ghuṭā-kar mār dālnā; sāns rok-kar jān le-l.; galā ghoṭnā; dam band k.; galā dabā-kar mār dālnā.

2.—Bujhā d.; ṭhandhā kar-d.; butā d.

Suffocatingly, *ad.* Aisi tarah ki dam ghuṭ jāe; itnā yā isqadar ki dam ruk-jāe (habs-i-dam ho-jāe). [ghuṭānā yā dam kā ghuṭ jānā.

Suffocation, *n.* Sāns rok d. yā sāns kā ruk jānā; habs-i-dam; dam

Suffocative, *a.* Jisse habs-i-dam ho-jāe; jisse sāns ruk-jāe; dam band k. w.

Suffrage, *n.* 1.—Rāe; rāe jo kisi nizā' ke fāisale yā kisi mansab wagaira par māmūr karne ke liye kisi shakhs ke intikhab ke waqt di-jāe; bā-qā'ida yā bā-zābita izhār-i-rāe; manzūrī.

2.—Shahādāt; gawāhī; tasdiq; manzūrī.

Suffuse, *v. t.* Phailā d.; bhar d.; chhipā d.

Snffusion, *n.* Phailā d. yā phail jānā; bhar d. yā bhar jānā.

Suggest, *v. t.* Suchānā; pher-phār-kar k̄hayāl dilānā; ishāre se yā ishāratān batlānā; ibtidāan zikr k.; pahile mazkūr k.; dūsri chizōu ke zarī'e se k̄hayāl karānā; darte yā sharmāte chhernā khwāh suchānā;

Suggestion, *n.* 1.—Suchānā; sujhānā; sūchanā k. [sujhānā; sūchanā k.

2.—Bāt jo suchāyī yā sujhāyī jāe; ishāra; imā; kināya; jo kuchh pūre bharose yā d̄hiṭhāyī ke sāth na kahā jāe (jiskā mazkūr darte yā sharmāte ho). [jiski tasdiq-i-halfi na ho.

3.—(Law) Ittilā'-dihī-i-bilā-half; ittilā' yā kisi wāqī'e kā bayān Suggestive, *a.* Jismēn koyī ishāra yā kināya ho; jiske zarī'e se koyī bāt sujhāyī yā suchāyī jāe; jismēn kisi bāt kā ishāra ho.

Suicidal, *a.* Jurm-i-khud-kushī ke muta'alliq; k̄hud-kushī kī qism kā.

Suicide, *n.* 1.—K̄hud-kushī; jānbūjh-kar (dīda-o-dānista) apnī tayīn khud halāk kar-dālnā; kisi shakhs-i-zī-shu'ūr aur sahihul-hawās kā 'amdan apnī halākat kā āp murtakib h.

2.—K̄hud-kush; jo shakhs apnī tayīn āp halāk kare.

Suit, *n.* 1.—Shādī kī garaz se kisi 'aurat ko apne bas meñ karne kī koshish; shādī ke liye izhār-i-'ishq yā 'ishq-bāzī.

2.—(Law) 'Amal-i-qānūnī ke zarī'e se kisi maqsad ke hāsil karne kī koshish; nālīsh jo kisi haq ke hāsil karne ke liye ki-jāe; dād-rasī ke liye 'adālat meñ qānūn ke mutābiq dārkhwāst kā guzrānnā; kisi 'adālat ke rū-ba-rū apne haq kī pairawī; nālīsh; da'wā; istigāsa; muqaddama.

3.—Jo kuchh jilāu yā julūs meñ kisi amir-i-kabīr ke ham-rāh chale; musāhibīn; ham-rāhī yā ham-rikāb log; woh log jo apne mansab ke i'tibār se kisi bādshāh hākīm yā amir-i-kabīr ke ham-rāh yā ham-rikāb raheñ. [nounced sweet." Webster.

☞ "In this and the following sense often written *suite* and pro-

4.—Chīzeñ jo silsile se raheñ; ek qism kī chīzeñ jab yak-jā hoñ.

A suit of cards—Tāsh kā rang.

5.—Chand chīzeñ jo ek sāth kām meñ lāyi jāen aur jinkā ikatṭhā rahnā kār-rawāyī ke liye 'umūman' lābudi ho.

A suit of clothes. Kapre kā joṛā; ek martaba pahinne ke sab kapre.

Out of suits—Be-mel; be-joṛ; jis-meñ mel yā mutābaqat na ho.—To bring a suit

Nālish k.; nālish rujū' yā dāir k.; da'wā k. yā pesh k.; istigāsa rujū' yā

pesh k.—To follow suit—Dekhā-dekhī k.; jaisā dūsrā kare waisāhi k.

Suit, v. t. 1.—Kisī ke hasb-i-hāl k.; ṭhīk k.; mutābiq k.; muwāfiq k.; munāsib k. yā munāsabat paidā k.

2.—Rāst ānā; ṭhīk h.; mauzūn h.; kisī se mel khānā.

3.—Khush k.; rāzī k.; āsuda k.

He is well suited with his place—Woh apnī jagah se bahut rāzī yā khush hai.

Suit, v. i. Laiq h.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; muwāfiq ānā; mauzūn

Usually followed by *with* or *to*. [h.; mel khānā; ṭhīk h.

Suitable, a. Munāsib; hasb-i-hāl; laiq; mauzūn; ṭhīk; jo ṭhīk ho-sake; saẓāwār; jo gāliban munāsabat rakkhe; mel kā; jo mel khā-

sake; joṛ kā; jo be-mel (be-joṛ) na ho.

Suitableness, n. Munāsabat; mauzūn; durustī; ṭhīk h.; mel kā h.; saẓāwārī; mel khā-saknā; muwāfaqat.

Suitably, ad. Munāsabat ke sāth; munāsibāna yā munāsib taur par; ba-tarz-i-mauzūn; aisi tarah ki ṭhīk ho; aisi tarah ki mel khā-sake

(mel meñ mil sake); ṭhīk-ṭhīk; jaisā chāhiye usī tarah par.

Suite, n. See Suit, n. 3. [pesh k. w.; mustad'i; multamis.

Suitor, n. 1.—Sāil; dar-khwāst d. w.; kisī bāt ki darkhwāst yā iltijā

2.—Kisī 'aurat se shādī kā sāil; 'āshiq; 'ishq-bāzī k. w.

3.—(Law) (a) Mudda'i; 'adālat meñ da'wā pesh k. w.; farīq-i-muqaddama jaise mudda'i yā sāil wagaira. (b) Jo 'adālat meñ hāzīr rahe 'ām isse ki mudda'i ho yā mudda'ā'alah sāil apilānt gawāh khwāb ahl-i-jūrī wagaira. [barhamī; tursh-rūyī; takaddur.

Sulkiness, n. Muñh phulā l.; bhitar hī bhitar nā-khush yā ranjida h.; [dīl hī meñ nā-khush rahnā.

Sulks, n. (pl.)—To be in the sulks—Muñh phulāye rahnā; nā-khush rahnā aur kuchh na kahnā;

Sulky, a. Muñh-phulā yā muñh phulāye huye; tursh-rū; baṭṭhī; chīrchīrā; gam-gūn; udās; barham; mukaddar.

Sullen, a. 1.—Tārik; āndherā; ndās.

2.—Muzir; bad; kharāb; nāhs yā manhūs; nā-mas'ūd; nā-mubārak.

3.—Chīn-ba-jabīn (nāk-bhawī chāhāye) aur khāmosh (chup); chīrchīrā; tursh-rū; nā khush; mukaddar; bad-mizāj.

4.—Haṭṭhī; ziddī; mutamarrid.

5.—Sust; majhūl; bhārī; udās.

Sullenly, ad. Tursh-rūyī ke sāth; tārikī ke sāth; kudūrat ke sāth; baṭṭh ke sāth; tursh-rūyī se; kashidagī yā barhamī se.

Sullenness, n. Sukūt ke sāth. bad-mizājī; muñh-phulāye rahnā; muñh par tārikī kā chhāyā rahnā; baṭṭh; zid; sar-kashī; kashidagī; takad-

Sully, v. t. 1.—Ganda k.; mailā k.; dāg lagānā; ālūda k. [dur; barhamī. 2.—Tārik k.; dhūndhlā k.; bigārnā. [lagānā.

3.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; kalānk lagānā; safāyī meñ baṭṭā Sully, v. i. Dāg-dār yā dagilā ho-jānā; dhabbā lag-jānā.

Sully, *n.* Dāg; dhabbā; kalauk; mail.

Sultriness, *n.* Khamas; garmī aur khamas.

Sultry, *a.* 1.—Jahān nihāyat hī garmī jalau aur habs ho.

2.—Jab garmī kī shiddat aur khamas rahe.

Sum, *n.* 1.—Majmū'a; jumla; mizāu; jam'; joṛ.

“Sum is now applied more generally to numbers, and number [to persons and things.” Webster.

2.—Ta'dād; raqam; mablag
3.—Khās khās bāteñ jupar ek sāth libūz kiyā jāe; khulāsa; lubb-i-lubāb; asl; uichor; natīja.

This is the sum of all the evidence in the case—Is muqaddame meñ kul shahadat kī khulāsa yah hai—The sum of all I have said is this—Jo kuchh main ne kahā hai us sab kī nichor (hāsil-i-kalām yā khulāsa) yah hai.

4.—Kamāl; intikā. [mizān lagānā; jam' k.; thik d.

Sum, *v. t.* 1.—Joṛ-kar ikaṭṭhā k.; jumla k.; majmū'a k.; joṛ dālnā;

Usually with *up*. [daryā ko kūze meñ band k.

2.—Mukhtasar k.; khulāsa nikālnā; chand alfāz meñ mahdūd k.;

Usually with *up*.

Sumless, *a.* Be-shumār; lā-intihā; jiskī ta'dād kī ta'āyun na ho-sake; be-ta'dād; jiskī gintī yā tashkhis mumkin na ho.

Summarily, *ad.* 1.—Sarsari yā sarāsari taur par; mukhtasaran; ikhtisār ke sāth; thoṛī 'ibarat yā chand alfāz meñ; thoṛe meñ; mujmalan.

2.—Mukhtasar tariq yā tarz se; bilā-tawaqquf; 'ajalat ke sāth; jhatpat. [jagah yā 'ibarat-i-mukhtasar meñ kiya jāe.

Summary, *a.* 1.—Khulāsa; mukhtasar; mujmal; jo ghaṭā-kar thoṛī

2.—Sarsari yā sarāsari; jo jald anjām ko pahunchāyā jāe; jiskī ta'mil jhatpat ho. [khulāsa; ikhtisār.

Summary, *n.* Mukhtasar bayān; kisi mutawwal bayān kī khulāsa;

Summer, *n.* Garmī; mausim-i-garmā; tapish ke din yā aiyām.

Summer, *v. t.* Garmī kātuā yā bitānā; garmī kī fasl tai k.

Summer, *v. t.* Garmī ke mausim meñ barābar r.; garmī uibāhnā.

Summit, *n.* 1.—Choti; sirā; sab se ūpar kī hissa; qulla; sar.

2.—Gāyat darja; intihā; auj; nihāyat darje kī bulandī yā utchāyī.

Summon, *v. t.* 1.—Hukm ke zarī'e se kisi khās maqām par bulānā talab k. yā asālatan hāzīr hone kī hidāyat k.; 'adālat meñ hāzīrī kī ittilā' yā hukm d.; hukm ke zarī'e se talab k. [kar jawāb-dihī kare; saman jāri k.

2.—Kisi shakhs ko is amr kī ittilā' d. ki woh 'adālat meñ hāzīr ho-

3.—Kām meñ lānā; josh yā harakat meñ lānā; tahrīk d.

Summons, *n.* [With a plural termination; but used in the singular number. Plural *summonses*—Webster]. 1.—Kisi khās maqām par hāzīr hone yā kisi kār-i-sarkār par tawajjuh karne ke liye hākim yā afsar kī hukm.

2.—(Law) 'Adālat meñ hāzīrī kī ittilā' yā hukm; ittilā'-nāma-i-tahrīrī jo afsar-i-mujāz ke dast-khat se kisi shakhs par is garaz se ta'mil kiya-jāye ki woh mudda'ī ke dā'we kī jawāb-dihī yā ba-hāsiyat-i-gawāh adā-i-shahādāt (gawāhī dene) ke liye kisi khās din (tārīkh-i-mu'ayyana par) adālat meñ hāzīr ho; saman. [mutābiq kharch ho.

Sumptuary, *a.* Masārif se muta'alliq; kharch kī; jiske ba-mujib yā

Sumptuous, *a.* Sarf-angez; jismeñ sarf-i-kasir (barā kharch) ho yā paf; laq-o-daḡ; āli-shūn; pur-takalluf; zarq-barq.

Sumptuousness, *n.* Girān-bahāyī; sarf-angezī; shān-o-shaukat; jāh-o-Sun, *n.* 1.—Āftāb; khurshed; shams; milir; sūraj. [jalāl; barāyī; 'azmat.

2.—Woh jagah jāhān dhūp āye; woh maqām jāhān āftāb kī shu'ā' parē; woh jagah jāhān sūraj kī kirneñ parēñ.

To stand in the sun—Dhūp meñ kharā h.; āsī jagah kharā h. jāhān dhūp ātī ho.—Under the sun—Dunyā meñ; zamīn par; rū-i-zamīn par; zamīn ke parde par; dunyā ke parde par; jāhān meñ.

☞ *Sun* is often used in the formation of compound words of very obvious meaning; as, *sun-born*, *sun-dried*, and the like.

Sun, *v. t.* Dhūp d. dikhānā yā khilānā; dhūp meñ garm yā khushk k.; ghām meñ garmānā yā sukhānā. [alag kar-d.; algī d.

Sunder, *v. t.* Judā k.; 'alāhida k.; do-tūk k.; phār kāṭ yā tor kar ahag-Sunder, *n.*—

In sunder—Tukre tukre; hisse hisse; alag alag; pāra pāra; do tūk.

Sundries, *n. (pl.)* Bahut sī mukhtalif yā chhoṭī chhoṭī chizeñ; mutafarriq chizeñ; phutkar chizeñ; mutafarriqāt.

Sundry, *a.* Kayī-ek; mutafarriq; ek yā do se ziyāda.

☞ "This word, like *several*, is indefinite; but it usually signifies a small number, sometimes many." Webster.

Sunless, *a.* Sāya-dār; jisko dhūp na lage yā jāhān dhūp na pahunchē.

Sunlight, *n.* Dhūp; āftāb kī raushanī.

Sunny, *a.* 1.—Sūraj kā; jo sūraj se nikle; sūraj kī mānind.

2.—Jo dhūp meñ rahe; jispar dhūp parā kare; jispar sūraj kī kirneñ kī garmī pahunchē.

3.—Sūraj ke rang kā. [na sakeñ.

Sun-proof, *a.* Jismeñ dhūp kā guzar na ho; jismeñ sūraj kī kirneñ paith

Sunrise, } *n.* 1.—Tulū'-i-āftāb; āftāb ke tulū' hone (subh ko nikalne)

Sunrising, } kā waqt 'ām isse kī dhūp ho yā badli.

2.—Pūrab; sharq; mashriq.

Sunset, } *n.* 1.—Gurūb-i-āftāb; āftāb ke gurūb hone (baithne yā

Sunsetting, } dābne) kā waqt; shām.

2.—Pachchim; garb; magrib. [jāhān we parēñ.

Sunshine, *n.* 1.—Dhūp yā dhūp kī jagah; sūraj kī kirneñ yā woh jagah

2.—Woh jagah jāhān garmī aur' raushanī ho; garmī; raushanī.

Sunshine, } *a.* Raushan; sāf garm yā khush-numā; chamaktā huā;

Sunshiny, } durakhshān. [se.

SUO JURE, [Lat.] Apne khās haq ke rū se; apne hī istihqāq ke zarī'e

SUO MARTE, [Lat.] Apnī quwwat-i-bāzū se. [hī jānib (taraf) se.

SUO MOTU, [Lat.] Apnī hī tahrīk se; begair dāsre kī tahrīk ke; apnī

Sup, *v. i.* Shām kā khānā khānā; byārī yā byālī k.

Superabound, *v. i.* Nihāyat ifrāt yā kasrat se h.; kāfī se bhī ziyāda h.

Superabundance, *n.* Ifrāt; kasrat; bahutāyat; kāfī se bhī ziyāda h.; bahut hī h.; rel-pel. [firāwān.

Superabundant, *a.* Bahut; kasir; jisqadar kāfī ho ussī bhī ziyāda;

Superadd, *v. t.* 1.—Ūpar se milānā yā barhānā; jisqadar pahile barh chukā ho uspar aur barhānā; ūpar se joṛ d.

2.—Koyī khārijī shai' izād yā shāmīl k.

Superannuate, *v. z.* 1.—Burhāpe aur kam-zorī kī wajh se be-kār qarār d.

- 2.—Burbāpe (za'ifi) yā dūsrī qism kī kam-zorī kī wajh se pinshan (pension) de-ā.
- Superannuation, *n.* Burbāpe ke sabab se kisī mansab par qāim rahne kī salāhiyat na r.; isqadar burhā ho-jānā kī phir kām ke lāiq na rahnā; pīrāna-sālī.
- Superb, *a.* 1.—Bahut barā; 'azimu-sh-shān; laqq-o-daḡ; 'ālī-shān.
2.—Nihāyat 'umda; bahut hī nafis.
- 3.—Numāishī; tumturāq kā. [barī hukūmat ho.
- Supercilious, *a.* 1.—Magrūr; mutakabbir; barā ghamandī; jismū
2.—Jisse izbār-i-takabbur yā tahakkum ho; mutakabbirāna; tahakkumāua. [ghamand.
- Superciliousness, *n.* Takabbur; gurūr; tahakkumāna mizāj yā bartāw;
Supereminence, *n.* 'Awām par fanqiyat; barī shubrat buzurgī yā
Supereminency, *n.* nām-warī; fozilat.
- Supereminent, *a.* Nihāyat buzurg barā yā nāmī-girāmī; 'umdagī meñ dūsrōn se barh-kar; dūsrōn se bartar. [zarūrāt se ziyāda kiya jāe.
- Supererogation, *n.* Jisqadar farz yā darkār ho usse ziyāda k.; kām jo
Supererogatory, *a.* Jisqadar farz yā zarūr ho usse ziyāda; fuzūl. [uabih.
- Superficial, *a.* 1.—Ūparī; ūpar kā; bālāyī; sathī; khārījī; andarūnī
2.—Sirf zāhirī bātoñ ke ma'nī ko pahuñchne yā samajhne w.; hāziq nahīn; gahirā ('amiq) nahīn; khām; kachchā; adhūrā; kunhiyāt se wāqif nahīn.
- A superficial scholar—Nīm mulnā; aisā shakhs jo kisī 'ilm kī bārīkiyon (kunhiyāt) se wāqif na ho; woh shakhs jo kisī 'ilm kī nīrī ūpar kī bāteñ jāntā ho—Superficial knowledge—Kachchā yā nāqis 'ilm; kisī shai ke muta'alliq khārījī bātoñ kā jānā par uske usūl se wāqif na h.
- Superficially, *ad.* Sirf ūpar se; mabz sath par; ūpar hī ūpar; bāhar hī bāhar; zāhir meñ.
- Superficialness, *n.* 1.—Mahz zāhir meñ h.; ūpar h.; sath par h.
2.—Khāṭif wāqifiyat; khārījī 'ilm; nīrā dikhāwā; mabz numāish par asl meñ kuchh nahīn; kachchāyī; khāmī.
- Superfine, *a.* Nihāyat hī bārīk yā 'umda; 'umdagī yā bārīki meñ dūsrōn se barh-kar; az-bas nafis yā lūṭif. [dār; bahutāt.
- Superfluity, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; jisqadar matlūb ho usse ziyāda miq-
2.—Woh shai jo ihtiyāj se ziyāda ho; jo shai apnī kasrat kī wajh se fuzūl ho-jāe; fuzūlī; fuzūl chiz.
- Superfluous, *a.* Ihtiyāj se ziyāda; jisqadar kāfī ho usse ziyāda; fuzūl; guir-zarūrī; be-kār; fāzil; audāz se ziyāda; bahut ziyāda hone kī wajh se be-kār. [zāidu-l-ihitiyājī.
- Superfluoussness, *n.* Fuzūlī; bahutāyat; bahutāt; ihtiyāj se ziyāda h.;
Superhuman, *a.* Jisqadar insān se mansūb ho-sake usse ziyāda; āsmānī; Khudāyī.
- Superinduce, *v. t.* Kisī shai par izād k.; kisī chiz par aur barhānā.
- Superintend, *v. t.* Kisī shai kī hifāzat aur nigrānī apne zimme r.; nigrānī k.; hukūmat ke sath khabar-girī k.; sarbarābī k.; nigah-bānī k.; tauliyat k.; insirām k.; ūpar se dekhnā; karorā ban-kar rahnā; muhtamimī k.
- Superintendence, *n.* Sarbarābī; sarbarāb-kārī; ihtimān; nigrānī; nigah-
Superintendency, *n.* bānī; tauliyat; karorā-pan; insirām; sar-kobī.

Superintendent, *n.* Sarbarāh-kār; woh shakhs jiske zimme kisī shai kī hifāzat aur nigrānī ho; mutawallī; nigah-bān; munsarīm; karorā; muhtamim; sarbarāh; dāroga.

Superior, *a.* 1.—Ūparī; ūpar kā; aur ūnehā; aur buland.

2.—Mansab yā rutbe mein dūsro se barh-kar; akbar; aur yā ziyāda barā; rutbe mein aur buland.

3.—'Umdagī mein dūsre se barh-kar; barāyī achhāyī yā kisī aur qism kī khūbī mein dūsro par fauq yā fauqīyat *r. w.*; buzurg-tar; bartar; ba-nisbat dūsre ke ā'lā darje kā; afzal.

4.—Isqadar qawī kī dūsro kā asar yā dabāw uspar na pahunch sake; itnā barā yā mazbūt kī kisī dūsri shai ke tābī' na ho-sake.

With *to*.

[buzurg.

Superior, *n.* 1.—Jo sin ('umr) mein dūsro se barā ho; barā; jethā;

2.—Jo martaba 'umdagī yā kisī qism kī sifaton mein dūsron se barh-kar ho; dūsron par fazilat yā fauqīyat *r. w.*; afsar; sardār; barā.

Superiority, *n.* Buzurgī; barāyī; fazilat; bartari; fauqīyat; kisi bāt mein dūsro-se barh-kar h. [par fauqīyat *r. w.*; akbar.

Superlative, *a.* Darjo mein sab se barh-kar; sab se barā; ā'lā; afzal; sab Supernatural, *a.* Fauq-ul-makhluqāt; fauq-ul-'ādat; 'ajīb-o-garīb; karā-mātī; qawānin-i-qudrat ke khilāf yā usse tajāwuz *k. w.*

Supernumerary, *a.* 1.—Ta'dād-i-mu'āyana se zāid; jo ta'dād muqarrar ho usse barh-kar; zāid; fāltū; fāzil.

2.—Zarūrī yā ma'mulī ta'dād khwāh miqdār se ziyāda; jisqadar matlūb ho usse ziyāda. [ālāwa ho.

Supernumerary, *n.* Woh shakhs yā shai jo ma'mulī yā zarūrī ta'dād ke Superscribe, *v. t.* Ūpar yā bāhar likhnā khwāh kanda *k.*; kisī shakhs kā nām yā patā-ṭhikānā lifāfe par likhnā; sar-nāma yā lifāfu likhnā.

Superscription, *n.* Ūpar kī likhāwat; jo kuchh kisī shai ke bāhar yā ūpar likhā jāe; sar-nāma; lifāfe kī 'ibarat yā taḥrīr.

Supersede, *v. t.* 1.—Dūsre kī jagah par ānā yā qāim kiya jupā; dūsre kī jagah par muqarrar h.

2.—Kisī aisi shai ke zar'ō se bātil be-tāsīr yā be-kār kar-d. jo dūsre par gālib ho; kisi kī jagah par qāim ho-kar use rad mansūkhī yā be-kār kar-d.; mitā d.; fuzūl banā d.; mu'attal (be-kār) kar-d.; uṭhā d.

Supersession, *n.*—Mansūkhī; tardīd; ta'attul; bar-tarfī; uṭhā diya jānā.

Superstition, *n.* 1.—Mazhabī khayālāt yā kāmōn mein had se ziyāda saḥitī yā shiddat; gair-i-mahkūma dīnī rusūm ke anjām mein nihāyat fuzūl waswasa; chhoṭī chhoṭī mazhabī bāton mein wāhiyat khayālāt kā *k.*

2.—But-parastī; dīn-i-bātil; jhūṭhā mat; jhūṭhī 'ibadat.

3.—Had se ziyāda būrikī; bare waswase ke sāth bāton kā ṭhīk ṭhīk khayāl *r.* [dīn-i-bātil kā izhār hō; but-parastī par dalālat *k. w.*

Superstitious, *a.* 1.—Dīn-i-bātil se muta'alliq yā usse paidā *h. w.*; jisse

2.—Dīnī umūrāt mein andāz se ziyāda waswasa aur saḥitī *r. w.*; dīn-i-bātil kī hamesha pairawī *k. w.*; mazhab ke muta'alliq behūda khayālāt aur waswasōn se ḥarā huā.

3.—Fuzūl waswasa *r. w.*; zarūrat se ziyāda waswāsī. [kī 'imarat.

Superstruction, *n.* Jo shai kisī bunyād par ta'mīr kī-jāe; 'imarat; ūpar

Superstructure, *n.* 1.—'Imārat jo kisī bunyād par ta'mir kī-jāe.

“Used to distinguish what is erected on a wall or foundation from the foundation itself.” *Webster.* [par qāim kī-jāe].

2.—Koyī shai jiskā madār kisī dūsri shai par ho (jo kisī dūsri chiz supervene, *v. t.* Ūpar se ā-jānā—jaise kisī khārijī shai kā; kisī dūsri shai par wāqī' h.; wuqū' meñ āuā; honā; zuhūr-pazīr h. [rījī shai; bālāyī. Supervenient, *a.* Ūparī; khārijī; jo ūpar se āye—jaise koyī zāid yā khā-Supervise, *v. t.* Nigrānī k.; dekhā-bhālā k.; ūpar se dekhnā-bhālū; sar-barāhī k.; mulāhaza k. [iusrām.

Supervision, *n.* Nigrānī; mulāhaza; sarbarāhī; dekhnā-bhālū; ihtimām;

Supervisor, *n.* Nigrānī k. w.; sarbarāh yā sarbarāh-kār; muhtanīmī; muusarim; karorā; dāroga. [utānā.

Supine, *a.* 1.—Chit; chāron shāne chit; pīth ke bal girā yā parā huā;

“Opposed to *prone*.”

2.—Pichhe ko jhukā huā; is tarah jhukā huā ki sūraj ke sāmne pare. [kāhil.

3.—Gāfil; be-khabar; antā-chit; majhul; gair-mutāwajjih; sust; Supinely, *a.* Chit; muñh ūpar kiye huye; be-parwāyī be-khabarī yā gāfat ke sāth; kāhili se; ānkh malte huye; gunūdagi kī hālat meñ; be-fikr yā be-fikrī ke sāth. [parwāyī; gāfat; be-fikrī; be-khabarī.

Supineness, *n.* Chit parā rahuā; muñh ūpar kiye parā rahuā; sustī; be-Supper, *n.* Shām kī khānā; khānā jo shām ko khāyā jāe.

Supperless, *a.* Begair shām ko khānā khāye; nān-i-shabīnā ko muhtāj.

To go *supperless* to bed—Rāt ko be-khāye so rahuā.

Supplant, *v. t.* 1.—Makr-o-fureb se haṭā yā dūr kar-d.; fitrat se nikāl d.; kisī ko haṭā yā nikāl kar uskī jagah le-l.; kisī ko daf' karke uskī jagah par khud qāim ho-jānā.

2.—Rad kar-d.; miṭā d.; jaṛ se khod d. [khā-sake).

Supple, *a.* 1.—Lachilā; lachkilā; kham-dār; jo āsānī se jhuk jāe (bal-

2.—Mutī'; farmān-bardār; itā'at qabul k.w.; haṭṭhī (ziddī) uahīū.

3.—Dūsroñ kī dil-joyī par mālī; khushāmadi; chāplūs; khāya-bardār.

Supple, *v. t.* 1.—Mulāim aur lachilā bauā d.; kham-dār banū d.; aisā kar-d. kī jhukāne se jhuk sake (bal dene se bal khā sake).

2.—Mutī' yā farmān-bar-dār banā d.; kisī kī marzī ke tābi' kar-d.; aisā kar-d. kī dūsre kī itā'at qabul kar-sake. [jānā.

Supple, *v. i.* Mulāim aur lachkilā ho-jānā; narm aur kham-dār ban-

Supplement, *n.* Woh shai jo kisī dūsri shai meñ is garaz se barhāyī jāe ki uske naqāis raf' ho-kar uskā pūrā takmila ho-jāe; jo kuohh kisī kitāb yā tahrīr par is maushā se izāfa kiya jāe ki uskī khāmī raf' ho-jāe yā uskī galtiyoñ kī sihhat ho-jāe; tatimma; zamīmā.

“An *appendix* is that which is added to something, but is not essential to its completeness.” *Webster.*

Supplement, *v. t.* Izāfa kar-ke (barhā-kar) pūrā yā mukammal k.; barhā-nā; izāfa k.; lagāuā; shānil k.; joṛnā.

Supplemental, { *a.* Zāid; jo kisī naqs ke raf' karne ke liye izāfa kiya
Supplementary, } (barhāyā) jāe; kisī shai kā tatimma yā zamīmā.

Suppleness, *n.* 1.—Mulāimat; narmī; lachak; dam-dāri; āsānī se jhuk jāne kī salāhiyat r.

2.—Fauran māu l.; bilā-'uzr qabul-kar-l.; suhulat; āsānī.

Suppletive, } *a.* Jisse koyī nuqs yā kamī raf' ho; jo ba-taur zannīme yā
Suppletory, } tatinīme ke ho. [k. w.; khwāst-gār; multajī; mustad'i.

Suppliant, *a.* 1.—Dil se aur 'ājizī ke sāth māngne w.; multamis; iltijā

2.—Jisse izbār-i-iltijā ho; jisse 'ājizī ke sāth kisī shai kī talab
zāhir ho. [kā sāil yā mustad'i.

Suppliant, *n.* Ājizī ke sāth kisī shai kā tālib; inkisār ke sāth kisī shai

Suppliant, *n.* Dil se aur 'ājizī ke sāth kisī shai kā tālib stil yā mus-
tad'i; gurbat aur inkisār ke sāth kisī shai kā multamis.

Supplicate, *v.* *t.* 1.—Kisī shai kī iltijā k.; kisī chiz kā dil se mustad'i
h.; dil se māngnā; 'ājizī ke sāth chāhnā yā talab k.; hāth joṛ-kar
māngnā; chiraūrī k.; bintī k.; minnat k.

2.—Kisī kī taraf mukhātab ho-kar du'ā māngnā.

Supplicate, *v.* *i.* Iltijā k.; iltimās k.; minuat k.; dil se aur 'ājizī ke
sāth darḥwāst k. (suwāl k. yā māngnā).

Supplication, *n.* 1.—Ibādat ke waqt 'ājizī ke sāth dil se du'ā māngnā.

2.—Niyāz; iltimās; iltijā; minuat; 'arz; bintī; chiraūrī.

Supply, *v.* *t.* 1.—Kisī nuqs ko raf' k.; kisī shai kī kami pūrī k.; jis
shai kī ihtiyāj ho use muhaiyā k.; shai-i-matlūb ko baham pahuñ-
chānā; isqadar maujūd k. (baham pahuñchānā) kī kāfī ho; ba-qadar-
i-mā-yuhtāj d. yā maujūd kar-d.

2.—Kisī kī jagah par kām ānā yā kām d.; kisī kī jagah par qāim
ho-jānā; kisī kā qāim-maqām ban-jānā; kisī kā badal yā 'iwaz h.

3.—Deuā; muhaiyā k.; baham pahuñchānā; lānā.

4.—Bhartī k.; māmūr k.; muqarrar yā qāim k. jaise kisī jagah
('uhde) par jo khālī ho.

Supply, *n.* Sarf yā raf'-i- ihtiyāj ke liye chizoñ kā kāfī h.; khāne-pīne
kī aur dūsrī chizeñ jinse kisī fauj wagaira kī rozāna zarūrat raf' ho;
rasad; sāmān; juhāw; juṭāw; khep; bhartī.

☞ Used chiefly in the plural.

Support, *v.* *t.* 1.—Sañbhālā; sañbhāle rahnā; qāim r.; girne na d.;
apne sahāre par qāim r.; thāmuā; apne ūpar nṭhāye rahnā.

2.—Bardāshṭ k.; sahnā; mutahammil h.; jheluā; uṭhānā.

3.—Dhānsue baiṭhne yā pazhuṛda hone na d.; ranj kī hālat meñ
taskīn yā tashaffī d.; madad d.; taqwiyat d.; dilāsā d.; mahfūz r.;
bachānā.

4.—Parwarish k.; pardākht k.; auqāt-basari kā zari'a baham pa-
huñchānā; khānā-kapṛā d.; nān-nafqa (rotī-kapṛā) d.; imdād-i-kharch k.

5.—Chalānā; qāim rahne meñ madad d.; qāim r.; nibāhnā yā nibāh k.

6.—Tasdiq k.; sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; tāyid k. [k.

7.—Kām-yābī ke sāth jawāb-dihī k.; wājib yā jāiz ṭhahrānā; sābit

8.—Madad d.; sahārā d.; i'ānat k. [wagaira ke kisī kī imdād k.

9.—Kisī 'ām mauq'e par pās baiṭh yā khare rah-kar ba-taur nāib

Support, *n.* 1.—Sañbhālā; qāim r.

2.—Sahārā; taqwiyat; pushtī; madad; i'ānat; kumak.

3.—Woh shai jispar yā jiske zari'e se koyī dūsrī shai qāim rahe;
woh chiz jiske sabab se koyī dūsrī chiz girne na pāye; thūnī khambhā
(sitūn) bunyād (new) wagaira; ṭhek; ṭek; sahārā.

4.—Parwarish; pardākht; guzṛān; rāziqa kī baham-rasānī.

- 5.—Qiyām; bahālī; muhāfazat; pāe-dārī; kisi hālat par barābar rahnā yā qāim rahnā; zawāl se hifāzat.
- Supportable**, *a.* 1.—Bardāsht ke qābil; jiskā tahammul (jiskā koyī mutahammil) ho-sake; sahne ke lāiq; jo sahā jā-sake; jisko koyī sah-
2.—Jo qāim rah sake; jiskī tāyid ho-sake. [sake.
- Supporter**, *n.* 1.—Woh shakhs yā shui jiske sabab se kisi dūstre shakhs yā dūstri shai ko sahūrā madad yā āram wagaira mile.
2.—Hāmi; madad-gār; mu'āwin; muhāfiz; pushti-bāū; saibhālne
3.—Sharīk; jānib-dār; pachchhī. [w.; bāzū yā quwwat-i-bāzū.
- Supposable**, *a.* Jiskī nisbat qiyās ho-sake; qābil-i-qiyās; jiskā wujūd qarīn-i-qiyās ho; jisko māl le-sakeū; farz kiye jāne ke lāiq.
- Suppose**, *v. t.* 1.—Farz k. yā kar-l.; māl l.; bahs yā tamsil ke liye yāb khayāl yā qabūl kar-l. ki fulān shai hai (maujūd yā qāim hai); ba-taur sach ke māl l.; sahīb taslīm kar-l.
2.—Khayāl k.; qiyās k.; bāwar k.; sach yā sahīb māl l.; sochnā.
3.—Kisi shai ke wujūd par dalālat k.; kisi shai ke hone kā khayāl paidā karānā; suchānā; wujūd yā asliyat par dalālat k. (dāl h.).
- Supposed**, *pp.* or *a.* Jo ba-taur sach ke māl liyā gayā ho; jo sahīb tasawwur kar liyā gayā ho; qiyāsī; farzī; jiskī asliyat taslīm ho-chukī (musallam) ho.
- Supposing**, *ppr.* Agar māl leū yā māl liyā jāwe ki fulān shai maujūd yā sahīb hai; agar qiyās yā khayāl kar-liyā jāwe; farz kar-lo ki; ba-farz is amr ke ki; agar fulān amr ko sahīb māl leū (samaajh yā tasawwur kar-leū).
- Supposition**, *n.* 1.—Aisi bāt kā qiyās kar-l. sahīb māl l. yā uske wujūd kā taslīm kar-l. jo sābit na ho yā jiskā gair-i-sahīb h. ma'lūm ho;
2.—Shubha; ibhām. [farz; qiyās; gumān; tasawwur.
- Supposititious**, *a.* Farzī; gair-i-asli; kāzib; jhūthā; masnū'ī; banāyā huā yā banāwaṭ kā; taqlīdī; jo fareb se dūstre kī jagah par qāim kar-divā jāe.
- Supposititiously**, *ad.* Farzī tariq par; ba-tarz-i-fāsid; qiyāsī taur par; qiyāsan; farzan. [o-nā-būd kar-d.
- Suppress**, *v. t.* 1.—Maglūb k.; dabānā; firo k.; zer-dast k.; miṭā d.; nest-
2.—Bāhar nikālne na d.; dabāye r.; bhitar hī bhitar rahne d.
3.—Dabā r.; khulne na d.; zāhir yā fāsh na hone d.; 'awām ko ma'lūm hone na d.; chhipā r.; na kahnā; na kholnā; rok r.; phailne na d.
4.—Rok r.; zabt kar r.; nikālne bahne khārij yā jāri hone na d.
- Suppression**, *n.* 1.—Dabā d. yā dab jānā; firo k. yā ho-jānā; ikhfā; nikālne zāhir hone khulne yā fāsh hone na d.
2.—Insidād; rukāwaṭ; khārij hone babne yā nikālne meū rukāwaṭ.
- Suppressive**, *a.* Dabā denē par māl; jisse koyī shai dab jāe; dabā d.w.; chhipā r. w. [i'lān meū māni' ho.
- Suppressor**, *n.* Dabā r. w.; jo ubharne na de; jo kisi shai ke izhār yā
- Suppurate**, *v. z.* Paknā; mawād paidā k.; pib yā rim ā-jānā; pibiyānā.
- Suppuration**, *n.* 1.—Pakāwaṭ; pakāw; pak jānā; pib kā ā-jānā; mawād
2.—Pib; rim; mawād. [kā paidā ho-jānā.
- Supremacy**, *n.* Ikhtiyār yā iqtidār meū sab se barh-kar h.; darja-i-ā'lā kā ikhtiyār yā iqtidār; afsarī; sardārī; fazilat; buzurgī; bartarī; 'azmat; barāyī.

Supreme, *a.* 1.—Darja-i-ā'lā kā zī-iqtidār; hukūmat meñ sab se barh-kar; ā'lā; sadr; bartar; buzurg. [(faugīyat r. w.).

2.—Darja-i-ā'lā kā; nihāyat hī barā; nihāyat 'azīm; sab par faug

3.—Darja-i-gāyat kā; nihāyat hī; had darje kā.

☞ “Usually joined with words having a bad sense.” *Webster*.

Supremely, *ad.* Darja-i-ā'lā kī hukūmat ke sāth; ba-hadde; ba-gāyat; nihāyat hī; barā hī.

Sure, *a.* 1.—Tahqīq ke sāth jāune aur yaqīn k. w.; pūrā pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; dil se i'tiqād r. w.; kuchh shak-o-shubha na r. w.; tayaqqun (yaqīn) r. w.

I am sure—Mujhe yaqīn hai; main is amr ko tahqīq ke sāth jāntā aur uspar yaqīn kartā hūn; mujh ko fulān amr kā pūrā yaqīn hai (uski nisbat kuchh bhī shubha nahīn hai). [yaqīn r. w.]

2.—Kisī shai ke hāsil karne yā usko apne qabze meñ rakhne kā To be sure of success—Kām-yābī kā (uske hāsil karne kā) yaqīn r. w.

3.—Mutahaqqaq; jismeñ bhūl chūk yā khatā na ho; jispar takiya (bharosā yā i'tibār) ho-sake; jo yaqīnī khatā na kare; jisse yaqīnī māyūsī na ho; jo na chūke; tīr-ba-hadf; mazbūt; pāe-dār; thahrāū; jismeñ nuqsān yā tabādala na ho-sake; mahfūz; jismeñ khalāl wāqī' na ho-sake; māmūn; salāmat; be-khatar.

To be sure, or be sure—Be-shak; be-shubha; yaqīnan; yaqīnī; lā-raib; bi-l-yaqīn; zarūr.—To make sure—Pukhta pakkā yā mutahaqqaq kar-l.; is tarah mahfūz kar-l. ki asl maushā meñ futūr na pare; kisī shai kī nisbat aisā tayaqqun kar-l. ki usmeñ piche se koyī khalish paidā na ho. [(lā-raib,

Sure, *ad.* Yaqīnan; bilā-shubha; be-shak; ismeñ kuchh shubha nahīn;

☞ “But in this sense, *surely* is more generally used.” *Webster*.

Surely, *ad.* 1.—Yaqīn ke sāth; yaqīnan; tayaqqun ke sāth; be-shubha; be-shak; bi-l-haqīqat; sach; thik; thik-thik; zarūr; ismeñ koyī yā kuchh shubha nahīn. [khauf yā khatra ho.

2.—Mazbūtī se; sābit-qadamī se; begair iske kī girne kā khatkā

Surety, *n.* 1.—Tahqīq; tayaqqun; yaqīn.

2.—Hifāzat; muhāfazat; bachāw; panāh.

3.—Sahārā; sabāt kī bunyād; woh shai jispar bharosā kiya jūe; jis shai se kisī dūsre shai kī nisbat itminān rahe.

4.—Nuqsān yā khisāre kī nisbat itminān; rupaye ke adā hone kī nisbat itminān yā dil-jam'i; zamānat; kafālat; zāminī; ār.

5.—(Law) Woh shakhs jo kisī asl farīq ke sāth uskā zāmin ho; woh shakhs jo kisī dūsre kī nisbat is bāt kī kafālat kare kī woh 'adālat meñ hāzīr hogā yā apnā qarz adā karegā khwāh kisī dūsre fī' ko anjān degā; zāmin; hāzīr-zāmin; māl-zāmin; fī'l-zāmin.

Surety-ship, *n.* Zamānat.

Surface, *n.* 1.—Sath; jis shai meñ 'arz-o-tūl ho uskā berūi hissa; bāharī hissa; ūpar kī hissa; safha; rū; bisāt.

2.—Zāhiri sūrat; jo kuchh ūpar dokh pare.

Surfeit, *v. t.* 1.—Isqadar khilānā-pilānā kī mi'de meñ girānī ho-kar futūr par jāe; andāz se ziyāda khilā-kar bimār yā be-chaini kar-d.

2.—Ser kar-d.; isqadar bhar d. kī tabī'at āsūda ho-kar mutanaffir ho-jāe; aghānā; apbrānā. [khwāh be-chaini paidā ho.

Surfeit, *v. t.* Isqadar khā l. kī mi'da bahut bhārī ho-jāe aur bimārī

Surfeit, n. 1.—Khāne-pīne kī ziyādatī.

2.—Girānī jo mi'de meū audāz se ziyāda khāne-pīne kī wajh se paidā ho; ajiran; aphrāyī. [darja-i-i'tidāl se guzar jāe.

3.—Nafrat jo kisi shai kī ziyādatī kī wajh se paidā ho; serī jo

Surly, a. 1.—Barā chirechirhā; bad-mizāj aur be-tamīz; tursh-mizāj; karuā; bad-khulq; kaj-khulq; be-murawwat; nihāyat bad-mizāj;

2.—Tūfān-ālud; sakht; pur-shor; tārik. [kathor; karkas.

Surmise, v. t. Kḥayāl k.; qiyās k.; gumān k.; tasawwur k.; shak k.; khafif subūt kī bunyād par kisi shai kā fi-l-hāl yā āyanda honā tasawwur k.; natija nikālū yā akhḥz k.

Surmise, n.—Kisi shai ke wujūd kā kḥayāl yā qiyās jo subūt-i-khafif par mabnī ho; shak; shubhā; gumān; zan; wahm; dagdaga.

Surmount, v. t. 1.—Bulandī meū dūstre se barḥ jānā; āūchā yā buland h.

2.—Hal k.; raf' k.; maglūb k.; sar k.; gālib ānā; tai k.

To surmount difficulties—Mushkilāt ko hal h.; qabāhatōn ko raf' k.

3.—Sabaqat le-jānā; barḥ jānā; tajāwūz kar-jūnā. [sakeh.

Surmountable, a. Jise hal kar-sakeh; jo raf' ho sake; jispar gālib ā-

Surname, n. Kḥāudānī nām jiske'alāwa 'Isāyī ya'nī woh nām hotā hai jo istihāg ke waqt rakkhā jātā hai.

Surpass, v. t. Kisi bāt meū dūstroḥ se barḥ jānā 'ām jisse ki achchhī ho yā burī; barḥ jānā; sabaqat le-jānā; fāzilāt r.; fauq r.; tarjih r.

Surpassing, p. a. Nihāyat hī 'umda; bahut hī ā'lā; ā'lā darje kā; dūstroḥ se barḥ-kar; auroḥ par fauqiyat r. w.; dūstroḥ par mirajjih.

Surplus, n. 1.—Jisqadar kharch se bach rahe; kām meū laye jāne ke ba'd jo kuchh bāqī rah jāe; jisqadar muqarrar yā matlūb ho usse ziyāda; fāzil; beshī; afzāū; taurfir; barhti.

2.—(Law) Kisi mutawaffā kī jāedād kā woh hissa jo duyūn wagaira ke adā ke ba'd bāqī rah jāe; jāedād-i-mā-baqī.

Surplusage, n. 1.—Fāzil; barhti; beshī; jisqadar dar-kār ho usse ziyāda.

2.—(Law) Fariqai-i-inuqaddama ke bavānāt yā rūdād meū woh bātēn jo muqaddame se gair-muta'alliq yā fuzāl hone kī wajh se rad kar diye jāne ke qābil hon.

[qabze meū kar-l.

Surprise, v. t. 1.—Dafatan aur nāgahān ā yā tūṭ parnā; yakāyak apne

2.—Kisi shai ke dafatan wuqū' meū āne yā kisi gair-i-mā'mulī shai ke yakāyak namūd hone khwāh kisi isī qism kī bāt se mutahai-yir kar d.; hairān banā d.; hakkā-bakkā kar-d.; hairat meū dīl d.

3.—Ghabrā d.; pareshān kar-d.; intishār meū dīl d.; muntashir kar-d.; ghabrāhat meū dāl d.

Surprise, n. 1.—Yakāyak tūṭ parnā; dafatan qabza kar-l.; ehḥapā.

2.—Hairat; ta'ajjub; kisi-qadar ghabrāhat aur hairat jo yakāyak paidā ho-jāe; tnhaiyur.

Suprising, p. a. Hairat-angez; jisse hairat paidā ho; 'ajib-o-garib qism kā; aisi tarah kā ki usse hairat paidā ho; ta'ajjub ke qābil. [jawāb d.

Surrejoin, v. t. (Law) Mudda'ī kā mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā

Surrejoinder, n. (Law) Umūr-i-wāq'āt ke muta'alliq mudda'ī kī jānib se mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā jawāb; hadd-i-jawāb.

Surrender, v. t. 1.—Apnī tayīn dūstre ke ikhtiyār meū kar-d.; dūstre ke

bas meñ ho-jānā; majbūr kiye jāne ki hālat meñ khwāh talab par kisi shai ko dūsre ke qabze meñ de-d.; de-d.; hawāla kar-d.; hāzir kar-d.

2.—De-d.; ohhoṛ d.; dūsre ke haq meñ kisi shai se dast-bardār h.

3.—(Law) Hawāla kar-d.; de-d.; hāzir kar-d.—jaise zāmin kā us shakhs ko jiskī usne zamānat kī ho kisi riyāsāt-i-gair kā us shakhs ko jo us riyāsāt meñ bhāg-kar gayā ho 'alā-hāza-l-qiyās.

4.—Kisi shai ke bas yā ikhtiyār meñ ho-jānā.

Used reflexively.

Surrender, *v. i.* Rujū' ho-jānā; apnī tayīn dūsre ke bas yā ikhtiyār meñ kar-d.; mutī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-l.; sar jhinkā d.

Surrender, *n.* 1.—Hawālagī; sipurdagī; apnī zāt yā kisi shai kā dūsre ke qabze ikhtiyār yā bas meñ kar-d.

2.—(Law) (a.) Kisi haqqiyat-i-khās kā aise shakhs ke qabze meñ kar-d. jisko haqq-i-wirāsāt-i-āyanda ho. (b) Zāmin kā us shakhs ko shakhs-i-mujāz ke sipurd yā hawāla kar-d. jiskī usne zamānat kī ho. (c) Mulk-i-gair kī riyāsāt kā un shakhsan ko apne qabza se de-d. jo us riyāsāt meñ sazā-yābī se bachne ke liye bhāg-kar gaye hon.

Surreptitious, *a.* Jo chori se kiya jāe; jo bilā-ikhtiyār-i-jāiz kiya jāe; jo fareban murattab yā dākhil kiya jāe; churāyā huā; chori kī; masrūqa.

Surreptitiously, *adv.* Chori se; bilā-ikhtiyār; fareban; fareb se; chupke se; chupchāp. [k.; ghere meñ dālnā.

Surround, *v. t.* 1.—Chāron taraf se gher l.; narga dālnā; muhāsara

2.—Chāron taraf h. yā wāqī' h.; har chahār jānib h. yā rahnā.

Surrounding, *ppr. or a.* Muhīt; gherne w. yā ghere huye; kisi shai ke chāron taraf wāqī'; zāhiri khārījī yā kisi shai se ta'alluq rakhne wāle

Surveillance, *n.* Nigrānī; hifāzat; hirāsāt; mulāhaza. [jaise hālat.

Survey, *v. t.* 1.—Kisi shai ko dekhnā yā mulāhaza k.; kisi buland maqām (ūnchī jagah) se tawajjuh ke sāth dekhnā. [se dekhnā.

2.—Dekhnā-bhālnā; ba-nazar-i-gaur mulāhaza k.; taftish kī nazar

3.—Kisi shai ko is garaz se dekhnā kī uski hālat mauqa' aur māliyat ma'lūm ho-jāe; kisi shai ko dekh-bhāl-kar uski hālat kī tanqih k.

4.—Paimāish k.—jaise zamīn kī; nāpuā; masāhat k.; jarīb-kashī k.

Survey, *n.* 1.—Tawajjuh ke sāth mulāhaza; ihtiyāt ke sāth dekh-bhāl; kisi shai kā 'ām mulāhaza—jaise kisi baland maqām se.

2.—Kisi shai kā khās tarz par dekhnā-bhālnā; mulāhaza-i-khās; kisi shai ke har ek juz-o-kul kī is garaz se jānch-partāl k. kī uski hālat miqdār yā nau'iyat ma'lūm ho-jāe; jānch; partāl; jānch-partāl; imti-hān-i-wāqī' ī; kisi shai kā khusūsiyat ke sāth dekhnā-bhālnā.

3.—Paimāish; masāhat; jarīb-kashī; nāp.

Surveyor, *n.* 1.—Sar-barāh; karorā; nigrānī k. w.; jo shakhs dūsron kī nigrānī ke liye muqarrar kiya jāe.

2.—Woh shakhs jo kisi shai ko is garaz se dekhe-bhāle kī uski hālat miqdār yā nau'iyat ko daryāft kare.

3.—Paimāish k. w.; nāpne w.; massāh; jo zamīn kī paimāish kare.

Survival, *n.* Kisi shakhs ke marne kisi shai ke ma'dūm hone khwāh kisi sānihe ke wuqūi ke ba'd kisi dūsri shai kā qāim rahnā; haiyu-l-qāimī.

Survive, *v. t.* Kisi shakhs kī hayāt ke ba'd qāim rahnā; kisi shai ke wujūd ke ma'dūm ho-jāne ke ba'd qāim rahnā; kisi shakhs yā shai ke

ba'd jītā rahnā yā rahnā; kisi sānihe ko wuqū' ke bād rahnā yā qāim rahnā; dūsro ki nishat ziyāda jīnā (ziyāda dīnoñ tak qāim rahnā); haiyu-l-qāim rahnā. [rahnā.

Survive, v. i. Jītā rahnā; zinda rahnā; qāim rahnā; barābar maujūd **Surviving, a.** Zinda rahne w.; jo dūsro ko ba'd jītā raho; haiyu-l-qāim. **Survivor, n. 1.**—Dūsre shakhs yā shai ke ba'd qāim rahne w.

2.—(Law) Minjumla do sharik haqqiyat-dūroñ ko woh shakhs jo dūsre ke marne ko ba'd qāim rahe; jo do shakhs kisi shai meñ sharākat rakhte hoñ unmeñ se ek shakhs jo apno sharik ki wafāt ke ba'd zinda rahe; sharik-i-haiyu-l-qāim. [qāimī.

Survivorship, n. 1.—Dūsre ko marno ko ba'd zinda rahnā; haiyu-l-

2.—(Law) Woh istihqāq jo kisi haqqiyat-i-mushtaraka meñ ok sharik ko dūsre sharik ki wafāt ke ba'd kñl haqqiyat par qabza karlene kā hāsil ho.

Susceptibility, n. Asar qabūl karne ki salāhiyat; asar-pazirī; akliz; taakhhkhuz; kisi shai-i-zāid yā tabādala wāgaira ke qabūl karne ki qāhiliyat; josh-i-tabī'at ki salāhiyat; hissīyāt.

Susceptible, a. 1.—Kisi shai-i-zāid yā tabādala wāgaira ke qabūl karno ki salāhiyat r. w.; tabādala-pazir; asar-pazir; ākliz; mutahammil; mutaakhhkhiz.

A body susceptible of alteration—Woh shai jo tabādala-pazir ho (jo badal sake)—A body susceptible of pain—Jism jo dard yā taklif kā mutahammil ho sake. [pahūñch sake.

2.—Narm-dil yā narm; mulāim; asar-pazir; jispar būtoñ kū asar Children are more susceptible than adults—Bālgoñ ki nishat larkeñ ke dil ziyāda mulāim hote haiñ (unpar būtoñ kū jald asar hotā haiñ).

3.—Nāzuk; tunuk yā tunuk-hawās.

A man of a susceptible heart—Woh shakhs jiski tabī'at nāzuk ho.

Suspect, v. i. 1.—Kisi shai ke wujūd kā qiyās k.; begair subūt ko kisi shai kā honā kisiqadar khayāl kar-l.; gumān k.; shubha k.; shak k.

2.—Khafīf subūt par khwāh mutlaq subūt na hone ki hūlat meñ bhī qusūr-wār tasawwur k.; irtikāb-i-jurm kū shubha k.; mazuñn k.

To suspect one of dishonesty—Kisi par bad-diyānti kū shubha k.

3.—Mushtabah samajhuā yā qarār d.; shak k.; i'tibār na k.; yaqīn na k.; shubha r. [k.; ki-i bayān ko mushtabah samajhuā.

To suspect the truth of a story—Kisi bayān ki sadāqat (sāchāyī) par i'tibār na **Suspect, v. i.** Shubha k. yā r.; ishtibāhāt r.; kisi ki qusūr-wārī kū gumān k. yā r.; shak yā shukūk r. [par ki mashkūk ho-jāe.

Suspectedly, ad. Aisi tarah ki shubha ho (paidā ho); is tarah yā is nahj

Supesnd, v. i. 1.—Latkā d.; āwezāñ k.; latkāñ; atkā d.; tāngnā; mu'allaq r. [shai par r.; mauqūf r.; munhasir k.

2.—Kisi shai par munhasir yā mauqūf r.; ek shai kū madār dūsri

3.—Kuchh 'arse ke liye band yā mauqūf kar-d.; chalne na d.; āge barhne na d.; rok r.; thahrā r.; atkā r.; multawī r.

4.—Hālat-i-tazabzub meñ r.; muzabzub r.; mauhūm r.; aisi hālat meñ r. ki kisi amr ki tanqīl na ho. [tasarruf se mahrūm r.

5.—Mu'attal k. yā r.; kisi mansab ki kār-rawāyī yā kisi āmadanī ke

6.—Kisi shai ke nafāz ko kuchh 'arse tak rok r.; kuohh 'arse tak nafāz na hone d.; nafāz ijrā yā ta'mil multawī r.

Suspense, n. 1.—Tazabzub kī hālat; kīsī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya) na h.; kīsī khās amr par rāo kā qāim na h.; pas-o-pesh; shash-o-panj; hais-bais; shak; shubha; waswās; dubdhā.

2.—Kuchh 'arse ke liye rukāwat; tawaqquf; iltiwā; rok.

3.—(Law) Kīsī ke haq kā thore 'arse tak ma'rīz-i-iltiwā meū rahmā (nafāz na pānā).

Suspension, n. 1.—Latkānā yā latākwānā; āwezān k.; āwezānī.

2.—Inhisār; kīsī shai kā wuqū' dūsī shai par mauqūf yā multawī r.

3.—Ta'wīq; tawaqquf; iltiwā.

4.—Kīsī amr kī tajwīz meū tazabzub; tawaqquf; tasfiye se ihtirāz.

5.—Rok; rukāwat; thore 'arse tak band yā mauqūf rahmā.

6.—Kīsī shakhs kā apne ikhtiyārat mansab yā huqūq ke nafāz se ba-taur chashm-un-āyī yā ta'zīr ke mahrūm yā hāz rakkhā jānā;

7.—Insidād-i-nafāz; jāri (nāfiz) rahne meū rukāwat. [mu'attali.

Suspension of arms—Latāyī kā dohon fariq ke sipah-sālārōn ke ittifaq se thore 'arse ke liye mauqūf (band) ho-jānā; 'arizī sulh; iltiwā-i-jang.

Suspicion, n. Shubha; ishtibāh; shak; zan; gumān; begair subūt ke yā bahut khaṣif subūt kī bunyād par. kīsī shai ke wujūd kā qiyās; bad-gumānī; wahm. [gumān k. w.

Suspicious, a. 1.—Shakkī; shubha karne par mālī; begair subūt ke

2.—Jisse shubha yā khauf zāhir ho; mushtabah. [ke wujūh pāye jāen.

3.—Jispar shubha ho-sake; jisse shubha paidā ho; jismeū ishtibāh

4.—Shubha r. w.; shakkī; mushtabah; bad-gumānī kā 'ādī; bad-gumānī. [shubha paidā ho.

Suspiciously, ad. Shubhe ke sāth; mushtabah tarīq par; aisi tarah kī

Suspiciousness, n. Mushtabah h.; shubhe ke lāiq h.; is tarah kā h. kī shubha ho yā 'ād ho-sake; shakkī h.; tabī'at ko mushtabah r.

Sustain, v. t. 1.—Girne na d.; sānhāle rahmā; bojh uthānā; qāim r.

2.—Tabī'at ko sānhāle rahmā; nā-ummedī kī wajh se pazlmurda na hone d.; māyūs (uirās) na hone d. [paidā k.

3.—Parwarish k.; zinda r.; qūt baham pahunchānā; gurzārū kā zarī'a

4.—Kīsī hālat meū madad de-kar qāim r.; madad d.; taskfu d.; rifāh kī sūrat paidā k.

5.—Bar-dāsh t k.; mutahammil h.; uthānā; salnā; jhelnā.

6.—Chalne d.; jāiz r.; qāim rahne d.; khārij yā nā-manzūr na k.; bar-qarār r.; sāqit na hone d.

7.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā; shahādat se sābit k.; kīsī shai ko muḥtatim yā qat'i taur par sābit k. [rah sake).

Sustainable, a. Qāim rahne ke lāiq; chalne ke qābil; jo chal sake (qāim

Sustenance, n. 1.—Parwarish; qiyām; qāim rahmā. [āzāqa; khārūk.

2.—Woh shai jisse zindagī qāim raho: qūt; gizā; khāne-pāne kī chīzeū;

Swagger, v. i. Shor ke sāth shekhī k.; ha-āwāz-i-balaund dīng mārñā; gurūr dikhānā; banaknā; gurūsh k.; gidaṛ-bhabhki dikhānā; dham-kānā; dhirānā; tang k.; diq k.

Swallow, v. t. 1.—Nigalnā; līnā; ghūṭnā; halq se mī'de meū utārnā.

2.—Jazb kar-l.; sokh l.; gapak l.; nigal jānā.

Usually followed by *up*.

3.—Begair tahqīqāt yā pas-o-pesh ke mān qabūl yā ikhtiyār kar-l.—jaise rāe yā 'uqīdā; chup-chāp qabūl kar-l.

4.—Kul apnā l.; kul apne tasarruf meñ kar-l.; bi-l-kul apnā banā-l.

5.—Masrūf k.; mashgūl r.; lagā r. yā lagāye rahnā.

6.—Le-kar kho-d; kul sarf kar-d.; sab urā d.; kuchh bhī baqī na r.
His expenses swallow up all his income—Uski kul āmadavi uske masarīf meñ
khap jāti hai (kharch ho-jāti hai).

7.—Ulat d.; palat d.; kāṭnā; chhornā.

Swallow, n. 1.—Galā; halq; gulū; nareṭi.

2.—Maza; zāiqā; zauq; shauq; ragbat; chāh.

3.—Nigal jāne kī salāhiyat: jū'n-l-baqarī; haukā.

4.—Jisqadar ek martaba khāyā yā piyā jū-sake.

Swamp, n. Dhasan; daldal; nichī zamīn jismeñ pānī bharā ho; martūb zamīn; daldal jo samandar ke kanāre se dūr ho; pānk, dhaūsāw; jhābar.

Swamp, v. t. 1.—Daldal meñ dhāsānā; jaise (goyā) pānk meñ phaisā d.;

2.—Aisi qabāhutoñ meñ ḍilnā jinse chhuṭkārā mushkil ho.

Swarm, n. 1.—Chhote chhote jāiwaroñ yā kīroñ ke jhund khusūsan jab we harakat meñ hoñ; shahd kī makkhiyāñ jab jhund kī jhund ek chhāte se dūse chhāte par jāñ yā sab kī sab ek sīth hamesha qiyām rakkeñ.

2.—Bhīr; jamā'at; dal—khusūsan woh log jo jhund ke jhund rawāñ (chalte) hoñ.

Swarm, v. t. 1.—Shahd kī makkhiyoñ kā ek sāth chhatte se ur jānā

2.—Bhīr k.; hujūm k.; izhdihām k.; ek jagah jam' h; ikatṭhā h.

3.—Majma'-i-kasr (bhīr) se hbar jānā; jo log jhund ke jhund chalte phirte hoñ unse bhar jānā; bharā rahnā; ifrāt se rahnā; bakasrat h. [rang kā; gandum-rang; siyāh; kālā.

Swarthy, a. Siyah-fām; kuchh kuchh kāle rang kā; sāñwalā; pakke

Sway, v. t. 1.—Hā'h se hilānā yā achchhi tarah se kām meñ lānā; chalānā; pherū; phirānā; bhāñjā.

2.—Zor aur hukūmat kī asar pahuñchāyā; zor aur hukūmat se chalānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.; dāb meñ r.; sardārī k.

3.—Ek taraf ko jhukā d.; ek jūnib māl karā d.; pher d.; jhukā

Sway, v. i. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k. [d.; ḍhulānā; māl k.

2.—Waq'at yā asar r.; asar paidā k. [khānā.

3.—Wazn yā bojh ke bā'is se ek taraf ko jhuk jānā; jhuknā; bal

Sway, n. 1.—Iqtidār jo hukm-rānī meñ kām meñ lāyā jāe; hukūmat; ikhtiyār; iqtidār; tasallut; hukm-rānī. [kā ek taraf ko jhuk jānā.

2.—Asar; tā'ir; gulība yā ikhtiyār; dabāw; zor; tarāzū ke pulle

Swear, v. i. 1.—Half uṭhānā; Khndī kā wāsta de-kar koyi bayān k.

2.—(Law) Halfan adā-i-shahādat k.; half ke rū se izhār d.; half uṭhā-kar gawāhī d.

To swear to the truth of a statement.—Kisi bayān kī sadāqat kī nisbat halfan adā-i-shahādat k.—He swore that the prisoner was not present at the riot—

Usne half ke rū se izhār diyā (bayān kiyā) kī mudda'a 'alaih hangāme meñ

3.—Qasam khānā; sangand khānā.

[maufūd na thā.

Swear, v. t. 1.—Half uṭhānā; half se kahū.

2.—Half d.; half uṭhānā.

Often followed by *in*.

3.—Halfan bayān k.; halfan muttāhīm k.

4.—Qasam yā sangand ke sāth kisi kī wāsta dilānā.

- To swear the peace against one*—Kisi ke khilāf is bāt kā halfan zāhir k. ki usse hum ko apni nisbat halākat yā zarar-i-jismāni kā ihtimāl hai.
- Sweat, n. 1.**—Pasīnā; 'arq; sitri.
- 2.—Mihnat; mashaqqat; riyāz; 'arq-rezi.
- 3.—Rutūbat; namī.
- Sweat, v. i. 1.**—Pasīnā h. nikalnā yā chhūṭnā; pasīnā
- 2.—Mihnat k.; mashaqqat k.; 'arq-rezi k. [kī tadbīr k.
- 3.—Rutūbat paidā h.
- Sweat, v. t. 1.**—Pasīnā bahānā; pasīnā nikalnā; badan se pasīnā nikalne
- 2.—Nikalnā; bahānā; khārij k.
- Sweep, v. t. 1.**—Jhārū wagaira se sāf k.; jhārū d.; buhārānā.
- To sweep a room*—Kamre ko jhārū se sāf k. (usmeñ jhārū d. ya'nī uski gach yā farsh ko sāf k.).
- 2.—Khainch le-jānā; bahā le-jānā; baṭor yā buhār le-jānā.
- A river sweeps away a dam or rubbish*—Daryā bāndh yā kūrē-karkat ko bahā le-jātā hai.—*A flood sweeps away a bridge*—Bārḥ pul ko bahā le-jātī hai.
- 3.—Ek zarb meñ (ek hī martabe meñ) khwālī jhatpat bahuteron ko nṭhā le-jānā yā halāk kar-dāluā; safā-chaṭ kar-d.
- A pestilence sweeps off multitudes in a few days*—Chand dinon meñ log wabū meñ kasrat se mar jātē hañ.
- 4.—Goyā jhārū dete chaluā; kisi par lagte chaluā; jhārte-baṭorte [chalnā.
- 5.—Khainchte le chaluā; dhūm-dhām ke sāth le-jānā. [chalnā.
- 6.—Bajānā.
- Sweep, v. i. 1.**—Tezi aur zor ke sāth phailte yā kisi shai kī sath se lagte
- 2.—Tezi aur zor ke sāth kisi shai par se guzarnā.
- 3.—Tuzuk ke sāth chaluā; dhūm-dhām ke sāth chaluā.
- 4.—Aisi tarah chaluā ki uskā asar dūr tak pahunchē. [dākhil k.
- 5.—Ek hī fīl yā bayān meñ bahut se shakhsōn ko shāmīl yā
- A sweeping charge*—Aisā ittihām jo bahut se shakhsōn par-āid ho-sake.—*A sweeping declaration*—Bayān yā izhār jo bhut si-būton par hāwi ho (jismeñ bahut si bāteñ dākhil yā shāmīl hoñ).
- Sweep, n. 1.**—Jhārū d.; jārob-kashī; jhārū-buhārū; jhār-buhār; khāk-
- 2.—Dāira-i-zarb; jahāñ tak zarb kā asar pahunchē. [robī.
- 3.—Kisi ghūmne wālī shai kā halqa; jis halqe meñ koyī shai ghūme; daur; lapet; pher; ghumāw; jhapet.
- 3.—Kisi bahue wālī shai kā daur lapet yā pher; bahāw.
- 4.—'Ām qisṁ kī sakht barhādī; nīsi shiddat kī tabāhī jismeñ
- 5.—Pāñī khainchne kī dhenklī. [log 'umūman mubtalā hoñ.
- 6.—Jārob-kash; jhārū d. w.
- Sweeper, n.** Jhārū d. w.; jārob-kash; khāk-rob; mihtar; bhāngī.
- Sweepings, n. (pl.)** Jo kuchh jhārū de-kar baṭorā (ikattḥā kiyā) jāe; kūrā-karkat; buhārān; kūrā; katwār. [(talkh) nahīñ; khatṭā nahīñ.
- Sweet, a. 1.**—Shahd yā shakar kā sū maza r. w.; mīṭhā; shīrīñ; karuā
- 2.—Sūnghue meñ khush guwār; khush-bū-dār; mī'attar; mīṭhī jaise mahak yā hū; shīrīñ. [uarm; khush-ilhān; khush-āhang; surīñ.
- 3.—Shīrīñ—jaise āwāz; mīṭhī; khush-āyand; suhāwanī; madhur;
- 4.—Khush-numā; dekhne meñ bhalā; khūb-sūrat; dikhawak; hasīn;
- 5.—Mīṭhā; khārī nahīñ—jaise pāñī; shīrīñ; shor-nahīñ. [māqbūl.
- 6.—Bad-maza nahīñ; saṛā-gulā yā bosīda nahīñ; jiskā maza phir na gayā ho.

7.—Halīm; salīm; khush; bhalā; mihrbān; pasandīda—jaise tariq; dūsrōn ke sāth ihsān karne (nukō mawnūn yā mashkūr karne) par māil.

☞ Sweet is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sweet-tempered*, *sweet-toned*, and the like.

Sweet, *n. (pl.)* 1.—Shīrīnī (mithāyī) shalid shakar wagaira. Ghar kī banī (khāna-sāz) sharāb wagaira. [khush-bū.

2.—Jiskī mahak mīthī ho; jiskī khush-bū khush-guwār ho; 'itr;

3.—Woh bāt jisse dīl ko khushī ho; khushī.

4.—Woh shakhs jise koyī pyār karē; pyārā yā pyārī; dulārā yā dulārī; mahbūb yā mahbūba.

Sweeten, *v. t.* 1.—Mīthā k. yā banānā; shīrīn k. [ihtizāz kar-d.

2.—Aisā kar-d. ki usse dīl ko khushī ho; khush-guwār k.; bā'is-i-

3.—Halīm yā salīm banā d.; mihrbān kar-d.

4.—Aisā kar-d. ki taklīf kam ho; ghatānā; takhfīf k. [taraqqī d.

5.—Kisī shai kī 'umdagī ko barhā d.; kisī shai kī achchhī sifaton ko

6.—Ānkhon ke liye khush-guwār banānā; nāzūk kar-d.; latīf kar-d.

7.—Muzir chīzēn dūr kar-ke sāf-o-suthrā aur sihat-āwar banā d.

8.—Garm aur zar-khez banā d.

9.—Phir sāf-o-suthrā kar-d.; phir pāk-o-sāf banā d.

Sweeten, *v. i.* Mīthā ho-jānā; shīrīn ho-jānā. [mīthā.

Sweetish, *a.* Kisīqadar shīrīn yā maze meñ khush-guwār; kuchh kuchh

Sweetmeat, *n.* Shīrīnī; mithāyī; lauz.

Sweetness, *n.* Mīthāyī; shīrīnī; khush-guwārī; khush-bū; khush-ilhānī; khush-bayānī; husn-uslūbī; khūbī; achchhī; narmī; mulāimat; har-dīl-'azīzī; husn-i-akhlāq; murawwat.

Swell, *v. i.* 1.—Barh jānā; phūl uṭhnā; aur barā ho-jānā; phūlnā yā phūl jānā; warām k.; āmās k.; sūjnā.

2.—Kisī shai ke milne se qad-o-qāmat yā lāmbāyī-chaurāyī meñ barh jānā; phūl uṭhnā; unadnā; charhnā; barhnā; tūgyānī par h.

3.—Mauj-zan h.; mauj mārūnā; lahrānā.

4.—Phūl uṭhnā—jaise ghamand se; jāme ke bāhar ho-jānā.

5.—Hawā se bhar jānā; phūl ke knppā h.

6.—Mubālage se bharā h.; laffāzī yā lassānī se bharā h.

7.—Nikal ānā; namūdār ho-jānā; bāhar nikal ānā.

8.—Dekhne meñ barā ma'lūm d.; barh jānā; aur barā ho-jānā.

9.—Tī'dād meñ barh jānā; ka-iru-t-tī'dād ho-jānā.

10.—Aur buland h.—jaise awāz. [kār-rawāyī ('amal) k.

11.—Akarū; akar-fū k.; tum-turāq se rahnā; numāish ke sāth

Swell, *v. t.* 1.—Kisī shai ke qad miqdār yā 'arz-o-tūl ko barhā d.; aur barā yā lāmbā-chaurā banā d. [ziyāda kar d.

2.—Aur sangīn kar-d.; kisī shai kī sangīnī ko barhā d.; taraqqī d.;

3.—Aur magrā kar-d.; gurr wāgaira se phulā d.

Swell, *n.* 1.—Qad kī darāzī (uskā barh jānā). [uskī bulandī-o-pastī.

2.—Āwāz kī taraqqī; āwāz meñ kamī-o-beshī; āwāz kī bulandī yā

3.—Charhāw; zamīn kī ba-tadrīj bulandī.

4.—Lahr; mauj; talātum; barī barī labreñ jo paham uṭheñ.

Swerve, *v. i.* 1.—Jo bāt muqarrar ho usse inhirāf k.; kisī farz se mun-barīf h.; kisī qānun farz yā rawāj ke khilāf 'amal k.; kaj rawī k. yā ikhtiyār k.; rāh-i-rāst par na chalnā; bar-gasht h. yā bar-gashtagī

- 2.—Ghūm-phir-kar charhnā. [ikhtiyār k.
Swift, *a.* Thore 'arse meñ dūr tak jāne yā chalne w.; tez chalne w.;
 tez-raftār; tez qadam; tez-ran; subuk-ran; subuk-raftār
 2.—Musta'id; taiyār; āmāda; kamar-basta.
 3.—Jhaṭpat h. w.; jald wuqū' meñ āne w.
 Swift is sometimes used in the formation of self-explaining
 compounds; as, *swift-footed*, *swift-winged*, and the like
Swiftly, *ad.* Tezī se; subuk-raftārī; se; sabuk-rawī ke sāth; jhaṭ-paṭ;
 jald; jaldī se. [ʾajalat ke sāth chalnā; tezī kī sāth harakat; shitalī.
Swiftness, *n.* Tez-raftārī; tez-rawī; subuk-rawī; subuk-raftārī; tezī;
 "A word of general import, applicable to every kind of motion,
 and to every thing that moves." *Webster*.
Swim, *v. i.* 1.—Tairnā; tairā k.; na ḍubnā; utarāyā rahnā; pānī wa-
 2.—Tairnā; pañwarnā. [gaira ke ūpar hī ūpar rahnā.
 3.—Kisī shai ke sāth hī sāth chalnā; chale chalnā; kisī shai
 4.—Barābar chale chalnā; lahrāte chalnā. [kī pairawī k.
 5.—Chakrānā; chakkar khānā yā chakkar meñ ānā; ghūmnā;
 phirnā; ghūm uṭhnā
 6.—Bah chalnā; utarā jānā; ḍub jānā; bhīg jānā; tar ho-jānā,
 7.—Garq h.; bharā rahnā; kusrat se h.
Swim, *v. t.* 1.—Tairnā; pañwarnā; tair yā pañwar jānā.
 2.—Pānī meñ bhigo yā ḍubo d. tā-ki halke ajzā ūpar tairā karen.
 3.—Tairānā; pañwarānā; tairā-kar le-jānā.
Swimmer, *n.* Tairāk; pairāk; tairne yā pañwarne w.; shīnāwar.
Swindle, *v. t.* Sakht mugālata de-kar kisī se kuchh le-lenā; jān-būjh-kar
 kisī se kuchh chhul-l.; ṭhag l.; fareb se l.
 To *swindle* a man out of his property.—Kisī se uskā māl fareban le-l.; kisī ko
 ṭhag-kar kuchh uāl le-l.
Swindler, *n.* Ṭhag; dagā-bāz; farebiyā; jo anron ko 'amdan dhokhā de-
 kar kuchh le-le; jo jhūṭhī tamhidoñ par kisī se rupaye yā koyi chīz le-le.
Swing, *v. t.* 1.—Idhar-udhar chalanā; hilānā; ḍulanā.
 2.—Hilānā; ḍulanā; idhar udhar phernā.
Swing, *v. i.* 1.—Jhūlnā; jhūmnā; ḍhlnā.
 2.—Jhūlā jhūlnā; jhūle par baṭṭh-kar jhūlnā.
 3.—Phānsī paṛnā (*Colloquial*).
Swing, *n.* 1.—Jhokā; idhar-udhar jumbish; pūng.
 2.—Laṭak; jhūm; ek jūnib se ḍūsri jūnib ko harakat.
 3.—Jhūlā; hiṇḍolā; pālnā; jhālā
 4.—Kisī shai-i-muntaharik kā zor yā asar.
 5.—Kūtle-band rahnā; rok-ṭok (qaid) kā na rahnā; āzādī; be-
 qaidī; kustiāda-peshānī se (khūb) jāri rahnā.
Swoon, *v. i.* Gas i kā 'ālam ho-jānā; gash ā jānā; murchhā khānā; jī ḍūb
 jānā; be-hosh ho-jānā; murchhā jānā; murchhā ā-jānā.
 To *swoon* away—Gash ā-jānā; murchhā ā-jānā; murchhā jānā.
Swoon, *n.* Gash; murchhā yā murchhā; gashī.
Swoop, *v. t.* Ek-bārgī ṭuṭ-kar pakar l.; urte urte pakar l.; jhapat l.; jha-
 paṭṭā mārṇā. [le-jānā; jhapatṭā.
Swoop, *n.* Kisī shikārī parind kā apne shikār par jhapat-kar use pakar
Sword, *n.* 1.—Talwār; shamsher; saif; teg.

2.—Larāyī ke zarī'e se tabāhī; barbādī jo larāyī se ho.

3.—Intiqām; badlā; pādāsh; sazā.

4.—Hukūmat aur ikhtiyār kī nishānī.

5.—Larāyī; jaug; nizā'; takrār; jaug-o-jadal.

6.—Kisī mulk kā faujī iqtidār; fauj; ahil-i-saif.

7.—Fath aur hifāzat kī nishānī

Sworn, *pp. or p. a.*—

Sworn enemies—Jānī dushman; jin logon meñ sakht 'adawat ho; aise dushman jinmeñ sulh (milāp) kī ummed na ho —*Sworn friends*—Jigarī yā jānī dost; pakke dost; aise dost jinki dostī meñ jald lagzish na ho.

Sycophancy, *n.* Zalil qism kī khushāmad; chāplūsī; khāya-bardāri.

Sycopnant, *n.* Zillat ke sāth khushāmad k. w.; bādsahabon aur baqā' amiyon kī khushāmad k. w.; khushāmadi; chāplūs; dhokhā d. w.; d. gī-māz.

Sycophant, *v. t.* Khushāmad k.; chāplūsī k.; zillat ke sāth khushāmad k.; khāya-bardāri k.; he pūchhe tarah tarah kī baton kuh-kar kisī ko apnā mihrbān-i-hāl k.; buhtān lagānā; tuhmāt d.

Sycophant, *v. i.* Khushāmad k.; chāplūsī k.

Symbol, *n.* Nishān; 'ālamat; chihānī.

2.—Ma'nī-khez harf.

Symbolic, } *a.* Kisī nishān se ta'alluq r. w.; az-qism-i-nishān; kisī shai

Symbolical, } par dalālat k. w.; mushābahat yā nishānūt se zāhir k. w.

Symbolical delivery—(Law) Kisī shai-i-milām-shuda kī 'iwar meñ koyī dūarī shai bat-taur uskī nishān yā qālin-maqām ke de-d.—*Symbolical possession*—Qibza-i-istihāri.

Symbolically, *ad.* Nishānon se; 'ālamaton se; kisī shai kī khāssiyyaton batā-kar; kisī shai ko dūarī shai se tashbih de-kar.

Symbolize, *v. i.* Sifaton yā khāssiyyaton meñ mushābahat r.

Symbolize, *v. t. l.*—Tashbih d.; sifaton yā khāssiyyaton meñ mutābig k.

2.—Ek shai ko dūarī shai ke izhār kā zū'ān hanānū.

3.—'Ālamat yā nishān se zāhir h.

Symmetrical, *a.* Jisse izhār-i-munāsabat ho; mauzūniyat-i-ajzā r. w.; jiske hisse barāyī-chhutāyī ke lihāz se bāham munāsib hon (munāsabat rakhte hon); bā-andāz (andāz so); su-ḍa'ī; khush-qarīn; khush-us ū. [zūniyat ke sāth.

Symmetrically, *ad.* Munāsabat-i-ajzā ko sāth; khush-qarīnūgī yā mau-

Symmetry, *n.* Kisī shai ko mukhtalif ajzā meñ bāham munāsabat; kisī shai ke judāgana ajzā kā barāyī-chhutāyī ke lihāz se ok dūare se munāsabat r.; kisī shai ke ajzā meñ bāham mutābaqat; munāsabat; mauzūniyat; tanāsib i-ā'zā; khush-andāmī; andāz; su-ḍa'ī; bā-qarīnūgī; qarīn.

Sympathetic, } *a.* Ham-dardi zāhir k. w.; ham-dard; dard-sharik;

Sympatnetical, } ham-dua; dūare ke dard gam yī raui meñ sharik; dūare kī tarah khud bī dard ma'lūnī k. w.; dard-mand; gam-khwār; dūare ke gam se magmūn; dūare ke dukh se dukhī.

Sympathetically, *ad.* Ham-dardī ko tariq par; ham-dardī ke bā'is se; dard-shariki se; dil-suzī se; ham-damī se.

Sympathize, *v. i.* Ham-dardī k.; dūare ke ranj yā taklif ko jān-kar

khud bhī ranjida h.; dūsre kī dard-sharīk h.; dūsre ko dukhī dekh-kar ap bhī dukhī h.; dil-sozī k.; dūsre ko dukh-sukh mein sharīk h.

☞ "Generally and properly used of suffering or pain, and not of pleasure or joy." Webster.

Sympathy, *n.* 1.—Ham-dardī; dard-mandī; dil-sozī; dūsre ko ranj gam yā taklīf mein dekh-kar khud bhī ranjida yā magmūm h.

2.—Ham-mizājī; ham-talīf; dūsre kī sī tabī'at r.; mizāj yā mailān-i-talī'at mein ittīfāq. [tarahhūm; taras.

3.—Jo shakhs taklīf mein ho uspar mīl-rhānī kī nazar; rahm yā
Symptom, *n.* 1.—Nishān; 'alāmāt; āsār; woh shai yā woh bāt jo kisi dūsre shai yā bāt ke hone par dalālat kare (jisse kisi dūsre shai yā bāt kī h. jāyā jāe). [kī āmad jāyī jāo.

2.—Bīmārī kī zāhirī 'alāmāt; woh bāt yā 'alāmāt jisse kisi maraz
Symptomatic, } *a.* 1.—'Alāmāt ke mutā'alliq; kisi dūsre shai ke
Symptomatical, } wujud par dalālat k. w.; dūsre ko sāth wāqī' h. w.

2.—'Alāmāt ('alāmāt) ke mutābiq. [taur par.
Symptomatically, *ad.* 'Alāmāt se; āsār se; nishānāt se; 'alāmāt ke
Syngraph, *n.* (Law) Woh nawishta jispar kisi munāhade ke donoñ ya kul farīq ke dust-khat saht hon. [dūsre lafz ke hon; tarāduf.

Synonym, *n.* Ham-ma'nī lafz; woh lafz jiske ma'nī wahi hon jo kisi
Synonymous, *a.* Shai-i-wāhid par dalālat k. w.; ek hī ma'nī paidā yā zāhir k. w.; matarādīf; ham-ma'nī.

System, *n.* 1.—Ashyā kī bā-qā'ida ijtīmā' (kisi qā'ida-i-khūs ko ba-mū-jib yak-jā h.); khās khās nūl yā wāqī'āt kī ba-tarz-i-ma'qūl musalsal aur pūñā purā dikhāyā jānī; woh kul chīzēn jo kisi qā'ida yā mauslā-i-'ām ke zari'e se bāham raht (ta'alluq) rakkehē; kisi shai-i-kāmil ke kul ajzā kī bā-qā'ida ittīhād; nizām; band-o-bast.

2.—Qā'ida; silsila; tartīb; dāul; tariq

3.—Ism; badan.

Systematic, } *a.* Bā-qā'ida; musalsal; jiski tarkīb tartīb yā banāwat
Systematical, } mein i-bāt kī libāz rakkhā jāo kī kul ajzā bāham munāsabat rakkehē aur aul shai kī munshā fant na hone pāyo.

2.—Qā'ide ke mutābiq 'amal k. w.; bā-qā'ida kār-rawāyī k. w.

Systematically, *ad.* Qā'ide se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār; ba-tarz-i-musalsal; tartīb-wār.

Systematize, } *v.* 1. Bā-qā'ida murattah kar-d; qā'ide ke mutābiq
Systemize, } durust k. yā tartīb d.; kisi silsile par kar-d.; silsila-wār kar yā banā d.

T.

[chiknā ho; taḡhtī; sillī

Table, *n.* 1.—Koyī musattah shai; kisi chīz kī ṭuqrā jo patlā chauras aur

2.—Mez—jaise khāno kīun karne yā likhne kī.

3.—Khīnī jo mez par ohunnā jāo; khāno kī chīzēn jo mez par khāno kī garaz se rakkhī jāēn; khāno-pīne kī chīzēn.

To keep a good table—Logon kī 'umda (achchhī) khānā khilānā; achchhī achchhī khāno-pīne kī chīzēn mez yā dastar-khwān par muhāyā k.

4.—Woh ashkhlās (log) jo khāno ke waqt mez ke gird jāw' (baithē) hon; jo lag ikattīho ho-kar mez yā dastar-khwān par khāyēn-pīyēn.

5.—Lauh; taḡhta yā taḡhtī; paṭiyā.

6.—Taswir; woh musattah shai jispar kisi chīz kī shabīh ho.

7.—Fihrist; jo mazāmī-ī kisi kitāb' meñ mundarj hoñ unki fihrist ba-qaid-i-safila; jin khās khās bātoñ kā kisi kitāb wagura meñ maz-kūr ho unki fihrist; naqsha; fard.

A table of contents—Fihrist-i-mazāmīn

To lay on the table—Koyi tahrir yā report (riport) wagaira kisi majm'e ke sadr-ni-hiñ ke rū ba-rū pesh k.; rāe de-kar kisi tahrir wagaira kī tajwiz ko multawi kar-d.—To serve tab'les—Qurabī ke liye rāziqa baham pahunchāñ; garibon ko khānā taqsim k.—To turn the tables—Mutunāzi'in kī hālat ko badal d.; kisi nizā' meñ hār-jit ke qarīne mutagāyir kar-d. ya'ni jiske hārne ki ummed ho use jitā d. aur jiske jitne kā dhang ho use harā d. [yā qāim kar-d.

Table, v. t. Fihrist banā d.; naqsha banā d.; fard banā kar usmeñ darj Table-laud, n. Uñchi ham-wār zamin. [waqt ho.

Table-talk, n. Khāne ke waqt kī oāt-chit; guftgū jo khānā khāne ke Tabular, a. Khānoñ meñ tartib diyā huñ; naqshe meñ bharā huñ.

A tabular statement—Naqsha jismeñ khāne banā-kar bhar diye jāñ; naqsha. Tabulate, v. t. Naqsha banāñ; naqsha khāñch-kar usmeñ darj kar-d.

Tacit, a. Jo zihn meñ ho par zāhir na kiyā jāe; bātinī; jiskā izhār mahz sukūt se ho; jo zimnan samajh liyā jāe; zimnī.

Tacit consent—Khānoshi (chup rahne) ke zari'e se mauzūf; razā-mandī jo i'tirāz ke pesh na karne se samjhi jāe.

Tacitly, ad. Sukūt yā sukūt-warzī se; chup rah-kar; khānoshi rah-kar yā khānoshi se; zimnan; na bolne yā i'tirāz pesh na karne se.

Taciturn, a. Chuppā; jo 'ādatan chup rahe; jiski 'ādat bāchit karne kī na ho; jo kisi se na bole (bāchit na kare); pumba-dahan; kam-sakhun; mannī.

Taciturnity, n. Sukūt; pumba-dahnī; 'ādatan kisi se na bolnā; chup-pā-par; bāt-chit meñ khiñchā rahnā.

Tack, v. t. 1.—Bāndhnā; joñā; milāna; lagā d.; mulhiq kar-d. [tāñknā.

2.—Si-kar ikaṭṭhā kar-d.; natthī kar-d.; munsalik k.; gāñthnā;

Tacking, n. (Law) Jo mu'ahadāt-i-rihu mukhtalif waqtoñ meñ hoñ nukā ijtīmā'. Aisi hālat meñ tā-waqte kī kul rihnoñ kā infikāk na ho le kisi kharīdār-i-darimiyañ kā da'wā pesh nahīn ho-saktā.

Tact, n. Khās qism kā fan; kisi kām kī khās qābiliyat yā liyāqat; dūn kī sūjh (bātoñ kī hārik samajh); hālat (yā hālat-i-manjūda) ke lihāz se bātoñ ke si-badiha samajhne aur kār-rawāyī karne kī quwwat; shu'ūr; zīrakī; chaturāyī.

Tag, v. t. 1.—Ghundī yā ghundiyañ lagāñ.

2.—Ek chiz ko dūarī chiz meñ joñā; ba-taur tatimme yā zamime ke wasl k. (milā yā joñ d.); lagāñ; joñā; bāndhnā.

Tag, v. i. Khūb picchā k.; dūm ke picche lage rahnā.

To tag after a person—Kisi shakhs ke piche lage rahnā.

Tail, n. 1.—Dum; pūchh.

[picchhā hissa.

2.—Kisi shai ke niche kā hissa; adnā hissa; tufail yā tufaili;

3.—Koyi chiz jo dūr tak laṭaktī rahe; dumbāl yā dumbāla; pūchhālā; dūm-gazā. [meñ raheñ.

4.—Ham-rāhi log; jo log kisi ke sāth raheñ; jo log kisi ke jilau

To turn tail—Dum dabā-kar chal d.; bhāg jāñ; rafūchakkar ho-jāñ.

Taint, v. t. 1.—Koyi aisi shai milā d. jisse tab'iat ko nafrat ho yā jo muzir khwāh zalilī ho; bigir d.; kharāb kar-d.; ganda kar-d.; zahr-ālūd kar-d.; sanmiyat paidā k.; sarā d.; ubsā d.

- 2.—Dhabbī lagānī; dāg lagānā; futūr dālūnā. [jānā.
Taint, v. i. 1.—Bigar jānā; kharāb ho jānā; kisi shai-i fāsīd se chhū
2.—Sar jānā; ubas jānā; bigar jānā.
Taint, n. 1.—Dhabbā; dāg.
2.—Gan-lagī; asar-i-bad; kharābī; najāsāt; burāyī; bigār.
3.—Dig; duabbā; kalauk kā tīkā; he-ābrūyī; nek-nāmī par harf.
Taintless, a. Be-dāg; be-āib; pāk; sāf; pākīza.
Take, v. t. 1.—Jo kuchh koyī de nse le-l.
2.—Khush yā nā khush h; bhalā yā burā mānnā.
He takes it in good part—Woh fulān amr par khush hotā hai; use fulān bāt
bhalī ma'lūm detī hai H: takes it very ill—Woh bāt use bahut buri lagti
hai (uspar woh bādht hī nā-khush hotā hai).
3.—Dhikhā d.; fareb d.; chhalnā; thagnū. [dīlūnā.
4.—Pakr le jānī; giriftār k.; qaid k.; qaidī banīnā; ban l meū
5.—Parefta k.; khush k.; moh l.; har l.; bas meū kar-l.
6.—Jāl wagair meū phānā l.; phande meū phūnānā; pakarūnā.
7.—Kisi khīś ma'nī meū samajhnā; ba-taur ma'nī mafhūm yā mu-
l take y m r meaning—Mañ tumbārā matlab samajhtā hūn, [rād ke samajhnā.
8.—Lagānā; sarf k.; kām meū lānā. [sarf-i-auqāt k).
To take time for deliberation—Soch-bichār meū waqt lagānā (gaur-o-fikr meū
9.—Manzūr k.; rāzī k.; mānūnā; ta'mīl k.
To take a person at his word—Kisi shakhs kā kahnā manzūr k. (uske kahne
par 'amal k. yā usko mutābiq k).
10.—Qūm aur ikhtiyār k.; qūm kar-ke uske mutābiq kār-rawāyī k.
To take a resolution—Koyī rāe yā tajwīz qūm kar-ke uske mutābiq kār-
11.—Pakarūnā; lenā; lagānā. [rawāyī k.
To take one by the hand—Kisi kā hāth pakar l.—To take in the arms—God
12.—Qubūl k.; ikhtiyār k.; pakarūnī. [meū l.; ham-āgosh k.
To take a form or shape—Koyī sūrat yā shakl pakarūnā.
13.—Lenā; kashīsh ke zarfē se hāsīl k.
To take revenge—Badlā l.
14.—Khānā yā pīnā—jaise gizā yā dawā.
To take fool—Khānā khānā.—To take a glass of wine—Ek gilās sharāb pīnā.
15.—Chūn l.; pisa id kar-ke le-l.; muntakhab kar-ke l.
Take what you please—Jo chāho chūn lo (pasand kar-ke le-lo).—Take your
choice—Jo pasand āye le-lo; apne hasb-khwāh le-lo.
16.—Naql k.; utārā utārūnā; dūsre kī shabīh utārūnā.
17.—Qabūl k.; ijāz k.; inkār na k.; lenā yā le-l.
18.—Dākhīl k.; lenā.
19.—Honā; ma'lūn k.
To take delight—Khush h; khushī ma'lūm k.
20.—Fahāmmul k.; mutalammul l.; bardāshht k.; begair burā
māne sūnā; nā-khushī na h. [mānūnā.
To take a joke—Haūsi yā thāṭṭhe kī bāt bar-dāshht k; haūsi par burā na
21.—Mīn l.; taslīm kar-l.; ba-taur sach ke mān l.; gair-i-mutanā-
zi'a tasawwur kar-l. [ke mān l.
To take a thing for granted—Kisi bāt ko farz kar-l; kisi amr ko ba-taur sahīh
22.—Qiyās khayāl yā tasawwur k.; apnī dānist meū samajhnā;
23.—Charhūnā; ānā; giriftār yā mabtalī k. [samajhnā.
To be taken with a fever—Bukhār ānā; bikhā meū mubtalā h.
24.—Kirāye par l.; lagān dene ke wāde par l.

To take a house for a year—Ek sāl ke liye makān kirāye par l.

25.—Kliñchnā yā banānā—jaise taswīr.

26.—Fath kar-ke apne tābi' kar-l.; ba-zor apne qabze meñ kar-l.; jīt kar apne qabze yā iktiyār meñ kar-l.

27.—Dekh paṇā; hāl khulnā; inkishāf-i-hāl h.; zāhir ho-jānā.

He was taken in the very act—'Ain hālat-i-irtikāb-i-fī' meñ use logoñ ne dekh liyā (uskā hāl khul gayā)

28.—Lagnā; darkār h.; zarūr h.; chāhā jānā; matlūb h. [agat hai.

It takes so much cloth to make a coat—Ek koṭ ke banāne meñ isqadar kaprā

To take away—Le-l.; chhin l.; mahrum k.; dūr kar-d.—To take care (a) Fikr r.; āki-mand h. (b) Khabar-dār rahnā; hoshyār rahnā; chaukas rahnā.—To take care of—Nigrān rahnā yā nigāni k.; apni hifāzat yā mulāfazat meñ r.—To take a course—Koyi tariq iktiyār k.; ta'dbireñ 'amal meñ lānā.

To take one's own course—Apni tajwiz ke mutābiq (apne hasb kḥwāh) kār-rāwāyī k.; jo kuchh apne jī meñ āye waisāhi k.—To take down (a) Ghaṭānā;

zer yā zer-dast k.; toṛnā; dabānā. (b) Pi jān l. (c) Gihā d.; dhā d.; utār d.; toṛ d. (d) Likh l.; qalam-band k.—To take from—(a) Le-lenā; chhin l.; mahrum k. (b) Miuhā kar-d.; ghaṭā d.; waz' kar-l.; bād d. (c) Bā'i-i-

hatk h.; be-ābrūyī karānā.—To take heed—Hoshyār h.; khabar-dār h.; ihtiyāt k. yā r.—To take heed to—Kisi shai ki taraf ihtiyāt ke sāth tawajjuh k.—To take hold of—Pakar l.; kisi shai par qāim k.—To take in—(a) Gher l.; mulit k.; chāon taraf se band kar-d. (b) Shāmil k.; dākhil k. (c)

Dagā d.; dhokhā d.; fareb d.; ṭhagnā (Colloquial). (d) Dākhil k.; bhitar āne d.; bhitar paitḥne d.—To take in hand—Uṭhānā; zimmā yā biṛā uṭhā-

nā; kisi shai ke anjām karne ki koshish k.—To take notice—(a) Lihāz k.; kḥlā tawajjuh ke sāth lihāz k. (uazar k. yā dekhnā) (b) Kisi fī' se yuh sū-

bit k. ki lihāz hū; kisi shai ki nisbat kuchh kahū yā apni rāe zāhir k.—To take oath—Half uṭhānā; 'adālat ke qā'ide ke mutābiq hāif l.—To take off—(a)

Kisi shai par se haṭā d.; utār l.; ōp r se utār yā haṭā l. (b) Kāṭ l.; jaise sar yā koyi 'uzw (c) Le-lenā-jaise jān. (d) Rad kar-d.; zāl kar-d.; bātīl kar d

(e) Haṭā d.; khāineh l.; pher d. (f) Pi-jinā; khāineh jānā. (g) Kharid k.; tijārat meñ l. (h) Naql uṭārnā (shabih banānā); musannā taiyār k.—To take

out—(a) Nikāl l.; judā kar-d.; miuhā kar-d. (b) Haṭā d.; dūr kar-d.; sūf kar-d.; miṭā d.; chhuṛā d.—To take part—Sharik h.—To take part with—Kisi

ke sāth sharik h.—To take place—(a) Wāqi 'h.; honā; zuhūr yā wuqū' meñ ānā. (b) Asar-pazīr h.; gālib ānā —To take effect—Muaseir h.; jis natije kā

h. maqsūd ho wahī paidā k.—To take root—(a) Jar pakānā; ji-kar barhū. (b) Qāim ho-jānā jaise usūl.—To take up—(a) Uṭhānā. (b) Kharid k.; qarz

l. (c) Leuā; lagnā; masrūf karānā. (d) Pakānā; giriftār k. (e) Taslīm k.; bāwar k. (f) Sarzāmish k.; la'nat-malūmat k. (g) Jahān se dūserā chhoṛe

wahīn se shurū' k. (h) Leuā; lagnā; bharnā. (i) Apne zimme l.; dūsera ki 'iwaz kisi bāt ko khud k. (uskā insirān k.) (j) Iktiyār k.; qabūl k. (k)

Tahsil k.; wusāl k.; tang-talabī ke sāth l. (l) Rupaye de-kar l.—To take arms or to take up arms—Laṛāyī shurū' k.; laṛ-kar muqābala k.—To take

upon one's self—(a) Zimma uṭhānā; bojh (bār) uṭhānā; apne ūpar l. (b) Kḥud qabūl kar l.; apne ūpar gawārā kar-l.—To take sides—Jin do fariq meñ uizā'

ho numeñ se ek taraf ho-jānā; ek jānib ho-jānā; ek fariq ki shirkat iktiyār kar-l.—To take to heart—Dil par lagnā yā choṭ k.; kisi shai kā asar diṛ

par bahut hi ma'lūnī k.—*To take advantage of*—Yakāyak pakar l.; kisi achchhi bāt se is tarah naf' uṭhānā ki usse dūsrē ko zarar pahūnche.—*To take the advantage of*—Jo koyī naf'e ki bāt pesh āye usse fāida uṭhānā.—*To take air*—Khul jānā; 'awām par zāhir ho-jānā; fāsh ho jānā jaise kisi rāz (bhed) kā.—*To take a course*—Kisi khās samt ko chaluā; kisi khās tarz ki kār-rawāyi shurū' yā ikhtiyār k.—*To take leave*—Ruḥsat h.; alwidā' kahuā; chhoṛ-nā; bidā h.—*To take breath*—Dām l.; dam mār-nā; sāns l.; mihnāt ke ba'd dam leue ke liye zurā ruk yā ṭahar jāna; tar-o-tāza h.; ji bahlānā; sus-tānā.—*To take aim*—Nishāna lagānā; shist lagānā yā bāndhnā.—*To take along*—Le-jānā; liye chale jānā

Take, v. i. l.—Pakar-nā; lag jānā.

[tāsir r.

2.—Jis asar kā paidā h. maqsūd ho waisāhi asar paidā k.; aslī

3.—Khush k.; maqbūl h.; pasand ānā; bhānā.

4.—Rāh l.; kisi samt ko chal d.; koyī rāh pakar-nā; chalnā; jānā: sidhār-nā; rāsta l.; kisi bāt meṁ lagnā (usmeṁ apnī tayīn lagānā yā masrūf k.)

To take after—(a) Pairawī k.; jaisā dūsrā karē waisāhi k.; kisi ki dekhā-dekhi k.; naql k.; taqlīd k.; talabbu' k. (b) Mushābahat r.; mānīnd h.; dūsrē ki tarah (uskā sā) h.—*To take in with*—Koyī tariq ikhtiyār k.; kisi bāt meṁ lagnā.—*To take on*—(a) Nihāyat hi udās h. (b) Kisi dūsrē ki haisiyat ikhtiyār k.; dūsrē ki si kār-rawāyi k.—*To take to*—(a) Kisi shai meṁ lagnā; kisi bāt meṁ dil lagānā; kisi bāt meṁ shanq se lagnā (uskā mashtāq h.); kisi shai meṁ lag jānā yā usmeṁ tabī'at lagānā. (b) Koyī tariq ikhtiyār k.; kisi shai meṁ apnī tayīn masrūf k. (usmeṁ masrūf h.)—*To take up*—Kha-yāl k.; sochnā.—*To take up with*—Qanā'at ke sāth qabūl k.; qānī' h.; bilā-'uzr qabūl kar-l.; chupchāp mān l.; sabr ke sāth qabūl kar-l.

Taking, n. l.—Taḡābuz: qabza kar-l.; pakar; girift; taākhuz.

2.—Intishār; pareshānī; ghabrāhat; saqcha.

Tale, n. l.—Qissa; kahānī; hikāyat; dāstān; masnū'ī yā jhūṭhā bayān; kisi sānihe ke muta'alliq juzziyāt kā bayān.

2.—Jo kuchhi zabānī kahā jūe; zabānī bayān.

[mahīn.

3.—Tī'dād jo shumār se qāim ho; giutī; shumār; māp yā wazn
Tale-bearer, n.—Chugal-khor; gammāz; lutrā; be-pūchhe-pāchhe tarah tarah ke hālāt kahue w.; gustākḥāna tarah-ba-tarah ki khabareṁ kahkar apnī behūdagī se logoṁ ke darmiyān futūr paidā k. w.

Tale-bearing, n.—Gammāzi; chugal-khorī; lutrāyī yā lutrāpan.

Talent, n.—Zilnī qābilyat 'ām isse ki jibillī ho yā hāsīl ki huyī; liyāqat; fahm-o firāsāt; jāuhar; gun; kār-o-bār wagaira meṁ khās qism ki qābilyat; kisi kām ke anjām kā shu'ūr.

Talentsd, a.—Liyāqat r. w.; zī-liyāqat; sāhib-i-liyāqat; qābil; lāiq; lāiq-o-fāiq; huuar-mand; gunī; sāhib-i-shu'ūr; zī-shu'ūr.

Talk, v. i. l.—Be-takallufāna bātechīt k.; milausrī se bolnā-chālānā; āpas meṁ bātechīt k.; guftgū k.

To talk with a person—Kisi se bātechīt k.; kisi se be-takallufāna bolnā-chālānā.

2.—Baknā; baḥbānā; behūdagī ke sāth bātechīt k.; gustākḥāna

3.—Bahs k.; dalil k.; qāil-ma'qūl k. [guftgū k.; bakbak k.

To talk of—Bayān k.; zikr k.; mazkūr k.; charohā k.; kisi ki nisbat kuchi kahuā.—*To talk to*—Salāh d.; kisi nek kām ki targīb d.; āhīstāgī se chashm-numāyī yā sar-zanīsh k.; dhīre se dāṭṭnā; āhīsta se samjhānā (*Colloquia*).

Talk, v. t. 1.—Achehhi tarah se bolnā; bilā-takalluf bolnā; guftgū meñ kām meñ lānā. [tarah se] bātehit k.

To talk English—Angrezī bolnā; Angrezī zabān meñ bilā-takalluf (achehhi 2.—Kahnā; bolnā; baknā.

To talk non-ense—Behūda baknā; lā-ya'ni baknā; wāhiyāt bāteñ kahnā; aisi bāteñ kahnā jinke kuchh ma'ni na hoñ.

3.—Bātehit meñ gūhwānā bitānā yā guzrān d.

Often followed by *away*.

To talk over—Kisi shai ki nisbat guftgū k.; kisi amr ke muta'alliq bātehit k.; kisi bāt meñ gaur-o-tajwiz k.; bahs k.; āpas meñ kahnā-suanā.

Talk, n. 1.—Bātehi; guftgū; ham-kalāmī; āpas meñ bolehl; bāt; jo kuchh ek shakhs ma'mūlī bātehit meñ dūstre se kahe; do yā zāid ashkhās ki bahamī guft-o-shunūl.

2.—Afwāh; khabar; shuhra; gap. [kareñ; guftgū kā mazmūn.

3.—Munshā-i-kalām; woh shai jiski nisbat log āpas meñ bātehit

Talkative, a. Bahut bāt karne kā'ādi; onkī; bakwādi; bātūnī; bis-yār-go; fuzūl-go; darūda-dalun; barbariyā.

Talkativeness, n. Bak; bakwād; bisyār-goyī; fuzūl-goyī; bahut bakne ki 'adat; bātehit meñ bahut bolne ki 'adat; behūda goyī.

Talker, n. 1.—Bāt k w.; jo be-takalluf yā achehhi tarah se guft-gū kare; khush-taqir; khush-kalām.

2.—Jo shakhs bahut bāt kare; bakwādi; bakki; dūng-mārne w.; shekhi-bāz. [lamchhar.

Tall, a. 1.—Qad meñ ūnehā; darāz-qad; lambā; lānūā aur dublā-patlā;

Tally, v. t. Mutābiq k.; munāsib k.; dūstre ke hasb-i-hāl k.; mel mil-lānā yā mel khilūnā; munāsabat paidā k.

Tally, v. i. Munāsabat r.; munāsib yā mutābiq h.; mel khānā; hasb-i-

Followed by *with*. [hāl h.; chaspān yā mauzūn h.

Tame, a. 1.—Jiski aslī wahshat aur bharak jāti rahī ho; jo ādmī se parach jāe; rām; palnā; hilā huñ; rachā; gharelā; kṣānagi; jo insān se mānūs ho-jāe.

2.—Dabā huñ; zer-dast; pazhmurda-khātir; be-dam.

Tame, v. t. 1.—Hilā l.; māuūs kar-l.; rām kar-l.; wahshat dūr kar-ke apne tābi' (apne bas meñ) kar-l.; wahshī ko rām kar-l.; palnā banā l.; rachānā; halīm aur mānūs banā d.; mutī' k.

2.—Dabā d.; firo kar-d.; zer k.; maglūb k.; ubharne na d.

3.—Mulazzab hauānā; talizib sikhānā; shāista k. yā banānā.

Tamely, ad. Burdbārī se; frotanī se; hilā-ta'arruz; bilā-muzāhamat; zillat ke sāth; kamīnoñ, ki tarah; gulāmoñ ki māniud; bilā-izhār-i-khushūnat; begair kān hilāye; gardun nichī kar-ke; nā-mardi se.

Tameness, n. Burdbārī; hilm; bilā-'uzr 'itā'at; tauhin yā zarar kā zillat ke sāth tahammul (uskā sabnā); kam-himmatī; past-himmatī; buz-dili; nā-mardi.

Tamper, v. i. 1.—Dast-andāzī k.; khafif khafif āzmāish k.; bilā-zarūrat ehlerchhār k.; nā-baq hāth dāluā; nā munāsib ta'iq par mudākhalat

2.—Khufyatān kār-rawāyī k.; sāzish k.; rishwat d. [k.; ehlerchhār.

To tamper with a document—Kisi dastāwez yā kūgaz meñ ja'l banānā (usmeñ kuchh barhā ghatā yā badal d.); kisi wasiqe ke alfāz yā hurūf meñ radd-o-badal k. (tahrif k.)—To tamper with a witness—Gawāh ko phor d. (use apnā kar-l.; milā l.); gawāh ko sikhā-paṛhā ke bigṛ d.

Tangible, *a.* 1.—Jo chhūne meñ ma'lūm de; jo hams se malisūs ho-sake; mumkinu-l-mass.

2.—Jo hāth ā-sake yā hāth lag-sake; jo fauran zīlu meñ ā-sake; jiskī nisbat 'amul-darāmad (kārrawāyī) ho-sake; wāqī'i; ma'qūl.

Tantalize, *v. t.* Tarsānā; lalchānā; luhānā; diq k.; tang k.; nihāyat hī māyūs k.; aisi nimmedeñ paidā kar-ke hairān k. jo kabhī bar na āyeñ; salz-bāg dikhānā; kisi achchhī shai ko dikhā-kar uskā shauq paidā karā d. par usse shūiq ko hamesha mahram r.

Tantamount, *a.* Barā bar; musāwī; hain-waq'at; hami ma'nī

Silence is sometimes tantamount to consent—Sukūt se ba'z waqt razā-mandi pāyī jātī hai; al-khano-hī nīm-razā

Tap, *v. t.* 1.—Kisi chhoṭī chiz se mārṇā; bahut āhista se mārṇā; 2.—Jūte meñ narā talī chaḥḥānā [āhista (dhīre se) chhūnā.

Tap, *v. i.* Khaṭkhaṭānā; thapthapānā. [dastak dī.

He tapped at the door—Woh kewar khaṭkhaṭā thā; usne darwāze par

Tap, *n.* 1.—Zarb jo āhista se lagāyī jāe; zarb jo kisi chhoṭī chiz se 2.—Talā; talī. [pahuñehāyī jāe; thapki; dhap; thāp.

Tapis, *n.* — [(ho-rahi ho).

Upon the tapis—Zer-i-tajwiz; gaur meñ; jiski nisbat gaur-o-tajwiz pesh ho

Tardily, *ad.* Āhistaḡī se; āhista-ihista; dhīre-dhīre; jald yā tez nahīñ; tez qadmī se nahīñ.

Tardiness, *n.* Āhistaḡī; dirangī; sustī; der; uā-razāmandī; taassuf (paehlāwā) jo sustī se zāhir ho; be dilī; dhilāpan.

Tardy, *a.* 1.—Sust; āhistaḡī ke sath (āhista-āhista) ehalnō w.

2.—Der ke sāth h. w.; jo waqt-i-munnāsib par na ho; jismeñ tawaqquf ho; koyī kām ba-der k. w.; waqt-i-munnāsib par kām na k. w.

Tare, *n.* Jis pipe thailē yā bartan wagaira meñ koyī jins ho uske wazu kī wjḥ se us jins ke wazu yā miqdār meñ kamī; minḥāyī yā muj-rayī jo bechne w. khurīdār ke haq meñ us pipe suudhīq yā bartan wagaira ke wazu ke hābat jins ke wazu se kar-de jismeñ woh jins ho; kardā; dharā yā dharā. [weight." W. bster.

“When the tare is deducted, the remainder is called the net

Tariff, *n.* Us'mahsūl kī fihrist jo suudāgārī ke māl par uske kisi maqām meñ āne yā ek maqām se dūsre maqām par bheje jāne kī hālat meñ diyā-jāe; mahsūl kī nirkh nāma.

Tarnish, *v. t.* 1.—Mailā kar-d.; gard-o-gubār se kharāb kar-d.; kisi shai kī chatmak ko ghaṭā yā mitā d.; kisi shai ke āb-o-tāb ko kam yā zālī kar-d.; kisi shai ko kuchh kuchh yā mutlaq be-āb kar-d.

2.—Jo shai be dāg rahī ho usmeñ dāg yā dhabbā lagī d.; kisi shai kī safāyī ko ghaṭī yā mitā d.; dāg lagānā; dhabbā lagānā.

To tarnish reputation or honour—Nek nāmī yā 'izzat meñ dāg lagā d.; bad-nām yā be-ābrū kar-d.

Tarnish, *v. i.* Be-āb ho-jānā; āb-dārī kī jātā rahnā; dhuñdhilā ho-jānā; sivāhi dhar jānā; kālā par jānā; nudhā ho-jānā.

Tarry, *v. i.* 1.—Thahrā rahnā; muntaẓir rahnā; kisi kī intizār meñ thahrā rahnā. [kar-d.

2.—Der k.; tākhīr k.; tawaqquf k.; tāl d.; jānā yā ānā mulatwī

3.—Thahrnā; rahnā; qiyā u k.; ṭiknā; rah-jānā.

Tart, *a.* 1.—Khaṭṭā; tursh; tez; karṇā; jiskā zāiqā tez ho; talḥ.

2.—Tez; sakht; karā; shadīd; jismeñ jhallāhaṭ pāyī jāe.

A tart reply—Sakht yā karā jāwāb; jāwāb jo jhallāhaṭ ke sāth diyā jāe.

Tartly, ad. Tezī se; sakhtī se; karāyī se; jhallāhaṭ ke sāth yā jhallākar; tursh-rūyī se.

Tartness, n. 1.—Talāhī; turshī; khaṭṭāpan; zāiqe ki tezī.

2.—Sakhtī; karāyī; shiddat; tezī.

Task, n. 1.—Kām jo dūsrā kisi ke muta'alliq kare. Iskā itlāq aksar aise kām par hotā hai jiskī koyī had mu'ayyan kar di-jāe.

2.—Kām; shagl; kām jo dūsrā nṭhāye.

3.—Aisā kām jo girān-bār ho (bojh mu'lūm de); bār; bhār.

To take to task—Jhīraknā; sarzanish k.; la'nat-malāmat k.; dāntnā; chashm-numāyī k.; āre hāth l. (uskī chashm-numāyī)

To take one to task for idleness—Sustī ke liye kisi ko dāntnā (use jhīraknā yā

Task, v. t. 1.—Kisi ke zimme koyī kām k.; kisi ke liye koyī kām muqarrar k.; kisi se kahūā ki tum itnā kām yā isqadr mihnat karo.

2.—Kisi par kisi kām kā bojh dāhūā; kisi par koyī sakht yā andāz se ziyāda bār (bojh) dāhūā.

Taste, v. t. 1.—Zabān par rakh-kar yā zabān se chhulā-kar kisi shai kā imtihān k.; kisi shai kī miqdār-i-qalīl muñh meñ rakh-kar uskā zāiqā ma'lūm k.; chakhnā; maza ma'lūm k.; swād l.; zāiqā dekhūā ye l.

2.—Thorā se khā kar imtihān k.; koyī chīz thorī sī khā l.

3.—Wāqī'ī imtihān kar-ke kisi shai se wāqifiyat hāsil k. (usse wāqif l.); imtihān k.; āzmānā; tajrība k.; bhugatnā [nṭhānā; lazzat l.

4.—Kisi shai kā maza nṭhānā; kisi shai ke tasarruf se khushī Taste, v. t. 1.—Khāne 'gizā' kā zāiqā muñh se daryāft k. yā l.; khānā yā pinā; sirf thorā sā khānā yā pinā

To taste of each kind of wine—Thorī thorī har qism kī sharāb pinā.

2.—Koyī khās maza r.; koyī khās sifat haisiyat yā nau'iyat r.; kisi khās qism kī kaisiyat paidā k. yā r.

3.—Maza nṭhānā; zāiqā chakhūā; imtihān k.; mutalazziz h.

4.—Thorā thorā baratnā; qillat ke sāth mutasarrif h.

Taste, n. 1.—Zāiqā-chāshī; chakhnā; chāṭ.

2.—Kisi shai kā zāiqā yā maza jo use zabān par rakhne se ma'lūm ho; zāiqā; maza; sawād (correctly swād); lazzat. [tabī'at ko hāsil ho.

3.—Kisi shai kā maza jo dil ko hāsil ho; lazzat-i-rūhānī; lutf jo

☞ "In this sense, the word is now followed by for. 'He had no taste for glory.' When followed by of, the sense is ambiguous, or rather it denotes experience, trial." Webster.

4.—Tamiz; wuqūf; usān ke kāmōñ kī khūbiyōñ ke samajhne aur usse haz nṭhāne kī quwwat; funūn wagaira ke muta'alliq saw'atōñ kī khūbiyōñ kī tamiz kī quwwat; sulīqā; mazāq; ras.

5.—Tarz; dhang; dhab; uslūbī; qarīna; taur.

In good taste—Khush-uslūbī ke sāth; achhe tarz par; achhe taur se. [jāe

6.—Bāngī; namūna; tukrā; chh.ṭī sa tukrā jo khāyā yā chakhā Tasteful, a. 1.—M. ze-dār; zā. qe-dār; khush zāiqā; swādik; salonā.

2.—Jismeñ mazāq pāyā jāe; jisse izhār-i-mazāq ho; jo mazāq yā khush uslūbī ke sāth ho; jisse tamiz zāhir ho. [tamiz ke sāth.

Tastefully, ad. Mazāq ke sāth; khush-uslūbī ke sāth; achhe dhab se;

Tasteless, *a.* 1.—Jismen koyī maza (sawād) na ho; phikā; siṭhā; be-lazzat.

2.—Be-haz; be-lutf; jismen khushī paidā karne kī quwwat na ho; jismen ras na ho; niras. [khūb samajh sake.

Tasty, *a.* 1.—Sāhib-i-mazāq; khush-salīqa; jo har shai kī khūbī ko

2.—Nafis; 'umda; pākiza; jo mazāq ke sāth banā ho.

Taunt, *v. t.* Kalimāt-i-sakht kahūā; sakht-sust kahnā; burā bhalā kahnā; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.; ta'na d.; ta'nu mārnā; jhirknā; lathernā; gālī d.

Taunt, *n.* Sakht-sust; kalimāt-i-sakht; burā-bhalā; nihāyat karī karī bāten; sakht la'nat-malāmat; ta'n-tashnī.

Tauntingly, *ad.* Ta'ne ke sāth, tauzan; la'nat-malāmat ke sāth; maz-hake ke taur par; gāliyā de-kar; taubīn ke sāth.

Tautologic, *a.* Jismen takrār-i-lafzī ho; jisse ek hī ma'nī paidā hon;

Tautological, *a.* jismen ek hī bāt mukarrar-sikarrar kahī jāe; jismen ek hī bāt kī i'āda kiyā jāe; mukarrar.

Tautology, *n.* Ek hī mazmūn kī i'āda jo mukhtalif alfāz ke zari'e se kiyā jāe; alfāz yā 'ibarat ko tabdīl kar-ke ek hī bāt kī bilā-zarūrat bār-bār kahnā; takrār; takrār-i-alfāz.

Tawdry, *a.* Nihāyat khush-numā aur khush rang par nafis yā latif nahīn; jismen nakhrā-tillā bahut kuchh ho par nslī husn (khūb-sūrtī) na ho.

Tawny, *a.* Sānwālā; jhāunrā; gandum-rang.

Tax, *n.* 1.—Mahsūl jo arāzī makānat ghoroñ maweshiyon yā peshe wagaira par lagāyā jāe; ṭikas; kar; mahsūl; khazāna; khirāj; fota.

An annual tax—Sālāna mahsūl; mahsūl jo sāl-ba-sāl adā kiyā jāe.—*A perpetual tax*—Dawāmī mahsūl; mahsūl jo hamesha adā karūā pare yā hamesha qāim rahe.

[aujām kisi mā-taht se muta'alliq kiyā jāe.

2.—Kām jo kisi mā-taht ke zimme kiyā jāe; koyī khās kīm jiskā

3.—Bār; kām jo kisi par bār (bojh) ho; kām jo kisi ko nā-guwar ho.

4.—Ilzām; itihām; tuhmat.

Tax, *v. t.* 1.—Mahsūl lagānā yā qāim k.; ṭikas lagānā; khirāj lagānā.

2.—Bojh dānā; bār dānā.

[ke kharche kī tī'dād.

3.—'Adālat ke ihtiyār se tashkīhīs yā qāim k. jaise kisi muqaddame

4.—Ilzām lagānā; tuhmat lagānā; sarzanish k.

Usually followed by *with*, rarely by *of*.

Taxable, *a.* 1.—Jispar mahsūl lag sake (lagāyā jā-sake); jispar qānūn ke rū se mahsūl kī tashkīhīs ho-sake.

[āid ho-sake.

2.—Jo 'adālat se qānūn ke mutābiq mudda'ī yā mudda'ā 'alaih par *Taxable costs*—Kharcha jo qānūn ke mutābiq 'adālat se kisi farīq-i-muqaddama par qāim ho-sake.

Taxation, *n.* 1.—Tashkīhīs-i-mahsūl; mahsūl lagānā; kisi riyāsat kī ri'āyā par uskī jānīh se mahsūl yā mahsūlon kī lagāyā jānā.

2.—Tashkīhīs-i-akhrājāt-i-'adālat; 'adālat ke kharche kī kisi farīq-i-muqaddama par qāim k.

Tax-free, *a.* Mahsūl se barī; jisko yā jispar mahsūl na denā pare.

Teach, *v. t.* 1.—Sikhānā yā sikhānā; batānā; āgāh k.; khabar d.; kisi ko us shai se wāqif k. jiskā 'ilm use pahile na rahī ho (jo woh peshtar na jāntā rahā ho).

[shai se wāqif k.; kī-bāt s. āgāh k.

2.—Ta'lim kī gurūz se koyī masūl usūl yā bāt batānā; batānā; kisi

3.—Ta'līm d.; mu'allīm kī kām (mu'allīmī) k.; sikhūnā-parhānā; likhānā-parhānā; tarbiyat d.; kisi ko uske likhne-parhne meṁ hidāyat k.; kisi kī silsila-i-dars tai karā d.

4.—'Ādi k.; khū-gar k.; mānūs k.; 'ādat dāl d.

5.—Ittilā' d.; muttali' k.; pahilo se khabar d.; batānā; sikhānā.

Teach, *v. i.* Ta'līm d.; mu'allīmī k.; sikhānā-parhānā.

Teachable, *a.* Sikhāye jāne ke lāiq; jo sikh sake; tarbiyat-pazīr; jo jald sikh jāe.

Teacher, *n. l.*—Ta'līm d. w.; mu'allīm; mudarris; ustād; miyāñjī; gurū.

2.—Dīnī ta'līm d. w.; dīn kī bīteṁ sikhāne w.; wā'iz; pīr; murshid;

Teaching, *n.* Ta'līm; tarbiyat; sikhānā.

[gurū.

Tear, *n.* Ānsū; āshk; āns; qatra-i-ashk; ānsū kī būnd. [choṭhūnā.

Tear, *v. t. l.*—Phāñnā; chāk k.; chīnā; chīthū; zakhmī k.; bakoṭnā;

2.—Zor-o-zulm ke zarī'e se judā judā kar-d.; titar-bitar kar-d.; darham-barham kar-d.; mutafarriq yā muntashir kar-d.

3.—Zor se khainchnā; nochā; khasoṭnā.

4.—Sadma pahunchā-kar toṛ d.; jar se nkhār d.

To tear from—Zabardasti se le-l; jabriya le-l.; chhin l.—To tear off—Zor se khainch l.; udher d.—To tear out—Sakhti ke sāth khainch yā nikāl l.—To tear up—Udherā; ukherā; khod d.; toṛ d.; jo sbai istikhām ke sāth nasab ho use sadma pahunchā-kar jar se haṭā d.

Tear, *v. i.* Josh-o-kharosh ke sāth harakat anr 'amal k.; zor se jhapṭ-nā; gūzab-nāk h.; jhunjhlānā; jhallānā; baurāhe sūñr kī tarah kār-ravāyī k. [dard; darm.

Tear-falling, *a.* Ashk-bār; ānsū bahātā huā; rotī huā; giryāñ; pur-

Tear-ful, *a.* Āb-dida; jismeṁ ānsū bhare hoñ; rotā huā; ashk-bār; giryāñ. [dīl; kathor.

Tearless, *a.* Jisse ānsū na bahēñ; jismeṁ ānsū na hoñ; be-dard; sakht-

Tease, *v. t.* Tang k.; diq k.; satānā; jān khānā; gustākhi yā tang-talabī se tang k.; khafīf khafīf istid'āon yā mazhakon se tang zieh yā pareshān k.; kughānā; chīphānā.

Technical, *a. l.*—Kisī fan yā funūn se muta'alliq; kisi 'ilm yā kār-o-bār wagairā se nisbat yā ta'alluq r. w.; istilāhī.

A technical word or term—Istilāh; istilāhī laṭz; woh laṭz jo kisi khās fan se ta'alluq rakhe.—Technical language—'Ilm-i-istilāhī.

2.—Kisī 'ilm hmar yā kār-o-bār se maḥsūs; kisi khās peshe se ta'alluq r. w.; peshe kā; zūbīte kī. [kī nisbat kiya jāe

A technical objection—'Uzr-i-be-zābitagi; 'itirāz jo kisi zūbīte kī kār-ravāyī

Technicality, } *n.* Funūn se khusūsiyat r.; jo kisi peshe yā hufe wagairā

Technicalness, } se ta'alluq rakhe (uske liye maḥsūs) ho; ist.lāh.

Technically, *ad.* Istilāhī taur par; funūn yā peshon kī istilāhon ke ma'nī ke mutābiq.

Tedious, *a. l.*—Thakāū; jiske der tak qāim rahne yā tawil hone se thakāwat paidā ho; isqad ur tūl-o-tawil yā be-lutf kī jī ukṭā jāe (tabī'at 'āī ho yā tang ā-jā); girāñ; bhūī; ajīran; pabar sā; udās.

2.—Snst; dhīrā; dhīmā; dhilā; nuandā [jāe

Tediously, *ad.* Aī-taur par kī thakāwat ā jīo; is taur se kī tabī'at ukṭā

Tediousness, *n. l.*—Der tak qāim rahne yā tawālat kī wajh se thakāwat.

2.—Tawālat; tūl-o-tawil n.; lambayī; lambāyī-chaurāyī.

3.—Thakāwaṭ paidā k.; tabī'at uktā d.

4.—Ānistagi yā snstī jisse tabī'at uktā jāe.

Teem, v. i. 1.—Jannā-jaise hachchā; paidā k. masalan phal; bār-āwar h.

2.—Hāmila h.; peṭ se h. [qadar bharā h. ki ubal jāe; ifrāt se paidā k.

3.—Bharā h.; pur h.; nikālne yā paidā karne par āmāda h.; is-

Teens, n. (pl.) Terah baras se unūis baras tak kī 'umr.

To be in one's teens—Terah baras se unūis baras tak kī 'umr kā h.—To be out

of one's teens—Unūis baras se zāid sin kā h.—To enter one's teens—Terahwān

Teeth, n. Dānt; dandān.

[sāl shur'ū h.

In the teeth—Savibī; dū-ba-dū; ba-muqābala; muqābale meḥ.

Teeth, v. i. Dānt nikālne yā paidā h.; dānt lānā.

[tār.

Telegram, n. Tār kī khabar; khabar jo tār-i-barqī ke zarī'e se bhejī jāe;

Telegraph, n. Dūr khabar pahunchāne kā āla yā 'amal.

Electric telegraph—Tār-i-barqī; karak bijli.

Telegraph, v. i. Tār-i-barqī ke zarī'e se khabar bhejūnā yā d.; tār d.

Telegraphic, a. 1.—Tār-i-barqī se mansūb; jo tār-i-barqī ke zarī'e se

kiyā jāe.

[jāe jaise khabar; tār kī.

2.—Jiskā i'lān tār ke zarī'e se kiyā jāe; jo tār ke zarī'e se bhejī

Tell, v. t. 1.—Ek ek kar-ke batānā; gintī kar-ke (gin-kar) batlānā;

ginnā; shumār k.

[kahnā.

2.—Tafsīl-wār kahnā; kisī shai kā hāl bayān k.; bayān k.; hālāt

3.—Zāhir k.; fāsh k.; i'lān k.; kholnā; batlānā; ittilā' d.; kha-

bar d.; kah-kar batānā.

[rānā.

4.—Tamīz k.; ma'lūm k.; daryāft k.; dekh-kar tashkhis k. (tḥah-

Tell off—Ginnā; bāhṭnā; muqarrar k.

Tell, v. i. 1.—Buyān k.; ittilā' d.; khabar d.

2.—Asar k.; koyī numāyān asar paidā k.; kisīqadar asar paidā k.

Every expression tells—Har ek 'ibārat ma'nī-khez hai (usse bolne wāle kā man-shā zāhir hotā hai).—A telling speech—Par tāsīr taqrīr; taqrīr jiskā asar sāmī'in (sunne wālon) par ho—The great exertion tells upon his strength—Is barī koshish yā miḥnat kā asar uski quwwat par hotā hai ya'nī woh kam-zor hotā jānā hai (uski tāqat zāil hotī jānī hai).—Your bad writing will tell against you in the examination—Tumhārī buri tahrīr intihān meḥ tumhāre liye muzir hogī.—The prisoner's youth tells in his favour—Mudda'ā'ulaih ki kam-sini uske liye (uske haq meḥ) mufid hai.—To tell of—(a) Zikr k.; maz-kūr k.; bayān k. (b) Kisī ke khilāf ittilā' k.; kisī kā koyī 'aib zāhir k.

Tell-tale, n. Jo logoṅ ke uj ke hālāt be-pūchhe giroṅ se kahā kare; jo aisi bāteḥ gairoṅ se kahī kare jinkā chhipanā muqtazā-i-dūr-andeshī ho; chugāl khor; gammāz; lutrā.

Temerity, n. 1.—Khatre ki nā-munāsib tanhūn; be-'aqlī ke sāth khatre se na ḍarnā; be-nākī; gāyat darje kī dilerī.

Temper, v. t. 1.—Andāz se milānā; milā-kar tniyār k.; is tarāh se makhlūt k ki ek juz kī imezish se dūsrā juz durust ho jāe; i'tidāl par lānā yā k.; do yā zāid chīzoṅ ko istarah bāham milā d. ki donoṅ meḥ kisī sh u kī ziyādatī na rah-jāe aur kal shai hābit-i-munāsib par ho-jāe.

2.—Mauzūn k.; durust k.; ek dūstre ke ham-andāz k.; muwāfiq k.; dūstre ke hasb-i-hāl k.; āpas meḥ ṭhik k.

3.—Narm k.; mulāim k.; dhīmā k.; ṭhandhā k.; taskīn d.

4.—Tāw d.; dam d.; ba-qadar-i-munāsib sukht (karī) k.

Temper, n. 1.—Imtizāj; mukhtalif qism ki chizon ki baham amezish; kisi murakkab shai ki halat jo mukhtalif ajza ke baham tarkib deuse paida ho; tarkib-ba-andaz-i-munāsib.

2.—Mizāj; tabi'at; khaslat; sirisht; kho.

3.—I'tidāl; dhīmā-pan; dhīraj.

4.—Mizāj ki harārat; gussa; gazab; taish; khijlāhat.

The boy showed a great deal of *temper* when I reproved him—Jab main ne us lakhe ki sar-zanish ki woh nihayat hi khafa hua (taish ya gusse mein aya)—A man of violent *temper*—Gussa-war shakhs; jo shakhs jald khijla uthe (gusse mein a-jae).

5.—Taw; dam; karāyi.

Temperament, n. Mizāj; sirisht; andaruni tarkib; halat; khaslat; subhāw (*correctly* swabhāw).

Temperance, n. I'tidāl; lazzāt-i-nafsāni se haz nthāne mein hamesha i'tidāl kā khayāl (is bāt kā lihāz ki ziyādati na hone pāye); zabt ke sāth yā nusat darje par ihtizāz; parhez; parhez-gārī; sanjam.

Temperance in eating and drinking—Khāne-pino mein i'tidāl; parhez-gārī ke sāth khānā-pinā; andāz se ziyāda khānā-pinā nahīn.

Temperate, a. 1.—Mu'tadil; i'tidāl par; ba-andāz nahīn; had se ziyāda *Temperate* heat—I'tidāl ki garmi; andāz se ziyāda garmi nahīn.

2.—Parhez-gār; parhezī; lazzāt-i-nafsāni se i'tidāl ke sāth haz nthāne w.; sanjamī.

Temperate in eating and drinking—Khāne-pino mein parhez-gār; khāne-pino mein

3.—Thāndhā; dhīmā; jismen gussa waghāra na pāyā jāe; jisse tund-mizājī zāhir na ho; jismen gusse kā josh na ho.

Temperately, ad. 1.—I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; parhez se; ziyādati yā fuzūli ke sāth nahīn; ahistagi ke sāth; bilā-josh-i-gazab; dhīme-dhīme.

Temperateness, n. I'tidāl; parhez-gārī; ziyādati kā na h.; dhīmā-pan.

Temperature, n. 1.—Mizāj; halat; kaifiyat; kisi sifat kā darja.

2.—Garmi yā sardi kā darja; garmi-sardi ki kamī-beshī.

Tempered, p. a. Mizāj kā; mizāj r. w.

A good-tempered man—Nek-mizāj shakhs.—Bad-tempered—Bad-mizāj.

Tempest, n. 1.—Andhī yā tūfān jiske sāth meinh bhī barse ole parēn khwāh barf gire; barse zor-o-shor kā tūfān.

2.—Kisi shai kā barā josh-o-kharosh; kisi bāt kā barā hi halchal yā hullar; kisi shai kā barā wālwala; sakht izzirāb.

Tempest is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tempest-beaten*, *tempest-tossed*, and the like.

Tempestuous, a. Tūfānī; tūfān kā yā tūfān sū; jub hawā nihayat hi tund chalti ho; jab tūfān ki si kaifiyat rahe; zor-o-shor ke sāth bahatī huyī—jaise hawā.

Temple, n. Mandir; dewal; ma'bad; mandir jo kisi dewtā ki pūjā ke liye **Temporal, a. 1.**—Is zindagi dunyā yā sirf jism se ta'alluq r. w.; dunyāwi; sansārik; laukik; rūhānī nahīn.

2.—Mulki; nizām-i-saltanat se ta'alluq r. w.

Temporarily, ad. Sirf thore 'arse ke liye; hamesha ke liye nahīn; dawām ke liye nahīn; 'arizi taur par; chand roz ke wāste; thore dinon ke wāste.

Temporariness, n. Istiqamat-i-'arizi; sirf thore dinon ke liye h.

Temporary, a. Sirf thore 'arse tak qāim rahne w.; jiske qiyām kā zamāna mahdūd ho; 'arizi; chand-roza; dawāmī nahīn.

Temporize, v. i. Waqt yā mauq'e ke lihāz se kār-rawāyī k.; kasrat-i-rāe yā hālāt ke lihāz se 'anal k.; zamāna-sāzi k.; waqt ke mutābiq baratnā; daf'u-l-waqti k.

Temporizer, n. Zamāna-sāz; waqt ke mutābiq 'amal k. w.; zamāne ke muwāfiq baratne w.; jo rāe yā waz' rāiju-l-waqt ho usī ke mutābiq k. w. [koshish k.]

Tempt, v. t. 1.—Anjām karne yā palinūchne kī koshish k.; āzmānā; 2.—Targīb dene kī koshish k.; ubhārānā; bahkānā; targīb d.; igwā k. [mānā; imtilhān k.]

3.—Mihak-i-imtilhān par r. yā charhānā; kasantī par kasnā; āz-

4.—Badī kī jānib māil k. yā uskī koshish k.; targīb de-kar fi'l-i-be-jā karānā; badī kī targīb d.; qūl-ma'qūl kar-ke khwāh kisī qism kī tam' dikhā-kar bure fi'l ke karne par rāgib k.

Temptation, n. 1.—Badī kī targīb; burāyī ke liye wargalānnā; igwā.

2.—Targīb meñ parnā; targīb kī wajh se badī par rāgib h.

3.—Targīb; taluīs; tamī; lālach; lobh. [dāman-gir h.; eat dignā.

To fall into temptation—Lālach meñ parnā; lobh meñ phānsā; tam' lāhiq yā

Tempting, p. a. Dil lubhāne w.; jismen dil phāns jāe; dil-rubā; dil-kash.

Temptingly, ad. Aise tariq se ki tabī'at badī kī taraf māil ho-jāe; lālach de-kar; jismen koyī phānde meñ ā-jāe (phāns jāe).

Tenable, a. Jo yūrish kī hālāt meñ qāim rah-sake; jiskī muhāfazat us hālāt meñ ho-sake jab koyī uspar hamla-āwar ho yā use lene kī koshish kare; qawī; mazbūt; ustuwār; mustahkam; thahraū; thaharne chal sakne yā qāim rahne ke lāiq.

A *tenable* fortress—Qaf'a jo hamle kī hālāt meñ malūfūz rah-sake.—The ground taken in the argument is not *tenable*—Jis bunyād par yah bahis mahūl hai woh qāim nahin rah sakti.—A *tenable* plea—'Uzr-i-qawī yā ma'qūl; jo 'uzr chal-sake (sāblt ho-sake).

Tenableness, } n. Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī salāhiyat.

Tenability, }

Tenacious, a. 1.—Mazbūtī se pakarne w.; jis shai par qabza ho uspar qābīz rahne par māil; apnī chīz yā hāt ko na chhorne w.

Men *tenacious* of their just rights—Log jo apne huqūq-i-wājib par mazbūtī se qāim rahen (unke chhorne par rāgib na hon). [mazbūt.

2.—Pakar r. w.; māsik; der-pā; 'arse tak na chhorne w.; qawī;

A *tenacious* memory—Qawī yā mazbūt hāfiza; nisā hāfiza ki jo kuchh yād kiyā jāe woh muddat-i-darāz tak na bhūle.

3.—Jo dūsrī chīz meñ lipaṭ jāe; laslasā; chipchipā.

Tenaciously, ad. Mazbūtī se; is tarah ki girift na chhūṭe; ehimaṭ-kar; sakhtī yā kaṭāyī se; haṭh ke sāth. [bardār hone par rāgib na h.

Tenaciousness, n. 1.—Mazbūtī se pakar r.; chhorne dast-kash yā dast-

2.—Chipchipāhaṭ; laslasāhaṭ; ehaspīdagī; chimrāpan.

3.—Mazbūtī; jo hāten zilu-nishīn ho gayīn hon nukā na bhūlū.

Tenacity, n. 1.—See *supra*.

2.—Chizon meñ woh khāssiyaṭ jiskī wajh se unke ajzā begair sakht dabāw pahūchne ke ek dūse se 'alāhida na hon (ṭūṭ yā phūṭ na jāen).

Tenancy, n. (Law) Arāzi khwāh makānāt wagaira kā qabza; arāzi wagaura ke qabze kī nan'iyat; dūse ki jāedād kā qabza-i-chand-roza ('ārizī); kirāya-dārī; dakhīl-kārī.

Tenant, n. (Law) Woh shakhs jo दूसरे के माल-तहत अरज़ी क़हवाह दूसरी ज़ादद-अ-ग़ैर-अ-मन्क़ूला पर क़ाबिज़ रहे; woh shakhs jo दूसरे की अरज़ी या मक़ाऩ वाग़ैरा पर क़ाबिज़-अ-अरज़ी रक्क़हे; असामी; रा'यत; क़ासत-क़ार; क़िराया-दार; भूपात; थ़िका-दार; क़ात्किन्-दार.

A *tenant* at a fixed rate—Kāsht-kār-i-sharh-i-mu'ayyan; asāmi-i-sharh-i-mu'ayyan; kāsht-kār-i-sharh-i-muqarrarī.—An *ex-proprietary tenant*—Kāsht-kār-i-sāqit-i-milkiyat—An *occupancy tenant*—Kāsht-kār-i-daḥlīl-kār.—A *non-occupancy tenant*, or a *tenant at will*—Kāsht-kār-i-gair-daḥlīl-kār; asāmi jisko haqq-i-daḥlīl-kārī na ho; kāsht-kār-ba-marz-i-zamīndār; kāsht-kār jise haqq-i-muqā-bazat hāsīl na ho.

Tenant, v. t. Bataur asāmi kāsht-kār रा'यत थ़िका-दार या क़िराया-दार वाग़ैरा के क़ाबिज़ र.; क़ाबिज़-अ-रा'यत र.; क़िराये पर ल.; जोत पर ल.; पट्टा लिख-कार ल.

Tenantable, a. Kīrāye वाग़ैरा पर दीये जाने के क़ाबिल; मरामत के इ'tibār से इस लाय़क़ की क़िराया-दार के रहने के लाय़क़ हो.

Tenantless, a Jismen koi kīrāya-dār na ho; gair-ābād; khalī.

Tenantry, n Kī'āyā; asāmi.

Tend, v. t. l.—Bataur madad-gār या muhāfiz के किसी के ham-rāh रहना; nigrānī क.; pās-bānī क.; galla-bānī क.; charānā; nigrān-bāl रहना; kha-bar-gīrī क.; muhāfazat क. [dekhnā; lihāz क.]

2.—Kisī shai kī taraf tawajjuh क. (mutawajjih ह.); ihtiyāt से **Tend, v. t. l.**—Kisī khās samt ko chalnā; kisi taraf khās-kar jānī.

2.—Kisī manshā yā maqsad kī taraf rujū' ह.; koi khās manshā र.; manshā र.; mailān र. या paidā क.; asar र. या tāsīr paidā क.

3.—Zarī'a ह.; kisi shai kā wasila yā bū'is ह.; madad द.; mu'yin ह. **Tendency, n.** Kisi maqām shai yā natije kī taraf mailān; mail; ragbat; mailān; rujahān; kisi qism kā asar yā natija paidā karne kī wāqīf quwwat; manshā; murād; maqsad; mazmūn; mudda'ā.

Tender, n. l.—(Law) Kisi dāin के adā के liye is khayāl से rupaye pesh क. की dar-sūrat na adā hone uske kisi qism kā tāwān 'aid ho-gā; kisi qism kī khidmat के anjām के liye is wajh से apnī musta'idi zāhir क. की dar-sūrat na anjām hone uske kisi qism kā khisāra qāim hogā. [sikka.

Legal tender—Woh sikka jo mahkūma-i-qinūn ho; sikka-i-rājīn-i-waq; ear-kārī

2.—Kisi shai kā is garaz से pesh kiya jānā ki woh qabūl ho khusūsan kisi khidmat (naukarī waग़ैरा) kī nisbat kisi kā yah kalnā kī ham iske mujīm (karne ya bajā lāne) के liye hāzir hain.

3.—Jo shai ijāb lene ya qabūl karne के liye pesh ki-jāe.

This money is not a legal tender—Yah rupaye (ya'nī jo rupaye lene के liye pesh kiye jāte hain) usī qism के nahīn hain jo mahkūma-i-qānūn hain.

Tender, v. t. l.—Tāwān ya nuqsān से bachne के liye kisi mutālabe के ifā, men rupaye pesh क.

2.—Kisi shai kī nisbat kalnā kī yah qabūl ho; maqbūl hone kī garaz से kisi shai ko pesh क. (āge dhar द.).

Tender, a. l.—Jo dabāne से jald dab jāe torne से fauran tūt jāe 'alā hāza-l-qiyās; sakht nahīn; karā nahīn; narm; mulāim; komal; nāzūk.

2.—Sarī'u-l-hiss; jise dard jald ma'lūm de.

3.—Nāzūk; is qābil nahīn kī kisi qism kī sakhti bardāshst kare.

4.—Jo hanoz qawī aur lālig na ho; kam-zor aur naqil; kam-sin; sagir-sin; khurd-sāl; thore dinon kā.

5.—Jismein muhabbat ham-dardī yā mihrbānī ho; rahīm; dard-mand; pur-dard; dūre kī bhalāyī chāhne w.; jisko dūre kī taklīf se bahut jald ranj ho; jiske dil meñ jald tars āye; jo dūre kī hālat par jald tars khā-kar uske qusūr ko mu'āf kar-de yā uspar mihrbānī

6.—Jisse dil ko tu'alluq ho; 'azīz; pyārā. [kare; narm; mulāim.

7.—Is bāt kī ihtiyāt r. w. kī koyī shai ba-dastūr malfūz rahe; is bāt kī fikr r. w. kī kisi shai ko zarar na pahuñche (usmeñ futūr na pare).

With of.

8.—Jiskā maushā yah na ho kī dūre ko ranj pahuñchāye; narm-dil.

9.—Jisse dil dukhe; jisse tabī'at ko ranj pahuñche.

10.—Jisse dil meñ dard yā ham-dardi paidā ho; jisse muhabbat yā ham-dardī wagaira zāhir ho.

Tender is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tender-looking*, *tender-minded*, and the like.

Tender-hearted, *a.* Jiskā dil nihāyat dard mand ho; jispar bātoñ kā asar ho-sake; jismeñ muhabbat rahim yā mihrbānī kā khayāl jald paidā ho; narm-dil; rahim-dil; raqiqu-l-qalb; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe. Tenderly, *ad.* Mulāimat ke sāth; narmī se; āhistagi se; suhūlat se; aisi tarah kī zarar yā izā na pahuñche; mihrbānī ke sāth; rahim yā shafuqat ke sāth; rahim-dili se; tarahimūna.

Tenderness, *n.* 1.—Mulāim yā nāznk h.; aisi yā is qābil h. kī jald tūt phūt yā zakhmī ho-jāe. [khayāl dil meñ jald paidā h.

2.—Narm-dili; dil kā mom sā h.; muhabbat yā rahim wagaira kā

3.—Kisi kī jānib shafuqat ke sāth tawajjuh; dūre kī bhalāyī kī fikr; is bāt kī fikr kī dūre ko taklīf na pahuñchne pāye.

4.—Wastasa; ihtiyāt; is bāt kī nihāyat hī ihtiyāt kī koyī fi'l-i-be-jā sar zid na ho yā kisi ko ranj na pahuñche.

5.—Kisi shai kī muhāfazat kī ba'i ihtiyāt; is bāt kī nihāyat khabar-dāri kī kisi shai ko zarar na pahuñche.

6.—Dil-sāzi; riqqat; dard; kalām meñ narmī yā mulāimat.

Tenement, *n.* 1.—Rahne kā makān; makān-i-masakūna; makān kā qat' (hissā) jismeñ ek kunā (khāndān) rahe; qism-i-aduā kā makān-i-masakūna jo garihon ko kirāye par diyā jāe; makān jo kirāye par dene kī garaz se banāyā jāe. [masalan makānāt arāzi wagaira.

2.—(Leas) Kisi qism kī jāedād-i-gair-masqūla jispar qabza ho-sake

Tenementary, *a.* Un arāziyāt se muta'allig jo asāmiyon ko di-gayin hon; jispar asāmi qābiz hon yā jiskā qabza unko diyā jā-sake.

Tenementary, *a.* Asāmiyon ke dene ke lāig; jispar asāmi qābiz hon.

Tenor, *n.* 1.—Qism; nau'iyat; qimāsh; tarz; tarah.

2.—Khayāl kā silsila jo barābar kalām meñ gāin rahe; khayāl kā 'ām maushā; jis tarah ko khayāl 'umūmī rujū' ho; umūmī; maushā; mu'ni jo 'ām tarah par samjhe jāen; kul silsila-i-kalām; kul tarz-i-kalām; silsila; fahwā-i-kalām.

Tension, *n.* 1.—Khinchāw; tanāw; kasāw; phailāw. [sakhtī; shiddat.

2.—Ba'i rihni koshish; barā sarf-i-dimāg; khayālāt kā barā josh;

Tentative, *a.* Intihān k. w.; jisse kisi bāt kā intihān kiyā jāe; jisse kisi bāt kī jānch ki-jāe; jisse kisi shai kī āzmāish maqsūd h.

Tentatively, *ad.* Intihān ko taur par; intihānan; āzmāish ke liye.

Tenter, *n.* Kaprā phailāne yā tannu kā āla.

To be on the tenters—Kash-ma-kash meñ h.; zagto meñ h.; taklif be-chaini yā tazabzub meñ h.

Tenure, n. 1.—Jāedād khusūsā jāedād-i-gair-manqūla par qabza yā uskā istihqāq. [i-istihqāq-i-khās yā haqq-i-milkiyat wagnāra.

2.—Jāedād-i-gair-manqūla ke qabze kā tarz-i-khās masalau ba-zar'ā.

3. Kisī shai ke qabze kā 'ām tarīq.

Tepid, a. Kisīqadar garm; darja-i-'tidāl par garm; na bahut garm na bahut sarā; shir—garm; uim-garm; kununnā; gungunā.

Tepidity, n. Kisīqadar garm h.; shir-garm h.; kununnā-pau; darja

Tepidness, -i-'tidāl par garm h.

Tepor, [dūsrī shai mahdūd ho-jāe.

Term, n. 1.—Had; sar-had; kisī shai kī intihā; woh shai jisse koyī

2.—Kisī shai ke qāim rahne kī muddat (uskā zamāna); jis 'arse tak koyī shai rahe (qāim yā maujūd rahe); mī'ād; muddat; koyī zamāna-i-mahdūd; mī'ād-i-mu'ayyana; waqt jiski ta'dād qāim kar-dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisī haqqiyat ke qabze kī mī'ād-i-mu'ayyana; woh kul zamāna jismeñ kisī haqqiyat kā qabza kisī ke hāth meñ rahe. (b) Mī'ād muddat yā muhlat jo kisī madyūn ko uske dāin ke adā karne ke liye dī-jāe. (c) 'Adālat ke ijlās kā zamāna. [ho; istilāh.

4.—Lafz; kalima; woh lafz jo kisī 'iln yā hunar ke liye makhsūs

5.—(pl.) (Law) Sharāit; sharteñ; kisī mu'āhade kī sharteñ; woh bāteñ jo ek farīq-i-inn'āhuda pesh kare aur dūsrā qabūl aur jinke ijbā se mu'āhada mustahkam qarār pā-kar uskī pā-bandī farīqain par lāzim āye.

To bring to terms—Rāzi karānā; sulh karānā; sharteñ ke qabūl karne par āmāda k.; milānā.—*To make terms, or to come to terms*—Sulh kar-l.; mel kar-l.; bāham rāzi ho-jānā; āpas meñ qaul-o-qarār kar-l.—*To be on good terms*—Sulh yā dostī r.; ittīfāq r.; mel r.—*To be on bad terms*—Nisāq r.; bigār r.; khatpat r.; 'adāwat r.—*For a term*—Kisī muddat ke liye; kisī khās zamāne yā waqt ke liye; mī'ādī. [kisī shai par kisī lafz kā itlāq k.

Term, v. t. Kānā; nām-zad k.; nām r.; qarār d.; mausūm k.; bolnā;

Terminable, a. Jiski had qāim ho-sake; intihā-pazīr; mī'ādī.

Terminate, v. t. 1.—Kisī shai kī had qāim k.; had bāndhnā; mahdūd k. [hūnchānā; tamām k.; pūrā k.

2.—Khatm k.; khātime ko pahuñchānā; pāya-i-ikhṭitām kō pa-Terminate, v. t. 1.—Had ko pahuñch jānā; ākhir h.; khatm h.; intihā h.; ruk jānā; mahdūd ho-jānā; baud yā mauqūf ho-jānā; t̤ahar jānā.

2.—Waqt ke lihāz se kisī had ko pahuñchnā; khatm h.; band yā mauqūf h.; pāya-i-ikhṭitām ko pahuñchnā.

Termination, n. 1.—Had-bandī; ta'āyun-i-ludūd; ikṭitām; itmām.

2.—Had; intihā; jugah yā wus'at ke lihāz se had kā ta'āyun.

3.—Kisī shai kī muddat yā wujūd kā khātime; ikṭitām; itmām;

4.—Natīja; anjām; maāl-i-kār; ākhir; phal. [ākhir yā khatm h.

Terrestrial, a. 1.—Zamīn kā yā usse mnta'alliq; zamīn par rahne w.;

2.—Dunyā se muta'alliq; dunyāwī; sifī; sansārī. [arzi; khākī.

3.—Khushkī se muta'alliq; tarī se ta'alluq na r. w.

Terrible, a. 1.—Khauf-nāk; khauf paidā k. w.; bhayānak; bhayānkar; haibat-nāk; haul-nāk; deñ kā sā; jisse khauf yā ru'b paidā ho.

- 2.—Be-had; andāz se ziyāda; nihāyat; gāyat darje kā; sakht; shadīd. (*Colloquial*). [dūsra dar jāe yā ru'b meñ ā-jāe; haibat-nāki se.
- Terribly, ad.** 1.—Aisi tarah se ki khauf paidā ho; aise dhang se ki 2.—Shiddat se; nihāyat hī; bahut hī (*Colloquial*).
- Terrific, a.** Dar paidā karāne w.; jisse khauf-i-'azīm paidā ho; muhīb; haul-nāk; barā bhayankar; nihāyat hī bhayānak; barā darāwūnā.
- Terrify, v. t.** Khauf-zada k.; khauf paidā k.; darānā; darwānā; [dahlānā.
- Territorial, a.** 1.—'Alāqa yā zamīn ke muta'alliq; arzī. *Territorial limits*—Hudūd-i-arzī.—*Territorial jurisdiction*—'Alāqa-i-arzī; kisi shai kā iḥtiyār jo kisi maqām ke hudūd ke andar ho.
- 2.—Kisi khaṣ zil'e par mahdūd; jo kisi khaṣ diyār meñ ho.
- Territorially, ad.** Hudūd-i-arzī ke i'tibār lihāz yā khayāl se; 'alāqa-i-arzī ke zarī'e se.
- Territory, n.** 1.—Woh raqba-i-arzī jo kisi riyāsat yā shahr wagairā ke hudūd ke andar yā uske 'alāqe se muta'alliq ho; mulk; diyār; zamīn; sar-zamīn; des.
- 2.—'Amal-dārī; qalam-ru; 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat; rāj.
- Terror, n.** 1.—Gāyat darje kā khauf; aisa khauf jisse jism aur dīl donoñ dahāl uṭheñ; barī dahshat; barā dar; haibat.
- 2.—Woh shai jisse khauf paidā ho-sake; khauf-i-'azīm kā bā'is; jis ke sabab se tabī'at bahut hī dar-jāe.
- “*Terror* is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *terror-fraught*, *terror-stricken*, and the like.” *Webster*.
The king of terrors—Maūt; ajal; kāl.
- Terse, a.** Mukhtasar aur pākiza; fuzūliyāt se barī; mukhtasar aur 'umda.
- Terse, ad.** Iḥtisār aur shustagī ke sāth; latāfat ke sāth; safāyī aur suthre pan se; mukhtasar taur par. [safāyī; suthrā-pan; iḥtisār.
- Terse, n.** 'Ibārat kī shustagī; kalām kī khūbī pākizagī yā latāfat;
- Test, n.** 1.—Azmāish; imtihān; parakh; kisi shai ke husn-o-qubūh (achhāyī aur bunāyī) daryāft karne kī garaz se khūb chhān yā jānch.
- 2.—Zarī'a-i-imtihān; kasautī; mihak; 'ayār. [partāl; kas.
- To bear or stand a test—Kasautī par ṭaharnā; jānch meñ thik ānā yā utarnā; imtihān meñ ṭaharnā; kharūyī ('umda) yā achhāyī sābit h.
- 3.—Woh shai jisse kisi dusrī shai kā muqābala uski asliyat ke snbūt ke liye kiya jāe.
- 4.—Tamīz kī nishānī; woh bāt jiski bunyād par koyī shai manzūr yā khārij kī-jāe; woh bāt jispar kisi shai kī manzūrī yā nā-manzūrī kā 5.—Tamīz; farq; bichār. [madār ho.
- Test, v. t.** 1.—Jo jānch yā imtihān kā zarī'a muqarrar ho usse milānā; āzmānā; āzmāish k.; imtihān k.; kisi shai kī sachāyī yā asliyat imtihān ke zarī'e se sābit k.; kisi usūl yā qā'ida-i-mu'ayyan ke zarī'e se kisi shai kī asliyat kā imtihān k.; kasautī par charhānā; parakhnā; jānchnā.
- 2.—(*Law*) Gawāhī kar-ketārīkh likh d.; ba-qaid-i-tārīkh tasdīq likhnā.
- Testable, a. (Law)** Jo wasiyat-nāma ke zarī'e se hiba ho-sake; jisko wasiyat kar-sakeñ; qābil-i-wasiyat; jisko wasiyat ke zarī'e se de-sakeñ.
- Testacy, n. (Law)** Marne ke ba'd wasiyat-nāma chhor jānā; wasiyat-i-Testament, n. (*Law*) Wasiyat-nāma. [jāiz chhor-kar marnā.
- “This is otherwise called a *will*, and sometimes a *last will and testament*.” *Webster*.

Holograph testament—Mūsī ke hāth kā likhā huā wasiyat-nāmā; wasiyat-nāma jo wasiyat karne-wāle ne kul apne hāth se likhā ho.

Testamentary, a. l.—Wasiyat-nāme yā wasiyat-nāmoū se muta'alliq; wasiyat-nāme kā; wasiyatī.

2.—Jo wasiyat-nāme ke zarī'e se diyā-jāe; jo wasiyat ke zarī'e se liba ho. [kisi wasiyat-nāme par ho.

3.—Jo wasiyat ke rū se kiyā jāe yā muqarrar ho; jiskā madār *Testate, a. (Law)* Wasiyat-nāma likh aur chhor kar; bā-wasiyat.

A person is said to die *testate*—Jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar martā hai upar is lafz kā itlāq hotā hai.

Testator, n. Mūsī; wasiyat-knanda yā knanda; jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar mar-jāe; wasiyat k.w.

Testatrix, n. Mūsīya; aurat jo wasiyat-nāma chhor mare.

Testification, n. Adā-i-shahādat; gawāhī d. [de; sākhī (correctly *sākshī*).

Testifier, n. Shāhid; gawāh; jo shakhs kisi bāt ke subūt ke liye gawāhī

Testify, v. i. l.—Kisi wāqī'a ke sābit karne ke liye likh-kar khwāh zabānī koyī bāt 'umūman kahuā; is garaz se gawāhī d. ki jo bāt dūsroī ko ma'lūm na ho woh upar zābir ho-jāe; gawāhī d.; shahādat d. yā k.

2. (*Law*)—Half yā iqrār-i-sālih ke rū se kisi bāt kā is manshā se zāhir k. ki 'adālat meī koyī bāt sābit ho-jāe; kisi aise mu'āmale (muqaddame) meī gawāhī d. jo 'adālat meī pesh ho; muqaddama-i-mutadāira-

3.—Ilzām lagīnā; i'tirāz k. [i-'adālat meī adā-i-shahādat k.

☞ *With against.*

Testify, v. t. l.—Kisi shai kī nisbat gawāhī d.; kisi bāt kī sachāyi ko gawāhī se sābit k.; imānan (imān ke rū se) kahuā yā zāhir k.; shahādat de-kar kisi amr kī sadāqat sāhit k.

2.—(*Law*) Kisi wāqī'a ke subūt ke liye 'adālat ke rū-ba-rū halfan yā iqrār-i-sālih ke rū se kueli kahuā yā bayān k.; 'adālat meī is garaz se gawāhī d. ki koyī bāt sābit ho-jāe. [ho-kar.

Testily, ad. Chirchirā-kar; jhunjhlā-kar; nāk-bhawī eharhā-kar; khafā

Testimonial, n. Woh tahrir yā cārtifikāt (certificate) jisse kisi kī nek-ehulī kī tasdiq ho; saad-i-nek-ehalī. [subūt ke liye kiyā jāe.

Testimony, n. l.—Bayān jo az-rū-i-half yā iqrār-i-sālih kisi wāqī'a ke

☞ "Such affirmation, in judicial proceedings, may be verbal or written, but must be under oath or affirmation. *Testimony* is the declaration of a witness, and *evidence* is the effect of that declaration on the mind, or the degree of light which it affords." *Webster.*

2.—Bayān; izhār; iqrār. [d.

3.—Kisi shai kī barmalā tasdiq; kisi bāt kī nisbat khul-kar gawāhī

4.—Gawāhī; subūt; shahādat; kisi wāqī'a kā subūt.

5.—Jo ba-mauzila-i-izhār ho; izhār; jisse koyī bāt sālih sālih zāhir ho.

Testiness, n. Tnuuk-mizāji; zūd-rajī; chirchirāhat; chirchirāpan.

Testy, a. Chirchirā; tnuuk-mizāj; zūd-raj; jo jald-ehirī ufthe; nak-eharhā; jiske khafā hote der na lage.

TÊTE-Â-TÊTE, (tāt'-tāt) [Fr.] n. Takhlīye kī guft-gū; parde kī bāt-chit; rāz-o-niyāz kī bāteh; uij (takhlīye) kī mulāqāt.

TÊTE-Â-TÊTE, ad. Rū-ba-rū; āme-sāme; takhlīye meī; ba-taur rāz ke; uij ke taur par; mānūs tarīq-par.

Tether, v. t. Kisi jāuwar ko rassī yā zanjir meñ is garaz se bāndh d. ki woh ek hadd-i-mu'ayan ke andar khāyā-piyā yā charā kare; pagahe se bāndhnā. [ki asl 'ibarat; asl; matn; mūl.

Text, n. Asl tasnif jispar koyī hāshiya yā sharh likkhe; kisi musannif

Text-book, n. Ta'lim kā risāla; kitāb jo parhne wālon ke liye muqarrar kar-dī-jāe; darsī kitāb; kitāb jo parhne ke liye madrase meñ mu-

Text-hand, n. Bare hurūf kī tahrir; khatt-i-jalī. [qarrar ho.

Textile, n. Bunā huā yā bune jāne kā qābil; bun-kar banā huā; bunā-wat kā. [matn meñ ho ya'nī sharh yā hāshiye meñ nahīn.

Textual, a. Asl tasnif se muta'alliq; jo asl tasnif meñ ho; jo asl yā

Textually, ad. Kisi kitāb kī asl yā uske matn meñ; asl ke mutābiq; jo

Texture, n. 1.—Bāft; bunāwat. [kuchh asl meñ ho uske mutābiq.

2.—Jo chīz bunī jāe; jo kuchh bun-kar bane; jālā.

3.—Bunāwat; banāwat; sākhṭ; tarkīb; kisi shai ke mukhtalif ajzā kī baham tartīb; kisi shai ke ajzā-i-tarkībī ke āpas meñ mile rahne kā tariq.

Thank, v. t. Jo mihrbānī koyī kare uskī 'iwaz meñ uskā shukrīva adā k.; shukr-guzārī k. yā shukr-guzār h.; adā-i-shukr k.; mashkūr h.; kisi kā ihsān-mand (mamnūn) h.; gun gānā; dhan mānnā; dhanyabād k.

☞ "The word is sometimes used ironically." *Webster.*

Thank, n. Izhār-i-ihsān; shukr; shukriya; shukr-guzārī; dhanyabād; shukrān-i-ni'mat; dhan.

☞ "Generally used in the plural." *Webster.*

Thankful, a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; shukr-guzār; shākir.

Thankfully, ad. Shukr yā shukr-guzārī ke sāth; ihsān ke sāth; ihsān-mandī se; haq-shināsī ke sāth. [ihsān.

Thankfulness, n. Shukr-guzārī; ihsān-mandī; izhār-i-ihsān yā shukr;

Thankless, a. Ihsān na mānne w.; ihsān-farāmosh; nā-sipās; nā-haq-shinās. [khar.

Thatch, n. Phūs wagaira jisse makānāt wagaira chhāye jāen; ghās;

Thatch, v. t. Phūs ghās yā khar wagaira se chhānā; chhājnā; chhappar

Thatcher, n. Chhāne w.; chhappar-bund; chhawaiyā. [dālū.

Thatching, n. l.—Chhānā; chhawāyī; ohhāne kā hunar. [bandī kā sāmān.

2.—Ohhāne kī asbāb; chhāne jise chhājan banāyī jāe; chhappar-

Theater, } n. l.—Woh 'imārat yā makān jisimeñ qadīm zamāne meñ

Theatre, } tamāshayion kī tafrih ke liye tamāshe dikhāye jāte yā chīzon kī numāish huā kartī thī; tamāsha-gāh; numāish-gāh.

2.—Woh makān jisimeñ nāṭak wagaira hote haiñ; nāch-ghar;

tamāsha-gāh; woh 'imārat jisimeñ suāng banāye jāen yā naqlen kī-

Theft, n. l.—Chorī; dandī; sariqa. [jāen.

2.—(Law) Kisi shakhs ke māl-o-asbāb yā ashyā-i-manqūla kā nā-jāiz

aur mujrimāna tariq par chorī kī nīyat se khufyatan le-l.; chorī; sariqa.

☞ "Theft differs from robbery, as the latter is a violent taking from the person, and of course not private." *Webster.*

Theme, n. Woh bāt yā mazmūu jiskī nisbat koyī kuchh zabānī kahe yā likkhe. [gayā ho yā āne w. ho.

Then, ad. l.—Us waqt ya'nī kisi khas waqt par 'ām isse ki woh waqt guzar

2.—Kisi amr ke waqt ke ba'd; ba'd hī; pichhe hī; turant.

3.—Is liye; is wajh yā sabab se; pas.

4.—Dūsre waqt. [waqt tak ki; jab tak ki.—*Till then*—Us waqt tak; tab tak.
Now and *then*—Ek waqt aur dūsre; gab-gāh; kabhi-kabhi.—*By then*—Jis

☞ “Then is often used elliptically, like an adjective, for the *then existing*.” Webster.

The *then* administration—Jo intizām us waqt jāri yā qāim thā; woh muntazim
-log jo kisi khās waqt meñ the; us waqt ke muntazimīn.

Then, *con.* Us hālat meñ; to; pas.

Thence, *ad.* 1.—Wahān se; us jagah se; us maqām se.

☞ “It is more usual, though not necessary, to use *from* before

2.—Us waqt se; tab se.

[*thence*.” Webster.

3.—Us sabab se; us wajh se.

Thenceforth, *ad.* Us waqt se; uske pichhe; tab se; ba’d-azān; zān-ba’d.

Thenceforward, *ad.* Us waqt se āge; uske ba’d se.

Theoretic, } *a.* 1.—Qiyāsī; khayālī; qiyās ke muta’alliq yā uspar
Theoretical, } mahdūd.

2.—’Ilmī; ’amalī nahīn.

[khayāl meñ; ’amal meñ nahīn.

Theoretically, *ad.* Qiyāsī taur par; qiyās ke rū se; khayālī taur par;

Theory, *n.* 1.—Qiyāsī naqsha; khayālī mansūba yā bandish jiskā wā-
qi’i ’amal meñ lānā maqsūd na ho; qiyās; khayāl.

2.—Kisi ’ilm ke ’ām usūl kī tauzih.

3.—’Ilm; vidyā (corruptly *bidyā*).

☞ As distinguished from art.

4.—Usūl; qā’ida.

There, *ad.* 1.—Wahān; us jagah; us maqām par.

☞ “There is sometimes opposed to *here*.” Webster.

2.—Ba’z waqt is lafz kā isti’māl nidāyia is garaz se hotā hai ki jo
shai dūr par ho uskī jānib tawajjuh dilāyī jāo.

There, there! Woh dekho, woh dekho! Look there! Wahān yā udhar dekho!

Here and there—Jā-ba-jā; jāhān-tahān; yahān-wahān; idhar-udhar.

Thereabout, } *ad.* 1.—Us jagah ke nazdik; us maqām ke pās; usī ke

Thereabouts, } nazdik ās-pās yā qarīb; wahīn-kahīn; usī ke ird-gird.
2.—Qarīb-qarīb; takhmīnan; us shumār darje yā miqdār ke qarīb;
lagbhag; kam-o-besh; ghaṭ-barh.

Thereafter, *ad.* 1.—Uske ba’d; uske pichhe; ba’d-azān.

2.—Uske mutābiq; uske ba-mūjib.

Thereat, *ad.* 1.—Us jagah; wahān.

2.—Uspar; us bāt par; us sānihe yā wāqi’e par; us sabab se. [bah se.

Thereby, *ad.* Us se; us zarī’e yā sabīl se; uskī wajh se; us bā’is; tisse; us se.

Therefore, *ad.* 1.—Jo bāt pahile kabī-gayī uskī wajh se; is yā us sabab
se; is liye; lihāzā; binābar-ān; badiñ wajh; isse; us-se; tis-se;

Therefrom, *ad.* Is-se yā us-se.

[is-wāste.

Therein, *ad.* Ismeñ; usmeñ; is yā us jagah waqt yā chiz meñ.

Thereof, *ad.* Uskā yā iskā.

Thereon, *ad.* Uspar yā ispar.

Thereout, *ad.* Usmeñ se; ismeñ se.

Thereto, } *ad.* Usmeñ; ismeñ.

Thereunto, } [mutābiq.

Thereunder, *ad.* Uske yā iske niohe; uske yā iske rū se; uske yā iske

Thereupon, *n.* 1.—Uspar yā ispar.

2.—Us sabab se; uski wajh se; uske bā'is se.

3.—Fauran; turant; jhatpat; be-dirang.

Therewith, *ad.* Us-se; is-se; uske sāth; iske sāth; ispar yā uspar.

They, *pr.* We; we log ya'ni woh mard yā woh 'aurateh; woh jānuwar yā woh chizeh. [hai.

They say (on dit) Log kahte hai; yah kahā jāta hai; yah zabān-zad (mashhūr)

Thick, *a.* 1.—Ghanā; gārhā; patlā nahīn; galiz.

2.—Shaffāf yā sāf nahīn; gadlā; mukaddar; mailā; kīchar sā.

3.—Moṭā; dabiz; gaf; purkār; dal-dār; sangīn.

4.—Gunjān; ghanā; nazdik-nazdik; pās-pās; kasrat se ek jagah; nazdik nazdik lagāyā yā biṭhlāyā huā; gajhin.

5.—Jo bār-bār ho; jo phir-phir ho; jald jald paiham hone yā āne w.; lagzār; paiham; mutawātir. [na nikleñ].

6.—Jismeñ alfāz ke ṭukre yā alfāz sāf malfūz na hoñ (bolne meñ

7.—Kisiqadar bahīz; kisiqadar siql-i-samā'at r. w. (ūñchā sunne w.

Thick of hearing—Kuchh kuchh bahā; kisiqadar diqqat se suntā huā; kisi-qadar

8.—Muḥallā-bi-t-tub'; nihāyat hī dosti yā dostānā bartāw r. w.; bāham bahut khalā-malā r. w.; shūr-o-shukar (*Colloquial*).

Thick is often used in the formation of self-explaining compounds; as *thick-barred*, *thick-grown*, and the like.

Thick, *n.* Nihāyat hī ghanā hissa; woh waqt jab kisi shai kī nihāyat kasrat yā shiddat ho; ghamsūn.

Thick and thin—Jo kuchh rāh meñ ho; jo kuchh sadd-i-rāh ho; kul qabāhateh;

jīte phokar rāh meñ hoñ.—To follow a person through *thick and thin*—

Kisi shakhs kī piche kisi hālat meñ na chhōrnā (uske sāth āg aur pāni meñ

girnā); kisi ke sāth har tarah kī musibat jheluā.—To go through *thick and*

thin—Āg-pāni na dekhū yā usse na ḍarnū; garmī-sardī bardāshht k.; narmī-

sakhti jheluā; har tarah kī qabāhateh aur dushwāriyāh uṭhū.

Thick, *ad.* 1.—Bār-bār; jald-jald.

2.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar.

3.—Ma'mūl se ziyāda nīche tak; gahirāyī meñ dūr tak.

Thicken, *v. t.* 1.—Ghanā k.; gajhin k.; gunjān k.

2.—Gafsh k.; sangīn k.; darjōñ ko bhar d.

3.—Gārhā kar-d; thakkā k.

4.—Kisi shai kī kasrat kar-d.; kisi shai ko mutawātir yā paiham k.

5.—Gunjān yā aur gunjān k.; tē'dād yā shumār ko bārḥā d.

Thicken, *v. i.* 1.—Ghanā yā aur ghanā ho-jānā; gajhin ho-jānā. [ho-jānā.

2.—Dhundhlā ho-jānā; tārik ho-jānā; āb yā tāb (āb-o-tāb) kā kamī

3.—Jam jānā; ṭhos ho-jānā; thakkā ho-jānā. [jānā.

4.—Shumār yā tē'dād meñ bārḥ jānā; hujūm kar-jānā; bhīr ho-

5.—Tezī aur zor-o-shor ke sāth hone lagnā.

Thickly, *ad.* Ghanā; gahirā; gunjān; paiham; mutawātir; jald jald.

Thickness, *n.* 1.—Gārhāpan; gārhā h.; ghanāpan yā ghanā h.; gilāzat yā galiz h.

2.—Nazdik nazdik yā saṭa saṭa h.; gunjāniyat; gajhin yā ghanā h.

3.—Moṭāyī; dabāzat; zaḥāmat; dal yā dal-dārī.

4.—Siql-i-samā'at; ūñchā sunāyī d.; samā'at-meñ saqīlat; jhat se

Thief, *n.* Sāriq; duzd; chor; chotṭā. [na sun l.

Thieve, *v. i.* Chorī k.; duzdī k.; churānā.

Thievish, *a. i.*—Chorī kā 'ādī; jo 'ādatan chorī kiya kare.

2.—Chor kī tarah; chorī se yā chhip-kar kār-rawāyī k. w.; mak-kār; poshida; makhsī.

3.—Chorī kī qism kā; chorī kā. [mihīn; kāgāzī.

Thin, *a. i.*—Patlā; jismen dabāzat (motāyī) kam ho; dal-dār nahīn;

2.—Raqīq; gārḥā nahīn; ghanā nahīn; patlā; galiz yā kasīf nahīn.

3.—Gunjān nahīn; ghanā nahīn; jahān majma' yā jum'iyat-i-kasīr na ho; jahān kisī shai kī kasrat na ho; jo gajhin na ho. [kā; ikahrā.

4.—Patlā; dublā; dublā-patlā; lāgar; motā nahīn; ikahrā badan.

5.—Bārīk; milūn; khafīf; gāhīrī yā bhārī-pūrī nahīn jaise āwāz.

6.—Motā yā gafsh nahīn; jhūrjhirā; aisā nahīn ki ār-pār na dekh parō; halkā; khafīf; chhipāne ko liyo kāfī nahīn.

Thin is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *thin-faced*, *thin-peopled*, and the like. *Webster*.

Thin, *ad.* Ghanā nahīn; saṭṭa-saṭṭa yā nazdik nazdik nahīn; dūr-dūr; alag-alag; titarbitar; chhūtā huā.

Thin, *v. i.* 1.—Patlā k.; raqīq-banā d.; gārḥo-pān ko kam kar-d.

2.—Kisī shai ke shumār yā jam'iyat ko kam kar-d.; ghaṭā d.;

3.—Raqīq k.; latīf k.; patlā k.; kam ghanī banā d. [kam kar-d.

Thing, *n. i.*—Mājarā; kām; bāt; sāniha; jo kuchh ho (wuqū' meñ āye); jo kuchh kahā yā kiya jāo; amr; ā'l.

2.—Chīz; shai; nīsī chīz jismen jān na ho.

3.—Juz; hissā; kisīqadar; kuchh.

4.—Koyī shai jispar hīqārat ke sāth nazar kī-jāe; koyī chīz jiskā wujūd barāe-nām khayāl kiya-jāe; be-chāra; garīb.

5.—(pl.) Kaprō; kaprō-latte; asāsu-l-bait; chīzōn; chīz-asbāb; jo kuchh kisī kā ho (*Colloquial*). [bātoñ kā dil meñ khayāl k.

Think, *v. i.* 1.—Dil ko kisī bāt meñ masrūf r.; dil meñ khayālat r.;

2.—Sochnā; khayāl k.; samajhnā; bichārnā; kisī amr kī nisbat

3.—Irāda r. yā k.; niyat r.; manshā r. [pukhta rāe qāim k.

4.—Qiyās k.; tasawwur k.; khayāl k.; gumān k. [soch-bichār k.

5.—Gaur k.; khauz k.; fikr k.; sochnā; dhyān k.; khayāl k.;

6.—Kisī guzrī hui bāt ko sochnā; yād k.; phir khayāl k.

To think of—Dil meñ khayāl k.; yād ānā yā parnā.—*To think much of*, or *to think well of*—Qadr k.; achchhā jānū yā samajhnā; tauqīr k.; 'izzat k.;

Think, *v. t.* 1.—Khayāl k.; tasawwur k.; qiyās k. [āzīz r.

2.—Mansūba k.; bandish k. yā bāndhnā; sāzish k.; tadbīr bāndhnā.

3.—Bāwar k.; samajhnā; khayāl k.

To think much—Bārī bāt jānū yā samajhnā; rashk yā hasad k.—*To think scorn*—Hīqārat k.; nafrat k.; nā-chīz samajhnā.

Thinker, *n.* Sochnē w.; khās taur par sochnē w.; gaur k. w.; tasawwur k. w.; khayāl k. w.

A close *thinker*—Bātoñ par khūb gaur k. w.; jo bātoñ ko khūb socho. A deep *thinker*—Bātoñ kō dūr tak sochnē w.; bātoñ kī kunhiyāt par khayāl k. w.

Thinking, *n.* Qiyās; khayāl; tajwīz; rāe.

To my thinking—Merī rāe meñ; merī tajwīz meñ; jahān tak main samajhtā hūn (merī samajh yā mere samajhne meñ).

Thinly, *ad.* Ghanā nahīn; gunjān nahīn; mutafarriq; jā-bā-jā; thorā-thorā; dūr-dūr; kasrat se nahīn.

- Thinness, n.** 1.—Patlā-pan; motā na h.; dabīz na h.; dublā-pan; lāgarī; gārāh na h.; rīqqat; gafsh yā sangīn na h.
2.—Qillat; kasrat se na h.; jā-ba-jā yā mutafarriq h.
- Thirst, n.** 1.—Pyās; tishnagī. [kamāl ishtiṭāq.
2.—Kisī shai kī barī tamannā; kisī bāt kī barī hī khwābīsh yā ārzū; "For is now more generally used after *thirst*." Webster.
- Thirst, v. i.** 1.—Pyāsū h.; pyās ma'lūm d.; tishna h. yā tishnagī r.; 2.—Kamāl shauq ārzū yā tamannā r. [pyās lagnā.
- Thirsty, a.** 1.—Pyāsā; tishna; tishna-lab. [khālī; jhulsā huā.
2.—Nihāyat khushk; jismen mutlaq rutūbat na ho; rutūbat se
3.—Kisī shai kā nihāyat mutamannī; kisī bāt kī barī ehāh ohāt
- Thither, ad.** 1.—Wahān; us jagah. [yā arzū r. w.
2.—Us had anjām yā natīje tuk.
Hither and thither—Idhar-udhar; jahān-tahān; jā-ba-jā.
- Thorn, n.** 1.—Khār; kāntā.
2.—Jo knehī kānte kī tarah chubho yā taklīf de; taklīf-dih shai; woh ehiz jisse taklīf (dukḥ) ho; taklīf; fikr; zahmāt; jhanjhat; dunyā kī fikren. [kānte hoī.
- Thorny, a.** 1.—Khār-dār; kāntōn se bharā huā; kāntīlā; jismen
2.—Tez; chubhne w.
3.—Taklīf-dih; izā-rasān; dukḥ-dāyī; jisse tabī'at tang ā-jāe; jisse hairānī yā paresānī ho; jismen tabī'at ulajh jāe.
- Thorough, a.** Pūrā; kāmīl; pakkā; pūḥta; tamām; sar-ā-sār; sar-ba-sar; kamāl darje kā. [jāte hoī.
- Thorough-fare, n.** Shārī-i-'ām; guzargāh-i-'awām; rāsta jahān log āte.
- Thoroughness, n.** Kamāliyat; tamām-o-kamāl h; pūrā (mukammal h.).
- Thorough-paced, a.** Pakkā; pūrā; kāmīl; koyī daḡīqa nḥā nā r. w.
- Though, ad. and con.** 1.—Agarche; mān lo; farz kar lo; agar yah tasmīn kar liyā jāwe; bā wujūde-ki; hālān ki.
2.—Magar; lekin.
 "Used in familiar language at the end of a sentence." Webster.
As though—Goyā ki; goyī ki; jaisē yā jaisā ki.
- Thonght, n.** 1.—Jo bāt dil meṁ sochī jāe; dil kā kisī khās shai kī taraf
2.—Khayāl; tasawwūr; gumān; qiyās. [mutawajjih rahnā.
3.—Gaur; khauz; soch; fikr; tasawwūr; khās taur par yā dil se
4.—Rāe; tajwīz; samajh; jo knehī samajhī meṁ āye. [soch-bichār.
5.—Irāda; manshā; niyat; mansūba.
- Thoughtful, a.** 1.—Jo soch-bichār meṁ rahe; khauz-o-fikr meṁ rahne w.; pur-fikr. [khwābān.
2.—Mutawajjih; kisī shai kī taraf dil lagāye hnye; kisī shai kā
3.—Gaur-o-khauz meṁ madad d. w.; soch-bichār ke liye mufid yā asehkhā; jahān bātōn par gaur karne kā achchhā mauqa' ho.
- Thoughtfulness, n.** Barā soch-bichār; barā khauz; kāmīl gaur; fikr; andesha; taraddud; tashwīsh.
- Thoughtless, a.** Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; alhar.
- Thoughtlessly, ad.** Be-fikrī be-khabarī yā be-parwāyī se; be-soch-o-bichāre; alharpane se; himāqat se. [alharpan.
- Thoughtlessness, n.** Be-fikrī; be-khabarī; be-parwāyī; be-tawajjubi;

Thousand, *a.* 1.—Hazār; das sau.

2.—Hazārōn; hazārḥā; bahut se; bo-shumār.

Thousand, *n.* 1.—Hazār; das sau.

2.—Th'dād-i-kasir jiskā pāyān ua ho; hazārōn; hazārḥā.

“Thousand is sometimes used plurally without the plural termination; but it often takes the plural termination.” *Webster.*

Thousandth, *a.* Hazārwān; kisi shai ke barābar hazār hisson meṁ se

2.—Bo-shumār; bahut hī. [ek hissa.

Thrash, *v. t.* 1.—Dāwnā; māṇduā; kāṇṇā; pīṭ-kār nāj kā dānā nikāl-

2.—Chharī yā chābuk se khūb mārṇā. [nā; pīṭ-kār bhūsi chhurānā.

Written also *thrash*.

Thrash, *v. i.* 1.—Dāwnā; dāurī k.

2.—Mihnat k.; sakht riyāz k.; jān-fishānī k.

Thrashing-floor, *n.* Nāj dāwno ki jagah; khaliḥān; kharīhān.

Thread, *n.* 1.—Tāgā; dhāgā; rishta; dorā.

2.—Sūt; tār.

3.—Silsila; tār; laṛ.

Thread and thrum—Burā-bhalā; achchhā aur burā ikatṭhā yā ek bi sāth.

Thread, *v. t.* 1.—Pironā; kisi shai ke sūrākh meṁ dālnā-jaise sūyī ke.

2.—Tang rāh wagaira se guzarnā. [purānā.

Threadbare, *a.* 1.—Isqadar ghiṣā huā ki dhāge nazar parne lagen;

2.—'Am qism kā; isqadar musta'mal ki na, āpan yā lutf jāta rahe.

Threat, *n.* Dhamkī; bhabkī; takhwif; tahdid; kisi ko nuqsān izā yā taklif wagaira pahunchāne ke irāde kā izhūr.

Threaten, *v. t.* 1.—Dhamkī d.; bhabkī d.; dhamkānā; kisi ko yah kah-kar darānā ki ham tumhāre sāth burāyī karenge (buri tarah se pesh āyenge); tahdid k.; takhwif k.

2.—Kisi balā āfat yā nā-guwar shai ki āmad zāhir k.; 'alāmatoṁ se yah zāhir k. ki kisi āfat yā nā-pasandīda shai kā wuqū' jald huā chāhtā hai.

Threatening, *p. a.* 1.—Jisse dhamkī zāhir ho; dhamkī ki; darāunī.

2.—Jisse yah zāhir ho ki koyī āfat jald āyā yā nā-guwar bāt huā chāhtī hai; khauf dilāne w.

Threateningly, *ad.* Dhamkī dene ke tarīq se; dhamkī ke sāth; dhamkī de-kar; dhamkā-kar; ghurak-kar; tahdid yā takhwif ke sāth.

Thresh, *v. t.* See Thrash. [*thrash or thresh*, indifferently.” *Webster.*

“Thresh is the popular pronunciation, but the word is written

Threshold, *n.* 1.—Takhta patthar yā lakṛī kā tukṛā jo makān meṁ darwāze ke niche lagāyā jāta hai; dewṛhī; dihlī; dahliz; sang-i-āst-ān; darwāza; phāṭak; madkhal. [shurū'; bi-s-millāh.

2.—Woh maqām yā jagah jahān se kisi kī ibtidā ho; āgāz; ibtidā;

Thrice, *ad.* 1.—Sih-chaud; sih-gūna; tignā; tīn martaba; tīn bār;

2.—Bahut hī; nihāyat hī. [tīn daf'.

“Thrice is often used in composition, generally with an intensive force; as, in *thrice-blessed*, *thrice-favoured*, and the like.” *Webster.*

Thrift, *n.* 1.—Kifāyat; kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; māl-o-matā' kā juz-rasī ke sāth band-o-bast.

2.—Māl-o-matā' ke hasil karno meṁ kām-yābī aur taraqqī; māl-o-matā' meṁ taraqqī yā afzāish; naf'; taraqqī; iqbal.

- 3.—Bālidagī meñ tarāqqī; zor se barhnā.
Thriftyly, *ad.* Juz-rasī ke sāth; kifāyat se; kām-yābi ke sāth; iqbal-mandī ke sāth; bakhtyārī se. [ma'qūl intizām.
Thriftness, *n.* 1.—Kifāyat yā kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; khāna-dārī kā
2.—Kār-o-bār meñ tarāqqī; māl-o-matā' meñ afzāish.
Thriftness, *a.* Fuzūl-kharch; bad-intizām; nṛāū; juz-ras nahīn; tarāqqī
[—i-intizām ke sāth baratne w.
par nahīn.
Thrifty, *a.* 1.—Juz-ras; kifāyat-shi'ār; māl-o-matā' ko kifāyat aur husn-
2.—Mihnat aur kifāyat-shi'ārī se tarāqqī pāne w.; māl-o-matā'
ke hāsil karne meñ iqbal-mand; dāulat meñ tarāqqī pāne w.; phalā-
3.—Jo jald jald yā zor se barhe—jaise darakht. [phulā; sar-sabz
Thrive, *v. i.* 1.—Mihnat kifāyat-shi'ārī aur husn-i-intizām se tarāqqī
pānā; māl-o-matā' kī afzāish h.; phalā-phulā; barhnā; tarāqqī pānā.
2.—Kisī kām meñ tarāqqī pānā; barhtī h.; kām-yāb h.; kām-yābi
hāsil k. [khūb phalā-phulā; sar-sabz h.; shādāb h.
3.—Dil-daul meñ barhnā; qad-o-qāmat meñ barhnā; khūb barhnā;
4.—Barhnā; tarāqqī pānā; kisī 'umda shai meñ tarāqqī pānā.
Throat, *n.* Galā; gulī; halaq; narētī; kanth.
To give one the lie in his throat—Kisī ko fāsh darog-goyī (sarihi yā sakht jhūth
bolne) kā muttāhim k.—*To lie in one's throat*—Sakht darog-goyī k.; nipat yā
sarihi jhūth bolnā.
Throb, *v. i.* Zor se yā jald jald dharaknā jaise dil yā nabz kā; ghabrahāt
yā pareshānī kī wajh se dharaknā; tapaknā; dhakdhakānā; pharaknā;
Throb, *n.* Dharak; tapak; pharak; dhardharāhat. [thalaknā.
Throng, *n.* Hujūm; bhīr; izhdihām yā izdihām; melā; amboh; barī
kasrat. [jhund ānā; bhīr k.; hīar jānā; bhīr-bhār h.
Throng, *v. i.* Kasrat se ikatūhā ho-jānā; hujūm kar-lūnā; jhund ke
Throng, *v. t.* Hujūm kar-ke gher l.; bhīr kar-ke tang yā diq k.
Through, *prep.* 1.—Idhar se udhar tak; is taraf se us taraf tak; ek
jānib se dūsri jānib; ār-pār; sarāsar. [ho-kar; bīch meñ
2.—Kisī shai meñ se ho-kar; bhītar; darmiyān; andar; meñ se;
3.—Ba-zarī'a; ki-i shai ke zarī'e se; kisī shai ke bā'is yā sabab se;
kisī shai ke wasile yā wasātāt se. [jughal meñ
4.—Sarāsar; tamām; bi-l-kul; kisī säre naqām par; kisī sirī
5.—Kisī shai ke darmiyān yā uske bīch meñ se; asnā meñ; rāh se;
meñ se ho-kar. [kul.
6.—Shurū' se ākhir tak; khātīme yā intihā tak; sarāsar; tamām;
Through, *ad.* 1.—Ek sirē se dūsre sirē tak; ek taraf se dūsri taraf tak;
ār-ār. [tak.
2.—Ākhir tak; anjām tak; intihā tak; jāhān tak maqsūd ho wāhān
*“Through is sometimes prefixed to other words; as, through-ticket,
through-train, and the like.” Webster.*
To drop through—Tukre-tukre ho-jānā; pūsh-pūsh ho-jānā; tabāh yā barbād ho-
jānā; zāl ho-jānā.—*To fall through*—Khātīme (anjām) ke pahīle chhor diya
jānā jaise kisī tajwīz yā mansūbe kā; tark kar-diya jānā; anjām ko na
pahuñchnā; chal na saktā; kisī shai meñ kām-yābi kā na h.; nā-kām rahnā;
nā-kāmī h.
Throughout, *prep.* Bi-l-kul; sarāsar, har juz yā juzw meñ; har ek
hisse meñ; shurū' se ākhir tak; sarāpā; sar-tā-pā; dar-o-bast; ta-
mām; bhar; bhar meñ; kisī shai ke säre bisse meñ.
Throughout, *ad.* Har ek hisse meñ; bi-l-kul; tamāmtar; sarāsar.

Throw, *v. t. 1.*—Pheñknā; uchhālā; hāth yā kal se dūr yā fāsile par pheñknā; dālā.

2.—Baṭnā jaise resham; aiñṭhnā; maṛṇā; bal d.

3.—Chāk par gaṛhnā jaise miṭṭi ke bartan; banānā.

4.—Pheñknā jaise pāsa.

5.—Girānā; chihornā.

6.—Bhejnā; dālā.

7.—Pahin l.; be-parwāyī se dāl l.

8.—Paṭak d.; girā d.; kushtī meñ girā d.

9.—Dāl d.; zor se pheñk d.

To throw away—(a) Gaflat yā bewuqūfī se kho d.; behūda zūl' kar d.; urā d.; pheñk yā phūnk d.; bilā mu'awaze ke de d.; muft kho d (zūl'kar d.). (b)

Manzūr na k.; nā-manzūr k.—*To throw back*—(a) Uṭhā jawāb d.; palat-kar

jawāb d (b) Inkār k.; uñ-manzūr k.—*To throw by*—Be-kār samajh-kar kauāre

dāl yā dhar d.—*To throw down* (a) Girā d.; dūh d.; mijmār kar-d.; barbud

kar-d. (b) Darja-i-ālā se darja-i-adnā par kar-d.; darja ghaṭā d.; martaba

kam kar-d.; ma'zūl kar-d.—*To throw in*—(a) Bhitār dālā—(b) Dākhil k.;

dūron ko pās amānatān r.; billā shumār yā ta'niyun-i-māliyat izād k. (c)

Chhor d.; tark kar-d.—*To throw off* (a) Dūr kar-d.; kisi shai masalan bimāri

wagaira se eafāyī yā najāt hāsil k. (b) Dūr kar-d.; khārij kar-d.; bar-tarf

kar-d.; qāim na rahne d.—*To throw on*—Bharnā; bojhā.—*To throw one's*

self down—Leṭnā; leṭ jānā.—*To throw one's self on, or upon*—Apni tayīn

kisi ki mihrbānī yā rahm wagaira par chhor d.; kisi par takīza (bharosā)

k.—*To throw out* (a) Khārij kar-d.; rad kar d.; bar taraf kar-d.; nikāl d.;

nā-manzūr kar d. (b) Zabān par lānā; muñh yā zabān se nikālā; bolnā.—

To throw up—Chhorā d.; dast-kash h.; musta'fi h. (b) Mi'de se khārij k.;

Throw, *v. i.* Pheñknā—ḥhusūsan pāsa pheñknā. [gai k.; rad k.]

Throw, *n. 1.*—Pheñk; uchhāl; hāth yā kal wagaira se pheñknā uchhāl.

nā yā dālā. [girme kā tarīq]

2.—Pāse ki uftād (uskā girnā yā paṛnā); pheñke jāne par pāse ko

3.—Tappā; fāsila; fāsila jispar tīr wagaira jā-kar gire.

Thrust, *v. t.* Zor se dhakelnā yā ghuseñnā; pañhālā; dālā; ṭhehnā;

ghuseñnā; koñelnā.

To thrust away or from—Dhakkā de-kar kauāre kar-d.; khārij kar-d.—*To*

thrust in—Ghuseñnā; zor se pañhālā.—*To thrust off*—Dhakkā d.—*To*

thrust on—Targib d.; ubhārnā; uksānā.—*To thrust one's self*—Ghus jānā;

daḥl d.; kahiñ be-bulāyo jānā; kahiñ nisl bālat meñ jānā ki logon ko nā-

guwār ho.—*To thrust out*—Nikāl d.; dūr yā daf' kar-d.; bāhar kar-d.—

To thrust through—Ghuseñnā; ghuseñnā; bhoñknā; chhuri wagaira se zaḥh-

mi k.—*To thrust together*—Dabānā; dabā-kar ikatṭhā k.

Thrust, *v. i.* 1.—Kisi nok-dār hathiyār ko ghuseñnā; nise hathiyār se

hamla k. jismeñ nok niklī ho.

2.—Dhakkā dete jānā; ghus-pañh-kar ānā; bhīr k.; hujūm k.

Thrust, *n. 1.*—Hāl; bhoñk; khoñchā.

2.—Hamla; yūrish; wār.

Thump, *n. 1.*—Kisi bhārī chīz kā dhaṛāke yā dhamāke se girnā.

2.—Dhamāke ki āwāz jo kisi bhārī chīz ke yakāyak girne se paidā ho.

- Thump, v. t. 1.**—Kisi dabiz yā bhārī chiz se mārṇā; kisi bhārī chiz se is tarah mārṇā ki dhamāke ki āwāz paidā ho; thapthapānā; pīṭnā; **Thump, v. i.** Dhamāke se mārṇā yā girnā. [ṭhōṅkūnā; dhabdhabānā.]
- Thunder, n. 1.**—Bijli ki garaj; ra'd; garaj; karak; tarap.
- 2.—Kisi qism ki buland āwāz; kisi tarah ki āwāz jismeñ barā shor ho; garaj; barā shor.
- 3.—Aisi dhamki jisse tabī'at dar-jāe yā chihuṅk uṭhe.
- Thunder, v. i. 1.**—Garajnā; karaknā; tarapnā; ghargharānā.
- 2.—Baland yā ghargharāḥaṭ ki āwāz paidā k. jo kuchh der tak rahe.
- Thunder, v. t.** Shor aur khauf ke sāth nikālū; kisi dhamki ki bāt ko barmalā zāhir k.; kisi aise amr kā l'ān k. jisse takhwif ho.
- Thunderstruck, p. a.** Hakkā-bakkā; mutahaiyir; hairat-zadu; hairān; shash-dar; kisi khauf paidā karne wālī yā aohambhe ki bāt ke ma'lūm hone yā nazar āne ki wajh se jiski goyāyī sāqit ho jāe (jo gūṅgā ho-jāe ya'nī bol na sake).
- Thus, ad.** Is yā us tarah se; is nahj par; yūn; aisā yā aise [Webster.]
- Thwart, v. t. 1.**—Kāṭnā; āṛā jānā [yūs k.; mahirūm k.]
- 2.—Mukhālafat k.; kisi ke maushā ke khilāf yā bar-'uks k.; mā-
- Tick, n.** I'tibār; i'timād; sāk.
- To buy upon tick—Udhār kharid k.; i'tibār par kharid k.; udhār l.
- Tick, n. 1.**—Toshak; toshak jismeñ par ūn yā koyī dūsri chiz bhari ho.
- 2.—Toshak kā dhārī-dār kaprā.
- Tick, v. i. 1.**—Thuk-thuk k.; kiṭ-kiṭ k.; khuṭ-khuṭ k. yā khuṭkhuṭnā.
- 2.—Āhista se mārṇā yā pīṭnā.
- Tick, n. 1.**—Khuṭkhuṭāḥaṭ; āwāz jo jobī khwāh dharam ghaṛī ke chalne ki halat meñ paidā hotī hai.
- 2.—Koyī khafif yā chhotā nishān jo kisi shai ki taraf mukhātab karāne ke liye khwāh is bāt ke zāhir karne ki garaz se banā diyā jāe ki kisi shai kā jāiza kiya jāe; jāize kā nishān yā uski 'alāmat.
- Tickle, v. t.** Jāize ke ba'd koyī khafif sā nishān banā d.; nishān kar-d.; **Tickle, v. t. 1.**—Gudgudānā; sahlānā. [nishānī banā d.]
- 2.—Khafif bātoñ yā chizoñ se khush k.; rijhānā; haṁsānā.
- Tickle, v. i.** Gudgudī ma'lūm h.; khush h.
- Ticklish, a. 1.**—Jismeñ chhūne se jald gudgudī ma'lūm de.
- 2.—Is tarah par khaṛā yā qāim ki chhūte hī gir parē; nā-pāedār; be-sabāt; jispar jald asar pahuṅche.
- 3.—Mushkil; nāzūk; bārīk; dushwār. [chahāw-utār.]
- Tide, n. 1.**—Juwār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar wagaira ke pānī kā
- 2.—Sail; dhārā; bahāw; daur yā दौरā.
- 3.—Sababon asaron yā sānihon kā ki-i khās jānib ko mailān; 'umda asbāb (sababon) kā ek hī waqt meñ ikatṭhā h.; mauqa'-i-munāsib; achchhā waqt.
- Tide, v. t.** Dhāre yā juwār-bhāṭhe ke sāth bahā l. [ko hal k.]
- To tide over a difficulty—Kisi mushkil kām ko nibāh le-jānā; kisi dushwārī
- Tidily, ad.** Safāyī ke sāth; sādagi-o-safāyī ke sāth; safāyī se.
- Tidings, n. (pl.)**—Kisi naye sānihe ki kaifiyāt; khabar; ittilā'; samā-chār; khabar jiski ummed kisi khās jagah se kisi khās amr ke wuqū' ki nisbat ki-jāe.

Tidy, a. 1.—Sāf; sāf-o-suthrā; sāda par sāf-o-suthre kapre pahine huye; 'umdagī ke sāth murattab; jo hamesha munāsib tariq par pāk-o-sāf (sāf-o-suthrā) rakkhā jāe.

Tie, v. t. 1.—Bāndhnā; dori wagaira se bāndh-kar girah lagā d. [lagānā.

2.—Lapeṭ-kar mazbūt girah lagā d.; gāṭhnā; girah d.; bāndhnā yā

3.—Is tarah se milānā ki jalā jūdāyī na ho; nīsī tarah se bāham muttafīq k. ki tafriqa mushkil se ho; jakar d.; bāndh r.

4.—Majbūr k.; roknā; pā-band k.; mahdūd k.; bāndh d.; jakar d.; hukumat wagaira ke zor se majbūr k. yā rok d.

To tie down (a) Is tarah bāndh d. ki uph na sake. *(b)* Rok d.; pā-band k.; kār-ravāyī se bāz r.; kām karne na d.—*To tie up*—Bāndh d.; rok d.; pā-band kar-d.; harakat yā 'amal se bāz r.; chalne yā kām karne na d.

Tie, n. 1.—Girah; gāṭh; bandhan; bāndh.

2.—'Aqd; band; farz; girah.

[huā; tanā huā.

Tight, a. 1.—Dhilā yā khulā nahīn; khūb kasā yā jakrā huā; khīnchā

2.—Chūtā yā ṭapaktā nahīn; jo ṭapaktā na ho; nīsā kasā yā jakrā huā ki koyī saiyāl shai bah na jāe.

[sake.

3.—Isqadar tang ki hawā kā gzar na ho; jismēn hawā na jā-

4.—Chust; jo badan par chipak kar baithē; ṭhik; kasā huā.

5.—Phaṭā-ehitā nahīn; sābit; sāf.

Tighten, v. t. Chust k.; tang k.; tānnā; kasuā; jakarā; khaiñchnā yā khīñhnā; kīsī tarah se aur tang k. yā jakarā.

Tightly, ad. Jakar yā kas kar; khaiñch-kar; tangī se; chustī se; safāyī se.

Tightness, n. 1.—Tānāw; khīñchāw; jakrāhaṭ.

2.—Safāyī—jaise poshāk kī; chustī.

Tile, n. Khapra; nariyā.

Tile, v. t. Khaprā chhānā.

Tiler, n. Khaprā chhāne w.; khaprail banāne w.

Tiling, n. 1.—Khaprail; khapre kī chhājap.

2.—Khapro yā khapre

[golak; gallā.

Till, v. Rupaye-paise rakhne kā sandūq jo dūkān par rakkhā rahtā hai;

Till, prep. 1.—Kīsī kḥās waqt tak; tak yā talak.

[us zamāne tak.

Till now—Ab tak; zamāna-i-hāl tak; is waqt tak.—*Till then*—Us waqt tak;

Till, v. t. Jot-kar bone ke liye durnst k.; qulba-rānī k.; hal chālā-kar bone ke liye taiyār k.; taraddud k.

Tillable a. Jotne ke lāiq; qulba-rānī ke qūbil; hal chālāne ke lāiq; qūbil-i-taraddud; jisko hal chālā-kar bone ke lāiq taiyār kar sakeñ.

Tillage, n. Hal jot-kar bīj bone ke liye zamīn ko taiyār k. aur use nīsī tarah se rakhnā ki usmeñ fusl paidā ho-sake; zirā't; kāsht-kārī; kisnayī; jutāyī.

Timber, n. 1.—Lakṛī jo 'imārat wagaira banāne ke kām meñ ā sake.

“Usually said of felled trees, but sometimes of those standing.”

2.—Darakht kā tanā; perī.

[Webster.

3.—Ashāb; masālih; sāz-o-sāmān.

[jāti haiñ.

4.—Shaktīr; ballā; baṛī baṛī lakṛiyāñ jo 'imāratoñ meñ lagāyī

Timber, v. t. Lakṛī lagānā.

[zamāna; kāl; samāi.

Time, n. 1.—Waqt 'ān isse ki guzrā maujūd yā āne wālā ho; zamān;

2.—Munāsib waqt; mausim; rit; mauqa.

[aiyām.

3.—Mahdūd waqt; zamāna jiskī ta'dād mu'niyan ho; koyī kḥās

4.—'Umr; zindagi; mashgale ko lihāz se waqt' kā daurān; din;

5.—Waqt; koyī khās zamāna; 'ahd. [niyam.]

6.—Dard-i-zih kā waqt; larkū jāne kā waqt.

7.—Bār; martaba; daf.

The physician visits his patient three times in a day—Woh tabīb apne bimār ko din mein tīn martaba dekhtā hai (use dekhne ke liye tīn bār jātā hai).

8.—Chand; gūna; part.

To double cloth four times—Kappo ko chār part k. (chaupartā).—Four times four, or sixteen—Chār kī chaugūna ya'nī solah; chār kī chahār-chand

9.—Kisī khās zamāne mein bāton yā chizon kī hālat. [solah]

Good times—Who zamāna yā waqt jab har shai aachhī hālat mein rahe—Hard times—Shiddat kā waqt; woh waqt jab har ek chiz kī qillat yā taugi rahe.

10.—Yah zindagi; is duniyā mein hastī yā wujūd (rahnā).

Time is often used in the formation of self-explaining compounds; as *time-beguiling*, *time-sanctioned*, and the like.

At times—Kisī kisi waqt; kabhi-kabhi; gal-gāl.—In time—(a) Achhihe waqt;

'ain waqt par; thik waqt par; der kar-ke nahīn balki waqt se pahile.—(b)

'Arse ke ba'd; ākhīr ko; bi-i-ākhīr; anjām-i-kār ko; ākhīr-i-kār.—Time

enough—Waqt se; bar-waqt; kufī taur par pahile.—Time out of memory, or

time immemorial—(Law) Waqt jo yād ko bāhar ho; woh zamāna jo yād na

'āye; zamāna-i-lā intihā; zamāna-i-lā-tā'ad; bahut hī qadīm zamāna.—To

kill time—Jis bāt mein jī lago usmein is garaz se laga rahnā ki waqt haṣṣi-

khushī se guzar jāe (gīrā-bār na ho).—To lose time (u) Der k.; tawaqquf k.;

'arfa k. (b) Bahut hī sust chalnā jaise gharī.—From time to time—Waqtan-fa-

waqtan [pesh k. shurū' k. ya karmā.

Time, r. 1.—Waqt yā manq'o ko ḥash-i-hāl k.; waqt-i-munāsib par

2.—Waqt ke lihāz se thik k.; kisī ke sāth h.

3.—Waqt kī ta'niyun yā andāza k.

Timely, a. Jo waqt-i-munāsib par ho; isqadar pahile yā sawere ki kisī fīl ke anjām ke liye kāfī mulilat ho; bar-waqt; thik waqt par; aachhihe waqt par.

To give timely notice of a thing to a person. Kisī shakhs ko kisī shai kī ittīlā' waqt-i-munāsib par d. (jo waqt kisī bāt ke liye muqarrar ho use kāfī taur par pahile d.).

Timely, ad. Waqt se; jald; sawere; aachhihe waqt par; waqt-i-munāsib par.

Time pleaser, } n. Zamāna-sāz; duniyā-sāz; jiske khayālāt aur tariq

Time-server, } zamāna-i-maujūda ko ḥash-i-hāl hon; jo khushāmad kī nazar se ḥakim-i-waqt kī mutāba'at kare.

Time-serving, a. Jaisā muqtazā-i-waqt ho yā ḥakim-i-waqt ko bhāye usī ke mutābiq khushāmad kī nazar se k.

Time-serving, n. Zamāna-sāz; duniyā-sāz.

Timid, a. Khūf; buz-dil; diler nahīn; jismein khatre se muqābala karna

Timidity, n. Buz-dili; kūdarpan. [kī himmat na ho; darpokūā; kūdar.

Timidness, a. Khauf se bhārā h.; khatre se muqābale kī jurat yā dilerī na r.; hamesha darā k. [mein jurat na ho.

Timorous, a. 1.—Khatre se darta huā yā darrue w.; buz-dil; kūdar; jis-

2.—Jisse khauf zāhir ho; waswase se bhārā huā; shubhe se bhārā huā. [darte; jurat ke sāth nahīn.

Timorously, ad. Buz-dili ke sāth; khauf ko sāth; kūdar-pane se; darte-

Timorousness, *n.* Buz-dili; kādar-pan; khauf se bharā h.; jurat na r.

Tincture, *n.* 1.—Halkā rang; jhalak. [jāe].

2.—Khafif sā mazā jo kisī chiz meī barhā diyā jāe (izād kar-diyā

3.—Koyī sifat jo kisī shai meī izād kar-dī-jāe. [ālūda k.; bharuā.

Tincture, *v. t.* 1.—Koyī khārijī rang kisī shai meī khafif sā milā d.;

2.—Zihu-nishūn k.; dīl meī baithālnā; kisī aisi shai kā ek hissa.

milā d. jisko aslī munāsabat na ho.

Tinge, *v. t.* Halkā rang d.; khafif sā rangīn k.; koyī khārijī shai milā d.

Tinge, *n.* Rang; rangat; zāiqā; mazā; koyī rang yā zāiqā wagaira jo

kisī dūsrī shai meī khafif sā izād kar-diyā jāe. [rang.

Tint, *n.* Aslī rang yā zamīn ke 'alīwa koyī halkā rang; rang; khafif

Tint, *v. t.* Halkā rang rangnā yā d.; rangnā.

Tiny, *a.* Bahut hī chhotā; uavnhā sā; zarā sā; thinguā sā; tenī.

Tip, *n.* Sirā; sar; nok; kanāra; kisī chhotī chiz kā gosha yā sirā.

Tip, *v. t.* 1.—Sire par lagānā; jānā; charhīnā; kisī chiz ke sire yā nok par

2.—Āhista se mārñā; kisī chhotī chiz ke sire se mārñā. [charhānā.

To tip off—Dhāl-kar gira d.; dhāl d.—To tip over—Ulat d.; palat d. To tip the

wink—Ānkh mārñā; mukhātāb karāne ke liye ānkh mārñā yā jhipkānā.—

To tip up—Ek gosha (kouā) uṭhā-kar kuchh ulat d.

Tip, *v. i.* Sar ke bal girñā; mar jānā.

With off.

Tipsy, *a.* Sharāb ke nashe meī chūr; sar-shār; mast; matwālā; kisī-

Tiptoe, *n.* Pāwū kī unglī kā sirā. [qudar matwālā.

To be or to stand a tiptoe or on tiptoe—Kisī shai kī khabar r.; be-dār rahnā;

gālī na rahnā.—To be a tiptoe with expectation—Muntazir rahnā; rah taknā

(johnā yā dekhñā).

[tūl-o-tawil hukāyat-shikāyat.

Tirade, *n.* Lambī-chaurī (baṛī yā tūl-o-tawil) shikāyat; zor-o-shor kī

Tire, *v. t.* 1.—Mihnat kī wajh se kisī kī quwwat ko zail kar-d. (use be-

dam kar-d.); thakā d.; māñda k. [kar mārñā.

To tire out—Bahut hī thakā d.; thakā mārñā; tang kar dāñā; harā d.; hairāñ

2.—Thakā d.; ziyāda tawajjuh kī quwwat bāqī na r.; isqadar

thakā d. kī kisī shai kā phir tahammul na ho-sake.

Tire, *v. i.* Thaknā; thak jānā; thak uṭhnā; hār jānā; tāqat nikal jānā;

quwwat zail ho-jānā; tahammul bāqī na rahnā; sabr jātā rahnā; be-

sabr ho-jānā. [wat zail ho-jāe.

Tiresome, *a.* 1.—Thakāñ; thakā d. w.; jisse thakāwāt ā-jāe; jisse quw-

2.—Jisse tabī'at thak jāe; jisse tahammul (sabr) jātā rahe; jisse

Tissue, *n.* 1.—Zarbaft; bādālā; tamāmī. [tabī'at hār jāe.

2.—Silsila; kisī shai kā silsila (tār) jo kabhū se tūtā na ho.

The whole story is a tissue of falsehood—Sāri kabāñī jhūṭhī hai; kul bayān

jhūṭhā hai.

[rang kā banāñā.

Tissue, *v. t.* Sone yā chāñdī kā tār wagaira milā-kar bunnā; rang-ba-

Tithe, *n.* 1.—Kisī shai kā daswāñ hissa; 'ushr; dahyak; khusūsan us

beshī kā daswāñ hissa jo arāzī wagaira ke manāfī' se ho-kar pādriyōñ

ko unkī parwarish ke liye diyā jāe.

2.—Chhotā hissa; miqdār-i-qalil.

[jāe; 'unwāñ; peshāñī.

Title, *n.* 1.—Jo kuchh kisī shai ke upar ba-taur uske nām ke likh diyā

2.—Kisī kitāb kā sar-nāma jisse yalī ma'lūm ho kī woh kitāb kis

mazmūn kī hai aur uske musannif kā nām kyā hai.

3.—Laqab; khitāb; padwī.

4.—Nām; ism.

5.—(Law) (a) Woh shai jiskī bunyād par kisī shai kā qabza wājibi taur par be-gair dūsre kī shirkat ke mile; haqqiyat kī milkīyat kā inadār; haq; istihqāq. (b) Woh wasīqa jisse koyī istihqāq sābit ho.

Title-deeds—Woh nawishte jinse subūt-i-milkīyat ho; qibālajāt; dastāwezat-i-Title, v. t. Nām v.; mulaqqab k.; kisī nām se pukārnā. [haqqiyat.

Titter, v. t. Muñh dabā-kar hañsā; khul-kar na hañsā; khilkhilānā.

Titter, n. Khilkhilī; hañsī jo khul-kar na āye.

Tittle, n. Zarra; zarre ke barābar; zarā sā; bahut hī chhotī hissa.

Titular, a. Mahz khitābi; sirf nām ko; barā-e-nām; sirf kalme ke liye (kahne ko); koyī mansab yā rutba mahz nām ke liye v. w.

Titularly, ad. Farzī yā khitābi tarīq par; sirf khitāb ke rū yā zarī'e se.

To, prep. 1.—Taraf; jānib; samt meñ; or; ko. [jātā hai.

He is going to church—Woh girje ko yā girje kī taraf jātā hai; woh girjā

2.—Is ma'nī meñ to ek hūlat se dūsri hūlat meñ hone par dalālat kartā hai. [hai.

He is rising to wealth and honour—Woh daulat aur 'izzat meñ taraqqī pā rahā

3.—Is ma'nī meñ to se khitāb zāhir hotā yā kisī taqrīr kā kisī kī jānib pesh kiya jānib pāyā jātā hai. [ma'-i-kasīr meñ pesh ki-gaiyā.

These remarks were addressed to a large audience—Yah bāteñ sānī'n ke maj-

4.—Is ma'nī meñ to se kisī shai kī taraf tawajjuh yā tan-dihī zāhir hotī hai. [pāyā jātā hai.

5.—Is ma'nī meñ to se kisī shai ke 'alāwa kisī dūsri shai kā honā

6.—Is ma'nī meñ to se taqābul (muqābala) pāyā jātā hai.

They engaged hand to hand—We hāthoñ hāth (dast-ba-dast) laqe.

7.—Ba-tā'dād; tak; shumār meñ is-qadar.

8.—Is ma'nī meñ to se nisbat zāhir hotī hai. [nau ko sattāyīs se hai.

Three is to nine as nine is to twenty-seven—Jo nisbat tū ko nau se hai wabī

9.—Kabhi to qabze yā tasarruf par dalālat kartā hai.

10.—Ba'z anqāt to se kisī shai kā mahsūs h. pāyā jātā hai. [lihāz se.

11.—Ba-muqābala; muqābale meñ; kisī ke sāmne; kisī shai ke

12.—Tak; talak.

13.—Taraf; jānib; or.

[zāhir hotā hai.

14.—Ba'z anqāt to se kisī shai kā natija (anjūm yā ma'ul-i-kār)

15.—Waste; ba garaz (garaz se); maqsad se; kisī shai ke liyo.

16.—Kabhi to had darje yā intihā par dalālat kartā hai.

To and fro—Āge-pichhe; idhar-udhar.—To the face—Muwājaha meñ; muqā-

bale meñ; sāmne; dū-ba-dū; gaibat meñ nahiñ; pichhe nahiñ.—To wit—Ya'ni.

Together, ad. 1.—Ek jagah; ek maqām par; yakjā; ikatthā.

2.—Ek waqt meñ; zamān-i-wāhid meñ.

3.—Ek sāth; sāth; mil-kar; bā-ham-digar; ikatthā.

4.—Bāham; ikatthā; ek meñ; ek sāth; ek dūsre ke sāth.

5.—Mutталиq ho-ke; bi-l ittifaq; miljul-kar; āpas meñ mil-kar.

Together with—Kisī ke sāth; kisī ke shumūl meñ; kisī ko milā-kar; ma'.

Toil, v. i. Mihnat k.; jān-fishāni k.; riyāz k.; kuchh 'arse yā der tak sukht jismāni riyāz k.; aisi mihnat k. ki dil yā jism meñ thakāwat ā jīe; daurdhūp k.; zor mārñā.

Toil, n. Aisi mihnat jismeñ taklīf aur thakāwat ho; mihnat jo dil yā jism ko girān bār ho; riyāzat-i-shūqqa; daurdhūp; mashaqqat.

Toilsome, *a.* Jismen sakht riyāz ho; jismen thakāwaṭ aur taklīf ho; jo mashaqqat se ho; mihnat-talab. [yā kisi sānihe kā izhār ho.

Token, *n.* 1.—'Alāmat; nishān; āsar; woh shai jisse kisi dūsrī shai 2.—Muhabbat (dostī) kā yād-gār; woh shai jisse kisi dūsrē shakhs ki dosti ki yād-gārī qāim rahe; nishānī; yād-gār; koyī chiz jisse kisi ki muhabbat yād āyā kare; dostī ki nishānī.

Tolerable, *a.* 1.—Tahammul ke qābil; bardāsht ke lāiq; jisko sah sakeñ; jiskā tahammul (jiski bar-dāsht) ho-sake; jisko tabī'at yā dil sah sake.

2.—Darja-i-'idāl par 'umda yā pasandīda; aisā nahīn ki usse tabī'at mutanaffir ho; nihāyat 'umda yā pasandīda uahīn par aisā ki begair nafīrat yā ta'rruz wagaira ke use qabūl kar-sakeñ; jisse kām chal jāe; kām-chalāū; chalāū; kisiqadar achchhā; ausat darje kā 'umda. [sahā jā-sake.

Tolerably, *ad.* 1.—Aisi tarah ki bar-dāsht ho-sake; aise dhang se ki

2.—Kisiqadar achchhā yā achchhāyī ke sāth; aisi tarah ki kār-rawāyī ho-jāe (kām nikal jāe); kāmīl taur par nahīn; kuchh kuchh achchhā; tamām-o-kamāl nahīn. [guzar k. w.; jo kisi ehiz ko sah le.

Tolerant, *a.* Tahammul par māl; mutahammil; bardāsht k. w.; dar-
Tolerate, *v. t.* Bilā mizāhamat yā mukhālafat hone d.; na roknā; man' na karke jāiz r.; rawā r.; bāz na r.; māni' na h.; hone d.; sahnā; bardāsht k.; tahammul k. yā mutahammil h.

Toleration, *n.* Tahammul; bardāsht; khusūsan kisi riyāsat men mazhabī khayālāt aur 'ibādat ke tariqon kā aisi hālat men jāiz r. jab we 'am a'qide yā tariq-i-mazhab ke khilāf ho.

Toll, *n.* Kisi pul yā saṛak par se guzarne (jāne) kā mahsūl; pul kā mahsūl; saṛak kā mahsūl; mele yā bāzār wagaira men chizon ke furokht karne (bechne) kā mahsūl. [uāfiz yā nā-jāiz qarār d.

Toll, *v. t.* (Law) Bātīl k.; rad k.; mansūkh k.; mustarad k.; gair-i-

Toll, *v. i.* Bajnā; ghaṇte kā ek tarah par rah rah kar bajnā.

Toll, *v. t.* 1.—Āhista āhista ek tarah par ṭhonk-kar ghaṇṭā bajānā.

2.—Bajā-kar batlānā yā zāhir k. jaise waqt.

Tollable, *a.* Jispar pul yā saṛak par se guzarne ki hālat men mahsūl lag sake; qābil-i-adā-i-mahsūl. [se mahsūl wusūl kare.

Toll-gatherer, *n.* Mahsūl tahsīl yā wusūl k. w.; jo pul wagaira par logon

Toll-house, *n.* Mahsūl-ghar.

Tomb, *n.* 1.—Qabr; gor.

2.—Mazār; marqad; maqbara; yād-gār jo qabr ke ūpar banāyā jāe.

Tomb, *v. t.* Dafn k.; qabr gārnā; gor men r.; miṭṭī d.

Tone, *n.* 1.—Āwāz; sadā; nawā; āwāz ki qism—jaise nichī ūnchī gahirī miṭhī wagaira. [ṭānā barhānā yā badalnā.

2.—Lab-o-lahja; dil ke josh ke zābir karne ke liye āwāz kā gha-

3.—Aisi tarah ki bol jo misl ronē ke ho; ek tarah ki mātami yā banāwaṭ ki āwāz; rīriyāhat; gingināhat; riqqat-angez āwāz; jhankhanā.

4.—Lai; sur.

5.—Tabī'at ki hālat; mizāj.

6.—Mazmūn; nau'iyat; maushā; mudda'ā; fahwā. [ām tarz.

7.—Tarz-o-tariq akhlāq-o-ādāb yā khayālāt wagaira ki nau'iyat;
Tone, *v. t.* Āwāz banā-kar bolnā; banāwaṭ ke sāth bolnā.

To tone down—Nichā sur k.; āwāz dhīmī k.; i'tidāl par k.; kam kar-d.; kisi shai kī numāyān 'alāmatoṅ ko ghnaṭī yā za'if kar-d.; halkā yā khaṭif kar-d.

—*To tone up*—Ōchā sur k.; āwāz ūchī (baland) kar-d.; baṛhānā; mā-

Tongue, n. 1.—Jīb; zabān; lisān. [būt k.; aur qawī k.

2.—Goyāyī; khush-taqrīrī.

3.—Zabān; kisi khāṣ qaum kī bolī.

[zabān na kholnā.

To hold the tongue—Zabān band r.; chup rahnā; khāmosh rahnā; na bolnā;

Tonic, a. Jisse quwwat baṛhe; muqawwī; tāqat d. wālī—jaise dawā; jisse kam zorī jāti raho aur jism ke ā'zā sahilī-o-sālim ho-jāchē.

Tonic, n. Muqawwī dawā; dawā jisse tāqat baṛhe aur badan sahilī-o-sālim (tandurnst) rahe. [mihāyat hī; had se ziyāda.

Too, ad. 1.—Jisqadar kufī ho usse ziyāda; andāz se ziyāda; bahut hī;

2.—Niz; bhī; kisi shai ko 'alāwa aur kuchh.

Tool, n. 1.—Auzār; hathiyār; lokhar.

2.—Woh shakhs jiske zarī'e se koyī apnā kām nikālē; woh shakhs jiskī nakel dūre ke hāth meṅ rahe; mom kī nāk.

कट "A word of reproach." Webster.

Tooth, n. 1.—Dānt; dandāū.

2.—Mazā; lazzat; zūqa; sawād; ras. [kāntā.

3.—Koyī shai jo dānt sī ho; dandāū; dāntī; dānt; khūntī; shakhl;

In spite of the teeth—Mukhālafat ke bā-waī; jo kuchh ko-khush kī-jāe nā sab

le khilaf; jitnī bāteṅ mukhālif hoṅ unko rad kar ke.—*In the teeth*—Sarihī;

dā-ba-dū; muqābale meṅ; sāmne.—*To cast in the teeth*—Munh par sakht ja-

wāb d.; munh par gāliyān d.; munh meṅ thāknā.—*Tooth and nail*—Dil-o-

jān se; tan-man se; apne maqdūr bhar; hatta-l-wus'; jahaṅ tak ho-sake (ban

para).—*To show the teeth*—Dhamkī d.; dhamkānā.—*To the teeth*—Bar-mālā;

munh par; dā-ba-dū; bi-l-mushāfaha.

Tooth, v. t. 1.—Dānt lagānā; dānt banānā.

2.—Dandāne banānā; dānte kāṭnā yā nikālā.

Tooth-ache, n. Dānt kā dard; dānt kī pīṭā; dard jo dāntoṅ meṅ ho.

Toothless, a. Jise dānt na hoṅ; he dānt kī; poplā. [phunḡī; phunang.

Top, n. 1.—Kisi chiz kī sab se ūchā hissa; sirā; choṭī; ūparī sath; qulla;

2.—Gāyat darja; had; intihā. [awwal darja.

3.—Sah se ā'lā darja; ā'lā martaba; darja jo sab par suuq rakkhe;

4.—Sarganā; sar-khail; sab par suuqiyat yā tarjih r. w.

5.—Chāūdī; sar; sar ko ūpar kī bāl.

6.—Laṭṭā; bhanūrā; hungī.

Top, v. t. 1.—Buland h.; ūchā h.

2.—Gālib h.; galaba r.

[sabaqat le-jānā.

3.—Baṛh jānā; dūroṅ se baṛh jānā; tarjih r. yā murajjih h.;

Top, v. t. 1.—Sar dhāknā; ūpar ko hisse ko chhipā d.

2.—Ūpar ho-jānā; baṛh-jānā.

3.—Kisi shai ke ūparī hisse (usko sar yā siro) tak pahunchnā.

4.—Sabaqat le-jānā; tarjih r.; baṛh jānā.

5.—Qalam k.; ūpar kī hissa kūt chhānt yā tarūsh l.

To top off—Pūrā k.; khatm k.; takmil ko pahunchānā; sijil k.; āṛasta k.

Topic, n. 1.—Koyī mazmūn (bāt) jiskī nisbat taqrīr yā bahas kī-jāe.

2.—Woh shai jiskā tazkira yā bayān kiyā jāe; woh bāt jiskī nisbat guftgū ho; bāt; amr; manshū; mudda'ā; 'uwwān.

Torment, *n.* 1.—Gāyat darje ki taklif; 'uqūbat; 'azāb; had se zāid jismānī yā rūhānī taklif.

2.—Woh shai jisso taklif raaj yā izā ho; shai-i-bā'is i-taklif.

Torment, *v. t.* 1.—Sakht izā jā taklif d.; nihāyat hī jismānī yā rūhānī

2.—Musibat meñ dīlūnā; dukh d.; taklif pahuūchānā. [taklif d.]

3.—Kurhānā; chirhānā; tang k.; hairān k.

Torpid, *a.* 1.—Jismen harakat kī quwwat zāil ho-gayī ho; jo be-hiss ho; be-hiss-o-harakat; sun; ankāfā huā; kaṭhuāyā huā.

2.—Sust; majhūl; kāhil.

Torpidity,

Torpidness, } *n.* 1.—Be-hiss-o-harakat h.; be-hissī; ankrahāt; tbiṭhrāhāt.

Torpidude,

2.—Majhūlī; sustī; kāhilī; hamāqat.

[tbiṭhrāhāt.]

Torpor, *n.* 1.—Be-hissī; be-harakatī; sarmā-zadagī; wasmat; ankrahāt;

2.—Sustī; kāhilī; majhūlī; kundi; be-dimāgī; kūrhpauā.

Torrent, *n.* 1.—Pāuī yā dūsri saiyāl shai kā dhārā jo zor se bahe; dhārā jo yakāyak nikal-kar tezi ke sūth niche ko gire; sail; sailāb; nadi.

2.—Tor; kisī shai kā shiddat se jāri yā rawāu h. (chaluā yā phail-na); kisī shai kā ba-shiddat ijrā h.

Torrid, *a.* 1.—Garmī se sūkhā; khushk.

2.—Nihāyat hī garm; jaltā yā bhuutā huā; mahrūq.

Tort, *n.* (*Zaw*) Kisi qism kā be-jā fi'l yā zarar; woh be-jā fil jiski nisbat 'adālat meñ da'wā (nālīsh) ho-sake; woh nuqsān (zarar) jo dūsro ki zāt yā jāedād ko pahuūchāyā jāe; woh nuqsān (mazarrat) jiski nisbat qānuūn khisāra mil-sake.

Tortious, *a.* 1.—Muzir; jo ba-tarz-i-be-jā-kiyā jāe.

2.—(*Zaw*) Jisse woh zarar sunjhā jāe jiski 'iwaz meñ qānūn ke rū se khisāra (zar-i-harjā) mil-sake.

Tortuous, *a.* 1.—Mukhtalif jawāuib meñ jhukā huā; pechida; pech-dār; anūthā huā; gliūmtā huā; marorā huā.

2.—Rāh-i-rāst se munharif; be-jā; jismen dhokhā ho.

Torture, *n.* 1.—Gāyat darje ki taklif; baṛī hī jismānī yā rūhānī taklif; 'azāb; 'uqūbat; siyāsāt; jān-kaui yā jān-kandaui.

2.—Sakht jismānī taklif jo kisī jurm ki ta'zīr meñ khwāh kisī mulzim se jurm kā iqrār karāne kī garaz se pahuūchāyī jāe—jaise garm pānī yā āg chhipak-kar yā shikanje wāgaira meñ khaiūch-kar.

Torture, *v. t.* 1.—Nihāyat hī talif d.; bahut tang k.; bahut diq d.; kurhānā. [jūte wāgaira mār-kar ta'zīr k.]

2.—Shikanje meñ khaiūchnā; garm pānī yā āg dāl-kar sazā d.;

Toss, *v. t.* 1.—Hāth se pheūknā khusūsau batheli se ūpar ko pheūknā; ūpar ko pheūknā; uchhālā; lokānā. [jhaṭkānā; jhaṭkā d.]

2.—Yakāyak yā zor se ūpar ko ūthānā yā pheūknā; jhaṭkānā yā

3.—Ūthānā-baiṭhānā; kabhī ūpar kabhī niche k.; manj mārūnā; hilānā; dūlānā; halehal k. [uthal-pathal k.]

4.—Be-qarār k.; pareshān k.; darham-barham k.; halehal dālānā;

5.—Ulat-pulaṭ k.; waraq-gardānī k.; masrūf k. yā r.

To toss off—Jhaṭ se pī jānā; chāṭhā jānā.

Toss, *v. i.* Chhatpatānā; lurrhāknā; dānwāndol h.; halehal h.; tal-malānā; tarāpuā; tarpharānā.

- To toss for*—Rupaye wagaira ki hārjit k.; koyi chiz bāzi lagū-kar jūā khelnā.
To toss up—Sikke ko hawā meñ uehhul-kar uske girne ke rukh par hār-jit k.
Toss, n. 1.—Uehhul; jhaṭak; lokāw. [nṭhānā.
 2.—Sar kī jhaṭak; sar kū jhaṭke ke-sāth ek khās tarz par ūpar ke
Total, a. 1.—Pūrā; kāmīl; tamām; jumla; bi-l-kul; sārā.
 2.—Samūehā; musallam; mutlaq; jiske ajzā alag alag na huye hoñ.
Total, n. Mizān; jumla; jam'; joṛ; kul; kul ta'dād.
A grand total—Mizān-i-ā'zam.
Totality, n. Kul miqdār yā ta'dād; jumla; kul.
Totally, ad. Bi-l-kul; kulliyatan; tamām; tamām-tar; sūre-kā-sārā;
 kullahum; sarāpā; juz-o-kul; yak-qalam; sab; pūrā-pūrā; nipat; sārā.
Totter, v. i. 1.—Is tarah par hīlūā ki goyā girā ehālītā hai; larzāñ h.;
 kaūpnā; lagzish k.; tharrānā; dagmagānā; dagdagānā.
 2.—Hīlūā; larbarānā; jumbish khānū; lagzish k.; dalmalānā.
Touch, v. t. 1.—Chhūnā; laguā; bhīrnā.
 2.—Mass k.; ṭonā; ṭatonā; ṭatolnā.
 3.—Pahuichnā; milnā; bheñnā. [nisbat r.
 4.—Ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; mnta'alliq h.; wāsta r.;
 5.—Khafif sā zikr k.; thoṛā sā bayān k.; ehlepnā.
 6.—Dast-andāzī k.; hāth lagānā; chhūnā; ehlepnā.
 7.—Dil par asar k.; dil ko hīlā d.; pighlānā; narm k.; mulāim k.
 8.—Khafif sā nishān k.; zarā sā qalam lagā d.; qalam ehulū d.
 9.—Satānā; taklif d.; dukh d.; ehhūnā; ehheṛnā; izā d.
 10.—Bajānā; ehlepnā. [ṭip-ṭip k.
To touch up—Marammat k.; kuchh kuchh durust kar-ke aur 'umda banāñ;
Touch, v. i. 1.—Chhū jānā; mil jānā; is tarah hālat-i-ittisāl meñ h.
 ki darmiyān meñ kuehh blī fasl na rah-jāe.
 2.—Kisī shai kī khafif zikr k.; guftgū taqrīr yā kalām meñ kisī
 43 Often with *on* or *upon*. [bāt kī zarā sā tazkira k. (ehheṛ d.).
To touch at—Kabīñ ānā yā jānā par ṭhaharnā nahīñ.
Touch, n. 1.—Chhūnā yā chhū jānā; ittisāl; do ehīzon kī ūpar se saṭ.
 2.—Lams; quwwat-i-lāmisa; mass. [kar mil jānā.
Silk is soft to the touch—Resham ehhūno meñ mulāim hotā hai.
 3.—Dil meñ josh-i-muhabbat paidā karne kī quwwat; tāsīr.
 4.—Josh; jazba; muhabbat.
 5.—La'n-ta'n; la'nat-malāmat; sarzanish; jhirkī. [jāe.
 6.—Naqshe yā taswīr meñ jo kuehh qalam se ek martaba banāyā
 7.—Khatt-o-khāl; sūrat-shakl; chihṛā-muḥrā. [ma; zarā; thoṛā.
 8.—Kisī shai kī juzwī hissā jo dūsri shai meñ maḥlūt ho-jāe; sham-
 9.—Ishāra; khafif sā suelhā d.; zarā sā tazkirā yā zikr.
 10.—Imtihan; subūt; woh bāt yā shai jisse kisī dūsri shai kī im-
 tihān ho; woh sifateñ jinkā imtihan ho-chukā ho (jo imtihan meñ
 ṭhahar gayīñ hoñ). [kar.
Touchily, ad. Tunuk-mizājī se; zād-ranjī se; chirehīrā-kar; jhūñhlā-
Touchiness, n. Zūd-ranjī; tunuk-mizājī; chirehīrābaṭ; jhūñhlābaṭ.
Touching, p. a. Jiskā asar dil par ho; dil-gudāz; jigar-soz; riqqat-
 angez; pur-dard; dard se bhārā huā. [ta'alliq; dar-bāb.
Touching, prep. Nisbat; ba-nisbat; bāb meñ; bāre meñ; bābat; mu-
Touchingly, ad. Riqqat ke sāth; dil-sozī ke sāth; nīsī tarah kī tabī'at
 hīl nṭhe (uspar asar ho); dard se yā dard ke sāth.

Touch-stone, *n.* 1.—Mihakk; mi'yār; kasanṭi; patthar jispar sonā-chañ-
dī parkhī jāc. [kā zarī'a.

2.—Kisī bāt kī parakh; kisī shai kī burāyī aur bhalāyī ke imtihān

Touchy, *a.* Zād-ranj; tunuk-mizāj; chirchirā; ātash-mizāj; jaljalā;
jhanjhanā (*Colloquial*).

Tough, *a.* 1.—Jo lachilā ho par tūṭo nahīn; jo jhukāne se jhuke yā
dabāne se se dab jāo par tūṭ na jāc; chimrā.

2.—Kaṛā; sakht; mazbūt; jo sakhti bardāsh kar-sake; jo gar-
mi sardī sah jāc; jo jald tūṭ (ukhar) na jāc. [sakeñ.

3.—Lasilā; las-dār; laslasā; lazij; jisko āsānī se judā na kar-

4.—Kaṛā; sakht; jo bal na khāc.

5.—Sakht; shadid; zor-o-shor kā; tūnd (*Colloquial*).

Toughen, *v. i.* Chimrā yā aur chimrā ho-jānā; kaṛā yā sakht ho-jānā.

Toughen, *v. t.* Chimrā yā aur chimrā k; sakht k. yā banānā; kaṛā k.

Toughness, *n.* 1.—Chimrā-pau; chimrāhat; lachilā h. par tūṭ na saknā.

2.—Mazbūti; kaṛāyī; sakhti; banāwat yā jism kī mazbūti.

3.—Laslasāhat; chirchirāhat; lazij h.

Tour, *n.* Gasht; daura; kisi halqē kī safar (usmeñ ghūmnā).

Tour, *v. i.* Daura k; safar k; gasht k; halqē meñ ghūmnā.

Tout, *v. i.* Gānhak talāsh karto phirnā; dallālī k.

Touter, *n.* Jo gāhak dhūūḍhtā phire; dallāl.

Toward, } *prep.* 1.—Kisī shai kī taraf; kisi kī jānib; kisi kī or.

Towards, }

2.—Nisbat; bāb meñ; bāre meñ; dar-bāb; ba-nisbat; jānib; taraf.

3.—Takhmīnan; qarīb.

Toward, } *ad.* Nazdik; qarib; taiyār; āmāda; musta'id.

Towards, }

Toward, *a.* Kisī shai ke karne yā sikhne par taiyār (uske liyo āmāda);
nā-farmān-bardār nahīn; tunuk-mizāj nahīn

Tower, *n.* 1.—Ek qism kī 'imārat jo 'arz (chaurāyī) meñ kam par bu-
landī (ūñchāyī) meñ ziyāda hotī hai; burj; minār; gargaj.

2.—Qal'a; kṭ; garh; hāmī; muhāfiz; pnsht-panāh.

Tower, *v. i.* Isqadar buland h. kī dūsrī chīzeñ ūñcho par jāc; bahut
ūñchā yā buland h.; buland-parwāzī k.; charhū; ūpar ūṭhnā.

Towered, *a.* Jismeñ zebāish ko liyo burjī yā minār bano hoñ; jiski
hifāzat burjōn se ho.

Towering, *p. a.* 1.—Nihāyat buland; bahut ūñchā; 'ālī-shān.

2.—Darja-i-gāynt kā; shadid; had se ziyāda.

Town, *n.* Qasba; balda; shahr; nagar; pur yā purī.

Often opposed to *country*. [bāshindagān].

2.—Jo log kisī balde yā shahr meñ rahne hoñ (uske rahne wāle yā

3.—Daru-l-khilāfat (rāja-dhānī) yā nsko bāshindo. [anjām pāyeñ.

Town-hall, *n.* Woh 'ām 'imārat jismeñ kisi shahr ke muta'alliq ke kām

Townfolk, } *n.* Kisī shahr ke log ya'nī wahān ke debatī nahīn.

Towns-people, }

Town-talk, *n.* Kisī jagah kī 'ām guftgū; woh shai jiski chirchā 'umū-
man logōn meñ ho.

Trace, *n.* 1.—Nishān jo kisi shai ke jāne ke ba'd rah jāe; naqsh-i- pā; pairon kī nishānī; lik.

2.—Kisi shai kā nishān jo uske wujūd ke nest ho-jāne (qāim na rahne) ke ba'd bāqī rah-jāe; kisi chiz kā hissa jo uske zawāl ke ba'd rah-jāe; nām-o-nishān; patā; nishānī; 'alāmat.

Trace, *v. t.* 1.—Kisi shai par chalnā; kisi jagah se guzarnā.

2.—Nishān k.; kisi naqsho wagaira par bārik kāgaz rakh-kar uski naql utārnā; khāka utārna yā khāineh-nā; naqsha khīnehuā.

3.—Jo shai pahile jā-chukī (guzrī) ho uskā nishān dekhi-kar uskā patā lagānā; naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se patā lagānā; surāg yā patā lagānā.

4.—Kisi shai kī pairawī thik-thik yā qadam-ba-qadam k.

Traceable, *a.* Jiskā patā lag sake; jiskā surāg chal-sake. [utārnā.

Tracing, *n.* 1.—Kisi shai ke ūpar bārik kāgaz rakh-kar uski naql kā

2.—Rāh; ma'mūlī rāstā.

Tracing-paper, *n.* Ek qism kā bārik anr shaffāf kāgaz jisko naqsho wagaira par rakh-kar uski naql utārte hai. [bāqī rah-jāe; lik.

Track, *n.* 1.—Woh nishān jo kisi shai ke guzar (chale) jāne ke ba'd

2.—Insān yā haiwān ke pair kā nishān; nishān; patā; naqsh-i-pā.

3.—Sarak; rāsta; rāh; bāt; jis rāsto se koyī shai guzre.

Track, *v. t.* Kisi nishān se patā lagānā; kisi ke naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se uskā picheh k.

Trackless, *a.* Jispar pairon ke nishān na hon; jispar koyī kabhi chālā na ho; jispar kabhi kisi kā guzar na huī ho.

Track, *n.* 1.—Koyī shai jo khāinehī yā phailāyī gayī ho; wus'at; 'arsa; tūl. [mulk; des; diyār; khitta.

2.—Zamīn yā pānī kā tukrā 'ām isse ki barā ho yā chhoṭā; qat';

3.—Risāla; nuskhā; nāma; ek chhoṭā mazhabī risāla.

Tractable, *a.* 1.—Jisko āsānī se kisi rāh par le-chal-sake; jo sahl meñ sikhlayā jā-sake; tarbiyat-pazīr; jisko bilā-diqqat apnā mahkūm banā sake (apne hukm ke tābi' kar-sake); aisā ki qābū meñ ā-sake.

2.—Jo ho-sake; jiskā anjām (honā) munkin ho.

Tractableness, *n.* Tarbiyat—pazīrī; mahkūm banāyā jā-saknā; qābū

Tractile, *a.* Jo khāinehne se barh sake. [meñ lāye jāne kī salāhiyat r.

Trade, *n.* 1.—Chizon kī kharid-o-farokht 'ām isse ki thok kī thok ho yā thoṛī thoṛī; rupaye ke badle meñ kharid-farokht; tijārat; saudā-garī; banij; byopār; baipār; bewhār; lenden.

2.—Kām jo koyī is garaz se sikhtā aur kartā hai ki usse uski auqāt-basari yā kisi qism kī manfa'at ho; peshā; rozgār; kām—jaise sonār lohār barhayī yā rāj wagaira kā.

③ "Distinguished from the liberal arts and learned professions, and from agriculture." *Webster.*

3.—Kām jismeñ koyī lagā rahe; shagl jismeñ koyī masrūf rahe; koyī aisā masbūla jispar log haqūrat kī nazar se dekheñ.

4.—Dastūr; ādat; kho; shewa; bān.

5.—Ek peshe ke log; ham-pesha log; tujjār; byopārī log.

Trade, *v. t.* 1.—Kharid-farokht k.; apnī chizeñ de-kar dūson kī chizeñ l.; apne māl ke badle meñ dūson kī māl l.; saudāgarī k.; tijārat k.; byopār k.; len-den k.

- 2.—Kharid-o-farokht kâ mu'amala-i-wahid k.; apnâ mâl de-kar
 3.—Sirf rupaye ki 'iwaz meñ kâm k. [dûsre kâ koyi khâs mâl l.
 Trade-mark, n. Tijarat kâ nishân; kâr-khâne kâ nishân; woh khâs
 nishân jo koyi kâr-gar apnî banâyi huyi chiz wagaira par qâim kar-
 de aur jiskî nisbat uskâ istihqâq gânûnan jâiz rakkhâ jâe.
 Trade-price, n. Qîmat jo ma'mulî kharidârou ki nisbat saudâgar âpas meñ
 kam leñ; kam qîmat jispar thok-furosh khurda-faroshon ke hâth
 saudâgari ke mâl bechte haiñ.
 Trader, n. Tâjir; saudâgar; baipârî; byopârî yâ bowpârî.
 Tradesman, n. Sandâgar; tâjir; dukân-dâr.
 Tradition, n. 1.—Hawâlagi; dûsre ke hâth meñ de-d.
 2.—Râcon masalon dastûrât aur rusûm wagaira ke muta'alliq ba-
 yânât jo zabânî pusht-dar-pusht chale âyeñ; riwâyat; kahâwat; naql.
 3.—Hadis.
 Traditional, } a. Riwâyat se muta'alliq yâ usse niklâ huâ; jo mûrison
 Traditionary, } se unki nasl ko mahiz zabânî ma'lûm huâ ho; jo
 waqtan-fa-waqtan zabânî chala âyâ ho; naqli; samâ'yî; riwâyatî;
 sunâ huâ; jo bâp ne beṭe ko zabânî batâyâ ho.
 Traditionally, ad. Riwâyat se; kahâwat se; bâp se beṭe ne sun-kar;
 waqtan-fa-waqtan zabânî ma'lûm ho-kar.
 Traditive, a. Jo zabânî bâp se beṭe ko ma'lûm huâ ho yâ ma'lûm ho-sake;
 jo waqtan-fa-waqtan zabânî chala âyâ yâ sunâ gayâ ho.
 Traduce, v. t. Ilzâm d. yâ lagânâ; mulzim banânâ; muttâhim k.; itti-
 hâam d. yâ lagânâ; tulmat lagânâ; bad-nâm k.; jânbâjhkar ('amdan)
 galat bayân k.; nâ-haq bad-nâm k.; dosh d.; nindâ k.; nâ haq ruswâ
 k.; jhûṭhâ lim lagânâ; kalank lagânâ.
 Traducer, n. Nâ-haq ilzâm lagânô w.; bad-nâm k. w.; tulmat lagânô
 w.; muftarî; kalank lagânô w.; nindâ k. w.; lim lagânô w.
 Traffic, n. 1.—Tijarat; saudâgarî; kharid-farokht; kâr-o-bâr; baipâr.
 2.—Rel par âne-jâne-wâle musâfiron kâ shumâr yâ us mâl ki ta'dâd
 jo rel ke zarî'e se âye-jâye. [meñ dusrâ mâl l. yâ d.
 Traffic, v. t. 1.—Tijarat k.; saudâgarî k.; mâl yâ zar-i-naqd ke badle
 2.—Koyi zalil (nichâ) kâm k.; kuchh lo-kar koyi burâ kâm k.
 Traffic, v. t. Tijarat meñ tabâdula k.; saudâgarî meñ adlâ-badlâ k.
 Tragedy, n. Sâuiha-i-muhlik-o-gam-nâk; aisa gam se bharâ huâ mâjarâ jis-
 meñ kisî ki jân gayi ho; woh mâjarâ jismeñ insân ke nâ-jâiz tashad-
 dud ki wajh se insân hî ki jân jâe; musibat; âfat; qiyâmat.
 Tragic, } a. Naql-i-gam ke muta'alliq; naql-i-gam ki qism kâ.
 Tragical, }
 2.—Zindagi ke liyo muzir; jismeñ jân jâe; gam-nâk; ranj-âwar;
 mâtami; musibat-nâk; gam-âlud.
 3.—Ranjida; jisse ranj yâ mâtam zâbir ho; jisse jân kâ jânâ pâyâ
 jâe. [ranj ke sâth; mâtam ke sâth.
 Tragically, ad. Aise taur par ki ranj paidâ ho; jismeñ kisî ki jân jâe;
 Train, v. t. 1.—Khâiṭhnâ; ghasiṭhnâ.
 2.—Kashish k.; targib yâ makr wagaira ke zarî'e se khiṭhnâ;
 targib d.; lubhânâ; wargalânâ; targib de-kar khwâh wa'da karke
 ek fi'l se dusrê fi'l ki taraf râgib karânâ.

3.—Sikhā-parhā-kar durust k.; ta'lim de-kar aur mashq karā-ke durust k.; mashq karānā; māijnā; tarbiyat d.yā k.; ta'lim k. yā d.

4.—Nikāl-kar khainchne ke lāiq banā d.—jaise bailon ko.

To train or train up—Ta'lim k. yā d.; sikhānā; ta'lim yā mashq ke zar'e se durust k.; sikhā-parhā-ke durust k. [phandā; jāl; dām.

Train, n. 1.—Tahrīs; targib; tazwīr; makr-o-fareb; hila; dām-i-fareb;

2.—Jo kuchh kisī shai ke pichhe khinchitā yā ghasitā jāe; kapre kā dāman jo pichhe se khinchā yā ghasitā chale; chiryē kī dum.

3.—Jo log kisī ke pichhe pichhe yā nske ham-rāh chale; jo log kisī ke sāth (uske ham-rikāb) ho; jilau; jo log kisī ke sāth jilan meñ chale. [tār; qatār; tāntā; zanjira; larī.

4.—Un chizon kā silsila jinko bāham ta'alluq ho; silsila; tasalsul;

5.—Silsila-wār tarīq; danr; dārnā; rāh.

Things are now in a train for settlement—Bāteñ ab tai ho rahī (tai pū rahī) haiñ; bāteñ kā bi-l-i'l tasfiya ho-rahā hai.—To be in a train—Kisī rāh (dhang yā tarīq) par h.; dārnā yā dārnā-i-kār meñ h.

6.—Rel kī gāriyon kā qatār (mukā silsila yā tāntā).

“Train” is the word universally used in England with reference to railway travelling; as, I came in the morning train, &c.” Webster.

Trainable, a. Ta'lim ke qābil; jiskī ta'lim ho-sake; tarbiyat-pazīr; jis-meñ tarbiyat kī salāhiyat ho.

Trait, n. 1.—Shū'sha; san'at; kāri-garī; qalam-kārī. [khāssa.

2.—Koyī khās tamīz kī 'ālamat; koyī aisi bāt jo numāyāñ ho;

Traitor, n. Be-wafāyī ke sāth apne mulk ke logon se dagā k. w.; apne bādshāh se dagā (namak-harāmī) k. w.; khiyānat ko sāth apne mulk ko uske dushman ke qabze meñ de-dene w.; qal'a wagaira jo kisī kī mulhāfazat meñ ho namak-harāmī kī rāh se dushman ke hawāla kar-dene w.; apne mulk se lafāyī dhūndhne w.; jo apne mulk ke fath kiye jāne meñ dushman ko madad de; gaddār; watan-dushman; bāgī; khāin; rājdrohi. [namak-harām; khāin; chhalī.

Traitorous, a. 1.—Jo dagā bāzī kā murtakib ho; dagā-bāz; be-wafā;

2.—Jismeñ dagā-bāzī ho—jaise koyī fi'l; jisse be-wafāyī yā namak-harāmī pāyī jāe. [kapat se.

Traitorously, ad. Dagā-bāzī se; be-wafāyī se; namak-harāmī se; chhal se;

Trammel, n. 1.—Chiryon yā machhliyon ke pakarne kā lambā jāl; shikār phānsāne kā ek tarah kā phandā; jāl.

2.—Woh bāt jisse kisī dūsrī bāt ke chatpat hone kisī shai kī tarāq-qī yā kisī kī āzādāna kārrawāyī meñ rukawat (khalal yā futūr) par jāe; rok; atkāw; sadd-i-rāh. [mardan k.

Tramp, v. t. 1.—Ranidnā; chahalnā; bār bār pairon se kuchalnā; lat-

2.—Pāñ meñ pairon se ranid-kar sāl k.—jaise kapre.

Tramp, v. i. Safar k.; ghūmnā-phirnā; saiyālī k.

Trample, v. t. 1.—Pair se kuchal d.; ranidnā; pāe-māl k.; lat-mardan k.; pair se kūrpnā; gurūr haqārat khushī yā nafrat se kisī shai ko pāñw se malnā masalnā yā kuchalnā.

2.—Pāñw se kuchal-kar girā d.; pāe-māl kar-ke zamīn par bichhā d.

Trample, v. i. Haqārat se lat mārñā; kisī shai ko haqīr yā nā-chīz se. With on or upon. [samajh-kar pāñw se kuchal d.

2.—Zor aur tezi se chalnā.

Tranquil, *a.* Sākin; hālat-i-sukūn yā qarār meñ; pareshān yā muztar nahūn; dhīmā; hālehal nahūn; amn-o-amān kī hālat meñ; sulh kī hālat meñ; muntashir nahūn; intishār kī hālat meñ nahūn.

Tranquillize, } *v. t.* Sākin kar-d.; hālat-i-sukūn yā qarār meñ kar-d.;
Tranquillize, } thandhā kar-d.; dhīmā kar-d.; amn-o-amān kī hālat
meñ kar-d.; taskin k. yā d.; dhīraj d.; amn-o-āsāish qāim kar-d.; sulh
kī hālat meñ kar-d.

Tranquillity, *n.* Sukūn; qarār; āsāish; rifāh; dangā-o-fasād kā na h.; pareshānī se barāt (uskā na h. yā na rahnā); āsūdagi;istirāhat; itmīnān; tasallī; dhīraj.

Transact, *v. t.* Karnā; anjām d.; insirām k.; chalānā; jāri r.; nibīhnā.

To transact commercial business—Saudāgari k.; tijārat yā tijārat kā kār-o-bār k.—To transact business in person or by an agent.—Koyī kām khud k. yā apne kār-pardāz (kārinde yā mukhtār wagairā) se karānā.

Treat, *v. t.* Kām chalānā; bātoñ kī insirām k.; kār-rawāyi k.; ihtimām k.

Transaction, *n.* 1.—Kisī kām kā k.; kisī bāt kā ihtimām; kisī amr kā insirām.

2.—Jo kuchh kiya jāe; mu'amala; kār-o-bār; bāt jo ho; amr jiskā

“A transaction is something already done and completed; a proceeding is either something which is now going on, or, if ended, is still contemplated with reference to its progress or successive stages.”

Transactor, *n.* Kisī kām kā karne anjām dene yā chalāne w. [Webster.

Transcend, *v. t.* 1.—Upar uṭhnā; charṭhnā; buland h.

2.—Kisī shai se guzar jānā; had se guzar jānā; tajāwuz k.

3.—Barh jānā; sabaqat le-jānā; fazilat r.; tarjih r.; kisī se barh jānā yā barh-kar h.

Transcendence, } *n.* Fazilat; buzurgī; kisī se bahut barh-kar h.; kisī
Transcendence, } par tarjih yā fauqiyat le-jānā; sabaqat; fauqiyat.

Transcendent, *a.* Nihāyat hī 'umda; 'umdagī meñ auroñ yā sab se barh kar; afzal; bartar; dūroñ par fauq yā tarjih r. w.; 'umda tarīn.

Transcendently, *ad.* Nihāyat hī 'umdagī se; barī khūbi se; nihāyat khāsi tarah se; bartarī se.

Transcribe, *v. t.* Naql k.; phir se likhnā; kisī chīz kī naql k. yā utārnā.

Transcript, *n.* Naql; asl tahrīr nahūn.

Transcriber, *n.* Naql-nawīs; jo shakhs kisī tahrīr kī naql kare.

Transfer, *v. t.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah le-jānā yā pahuñchānā; ek shakhs se dūsrē shakhs kī taraf muntaqil k.; dūsrī jagah yā dūsrē shakhs ke pās le-jānā.

2.—Kisī shai kā qabza yā uskā iqtidār dūsrē ke sipurd k.; intiqāl k.; ek shakhs se dūsrē shakhs kī taraf muntaqil k. jaise koyī haq; bechnā; farokht yā bai' k.; de-d.

Transfer, *n.* 1.—Intiqāl; muntaqil k. yā h.; kisī shai kā ek jagah yā shakhs se dūsrī jagah yā dūsrē shakhs ke pās muntaqil kiya jānā (pahuñchāyā jānā).

2.—Bai' hiba yā dūsrī sabīl se kisī istihqāq yī jāedād kī ek shakhs se dūsrē shakhs kī taraf muntaqil kiya jānā; intiqāl-i-haq yā haqqiyat.

Transfer of names—Intiqāl-i-nām; dākhil-khārij.—Transfer of a suit—Intiqāl-i-muqaddama; kisī muqaddame kā ek 'adālat se uṭh-kar dūsrī 'adālat meñ jānā—A private transfer—Intiqāl-i-khānagi.

Transferable, a. 1.—Intiqāl ke qābil; jisko ek shakhs yā jagah se dūsrē shakhs yā jagah par muntaqil kar-sakeñ.

2.—Jisko 'ibārat-i-intiqāl likh kar khwāh dūsrī tahrir ke zar'e se ek shakhs se dūsrē shakhs ki taraf (uske pās yā uske nām) muntaqil kar-sakeñ; qābil-i-intiqāl; qābil-i-bai'-o-shurā; jiskī bechī dūsrē ke nām ho-sake.

Transferree, n. Jis shakhs ke nām intiqāl kiya jāe; muntaqil-ilāih.

Transference, } n. Intiqāl.
Transference, }

Transferrer, n. Intiqāl k. w.; intiqāl-kuninda.

Transferrible, a. Same as Transferable.

[wār-pār k.

Transfix, v. t. Chubhā yā garā kar ār-pār kar-d.; chhednā; phoṛnā;

Transform, v. t. 1.—Kisī shai ki sūrāt badal d.; kisī shai ki shakl yā haiat tabdil kar-d.; sūrāt yā shakl tabdil (mutagāyir) kar-d.

2.—Ek shai ko tabdil kar-ke dūsrī shai banā d.; palat d.; badal d.
Transgress, v. t. Kisī qā'idā-i-mu'ayyana ki khilāf-warzī k.; kisī shai masalan qānūn ke khilāf 'amal k. (usko na mānnā); 'udūl yā 'ndūl-hukmī k.; rad k.; toṛnā.

[gunāh k.; gunah-gār h.

Transgress, v. t. Kisī qānūn ki khilāf-warzī ke jurm kā murtakib h.;

Transgression, n. 1.—'Udūl-hukmī; khilāf-warzī; kisī qānūn ki had se tajāwuz kar-jānā; kisī qānūn ki khilāf-warzī; hukm kā na mānnā.

2.—Qusūr; jurm; khatā; taqṣīr.

Transgressor, n. Kisī qānūn ki khilāf-warzī k. w.; hukm na mānne w.; udūl-hukmī k. w.; gunah-gār; qusūr-wār; 'āsī.

Transient, a. 1.—'Ārizī; thoṛī der tak rahne w.; jo der tak na thāhre (qāim na rahe); dawāmī nahīn; nā-pāe-dār; der-pā nahīn; chand-roza; be-sabāt.

[nāqis; sarāsarī.

2.—Jo jhatpat ho jāe; jiskā wuqū' ek lahze meñ ho-jāe; nā-tamām;
Transiently, ad. Rawānī meñ; sarāsarī taur par; thoṛe 'arse ke liye; istiqlāl ke sāth nahīn; mustaqil taur par nahīn.

[nagī.

Transit, n. 1.—Guzar; kahīn se jānā yā guzarānā; jānā; le-jānā; rawā-To be lost in transit—Ek jagah se dūsrī jagah jāne meñ kho jānā (zā'ī yā talaf ho-jānā); rāh meñ kho jānā.

Transition, n. Ek jagah se dūsrī jagah jānā; ek hālat se dūsrī hālat meñ ho-jānā; tabādala; tagāyir; tabaddul.

Transitory, a. Sirf thoṛe 'arse tak qāim rahne w.; jald gāib ho-jāne w.; jhatpat guzar jāne w.; nā-pāe-dār; fānī; guzār; 'ārizī; chand-roza.

Translate, v. t. 1.—Ek jagah se dūsrī jagah le-jānā; intiqāl k.; muntaqil k.

[tarjama k.; dūsrī 'ibārat meñ bayān k.; ulthā k.

2.—Dūsrī zabān meñ k.; kisī mazmūn ko dūsrī zabān meñ adā k.;

Translate, v. t. Tarjama k.; tarjame meñ masrūf rahnā.

Translation, n. 1.—Intiqāl; naql.

2.—Tarjama k.; dūsrī zabān meñ k. yā adā k.

3.—Tarjama; ulthā.

Translator, n. Tarjama k. w.; jo mazmūn ek zabān meñ ho usko dūsrī zabān meñ adā k. w.; mutarjīm; tarjamān.

[meñ likhnā.

Transliterate, v. t. Ek zabān ke alfāz ko dūsrī zabān ke hurūf-i-tahajjī

Translucent, a. Shaffāf; sāf; nirmal.

Transmission, n. 1.—Bhejānā yā bhejā jānā; ek jagah se dūsrī jagah

bhejnā; ek shakhs ke pās se dūsre shakhs ke pās bhejnā; irsāl; iblāg; rāwānagī; tarsīl.

2.—(Law) Woh haq jo kisī wāris yā mauhūb-lahū ko is bit kā hāsīl ho ki koyī irs wāgaira jiskā woh mustahaq ho uske wārison ko us hālat meñ bhī pahūnche ki woh bilī tasarruf yā nafāz uske mar-jāe.

Transmit, v. t. 1.—Bhejnā; bhej-kar pahūnchānā; pahūnchwānā; ek jagah se dūsri jagah bhejnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās bhejnā; iblāg k.; irsāl k.; rawāna k.; pahūnchānā; paṭhānā.

2.—Kisī shai se ho-kar nikal yā guzar jāne d.

Transparency, a. Shaffāf h.; safāyī.

Transparent, a. Barrīq; shaffāf; sāf; jo is pār se us pār tak dekh parē; jismeñ raushanī ki shu'ā' is jānib se us jānib tak pahūnche aur is jānib se us jānib ki chīzeñ dekh parēñ.

Transparently, ad. Shaffāf taur par; safāyī ke sāth.

Transpire, v. i. 1.—Khul jānā; fāsh ho-jānā; logon ko ma'lūm ho-jānā; zāhir ho-jānā; āshkāra ho-jānā.

2.—Wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ kūñ; honā; bitnā; ā-parnā; parnā; guzarnā. [unsab k. yā bonā].

Transplant, v. t. 1.—Ek jagah se uṭhā-kar dūsri jagah lagānā (baiṭhānā

2.—Ek jagah se le-jā-kar dūsri jagah ābād k. (qāim k. yā basānā)

Transport, v. t. 1.—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahūnchānā; le-jānā; pahūnchānā.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.—jaise kisī mujrim ko; mulk se khārīj k.; 'ubūr-i-daryā-i-shor k.; kāle pāno bhejnā; samundar pār bhejnā.

3.—Khushī ranj yā gusse wāgaira se be-ḥind kar-d. (apne iḥtiyār yā qābū meñ rahne na d.); khushī ke māre apne jāme meñ na rahne d.; mast kar-d.; wajd meñ lūnā.

Transport, n. 1.—Kisī shai kā ek maqām se dūsre maqām par le-jānā; bār-bardārī; dhulāyī; pahūnchānā; le-jānā.

2.—Jahāz jispar fauj yā rasad wāgaira ek jagah se dūsri jagah pahūnchāyī jāe; jahāz jispar qaidī kisī ḥis maqām par bheje jāen.

3.—Barā josh; mastī; wajd; hāl; be-ḥudī; be-iḥtiyārī; khushī ke māre jāme se bāhar ho-jāne ki hālat.

4.—Qaidī jisko 'ubūr-i-daryā-i-shor (kāle pānī bheje jāne) kā hukm ho.

Transportation, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahūnchānā; intiqāl.

2.—'Ubūr-i-daryā-i-shor kiyā jānā; samundar pār bhejā jānā.

To sentence a person to transportation for life, or for a term of years—Kisī shakhs ki nisbat yah hukm d. ki woh mā dāmu-l-hayāt (zindagī bhar) yā kisī mi'ād-i-mu'ayyana tak ba-'ubūr-i-daryā-i-shor qaid rahe.

Transverse, a. Ārā; beḥrā; tirehīhā.

Transversely, ad. Ārā; beḥrā; tirehīhā; nureb.

Trap, n. 1.—Phandā; dām; jānwaron ke phānsāne ki kal.

2.—Kamīn-gāh; sitrat; fareb; koyī bandish yā peñeh jismeñ insān yā haiwān be-sākhta par jāen; ghāt; dāwā; chhalbal; janjāl.

Trap, v. t. 1.—Phande meñ phānsānā; dām meñ lūnā; pakarnā; phānsānā; bajhānā.

2.—Janjāl meñ dālnā; fitrat se apne qābū meñ k.; makr-o-fareb se apne dām meñ lānā; hikmat se yā jul de-kar apne bāth meñ k.
Trap, v. i. Jāuwarōñ ke phānsāne ke liye phandā lagānā.

Trappings, n. (pl.) 1.—Ārāish kī chīzeñ; zewar; peshāk; zāhiri aur ūpar kā singār; berūnī ārāish kī chīzeñ.

2.—Zewar wagaira jo ghorōñ ko pahināye jāte hain; zebāishī sāz.

Trash, n. 1.—Jo chīz be-kār ho (kisī ke kām kī na ho); jo chīz kharāb yā kisī ke kām kī na ho; kūṛā-karkat; khas-o-khāshāk; ghās-pāt; wāhiyāt chīz khusūsan darakhtoñ kī chhāñṭan ūkh kī khoiyā wagaira.

Trash, v. t. Tarāshnā; chhāñṭnā; nikammī chīz ko nikāl nā yā dūr kar-d.

Trashy, a. Kūre-karkat; kī mānind; radī; be-kār; be-kām; nikammā; nā-kārā; hecl-kārā; jisko koyī qabūl na kare (na pūchhe).

Travail, v. i. 1.—Sakht mihnāt k.; baṛā riyāz k.; baṛī mihnāt k.

2.—Dard-i-zih meñ mubtalā h.

Travail, n. 1.—Sakht yā shadīd mihnāt; baṛā riyāz; baṛī mihnāt.

2.—Dard-i-zih; laṛkā jaune kī hālat.

Travel, v. i. 1.—Pā-piyāda (paidal) chalnā; ṭahalnā.

2.—Kisī sawārī par kalūñ dūr jānā; safar k.; masāfat tai k.; rāh

3.—Guzarnā; bītnā; jānā; chalnā. [tai k.; musāfarat k.; jātrā k.

Travel, v. t. Kahīñ safar k.; kahīñ jānā.

Travel, n. 1.—Safar; siyāhat; musāfarat. [koyī musāfir likhe.

2.—(pl.) Kisī ke safar kā dāstān; safar-nāma; woh hālat-i-safar jo

“Often used as the title of a book that relates occurrences in
Traveler, n. Musāfir; saiyāh; jātrī; rāh-gīr; rāhī. [travelling.” *Webster.*

Written also *traveller.*

Traverse, n. Āṛā; beṛṇā; tīrehā.

Traverse, n. 1.—Woh shai jo kisī amr meñ hārij ho; shai-i-āriz; aisi bāt jiske ittīfāqiya ho-jāne se kisī dūsri bāt meñ harj yā khalal ho.

2.—(Law) Us amr-i-muta’alīq-i-wāqī’āt se inkār jo daurān-i-muqad-dama meñ farīq-i-mukhālīf kī taraf se pesh ho.

Traverse, v. t. 1.—Āṛā r.; ār-pār r. [mukhālāfat k.

2.—Kāt d.; rad k.; bāz r.; mānī’ h.; hārij h.; muzāhim h.; rok nā;

3.—Kahīñ ghūmnā; safar meñ tai k.; tai k.; phirnā.

4.—’Ubūr kar-ke dekh nā; gaur se (ihtiyāt ke sāth) dekh nā; khūb jāñchnā; baṛhūbī imtīhān k. [(inkār k.)

5.—(Law) Farīq-i-mukhālīf ke bayān se bā-zābita munkir h.

“When the plaintiff or defendant advances new matter, he avers it to be true, and *traverses* what the other party has affirmed.” *Webster.*

To *traverse* an indictment—Kisī jurm ke ilzām se inkār k.

Treacherous, a. Dagā-bāz; jis meñ dagā-bāzī ho; be-wafā; be-īmān; apne bādshāh se dagā (be-wafāyī) k. w.; āpas meñ logōñ se dagā k. w.; diyānat ke khilāf ’amal k. w.; gaddār; khāin; kapaṭī; chhālī.

Treacherously, ad. Dagā-bāzī se; be-īmānī se; namak-harāmī se; be-wafāyī se; chhāl se; kapaṭ se. [kapaṭ; chhāl.

Treachery, n. Be-wafāyī; be-īmānī; namak-harāmī; dagā-bāzī; dagā;

Tread, v. i. 1.—Chalnā; qadam r.; pāñw r.

2.—Joṛā khānā; juṭī khānā—misl parindōñ ke.

To *tread on* or *upon*—(a) Kuchalnā; rañdnā; kisī shai par haqārat se pāñw r.; chahalnā; malnā—(b) Kisī ke ba’d hī h. yā ānā.—To *tread upon the heels of*—Kisī ke pichhe lage rahnā; kisī ke sāth hī sāth h. yā rahnā.

Tread, v. t. 1.—Kisī shai par chaluñ yā qadam r.

2.—Pair se mārñā yā dabāñā.

[lāt mārñā; maglūb k.

3.—Pair se kuchaluñā; pair ke talc dabāñā; haqārat wa nafrat se

4.—Jorā khāñā.

[wagairā meñ naql k.

To tread out—Pair se dabā-kar nikālñā; danūri k.—To tread the stage—Nāṭak

Tread, n. 1.—Qadam yā qadam-bāzī; raftār; pair kñ parñā; gām; ṭāp.

2.—Parindon kñ jorā khāñā; jor; jufti.

3.—Rawish; chalne kñ dhang; chāl; raftār.

Treason, n. Us riyāsāt ke zer-o-zabar karne ke iqdām kñ jurm jiske sāth wafā-dārī mujrim par farz ho; digī-bāzī ke sāth kisī riyāsāt kñ mulk-i-gair ke bādshāh ke qabze meñ karā d.; namak-harāmī; be-wafāyī; bagāwat; apne bādshāh kī bad-khwālī.

“In monarchies, the killing of the king, or an attempt to take his life, is *treason*. In England, to imagine or compass the death of the king, or of the prince, or of the queen consort, or of the heir apparent of the crown, is high *treason*, as are many other offences created by statute.”

Webster.

Treasonable, a. Apnī riyāsāt se be-wafāyī kñ yā usse nisbat r. w.; jismeñ riyāsāt se be-wafāyī yā namak-harāmī ho; jismeñ apne bādshāh se dagā-bāzī kñ jurm pāyā jāo yā dākhil ho.

Treasure, n. 1.—Jam' kī huyī daulat; rupaye-prise jo āyinda ke liye jam' hon; khazāna; ganj; jam' kiyā huā māl; zukhira.

2.—Woh chiz jo kasrat (ifrāt) se āyinda ke sarf ke liye ikatṭhi (jam') ho; ifrāt; bahutāt; kasrat; ganj.

3.—Woh shai jiskī barī qadr kī-jāe; koyī qimati (besh-bahā) chiz.

Treasure, v. t. Jam' k.; ikatṭhā k.; āyinda ke isti'māl ke liye ikatṭhā (jam') kar-ke r.—jaise rupaye-paise yā koyī dūsri chiz; baṭornā; rakhl

Usually with *up*.

[chhoṛnā.

Treasurer, n. Khazānchī; jiskī taht meñ khazāna ho; khazāno kñ afsar.

Treasury, n. 1.—Khazāna rakhne kī jagah; woh jagah jahāñ sarkārī āmadani jam' aur kharch ho; khazāna.

2.—Kisī riyāsāt kñ woh sigā jiske sipurd har qism kī āmadani aur kharch ho; khazāne kñ mahkama (sigā).

[sī ikatṭhi ho.

3.—Makhzan; jahāñ koyī shai ifrāt se ho; jahāñ koyī chiz bahut

Treat, v. t. 1.—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

2.—Kisī shai kī nisbat bayān k.; kisī amr kī nisbat khās taur par kuchh likhñā yā kahñā (tahrīr yā taqrīr k.).

3.—Khilāñā-pilāñā; khāne-pine kī tawāzu' k.; tawāzu' k.; mudārāt kī nazar se sharāb wagairā pilāñā; khāne-pine kī khātir-dārī k.

4.—Ilāj k.; mu'āluja k.; dawā k.

[ilāj k.

To treat a disease, or a patient—Kisī maraz yā mariz (bimārī yā bimār) kñ

Treat, v. t. 1.—Bayān k.; tahrīr yā taqrīr k. (likhñā yā kahñā); bahs

Followed by *of*.

[k.; muhābasa k.

2.—Sulh k.; sulh kī bātēñ k.; sulh kī sharteñ tai k.

3.—Khilāñā-pilāñā; khāne-pine kī khātir-dārī k.; mudārāt k.; sharāb wagairā kī tawāzu' k.

[kuchh kahñā aur uski bātēñ sunnā.

To treat with—Kisī se mu'amala k.; raf-i-nizā' (jhagrā nipṭāne) ke liye kisi se

Treat, n. 1.—Ziyāfat; da'wat; mihmānī; khāñā-piñā.

[waqt kī-jāo.

A parting treat—Rukhsatāno kī da'wat; ziyāfat jo kisi ke kabīñ se jāne ke

- 2.—Jo kuchh khilāyā-pilāyā jāe; chūzeñ jo khāne-pīne ke liye di-jāeñ; woh bāt jisse khushī hāsil ho; woh shai jisse tabī'at ko masarrat ho.
- Treatise, *n.* Risāla; kitāb; nāma; nuskhā; woh tahrīr jo kisi khās shai kī nisbat kī-jāe aur jismeñ us shai ke usūl kī tashrīh yā bahs ho.
- Treatment, *n.* 1.—Sulūk; bartāw; kisi se pesh āne kā tariq yā dhang; jis tariq par koyī kisi se barte; achchhā yā burā sulūk (bartāw).
- 2.—'Ilāj; mu'ālaja; kisi maraz ke rokne aur dūr karne kā tariq yā uski tadbīr; kisi bīmārī ke achchhā karne ke 'ilāj kā tariq.
- Treating, *n.* 1.—'Ahd-o-paimān; sulh kī bātchīt; qaul-o-qarār; qarār-madār; jhagṛe ke nipṭāne ke liye mu'amala (bātchīt).
- 2.—'Ahd-nāma yā mu'āhada jo do yā zāid qaumon khwāh bādshāhon ke mā-bain bā-zābita 'amal meñ ā-kar manzūr kiya jāe; mu'āhada jo do yā zāid khud-sar riyāsaton ke darmiyān ho.
- Treaty of alliance*—Ittibād-nāma—*Treaty of peace*—Sulh-nāma. A commercial treaty—'Ahd-nāma-i-tijarat—To conclude a treaty—'Ahd-o-paimān k.; ahd.
- Treble, *a.* Sih-chand; tigurā; tihṛā. [nāma likhnā.]
- Treble, *v. t.* Tigunā k.; sih-chand k.; ek ke tin kar- d.
- Treble, *ad.* Tigunā; sih-chand.
- Tree, *n.* 1.—Darakht; shajar; per.
- 2.—Jo shai darakht kī shakl par banāyī jāe.
- A genealogical tree—Shajra; kursi-nāma.
- 3.—Lakṛī kā tukṛā; jo kuchh lakṛī kā banāyā jāe.
- Used in composition, as axle—tree, boot-tree, and the like.
- Tree of a saddle—Zin kī lakṛī; kathi
- Tremble, *v. i.* 1.—Kāupnā—jaise khauf sardī yā kam-zorī se; tharrānā yā thartharānā; larznā yā larzāñ h.
- 2.—Hilnā; dagmagānā; dagdagānā; thalaknā.
- 3.—Tharrānā—jaise āwāz; larḥarānā.
- Tremble, *n.* Kānpkānpī; tharrāhaṭ; thartharāhaṭ; lagzish.
- To be all in a tremble—Ek-bārgī kānp uṭhnā. [huā.]
- Tremblingly, *ad.* Kānpṭe yā kānpṭe huye; larzāñ; tharrātā yā tharrātā
- Tremendous, *a.* Jisse khauf paidā ho; jiskī shiddat sadme yā zor kī wajh se acham'hā yā dar paidā ho-jāe; haul-nāk; haibat-nāk; nihāyat tund; shiddat kā; shadīd; bare zor kā; nihāyat zor-o-shor kā; nihāyat tez. [se; aisi tarah kī khauf paidā ho; haul-nākī se.]
- Tremendously, *ad.* Nihāyat shiddat se; bare zor-o-shor se; barī tundi
- Tremor, *n.* Kānpkānpī; thartharāhaṭ; tharrāhaṭ; larzish; ra'sha; thartharī; begair irāda kiye hilne lagnā. [ra'she kī kaifiyat ho.]
- Tremulous, *a.* Hiltā huā; thartharātā huā; kānpṭā huā; larzāñ; jismeñ
- Trench, *v. t.* Kāṭnā yā khodnā masalan khandaq nahar yā nālī wagaira.
- Trench, *v. i.* Nā-munāsib taur par daḥl d.; bejā dast-andāzī k.; dast-darāzī k.; mudākhalat-i-bejā k.
- With upon.
- Trench, *n.* Khandaq; garhā; khāyīñ; nālī. [kī hālat; dar; haibat.]
- Trepidation, *n.* Kānpkānpī (thartharāhaṭ) jo dar ke sabab se ho; khauf
- Trepass, *v. i.* 1.—Dūsre kī zamīn kī had se guzar jānā; dūsre kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz qabza kar-l.; mudākhalat-i-be-jā k.
- 2.—Daḥl d.; mukhīl h.; i'tidāl se tajāwuz kar-jānā; tang-talabī (nā-munāsib) taqāze se kisi ko taklif d. (pahunchānā).

- 3.—Gunāh k.; khatā k.; taqsīr k.; jo farz musallam ho uske khilāf 'amal k.; khilāf-warzī k.
- Trespass, n. 1.**—(*Law*). Koyī fi'l-i-nā-jāiz jo zor-o-zulm ke sāth kisi shakhs kī zāt jāedād yā uske haq ke muta'alliq kiya jāe; mudākhalat-i-be-jā. [lat-i-be-jā-ba-khāna; kisi ke ghar meñ nā-jāiz taur par ghus jānā. Criminal trespass—Mudākhalat-i-be-j-i-mujrimāna—House-trespass—Mudākhalat-i-be-j-i-mujrimāna]
- 2.—Nuqsān yā ranj jo kisi dūstre ko pahuñchāyā jāe.
- 3.—Gunāh; 'isyān; khatā; qusūr.
- Trespasser, n. 1.**—Mudākhalat-i-be-jā k. w.; kisi kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz dakhil kar-l. w.; kisi ke istihqāq meñ be-jā dast-andāzī k. w.
- 2.—Gunah-gār; mujrim; qusūr-wār; 'asī.
- Triable, a. 1.**—Imtihān ke qābil; jiskā āzmānā mumkin ho; jo āzmāyā jā-sake; jiskā imtihān ho-sake.
- 2.—Jiskī tahqīqāt 'adālat meñ ho-sake; jiskī samā'at (tahqīqat-o-tajwīz) munāsib taur par 'adālat meñ ho-sake; qābil-i-samā'at; qābil-i-tajwīz.
- Trial, n. 1.**—'Tāqat (quwwat) kā imtihān; zor kī āzmāish (uskā āzmānā); is garaz se zor-āzmāyī k. ki dekheñ uskā natīja kyā hotā hai.
- 2.—Imtihān; āzmāish; tajriba; kasautī par kas-kār dekhnā; tajriba kar-ke dekhnā.
- 3.—Imtihān; woh taklif jismeñ tāqat sabr yā imān kī āzmāish ho; woh bāt jisse kisi kī zātī sifaton yā usūl kī pā-bandī wagaira kā imtihān ho; woh shai jisse badī kī targīb ho.
- 4.—(*Law*) 'Adālat-i-mujāz meñ kisi muqaddame kī tahqīqāt-o-tajwīz; 'adālat meñ kisi amr-i-wāqī'a ke muta'alliq nizā' kī tahqīqāt-o-tajwīz kā tarīq; kisi amr-i-nizā' kī tajwīz ke liye 'adālat meñ qānūnī tarīq par un wāqī'āt kī tahqīqāt-o-taftīsh jinkī nisbat kisi muqaddama-i-mutadāira meñ bahs ho; tahqīqāt-o-tajwīz; tajwīz.
- Under trial—Zer-i-tajwīz; jiskī tajwīz pesh ho; jiskā faisala na huā ho.—
An under-trial prisoner—Qaidī jo hanoz zer-i-tajwīz ho (jiskī nisbat 'adālat se hukm-i-ākhir sādīr na huā ho).—To commit for trial—Daurā sipurd k.; tahqīqāt ke liye 'adālat-i-seshan meñ sipurd k. (bhejna).—To bring to trial—
- Tribe, n. 1.**—Khāndān; qaum; zāt; kul. [Mākhūz k.]
- 2.—Firqa; tāifa; guroh; tolī.
- 3.—Ek qism yā tarah kī chīzeñ; chīzeñ jinmeñ bāham mushābahat ho; chīzeñ jinkī ba'z khāssiyyateñ ek hon.
- 4.—Wahshiyoñ kī qaum; gair-muhazzab logoñ kī qaum; wahshiyoñ kā guroh jo ek sardār yā riyāsat ke mā-taht ho.
- Tribunal, n.** 'Adālat; kachahīrī.
- Tributary, a. 1.**—Bāj-guzār; mātahti ke subūt khwāh hifāzat yā sulh ke liye dūstre ko khirāj (mahsūl yā kar) d. w.
- 2.—Mutī'; tābī'; mā-taht; adnā; chhoṭā.
- 3.—Kisi chīz kī rasad d. w.; jisse koyī shai hāsil ho; madad-gār; jisse kisi dūstrī chīz ko madad pahuñche.
- Tributary, n.** Jo apne fath karne wāle bādshāh ko khirāj yā koyī raqam-i-mu'ayyan is garaz se de ki hifz-o-amn qāim rahe yā yah bāt sūbit ho ki woh uskī itā'at se munkir nahīn hai.
- Tribute, n. 1.**—Khirāj; bāj; na'l-bandī; kar; jo kuchh ek bādshāh yā qaum dūstre bādshāh yā qaum ko sālānā khwāh ba-taur raqam-i-mu'

aiyan ke apuī itā'at ke sabūt meñ kḥwāl hifz-i-amn ke liye yā kisi 'ahd-o-paimān ke rū se de.

2.—Jo kuchh koyī kisi ko uskī kḥidmaton kī 'iwaz meñ ba-taur nishānī ke de; jo kuchh kisi ko yah samajh-kar diyā jāe ki woh uske pāne ke lāiq yā uskā mustahaq hai; peshkash; hadiya; nazr; bheñt.

A tribute of respect—Jo kuchh kisi ko ta'ziman peshkash kiya jāe (ba-taur hadiya yā nazr ke diyā jāe).

Trice, *n.* Lamba; lahza; chhan; pal; dam; ān; bahut hī thorā waqt.
In a trice—Ek lahze (dam yā pal) meñ; chhan bhar meñ; ānan-fānan; bahut hī qalil 'arse meñ. [h. w.]

Tricennial, *a.* Si-sāla; tīs baras kā; tīs baras meñ ek bār hone yā wāqī

Trick, *n.* 1.—Dhokhā dene kī garaz se koyī hila fitrat yā fareb; fareb jo kisi burī niyat se kiya jāe; koyī farebī bandish jo duiyā ko thagne ke liye ki-jāe; dagā, fareb; thag-bidyā; nakr-āmez kār-rawāyī jo bad-diyānatī se ki-jāe.

2.—Kartab hath-pher yā koyī dūsri qism kī chālākī jo kisi ko ghabrā dene yā kḥush karne ke liye ki-jāe; dāw-peñch; shū'badā-bāzī; batte-bāzī. [bad-khoyī; kubān.]

3.—Aisā tarīq jisse zarar yā ranj pahunchē; natkhatī; sharārat;

4.—Koyī kḥās 'ādat yā dhang; kḥāssiyat; 'ādat; bān; lat; chaskā.
To play one a trick—Chāl chalnā. [jhañsnā.]

Trick, *v. t.* Dhokhā d.; jul d.; dagā k.; fareb k. yā d.; thagū; chhālū;

Trick, *v. t.* 1.—Arāsta k.; sañwārū; singār k.; singārna; zebāish d.
Often followed by *up, off, or out.*

2.—Kḥāka khūchnā; naqsha khaiūchnā par rang-āmezi na k.

Trick, *v. i.* Dagā aur fareb kar-ke m'āsh paidā k.; dagī-o-fareb ke zārī'e se anqāt-basarī k. [dagā bāzī.]

Trickery, *n.* Fitrat; fañ-fareb; hila-bāzī; makkārī; butte-bāzī; chhal;

Trickish, *a.* Makkārī kā 'ādī; kharīd-farokht meñ chālāk; jo logon ko dhokhā aur fareb diyā kare; natkhat; dagā-bāz; 'aiyār; makkār; chhalī.

Trickle, *v. i.* Ahista ahista bahnā; jharnā; tapaknā; chūnā; patlī dhār se bahnā; dhalnā; dhalaknā; niche ko bah ānā.

Triennial, *a.* 1.—Tīn baras tak qāim rahne w.; jiskā qiyām tīn sāl tak rahe; sih-sāla. [sāl hnā kare; sih-sāla.]

2.—Tīn baras meñ ek martaba h. w.; jiskā wuqū' yā zuhūr tīsre

Triennially, *ad.* Tīsre baras; tīn sāl meñ ek martaba.

Trifle, *n.* Aisī shai jisko bahut hī kam waq'at ho; nihāyat hī nā-chiz shai; nihāyat khafīf bāt.

Trifle, *v. i.* Kisi kām yā bātchīt ke karne meñ sanjīdagī waq'at yā shān kā khayāl na r.; subkī se kām yā bātchīt k.; behūdā fīl yā guftgū k.; wāhiyat kām yā bātchīt k.; lahwa-la'b k.; khel-kūd k.; behūda kheloñ meñ masrūf r. [na k.; muñh birānā; chuṭkiyon meñ urānā.]

To trifle with—Kisi ko be-wuqūf banānā; adab yā sanjīdagī ke sāth bartāw

Trifle, *v. t.* Behūdagī meñ khonā yā sarf k.; barbīd k.; kisi achchhe kām meñ na līnā; zāi' k.; gāñwānā. [achchhe kām meñ sarf na k.]

To trifle away time—Waq'at zāi' k.; tazi'yā-i-anqūt k.; waqt khonā (usko kisi

Trifling, *a.* Bahut qalīl; bahut thorā; nā-chiz; khafīf; mahz he-waq'at; adnā; chhotā; halkā. [ochhe-pan se; bilillepan se.]

Triflingly, *ad.* Subkī se; halke-pan se; behūdagī se; khiffat ke sāth;

Trilingual, *a.* Jismen tīn zabānon hoñ; tīn zabānon kã.

Trim, *a.* Jaisã ehãhiye waisãhī sudhārã huã; ðhik; lais; durust; murat-ta'; khidmat (kãm) meñ lãye jīne ke liye taiyār; mazbūt; ehust; sãf; sif-o-suthrã; khush-numã; muqatta' aur tang-o-chust.

“We say of a person, he is *trim*, when his body is well-shaped and firm, and we say his dress is *trim*, when it sits closely to his body and appears tight and snug; and of posture we say, a man or soldier is *trim*, when he stands erect.” *Webster.*

Trim, *v. t. 1* —Durust k.; kisī kīm ke liye qā'ide se durust k.; ðhik-ðhāk k.; taiyār k.; sudhārñã.

2.—Ārãsta k.; sañwārñã; poshāk pahinãñã; singārñã yã singār k.; ārãish k.; ārãish kī chizeñ lagã kar sajuã.

3.—Kãt-ehhãñt-kar durust k.; ðhik karne kī garaz se ehhoñã kar-ã; tarãishñã; qalam k.; ehhlãññã; mūññã; durust k.

4.—La'nat-malãmat k.; lathernã; khūb jhirkñã (jhirkiyãñ d.); āre hãth l. (*Colloquial*).

Trim, *v. i.* Donoñ pahlū par chluñã; do farīq ke mã-bain is tarah par kãr-rawãyi k. kī donoñ apnã jãñib-dãr sanjheñ.

Trim, *n. 1.*—Poshāk; libã; jãñi-jorã; kapre; ārãish kī chizeñ.

2.—Tartīb; nazm; hãlat; haiat.

[hãlat meñ h.

To be in good *trim*—Marattab h.; ðhik-ðhāk h.; khūb durust h.; achchhi

Trimly, *ad.* Achchhi tarah se; 'umdagī se; safãyi se; silsile se; bã-qã'ida; qã'ide ke sãth; ðhik yã ðhik taur par; ðhãt se; ðhãt-bãñ se.

Trip, *v. i. 1* —Thumakuñã; subkī se chaluñã; sabuk-raftãñ k.; jald jald ahistagi se chaluñã.

[chãñ chale jãñã.

2.—Mukhtasar safar k.; ðhore ðin ke liye kahñ jina; yakãyak

3.—Sañbhal na sakne ke khañf se jhãñ se qadam uñhã d.; ðhokar khãñã; laqkharã ke gir paññã; lagzish k.

4.—Akhlãq-o-ãlãb munãssabat yã qã'ide ke khilãf koyī fīl k.; bhul k.; chũk k.; khatã k.

[na d.

Trip, *v. t. 1* —Girã d.; pañak d.; pachhãññã; pair uñhã d.; pair jumne

2.—Chalue na d.; qãñ na rahue d.

3.—Galatī kī girift k.; pakarñã.

Trip, *n. 1.*—Kudak; thumak ehãl; thirak.

[daura.

2.—Thore ðin kã safar 'ãm isse kī khushki kã ho yã tarī kã; gusht;

3.—Thokar; ðhes; pãñw kã be-ðhikãne par jãñã; galatī se qadam kã be jī maqãm par par jãñã.

4.—Bhul; chũk; khatã lekin khatã-i-'azim nahññ.

5.—Langī; arangã; ãññi; chaprã.

Tripartite, *a. 1.*—Tīn hissoñ par munqasim (haññã huã); jiske tīn hisse yã tukre hoñ.

[naqleñ hoñ,

2.—Jiske tīn mushãbil hisse hoñ; jiskī tīn parteñ hoñ; jiskī tīn

3.—Jo tīn shakhsoñ ke mã-bain ho; jismen tīn farīq hoñ.

Triple, *a.* Tignũ; silgũna; sih-chand; tihrã yã 'ehrã.

Triple, *v. t.* Tignũ k.; tihrũñã; sih-chand k.; tihrã k.

Triplicate, *a.* Tihrã; tignũ; sih-chand; jiske yã jismen tīn part hoñ.

Trite, *a.* Derina; jo isqadar musta'mal huã ho kī phir usmeñ koyī uayī yã khushi kī bãñ pãyi na jãe; purãñã; 'ãm; ma'mũli.

- Triumph, *n.* 1.—Kām-yābī kī khushī; khushī jo kām-yābī se hāsīl ho.
 2.—Kām-yābī jisse khushī ho; fath; fath-mandī; jīt; jai.
 Triumph, *v. i.* 1.—Dhām-dhām se jīt (fath) kī khushī k.; fath-yābī kī khushī k. (uskī shādiyāna bajānā); jīt (fath pāne) par khush h.; kisi hāt meñ gālib āne par bahut khush h.
 2.—Fath pānā; kām-yāb h.; kām-yābī hāsīl k.; jitnā; gālib ānā yā h.; galaba pānā. [meñ h.
 3.—'Taraqqi pānā; sar-sabz h.; phalnā-phūlnā; taraqqi kī hālat To triumph over—Hul k.; daf' k.; gālib ānā; raf' karne meñ kām-yāb h.
 Triumphal, *a.* Fath ke muta'alliq; fath-mandī kā; jīt kā; jo fath pāne kī hālat meñ kām meñ lāyā jāe (musta'mal ho); jisse izhār-i-zafar-yābī ho; jo fath-yābī ke shādiyāne (uskī khushī) meñ ho.
 Triumphant, *a.* 1.—Fata-yābī kī wajh se khush; fath-mandī kā shādiyāna bajātā huā; jīt se khush.
 2.—Jisse kām-yābī kī khushī zāhīr ho; jisse izhār-i-zafar-mandī ho.
 3.—Fath manī; fath-yāb; firoz-mand; bijayī (*correctly* vijayī).
 Triumphantly, *ad.* Kām-yābī se; khushī se; fath-mandī se; fath kī khushī se. [chhoṭā; nā-chiz.
 Trivial, *a.* Khafīf; hech-kāra; nā-chiz; be-waq'at; be-qadr; adūī; balkā;
 Trivially, *ad.* Subkī se; khūfāt se; muhtazal taur par; 'ām taur par; be-qadrī se. [hafte meñ tin dafē nikle yā shāī' ho.
 Tri-weekly, *a.* Jo hafte meñ tin bār ho wāqī' ho yā kiyā jāe; jo har
 Troop, *n.* 1.—Logon kā majma'; bahut se log; jamā'at; kusrat; amboh; bhīr; gol; jathā; jhund.
 2.—Sipāhiyon kī jam'iyat; fanj; lashkar; sipāh.
 ۴۴۳ "Usually in the plural." Webster
 ۴۴۳ "This word signifies soldiers in general, whether more or less numerous, including infantry, cavalry, and artillery." Webster.
 Trot, *v. i.* 1.—Dulki jānī; dulki chalnā.
 2.—Tez chalnā; juld jald chalnā; daṛnā; bhāgnā.
 Trot, *n.* 1.—Kūkar-chāl; dulki.
 2.—Burhiyā; būṛhī 'aurat; zāl.
 Trotter, *n.* Dulki chalne yā jāne w.
 Trouble, *v. t.* 1.—Khalbalā d.; khalbali dāl d.; pareshān kar-d.; muztarib (muztar) kar-d.; ghabrā d.; byākul kar-d.
 2.—Chherehkhār k.; chhernā; ghabrā d.; ranj d.; dukh d.; tang k.; kufhānā; taklīf d.; satānā; diq k.; izā d.; izā pahunchānā. [tasdī'a d.
 3.—Kis-iko taklīf d.; kisi ko tasdī'a-dih (mutakallif yā mutasaddī) h.; ۴۴۳ "Used in polite phraseology." Webster. [tal and low).
 4.—Qarz kī nāhsh k.; zar-i-qarza ke dilā pāno kī da'wā k. (*Colloqu-*
 Trouble, *n.* 1.—Taklīf; pareshānī-i-khātir; pareshānī yā pareshān-khātī; izā; ranj; be-qarārī; be-chainī; izā; musibat; 'azāb; balā; nījhan yā nījḥāw; harrānī. [-i sar; khalish; 'azāb.
 2.—Woh hāt jisse taklīf ranj yā izā ho; amr-i-bā'is-i-taklīf; dard To take the trouble—Mihnat k.; riyāz k.; koshish k.; jidd-o-jahd k.; taklīf uṭhānā; apne upar taklīf gawārā k.—With great trouble—Barī taklīf yā diqqat se; bi-hazār taklīf yā diqqat; barī taklīf uṭhākar.
 Troubler, *n.* Taklīf d. w.; taklīf-dih; izā-rasān; mūzī; dukh d. w.; dukh-dāyī; āzār d. w.; tang yā diq k. w.; sitam-gar; satāne w.; ranj d. w.; khalal-andāz (khalal dālne w.)

Troublesome, *a.* Taklif-dih (taklif d. w.); izā-rasān; dukh-dāyī; tang k. w.; chherchhār k. w.; āzār d. w.; jo kisi ko bjh (bār yā bhāi) ho-jāe; kisi ke ārām meñ khalal dālne w.; jisse koyi tang-ā jāe (thak jāe); tang-talab; mntaqāzī. [o-kharosh se bharā huā.

Troublous, *a.* 1.—Jisneñ talātum ho; mauj-zan; khalbalāyā huā; josh-2.—Taklif se bharā huā; tamām dārham-o-barham; ranj-o-izā se bharā hnā; pur-āshob; mnsibat-nāk.

Trover, *n.* (*Law*) (a) Kisi māl kā qabza pānā chāhe woh parā milā ko yā kisi aur tarah se. (b) Aise shakhs par khisāre kā da'wā jo parāyā māl kisi tarah se pāye aur māngue par use mālīk ko na de.

Truant, *a.* Sust; kām se bhāgue w. (ji churāne w.); sust aur kām ke anjīm meñ tāl-maṭol k. w.; kāhil; ālasi; kūcha-gard; jo behūda ghū-mā-phirā kare.

Truant, *n.* Jo āskat ke māre kām se bhichak raho (uske karne ko na jāe); kāhil shakhs; jo shakhs āwāra (behūda) phirā kare; kūcha-gardī k. w.; sust larkā; larkā jo kām se bhāge (ji churāye).

To play truant—Āwāra ghūmā k.; āwāra-gardī k.; waqt ko sust meñ gañwānā; idhar-udhar be-kār phirā k.

Truce, *n.* 1.—Fauj ke afsarōñ ki razāmandī se laṛāyī kā mauqūf ho-jānā (kuchh der tak ruk-jānā); thore 'arse ke liye laṛāyī kā band ho-jānā 'ām isse ki sulh ki bātchīt ke liye ho yā kisi dūsrī garaz se.

2.—Kār-rawāyī-taklif yā pizā' ki rukāwat; thori der ke liye insi-dād; thore 'arse ke liye qarār yā amn-chain.

Trudge, *v.* i. 1.—Pā-piyāda chalnā; paidal chalnā; pāñw pāñw jānā.

2.—Mihnat se chalnā; pair ghasiṭte chalnā; diqqat se chalnā.

True, *a.* 1.—Wāqī'e ke mutābiq yā muwāfiq; asl-i-haqīqat ke mutābiq; jhūṭhī galat yā gair-i-sahih nahīn; sachchā; aslī; haqīqī; rāst; sādiq; wāqī'i.

2.—Thik thik; hā-ba-hū; sahih; bi'-ainih asl yā namūne ke mutābiq; jaisā asl ho thik waisāhi; qā'ide ke mutābiq. [rakkehe].

A true copy—Naql-i-sahih; naql jo asl ke mutābiq ho (asl se thik mutābaqat

3.—Dosti meñ sābit-qadam; wa'de kā sachchā; wafā-dār; namak-halāl; khair-khwāh; jhūṭhā mutalawwin yā dagā-bāz nahīn; sachchā; pakkā; mazbūt; rāsikh; sādiq.

4.—Aslī; masnū'i yā banāwat kā nahīn; jismeñ kisi tarah ki milāwat na ho; iddī'ā'yī nahīn; haqīqī; aslī; sachchā; wāqī'i.

5.—Sachchā; jhūṭhā (darog-go) nahīn.

6.—Sidhā; rāst; terhā yā tirchhā nahīn.

7.—Zī istihqāq; zī-haq; haqq-i-jāiz r. w.

[istihqāq r. w.

True-born, *a.* Aslī; aslī paidāish kā; paidāish ke rū se kisi shai kā

True-hearted, *a.* Sachche dil kā; bā-wafā; imān-dār; sachchā; sādiq; be-wafā yā dagā-bāz nahīn; be-riyā; kharā; rāst-bāz; sūf-dil.

Trueness, *n.* Sachāyī; asliyat; haqīqat; kharāyī; wafā-dārī; rāst-bāzī; diyānat-dārī; thik thik h.

True-penny, *n.* Imān dār shakhs.

[aslī ho wahi.

Truly, *ad.* 1.—Sachāyī ke sāth; sach-sach; jo sach ho wahi; jo bāt

2.—Thik-thik; aisā ki sar-i-mū (bāl barābar bhi) farq na pare.

3.—Sachāyī ke sāth; imān-dārī se; wafā-dārī se.

4.—Haqīqat meñ; asl meñ; dar asl; wāqī'i; haqīqatan.

Trump, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; chhalnā.

To trump up—Bandish kar-ke qāim k.; nā-munāsib tarīq par ikatthā k.; jhūth banāū; jhūthā khayā (qāim) k.; banā-kar qāim k.; sesar k.—*To trump up a charge*—Jhūthā ittihām qāim k.; jhūthā ilzām lagāū; banāwat kā da'wā qāim k.; jhūthā muqaddama kharā k.

Trunk, n. 1.—Darakht kā taūā ya'nī uskā asli hissa shākh aur jar wagaira nahīn; muslā; perī; jarwat.

2.—Ā'zā ko chhor-kar kisi jān-dār ke jism kā baqīya hissa; dhar.

3.—Hāthī kā sūnd (sūnr); kharitūm.

4.—Chamre se māndhā huā sandūq jismeñ kapre wagaira rakke jāēñ khusūsan safar meñ asbāb le-jāne kā sandūq.

Trust, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya; kisi ki diyānat sachāyī munsifi dostī khwāh kisi 'umda usūl par yaqīn ke sāth takiya (bharosā); biswās (*correctly* viswās.)

2.—Māl yā saudāgarī ke asbāb kā is bharose par kisi ke hawāla kar-d. (usko de-d.) ki woh pichhe se uskī qīmat degā; māl kā tabādala jismeñ uskā badal fauran na mile; udhār.

To sell or buy goods on trust—Māl udhār bechnā yā kharīd k.

3.—Jo bāt hone wālī ho uskā yaqīn; jo amr āyinda h. w. yā muhtamilu-l-wuqū' ho uspar takiya; unimed; āsrā; yaqīn; bāwar.

4.—Jo kuchh kisi ko amānatan sipurd kiya jāe; jo kuchh kisi ko uske i'tibār par hawāla kiya jāe; amānat; zimma-dārī.

Breach of trust—Khiyānat; āmanat meñ khiyānat—A criminal breach of trust—Khiyānat-i-mujrimāna. [i'timād; mu'tamad-'alaih.

5.—Woh shai jispar i'tibār (takiya yā bharosā) kiya jāe; madār-i-

6.—Jispar i'timād kiya jāe uskī hālat yā uskā farz; zimma-dārī.

7.—(*Law*) Māl yā haqqiyat jo kisi ko yah yaqīn kar-ke sipurd kiya jāe ki woh dūse ki marzi ke mutābiq yā uske naf'e ke liye use muntaqil karegā yā uske mauāfi' ko kām meñ lāyegā; jāedād jo dūse ke mauā'at ke liye kisi ke qabze meñ rahe; i'tibār jo māl wagaira ki nisbat kisi par kiya jāe; amānat.

Trust, v. t. 1.—I'tibār k.; i'timād k.; takiya k.; bharosā k.; biswās k.

2.—Yaqīn lānā yā k.; bāwar k.; kisi ki bāt ko sach samajhū (mānuā).

3.—Kisi par i'tibār kar-ke koyī chiz uske sipurd k.; sipurd ki ihtiyāt (hifāzat) ke liye kisi ke hawāla k.; tafwīz k.; sanūpuā; amānat r.; tahwīl meñ r. yā d. [bechnā.

4.—Udhār d.; udhār bechnā; āyinda qīmat milne ke bharose par

Trust, v. i. 1.—I'tibār k.; kisi ko apnā mu'tamad-'alaih banā l.

2.—Kisi shai-i-maujūda yā āyinda par pūrā bharosā yā yaqīn r.;

3.—Udhār bechnā. [yaqīn k.; bāwar k.

To trust in—I'tibār k.; takiya k.; bharosā k.—*To trust to*—Bharosā r.; i'timād k.; kisi ki bāt par yaqīn k.; takiya k.; istidlāl k.

Trust, a. Jo kisi ke qabze meñ ba-taur amānat ke rahe; amānat kā; amānatī; waqfī; jo waqf huyī ho jaise jāedād.

Trust-deed, n. Wasīqa jiske rū se koyī jāedād kisi khās masraf ke liye kisi amānat-dār ke sipurd ki-jāe; dast-āwez-i-waqf; dastāwez-i-amānat-dārī.

Trustee, n. Woh shakhs jisko koyī jāedād ba-taur amānat ke is garaz se sipurd ki-jāe ki usse khās khās shakhsen ko naf' pahunchē yā woh 'awāmu-n-nās ke kām meñ āye; woh shakhs jisko dūse ke naf'e ke liye jāedād sipurd ki-jāe; sipurd-dār; amānat-dār; amīn.

Trustful, *a.* I'tibārī; qābil-i-i'tibār yā i'timād: mu'tamad; wafā-dār; Trustfulness, *n.* Wafā-dārī; imān-dārī; mu'tabarī. [imān-dār.

Trustily, *ad.* Wafā-dārī se; diyānat se; imān-dārī se. [kharāyī.

Trustiness, *n.* Wafā-dārī; diyānat-dārī; imān-dārī; mu'tamadī; sachāyī;

Trustless, *a.* Nā qābil-i-i'tibār; gair-mu'tabar; be wafā.

Trustlessness, *n.* Gair-mu'tabarī; i'tibār ke qābil na h.; 'adam-mu'tamadi.

Trustworthiness, *n.* Mu'tabarī; mu'tamadī; i'tibār (i'timād) ke qābil h.

Trustworthy, *a.* I'tibār ke qābil; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad; jispar i'tibār ho-sake.

Trusty, *a.* 1.—Jispar tamāniyat ke sāth i'tibār ho-sake; jo munāsib taur se i'timād ke qābil ho; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad.

2.—Jo khatā na kare; jo kām ke waqt na chūke; mazbūt; jo waqt par jāwāb na de.

Truth, *n.* 1.—Wāqī'a yā asliyat se mutābaqat; jo kuchh manjūd ho yā ho-chukā khwāh hone wālā ho thik thik nsike mutābiq h.; haqīqat; rāstī; asliyat. [sach; jo kuchh sach hai wahī; jo kuchh thik thik ho.

2.—Wāqī'at yā tāton ki asliyat; asl-i-haqīqat; sachchī bāt; sachāyī;

3.—Rāst-bāzī; sachāyī; jhūth na bolnā; hamesha sach bolnā (sachchī bāt kahnā); sachchī bāt ke kahne ki taraf mailān; rāst-goyī.

4.—Wafā-dārī; sābit-qadamī; istiqlāl.

5.—Diyānt-dārī; imān-dārī; haq.

6.—Bit jiski tasdiq ho-chuki ho; sachchā bayān yā qaul; usul jo sābit ho-chukā ho; qā'ida-i-mu'niyan; amr-i-mutahaggaq.

In truth—Fi-l-haqīqat; dar-asl; sachmuch; wāqī'i; ā-l-wāqī'; asl meñ.—Of a truth—Asl meñ; ā-raib; be-shubha; sachmuch.

Truthful, *a.* Sach; sachchī; sachāyī se bharā hnā; rāst; sādiq.

Truthfully, *ad.* Sachāyī se; sachāyī ke sāth; rāstī se.

Truthfulness, *n.* Sachchā-pan; sachāyī; rāstī; sadāqat.

Try, *v. t.* Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k.; iqdām k.; qurwat-āzmāyī k.

Try, *v. t.* 1.—Āzmāish se (āzmā-kar yā imtihān kar-ke) sābit k.; kisi shai ki kaifiyat daryāft karne ke liye nse kām meñ lānā; tajriba k.; āzmānā; jūchnā; sābit k.; kasautī par charhānā; kasnā.

2.—Sāf k.; galā-kar aslī hālat par k.; tāwānā.

3.—Sakht āzmāish k.; mihak-i-imtihān par charhānā; kisi ko taklif d. yā pahuñchānā; izā d.; bā'is-i-taklif h.

4.—(Law) 'Adālat-āna taftish k.; gawāhon ke bayānāt yā dūstre adālat-āna subūt se aur qāunūn ke usul ke mutābiq tajwiz k.; tahqiqāt k.; samā'at k.; sunnā k.; tahqiqāt-o-tajwiz k.

5.—Tajriba ke zari'e se kisi shai se wāqifiyat hāsil k.; āzmā dekhnā.

To try on—Pahin-kar dekhnā; is giraz se kapre ko pahin l. ki dekheñ woh badan par thik hotā hai yā nahīn.—To try out—Jab tak faisala yā tasfiya na ho koshish kiye chalnā (kiye jānā).—To try the eyes—Āñkhoñ se bahut (andāz se ziyāla) mibnat l.; ba'ī dida-rezī k.; āñkhoñ par bahut zor pahuñchānā (unpar ziyāda zor dālnā).

Tub, *n.* 1.—Ek qisim kā khule mūh kā lakri kā bartan jo bahutere ghar ke kāmōñ meñ ātā hai; kaṭhautā; kaṭhautī; kaṭhawt; kaṭhrā; kūñd.;

2.—Jisqadar chiz ek kaṭhoute yā kaṭhre meñ ā-sake. [nāñd.

3.—Chhotā pīpā.

Tub, *v. t.* Kūñd yā nāñd meñ bañhānā lagānā yā nasab k.

Tube, *n.* Nal; phoūphī; chongā yā chongī; toñtī; lakṛī dhāt yā shīshe kā nal jo pānī wagaira ke lejāne ke kām meñ ātā hai.

Tube, *v. t.* Nal lagānā; chongā lagānā; toñtī lagānā.

Tabular, *a.* Nal yā nali kī shakl kā; jismeñ nal lagā ho; nal sū; nālīdār-Tuck, *v. t.* Sikorā; morā; sametnā; lapetnā; baṭornā; dabānā; chārhanā. [chīzeñ jo ba-taur gnehelhe ke ikatthī hoñ.

Tuft, *n.* 1.—Gnehelhā; lahelhā; khosha; dusta; bahut sī chhoṭī chhoṭī 2.—Jhund; majma'; kunj.

Tumble, *v. i.* 1.—Lurhānā; loṭnā; chhatpatānā.

2.—Girnā; dafatan aur zor se niche ā-jānā; dhaṛ se gir parnā; lurhak-kar gir parnā; dhamliya jānā.

Tumble, *v. t.* 1.—Ulaṭnā; ulṭānā; ulat-pulat k.; jāñch yā talāsh ke Sometimes with *over*. [liye ulaṭnā-pulatnā; sar ke bal girā d 2.—Darham-barham k.; be-tartīb k.; shikan dāñnā; raundnā; salwatī dāñnā. [out—Lurhā-ke bahar kar-d.; dhulkā-kar bahar nikāl d.

To tumble down—Bo-ihitīyā se patak d.; be-parwāyī se girā d.—To tumble

Tumefaction, *n.* Sūjan; āñās; waram.

Tumefy, *v. t.* Phulā d.; barhā d.

Tumefy, *v. i.* Āñās kar-āñā; sūj uṭhnā; phulnā; waram kar-āñā.

Tumid, *a.* 1.—Phulā huī; jo phul yā barh āyā ho; sūjā huā.

2.—Ubbhā huā; niklā huā; uṭhā huā.

3.—Tumturāq kā; jo sunne meñ barā ma'lūm de; jiskā mazmūn barā samjh parē; numāishī; zāhir meñ raṅgīn; laṭāzī se bhārā huā.

Tumor, *n.* Sūjan; sūj; āñās; waram; gillī; gurmā yā gūlmā.

Tumult, *n.* 1.—Hangāma; balwa; shorish; shor-sharāba; dangā; khal-bali; halbali; hullar; āshob; barī shor-sharāba aur pareshānī wagaira jo logoñ ke kasrat se jam' hone kī hālat meñ ho.

2.—Afrā-tafri; halchal; khalbali.

3.—Harbarī; uthal puthal; barī pareshānī; intishār.

Tumultuary, *a.* 1.—Jiske sāth hangāma ho; hangāma khez; balwāyī; pareshān; darham-barham; khal-malt. [chainī kī.

2.—Be-qarār; pareshānī se bhārī huyī (pareshān)—jaise hālat; be-Tumultuous, *a.* 1.—Pur-āshob; jisko sāth barā hangāma ho; jismeñ dangā-o-fasād ho. [ho; pur-shor; be-qā'ida; hangāma-khez.

2.—Nihiyat pareshān; intishār se bhārā huā; jismeñ barī khalbali A tumultuous assembly or meeting—Hangāma-khez majma' yā jamā'at; logoñ kā majma' jismeñ barā shor-o-gul ho.

3.—Pareshān; muztar; be-qarār jaise tabī'at.

4.—Tund; sakht; shadīd; jisse dangā-o-fasād barpā ho; pur-āshob.

Tumultuously, *ad* Hangāme ke taur par; pur-āshob majma' ke zai'e so; dangā-o-fasād ke dhang yā tarīq par; shor-o-gul aur dangā-o-fasād ke sāth; hurdañgī so. [hangāma; āshob; bakheṛā; dangā.

Tumultuousness, *n.* Darham-barhamī; shorish; dangā-o-fasād; khalbali;

Tune, *n.* 1.—Āwāz; lahja; āhang.

2.—Sur; tāl; tān; lai; ilhān; sarod; rāg.

3.—Tartīb; nazm; mol; ittīfāq; qā'ida; ajzā kī munāsabat. (hone d.). To keep a thing in tune—Kisi shai ko qā'ide se r. (usko darham-barham na

4.—Munāsib āwāz paidā karne kī hālat; sui-lāpau; ham-āhangī; khush-āhangī.

- 5.—Kisī shai kī woh hālat jab woh kām yā masraf meñ lāyī jā-sake; sahīh yā darust hālat; ahehhi yā munāsib hālat; tabī'at yā nizāj kī munāsib hālat. [āwāz paidī ho; surilā banā yā kar d.]
 Tune, v. l. 1.—Sur milānā; milānā; aisī hālat meñ kar-d. kī munāsib
 2.—Hālat-i-munāsib par kar-d.; ahehhi hālat meñ kar-d.
 3.—Ahehhe sur se gānā; khush-illhānī se gānā.
 Taneful, a. Surilā; khush-āhang; khush-āwāz; khush-illhān; jiskī āwāz ahehhi (surilī) ho. [āwāz bo-suri ho.]
 Tuneless, a. Be-surā; be-āhang; be-mel; surilā nahīn; bad-āwāz; jiskī
 Turbid, a. Gadlā; dhabrā; mālā; kichar kī-māniid; gārhā; sūf nahīn.
 2. "Used of liquids of any kind." Webster.
 Turbulence, } n. Muntashir hālat; danga-o-fusād kī hālat; hangāma;
 Turbulency, } āshob; shorish; khat-fishār; ābtari; pareshānī; khal-bali; halehal; dangā; halwā; raniā; harbarī.
 Turbulent, a. 1.—Bare josh-o-kharosh meñ; uthal-puthal; mawwāj; manj-zan; jismeñ kahreñ khūb ya'ni zor se uṭhī hoñ; jo pareshān hālat meñ ho; jismeñ amn o-amān na ho.
 2.—Sar-kash; gardan-kash; muntanarrid; be-qarār; be-chain; ehan-chal; nā-farmān-bardar aur barhamī par māl; mufsid.
 3.—Shorish paidī k. w.; futūr dālne w.; darham-barham k. w.
 Turgid, a. 1.—Phulā huā; sūjā huā; jo kisī andarūnī zor se apnī aslī hālat se ziyāda phail jāe-jaise koī 'uzw. [lafāzī ho; tumturāq kā.]
 2.—Mubālage se bhārā huā; jismeñ fuzūl numāish ho; jismeñ barī A turgid manner of talking—Barh barh ke bāt karne kā tariq—A turgid style—Mubālage se bhārī huyī 'ibarat; 'ibarat jismeñ fuzūl lafāzī yā numāish ho.
 Turmoil, n. Mihnāt (riyāz) jisso tabī'at tang ā-jīe; taklif; danga-o-fusād kī wājh se intishār; pareshānī; intishār; chhērehār; kharḥa-sha; bakherā; halehal. [taiyār k. yā banānā.]
 Turn, v. l. 1.—Kharīdnā; kharād par chārḥīnī yā utārū; kharūl-kar
 2.—Sūrat d.; sūrat yā shakl hanūnā; gārhū; sāṁhe meñ dhālū; munāsib k.; kisī shai ke hasb i-hāl banānā yā k.; munāsib hālat meñ r.
 3.—Ghumānā; phirānā; ehakkar d.; gardish d. yā gardish meñ lānā.
 4.—Uṭh d.; uṭh kar-d.; zer-o-zabar kar d.; niehe-ūpar (tal-e-ūpar) kar-d.; ūpar kā niehe yā bhitar kā bāhar kar-d.; niehe kā ruḥ ūpar yā bhitar kā bāhar kar-d.; palatnā.
 5.—Dūsrī taraf pher d. māl yā mukhātab k.; aur taraf rujū' k.; samt-i-mukhālif ko rujū' k. (pherū); phernā; phirānā.
 6.—Kisī shai ke masraf yā kām ko talidīl kar-d.; dūsrē maqsad yā kām meñ lānā; muntaqil k.; masraf yā kām meñ lānā; lagānā; isti'nāl k.
 To turn a thing to good account—Kisī chiz ko ahehhe kām meñ lānā.—To turn a thing to one's advantage—Kisī shai se naf' uṭhānā (mustafid h.).
 7.—Kisī shai kī sūrat sifat hālat yā tāsīr ko badal d.; tabdil k.; mutagāyir k.; qālib badal d.; ek shakl se dūsrī shakl kā kar-d.; tarjama k. ulthā k. [product of the change." Webster.
 8.—"Often with to or into before the word denoting the effect or
 8.—Phirā yā pher d.; mutauaffir k.; matli paidā k.
 9.—Ghumā d.; daurūn meñ lānā; ehakkar d.
 10.—Majuūn banā d.; diwāna wahshī yā sar-garm kar-d.]

11.—Ghumānā; phirānā; sochnā; bichārnā; dil meñ ghumā-phirākar

12.—Terhā kar-d.; jhukā d.; kham kar-d. [dekhnā.

13.—Kisī bāt kī munāsabat tabī'at meñ paidā k.; dil ko kisī shai ke liye munāsib k. yā banāna.

Used chiefly in the participle.

14.—Tursh k.; khatṭā kar-d.; karuā kar-d.; phāy d.

15.—Kisī rāe ke tark karne kī targīb d.; kisī irāde se dil ko pher d.; ek taraf se dūsri taraf (ek pahilū se dūsre pahlū par) kar-d.

To be turned of—Kisī had yā ta'dād se barh jānā (usse tajāwiz kar-jānā).—*To turn a corner*—Kisī goshe (kone) se muṛ ke chale jānā.—*To turn aside*—Pher d.; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d. yā l.—*To turn away* (a) Mulāzamat se bar-taraf kar-d.; mauqūf kar-d.; jawāb d.; barḥāst k.; naukarī chhūṛā d. (b) Dūr kar-d.; pher d.; ṭāl d.—*To turn down*—Lipeṭnā; tah k.; duhrānā.—*To turn in*—Moṛ yā duhā d.; kor dabā d.; lapet-kar bhitar kar-d.—*To turn in the mind*—Sochnā; bichārnā; gaur k.; dhyān k.; dil meñ ghumi-phirūkar dekhnā.—*To turn off* (a) Haqārat ke sāth nikāl d.; nā-chiz samajh-kar apnī suhbat se khārij kar-d. (b) Chhoṛ d.; tark kar-d. (c) Pher d.; ek taraf se dūsri taraf ko mukhātab kar d. (d) Karnā; koyī kām anjām k.—*To turn one's coat*—Ek taraf se dūsri taraf ho-jānā; farīq-i-mukhālif se mil jānā.—*To turn one's money or goods, to turn a penny*—Saudāgarī meñ adlā-badlā k.; barābar liyā-diyā k.; herpher lagāye rahnā; saudāgarī meñ naf' uṭhānā yā barhānā.—*To turn out* (a) Nikāl d.; bāhar kar-d.; khārij yā badar kar-d.; nikāl bāhar k. (b) Charāyī par le-jānā; charānā. (c) Mihnāt yā dast-kārī se paidā (taiyār) k.; pūrā pūrā taiyār (muḥaiyā yā manjūd) kar-d.—*To turn over* (a) Ulaṭ d.; palat d.; dhulkā d. (b) Muntaqil kar d.; intiqaḷ k. (c) Kitāb wagaḥra ke waraqon ko ek ek kar-ke kholnā aur dekhnā; waraq-gardānī k. (d) Ulaṭ-palat d.; tah-o-bālā kar-d.; tale-ūpar kar-d.—*To turn tail*—Zillat ke sāth dum dabākar bhāgnā.—*To turn the back*—Bhāg-jānā; chal d.; piṭh dikhānā.—*To turn the back on or upon*—Haqārat se pesh ānā; be-muraḥwati ke sāth rad kar d.; muṛh pher yā moṛ l.; haqārat-se chhoṛ d.; dast-kash ho-jānā.—*To turn the die or dice*—Nasīb ulaṭnā; pāsā phernā.—*To turn the edge of*—Kund k.; bhutṭā k.; tezi bāqī na rahne d.—*To turn the head or brain of*—Sar ghumā d.; sar chakrā d.; wahshī pāgal yā majnūn banā d.; bāwlā kar d.; 'aḷ ulat yā kho d.; be-tamiz kar d.—*To turn the scale*—Pallā bhāri kar-d.; gālib kar d.; kām-yāb kar-d.; buzurg (dūsre se barh kar) kar d.—*To turn the stomach of*—Mutanfir kar-d.; bimār kar (banā) d.—*To turn the tables*—Farīq-i-gālib ko maglūb yā maglūb ko gālib kar-d.—*To turn to*—Kisī se madad l.; kisī se rujū' lānā.—*To turn to profit, advantage, or the like*—Fāida uṭhānā; mustafid h.—*To turn upon*—Ulaṭ d.; palat d.; kisī kī tardid usī ke qawl se k.

Turn, v. i. 1.—Ghūmuā; phirū; gardish k.; chakkar khānā.

2.—Madār h. yā r.; mauqūf h.; muhawwal h.; phirū; aṭkā yā rukā rahnā; munhasir h. yā rahnā; tasfiya (faisala) mauqūf rahnā.

The decision turns on a single fact—Iskī tajwīz ek hī bāt par munhasir hai; ek hī wāqī'a par is faisale kā madār hai.—The question turns on a single point—Is bāt kā tasfiya ek hī amr par mauqūf (munhasir) hai; is baḥs ke faisale kā madār ek hī amr par hai.

3.—Natīja paidā h.; ma'īl-i-kār h.; ākhir meñ koyī natīja paidā k.; nikalūā; mā-hasal h.; hāsil h.

4.—Phirnā; dūsrī taraf rujū' yā ma'īl h.; aur taraf phirnā; dūsrī bāt meñ laguā (masrūf h.); muntaqil h.

5.—Badal jānā; tabdīl ho-jānā; sūrat shakl yā haint kā badal jānā; badalte badalte ho-jānā; ho-jānā.

6.—Kharād khānā; kharād par charhnā.

7.—Tursā ho-jānā; karuā ho-jānā; khatṭā ho-jānā; phaṭ jānā; bigar jānā; kharāb ho-jānā. [chakkar meñ ānā.

8.—Daurā h.; ghūm uṭhūā; ghūmne (phirne) lagnā; ghumṭā ānā;

9.—Dūsrī taraf jhuk jānā; dūsrī jānib ko bal khā jānā.

To turn about—Dūsrī taraf muh pher d.; muh pher l.—To turn away—(a)

Munharif h.; sidhī rāh ko chhor d. (b) Haṭ jānā; chal d.; rawānā h.—To

turn in (a) Juuknā; muṭnā. (b) Tīkne (sīro-kash hone yā utarne) khwāh

khāne-piñe ke liye jāiā. (c) Palang (bistar) par jānā; sone ko jānā.—To

turn off—Phirnā; muṭnā.—To turn on or upon (a) Jawāb d.; uṭṭā yā aṭṭ

jawāb d. (b) Munhasir h.; mauqūf h.—To turn out (a) Apnī jagah se haṭ

yā ṭal jānā; khisak jīnā-jāise hadḍi (b) Bīhar ko jhuk jānā; hāhar nikal

ānā (c) Bistar se uṭhūā; so-kar uṭhūā. (d) Zuhūr meñ ānā; ākhir ko h.;

nikalūā; natīja h.—To turn over—Karwaṭ l.; pahlū badalūā.—To turn to

account, profit, advantage, and the like—Nāf' h.; kār-āwad h.; maslahat-i-

waqt h.—To turn up—(a) Ūpīr ko jhuk yā dūbrā jānā. (b) Zuhūr meñ

ānā; wāqī' h. wāqū' meñ ānā; namūd h. [daur.

Turn, n. 1.—Ghumānā; phirānā; ghumnāw; phirāw; gardish; chakkar;

2.—Tubādala-i-samt; rāh tarīq yā silsile kā badal jānā; nayī rāh;

nayā ruḥh; naye ruḥh ki taraf mailān; nayā dhang; jo silsila sūrat shakl

yā dhang ho uske bur'-aks koyī silsila wagaira; chalne kā dhang; sil-

sila-i-kār-rawāyī. [bure tarīq par chalnā

To take a good, or a bad, turn—Achchhā yā burā dhang pakaruā; achchhe yā

3.—Tugaiyur; tabaddul; inqilāb; ulāṭ-palaṭ. [gasht yā chakkar.

4.—Chīhal-qadamī; thoṛī dūr tak kī pā-piyāda sair; mukhtasar

5.—Daur jo silsile se ho; manqā' jo silsile ke i'tibār se hāsil ho;

manqā'-i-munāsib; waqt-i-munāsib; naubat; bārī. [kā fī'l.

6.—Koyī ittifaqī yā manq'e kā kām; mihr-bānī yā bad-andeshī

7.—Subhītā; zarūrat; manshā; maqsad. [izhār kā tarīq.

8.—Sūrat; shakl; tarz; dhang; waz'; tarz-i-kālām; kisī bāt ke

By turns (a) Ek ke ba'd dūsrā; bārī se; yake ba'd digare; silsila-wār; pai-

ham; 'ala-t-tawātur. (b) Rah-rah-kar; thahur-thahar-kar; waqfa-dekar; har

waqt nahīn balki kuch kuch der ke ba'd.—In turn—Bārī se; sil-sile se;

jo silsila ho thik uske liḥāz se.—To a turn—Thik-thik; pūrā-pūrā; pūre tur

par.—To take turns—Bārī bārī se k. (kām k.); e; dūsrē ke ba'd h.

Turncoat, n. Jo apne' farīq yā usūl ko chhor de; jo apne usūl se phir

jāe; apne usūl yā apnī bāt par qāim na rahue w.

Turning, n. 1.—Mor; woh maqām jahāñ koyī rāh muḥe yā phire; shāh-

rāh yā saṛūk kā gosha.

2.—Inhirāf; sidhī rāh (munāsib tarīq) par na chalnā.

Turn-out, n. 1.—Mazdūrī kī beshī ke liye kām kā chhor d.; kisī kām

kā k. is gūraz se band kar-d. ki mazdūrī baṭh-jāe.

2.—Sawāri; gārī-ghorā.

To have a good *turn-out*—'Umda gāri aur ghoṛū r.

3.—Khalis paidāwār; paidāwār.

Turpitude, n. Usūl yā qaul-o-fi'l kī khilqī zillat; aisī badi jispar sharm āye; giyat darje kī khabāsat (badi); zillat; zalālat.

Tutelage, n. 1.—Sar-parastī; himāyat; atāliqī.

“Applied to the person protecting.” *Webster.*

2.—Kisī kī sar-parastī meñ rahne kī hālat; hifāzat; nigahbānī.

To remain under one's *tutelage*—Kisī kī hifāzat yā sar-parastī meñ rahnā.

Tutelar, } a. Jiske zimme kisī shakhs yā chiz kī hifāzat ho; muhāsiz;
Tutelary, } nigah-bān; hāmī. [larke kī zāt aur jāedād ho; wali.

Tutor, n. 1.—(Luo) Muhāsiz; sar-parast; atāliq; jiskī taht meñ kisī

2.—Ustād; mu'allim; adīb. [sikhānā.

Tutor, v. t. 1.—Ta'lim d. yā k.; sikhānā yā sikhānā; likhnā-parhnā

2.—Hukūmat yā sakhti ke sāth pesh ānā.

Tutorage n. Mu'allimī; atāliqī; ustādī; sar-parastī; wilāyat.

Tutorship, n. Atāliq yā ustād kā mansab; mu'allimī; ustādī; atāliqī.

Twelvemonth, n. Bārah taqwīmī mahinon kā sāl; baras; sāl; barns-din.

Twenty, a. 1.—Bīs; bist; koṛī [na ho.

2.—Bahut; be-shumār; bī-yaon; koṛiyaon; ta'dād jiskā ta'niyun

Twice, ad. 1.—Do martaba; do daf'; do bār; mukarrar; do-bāra yā

2.—Do-chand yā du-chand; dū-bāra; dūnā; dūgnā. [dū-bāra.

“Twice is often used in the formation of self-explaining compounds; as *twice-born, twice-fold*, and the like.

Twilight, n. 1.—Shafaq; godhūlī; gaudhūnī.

2.—Shubha; ibhām; tazabzub; jhalak; khafif si raushani. [dhumlā.

Twilight, a. 1.—Andherā; tūrik; jis-meñ raushani ka'n ho; sāya-dār;

2.—Jo shafaq meñ dekh parē; jo shafaq kī raushani meñ kiya jāe.

Twin, n. 1.—Tauam; ham-zād; un do bachchon se ek jo ikatthe paidā hon.

“Used chiefly in the plural, and applied to the young of beasts, as well as of human beings.” *Webster.*

2.—Ek jo dūse se bahut hī mushābahat rakkhe.

Twin, a. 1.—Ek hī waqt paidā huye do se ek; tauam; ham-zād. [hoñ,
A twin brother or sister—Un do bhāiyaon yā bahinon se ek jo ek hī sāth paidā

2.—Un do chizon se ek jimmeñ bāham bahut hī mushābahat ho;
jo bahut hī dūse kī mānind (dūse sā) ho.

Twine, v. t. 1.—Baṭnā; bhāñjṇā; bal d.; ek sāth baṭnā.

2.—Lapeṭnā; līṭṭānā; ham-āgosh k.; ehāron tarāflapeṭ l. [zabt r.

Twine, v. i. 1.—Āpas meñ bahut hī muttafiq ho-jānā; bāham bahut rabt-

2.—Ghūmnā; bañhriyānā; phirnā; bal khānā; pech-o-tāb khāte chalnā.

Twine n. 1.—Bal; pech; bhāñj.

2.—Sutlī; ḍorī; tharrā; resmāñ

Twinkle, v. i. 1.—Āñkh ko jald jald kholnā aur band k.; michmichānā;
milmilānā; malkānā; palak mārṇā; jhīpkānā.

2.—Chamechamānā; chamaknā; jagmagānā; jhilmilānā yā jhal-
malānā; jigjigānā; ṭimṭimānā.

Twinkle, } n. 1.—ṭimṭimāhaṭ; jhilmilāhaṭ; chamak; jhalak.

Twinkling, } 2.—Āñkh kī harakat; jhapak; jhapkī; āñkh kī tez harakat.

3.—Pal; jitrī der palak bhāñjne meñ lage; lamha; lahza; ān;
sā'at; dam; turfatn-l'āin; chashm-zadan.

In the twinkling of an eye—Chashm-zadan (turfatu-l-'ain) meñ; palak bhāñj-te bhar meñ; ek dam yā aṣ'at meñ; pal bhar meñ; ek ān meñ; bāt kī bāt
Twist, v. t. 1.—Uljhānā; pechīda k.; maṛṛnā; aiñṭhnā. [meñ.]

2.—Aslī haiat yā ma'ui ko badal d.; ma'ui pher d.; matlab palat d.; aslī ma'ushā yā mazmūn ko ulaṭ yā bigāṛ d.

3.—Banānī; gaṛhnā; kharā k.; jorñā. [jānā.]

4.—Ghus jñā; mil jñā; ghūm-phir-kar ghus jānā (dākhl ho-
Used reflexively.

5.—Ghernā; lapetnā; muhit k.

6.—Baṭnā; bhāñjñā; bal d.; aiñṭhnā; maṛṛnā.

Twist, v. i. Bal khānā; lipaṭnā.

Twist, n. 1.—Bal; pech; maṛṛ; aiñṭhan.

2.—Bal dene kā tariq; aiñṭhan. [naḥ; baṭā huā resham.

3.—Jo kuchh baṭ-kar banāyā jāe; dorī; sutli; rassi; tāgā; dhāgā;

Twit, v. t. Kisi ko uskā naqs yā 'aib waḡ-āira yād dilā-kar tang k. chih-
nā yā diq k.; la'nat-malāmat k.; ta'na mārna; burā-bhalā kañnā;
ḡaiṭnā; sar-zanish k. masalan kisi aise fi'l ki nisbat jo pahile wuqū'
meñ ā-chukā ho. [jhapaṭ kar le-l.; chihñ l.

Twitch, v. t. Jhaṭke se khūñch l.; jhaṭkā dekar tor l.; khaiñch l.;
Twitch, n. 1.—Jhaṭkā; jhaṭ se khaiñch l. [jakṛāhaṭ.

2.—Paṭṭhoñ kā yakāyak khūñch yā tan uṭhnā; khūñchīw; tanāw;

Twitter, v. t. 1.—Chūñchūñ k.; chūñchūñ yā checheñ k.; chahechahānā.
2.—Kaṇp yā pharāk uṭhnā; pareshān ho-jānā; ghabrā uṭhnā.

3.—Khilkhilāñ; mūñh dabā-kar hañ-nā.

Twitter, n. 1.—Chūñchūñ; checheñ; chahechahā. [ghabrāhaṭ.

2.—Pharāk; ā'sāb kā khafif sā kaṇp uṭhnā; khafif si pareshāñi yā

Two, a. Do.
Two is often used in the formation of self-explaining compounds;
as, two-bladed, two-headed, and the like. [uisf.

In two—'Alāhida; alag; do ṭūk; do ṭukre; do hissoñ meñ; ādhoñādh; nisf-ā.

Two-edged, a. Du-dhārā; jismeñ donoñ taraf dhār ho.

A two edged sword—Du-dhārī talwār.

Two-fold, a. Ek hi qism ke do yā do mukhtalif chīzeñ jo ek sāth (ikaṭṭhī)

hoñ; dūnā; dognā; do-chand; duhrā.

Two-fold, ad. Dugnā; du-chand; duhrā.

Two-handed, a. Du-hatthā; do-hāth w. yā r. w.; jiske do hāth hoñ.

“Often used as an epithet equivalent to large, stout, strong, and

powerful.” Webster.

Two tongued, a. Do zabān w.; dagā-bāz; makkār; chhali; farebī.

Type, n. 1.—Kisi chīz kī nishāñi; 'alāmat; woh shai jo kisi dūsrī shai

par dalālat kare; chhāp; ṭhappā; nishāñ jo munaqqash ho.

2.—Naqsh; naqsha; chhāpā; qism; tarah.

3.—Sise ke hurūf.

4.—Nishāñ; nishāñi; jo shai ānc wāli ho uski sūrat yā shakl.

5.—Kisi maraz (bīmārī) kī khās sūrat yā 'alāmat.

Typic, } a. Dāl; dalālat k. w.; nishāñ yā 'alāmat zāhir k. w.; jo bāt

Typical, } āyinda hone wāli ho use kisi shakl namūne yā tashbīh se

zāhir k. w.; 'alāmat; namūna; chīñh.

Typically, a. Tamsīlan; 'illatan; sūrat 'alāmat yā tashbīh ke taur par.

Typify, *v. t.* Mūrāt sūrat uamūne yā shabāhat se kisī dūsri bāt kā zāhir k.; 'alāmat yā nishān se zāhir k.; batlānā; dikhānā; dalālat k. **Typography**, *n.* Sīse ke hurūf kā chihāpā; chihāpe kā fan.

Tyrannic, } *a.* Zālim kā; zālim-āna; jo zālim ke hasb-i hāl ho; hukm-
Tyrannical, } rānī meñ nā-jāiz sakhtī r. w.; jābir; zālim; be-rahm;
sang-dil; qāhir; sitam-gār yā pur-sitam; zulmī.

Tyrannically, *ad.* Zālim-āna; jaur-o-sitam se; jābir-āna; zālim kī tarah;

Tyrannicide, *n. l.*—Zālim-kushī; zālim kā mārūnā. [jaur-o-ta'addī ke sāth.

2.—Zālim-kushī; zālim kā mārno w.

Tyrannize, *v. t.* Zālim-āna kār-rawāyī k.; zulm k.; zālim sā bartāw k.; jābr k.; jaur-o-ta'addī k.; sitam (jaur-o-sitam) k.; nā-jāiz shiddat ke sāth hukm-rānī k.; jaur-o-jafā k.; qānūn yā insāf ke khilāf logon par hukūmat kā zor dikhānā; muqtazā-i-insāf aur hukm-rānī ke khilāf gairon par tashaddud (sakhtī) k.; zabardastī k.; udham machānā.

☞ With over.

Tyranny, *n.* 1.—Zālim-āna hukūmat; zulm; zālim-āna bartāw; jaur; jaur-o-jafā; jābr; jābr-o-ta'addī; sitam; ri'āyā wagaira par qānūn aur insāf ke khilāf sakhtī; ri'āyā wagaira par nā jāiz tashaddud.

2.—Be-rahm-āna bartāw; sakhtī; tashaddud. [se barasnā.

3.—Shiddat; sakhtī; hawā kā shiddat se bahnā yā pāuī kā kasrat

Tyrant, *n. l.*—Khud-sar hākim; hukm-rānī jo mutlaqu-l-'inān ho; bād-shāh jo kisī qānūn yā qā'idē kā pā band na ho.

2.—Bādshāh hākim yā āqā jo apno mā-tahton par zulm kare; jo shakhs apne ikhtiyār ko nā-jāiz tarīq par nāfiz kare; zālim; jābir; mardm-āzār; jafā-kār; aisā āqā jiske dil meñ rahm na ho.

Tyro, *n. l.*—Mubtadī; nau āmoz; jisne kisī 'ilm kī tahsīl maliz shurū' kī ho; nau-sikh; jo kisī shu'ba-i-'ilm kī niri ibtidāyī bāteñ jāntā ho; jisne kisī 'ilm meñ maliz bismi-l-lāh kiya ho.

2.—Jo shakhs kisī bāt se pure taur par wāqif na ho; kisī bāt meñ khām (kacheliā); pukhta-kār nahīn.

U.

Ubiquity, *n.* Ek hi waqt meñ har jagah maujūd rahnā; zamāna-i-wāhid meñ har kahīn hāzir rahnā. [-i-mutazakkira-i-bālā.

UBI SUPRA, (Lat.) Us maqām par jiskā zikr upar huā hai; ba-maqām ☞ "Noing reference to some passage or page before named."

H obster.

Ugly, *ad.* Bhaddēpan se; burī tarah se; burī shakl se; bad-sūratī se.

Ugliness, *n. l.*—Bad-shaklī; bad-sūratī; karīh-manzarī; bad-haiatī; khūb-sūratī kā na h.; sūrat (shakl) kā bhaddāpan; zisht-rūyī.

2.—Dil kī burāyī; khabāsat-i-bātinī; bad-mizājī; chīrchīrāpan.

Ugly, *a. l.*—Jiske dekhne se tabī'at ko nafrat (tabī'at muta'afīr) ho; bad-sūrat; bad-haiat; bad-shakl, karīh-manzar; qubh-sūrat; jiskī sūrat nā-ḡwār ho; bhaddā; be-ḡaul; jisse nafrat paidā ho; jisse dil ko karāhiyat ho; zisht-rū.

2.—Bad-mizāj; tursh-mizāj; chīrchīrā; jisse bad-mizājī pāyī jāe.

Ulterior, *a. l.*—Kisī khat yā had ke udhar (uspār yā usse ware); udhar uspār yā kisī ke āge barh-kar wāqī'; idhar yā is taraf nahīn

2.—Mazid; aur ziyāda; aur dūr; kisi ke ba'd āne w.

Ultior demands—Mutālabāt-i-mazid; kisi mutālabē ke ba'd jo kuchh aur talab kiyā (māṅgā) jāe.—What *ultior* measures will be adopted is uncertain—Yah tabqīq nahīn hai ki jo tadbiren ho-chuki hain unke ba'd aur kano si tadbiren 'amal mein ayeṅgi.

ULTIMA RATIO, (Lat.) Ākhir dalīl baḥs yā tadbīr. [se piche kā.

Ultimate, *a.* 1.—Sab se dūr kā; ba'id-tarīn; ākhir darjē kā; ākhir; sab 2.—Gāyī; intihāyī; ākhir; khās; jo kul kā marja' ho.

3.—Kisi shai ke daurān yā silsila-i-natāij mein ākhir; jo ba-martaba i-ākhir (ākhir yā anjām-i-kār ko) maqsūd ho.

Ultimately, *ad.* Ākhir ko; bi-l-ākhir; ākhir-i-kār; ākhirashī; ākhiru-l-amr; ākhir mein; ant mein; ant ko.

Ultimatum, *n.* Ākhir shart; jo tajvīz ākhir mein pesh ki-jāe; woh hāteṅ yā sharteṅ jo ba-martaba-i-ākhir madār-i-sulh ke taur par pesh hoṅ; woh 'unda tarīn sharteṅ jo kisi 'ahd-o-paimān karne wāle-kī taraf se pesh ho-sukeṅ aur jinse inkār ke ba'd 'ahd-o-paimān kā silsila phir qāim na rahe. [ke pahile guzrā ho; pichehlā mahīna.

ULTIMO, *n.* Māh-i-guzashtā; mahīnā jo ākhir ko ya'nī hāl ke mahīne On the first *ultimo*—Māh-i-guzashtā (pichele mahīne) ki pahilī tarīkh ko.

Often contracted to *ult.* [rah na jāe.

ULTIMUS HERES, (Lat.) Wāris-i-ākhir; jiske ba'd koyī dūsrā wāris **Ultra**, *a.* 1.—Jab yah lafz aise alfāz mein joṛā jātā hai jinse kisi maqām

kā ta'alluq zāhir ho to uske ma'nī *bāhar* yā *dusrī taraf* (*uspar*) ke *Ultra-marine*—Samundar pār; samundar ke pār kā. [hote hain.

2.—Bahut hī; nihāyat hī; jo kuchh ma'mūlī jibillī wājib yā munāsib ho usse zāid (ziyāda).

Umbrage, *n.* 1.—Sāya; chhāyā; chhān. [ranjish; burā mānnā.

2.—Zarar kā guṇān; ranj; nā-rizī; khafagī; budūrāt; be-zāri;

To give *umbrage* to a person—Kisi ko nā-rāz (rahjida) k.; kisi ke dil mein is bāt kā guṇān pānā k.; kisi shakhs se ham ko zarar pahunchegā.—

To take *umbrage* at one's conduct.—Kisi ke tarz-o-tarīq (uski chāl) se nā-rāz h.; kisi ki chāl par burā mānnā.

Umbrageous, *a.* Sāya-dār; sāya k. w.; sāya-gustār; jisso yā jismeṅ siya ho; chhāyā k. w. yā r. w.

Umpirage, *n.* 1.—Faisale kā iḥtiyār haq yā iqtidār jo sar-paneh ko

2.—Sar-paneh kā fuisala. [hāsil ho.

Umpire, *n.* 1.—Koyī tīsrā shakhs jiskī tajwīz par woh baḥs yā takrār kulliyatan chhor di-jāe jo do shakhsōn ke darmiyān paidā ho; sālis.

2.—(Law) Woh tīsrā shakhs jo panchoṅ ke mā-bain iḥtilāf-i-iḥe kī hālat mein nīzā' yā amr-i-tajwīz-talab kī fuisala kar-de; sar-paneh.

Unable, *a.* Lāiq yā qābil nahīn; kāfi qawwat istilā'at 'ilm yā hunar wagaira na r. w.; za'if; kam-zor; kam-tāqat; nā-tāqat; kam-bazū'at; be-bas; lāchār; 'ājīz.

Unacceptable, *a.* Nā-maqbūl; nā-pasandida; khush-guwār nahīn; jisse tabī'at nā-khush ho-jāe; jisse dil ko raṅ pahunchē; nisā nahīn ki khushī ke sāth qabūl kiyā jā-sake.

Unaccomplished, *a.* Jo anjām na pāyā ho; jo be-kiyā rah jāe; nā-mukammal; adhūrā; gair-muhazzab; nā-tarbiyat-yāfta; jiske aḥlilāq-o-ādāb kī durusti ta'lim se na huyī ho.

Unaccountable, *a.* 1.—Jiski wājib bayān na ho-sake; lū-jawāb.

2.—Jiskī tauzih mumkin na ho; jisko 'aql hal na kar sake; jisko qā'ide par na lā-sakeñ. [zimma-dār nahīn.]

3.—Jo muhāsabe kā zimma-dār na ho; muākhaza-dār nahīn; Unaccustomed, *a.* 'Adī yā mānūs nahīn; gair-mānūs; jisko kisī chīz kā ghaṭṭhā na parā ho; nā-mahram. [r. w.]

Unacquainted, *a.* Nā-wāqif; nā-āshnā; gair-mānūs; khūb wāqifiyat na Unadvisable, *a.* Jo maslahat na ho; khilāf-i-maslahat; is qābil nahīn ki uski nisbat tahrīk kī-jā-sake; jo qarīn-i-maslahat na ho; dūr-andeshī yā 'aql ke khilāf.

Unadvised, *a.* 1.—'Aqilāna yā qarīn-i-maslahat nahīn; jo qarīn-i-'aql na ho.

2.—Jo begair khūb soche-bichāre kiyā jāe; jismeñ 'aql ko dakhil na diyā jāe; jo ānkh band kar-ke kiyā jāe; jismeñ ihtiyāt na kī-jāe.

Unadvisedly, *ad.* Be-samjhe-būjhe; begair khūb soche-bichāre; khilāf-i-'aql; be-'aqli ke sāth; dūr-andeshī ke sāth nahīn; jhaṭ se; be-tahāsha.

Unaffected, *a.* 1.—Muhabbat yā josh se khālī; jiske dīl par kisī bāt kā asar na ho. [haqīqī; sachchā; sādīq; masnū'ī nahīn.]

2.—Begair banāwat kā; jismeñ banāwat na ho; sīdhā; sādā; aslī;

Unaffectedly, *ad.* Begair banāwat ke; sachmuch; asl meñ; haqīqat meñ; wāqī'ī; begair riya-kārī (maḥkārī) ke.

Unalienable, *a.* Nā-qābil-i-intiqāl; jo muntaqil na ho-sake.

Unalienably, *ad.* Aisī tarah se ki muntaqil na ho-sake; aise dhang se ki intiqāl mumkin na ho. [sachchā.]

Unalloyed, *a.* Jismeñ milāwat (āmezish) na ho; khālīs; kharā; aslī;

Unanimity, *n.* Yak-dilī; ek-dīl h.; rāe yā irāde meñ ittifaq; ek-mat h.

Unanimous, *a.* 1.—Ek-dil; rāe yā irāde meñ muttāfiq; muttāfiq-r-rāe; ek-mat; mukhtalifu-r-rāe nahīn.

2.—Jo ek-dīl ho-kar qāim ho; jisse ittifaq-i-rāe zāhir ho; jismeñ sab muttāfiq hoñ; jismeñ kisī ko ikhtilāf (mukhtalafat) na ho; jiske khilāf koyī kuchh na kahe.

Unanimously, *ad.* Bi-l-ittifaq; jismeñ sab ko pūrā ittifaq ho; jismeñ sab log baḥbūbī muttāfiq hoñ; ek-dīl ho-kar; ek-rāe ho-kar; pūre ittifaq ke sāth.

Unanswerable, *a.* Jiskā jawāb na diyā jā-sake; jiskā jawāb-i-shāfi na ho; nā-qābil-i-tardīd; lā-radd; jiskī tardīd na ho-sake; jisko miṭā na sukeñ. [miṭ na sake; aise tariq par ki bātil na ho-sake.]

Unanswerably, *ad.* Aisī tarah se ki rad na ho-sake; aise dhang se ki

Unappealable, *a.* Nā-qābil-i-apīl; jiskā murrāfa'ā na ho-sake; jo sīga-i-apīl meñ 'adālat-i-akbar tak na pahunch sake.

Unassuming, *a.* Shokh yā gustākh nahīn; magrūr nahīn; 'ājiz; munkasir; garīb; jo bare bare da'we na kare; gairat-dār; jisko kisī bāt kā zu'm na ho. [na ho; jiskā kuchh asar-na ho; lā-hāsil.]

Unavailing, *a.* Be-sūd; be-kār; be-fūda; 'abas; jisse natīja-i-maqsūd hāsil

UNA VOCE, (Lat.) Bi-l-ittifaq; ek-rāe ho-kar; ek-dīl ho-kar.

Unavoidable, *a.* 1.—Jis ko rad yā bātil na kar-sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl; jo mansūkh na ho-sake; jiskī tansūkh mumkin na ho.

2.—Jisse bachnā mumkin na ho; jisse ihtirāz na ho-sake: nā-qābil-i-ihtirāz; lābudī; nā-guzir.

Unavoidably, *ad.* Lāchārī se; majbūrī se; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī; aisī tarah se ki chūknā yā bachnā mumkin na ho.

Unaware, *a.* Nā-wāqif; be-khabar; wāqif yā āgūh nahīn; gāfil; be-parwā; nā-mukhātib; gair-mutawajjh.

Unaware, } *ad.* Begair pahile se irāda yā tahaiya kiye huye; yakāyak;
Unawares, } daf'atan; jiski ummed pahile se na rahī ho; nāgahān;
nāgāh; akasmāt; achānak.

At unawares—Yakāyak; nāgahān; achānak.

Unbar, *v. t.* Khol d.

To unbar a gate—Phāṭak khol d.

Unbecoming, *a.* Nā-munāsib; gair-muzaiyib; nā-zebā; nā-shāista; fuhsh; nā-mauzūn; jo kisi ko zeb na de (uske liyo nā-munāsib yā uski shān ke khilāf ho); nā-sazā-wār; bad-numā.

Unbecomingly, *ad.* Bad-numāyī ke sāth; be-jā taur se; nā munāsib tariq par; aise tariq par jo khilāf-i-shān (nā-muzaiyib) ho.

Unbend, *v. t. 1.*—Sīdhā kar d.; utār d.; khol d. [tafrīh k.

2.—Kuchh 'arse ke liye āram k.; mihnat riyāz yā koshish ke ba'd

Unbending, *p. a. 1.*—Jo jhuk na sake. [rahe; lā-tajūn.

2.—Jo qūl na ho; jo apnī hī bāt māne; jo apne qaul par sābit-qadam

Applied to persons. [taqil.

3.—Jismeñ kabhī farq na paṛe; jo joñ kā toñ rahe; mazbūt; mus-

Applied to things. [dārī rahne na d.

Unbias, *v. t.* Be-ta'assub hanā d.; ta'assub dūr kar-d. (miṭā d.); jānib-

Unbind, *v. t.* Bandoñ ko khol d.; khol d.; bandish (bandhan) khol d.

Unblemished, *a.* Jismeñ dhabbā na lagā ho; be-dāg; ilzām wagaira se barī; pāk; sāf; be-'aib; be-naqs; jismeñ kalank kā ṭikā na lagā ho.

Unblushing, *a.* Be-sharm; be-hayā; be-gairat; shokh; gustākḥ; dhīṭh; nir-lajja. [jiskā zuhūr hanoz li. w. ho; āne w.; āyanda yā āyinda.

Unborn, *a.* Jo ab tak paidā na huā ho; nā-zāyida; jiskā wujūd na ho;

Unbosom, *v. t.* Kushāda-peshāwī se khol d.; apnī poshida rāe yā dil ki bātoñ ko jī khol-kar kah-d.; maḥfī taur par zāhir kar-d.; ba-taur rāz ke kah d. (fāsh k. yā khol d.). [be-pāyān; gair-i-mutanāhī.

Unbounded, *a. 1.*—Jiski had na ho; lā-intihā; be-had; gair-mahdūd;

2.—Jispar koyī rok yā qaid na ho; jispar zabt na ho; be-intihā.

Unbrace, *v. t.* Dhilā kar-d.; utār d.; khol d.

Unbred, *a.* Khūb tarbiyat-yāfta nahīn; gair-muhazzab; jisne khūb ta'lim na pāyī ho; jāhil; be-tamīz; be-adab; nā-khalaf.

Unbridled, *p. a.* Be-qaid; be-zabt; rindāna; shadīd; sakht; shiddat kā.

Unbroken, *a. 1.*—Jo ṭūṭā na ho; pūrā; musallam. [ukhar na gayā ho.

2.—Jismeñ zu'f na āyā ho; jo kam-zor na ho-gayā ho; jo ṭūṭ yā

3.—Jo hilāyā na gayā ho; jo sikhāyā na gayā ho; be-nikālā huā.

Unbrotherly, *a.* Jo bhāyī kī shān ke khilāf ho; jo bhāyī ko zeb nā de;

Unbuild, *v. t.* Dhā d.; mismār kar-d.; tornā yā tor dālnā. [nā-mibrbān.

Unceasing, *a.* Jo band yā mauqūf na ho; jo be-intihā yā bilā-ta'aiyun qāim rahe; mudāmī; hamesha qāim rahne w.; lagātār; jiskā tār

(silsila) kabhī na ṭūṭe. [lagātār; hamesha.

Unceasingly, *ad.* Be-rukāwāt; begair band yā mauqūf huye; barābar;

Unceremonious, *a.* Be-takalluf; zāhir-parast nahīn; zāhiri qā'idon ko nā bartue w.; mānūs tariq par bartaw k. w. [qā'ida; khilāf-i-qā'ida.

Unceremoniously, *ad.* Be-takallufāna; bilā-lihāz-i-rusūm-i-zāhirī; be-

- Uncertain, a. 1.**—Gair-i-mutahaqqiq; jiskā pakkā thikānā na ho; mash-kūk; mushatabah. [nahīn; gair-i-mahfūz.]
- 2.—Jispar takiya (bharosā) na ho-sake; qābil-i-i'tibār yā istidlāl
- 3.—Mushatabah; pakki wāqifiyat na r. w.; tahqīq ke sāth na jānne w.; yaqīn na r. w.; shak yā shubha r. w.
- 4.—Natīje kā tayāqqun na r. w.; is bāt ko yaqīnī nu jānne w. ki nishāna waghaira thik kahān baithagā yā kis samā ko rujū' ho-gā.
- Uncertainly, ad.** Tahqīq ke sāth nahīn; yaqīn ke sāth nahīn; pūre bha-rose ke sāth nahīn; shubhe ke sāth; mashkūk taur par.
- Uncertainty, n. 1.**—Tazabzab; ibhām; shak; shubha; ihtimāl.
- 2.—Kisi shai ke waqū' kā ihtimāl.
- 3.—Be-tahqīqī; thik thik ma'lūm na h.
- 4.—Jo bāt lā-ma'lūm yā gair-i-mutahaqqiq ho; lā-ma'lūm shai.
- Unchangeable, a.** Jo badal na sake; gair-i-mulgaīyir; lā-tagaīyur; jis-meñ tagaīyur-o-tabaddul na ho-sake.
- Uncharitable, a.** Nek nahīn; nek-andeshī ke khlāf; sakht; karī; 'aib-joyī se bharā huī; jismeñ harf-girī pāyī jāe.
- Unchaste, a.** Pāk-dāman nahīn; nā-pāk; be-'ismat; fāhisha; bad-kār; chhināl. [nafs-parastī.]
- Unchastity, n.** Be-'ismatī; be-'islatī; nā-pāk-dāmanī; shahwat-parastī;
- Uncivil, a. 1.**—Shāista yā muhazzab nahīn; kaj-khlūq; bad-aqhlāq; be-murawwat; gair-i-muhazzab—jaise shakhs.
- 2.—Jāhilāna; gair-i-shāista; nā-bāista; talzib se khlāli; insāniyat se khlāli—jaise atwār (turīq).
- Uncivilized, a.** Gair-i-muhazzab; jiskī wahshiyāna hālat jon kī toñ ho; jāhil; jagali; ujadq; nā-tarāshida; wahshī; be-salīqa.
- Uncivilly, ad.** Kaj-khlūqī se; bad-aqhlāqī se; jāhilāna; wahshiyon kī mānind; be-līhāzī se; be-adabī se; be-murawwatī se; rukhāyī se; gustākhlī se. [yā talab k. w.] na ho; lā-da'wā.
- Unclaimed, a.** Gair-i-mutada'wiya; jiskā koyī da'wī-dār (chāhne māūgne Unclaimed property—Lā-da'wī māl; māl jiskā koyī da'wī-dār (kisi ko da'wā) na
- Uncle, n. 1.**—Bāp kā bhāyī; chachā. [ho.]
- 2.—Mā kā bhāyī; māmūñ. [galiz yā galiz se bharā huā.]
- Unclean, a. 1.**—Sāf nahīn; nā-sāf; mailā; mailā-kuchailā; gaudā;
- 2.—Nā-pāk; gunah gār.
- 3.—Shahwat-parast; nafs-parast; fājir; fāsiq; bad-kār.
- Uncleanness, n. 1.**—Mailāpan; gaudagī; gilāzat; nā-pāki.
- 2.—Gunah-gāri; gnnāh.
- Unclinch, v. t.** Band na rahne d.; khol d.
- To unclinch the fist—Mūthī khol d.
- Unclose, v. t. 1.**—Khol d.; muhr tor d.—jaise khat kī.
- 2.—Zāhir kar-d.; fāsh kar-d.; khol d.
- Unclosed, a. 1.**—Be ghirā; gair-i-mulūt; khlā.
- 2.—Jo khatime ko na pahunchā ho; gair-i-mukhtatim.
- 3.—Band nahīn; sar-ba-muhr nahīn; khlā.
- Uncomeliness, n.** Bad-sūratī; bad-shaklī; bad-haiatī; karīhn-l. manzarī; bhaddā-pan; khlāb-sūrat na h.; bo-daulī.
- Uncomely, a.** Bhaddā; khlāb-sūrat yā khlush-numā nahīn; bad-seb; kuḍnūl; sūda; nā-gnwār; nā-qābil-i-pasand; gair-mauzūñ.

Uncomfortable, *a.* 1.—Ārām-dih nahīn; jismeñ ārām na mile.

2.—Jismeñ yā jisse be-chainī ho; taklif-dih.

Uncommon, *a.* Ma'mūlī nahīn; gair-i-ma'mūlī; shāz; nādir; nihāyat 'umda; 'ajīb; 'ajīb-o-garīb; jo aksar (kasrat se) dekhā yā sunā na jāe; kam-yāb; kam-tar; mirālā; anokhā; anūthā.

Uncommonly, *ad.* Gair-ma'mūlī tarīq yā darje par; nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl ke bahut hī khilāf; shāz; aksar yā ma'mūlan nahīn; bahut hī kam. [(na h.); nudrat; kam-yābī; kam-zuhūr meñ ānā.

Uncommonness, *n.* Ma'mūl ke khilāf hī; shāz hī; aksar wāqī' na h.

Uncommunicative, *a.* Jo kisi ko kuchh na batlāye; jo dūsroñ se khul-kar bāt na kare; jo auroñ se khīnchā rahe; kashīda-khātīr; pumbadahan; chuppā; rūkhā.

Uncomplying, *a.* Dūsroñ kā kahā yā hukm na mānne w.; dūsre kī bāt qabūl karne par māil yā rāgīb nahīn; jo dūsre ke āge sar na jhukāye (sar-i-taslim kham na kare).

Uncompromising, *a.* Jo sulh-i-bāhamī se tai na ho-sake; jo sulh kī sharteñ qabūl na kare (unpar rāzī na ho); jo tasfiya-i-bāhamī na kare; haṭṭhī; ziddī; karā; jo na jhuke; jo dabāne se na dabe.

Unconcern, *n.* Be-ta'alluqī; be-fikrī; andeshe kā na r.; be-garazī; be-parwāyī. [ho; be-parwā; be-sarokār; be-gam; mast; nichint.

Unconcerned, *a.* Be-fikr; be-garaz; jisko fikr ta'alluq yā andesha na ho. "It has at sometimes before a past event, but about or for is more generally used before a past or future event." Webster.

Unconcernedly, *a.* Be-fikrī se; be-parwāyī se; be-garazī se; be-garaz-āna; be-gam; bilā-ta'alluq-i-khātīr.

Unconditional, *a.* Shartī yā mahdūd nahīn; gair-mashrūt; bilā-qaid; mutlaq; kāmil; jismeñ koyī qaid yā shart na lagī ho; jismeñ koyī agar-magar na ho. [sharāt; begair koyī qaid lagāye huye.

Unconditionally, *ad.* Bilā-qaid; ba-tarz-i-mutlaq; kāmil taur par; bilā-

Unconscionable, *a.* Nā-ma'qūl; 'aql ke khilāf; na-munāsib; jisqadar 'aql-i-salīm ke mutābiq chāhā yā ummed kiya jā-sake usse kahīn ziyāda (baḥ-kar); be-andāz yā be-andāza.

Unconscious, *a.* 1.—Be-khabar; gāfil; na jāne w.; nā-wāqif.

2.—Jo ma'lūm na de; jo dīl ko ma'lūm na ho.

Unconsciously, *ad.* Be-ma'lūm kiye; be-khabarī se; be-jāne; bilā-wāqifiyat.

Unconstitutional, *a.* Qānūn yā qā'ide ke mutābiq nahīn; jo qā'ide se jāiz na ho; usūl-i-qānūn ke khilāf; band-o-bast ke khilāf; khilāf-i-nazm.

Uncontrollable, *a.* Jo zabt na ho-sake; jisko rok na sakeñ; jisko apne qabū meñ na lā-sakeñ; jisko apne bas meñ na kar-sakeñ; jo apne iḥtiyār meñ na ā-sake; jiski nisbat (jismeñ) bas na chale.

Uncontrollably, *ad.* Aisi tarah yā isqadar ki rokne se na ruke; itnā yā is tarah kī rukāwaṭ mumkin na ho; bilā-ta'arruz; bilā-iqtidār-i-muzāhamat. [jispar i'tirāz wārid na ho-sake (na ho-sake).

Uncontroverted, *a.* Gair-i-mutanāzi'a; jiski nisbat baḥs yā nizā' na ho;

Unconvertible, *a.* Jiskī sūrat tabdīl na ho-sake; jiskī haiat meñ tagai-yur-o-tabaddul na ho-sake.

Uncord, *v. t.* Rassiyāñ dhīlī kar-d. yā khol d.; khol d.;

- Uncourteous, *a.* Kaj-khulq; bad-aḳhlāq; be-murawwat; wahshī; be-ta-mīz; be-adab; jāhil; jismeñ mihrbānī aur murawwat na ho.
- Uncouth, *a.* Gair-ma'mūlī; 'ajīb; 'ajīb-o-garīb; bladdā; bad-numā; bad haīat; knḍul; angārḥ; gañwār sā; jo kasrat-i-isti'māl se pasandīda yā khush-numā na ho-jāe. [khāpan; nīrālāpan.
- Uncouthness, *n.* Bladdāpan; 'ajīb-o-garīb h.; nudrat; ajnabīyat; ano-
- Uncover, *v. t.* 1.—Poshish uṭhā 1.; jis chīz se koyī shai' ehliṭī ho use haṭā yā dūr kar-d.; khol d.; sar-posh haṭā d.
 2.—Kapre uṭār 1.; naugā kar d.; barahma kar-d.
 3.—Makān kī chhat khol ntār yā nikāl 1.
 4.—Topī ntār 1.; sar naugā kar-d.
- Uncreated, *p. a.* Jo hanoz paidā na huā ho; jiskā wujūd abtak na ho.
 2.—Gair-i-maḳhlūq; jiskī paidāish na huyī ho. [bādshāhat ehliṭī 1.
- Unerown, *v. t.* Taj-i-shūhī ehliṭī 1.; takht se ma'zūl kar-d. (ntār d.);
- Uncurrent, *a.* Gair-i-rāij; jo jāri na ho; jiskī chalan na ho; gair-i-murawwij; jo 'umūman rupaye ke lene dene meñ jāri na ho; jo barābar yā pūrī qīmat par na liyā jāe.
- Unent, *a.* Be-kaṭā; be-tarshā; gair-i-maqtū'n; nā-burīda.
 "Said especially of the leaves of books when they have not been separated by cutting or trimming in binding." Webster.
- Undamaged, *a.* Jismeñ zarar (nuqsān) na pahunchā ho; jo kharāb na ho-gayā ho. [na ho kī yah kab kā hai.
- Undated, *a.* Bilā-tārīkh; jismeñ tārīkh na likhī ho; jiskī nisbat ma'lūm
- Undaunted, *a.* Be-klūf; be-dar; nidar; be-bāk; jān-bāz; diler; sāhusī; jiskā dil khauf kī wajh se tūṭ na jāe.
- Undeceive, *v. t.* Dhokhā yā gulatī wagaira dūr kar-d.; phir dhokhe meñ na parne d.; phir dhokhā (inḡālata) na khāne d.; rūkheñ kholnā; kān kholnā yā khare kar-d. [na ho-ehnikī ho; jo tai na pā-ehnikā ho.
- Undecided, *a.* Gair-i-munfasila; jiskā fūsala na huā ho; jiskī tajwīz
- Undefended, *a.* 1.—Gair-i-mahfūz; jiskī hifāzat na kī-gayī ho; jiskī muhāfazat (jiske baehāw) kā baud-o-bast na ho.
 2.—Jismeñ mudda'a'alaiḥ kī taraf se jawāb-dihī na huyī ho; jismeñ mudda'a'alaiḥ kī jāuīb se koyī wakīl wagaira na ho; jismeñ koyī jawāb yā 'uzr pesh na kiya jāe. [tauzīh yā ta'rīf na kī-gayī ho.
- Undefined, *a.* 1.—Gair-i-mu'aiyan; gair-i-mushakḱkhas; jiskī sarāhat
 2.—Jiske hudūd kā ta'niyun na ho; gair-mahdūd.
- Undeniable, *a.* Jisso inkār na ho-sake; jiskī tardīd na ho-sake; nā-qābil-i-tardīd; jo sarilī (sāf sāf) sach ho; sāf; fāsh; 'ayān.
- Undeniably, *adv.* Aisi tarah kī inkār yā tardīd munmkin na ho; is safāyī se kī qābil-i-inkār yā tardīd na ho.
- Under, *prep.* 1.—Niche; tale; zer; nīsi tarah kī koyī chīz nīpar ho.
 "The correlative of over, above, up, on."
 2.—Kisī kī shāgirdī yā taht meñ; kisī ke mā-taht; kisī ke hukm ke tāhī' (uske zer-i-hukūmat).
 3.—Dūsre ke muqābale meñ (dūsro se) kam.
 4.—Kam pāir; kam qīmat par; kam ko; kam dām ko; kam kā.
 5.—Hile se; bahāne se; kisī ke parde yā oṭ meñ; se.
 6.—Kisī kī nisbat rutbe darje yā martabe meñ kam. [hālat meñ.
 7.—Bojhā huā; ladā huā; bar-dāsht karte huye; tahammul kī

8.—Kisī shai ke niche dabe rahne ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī shai kā bār (bojh) ūpar se parā ho. [ki majbūrī (uskā k.) farz ho.

9.—Zimma-dārī yā pā-bandī ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī bāt

10.—Kisī nām se mashhūr yā ma'rūf; kisī nāme se.

11.—Zamāna yā 'ahd meñ; kisī ke waqt meñ; daurān yā daur meñ.

12.—Jo kisī khās sin ko na pahuñchā ho; kam; niche.

13.—Sūrat meñ; shakl meñ.

14.—Zer-i-hifāzat; zer-i-himāyat.

15.—Niche; zail meñ; meñ; kisī shai meñ dākhil yā shāmil.

16.—Musaddaqa; dastkhatī (*corruptly* dastkhatī).

17.—Bahs yā tajwiz wagaira ki hālat meñ; jab kisī shai ki nisbat bahs yā tajwiz wagaira ho-rahi ho; jab koyī amr kisī bāt ke liye pesh

18.—Ba-mujib; mutāliq; hasb; zer; ba-ittibā'; az-rūe. [ho; zer; meñ.

Under arms—Hathiyārōn ko kām meñ lāne ke liye taiyār; musallah; bathiyār-band.—*Under fire*—Gole-bārūt ke sūmne; dushman ke gole ke muñh par.—

Under sentence—Us hālat meñ jab kisī ki nisbat hukm-i-sazā sādīr ho-chukā ho.—*Under the breath*—Dhimi āwāz se; nihāyat āhista se.

Under, ad. Nichī yā zalil hālat meñ; mā-tahtī yā itā'at meñ; zer-i-hukm; apne tābi' yā mā-taht.

☞ "Used chiefly in a few phrases; as, to bring *under*, to reduce to subjection; to keep *under*, to maintain in subjection; to control."

Webster.

[shikmī.

Under, a. Rutbe yā darje meñ dūsre se kam; mā-taht; adnā; tābi';

☞ "*Under* is often used in the formation of compounds, denoting that which is less than is right, proper, or ordinary, or which is inferior, subject, or subordinate to something; as, *under-secretary*, *under-tenant*, and the like." *Webster.*

Under-bid, v. t. Nīlām meñ kam bolī bolnā; jītōī bolī dūsre ki ho usse kam bolī bolnā. [yā munāsib qīmat yā ujrāt se kam māngnā.

Under-charge, v. t. Kam qīmat lagānā; ghaṭ-kar dām lagānā; ma'mūlī

Underclerk, n. Muharrir jo sar-daftar ke mā-taht ho; nāib-muharrir; aduā darje kā mutasaddī. [kam kām k.

Under-do, v. i. 1.—Kām karne ki jisqadar liyāqat yā salāhiyat ho usse 2.—Jisqadar zarūr ho usse kam kām k.

Under-do, v. t. Khūb na pakānā; khām (kachhā) r.; adh-pakā r.

Under-drain, n. Patā huā nābdān nāl yā parnālā.

Undergo, v. t. Sahnā; bardāshht k.; bhugatnā; tai k.; jhelnā; uthānā;

Under-ground, n. Jagah jo zamīn ki sath ke niche ho. [kāṭnā; bhognā.

Under-ground, a. Zamīn ke niche kā; zer-i-zamīn; zamīn ke tale.

Under-hand, ad. 1.—Chhipē-chhipē; khufyātan; chhipā-kar; poshida taur se; ikhfi ke sāth.

2.—Fareb ke zarī'e se; farebī taur par; fareb ke sāth.

Under-hand, a. Khufya; poshida; chhipā huā; makhfi.

☞ "Usually implying meanness or fraud, or both." *Webster.*

Under-let, v. t. 1.—Jisqadar munāsib kirāya wagaira ho usse kam par d.

2.—Ijāre ke zarī'e se ijāra (ijāra-dar-ijāra) d.; kaṭkina d.

Under-lie, v. t. 1.—Kisī ke niche h.; niche rahnā; niche wāqī' h.

2.—Kisi shai kâ madâr (uskî jar yâ bunyâd) h.; kisi chîz kî binâ h.; kisi chîz ko sañbhâle rahnâ.

Under-lie, *v. i.* Nieho h. yâ rahnâ.

Under-line, *v. t.* Alfâz ke nieho khat khûch d.

Undermine, *t. 1.*—Girâne yâ dhâne kî garaz se zamîn ko niehe se khod d. yâ khâli kar d.; snrang daurânâ.

2.—Maḥfi tadbîron se kisi shai kî beḥ-kamî k. (uskî jar khodnâ) khufya tarîq se tabâh yâ barbâd kar-d.; jar kâṭnâ; chhipi chhipi

Underneath, *ad.* Niehe; talo; zer.

[burâyî k.

Underneath, *prep.* *Vide supra.*

Under-rate, *v. t.* Bahut kam qîmat lagânâ yâ ṭhahirânâ; aslî yâ wājibi qîmat se kam qîmat qāim k.; kam dām lagânâ; kam āṅknâ.

Under-rate, *n.* Qîmat jo māliyat se kam ho.

[bechnâ.

To sell a thing at an under-rate—Kisi chîz ko uskî māliyat se kam qîmat par Under-sell, *v. t.* Jin chizon ko koyî kisi qîmat par beche unḥî chizon ko us shakhs kî nisbat kam (qîmat) par bechnâ; dūsro kî nisbat arzân farokht k. (sastâ bechnâ); amne-pamne bech dānâ; dūsro ke muqābale mein mol ghaṭā kar bechnâ.

Under-sign, *v. t.* Kisi chîṭhî yâ dast-āwez wagaira ke niehe (uske zail yâ āḥhir mein) apnâ nām likhnâ (dast-kiṭ k.); zail mein dast-khaṭ k. (sabt k.); niehe yâ āḥhir mein al'abd k.

[āḥbir' mein sabt hoñ.

The undersigned—Woh shakhs yâ ashkhās jiske yâ jinke dast-khat zail yâ

Understand, *v. t. 1.*—Samajhnâ; bñhnâ; kisi shakhs yâ shai kâ man-shā samajhnâ; jānnâ; kisi shai kâ 'ilm r.

[jānnâ.

2.—Kisi amr se wāqif yâ muttali' h.; khabar r.; daryāft h.;

3.—Farz kar-l.; tasawwur k.; ta'bir k.; tajribe yâ 'aql se jānnâ.

4.—Zāhir na k par murād r.; kināyatān samajhnâ yâ samjhā jānnâ; go sāf sarāhat na ho tāham kisi amr kî nisbat yah samajhnâ kî woh Understand, *v. i. 1.*—Zî-hosh h.; 'aql r.; 'āqil aur be-dār h. [maqsūd hai.

2.—Dūsre se jānnâ sunnâ yâ ma'lūm k.

Understanding, *a.* Dānā; jānne w.; zîrak; hoshiyār; 'āqil; hunar-mand.

Understanding, *n. 1.*—Idrāk; 'aql; fahm; quwwat-i-mudrika; samajh; bñjh; gyān; buddhi.

2.—Kāe yâ dil mein ittifāq; tasfiya-i-nizā'; raf'-dād; mel; sulh; ittifāq; jo kuch āpas mein samajh bñjh jāe (tai ho-jāe).

To come to an understanding with another—Dūsre se sulh yâ mel kar-l.; jo jhagrā dūsre se ho usko āpas mein tai kar l.

Understandingly, *ad.* Samajh-kar; samajh-bñjh-kar; khūb jin yâ

Under-state, *v. t.* Jo kuchlî asliyat ho usse kam bayān k. [samajh kar.

Under-take, *v. t. 1.*—Kisi shai mein masrūf h.; koyî kām shurū' k.; kisi kām mein lagnâ; koyî kām karne lagnâ; hāth lagnâ; qadam r.

2.—Kisi kām ke anjām (uske karne) kâ bñā (zimma) uṭhānâ; kisi kām ke anjām kâ mu'āhada k.; koyî kām uṭhānâ (apne āpar uṭhānâ).

Under-take, *v. i. 1.*—Kisi kām kâ bñā uṭhānâ; koyî kām apne zimme k. yâ uṭhānâ.

[hārnâ.

2.—Wa'da k.; mau'ūd h.; iqrār k.; apnî tayīn pā-band k.; qaul

To undertake for—Kisi kî zamānat k.; kisi kâ zāmin h. yâ bannâ.

Undertaker, *n. 1.*—Jo koyî kām uṭhāye; woh shakhs jo kisi kām mein masrūf ho (lago).

[dūsre ke kām ke anjām kâ mu'āhada kare.

2.—Jo shakhs dūsre ke kām kâ zimma (bñā) uṭhāye; jo shakhs

3.—Tajhiz-o-takfīn kā intizām k. w.

Undertaking, *n.* 1.—Woh kām jiskā bīṛi uthāyā jāe; woh kām jismeñ koyi masrūf ho yā jiske anjām kā woh iqdām kare; koyi barā kām (kār-i-aham); koyi jokhim (khatre) kā kām; 'azīmat; muhim.

2.—Us shakhs kā kām jo tajhiz-o-takfīn kā intizām kare.

Under-tenancy, *n.* Shikmī asāmi kī haqqiyat; haqqiyat jo asāmi yā patte-dār se hāsīl ho. [mī kī haqqiyat par qābiz ho.

Under-tenant, *n.* Shikmī; asāmi-i-shikmī; asāmi kī asāmi; jo kisī asā-

Under-valuation, *n.* Aslī qīmat se kam ta'āyūn-i-qīmat yā māliyat; qīmat jo māliyat ke barābar na ho; qīmat yā māliyat kī tashkīh se meñ kamī.

Under-value, *v. t.* 1.—Aslī māliyat se kam qīmat qīm yā tashkīh k.; jo māliyat wāqī' ho uskī nisbat kam māliyat yā qīmat qāim k.

2.—Kām qadr k.; be-qadr samajhnā; be-waq'at tasawwur k.; zalil jānuā; talqīr k.; haqārat k.; nā-chiz jānuā yā samajhnā; haqārat se (haqārat kī nazar se) dekhūā.

Under-work, *v. t.* 1.—Jo kām dūsrā kartā ho usī qism kā kām ba nisbat uske kum ujrāt wagaira par k.; dūse se sastā kām k.

2.—Jar khodnā yā kāṭnā; maḥfī tadbīron se kisī ko tabāh yā barbād k.; chhip-kar kharābī k. [likhnā.

Under-write, *v. t.* 1.—Kisī shai ke niche likhnā; kisī dūsrī chiz ke niche

2.—Niche yā zail meñ al-'albd k.; kisī shai ke niche apnā nām

3.—Bīme ke kūgaz par apnā dast-khat k.; bimā k. [likhnā.

Under-write, *v. i.* Bunā k.

Under-writer, *n.* Bīme w.; bimā k. w. [rāst-bāz; be-chhakke-panje kā.

Undesigning, *a.* Sachchā; sīdhā; be-riyā; jismeñ makr-o-fareb na ho;

Undetermined, *a.* 1.—Muzabzab; bilā-ta'āyūn; jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiskā faisala na huā ho; gair-i-munfasila. [mu'āyan.

2.—Jiske hudūd kā ta'āyūn na huā ho; gair-mahdūd; be-had; gair-

Undeviating, *a.* 1.—Jismeñ inhirāf na ho; kisī rāh qā'ide usūl yā man-shā se munharif yā bar-gasht na h. w. (na phirne w.); sābit-qadam; jo barābar chalā jāe; jiskā silsila (tār) na ṭūṭe. [na ho.

2.—Jo galatī na kare; jismeñ gum-rāhi na ho; jo terbā yā tirchhā

Undeviatingly, *ad.* Bilā-inhirāf; begair gum-rāh huye; sābit-qadamī se; barābar; sīdhe. [(zāli ho-jāe); 'ām yā 'ām qism kā; zalil; nichā.

Undignified, *a.* Jalīl-i-qadr habīn; jisse qadr yā martaba jātā rahe

Undirected, *a.* 1.—Jismeñ kisī kī hidāyat na ho; jiskā koyi hādī yā rah-numā (rāh dikhāne w.) na ho; jo apne taur par chhor diyā jāe.

2.—Jispar maktūb-ilāih kā nām na likhā ho—jaise khat.

Undisciplined, *a.* Jiskī ta'līm na huyī ho; jo qā'ide se sikhlāyā aur mashshāq na banāyā gayā ho; jo sikhā-kar qā'ide ke mutābiq durust na kiyā gayā ho; kachchā; khām; be-sikhāyā-parhāyā.

Undivided, *a.* 1.—Jo bañṭ na jāe; pūrā; jismeñ khalal wāqī' na ho.

Undivided attention—Pūrī tawajjuh; khayal jo bañṭī yā muntashir na ho.

2.—Jo taqsim ke rū se judā (alag) na kiyā gayā ho; gair-mun-qasim; be-bañṭā; musallam; pūrā. [na huyī ho.

An undivided estate—Haqqiyat yā jāedād-i-gair-munqasima; jo jāedād taqsim

Undo, *v. t.* 1.—Jo kuchh ho-chukā ho usko miṭā d.; mansūkh kar-d.; rad kar-d.; nafi kar-d.; apne yā kisī ke kiye ko qāim ua rahne d.

- 2.—Khol dālnā; udher dālnā; bandish ko khol d.; judā jndā kar-d.
- 3.—Muslis kar-d.; garīb bānā d.; diwāliyā kar-d.; gārat tabāh yā barhād kar-d.; kharāb-o-khastā kar-d.; zāil kar-d.; kho d.; miṭā d.
- Undoing, *n.* 1.—Kiye ko miṭā d.; kisi fi'l kī mansūkhī.
- Undoubted, *a.* Gair-mushtabah; jo ma'rīz-i-bahis meñ na lāyā gayā ho; jispar shubha na kiyā gayā ho; jo mashkūk-fi na ho; gair-i-mashkūk.
- Undoubtedly, *ad.* Be-shubha; bilā-shubha; be-shak; lā-raib; albatta; aur kyā; ismeñ kuchh shak shubha yā hujjat nahīñ hai.
- Undress, *v. t.* 1.—Kapre ntārnā; naugā (harahna) k.
- 2.—Zewār ntār l.; āraish kī chūzeñ le-l.
- 3.—Zakhm kī paṭṭī khol d.; zakhm se phākhā haṭā d.
- Undress, *n.* Dhile kapre; dhilī lihās.
- Undue, *a.* 1.—Jo wājibn-ladā na ho; jiskī nisbat mutālabē kā haq paidā na ho-chukā ho. [na ho.
- 2.—Nā-wājib; nā-munāsib; nā-jāiz; be-jā; jo wājib yā durnst
- 3.—Jo kisi qā'idā-i-mu'ayan ke mutābiq na ho; andāz se ziyāda; be-had; be-andāz; bahut; jismeñ i'tidāl se tajāwuz kiyā jāe.
- Undulate, *v. t.* Āge-pīchhe yā niehe-ūpar lahron kī mānind harakat d.; lahrānā; hilornā.
- Undulate, *v. i.* Lahrānā yā laharānā; hiloreñ l.; manj-zan b.; hilornā.
- Undulate, } *a.* Lahar kī mānind; lahron kī tarah; manj sū; lahar sū.
- Undulated, }
- Undulation, *n.* Lahar kī si ehāl yā harakat; hilorā; hilkorā; lahar.
- Undulatory, *a.* Labrātā; hilortā; manj-zan; laharon kī mānind mutharrik.
- Unduly, *ad.* Nā-jāiz yā nā-munāsib tarīq par; jaisā farz yā munāsib ho us tarah nahīñ; ba-qadar-i-munāsib nahīñ; andāza-i-munāsib par nahīñ; jitnā chāhiye utnā nahīñ; bahut ziyāda; bahut hī; be andāz; had
- Undying, *a.* 1.—Jo zāil na ho; jispar zawāl na āye; lā-zawāl. [se ziyāda.
- 2.—Jo na mare; jo fanā na ho; gair-fānī; ajur; amār; lā-zawāl.
- Uncarth, *v. t.* Zamīn ke bāhar kar d. khwāl nikāl d.; chhipā na rahne d.; khol d.; zāhir kar-d. [qabāhat ke sāth; āsānī se nahīñ.
- Uneasily, *ad.* Be-qarārī se; be-chainī se; dard yā taklīf se; mushkil se;
- Uneasiness, *n.* Be-chainī; be-qarārī; be-tābī; be-kālī; be-ārāmī; kisi-qadar taklīf; kisiqadar andeshā fikr yā intishār. [chain se nahīñ.
- Uneasy, *a.* 1.—Jise kisiqadar dard yā taklīf ho; be-chain; be-qarār;
- 2.—Jise kisiqadar taklīf ho.
- 3.—Kisiqadar fikr-maud (mutafakkir); pareshān-khātir; muntashir; jiske dil meñ qarār na ho; be-qarār; muztarib.
- 4.—Jo khush-namā na ho; jise dūstroñ ko kisiqadar taklīf yā ranj ho; nā-guwar; nā-pasandīdā; bhaddā.
- Unembarrassed, *a.* 1.—Pāreshān nahīñ; pareshān-khātir nahīñ; ghabrāyā hūā nahīñ; qāim-mizāj nahīñ; mustaqil-mizāj nahīñ.
- 2.—Naqdī qabāhaton se barī; jisko rupaye-paise kī tañgī (taklīf) na ho; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho. [pechidagī na ho.
- 3.—Jismeñ koyī uljhāw (uljhan) na ho; jismeñ kisi qism kī
- Unencumbered, *a.* Bilā-muākhaza; be-kharḥasha; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho; jispar koyī dāin (qarz) qāim na ho.

Unequal, a. 1.—Gair-musāwī; barāhar nahīn; qad yā 'arz-o-tūl wāgaira meñ barābar nahīn; 'iln sin yā haisiyat wāgaira meñ dūstre ke barābar nahīn; kam-o-besh; ehhoṭā-barā; adūā; dūstre se ehhoṭā kam yā ghatkar; nā-kāfī. [yā ek tarah par nahīn.]

2.—Jo barābar yā bā-qā'ida na ho; jo yaksūn na ho; ek tarah kā
Unequaled, a. Jiskī barābarī na ho-sake; lā-sāni; jiskā jawāb na ho; be-misl; be-nazir; jiskī mānind dūsrā na ho.

Written also *unequaled*.

Unequally, ad. Gair-musāwī tarīq par; barābar nahīn; kam-o-besh; mukhtalif darjoi meñ; andāz-i-munāsib se nahīn; nā-hamwār.

Unequivocal, a. 1.—Gair-mushtabah; sāf; sarīh; jismeñ koyī shakk-o-shubha na ho. [talif ta'bīren na ho-sakeñ.]

2.—Jiske ma'nī meñ ishtibāh na ho; gair-muzabzah; jiskī mukhtalif
Unequivocally, a. Be-shubha; begair shubhe kī gunjāish ke; sāf-sāf; pūre subūt ke sāth; pūrā-pūrā. [achūk.]

Unerring, a. 1.—Jo galatī na kare; jisse galatī na ho-sake; be-chūk yā

2.—Jo na chūke; jo khatā na kare; yaqīnī; tūr-ba-hadaf; ṭhik; sahīh; bar-jasta; hukmī. [be-gair khatā ke; hukmī.]

Unerringly, ad. Aisī tarah kī bhūl chūk yā khatā na ho; be-chūke;

Uneven, a. 1.—Jo barābar na ho; jo chauras na ho; gair-i-musattah; nā-hamwār; ūchā-nīchā; bihaṛ; kharṭar; nisheb-o-farāz.

2.—Gair-musāwī; lambāyī meñ barābar nahīn. [i-tāq.]

Uneven number—Aisā 'adad jo begair bāqī ke do se taqsim na ho sake; 'adad-

Unevenness, n. Nā hamwārī; musattah chauras yā barābar na h.; sath kī gair-barābarī; nīchāyī nīchāyī; nisheb-o-farāz h.; bihaṛpan.

Unexampled, a. Be-misl; he-misāl; jiskī mānind dūsrā na ho; lā-sāni; be-nazir; jiskā joṛ na ho.

Unexceptionable, a. Jispar jarah na ho-sake; jispar yā jiskī nisbat koyī i'tirāz na ho-sake; nā-qūbūl-i'tirāz; be-'aib; jismeñ koyī naqs na ho; 'umda; achēhā; bahut 'umda.

Unexceptionably, ad. Aisī tarah kī koyī i'tirāz yā hujjat na ho-sake.

Unexpected, a. Jiskī ummed na ho; jiskā wuqū' begair pahile se itilā' rahne ke ho; jiskā band-o-bast pahile se na ho; nāgahān; yakāyak; gair-mutaraqqib.

Unexpectedly, ad. Aisī tarah kī pahile se ummed yā khabar na rahī ho; aise waqt yā aise taur se kī pahile se kuchh nūmed 'na rahī ho; dafatan; yakāyak; nāgahān; ekā-ek; achānak; achānachak; aachā meñ.

Unfailing, a. 1.—Jo bi-l-kul khālī yā kharch na ho-jāe; jo barābar chālā chālē (qāim rahe); jo waqt par jawāb na de. [pakkā.]

2.—Jismeñ chūk na ho; jo zarūr wafā kiyā jāwe; hatmī; yāqīnī;

Unfair, a. 1.—Be-imān; sachēhā yā rāst-bāz nahīn; dhokhā d. w.; fitratī; dagī-bāz; bad-mu'āmalā. [meñ wājibiyat yā insāf kā lihāz na ho.]

2.—Jismeñ imāndārī kā khayāl na rahē; khotā; fāsīd; kāsid; jis-
Unfair practices—Be-imānī ke 'il; khotē kām.—*Unfair dealing*—Bad-mu'āmalagī; khotā mu'āmalā.

3.—Jo be-imānī se paidā yā hāsīl ho; jo dhokhā dene se hāsīl ho.

Unfairly, ad. Wājib tarīq par nahīn; be-imānī se; dagī-bāzī se; bad-mu'āmalagī se; wājibiyat ke sāth nahīn; insāf ke lihāz se nahīn; be-insāfī se; gair-munsifūna tarīq par; be-jā.

- Unfairness**, *n.* Be-īmānī; dagā-bāzī; bad-mu'āmalagī; be-insāfi.
- Unfaithful**, *a.* Be-wafā; be-īmān; jo apne wa'da wagaira ko wafā (pūrā) na kare; jo apne i'tibār ko qāim na rakkho; dagā-bāz; forebī; bad-diyānat; had-qaul; had-'ahd; kapaṭī; ehhalī; apne kām meṁ gāfil.
- Unfaithfully**, *ad.* Be-wafāyī se; be-īmānī se; bad-'ahdī se; bad-qaulī se; dagā-bāzī se; fareb se; kḥiyānat se; namak-harāmī se; kapaṭ se; ehhal se; gaffat se; nāqis taur par.
- Unfaithfulness**, *n.* Be-wafāyī; be-īmānī; bad-'ahdī; bad-qaulī; kḥiyānat; dagā-bāzī; apne wa'do wagairo kā pūrā na k.; aisā fi'l k. jisse i'tibār jātā rahe
- Unfashionable**, *a.* Waz' ke kḥilāf; kḥilāf-i-waz'; jo tarīq jāri ho uske mutābiq nahīn; bā-waz' nahīn; jo waz' murawwij ho uske kḥilāf; chalan ke kḥilāf.
- Unfashionableness**, *n.* Kḥilāf-i-waz' h.; jo tarīq jāri yā rūij ho uske mutābiq na h.; tarīq-i-murawwija kā lihāz na r.; jo chāl yā dastūr jāri ho usse inhirāf; jo rawāj ho uske kḥilāf 'amal k.
- Unfashionably**, *ad.* Rawāj yā waz' ke kḥilāf; jo waz' yā dhang jāri ho uske mutābiq nahīn. [khol d.]
- Unfasten**, *v. t.* Dhilā kar-d.; khol d.; ukhār d.; bandish (bandhan)
- Unfathomable**, *a.* Jiskī thāh na lag sake; jiskī gahirāyī kā patā na lag sake; 'amīq; athāh.
- Unfavourable**, *a.* Nā-muwāfiq; nā mas'ūd; mukḥālīf; kḥilāf; dil-shikan; muwāfiq nahīn; muzir; guir-muwaiyid; jisse taqwīyat yā tāyīd na ho; nā-mas'ūd; kḥarāb;—mufid nahīn; guir-mufid.
- Unfavourableness**, *n.* Nā-muwāfiqat; nā mus'adat; mukḥālāfat; muzir h.; kḥilāf h.; muwāfiq na h.; kḥarābī yā kḥarāb h.; mufid na h.; aisā na h. ki kisī shai ki tāyīd yā taraqqī ho.
- Unfavourably**, *ad.* Nā-muwāfiqat se; nā-mus'adat se; aise tarīq se nahīn ki tāyīd yā taraqqī ho; burī tarah se; achche tarīq par nahīn; kḥilāf-i-murād; be-iltifātī se; nā mihrbānī se.
- Unfeeling**, *a.* 1.—Be-hiss; jismeṁ hawās na ho. [mohī; nir-dayī; kathor.
2.—Jismeṁ rahm yā dard na ho; be-dard; be-rahm; sang-dil; nir-
- Unfeelingly**, *ad.* Be-dardi se; be-rahmī se; sang-dilī se; sakhti se.
- Unfeelingness**, *n.* Be-hissi; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; dil ki karāyī yā sakhti. [sādiq; aslī; rūst.
- Unfeigned**, *a.* Jismeṁ banāwat na ho; be-riyā; gair-masuū'i; sachchā;
- Unfetter**, *v. t.* 1.—Berī kāṭnā; zanjīr khol d.; qaid se rihā k.; chhorṇā.
2.—Rukāwat dūr kar d.; āzād k.; rihā k.; kḥalās k.; najāt d.
- Unfilial**, *a.* Jo beṭe yā beṭī ke liye nā-munāsib ho; jo larke ko zeh na de; nā-kḥalāfi kā.
- Unfinished**, *a.* Nā-tamām; jo pāyā-i-ikhtitām ko na pahuñchā (khatm na huā) ho; nā-mukammal; gair-mukammal; adhūrā; jismeṁ bār-i-ākḥir hāth na lagā ho; jo anjām ko na pahuñchāyā gayā ho.
- Unfit**, *a.* Nā-lāiq; lāiq yā qābil nahīn; nā-munāsib; gair-mauzūn; kisī shai ki qābiliyat yā salāhiyat na r. w.
- Unfit**, *v. t.* 1.—Nā-lāiq kar yā banā d.; kisī shai se ma'zūr kar-d.; kisī fi'l ke karno ki quwwat qābiliyat yā haisiyat bāqī na r.; kisī shai ki salāhiyat bāqī na r.

- 2.—Lāiq na r.; qābil na ehhornā; jo sifateñ kisi shai ke liye zarūr hoñ unko bāqī na r. [āna; jis tarah par ehāhiye waise nahīñ.
Unfitly, *ad.* Nā-munāsib taur se; ba tarz-i munāsib nahīñ; nā-munāsib.
Unfitness, *n.* Nā-qābiliyat; nā-liyāqatī; gair-munāsabat; jaisi quwwat yā liyāqat ehāhiye waisi na r.; kisi khās haisiyat ke liye mauzūñ yā uske hasb-i-hāl na h.
- Unfix**, *v. t.* 1.—Band khol d.; us shai se judā kar-d. jo kisi dāsri shai ko pakre ho; darham-barham kar-d.; mntazalzal kar-d.; be-qarār kar-d.
 2.—Galā d.; ghulā d.; pighlā d.; pāni sā kar-d.
- Unfold**, *v. t.* 1.—Kisi ehiz kī tah ko khol d.; phailā d.; ehaupā kar-d.
 2.—Jo shai dīhaki yā band ho use khol d.; āye kar-d.; sāmue (pesh-i-nāzar khwāl madd-i-nazar) kar-d.; tafsīl ke sāth khol k.; ba-tadrij zāhir kar-d.; zāhūr kar-d.; khol d.; kah d.; pardā darī k. (pardā ūthā d.)
 3.—Darbe ke bāhar kar-d.; bherī khīne se nikāl d.
- Unforgiving**, *a.* Jo jarām se dar-guzar (unke mī'āf) na karo; jismeñ dar-guzar na ho; jo khatā na bakhshe.
- Unfortunate**, *a.* Bad-nāsib; kam-bakht; kam-nasib; be-nasib; nā-kām-gīr; nā-kām; hā-iqbāl nahīñ; manhūs; jise nuhūsāt ghīre ho; jisko sar par kam-bakhti sawār ho; abhāgā; jismeñ kām-yābī na ho.
- Unfortunatelly**, *ad.* Bad-nāsibi se; nā-kāmī se; shūmī-i-tālī se; kam-bakhti se; bad-bakhti se; lā-ehāri se.
- Unfounded**, *a.* Jiskī jar (asl yā bunyād) na ho; be-asl; be-bunyād; be-sar-o-pā; behūda; lugw; bātil; lā-hāsil.
- Unfrequented**, *a.* Jahāñ log bahut kam (shāz) āte-jāto hoñ; jahāñ insāñ kī amad-o-raft bahut kam ho.
- Unfrequently**, *ad.* Aksar nahīñ; shāz; shāz-o-nādir; kabhī-kabhī, [be-kas.
- Unfriendly**, *a.* Jiskā koyī dost na ho; jiskā koyī hāmī yā madad-gār na ho;
- Unfriendliness**, *n.* Nā-mihrbānī; rukhāyī; nā-āshuā-mizājī; be-unsī.
- Unfriendly**, *a.* 1.—Nā-mihrbān; be-uns; rūkhā; mukhālīf; jismeñ khair-khwāhī yā murawwat na ho; be-murawwat. [ismeñ taraqqī na ho.
 2.—Nā-muwāfiq; gair-mufid; jisse kisi shai kō madad na mile yā
Unfruitful, *a.* 1.—Gair-musmir; be-samar; jo na phale; jismeñ phal na
 2.—Jise aulād na ho; jise larke-bāle na hoñ; bāñjh. [ho.
 3.—'Abas; be-fāida; be-sūd; jismeñ koyī achchhā natija paidā yā koyī nek kām na ho.
 4.—'Usar; banjar; jismeñ kuchh paidā na ho; zar-khez nahīñ.
- Unfruitfulness**, *n.* Gair-bār āwari; musmir yā zar-khez na h.; paidā karne kī quwwat yā salāhiyat na r.
- ☞ **Applied** to persons or things.
- Unfurl**, *v. t.* Jo ehiz lapeṭī ho use khol d.; khol d.; phailā d.
- Unfurnished**, *a.* 1.—Be-sāmāñ; be-sāz-o-sāmāñ; jismeñ kursī mez yā shisha-ālāt wagnāra lage na hoñ; be-sajī; jismeñ āwāsh kī ehizeñ na lagī hoñ; gair-ārāsta; gair-murattab.
 2.—Khālī; bhārā-pūrā nahīñ.
- Ungenerous**, *a.* 1.—'Āli-manish ('āli-mizāj) nahīñ; bare dil-o-dimāg kī nahīñ; tang-dil; past-himmat; kam-hausala; be-faiz—jaise shakhs.
 2.—Bārā nahīñ; aisā nahīñ jisse 'āli-hausalagī yā daryā-dili pāyī jāe—jaise kām; zalil; nīehā.

Ungenerously, *ad.* Tang-dili se ; kamīuagī se.

Ungentlemanly, *a.* Shurafā ki shān ke khalāf ; jo sharifoñ ko zeh na de ; raziloñ kā sā. [zor ; be-lagām ; wahshī ; sar-kash ; be-qābū.

Ungovernable, *a.* Is qābil nahīn ki malikūm kiya yā rokā jī-sake ; muñh.

Ungraceful, *a.* Bad-zeh ; gair-muzaiyib ; nā-pasandīda ; khūb-sūrat aur nafis nahīn ; jismeñ nafāsat na ho ; bad-namā ; bhaddā ; he-dhangā yā kudhangā. [nahīn ; be-saliqagī se ; be-dhangī se.

Ungracefully, *ad.* Bhaddepan se ; phūhar-pan se ; khush-nslūbī se

Ungracefulness, *n.* Bhaddāpan ; phūhar-pan ; nafāsat kā na h. ; be-

Ungracious, *a.* 1.—Zabūn ; kharāb ; makrūh ; nafrat ko qābil. [dhangāpan.

2.—Khush āyand nahīn ; jo achehlā na lage ; nā-pasandīda ; jisse dūre ko ranj pahūñche. [zūr na kare.

3.—Nā-maqbūl ; jise log khushī se qabūl na karen ; jise koyī man-

Ungraciously, *ad.* Nā-khushī yā nā-pasandīdagī se.

Ungrateful, *a.* 1.—Mashkūr yā maimnūn nahīn ; jo kuchh mihrlāñ ki gayī ho uski shukr-guzār nahīn ; nā-sipās ; namak-harām ; nā-haq-shinas ; kāfir-i-nīmat ; ihsān-farāmoshī ; jo neki kā badlā na de yā neki ke badle meñ badī kare.

2.—Nā-pasand ; maqbūl nahīn ; nā-guwar ; jo achehlā na lage.

Ungratefully, *ad.* 1.—Nā-shukrī se ; nā-sipāsī se ; namak-harāmī se ; be-wafāyī se ; ihsān-farāmoshī se. [ko achehlā lage.

2.—Nā-pasandīdagī se ; aisi tarah nahīn ki maqbūl-i-khātir ho (dil

Ungratefulness, *n.* 1.—Nā-shukrī ; nā-sipāsī ; namak-harāmī ; be-wafāyī ;

Nā-pasandīdagī ; nā-guwar h. [ihsān-farāmoshī ; neki ki 'iwaz badī.

Ungrounded, *a.* Be-hunyād ; be-asl ; behūda ; bātil ; lagw.

Ungrudgingly, *ad.* Dil se ; khushī se ; be-direg ; ba-dil-o-jān ; pachhtā-kar nahīn ; ba-tib-i-khātir. [chaunki na ho.

Unguarded, *a.* 1.—Gair-mahfūz ; jiski hifāzat na hotī ho ; jispar pahrā-

2.—Be-parwī ; gāfil ; be-khabar ; khabar-dār hoshyār yā chaukas nahīn ; jisko khatre ki taraf tawajjūlī na ho.

3.—Jo gaslat ke sāth kahā yā kiya jāe ; jo ihtiyāt ko sāth kiya yā kahā na jāe ; jis si'l ke karne yā jis bāt ke kahno meñ be-parwāyī ki-jāo.

Unguardedly, *ad.* Be-ihitiyāti se ; be-khabarī se ; be-fikrī yā be-parwāyī se ; khatre kā khūb khayāl na rakh-kar ; be-saniḡhe-būjhe.

Unhandy, *a.* 1.—Tez-dast-nahīn ; chālāk yā hoshyār nahīn ; jo hāth phurtī se na chālāye ; bhaddā ; anāḡī ; phūhar. [se ; musibat se.

Unhappily, *ad.* Bad-bakhtī se ; kam-bakhtī se ; shūmi-i-tāli' se ; abhāḡ

Unhappiness, *n.* Kam-bakhtī ; bad-bakhtī ; shūmi-i-tāli' ; bad-nasibī ; musibat. [Hester.

“Unhappiness usually expresses less than misery or wretchedness.”

Unhappy, *a.* 1.—Bad-nasib ; khush-nasib nahīn ; nā-kām ; nā-murād.

2.—Kisqadar musibat yā taklif ki hālat meñ ; nā-khush ; nā-shād.

3.—Manhūs ; gair-i-mas'ūd ; nā-mubārak ; bad ; burā.

Unhealthiness, *n.* 1.—Hālat-i-sihbat meñ na rahnā ; mariz rahnā ; hamesha kam-zor yā 'alil rahnā.

2.—Kam-zorī ; sahīh-o-sālim na h. ; mazbūt na h.

3.—Sihlat ke liye musid na h. ; tan-durnstī ke liye muwāfiq na h.

Unhealthy, *a.* 1.—Jo tan-durnst na ho ; jismeñ tan-durnstī na ho ; jism kā sahīh-o-mazbūt na rahnā ; jo hamesha kamzor yā bimār rahe ; mariz ; bimār ; mazbūt yā tawūnā nahīn.

2.—Jismen bīmūrī kasrat se ho; jo hifz-i-sihhat ke liyo nā-muwāfiq na ho; jismen log kasrat se bīmār hon; jismen bīmāriyān hon (paidā hon).

3.—Nā-muwāfiq; sihhat ko liye muzir; jisse bīmāriyān paidā hon.

4.—Mariz; jismen sihhat ki 'alāmat na pāyī jāe; jo natija-i-sihhat na Unheard, a. Jo sunā na gayā ho; gair-masmū'; jiskī bāt koyī na sunē ho.

2.—Gair-ma'ruf; gair-mashhūr; nām-war yā nāmī nahīn; mashhūr nahīn; gum-nām; jisko log na jāne. [khi yā sunī na gayī ho.

Unheard of—Nayā; anūbhā; jiskī koyī nazir na ho; jadid; jo kabhi pahile de- Unheeded, a. Jiskī fikr yā parwā kisi ko na ho; jiskā kuchh lihāz na kiyā jāe; jiskī taraf koyī tawajjuh yā khayāl na kare.

Unheeded, a. Be-parwā; be-khabar; gair-mutawajjih; gāfil.

Unheeding, a. Be-parwā; be-khabar; gāfil. [kānon men tel dāl-kar.

Unheedingly, ad. Be-parwāyī yā be-khabari se; ānkhēn band kar-ke;

Unhesitating, a. Gair-mutaammil; jo shak yā shubhe men na parā rahe; kamar-basta; āmada; taiyār; jo āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare.

Unhesitatingly, ad. Bilā-taammul; bilā-pas-o-pesh; begair āgā-pichhā kiye; be-shakk-o-shubha kiye; musta'idi se; sauran.

Unhinge, v. t. 1.—Chūl ukhārnā; chūl par utār yā hatā 1.

2.—Apnī jagah se hatā d.; sadma pahnūhū-kar ukhār d.

3.—Be-qarār kar-d.; pas-o-pesh men dāl d.; mutazalzal (dīwān-dol) kar-d.; pareshāu kar-d. [ummed paidā kare.

Unhoped, a. Jiskī ummed na ki-gayī ho; isqadar qarīn-i-qiyās nahīn ki Unhoped for—Same as above.

Uniform, a. 1.—Jo ek hi shakl yā tarz par hamesha rahe; ek hi darjo par hamesha qāim rahuo w.; jo badlā na kare; jismen tabādala na hnā kare; gair-mutagaiyir; yaksān; ek tarah kā.

2.—Dūsron ki shakl yā tarz kā; jaise dūsre hon waisāhi; ek hi qā'ide yā tariq ke mutābiq; ek dūsre ke mutābiq yā muwāfiq; bāham mutābaqat r. w.

3.—Jismen kabhi ilchtilāf na ho; jo hamesha yaksān rahe.

Uniform, n. Wardī; bānū; ek tarah ki poshāk jo ek qism ke log pahīne. To be in one's uniform—Apnī wardī pahīne rahnā.—In full uniform—Pūrī wardī pahīne huye; jo poshāk qā'ide ke rū se muqarrar ho woh sab pahīne huye.

Uniformity, n. 1.—Yaksāniyat; ek qism kā h.; na badalnā; mutagaiyir na h.; hamesha ek tarah par rahnā; hamwārī; yak-rangī. [ham-rangī.

2.—Ek namūno yā qā'ide ke mutābiq h.; mushābahat; mutābaqat;

3.—Munāsabat; tanāquz kā na r.; barābar ek tarah kā h.

4.—Kisī shai ke ajzā kā ek dūsre ki māniud h.

5.—Hamesha ek tarah kā (yaksān) rahnā; kabhi na badalnā.

Unimpaired, a. Be-zarar; jismen koyī kamī na huyī ho; be-kum-o-kāst; joñ kā toñ; jismen imtidād yā kisī qism kā zarar pahnūchne ki wajh se zn'f na āyā ho.

Unimpeachable, a. Nā-qābil-i-ilzām; jispar koyī ittihām 'āid na ho-sake; be-dāg; be-'aib; jismen koyī naqs yā futūr na ho; jispar ilzām na lag sake; be-ilzām; sāf; be-khalish; 'umda; achchhā; jiskī nisbat koyī i' tirāz na ho-sake.

Unimproved, a. 1.—Jisne taraqqī na ki ho; jiskī haisiyat-i-zāti yā 'aqlī barh na gayī ho; jisne 'ilm alkhāq-o-ādāb yā 'umdagī men taraqqī na pāyī ho.

2.—Jo kām khwāh kisi 'umda kām men nalūyū gnyā ho; gair-musta'mal.

3.—Be-jotā-boyā; gair-mazrū'a; be-taraddud.

Unincumbered, *a.* 1.—Ladā yā bojā nahīn; jispar koyī boj na rakkhā ho.

2.—(*Law*) Jispar kisi qism ke dain kā bār na ho; jispar kafālat-i-rihn wagaira na ho; jo zer-bār-i-dain yā muākhaza na ho; be-khalish; muākhaza-i-dain se pāk-o-sāf.

Uninhabited, *a.* Gair-ābād; jismeñ yā jihāñ log rahite na hoñ; jismeñ ābādī na ho; be-basā; ujār; bāshindon se khālī.

Uninjured, *a.* Be-zarar; be-gazand; jisko kisi qism kā zarar (nuqsān) na pahunchā ho; sadme se mahfūz.

Unintelligible, *a.* Jo samajh meñ na āye; samajhne ke qābil nahīn; ba'idu-l-fahm. [(āp-hi-āp yā be-chāhe) ho-jāe.

Unintentional, *a.* Gair-irādī; jiskī nisbat irāda na kiyā jāe; jo az-khud

Uninterested, *a.* 1.—Be-ta'alluq; be-garaz; koyī sarokār yā wāsta na r. w.; jo kisi qism kā jokhim na uṭhāye ho.

2.—Jiskā dil yā jiskī tabī'at kisi shai meñ lagī na ho.

Uninterrupted, *a.* Jiskā silsila tūṭī na ho; musalsal; jo barābar chalā jāe; jiskā tār na tūte; jismeñ fasl na ho.

Uninterruptedly, *ad.* Lagātār; barābar; hamesha; bilā-wāqfa. fikhṭilāt.

Union, *n.* 1.—Milānā yā mel; ittīsāl; ittifāq; joṛ; sanjog; milāp;

2.—Mel; ittifāq; milāp; dilon meñ ittifāq (mel); bāhamī rabt-zabt; muwāfaqat; ittihād; ekā.

Unique, *a.* Be-misl; be-misāl; jiske barābar dūsrā na ho; lā-sūnī; jiskā joṛā na ho; 'umdagī meñ fard; yakṭā; tāq; nirālā; anokhā; anūṭhā;

Unison, *n.* Mel; ittifāq; ittihād; rabt. [ek; apnī qism kā ek.

In unison—Muttāfiq; ham-āhang; mel rakhtā huā; ham-sāz.

Unit, *n.* Ek; ekāyī; ekan; ekkā; wāhid. [sāṭnā.

Unit, *v. t.* 1.—Jornā; milānā; wasl k.; lagānā; jñānā; saṭānā;

2.—Shādī yā 'ahd-o-paimān ke zarī'e se bāham marbūt k.; āpas meñ ta'alluq yā muhabbat paidā karānā; āpas meñ milānā.

Unite, *v. t.* 1.—Ek ho-jānā; ek meñ juṭ jānā; saṭ yā simaṭ jānā.

2.—Kisi fī'l (kān) meñ sharīk ho-jānā; ittifāq kar l.; muttāfiq ho-jānā; bi-l-ittifāq (ek dil ho-kar) kār-ravāyī k.; āpas meñ mil jānā; gañṭh jānā. [shāmil; jo ek ho yā ban gayā ho.

United, *pp.* or *a.* Muttāfiq; muttāhid; makhṭūt; ek meñ milā huā yā

Unitedly, *ad.* Ek ho-kar; ek dil ho-kar; bi-l-ittifāq; mil-kar; sharīk ho-kar; āpas meñ mil-kar; bāhamī koshish se; ek sāth.

Unity, *n.* 1.—Wahdat; wahdāniyat; ahdīyat; ek h.; ekāyī.

2.—Ittīfāq; mel; yaksāriyat; mutābaqat; ek yā yaksān h.

3.—(*Law*) Bhaiyī-chārā; haqqiyat-i-shāmilātī.

Universal, *a.* 1.—Sab (kul) par hāwī; jiskā asar kul par ho; gair-mahdūl; 'āla-n-gīr; 'ām; bi-l-'umūm; jo sab par phaile.

2.—Kul; sārā; bi-l-kul; sab; jumla; tamām.

Universality, *n.* Kul par hāwī h.; tamām phail jānā; 'ālam-gīr h.; 'umūman phailnā yā itlāq r.

Universally, *ad.* Bi-l-'umūm; aisi tarah ki sab par hāwī ho; bilā-istisnā; jismeñ koyī chhōṭī na jāe; sab kahīn; sārē 'ālam meñ.

Universe, *n.* Is lafz kā itlāq zamīn wa āsmān aur un kul chizon par hotā hai jo unse muta'alliq hoñ; jumla makhṭūqāt; sārī khilqat; jahān; 'ālam; kāināt; khalqu-l-lāh; sansār; dunyā.

University, *n.* Madrasatu-l-'ulūm; woh madrasa-i-'āzam jismeñ jumla 'ulūm kā dars hotā ho aur fazilat ke khitāb milte hoū.

Univocal, *a.* Ek ma'nī kā; jisse sirf ek ma'nī nikle.

“A *univocal* word is opposed to an *equivocal*, which has two or more significations.” *Webster*.

Unjust, *a.* 1.—Khilāf-i-insāf 'amal k. w.; jo kuchh muqtazā-i-insāf ho uske mutābiq kār-rawāyī na k. w.; gair-munsif-mizāj; insāf-pasand nahīn; zālīm; jafā-kār; adharmī. [wājib; nā-munāsib; nā-haq.

2.—Jo insāf aur wujūb ke khilāf ho; nā-wājib; nā-jāiz; be-jā; gair-
Unjustifiable, *a.* Jiskā wujūb (wājib h.) sābit na ho-sake; jiskī tāyīd meñ koyī 'uzr pesh na ho-sake (kuchh kahā na jā-sake); nā-jāiz; gair-wājib.

Unjustifiably, *ad.* Aisi tarah ki jāiz qarār na pā-sake; nā-jāiz yā nā-wājib tariq par. [haq-nā-haq; be-insāfi se; bilā lihāz-i-insāf.

Unjustly, *ad.* Nā-jāiz tariq par; nā-munāsib taur par; be-jā; nā-haq;

Unkind, *a.* Nā-mihrbān; gair-mulfaṭ; nek-andesh nahīn; be-mihr; be-rahīm; be-dard; be-murawwat; rūkhā; khushk; uirdayī.

Unkindliness, *n.* Nā-mihrbānī; be-murawwatī; rūkhāyī.

Unkindly, *a.* 1.—Nā-mihrbān; mihrbān nahīn. [sarisht ke khilāf.

2.—Gair-i-tabī'i; khilāf-i-'ādat; khilāf-i-ṣtrat; khilāf-i-waz'-i-ṣtri;

3.—Nā-muwāfiq; kharāb; muzir.

Unkindly, *ad.* 1.—Nā-mihrbānī se; be-murawwatī se; lutf-o-muhabbat ke sāth nahīn; be-rahmī se; sakhtī se; rūkhāyī se. [khilāf ho.

2.—Khilāf-i-waz'-i-ṣtri; aise tariq par jo sarisht yā 'ādat ke
Unkindness, *n.* Nā-mihrbānī; be-murawwatī; aslī muhabbat kā na h.; khulq-o-murawwat kā bartāw nahīn; be-rahmī; khushkī; rūkhāyī.

Unknowingly, *ad.* Jān yā jān-būjh kar nahīn; nā dānista; tajāhulāna; bilā-wāqifiyat; bi-l-irāda nahīn; 'amdan nahīn.

Unknown, *a.* Lā-ma'lūm; gair-i-ma'rūf; jise koyī na jāntā ho; anjān; be-jānā. [utārnā-jaise bojh.

Unlade *v. t.* Bojh utārnā; jahāz yā kishtī par se bojh utārnā; haṭānā;

Unlawful, *a.* Nā-jāiz; khilāf-i-qānūn; jo qānūn ke mutābiq na ho; jo qānūn ke rū se jāiz na ho; nā-rawā; jo qānūnān rawā na rakkhā jāe;

Unlawful assembly—Majma'-i-khilāf-i-qānūn. [khilāf-i-shar'.

Unlawfully, *ad.* 1.—Nā-jāiz tariq par; qānūn yā haq ke khilāf; aisi tarah ki qānūn ki khilāf-warzī ho; jāiz taur par nahīn; khilāf-i-haq; khilāf-i-shar'. [nahīn; shādī se nahīn.

2.—Harām tariq par; zau-i-mankūha se nahīn; hyāhi 'aurat se

Unlawfulness, *n.* 1.—Nā-mashrū'iyat; nā-jawāzi; khilāf-i-qānūn h.

2.—Harām kā h.; zauja-i-sahila (byābī bibi) se paidā na h.

Unlearn, *v. t.* Sikhi-sikhāyī bāt bhūl-jānā; furāmosh k; bhūl d.; bhūl-jānā; pahile sikhi huyī bāt ko bhūl-jānā aur uske khilāf nayī bāt sikhnā. [na ho to; ba-istisnāe us hālat ke ki is yā us bāt ko chhor-kar.

Unless, *con.* Siwāe iske ki; begair iske ki; jo na; agar fulān amr (bāt)

Unless we eat, we shall die—Agar ham na khāyēn to ham mar jāēnge; jo ham na khāyēn to ham na jiyēn; begair iske ki ham khāyēn ham zarūr mar-jāēnge.

Unlike, *a.* Gair-mushābih; mukhtalif; aur yā dūstre qism kā; ek tarah kā nahīn; dūstre ki māuind nahīn.

Unlikelihood, } *n.* Ba'idu-l-qiyaṣī; qiyās yā ihtimāl se ba'id (dūr) h.;

Unlikeliness, } qarīn-i-'aql yā qiyās na h.

- Unlikely, a.** 1.—Qiyās ke khilāf; ba'id-az qiyās; qarīn-i-qiyās nahīn; jiskī 'ummed 'aql ke rū se na ho-sake; gair-i-muhtamil; an-honī.
The thing you mention is very *unlikely*—Jis bāt kī zikr tum karte ho woh nihāyat ba'id-az-qiyās hai (naki ummed 'aql ke rū se bahint hī kam hai).
2.—Jismen kām-yābī ki ummed na ho; jo gālībān ehl na sake; jo honhār na ho.
He employs very *unlikely* means to effect his object—Apne maqsad ke anjām ke liye woh aisi talbireh kartā hai jinse hargiz kām-yābī ki ummed nahīn ho-sakti.
- Unlikely, ad.** Aise tarīq se jo khilāf-i-qiyās ho; ba'id-i-qiyāsī se.
- Unlimited, a.** 1.—Gair-mahdūd; jiskī koyī had na ho; be-had.
2.—Jiskā koyī ta'niyun na ho; gair-mu'niyan; gair-mushakḥkhas; jismen istisnāyeḥ na ho.
3.—Bilā-qaid; mutlaq; jismen koyī rok na ho.
- Unliquidated, a.** Gair-mushakḥkhas; jo tāi na pāyā ho; jiskā tasfiya yā ta'niyun na huā ho; jiskī ṭhik ta'dūd qāim na hui ho.
Unliquidated damages—(Law) Tāwān yā zar-i-harja jiskī ṭhik ta'dūd ki tashkhis na hui ho; zar-i-khisṭa-i-gair-mushakḥkhasa.
- Unload, v. t.** 1.—Bojh utār l.; bojh utār-kar khālī yā halkā kar d.
2.—Subuk-dosh k.; jo shai girān-bār yā taklif-dih ho usse subuk-dosh k.; bojh utārā. [khol d.; tālā khol d.]
- Unlock, v. t.** 1.—Jis shai men qul (tālā) band ho use khol d.; qul
2.—'Umāman khol d.
- Unlooked-for, a.** Jiskī ummed na kī-gayi ho; jiskī tawaqqu' na rahī ho; jo dafatan (yakāyak) ho yā wuqū' men ā jāe; gair-i-mutarāqqiba.
- Unloose, v. t.** Khol d.; ḡhilā kar d. [Webster.
ḡḡḡ "This word is unnecessary, the idea being expressed by loose."
- Unlovely, a.** Pyārā nahīn; 'azīz nahīn; un sifaton se khālī jinkī wajh se log pyār karen ('azīz rakkeḥ); nā pasandida, nā-guwar; jisse logon ko khushī na ho. [tālī' se.]
- Unluckily, ad.** Bad-bakhtī se; bad-nasībī se; kam-bakhtī; se; shūmī-i-
- Unluckiness, n.** Bad-bakhtī; kam-bakhtī; bad-unsībī; kam-nasībī.
- Unlucky, a.** 1.—Bad-nasīb; bad-bakht; kam-bakht—jaise shakhs;
2.—Jismen kām-yābī na ho; nā-kām; be-sūd; gair-nāfi'. [abhāgā.
3.—Nahs; manhūs; nā-mubārak; sabz-qadam; zahūn.
- Unmake, v. t.** Kisi shai kī sūrat aur sifaton ko qāim rahne na d.; wujūd ko miṭā d.; banī hui chiz ko bigār d.; miṭā d.; nasht kar-d.; tor d. [na ho; zannāna.]
- Unmanly, a.** 1.—Jo mard ko zeb na de (uske liye mauzūn yā munāsib
2.—Jo 'ālī-himmat shakhs ke lāiq na ho; zalil; danī; kamīna; buz-dilāna. [bad-tamiz.]
- Unmannered, a.** Be-adab; bo-tamiz; kaj-khulq; jāhil; bad-akhlāq;
- Unmannerly, a.** 1.—Gair-mauhazzab; bad-atwār; nā-tarāshīda; bad-khulq; be-libāz; be-tamiz; ujadḡ; gaḡwār. [kā khayāl na rakkhā jāe.
2.—Jo natīja-i-be-tamizī ho; jo be-libāzī se kiyā jāe; jismen adab
- Unmannerly, ad.** Be-adabī se; be-tamizī se; kaj-khulqī se; ujadḡpan se; gaḡwārpan se. [ho; be-ma'nī; lagw; munmal.]
- Unmeaning, a.** 1.—Jiske ma'nī kuchh na ho; jiskā kuchh matlab na
2.—Jisse fahm-o-sirāsāt zāhir na ho; jisse fahm (samajh-dār) h. pāyā na jāe.

Unmerciful, *a.* Be-rahm; rahīm nahīn; be-dard; saug-dil; mu'āfi yā dar-guzar par māil nahīn; nirdayī; kaṭhor. [fāsh; 'ayān; āshkāra.
Unmistakable, *a.* Jiske samajhne meñ galatī na ho-sake; sarīh; sāf;
Unnatural, *a.* 1.—Aslī yā tab'ī nahīn; gair-aslī; gair-i-tab'ī; sarisht yā fitrat ke khilāf; qawānīn-i-qudrat ke bar-'aks; khilāf-i-waz'-i-fitri;
 2.—Majāzī; gair-haqīqī. [khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat.

An *unnatural* father—Pidar-i-majāzī; haqīqī yā aslī bāp nahīn.

Unnaturally, *ad.* Khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat; sarisht ke bar-'aks; waz'-i-fitri ke khilāf.

Unnecessarily, *ad.* Bilā-zarūrat; nā-haq; fuzūl; muft meñ; bilā-wāsta.

Unnecessary, *a.* Gair-zarūrī; jiskī zarūrat na ho; jo hālāt ke lihāz se darkār na ho; 'abas; fuzūl; bilā-zarūrat; nā-haq kā; muft kā.

Unneighbourly, *a.* Jo parosī ke liye zebā yā munāsib na ho; jo marāsim-i ham-sāyagī ke khilāf ho; mihrbānī aur dostī ke khilāf; dostāna bartāw ke khilāf; jismeñ pās-i-murawwat na ho.

Unnerve, *v. t.* Zor khūnch yā nikāl l.; quwwat zail kar d.; kam-zor kar d.; nā-tawān k.; nā-tāqat k.; nīrbal k.; bal har l.

Unobtrusive, *a.* Daḡhl-dar-ma'qūlāt na k. w.; gustākh yā shokh nahīn; halīm; salīm; mahjūb; munkasir.

Unoccupied, *a.* 1.—Gair-maqbūza; kisī ke qabze (daḡhl) meñ nahīn; jispar koyī ābād na ho; gair-ābād; uftāda; partī.

2.—Gair-masrūf; kām meñ masbūl (lagā huā) nahīn; be-kār; khālī; fursat rakhtā huā.

3.—Be-kār; be-masraf; jismeñ koyī kām na hotā ho—jaise waqt.

Unopened, *a.* Be-khulā; band; masdūd; gair-kushāda; sar-ba-mubr.

Unopposed, *a.* Bilā-muzāhamat; bilā-ta'aruz; jismeñ rok-ṭok na ho; jismeñ jawāb-dihī na kī-jāe; jismeñ kisī tarah kī muzāhamat na kī-jāe.

Unostentatious, *a.* 1.—Jismeñ numāish na ho; jismeñ tumturāq na ho; be-karr-o-far; sāda; mahjūb; munkasir.

2.—Chānīkīlā yā chatkīlā nahīn; fauq-i-bburāk nahīn.

Unowned, *a.* 1.—Jiskā koyī mālik na ho; jiskā koyī da'wī-dār na ho; be-mālik kā; lā-da'wā. [hamārā kiyā huā hai.

2.—Jisko koyī apnā na kahe; jiskī nisbat koyī na kahe kī yah

Unpack, *v. t.* Baūdhī chīzeñ kholnā; gaṭhrī yā gaṭhiyā wagaira kholnā. [be-diyā huā.

Unpaid, *a.* 1.—Gair-muwaddā; jo adā na huā ho; be-chukāyā huā;

2.—Jisne apnī yāftanī na pāyī ho; jisko uskā pānā na milā ho. [ho.

Unpaid for—Jiskī qīmat adā na huyī ho; jo udhār (bilā adā-i-qīmat) liyā gayā

Unpalatable, *a.* 1.—Zūiqe dār yā maze-dār nahīn; zūiqe meñ khush-guwār nahīn; bad-maza. [margūb na ho; jise koyī pasand na kare.

2.—Nā-guwār; nā-pasand; jisse koyī khush na ho; jo logoñ ko **Unparalleled**, *a.* Lā-sūnī; jiske barābar dūsrā na ho; jiskā muqābil na ho; be-misl; be-misāl; be-nazīr; anokhā; anūṭhā.

Unpleasant, *a.* Nā-guwār; jisse khushī (masarrat) hāsīl na ho; nā-pasandida; jo na suhāwe; jo achchhā na lage;—jisse haz na uṭhe.

Unpleasantness, *n.* Nā-khushī; nā-rāzī; bad-hazzī.

Unpopular, *a.* Jise 'awām pasand na karen; jisse 'awāmū-n-nās khush yā rāzī na hon; jo logoñ ko nā-pasand ho; bad-nām; nek-nām nahīn.

Unsatisfied, a. 1.—Bahrā-pūrā nahīn; khub ser nahīn; āsūda nahīn.

2.—Nā-khush; nā-rāz; khush yā rāzī nahīn.

3.—Mutmayin nahīn; gair-mutmayin; qūl nahīn; pūrī tashaffī kī hālat meī nahīn; pūre taur par mutmayin nahīn.

4.—Jiskā ifā-i-kāmil na ho; gair-muwaddū; jo be-bāq na huā-ho; be-chukāyā huā. [kuehh bhī sawād na ho.]

Unsavoury, a. 1.—Be-maza; jismeī kīsī qism kā zāiqā na ho; jismeī

2.—Bad-zāiqā; bad-maza; jismeī bad-bū ho.

3.—Nā-gwūr; jisse tabī'at ko nafrat ho.

Unsay, v. t. Bāt ko palaṭ d.; inkār k.; mukar jānā; kuehh kah-kar yah kahū ki hamne yah nahīn kahā.

Unscrupulous, a. Jiske dil meī kīsī bāt kā waswasa na ho; jo kīsī bāt meī shakk-o-shubha na rakke; bē-i; bō-imān; jo kīsī usūl kā-pā-band na ho; jiskā dil kīsī bāt meī na ruke. [khol d.]

Unseal, v. t. Muhr tor d.; muhr khol d.; jo chīz sar-ba-muhr ho use

Unseasonable, a. 1.—Be-waqt; waqt-i-munnāsib par nahīn; jis waqt

2.—Waqt-i-ma'mūlī ke ba'd; der kar-ke. [chāhiye us waqt nahīn.]

3.—Be-mauqa'; be-mahal; jo waqt ko hasb-i-hāl (usko liye munāsib) na ho; be-waqt kā; jo bure waqt ho.

4.—Be-fasl; be-mausim.

Unseasonably, ad. Waqt se nahīn; mauq'e se nahīn; be-waqt; be-mauqa'; waqt-i-munnāsib par nahīn; ma'mūlī waqt par nahīn; aise waqt nahīn jo kā-m-yābī ko liye nihāyat munāsib ho.

Unseconded, a. Jiskī tāyid koyī na kare; be-tāyid.

Unseemly, a. Bad-numā; nā-zebā; gair-muzaiyib; jo na phabe; jo achēhlā (bhalā) na ma'lūm de; nā-shāista; behūda; nā-munnāsib; nā-ma'qūl; jo na suhāwe. [dida.]

Unseen, a. 1.—An dekh; jo dekhā na gayā ho; jiskā hāl na khulā ho; nā-

2.—Jise dekh na sakeī; jiskā hāl khul na sake.

Unsettle, v. t. Jo shai nasab yā qāim ho usmeī lagzish dāl d.; muta-zalzāl kar-d.; be-sabāt kar-d.; qāim rahne na d.; muzabzab kar-d.

Unsheathe, v. t. Miyān se bāhar k. (nikāhnā) jaise talwār.

To unsheathe the sword—Larāyī k.; jang k.; laṭnā.

Unightly, a. Jo ānkhoī ko margūb na ho; jo dekhne meī burā ma'lūm de; bad-numā; bad-shakl; karīh-manzar.

Unskillful, a. Anūyī; nā-dān; hunar-mand nahīn; āzmūda-kār aur tez-dast nahīn; bhaddā; jo hāth kī safāyī so kā-m na kare.

✍ Written also *unskillful*.

Unsociable, a. Sulbat-dārī ke qābil nahīn; milaūsār nahīn; gair-mānūs; be-uns; jisko suhbat-dārī yā bātehīt pasand na ho; jo akelā (iklā) yā chupchāp rahe. [muntaqil na huā ho.]

Unsold, a. Be-bikā; gair-faroḳht-shuda; jo zar-i-saman kī 'iwaz meī

Unsound, a. 1.—Nāqis; khām; kachchā; kharāb; achēhlā nahīn; 'aib-dār; nikammā. [durnst nahīn.]

2.—Kam-zor; nā-tawān; nirbal; bīmār; marīz; sahīl nahīn; tau-

3.—Mazhab kā pakkā nahīn; dīn par sābit-qadam nahīn; rāsikh-i-ī'tiqād nahīn; nāqis; kachchā.

4.—Diyānat-dār nahīn; bō-imān; nā-qābil-i-ī'tibār; dagū-bāz; farebī.

5.—Sachchā nahīn; sādiq nahīn; wafā-dārī so khālī.

- 6.—Galat; be-jā; sahīh yā durust nahīn; jismeñ dhokhā ho; bātil.
 7.—Mazbūt nahīn; sakht yā thos nahīn; khūb jamā huā nahīn.
 8.—Gahiri nahīn; uohtī buyī; muntashir; pareshān.
 9.—Khūb jamī huyī nahīn—jaise sāk; nāqis; jo mushtabah ho; jiskī nisbat shubha ho-sake. [tātīru-i-aql; jiskī 'aql meñ futūr ho.
 Of unsound mind—Nāqisu-l-'aql; maslūbu-l-hawās; khabt; pāgal; majnūn;
 Unsoundly, *ad.* Pūre taur par nahīn; kāmīl taur par nahīn; achchhī tarah se nahīn; nāqis taur par.
 Unsoundness, *n.* Khāmī; kachāyī; nuqs; futūr; sahīh yā durnst na h.; mazbūt na h.; be-'aib na h.; kharābī; kam-zorī; nā-tawānī.
 Unsparring, *a.* Be-direg; kisī amr meñ bñkhl na r. w.; kisī bāt meñ tangī na k. w.; jo koyī bāt bachā yā uṭhā na rakkhe; kifāyati nahīn; daryā-dīl; fūyāz.
 Unsparringly, *ad.* Be-direg; kasrat se; dīl khol-kar; ifrāt se.
 Unspeakable, *a.* Muñh se kahne ke qābil nahīn; jo ba-khūbī yā kāfī taur par bayān na ho-sake; nā-qābil-i-bayān; na-guftanī.
 Unspotted, *a.* Be-dāg; be-'aib; jismeñ dhabbā na lagā ho; be-khalish; jismeñ futūr na parā ho.
 Unsteady, *a.* Be-sabāt; mutalawwīn; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; jo ek hālat meñ der tak na rahe; be-qarār. [khol-d.
 Unstitch, *v. t.* Silāyī tor-kar khol d.; tātūke khol yā tor d.; joṛ
 Unsuccessful, *a.* Nā-kām-yāb; nā-kām; jismeñ kām-yābī na ho; jiske natīje meñ kām-yābī na ho; jo kām-yāb na ho (nā-kām rahe); bad-nasīb; nā-murād; jismeñ yā jisse natīja-i-maqsūd paidā na ho; jiskā anjām muḥīd yā hasb-i-khwāh na ho.
 Unsuccessfully, *ad.* Nā-kāmī ke sāth; begair achchhā natīja paidā kiye huye; nā-murādī se; begair matlab-barārī ke; bad-bakhtī ke sāth.
 Unsuitable, *a.* 1.—Munāsib yā hasb-i-hāl nahīn; lāiq nahīn; kār-amad nahīn; kām-kā nahīn.
 2.—Gūr-muzaiyib; nā-munāsib; nā-manzūn; nā-shāista. [nahīn.
 Unsuitably, *ad.* Nā-munāsib taur par; be-mel; be-joṛ; jaisā chāhiye waisā
 Unsullied, *a.* Be-dāg; jismeñ dhabbā na lagā ho; jismeñ mail na āyī ho; sāf; pāk; jismeñ badī ki tuhmat na lagī ho; jismeñ kalank kā tīkā na lagā ho.
 Unsupported, *a.* Jiskī tāyīd na ho; jo kisī ke sahāre par qāim na ho; jiskā koyī mu'āwīn madād-gār yā hāmī na ho; be-sahāra; be-madad.
 Unthinking, *a.* 1.—Bātoñ par khayāl na k. w.; jo bātoñ ko na soche; be-fikr; be-khabar; allbar; be-ihitiyāt; be-parwā; gāfil; jismeñ soch-bichār na ho. [zāhir ho.
 2.—Jisse khauz-o-fikr kī 'alāmat pāyī na jāe; jisse be-fikrī sābit yā
 Untidy, *a.* Sāf-suthre kapre pahine huye nahīn; murattab yā durnst nahīn; sāf nahīn.
 Untie, *v. t.* 1.—Khol d.; girah khol d.; gāñṭh khol d.
 2.—Bandhan khol d.; bandish khol d.; chboṛ d.; baūdhā na rahne d.
 3.—Rukāwaṭ dūr kar d.; khol d.
 4.—Suljhāwā; uljhau miṭā d.; khol d.; bal k.
 Until, *prep.* Tak; talak; jab tak ki; jab talak ki; tā-waqte-ki.
 “Until is always the same part of speech in fact, and has the same signification.” Webster.

Untimely, *a.* Waqt se nahīn; be-waqt; jo ma'mūlī yā aslī waqt ke pahile ho (wāqī' ho); be-mauqa'; mufājāt.

Untimely death—Marg-i-mufājāt; maut jo be-waqt yā waqt se pahile ho.

Untimely, *ad.* Asli yā ma'mūlī waqt ke pahile; be-waqt; be mauqa'.

Untiring, *a.* Thakue w. nahīn; jismeñ yā jisko thakāwaṭ nu āye; sābir; mutahammil; jo sabr se bardāsht kiya jāe.

Untold, *a.* 1.—Be-kahā; begair bayān kiya huā: jiskā izhār na huā ho;

2.—Be-ginā; jiskā shumār na huā ho. [jo zālir na kiya gayā ho.

Untoward, *a.* 1.—Sar-kash; haṭṭhī; ziddī. [nā-ma'qūl.

2.—Bad-numā; gair-mustahsan; nā-munāsib; kharāb; burā; be-jā;

3.—Jismeñ yā jisse taklīf ho; taklīf-dih; jiskā band-o-bast ach-

Untowardly, *ad.* Zid yā sar-kashī se; haṭṭh se. [chhī tarah na ho-sake.

Untowardly, *a.* See Untoward No. 1.

Untraveled, *a.* 1.—Jahān log āte-jāte na hoñ; jahān musāfirōñ kā gzar na huā ho. [hāsil na kiya ho.

2.—Jisne ajnab mulk kabhī na dekhā ho; jisne safar kar-ke tajriba

Untrue, *a.* 1.—Sach nahīn; jhūṭhā; galat; wāqī'e ke khilāf; nā-rāst.

2.—Be-wafā; jismeñ wafā-dārī na ho; apne farāiz ko pūrā na k. w.; jhūṭhā. (mutābiq nahīn.

Untruly, *ad.* Sachāyī ke sāth nahīn; jhūṭhāyī ke sāth; asliyat ke

Untruth, *n.* 1.—Jhūṭhāyī; nā-rāsti; sach na h.; 'adam-i-sadāqat.

2.—Jhūṭhā bayān; jhūṭh yā jhūṭhī bāt; darog; qaul-i-galat.

Unused, *a.* 1.—Gair-musta'mal; jo kām meñ na lāya gayā ho; jo kabhī kām yā isti'māl meñ na āyā ho.

2.—Kisī bāt kā 'ādī nahīn; jisko kisī bāt ki 'adat (muzāwalat) na ho; jise kisī bāt kā malaka na ho.

Unusual, *a.* Gair-ma'mūlī; jo ma'mūlī na ho; jo shāz (shāz-o-nādir) ho; jiskā wuqū' yā zuhūr 'unmūman na ho. [o-nādir; kain.

Unusually, *ad.* Ma'mūl ke khilāf; aksar nahīn; heshtar nahīn; shāz; shāz

Unutterable, *a.* Nā-qābil-i-izhār; jiskā izhār yā bayān na ho-sake; nā-

qābil-i-bayān; bayān ke bāhar; jo kahā na jā sake. [khol d.; dikhānā.

Unveil, *v. t.* Naqāb uṭhā l.; burqa' haṭā d.; ghūnghat uṭhā l.;

Unwarily, *ad.* Be-parwāyī se; be-khabarī se; be-ihtiyāti se; allhaṛpane se.

Unwarrantable, *a.* Nā-jāiz; nā munāsib; khilāf-i-insāf; be-jā; gair-wājib; nā-rawā; khilāf-i-wujūb. [sanad yā hukm par munā na ho.

Unwarranted, *a.* 1.—Gair-i-mustanad; jiskī koyī sanad na ho; jo kisī

2.—Gair-mutahaqqiq; jiskā tayaqqun na ho; jo yaqīnī na ho.

3.—Jiskī 'umdagī yā achhāyī ki nisbat koyī mu'āhada (qaul-o-qarār) na huā ho.

Unwary, *a.* Gāfil; jo khatre se khabar-dār na raho; be-khabar; gair-muhtāt; jo apnī hifāzat na rakkhe; jo muṭh ke bal khatre meñ gir

Unwearied, *a.* 1.—Be-thakā; jisko thakāwaṭ (māndagi) na āye. [pare.

2.—Jismeñ thakāwaṭ na āye; jo barābar hotā jāe; jisso koyī thak

Unweighed, *a.* 1.—Be-tolā huā; jiskā wazu daryāft na huā ho. [na jāe.

2.—Jo khūb sochā-bichārā na jāe; jiskī chhān (taftīsh) samajh-būjh-kar na kī-jāe; be-samjha-būjhā; bin-sochā-bichārā.

Unwelcome, *a.* Khush-āyand nahīn; jo margūb na ho; jisse dil ko khushī na ho; jo maqbūl-i-khātir ho; nā-guwār.

Unwell, *a.* Achehbā nahīn; nā-sāz; 'alīl; kisiqadar 'alīl; kuchh kuchh bimār; baḡhūbī sahīh-o-tan-durust nahīn; kasal-mand.

☞ "It expresses less than Sick." Webster.

Unwholesome, *a.* 1.—Sihhat ke liye muzir; sihhat-āwar nahīn; jo tau-durusti ke liye mufīd na ho; nā-muwāfiq.

2.—Muzir; jisse zarar (nuqsān) ho; gair-i-nāfi'.

Unwieldy, *a.* Jisko mushkil se harakat de-sakeñ; bhārī; waznī; jiskā wazn (bojh) bhārī ho; girān-bār; bahut barā.

Unwilling, *a.* Jo kisi bāt ko apnī khwāhish ragbat yā razā-mandī se na kare; rāgīb yā āmāda nahīn; mutaassif; nā-rāz; nā-khush.

Unwillingly, *ad.* Apnī khwāhish yā ragbat se nahīn; apnī khushī se nahīn; khush ho-kar nahīn; kbanda-peshānī se nahīn; pachhtā kar; afsos ke sāth; be-dili se. [kā na r; taassuf; pachhtāwā.

Unwillingness, *n.* Nā-razā-mandī; nā-khushī; kisi shai kī jānīb mailān

Unwise, *a.* 1.—'Āqil nahīn; nāqisu-l-'aql; jismeñ 'aql kam ho; be-'aql; be-wuqūf; be-tamīz. [liye munāsib na ho.

2.—Be-wuqūf-āna; jo muqtazā-i-'aql na ho; jo matlab-barārī ke Unwisely, *ad.* Khilāf-i-'aql; 'aql-mandī ke sāth nahīn; 'āqil-āna nahīn; be-wuqūf-āna; be-wuqūfī ke sāth.

Unwittingly, *ad.* Nā-dānī se; nā-dānista; jān yā jān-būjh-kar nahīn; lā-'ilmī se; be-khabarī kī wajh se; kisi bāt ke na jānue ke sabab se; 'amdan nahīn.

Unwonted, *a.* 1.—Gair-mānūs; 'ādī nahīn; gair-marbūt; nā-āshnā.

2.—Gair-ma'mūlī; jo aksar na huā kare; jiskā wuqū' yā zuhūr shāz ho. [kar-ke; nā-shāista tarīq par.

Unworthily, *ad.* Liyāqat ke lihāz se nahīn; qābīliyat par wāqī'ī lihāz na

Unworthy, *a.* 1.—Nā-lāiq; jismeñ liyāqat yā qābīliyat na ho.

2.—Nikammā; kharāb; khotā. [khilāf-i-shān; jisse kasr-i-shān ho.

3.—Nā-zebā; gair-muzaiyib; jo hatk-i-ābrū kā bā'is ho; nā-munāsib;

☞ With of.

Unwrap, *v. t.* Kisi lapetī huyī chīz ko khol d. [gair-tahrīrī; zabānī; lisānī.

Unwritten, *a.* 1.—Jo likhā (tahrīrī) na ho; jo hawāla-i-qalam na huā ho;

2.—Jispar koyī tahrīr (kuchh likhā) na ho; sāda; korā.

Unyielding, *a.* Jo dabāne se na dabe yā manāne se na māne; jo na jhuke; karā; sakht; hatthī; ziddī.

Up, *ad.* 1.—Ūpar; bulandī par; niche kī taraf nahīn; unchāyī par; bālā.

☞ The opposite of down.

2.—Bistar se uṭhā; bistar par letā parā yā sotā nahīn; jāgā; uṭhā.

3.—Uṭhā; baiṭhā huā nahīn.

4.—Nīklā huā; chhipā huā nahīn.

5.—Ta'mīr kī hālat meñ; banāye jāne kī hālat meñ.

6.—Ufuq ke ūpar; nīklā; tulū'.

7.—Pareshānī kī hālat meñ.

8.—Tarāqqī kī hālat par.

9.—Bulandī yā' urūj kī hālat meñ.

10.—Charhne kī hālat meñ; charhāw par.

11.—Bagāwat kī hālat meñ; sar-uṭhāye huye.

12.—Barhne kī hālat meñ; bārḥ par; charhāw par; tugyāne par.

13.—Nazdik āne yā pahūnehne kī hālat meñ.

14.—Saf-bandi yā saf-kashī kī hālat meñ; tartīb ke sāth.

15.—Kam-sinī se bulūg kī jānib; sigr-sinī se kibr-sinī kī jānib.

16.—Kisī ke barābar; kisī se kam nahīñ; kisī ke piche yā usse dūr wagaira nahīñ; tak; tā-ba. [kul; tamām.

17.—Takmil ke sāth; mukammal; bi-l-kul; sārā; sab kā sab;

18.—Ba'z waqt *up* ko ha-jāe *get up* ke isti'māl karte haiñ aur uske ma'nī *uṭho* yā *uṭhke* ke hote haiñ.

It is all up with him—Woh ho-chukā; woh kho gayā.—*The time is up*—Waqt i-mu'ayana guzar gayā; waqt ho-chukā; jo waqt muqarrar hai woh ā-pahūñ-chā.—*To blow up* (a)—Phulā d.; phailā d.—(b) *Uṭh* d.—*To come up with*—Kisī ke barābar pahūñch jānā; kisī kī piche kar-ke uske barābar pahūñch jānā.—*To draw up*—Silāle yā qā'ide se tartīb d.; murattab k.; munāsib tariq par durust k.—*To grow up*—Pukhtagī yā bulūg ko pahūñchā.—*Up to* *on*—Āzmadā-kār; tājirā-kār; chaukas aur wāqif; jo dhokhā na khāe (*Colloquial*).—*Up and down*—Ek jagah se dūerī jagah tak; idhar-udhar; āge-

Up, *n.* Bulandi yā 'urūj kī hālat; taraqqī; charhī; barhī. [piche.

Ups and downs—Nisab-e-farāz; utār-charhāw; taraqqī-o-tuazzulī (*Colloquial*).

Up, *prep.* Ūpar; kisī ke ūpar; par.

Upbraid, *v. t.* 1.—Kisī amr-i-be-jā yā qābil-i-nadāmat kā ittihām kisī par lagānā; la'nat-malāmat k.; sar-zauish k.; jhirkānā.

“Followed by *with* or *for* before the thing imputed.” *Webster*.

2.—Ghuruknā; dāṭnā; saht jhirkī d.

Uphill, *a.* 1.—Jo charhāw par ho; jo ūpar ko jāe yā jāti ho.

2.—Mihnat-talab; diqqat-talab; mushkil; dushwār; kaṭhin.

Uphold, *v. t.* 1.—Ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.; buland k.

2.—Qāim r.; bahāl r.; bar-qarār r.; girne yā sāqit hone na d.

3.—Tāyid k.; pushtī d.; taqwiyat d.; bachānā.

Uplift, *v. t.* Ūṭhānā; ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.

Used chiefly in the participle.

Upon, *prep.* Par; ūpar; bālā.

[pensed with.” *Webster*..

“*Upon* has the sense of *on*, and might, perhaps, be wholly dis-
To assume upon (*Law*)—Wa'da k.; zimma ūṭhānā.—*To take upon*—Ikhtiyār k.

Upper, *a.* Jagah darje or rutbe wagaira meñ dūse se barā; dūse kī nisbat ūñchā yā buland; ūpar kā; ūparī.

Upperhand, *n.* Bartari; buzurgī; barāyī; galaba; bālā-dāstī; fauqiyat.

Uppermost, *ad.* Sab par gālib; sab se barh-kar; sab ke ūpar; bālā-tar; sab se ūñchā; jagah rutbe yā ikhtiyār wagaira meñ sab par fauqiyat r. w.

Upright, *a.* 1.—Kharā; sidhā; istāda; mustaqīm.

2.—Rāst-bāz; diyānat-dār; mutadaiyin; sachchā; imān-dār; kharā.

3.—Jismeñ imān-dārī par lihāz rakhlā jāo.

Uprightly, *ad.* 1.—Kharā; sidhā.

2.—Imān-dārī se; diyānat se; sachchāyī se; kharāyī se; rāst-bāzī se.

Uprightness, *n.* 1.—Sidhā-pan; istiqūmat; kharā (mustaqīm) h.

2.—Diyānat; rāst-bāzī; rāstī; imān-dārī; kharāyī; usūl yā 'amal-dar-āmad meñ sachchāyī; āpas ke bartāw meñ diyānat aur insāf ke

Uprise, *v. i.* Ūṭhānā; nikalnā; tulā' h. [lihāz se 'amal k.

Uproar, *n.* Barā dhūm-dhūm; barā hangāma aur shor-o-gul; gul-gapārā; hānk-pukār; hullā; haurā-dhūm; kulāhal; hāhākār.

Uproot, v. t. Jar se ukhār dāluā; goyā jar se ukhār d.; istisāl k.; bekḥ-kauī k.; kuchh bhī bāqī na r.; bi-l-kul dūr kar-d.

Upset, v. t. 1.—Ulaṭ d.; ulaṭ-pulaṭ d.; tale-ūpar kar-d.; auñdhānā.
2.—Rad k.; mansūkhī k.; bātīl k.

Upshot, n. Ākhīr natīja; maāl-i-kār; aujām-ākhīr; ikhtitām; kḥātima.

Upside, n. Ūpar kā hissa; jo hissa sab ke ūpar rahe.

Upside down—Tale-ūpar; zer-o-zabar; ear niche pñoh ūpar; darham-barham; ulṭā-pulṭā; nihāyat muntashīr; bi-l-kul abtar.

Upstairs, ad. Ūpar kī manzil meñ; ūpar ke marātib par; koṭhe par.

Upstart, v. i. Chauñknā; yakāyak jhapṭnā.

Upstart, n. 1.—Woh shakhs jo aduā hālat se yakāyak/daulat-mand zī-ikhtiyār yā mu'azzaz ho-jāe; uau-daulat; nau-khez; nayā nawwāb; kal kā

2.—Koyī shai jo yakāyak nikal yā jhapṭ parē. [ādmī.

Upward, a. Ūpar kī taraf rujū yā mukhātīb.

Upward, } ad. 1.—Ūpar kī taraf; ūpar ko; niche ko nahīn.

2.—Ūparī hissoñ meñ; ūpar.

3.—Zāid; bilā-ta'āyun.

Upward of—Ziyāda; kisi kḥās ta'dād se ziyāda; takhminan; qarīb.

4.—Jahāñ se koyī shai niklī ho uskī taraf; kisi shai kī asl yā [masdar kī jānīb.

Urban, a. Shahr kā; shahrī.

An urban population—Kisi shahr kī ābādī; kisi shahr ke sab bāshinde.

Urbane, a. Kḥush-akhilāq; kḥaliq; khush-kḥulq; mubazzab; shāista;

bā-murawwat yā sāhib-i-murawwat; ahl; jismeñ ādmīyat ho.

Urbanity, n. Ādmīyat; insāniyat; kḥush-akhilāqī; tahzīb; shāistagi;

akhilāq; nek-nihādī; bhal-mansi; ahliyat. [relnā.

Urge, v. t. 1.—Āge ko dhakelnā; āge barhānā; āge chhalno ko zor d.;

2.—Kisi ke dil par dabāw yā zor dālnā; wajh dikhlā ke yā daliloñ se rāgib k.; targīb d.; dabāuā; tang yā tang-talabī k.; taqāza k.; mutaqāzī h. [kisi shai kā izhār ba-tākid k.

3.—Isrār ke sāth pesh k.; zor de-kar dikhāna kabuā yā bayān k.;

Urgency, n. 1.—Zarūrat kī shiddat; majbūrī jo zarūrī kī wajh se ho; zarūrat kā dabāw yā bojh.

The urgency of want or distress—Muhtāji yā taklif kī shiddat; tangī yā majbūrī jo ihtiyāj yā musibat kī wajh se ho.—*The urgency of the occasion.*—

Waqt kī zarūrat; kisi kḥās mauq'e ke libāz se kisi shai kī nihāyat zarūrat.

2.—Taqāza; tang-talabī; istid'ā (darḥwāst) jo isrār ke sāth kī-jāo; kisi bāt kī darḥwāst jo dil se kī-jāe. [chāhi jāe.

The urgency of a request—Darḥwāst jiskī manzūrī isrār (tākid) ke sāth

Urgent, a. Tākidī; zarūrī; jismeñ kisi shai kī nisbat tākid taqāza yā

tang-talabī ho; jiskī nisbat fi-l-faūr kār-rawāyī dar-kār ho; ashadd-i-

zarūrī; nihāyat zarūrī; aisā aham kī fauran uskī nisbat tawajjuh dar-

kār ho. [zor se; dabāw ke sāth.

Urgently, ad. Ba-taqāzī; ba-tākid; taqāze yā tākid ke sāth; shiddat se;

Usable, a. Qābil-i-isti'māl; jisko kām meñ lā-sakēñ.

Usage, n. 1.—Bartāw; sulūk; bewhār; kisi shakhs kī jānīb kisi kā tarīq.

2.—Muddat-i-darāz (bahut dinon) tak kisi shai kī tasarruf; rawāj;

dastūr; rasm; āyīn; qā'ida; rīt (*correctly* rīti); āchār.

Family usage—Kul ki rit; kulāchār; rasm-i-khāndān.—Local usage—Rawāj-i-mukhtassu-l-maqūm; dastūr-i-sar-zamīn; mulk kā dastūr yā rawāj.—Im-memorial usage—Shudāmād-i-qadīm; qadīm rawāj; purānā dastūr.—Judicial usage—'Adālat kā dastūr; zābita; sarīshā. [hāwara; isti'māl.

3.—Kisī khās ma'nī meñ kisi lafz kā hamesha musta'mal h.; mu-Use, n. 1.—Kisī shai kā kām meñ lānā; kisi shai se khidmat l.; kām; isti'māl; khidmat; kisi shai ko baratnā (uskā bartāw); tasarruf.

2.—Kām meñ lāne kī zarūrat yā hājat; zarūrat; hājat; matlab; garaz; darkār. [yāh kitāb mujhe ab darkār nahīn hai.

I have no further use for this book—Mujhe ab is kitāb kī zarūrat nahīn hai;

3.—Kār-āmad h.; naf' yā fāida jo kisī shai se hāsīl ho; sūd-mandī; phal; hāsīl. [dostī mere liye kār-āmad huyī hai.

His friendship has been of use to me—Uski dostī se mujhe naf' huā hai; uski

4.—Kasrat-i-isti'māl; kisi shai kā barābar kām meñ ānā yā lāyā jānā; rasm; rawāj; dastūr.

5.—(Law). Arāzī aur haqqiyat kā naf' yā manāfi'; mahāsīl.

“Use imports a trust and confidence reposed in a man for the holding of lands. He to whose use or benefit the trust is intended, shall enjoy the profits. An estate is granted and limited to A for the use of B.” Webster.

Contingent use, or springing use—(Law) Kisī shai kā tasarruf jo kisī amr ke āyinda wuqū' meñ āne par mauqūf yā mashrūt ho; tasarruf-i-shartī.—Ces-

tuy que use—(Law) Woh shakhs jisko kisī arāzī wa haqqiyat ke manāfi' ke tasarruf kā istihqāq hāsīl ho.—In use—Kām meñ; isti'māl meñ; musta'mal; rāij; jāri; jo barābar bartā jātā ho.—Of no use—Be-kār; nikamā; be-sūd; jisse kuchh fāida na ho.—Of use—Kām kā; kār-āmad; mufid; nāfi'; sūd-mand; fāida-bakhs.—Out of use—Kām meñ nahīn; be-kār; matrūku-l-isti'māl; khārij-az-isti'māl.—To make use of, to put to use—Kām meñ lānā; isti'māl meñ lānā; isti'māl k.; baratnā; khidmat l.

Use, v. t. 1.—Kām meñ lānā; kām l.; khidmat l.; kisi shai se fāida uṭhānā (usse mustafid h.); kām yā matlab nikālā; baratnā; isti'māl k.; sarf k.; khareh k.; chālānā.

2.—Bartāw k.; sulūk k.; pesh ānā; 'amal k.; chāl chālū.

To use one well or ill—Kisī ko sāth achchhā yā burā sulūk k.; kisi se achchhī yā burī tarāh se pesh ānā.

3.—Kisī bāt kā hamesha yā 'ādatan k. [se mānūs k.

4.—'Ādī k.; 'ādat dānā; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl (muzāwalat)

To use up—Bi-l-kul khareh kār dānā; kuchh bāqi na chhorā.

“To speak of making use of another generally implies a degrading idea, as if we had used him as a tool.” Webster.

Use, v. i. 'Ādī h.; khū-gar h.; koyī bāt hamesha kiyā k.; kisi bāt kī 'ādat par jānā.

Useful, a. Naf' yā fāide se bhārā huā; nāfi'; fāida-bakhs; mufid; sūd-mand; kār-āmad; kām-kū; jisse koyī achchhī bāt paidā ho; jis-meñ achchhe natije ke paidā karne kī quwwat ho; jo kisī shai kī bihbūdī meñ mu'yīn ho. [be-fāida nahīn; kār-āmad tarīq par.

Usefully, ad. Aisi tarāh ki kuchh fāida ho; fāide ke sāth; naf' ke sāth; Usefulness, n. Sūd-mandī; fāida-mandī; kār-āmadānī; kār-āmad hone kī salāhiyat; koyī achchhā natija paidā kar-saknā.

Useless, a. Jo kiśī kām meñ na ā-sake; be-kār; jisse koyī achchhā na-tīja paidā na ho; jisse koyī achchhā kām na nikle; be-fāida; be-sūd; mufid nahīn; 'abas; rāegāñ; be-masraf; lā-hāsil; behūda; bād-hawāyī; nikammā; wāhiyāt; fuzūl. [na ho; lā-hāsil; nā-haq; muft.

Uselessly, ad. Be-fāida; be-sūd; aisi tarah se ki kuchh fāida yā hāsil
Uselessness, n. Be-kār h.; lā-hāsil h.; lā-hāsilī; kiśī achchhle kām ke na h.; jo maushā ho uske hnsūl ke lāiq na h

Usher, v. t. Dākhlī k.; taqrib k.; kiśī ke āge jānā yā chalnā; pesh-rawī lāiq k.; mnlā-qāt karānā; bheñt karānā.

Usual, a. Ma'mūlī; jiskā wuqū' ba-taur ma'mūl ke ('umūman) huā kare; jo aksar huā kare; jiskā rawāj yā dastūr ho jāe; jo jāri yā rāij ho; 'ām.

Usually, ad. Ma'mūlī taur par; 'umūnan; aksar; beshtar; ba-taur rawāj yā dastūr ke.

Usufruct, n (Law). 1.—Woh istihqāq jiske zarī'e se koyī kiśī kī jāedād yā haqqiyāt kā is tarah par mutasarrif ho ki asl shai meñ kiśī qism kā futūr na pare. [mahāsil (uskī amādani); manāfi yā wāsilāt.

2.—Mahāsil; mahāsil-i-shai-i-marhūna; jo jāedād rihñ ho uskā

Usufructuary, a. Mahāsil ke muta'alliq; intifā'i.

Usufructuary mortgage—See. Mortgage, n.

Usurer, n. Woh shakhs jo qānūnī sharh se ziyāda sūd le; nā-jāiz sūd khāne yā l. w.; ziyāda yā barā byāj khāne w. [khāne w.

Usurious, a. 1.—Jo ziyāda sūd le; andāz se zāid sūd khāne w.; barā sūd

A usurious person—Woh shakhs jo nā-jāiz (qānūnī sharh se ziyāda) sūd le.

2.—Jismen nā-jāiz sūd le; a. jāv.

A usurious contract—Mu'āhada jismen nā-jāiz sūd kā qaul-o-qarār ho.

Usurp, v. t. Jabriya yā bilā-istihqāq apne qabze meñ kar-l; chhīn l.; gasab kar-l; dabā baiṭhnā; mār baiṭhnā; dast-darāzī yā zabar-dastī se l.

“Usurp is not applied to common dispossession of private property.” Webster.

Usurpation, n. Dūsre ke iḥtiyār yā haqqiyāt kā bilā-istihqāq chhīn-kar uspar mutasarrif h.; gasb; nā-jāiz aur zālīm-āna tarīq par dūsre kā iḥtiyār chhīn-kar uspar mutasarrif h.; dūsre kā iḥtiyār chhīn-kar uski haq-talafī k.

“Commonly used with *of*, sometimes with *on* or *upon*.” Webster.

Usurper, n. Jo shakhs bilā-istihqāq dūsre ke iḥtiyār yā haqqiyāt ko chhīn le; gāsib; dast-darāz; dabā baiṭhne w.

Usurpingly, ad. Gāsib-āna; gasb kar-ke; zabar-dastī chhīn-kar; bilā-istihqāq-i-jāiz; aisi hālat meñ ki wājib da'wā na pahuñchtā ho.

Usury, n. Qarz kā sūd jo qānūnī sharh se zāid diyā jāe; nā-jāiz sūd; sūd jo andāz se ziyāda ho.

Utensil, n. Āla; auzār; hathiyār; zarf; bartan; bāsan; khūsūsān woh auzār yā bartan jo khānā pakāne khwāh khāna-dārī yā zirā'at ke kām

Uterine, a. Jiskī mā ek ho par bāp dūsra. [meñ lāyā jāe.

Uterine brother—Bhāyī jo ek mā par dūsre bāp se paidā ho; birādar-i-akhayāfi; sahodar bhāyī; bhāyī jo ek kokh se paidā ho.

Utility, n. Kār-āmad h.; achchhā natīja paidā k.; kiśī mufid bāt meñ naf' bakhshnā; sūd-mandī; fāida; naf'.

Utilization, n. Mufid banānā; fāida uṭhānā; naf'-angezī.

- Utilize, v. t.* Kām meñ lānā ; naf' nḥānā ; mustafid h. ; fāida bāsil k.
Utmost, a. 1.—Jo sab se dūr wāqī' ho ; nihāyat hī dūr ; intihāyī ; ākhir.
 2.—Gāyat darje k̄ā ; nihāyat darje k̄ā ; az had.
Utmost, a. Jahāñ tak mumkin ho ; jahāñ tak maqdarat ho ; hatta-l-maqdūr ; hatta-l-imkān ; had darje kī koshish ; maqdūr bhar koshish.
 He has done his *utmost* —Jahāñ tak usse ho-sakā usse kiyū ; usne koyī koshish nḥā na rakkhī ; usne koyī daqīqa na chhoṛī ; usne hatta-l-maqdūr koshish kī.
 Try your *utmost*—Jahāñ tak ho-sake koshish karo ; hatta-l-imkān koshish se bāz na ho. [k̄ā ; mutlaq.
Utter, a. 1.—Pūrā ; kāmīl ; tamām ; sārā ; intihā k̄ā ; kullī ; had darje
Utter ruin—Pūrī tabāhī ; satyānās.
 2.—Qat'i ; kullī ; mutlaq.
 An *utter* refusal—Inkār i-qat'i ; bi-l-kul inkār.
 3.—Mahz ; nirā ; pūrā ; bi-l-kul ; tamām-tar.
Utter strangers—Mahz ajnab ; bi-l-kul ajnab.
Utter, v. t. 1.—Chalānā ; jāri k. ; kharīd-sarokht meñ chalā d. [i'waz meñ d.
 To *utter* coin or notes—Sikka yā loṭ chalāñ ya'nī use kisī ko uskī yāstani kī
 2.—Zāhir k. ; zabān se nikālna ; kalmā ; bolnā ; talaffuz k. ; malfūz k. ; munh se nikālna ; kholnā ; fāsh k. ; i'lān k.
Utterable, a. Kahe bole yā zāhir kiye jāne ke laiq.
Utterance, n. Izhar ; talaffuz ; bolne kā dhang yā tarīq ; ikhrāj ; munh se nikālna ; lahja ; adā ; lab-o-lahja ; nehelāran.
Utterly, ad. Bi-l-kul ; tamām-tar ; kulliyatan ; sarāsar ; sārā ; nihāyat
 1. ; tamām-o-kāmāl ; nipat ; mutlaq ; pūrā-pūrā ; pūre darje tak.
Uttermost, a. Nihāyat ; had darje k̄ā ; az had darje k̄ā.
Uttermost, n. Gāyat darja ; had darja ; jo kuchh yā jahāñ tak mumkin ho ; jitnā ban pare ; jitnā maqdūr ho. [kushī.
Uxoricide, n. 1.—Shauhar k̄ā apnī jorū ko mār dālnā ; zan-kushī ; zanja-
 2.—Jo apnī zauja ko mār dālo ; zan-kush. [jān so fidā ho.
Uxorious, a. Zau-murīd ; jorū k̄ā gulām yā ṭaṭṭū ; jo apnī bībī par dil-o-

V.

- Vacancy, n. 1*—Khulū ; khālī rahnā ; be-shagli ; kām meñ lagā na rahnā ; fursat ; muhlat ; waqt ; sustī ; kāhili ; be-khabarī.
 2.—Khālī jagah ; khālā ; jahāñ kuchh na ho. [fasl.
 3.—Khālī jagah jo do chizon ko darmiyān ho ; shigāf ; darār ; darz ;
 4.—Be shagli k̄ā waqt ; jis waqt koyī kām yā mashgala na rahe ; fursat k̄ā waqt ; muhlat yā kām ke band rahne k̄ā waqt ; chhutṭī.
 5.—Jagah yā 'nhā jo khālī ho ; asāmī jo khālī ho ; 'uhda yā mau-sab jispar koyī māmūr na ho.
Vacant, a. 1.—Khālī ; pur nahīn ; bharā nahīn
 2.—Jismeñ koyī kām yā fikr na ho ; jab be-kārī yā be-shagli rahe ; jab koyī mashgala na rahe ; khālī [par koyī muqarrar na rahe.
 3.—Jispar koyī shakhs qābiz bahāl yā māmūr na rahe ; khālī ; jis-
 4.—Be-fikr ; kisī bāt kī soch meñ lagā huā nahīn ; kisī shai kī nisbat gaur-o-fikr meñ masrūf nahīn. [na ho.
 5.—(Law) Lā-wāris ; lā-da'wā ; jiskā koyī wāris qābiz yā da'wī-dār
Vacate, v. i. 1.—Khālī k. ; khālī chhoṛnā ; qabza (qabza-o-daḥl) chhoṛ d. ; māmūr na rahnā.

- 2.—Mansūkh kar-d.; rad kar-d.; bātil kar d.; gair-uāfiz qarār d.; nā-jāiz qarār d.; jāiz rahne na d.
- Vacation, *n.* 1.—Tansīkh; ibtāl; istirdād; gair-nāfiz qarār d.
- 2.—Kisi muqarrar kām yā kār-rawāyī wagaira kā band ho-jānā; waqfa; nāga; muhlat; qarār; āram; [ta'til; chhutī.
- 3.—'Adūlat kī kār-rawāyī kā kuchh 'arse tak mauqūf (hand) rahnā; Vacillant, *a.* Mutazalzal; pas-o-pesh meñ; shash-o-panj meñ; dāwāndol; be-sabāt; gair-i-mustaqil; chauchal. [magānā.
- Vacillate, *v.* 1.—Idhar-udhar hīlū-dolnā; laṛkharānā; tharrānā; dag-2.—Pas-o-pesh k.; shash-o-panch meñ rahnā; lagzish k.; sābit-qadam na rahnā; mutazalzal h.; āgā-pīchhā k.; hais-bais k.
- Vacillation, *n.* 1.—Idhar-udhar hīlnā; dagmagāhat; lahar kī sī chāl. 2.—Hais-bais; talawwun; pas-o-pesh; lagzish; he-istiqlālī; tabī'at kā ek bāt par qūim na rahnā; tabī'at kā badlā k.; āgā-pīchhā.
- Vacuity, *n.* 1.—Khalū; khālī rahnā; bhārā (pur) na rahnā. 2.—Khalā; khālī jagah.
- Vacuum, *n.* Khalā; khālī jagah; woh jagah jismeñ koyī shai na ho.
- Vagabond, *a.* 1.—Idhar-udhar phirtā yā phahrātā huā; kisi khās jagah meñ phirtā huā nahī. [āwāra; āwāra-gard; ghumantā; phirantā; khāna-ba-dosh. 2.—Jo jā-ba-jā phirā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe;
- Vagabond, *n.* Jo shahr-ba-shahr yā jā-ba-jā phirā kare aur kahīn sukūnat-i-mustaqil na rakkhe aur us jagah par apni sukūnat na rakhe aur koyī zarī'a ho; āwāra; har-jāyī; khāna-ba-dosh shakhs.
- Vagary, *n.* Khayālāt kā muutashir rahnā; wahshat; pareshān-khayālī; behūda-khayāl; mauj; wahm; lahar; tarang.
- Vagrancy, *n.* Be-khān-o-mān ghūmā k.; āwāra-gardī; kōcha-gardī; harza-gardī; idhar-udhar phirā k. aur koyī pakka rahne kā thikāna na r.
- Vagrant, *a.* 1.—Gair-mu'ayyan; jiskā koyī khās intizām na ho; be-qarār; āwāra; jiskā koyī pakka thikānā na ho. 2.—Ghumantā; gardinda; jo jā-ba-jā āwāra ghūmā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe; khāna-ba-dosh.
- Vagrant, *n.* Āwāra ghūmne w.; har-jāyī; jo behūda phirā kare; jiske rahne kā koyī pakka thikāna na ho yā jo kisi khās maqām par qiyām na rakkhe.
- Vague, *a.* 1.—Gair-mu'ayyan; be-sar-o-pā; jiskā sar-pair na ho; jiskā thikānā na ho; mashkūk; mubham; gair-mustahkam; behūda; wāhī-tabāhī. [mntahaqqiq. 2.—Jiski koyī sanad na ho; gair-mustanad; be-thikāne; urṭī; gair-A vague report—Urṭī khabar; aisi khabar jiski tahqīq na ho. [nabīn.
- Vaguely, *a.* Mubham tarīq par; āwāra; be-thikāne; tahqīq ke sāth
- Vagueness, *n.* Ibhām; be-tahqīqī; jiskā ta'ayyun na ho; pareshānī; āwāragī. [wāhiyāt; be-kār; nā-qābil-i-itminān; khafif; pūj.
- Vain, *a.* 1.—Be-asl; be-sar-o-pā; be-waq'at; be-bunyād; behūda; bātil; 2.—Be-tāsir; gair-muassir; rāegān; be-fāida; lā-hāsil; be-sūd; jo kār-āmad na ho; jisse kuchh naf' na ho. 3.—Chhotī chhotī chīzōn yā bātoñ par magrūr; khafif khafif bātoñ ke janne par itirāyā huā; apnī liyāqat par phulā huā (uāzān); khud-bīn; itirā; phulā; ghamandī. 4.—Numāishī; jismeñ tum-turāq ho.

In vain—Be-fāida; be-sūd; lā-hāsil; 'abas; nā-haq; jiskā kuchh natija yā asar na ho; muft; behūda.

Vain-glorious, *a.* Jismeñ shekhī ho yā jo shekhī dikhlāye; apne kartab par had se ziyāda fakhr k. w. (nāzāi); be-andāz ghamand se phulā huā; gurūr se bharā huā; fakhrīya; mutakabbirāna.

Vain-glory, *n.* Apne kartab par had se ziyāda fakhr; behūda shekhī; jhūthā ghamand; dil kā be-andāz phul uṭhnā; barī shekhī; kaṅgal-tirr.

Vainly, *ad.* 1.—Be-fāida; nā-haq; 'abas; behūda; jisse kuchh hāsil na ho; 2.—Fakhr ke sāth; gurūr ke sāth; ghamand ke sāth; shekhī se. [muft.

3.—Be-wuqūfi se; bilillepan se; behūdagi se. [gar h.

Vainness, *n.* 1.—Lā-hāsilī; gair-sūd-mandī: be-fāida yā 'abas h.; nā-kār. 2.—Jhūthā fakhr; jhūthī shekhī; jhūthā ghamand.

Valediction, *n.* Rukhsat; a-l-widā'.

Valedictory, *a.* Rukhsat ke waqt kā; jo rukhsat hone ke waqt ke liye mauzūn yā mauzū' ho; jismeñ a-l-widā' kahn.

Valetudinarian, } *a.* Marīz; bīmār; jiskī sihbat meñ futūr ho; kam-zor;
Valetudinary, } za'if.

Valetudinarian, } *n.* Marīz shakhs; woh shakhs jiske quwe kam-zor yā
Valetudinary, } marīz hoñ; jo sihbat hāsil karne meñ sā'ī ho.

Valiant, *a.* 1.—Jisko khatre kā khauf na ho; diler; jawān-mard; shujā'; bahādūr; sāhasī. [mardī kā—jaise kām.

2.—Jo dilerī ke sāth kiya jae; jismeñ bahādūrī dikhlāyī jae; jawān-mardī; *ad.* Dilerī ke sāth; bahādūrī ke sāth; jawān-mardī ke sāth; mazbūtī se; dilerāna; mardānagi se. [khaufī.

Valiantness, *n.* Mazbūtī; tāqat; zor; dilerī; shujā'at; bahādūrī; be-

Valid, *a.* 1.—Mazhūt; qawī; sachchā; wājib; jāiz; kam-zor (za'if) yā nāqis-nahīn; achchhā; 'umda; ma'qūl; pakkā.

A valid argument—Mazbūt dalil; hujjat-i-qawī.—*A valid objection*—Jāiz yā ma'qūl 'uzr.—*A valid reason*—Wajh-i-ma'qūl; mazbūt sabab yā dalil.

2.—(*Law*) Qānūn jāiz yā qawī; jo qānūn ke rū se nāfiz ho-sake; jiskā takmila bā-qā'ida huā ho; jiskā istirdād istihqāq ke rū se na ho-sake; jiskī tāyīd qānūn yā istihqāq se ho-sake; jāiz; mukammal; kāmīl.

A valid deed—Wasīqa-i-jāiz.—*A valid instrument*—Dastāwez jiskā takmila qā'ide ke mutābiq huā ho; jāiz dastāwez.—*A valid claim*—Jāiz da'wā; da'wā jo qānūn yā istihqāq ke rū se jāiz ho.

Validity, *n.* 1.—Jawāz; wujūb; mazbūtī; ma'qūliyat; wājibiyyat; sihlat; durustī; qāil karne kī salāhiyat.

2.—(*Law*) Jawāz-i-qānūnī; qānūn jāiz yā qawī h.; woh sifāt jiskī wajh se koyī shai qānūn yā insāfan rad yā bātil na ho-sake; istihkām.

Validly, *ad.* Jāiz tariq par; ba-tarz-i-jāiz; ba-tarz-i-ma'qūl; jāiz taur par; aisi tarah yā isqadar ki kisī shai ko istihkām (mazbūtī) hāsil ho yā kisī amr kī nisbat koyī qāil ho-jae.

Valour, *n.* Dil kī mazhūtī; bahādūrī; shujā'at; dilerī; mardānagi; jawān-mardī; be-khaufī ke sāth laṛne kī jurat; mardumī.

Valorous, *a.* Jismeñ bahādūrī ho; jo bahādūrī dikhlāye; diler; shujā'; jarī; bahādūr; be-khauf; mazbūt; mardāna.

Valorously, *ad.* Dilerī se; bahādūrī se; jawān-mardī se; mardānagi se; dilerāna; bahādūrāna. [umda aur qadr ke qābil sifateñ r. w.

Valuable, *a.* 1.—Qīmatī; māliyyatī; besh-qīmat; girān bahā; besh-bahā;

- 2.—Lāiq; 'umda; jo qadr ke qābil ho; qābil-i-tauqir; 'aziz yā 'aziz rakhue ke qābil. [mich] ho.
- Valuable, n.** Qimati ehiz; besh qimat ehiz jo kisi ke pas (uske qabze)
- Valuation, n. 1.**—Ta'ayun-i-qimat; ta'ayun-i-maliyat; qimat yā maliyat ki tashkhis; takhmīna; takdama; kisi shai ki qimat yā maliyat kā qim k. (uskā thahranā).
- 2.—Qimat jo kisi shai par lagāyī (rakklī yā qāim ki) jāe; maliyat jo takhmīnan qāim ki-jāe; qimat; mol; ānkā yā lagāyā huā dām.
- Value, n. 1.**—Kisi shai meñ woh khūbi yā khūbiyāū jinke bā'is se woh kār-āmad ho; 'umdagī; fāida; waqat; wasf; qadr; natijon ke paidā
- 2.—Ma'nī; thik manshā yā matlab. [karne ki salāhiyat.
- 3.—Qimat; shart; takhmīn qimat; jisqadar rupaye kisi shai ke badle meñ mileū; qimat jo kisi shai ke furokht hone (uski bikri) par mile; mol; dām.
- Value received**—Is 'ibarat kā isti'māl aksar hundi wagaira meñ is bāt ke zāhir karne ke liye hotā hai ki us hundi wagaira kā zar-i-saman adā ho-gayā hai
- Value, v. t. 1.**—Qimat lagānā; dām lagānā yā ānkā; qimat tashkhis k.; qimat thahranā; ta'dād iqtidār yā waqat wagaira ke lihāz se samajhā.
- 2.—Qadr k.; bari tauqir k.; ta'zim-o-tauqir k.; barā jānūā; bahut ehālūā; balūt mānūā; 'aziz jānūā yā rakhnā.
- Valueless, a.** Be-waqat; be-qadr; nā-ehiz; nā-kāra; kisi kām kā nahīū.
- Vanish, v. i. 1.**—Nazar se gāib ho-jānā; phir dekh na pānā; dikhāyī na d.; ba-tadrīj gāib ho-jānā; hawā ho-jānā; rafū-chakkar ho-jānā.
- 2.—Mit jānā; nest-o-nā-būd ho-jānā; guzar yā nikal jānā; jātā rah-nā; phir bāqi yā qāim na rahnā; wa'dūn ho-jānā; nām lene ko bhī na rah jānā.
- Vanity, n. 1.**—Be-asliyat; jhūthāyī; be-bunyādī; be-sar-o-pāyī
- 2.—Khafif bāton par nāz yā fakhr; ehhoṭī ehhoṭī bāton par dil kā phūl uṭhnā; jhūthā fakhr; miri shekhī; gurūr; ghamand; numāish; khud-bīnī; khud-pasandī.
- 3.—Behūda shai; koyī be-bunyād khayālī yā gair-asli shai; behūda khwābish; befāida koshish; khafif mihnāt jisse kuchh sūd na ho; khushī jiski kuohli asliyat na ho; behūda yā be-kār pairawī; be-kār numāish; khayāl-i-bātil.
- Vanquish, v. t. 1.**—Maglūb k.; fath k.; harā d.; laṭāyī meñ jīt jānā; sar k.; gālib ānā; shikast d. [chalne na d.; lā-jawāb kar d.
- 2.—Dabā d.; zer-dust k.; rad k.; bahs meñ qāil k.; band kar d.
- Vantage-ground, n.** Hālat yā jagah ke lihāz se dūse par fūqiyat; jagah yā hālat jiski wajh se ek shakhs ko dūse shakhs par galaba fūqiyat yā buzurgī ho; mufid manqā; fāide ki jagah yā hālat.
- Vapid, a.** Be-jān; be-dām; murda; be-ras; utrā; sifhā; be-maza; jismeñ zāiqā yā lutf bāqi na rahe; phikā; be-namak.
- Vapidity, { n.** Be-mazaḡī; be-lutfī; phikā-pan; be dam yā be-jān h.;
- Vapidity, { be-namakī; be ras kā h. [uṭhtā hai; baphārā.**
- Vapour, n. 1.**—Bukhār; bāph; bhāph; dūl; dhūnūā; bukhar jo pāni se
- 2.—Koyī shai jisko qiyām yā sabāt na ho; koyī ehiz jo jald guzar jāe; khayāl-i-bātil; behūda khayāl; jhūthī manj; behūda tarang.

Vapour, v. i. 1.—Bukhār yā bāph ho-kar nikal jānā; dhuñān ho-kar ur jānā; bāhar khinch jānā. [chaurī hāñknā; khud-faroshī k.]

2.—Shekhī chhāñtnā; dūng māñnā; taallī kī l.; dūn kī l.; lambi-
Vapour, v. t. Bukhār kī shakl par urā d.; dhuñen kī tarah nikāl d.

Vaporous, a. 1.—Bukhārāt se bharā huā.

2.—Bādī; bayālā; riyāhī.

3.—Bātil; behūda; khām; khayālī.

Variable, a. 1.—Jo badal sake; tabādala-pazīr; jismen tagaiyur-o-tabaddul kī salāhiyat ho; mutagaiyir. [be-sabāt; jisko istiqlāl na ho.]

2.—Jo badlā yā tabdīl huā kare; mutalawwin; chanchal; nā-pāe-dār;

Variableness, n. Talawwin; tabādala-pazīrī; badlā k.; be-sabātī; be-istiqlālī; be-qarārī; mutagaiyir hone kī salāhiyat

Variance, n. 1.—Tabādala; tagaiyur; hālat kā tabdīl ho-jānā (badal jānā).

2.—(Law). 'Adālat kī ek qism kī kār-rawāyi ke do hisson meñ ikhtilāf masalan kisī bayān aur uske muta'alliq subūt meñ.

3.—Ikhtilāf jisse takrār yā nizā' paidā ho; nā-ittifāqī; jhagrā; takrār; phūt; nā-chāqī; nifāq

At variance—Mukhtalif; khilāf; bar'-aks; nā-ittifāqī kī hālat meñ; nizā' yā takrār kī hālat meñ; bāham khushumat rakhte huye; āpas meñ 'addwat rakhte huye.

Variation, n. 1.—Kisī shai kī sūrat hālat hālat yā sifaton meñ kisīqadar tabādala; kuehl kuehl farq; ikhtilāf; tagaiyur-o-tabaddul; tafāwut.

2.—Ikhtilāf kī had; jisqadar aslī hālat se farq ho; jahāñ tak yā jitnā farq kisī shai meñ ho.

Variegated, v. t. 1.—Zāhirī sūrat meñ ikhtilāf paidā k.; rang-ba-rang kā k. yā banūnā; tarah tarah ke rang paidā k.; būqalamūñ k.

Variegation, n. Rang-ba-rang kā k. yā h.; mukhtalif rangon kā h.; būqalamūñ; rangon kā ikhtilāf.

Variety, n. 1.—Ikhtilāf; nau'-ba-nau' kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukhtalif chizon kā bāham ikhtilāt; aisī chizon kī bāham āmezish jinkī sūraton mukhtalif hon.

2.—Bahut sī mukhtalif chizen; mukhtalif aqsām (qismen); anwā'-o-aqsām; qism-ba-qism (tarah tarah yā tarah-ba-tarah) kī chizen.

3.—Ikhtilāf; farq; tafāwut.

4.—Tajāwuz; kamī-beshī; aslī hālat kā badal jānā.

Various, a. 1.—Mukhtalif; qism qism kā; tarah tarah kā; anwā' aqsām yā anwā'-o-aqsām kā; judā judā; muta'addid; kayī ek; ek dūse ke khilāf.

2.—Jo tabdīl ho-sake (badal sake); gair-mu'aiyan; gair-muqarrar; be-sabāt; jo badlā kare; jis-ko sabāt na ho.

3.—Rang-ba-rang kā; būqalamūñ. [aqsām se; badal badal kār.]

Variously, ad. Kayī tarah se; mukhtalif tarahon se; tarah tarah se; anwā'

Varnish, n. 1.—Raugan; rang; luk; bārnīs (Colloquial).

2.—Jo asl meñ yā banāne se bārnīs kī tarah ho; chamkilī sūrat.

3.—Zāhirī numāish; woh shai jisse koyī dūsrī shai zāhir meñ (dekhne meñ) bhālī ma'lūm de; chamak-dumak; qal'ī; mulamma'; rang-rangan.

Varnish, v. t. 1.—Raugan k.; luk k. yā phernā; rangnā; bārnīs k.

2.—Koyī aisī shai ūpar se lagā d. jisse zāhir meñ 'umda sūrat dekh pare; sañwārnā; 'aib chhipānā.

3.—Bāton ke zar'e se kisī burī shai kī achchhī sūrat dikhānā; namak-mireh lagānā; bāt chiknānā; raugan-i-qāz malnā.

Vary, v. z. 1.—Kisi shai kī sūrat tabdīl kar-d.; sūrat shakl yā hainat wagaira badal d.; kisiqadar badal-kar aur tarah kā banā d.

2.—Ek shai ko dūsri shai se badal d.; tabādala-i-bāhamī k.

3.—Mukhtalif qismoṁ kā banānā; tarah-ba-tarah kā banānā; rang-ba-rang kā k.

Vary, v. z. 1.—Kisi tarah par badal jānā; kuchch kuchh mutaganiyir ho-jānā; dūsri tarah kā ho yā ban jānā; tabdīl ho-jānā; dūsre dhang kā ho-jānā. [ek dūsre ke khilāf h.; ek dūsre se (āpas meṁ) na milnā.

2.—Bāham ikhtilāf r. yā mukhtalif h.; ek dūsre se mel na khānā;

3.—Paiham badalnā; ek dūsre ke ba'd tabdīl h.

4.—'Injāwuz k.; iuhirāf k.; phirūnā; bhaṭaknā.

Followed by *from*.

5.—Ikhtilāf r.; ittifaq na r.; jhagarnā; mukhālafat r.

Vassal, n. 1.—Ra'iyat; asāmī; parjā (*correctly* prajā).

2.—Tābi'dār; wābasta; mulāzim; naukar; gulām; chākar.

Vassalage, n. 1.—Ra'iyat yā nsāmī hone kī hīlat.

2.—Tābi'dārī; mā-tahtī; tab'iyat; gulāmī. [laq-o-daḡ; nā-paidā-kanār.

Vast, a. 1.—Nihāyat wasī'; baṛā lambā-chaupā; bahut hī baṛā; 'azīm;

2.—Shumār yā ta'dād meṁ bahut hī baṛā; kasīr; be-shumār.

3.—Baṛā; 'azīm; saḡht; shadīd; bahut hī bhārī; shāqqā.

4.—Nihāyat hī alam; baṛā bhārī; jisko baṛī waq'at ho.

Vastly, ad. Bahut; bahut kuchh; bahut hī; dūr-o-darāz tak; khūb lam-bā-chaupā; lambāyī-chaupāyī meṁ dūr tak; ba-kasrat; kasrat se.

Vastness, n. Baṛī wns'at; baṛī lambāyī-chaupāyī; baṛā qad-o-qāinat; baṛī dīl-daul; baṛī harāyī; baṛī waq'at; baṛī 'azmat.

Vaunt, v. z. Shekhī k.; dīng mārūnā; dūu kī l.; lambī-chaupī hānknā; taallī kī l.; khud-faroshī k.

Vaunt, v. z. Kisi chiz par shekhī k.; kisi shai kī behūda numāish k.; numāish ke sāth zāhir k.; kisi shai kā izhār fakhr ke sāth k.

Vaunt, n. Fakhr ke sāth apnī baṛāyī yā numāish; dīng; taallī; khud-faroshī; shekhī; gurūr ke sāth numāish.

Vehemence, n. 1.—Shiddat; zor; tezī; saḡhtī; tundi; gūlaba. [jazba.

2.—Baṛī sar-garmī; baṛī josh; baṛī harārat; baṛī garm-joshī; baṛā

Vehement, a. 1.—Jismeṁ baṛā zor ho; baṛe zor-o-shor kā; shadīd; saḡht; tund; bahut tez; baṛe shadd-o-madd kā.

2.—Jismeṁ baṛī sar-garmī ho; garm-joshī se bharā huā; nihāyat sar-garm; jazbe se bharā huā; shauq se bharā huā.

Vehemently, ad. Shiddat se; zor se, baṛe zor-o-shor se; nihāyat hī tezī yā tundi se; baṛe jazbe se; shadd-o-madd se.

Vehicle, n. 1.—Jispar kisi shai ko le-jānā yā le-jā sakeṁ masalan gāri chhakrā bahī laṛhiyā wagaira; sawāri; markab.

“The word is more generally applied to wheel carriage.” *Webster*.

2.—Kisi shai ke pahunchāne yā batlāne kā zarī'a; woh shai jisse kisi bāt kā ilān dūsre par kiyā jāe. [chhipāyā jāe.

Veil, n. Burqā; naqāb; parda; ghūnghaṭ; woh bārīk kaprā jisse muñh

Veil, v. z. 1.—Burqā' dāl yā pahin l.; ghūnghaṭ se muñh chhipā l.; naqāb yā parda dālnā. [r.; chhipāye r.

2.—Chhipānā; poshīda r.; dhāpnā; dhakā (chhipā) r.; parde meṁ

Vein, *n.* 1.—Rag; nas; pai.

2.—Darz; shigāf; chūr.

[lahariyā (khat yā lakīr).

3.—Lakīī yā saug-i-marmar wagaira meñ rang-ba-rang kī dhārī yā

4.—'Umda khayālāt wagaira kā silsila; larī; daup. [manish; sīrat.

5.—Khāssa; mizāj; tabī'at kā maulān; khās qism kā zihū; kho;

Veined, *a.* Dhārī-dār; khat-dār; lakīr-dār; lahariyā. [rāwī.

Velocity, *n.* Tezī; sur'at; 'ajalat; jaldī; shitābī; harakat kī tezī; tez-

Venal, *a.* Rag yā ragon se munta'alliq; jo ragon meñ rahe yā ho.

Venal, *a.* Jo zar (rupaye-paise) yā dūsre gimatī badal kī 'iwaz meñ kharīd

yā hāsīl kiya jāe; jiski kharīd farokht ho; jo bikrī ke liye rakhlā jāe;

jo kharīd karne se mile; kharīd kiya (kharīdā) huā; mol liyā huyā.

“*Venal* supposes either an actual purchase, or a readiness to be purchased, which places a person or thing wholly in the power of the purchaser.” *Webster*.

Venality, *n.* Kharīd kiye jāne ke lāiq h.; liyāqat mansab yā khidmat

kā rupaye-paise yā kisi dūsrī shai kī 'iwaz meñ bechā (farokht kiya)

jānā; zar ke asar ke tabī' hone kī hālat. [farokht k.; bai' k.; bikrī k.

Vend, *v. t.* Naqdī badal kī 'iwaz meñ dūsre ke hāth muntaqil k.; bechnā;

“*Vend* is applicable only to wares, merchandise, or other small articles, not to lands and tenements.” *Webster*. [rīdār; bai'-dār.

Vendee, *n.* Woh shakhs jiske hāth koyī chīz bechī jāe; mushtarī; kha-

Vender, *n.* Bechne w.; bāī'; farokht k. w.; faroshīnda; farokht-knūanda.

Vendible, *a.* Bikrī k.; bikān; jisko bech sakeñ; qābil-i-farokht.

Vendible, *n.* Bikrī kī chīz; sandā; jo chīz bechne ke lāiq ho.

Vendor, *n.* See Vender.

Vendition, *n.* Farokht; bikrī. [buzurg; mu'azzam; mukarram.

Venerable, *a.* 1.—Qābil-i-ta'zīm; wājib-u-ta'zīm; 'izzat-o-tauqir ke lāiq;

2.—'āik; muqaddas; muhtarim.

Venerate, *v. t.* Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hürmat k.; ādar k.;

saumān k.; mānūnā; mu'azzaz jānūnā. [pñā; satkār.

Veneration, *n.* Ta'zīm; takrīm; taugīr; adab; mām; ādar; tahrīm;

Vengeance, *n.* Sazā jo nuqsān pahunchāne yā kisi jurm kī 'iwaz meñ di-

jāe; mukāfāt; intiqām; badlā; qahr se bhārā huā intiqām; badlā

lene kī khlwāhish jo had se ziyādā ho.

To take *vengeance*—Badlā l.; intiqām l.—To wreak one's *vengeance* on another—

Kisī se intiqām yā badlā l.—With a *vengeance*—Bare zor se; barī shiddat se;

aisī tarah kī sakht sadma pahunchē.

Venial, *a.* 1.—Mu'āfi ke qābil; qābil i-'afw; jisse dar-guzar ho-sake; jisko

bilā sar-zanishī nazar-andāz kar-sakeñ; sangīn nahīn; khafīf; chhoṭā.

2.—Jāiz; rawā. [sam; bikh.

Venom, *n.* 1.—Woh shai jo zindagī ke liye muhlik yā munzir ho; zahr;

“Generally used to express noxious matter that is applied externally, or that is discharged from animals, as that of bites and stings of serpents, scorpions, &c.” *Webster*.

2.—Bugz; kina; khabāsat. [liye muzir; muhlik.

Venomous, *a.* 1.—Zahr se bhārā huā; zahrilā; jān-dār kī zindagī ke

2.—Muzir; nuqsān pahunchāne w.; bugzī; mūzī; kīne se bhārā

huā. [ne ke liye sūrākh yā rāsta.

Vent, *n.* 1.—Chhoṭā sūrākh; hawā yā kisi qism kī saiyāl shai ke nikal-

2.—Kisi band yā poshida jagah se nikal jāne kā mauqa'; bāhar nikālānā; ikhrāj; izhār; i'lān; zabān par lānā.

To give rent to—Nikālānā; bāhar k.; zāhir k.—To take rent—Nikālānā; zāhir h.; fāsh ho-jānā; khul jānā; sab ko ma'lūm ho-jānā.

Vent, v. t. 1.—Kisi chhote sūrākh se nikālūnā. [d.; ugal d.

2.—Band jagah se nikal jāne d.; nikāl d.; kah d.; zāhir kar-d.; khol

Venter, n. (Law) Mā; mādar; wālida.

Ventilate, v. t. 1.—Hawā d.; khultā aur hawā-dār banā d.; khol-kar aisā banā d. ki hawā bakhūbi āye-jāye; kahūn tāzi hawā pahunchānā;

2.—Phatakūnā; pachhornā. [hawā se thandhā k.

3.—Zāhir k.; 'awām ko dikhlanā.

Ventilation, n. 1.—Hawā-dār k. yā hawā pānā; hawā ke be-rūkāwaṭ āne-jāne ki band-o-bast; hawā jo pahunchāyī jāe.

2.—Bhūsi aur gard nikālne ke liye nāj ko phatakūnā yā pachhornā.

3.—'Awām par izhār; sab logoṅ par zāhir k (unko dikhlanā yā batānā).

Venture, n. 1.—Koyī kām jiskā natija ma'iz ittifiq par munhasir ho; koyī khatre kā kām; jokhim; kisi shai kā khatra ek aise amr ke wāqī' hone par uṭhānā jiskā hāl pahile se yaqīn ke sāth ma'lūm na ho; qismat-āzmāyī; bāzi; hor. [sake; ittifiq; nasib; bhāg; parālabdh.

2.—Woh bāt jiskā hāl pahile se ma'lūm na ho yā ma'lūm na ho.

3.—Jo shai khatre meṅ ḍālī jīe; woh chiz jiskā jokhim uṭhāyā jāe; jo chiz tijārat ki uazar se jahāz par rawāna ki-jāe

At a venture—Qismat par; tan-ba-taqdir; begair āgā-pichhā soche yā dekhe; bilā lihāz is amr ke ki māal-i-kār kyā hogā; utakkār-hāis.

Venture, v. i. 1.—Apne ūpar jokhim uṭhānā; kisi bāt ke karno yā kahno khwah kisi shai ke bīrā uṭhāne ki jurat yā dilerī r.; himmat k.

2.—Jokhim yā khatra uṭhānā.

To venture at, or to venture on or upon—Kisi shai meṅ masrūf (mashgūl) hone

ki jurat k.; kisi bāt kā iqdām k. par kām-yābī kā kuchh bhī tayyqun na r.

Venture, v. t. 1.—Khatre (ma'rīz-i-khatar) meṅ ḍālnā; jokhim uṭhānā; khatrā uṭhānā [bhejunā (rawāna k.); sirf munmed par bhejunā.

2.—Qismat-āzmāyī ki nazar se bhejunā; taqdir par khel-kar kahūn

Venturesome, a. Himmat-war; jurat w.; jo jokhim uṭhāne meṅ na dare; jo be-taaminnul khatre meṅ par jāe; diler; be-khauf; jān-bāz; be-bāk.

Venturous, a. Diler; janwān-mard; dil kā karī; be-khauf; be-bāk; juri; mardāna; jān-bāz; dhīltā; sāhasī; niḍar.

Venue, n. (Law). Qurb-o-jawār; qurb; nazdik jagah; woh jagah yā mauqa' jahān kisi fi'l yā wāqī'a kā wuqū' meṅ ānā (wāqī' h.) bayān kiya jāe; woh jagah jahān koyī nālīsh rujū' (dāir) ki-jāe.

To lay a venue—Kisi fi'l yā wāqī'a ke wuqū' ki jagah batlānā; yah zāhir k. yā kahnā ki fulān bāt fulān maqām par huyī. [tan sach bole.

Veracious, a. Sachchā; rāst-bāz; rāst-go; hamesha sach bolne w.; jo 'āda-

Veracity, n. Sachchāyī; rāst-goyī; hamesha sachchāyī kā khayāl r.; rāst-guf-tārī; sidq-bayānī; hamesha ('ādatan) sach bolnā. [(sachchī bātēn kahne)

A man of veracity—Sachchā ādmī; jo shakhs 'ādatan (hamesha) sach bole

“The veracity of facts” is not correct language. Webster.

Verbal, a. 1.—Zabānī; jo kisi ko sunā-kar kahā jāe; lisānī; talvīrī (likhā huā) nahīn.

A verbal message—Payām-i-zabānī.—A verbal contract—Zabānī mu'āhida.

2.—Sirf lafzōn se ta'alluq r. w.; mahz lafzī; nīrā alfāz se muta'alliq.

A *verbal* dispute—Nizā'i-lafzī; takrūr jo mahz alfāz ki nisbat ho; bātoñ kā
3.—Lafzī; lafz-ba-lafz. [jhaḡrā.

A *verbal* translation—Tarjama-i-lafzī; tarjama jo lafz-ba-lafz ho.

Verbally, ad. 1.—Zabānī; tahrīrī nahīn.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzī.

To translate *verbally*—Lafzī tarjama k.; lafz-ba-lafz tarjama k.

VERBATIM ad. (Lat.) Lafz-ba-lafz; unliūn alfāz (lafzoñ) meñ.

To tell a story *verbatim* as another has related it—Jin lafzoñ meñ kisī ne koyī
bāt kalī ho unliūn alfāz meñ us bāt ko phir kahū.

VERBATIM ET LITERATIM, (Lat.) Lafz-ba-lafz aur harf-ba-harf.

Verbiage, n. Bilā zarūrat bahut so lafzoñ kā isti'māl; alfāz kā fuzūl
isti'māl; alfāz kā behūda isti'māl.

Verbose, a. Jismeñ alfāz kasrat se hoñ; jo zarūrat so ziyāda alfāz isti'
māl kare; jismeñ bilā zarūrat bahut se alfāz hoñ; tūl; tūl-o-tawīl;
mutawwal; luffāz; ziyāda-go. [verbose argument—Tūl-o-tawīl bahs.

A *verbose* speaker—Jis shakhs ke kalām meñ lafzī ho; fuzūl kalām k. w.—A
Verboseness, } n. Tūl-kalāmī; lafzoñ kā fuzūl isti'māl; jisqadar zarūrat
Verbosity, } ho usse ziyāda alfāz kā kām meñ lānā; kalām kī tawā-
lat; lafzī [harā; shūdāb; tar-o-tāza; hariyālā.

Verdant, a. 1.—Chhote chhote darakhitoñ yā ghās se dīakā huā; sabz;
2.—Khām-pārā; kachchā; duniyā ke hālāt se wāqif nahīn; jo jald
dhokhā khā jāe (*Colloquial*).

Verdict, n. 1.—(*Law*). Kisī amr-i-wāqī' kī nisbat jo ahl-i-jūrī ke rū-ba-rū
talhiqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho 'adālat ke istifsār ke muta'alliq unkā
jawāb; jo bāt ahl-i-jūrī ke sāmne talhiqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho
uski nisbat unki rāe yā tajwīz.

2.—Faisala; tajwīz; rāe jo zāhir kī jāe.

Verdure, n. Sabz; sabzī; nabātāt kī tar-o-tāzagī; shādābī; hareī; harāpan.

Verge, n. Kanārā; lab; lāshiyā; had; intihā.

Verge, v. i. 1.—Niche kī taraf jhuknā; kham h.; dhāl h. [chmā.

2.—Kanārō yā lab par h.; māl h.; ruḡū' h.; nazdik h.; qarīb pahuñ.

Verifiable, a. Tasdiq ke qābil; jiski tasdiq ho-sake; jo subūt-i-nā-qābil
i-tardīd se sābit ho-sake; jiski tāyīd ma'qūl subūt so ho-sake.

Verification, n. Tasdiq k. yā h.; kisī shai kī asliyat yā silhat kī tasdiq;
kisī shai kī sachāyī kā sābit k.; tasdiq; isbāt.

Verify, v. t. 1.—Kisī amr kī silhat yā sudāqat ko sābit k.; kisī bāt kī
sachāyī sābit k.; tasdiq k.; tāyīd k. [silhat ko sābit k.

2.—Tahqīqāt yā shahādāt i-jāiz ke zarī'e se kisī shai kī asliyat yā

Verily, ad. 1.—Sachmuch; fi-l-wāqī'; haqīqatan; haqīqat meñ; dar-
asl; lā-raib. [fi-aslihi; sachmuch; dar-asl.

2.—Baro tayaqquu ko sāth; nihāyat hī bharosā kar-ke; wāqī'i;

Verity, n. 1.—Asliyat; sachāyī; wāqī'iyat; kisī bayān wagaira kā wā-
qī'a ke mutābiq h. (usse mutābaqat r.).

2.—Sachchā bayān; sachchā 'aqīda.

Vernacular, a. Us mulk kā jahān kisī kī paidāish huyī ho; desī; mulkī;
watanī; kisī kī mulkī; kisī ko mulk kī. [zabān Hindī hai.

Hindī is our *vernacular* language—Hindī hamārī desī zabān hai; hamārī mulkī

Vernacular, n. Mulki yā desī zabān; kisī kī mādārī zabān. [ho).

Vernal, a. 1.—Bahār kā; bahārī; jo fasl-i-bahār meñ nikle (uge yā uamūd

2.—Shabāh kā; jawānī kā; bahār-i-'umr kā. [hīn; chanelal.

Versatile, *a.* 1.—Jiskī rāe badlā kare; mutalawwīn; mustaqil-mizāj na-

2.—Jo suhūlat ke sāth (āsānī se) ek shai se dūsī shai kī taraf phir jāe (rujū' ho-jāe); jisko naye kām meñ furañ lagī sakeñ; jise mukh-talif bātoñ kī taraf be-takalluf rujū' kar-sakeñ.

Versatileness, } *n.* 1.—Talawwūn; tagaiyur-o-tabaddul par āmadagī; ba-

Versatility, } dal jāne kī salāhiyat r.

2.—Naye kāmōñ yā nayī bātoñ kī taraf suhūlat ke sāth tabī'at rujū' karne kī quwwat; jaulān.

Versed, *a.* Tajrībe tahsīl yā mashq wagaira ke zari'e se wāqif yā māhir; mānūs; mashshāq; khūb wāqif; bakhlūbī āgāh; khūb jānūtā huā; āz-mūda-kār; tajrība-kār.

Versed in the details of business—Kār-o-bār ke jaz-o-kul se wāqif.

Version, *n.* 1.—Tarjuma k.; ek zabān kī 'ibārat kā dūsī zabān meñ lānā.

2.—Tarjama; 'ibārat jo ek zabān se dūsī zabān meñ lāyī jāe.

Vertiginous, *a.* 1.—Ghūmtā; gardish kartā; ebakkar khātā. [āye.

2.—Jisko daurān-i-sar ho; jiskā sar ghūme (phire); jisko chakkar

Vertigo, *n.* Daurān-i-sar; ghūmtā; ghumrī; chakkar; bhanāri.

Very, *a.* 1.—Aslī; haqiqī; saelchā.

2.—Wuhī; wahī; thik wahī; 'ain.

In very deed—'Ain hālat-i-fī' yā irtikāb-i-fī' meñ; thik kām karto yā kām karne kī hālat meñ.—This is the very man we want—Yah wuhī shakh hā jise

In these phrases, *very* is emphatical. [ham log chāhte haiñ.

Very, *ad.* Nihāyat; nihāyat hī; bahut; bahut hī; shiddat se; had se ziyāda; az had; az-bas; kuchh kam yā chhoṭā nahīñ; gāyat; gāyat darje kā. [daryā kā bahāw kuchh kam tez nahīñ hai.

The river flows *very* rapidly—Daryā nihāyat (nihāyat hi) tezi se bahat hai;

"Before participles, *very* is followed by *much*, or more rarely, by some nearly equivalent adverb; as, *very* much hurt; *very* greatly surprised; *very* far gone." Webster.

Vessel, *n.* 1.—Woh shai jismeñ koyī chīz rakkhī jāe; koyī shai jiskī petā khālī ho—jaiso pīpā ketlī butal pyāla rikābī wagaira; bartan;

2.—Jahāz; kashkī; nāw. [zarf; bāsan.

3.—Rag; nas; shiryān. [pahinī jāe; libās; poshāk; jāma.

Vest, *n.* 1.—Kapṛā (libās) jisse jism kī poshish ho; poshāk jo ūpar se

2.—Poshish jo kisī shai par ūpar se parē. [pahinte haiñ.

3.—'Intāhī kī qism kā be āstīn kī kapṛā jo koṭ (coat) ke tale marī

"In England, the original word *waistcoat* is always used for the garment worn immediately under a coat." Webster.

Vest, *v. t.* 1.—Kapṛā pahinānī; poshāk pahinānā; libās pahinānā; mal-būs k.; ehhipnā; dhāunknā; khūb gher d.

2.—Denā; 'atā k.; tafwiz k.; sipurd k.

Followed by *with*.

3.—(Law) Qabza d.; kisī shai ke tasarruf-i-fī-l-hāl yā āyinda kā mustaqil istihqāq d. jiskā nafāz furañ ho.

Vest, *v. t.* Milnā; pahuñchuā; qāim yā nāfiz h.

Upon the death of the ancestor, the estate, or the right to the estate, vests in the heir at law—Mūris kī wafāt par tarka yā uskā istihqāq wāris-i-qanūni ko pahuñchtā hai.

Vested, p. a. Mstahkam; mustaqil; muhtamiln-l-wuqū' yā mu'attal na-hiū; aisā nahīn ki nskā nafūz kisī dūsrī bāt par mauqūf yā rukā huā ho.

Vested rights — Mustaqil huqūq; aise huqūq jinkā nafūz kisī amr ke wuqū' par munbasir yā mauqūf na ho.

Vestige, n. Pair kā nishān jo zamīn par rah jāe; naqsh-i-pā; nishān yā nishānī; 'alāmat; us shai kī khafif nishānī jo ab bāqī yā qūim na ho; bāqī-baqūyā; chihānī; patā yā khafif sā patā; us shai kā baqiyā hissa jise gnzre (talaf yā zālil huye) muddat huyī

Vestment, n. Poshāk; libās; jāma; pahinne kā koyī kaprā.

Vesture, n. See *supra*.

Veteran, a. Kisī shai khusūsan sipahgarī ke kāmōn meñ purānā mash-shāq; baqī tajriba-kār; nihāyat kār-āzmūda; pūkhṭa; pakkā.

Veteran, n. Kisī kām yā fun khusūsan baqīyī ke kāmōn meñ bahut dinōn kā mashshāq shakhs; aisā shakhs jo kisī mulāzamat (naukarī yā khidmat) meñ bīrhā ho-gayā ho; kār-āzmūda shakhs; purānā sipahī.

Veto, n. 1.—Hākim-āna imtinā'; khusūsan woh ikhtiyār jo kisī aise musawwada-i-qānūn kī nā-manzūrī kā bādshāh yā majma'-i-wāzī'n-i-qawānīn ke mīr-majlis wagaira ko hāsīl ho jiskī mauzūrī ns majme' ke dūsrē arākīn kī jānīb se ho-chukī ho; ns ikhtiyār kā nafūz.

2.—Kisī qisīm kī hākimāna munāna'at; imtinā'. [nafūz rok d.

Veto, v. t. Kisī musawwada-i-qānūn ko nā-mauzūr kar-ke us qānūn kā
Vex, v. t. 1.—Khafif khaṭif ishtī'āl kī bātoñ se gussa dilānā; chhernā; tang k.; diq k.; izā pahūnehīnā; hairān k.; rauj dilānā; taklīf d.; kuxhānā; khijhānā; satāna; dukh d. [futūr dālnā.

2.—Pareshān k.; be-chain k.; be qarār k.; sukūn yā qarār meñ
Vexed question — Woh talhīqāt jiskī tawālāt se log tang ā-gaye hoñ yā jis meñ nihāyat isrār ke sāth bahs huyī ho; woh bahs (amr-i-nizā'i) jiskā faisala mushkil ho aur jis meñ bahut kuchh mubāhala ho.

Vexation, n. 1.—Chhernā yā chheyā jānā; ranjish; taklīf: be-qarārī; be-zārī; āzurdagī; musibat; izā; azīyat.

2.—Woh shai jisse taklīf ho; woh shai jiskī wājib se āwām na mile.

3.—Qānūnī kār-rawāyī ko zarī'e se taklīf-dilī; 'adāwatī nālīsh ke zarī'e se taklīf-dilī (tang yā diq k.) khwāh hairānī.

Vexatious, a. 1.—Ranj d. w.; ranj-dih; jisse dil ko ranjish ho; taklīf-dih; jo chhey chhār kiyā kare; āzur-dih; mūzī; jisse dil ko be-qarārī

2.—Musibat meñ dālnē w.; tang k. w.; āfat-nāk. [(pareshānī) ho.

3.—Ranjish taklīf yā be-qarārī se bhārū huī; musibat-nāk.

Vexatious suit — (Law) Nālīsh jo taklīf-dihī kī garaz se khwāh bilā-wajh kī-jāe; da'wā jo izārasānī yā taklīf-dihī kī nazar se kiyā jāye; nālīsh jo sirf tang karne kī niyat se dāir kī jāe.

Vexatiously, ad. Aisī tarah se ki baqī taklīf yā be-qarārī ho; taklīf yā ranj dene kī garaz se; izā pahūnehāne ke manshā se.

Via, n. (Lat.) Rāh; rāsta; sarāk.

Via, ad. Rāh se; rāste se; kahīn se hote yā ho-kar (*Colloquial*).

Via Mirzāpūr — Mirzāpūr kī rāh se; Mirzāpūr ho-kar (wahān se hote).

Viand, n. Khāne kī chīz; khāne kā sāmān; gīzā; khānā; bhojan; āhār.

Used chiefly in the plural.

Vibrate, v. i. 1.—Idhar-udhar harakat k.; jhūlnā; jhūmnā; hīlnā; dholnā.

2.—Thartharānā; āwāz paidā k.

- 3.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; ek bāt par qāim na rahnā; mutazalzal h.; dignā; dagdagānā.
- Vibrate**, *v. t.* 1.—Chamkānā; hilānā; jhulānā; laplapānā.
- 2.—Idhar-udhar harakat kar-ke batānā; kañpkañpānā; thartānā.
- Vibration**, *n.* Thartharānā; tharttharā; āge-pāchhe jald jald harakat k.; jhumāw; dūlāw; kañpkañpī; gharī ke langar kī sī ehāl.
- Vibratory**, *a.* Jhūmtā huā; jhūltā huā; hara. at-i-shāqūlī d. w.; gharī ke langar kī tarah idhar-udhar hilāne w. [meñ diyā gayā ho.
- Vicarious**, *a.* 1.—'Iwaz kā; nāib kā; qāim-maqām kā; jo dūse kī 'iwaz 2.—Dūse kī taraf se yā uskī 'iwaz meñ kām k. w.; dūse ke qāim-maqām kī tarah kām ('amal) k. w. [badal ke qāim kiya jāe.
- 3.—Jo dūse kī jagah par kiya yā bar-dāst kiya jāe; jo ba-taur
- Vice**, *n.* 1.—Naqs; 'aib; khāmī; dāg; dhabhā; khoṭīyī.
- 2.—Badi; burāyī; bad-kārī; bad-fīlī; khabāsat; kharābī; sharārat.
- Vice**, *n.* Jab yah lafz kisi aise dūse lafz ke mu-qabī rakkhā jātā hai jo kisi shakhs par dalālat kare to usse yah zāhir hotā hai ki woh shakhs kisi-kā qāim-maqām hai yā darj-i-duwām kā rutba khwāh ikhti.
- VICE**, *prep* Jagah par; 'iwaz meñ; ba-jāe; ha-'iwaz. [yār rakhtā hai.
- Vice-president**, *n.* Nāib mir-majlis; woh afsar jo kisi majma' ke sadr-anjuman kā nāib ho. [s-saltanat kā.
- Viceragal**, *a.* Nāib-i-saltanat yā nayābat-i-saltanat se muta'alliq; nāib.
- Viceroy**, *n.* Kisi bādshāhat yā mulk kā hākim jo ikhtiyār-i-shāhi ke sāth ba-taur bādshāh ke qāim-maqām ke usko nām se hukm-rāuf kare; nāib-i-saltanat; qāim-maqām-i-shāhi; sūba-dūr; nawwāb.
- Viceroyalty**, } *n.* Qāim-maqām-i-shāhi kā rutba mansab ikhtiyār yā 'ulāqa
- Viceroyship**, } -i hukūmat
- VICE VERSA** (*Lat.*) Jāh kī 'ibarat yā kaifiyat ko maqlūb kar-deñ (ulūṭ deñ); uskā ultā; zidd-i-ān. [jāwār; paṛos; ās-pās.
- Vicinity**, *n.* Nazdik yā ās-pas kī jagah khwāh jagahēñ; jāwār; qurb-o-
- Vicinity**, *n.* 1.—Qurb; nazdikī; dūr par na h. 2.—Qurb; ās-pās; paṛos. [kī jagahēñ.
- 3.—Hawālī; gird-nawāh; ird-gird; atrāf; atrāf-o-jawānib; nazdik
- Vicious**, *a.* 1.—Nāqis; pūrā yā kāmīl nahīñ; jismeñ koyi naqs yā 'aib ho; khoṭā; 'aib-dār. [zabūñ; fāsīd; khoṭā.
- 2.—Burā; bad; kharāb; jiske usūl yā tarīq kharāb hoñ; qabīh;
- 3.—Jo sāf na ho; ganda; kharāb; nāqis; nā-pāk; burā; sihat ke liye
- 4.—Aslī nahīñ; khālī nahīñ; jismeñ ānezish (milāwat) ho. [nuzir.
- 5.—Muñhzor; sar kashī; jo sharārat yā naṭkhaṭī kiya kare; jo khūb hilā na ho.
- Viciously**, *ad.* Badi se; burāyī se; khoṭīyī se; sachāyī neki safāyī yā munāsabat ke khilāf; 'aib ke sāth; naqs ke sāth; ba-taur-i-fāsīd; durus-ti ke sāth nahīñ.
- Viciousness**, *n.* Badi; khabāsat; burāyī; bad-fīlī; bad-kārī; sharārat; 'aibi yā nāqis h.; fisq-o-fujūr meñ rahnā; fāsiq-o-fujūr h.; gunah gūñ.
- Vicissitude**, *n.* 1.—Tabādala jo silsile ke sāth ho; ek shai ke ba'd dūsri shai kā barāhar h. yā zuhūr meñ ānā.
- 2.—Tabādala; inqilāb; gardish; herpher; tagaiyur-o-tabaddul jaisā insān ke kāmōñ yā mu'āmalāt meñ.

Victim, n. 1.—Jitā jān-dār jo kisi dewta ko kḥwāh kisi mazhabī rasm ko anjām meñ bal charḥāyā jāe; qurbānī; bal; balidān (*corruptly* baldān); sadqa.

2.—Woh shakhs jiskī jān kisi shai kī pairawī yā kisi ihtizāz-i-naf-sānī meñ jāe; jo shai kisi ehiz kī pairawī waguira meñ talaf ho-jāe.

3.—Woh shakhs yā jān-dār jisko dūsra shakhs yā jān-dār halāk kar-ḍāle yā zarar-i-shadīd pahūnchāye; naqtūl; mazlūm; āfat-rasīda.

4.—Jo shakhs kisi ko dām-i-fareb meñ par yā phānīs jāe; jo dhokhā khā jāe; jo dhokhe meñ ā-jāe (mugīlta khā jāe); asānī; said; shikār; chiriyā (*Colloquial*).

Victimize, v. t. Qurbān k.; tasadduq k.; bal d.; halāk k.; barbād k.; asānī banānā; hujāmat k.; sar mūndnā (*Colloquial*).

Victor, n. Jiskī jīt laḥāyī meñ ho; jo kisi qism ke jhagṛe meñ dūsre par gālib āye; jo jaug meñ fath pāye; fath-mand; firoz-mand; jo laḥāyī
 ॥ Often followed by *at*. [meñ dushman ko shikast de.

॥ “We apply *conqueror* to one who subdues countries, kingdoms, or nations; but we use *victor* when we speak of one who overcomes a particular enemy, or in a particular battle.” *Webster*.

Victorious, a. 1.—Fath-mand; firoz-mand; jiskī jīt laḥāyī meñ ho; jis-ne jaug meñ fath pāyī ho; jo dushman par gālib āyā ho; jisne dushman ko maglūb kiya ho; zafar-yāb; fath-unsīb; jītā (laḥāyī jītā) hnā.

2.—Fath-yābī kī; fath kā; jīt kā; jab jīt ho.

3.—Jisse izhār-i-fath ho; jo fath-mandi par dalālat kare.

Victoriously, ad. Fath-mandi ko sāth; jīt ke sāth; muzaffar-o-mansūr; firoz-mandi se.

Victory, n. Laḥāyī meñ dushman kī shikast; jhagṛe meñ mukhālīf kī hār; jaug nizā' yā takār meñ galaba pānā (gālib ānā); fath; zafar; unsrat; galaba; jīt; jāi. [chānā; rasad d.; rasad-rasānī k.

Victual, v. t. Khāne-pīne kī chīzeñ baham pahūnchānā; rasad pahūnchānā.

Victuals, n. Insān ke khāne kī gizā; woh shai jisse insān kī zindagī qām rahe; khānā; khurāk; khāne-pīne kī chīzeñ; ashyū-i-akl-o-shurb.
 ॥ “This word is never applied to that on which beasts or birds feed and is chiefly used to denote food for men when cooked or prepared
VIDE, (Lat.) Dekho; mulāhuza karo. [for the table.” *Webster*.

॥ “Used to direct attention to something.” *Webster*.

VIDELICET, ad. Yū'nī.

॥ Often abbreviated to *viz.*

Vie, v. i. Dūsre se baḥl jāne kī koshish k.; dūsre ke muqābale meñ uspar tarjih (faugiyat) le-jāne kī koshish k.; ham-sarī (barābari) kā da'wā k.; muqābala k.; dekhā-dekht k.

View, v. t. 1.—Tawajjuh ko sāth dekhnī; jāneḥ karne kī garaz se dekh-nā; dekhnā; mutshāhada k.; ānkh se jānehnā (dekhnā-bhāluā); mulā-haza k.; dhūndhnā. [khayāl k.; gaur k.

2.—'Aql se dekhnā; 'aql se tajwīz k.; sochnā; sochnā-bīchārnā;
View the subject in all its aspects—Is yā us bāt kḥwāh mazmūn ke har ek pahlu par gaur karo.

॥ “*View* differs from *look*, *see*, and *behold*, in expressing more particular or continued attention to the thing which is the object of sight.” *Webster*.

View, n. 1.—Nazar; nigāh; ānkh se dekhnā; mulāhaza; mushāhada.

2.—Tajwīz; gaur; kḥayāl; soch-biehār; 'aql yā samajh se bāton kī talhīqāt. [wāq'āt kī munāsib tajwiz.]

A just view of the arguments or facts in a case—Kisī mu'āmalah meū dālīl yā

3.—Nazar (ānkh) kī pahuūch (rasāyī); jahān tak āgo (sāmue) dekh pare; madd-i-nazar; nigāh kī had.

To be in view—Sāmue dekh parnā; nazar (ānkh) ke sāmue h; madd-i-nazar h.—Within one's view—Jahān tak kisī kī nazar daure (pahuūche) usī ke andar; kisī kī nazar ke bāhar nahīn.

4.—Jo kuchh dekh pare; kaifiyat jo dekhne wāle ko ma'lūm de; jo kuchh kaifiyat dil par khul (dil ko ma'lūm ho).

5.—Naqsha; khāka.

[dekhne yā samajhne kā dhang.]

6.—Rāe; tajwīz; kḥayāl; samajhne kā tariq; kisī shai ke 'aql se

7.—Manshā; niyat; maqsad; irāda; naf'e kī unmmed; matlab; garaz;

8.—Sūrat; shakl.

[mudda'ā.]

Vigilance, n. Bedārī; khabar-dārī; jīgte rahnā; hoshyārī; nigrānī; nigah-bānī; chāukasī; chīron tarāf dekhte rahnā; ihtiyāt; hifāzat.

Vigilant, a. Khatre kī kaifiyat ke daryāft karne aur usse bachne meū mutawajjih; jo hifāzat ke band-o-bast meū dil lagāye; bedār; hoshyār; nigrān; chāukas; chāukanuā; chārzarb; jo āge-pichho kā kḥayāl rakkhe; mutauabbih.

Vigilantly, ad. Hoshyārī se; khabar-dārī se; be-dārī se; chāukasī se.

Vigour, n. 1.—Quwwat-i-jismānī; badan kī zor; tāqat; bal.

2.—Zihni quwwat; 'aql kā zor.

3.—Haiwānāt yā nabātāt kī quwwat; zor; bal.

4.—Tāqat; zor; bal; asar paidā karne kī salāhiyat.

Vigorous, a. 1.—Tāqat-wār; tāqat-dār; qawī; mazbūt; zor-āwar; jise quwwat-i-jismānī khūb ho; zabar-dast; shah-zor; tawānā; balawān; balī.

2.—Jise zihni yā jismānī quwwat kā izhār ho; jismeñ zihni yā jismānī quwwat sarf ho; qawī; mazbūt; saḥt; shadīd; barī.

Vigorously, ad. Mazbūtī se; zor se; barī tāqat ko sāth; shah-zorī se; barī musta'idī se; barī koshish ke sāth.

Vile, a. 1.—Haqīr; zalīl; khwār; nā-kāra; nā-chīz; be-qadr.

2.—Kamīna; pājī; sharīr; bad-zāt; fājir; fāsiq; Khudā aur aqelī logon kī nazaron meū haqīr; gunah-gār; bad; kharāb; nā-bakār; najis; nīch. [kī uadāmat ho (sharm āye).]

Vilely, ad. 1.—Zillat ke sāth; kamīnagī se; nīchoñ kī tarah; aisi tarah

2.—Buz-dili ke sāth; nā-mardi se; dār-kar; past-himmatī se.

Vileness, n. 1.—Kamīnagī; zillat; sifā-pan. [gāyat darje kī kharābī.]

2.—Badi; burāyī; gunah-gārī kī wajh se zillat yā khwārī; nā-bakārī;

Vilify, v. t. Bad-nām k.; buhtān lagā-kar logon kī nazaron meū zalīl karne kī koshish k.; kalauk lagānā; lim lagānā; 'aib lagānā; zalīl yā khafīf k.

Village, n. Gāūw; diḥ; dīha (pl. diḥāt yā diḥāt); manza'; rūstā. [tāyī.]

Villager, n. Gāūw kā rahue w.; gāūwār; diḥtī; diḥqīnī; diḥqān; rūst-

Villain, n. Bad-zāt shakhs; nihāyat hī kharāb shakhs jise sangīn jarām kiye hon yā jo uuko kar-saktā ho; jo jān-būjh-kar luehchāpan kare; jo 'amdan bad-zātī kare; aisi shakhs jo dīda-o-dānista bad-ma'āshī kare; luehchā; gundā; bad-ma'āsh.

Villainous, *a.* 1.—Luchhe sā; zalil; kamīna; kharāb; izāla; bad-kirdār.

2.—Jo barī bad-kirdārī kā natija ho; nihāyat hī zabūn yā kharāb; gāyat darje kā qabīl (kharāb).

3.—Sharārat se bhurā huā; zillat yā kamīnagi se bharā huā.

Villainy, *n.* 1.—Barī bad-zātī; barī sharārat; pājīpan; khabāsat; barī burāyī. [kharāb] fi'l.

2.—Jurm; bad-zātī kī fi'l; luchchāpan; nihāyat hī qabīl (burā yā

Written also *Villany*.

Vincible, *a.* Maglūb hone (kiyo jāne) ke lāiq; jisko sar kar-sakeñ; jisko zer yā zer-dast kar-sakeñ; jispar gālib ā-sakeñ; jisko jit sakeñ.

Vinculum, *n.* Gāūth; girah; 'aqd.

Vindicate, *v. t.* 1.—Kām-yābī ke sāth bachānā; wājib yā jāiz thahrānā; kisi shai kā wujūb yā jawāz sābit k.; sābit k.; qāim k.

2.—Inkār yā 'uzr ke muqābale meñ sachelā yā sāhīl thahrānā;

3.—Lar-kar yā dūsrī sabil se bachānā. [wājib thahrānā; sābit k.

Vindication, *n.* Hifāzat k.; muhāfazat; bachāw; hā-wasf inkār ke wājib sābit k. yā thahrānā; tāyid; subūt; ishāt; subūt yā 'amal-i-qānūnī ke zarī'e se sābit k.; larāyī wagūra khawāh dūsrī sabil se muhāfazat.

Vindictory, *a.* 1.—Jisse kisi shai kā wujūb sābit ho; jisse koyī shai jāiz yā wājib thahre.

2.—Sazā-d. w.; ta'zīrī; jiske zarī'e se intiqām (badlā) liyā jāe.

Vindictive, *a.* Intiqām kā 'ādī; jo hamesha badlā liyā kare; kūna-war; kīne se bharā huā; bugzī. [man.

Vindictively, *ad.* Badlā lene ke tarīq par; badlā lene kī rāh se; intiqā-Vindictiveness, *n.* Kīne se bhari hui tabī'at; bugz; kūnawarī.

Violable, *a.* Jisko tor sakeñ; jo torā jā sake; jo shikast ho-sake; qābil-i-infisākh; jismeñ sadma yā zarar pahunch sake; jismeñ futūr pay sake.

Violate, *v. t.* 1.—Bigārnā; kharāb k.; sadma yā zarar pahunchānā; futūr dālnā; khalal dālnā.

2.—Shikast k.; khilāf k.; khilāf-warzī k.; faskh k.; sakhtī ke sāth mitā d.; tor dālnā; na mānā; nā-pāk k.; āluda k.; ganda k.

3.—Bikr-shikānī k.; hurmat l.; chīrā torā; zinā-bi-l-jabr k.; kharāb kar dālnā; be-'ismatī k.; 'ismat meñ khalal dālnā.

Violation, *n.* 1.—Takhallul; khalal-andāzī; naqz; intiqāz; futūr dālnā.

2.—Inhirāf; shikastagi; khilāf-warzī; na mānā; khilāf kārawāyī yā 'amal k.; naqz; 'adam-i-ifā.

A violation of law—Qānūn kī khilāf-warzī; hukm-i-qānūn se inhirāf (uskā na mānā)—A violation of covenants—Mu'āhadeñ kī khilāf-warzī (unkā purā na k. yā unke khilāf k.); 'ahd-shikānī.

3.—Mutabarrak chizon kī talqīr; nā-pākī; be-tauqīrī; adah na mān-

4.—Zinā-bi-l-jabr; izāla-i-bikārat; bikr-shikānī; be-'ismatī. [nā.

Violator, *n.* 1.—Khalal dālnē w.; futūr dālnē w.; pareshānī paidā k. w.

2.—Torne w.; shikast k. w. (shikan in composition); inhirāf k. w.; khilāf-warzī k. w.

3.—Nā-pāk k. w.; be-adabī se pesh āne w.; najis yā gauda k. w.

4.—Zinā-bi-l-jabr k. w.; bigārne yā kharāb k. w.; bikr-shikānī; be-hurmat k. w.

Violence, *n.* 1.—Shiddat; sakhtī; zor; bal; tezī; tundī; sadma.

2.—Jazba; josh-o-kharosh; josh-i-tabī'at; khayāl kā josh; tezī.

3.—Sina-zorī; jaur-o-zulm; jabr; ta'addī; zabar-dastī; ziyādatī; zulm; sitam; jafā-kārī; mārpiṭ; dhūngā-dhūngī; har tarah ke jarām; To do violence to a person—Kisi par jabr yā mār-piṭ k. [hamla; zad-o-kob.

4.—Shiddat; zor; sakhtī—jaise kisi bimārī ki.

5.—Khilāf-warzī; 'adam-mutāba'at; na mānuā; inhirāf.

Offer no violence to the laws—Qawānin ki khilāf-warzī na karo (unse inhirāf na karo ya'ni unko māno, unpar 'amal karo).

6.—Zinā-bi-l-jabr; bikr-shikanī; bākira 'aurat kā kharāb kar dālnā. To do violence on—Hamla k.; mār dālnā.—To do violence to—Jabr k; khalāl yā futūr dālnā; zarar pahunchānā.

Violent, a. 1.—Sakht; shadid; tund; tez; jismen baṛā zor-o shor ho; jo bare zor se chale bahe yā rawān ho; gāzab-nāk; zor kā; shiddat-kā.

2.—Jo qānu yā istihqāq ke khilāf ho; jismen nā-munāsib yā nā-jāiz tarīq par sakhtī ki-jāe; jismen jaur-o-zulm ho; jismen mārpiṭ (zad-o-kob) yā hamla ho.

A violent attack—Hamla-i-shadid; mārpiṭ ke sāth hamla.

3.—Jo jabr se paidā ho (natīja-i-jabr ho); jo faz-khūd (āp-lī-āp) paidā na ho; gair-i-tabi'i; gair-ma'mūlī. [piṭ wagra ke sadme se ho.

A violent death—Maut jiskā waqū' khud-ba-khud (āp hī āp) na ho; maut jo mār-

4.—Sakht; shadid; tund; tund-mizāj.

5.—Shiddat kā; gāyat daije kā; nihāyat.

6.—Jo irāda kar-ke na kiā jāe; jo jabriya karāyā jāe.

Violent presumption.—(Law) Kisi bat kā qiyās jo uske muta'alliq hālāt ke subūt se paidā ho; qiyās-i-gālib yā qawī.

Violently, ad. Zor se; shiddat se; tundi se; tezi se; jabr se; jabriya; ba-jabr; ba-zor. [doshiza; kunāī; kunārī.

Virgin, n. 'Aurat jo mard ke sāth ham-bistar na hui ho; bākira;

Virginity, n. Doshizagi; bikr; bikārat; kunārpan.

Virile, a. 1.—Mard kā; narīna; jins-i-zukūr se muta'alliq.

2.—Mardāna.

Opposed to *puerile* or *feminine*.

Virility, n. 1.—Mardānagi; bālig mard ki hālāt.

2.—Taulid ki quwwat; rujūliyat; mardī; mardānagi.

Virtual, a. Zimnī; ma'nawī; wāqī'i nahīn.

The virtual presence of a man in his agent or substitute—Apne kār-pardāz yā qāim-maqām ke zari'e se kisi kā zimnau maujūd nahīn (wāqī'i nahīn).

Virtually, ad. Zimnam; ma'nau; sirf asar yā natīje ke zari'e se; kisi farzī yā qiyāsi asar ke zari'e se; kisi dūsri shai ki wasālat (uske zari'e) se.

Virtue, n. 1.—Kisi khās natīje ke paidā karne ki quwwat yā salāhiyat; quwwat; zor; tāsir; asar; hukm.

2.—Nekī; farāiz kā aujām aur badī se ihtirāz; bhalāyī.

3.—Koyī khās qism ki 'umda; aḥl-i-khulū' yā sifat.

In or by virtue of—Kisi shai ke zor se; kisi chiz ki tāsir yā asar se; kisi chiz ke zari'e yā hukm se; ba-zari'u; ba-mājib; az-rūe; us ihtiyār se jo kisi shai ke rūt se hāsīl ho.

Virtuous, a. 1.—Nek; sālih; 'umda; aḥl-i-khulū'; be-'aib; niko-kār; nek-khaslat; nek-kirdār; dharmī; pāk-bāz; dīn-dār.

2.—Pāk-dāman; bā-'ismat; pākiza; pārsā.

Applied to women.

Virtuously, ad. Nekī se; nek-bakhtī se; khulū' se; dīn-dārī se; dharm se; jaisā-chāhiye yā jaisā farz ho usike mutābiq.

Visitant, n. Jo mulāqāt ke liye jāe; jo dūsre se milne ko jāye yā āye; jo kisī dost ke makān par bataur mihmān ke rahe.

Visitation, n. 1.—Mulāhaza; mu'āyana.

2.—Gazab-i-Ilāhī; qahr-i-Ilāhī; balī; āfat; musibat; qahr.

Visiting, p. a. Kisī maqām par jā-kar uske mulāhaza yā mu'āyana karne kā mujāz. [ke liye āye yā jāye; mulāqātī; milne w.; bheūt k. w.]

Visitor, n. 1.—Jo kisī se milne jāe; jo kisī se dostāna yā rasmi mulāqāt

2.—Woh afsar yā shakhs jisko is bīt kā ikhtiyār diyā gayā ho ki woh kisī maqām par jā-kar yah dekhā kare ki āyā qānūn aur qā'ide khwāh un shartein kī waqī'ī ta'mīl hotī hai yā nahīn jo kisī kār-khāne ke bānī ne qāim kiin hoī; mulāhaza k. w.; mu'āyana k. w.

Visitorial, a. Us shakhs se muta'alliq jisko qānūn yā qā'ide ke rū se kisī jagah ke mulāhaze yā uski nigrānī kā ikhtiyār ho; mulāhaza karne wāle afsar kā yā usse muta'alliq.

Visual, a. Basūrat se muta'alliq; jo dekhne meū kām āye; jiske zarī'e se dekheū. [mabātātī.]

Vital, a. 1.—Zindagī (hayāt) se muta'alliq 'ām isse ki haiwānī ho yā

2.—Jo zindagī meū mu'in ho; jiske begair zindagī (hayāt yā jān) qāim na rah sake; jīne ke liye zarūr; jān-bakhsī; hayāt-bakhsī.

3.—Jismen jān ho; jān-dār; zinda; jītā.

4.—Jis jagah jān ho; jispar zindagī kā madār ho; jispar zindagī munhasir yā mauqūf ho. [lābudī; nāguzār.]

5.—Nihāyat zarūrī; nihāyat aham; nihāyat kār-āmad; lābud yā

Vitality, n. Quwwat-i-haiwānī; jān; jān-dārī; hayāt; rūh; prān.

Vitalize, v. t. Zinda k.; jān dālūā; zindagī bakhsnā; rūh dālūā.

Vitality, ad. 1.—Aisi tarah ki jān par jāe; jān-bakhsī ke taur par.

2.—Fi-aslihi; dar-haqīqat; haqīqatan. [zindagī] mauqūf ho.

Vitals, n. 1.—Haiwānāt ke jism ke woh hisse jismar unkā jīnā (unki 2.—Jān; zindagī; kisī shai kā woh hissa jo uske qāim khwāh sahīb-o-sālim rahne ke liye zarūr ho. [asliyat meū futūr dāl d.]

Vitiate, v. t. 1.—Nāqis kar-d; kharāb kar-d.; bigār d.; kisī shai kī

2.—Kisī ke asar ko bi-l-kul yā kisīqadar kho d.; hātil kar d.; rad kar-d.; ka-l-'adam kar-d.; sāqit kar-d.; zāl kar-d.; kisī wasiqe yā mu'āmmale ke jawāz ko sāqit kar-d.

Vitiation, n.—Kharāb k. yā h.; kharābī; bigār-nā yā bigār-nā; bar-bādī; fāsīd k. yā h. [rahue na d.]

2.—Butlān; vā-jawāzī; rad yā mansūkḥ kar d.; nafāz ke qābil

Vituperate, v. t. Naqs nikālūā; 'aib nikālūā; la'nat-malāmat k.; jhīrkīyān d.; bahut gāliyān d.; sar-zanish k.; āre hāthoū l.; ilzām d. yā lagānā.

Vituperation, n. Ilzām; sar-zanish; la'nat-malāmat; kulank; jhīrkī.

Vivacious, a. Zinda-dil; shigufta-khātīr; bashshāsh; tez; chālāk; dil-chālāk; dil-shād.

Vivaciousness, } n. Zinda-dilī; bashshāshat; shigufta-khātīrī; dil kī tezi

Vivacity, } yā chālākī; chustī; phurtī.

VIVĀ VOCE, (Lat.) Zabānī; lisānī; likh-kar (tahrīrī) nahīn.

Vivid, a. 1.—Shoḥ; chaṭkīlā; chamkīlā; khultā; bhābhukā; tez; shigufta; tar-o-tāza; aslī; sahehā.

2.—Zinda-dil; bashshāsh; shād; shoḥ.

- Vividly**, *ad.* 1.—Zinda-dilī se; aisi tarah par ki goyā jān parī ho; maz-
2.—Shokhī se; chatkilepan se. [būti se.
3.—Aisi tarah ki dil par khūb raushan ho-jāe (khul jāe).
Vividness, *n.* Shokhī; jān yā jān-dārī; zinda-dilī; tezī; āb-dārī; chaṭak;
Vocabulary, *n.* Farhang; lugat; kosh. [chamak.
Vocal, *a.* 1.—Jise awāz ho; āwāz-dār; jise bolne kī quwwat dī-gayī ho.
2.—Jo āwāz ke zarī'e se paidā ho; jo āwāz se nikle; sauti; jo gale
Vocal music—Gānā; nagma-sarāyī.—*Instrumental music*—Bāja. [se nikle.
Vocally, *ad.* 1.—Āwāz se; bol-kar; aisi āwāz se ki sun parē.
2.—Zabānī; lisānī; alfāz ke zarī'e se; alfāz se; lafzan.
Vocation, *n.* Peshā; shuḡl; kām; rozgār; koyī khās kām; byāpār (*correctly* vyāpār); haipār.
Vociferate, *v. i. l.*—Zor se chillānā; chīkh mārṇā; shor machānā. [kahnā
Vociferate, *v. t.* Baland āwāz se (ba-āwāz-i-baland) kahnā; pukār kar (zor se)
Vociferation, *n.* Chillāhat; shor; chīkh; baland āwāz se kuchh kahnā;
hānpukār; haurā; chigghār; chinghār; wāwailā; gulgapārā
Vociferous, Jo barā shor kare; shorī; gangāyī; jo chillā-kar kuchh
kahe; jo shor ke sāth (ba-āwāz-i-baland) bole. [shor ke sāth.
Vociferously, *ad.* Chillā-kar; shor-machākar; ba-āwāz-i-baland; bare
Vogue, *n.*—
In vogue—Rāj; murawwaj; jāri; logon meṁ musta'mal yā jāri; chaltā.
Voice, *n.* 1.—Āwāz; saut; sadā; kūk; bol.
2.—Bolne kī quwwat; bolne gāne yā dūsri tarah par āwāz paidā
karne kā dhang yā tarīq; khās qism kā lahja; kisi khās maushā ke liye
3.—'Ibārat; alfāz; zabān. [koyī khās qism kī āwāz; lahja; sur.
4.—Rāe yā pasand jo zāhir kī-jāe; rāe jo koyī de; khwāhish marzī
khwāh pasand yā nā-pasand wagaira kā izhār.
Voiceless, *a.* Be-āwāz; be-zabān; jismeṁ āwāz nā ho; jisko rāe ke dene
yā zāhir karne kā iḥtiyār nā ho.
Void, *a.* 1.—Khālī; jismeṁ koyī shai nā ho; jismeṁ koyī rahtā khwāh
koyī asbāb wagaira nā ho; jab koyī mashgala yā kām nā ho; jo bharā
2.—Muhtāj; 'ārī; khālī; mahrūm; barī; nā rakhtā huā. [nā ho.
Void of wisdom—'Aql se khālī; be-'aql; jise 'aql nā ho.
3.—Jispar koyī māmūr nā ho; khālī
4.—Qāunān jāiz yā wājibn-t-ta'mil nahīn; bātil; ka-l-'adam; nest;
aisā nahīn ki uskī wajh se kisi mī'āhade wagaira meṁ farīqain par
pā-bandī lāzim āye; kisi haq ke intiqāl yā tāyīd ke liye kār-gar nahīn;
jo kāfī taur par apnā asar paidā nā kar-sake.
5.—Be-asl; be-sur-o-pā; lagw; behūda.
6.—(*Law*). Jo qāunūn ke rū se mutlaq jāiz yā qābilu-n-nafāz nā ho;
Void, *n.* Khālī jagah; khalā; khulū. [ka-l-'adam aur nā-qābil-i-manzūrī.
Void, *v. t.* 1.—Khālī kar d.; khālī chhor d.; chhor d.; tark kar-d.
2.—Nikālṇā; bāhar k.; khārīj k.; rahne nā d.
3.—Bātil yā nā-jāiz kar-d.; rad k.; mansūkh k.; ka-l-'adam k.
Voidable, *a.* 1.—Khālī kiye jāne ke lāiq; nikāl dene ke qābil.
2.—(*Law*). Qābilu-l-īfisākh; jo nā-jāiz aur gair-nāfiz qarār pāne ke
lāiq ho; mansūkh kiye jāne yā hone ke qābil; jo bātil yā ka-l-'adam
qarār pā-sake.
 "A voidable contract may be ratified and confirmed; to render
it null and of no effect, it must be avoided." Webster.

- Voidness, *n.* 1.—Khalī h.; pur (bharā) na h.; na r.; kisi chiz ke be-gair h. [na h.]
- 2.—Bātil yā ka-l'-adam h.; be-tāsir yā be-asar h.; wājibu-t-ta'mīl
- Volatile, *a.* 1.—Jo zā'i ho-kar bāqī na rahē; jo āsānī se hawā' kī shakl par ho-jāe; jo jald ur jāe; kāfūr-sifat; ur jāne w.
- 2.—Zinda-dil; khush-mizāj; khush-tab'; tabī'at-dār; mutalawwin; chanchal; jo badlā kare; simāb-tab'; ochhā.
- Volatileness, } *n.* 1.—Kāfūr-sifatī; bukhār yā hawā kī tarah ur jāne kī
- Volatility, } khāssiyat. (talawwun-tab'i; be-sabātī.
- 2.—Baṛī zinda-dilī; khafīfa-l-harakātī; chilbilāhat; chullīpan;
- Volatilize, *v. t.* Kāfūr-sifat banā d.; bukhār kī mānind nikāl yā urā d.; bāph kī tarah urā d. [khwāhish kā kām meū lānā.
- Volition, *n.* 1.—Khawāhish; pasand; kisi mānshā yā irāde kā qāim k.;
- 2.—Kisi bāt kī khawāhish yā kisi irāde ke qāim karne kī quwwat.
- Volley, *n.* 1.—Shalākh; shalaq; bāṛh; bār; bahut si bandūqon kā ek sāth chhūṭnā; bahut si goliyon kā ek-bārgī chhūṭnā.
- 2.—Bahut si chīzōn kā ek hī sāth nikāl yā phūṭ parnā; bauchhār; bhar-mār; bārish; jhar yā jharī.
- Volley, *v. t.* Ek-bārgī chhōṛnā; bārḥ mārṇā.
- Volley, *v. i.* Ek sāth chhūṭnā; ek-bārgī chhūṭnā yā dagnā; bauchhār yā bārḥ kī tarah nikālṇā yā chalnā.
- Voluble, *a.* 1.—Subūlat (āsānī) se ghūmne yā phirne w.; dawwār; jo jald harakat meū ā-jāe (mutaharrik ho-jāe); jo jhatpat chalne lage; lūṛhakne w.
- 2.—Alfūz ke malfūz karne (lafzōn ke bolne) meū subūlat yā safāyī se harakat k. w. (chalne w.); jo bolne meū jald jald aur safāyī se chale-jaise zabān; jo jald jald (tezī-se) bole; tarrār; charb-zabān; lus-sān—jaise shakhs.
- Vollubly, *ad.* Lūṛhaktā yā ghūmtā huā; tarrārī se; lassānī ke sāth.
- Volume, *n.* 1.—Chhāpe yā qalamī (likhe huye) takhte jo ikatthe baṇdhe hoū 'ām isse ki woh kul ek kitāb ho yā kisi kitāb kā ek hissa ho khwāh kayī kitābeū hoū; kisi baṛī kitāb kā hissa jiski jild alag baṇdhī ho; jild; kitāb; jarīda.
- 2.—Ghumāw; lapet; biṛṛā; pech; pher. [ho.]
- 3.—Miqdār; lambāyī-chaṛāyī; gherā; girdā; jisqadar jagah ghiri
- Voluminous, *a.* 1.—Pech-dār; jismeū bahut sā ghumāw yā pher ho; jismeū bahut lapet ho; lapet-dār. [baṛī ho; baṛī.]
- 2.—Jiskī kayī jildeū hoū; jiskī kayī kitābeū hoū; jiskī zaḥāmāt
- 3.—Jisne bahut kuchh likhā ho; jiskī tasnīfāt bahut sī hoū; jis-ne kisi kitāb kī muta'addid jildeū likhī hoū; jiskī banāyī kayī kitābeū hoū. [deū h.]
- Voluminousness, *n.* Zaḥāmāt; baṛā h.; kayī jildon meū h.; kayī jil-
- Voluntarily, *ad.* Apnī khwāhish yā marzī se; az-khud; āp-hi-āp; apnī khwāhish se; begair dūse kī tahrīk yā targīb wagaira ke; bi-r-ragbat; bi-l-irāda; khud-ba-khud; 'amdan; qasdaū; dīda-o-dānista; āp se; jān-būjh-kar. [yā ikhtiyār kiye huye fī'l kā natīja ho.]
- Voluntary, *a.* 1.—Ikhtiyārī; jo khwāhish se paidā ho; jo apne pasand
- 2.—Jo dūse kī mudākhalat kī wajh se majbūr ho-kar na kiā jāe;

jo dūsre ke karāne se na kiya jāo; jo bilā jabr-o-ikrāh kiya jāe; jo kisi ko dabāno yā zor pahnuḥāne se na ho; jismeṁ dūsre kī targīb yā tahrīk na ho; jo apnī ragbat razā-mandī yā khwāhish se kiya jāe; jo āp-hi-āp ho; az-ḥud; āp yā āp-hi-āp; ḥud-ba-ḥud.

3.—Jo bi-l-irāda yā bi-l-'amd kiya jāe; jo jānbūjh-kar kiya jāe; jo niyat kar-ke kiya jāo; jiskā waqū' qasduṁ ho.

4.—Marzī par munhasir yā mauqūf; marzī (khwāhish yā apne chāhne) ke tābi'; jo khwāhish ke mutābiq ho; ikhtiyārī.

5.—Jisko apne hasb-i-khwāh 'amal karne kā ikhtiyār ho; jo āzād-āna 'amal kar-sake; jisko kisi shai kī khwāhish kā ikhtiyār ho; mukhtār.

6.—(Law). Jo apnī razā-o-ragbat so ho.; jo majbūrī so na kiya jāe; jo natīja-i-jabr na ho; jo kisi kī khwāhish marzī yā razā-mandī se kiya jāe; jiskā koyī mu'awaza na diya jāe; jiskī 'iwaz meṁ kuchh diya yā liya na jāe; jiskā badal-i-muqḍī na ho. [kare.

Volunteer, *n.* Jo apnī khushī so sanji yā koyī dūsre nankarī ikhtiyār Volunteer, *a.* Apnī khushī so nankarī ikhtiyār k. w.; jismeṁ nise log hon jinhon ne khud-ba-ḥud nankarī ikhtiyār kī ho.

Volunteer, *v. t.* Khud hī (khud-ba-ḥud yā āp-hi-āp) pesh k.; bilā talab yā jabr ke d. khwāh yah kahū ki ham fulūn kām karne ko liye tai-yār (āmāda) haiṁ.

To volunteer one's services—Khud-ba-ḥud ya'nī begair dūsre ke kahe kisi kām ko karne ke liye hāzīr (āmāda) ho-jānā; begair dūsre ke kahe nankarī karne par musta'īd ho-jānā.

Volunteer, *v. i.* Begair dūsre ke kahe yā dabāye āp-hi-āp koyī nankarī ikhtiyār k. [ho; jo hazz-i-nafsānī meṁ dīn-rāl masrūf rahe; bhogī.

Voluptuary, *n.* 'Aiyāsh; jisko 'aish-o-'ishrat ke siwā aur koyī kām na Voluptuous, *a.* 1.—Khushī se bhārā huā; jisse hazz-i-nafsānī nḥe (hāsil ho); jisse shahwat paidā ho. ['aiyāshī kare.

2.—Jo 'aish-o-'ishrat meṁ papā rahe; jo had se ziyāda (bahut hī)

Voluptuously, *ad.* 'Aiyāshī meṁ; 'aish-o-'ishrat meṁ.

Voluptuousness, *n.* 'Aiyāshī; ambāshī; shahwat-parastī; nafs-parastī; bhog-bilās; 'aish-o-'ishrat; ihtizāz-i-nafsānī meṁ kasrat yā shiddat so masrūf rahnā; dīn-rāt 'aish-o-'ishrat meṁ rahnā.

Vomit, *v. i.* Qai k.; rad k.; oknā; chhāṭnā; istifrāg k.; phenknā;

Vomit, *v. t.* 1.—Ūpar ko phenknā; phenknā; rad ke sāth nikāl d. [ugalnā. ६३१ "It is often followed by *up* or *out* but without necessity, and to the injury of the language." Webster.

2.—Kisi khālī jagah se nikālṁ; bāhar nikālṁ; ugalnā.

Voracious, *a.* Marbhukhā; jisko khāno kī barī khwāhish ho; bahut hī bhukhā; khāū; peṭū; jū'n-l-baqar; jisko khāne khāne parī ho; darind yā darinda; nigal jāne ko taiyār; aisī ki nsmen jo kuchh parē sab ho-jāe. [ki goyā nigal jāyā chhṭā hai.

Voraciously, *ad.* Marbhukhe kī tarah; barī lālāch ke sāth; aisī tarah

Voraciousness, } *n.* Marbhukhāpan; jū'n-l-baqarī; khāne kī barī khwā- Voracity, } hish; darindagi; nigal jāne kā shauq; haukā; ḥhūn-khwārī. [jo kisi mannāt ke sabab se ho.

Votary, *a.* Jiskā wa'da huā ho; jiskī mannāt ho; ma'hūd; mau'ūd;

Votary, *n.* Jo kisi khās kām 'ibādāt yā tahsīl-i-'ilm wagairā meṁ barābar lagī rahe; 'ābid; banda; gulām; jān-nisār; sewak; dās; bhakt; upāsak.

Vote, n. 1.—Kisī shakhs yā majm'e kī khwāhish pasand yā rāe jo kisī muqarrar aur jāiz tariq par zāhir kī-jāe; kisī aisi tajwiz kī nisbat khwāhish marzi tarjih yā pasand kā izhār jismeñ rāe-dihanda bhī dūsroñ kī mānind ta'alluq rakhtā ho 'ām isse ki woh tajwiz kisī mansab par kisī shakhs ke muntakhab kiye jāne ke muta'alliq ho yā qawānīn aur qawā'id wagaira kī manzūrī se nisbat rakhtī ho.

2.—Woh shai jiske zari'e se kisī shakhs ke intikhāb yā bāton kī tajwiz ke waqt kisī dūse kī marzi yā tarjih zāhir kī-jāe; rāe-dihī kā parcha; parcha-i-izhār-i-rāe; rāe dene yā rāe ke zāhir karne kā tikaṭ; qur'a.

3.—Kisī majm'e meñ kasrat se logon kī rāe kā izhār; balut se logon kī kisī qism kī rāe ke izhār ke zari'e se faisala-i-jāiz; galaba yā kasrat-i-rāe.

Vote, v. i. Parehe yā tikaṭ wagaira ke zari'e se khwāh zabānī logon ke intikhāb yā qawānīn wagaira kī manzūrī khwāh kisī 'ām na'-o-muqsāu kī bāt kī tajwiz meñ rāe khwāhish yā tarjih kā zāhir k.; rāe d.

To vote for a person—Kisī shakhs ke liye (uski nisbat yā uske haq meñ) rāe d.
—To vote honestly—Imān-dārī se rāe d. [dihī ke zari'e se intikhāb k.]

Vote, v. i. 1.—Rāe-dekar pasand k. (chun l. yā muntakhab k.); rāe. The citizens voted their candidate into office with little opposition—Shahriyon ne apne ummedwār kī nisbat bilā-mukhālafat rāe-dekar use mansab par qāim (māmūr) kar diyā. [kar] d. yā 'atā k.

2.—Rāe de-kar manzūr qāim yā 'atā k.; izhār-i-rāe kar-ke (rāe de- Voter, n. Rāe d. w.; rāe-dihanda; jisko qāimūnan rāe-dihī kā istihqāq ho.

Vouch, v. i. 1.—Gawāhī qarār d.; gawāh banānā; kisī se gawāhī dilwānā; istishhād k.; sākhshī (*corruptly* sākhshī) k. yā banānā. [k. yā ṭhalrānā.

2.—Iqrār k.; tasdiq k.; jāiz yā rawā r.; bayān se sābit k.; sābit

3.—Tāyid k.; qāim k.; mustahkam k.; sābit k.

4.—(Law) Kisī haq ke sābit karāne ke liye 'adālat meñ talab karānā.

Vouch, v. i. Gawāhī d.; shahādat k.; pūri pūri tasdiq k.; tasdiq-i-kāmil k.

I can not vouch for the truth of the report—Is khabar kī sachāyi kī nisbat main adā-i-shahādat nahi kar-saktā (gawāhī nahiñ de saktā); main is amr kī tasdiq nahiñ kar-saktā kī yeh khabar sach (sahi) hai.

Voucher, n. 1.—Tasdiq-kunnanda; gawāh; shāhid; jo kisī shai kī nisbat shahādat de (usko tasdiq kare).

2.—Kitāb hāhī kāgaz yā dastāwez jisse hisāb kī tasdiq ho yā kisī qism ke wāq'āt sābit kiye jāen; subūt; sanad; dalil; dastāwez; lekḥā; rasid; khokḥā.

Vouchsafe, v. i. 1.—Bilā kḥāuf-o-khatar hone d.; be-khatke hone d.; be-jokhim hone d. [bānī k.]

2.—Bakhshtnā; 'ināyat k.; 'atā k.; mihrbānī kar-ke d. yā mihr-

Vouchsafe, v. i. Apne rutbe martabe yā qadr'o-manzilat kā kḥayāl na kar-ke kisī adnā bāt kā karnā manzūr k.; mihrbānī kī nazar se koyī f'l k.; rujū' h.; dabnā; jhuknā; mihrbānī k.

Vow, n. 1.—Ira'da jo mazhabī 'aqide ke muntābiq kḥudā yā kisī dewtā wagaira kā wāsta de-kar kiyā jāe; iḥrām; mannat; niyat; 'ahid; māntā; sankalp. [wa'da.

2.—Wafā-dārī kā 'abd yā wa'da; khulūs yā sidq-i-muhabbat kī

Vow, v. i. 1.—Mannat k.; niyat k.; 'abd k.; manautī k.; sankalp k.; māntā k.; mannat mānnā; chaḥbāne kī niyat yā uskā wa'da k.

2.—Imān se kahnā; hulaf se kahnā.

Vow, *v. i.* Mannat k.; mazhabī qā'ido ke mutābiq wa'da ('ahd-o-paimān) k.
 Voyage, *n.* Samundar kā safar; daryā kā safar; tarī kā safar; dūr-o-darāz kā safar jo tarī ke zarī'e so kiya jāe; jahāzī safar; safar-i-bahri.
 Voyage, *v. i.* Safar k. 'ām isse ki khushkī se ho yā tarī se; tarī kā safar k.; daryā yā samundar kā safar k.

Voyage, *v. t.* Tai k.; guzarnā; 'ubūr k.; pār h.

Vulgar, *a. l.*—Logon se muta'alliq; jumhūr se ta'alluq *r. w.*; 'ām; jo 'awām ke isti'māl meñ ho; desi; mulki.

2.—'Awāmu-n-nās se muta'alliq; jisko shāista yā ta'līm-yāfta logon se ta'alluq na ho; jāhilon kā; jāhil-āna; muntaḥhab yā mumtāz nahīn; kam-waq'at; be-waq'at.

3.—Nā-tarbiyat-yāfta; nā-tarāshīda; dihqānī; gairwār; jo ahl-i-mazāq ko na bhāye; jo un logon ko margūb na ho jinke khayālāt 'umda hon; kamīna; zalil; dūn; nīch yā nīchā.

Vulgar, *n.* 'Awāmu-n-nās; 'ām log; 'ām qism ke log; gairwār ādmī; nīch log; telī-tambolī.

[Webster.

It has no plural termination, but has often a plural verb."

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gairwārī bolchāl yā lab-

Vulgarity, } *n. l.*—Zalil hālat; kamīnon ki hālat yā kaifiyat. [o-lahja.

Vulgarness, } 2.—Dihqāniyat; gairwārpan; bhaddūpan; gairwārī bolchāl *r.*

Vulgarly, *ad. l.*—'Ami taur par; 'umūman; 'awāmu-n-nās meñ; 'ām tarīq par; gairwārī bol (gairwārōn ki bolchāl) meñ. [had-saliqagī se.

2.—Zalil taur par; jahālat se; gairwārpan se; dihqān ki tarāh;

Vulnerable, *a. l.*—Jo zaḥmī ho-sake; jise zaḥmī yā ūparī choṭ pahuñch sake.

[pahuñch sake; jispar wār ho-sake.

2.—Jismeñ sadma pahuñch sake; jisko zarar (ziyān yā nuqsān)

W.

Wabble, *v. i.* Idhar-udhar larḥharāte chalnā; ḍagmagāna; chakkar khānā; ghūmnā; phirnā.

“Said of a turning or whirling body.” Webster.

Wade, *v. i. l.*—Aisi chiz meñ chalnā jismeñ pāon chālā jāo; pānī kichar yā hālū wagaira meñ pair dhnāsāte chalnā; heluā; pā-yāb chalnā.

2.—Dushwārī yā mihnat se chalnā khwāh guzarnā; diqqat yā jānī-fishīnī ko sāth 'ubūr k. (tai k. yā guzarnā); aisi chīzōn yā hālatōn se āhista āhista guzarnā jinmeñ har qadam par rukāwat yā pareshānī ho.

To wade through difficulties—Qabābatōn (mushkilāt) ko tai k.—To wade through an intricate case—Kisi pech-dār (pechida yā uljhūw ke) muqaddame par 'ubūr k.

Wade, *v. t.* Pānī wagaira meñ hal-kar is pār se us pār nikal yā guzar jānā; chal-kar pār ('ubūr) k. [rā yā urā le-jānā.

Waft, *a. t.* Pānī wagaira meñ bahā le-jānā; tairā le-jānā; hawā meñ tai-

Waft, *v. i.* Pānī wagaira meñ bahnā tairnā yā urte phirnā.

Wag, *v. t.* Jhaṭ jhaṭ (jald jald) idhar-udhar harakat d.; idhar-udhar hīlānā; hilānā; ḍulānā; chalānā.

“Wag expresses particularly the motion of the head and body used in buffoonery, mirth, derision, sport, and mockery. It is applied also to birds and beasts; as, to wag the tail.” Webster.

Wag, *v. i.* 1.—Idhar-udhar jumbish yā harakat k.; hilañā; dolnā; chaluñā. [waguira meñ jald jald harakat k.]

2.—'Amal (kār-rawāyī k.); harakat k.; chaluñā; jumbish k.; naql

Wag, *n.* Maskharā; khilwārī aur zarif shakhs; zarif; thātṭhe-bāz; thāṭholiyā; thāṭhol; hañsor.

Wage, *v. t.* 1.—Badnā; lagānā; dāwñ par lagānā; hār jit k.

2.—Āpñi tayīñ khatre meñ dāñā; khatra yā jokhim uṭhāñā.

3.—Masrūf h.; chalanā; karnā; shurū' k.

To wage war—Larāyī k.; larnā; jang k. yā usmeñ masrūf h.

Wager, *n.* 1.—Bāzī; dāwñ; jo kuehñ kisi takrār yā bahs ke natijo par amānatān mashrūt rakkhī yā jam' kiyā jāe. [lagāyī jāe.]

2.—Woh shai jiskī bābat (jiske bāb meñ) dāwñ badā khwāh shart-

3.—(Law) Mñ'ahada jo do yā zāid ashkhīs ke mā-bain is mazmūn se ho ki kisi amr-i-muhtamilu-l-waṇqū' ke hone yā na hone par unmeñ se ek shakhs ko isqadar rupaye diye jāenge khwāh koyī dūsri ehiz hawālā ki-jāegī. [hoṛ badnā yā lagāñā; dāwñ badnā.]

Wager, *v. t.* Shart k.; badnā; bāzī lagāñā; shart lagāñā yā badnā;

Wages, *n.* [Plural in termination, but singular in signification] 1.—Aj-ūrā; mazdūrī; mu'āwaza jo kisi nise shakhs ko diyā jāe jo thike par kām kare; hāthi ke mihnāt kī mazdūrī; haqq-i-khidmat.

“We speak of servant's wages, a labourer's wages, or soldier's wages; but we never apply the word to the rewards given to men in office, which are called *fees* or *salary*.” Webster.

2.—Ajr; phal; satara; jazā; pūdāsh; badlā; jo kuehñ kisi shai ke badle meñ diyā jāe yā mile.

Waggery, *n.* Maskharagī; maskharāpan; zarāfat; hañsi; thāṭholi; thātṭhā; khel; khillī; boli-ṭholi jo dillagī kī rāh se boli jāe.

Waggish, *a.* 1.—Maskharā; jo khel meñ dhaul-dhap yā naṭkhatī kare; hañsi yā dillagī meñ sharārat k. w.; hañsor; khilārī; thāṭhol; sharir; dhūrt. [rāh se yā maskharagī meñ kiyā jāe.]

2.—Jo khel ke taur par yā khel meñ kiyā jāe; jo maskharagī kī

Waggishness, *n.* Maskharagī; maskharā-pan; khel meñ sharārat; hañsi yā dillagī jismeñ naṭkhatī bhī ho; thātṭhe-bāzī; khillī-bāzī; sharārat; shokhī.

Wagon, *n.* Chār pahiyē kī gārī; chau-pahiyā gārī; chhakrā; bojh lādne kī chauphiyā gārī; chhakrā jispar māl lād-kar ek jagah se dūsri jagah pahunchāyā jāe.

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar le-jāñā. [ehāyā k.]

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar ek jagah se dūsri jagah māl pahunch-

Waif, *n.* Māl jo parā mile; ehiz jo parī mile; māl yā ehiz jiskā koyī mālīk na ho; jo kuehñ ittifaqiya mil jāe; māl-i-muft.

Wail, *v. t.* Ranj k.; mātām k.; gam k.; ronā-piṭnā; afsos k.; nālā k.; girya-o-zārī k. [ki logon ko sun paṛo; ronā; nauba k.]

Wail, *v. t.* Zor se ronā-piṭnā; aisi tarah se mātām yā izhār-i-ranj k.

Wail, *n.* Zor se ronā-piṭnā; ha-āwāz-i-buland-girya-o-zārī; nālā-o-zārī; roārohat; shor-o-gul ke sāth izhār-i-mātām yā gam.

Wait, *v. t.* 1.—Intizār meñ rahnā; muntazir rahnā; rāh dekhā yā takā k.; kisi shakhs ke pahunchne khwāh kisi bāt ke hone tak thāhre rahnā; sabr ke sāth thābro rahnā; ehale na jāñā; sabr. k. yā r.

2.—Kisī shakhs ya bāt khwāh kisī waqt ke pahuūchne ke intizār meñ kār-rawāyī multawī r. (kūm band r.).

3.—Ghāt meñ rahnā yā baithnā; kamīn-gāh meñ rahnā.

To wait on or upon (a) Khidmat meñ hāzīr rahnā; kisī kī khidmat (uskā kūm) k.; ba-taur khidmat-gār yā mulāzim ke hāzīr rahnā.—(b) Kisī ke pās jānā; kisī kī khidmat meñ hāzīr h.; milne ko jānā; mulāqāt ke liye jānā; kām se khwāh rasmī tarīq par jānā.—(c) Natija nikalnā; masāl-i-kār h.

Wait, v. t. Kisī kī muntazir rahnā; kisī ke intizār meñ rahnā; kisī **Wait, n.**—

To lie in wait.—Ghāt meñ rahnā; ghāt meñ baithnā yā lago rahnā; i.e. garaz se chhipe rahnā ki dushmū par ek-bārgī tūṭ parēn; ghāt lagānā; jāl phailānā; apne phande meñ phānsāne kī koshish k.; apne dām meñ lūne kī mauqa' dekhā k.—*To lay wait*—Ghāt meñ rahnā yā baithnā; kamīn-gāh (ghāt kī jagah) banānā.

Waiter, n. Khidmat-gār; naukār; chākār; mulāzim jo kisī kī khidmat meñ rahō. [yā da'wā na k.; dust-kash yā miunkīr h.]

Waive, v. t. 1.—Chhor d.; kisī shai ko da'we se dast-bardār h.; isrār 2.—(Law) Aise haq se dast-bardār h. jisko apne hasb-khwāh nafāz dilā-sakeñ; chhor d.; tark k.; dast-kash h.

Waiver, n. (Law) Istihqāq se dast-bardārī; kisī haq da'we yā murā'āt par isrār ke sāth qūim na rahnā (use chhor d.; usse dast-kash ho-jānā).

Wake, v. i. 1.—Jāgte rahnā; jāgā k.; tākā k.; ānkhī na bānd k.; na sonā. 2.—'Aish-o-jāish meñ rāt ko dor tak jāgto rahnā; rāt ko 'aish-o-jāish (khānā-pinā yā bad-mastī) k.

3.—Jāg yā jāg uṭhnā; nīnd khul (nehat) jānā; bedār ho-jānā; phir na sonā; jāg paynā; ānkhēn khulnā.

4.—Harakat meñ ānā; musta'id ho jānā; chust-o-chālāk ho-jānā; sustī yā kāhilī chhor-kar nṭhī kharā h.

Wake, v. t. 1.—Jāgānā; bedār k.; uṭhā d. [angekhta k.]

2.—Harakat yā kūm meñ lānā; tahrik d.; ubhāgnā; uksānā; bar-

3.—Phir zinda kar d.; phir jilā d.; goyā khwāb-i-marṡ se be-dār kar d.; az-sar-i-nau jān dīl d.; phir jilā d. [chaukas; hoshyār.]

Wakeful, a. Jāgtā; sotā nahīn; bedār; jise nīnd na āye; khabar-dār;

Waken, v. i. See **Wake, v. i.**

Waken, v. t. See **Wake, v. t.**

Walk, v. i. 1.—Pā-piyāda chalnā; pair se chalnā; qadam qadam chalnā; na bahut tez aur na bahut āhista chalnā; chālāl-qadamī k.; paidāl chalnā. [nā; phirnā; ghūmn-phirā k.; mashī k.]

2.—Warzish yā tafrih kī garaz se pā-piyāda chalnā; ṭhalnā; ghūm-*To walk in*—Andar jānā; bhitar jānā; dākhil h. jaiso makān meñ.

Walk, v. t. 1.—Chalnā; guzarānā; gasht k.; sair k.; ghūmnā; phirnā.

2.—Āhista āhista chālānā; dhīro dhīro lo-jānā; ṭhalnā; ṭhalāte lo-jānā; qadam qadam lo-jānā; āhishtā āhista hānknā.

Walk, n. 1.—Āhista āhista paidāl chalnā; begair daure yā kāde chalnā.

2.—Hawā khāne (hawā-khorī) yā warzish kī garaz se ṭhalnā; sair; gul-gasht; chālāl-qadamī; mashī.

3.—Chalne kī tarīq; chāl; raftār; rawish; chalne kī dhang.

4.—Jahān yā jismen koyī ṭhale; jisqadar dūr koyī pā-piyāda jāe; ṭhalne kī jagah; sair-gāh; maidān; rāh jo paidāl chalne wāleñ

khwāh hawā-khori ke liye banāyī jāe aur jiske donoñ taraf darakht lage hon.

5.—Rāh; rāsta; sarak; phirne kī jagah; āmad-o-raft kī jagah; jagah jāhāñ koyī kām hamesha huā kare; 'arsa; maidān; iqtidār; haiyiz; haiyiz-i-iqtidār.

6.—Tariq; rawish; chāl; dhang; rawaiya; waz'.

Wall, n. 1.—Dīwār; bhīt.

2.—(pl.) Morecha-bandi; qal'a-bandi; fasil; qal'a wagnira jo dushman ke hamle se bachne ke liye banāyā jāe.

To drive to the wall—Nākoñ meñ dam kar-d.; bahut zer yā tang k.; kisi par gālib ānā; kisi ko apnā zer-dast banā l.—*To go to the wall*—Bahut tang h. yā ānā; nākoñ meñ dam ānā; maglūb ho-jānā; zer-dast ho-jānā.—*To take the wall*—Tarjīh r.; martabe meñ kisi se barh-kar h.

Walling, n. 'Umūmau har qism kī dīwār; dīwār kā masāla (uske banāne kā asbāb). [lotpot k.]

Wallow, v. i. 1.—Miṭṭī yā kichar meñ khwāh kisi dūsrī chiz par lotnā;

2.—Najāsāt meñ rahnā; barā gunāh k.; haiwānoñ kī māniind bartāw k.; nā-shāista tariq ikhtiyār k.

Wan, a. Jiski rangat zard ho; pilā; zard-rū; jiski sūrat hīmār sī ho; jiske chihre kā rang faq (utarā) ho.

Wander, v. i. 1.—Be-ṭhanr-ṭhikāne phirā k.; yūñhiñ idhar-udhar ghūmā k.; āwāra-gardi k.; behūda phirā k.; chāroñ taraf ghūmā k.; dāwāū-dol rahnā; bhaṭaktā phirnā.

2.—Chale jānā; ghar se chale jānā; bahak-kar kahīñ chale jānā; gum-rāh ho-jānā; inhirāf k.; bar-gasht h.; bhaṭaknā; be-rāh h.; jāda-i-rāstī se munharif h.; apne farz ko anjām na k.

3.—Bahak jānā; muntashir ho-jānā; 'aql ke kḥilāf kām ('amal) k.

Wanderer, n. Āwāra ghūmne w.; āwāra-gard; jo be-fāida ghūmā kare; dāwāū-dol; jo apne farz ko anjām na kare.

Wane, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.

[Webster.

“Especially applied to the illuminated part of the moon.”

2.—Zawāl par h.; kamī par h.; utār par h.; utarnā; dhalnā.

Wane, n. 1.—Kamī jo chānd meñ nazar āye; mihāq.

2.—Zawāl; ghaṭī; kamī; inhitāt; tanazzul.

Want, n. 1.—Ihtiyāj; kisi shai kī hājāt; jis shai kī hājāt yā khwāhish ho uskā na h. khwāh qillat se h.; kamī; kotāhī; 'adam-maujūdagi.

2.—Mufīsī; muhtājī; tihī-dastī; taugi; iflās. [(kisi shai kā na h.).

3.—Zarūrat; hājāt; ihtiyāj.

4.—Jis shai kī zarūrat yā khwāhish ho; woh shai jiske hāth se nikal jāne kā qalq ho; koyī kār-āmad yā khush karne wālī shai jo apne qabze meñ na ho (apne pās maujūd na ho).

Want, v. t. 1.—Na rakhnā; kisi shai se kḥālī h.; kisi shai kā muhtāj h.; kisi shai kī ihtiyāj r.; kam h. [tālīb h.; hājāt r.; matlūb h.]

2.—Kisi kār-āmad munāsib yā zarūrī shai kī ihtiyāj r.; chāhnā;

3.—Kisi shai kī khwāhish yā uskā shang r.; kisi shai kī tamannā r. (uskā mutamanni h.); kisi shai ke liye dil yā jī chāhnā.

4.—Qāsir h.; nāqis h.; naqs yā kamī r.; kisi shai kā na r.

Want, v. i. 1.—Kam h.; nāqis h.; kāfī na h.; pūre taur par na h.; na r.; ghaṭnā.

2.—Na h.; na rahuā; maujūd na rahnā; hāzīr na rahnā.

3.—Tark k.; matrūk k.; chhor d.; khatā k.; chūknā; gāflat k.

Wanting, *n. a. l.*—'Adam-maujūd; gair-hāzīr; na-dārad; gāib; mat-lūb; dar-kār; nahīn; kamī; kotāhī.

2.—Dhīlā; qāsīr; kotāh; majhūl.

Wanton, *a. l.*—Jo bilā-qaid idhar-udhar phirā yā urā kare; jo khushī yā khel ke liye idhar-udhar phirā kare; khilārī; chanchal. [āzād.

2.—Jo be-andāz tez chale; be-lagūm; be-rok; be-zabt; khulā;

3.—Jo khūb shiddat se upjā ho; jismeñ andāz se ziyāda (kasrat se) ugā jamā yā barhā h.

4.—Be-qā'ida; be-dhangā; jo silsile yā qā'ide se banā na ho.

5.—Aubāsh; fājir; fāsiq; rind; kasrat se shahwat-parast.

Wanton, *v. t.* Bilā-qaid phirnā; khule phirnā; bad-mastī k.; barā 'aish-o-jaish k.; aubāshī karte phirnā.

Wantonly, *adv.* Āzād-āna; āzādī se; bilā-qaid; be-rukāwat; khulā; khulā-khulā; khule-bandoñ; khel-kūd karte huye; khushī ke sāth; bad-mastī se; shokhī se; rindāna yā rindōñ ki tarāb; lahw-la'b ke sāth.

War, *n. l.*—Mukhālafat; nizā'; takhāluf; takrār; dushmanī; 'adāwat; khusūmat; baīr; larāyī; jhagrā.

2.—Qaumōñ yā bādshāhoñ meñ hathiyār ki larāyī; larāyī jo kah-sun-kar aur khulā-khulī ho; harb; ma'rkā; kār-zār; muhārba; razm; jang; juddh (*correctly* yuddh); sangrām.

An *offensive war*—Larāyī jo koyī qaum kisi qaum par' khud hamla kar-ke shurū' kare.—A *defensive war*—Larāyī jo dūserī qaum ke hamla-āwar hone par apnī hifāzat (apne bachāw) ke liye kisi qaum ko karnī pare.—A *civil war*—Larāyī jo kisi mulk yā qaum ko mukhtalif gurohoñ yā tabaqoñ meñ ho; mulki larāyī; khāna-jangi.—A *public war*—Larāyī jo khud-mukhtār riyāsatoñ ke mabain ho.—*War department*—Larāyī kā mahkama yā sigā; - sigā-i-jang. [(hunar).

3.—Sipah-garī kā fau; larāyī yā sipah-garī kā peshā; larāyī kā fan

War, *v. t. l.*—Jhagarnā; barā jhagrā k.; mukhālafat k.; takrār k.

2.—Larnā; larāyī k.; jang k.; kisi qaum par harbe ke zor se charhāyī k.; muhārba k.; juddh k.

Ward, *v. t.* 'Tāl d.; rok d.; haṭā d.; daf' k.; phernā; kisi aisi shai ko rok r. jisse nuqsān kā ihtimāl ho; barā jānā.

“To ward off is now the more general expression.” Webster.

Ward, *n. l.*—Hifāzat; nigrānī; chaukī; pahrā; rakhwālī.

2.—Jis shakhs ke zimme hifāzat ho; muhāfiz; pās-bān; chaukī-dār; pahre-dār; nigah-bān.

3.—Muhāfazat; hifāzat; hirāsāt; nazar-bandī; kisi ki chaukī (uske pahre) meñ rahnā; kisi muhāfiz ki hifāzat meñ rahnā. [meñ ho.

4.—Woh nā-bālig yā shakhs jo kisi walī ki muhāfazat (hifāzat)

5.—Muhalla; tolā; halqa; shahr wagaira kā koyī khās hissa jo kisi ki muhāfazat meñ ho. [hoñ.

6.—Shifā-khāthe kā woh hissa jismeñ kisi khās qism ke marīz rahte

Warden, *n.* Nigah-bān; muhāfiz. [rakhwāl.

Warder, *n.* Hifāzat k. w.; muhāfiz; pās-bān; nigah-bān; pahra-dār;

Ware, n. Saudāgarī kū māl-o-asbāb; māl; saudā; jins; asbāb; kḥās qism kī chizeñ; māl-o-asbāb.

“Although originally and properly a collective noun, it admits of a plural form, when articles of merchandise of different kinds are meant. It is often used in composition; as, *hard-ware*, *glass-ware*, *tin-ware*. &c.”

Webster.

Warehouse, n. Asbāb rakhne kā makān; godām; koṭhī; māl-khāna.

Warehouse, v. t. 1.—Godām meñ r. yā jam' k.; koṭhī meñ hifāzat se r.

2.—Mahsul ke adā hone tak parmit-ghar meñ rahne d. yā rakhnā.

Warfare, n. Larāyī; larāyī-bhīrāyī; jang; jang-o-jadal; muhāraba; dushman se jang.

Warily, ad. Hosbyārī se; khabar-dārī se; ihtiyāt se; dūr-andeshī se; 'āqilāna pesh-binī ke sāth; chaukasī se; ḍar ḍar ke; qadam phūnk phūnk-kar; bedār-magzī se.

Wariness, n. Hoshyārī; khabar-dārī; dūr-andeshī; dūr-binī; chaukasī; bedār-magzī. [razm-pesha.]

Warlike, a. 1.—Larne ke laiq; larāyī ke qābil; jarrār; larākā; jang-jū;

2.—Jang-mansūb; larāyī kā; jangi; sipah-garī kā; sipahiyāna.

Warm, a. 1.—Jismeñ kisiqadar garmī bo; garm; sard (ṭhandhā) nahīn; hār; tattā; tāt. [pare.]

2.—Jahān garmī rahī; garm; jahān sardī kam yā kuchh bhī na

3.—Sar-garm; josh se bharā buā; sard mihr nahīn; be-parwā nahīn; musta'id; tan-dih; sā'i. [jharpi ho; jismeñ josh-o-kharosh ho.]

4.—Shadid; saḡht; gazab-nāk; zor-o-shor kā; jismeñ bārī jharpā-

5.—Fārigu-l-bāl; murāffahu-l-hāl; māl-dār; zar-dār; rupaye wālā; kḥush-hāl; kḥush-guzrān; khātā-pitā. [r.; tāt k.; tattā k.]

Warm, v. t. 1.—Kisiqadar garmī pahunchānā; garm k.; garmī d.; garm

2.—Masrūf k.; shauq dilānā yā paidā k.; tabī'at (jī) lagānā; sar-garmī paidā k.; josh paidā k.; lagānā; ubhārānā; takrik d. yā k.

Warm, v. i. 1.—Kisiqadar garm ho jānā; tāt yā tattā ho-jānā; sikhnā; sik nṭhūnā. [jānā.]

2.—Sar-garm ho jānā; josh meñ ā-jānā; garmā uṭhūnā; josh se bhar

Warm-hearted, a. Zinda-dil; muhabbat r. w.; dili; qalbi; sachchā; sādiq. [ā-jāe.]

Warmly, ad. 1.—Kisiqadar garmī ke sāth; aisi tarah kī kuchh garmī

2.—Shauq se; sar-garmī ke sāth; dil se; ba-dil-o-jān.

Warmth, n. 1.—Garmī; darja-i-i'tidāl kī harārāt; kisiqadar garmī; tābish; hiddat; tapish.

2.—Josh; sar-garmī; tapāk; jazba; shauq; dil-sozī; jān-sozī.

3.—Kisiqadar gussa yā kīna; josh-o-kharosh; harārāt; sar-garmī.

Warn, v. t. 1.—Jatānā; chetānā yā chitānā; khabar-dār k.; pahile se āgāh kar-d. (jatā yā jānā d.); ittilā' d.; khabar d.; bulānā; talab k.

2.—Kisi aise khatre kī ittilā' d. jiske wuqū' kā ihtimāl ho yā jo jald wuqū' meñ āne w. ho; kisi aisi bāt se khabar-dār kar-d. jisse gāliban nuqsān ho (zarar pahunchē); mutanabbih k.; fahmāish k.; jis burāyī kā khatkā bo uski nisbat peshtar se khabar-dār kar-d.

Warning, n. 1.—Tambih; khatre yā burāyī wagaira kī peshtar se khabar; fahmāish; nasihat.

2.—Ittilā' jo peshtar (pahile) se di-jāe; kisi bāt kī pahile se khabar.
Warp, v. i. 1.—Phirnā; aiñṭhūnā aiñṭh nṭhūnā yā aiñṭh jānā; bal khā jānā; mur jānā; terhā ho-jānā; phir jānā.

2.—Sidhe sachehe yā munāsib tariq so phir jānā (usko khilāf 'amal k.); munharif h.; rñ-gardān h.; phirnā.

3.—Urno meī kisi taraf ko jhuk jānā yā lahrāte chalnā; chiyyon kī jhund kī tarah phirnā anr lahrānā. [kar-d.

Warp, v. i. 1.—Aiñṭh-kar-bad-shakl yā terhā kar-d.; marovnā; tirchhā 2.—Kāh-i-rāst se pher d.; terhā kar-d.; bigār d.; kharāb kar-d.;

Warp, n. Tānā. [munharif kar-d.

Warrant, v. i. 1.—Bachānā; mahfūz r.; kisi ko nuqsān se bachne kā yaqīn (bharosā) dilānā; hifāzāt kā itmīnān kar-d.; kisi f'l ke karne yā usse dar-guzar karne kā ikhtiyār d. tā-ki jis shakhs ko yah ikhtiyār diyā jāe woh apne f'l kī wajh so kisi nuqsān yā khisāre kā zimma-dār qarār na pāye; barī k.

2.—Jāiz r.; rawā r.; mustasnā k.; wājib qarār d.; tāyid k.

3.—Yaqīn dilānā; bāwar karānā; tayaqqun ke sāth kahānā.

4.—(Law) (a) Kisi manhūb-lahū kī us haqqiyat kīs nishat diljam'i karānā jo uske haq meī hiba huyi ho; itmīnān karānā—(b) Māl ke kharidār ko is bāt kā itmīnān karā d. ki agar uskī kharidārī meī kisi qism kā futūr wāqī' hogā to usko khisāra mil jāegā. (c) Kisi māl ke kharid karne wāle ko is bāt kā itmīnān dilānā ki māl utnāhi yā waisāhi hai jaisā ki usse bayān kiya gayā. (d) Kisi māl ke kharidār se is bāt kā mu'āhada k. ki agar māl kī nau'iyat meī kisi qism kā futūr yā khisāra ho to uskā mu'āwaza kar diyā jāegā.

Warrant, n. 1. Woh shai jiske rū se koyi dūsrī shai jāiz rakkhī jāe; ijāzat-nāma; f'l wasīqa yā dastāweẓ jiske rū se kisi ko dūsrē kī taraf se kisi amr ke karne kā ikhtiyār diyā jāe; f'l yā wasīqa jiske zari'e se kisi ko koyi haq yā ikhtiyār hūsil ho aur woh nuqsānī yā khisāre se bachā rahē; ijāzat; ikhtiyār.

2.—(Law) Hukm-nāma jiske rū se kisi ahl-i-kār ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh us mujrim wagaīra ko jiskā nām us hukm-nāme meī darj (likhā) ho giriftār kar-ke 'adālat meī pesh kare; wārant.

A warrant of arrest—Giriftārī kā hukm-nāma yā wārant.—A search-warrant—Khāna-talāshī kā wārant yā hukm-nāma; hukm-nāma jiske zari'e se kisi ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh kisi makān yā dūkān wagaīra meī māl-i-masrūqa ke barāmad karne khwāh kisi dūsrē hukm kī ta'mil ke liye andar jāt-kar talāshī le. [kafālat; zamānat.

3.—Woh shai jisse kisi amr kī tamāniyat (uskā itmīnān) ho-jāe;

4.—Woh shai jisse kisi bāt kā subūt yā uskī tasdiq ho; sanad; dastāweẓ. [ehiz ke lene kā ikhtiyār diyā jāe.

5.—Woh uawishta jiske rū so kisi ko rupaye ko wusūl yā kisi dūsrī

Warrantable, a. Jo kisi hukm yā ikhtiyār ke zari'e se jāiz yā rawā qarār pāye; wājib; qābil-i-wnjūb; munāsib; haq.

Warrantably, ad. Jāiz tariq par; wnjūb ke sāth; munāsibāna.

Warranty, n. 1.—(Law) (a) Mu'āhada-i-zimni yā ma'nawī jiskā yah manshā ho ki kisi mu'āhade ke muta'alliq jo kuchh sarāhntan yā kināyatan kahā yā wa'da kiya gayā woh thik thik waisāhi hai yā hogā. (b) Kisi bīme ke muta'alliq is bāt kā qaul-o-qarār (mu'āhada)

ki jis shai kī nisbat bīma huā hai khwāh uske jokhim ke muta'alliq fulān fulān bātēn baiñ hoñgī yā ho-chukiñ.

2.—Kafālat; itmīnan kā zarī'a; dil-jām'ī kī sūrat; woh bāt jisse dil ko itmīnān (tabī'at mutmayin) ho. [nat k.; zāmin h. Warranty, v. t. Kafālat k.; dil-jām'ī k.; itmīnān k.; kafil h.; zamā-Warrior, n. Sipāhī; jo shakhs dilerī aur jāwān-mardī ke liye mashhūr ho; bahādur; gāzi-mard; shujā'; askarī; lashkarī; jodhā (*correctly* yoddhā).

Wary, a. Jo khatre se hoshyār rahe; jo is bāt kī khūb ihtiyāt rakhe ki koi dhokhā yā mugālatā dene na pāye; jo apnī tayīn ihtiyāt ke sāth khatron se bachāye rahe; waswāsī; jo dūr-andeshī kī wajh se dārtā rahe; chāukas; chār-zarb; khabar-dār; hosbyār; muhtāt; chāukannā.

Wash, v. t. 1.—Dhonā; dho-kar sūf k.; pānī meñ dñbā yā mal-kar sūf k.; nikhārnā; kachārnā; shob d. yā k.; safāyī kī garaz se dho dālnā.

2.—Pānī se nahā d.; tar k.; kisi shai par gir yā par kar use bhigo d.; kisi shai ke upar se khwāh usse lag-kar bahnā; pānī se chhipā d.; tah-i-āb kar d.

3.—Pānī ke bahāw ke zor se kāṭ yā chhīl d.; bah-kar kāṭ le-jānā; bahā le-jānā; khaiñch le-jānā; baṭor le-jānā; daryā-burd yā daryā-
Used with *away, off, out, &c.* [sbikast k.

4.—Patlā rang lagānā; halkā aur patlā rang k.

5.—Charhānā; qal'ī k.; upar se pānī phernā; marhānā.

Wash, v. t. 1.—Nahānā; gusl k.; ashnān (*correctly* snān) k.

2.—Pānī meñ kapre dhona; phīñchnā; kachārnā. [yā ur na jānā.

3.—Dhone meñ thaharnā; shob par qāim rahnā; dhone par phaṭ

4.—Kāṭ jānā; daryā-burd yā daryā-sbikast ho-jānā.

Wash, n. 1.—(a) Gusl; nahān; (b) shob; dhulāyī; (c) jis qādar kapre ek martaba dhoye jāen; kisi gharāne ke kapron kā dhonā (unki dhulāyī).

2.—Jisqadar zamīn daryā yā sam undar ki pānī se dhak jāe khwāh kabhī tar aur kabhī khushk rahe; daryā wagairā kā woh bisā jāhāñ pānī bahut hī kam ho; daldal; pūnk.

3.—Jo kuchh pānī kī wajh se ikatthā ho-kar kabhī rah yā par jāe.

4.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai dhoyī yā rangī jāe khwāh jo kisi dūsrī shai par malī yā charhāyī jāe yā jisse kisi chiz ko bhigoyēn (tar karen) —masalan chihre par khwāh dānton yā bālon meñ malne kā 'araq yā woh 'araq wagairā jo bataur dāwā ke upar se lagāyā jāe 'alā-hāza-i-qiyās. [māl k.

Waste, v. t. 1.—Barbād k.; tabāh k.; gārat k.; wirān (ujār) k.; pāe-

2.—Ābista ābista ghatā d.; ba-tadrīj zarar pahunchānā; khote khote ghatā d. yā kam kar d.; kul kharch kar dālnā; kuchh bhī bāqī rahne na d.; tahlīl kar-d.; ghulānā; sukhāuā yā chhijānā.

3.—Muft yā be-ihitiyātī se khonā; fuzūl kharch k.; muft meñ silpāt k.; bilā kisi badal-i-naqdī ke kharch kar-dālnā; behūda yā nā-haq kho d.; phūñknā; phūñk tāpnā; talaf kar-d.; zāī' k.; urā d.; muntashir-karke (pbailā-kar) kñho d.

4.—(Law) Kisi jāe-dād haqqiyat yā māl ko 'amdan unqsāu zarar yā ziyān pahunchānā; kisi jāe-dād ke muta'alliq kī 'imārat wagairā

ko jān-hūjh-kar bar-bād hone d.; 'amdan talaf k.; 'amdan nuqsānī palnuichānā. [sūkhūā.

Waste, *v. i.* Ghat jānā; tahhl' ho-jānā; chhijnā; laṭnā; ghuluā; [sūkhūā.

Waste, *a. i.*—Sunsān; tira; tārīk; ujār.

2.—Jo be-kār paṛi rahe—jaise zamīn; uftāda; partī; jismeñ kuchh paidā na ho; gair-mazrū'a; be-jotā-boyā; gair-ābād; be-kār; radī; jiskā koi muhā-saba na ho. [waste—Wīrān; ujār; be chīrāg.

Waste land—Partī zamīn; arāzi-i-uftāda; ūsar.—Waste paper—Raddī.—Laid Waste, *n. i.*—Tabāhī; barbādī; wīrānī; ujār; itlāf; phūnk-tāp; tazī'a; isrāf; sarf-i-behūda; kharābī; pāe-mālī; bilā-zarūrat yā be-ihtiyātī se khonā.

2.—Wīrānā; ujār jagah; jagah jo gair-ābād yā be-kār paṛi rahe; jagah jahāñ koi rahitā na ho yā jo kām meñ na āye; jaugal; zamīn jo uftāda paṛi ho; gair-mazrū'a yā wīrān zamīn.

3.—Be-kār shai; kisi chiz kā hūqī hissa jo kām meñ na āye; kūrā-karkat; katran; chhāṭan; ākhor. [palnuichāyā jāe.

4.—(Law) Nuqsān ziyān yā zarar jo arāzi yā 'imārat wagaira ko Waste-basket, *n.* Raddī ki ṭokri.

Waste-book, *n.* Kharrā; khāstra-bahī; kachehā khāta yā kachehī bahī; bahī jismeñ len-den yā khurid-furokht ki yād-dāshṭ pahile likh lī jāte hai. [āye; jo bā'is-i-takhrīb-i-jāedād ho.

Wasteful, *a. i.*—Jisse kharābī yā barbādī ho; jisse jāedād par zawāl Wasteful expenses—Aise kharāch jinse jāedād barbād ho-jāe.

2.—Bilā-zarūrat yā be-kār māl ko sarf k. w.; fuzūl-kharch; musrif; urāṭ; luṭāṭ; phūnkne w.

A wasteful person—Fuzūl-kharch; musrif; jo shakhs nā-haq apnā māl khoye. Wastefully, *ad.* Fuzūl-kharchī ke sāth; musrif-āna; behūda masārīf (wāhiyāt kharch) meñ.

Waster, *n.* Khone w.; zāi' k. w.; talaf k. w.; barbād tabāh yā nuqsān k. w.; urāṭ; luṭāṭ; jo māl-o-matā' ko behūda khoye; fuzūl yā be-kār sarf (kharch) k. w.; musrif.

Watch, *n. i.*—Bedārī; sone se parhez; nigrānī; pās-bānī; khabar-dārī; chaukasi; bedārī hoshyārī yā nihāyat ihtiyāt ke sāth tawajjuh; pahra; chaukī; nigah-bānī; kisi shai kī hifāzat yā kisi fīl ke insidād ke liye nigahbānī; rāt ke waqt pahra chunkī yā hifāzat.

2.—Chaukī-dār; pahra-dār; nigah-bān; ek yā zāid ashkhās jo chaukī-pahre ke liye ta'ināt hoñ; sautri (correctly sentry); gārd (correctly guard); pās-bān.

3.—Chaukī dār kā 'uhda yā mansab; chaukī-dārī; pās-bānī; woh jagah jahāñ chaukī-dār pahra dene ke liyo ta'ināt kiya jāe.

4.—Rāt kā woh hissa jab ek shakhs yā kayi ashkhās pahra deñ; 5.—Jehī ghayī. [do pahre ke bich kā waqt; pās; pahar.

To be on the watch—Kisi amr ke waqt kā barābar nigrān rahnā; jis bāt ke hone kā ihtimāl ho uski taraf barābar tawajjuh r.—To keep watch and ward—Pahra-chaukī d.; barābar pahra d. yā hifāzat k.; rāt-o-din pahra-chaukī d. (nigah-bānī k.). [jagā k.

Watch, *v. i. i.*—Jāgto rahnā; jagā k.; na sonā; bedār rahnā; barābar

2.—Mutawajjih rahnā; dekhā k.; takā k.; nigrān rahnā; pahra d.; pās-bānī k.

3.—Kisi chiz ke intizār meñ rahnā; kisi shai kā muntaẓir rahnā;

intizār k. ; rāh taknā yā dekhnā; mauqa' dhūūdhnā; ausar dekhnā; āsarā dekhnā; rāh dekhnā; bāt johnā. [bimār-dārī k.

4.—Kisī mariz ke pās nigrānī kī nazar se rāt ko rahnā; shab ko *To watch over*—Kisī shakhs yā shai ko ihtiyāt ke sāth dekhnā k.; kisī shai kī nigrānī aur ihtiyāt is garaz se k. ki bhūl-chūk aur jokhim na hone pāye.

Watch, v. t. 1.—Kisī shai kī taraf tawajjuh (dhyān) r.; kisī ke ā'māl yā harakāt-o-sakanāt ko kisī garaz se dekhā k.; nazar ke sāmne (madd-i-nazar) r.; dekhā k.; nigāh se dūr na hone d.; nazar se gāib na hone d.; nigrānī k. yā nigrānī rahnā; kisī bāt ke zāhir karne yā

2.—Hifāzat k.; pās-bānī k.; nigāh-bānī k. [rokne ke liye nigrānī k.

Watchful, a. Nigrān; bedār; hoshyār; khabar-dār; chunkas; chunkannā; mutawajjih; jo kisī bāt kī ihtiyāt rakkhe.

“With of before the thing to be regulated; as, to be *watchful* of one's behaviour; and *against* before the thing to be avoided; as, to be *watchful against* the growth of vicious habits.” *Webster.*

Watchfully, ad. Hoshyārī se; chaukasī se; khabar-dārī se; be-dārī se; jo kuchh farz ho uskā khūb khayāl rakh-kar; tan-dihī se; dil-dihī se.

Watchfulness, n. Be-dārī; nīnd kā nā ānā; ānkhoṅ kā na jhipaknā; khatre se bachne yā is garaz se ki bhūl-chūk kḥawāh koyī bad-ā'mālī na hone pāye khūb musta'idī ke sāth ihtiyāt r.; hoshyārī; khabar-dārī; chaukasī; ihtiyāt; khatko yā shak ke sāth tawajjuh.

Watch-guard, n. Ghayī kī zunjir yā fīta wagaira. [dār rakkhe jāen.

Watch-house, n. 1.—Chaukī; woh makān jahān chaukī-dār yā pabre-2.—Woh jagah jahān ahl-kār-i-pulis logoṅ ko giriftārī ke ba'd rakkhen; hawālāt; gārad. [kare.

Watch-maker, n. Ghayī-sāz; jo shakhs ghayīyān banāye aur marammat **Watchman, n. 1.**—Jo shakhs qal'e wagaira meṅ pahre par muqarrar kiya jāe; santrī. [de; chaukīdār; pahre-dār; pās-bān; guṛait.

2.—Jo shakhs shahroṅ kī sarakōṅ yā makānoṅ par rāt ko pahra

Water, n. 1.—Pānī; āb; jal.

2.—Samundar; bahar; jhīl; daryā; nadī; bahtā yā kharā pānī.

To go by water—Tari se jānā yā safar k.

3.—Peshāb; baul; mūt.

4.—Hire kī rangat yā chamak; pānī; āb.

A diamond of the first water—Nihāyat sāt aur shaffūf hirā.—Of the first water—Umdagī meṅ sab par fauq (sab se baḥ kar); awwal darje kā; nihāyat hī 'umda; afzal

“*Water* is often used in the formation of words, denoting that which belongs to, is made of, or grows or is situated in, water. It is used also in forming many self-explaining compounds; as, *water-beaten*, *water-borne*, and the like.” *Webster.*

To hold water—Jismeṅ begair tapke (chūye) pānī rah sake; chitkā yā tūtā-phūtā na h.; durust h.—*To make water*—Peshāb k.; mūtnā; baul k.

Water, n. 1.—Pānī se bhigonā yā tar k.; pānī d.; āb-pāshī k., ser-āb k.; bharnā; paṭānā; sūchnā.

2.—Pine ke liye pānī d.; pānī pilānā.

To water cattle and horses—Maweshī aur ghorōṅ ko pānī pilānā.

3.—Lahariyā dālnā; āb d. [ānā; dabdabānā.

Water, v. i. Pānī bahnā; pānī bhar ānā; ānsū wagaira bah yā bhar *The mouth waters*—Muṅh meṅ pānī bhar ānā; kisī shai ko dekh-kar be-sukḥta uspar tabī'at kā rūgib ho-jānā; kisī chiz ke liye bahut hī jī chāhnā.

Water-closet, n. Pāc-khāna khusūsān woh pāc-khāna jismeñ mailā bahāne aur safāyī ke liye pānī kī kal wagaira lagī ho.

Water-course, n. 1.—Pānī kā dhārā; daryā; nadī; sotā.

2.—Ser-ābī (āb-pāshī) kī garaz se arāzī meñ pānī pahūñchāne ke liye nahr yā nālī wagaira; badar-ran; mujrā-i-āb; baharwān.

Waterish, a. 1.—Pānī sā; pānī kī tarah; pānī kī mānind; patlā; ābī.

2.—Kisqadar nam; tar; martūb.

Water-mark, n. 1.—Pānī ke charhne kā nishān; woh nishān jisse yah ma'lūm ho kī sailāb kī hālat meñ pānī kisqadar buland huā thā (charhā yā kharā thā). [meñ banā diye jāen; muhr-i-ābī.

2.—Hurf muhr yā nishān wagaira jo tayyār karne ke waqt kāgāz

Water-proof, n. Jismeñ pānī ghūs na sake; jismeñ pānī kā guzar na ho; isqadar muzbūt aur gaf kī pānī bhitar na jā sake; jismeñ pānī asar na kare. [pare.

Water-rate, n. Pānī kā mahsūl; jo mahsūl pānī leue kī 'iwaz meñ denā

Water-tight, a. Isqadar kusā yā jakrā huā kī pānī bhitar na jāe yā bāhar na nikle khwāh na tapke; jo na chūye.

Water-work, n. Pānī kī kalen.

Used chiefly in the plural.

Watery, a. 1. Pānī kī mānind; pānī kā sā; patlā yā shaffāf; raqīq.

2.—Panclā; be-maza; phikā; panihā; niras; jismeñ pānī hī pānī ho.

3.—Pānī se bhārā huā; jismeñ pānī bhārā ho; pur-āb; nam; tar.

4.—Ābī; pānī kā.

Wave, n. 1.—Lahar; manj; halorā; halkorā.

2.—Nā-hamwāfī; sath kī ūñchāyī-nichāyī; nasheb-farāz.

3.—Lahariyā. [hilā-kar kiyā jāe.

4.—Hāth kā jholā; jhakolā; ishāra jo hāth yā jhandī wagaira

Wave, v. t. 1.—Phurphurānā; lahrānā; lahr kī tarah idhar-udhar hihnā; hiloreñ mārñā; halkorñā; dōhnā; jhakole l.; manj-zan h.

2.—Hihnā; nishān kī tarah hihnā.

Wave, v. t. 1.—Ūñchā-nichā k.; lahreñ ūñhānā; tamawwuj k.

2.—Phirānā; ghummānā; nachānā; chamkānā.

3.—Hāth wagaira hilā-kar kisi shai kī taraf mukhātīb yā mutawaj-

Wave, v. t. Same as Waive. [jhi karānā; ishāra k.

Waveless, a. Jismeñ lahreñ na ūthī hon; mawwāj yā manj-zan mahīn; jo hālat-i-sukūn yā qarār meñ ho; sākīn.

Waver, v. t. 1.—Idhar-udhar hihnā (jumbish k.); idhar-udhar dōhnā yā chahnā; lahrānā; dagmagānā; laṛkharānā.

2.—Ek rāe par qāim na rahnā; kabhī kuchh aur kabhī kuchh rāe qāim k.; mutazalzal (dāwāndol) h; pas-o-pesh (āgā-piehhā) k.; dub-dhe meñ rahnā; kisi bāt par istiqlāl ke sāth qāim na rahnā; lagzish kiyā k.; taammul; k. [sāth; taammul ke sāth.

Waveringly, ad. Pas-o-pesh ke sāth; āgā-piehhā karte; shubhe ke

Wax, n. (a) Mom. (b) Kūn kī mail; kūn kā khūnt. (c) Lāh; lāk yā lākh.

Wax, v. t. Mom malnā lagānā yā ragarnā. [hotā jānā.

Wax, v. t. 1.—Qad meñ barhñā; barhñā; aur barā h.; barhtā yā purā

Opposed to *wane*.

2.—Ek hālat se dūsri hālat meñ ho-jānā; honā; ho-jānā; ho-ānā.

To *wax* warm or cold—*Garm yā sard ho-jānā*.—To *wax* feeble—*Kam-zor ho-jānā*.—To *wax* worse and worse—*Barābar abtar hote jānā*; *bigartā yā bi-*

Waxen, a. 1.—*Mom kā banā huā*; *momī*. [*gartā hī jānā*.]

2.—*Mom-sā*; *mom* *kī mānind*; *narm*; *mulāim*; *jo jald pighal jāe*—*jaise dil*. [*weshī yā dūstre jānwarōn kī āmad-o-raft ho*.]

Way, n. 1.—*Rāh*; *rāsta*; *sarak*; *galī*; *koyī jagah jāhān insān ma-*

2.—*Masāfat*; *dūri*; *bn'd*; *fūsila*; *pallā*; *ṭappā*.

3.—*Rāh*; *āmad-o-raft kī gunjāish*; *rāsta*; *guzar*; *āne-jāne kī rāh*.

4.—*Jis samt ko harakat yā raftār ho*; *samt*; *rukḥ*; *rā*; *sū*; *jā-nih*; *or*; *kār-rawāyī kā mailān*; *kisī manshā yā fīl kī jāuib mailān*; *mansbā*; *mudda'ā*; *ma'nī*. [*mansūba*; *jugat*; *tarkib*; *sabīl*.]

5.—*Kisī shai ke anjām yā kisī mudda'ā ke husūl kā tariq*; *tadbīr*;

6.—*Tarz*; *tariq*; *ḍhang*; *waz'*; *rāh*; *taur*; *ḍhab*; *kār-rawāyī kā tariq*. [*rīq*; *'amal-darāmad kā tariq*; *rāh*; *silsila*.]

7.—*Qā'ida*; *tariq-i-mu'niyan*; *rahan*; *ḍhang*; *watīra*; *rawish*; *ta-*

8.—*Tariq jo kisī ne apne dil meñ ṭhān liyā ho*; *kār-rawāyī yā 'amal-darāmad kā mustabkam tariq*; *ḥās qism ke ḥayālāt yā tariq*; *irāda*; *mizāj*. [*meñ ṭhānī ho wahī k*.]

To have one's *way*—*Jo kuchh mizāj yā dil meñ āye wahī k*; *jo kuchh dil*

By the way—*Zimuan*; *qat'-nazar kisī asl mazmūn yā bāt ke*.—*By way of*

—*Ba-taur*; *ba-haisiyat*; *goyā kisī manshā se*.—*In the family way*—*Hāmila*; *jis*

ko larkā h. w. ho; *jis 'aurat ke pair bhūri hoñ*.—(*Colloquial*).—*In the way*—

Hārij; *sadd-i-rāh*; *ṭhokar*; *uṣūl*.—*Out of the way*—(*a*) *Jisse rukāwat yā*

harj wagaira na ho.—(*b*) *Alḡ*; *kanōre*; *ma'mūl yā munāsib tariq ke ḥilāl*;

be-qā'ida; *gair-ma'mūl*; *be-jā*; *galat*.—*Right of way*—(*Law*) *Dūstre kī zamīn*

par āmad-o-raft (āne-jāne) kā haq; *haqq-i-murūr*.—*To go one's way, or to come*

one's way—*Jānā yā ānā*.—*To go the way of all the earth*—*Marnā*.—*To make*

one's way—*Koshish yā uihnat se taraqqī pānā*; *taraqqī pāte jānā*; *baḥte*

jānā.—*To make way*—*Jāne kī rāh k*; *jagah ḥālī k*; *jagah nikālān*; *gunjāish*

k.—*Ways and means* (*a*) *Tariqe*; *sabīl*; *woh bāteñ jinse kisī kām meñ*

subūlat (āsāui) ho. (*b*) *Rupaye paidō karne kī tadbīrēñ yā sabīl*; *āmādānī*

ke zarī'e.

“*Way and ways* are used in certain phrases in the sense of *wise* ;

as, he is no *ways* a match for his antagonist.” *Webster*.

Waylay v. t. *Kisī ke liye ghāt meñ rahnā*; *pakarne lūṭne yā mār ḍālne*

kī garaz se kisī ko rāste meñ takā k; *rāh mārñā*; *rah-zanī k*; *rāh-*

roknā; *baṭmārī k*.

Waylayer, n. *Jo ghāt lagāye dūstre ke lūṭne pakarne khwāh mār ḍālne*

ke liye rāh meñ baithā rahe; *rah-zan yā rāh-zan*; *quttā'u-t-tariq*.

Wayward, a. *Jisko apnī hī rāh pasand ho*; *jo apnī hī tabī'at ke mutābiq*

kār-rawāyī kare; *ḥud-pasand*; *haṭṭhī*; *ziddī*; *ḥud-rāe*; *jo apnī hī*

rāe par chale; *magarā*; *shokḥ*; *sar-kash*. [*magarāpan*.]

Waywardness, n. *Ḥud-pasandī*; *ḥud-rāyī*; *haṭṭh*; *zidd*; *sar-kashī*;

Weak, a. 1.—*Jismēñ jisūānī quwwat bahut kam ho*; *jiske badan meñ*

kam tāqat ho; *kam-zor*; *nā-tāqat*; *za'if*; *marīz*; *jismēñ hālat bāqī na*

ho; *sabīh (tan-durust) nahīn*.

2.—*Is lāiq nahīn kī ziyāda bojḥ sañbhāl sake*; *kam-zor*; *bodā*.

3.—*Jo jald ṭūṭ jāe*; *jo sahaj meñ ṭukre ṭukre ho-jāe*; *mazbūt*

nahīn; *kam-zor*.

4.—Narm; mulāim; jo chat se tūt jāe; lachilā; chimrā.

5.—Jo khārijī dabāw yā hamle ko rok na sake; jo bilā-diqqat fath yā maglūb ho-jāe; kam-zor. [buland nahīn.

6.—Jismeñ zor kam ho—jaise āwāz; nīchi; dhīmī; za'if; ūnchī yā

7.—Jismeñ ma'mūlī yā zarūrī ajzā khūb khwāh kasrat se na mile hoñ; jismeñ aise juzw kam mile hoñ jinse tabī'at ko harārat aur taq-wiyat ho; jo ma'mūl ke mutābiq qawī yā tez na ho; halkā; phikā; khafif; sabuk. [khās kām anjām na ho; za'if; kam-zor; naqih.

8.—Jismeñ kisī khās kām ke anjām kī salāhiyat na ho; jisse koyī

9.—Kam-'aql; za'ifu-l-'aql; be-tamīz; gabi; batī; murda; be-dam; jo bāton ko khūb na samjhe; 'ājiz.

10.—Jo natīja-i-kam-fahmī ho; jisse be-'aqlī zāhir ho; jo be-samjhī se paidā (uskā natīja) ho yā uspar dalālat kare; bewuqūf-āna; jāhil-āna; jo hamāqat se paidā ho. [dil kā pakkā yā mazbūt nahīn.

11.—Jismeñ pūrā i'tiqād yā yaqīn na ho; jiske 'aqīde meñ zu'f ho;

12.—Jo tam' yā targīb wagaira ko rok na sake; jiske dil par bā-ton kā asar jald ho-jāe; jismeñ jald lagzish ā-jāe; za'if; kam-zor.

13.—Jismeñ qāil yā ma'qūl karne kī salāhiyat na ho; qawī ma'qūl yā sahīb nahīn; be-bunyād; be-sabāt; jiskī tāyīd kisī shai se na ho; za'if; kam-zor; lachar; pūch.

14.—Jismeñ matānat na ho; qawī yā mazbūt nahīn.

15.—Jo jāri yā bā-tāsīr na ho; za'if.

16.—Jismeñ woh bāteñ na hoñ jinse mulkī intizām meñ quwwat hāsil ho; be-iqtidār; kam-zor; za'if; jisko woh bāteñ hāsil na hoñ jo kisī hākīm yā qaum ke liye lābudī hoñ.

Weak side—Naqs; 'aib; khāmī; kachāyī; zu'f.

 Weak is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *weak-eyed*, *weak-minded*, and the like.

Weaken, *v. t. 1.*—Kam-zor k.; quwwat ghaṭā d. yā kam kar d.; tāqat yā zor rahne na d.; bal har l.; za'if (nā-tawān) kar-d.; nir-bal kar-d.; nā-tāqat kar-d.

2.—Halkā kar-d.; quwwat kam kar d.; tezī ghaṭā d. (kam kar d.).

Weak-hearted, *a.* Kam-himmat; past-himmat; be-dil.

Weakly, *ad. 1.*—Zor yā tawānāyī ke sāth nahīn; zu'f ke sāth; mazbūtī ke sāth nahīn; buz-dilī ke sāth; jurat ke sāth nahīn.

2.—Zu'f-i-aql ke sāth; za'ifu-l-'aqlī se; kam-fahmī se; be-samjhī se; be-tamīzī yā be-shu'ūrī se; aisī tarah kī zarar pahuñche.

Weakly, *a.* Za'ifu-l-jussa; jiske badan meñ quwwat na ho; kam-zor; nā-tāqat; za'ifu-l-bunyān; marīz; bīmār. [nā-tawānī; naqābat; zu'f.

Weakness, *n. 1.*—Kam-zorī; nā-tāqatī; jismānī quwwat kā na h. yā na r.;

2.—Afsurda-dilī; bashāshat kā na h.; pazhmurdagī-i-khātīr.

3.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl; irāda mazbūt na r.

4.—Zu'f-i-'aql; be-wuqūfī; hamāqat; jo kuchh begair khūb soche bichāre yā be-wuqūfī ke sāth kiyā jāe; be-'aqlī kā kām.

5.—Naqs; 'aib; khaṭā; burāyī; khoṭāyī.

 Often used in the plural.

[r.; zu'f; kam-zorī.

6.—Dil par asar na k.; dil par tāsīr paidā karne kī salāhiyat na

Weal, *n.* Kisī shakhs yā shai ke sahīh-o-sālīm rahne kī hālat; musibat yā zawāl kī hālat nahīn; bihbūdī; taraqqī; khūsh-hālī; rifāh; kām-rānī.

Public *weal*—Rifāh-i-khalīq; rifāh-i-'ām.

Wealth, *n.* Daulat; māl-o-matā'; bahut si dhulat māl-o-asbāb yā zamīn wagaira jo kisi ke pās ho; zar; zar-dārī; dhan.

Wealthiness, *n.* Daulat-mandī; māl-dārī; zar-dārī; tawangarī.

Wealthy, *a.* Daulat-mand; māl-dar; zar-dār; tawangar; dhani; dhana-mān; gani; jiske pās bahut si zamīn rupaye-paise yā loṭ wagaira hoī yā jiske pās yahi chizeī 'awāmu-n-nās se ziyāda hoī.

Wean, *v. t. 1*—Dūdh chhuṛānā; parwarish kā madār mā par qāim na r.

2.—Jis shai ko jī chāhe us se ulfat (muhabbat) chhuṛī d.; kisi khwāhish se bāz r.; dil ko kharāch l.; jo shai na ho yā hāth se nikal jāe nskī phir khwāhish na r. [kisi ko māre yā apnī tayīn bachāye.

Weapon, *n.* Hathiyār; harba; silāh; āh-i-harb; woh shai jisse koyī

The *weapons* of rude nations are clubs, stones, and bows and arrows—Modern *weapons* of war are swords, muskets, pistols, cannon, and the like." Webster. [sallah.

Weaponed, *a.* Hathiyār lagāye (bāndhe) hnyo; hathiyār-band; mu-

Weaponless, *a.* Jiske pās koyī hathiyār na ho; be-hathiyār; nihattā; gair-musallah [nā; oṛhūā yā oṛhe rahūā; latkāyo rahūā.

Wear, *v. t. 1*—Pahinūā; pahine rahūā; lagānā; lagāye rahūā; bāndh-
To wear a coat—Kurtā ya koṭ pahinūā—To wear a sword—Talwār bāndhūā
yā latkāye rahūā.

2.—Raknūā; zāhir meī h.; ūpar se dikhānūā yā dekh pagnā.

To wear a smile on one's countenance—Khandā-peshāui h.; chilre yā bashre se khushi zāhir k.; haṣsmukh h.

3.—Pahinte-pahinte ghis ragaṛ yā phār dānūā; kaṣrat-i-isti'māl se zāi' kar dānūā; khiyā dānūā; ghis dānūā; be-kār kar-d.; phir kām ke lāiq na rahue d.

4.—Humesha kī ragaṛ wagaira se kharāb yā zāi' kar-d. khwāb ghaṭī d.; āhista āhista ghaṭī d.; chhijā d.; kam yā gāib kar-d.; kho d.; bāqī na chhoṛnā.

5.—Ragaṛte-ragaṛte yā ghiste-ghiste banānūā paidā k. yā kar-d.

6.—Ba-tadrij asar pahinūā yā paidī k.; āhista āhista karānūā yā zuhūr meī lānūā.

To wear away—Chhijānūā; āhista āhista ghiste yā ragaṛte kharāb kar-dānūā ghaṭī yā miṭī d.—To wear off—Ragaṛte yā āhista āhista chhijāte ghaṭī yā miṭī d.—To wear out—(a) Ragaṛ wagaira ke sabāb se talaf yā be-kār kar dānūā.—(b) Jhelnā; diqqat ke sāth basar k.—(c) Satānūā; tang k.; diq k.; halāk k.; thakā wāṛnūā.—(d) Quwwat kharāch l.; be-dam kar-d.; jism meī hālat bāqī na rahue d.; kisi kī tāqat ko nichoṛ l.

Wear, *v. i. 1*—Isti'māl kī hālat meī qāim rahūā; ṭhaharūā; chalnūā; barte jāne par ghis phat yā ragaṛ na jānūā.

2.—Isti'māl kī wajh se tahf kharch yā kam ho-jānūā; kām meī lāye jāne khwāb ziyāda aiyām guzarne ke sabāb se nuqsān pahinūā.

3.—Āhista āhista guzarānūā; diqqat se kaṭnūā yā bītnūā; mushkil se basar h.

To wear off—Āhista āhista guzar jānūā (jātā rahūā miṭī jānūā yā dūr ho-jānūā)—

To wear weary—Thak jānūā; tang ho yā ā-jānūā; 'ājiz ā-jānūā.

Wear, *n. 1*—Pahinūā yā pahinā jānūā; isti'māl ke bā'is se phat ragaṛ yā ghis jānūā; ragaṛ khā yā ghis kar kam ho-jānūā.

2.—Jo chīz pahinī jāo; tarz-i-libās; poshūk; waz'.

Wear and tear—Nuqṣān jo kisi shai ke ghis jāne ki wajh se ho; nuqṣān jo kisi shai ko barte jāne yā kisi hādise wagaira ke sabab se pahuncho.

Wearable, a. Pahinne ke lāiq; jo phinā jā-sake; poshidanī.

Wearer, n. 1.—Pahinne w.; orhne w.; lagāne w.; bāndhne w.; rakhne w.

2.—Jo shai ghaṭe yā ghis jāe; jo chhij jāe.

Weariness, n. Thakāwat; māndagi; thakān; susti; quwwat kā bāqī na rahnā; kasal; susti; be-qarārī jo der tak intizār karne khwāh intizār meṁ māyusī wagaira ke sabab se ho.

Wearing, p. a. Pahinne kā; jo pahinne ke liye maqsūd ho; poshūkī.

Wearing apparel—Pahinne ke kapre; pārchai-poshidanī.

Wearisome, a. Thakān; jisse thakāwat ā-jāe; māndagi paidā k. w.; jismeṁ tabī'at thak jāe khwāh tang ā-jāe; girān-bār; jo tabī'at ko bhāri guzro; sakht; diqqat-talab; taklīf-dih. [kar-saknā.

Wearisomeness, n. Girān-hārī; bhāri yā diqqat-talab h.; thakāwat paidā

Weary, a. 1.—Thakā; mānda; kaml-mand; jiski tāqat milnat wagaira ki wajh se zāl ho-jāe; jismeṁ quwwat tahammul yā sabr wagaira bāqī na rah jāe.

2.—Jisse thakāwat paidā ho; jisse tabī'at 'ārī yā tang ā-jāe.

“This word, followed by *of* before the cause, means, exhausted of patience; as, to be *weary of* marching; to be *weary of* reaping; to be *weary of* study.” *Webster*.

Weary, v. t. 1.—Thakā d.; tang kar-dālnā; be-sabr kar-d.; tahammul bāqī na r.; mānda kar-d.; sust kar-d. [qarār kho d.

2.—Der tak rahne yā thaharne ki wajh se be-sabr kar-d.; sabr-o-

3.—Tang k.; hairān k.; nāk meṁ dam kar-d.; harānā yā harā d.

To weary out—Nihāyat hi thakā d.; thakā-kar be-dam kar-d.; isqadar thakā d. ki kuchh bhi quwwat bāqī na rah jāe.

Weather, n. 1.—Garmī-sardī khushki-tarī yā tūfān wagaira ke i'tibār se hawā ki hālat; badli pānī khwāh hawā wagaira ki kaifiyat; mausim; rut (*correctly* ritu).

2.—Mausim kā badalnā (usmeṁ tag-iyyur-o-tabaddul kā h.); hawā kā hālat kā kabhī kuchh anr kabhī kuchh rahnā. [shiddat).

Stress of weather—Hawā kā shiddat se bahnā; tūfān ki tezi (tskā zor; uski

Weather, v. t. 1.—Kisi ki shiddat ko bar-dāshit k.; kisi shai se muqābala k. anr nsko roknā; saubhālnā; sahnā; āpnā; roknā.

To weather a point—Muḥālafat ki hālat meṁ bhi kisi maqad ko hāsil yā anjām k.—*To weather out*—Diqqat ke bā-waṣf kām-yābi ke sith muqābala k. yā roknā.

“*Weather* is used with several words, either as an adjective, or as forming part of a compound word.”—*Webster*.

Weather-proof, a. Jismeṁ tūfān anr bārish wagaira kuchh asar na kar-sake. [tag-iyyur-o-tabaddul hone ke qarīne samajh jāe.

Weather-wise, a. Jo pahile so hawā wagaira ki kaifiyat yā usmeṁ

Weave, v. t. 1.—Binnā; bunnā; gānthnā; gānthnā; ek meṁ milānā; khūb muzbūt kar-d.; āpas meṁ khūb nath d.; darmiyān meṁ dākhl kar-d.; bich meṁ ghuseṛ d.; dāl d.

2.—Kuprā būnnā; koyī shai banānā; tarkīb d.; banānā.

Weave, v. i. 1.—Bunnā; bināyī k.; nūr-bāfi yā nūr-bāfi kā pesha k.

Weaver, n. Bunno w.; binne w.; julāhā yā julāha; nūr-bāfi; momin.

Wed, v. t. 1.—Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; 'aqd k.; izdiwāj k.

2.—Shādi kar-d.; byāh d.; nikāh parhā d.; kanyā-dān kar-d.

3.—Is tarah bāham milā d. ki silsilā na tūte; mazbūti ke sātḥ milā d.; āpas meṁ jakar d.; mazbūti se liptā d.

Wed, v. t. Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; inī'qād k.

Wedding, n. Shādi; byāh; nikāh; 'aqd yā 'aqd-i-nikāh; izdiwāj; rusūm-i-izdiwāj; da'wat wagaira jo shādi ke waqt ho.

“Wedding is often joined to other words, forming compounds denoting that which pertains to, or is used at, a wedding or weddings; as, wedding-cake, wedding-cards, and the like.” Webster.

Wedlock, n. Shādi; byāh; nikāh; izdiwāj; 'aqd; 'aqd-i-nikāh.

Born in wedlock—Zauja-i-sahila yā mankūha se paidā; jiski paidāish byāhi jorū se ho; byāhūtā kā jāumā; waladu l-halāi; khalafu-s-sidq; harām kā nahīn.—Born out of wedlock—Waladu-l-harām; harām kā; byāhi bībi kā nahīn; waladu z-zinā; khalafu-s-sidq nahīn.

Weed, n. 1.—Kisi qism kā darakht jo be-kār yā taklif-dih ho; galle ghās yā jhārī wagaira meṁ woh darakht jo insān ke liye kār-āmād na hoṁ balki nāj ke darakhton ko zarar pahuñchāyeṁ khwāh bad-numā hoṁ.

2.—Ghās-pāt; kūrā karkaṭ; ākhor; fuzūl yā be-kār chizeṁ.

3.—Mātamī poshāk jo' aurateṁ pahintī haiṁ masalan kisi bewa ke mātamī kapre. [ghās wagaira ko nikāl d.; nirānā; sohnā.

Weed, v. t. 1.—Nuqsān pahuñchāne wāle darakhton ko nikāl d.; kharāb

2.—Jo shai muzir ho use nikāl yā dūr kar-d.; jis chiz se nuqsān yā ranj pahuñche use nikāl bāhar k. [chun-chun kar nikāl d.

To weed a kingdom of bad subjects—Kisi saltanat se uski kharāb ri'āyā ko Weeder, n. Nirāne w.; jo kisi shai se uske muzir yā be-kār ajzā ko nikāl de. [purāni mislon se raddi (be-kār kūgaz) nikālā kare.

A record-room weeder—Daftar-khūne kā woh ahl-kār jo auqāt-i-mu'āyana par Weedy, a. Jismeṁ kharāb ghās wagaira kasrat se ho; jahān nuqsān pahuñchāne wāle darakht wagaira ifrāt se uge hoṁ.

Week, n. Hafta; sāt din ki muddat; niyām-i-haft-roza.

Weekly, a. Jo hafte meṁ ek martaba āye wāqī' ho yā kiya jāe; hafte meṁ ek bār zuhūr yā wuqū' meṁ a. w.; hafta-wār. [kar nikle).

Weekly, n. Akhbār wagaira jo hafte meṁ ek martaba shāi' ho (chhap.

Weekly ad. Hafta meṁ ek martaba; har hafta; haft-hafta; hafta-ba-hafta; sāt sāt din par; sāt din meṁ ek bār.

Weep, v. t. 1.—Ronā; girya k.; girya-o-sāri k.; ānsū bahānā; ashk-bāri k.; ro-kar ranj wagaira zāhir k.; āb-dīla h.

2.—Ranj k.; afsos k.; faryād k.; shikāyat k.; ronā.

3.—Qatra qatra bahuā; ṭop ṭop bahnā.

4.—Pāni bahnā; chūnā; ṭapaknā; bahut nam h.; bhigā yā tar h.

5.—Shākhon kā laṭkā h.; jhuknā; sar-nigūn h.

Weep, v. t. 1.—Afsos k.; ranj k.; mātam k.; kisi bāt par ronā.

2.—Girānā ḍālnā bahānā yā ṭapaknā—jaise ānsū; qatra qatra girānā yā ṭapaknā. [tarah uṭhānā ki woh hawā meṁ laṭaktī rahe.

Weigh, v. t. 1.—Ūpar ko uṭhānā; ubhārṇā; charḥānā; kisi shai ko is

2.—Tolnā; wazn k.; tarāzū par rakh-kar wazn daryāft k.; kisi shai ki nisbat is amr kā ta'āyun k. ki woh kitnī wazni hai (uskā wazn kisqadar hai); jokinā.

3.—Wazn meñ kisī dūsrī shai ke barābar h.; wazn r.

4.—Dil meñ gaur k.; kisī rāe ke qāim karne ke liye sochnā yā gaur k.; dil meñ khūb tolnā; kisī amr kī tashkīh se barē khauz-o-fikr ke sāth k.; khayāl k.; tajwiz k.; bichārnā. [lihāz k.; pās k.]

5.—Samajhuā; qābil-i-lihāz samajhnā; qābil-i-iltifāt tasawwur k.; To weigh down—(a) Wazn (tol) meñ dūsrē se barh jāuā. (b) Bojh se dabā d.; zor se dabāuā; pazhmurda k.

Weigh, v. i. 1.—Wazn r.; wazu meñ h.; tol meñ h.; tulnā; waznī (bhāri) h.

2.—Bā-waq'at tasawwur kiya jānā; waq'at r.; 'aql ke rū se 'barā (aham) samjhā jānā; mīzān-i-'aql meñ tol nā.

To weigh with a person—Kisī shakhs ke nazdik waq'at r. (uski dūnist yā rāe meñ waq'at r. yā barā h.). [barā bojh honā.]

3.—Zor se dabāuā; girān-bār h.; nā-guwār yā sakht guzarnā; To weigh down—Apne hī bojh se dab jānā; apne bojh ke niche ap dab jānā.

Weight, n. 1.—Wazn; bojh; girānī; bhāripan. [koyī chīz tolī jāe.]

2.—Bāt; batkharā; lohe sīse yā pītal wagaira kā batkharā jisse

3.—Wazn kā andāz jo muqarrar ho jaise tolā wagaira.

4.—Koyī bhāri chīz; waznī shai.

5.—Dabāw; bār; bojh; bhār; dāb; chānp; tor.

The weight of care or business—Fikr yā kāmī kā bār (bojh).—The weight of grief—Rauj kā sadma; bār-i-alam.

6.—Waq'at; tāsīr; asar; 'azmat; barāyi; qadr; rutba.

An argument of great weight—Bāhs jisko barī waq'at ho; uihāyat bā-tāsīr dalīl; hujjat-i-aham.

Weightily, ad. 1.—Bhāripan se; saqālat se; wazn ke sāth.

2.—Waq'at ke sāth; dabāw se; asar ke sāth.

Weightiness, n. 1.—Girānī; bhāripan; wazn; waznī h.

2.—Mazbūti; waq'at; pur-tāsīrī; bā-asarī; ma'qūliyat; qāil karne kī quwwat; matānat.

Weighty, a. 1.—Wazn-dār; waznī; bhāri; girān. [qāil ho-jāe.]

2.—Aham; bā-waq'at; qawī; matīu; mazbūt; ma'qūl; jisse koyī

Weighty reasons—Wujūh-i-qawī; ma'qūl wujūh; aisi wajheñ yā dalileñ jisse koyī qāil ho-jāe (uske dil ko itminān ho-jāe).

Welcome, a. 1.—Maqbūl; jisko khushī ke sāth apne ghar meñ rakkheñ khilāyeñ-pilāyeñ aur boleñ-chāleñ—jaise mihmān.

2.—Jiske āne yā milne se khushī ho; jo khushī kā bā'is ho; khush; khush-āyand; dil-pasand; mubārak.

A welcome present—Tuhfa jiske lene meñ khushī ho; pesh-kash jo dil ko margūb ho.—Welcome news—Khush-khabarī; khabar jisse (jiske milne yā sunne se) dil ko khushī ho.

3.—Kisī shai ko bilā-mu'āwaza (muft) lene yā baratue kā iktiyār r. w. (uskā mujūz).

You are welcome to the use of my library—Mere kutub-khāne se ap-ba-khushī (bilā kisī mu'āwaze ke) mustafid ho-sakte haiñ.

“Welcome is used elliptically for you are welcome.” Webster.

To bid welcome—Kisī se mihrbānī ke sāth pesh āuā; āwbhagat k.; tawāzu'. mudārāt k.

Welcome, n. Kisī mihmān yā aise shakhs kī khātir-dārī jo pahilepahil āye; āwbhagat; mudārāt; tawāzu'; satkār; ādar.

Welcome, v. t. Mihrbānī ke sāth sāhib-salāmat k.; marhabā kahā; mihmān-nawāzī kī rāh se ba-khushī mihnā aur khilānā-pilānā; āwbha-gat k.; ādar k.; sanmān k.; tapāk se l. yā miliā.

Welfare, n. Kisī bāt meñ bihtarī; bihbūdī; taraqqī; khushī; tandurustī aur dunyā kī ma'mūlī nīmatoñ kā r.; har balā se bache rahnā; khairiyat; khair-o-'āfiyat; sihat-o-'āfiyat; khair-salāh; bhalāyī;

Well, n. 1.—Chashma; sotā. [bihtarī; sukh; chain; kushal.

2.—Kuā; kuān; indārā yā inārā; kūp; chāh.

To dig or sink a well—Kuān khodnā.

Well, a. 1.—Achchhā; bhalā; bihtar; khūb; pasandīda; qarīn-i-masla-hat; maslahat kī bāt; ahsan; hālāt yā haisiyat ke lihāz se 'umda; khush-nasībī yā khush waqtī kī bāt; nāfi'; naf'-bakhsh; khushī kī bāt; āram suhulat yā subite kī bāt; mubārak; mangal; shubh.

2.—Tan-durust; sahih-o-salim; sahih-l-badan; bhalā-changā; kisī maraz meñ muhtalā nahīn; 'alil yā bīmār nahīn; achchhā; nirogī; sukhī.

3.—Manrad-i-'ināyat; kisī kī himāyat meñ; jisko koyī māne.

Well, ad. 1.—Achchhe yā munāsib tarīq par; thik-thik; wājib tarah par; wājibiyat ke sāth; burāyī yā badī ke sāth nahīn.

2.—Kisī kī haisiyat ke hasb-i-hāl; jaisā mauqa' ho usī tarah; aisi tarah kī koyī khās maqsad bar āye yā kām nikle; munāsib tarīq par; achchhī tarah yā achchhī tarah se; pūre taur par; bakhūbī; kāfī taur par; tamām-o-kamāl; sarīsar; bil-kul.

3.—Achchhī tarah se; ba-wajh-i-ahsan; khūb yā khūbī ke sāth; san'at ke sāth; pūre kartab se; jismeñ hunar khūb dikhlayā jāe; hāziri ke sāth. [ho.

4.—Bahut hī; nihāyat hī; itnā yā isqadar kī dil ko khushī hasil

5.—Ta'rif ke sāth; tausif ke sāth; mazammāt ke sāth nahīn; nindā kar-ke nahīn. [kahnā; kisī kī nisbat zikr-i-khair k.

To speak well of a person—Kisī kī ta'rif k.; kisī kī tausif k.; kisī ko achchhā

6.—Subite ke sāth; āram ke sāth; suhulat ke sāth; āsānī se;

7.—Bahut; thorā nahīn; ziyāda. [naf'e ke sāth.

To be well advanced in life—Bahut dinon kā h.; sin yā 'umr meñ ziyāda h.; musin h.; būrhā h. [kuchh huā achchhā huā; phir; hūn.

8.—Khair; achchhā; bhalā; khūb; aur kyā; kyā muzāiqa; jo

“Well is prefixed to many words, especially to adjectives and participles, forming a kind of loose compound with them, expressing what is right, fit, laudable, or not defective, and usually of very obvious signification; as, *well-designed*, *well-directed*, and the like.” *Webster*.

As well as—Aur bhī; wa nīz; kisī dūsri shai se kam nahīn; jitnā ki; jaisā

ki.—*Well enough*—Na bahut achchhā na bahut burā; na itnā achchhā na

itnā burā; darja-i-'itidāl par achchhā; khāsa; khūb; jisse itmināu ho-jāe;

qābil-i-itminān; jisko phir badalnā na pāre.—*Well off*—Khush-hāl; muraḥḥu-

l-hāl; khush-guzrān; jiske pās jāedād-i-kasir (bahut māl-o-matā') ho; 'urūj

yā taraqqī kī hālāt meñ.—*Well to do*—Same as *Well off*;—used also adjectively

—*Well to live*—Khāne-pāne se khush; dāl-roṭī se khush; khātā-pītā; āsūda

yā āsūda-hāl. [sukh.

Well-being, n. Bihtarī; bihbūdī; barhtī; taraqqī; salāhiyat; salāmātī;

Well-born, a. Jiskī paidāish l hāndīn-i-sharīf yā mu'azzaz se ho; khān-dānī; khāndān i-sharīf-o-najīb kī; achchhe ghar kā; razīl (kamīna) nakīn; kulīn. [suhbat-yāfta; khush-atwār.

Well-bred, a. Muhazzab; shāista; khush-khulq; khaliq; nek-atwār;

Well-informed, a. Jisko hālāt sihbat ke sāth (bāten thik thik) ma'lum hoñ; wāqif yā wāqifu-l-hāl; jise suhīh hālāt khūb ma'lum hoñ; samajh-dār; fahīm.

Well-intentioned, a. Nek-niyat; khush-niyat; jiskī niyat bad na ho; jiskī maushā fāsīd na ho; jiske dīl meñ khatāyī na ho.

Well-known, a. Jisko log bakhlubī (khūb) jānte hoñ; jise log 'umūman mānte hoñ; mashhūr; ma'rūf; nāmī; nām-war.

Well-meaning, a. Same as Well-intentioned. [meñ adaq.

Well-read, a. Jisne khūb parhā ho; 'ālim; fāzil; pandit; kisī shai
 Followed by *in*.

Welter, v. i. Lotē—jaise khān yā kīchar wagaira meñ.

Wet, a. l.—Jisneñ pānī ho; rutūbat se bhārā huā; martāb; tar; nam; nam nāk; bhīgā; bhijī; odā; gilā; jiske ūpar pānī yā koyī dūsri sāiyāl
 2.—Nihāyat martūb; barsātī; jab bārish ho (pānī barse). [shai ho.
Wet weather—Barsātī mansim; jab meñh barse (bārish ho).

Wet, n. l.—Pānī; rutūbat; tarī; namī.

2.—Barsāt; jab kuhāsā partā ho. [mānind kisī dūsri chīz se bhar d.

Wet, v. t. Nam k.; tar k.; bhīgā d.; bhigo d.; bhijānā; pānī yā usī kī
To wet one's whistle—Sharāb pinā. (Colloquial.)

Wetness, n. l.—Nami; rutūbat; tarī; oūāpan; gilāpan; bhīgā rahnā.

2.—Barsāt kī sī kaifiyat h.; kuhro yā kuhāse kā shiddat se parnā (chhāyā rahnā.)

What, pr. l.—Kyā; kaun; kis.

[kitnā.

2.—Kaisā 'ajīb-o-garīb; kitnā barā yā kitnī barī; kaisā; kisqadar;

3.—Jo; jo kuchh; woh shai jo; us tarah yā qism kī chīz jaisī kī.

4.—Kisqadar; kuchh to.

[Webster.

5.—"With a following preposition, especially *with*, with repetition."

5.—Jo kuchh main samajhtā hūñ; jo kuchh mere zihn meñ hai; jo bāt yā kaifiyat hai.

In the above sense, used in such phrases as *I tell you what*.

What not—Kyā kuchh nahīn ya'nī jin chīzōñ ko nām liye gaye unko 'alāwa aur bhī kayī chīzēñ muḥtalif qismon kī haiñ.—*What, ho ! hot ! are !*—*What if*—Agar fulāñ amr ho to kyā muzāiqa; agar fulāñ bāt ho to kyā hogā yā kaun sā natija paidā hogā.—*What though*—Farz kar-lo kī; ha-farz iske kī; agar yah māñ bhī liyā jāwe kī; agar isko taslīm bhī kar-leñ kī; agar is yā us bāt ko sach bhī māñ yā gardāñ leñ; agar yah bhī ho to.

Whatever, pr. Jo kuchh; yah ho yā woh; chāhe yah ho khwāh woh; jis qism kā ho; khwāh ek shai ho yā dūsri; jo-jo; sab-kuchh.

Whatever, a. Jo kuchh; jis kisī; kaisā hī; kisī.

Less used than *whatever*—"Indeed, it is nearly obsolete." Webster.

Wheedle, v. t. l.—Dam d.; mīthī mīthī bātōñ se phuslānā; khushāmad k.; lallopatto k.; dam-dilāsā d. [upne dhang par kar-l.

2.—Khushāmad ke zarī'o se apne qābū yā bas meñ k.; dam de-kar

Wheedle, v. i. Khushāmad k.; chaplūsī k.; lallopatto k.

Wheel, n. l.—Pahiyā; charakh; charakhī; chakkar; ghirnī; phirkī; chāk; chaklī; charakhā; charakh; rahnāḥ yā rahnāḥ; garārī.

2.—Koyī ghūmne wālī chīz; jis shai meñ gardish ho; koyī gol
3.—Gardish; ghumāw; chakkar; danr. [chīz; koyī mudawwar shai.
Wheel, *v. t.* 1.—Pahiyoñ par le-jānā.

2.—Ghūmānā; chakkar d.; gardish meñ lānā; gardish karānā;
phirānā. [gardish k.

Wheel, *v. t.* 1.—Ghūmānā; phirnā; chakkar khīnū; chakkar meñ ānā;

2.—Phirnū; muḡnū; ek jānīb (samt yā taraf) se dūsrī jānīb (samt
yā taraf) ko phir jānā; ek rukh se dūsrē rukh ho-jīnā.

3.—Chakkar khānā; pher khānā.

4.—Luḡhakuā; dhulak kar āge ko jānā.

Wheeled, *p. a.* Pahiye-dār; jismeñ pahiye hoñ. [Webster.

☞ "Used chiefly in composition; as, a four-wheeled carriage."

Whelm, *v. t.* 1.—Pāñī wagaira se chhipā d.; kisi shai meñ ḡubā d.; ḡu-
bānā; hornā; garq k. [chīz ke bojh se bahnt hī dabā d.

2.—Bi-l-kul chhipā d.; sar se pair tak garq kar-d.; dabā d.; kisi

When, *ad.* 1.—Kab; kis waqt; kud.

2.—Jis waqt; jab; jad; jis waqt kisi amr kā wuqū' ho yā uske
bu'd hī; joñ; jōhū; jyoñhū; tad; tab.

3.—Har-gāh; dar-hāle-ki; go us waqt yā usi hālat meñ.

Whence, *ad.* 1.—Kahāñ se; kis jagah se; kis masdar yā bunyād se;
iski jar kyā hai; yah kahāñ se nikli hai; iski ibtidā kyūñkar huyī;
kaise; kis tarah; kyūñkar.

2.—Jis jagah se; jahū se; jis bunyād wagaira se; woh maqām yā
masdar wagaira jahāñ se yā jisse; jis wāqī'a yā usūl se.

☞ "From whence may be considered as tautological, from being
implied in whence; but the use is well authorized, and, in some cases, the
use of it seems to give force or beauty to the phrase." Webster.

Whencesoever, *ad.* Jahāñ kahūñ se; jis kisi jagah se; jahāñ se; jis kisi
sabab yā masdar se; kahūñ se.

Whenever, *ad.* Jab kabhī; jis ki-ī waqt; jab hī; jab; jis waqt.

Whensoever *ad.* Jis kisi waqt; jab kabhī; jab yā jab hī; jis waqt.

Where, *ad.* 1.—Kis jagah; kahāñ; kis hālat yā mauq'e meñ; kahāñ

2.—Jahāñ; jis jagah; woh jagah jahāñ. [ko; kis maqām ko.

Whereabout, } *ad.* 1.—Kis jagah ke nazdik; kis maqām ke pās yā mutta-

Whereabouts, } sil; kaun si jagah; kis jagah. [Webster.

☞ "In this sense, the form whereabouts is more commonly used."

2.—Jisse; jiski nisbat; jiske bāre meñ; jiske bāb meñ.

3.—Patā; thikānā; jagah; maqām.

☞ In this sense, "often used colloquially as a noun." Webster.

Whereas, *con.* Chūñ-ki; az-bas-ki; dar-hāle ki; az āñ-jā-ki; is lihāz
se ki; har-gāh; wāzih ho; makhfī na rahe.

☞ Used to introduce a preamble.

2.—Hāñ āñ-ki; jab ki asl meñ; jab ki dar-haqīqat; asl yā sach to
yah hai ki; har-gāh iske bar-'aks (khilāf).

Whereat, *ad.* 1.—Jispar; tispar.

2.—Kis-par; kis bāt yā kis shai par.

Whereby, *ad.* 1.—Jisse; jiske bā'is yā zarī'e se.

2.—Kisse; kis zarī'e se.

Wherefore, *ad.* 1.—Jis bā'is se; jis se; jis sabab se.

2.—Kis sabab se; kis bā'is se; kyūn-kar; kyon; kāhe ko; kis liye.

Wherein, *ad.* 1.—Jis meñ; jis bāt jis waqt jis kitāb yā jis shai wagaira

2.—Kis meñ; kis bāt meñ; kis anr meñ. [meñ.]

Whereof, *ad.* 1.—Jis kā; jis se.

2.—Kis se; kis shai se; kis chiz se.

Whereon, *ad.* Jis par.

Wheresoever, *ad.* Jis kisī jagah; jahān kabīn; jahān; jis maqām par; jis jagah; bilā-ta'ayun-i-maqām; jahān.

Whereupon, *ad.* Jis par; jiske bā'is (sabab) se; jiskī wajh se.

Wherever, *ad.* Jahān kabīn.

Wherewith, *ad.* 1.—Jis se; jiske sāth.

2.—Kis se; kis shai se.

Whet, *v. t.* 1.—Tez karne kī garaz se malnā ghisnā yā ragarnā; tez k.; chokhā k.; sām dharnā; bār r.; dhār d. yā dharnā; painā k. yā

2.—Tez k.; ubharnā; jagānā; paidā k. [painānā.]

To whet the appetite—Ishtihā paidā k.; lbūkh tez k. yā jagānā.

3.—Ullānā; uksānā; bar-angekhā k.; chhernā; mushṭa'il k.; gussa paidā k.; gusse meñ lānā yā gussa dilānā; khaṭā k.; garm k.

Whet, *n.* 1.—Sām; dhār; bār.

2.—Ishtihā paidā karne wālī shai; lbūkh jagāne (lagāne yā barhāne) wālī chiz; jis shai se ishtihā tez ho (uskā galaba ho).

Whether, *con.* Kīhwāh; yā; āyā; kī; kyā; 'am isee kī; go.

Followed by *or*.

Which, *pr.* 1.—Kaun; kaunsā; jitnī chizon yā shakhison ke nām liye

2.—Jo; jise; jaun; jaun-sā. [yā batāye jāte hain numeñ se kaun.]

“Formerly, but not now, used for persons.” *Webster.*

3.—Woh yā woh shai jo; we yā we chizen jo; jo chiz yā chizen;

Take which you will—Jo chāho le-lo. [jo shai yā ashya.]

Whichever, { *pr.* Jo; jo kuchh; jo koyī; jis kisī; jaun sā; jise;

Whichsoever, { chāhe ek yā dūsrī; jo-hī; jo-jo.

While, *n.* Waqt; muddat; zamāna; 'arsa; samai; kāl; din.

Hē was some while in this country—Woh kuchh 'arse tak is mulk meñ thā; kuchh din (thore dinon tak) woh is mulk meñ thā.—One while—Ek waqt; kisī waqt.—To stay one's while—Kuchh der thāhar jānā; zarā taammul k.; zarā ruke rahnā.—Worth while—Jisqadar waqt sarf honā ho uske lāiq; jisqadar waqt aur mihnāt sarf ho uske lihūz se wājib yā munāsib; jisqadar kharch (sarf) pare uske lāiq; dard-i-sarī ke lāiq.

While, *ad.* 1.—Jab; jis hālat meñ; jab tak; jab talak; jis asnā meñ; har-gāh; dar-hāle-kī. [yā khushī se guzrānā. (bitānā yā kāṭnā).]

While, *v. t.* Gaiwānā; bitānā; sarf k.; makkhiyān mārā; khushī meñ

Usually followed by *away*.

Whilst, *ad.* The same as While, which see.

Whim, *n.* Dil kā yakāyak kisī taraf phir jānā (rujū' ho-jānā); man kī manj; dil kā tarang; lahar; umang; khayāl jo talawwun-i-tab' se paidā ho; khabt; sanak; wahm; khayāl-i-khām.

Whimsical, *a.* 1.—Taraṅgī; laharī; manmanjī; wahm-o-khayālāt se bhārā huā; khabt; mutalawwun; sanakī; wahmī; khayālāt-i-khām

- 2.—'Ajīb; 'ajīb-o-garīb; anokhā; anūṭhā; tnrfa. [r. w.
Whimsically, *ad.* Talawwun-tab'i se; tarang yā mauj se; lahar se;
 khām-khayālī se; khabt kī wajb se.
Whimsicalness, *n.* Talawwun-mizājī; talawwun-tab'i; khabt; man kī
 mauj; khayālāt-i-khām kā r.; 'ajīb-o-garīb qism kā mizāj; tawahhnm.
Whine, *v. t.* Shikāyatan ronā; bachchoṅ kī tarah ronā; kamīnoṅ kī
 tarah ḍar-ḍar-kar shikāyat k.; ririyānā; jhikhūā; jhaukhūā.
Whip, *v. t.* 1.—Chābuk mārṇā yā lagānā; tāziyāna mārṇā; koṛe mārṇā
 2.—Dorī se ghumānā jāise laṭṭā. [yā lagānā.
 3.—Koṛe tāziyāna yā bed se mārṇā; sazā-i tāziyāna k.; bed se
 mārṇā. [liyān d.
 4.—Ta'na-zanī k.; chuṭkī l.; burā kahnā; burā-bhalā kabuā; gā-
 5.—Lapetnā.
 Often with *about, around, or over.* [lapaknā.
 6.—Jhaṭ se lenā yā haṭānā; jhaṭkā d.; jhaṭke se khūnch l.;
 With *into, out, up, and the like.*
Whip, *v. i.* Phurtī se chalnā; chal d.; rafū-chakkar ho-jānā; jhaṭ se
 bhāg jānā; ghūm phir yā mūr kar bhāg jānā; uchak-kar koyī kām k.
Whip, *n.* 1.—Chābuk; tāziyāna; koṛā.
 2.—Kochwān; gārī hāukne w.
Whip and spur—Nihāyat 'ajalat ke sāth; jhaṭpat; bahut hī jald.
Whirl, *v. t.* 1.—Jald jald ghumānā; jhaṭ-jhaṭ yā tezī se ghumānā;
 ghumānā; phirānā; chakkar d.
Whirl, *v. i.* 1.—Jald jald ghūmānā; tezī se chakkar khānā yā phirṇā;
 khūb gardish k.; bahut hī chakkar mārṇā.
 2.—Jhaṭ se chal d.; nau-do-gyārah ho-jānā.
Whirl, *n.* 1.—Tez gardish; jald jald ghumāw; jhaṭ jhaṭ chakkar khā-
 nā; gardish; dāra; chakkar; ghumāw.
 2.—Jo chīz jald jald ghūme; jo shai tezī se chakkar khāe.
Whirlpool, *n.* Bhaṅwar; girdāb; warta.
Whisper, *v. i.* 1.—Āshtā bolnā; sāṁs dubā-kar bolnā; aisī tarah se
 bolnā kī sāṁs bāhar na nikle; phusphusānā; kānā-phūsī k.; kan-
 phuskī k.; sar-goshī k.; kān meṅ kahnī; kīṇā-kānī k.
 2.—Bhichak-kar bāt k.; shubhe ke sāth bāṭchīṭ k.; ḍar-ḍar-kar
 ihtiyāt se guṭgū k. [burāyī paidā ho.
 3.—Chupke se bandish bāṅṭhūā; sāzish k.; aisī tadbīreṅ k. jīuse
 Followed by *against.* [bāhar na nikle.
Whisper, *v. t.* 1.—Āshtā se bolnā; phusphusānā; aisā bolnā kī āwāz
 2.—Kisī ke kān meṅ kuchh kahnā; sar-goshī k.; kān-phuskī k.
Whisper, *n.* 1.—Sar-goshī; kīṇākānī; phus-phusāḥaṭ; kan-phuskī; kānā-
 2.—Bāt jo ihtiyāt ke sāth yā ḍar-kar kī yā kahī jāe. [phūsī.
Whisperer, *n.* 1.—Sar-goshī k. w.; kānā-phūsī k.; jo kisī ke kān meṅ
 bāt kahe. [chugal-khor; gammāzi.
 2.—Bhed kī bāteṅ kahne w.; chhip-kar khabar pahnūchāne w.;
Whist, *a.* Jo na bole; jo shor na kare; sākit; khāmosh; chupchāp.
 "This adjective, like some others, nearly always follows its
 noun. We never say, *whist* wind; but the wind is *whist*." Webster.
Whist, *int.* Chup yā chup raho; khāmosh; na bolo.
Whit, *n.* Zarra; reza; nihāyat hī chhotā hissa; tinkā; til.

A *whit*—Zarre ke barābar; zara sū; tinke ke barābar, kuchh bhī; mutlaq.

White, a. 1.—Sufaid supaid sufed suped safed yā saped; ujlā; dhaulā; set (*correctly* swet); shukl; gorā; khālis barf. ke rang kā; barf sū; tārīk nahīn. [meñ khūn kī aslī rangat rahī na jāe.

2.—Zard; pīlā; chihre yā rukhsārōñ kā rang urā huā (faq); jis-

3.—Sāf; sāf-o-suthrā; pāk-o-sāf; be-dāg; be-'aib; be-naqs; jis-meñ dhabbā na lagā ho; jismeñ kalank kā tīkā na lagā ho.

4.—Supaid; sufed; burhāpe ke sabab se suped; jiske bāloñ kī siyāhī yā aur koyī aslī rangat jātī rahī ho.

5.—Ma'sūm; be-gunāh; khush; mubārak; sa'id; achchhā; bhalā.

White, n. 1.—Sufed rang; sufaidī.

2.—Koyī sufed chiz; suped dāg; nishāna.

3.—Gorā admī; gorā.

Whiten, v. t. Sufed k.; ujlā k.

Whiten, v. i. Sufaid h.; ujlā ho-jānā; aur ujlā ho-jūnā.

Whiteness, n. 1.—Sufaidī; supaidī; supedī; dhaulāpan; ujlā-pan.

2.—Snrkhi kā na h.; zardī; pīlāpan; phikāpan; dhaulāyī.

3.—Safāyī; pākizagī; suthrāpan; be-dāg h.; be-'aib h.; dhabbe kā

Whither, ad. 1.—Kidhar; kahāñ; kis jagah. [ua lagā rahnā.

2.—Jidhar; jis jagah; jahūñ.

3.—Kis ko; kahāñ tak; kiske pās.

“*Whither* is now, to a great extent, obsolete, except in poetry, or in compositions of a grave and serious character. *Where* has taken its place, as in the question, “*Where* are you going?” &c.

Whithersoever, ad. Jahāñ kahīñ; jis kīsī jagah.

Whitish, a. Kīsī qadar sufaid; kuchh ujlā; supaidī mālī; dhaulā sā.

Who, pr. Kaun; kisne; kiskā; kinkā; kise; kisko; kinke; kinheñ; jo; jisne; jise; jinkā; jinko.

Whoever, pr. Jo koyī shakhs; jo koyī; koyī shakhs jo; woh mard yā 'aurat jo; koyī jo; jo-jō; joyī. [kam-o-kāst; purā; kāmīl.

Whole, a. 1.—Kul; bi-l-kul; sārā; sagrā; tamām; jumla; sab; be-

2.—Musallam; purā; nāqis yā nā-tamām nahīñ; jiskā koyī juzw (hissa) kam na ho; samūchā; sābit; sārā; dar-o-bast; jumla.

3.—Jismeñ sadma zarar yā nuqsān na pahunchā ho; be-gazand; jiskā silsila na tūṭā ho; jismeñ nuqsān na pahunchā ho.

4.—Saliḥ-o-tan-durust; saliḥ-o-sālim; bhalā-changā; achchhā.

Whole blood—See Blood, n.

Whole, n. 1.—Samūchī chiz; kīsī shai ke kul ajzā; sārā; sab kā sab; kul; hamagi; jam'iyyat; jumla; sab hisse; kulliyat.

2.—Ajzā kī bā-qā'ida tarkīb; silsila; nizām.

Upon the whole—Kul yā sab bātoñ par lihāz kar-ke; jumla umūr par khayāl kar-ke; ba-lihāz-i-jumla marātīb; sab bātoñ par gaur kar-ke; bi-l-jumla; fi-l-jumla. [aib h.

Wholeness, n. Samūchā yā purā h.; kulliyat; jam'iyyat; kāmīl yā be-

Wholesale, n. Thok-bikrī; thok-faroshī; gadd kī bikrī; khurda-faroshī nahīñ. [nikāle yā kiye.

By wholesale—Tamām-tar; be-tamīzī ke sūth; bilā-intiyāz; begair kuchh farq

Wholesale, a. 1.—Gadd kā gadd kharīd karne yā bechne. w.; jo thok kā thok kharīd karē aur beche.

A wholesale merchant—Saudūgar jo chizeñ thok kī thok kharīd karē aur beche.

2.—Thok kā yā thok kī; thok-faroshi kā yā kī.

The wholesale price.—Thok dām yā qināt jo thok-faroshī meū hāsīl ho (mile).

Wholesome, *a.* 1.—Jo sihhat ko taraqqī de; sihhat ke liye mufid; tan-durustī ke liye nāfi; sihhat-āwar; sihhat-bakhshī.

2.—Dil ko mufid; aḥlāq-o-ādāb m-azhab yī bihbūdī ke liye mufid; jisse bhalā yā bhalāyī ho; 'umda; aehchhī; nek; ma'qūl; mufid; kār-āmad; jisse 'awām ko khushī yā rifāh ho. [ko liye nāfi' h.

Wholesomeness, *n.* 1.—Sihhat-āwarī; sihhat m-ān mufid h.; tan-durustī

2.—Naf-bakhshī; hihbūdī meū mu'īn h.; kār-ā nād yā mufid h.; khushī meū taraqqī kī salihyat r. [sarāsar; pūre taur par; pūrā pūrā.

Wholly, *ad.* 1.—Bi-l-kul; tamā n-tar; tamām-o-kamāl; kulīyatan;

2.—Aur chizōn ko mustasnā kar-ke; dū-ri chizōn ko chhor-kar; yak-qalam; mutlaq; muḥz; sārā; sab.

Whom, *pr.* Kise; kisko; jise; jisko.

Whomsoever, *pr.* Jis kisi ko.

Whose, *pr.* Kiskā; jiskā.

Whosoever, *pr.* Jis kisi kā.

Whosoever, *pr.* Jo koyī; jo shakhs; jo koyī shakhs kī; har kise kī [bāshad; koyī.

Why, *ad.* 1.—Kis sabab yā wajh se; kis maqūd se; kis bā'is se; kyon; kāhe yā kāhe ko; kis wāste; kis liye; kis kām n.

2.—Jis bā'is yā sabab se; jis liye; jis wajh se; jisko bā'is; jisko

3.—Jis wāste; jis sabab se; jis bā'is se. [kāran; jiske wāsto.

Wicked, *a.* 1.—Burā; bad; khurāb; fāsīd; khotā; bad-kār; gunah-gār; nasāih ke khilāf; neki ke khilāf; zabūn; ma'yūb; qabīh.

2.—Said of persons and things.

2.—Isqadar naḥkhat yā sharīr kī haṁsī āye; baḥā ntpātī nahīn; gāyat darje kā sharīr nahīn (Colloquial). [sat se; sharārat se.

Wickedly, *ad.* Badī se; hurāyī se; gunahgārī se; bad-kārī se; khabā-

Wickedness, *n.* 1.—Badī; burāyī; gunāh; gunah-gārī; khabāsat; sharārat; bad-ā'milī; tabī'at kī burāyī; af'al-i-bad; bure kām; bad-atwārī; bad-tarīqagī. [chaurā; 'azīn; bahut baḥī; sarāh; kushāda.

Wide, *a.* 1.—Hur taraf se nihāyat wasī; jiskā baḥā phailāw ho; wasī;

2.—'Ariz; chaurā; pahānā; chaklā; tang yā sakarā nahīn; jiskā 'arz bahut ho; chaurāyī meū ziyāda. [arz kā.

3.—Koyī khās chaurāyī r. w.; kisi hadd-i-mu'aiyan kā 'arz r. w.;

4.—Dūr; ba'id; fāsīle par; fāsil r. w.

Wide is often used in the formation of self-explaining compounds; as, wide-beaming, wide-extended, and the like.

Wide, *ad.* Dūr tak; dūr-o-darāz tak; fāsīle tak; dūr-dūr.

Widely, *ad.* 1.—Dūr tak; dūr-dūr; dūr-o-darāz.

2.—Bahut hī; bahut kuchh; nihāyat; baḥā; gāyat darje kā.

Widen, *v. t.* 1.—Chaurā k.; chaurānā; chaklānā; kushāda k.; wasī' k.; farākh k.; phailānā; ohaurāyī (was'at yā 'arz) meū barhānā; aur ziyāda k. [phail jānā; 'ariz h.; pasarnā; kushāda h.

Widen, *v. i.* Chaurā yā aur chaurā ho-jānā; barh jānā; wasī' ho-jānā;

Wideness, *n.* 1.—Chaurāyī; 'arz; was'at.

2.—Phailāw; pāt; chaklāyī; pahu yā pahan; lambāyī-chaurāyī

Widow, *n.* 'Aurat jiskā shauhar zinda na ho; bewa; rāḥd (corruptly rāḥ); bidhawā.

Widow, *v. t.* Bewa kar-d.; rānd banā d.; hālat-i-bewagī meñ kar d.

☞ "Rarely used except in the participle." *Webster.*

Widower, *n.* Randwā (*corruptly* rāndnā); woh mard jisne apnī jorñ (zauja yā lāhī) ke mar jāne ke ba'd phir shādī na kī ho.

Widowhood, *n.* Bewagī; randāpā; bewa rahne kī hālat.

Width *n.* 'Arz; chaurāyī; chaklāyī; ek taraf se dūsri taraf tak phailāw; pahan; panā; pāt; pasār.

Wield, *v. t.* 1.—Pūre taur par yā pūri tāqat se kām meñ lānā; āsānī se chālānā; baḥkūbī chālānā; hāth se chālānā; uṭhānā.

2.—Isti'māl k.; kām meñ lānā; hāth se chālānā; baratnā.

To wield the scepter—Saltanat k.; bādashāhī k.; hukm-rānī k.; formān-rawāyī k.

Wife, *n.* 'Aurat jiskī shādī ba-tarz-i-jāiz kisī mard se huyī ho; zan-i-maukūha; byāhutā; jorñ; zanja; bibī; ahliya; qabila; mihari; istri (*correctly* stri). [huyī ho.

Wifeless, *a.* Be jorñ kā; jiskī bibī na ho; be-byāhā; jiskī shādī na

Wild, *a.* 1.—Wahshī; jagalī; jo jagal yā maidān meñ rahe; jo ghūmā yā phirā kare; palnā nahīn; jo insān se hilā (mānūs yā parchā) na ho; jo ghar meñ pal kar sadhā na ho; bayābānī; sahrāyī; banailā.

2.—Khud-ro; jo be hoya uge; jiske paidā hone meñ insān kī madad aur fikr dar-kār na ho; khud-rasta; jiskī paidāish qadrati ho; jo bin-pale jānwaron se hāsil yā paidā ho. [rahitā na ho.

3.—Ujār; wīrān; gair-ābād; jismeñ bastī (ābādī) na ho; jismeñ koyī

4.—Wahshī; jagalī; shūista nahīn; nā-tarbiyat-yāsta; gair-mulazzab; nā-tarāshida; jiskī ta'līm wagaira na huyī ho.

5.—Be-rok; be-qaid; be-qā'ida; be-sabāt; gair-mahkūm; kisī ke hukm ke tābi' nahīn; khayālī; wahmī; jiske dimāg meñ khalal ho; sar kash; tund-mizāj; be-lagūn; tūfānī; mntalawwin; chanchal; jismeñ jortor yā silsila na ho; jo qā'ide ke mutābiq khūb sudhārā na gayā ho; jo qarin-i-'aql na ho; jo qarin-i-qiyās na ho; khilāf-i-'aql yā qiyās. [mutahhiyir; mutawahlhish; pareshān.

6.—Jisse baqā josh yā saḥt intishār khwāh ghabrīhaṭ zāhir ho;

☞ "*Wild* is prefixed to the names of many plants to distinguish them from such of the names as are cultivated in gardens; as, *wild* apple, *wild* grape, and the like." *Webster.*

Wild, *n.* Jagal; gair-ābād aur gair-mazrū'ā jagal; registān; bayābān; sahrā; dasht; wīrān.

Wilder, *v. t.* Rāh bhūl jānā yā bhulā d.; uljhāw yā munshkilāt se ghabrā d.; pareshān k.; hairān k.; bhaṭaknā yā bhaṭkānā.

Wilderness, *n.* Jagal; ban; wīrān; sahrā; dasht; bayābān.

Wildly, *ad.* 1.—Be-jote-boye; āp-lī-āp; wahshiyāna; begair insān se hile parche yā mānūs huye.

2.—Pareshānī ke sāth; intishār kī hālat meñ; ghabrīhaṭ ke sāth; ghabrāyā yā ghabrāyā huā; uchakke kī tarah; wahshī jānwar kī mānind; nīsī tarah kī goyā kāṭā yā khayā chāhtā hai. [behūdagi ke sāth.

3.—Be-parwāyī se; talawwun-tab'ī se; be-'aqlī se; khilāf-i-'aql;

Wildness, *n.* 1.—Ujār yā ujārī hālat; be-jote-boye rahne kī hālat; sahrāiyat; ujrapan. [yon kī sī chāl-dhāl

2.—Wahshat; ghūmne-phirne kī had se ziyāda khwāhish; wahshī-

3.—Wahshīpan; darindagī; darinda-ḡhoyī; bhaṛak; wahshat; ramī

4.—Āwāragī; ḡhābt; sir; tawāhūm; wahshat. [dagī.

5.—Silsile yā qā'ide kī 'adam-pā-bandī; be-qā'idagī; qā'ide kā pā-band na h.

Wile, n. Fitrat jo kisi ko apne phande meṁ phāūsāne yā dhokhā dene kī garaz se kī-jāe; niakr; hīla; fareb; jul; dhokhā; dagā yā dagā-bāzī; ekhal; chhalbal; robāh-bāzī; buttā.

Will, n. 1.—Woh quwwat-i-zihni jisse insān is amr kī tanqīh kar-saktā hai kī do yā zīd bātūn meṁ kanu si hāt manzūr yā iḡhtiyār karnī chāhiye; do yā zīd chizoh meṁ intīḡhāb kī quwwat.

2.—Marzī; ḡhwālish; irāda; qasd; pasand; ḡhushī; kisi bāt kī chāh

3.—Hukm; mashiyyat; razā; farmān; marzī. [yā ragbat.

4.—Woh shai jiski nihāyat hī ārzū (tamaunā yā ḡhwālish) ho; jo shai dil ko bahut hī matlūb yā margūb ho.

5.—(Law.) Wasiyat; wasiyat-nāma.

“Wills are written, or nuncupative, that is, oral.” Webster.

At will (Law)—Marzī par—To hold an estate at the will of another—Kisi ha-qiyat par us waqt tak qābiz rahūā jab tak uske mālīk kī taraf se be-daḡhlī na karāyī jāe—A tenant at will—See Tenant—Good will—(a) Mīhrbānī; 'inīyat; shafaqat—(b) ḡhāir-ḡhwāshī; niko-ḡhwāshī; kisi kī bhalāyī chāhūā—(c) (Law) See Good will.—Ill will.—Bad-ḡhwāshī; bad-andeshī; 'adawāt; ḡhusūnat; dushmanī.—To have one's will—Apnī māḡgī murād pānī; apnī ārzū pūri k.; jis shai kī ḡhwālish ho uskī hāsīl h. yā milūā.

Will, v. t. 1.—Chāhūā; ḡhwālish k. yā r.; ārzū k. yā r.; tamaunā r.; kisi shai ke rakhne pāne yā hāsīl karne par māil (rāgib) h.

2.—Jab will kisi dūstre fīl ke sūth ātā hai to usse us fīl kā sudūr (honū) kisi zamāna-i-āyīnda meṁ pāyū jātā hai.

I will go—Main jāūḡā

“In the first person, 'I will' denotes willingness, consent, promise; and when 'will' is emphasized, it denotes determination or fixed purpose. In the second and third persons, the idea of distinct volition, wish, or purpose, is evanescent, and simple certainty is appropriately expressed; as, 'You will go' or, 'He will go,' describes a future event as a fact only. To emphasize will denotes (according to the tone or context) certain futurity or fixed determination.” Webster.

3.—Irāda k.; tā'āyūn k.; ḡhālurānā; dil meṁ yah ḡhān l. kī fulūān amr ho yā na ho; chāhūā; hukm d.; irshād k. [wasiyat-nāma likh d.

4.—Wasiyat k.; wasiyat ke zarī'e se de-d.; kisi shai kī nisbat Would or I would—Main chāhtūā; merī ḡhwālish hai; kyā ḡhūb hotā.—

Would God, or would to Heaven—ḡhudā kartā yā kare; yā ḡhudā.

Will, v. i. 1.—Irāda k.; chāhūā.

2.—Māil yā rāgib h.; chāhūā; ḡhwālish k.; pasand k.

3.—Kisi bāt ko dil meṁ ḡhān yā ḡhāhrā l. (uskā musammam irāda r.); kisi bāt ko dil se chāhūā.

4.—Wasiyat k.; wasiyat-nāme meṁ bidāyat k.

Willful, a. Jo kisi amr kī ma'qūliyat ko taslīm na kare balki apnī rāe par aḡā rahe; hatḡhī; ziddī; ḡhud-rāe; ḡhud-pasand; ḡhud-sar; munūb-zor; sar-kash.

Willfully, ad. Haṭh ko sāth; zid ko sāth; kḥud-rāyī yā kḥud-pasandī se.
Willfulness, n. Kḥud-pasandī; haṭh; zid.

Willing, a. 1.—Kisī shai ko ba-kḥushī karno yā deno w.; kisī shai par talī'at nāil r. w.; dil meñ muḥhūlafat na r. w.; inkār na k. w.; nūil; rūgib; āmāda; rāzī; nū-rūz yā nā-rāzā-mand nahīū; musta'id; taiyār; kḥush; chāhne w.; kḥwāhū; mutamannī.

2.—Jo apnī pasand se yā hegair afsos ko qahūl kiya jāe; jo chāh se ikhtiyār kiya jāe; jo kḥud pasand kar-liyā jāe.

Willingly, ad. Kḥushī se; chāh se; apnī razā-o-ragbat se; bilā-taassuf; pachitā-kar nahīū; be-pachitāye; apnī hī pasand maizī yā kḥwāhishī se; ba-sur-o-chashm; sar-ānkhon se; ba-dil-o-jān; shauq se; tamannā se; chāh-kar.

Willingness, n. Razā-mandī; razā-o-ragbat; kḥwāhish; kisī hīt ko karne yā na karne par dil ki ānuḥdugī; shauq; tamannā; kḥwāhish; ārzū.

Wily, a. Makkār; sitrā'i; 'aiyār; chūlāk; nuntasannī; robāh-bāz; ghāṭī; chhālī; kapuṭī; dhāt; jo kisī muqasā ko bar-lāne ke liye makr-o-fureh kare.

Win, v. t. 1.—Muqābale yā larāyī meñ jītā; ham-sarōñ yā muqābala karne wāloñ par gūib ā-kar hā'il k.; jītā; fath pānā; sar k.

2.—Itāzī k.; mīhrūm-i-hāl k.; apnā banā yā kar l.; molī l.; apne hāth (qābū yā has) meñ kar-l.

3.—Apnī taraf kar-l.; apnā hāmī yā madad-gār hanā l.; apnī jānib kar-l.; apnā taraf-dār banā l. [hāzī le-jānā.

Win, v. t. 2. Jītā; fath pānā; zafar-yāh h.; gālib ānā; kān-yāh h.; To win ou or upon (a) Forest kar-l.; molī l.; apne bas yā ikhtiyār meñ kar

l.; apnī mīhrūm-i-hāl banā l.; lubhā l.; man har l. (?) Gālib ānā

Winco, v. t. 1.—Jhijaknā; jhijhak uṭhū jaise dard yā zarb wagnā se pichhe hat jānā; chhauknā; chhauk uṭhū.

2.—Pushnak jhāgnā; dūlatī jhāgnā mārū yā pheknā.

Wind, n. 1.—Hawā; bād; pawan; hayār; batā.

2.—Hawā jo kisī 'amal wagnā se paidā karāyī jāe.

3.—Sāns; dam; taassūs ki quwwat.

4.—Hawā jo mi'de aur antriyon meñ paidā ho; rih; riyāh; bāli; bāyī; hawā; bāt. [koshish; goz-i-shutar.

5.—Hawā sī khafīf yā nī chiz shai; niri hawā; niri gap; be-sūd

Down the wind—Hawā ke rukh par aur usko sāth chali hū. —To be in the wind—Chhipo chhipo taiyār h.; kḥufyatan kḥz-o-rimū h.; ai' hīlat meñ

h. ki shubhā yā qiyā ho-sake go 'lān yā i'jāl na hū ho (Colloquial). —To raise the wind—Rupye khaṛe (hā'il yā ikatthā) k. (Colloquial). —To take

or have the wind—Manqā' pānā; qābū nullā; gālib ānā. —To take wind, or to get wind—Kḥul jānā; zāhir ho-jānā; phūṭ jānā; rah ko ma'lūm ho-jānā; fath ho-jānā; tash-taz-bām ho-jānā; masbhūr ho-jānā; phail jānā; poshida na

rahū. [huichānā.

Wind, v. t. 1.—Hawā meñ yā hawā ko sūmne r.; hawā d.; hawā pa-

2.—Mahak se ma'lūm k.; bā ko zarf'o se kisī shai masalan jūnwar

Wind, v. t. 2. Bajānā; phūk-kar bajānā. [wagnā kā pichhā k.

Wind, v. t. 3. 1.—Lapeṭnā; phernā; marornā; niṭhnā; kayī phere de-

kar ghumnā; kisī chiz ko olhōñ taraf lapeṭnā; girāliyānā; girāli

banānā; lapeṭ-kar gol banānā.

Data entered
13 MAR 2003

2.—Lapeṭnā; gher l. yā gher r.; god meñ r. yā liye rahnā.

3.—Kisi shai par pūrā iqtidār r.; apne hasb-khwāh chālānā; apnī khwāhish ke mutābiq radd-o-badal (ingaiyur-o-tabaddul) k.; jaisā jī chāhe waisūhi badal d.; chālānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.

4.—Kināyatan dākhil k.; ishāron se dākhil k.; ghumā-phirā-kar dākhil k.; dīl meñ ghar k.

5.—Baṭnā; bhānā; bal d.; koyī baṭī huyī chiz lapeṭnā.

To wind off—Udheṛnā; bal kholnā.—*To wind up*—(a) Lapeṭnā; golīyānā; golī banānā. (b) Khatm k.; khatime yā intihā ko pahunchānā; bisarjan k.; tai k.;

tasfiya k.; niptānā—(c) Kākū; kufī d.; chārḥānā; kasnā; is garaz se durust yā murattab k. ki barabar chālā jāe yā 'amal kiya kare; phir se durust kar-d.

Wind, v. i. l.—Ghūmnā; bār bār ghūmnā phirnā yā chakkar khānā; kisi chiz meñ yā uske chāron taraf lipaṭ jānā; girulī mār l.

2.—Ghūmtā huā h.; bal yā kham khātā huā h.; jhukā h.; gol phirā h.

3.—Idhar-udhar phirnā; kabhī idhar kabhī udhar jānā; chakkar khānā; pher khānā.

To wind out—Chhūṭnā; khalā h.; najāt pānā; nikalnā.

Winding, a. Muṛā huā; phirā huā; pechdār; pech-o-tāb khāye huye; chakkar-dār; ghūmtā huā; sidhā nahī.

Winding, n. Ghumāw; phirāw yā pher; mor; chakkar.

Windingly, ad. Ghūmte; ghūm-phir karke; chakkar khāte; muṛte; pech-o-tāb khāte; ghūm-kar.

Winding-sheet, n. Kafan; lāsh lapeṭne kī chādar.

Window, n. l.—Khirki; jharokhā; darichā; gurfā.

[kā chaukthā.

2.—Darwāza jo khirki meñ lagāyā jāe; khirki kā darwāza; khirki

Window, v. t. Khirkiyān lagānā.

Wind-tight, a. Jismeñ hawā kā guzar nā ho (hawā na jā sake).

Windward, n. Woh samit yā ruḥ jidhar se hawā bahe; hawā kā ruḥ.

To lay an anchor to the windward—Kām-yābi yā hifāzat ke liye pahile se tad-bireñ k.; pesh-bini yā pesh-paundi k.

[hawā chalo.

Windward, a. Jo hawā ke ruḥ par ho; jo us samit par ho jidhar se

Windward, ad. Hawā ke ruḥ par; us taraf jidhar se hawā bahtī ho.

Windy, a. l.—Hawā kā; hawā-dār.

2.—Tund; tūfānī; jab hawā nihāyat zor-o-shor se chaltī ho.

3.—Jisse riyāh paidā hoñ; jo rih paidā kare; bādī; bayālā; naffākh.

4.—Jiske sāth riyāh hoñ yā jo riyāh se paidā ho; bādī kā; riyāhī.

5.—Khālī; chhūchhlā yā chhūchhlā; behūda; lagw; be-asl; be-mānī; hawā kī mānind; bād-hawāyī.

[dukhtar-i-raz.

Wire, n. l.—Sharāb jo angūr se banāyī jāe; angūri yā angūr kī sharāb;

2.—Sharāb; mai; mnl; bāda; dāru; madirā.

3.—Nasha; bad-mastī; mad-hoshi

Wing, n. l.—Bāzū; dainā; bāi.

[pankh.

2.—Daine kī mānind koyī chiz jisse urne meñ madad mile; par;

3.—Parwāz; urāu; tairān.

To be on the wing—Hālāt-i-parwāz meñ rahnā; urtā (parrān) rahnā—*To take wing*—Urne lagnā.—*To make wing to a place*—Kahiñ ur-kar jānā.

4.—Urne kī tahrīk yā targīb; urne kā zarī'a; tez chalne kī sabīl.

5.—Woh shai jo kisi dūsri shai ke pahlū yā bagal meñ lagī ho; ek qism kī do chizon se ek jo kisi dūsri shai meñ lagī hoñ.

6.—'Imārat jo kisī asl yā baṛī 'imārat ke bagal meñ banī aur usse chhotī ho. [yasār.

7.—Fauj yā paltan wagairā kā dāhiyān yā hāyān hissa; yamīn;
On the wing—Dainon par sañbhā yā unke zor se urtā huā; urtā yā urtā huā;
parīn; hālat-i-parwāz meñ.—On the wings of the wind—Nihāyat aur at
(tezi) ke sāth; hawā se bāteñ kartā; hawā ko ghore par sawār—Under the
wing or wings of—Kisī ki hafāzat yā himāyat meñ; kisī ko zer-i-sāya; zill-
i-himāyat meñ.

Wing, v. t. 1.—Par lagānā; urne yā tez chalne ke qābil k.; quwwat-i-
parwāz d.

2.—Dāhiyēñ-hāyēñ kuchh madad wagairā ke liye lagānā yā r.

3.—Urā le-jānā. [be-kār kar d.

4.—Dame tor d.; par tor yā noch d.; par katar yā tor d.; par tor-kar
To wing a flight—Urne ki koshīsh k.; par mārñā; ur jānā; parwāz k.

Winged, p. a. 1.—Par-dār; bāzū-dār; parand; urne w.; urtā huā.

2.—Tez; 'ujulat se bhūā huā.

3.—Par ukhīe hūye; dāmeñ meñ choṭ khāye hūye.

4.—Parindon se bharā huā; jāhāñ parind (chiriyāñ) kasrat se hoñ.
Wing-footed, a. Tez-raštār; tez-ran; bād-pā; tez yā tezi se chalne w.;
hawā se bāteñ k. w. [jo balandī par jā yā ur na sake.

Wing-loss, a. Be-pāl-o-par; be bāzū yā dāme kā; jise pankh na hoñ;

Wink, v. t. 1.—Āñkheñ jhaṭ se hand kar-l.; palkon ko jhaṭ pat band kar-l.

2.—Palkon ko jald jald khelnā aur band k.; āñkh jhapkānā;
palak mārñā; āñkheñ milhilānā. [se ishāra k.

3.—Palkon ki harakat se ishāra k.; āñkh mārñā; sankiyānā; āñkh

4.—Jāñ-būjh-kar āñkheñ band-kar l. jismeñ koyī chiz dekh na
pare; kisī bāt par ignāz (chashm-poshi) k.; nazar bakhā jānā; sah
l.; kuchh lihāz yā kṛpāñ na k.; mahṭiyānā; āñkh chhipānā; goyā
na dekhnā.

Generally with at.

5.—Jhilmilānā; dhuñdhlā h. aur hilnā.

Wink, n. 1.—Jhapki; palak mārñā.

I lay awake and could not sleep a wink—Main paṛ jāgā kiṛā aur jhapki tak na
āyī.—I could not sleep one wink—Main ne ek martaba bhi palak na mārī;

mujhe jhapki tak na āyī.

2.—Ishāra jo āñkh se kiṛā jāo; āñkh kā ishāra; kankī; sankī;
sain; maṭki [gālī; fath-yāb.

Winner, n. Jitne w.; muqābale yā laṛāyī meñ kām-yābī hāsil k. w.;

Winning, a. Dil-fareh; dil-rubā; lubhāne w.; apne bas meñ k. w.;

mohne w.; sahāwanā. [rupaye.

Winning, n. Rupaye jo laṛāyī yā muqābale meñ jīte jāen; jīt ke

Winnow, v. t. 1.—Ūsānā; dāñwāñ; phatānā; pnehhorā

2.—Jāñelnā; taftish k.; ehlāñ k.; sach aur jhūṭh meñ tamiz-
karne ke liye ehlāñ k.; nek-o-bad meñ tamiz k. (farq nikālñā); haq-

2.—Dulnā; par mārñā; pankh mārñā. [o-nā-haq meñ tafriqa k.

Winter, n. Sardī kā mānsim; jāṛā; sarmā; mānsim-i-sarmā; zamistāñ.

Winter, v. t. Jāṛā khatnā; mānsim-i-sarmā hutar k.; jāṛā bitāñ.

Winter, v. t. Rakhnā khilāñ yā band-o-bast k.

Winter-beaten, a. Sarmā-zada; jāṛo kā mārū yā satāyā huā; jāṛo ki
sakhti (shiddat) uṭhāyo hūye.

Winter-quarters, *n.* (*pl.*) Jāron meñ fauj ke qiyām ki jagah; mausim-i-sarmā kā qiyām-gih; woh jagah jahān fauj wagairā jāre ke mausim meñ rahe. [i-hāl; jāre sā; jāre kūr; sard; thandhā; tufānī.

Wintery, *a.* Jāre ke liye muizūn yā muāsib; mausim-i-sarmā ke hasb-
 Written also *winty*.

Wipe, *v. t.* 1.—Safāyī ki gūraz se kisī mulāim chīz se malnā; mal-kar sāl k.; poñehhuā; poñehh-kar sāl k. [d; dūr kar-d.

2.—Poñchh dīhū; poñehh-kar haṭā yā dūr kar-d.; miṭā d.; sāl kar-

Usually followed by *away*, *off*, or *out*.

Wire, *n.* Tār.

Wire, *v. t.* 1.—Tār se bāndhnā; tār lagānā.

2.—Tār meñ gūndhuā yā pironā.

3.—Tār meñ phānsānā; tāron meñ bāndhnā.

4.—Tār d.; tār-i-barqī par khabar bhejū.

Wire-draw, *v. t.* 1.—Tār khūñhuā; tār-kashī k.; tār banānā.

2.—Lambā k.; barhānā; khāñhuā.

3.—Babnt tūl-o-tawil k.; barī tawālat (barī tūl) d.; bahut barhānā.

Wire-drawer, *n.* Tār-kash.

Wire-puller, *n.* Chhip-kar (kḥufyatan) kār-rawāyī k. w.; bandish k. w.

Wire-pulling, *n.* Kḥufyatan kār-rawāyī ihtimām yā band-o-bast; sāzish; bandish. [huā.

Wiry, *a.* 1.—Tār kā banā huā; tār ki mīnind; tār ki tarah khūñhuā

2.—Jo garmī-sardi bardāsh kar-sake; jisko saḥṭī kā tabammul ho; mazbūt; poṭhā; chimṛā; saḥṭ.

Wisdom, *n.* 1.—'Aql; 'aql-mandī; dānāyī; dānish; samajh; samajh-būjh; fahm; firāsāt; tamīz; wuqūf; fahm-o-firāsāt; zī-boshī; shu'ūr; gyān; buddhi.

2.—'Ilm yā 'amalī haqīqat; 'ilm jo hāsil kiya gayā ho; 'ilm; hikmat. [barī wāqifiyat r. w.; 'ālim; fāzil.

Wise, *a.* 1.—Dānā; jān-kār; jānne w.; wāqif-kār; mājir; ranshan-zamīr;

2.—'Ilm se istifāda-i-munāsib k. w.; munāsib tariq par 'ilm se fāida nḥāne w.; sach aur jhūṭh munāsib yā gair-munāsib meñ kḥūb tamīz k. w.; jo 'imda-tarin bāteñ pasand kar-ke unke anjām ko liyo waisihī tadbiren kare; 'āqil; dānā; 'aql-mand; dānish-mand; zīrak; fahīm; samajh-dār; buddhimān.

3.—Hunar-mand; hoshyār; chālāk; mājir.

4.—Khudā-tars; pāk-bāz; dīn-dār; mazhabī.

5.—Jo muqtazī-i-dānish ('aql-mandī) ho; 'āqilāna; 'aql-mandī se bharā huā; jisse achchhe natīje bakhubī paidā hoñ; mūdabbirāna; jo mard-i-'āqil ke liye zebā (munāsib) ho; sanjīda; gambhīr.

Wise, *n.* Tarz; tariq; dhang; tarah; taur; dhab.

"This word is nearly obsolete, except as used in such phrases as *in any wise*, *in no wise*, *on this wise*, and the like." Webster.

"Wise is often used in composition, as in *likewise*, *otherwise*, *lengthwise*, &c., in which *ways* is often erroneously substituted for it; as *otherways*, *lengthways*, and the like." Webster.

Wisely, *ad.* 'Aql-mandī ke sāth yā se; 'āqilāna; tamīz ke sāth; dānāyī se; dānish-mandī ke sāth; shu'ūr se; wuqūf se; ehatrāyī se; budhi-mānī se.

Wish, v. i. 1.—Chālmā; tamannū r.; ārzū r.; khwālish r. yā k.; mu-
2.—Māil h.; rāgib h.; chālmā. - [tamannū h.; shauq r.; mushtāq h.

3.—Kisī chiz kī mimmēd-r.; kisī bāt kī ihtimāl yā khawf r.

Wish, n. t. 1.—Chālmā; kisī shai kī kamāl ārzū yā tamannū r.; kisī bāt
kū halut hī mushtāq h.; kisī shai par māil yā rāgib h.; khwālish
k.; khwālmā yā khwāst-gār h.

2.—Kisī shai kī nishat khwālish k. yā zāhir k.; kisī ke haq meñ
du'ā yā bad-du'ā k.; du'ā d.; la'nat bhejū; kosū. [armān.

Wish, n. 1.—Khwālish; shauq; ārzū; tamannū; chāh; ishtiyāq;

2.—Izhār-i-khwālish; istid'ā; durkhwāst; du'ā yā bad-du'ā.

3.—Shai-i-matlūb; woh chiz jiskī khwālish kī-jāe; murād; naqd-
i-murād; maqsad; mudd'ā; matlūb; ārzū; mansūf; jis chiz ko jī
chāhe; jis bāt par talī'at lagī ho.

Wisher, n. Chāhne w.; khwālish k. yā r. w.; khwāh yā khwālmā (in
compound); izhār-i-tamannū yā ārzū k. w. [ne w.

Wishful, a. 1.—Shauq yā kamāl shauq r. w.; chāhne yā bhut nī chāh-

2.—Jisse shauq zāhir ho; jisse kisī bāt kī ārzū pāyī jūe; shāiq;
mushtāq. [chāhne w.

Wistful a. Dil se mutawajjih; garq; shāiq; kamāl ārzū r. w.; balut hī

Wistfully, ad. Gaur ke sāth; fikr ke sāth; tawajjuh se; ba-taanmul;
dil se; shauq khwālish yā ragbat se; just-o-jū se.

Wit, v. i. Ya'nī.

Now used only in the infinitive, *to wit*, which is employed,
especially in legal language, to call attention to a particular thing, or to
a more particular specification of what has preceded, and is equivalent
to *namely, that is to say.* Webster.

Wit, n. 1.—'Aql; fahm; samajh; samajh-būjh.

2.—(pl) 'Aql-i-salīm; hosh-o-hawās kī durnasti; sihat-i-hawās;
khāl-i-dinnāg unhiñ; jab 'aql meñ futūr na ho.

To lose one's wits—'Aql kho il.; hosh jāte rahā; 'aql meñ futūr par jānā.—

Out of one's wits—'Aql khoye huye; bad-hawās; hawās-bāhila.—At the wits

end—Mutahaiyir; hawās-bāhila; hakkā-bakkā; jab 'aql kām na kare; jab

koyī bāt yā tadbīr na sājh.

3.—Zahīn shakhs; baṛā 'aql yā 'ālim; zarīf; latīf-sauj; hāzir-
jawāl; khush-tab'; jo shakhs zarāfat hāzir-jawālī yā khush-tab'ī
wagairā ke liye mashhūr ho.

With, prep. 1.—Se; sabab se; bā'is yā bā'is se; māre; ba-wajh; wajh
se; zarī'e se; ba-zarī'a. [dad-gār.

2.—Kisī kī taraf; kisī kī dost yā hāmī; kisī kī jānib-dār yā ma-

3.—Kisī ko muqābale meñ; se; sāth; kisī ko khilāf.

4.—'Muqābul; muqābila; mel; mutābaqat.

One thing compares well with another—Ek shai dūsi shai se khūb mutābaqat
rakhtī hai (khūb mel yā jo khūb hai; muqābale meñ khūb shahartī hai).

5.—Sāth; ma'iyat meñ; ham-rāh; sulbat meñ; rasāqat meñ; sang;

6.—Shimāl meñ; sāth; kisī ke sāth yā sāth hī. [sangat meñ.

7.—Āpas ke rāl-o-rasm dād-o-sitad yā bartāw meñ; se; sāth.

8.—Sharākat meñ; sūjhe meñ; sāth.

9.—Ba'd hī; sāth hī; kisī bāt ko sāth hī.

10.—Meñ; mābain; darmiyān; bich; nazdik; dānist yā rāe meñ; tashkhis yā samajh meñ; bārtāw meñ.

Withdraw, *v. t.* 1.—Us shai ko le-l. jo kisi ke tasarruf meñ rahī ho; wāpas kar l.; pher l.; uṭhā yā baṭā l.; nikāl l.; laṭā l.

2.—Qāim na r. yā nā rahne d.; uṭh l.; rad yā mansūkh kar d.; laṭā l.; dast-bardār h. yā dast-bardārī k.; dast-kashī h.; bāz ānā.

3.—Wāpas bulā l.; kahīn se pher bulānā yā laṭī l.; uṭhā l.; rahne na d.

Withdraw, *v. i.* Chal d.; chale jānā yā chale ānā; kahīn (kisi jagah) se uṭh ānā; kisi majme' se chale ānā; uṭh jīnā. [guzāshī.

Withdrawal, *n.* Wāpasī; dast-kashī; dast-bardārī; kanāra-kashī; wā-

Wither, *v. i.* 1.—Kumhlānā; murjbānā; khushk ho-jānā; jhurā jānā; halāwat (tāzagi) kho d.; phir shādāb na rahnā. [chichuknā.

2.—Rutūbat-i-haiwānī bāqī na rahnā; sukḥ jānā; khushk ho-jānā;

3.—Zāl ho-jānā; guzar jānā; mit jānā. [d.

Wither, *v. t.* 1.—Kumhlā d.; sukḥā d.; khushk kar-d.; jalā d.; murjhā

2.—Rutūbat-i-haiwānī ke na hone kī wajb se jhurīyān dāl-kar khushk kar-d.; sukḥā d.; chuchkā d.; khushk kar-d. [na r.

3.—Mitā d.; zāl kar-d.; barbād kar-d.; qāim na rahne d.; bāqī

Withhold, *v. t.* 1.—Rok r.; bāz r.; baṭā r.; kām meñ na lānā; na chalānā; saūbhāle rahnā.

2.—Rok chhōrnā; na d.; dabā r.; āṛ r. [andarūnī hisse meñ.

Within, *prep.* 1.—Kisi ke bhitar; kisi ke andar; bāhar nahiñ; andarūn;

2.—Kisi shai ke hudūd yā halqē ke andar; tūl yā lambāyī meñ dūse se baṛh-kar (ziyāda) nahiñ; waqt ke lihāz se dūse se ziyāda nahiñ; miqdār meñ ziyāda nahiñ; bhitar; audar; meñ.

Within five miles—Pāñch mil ke andar ya'nī uske bāhar nahiñ—Within an hour—Ek ghante ke andar ya'nī ek ghante ke guzarne ke pahile hī—Keep your expenses within your income—Āmadanī se ziyāda kharch na karo; jitnā mile utne hī meñ kharch karo; kharch ko āmadanī se baṛhne na do.

3.—Kisi ke dast-ras yā ikhtiyār meñ; bāhar nahiñ; mutajāwiz nahiñ; kisi shai ke hudūd ke andar.

Within, *ad.* 1.—Bhitar; bhitar hī bhitar; andar; dil meñ.

2.—Ghar meñ; makān ke andar; makān par.

Without, *prep.* 1.—Bāhar; berūn; andar nahiñ; bhitar nahiñ.

2.—Kisi shai ke hudūd ke bāhar; kisi kī pahunch ke bāhar; dast-ras meñ nahiñ; bāhar.

3.—Sāth nahiñ; bilā; begair; kisi shai kī 'adam-maujūdagi meñ; kisi chīz ke na hone kī hālat meñ; kisi shai se judā alag yā 'alābida rahne kī hālat meñ; begair kisi shai ke kām meñ lāye; bilā ta'alluq kisi shai ke; kisi chīz ko chhōṛ-kar; be; bidūn; binā; bin.

4.—Bajuz iske kī; siwāe iske kī; tā-waqte kī; jub tak nahiñ; agar na; jo na; warn na. [Webster.

“In this sense, now rarely used by good writers or speakers.”

Without day—Same as *Sine die*, *q. v.*

Without, *ad.* Andar nahiñ; bhitar nahiñ; bāhar; ghar ke bāhar; berūn; bāhari taraf; bāharī or.

Withstand, *v. t.* Roknā; muqābala k.; āṛnā; bāz r.; sāmānā k.

Witless, *a. 1.*—Be-'aql; be-samajh; kūṛh-magz; jise soch-bichār na ho; jo bātoṁ par gaur na kare.

2.—Jo be-tamizī so kiyā jāe; jo 'aql ko rū se na ho.

Witling, *n.* Jise kam 'aql yā samajh ho; jisko 'aql-mandī yā tezī kā nīrā da'wā ho; 'aql-mand-kī dum.

Witness, *n. 1.*—Shahādāt; gawāhī; kisī wāqī'a yā mājare kī tasdīq.

2.—Woh shai jisso kisī amr kī subūt hāsil ho; woh chīz jisse koyī bāt sābit ho.

3.—Wāqif-i-l-hāl; wāqif-kār; jis shakhs ke rū-ba-rū (sāmne) koyī bāt ho yā jo kisī dūsri sabil se kisī bāt se zāti wāqifiyat rakkhe.

An eye—*witness*—Chashm-did gawāh; gawāh-i-royat; woh shakhs jiskī ānkh ke sāmne koyī bāt ho.—An ear—*witness*—Gawāh-i-sam'i; woh shakhs jise koyī bāt sunī ho.—Marginal *witness*—Gawāh-i-hāshiya; hāshiye kī gawāh.

4.—(Law) (a) Woh shakhs jo kisī muqaddame meṁ gawāhī de; jo shakhs 'adālat meṁ adā-i-shahādāt kare—(b) Jo shakhs kisī dastāwez par gawāhī kare; jo apnī shahādāt so kisī wasīqe yā dastāwez kī tasdīq kare—(c) Jo gawāhī de; gawāh; shāhid; sākhī (*correctly* sākshi).

Witness, *v. t. 1.*—Kṛhud manjūd rah-kar dekhnā yā wāqifiyat hāsil k.; ba-ehashm-i-kṛhud (apnī ānkh se) dekhnā; manjūd rahne ke sabab se jānnā; mushāhada k.; zāti yā sarīhī wāqifiyat r.

2.—Gawāhī d.; shahādāt d.; kisī amr kī tasdīq k.; shāhid h.

3.—Kisī dastāwez wagairā ko apne sāmne likhe jāte dekh-kar uskī asliyat ke subūt ko liye uspar apne dast-khat k.; gawāhī k.; tasdīq k.

Witness, *v. i.* Gawāhī d.; tasdīq k.; shāhid (gawāh) banwā.

Witted, *a.* Samajh-dār; jisko samajh-būjh ho.

Used chiefly or only in composition.

Witticism, *n.* Fiqrā yā 'ibārat jismeṁ aslī zarāfat na ho; zarāfat kī iq-dām; bhuddā mazāq; mazāq jismeṁ banāwat ho.

Wittily, *ad.* Zīrakī se; 'āqilāna tarīq par; dānāyī se; humār-mandī se; zarāfat ke sāth; mazāq ke sāth yā mazāq se.

Wittingly, *ad.* Jān-kar; jān-būjh-kar; dīda-o-dānista; 'amdan; bi l-'amd.

Witty, *a.* Zarīf; zarāfat se bharrā huā; hāzir-jawāb; dillagī-bāz; ṭhāthol.

2.—Jismeṁ zarāfat ho yā pīyī jāe; mazāq so bhārī huyī—jaise bāt; mazāqiya—jaise kalām; ta'n-āmez; jismeṁ ta'n-o-tashuī' ho.

Woe, *n. 1.*—Ranj; gam; balā; musibat; āfat; barī musibat; sakht

2.—La'nāt; bad-du'a; sarāp (*correctly* shāp). [āfat; barī dukh.

Woful, } *a. 1.*—Magmūm; gam yā ranj se bharrā huā; musibat-zada;

Woeful, } musibat kī mārā; gam-nāk; gangūn; udās; sogwār. [ho.

2.—Musibat-nāk; āfat-angez; āfat-nāk; jisse ranj yā musibat paidā

3.—Kam-bakht; bad-bakht; zalil; kṛhūr; manhūs; nigorā.

Wofully, } *ad. 1.*—Gam-nākī se; ranj ke sāth; afsos ke sāth; mātām

Woefully, } ke sāth.

2.—Ba-shiddat; nihāyat hī; zillat ke sāth.

Wolf, *n.* Bheriyā; huṛfār; gurg.

To keep the wolf from the door—Ifās ko dūr r.; muflisī ko na āue d.; fāqon na marne d.; fāqa na hone d.; fāqa-kashī se bāz r.

Woman, *n. 1.*—'Aurat; zan; istrī; mihrārū.

2.—Laundī; dāyī; māmā; dāsī; cherī.

Woman-heed, *n. 1.*—'Auratoṁ kī hālat sifāt yā khāssiyyat.

2.—'Auratēn; unās; striyān.

Womanish, *a.* 'Aurat ke lāiq; 'aurat kī sifateñ r. w.; zanāna; mardāna nahīn; mard kā sā nahīn; jo 'auraton ke liye zebā ho; jo mardon ko muzaiyib na ho.

“Often in a reproachful sense.” *Webster.* [i-zanān; striyān.

Woman-kind, *n.* 'Aurāt yā 'aurateñ; mastūrāt; unās; jins-i-unās; firqa-

Womanly, *a.* Zanāna; jo 'auraton ko zeb de; 'auraton kā sā.

Womanly, *ad.* 'Aurat kī tarah; mastūrāt ke tariq par.

Womb, *n.* 1.—Rihm; bachecha-dān; batn; kokh.

2.—Woh jagah jahan koyi shai paidā ho; jāe-i-paidāish.

3.—Gār yā garhā jismeñ koyi chiz ho.

Wonder, *n.* 1.—Woh kaifiyat jo kisi nayi gair-i-ma'mulī 'azīm nādir 'ajib-o-garib yā aisi chiz ke dekhue khwāh aisi bāt ke jāne se paidā ho jo bakhūbī samajh meñ na āye; ta'ajjub; hairat; achambhā; tahaiyur.

To be filled with wonder—Nihāyat muta'ajjib h.; hairat se bhar jānā.

2.—Bā'is i hairat; woh shai yā bāt jisse hairat paidā ho; 'ajib-o-garib shai; nādir chiz; karāmāt; mu'jaza.

To do wonders—Karāmāt k.; 'ajib-o-garib bāteñ k.—Time works wonders—Zai māna kyā kya naye rang dikhātā hai; joñ joñ waqt guzartā hai kaisi kaisi 'ajib-o-garib bāteñ zubūr meñ āti haiñ.

Wonder, *v. i.* 1.—Ta'ajjub meñ h.; ta'ajjub k.; hairat-zada h.; mutal-yir h.; muta'ajjib h.; achambhe meñ h.

“Followed by *at*.”

2.—Shubha k.; hairān h.; pas-o-pesh meñ rahnā.

Wonderful, *a.* Hairat paidā karāne w.; jisse hairat ho; hairat-angez; 'ajab; 'ajib; 'ajib-o-garib; achambho kā; 'ajūba; nādir; anokhā; hairat-afzā; adbhut; jisse dil hairān (mutahaiyir) ho-jāe

Wonderfully, *ad.* 'Ajib tarah se; aise dhang yā tarz se ki hairat paidā ho; 'ajib dhang se; 'ajib-o-garib taur se; mirāle dhang se.

Wonderfulness, *n.* 'Ajūbāpan; anokhāpan; mudrat; 'ajib-o-garib h.

Wonderingly, *ad.* Ta'ajjub ke sāth; hairat ke sāth; achambhe se.

Wonder-struck, *a.* Hairat-zada; muta'ajjib; ta'ajjub meñ; hairān; hakkābakkā; achambhe meñ; mutahaiyir.

Wondrous, *a.* 'Ajib; 'ajib-o-garib; hairat paidā k. w.; anokhā; anuṭhā; adbhut; hairat-angez; jisse dil ko hairānī ho.

Wondrous, *ad.* Is darje tak ki hairat paidā ho; isqadar ki ta'ajjub ho; itnā ki dil ko hairānī ho; nihāyat; ba-hadde; ba-darja-i-gāyāt.

Wont, *a.* 'Ādi; khū-gar; kisi fīl kā 'ādatan k. w.

Wont, *n.* 'Ādat; dastūr; ma'mul; khū; bān.

Woo, *v. i.* 1.—'Ishq-o-muhabbat kā izhār kar-ko talib h.; 'āshiqāna chāplūsī (khushāmad-barāmad) k.; izhār-i-muhabbat k.

2.—Minuat se bnlānā; 'ijz-o-niyāz se āne ki darḥwāst k.

Woo, *v. i.* 'Ishq-bāzī k.; 'ishq k.; muhabbat k.

Wood, *n.* 1.—Jangal; jahān darakht kasrat se ghāno uge hoñ; ban.

“Frequently used in the plural.” *Webster.*

2.—Lakṛī; kāth; hezim; chob.

3.—Darakht jo jalāne yā dūstre kāmoñ ke liye kāṭe jāen; lakṛī; [indhān.

Wood, *v. i.* Lakṛī d.; kisi shai ko liye lakṛī muujūd k.

Wood, *v. i.* Lakṛī l.; lakṛī d.

Wooded, *a.* Darakhtoñ se dhakā bharā yā chhipā huā.

Wooden, *a.* 1.—Lakrī kā banā huā; lakrī kā; chobi; kātḥ kā.

2.—Bhaddā; kn-daul; bad-sūrat.

Woody, *a.* 1.—Jangal se bharā huā; jahāñ jangal kasrat se ho.

2.—Chobi; lakrī kā; jismen lakrī ho.

Wool, *v.* Ūñ; pashm; suf; rōññ.

Woolen, *a.* Ūñ kā banā huā; ūñ; pashmīne kā; ūñ kā.

Written also *woollen*.

Woolen, *n.* [written also *woollen*] Ūñ kaprā; pashmīna; pashmīne kā

Woolly, *a.* 1.—Ūñ; ūñ kā; pashmīne kā; sūfi.

[māl.

2.—Ūñ kī māññ; ūñ sī.

3.—Ūñ yā rōññ se dhakā huā.

Word, *n.* 1.—Lafz; kalima; suḥan yā suḥan; lugat.

2.—Gustgū; bāṭḥit; zabāñ; bol yā boli; bāt.

3.—In the plural.

[sandesā.

3.—Khabar; samāchār; paigūm yā payām; ittilā'; sandes yā

4.—Ishāra; imā; hukm; farmāñ.

[wa'da; zabāñ.

5.—Bāt; qaul; bayāñ; jo kuch kahā yā zāhir kiya jāe; iqrār;

6.—Taktār; zabāñi jhagrā; nizā'i-lafzī; qīl-o-qāl; kahā-sunī.

7.—'Thori sī bāt; mukhtasar bāt; ek bāt; ek kalām siqra yā chhoṭā sā (mukhtasar) jumla.

By word of mouth—Zabāñi; kah-kar; bol-kar.—Compound word—Murakkab lafz; lafz jo do yā zaid mufrad alfāz se tarkīb pāye.—Good word—Ta'rif; tausif; aṭfāriḥ; achchhā hāl; bāt jo kisi ke haq meñ musid ho.—In a word—Mukhtasaran; ḥāṣil-i-kalām; qiesā-kotāh.—In word—Sirf zabāñi yā zabāñ se; sirf kahne ko.—To eat one's word—Kah-kar mukar jāññ; kah-kar palaṭ jāññ; zabāñ badal d.—Word for word—Lafz-ba-lafz; ṭhik unbiñ lafzoñ meñ; laṭi; ḥā-ba-hū; ṭhik-ṭhik; jaise kā taisā.

Word, *v. i.* Lafzoñ meñ bayāñ k.; alfāz ke zarī'e se zāhir k.

Wordily, *ad.* Lafzī se; tūl-kalāmī se.

[kā tariq.

Wording, *n.* Tarz-i-bayāñ; alfāz ke zarī'e se kisi mazmūn ke adā karnē

Wordless, *a.* Jo na bole; be-zabāñ; khāmosh; chup; sūkit.

Wordy, *a.* 1.—Lafz; jo bahut se alfāz isti'māl kare; bisyār-go;

2.—Jismen bahut se alfāz hoñ; lafzoñ se bharā huā.

[ziyāda-go.

Work, *v. i.* 1.—Kisi maqsad ke anjām ke liye koshish k.; kisi bāt kī koshish k.; su'i k.; mihnāt k.; kām k.; kisi kām meñ mashgūl rahnā; kisi kām yā farz wagaira ke anjām meñ masrūf rahnā.

2.—Chalnā; kām k. yā kām d.; harakat meñ h.; mutaharrik h.

3.—Asar k.; muassir h.; tāsir paidā k.; kār-gar h.

4.—Kām k.; kām meñ lage rahnā; mihnāt k.; riyāz k.; mashaqqat k.; hamesha yā 'ūdātan kuchh kiya k.

5.—Mushkil se chalnā; dushwārī se harakat yā jumbish k.; uchhalnā; idhar-udhar mārā phirnā.

6.—Āhista āhista aur mushkil se chal nikalnā; dushwārī se harakat k. yā ghusnā; mihnāt se chalnā.

[and the like." Webster.

7.—"With a following preposition, as *down, out, into, up, through,*

7.—Khamir uṭhnā; uṭhnā; josh āñ.

8.—'Amal k.; mi'de aur antariyōñ meñ asar k.

To work at—Kisi kām meñ masrūf yā mashgūl rahnā; kisi kām meñ lage rahnā

Work, v. t. 1. — Kisi chiz mein mihnāt k.; kisi shai mein jidd-o-jahd k.; kām mein āne kī guraz se taiyār k.; mihnāt kar-ke kām ke laīq banānā; hatī-kar milānā; kamānā. [k.; karnā; natīja paidā k.; 'amal k.]

2.—Mihnāt se paidā k. yā banā ā; riyāz kar-ke taiyār k.; paidā

3.—Āhista āhista paidā k.; goyā riyāz se paidā k.; āhista āhista chaluā yā natīja paidā k.; karuā; banānā. [kāḥnā.

4.—Sozan-kārī k.; sūyī kā kām k.; bel-būṭe banānā; gul-phūl

5.—Targīb de-kar kisi bāt par āmāda k.; kisi rāh par lānā.

6.—Chalānī; kām mein lānā; kār-rawāyī k.; kām l.; kām mein lagāye

7.—Khamūr uṭhānā; josh mein lānā; nṭhānā; khaulānā. [rahuā.

To work a passage—Jahūz ke kirāye ke badle mein koyī kām k.—*To work do-*

uble tides—Tū din kā kām do din mein k.; rāt-o-din kām yā mihnāt k.;

shab-o-roz kām yā riyāz k.—*To work in or into*—(a) Bich mein dāḥḥil k.;

ganṭhū—(b) Ghusnā; paṭṭnā; jagah k.; ghar k.; rāh k. yā nikālū—*To*

work off—Āhista āhista (ba-tadrīj) dūr k.—*To work out*—(a) Mihnāt aur ko-

shish se koyī natīja paidā k.; karuā; kar dālū—(b) Hal k.; 'uqda kholnā—(c)

Khālī kar-d. jaise kām.—*To work up*—(a) Ubhārnā; bhāṅkānā; mushtā'il k.

(b) Kisi kām mein lagā d. yā kharch kar-dālū—jaise asbāb masāla wagaira.

Work, n. 1.—Mihnāt; riyāz; koshish jo kisi kām mein kī-jāe; mashaqqat; hāth kī mihnāt. [ho; maushā-i-kār; mashgala; shuḡl; kām; kār.

2.—Woh bāt jismein koyī lagā ho; kām jismein koyī riyāz kar rahī

3.—Mihnāt kā natīja; jo bāt mihnāt se hāsīl ho; kām; 'amal; fi'l;

4.—Tasnīf; tālīf; kitāb. [kartab; kār-guzārī; kartūt.

5.—Gul-phūl bel būṭe wagaira jo sūyī se banāye jāen; kashīda; chiquā kā kām; kām; naqsh-o-nigār.

6.—(pl.) 'Imārat; ta'mīrat—masalan pul marḥe khāyīn qal'a wagaira; woh makān wagaira jahān kisi chiz ke banāne kī kām (kār-

7.—Kār-rawāyī kā tarīq; bartāw; snlūk. [khāna) jāri ho.

To go to work—Kām shurū' k.; mihnāt karne lagnā; kār-rawāyī shurū' k.—*To*

set to work—Kām mein lagā d.; kisi kām mein masrūf yā mashḡul kar-d.

Work-day, n. The same as **Working-Day, q. v.**

Worker, n. 1.—Kām k. w.; mihnāt k. w.; karne wālā.

2.—(In compound) Kār; gār; gar; sāz; kun.

Work-house, n. 1.—Kār-khāna; woh makān jismein kisi qism kī chiz

Working-house, n. } bantī ho. [mihnāt karāyī jāe.

2.—Woh makān jismein kāhil aur bad-fi'l logon ko rakb-kar unse

3.—Muhtāj-khāna; woh makān jismein shahr ke muhtāj aur garīb log sarkārī kharch se parwarish pāyen aur jahān unse kuchh mihnāt

bhī karāyī jāe. [josh khātā; uṭhtā.

Working, p. a. Chaltā; mutaharrik; kām kartā; kār-guzār; mihnātī;

Working-day, n. Kām kī (kām karne kā) din; jis din kām (kām-dhām yā kār-khāna) jāri rahe.

☞ "As distinguished from the Sabbath, festivals, &c." *Webster.*

Workman, n. 1.—Woh shakhs jisse mihnāt li-jāe 'ām isse kī kāsht-kārī ke mutā'allīq ho yā dast-kārī ke; mazdūr; kārīgar; qulī.

2.—Kisi sau'at wagaira mein māhīr; kisi bāt kā kārīgar (ustād); 'umda dast-kār.

Workman-like, p. a. Jo kārī-gar ko zob de; jismein kārīgarī kī yā dikhāyī

Workmanly, p. a. } jāe; jo 'umda taur par ('umdaḡī ke sāth) kiya jāe.

Workmanly, *ad.* Kārīgarī ke sāth; hoshyārī ke sāth; jaisā hoshyār kārī-gar kar-saktā ho.

Workmanship, *n.* 1. —Kārīgarī; san'at; kisī chīz kī sākht (uske banāne) kā dhang tarz yā tariq; banāwat; ustādī; hathantī. [kārī.

2.—Jo kuchh hāth se banāyā jāe; hāth kī banāyī huyī chīz; dast-World, *n.* 1.—Dunyā; 'ālam; jahān; dahr; sansār; jagat.

2.—Dunyā kā koyī hissa; dunyā ke kisī khās hisse ke rahne wāle; khaud; mu'āmalāt-i-insānī jinpar kisī khās nazar se lihāz kiyā jāe; hastī; wujūd; woh jagah hālat yā haisiyat jismeñ koyī rah-kar kār-rawāyī kare; dunyā; lok.

3.—Khilqat; kāmāt; makhlūq; srishṭī; zamīn-o-āsmān; 'ālam.

4.—Insān ke dastūrāt kār-o-bār aur ta'alluqāt; zindagī ke ma'mulī kār-o-bār; dunyā-dārī; dunyā ke kām; suhbat-i-insānī.

5.—Zindagī kā zātī tajriba yā ta'alluq; silsila-i-zindagī; kār-o-bār; kām-dhām; kār-khāua; dunyāwī silsila yā kār-o-bār.

6.—Dunyā ke log; insān; banī-i-ādām; log; 'awāmu-n-nās; dunyā; 'ālam; jahān; sansār; lok.

7.—Dunyā aur uske mu'āmalāt; dunyā ke ta'alluqāt ya'nī 'uqbā ke nahīn; umūrāt-i-dunyāwī; dunyāwī kāmōñ meñ tamām-tar lage rahnā; makrūhāt-i-dunyāwī; fājir-o-fāsiq log; bure log.

8.—Majma'-i-kasīr; jam-i-gafīr; bhīr; ambolī. [logōñ kī bhīr.

A world of men—Ek khilqat; ek 'ālam; logon kā majma'-i-kasīr; bahut se log;

All in the world—Jo kuchh hai; jisqadar yā jitnā mumkin hai; jo kuchh yā jitnā ho-saktā hai.—For all the world—Kisī shai kī 'iwaz meñ; kisī chīz ke badle meñ.—World's end—Dunyā kā pallā sirā; dunyā kā sab se dūr kā hissa; nihāyat dūr-o-darāz mulk.—World without end—Hamesha; azal-o-abad meñ; goyā aisi hālat meñ jiskī intihā na ho.

World-hardened, *a.* Dunyā kī hirs-o-hawas meñ pakkā; jiskā dil dunyāwī chīzōñ kī muhabbat meñ pak uphā ho; pakkā dunyā-dār.

Worldliness, *n.* Dunyā kī 'umda chīzōñ ke hāsil karne kā kamāl shauq; hirs; tam'; lālch; dunyā-dārī; hāwā-o-hawas.

Worldling, *n.* Woh shūkh jiskī dil dunyāwī chīzōñ ke hāsil karne meñ lagā ho; jo dunyā aur uskī khushiyōñ par hama-tan fidā ho; dunyā-dār; dunyā-parast.

Worldly, *a.* 1.—Dunyā kā; dunyāwī; insānī; laukik; sansārī; 'ām.

2.—Is jahān yā dunyā kā ya'nī 'uqbā kā nahīn; dunyāwī; is dunyā aur uskī khushiyōñ se muta'alliq.

Worldly, *ad.* Is zindagī ke muta'alliq; dunyāwī tariq par.

Worldly-minded, *a.* Dunyāwī bītōñ par fidā; dunyā kī bātōñ meñ masrūf aur 'āqibat se be-khabar.

World-wide, *a.* Sārī dunyā meñ phailā hnā; tamām 'ālam meñ phailā

Worm, *n.* 1.—Kīrā; kirm. [hnā; 'ālam-gīr; dūr-o-darāz tak mashhūr.

2.—(pl.) Keñchwe; kharātīn.

3.—Andarūnī taklif deue wālī shai; woh bāt jiskā sadma dil ko imāuan ho; pachhtāwa; nadāmat; pashemānī.

Worm, *v. i.* Ahista ahista ba-tadrij aur chhipe chhipe kām yā 'amal k.

Worm, *v. t.* Ahista ahista aur parde meñ knehh k.; kisī ko ahistagī aur ikhfā ke sāth tadbīr kar-ke nikālū yā khārīj kar-d. 'alā-hāza-l-qiyās.

Often followed by *out*.

To worm one's self into—Fitrat (fann-o-fareb yā chālākī) se āhista āhista ghusnā pañhō yā dil meñ jagah k.—*To worm one's self into favour*—Kisi ko chālākī ke sāth āhista āhista apnā mihrbān-i-hāl karānā.

Worm-eaten, a. Kirm-khorda; kīre kā khāyā huā; ghunā huā yā
2.—Purānā; nikamūnā; be-kār; bosida. [ghunā.

Worn, p. p. of Wear.—

Worn land—Zamīn jo jotte jotte be-kām ho-jāe; zamīn jiskī quwwat yā zar-khezī kasrat se jotne yā aur kisi sabab se bāqī na rahe; be-kār (mari) zamīn.

Worn-out, a. Jo pahinte pahinte yā ghiste ghiste be-kām (be-kār) ho jāe; ghisā; phatā; phatā-chitā; gayā-guzrā; be-jān; thakā; thakā-mānda; majhūl; muzmahil.

Worry, v. t. 1.—Taḡāze se tang k.; fikr-o-andeshe se tang k.; diq k.; chherchhār k.; taklif d.; tang k.; nāk meñ dam kar-d.; zich k.; halāk

2.—Mihnat se tang k.; thakā mārā. (*Colloquial*). [k.; satānā.

3.—Isqadar picchā k. aur bhūnkā ki kovī tang ā-jāe; dānton se chīr yā phār dālūā; phār khānā; jhanjhorna; chithhānā.

Worry, v. i. Had se ziyāda fikr aur andesha zāhir k.; be-chainī yā taklif zāhir k.; be-andāz mihnat se taklif uthānā.

Worry, n. Had se ziyāda mutafakkir rahue kī hālat; qalbī intishār jo fikr aur andeshe se ho; ranj; taraddud; fikr; andesha; taklif; hairānī; pareshānī; diqqat.

Worse, a. Ziyāda burā kharāb yā bad; bad-tar; aur burā yā kharāb; achhāyī meñ dūre se kam; aur bhī bīmīr; ziyāda 'alil.

☞ "Used both in a physical and moral sense." *Webster*.

The worse (a) Nuqsān; ziyān; zarar; qabāhat. —(b) 'Umdagi (achhāyī) meñ kam.

Worse, ad. Ziyāda burī yā kharāb tarah se.

Worship, n. 1.—Ek ta'zīmī kalima jo bāz hākimoñ aur mu'azzaz logoñ ki shān meñ isti'māl kiyā jātā hai—jaise huzūr khudāwānd banda-parwar khudāwāud-i-nī'mat gurib-parwar hazrat qibla pīr-murshid jnuāb āp
2.—'Ibādat; parastish; pūjā; pūjā-pāṭ; ārādhan. [wagairā.

3.—'Ashiqāna but-parastī; ma'shūqōñ kī gulāmī yā itā'at. [adar k.

Worship, v. t. 1.—Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hurmat k.; mān k.;

2.—'Ibādat k.; parastish k.; bandagi k.; sījda k.; pūjanā; pūjā k.

3.—Had se ziyāda muhabbat aur itā'at k.; ma'shūq kī gulāmī k.

Worship, v. i. 1.—Ta'zīm k.; takrim k.; ta'zīm yā ādāb bajā lānā.

2.—Parastish k.; 'ibādat k.; pūjā k.; pūjanā.

Worshipper, n. 'Ābid; parastāda; parastish-kuuanda; pūjā k. w.; pūjne w.; sewak; upāsak; bhagat.

Worshipful, a. Wājibu-t-ta'zīm; adab ke qābil; jiskī ta'zīm wājib ho; 'izzat ke lāiq; mu'azzaz.

☞ "Often used as a term of respect, sometimes ironically." *Webster*.

Worshipfully, ad. Adab ke sāth; muaddabāna; ta'zīm ke sāth.

Worst, a. Bahut hī bad burā yā muzir; nihāyat hī kharāb; sab se kharāb; bad-tarīn; qabīh-tarīn; nihāyat shadīd sakht yā khatar-nāk; jiskā achchhā h. bahut hī dushwār ho; musibat-nāk; āfat-nāk; jiskā barā hī sadma ho.

Worst, n. Jo bāt nihāyat hī burī yā kharāb ho; woh hālat yā darja jo bahut hī sakht muzir āfat-nāk yā kharāb ho; gāyāt darja; barī hī shiddat; barā hī zor.

Worst, v. t. Muqābale meñ dūsre par gālib ānā; jitrā; harāna; shikast d.; māt k.; maglūb k.; dūsre se baḥ jānā (uspar tarjīh le-jānā).

Worth, n. 1.—Kisī shai meñ woh sifāt jisse woh 'umda yā kār-āmad ho-jāe; woh 'umda sifateñ jinse kisī chīz ko waq'at ho-jāe; māliyat; bahā; badal; qīmat; mol; dām.

2.—'Umdagī; khūbī; buzurgī; barāyī; liyāqat; jauhar; wasf; sūd-mandī; waq'at; 'umda sifateñ.

Worth, a. 1.—Ham-māliyat; māliyat meñ kisi dūsre ke barābar; jisse dūsre kā ham-qīmat badal hāsil ho; is qābil kī dūsri shai se use tabdil kar-sakeñ; qīmatī; māliyatī; qīmat ka; dām kā; mol kā.

2.—Kisī ke lāiq; kisī bāt ke qābil; sazāwār; shāyān; jiskī nisbat koyī kār-rawāyī munāsib ho.

☞ "In a good or bad sense, but chiefly in a good sense." *Webster.*

3.—Māl-o-matā' meñ dūsre ke barābar; isqadar yā usqadar daulat khwāh jāedād r. w.; kisī māliyat kī daulat yā ma'āsh r. w.

Worth while, or worth the while—See *While*.

Worthily, ad. Munāsib taur par; be-tarz-i-shāyān; wājib tarīq par; jaisā kī ehāliye; manzūniyat ke sūth; aisī tarāh kī zeb de; liyāqat ke mutābiq. [wasf.]

Worthiness, n. Liyāqat; khūbī; 'umdagī; shān; buzurgī; jauhar;

Worthless, n. Jismeñ koyī khūbī 'umdagī wasf yā buzurgī wagaira na ho; be-kār; nikammā; be-waq'at; zalil; nā-chīz; nā-kārā; hech-kāra.

Worthlessness, n. Be-kār h.; be-qadrī; be-waq'atī; kisī khūbī yā 'umdagī wagaira kā na r.; nikammāpan; nikammā h.

Worthy, a. 1.—'Umdagī yā khūbī r. w.; lāiq; 'umda; qadr ke qābil; girāmi-qadr; nihāyat acheliā; nek.

2.—Kisī dūsre ke lāiq; kisī ke liye manzūn yā munāsib; kisī ke qadr yā waq'at ke barābar (uske husb-i-hāl); ham-qadr; ham palla; barāhar kā.

☞ "Usually with *of* before the thing compared or the object; more rarely, with a following infinitive instead of *of*, or with *that*." *Webster.*

3.—Mustahiq; sazā-wār; lāiq; shāyān.

☞ "Usually in a good, but sometimes in a bad sense." *Webster.*

Worthy, n. Barā lāiq-o-fāiq shakhs; nihāyat 'umda shakhs; aisā shakhs jiskī liyāqat mashhūr yā nimmāyān ho; woh shakhs jo apnī sifatoñ ke liye mashhūr ho; sar-bar-āwarda shakhs; nāmī-girāmī shakhs.

☞ "Much used in the plural." *Webster.*

Would-be, a. Jo honā ehāke yā hone kā du'wā kare; jisko hone kī khwāhish yā nskā du'wā ho.

Wound, n. 1.—Zakhm; jarāhat; resh; kāṭ; lcharāsh; chīrphār; chīr.

2.—Zarar; muqsīn; ziyān; mazarrat; sadma; futūr.

Wound, v. t. Mārpiṭ (zad-o-kob) se sadma pahuñchānā; choṭ pahuñchānā; zakhmī k.; ghāyal k.; majrūh k.; ghāw pahuñchānā; zakhm pahuñchānā; sadma yā zarar pahuñchānā; nugsīn pahuñchānā; kisī kā dil dukhānā; be-adabī yā be-wafāyī wagaira se ranj d.

Woundless, a. Jisko zakhm zarar ya sadma na pahuñchā ho; be-zakhm; jo majrūh yā zakhmī na ho-sake; jise choṭ na pahuñchī ho yā pahuñch na sako.

Wrangle, v. i. Gusse ke sūth jhagrā k.; chīrchirā-kar zor-o-shor se takrār

- k.; chillā-chillā-kar larnā; bahasnā; takrār k.; muuāqsha k.; nizā'i-lafzi k. [jhagrā; tūtī; kahākali; bakherā; muuāqasha.
- Wrangle, n.** Gusse ke sāth takrār; jhagrā jo zor-o-shor se kiyā jāe;
- Wrangler, n.** Jo gusse ke sāth jhagre yā bahse; jo garmā yā chirchirā kar jhagre khwāh takrār kare; takrārī; jhagrālū; bakheriyā.
- Wrap, v. t. l.**—Lapeṭnā; tah k.; tabānā.
- 2.—Lapeṭ-kar chhipā d.; bi-l-kul lapeṭ d.; chhipānā.
- 3.—Often with *up*.
- 3.—Lapeṭ d.; chhipā d.; shāmil r. jaise natīja; ham-rāh r.
- To be wrapped in*—Liptī h. yā rahnā; sūth h. yā rahnā; sūth lagī h.—*To be wrapped up in*—Kisī shai meṅ bi-l-kul sanā h.; kisī shai par kulliyatan muhawwal yā mauqūf h.; kisī chiz par bi-l-kul munhasir h.
- Wrapper, n. l.**—Lapeṭne w.; jo dūsre ko lapeṭ rakkhe.
- 2.—Jismen koi chiz lapeṭi rahe; beṭhan; basta, lifāfa; poshish; gilāf; ohār ya uhār. [chuga.
- 3.—Ek dhilā-dhālā kaprā jo dūsre kapron ke ūpar pahinā jae; jubba;
- Wrath, n. l.**—Burā gussa; gūzab; qahr; gaiz; taish; kop; krodh.
- 2.—Gusse kā natīja; kisī jurm kī muāsib yā wājib ta'zīr (sazā).
- Wrathful, a. l.**—Gusse se bharā huā; bare taish meṅ; bare gaiz meṅ; gazab-nāk; bare kop meṅ; qahr-nāk; jal-bhūn-kar kabāb.
- 2.—Jo natīja-i-qahr ho; jisse barā gussa zāhir ho.
- Wrathfully, ad.** Gusse ke sāth; gusse meṅ ā-kar; taish meṅ ā-kar yā taish khā-kar; gazab-nākī se.
- Wrathfulness, a** Gazab-nākī; qahr; shiddat kā (shadid) gussa.
- Wreak, v. t.** Badlā lenē kī garaz se yā gusse kī hālat meṅ k.; ḍālnā; phenkūnā; jhonkūnā. [on another—Apnā gussa dūsre par utārnā.
- To wreak vengeance on an enemy*—Dushman se badlā l.—*To wreak one's rage*
- Wreath, n.** Hār; mālā; silrā.
- Wreath, v. t. l.**—Lapeṭnā; kisī shai ke gird lapeṭnā.
- 2.—Kisī lapeṭi huyī chiz se gher d.; gherṇā.
- Wreck, n. l.**—Tabāhī; barbādī.
- 2.—Jahāz kī tabāhī; jahāz kā gārat ho-jānā; kanāre par khwāh ret meṅ par jāne yā tūfān wagaira ke sadme se dūb jāne kī wajh se jahāz
- 3.—Gārat-shuda jahāz; jahāz jo tabāhī meṅ par gayā ho. [kī tabāhī.
- 4.—Jis shai par tabāhī āyī ho uskā baqiya hissa; sūkhī ghās wagaira.
- 5.—(Law) Woh chizeṅ jo jahāz ke māre jāne (uskī tabāhī) ke ba'd samundar kī lahroṅ ke zor se khushkī meṅ ā-gireṅ
- Wreck, v. t. l.**—Kanāre par yā reti meṅ chaṛhā khwāh chaṭṭānoṅ se takrā kar jahāz ko be-kār yā gārat kar-d. yā usko saḡht sadma pahuṅchānā; jahāz tabāh yā gārat kar-d.; jahāz mār d. [kar-d.
- 2.—Kisī ko tabāh yā barbād k. (uspar tabāhī lānā); miṭā d.; gārat
- Wrench, v. t.** Zor se kbiñch l.; jhaṭke se yā jhaṭkā de-kar le l.; aiñth l.; aiñch l.; chhīn yā khīñch l.; maṛor l.
- 2.—Murkānā; moñch pahuñchānā; byoñchānā; maṛornā.
- Wrench, n. l.**—Maṛor; aiñth.
- 2.—Moñch; byoñch. [khīñch yā chhīn l.; aiñth l.
- Wrest, v. t.** Zor se aiñth yā maṛor kar le-l.; jabriya le-l.; umeṭhnā;
- 2.—Asliyat ko badal d.; aslī maushā ma'ulī yā mafhūm ko pher d. (bigar d. yā kharāb kar d.); ulaṭ-pulaṭ d.; ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; asliyat (aslī haisiyat) qāim na rahne d.

Wrest, *n.* Añṭhan; maṛor; nlaṭ-pulaṭ; ingilāb; kharābī.

Wrestle, *v. i.* 1.—Kushtī k.; kushtī lṛnā; āpas meñ lipaṭ-kar ek dūse ke paṭak dene kī koshish k.

2.—Zor mārnā; koshish k.; jidd-o-jahd k.; muqābala k.; jhagaṛnā.

Wrestle, *n.* Kushtī; pachhārāpachhārī; zor-āzmāyī.

Wrestler, *n.* Kushtī-bāz; kushtī-gīr; pahlawān.

Wretch, *n.* 1.—Musibat-zada shakhs; jo sakht musibat meñ giriftār ho; kam-bakht; bad-bakht; maushūs; zalil; kḥwār; bad-kār; fājir; fāsiq; pāpī; chandāl; pāji; be-chāra; garīb.

Wretched, *a.* 1.—Nihāyat kharāb (zalil yā kḥwār); bahut hī kḥasta; musibat-nāk; nihāyat taklīf kī yā taklīf se bhārī luyī; bahut ranj-dilāne wālī—juise hālat. [he-waq'at; kḥafif.

2.—Nā-kāra; nikammā; zalil; bahut hī pūj yā be-waqr; mahz

3.—Haqīr; isqadar zalil kī dil ko nafrat ho.

Wretchedly, *ad.* Nihāyat zalil taur par; bahut hī burī tarah se; bad-bakhtī se; kam-masībī se; zillat ke sāth; nīsī tarah se kī log haqārat karen.

[yā musibat.

Wretchedness, *n.* 1.—Muhtājī yā ranj kī wajh se gāyat darja kī taklīf

2.—Zillat; kḥwārī; be-qadrī; be-waqrī. [choṛnā; añṭh-kar nikālānā.

Wring, *v. t.* 1.—Añṭhūnā anr dubānā; maṛornā; añṭh-kar zor se ni-

2.—Dukhānā; taklīf d.; izā d. yā pahūñchānā; dukh d.; dard k.

yā paidā k. [ma'ni ko nlaṭ-pulaṭ d.

3.—Aslī ma'ni mafhūm yā matlab ko kharāb k. yā badaī d.; asl

4.—Kisī shai ko zabar-dustī se le-l.; chhīn l.; apnā hasb-kḥwāh kisī bāt ke karāne ke liye taklīf yā izā d.; satā-kar kuchh karānā.

To wring off—Maṛor-kar judā (alag) kar d.—To wring out—Nichoṛnā; nichoṛ-

kar nikālānā.—To wring from—Zabar-dustī se l.; jabriya hāsil k.; dabā-kar l.

Wring, *v. i.* Tarāpnā; tarphayānā; talaphnā; dard kī shiddat se talphalānā.

Wrinkle, *n.* 1.—Shikan; chīn; jhurī; sikurān; salwat.

2.—Nā-hamwārī; khardarāpan.

3.—Kḥayāl; tarang; umang. (Colloquial)

To have a new wrinkle—Nayā umang yā tarang uṭhānā.

Wrinkle, *v. t.* 1.—Shikan dālānā; jhurī dālānā.

2.—Nā-hamwār banā d.; khardarā kar-d.

Wrinkle, *v. i.* Jhurīyān parnā; shikan parnā.

Writ, *n.* 1.—Nawishta; tahrīr; lekh.

[Testaments." Webster.

“Applied especially to the Scriptures, or books of the Old and New

2.—(Law) Hukm-nāma; woh tahrīr jiske zarī'e se kisī fi'l ke karne kḥwāh usse bāz āne kā hukm us shakhs ko diyā jāo jiske nām woh tahrīr jāri ho.

A writ of entry—Daḥl-dihānī kā hukm-nāma. A writ of execution—Hukm-

nāma-i-ijrā-i-digri. A writ of injunction—Hukm-i-intinā'i. A writ of

summons—Saman. A writ of commission—Kamīshan yā band-i-kamīshan.

Write, *v. t.* 1.—Likhnā; tahrīr k.; qalam se kāgaz wagaira par likhnā;

lūkrī yā patthar wagaira par hurāf khodnā (kanda k.).

2.—Tahrīr k.; qalam-band k.; khat likhnā; khat ke zarī'e se pahūñ-

chānā yā zāhir k.; khat bhejnā.

3.—Tasūf k.; likhnā; banānā.

[jamā d.

4.—Dil par muwaqqash k.; naqsh k.; kḥūb zihn-nishūn k.; kḥūb

To write to—Kisi ko kuchh likh bhejñā; kisi mazmūn ki tahrir kisi ke pās bhejñā; kisi amar ki nisbat kisi ko khat wagaira likh bhejñā.

Write, v. i. 1.—Likhnā; tahrir k. [likhā k.]

2.—Kitābat k.; tahrir kā kām k.; naql yā hisāb wagaira ham-

3.—Tasnif k.; musannifi k.; kitābeñ likhnā (bauñāñ).

4.—Khat likhnā yā bhejñā.

Writer, n. 1.—Likhne w.; kātib; tahrir-kunanda yā kuninda; yā nawi-inda; muharrir; mutasaddi; rāqim.

2.—Musannif; muallif; bauāne w.; tasuif yā tālif

Writership, n. Mutasaddi-gari; muharriri.

Writhe, v. t. Aiññññ; mañññ; bigaññ.

Writhe, v. i. Akñññ yā aññññ; tarapññ; talaphññ; tarpharññ.

Writing, n. 1.—Tahrir; likhāwāt; fann-i-tahrir; fann-i-kitābat.

2.—Kisi qism ki tahrir—jaise (a) Koyi wasiqā jo qinūn ke mutābiq tahrir pāye masalan dastāwez-i-hiba yā yā bai' wagaira rasid tamassuk iqrar-nāme 'alā-hāza-l-qiyās. (b) Tasnif; inshā; kitāb; maktūb; nus-

3.—Kathā. [kha; risāla; granth; pustak.]

Writing obligatory.—(Law) Dastāwaz; tamassuk.

Wrong, a. 1.—Kisi maqsad ke liye muñññ yā mauñññ nahññ; kār-āmad nahññ; qā'ide ke mutābiq nahññ; nā-muñññ; be-jā; galat; gair-i-sahññ; nā-durust; be-ñññ.

2.—Wujūb yā insāf ke khilāf; wājib yā munsifāna nahññ; durst yā muñññ nahññ; nā-jāiz; nā-wājib; qāñññ yā shar' ke khilāf; galat.

3.—Sahññ nahññ; gair-i-sahññ; jo sach na ho; asliyat ke khilāf; jhūth; galat; darog.

Wrong, n. Be-jā fi'l yā fi'l-i-be-jā; aisā fi'l jiske natije bure hoñ; aisā fi'l jisse kisi ko zarar pahunchē; zarar; nuqsān; mudākhilat-i-be-jā; haq-talafi; woh bāt jisse kisi ke haq meñ futūr paidā ho.

Private wrongs.—Huqūq wagaire ke muta'alliq zarar jo ashkās ko pahunchē—Public wrongs—Jarām wagaira jñññ asar 'awāmū-n-nās ('imma-i-khalāiq) par ho. [bāt kā pairaw jo be-jā yā galat ho.]

In the wrong—Jāññ-i-khatā; khatā par; nā-durust; galat yā galati par; aisā

Wrong, ad. Be-jā tariq par; ba-tarz-i-nā wājib; galat yā galati se; wājib tariq par nahññ; nā-haq.

Wrong, v. t. 1.—Be-insāfi k.; haq-talafi k.; kisi ke haq meñ insāf na k.; kisi ko nā-haq nuqsān pahunchāññ; zarar pahunchāññ.

2.—Koyi badī kisi se nā-haq mansūb k.; nā-haq bad-nam k.; ruswā k. [sāñ pahunchē; jo fi'l-i-be-jā kare (uskā murtakib ho).]

Wrong-doer, v. 1.—Jo dūstre ko zarar pahunchāye; jisse dūstre ko nuq-

2.—(Law) Mudākhilat-i-be-jā k. w.; dūstre ko khisra pahunchāne w.

Wrong-doing, n. Fi'l-i-bad yā be-jā; 'amal-i-bad; 'burā kām; hurī kār-rāwayī. [pahunchē; nā-wājib; nā-muñññ; be-insāfi kā; nā-haq.]

Wrongful, a. Be-jā; muzir; zarar-rasāñ; jisse dūstre ko nuqsāñ

Wrongfully, ad. Be-jā; he-jā tariq par; be-jāiyat ke sāth; nā-haq-koshī se; insāf ke khilāf; nā-jāiz taur par; nā-wājib tariq par.

Wrongly, ad. Galati se; galat; ba-tarz-i-be-jā; bhūl-kar; khatā se.

Wrongness, Be-jāiyat; galati; khatā.

Wroth, a. Gusse yā gazab se bharā huā; gazab-nāk; bare taish meñ; nihāyat khijhlāyā huā; bahut hi āzūrda (be-zār yā khatā).

Wry, *a.* 1.—Ek taraf ko phirā huā; aīnthā huā; terhā; tīrchhā.

2.—Rāst (sīdhā) nahīn; terhā; eīrā-beīrā; kaj.

Wry face—Terhā muñh; bigarī huyī sūrat jisse be-qarārī yā intishār zāhir ho.

inṭhan,

i. 1.—Kus.

X.

dene kī koshā. Zardī-māil; nāranjī; basantī; za'faranī.

r. mārṇā; kosh. *n.* Lakṛī par kanda yā qalam-kārī; lakṛī par khod-kar qu-Kushtī; pachhā; kī shabihon kā banānā yā uskā fan.

n. Kushtī-bāz; kush.

1.—Musibat-zada sh.

Y.

baḥt; bad-ba¹.—Gaz; dir'a; kaprā wagaira nāpne kā Angrezī gaz jiskī ta'dād pī; chandāl (feet) yā chhattis īnch hotī hai.

z. 1.—2.—Makān wagaira ke sāmne yā chāron taraf mukhtasar sī ghīrī nāk. huyī jagah; sah; āngan; chauk.

li. Yawn, *v.* *i.* 1.—Jambhāyī l.; jambhānā; angrānā; angrāyī l.

2.—Khūb khul jānā; muñh phailā d.; is tarah muñh khol d. ki koyī chiz bhitar āye yā bāhar nikal jāye.

3.—Mushtāq h.; kisī chiz ke ishtiyāq meñ muñh khole baithe rahsā. kisī chiz ke nigal jāne kī khwāhish r.

Yawn, *n.* 1.—Jambhāyī; angrāyī

2.—Muñh phailā d.; shigāf.

Yea, *ad.* 1.—Hān; hūn; āre; bale.

2.—Fī-l-haqīqat; sachmuch; albatta; sach hai; aisā hī hai; aur.

3.—Aur iske siwā; iske 'alāwa; sirf aisā hī nahīn; balki aur bhī.

4.—Kisī tajwīz kī manzūrī kī rāe yā woh shakhs jo is qism kī rāe de.

In this sense, used substantively.

Year, *n.* 1.—Sāl; san; sambat (correctly sapvat); baras.

2.—(pl.) Kībr-sinī; burhāpa; pīrī. [sālāna; sāliyāna.

Yearly, *a.* 1.—Jo har sāl zūhūr meñ āye khwāh paidā yā hāsīl ho;

2.—Yak-sāla; jo ek sāl tak rahe; sāl bhar rahue (qāim rahne) w.

3.—Jo sāl bhar meñ pūrā ho.

Yearly, *ad.* Har sāl; sāl meñ ek martaba; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sāl-āua; baras bhar meñ ek bār; baras-baras; sāl-sāl.

Yearn, *v.* *z.* Kamāl shauq r.; baṛī tamannā r.; kisī shai kī ārzū meñ be-chain rahnā; shāiq h.; tamannā r.; mutamannī h.

Y ll, *v.* *i.* Baṛe zor-o-shor se chillānā; taklif kī shiddat yā khauf se chillā uṭhnā; chikh mārṇā; chillānā; chinghārṇā.

Yell, *n.* Baṛī balaud aur khauf-nāk āwāz; chikh; chinghār

Yellow, *a.* Shokh za'faranī rang kā; zard; pilā yā pīle rang kā; sone yā pītal ke rang kā; hardiyā.

Yellow, *n.* Ek qism kā shokh sunahrā rang; zard (pilā) rang.

Yellow, *v.* *t.* Zard kar-d; pilā banā d.; pīlī (zard) rangat paidā k.

Yellow, *v.* *i.* Zard ho-jānā; pilā ban-jānā; zardī chhā jānā.

Yellowish, *a.* Zardī-māil; kisiqadar zard; kuchh pilā; zardī liye.

Yellowishness, *n.* Zardī-māil h.; kuchh pilā h.

Yellowness, *n.* Pilāpan; zardī.

Yes, *ad.* 1.—Hān; hūn; āre; bale; achchhā; bahut khūb.

2.—Jab yah lafz mukarrar lāyā khwāh izāfa kiyā jātā hai to ussē kisī mazmū-i-mā-sabaq kī tākid hotī hai.

